mangler nr 1, 2, 42, 43 44 45, 46, 49 60 .71 — 83, 99

07
Mz 49

1830-31
Bd 53-54

S. A. F. Hagen.

EX LIBRIS

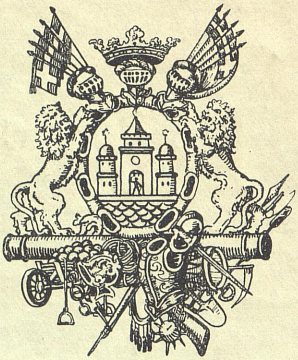

KØBENHAVNS
RAADHUS-
BIBLIOTEK

EH

23737

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Treoghalvtredsindstyvende Bind.

Kjøbenhavn, 1830.

Trykt paa S. Söldins Forlag, hos L. J. Jacobsen.

KOMMUNEBIBLIOTEKER ✠ FREDERIKSBERG

07
Ny 48
Magasin

35 405

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 1.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 2 Jannar 1830.

Jubelchore.

Hovedideen som i Davids 148 Psalme.

Lover den Evige! Lover Gud! —
Aander, der tause Thronen omringe,
Engle, som Alherrens Bud
fro til de fjerneste Kloder bringe,
Salige, bryder i Samklang ud:
„lover! høilover den evige Gud!"

Rødme langs Øst det, hvor Sol sin Bue bestiger;
klar funkle Stjerne fra Skyens Favn;
Maane staae lys over Bølger og Riger;
Sol, Stjerne, Maane høilove hans Navn!

Hvor Øie forgjæves randsager
Nathimlens ødeste Blaa;
hvor Sønnesøn Intet opdager,
og Intet Fædrene saae;
utallige Sole belyse
de venlige Nætter og der,
mens beundrende Vandrerne gyse,
af Himmel omgivne som her.

Lovsynger! lovpriser! tilbeder! —
Eengang I laae hen som i Dødens Blund;
ukjendt var Tid, utalt end Stund;
da lød den Vældiges Stemme til Eder!
Og, I Verdner, som da han vinkede kun,
Eders Løb var aabnet for Evigheder!
Hen Secler randt over Eders Vei;
men i Løbet selv Skridt blot forandredes ei!

Alt, hvad aander, hver levende Barm,
Fugl under Sky som Dybets Uhyrer,
føler: at end den Vældiges Arm
Kloder paa krydsende Baner styrer!

Du, det flammende Bjerg, den formørkede Dag,
Luer og Mulm tiljuble ham Ære!
Uddundret af Tordnen, Slag i Slag,
Udbuldret af Stormene, Brag paa Brag,
stærk, klangfuld, værdig den Høisang være!

Men, dufter Engen i vaagnet Vaar,
og blomstrer Træet, hvor Sanger slaaer,
og rødmer i Høst frugtbøiede Krone;
og synger Barnet i glade Leeg,
og stander Dands der blandt gyldne Neeg,
blid, frydfuld, værdig den Høisang tone!

Stige den op
fra guulnende Marker og blaanende Have,

fra Busken ved Polen til Cedren paa Libanons Top,
fra Vugger og Grave!
Med Ørkenens Tiger skal Engenes Lam,
med Døgnfluen, født inden Nat at forsvinde,
skal Ørnen, hiin Gamle paa Bjergenes Tinde,
lovsynge den Evige Ham, kun Ham!

Hytter og Templer! Throner og Riger!
Du, hvor Du færdes, Du Jorderigs Søn!
Alle, hvem Livets Dag end er skjøn,
syngende Drenge, dandsende Piger!
Olding, der fordom, rød og ung,
drømte Dig Gangen til Grav ei saa tung!
Alle! Fuglen paa Frihedens Qviste!
Trællen, hvis Lænker i Døden briste!
Sygling paa Leie! Spæde ved Bryst!
lovsynger Gud med forenede Røst!

Juble det gjennem Skabningens Vrimmel,
som da den dannet stod frem!
Alt gav han Liv! Alt Liv gav han Himmel!
Men Himmel blev Faderens Hjem!

Naar bejublet af Eder hans Sol opstaaer,
I, der Rummet beboe!
daadsignede glide de Dage da hen,
dem Mindet sig angerløst tænker igjen.
Og under de venligste Drømme gaaer
længst Nat bort i Ro.

Held Folket, den Eviges Høisang opliver!
Held Manden, der jubler med Lyst!
Til Tale Kraft, til Veldaad Iver,
Blik mod Grav, dog Haab i Bryst,
aarig Ager og Fred om Kyst
er Gaven, han Elskede giver!
Amen høit oven! Amen dybt neden!
Amen! Amen! Hallelujah!
Gjennem Rummet, Tiden, Evigheden
et trefold Amen! Hallelujah!

Fred. Høegh-Guldberg.

Amalie; eller hvo blev den Lykkeligste?

(Af det Tydske.)

Hvem veed, hvorfor det er godt? sagde Hr. Fabritius, og bortlagde Brevet, som havde forkyndt ham et betydeligt Tab. Hans Kone, som sad ved Spinderokken, rystede vantroe med Hovedet. Nu, hvis det ikke er et Stykke af den Spindestue-Philosophie, hvorover Du alletider spotter — Det er den bedste Philosophie i Verden, kjære Kone, og Du maae troe, at man kommer langt med den, især i disse bedrøvelige Tider. — Hvor langt da egentlig? — Indtil hinsides Graven, gode Kone. Efter din Catechismus vil den hedde: Tillid til Gud; og saaledes, troer jeg, ere vi ganske enige. — Men, sagde Amalie, en liden, overgiven Ting paa elleve Aar, som sad ved Vinduet og aldrig tabte et Ord af det, som blev talt, men desto flere Masker paa sin Strikstrømpe: men, kjære Fader, saa maatte det jo ogsaa være godt, at Naboens Conrad, som igaar vilde prøve paa at dandse paa Linie, faldt ned og slog sig et Øie ud af Hovedet? — Vær ikke taabelig, Amalie! Du er, troer jeg, stor nok til at indsee, at jeg taler om en Ulykke, som vi paa ingen Maade selv have forskyldt. Saadan Modgang, som Himlen tilskikker os, er ligesom et Trækplaster, der borttager alle de onde Vædsker, som Letsind og Hovmod have bragt i vort Blod; efter en saadan Cuur blive vi desto sundere. Derimod ere selvforskyldte Ulykker haarde Saar, som, om endog den velgjørende Tid synes at læge dem, dog altid opbryde paany, om det endog skulde være paa et andet Sted. — Men dersom Du nu, sidste Søndag, da du gik paa den glatte Iis til Waisenhuset, og faldt saa farligt — Hvorfor standser Du? Om Du da havde brukket et Been? vil Du sige. Nu, jeg vilde da have tænkt: Ulykken har truffet mig i mit Kald; jeg vil være taalmodig, indtil jeg indseer, hvad Godt den kan føre med sig. — Et brukket Been? raabte Amalie forskrækket, thi netop fik hun Øie paa Dandsemesteren, som gik forbi hendes Vindue. Maaskee lam for Livstid! — Kom hid, Barn, sagde Fabritius, jeg maa dog fortælle Dig et Stykke af min Levnetshistorie. Da jeg var i London blev en Supercargos Post paa en rig Ostin-

diefarer mig tilbuden. For bestandig var min Lykke gjort. Som jeg stod i Begreb med at bestige Skibet, gik Reebstigen itu; jeg faldt, og brak min Arm paa to Steder. Bevidstløs bragte man mig til en tydsk Bekjendt i Nærheden, hvis Familie modtog mig med den kjærligste Omhu. Min Velynder, som havde anbefalet mig til hiin fordeelagtige Post, besøgte mig Dagen efter og saae min Fortvivlelse. Fabritius, sagde han, idet han satte sig ved mit Leje og rørt tog fat paa min Haand, kjære Søn, hav Tillid til en gammel Mand, som taler af moden Erfaring; seent eller tidligt vil De indsee, hvorfor Forsynet har tilskikket Dem denne Ulykke. Der gives ingen mere beroligende Trøst, end denne, naar kun Menneskene stedse vilde opsøge den! — Dette gjentog han hvergang han besøgte mig, saalidet jeg iøvrigt kunde udgrunde, hvorledes Tabet af en Post, som i nogle Aar havde gjort mig til en rig Mand, skulde kunde vende sig til min Lykke. Da jeg omtrent efter otte Ugers Forløb, første Gang gik ud at spadsere paa Rheden, løb en Fregat ind i Havnen, og dens Capitain medbragte den Efterretning, at min Ostindiefarer var gaaen under med Mand og Muus. — Jeg var reddet; somFølge af ikke at være med den. Her styrtede Amalie til sin Faders Bryst og slyngede sine Arme om hans Hals. Netop saaledes faldt jeg min Velgjører om Halsen, vedblev Hr. Fabritius, og lovede ham en uforanderlig Tillid til Guds Forsyn. Snart skulde jeg ogsaa velsigne Himlens Bestyrelse endnu mere. Datteren i dette Huus, en Engel i Hjertensgodhed — see, kjære Barn, din gode Moder der — blev min trofaste Kone; i hendes Arme har jeg nu allerede i femten Aar levet usigelig lykkelig. Fabritius stod op, traadte hen til et Skab og fremtog en Bibel. See, Amalie, sagde han, og slog Bindet om, her staaer dette Sprog opskrevet. Kom det ihu, naar jeg for længe siden er død. Ak, Du vil maaskee ofte komme til at gjentage det for Dig, kjære, gode Pige! tilføjede han rørt. Hvad var ogsaa Mennesket naar Gud ikke prøvede ham! Fuld af Kjærlighed sluttede han Barnet i sine Arme; en Taare faldt paa Amalies Lokker. Tænk paa, at Himlen fører sine kjæreste Børn igjennem Sorger til Herlighed. — Krigens Fakkel som hidtil kun havde rødnet den fjerne Horizont, drog nu ogsaa over disse blomstrende Egne, og satte saavel de stolte Palaier som de fredelige Hytter i Brand. Fabritius fandt nu ofte Lejlighed til at anvende sit philosophiske Problem; men den Classe af Proselyter, han søgte at hverve, blev desuagtet ikke meget talrig. Hans Kone, som med hver Dag saae den suurt erhvervede Formue at aftage, græmmede sig i Stilhed, og vædede i søvnløse Nætter Hovedpuden med sine hede Taarer, medens Fabritius sov roligt og fast. Hvor kan Du da, trods al din Philosophie, blive saa ligegyldig! sagde den godmodige Kone, med en mild Irettesættelse, til ham; Du tænker heller slet ikke paa Fremtiden. Hvad skal der da engang blive af Amalie? At jeg skal blive fattig, er sandelig ikke det, jeg frygter for; men vort stakkels Barn, det vil engang ikke beholde det Mindste tilovers. — Ikke det Mindste, kjære Kone? svarede Fabritius. Virkelig ikke det Mindste? Altsaa heller ikke hendes Fromhed og Flid, ikke hendes Tillid til Gud, ikke — her lagde han, dybt bevæget, begge sine Hænder paa hendes Skuldre — ikke dine Dyder, som engang vorder hendes Arv? — Den gode Kone sank grædende til Mandens Bryst; i dette Øjeblik godtgjortes Sandheden af hans Philosophie. I Ulykken luttres Dyderne; Menneskets Hjerte er en raa Diamant, som kun med Diamantstøv kan slibes.

Fabritius døde, som han havde levet; han førte ikke Retskaffenheden paa Tungen, men i Hjertet; hans Død var den Retfærdiges Død. Gud vil være din Fader! stammede han; Hav Tillid til ham, naar han tilskikker Dig en Ulykke. Et forklaret Smil, som om han ahnede Himlens Velsignelse, svævede om hans Læber, og med dette Smil opgav han sin Aand. Den hele Byes uhyklede Klager ledsagede Ligtoget, og forøgede kun den trøstesløse Enkes Smerte. Græmmelse og Sorg kastede hende paa et Sygeleie, af hvilket hun ikke skulde staae op. Den moderlige Kjærlighed fængslede hende til Jorden, Længsel drog hendes Øjne til Himlen. Hendes Bortgang sammensmeltede Livets sidste, sødeste Følelse med Ahnelsen om et uadskilleligt Gjensyn. Efter faa Maaneder indsluttede een Grav tvende Hjerter, som i Livet aldrig havde slaaet adskilte. Med den lille Rest af Formue, hun havde reddet af Forældrenes Efterladenskab, drog Amalia til en Tante i Naboelau-

get. Hun traadte just ind i sit fjortende Aar. Hvad der hidtil stille havde slumret i Knoppen, udviklede sig nu til Modenhed; en skjøn Skabnings Ynde og tryllende Træks Tillokkelse t. adte frem i fuldeste Blomster; men den gode Natur havde endnu gjort mere, den havde skjænket dette skjønne Legeme en ædel Sjæl. Den fromme Enkes Øine hvilede med Velbehag paa denne dyrebare Arvepart; hendes eneste Omsorg var Amalies Lykke. Hun dannede den herlig opblomstrende Piges Hjerte til Dyd, hendes Aand til nyttige Kundskaber, og gav hendes Talenter en Retning, ved hvilken den qvindelige Prydelses Perle, den elskværdige Beskedenhed, ikke gik tabt. Saaledes forløb fire Aar, da den ædle Matrone pludselig blev truffen af et Slag, og uden Bevidsthed døde i sin Pleiedatters Arme. Amalie følte sig nu ganske forladt; hun mindedes sin Tantes Søster, som var gift med en Kræmmer i en liden Kjøbstad, fyrgetyve Mile fra hendes Fødebye, hun samlede sine ubetydelige Sager, og begav sig paa Veien derhen. — Postvognen, hun besteg, indeholdt tre Passagerer, foruden hende. En ung Fændrik, som første Gang vilde sætte Residentsen i Forbauselse med sin nye Uniform, en gammel, forulykket theologisk Candidat, som reiste paa Declamationen, og en Jøde med ildfarvet Haar og Skjæg — det var Reiseselskabet for den frygtsomme Pige, som idag vovede sin første Udflugt. Den hoffærdige Krigsgud, som, i Henseende til sin Kinds Prydelse, endnu laae i Strid med sin kjære Mamas Gjæs, forhaanede Generaler, som vare blevne graae under mangfoldige Feldtslag, og stormede lystig den ene Fæstning efter den anden; gjorde han engang en Pause, for selvtilfreds at indhylle sig i sin Tobakspibes Virak, saa traadte Declamatoren op med nogle selvgjorte Sonnetter, som vare endnu mere knudrede end den Steenvej, paa hvilken de stakkels Rejsende bleve skumplede; Hebræeren sad stille i et Hjørne og regnede Tal i sin Tegnebog, imedens Amalie med vemodigt Hjerte saae tilbage til den elskede Fødebye, hvis Tage lidt efter lidt — ak, maaskee for evig! — svandt for hendes Øine. Tag, Moses, begyndte Fændriken pludselig, idet han holdt Resten af sin Frokost hen til Jøden, eller Fanden skal annamme Dig — om han ellers holder det Umagen værd. — Den forskrækkede Israelit dreiede sig fortørnet til den anden Side, men her stødte han paa Digteren, som just berusede sig i Hippokrenes Vand, der dog dennegang var brændt. Den fromme Candidat gjorde endnu nogle behjertede Drag af Flasken, fordreiede Øinene, og begyndte et frygteligt Anathema imod Judaismen, ved hvilken Lejlighed den kloge Hebræer valgte den Vej, som er den eneste raadelige imod Zeloter af hvilketsomhelst Slags: han svarede ikke et Ord. Den stille Pige saae stille hen for sig og skjælvede; snart kom nu Raden til hende. I den fine Jomfruelighed ligger en Værdighed, som kun behøver Standhaftighed, for at holde endog den Frækkeste inden hans Skranker. Naar Fændriken lagde sine galante Eeder for Amalies Fødder, eller Declamatoren udrystede sine pedantiske Sødheder paa hendes Skjød, saa forstod hun at holde sig paa en Middellinie imellem Misfornøjelse og Behag, som ligesaa lidet kunde fornærme, som opmuntre.

Paa den fierde Station forenede endnu en femte Passageer sig med dem; en liden tyk Mand paa henimod halvtredsindstyve Aar, med et brunt Ansigt, af hvilket en stor, ildfarvet Næse skuede frem; under de buskede, sorte Øienbryn fore et Par smaa graae Øine omkring til Høire og Venstre, en fortrukken Mund gav enhver af Ansigtets Halvparter en anden Maske, og det, som Naturen havde tildeelt ham af en kort Pande, blev næsten aldeles skjult af en rund, sort Paryk. Han udgav sig for en Landsbyeskolemester, som vilde besøge sine Slægtninge, og hans forslidte sorte Klædning, hans hele Opførsel modsagde idetmindste ikke dette Opgivende. Alles Øine rettede sig forundrede paa ham, da han traadte ind; Ingen i dette Posthuus havde nogensinde seet en saa paafaldende Skabning. Død og Pine! udbrød Fændriken, da den Gamle var traadt ind i et Sideværelse, for at erlægge sine Postpenge, dersom det ikke er et Galgephysionomie, saa vil jeg bortbytte min Kaarde imod en Pennefiær. Det var den høieste Eed i den unge Krigsguds Øine.

Den Karl er en afgjort Kjæltring, svarede Candidaten, jeg seer ham allerede dingle paa det trebenede Træe. — Men, svarede Jøden, hvad kan han da gjøre for sit Ansigt, som den kjære Gud har givet ham? — Similis simili gaudet!

mumlede Theologen, idet han spottende saae paa Hebræerens Hoved, Tyveorganet staaer jo nævetykt frem under Parykken. Skolemesteren traadte nu atter ind, og begyndte paa sin Aftensmad. Da Postvognen maatte ompakkes her, saa vare Passagererne nødte til at dvæle i nogle Timer. — Vare vi kun først igjennem den fordømte Skov! udbrød en af Postillonerne, det er slet ikke rigtigt derinde. — Et Spøgelse, min Ven? svarede Candidaten, en Skygge maaskee, som Charon ikke har villet optage. — Aa, hvad kommer Deres Narrestreger mig ved, Herre, svarede Postillonen; et Dusin haandfaste Karle er det, som kunde binde an med Satan selv. — Den sorte Mand i Krogen tabte ikke et Ord af denne Samtale, imedens han syntes ivrig at gnave paa sin Kalvekølle. Amalie spurgte ængstelig, om man da ikke vilde oppebie Morgengryet her? De andre Rejsende vare af samme Mening; kun Skolemesteren satte sig aldeles imod enhver Opsættelse, især da Postmesteren forsikrede, at den hele Skov var bleven gjennemsøgt Dagen iforvejen. — Vær ubekymret, sagde Fændriken til sin Ledsagerinde, saa længe denne Klinge endnu er tre Tommer lang, skal Ingen ustraffet torde nærme sig Dem. — Amalie havde just aftaget sin Straahat, for at sætte en Kappe under samme, da den unge Mars snappede den bort og erklærede den for godt Bytte. Den stakkels Pige kom ud af sig selv; i Hattefoeret havde hun omhyggelig indsyet nogle Dusin Banksedler, sin hele Rigdom, og nu vilde hun fortvivle, da Fændrikken lod til, slet ikke at ville udlevere sit Sejerstegn. For Skolemesteren, som havde et skarpt Øje til Alt, som foregik omkring ham, var denne Ængstelighed paafaldende; hans modne Erfaring lod ham saa halvt om halvt gjætte Opløsningen af Gaaden. Hun faaer vel beqvemme sig til en liden Udvexling, mit kjære Barn, sagde han til Amalie, de Herrer Militaire ere nu engang vante til at gjøre Bytte. Den skjælvende Pige skulde, i sit Hjertes Angest, gjerne have givet Officieren ti Kys for eet, dersom han havde paastaaet det. Imidlertid kjørte Vognen frem, vore Passagerer stege ind, og rask gik det fremad i fuldt Trav. Snart var man ved Indgangen til Skoven. Samtalen som hidtil endnu havde været temmelig levende, blev nu stedse mere afbrudt,

og standsede omsider aldeles. Raa og kold laae den mørke Nat udspændt over dem; i de høje Grantoppe rasede Stormen, og kastede afbrukne Grene paa Heste og Vogn; Maanen, som kun for Øjeblikket traadte frem af de forbidragende Skyer, kastede sit magiske Lys paa den gyselige Scene, og skuffede Frygtsomheden med de eventyrligste Skikkelser. En Dødsstilhed herskede; kun stundom hørtes Skriget af en opskræmmet Ravn igjennem Stormen. Saaledes kunde vel en halv Time være forløben, da de Rejsende pludselig, baade til Højre og Venstre, hørte en gjennemtrængende Piben, og i eet Nu var Vognen omringet af sex Røvere, som strakte de lynende Sabler imod dem. En af dem holdt Kudsken fast, To besatte Vogntrinene, de to Andre opbrøde Kofferterne, og den Sjette, som syntes at være Anføreren, aabnede Vogndøren. Giv os godvillig deres Penge og Kostbarheder, sagde han i en barsk Tone, saa skal der ikke vederfares dem noget Ondt. Fændrikken var den Første, som hengav sin Kaarde, endskjøndt den endnu ikke havde mistet en eneste Tomme af sin Længde; Candidaten fremtrak i sin Hjerteangest alle sine Sonnetter og Trioletter, med hvilke han vilde rejse Udødeligheden imøde; den stakkels Jøde sammensøgte skjælvende sit Bidrag af alle Lommer. Røveren vejede nu samtlige Bidrag i sin Haand. Det vilde jo neppe være nok til en Frokost, sagde han med en truende Bevægelse af sin Pistol, kunne Herrerne ikke sammenbringe nogen bedre Collect, saa komme de til at betale med deres Personer. Skolemesteren, som hidtil havde trykket sig ind i et Hjørne af Vognen, bøjede sig nu fremover og talede til Anføreren nogle Ord i et Sprog, som ingen af Selskabet kunde forstaae. Hvad gjælder det, begyndte Røveren pludselig, Jomfruen kommer dennegang til at udløse samtlige Herrer. Om Natten skinner ingen Soel, ræk mig engang Deres Straahat. — Amalie sad ubevægelig, som rørt af et Slag. Jeg udbeder mig Deres Hat, Jomfru, sagde Anføreren med en Tone og en Gebærde, som paa engang vakte hende af hendes Bedøvelse; skjælvende rakte hun ham Hatten. Røveren lod en Lygte bringes frem, aabnede Underfoeret og fandt Bankosedlerne. Godt, see her, Jomfru, tak for mig. Med disse Ord kastede han Hatten i Amalies Skjød og forsvandt

med sin Bande i det tykke af Skoven. Postillonen bankede paa Hestene og jagede afsted over Stok og Steen; da de Reisende vaagnede af deres Bedøvelse, savnede de Skolemesteren. Sagde jeg det ikke nok, at den Karl var en Kjæltring, udbrød først Candidaten, Hjulet stod jo tydelig tegnet paa hans Pande. Faaer jeg nogensinde fat paa de Skurker, raabte Fændrikken, saa skal — her besindede han sig, at han havde bortgivet sin Kaarde, og nedslugte Resten af sin Trudsel. Amalia laae imidlertid i en fuldkommen Afmagt, med sit Hoved nedsænkt paa Israelitens Bryst; den redelige Mand var ængstelig bekymret for hende, han havde glemt sit eget Tab over den stakkels Piges Ulykke. Rørt sluttede han hende i sine Arme, han klappede hendes kolde, blege Kinder, viste hende alle mulige Kjærtegn, og blev ikke rolig igjen før en velgjørende Taarestrøm gav hendes beklemte Bryst Luft. Under denne grove Kjole slog et fiintfølende Hjerte; uden denne ædle Mands Trøst, uden hans Forsorg vilde den Ulykkelige have bukket under for sin Elendighed. Efter to gjennemsørgede Dage indtraf Postvognen i den Bye, hvor Amalie fremdeles vilde opholde sig. Israeliten, som først var sprungen af, trykte hende uformærkt et lidet Papir i Haanden. Mine Fædres Gud ledsage Dem, kjære Barn! sagde han sagte, og forsvandt om et Hjørne. Da Amalie besindede sig og aabnede Papiret, fandt hun en Ducat deri. Hun var vis paa, at det var den eneste Skat, som den fattige Jøde havde reddet fra den natlige Plyndring. Den ulykkelige Pige traadte ind til sin Tante, og bragte Armoden i et Huus, hvor den største Trang tilforn havde herſket. Hvilken Fremtid viste sig nu for hendes Øjne! Daglig at aftrodse sin flittige Naal den kummerlige Næring, skulde nu være hendes hele Livs Lod. Tidt, naar hun om Midnat ikke længer kunde holde de forgrædte Øjne vaagne, og traadte til Vinduet, for at muntre sig igjen — o, hvor stille og øde var da Alting omkring hende! Intet Vindue var nu mere oplyst; kun hendes eget oplystes endnu af en sparsom Lampe; den hele Verden omkring hende laae i en dyb Søvn. Klagende sank hun paa Knæe og hævede de kummerfulde Øjne til Stjernerne; her paa Jorden var hendes Livs skjønne, ungdommelige Drøm

svunden for evig. Dog var det ikke hendes Ulykke alene, som aflokkede hende disse hede Taarer; hun saae sine elskede Slægtningers Mangel; uden hiin Ugudeliges Rov havde hun været istand til at dele alle Smaasorger med dem, nu maatte hun træde tilbage, i Rad med de andre hjælpeløse Børn. Der var kun en eneste Stav, som holdt hende opreist i denne Elendighed: Religionen, denne Trøsterinde for alle Ulykkelige, som holde sig til den. Nu satte Spiren, som de fromme Forældre havde plantet i Barnets Bryst, og den ædle Matrone saa omhyggelig havde plejet, de skjønneste Frugter. Den Ulykkelige saae med ædel Stolthed — ja stundom og med fornøjet Sind — ned paa sin Armod. —

En Aften, da Familien sad ved sit tarvelige Maaltid, traadte en Fremmed ind i Værelset. — Tilgiv, begyndte han, jeg veed ikke om jeg gaaer rigtig — dog jo, jeg seer at jeg har truffet det. Amalie fløi med et Forfærdelses Skrig op af sin Stol: Skolemesteren stod for hende. Bliv ikke bange, kjære Barn, sagde han; rigtignok maa De være vred, meget vred paa mig, men det vil nok finde sig. Nu maa jeg først og fremmest udbede mig en Stoel og et Glas Viin, thi jeg har idag løbet hele Byen igjennem efter det kjære Barn. Amalie havde trukket sig hen til Vinduet, og vilde netop smutte ud af Døren. Ikke af Stedet, Pige, raabte den Gamle, troer Du, at jeg altid sidder paa en Postvogn? Kom hid, Hjertebarn, blev han ved, da Amalie endnu stedse nølede, kun et Minut skal De høre mig, og vil De da endnu skjænde paa mig, saa tager jeg min Hat og skal gjerne bliver borte med det Samme. Han satte den modstridende Pige ved Siden af sig paa en Stol. Den fattige Skolemester, sagde han smilende, er nu bleven til en rig Juveleer. Dengang, da vi lærte at kjende hinanden, var jeg paa en højst vigtig Reise; da Rygtet om en Røverbande, som drev sit Væsen i hiin Skov, kom mig for Øre, lod jeg min Reisevogn staae og satte mig paa Postvognen for at jeg ubemærkt og umistænkt kunde komme videre. Ingen af mine Reiseledsagere gjættede, og Røverne kunde endnu mindre formode, at der i min gamle Paryk var skjult et Dusin Diamanter, hvormed en heel Skare af Kjeltringer endog kunde have løskjøbt sig fra Gal-

gen. Den ringeste Opsættelse af min Reise var aldeles umulig; jeg maatte berede mig paa Alt. Deres Engstelighed ved Officierens Spøg med Deres Hat undgik mig ikke, jeg gjættede Aarsagen. Kunde vi dengang ikke tilfredsstille Røvernes Forventninger, saa bleve vi mishandlede og plyndrede, mine Juveler vare sandsynligviis tabte, og jeg blev en Tigger, om jeg endog kom derfra med Livet. Jeg saae ingen anden Redning, end at give Deres lille Ejendom til Priis, for at bevare en Skat, som overgik den mange hundrede Gange i Værdie. De Ord, som jeg tilraabte Røverne i deres kaudervelske Kjæltringssprog, røbede dem Hemmeligheden, og satte mig saaledes i Kredit hos disse Skurker, at jeg holdt det for sikkrere at betroe mig til deres Ledsagelse ud af Skoven, end at udsætte mig for et nyt Overfalds Farer eller for mine Rejsekammeraders uundgaaelige Mishandling. Nu tænker jeg, kjære Barn, at den stakkels Skolemester har undskyldt sig hos Dem; han skulde allerede for længe siden have gjort det, dersom ikke hans betydelige Reise, hvorfra han først for nylig er kommen tilbage, og Ubekjendtskabet med Deres Navn og Bopæl havde hindret ham deri. Endnu beder jeg kun om, at hans Talsmand maa tale. For det Første altsaa — han tog et Papir op af Lommen og lagde det paa Bordet — her er den fulde Erstatning, som tilkommer Dem paa Guds og Retfærdighedens Vegne. Vil De derimod gjøre mig en Tjeneste, kjære — Amalie hedder De? Nu vel, kjære Amalie, Deres gode Hjerte overlader vel Dette til den gode Mand der, for at han kan oppudse sin Krambod. For Dem har jeg her en lille Erindring — han stak hende en Solitair paa Fingeren —; seer De, gode Barn, denne Steen er den ringeste af dem, som De har reddet for mig; men mere faaer De ikke af mig; hører De vel, slet ikke mere — thi en Datter, som besidder Alt til Overflødighed i sin Faders Huus, behøver man ikke at give Noget. See kun paa mig med Deres store sorte Øjne, saa meget De vil — kom hid, kjære Barn, Du er, fra idag af, min Datter. Han trak den overraskede Pige til sit Bryst og omslyngede hende med øm Heftighed. En højtidelig Taushed herskede, indtil den endelig opløste sig i Amalies blide Taarer, i det ærværdige Ægtepars

rørende Taksigelser og i den Gamles glade Snaksomhed. Midnatsklokken erindrede dem om at bryde op. Da Amalie befandt sig alene paa sit Værelse, ansaae hun Alt for en Drøm, hvoraf hun nyllg var vaagnet; kun den glimrende Steen overbevjste hende om Virkeligheden. Hun traadte til Vinduet og betragtede den mørke Nat og den øde Stilhed, og en fugtig Glands omtaagede hendes Øjne, men dennegang vare de sødere, disse Taarer. — Velgjørende Natur, Du gav Mennesket Erindringen, paa det at han ikke skal forsage i Ulykken, fordi han ahner bedre Dage, og paa det at han skal blive maadeholden i Lykken, naar overvundne Lidelsers Billeder drage ham forbi. Det Minut, som adskiller Nød og Frelse fra hinanden, er vort Livs skjønneste Øjeblik. — Nogle Dage derefter afhentede den Gamle sin Plejedatter; han medbragte denne Gang sin Søn, som nylig var kommen tilbage fra sin store Tour igjennem Europa. Den unge Mand havde faaet sin Opdragelse i den store Verden, han ventede at finde en liden Landsbyes stille, undseelige Datter, og forbauscdes ikke lidet, da han fandt Naturens Simpelhed saa fiint forenet med Aandens Dannelse, Sædernes Uskyld med Verdenstonens Gratie. Og Amalie? Nu, hun meente, men gandske hemmelig, at Rejseselskabet ikke var bleven slettere ved ham. Robert førte sin nye Søster ind i hendes Bolig. „Sandelig," sagde han, idet han tog hendes Arm med en Følelse af Ømhed og Beundring, „jeg skulde aldrig kunne tilgive min Fader, at han, endog kun for et Øjeblik, har bedrøvet saa yndig en Pige, dersom jeg ikke tænkte for egennyttig om en Fordeel, som hele Verden vil misunde os." Amalie slog Øjnene ned, og kunde kun fremstamme nogle faa Ord; men der gives et stumt Sprog, for hvilket ethvert levende træder i Skyggen, om dette endog, ligesom Chinesernes, bestod af 80,000 Bogstaver. Det kan være en sød Forretning at overtage den første Rolle i Amors Lege, men Intet er kedsommeligere end at spille den stumme Fortrolige hos et Par Forelskede; Læseren maa ikke være bange for, at han skal komme til at forestille denne tredie Person, vi ville ikke gaae hans Phantasie i Forkjøbet, han kan lettelig tilføje det Manglende af sin egen Ungdomshistorie. Forlovelsesdagen randt hen i stille

Glæde; dette rørende Drama behøvede ingen kold Tilskuer. Aldrig faldt vel en Aften paa tre gladere Mennesker, som kun i eet Punkt ikke kunde faae den venskabelige Tvist afgjort: Enhver af dem paastod, at være den lykkeligste. Amalies Vaagnen efter denne sødt gjennemdrømte Nat blev kronet med en ny Glæde. Hun fik Underretning om den redelige Jødes Opholdssted, som hidtil var undgaaet alle Efterforskninger, og allerede en Time derefter sad hun med sin Kjæreste i Vognen. Hun fandt en liden ussel Bolig og Faderen til en talrig Familie. Taarerne stode i Øinene paa den retskafne Mand, da han hørte den gunstige Vending, Amalies Skjæbne havde taget, men Ducaten vilde han slet ikke mindes. Efter et halvt Aars Forløb stod et net Vaaningshuus i den faldefærdige Hyttes Sted, og Kramboden, hvori den lykkelige Israelit stod og solgte, var rigelig forsynet med Varer. — Kjære Barn, sagde den Gamle, Aftenen før Bryluppet, til Amalie, jeg havde foresat mig, at overraske Dig imorgen tidlig med en Bouqvet af de skjønneste Brillanter; men jeg skammer mig nu over mit Indfald. Hvor kunde det falde mig ind, at ville pryde et Bryst, som bærer en uskatteerlig Juveel i sig selv! Gjør mig den Tjeneste, at lade endog den mindste af mine Foræringer blive i dit Gjemme imorgen, for at Verden kan see, at Du Intet skylder os, men vi have Dig at takke for Alt. — Bryllupsdagens Morgen dvælede Amalie længe paa sit Kammer. Den utaalmodige Brudgom listede sig derop, og fandt hende paa Knæe, trykkende Bibelen til sine Læber. Hun sank i Roberts Arme med en Henrykkelse, som syntes at være Smerte, med en Smerte, som var Henrykkelse. Ak, min gode Fader havde vel Ret, hulkede hun, idet den Elskede kyssede Taarerne af de tindrende Øine, „Gud fører igjennem Sorger til Herlighed!" I en simpel hvid Kjole traadte Amalie til Alteret; ingen Diamanter glimrede i de sorte Lokker, ingen af Orientens Smykker omslyngede den skjønne Arm, kun Ducaten vuggedes paa hendes Bryst.

Da man satte sig tilbords, ventede hende en ny Overraskelse; hendes Rejseledsager tog Plads ligeover for hende. Den hulde Brud tog Høitidspokalen: „Paa min Velgjørers Lykke!" sagde hun, idet hun bøjede sig imod ham med et sjælfuldt Smiil. En Taare randt ned i den redelige Mands Skjæg. Ak Gud, Jomfru, vil De allerede her saa rigelig belønne en god Gjerning, hvad kan jeg da engang vente mig i Himlen!

Blandede Efterretninger.

Munke-Taalmodighed. Ved de fra Middelalderen tilbageværende skrevne Bøger, som Klosternes Gejstlige skreve og zirede med Miniaturer, kan man næppe nok beundre deres Udholdenhed, og den stedse lige Haand, der viser sig ved Forfærdigelsen af mange uhyre Bind, Bibler, Chorbøger, og deslige. Næsten skulde man troe, at de havde anvendt deres halve Liv paa en eneste med Guld og Farver udsmykket Horarium eller Bønnebog, antaget endogsaa, at Miniaturerne vare malede af en anden end den, fra hvis Haand det Skrevne er. Ved Haandbiblerne finder man ofte Skriften saa fiin, at man kan blive blind ved at læse den; og derhos er den yderst ordentlig og net. Ingen Under altsaa, at de ofte ved Enden af deres Arbejde brød ud i komiske Ønsker; af hvilke Denis har samlet endeel. I det forrige Theatiner Klosters Bibliothek i München bevaredes den højst sjeldne allerældste tydske Bibel, efter Luthers Oversættelse, hvilken Staden Nürnberg lod trykke, just i det Aar, 1524, da den evangeliske Læres Bekjendelse her foregik. I samme ere 92 store og smaa kostbart malede Figurer; og de malede Begyndelsesbogstaver og med Guld udzirede Figurer stige til et Tal af over 1000.

(Fiorillo.)

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 2.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 5 Januar 1830.

Jordskjelv i Syd-Italien i de sidste Aar; *) ved Dr. Albrecht von Schönberg; Ridd. af Dbr. og flere Ordener.

Det er bekjendt, at Italien, dog især Syd-Italien, oftere er blevet hjemsøgt af Jordskjelv. Flere ældre Beskrivelser, saasom især de af Vivenzio, Della-Torre, Poli, o. A. gave i deres Tid nøjagtige Efterretninger derom. Syd-Italiens nu levende Naturforskere ere næsten ganske tause med Hensyn til denne vigtige Gjenstand, hvad billigen maa opvække saa megen større Forundring, da Jordskjelv netop i den sidste Tid og navnlig i de sidste fire Aar have i Syd-Italien viist sig meget hyppigere. Hvilken viid Mark altsaa for en aandfuld Iagttager! Mine forrige udbredte Kaldsforretninger i Neapel og nogle literære Arbejder af ganske anden Art, tillod mig vel ikke, nøje at iagttage disse frygtelige Naturtildragelser i deres Følger og Virkninger, imidlertid har jeg dog nøjagtigen optegnet hvad jeg bemærkede og erfarede; Resultatet deraf meddeler jeg Dem gjerne, i Haab om, at De vil optage det med Velvillie, indtil noget fuldstændigere bliver leveret herom.

*) Nachrichten von den Erdbeben Syd-Italiens in den letzten Jahren. Sendschreiben an den Herr Dr. K. W. G. Kastner von Dr. Albrecht von Schönberg. Nürnberg 1828. 8vo.

Aaret 1825 var i Syd-Italien fortrinlig rig paa Naturbegivenheder. Den 10 April om Aftenen sporede man i Sala, Hovedstaden i et Distrikt i Provindsen Principato Citeriore, et Jordskjelv, som gik i en bølgeagtig Retning fra Vest til Øst; det var dog ikke synderligt stærkt; det udvidede sig ligesom straaleformigen. Langt hæftigere sporede man det den 11te April om Morgenen et Qvarter paa Ni, i den lille Stad Lagonegro, Hovedstaden i Distriktet af samme Navn, i Provindsen Basilicata. Her vedvarede det i fire Sekunder; begyndte horizontalt bølgeformigen og endte i vertikal Retning,

Saavel det Forudgaaede, som Følgerne af dette Jordskjelv har jeg tydeligen kunnet iagttage. Det Forudgangne nemlig med Hensyn til Retningen: thi det er tydeligt, at dette Jordskjelv gik straaleformigen fra Syd til Nord. Allerede i Marts Maaned viste sig flere Jordskjelve i Algier; det hæftigste den 2den Klokken 10 om Morgenen. Dette kom fra Syd bølgeformigen og blev mærket i hele Landet, saavelsom i selve Staden Algier. Den første bølgeformige Bevægelse vedvarede i 55 Sekunder og blev fulgt af andre i forskjellige Mellemrum, som, omendskjøndt de vare mindre hæftige, dog indgjød Befolkningen den største Skræk.

I Algier selv skete ingen Skade; men snart erholdt man der, og strax derpaa i Neapel, Efterretning om, at Staden Beleta, i fire Miles Afstand derfra, ganske var gaget under, hvorved mere end 12,000 Indvaanere havde tilsat Livet under Ruinerne. Dette er nok til, at bevise i det Hele det oven for angivne Løb, eller Jordskjelvets Retning.

Følgerne af dette Jordskjelv vare meget betydelige Forandringer i Luftkredsen, hvilke udbredte sig over det hele Land, Neapel ikke undtagen. Især var dette Tilfældet den 19de April: det Reaumurske Thermometer, som stod paa 14°, sank pludseligen ned til 8°. Den i Neapel selv derpaa følgende Kulde var betydelig, og udviklede sig i flere Sygdomme, dog især i Lungebetændelser. Den 20de om Morgenen var ved Dagsudbrudet Vesuv og de længere borte værende Apenniner hist og her bedækket med Snee. Thermometret steg desuagtet den samme Dag igjen til 11°. —

Jordskjelvet, som man saa tydeligen sporede i Lagonegro og andre Steder, viste i den lille Stad Papasidero hos en Syg en ganske paafaldende Virkning. Dette Sygdomstilfælde er for mærkværdigt til, ikke at fortjene, omstændeligere at blive bekjendt andre Steder; ved denne Lejlighed maa vi imidlertid indskrænke os til Hovedmomenterne, hvis Fremstilling aldeles hidhører. Vort Raad var skriftligen, for mere end et Aar siden, blevet forlangt af en Yngling i den benævnte lille Stad. Han led paa næsten halvandet Aar af en Epilepsie, som vi havde anseet for og behandlet som en Udviklingssygdom. Paa dette Sted nærmere at udvikle selve Kuren, vilde føre os for langt; men saa meget maa være bemærket i Almindelighed, at den Syge vedvarende havde bedret sig: Anfaldene vare blevne sjeldnere og svagere og i de sidste ni Maaneder havde han kun havt et eneste Anfald. Paa engang, allerede ti Dage før Jordskjelvet, indfandt Anfaldene sig atter, bleve stedse hyppigere, kom først en, siden to, og endelig tre Gange daglig, uden at der ellers lod sig udfinde nogen Anledning eller Aarsag dertil. Men hvad især satte den Syges Familie i Skræk og gjorde, at de strax skrev om Hjelp til Neapel, var et Anfald, som Ynglingen umiddelbar Dagen før Jordskjelvet blev angrebet af, hvilket var hæftigere end

alle forudgangne, og uafbrudt vedvarede fra Klokken 8 om Morgenen indtil Midnat. Meget udmattet kom den Syge sig da af sig selv, Jordskjelvet indfaldt, og siden har den Syge ikke havt flere Anfald.

Efter det ommeldte Jordskjelv var det meget øjensynligt, hvorledes Luftkredsens Oscillationer ogsaa vedvarede i Neapel. Den 19de April klagede man med Rette over for stor Kulde, den 26 i samme Maaned maatte enhver tilstaae, at Varmen var indtraadt altfor tidligt: Thermometret, som den 19de var sunket til 8°, steg den 26de pludselig op til 19°; og derhos var Himmelen stedse mørk. —

Jordskjelvene ophørte heller ikke nogetsteds, men viste sig hist og her, paa forskjellige Steder, dog stedse svagere. Herved var sammes straaleformige Gang, imod Øst, men især mod Vest for Neapel tydelig at kjende. Saaledes maatte den ogsaa naa Sicilien, og der viste sig virkelig ogsaa flere sammesteds. Det yderste Punkt hvor det her viiste sig vestlig og paa det stærkeste, var Modica, et Sogn i Provindsen Syracusa. Der sporede man den 1ste Maj to Jordskjelve, et Klokken 11 om Formiddagen, og det andet omtrent Klokken 2 om Eftermiddagen. Ingen af dem anrettede nogen Skade; men det første var det stærkeste og vedvarede mellem to og tre Sekunder.

Mod Østen vedvarede Jordskjelvet længere, eller rigtigere sagt: Perioden, som det gjennemløb, var længere; men Oscillationerne selv vare svagere. Sammes yderste Punkt mod Østen var Catanzaro, Hovedstaden i Provindsen Calabria Ultra 2da. Her sporede man Klokken 3½ og Klokken 9 om Morgenen den 24 Maj to Jordstød, som varede omtrent tre Sekunder. De var ledsagede af et sagte Bulder. Et andet endnu lettere Jordstød bemærkede man siden i samme Stad, den 28de i samme Maaned Klokken 3 om Eftermiddagen.

Atmosphærens Temperatur, især i Neapel, blev derved vedvarende meget foranderlig. I Begyndelsen af Sommeren var det saa koldt som om Vinteren. De skjønne Novemberdage, som man saa ofte har i Neapel, ere sædvanligen langt varmere, og i ethvert Tilfælde smukkere end Vejret nu var. Denne Kulde var langt føleligere, end vi om Foraaret mange Dage havde, i hvilke Varmen var saa stor, som midt om Sommeren. Der-

paa fulgte et Par smukke og tempererte Dage, dog ikke som sædvanligen og ikke vedvarende nok. I ethvert Tilfælde kunde vi dengang sige, at vi efter det korte Forløb af nogle faa Uger meget hurtigt havde gjennemgaaet alle de atmosphæriske Forandringer som de forskjellige Aarstider medføre. Den 19de Maj om Morgenen Klokken 9 stod Reaumurs Thermometret paa 11 Grader, og om Middagen, var det næppe steget to Grader. I faa Dage var det sunket over 10 Grader. Alt dette var ellers et virkeligt Phænomen i Neapels Klima. Ogsaa frembragte disse pludselige og store Afvexlinger i Temperaturen ikke allene mange Sygdomme, men det strakte sig ogsaa til mange pludselige Dødsfald. Foruden rheumatiske Febre og Lungebetændelser viste sig ogsaa derved Mæslinger og Skarlagensfeber. De Svindsottige befandt sig i denne Epoke uden Undtagelse slet.

Ligesom Aaret havde begyndt med Jordskjelv, saaledes vedblev det ogsaa; Jordskjelv, nemlig dog kun mindre, lode sig hist og her igjen spore om Sommeren og Efteraaret. Det bliver herved værdt at bemærke, at de viste sig mere mod Nord, og A q u i l a, Hovedstaden i det andet Abruzzo Ulteriore, blev nu ligesom Middelpunktet derfor. Her sporede man det ofte, især jo mere Vinteren fremrykkede. Efterat i Aquila hele tre Dage en heftig Stormvind, ledsaget af Pladskregn havde raset, blev Himmelen den 23de October ligesom paa engang klar. Kort derpaa Klokken henimod 8 om Aftenen sporede man et heftigt Jordskjelv, som ikke varede kort og satte Indvaanerne i en ikke ringe Angst. Næppe var en halv Time forløben, da man mærkede et andet, mindre heftigt Jordskjelv, og endelig den følgende Morgen Klokken 3 endnu et tredie. Om Aftenen og Natten til den 24de October sporede man ligeledes tre lignende Jordskjelve; men hverken de første eller de sidste anrettede nogen Skade; ogsaa blev den offentlige Rolighed herved aldeles ikke forstyrret. —

Det følgende Aar viste sig mange, dog kun smaa Jordskjelve. Det stærkeste var det, som man sporede i I s e r n i a, en Stad i Provindsen Molise, den 27de October omtrent Klokken 11 om Formiddagen. Det første Jordstød var ikke mindre end ubetydeligt, og det fulgtes af to andre, af hvilke det sidste var det heftigste og derfor ogsaa i nogle Øjeblikke indjog Skræk blandt Folket,

saameget mere, da nogle Huse bleve temmeligen beskadigede. Men Aquila blev vedvarende i dette Aar Middelpunktet for disse Jordskjelv; ogsaa sporede man dem der meget hyppigt. Ved denne Lejlighed saae man ogsaa, at Mennesker kunne vænne sig til Alt; thi da Jordrystelserne bleve saa hyppige, uden at anrette nogen Skade, idet de stedse vare meget lette, saa kom man i denne Stad saavidt, at man omsider ikke mere tog nogen Notitse af disse Rystelser.

Det følgende Aar vare Jordrevolutionerne i Syd-Italien langt stærkere, endskjøndt derved ogsaa hyppigere. Den 1ste Februar om Eftermiddagen nogle faa Minutter før Klokken 5, sporede man i N e a p e l et kort og let Jordstød; det varede kun nogle Sekunder, men blev dog mærket over hele Staden; det gik bølgeformigt, horizontalt fra Vest til Øst, og anrettede aldeles ingen Skade. Strax derpaa blev det atter sporet; dog endnu lettere. Efterretninger fra Avellino indløbe strax derpaa, af hvilke det erfaredes ogsaa at være der bemærket. Himlen var næsten ganske og aldeles klar og uden Skyer; Vesuv forholdt sig ganske roligt.

Men vi erholdt snart den sørgelige Efterretning, at det ovenomtalte, i Neapel let sporede Jordskjelv havde havt sit Middelpunkt i Provindsen B a s i l i c a t a. Efter hyppig Snee i den forløbne Januar fulgte der en stræng Kulde; Reaumurs Thermometer sank i nogle Dage indtil den 4de Grad under Frysepunktet. En stor Kulde syntes at ville blive vedvarende: men netop det Modsatte fandt Sted; fra den 29de Januar formindskede den sig indtil den 1ste Februar, paa hvilken Dag en trykkende Lummerhede sporedes i Luften. Om Eftermiddagen Klokken 5 viste sig et hæftigt Jordskjelv, som først havde en vertikal Retning, derpaa løb bølgeformig fra Nord mod Syd; det vedvarede i mere end 20 Sekunder. To andre Rystelser, der begge vare lette, sporede man siden i et Mellemrum af en halv Time. Ifølge indløbne Efterretninger led Sognet Tito meest. Omtrent 60 Huse bleve ødelagte, og mange andre, saavelsom Sognekirken, truede med Undergang. Syv Mennesker bleve begravne under Ruinerne: fire andre bleve dødelig saarede og gave kun lidet Haab om deres Livs Redning. De øvrige Ind-

vaanere vare alle ødelagte. Man sporede ogsaa dette Jordskjelv stærkt i Potenza, en ret betydelig Stad. Mindre ulykkeligt, uagtet meget sørgeligt, saae det der ud efter denne Rystelse: der var intet Huus, som jo havde lidt meer eller mindre. Domkirkens Mure og endnu meere sammes Taarne stode nu ganske skjeve. Borger-Hospitalet, Biskopens og Intendentens Bopæl fordrede mange og hurtige Udbedringer, for ikke at styrte sammen. Efterretningerne fra de andre Sogne vare mindre ugunstige; den der indtrufne Skade var mindre eller af ingen Betydenhed. Begge Calabrierne bleve denne Gang frie for denne Ulykke.

Hvad Temperatur-Forandringerne herved angaaer, da vare de i Februar Maaned særdeles store i Neapel. Vi havde afvexlende en der ganske usædvanlig Kulde og en om Vinteren usædvanlig Varme. Reaumurs Thermometret afvexlede fra den ene Dag til den anden fra 2 ° til 14 Grader. Vel forefaldt ogsaa andenstedss i denne Maaned Temperatur-Forandringer; men saavidt mig er bekjendt, intetsteds saa paafaldende som her. Ogsaa, hvilket meget sjeldent er Tilfældet i Neapel, hendte det sig i denne Maaned, at Folk frøs ihjel: dette var Tilfældet med en fattig Kone i Dalen Piano de cinque miglia, i Provindsen Abruzzo, og med en Mand i Valle S. Martino i Provindsen Basilicata.

Efter det hæftige, ovenfor omtalte Jordstød sporede man ofte flere svage i den nævnte Provinds Basilicata. Den 11te Februar sporedes der et stærkere. Det anrettede dog ikke nogen synderlig Skade, men var imidlertid stærkt nok til at forstørre den allerede skete. Det ulykkelige Sogn Tito var ogsaa denne anden Gang Middelpunktet for Rystelsen, og de der allerede beskadigede Bygninger bleve nu ganske styrtefærdige.

Den 18de i samme Maaned Klokken $7\frac{1}{4}$ om Morgenen sporede man atter i Staden Aquila et nyt Jordstød. Paa samme Tid var det ogsaa mærket i Teramo; men anrettede dog paa ingen af Stæderne nogen Skade.

Fra nu af bleve Jordskjelvene i dette Aar i Kongeriget Neapel svagere og langt sjeldnere; de viste sig mere nordlig, i de pavelige Stater. I Midten af Marts Maaned sporede man i Livorno Tid efter anden i 8 Dage smaa Jordrystelser, som dog

ikke anrettede nogen Skade. De havde den samme Retning, som jeg forhen oftere har angivet; de kom fra Syd-Øst og tabte sig mod Vest. Vejret var smukt, Himlen klar, og Luften snarere kold, hvorved endnu er at mærke, at der i to Vintre havde hersket almindelig Tørke. Disse Jordrystelser strakte sig lidt efter lidt til Sinigaglia, hvor Indvaanerne i dette Mellemrum, paa Grund af Rystelserne, ikke sov i fem Nætter. Men ogsaa der blev ingen Skade anrettet.

En Rejse, som jeg nu foretog mod Nord og som varede i flere Maaneder, afbrød paa en Gang mine Jagttagelser over denne Gjenstand. Men kort efter at jeg var kommen tilbage til Neapel, rejste sig den 2den Februar 1828 paa Ischia et Jordskjelv, hvorimod det nærliggende Neapel ganske blev skaanet.

Dette Jordskjelvs Middelpunkt var Sognet Casamicciola. Det var omtrent Klokken 11 om Formiddagen da det viste sig; det vedvarede næsten fire Sekunder med bølgeagtig og efterslaaende Bevægelser, og anrettede den største Skade. En Deel af dette Sogns Huse og Bygninger styrtede sammen, en anden Deel kunde ved den store lidte Beskadigelse ansees som sammenstyrtet. Tallet paa de under Ruinerne begravede blev strax angivet til 29, af hvilke man strax havde gravet 19 Lig frem af Gruset. De Saaredes Antal var ikke ubetydeligt. Folket var just forsamlet i Kirken; man læste den sidste Messe da Jordskjelvet sporedes; Kirken rystede og Kuppelen styrtede ned. Charakteristisk bliver det for Meningsfriheden, eller meget mere for Tanketvangen i Neapel, at den eneste derværende Tidende, idet den efter flere Dages Forløb leverede en kort Efterretning om denne skrækkelige Begivenhed, ikke vovede at omtale hin Omstændighed, hvorved saamegen Ulykke skete. Derimod talte den meget om de af Regjeringen trufne Foranstaltninger: man sendte Militaire hid; man lod Ligene udgrave; enkelte Bygninger, som truede med Sammenstyrtning, bleve nedrevne; Soldater og Gensdarmer holdt Vagt Dag og Nat, for at forhindre Tyverier og Uordener; en Commission blev nedsat til den ulykkelige Befolknings Forsørgelse; det skulde strax undersøges: hvo der var i Stand til strax at opbygge sin Vaaning og ernære sig.

De Mennesker i Casamicciola som havde undgaaet Døden, flygtede, omvankende og hylende, paa Markerne, martrede baade ved Smerten over det lidte Tab og ved Frygten for end større uerstattelige Ulykkestilfælder, og martrede ved det frygtelige Phoenomens første Øjebliks skrækkelige Indtryk. Man tænkte kun paa ved Flugten at redde sit eget Liv. En Kone, der endnu aandede, og et dødt Barn bleve trukne frem under Ruinerne.

I Badehuset i Casamicciola, der lykkeligviis intet havde lidt, og som ved denne Leilighed vel fortjente sit Navn Monte della Misericordia, bleve alle de optagne, som ikke andetsteds fandt Tag. To store Sale bleve indrettede for de Saarede.

Dette Jordskjelv, som anrettede saa stor Ulykke i Casamicciola, sporede man kun lidet i Sognet Ischia: men det mærkedes mere i Serra Contana, Forio og Testaccio, Stæder, som ere paa benævnte Ø; men i ingen af dem anrettede det den ringeste Skade. Dette kan imidlertid ikke siges om Sognet Lacco, hvor de Indvaanere, der befandt sig paa Siden af Udbrudets Punct, have lidt meget.

Dette Jordskjelvs Retning har jeg tydeligen kunnet iagttage; thi den 2den Februar, da dette frygtelige Jordskjelv rejste sig i Casamicciola, sporede man omtrent Klokken 7 om Morgenen et let, som gik bølgeagtigen, fra Øst mod Vest, i Foggia og St. Severo, i Provindsen Capitanata, og i Barletta, i Provindsen Bari, saavelsom andre Stæder i samme Provinds. I alle disse Egne anrettede Jordskjelvet ingen Skade. Man seer af alt dette, at Jordskjelvet tog sin Gang fra Øst mod Vest, at Casamicciola udgjorde sammes Endepunct og tillige Culminationspunkt — dersom ellers dette Udtryk tør bruges her. — Det maa endnu bemærkes, at hæftige Syd-Vinde: Sirocco og Libeccio blæste; næsten paa samme Tid røg Vesuv og kastede siden Stene op med Flammen.

I Henseende til Jordskjelvet i Casamicciola være endnu til Slutning følgende historiske Anførsler meddeelte. En Subskription blev aabnet for dette ulykkelige Sogn i Neapel og indbragte i faa Dage 600 Dukati. Ogsaa flere Familier paa Ischia havde venligen optaget de Betrængte. Især udmærkede Familien Monti sig i denne Skrækkens-

tid, da de alene gjorde forholdsviis mere end Alle de andre tilsammen; thi fra Trængselens Time optog de kjærligen 80 ved Jordskjelv Forulykkede i deres Bolig, fødte og plejede dem, indtil de selv komme istand til at gjøre det.

Den 9de Februar var Ligenes Udgravning af Ruinerne ganske tilendebragt. Hos Nogle fandt man Kostbarheder, som bleve overgivne Slægtningerne. Nogle fandt under Ruinerne en Deel af deres Ejendom. Ved de skjænkede Penge og ved milde Gaver bleve de Saarede forsynede med Alt, og hurtig istand igjen.

Man angav de Dødes Tal til 29, som ovenfor blev anført. Men det er mig kjært at kunne nedsætte dette Tal til 28; thi den 6te Februar fandtes i Ruinerne et Barn af omtrent otte Aars Alder. Dette forunderlig reddede Pigebarn hed Concetta Morgera. En Deel af Muren i Værelset, hvor det i Ulykkens Øjeblik var, styrtede sammen, men et stort Stykke af Bygningen faldt paa en saadan Maade ned, at der mellem den og en Vinkel af Værelset blev en Aabning, hvor den Lille netop blev fundet. Hendes Klage- og Jammerskrig, hvorved hun søgte Hjælp, tjente Øvrigheds-Personerne og Arbejderne til Vejviser. Hun havde kun faa blaa Pletter paa Legemet; men var ganske udmattet, da hun i 4 fulde Dage intet havde nydt. Hun klagede kun over stærk Sult; men lidt efter lidt blev Spise rakt hende med Forsigtighed. Denne Lille, lykkelig i Ulykken, har truffet Moderkjærlighed hos en Mad. Monti, hvor hun nu opholder sig, og blev snart fuldkommen helbredet.

Den bekjendte Tilbøjelighed til vante Vaaninger og Bostæder har ogsaa beviist sig i Casimicciola efter Jordskjelvet; man har været nødt til med Magt at bringe nogle Folk udaf Huse, som truede med Sammenstyrtning. Nogle Gader, hvor Faren af Sidebygningernes overhængende Ruiner var betydelig, bleve tilmurede, efterat Menneskene først vare førte bort; men snart saae man sig nødt til at udstille Vagt paa saadanne Steder, da Mennesker ellers — med Fare — igjen klattrede over Muren ind i deres Boliger. Rørende var det for mig at see, at nogle endogsaa igjen begyndte at opdyrke deres Marker, omend-

skjøndt med skjelvende Hjerter, da de ikke turde forlade det tilvante Bosted.

Med Hensyn til Forklaring af Phænomenet, har man bemærket Følgende: I fire Dage gav Barometret intet Tegn til nogen Forandring i Atmosphæren: Luften var stille, Himlen fuld af Skyer. Det skrækkelige Phænomen begyndte fra Bjerget Epomeo eller St. Nicola, eller egentlig fra Staden S. Giuseppo, hvor Jorden brast, udvidede sig derpaa mod Casamicciola indtil Sognet Lacco. Man havde forhen bemærket, at ingen Forandring var forhaanden i Vandene og at Luften var fuldkommen rolig og temmelig tør. Derfor havde man ogsaa formodet, at Jordskjelvet ikke var en Virkning af en underjordisk Ild, men alene en Følge af Electriciteten, som samlede sig paa dette Sted, for at sætte sig i Ligevægt med sammes Atmosphære, havde kastet sig med Magt paa de ovenstaaende, der samlede, Skyer. Og virkelig sank Barometret efter Jordskjelvet, visende paa Regn, og ophørte derpaa, ligesom paa de forrige Dage, at blive staaende paa et og det samme Sted.

Indenlandske Efterretninger.

I Onsdags Eftermiddag blev afdøde Geheime-Statsminister Ove Mallings Fortjenester af Fædrenelandet korteligen udviklede i et af vore vigtige Selskaber, det kongl. Landhuusholdnings Selskab, ved en Mindetale af Hr. Etatsraad og Professor R. af Dbr. Hornemann. Den Afdøde som i endeel Aar, baade som Præsident og som Medlem af to Commissioner, havde virket for Selskabet, havde og i samme fremstaaet som heldig Mindetaler over fortjente Afdøde, Henrik Gerner og Geuss. —

I Altona have de Herrer C. M. Sauerland & Comp. en priviligeret Farvefabrik. Der sælges en af Hr. C. M. Sauerland opfunden nye Farve, som er tillagt det Navn „Altonaer Blaugrün". Den er undersøgt af Sagkyndige, som have fundet den at besidde følgende Fortrin for det saa kaldte Bremer-Grønt: Brugt som Liimfarve til Tapeter, Vægge o. s. fr. dækker den samme

fortræffeligt ved kun eengang gandske tyndt at overstryges, og har en aldeles reen blaa Farve. Benyttet som Oliefarve har den mere Corpus, og giver et skjønnere varigt Blaagrønt. Farven er nu en gros at erholde. Alle de Fade hvori den forsendes betegnes: C. M. Sauerlands Blaagrønt. A. M. 200.

I Slesvig blev til Minde om Formælingsfesten den 1 Nov. 1828 stiftet en frivillig Forening til Befordring af borgerlig Industrie. Aarsdagen efter dets Stiftelse, nemlig den 1 Nov. 1829 bleve første Gang Præmier uddeelte for de fortrinligste Arbejder af indenlandske Kunstnere og Haandværkere, efterat de indleverede Gjenstande havde forud i 8 Dage været offentligen udstillede. Tømmersvend Henrik Lund, nu i München, og Mursvend Henrik Jessen, nu i Hamburg, bleve tilkjendte hver især en udsat Præmie i Bygningsfaget af 40 Rbdl. Borger og Drejermester Besser den Yngre en Præmie af 24 Rbdl. for et særdeles kunstigt forfærdiget Skakspil. Borger og Smedemester Rink, den Yngre, en Præmie af 16 Rbdl. for en Dørlaas af udmærket Godhed; Borger og Juveleer Neupert den Yngre den sidste Præmie af 8 Rbdl. for en Brystnaal. Foruden disse Arbejder saae man ved Udstillingen flere ved Elegants og Arbejdets Godhed udmærkede Stykker, og den hurtige Afsætning, som disse fandt, tør borge for, at den næste Udstilling vil opvise et betydeligt større Antal Prøver af indenlandsk Kunstflid.

Den Lahnske Stiftelse i Odense hører hen iblandt de ypperlige Velgjørenheds Anstalter i Dannemark. Hr. Cancellieraad Hempel har givet følgende Oversigt over denne Stiftelses 25 aarige Virksomhed: „I de 25 Aar siden dens Oprettelse konfirmeredes 88 Drenge og 267 Piger, tilsammen 355 Børn. Aarsagen til det større Antal Piger, er at Drengeskolen, formedelst de uheldige Konjunkturer, maatte ophøre i Aarene 1813 til 1821. Foruden de almindelige Skolekundskaber undervises Pigebørnene i Spinden, Binden, Strikning, Syening, og overhoved i alle de Haandarbejder som kunne gjøre dem duelige til Tjeneste- og Huusstanden. De forarbejde saaledes selv i Arbejdsskolen alle de Klædningsstykker af Vægarn, Hør- og Blaalærred, Forklædetøj, Tørklæder og Strømper,

som aarligen uddeles til samtlige Børn, besørge Reengjørelse m. v. Alle de siden Stiftelsens nye Udvidelse 1821 Udgaaede, 41 Drenge og 109 Piger have til deres Konfirmation faaet hver en fuldstændig Klædning med Linned og Fodtøj. Næsten alle Drengebørnene ere anbragte til Haandværker eller Kunster og Mange af dem allerede i disse Fag blevne duelige Borgere. Ligeledes ere Pigebørnene anbragte i gode Tjenester, og mange af dem ere nu kyndige og retskafne Husmødre. Det har hidtil ikke været forbundet med Vanskelighed, at faae de udgaaede Børn anbragte efter Ønske, saasom det altid har været en Anbefaling for dem, at være dannede i den Lahnske Stiftelse. Ligesom det og er mærkeligt, at i denne lange Tid ikkun ere indtrufne sex Dødsfald blandt den betydelige Børneflok, og de 4 af disse endda foraarsagede af smittende Sygdomme eller af medfødte Svagheder. Siden 1821 ere uddeelte henved 600 Sæt fuldstændige Klædninger, foruden Skoe og Træskoe til Børnene. Af de ved Stiftelsens første Oprettelse antagne 70 Børn, kunde indtil 1807 omtrent 20 aldeles hjelpeløse udsættes i Kost for Stiftelsens Regning. I de paafølgende uheldige Aar maatte Antallet af dem, der nøde Kostpenge og Klædningsstykker, Aar for Aar indskrænkes, saa at i Aaret 1813 ikkun 4 nøde Kostpenge. Siden 1821 er Børnenes Antal udvidet til 110, hvilke alle nyde frie Underviisning. I Kostpenge er i disse sidst forløbne 9 Aar i Alt uddelt 3,100 Rbd. I Aaret 1822 havdes endog 36 saadanne Kostbørn; men paa Grund af den, formedelst de lavere Qvartalskourser aftagne Indtægt, har Man desværre! atter seet sig nødsaget til at inskrænke den Velgjerning saaledes, at der for Øjeblikket ikkun haves sex Plejebørn, af hvilke 3 nyde hver 3 Mark, 2 hver 24 Skilling og 1 sexten Skilling ugentlig. Dobbelt Hæder og Tak fortjene derfor de Ædle, som ved deres Godgjørenhed mod Stiftelsen have virket til at den i Fremtiden kan nærme sig det af Stifteren tilsigtede skjønne Maal; at afhjelpe faderløse Børns aandelige og legemlige Trang! I Haab om at det skjønne Exempel vil finde Efterligning har Bestyrelsen ogsaa troet, at burde foreløbig bringe deres Navne i hæderlig Forbindelse med Stifterens, ved at anbringe over Talestolen i den største Sal, en Mindetavle med følgende Indskrift:

JOHAN MATHIAS LAHN
oprettede
Stiftelsen for hjelpelöse Börn,
indviet den 10 Decbr. 1804.

Taknemlig mindes tillige som dens ædle Velgjörere:
I. Carl August Wilh. v. Driberg,
25 Januar 1824.
II. Anna Dorthea Lorenzen,
20 Fedruar 1827.

Lader smaae Börn komme til mig!
Jesus, (Marc. 10. 14.)

Blandede Efterretninger.

Universitetet i Göttingen. Antallet af de Studerende har i det forløbne Aar været, paa en mindre ankommen nær, lige med det for det foregaaende Aar. Antallet af de afgaaende 344 har nemlig, ved 343 nye Ankomne, sat sig omtrent i Ligevægt. Det hele Antal af akademiske Ynglinge beløber sig til 1263. Iblandt disse have 351 valgt Theologien, 513 Lovkyndigheden, 262 Medicinen, 137 de philosophiske Videnskaber til dens Bane. 762, blandt hvilke 53 Göttingenser, vare Indenlandske, 501 Udlændinge. Blandt disse: Maximilian, Kronprinds af Bayern, og Karl Prinds af Hohenzollern-Sigmaringen. Afgangen af forskjellige berømte Lærere er, ved vort høje Kuratoriums Forsorg, tildeels bleven erstattet, og man imødeseer snart Fuldstændiggjørelsen. Ved et i Løbet af det forestaaende Aar opstaaende Over-Skole-Collegium vil Antallet af de studerende Indfødte maaskee tabe sig noget; men derimod de Øvriges Dygtighed i stor Grad forøges. — Det nye anatomiske Theater, i hvilket allerede holdes Forelæsninger tør i Tydskland, ja maaskee i hele Europa finde faae lignende. — Ved Stadens Indvaaneres Kappen i nye Bygningers Opførelse er Lejen for Studenteres Bopæle nu aldeles ført tilbage til sin ældre taalelige Standpunkt.

Carl den Stores kostbare Evangeliebog. Den er et af de vigtigste Monumenter af den gamle tydske Kunstflid, der er bleven opbevaret til vore Tider. Denne Bog, der bevares i den forrige Rigsstad Aachen, er ved sin høje Alder, sin Skjønhed, sine Miniaturer, sit kostbare Bind ligesaa mærkværdig, som ved den Omstændighed, at de tydske Kejsere ved deres Kroning og Besværgelse af Valgkapitulationen, maatte lægge den højre Haands forreste Fingre paa samme. Den blev funden i Carl den Stores Grav, omtrent 186 Aar efter hans Død. Kejser Otto den Tredie lod, det være sig af Nysgjerrighed, eller, som Ademarus paastaaer, af en i en Drøm modtagen guddommelig Inskydelse, Graven aabne, og fandt i samme, i Aaret 1000, som Munken af Angouleme (Monachus Egolismensis) forsikrer, saavel denne Evangeliebog, som andre Kostbarheder. Bogen, som er i stor Qvartformat, har med Bindet omtrent tre Fingres Tykkelse. Dækselet er sandsynligviis af Træe. Den øvre Deel af samme er overdraget med et meget kunstigen forarbejdet Overtræk af stærkt forgyldt Sølv; gjennembrudt Arbejde. Paa Midten er Carls Figur anbragt i oval Form, med Evangeliebogen under Armen, saaledes som den fandtes i Graven. Paa højre Side af denne mellemste Figur, staaer den hellige Maria, paa venstre Engelen Gabriel, sandsynligen, for at forkynde Christi Bebudelse. I hver af de fire Hjørner ere de fire Evangelisters Attributer anbragte. Mange Ædelstene ere ødslede paa Bindet; men der findes paa det øverste af Bindet ingen Indskrift, end ikke Spor af noget enkelt Bogstav; ligeledes ej heller paa det underste af Bindet som er overdraget med Carmosinrødt Fløjel. Man kan ikke nøjagtigen bestemme Tiden naar dette Bind blev forfærdiget; men man antager at det har været i det 12te Aarhundrede. Bladene ere alle fiolette, men af meget forskjellige Skatteringer, nemlig deels meget mørke, deels meget blege; naar man holder de mørke mod Dagen ere de af meget ulig og skyet Farve. Hvert Evangelium har paa det første Blad den Evangelists Billede, der har skrevet det, i brogede Farver, der endnu ere skjønne og glimrende. Evangelisten Matthæus's Billede er fuldkomnest. Bogstavernes Farve er næsten aldeles forgyldt, og har holdt sig godt; det som ikke hører til Text n, hvilket kun er lidet, er sølvfarvet, og har lidt noget; de faae Marginalier, blandt hvilke man ikke bemærker andre end Citater, ere ogsaa sølvfarvede, og Bogstaverne mindre. Skrivernes og Malernes Navne finder man ingensteds, ej heller noget Steds et Aarstal, eller Antegnelse af Haandskriftets Alder. Hvad den sidste Omstændighed angaaer, da er det mere end sandsyntigt, at det er skrevet i Begyndelsen af det syvende Aarhundrede, saasom i Festregistret ingen af det syvende Aarhundredes Helgener er nævnt, og de fleste af de nævnte have levet i det fierde Aarhundrede. Bogen fortjente nøjagtigen at beskrives og ved Kobbere bekjendtgjøres. (Fiorillo.)

Kjøbenhavns Børs, d. 5. Januar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{3}{4}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{2}$	$48\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	64	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer,	$73\frac{3}{4}$	74 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 3.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 9 Januar 1830.

Bemærkninger om indbyrdes Underviisning, fremkaldede ved høivelbaarne Hr. Grev Holstein til Holsteinborgs Svar paa høiærværdige Hr. Biskop Dr. Mønsters Spørgsmaal: „Skulde der i Danmark virkeligt være gjort formeget for indbyrdes Underviisning?"

Ikke venter jeg, at disse Linier skulde paadrage mig den Bebreidelse, at have indblandet mig i en mig aldeles uvedkommende Sag; thi deels berører Svaret ei alene enkelt Mand i Særdeleshed, men ogsaa Publikum i Almindelighed, og deels tør min temporaire Stilling maaskee være min Undskyldning, om ei gjøre mig det til Pligt at udtale mine Anskuelser.

Heller ikke skal jeg ubeskedent indblande mig i Afhandlingens polemiske Deel; ikke ønske at svække den Række af vistnok uomtvistelige Sandheder, der ere opstillede i II. A., om end min Evne og Tid satte mig istand dertil; men kun udtale den Formodning, at hine Sandheders Fremstilling til Anvendelse paa det omhandlede Emne forhaabentligt ville være overflødige, idet en Befaling om Metodens almindelige Indførelse vel neppe kan være at befrygte, om end Meget af Hvad der er virket for den kunde lede Tanken derhen, og om end en saadan Befaling vistnok ei vilde være uden gavnlige Følger paa mange Steder, hvor lidettænkende Skolelærere famle i Mørke med deres Metodik; og skjøndt det fremdeles er vist, at ogsaa den tænkende Lærer, naar han NB. upartiskt og uforudindtagen benytter de Midler, Metoden byder ham, har saare rigelig Anledning til hensigtssvarende Tidsanvendelse, saa er det paa den anden Side ligesaa vist, at Tvang føder Ulyst, og Ulyst er Moder til Ladhed og Dientjeneri; og hvilken Upartisk vil nægte, at der hersker Ulyst mod Metoden? at Deres Tal, der bryde Staven over den, er Legio? — og hvorfor? I min Overbeviisning mindre fordi den virkeligt skulde fortjene det, end fordi det nu engang er bleven Tone at laste den; fordi den i sin Mekanisme formeentligen har et militairt Snit; fordi den vistnok oprindeligen paa mange Steder ved Forkvakling er sat i et ugunstigt Lys, og, lad os ikke nægte det for os selv, fordi den væsentlig er udgangen fra en Mand, hvis egentlige Kald ligger udenfor Underviisningsfaget. Hertil kunde vel ogsaa regnes den stærkere Indvirkning fra det Offentliges Side, der vistnok mange Steder har, idetmindste middelbart, saa at sige draget Metoden frem ved Haarene, hvorved den er kommen i lunkne, utilbøielige Hænder, behandlet vrangt, og derved geraadet i Miscredit. Det er ikke min Hensigt med disse Linier at fremtræde som Lovtaler for indbyrdes Underviisning paa enhver anden Metodes Bekostning. Til en saadan Sammenlig-

ning fattes mig saavel Evne som theoretisk og praktisk Kjendskab i tilstrækkeligt Omfang, Mangler som mine Kaar og mine faa Fritimers nødtvungne Anvendelse til disses Tarv maa undskylde, idet de nægte mig at kunne bøde derpaa. Jeg vilde kun aflægge min Troesbekjendelse: den, at Metoden fortjener at staae i et bedre Lys hos Skolemanden, end jeg har Grund til at formode den at stande hos Mængden; men ikke fremsætter jeg den, fordi det, om jeg saa maatte udtrykke mig, er i Vælten at rose den, kun, som sagt, fordi den nu engang er min Troesbekjendelse; feiler jeg i den, saa ligger Skylden i min Overbeviisning, ikke i min Villie; og pligtmæssigt skal jeg vige for hver mig indlysende bedre Overbeviisning.

Dog, det var enkelte Dele af OHbbéds II. B. jeg vilde tillade mig at berøre. Imidlertid, inden jeg gaaer videre maa jeg aflægge en Bekjendelse, der allerede under Nedskrivningen af mit Foranstaaende har paatrængt sig mig: den, at mine Bemærkninger mere ville angaae Publikum end OHbbed i Særdeleshed; og inderligt skulde det smerte mig, om jeg skulde fortjene den Bebreidelse at have været endogsaa kun ubeskeden mod en Mand, der vistnok af reen, fremlysende Sandhedskjærlighed, som i et rigt hældigt Sprog og med en Belæsthed, jeg ei evner at følge, har fremsat sine Betænkeligheder, og hvis Iver og Opoffrelser for Underviisningens Tarv ogsaa have naaet mine Øren.

Skjøndt det nu egentligt kun er min Hensigt at holde mig til Bemærkninger, der angaae Metoden, saaledes som den, ifølge de forhaandenværende Bestemmelser, hos os er, eller vel rettere sagt kunde og borde være, saa kan jeg dog ikke undlade i Forbigaaende at berøre Citationen af Baco (S. 55); og her fremtrænger sig da den Sandhed, at den dybsindige Grandskers theoretiske Viisdom, naar den skal opfattes til Anvendelse, maa prøves paa Erfaringens practiske Vægtskaal, ligesom og at det er en Lov, hentet fra Naturens veldædige Praxis, at det Enkeltes Vel maa underordnes det Almindeliges, og fremdeles at det vel er en ubetinget Sandhed, at ikke alle Børn ved deres Kundskabers Erhvervelse have Trang til den smaaligt beregnede, gradvise Fremskriden, og at Mange ville komme hurtigere til Maalet ved dristige Spring; men ligesaa ubetinget er det vistnok ogsaa, at Deres Tal, der kunne trives ved en saadan Fremgangsmaade, er ubetydeligt mod Deres, der maa gaae Skridt for Skridt til Maalet; idetmindste er det min faste Erfaringsoverbeviisning, og jeg har Grund til at formode en lignende at finde Sted hos den practiske Skolemand i Almindelighed. Men er det nu saa, saa er det ogsaa hensigtsrigtigt at Staten, naar den regulerer en almindelig Underviisningsplan, retter sig efter de svagere Evner, saamegetmere som disse, idet de saaledes omfatte Pluraliteten, tillige trænge meest til at tages kjærligt under Armene, og saamegetmere som det da vil ligge lettere i den tænkende Lærers Magt kraftigt at understøtte de fatteligere Evner, end han omvendt vilde kunne gjøre ved de svagere hvis et omvendt Forhold idethele fandt Sted. En fornuftig Bestyrelse, der maa give conseqvente Regler som almindeligt Regulativ, lukker Oinene for fornuftige Undtagelser hos den Enkelte, naar disse ei med Magt drager den frem til Beskuelse, og billiger dem, skjøndt den ei kan hjemle dem, skjøndt den for det Almindeliges Skyld kan see sig beføiet til at ivre imod dem; — og gaae vi atter tilbage til Sagen, og tale om Børn, der, idet de med nogle Forkundskaber optages i en indb. Underv. Skole, maae begynde forfra, saa maae vi erindre, at der hvor Læreren er hvad han skal være ville de hurtigt gaae frem fra Afdeling til Afdeling, og vinde i Fasthed, hvad de tabe i Tid; et Tab, der maaskee er mere theoretiskt end practiskt virkeligt. Hvor ofte høres f. Ex. ei Læreren at ønske, at Børn, der indsættes i Skolen med Paastand af at kunne læse, aldrig havde lært det saaledes.

I Forbindelse hermed ønsker jeg at fremsætte min Anskuelse af Aanden i Udførelsen af indbyrdes Underviisning, saaledes som mig synes den maa opfattes hos os efter de approberede Bestemmelser; og jeg mener da, at naar vi retteligt analyse Citeringen S. 84, der staaer i Forbindelse med Bacos Ovenberørte, ville vi finde større Harmoni mellem Naturens og Metodens Fremgangsmaade, end Sammenstillingen af „Daß die Natur nicht so syntetisch zu Werke geht" etc., med Metoden indrømmer. — Det er vistnok overflødigt at nævne, at det er Lærerens Pligt ved indb. Underv. som ved hver Underviisning, eller overhove-

det Menneskets Pligt under hvilketsomhelst Embedsforhold, at gjøre den dertil bestemte Tid saa frugtbringende som muligt. Men hvis nu Læreren meente at hans Kald i en indb. Underviisnings Skole var fyldestgjort, naar han havde forvisset sig om alle Børnenes Tilstedeværelse, inddeelt Skolen, anviist Elever og Bihjælpere deres Pladse, givet de fornødne Signaler etc., og nu maaskee satte sig ved Skolebordet, beskjæftiget med uvedkommende Arbeid, eller vel endog forlod Skolestuen indtil Timens Ende, saa meente han jo derved at saagodt som den hele Underviisningstid var hans private, ikke Børnenes Eiendom; og kan nu dette fyldestgjøre en Underviisnings Fordringer, eller være Bestemmelsernes Aand? Sandeligt, hvis dette Spørgsmaal maatte besvares bejaende, saa maatte indb. Undv. gjøre en jammerlig Figur for Fornuftens Domstol; og desværre misfortolkes Metoden visseligt mange Steder i større og mindre Grad saaledes. Naar derimod Læreren troer, at det Ovenanførte er den mekaniske Deel af hans Pligt, og at dernæst hans egentlige Beskjæftigelse som Lærer som tænkende Væsen tager sin Begyndelse, saa vil han bedre have opfattet indb. Underv. Natur, og kunne gjøre dens Anvendelse frugtbringende. Vel kan jeg ei sige, at Bestemmelserne for indb. Underv. directe byder ham dette; de forblive næsten tause over Tidsrummet mellem en Skoles Inddeling og indtil nogle Minuter før dens Opløsning. Men vil nu nogen Fornuftig kunne mene, at Lærerens underviisende Virksomhed derved er sat ud af Kraft? eller maa man ikke meget mere glæde sig over, at hans Individualitet her har faaet frit Raaderum til at benytte Omstændighederne, de forskjellige Fatteevner, ja for en stor Deel sin egen Metodik, sit aandelige Selv paa den efter hans Anskuelse meest frugtbringende Maade efter de i Metoden begrundede graduerede Trins forskjellige Tarv, uafhængig af dens mekaniske Forskrivter uden forsaavidt disse imidlertid holde den hele øvrige Deel af hans Underviisningsomfang, hvormed han for Dieblikket ei er i umiddelbar Berørelse, i regelmæssig Virksomhed? Læreren bør aldrig forglemme, at skjøndt han er en reguleret Metodes mekaniske Styrer, er han derhos ikke mindre sine Elevers Lærer i Ordets aandige Betydning, og han kan i min Overbeviisning

vändre frugtvirkende frem i denne Dobbeltnatur, lære sine Elever at vide og tænke (S. 82). — Hvad der saaledes vil ligge ham nærmest forhaanden efterat have inddeelt Skolen og sat den i Virksomhed er, mener jeg, foruden at have et vaagent Die med at denne Virksomhed holdes overalt i pligtmæssig Gang, at gaae fra Afdeling til Afdeling, prøve, undervise, rette de sig indsnigelige Feil, bibringe Bihjælperne en fornustmæssig Takt for den hensigtsrigtigste Fremgangsmaade efter ethvert Steds forskjellige Tarv; kort, være Lærer i Ordets egentlige Betydning, efterlade endeel af sin Aand, idet han træder bort og hen til næste Afdeling med den Bestræbelse at virke der til samme Diemeed. Men hvad forbinder ham til at blive staaende paa dette Punct, til at indskrænke sig til een Afdeling (Tabel) ad Gangen? kan han ikke forene flere eller færre Afdelinger undereet, og saaledes virke samtidigt paa en større Kreds? og her kommer indb. Underv. graduerede Ordning ham fortræffeligt til Hjælp: i enhver Egn af sin Skole finder han Side om Side Elever, der, staaende paa samme Trin med smaa Nuancer, have samme Trang, kunne fremhjælpes ved samme Midler og saavidt muligt ere modtagelige for samme Indtryk; — og under alt dette er den øvrige Masses Underviisning ikke standset. — Men jeg gaaer videre: Har han det ikke i sin Magt paa en simpel Maade, blot ved Lyden af en Pibe, øieblikkeligt at kunne standse det Heles Virksomhed. Derved ophæves al Bihjælperforretning; den hele Skole er nu Elev, med Opmærksomheden ene henvendt paa Lærerens Underviisning; Metodens mekaniske Form er for nogle Dieblikke suspenderet; Læreren kan nu i fuldt Omfang virke ved sin egen Individualitet paa Elevernes Aand og Hjerte, benytte Skoletavlen, legemlige Figurer, sit eget Foredrag, lærerige Bøger, udvikle sandselige og abstrakte Begreber efter hvilkensomhelst Metodik han maatte ønske, o. s. v. — Han er ikke bunden til nogen Tid eller Timeseddel; hvilket Dieblik hans og Elevernes Trang kræver det, sætter han atter ved et simpelt Signal det Hele i sin forrige Virksomhed, og træder hen til de enkelte Afdelinger, for efter passende Mellemrum atter at henvende sig umiddelbart til det Hele. Ved en saadan Afvexling vil han vække Liv og Interesse,

og det skulde være underligt om hans Hjerte og Aand endda skulde være en begraven Skat, uden Indvirkning paa hans Elever, evnede han blot selv at give dem fra sig, ligesom og om han ei derved skulde døde Meget af den Sløvhedsaand hos sig selv, der, og det meget naturligt, jager efter at vise sig virksom under en uafbrudt eller dog for en stor Deel uafbrudt Selvarbeiden med A-B-C-Børn; medens han her saa betydeligt er Hersker over Tiden og Maaden, og ved passende Afverling kan lade Mekanisme og Intellectuellitet gaae Haand i Haand; han nødsages ikke til at standse den hele Underviisning, om end hans Opmærksomhed nu og da særligt hendrages til enkelte Steder; hans Bihjælpere, dannede paa denne Maade, ere, hver paa sit forskjellige Trin, ligesaamange Organer for hans egen Individualitet; Metodens mekaniske Form bliver ham da en kjærkommen Tømme til det Heles planmæssige Styrelse, ikke et Baand paa hans Lærervivacitet. — Under alt dette have vi aldeles ikke berørt Religionshalvtimen, hvormed han begynder, eller Forstandsøvelseshalvtimen, hvormed han ender sit Dagværk. Han samler den hele Klynge i Kreds om sig, og taler nu, som existerede aldeles ingen indb. Underv. i Verden, atter efter sit eget indre Kald til sine Elevers Hjerte og Aand, og sætter deres Tænkeevne i Selvvirksomhed. — Ikke kan jeg imidlertid her forbigaae den Yttring, at uagtet Forstandsøvelserne udtrykkelig ere paabudne i Bestemmelserne, lægges de visseligt, saavidt jeg har kunnet mærke, mange Steder paa Hylden, ret som om man bestræbte sig for af afføre Metoden dens aandige Væsen, og at fremstille den som en Beenrad.

Men, skulde nu Nogen spørge, om der da af denne lovprisede Virksomhed og Virkning kan sees et Mønster paa Normalskolen i Kjøbenhavn, hvilket man jo tør formode saasom jeg fortiden staaer i Berørelse med den, saa maa jeg desværre svare: Nei! men indbefatter i mit Nei det Spørgsmaal: Kan riigfoldig Sæd trives paa Alfarvei? og dette Navn tør jeg vel lignelsesviis tillægge Normalskolen. Til enhver Time staaer den aaben for Hvosomhelst, der enten løseligt ønsker at see Metoden udført, eller at gjøre sig fuldeligt bekjendt med den, og desangaaende at erholde Attest. Den bliver saaledes en sand Læreklud; det er ikke sjeldent Tilfælde, at størstedelen af Underviisningstimen hengaaer til Elevernes Inddeling ved de Herrer Attestsøgende, deels formedelst deres Ubevanthed med Fremgangsmaaden, deels fordi Børnene ere dem aldeles fremmede; ja vi have ei saa faa Exempler paa, at Eleverne først ere komne paa deres Arbejdsplads saa sildigt i Timen, at Skolen umiddelbart derpaa atter maatte opløses, for at begynde Inddelingen til en ny Disciplin, maaskee med samme Held. Hvilke Frugter maae det kunne bære for Eleverne? Dog, denne Tidsspilde er langt fra at være det væsentligste Onde derved. Tilstedeværelsen af en 6–8—10 (stundum flere) fremmede Personer, beskjæftigede deels umiddelbart med Eleverne, deels ved Arbeidsbordet, med ideligt Krav paa fornøden Oplysning hos Læreren, tager dennes Opmærksomhed og Tid saameget i Beslag, at han umuligt med fornøden Kraft kan have den henvendt paa Eleverne, der alt for let tage Notits heraf, og med Glæde gribe denne gunstige Leilighed for Tilfredsstillelsen af den raae Menneskenaturs Uvirksomhedstilbøielighed, der finder rigelig Næring i de mange ideligt verlende fremmede Gjenstande til at begabe og behøre, og ved de Fremmedes blotte Tilstedeværelse fremkaldede Savn af den høistfornødne Tømme. Hvo der har den ringeste practiske Kjendskab til en Masse Skolebørns Tarv i den Henseende (og visseligt Caserneskolens gjør heri ingen Undtagelse), vil det være indlysende, hvor ufordeelagtigt omfattende disse Omstændigheder maa virke, og at de hos Eleverne maa fremkalde en Slendriansaand, som ved den idelige Vane er bleven dem til en anden Natur, og som enkelte sildigere Momenter ikke formaa at afbøde, inden den atter finder ny Næring. Uimodsigeligt kan man derfor mindre undre sig, om Normalskolens Elever ikke lære Meget, end om de lære Noget; men atter her maa det Enkeltes Vel underordnes det Almindeliges.

Eller, hvis fremdeles Nogen vilde spørge, om mine fremsatte Anskuelser om indb. Underv. frugtvirkende Anvendelighed ere grundede i en solid Erfaring, saa maa jeg atter, dog betinget, svare Nei! Min eneste praktiske Berørelse med den er Normalskolen, og de foranstaaende Fremstillinger af de der stedfindende Hindringer for hvilkensomhelst Underviisnings frugtvirkende Anvendelse ville gjøre det indlysende, at

det der maa være et af de sidste Steder man borde tye hen, for at see det heldigste Resultat; hvorvel ingen Upartisk, naar Virkning og Modvirkning fattes og veies tilbørligt, vil kunne nægte, at ogsaa der har Metoden bestaaet i Kampen mod Hindringer. Desuden er jeg kun constitueret Lærer i Normskl. under Hr. Willes Fraværelse, og styrer samtidigt med Normalskolens Underviisningstimer min egen Classe. Min umiddelbare Beskjeftigelse i Nskolen angaaer egentlig kun de Fremmede; og Hvo der i nogle Dage har opholdt sig paa denne, under et endogsaa kun nogenledes talrigt Besøg, vil erkjende, at de faa Mellemrum, jeg har kunnet erholde fra ovennævnte Beskjeftigelse, høist fornødent maa anvendes paa min egen Classe neden under, hvorved den blotte Op- og Nedløben foraarsager megen Tidsspilde, og at jeg, ei at tale om at arbeide udenfor Skoletiden med min egen Classe, med Længsel maa hige efter mindre ugunstige Besøgtider, for at bøde noget paa hine af Nødvendighed fremkaldede Mangler paa Tilsyn med den, saafremt jeg vil ønske at afholde Classen fra Tilbagegang. Under saadanne Omstændigheder vil jeg, med Undtagelse af Religionsunderviisningen og Forstandsøvelserne, ei kunne beskjæftige mig noget væsentligt specielt med Eleverne i Nskolen; denne maa styres af Hjelpelæreren, Hr. Lange, der vel med Nidkjerhed antager sig den, men har i de forannævnte Elevernes Opmærksomhed svækkende Omstændigheder, og i megen Tidsspilde med at ordne, hvad de Attestsøgendes Uvanthed med Sagen bringer i Ulave, et føleligt Baand paa sine Bestræbelser.

(Fortsættes.)

Den hvide Due.

(En norsk Fortælling.)

Paa en lille Reise i en af vort elskede Fødelands Fjeldegne, der ere saa rige paa skjønne, groteske Situationer, modtoges jeg blideligen og gjestfrit i Natteherberge paa en vakker Bondegaard.

Jeg fandt mig ret saa vel der. Fra det lille Vindue nød jeg den liveligste Udsigt. Hist granklædte Fjelde, hvor den hvide Birks lysgrønne Løv blidnede det smukke Malerie, her en brusende, sølvfarvet Elv, hvis skummende Fos svandt hen i den stille, speilklare Sø, og i Baggrunden hvilede den dalede Sol med rødligt Skjær paa de fremragende, sneedækkede Bjergtoppe. I den hyggelige, nysopmalede Hytte herskede Orden og Reenlighed, og Alt vidnede, at Besidderne vare, om ikke rige, saa dog velhavende. Kun hvilede en stille Sørgmodighed over ethvert Ansigt, der fremstillede sig for mig. Dette var især Tilfældet med Huusmoderen, en Kone i sin Alders Sommer, Sundhedens Billede, rosenrød og lilliehvid.

Da jeg stedse har den Skik, at søge Omgang med dem, der omgive mig, for at belæres og lære, gav jeg mig i god Passiar snart med den Ene, snart med den Anden, eftersom Sysler, stundom og Nysigenhed, drev dem ind i den lille Stue.

Min yttrede Forundring over den raske Kones iøinefaldende Sorrig lod hende finde forønsket Leilighed at udøse samme i mit deeltagende Skjød, hvorved jeg da fik at vide: at hun nylig havde mistet sin eneste Datter, 3—4 Aar gammel.

En Besynderlighed var der og ved dette Dødsfald — sagde Konen lidt roligere, efter at have lettet Hjertet ved en Strøm af Taarer, imedens jeg af mit cornu copiæ udstrøede alle mulige Trøstegrunde — at samme Dag, da Barnet døde, kom her en hvid Due, som blev længe siddende paa vore Tage. Ingen saae den komme, heller ikke flyve bort igjen, og her har dog ellers aldrig været Duer hos os.

Denne Idee var mig ingenlunde paafaldende; thi i vor Bygd pleier almindelig fortælles smaae Vidundere ved de fleste Dødsfald, og, da Konen fortalte saa temmelig let hen uden videre Paastand, lod jeg det løbe, udviklede blot mine Tanker om den ringe Gnist af Rimelighed, der var i, at hin uskyldige Fugls Ankomst, Ophold og Bortsvinden kunde have mindste Indflydelse paa Barnets Liv og Død, samt hvor let den, forvildet fra sit vante Opholdssted, kunde være kommen did 2c., hævede Conversationen, og — tænkte ikke mere paa den hvide Due.

Den følgende Dag fortsattes Rejsen paa den lille, vælige Traver.

Efterat have tilbagelagt et Par Mils Vej, kom jeg ind i en tæt skyggefuld Naaleskov, hvor en Bonde med vældige Kjæmpeslag fældede en Gran ved Siden af Vejen. Jeg standsede Gangeren, morede mig over det herlige Echo langs Fjeldene fjern og nær, især ved den mægtige Stammes drønnende Fald, og gav mig i Snak med Huggeren, der efter fuldført Daad hvilede paa sine Laurbær. Det var en tapper Voss*) i sin Mandoms bedste Alder, med en sleben Tunge; men over Øjet hang et Taageslør, et Par tykke Rynker, der ikke syntes at tilhøre det frie Aasyn, og alt imellem tonede et dæmpet Suk fra det qvalfulde Bryst. Ved min sagtmodige Anmærkning over den Bedrøvelse, jeg troede at ane i hans Blik, fik ogsaa hans pressede Barm en Smule Luft.

Den Lidende trænger stedse til Meddelelse, og føler sig dog noget mindre tung, naar han faaer fortalt Aarsagen til sin Kummer, selv til den mest Fremmede, der iler ham forbi, og altfor ofte lytter ligegyldigt dertil. Ogsaa her flød en Arm af samme Kilde, som den forrige.

Nys havde Dødens kolde Haand berøvet ham en hartad voxen Datter, den ældste af Tvende, og det netop nu, da hun var saa uundværlig i Bestyrelsen af Huus og Gaard; mens Moderen laae og havde længe ligget paa Sygelejet. Men — hvor studsede jeg! da han med et tvetydigt Vemods Smil udbrød:

Det var dog højst besynderligt, at samme Dag, hun døde, kom en hvid Due, og sad den ganske Dag paa Vaanhuustaget stille og nedkuet. Jeg selv er født paa denne Gaard, er fyrretyve Aar, har været her min hele Levetid, og min Fader lever her, som Olding; men aldrig tilforn have vi seet det Slags Dyr her; — dog fattede jeg mig snart igjen, nedrev Indbildningen om noget Overnaturligt i denne simple, naturlige Tildragelse — red min Vej, og glemte snart det lette Indtryk, de to saa lignende Tilfælde havde gjort paa mig i de første Øjeblikke.

*) Nemlig fra den Egn i Norge, der bærer dette Navn.

Paa fjerde Dag derefter førte Vejen mig forbi en Kirke. Fjernt henne blev jeg vaer en Ligprocession med langsomme Skridt at nærme sig Kirkegaarden, den de da ad en Gjenvej naaede længe før jeg.

Af den stille Højtidelighed, hvormed Toget skred frem, sluttede jeg, at den Hedenfarne ikke havde været af Bondestanden, og Formodningen blev til Vished, da jeg kom nær nok for at kunne skjelne En med Uniform og et Par Sortklædte i Følget. Jeg steg af, bandt Hesten til et Træ, og gik i Kirken, for at skue dens Mærkværdigheder. Her blev jeg ret opmuntret ved en aandsfuld Tale i et net, blomsterrigt Sprog. Deraf erfoer jeg tillige, at den Afdøde havde været en fader- og moderløs Præstedatter fra det nærmeste Stift, fra spæde Barndom opdragen i Talerens Huus, og nu i Ungdoms Vaar var død efter føje Dages ringe Sygdom. Idet jeg, da Forretningen var tilende og de fleste Mennesker udgangne, stod i Choret og studerede et slet conserveret antikt Malerie efter Leonard de Vinci, kom den artige Præst, og, efter de første Complimenter, hvorunder han naturligviis fik at vide, hvem jeg var, med blid Gjestmildhed indbød mig til et tarveligt Vennemaaltid i sit Huus, et Tilbud, som jeg, der kunde rejse efter Lyst og Beqvemmelighed, modtog med Fornøjelse.

Ved Bordet kom jeg, som Fremmed, at sidde hos den hæderlige Families Oldemoder, en munter, snaksom Matrone. Hvad Under nu, at Dagens Scene gav Traad til Samtalen? hvilken vel tit blev afskaaren, men ligesaa ofte af den Gamle knyttet igjen, hvorved den Afdødes hele Slægtregister, Oberster og Majorer, Provster og Præster marcherede op for mig. Alt godt og moersomt nok! men — Hvo maler min Forundring, da hun med blød Stemme i et lavere Tonefald vedblev saalunde:

Saare besynderlig og mærkværdig forekommer den Omstændighed mig, at om Morgenen, som Bolette hensov om Natten derpaa, os alle uvitterlig, kom her en hvid Due, svævede hele Dagen fra det ene til det andet Tag paa Præstegaardens Huse, og var saa tam, at den fløj ned blandt Høns og Ænder, nippende sig Korn af disses Fø-

de; men om Morgenen fandtes Pigen død, og Duen intetsteds i Nærheden.

Længe sad jeg taus, forbauset, og vovede ikke at fortælle, hvad der forhen var hændt mig.

Saa hyppigen — tre Gange efter hinanden den samme Begivenhed. Det var mere end jeg kold kunde døje. Tanken om den hvide Due forfulgte mig allevegne, og da jeg efter kort Tids Forløb atter naaede mit stille, fredelige Hjem, og fandt min ældste Datter, der ved min Bortrejse havde været fuldkommen sund og frisk, hæftig angreben af en hidsig Feber, gik jeg rystende med Hovedet paa mit Studeerkammer, forsynede min sikkre Bøsse med en kraftig Ladning, og sagde halv spodsk, halv ængstelig: kommer Morder-Engelen her, skal den vist have gjort sin sidste Tour herneden, ifald det kolde Bly ellers mægter at ramme og dræbe den; — men den flinke Piges ufordærvede Natur kom snart igjen i Orden ved omhyggelig Pleie og fornuftig Anvendelse af simple Lægemidler. Naturligviis lod ingen Due sig see, og, da jeg saa fik Stunder, i Mag at overveje, hvor let den samme eller tre forskjællige slige hvide Aander have kunnet indfinde sig paa hine Gaarde, der laae omgivne, skjøndt i en temmelig Frastand, af et Par Herregaarde, hvor der vrimlede af disse nydelige Skabninger; samt at hiint lille Nor havde været plaget med Udslet fra Vuggen af, at Pigen nylig var opstanden fra Skarlagens Feberen, hvorved hun ventelig af idel Uforsigtighed havde paadraget sig en brat Død, og at endelig den arme Jomfrue sit halve Liv igjennem havde været svindsottig; da bortveiredes aldeles hvert Spor af den Forbauselse, hvori disse hyppige, lignende Facta havde sat mig, som var udmattet og sløvgjort af Rejserne i Sommerheden.

Selv den fordomsfrie Naturgrandsker kan saaledes ikke afværge, at en eller anden Tildragelse stundom vorder ham for stærkt paafaldende, og virker paa hans Sandser, hvad den ikke burde; dog snarlig samler han sin Kraft og Eftertanke, overvejer, undersøger, og finder sig beroliget.

Ellers er man nok i vore Dage en Smule vel letsindig. Nogle troe flux Alt, Andre slet Intet. At holde Middelvejen her, som i det hele Liv, er en gylden Regel, der aldrig ofte nok kan vorde indprentet især den tilvoxende Ungdom.

Thi vogte man sig, overtroisk at ansee enhver Hendelse, der ikke strax ved Fornuftgrunde kan forklares og begribes, for noget Overordentligt, for et Produkt af Aandeverdenen. Ligesaalidet bør man uforstandigen nægte: at der i det store Mellemrum imellem Engle og Mennesker gives fornuftige Væsener, om hvilke vi Dødelige Intet vide, til hvilke vi Intet kjende; formodentlig fordi det saaledes og ikke anderledes er os tjenligst.

Saa var det dog vel ikke usandsynligt, at der kunde gives Tilfælder, hvori disse Væsener virkede paa denne Klodes Indbyggere. Problemet staae derhen. Jeg har fortalt mit Eventyr — mit Sagn, eller — om man lyster — min Novelle.

Blandede Efterretninger.

Bizarre Kirkemalerier. Iblandt Glasmalerierne ved Indgangen til den berømte Kathedralkirke i Strasburg var i den første Halvdeel af det 16de Aarhundrede en Forestilling af Biskoppen af Strasburg, Wiederold, hvorledes han er omgiven af Rotter og Miuus, der ville opæde ham, fordi han vilde lade den hellige Attallas Been bringe fra den hellige Stephanus Kirke. Lige Legender fortælles om Andre. — Men een af de synderligste Forestillinger, som den højeste Frivolitet og Phantasiens Forvildelse kunde frembringe, zirede fordum to Hovedpiller, som ere lige over for Prædikestolen; de dannede en Procession af vilde Dyr i Munkeklæder. En Bjørn med Vievandskjedelen, og Stænkeqvasten aabnede Toget; derefter fulgte en Ulv med Korset, og en Hare med en brændende Kjerte, derefter kom en Buk og et Svin der bare en død Ræv i en Reliqviekiste, og endeligen en Hund, som holdt i Svinets Hale og sluttede Toget. Paa den anden Pille var et lignende Basrelief. Her saae man en Hjort med Kalken og Messebogen, messende for Alteret Velsignelsen, og lige over for den, et Esel som afsang Evangeliet, og en Kat, som tjente til Pult. Disse Figurer have allerede fra ældre Tider be-

skjæftiget Antiquarernes Opmærksomhed. Hans Fischart, der døde 1581 som Syndicus i Frankfurt, lod dem skjære i Træe, og tilføjede nogle Vers, der indeholdt en ligesaa pudseerlig som usømmelig Forklaring. Iblandt andre, der have beskrevet dem er Grandidier nøjagtigst, i hans Skrifter over bemeldte Domkirke. Saavel om Tiden hvorhen disse Billeder høre, som om deres Forfærdigere ere forskjellige Meninger. Allerede den hellige Bernhard, Abbed af Clairvaux, anker i et Brev af 1125 over den Misbrug at anbringe slige vidunderlige Figurer i Kirkerne. „Hvortil, siger han, tjene i Klosterne for de med Læsen beskjæftede Brødres Øjne de fæle Abekatter, de brølende Løver, de uhyre Centaurer o. s. v." Flere Exempler yde den største Sandsynlighed for, at hine Basreliefer kunne tilskrives det 13de Aarhundrede. Smagen paa Festligheder og Processioner, der skulle være Folkefeste, erholdt fornemlig fra det 12te Aarhundrede en egen Retning, og Kunstværker, der have foreviget dem, maatte have et ligesaa synderligt Udfald. Hvilke eventyrlige Grupper forekom ikke i den under Navn af la Procession du Renard bekjendte Fest, som Phillip den Skjønne flere Gange i Overværelse af Bonifaz den 8de, og siden efter hans Død, foranstaltede i Paris. Iblandt de forskjellige Forestillinger paa Skuepladsen var Guds Søn, hvorledes han kjertegnede den hellige Jomfrue, idet han tillige med Apostlerne bad et Fadervor. Glædespiger dandsede i hvide Klæder med deres Liebhavere, de fordømte pintes i Helvede, og jamrede sig; et Menneske, klædt som en Ræv, sang en Epistel og steeg efterhaanden indtil Pave, idet han stedse stjal Høns; hvorved Bonifaz den 8dendes Havesyge antydedes. De berømteste Personer af det gamle og nye Testamente maatte omsider efterhaanden optræde. — Hvor mange gamle Missaller og Bønnebøger have ikke holdt sig indtil vore Tider, og søges begjærligen af Elskere af løsagtige Figurer; og hvor hæftigt ivrede ikke Gejstligheden paa det Tridentinske Concilium imod Malere og Billedhuggere, der van-

zirede Kirker med pudseerlige og smudsige Billeder. — Indtil 1685 besad bemeldte Strasburgiske Kirke hiine Dyrfigurer; men i bemeldte Aar bleve de af en katholsk, under Architekten Joseph Lautenschlorger arbejdende, Muursvend ødelagte, fordi Forestillingerne saarede hans Følelser. — Artigt nok er det, at disse Figurer kom en luthersk Boghandler dyrt at staae. Han vidste nemlig at erhverve sig hiint Træsnits Plade af Fischart, lod aftage en Deel Aftryk, og solgte dem til en Festdag 1728. Sagen kunde ej blive længe skjult for Magistraten, der dømte ham i en Kirkebod, nemlig at staae i bar Skjorte og barfodet, med en Fakkel i Haanden og en Strikke om Halsen, ved Kathedralens store Indgang; og derefter at være landsforviist. De Exemplarer, der kunde opdrives, bleve brændte af Bødlen. (Fiorillo.)

Kjøbenhavns Børs, d. 8 Januar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 208	à		
Species 208			
Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{3}{4}$ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	—	Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	—	Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{3}{4}$	97	Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	—	i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{4}$	—	i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	101	—	r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	—	i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	—	r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	—	i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	64	—	Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$74\frac{1}{2}$	—	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 4.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 12 Januar 1830.

Bemærkninger om indbyrdes Underviisning, fremkaldede ved høivelbaarne Hr. Grev Holstein til Holsteinborgs Svar paa høiærværdige Hr. Biskop Dr. Mønsters Spørgsmaal: „Skulde der i Danmark virkeligt være gjort formeget for indbyrdes Underviisning?“

(Sluttet; see forr. Nr.)

Min Erfaringskjendskab med indb. Underv. er saaledes meget betinget; dog ikke saameget, at den ei skulde kunne regulere min Overbeviisning, og denne har aldeles ikke fundet sig svækket, tvertimod, og det saameget mere som den har seet Methoden virke under ugunstige Omstændigheder, bestyrket i sin Erkjendelse, at der kan virkes saare Meget ved indb. Underv., naar den behandles pligtmæssigt, hensigtsrigtigt og med Lyst, naar Læreren ei mener, at han under den, mere end under nogen anden Underviisningsmaade, er fritagen for at være i idelig Virksomhed; hvorimod han dog har det i sin Magt ved hensigtssvarende Afverling at tæmme den aandsdræbende Sløvhed, et ideligt Selvarbeiden med Sinker maa skabe, som den skaber ham Kjedsomhed og Ulyst for hans Kald; — og end maa jeg tilføie, at jeg meget beklager at Omstændighederne i de fem Fjerdingaar, hvori jeg nu har staaet i nøiere Berørelse med indb. Underv., have nægtet mig at prøve den i Omfang, saaledes som jeg ønskede det, og saaledes som jeg mener en Lærer, uafhængig af ydre Omstændigheder, især ubunden ved en Normalskoles til enhver Tid peritesregelmæssige Fordringer kan udføre den inden sine 4 Vægge; og meget skulde det da undre mig om ei min practiske Erkjendelse skulde fæstne den Overbeviisning, at Methoden, saaledes som den overeensstemmende med Bestemmelserne kan være hos os, frembyder et ypperligt Middel til afverlende, hensigtssvarende Anvendelse af det Væsentligste af de Underviisningstheorier, der ere opstillede S. 69-79, og at den saaledes for en stor Deel, for ei at sige ganske, synes at kunne tilfredsstille DHbheds Fordringer; medens jeg dog maa bemærke, at det af mit Foregaaende vil være indlysende, at jeg maa have opfattet Aanden i Lærerens Afhængighed af Methoden (S. 78) anderledes end DHbhed.

Idet jeg saaledes generelt har udtalt mine Anskuelser af Aanden i indb. Underv. Udførelse, haaber jeg tillige at have udtalt min Mening om endeel af de Betænkeligheder, som ere opstillede i II. B., og som Tiden og Rummet her forbyder mig at specificere, ligesom de jo under hine, som Hovedbetingelse fremsatte Anskuelser, ville væsentligst bortfalde. Saaledes vil f. Ex. de S. 60 forekommende Betænkeligheder om Læsningen storligen modificeres, for ei at sige hæves, ligesom de S. 61 om Regningen; hvorhos jeg end yderligere maa bemærke, at Bestem., §. 77, byde, at Børnene, idet de lære at

skrive Tallene, ogsaa skulle lære „at tælle," og i Bilag 2, §. 79, at kjende Tallene efter Titelsystemet, som Enere, Tiere, Hundreder etc." —

I Anledning af S. 62 øverst maa bemærkes, at Læreren jo ogsaa selv vælger sine Bihjælpere.

S. 74 siges at indb. Underv. udkræver et stort Antal Børn, naar alle Bihjælperpladse tilbørligt skulle besættes; det forstaaer jeg ikke. Er Skolen stor, behøves flere Bihjælpere; er den mindre, færre. Bihjælpernes Antal retter sig efter Skolens Størrelse, ikke omvendt. Blive endog endeel af Børnene borte (S. 79), saa var det høist besynderligt om alle de tilstedeværende netop skulde staae paa eet og samme Trin, saa at man ei iblandt dem skulde finde fremmeligere og svagere, og blandt hine Bihjælpere for disse. Normalskolen havde afvigte Vinter hyppigt 30-40-50 Elever fraværende, og dog, den betydelige Hindring vagtet som de Attestsøgendes Uvanthed paalagde os, jevnede Alt sig meget godt, og havde denne Hindring ei været, seer jeg ei, hvi det ikke skulde gaaet ligesaagodt om end de 90 vare blevne borte. Heller ikke indseer jeg, hvorledes Bestemmelserne kunne siges at udelukke en Art indb. Underv. fra 2den Classe (S. 75), hvorvel de ei befatte sig med at reglementere den der; mig er det idetmindste hidtil aldrig faldet ind; tvertimod har jeg ved Geografi-, Retskrivnings- og Regneunderviisningen ideligt og med Held anvendt den i 2den Classe, naturligviis i meget indskrænket Grad, og saaledes som indb. Underv. vistnok altid har været afbenyttet af den Lærer, der har et større Antal Børn; og uden denne Anvendelse seer jeg heller ikke, hvorledes jeg skulde have hjulpet mig under min forannævnte jevnlige Fraværelse, og uden Hjælpelærer.

En stor Skole maa have „saamange flere Apparater" (S. 80); Nskolens (100-110 Børn) har kun eet Tabelapparat, og jeg mener idetmindste 200 Børn kunne nøies med det samme; Dubletter af nogle faa Tabeller undtagne.

Efter OHbheds Beregning (S. 87-90) skulde en indb. Underv. Classe have idetmindste et Minimum af 73 Børn. Dette støtter sig uimodsigeligt paa en urigtig Anskuelse, conform mod mine ovenstaaende Udviklinger, betræffende S. 74. Endvidere: §. 52 af Bestem. siger vel, at ingen Afdeling (Tabel) maa have mere end 3 (betingelsesviis 4) Elever, men hverken forbyder den at der haves færre, eller byder, at alle Classer skulle være besatte. Begge Dele rette sig efter Elevernes Fremrykning og Antal, ikke omvendt. Barnet rykker frem fra Tabel til Tabel, ligesom dets Færdighed tillader, enten ene eller i Forening med dets Kammerater, om det havde nogen paa samme Tabel, hvis ogsaa disse ere modne dertil, og saaledes er den formeentlige Ulempe hævet. Hvad der derimod kunde møde var, at Barnet stødte paa en Tabel, der allerede var fuldtallig; men blandt Normalskolens 100-110 Elever generes vi høist sjeldent af det Tilfælde. — Saaledes vil Hs. Fordringer kunne tilfredsstilles selv med en Classe af kun 10 Børn, og saaledes bortfalde de øvrige Betænkeligheder S. 89, 90.

Ved Raisonnementet om Læsningen (S. 91-94) maae vi erindre, at Talen ikke er om Børn, der allerede kunne læse, men om Børn, der først skulle lære det, og vi ville da vel komme til at lede længe om Børn, der lære deres Tabel i „1-1½ Minut." Men selv om vi hændelsesviis stødte paa en saadan Sjeldenhed, hvad da? Kan han ei ved indb. Underv. gaae ligesaa raskt frem, som i en anden ligesaa stor Skole efter en anden Underviisningsplan, naar han ei paa sine Meddisciples Bekostning skal favoriseres mere i denne end i hiin? — og skjøndt det fremdeles vel kan siges, at Bogstaverne paa en Række af Læseapparatets første Tabeller kunde være mindre, og Tabellerne saaledes komme til at indeholde en større Rigdom af Ord, saa vil man dog neppe kunne nægte, at Apparatet, som A-B-C betragtet, og det skal det dog jo kun egentligt være, er tilstrækkeligt til at forberede Boglæsningen, og at man vistnok vilde finde idetmindste pecuniære Grunde til Dadel, om det var bleven af større Omfang, saamegetmere som Læseunderviisningen i 1ste Classe jo ikke ophører med Tabellerne, og det dernæst er i enhver Skoles Magt, at anskaffe sig saa mange forskjelligtartede Læsebøger, som dens specielle Evne og Tarv kræves.

Naar Talen er om det Tab, Barnet maa lide ved hyppig Bihjælpertjeneste (S. 94), saa maae vi ikke forglemme, at hvis det formedelst indb. Underv. er kommet hurtigere paa det Punct, hvorpaa det nu staaer qva Elev, saa er det billigt, at det igjen stræber at afbetale Noget af sin Gjæld; og derhos erindre, deels at denne Gjælds-

afdragen er et Middel til dets egen Fremgang, ikke alene formedelst den nødvendige Repetition, men ogsaa fordi det ved at fremhjælpe sin svagere Meddiscipel bestyrker sin egen Viden og Tænken; og deels at han, naar han saaledes selvvindende hjælper sin svagere Meddiscipel frem i een Læregjenstand, bliver som oftest fremhjulpen i næste Time af en fremmeligere i en anden. Men hvad Beviset, hentet fra Schemataerne, angaaer, saa maa uimodsigeligt især i Regneskolen de der anførte Bihjælpere ansees for en Tryk- eller Skrivefeil; thi man vil, paa de første 4 Elever nær, finde den hele Bihjælperrække eens i alle 3 Dage; og en løselig Sammenligning vil vise, at der er fremmelige Elever nok til næsten 3 Bihjælperskifter. Et end gunstigere Resultat vil en lignende Undersøgelse afgive i Læseskolen, hvor der saameget mindre spores Mangel paa Bihjælpersubjecter som ingen Elever ere brugte dertil af Tabellerne men ene af Bogklasserne, der findes rigeligt besatte. Muligt har en forestaaende Examen (der hos os indfalder medio September) og Oprykning gjort disse saa fuldtallige, at man ei har fundet sig foranlediget til at være saa nøieregnende med de allerede til Oprykning færdigværende Elever, der om faa Dage skulle gaae over til anden Classe.

S. 98-103 tales om Regneskolen. Ved Meget af Hvad her er sagt maa jeg, som saamange andre Steder, for mit Angaaende henholde mig til mine foranførte generelle Grundanskuelser om Udførelsen af indb. Under., og af dem fremlyser det, at jeg antager, man ei vil savne Leilighed til at bibringe Eleverne nøie Kundskab om Tallenes Qvantitet, Forhold, Natur etc.; kun maa jeg her som overalt, hvor der saa hyppigt tales om Lærerens umiddelbare Underviisning, bringe i Erindring, at denne kun kan være eet Sted ad Gangen, og at man altsaa ei maa glemme at glædes over, at indb. Undv. giver ham Midler ihænde til at see sin hele øvrige Masse i gavnlig Virksomhed, medens han umiddelbart beskjæftiger sig med enkelte Afdelinger. — Herved vil jeg nu ikke ubetinget forsvare Regneapparatets Fortrinlighed heelt igjennem, eller nægte, at det, saavelsom Bestemmelserne, kunde trænge til en paa Erfaring grundet Revision; men vi ville være retfærdige og

taknemmelige mod de Mænd, der have offret en almeengavnlig Sag (var den det endog kun i deres egen Overbeviisning) Tid, Formue og Anstrængelse, og mindes at vi ved den Hurtighed (hvorvel ei altid ubetinget anbefalingsværdig) hvormed Alt kom for Lyset, ikke alene bør være billigere i vore Fordringer, end vi behøve at være det ved den ærgerlige, seendrægtige Søvnagtighed, vi desværre ei saa sjeldent have Anledning til at harmes over hos os; men endog maa undres over det meget Hensigtsrigtige den har præsteret, omendskjøndt for en stor Deel veiledet af blot theoretiske Principer. Ogsaa tør vi haabe, at en ønskelig Revision ei er langt borte, og om man end kunde spørge, hvi denne ei allerede har fundet Sted, saa maae vi overveie, at denne vistnok er mindre tilraadelig paa en Tid, da Alt her henhørende end er i betydelig Gjære, og at den vel hensigtsrigtigere kan foretages, naar et større Antal kan afgive sin Erfaringsstemme. At overlade til Enhvers Forgodtbefindende for sit Angaaende at foretage Forandringer i Metodens mekaniske Form, vilde vel i mange Tilfælde have gavnlig Virkning; men tale vi om det Almindelige kan Saadant neppe være tilraadeligt.

Mine Bemærkninger om Raisonnementet betræffende Geografiskolen (S. 103, 104) høre ligeledes under mine almindelige. Kun maa jeg tilføie, at mig synes at Spørgsmaalet: „til hvilken Ende gjør man sig denne Umag?" (nemlig, at sætte Børnene til forskjellige Kaart): staaer i Modsigelse med Afhandlingens almindelige Fordringer, der, og det vistnok meget rigtigt, dadle at standse det ene Barns Fremskridt for det andets Skyld. Under enkelte specielle Omstændigheder kan dette være et Foster af Nødvendighed; men hvi skal det nu med Magt skee ved Geografiunderviisningen? Jeg kommer atter til at nævne, at Læreren ikke kan være overalt; følgeligt ikke beskjæftige sig ene med Geografiunderviisningen; følgeligt maa være glad ved Bihjælpernes Understøttelse; men have disse allerede Vanskelighed ved at oversee og undervise smaa Afdelinger, hvormeget mere ikke da end større? Men Læreren kan stundum være der; og da henvender han sig efter Omstændighederne til Een eller Flere eller Alle; træder han atter bort, saa har hver Afdeling sin asmaalte

Grændse, inden hvilken Bihjælperens større eller mindre Viden lettere bevæge sig, end i et større Omfang.

Efter mit Foranstaaende vil det være overflødigt at berøre de S. 124-137 citerede 2 Skrivter af Dhrr. Prof. Eggers og Major v. Krohn, idet disse, ligesom DHvbhds. Afhandling, opstille Fordringer til en Underviisningsplan, vor indb. Undv., efter min Mening, fremlysende af mit Foregaaende, er istand til at fyldestgjøre; kun maa jeg bemærke, at jeg kun kjender disse Skrivter af og formedelst de omtalte Citeringer, ligesom og, at de ingen Indflydelse have havt paa mine Fremstillinger, idet disse ikke alene forud laae ordnede i min Overbeviisning, men ogsaa vare antydede ved Indstregninger i Margen af Afhandlingen, foretagne efterhaanden som jeg skreed fremad i den, altsaa inden jeg læste Citeringerne.

Jeg har saaledes stræbt at offre en simpel Skjærv til Sandhedens Drøvtelse, idet jeg har søgt at udvikle mine Anskuelser, forsaavidt disse maatte kunne modificere det Væsentligste af DHbhds, II. B. Har jeg feilet, saa, jeg gjentager det, ligger Feilen i min Overbeviisning, ikke i min Villie. Jeg har stræbt at fremstille den Maade, hvorpaa jeg har opfattet Aanden i Udførelsen af indb. Undv. efter de i Danmark approberede Bestemmelser; og meget skulde jeg feile i min Dom, om ikke en saadan Udførelse for en betydelig Deel skulde tilfredsstille de Fordringer, DHbhed, visseligt meget hensigtsrigtigt, og visseligt overeensstemmende med Mængdens, gjøre paa en velorganiseret Underviisningsplan. Jeg har stræbt at vise, at Frihed og Tvang her paa en hensigtssvarende Maade kunnet gaae Haand i Haand, som de ifølge Menneskenaturens Krav maae gaae hele Livet igjennem. Jeg har udtalt min Overbeviisning, at disse Fordringer desværre vistnok paa meget faa Steder fyldestgjøres; men det er jo ei Metodens Feil. Vil man drøfte og anvende den upartiskt og uden Fordomme eller Spidsfindigheder; med Lyst, Iver og ærlig Villie komme den Interesse og Opmærksomhed, Metoden har vakt fra Bestyrelsens Side, og de i DHbheds Afhandling angivne, ved den fremkaldede, eller i Virksomhed satte Foranstaltninger, pligtmæssigen imøde, og derhos mindes, at Talen hos os kun er om

Anvendelse paa Elementerne: saa skulde jeg feile meget, om Metoden ei skulde berede sig et gunstigere Omdømme, føre til et heldigt Resultat, og saaledes afvæbne mangen Sarcasme, der nu rettes mod den, og ikke altid er fremkaldet af saadanne Motiver, som det, der fremlyser af DHbheds Svar: drøftende Sandhedskjærlighed.

Om dettes egentlige Vehikel: Er der i Danmark gjort formeget for indb. Undv., skal jeg ei ansee mig competent til at fælde nogen Dom; men vistnok kan Ingen nægte, at der i Danmark er gjort Meget for den. Jeg deler Svarets Ønske, at Metoden ei maa blive befalet, ikke dets Frygt, at den vil vorde det. Maatte den rigtudstrøede Sæd ikke falde i golden Jord, men lønne de landsfaderlige Hensigter med Held, og bære Frugter i Velsignelse.

Kjøbenhavn i December 1829.

A. Jacobi.

Til Hans Højærværdighed,

Herr Hofpræst Schjødte.

I Anledning af Confirmations Handlingen den 4de Octbr. 1829. *)

Du ædle Sandheds Tolk! med vennesalig Røst,
Lig hin Johannes, han vor Christ's den Elskelige,
Du Hiertet byder Ro, og evig Godheds Trøst,
Og byder Aanden trygt til alles Fader stige.

*) Den ærede Digterinde som i Oct. f. A. fik dette Blads Redacteurs Svar om Digtets Optagelse, har ved Svagelighed været hindret fra før nu at sende det; hvilket bemærkes i Anledning af, at det nu først er optaget.

Hvor lød din Stemme huld i Herrens Helligdom!
Johannes egen Røst man troede der at høre,
Da til de Unge Du med Mildhed raabte: „Kom
„Følg mine Varsels Raad! De skulde sikkert føre
„Igjennem Livets Vej, naar Trængsler møde, trygt.
„I Modgang skulde de for Fristelse bevare;
„Ved dem I skulde see til Døden, uden Frygt,
„Og Livet Eder skal Guds Kjærlighed forklare.
Ja, Jesu Læres Præst! — Din Aand, Din Hu, Din Barm,
Som hans, af Kjærlighed til Menneskerne gløde;
Derfor saa kjærligen, saa himmelreen, saa varm
Hen Evangelig Ord fra Dine Læber fløde.
Kraft var Dit Alvors Ord til dem om Christnes Pligt.
Haab, var Dit Trøstens Ord for deres Fremtids Dage. —
O, byd Algodheds Gud, at uforglemmeligt
Igjennem Livets Vej det maatte dem ledsage! —
Men Du, Højværdige! — Min Harpetones Lyd,
O, lad den her min Tak, mit Venskabs Offer bringe!
Den vidne skal for Dig mit Hjertes rene Fryd
Da, henrykt ved Dit Ord, paa Bønnens Andagts Vinge
Højt i min Barm det slog, og — Amen! Amen bad
For unge Christne Flok, og for de trende Kjære,
Som jeg, det vidner jeg for Herrens Aasyn glad,
Har med oprigtig Aand indprentet Jesu Lære.
Min Svaghed styrked' han, som kjender Hjertets Vraae,
Til Troens første Lys i deres Sjæl at tænde;
O, naar jeg sukkede: Gud, lad den ej forgaae!
Da hvisked' Tillids Aand, Til Fakkel, som skal brænde
For Tid og Evighed, ved Schjødte's viise Aand
Den Gnist opildnes skal, i deres Barm du bragte!
Da slog mit Hjerte fro og fra min matte Haand
Med saligt Haab til Dig! de unge Børn jeg rakte.
Velsignet være Du! ej blev mit Haab til Tant.
Du ængstede dem ej ved Herrens Rædsels Torden.
Til Kjærlighedens Gud, Du deres Hjerter bandt,
Til Tro, til Haab, til Dyd og Trofasthed paa Jorden.
Du lærte Vejen dem til Hjertets sande Fred,
Og — Læren maatte dybt i deres Hjerter trænge;

Thi, som Exempel staaer Du i din Menighed. —
O, ædle Lærer! staae endnu iblandt os længe! —
Al Jorderiges Held ledsage Dine Trin!
Som Fader, Ægtemand, som Ven nyd Livets Lykke! —
Graae Haar, den Hæderskrands som Dyden giver Skin,
Til hin Johannes Aar, Din ædle Pande smykke.

Frederiksberg den 4de Octbr. 1829.

J. M. Jessen.

Indenlandske Efterretninger.

Banet Vej over Øresund. (Af en Skriv. fra Helsingøer af 6 d. M.) „Da jeg gjerne vilde besøge Sverrig i denne Vinter, som i den forrige, saa gik jeg igaar Formiddag over til Helsingsborg. Uagtet Snefoget og Taagen var saa tyk, at jeg ikke kunde see mange Alen for mig, saa var dog Vandringen aldeles ikke forbunden med nogen Fare, da jeg havde ligesom en slagen Landevej for mig; ogsaa blev jeg paa Tilbagegangen indhentet af to Kaner, som fore mig forbi. Idag have vi havt dejligt Vejr, og Svenskere i mange hundrede Tal, til Fods, til Hest og i Kane ere passerede herover, ligesom ogsaa mange Danske have været i Helsingborg. Det er et underligt Syn at see al den Færsel over den glatte Havflade; saa langt Øjet kan naae strækker den lange Skare sig, som en Myretue paa Marschen."

De offentlige Bibliotheker paa Island, Færøerne og Grønland, hvortil Professor og R. af Dbr. Rafn modtager Bidrag, have i det forløbne Halvaar vundet betydelig Tilvæxt især ved en Deel fra England sendte kostbare Værker. Islands Stiftsbibliothek i Reikevig tæller nu 5620 Bind og Nummere, Islands Nord- og Øst-Amtsbibliothek paa Øfjord 1232, Færøernes Amtsbibliothek i Thorshavn 2053 og Bibliotheket i Godthaab paa Grønland 82 Bind.

Hvad denne Grønlandske grundlagte Bogsamling angaaer fornemligen bestemt for de nærværende og fremtidige Embedsmænd sammesteds, da havde Hr. Prof. Rafn brevverlet angaaende Oprettelsen af en saadan paa Godthaab med Inspecteuren over det sydlige Inspectorat, Hr. Capitain-Lieutenant Holbøll, som ikke blot er villig til at paatage sig Bestyrelsen, men ogsaa selv tilbyder endeel vigtige naturhistoriske Skrifter, samt en Samling af Naturalier til at forene med Stiftelsen. I Haab om, at en saadan Stiftelse vil ligesom hiin i Island og paa Færøerne, vinde Medborgeres velvillige Deltagelse, gjør Hr. Profess. opmærksom paa, hvilke Skrifter der med Hensyn til den indskrænkede Afbenyttelse kunne være fortrinlig ønskelige. „Foruden Hovedværker og Systemer i de forskjellige Videnskabsfag kunne dertil henregnes Skrifter betræffende Missionsvæsen, samt naturvidenskabelige, økonomiske, geographisk-historiske og deslige, som kunne forsyne Embedsmændene med Indsigter, der ville gjøre dem det muelig, bedre at benytte deres Stilling til at virke til Gavn for Fædrenelandet, og til Berigelse af de forskjellige Videnskaber." Af Hans Majestæt Kongen er dertil skjenket 55 Bind, nemlig Conversations Lexikonnet, historisk Ordbog o. M., og fra andre ere i alt 27 Bind indkomne.

Antallet af Interessentere Mestere, Svende, og Drenge i 53 Kjøbenhavns Lauge var ved Slutningen af Aaret 1829 i alt 3848 Interessentere og Mestere, 5159 Svende og 2563 Drenge; i alt 11570 Individer.

Af samme hørte til Handelslaugene.

	Interess.	Sv.	Drenge.
1. Hørkræmmere . .	40	24	27
2. Isenkræmmere . .	22	25	27
3. Urtekræmmere . .	200	133	124
4. Silke- Ulden og Lærredshandlere . . .	166	73	126
5. Vinhandlere og Fasbindere	51	21	49
Ialt	479	276	353

„Samlingen af danske Biskoppers Portraiter i Roeskildes Domkirke, hører til de for Fremmede seeværdige Gjenstande. Samlingen ansees ikke endnu sluttet, men man glæder sig fornemmeligen ved den som Archæolog og Mytholog berømmeligst bekjendte Biskop over Sjellands Stift, Dct. Münter's Omhyggelighed for paa alle Maader ved interessante Stykker at see den formeret. Til de nyeligst hidkomne Stykker hører Billedet af den hellige Biskop Ansgarius, som efter en meget gammel Original er copieret af Professor Bendixen i Hamburg. For nogle Aar siden kom saaledes ogsaa til Samlingen Portraitet af den berømte Biskop Peder Jensen; af Dronning Margrethes Tidsalder. Det er copieret af et i Domkirken selv værende i Steen hugget Billede af Biskoppen." Berl. Kunstblatt. Oct. 297.

En Bogsamling for Haandværkstanden i Aarhuus By er der gjort Begyndelse til ved Bestyrerne af Aarhuus Stifts offentlige Bibliothek. I det Øjemed at forskaffe Haandværkstanden i Aarhuus Bye beqvem Adgang til saadanne Skrifters Læsning, som deels kunne have gavnlig Indflydelse paa de forskjellige Næringsdrifter, deels i Almindelighed befordre den aandelige Dannelse og i Fritimer skjenke en behagelig og nyttig Tidsfordriv, have bemeldte Bestyrere anseet det for hensigtsmessigt, om der kunde oprettes en særegen dertil passende Bogsamling, hvorfra Haandværkere under visse Vilkaar kunde erholde Bøger tillaans. Efterat Sagen var forestillet Stifts Øvrigheden har denne bifaldet Planen og samtykket i, at en Samling af Doubletter, som Stiftsbibliotheket ejer, maa anvendes som Grundlag for samme. — Herved og ved nogle Gaver fra Private er Begyndelsen allerede gjort. —

Blandede Efterretninger.

Storthinget i Norge aabnes i Febr. efter Grundloven, som har bestemt sammes Sam-

ling hvert tredie Aar. Efter de tilendebragte Valg er Tallet af de udkaarede Repræsentanter denne Gang 81. Af disse kunne 40 henregnes til Embedsklassen, nemlig: 3 Advokater, 2 Amtmænd, 2 Byfogder, 1 Foged, 1 Højesterets-Assessor, 9 Militaire, 1 Overbirkedommer, 1 Overlærer, 1 Postmester, 10 Præster, 5 Sorenskrivere, 1 Statsraad, 2 Stiftsoverrets-Assessorer, og 1 Tolder. De øvrige 41 Repræsentantere ere 1 Candidatus Juris, 17 Gaardbrugere, 2 Haandværkere, 1 Klokker, 14 Kjøbmænd, 2 Lehnsmænd, 3 Proprietairer, og 1 Skipper. Af de Valgte have 19 været paa forrige Storthing, og 6 have været paa de foregaaende. Pluraliteten er altsaa Mænd, der ej forhen har havt Sæde paa Storthinget.

Ulovlig Sportulering. Ved en norsk Provsteretsdom af 12 April 1828 blev en Sognepræst, for at have afkrævet to Tjenestepiger en for høj Betaling for Udflytnings-Attester, dømt at bøde 16 norske Speciesdaler til fattige Præste-Enker, samt desuden, for at have tilbageholdt den ene af bemeldte Tjenestepigers Attest, at erlægge en Mulkt af 20 norske Speciesdaler til Sognets Fattige, ligesom og at tilbagebetale det for meget Oppebaarne, nemlig til den ene Pige 59 Skill.; til den anden 24 Skill. — Endeligen at betale alle af Sagen flydende lovlige Omkostninger, hvoriblandt Salarium 50 Spd. til Actor, og 30 Spd. til Defensor, samt Skyds og Djæt til Provsterettens Medlemmer, og Sagførerne. Ved Aggershuus Stifts Consistorialrets Dom af 17 Jan. 1829 blev Provsterettens Dom kjendt ved Magt at stande, dog at hin Mulkt af 16 Spd. skulde være nedsat til 8 Spd. — Norges Højesteretsdom af 9 Dec. 1829 lyder: „De ergangne Domme og den brugte Retsbehandling bør, paa Grund af at Provsteretten ej har været beklædt med det lovbestemte Antal gejstlige Medlemmer, uefterrettelige at være."

De beskjæmmede og uforskammede Kritikere af Fordomme. Ferguson havde i de yngre Aar lagt sig efter Portraitmalerie og just fuldendt en smuk ung Dames Billede. Hendes talrige Venner toge Deel deri og berømte

Stykket; men der var dog ingen blandt disse, som jo med Kjendermine havde bemærket en liden Feil. Naar samme var forbedret vilde Ligheden vorde fuldkommen! Ferguson bad alle disse Kritikere paa en vis Tid til sig, og efter hans Anmodning forebragde nu hver især sine Meninger. Han modsagde Ingen, tog Pensel og Palet i Haanden og lod, som om han rettede samtlige bemærkede Feil; hvorefter han vendte Portraitet om mod Forsamlingen. „Uforbederligt! Fuldkommen truffen! nu mangler intet Træk!" raabte fra alle Sider smigret Egenkjærlighed. — „Og dog" gjenmælede Ferguson: „undersøger engang Pensel og Billed." Begge vare ganske tørre og Kritikerne gik beskæmmede fra ham.

Staden Paris's korte Historie. Pariserne, et slavisk-celtisk Folk, havde bygget det gamle Lutetia paa en lav moradsig Ø i Seine allerede før Christi Fødsel. For dens smudsige Grund skal den have været givet Navnet den skidne Stad. Da Romerne oversvømmede Gallien, afbrændte Indvaanerne deres Stad. Romerne opbyggede Lutetia igjen, men den blev fra Julius Cæsars Tid ubetydelig, indtil Kejser Julian opbyggede sig et Pallads her. Chlodowig, den franske Konge, boede i Paris; hans Efterfølgere sjelden. Carolingerne opgave endogsaa Besiddelsen af Staden, og Paris tilhørte Greverne af Paris, hvis Spire, Hugo Cavet, 987 besteg den franske Throne. Siden blev den de franske Kongers Resident, indtil Ludvig XIV, som i Aaret 1649 havde fordrevet Frondeurerne fra Staden, ophøjede Versailles til et Konge-Sæde. Først i Aaret 1184 lod Phillip August Paris brolægge, hvortil en rig Privatmand, Gerhard von Poissy, gav 11,000 Stykker Sølv. Britterne under Henrich V, erholdt Besiddelsen af denne Stad ved Forliget til Troyes i Aaret 1428 uden Sværdslag. I Aarene 1589 og 1590 blev Paris forgjæves belejret af Kongerne Henrich III og Henrich IV. — Paris har været Skuepladsen for flere Mordscener. I den vilde Mordfest den 12 Juni 1418 bleve de fangne Armagnac'er Offere for Pøbelens Raserie. Hvo kjender ikke den skrækkelige Bartholemæus Nat (den 24 Aug. 1572)? Hvo erind-

rer sig ikke med Rædsel hine berygtede Dage den 2, 3 og 6 September i Aaret 1792? Hvo overhovedet vil ikke gjerne trække et Forhæng over Rædselsscenerne, som under den franske Revolution foregik her? Paris har Frantz 1, Bourbonnerne og især Ludvig XIV, at takke for sin Skjønhed, men Kejser Napoleon kun Fuldendelsen af nogle tidligere Anlæg og Bygninger — I den nyere Tid traf den besynderlige Skjæbne denne mærkværdige Stad at den to Gange i to paa hinanden følgende Aar blev erobret. I Aaret 1814, den 31 Marts, drog under den bevægede Folkemasses Jubel Alexander, Kejser over alle Russer, og Frederich Wilhelm, Konge af Preussen, i Spidsen for deres Tropper ind i Paris; og i Aaret 1815, den 7 Juli rykkede Engelænderne og Preusserne for Stadens Barierer, der strax uden Modstand bleve dem overgivne. — Store Ildebrande rasede her i Aarene 585 og 1034; ogsaa blev Staden i Aaret 1206 ødelagt ved en Oversvømmelse. (Welt-Panorama von Joseph Oehlinger; 1 Heft. 2 Aufl. 1830.)

Det gaaer Historien ligesom Religionen. I højen Majestæt staaer den der, tilbyder Menneskene gavnlige Lærdomme for deres Lyksalighed, rækker dem goddædigen den trofaste Haand, for at lede dem, igjennem Livets Vildstier, til et skjønt, ophøjet Maal, men den ene Deel forstaaer den ikke, den anden agter den ikke, og den tredie misbruger den endog til onde, fordærvelige Hensigter.

Anekdoter.

En Erkebiskop bivaanede en af Pater Andrés Prækener. Erkebiskoppen faldt i en sød Søvn. Prædikanten blev det vaer og sagde midt i sin Præken: "Klokker! luk Døren i! Hyrden sover,

Faarene ville løbe af Stalden. For hvem skal jeg saa forkynde Guds Ord?„ Denne Apostrophe frembragde en saa almindelig Bevægelse hos alle Tilstedeværende at Erkebiskoppen nok maatte blive vaagen, og da han hørte Aarsagen dertil, tabte han Lysten til at nikke paany.

Ved Kampement ved Ofen i Ungarn 1774 kom en ubekjendt Tilskuer, hvis mageløse Højde forbausede. Kejseren selv kom hen til ham, og spurgte: hvor mange Fod — Schuhe — han holdt. Manden, som ej kjendte Militair-Sproget, svarede troskyldig: „Et Par Skoe, og et Par Støvler." Nu det er mig kjært, tilføjede Monarken, som gottede sig over Svaret, der har han 3 Ducater til et Par Tøfler ogsaa, paa det at han kan have den hele Garderobe samlet.

Kjøbenhavns Børs, d. 12 Januar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 208		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7¾ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97¼	97½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93½	93¾ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	101½	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99¾	100 i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	75	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 5.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 16 Januar 1830.

Edinburgh *).

Umulig lander Nogen i Havnen ved Leith, uden at han føler sig fristet til at besøge Edinburgh — dette nordlige Athen, for hvilket Leith er et Piræus. Edinburgh kan man kalde de britiske Øers litterariske Hovedstad: thi ingen anden Stad, maaskee selv ikke Leipzig undtagen, driver en saa betydelig Boghandel, (Walter Scotts Romaner ere herfra udgaaede i Verden i mere end 10 Millioner Exemplarer) og Edinburgh Review er en Domstol i England med Hensyn til Smagen.

Men ikke blot denne aandige Glands, som udbreder sig over den skotske Hovedstad, ogsaa dens Beliggenhed, dens Omgivelse, dens Oldsager gjør den til et anseeligt Punkt for Rejsende. De maleriske Skjønheder ved Landskabet af Edinburgh ere vel ikke saa berømte som de af Lausanne eller Neapel, men de fremdyde det herligste Panorama, som man kan tænke sig, naar man staaer paa Arthur-Stolens Top og i et Blik seer for sig den gamle og ny Stad, Leiths mæandriske Løb, Friths (fretum) asurblaa Vandspejl med de grønne Øer Jech-Keith, Jechcomb og Jech-Garrie, som hæve sig op af samme, de gothiske Bygninger paa de rundtomkring liggende Høje og denne Horizont, der lægger sig som et gyldent Net om Bjergkjeden af Pentland, Braid, Costorpsine og om de steile Høje ved Salisbury og endnu dybere inde aabner sig i Grevskaberne Fife og Lothian.

Den første Mærkværdighed, som trækker den Fremmedes Øje til sig, endnu førend man betræder Staden, er Hyginias Tempel. I mange Cascader styrter Leith ned ad Klippedalen mod Forthbugten, med den forener sig en Kilde, som besidder Lægekraft og over hvis Bækken, Bernhards Badet (Bernhard's Wells), hæver sig: saaledes kaldes en Bygning, som man har beæret med et Tempels Navn, sandsynlig fordi deri er opstillet et collossalsk Standbillede af Sundhedens Gudinde.

Rundt om Havnen gives der meget skjønne Græsmarker, som danne et offentligt Fornøjelsessted (kaldet Lincks), hvor den trætte Verden underholder sig med Spadsereriden og Boldspil og om Festdagene med Hestevæddeløb og deslige; alle fra den gamle og ny Stad strømme sammen derhen. I Havnen ligge ofte mere end 100 Skibe. Leith er ligesom Forstaden for Edinburgh; der boe næsten blot Kjøbmænd og Cavdis, d. e. en Art offentlige Factorer, som strax tilbyde enhver Fremmed deres Tjeneste; de ere forenede i et regelmessigt Laug og høist paalidelige Folk, hvem man kan anbetro, hvad man vil, hvorved man er-

*) Voyage dans l'Eccosse centrale, en 1823, extrait des ouvrages de M. Descoudray, ancien officier de Marine. — Das Ausland 260. 1829.

sikker paa, at de hurtigen besørge enhver dem overdragen Sag, da de kjende alle Gader i Edinburgh og selv de ubetydeligste Huse og Familier.

Et af de ærværdigste Mindesmærker af den gothiske Bygningskunst er Slottet Holyrood, de skotske Monarkers gamle Residents. Her levede den yndige Maria Stuart, hvis Svagheder man glemmer for hendes Lidelsers Skyld, de Aar af hendes Regentskab og Ungdom, som gik foran hendes sørgelige Fangenskab i England; her holdt den vellystige Kong Jacob sit Hof, naar han ikke forlagte Sædet for sine Udsvævelser til sit Lystslot Falkland ved Skraaningen af Lomonds-Højen i Grevskabet Fife; her endnu tidligere den fromme Kong David, den store Ven af Klostrene, som ikke med Uret fortjente Canonisation af Munkene for den Magelighed og Lediggang som de finge ham at takke for; og endnu i vore Dage levede her med sine to Sønner den Bourboner, som nu zirer Frankrigs Trone. Ogsaa Prætendenten havde i Aaret 1745 i Holyrood en Tidlang sit Hovedqvarteer opslaget.

Slottet ligger mellem to Høje; lige nedenfor løber den store Canongate-Gade, som længere hen faaer Navnet den høje Gade. Hele Staden paa denne Side kaldes den gamle Stad; som saadan aabenbarer den sig ved sine høje, mørke Huse, den var engang beboet af hine ædle Skotter, som figurere i Walter Scotts folkeejendommelige Noveller, af Mac-Gregor, Mac-Donald og flere Hoffolk af Holyrood, som forhen førte med Sækkepiben deres Clans i Kampen. Efterhaanden civiliserede disse caledoniske Lairds sig, forlode deres Ridderborge i Angus, Inverneß, og paa Hebriderne, og forsamlede sig om deres Monarker i Hovedstaden. Deres Efterkommere have nu overladt deres Huse til Plebejer, selv forflyttet og nedsat sig i den ny Stad, eller ere fulgte Kald til Aresposter i London. Den saakaldte Nordbro forbinder Edinburghs begge Halvdele, som ere skilte fra hinanden ved en temmelig viid Kløft (Loch-North). I denne Kløft kan man see Huse, som i uhyre Højde har indtil tolv Etager; thi fra den dybe Grund, paa hvilken de staae, hæve de sig ikke alene til Broens Niveau, men ogsaa til de ovenstaaende Huses. Forbi den hellige Egidius-kirke, Raadhuset, Banken, kommer man over en

fri Plads (Castle-Hill), og derfra til Slottet, paa hvis Altan man nyder en herlig Udsigt; Vejen ned ad kan man da tage over Græsmarken, og vil man endnu see sig om iblandt Folk af god Tone, saa begive man sig til Prindsensgade, hvor den fornemme Verden i den ny Stad plejer at spadsere. Den ny Stad udmærker sig ved dens regelmæssige Anlæg, dens lige Gader, dens skjønne fri Pladse, dens prægtige Hoteller, og Mængden af dens offentlige Bygningsværker, f. Ex. Melvillesøjlen, Hume's Mausoleum, etc., blandt hvilke sandsynlig Parthenon paa Calton-hill — for endnu mere at fuldstændiggjøre Edinburghs Lighed med Athen — vil vinde Prisen. Men ligesom i alle store Stæders rige Qvarterer hersker her Stilhed og Ensomhed. Naturlig; i de Qvarterer, hvor de Fattige bo, indeholder hvert Huus, det maa være nok saa lille, ligesaa mange Familier som Etager: derfor hele Dagen igjennem den larmende Bevægelse, naar Folkene gaae ind og ud, stige op og ned; i de Riges Qvarter derimod kommer efter Reglen i de største Huse kun een Familie. For at Contrasten mellem det ny og det gamle Edinburgh kan være mere paafaldende, saa maa Husene i den gamle Stad være overordentlig høje, at Menneskene sidde over hinanden ligesom i en Bikube. Man tør i øvrigt selv ikke i den ny Stad søge lutter glimrende Partier; den har Smaagader nok, i hvilke Synet saavelsom Lugten ikke lidet stødes tilbage. Den som kun kjender Edinburgh af Udsigten fra Arthurs Stolen, tør kun nogensinde have et prosaisk Arbejde at besørge i Staden, hvor Gangen fra det ene Qvarter til det andet, som er det samme som fra et Bjerg til et andet, er meget besværlig, for at føle sig noget nedstemt fra sin poetiske Phantasie. Der gaaer det raskt med Karether og Vogne imellem hinanden; der møder man Cavalcader, som optage hele Canongate-Gaden, og arbejde sig møjsommeligen igjennem Højlændernes tunge Kjøretøjer, der viser Støvet sig højt over de lette Cabrioletter.

En betydelig slem Omstændighed i Edinburgh er den relative Vandmangel, hvilken man igjen maae tilskrive Mangelen paa Renlighed, en Dyd, som ellers hos Beboerne af de brittiske Øer strækker sig til det allerubetydeligste. For Nødvendig-

heden har man dog sørget. Vandet bliver ved Damme ledet fra et nærliggende Bjerg til Slottet i en stor Cisterne og herfra fordelt i Stadens forskjellige Egne ved underjordiske Canaler. Ogsaa gives der en Mængde Vandbærere, som bære Vandet i smaa Tønder paa Ryggen op i de øverste Etager. Men hvad i anden Henseende gjør Opholdet i Edinburgh meget behageligt, er den gode Maade, man der lever paa; Forth-Bugten leverer Fiske i Overflod, især paa den Aarstid, da Trækfiskene fra Norden komme til Kysterne af Skotland; Hjorderne paa Bjergene levere fortræffeligt Hornqvæg, og hver Dag bringe Bønderne fra Naboskabet Kjøkkenvæxter i Mængde paa Torvet.

Det engelske bliver i Edinburgh talt med en Blanding af Provindssialisme, som Skotlænderen saa meget desto mindre vænner sig fra, som hans Nationalstolthed ikke tillader ham, at optage det Fremmede uden det ham ejendommelige Præg. Edinburgh Review, Walter Scotts Romaner foredragne med deres Forfatteres raa Accent, vilde i England ingen Lykke gjøre. Sagen lader sig afhjelpe; man turde kun kalde Professorer fra London til Skotland — men hvilken en Tanke — det lærde Edinburgh og fremmede Lærere.

Siden begge Kongerigernes Forening bestaaer samme Lovgivning i dem. Den edinburghske Domstol nyder en høj Agtelse; den juridiske Stand spiller Mester i Edinburgh. De skjønneste Hoteller i den ny Stad tilhøre Advokater; de gjøre Selskaber og Baller; oprindeligen de skotske Lairds Forretningsmænd ere de fra Intendanter og Forvaltere blevne Herrer. Disse Advokater beskjeftige sig med Literatur, Chemie, Physik og Geologie; (Edinburgh Review og Blackvoods Magazine blive for størstedeel skrevne af dem), derfor en vis pedantisk Selskabstone, som ikke er fremmet for selv det smukke Kjøn. Alle Damer ere Philosophinder; hver har sin Theorie om Jorden, sin Kosmogonie; og mangen Ægtemand kunde klage over, at hans Kone forstaaer sig grundigere paa Planeter og Polarstjerner, end paa visse almindelige Ting. Til alle Tider have Edinburgherne været berømte Controversister; i Stedet for de religiøse Stridigheder træde nu de videnskabelige; System og Theorie styrter Dogmatikkens, Presbyterianismens og Anglicanismens Trone; kun hos de la-

vere Stænder kan man endnu høre at de stride om Calvin's og Luther's Meninger.

De Fornemste blandt Boghandlerne have oprettet formelige Centralforeninger for den dannede Verden; Archibald Constable giver Medarbejderne af hans Edinburgh Review, Blackwood Medarbejderne af hans Magazin ugentligt et videnskabeligt Dinée. Disse to Cirkler som ved deres Tidsskrifter saa vidt udbrede deres Synspuncter, leve ikke i den bedste Fred med hinanden; der forfægte i Politik, Poesie, og Religion, kort i alle Ting, hvorover det systematiske Edinburgh har sine Systemer, afvexlende Synspuncter. Blackwoods Magazine, Lakist i Poesien, bekjender sig til Torysmen i Politiken; dets Medbejlerinde holder ved Whigs og under Hazzlits Auspicier med den sataniske Skole. Jameson, Maccenloch, Brewster, Jeffrey glimre i disse Cirkler. Associationsaanden virker her i sin fulde Kraft. Der gives Agerdyrknings-, Havevæsens-, og Huusholdningsselskaber; her gives et højlandsk Selskab, der forsker efter Alt, hvad der har Berørelse med Caledoniens Oldsager; det sendte engang Commissarier til Bjergene i Aberdeen, til Orkaderne og andre Egne i det nordlige Skotland, for at skaffe sig Vished om Authentien af Ossians Digte, som ved Fremkomsten af de macphersonske Fragmenter antændte hiin store Literariske Krig. Disse Affendte begave sig i Hyrdernes Hytter og lode sig foresynge deres Sange fra Landets Oldtid og optoge derover Protokoller. Spørgsmaalet blev ikke opløst paa en fuldkommen afgjørende Maade, dog hældte Flerheden paa den negative Side. Intetsteds finder man saa mange og saa gamle Nationalsange som i Skotland: Alt er meget lokale Sagn; Dalknith, Castorpsine, Toveed, Clyde gjælde hos dem for Olymp, Mycale, Alpheus og Eurotas, og de ny Digtere have vel vogtet sig for, at forlade de indenlandske Muser og benytte sig af fremmede Guder. Bjergbeboernes Sørge-, Feltslag- og Festsange ere ikke laante fra Bøger: derfor er ogsaa Musikken uadskilleligt forbunden dermed. Walter Scotts og Hoggs Ballader maa istemmes i denne Melodie, for at blive sungen i Stæderne saavelsom paa Landet, for at blive forstaaet af enhver Skotter. Pigen ved Søen, Marmion er ligesaa populært i Glasgov, Inverneß og Edingburgh som blandt

de halvvilde Højlændere; Pianofortet i Staden, som Hornet i Bjergene gjengiver disse ejendommelige Sange. De beskytte saavel det fædrenelandske Sindelag, der kan gjøre Vidundere, naar maaskee engang den Dag vil komme, da Skotland vil løsrive sig fra England, som fordum Portugal fra Spanien, naar Navnene Bruce og Wallace, disse skotske Uafhængigheds Helte, der endnu overalt staae i høitidelig Erindring, vil blive Løsningsordet. Saaledes er det ogsaa med Musikken: den har endnu gandske sin ejendommelige Karakteer. Ere ogsaa en Mozarts og Rossinis Stykker trængte ind i Caledoniens Hovedstad, og viser den skjønne Verden sig som om de bleve henrykte deraf, for ikke at blive holdt for barbarisk, saa sætter dog en Modedame endnu i Theatret Intet over Sækkepiben. Hvert Aar foranstalter det højlandske Selskab en stor Sækkepibeconcert; Højlænderne, med deres Plaid over Skuldrene og Claymoren ved Siden, indfinde sig til Væddekamp: Kjærligheds-sangen (reel,) Krigssangen (broch) og Romanzen (coronach) kappes verelviis med hinanden om Prisen. Prisen er efter Vinderens Smag — en Sækkepibe eller en Claymore.

—p.

Det afbladede Træ.

(Lignelse efter Caroline Pichler. *)

Der flaggre de visne Blade ned fra Træerne; kun hist og her bævrer endnu et paa de yderste Spidse af Qvistene, og Øjet skuer uhindret gjennem de skaldede Grene op til den mørke Høsthimmel. Hvilken Forandring! Hvor ere de dunkle, prægtige Løvhvælvinger, de lette Skygger, som i tusinde Skikkelser Solstraalerne henkastede paa Græstæppet, de skjønne glindsende Blade, der saa ofte qvægede mig ved deres Raslen? Mangen et

*) Af det norske i Bergen trykte lidet Skrift: "Snotra," hvorfra og Fortællingen i forrige Blad: den hvide Due var optaget.

bortrev allerede i Sommer Uvejrsstormen friskt og grønnende fra den moderlige Gren, mange der udfoldede sig med hverandre og voxte sammen, afrev en plukkende Haand; de fleste blæste den kolde Høstvind af, og kun saa bleve ensomme tilbage af alle dem, der engang grønnedes med dem, og vente paa det Vindstød, der skal forene dem med deres Brødre. Hvorfor frembringer vel Naturen hvert Foraar en saa utallig Mængde Blade? Hvorfor nærer den dem med Træets rige Safter? Er det deres hele Bestemmelse, deres ædleste Maal, at udfolde sig, tidlig eller sent at henvisne, og derpaa at forøge den frugtbare Jord om Træets Rod, indtil med det kommende Foraar en ny Slægt gjennemløber denne samme Periode og ligeledes gaaer tilgrunde? Nej, Bladene ere bestemte til noget langt bedre; men ikke disse selv, kun Træet og dets Vedligeholdelse er Maalet for deres Tilværelse. Det varer ved, om end Myriader Blade hver Høst henvisne. For dets Skyld ere de fremavlede af Grenene; de holde Solens Glød borte fra dets Stamme, indsuge om Dagen Luft, om Aftenen velgjørende Dug, beskytte de vordende Frugter mod Regn, Hede og Storm, og opfylde, hvor sent eller snart de saa visne, deres Bestemmelse, naar de befordre Træets Vel.

Tilbagekald dig, o Menneske! dette Billede i Erindringen, naar ved egen eller andres Ulykke det stolte Haab, mange Philosopher give os, at Lyksalighed er Maalet for Tilværelse, saa aabenbar synes at stride med Indretningerne i den physiske og moralske Verden! Her opsluger en Jordrystelse en knejsende Stad med dens Indbyggeres mange Tusinder; hist bløde og segne utallige Skarer i Feltslagets Tummel; midt i Familiers lykkelige Kreds griber Dødens kolde Haand og river sit Offer ud af de arme Efterladtes omslyngende Arme og fra deres bankende Hjerte; Forhold eller uundgaaelige Pligter adskille to Sjæle, der er hinanden Alt — uden hinanden Intet — og uagtet al denne Jammer, alle disse Taarer og Sukke, standser dog ikke et Hjul i den store Maskine; Alt gaaer uhindret og uopholdelig sin Gang fremad, og det blødende Hjerte maa selv medvirke og drive, hvis det ikke vil være en unyttig Byrde for Samfundet. Hvad kan vel berolige den Ulykkelige bedre, end den smertelige, men store Tanke, at det

Enkeltes Ulykke ikke er hans Bestemmelse, at ogsaa vi udfolde os, grønnes og visnes som Bladene paa Træet, og kun Menneskeheden, dens Vel, dens Fuldkommenhed er vor Tilværelses egentlige Maal. Den bestaaer, den skrider frem, om Generationer efter Generationer forgaae; og vor Bestemmelse er opfyldt, naar vi have bidraget vor bestemte Deel til det Heles Vel. Vi visne da sent eller tidlig; længe have vi dog levet, naar vi have levet til Nytte? og i en bedre Verden vil det skjønne Maal, som Forsynet satte for vore Bestræbelser herneden og som vore Dyder naaede, vise sig i straalende Glands for vort aabnede Øje.

Det Skjønne og det Nyttige.

(Et Digt af H. Foss. Af Snotra.)

Det Store med det Smaa sig huldt forener,
Harmonisk gjennem Livets Vexelscener.
Ei skuer Granen haanlig fra sit Fjeld
Ned til Violen ved sit Kildevæld.
Een Haand dem begge kjærligen indslynger
Udi Naturens evig friske Krands.
Til Egens Muskelkrop sig Ranken klynger,
Afrunder Formerne, dem laaner Glands,
Saa over Virkeligheds nøgne Egne
Huldt Phantasien sine Roser strøer;
Og som et Gjenfærd skulde Livet blegne,
Afrevet Phantasiens Trylleslør.
Omsvulmende ej friske Løv tildækked'
Os Krandsens nøgne, seje Vidiebaand,
Som fra et Benrad, flux tilbageskrækket,
Bortvendte sig fra den vort Blik, vor Aand.

Bør vi da vel kold foragte,
Og som værdløst Alt betragte,
Hvad ej Nytten, trang og træg,
Stempler med sit kolde Præg?
Blomst og Blad, som sig udfolde,
Krandsen ej tilsammenholde;

Sikkerlig dog Hjertet veed,
Nytte er ej højest Meed.

Baandet — Livets Prosa — knytte
Os til Jord, til Flid og Nytte!
Poesien — Krandsens Løv —
Hæve Aanden fra sit Støv!
Paa to Blomsterblade hæver
Sommerfuglen sig, og svæver
Op fra Jorden, let og fri;
— Aandens Flugt er Poesi.

Held og Hæder stedse følge
Gavnlig Id paa Mark og Bølge!
Aanden dog ej. Planten lig,
Bør til Muldet fæste sig;
Stundom maa den frit sig svinge,
Ryste Støvet af sin Vinge,
Om den ej forglemme skal
Sit det store, „skjønne Kald."

Som en Fremmed gjennem Livets Vrimmel
Vandrer Skjalden, — peger til sin Himmel,
Viser Phantasiens Blomstersti:
Mængden rastløs stormer kold forbi,
Thi saa Faa forstaae det Sprog, han taler,
Ak! saa ukjendt er det Land, han maler!
Dog, naar stundom Harpens sagte Røst
Finder Gjenklang i et ædelt Bryst,
Naar paa Tonens Vinger Aanden svæver
Bort fra Jordens Harm, naar stille bæver
Vemodsperlen i det rørte Blik,
Ej beklager da det Kald, han fik,
Skjalden, ej sin Virken han vil bytte
Med hvad Mængden ene kalder Nytte.

En Formælings Høitidelighed i Kong Christian 4des Tid.

Den 5 October 1634 begav Ambassadeurernes Følge og den danske og tydske Adel sig over Kiøbenhavns Slotsgaard (der var opfyldt med Stadens fornemste Borgerfamilier) til Riddersalen, som paa det rigeste var behængt med Tapeter, og

efter at de her havde samlet sig, gjenlød Slottet vidt og bredt af Paukers og Trompeters Lyd. Damerne vare placerede paa Gallerierne og Forhøjningerne. Imidlertid indtraadte Kronprinds Christian imellem sin Fader, Kongen, og sin Broder, Hertug Frederik, der Begge vare eens klædte, nemlig i Sølvmoor, rigt besat med gyldne Blomster. Kronprindsen bar en endnu kostbarere Klædning. Paa Hovedet havde han en med Diamanter og Perler besat Krone. Hans gyldne Sværdfæste og Sporer vare tæt besatte med Diamanter. Halskraven, der ellers pleier at være af Lærred, tilligemed Armbaandene, vare ligeledes gjennemvævede og gjort stive af Perler. Efter Prindsen fulgte den keiserlige, franske og polske Ambassadeur. Da disse havde taget Plads, ankom Bruden. Foran hende gik 24 danske Adelsmænd, der bare Kjerter, omvundne med gule og purpurfarvede Silkebaand, og om Halsen havde de lignende Baand, som de lode hænge ned over deres Kapper. Ogier siger: „det var et behageligt og forlystende Stue, at see disse Hymens udvalgte Præster, ikke een af dem vanziredes af Blegbed eller Magerhed." Da de kom i Salen, stillede de sig i to Rækker, igjennem hvilke Prindsessen gik, ført af hendes Broder. Derpaa fulgte hendes Moder, Churfyrstinden og hendes Søster, Hertuginden af Holsteen-Gottorp, og efter dem Kongens naturlige Døttre, der næsten ansaaes som retmæssige. For at vide hvilken Orden, der efter saamange Stridigheder iagttoges, bemærkes det, at Kronprindsen stod paa det fornemste Sted i Salen, midt imellem Kongen og sin Broder. Paa sin højre Side havde han den keiserlige og polske Ambassadeur, og til venstre stod Prindsessen imellem begge hendes Brødre, den franske Ambassadeur og Churfyrstinden. Disse ti benævnte Personer stode altsaa i en Linie. Alle de øvrige fyrstelige Personer vare stillede lige over for hinanden i to Rækker. Rigsraaderne stode ligefor Brudeparret og Ambassadeurerne, saaledes, at en stor fiirkantet Plads blev ledig imellem dem, over hvilken en Himmel blev baaren af de tre sønderborgske Prindser og Greven af Mansfeld. Der blev imidlertid musiceret nogle af Davids Psalmer, som bleve sjungne paa Latin, iblandt andre den, „lovpriser Gud, vor Herre rc."

Doctor Christianus Mathias, Professor i Theologien, ved Sorøe Academie, traadte derefter under Himlen, hvor Brudeparret ligeledes stillede sig, idet han i en lang tydsk Tale formanede til Egteskabspligternes Opfyldelse, hvorefter han udtalte de sædvanlige høitidelige Ord, ved hvilke Musikken paa det livsfuldeste lod sig høre. Bruden og Brudgommen satte sig derefter hver paa sin Side af Brudesengen, der stod i Salens øverste Ende. Efter en kort Stilhed fremtraadte en sachsisk Adelsmand, til hvem Churfyrsten havde overdraget denne Forretning, stillede sig ved Sengens Fod, og formanede Brudgommen ved en Tale, hvori han opregnede alle sin Herres Titler og Navne, at være Bruden huld og tro. Paa denne Tale svarede Kronprindsens Marschal med lige Alvorlighed, og med iligemaade at nævne sin Herres Titler og Navne, lovende, i Højsammes Navn, den forlangte Huldskab og Troskab, ja endnu langt mere, hvis det var muligt. Der blev da, ligesom sædvanligt, frembaaret Confectûrer og Viin i gyldne Skaale. Paa et fra Slottet givet Signal bleve 700 Kanoner affyrede fra Stadens Volde og Flaaden; for Slotsporten vare de kongelige Liv-Compagnier opmarscherede, der gave 9 Salver. Imidlertid opløstes Forsamlingen, og Enhver begav sig til sit.

Kl. 6 bleve Ambassadeurerne og Prindserne samt øvrige fyrstelige Personer samlede til Taffels, under Paukers og Trompeters Lyd. Man kan let tænke sig den Overflødighed, som her fandt Sted saavel af de udsøgteste Spiser, som de kosteligste Vine; dog med alt dette, manglede Taflet sin fornemste Prydelse, Kongen, der, formedelst Rangstridighederne om Sæde, denne Gang spiste alene. Til Haandvadskningen rakte Rigskantsleren den kejserlige Ambassadeur, Rigsmarschallen den franske og Rigsadmiralen den polske, Klædet. Præsten holdt Bordbønnen. Overst ved Taflet sad Brudgommen og Bruden, med deres Krone paa Hovedet; efter gammel Skik havde Bruden sit Haar hængende ned ad Ryggen. Hendes Klædning var af Sølvmoor gjennemvævet med gyldne Blomster, den var desuden fra øverst til nederst smykket med Spænder og Ædelstene. Paa højre Side af Taflet sad den kejserlige og

polske Ambassadeur, begge de sachsiske Prindser, de trende Prindser af Sønderborg og Greven af Mansfeld. Paa den venstre Side sad den franske Ambassadeur, Churfyrstinden af Sachsen, hendes Datter Hertuginden af Holsteen-Gottorp, Hertuginden af Glücksborg, Johan Biskop af Lyneborg og Prindser af det holsteenske Huus. Intet skete med flere Ceremonier og saamegen Opsigt, som Drikken paa Kongers og Fyrsters Sundhed, hvilket kundgjordes saavel inde i Salen, ved Paukers og Trompeters Lyd, som udenfor paa Volden og Flaaden ved Kanonernes Torden.

Efter endt Taffel begave alle sig til Balsalen, hvorved Bruden atter havde sine Kjertesvende foran sig. Da enhver havde indtaget sin Plads, opfordrede de fire Hofmarschaller Kronprindsen til Dands, som derpaa aabnede Ballet med sin Brud. Foruden Marschallerne bare og fire Prindser Kjerter, som med de anførte dandsede en Fakkeldands efter Pauker og Trompeters Skrald; thi den Tid, vare Violiner og andre Strænge-Instrumenter kun for den simple Mand. Den anden, som dandsede paa denne Maade, var den keiserlige Ambassadeur, den tredie, Kongen. Den franske Ambassadeur vilde ikke være den fjerde, da han stedse havde sagt, at Ingen torde indføres imellem ham og den Keiserlige. Derefter kom den polske Ambassadeur og Prindserne, som efter deres Orden dandsede med Prindserne.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Altona. De Misligheder, som fulgte af de forskjellige Jurisdiktioner i det Nabostaden umiddelbart omgivende Landdistrikt, ligesom og den hyppige Afverling af Landherrer bleve der længe følte; men der var meget at tage under Overvejelse og mange Vanskeligheder at bortrydde førend en forbedret Indretning lod sig udføre. Denne er nu i forrige Aar af Raadet og Borgerskabet besluttet og vil i dette Aar træde i Udførelse. Jurisdictionerne, som de gejstlige Stiftelser, St. Johans, hellig Gejsts, og St. Georgs have havt skulle ganske ophøre, og det hele Distrikt deles i tre Underafdelinger, Geestlandet, Marschlandet og Forstæderne, og hvert af disse skal forestaaes af en af Senatets Medlemmer dertil valgt Landherre paa 6 Aar. A. M. 1.

Blandede Efterretninger.

Champollion og Rosellini. I en Skriv. fra Alexandrien af 23 Octbr. skrives om dem følgende: I de sidste Dage af Septbr. kom begge de to videnskabelige Expeditioner, den franske og toskanske, tilbage hertil, efterat de herfra vare udrejste for over et Aar siden, paa Gjennemforskningerne af Egypten og Nubien. Begge Expeditioners Førere, de Hrr. Champollion og Professor Rosellini, modtoges hos deres Nationers Consuler her, hvor de erholdt Besøg af Stadens meest udmærkede Personer. Portefeuillerne, som indeholde deres Udbytte, bestaae i omtrent 4000 Tegninger, som fremstille det gamle Egyptens hele borgerlige og religiøse Organisation, ligesom og det offentlige og private Liv. Ingensinde har en videnskabelig Reise været saa rig paa vigtige og oplysende Materialier. Den toskanske Kommission medbringer desuden en udvalgt Samling af Oldsager, som Følge af Professor Rosellinis's paa hans Regjerings Bekostning anstillede Eftergravninger i Theben. Denne Kommission beklager Tabet af den Lærde og Naturforskeren Dct. Raddi, der blev ført syg tilbage hertil, for at prøve Havluftens veldædige Indvirkning, og siden døde d. 6 Sept. paa Den Rhodus, hvorhen han lod sig bringe, i Haab om at faae sin Sundhed under dens skjønne Klima tilbage. Den af ham foranstaltede righoldige Samling af naturvidenskabelige Gjenstande har den toskanske Generalconsul Hr. Rosetti taget i Forvaring. Et fransk Skib skulde komme hertil for at bringe begge Kommissioner tilbage til Europa, men da det udeblev gik den toskanske Kommission den 17 Oct. under Seil til Livorno; og den franske vil indskibe sig til

Marseille om faa Dage. Vicekongen gav de Hrr. Champollion og Rosellini flere Privataudientser, og modtoge dem paa det venligste; ligesom han og gav enhver af dem, til Tegn paa sin Agtelse, en med Guld indlagt Sabel. De lærde Rejsende bevidnede Vicekongen deres Taksigelse for den Beskyttelse han havde beviist dem, at de med den største Sikkerhed kunde berejste de forhen saa utilgjengelige Egne, hvorfor Hans Højhed kunde betragte Expeditionens saa lykkelige Udfald som sit Værk. Vicekongen svarede: at hans Lands Bedste, saavelsom den Højagtelse han skyldte de Mænd, venskabelige Stater sendte ham, forpligtede ham til at handle saaledes som han havde gjort. Begge Rejsende besøgte ogsaa den egyptiske Armees General, Osman Bey, en meget oplyst Mand, der taler det italienske og franske Sprog reent, og paa sine Rejser i begge disse Lande har erhvervet sig de fornødne Kundskaber for at understøtte Vicekongens Planer. A. M. 1.

Kongsbergs Sølvværk. I November eller formodentlig den 12te Bergmaaned i dette Aar (man lægge Mærke til, at Bergfolk have 13 Maaneder i Aaret) har den eneste i Drift værende Armen=Grube ved Kongsberg ydet henimod 400 Mark (Mærker) Sølv; thi i de 2de Uger fra 16de til 29 November gav den omtrent 232 Mark, Marken a 16 Lod fiint Sølv, og i den første Uge i December havde man Udsigt til at vinde endnu langt mere, end i nogen af de foregaaende Uger, nemlig efter en Gisning 150 Mark, da man paa 2 a 3 Dage allerede havde faaet over 60 Mark. Et af de større gedigne Stykker, der nylig ere udbrudte vejede alene 60 Mark. Herved maa bemærkes, at det fornemmelig er den gamle Kongens=Grube=Gang, som for Nærværende giver det meste Sølv; thi man har taget denne Gang under Armen=Grubes Drift, da der er Gjennemslag imellem disse Gruber, og man fra Armen gaaer ind paa Konge=Gangen, der stryger paa Nordsiden i Nærheden, nogle faa Lagter fra Armen. Kongens=Grube=Gang er, saavidt vides, noget mægtigere, den er bredere end Armen=Grubes, og man har ikke der fundet nogen ny sølvrig Aare. Hele Grubens Belæg, eller det arbeidende Mandskab, skal kuns være lidet over 60 Mand. Man har den, for et Par Aar siden ansatte, nye Stiger Hans Eidsvold meget at takke for hans gode Orden, vedholdende Iver og udmærkede Drift. Synken i Kongens=Grube staaer under Vand, men man gaaer dog Strosseviis ned paa Gangen udenfor Vandet i Gesenket. —— Nu er der truffet den mere hensigtsmæssige Foranstaltning, at Ledescheiderne faae ½ Spd. for Loddet af det Sølv de finde og udrense fra Gruset og af Hallerne; men denne Scheidning tager nu naturligviis noget af.

(N. M. 365.)

Kjøbenhavns Børs, d. 15 Januar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 208	à	
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7¾ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97¼	97½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93½	93¾ i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	101½	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99¾	100 i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	75	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 6.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 19 Januar 1830.

Videnskaber, og Humanitet.

Germanisk Industrie udfandt i 15de Aarhundrede et Foreningsmiddel for Humaniteten, som ingensinde forhen var anet, nemlig Bogtrykkeriet. Ikkun enkelte Velhavende, eller i rige Klostre Boende havde forhen Adgang til den i Haandskrifter opbevarede Lærdom; at samle denne fra de forskjellige Tidsaldre var allerede et svært Studium; at sammenligne de forskjellige Arter af Lærer, Slutninger og Iagttagelser oversteg næsten menneskelige Kræfter. Mundtlig Lære var Hovedkilden, af hvilken Mængden øste, og de bedste Hoveder kunde vanskeligen hæve sig over den engang indførte Lære, eller stode i Fare for at henfalde til selvskabte Drømmerier. Det var altsaa ingen Under, at Lærdommen, fra 12te til 15te Aarhundrede i den skolastiske Philosophies og den arabistiske Naturkyndigheds Baand, ikke uden ved meget Begeistrede kunde gjøre Fremskridt, men derimod ogsaa at den opnaaede Viden omhyggeligere bevarede sig, og ved mundtlig Meddelelse udbredtes. Ved Bogtrykkeriet blev Videnskaben i alle dens Former, de theoretiske, logiske, traditionelle og æsthetiske en almindelig Handelsartikel; enhver nogenlunde Bemidlet kunde kjøbe den; de vigtigste Kilder kunde gives i Ungdommens Hænder; de bleve snart en Luxusartikel *). Speculerende Venetianer og andre Italiener opbøde enhver lærd Flid, enhver Kunst, og enhver mekanisk Vedholdenhed, for at give denne almindeligen søgte Luxus-Artikel den mueligste Fuldkommenhed; dem fulgte de flittige Nederlænder og Tydske, sildigere de Franske, især deleshed med Understyttelse af Sorbonne, der drog tydske Kunstnere til Paris; sildigst Englænderne. Familierne Manucci, Aldi, Junta i Venedig, Florents og Rom, Westphalen, Plantin og Elzeviere i Antwerpen, Leyden og Amsterdam, Froben, Herwag og Auerbach i Basel, Commelin i Heidelberg, o. s. fl. vare de store Handelshuse, der mere tragtede efter Stof, hvorved de kunne sætte deres Fabriker i Virksomhed, end de vare bekymrede for en sikker Afsætning. De med Grækere, som vare flygtede fra Constantinopel, reddede, saavelsom de i italienske og tydske Bibliotheker opbevarede Haandskrifter af græske og romerske Skribentere, deres Commentatorer, Kirkefædrene, Samlingerne af den romerske Ret o. s. v. frembøde det første og rigeste Stof; snart bleve ogsaa Tidens Lærde opfordrede til egne Arbejder; kritisk Bearbejdelse af det allerede forhaanden værende Forraad blev det kjereste Arbejde; Mænd af højeste Stand, selv Fyrster paatoge sig det eller befordrede det. Naar man overskuer de voluminøse Værker s m inden 40 Aar, allerede i det 15de Aarhundrede, bleve trykkede, naar man derhos bringer i Beregning, at i smaa Stæder i Italien, selv paa Corsika, i flere Stæder i Holland, Tydskland og Sveits slige betydelige Værker ere trykte med største Omsorg,

*) Vale Doctor sine libris! Valete libri sine Doctore!

kan sende man drage i Tvivl, om ikke i hine saa kaldte mørke Tider flere for Videnskab begejstrede Mænd have levet? Men vist nok var i hin Tid større Ledighed. Handel, Bureauer, Politik beskjæftigede færre. *)

Literairhistorien være det overladt at tælle Arbejderne. Anthropologen vil ikke højt nok kunne prise de store Velgjerninger denne menneskelige Opfindelse ydede; hvorved den Vise og Daaren paa engang og lige højt kan tale til Tusinder; derhos erindrer han, at Bøger giver Lærdom, ikke Viden — **). Denne Lære har givet os mere Stof, og at vide meget, men den skabende humane Aand maa bestemme hvad den vil vide? Den er det Liv som giver denne guddommelige Skat momentan Begrændsning, Individualitet og derved Existents for os. Jo mere Stof den har, jo sikrere og fuldstændigere kan den fremstille Enheden, naar den ej lader sig forføre til at opføre Grushobe istedetfor Palladser. Ikke undre vi os naar vi see den i Kunst og Videnskab ofte i Mangel stor og livlig, i den højeste Rigdom hensigtsløs

*) Af næsten alle latinske, og de fleste bekjendte græske Skribenter, med Undtagelse af Plato, der først ved Mediceernes Understøttelse i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede fremkom, havde man, allerede førend det 15de Aarhundrede henrandt, forskjellige Udgaver; saaledes af Plinii histor. naturalis fire Udgaver i Folio; af Aristoteles i det ringeste fire, foruden mange Udgaver af de enkelte Skrifter, af de fleste Kirkefædre, af de vigtigste Arabister, af Skribenterne om den romerske og kanoniske Ret o. s. v. Af Dante divina comedia tælle vi 16 Udgaver, allerede fra det 15de Aarhundrede, af hvilke de to første ere besørgede 1472 i Bologna, og Foligno ved tydske Trykkere; (per Georgium & Paulum Teutonicos den første, og Neumeister den anden.)

**) Hi sunt magistri, qui nos instruunt sine virgis & ferulis, sine cholera, rine pecunia; si accedis non dormiunt, si inquiris non se absondunt; non obmurmurarnut si oberres, cachinnos nesciunt si ignores. Richard de Borg Philobiblion.

og vaklende; men ej heller lade vi os skrække ved Mængden af Stoffet, ved det store Antal af Talende, ligesaa lidt som Skipperne ved den store Mængde af Vand; han benytter enhver Bølge der fører ham til sit Maal; — Ikkun i Storm ønsker han fast Land. Denne Art af Viden kunne vi vel kalde litterarisk Videnskab.

En anden tydsk Opfindelse, Schäffers Kunst at stikke i Træ og Kobber, formerede denne Skat af det Vidbare næsten lige saameget som Bogtrykkerkunsten. Enhver begrændset Gjenstand kunde derved fremstilles for Øjet paa et Blik. Den blev i Tydskland først benyttet til Forestilling af naturlige Legemer *), og Conrad Gesner forbandt den nøje med det videnskabelige Studium; Naturrigdommene fra begge Indierne bleve ved den sandseligen gjorte beskuelige; Handelen, forhen mere fremmed for Videnskaberne, bestræbede sig for at formere disse Rigdomme; det blev Gjenstand for Regjeringerne at lade dem opsøge i alle Verdensdele. I Italien bleve de først ogsaa anvendte til Fremstilling af Dyrs og Menneskets indre Dannelse; Michel Angelo, Raphael, Giulio Romano o. fl. bleve Anatomiens Restauratorer. Ogsaa bleve Kunstens Sønner paa denne Maade Almeengods. Saaledes erholdt Humaniteten en langt større Mængde sandselige Anskuelser, let tilgiengelige for Enhver at kunne med et Blik oversee og sammenligne; fremfor hvad Grækerne og Araberne ved Levetids Opsøgen vare istand til at haabe opnaaet. To og halvtredsindstyvetusinde forskjellige Arter af Planter **), de fleste af Alderdommens og nyere Tiders Kunstværker ere for nærværende Tid det Udbytte man har; og med hvert Aar formeres disse Rigdomme. Chemie, Anatomie, derved de mekaniske Kunster, gjorde, i Forhold til det mangfoldige Stof, som de lærte at kjende, lige saa store Fremskridt. Den meest paatrængende Fornødenhed blev nu at faae disse Rigdomme ordnede, saaledes at de sikkert kunde adskilles og paa

*) I Skriftet: "Das Buch der Natur," som udkom i Wien uden Aarstal, men sandsynligen ved Aaret 1475 med Afbildninger af Planter og Dyr.

**) Decandolle syetema plantarum. T. 1.

letteste Maade opfindes, at benævne enhver Substants, at føje det Lignende til det Lignende; at systematisere. Linnées Skarpsindighed har i denne Henseende erhvervet sig en udødelig Hæder; og indtil den Dag i Dag vedblive lige Forskere at systematisere alt Begrændset paa Jorden og paa Himlen, saa vidt kunstigen skærpede Sandser kunne naae. Man behøver ikke at bevise, at Mennesket derved destomere er bleven Skabningens Herre. Denne Viden kunne man kalde Videnskab. —

Ligesom Aristoteles betragtede Viden absolut, og hans Categorier fremgik fra denne Betragtning: saa kunde vi betragte enhver Viden som en særskilt Substants, og kunne af enhver danne en Videnskab, som vi give et Navn med det tilføjede lidet græske Ord λογος, og derefter ordne dem efter deres Lighed, ligesom Linée har ordnet Naturlegemerne; vi kunde fremstille enhver Videnskabs Hovedindhold med eller uden Bevis og saaledes fremstille al menneskelig Viden, som alle Naturlegemer for et Blik. — Den encyclopädiske Videnskab. Vanskeligheden bestaaer kun i, at vore Videnskaber ikke ere nogle i det Begrændsede sig manifesterende Substantser med en Natur-Hensigt; men de ere det enkelte Menneskes Tanker, udtalte med mere eller mindre Omfatning af alt Vidbart; men dette Enkelte staaer stedse i Fare for at sammendrage sig i sig selv, og at blive et Væsen der ikke staaer i nogen videre Forbindelse med den øvrige Humanitet. En Dipterologie, som beskriver os 3000 tovingede Insekter, Fluerne, maa vel have kostet Forfatteren meget Arbejde, men dens Sammenhæng med den øvrige menneskelige Viden er dog vanskelig at udfinde. Saaledes ere vel Theologer, og Retslærde, Statsmænd og Læger fremkomne med Dipterologier. (Af Hr. Conferentsraad og kongl. dansk Livlæge M. Dr. J. Dietr. Brandis's interessante Skrift: „Ueber humanes Leben." Schleswig 1825.)

En Formælings Høitidelighed i Kong Christian 4des Tid.

(Sluttet; see forr. Nr.)

Brudegaverne.

Den 6te October, Kl. 3 om Eftermiddagen, begav Kronprindsen, Ambassadeurerne og de andre fyrstelige Personer sig til Riddersalen. Prindsessen (Bruden) blev ført af Kongen og Prinds Frederik. I Salen stod 2 Baldachiner, under den tilhøjre satte Kronprindsen sig med Ambassadeurerne, og under den tilvenstre satte Bruden, Kongen, Churfyrstinden og Hertuginden af Holsteen-Gottorp sig. Efterat alle Herrer og Damer havde taget Sæde fremtraadte Doctor Christianus Mathias, og holdt en Tale over Hoseas 2det Capitel: „Jeg vil trolove mig med Dig i Evigheden ꝛc." Da Talen var endt, rejste Kronprindsen og hans Brud sig, og knælede paa en gyldenstykkes Skammel, idet Doctoren lyste Velsignelsen over dem. Da denne Ceremonie var til Ende begave de sig til deres forrige Sæde, hvorpaa Kronprindsens Marschal overgav Prindsessen hendes Morgengave, en sachsisk Adelsmand fremstillede sig derpaa for Prindsen og takkede ham. Et Bord var imidlertid fremsat, hvorpaa Brudegaverne skulde lægges. Ved den tydske Kantsler lod Kongen frembære sin Brudegave. Dernæst overgav den keiserlige, den svenske og den polske Ambassadeur deres. Den Franske var ikke tilstede; thi hans Konge, hvem denne Skik var ubekjendt, da den blot i Frankrig, England og Italien brugtes ved simple Folks Bryllupper, havde ikke bestemt nogen Gave. Derpaa bleve Gaver frembaarne paa Churfyrsten og Churfyrstinden af Sachsens, samt paa Hertug Frederiks og Churprindsernes Vegne. Ved hver Gaves Overlevering blev der holdt en Tale, og efterat Alle saaledes havde nedlagt deres, skete, i Prindsens Navn, en almindelig Taksigelse. Prindsessens Klædning var ved denne Lejlighed overalt besat med Perler. Efter alt dette blev der Kl. 8 holdt Taffel, og derpaa dandset indtil Kl. 3 om Morgenen.

Den 7de blev der holdt et stort Middagstaffel Kl. 4, hvorved den kejserlige, den franske og

den polske Ambassadeur sadde øverst, og Kronprindsen, som Vert paa sin Hr. Faders Vegne, paa den højre Side af den keiserlige Gesandt. Efter endt Taffel blev foranstaltet en Maskerade og en Opera.

Den 8de blev om Eftermiddagen Hertug Philip af Glücksborgs Datter døbt i Slotscapellet, med hvilken hans Gemalinde her var bleven forløst. I Daaben blev hun kaldet Christiane efter Kongen. Denne Prindsesse blev 1650 formælet med Hertug Christian af Sachsen, Stifter af den sachsen-merseborgiske Linie. Om Aftenen var Kongen selv til Taffels, efter hvilket en tydsk Comedie blev opført i en dertil indrettet Sal. Istedetfor Forspil fremkom Hymen med 2 Kjerligheds-Guder og lykønskede de Formælede, imedens disse raabte: vivat Christian, vivat Magdalene Sibylla.

Den 9de havde Kongen de fremmede Gesandter og fyrstelige Personer til Gjæst i et Lysthuus i Rosenborg-Have.

Den 10de holdt Kongen sin naturlige Datter, Sophia Elisabeths Bryllup paa det prægtigste, med Ridder Christian Pentz. Bruden blev ført af den keiserlige og franske Ambassadeur, og Brudgommen af Kongen og den polske Gesandt. Dagen derpaa blev efter Taflet Brudegaverne frembaarne. Kongen gav denne sin elskede Datter en sølvforgyldt Taffelservice af 2000 Dukaters Værdie. Kantsleren lagde derefter sin paa et dertil hensat Bord, fremdeles Marschallerne og alle de Øvrige.

Ringrenden og Ridderspil.

Denne Forlystelse tog sin Begyndelse den 13de October, og blev, med stor Pragt, foranstaltet paa Amagertorv, hvor Skrankerne bleve opslagne, Buer opførte og Ringen ophængt. Ambassadeurerne og de fyrstelige Personer saae det fra Vinduerne; hvor det gjordes fornødent, var der udstillet Vagt, og rundt om Skrankerne stode Tilskuerne. Toget til Kamppladsen aabnedes af Pauker og Trompeter, dernæst kom 4 Marschaller eller Banemestere ridende, iblandt hvilke vare 2 Hertuger af Sønderborg; dem fulgte 8te Personer tilhest, der, saavel paa deres Landser, som paa deres Stave og Skjolde, bare allehaande Tankesprog og Sindbilleder. Herpaa kom forskjellige Triumphvogne med 2, 3 a 4 Heste forspændt ved

Siden af hinanden. Paa disse Vogne bleve Haver, Bjerge, Floder og Skibe med Baadsfolk fremtrukne; iligemaade saaes Templer og Skuepladse med Sangere og Musikantere. Æren for disse Opfindelser er, næst Kongen, at tilskrive Overtøjmester Schwenk.

De mærkeligste af disse Optog vare 7 Vogne, den første, fra hvilken det kongl. Capel lod sig høre, forestillede en behagelig Egn i Arcadien, hvor Pan og Apollo have nedsat sig. Den kjørtes af Midas, hvis slette Dømmekraft Ordene: Ne sutor ultra crepidam (Skomager forbliv ved Din Læst) antydede. Derefter saaes Chaos og de 4 Elementer, alle, som Personer tilhest: f. Ex. Ilden, i Prometheus's Skikkelse, Jorden, i Cibeles o. s. v. — Tvende Fodgjængere, hvoraf den ene bar Solens og den anden Maanens Billede paa en Stang, betegnede Dag og Nat. To derpaa følgende Ryttere førte Navnene Phantastes og Antiquitas; den første skulde forestille Tilbøjeligheden til udsvævende Indfald og Forandringer i det Gamle, og hvis Sindbillede var en Flagermuus med de Ord: A la mode. Hans Staldbroder derimod betydede Tilbøjeligheden til at finde det forældede skjønt, og at dadle alt nyt. Den anden Vogn forestilte Havet, og førte Neptun, Triton og Proteus. Derpaa fulgte 4 Triumphvogne, der forestillede det menneskelige Livs fire Aldre. Enhver af dem førte, foruden andre Sindbilleder, en Person af Mythologien og een eller flere af den romerske Historie. Saaledes sad, paa Vognen for Barndommen, Castor, Pollux, Hebe og den unge vittige Romer Papirius. Paa Vognen for den modnere Ungdom, Juno, Hymen, og en vis Romer Thartasus, der skal have været et Mønster paa en fornøjet Ægtemand. Paa Vognen for den mandlige Alder, Hercules, Fama og Paulus Emilius. Paa Vognen for den høje Alderdom, Evighedsgudinden og Tiden, som den der lærer at forglemme alle forbigangne Onder. Af Romerne erholdt her Kejser Augustus, formedelst sin lange i Fred tilbragte Regjering, sit Sæde. Denne fulgte den saakaldte politiske Vogn, med Minerva, en Vestalinde og Numa Pompilius, som Sindbilleder paa Viisdom, Religion og Statskunst. Efter alt dette, kom Fanebærere og amazoniske Vaabendragere, samt 8te Landsedragere,

hvorpaa Kong Christian 4de og Kronprindsen kom ridende i romersk Costûme. Det behagede Kongen at forestille P. Scipio Afrikanus og Kronprindsen, L. Scipio Asiatus, Personer, som i Dyd og Tapperhed kappedes med hinanden. Slutteligen kom en Vogn, trukken af 2 Havuhyrer, og havde Form af et Skib, hvori Mercurius tilligemed mange Slags Nationer og Handelsgudinder sad.

Hensigten med et saadant Optog plejede at antydes ved et Valgsprog, der mere udførligt, i en kort Tale eller Udskrift, blev udkastet blandt Folket. Det kongl. Valgsprog var Virgils Vers: **Nulla salus bello, pacem sed poscimus omnes.** Og dette skulde være Nøglen til den hele Opfindelse, nemlig: Det menneskelige Liv skulde forestille, at efter mange Arbejder og Besværligheder, findes ingen større Lykke end Freden. — Chaos og de fire Elementer skulde formodentlig betegne de Opholdssteder, som ved Skabelsen vare tilberedte Menneskene. Herpaa bleve de Indbildninger, Fordomme og Forandringer afbildede, som Menneskene i Livet ere underkastede, tilligemed de Ulejligheder og Omstændigheder enhver Alder fører med sig, og endelig viser sig i den høje Alder Kjerligheden til Freden i Kejser Augustus's Person, hvorved Kongen udentvivl sigtede til sig selv, og hentydede paa sin Tilbøjelighed til, efter 2de hæderlig førte Krige, at lade sine Stater nyde Fredens velgjørende Frugter. Hertil havde Statskunsten og Triumphvognene Hensyn.

De første som indlod sig i Renden med Kongen og Kronprindsen vare begge Hertugerne af Sachsen. Paa deres Vogne viste sig Kjerligheds-Guden i Triumph, omgiven af Symboler paa Krigsrustninger, Konster og Videnskaber. Efter dem kom Prinds Frederik, hvis Vogn blev trukken af en Elephant og paa denne viste sig Bajaz, indspærret i et Buur. Den danske Adel fulgte derpaa i forskjellige Optog, Nogle tilhest, Andre tilvogns, med deres Familie-Vaaben, Symboler og Valgsprog, som de udkastede iblandt Folket.

Dagen efter indfandt Hertugerne af Sachsen sig atter i Skranken, og det i Bjergmandsdragt, med smaa Hamre i Hænderne, hvormed de begyndte at bearbejde et Bjergværk, som til den Ende var indrettet. Der saaes Bjergfolk, som opkastede og bortførte de afhugne Stykker, og tillige lod deres Instrumenter og Stemmer høre, hvilket i det Hele afgav et smukt Skuespil. Hele Dagen blev tilbragt med Ridderspil.

Priis-Uddelingen

Den 15de October blev Ringrenden fortsat til Middag, hvormed dette Ridderspil sluttedes. Om Aftenen blev foranstaltet Bal, og i en talrig Forsamling af Herrer og Damer, blev Prisen uddeelt til Sejerherren paa følgende Maade: De fire Banemestere, med deres Stave, gik med Pauker og Trompeter efter sig om i Salen. Efter dem kom Rigets Marsk, Jørgen Urne, med en Fakkel i den højre Haand, og en med Ædelstene besat Krands i den venstre, bestemt for Sejerherren; den tydske Kantsler, Johan Rewentlau, fattede med sin højre Haand Marskens venstre, og i sin venstre Haand førte han en Fakkel. Denne Kantsler var, formedelst sin Anseelse og Veltalenhed, at ansee for Mercurius og Danmarks Hoftolk. Med de anførte Banemestere gjennemgik de Salen 3 Gange omkring de Dandsende, ligesom de søgte den Værdigste til Gaven. — Endelig bleve de staaende for Kongens kjæreste Datter, den uforlignelige Eleonore, og overrakte hende Krandsen, som hun skulde give Sejerherren. De greb hende derpaa Begge ved Haanden, og førte hende til ham, hvis Sted de havde opdaget. Kantsleren tiltalte ham, roste hans Færdighed i en ziirlig Tale, og sluttede med, at han, efter Kongens og Damernes Dom, blev tilkjendt denne Priis. Hvorpaa han takkede Kongen og Damerne. — Denne var Hertugen af Sachsens Vaabendrager, Hr. von Carlevitz, der bedst havde truffen Ringen med Landse. Derefter dandsede han med Eleonore, idet de benævnte Herrer med Faklerne gik foran. — Den anden Priis tilfaldt Hertug August af Sachsen, fordi han blandt Alle, havde udført sit Løb med den største Anstand. — Den tredie blev tilkjendt fire danske Adelsmænd, for deres sindrige Opfindelser i Optoget. — Endelig blev den fjerde, kaldet Fruentimmernes Gunst eller Jomfrue-Taksigelse, tildeelt den ældste Hertug af Sachsen, der vel var en Herre af Fortjenester, men hans Ansigt syntes just ikke at kunne erhverve det smukke Kjøns Deeltagelse. De der ikke havde Andeel i denne Handling, drak rigeligen.

Den natlige Turnering

I den paafølgende Nat opførtes i Slotsgaarden et krigerisk Skuespil. I Slotsgaardens Midte vare anbragte Skranker af 3 Fods Højde, ved hvilke paa hver Side 20 bepandserede Adelsmænd parviis gik løs paa hinanden med Landser. Det første stridende Par var Prinds Frederik og Kongens natnrlige Søn, Christian Ulrik. Da de havde stridt med Landserne, droge de Sværdene og kæmpede med disse, først Mand mod Mand, dernæst anfaldt begge Skarerne hinanden, og saaledes at Skrankerne vare imellem dem. Imidlertid blev der, af de paa Slotsgaarden optrukne Soldater, givet stærke Salver. Alt dette havde virkelig Udseende af et Slag; thi i selve Skrankerne vare paa en konstig Maade anbragt Krudt, der af og til flammede og sprudlede. Prinds Frederik blev uforsagt staaende til allersidst midt i denne Ild, ved Skrankerne, og eenstemmigen blev han af Alle erklæret for Sejerherren. Denne Sejer erholdt han ikke heller ganske omsonst; thi hans Støvler bleve brændte, og hans Haar begyndte Alt at blusse.

Den næste Dag holdt Kongen, Prindserne og de fornemste af Adelen en Turnering, i fuld Rustning tilhest paa Gammeltorv. Skrankerne, som her opsloges, vare af 250 Fods Længde og 6 Fods Højde. Naar Nogen ved denne blev løftet af Sadlen, skulde han til Straf gaae hjem; men dette Tilfælde indtraf ikke. Enhver maatte kun gjøre tre Ridt og ikkun bruge Landser, der paa Enderne vare forsynede med smaae Jernkroner, for at man kunde see naar de havde truffet. — Efterat Turneringen var endt blev der holdt Taffel, og derefter bleve Belønningerne uddeelte til Sejerherrerne, ifølge de samme Ceremonier, som forhen ere be bemærkede ved Carlewitz. Prinds Frederik erholdt en kostbar Ring, overleveret af Eleonore, som Løn for hans Tapperhed ved Turneringen i Slotsgaarden. Herpaa erholdt tvende Andre Prisen. Dernæst blev uddeelt Præmier for Turneringen tilhest. Alle vare deri eenstemmige, at Kongen tilkom den første Priis, men han lod den overgive til sin Søn Kronprindsen, som næst ham havde kæmpet tappreст. Iøvrigt var Knud Ulfeld een af de fornemste Sejerherrer.

Hermed endtes denne Formælings Højtidelighed, hvis Lige, i Pragt og Overflødighed, Ingen kunde mindes. De fyrstelige Personer bleve ved deres Afreise ledsagede paa samme Maade, som ved deres Ankomst. (Prøver af H. C. Hansens nyelig udkomne histor. Fremstilling af de mærkeligste Begivenheder, henhørende under Kjøbenhavn.)

Gustav Adolph.

Slig en Helt kan Mindesteen ei hædre,
Intet Marmor dække skal hans Been.
Hjertets kjære Minde er langt bedre:
Thi Europa er hans Mindesteen!

Vidt lød over Lande Beængstedes Skrig
De Troendes Suk steeg mod Himmel:
Friedlænderen dækkede Marker med Lig.
Frem rased den blodige Vrimmel;
Hvo ikke for Keiseren bøied sig ned
Og ærede Paven i Frelserens Sted,
Med Liv og Blod maatte undgielde.

De Sukke de stege mod Himmelens Hal:
„O Fader! kan du os forglemme?
See hjemløse Skarer i tusinde Tal,
Hør Børnenes klagende Stemme —
Din Tjener er gangen til himmelske Ro,
Han, som os har styrket i salige Tro
At Hjelpen fra oven ei glipper."

Da vinkede Herren: Hans Tjener fra Nord,
Fremkaldtes de Svage at skjærme;
Og ud med saa liden en Skare han foer
Om Brødrene huldrig at værne;
Thi vel han det vidste: ei Kjæmpernes Tal
Gud Herren gav Seier paa blodige Val,
Men skifter den, som han selv tykkes.

Gud med os! det var deres Løsen til Strid,
I Hans Navn de løftede Glavind —
Og Seieren smiled fra Himmelen blid
Trods Pave, og Keiser, og Avind.

Thi naar Gud er med, da monne vi staae,
Mens Løgnens de talløse Skarer forgaae —
Saa byder Herskarernes Herre!

De vældigste Høvdinger veeg for hans Arm!
For Gustavs, Guds Tjener fra Norden;
Thi han bar sin Frelser i troende Barm,
Hans Haand førte Hævnerens Torden.
De Svage han værned, saa vide han drog,
Imedens med Heltemod freidig han slog
Hvor Farer og Død ham omringed.

Forvisset han var om den Mægtiges Haand,
Som svævede over hans Isse:
Og ham han befalte i Faren sin Aand —
Fortrøstningen bar han tilvisse;
Og ydmyg han følte: at Herren ei kan
Paa Kjæmpere fattes saa vide om Land,
Om og han i Striden hjemkaldtes.

Hans Heltedaad Saga har ristet i Steen,
I Himlen hans Tro er optegned
Saa vide han færded's (hans Hjerte var reen),
Til udi sit Kald han henblegned.
Sit Blod han udgjød for den himmelske Tro,
Og rolig han gik til hiin salige Boe,
Hvor Palmerne grønnes for Oven!

Nu Luther ham favner i Himmelens Hal,
Mens Englene glædes saa saare —
Med Wasa han vandrer blandt Saliges Tal,
Som tørrer hver rindende Taare.
Og Christian som Grande ham rækker sin Haand,
Og evigen knytted er Kjæmpernes Aand
Hvor Glæden evindelig bygger.

E. Mülertz.

Indenlandske Efterretninger.

Den 12 Januar sidst samledes Præsterne af Sorøe Amtsprovstie i Ringsted, for paa en høitidelig Maade at tage Afsked med Hr. Biskop Mønster, ved hans Aftrædelse fra Provstiet,

og Tiltrædelse til Aarhuus Bispedømme. Samlingen fandt Sted paa Raadhuset, hvorfra, efterat Biskoppen var indbuden og afhentet til Foreningen af sammes 5 Repræsentantere og havde takket enhver af de Tilstedeværende, de begave dem, tilligemed Amtmanden over Sorøe Amt, og en stor Mængde højagtede Mænd af Biskoppens Venner, i Procession til Kirken, hvor Højtideligheden begyndte med en Hymne, hvis, saavelsom Chorenes skjønne musikalske Composition skyldes Hr. Musiklærer Pedersen i Sorøe, som tillige godhedsfuld forestod Udførelsen deraf, ved 12 musikkyndige af Amtets Kirkesangere, der assisteredes af flere til Solopartiernes Udførelse udmærkede Stemmer; efter hvilken Biskoppen, i samtlige Medbrødres Navn, blev takket ved en Tale af en af Præsterne, som dertil var udvalgt. Efter denne Tale, antydedes i et Chor, at Skilsmissens Øjeblik var kommet, hvorefter Biskoppen nu, ligeledes i samtlige Medbrødres Navn, blev lykønsket til sit biskoppelige Embede, ved en latinsk Tale af en anden af Præsterne, ogsaa dertil udvalgt. Da denne Tale, som bliver trykt, var tilende, istemtes et Chor af Præsterne allene, som indeholdt Bøn til Gud om fremtidig Held og Velsignelse for den elskede Biskop. Denne Bøn ledsagedes af dæmpet Orgel, spillet af Hr. Adjunct Høiberg i Sorøe. Biskoppen fremtraadte nu; aflagte sit redelige fromme Hjertes Bekjendelse; takkede den Allerhøjeste for denne Kjerlighedens Dag, og skiltes, under Andagtens hellige Taare, fra sine Brødre og Venner, sluttende med Hymnens sidste Ord:

Saa lad os spredes efter dit Behag,
Os samler dog igjen en evig Dag!

Slutningschoret blev nu opført og Højtideligheden dermed endt, efterat have varet i $2\frac{1}{2}$ Time, i Kirken, som ej allene var festlig, men tillige skjønt og rigt oplyst, af Øvrigheden og flere anseelige Indvaanere i Ringsted, som paa denne Maade bragte Biskoppen det sidste behagelige Beviis paa deres Agtelse og Kjerlighed. Processionen gik nu tilbage til Raadhuset, hvor, under et Brodermaaltid i den store og skjønne Sal, i Overeensstemmelse med den antagne Festorden, udbragtes følgende trende Skaaler: For Hans Maje-

stæt Kongen; dernæst, for Fædrenelandets Fred og Velsignelse! og sluttelig, Afskedsskaalen for Hr. Biskop Mønster! Biskoppen foreslog siden Stifts- og Amtsøvrighedens Erindring, hvilket Forslag med Højagtelse og Glæde antoges, og mindede, ved endnu een Skaal, sine forsamlede Venner. Ved Bordet blev Bønnen, efter christelig Skik, forrettet af Hr. Amtsprovst Bründum; den var kort, kjernefuld og inderlig.

Forsamlingen opløstes Kl. 10 om Aftenen. Det anmærkes endnu at nogle ædle Dannequinder i Ringsted havde smagfuldt omgivet Talestolen i Kirken med en mørkerød Damaskes Beklædning, og paaheftet samme Religionens Symboler: det af Naturens Skjød fremkommende Himmellys, og den gyldne Verdensring, som Symbol paa dens Almindelighed.

Repræsentanterne ved Højtidelighedens Anordning vare DHrr. Amtsprovster Flemmer og Bründum, Consistorialraad Fuglsang, Pastorerne Just og G. Salicath.

Den store Nytte Fyrskibet ved Trindelen ved Læsø har viist for Skibsfarten har foranlediget 99 brittiske Skibsførere til igjennem det brittiske Consulat i Helsingøer til at indsende en Takskrivelse til Hs. Majestæt Kongen for Oprettelsen af bemeldte Indretning.

Blandede Efterretninger.

Mange Navne have vedligeholdt sig uforandrede fra Oldtiden. Saaledes er der ved Foden af den tarpeiske Klippe, som formedelst det forhøjede Jordsmon ikke mere er saa høj og frygtelig som i gamle Dage, et lille Stræde, som hedder Vicolo della rupe Tarpeja.

Berigtigelse.

I dette Blad for forrige Aar Nr. 102 S. 1624 L. 7. er Hr. Kammerraad Poulsen anført istedet for Hr. Parelius, der som Kasserer og Bogholder paa den meest uegennyttige Maade, med megen Opofrelse af Tid og Arbejde, fungerer ved Sparekassen i Nyekjøbing paa Falster.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 Januar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209		à
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	$149\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97	$97\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	$93\frac{1}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$101\frac{1}{2}$	102 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$65\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$74\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 7.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 23 Januar 1830.

Flere Lignelser, efter Caroline Pichler.

(See Nr. 4.)

Drivhuset.

Vinterens dybe Snee er smeltet; Elvene have sprængt deres Iispandser og risle frigjorte hen gjennem de optøede Marke. Venligt straaler Solen fra den skyfrie Himmel og lokker os ud i det Frie, hvor Luften ikke mere saarer vor Kind, men vækker ved milde Pust i os Forudfølelsen af Foraarets Komme.

Kom ud i Haven med mig, Veninde! Endnu grønnes vel intet Løv paa de vinterlige Buske, endnu svulmer ingen Knop, kun hist og her trænger en frisk Græsspire frem mellem de visne Blade, der endnu siden forrige Høst bedække Jorden. Den frie Natur byder os kun Forventninger. Lad os træde ind i Drivhuset, hvor i mild Varme yndigt Grønt og mange Blomster smile os imøde!

Der staae de omkring paa Hylderne, klogeligen fordeelte efter deres større eller mindre Trang til Varme, snart mere stillede blot for den ydre Lufts Indvirkning ved Vinduerne, snart nærmere hen ved den dusende Ovnvarme. Herhid trænger ingen Storm, falde ingen Sneeflokke, fryser ingen Draabe til skadende Riimfrost. Gartneren bevogter sine Yndlinge med omhyggelig Troskab. Han tilmaaler dem Lys, Varme og Luft efter fornuftige Regler, han tildeler dem Dug og Regn af sin Vandkande eller ved Vandsprøjtens fine Straaler, han befrier dem fra Insecter, han renser deres spæde Blade fra fordærvende Støv.

Og dog, trods denne omhyggelige Pleje, staaer ingen af disse Planter, naar de om Foraaret sættes ud i Luften, saa kraftfuld, saa frisk, som hine, der Vinteren over maatte kjæmpe med Stormvejret om deres Vedligeholdelse; ingen af deres Blomster pranger med saa glødende Farver, som hine, hvilke Foraarets milde Lufte frivillig aabnede paa Stænglerne; ingen Frugt har den krydrede Smag, som de, hvilke Sommerens fine Solstraaler modnede i den uhindrede Luftstrøm.

Ja, naar en Drivhuusplante skal erholde Kraft, naar den skal vorde frisk og fuldkommen, maa Gartneren tage den ud af Potten og grave den ned i Jorden, at Rødderne kan udbrede sig i alle Retninger, at Stammen ubehindret kan hæve sig og modstaae de Storme, der rystende gjør den desto kraftfuldere. Bøjer end Middagssolen stundom dens Blade; Aftenens friske Dug, Sommerregnens milde Fugtighed qvæger den atter, og den bliver, hvad Naturen bestemte den til.

Mig bringer et saadant Drivhuus stedse en mørk Tanke for Sjælen. Jeg seer i Aanden saa mange af vore Underviisnings-Anstalter, saa mangen Huusopdragelse for mig! Ikke, hvad Naturen bestemte det enkelte Barn, ja Mennesket overhovedet til, skal han vorde, nej, hvad Lærcren eller

Opdrageren har foresat sig at gjøre af ham. At nu intet urigtigt Ord, intet fremmed Indtryk skal forstyrre dette Værk, maae Børnene udelukkes fra Omgang, fra Anskuelse af Verden, som den er, og det Nærværende og Forbigangne maa kun under bestemte Former nærme sig dem. Enhver Tanke lægges planmæssigen ind i den unge Sjæl, at man til sin Tid atter kan tage den frem. De maae lære at betragte, tænke, ja føle saaledes som det staaer foreskrevet i Opdragerens System, og paa det at intet uvedkommende Begreb skal udvikle sig hos dem, maa man hurtig vise dem Gjenstandene fra den Side, hvorfra man ønsker, at de skulle betragte dem, man maa læse enhver Bog med dem, lege enhver Leg med dem, og kun ikke overlade dem et Øjeblik til sig selv og deres frie Aands Virksomhed. Alt skulle de kjende; forstaae lidt af Alt; vide at pluddre om Alt, derfor nærmer Videnskaben sig dem i Vingedragt med Legetøj i Haanden, og indgyder dem, under Spøg og Skjemt, en kort Oversigt af dens Lærdomme; religiøse Følelser fører man klogelig tilbage til Forstandsbegreber, og renser og drøfter saalænge, indtil man har bragt det Hele ned til en liden kold Levning af beqvem Moral. Fortidens store Skikkelser tør ikke vise sig for dem i deres afstikkende Ejendommelighed — Socrates og Cato, Attila og Cæser maa tænke og tale saaledes, som maaskee en Professor eller Hovmester i deres Sted vilde have gjort; og naar nu alt Stort, Værdigt og Helligt er bragt i forkortet Maalestok, og givet de unge Sjæle at nyde: da vorde deraf disse fede, charakteerløse, encyclopædiske Mennesker, som vort Aarhundrede til sin Fordærvelse overalt har at opvise.

Tro ikke, at jeg miskjender en god Opdragelses Værd; den er den største Velgjerning, et tænkende Væsen kan skjænke et andet. Men Sjælens frie Virksomhed, Ejendommelighedens Udvikling i det unge Bryst skal æres, og Barnet vorde det, hvortil hans Anlæg, hans Kræfter bestemte ham. Virkeligheden skal opdrage ham, han skal anstrænge sig, lære at troe paa den alvorlige Nødvendighed og paa noget Højere, end hans Legestue er. Da, naar han er bleven ældre, da træde Videnskaben med alle dens betydningsfulde Attributer, Religionen i dens hellige Ubegribelighed for ham, og af Historien tale Menneskets Kraft, Forsynets evige Lov, den gjengjældende Nemesis, som de virkelig ere, til hans Hjerte. Tilvisse vil da ingen Smigrer studse over det tidlige Under, men i senere Aar det fuldendte Gemyt bevare sin Kraft i Kamp med Skjæbnen, og med Tak til sin Ungdoms Leder føle, hvad han i denne Kamp formaaer.

Vinter-Aftenerne.

De mørke, traurige Dage nærme sig deres Ende. Hist bag hine Bjerge, hvis omtaage da Isse ikke adskiller sig fra den skyfulde Himmel, forsvandt Solen efter et kort Løb. Kun faa Timer straalede den i venlig Klarhed og opvarmede velgjørende den skarpe Luft, da misundelig Taage trak op over de lave Høje i Syden, og tilhyllede den i sit mørke Skjød. Naar skulle vi atter see den? naar vil dens milde Straaler opmuntre de mørke Timer og i den saa gjerne skuffede Sjæl fremkalde en svag Erindring af Sommeren? Uden Spor er den forsvunden, ikke engang et rødligt Skjær afbryder det ensformige Graat, og viser det Sted, hvor den svandt. Natten kommer hurtig med dens Cimmeriske Mørke, og i uafbrudt Taushed hersker den da de lange Timer igjennem. Da vaagner silde og langsom et tvivlsomt Morgenskjær, men den selv, denne venlige Sol, opmuntrer først længe derefter, maaskee endog slet ikke, den mørke Decemberdag.

Hvor langt anderledes var det i Foraarets skjønne Tid, da Solen den ganske Dag klart tronede paa Himmelen, og hver Skabning frydede sig i dens oplivende Straaler! Uvejrsskyerne, som for korte Øjeblik skjulte den for vort Øje, vege snart for dens almægtige Glands, og den milde Kjølighed, den korte Dunkelhed gjorde dens skjønne Lys, naar det igjen sejrende brød frem af Skyerne, dobbelt behageligt. Naar den da sent om Aftenen gik ned i brændende Guld og Purpur, og glødende Skyer oplyste Aftenhimmelen, da fejrede den stille Natur ærefrygtsfuld dens Afsked. Aldrig veeg dens qvægende Lys ganske fra den fordunklede Jordkreds; selv naar Midnatten med alle dens Stjerner herskede paa Himmelen, lyste endnu en klar Stribe ved de vestlige Bjerge, et skjønt Underpant paa det straalende Himmellegemes Nærhed,

en stille Forsikring om det nærforestaaende Gjensyn. Snart begyndte det at dæmre i Østen, Morgenstjernen funklede klart i vestligt Skjær, og Dagens Dronning hævede sig skjønnere og klarere frem af Havets dunkle Skjød.

Saaledes hersker i Alderens Vaar Glæden uforstyrret og almægtig i vor Sjæl. Ubekjendt med tusinde Onder, ubekymret om det næste Øjeblik, ikke fængslet af de mangfoldige Livets Forhold, svæver den unge Skabning stedse fri, stedse lykkelig i glad Munterhed. Om og undertiden et lidet Uheld eller en hæftig Lidenskab mørkner det let bevægede Hjertes klare Himmel, saa vige de dunkle Skyer snart for Glædens sejrende Magt, der end skjønnere vender tilbage i den beroligede Sjæl. Aldrig forsvinder den ganske af det ungdommelige Gemyt. Naar dens straalende Glands en Tidlang skjuler sig, saa bliver det trøstende Haab tilbage; selv Smerten vorder til sød Vemod, og snart, som Vaarsolen efter de korte Nætter, hæver sig Glæden paa Rosenskyer.

Men ikke saaledes i de senere Aar. Stedse tidligere gaaer Solen ned, stedse senere oprinder den atter. Lange ere de Mellemrum, som da adskille vore glade Øjeblikke. Stormene, der hæve sig i de alvorligere Gemytter, vige ikke mere saa let for Glædens Indtryk, og altid svagere, altid afmægtigere kjæmper den synkende Munterhed mod vorende Onder og Lidelser. Hver mørk Time efterlader et dunkelt Spor i den vanskeligen forglemmende Sjæl, og mangen Dag forgaaer, uden at vi see en Glædens qvægende Straale. Sent i Alderdommen oplyser dens Solskin kun sparsomt de mørke Dage; den viser sig sjeldnere og dvæler kun Øjeblikke, indtil den endelig atter oprinder for os i en bedre Verden, for aldrig mere at forsvinde.

Hvilke Følger kunde man ønske, den nylig indtrufne Begivenhed, at Londonner Bank har nedsat sin Rentefod, maatte have for Danmark?

Da man med god Føje tør paastaae, at næsten alle europæiske Nationers Undersaattere, ere

ved de Omvæltninger, der mere eller mindre have truffet Deres Regjeringers Finants- eller Bank-Væsen, blevne paa en Maade interesserede i disse Gjenstandes offentlige eller private Behandling, naar De have bragt til Resultat for Deres Selvinteresse, enten stor Fordeel eller stort Tab, har Forfatteren heraf henvendt sin Opmærksomhed og Anskuelse paa den engelske Banks nedsatte Rentefod; fordi denne Forholdsregel enten for Statspapirerne eller Bankvæsenet paa Fastlandet maae medføre Fordeel.

Vel er mig den engelske Banks Status og Lovgivning ikke bekjendt; men dog har denne Bank det tilfælleds med de fleste andre Banker, at den er en Giro-, Disconto-, Laane- og Deposito Bank. Som det første er den paa en Maade ved sit Monopol bestemt til Landets Hoved-Bank, i Forening med dens nyere Filial-Banker; dog har den til Opposition de private og Landbankerne; hvilke Sidste garantere enhver Ihændehaver af deres Noter med deres private Formue og Credit, med mindre den udtrykkeligen staaer paa Noten „garanteret af Londonner Bank." — Hvad Disconto- eller Laane-Fods Renten angaaer med det dertil hørende Deposito, samt Tidsudlaan af Londons Bank; da er det den ovennævnte nyere Bestemmelse, tagen af deres Actionairer og Administratorer, der opvækker saamegen Sensation, og den Frygt for de private og Land-Bankerne: at Londonner-Bank ganske og aldeles vil gjøre sig til National-Bank ved derved at befordre en stærkere Giro og Efterspørgsel af deres Bank-Noter, fordi Laanene maae forventes optagne for den til den nedsatte Cento af 2 pCt. (fremmede Blade have berørt denne Gjenstand).

Kan Capitalisten eller Bankøren derfor som Følge heraf ikke ved Flid og Ulejlighed, have mere end 2 pCt., eller, med Credit-Capitalen iberegnet, 4 pCt. af den virkelige Capital, da er det sandsynligt at han opgiver sine Forretninger og anlægger Capitalen enten i Stats-Effekter, eller paa en anden Maade i borgerlige Næringsveje. De Sidste synes vel i Engeland ikke mere at kunne imodtage Capitalen, som formodentlig maa hidrøre fra Toldlovgivningen, og den Retning hele Varehandelen og Skibsfarten ved Politiken har modtaget—, hvorimod Stats-Effecterne formeentlig endnu

ikke have naaet deres Højde i Capital-Værd, saalænge de kunne svare fulde 3 pCt. Rente, og stille Kjøberen tilstrækkelig Garantie. Fastlandet maa derfor kunne forvente sig at see endeel engelske Capitaler anlagte i dets Fonds, naar Rentefoden forbliver staaende imellem 3 a 4 pCt.

Vilde derfor ikke disse Capitaler være meget kjerkomne for Dannemark, hvor Undersaatterne svare $6\frac{1}{2}$ pCt. Rente til deres Bank imedens de selv kun have imellem 3 a 4 pCt. Rente af deres Stats-Effecter. En saadan Capitaloverflod vilde nedsætte Renten og desforuden yde den Fordeel, at et fast Pengevæsen kunde bygges; thi hvor liden Cours-Differencen end er, bliver den altid et National-Tab ved Varehandelen. Omendskjøndt vi have Aarsag til at glæde os over det gode Fremskridt, vort Pengevæsen har gjort, saa er det dog ikkun en Selvfølge af dets Fundation; og Administrationen kan efter min individuelle Formening aldrig forlade Principet for Bankens Indretning og Interesse, i hvor trykkende det endog maatte synes for dens Stats Debitorer. Men turde Debitorerne ikke smigre sig med, at Finantserne, i den gunstige Periode, som efter alt Ovenanførte kan haabes og forventes, vilde opstaae, som Mellemmand imellem dem og Banken, ved at blive de førstes Creditorer til 4 pCt. Rente, og $2\frac{1}{2}$ pCt. Afdrag paa Capitalen, imod det samme Hypothek som Banken ejer, og derved indfrie National-Gjelden til Banken; hvilket visseligen af Undersaatterne vilde blive paaskjønnet med dyb Taknemmelighed.

†

Indenlandske Efterretninger.

I Dag er til Minde om Kongens og Fædrenelandets højfortjente Mand, Gehejme-Statsminister Ove Malling, en Sørgefest holdt ved Kjøbenhavns Universitet. Sørgetalen blev holdt af Hr. Dct. Th. og Phil. Professor P. E. Müller. Indbydelselsesskriftet indeholder: Nogle Betragtninger over den Taknemmelighed, hvormed

de som have gjort sig fortjente af Fædrenelandet bør erindres; forfattet af Hr. Etatsr. og Prof. Dct. Phil. Engelstoft. Det er trykt paa Latin og Dansk collateralt. Nogle enkelte Steder af dette interessante akad. Skrift tillader man sig at optage: „Eet have under alle Omstændigheder Alle, til alle Tider, været enige i, det, at fortjente Mænd bør være i taknemmelig Erindring hos Efterslægten. Denne Følelse er saa naturlig, at den paa en vis Maade kan kaldes medfødt. Men jo mere en Nation besjeles af Kjerlighed til Fædrenelandet, jo mere Fyrighed og Indbildnings-Kraft, den besidder, med desto større Varme, og i desto rigere Maade, vil den lægge denne Følelse for Dagen, desto ivrigere vil den være i at anordne og foretage hvad den anseer meest hensigtssvarende til værdigen at hædre store Fortjenesters Minde; og paa den anden Side, jo højere Trin den har opnaaet i Cultur og Forædling, desto mere Anstand og Værdighed vil den vide at give disse Æresbeviisninger selv. Grækerne, som vi med Rette kan kalde Culturens og Forædlingens Opfostrere, disse, for at tale med Plinius, „Mennesker i Ordets ypperste Forstand," de livfulde, phantasierige Grækere, foregik ogsaa i denne Henseendede øvrige Nationer med Exempel." — Efterat Hr. Forfatteren korteligen har udviklet dette; og siden ligeledes omtalt Romerne, Sveitzerne, Englænderne, Preusserne etc. og erindret de øvrige Folk, af hvilke ethvert især fromt og gjerne hædrede sine Fortjentes Minde, og, hvis de maaskee til enkelte Tider paadroge sig nogen Anke i saa Henseende, nu synes ligesom at ville kappes med hinanden om at tilegne sig den Interesse for Menneskehedens ædlere Formaal, der characteriserer den nuværende Tidsalder, — vedbliver han: „Vort Fædreneland har ligesaalidt nogensinde glemt sine fortjente Mænd. Herom vidne allerede i Oldtiden hine Skaldesange, i hvilke her, ligesom i de ældste Tider hos Romerne, Heltes Bedrifter, og mærkelige Mænds Idrætter bleve besungne, et Slags Minder, ved hvilke disse Mænds Erindring næsten allene er bleven forplantet; herom vidne de mange Rune-Indskrifter, der i al deres Simpelhed ofte udtale de ædleste og taknemmeligste Følelser. Herom vidne ikke mindre de følgende Tider, Middelalderens Dage, og

det senere Old; Former og Maader modificeredes, Hensigten var den samme. Herom vidne de utallige Monumenter i Kirker og Klostere, disses Prydelse, Dydens Eftermæle. Herom vidne Aarbøger og Levnetsbeskrivelser, Lovtaler og Sange, Historikeres og Digteres forenede Bestræbelser i ædel Veddestrid. Herom vidne offentlige Æresbeviisninger af alle Slags, Hædersfølger, Mindetaler, Erindringsmynter; og man kan sige, at jo mere den Beskedenhed og Maadehold, som charakteriserer den danske Nation, gjør den tilbøjelig til Bram eller Overdrivelse, desto mere Værd faaer den Hæder, der saaledes vises. Herom vidner det Exempel hvormed ædle Fyrster plejede selv at foregaae Nationen. Herom vidner ogsaa dette Universitet, som, helliget Alt hvad der er Ædelt og Godt, aldrig har ladet nogen Lejlighed gaae forbi til at lægge de Følelser for Dagen, hvormed det ærer fortjente Mænd i deres Grave." — Af Anmærkningerne under dette her optagne Fragment af Indbydelses-Skriftet hensætte vi endnu følgende: „Vist nok kan man ikke nægte, at, foruden de mange Monumenter, som Tidens Virkning og udvortes Overlast (f. Ex. i Reformationstiden, og under fiendtlige Indfald) har ødelagt, mange ogsaa ere gaaede tilgrunde eller ere blevne fordærvede, og nu henstaae i en forfalden Tilstand, som Følge af Ligegyldighed, saaledes som derom ofte ere hørte Klager af ædle og fædrenelandsksindede Mænd. Hvor afklædt og nøgen staaer ikke den store Valdemar Atterdags Kiste i Sorø Kirke, hans, der gjenoprettede Danmarks næsten opløste Rige, og saa at sige skabte det paa nye? Hvor er hiin første Christians Monument, der begyndte for Danmark og Kongeæt, som han gav sine Dyder i Arv? Hvor er selv hans Kiste?" — „Det er, hedder det i en anden Anmærkning, ufornødent at omtale de flere i ædel Aand skeete Foranstaltninger, som skyldes vor nu regjerende allernaadigste Konges ophøjede Fædrenelands Sind: Minder, rejste for Krigere, der faldt i ærefuld Kamp for Fædrenelandet, Monumenter til udmærkede Fortjenesters Afmindelse (Tordenskjold), den Gernerske Præmie og aarlige Mindefest stiftet etc. Noksom bekjendt er det ogsaa, hvorledes en, nu afdød, ædel Fyrste indviede fædrenelandske Dyder et Tempel under Lundens højtidsfulde Skygger, og prydede det med Kunstens talende Sindbilleder. I samme Aand har man i senere Tid seet dennes ophøjede Søn, i lige Grad Skjønner og Ynder af Alt hvad der er smukt og priseligt, at anvise historisk-mærkelige, tildeels i Fædrenelandets Erindring dyrebare Personers jordiske Levninger et værdigere Gjemme, og med sømmelig Højtidelighed at lade dem nedlægge i det for dem udseete passende Hvilested."

Regnskab for Bombebøssens 4de Quartal 1829.

(Oprettet den 11te August 1819.) — (See Skilderiet Nr. 83 for f. A.)

Ved Bombebøssens Aabning den 6te Januar 1830 fandtes i samme . . . . hvoraf 1 Rbd. r. S. var indlagt i en Seddel med Paaskrift. „Paa en kjær Moders Fødselsdag den 10de Novbr. 1829."	r. S. 58 Rbd.	8 ß.	S. og T.	39 Rbd.	30 ß.
Endvidere blev taget til Indtægt:					
Huusleje af Stiftelsens Bygning til sidstleden Michaelis	— 167	— : —	—	56 —	85 —
Renter til 11 Decbr. sidstleden af Stiftelsens Obligationer	— 124	— 83	—	85 —	52 —
Renter af de i Sparecassen indestaaende Penge .	— 140	— 62	—	: —	: —

I Bombebøssen paa' Dampskibet Prindsesse Wilhelmine var forefundet	—	23	—	;	—	10	—	47	—
hvoraf 20 Rbd. r. S. ere nedlagte af Hr. Capitain Lou med underhavende Mandskab.									
For Contrabøger var indkommet	—	;	—	;	—	25	—	;	—
og for 14 Exemplarer af Skrivtet om Seiladsen i Canalen af Capitain de Coninck var indkommet .	—	;	—	;	—	14	—	;	—
	r. S.	513	—	57	S. og T.	231	—	22	—

Bombebøssen ejer nu:

1.	Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie	rede Sølv	14,000	Rbd.		
2.	Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Conferentsraad Bruuns sidste Gave . . .	——	2900	—		
3.	Hofraad Meyers Legat i kongelige Obligationer, à 4 pC. . . .	Sølv	2500	—		
4.	Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligationer, à 4 pC. . .	—	1000	—		
5.	Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.	—	500	—		
6.	Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC.	—	293	—	$39\frac{1}{2}$	ß.
7.	Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i Obligationer, à 4 pC. .... hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ej kommer Bombebøssen til Indtægt.	—	6225	—	;	
8.	Capital i Nationalbankobligationer	—	4000	—	;	
9.	En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor .	—	100	—	;	
10.	Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis-Obligation hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts	—	100	—	;	
11.	Af Selskabet Holbergs Minde skjenket en kongelig Obligation . .	—	100	—	;	
12.	Af en Anonym skjenket 2 Actier i Badeanstalten	—	200	—	;	
13.	I Sparekassen .... Sedler 1700	—	2455	—	34	ß.

Bombebøssens Eiendom d. 31te Dec. 1829	Sedl. 1700 Sølv	34,373	—	$73\frac{1}{2}$	—
Bombebøssens Eiendom d. 31te Dec. 1828	— ;	33,733	—	$11\frac{1}{2}$	—

* * *

Det betydelige Overskud Bombebøssen i Aar haver havt, maae i Særdeleshed tilregnes vore vestindiske Medborgere som (ved Hr. Justr. Pontoppidan paa St. Croix og Capt. Rohde paa St. Thomas) med saa megen Velvillie modtog Directionens Anmodning om Bidrag til Stiftelsen, hvoraf Directionen haver modtaget omtrent 1600 Rbd. r. S.

I øvrigt takker Directionen de Mange der paa saa forskjellige Veje, men alle med samme Hensigt: at blidgjøre den gamle Sømands Dage, have sat Directionen i Stand til at forøge Disses Antal til 40.

Directionens Regnskab for Aaret 1829 er tilstillet det Kongelige Cancellie.

Stiftelsens Renskabsbøger der indeholde alle Indtægter og Bilag for alle Udgivter i Aaret 1829 ville forefindes i Directions-Stuen i Friboligen d. 26de 27de og 28de Jan. fra Kl. 9 til 12.

Directionen for Bombebøssen d. 20 Jan. 1830.

M. Lütken. Langberg. Schack. L. Larsen. F. Duntzfeldt.
T. Arboe. J. Chr. Møller. Wilse. Haberbier.

Blandede Efterretninger.

Udtog af en Skrivelse fra Kaukasus. Jeg har sidste Sommer med bedste Held besøgt Badene i Konstantinogorsk. Jeg var henrykt over sammes Virkning saavelsom over en af de skjønneste og imposanteste Egne i Verden, hvori de ligge. I en Omkreds af 40 Werster finder man Suur-, Salt-, Svovl-, Jern-, og alkalisk Vand i deres Bestanddeles værdifuldeste Forhold. For lamme, rheumatiske, gigtiske Patienter høre de ustridig til de fortrinligste i Verden. Jeg saae det sjeldne Tilfælde at en Amaurotisk, som var fuldkommen blind, blev rask af Badene. Til fuldkommen Indretning, Forskjønnelse og Beqvemmelighed er allerede gjort særdeles meget, og aarligen gjøres endnu mere. Det nye saakaldte Nicolaibad, der er bleven udført efter en fra Petersborg sendt Plan, med 16 Bade, er ej allene saa smuk og beqvem, at jeg endnu ikke har seet noget bedre ved noget Bad i Europa; dertil et sandt architectonisk Pragtstykke*). Behagelige Promenader og tildeels skyggefulde Alleer, hvilke det i Begyndelsen manglede, forskjønne nu Opholdet. Generalgouverneuren v. Emanuel og Badedoctoren Herr Conradi'ns Iver skylder man denne Anstalts raske velgjørende Fremskridt i de sidste Aar. Sidstnævnte er meget elsket for sin Driftighed og Humanitet. Hvad der endnu her kunde være at ønske, var et bedre, frit Apothek, og derved ansatte en duelig Botaniker og ligeledes en Chemiker. Det nu bestaaende Kron-Apothek tilfredsstiller ikke alle Ønsker. Et Fortrin for de herværende Bade er endnu det, at de udspringe fra et Bjerg og at det derfor er meget let at lede Vandet til alle Retninger. Bemærkelsesværdig er ogsaa den yppige Vegetation, og den kaukasiske Floras mangfoldige Planter; — den Velsignelse af en usædvanlig Mængde Vildt, af Hjorte, Raadyr, Vildsviin, Harer etc. Høns fra Hederne, fra Bjergene og Markerne Vagtler og Fasaner; — som en Følge af de yppige Græsgange er Hornqvæget af den herligste Smag. Pundet af Oxekjød koster 8 Kopeker, en Hare med Skindet to Papirrubler, et Par Fasaner 40 Kopeker, og saaledes forholdsviis alle Levnetsmidler; her finder man ogsaa alle Sorter Havegrønt. Brødet er meget billigt. Klimatet er her i Nærheden af Badene meget sundt. Vandet som kommer fra Sneebjergene smager fortræffeligt. Med Henrykkelse saae vi hver Morgen de tildeels i 150 Wersters Frastand liggende Sneebjerge, iblandt hvilke Elborus i en kortere Frastand hæver sig imposerende og majestætisk. Det synes som om Naturen her har forenet alt Velgjørende, Fortryllende og Ophøjet. Mærkværdige ere ogsaa for Geologerne de uhyre høje Kalkbjerge, der tildeels indtil visse Dybder ere spaltede i forskjællige Retninger og løbe saaledes saa at sige bladede mod Skyerne. — De slemme Naboer, Tscherkesserne, ere for længe siden ikke mere farlige og fra Badene selv bleve de hidindtil afholdte ved den derværende Besætning. De skride stedse frem til mere Sædelighed. Interessant er her i Nærheden en Colonie af Skotlændere, men som nu for størstedelen bestaaer af Tydskere, hvis Hovedøjemed er at danne, at døbe og at opdrage Tscherkesserne til Christne; ogsaa at kjøbe fangne Slaver af dem. De tælle blandt deres egne Lands-

*) Foruden dette er der ved alle Kilderne endnu flere andre Bade.

byebeboere tildeels 8 Tscherkessersfe Familier. Denne Colonie besidder fortrinlige Rettigheder og Fortrin. Først om 35 Aar f. Ex. betale de 15 Kopeker af Landet. De ere for stedse frie for alle øvrige Afgifter, af Indqvartering og Recrutering, og have nu til deres Beskyttelse 50 Mand Infanterie og 15 Kosakker med en Kanon. Foruden Generalgouverneuren over den kaukasiske Provinds, Generallieutenant v. Emanuel, befandt sig ogsaa flere udmærkede Officerer, hvoriblandt flere Saarede. Generallieutenant Oldecop, Generallieutenant Tatscheninoff, Generalmajor Scheremetieff, Oberst Lazarez, General Lukovin. Den mærkværdigste blandt Gjæsterne var en kalmukisk Prindsesse, ved Navn Chanschinoff, der levede i sin Filthytte, dagligen spiste sin Portion mørt Hestekjød, og saaledes i alle sine Sæder, midt iblandt de europæiske Russer, blev sin mongolske Oprindelse troe. Hun gjaldt her for en af de første kalmukiske Skjønheder.

Let og dog vanskeligt! —

Intet er lettere, end at bringe et Æg til at staae, og alligevel var maaskee Midlet dertil endnu ikke blevet fundet, dersom Amerikas Opdager ikke praktisk havde meddelt det til de spanske Statsraader. Saaledes gik det os nylig i et muntert Aftenselskab, hvor vi fordreve Tiden med at opløse Gaader, og En pludseligt spurgte: „Hvad gjøre tre Spurve paa et Tag?“ Ingen af os kunde give Sphinx et tilfredsstillende Svar, indtil vor Værtindes lille Søn, som raabte: „et ulige Tal“ pludselig beskæmmede os alle og tilfredsstillende løsede Gaaden. Man seer heraf, hvorledes det Simpleste forfejles allerlettest, og ved en Erfaring, vi nylig have gjort, bekræftes dette endnu mere. Adskillige Godsejere, jeg kjender, i et af vort Fædrelands Provindser, (dette Stykke er oversat af den Dresdenske Merkur), have ikke, trods alle Processer og Tvangsmidler, kunnet bevæge sine Undergivne til, uden Betaling, at kjøre Veed til en Bye, som ligger nogle Mile fra deres Hjem, og paa samme Tid kom En af dem til Maalet, uden nogen Vanskelighed og i den bedste Forstaaelse med de Betyngede. Den brave Mand har nemlig indrettet et Slags Kammer af Deputerede, hvori samtlige Hoverie-Pligtige have Sæde og Stemme. Der blive alle Beslutninger tagne ved Stemmefleerhed, og det er paalagt Enhver, at stemme efter Pligt og Samvittighed. Det er utroligt at sige, men alligevel gik et Forslag, at enhver Hoveriebonde, som ikke præcis Klokken Sex om Morgenen mødte paa Herregaarden, skulde sættes i Hullet — saavelsom nogle andre Propositioner, der ligesaameget knækkede de gjenstridige Veedkjørere — med stor Stemmefleerhed igjennem. „Ubegribeligt“ — raabte jeg, da G. v. X. — saaledes hedder vor liberale Bondeven — fortalte mig dette. — „Intet er lettere end det“ — svarede han —, „betænker De da ikke, at jeg, som gjør Forslaget, ogsaa samler Stemmerne?“ — Jeg begreb det, men paa Kunstgrebet selv kunde jeg ikke have faldet, saa let end Sagen virkelig er. N. M.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Januar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97	$97\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	$93\frac{1}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$101\frac{1}{2}$	102 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$65\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$74\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 8.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 26 Januar 1830.

Venedig.

Af Karl Ludwig Fernow.

(Af det Tydske.)

Efterfølgende Breve fra Fernow til en af hans ældste og kjæreste Ungdomsvenner, ere tagne af en endnu utrykt Korrespondenz, som Fernows fortræffelige Biographinde, Johanna Schopenhauer, ikke synes at have kjendt. De indeholde imidlertid saa meget Oplysende og Fuldstændiggjørende om hans Kunstnerbanes Gang og Udvikling, ogsaa er der indblandet i dem saa mange interessante Skildringer og Kunstnotizer, at de synes os en Meddelelse værdige. Ogsaa hans Karacter viser sig i dem meget elskværdig. Hans indre Følelse for Venskab, hans bevægelige og dog rene Kunstnersands for enhver Skjønhed, saaledes som den især prydede Tydskeren, hans Begejstring for Alt, som han holdt for stort, som fremskinner saa meget mere glædeligt, jo sjeldnere det bliver truffet i Forbindelse med saa megen Beskedenhed, alt dette danner et saa skjønt Helt, at det maa tjene opadstræbende Ynglinge til Mønster. Skulde efterfølgende Beskrivelse over Venedig opvække Interesse, saa haabe vi endnu at kunne meddele Mere om Italien fra samme Pen.

* *

Efter en fire Dages Ophold i det sydlige Tydsklands bjergrige Grændselande, forlode vi paa Krains sidste Brink, havende det adriatiske Hav i Sigte, som i grændsesløs Udsigt laae for os, — vort kjære Fødeland, og befandt os, den tydske Himmels Vinter, Snee og Kulde undtagen, omblæst af milde Luftninger og omduftet af blomstrende Mandeltræer, i den skjønne italienske Himmels Forgaard. Med Følelsen af den Vemod og Smerte, hvormed en Brud seer sig ud af den elskede Moders Arme, for at synke til sin endnu mere elskede Brudgoms Barm, forlod jeg mit Fædreneland, og omfattede med henrykkende Hjerte Italiens yndige Egne, som i det dæmrende Fjerne vinkede af mig. Tre Dage bleve vi i Triest. I den tredie Nat bestege vi en Barke, svævede henover det adriatiske Havs bølgende Barm, og vare efter en tredive Timers Fart, den anden Dags Morgen i Sigte af Venedig. Den laae for os i en dæmrende Morgentaage, og ligesom vi med den stigende Sol rykkede nærmere, steg den, denne Havets Dronning, omgivet af dens yndige Øer, lig Venus af Gratierne, frem i fuld Pragt, og udfoldede dens Taarne og Palladser for vore beundrende Blikke. Efter to Timer vare vi omgivne af tusinde Gondoler, Barker og Skibe, midt i dette Verdenshavs Tummel. Efter Synets Sands kom det dernæst til Lugtens, men den bedøvedes paa en mindre behagelig Maade. Vi stege i Land, holdende for Næsen, paa et pestilentialsk stinkende Fiskertorv, ikke langt fra Markuspladsen. Flere

Gjenstande, som f. Ex. Markustaarnet, St. Markus Palladset, begge Granitsøjlerne paa den lille Plads og flere andre, vare mig allerede bekjendte af de mange Afbildninger, som jeg har seet deraf, og jeg hilste dem som Venner, hvilke man allerede længere kjender af Breve. Vi styrtede os strax, som vi kom, og rejsefærdige som vi vare, ind i Markuspladsens tætte Vrimmel, førend vi gik til noget Gjestgiversted. Jeg troede næppe mit Sind, at jeg nu virkelig var i denne Stad, som jeg fra den tidligste Ungdom lærte at kjende som et Under i Verden, og om hvilke jeg ikke havde mindre Begreber end om en fortryllende Feverden, saaledes som Ariost og Wieland male os den. I vort otte Dages Ophold i Venedig har jeg nøjere iagttaget denne Stad, mere gjennemstrejfet og bedre lært den at kjende, end Wien i fire Uger. Hver Morgen ved Dags Udbruddet gik jeg ud, og hver Aften eller rettere hver Midnat Klokken eet eller to kom jeg hjem, fuldkommen bedøvet af de tusinde Gjenstande, som hele Dagen omgave mig, og sløvet i alle Nerverne, især deleshed Synets. Det var en evig Ruus, af hvilken jeg først vaagnede, da jeg i det øde Padua blev vækket ved den dybe Stilhed og Tomhed i denne store Stad, der synes at være uddød. Venedig er ingen smuk Stad, meget mere, betragtet som Stad og abstraheret fra alle Ejendommeligheder, hvorved Staden bliver et Venedig, den hæsligste, som jeg kjender; men den har mange store og ejendommelige Skjønheder. Udsigten fra Markustaarnet paa en Dag naar Himmelen er klar, er henrykkende, umaalelig, ubeskrivelig, eneste i sit Slags. Næsten daglig anvendte jeg en Time paa denne Nydelse, som man af Taarnvægteren kan tilkjøbe sig for en eneste Groschen. Markuspladsen med den tætte Vrimmel, Masker og brogede Kapper, hele Staden, Øerne og Havet, med den evige Tummel paa dens Flader, mod Norden Fastlandet og Bjergene af Trient og Kärnthen, som begrændse Horizonten, alt dette forener sig i Solens Glands til et stort, prægtigt, blændende Syn, paa hvilket Øjet ikke kan see sig mæt, som det ønsker evigt at nyde. Hver Aften var jeg paa en ny og anden Opera eller Komedie. Den Pragt, som her bliver anvendt paa Operaer og Balletter, overgaaer alt, hvad jeg forhen har seet af det Slags. Stedse er jeg gaaet

fra Theatret med bedøvede, næsten af Anstrængelsen smertende Øjne. Ogsaa den yppigste Smag bliver her tilfredsstillet, enhver Sands bliver overlæsset af Nydelse, især naar man endnu ikke er vant til de italienske Brunetters uimodstaaelige Ynde, der imod en tydsk Blondines er det samme som en blid Arie af Jakobi imod en fyrig Hymne af Schiller. Hvad den meest ødslende Luxus kan frembringe, bliver her forenet, bliver her koncentreret i et Brændepunkt, for at smelte den sandselige Italieners Hjerte i Fortryllelse og den Fremmede i en salig Tummel, af hvilken han ofte i hele denne Vinterglædens Tid ikke vaagner, og til hvilken han, naar han er vendt tilbage til det kolde Norden, skuer tilbage lig Adam paa det ham for evigt tillukkede Paradiis. Her hverve Marinellerne Maitresser for deres Fyrster og Skuespildirektørerne Sangere og Dandsere, hvis Struber og Fødder igjen kan ophjelpe deres ødelagte Finantser, alt imedens mangt et Ægtepars Fred og mangt et Lands Rolighed lider. Tumlen paa Markuspladsen, Larmen af Liniedandsere, Markskrigere, Qvaksalvere, Bjørndragere, Luftspringere, Taskenspillere og enhver Art af Gøglere, Skjelmre, Lystigfettere ere ligesaa ubeskrivelig som uophørlig; det vedvarer fra den tidlige Morgen til sildige Midnat; I Venedig existerer egentlig ingen Nat, idetmindste ikke under Karnevaltiden; den ene Halvdeel af Indvaanerne sværmer til den lyse Morgen, da den anden Halvdeel igjen staaer op, for at arbejde for den følgende Nats ny Nydelser. Jeg har nydt enhver Fornøjelse, som den korte Tid af mit Ophold og min Børs tillod mig, og er fuldkommen tilfreds med denne Deel af min Rejse. — Venedig er ikke saa overordentlig stor, men de utallige snevre, krumme, og vinklede Gader, de mange Kanaler og Broer, det Heles forvirrede, planløse Anlæg, gjør denne Stad til den meest labyrintiske af alle dem jeg kjender. — En Fremmed bruger efter Fleres Udsagn, som har gjort denne Erfaring, et heelt Aar og derover, førend han overalt, i enhver Deel af Staden lærer at finde Vej.

Jeg har, omendskjøndt jeg uafbrudt gik omkring, i disse otte Dage ikke kunnet gjennemgaa sex Gader uden Cicerone eller Grundtegning af Venedig. Fra vort Logis til Markuspladsen, fra Markuspladsen til vort Logis var den eneste Vej, som

jeg, uden Fare for at forvilde mig, kunde vove mig paa. Af de Bygninger, Statuer, Malerier o. s. v., som jeg har seet, vil jeg intet beskrive dig, thi intet er mere kjedsommeligt og unyttigt, end at læse saadanne Beskrivelser, og intet mere daarligt, end at beskrive for en Anden saadanne Ting. Jeg vil kun sige dig, at i Venedig findes de skønneste og meest himmelske blandt alle dødelige Skjønne, som mine Øjne have seet, og at det italienske Sprog i en elskværdig Piges Mund er det sødeste som mit Øre har hørt. Vee den, som kommer til Venedig med et Hjerte der er let at røre; ethvert Blik af en skjøn Venetianerinde er en gjennemborende Piil, enhver Tone af deres blide Stemme en Sirenesangs Tryllestemme for den arme Flygtning; og man vover meget, naar man enten blot forfølger med Øjnene, eller vel ogsaa sniger sig efter en skjøn Venetianerinde, der altid er ledsaget af en formummet eller uformummet Cicisbeo. Ingen er mere iversyg end en venetiansk Cicisbeo eller Ægtemand. Allerede mange har her maattet for saadan uskyldig Glæde, bløde for snigmorderske Dolkestik. Venetianerne selv ere saa varsomme, at de ikke vove at see med Opmærksomhed eller vedholdende paa endog de meest udmærkede Skjønheder.

Her er over tyve Palladser fulde af de udsøgteste Malerier af de herligste Mestere af den lombardiske Skole af Guido, de tre Caraccis, Guercino og mange andre. I intet af Tydsklands Gallerier maaskee ikke fra alle sammentagne, vilde man kunne sammenbringe saa mange fortræffelige Malerier, som her er at finde i et Pallads. Tydsklands Galleriers største Rigdom bestaaer i Malerier af Nederlænderne, der som en Syndflod har oversvømmet Tydskland, England, Holland o. s. v. Disse finder man derimod ikke her. Man seer her ingen Gjenstande fra den almindelige Natur, alt er Ideal og udvalgt Skjønhed. Jeg har imidlertid seet, saameget jeg kunde, og opfattet hvert fortræffeligt Kunstværk med inderligt henrykt Blik. Jeg vil ikke gjøre dig Tiden lang med Beskrivelsen derover; thi det er et, at see et Kunstværk, et andet, at læse det beskrevet. Saa megen Nydelse det første giver, saa kjedsommeligt er det sidste. Enhver Sands skal beholde sin Ret; man skal ikke høre et Malerie og ikke see en Musik.

Vistnok vil jeg udarbejde noget til Trykken over min Reise, saasnart jeg har Lejlighed til, at ordne Stoffet og indklæde det i Fremstilling; dette sidste er især nødvendigt, da mine Bemærkninger kun udbrede sig over æsthetiske Gjenstande, hvis Beskrivelse ogsaa maa være æsthetisk, naar de skulde træde Læseren saa levende for hans Phantasies Øjne, som den Beskuende selv saae dem. Jeg har allerede under mit otte Dages Ophold i Venedig udarbejdet saa meget, som omtrent fire Ark, eller noget derover. Dersom det ikke kostede Postpenge, havde jeg sendt dig det. Jeg troer, at det ikke lønner Umagen, at lade denne Ubetydelighed trykke; maaskee giver jeg det til Indrykkelse i en Journal. Jeg har indklædt det som Fortælling til en Ven og vil dog uddrage for dig et Sted som Prøve; Scenen er i Theatret St. Luka. Man gav et Lystspil af Goldoni, hvis Navn er gaaet mig af Glemme. Næsten alle Skuespillerne vare over det Middelmaadige, nogle fortreffelige. Alle havde deres Roller inde indtil paa hvert et Ord, og det Hele gik saa livligt, saa raskt, Slag paa Slag indgribende i hinanden, som man nogensinde kunde ønske det; og som man i Tydskland, maaskee selv paa Schrøders Theater, kun sjeldent faaer det at see. Jeg blev indtil Stykkets Ende henreven af en blid, stedse vorende Tilfredsheds Strøm, der ved intet blev afbrudt.

Dette Theaters Prima Donna overgaaer alle øvrige ved skjøn, interressant Ansigtdannelse. Hun er det meest henrivende Fruentimmer, som jeg nogensinde saae paa Theatret. Hun talte den rundeste toskanske Dialekt. Saa yndigt og velklingende, som det flød fra hendes Læber, havde endnu aldrig Kjerlighedens Sprog tonet for mig; jeg modtog nu for første Gang dets hele melodiske Tryllerie. Efter hende udmærkede sig Primo Amoroso og den skjelmske, vittige Kammerpige.

Som Efterspil gav man Duellen, Lystspil i en Akt, og Elskeren i det første Stykke spilte ogsaa her igjen med fortjent Bifald. Men under dette sidste havde jeg mindre Øre og Opmærksomhed end forhen. Et interressant Syn, som jeg ønskede evig at have, drog mine Øjne til sig.

I en Loge nær Theatret sad et skjønt ungdommeligt i en lyseblaae Kaabe, indhyllet Væsen, som ved

sit Ansigts høje, ædle Form fængslede mit Blik. I dette Ansigts Højhed og Skjønhed laa en saa forunderlig Ynde af begge Kjøn, at jeg ikke formaaede at adskille, om denne Skikkelse var et Mandfolks eller en Qvindes. Den reneste Oval af en antik Form, et stort, syrigt, Junoniskt Blik, ligt et Stjernelys, funklede under Øjnebrynenes dunkle, blide Bue, en ædel, skjønt krummet Næse, som i lette Sving bøjede sig ned fra den frie, lige Pande — hun sad for mig i Profil —, en noget stærk tegnet Mund fuld af Udtryk, der skjulte de to Rækker blændende hvide Tænder, med et huldsaligt Smil paa de friske Læber, dannede i Forening et Ansigt, som hidtil endnu aldrig havde vist sig for mig i den levende Natur. Ved al den Ynde og Qvindelighed, som syntes udgydt, gav dog Formernes Storhed, Næsens Dristighed, Fastheden i den skjønt hvelvede Kind, men endnu mere den ædle Væxt, Gevandtets Omrids og Folder, rundt om et saa skuffende Anstrøg af skjøn, ungdommelig Mandlighed, at den forekom mig i afverlende Momenter snart at være Yngling, snart Pige. Al Uvished er for mig som en Marter, af hvis Øjeblikke ethvert er mig som en Død; men her svævede jeg i den saligste Tvivl. Aldrig saae jeg et Haar af mere glinsende Sorthed i yppigere Lokker ombølge Skuldre og Barm; et fint hvidt Klæde, efter romersk Maade smagfuldt bundet om Hovedet, skjulte den øvrige Rigdom. O hvor henrivende og yndigt det Hele! Nu traadte den unge Skuespillerinde med den Guidoiske Engle-Ynde, som havde spillet i første Stykke, ind i samme Loge; den Raphaelske Skikkelse hilste hende med et Kys, og Begges Blik glimrede i sød Ild. Aldrig ere to skjønnere Væsener sammensmeltede i et Kys; saaledes kyssede Amor og Psyche hinanden efter deres Forening i Olymp. De sadde ligeover for hinanden snart i fortrolig Samtale, snart beskjæftigede med Skuespillet, og mit Blik frydedes længe ved deres Skjønhed. Kun under Hesperiens milde Himmel kunde saa hulde Skikkelser fremstaae, kun omgivet af saa hulde, himmelske Væsener, kunde Guido og Titian dannes. O i huldsalige, af Naturen i dens skjøneste Momenter dannede Skabninger, skjønne og søde, som Liv og Kjærlighed! havde jeg nu Raphaels Adel, Guido's Blidhed og Følelse, Correggio's Ynde og Titians

Farvetryllerie i Sjel og Haand, i eders Omridse vilde jeg sammenvie dem i salig Harmonie, og eders himmelske Skjønhed skulde blomstre i en evig Ungdom.

Den følgende Aften opdagede mine Øjne denne Raphael; gjet hvor? — blandt Figurantinderne i St. Casano. Trylleriet er svunden, men skulde jeg derfor itupille Rosen, hvis Vellugt vederqvæger mig? duftede den derfor mindre sød, fordi jeg brød den blandt giftige Belladonner? og blev Apollo ikke ogsaa blandt Hyrderne en Gud? — O lad os elske det Skjønne, hvor vi finde det! det aabenbarer sig sjeldent i Sandseverdenen! Saalænge vi af Følelse for selve det Skjønne, endnu lade os lede af andre Hensigter, bliver vor Smag stedse falsk og gothisk uddannet. Sandsen for det Skjønne er saa blid, saa empfintlig og bøjelig for sande og falske Indtryk, at den ved ethvert pedantiskt Opdrageri ofte for stedse bliver gjort uduelig for sammes rene Nydelse. Vi kunde ikke omhyggelig nok bevare den i dens naturlige Luttring og Simpelhed, ikke opmærksom nok gribe enhver Lejlighed, som frembyder sig, til dens Udvikling. Øjeblikke som disse, vare de end Tryllerie eller Skuffen, ere for den unge Kunstner Indvielses Momenter, der som Lynglimt oplyse Natten omkring ham; hans Aands Vinger udfoldes nu til friere Opsvingen.

—p.

Præstegaards Avlet.

(Meddeelt.)

Efter Fleres Overbeviisning er det en stor Velgjerning, at Præsten paa Landet og i de smaa Kjøbstæder har Jordbrug. Det ville være til stort Tab for dem, om de skulle savne den Herlighed, de ville da mangle de nødvendigste Ting i Huset. Den Indtægt Præsten har af sin Avling, den misunder ingen ham. Enhver glæder sig over den Velsignelse, der staaer paa hans Ager, men med samme Øje betragtes ikke hans Accidenzer. Det er en Naade at disse undes ham; de gives ofte med Uvillighed, som er fornærmende for Mod-

tageren. Ofte maa man bukke for den forundte Gave. Det er sandt, at Jordbrug har sine Byrder. Skal Avlingen indbringe noget, maa man gjøre Udlæg, men det forrenter sig godt. Vel indtræffer undertiden besværlige Aar med Misvært og Qvægdød, men Tabet erstattes rigeligen ved gode Aaringer. Med Hensyn til Accidenzer bliver man afknappet af Egennytte, ja indtil Uforskammenhed. Skulde man kjøbe alle de Huusholdningsartikler Avlingen giver af Smaakreaturer, Kjød, Brød, Øl, Smør, Melk, Urter af Haven, da vilde det udgjøre mange Penge, især i dyre Tider. Flere ønske, som andre Embedsmænd, deres Løn i rede Penge. De vide ikke, hvad de ønske! Avlingen er et sandt Gode, men af Mange miskjendt. At det ej bringer Velsignelse hos Alle, er en Følge af Uforstand og slet Oeconomie. Den Tiende, som ydes, er ofte misundt, der leveres maadeligt Korn; og betales den med Penge, maa man længe bie derefter, og har ondt ved at faae sin Rettighed. Paa Landet er der et mere jevnt Forhold mellem Indtægt og Udgift end i Kjøbstæderne; thi stige Priserne, da erholder Embedsmanden ej mere i Accidenzer, end forhen, da Priserne vare lave. Forskjellen føles mindre for den, som har Avling, da han har Livets Fornødenheder af sin Mark og Have. Den Trængende kan man give et Stykke Brød, den Hungrige kan man mætte, i Stæderne er man nødt til at afvise dem med tomme Ord, da man har mindre at undvære. Forstaaer man Jordbrug, kan man være sin Menigheds Lærer og foregaae dem med sit Exempel. Der knyttes et nærmere Baand. Komme trange Aar, lide de fælles Skjæbne. Den, som ej deler samme Held og Uheld, føler ej den gjensidige Deeltagelse. Vel hører ikke Oeconomien til Kirkens Emner at tale om, men til andre Tider er den passende og kan afgive belærende Samtale. En kyndig Landmand kan stifte megen Nytte i sit Sogn, mere som Præst, end enhver Anden, thi han staaer i et nærmere Forhold til Bondestanden, end andre cultiverede Folk. Har man Fortredelighed, som kan møde enhver, gaaer man i sin Mark eller Hauge; der gives Adspredelse. Den Læsning og de Forretninger, som Embedet medfører, afvexler med de Sysler Avlingen udfordrer og gode Skrifters Læsning i det Fag. Man bli-

ver mere tolerant, mindre eensidig, mere tilfreds med sig selv og Andre, man føler mere sin Værd som Lærer, formedelst den større Nytte man stifter. Fordi man passer sit Avlsbrug, behøver man ej at være Bonde, eller tage Deel i manuelle Arbejder; man kan ligesuldt holde Skridt med Tiderne, passe sit Embede vel, og vedblive at være en dannet og studeret Mand, om endog Avlingen var af de meget store. Er man en Ven af Landvæsenet, saa forlader man unødig sin Stilling, man elsker mere sit Hjem; sætter man derimod mere Priis paa Tiender og Accidenzer, fristes man til at flytte, og atter at flytte. Man er kold for sin Virkekreds; intet Venskabs, Tillids og Fortroligheds Baand kan stiftes. Sættes Præstens Løn i rede Penge, ved at sælge Tiender og Avlingen, hvor ville Renter deraf svare til Tiderne, hvor skulle den Capital staae sikker? Arvefæstes Jorderne, maatte Afgiften bestemmes i Korn; hvad vandtes derved, da man dog maatte beholde en 20 Tdr. Land, for at kunne holde et Par Heste og nogle Køer; saa kan man med et Par Heste til og en Karl mere, have den hele Avling. Det mindre skal ligesaa vel passes, som det større. Mange gode Skrifter har man til Vejledning for den Præst, som vil selv drive sit Avl. Ved de fleste Universiteter gives egne Lærere i Landoeconomien. I Bajern har Kongen befalet, at paa alle Rigets Universiteter skal holdes Forelæsninger over Landvæsenet, og udtrykkeligen tilføjet, at Theologerne skal tilholdes at bivaane dem. Det samme Lovbud gjelder og for de Katholske Seminarier for tilkommende Gejstlige og Skolelærere. I Følge dette Lovbud, og med Hensyn til Præsternes og Skolelærernes Forhold som Jordbrugere, er skreven en Lærebog der, under Titel: Lehrbuch der Landwirtschaft von Geier, off. ordentlig Lærer ved Universitetet i Würtzburg, Lærer i Landoeconomien ved det derværende Clerical- und Schullehrer-Seminar, Sultzbach 1828, 335 S. 8. Flere gode Pastorolanviisninger ere udkomne til Nytte for Præsten, som Landmand, af Standens egne Embedsbrødre, som og af Andre; nogle skal anføres. Die beßten Mittel zuverlässiger Verbesserungen der Feltwirtschaft, besonders für Prediger auf dem Lande. Leipzig 1785, 152 S. 8; Lehrbuch für angehende Landprediger, wie

ihre Wirthschaft ihnen und den Pfarrgütern am nützlichsten einzurichten sei, von dem Prediger Mathesius, mit einer Vorrede von Superintendent Oemler, Jena 1791, 313 S. 8; Grundsätze der deutschen Landwirthschaft für Prediger u. Schullehrer auf dem Lande, von Stumpf, Lehrer auf der Universität Jena, Jena 1790, 320 S. 8. Der Landgeistliche als Landwirth von Forstner, Professor der Landwirthschaft zu Tübingen, Tübingen 1822, 133 S. 8; Landwirthschaftskunde für Prediger von Schwabe, Oberconsistorialrath in Weimar, 2te vermehrte Ausg., Neustadt an d. O., 1822, 276 S. 8. Hrrtil kan og føjes et akademisk Skrift af Professor Pohl i Leipzig: de Oeconomiæ pastoralis rationibus disputatio, Lipsiæ 1815. Anførte om Nødvendigheden for Gejstligheden paa Landet at lægge sig efter Landvæsenet, forklares i Theol. Litteraturblatt Nr. 89, S. 721, zur allg. Kirchenzeitung, November H. 1829, som er afbenyttet. Det er skrevet i den Hensigt, at man ej bør fraraade de Studerende at lægge sig efter Jordbrug, som een for Præsten upassende Beskjæftigelse, thi det straffer sig haardt ved Mangel paa Udkomme i sin Tid. Thi ligesom Universitetet giver theoretiske Forelæsninger over andre Discipliner, som have en practisk Tendents, kan det og gavne ved oeconomisk Vejledning. Jo mere Nytte et Menneske, som Embedsmand, stifter i sin Kreds, desto mere er han agtet.

Indsendt.

I Adresse-Avisen er fra flere Slagterboutiker averteret Priserne paa Oxekjød. For det bedste Kjød forlanges af store fede Stude 12 Skil. Pundet, for det af unge Stude, Qvier, og Køer 9 ß. Forholdet er rigtigt, men ikke Alle indsee Aarsagen. Til at opføde og fede en stor Stud, paa 30-40 Lpd., 5 à 6 Aar gammel, medgaaer længere Tid, der skal anvendes mere Foder og Sæd paa den, end paa et ungt Qvæghoved; men Kjødet af den store fede Stud er drøjere, mere velsmagende, og giver mere Fedt til Madbrug, at

Forskjellen paa Prisen derved dækkes. De, som handle med Kjød, forstaae bedre at forklare det i et udbredt Folkeblad, nemlig Politievennen. De ville derved gavne dem selv og det Offentlige.

Meddeelt.

Bombebøssen vinder megen Yndest, enhver indseer dens Nytte. Det, som forskaffer den Tillid, er at der er frie Adgang til at besee dens Lejlighed for gamle Søfolk. Man seer, Localet er passende for disse Gamle, og at de have passende Arbejde efter deres Alder. Det, som er især at rose, er at Regnskabet med Bilager ligger aabent for Alle paa en bestemt Tid. Bedre ville det være, at det laae hele Aaret, i det mindste en længere Tid aabent for Alle. Det burde finde Sted ved alle offentlige Stiftelser, ellers troer Publicum at det skjules af uværdige Aarsager. Det Offentlige skader sig selv derved. Det afholder Folk fra at yde deres Gave.

Indenlandske Efterretninger.

Vejviser eller Anviisning til Kjøbenhavns, Christianshavns og Forstædernes Beboere for Aaret 1830, redigeret, forlagt og udgivet af L. Thiesen, er nu udkommen og faaes indbunden for 2 Rbd. i Forlæggerens Boglade paa Børsen Nr. 12 og i hans Bopæl ved Nybørs. — Ogsaa denne Aargang af denne næsten for Enhver, i hver Stilling af Livet uundværlige og i mange Henseender, tidsbesparende Haandbog udmærker sig ved Nøjagtighed og Fuldstændighed. Den maa ikke blot betragtes som Vejviser til at finde Bopælene, men tillige som en fuldstændig Titulaturbog for Hovedstaden. Stand og Titel findes ved hvert Navn nøjagtigen anført. Derved bliver Skriftet tillige meget nyttigt for udenbyes Bonde, som have Correspondence paa Kjø-

benhavn. Denne nye Vejviser har en Artikel mere end de foregaaende, nemlig de ved Kjøbenhavns Kirker værende Præster og Kirkebetjenter og deres Boliger, samlede paa et Sted for hver Kirke især, foruden at de ere anførte i den alphabetiske Række.

I Henseende til Vejrforholdene i forrige Aar har Aarets Charakteer i Korthed været følgende: „Varmen har været noget mindre end efter Middelforholdene; Sommeren har meest nærmet sig disse; meget regnfuldt Aar, især i Sommer- og Efteraarsmaanederne; Vinden meget overeensstemmende med Middelforholdene; temmeligen høj Middelstand af Havet." (Af Prof. Ursins Magaz. Nr. 197 hvor udførlig Udsigt over Vejrforholdene i det meteorologiske Aar 1 Dec. 1828 til 1 Dec. 1829 er indført.)

Afdøde Rustmester Kyhl's Minde bør bevares som en meget duelig Mand i sit Fag. Hans Opfindelse af de saa kaldte indvendige Laase er indførte ved de ny engelske Infanterigeværer. (ibid. Nr. 198)

Man har flere Gange bragt i Forslag en Glasur til Pottemager-Arbejde, som skulde være frie for Blytilsætning, og altsaa ikke skadelig for Sundheden, som Blyglasuren, hvis man antog at Blyet, ved længe i Karrene henstaaende sure Spiser blev opløst. Den gode Blyglasur vil vel ikke let kunne opløses, men derimod vil det være Tilfældet med den slette. Det franske Akademie udsatte for mange Aar siden for en blyfri Glasur en Præmie, som vandtes af den franske Pottemager Fourny, men hans Metode er, som for kostbar, ikke kommen i Anvendelse. Leibl i München har siden vundet en Præmie som efter Kongen af Bayerns Foranstaltning har været udsat for Opdagelsen af en Glasur, passende til forskjellige Leerarter, fri for Bly, og overhovedet ikke indeholdende Stoffer, der kunne være skadelige for Sundheden. Bemeldte Magazin Nr. 202 beskriver hans Fremgangsmaade.

Blandede Efterretninger.

Mere om russiske Diamanter. Petersburgske Blade indeholde nogle Underretninger derom; det hedder iblandt andet: Endnu for faa Ord siden beløb det smaalige Udbytte af vort Guldbergværk sig i det højeste til 40 Pud Guld, hvilket med stort Arbejde og mange Omkostninger bragtes fra dybe Schachter for Dagen. Hvo skulde da have troet, at vi efter en kort Tids Forløb skulde paa Grundens Overflade paa udstrakte store Strækninger finde de rigeste Guldaarer — Masser af gediegen Guld og Platina — saa store som ingensinde hidtil fandtes i den nye Verdens Guldlande; og dog er dette skeet. Rusland staaer i denne Henseende ikke tilbage for hine den anden Hemisphæres Lande, der siden Amerikas Opdagelse viiste sig, som Hovedkilderne for de ædle Metaller. Rusland har først præget Mynter af Platina. Imidlertid havde hine Lande dog endnu Diamanten forud for os; men nu have vi ogsaa den. Den første russiske Diamant blev funden d. 22 Juni 1829 paa Vestsiden af Ural ved Grevinde Poliers Guldvaskerie, ved en 13 aarig Dreng, navnlig Poul Papoff. Det første motiverede Vink om sandsynlig Existents af Diamanter i Rusland skylder man Professoren ved Dorpats Universitet Morits v. Engelhard, som i Aaret 1826 gjorde en videnskabelig Rejse til Ural. Omstændighederne tillode ham ikke at anstille paa Stedet nærmere Undersøgelser. Ifølge hans Beretninger herover erholdt dog, i det paafølgende Aar, alle Bergværksdirektørerne ved Uralbjerget Befaling fra Finantsministeren, om at gjøre det til Pligt for Bjergbetjentene at eftersøge Diamanter; dog fandtes ingen; men vel righoldige Guldsandslag, indtil endelig Friherre v. Humboldt paa sin Rejse igjennem Ural opdagede i en Krystal, som hin Dreng bragte ham fra Grevinde Poliers Guldvaskerie, den første uralske Diamant. Siden ere flere Diamanter fundne, der efter Kjenderes Dom i ingen Henseende staae tilbage for de brasiliske. Allg. Z. 2.

Skjendigt Mord i Paris. Broderen til en ung Dame, som for kort siden var bleven gift med en meget fornem og rig Mand, som al-

lerede havde mistet to Koner, kom tilbage fra en Gesandtskabspost i Tydskland. Hans Søster kunde ikke noksom skildre ham sin Lykke, og hvor opmærksom hendes Gemal var imod hende, kun havde han en underlig fix Idee, han vilde absolut, at hun skulde lade sig — indsye. Broderen forundredes over dette besynderlige Indfald. Hr. v. — opfyldte alle sin Gemalindes Ønsker, derfor troede hun ogsaa at maatte finde sig i hans Luner. For dog at sikre sig mod enhver mulig Overdrivelse, skjulte hun sin Broder i et lidet Toiletkabinet ved Siden af sit Sovekammer. Indsyeningen begyndte; der herskede en dyb Taushed, kun hørtes Fruen sige: „Hvad, ogsaa Armene?" og Dramaet fortsattes. Fru S. begyndte derpaa at lee, og Broderen ligeledes, dog ganske stille, for ikke at forstyrre den latterlige Scene, da hans Søster var en meget munter Kone. Men Latteren blev stærkere og stærkere, indtil den pludselig ophørte. To, tre, fem Minuter gik hen, da styrtede Broderen ind i Værelset, som Svogeren idet samme fløj ud af med et Forfærdelsesskrig. Hans Søster var — død — af Latterkrampe. Hendes Mand havde kildret hende saalænge under Fødderne indtil hun havde opgivet sin Aand. Paa samme Maade skal han have ombragt begge sine første Koner. Den afskyelige Morder blev greben, just som han var ifærd med at flygte og sidder nu arresteret.

Balsamering af Dyr. Dr. Pariset har fundet, at de gamle Ægypter ej aleneste have balsameret Folk, men ogsaa alle Slags Dyr, fornemmelig Crocodiller og Ibis. I en naturlig Klippe-Hule, 3 Mile fra Nilen, forefandt han flere hundrede Millioner (?) Crocodil-Mumier, fra de allerstørste indtil Embryonet, der endnu laae i Æget. De store, hvoraf mange vare 25 Fod lange, vare indviklede i et 3 til 4 dobbelt Lærret-Omslag. De smaae vare omgivne af en Slags Harpix, og Æggene indviklede i et Væv af Daddeltræets Bast. De Hvælvinger, hvori denne uendelige Mængde af Crocodil-Mumier igjennem Aarhundrer vare opbevarede, vare saa store og saa mange, at Dr. Pariset, efter 3 Timers Ophold endnu ikke nær kom til Enden. Adgangen dertil var højst besværlig, og medtog et Par Timer, da Man maatte krybe igjennem den ene Kløft efter den anden. Stedet, hvor denne mærkværdige Hule fandtes heed Samoun. Dr. Pariset antager ikke, at denne Crocodil-Balsalmering har hørt til de gamle Ægypters Gudsdyrkelse; men at den snarere hidrører fra en lang Udryddelseskrig imod disse vilde og skadelige Dyr. Af hvad anden Grund, end for at udrydde Slægten, skulde Man ellers have samlet Æggene og de næppe udklækkede Unger, indbalsameret dem, og i Millionviis ophobet dem i disse Huler. Allerede før sin Ankomst til Ægypten var Pariset iøvrigt fuldelig overtydet om, at de gamle Ægypter anvendte Balsameringen alene som Forebyggelsesmiddel, for ej at svangre Jorden for meget med forraadnende Stoffer, som ved Niil-Oversvømmelsen og Heden vilde avle pestagtige Sygdomme. Han holder sig nu for fuldelig overbeviist om denne hans Menings Rigtighed.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 Januar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	98	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$93\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$101\frac{1}{2}$	102 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	$65\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$74\frac{1}{2}$	$74\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 9.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 30 Januar 1830.

Den danske Nationalbank.

„Regnskab over Nationalbankens Indtægter og Udgifter for Bankaaret fra 1 Aug. 1828 til 31 Juli 1829 tilligemed en vedføjet Forklaring, som viser Bankens Status til bemeldte 31 Juli" er udkommet, og faaes i det Popske Officin Østergade Nr. 72 for 40 Skill. Tegn. Nogle af Resultaterne meddele vi Læserne paa sædvanlig Maade.

I. Bankhæftelsernes Beløb.

	Rbd.	Sk.
Beløbet efter Registrene 1813 var	33,018,325.	21.
og efter det d. 31 Juli 1829 afsluttede Regnskab . . .	27,460,779.	13.
Altsaa Afdrag og Formindskelse	5,557,546.	8.
Af Beløbet d. 31 Juli 1829 vedkom		
1. Danmark	15,759,667.	1.
2. Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen	11,701,112.	12.
er som ovenanført	27,460,779.	13.

I Hovedsummen af de specielle Registres Beløb ere nogle Forandringer foregaaede ved Rettelser, samt Af- og Tilgange, grundede paa Revision og Undersøgelser, men alle disse ere i det Hele ej betydelige imod den Forandring, der er ftemstaaet ved de Afdrag, som paa Hæftelserne ere indbetalte, tildeels med Rettighed til at blive Aktionair, tildeels og for største Delen i Henseende til Hertugdømmene, efter Patentet af 4 Juli 1818, ved Obligationer til forskjellig Rentefod. Beløbet af disse Afdrag, Afbetalinger og Afgang have udgjort

	Danmark. Rbd.	Sk.	Hertugdømmene. Rbd.	Sk.
fra 1 August 1828 til 31 Juli 1829	121,213.	92.	327,240.	6.

II. Seddelmassen.

Den cirkulerende Seddelgjeld har siden 1813 til forskjellige Perioder været følgende:

	Rbd.	Sk.
Af Rigsbanken Tid efter anden udgivet for . . .	38,834,356.	87.
1818, 31 Juli ved Overgang fra Rigsbanken til Nationalbanken var Summen formindsket	31,106,181.	9.
1820. 1 Aug. Summen kun	23,895,236.	33.
1827. 1 Aug.	20,290,805.	36.
1828. 1 Aug.	19,692,702.	90.
1829. 1 Aug.; efterat en Seddel-Inddragelse er effectueret, kun	19,115,202.	22.

III. Den Nationalbanken ved Octrojen paalagte Obligations-Gjeld.

1. Beløbet af de for slesvig-holsteenske Skatkammerbeviser paa 20 Rdl. sl. holst. Cour. udstædte Obligationer var oprindeligen 5,000,000 Rbd. I indeværende Bankaar er for Regning af Bank-Institutet i Altona indfriet en Sum af 10,300 Rbd. Derefter og efter de foregaaende Afbetalinger er Gjelden nu kun 2,835,820 Rbd.

2. Finantsernes Reservefond i uopsigelige Obligationer var oprindeligen, da Rigsbanken begyndte, 7 Mill. Rbdler, hvoraf aarligen erlægges 6 prCt., eller 420,000 Rbd., de 5 pCt. som Rente, og 1 pCt. som Afdrag. Nogle extraordinaire Afdrag ere til forskjellige Tider gjorte; saasom:

I Bankaaret fra 1 Aug. 1825 til 31 Juli 1826 . . Rbd.	500,000.
I Bankaaret fra 1 Aug. 1827 til 31 Juli 1828	500,000.
I sidste Bankaar for Bankens Regning 400,000; og for det Altonaiske Bank-Instituts 200,000	600,000.

Det fundationsmessige Kapital-Afdrag i det sidste Bankaar var 214,086 Rbd. 11 Sk.

Efter samtlige aarlige Afdrag resterer nu kun 3,505,200 Rbd. 33 Sk.

IV. Anden paadragen Obligationsgjelds Beløb d. 31 Juli 1829.

	Rbd. Sølv.
1. For et af Hans Majest. Kongen til Banken overdraget Guldtaffel	150,500.
2. For de efter Bekjendtgjørelse af 21 Juni 1818 udstædte uopsigelige Bankobligationer	130,600.
3. For Obligationer, udstædte for det efter Indbydelse af 4 Febr. 1820 stiftede Laan, (og hvorpaa i dette Bankaar 100,500 Rbd. ere afbetalte, foruden forhen gjorte Afdrag)	4,194,000.
I alt	4,475,100.

V. Bankens Indtægter og Udgifter.

Indtægternes Klasser ere: Indkomne Renter af de Banken tillagte Hæftelses-Kapitaler; Renter af Bankens Udlaan; Disconto af Omsætninger med Banco, samt Renter af Udlaan, og af udestaaende Summer i Banco; Renter af Obligationer Banken tilhørende.

Udgifternes Klasser: Renter og Afdrag paa ovenanførte Obligations-Gjeld; Provision, Courtage m. v. af Banco-Omsætninger i Hamborg; Omkostninger ved Seddelfabrikation, for Seddel-Papir, Trykning, Stempling og Lønninger til Numeranter og Underskrivere; (i Bankaaret fra 1 Aug. 1827 til 31 Juli 1828; 19502 Rbd. — og i det følgende Bankaar 19123 Rbd. 26 Sk.); Omkostninger ved Bankens Administration, saasom Lønninger, nogle Vartpenge, Inventarier, Contoirhold etc. etc. samt Porto (Portoen var i Aaret 1827-8: 4199 Rbd. i Aaret 1828-9, 11,796 Rbd.); Godtgjørelse for falske Sedler.

	Sølv. Rbd.	Sk.	Sedl. Rbd.	Sk.
Indtægternes Beløb i sidste Bankaar var	638,033.	72.	1,241,012.	89.
Udgifternes . .	629,276.	55.	424,572.	23.
Overskud	8757.	17.	816,440.	66.

Restancerne ere betydelige, i alt over 324,000 Rbd. deraf mange fra 1818.

VI. Sammenligning imellem Bankens Kapital-Konto d. 31 Juli 1818 ved Overgangen fra Rigsbanken til Nationalbanken, og den 31te Juli 1829.

	Sølv. Rbd.	Sk.	Sedler. Rbd.	Sk.
1818 ejede Banken	1,831,103.	44.	3,859,756.	40.
1829 . . .	2,907,167.	86.	1,710,386.	75.
Altsaa +	1,076,064.	42.	÷ 2,149,369.	61.

Man erindre herved de meget betydelige oven-

berørte Afdrag, som paa Obligationsgjelden have i Mellemaarene fundet Sted.

VII. Om Bankens Virksomhed ved Udlaan og Vexeldisconteringer.

Af den Sum som Banken ejede d. 31 Juli 1829 foruden Kassebeholdning etc. optage vi de Summer, som derom give Idee.

	Sølv. Rbd.	Sølv. Sk.	Sedler og Tegn. Rbd.	Sedler og Tegn. Sk.
Udestaaende almindelige Laan samt i Banco og Vexler	2,542,060.	55.	3,011,107.	24.
De af Banken disconterede Vexler	119,115.	4.		
Imod Vexelobligationer udestaaende			128,759.	39.
Aktiva, som Banken i Anledning af dens Udlaan er kommen i Besiddelse af			16,821.	69.

*

* *

	Sølv. Rbd.	Sølv. Sk.	Sedler og Tegn. Rbd.	Sedler og Tegn. Sk.
For Indlaan var Banken skyldig	1,331,360.	34.	1,339,853.	2.

Indskud til Aktier har siden Regnskabet til 31 Juli 1826 været uforandret 37,400 Rbd. Sølv. Efter Indbydelse af 21 Maj 1818 blev til Rigsbanken indskudt 3400 Rbd. r. Sølv. I Nationalbankens første Regnskab til 31 Juli 1819 ere end videre 29,200 Rbd. beregnede som Indskud, altsaa Beløbet da 32,600 Rbd. De øvrige 4800 Rbd. ere siden tilkomne.

Bemærkninger, foranledigede ved Vejrliget i Aarene 1828 og 1829.

Hvor nødvendige Afledninger for Vandet ere, især deleshed for Landvæsenet, er allerede længe erkjendt; hvorfor ogsaa den Allerhøjeste Regjering ved vise Anordninger har befalet og bestemt disse. Velgjørende og omfattende er især Forordningen af 25 Juni 1790, der endog paalægger Embedsmændene som Pligt at have et vaagent Øje med Vandets hensigtsmæssige Bortledning. Det synes derfor overflødigt, endnu engang at bringe dette Anliggende i Erindring, saa meget mere som flere Afhandlinger desangaaende i A. 1816 og 1817 ere komne for Lyset, ligesom og dette Aars Almanak meddeler Landmanden Raad i denne Henseende. Desværre viser Erfaringen i de 2 sidst forløbne Aar, 1828 og 1829, hvor ufuldkomne og utilstrækkelige Vandledningerne vare, og at en god Sag ej kan anbefales for ofte.

I Almindelighed skyer Landmanden her i Landet at lade grave Grøfter. Omkostningerne komme her højere, Produkternes lave Priser afskrække fra at udgive meget, Arbejderen er ej vant dertil, bærer ej gjerne Støvler og har kun maadelige Redskaber dertil; ogsaa er man for billig til at forlange Udgifter af sin Naboe for at skaffe Vandet videre, og venter paa tørre Aar, der gjør denne Umage mindre nødvendig.

Hvor Jorden har kuns lidet Fald, hemmes Vandet ved en ringe Gjenstand i sit Løb, som dette er Tilfælde paa Lolland, Falster og tildeels i Sjelland, hvorfor det er nødvendigt her omhyggelig og bestandig at underholde store Vandledninger. Et Forslag af Hr. Cancellieraad, Herredsfoged Spies i Nørre Sundby, af 12 Februar 1820, at indrette en Vandcommission i ethvert Herred, viser Fornødenheden og kunde blive nyttig. Hr. Stiftamtmand von Jessen har, efter sin Beskrivelse af 3 Decbr. 1817, paa Laaland og Falster ladet Vandets Hovedafdelinger (Aaer og Strømme) rense og nye anlægge, og meget tydelig viist, hvorledes dette er skeet, saa at der i denne Henseende kunde henvises dertil.

Til disse største Afledninger maatte nu enhver Bruger af et Stykke Jord føre sine Vandgrøfter i det mindre, hvorved enhver Naboe er for-

pligtet til, ifølge ovennævnte Allerhøjeste Forordning, at være ham behjælpelig med at skaffe Vandet videre, enten dette kan skee igjennem gamle Grøfter eller nye dertil udfordres.

Til disse mindre Afledningsgrøfter maa Engvandet føres ved enkelte Grøfter paa 3 til 4 Fod (større eller mindre efter Nødvendighed,) saaledes som Faldet eller Vandets Mængde foranlediger det.

Meget gavnligt var det vistnok, om enhver Landmand ret vilde indprente sig, at det ej er tilstrækkeligt at aflede Vandet fra Agerlandet blot ved Furer, eller endog ved Grøfter, ved og i Saaetiden, men ogsaa naar det uopbrudt, enten pløjet eller upløjet, henligger til Høslet eller Aftøjring. Saadanne Steder, som undertiden bedækkes med Vand, blive sildigere tørre, give sædvanlig, selv i tørre Aar, lidet Korn, Kløver og Græs, og hvis de tillige have Kilder, udbrede de skadelig Fugtighed rundt omkring sig.

Paa Agerland kan Afledning udføres

1) ved Brakgrøfter langs Agrene;

2) ved dybe Tver-Grøfter, og

3) ved bedækkede Grøfter.

1) Sædvanlig anlægges Brakgrøfter 2 Fod vide og 1 til 1½ Fod dybe, dog ogsaa større og dybere, hvis det gjøres fornødent for at aflede Vandet eller trække Suurheden og Vaadheden af Jorden. Den opgravede Jord fordeles paa Ageren, saa at denne faaer den tilbørlige Runding, hvis det ikke er endnu vigtigere at udfylde lave Steder dermed. Langs Grøften lader man nogle Tommer upløjede, men fordeler Jorden saaledes paa Ageren, at denne fra Middelryggen til Grøften har saa meget Fald, at Vandet kan afløbe til Grøften. Dette Arbejde maa saameget muligt skee om Efteraaret, for at Jorden kan ligge tør om Vinteren, den raae Jord af Grøfterne gjennemfryse, og Vaadheden trække ud af Ageren.

Forhen lagde man 2 Agre imellem 2 Grøfter. Dette er i vaade Aar farligt: før Saaetiden ligger Jorden pløjet fra hinanden, Vandets Afledning imellem begge Agre er ikke mulig, og Jorden bliver der senere tør. Derfor vare vist bredere Agre (af omtrent 20 til 24 Alen) at foretrække, og da en Brakgrøft imellem hver Ager. Vil man harve Jorden paa tvers, saa ere disse Grøfter og

runde Agre meget til Hinder; derimod kan man som det er Brug her og i Marsken, meget godt harve paalangs med Jernharver, eller med 3 Heste efter hverandre harve rundt, saaledes som det skeer i Holsteen.

2) Ved dybe Tvergrøfter, 3 Fod brede og 2 Fod dybe, eller efter Omstændighed større, afledes det paa enkelte Steder staaende Vand. Disse Tvergrøfter foraarsage en Deling i de Agre, hvorigjennem de føres, og gjøre altsaa Forpløjninger eller Vendeagre nødvendige. Meklenborgerne foretrække saadanne Grøfter, og anvende Brakgrøfter kun naar disse desuden ere nødvendige; de gjøre meget god Nytte, og forhindre ikke, som Brakgrøfterne, at pløje og harve paatvers, men ere ikke altid tilstrækkelige.

3) Til at anlægge bedækkede Grøfter giver Almanaken for iaar tilstrækkelig Anviisning. Disse ere især at anbefale, hvor der findes en Kilde og derhos det nødvendige Fald, og hvor en Vandafledning af ikke synderlig Betydning skal føres igjennem en Højde, og vistnok i mange andre Tilfælder, for Ex. under Markveje, Forpløjninger o. s. v.

Landmandens øvede Øje vil let finde, hvad Slags Grøfter der efter hans Jords, Bedrivts og Redskabers Beskaffenhed er for ham hensigtsmæssigst og lettest at anvende. Gaaer et vaadt Sted tversigjennem een eller flere Agre, og er Vandet let at aflede derfra, saa fortjene Tvergrøfter Fortrinet; men var derved meget Fald at befrygte, saa vilde man vælge bedækkede Grøfter, da man i saa Fald ingen Vendeagre behøvede. Men er Jorden næsten jevn, eller uden betydeligt Fald, saa vare Brakgrøfter med ikke for smale og runde Agre at foretrække.

De skjønt anlagde Hoved- og Biveje indbyde til at afgrave de tilgrændsende Jorder, og blive vistnok benyttede, naar Vejgrøfterne ej ere stoppede ved Overkjørseler og ikastet Jord.

Vandledninger i og ud af Skove foraarsage ingen Forandring, og anlægges paa samme Maade som andre.

Men maaskee var ikke det Raad overflødigt paa Landet, ogsaa at afgrave Vandet fra Huse, især fra Huusmændenes, og at anlægge de nye højere og indrette dem sundere. Hvorhen vel og-

saa hørte, ikke at lægge Møddingsstedet for nær Vaaningshuset, og ikke paa den Side, hvor Stuevinduerne og Dørene vende ud til. — Dog dette henhører ikke hertil, om det endog var værdt at beagtes.

Gjeddesdahl den 20de Jan. 1830,

H. C. Valentiner.

Indenlandske Efterretninger.

Ifølge Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling høitideligholdtes Allerhøistsammes høie Fødselsdag ved et godt Middagsmaaltid for samtlige Elever i de under Bestyrelse af Directionen for Garnisonsskolevæsenet værende Underviisningsanstalter for Underofficerer og Spillemænd samt de militaire Caserneskoler.

460 Personer deeltoge i denne Høitid, som sluttede med alle Tilstædeværendes varmeste Yttring af Taknemlighed mod vor elskede, eiegode Konge.

Udi Kjøbenhavns almindelige Hospital var de Syges Antal ved Begyndelsen af Aaret 1829. . . . . 279 Personer
dertil indkomne i Aarets Løb . . 2119 — —

Tilsammen 2398 Person.

Deraf udgaaede . . . . 1856 Person.
Døde, hvoraf 10 vare døde indbragte . . . . 235 — —

2091 — —

Tilbage ved Aarets Udgang 1829 — 307 Personer. De Døde forholder sig til det hele Antal af Syge omtrent som 1 til 10.

Blandede Efterretninger.

Det nye Pariser Fattig-Huus. Det er blevet oprettet af Beløbet af Hovedstadens anseligste Beboeres frivillige Subskriptioner, besørget af Herr de Belleyme, forhen Politie-Præfect i Paris, nu Præsident i Tribunalet: „I en stor Trekant i den yderste Ende af Gaden Oursine, hævede sig forhen en gammel Bygning med to Fløje. I Løbet af 4 Maaneder har Alt faaet et andet Udseende. Den gamle Bygning er istandsat og forstørret med en Etage. Indgangen danner en Gaard. Paa den ene Side af Gitteret er en Vagtstue og Disciplin-Salen; paa den anden Side Inspecteurens (Castellanens) Bopæl. Til venstre fra den Sidstes Bolig ere to Sale for at modtage de til Fattighuset henviste Fattige af begge Kjøn. I disse vente de paa Politie-Commissairens Undersøgelse. Saasnart de efter denne Formalitets Opfyldelse skulle optages i Anstalten, fører man dem til Lægen, der undersøger dem. Finder denne dem for syge, til at kunne udholde den i Anstalten indførte Levemaade, sender man dem til de offentlige Sygehuse, hvor de uden Vanskelighed blive optagne. Ere de kun upasselige og behøve kun liden Hjelp, saa faae de den i Fattighuset selv. Der er i denne Henseende truffen tilstrækkelige Forholdsregler; en Sal er bestemt til Apothek, og en Afdeling af Haven til at dyrke medicinske Planter. Naar de Fattige befindes at være sunde, fører man dem i et Bad, til hvilket Ojemed et til den ovennævnte Gaard stødende Værelse indeholder meget reenlige Badekar af Zink; efter den foretagne Renselse rækker man dem Linnet og Klædningsstykker, der tilhøre Anstalten; hvad Mandfolkene faae bestaaer af Lærreds Skjorter, uldne Strømper, Klædes Pantalons, Vest og Trøje og for Fruentimmerne af Særke, Strømper, to uldne Skjørter og Trøjer og Huer. Til Fødderne faae Mandfolkene og Fruentimmerne Træskoe. De forhen af dem baarne Klæder blive ufortøvet gjort rene, og saasnart det er skeet, forsynede med Tegn og opbevarede i Magasinet, for igjen at gives tilbage naar de forlade Stiftelsen. Linneds og øvrige Klæders Reengjørelse for de i Anstalten værende Personer er gjort til Entreprise, og bliver contractmæssig betalt med

6 Centimer daglig for hver Person. Ved Indgangen til Huset befindes i Kjælderetagen et stort Kjøkken, under hvilket en Dampmaskine sætter et Apparat i Bevægelse for at udbringe Gallerten af Been; denne Gallert bliver i egne Ovne, der ligesom det omtalte Apparat er en Opfindelse af Herr Darcet, brugt efter hans Methode at tilberede Næringsmidler paa. Ved Siden af Kjøkkenet er Bageriet med flere Værelser, hvori tilberedes tørre Haveurter. Derefter kommer en overordentlig stor Spisesal, der ender med to store Døre, bag hvilke er et Kapel. Til begge Sider af Spisesalen støder en Have og en stor Gaard; de rundt om samme løbende Gange ere tækkede med Zink og bestemte til at spadsere i, naar Vejret er daarligt. Huset selv er inddeelt i to Dele, hvoraf den ene bliver beboet af Fruentimmerne og den anden af Mandfolkene. I den første og anden Etage ere meget smukke Soveværelser, der for Øjeblikket kun indeholde 200 Senge, men som ere indrettede til 400. I ethvert Sovenværelse have Opsynsmænd ved Stiftelsen nogle for dem bestemte Pladse, for at holde over Orden. Sengene ere 28 Tommer brede, af Jern og bestaae af Halm, en ulden Madrats, en Hovedpude, to uldne Tæpper og et Par Lagen. Sovekamrene blive oplyste af Lamper med Reverberer efter den nye Belysningsmaade og saavelsom Spisesalen og Corridorene opvarmede ved Varmerør, der staae i Forbindelse med den i Kjøkkenet værende Dampmaskine. Der finder ingen Samqvem Sted imellem Mandfolkene og Fruentimmerne. Begge Kjøn forsamle sig paa forskjellige Tider i Spisesalen for at spise. Under Gudstjenesten ere Mandfolkene i Spisesalen og Fruentimmerne i et derover værende Sovekammer paa et Pulpitur, som gaaer ud over Kapellet. Ifølge de for Stiftelsen gjeldende Forskrifter gaaer Mændene og Fruentimmerne vexelviis ud om Søndagene to Gange om Maaneden. Ægteviede Personer bliver det tilladt, at gaae ud sammen. I Hvælvinger, som dog ikke ere dybe, men næsten lige med Jorden, ere indrettede luftige med gode Laase lukkede store Værkstæder for alle muelige Haandværkere. Hvo som intet Haandværk forstaaer bliver, saavidt hans Kræfter t.llade det, brugt til at arbejde i Haugen; iøvrigt maae alle de der optages i Huset forsyne efter Tour Stif-

telsen med Vand formedelst et Hjulværk der sættes i Bevægelse af 18 Mennesker.

Enhver Fattig faaer daglig halvandet Pund Brød, Suppe og Havesager eller Kjød. Ogsaa giver man enhver hvad han nødvendig behøver til Livets Ophold: kun maae han arbejde derfor. Den daglige Arbejdsløn er i det ringeste 60 Centimer. Stiftelsen beholder ⅓ deraf, opbevarer en anden tredie Deel for hver Person og overlader dem den sidste Trediedeel. Man har ogsaa villet sørge for nogen Behagelighed og i det Øjemed bygget et andet saakaldt Luxus-Kjøkken og overdrog en af Bestyrelsen ansat Person at sælge Beboerne af Stiftelsen hvad de ere istand til at anskaffe sig mere end det reglementerede. Den hele her beskrevne Indretning er bleven bestridt med mindre end 400,000 Franker. (N. 3. 2)

„Modellernes Antal i Rom er meget stort og det igjennem alle Gradationer fra spæde Børn til udlevede Oldinger. Hist tilbyder sig en Mand med et kraftigt sort Skjæg at lade sig male i Røvercostume, her spørger en ung smuk Pige i Almuesdragt den Fremmede, om han vil male hende som Madonna. Fra en anden Side kommer en Moder med sin lille sexaarige Datter, og fortæller, at mange bravi pittori (dygtige Malere) have brugt Barnet som Model til en Engel. Især treffer man mange af disse Modeller paa Pladsen Trinità del Monti, hvor de ofte sidde paa det øverste Rækværk af den store spanske Trappe. Foruden de omtalte Karle Antonio og Saverio vare ved min Afreise fra Rom endnu mange andre af større eller mindre Anseelse saasom Pietro, Gartneren Niccolo, den velskabte men noget for udsvævende Pippo o. s. v. En overordentlig skjøn Model, hvad Hovedet angik, var den fortreffelige Sebastiano Pacini, der havde den meest frappende Lighed med en Buste og en Statue af Jupiter, som begge findes i det vaticanske Museum. I andet Capitel af Skizzen „alle gode Ting ere tre" har jeg udførligere omtalt denne smukke Mand, som til stor Sorg for de franske Academister døde i Aaret 1825. Blandt qvindelige Modeller vare i min Tid følgende meest bekjendte: Teresina, Domenicuccia, og den ældre Mariuccia, som alle tre formedelst et

forargeligt Liv] bleve forviste fra Rom, den yngre Mariuccia med en herlig Skabning og et stygt Ansigt, Agnese, to Piger fra Sonnino og mange andre." (Af det interessante Skrift: Italica eller Mindeblomster fra mit Ophold i Italien af Hillerup. 2den Deel.)

I Rom begraves Ligene endnu bestandigt i Kirkerne, hvilket ofte foraarsager en ubehagelig Dunst i den hede Aarstid. De Døde stædes for det meste til Jorden om Aftenen ved Fakkelskin; naar Liget ikke ved den Afdødes Sygdom er bleven forvansket, bæres det med ubedækket Ansigt paa en aaben Løjbænk til Graven. Ved denne Skik blive Romerne fra Barndommen vante til at see Liig, og have derfor heller ikke i Almindelighed den barnagtige og ugrundede Frygt for Døde som i Tydskland og Norden er Tilfældet. Om Spøgelser hører man vel hist og her tale, men aldrig med slige latterligt udstafferede Historier som i nordligere Lande. Desto flere Mirakler gjøre de Helgener, for hvem den bigotte Almue kaster sig i Støvet. (ibid.)

Romerne ere overordentlig tolerante mod de mange protestantiske Fremmede, som bestandig gjæste deres Stad. En Kirke kan være ganske opfyldt med Mennesker, som bede og knæle i største Andagt; den Fremmede bliver staaende rolig paa sin Plads, uden at Nogen i mindste Maade stødes derover. Kun naar Sacramentet bæres igjennem Gaderne til en Døende, maa man enten knæle eller see til i en Hast at smutte ind i en Dør eller en Sidegade, alt eftersom Lejligheden tillader det. Den, som ikke vilde gjøre en af disse to Ting, vilde udsætte sig for at insulteres af Pøbelen. (ibid.)

Der gives i Rom utallige Hunde, som ingen Herrer have, og løbe om i Restaurationer for der at tiltrygle sig lidt Føde. Slige Dyr gjøre Cour til alle Mennesker, og følge gjerne med Enhver, der giver dem det mindste Tegn, som de kunne lægge ud til deres Fordeel. Tydskerne kalde disse Væsener Friherrer, og slæbe undertiden en eller anden af dem med sig, naar de vende tilbage til det gamle Teutonia. Paa Promenaden Monte Pincio findes mange af disse Hunde. Kunstnerne

udmærke sig ellers ved deres Kjærlighed til denne Dyreart, og Mange af dem elske deres Hunde med broderlig Ømhed. Selv Thorvaldsen har meget tilovers for disse Skabninger, og for Dyrene i det Hele taget. Hjemme i sit Huus har han baade Hunde og Katte. Hvad disse sidste Dyr angaaer, da ere de meget i Moden i Rom, og næsten enhver Familie har en stor rød eller graa Favoritkat, der som oftest er saa kjælen som et Lam. De ere, i det Hele taget, langt frommere og blidere der end i de nordligere Lande, fordi de blive langt bedre behandlede der. (ibid.)

En latterlig Omvendelseshistorie forefaldt i Aaret 1823, og gav Stof til mange Sarcasmer og Vittigheder over Gejstlighedens Iver for at danne Proselyter. En Tyrk, som gjorde megen Stads, og foregav at have været en fornem Embedsmand i Paschaen af Ægyptens Tjeneste, fik, efter at have opholdt sig nogen Tid i den catholske Dalai Lamas Hovedstad, Lyst til at gaae over til Christendommen. Med Glæde greb den pavelige Regiering denne Lejlighed for at forskaffe Kirken den uberegnelige Triumph, at en af Mahomeds vældige Sønner vilde afsværge Halvmaanen, for at kysse den hellige Faders velsignede Tøffel. Den ædle Tyrk blev underviist i den christelige Religions Læresætninger, og omsider døbt med megen Pomp i Kirken degli Apostoli, hvor mange fornemme Personer, blandt andre Hendes Majestæt Hertuginden af Lucca, tilforn Dronning af Etrurien, stode Fadder til ham. Hs. Hellighed forundte den nye Christen Rang med en romersk General, og beviste ham udmærket Naade. De fornemme Faddere overøste deres Gudsøn med kostbare Foræringer, hvorover han i Løndom gjorde sig lystig. Et slemt Omen var den Ting, at et Musikchor i Forhallen til Kirken under Daabens Ceremonie udførte et stort Partie af Rossinis Opera il Turco in Italia, og netop det Sted, hvor der staaer i Texten: Siete Turco, non vi credo (I er en Tyrk, jeg troer Jer ej). Dog hertil lagde Ingen Mærke, og den nybagte General og Christen fandt sig saavel i sin nye Stilling, at han, for end mere at forhøje sin Lyksalighed, besluttede at beære en Romerinde med sin Haand. Han kastede sit orientalske Blik paa

en Dame af en anseet Familie, og begyndte at bearbejde hendes Hjerte med Coqvetterier og elegante Forœringer. Dette Foretagende vilde maaskee ogsaa have faldet ud efter hans Ønske, hvis ikke imidlertid foruroligende Rygter vare komne i Omløb angaaende den ædle Neophyts sande Characteer og Stilling i Verden. Man erkyndigede sig nøjere om Sandheden, og erfoer da, at denne fornemme ægyptiske Embedsmand var en Bedrager, som havde snydt Mohammed Ali, og desaarsag var flygtet bort fra sit Fædreneland for at undgaae Straf. Der sagdes endog, at han paa et Par andre Steder havde ladet sig døbe, for derved at hjelpe sine Finantser paa Fode. Hvorvidt dette sidste er sandt eller ej, er mig ikke bekjendt, men saa meget er vist, at den ædle Mand fik consilium abeundi af den romerske Regjering, og i al Stilhed forlod den Stad, hvor han havde compromitteret saa mange høje Personer. (ibid.)

Chinas Hovedstad Peking bestaaer af to Dele, den indre, som er den ældste, og den ydre; enhver af dem udgjør en Fiirkant. Den indre indbefatter atter to Dele, nemlig Kajserstaden (Residentsen), og Hoffets eller Øvrighedens Stad. Peking er en af de ældste Stæder i China, men blev ikke førend 1125, under Kin's Dynastii, Hoved- og Residentsstad. Navnet Peking er kun et Appellativ, Hoffet i Norden, modsat Nanking, Hoffet i Syden, forud Residentsen. Pekings egentlige Navn er Thun-Tian-Fu, hvormed og stedse Distriktet betegnes. Det Indre af Staden er ikke meget rig paa prægtige Bygninger. Det er deelt i 8 Qvarterer, som adskilles efter Bannerets Farver. Gaderne ere for det meste lige og brede, og for største Delen besatte med Bodtikker. Saavel den ydre som den indre Stad er indsluttet af stærke Mure. Seet fra de dem omgivende Bjerge synes de at ligge i en stor Skov. En Pater Hyaccinth, som i 14 Aar har levet ved den russiske Mission i Peking, har udgivet en Beskrivelse over Staden: Description de Peking avec un plan de cette capitale, ouvrage traduit du Chinois en Russe par le Perè Hyacinthe, traduit de Russe par Ferry de Pigny. Petersbourg 1829 175 S. i Octav. Med en Plan i største Folio. Planen blev aldeles fra Ny af optaget i Aaret 1817, og man var i et heelt Aar sysselsat dermed. Beskrivelsen selv er en Oversættelse af et 1788 i Peking udkommet chinesisk Skrift, men hvis Paalidelighed Oversætteren som Øjevidne bekræfter. Skriftet gjennemgaaer hver Deel af Staden efter dens forskjellige Afdelinger, beskriver de vigtige offentlige Bygninger, Templet hvorhen Kejseren selv begiver sig for at ofre, Klosterne og Palladserne, hvert især efter deres forskjellige Bestemmelser. Planen er udkastet paa to Blade i største Folioformat, og man seer den umaalelige Stad med dens Taarne, Gader, Pladser og Hovedbygninger. (G. g. A. 148)

Kjøbenhavns Børs, d. 29 Januar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209 à
Species 209
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{4}$	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$97\frac{1}{2}$	98 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$93\frac{1}{4}$	$93\frac{3}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	$65\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$74\frac{1}{2}$	75 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 10.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 2 Februar 1830.

Therese Aubert.

(Af det Tydske.)

Haandskriftet til denne rørende Historie blev fundet i en af de Bygninger, der, i den stormfulde Revolutionstid, brugtes som Fængsel. Det var skjult under en Steen i Brolægningen. Udgiveren har Intet forandret i det; han var overbeviist om, at det ej sømmede sig, at mestre i en ulykkelig, følelsesfuld Ynglings Yttringer.

Adolf af S. blev født 1777 i Strasburg; hans Familie var adelig, og han dens sidste Spire. Hans Fader døde som Udvandret i et fremmed Land, og hans Moder, indspærret som mistænkelig, i Fængsel; hans Ungdom beskyttede ham for Fængsel og Skaffot; men udsatte ham derimod for alle den Omvankendes og Forladtes Farer. Hans gode Engel bevarede ham sædelig og sund, og saaledes kom han i sit syttende Aar til Strasburg. Alt var der forandret; han fandt hverken Venner eller Paarørende mere; han var uden al Understøttelse, og, da han havde udgivet sin sidste Assignat for et Stykke Brød, og endog fattedes Husly, erindrede han sig, at han i sine Forældres levende Live engang havde tilbragt nogle Dage i den nærliggende lille Stad H., hos den artige Vertinde i Rudekrands, som dengang var bekjendt for hendes Hengivenhed til det aristokratiske Parti. Didhen begav han sig, blev godt modtaget og fandt et Par unge vendeeske Officierer hos hende, hvilke kom tilbage fra et Ærende til Prindsen af Condee; den ene af dem var Ridder af Mondyon, omtrent paa hans Alder, men langt mere uddannet; thi Adolf havde med sin spæde Bygning, blaa Øjne, stærke, blonde, lokkede Haar og blomstrende Hudfarve, hvilke han havde arvet efter sin Moder som Elsasserinde, til sin bittre Fortrydelse, noget Qvindeligt, Blyt, der ofte, paa hans Omvandring, havde udsat ham for raae Rejsendes Spøg og Mistanke. Han lavede sig til at afrejse til Vendee med sine Kamerader, ved hvilken Lejlighed Mondyon sagde: „Sandeligen, vi ville have Møje med at overbevise Generalen om, at han ikke er en forklædt Pige."

De naaede virkeligen Vendee; vi forbigaae mindre vigtige Momenter i Historien, og lade Adolf fortælle fra den Tidspunkt af, der fulgte paa Erobringen af Mans ved de republikanske Tropper.

Efter Nederlaget ved Mans, siger han, blev jeg liggende udstrakt paa en Dynge af Liig. Den friske Morgenluft bragde mig tilbage til Bevidsthed; jeg hørte en utydelig Tummel og Vaabenklirren, alle Husdørre vare lukte, jeg saae mig forfulgt af republikanske Krigere; men tillige fik jeg Øje paa en Stige, hvoraf man havde betjent sig til at spærre Gaderne. Jeg greb den, satte den op til en Muur, og var i Begreb med at stige op paa Taget, da et Flinteskud knusede det

sidste Trin, hvorpaa min Fod endnu hvilede. Jeg blev ikke truffen, men heller ikke reddet; stedse udsat for deres Blik, klattrede jeg fra Tag til Tag; Kuglerne fulgde mig — endeligen bøjede jeg om et Hjørne, da Republikanerne just ladede paa ny; dette gav mig et lille Forspring; jeg traf paa et lille Tagvindue, hvis svage Lem gav efter for mit første Stød, og saae mig, med et Spring, hensat i et usselt Kammer. Jeg hørte et Angestskrig — det kom fra en ung Pige, der laae i sin Seng, — sandsynligviis havde hun, menende at Faren nu var forbi, givet efter for Trætheden. Frygt Intet, red en Stakkels Brigand*), Gud vil lønne dig derfor. Ved disse Ord havde jeg kastet mig paa hendes Seng, og indhyllet mig i en Deel af hendes Teppe. Min Hat havde jeg ladet ligge paa de Døde, Stumper af min i Fægtningen brækkede Kaarde havde jeg stukket i Belket; mine meget lange Hovedhaar skjulede en Deel af mit Ansigt. Krigerne trængte ind i Kammeret, nærmede sig Sengen, søgde under den, søgde i hele Kammeret, og traadte atter hen til Sengen. Jeg lukkede Øjnene, og skjulede min af Krudtrøg og Støv sværtede Pande under Lagenet. „Der er han ikke,“ sagde den ene Republikaner — „hende kjender jeg, det er Jeanette — ganske vist! og den Blonde hendes Søster — der er han ikke.“ Derpaa gik de bort og lukkede Døren til. Det var en Lykke for Jeanette; thi hendes Tænder klapprede af Angest. Jeg havde intet Øjeblik at spilde; jeg sprang bag Omhænget, der affondrede Sengen fra det øvrige Kammer; nogle faa Ord havde været nok til at gjøre mig forstaaelig for Jeanette; hun opoffrede mig en af hendes to eneste Dragter. Uagtet min Ukyndighed i denne Dragt, var Forvandlingen i faae Minutter fuldbyrdet; min Dragt var simpel, men renlig; mit Haar blev, uden al Pynt, stukket under et Hovedtøj, hvilket Jeanette, uden Tvivl, havde sat langt nettere paa mig; men, efter en saadan Rædselsdag, kunde en lille Skjødesløshed i Pynten ikke støde Nogen,

*) Et Partinavn i Revolutionstiden, ligesom Girondister og Montagnister o s. v. — Det skulde ikke betyde Røvere, men væbnede Partigængere af Modrevolutionen i hin Tid, og hin Egn.

og mit forbrændte Ansigt var, ved denne Paaklædning, ikke mere anstødeligt, da Solen brændte ligesaavel som Kanonrøgen. Et Blik i et paa Væggen klæbet lille Stykke Spejl overtyde mig om, at jeg ej engang kunde vorde kjendt af Soldaterne, der i Nabolauget havde seet mig i Haandmænge. Jeg svøbde min staalfarvede Jakke, mine Epeauletter, Pistoler, Dolke og øvrige Klædningsstykker i det røde Lommetørklæde, der nyligen havde tjent mig som Skærf, og hængde det paa Armen, nu gik jeg til Sengen, paanødede Jeanette nogle Guldstykker, Halvten af min hele Formue, endskjøndt hun afslog dem, trykkede et Kys paa hendes Pande, der bedre skulde tolke min Taknemmelighed, end alle Ord, og sneg mig ud af Døren. Jeg var netop kommen neden for Trappen, da Soldaterne havde fuldendt deres frugtløse Husvisitation. De bleve mig ikke vaer, Mans var mig ubekjendt; jeg søgde paa Lykke og Fromme en Udgang imod den Kant, hvor jeg troede, at mine Kammerader maatte være flygtede. — Endeligen naaede jeg en Port, og troede mig allerede i Frihed, da en Soldat holdt Løbet af Flinten imod mig, hvorpaa jeg traadde nogle Skridt tilbage; „Holdt, Jomfrue! her kommer man ikke igjennem, uden at melde sig; der gaaer de ind til Skriverstuen.“ — Denne Skriverstue var et stort Rum, hvor allerede mange grædende Hustruer og hylende Børn, af hvilke Nogle, ved Flugtens Uorden, — maaskee for stedse vare blevne skilte fra deres Mødre — ventede, med skrækkelig Angest, deres Skjebnes Opløsning. „Er Du og en Brigand?“ — spurgde mig et Menneske af vildt Udseende. Nej, svarede jeg. „Hvor er dit Pas?“ — Jeg har intet; jeg er en Datter af Mølleren P., der fandt sin Død i Republikens Forsvar imod Briganderne; jsg er kommen til Mans for at søge Tjeneste. — „Af Mølleren P.?“ — tog Den, som holdt Forhøret, atter Ordet — „det er muligt. Før hende til Præsidenten, Aubert; han er fra samme By; lyver hun ikke, saa maa han kjende hende.“ Præsidenten var i den anden Ende af Salen. Han stod med Ryggen, vendt imod mig; i sin Hat havde han trefarvede Fjedre, et trefarvet Baand om Halsen, og talede med livlige Geberder, og, som det forekom mig, med Heftighed. Jeg havde en Følelse, som om Døden

nærmede sig; mit Hjerte drog sig sammen, min Pande var bedækket med Sved, Pakken gled mig af min slappede Arm — jeg følte det, og samlede mig. Endeligen truede mig jo kun Døden — og hvad kunde gjøre mig Livet kjert? Jeg hørte, med temmelig Rolighed, at den Mand, der havde ført mig frem, fortalte min Løgn; ja, følede jeg Noget, saa var det Undseelse over Løgnen. Præsidenten, Aubert havde med levende, urolig Stemme gjentaget Ordene, „Mølleren P.," vendte sig hurtigt om og kastede et sørgmodigt Blik paa mig, hvis Udtryk jeg aldrig vil glemme! Denne Uvished varede ej længe. Hans Aasyn, der udtrykte Blidhed og Godmodighed, men bar Sporene af vanlig Sorg, opklarede sig hastigen; han klappede mig med Baghaanden paa Kinden og sagde hjerteligen: „Er det Dig, stakkels Antoinette! Du maae ret have ængstet Dig!" — O, med hvilken Taknemmelighed, med hvilken Ærefrygt havde jeg ønsket at trykke denne Haand til mine Læber! Men derved havde jeg styrtet min Velgjører i Fordærvelse. Han maatte læse en Deel af mine Følelser i mit Ansigt. Men jeg udviklede i dette Øjeblik ganske nye, synderlige Begreber hos mig: jeg fattede, for første Gang, at der gives ingen Mening, saa egenmægtig den end maae være, der ubetinget kan udelukke Menneskelighed og Retfærdighed. Under min Betragtning havde Aubert skrevet og forseglet et lille Brev; han gav mig det og sagde: „Mig synes, siden Du nu engang vil tjene, saa er det bedre, Du træder i min Datters Tjeneste, end i nogen anden. Hendes Moders Død har efterladt os saa eensomme, at Din Nærværelse vil være os kjer; Bedstemoder er syg elig og svag; Du har Opdragelse, gode Sæder, et godt Rygte som anbefaler Dig. Min Therese vil antage Dig som en Søster. Denne Mand skal føre Dig til hende; han har Ret til, uden Ophold, at kunne gjøre det." Hidtil havde jeg nedslaaet Øjnene; da jeg nu vilde see paa Præsidenten, havde han allerede begyndt sin forrige Samtale, og syntes ej beskjeftiget med noget Andet. Gud velsigne alle dine Dage! sagde jeg af Hjertens Grund, og begav mig med min Ledsager, paa Vejen til Landsbyen Sancy ved Sarthe.

Da jeg nærmede mig Sancy, vakte Synet af denne skjønne By de behageligste Følelser hos

mig. I saa lang Tid ensom, havde mit Hjerte draget sig sammen og tilsluttet sig i min Barm — nu aabnede det sig, nu optog det atter Skabningen. Længere end et Aar havde jeg levet i Krigens Tummel og Farer, jeg tilskrev min Sindsbevægelse Stilheden trindt om mig, Egnens Fred; men jeg begreb ikke, hvorledes disse kunde frembringe, i min Phantasi, i mine Aarer, en Følelse, der næsten grændsede til Vanvid. I denne Tilstand blev jeg lige til Forpagtergaarden, hvor den skulle ophøre. Min Ledsager førte mig ind i Thereses Kammer; jeg gav hende hendes Faders Brev; hun kastede et Blik paa mig; Tomheden i mit Hjerte forsvandt, og Alverdenen var for mig fuldendet. — —

Therese var endnu ikke sexten Aar gammel; hun var ikke den skjønneste; men det eneste qvindelige Væsen, der havde lært mig at kjende den Lykke, at elske og elskes. Dette Indtryk var pludseligt, som Tanken, som det Blik, Therese kastede paa mig; og dette Blik, saa blidt, saa velvilligt! — Beskuelsen af Himlens Herlighed havde ej kunnet fylde min Sjel med højere, renere Fryd, end det! Thereses Øjne vare endnu ikke nedsjunkne paa Faderens Linier, før jeg vidste, at min Skjebne for evig hængde af hende. Hendes Træk udtrykkede en ubeskrivelig Blidhed, en ubestemt Sørgmodighed, der ej lod gjette paa nogen Kummer, men bortførte Tanken i det ubekjendte Fjerne.

Jeg troer ikke, at Tungsind hos følsomme Væsener ene opstaaer af Erindringen om forgangne Lidelser; kan den ej være en ahnende Forberedelse paa truende Ulykke? — Mit første Øjekast, havde indgydet Therese hjertelig, ja fortrolig Deeltagelse; i det hun læste Faderens Brev antoge hendes Sindsbevægelser en anden Charakter, uden at tabe i Velvillie. Ved hver Linie udtrykkede hendes Træk mere Forlegenhed, hendes Blyhed syntes at bekæmpe hendes i Førstningen udviste Hengivenhed, hendes Barm hævede sig, hendes Kinder glødede; hun søgde at skjule fremtrængende Taarer. Da hun var færdig med Læsningen, traadte hun nærmere til mig, greb min Haand, kastede Brevet, efterat have trykket det til sine Læber, paa Ilden, lagde Fingeren paa Munden, og skuede mig betydningsfuldt i Øjet. "Kjere Barn," sagde hun, "regn paa alle Tjenester" — — — her saae hun

atter paa mig; hun bemærkede min Følelse, omfavnede mig med den ene Arm og blev ved: "Kan Venskab adsprede, eller i det mindste formilde deres Kummer, saa skal De ej være ganske ulykkelig." — Efter nogen Samtale sluttede hun mig i sine Arme og raabde: "O, jeg er Dig allerede hjertelig god!" — Hun var mig god! — Hun havde sagt det! — "Siig mig nu," begyndte hun igjen, "hvad Du hedder, hvorledes Du vil kaldes?" — Nu erindrede jeg mig først tydeligen Alt hvad der hørde til min Rolle som Pige, og nu forsvandt og min Indbildning om at være elsket; mit Liv med Therese var kun en Rolle, og den eneste der tilkom mig hos min Velgjørers Datter. Vel kom hendes Vildfarelse i Henseende til mit Kjøn min Kjerlighed tilgode; jeg smigrede mig med, hun kunde dog nok, naar jeg ej forstyrrede denne Vildfarelse, skjenke mig et kjerligt Minde.

I dette Forhold levede Adolf flere Maaneder paa Forpagtergaarden i Sancy. Therese, der, uden al Mistanke, holdt ham for en Legesøster, skjenkede ham det hjerteligste Venskab. Krigsskuepladsen var i denne Tid henflyttet til en anden Egn; Landboerne fulgte deres fredelige Kald; Vanen, at være i Fare, gjorde letsindig ved den varige Ro. Adolf gjorde, med sin unge Veninde, Spadsereture, ved hvilke de ofte besøgte en af Thereses Legesøstre, Henriette fra T., hvis Bopæl ej laae langt borte. En Dag fandt de tvende Veninder hende usædvanligen alvorlig, og trængde paa at vide Aarsagen til hendes Bekymring. Hun opdagede dem, at hendes Broder, der stod hende i Faders Sted, havde foreslaaet hende en af sine Krigskamerader, der, efter Nederlaget ved Mans, hvor han, som ved et Mirakel havde reddet sit Liv, en tidlang havde været skjult hos dem, til Ægtefælle. Dette vat hendes Fætter, Ridder Mondyon, og, siden hans Afreise, havde hun ingen Efterretning faaet om ham. "Ridder Mondyon," raabde Adolf, og glemte sin Qvindedragt, ligesom rørt af et electrisk Slag. — — — "Nu, ja," deri er jo intet Besynderligt." — "Han har," vedblev Henriette, "slaaet sig til et af de omstrejfende Corpser af hans Hær" — — — "Hvad, der gives end organiserede Armeecorpser?" afbrød Adolf. — "Saa siger Man," svarede Henriette, og saae forundret paa ham. — — "Hvor ere de? jeg beder Dem! — hvor ere de?" — "Sandeligen Antoinette," sagde Therese, "jeg veed ikke hvor Du kommer paa saa enfoldige Spørgsmaal. Og hvad er der blevet af din Fætter, Henriette?" — "Man har sagt os, at de, paa deres heldige Tilbagetog, have adspredt Republikanerne paa nogle temmeligen nærliggende Punkter, og at man der kan komme igjennem." — "Kjender de disse Punkter," spurgte Adolf levende, og mumlede derpaa ved sig selv videre: "Man kunde slippe igjennem; Mondyon var her, og jeg maatte ej vide det!" — "Du er jo ganske underlig," anmærkede Henriette og vedblev: "Han sørgede meget over Adolf, om hvem Du og har talt med mig, nævnede ham ofte, og haabede at finde ham igjen; kjender Du ham maaskee?" — "O, meget godt!" — "Meget godt?" spurgde Therese, "og derover bliver Du rød, og skjelver, som Henriette, naar hun taler om sin Fætter. Det tager jeg ilde op, at Du har fordulgt mig Sligt." — Adolf smilede over hendes Vildfarelse, og Samtalen gik over til andre Gjenstande.

Da vi gik tilbage til Sancy, fortæller Adolf, kogte Blodet i mine Aarer. Mondyon havde været saa nær ved mig, i et Huus, hvilket jeg saa ofte besøgte; han havde derfra fundet Midler til atter at støde til Hæren, Midler, hvilke maaskee aldrig igjen vilde tilbyde sig for mig, og hvilke vare mig saameget desto nødvendigere, da mit Forhold til Therese kunde gjøre mig mistænkt for Bedrageri og Utaknemmelighed. Formedelst den Storm dette vakte i mit Inderste, havde jeg saaledes fortnet mine Skridt, at Therese ej meer kunde komme efter mig. Endeligen blev jeg staaende, og blev vaer, at hun var udmattet. "Du tænker kun paa denne Adolf," sagde hun med Bebrejdelse; "siden vi gik bort fra Henriette, seer jeg nok, at Du slet ikke bekymrer Dig om mig." "Dyrebare Therese!" raabte jeg, "Du er saare uretfærdig! Hvor lidet vilde Du beskylde mig for, at foretrække denne Adolf for mig, hvis Du vidste hvo han er! Og maa Du da ej omsider lære at kjende ham? Maa Du ej omsider elske ham for Din egen Skyld, efterat Du saalænge var ham, under et andet Navn, god?" "Det forstaaer jeg slet ikke," sagde Therese uroligt; "men det forundrer og ængster mig. Lad mig ej blive i denne

Uro! den er piinligere end den virkelige Kummer." — "Therese, Du veed ikke, at min gode Lykke hænger af eet eneste Ord. Jeg kan vinde Alt, tabe Alt; thi mit hele Liv beroer paa Din Kjærlighed — og den vil Du maaskee unddrage mig. Og dette Ord, der afgjør min Skjebne — og Din — jeg maa udtale det! lad saa Din Vrede eller Din Ligegyldighed dræbe mig — jeg skal dog gaae herfra med Din Agtelse" — — — "End dog!" — "Jeg er ikke Antoinette, jeg er Adolf!" — Ved disse Ord sank jeg ned for Thereses Fødder og greb hendes Haand. Hun drog den tilbage, udstødende et højt Skrig og undflyede.

Jeg behøver vel ikke at sige, at denne Tilstaaelse øjeblikkeligen forandrede alle vore Forhold. Fra denne Stund betragtede Therese mig med Uro, ligesom om hun frygtede for at opdage en Fiende i mig; som om hun satte Mistillid til de Følelser, jeg kunde indgyde hende. Det fordomsfrie, fortrolige Udtryk i hendes Ansigt var blevet alvorligt, ja mørkt; hendes Stemme havde endog forandret sig. Jeg saae nok, at hun elskede mig; men mine Forhold vare overalt usandfærdige.

Allerede varede det flere Uger, da Therese en Dag opsøgte mig; hun vilde tale med mig; men Forlegenhed hindrede hende. Hun begyndte flere Gange paa at tale, holdt derpaa inde, og sagde mig endeligen med rørt, skjelvende Stemme, at vi maatte skilles ad. Faderen, der ej havde ophørt at holde mig for Mølleren Ps. Datter, troede nu at have fundet et Middel til at bringe mig til min Familie eller den lille Hob, med hvilken den drog omkring. Han ventede mig i Mans, som et Brev meldte, hvilket den samme betroede Mand, der fulgte mig til Sancy, havde overbragt. Therese troede, at burde trøste mig; hun var belavet paa min Fortvivlelse, og da jeg, ej istand til længer at staae opreist, faldt omkuld, omfavnede hun mig med sine Arme og raabte: Adolf! — "Adolf?" raabde jeg, "er jeg dog Adolf for Dig?" — "Adolf! min Adolf!" svarede hun. "Du elsker mig altsaa." — Hun saae paa mig bestyrtet; hendes Læber vare blege; de bævede; hendes Træk vare ganske forandrede. — "Om jeg elsker Dig!" raabte hun. — — Jeg troede min Sjel fløj bort — og hvor sød havde Døden været! Men hendes Faders Villie var vor Lov; den følgende Dag var Alt færdigt til min Afreise; vor Afsked skulle være den skjønneste Dag i mit Liv; hun fulgte mig lige til hiin Side Bjerget, og skiltes fra mig under de inderligste Forsikkringer om Kjerlighed.

Jo længere jeg fjernede mig fra Sancy, desto mere følede jeg mine Livs Baand slappede; et efter andet brast; der blev intet tilbage, som endnu havde kunnet holde mig fast; Verden, der for kort siden var forekommet mit Hjerte saa snever, forekom mig nu som en grændseløs Ørk, i hvilken jeg, fra alle Sider, øjnede Intet, uden Eensomhed og Tilintetgjørelse. Jeg forfærdedes over, at jeg uopholdeligen tilskyndet forlod den eneste Punkt, hvor alle mine Ønsker, mine Forhaabninger, mine Sjelekræfter vare forenede, for at lystre elendige Overeenskomster, hvilke Menneskene, uden mit Vidende havde sluttet. Jeg saae tilbage efter det elskte Sted; alle mine Tanker vare rettede derhen; jeg forbandede de Pligter, som fængslede mig, som dreve mig maaskee for evig derfra, maaskee uden Nytte for Andres Lykke, uden et velgjørende Øjemed, af Grunde, hvilke Selskabet, ligesom et Lokkemad, havde kastet hen til mig, for at berøve mig mit Livs Salighed. Selskabet! — — — bittert begyndte jeg at begribe, at man kunde hade det, og at heftige Gemytters Udsvævelser, hvilke nu syntes at bevirke dets Opløsning, uden selv at vide deraf, var intet andet, end Naturmenneskets, i saamange Aarhundreder forhalede, Hevn. Hvor tørstede jeg ikke efter at virke med i deres frygtelige Sendelse! —

(Sluttes i næste Nr.)

Videnskabelige (medicinske, philosophiske, historiske o. s. v.) Aphorismer, Noticer og Anekdoter, af Landsdommer Dr. Gust. L. Baden.

„Under denne Titel er udgivet et Skrift (trykt og forlagt af L. J. Jacobsen, store Kjøbmagergade Nr. 50, hos hvem det faaes hæftet for 1 Rbd.) Titlen og Forfatterens Navn bebuder

dets Interresse. Skriftet er deelt i to Afsnit, hvert omtrent af lige Størrelse; det første indeholder medicinske; det andet philosophiske, historiske o. s. v. Aphorismer, Noticer og Anekdoter. Nogle enkelte tillader man sig at udtegne.

„Hupazoli var venedisk Consul i Smyrna, fød i det Mailandske d. 15 Marts 1587, død i Smyrna d. 27 Jan. 1702. Han var 5 Gange gift, og havde i disse lovlige Ægteskaber 24 ægte Børn, men desuden 25 Bastarder. Han spiiste lækkert, men ikke meget, og drak foruden Vand kun Saften af Scozonero. Var aldrig nogen Aften til Smaus, for at han altid kunde staae tidlig op. Hans Hukommelse var til det Sidste saa stærk, at han kunde tale om Begivenheder for hundrede Aar siden, som de vare nylig foregaaede. I hans hundrede Aar blev hans Alderdoms graae Haar gandske sorte, og endnu, ja senere kunde han gaae fire Mile paa en Dag. 109 Aar gammel tabte han alle sine Tænder, saa han kun kunde nyde tynde Spiser, men fire Aar efter fik han to nye store Tænder, og nu spiste han Kjød. I sine 30 sidste Leveaar til kort Tid før sin Død havde han ordentlig Menstruation. Da den ophørte fik han Steen, og dertil Snue, som blev hans sidste Onde. Han var meget for at nyde et Slags Frugt som efter hans Mening gavnlig for Safterne."

„Det var i Paris i sin Tid, da endnu ikke røde Kinder vare i Mode, Skik, at naar Damer af Stand havde hos sig til Gjæst andre fornemme Damer, bleve disse efter et vel serveret Taffel førte ind i et Kammer, hvor de lode sig give Clysteer, for derved at tabe det oppustede Udseende med den røde Farve, og igien at kunne faae den da adelige Teint."

„Uddunstningsmaterien retter sig efter Safternes Beskaffenhed i vort Legeme, er derfor snart vandet, snart skarp, sej og salt. Den berømte Haller kunde af Uddunstningens Lugt skille Blondinen fra Brunetten."

„Da Gud var færdig med alle de umælende Dyrs Skabning, blev af hver Dyreklasses Grundstof noget tilovers, af hvilke sammenskulpede Stoffe-Levninger Almagten saa skabte Mennesket. Hjernens Grundstof var der især meget levnet af, og Mennesket fik derfor en forholdsmæssig større

Hjerne end noget andet Dyr, har og derfor den Fornuft som intet umælende Dyr har. Men ifølge den Mængde forskjellige ofte meest heterogene Stoffe, der samlede kom til at udgjøre Mennesket fik det og alle de umælende Dyrs Egenskaber, saa Mennesket, med al sin Fornuft, dog er en forvoxen Rose, hvori er langt mere Ondt end Godt. — Denne Menneskets Genesis kan staae ved Siden af Platos i Timæus."

„Hvad Dimagogerne ere i Demokratierne ere Hofmændene i Monarkierne."

„Voltaire siger vittigt, at det gaaer enhver nye Sandhed, som det gaaer de civiliserede Hoffers Gesandter til de barbariske Magter, hvor de kun efter mange Hindringer og Ydmygelser finde Anerkjendelse af deres Værdighed."

„Hvor Rigdom styrer og Smag har Udførelsen, der er det let at skabe i Kunsten Underværker."

„Naar en Konge ikke er selv General, saa handler han klogest i at blive fra Feldten og ikke overvære sine Generalers eller Admiralers Feldt- og Søeslag. At Xerxet, siddende ved Havet paa sin Throne, var overværende og Tilskuer af Slaget ved Salamis bragte just hans Flaade i Uorden; thi da Skibene skulde løbe ind ad Mundingen til det smalle Vand, og enhver Skibsanfører vilde udmærke sig for sin Konge, saa blev det snevre Vand saa opfyldt med Skibe, som istedetfor at understytte hinanden bleve hinanden i Vejen, at de tilsidst ikke kunde skille deres egne Skibe fra Fjendens, og derfor bleve dennes Offere. At General v. Scholten tabte Slaget ved Gadebusk tilskriver man og hans og øvrige Generalers for længe Ophold omkring deres Konge; thi Frederik 4de bivaanede, dog uden Kommando, lige til Retraiten."

„Naar omtales og roses Mod, saa tænkes immer kun paa Krigeren, og oversees at fuld saa agtværdigt er det Mod, som kan til sidste Øjeblik trodse Ulykker. Paa saadant Mod forekommer langt flere Exempler i den Classiske Olds Historie end i det nyere Europas. — Thi Phanatisme er ikke Mod."

„I min Ungdomsby Helsingøer hørte jeg sige at Skaaningerne skal bruge at kyse deres Børn med Tordenskjold. Men saadanne Sagn ha-

ves flere af i andre Land: Ungarerne fortælle saaledes, at Tyrkerne kyse deres Børn ved Navnet Hunniades, der, som bekjendt var i sin Tid en saa stor Skræk for Tyrken, at han ved at befrie sit Fædreneland for Tyrkerne, satte Mod i Europæerne, som nu saae, at Tyrkerne dog ikke vare uovervindelige. — Ogsaa om den i sin Tid berømte General Narses blev sagt, at Fjenden brugte hans Navn til at kyse Børn med."

Indenlandske Efterretninger.

„Vor allernaadigste Konge har paa sin høje Fødselsdag i Aar som sædvanlig ladet paa sin Bekostning foranstaltet et Middagsmaaltid for samtlige Søe Etatens Skolebørn. Maaltidet var anrettet paa Søeqræsthuset 340 af de større Drenge, og 230 af de mindre, samt for 480 Piger var der anrettet i Pigeskolens Locale i Nyeboder.

Samtlige 55 Elever i Artilleriecorpsets Underofficierskole og 106 Børn i den classenske Artillerie-Legatskole, bleve ogsaa givne et godt og rigeligt Middagsmaaltid, i hvert af disse Skolers Localer, nemlig i Artillerie-Laboratori-Cassernen og i Artillerie-Cassernen paa Christianshavn. —

I Selskabet: „Den borgerlige Harmonie" ere følgende Sange, forfattede af Hr. Lieutenant Garbrecht afsjungne paa Landets aarlige Festdag den 28 Jan.

Mel. Jeg kjender et Land, som har Bølger til Vold.

Sophus Zahles Fødelandssang.

Chor.

En Festdag fremstraaler af Vinterens Skjød,
Den har os alt ofte forlystet,
Skjøndt Marken er hvid, staaer blussende rød
Den herligste Rose i Brystet;
Ja! — „Glæden" skal blomstre ved Dankongens Fest,
Hvor Troskab staaer øverst, som ædleste Gjæst.

En Damestemme.

Fra Barndommens Dag lærte Danrigets Møe
Om Fred'rik den Gode at qvæde,
Mens Sønnen i Kampen med Stolthed vil døe,
Hun beder om Fred og om Glæde;
Og salig i Fredens og Kjærligheds Favn
Hun krandser Kong Frederiks elskede Navn.

Mandsstemmer.

I Sorg og i Nød stod Landsfaderen troe,
Om Leirelund saae vi ham værne,
Mens Egen har Blade, hans Hæder skal groe.
— Hist funkler saa herligt en Stjerne —
Ved Minatstid klinger i tro Harmonie:
„Gud signe vor Konge paa Jordlivets Stie!"

Chor.

Velsignelse svæve om Faderens Vei,
Først sildig han gange til Hvile!
Hiin Stjerne — som Himmelens Glemmigei,
Skal da til hans Sønner nedsmile!
Men ofte end klinge vort frydfulde Chor:
Gud signe Kong Frederik, vor Fader i Nord!"

Mel. Der boede en Konge i Leire.

Paa denne Dag kneiste i Lunden
Vort Banner førstegang;
Thi toner i Høitidsstunden
De glade Brødres Sang!

:,: Paa Ruden Blomsten blinker
Og hvid er Dal og Fjeld; —
Men Broder med Broderen klinker
For „Harmoniens" Held! :,:

Paa Kysten, nær sølverblaae Vove,
Staae Broderkredsen glad!
Hvert Aar fra de grønne Skove
Den hente et lille Blad! —

:,: Naar seent i Aftenglandsen
Vi staae med hvide Haar;
Da glæde vi os over Krandsen,
Der smykkede Livets Vaar! :,:

Paa Helsingøers kongelig privilegerede Skydebane blev Hans Majestæts Kongens Fødselsdag festligholdt, og følgende Sang derved afsjunget.

Med Glædestaarer paa vor Kind
Vort Hjerte Højtidsdagen pryde
Og med et trofast Borgersind
Skal glade Hurra festlig lyde.

Mel. Kong Christian stod ved høien Mast.

I Helsings Stad ved Øresund
Paa Danske Grund
Længst staaer et Huus til Samfunds Lag
Hvor fejret blev hver Glædes Dag
Naar Danske Hjerter samlet sig
Samdrægtelig.
Den Dag, som Danske Konge gav
Paa Glæden har det største Krav
Thi ville vi paa samme tye
Til Glædens Lye.

O Glædesdag! saa fryderiig
Vi hilse Dig!
Du skjenker os vor Konge huld
Hvis Hjerte længst er prøved Guld,
Med Tilnavn, hvor han gik og stod
Af Ejegod!
Han værdig paa sin Throne staaer,
Uhindret alle til Ham gaaer,
Og mens Hans Blik vort Møde naaer,
Man Tillid faaer.

Thi Fredrik! juble Vi nu her.
Hurra! Hurra!
Hurra for hver Dit Hjerte kjær!
Hurra Din Viv og Børn især!
Hurra for Dem, som staae Dig nær!
Hurra! Hurra!
Hurra hver Fødelandets Mand!
Hurra for hver en hædret Stand!
Hurra for Hytte, Borg og Land!
Hurra! Hurra!

Blandede Efterretninger.

En Livforsikringsbank for Tydskland, som er oprettet i Gotha, har i det første Aar af sin Virksomhed havt følgende Resultater. Beløbet af alle Anmeldelser udgjør 2,971,400 Rthl., af hvilke 2,374,400 vare sluttede. De Forsikredes Antal har været 1293, af hvilke 11 vare døde, hvis Livs Forsikring havde bragt deres Arvinger en Indtægt af 12800 Rthl. Den første provisoriske Bestyrelses Kommission er ophørt; og tre Kommissioner i Erfurt, Gotha, og Weimar oprettede.

Et andet stort tydsk Forsikrings-Selskab er i Lübek stiftet; hvilket har en reel Fond af 1,200,000 Mark Cour. Det har Contoirer udbredt over hele Tydskland; ogsaa i Danmark har det Commissionairer.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 Februar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150½	151 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	— Rbß. Begn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97½	98 Rbd. Sedl.
Dito Dito	93½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	65½ Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	74½	75 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 11.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 6 Februar 1830.

Therese Aubert.

(Fortsat. See forrige Nr.)

Da jeg nærmede mig Mans, satte jeg mig ned paa en, med enkelte Træer beplantet, Grønning, hvor unge Piger, paa den skjønne Aften, havde forsamlet sig til Dands. De sang derhos deres Viser. Jeg husker ej mere tydeligt Ordene eller Viserne; men de løde, som om de aldrig mere skulde forsvinde af mine Øren. Mit Hjerte skjelvede ved dem, saa meget hjerteligen Kjert syntes de at sige mig. Indholden var derfor ikke egen, eller meget mere: den lader sig slet ikke gjøre begribelig for Den, der ikke følede noget lignende. Mig tyktes, Talen deri var om en Skjøn, som var indslumret ved Randen af en Kilde, og hvem hendes Fader og Forlovede søgte, uden at kunne finde hende. — Saa var det og Kongedøttre, som vare forjagne fra deres Borg, vaagnede paa en Feldtslagdag i Skoven og bade indstændigere for deres Forlovede, end for Kronen; saa var det og Klager af Hyrdinder, der ikke mere kunde gaae i Skoven, fordi Laurbærrene vare visnede, og der længtes efter Vaaren, da deres Dandse og Sange atter skulde begynde. De Dandsende havde flere Gange draget mig ind i deres Leg, og Navnet: Jeanette havde tonet mig i Øret. Jeg stillede mig nu strax ved Siden af hende; endeligen tillod en nysbegyndt Leg at træde ganske nær til hende, fordi jeg havde en Hemmelighed at sige hende. Jeg greb hendes Haand, løste mit Haar op, saa det, ligesom hin Morgen efter Nederlaget ved Mans, hængte mig ned over Ansigtet, og sagde hende derpaa i Øret: „Jeanette, Gud vil lønne Dig for Du reddede en Stakkels Brigands Liv!" — Hun udstødte et Skrig; men, bekymret for mig og min Uforsigtighed, søgte hun at tvinge sig, og fandt strax en Undskyldning, til at forsvinde for mine Øjne.

Det var meget silde, da jeg naaede Staden; at finde Hr. Auberts Bopæl var mig let. Da den gamle Tjener kjendte mig, blev han saa forskrækket, at han lod sin Lampe falde, og brast i Graad. — Hans Herre var i Fængsel! — „Fangen!" raabte jeg. — „Allerede i to Dage." — „Hvorfor?" — „Veed man da hvorfor man føres i Fængsel og ud af Fængslet paa Skafottet?" svarede han med Rysten paa Hovedet. „Men det maatte saa skee. Manden var for brav, og for længe siden forestillede jeg mig, at de dog endeligen vilde ombringe ham." Mange Dage forgik, uden at den gamle Tjener fik Lov at komme til ham. Endeligen fandt han Midler dertil. Ved hans Tilbagekomst syntes han rolig; men hans Rolighed gjorde ikke mit Hjerte lettere. Han satte sig hen, og tog et Brev ud af sin Kjolelomme, hvilket var forsynet med Udskrift til Antoinette. Jeg greb det, fuld af Utaalmodighed; han befalede mig deri, at vende tilbage til Therese, der

var meget syg, og ej at sige hende Noget om hans Fængsling. Han syntes rolig, han haabede. I Brevet var noget Ubestemt, der forekom mig ængsteligt; og den gamle Tjener syntes, under sin tvungne Fatning, at skjule noget Skrækkeligt for mig.

Nu vendte jeg altsaa tilbage til Therese, og, uagtet jeg, faa Dage i Forvejen, havde ikke kjendt nogen større Lykke, uagtet jeg elskede hende meer end nogensinde tilforn, tilbagelagde jeg dog min Vej fuld af Bekymring og saa langsomt, som om jeg aldrig mere skulle see hende igjen. Endnu aldrig havde jeg følt mig saa svag, saa unyttig paa Jorden. Min Uvished om Hr. Auberts Skjebne, den over Thereses Tilstand, Frygten for at finde hende syg, farlig syg, Modbydeligheden for min Dragt, der skjulede mit Kjøn, der skjulede det jo længer, desto slettere, der geraadede min Utaalmodighed mit Mod til Prøve — o, jeg veed ikke hvilken Længsel efter Døden, der maaskee hos den Ulykkelige er Ahnelse om den nær forestaaende Ende paa hans Jammer — alt Dette stormede med Et ind paa mit Hjerte, paa min Fantasi, og fængslede min Fod til Jorden. Mig tykkedes stedse, jeg vilde komme for tidligt, jeg skulde kun nøle. Oppe paa en klippefuld Høj, hvorfra jeg kunde see Huset, satte jeg mig ned. Intet havde forandret sig; Alt saae roligt ud; Pløjerne røgtede deres sædvanlige Syssel, Hjordene dreve omkring med jevne Skridt — og dog saae jeg frygteligen paa denne Landsby, der havde kjendt mig saa lykkelig; dog skjelvede jeg for at betræde den.

Pludseligen hørte jeg en Puslen i Krattet; jeg vendte mig om derefter, og saae langt borte en qvindelig Skikkelse, i hvilken jeg dog, uagtet hendes Træks Fordrejelse, gjenkjendte Henriette F. — I Førstningen troede jeg at drømme. Hendes Haar fløj i Vinden, hendes Kjole var sønderreven, hendes Fødder blotte; hun steg, med Spøgelseiil, over de nøgne, spidse Klipper, sang enkelte Vers af Romancer, og loe græsseligen imellem. I nogen Frastand fulgte hende en Mand, der syntes at vaage over hendes Bevægelser; han saae sørgmodig og spændt ud. Jeg kjendte ham for en af hendes Tjenere. Han havde og kjendt mig, eller meget mere, troet at see Antoinette

igjen, da han kun vidste jeg havde dette Navn, og lagde Haanden med en Bevægelse med Hovedet, paa sin Pande, der udtrykkede den dybeste Smerte, og tilfulde sagde mig, at Henriette var vanvittig. Jeg stod op og ilede hen mod hende; hendes store Øjne hæftede sig stift paa mig, hun blev staaende paa Klippespidsen, op paa hvilken hun just nylig havde svunget sig, og hendes ubevægelige eftertænksomme Stilling beviisde, at hun søgte at besinde sig paa Noget. Den Latter, som Tid efter anden gled over hendes Mund, forsvandt ej gandske; men hendes Øjne flöde snart over af Taarer, og denne Contrast var skrækkelig! Jo nærmere jeg saae hende, desto mere blev jeg vaer det Eventyrlige i hendes Klædedragt; hun havde et rødt Klæde, som vore Officerer pleje at bære, omvundet som Skærf; hendes lange, brune Haar hængte ned paa begge Sider; det var gjennemflettet med Dødningblomster (calendulæ officinales) og mørke Agloier; hendes, af Solen stærk brændte, Arme fremragede blotte af de korte Ærmer i en sort Kjole — de vare magre og visne, som om hun udrakte dem fra Graven. „Du veed ikke, Antoinette" sagde hun, „disse Folk have dræbt Mondyon. Mondyon er død, død!" — „Mondyon? hvor? hvorledes?" raabte jeg, ude af mig selv. Hun antog en Mands Stilling, der lægger an til at skyde; derpaa rystede hun med Hovedet, „nej, ikke saaledes; saaledes:" og nu løftede hun Haanden til Halsen, gjorde en frygtelig Bevægelse og loe, saa Hjertet i mig maatte briste. Og dog forstod jeg hende ikke, indtil hun gjentog denne Bevægelse, og Tjeneren bag ved hende ledsagede den med en sørgelig Nikken. Ude af mig selv af Smerte, greb jeg efter min Sabel, og fik, i dens Sted, fat paa min afskyelige Qvindekjole. — Henriette selv var det nu ikke, der meest sysselsatte mig; men heller ikke hun lod sig holde fast ved Synet af Antoinette; da jeg atter blev mig selv bevidst, var hun forsvunden, og jeg saae hende endnu kun langt borte, hvorledes hun hoppede omkring paa Klippespidsene, under den entonige Sang af hendes Vise.

Jeg sank udmattet ned hvor Henriette havde staaet, og hvor hendes blødende Fod havde efterladt Spor. Mondyon død, min Fader død, min

Moder, før jeg endnu kjendte hende, vansmægtet i Fængsel; Alt hvad jeg elsker bestemt til Skafottet, opoffret til Drømme og Vanvid, og jeg i Qvindeklæder, og jeg uden Vaaben! — Jeg bed, i min Forrykkelse, i Klippestenene, hvorpaa jeg laae. „Dog, Du havde Vaaben, Du havde Dit Kjøns Dragt, Du kunde anlægge den, og troede at være Herre over Dine Kræfter, Din Fornuft? Ak, denne Qvinde, denne stakkels Forrykte, vidste hun at denne Pigedragt omhyllede en Kriger, vilde foragte Dig. Henriette er hundrede Gange mere Mand, end Du. Havde hun, som Du, endnu et Stykke Jern til Myrden, hun vilde da havde hævnet Mondyon og ej klage over Ulykker, hvilke hun, i Dit Sted, havde deelt. Godt," sagde jeg, „og stod op fra Jorden; Therese er syg, hendes Fader, som har den helligste Ret til mig, vil selv, at jeg skal vende tilbage til hende; jeg vil gjøre det, jeg vil pleje hende, jeg vil overbevise mig om, at hun ej behøver mig længer, og saa vil jeg bort, og ligeledes døe. Therese er min hele Lykke; men Æren gaaer endnu for Therese. Paa hvilken Ret grundede sig mit Liv, naar begge vare tabte? Hror kunde jeg være til? Store Gud, kunde hun taale Synet af en uværdig, svag Skabning, der kunde overleve sine Venner, der kunde bevare deres Minde, og ej hævne dem?" Jeg stod stille, jeg sluttede mine Arme fast sammen, ligesom min Fader vilde have slynget sine om mig, hvis han nogensinde havde omfavnet sin Søn, som Yngling. En bydende Tone, der ej kom fra mig selv, i det et, min Villie styrende, Væsen af højere Natur talede inden i mig, tilraabte mig: „Gaae i Døden! Adolf! gaae i Døden!" Den trykkende Byrde paa mit Hjerte var lettere; jeg følede, at jeg bestred min Svaghed med Kraft; denne Følelse gjennemtrængte mig med en endnu aldrig følt Glæde, og jeg sagde end engang med lydelig Stemme: „Gaae i Døden, Adolf!" og svarede mig selv: „Jeg gaaer!"

Da jeg kom til Sancy, fandt jeg Ingen. Døren var aaben, ingen Tyender vare at see. Thereses Seng stod i et andet Værelse; det var fuldt af Mennesker; Tyender, Venner, Naboer, Alt omgav hendes Seng. Jeg traadte saa sagte som muligt frem, og jeg mærkede, at man talte; uden at vide det, gik jeg saa langt frem, at hun maatte see mig, — men hun saae mig ikke. Hvorfor, begreb jeg ej rigtigt. En Legesøster sagde, i det hun bukkede sig ned til hende: „Antoinette er der igjen!" Jeg iagttog en Bevægelse, og hørte et dumpt Skrig, en rallende Tone, hvori jeg ikke kjendte Thereses Stemme; hun satte sig opreist i Sengen og spurgte: „hvor er hun?" Det var ikke mere den Therese, jeg havde forladt; — hendes Ansigtsfarve var brændende rød; hendes ligblege Pande stak frygteligen af derimod; hendes Øjne vare vendte imod mig; men jeg saae ikke hendes Blik. Børnekopperne faldt mig ind, hvilke jeg, som min Moder sagde mig, skal have havt strax efter min Fødsel, jeg erindrede ikke at have seet saadanne. Et Ord, der undslap en af de Omstaaende, bestyrkede mig i denne Formodning, og erindrede mig om, at den Sygdom kunde være dødelig, og altsaa Therese havde en dødelig Sygdom. Det var et Øjebliks Sag, men dette Øjeblik angreb mit Liv saaledes, at jeg var mig bevidst, at Lykken selv ej kunne forlænge det. „O, kom mig ikke nær," raabte Therese, „kom mig ikke nær, hvis Du ej har havt Børnekopperne!" — „Jeg har havt dem," svarede jeg, lænede mig hen over hendes Seng, og bedækkede den mig rakte Haand med Kys. Da jeg havde beroliget mit Sind en Smule, mærkede jeg at man havde ladet os være ganske alene, og at Therese atter havde draget Lagenet over sit Ansigt. Jeg satte mig op imod den Tanke, at hun ej holdt mig værdig til at see hende, hendes Sygdoms Hæslighed. „Du elsker ikke mere din Adolf," sagde jeg sagte; „thi Du vil ikke mere see ham." — "Adolf," sagde hun endnu langt sagtere, „betænk dog, at Du udtaler dit Navn!" — „De ere alle borte, der er Ingen i Værelset, uden Du og Din Adolf, hvem Du ikke vil see." Hun trykkede min Haand, opløftede Hovedet, og lod det atter falde ned under Lagenet, der bedækkede hende som en Ligdug. Den Tanke qvalte mig; jeg vilde drage det bort, hun holdt det fast. — „Hvem jeg ej vil see," — sagde hun med et Suk, der skar mig i Hjertet, „sig: hvem jeg ej kan see, og aldrig mere vil faae at see. Therese er for Adolf intet Andet, end et Dødninghoved, som det ligger paa Kirkegaarden. Hun har ingen Øjne mere!" — „Tie!" raabte jeg, „Du taler i Vildelse, Dine Lidelser svække

Din Forstand! Var Du ikke i Vildelse, vilde Du ej saa skrækkeligen bedrage mig!" Hun slog Lagenet tilside og vendte sig om til mig, som om hun saae paa mig. Jeg saae ikke hendes Øjne; men jeg havde ikke seet Koppesyge; jeg havde intet tydeligt Begreb om hvad jeg saae. „Elskte," — sagde jeg, „det er et Sygdomstilfælde, og vil gaae over tilligemed Sygdommen." — Hun smilede uudsigeligen smertefuldt, lagde mine Fingre paa sine Øjne. — O, Gud, De vare tomme! Sjelens Lyskilder vare borte!

(Sluttes i næste Nr.)

Spillehuse i London.

Ved Siden af Kongen af Englands Residents i London kneise adskillige glimrende Palaier, iblandt hvilke det kostbareste indtager St. Jamesgadens Middelpunkt. Dette kaldes Crockfords-Clubben, og er det største af Londons Helveder. (Dette Tilnavn har den offentlige Stemme givet alle Spillehuse.) Et andet findes i Parken og fører Navn af Milton-Mowbrays-Club. En tredie, som ligger paa Waterloo-Pladsen, hedder Rævejagts-Clubben. Disse glimrende Fristeder for Røverie, Fortvivlelse og Dødsangest kappes paa en uforskammet Maade med de aristocratiske Vaaninger, som omgive dem, og til Trods for Lovene og deres Vogtere udbrede de haanende deres Pragt i Hovedstadens folkerigeste og yppigste Gader. Denne offentlige Røverkules Entrepreneurer oprette deres Bank lige ved Indgangen til det Palais, hvori Hans Kongelige Majestæt residerer. Dag og Nat staaer deres Tyverum aabent, og tusinde Gange strafværdigere, end om de i Mørket havde røvet et Lommetørklæde fra en fattig Blind, høste de ustraffet Frugten af deres forbryderske Haandtering, og istedetfor at ende deres Liv i Newgate, hvilket de fortjente, sætte de sig i Rolighed som Millionairer. — Hvorfor undgaae disse foregivne Clubs, hvis egentlige Bestemmelse dog er bekjendt, Lovenes Strenghed? Dette Spørgsmaal har Anacharsis allerede

besvaret for tyve Aarhundreder siden, saaledes: „I Retfærdighedens Garn fanges kun Fluerne, men de større Dyr sønderrive Maskerne og fortsætte deres Vej." Iøvrigt tages mere end en Forsigtighedsregel, for at unddrage disse Indretninger fra Rettens Forfølgelse. Man taler ikke om Spillehuse: de ere kun Clubs. Her følger et Prospectus fra et af disse Huse, som blev nødt til at indstille sine Operationer, fordi det var blevet Skuepladsen for et Snigmord. Bekjendtgjørelsens siirlige og højtravende Stiil viser allerede tydelig nok, til hvilken Classe af Samfundet den var henvendt.

„En Forening af Personer, som høre til de højere Stænder, har fattet den Plan, at oprette en udvalgt Club, til hvilken Adgang aabnes for Alle, som, paa Grund af deres Fødsel og Stilling, ere istand til, uden Tilbageholdenhed men dog sømmelig, at deeltage i de Fornøjelser, som Moden og god Tone sanctionnere. Denne Forening troer, at burde forelægge Medlemmerne af denne Classe sin Plan, og at indbyde Enhver, som bifalder den, til at være behjælpelig ved dens Udførelse saa hastig som muligt. Man indskrænker sig her til at bemærke, at Stifterne, som gjerne ville gjøre denne Indretning værdig til det forønskede Bifald, have forenet Sikkerhed, Liberalitet, Pragt og Soliditet med hverandre, og at Foreningens Medlemmer der ville finde Fordele, som ingen lignende Indretning kan forskaffe. For at erholde nærmere Oplysning behøver man kun at indfinde sig i Pall-Mall No. 55, imellem Klokken Tolv og To."

Himmelen være lovet, fordi Udstederne af denne Bekjendtgjørelse indskrænke den Selskabskreds, de ville samle for at spille Roulette og Ecarté, til den højere Stand. Fra deres Sanctuarium forvise de Uadelige og Næringsdrivende. Lovens Forbud have idetmindste denne Nytte, om de end ellers overtrædes ved Bestikkelse og List.

Vi ville engang træde ind i dette, med Søjler prydede Huus; det er det smukkeste i den hele Gade, og denne Bronzedør med Hammeren af poleret Kobber fører os til Helvede. Anmeldt ved en særegen og aftalt Bankemaade, bliver man indladt i Huusgangen. Har man passeret denne, og veed man, med hvem man har at gjøre, saa bliver man henviist til en anden Bronzedør, der

er ligesaa hermetisk tillukket, som den første. I Middelpunktet af denne Dør, og i Mandshøjde er der anbragt en liden Aabning, hvorigjennem de indvendige Vogtere tage den Ankommende i Sigte, forinden de lukke op. Efterat ogsaa denne vanskelige Barrière er bleven aabnet og lukket igjen, kommer man til Trappen, som er oplyst med Gas og belagt med skjønne, tyrkiske Tepper. Er man kommen opad denne Trappe, saa seer man sig opholdt ved en tredie Dør, og først efterat man har denne og et fjerde Lukke, umiddelbart foran Indgangen til Spille-Salonen, i Ryggen, seer man sig hensat i den hemmelighedsfulde og glimrende Helligdom. Denne er et Værelse, indviet til Rouge et Noir; ved Siden findes Salonen til Roulette. Begge ere store Parallelogrammer, hvis Gardiner af rødt Damask, hvis Lamper og Girandoler, hvis Platfond, som af en Mesterhaand er malet i den nedgaaende Sols Farvespil, hvis talrige Spejle og Mahogni-Meubler vilde være en Ære for Overhusets rigeste og meest pragtelskende Pairs. Allevegne blendes Øjet af rudeformet slebne Crystaller, af kostbare Metaller og sjeldne Malerier. Paa Ottomanner, som ere betrukne med de fineste Stoffer, vugge sig Mænd og Damer af første Rang, Parlaments-Talere, Modefolk, Medlemmer af det indiske Compagnie, ja endog berømte Skribenter og Moralister. Ved affecteret Høflighed mod de Indtrædende, udmærke Mammonstjenestens Overpræster sig strax; det er Folk af ringe Herkomst, der saa temmelig kunne efterligne de højere Stænders Opførsel, men som dog, ved en uvilkaarlig slet Tone og et sælsomt Kragemaal, røbe deres Oprindelse og Haandtering. En heterogen Blanding af gamle, ruinerede Spillere, af bortjagede Jockeis, af bedragerske Kammertjenere, af Smuglere, af svigagtige Bankeroterer, af alleslags Mellemhandlere, af Agioteurer, som have ødelagt sig paa Børsen: allesammen skjulte i prægtige Klæder. De Fleste have deres Landsted, deres Maitresse, deres Vogne og Staldkarle. De berige sig ikke blot ved det, som Spillebordet indbringer dem, men deres Meubler, Dragter og Juveler, deres Næringsvejs Trophæer have de erholdt af ulykkelige Spillere til lave Priser. Nu skjælde man, saa meget man vil, paa den asturiske Guerillero eller den calabresiske Røver!

Ved Siden af disse Elendige er den spanske eller italienske Bandit en Dydshelt. Denne har dog Mod; han trodser Lovene, men han gjør den offentlig; han vover sit Liv, og angriber ofte en Fiende, som er ham overlegen i Styrke, Antal eller Vaaben; men hvor dybt maa man være sjunken, for at give sig af med denne fejge Plyndring, denne fareløse Udsuelse, dette ustraffede Røverie, som kun binder an med den blinde Svaghed! — Spillebordet staaer i Midten, og en uhyre Guldhob pirrer de Omstaaendes Begjærlighed. En af de Forenede giver Kaartene og sætter sig til Banken. En Anden, som fører en Art Rive, henter dermed Indretningens Gevinst, imedens atter Andre have det Hværv, at udbetale de Spillende det, de have vundet. Røde og sorte Jettons ere symmetrisk udlagte paa det grønne Teppe, foran Tailleuren ligge sex Spil Kaart, og Spillet begynder. — Jeg vil ikke indlade mig paa det Techniske af rouge et noir, men alene bemærke, at alle Chancer ere til Bankholderens Fordeel. Uden at tale om Croupierernes Færdighed og deres fuldkomne Bekjendtskab med alle Spillets Combinationer, begunstiges Røveriet allerede ved den Hurtighed, hvormed Partierne følge paa hinanden, og ved den halvdrukne Tilstand, hvori de fleste Tilstedeværende befinde sig, med Undtagelse af Entrepeneurerne selv. Croupieren er altid indviet i den Kunst, at slaae Volte, og at fremtrække hvilken Farve, han vil. For to Aar siden havde nogle unge Lords tabt over 50,000 Pund Sterling i Tærningspil; en af dem tog Tærningerne med sig, og — de vare falske. Det meest ødelæggende af alle Spil er Roulette, fordi det gaaer hurtigst. Den Urne, som staaer midt paa Bordet, er et umætteligt Svælg, som inden fem Minuter opsluger flere tusinde Pund Sterling. Hvilken uhyre Gevinst disse Helvedes-Herrer tilrane sig, kan beregnes af deres Udgivter. Fishmonger-Halls Club har en løbende Udgivt af 1000 Pund Sterling om Maaneden. Dens første Indretning kostede 40,000 Pd.; men inden tre Maaneder vare over 150,000 Pd. komne i dens Casse. Economie-Directeuren fik en Nytaarsgave af 500 Pd., og iblandt Tjenerne blev ligeledes uddeelt 1000 Pd. Inspecteurerne faae ugentlig 8 Pd., Croupiererne 6 Pd., Opsynsmændene i Sallonen 2 Pd., Dørvogterne

ligeledes 2 Pd. Desuden maa Natvægterne have deres Tribut, for at man kan være sikker om deres Beskyttelse og Velvillie; og Politie-Agenterne maae ogsaa betales, dersom man vil undgaae deres Eftersøgelser. En betydelig Sum, hvis Beløb vi dog ikke kunne angive, tilfalde endvidere visse Personer, som ere saa godt underrettede, at de betimelig kunne advare Helvedets Herrer om den Fare, som truer dem, naar Øvrighedspersoner faae det Indfald af aflægge dem et Besøg. Den Lov, som nylig gik igjennem i Parlamentet, og som bestemmer, at ikke blot Spillehusenes Ejere, men ogsaa deres Besøgere skulle dømmes til Trædemøllen, har gjort den sidste Udgivt endnu mere nødvendig; men takket være alle Forsigtighedsregler, Banquiererne og Spillerne drive deres Væsen ligesaa roligt, som før. Banker Constablen paa den første Dør til Helvede, saa er der Ingen, som svarer; Selskabet derinde pakke sig igjennem en hemmelig Dør, og forsvinder; Lamperne og Vorlysene slukkes, Spillehusets Material bliver borte, som ved et Tryllerie, og Øvrigheden finder, naar det omsider er lykkets dem, at aabne eller bryde de mangfoldige Barrierer, Intet uden Dødens Stilhed og et tykt Mørke. Der staaer den da, fuldkommen mystificeret.

Ha! Kom det an paa, at straffe nogle fattige Haandværkere, som paa en Søndags Aften kom sammen i en Taverne, for at spille et Partie Piquet eller Boston om nogle Skillinger, da vilde Justitien nok indbryde med Torden, og knuse disse strafskyldige Smaa; den vilde berøve Værten sit Patent, og bringe Delinqventerne i Fængsel! Derimod have vi, trods alle de truende Love, endnu ikke oplevet, at en eneste Gentleman er bleven sendt til Trædemøllen, fordi han har bortspillet eller vundet sit Gods i Fishmongers Hall.

(N. M.)

Le Comte for Politieretten i Paris.

Spilfægterier er vel ikke nogen Sjeldenhed i Rettergangen, men at en heel og ærværdig Ret, paa Embedsvegne, forlyster sig med Kortkunster,

hører til de usædvanlige Tilfælde. For nogen Tid siden stode tre Individer, Talbot, Carsuel og Siméon, mistænkte for Bedragerie i Ecartespil for Retten i Paris. Man havde opdaget, at de havde anskaffet sig længere og kortere Kaart, for saaledes under Spillet at kunne kjende sine Modstanderes. Talbot, den første Anklagede, beraabte sig paa den berømte Tusindkunstner Le Comtes Vidnesbyrd. Denne blev fremkaldt og spurgt, om det var muligt, at bedrage med saadanne Kort. „Ved alle Helgene," sagde Le Comte til den spørgende Præsident, „De spørger mig jo om vor Kunsts Abc! Der behøves ikke halvt saa meget for den, som forstaaer sin Metier." „For Exempel," blev han ved, „seer De her, mine Herrer, Ruder-Otte! Presto! Pas paa — den er forvandlet til Spader-Ti! Nu — til Kløver-Ni," og saaledes gik det videre indtil over hundrede saadanne Kunststykker. Præsidenten havde Møje med, at berolige Kunstneren, som henreves af Iver for sin Videnskab. Omsider aftraadte Le Comte. Neppe var dette dog skeet, saa rejste han sig igjen fra sin Vidnebænk, og sagde: „Om Forladelse, Hr. Præsident! Jeg har i deres Paasyn begaaet et uskyldigt Tyverie; Kortene ere komne i min Lomme, uden at jeg veed af det!" Og hermed tog han den neppe savnede Tallon ud af sin Kjolelomme. Retten loe og vedblev med Processen, hvis Resultat var en en ubetydelig Pengemulct.

(N. M.)

Conferentsraad Holten!

Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand;

helliget.

En almeen Skik, for Riig og Arm,
Naar Graven ham bedækker,
Da Skjalden griber i sin Barm,
Og Mindet om ham vækker.

Men jeg vil sjunge om en Mand
Som end i Livet stander.
Og jeg af Hjertet sige kan:
Min Sang ej Smiger blander.

Lyd frit mit Qvad, om Dannerø,
Og ton kun stolt om Hæder,
Ja sving Dig over blanke Søe,
Og rodfæst hvad jeg qvæder.
Thi Holten! om Dit ædle Navn,
En Hæderskrands jeg fletter.
For Fædreland Du virket Gavn;
Det Sandruhed beretter.

Dig selv Du hædret ved Din Færd,
Sat Virksomhed en Lære.
Og Kongen saae Dit høje Værd,
Udmærket Dig med Ære.
Dog hvo fortjener ogsaa meer,
At staae som adlet Danner!
Du som Velgjørenhed har kjær,
Og Trøst i Kummer blander.

Jeg taler ej af Andres Ord,
Erfaring selv mig tyded:
At Mildhed i Dit Hjerte boer,
At Hjælp Du Modgang yded.
Vel kan min Sang ej hæve Dig,
Saa højt som Tankegangen.
Du hædret staaer i Dannerig!
En Lovpriis er kun Sangen.

† † †.....

Indenlandske Efterretninger.

„Af uberegnelig Nytte vilde det være, om man havde et Huus, hvor de Bedre blandt de løsladte Fanger i de første 14 Dage eller tre Uger kunde have Ophold indtil de paa andre

Maader forsørgedes. I England, hvor den offentlige Velgjørenhed har rejst sig de herligste Mindesmærker, findes flere lignende Anstalter. Men ogsaa i det Smaae kan den Enkelte her virke til det samme Maal, og jeg kan ikke (siger Hr. Pastor Visby) undlade paa det kraftigste at opfordre dertil, idet jeg frimodigen paastaaer, saalænge Frelsers Arbejdshuus er, hvad det nu er og maae være, er det en Velgjerning at bidrage til at den løsladte Fange ikke skal nødes at søge Tilflugt der. Det er naturligt at de, hvem det paaligger at vaage over den offentlige Sikkerhed ikke kunde overlade en løsladt Forbryder, der ikke har noget at ernære sig med, til sig selv, og det er aldeles i sin Orden, at i han saa Fald bliver bragt til et Sted, hvor han er Opsigt undergiven; men den Forbryder, som har afsonet sin Brøde, er ikke længere Forbryder; han kan vel ikke fordre Hjelp, men naar man i en vis Henseende nøder ham til at modtage den, saa var det vistnok ønskeligt, at Hjelpen var saaledes, at han kunde føle Drift til at modtage den. Er det en Sandhed, hvad Mangfoldige af hine Ulykkelige have forsikret mig, at de i Frelserens Arbejdshuus — der desværre maaskee snarere kunde hede Fordærverens Arbejdshuus, efterdi flere uhældigt sammenstødende Omstændigheder der synes at arbejde paa at fordærve Menneskene — i timelig Henseende aldeles ikke have det bedre end før deres Løsladelse, og at dette er en nødvendig Følge af Mangel paa Midler til at organisere en mere hensigtssvarende Indretning, saa vil vist nok det offentlige selv være enhver Borger takskyldig som antager sig En af hine Ulykkelige." (Af Hr. Past. Visby's Tidsskrift: „For practisk Christendom." Nr. 5.

Blandede Efterretninger.

Engelsk Colonisation i Afrika. Paa en sørgelig Maade er den offentlige Opmærksomhed bleven henvendt til det mislykkede Forsøg, at anlægge en engelsk Koloni paa Fernando Po i Afrika, i Anledning af de Efterretninger, som

nyelig ere hidkomne angaaende den Expeditions Skjebne, der udsendtes til hiin Øe, under Oberst Nicholls Kommando, som skulde være den ny Kolonies Guvernør. Af 40 Matroser, der vare ombord paa det Kongl. Skib Eden, ere 31 døde; om Guvernøren, som har været meget syg, er død, vides endnu ikke med Vished; baade Officererne og Skibslægerne havde faaet meget farlige Recidiver, der truede med Døden. Hvor fordeelagtige disse Kolonier i Afrika end kunne være for den brittiske Handel, saa er dog Klimatet saa ødelæggende for en Europæers Helbred, at det er umueligt, at haandhæve deres Besiddelse, uden at opoffre Menneskers Liv; Regjeringen vil vist ikke tilstede, at et saadant Offer herefter skal bringes Handelsinteressen. Alle Forsøg til Koloni-Anlæg i Afrika have været ligesaa ulykkelige som hiint, men intet i højere Grad, og intet, der saa overtydende beviser Umueligheden af et heldigt Udfald, som det Forsøg, der for ikke længe siden skeete med den afdøde Søkapitain Beaver, en meget værdig Mand, der, om ellers nogen, var skikket til at bestyre et saadant Foretagende. Han havde faaet det Hverv at anlægge en Koloni paa Bulama, en Øe ved Mundingen af Grandefloden, og kom derhen med 300 Kolonister, alle fuldkommen sunde. Men inden føje Tid var dette Antal formindsket til 28, og tre Uger derefter skrev han i sin Dagbog, der efter hans Død er bleven trykt: „Siden denne Maaneds Begyndelse have vi af nitten Mænd, fire Qvinder og fem Børn, begravet ni Mænd, tre Qvinder og eet Barn, altsaa paa to nær, Halvdelen af hele Kolonien." Ikke længe derefter vare kun fire i Live, af hvilke ingen, uden Kapit. Beaver, som dog adskillige Gange havde været dødsyg, var i Stand til at arbejde. Denne Skildring maa vel afskrække den Modigste fra et saadant Foretagende. Kapt. Beaver kom tilbage til Engeland med een Mand, der var den eneste Overblevne af hine 300 Kolonister. Saaledes endtes ogsaa dette tidligere Forsøg til et Kolonianlæg paa en af Afrikas Øer, hvis Klima er aldeles liigt det paa Fernando Po, hvorfra man nylig har faaet saa sørgelige Efterretninger. — Kapit. Beaver har i sin Dagbog bemærket, at de europæiske Heste ligesaa lidet kunne taale Klimatet i det vestlige Afrika, som de afrikanske Abekatte i det nordligste Europa.

Den 27de forrige Maaned blev i Harlem født et Barn med tre Hoveder. Det fik i Daaben Navnet Peter Paul Johan. (J. A.)

En Tydsker ved Navn Butterkohl havde forfærdiget et Kunststykke, forestillende Russernes Overgang over Balkanbjergene, og havde sendt det til General Diebitsch med den Bøn, at det maatte behage Hs. Excellence at den lille Søn han havde ivente, torde bære Hs. Excellences Navn og Hædersnavn. Generalen svarede ej alene i de artigste Udtryk, men opgav tillige en Person, som skulde staae Fader i hans Sted. Barnet er nu født og har faaet Navnet Caspar Butterkohl Diebitsch-Sabalkansky.

Kjøbenhavns Børs, d. 5 Februar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	151½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97½	98 Rbd. Sedl.
Dito Dito	93½	93¾ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65½	65¾ Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	74½	75 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 12.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 9 Februar 1830.

Missionen paa Otaheiti og Sandwichs-Øerne.

(Af Otto von Kotzebues Reise omkring Jorden i Aarene 1823-26.)

Et nyt Beviis paa, at Ingen bør troes, naar han vidner i sin egen Sag, leverer Otto von Kotzebues Beretning om Missionen paa Sydsøe-Øerne, sammenlignet med Missionairernes egne Fortællinger derom, saaledes som de findes trykte og udbredte i adskillige Kirketidender og Religionsblade. Saaledes fortælle Missionairerne Tyrman og Bennet fra Otaheiti i Algemeine Kirchen-Zeitung 1826, Nr. 58, S. 479: „at Otaheitierne ikke kunne blive trætte af at sammenligne deres nuværende Tilstand med deres forrige, og at takke Gud for den lykkelige Forandring.“ Otto von Kotzebue indrømmer, at de ere mindre tilbøielige til Tyveri og Letfærdighed, end fordum; men paastaaet, at dette ogsaa er den eneste Fordeel, som de har havt af deres Overgang til Kristendommen, og at de har maattet tilkjøbe sig den med mangfoldige nye Andre. Vi ville uddrage nogle Steder af hans Skrivt, for at vise, hvorledes Kristendommen er bleven udbredt i disse engang saa lykkelige Øer, og hvorledes de kristne Missionairer benytte og udøve deres Magt over de Omvendte.

Om Maaden, hvorpaa Kristendommen blev udbredt paa Otaheiti, skriver han saaledes: „I Aaret 1797 lykkedes det enkelte engelske Missionairer, at vinde Kongen Tajo for Kristendommen. De offentlige Helligdomme, og Alt, hvad der kunde minde om de gamle Guder, blev ødelagt og forstyrret. Hvo, der ei strax vilde tro, blev myrdet. Med Omvendelsesiveren havde et sandt Blod-Raseri bemægtiget sig de fordum saa bløde Gemytter. Der flød Strømme af Blod. Hele Stammer udryddedes. Eengang talte Øen — efter Forsters maaskee noget overdrevne Beregning — 130,000 Mennesker; nu angive Missionairerne selv dens Folkemængde til 5-6000. Med Levningerne af sit Folk drog Kong Tajo ud for at paatvinge Naboøerne den nye Religion. Med flere var det allerede lykkedes ham, da den unge Helt Pomara optraadte imod ham. Nu tabte han den ene Ø efter den anden, kom tilsidst selv i sin Fjendes Vold og blev offret til de fortørnede Guder. Pomara underkastede sig nu alle Selskabsøerne, opslog sin Residence paa Otaheiti, lod imidlertid Kristendommen være uanfægtet, og gik omsider selv over til den. Han døde i sine bedste Aar, som en Følge af Drukkenskab. Uagtet han selv erkjendte det Skadelige heri, og stundom i sin berusede Tilstand selv udraabte: „o Konge! idag kunde Dine Svin bedre regjere, end Du!“ kunde han dog ikke bekæmpe denne Lidenskab, og blev et Offer derfor. Da hans Søn kun var et 4aarigt Barn, bemægtigede

Missionairerne sig strax Herredømmet, lod en Konstitution smedde, hvorved de selv bleve Folkets Præster og Regentere, og udvalgte, eller lod udvælge en Formynder, der fandt det meget beqvemt kun at være Missionairernes Organ. Ved Kroningsfesten, som jeg ikke kunde oppebie, men om hvilken man meddeelte mig den foreløbige Underretning, var det bestemt, at Kongen skulde aflægge Eed, ikke paa Konstitutionen, men paa Bibelen, som paa den Lov, efter hvilken han vilde regjere. Herved havde Missionairerne rimeligviis den snilde Betænkning, som Bibelens Fortolkere, at kunne give alle deres Paastande og Fordringer Kraft ved at minde ham om hans Kroningseed."

Om Forandringen i Folkets Character og Levemaade beretter Kotzebue endvidere: „Dets fordums frydelige Livlighed og beundringsværdige Industri er aldeles qvalt ved uafladelig Beden. Kun Enkelte forfærdige endnu det bekjendte papiragtige Tøi, flætte Maatter og dyrke nogle faa Rodværter. De Fleste forlade sig paa de vildtvoxende, og for en saa ringe Befolkning mere end tilstrækkelige, Brødfrugttræer. For civiliserede Nationers Industri ere de ligeledes utilgjængelige. Fløiten, som forhen kal[illegible] Folket til Dands og Glæde, er forstummet. Ingen Dands, ingen Fægtning, ingen Lystighed maae mere finde Sted; enhver Glæde er bleven gjort til Forbrydelse. Selv paa Legemerne synes den forandrede Religion at have havt Indflydelse: de forhen saa skjønne Otaheitier ere nu tykke, fede og uformelige; thi de bestille intet Andet, end spise, drikke og bede."

Om Missionairerne selv og den offentlige Gudstjeneste fortæller Kotzebue følgende: „Enhver Missionair har et Stykke Land, som de Indfødte dyrke for ham, og der giver ham en overflødig Underholdning; desforuden af det londonske Missions-Selskab en aarlig Løn af 50 Pd. Sterling (200 Specier). Dagen efter vor Ankomst til Den feirede Folket sin Søndag. Vi undredes, da vi ikke saae nogen af de Indfødte, der Dagen i Forveien talrigen havde besøgt os; overalt herskede Dødens Stilhed. Endelig erfoer vi af en tilbagevendende russisk Baad, at Indbyggerne idag ikke maatte forlade deres Boliger, hvori vore Folk havde fundet dem liggende paa

Maven og høit hylende læse i Bibelen. Jeg gik nu selv i Land, besøgte Missionairen Wilson og fulgte med ham i Kirken. Den var propfuld: Mændene sad ved den ene, Fruentimmerne ved den anden Side. Der herskede høitidelig Stilhed, men jeg kunde dog neppe afholde mig fra at smile, ved at see, hvor forunderligt baade Mænd og Qvinder havde pyntet sig med europæiske Flitter, ja selv med europæiske Laser. Da Wilson stod paa Prækestolen, bøiede han først sit Hoved og bedækkede Ansigtet med den oplukkede Bibel, idet han bad en stille Bøn. Hele Menigheden efterlignede dette, man brugte istedetfor Bibelen en Psalmebog dertil. Derpaa istemmedes en Choral, som ikke kunde gaae slettere; Wilson forelæste nogle Kapitler af Bibelen, hvorunder man 2 Gange knælede; derpaa fulgte endnu en Psalme. Jeg maatte græde, naar jeg tænkte paa, at det Folk, som stod i døsig Taushed, og hørte, hvad maaskee hverken de selv eller Missionairerne forstode, var det samme, der af tidligere Reisende var bleven skildret som saa muntert og livligt. En andengang fortalte Wilson mig, hvor vanskeligt det i Begyndelsen havde faldet ham, at omvende Otaheitierne. De vilde aldeles ikke indrømme, at hans Tro var bedre, end deres, og da han talede om de Mirakler, hvorved den Lære, han forkyndte, var bleven stadfæstet, opfordrede de ogsaa ham til at helbrede Krøblinge og opvække Døde. Da han naturligviis ikke kunde dette, loe de ham ud. Han fik derfor i mange Aar ikke en eneste Tilhænger. Men da Overtalelse ikke vilde frugte, anvendte man Magt, og dette gik bedre. Da Dronningen engang besøgte mig paa Skibet, spurgte hun mig, om jeg ogsaa var en Kristen, og hvor tidt jeg bedede. Da jeg svarede, at Kristendommen lærte os, at vi engang vilde blive dømte, ikke efter Antallet af vore Bønner, men efter Antallet af vore gode Gjerninger, afbrød hun strax Samtalen; thi dette Svar har formodentlig lugtet Hendes Majestæt af Kjætteri. Paafaldende var den Mangel paa Ærbødighed, hvormed man behandlede den kongelige Familie, medens Alting slavisk bøiede sig for Missionairerne."

Om Underviisningsanstalterne fortæller Kotzebue: „Jeg besøgte engang en Skole. Underviisningen begyndte med en Psalme; derpaa

læste en Otaheitier et Stykke af Bibelen; derpaa igjen en Psalme; derpaa knælede alle og fremsagde en lang Bøn. Heri bestaaer hele Underviisningen. Lidt Læsning og Skrivning lære Børnene af Forældrene. Hvad som er herover er af det Onde, hedder det. Missionairernes Politik lærer, at det er lettere at regjere over Uvidende, end over Oplyste. Derfor er Hovedsummen af deres Fordringer til Folket: Beed og adlyd! For paa eengang at vænne dem til begge Dele, lader man dem prygle til Bønnen. En udtrykkelig dertil ansat Betjent gaaer omkring med en tynd Bambusstok, og driver Folkene til de bestemte Tider i Kirken og i Bedehuset."

Om Kristendommen paa Sandwichs-Oerne lyder Beretningen kun lidet gunstigere: „I Aaret 1820 kom nogle nordamerikanske Missionairer til Oerne. Den øverste Minister, Karemolu, udvirkede dem hos Kongen, Tameamea II, Tilladelse til at prædike Kristendommen. De vandt Kongen, hans Familie og de fornemste Oboere for den nye Religion og banede sig derved Vei ogsaa til Mængdens Hjerter. Imidlertid ulmede Utilfredsheden i Stilhed, og Kongen fandt det raadeligst i 1824 at begive sig tilligemed sin Gemalinde til Engeland, efterat have overgivet Regjeringen til Karamolu og sin Stedmoder Kahumanna. Til denne Tid ankom jeg just til Oen. Ved mit Besøg hos Enkedronningen Nomahanna fandt jeg Trappen fuld af Børn, Voxne, ja selv gamle Folk, som under Nomahannas Veiledning øvede sig i at læse og skrive. Selv Gouverneuren Chinau havde en A-B-C-Bog i Haanden. Nogle graahærdede Hofmænd vare formodentlig komne for et Syns Skyld; thi de holdt deres A-B-C-Bøger bagvendt og anstillede sig dog, som om de ivrigt studerede deri. Imidlertid fandt jeg ved dette mit første Besøg paa Sandwichs-Oerne, at Missionairernes Indflydelse her endnu langtfra ikke var saa stærk, som paa Otaheiti. Nomahanna erklærede, „at hun kun havde antaget Kristendommen, fordi hun saae, at Europæerne og Amerikanerne, der vare hendes Landsmænd saa overlegne i Kunster og Videnskaber, havde denne Religion." Hun tilføiede, at hvis hun bemærkede, at denne Religiøn ikke duede for Folket, vilde hun antage en anden. Ved mit

andet Besøg paa Oerne i September 1825 fandt jeg Alting meget forandret. Tameamea og hans Dronning vare døde i Engeland: Kahumanna havde bemægtiget sig Formynderskabet over den 13aarige Thronarving: og hun lod sig igjen ganske lede af Missionairen Bengham. Religionen og den strængeste Kirkedisciplin drives nu med Iver. Der er intet Huus og ingen Hytte, hvori der jo bedes uendelig meget. Selv de Fremmede, som komme hertil for Handelens Skyld, maae antage et fromtladende Væsen, hvis de ville kunne drive deres Forretninger. At synge er en Forbrydelse, og den, som dandser, skal ikke haabe at finde Barmhjertighed. Om Søndagen tør der ei engang gjøres Ild paa. Nogle af det kongelige Følge, som vendte tilbage fra Engeland, ymtede vel om, at man i Engeland ikke kjendte saadan Tvang; men forgjæves; Kahumanna og Bengham taale ingen Modsigelse, og da de have Magt til at lade Halsen dreie om paa de Gjenstridige, kan man vel indsee, at deres Mening maa gaae igjennem. Kort før vor Ankomst var den Befaling udkommen, at alle Landbeboere skulde bringe deres Børn til Hanaruro, — en Havn i Nærheden af Hovedstaden — for der at undervises i Læsning og Skrivning. De vare saare utilfredse dermed, men vovede dog ikke at knurre. Da vi ankom, fandt vi mange fattige Familier bivouakere paa Gaderne med A-B-C-Bogen i Hænderne. Naar de kunne læse, plager man dem med at lære Bibelsteder udenad. Man tvinger dem til Skinhellighed og Hykleri. Enhver, som ikke vil lære at læse, tilraaber Dronningen: „Gaae hen og drukne Dig!" hvilken despotiske Befaling øieblikkeligen maa adlydes. Da Folket anseer Bengham som Kilden til sin Ulykke, antændte de en Nat hans Kirke, men Branden blev snart slukket."

Hermed ville vi slutte Kotzebues Beretninger. Lad ham selv forsvare dem imod deres Vrede, som han ved disse Meddelelser kun har gjort en slet Tjeneste. Men vi vide dog nu, hvad vi have at dømme om Missionairberetningerne, og takke ham derfor. Paafaldende er iøvrigt de her omtalte Oers Lighed med Jesuiter-Missionerne i Paraguay. Ligesaa sank paa Marianeøerne Befolkningen fra 44,000 til 1,738, allene ved Kri-

stendommens Indførelse. I **Kalifornien** fange de spanske Dragoner de Vilde med Snarer, som de kaste dem over Hovedet, døbe dem derpaa uden Videre, drive dem med Stokkeprygl i Messen, og lade dem de øvrige sex Dage arbeide i deres Ansigts Sved for deres Omvendere og Undertrykkere. Allerede er Befolkningen formindsket ⅔ Dele, og de Kristne mere frygtede, end Ulvene i Skoven. Kapitain Kotzebue besøgte ogsaa den russiske Koloni paa det sidstnævnte Sted, og siger i den Anledning: „Den græsk-russiske Religion paanøder sig Ingen: den kjender ikke til Fanatisme: den overlader det til Menneskenes egen Overbeviisning, om de ville forene sig med dem eller ikke. Hvor gandske anderledes derimod gaae ikke de **katholske Munke** og de **protestantiske Missionairer** til Værks!" Men lykkeligviis ere de protestantiske Missionairer, hvorom her tales, og som Kotzebue havde havt Leilighed til at lære at kjende, kun Protestanter af Navn; i Sind og Grundsætning ere de ægte Katholiker, værdige Disciple af dem, som i Paraguay stiftede Jesuiter-Riget, og maaskee tragtende efter at grunde et lignende i deres Missioner. Som Gud naadelig forbyde!

Therese Aubert.

(Sluttet. See forrige Nr.)

Var ikke dette Optrin afgjørende for de Elskendes Skjebne, saa havde vi heller ikke fortalt det, for den usigelige Jammers Skyld, ligesom vi og forbigaae mange af de følgende. Adolf vaagede Natten over hos sin Elskte, Feberen ophørte ikke; Faren blev afgjørende; da Dagen frembrød, spurgte hun ham, om det var lyst; — han kunde neppe svare hende for Smerte. „Jeg har," sagde hun, „havt en besynderlig Drøm; jeg veed nok, Du troer ej paa Drømme; ikke sandt? — Tænk engang! jeg drømte, jeg var ligesom dengang, Du først saae mig. Jeg var indbuden med Henriette til en skjøn Fest, og vi havde to Officerer med os. Mig syntes det var en Bryllupshøjtid, og

Du den ene Officier. Jeg saae med Forundring det krigerske, frygtelige Udtryk, Dit Ansigt havde antaget, uden dog at tabe den Blidhed, formedelst hvilken Du blev mig kjær. Dit Blik var endnu saa ømt, Dit Smil saa blufærdigt! Jeg frydede mig over at kalde et saa reent, stolt Hjerte mit. Den anden Officier maatte være Mondyon. Han lignede det Billede, Du har udkastet af ham; munter, overgivende, surseende, heftig, men vel værd at være elsket af min Adolf. Vi vare overdrevent lystige, som arme unge Mennesker, der holde sig for lykkelige, der indbilde sig, at Lykke kan være varig. Med Et saae jeg paa Henriette, fordi hun sang. Hvor forskrækkedes jeg, da jeg saae hende bleg, syg og højst sørgeligen paaklædt. O, Gud! havde Du seet hende saaledes! Greben af Skræk vendte jeg mig til Eder, og da havde Du og Mondyon stive, ubevægelige, udslukte Øjne. — — I saae ud som Gibsbilleder, der saa frygteligen paaminde om det Liv, der fattes dem. I vare heller ikke mere levende; thi Du saae ikke paa mig, eller syntes dog ikke at see mig; og det saae forskrækkeligt ud; thi Eders Hoveder syntes ej mere at høre til Eders Legemer, og sadde og kun faste derved, formedelst en synderlig rød Stribe."

Efterat Therese havde fortalt mig denne græsselige Phantasi med megen Sindsbevægelse, taug hun i den største Udmattelse. Hun havde forlangt en Præst — jeg ønskede, at hun underholdt sig med en Mand, der kunde meddele hende den Kraft, som ene kunde give hende Trøst. En Bevægelse uden for Døren sagde mig, at han var kommen. Jeg meldte Therese det, og gik ham imøde. Præsten sneg sig, uden at see paa mig, forbi mig. Det var en lille Mand med Hverdagstræk, paa, i det højeste, sex og tredive Aar; alligevel var hans Haar allerede tyndt og bleget; hans Ansigt havde et synderligen smertefuldt Udtryk — der talte Mod af ham, men hvilket Kummer nu snart havde fortæret, Taalmod, der maa bukke under for daglige Lidelsers Byrde, Legemskraft, men som nu svigter, Aandens Opofrelse, der endnu kun et Øjeblik holder sig opreist, styrket ved Enthusiasme for Dyden, eller den Troens Kraft, hvilken man nu kalder Fanatisme. — Han gik rokkende og holdende sig ved Panellisten; thi han var træt, syg, og lod sig allerede længe ej see paa beboede Ste-

der, uden for at forrette sine Embedspligter. Hans Dragt forkyndte ikke hans forfulgte Kirkes Præstedom; den var sammensat af fremmede Dele; saa man kunde see, den ikke var gjort til ham, at den var en Gave af Goddædighed. Jeg forlod Værelset og blev ved Døren. Jeg hørte kun en forvirret Mumlen; men den var mig velgjørende; den beviste mig dog, at to Mennesker levede derinde. Endeligen kom Præsten ud; han tørrede sine Taarer, gjorde nogle Skridt, stod derpaa stille og raabte: „Antoinette!" Jeg traadte hen til ham. „Therese længes efter dem," sagde han, i det han, med faste Blik, saae sørgmodigt og alvorligt paa mig. Lidt efter lidt blev dette Blik klarere, endeligen nærmede han sig muntert, trykkede min Haand imellem begge sine, og gav mig Velsignelsen. Alle Omstaaende saae paa ham med Forundring; jeg alene forstod ham. Jeg gjettede, at Haandtrykket og Velsignelsen af den hellige Mand kun skulde være et Tegn paa Gjensynet i en anden Verden, hvor man ventede os Begge. Med afmaalte Skridt traadte jeg ind i Thereses Kammer, troede at finde hende vaagen, og undrede mig over hendes Ubevægelighed. Pludseligen foer hun sammen, hendes Hoved faldt ganske paa mit — jeg veed ej hvad jeg dette Øjeblik tænkte, jeg gjorde mig ikke Regnskab derfor, jeg følte kun, at hun tog i mit Haar med sine Tænder, og i samme Øjeblik blev mit Hjerte iiskoldt, Blodet styrknede i mine Aarer. Da jeg atter kom til mig selv, befandt jeg mig paa min Seng; jeg følte min Tilværelse ene legemlig; en følelig Smerte i mit Hoved, der hvor jeg for et Øjeblik siden havde følt Thereses Tænder, bevægede mig til at fare derover med Haanden; jeg følte mine Haar paa det Sted afskaarne. Therese var død.

Jeg havde aldrig beredet mit Sind paa denne Skjebne; den var aldrig kommen mig i Tanker. Jeg var bange for at leve, men end mere bange for at være rolig. Jeg stod op, greb det røde Klæde, der indeholdt min Vendee-Klædning, hængte det paa Armen, som dengang jeg kom til Sancy, og gik med faste Skridt imod Husdøren. Jeg maatte forbi Thereses Dør, der stødte tæt til den; den stod halvt aaben; mange Mennesker græde og bade trindt om hende, og derinde var kun lidet oplyst. Min første Tanke indgav mig, at gaae ind og der at døe; men dette Vanvid varede kun et Øjeblik. En Yngling, der i sex Maaneder havde, i Qvindeklædning, været skjult i Thereses Huus kunde skade hendes ubesmittede Rygte, og denne Ynglings Navn, naar man holdt ham for en Fredløs, styrte hendes Familie i Fordærvelse. — Desuden maatte Selvmord, hvorpaa jeg endnu slet ikke havde tænkt, være en stor Forbrydelse for Gud: og det kunde jo berøve mig min eneste Lykke, som er blivende for Christne, — Gjenforeningen med elskte Væsener i en bedre Verden. Medens jeg anstillede disse Betragtninger, havde jeg naaet den sidste Dør paa Forpagtergaarden; Skrig og Veklage løde bag efter mig. En stærk Stemme lød i mit Øre: „Snart, snart! Evig — evig!" Og naar jeg spurgte den, om den ikke bedrog mig, svarede den med højt Raab, som i Vrede. Det lignede begyndende Vanvid, og jeg bad, at dette maatte være uden Ende, for stedse at befrie mig fra Erindringen om Fremtiden.

Solen dalede; jeg steg op ad Bjergstien, og da jeg havde naaet Toppen, var det ej mere lyst nok til at kjende Huset. Dets fire hvide Skorstene viste sig endnu paa den mørknende Himmel, som Støtterne ved et Gravminde. Jeg vendte mig til den Side, hvor dette Syn blev mig tydeligt, og søgte en lang Klippeforhøjning, hvilken jeg ofte havde seet, der løb langs med en Afgrund. Der lagde jeg mig ned, med Øjnene vendte mod det Sted, hvor Thereses døde Legeme hvilede, og bad Gud, med levende Inderlighed, at han vilde sænke mig i Afgrunden medens jeg slumrede. Men jeg græd ikke. Jeg havde ikke sovet i nogle Nætter, mine Sandser bukkede under for Matheden, Søvnen bemægtigede sig mig; men den bragte mig ikke Qvægelse! — En Hær gyselige Billeder, ahnelsesfulde Phantasier omsvævede mig. Hvis Forsynet forunder de Fordømte Frist, saa maa denne være saaledes beskaffen. Undertiden indbildte jeg mig end, Man havde hos Therese taget feil om Dødens Kjendetegn, hun levede endnu, men rigtigt nok syg, døende. — Jeg anstrængte mig for at staae op, at ile til hende — naar jeg da endeligen var hos hende, tog den skrækkelige Sandhed atter Plads i mit Hjerte. Jeg hørte, i Søvnens Bedøvelse, mit eget Skrig. Dog, blytung sank atter Søvnen ned over mig, og betog

mig Kraft til at føle min Lidelse. Kort derpaa droge Lyn sig over mine Øjenlaage; jeg troede at høre Tordenens Rullen, og saae Therese, der steg op paa flammende Vinger. Men hun vendte sig bort fra mig; og jeg vaagnede over den smertefulde Tone, hvormed jeg raabte efter hende. Endeligen gjengav den opstigende Soel den fuldkomne Bevidsthed. Jeg satte mig oprejst, og saae henimod Sancy. Efter en Time bemærkede jeg Bevægelser trindt om Huset, jeg saae Mænd, der bare en Byrde, med tunge Skridt at træde ud af Husdøren. — Nu stod jeg op, overbeviist om, at Alt var forbi. Jeg skjulte mig i den tykke Skov, lagde min Antoinette-Dragt af, og klædede mig atter i min Uniform. Enhver Vej var mig den rette; saaledes gik jeg et Par Timer frem ad den første, jeg havde faaet Øje paa, mødte Ingen, eller blev betragtet med Forundring. Endeligen naaede jeg en Stad, hvis Navn jeg ikke veed; Soldater grebe mig, Fængslet imodtog mig, — dette skete for otte Dage siden, og — i Morgen vorder jeg henrettet.

Samfundet til den danske Literaturs Fremme.

Tirsdagen d. 2 Febr. sidstl. blev en Generalforsamling holdt. Samfundets Formand, Hs. Excellence Hr. Overkammerherre v. Hauch, Ridder af Elephanten, Storkors af Dbrog, Dbm. etc. etc. aabnede Mødet, og indledede Forhandlingerne ved en kort Tale, der tolkede de Følelser Enhver besjeles af paa vor elskede Konges høje Fødselsdag, den Dag paa hvilken Samfundet var grundlagt. Hs. Excellence overdrog derefter Samfundets Sekretær, Etatsraad Thaarup, at oplæse den Udsigt over Samfundets Virksomhed og Fremskridt m. M., som ifølge dets Love skulde foredrages. Her meddeles den.

„Samfundet er fremgaaet i det tilbagelagte Aar og har virket efter dets Evner; og de Lejligheder der have tilbudt sig.

Af Prisafhandlingen over Opgaven: „Hvorledes har af det fælles Modersprog, det islandske,

Skriftsproget uddannet sig i de tre nordiske Riger" er 1ste Deel trykt. Prisvinderen Hr. Petersen er til Bidrag til Trykningen udbetalt 100 Rbd. Sedler; men man forbeholdt sig derfor at modtage 20 Exemplarer til Disposition, nemlig i det Øjemed at fordele dem til de bestaaende offentlige Provindsialbiblintheker. Man sendte ogsaa et Exemplar af Skriftet, tilligemed et Exemplar af den Nyerupske Udgave af Peder Lolles Ordsprog m. M. til det kongl. norske Videnskabers Selskab i Tronhjem. Man yttrede: „at Samfundet i den korte Tid af dets Tilværelse allerede har virket Noget, og har Udsigter til at virke mere for sit Øjemed, som det med Grund kan antage ogsaa har Interesse for det kongl. norske Vid. Selskab. Deels denne Synspunkt, deels fordi mange af Samfundets Medlemmer have den Ære at være tillige Medlemmer af hint kongl. Selskab, foranlediger det til at tilbyde ved literarisk Forbindelse den velvilligste Tjeneste, som det maatte være istand til at yde." Man har modtaget Svar af 2 Jan. d. A. fra Directionen for Selskabet, hvori Samfundet takkes for den viste Opmærksomhed, og ønskes at „dets Virksomhed maatte krones med alt det Held, som dets interessante Formaal saa vel fortjener"; — samt „at der maatte gives det kongl. norske Vid. Selskab Anledning til at medvirke til hint Maal."

Fra Direktionerne for de i Danmark værende Provindsial Selskaber har man modtaget Skrivelser med Taksigelser for de sendte Exemplarer. —

Over den af Samfundet udsatte Prisopgave: „En raisonneret Udsigt over Literaturens Tilvært under de tre Konger Frederik d. 5te, Christian d. 7de og Frederik 6te" vare ingen Afhandlinger indkomne. Prisopgaven er bleven fornyet; og derhos er en ny Prisopgave udsat; nemlig: „En systematisk Udvikling af de gamle Nordboers Forestillingsmaade om den dem bekjendte Verden fra de ældste Tider af indtil Udgangen af det trettende Aarhundrede."

Bekjendtgjørelser herom ere under 17 Dec. f. A. udbredte ved Indrykkelse i Dagen No. 302 Statstidenden No. 204, Skilderiet f. A. No. 102, Literatur Tid. d. A. No. 1.

Selskabet beklager Tabet af nogle ved Døden det berøvede Medlemmer; nemlig i alt 7. Blandt

dem nævne vi først; 1. den udmærkede Literator Profess. R. Nyerup R. af Dannebr.; som var iblandt dette Samfunds første Medlemmer, No. 14 i Stamregisteret; Med Nidkjerhed var han Medlem af den første interimistiske Bestyrelse; og deeltog i Forfattelsen af Lovene og Samfundets Organisation; ligesom han og udarbejdede Programmet der ledsagede den i Anledning af den høje Formælingsfest d. 1 Nov. 1828 udsatte Prisopgave. — 2. Cancellieraad T. Müller; ogsaa et af de første Medlemmer, No. 8 i Stamregistret; Medlem, fra Begyndelsen af, i Bestyrelsen og Selskabets Kasserer. Død 7 Sept. — 3. Cancellieraad Schoubo; død 19 April; — 4. Lieut. og Bogtrykker Popp, død i April. — 5. Etatsraad Weinwich, En af de første Medlemmer i Samfundet, No. 6 i Stamregistret; Repræsentant fra Apr. 1827 til sin Død 2 Maj 1829. — 6. Etatsr. og Notarius Publicus G. H. Olsen d. 9 Maj; ogsaa et af de første Medlemmer af Samfundet No. 55 i Stamregistret; i to Aar Medlem af Bestyrelsen. — 7. Pastor Göricke; død i Juni.

Ved Udmeldelse og Restancer ifølge Lovenes § 2 a ere i alt 5 Medlemmer tabte. — I Aarets Løb ere 15 nye indkomne. Antallet af Selskabets ordentlige Medlemmer er nu 137.

Efter det aflagte Regnskab for Aaret 1829 har Samfundets Indtægter og Udgifter været følgende:

	rede Sølv. Rbd.	Sk.	S. o. T. Rbd.	Sk.
1. Fra det Classenske Fideikommis . . .	100	=		
2. Contingenter af Samfundets ordentlige Medlemmer; og Restancer fra foregaaende Aar .	4	=	486	=
3. Et Aars Renter af kongl. Obligationer, af Beløb 400 Rbd.	16	=		
4. Renter fra Sparekassen, af hvad der er indsat	12	65	4	47
	132	65	490	47

Dertil er Beholdning fra 1828, deels contant i Kassen deels i kongl. Obligationer og i Sparekassen	675	80	169	46
Er	808	49	659	93

Udgiften har været.

1. Budet, Løn . . .			30	
2. For Incassation af Contingenter og Restancer			28	22
3. Smaa Udgifter til Lys ved Repræsentantmøder, Værelsers Opvarming, Papir og Contoir-Nødvendigheder, Porto etc. etc.			39	56
4. Den udsatte Pris for Besvarelsen af Spørgsmaalet: hvorledes har af det fælles Modersprog, det islandske, Skiftsproget uddannet sig i de tre nordiske Riger, udbetalt med	100			
5. Til Trykningen af 1ste Bind af Prisafhandlingen			100	
Er	100		197	78
Lignet med Indtægten bliver Beholdningen .	708	49	462	15
Balance	808	49	659	93

Beholdningen bestaaer i

1. Kongelige Obligationer	400			
2. i Sparekassen indsat	283	59	202	47
3. i afdøde Cancellieraad Müllers Bo tilgode, som for Skifteretten er anmeldt	25	=	150	2
4. Contant hos Kassereren			109	62
	708	49	461	15

Efter Samfundets Love § 21 skal en Fierdedeel af Samfundets fulde aarlige Indtægter være bestemt til at oplægges til et fast Fond.

Beløbet var:

	rede Sølv. Rbd.	Sk.	Sedler. Rbd.	Sk.
For 1827	38	48	140	=
— 1828	42	44	134	22
— 1829	33	16	122	60
I alt	114	12	396	88

som ere indberegnede i den fornævnte Beholdning.

Af Direktionen for Kjøbenhavns Brandforsikrings Societet har Samfundet velvilligen været overladt Lokale til Generalforsamlingen; og af Enigheds Selskabet paa lige Maade Lokale til Repræsentant-Forsamlinger; saa at Udgifter i denne Henseende have været sparede.

Til Regnskabets Revision ere udnævnte Hhrr. Cancellieraad Bentzen; og Commerceraad Suhr; til Decisor Hr. Etatsraad, og Committ. i Rentekamret Corfitzen; R. af Dbr.

Til Slutningen skred man til Forhandlinger, Samfundets indre Anliggender vedkommende, saasom Valg af 8 Repræsentanter, istedetfor ser, som ifølge Lovenes 12 § udgaae, og 2 døde (Weinwich og Müller.) De nye Valgte vare Hs Exc. Hr. Overkammerherre v. Hauch, der vedbliver som Formand; Etatsraad Thaarup, der vedbliver som Sekretair; de Hrr. Professor Rafn, Prof. og Geheime-Arkivar Fin Magnusen, Professor Brorson, Oberst N. Michaelsen, Konferentsraad Schleyer, Archiater Schønberg.

Indenlandske Efterretninger.

De mange Lejebibliotheker, Læseselskaber, Læsekredse og Gud veed hvad de alle hedde, hvoraf det nu vrimler baade i og udenfor Hovedstaden, seer man for det meste alle oprettes af Boghandlere; og dog bleve alle slige Indretninger i ældre Tider anseete for Boghandelens Død. Dette synes at staae i Modsigelse med hinanden. Iversens Avis forklarer Tingen saaledes: at det formodentligt gaaer Boghandlerne sans comparaison som Pudelen, der skulde hente Kjød i en Kurv, og blev anfaldt af en Flok andre Hunde. Imod det første Par forsvarede den kjækt sin betroede Byrde; men da der stedse kom flere og flere til, gav den sig ogsaa selv ifærd med Kjødet, for dog i det mindste at faae sin Part med deraf.

Anekdot.

En egen Forrettighed. Naar en Adelsmand i Siam skal straffes, puttes han i en Sæk af Silke og prygles med parfumerede Stokke; det kan man kalde Noget! En stakkels Borgermand maa lade sig nøje med en Sæk af Sejldug og med ganske almindelige Kjeppe. (W. A.)

Kjøbenhavns Børs, d. 9 Februar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 210		à
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151½	152 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97¼	98 Rbd. Sedl.
Dito Dito	93¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65½	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	74½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 13.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 Februar 1830.

Den indiske Sultaninde Aline i Paris.

Dersom en kongelig Prindsesse af Frankrig, ved Ganges's Bredder og i Hinduernes Sprog, udgav Betragtninger over Bramas Religion, over indiansk Politik og Moral, over Hindostans Philosopher og Digtere, vilde en saadan Bog sikkert, hvad enten dens literaire Værdie var stor eller liden, vække Opmærksomhed hos alle Lærde paa den store Halvøe. Dette har vel ingen fransk Prindsesse gjort i Calcutta, men en indiansk Sultaninde i Paris. — Kun Faa er det bekjendt, at en indiansk Sultaninde, en af Tamerlans Efterkommere, Aline af Eldier, har levet fattig og forglemt i Paris over i fyrgetyve Aar. Arvingen til et stort Rige blev bortført næsten fra Vuggen, og af sine Røvere udsat paa Frankrigs Kyster. Hun blev forestillet det gamle Hofs Prindsesser og følte sig især hentrukken til Prindsesse Lamballe; men da hun, i en Alder af ni eller ti Aar, allerede røbede en altfor stor Skjønhed, kunde hun kun ved en Lettre de Cachet bringes i Sikkerhed for en høj Persons Forfølgelser, og hun ombyttede derfor Klostermurene med et Statsfængsel. Ved Revolutionen fik Aline sin Frihed igjen. Paa den Tid, da det egyptiske Felttog foregik, skal den Mand, som engang skulde herske over Frankrig samt næsten over hele Europa, og som maaskee allerede dengang henvendte sin Opmærksomhed paa Indien, have tænkt paa Tamerlams Arving og fattet den Plan, at føre den højbaarne Fremmede tilbage til hendes Fædreland. Josephine interesserede sig dengang for Sultaninden; imidlertid havde dette ingen Indflydelse paa hendes Skjæbne. Ulykkelig, uden nogen anden Raadgiver end fromme Klosterdamer og hendes Skriftefader, afsvoer hun Mahomeds Troe og blev en Christen; men den 19de December 1818 kom en indiansk Scheik, ved Navn Goolam, til Paris med det Ærinde, at reclamere Prindsesse Aline fra det franske Hof. Gesandten opsøgte Sultaninden, erklærede hende, at hendes Slægtninge fordrede hende tilbage, hun skulde atter faae den Rang, som tilkom hende, hun skulde gjensee Asiens Himmel, blot paa det Vilkaar, at hun paany ombyttede Christus med Mahomed. Denne Betingelse kunde Neophytinden dog ikke bevæges til at opfylde; Goolam vendte tilbage til Indien med uforrettet Sag, og denne Begivenhed havde aldeles ingen Indflydelse paa hendes sørgelige Stilling. To Aar senere erfarede hun, at en indiansk Fyrste var landet i England med et glimrende Følge, hvoriblandt der fandtes tre Fruentimmere, men at den engelske Regjering havde tvunget ham til, strax at rejse tilbage til Indien. Aline var overbeviist om, at denne Tildragelse stod i Forbindelse med hendes Historie, men hun erfarede intet Nærmere derom. Disse Noticer ere tagne af Beretningerne i Journal des Débats og af den Fortale, som Marquis de Fortia har skrevet til Prindsessens Bog. Ham var

det ogsaa, som ædelmodigen har understøttet den Forladte, der nu er bleven tredsindstyve Aar gammel i et fremmed Land. Hendes Bog udkom i Aaret 1828 i Paris med Titel: Méditations en prose, par une Dame indienne, og den er i mange Henseender meget mærkværdig. Orientalsk Stiil er naturligviis obligat hos en saadan Skribentinde, og Christendommens og Orientens Blomster findes ofte sammenbundne paa en underlig Maade. En af Bogens franske Recensenter mener, at Udtrykke, som: „Ekkoerne frydes ved Harmonien, Stjernerne hæve sine straalende Hoveder i det umaalelige Rum, der gives Blomstersjæle o. s. v., smage efter den nye romantiske Poesie, eller at der ved denne Skole altid hefter noget af de fremmede, fjerne Literaturer, som ikke kjende synderlig til Kunstregler. De egentlige Betragtninger, meest Allegorier, angaae Religion og Moral. Følgende, om Udødeligheden, kan tjene til Prøve: „Frugtens Sjæl ligger i Sæden; see Ferskenens Duun, det er dens Omgivelses Pryd; men naar denne Glands falder af og Frugten fordærves, da fremkommer et nyt Liv af Kjernen, saaledes skiller Menneskets Legeme, naar det ophører at være til, Sjælen fra det jordiske Stof, for at den skal leve evindelig." Paa Betragtningerne følge Tanker, som: „Stoltheden ligner en udspændt Linie, som hvert Øjeblik kan briste." — „Ikke Digteren frembringer Poesien, men Poesien frembringer Digteren."— Portraiter udgjøre Slutningen. Mærkværdigt er iblandt andet Marie Antoinettes: „Hun havde Frankrigs Ynde, Englands Klogskab, Italiens Munterhed, Nordens Alvor og Asiens Majestæt". Originalt er dette Træk af Madame Elisabeth: „Hendes Sjæl svømmede i det Godes Kilder." — Er Bogen end ikke noget Mesterstykke i den franske Literatur, saa indeholder den dog mange gode Tanker, som blive dobbelt interressante ved Erindringen om Forfatterindens Stilling, og tillige er den det første, maaskee ogsaa det sidste Værk, som en hindostansk Prindsesse i Paris har skrevet paa Fransk.

(N. M. 25.)

Skrivelse fra Holsteen.

Det er neppe uinteresant at omtale den Stemning som for Tiden hærsker her i Holsteen i Anledning af Projecteringen af en nye Landevej fra Altona til Kiel. Neppe gives her et tænkende Individuum som ej med Interesse omtaler Sagen og af denne Aarsag har antaget en Mening. Presserne leverer os dagligen Brochurer som bevise en eller anden Paastand; dog ere de alle enige i Vejens Anlæg ɔ: i Nødvendigheden at den maa blive executeret saasnart som muligt.

Imidlertid er en Kamp ej uinteressant, om den end berører Paradoxer og Urimeligheder, naar den lærer os at kjænde Kjæmpernes Forstand, Skarpsindighed og videnskabelige Dannelse. Saaledes ogsaa her, hvor enhver Kjæmpe vil kunne bevise at den nye Landevej i financiell, statitisk og militairisk Henseende vil allerrigtigst gaae hans egen Bolig forbie. Heraf see vi hvor nødvendig Vejes Anlæg ere i Holsteen og hvor stort Savn man hidtil har havt. De store Offere, som enkelte Communer have gjort ere end mere et talende Beviis herpaa. At den vil blive anlagt, er vel ej mere at paatvivle; kun tvivler og kjæmper man om den Retning Vejen vil tage, og især om den fra Altona skal gaae over Bramstedt og Neümünster, eller over Ultzburg og Bornhøft til Kiel.

Uden at omtale de Intriguer, private Interesser etc. som Publikum ved slige Lejligheder beskjæftige dem med, ville vi ved disse Linier kun omtale de generale Principer, som vi synes bør lede Valget af Vejlinien, nemlig anføre som urokkelig Grundsætning, at enhver Vej bør gjennemskjære Midten af Provindsen den anlægges i, og saameget muligt forbinde de deri liggende Byer og Stæder.

Holsteens Figur og Naboelande vil foraarsage at der, seent eller tidlig, vil findes tre Hovedlandeveje.

1) Den Vestlige fra Altona over Pinneberg, Elmshorn, Itzehoe og Hohenwestedt til Rendsborg.

2) Den Østlige fra Altona eller Hamborg, over Ahrensborg, Oldesloe, Segeberg, Pløen, Pretz til Kiel.

3) Den Mitterste fra Altona over Ultzburg, Bramstedt, Neumünster, Bordesholm til Kiel.

Mod denne Forudsætning er vist ej noget at indvende; thi disse Vejlinier bestaae allerede igjennem Aarhundreder, og inden faae Decennier ville de samtlige være forandrede til Chausséer. Fra disse 3 Hovedlandeveje vil man letteligen kunne udvide sig til Siderne igjennem Marsken til Lunden og over Oldenburg til Femer Sund.

Derimod forundres man meget, naar man i Publkum taler om Muëligheden af, at den nye Chausée kan blive anlagt, uden Hensyn til de 3de anførte naturlige Vejlinier idet man udfører en Deel af Linien 3, og derpaa Resten ved at gaae med en aldeles nye Vejlinie imellem Linierne 2 og 3, saa at Ingen af de Vejlinier som Naturen og Bebygningen engang have bestemte, heelt udføres.

Da man ved Odins Tider, eller førend Landet blev befolket, ej har havt Chausée Anlæg her i Norden, saa er det naturligt at de gamle Veje som forefindes, kun havde til Hensigt at forbinde de nærmeste beboede Stæder med hinanden, og at Retningen af dem følgeligen rettede sig efter Localiteterne. Siden den Tid har man vel lappet og forbedret dem, men sjælden forandret deres Retning.

Man bør ej hellere forlange, at de Veje som nuomstunder anlægges kan gaae i en lige Linie, eller at Stæder og Byer skal drages hen til Chausséen; derimod skal, ifølge de Princips, som de cultiverede Lande have antaget: Chausséens Løb, være Bebygningen underordnet. Af denne Aarsag finder man allevegne som ufravigeligt Princip, at de nye Landeveje ej uden Nød bør fjerne dem fra den gamle Vej, og saameget muligt berøre de samme Stæder, Landsbyer, ja Vertshuse som forhen, for ej at forstyrre den engang indførte Orden, og de stedfindende Interesser i et beboet Land. I det Preusiske Vej-Reglement er dette Princip ofte omtalt og anbefalet.

Ligelinier er derfor i Vejbygningskunsten aldeles ingen Væsentlighed, men kun et Middel at forkorte Distancen imellem tvende Punkter; ofte derimod et Kjendetegn paa Despotie, private Interesser og Kortseenhed. Den lige Linie er derimod afhængig af Omstændighederne saavel i Terrainet, som af

de beboede Punkter paa det. Man kaste et Blik paa Vejanlæggene i Preussen, Sachsen, Østerrig etc. og især paa Vejlinien fra Teplitz til Prag og fra Prag til Wien, hvor man under mange Vinkler gjennemløber Bøhmen, blot for at berøre saamange vigtige Punkter som muligt, og favorisere det største Antal Mennesker og Interesser uden at tage Hensyn til private Forhold og individuelle Anskuelser.

Skulde imod Formodning en Vejlinie i Holsteen vælges, hvorved Bramstedt, Neümünster, Bordesholm etc. bliver liggende en Miils Vej til Siden, saa ville disse Stæder aldeles ruineres, ja straffede paa en saare haard Maade.

Og hvad vil Følgen blive?

For at forhindre den visse Ruin ville de forladte Stæder ved egne Midler — seent eller tidlig — trække en Chaussee hen til dem, hvorved een af Vejene jo bliver aldeles overflødig og altsaa forladt af alle dem som vil passere den midterste Landevej imellem Altona og Kiel; thi af 2de paralelle Landeveje i en Distance af 1 à 2 Miil i et Land som Holsteen er visseligen den ene overflødig og af disse to — den, som anlægges stridende imod alle statistiske, locale og militaire Grundsætninger.

„Havde man f. Ex., ved Anlægget af Landevejen fra Kjøbenhavn til Corsøer, trukket Vejlinien imellem Roeskilde og Kjøge, ladende Ringstedt til venstre, Sorøe og Slagelse til højre, saa vilde man sandsynligviis have opnaaet en lige Linie, nogle tusinde Alens forkortet Længde og maaskee favoriseret Lethraborg, Skjoldnesholm, Antworskov og flere Godser — dog viseligen skadet den almindelige Interesse. Dette har man dengang indseet, og derfor klogeligen fulgt den Linie, som Naturen og de locale Omstændigheder fordrede, endskjøndt der dengang neppe hellere manglede Stemmer, som ønskede Vejlinien anderledes, eller private Offere, for at befordre dette Ønske.

De veed, jeg er ej Godsejer, ej Toldembedsmand eller har Steenmaterialier at levere; følgeligen er det mig ligemeget, hvad Retning Vejen vil tage; blot er det min Hensigt at omtale den offentlige Stemme i Holsteen, som afgjørende udtaler sig for Linien over Bramstedt, Neumünster etc. med Undtagelse af enkelte Antagonister, som

Interessen har fremkaldt, og frygtende disse, troer man Muligheden i, at Linien over Bornhøft vil kunne blive valgt; maaskee ogsaa fordi Anlægget paa denne Linie er noget billigere, eller fordi denne Egn er istand til at yde større frivillige Offere end den Anden.

Vejen vil ellers blive kostbar, det er vist; under 25,000 Species pr. Miil vil den neppe kunne anlægges; dog kunne de frivillige Offere naturligviis ej komme i Beregning ved denne Bestemmelse. Projecter som have betydelige mindre Omkostninger til Resultat, ere neppe vær at bemærke; thi kun Ukyndigheden kan have forfærdiget dem. Preussernes nye Chausseer koste i Gjennemsnit 30,000 Species (41,000 Preussiske Dalere) og i denne Summa ere mange Udgifter og Godtgjørelser f. Ex. for Terrainnet ej iberegnet og dog er Steenbredden højstens 16 Fod. Her i Holsteen derimod har man projecteret 21 Fod Steenbredde, som maaskee er en 5-6 Fod for meget, og burde i saa Fald bespares. Jordveje ere i den gode Aarstid en saare behagelig og vigtig Ting for Ridende, for Transporter af Heste, Qvæg etc. som lide af Lamhed i Benene ved Marschen paa Steenbroen. Denne Omstændighed er ej ligegyldig ved Vej Anlæg i Holsteen, hvor man stedse seer Landevejene bedækkede med Heste og Qvæg, bestemte til Hamborg og Udlandet.

Dog er det ej vor Hensigt at ønske nogen utidig Sparsomhed, eller trangbrystet Anskuelse ved disse Anlæg. Den Capital som anvendes til Vejanlæg er et Offer som Regjeringen yder sine Undersaattere. At ville trække Renter og Capital af Landevejene ved Bomme, er en aldeles fejlagtig Speculation og ingensteds at anvende paa Continentet, uden i Nærheden af store Stæder. „Vore Bomme indbringe saameget" siger Preusserne „at vi holde Vejene vedlige og lønne de Embedsmænd som ansættes ved dem;" Capital og Renter nedgrave vi for evig i Jorden."

Hvo der vil see slette Veje og lidet Udbytte, han erkyndige sig om de mechlenborgske Veje fra Lauenburg over Ludvigslust til den Preussiske Grændse ved Warnow, anlagte af et engelsk Compagnie.

I øvrigt seer man med Længsel den vigtige kongelige Bestemmelse imøde; thi her er en ganske besynderlig Kamp og særdeles megen Interesse for en Sag, som skal oplive Velstand og Handel i vort flittige og frugtbare Holsteen.

En Jægers meget fine Lugt.

I Aaret 1804, i Enden af Julimaaned, reed jeg med den mig undergivne Skovbetjent Pielenz, fra Kalmbach, paa det saakaldte Eiberg, for at besee den derværende Skovegns Culturer. Medens jeg under en stærk Bøg beundrede en Mængde smukke naturlige Udvæxter, og holdt stille med Hesten, opdagede jeg ved min fine Lugt en Raabuk i Nærheden, og tilkjendegav den ligeledes stille holdende Skovbetjent ved Siden af mig dette. Denne gjorde herpaa den Anmærkning, at man rigtig nok i denne Egn stedse bemærkede og traf enkelte Raabukke, men at jeg skulde opdage dem ved Lugten, forekom ham hartad utroligt. Neppe havde han sagt dette, før omtrent i 10 Skridts Afstand en Raabuk sprang ud af en Busk, og paa sin Viis hoppede bort.

Med stor Forbauselse saae den frimodige vantroende Skovbetjent paa mig, og kunde ikke noksom udtrykke sin Forundring over min fine Lugt.

Men da jeg bemærkede, at jeg fra min tidlige Ungdom af sjeldent havde drukket nogen Viin, men overmaade meget Vand, og endnu den Dag i Dag fortsætter denne Levemaade;

at jeg hverken kan ryge eller snuse Tobak, men har en egentlig Modbydelighed derfor; at jeg næsten hver Morgen snuser frisk Vand op i Næsen;

at jeg har en tam Raabuk i mit Huus, hvis Lugt jeg dagligen faaer friskt,

saa blev det ham indlysende, og han blev en Troende ved disse uomstødelige Beviser for en ufordærvet Lugt.

At jeg i et andet Revier har lugtet i godt 100 Skridts Afstand — vil man saa meget mindre drage i Tvivl. — At iøvrigt Mennesket af Naturen er begavet med en meget fin Lugt, beviser ikke allene den legemlige særdeles Indretning dertil, men de Nomadefolkeslag, som leve af Jag-

ten, drikke Vand, og ikke fordærve deres Lugt ved ildelugtende Ting, saasom Tobak o. s. v., — opdage vilde Dyr ogsaa ved Lugten.

Jeg er ganske overtydet om, at en Jæger, i maadelig Afstand, i noget Forhold, med Vildtets Storhed eller Antal — sammenlagt, kunde ved Øvelse, med ufordærvede Lugtenerver, opdage de fleste Slags Vildt.

Besynderligen i varmt Vejrligt, da hvert Dyr uddunster stærkere, og fornemmeligen i Brunst- eller Parretiden.

Men hvor faa Jægere drikke blot Vand! og røge ingen Tobak! som vilde være dertil — conditio sine qua non. (Af „Jäger Beobacht. etc. von C. T. Graf v. Sponeck)."

Blandede Efterretninger.

Platina-Mynter i Rusland. Da Platina var opdaget, at være et Hovedprodukt i de uralske Bergværker, og i saadan Overflødighed at det overstiger hvad de amerikanske Platina-Gruber afgive, og man hidtil kun havde anvendt dette kostbare Metal til Smelte-Kar, chemiske Redskaber o. s. v. saa forudsaae man, at ved saa indskrænket Anvendelse af dette Metal maatte dets Priis stedse synke dybere. Den russiske Finantsminister v. Caucrin greb altsaa med Fornøjelse den Idee, at sætte Metallet som præget Mynt i almindeligt Omløb, og derefter udkom en kejserlig Forordn., hvorefter en ny Mynt skulde udpræges til Værdie af 3 Sølvrubler til en Finhed af 2 Solotnik 41 Dele, af Platina fra de Kronen tilhørende Bergværker; derhos skulde det staae private Bergværks-Ejere frit for, ogsaa at lade, efter Fradrag af den Afgang, som Lutrings og Forfærdigelses-Omkostninger medføre, Mynt præges. Ingen skulde for det første være nødsaget til at tage disse Mynter. Siden ere slige Mynter ogsaa komne til Tydskland, som Skuemynter, af Størrelse som en Dukat. De udmærke sig ved deres specifikel Tyngde, og ved et meget skarpt Præg af Rigsvaabnet paa den ene Side, og Anførsel af Værdien paa den anden; men derimod har deres svage, for Platina særegne, Farve ikke

noget indbydende for Øjet: Hvo der i Petersburg vilde vinde Ministerens Gunst, forsømte ikke at højprise dem; dette gjorde ogsaa den der udkommende Handelstidende i de med smaa Bogstaver trykte Artikler, der ofte umiddelbart har Ministeren til Forfatter. Vil nu virkeligen dette Tuskningsmiddel, i Pengeomsætninger, tilvinde sig europæisk Borgerret? Dette Spørgsmaal har nyelig Regjeringsraad og Professor Hagen i Kønigsberg besvaret, i en interessant Afhandling i Pölitz's Jahrbücher, Jan. 1830 S. 30-46. Et Materiale, der skal vorde gangbar Mynt maa være almindelig yndet og behageligt; maa være ligeartet, lade sig dele uden Tab, ej være Fordærvelse underkastet, transportabelt, — altsaa besiddende stor Værd og liden Masse; — og let at omsætte, i det samme ikke behøver først at proberes, om dets betegnede Værd er rigtig, men strax kan modtages. Saadanne Egenskaber have Guldet og Sølvet, tildeels ogsaa Kobberet. Spørger man, hvorvidt de kunne tillægges Platina, da er dette Metal aldeles ikke udsat for Fordærvelse, er ogsaa let transportabel ved en stor Værd i smaa Masser. Efter de nu gjeldende Priser er Platina 5 Gange lettere end Guld, men i ethvert Tilfælde dyrere end Sølv; men Platinas Prægbarhed er saa vanskelig, at Udprægnings-Omkostningerne i Forhold til Guldets og Sølvets komme til at staae uforholdsmæssigen højt. Ved en Metalværd af Mynter er i Rusland Beløbet af Prægnings-Omkostningerne, 37 Procent af Værdien. Af den med Indbegreb af Slagskatten overvættes dyre Udprægning lader sig en sikker Slutning uddrage om Metallets Bearbejdelse. Ved Guld og Sølv er blot en simpel Smeltning nødvendig i enhver Masse efter Behag. Det rene Platina derimod har man hidtil ikke kunnet faae bragt til Smeltning uden i store Brændglasses Brænderum for Ehmanske og Newmanske Blæserør, og i Galvanisk Ildstrøm. Det lader sig ej sammensveitse uden ved den stærkeste Hede. I Dinglers polytechniske Journal haves Underretning om de møjsommelige og mangehaande Operationer det russiske Bergamts Betjente maa bruge, efter Odessa-Journalen. Førend man altsaa faaer udfundet nogen lettere Methode til Metalkornenes Sammensmeltning, mangler Platina den vigtige

Egenskab man fordrer af et Myntningsmetal, nemlig en let og ej bekostelig Delelighed. Intet Metal er saa inderligt forbundet med saa mange andre i Naturen, og dets Sammenblanding gjør ogsaa dets lige Jevnhed tvivlsom. Dog alt dette lod sig vel overvinde, og skulde ikke være dets Anvendelse til Mynt saa meget til Hinder, som den Omstændighed, at en Hovedfordring aldeles savnes; den at være en almindelig yndet Vare. Gulds og Sølvs skjønne Glands smigrer den Trang som Mennesket, efter først at have fyldestgjort Hungerens, Tørstens, og Kuldens Fordringer har, nemlig at smykke sig; og at overdrage dets Glands paa alle sine Omgivelser og Redskaber. Heri staaer Platina ganske tilbage. Hverken Kaardegreb, eller Knivskafter o. s. m. som man i Amerika forfærdiger af det med andre Metaller sammensmeltede Platina, ej heller Uhrkjeder og andre Zirater, som man i London og Paris have fremkunstlet af reen Platina, have hidtil opvakt Lysthabere. De imellem Blye- og Staalgraa spillende Farver blive overgaaede i Glands af mange ringere Metal-Kompositioner. Til Metalglasur paa Fajance er Platina brugbar, men da dette er kun ringe, og da Platinaspejle endnu ingen Indgang have fundet, indskrænker saaledes dets Brug sig endnu kun overhovedet til Laboratorierne og physikalske Apparater; og almindelig Brugbarhed er saaledes ej dets Egenskab, ligesom dets Form af Mynt ej heller, hvor det concurrerer med Guld og Sølv kan give det nogen sand Brugbarhed. I det russiske Rige kan det vel erholde en tvungen Kurs, men ikke lette Rørelserne med Udlandet. Ikkun da vil det kunne formere Nationalrigdommen naar man maatte faae udfundet dets fordeelagtige Bearbejdelse for Gjenstande af almindelig Nødvendighed. Disse ere Hagens Anskuelser, og derved torde vel den Bekymring være ryddet af Vejen, hvorover man nyelig i England har slaaet Allarm, at Ruslands Præpotenz ved dette Naturprodukts Kostelighed skulde have faaet en Forøgelse. (Af A. Z. A. B. 4. noget forkortet.)

En Uhrmager i Cleve har forfærdiget en Stoppenaal af ikke meer end sædvanlig Størrelse, som er indvendig huul, og indeholder en Sax, en Lommekniv, et Fingerbøl og en Knappenaal. De tre førstnævnte Ting, neppe synlig for det blotte Øje, vise sig gjennem et Forstørrelsesglas som højst fuldendte Arbejder. Saaledes er f. Ex. Lommekniven ikke allene med et Sølvskaft, men ogsaa forsynet med den sædvanlige Fjer til Oplukning. Paa Fingerbølle; seer man ikke mindre end 136 Huller. Paa Knappenaalen (ogsaa af Guld) er Hovedet til at skrue løst, og man seer da en anden Knappenaal indeni.

Tyrkiske Foræringer til Rusland opregnes i en autentisk Fortegnelse saaledes. De Foræringer, som Halil Pascha fra Sultanen er overdraget at overbringe Hs. Majestæt Kejser Nicolaus og Hds. Majestæt Kejserinden bestaae af følgende Sager: en Sabel af overordentlig Værd og Rigdom; en med overordentligen store Solitairer besat Daase, en Sadel med Tømme og Skabrak, alt besat med kostbare Stene, en med store Solitairer prydet Kam, en Deel forskjellige kostbare Toiletgjenstande, prægtige med Perler besatte Schavler. Desuden har Gesandten en Mængde af de rigeste Foræringer for Hoffets Store, Ministrene og Kejserindens Huus. De Foræringer, som Halil Pascha er overdraget, til at uddele i St. Petersburg efter sit eget Godtbefindende, ere følgende: 1) Forskjællige Barhanas (Baller) Schavler med tre til fem Stykker, og til en Værd af otte til titusinde Piastre Stykket; 2) flere Gulddaaser rigt besatte med Brillanter, og flere andre simplere af Guld o. s. v.; 3) to fuldkomne runde Perler, af overordentlig Størrelse og Skjønhed til Ørenberlokker; 4) Tesbiks (Rosenkrandse) af Perler og Koraller af forskjællig Størrelse; 5) Perlebaand smykkede med Laase af Brillanter, Rubiner, Smaragder og Turkoser, endvidere andre rigt besatte med Talismanner; 6) Perlebraceletter, med Laase smykket med kostbare Stene; 7) Braceletter i Filigran efter tyrkisk Maade, med emaillerte Laase, besat med Diamanter; 8) forskjellige Slags Solitairringe af kostbare Stene, blandt hvilke befindes en meget sjelden Turkos; 9) Pibemundstykker af Bernsteen, besatte med Brillanter og Diamanter, og i Email; 10) Piberør af forskjællig Art og Skjønhed; 11) Zarfes (Kaffepræsenteerbakker) smykkede med Brillanter og Diamanter, tilligemed de dertil hørende Porcelainskopper i

Etuier af rødt Maroquin; 12) en overordentlig Mængde af det herligste Aloetræ af Storherrens Skatkammer; 13) nogle Chatoller, fyldte med Tensoucks (Benzoe) fra Seraillet, især deleshed forfærdiget med nye Emblemer og Tegninger; 14) andre Chatoller, fyldtesmed Kurs eller vellugtende smaae Kugler, som lægges paa Piberne, ligeledes fra Seraillet, endeel af dem i smaae Pakker, endeel i smaae Daaser af alle Arter; 15) en overordentlig Mængde Tobakspunge i Schavlsform, samt besatte med Perler, Guld og Sølv; 16) de rigeste Narquiles (persiske Piber) med alt hvad dertil hører; 17) Pakker af den bedste Røgtobak (kaldet Gebelis med et Antal meget elegante Nøddetræespiber; 18) en stor Mængde Tombequitobak (til Brug i de persiske Piber), fra Schiras; 19) meget smagfuldt brodeerte Maroquinsportefeuiller af alle Størrelser; 20) engelske Uhre, tilligemed Kjæder besatte med Brillanter og Diamanter, og andre simplere af Guld fra Paris og Genf, fra eettusind til titusind Pjastre Stykket; 21) et Antal andre Guld- og Sølv-Uhre af forskjællig Værdi; 22) en stor Mængde rige og elegante Guldstoffer, nemlig Sewais fra Indien og Aleppo, Selimies ett., Haquires fra Brussa, Stambul, Kutunissi, Chali fra Konstantinopel, Ghezi, simple og af Moire; 23) Stykker af det fineste hvide ostindiske Musselin, kaldet Bulbul, broderet med hvid Silke, med store Omkostninger; 24) andre hvide Musseliner broderede med forskjællige couleurte Silker, kaldet Kaftantschik; 25) Angora-Stoffer og Shalis af alle Farver; 26) højst elegante og rige Tschewies eller brodeerte Tørklæder, blandt hvilke flere ere besatte med Perler; 27) Testemels Kalemkiari eller Musselins Tørklæder med forskjælligfarvede Tegninger; 28) Damascenersabler af den første Klasse, hvoriblandt flere fra det Storherrelige Skatkammer; endvidere Pistoler, Karabiner og Jagtgeværer fra den Storherrelige Vaabenfabrik; 29) Kaftantschiks af hvid Batist, broderet med Guld, Sølv, Perler etc.; 30) tohundrede meget smukke og meget sjeldne Quarantaine-Tallismanner, fordetmeste rigt besatte, for at tjene til Kolliers eller Braceletter; 31) alle Slags Tæpper fra Marasch og Smyrna, saavelsom prægtige Puder fra Marasch, Brussa og Scutati, til tyrkiske Sophaer; 32) fiint stødt Mokkakaffe, hermetisk

nedlagt; 33) en Samling Mests, Papuchen og Halens (forskjællige tyrkiske Fodbeklædninger), besatte med Guld, Perler og kostbare Stene; 34) indiske Konfecturer, Scherbet og Konfecter fra Egypten, og overhovedet alle de Sorter, som Scherbetschi Baschi (første Konfecturier) i Seraillet kunde levere; 35) et Antal af de fineste Odeurs og Parfume; 36) den herligste Rosenolie fra Muskat og Bergel, i Krystalflasker af forskjællig Størrelse og sjelden Skjønhed.

To Engelændere havde væddet om, hvem af dem, der kunde have den kostbareste Klædning. Den Enes var besat med Diamanter, men den Andens var foeret med Rubens prægtigste Malerier, og denne vandt Prisen.

Den gamle danske Adelsmand Pless lod til en Galladag gjøre en Klædning af fiint Vadmel med guldemaillerede Knapper, som kostede 2000 Rdr.; og de andre ved Hoffet havde brocherede Fløjels-Klæder.

Keiserinde Elisabeths Garderobe bestod af 8700 Klædninger, foruden andre daglige Klæder. (See Büschings Relation.) For en hende behagelig Lyds Skyld, rev hun hver Dag nogle Stykker Silketøj itu. Naar hun lod sig aarlade, gav hun derfor 3500 Rubler, hvoraf Livmedicus fik 2000, og hendes Livchirurgus 1500. Af brocherte Silketøjer klippede hun Blomster ud, og lod dem sætte paa andre.

Anekdoter.

Vor store Holberg var, som bekjendt, selv Forlægger af alle sine Skrifter. Enhver, som vilde kjøbe Noget hos ham, maatte derfor henvende sig til ham selv; men naar man kom til ham paa en

Tid, da han arbejdede, saa var han især sparsom paa Ord. Han rejste sig op af Stolen, men sagde gjerne til Kjøberen, naar denne havde nævnet ham Bogens Titel, „Monsieur kan selv tage den. Den ligger der, og koster saa og saa meget.“ En Student, der havde Lyst at kjøbe Danmarks Riges Historie, som nyeligen var udkommen, yttrede for sin Ven, at han ugjerne gad gaaet op til Holberg, da denne altid var saa kort for Hovedet. „Det kan jeg dog ikke sige, svarer hans Conterbunal; imod mig er han meget høflig; han følger mig endog ned ad Trappen.“ „Følger han dig ned ad Trappen? raaber den Første leende; det gad jeg nok seet.“ De gjøre nu et Væddemaal, og begge gaae tilsammen op til Holberg. Den Ene af dem, som skulde følges ned ad Trappen, nærmer sig Baronen, som sidder i sin Lænestol, med sin Violin paa Bordet, i fuldt Arbejde ved sit Skriverbord, ligesom belejret af Folianter og Qvarter. „Maa jeg bede om Danmarks Riges Historie,“ siger Studenten. Den ligger derhenne — svarede Holberg uden i ringeste Henseende at lade sig forstyrre i sin Forretning, — koster fem Rigsdaler!“ Studenten tager Bogen, og gaaer bort uden at betale den. Men aldrig saasnart var han ude af Døren, førend Holberg kommer løbende efter ham paa Trappen, og raaber „Hej! Hej! Monsieur har nok glemt at betale Bogen!“ Studenten bad nu meget høflig om Forladelse, og forsikrede Holberg, at det kun var skeet for at bringe sin Ven, der, ligesom saa mange Andre i Byen, paastaaer at Baronen just ikke uden Grund hedte F r i h e r r e, paa andre Tanker; og at han derfor havde væddet 5 Rbdlr. mod 1 Rbdlr. paa, at Hs. Friherlighed ikke alene vilde vise sig meget artig, men endog følge ham ned af Trappen. Holberg, der morede sig ved dette Indfald, svarede: „siden Monsieur tager sig saa ivrig af mig, saa er det nok bedst, han beholder de 5 Rdlr., for ikke at komme i Forlegenhed, naar Nogen næste Gang skulde ville vædde med Ham om min gode Levemaade.“

T a u b m a n n var engang tilstede, da man gik til Taffels ved det Sachsiske Hof. Churfyrsten tog et Glas, fyldte det med Viin, og kastede sin Guldring deri tillige, gav derpaa Taubmann Glasset, og forlangte, at han skulde gjøre et Vers derover ex tempore, saa skulde Glasset med samt dets Indhold være ham foræret; derpaa sagde Taubmann uden at betænke sig:

Zwey Götter können sich so enge nicht vertragen,
Gehe, Plutus in den Sack, und Bacchus in den Magen.

Kjøbenhavns Børs, d. 12 Februar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 210 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	$50\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$97\frac{1}{4}$	$97\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{3}{4}$	93 i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$65\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	74	$74\frac{1}{2}$ L. Sterl.

K j ø b e n h a v n. Forlagt af S. S o l d i n. Trykt i L. J. J a c o b s e n s Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 14.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 16 Februar 1830.

Generalinde Durands Memoirer om Napoleon og hans Hof.

Skulde end nogle af vore Læsere være blevne keede af de uendelige Mindeskrivter om Napoleon og hans Tilhørende, saa troe vi dog, at de ikke uden Fornøjelse ville læse følgende Stykke, vel ikke med Hensyn til Memoirerne selv, men til den Maade, hvorpaa den højst aandrige og humoristiske Recensent, Hr. Colnet, bedømmer dem.

Forfatterinden af disse Mindeskrivter, begynder Hr. Colnet, haaber, at de skulle vorde historiske. Jeg, for min Deel, har nogen Tvivl desangaaende. Madame Durand mener, det seer jeg nok, at Intet, som angaaer Bonaparte og hans Hof, vil af Efterverdenen ansees som ligegyldigt. Det er en Illusion, som jeg umulig kan dele, især siden jeg har læst hendes Erindringer. Sandt er det, som hun ogsaa bemærker, at Folk finde Behag i alt det, som gjør dem bekjendt med historiske Personers „Sæder Smag og Levemaade;" sandt er det, at man tilgiver Mindeskrivters Forfattere, at de have samlet visse Particulariteter, som den ofte altfor ækle Historie holde for upassende; men mig tykkes, at Madame Durand deri har gaaet noget for vidt. Iøvrigt kan jo den Dom, som jeg her fælder over hendes Memoirer, og som hun uden Tvivl vil finde altfor haard, appelleres, og skulde, hvilket jeg har stor Aarsag til at befrygte, det gamle Hofs første Damer behage at omstøde den, saa vil jeg uden Knurren underkaste mig denne ærværdige Areopags Kjendelse; dog beder jeg, at den ikke vil fordømme mig uhørt. — Efterat hun i sin Fortale har priset Vigtigheden af de historiske Mindeskrivter, som „give Historien Farve og Liv," gaaer Madame Durand til Sagen selv, og fortæller sine Læsere mange Particulariteter om Buonapartes Characteer og ejendommelige Vaner. Saaledes erfarer man da først, at, naar Kejseren befandt sig i Tuillerierne, badede han sig næsten daglig, og naar Hans Majestæt derefter bredte en behagelig Lugt omkring sig, maa man ikke undres derover, thi han gned sit hele Legeme med **Eau de Cologne**. Man erfarer endvidere, at Napoleon var den af alle europæiske Monarker, som oftest byttede Linned. Forfatterinden af de ved mig anmeldte Memoirer forkynder, at han foretog sig dette mange Gange om Dagen, og endnu mærkværdigere er det, at han oftere skiftede Beenklæder end Skjorter. Om denne Gjenstand, som Madame Durand foredrager med al den Alvorlighed, Gjenstanden kræver, giver hun os tillige en meget tilfredsstillende Oplysning, og siger: „Meget adspredt ved Maaltiderne, smudsede han sine hvide Casimirs=Beenklæder o. s. v., hvorfor de ofte maatte renses og ombyttes med nye." — Hvad mon han da brugte Servietten til? Dog troer jeg ikke, at hans Berømmelse vil lide derved, og jeg tænker, at man kan være en stor Mand, om man end ikke forstaaer at

spise peent. Det være nu, som det vil, saa foraarsagede Nødvendigheden, saa ofte at fornye Kejserens Garderobe, en Deficit, som Hr. Remusat, hvem denne Tjenestedeel var paalagt, undsaae sig for at tilstaae. Skræderen, som blev keed af at vente længer, vendte sig til Napoleon, som blev rasende vred. Saaledes fortæller Madam Durand, og det falder mig ikke vanskeligt, at troe det. Hvilken Skam for en Kejser med et uhyre Budget, hvorover han ikke behøver at aflægge Regnskab, at blive sin Skræder skyldig paa en Regning! Hr. Remusat blev aftakket, og Kejseren, der, som Forfatterinden bemærker, havde Tact, betroede nu Hr. Montesquiou den vigtige Opsigt over sin Garderobe. „Jeg haaber, Hr. Greve," sagde han til ham, „at De ikke vil udsætte mig for den Skam, at blive krævet for de Beenklæder, jeg bærer paa min Krop." — Disse vare altsaa nogle af de Anecdoter, som give Historien Farve og Liv; idetmindste synes det, at Madame Durand ikke tvivler herom; men nu maa man dog spørge, om de første Damer ved det gamle Hof, der skulle fælde Dom i denne vigtige Sag, ere af hendes Mening. Vi skulle see, om de troe, ligesom Madame Durand, at Alt i Napoleons Levnet er historisk, ej blot hans Sejre, hans Erobringer og hans Ulykker, men ogsaa hans hvide Casimirs-Beenklæder. — Napoleon var, jeg bemærker det ikke til hans Roes, en daarlig Gastronom. En forhenværende Palais-Præfect, Hr. Beausset, havde allerede i sine Memoirer, der næsten ere ligesaa historiske, som Madame Durands, underrettet mig om, at, endskjøndt Kejserens Taffel altid var velbesat, foredrog denne en simpel Skaal Bønner for de meest udsøgte Retter; dette vilde jeg dog ikke troe; jeg maatte have et paalideligt Vidne derom, jeg glæder mig over, nu at have faaet Madame Durand; men hvorledes skal man forklare sig den Taushed, som Historien hidtil har iagttaget over en saa vigtig og for Bønnerne saa hæderlig Omstændighed? Madame Durand har dog nok Ret, naar hun siger, at det er de historiske Mindeskrivter, som give Historien Farve og Liv. Uden dem skulde de „ikke have større Interesse, end en officiel Bulletin eller en kold Avis." Saa meget er imidlertid vist, at dersom man ikke havde faaet Memoirer fra Palais-Præfecten, Hr. Beausset, og fra Madame Durand, Kejserindens første Dame, skulde Efterverdenen aldrig have erfaret noget om Napoleons Forkjærlighed for Bønner, thi ingen Historieskriver har omtalt den. Denne Ejendommelighed have de altsaa ikke kjendt, eller maaskee have de endog med Forsæt gaaet den forbi; der seer man, hvorledes Historien skrives. — Man har sagt os, at Buonaparte var altid i slet eller fortrædeligt Lune, men Madame Durand forsikkrer, at vi ere blevne skammelig narrede. „Naar han var lystig," siger hun, og jeg formoder, at han var det ofte, „saa kunde man høre hans Latter langt borte." I hele hans Rige gaves der ingen falskere, ingen saa mislydende Stemme, som hans. Aldrig har han kunnet synge en Vise efter en Melodie; Madame Durand seer sig nødsaget til at indrømme det. Dog, hvad skader det! „Han sang alligevel gjerne," men hans Sangregister var ikke synderlig stort. Jeg finder deri kun et Par gamle Viser, som han formodentlig havde lært af sin Frue Moder, nemlig: Ah c'en est fait je me marie, og Si le roi m'avait donné Paris, sa grand'ville. Den sidste Sang behagede ham især, og det kan jeg ikke undres over. Vel havde Kongen ikke givet ham Paris, sin store Stad, men han havde taget den til sig, og derved blev Sangen ham end mere piquant; dog skal han have tabt Lysten til den paa St. Helena og strøget den ud af sit Register. Ligemeget, man seer dog, at vor Kejser, trods alt det, som er bleven sagt paa hans Regning, var en meget lystig Fyr. Bedre endnu, end ved de Viser, som han sang saa slet, bevistes dette ved de uskyldige Lege, hvormed han fornøjede sig. Endog efter sit andet Giftermaal legede han Tagfat, og „endskjøndt han allerede var meget corpulent, løb han endog med stor Lethed." Alligevel har Mad. Durand, trods den berømte Lethed, seet ham falde to Gange i en og samme Leeg. En Romer vilde have anseet saadanne Fald som et slet Forvarsel, men „Kejseren," bemærker Madame Durand, „rejste sig, uden at sige et Ord, op igjen, og fortsatte Legen med desto større Munterhed." — Betræffende Buonapartes Galanterier, da forsikkrer Forfatterinden, at der er udbredt en stor Mængde Løgne i denne Henseende; hendes Liste over de Udvalgte stemmer ikke med de forhen bekjendte, dog maa man tilstaae med Mad. Durand, at Na-

poleon aldrig har havt nogen Favorit-Sultaninde. Nogle Fruentimmere have vel bejlet til denne Ære, men have ikke kunnet opnaae den. Sultanen var ubestandig: han smuttede fra dem, naar de netop troede at holde ham fast. Det Sørgeligste derved var, hvis man skal troe Madame Durand, at han ikke gjerne saae de af ham favoriserede Damer ved sit Hof, og at Publicum, som var bekjendt med Alt, fordi ogsaa det havde sit hemmelige Politie, loe hjertelig ad de moderne Ariadners Fortvivlelse, som fordi man havde været saa gunstig, at elske dem idag, havde troet, at man ogsaa skulde gjøre det imorgen. Endnu mere loe dog Publicum ad den Bedrøvelse, som overkom deres Mænd, der holdt en saadan Glemsomhed udenfor den sædvanlige Orden. Nu maa jeg vel, fordi jeg er tvungen dertil, ogsaa omtale det keiserlige Hof, som — Madame Durand vil jo absolut, at jeg skal sige det — var ikke meget fiint. Buonaparte tænkte alvorlig paa, at give det en bedre Tone, og det var uden Tvivl Aarsagen til, at saamange Gammeladelige bleve optagne ved samme; dog havde denne Forholdsregel ikke de lykkelige Virkninger, som man havde lovet sig af den. „Det vilde have været naturligt," siger Madame Durand, „at den gamle Adel, som blev fornyet med den nye, havde indgivet denne de forrige Tiders fine Tone. Men nej; de Gammeladelige syntes snart at finde Behag i, at affectere en slet Tone." — Dette er en alvorlig Beskyldning, og jeg frygter for, at den er grundet. Mig synes det havde været deres Pligt, at understøtte Keiserens velgjørende Hensigter og at forplante Forgangenhedens fine Tone paa hans Hof, thi derfor bleve de jo kaldede. De ville uden Tvivl indvende, at det ikke var nogen let Sag. Jeg veed det; men de skulde idetmindste have viist deres gode Villie. Ogsaa Madame Durand vilde have takket ham derfor. Bonaparte sysselsatte sig med en endnu vigtigere Reform. „Han kjendte," Madame Durand siger det; jeg vilde aldrig have vovet at berøre en saa delicat Gjenstand, „han kjendte sit Hofs Skyggeside, og han vilde, at Alt idetmindste skulde have Skinnet af Anstand." — Det Onde var slemt nok, og man kunde ikke skynde sig nok med at bøde derpaa. Skulde man kunne troe, at „Palaisdamerne maatte, i fem til sex Timer daglig, høre de skandaleuseste

Historier, hvoraf nogle bragte dem til at rødme, og andre satte dem i Forlegenhed." Ogsaa dette siger jeg efter Madame Durand, og kan altsaa ikke andet end slutte, at man der har været i temmelig slet Selskab. — Om politiske Begivenheder giver Forfatterinden ogsaa nogle Anecdoter, og i Slutningen af Værket findes iblandt Andet en Bulletin, som skulde været aftrykt i Moniteuren af 31 Marts 1814. „Fienden flygter alt hvad han kan," hedder det der, og det paa samme Dage da han drog ind i Paris. Gode Parisere, hvor I ere blevne medhandlede! (N. M.)

Det Religiøse i Landlivet.

(Af Hirschfeld.)

Hele Verden er for den Vise en umaalelig Skueplads for Glæder. Alt, hvad han møder paa den, bliver som en Kilde til glade Fornemmelser. De sandselige Hjerters Glæder udgjøre ligesom Morgenrøden, hvilke gaae forud for Dagens Frembrud, for Forstandens rensede Betragtninger. De ere de første, som indtage os, endnu før vi modtage nogle Straaler af Fornuftens Lys. De bane Vejen til højere Fryd, og ere en Forberedelse til de højeste Fornemmelser af Fornøjelse, hvilke kunne kun avles af de meest opklarede Indsigter. Men netop disse sandselige Glæder over det Skjønne i Naturen maae, efter Menneskets Værdighed, forhøjes og gjøres moralske. See her de Trin, paa hvilke Naturen leder os op. Naar vi, ved Naturens Foryngelse, see vore Enge fulde af Græs og Blomster, vore Agre fulde af Sæd, vore Haver fulde af Vækter, naar vi, ved Synet og Følelsen af Naturens Fortryllelser, gjennemtrænges af en blid Munterhed; hvad er da naturligere, end at tænke, Hvem vi have at takke for disse Gjenstandes Tilværelse og Evnen til at føle deres Behageligheder, og hvad vi ere dette Væsens velgjørende Sindelag skyldige? Den højeste Grad af disse Betragtninger forskaffer os Naturlæren. „Denne Videnskab" — siger en stor Skribent — „opliver Lysten til Skabningerne, og gjør dem behagelige ej alene for Ind-

bildningskraften, men og for Forstanden. Den bliver ikke staaende ved Bækkenes Rislen, og Fuglenes Sang i Skyggen af Grotter og Skove, eller ved Agrenes og Engenes Broderier, men betragter de forskjellige Forsynets Hensigter, hvilke derved opnaaes, og den guddommelige Visdoms Under, hvilke deri aabenbares. Den forhøjer Ojets Fornøjelser, og opvækker en saadan fornuftig Beundring i Sjelen, der ej er meget ringere, end Andagt." — Paa Landet underholder man sig med den hele Natur og dens Ophav. Vi see og føle Alherren Selv i hans Værker. Hvert Billede er af Ham Selv. Mesterstykkerne af Hans Magt og Viisdom ligge os i en større Mangfoldighed og Pragt for Ojne, end i Staden. Betragtningen befordres ved Landets Stilhed, og fylder hele Sjelen. Hver Dal og hver Skov kunne vi, ligesom hine fromme Beboere af den nye Jord, gjøre til et Tempel for Guddommen. Overalt vandrer den allestedsnærværende Gud om i Naturen; de høje Skove fremsuse fra Træ til Træ hans Lov; og Bækkene forkynde, fra den ene rislende Bølge til den anden, hans Godhed. Hvilket Sted er blottet for Spor af Guddommen? Hvad enten vi sidde i de skyggefulde Buske, eller omvanke i en Labyrinth af Dal og Skov og Eng, eller bestige en lys Høj; overalt maa Sjelen nære den store Tanke: „Hvor helligt er dette Sted! her er intet Andet, end Guds Huus!"

Saa lidet denne Anmærkning maaskee maatte tækkes Mange, der kun betragte Landlivet fra deres indskrænkede Synskreds, som et Opholdssted for blot sandselige Glæder; saa meget er den dog Fornuftens og alle store Mænds Moral. „Da," udbryder Seneca, „siger jeg Guderne Tak; da finder jeg, at Livet har Ynde og Værd, naar jeg betragter Naturen, naar jeg med mine Ojne trænger ind lige til dens Inderste. Af hvad Aarsag kunde jeg vel ellers prise mig lykkelig, ved at være blandt de Levendes Tal, uden fordi jeg lærer at kjende Naturen, og, ved denne Kundskab, kan opløfte mig til det uendelige Væsen, der har skabt og ordnet alle Ting og styrer dem alle." „Mig tykkes" — siger Klopstock — „Ingen skulde rose sig af, at han kjender Landlivets Behageligheder, der ej ofte overlader sig til den højeste af dem, jeg mener, hvo der ikke, ved Synet af Naturen, han see dens Skjønhed i et lille Blad eller i en vidt udstrakt Egn, hvo der ikke, ved dette Syn, opløftes til Betragtninger over Ham, der har skabt alt Dette, og endnu hvor meget Mere! Da først er Skyggen ret kølig, Skoven grøn, Luften forfriskende og velgjørende, Maaneaftenen ret stille, naar den roligere og skjønnere Sjel, end alt Dette er, paa dette Trin opstiger til Skabningens algode Fader. Hvo der ej vil høre Anmærkninger af denne Art, fordi han allerede ofte har hørt dem, han forekommer mig, som En, der er kjed af sin Tilværelse."

Da Landlivet giver os mere Lejlighed og Ro til at smage Glæderne over den skjønne Natur, end Opholdet i Staden, hvor man kun af Navn kjender Skabningens Skjønhed, og Vaaren næsten slet ikke fornemmes; hvor Ojet, almindeligen, begrændset af Mure og Taarne, neppe bliver en Plet paa den smilende Himmel vaer, og Luften er formørket med Skyer af Røg og Dunster: saa have vi en vis Forpligtelse til at tilbringe nogen Tid paa Landet. I det Aanden løsriver sig fra Forretningers Møje, og bestemmer sig til Landets stille Forlystelser; saa tager hele Hjertet Deel i denne Fest, og Mennesket overlader sig til de gladeste Tanker og sødeste Følelser. Fra alle Kanter sætter Glæden over Naturen ham i Bevægelse; og just denne Glæde sætter Mennesket i den lykkeligste Stilling. Sjelen, der stedse trættes under Arbejder og Sorger, og nægter sig alle vederqvægende Opmuntringer, vorder endeligen idel Fortrædelighed og Raahed. Jo mere den fjerner sig fra Gjenstande, der vække Fornøjelse, jo mere den taber sig i dybsindige Granskninger, eller overlader sig til Livets Bekymringer, uden at lade sig opmuntre ved nogensomhelst sandselig Lyst; desto mere Alvor og Mørke vil udbrede sig over den, og overskygge den svage Drift til behagelige Fornemmelser. Den lykkelige Lethed til glad Følelse vil forsvinde i en kold Dorskhed. Saa meget derimod Glæden er den bedste Beskytterinde af Sundheden, saa meget udstrække sig og dens Fordele over hele Sjelen og dens Virksomhed. I det Sorgerne og Fortrædelighederne svinde for den, saa beroliger den Lidenskaberne, og sætter Sindet i en bestandig Lighed af Maadehold og Tilfredshed. Den er en stille Billigelse af For-

synet og en hemmelig Taksigelse for Dets Velgjerninger. Den lader os ret nyde alt hvad Verden har af Behageligt og Nyttigt. Den opliver vore Forretninger og pryder vore Handlinger med Tækkelighed og Ynde. Den giver Hjertet og Panden Munterhed, og vor Omgang Liv. Den indgyder lettere den Følelse, der tager Deel i Andres Fornødenheder, og gjør, at vi gjerne meddele vore Brødre Naturens Vederqvægelser og Velgjerninger. Alt dette tilbyder Landlivet; Hvo har da endnu Mod nok til at foragte denne Kilde til Dyder?

Posterne i Frankrig.

Generaldirektøren for Posterne har ganske nylig under Tittelen: „Statistiske Undersøgelser over Postvæsenet" udgivet sammenlignende Tabeller over denne Gjenstand fra 1815 til 1829 incl. Intet roesværdigere, især efter Repræsentativ-Regjeringens Aand og Værdighed, end denne Art Regnskabsaflæggelse eller saadan Offentlighed, som en Administrator i Korthed giver Publikum, med den Aabenhed og Simpelhed i Udtryk, som ere Ejendomligheder ved Ziffersproget.

To Tal ere tilstrækkelige, for med Sikkerhed at bestemme, at den Mængde af Breve, som aarlig blive expederede i alle Frankrigs Bureauer, udgjør mere end det Tredobbelte hvad det var for 14 Aar siden. Tallet for 1815 var 2,200,000 og derimod 6,205,000 for Aaret 1828. Hvilken nok saa lang Tale vilde være istand til at give en klarere og højere Idee om Progressionen af Selskabets levende Bevægelse?

Desuden seer man, i Hensyn paa de afsendte Journaler fra Bureauet i Paris, at disses Tal i Aaret 1815 var 25,000 og 1828 derimod 58,000; hvad behøves nu mere, for at svare de Folk, som forsikkre os, at der intet mere er at gjøre ved den periodiske Presse i Frankrig, at Journalernes Tid fra nu af er forbi.

Er man i øvrigt nysgjerrig efter at vide, hvor meget Postbestyrelsen anvender i Bekostning,

og af Mennesker, samt den Anstrængelse, som den har, for paa denne Maade hver Dag at uddele gjennem hele Frankerig 118,000 Breve og Journaler? da vises følgende Resultater: Postens Bestyrelse beskjeftiger saavel i Paris som i Departementerne, 4030 Personer, hvis Lønning og Salairer beløber sig i alt til 4,961,525 Franks, hvorfor vi ikke kunde undlade, at bemærke, at Generalpostdirektørens Honorar, der under Oversigten for 1815 figurerer med 52,000 Franker, i den for 1829 kun er ansat til 40,000 Franker.

257 Courerer og Conduktører af Postsække har overhovedet hvert Aar at tilbagelægge 777,114 Posttoure; og dette blot paa Hovedvejene, 22 i Tallet. Tjenesten paa Side- og Tvervejene, af langt større Antal, er anbetroet Private, som aarlig har at gjøre 2, 650,000 Poststationer.

Administrationen har, for disse Transporter af den ene og den anden Art, en Udgivt af 8,976,381 Franker.

Den aabenbar største Magtpaaliggenhed for Brevpost-Benyttelsen er Courerernes Hurtighed. I dette Punkt synes os baade meget at rose, af hvad der er foretaget i de 15 forløbne Aar men tillige endnu meget at ønske.

Hvad Vejen angaaer, saa regner man den derpaa anvendte, eller paa Stationerne tabte, Tid tilsammen, i Aaret 1815 til 69 Minuter paa Milen; nu regner man, som Middeltal ikke mere end 46 Minuter. Dette sidste Middeltals Extremer ere, paa Vejen fra Besanzon, 50 Minuter og, paa Vejen fra Bordeaux, 37 Minuter.

I Aaret 1815 brugte man fra Paris til Bordaux, for Hen- og Tilbagevejen 172 Timer; nu tilbagelægges denne Vej paa 96 Timer. Nu kan følgelig den gjensidige Correspondents mellem Kjøbmanden i Paris og i Bordeaux finde Sted syv Gange i Maaneden, istedet for kun fire Gange i Aaret 1815. Jøvrigt kan ikke de simpleste Foretagender begyndes og afsluttes, uden et Spørgsmaal og et Svar. Herefter vurdere man nu den enorme Indflydelse, som Brevpostens Hurtighed har paa Handelens Virksomhed.

Hvorfor skal det Maximum af Hurtighed, 37 Minuter paa Milen, som nu finder Sted paa Vejen fra Bordeaux, ikke blive en almindelig Regel for alle Hovedlandeveje; og skulde man ikke endnu

kunne vinde noget over de 37 Minuter? Vi haabe, at skulle faa Grev Villeneuve's vise Direktion at takke for slig Forbedring.

Men hvad der ikke kunne fejles i, det er de allerede besluttede Foranstaltninger, og hvis Virkninger paa følgende Maade er os forkyndte for det nu begyndte Aar:

1) Fra 1 April 1830 af skal 5000 Postbude samle Brevene i alle Kongerigets Landsbymenigheder. Denne store og nyttige Forholdsregel gjør en Ende paa den Slags Isolering, i hvilken syvtiendedelen af Frankrigs Befolkning lever. Disse Landbrevdragere ville i det mindste hver anden Dag kunne løbe gjennem 35,000 Menigheder, som ikke besidde noget Post-Etablissement. Da hver Brevdragers Dagmarch skal være omtrent fem Timer, saa vil denne Tjeneste være den virksomste, der af dette Slags er bleven udkastet og fuldført, da den hele daglig gjennemstrejfede Vej omtrent vil udgjøre 25,000 Timer.

Beløbet derfor er anslaaet til tre Millioner om Aaret. For at dække dette, maa man erholde 30 Millioner Breve (hvert regnet til 10 Centimer); som er et og etqvart Brev paa hver Beboer i de Menigheder, hvor Indretningen virker. I alle Tilfælde vil fra 1833 Summen blive sparet, som nu offres Fodbudenes Tjeneste, en Udgivt, som aarlig beløber sig til ikke mindre end 900,000 Franks.

2) Fra 1 Maj 1830 skulle to Dampbaade hver Uge afgaa fra Toulon, det ene til Bastia, det andet til Ajaccio, og træde i Stedet for Paketbaadene med Sejl, hvilke nu kun ufuldkomment sikkre vor Communication med Corsika. Overfarten vil ikke vare længere end 24 Timer.

3) Regelmæssige Paketbaade skulle engang maanedligen, fra 1830 af, befordre Correspondentsen imellem Frankrig, Vera-Cruz, Rio-Janeiro og Buenos-Ayres. Et Brev vil gaa over det atlantiske Hav for 1 Fr. 50 Cent.; en Tidende for 20 Cent.

Udgivten bliver anslaaet til 300,000 Franks om Aaret. I det Regieringen foretager denne Forholdsregel, tager den mindre Hensyn paa Indkomsterne, som den har at vente deraf, end de Fordele, som samme borger for, de vigtige Forbindelser, der ved Udførelsen maa tilvejebringes, den Correspondents, som den beskytter,

de Sæder og Forhold, den vil grunde, de franske Foretagender, som den vil nytte, de Fremmede, som vilde indfinde sig i vore Havne og de Afsætningsudveje, som deraf vil følge for Kunster, Manufakturer og enhver Industrie-Green. Den regner overhovedet paa, ved dette Middel at spare den enorme Udgift, som nu Nødvendigheden paalægger den, ene at udruste Fartøjer, for at lade dens Befalinger naae til de forskjellige Stationer paa de Amerikanske Have.

Denne sidste Artikel er især meget mærkværdig. I Sandhed er det et stort factisk Skridt; saaledes skrider Selskabet dets Maal imøde, hurtigere, eller langsommere, men uden at lade sig opholde og til Trods for Factioners Nid eller Bestræbelser, der maatte stille sig fiendtlig i Vejen for saadanne Fremskridt.

(Lit. Bl. d. B. Nr. 467.)

Blandede Efterretninger.

Et engelsk Digt, den botaniske Have. „Jeg har faaet, skrev Göthe i Jan. 1798 til Schiller, Darwins berømte engelske Digt: den botaniske Have. Jeg ønsker kun at jeg kunde lægge dem for Øjet dette engelske Modeskrift, saaledes som det her i stor Qvart, indbundet i Saffian, ligger for mig. Det vejer accurat 5½ Pund, hvorom jeg igaar selv har overbeviist mig. Da nu vore Lommebøger omtrent kun veje lige saa mange Lod, saa maatte vi, endog fra denne Side, forholde os til Englænderne som 1 til 32, om vi ikke i alt Fald vare istand til at opveje 32 Lommebøger imod en slig engelsk Modekæmpe; den er prægtigen trykt paa glattet Papir ziret med naragtigen allegoriske Kobbere af Fueßli, og desuden prydet hist og her med botaniske, antiquariske Dags og Libhaber-Forestillinger, den har Indledninger, Indholdsliste, Noter under Texten, og Noter bag efter Texten, i hvilke Naturlære, Chemie, Naturhistorie, Jordbeskrivelse, Botanik, Fabrik- og Handelsvæsen, men især Dødes og Levendes berømte Navne paa det bedste ere producerede, saaledes at baade Ebbe og Flod, og sympathetisk Blæk, korr alt vel indsees og begribes.

Med alt dette forekommer mig dog det besynderligste at være, at i dette botaniske Værk er Alt at finde, kun ingen Vegetation. I det ringeste er dette næsten bogstaveligen sandt om den første Deel, hvis Indhold er følgende: Tiltale til Gnomerne. Jorden kastes ved en Vulkan ud af Solen; dens Atmosphære, dens Reise gjennem Dyrkredsen; Afvexling af Dag og Nat, som ogsaa Aarstiderne; Ur-oprindelige lykkelige Lande; Paradiis eller den gyldne Alder; Venus stiger ud af Havet; det første store Jordskjelv; Fastland opstiger af Havet; Maanen bliver udkastet af en Vulkan, har ingen Atmosphære, er kold; Jordens daglige Bevægelse opholdes; dens Axel bøjer sig mere, den dreier sig nu med Maanen om et nyt Middelpunkt; Kalksteen opstaaer ved vandrig Opløsning, Kalkspath, hvidt Marmor, en antik Statue af Herkules, der hviler fra sine Arbejder, Antinous, Apol af Belveder, Venus Medicis, Lady Elisabeth Foster, og Lady Melboure af Hr. Damer; om Moses; hvorfra kommer Jordens Salt? Saltgruberne ved Krakou; Salpeters Frembringelse; Mars og Venus blive ved en Vulkan opfangne; Jerns Frembringelse; Hr. Michels Frembringelse af kunstige Magneter; Brugen af Staal for Agerdyrkning og Skibsfart, og i Krigen; Syrers Oprindelse; hvorfra kommer Kieselsteen? Strandsand? Gyps, Asbest, Onyx, Agat, Mocka, Opal, Saphir, Rubin, Diamant; Jupiter og Europa; ny underjordisk Ild ved Gjering; Leret frembringes; Porcelainmanufactur i China, Italien, England; Hr. Wegwoods Etruria-Arbejder i Staffordshire; Kamee, forestillende en Negerslave i Lænker, forestillende Haabet; Figurer paa Portlands eller Barberini-Vasen forklares; Kul, Svovelkiis, Naphta, Obsidian og Ambra; Doctor Franklins Opfindelse at tage Lynstraale fra Tordenvejret; Amerikas Frihed, Irlands, Frankrigs; gammel underjordisk Centralild; Frembringelse af Tin, Kobber, Zink, Bly; Qvægsølv, Platina, Guld og Sølv; Mexicos Forstyrrelse; Slaveriet i Afrika; Kambyses's Hærs Undergang; Gnomer, som Stjerner paa en Himmel-Maskine; Havets Indbrud gjør man Dæmning imod; Klipper beboes; Materien circulerer, Gjødning er i Planter hvad Melkesaften er i Dyr; Planter opstige af Jorden; St. Peter udløses af Fængslet; Materiens Vandringer; Adonis's Død og Opstandelse; Gnomerne fjerne sig."

„Her har De saaledes Schema til et Digt! Saaledes maae et Læredigt see ud, som ej allene skal lære, men og undervise. Nu kan De tænke Dem, hvilke Beskrivelser, hvilke Allegorier, hvilke Lignelser spøge i dette Værk; og hvorledes alt dette Materiale er sammenbundet, uden end et Spor af poetisk Følelse. Versene ere, som mig synes, ikke slette, og mange Steder have en rhetorisk Tournyre, der passer efter Stavelsemaalet. Nok; Detailen minder om saamange engelske Digtere, der have arbejdet i det Didaktiske og Beskrivende. Hvorledes maa den engelske adspredte Verden fornøje sig over enkelte Steder, naar saadan Mængde theoretisk Tøj, som den saa længe har hørt surre, nu igjen skal foresynges den i bekjendt Stavelsemaal! Jeg har først siden igaar Aftes havt Bogen i mit Huus, og finder den virkelig under min Forventning, uagtet jeg i Grunden er Darwin gunstig. Allerede hans Zoonomie. —"

Capit. G. Beauclerk's Rejse til Marokko i Aaret 1826. Sultanen af Marokko havde i Juli 1826 henvendt sig i en egenhændig Skrivelse til Hr. George Don, Vice-Gouverneur i Gibraltar, med Anmodning om at blive sendt en Læge. Vice-Gouverneuren overdrog Doctor Brown ved den kongl. Militairstab i Gibraltar, at gjøre denne Rejse og at vælge to Officerer af Garnisonen til at følge sig. Hans Valg traf Capitain Beale af Skytterne fra Wales, og Hr. Murray af 64 Regiment; men da Førstnævnte unddrog sig fra Rejsen, faldt Valget i hans Sted paa Beauclerk. Denne har beskrevet Rejsen, som læses i Dr. Browns ethnogr. Archiv 39 B. 1 H. 1-216. De Rejsende, som i Landet bleve syge, og som derfor nødsages til at søge tilbage til Europa, vare om faa Maaneder tilbage; og det der berettes om det marokkanske Rige er ikke meget. Den marokanske Regjering er, siger Forfatteren, i gradviis og øjensynlig Forfald i ethvert Fag af Forvaltningen, og ligner en Svindsottig, hvis hele Livssystem efterhaanden hensvinder, af Mangel paa Livsvarme, uden at den Syge føler sig syg eller trykket af Smerter. Til at skaffe Red-

ning og forbedre Regjeringen behøvedes en Bonapartes Hoved og Haand. Han var skabt til at indaande en falden Nation nyt Liv." Sultanens Harem er næsten ligesaa talrig som hans Armee. Sidste koster ham mindre end første.

Klindworth. Hamburgske Blade fortælle fra Brunsvig, at d. 1 Jan. blev den hidtilværende Legationsraad Klindworth forflyttet som Postholder til Halmstädt, efter at han allerede i Aar og Dag havde, efter højeste Befaling, været frataget alle sine Forretninger. Hr. Klindworth en Uhrmagers Søn, en født Hanoveraner, har man paa faa Aar lært at kjende, afvexlende som Huslærer, Privatdocent ved forskjellige Universiteter, Diätarius i Berlin, Geheime-Agent for flere Hoffer, Skribent i Kjøbenhavn, Theaterdirektør i Bremen, Skolelærer i det Hannoverske, og endeligen i nogle Maaneder Legationsraad i Brunsvig.

Den prægtige Opera-Sal i Paris var som Gazette de France fortæller, d. 25 Jan. imod Kl. 7 om Aftenen opfyldt med alle de fornemme Personer Paris har, udmærkede Fremmede, høje Notabiliteter og Damer af rig og elegant Toilette. Kongen kom Kl. 7¼. Hele Forsamlingen rejste sig under et gjentaget Udraab: Leve Kongen! Hans Majestæt takkede udtryksfuld; paa Kongens højre Side sad Dauphin, paa venstre Hertuginden af Berry. Hertugen af Orleans var med sin Familie i sin Loge. Skuespillet begyndte med anden Akt af Tancred. Da Demoiselle Sonntag viiste sig, syntes Bifaldet, af Agtelse for Kongens Nærværelse, at holde sig tilbage; men da Kongen selv gav Tegn blev Bifaldsklappen almindelig og eenstemmig, og Demoiselle Sonntag kunde deri see Beviis paa, at Publikum med Taknemlighed optog den sidste Brug denne store Sangerinde i Paris gjorde af sit sjeldne Talent. I bemeldte Akt forekommer den beundringsvæ[illegible]ge Duet som af hende og Madamme Malibran blev sungen med en Fuldkommenhed i det Hele og i det Enkelte, hvorom man næppe kan gjøre sig et Begreb. I

den anden Akt af Moses saae man de første Talenter i Dandsen. Forestillingen endtes med første Akt af Don Juan. Terzettet af Maskerne erholdt ved den udmærkede Rigtighed i Udførelsen enstemmig Bifald. Da Kongen forlod Huset løde paa det meest levende: Kongen leve! den kongelige Familie leve! Bourbonnerne leve! Indtægten af denne skjønne Forestilling skal have udgjort over 50000 Franker. — Journalen „le Temps" siger at Forestillingen varede til Kl. 11 og indbragte 88000 Franker.

For Washington opføres et Monument i Baltimore; hvis Højde er bestemt til 176 Fod. Statuen bliver 15 Fod høj, staaende paa en 130 Fod høj Søjle af dorisk Orden, og denne er anbragt paa en 25 Fod høj Sokkel. Det bliver af hvid Marmor og sat paa en Plads, hvortil 4 Gader løbe.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 Februar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 210	à	
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	92¼	92½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65½	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73½	73¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 15.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 20 Februar 1830.

Notitser over Tibet.

Tibet er et af de besynderligste og af den gamle Verdens mindst udforskede Lande. Omkrandset af høje, med evig Iis bedækkede, Bjerge, kaldes det af dets Beboere Sneens Rige. En Kjede af gigantiske Bjerge, af hvilke flere ere 3 til 4000 Toiser høje, adskiller det fra Hindostans smilende Sletter; flere paralelle og sandsynligviis ligesaa anselige Bjergkjeder danne dets Grændser mod China; i Vesten indbefatte dets langt højere Bjerge Kilderne til Indus og de betydeligste af de i denne udløbende Floder. — I Norden bøjer sig en Bjergkjede, liig den i Syden, med bratte Skraabrinke henimod Mellem-Asiens Ørkener. — Det Indre af Tibet er ligeledes gjennemskaaret af flere Grene af Snee-Bjerge, der krones af umaadelige Glætscher. — Det højeste af disse Bjerge er Gang-dise-re, som af Hinduerne kaldes Cailasa; det indeholder Søen Mapam, fra hvilken Setledje har sit Udløb, og Indus udspringer her; begge disse to store Floder tage deres Retning mod Nordvest. — Fra dets sydlige Grændse udstrømmer Gangesfloden, og paa dets østlige Side ere Kilderne til en af de største Floder i Asien: den fører i Tibet Navnet Dzangbu, løber gjennem den største Deel af denne Egn fra Vesten til Østen, optager alle Floderne der, vender sig derpaa mod Syden, gjennembryder Himalaya's Bjergkjede, og gaaer ind i Birmannernes Land, hvor den erholder Navnet Iravadi; den gjennemstrømmer dette Land, i dets hele Længde, befrugter det ved sine Oversvømmelser, ligesom Tilfældet er med Nilen i Egypten, og udgyder sig, gjennem flere Mundinger, i Bugten ved Bengalen. — I Tibet er den næsten overalt, formedelst dens rivende Strøm, usejlbar; den kan først besejles der, hvor den træder ind i Birmannernes Rige, idet den da har forladt de høje Bjerge. — Den østlige Deel af Tibet, eller Landet Kham, er adskilt fra den øvrige Deel af denne Egn ved en høj Kjede af Bjerge og Glætscher, som løbe næsten lige fra Syden til Norden. — Alle store Floder, som gjennemstrømme dette Land, følge omtrent den samme Retning; nogle gaae gjennem Zunnan, en Provinds af China, og derefter til Indien, hinsides Ganges, hvor de udgyde sig i Havbugterne af Bengalen og Siam, eller i Havet ved China; andre forene sig og danne den store Flod Kiang, som løber gjennem China og udgyder sig i det østlige Ocean. — Paa den nordøstlige Grændse af Tibet er den høje Bjergkjede Bayan-Chara, som indeholder Kilderne til Huangho eller den gule Flod, der flyder gjennem den nordlige Deel af China og falder ud i det gule Hav. — Det sydlige Asiens fem store Floder komme fra Tibet. —

Landets bjergagtige Beskaffenhed gjør Climatet i Almindelighed koldt; men dets Dale, skjøndt de ligge i en betydelig Højde over Havets Vandflade, ere varme og for det meste frugtbare; Viin-

stokke lykkes der fortræffeligt; man dyrker der endog Riis med Held. — Flere Dele af de høje Bjerge ere inficerede af pestilentialske Dunster, hvilket dog ikke er parmanent. — Tibetanerne fortælle, at de udstrømme af en Kugle af hvidagtig Damp, som de kalde Moderen til Smitten; denne Kugle viser sig paa Jordens Overflade: i Begyndelsen er den ikke større end et Æg, og synes at dreje sig om sin Axel; snart opnaaer den et Hjuls Dimension og voxer saaledes bestandig i Omfang, indtil den opløser sig i Atmosphæren. De Rejsende, som møde disse Uddunstninger, tage skyndsomst Flugten, for ikke at være udsatte for deres Indflydelse, der i den østlige Deel af Tibet er endnu farligere. —

Tibet er rigt paa Metaller; paa mange Steder finder man Guld, der ofte er meget reent. — Man erholder det fra Bjergværker og Flodlejer, sædvanligviis i smaa Dele, hængende ved Stene, men ogsaa i Masser og betydelige Aarer. — Guldbjergværkerne ere Regjeringens udelukkende Ejendom; den tillader kun at drive og afbenytte dem i en Egn der er sytten Dagsrejser fra Lhassa; der har den bortforpagtet dem. — China's Indflydelse forhindrer andre Bjergværkers Drivt; thi man frygter med Grund for at vække Pengebegjerligheden hos Naboe-Englænderne i Indien, som, under Paaskud af videnskabelige Rejser, sende Emissairer til Grændserne af Tibet, for at forskaffe sig nøjagtige Kundskaber om dette Lands Rigdomme og Producter. Man finder megen Zinober; men Mangelen paa Brændsel, som i Tibet er almindelig, gjør det umueligt, at uddrage Merkuren. — Borax er i Overflødighed forhaanden; den krystalliserer sig paa Randen og paa Grunden af nogle Søer; den er en betydelig Udførsels-Gjenstand. — Der gives ogsaa nogle Lapis-Lazule- og Turkos-Gruber. — De Sidste ere især hyppige og tjene de tibetanske Damer til Pynt. — De Bjerge, som i Norden danne Tibets Grændse mod Sandørkenerne, ere rige paa Steensalt, der er hvidt, rødt eller violet. — Dette Lands tørre og højtliggende Overflade bidrager til Selvdannelse af Salpeter, som man paa mange Steder samler. — Blandt Dyrene ere at nævne: Yaken eller den tangutanske Bøffel, fortreffelige Heste, Geder, af hvis fine Haar Shavler forfærdiges, Desmerdyret, og et Slags store Flaggermuus, Chere kaldet, der ere meget hyppige. — Hundene i Tibet ere de største, som man kjender; de have et stort Hoved, lange Haar og ere meget stærke og modige. — Landets almindeligste Frugter og Haugevexter ere: et Slags graat Byg, der udgjør Beboernes Hovednæringsmiddel, almindelig Byg, Hvede, Erter og Bønner. — Da Tibets Bjerge ere kun lidet bevoxede med Træer, saa betjener man sig, ligesom i Asiens Stepper, af Hornqvægets Gjødning til Brændsel. —

Tibet beboes nu af to forskjellige Menneske-Racer. De egentlige Tibetanere, saa kaldte Bodh, ere de talrigste og indtage den største Deel af Landet. I Nord og Nordost boe Mongoler, kaldet paa Tibetansk: Hor eller Sagh-Bu. Dette sidste Navn betyder Hyrder eller Nomader i Engene, og virkeligen føre disse Mongoler, med deres talrige Hjorder, et vandrende Liv paa de skjønne Græsgange Bjergdalene. Disse Bodh's adskille sig fra Mongolerne ved deres eenstavelses og kun lidet vellydende Sprog, men fortrinligen ved deres Ansigtstræk, der ikke have noget tartarisk, og som mere ligne Jødernes og andre Folkeslags af den semitiske Race. Terrainets bjergfulde Beskaffenhed tillader ikke, at Landet kan være saa beboet, som dets Omfang kunde lade forudsætte, og Beboernes Totalantal beløber sig, i det Hele, kun til omtrent syv Millioner. Efter Landets Traditioner var Tibet i Fortiden beboet af forskjellige barbariske Stammer, der levede af Jagten og af Udbyttet af deres Hjorder eller Opdrætt af ungt Qvæg. Først henimod Slutningen af det femte Aarhundrede, før vor Tidsregning, erholdt denne Tribus den første Straale af Civilisation ved en hinduisk Prinds, ved Navn Upadho. Efter et stort Slag som hans Fader havde tabt, havde han reddet sig med Sine i Tibets Sneebjerge og han blev Landets nomadiske Beboeres Fyrste. En Søn af en anden Konge i Indien kom snart derefter derhen, og blev Stammefader for Kongernes Familie i Tibet. Denne Begivenhed fandt Sted i Aaret 313 før vor Tidsregning.

Først omtrent syv Hundrede Aar sildigere blev Budha-Religionen indført i Tibet. Denne Troe bidrog fornemmeligen til at udbrede Civi-

lisation i Landet og at formilde dets Beboeres endnu barbariske Tilbøjeligheder; men Videnskaber og Kunster begyndte først at trives under Kong Srongdzan Gambo, som i Aaret 632 sendte en af sine Ministre og sexten andre Personer til Indien, for der at studere Budha's Lære og at danne et Alphabet, der var skikket til, at skrive det tibetanske Sprog. Paa denne Tid begyndte ogsaa Forbindelser imellem Kongerne af Tibet og Kajserne af China, som Tid efter anden gav dem Prindsesser af deres Hof til Gemalinder. Paa denne Maade udbredte den chinesiske Literatur sig i Tibet, og den udgjør, med den fra Indien, Grundlaget til den, som endnu existerer der; denne Kjendsgjerning beviser klart det Urigtige i den af Bailly, og andre Lærde af hans Epoche, yttrede Mening, hvilke paastode, at Tibet har været Menneskeslægtens Vugge, og at Videnskaber og Kunster have i dette Land havt deres Oprindelse.

Srongdzan Gambo og hans Efterfølgere bleve Erobrere; de underkastede sig hele Mellem-Asien, lige indtil Tianchan eller de himmelske Bjerge, og indtil Kilderne af Orus og Jaxartes; de udholdte blodige Krige imod Chineserne og Araberne, som havde erobret Persien, og bleve frygtelige for alle deres Naboer. Imidlertid begyndte under Dherma's Regjering, i det niende Aarhundrede, deres Magt at aftage; og i den første halve Deel af det tolvte Aarhundrede vare de allerede igjen indesluttede inden deres gamle Grændser og saa svage, at de saae sig tvungne til, at erkjende China's Overherredømme. Tihinghiskhan erobrede Tibet i Aaret 1206. Under hans nærmeste Efterfølgere blev den vestlige Deel af dette Land aldeles herjet af Mongolerne. Siden den Tid har Tibet stedse, mere eller mindre, været Kejseren af China underkastet, der smigrede Budha's høje Gejstlighed, i det de uddeelte Æres-Poster og Titler, Segl af Guld og kostbare Stene iblandt den. Dette Lands Konger førte da Titel af: Dheba; den Sidste af disse Dheba's, der havde gjort Opstand imod Chineserne, blev henrettet 1750; den kongelige Værdighed blev derpaa afskaffet og Regjeringen, med Dalai-Lama's Samtykke, anbetroet chinesiske Generaler, der skulle føre Overbefalingen i Lhassa og erholde Lønning saavel af Kejseren af China som af Dalai-Lama. Man anslaaer den

Sidstes Indkomster til 8 Millioner Unzer Sølv aarlig.

Den almindelige Religion i Tibet er Budhaismus. Der gives i dette Land og Mongolien flere store geistlige Dignatarier, som man betragter som Incarnationer af guddommelige Sjele (det vil sige, som Guder eller Aander, der have antaget Menneske-Skikkelse). Den første, og Hovedet for alle de Ovrige, er Dalai-Lama, der residerer i Lhassa, hvor han med de chinesiske Generaler deler den højeste Magt. Denne Værdigheds Oprettelse naaer tilbage til Midten af det femtende Aarhundrede. Hele det tibetanske Hierarchie, ligesom ogsaa Budhaisternes Ceremonier, synes at være dannet efter nogle christelige Menigheders, som fordum havde nedsat sig i det Indre af Asien.

(Lit. Bl. d. B. H. 469.)

Armod og Dyd.

(Af det Tydske.)

„Den Dydige, siger Seneca, som kæmper mod Ulykker, uden at bukke under, er en Gjenstand, paa hvilke Gudernes Ojne hvile med Velbehag." Denne skjønne Sætning maa følgende sande Begivenhed nærmere oplyse. Gid den tillige maatte hæve den i Elendighed hensmægtende Uskyldighed, indgyde Trøst og Haab, og bestyrke Mennesket i Tillid til det algode Forsyns styrende Haand.

En meget rig Kjøbmand i L., som, efter sin store Formue og sine Handelsforbindelser, paa en vis Maade var nødsaget til at føre et glimrende Huus, saae sig, saavel ved en fuldkommen Standsning i Handel, som ved fremmede Bankerotter, og nogle haarde Uhæld styrtet fra Velstand til Armod; og næsten bragt til Fortvivlelse.

Hans Hustrue, ædel ved Aand, Hjerte og dannet Forstand, bar den haarde Skjebne med en saa usædvanlig Sjelsstyrke og Rolighed, at hun aldrig var forekommen ham elskværdigere. Den Medgift, som hun havde bragt ham, var betydelig; ogsaa den var tabt; men aldrig lød Klage eller Bebrejdelse fra hendes Læber, tvertimod for-

doblede hun sin Omhed, naar Manden, i Smertes Udbrud, beklagede at hans elskte Kone var draget ind i hans Elendighed. Overraskede han hende end stundum i Taarer, vidste hun stedse at skjule den sande Aarsag for ham, og at blænde ham ved hurtigen tilbagevendende Rolighed.

Førend Ulykken ganske havde nedtrykt dette elskværdige Ægtepar, og der endnu var Glimt af Velstand tilbage i deres Huus, havde de sendt deres ældste Datter, Amalie, hvis Helbred under Opværten havde været svageligt, ud paa Landet til en ærlig Forpagter, som var givt med en Pige, der forhen havde tjent Amalies Forældre. Amalie var paa den Tid femten Aar gammel; og endnu var hun ikke bleven sytten Aar, da hun ved den rene Landlufts styrkende Indflydelse vandt sin fuldkomne Helbred tilbage, og blev regnet for en af de skjønneste Piger i Egnen. Nu skulde hun vende tilbage til Staden, og til det fædrene Huus; men de gode Forældre, som allerede havde ondt nok for at skaffe de øvrige Børn det daglige nødtørftige Ophold, og havde, for ikke at bedrøve Amalie, dulgt for hende deres tunge Forfatning, havde, under allehaande Paaskud, tilskrevet hende om at forblive endnu længere paa Landet. Hun adlød sukkende, thi hun havde ahnet den sande Aarsag. Ved en Ungdoms Veninde i Staden, med hvem hun verlede Breve, fik hun og Kundskab om hendes Familes Tilstand, og derved tillige den sørgeligste Bekræftelse paa det, som længe havde sat hende i Ængstelse.

Omtrent ved denne Tid kom den unge Greve H—, Arving til en umaadelig Formue, og Besidder af dette og flere Godser i Nabolauget, tilbage fra sine Reiser i Frankrig og Italien. Han var en stor Kjender af qvindelig Skjønhed, og næppe havde han seet Amalie hos sin Forpagter, førend han følede, at han havde fundet Idealet for sine Ønsker. Hans Ophold paa dette Gods blev forlænget fra den ene Uge til den anden, og dagligen havde han noget at anordne, eller Forretninger at afgjøre med denne sin Forpagter. For at denne Mand ikke skulde spilde sin Tid, var Greven saa føjelig, aldrig at lade ham kalde til sig paa Slottet, men stedse at gaae ned til Forpagterens Bolig. Ofte fandt han ham ikke, og bad altsaa om Tilladelse til at maatte vente efter ham

i Amalies Selskab. Skulde hun vel kunne undslaae sig derfor? I Begyndelsen havde hun vel gjerne gjort det; men da Greven stedse opførte sig med lige Beskedenhed mod hende, hans Samtale var uden Smigrerie, og han overalt hver Dag viiste sig som den meget dannede, sædelige og sande Adelsmand, tabte hun snart sin Frygtsomhed og Tilbageholdenhed, og aabnede undertiden for ham en Aand og et Hjerte, der bragte ham til at beundre et Klenodie, der syntes ham værdig at pryde en grevelig Krone. Han tilstod ofte for sig selv, at han endnu aldrig havde fundet saa megen Ynde i et saa idealsk dannet Legeme; og hvad der end mere forhøjede hendes Værd i hans Øjne, var et Træk af ukunstlet Tungsind, som hævede dette Madonna-Ansigt, og hendes hele Gestalt med et unævneligt, uimodstaaeligt Tryllerie. Den unge Mands Phantasi sværmede, ved Synet af hende, blandt de romerske skjønne Former. Hans Hjerte flammede i lys Lue; dog vilde han ikke tilstaae dette for sig selv.

Amalie lagde vel Mærke til hans Lidenskab, men tillige saae hun den Magt, hvormed han søgde at undertrykke og skjule den for hende. Denne Kamp antog hun som et Beviis paa hans høje Ædelmod, og hun troede deri at finde Resultatet af redeligt Overlæg. „Den rige Greve“ — tænkte hun — „og en fattig Borgerpige, hvilken Afstand imellem begge. O! det er skjønt at han betænker dette og skaaner mig. Jeg vil af modsatte Grunde følge hans Exempel. Intet Ord, ingen Tone, intet Blik skal forraade, at mit Hjerte gav ham Fortrinnet, om han end var den Fattigste blandt alle.“

Men skjønt Amalie strængt opfyldte dette sit Forsæt mod Greven, undgik det dog ikke hans skarpe Blik, at han var den sejrende Gjenstand for hendes Tilbøjelighed; og da han havde opdaget Aarsagen til hendes Tilbageholdenhed, søgte han at afvæbne den derved, at han ved enhver Lejlighed yttrede saadanne Grundsætninger, der viiste ham som den Mand, der var fri for alle Fødsels, Rangs og Rigdommes Fordomme; ja han gik end videre, og erklærede, at om han nogensinde kunde bestemme sig til ægteskabelig Forbindelse, skulde det allene være med en fattig og dydig Bor-

gerpige, hvis eneste Medgift var ufordærvede Sæder og et reent Hjerte.

Med Henrykkelse lyttede den elskende Pige til slige Yttringer; og smigrende var den skjønne Udsigt for den ømme Datter, at blive et Redskab til at frelse sin ulykkelige Familie; Den blotte Tanke derom satte hende i den saligste Henrykkelse, og havde større Deel i hendes stille Ønsker end Kjerligheden selv. Ak kun alt for snart blev hun opskrækket af denne søde Drøm, og henstyrtet i den haarde Virkelighed!

Greven var vist nok en af de sjeldne unge Mænd i Landet; men alle hans herlige Egenskaber bleve fordunklede ved en eneste Feil. Han havde paa sine Reiser faaet Hang til den frie ubundne Levemaade; og derhos havde han, maaskee skrækket eller advaret ved sørgelige Exempler paa ulykkelige Ægteskabers Liv, fattet den meest bestemte Ulyst til Ægtestanden. Med den faste Beslutning, aldrig at bukke sin Nakke under et, efter hans Anskuelser trykkende, Aag, var han, efter sin Faders Død, vendt tilbage til sine Godser. Her var det, han lærte at kjende den elskværdige Amalie, og snart følede han, at blot hendes Besiddelse var istand til at bringe hans Lykke til det Høieste. Skulde han opofre denne Kjerlighed for sin Bestemmelse? eller skulde han ikke kunne haabe, at Amalie kunde blive hans uden kirkelige Loves Anvendelse? Han haabede dette; og smigrede sig saa meget mere med Tanken om et heldigt Udfald, da han bemærkede hendes tiltagende Tilbøielighed for ham, og i hendes Families tunge Skjebne opdagede Aarsagen til hendes Tungsind. Ubegrændset Kjerlighed og varig Jammer vare de to Støtter hvorpaa han grundede sit Haab. Han besluttede derfor, at ville ved første gunstige Anledning aabne sine Ønsker for hende; og han fandt snart saadan Anledning, ved en Dag at overraske hende, just som hun havde vædet et Brev fra hendes Veninde med de hedeste Taarer. Ved hans Indtrædelse vilde hun skjule Brevet for ham; men han hindrede det, og bad saa indstændigt om Meddelelsen, at hun, overvældet af søde og smertelige Følelser, overrækkede ham det. Efterat have læst det, og leveret det tilbage, fremkom han med det længe skjulte uædle Forslag.

Hæv Mennesket til Lykkens høieste Spidse, og styrt det pludseligt i Ulykkens Afgrund, saa har du Billedet paa den ædle Piges Sjelstilstand. Amalie stod snart blegnende, snart rødmende, uden at kunne tale, men bævende, for den uværdige Elsker; hendes Pulsslag fordoblede sig, hendes Aandedræt standsede, hendes Muskler trak sig krampagtigen sammen; hun var nær ved at synke; — men snart fattede hun sig, fik Kraft, trykte Brevet voldsomt til sit Hjerte, forlod Greven med et saadant Blik, som blot Uskyld formaaer at vise, og indsluttede sig i sit Kammer for at udgyde skuffet Kjerligheds vemodsfulde Taarer.

Greven, henrevet af Lidenskabens Blindhed, og langt fra at betragte Amalies Forhold fra den rette Synspunkt, sendte strax en Skrivelse til hendes Fader, saaledes lydende:

Min Herre! Underrettet om de Uhæld Skjebnen har overvældet Dem med; og istand til at hjelpe Dem, har jeg tilbudt deres elskværdige Datter Amalie en aarlig fast Indtægt af 6000 Gylden, foruden endnu at udsætte en Sum, der stedse skal kunne sikre hendes saa dyrebare Forældre imod Mangel. Jeg er oprigtig nok til at tilstaae, at Forbindelsen med deres Datter ikke har noget Ægteskab til Hensigt. Kjerligheden skal forene os, uden at noget tungt Baand derved skal evigen fængsle os. Forsvinder hin, skal ogsaa dette kunne løse sig. I sidste Tilfælde beholder deres Datter Halvdelen af bemeldte aarlige Indtægt for sin Livstid. Overlæg de med Rolighed og Upartiskhed mit Ønske; og jeg holder mig da overbeviist om, at De vil anvende Deres faderlige Anseelse, for at bekæmpe deres Datters Fordomme, ifald hun skulde sætte sig imod sin egen og sin værdige Families Lykke."

Greve af H—.

Amalies Moder modtog Brevet, da hendes Mand var fraværende; aabnede det; læste.

„Ogsaa det endnu udraabte hun, i det hun kastede et taarefuldt Blik mod Himlen." Hun følede sig alt for hæftigt angreben for strax at kunne give et Svar. Budet blev altsaa bestilt til næste Morgen. I natlige Timer skrev hun følgende Brev til sin Datter:

„Elskede Barn! Din Fader og jeg fik i dette Øieblik et Brev fra Hr. Greve af H—. Han taler om Kjerlighed til dig, og kan dog gjøre Forslag som haane os i vor Ulykke, og hvis Antagelse vilde styrte os i en rædsom Afgrund. Den grusomme Mand! han vover at haabe, at retskafne Forældre skulde give deres elskede Barn til Priis for Skjændsel, for at undgaae Mangel?" Nedrige Kunstgreb, at gjøre slige Forslag i et Øieblik, da Nøden er saa trængende, at den synes at kunne berettige til eller undskylde Griben efter Fortvivlelses Midler! Nej, — heller fortære Brødskorper, vædede med Jammerens Taarer, end at leve i Lastens Overflod. Derfor besværge vi dig, ikke at tage Hensyn til os; men blot at skye de Farer, som true din Dyd. Det er heller ikke saa slemt mere, som man lader dig befrygte. Jeg haaber endog snart at kunne meddele dig gode Efterretninger."

— „Jeg blev her afbrudt. Hvad jeg ovenfor skrev som en god Forventning, er bleven til Virkelighed. Man bankede i Morges paa Døren; Jeg aabnede. Det var en af din Faders gamle Skyldnere, der kom for at afbetale en Gjeld, som man forlænge siden havde anseet forloren. Denne glade Begivenhed giver mig Mod til at tilstaae dig Alt. Ja, kjære Barn, jeg har tilbragt mange Dage i dybeste Mangel, fordi de faae Penge jeg kunde tilvejebringe, ofrede jeg til din stakkels Fader. Du vil fælde Taarer ved Tanken om hans nærværende Opholdssted; men trøst dig med at han snart vil være paa fri Fod. Jeg holdt Grevens uværdige Brev skjult for ham, — thi sandeligen, det skulde have givet ham sit Banesaar."

„Du kjender mig for meget, kjere Barn: til at kunne tænke, at jeg betroer dig min Kummer, for at forøge din egen. Nej, det skeer med den inderlige Bøn, at du intet foretager dig, som kunde gjøre mig min uudstaaelig. Jeg maae leve for Mand og Børn; din Skjendsel vilde styrte mig i Graven. Læg dette paa Hjertet, og lad os standhaftigen bære den Ulykke som vi ikke have forskyldt; lad os aldrig forglemme, at det staaer i den Almægtiges Haand igjen at rejse os."

„Kom nu hjem til os; bedre Dage vente os. Det var en velsignet Skyldner, der betænkte os i vor Ulykke. Det var vel ikke noget stort han skyldte; men det sætter os istand til at begynde

Noget, og nu skulde vi stræbe i Arbejdsomhed at fortjene et ærligt og tarveligt Udkomme. Begge dine Brødre have vi anbragt hos brave Haandværkere. De befinde sig vel og deres Mestere ere tilfredse med dem. Den lille Adele er nu mit eneste Selskab; hun iagttager mine Blikke, i det jeg skriver dig til; og græder for sin gode Søster, som hun troer at være syg, fordi jeg er sorrigfuld paa dine Vegne."

„Lev vel, elskelige og elskede Datter! til vi snart kunne see dig, og send imidlertid snart et Trøstens Ord til din bekymrede Moder."

Budet, uagtet det havde lovet, at overlevere Brevet i Amalies Hænder, gav det dog strax til sin Herre, fordi han formodede, at denne med Fornøjelse selv vilde afgive det. Utaalmodig efter at erfare Udfaldet af sit Tilbud, brød Greven hemmeligen Brevet, og læste dets Indhold. Præget af den ophøjede Dyd i Ulykke rørte ham inderligen; men han følede sig ikke mindre truffen, ved at see sit Tilbud saaledes forkastet. Alligevel vilde han ikke holde Brevet skjult; men bragte det selv til Amalie. Hun vilde ikke see ham, da hans Nærværelse blev hende meldt; han lod hende sige, at han bragte hende et Brev fra hendes Moder, og da dette Budskab aabnede ham Adgang, tilkjendegav han hende, at han kun vilde aflevere Brevet, under den Betingelse, at hun vilde læse det i hans Nærværelse, og uden at forlade Værelset. Den hulde Pige stod for ham med blege Kinder og nedslagne Øjne. Taus overgav han hende Brevet, som hun hastigt brækkede og læste. Grevens Øjne hvilede uafbrudt paa hendes Ansigt, hvori alle Følelser af hendes rene Sjel viiste sig. Hendes Bestræbelse for at skjule sin Forlegenhed gav hende nye Ynde. Den Anstrængelse, hvormed hun vilde tilbageholde de frembrydende Taarer, var synlig. Omsonst! hun faldt i den hæftigste Graad, og sank lydeligen hulkende ned paa en Stol.

Greven følede sit Inderste rystet, kastede sig for hendes Fødder, tilstod hende at han ogsaa havde læst Brevet, besvor hende at tilgive ham, anklagede sig selv, og forlod hende med den Forsikring, at han ikke skulde hvile førend han havde givet hende fuldkommen Fyldestgjørelse for den Krænkelse og Kummer, hans Forhold havde forvoldet hende.

Hvo læser nu ikke med Fornøjelse det Brev til Amalies Moder han nu tilskrev hende?

„Ædleste blandt Mødre! Skam og Fortrydelse fører mig endnu engang til Dem. Jeg skulde aldrig kunne blive forsonet med mig selv, dersom De ikke skjenker mig Deres Tilgivelse. Jeg har Feil at bebreide mig, som blot den angerfulde Søn kan gjøre gode igjen. Amalie er en Engel, og ingen Moder er ulykkelig, som har saadan en Datter. Min høieste Lykke vilde det være, at vise en Søns Pligter imod Dem og Deres Familie."

Greve af H.

Næste Dag efter dette Brev reiste Greven selv til Staden for at fuldføre sit begyndte gode Forsæt. Han blev henreven af Beundring, da han saae disse Redeliges Stilling og smaa Kaar, og følede deres høie Dyd; men end mere, da Amalies Forældre selv anvendte Alt for at afholde ham fra det af ham ønskede, i Henseende til Stand saa ulige, Ægteskab. Omsider, efterat han fra sin Side havde udtømt alle sine Grunde fik han deres skriftlige Samtykke. Henrykt og triumpherende ilede han til Amalie; og det Brev han nu bragte hende var det ham nu lettere at faae overgivet hende. Hun blev kort efter hans Gemalinde; hun blev hans og hans Godsers tilbedede Lyksaliggjørerinde. Hendes ædle Forældre fik Bopæl paa hans Godser; de levede den lykkeligste Fremtid; og prisede Seneca's Sætning. —

Indenlandske Efterretninger.

Et Skrift, som en stor Deel af dette Blads Læsere ville begrunde, er: „Die Entwickelung des protestantischen Geistes bis zu seiner völligen Darlegung auf dem Reichstage zu Speier, 1529. Eine Denkschrift auf das dritte protestantische Jubeljahr 1829, enthaltend eine Samlung der wichtigsten hieher gehörigen Dokumente vom Wormser Edikt bis zur Speierischen Protestation. Von J. C. G. Johannsen, Dr. d. Theol. u. Philosophie, Hauptpastor an den deutschen St. Petri Kirche zu Kopenhagen; forlagt af Universitets-Boghandler Reitzel; og faaes hos ham for 2 Rbd. Sølv." Spørger man, siger Hr. Forfatt., hvilke Læsere jeg især skrev for? saa bekjender jeg gjerne, at jeg især ønskede ved dette Arbeide at gavne mine Embedsbrødre; thi visseligen gives blandt dem Mange, som ikke kjende Wormser Edikt, Rigsdagsafslutningen, og den herlige Protestation selv, uden efter deres almindelige Indhold, og maaskee aldrig have havt Leilighed til med egne Øine at see disse, for enhver protestantisk Geistlig høist vigtige, Dokumenter; og hvor Faa ere i Besiddelse af et eget sligt Bogforraad, at de større Værker kunde staae til deres Tjeneste, i hvilke hine Dokumenter hidtil allene vare at finde; hvor Faa leve i Nærheden af store Bibliotheker, der kunde aabne dem Adgangen til bemeldte Værker! For alle disse troer jeg at have afhjulpet en virkeligen trængende Nødvendighed, i det jeg i dette lidet Skrift, i hvis Besiddelse Enhver uden stor Vanskelighed eller Bekostning kan sætte sig, har samlet hine vigtige Dokumenter, som deels aldeles ikke enkelte, deels ikke fuldstændig samlede, vare trykte. — Næst dem har jeg og fornemligen ønsket at give unge begyndende Theologer en nyttig Ledetraad ihænde, for at fremtrænge sig igjennem Vrimmelen af forskruede Anskuelser, mystisk Tant, og katholiserende Grundsætninger, der i vore Dage opbyder Alt, for at fatte fast Fod paa protestantisk Grund. Maatte Historien være deres Lærerinde og Førerinde! Maatte de foreliggende Gjerningssager og Skrifter henvise dem til den Kirkes Væsen og Grundsætninger, hvilke de i Fremtiden som Lærere ville tjene! Om nogensinde, saa er det paa denne Maade at haabe, at mangen Forblindet og Vildledet skulde endnu i ret Tid faae Øinene aabnede, førend indblæste Fordomme endnu faae fæstet for dybe Rødder! — Dog nægter jeg ikke at jeg har havt en endnu større Kreds for Øiet. De her fremlagte Dokumenter og de her forhandlede Gjenstande have for enhver ægte Protestant, ogsaa om han ikke egentlig er nogen lærd Theolog en ustridig Vigtighed. —

Blandede Efterretninger.

For Dante bliver i Pantheon i Florents et prægtigt Minde opreist. Billedhuggeren er Stephano Ricci, allerede bekjendt ved flere skjønne Værker. Mindet for Dante bestaaer i en Cenotaph, hvorovér Digterens Billedstytte er anbragt; paa hver Side af samme er en Figur; nemlig paa høire Side Italien, staaende, og holdende i den ene Haand et antik Scepter, udstrækkende den anden mod Digteren. Figuren paa venstre Side forestiller Poesien, lænende sig over den aabne Bog: Divina comedia, og holdende i venstre Haand en Laurbærkrands. Alt er kolossalsk, og af kararisk Marmor. Mindet staaer imellem den over Michel Angelo, og Alfieri's.

Herkulanum. Vort Aarhundrede og vore Fyrster æres ved Opgravningen af denne gamle Stad, der i Luxus, Skjønhed og Smag kappedes med Pompeji og det nærliggende Parthenope. Man begyndte paa at opgrave samme den 1 Januar 1828, og allerede er bragt for Dagen det største Privatmindesmærke, som man hidtil kjender. Det bestaaer af en Række Værelser for Mændene, med en i Midten ubedækket Gaard, af en Afdeling til Fruentimmerne med Peristyler og med Blomster og med Tepper rundt omkring, og af en udstrakt Have, omgiven med Søiler, Buegange, rige og prægtige Søiler hvor Familier, Beslægtede og Venner samledes til alle de hos de Gamle saa larmende Fester, eller i de skjønne Carisiernes Dage, som vare indviede til huuslig Endrægtighed og Gratierne. En anden Bopæl, hvortil ingensinde et andet lignende Exempel er at finde, har opdaget os en Beboelsesstue og talrige Forraadkamre. Deres Døre vare laasede. Intet var i Løbet af 18 Aarhundrede bortkommet. Dadler, Kastanier, tørrede Figener, hvoraf de halve vare skaarne midt over og lagte dobbelt sammen, store Nødder (nuces cum duplice ficu hos Horats), Hasselnødder, Løg, Korn, Linser, Erter, smaae Bønner, Deig, maaskee med Honning, flydende Olie, Mandler, Blommer, alt forkyndte os en rig og stor Families Forraader og Fornødenheder til den nærmende Vinter.

Forskjellige Malerier, forestillende Polyphem og Galatea, Hercules og de tre Hesperider, Amor og en Bachantinde, Argus, Mercur og Io, Perseus som dræber Medusa, idet han skuer ind i Minervas Skjold, bemærker man i forskjællige Dele af Boligen, og Gjenstande af alle Sorter og Former af Glas, Bronze og brændt Jord ere overalt blevne samlede der. Iblandt alt dette fortjener at nævnes et udmærket Sølv-Basrelief, Apollo og Diana, paa ovale Bronzefigurer, som bleve med en lille Ring ophængt, hvilket i Sandhed ere særegne baade hvad Form og Brug angaaer. Endeligen have vi igjen fundet den offentlige Gade med dens Fodstier, og beskjæftige os nu med at bringe for Dagen Bopælen og Boderne, som paa begge Sider løbe ned til Søen.

(Kstbl. 86.)

Kjøbenhavns Børs, d. 19 Februar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista $209\frac{1}{2}$ à
Species $209\frac{1}{2}$

Speçier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{1}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$65\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$73\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 16.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 23 Februar 1830.

Et Par Ord i Anledning af et Stykke i Skilderiet No. 12 for 1830, betitlet Missionen paa Otaheiti og Sandwichs-Øerne.

Bemældte Stykke begynder med de Ord: „Et nyt Beviis paa, at Ingen bør troes, naar han vidner i sin egen Sag, bevarer Otto v. Kotzebues Beretning om Missionen paa Sydsøe-Øerne, sammenlignet med Missionairernes egne Fortællinger derom o. s. v." Den kjære Forfatter til disse Linier har nu vist nok været meget lettroende og i stor Hast nedskrevet det, han skrev; thi ellers vilde han have betænkt, at Hr. v. Kotzebue, som en Modstander af Missionen, ligesaa lidet, som en Missionair, bør troes, naar han vidner i sin egen Sag. — Men at Hr. v. Kotzebues Sag er: „at gjøre Missionen mistænkt og foragtet, det er af de anførte Steder saa klart, at selv Missionens Uvenner ikke ville miskjende hans Hensigt. Her er altsaa, efter Forfatterens egen Tilstaaelse intet troværdigt Beviis i den ene Kotzebues Vidnesbyrd. Ogsaa vilde vor Forfatter, naar han havde overveiet Sagen lidt nøiere, vel have indseet, hvor utroeligt, ja umueligt det vilde være, at saa mangfoldige Missionairer eensstemmigt og forsætligt skulde lyve for hele Verdens Øine; og dersom nu Nogen, forblindet af sin Uvillie imod Missionen, kunde antage, at Løgnen i denne Sag havde skiftet Natur, og kunde betee sig som Sandhed; saa maatte jeg spørge, hvorledes var det da mueligt, at skjule slig en Tilstand, som den, Kotzebue skildrer, for de Visitatorer, hvilke jevnligen udsendes fra England og Nordamerica og hvilke afgive til deres Committentere de hæderligste og glædeligste Vidnesbyrd om Missionairernes uegennyttige Bestræbelser, om Christendommens glædelige Fremgang og om Folkeslægternes Omdannelse fra Raahed til Civilisation, og hvorom de ved personligt Ophold paa de forskjellige Steder i længere Tid have overbeviist sig. — Eller dersom man ikke vil antage, at Tilstanden kan skjules for Visitatorerne, vil man da, tvertimod al Sandsynlighed og Menneskekundskab, paastaae, at Disse, udsendte fra forskjellige Selskaber, til forskjellige Steder, kunne, og det uden Aftale, blive enige om at bedrage dem, der havde sat Tillid til dem og udsendt dem, for at faae Sandheden at vide? Vil man saaledes troe, at Selskaber, som vælge Mænd af deres Midte, endnu ideligen og allevegne skulle af Alle bedrages; hvad Tillid kunne da Regjeringerne sætte til deres Embedsmænd, hvilke de ikke engang ere istand til at kjende saa nøie, som Missions-Selskaberne kunne kjende deres Udsendte? Vil man da saaledes svække al Troe og Tillid i Verden? Eller, vil man maaskee svare, at Selskaberne vel faae Sandheden at vide, men dog i Kirketidender og Religionsblade udbrede Løgn iblandt Folket; saa maae jeg vel spørge: „i hvilken Hensigt? og til

hvilken Fordeel for dem selv, som ofre deres Gaver, deres Tid og Flid og Møie, for at holde Missionen i Gang, og som ikke engang derfor af Verden lønnes med Hæder og Ære, men med Spot og Forhaanelse og allehaande Bagvaskelse? Tilforladelig, saaledes pleie aldrig Løgnens Tjenere at forholde sig. Vel for at sikre sig Udkomme men ikke for at bortgive deres Formue og Arbeide; vel for at vinde, men ikke for at tale Verdens Bifald og Ære kunne de, som Ananias og Saphira, sælge Løgn istedet for Sandhed; men aldrig kunne de, som Apostlene forlade alle Ting, for at gjøre den Gjerning, som er dem betroet. — Det er derfor reent umueligt for et tænkende Menneske, som ikke lader sig aldeles henrive af forudfattede Meninger, at forkaste alle eenstemmige Vidnesbyrd af en heel Skare, der ikke engang vidner, som man paastaaer, i sin egen, men i Guds Sag, hvem de give al Priis og Ære, og derimod at fæste Tillid til en enkelt Missions-Modstander, hvis lidenskabelige Uvillie røber sig i enhver Linie, og som desuden modsiger sig selv og derved godtgjør, at han ikke farer med Sandhed. — Han indrømmer f. Ex. *), at de ere mindre tilbøielige til Tyverie og Retfærdighed, end fordum; men paastaaer, at denne ogsaa er den eneste Fordeel, som de have havt af deres Overgang til Christendommen, og at de have maattet tilkjøbe sig den med mangfoldige nye Andre **). Skal der nu være Nogen Mening i disse sidste Ord; saa tilstaaer han jo „at de have modtaget mangfoldige nye Fordele; kuns paastaaer han derhos, at de have maattet tilkjøbe sig dem. Paa hvad Maade de have kjøbt dem, siges her ikke; men, naar vi kjende disse Oeboeres forrige Tilstand, saa vide vi ret vel, at de havde Intet at opofre undtagen deres naturlige onde Lyster og Tilbøieligheder hvilke de jo ikke kunde opofre, uden at vinde aandelig Lyksalighed. Ogsaa strider det imod al Menneskekundskab og Erfaring at paastaae, hvad her paastaaes: „at tyvagtige og letfærdige Mennesker ere blevne mindre tilbøielige til disse Laster," eller med andre Ord: have begyndt at seire over det syndige Hjertes heftigste Lidenskaber, uden at have havt nogen anden Fordeel af Christendommens Indførelse iblandt dem. Forudsætter denne Forandring i deres Tilbøielighed ikke aabenbarligen et Kundskabslys i Forstanden og en Gudskraft, som har virket paa Hjerterne?

*) Det anmærkes, at Udgiveren ikke har læst Kotzebue selv; men formoder, at Meddeleren i Skilderiet har gjort et rigtigt Udtog af hans Reisebeskrivelse.

Udg.

**) Trykfeilen: "Andre" istedetfor "Onder", en Følge af at der aldrig haves formedelst Tidens Knaphed mere end en Correctur, bliver herved rettet.

Redakt.

Det Eventyr, som Hr. v. Kotzebue derpaa fortælles at have meddeelt, angaaende Christendommens Udbredelse er saa urigtigt, vidunderligt og sig selv modsigende, at det forekommer mig ubegribeligt, at Nogen eet Dieblik kan fæste Tillid til hans Ord. Han gjør en „Tajo" til Konge og „Pomare" til en ung Helt, som gjorde Oprør imod ham, da det derimod er bekjendt af alle de historiske Beretninger, vi have, at Pomarre var Konge, da Missionairerne i Aaret 1797 landede paa Otaheiti, og af ham selv fik indrømmet et Huus til Beboelse. Hr. v. Kotzebue siger: „I Aaret 1797 lykkedes det enkelte engelske Missionairer at vinde Kongen Tajo for Christendommen. De offentlige Helligdomme og Alt, hvad der kunde minde om de gamle Guder, blev ødelagt og forstyrret." Nei, Hr. v. Kotzebue! det gik ikke saa, og ikke saa hastigt. — I 1798 eller 99 indløb til England den sørgelige Efterretning, at en Deel af Missionairerne, formedelst indbyrdes Uroeligheder imellem Oeboerne (som jo var almindeligt paa alle hine Oer) havde maattet flygte til Ny-Syd-Wallis — dog vovede det londonske Selskab, i Troen paa Guds Bistand, at sende endnu 12 Missionairer, som ankom dertil i Julii 1801 —. 1802 udbrød igjen et Oprør, i hvilket Missionairerne kom i Fare, men frelstes ved 2de ankomne Skibe, som gjorde dem og Kongen „Pomarre", ikke „Tajo" Bistand. 1803 afstod den gamle Pomarre Tronen til sin Søn „Otu", som antog Navnet „Pomarre den 2den." I al den Tid havde Missionairerne, naar Fred i Landet tillod det, prædiket; men der var endnu ingen Tanke om Christendommens Indførelse, end sige om Afgudsbilledernes Odelæggel-

se. I Sept. 1803 døde Missionairernes Ven og Beskytter, den gamle Pomarre, og paa den Unge kunde de ikke stole. Iblandt Folket gik det Rygte, at denne vilde fratage dem deres Skydegevæhrer, hvorover det tegnede til et nyt Oprør. Endnu 1804 og 5 prædikede Missionairerne uden synderligt Haab. I 1805 skreve de en otaheitisk Grammatik og Ordbog. I 1806 fortsatte de deres Underviisning især med Ungdommen; men vare nær ved at tabe Modet, fordi de, som de selv mældte, udrettede næsten Intet. Imidlertid havde Pomorre den 2den lært at skrive og skrev i 1807 sit første Brev til Missions-Selskabet, hvoraf det sees, at Christendommen endnu ikke ret laae ham paa Hjerte. I 1808 vilde nogle Oprørere afsætte ham fra Regjeringen og da de ansaae Missionairerne for hans Venner, stak de Ild paa Disses Boliger og plyndrede hvad der ikke blev bragt ombord paa et derværende Skib. Miss. Nott blev hos Kongen. De Øvrige flygtede til Naboe-Øen Huaheine, hvor Indbyggerne modtoge dem med Kjærlighed. 1810 reiste de til Nye-Syd-Wallis, fordi det ikke saae ud til at Pomarre, uden blodig Krig, kunde blive i Besiddelse af sin Trone. Alligevel tøvede Nott og Hayward paa Huaheine, hvor Kongen nu formodentlig var. Dog blev Freden sluttet, og Missionairerne vendte, efter Kongens indstændige Begjæring tilbage. Han var nu og selv tilbøieligere for Christendommen. I 1812 erklærede han sig overbeviist om Evangeliets Sandhed og forlangte at døbes; — dog holdte Missionairerne det for raadeligst at opsætte hans Daab, indtil Christendommens Frugter endnu mere havde aabenbart sig i hans Liv. Paa samme Tid fandt ogsaa en Sindsforandring Sted hos Adskillige af Eimeo's Indvaanere. I 1813 og 14 tiltog disses Tal. I 1815 havde 300 afsvoret Afguderne. Skolerne besøgtes flittigere. Noget lignende fandt Sted paa Otaheiti, Huaheine og flere Øer. De Vantroende begyndte nu at spotte. (Et godt Tegn!) Der kom flere Missionairer, saa at Tallet steeg til 17. De fik christelige Bøger i det otaheitiske Sprog. En hedensk Præst paa Eimeo kastede selv sine Afguder i Ilden, flere fulgte hans Exempel og ødelagde selv deres saakaldte Helligdomme. Dagon faldt for Pagtens Ark. Mørkets Fyrste fik Uroe. Hans Tjenere paa Otahaiti besluttede, i een Nat, neml. d. 7 Juli 1815, at dræbe alle de Christligsindede. Forræderiet røbedes. Kongen og de Øvrige flygtede til Eimeo. Christendommens Fiender bleve indbyrdes uenige og bekrigede hinanden. Et af Partierne maatte flygte til Bjergene. De Christeligsindede bleve derpaa indbudne til at komme hjem igjen. Kongen ledsagede dem. Modstanderne gave Ild. Han forbød sine at gjøre Gjengjeld og sendte et Fredsbud i Land. Fred blev sluttet; men Ufred ulmede i Oprørernes Hjerter. Man bemærkede dette og holdte sig væbnet endog ved Gudstjenesten. — D. 14 Novbr. 1815 overfaldt Oprørerne Kongen og det til Bøn forsamlede øvrige Folk. — De Christeligsindede og adskillige af de Hedninger, som endnu vare Pomarre troe, forsvarede deres Konges og deres eget Liv. Et frygteligt Nederlag fandt Sted. Christendommen triumpherede endnu herligere i Pomarres Sjel end Tapperheden paa Valpladsen; thi han tilgav alle sine oprørske Undersaatter paa det eneste Vilkaar, at de herefter skulde bevise ham Lydighed, og afværgede enhver Vold imod de Overvundne. Saaledes seirede Jesu Evangelium og Hedningerne erklærede nu frivilligt, at borkaste deres Afguder. —

Og dette kalder Hr. Kotzebue: „at hvo der ei vilde troe, blev myrdet, at et sandt Blod-Raserie bemægtigede sig de for ham bløde Gemytter, og at hele Stammer bleve udryddede." Jeg opfordrer herved ham og alle hans Tilhængere, til at bevise det, han har sagt, eller blot at datere Tildragelserne, som jeg her har dateret min Beretning. Efter hine glædelige Tildragelser ødelagdes nu de Pladser, paa hvilke man hidtil havde ofret Mennesker, de øvrige saa kaldte Helligdomme forstyrredes, Kirker og Skoler opførtes. Kongen og Folket sendte deres Afguder til Hr. Marsden paa Nye Syd-Wallis, for derfra at sendes til Europa. Bogtrykkerier anlagdes, christelige Skrivter solgtes tusindviis, Menneske-Ofringer, Børnemord og utallige Laster afskaffedes, og udødelige Sjele fandt Vei til Guds Naade og Salighed. Alt dette og Mere, som ei er nævnet, anseer Hr. v. Kotzebue for Intet!

Missionairerne gik her saa forsigtigt tilværks, at der endog til 1817 ikke var døbt Nogen, og at Kongen først døbtes d. 16 de Maji 1819.

At Missionairerne, som Hr. v. Kotzebue siger, selv angive Otaheiti's Befolkning til 6000, ligner hans øvrige upaalidelige Efterretninger; thi de angive dem til 16000 — (See Beretning om Guds Riges Udbredelse 2 B. p. 52.) — Hvad der i øvrigt er Aarsagen, hvorfor Folkemængden der, som paa flere af Sydhavets Øer, betydeligt kan have aftaget, skjøndt ikke efter Christendommens Indførelse, det kunne vi allerbedst faae at vide af de nysomvendte Høvdinger paa hine Øer, som holdte Taler ved deres egne Missions-Selskabers høitidelige Forsamlinger: Saa siger f. Ex. Tuahine paa Huaheine: „Vi sove nu ikke længere med Morderkøllen under Hovedet. Vore Børn blive nu ikke slagtede, og vore Brødre ikke Løgnaanden ofrede." Saa siger Mahine: „Vi have været i Mørket og nær vare vi alle døde deri. Vi ere den lille Rest, som Satan har ladet blive tilovers. Havde hans Herredømme endnu varet længere, saa vare vi alle ved Døden tilfaldne ham i Arv og som hans Folk blevne fortærede." Og atter taler Paumona paa Rojatia saaledes: „Hvor Mange af vore Børn have vi ikke myrdet! Hvor faa have vi ikke ladet blive i Live? Denne afskyelige Skik er afskaffet, og nu vrimler vort Land af Børn. (See Beretngr. om Guds Riges Udbredelse 2 B. p. 64. 103. 108. o. fl. St.)

Atter fortæller Hr. Kotzebue, „at Missionairerne efter Pomarres Død, medens hans Søn var et umyndigt Barn, fik smeddet en Constitution, hvorved de selv bleve Præster og Regenter." Atter af samme Suurdeig; thi i Aaret 1819 besluttede det londonske Missions-Selskab at sende Deputerede til Otaheiti, for, i Forening med Kongen og Folkets Styrere at lægge en velgiørende og fast Grundvold. Disse Deputerede ankom og virkelig dertil i Septbr. 1821, bleve af Kongen kjærligt modtagne og gik ham tilhaande med at udkaste en christelig Lovbog, hvis Grundsætninger kort derefter bleve offentligt bekjendtgjorte og med Glæde modtagne. (See B. om G. R. U. 2 B. p. 59 og 65.) I Decbr. derefter døde Kongen som en Christen og efterlod, ikke som Kotzebue siger, en 4reaarig, men en 18 Maaneder gammel Søn, hvis Opdragelse er Missionairerne, som fornuftigt er, overdragne. Riget styres derimod af Høvdingerne. (S. s. St.) —

Hr. v. Kotzebue dadler, at Kongen aflægger Eed paa Bibelen, hvilket jo dog ei kan være anderledes, og det gjøre, saavidt jeg veed, alle christelige Konger*).

Ydermere beklager Hr. v. Kotzebue, „at hine Øboeres fordums frydelige Livlighed og beundringsværdige (?) Industrie er aldeles qvalt ved uafladelig Beden; og at deres Dands etc. er ophørt." Herpaa kan vel ikke bedre svares end ved at lade dem selv tale og at tilføie Missionairers og Visitatorers Vidnesbyrd om Guds og Øboernes Sag. — Saa tiltalede f. Ex. Chefen Atihuta paa Rajatea de forsamlede Fruentimmer, sigende: „Seer! det staaer nu Alt godt med Eder; men saaledes var det ikke altid, som I vel vide. I ere lykkelige; men Hine (i andre Lande) ere det ikke. I ere klædte i Kjorteler, som Britannerne have sendt Eder, og Eders Hoveder ere bedækkede med smukke Huer. I blive nu behandlede med al Agtelse og Venlighed." Og Mahamene, som taler om Guds Ords velsignede Frugter iblandt dem, siger: „Vi sove nu med Sikkerhed i Senge, sidde paa Stole, boe i murede Huse og kunne kalde det Lidet, vi have, vor Eiendom. Skuer omkring Eder! vor Afgud Oro har aldrig ladet os see Sligt. Betragter de Lysestager! Seer vore Qvinder, hvor anstændigt de ere klædte! Er det vor Fortjeneste? er det vort Værk? Ingenlunde. Allene det velsignede Jesu Navn have vi at takke derfor. (See B. om G. R. U. 2 B. p. 111-113. —) Hermed stemme Missionairernes og Visitatorernes og fleres Vidnesbyrd. — Saa læse vi f. Ex. i det anførte 2det Bind. p. 57 — at 2 Høvdinger vare i Begreb med at bygge sig store Baade, for med dem at besøge fjerne Øer, for at deelagtigjøre dem i samme Velsignelse, som er dem selv vederfaren. Saa oplyses det p. 58, at deres forrige, i høi Grad uanstæn-

*) Det synes af det Kotzebue siden anfører, at han i Aaret 1824 besøgte Otaheiti, og ei kunde oppebie den forestaaende Kroning. I denne Anledning maae bemærkes, at Kongen da allerede i 3 Aar havde været død!! — Igjen et nyt Beviis paa Troværdighed! —

dige Lege (hvilke det gjør Hr. v. Kotzebue saa ondt at savne) vare stedse en moralsk Pest der forgiftede Folkets Sæder; og at Kongen før i Landeplager udsendte sine Tjenere, som trængte ind i fredelige Boliger og fremslæbte de udseete Slagtoffere, der skulde slagtes paa Alterne m. m., som just ikke kan kaldes glædeligt." — P. 68 „at der boe Manufakturister og Haandværkere paa Otaheiti, og at der i et af det fattigste Distrikter ere stiftede Forsørgelseshuse for dem, som før pleiede at døe af Hunger." P. 72. „Folket paa Huaheine gjør ønskelige Fremskridt til Dannelse; det ene Huus efter det andet opføres paa europæisk Viis, den ene Ager efter den anden dyrkes, og Fruentimmerne staae ikke tilbage i nyttige Haandarbeider." P. 73. „Paa Rajatea vare allerede 74 Vaaninger opførte. Mange beskjæftige sig med Tømmer- og Snedkerarbeide og forfærdige brugbart Huusgeraad. Andre sidde paa Væverstolen, atter Andre bygge Baade eller anlægge Hauger, medens Fruentimmerne spinde, gjøre Klæder og besørge Huusholdningen. Disse ere lutter Virkninger af Evangeliet." p. 84. „Denne Station, paa Hacaheine, tiltager i Velfærd, saavel med Hensyn paa det Aandelige, som paa det Timelige." Dette er Visitatorernes Vidnesbyrd, og de tilføie, p. 85: „Alt bærer Kjendemærker af en stor Forbedring: Deres Huse, Hauger, Værksteder, Klæder, Alt er omskabt ved Evangeliets forædlende Kraft. Ikke færre end 1200 af disse omvendte Deboere bivaanede, nydeligt klædte, og i hellig Andagt Prædiken i det otaheitiske Sprog." p. 86 skrive Missionairerne: „Alle de Vorne ere daglig fra den tidlige Morgen, til den sildige Aften omhyggeligt sysselsatte med Arbeide. Vor Station frembyder et herligt Syn. Over en Miil langs med Kysten ere nydelige Huse opførte, omgivne med beplantede Hauger, medens Fiskerbaadene ligge for Anker ved Stranden. Hvilken Modsætning imod den hylende Ørk, som her endnu for 3 Aar siden var at finde! vore Hjerter strømme over af Glæde og Tak imod den Gud, der med almægtig Haand har frembragt alt dette." I deres Brev af 3 Decbr. 1821 sige Visitatorerne: „Vi have nu tilbragt 10 Uger paa disse herlige Øer. Vi have allerede i England hørt store Ting om dem; men ikke Halvdelen er bleven os sagt.

Gud har i borgerlig, moralsk og religieus Henseende udrettet store Ting paa disse Hedningers Øer." (see p. 90.) Lignende Vidnesbyrd giver den værdige Capt. Grimes i et Brev af 1821 til Missions-Selskabet, som sees p. 124-125. Tilforladelig disse og mangfoldige Vidnesbyrd af flere forskjellige Personer, som have alle Mærker af Troeværdighed og Sandruehed, og som jo umueligt, naar de berettede Usandhed, kunde stemme saa nøie overeens, maae dog vel hos ethvert tænkende Menneske gjelde langt mere, end en flygtigt Reisendes, endog en Missions-Uvens Ord, som fra alle Sider røbe Letsind og Uvillie.

Det Hr. v. Kotzebue fortæller om Søndagens Helligholdelse fortjener ingen udførlige Anmærkninger; thi man seer strax, at det er en letsindigt Spottendes Beskrivelse over ydmyg Bøn og stille Andagt, som hans Sjel ikke kjender. — At Søndagen virkelig er Hviledag og ikke Adspredelsers og Forlystelsers Dag, og at den varmfølende Otaheitier kaster sig i Støvet for Kongernes Konge har han, som saa mange hans Jevnlige, søgt at gjøre latterligt, ved at lægge dem paa Maven, lade dem hyle o. s. v. — Og hvad han siger om Missionairernes Lønning trænger ikke til nogen Berigtigelse, som jeg ikke heller kan give, fordi jeg derom ingen Efterretninger har. At de engelske Selskaber ikke lade deres Udsendte lide Mangel, det veed jeg, og at et taknemmeligt Folk gjerne frivilligt dyrker sin Lærers Jordlod er meget troeligt. Det Ugrundede i den Paastand, at man brugte Magt, er allerede i det Foregaaende, ved den simple historiske Fortælling om Missionens Fremgang, gjendreven — som den og i sig selv er urimelig; thi dersom der fra Selskabets Side havde været tænkt paa at bruge Magt, eller det blot vilde samtykket dens Brug, saa havde det vel ikke sendt blot nogle enkelte værgeløse Missionairer — ja Hr. v. Kotzebue er endog i Modsigelse med sig selv; thi i Begyndelsen af sin Fortælling lader han de enkelte Missionairer, med en Kong Tajo, som vel aldrig var til, strax ødelægge alle Helligdomme og myrde dem, som ei strax vilde troe og udrydde hele Folkestammer, og derpaa lader han den samme Tajo med Levningerne af sit Folk paatvinge Naboerne den nye Religion; her lader han derimod en Missionair Wilson i

lang Tid udlees af ØeboerNE, saa at han i mange Aar ei fik een eneste Tilhænger, og derefter bruge Magten, hvilket nu skal have gaaet bedre. Med hans Christendom gaaer det den Stakkels Reisende, som man alt kan tænke, ikke bedre end med hans Historie; thi ikke allene, at han giver et haanende Svar til den Dronning, der mindede ham om at bede; men han paastaaer endog, at Christendommen lærer, at vi skulle dømmes efter Antallet af vore Gjerninger, hvortil han maaske og regner sin Reise og dens Beskrivelse. Enhver Skole-Discipel veed derimod, at Ingen kan vorde retfærdiggjort af Lovens Gjerning. Den Mangel paa Ærbødighed for den kongelige Familie er vist nok ogsaa opspunden; men sikkert er det, at det Svar, han gav Dronningen, ikke skulde lede Otaheitierne til større Ærbødighed.

I Anledning af Skoleunderviisningen kommer Hr. v. Kotzebue nu ret i Strid med sig selv; thi efter hans Fortælling have Otaheitierne nu først ingen anden Fordel havt, end at de ere blevne mindre tilbøielige til Tyverie og Letfærdighed — og — i Skolerne læres, efter hans Mening, næsten Intet. Lidt Læsning og Skrivning lære Børnene derimod af deres Forældre, som vel at mærke ikke kjendte et Bogstav, da Missionairerne kom dertil!!! Hvorledes mon de da nu ere komne saa vidt, at de endog kunne undervise deres Børn!! Hvad nu den Fortælling om at prygle Folk til Bønnen har at betyde, behøver vel ei at omtales videre; dog maae jeg anmærke, at een Betjent kuns vilde forslaae lidt, hvor flere Tusinde, som vi læse, samles i Kirken.

Efterat have viist, hvorledes det staaer til med Beretningen om Selskabs-Øerne, vilde det være overflødigt, særskilt at omtale Sandwichs-Øerne. Kuns maae jeg bemærke, at disse Øers Indvaanere, just bevægede ved den lyksalige Forandring, som var fremvirket paa Selskabs-Øerne, selv forlangte Missionairer og efter Kongens Befaling ødelagde deres saakaldte Helligdomme førend Disses Ankomst. Og at Kongen ikke, fordi han fandt det raadeligt at forlade Missionairerne, men fordi han vilde see det civiliserede Britannien, reiste til England, det er bekjendt nok. Altsaa takke nu ogsaa vi Hr. Kotzebue, fordi han har

givet os Anledning til at vise, hvad man bør dømme om Missionen, naar man ikke vil fælde en løgnagtig, men en sand Dom.

Lyngbye d. 18 Febr. 1830.

B. F. Rønne.

Blandede Efterretninger.

Fra Rio-Janeiro skrives under 24 Oct. følgende: Først og fremmest fortælle vi Dem at vi alle den 16 dennes lykkelig og velbeholdne ere indløbne i Havnen af Rio. Fra den 3die til den 15de var der kun hændtes lidet Nyt. Vejret havde været godt og Heden var ganske taalelig. Doctor Amaro, Dronningen af Portugals Livlæge, der i Portsmouth allerede havde indskibet sig farligen syg, døde den 2den, og blev om Eftermiddagen den 3die kastet ombord fra Fregatten Isabella. Om Morgenen, den 15de, saae vi det længselsfuldt ventede Forbjerg Frio, og den 16de, da vi besteg Dækket, Bjergene af Rio-Janeiro selv. De yde et herligt Skue, og have en ganske anden Karacteer end Bjergene i vores Hjem. Vi nærmede os efterhaanden den skjønne maleriske Ø, der ligger foran i Bugten. Snart derpaa saae vi Kejserens meget store Dampskib komme os imøde fra samme. Kejseren var, ved den paa Kap Frio oprettede Telegraph tildeels bleven underrettet om vores Ankomst. Omtrent Klokken 11 ankom han til os, og lod sig tilligemed 4 Herrer i hans Tjeneste, strax bringe ombord paa Fregatten. Kejserinden saavel som Dronningen ventede ham paa Dækket. Han lod sig see i Uniform saavel som hans Følge, der fra en anden Baad havde forøget sig til 12, hvoriblandt Ministrene og Adjutanterne vare. Kejseren blev meget angreben af denne første Sammenkomst. Hans første Foretagende var en Tiltale til Kejserinden; der blev præsenteret ham af Barbacena, hans andet var Udbruddet af den faderlige Kjærlighed til den unge Dronning Donna Maria. Han trykkede sin Datter med megen Ømhed til sit Hjerte,

og Taarer stode ham i Øjnene. Efterat han i nogen Tid havde beskjæftiget sig med sin Datter, faldt han Barbacena grædende om Halsen, og blev længe i denne Stilling; men her greben af saa mange Følelser, var han nær en Afmagt. Man førte ham til en Kanon, som han satte sig paa og hvor han snart kom sig. Kejserens Udvortes er fordeelagtigt. Han er temmelig stor, noget undersætsig, har tykt, mørkt og stærkt lokket Haar, smukke store Øjne, nogle Koppe-Ar; overhovedet en smuk Mand. Han blev den 12te dennes 31 Aar, men seer noget ældre ud, som det stedse er Tilfældet her. Medens alt dette gik for sig, kom vi stedse nærmere til Indgangen af Havnen, og saa meget desto hurtigere, da man tog vores Fregat paa Dampskibets Slæbning. Man kan ikke tænke sig noget imposantere Moment, end det ved vores Indløb. Mange Herrer ved Hoffet og i Armeen, de engelske og franske Søofficerer, tilligemed Kejserens Børn, en Prinds og to Prindsesser (den tredie var syg) ret nogle elskværdige Børn, komme nu ombord paa vores Skib, der var omringet af en Mængde Baade med Nysgjerrige af alle Klasser. Kejseren spiste derpaa med sin Familie og bortfjernede sig da med sine Børn, efterat Udskibningen og Vielsen var bestemt til den følgende Dag. Om Aftenen var Staden og alle Skibene illuminerede, som var et herligt Syn. Den følgende Dag, den 17de, regnede det uophørligt. Desuagtet blev det ved den bestemte Anordning; vi udskibede os Klokken 12, og vare hjertelig glade over igjen at være paa fast Land. (Efterat Skrivelsen har skildret Formælingshøjtideligheden slutter den som følger:) Om Rio-Janeiro selv, saavelsom om Omegnen, kan jeg for Øjeblikket kun meddele lidet, kun saa meget, at Landet kan kaldes vidunderlig skjønt. Vegetationen er over al Beskrivelse yppig overraskende, Landet over al Forventning af den skjønneste Natur, og ingen Rejsebeskrivelse vilde have Ord nok til at skildre den. Hertugen befinder sig vel og tilfreds, saaledes ogsaa den unge Keiserinde, som synes meget oprømt og tilfreds. Kejseren anvender al Opmærksomhed og Artighed paa sin skjønne Gemalinde. Han er stedse om hende og viser hende den inderligste Kjærlighed. Hans Personlighed har gjort et behageligt Indtryk paa Kejserinden, som hun med hendes af alle beundrede Egenskaber, benytter ved enhver Lejlighed at gjengjelde ham.

Antiquarer. Pichler, født i Rom, af en tydsk Fader er iblandt de nyere Steenskjærere, selv Natter ikke undtagen, sikkert den meest udmærkede; hans Ergjærrighed gik ud paa, at levere noget som kunne fortjene at sættes ved Siden af de Gamles Frembringelser. Han havde engang paa en smuk Sardonix skjaaren en Mand med en Bue, og var meget tilfreds med dette Arbejde, da Stenen pludselig forsvandt af hans Værksted, sandsynligviis var den bleven bortstjaalen. Faae Dage derefter kom Ciccio Alfani, berømt romersk Antiquar, til ham og viste ham Sordonixen, som han netop havde kjøbt som en Antik for 50 Zekiner af en Bonde, af hvem samme ved Gravning var bleven fundet. Dette er iøvrigt et af de sædvanlige Bedragerier med Antiker i Italien. Pichler spurgte Antiquaren, om han var ganske vis paa at besidde en virkelig Antik, hvorpaa denne stødt svarede, at man ikke kunde føre Kjendere, som ham, bag Lyset, og at dette hørte til Alderdommens bedste Frembringelser. Tillige bad han Pichler, der lod ham blive i hans Vildfarelse, om at forfærdige ham en Copie af hans Intaglio. Pichler paatog sig Arbeidet, og holdt Copien med Flid noget under Originalen. Kort Tid derefter solgte Alfani Stenene dyrt til to Rejsende fra Paris. Siden traf disse tilfældigvis sammen, og der opstod en Tvist iblandt dem om hvo der besad Antiken, og hvo kun Copien, hvilket gav Anledning til et Væddemaal af 100 Louidorer. Pichler blev valgt til Dommer; og hvo kan tænke sig de Væddendes Forundring, da han beviste dem, at begge Arbeiderne hidrørte fra ham. Hvor ofte gaaer det ikke saaledes med formeente Antiker!

Paa Ceylon behandler man en Debitor noget haardere end i Europa. Naar han første Gang manes trækker Creditor ham Klæderne af Kroppen; derpaa lægger han Dag og Nat en Bevogter ind hos ham som Execution. Har den arme Debitor ikke betalt til den bestemte Termin, saa faaer han en tung Steen at bære paa. Er Gjelden endnu ikke afgjort til en anden, tredie Ter-

min, saa bliver Antallet og Vægten af Stenene forøget til det Dobbelte, Tredobbelte. Tillige binder man Torne om hans nøgne Lænder og han maa gaa lange Strækninger ud at spadsere med Bevogteren. Til allersidst kommer Creditor personlig til ham og truer med at forgifte sig selv, hvis han ikke faaer Betaling i saa eller saa lang Tid. Undertiden holder han Ord og saa bliver Debitor henrettet som Morder. (Courier.)

I Clarkes Reise i Tyrkiet beskriver den svenske Gesandtskabssecretair i Constantinopel omstændeligen den sjeldne Lykke han har nydt, at see Sultaninderne fra Storherrens Serail spadsere i Seraillets Have. Han kan ikke noksom rose deres fyldige Skjønhed og deres af Perler og Ædelstene straalende kostbare Dragt. — Mindre heldig var Tolken ved den venetianske Legation, Signor Grallet, der boede i et Huus, hvorfra der var Udsigt til Sultanens Haver. Han belurede engang, med en i et Vinduesskud anbragt Kikkert, Storherren og Sultaninderne ved deres Spadseregang. Det blev bemærket, og han blev knyttet op ved samme Vindue. — En af Havearbejderne, hvilke ved Tegnet med Klokken over Hals og Hoved maa forlade Haven, blev en anden Gang funden sovende under et Træ, fra hvilket han aldrig rejste sig, thi hans Hoved blev afhuggen.

I en fransk Journal for Damer læses følgende: En Italienerinde holder sig ikke for elsket, naar hendes Elsker ikke kan begaae en Forbrydelse for hende; Engelænderinden forlanger dog kun — en Galskab; den franske Dame — en Daarskab! — Hvad fordrer en dansk Dame?

Aphorismer af Göthe.

Det er sørgeligt at see paa, hvorledes et overordentligt Menneske ofte maa plage sig med

sig selv, sine Omstændigheder, sin Tid, uden at komme paa en grøn Green. Et sørgeligt Exempel er Bürger.

Omsonst man taler Meget, for at nægte;
Af Alt den Anden hører kun vort Nej.

Der gives, siger man, ingen Helt for sin Kammertjener. Det kommer blot deraf, at Helten kun kan erkjendes af Helten. Kammertjeneren vil bedst vide, at sætte Priis paa sin Ligemand.

Smaafolk bemærke Djævlen ej,
Om han dem end ved Kraven holder.

Det er trøsteligt, at et Menneske ofte besidder Humør nok til at gjøre sig lystig over det Uafværgelige. (Uddragne af Göthes Philosophie.)

Kjøbenhavns Børs, d. 23 Februar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista $209\frac{1}{2}$ à
Species $209\frac{1}{2}$

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$151\frac{1}{2}$	152 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	$92\frac{1}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{3}{4}$	108 i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$65\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73	$73\frac{1}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 17.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 27 Februar 1830.

Skulde det practiske Resultat af den indbyrdes Underviisnings Anvendelse i Danmark og Hertugdømmene, vel endnu kunne være tvivlsomt?

Det var Indsenderen heraf i høj Grad paafaldende, at erfare foranlediget det offentlige Spørgsmaal: „skulde der i Danmark virkeligt være gjort for meget for den indbyrdes Underviisning?"

Han troede, at Methodens visse ejendommelige Fortrin, med Hensyn til dens Bestemmelse for elementair Klassen, nu saa almindeligen maatte være erkjendte, at der neppe kunde være gjort for meget for at udbrede og grundfæste en Underviisningsmethode, der saa umiskjendeligen rækker troefast Haand til at fremme, i fuldeste Omfang, et vel organiseret Skolevæsen, efter de forhen udgangne allernaadigste Anordninger for Almueskolevæsenet. Tilvisse kan det antages: at dersom Landets ophøjede ædle Konge ikke havde følt saa varmt for denne saa almeennyttige gavnrige Sag, og derfor saa kraftfuld allernaadigst understøttet værdige Mænd i Deres lige saa utrættelige som priisværdige Bestræbelser for dens heldige Fremme, da havde indbyrdes Underviisning, efter de mangehaande opdyngede Vanskeligheder, i den Kamp hvori den nu saa hæderligen har bestaaet, neppe her i Riget fundet Grundfæstelse, i hvor simpel og let at bedømme Sagen] endogsaa er, for enhver upartisk sagkyndig Skolemand. —

Efter sin simple Anskuelse, har Indsenderen roeligen fulgt Methodens Gang, fra første Begyndelse, og allerede i Aaret 1819, tillod han sig offentligt at yttre sin ringe Mening, hvorefter den, forhaabentligt, vilde vorde et højst velgjørende Middel, til i kort Tid at lede til en Færdighed og Fasthed i Elementerne, som, paa den almindelige Vej, for de første Begyndere hidtil var uopnaaelig. — Ved aabenbare Kjendsgjerninger, ere disse dens Virkninger noksom stadfæstede. — At den almindelige Underviisningsmaade udkræver flere Aars trettende Anstrængelse for Læreren og Tvang for Barnet, forinden nogenlunde Færdighed i Elementerne kan opnaaes, samt at derhos endog ofte ved tilfældige Aarsager, al Møje var forgjæves med mange Børn, denne grundede Klage har Indsenderen saa ofte hørt føres af de dueligste, meest samvittighedsfulde Skolelærere. — Derved tabtes da Tiden til den videre intellectuelle Underviisning og religiøse Dannelse; thi Præst og Skolelærer maatte være tilfreds, naar den største Deel af den til Confirmations Underviisning udskrevne Ungdom, kunde læse taaleligt i Bog og havde lært, om ikke heelt, saa dog en Deel af Lærebogen. — Denne ufuldendte Færdighed havde da, i Almindelighed, til Følge, at mange Confirmerede, efter faa Aars Forløb, neppe kunde læse i Bog, saa at Biskopperne og Præsterne, ved de anstillede Visitatser, jevnligen fandt grundet Anledning til den

Bemærkning: at Boglæsningen var forsømt iblandt en Deel af den ældre confirmerede Ungdom, hvor meget endog ellers Præstens Flid og Iver for christelig Oplysnings Udbredelse i Menigheden, var umiskjendelig —

Unægteligt er det, at Danmarks viise Regjering i de sidste 3de Decennier har føjet saare velgjørende og hensigtsmæssige Foranstaltninger til Almueskolevæsenets Organisation og heldige Fremme; Virkningerne deraf ere højst gavnrige og taknemmeligst erkjendte. — Imidlertid møde dog stundom locale og temporaire Hindringer for tilsigtet Djemed i fuldeste Omfang. — Disse Hindringer forsvinde pludseligen ved Afbenyttelse af den indbyrdes Underviisning, der i og for sig selv ikke udgjør noget Heelt, men allene et underordnet saare vigtigt, velgjørende Bidrag til at fremme den allernaadigste Lovgivning om Skolevæsenet til en Grad af Fuldkommenhed, der maae overgaae saavel Lovgiverens, som enhver sand Oplysnings Vens, gladeste Forhaabninger. — Med Føje kan den lignes ved den paalidelige tro Vejviser, der leder Vandringsmanden paa en beqvem kort Fodstie, til det foresatte Maal, som han ikke vidste at naae, uden at vandre en lang møjsommelig Vej. — Ikkun allene fra dette Synspunct maae og bør Methoden betragtes; thi uden at være et vel organiseret Skolevæsen underordnet som et højst velgjørende Middel til lettere og sikrere Opnaaelse af et højere Formaal, vilde det Hele vorde et blot Chimære. — Men saaledes er jo Methoden ogsaa her i Fædrenelandet allene betragtet, og dens Virkninger derefter beregnede. — Der behøves ikke dyb philosophisk Grandskning, for at komme til et ubedrageligt Resultat; thi det frembyder sig letteligen for hver upartisk fordomsfri Jagttager af Barnets lige saa hurtige, som faste Fremskridt i Elementerne. — Jo mere bekjendt og fortroelig Læreren bliver med Methoden, desto mere overtydes han om dens ubaregnelige velgjørende Virkninger, og hans Overbeviisning om dens store Fortrinlighed, vil staae fast og urokkelig, under ethvert mødende Angreb. — Indsenderen kan her frimodigen beraabe sig paa egen og Manges Erfaring; han kjender nøje den Sag, hvorom han skriver, om han endog skulde mangle Evne til dens lyse og klare Fremstillelse. — Kjendsgjerninger maae her være de meest talende og overtydende Beviser. —

For sin Deel, er han saa overtydet om indbyrdes Underviisnings store Værd, dens udbredte Nytte under et vel organiseret Skolevæsen her i Fædrenelandet, at det ikke synes ham vanskeligt at kunne afvæbne enhver af dens ivrigste Modstandere. — Ved den hensigtsmæssige Afbenyttteise, vil Underviisningen overalt kunne gaae frem med sikre, faste Skridt, efter den allernaadigste Forordning for Almueskolevæsenet. — Den store Vinding af Tid, som Methoden medfører, vil give Lejlighed til, endog meget at kunne udvide Underviisningen, til sandt Held og Gavn for en Deel af Ungdommen i Kjøbstæds- som og i Landsbyeskoler ved Søekysterne, hvor en mere udbredt Underviisning ofte kan være af saa vigtige Følger for den unge Søefarendes fremtidige Vel. — I Landets Indre derimod, hvor Landbruget er den eeneste Næringskilde, og hvor den Unge i Almindelighed, som bestemt for de landlige Sysler, kan være tjent med den betingede Underviisning allene, bliver Tidsbesparelse til megen Nytte for Forældre, som have Trang til at nytte al den Hjelp de opvoxende Børn kunde yde. — Saaledes, og i mange flere Henseender, har den indbyrdes Underviisning ejendommelige Fortrin, som ingen Sagkyndig kan betvivle, og dens Fortrinlighed for sin Bestemmelse, er allerede temmelig erkjendt, og vil vorde det endmere. — Ved den ophøjede ædle Landsfaders varme Følelser og kraftfulde Bestræbelser for at fremme ethvert almeenvigtigt, paa Borgerheld indvirkende, Anliggende, staaer Methoden allerede paa det Punct, at Meningerne om dens umiskjendelige store Værd ikke længere ville blive deelte.

Den kan og vil nu bestaae ved sin egen Kraft, og den kommende Tid vil først tilfulde erkjende og paaskjønne dens veldædige virksomme Indflydelse paa at fremme et vel organiseret Skolevæsen, hvis eeneste Djemeed er: sand christelig og almeennyttig Oplysnings Udbredelse. —

—r.

Landsbyepræst.

Cairo. *)

Næppe frembyder nogen Stad i Verden et saa synderligt Skue som Cairo. Dens Gader slynge sig og udgjøre en sand Labyrinth; de ere saa trange og krumme som man kan tænke sig; og ere i visse Maader gandske bedækkede; thi hvert Stokværk af Husene bøjer sig frem over, saaledes at de til Slutning næsten berøre hinanden. Denne Bygningsmaade bringer Skygge og Kjølighed i Staden, og dog stod Thermometeret i Skyggen ved vor Ankomst paa 33 Gr. Reaumur over Nul. Gaderne som vi gik gjennem vare spærrede med Mennesker, Esler, Heste, og en lang Række af Kameler, som vare belæssede med Vand-Læder-Rør; men jeg fandt overalt de samme gyselige Spor paa Elendighed, som ved min Ankomst i Alexandrien saa levende havde bevæget mig; Man træffer i Cairo store Pladser, som enten ere besaaede, eller bedækkede med Tælte og Træer. Det gamle Cairo, Boulak og Den Rodda danne med Staden en Gruppe, og give den en storagtig Figur; man kunde betragte den, som en i smaa Mellemrum i hinanden slynget Forening af Flækker og Stæder.

Hr. v. Clairembault, fransk Viceconsul, havde den Godhed at tilbyde os sin Bopæl. Han boer i Franke-Qvarteret, en lang Gade, adskilt ved Porte fra den øvrige Deel af Staden; og bemeldte Porte vorde regelmessigen lukkede strax efter Solens Nedgang. Vi tilbragte den første Dag med at gjennemløbe Bazarerne, og at kjøbe os hvad der hører til en tyrkisk Paaklædning. Det ligner ganske den Constantinopolitanske Dragt, men er ikke saa velgjort. Da jeg forlod Bazarerne kom jeg over Slavetorvet. Hundreder af Mennesker, især Børn, og Neger-Fruentimre vare sammenhobede i en stor firkantet Gaard. Slavernes Blikke vare muntre; de sladrede og loe iblandt hverandre. Udtrykkene forkyndte i det Hele en dum Sorgløshed. Børnene vare ganske nøgne. De enkelte Slaver af begge Kjøn, som allerede vare noget fremrykkede i Alderen, bare et simpelt, lidet, blaat Skærf, som de havde bundet om Lænderne. I Almindelighed ere deres Træk af en skrækkelig Hæslighed. Konerne bære Hals- og Armbaand af farvet Glas; og Ringe trukne gjennem Næsen. Deres Haar bringe de i en uhyre Mængde Flætninger, der saaledes ere besmurte med Fedt, at de udgjøre næsten en compakt Masse. Slavegaarden er omgiven med Mure og bedækkede Gallerier, paa hvilke andre Negerinder og Albaneserinder befinde sig, der formedelst deres Skjønhed ere af en højere Værd. Ved deres Skue blev jeg greben af Medlidenhed, men deres rolige og sorgløse Mine, og hvad jeg hørte om den milde Behandling der blev viist dem af deres Kjøbere, beroligede mig igjen over deres Skjebne. Med min Tolk, som fulgte mig, gik jeg nu hen i en anden Gaard, hvor mit Hjerte blev sønderrevet, og aldrig vil det Syn, jeg her havde, mindes af mig uden den smerteligste Følelse. Efterat jeg var kommen forbi forskjellige Slavehobe naaede jeg til et Sted, hvor en Mand stod i Handel om en liden Negerdreng. Kjøberen gjorde i Begyndelsen forskjellige Prøver med den stakkels Dreng, rystede hans Lemmer, og lod ham antage forskjellige Stillinger; han bemærkede, at Drengens højre Been var ophovnet; og spurgte om Grunden dertil. Man havde slaaet Drengen, fordi han havde fældet Taarer i det Øjeblik, da man solgte hans Moder. Handelen blev sluttet for 30 spanske Thalaris (150 Franker). En Negerinde hørte paa den hele Handel, uden som det syntes at interessere sig det ringeste derfor, kastede sine lange Bryster over Skuldrene, for at give sit Barn Die. Noget længere borte var en anden Kone med to smaa Drenge-Børn. Deres sørgelige Blik indgjød mig Interesse for dem; og ved min Tolk erfarede jeg, at man med Vold havde bemægtiget sig hende og hendes 2 Børn, og bortført hende fra sin Mand og 2 Døttre, som vare forblevne i deres Fædreneland, hvor de ejede et Huus og nogle Bøfler, og hvor hun havde følet sig lykkelig; gid, raabte hun jamrende, en brav Kjøber vilde kjøbe mig og mine to Børn samlede, at vi ikke skulle adskilles. De takkede mig paa den uskyldigste Maade for de smaa Gaver, jeg skjenkede dem. Jeg havde seet nok; svor, aldrig oftere at gaae paa noget Slavetorv, gik hjem

*) Af Lettres sur l'Orient; i Brans Misc. 1829. 8.

og forbandede den menneskelige Slægt, hvis Grusomhed oversteg selv de vildeste Dyrs. En af mine Venner, en ung Franskmand, der i nogle Maaneder havde opholdt sig i Cairo, for at lære arabisk, ventede mig ved Consulatet, og nødte mig til at gaae hen at see en ung Dandserinde af en noget højere Klasse. Hun havde en temmelig vakker Dannelse; lange og sorte Haar som, lokkede og prydede med Guldperler, faldt ned over Skuldrene. Paa Bagdelen af Hovedet bar hun en liden rød Hue, over hvilken en fint udarbejdet Metalplade fremragede. Hendes Arme og Hals vare smykkede med en Mængde Kjeder og Ringe. Hendes Dragt bestod af en meget fin Silke-Gaze-Kjole, en Spencer af grøn Atlask, broderet med Guld, vide Pantelons. Hun havde aldeles ingen Slør, hvilket her ansees for den højeste Grad af Ukydskhed. En Mand spillede paa Fløjten; en anden Tamburinen; men hun havde selv ingen Metal-Castagnetter. Lidt efter lidt satte hun sig i Bevægelse, i det hun ledsagede sine Gebærder med en Sang, der efterhaanden gik over til tøjlesløs bakantisk Skrig. Tillige udtrykkede Dandserindens Stillinger den højeste Vellysts Ruus. Efter den højeste Bøjelighed i Bevægelserne, og Ild i Øjnene blev Dansen mere og mere levende; og omsider kastede hun sig i Armene af en af Tilskuerne. Denne lægger nogle Piaster i hendes Haand; hun takker, og bøjer sig med højeste Kulde. Nu begynder hun forfra, og Dandserinden standser ikke sit Spil, førend hun har saaledes været i Armene af Enhver i Kredsen, og af Enhver modtaget sine Piastre. — —

Cairo er uhyre stor, og i de første Dage af mit Ophold der forekom dens Befolkning mig at være utællelige; men siden forrandrede min Dom sig; thi Communication finder kun Sted i Hovedgaderne, hvilke, som allerede er sagt, ere yderst trange, og stedse fulde af Mennesker, men gaaer man ud fra disse saa besøgte Dele af Staden, saa er man med eet i nogle næsten øde Qvarterer; store Strækninger selv midt i Staden ere gandske tomme; og saaledes er Cairo i Forhold til sin Størrelse ikke saa godt befolket, som vore europæiske Stæder. Man tæller i Cairo 240 Hovedgader, 25000 beboede Huse; 400 aabne Moskeer, foruden de til Bøn bestemte Pladser, desuden

Skoler, Vaaninger for Blinde, Vaaninger for Fremmede, der søge Staden for at studere. Staden tæller 300 offentlige Cisterner, 1170 Kaffehuse, og 65 offentlige Bade.

En ubetænksom Idee.

Kjøbmand B. i Paris havde en Ungdoms Ven, Kjøbmand T. i Elsas; begge ønskede deres Venskab forplantet paa deres Børn og aftalte desaarsag en ægteskabelig Forbindelse mellem den Førstes Datter og den Sidstes Søn. Begge Fædrene vedligeholdt en flittig Brevverling med hinanden og kom endeligen overeens om, at Kjøbmand Ts. Søn skulde rejse til Paris, for at lære at kjende sin tilkommende Brud og Familie personligen. Den bestemte Dag til Brudgommens Ankomst indtraf endeligen; Familien B. var just i Begreb at sætte dem til Bords, da et ungt Menneske indtraadte og spurgte om Kjøbmanden. — Tjenestefolkene som vidste, at man ventede Brudgommen, tvivlede intet Øjeblik, at den Fremmede jo var ham, og meldte ham strax som saadan. Hr. B. ilede ham i Møde, sluttede ham i sine Arme og uden at give ham Tid til at tale, forestillede ham for sin Kone og Datter som den Sidstes Brudgom. Den Fremmede overgav nu Breve fra Kjøbmand T. i Elsas, hvori Overbringeren omtales som hans Søn og blev anbefalet til hans og Familiens Venskab. Bordet blev dækket, nogle gode Venner i Hast indbudne og den Fremmede fik sin Plads tæt ved Jomfrue B.; denne, som havde hørt meget godt om hendes tilkommende Mand, blev meget henrykket ved det unge Menneskes skjønne, mandlige, blomstrende Udseende. Ved Bordet herskede idel Munterhed; Bruden slog ofte de skjønne Øjne rødmende ned, Frieren var yderst galant kjerlig mod den unge Dame, og fuld af Opmærksomhed mod de Gamle, men iagttog dog stedse en vis Alvorlighed i Mine og Adfærd. Efter Bordet blev Samtalen mere fortrolig, man underholdt sig om Huussager, Oekonomie, Familie-Indretning o. s. v., da den Fremmede pludseligen tog sin Hat, for at gaae. „Hvor

vil De hen?" spurgte Kjøbmand B. „Jeg har en Sag af Vigtighed, som nøder mig til at forlade Dem" var Svaret. „Hvad Sag af Vigtighed kan De have i en Stad, som De første Gang er i, og hvori De endnu ikke kjender et eeneste Menneske?" „De har Ret, men jeg maae ikke destomindre gaae". Aha jeg lugter Lunten, De har ingen Penge og vil hen til Deres Bankeer — min Kasse staaer til Deres Tjeneste, men vil De endeligen henvende Dem til ham, saa giv en af mine Folk Deres Ordre og jeg skal besørge alt, thi vi vil ikke skilles fra Dem saa snart; under denne Samtale var den Fremmede kommen ud i det forreste Værelse, hvorhen Kjøbmand B. fulgte ham. „Nu da vi ere allene" vedblev den Fremmede, „og Damerne ikke ere tilstede, kan jeg nok sige Dem, at der strax ved min Ankomst i Paris tilstødte mig et Tilfælde; jeg blev anfalden af en heftig Kolik og døde deraf; — nu har jeg bestilt min Begravelse til Klokken 6 i Aften og De indseer selv, at jeg absolut maae indfinde mig, da jeg ellers ved min første Entree i Paris vilde blive anseet for et meget letsindigt Menneske, om jeg brød mit Løvte". Kjøbmand B. tabte Næse og Mund over hvad han hørte — Svigersønnen var imidlertid smuttet ud af Døren — da han havde fattet sig og ansaae Sagen for et Spøg endskjøndt han fandt dette temmeligen ilde anbragt, vendte han tilbage til Selskabet, undskyldte Svigersønnen det bedste han kunde, med at denne venteligen havde drukket et Par Glas for meget o. s. v. Man loe deraf og ventede imidlertid paa Personen; da han imidlertid udeblev og det blev sildigt, gik Kjøbmanden selv hen til Vertshuset, til hans største Forundring og Skræk erfarede han her, at hans tilkommende Svigersøn virkeligen var afstegen den samme Dag og død nogle Timer efter af en heftig Kolik, samt var bleven begravet Kl. 6 paa en Rejsekammerats Besørgelse. Det Indtryk denne Tildragelse foraarsagede var skrækkeligt. — den unge Pige frasagde sig alle Livets Nydelser og gik i Kloster, hvor hun døde kort førend Revolutionen i Frankrig udbrød. Hun saavelsom hele Familien og deres Venner troede fuldt og fast, at den unge Hr. T. havde aabenbaret sig for dem som Gjenganger. Sagen hang imidlertid meget naturligen sammen. En vis Hr. St. Andree opholdt sig i Strasborg og rejste derfra til Paris med den almindelige Postvogn, hvor han gjorde Bekjendtskab med den unge Hr. T.; denne fortalte ham blandt flere Familie Anliggender Hensigten af hans Rejse, nemligen at han tog til Paris for at ægte Kjøbmand Bs. Datter o. s. v. Saaledes blev St. Andree indlemmet i hans Familiehistorie. De afstege begge i Hotel d'Angleterre i Richelieugaden; neppe vare de der ankomne før den unge T. blev angreben af en heftig Kolik, der uagtet alle anvendte Midler inden to Timer dræbte ham. Hr. St. Andree, der var inderligen rørt over sin Rejsekammerats Skjæbne, ansaae det for sin Pligt at besørge hans Begravelse og paa bedste muelige Maade at underrette Hr. Bs. Familie om denne Ulykke. Han vidste, at den Afdøde blev ventet netop paa samme Dag, han medtog derfor alle de Papirer og Breve han fandt i dennes Tegnebog og begav sig didhen, for at underrette dem om den unge Mands uheldige Skjæbne, men da han af Alle blev anseet for den tilkommende Svigersøn, faldt det ham ind at spille dennes Rolle,! for ved denne uoverlagte Spøg at trække sig ud af Sagen. Sagen blev siden oplyst men Følgerne vare uoprettelige.

Om Selvmord.

(Af den afdøde svenske Digter Leopold.)

Religionen fordømmer Selvmord. Hvad gjør da Philosophien? Den beklager Selvmorderne, svarer De. — Nej; den gjør endnu mere. Den straffer dem i Almindelighed, ligesom Religionen, naar den ej holdes tilbage enten af Frygt for muligen at begaae en Uretfærdighed, eller af den svagere Frygt at beskyldes for en vis andægtig Kleinmodighed.

Man har til forskjellige Tider bedømt denne Sag, som alt andet, paa forskjellig Maade. I Rom blev det anseet som et Beviis paa heltemodig Sjelestyrke. Christendommen forbyder det, som sagt, gandske.

Man har villet anseet dette fortvivlede Middel til at komme fra Livets Elendigheder for Virkning af en feig Frygtsomhed. Men man har vel sjelden sagt noget urimeligere. Den som med beraadt Hu gaaer Døden og Evigheden imøde, overvinder uden Tvivl i dette Øjeblik Alt hvad Menneskene sædvanligen meest frygte for. Tilvisse fordres en ikke liden Sjelsstyrke til at bære Ulykken, naar den overstiger en vis Grad af Tyngde; men behøves derfor ikke ligesaa vist et mere end sædvanligt Mod til at gjøre dette sidste, saa almindelig frygtede, saa betænkelige Skridt? Med Smerte lader man adskillige Tænder trække ud, naar man plages af Tandpine; man lader en Arm, et Been sauge af, naar Nøden tvinger dertil. Udentvivl søger man derved at befrie sig fra et større Onde; men beviser det derfor en feig Frygtsomhed? og udfordres ikke til at underkaste sig denne voldsomme Hjelp, et Mod, en Standhaftighed, hvorover Tilskueren ofte maa forundre sig?

Men, Selvmord være Beviis paa Sjels Svaghed eller Styrke, skulde det vel tilkomme de borgerlige Love, at revse og straffe det? Store Tænkere have nægtet det; thi først, sige de, ere ej enhver Medborgers Pligter mod Staten grundede paa de Rettigheder han der nyder, saalænge det behager ham at opholde sig der? og kan man tvinge ham til at fortsætte disse Pligter selv over den Tid, i hvilken han vil nyde de dertil svarende Rettigheder, eller efterat han har frasagt sig dem? At flytte til et fremmed Land, eller at flytte til Graven, er det ikke for Staten et og det samme? Hvad er det da Lovene straffe i et Selvmord? Ikke de udvortes Følger, hvorover det tilkommer dem at dømme; nej tvertimod den indvortes moralske Brøde; som hverken kan bedømmes af Lovene, eller synes at henhøre under dens Prøvelse.

For det andet kan vel Staten have noget at befrygte af Exemplet? og skulde Selvmord vel nogensinde kunne vorde en Sædvane, en herskende Tænkemaade, en Ærespligt, saadan som Duellen længe har været? Der er en uendelig Forskjel paa de to Ting. Kort; ligesaa gjerne kan man straffes, fordi man i Havsnød kaster Gods overbord, for at det ikke skal blive en almindelig Vane blandt Søfolk at kaste en Ladning i Havet. Har vel nogen Dødelig faaet Lyst til at hænge sig? fordi han

saae en anden hænge? Er ikke Kjerlighed til Livet Naturens kraftigste Drift hos alle Væsener? og kan Naturens mægtige Haand ikke holde Selvmorderen tilbage, hvorledes vil man da tro, at Loven skulde gjøre det? Loven, hvis Hævn ikke rammer hans livløse Støv?

Men Forestillingen om den Skjændsel som venter hans Minde? Vil denne Forestilling gjøre megen Virkning hos en Ulykkelig, som i et grueligt Øjeblik sætter sig over den kraftigste af alle Grunde, Rædsel for Døden? Skal den gjøre megen Virkning hos en Mand af nogen historisk Oplysning, som veed, hvor foranderlig Tænkemaaden er i Alting, og at man ikke slæbte Catos døde Legeme paa en Rakkerslusse til et gyseligt Skuespil for den medfølgende Pøbel?

Selvmorderen føler ej den straffende Behandling, man udøver imod ham, men hans Kone, hans Børn, hans uskyldige Slægtninger, om han har dem, føle den; det er over dem Vanæren gaaer. Denne ulykkelige Følge, svarer man, træffer ligeledes Deres Slægtninger, som levende udstaae offentlige Legemsstraffe. Dette er sandt; men disse Straffe grunde sig da paa beviiste Forbrydelser mod Staten. Deres Retfærdighed ligger i deres Nødvendighed.

Ved mange Lejligheder er der stor Forskjel imellem Retfærdigheden af et moralsk Mishag og Retfærdigheden af borgerlige Straffe. Man har ofte sammenblandet disse forskjellige Ting.

Indenlandske Efterretninger.

Ved det Sorøiske Academie blev den 20 d. M. den Examen tilendebragt, hvorved det akademiske Cursus sluttedes, som begyndte med Sept. Maaned 1828; syv Academister bleve denne Gang demitterede fra Academiet, de tre med Charakteren Laudab., og de fire med Charakt. Haud illaud. Disse syv forlade nu Academiet, for at fortsætte deres Studeringer ved Universitetet i Kjøbenhavn.

Blandede Efterretninger.

Otaheiti i Aaret 1827. Midt i det vide uendelige Sydhav hæver det underfulde Otaheiti sig, som det stille Oceans Diadem. Evigt Grønt og aldrig visnende Blomster krone dets udbrændte Vulkaner. Aabredder og Klipperifter forsvinde bag Skovene af Kokustræer, hvis uhyre grønne Solvifter bevæges frem og tilbage af milde Søvinde. Her er Luften stedse lige mild og blid. Den lykkelige Deboers Levedage følge uden Bevægelse efter hinanden. Arbejdet paa den følgende Morgen ligner ganske det paa den forbigangne. Alt bevæger sig i et roligt, venligt Kredsløb, og i Gemytterne hærsker den samme Fred som i den stedse smilende, stedse ungdommelige Natur. Hvor forunderlig bevæget bliver Europæeren, der kommer hertil, fra det i Modsætninger levende ofte stormende bevægede Europa! Hvor er Alt ham her saa nyt og saa ganske forskjælligt fra det, som han saae hist! Her skinne gyldne Knopper og Blomsterbouquetter paa Tæpper af Smaragd. I krystalklare Smaavandes Spejl dykke Poppelpyramider sig. Bag ved bruse og skumme mægtige Bjergfloder ned i de Basalt-Senge, over hvilke slynge sig fra en Bredde til en anden, lange blomstrende Chianehækker, og imellem dem skuer Heliconixen med sine brede Purpurblomster. I de uendelig henrivende Skove af de mangfoldigste Træarter vise sig alle Skikkelser og Former. Thi ved Siden af den lange kjæmpemæssige Palmestamme voxe i Overflod Buske af Gradenia og chinesiske Roser. Hist og her staae Brødfrugttræer, hvis Grene række Indvaanerne deres daglige Næring og tillige som gode Huusvenner beskygges Hytterne, hvori Manden lever med Kone og Børn.

„Hver Aften — saaledes fortæller en Franskmand — bivaanede jeg med uendelig og glad Deeltagelse de gode Insulaneres Forsamlinger og Feste. Deres Lykke skaffer dem en Glæde, der er simpel som deres hele Liv. Rundt omkring sidde Oldingene og tilkjændegive den glade Ungdom deres Bifald, naar Dandsene og Sangene begynde hos dem. I stum Glæde saae jeg ogsaa paa dem, da en henrivende Piges melancolske og klagende Sang tildrog sig min Opmærksomhed. Han sang med blid og velklingende Stemme: „Jeg er sørgmodig, eftertænkende og ensom med mine Drømme og gaaer gjerne til Strandbredden. Forgjæves søger mit Øje paa det uendelige Hav det hæslige Skib som bortførte Dig, Elskede, saa langt fra mig. Jeg vilde saa gjerne see det. Forgjæves Haab! Jeg seer intet uden Bølgerne som, kronede med Skum, dykke op af Dybet og fjendtlig sønderslaae hinanden. Stille og med nedslaaede Øjne gaaer jeg tilbage til Faders Hytte, hvor min eneste Trøst er at tænke paa Dig."

En Olding vilde netop forklare mig Indholdet af den klagende Sang, og jeg nærmede mig allerede Øepigen, hvis Skjæbne og Lidelser gik mig meget til Hjertet, da vi i det samme skildtes ved glade lystige Dandsere. De vare store, veldannede og i Skjønhed at ligne ved Pythons døende Apollo. Et tyndt smalt Skjærf var deres hele Klædning. De stillede dem op i største Orden, og deres Bevægelser udtrykte alle Følelser i en Kamp. Herpaa kom Konerne. Ofte, men aldrig tilstrækkeligt, blev deres Skjønhed besungen af Digterne og højt berømt af de ældre tidligere Rejsende. Vel er deres Ansigtsfarve ikke vævet af Lilier og Roser. Heller ikke finder man her den Ibenholtsorte Farve som Konerne have i det brændende Africa. Men de have Farve som den duftende Santal, der voxer paa alle disse Øer. Deres Øjne lyse og antænde ligesom Lynilden. Blomsterkrandse slynge sig imellem deres brune Haar, og deres skjønne Legemer bedækker intet uden fiint vævet Tøj. Hænder og Fødder ere smykkede med en tynd meget kunstig Tatovering, der erindrer os om vore europæiske Damers Handsker og sviklede Strømper. Nogle bare Haaret kunstigt flættet og bundet paa Hovedet, og undertiden gjennemslynget af aromatiske Blomster med deres Stilke. Sikkert ville vores dueligste Friseurer ikke forsmaae denne Hovedpynt."

„Tantamen og Tritonens raae Toner ledsagede Konernes Dandse. Vel ere disse vellystige Pas, Stillinger, Bevægelser og Svingninger, ikke at ligne med vores Opera-Bajaderer. Men de have dog deres egen Ynde og ere sikkert aandfuldere end vore."

Forestiller man sig dertil den sølvagtige Halvnat, Maanen sitrende mellem Mimosens tykke og takkede Løv, og Faklernes Lysning fra Kokusgrenene. Begge kaste ganske forskjællige Belysninger gjennem tykke Røgskyer. Skuepladsen omgives af Bananer og Palmetræer, og derpaa bevægede sig skjønne Mænd og Koner, næsten som i Adams Paradisdragt.

Mindesmærke over Peter Corneille. Staden Rouen har besluttet sig til, efter Opmuntring af et der bestaaende Selskab, der kalder sig „Société libre d'émulation," paa en af dens aabne Pladser at sætte et Mindesmærke over Frankrigs dramatiske Digter, der indenfor deres Mure saae Verdens Lys. Mindesmærket skal blive Digteren saavelsom Nationen værdigt. Udførelsen af Statuen er overdraget Billedhugger David, og Lister til Indsamling af Bidrag ere bleven nedlagte i alle Frankrigs Stæder.

En Særling, den russiske Fyrste Patiattin, er Natten mellem d. 12 og 13de Jan. død i Dresden. Hvo der saa denne højst originale Mand paa Gaden i hans underlige Vinterdragt, naar han, indhyllet, holdt den sorte Fløjels-Maske for Ansigtet, eller betjente sig af sin Regnskjærm med Glasvinduerne, kunde ikke bare sig for at lee. Selv hans Indretninger paa sit Gods Zschachwitz (ovenfor Pillnitz) ere yderst originale. For at komme derhen om Sommeren betjente han sig af en Vogn, som var anbragt paa en stor Blæsebælg, hvilken befordrede elastisk og gav frisk Luft tillige. Mange føle Tabet af ham; hans Godhed og Gavmildhed mod Trængende og unge fattige Mennesker, var ubegrændselig og vedholdende. Han lod dem oplære paa sin Bekostning; men da

han sjelden udførte sine Handlinger halv, saa saae han selv efter, og iagttog deres Fremskridt.

Man erindrer, at Sir Hudson Lowe var Napoleons strænge Bevogter paa St. Helena. I hans Navn er udkommet et Skrift i Frankrig, der skal skildre hans Forhold til den berømte Fange; men det er siden oplyst, at Skriftet er falskt, og opdigtet.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 Februar 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista $209\frac{1}{2}$ à
Species $209\frac{1}{2}$
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$151\frac{1}{2}$	152 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	$92\frac{1}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$65\frac{1}{2}$	66 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73	$73\frac{1}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 18.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 2 Marts 1830.

Egyptens Fremskridt i Cultur.

I. Courier de Smyrne af 20 Decbr. indeholder følgende Brudstykke af et Værk, som Frue de St. Elme vil udgive under Titel: „La Contemporaine d'Egypte." Mohammed Ali Pascha i Egypten. Jeg tilstaaer at jeg var meget nysgjerrig efter at see Paschaen, hvis store Egenskaber vore constitutionelle Blade vedvarende priste, og om hvem en af mine fortrolige Venner, en aandrig Mand, har forsikkret mig, at han endogsaa, og i Særdeleshed blandt Franske, er meget elskværdig. Jeg var stedse af den Mening, at Fyrsterne bedømmes falskt i en Audients, hvor Alt forud er beregnet efter Etiquettens Love, hiin sørgelige og kolde Guddom, der udøver sin smagløse Indflydelse saavel under en Stammes Overhoveds Telt som over det orientalske Divan og i Paladserne i London og St. James. Altsaa langt fra at tragte efter Æren af en Præsentation, der havde været saa let at erholde, foretrak jeg at iagttage Paschaen, naar han talede med andre, hellere end selv at tiltale denne Fyrste igjennem en Tolk. Jeg saae gandske i Nærheden Mahomed Alis fine aandfulde Ansigt, der paafaldende contrasterer i Sammenligning med den kolde og underdanige Holdning af den ubevægelige Boghas. Denne Person, der er Paschaens Tolk og første Minister. Jeg saae megen Livlighed og Forstand i Udtrykkene, og selv Elskværdighed i hans Vendinger. Alt dette tabte sig i Drogmannens ærefrygtsfulde og iskolde Phlegma. Mahomed Ali er en god Fader: en Dag saae jeg ham med et godt Menneskes Naturlighed lege med en af sine smaae Sønner, hvilket kunde have givet Stof til en Sammenligning med den gode franske Kong Henriks Faderkjærlighed. Vor nuværende Consul, Herr Mimant der er ligesaameget udmærket som Literator, som for sin diplomatiske Duelighed, forsikkrede mig om, at Ali Paschae's almindelige Underholdning var meget aandrig, yndefuld og levende, men bemærkede for mig, at der gik meget tabt af dette ved Oversættelsen. Paschaen er stedse klædt med Smag og elegant Simpelhed. Naar han sidder, er hans Holdning som en til Æresbeviisninger vant musselmansk Fyrste; staaende og gaaende, som jeg har seet ham paa Krigsmarinens Værft, har denne Fyrste Holdning som en høj fransk Militairperson, en Lethed i sine Manerer, som satte mig i Forundring og som behagede mig særdeles. Hvo som have læst mine Memoirer, veed, at den Kjerlighed og Stolthed, som jeg nærer for Frankrig udgjør Aanden i min Tilværelse. Mohammed Ali modtager meget artigt alle Fremmede, der forestilles ham af Consulen; men naar det er Franske blander der sig deri en særdeles Interesse, jeg kunde næsten sige Venskab. Undertiden bemærkede jeg med de andre Consuler, et Udtryk af Kjedsomhed og Utaalmodighed paa Paschaens bevægelige Ansigt; især-

lesheb en Dag, da en af disse Herrer søgte at forklare Fyrsten, gjennem hvormange Hænder en Naal maatte gaae førend den var færdig. Man læste i Mohammeds Ansigt: „Saamange Arbejdere for en Naal! i mine Stater maae man ingen forfærdige; jeg lader hellere grave Kanaler og bygge Fregatter."

II. At et eget Tidsskrift udkommer i Egyptens Hovedstad hører til vor Tids Histories Mærkværdigheder. En Skrivelse til Udgiveren af det parisiske Blad Globe indeholder derom følgende Oplysninger: „For omtrent ti Maaneder siden begyndte i Bulak, Cairo's Havn, Udgivelsen af en Journal fra et Bogtrykkerie, som tilhører Vicekongen. Formatet er omtrent af den Størrelse, som vore (de franske) Dagblade førend de sidste Stempellove. Hver Side er deelt i to Spalter, af hvilke den ene har Efterretningerne i det tyrkiske, den anden i det arabiske Sprog. Det tyrkiske er i Egypten Sejrernes Sprog; det vil sige Regjeringens og de fornemste Stats-Embedsmænds; det arabiske er de Overvundnes Sprog; nemlig Folkets og de ringere Betjentes. I Midten hæver sig en Pyramide med en bred Basis; til højre staaer en af de Palmetræer, som Linnée kalder Planterigets Fyrster; til venstre glimrer en Solskive, endnu halv skjult ved Spidsen af et antikt Monument. Foran paa Pyramiden staaer Tidsskriftets Titel, som ordret oversat er: Begivenheder i Cairo. Over Pyramiden: Journalens Nr.; ved begge Sider Maaneden og Aarstallet; derunder Barometer-Jagttagelser. Jeg vil ikke, min Herre! trætte Dem med Opregnelser af alle de Efterretninger der læses i de hidtil udkomne Nr. af denne Journal; jeg giver blot nogle Uddrag, der kunne sætte Dem istand til at bedømme Foretagendets Vigtighed. Først maa vi da bemærke, at denne Journal indeholder Bekjendtgjørelser af Vicekongens Befalinger og Resolutioner; og de mærkværdigste Begivenheder i Provindserne; de offentlige Arbejder som skulle sættes i Værk, Krigsskibes Bygning, Handelsskibes Ankomst og Afgang, Forsøg til Indførelse af europæisk Industrie; man søger endog, at bringe Kundskab om fjerne Lande til almindelig Kundskab. Ved denne Journal erfare vi: at Mohammed-Ali har besluttet: at den franske Regningsmethode efter dobbelt

Bogholderie skal for Fremtiden indføres, og at han har givet Betjenterne i Regningsfaget Midler i Hænde til at lære det; 2. at for Fremtiden skulle alle Regningsposter, Oppebørselsbetjeningerne (Seraf, forhen benævntes de Kascheff's) blot gives til Indfødte, af hvilken Sekt de end maatte være. Hidtil vare disse Poster blot besatte af Armenier, Jøder, Græker; alle Fremmede for Egyptens Grund. 3. I det Indre af Cairos Kastel opføres en vidtløftig Bygning, i hvilken Statsberegningsbøgerne skulle opbevares. Denne Stats-Arkiv-Bygnings Bekostning er omtrent 200,000 Franker. 4. I Cairo oprettes en praktisk Administrationsskole; fra hvilken alle Memurs (Præfekter), og Moawyns (Underpræfekter) skulde tages. I Spidsen for denne Skole staaer en Direktør, som skal give Underviisning i Provinzialbestyrelsen; samt en Scheid-ol-Beled (en Stad- og Land-Foged), som skal give Undervisning i den praktiske Agerdyrkning, og i Provindsernes Agrikultur Statistik. — 5. Den 18de Dag i det forbigangne Aars Ramadan blev Gasbelysning forsøgt af en engelsk Ingenieur Gallois i hans Have, i Overværelse af mange fornemme Egypter, den engelske Vicekonsul, og forskjellige franske Familier, som i lang Tid have boet i Landet. I Tidsskriftet bemærkes, at Vicekongen lod denne offentlige Prøve foranstalte, for at vise sit Folk, hvorvidt den europæiske Industrie havde bragt det; og gjøre det de Fordele indlysende som de tilbyde andre Lande, der ere saa hældige at kunne drage Nytte af Opdagelser, som have kostet saa meget Studium og mange Penge. I Bladets Nr. 19 tilføjes: at dette Experiment opvakte almindelig Beundring hos alle Overværende; og at den engelske Ingenieur havde foreslaaet, at belyse Vicekongens Have i Schubra for 30000 Franker, Arbejde og Materialier indbegrebne. Et andet Nr., det 46de, leverer en meget mærkværdig statistisk Tabel om Arsenalet i Alexandria. Dette Arsenal har bestaaet i flere Aar, men for omtrent fem Maaneder siden er det bleven ganske omskabt, og bleven indrettet efter det franske Arsenals Form. Et Tillæg til et andet Nummer indeholder Pristabeller over alle de Varer, der ere ankomne til Alexandria fra Storherrens Stater. De ere bestemte til at tjene som Grundlag for Oppebørse-

len af Toldafgifter. Disse Pristabeller blive almindeligen udkastede af Tolddirektøren i Alexandria, og alle de Nationers Varemæglere, der i denne Egenskab ere blevne anerkjendte af Lokaløvrigheden. I flere af disse Blade blive nævnte de Straffe, som ere overgaaede Embedsmænd af Militair- og Civilstanden; Handlingerne blive fortalte og Grundene for Straffene udviklede. En af samme melder omsider, at Dødsstraffene i Egypten ere afskaffede for alle Forbrydelser med Undtagelse af politiske; og for saadanne Tyverier som ere udøvede af Kopterne, der beklæde nogle af de vigtigste Stats-Embeder. Dødsstraffene ere endogsaa afskaffede for Mord og for den Forbrydelse at gjøre falske Mynter. I deres Sted træder Tvangsarbejde i Arsenalet i Alexandria paa ti, tyve, tredive Aar, eller paa Livstid. Hvilket indholdsrigt Stof til Betragtninger indeholde ikke saa mange og interessante Efterretninger som Afrika leverer os! Dog dette Brev er allerede saa langt, at jeg maae indskrænke mig til Fortællerens Rolle; men hvad jeg endnu har at sige, er ikke mindre vigtigt og mærkværdigt. Forhen blev i Egyptrn Reclamationer, de Privates Klager, de fleste Tvistsager endogsaa Processerne paa Liv og Død forhandlede for Kiaja-Beis eller dens Domstol der er i Vicekongens Sted, som er dette Hofs første Minister, og egentlig i det Smaae det i Cairo, hvad Storvisiren er i Konstantinopel. I vigtige Tilfælde refererte denne Minister til Paschaen, og paa denne Maade afgjortes ogsaa alle Stats- og Forvaltningsforretninger. I Aaret 1824 blev denne Orden i Tingene forandret; de øvrige Ministre og Generaldirectører og nogle af de højere Embedsmænd, bleve sammenkaldte i det Øjemed at danne et Divan eller Raad for Vicekongen. Her forsamler sig Divan-Effendi eller Vicekongens Statssecretair, Defterdar Bei, Administrator for Moscheernes Indkomster, der tillige har at udbetale de Summer Paschaen til Private har at afgive; Chasinedar-Aga, Generalskatmester eller Finantsminister; Tidscharret-Nasiri, Directør for den udenlandske Handel, der tillige forestaaer Ministerposten for de udenlandske Anliggender; Dschehadich-Nasiri, Directør for Krigsministeriet: Glal-Nasiri, Forvalter over Territorialprodukterne, der bestaae af alle Artikler, som ere bestemte til at

blive solgte for Paschaens Regning; Kumasch-Nasiri, Administrator over alle i Egypten fabriquerte Stoffer, der blive solgte for Paschaens Regning; Nasirol-Asnaf, eller Administrator over alle andre saavel til de indenlandske som udenlandske Fornødenheder bestemte Industrie-Produkter og endelig, naar han netop bliver kaldt Defain-Nasiri eller Marineminister, som sædvanligen opholder sig i Alexandria.

I sidstforløbne August Maaned overdrog Vicekongen sin Søn Ibrahim, at maatte forsamle Divanet i sit eget Palais. Her i Overværelse af alle benævnte Ministre og Betjente, som og den attenaarige Abbas-Pascha, fader- og moderløs Søn af Jussuff, Vicekongens anden Søn, tilkjendegav Ibrahim, at hans Fader, besjelet af det Ønske, at bringe Orden i Civilforvaltningen og Justitspleien, havde besluttet at underrette sig nøje om Provindsernes Tilstand; og til den Ende at sammenkalde Nasirerne (Provindsgouvernørerne,) Kascheffs (Præfekterne;) og de Fornemste blandt Scheichs-ol-Beled (Stædernes og Landdistrikternes Fogder.) Hans Hensigt var at raadføre sig med dem, og høre deres Mening om saadanne Midler, hvorved Egypten med Afhjælpning af opdagede Misbrug kunde gjøres lykkeligere. Hans Befalinger vare fuldbyrdede, og det var ifølge heraf, at Nasirerne og de flere ovennævnte vare optagne i Divanet med Sæde og Stemme, ligesom og efter Vicekongens Villie Formanden for Ulemaerne, af enhver af de fire orthodoxe Sekter af Islamismen, og de tre øverste Scherifer eller Emirer af Cairo, vare tilkaldte; thi her, som i det hele øvrige ottomanniske Rige, gives et temmeligen stort Antal af de Islams Bekjendere, der paastaae at være nedstammede fra Propheten. Denne Forsamling bestod af omtrent 160 Personer, hvoriblandt 28 Nasirer og Kascheffs; og 95 store Scheiker; for største Delen fra Nedre-Egypten. Møderne aabnedes den 26de i Maaneden Rebiul-Ewwel (August 1829) under Forsæde af Hadschi Ibrahim Effendi, der forhen beklædte en Divan-Effendi's Post. De tre Paschaer, Ibrahim, Abbas og Achmed; den første en Søn, den anden en Sønnesøn af Vicekongen, og den tredie en Søn af Tahir Pascha, Vicekongens ældste Ven; ligesom en Mehmed-Bei, Vicekongens Svigersøn, bivaanede Aabningsmødet, og

Forsamlingens samtlige Medlemmer toge, paa en fuldkommen Ligheds Fod, Deel i de almindelige Debatter. Scheikerne og Kascheffs (nu Memurs) ere, efterat være færdige med hvad dem var overdraget, rejste tilbage til deres respective Stæder og Provindser; men Divanets øvrige ovennævnte Medlemmer have siden regelmessigen fortsat deres Møder; som holdes enten i Kastellet, eller i Ibrahims Pallads. Enhver begjerer, og faaer, naar Ordenen kommer til ham, Ordet, og enhver Taler kan frit yttre sin Mening. Præsidenten samler Stemmerne; og Beslutningerne fattes efter Stemmeflerhed. Vicekongen lader dette Divan forelægge de almindelige Forvaltningsanliggender, nemlig alt hvad der angaaer Afgifter, Subsistentsmidler, Kanalanlæg, Havne og Dæmninger, visse Fabriker etc. Vicekongens Ministre forlange i hans Navn Divanets Beraadslagning over saadanne Anliggender, og for det meste taler i dette Ærende Divan-Effendi, eller Statssekretairen. Denne Post beklædes for nærværende Tid af Habib-Effendi, Fader til den Abdi-Effendi, der staaer i Spidsen for den Mission af unge Egypter, som i dette Øjeblik er i Frankrig. Selv Private have Rettighed til at indstille sig med deres Ansøgninger, Reklamationer, Klager af enhver Art, for denne Forsamling, som antager hvad de indgive, prøver og efter Omstændighederne afgjør samme. Forsamlingens Beslutninger, naar de angaae Landets almindelige Administration, eller Provindsial-Administrationen, sendes umiddelbart til vedkommende Minister, eller Generaldirektørerne eller Memurs (Præfekterne). Naar de sidste behøve over et eller andet vigtigt Spørgsmaal at have Divanets Afgjørelse, henvende de sig til samme, og vorde umiddelbart tilskikkede sammes Beslutninger til Udførelse. Den største Deel af den administrative Magt synes saaledes at være concentreret i denne Forsamling, der, efter Jomards rigtige Udtryk (i en Efterretning han om samme har givet i Monitøren), er, uden at være en egentlig Repræsentativ-Forsamling, dog mere end et blot Konseil. I øvrigt synes det, som om de vigtigste Forandringer i Egyptens Forvaltningssystem skulle formedelst denne Forsamling iværksættes. Den har allerede besluttet, at i enhver Provinds et, af de der ansatte Memurs og Scheik-ol-Beled bestaaende, Generalconseil skal dannes. Divanet af Cairo har at bestemme de Gjenstande, hvormed disse Konseils skulde beskjæftige sig i deres Raadslagninger. En Fetva eller en øverste Afgjørelse af Mufti Behkdsche-Abdullah-Effendi, der følges som religiøs Lov over det hele ottomanniske Rige, erklærer: at Dødsstraffe skulle være lovlige imod en muselmannisk Undersaat som, overdraget nogen Embedsforretning i Stats- eller Finantsanliggender, handler pligtstridigt og imod Lov og Ret; eller overtræder de storherrelige Befalinger, eller tillader sig vilkaarlige og tyranniske Undertrykkelser mod fattige Undersaatter. Da destoværre slige Tilfælde ere hyppige, og mange Scheiker tillade sig at udøve saadanne Forbrydelser, saa har det almindelige Divan, som var forelagt denne Gjenstand, bestemt: at Dødsstraffene skulle bortfalde, og den Skyldige derimod dømmes til Tvangsarbeide i Arsenalet i Alexandria, i en efter Undertrykkelsens Grad afpasset Tid, foruden at erstatte Vedkommende de uretmæssigen udpressede Summer. Disse Domme kunne kun af det almindelige Divan afsiges, efterat den Anklagede har havt Adgang til for samme at forsvare sig. — Endeligen har denne Forsamling i sin Midte en Secretair, hvis Forretning bestaaer i at bringe enhver af Divanets Medlemmer yttret mundtl. Mening paa Papir. Secretairen er tillige Hoved-Redakteur for den officielle Journal; og ham er det overdraget at optage i Journalen Protokollen over Divanets Møder, med Opgivelse af Navnene af enhver Votant. Jeg vil slutte denne lange Skrivelse med en Anekdote: Skribentere vælges til Secretairsposten; Den første Lærde, der saaledes fik denne Forretning, og som heed Asis-Effendi, var saa vidtløftig ved sin Redaktion, og troede, at maatte skrive i en saa blomstrig Stiil, at han endog indblandede Vers i samme, saa at Votanternes Yttringer druknedes i en saadan Fylde af Ord og tyrkiske Perioder, at den egentlige Sands i Talen gik forloren i orientalsk Stils Bombast. Journalerne havde ikke Rum nok til at optage Raadslagninger redigerede paa saadan Maade. For at gjøre Ende paa saadant Misbrug maatte den poetiske Redakteur afsættes, og hans Eftermand blev paalagt at holde sig inden for en simpel Analyses Skranker.

Om Indskrifter, især om den paa det kongelige danske Theater.

(Skrevet 1803 af G. H. Olsen.)

Skjønne Indskrifter have stedse noget saare indbydende for det kultiverede Menneske, og tit har en kraftfuld Sentenz, udtrykt i faae og simple Ord, virket mægtigere paa Sjelen end Folianter af Moral. Hvo kjender ikke Poussins: „Et in Arcadia ego"? Hvo har ikke følt ved det herlige: „Læso & invicto militi"? Jeg har etsteds læst denne Overskrift paa et anatomisk Theater: „Hic locus est ubi mors gaudet succurrere vitæ", og ved Indgangen til den botaniske Have i Pisa fandtes engang disse mærkelige Ord: Hic Argus esto, non Briareus. Slige Texter glemmes ikke let, de falde som Gnister paa Sjelen, de gjennemlyne os, udrive os af vor Dorskhed, og flytte os, saa at sige, ind i en ny Verden af Betragtninger og Følelser. Mange, forførte af Romersprogets Styrke og Majestæt, ville paastaae at slige Indskrifter blot i dette Sprog ere smagfulde. Jeg troer det ikke. Vort danske Sprog er for mig et fyldigt, syndigt og velklingende Sprog, og en skjøn Indskrift paa dansk er vist nok for enhver dansk Patriot skjønnere end i noget andet Sprog. Men vi have saa faa. Desto meer burde vi holde dem i Hævd, vi have, og blandt disse har det især krænket mig, at see forjaget fra vor lille Skueplads den højtidelige Indskrift: Ej blot til Lyst. Den latinske Skolemester-Sentenz, der har maattet afløse den, vil neppe nogen Kjender finde fyldestgjørende, og det var altsaa Umagen værdt at træde frem som Forsvar for den Landflygtige, saa meget mere, som Herr Professor Olivarius nylig har bekræftet Forviisningsdommen. *)

*) Olivarius havde til Dct. J. Kr. Høst's Tidsskrift: "Ej blot til Lyst". 3 Bind 1 H. S. 93 meddeelt følgende: "Der blev forleden i et Selskab talt om hin Indskrift paa Skuepladsen: Ej blot til Lyst. Jeg anmærkede, at den var nægtende og ubestemt, da dog en Indskrift bør være saa bekræftende og bestemt som muligt. Der fandtes desuden dette at udsætte derpaa, at den bestod af fire Eenstavelses, og dertil haarde Ord. Man opfordrede mig til at udtænke en anden dansk, og jeg foreslaaer følgende fire til Overvejelse og Valg: 1. "Til Lyst og Lære." Denne syntes som den simpleste, helst at kunne vente almindeligt Bifald. 2. "Lær naar du leer; naar du græder lær:" For denne emfatisk-moralske stemmer jeg personligen. 3. "Skuer her Verdens Løb". Denne Indskrift torde der ligge meest Lærdom i; og 4. "Spillet bedrer." Denne synes saa kort som muligt og dog tilstrækkelig. —

Herr Professoren har foreslaaet fire forskjellige danske Indskrifter, istedet for den omtalte forviiste. Det synes deraf, han befrygter, denne skulde igjen vorde kaldet tilbage, thi ellers burde hans Daddel egentligst være rettet paa den nu gjeldende latinske. Dette har vel nu for det første ingen Nød. Imidlertid var det dog muligt, at Vedkommende kunde blive saa patriotiske, engang igjen at ombytte den Romerske med en Dansk. Og i saa Fald stemmer jeg tilligemed saa mange andre mine Landsmænd for den gamle korte, syndige og simple Indskrift, og til den Ende tillader mig at fremsætte følgende Anmærkninger mod Herr Professor Olivarius.

Herr Professoren erklærer, at den forrige Indskrift: Ej blot til Lyst er nægtende og ubestemt, og bestaaer af fire Eenstavelses og dertil haarde Ord. Jeg veed ikke, hvorfor en Indskrift just skal være bekræftende, men vist er det, at denne heller ikke er nægtende uden blot i sin Form, hvilket endog efter gamle Grammatikeres Paastand forstærker det Bekræftende. Og just denne Form er det, der giver den et Anstrøg af Frugtbarhed og Fylde, der behagelig sysselsætter Phantasien, og aabner Tænkeren en viid Mark. Sæt istedet for Ej blot til Lyst disse Ord: „Til mere end Lyst" da er Indskriften jo aldeles bekræftende, udtrykker det samme, men taber det yndige i Formen, der for enhver Æsthetikkyndig forhøjer saameget dens Værd. Non omnis Moriar, siger Horats. Giv hans Ord en bekræftende Form, og Tanken vil tabe meget af sin

Delikatesse. Den er ej heller ubestemt, thi den forkynder jo strax Skuespillets Hovedformaal, som er at forlyste, men naar den tillige lærer, at dette ikke er Skuespillets eneste Formaal, da er vel ingen saa ubekjendt med psychologiske Modsætninger, at han jo strax vil falde paa at tænke: „men og til Gavn". Horats's utile dulci, saa mange Bogtitler: „Til Nytte og Fornøjelse", saa mange Forbindtligheds Yttringer i det daglige Liv, saa mange Tankesprog lede naturligviis didhen, saa at neppe nogen tænkende eller følende Tilskuer jo øjebliktligen tilføjer, hvad den attiske Fiinhed her, som i saa mange lignende Tilfælde, udelader. Videre: den omhandlede Indskrift bestaaer af fire Eenstavelses Ord. Men er dette en Fejl, saa vrimle alle Digtere af slige Fejl. Disse Monosyllaber smelte saaledes ind i hverandre, at de godt kunne læses som et eneste Ord, eller dog som tvende. Det numerøse deri, det korte og derhos det prægnante eller frugtbare, som gjorde dem saa kjere for alle Danske, dem jeg hidtil har hørt dvæle derved, frie dem og lettelig fra den Beskyldning, at de ere haarde. Intet gutturalt, intet Sammenstød af stridige Konsonanter, intet slæbende besværer deres Udtale. De ere som et hemistichon, undfaldet en heldig Digter. Men nu til de af Herr Professoren foreslaaede fire nye.

„1. Til Lyst og Lære."

Jeg troer neppe, at man siger: „til Lære," i det mindste har jeg endnu aldrig hørt dette Udtryk. „At staae i Lære", siges, og „det er hans Lære", men at noget er „til Lære" er for mig udansk, især i en Indskrift. Det er ej heller Skuespillets egentlige Bestemmelse at lære, men at forlyste og gjennem Lyst at forædle. Denne Indskrift mangler og derhos det yndige Slør, som i mine Tanker forhøjer Skjønheden af det beskedne, og dog saa indtrængende: „Ej blot til Lyst".

2. „Lær naar du leer; naar du græder lær."

Denne Indskrift begynder med sex Eenstavelses Ord, og dog er det den, Forfatteren personligen stemmer for. Den er derhos ubestemt, angiver en uvigtig Synspunkt, og er ved det gjentagne „Lær" og „leer" og „lær" endog besværlig for Øret. Lad os dog ikke gjøre overspændte Fordringer til vore Theatre, vi staae ellers i Fare for at miste det, de skulde yde, og dette er og har fra Arilds Tid været Fornøjelse, eller Moerskab. Men hvem besøger Skuespillene for at lære, eller for at græde? Hvorledes kan Smagen fordre, vi skulle gaae did for at græde og lære tillige? Og hvad skulle vi da lære? At elske Dyd, og hade Last? Ja den, som i Forvejen har dette ædle Sindelag, styrkes vist nok, eller burde dog styrkes i disse Følelser, men herved kunne vi jo dog ikke egentlig siges at lære. Nej, at udhvile sig efter fuldendt Dagsarbejde, at more sig ved Synet af Verdens Daarligheder, at frydes ved Dydens Triumph, at opmuntres ved det mesterlige Spil af en Gjelstrup, (som, Gud veed hvorfor, saa sjelden er Tilfældet), og nu og da i pathetiske Stykker, der nu omstunder ofte kun mangle en Prækestoel for at vorde ret ophyggelige, at besjæles af ædle Følelser, dette ligger i Ordene „Ej blot til Lyst", men ikke i det dobbelte „naar Du" eller i tredobbelte: „Lær — leer — lær". Ej at tale om at et Semikolon vel ikke finder Sted i en Indskrift.

3. „Skuer her Verdens Løb".

„Skue, føl og syng!" var Mottoet for de skjønne Videnskabers Selskab — ikke; „skuer". „Er" „Her" og Ver (dens) er heller ikke velklingende. Desuden sees kun lidet til Verdens Løb i et Syngestykke f. Ex. som dog ogsaa forlyster Mange; og naar man veed, at Komoedien revse Daarligheder, og at Tragoedien straffer Laster, og at begge hædre Viisdom, og lønne ædel Daad, kunde man ligesaa godt bruge til Indskrift: „Skuer her Komoedier og Tragoedier."

4. „Spillet bedrer".

Hvilket Spil? og er Bedring da stedse Hensigten, eller er det Hovedhensigten af Skuespillet? Denne Indskrift, synes mig, vilde være meget mat.

Skal nu en Indskrift efter Sulzers Paastand være fyndig, simpel og kort — er det, som jeg tør paastaae, endnu en Fuldkommenhed, at den er numerøs og derhos i Modersmaalet, saa troer jeg, man gjorde vel i at optage den gamle herlige: „Ej blot til Lyst“ der i en høj Grad forener alle disse Egenskaber.

Den Forsigtige.

(Af det Engelske.)

Jeg er en elendig plaget Mand og oven i Kjøbet udleet, fordi jeg ikke er et Tossehoved som de Fleste andre Mennesker, men fordi jeg blot er forsigtig; er Forsigtighed da en Fejl? Hvad kalder man det Menneske som forsætligen stormer mod sit Helbred? Han er en Nar upaatvivleligen; jeg som sørger saa omhyggeligen for mit, er derfor en klog Mand. Helbredet er det største Gode i Livet. Siden jeg læste at Anacreon blev qvalt af en Drue der kom ham paa tvers i Halsen, spiser jeg aldrig Druer, Figener, Svedsker eller Sligt. Da jeg veed, at der svæver bestandigen mange heterogene Partikler i Luften, som ere os yderst skadelige, saa sørger jeg omhyggeligen for at den Luft, jeg indaander, er renset saa vel som muligen. Der er en tydsk Professor, en meget smuk, lærd Mand, som beviser, at Champion Sæd impregnerer den Luft vi inhalere; naar jeg derfor gik ud i gamle Dage, holdt jeg stedse et Lommetørklæde, fire Gange lagt sammen for Næse og Mund, paa det at ikke noget af det Djævels Tøj skulde komme ned i Lungerne paa mig. Jeg har læst i flere end een Bog, at Vand, ja endog destilleret Vand, er fuldt af Kryb og andet Djævelskab. Derfor drikker jeg heller aldrig Vand, og da jeg nu aldrig smager Viin eller Øl for den skammelige Forfalsknings Skyld, som dermed skeer, saa slukker jeg min Tørst med en Skive Citron, som jeg lægger paa Tungen. Eftersom der gives adskillige Fluer, der ere giftige, og hvis Stik kan opvække betydelig Inflamation, saa har jeg forsynet mig med tykke Læderhandsker og Strømper, og saavel i mine Værelser som i min Have, gaaer jeg stedse med en Maske paa med Glasøjne. Ørentviste og andet Kryb, søger som bekjendt Øret, derfor bør man altid gaae med Bomuld i Ørene. Jeg har læst i en Doctor-Bog (jeg kan ikke andet end anbefale disse Doctorbøger for Lægmand, de ere meget nyttige, og Skam skulde de faae, som i denne Tid endog paa Tryk nedrive dem og sige: at en Ukyndig kan forqvakle sig og gjøre sig ulykkelig o. s. v.; nej Tingen er: man skal ikke kige dem i Kortene og selv blive for klog) nu som sagt, jeg har læst, at i den øverste Deel af Thorax gives en Klap, som overfører Galden — et eller andet Sted — venstre omkring — og at dersom denne lille Klap — (den er af Kjød naturligviis) fik allermindste Skade, saa var Livet ude som et Lys; for at forebygge dette, rører jeg aldrig den venstre Arm, men gaaer med den i et Baand, der holder den tæt til Siden. Puffendorff døde af Liigtorne, der kom af snevre Sko — jeg gaaer med vide Tøfler, og da det er absolut nødvendigt, at alle Legemets Dele holdes lige varme, er jeg klædt saaledes, at man overalt kan jage en Knappenaal en Tomme igjennem, inden den kommer til Skindet. Af disse smaae Forsigtighedsregler kan de letteligen formode, hvor omhyggelig jeg er angaaende de vigtigere. Hver Dag vejer jeg mig selv og min Føde. Varmen i mit Værelse bestemmes efter Sparvogns Thermometer, som jeg har i min Vindueskarm, som det meest paalidelige og beqvemmeste. Hvad Vejrets Forandringer angaae, da er jeg, Gud skee Lov! ganske ubekymret derfor, siden jeg ikke har værer ude af mit Huus, naar jeg undtager min Have, i hele 14 Aar. Jeg kan ikke begribe, hvorledes et Menneske der gaaer ud, kan vedligeholde sit Helbred; hvor mange tusinde Tilfælde kan ikke møde ham ved hvert Skridt han gjør uden for sin Dørtærskel? hvor letteligen kan ikke et for stærkt Lys-Skimmer blænde ham og foraarsage Blindhed? hvilken Masse af Effluvia indaander han ikke, som til Slutningen foraarsager Forraadnelse i Lungerne? hvilke kolde Vinde styrte ikke ind paa ham og lukke de fine Pori? Maa jeg spørge hvad Forskjel er der vel paa at gaae ud i taaget Vejr — og ligefrem at kaste sig i Kanalen? Taage er Skyer — Skyer

er Vand — og Kanalen er Vand. Hvor ofte har ikke et falskt Trin nødt et Menneske til at lade begge Benene assætte? Hvem er sikker paa, ikke paa sin Vej at møde en gal Hund, løbske Heste, løbske Herrer og Damer, der rende alt overende? da kun en ordentligen rettet og jevn Legems Bevægelse er gavnlig og som aldrig maae forøges til den Grad, at den frembringer Sveed, saa er man altid i Livs-Fare, naar man skal vende af Vejen for en ung Nimrod i Kane eller Gig — man kommer i Transpiration — en Ven kommer derefter paa et Hjørne, hvor alle Vindene holde Caroussel, og standser een, man kan ikke blive af med ham — Pori stoppes — væk er man for ikke at tale om Hjertets forøgede Slag, der letteligen kan frembringe en Apoplexi paa Stedet. Spadseren duer overhovedet ikke, thi for at gaae maae man løfte det ene Been i Vejret imedens hele Legemets Vægt hviler paa det andet, derved kan letteligen en Aare springe og — man maae lade sig amputere. Kort, at spadsere er ligesom at betroe sit Liv til en ussel Tømmerflaade i en bjerghøj Søe. Jeg for min Deel har nok at bestille hjemme med at sørge for min Helbred. Min Mad — det kan man nok begribe, laver jeg selv — mine Knive sliber jeg selv, thi der kunde muligen være Gift paa dem — mit Lintøj bespræger jeg med Edike, af Frygt for smitsomme Sygdomme. Kort, hvormange Forsigtighedsregler maae ikke et Menneske iagttage, som haaber at see den Dag i Morgen? Hvem er nu klog, jeg som saaledes tager mig i Agt paa alle Kanter — eller de af mine rasende Medborgere, som dagligen udsætte dem for tusinde Farer?

Claus Skrupel.

Indenlandske Efterretninger.

Af det nye Tidsskrift: „Skjold, et Maanedsskrift for Danske." Udgivet fra den Reitzelske Boghandel, er første Hefte udkommet; som faaes hos Forlæggeren, store Kjøbmagergade Nr. 6 for 32 skl. Dets Formaal blev i Subskriptionsplanen bebudet at være: „at fremme og befæste en høj Agtelse, og Kjerlighed for Fædrenelandet, og en levende Interesse for dets Anliggender." Dette første Hefte indeholder: Skjolds Hilsen; Danmarks Hæder; Danmarks Lykke; Det svundne Aar; Aarets Afdøde; Malling; Pastor Visby's Skrift: for praktisk Christendom. Bibliotheker paa Island, Færøerne og Grønland; Holbeks Amtsbibliothek; Danske hædrede af Fremmede.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 Marts 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209½ à
Species 209½

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151½	152 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97	97½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	93¼ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65½	66 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 19.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 6 Marts 1830.

Dampskibet.

(Efter det Tydske.)

Cancellieraad Duus besad en kjøn liden Formue, som han ved Flid havde erhvervet sig, og ved Sparsomhed, god Husholdning, og hældige Forbindelser havde vidst at vedligeholde. Han var Enkemand og havde kun et eneste Barn, en Datter, Lovise, der skulde arve ham.

Lovise, saa smuk, saa fordringsløs, saa sædelig og god som beskeden, var indtraadt i sit nittende Aar; og havde naturligviis, som alle smukke Piger i denne Alder, ogsaa sine Tilbedere; dog i det vi her tale i Flertallet, vil det egentligen sige, hun havde to saadanne; det er rigtig nok En mere end der behøves; men meget mindre end mangen Pige i en stor Stad troer at være nødvendigt; og Lovise levede i en stor Stad; ved Elben.

Paa en mild og dejlig Foraarsdag havde den vakre Pige med sin Fader gjort en herlig Spadseretour. I en Have, hvor den skjønne Verden samledes, for at sees og lade sig see, mødte de en ung Mand, af indtagende Udvortes; som Cancellieraad Duus allerede længe havde kjendt som Embedsmand. Det var Renteskriveren Thielke, som fandt Pigen saare elskværdig, ligesom hun ogsaa fandt Behag i Samtalen med den unge Mand. Fra denne Dag af kom han ofte i Duus's Huus, og det varede ikke længe førend Besøgene hos Fader og Datter bleve daglige.

En anden Gang var Lovise ved en liden Fest bleven ført til Bords af Billedhuggeren Thorwald; og derefter blev hun hans Dame i Dandsen. Han blev fortryllet af den saa smukke som aandfulde Pige; og hun betragtede den vakre Kunstner med Velbehag og behandlede ham med Velvillie. Det saaledes opstaaende Bekjendtskab imellem dem underholdtes ved hans Besøg, og da Faderen i hans Samtaler fandt ham udviklende Aand og Hjertensgodhed, blev Omgangen med den unge Mand ogsaa snart en Nødvendighed for Duus og hans Datter.

Vel betragtede Thielke, da han oftere saae Kunstneren her, sin Medbejler med skjele Øjne; og tillod sig, naar Thorwald var fraværende, mangen satirisk Yttring mod den Stumme, som han kaldte ham; fordi han ikke brugte mange Ord; imidlertid bød Anstændighed, og det Exempel Familien gav ham i dens hele Forhold, at vise en vel tvungen men dog rolig og venlig Opførsel. Paa Thorwald derimod saae man ikke at Renteskriverens Nærværelse gjorde det mindste ubehagelige Indtryk. Han blev stedse sig selv liig i sin godmodige og milde Beskedenhed; en Dyd, som ikke sjelden savnes hos unge Mænd i Hovedstæderne. Kunstneren opførte sig stedse mod Thielke, som mod en Husven; og viiste ham derfor ikke allene den tilbørlige Agtelse, men endog Forekommenhed, hvor han saae Lejlighed dertil.

Lovise var lige venlig mod dem begge, som Faderen ønskede det; men i Stilhed bøjede hendes Hjerte sig uformærkt til Thielke, som havde mere Selskabstonen i sin Magt, uophørligen underholdt hende, skaffede hende Læsning, og ikke var sparsom paa smigrende opmærksomme Bemærkninger over hendes Aand og Skjønhed; — hvorimod Thorwald holdt sig i en vis ærbødig Fraſtand, talede lidet; og blot med det stille henrykkede Blik hyldede hende, naar hin, som ofte skeete, gav Beviser paa en barnlig Kjerlighed, en reen Velvillie for alt Godt, og en fyrig Lyst til det Skjønne og Store. Thorwald prisede aldrig hendes Yndigheder som Thielke gjorde; og der kom aldrig Smiger fra hans Læber. At Thielke havde Fortrin i hendes Gunst vil man ej finde synderligt.

Duus, som i en 45 Aars Levebane mere end en Gang havde saaret sig paa Erfaringens skarpe Kanter, og i mange Stillinger havde erhvervet sig Verdens og Menneskekundskab, iagttog meget opmærksomt begge de unge Mænd, som øjensynligen havde Hensigter paa hans Datters Haand; han udspurgte hos deres nærmere Bekjendte deres Livets Vandel, deres Tilbøjeligheder, deres særegne Træk, og deres Forhold; og omsider bestemte han sig, efterat have sammenlignet og prøvet sine Efterretninger, for Thorwald, der vel besad mindre Finhed og Verdens Klogskab; men som han nu sikkert vidste var et meget agtværdigt og vakkert Menneske.

Han talede nu med sin Datter om denne Gjenstand, og meddeelte hende uden Tilbageholdenhed sin Dom, som hun bad ham om; men Lovise traadte, som det syntes af Lidenskab, over paa Thielkes Parti, og forsvarede, undskyldte og retfærdiggjorde ham, i Alt hvad Faderen anklagede ham for.

See min gode Pige! sagde Faderen; jeg var stedse mere din Ven og Raadgiver end den der vilde have nogen befalende Indflydelse over dig; jeg vil heller ikke nogensinde i dette Tilfælde, hvor du er Hovedpersonen, fordre ubetinget Lydighed af dig; men kan paa den anden Side ligesaalidet billige en lidenskabelig Overilelse. Overvej nøje hvad jeg har bemærket om begge dine Tilbedere, og bestem dig ikke til noget vigtigt Skridt, førend efter nøje Prøve.

Ikke længe derefter kom Thielke frem med et højtideligt Ægteskabstilbud. Lovise tilstod, hvad han allerede længe havde mærket, at hendes Hjerte ikke var ham imod; men hun henviiste ham til sin Fader. Han trak med et ikke behageligt Smil paa Skuldrene, — hvilket mishagede den gode Datter, og gik, selvtilfreds og vis paa sin Sejr til Cancellieraad Duus, for at begjere hans Samtykke for Formens Skyld.

Jeg kan ikke, svarede denne, have noget imod dem, naar min Datter har bestemt sig for dem; men et vigtigt Hensyn tvinger mig til at fordre en Betænkningstid paa fire Uger. Desuden ønsker jeg meget, at De ikke lader sig vildlede i Henseende til min Forfatning; min Formue er ikke betydelig; den staaer i et Handelshuus, som maaskee i denne Tid ikke torde være ganske sikker. Det er en Ven, som har den i Hænder, og jeg har givet ham mit Ord paa, at Pengene endnu nogen Tid skal blive staaende hos ham; for ikke at volde ham nogen Forlegenhed; men end mere bidrage til at opretholde Huset saavidt mueligt. Jeg agter og ærer ham som en redelig Mand, der blot ved uheldige Forbindelser og store Tab er udsat for at falde. Skeer dette, saa er min Datter uden Udstyr. Jeg bør ikke dølge dette for dem.

Hvad troer de om mig? spurgte Frieren noget ømfindtlig. Mit Embede kan ernære mig. Kan de give deres Datter nogen Medgift da er det godt; men er hun fattig, saa er det ogsaa godt. Jeg forlanger blot Lovise, som jeg elsker, ikke deres Penge. —

Det glæder mig, svarede Duus, at de tænker saa ædelt. Om fire Uger skal jeg give dem Svar.

Thielke gjorde gode Miner til et slet Spil, og fandt sig deri, som han stedse gjorde, saavel i det Store som i det Smaa, endog da, naar han ikke kunde gaae den lige Vej.

Ikke længe efter meldte Thorwald sig ogsaa hos Faderen med en lige Begjering. Jeg har noget Vigtigt, sagde han, at betroe dem. Jeg elsker deres Datter, og ønsker hende til Kone; jeg har længe eftertænkt, og nu fundet, at mine Indkomster ere tilstrækkelige til at ernære, foruden en blind dyrebar Moder, en Kone, naar denne Kone ikke fordrer Overflødigheder, naar hun gjengjelder min

Kjerlighed saaledes at hun kunde indskrænke sig til et tarveligt Udkomme. Hvad mener de værdige Mand?

Har de ikke allerede talt med hende selv derom? spurgte Duus.

Nej, svarede Thorwald. De kjender nøje deres Datter. De veed sikkert, om hun elsker mig. Var jeg saa lykkelig vilde jeg bede om hendes Hjerte og Haand. I andet Tilfælde sparer jeg hende en Forlegenhed, og mig en smertelig Krænkelse; jeg er vel ikke stolt; men jeg agter mig selv for højt til at vove paa at faae Kurven, saa meget mere som deres Datter synes at vise Renteskriver Thielke fortrinlig Yndest.

Jeg veed ikke nøje — svarede Duus med et Haandtryk — hvorledes min Datter i dette Øjeblik tænker over sit Forhold; kun saa meget veed jeg, at Lovise agter Dem, og er et forstandigt Væsen. Jeg haaber derfor, at De skal vorde min Søn. De har mit fuldkomne Bifald. Blot maae jeg i Henseende til Yttringen om deres Indkomster, endnu bemærke, at de ikke med Sikkerhed kan regne paa Medgift med min Datter.

At Manden skal ved sin Kraft og Virksomhed ernære sin Familie, svarede Thorwald, det vilde Naturen, da den skabte vort Kjøn stærkere end hint. Der gives Folkeslag, hos hvem det er Skik, at Brudgommen maa kjøbe Bruden, og det er vel Ret; thi en god Hustrue er Mandens højeste Lykke. Jeg vil ikke berige mig med Lovises Besiddelse; ikke ved hendes Udstyr. Giv mig deres Datter; og naar hun besvarer min Kjerlighed, da tager jeg med Glæde hendes Haand uden Medgift.

Duus omarmede med Højagtelse den hæderlige Yndling, hvis Uegennyttighed han allerede kjendte fra de troværdigste Efterretninger; og gav ham ligeledes det Løfte, at svare ham paa sit Tilbud om fire Ugers Tid.

Næste Dag gav Duus sin Datter Efterretning om, at Thorwald havde anholdt om hendes Haand. Han saae her ganske klart, at dette Budskab just ikke var hende uventet, men dog utilpas; og tillige, at Thorwald ikke gjeldte saa meget hos hende, som hans Medbejler; og at hun søgte Anledning til at undvige denne Samtale til Fordeel for Thorwald. Mild, men alvorlig, lagde Faderen

hende de Grunde paa Hjertet, ved hvilke han ønskede at bringe hende til den Anskuelse, han ansaae for den rigtigste.

Alt hvad jeg har hørt om begge, sagde han, har overtydet mig om, at Kunstneren er en ubemidlet, men saare agtværdig ung Mand; din Yndling derimod vel en verdensklog og behagelig Mand; men tillige en stor Egoist, og tillige gjerrig. Jeg veed ganske bestemt, at han under Haanden har udforsket min Formuesforfatning; og derefter yttret for en saa kaldet Ven, at jeg havde skildret ham min Formue som ubetydelig og usikker; men da han længe før havde været bedre underrettet, havde han strax af mit Svar indseet, at det skulde være Prøvestenen, og derfor naturligviis anstillet sig, som den der ikke spurgte om Penge; imidlertid havde han tilstaaet, at skjønt du var en ganske vakker Pige, saa laae Udstyret og Udsigten ham dog særdeles meget paa Hjertet.

Lovise skiftede Farve, og udbrød: Det har han sikkert aldrig sagt.

Men — spurgte Duus — naar jeg bringer dig to Vidner, der ere bekjendte som retskafne Mænd, vil du da tro mig?

Nej, end ikke da, forsikrede Lovise med taarefuldt Blik. Det er Had og Bagtalelse. Thorwald er fattig; han seer blot paa den rige Pige; men Thielke elsker mig for min egen Skyld; derom er jeg fuldkommen overbeviist.

Men sæt, at jeg skaffer dig talende Beviser paa, at Thorwald elsker dig over Alt; men Thielke blot for sig selv og den kjere Mammon, hvad da?

Naar du, kjere Fader, svarede Lovise, virkeligen kan bevise det, saa vorder jeg uden Modsigelse Thorwalds Brud. Her er mit Løfte og min Haand derpaa.

Ret saa — sagde Faderen, som tog mod den tilbudne Haand. Beviset for dig vil nok komme; for mig selv er alt hvad jeg har sagt for længe siden beviist.

Taus og sukkende støttede Lovise Hovedet paa Haanden, og denne paa Bordet. Denne Vished, som Faderen syntes at have for sin Mening, faldt hende tungt og trykkende paa Hjertet.

Den følgende Søndag var ualmindelig skjøn ved klart Vejr og mild Luft. Den skjønne Dag førte Fader og Datter, og de to Husvenner, begge

Elskerne, ud af Staden til Lyststederne, hvor den skjønne Verden flokkedes i Kredse langs Flodens Bredder, under de skyggefulde Linder. Vor liden Kreds tog sig en Plads omkring et Bord iblandt de brogede Kredse.

Over Pigens Pande drog i Dag mangen mørk Skye, som blev fremdreven ved hendes Faders haarde Dom; dog skjulte hun, efter det faderlige Raad, temmeligen sit Mislune for Frierne, og syntes endog nu og da at være ved muntert Sind, saa tung endog denne Tvang og Kunstlen var for hende. Thorwald, saa aaben for Naturens Tillokkelser, gjorde opmærksomt paa mange skjønne Udsigter i Omgivelsen; han pegede paa Hytter, hvis røde Tage venligen hævede sig mellem Træernes friske Grønt — atter igjen paa Bølgegangen af de høje Ax — paa den blomstrige Engs brogede Blanding paa hin Side Floden, paa Flodens milde Flade selv, hvori Himlens skyefrie Blaae, og Egnens levende Billeder viste sig som i et fortryllende Spejl. Thielke fremkom med bitre Anmærkninger over Damernes umaadelige Hatte, der betog ham Udsigten til alle hine Herligheder. Dernæst fortalte han noget om nye Moder; om et Carrikaturstik paa Kornpugere, hvilket han igaar havde seet; om den nye Præst fra Norden man saa meget talede om; og saaledes mere; Duus blæste imidlertid under hans vittige Foredrag, armtykke Røgskyer ud af sin Tobakspibe. Thorwald havde alvorlige Anliggender i Tanker, og gav nu og da et kort Svar, som den sarkastiske Taler aftvang ham; Lovise var temmeligen adspredt; og noget ordknap.

Nu hørtes Klokkelyd i Nærheden: Dampskibet Susanne skal sejle af, lød det rundt omkring; og mange rejste sig fra deres Sæder, for at gjøre en Fart paa Floden til en nærliggende Bye. Duus følte ogsaa Lyst til en Gang at gjøre en Tour med dette Skib. Lovise fandt Forslaget behageligt og denne Lystrejse tiltrækkende. Thorwald var af samme Mening. Thielke gjorde mange Indvendinger derimod; men han blev overstemt; og maatte følge.

Man besteg Skibet, hvorpaa et talrigt Selskab af alle Stænder, af alle Aldere, og af begge Kjøn befandt sig. Alle vare muntre og glade. Susanne gled op ad Floden, først langsomt, og

derpaa raskere, jo mere Maskinen kom i Virksomhed. Paa Flodbredderne mylrede af Tilskuere, som med Fryderaab hilsede det forbistrygende Dampskibs glade Hobe.

Det varede kun kort førend Himlen var overtrukken med Skyer. Det begyndte at smaaregne. O Skræk! — og alt flygtede nu fra Dækket og ned i Kahytten.

For store Stæders Damer ere Regndraaber rigtig nok en ødelæggende Syndflod; let stjæle de sig gjennem den af Maanskin vævede Dragt til den fine Hud. En Forkjølelse følger derpaa, og ofte vorder Døden de Forkjeledes, de i Spindelvæv Klædtes Lod.

Duus og Thorwald ønskede at blive paa Dækket, for at nyde Oversigten af de skjønne Flodbredder; efterat de indvendigen havde taget Maskineriet i Øjesyn. Lovise holdt sig til dem, især da Faderen havde forsynet hende med en god Regnskærm. Thielke vilde for sin nye Kjoles Skyld ned i Kahytten, men Duus gjorde sig Umage for at holde ham derfra. Han blev altsaa paa Dækket, og holdt sig tæt op til Lovise under Regnskærmen, hvor han nu kjekt erklærede, at en ægte tydsk Mand ikke maatte være blødagtig.

Strandbredderne med deres skjønne Enge, grønne Haver, Buske, Træer, pyntelige Huse fløj i en broget Blanding forbi og ydede et henrykkende Skue.

Men det lille Rør, hvorfra den overflødige Damp larmende steeg i Vejret, buldrede stærkt bag ved dem. Dette førte til en Samtale om Dampskibes indvendige Indretning. Duus lod vel ikke til at ansee det for saa farligt; imidlertid mindede man sig nogle Tilfælde baade fra England og Nordamerika, hvor den sprungne Dampkjedel havde anrettet den frygteligste Ulykke, og Thielke tilstod nu i en halv skjelvende Tone, at han blot af denne Aarsag havde havt imod denne Dampskibsfart, ligesom han stedse ej uden Skræk havde betragtet denne ny opfundne Sejlads. Duus forsikrede, at Kjedelen her var af smeddet Jern, og derfor stærkere og sikrere, og at der ikke var nogen Fare forhaanden. Denne Mening antoge ogsaa Thorwald og Lovise; Thielke trak alligevel paa Skuldrene, men forsikrede atter, at han var

en tydsk Mand, og som saadan lod sig ikke let skræmme.

Imidlertid saae man en Matros nogle Gange løbe frem og tilbage, stige ned i Maskinrummet, ilsomt komme op igjen; og som det syntes med uroligt Ansigt. Nu strøg han atter tæt forbi Duus, og hans liden Kreds.

Hvad er paa Færde, spurgte Duus; hvorfor løbe I saa ilsomt op og ned?

Satan har sit Spil, brummede han mellem Tænderne; uagtet al vor Forsigtighed er Dampkjedelen overordentlig hed. Der er vel just ikke saa megen Fare. — Hurtigt var han igjen nede i Rummet.

Lovise blev bleg, og ikke just vel tilmode. Forlegen gned Duus sine Hænder. Thorwald stod rolig og uden Frygt. Thielke blev bleg som et Lig, og sittrede som Espeløv for Vinden.

Springe, springe, skreg han; holdt, holdt, jeg vil i Land; jeg vil i Øieblikket herfra; og han sank næsten i Knæerne.

Mand! sagde Duus med Fatning. Hvad skal der blive af deres Brud, af deres Venner?

Han trippede ængstligen frem og tilbage. Enhver, sagde han, er sig selv nærmest.

Med flammende Øjne slog Thorwald sin Arm om Pigen; rækkede Faderen Haanden og sagde: jeg er en dygtig Svømmer, og indestaaer for Alt, om Uhæld skulde ramme, hvilket jeg dog ikke troer. Højt buldrede Dampen i Røret. Skibet fløj nu just forbi en Landtunge. Thielke saae sit Snit, tog et hurtigt Spring; og var som et Lyn paa Strandbredden: imidlertid havde dog Angesten laminet hans bævende Lemmers Sving Kraft; og taus laae den tydske Mand over Ørene i Strandbreddens Dynd.

I dette Øieblik var Matrosen atter paa Dækket; og han havde det Budskab, at Faren var forbi. Smilende pegede Duus hen til den ægte Tydsker, der overalt besmudset og gjennemblødt kravlede, som et svækket Amphibium, op ad Strandbredden. See her, sagde Duus til sin Datter, Prøvens Udfald. Du har det lovede Beviis. Han elskede blot sig selv, og hos dig fornemlig de tolv tusinde Daler; Thorwald elsker dig for din egen Skyld; hvad siger du efter alt dette.

Duus havde kjendt en af Dampskibets Matroser; hvis Broder var Contoirbud hos ham. Da Regnen havde drevet Mængden ned i Kahytten, faldt den Idee Duus ind: om han ikke skulde ubemærket kunne sætte de to unge Elskere paa Prøve, hvortil ham syntes her just var god Leilighed. Med et Par Ord, som han fik bragt Matrosen i Øret, fik han denne til at bringe den falske Beretning om Faren; og, da Lovise ikke vidste det mindste om hendes Faders Plan, gik det Hele, som vi have seet, næsten naturligt til, og gav et let og sikkert Udfald.

Med nedslaaet Blik stod Lovise ved Thorwalds Side. Hvor højst ussel syntes nu hin egoistiske Flygtning hende; hvor kjer, og huld, og kjek derimod hendes Nabo! Hurtigen rakte hun Thorwald sin Haand, med de Ord: Jeg er Deres, med min Faders Samtykke.

„Med min Velsignelse," sagde Duus, og trykkede de forenede Hænder end fastere sammen.

Renteskriveren Thielke, som i Aanden saae Dampskibet Susanne gjøre sit Himmelspræt mod Skyerne, og slaaes i tusinde Splinter mod Stjernerne, fløj paa Landet afsted mod sit Hjem. De Forbigaaende spurgte med et Smil den Tilsølede: hvorledes det var gaaet ham. Betydningsfuld pegede han til det fremglidende Skib, og næsten aandeløs udstønnede: det springer, det springer i tusinde Stykker.

Rygtet, vakt ved ham selv, løb nu gjennem Staden, om den Ulykke der var vederfaret Dampskibet. Det kom imidlertid nogle Timer efter heelt og holdent tilbage. Strax derefter skikkede Duus en Billet til Thielkes Bopæl, af hvilken det væsentligste Indhold var følgende:

„Endnu før Udløbet af den Betænkningstid jeg fordrede af Dem, kan jeg lade Dem vide, at min Datter har i Dag bestemt sig til at give Billedhugger Thorwald sin Haand; efterat hun paa Dampskibet har erfaret at hun ikke kan sætte fuld Tillid til, at de som Ægtemand vil bære det Kors og den Modgang med hende, som Livet medfører, da de saa hurtigen trak dem tilbage ved en formeent eller frygtet Fare. Deres Medbejler, den tro og standhaftige Elsker glæder jeg mig ved at kunne kalde min Søn."

Sløret var faldet Thielke fra Øjnene. Han saae, at han som Fuglefænger efter de tolv tusinde dejlige syngende Fugle havde forregnet sig, og han kunde ikke andet end slaae sig for Panden; og fortvivlende være ude af sig selv over sit Forhold.

Thorvald var derimod, efter at have faaet Lovises Løfte, som et gandske andet Menneske; Han priste med lydelig Henrykkelse sit Held, nævnte sin Brud med de sødeste Navne, der strømmede ud af Hjertets Fylde og drømte Kjerligheds og Haabets tryllende Drøm.

Nogle Dage derefter førte han sin elskede hulde Lovise til sin blinde Moder, og sagde: „velsign den fromme Datter, der som tro Plejerinde vil omskabe din Aften til Dag; dit Mørke til Lys." Den gode Gamle saae i Aanden i den nye Datter en af de Himmelske, og velsignede under Glædestaarer den kjere Søns dybt bevægede Brud.

Thielke læste harmfuld nogle faa Uger derefter i Ugebladet Bryllupsanmeldelsen; og bandte alle sine Dage den stakkels uskyldige Susanne.

Om skadelig Luft i Brønde og andre Steder.

I Extrablade til Viborg Samler læses herom følgende.

1. „Guld eller Sølv haver jeg ikke, men det, som jeg haver, det giver jeg i Jesu Christi Navn." Peder. Apostl. G. 3, 6. Dette Blads No. 143 anmeldte den ulykkelige Hændelse, at Gaardmand Niels Christensen Bjerring af Astrup Bye, Hinge Sogn, Søndagen den 2de f. M. ved Aftenstid blev qvalt af Dunsterne i en til circa 22 Alens Dybde nylig kastet Brønd i Peder Madsen Paarups fra Kjellerup Bye i Hørup Sogn udflyttede Gaard.

Saa sørgeligt, som sandt! Den Afdøde var en i sin Stand saare agtværdig ung Mand: en god og retskaffen Ægtefælle, en omhyggelig og kjerlig Fader for 4 smaa Børn, en troe og utrettelig Arbejder, som med sin Virksomhed forenede

velvillig og uegennyttig Tjenstagtighed, og en Retsindighed og Redelighed, som ikke er ganske almindelig, for ej at sige sjelden nok.

Dog, ogsaa af Ondt fremkommer stundom noget Godt. Mon dette ikke ogsaa her kunde blive Tilfældet? Jeg har tænkt mig Muligheden deraf, og tillader mig at yttre nogle Ønsker og Forslag i denne Anledning.

Grunden til denne og flere lignende Ulykker maa vel fornemmeligen søges i Uvidenhed, Uforsigtighed og Mangel paa den nødvendige Fatning, Aandsnærværelse og Besindighed. Kunde herpaa raades Bod, kunde med sligt farligt Arbejde haves fornødent Opsyn, og bleve passende Forholds- og Forsigtigheds-Regler givne og offentliggjorte, da vilde forhaabentlig slige Ulykkestilfælde ogsaa blive sjeldnere.

Det forekommer mig i denne Henseende hensigtsmæssigt, gavnligt og ønskeligt:

1) At Sagkyndige ville meddele Anviisning til, hvorledes det behøvende Stillads med tilhørende Tridser og Tougværk rc. bør opføres og anbringes, og navnligen saaledes indrettes, at en særskilt Tridse maatte sikkre Arbejderne som nedlades, at de i paakommende Tilfælde kunde øjeblikkelig hæves op fra Dybet.

2) At det under strængt Ansvar forbydes at lade Brøndkastning begynde, forinden Anmeldelse derom var skeet, paa Landet, til vedkommende Herredsfoged, med Attest for, at en kyndig og med den givne Anviisning tilfulde bekjendt Mand — en Saadan maatte haves og vides i ethvert Sogn — havde besigtiget de gjorte Anstalter og erklæret samme forsvarlige og saavidt muligt, betryggende, ligesom og gjort de samtlige Vedkommende opmærksomme paa og bekjendte med, hvad der under Arbejdets Gang i ethvert muligt Fares Tilfælde er at iagttage, og hvorledes de have at forholde sig. Og

3) At der affattes og blandt Landalmuen uddeles en tydelig og fuldstændig Forklaring om de simple Maader og Midler, hvorved Luften renses og skadelige Dunster fordeles, førend noget Menneske nedlades i en saadan i og for sig selv frygtelig Hule.

Hr. Stiftsphysicus Lind i Viborg har i Aaret 1823 udgivet en trykt Anviisning til den Maa-

de, hvorpaa druknede og andre skindøde Mennesker bør behandles. Ære og Tak være ham derfor! Ikke noget Huus burde savne sit Exemplar deraf. Det vil vist heller ikke mishage enten ham eller enhver anden lige saa kyndig og menneskekjærlig Læge, at give den af mig i næstovenstaaende No. foreslaaede Meddelelse.

I Øvrigt er jeg saa frie at anbefale Sagen til høje Vedkommendes gunstige Opmærksomhed; og skulde end mine Yttringer blive uændsede, trøster jeg mig dog til at haabe, at de ej ville vorde ilde optagne. Jeg lader mig gjerne sige, at Mange kunne vide og ville noget Andet og Rigtigere, men ikke Nogen kan have en bedre Hensigt dermed; og jeg finder mig gjerne i, at min Anskuelse og Fremstilling kjendes fejlende og mindre heldig, naar ikkun derved maa anlediges, at noget Bedre siges og — det som er Hovedsagen — nogen gavnlig og hensigtspassende Foranstaltning skeer.

Hinge, 8de December 1829.

Joh. Henr. Stabell,
Provst og Sognepræst for Hinge og Vinderslev M. M. i Viborg Amt.

II. Foranlediget ved Hr. Provst Stabells Opfordring i Viborg Samler Nr. 151 sidstl. vil jeg ret gjerne ved efterfølgende Linier yde min Skjerv til mulig Forebyggelse for Eftertiden af saadan Ulykke, som den, der nyligen fandt Sted i Kjellerup Bye, Hørup Sogn.

Den Luft, som havde ansamlet sig i hiin Brønd og som dræbte Gaardmand Niels Christensen, var sikkerligen af samme Art, som den, der samler sig i Kjældere, hvor gjærende Drikke henligge, ligeledes udvikler sig af glødende Kul og tildeels udgjør det høist Farlige ved Kuldampe. Man kalder den Slags Luft „Fixluft eller Kulsyre-Luft," og dens vigtigste Egenskab bestaaer deri, at Mennesker og Dyr ikke kunne leve i den men paa en Maade qvæles, ligesom ogsaa intet Lys deri kan brænde, men strax gaaer ud. Da denne Luftart er tungere end den sædvanlige athmosphæriske Luf, saa samler den sig hyppigen paa lavere Steder, i Huler o. s. v. hvilke den efterhaanden kan opfylde fra Bunden af, i det den

uddriver den sunde Luft. I Kjældere, underjordiske Gange, Brønde og Gruber, som i længere Tid have været tillukkede, kan man derfor især vente Samling af denne dræbende Luft; man maa altsaa paa slige Stæder være meget forsigtig og i Forvejen undersøge den deri værende Lufts Beskaffenhed, førend man vover sig derned. Til den Ende nedlade man langsomt paa en Stang eller i en Snor et brændende Lys lige indtil Bunden af Hulen; vedbliver Lyset at brænde, kan man med Sikkerhed gaae derned, men slukkes det, maa Luften først udrenses.

For at udrense og uddrive den skadelige Luft maa man, hvor dette er gjørligt, som f. Ex i Kjældere, tilvejebringe et stærkt Luft-Træk, eller den staaende Luft maa paa anden Maade sættes i stærk Bevægelse, hvilket i Gruber og Brønde vel kan skee ved i længere Tid at vinde Spande eller Kar op og ned, men dog fuldstændigere og i kortere Tid ved at afbrænde nogle Skud Krud paa Bunden af Gruben ved Hjelp af en Gevæhrlaas og en Snor fastgjorte til et Stykke Planke, ja vel endog, naar Hulen ej er for dyb, ved at affyre et Par Skud løst Krud ned i den. Paa en anden Maade kan den skadelige Luft ogsaa tilintetgjøres ved at hælde nogle Spande frisk tillavet Kalkmelk ɔ: brændt Kalk, der udrøres og lædskes med Vand indtil Vællings Tykkelse, ned i Gruben. Efterat et eller andet af disse Midler ere anvendte, maa da Luften paa nye undersøges ved Lyset, som vil vise, om det skulde være nødvendigt at igjentage den anførte Rensning eller om man tør gaae ned.

Angaaende Behandlingen af Mennesker, der ved saadan Luft tilsyneladende ere qvalte, men dog kun befinde sig i skindød Tilstand, hvorfra de atter kunne bringes tillive, findes det Fornødne i min korte Anviisning til Skindødes Behandling under No. 12.

Viborg den 26de Decbr. 1829.

Lind,
Landphysikus.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Dct. N. David, fra hvis Haand adskillige interessante statistiske Meddelelser om Fædrenlandet forhen ere modtagne, har i det nys udkomne andet Hæfte for dette Aar af „Maanedsskrift for Literatur," leveret Danmarks Criminalstatistik i Aaret 1828. Der var nemlig ved Cancelie-Circulair af 29de Marts 1828 nogle Bestemmelser trufne for at tilvejebringe for Fremtiden Criminaltabeller; Resultatet af de fra hele Riget inddragne Oplysninger meddeltes i Collegialtiden 1829 Nr. 51 & 52. Det er disse Oplysninger der har fremkaldt de gode Bemærkninger Hr. Doctoren har givet, og de Sammenligninger som anstilles med andre Staters Criminalstatistik. De adspredte Materialier man forhen har havt til Fædrenelandsk Criminalstatistik, saasom i Coll. Tid. 1806 Nr. 10 S. 151, og i Conferentsraad Brandis's Skrift „Ueber Humanes Leben," m. fl. fortjene ogsaa Opmærksomhed.

I Herfølge under Grevskabet Wallø har forhen været et Hospital, bestemt for 30 Fattige, ligemange af hvert Kjøn, hvilke der skulde nyde Bopæl og Understøttelse. Et grundmuret Huus var dertil opført; og der var sørget for Lemmernes aandige Tarv saavelsom for Tilsyn med Lægehjælp og Kuur i Sygdoms Tilfælde; alt efter en Fundation given under 1 Jan. 1729 af Dronning Anna Sophia, confirmeret af Kongen d. 4de s. M. Dronningen havde skjænket en Kapital af 24000 Rdl. i danske Kroner, foruden Hospitalsbygningen med Inventarium. Tidsomstændighederne gjorde efterhaanden Forandringer i de første Bestemmelser nødvendige; Bestyrelsen blev 1810 overgivet til da værende Curator for Wallø Stift senere afdøde Gehejme-Statsminister J. G. Greve af Moltke. Ved hans omhyggeligste Bestyrelse vandt Stiftelsen Styrke og Udvidelse; men en nye Virkemaade blev nødvendig. Hospitalsbygningen blev solgt 1816 for 4000 Rbdl.; og Understyttelsen til trængende Personer ydes fra den Tid i Ugepenge, Huslejehjelp, Klæder og Brændsel. Stiftelsen som nu har bestaaet i 100 Aar, ejer en Kapital af 56357 Rbd. 23 ß. Sedl. og r. S. og Sølv, samt 174 Rbdl. 78 ß. Sedler og Tegn. En nye Fundation er nu udfærdiget, og af Hs. Majestæt Kongen under 13 Jan. sidstl. udstædt. Stiftelsen, som efter sin forandrede Virkemaade og Udvidelse ikke længere kunde kaldes „Hospitalet i Herfølge" bliver nu benævnet: „Højsalig Dronning Anna Sophias Stiftelse for Trængende under Wallø Stift." Fra 1 Jan. d. A. skulle i det mindste 50 Personer af begge Kjøn, saalænge de dertil ere trængende, nyde aarlig Understyttelse. I Collegialtidenden læses den ny Fundation.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 Marts 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista $209\frac{1}{2}$		à
Species $209\frac{1}{2}$		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$151\frac{1}{2}$	152 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97	$97\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	$93\frac{1}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 20.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 9 Marts 1830.

Om Algier.

(Om Frankrigs Stilling mod Algier, der hører til vor nyeste Tids Histories mærkeligste Punkter, læser man i Courier françois følgende:)

Den ordentlige Fremgangsmaade mod Regenten af Algier, Hussein-Dey, havde maattet bestaae i, efter en rigtig Politik, at prøve hans Reclamation og derpaa kategorisk at svare. Da hans Fordring var liquid, saa var kun Spørgsmaalet: om den var bleven betalt? Da dette er det bestridte Punkt, saa havde man skullet anordne en Undersøgelse, for at erfare, hvad der var bleven af den franske Skat ydede Sum; i hvilke Hænder den var overgivet og hvilke Fuldmagter til Beregningsudkast for Dejen ere blevne undertegnede. En i denne Hensigt udnævnt Commission vilde have viist Husseins Reclamationer i deres Ugyldighed eller have draget Straf over Forøderne og over alle, som under Navn af Gaver, diplomatisk Galanteri og Sportel, havde fortæret og opslugt den, lige som saa ofte en Restitutions Capital og Renter forsvinde. Denne Handlingsmaade vilde have været den simpleste og rigtigste. Men man har ikke anvendt den; man har begyndt med at fortørnes, uden at vide, hvo der har Ret, at true, uden at være sikker paa Midlet, til at kunne udføre sine Trudsler og nu først, efter en tre Aars ligesaa virkningsløs som kostbar og fordærvelig Blokade, tænker man endeligen paa at komme ud af den latterlige Stilling, i hvilken man uden Overlæg havde styrtet sig. Det Resultat, som man nu synes at have faaet, er en Krig mod Algier, i Forbindelse med Paschaen af Ægypten. Hvad vi tænke derom, er bekjendt; vi indskrænke os nu kun til nogle geographiske Details over Lejet af den Røverhule, som man foresætter sig at angribe.

Jol, Julia Cæsarea, Algezair, Arger, Arcel — ere de forskjellige Navne, under hvilke man kjender Algier. Denne Stad, hvis Huse alle, saavel udvendig, som indvendig, ere hvidtede med Kalk, viser sig for Blikket i glimrende Skikkelse, naar man nærmer sig den til Søes. Liggende paa en i en Halvkreds opstigende Klippe, hæver den sig amphitheatralsk, fremvisende dens Huse, der istedet for Tage kun har Terrasser. Dens Gader ere meget smalle, og man finder ingen mærkværdig Bygning, eller nogetslags Mindesmærke deri. Det smukkeste Huus er Deyens, der ligger omtrent midt i Staden. Det bliver prydet af to Galerier, som blive baarne af en dobbelt Søjlerække af Marmor og Porphyr, med nogle Forskjønnelser af Mosaik. I denne Bygnings Gaard, som er omgivet af Galerier, bliver Divanet og Conseilet hver Uge om Løverdagen, Søndagen, Mandagen og Tirsdagen holdt; ogsaa holder Præsidenten eller Deyen her sit Maaltid offentligen. Festerne bestaae ikke i kostelige Vine eller udsøgte Retter. Der kommer paa Taflet

Intet uden nogle Stykker Ost, Retter af syltede Oliven, Riis, friskt Vand og nogle Sorbets. Efterat dette er skeet, raaber en Herold, istedetfor Takken eller Bønnen: „Tappre af Anatolien og Rumelien, Regentskabet af Jezäer indbyder Eder til Maaltid; il under deres Faner.“

Casseries eller **Fondouques**, ni i Tallet, tjene til Bolig for omtrent 5000 Janitscharer, af hvilke Garnisonen bestaaer. Staden, hvis Omfang er mere end $\frac{5}{4}$ Miil, har sex aabne Porte og nogle, som ere tilmurede. Den første aabne Port er Babason, som vender mod Østen. Fra denne Side aabnede Karl den Femte 1541 Belejringen af Algier; den anden, den ny Port kaldet, fører til Kejserens Slot; den tredie er Alcassade eller Arsenalets Port; den fjerde, liggende mod Vesten, er Babalouette, for hvilken Pladsen er, paa hvilken man henretter de Christne. Man seer paa hiin Side samme Tyrkernes store Begravelsesplads, derpaa Jødernes og endelig de Christnes, der ofte bliver beskyllet af Havets Bølger; den femte, er Molo-Porten, der dækker en for Nordostvinde urolig og slet beskyttet Havn; den sjette og sidste Port er Fiskeriets, liggende ved Havets Bredde.

Fæstningsværkerne, Bastionerne og Skandserne ere: Kejserens Slot, liggende paa Spidsen af et Bjerg, som behersker Staden, og saaledes kaldet, fordi det blev begyndt af Karl den Femte; den anden Vaabenplads, der har syv Hjørner, bliver kaldt det ny Slot, liggende synden for Kejserens; den tredie er Alcassade, som udgjør en Deel af Stadens Vold, mellem Øst og Syd; den fjerde ligger mod Vesten, udenfor Porten Babalouette, paa en Klippespidse ved Havbredden; det femte befæstede Punkt behersker Molo, som selv er en god Skandse, betydeligen endnu udvidet siden Lord Exmouths Expedition; det sjette Fæstningsværk er bygget midt paa den Molo omgivende Klippe; der, som man siger, er et Værk af en, fra den polytechniske Skole i Aaret 1815, ved hiin fordærvelige Epokes saakaldte Purification fordreven Ulykkelig. Det samme er Tilfældet ved Enden eller Udgangen af Molo, der er bedækket med en kasematеret Redoute. Disse Fæstningsværker ere besatte med et frygteligt Artillerie, som man kan anslaae til 1800 Ildsvælg.

Algiers Terretorium er meget frugtbar, især henad Havet. Man finder der Haver eller Parks og selv Vinbjerge anlagte af Maurerne. Paa en Landstrækning af 8 til 10 Mile tæller man mere end 20,000 (?) saadanne Haver, som er en Slags Forpagtergodser, hvilke man i det franske Sprog kalder Macéries, og som blive beboede af christne Slaver.

Vi vil en anden Gang give Details over Havnen og Littorale af Algier. Ligesaa uangribelig som Staden er fra Søsiden, ligesaa svær er den at betvinge fra Landsiden, ikke, fordi det ikke skulde lykkes, at skyde den til Gruus, idet man anlægger Batterier paa forskjellige Høje, som behersker den, men fordi det er ganske umuligt, at en Escadre længe kan blive i Forbindelse med en Landarmee, formedelst de Vinde, som herske i disse Vande og Vanskeligheden af at lande, da Kysten aldeles ingen beqvem og sikker Havn eller Bugt frembyder.

(Lit. B. d. B. Nr. 473.)

(Bemeldte franske Blad indeholder i et følgende Nummer, en Fortsættelse, som lyder saaledes:)

Expeditioner, som ere blevne forsøgte mod Algier. — Fordele, som dette Foretagende kan forskaffe.

Regjeringens Tyrani, som tynger paa Landet Algier, Pesten, som hver tolvte til femtende Aar raser der, har bortrevet en betydelig Deel af Befolkningen. For to til tre Hundrede Aar siden var sammes Befolkning nok engang saa stor som den nuværende. Civilisationen og Industrien har der ikke gjort noget Fremskridt; selv Krigskunsten, det eneste, hvorpaa Barbarerne sætte noget Værd, er blevet staaende der, hvor den stod i det sextende Aarhundrede.

Den første mod dette Land forsøgte Expedition blev af Ximenes, under Ferdinand af Aragoniens Regjering, rettet mod Oran.

Ferdinand af Cordova indskibede sig i Spidsen for 12,000 Mand i Malaga den 3die September 1508 og landede i Bugten af Marsalquibir, angreb Oran og tog samme, dengang en Stad af 30,000 Sjele.

Han efterlod der en Garnison af 5000 Mand, blandt hvilke man talte 2000 Ryttere. Da han med en saa svag Armee vilde trænge dybere ind i Landet og der gjøre Erobringer, saa led han et fuldkommen Nederlag.

I Aaret 1510 tog, under Overbefaling af Peter af Navarra, en ny Expedition af 11,000 Mand Infanterie og 4000 Mand Kavalleri, atter igjen Oran tilligemed Omegn. De droge derfra mod Bugia og bemestrede sig ogsaa denne Stad.

I Aaret 1516 affendte samme Cardinal Don Diego Vara i Spidsen for 9000 Mand, for at belejre Algier. Men det lykkedes ham ikke og han førte sin Armee en Trediedeel formindsket tilbage til Spanien.

Stolt over at have erobret Tunis i Aaret 1536, besluttede Karl den Femte ogsaa Erobringen af Algier. Uden at tage Hensyn paa den slette Aarstid, som han havde valgt til denne Expedition, og foragtende den berømte Dorias, hiin Tids meest udmærkede Sømands, vise Raad, sejlede han fra Malaga i Spidsen for 25,000 Mand, og landede uden Hindring den 26de Octbr. 1541 nær ved Forbjerget Matifon, i Bugten af Temeusfust, en Bugt, der er tilgjængelig fra alle Sider og er fjernet 4 Mile fra Algier.

Denne Hovedstad var uden al Tvivl falden i hans Magt om ikke en rasende Orkan havde foraarsaget at Expeditionen maatte strande. Armeen blev ved Strømme af Regn desorganiseret og Flaaden adspredt ved de skummende Havbølger. Da Karl den Femte hverken havde mere Brød eller Munition, saa bragte han, efter et meget besværligt Tilbagetog til Bugia, næppe Halvdelen af sine Tropper tilbage til Spanien.

Nogle Aar efter Freden til Nimwegen vilde Ludvig XIV grunde en fransk Colonie paa Gigeri, for at straffe og holde Sørøverne fra Algier i Tømme; tre tusinde Mand bleve udskibede paa denne Kyst. Men næppe hævede sig fra Jorden Grundlaget af de Fæstningsværker, som man her

vilde anlægge, før de, angrebne af overlegne Stridskræfter, bleve tvungne til, igjen at indskibe sig efter et Tab af 400 Mand.

Vi ville med Taushed forbigaae Bombardementet paa Algier i Aarene 1683 og 84, saavelsom ogsaa Hollands og Englands Sø-Expedition, i Løbet af det 18de Aarhundrede, for at tvinge dens Corsarers Insolenz. Det samme ville vi ogsaa ved den hæderligere, men ligesaa unyttige, som Englænderne, for nogle Aar siden, gjorde under Lord Exmouths Befaling, og som ikke havde andet Resultat end den algierske Flaades Brand.

Vi ville blot endnu tale om det af Spanien under Karl III Regjering gjorte Forsøg, da en Flaade af store spanske Skibe, som ikke fandt det nødvendige dybe Vand for at nærme sig Kysterne, kun kunde yde 6 til 8000 Mand, der uklogt vare landede, svag Hjælp. General Acton, siden første Minister i Neapel, men dengang Befalingsmand over den toscanske, med den spanske Sømagt forenede Flotille, var den eneste, der med Indsigt handlede under disse Omstændigheder. Han kunde med sit lille Fartøj nærme sig Bredden og beskyttede virksomt de spanske Troppers Gjenindskibning.

Den gunstigste Aarstid, for at angribe Algier og erobre dette Rige, er aabenbart Vinterens Ende, de sidste Dage af Februar og de første af Marts. Karl den Femtes Expedition giver det klareste Beviis derpaa. Om Foraaret blive Vejene practicable; i øvrigt er i Marts Vegetationen i disse Egne meget stærk, da Høsten af Korn og Byg netop finder Sted mod Enden af Marts. Saaledes vilde Rytteriet ikke savne Fourage, Armeen vilde finde Levnetsmidler i Overflødighed og en mild og tempereret Varme vedligeholde Soldaternes Sundhed. De frugtbare Sletter og Dale, som omgive Algier, vilde i Mængde levere Slagteqvæg, Grønt og Frugter, som man behøvede.

Da Algier fra Landsiden har et Omfang af 1200 Toiser, og inden sine Mure, foruden 6000 Tyrker og Renegater, som danne Garnisonen, ogsaa endnu kan bevæbne 8000 Caulolis eller Maurer, saa vilde det være uklogt, at angribe det med mindre end 25,000 Mand, hvoriblandt 2000 Mand svært Kavalleri, ligesom og et Artillerie-

Train af Belejringsskyts, Telte og Levnetsmidler paa to Maaneder.

Landingen vilde være let i Bugten ved Temeusfust, fire Mile fra Algier, et i dens hele Omfang tilgjængeligt Sted, hvor Karl den Femte landede uden Hindring. Armeen vilde hurtigen rykke frem under Hovedstadens Mure og Blokaden kunde strax begynde.

Den belejrende Armee maatte omgive sig med en forskandset Lejr, for at modstaa et Angreb og Overfald, og Belejringen og Bombardementet begynde, medens Havnen og Rehden blev blokeret og truet med en af store og smaa Fartøjer bestaaende Flode, som siden kunde komme Bredden nærmere og beskyde den.

For at lette og afkorte Rytteriets Transport, kunde det blive stationeret i Carthagena, hvorfra det i to eller tre Dage kunde blive ført til Lejren.

Indtagelsen af Algier vilde sætte Armeen i Besiddelse af et talrigt Artillerie og 2 til 3000 Heste, som ville danne et fortræffeligt let Rytteri, strax til Nytte, og som man kunde sende til Frankerig.

Naar man behandler Indvaanerne godt, saa vilde 4 til 5000 Mand være tilstrækkelige til som Garnison at hævde Besiddelsen af Algier. Derpaa kunde Armeen dele sig i to Corps, hvoraf det ene maatte rykke frem til Constantina, den fornemste Stad efter Algier, det andet til Oran og Tremecen. Begge maatte ved denne Marsch følge Havbredden og forsikkre sig de Stæder som ligge ved samme.

Det lille Antal af Tyrker, som holder dem besat, maatte sendes til Frankrig, hvor man kunde forene dem med Militairet eller holde dem fangne; thi Fordrivelsen af Tyrkerne, som i tre Aarhundreder plyndrede og undertrykkede Beboerne af Algier, vilde være et tilstrækkeligt Middel til at vinde Tiltro og Hengivenhed hos de sidste.

Ved denne dobbelte Expedition vilde Fordelen af at have foretrukket Foraaret for Efteraaret, vise sig under de faa Hindringer, som vilde møde for Transporten af Levnetsmidler, Munition og Artilleriet.

Constantina og Tremencen, aabne Stæder, kunde ikke gjøre nogen Modstand.

Den Division, som skulde bemægtige sig Constantina, maatte have sit Samlingspunkt i Bugia, en god Havn, omgivet af et frugtbart Land; denne Division maatte bestaa af 12,000 Mand, for uden Frygt at trænge ind i det Indre af Provindsen, med Hensyn til Afstanden af 38 Mile, som er imellem Constantina og Bugia. Den maatte føre med sig Levnetsmidler og et let Artillerie af Feltstykker, som man kunde føre over Bjerget, og smaa Haubitzer.

Gaver og Befrielse for al Slags Tribut vilde gjøre de mægtige og talrige Stammer, Benialba og Coulos, som bo mellem Bugia og Constantina, til vore Bundsforvandte. Man maatte ligeledes underhandle med Hennischas, som cantonere i Atlasbjergene; de vilde selv levere Rytteri, naar de fik en ringe Sold.

Den lille og ubetydelig befæstede Stad, Tifsch, femten Mile længere mod Ost, fortjente at besættes og blive omgivet med gode Verker; den er en god Barriere imod Tunesernes mulige Angreb.

Den Division, som drog mod Oran og Tremecen, maatte ligeledes følge Havbredden; den maatte bestaa af 18,000 Mand. Man maatte betjene sig af det ovenfor antydede Middel for at erholde Alliance og Venskab med den mægtige Stamme af Bani Ammar.

Da man kunde frygte for at Englands Iversyge snart maatte foranledige Kejseren af Marocco til, at angribe fra Tremecen, saa vilde det være raadeligt at dække Landet mod saadan Invasion, idet man befæstede den sidste Stad, saavelsom Oran.

Iøvrigt ville Indvaanerne og Iøderne, naar de godt behandles af de ny Herrer, uden Møje let slutte sig til dem. Imans maatte man let vinde ved Pensioner og ved, at man lod dem fuld Frihed i deres religiøse Cultus.

Naar man desuden sørger for at de talrige europæiske Udvandringer, hvilke nu regelmæssigen tage deres Retning til Amerika, i dets Sted søgte hid, idet man uden Betaling indrømmede dem en Deel af den umaadelige Mængde udyrkede Land, hvis tidligere Dyrkere ved Regentskabets Tyranni for længe siden bleve tvungne til at forlade samme, saa kunde man derfor paalægge dem Krigstjeneste, under Navn af Miliz, som en Art Lehnspligt. Efter nogle Tjenesteaars Forløb kunde de

franske Soldater ved lige Fordeel holdes tilbage i Landet og blive fordeelte i Militair-Colonier, efter Romernes Exempel, i Stederne ved Kysten og i det Indre.

Blandingen af disse med de europæiske Emigranter ved Giftermaal, vilde mere og mere consolidere og omsider aldeles befæste Frankrigs Herredømme i denne skjønne Provinds.

Hvilke uberegnelige Fordele vilde ikke Frankrigs Industrie og Handel drage af Leverancen til en Befolkning af to Millioner Indvaanere, som med en beundringsværdig Hurtighed kan formere sig i et saa sundt og desuden saa frugtbart Land.

Dets Besiddelse vil befri os fra den enorme Tribut *), som vi betale til Udlandet for Olie, Silke, Bomuld, Indigo og Tobak. Alle disse Producter vilde der voxe i Overflødighed og vi kunde selv dermed forsyne en Deel af Europa.

Erobringen af Algier vilde trøste og skadesløsholde Frankrig for det med Rette saa beklagede Tab af Rhingrændsen, og befæste Tilbøjeligheden hos en af sin forrige Triumph stolt Nation imod en Regjering, som virker noget for dens Hæder.

Den ny Colonie vilde drage i sit Skjød en Mængde fyrige, exalterte, selv urolige unge Folk, som, efter en stor Revolution, røre sig fra alle Sider.

Det er en religiøs Synspunkt, at det er en Ære for Kirkens ældste Søn, at opflamme Christendommens hellige Ild i Provindserne, og atter igjen at oprette Christi Altere der, hvor Augustinus's og Cyprians Episcopater engang blomstrede og glimrede, og hvor Kjerlighedens Religion engang udbredte et saa lysende Skin.

Italien, Spanien, Portugal, selv de nordlige Stater kunde kun yde Bifald for en Expedition, som har til Hensigt Tilintetgjørelsen af en

*) Besparelsen af den virkelige Tribut eller den saakaldte aarlige Gave til Deyen ikke at forglemme; hvilket ogsaa allerede maa blive betragtet som et Tilskud til Foretagendets Bekostning.

Røverhule, hvis Existenz er en Skændsel for det civiliserede Europa.

Algier, angreben af en Hær af 25,000 Mand, og beskudt af et talrigt Artillerie, kunde ikke holde sig en Maaned; da Afstanden som skiller det fra Frankrig, er meget kort, saa vilde Troppernes Overfart og Transport være af ringe Bekostning. Man er forsikret om, i Landet at finde umaadelige Hjælpekilder af Levnetsmidler, Qvæg, Heste og Kameler til Transportens Tjeneste. Imidlertid kan man dog ikke nægte, at Foretagendet dog stedse vil fordre meget betydelige Omkostninger.

Følgende Hjælpekilder synes at kunne compensere eller dække dem:

Billige af Landet hævede Afgifter vilde tilstrække til Armeens Underholdning (?).

Men man vilde finde umaadelige Fordele ved Salget af dette Lands frugtbare Jordstrækninger til Finanz-Compagnier og Foreninger. Et flygtigt Overblik gjør Vigtigheden deraf anskuelig.

Staten Algier, uberegnet Provindserne som ligge paa hiin Side det store Atlas, henimod Ørkenen Sahara, og som dannede det gamle Gatulien, indeholder 9000 franske Qvadratmile, 25 regnet paa Graden, som giver mere end atten Millioner Hectarer Land. Regner man nu:

2,000,000	som ikke dyrkelige Bjerge, Klipper og sandige Egne.
4,000,000	overladt til Terrain for de nomadiske Araber og Berbar.
4,000,000	som Strækninger, der besiddes af de agerdyrkende Maurer og Araber.
1,000,000	som en Krondomaines Fornødenhed, og endelig
1,000,000	til Strækninger og Skove til Grundlag for Hospitaler, Gejstlighedens Dotation, og til Gaver for de Fattige og Colonisterne, i det Hele altsaa
12,000,000	Hectarer, saa vilde sex Millioner blive tilbage, hvis Salg til franske og udenlandske Compagnier man kunde bevirke.

Naar man anslaaer en Hectar frugtbar Land til en Priis af hundrede Franks, saa vilde man for sex Millioner Hectarer erholde sex Hundrede Millioner Franks. For at lette og fordelagtiggjøre Salget,

kunde man bestemme, aarligen kun at modtage Tiendelen af Kjøbesummen; dette blev altsaa 60 Millioner om Aaret foruden Renter.

Dertil regne man endnu Værdien af de i de store Stæder Tyrkerne fratagne Huse.

Paa denne Maade vil Expeditionen, saa meget gavnlig for Frankrig under alle Synspunker, end blive meget fordelagtig for vore Finantser og maatte mere end tidobbelt igjen kunne indbringe Summen som den maatte koste.

(Lit. Bl. d. B. No. 476).

Folketallet i Sverrig.

Ved 1825 Aars Slutning var Folkemængden beregnet at være i alt . . Mennesker 2,771,252
Overskuddet af Fødte 1826 imod Døde . 34,098
1827 23,218
1828 19,494

Altsaa ved 1828 Aars Udgang . . . 2,848,062

Af dette Beløb var i Hovedstaden Stokholm beregnet at være 77,073

Antallet af Ægteskaber, Fødsler og Dødsfald har været:

	1826	1827	1828
Ægteviede Par	22525	20339	27440
fødte	97125	88138	95324
Døde	63027	64920	78860

I Stokholm i Særdeleshed:

Ægteviede Par			650
Fødte	2741	2540	2676
Døde	3792	3986	4295

Mere Detail haves i den Tabel, og Beretning til Kongen af 16 Jan. 1830, som af Tabelkommissionen er indgivet, og som læses i Post- og Inrikes Tid. Nr. 49.

Blandede Efterretninger.

Thorwaldsen er d. 14 Febr. om Aftenen Kl. 5 kommen til München, for at være tilstede ved Aabningen og Opstillelsen af det af ham opførte Gravminde for Hertug Eugen af Leuchtenberg. Han var allerede Aftenen forud ventet til et glimrende Bal, som en betydelig Deel af de anseligste Indvaanere i Staden, af forskjellige Stænder, havde anstillet Kunstneren til Ære, til Gjengjeld for det skjønne Bal, til hvilket de af ham forrige Aar vare indbudne. Man havde glædet sig ved Haabet at see dette Bal forherliget ved Nærværelsen af vor Tids største Bildhugger. Gravmindet, hvilket, som bekjendt, Hds. kongel. Højhed Hertuginden af Leuchtenberg lader i Michaels Kirke oprette for sin afdøde Gemal, skal afdækkes d. 20de; da den 21de, som var Hertugens Dødsdag, indtræffer en Søndag. Det bliver en af den bayerske Hoved- og Residentsstads skjønneste plastiske Prydelser. „Vi høre, hedder det i en Skrivelse fra München, til vor store Sorg, at den udmærkede Kunstner strax derpaa igjen vil forlade os, men vi haabe dog, at hans kongelige Beskytters og Velynders Hyldest, der nu første Gang modtager ham i sin Hovedstad, at hans talrige Højagteres og Venners Kjerlighed, og vore Kunstsamlingers Skatter skulle kunne bestemme ham til et længere Ophold i vor Midte. Han steg her af i sin Vens og Kunstbroders, den i Italien sig opholdende Professor Rauch's Vaaning."

Den unge lærde Dr. Schulz, Professor ved Universitetet i Gießen, som for fire Aar siden paa Kongen af Frankrigs Bekostning tiltraadte en Rejse til Orienten, er dræbt i Provindsen Kurdistan, paa Grændsen af Inal-Huerile imellem Byerne Bash-Kuhah og Perihan-Richin. Den engelske Gesandt i Tauris, Oberst Macdonald, som forhen gjestvenligen havde modtaget den lærde Rejsende i sit Huus, meddeelte under 1 Jan. Underretningen om denne grusomme Begivenhed til Paris, med Bemærkning, at han endnu ikke kjendte de nøje Omstændigheder. Han havde truffen Anstalter til at faae den Myrdedes Papirer reddede, og Gjerningsmændene straffede. To Betjente, en

persisk Soldat, og en Sergeant, hvilke fulgte den Ulykkelige, skal have havt en lige Skjebne. Sjelden har en Lærd foretaget sig en Rejse til Videnskabernes Udvidelse, udrustet med saadanne Kundskaber og ydre Understøttelser som Hr. Schulz.

Doctor Cowies og Herr Greens Død i April d. A. har kun altfor meget stadfæstet sig. Fra Grahamstown i Sydafrika skrives derom under 30 Oct. f. A. følgende: disse Herrer afgik herfra ved St. Hansdagstid 1828 for at søge en Vej fra den østlige Grændse imod Port Natal, hvor Lieutenant Farewell har nedsat sig, og for derfra at begive sig til Lagoa=Bai. Doctor Cowies Testamente og alle deres øvrige Papirer ere ankomne hertil. De havde naaet Lagoa=Bai, hvor de bleve angrebne af Feberen og døde. Der er her foranstaltet en Subskription, for at oprette dem et Minde. "Vi have," heder det fremdeles, "nu den smertelige og sørgelige Pligt, at maatte formere Fortegnelsen paa Offerne for en barbarisk Ugjæstfrihed med Lieut. Farewells og de Herrer Flackerys og Walkers Navne. I Juli afgik de herfra med 30 Hottentottiske Tjenere, for at komme til Port Natal, naaede Missions=Stationen i Farqua's=Land uden Hindring, og fortsatte, efterat de havde udhvilet, deres Rejse, hvorefter de snart i Cave traf Chakkaens forhenværende Gesandt, som var paa en Rejse med en skjøn Elephanttand til Foræring for den kongelige Statholder (Sir Lowry Cole) fra Chakkaens Efterfølger og Broder. Kort derefter afsendte en Høvding ved Navn Karto (der havde været Capitain under Chakka), da han hørte om de Rejsendes Nærhed, en Deputation med to Oxer og det indstændige Ønske at de paa denne Rejse vilde tage ind til ham, hvilket blev antaget, og han modtog dem med Skin af stor Hjertelighed. Stolende paa Sikkerhed gik de i deres Telt, men i Middagsstunden, da de laae i Søvnens Arme, stod den forræderiske Karto op, og myrdede paa en nederdrægtig Maade sine sorgløse Gjæster. Nogle af deres udenfor blevne Ledsagere flygtede, gjorde Allarm og vendte til Omsonwoobo tilbage paa Vejen til Colonien. (Efter en anden Beretning er det endnu uvist, om Lieutenanten er ankommen,

da den undflyende Mand saae ham bunden af Kafferne, men begge de andre liggende døde.)

Den Biela'ske Komet har i nogen Tid i Conversationen og i Dagens Literatur, især i den franske, spillet en udmærket Rolle, og opvakt store Bekymringer. Den har sit Navn af Capitain v. Biela, en i Bøhmen levende, ved Jagttagelser og Theorie over dette mærkværdige Himmellegeme højtfortjent Astronom. At denne Komet, ved sin næste Fremkomst i Aaret 1832, kommer Jordens Bane saa nær, er det der opvækker saamegen Omtale om samme. Gaaer man noget tilbage i Kometfortegnelsen, saa finder man at denne Komet som tilbagelægger sin Bane omkring Solen i den for Kometer meget korte Tid af kun 6 Aar 9 Maaneder, er i det mindste 6 Gange, og deriblandt i Aarene 1772 og 1805 iagttaget, uden at dens Identitet bemeldte Gange er erkjendt. Man kan deraf gjøre den Slutning, at den allerede ofte har gjennemkrydset Himlen, og kommen i lige Stilling med vor Jord, som den vil komme i det saa frygtede Aar 1832, og da saadanne kometeriske Aspekter hidtil, Gud være lovet, ere stedse forbigaaede uden Fare, saa ligger heri i det mindste en Sandsynlighedsgrund for, at man kan haabe det Bedste ved dens Gjennærmelse. Den 27de Novbr. 1832 vil denne Komet gaae igjennem sin Sol=Nærhed. Kometerne beskrive nemlig liig Planeterne, elliptiske Baner i Himmelrummet; i en af disses Brændpunkt er Solen, men dette Brændpunkt ligger ikke i Middelpunktet af hine Baners Axel, men i en desto længere Frastand fra samme som Ellipsen udfalder mere langagtig, hvorfor Kometerne i et Punkt komme Solens Bane nærmest, i et andet længst fjernet; hiint første Punkt kalder man Solnærheden, og det fjernede Punkt Solfjernheden. Læseren maa forestille sig to Ellipser, af hvilke den Bielaske Komet gjennemløber den ene: Jorden den anden; begge Ellipser kunne nu vistnok ligge hinanden temmelig nær, uden at det derfor just er nødvendigt, at Himmellegemerne selv skulle være hinanden nær, da de kunne være i gandske forskjellige Punkter af deres respektive Baner. Det er dette man ikke agter paa, naar man nærer nogen Bekymring; man forvexler Kometens

nære Stilling med Solen i sin elliptiske Bane, med at denne Bane ligger Jordens Bane saa nær, da dog Jorden selv kan i sin Bane være paa den Tid langt borte. Det er en væsentlig Forskjel om Kometen er Jorden selv nær, eller kun et Punkt af Jordbanen, hvilket Punkt Jorden selv paa den Tid enten længe kan have forladt, eller længe efter naaer. Nu træffer det sig vel, tre Dage efter d. 27 Novbr. 1832, da Kometen gjennemgaaer dens Perihelium, nemlig d. 30 s. M. vil Jorden i sin Bane virkeligen gjennemgaae et Punkt som Kometen i sin Bane var fire Uger forhen meget nær, saaledes at i hin tidligere Tidspunkt disse Himmellegemers Frastand kun skulde have været 1000 Mile, hvilket vel kunde have været farligt; men i disse forløbne fire Uger har Kometen fjernet sig vidt fra det frygtelige Punkt, og da den Gesvindighed, med hvilken Kometen bevæger sig i sin Bane, meget langt overgaaer Jordens Hurtighed i sin Bane, hvilken sidste dog er fire geographiske Mile i en Secund, saa kan man let forestille sig i Almindelighed, at Kometen nu er kommen i en overvættes stor Afstand, nemlig efter Beregning over ti Millioner Mile. Den hele Bekymring har sin Grund i: at den Omstændighed, at Jord-Legemet i Aaret 1832 kommer Komet-Banen, ligesom omvendt Komet-Legemet kommer Jord-Banen nær, har man forvexlet med: at begge Himmellegemerne skulle komme hinanden selv nær. Dette sidste har man beregnet kan blive Tilfældet om halvtredietusinde Aar. Hvad der da sandsynligen kan skee, og mere om Kometerne vil Læseren finde i en Afhandl. af Dr. Nürnberger i Morgenbl. 271 o. f. hvorfra ovenstaaende er uddraget.

Den Enckeske Komet hører ogsaa til de mærkværdige. Den nyeste Astronomi har gjort os bekjendt med denne, som den 6 Nov. 1818 blev

iagttaget af Herschels berømte Søster. Encke, dengang Professor ved Observatoriet i Seeberg ved Gotha, nu kongl. Astronom i Berlin, foretog en Beregning over dette Himmellegemes Elementer, og førtes til det uventede Resultat, at dets Omløbstid var kun 3 Aar og $3\frac{2}{3}$ Maaneder. De beregnede Bestemmelser indtraf, og Kometen lod sig derefter rigtig igjen see til de bestemte Tider i Aarene 1822, 1825, 1828; hvilket maa betragtes som en nye Triumph for den beregnende Astronomie. Kometen fører fra bemeldte Tid af det Navn den Enckeske Komet; eller ogsaa Kometen af den korte Omløbstid par excellence, da den iblandt alle os bekjendte Kometer har den korteste Omløbstid.

Kjøbenhavns Børs, d. 9 Marts 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 210		à
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$97\frac{1}{4}$	$97\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{3}{4}$	93 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	$108\frac{1}{4}$ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 21.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 Marts 1830.

Bidrag til Murats Characteristik.

(Et Fragment af et fransk Skrift om Mad. de Campestre.)

Jeg var, fortæller de Brunel, Oberst endnu førend Revolutionen; jeg forlod ikke mit Corps. Jeg vilde vel fægte for mit Fødeland, men ikke under fremmede Faner. — Jeg lod det være mig magtpaaliggende, at haandhæve Krigstugten blandt mine Soldater, og lod de Officiere emigrere, som ikke deelte min Anskuelse. — Jeg blev i Revolutionens Løb ikke foruroliget, og naaede det Tidspunkt, da Napoleon overtog Kommandoen over den italienske Armee; mit Regiment blev deri indlemmet, og jeg tør sige, at jeg paa en ærefuld Maade opfyldte min Pligt.

Jeg glædede mig over mit Corps's hele Tiltro, og den Lykke, som er Følge deraf, at jeg modtog et Brev fra Napoleon, der, som han skrev, sendte mig som Oberstlieutenant en meget hæftig ung Mand, en stor Krakeeler, men midt i Fiendens Ild en Djævel, der frygtede for Intet. „See De til, hvorledes De kommer ud af det med hinanden!" føjede han til. I Sandhed, efter faa Dage ankom en ung Mand af et højst ziirligt Udvortes med et indtagende Ansigt, af hvilket Letsindighed lod sig læse. Jeg havde aldrig havt Tro til denne lækre, vellugtende Hyrdes Tapperhed, som bragte alle en Boudoirs Sæder med sig i Lejren. Jeg troede derfor, at Generalen en Chef havde taget fejl, at man havde vildført hans bedre Overbeviisning. — Fordom er en Magt, hvis hele Værd vi sjelden erkjende. — Min gik til Uretfærdighed. Jeg saae aldeles intet Rosværdigt i Alt, hvad Murat foretog sig; thi om ham er Talen. — Han var en endnu større Krakeeler end der var blevet sagt mig. — Jeg beklagede mig tre eller fire Gange til Generalen en Chef over ham. Mig blev givet Valget af, fremdeles at taale ham, eller at forlade mit Regiment. Jeg var højst ærgerlig. — Jeg vedblev imidlertid, dog med den faste Beslutning, at tage en Permission til Paris, i den Hensigt, selv at beklage mig over Murat og Bonaparte, der stod fast paa, at tvinge mig til, at beholde en Nar, som ikke kunde føje sig i Alt, hvad Enhver ellers maatte være tilfreds med.

Permissionen blev mig givet; jeg ankom til Paris — jeg hævede et højt Skrig! „Forhold De Dem rolig," blev mig sagt, „indtil det Øjeblik, De erholder Befaling, at gaae til Deres Post." Jeg drog til Forstaden St. Germain, hvor en Søster af mig boede, som var saa uformuende, at hun maatte leve af Gevinsten af nogle smaa Arbejder, som hun forfærdigede. Jeg boede allerede en lang Tid hos hende, da jeg en Dag erholdt min Afsked, som jeg ikke havde forlangt. — Nu indsaae jeg først, i hvilken Afgrund jeg havde styrtet mig, og det saa meget mere, som Journalerne

hver Dag vare fulde af Beretninger om Oberstens store Gjerninger og Træk af hans Tapperhed.

Min Unaade vedvarede; jeg kjæmpede med knappe Kaar og for endnu mere at forøge min Ulykke, havde jeg tabt min Søster. Murat stod paa Lykkens Top. Han havde ægtet en Søster til Napoleon. Napoleon var bleven første Consul, siden Kejser og hans Svoger var Gouverneur i Paris. Hvilket Haab blev mig tilovers? Jeg henlevede mine Dage i Sorg og Fortvivlelse, og var bragt til den Yderlighed, at jeg reenskrev Manuskripter for Boghandlerne.

En Dag, da jeg, meget sørgmodig stemt, gik over Ponteneuf, for at forskaffe mig Arbejde, hørte jeg paa engang Nogen kalde mig ved Navn, og fik paa samme Tid et let Slag paa Skulderen; jeg saae tilbage. Det var Murat selv, til Fods, som en simpel Officier. En Skjælven foer mig over hele Legemet; jeg troede mig uden Redning tabt, da Murat, læggende Haanden paa Huen, sagde: „Hvorledes befinder De Dem, Oberst? — Det glæder mig, at jeg træffer Dem: jeg har overalt søgt Dem. — Hvad foretager De Dem? Hvorfor har jeg ikke seet Dem? Har De ikke vidst, at det staaer i min Magt, at være Dem til Tjeneste; at jeg aldrig vilde tilgive mig selv, naar jeg ikke benyttede mig deraf, for at gjøre min store Uret mod Dem god igjen. Sig De mig dog kjære Oberst, at De ikke er mere vred paa mig, og giv De mig Deres Addresse, thi jeg vil besøge Dem!" Jeg svarede derpaa, at hans Godhed rørte mig næsten til Taarer, at det var mig umuligt, at give ham min Addresse, thi min Bolig var altfor ussel, til at optage en Mand af saa høj Stand. Han stod derpaa, men jeg var for stolt til, ikke at være standhaftig.

Vi skiltes ad med det inderligste Udtryk af gjensidig varm Hjertelighed. Derpaa hengik flere Dage; jeg vedblev mit Arbejde; Murat synes at have forglemt mig. Pludselig bankede en Mand af agtværdigt Ydre og ligedan Klædedragt paa Døren i min sørgelige Krog, underrettede sig hos mig selv, om jeg ikke var Oberst de Brunel og paa mit bejaende Svar, overleverede han mig en svær Pakke med de Ord, at han udførte en ham anbetroet Commission; at han ikke vidste, hvad

Pakken indeholdt, men at det glædede ham, at lære at kjende en saa brav Mand, som mig.

Jeg var overrasket; hvad kunde Pakken indeholde? fra hvem kunde den komme? Jeg aabnede den og fandt deri 100 Louisd'or i Guld og følgende Skrivelse:

„Min Oberst! Da De forlod Regimentet, „fik De indsluttede Summa tilgode — hvilken jeg iler med, at lade Dem komme tilhænde. „— Hvad mig angaaer, har det været mig en „overordentlig Glæde, at see Dem igjen. — Jeg „beder Dem ret meget, at nyde Deres Middagsmaaltid næste Løverdag hos mig; naar De afslaaer min Indbydelse, vil ingen Mundfuld smage „mig. Jeg venter Dem altsaa paa Løverdag og „beder Dem, at modtage Forsikringen om Deres „forrige Oberstlieutenants Højagtelse.

Murat."

Visseligen jeg vil komme, sagde jeg til mig selv, og for at bevise ham, at jeg har forglemt Alt, vil jeg komme i det Regiments Uniform, under hvilket vi har staaet sammen. Om Løverdagen traadte jeg i fuld Glands ind i hans Salon. Jeg fandt der et stort Selskab; Murat kom mig imøde, modtog mig med fiin Høflighed, og sagde mig de forbindligste Ting. — Da Spisesalens Fløjdøre vare aabnede, greb Murat mig i Haanden og førte mig derind. Gjesternes Pladser vare betegnede, førend vi satte os; Muret tog Ordet, og foreslog, at drikke Gouverneuren af Valences Sundhed. — Jeg vidste ikke om hvem Talen var; vi satte os. — Idet jeg udfoldede min Serviette, fandt jeg Commandant-Patentet. Med rørt Hjerte, Øjnene fulde af Taarer, sprang jeg op, jeg nærmede mig ham med aabne Arme; han indesluttede mig i sine, med de Ord: „Hr. Gouverneur. Maatte nu alt være glemt!" Fra den Tid gaves der intet Gode, som han jo udviste imod mig.

(A. W.)

Ministeren de Medici.

Greve Luigi de Medici, der ganske nylig er død i Spanien, første Minister hos Kongen af Neapel, var født i Aaret 1758. Som alle Italienere af dette Navn førte han sin Herkomst tilbage til det udmærkede Huus af Medicis. Han var iøvrigt denne høje Herkomst værdig ved hans Tænkemaades Adel og hans Talenters Fortrinlighed.

Ligesom alle italienske Store i dette Aarhundrede havde Greve Luigi de Medici philosophiske Meninger. Da Revolutionen trængte ind i Italien med de franske Bayonetter, lod Hr. de Medici forraade Meninger, der vare en Forbrydelse i det neapolitanske Hofs Øjne og han blev mistænkelig. Dronning Caroline, der kunde behage mange Folk, fandt, som det syntes, nogen Behag i Hr. de Medici. Acton blev derover misundelig og hadede ham højt, som man sagde. Da, efter den franske Armees Uheld i Italien, i Aaret 1799, Hoffet vendte tilbage til Neapel, blev Hr. de Medici behandlet som skyldig, og stillet for det berømte Tribunal, hvoraf den franske Presse nyligen havde gjenfunden et Medlem blandt det diplomatiske Corps. Men han forsvarede sig med saa megen Kunst og Kraft, at hans Liv, hvorvel for Øjeblikket ikke hans Frihed, blev reddet. Virkeligen tilbragte han nogen Tid i Fængslet i Gaëta.

Hr. de Medici fulgte efter Acton og benyttede siden sin oplyste Aand og sin Tilbøjelighed, til at civilisere sit Fædreneland. Han forberedte en Mængde Reformer, som den franske Erobring ikke tillod ham at udføre. I Aaret 1806, da de franske Ørne trængte ind i Warschau og i Neapel, forlod han Italien og begav sig til England. Der blev han indtil Epoken af den Bourbonske Restauration i Neapel. Han vendte med den tilbage dertil og blev den gamle Konges Raadgiver. Udnævnt til Politiemester, erfarede eller provocerede han Murats Landing og var Aarsag til hans Hæftelse, hvilken Døden saa hurtig paafulgte. Mange Personer retfærdiggjorde ham for at have lagt Murats Faldstrikke, for at lokke ham paa neapolitansk Grund og man maa, til Ære for Sandheden, sige, at de retfærdiggjorde ham derfor ved meget gode Grunde (?).

Efterat Hr. de Medici var bleven første Minister, blev det ham i Aaret 1818 paalagt, at underhandle med Hoffet i Rom. Negociationen drejede sig om det neapolitanske Hofs Forhold til den hellige Stol og om den berømte Tribut af en Lehnshest, der for bestandig skulde begrunde begge Siciliernes Krones Vasalskab. Underhandlingernes Sæde blev forelagt til Terracina. Hr. de Medici underhandlede nu med Cardinal Gonsalvi. Han udviklede derved saamegen Bestemthed og Dueligbed, at det fuldkomment lykkedes ham, at befrie sin Monark for en ydmygende og med Tidens Aand uoverensstemmende Tribut. Hr. de Medici udtalte paa denne Tid højt de Grundsætninger, paa hvilke Kronens Uafhængighed beroe: han fremsagde den Lære, at Kongerne havde deres Sværd, deres Soldaters Tapperhed og deres Folks Samtykke at takke for Souverainiteten.

Fra nu af begyndte han de administrative og finantzielle Reformer. Revolutionen, der snart efter udbrød (1820), talte ikke ham blandt dens Tilhængere. Han bevægede sin Konge til, at tage sin Tilflugt til fremmed Indflydelse; og trak sig tilbage til Rom og bidrog, sagde man, meget til Østerrigs Mellemkomst. Denne Feil, som var utilgivelig, naar hans Fædreneland havde været skikket til, at give sig Friheden, blev ved hans sildigere Opførsel nogenledes gjort god igjen. Selv efter den kongelige Magts fuldkomne og ganske Oprettelse i Neapel, vægrede han sig umiddelbart for at vende tilbage til denne Hovedstad og forblev i Rom, idet han ikke vilde dele Ansvaret for den hadefulde Havn, som nu blev udøvet.

Østerrig, som vilde have nogen Rolighed, forlangte af den gamle Konge, at Autoriteten skulde anbetroes Hr. de Medici. Aldrig er der bleven gjort en bedre Brug af en Autoritet, hvis Oprindelse just ikke var at rose. Hr. de Medici lod, saa meget han kun kunde, udøve Maadehold, og arbejdede af alle Kræfter paa at bringe Orden i Finantserne. Ham havde man at takke for, at kunne betale den udenlandske Intervention og at kunne bestride alle andre Statsudgifter. Han gjorde Laan ved Huset Rotschilds Mægling og snart saae man, takket være ham og Husets Hjælpekilder, med hvilke han havde Forretninger, hans lille Stats Fond at hæve sig næsten

til Pari, et Udfald, som Frankrig maa beklage, thi en stor Deel af de franske Capitaler ere anlagte i dette Fjerne, for — at afhænge af et eneste Individs Viisdom.

Da Forbindelsen var sluttet mellem Hofferne i Neapel og Spanien, tog hans Konge Hr. de Medici med til Madrid, for at kunne forsøge, at meddele Kong Ferdinand en Deel af sin Viisdom og vise den spanske Credit nogle af de Tjenester, som han havde gjort for det neapolitanske. Hr. de Medici har aabenhjertigen paastaaet, at man maatte begynde med, at angribe Gejstlighedens Godser og Ferdinand har bestemt at gjøre dette. Han har underhandlet med Hoffet i Rom, for at erholde Autorisation dertil, og har erholdt den, idet han yttrede, at, naar Hoffet i Rom vægrede sig, maatte man see ud derover. Ifølge dette er Tilladelse bleven givet fra den hellige Stol, til at sælge Inqvisitionens Godser.

Midt under disse rosværdige Arbejder har Døden overrasket ham. Han led af en Nyresyge, som Rejsens Anstrængelser og Aarstiden havde gjort dødelig.

Det er for Neapel og Spanien et Tab, der vil virke fordærveligt paa begge Staternes Credit. Kongen af Neapel vil, som man siger, ikke saa meget beklage dette Tab, som man kunde være tilbøjelig til at troe, thi han var kjed af den gamle Ministers Herredømme.

Efter de Daadsgjerninger, som vi her fortælle om Hr. de Medici, vil man kunne bedømme ham bedre, end ved alle Reflexioner, som man kunde tilføje. Han var en af de Statsmænd, af hvilke der gives mange i Norden, der gjerne civilisere, uden dog at betjene sig dertil af Folkets Medvirkning; hvilket er fornuftigt, der hvor Folket ikke endnu er gaaet langt frem, for selv at kunne regulere sin egen Skjæbne. Folket i Neapel er uimodsigelig i dette Tilfælde. (Lit. Bl. d. B. 473.)

Erindringer til vort danske Sprogs Forbedring.

Ingen vil nægte, at det er yderst vigtigt, behageligt og hæderligt, at have et smukt Modersmaal, der er vel uddanned, blødt og bøieligt, reglfast, og saa nær, som mueligt, bragt til den høieste Grad af Fuldkommenhed; saa det er beqvemt for ethvert Skrivefag, være sig historisk, moralsk, juridisk, økonomisk, philosophisk eller æstetisk. Hvo der har gransket over vort danske Tungemaal, og har kunnet sammenligne det med andre levende Sprog i vor Verdensdeel, vil uden Tvivl indrømme, at det i ovenanførte Hensyn overgaaer dem alle. Flere Lærde selv i Tydskland, som i den nyere Tid have lagt sig efter det danske Sprog, ere blevne indtagne af dets Fortrinlighed. Det tydske Sprog er, formedelst dets mange Consonanter, for haardt og ubøieligt til at efterligne — især i visse Digtningsarter — det af alle fuldkomneste latinske Sprog. Saavel det ellers behageligen bløde franske, som det med alt for mange Eenstavelsesord udspækkede engelske Sprog, ere dertil ganske uduelige. Næst det danske er formeentligen det svenske, og det italienske de, der ere nærmest ved, at uddannes til hiin Fuldkommenhed. Men for at bringe vort ypperlige Modersmaal dertil, er der endnu Adskilligt, der maae iagttages. Fra vor priselige Regjerings Side er der nok gjort Alt, hvad der kunde gjøres. Ogsaa have vi nok af danske Sproglærebøger; men at der alligevel er Mangel paa gode og bestemte Regler, saavelsom paa Enighed i Retskrivning imellem Skribenterne, maae Man slutte deels af den Tvistighed, der i de nyeste Tider have havt Sted imellem berømte Bogskrivere, og deels af de mange Sprogbommerter, der nu og da forekomme i lærde Mænds Skrivter. Saare slemt, at det i vore ældre danske Bibler vrimler af Sprogfeil. Alle Hovedord (Substantiver) findes trykte med smaae Begyndelsesbogstaver. Stedse læses „hand" i Stedet for det rette: „han." Jeg har just femte Frederiks Bibel, 10de Oplag for mig, og kaster op isflæng. S. 782, anden Spalte, læser jeg strax: „fordervelse" i Stedet for: „Fordærvelse;" „Ornene" i Stedet for: „Orerne." Et Ore har i Fleertallet ikke: „Oren" (som Man bliver ved urigtigt at skrive),

men: „Drer, Drerne." „Drnene" er jo aabenbart Fleertallet af en Drn. Videre læser jeg: „merker" i Stedet for: „mærker," og: „harre" i Stedet for: „harve." — ohe! jam satis est. — Vor hedengangne uforlignelige Biskop Balle — hvorvel han var Een af Sællands lærdeste, meest aarvaagne Biskoper, der ellers førte en jævn og god Stiil, iagttog dog ikke altid den fornødne Sproggranskning. Derfor indløb for ham den Feil i Lærebogen, at han skrev: „Vi maae elske alle Mennesker uden Forskjæl." Forskjæl maae der jo dog være imellem min Kjærlighed til en Børneven, og den til en Børnemorder. Han havde burdet skrive: „uden Undtagelse," hvilket ganske vist var hans Mening; og dog blev han stedse ved at bruge denne vrange Udtryksmaade. Ligesaa brugte han altid det urigtige „prange" i Stedet for: bramme, broute, prunke, prale. At prange er at drive Landhandel med Heste, Stude o. m. Deraf Benævnelsen: Hestepranger. Ogsaa skrev han stedse: „omgikkedes" i Stedet for: „omgikkes." For at nærme os til Enighed i Retskrivning, var det ønskeligt, at faae nogle nyttige Erindringer indskærpede. F. Ex. — Ordet: Forslag har adskillige Bemærkelser. Naar det har Tonehold paa den sidste Stavelse, betyder det Drøielse. Saaledes siger Man: det vil ikke forslaae, der er ingen Forslag — ingen Drøielse deri. Forslag betyder dernæst: at give Tonen an, før Man istemmer en vis Melodie. Ligesaa siges den, der slaaer først, enten paa en Ambolt, eller i Kegle- og Tærningspil, at have Forslaget. Ordet: Foreslag derimod, som kommer af at foreslaae, maae altid udtales og skrives Foreslag — og ikke Forslag. For en Deel Aar siden har jeg forsøgt at vække Opmærksomhed paa den rigtige Brug af Gierningsordene: „sidde og sætte — ligge og lægge." Den rette Tale- og Skrivemaade er aabenbar: „sidder, sad har siddet — sætter, satte, har sat — ligger, laae, har ligget — lægger, lagde, har lagt." Dog er det ikke sjældent at Man i Dagens Skrivter maae læse: „har sat" i Stedet for: har siddet — „har lagt" i Stedet for: har ligget — hvilket dog er en slem Uagtsomhedsfeil, der lyder ilde i Sproget. Endvidere har jeg foreslaaet — og foreslaaer endnu, at antage, som en rigtig Regl, at de passiviske Participiers Endelse i Enkelttallet maae rette

sig efter Mærkebogstavet i Fleertallet. F. E.: fundne har Mærkebogstavet — (den sidste Stavelses Consonant): n — derfor maae dette: n beholdes i Enkelttallet, saa det hedder (ikke er fundet; thi denne Endelse er activisk: har fundet; men) — er funden, og det endog i Intetkjønnet; f. Ex.: Æblet er funden. Agrene ere harvede; altsaa: Ageren er harved, ikke: harvet; thi dette er activisk, f. Ex.: „Man har harvet Ageren." Saa og: „har hjulpet," er hjulpen, ere hjulpne: „Barnet er hjulpen." Foruden at denne Skrivemaade bliver reglret, synes det og at medføre den Fordeel, at Udtalen derved forblides, og bliver noget blødere og behageligere. Fremdeles bliver det mit Foreslag, at det første n i Endelsen: ning udelades i en Deel Hovedord, hvor Ordet selv bliver lige forstaaeligt, uden at medføre nogen Mislyd. F. Ex.: Beskylding for Beskyldning — Undskylding, Fylding, Hylding — Svaling — Afpæling — Kiling — Finding, Huling, Køling, Afkøling o. m. f. Ved saaledes at rette og pynte paa Sproget, og nærme sig til Enighed i Skrivemaaden, vil det komme det fuldkomne latinske Sprog desto nærmere, og blive desto beqvemmere baade til heroiske og elegiske Vers. Jeg nævnede hiint Sprog fuldkomment, hvortil jeg regner deels at det har et forholdsmæssigt Antal af kortere og længere Ord, dernæst at det falder hverken for haardt eller for blødt i Udtalen — at det er fuldkommen beqvemt til enhver Versart — endog til rimende Digtning, at hvert et Bogstav udtales, og det med sin egentlige Lyd — netop som i vort danske Sprog — og heri staaer baade det Franske og det Engelske langt langt tilbage for os — og endeligen at hver en Stavelse i det hele rige Sprog har sin bestemte Qvantitæt: lang, eller kort, eller begge Dele, hvorefter Man maatte nøiagtig rette sig. Dette sidste kan Man klarligen slutte af Ovids vittige Brev til hans Ven Tuticanus. Kun nogle faae Undtagelser forbeholdte sig de klassiske Digtere, som poëtiske Friheder, f. Ex.: „tulērunt" p. b. den næstsidste Stavelse kort, endskjønt den ellers altid maae bruges lang: „tulērunt." Ligesaa: „trānsĭcrītis," hvor „i" i den næstsidste Stavelse ellers altid var kort; men de tillode sig at bruge den lang, da ellers dette Ord med tre korte Stavelser efter hverandre slet ikke kunde komme ind i

nogen Versart. Det staaer nu derhen, om Man vil smage noget paa disse Erindringer. Min Hensigt var kun, at levere nogle faae Bidrag til at forbedre vort herlige Modersmaal.

N. Blicher, p. e.
(Af R. A.)

Indenlandske Efterretninger.

Ved at gjennemgaae de fra Direktionen for det Classenske Fidei-Commiss til Hs. Majestæt Kongen indgivne tre sidste Aars Beretninger og Forestillinger for Aarene 1826, 1827 og 1828 finder man de betydelige af Fideicommisset udbetalte Legater til veldædige Stiftelser at have været:

1. Til Frederiks Hospital aarligen 3000 Rbd. Sølv. 1826 bleve 211 Personer frit plejede, 1827, 143 og 1828, 180 Personer.

2. Til Fødsels- og Pleje-Stiftelsen aarligen 1000 Rbd. Sølv. Derfor bleve 1826: 30 Mødre betjente, underholdte og plejede, og 19 Børn opammede; 1827, 35 Mødre og 23 Børn; 1828, 28 Mødre og 17 Børn, og da af Fidei-Commissets Midler 25,000 Rbd. Sølv staae i Fødsels-Stiftelsens Bygning, hvoraf Stiftelsen ikkun svarer 1 pr. Cent i aarlig Rente, og altsaa aarligen sparer 3 prCt. eller 750 Rbd. Sølv, saa er Fidei-Commissets Bidrag til denne Stiftelse saaledes egentlig 1750 Rbd. Sølv aarligen.

3. Til Arbejds- og Underviisnings-Anstalter for fattige Soldaterbørn er Legatet betalt aarligen med 2000 Rbd. Sølv; og desuden et aarligt Tillæg af 200 Rbd. Sølv.

4. Til Direktionen for Garnisons Skolevæsenet er aarligen betalt 500 Rbd. r. S.

5. Til Pensioner til Frederiksværks Mestere og Arbejdere, som ved Testators Død vare ved Værket ansatte, er et Legat udbetalt med 800 Rbd. Sølv; og til Værkets Fattigvæsen ligesaa aarligen 400 Rbd. Sølv.

6. Til Skolerne paa Frederiksværk, under Amtets Bestyrelse, Legatet aarligen 500 Rbd.

Sølv. Ligeledes til 7 Skoler paa Corselitze og Carlsfelds Godser Legatet aarligen 500 Rbd. Sølv, og et aarligt Tillæg af 428 Rbd. Sølv.

7. Til de Falsterske Godsers Fattige aarligen 200 Rbd. Sølv.

8. Til det kongelige Videnskabers Selskab, Legatet aarligen 200 Rbd. Sølv.

9. Til det Lollandsk-Falsterske Industrie-Selskab aarligen 100 Rbd. Sedler.

10. Til Institutet for Metalarbejdere her i Byen aarligen 50 Rbd. Sedler.

11. Til Skolen for Pigebørn af Embedsmænd aarligen 180 Rbd. Sølv.

12. Til det Classenske Literatur-Selskab for Læger aarligen 500 Rbd. Sølv. Bogsamlingen havde ved 1828 Aars Udgang en Samling af 1089 Bind; og Selskabet holdt 18 franske, engelske, og tydske Tidsskrifter.

13. Til Samfundet til den danske Literaturs Fremme er aarligen betalt 100 Rbd. Sølv.

Til disse 13 Poster er saaledes aarligen betalt 10508 Rbd. Sølv og 150 Sedler, foruden hin Rente-Eftergivelse af 750 Rbd. for Fødsels- og Pleje-Stiftelsen.

(Fortsættes.)

Den danske Literatur ejer et interressant Værk over Guinea Kysten af afdøde Pastor Monrad. Et nyt er bebudet ved en Subskriptionsplan dat. Lund paa Morsø i Dec. 1829, og underskrevet Bonne, saa lydende: „Under et flereaarigt Ophold i Middelhavet og en Rejse paa Kysten af Guinea for at indkjøbe Slaver, brugte jeg bestandig at optegne hvad jeg fandt der kunne være af nogenlunde Interresse; flere af mine Velyndere og Venner saavel her i Egnen, som i flere Egne hvor jeg har været, have ved Gjennemlæsning af disse Notitser, opmuntret mig til at udgive dem i Trykken, da de troede, at Samme, deels med Hensyn til de ikke almindelige Hændelser der mødte mig, og deels med Hensyn til den i min Beskrivelse over Guineareisen, forefundne Afskildring af Slavehandelen som dengang dreves paa Kysten af Guinea, Slavernes Behandling o. s. v., ville være af Interresse for Læseren.

Da de nærværende for Landmanden i dette fugtige Aar uheldige Conjunkturer ikke tillade mig

selv at bestride Værkets Trykning, saa har jeg besluttet ved Subskription at søge at faae saamange Subskribentere samlede, at jeg skadesløs kunne lade samme udgive i Trykken.

Værket kommer til at udgjøre en 8 a 9 Ark 8vo, vil koste 1 Rbd. Sedl. og vil, saasnart et tilstrækkeligt Antal Abonnentere haves, udkomme paa mit Forlag hos Hr. Consul Bogtrykker **Lund** i Thisted."

Blandede Efterretninger.

Om tidligere **strænge Vintere** har Professor Littrow givet i Wiener Zeitung blandt andre Efterretninger ogsaa følgende Notitser: „Den haardeste, om hvilken vi endnu have nøjere og tilforladelige Efterretninger, er den i Aaret 1708 og 1709. I over 50 Aar derefter var den almindelig bekjendt under Benævnelse af „den kolde Vinter." I den forenedes alle tre Egenskaber som kan gjøre en Vinter fordærvelig for os: en meget intensiv Kulde, af mere end 130 Dages Varighed, og enkelte Tøvejr blandede imellem kolde Dage, hvorved især Planter og Træer gaae til Grunde, fremdeles at der blandt Mennesker og Dyr viiste sig mange ødelæggende Sygdomme. Denne Vinters strængere Kulde begyndte den 3 December 1708 og vedvarede indtil midt i April. Julenat indtraf pludseligt Tøevejr og varm Regn, hvorpaa fulgte umiddelbar igjen den strængeste Kulde. Alle Europas Egne, de sydlige som de nordlige, syntes at lide ligemeget. Østersøen var endog over ti tydske Mile fra Kysten belagt med tyk Is, det adriatiske Hav var frossen fast, og paa Bugten ved Genua kjørte man med Lastvogne. Frankerigs og Spaniens Floder vare alle frosne, og paa Canalen ved Calais rejste man til Fods og til Hest fra Frankerig til Engelland. Enhver Egn i Europa talte Tusinder af Beboere, der frøs ihjel paa Landevejen og selv i deres Boliger maatte bukke under for den rasende Kulde. Blot i det Parisiske Bispedømmes Stadsdistrikt skal over 20,000 Mennesker være faldne som Offere for Kulden, og formedelst Næringsmidlernes Dyrhed, for Hungersdøden. Alle Frugttræer uddøde, selv alle Ege og Fyrretræer

sprækkede og hele Skove bleve tilintetgjorte. Tamme og vilde Dyr syntes ikke længere at kunne modstaae Anfaldene af Kulden; Hunde og Katte bleve rasende af Kulde og hele Hjorder af Ulve trængte ind i Landsbyer og Stæder, for at angribe disses Beboere. Fuglene faldt døde fra Luften ned paa Jorden; og i Viens Forstæder fandt man hver Morgen Hjorte, Daadyr og Harer, som Hungeren og Kulden havde fordreven ud af deres Lejer, og som lode sig fange med Hænderne som tamme Huusdyr. Da endelig den kommende Maj gjorde en Ende paa Vinterens Nød, og de saalænge ængstede Mennesker ville hengive sig til nye Forhaabninger, fulgte ødelæggende Qvægsygdomme og smitsomme Sygdomme, der gjorde en stor Deel af dem, der vare undgaaede Kuldens Rasen til Offere for Hunger og Pest.

En Neger, ved Navn David Jones, levede i længere Tid som Tjener i Newyork og erhvervede sig i høj Grad sit Herskabs Velvillie. Han lagde Penge op, og saa sig endelig i Stand til at gifte sig. Han drog til Philadelphia og levede anstændig og veltilfreds med sin Familie; da kom for nogen Tid siden en Slaveejer fra Virginien til hiin Stad, kjendte ham som en fra sin Plantage undløben Slave og lod ham gribe midt ud af sin Families Skjød. For Domstolen tilstod den stakkels Neger strax med bittre Taarer, at han virkelig var den undløbne Slave. Menneskeligere end Virginieren vare Tilskuerne. En af dem spurgte hvad han kostede? Ejermanden forlangte 600 spanske Dalere; imidlertid afslog han 100, en Subskription paa 500 spanske Dalere blev strax bragt istand og David under lydeligt Fryderaab emanziperet fra Domstolen. Uden at sige et Ord, skrev David til Newyork, hvor han havde en lille Sum i Sparekassen, lod sig denne tilsende og bragte den til den Menneskeven der havde aabnet Subskriptionen. (Mbl.)

Den store Onyx i Brunsvig, kaldet det mantuanske Fad. Iblandt de mange Seeværdigheder i det hertugelige brunsvigske Museum udmærkede sig hidtil det nyelig af den regierende Hertug, ved hans Afrejse til Paris, derhen medtagne saakaldte mantuanske Fad. Det er

en stor, til en Camee skaaren Onyx af 6 Tommers Høide og 2½ Tommers Gjennemsnit; der danner et Fad, som ved Tilføjning af en Guldhank og Tud, et Fodstykke af samme Metal, tilligemed flere derpaa anbragte Guldsirater, har faaet en meget sirlig Form. Arbejdet hører til de fuldkomneste, som man kan see, og Stenen lader sig uden Betænkning, stille ved Siden af de skjønneste Onyx-Cameer der findes i de rige Cabinetter i Wien og Paris. Dette Fads Skjæbne er af en egen Slags. I Aaret 1630 (altsaa netop for 200 Aar siden) blev det ved Mantuas Erobring og Plyndring af den keiserlige Armee erobret af en simpel Soldat, der solgte det for 100 Dukater, til Hertug Albrecht af Sachsen-Lauenburg, en af Armeens Befalingsmænd. Efter testamentarisk Bestemmelse tilfaldt det, ved Hertugens Død, hans Gemalinde Christine Margarethe, en mechlenborgsk Prindsesse, som igjen testamenterede det til sin Søster, Hertuginde Sophie Elisabeth, Hertug August af Brunsvigs tredie Gemalinde, efter hvem det blev arvet af hendes Søn Hertug Ferdinand Albrecht af Bajern. Siden den Tid er det bleven i det brunsvigske Huus. Hvor stor Værd man forhen har lagt paa dette Fad, kan man allerede bedømme af den høje Tart, som det forskjællige Gange er anslaaet til 60,000, 90,000 og (i Hertuginde Sophie Elisabeths Inventarium) endogsaa til 150,000 Daler. Under Krigen i Aaret 1806 blev det flyttet til England og forblev der, tilligemed det brunsvigske Huus's øvrige Kostbarheder indtil Hertugens Tilbagekomst til sit Arveland; Napoleon tilbød sig, strax at eftergive Landet den hele det paalagte Contribution, naar man vilde overlade ham Fadet, et Tilbud, som vidner om den høje Værdi, Erobreren lagde paa denne herlige Levning fra Alderdommen. L. Bl. d. Bh. 475.

Følgende Spørgsmaale, fra A. og B. til Naturkyndige, i Anledning af et Væddemaal, findes i Lollands og Falsters Stifts Addr. Efterr. Nr. 14.

A. Er ikke af alle Fuglesorter, og jeg tør næsten sige, af alle levende Skabninger, Gjøgen

det sorteste Skarn, den værste Rovfugl der gives? Bliver den ikke fra sin tidligste Ungdom opdragen i en anden Fugls Rede ved Bedrageri og Kneb? Lønner den ikke tilsidst sin ømme Plejemoder paa det skammeligste, da den til Slutning dræber hende og er graadig og nederdrægtig nok til at æde hende. Burde en saadan Ogleslægt ikke hades og forfølges, ja reent tilintetgjøres, eller i det mindste Vingerne stækkes og Kløerne hugges af, alle andre Rovfugle til Skræk og Exempel? Tvi vorde dig, du slemme Gjøg!

B. Jeg paastaaer, at Gjøgen er ingen Rovfugl, men at den er en rar lille graae Fugl, som dyrker Musikken, og som glæder endog det mindste Barn med sit herlige: Guk! Guk! Og hvad den Skarnsstreg angaaer, at den skulle opæde sin egen Plejemoder, da er det kun en Fabel. Jeg har endog hørt en Gjøg kukke baade Sommer og Vinter. Ubodelig Skade om man tilføjede en saadan dejlig Fugl det mindste Onde!

Har A. eller B. Ret?

Kjøbenhavns Børs, d. 12 Marts 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209½		à
Species 209½		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152	152½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	49¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96½	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	92½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73¾	74 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 22.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 16 Marts 1830.

Erfarenhed er den bedste Læremester.

Ovenstaaende Sætning vilde jeg ønsket, at den, vistnok ellers af enhver erkjendte i sit Fag duelige, og redelige Forfatter af det i Maanedsskriftet for Litteratur 12te Hefte, anførte, om Udsigt over Landhusholdningsselskabets Forhandlinger for 1822 til 28, havde bragt i sin Erindring førend han havde skrevet følgende: „Det er mærkeligt nok, at der i Nærheden af Kjøbenhavn, ligesom i Nærheden af London, findes en betydelig Strækning af dyrkelig Jord, som ikke bringes under Plougen, og som aldrig har været det, og det opvækker ikke nogen fordeelagtig Ide, om Ejernes Virksomhed, at de aldrig benytte disse Overdreve til andet end til nogle Høveders Græsning, især da Gjødningen er saa let at erholde der;" thi da havde han vistnok ikke udtrykt sig saaledes til Fornærmelse for Agerdyrkerne paa disse benævnte Steder. — Som ærekjær Mand finder underskrevne sig forpligtet til, paa egne og øvrige Agerdyrkeres Vegne paa Amager, at fralægge os ovennævnte Beskyldning, ved at oplyse saavel den ærede Forfatter, som Læserne af benævnte Maanedsskrift om Aarsagerne hvorfor en Deel af de saakaldte Overdreve her paa Landet ligge udyrkede. At de fleste af disse Jorder ere af den Beskaffenhed, at de aarlig ere udsatte for ved højt Vand at blive overskyllede, og at det altsaa er meget risikerlig at saae Sæd der, hvilket flere af os i de senere Aaringer desværre have maattet lide for, i disse for Landmanden saa besværlige pengetrange Tider. Desuden er Overdrevsjorderne af en Beskaffenhed, nemlig ovenpaa Sand og Grus, og strax derneden under et fast Leerlag som et Logulv, som i Forbindelse med den lave og flade Beliggenhed foraarsager en Surhed og Raahed i Jorden, der er meget skadelig for Vegetationen; thi omendskjøndt man graver en Mængde Vandgrøfter, for at faae Vandet afledet, saa kan det dog ikke faae Affald fra Grøfterne til Stranden, men forbliver staaende deri, til Skade for Jorden. En nu afdød meget virksom Mand, nemlig forhenværende Vognmand Nørager, havde for flere Aar siden kjøbt 300 Tdr. Land af Overdrevsjorder, og for det meste opdyrket disse, og forsynet dem med mange store Vandgrøfter, men Manden havde til Tak derfor tilsat sin, som Vognmand, erhvervede ikke ubetydelige Formue, saa at han døde i trykkende Kaar. Foruden ham, ere der flere, som i det Mindre have opdyrket flere dem tilhørende Strækninger, hvoriblandt jeg selv har opdyrket 90 Tdr. Land, men saavel jeg som disse ville hellere ønske, at vi havde ladet dette Arbejde fare, og beholdt vore Penge som vi derpaa have tilsat. Desuden er jeg af den Troe, at saalænge som Landmanden ikke kan faae mere for sine Produkter end nu, i Forhold til hans Udgivter, betaler det sig ikke at opdyrke raa Jorder.

Naar den ærede Forfatter siger, at Gjødning her paa Landet er saa let at faae, da beviser dette atter, at han deri mangler Erfaring, hvilket jeg kortelig her vil bevise, ved at fremsætte Maaden hvorpaa Natterenovationen bliver henlagt, nemlig i en meget stor og dyb Kule, hvori man ikke kan komme uden i meget haard Frost, og derfra maa det først af Amagerne med den største Møje optages og henlægges til Tørring, og siden derfra igjen hjemkjøres. Alt dette koster meget Arbejde, som er kostbart, da man maa give Folkene noget extra formedelst Arbejdets Besværlighed og Skidenfærdighed. Dagrenovationen som Amagerne i mangfoldige Aar havde afhentet paa Lossepladsen, som for nogle Aar siden var paa højre Haand strax udenfor Amagerport, er det dem nu formeent at faae, da Lossepladsen nu er henlagt bag Frelsers Kirke paa Christianshavn, hvorvel det synes meget besynderligt, at bruge et Material til Opfyldning, som man kunde bruge som Gjødning. Men, kunde den ærede Forfatter sige, er dette ikke Efterladenhed hos Amagerne, at de ikke, paa vedkommende Steder, have gjort opmærksom derpaa, thi da var der vistnok ved højere Vedkommende blevet sørget for at rydde de Hindringer afvejen, for Amagerne, som forhindre dem i at afbenytte saa meget som muligt saavel af Natterenovationen som Dagrenovationen. Men atter her maa jeg gjøre opmærksom paa, at dette er skeet ved Underskrevne, ved et Andragende til det højkongelige Landhusholdningsselskab, men endnu efter 10 Aars Forløb, er der Intet gjort derfor. Vel blev der af Selskabets Præsidenter nedsat en Commission, der skulle tage denne Sag under Behandling, men uden at fornærme disse ærede Herrer, som vistnok af enhver, som kjender dem, ere agtede, saa maa jeg dog tilstaae, at de i det ringeste vistnok ikke have den Erfaring som vi simple Landmænd have, om hvad Gjødning er værd for en Landmand, som og om hvad Arbejdskraften trykker ham saavel ved Tilvejebringelsen af Gjødningen, som ved Jordernes øvrige Dyrkning og Behandling; desuden maa vistnok Enhver tilstaae mig, at enhver Mand, i det Fag som han har valgt sig at virke i Verden, føler varmere for Sagen, som vedkommer Faget, end andre der ere udenfor samme. Derfor troer jeg, at de Herrer Præsidenter havde virket mere for Sagen der-

som de havde valgt virkelige practiserende Landmænd i denne Commission; thi da havde Sagen vistnok ikke hvilet saalænge som den har, saavel til Skade for Amagerne, som for Kjøbenhavnerne; thi disse sidste kunde, naar Gade- og Nat-Renovationen blev forenet sammen, faaet en Indtægt af Gaderenovationen, som de ej før have faaet, og som ikke ville være saa ubetydelig. Ønskeligt var det vist, og til Gavn saavel for Staten, som for Landmændene, om det kongl. Landhusholdningsselskab, til dets tvende Landvæsenscommissioner valgte flere Landmænd end de for Tiden have gjort, da Embedsmænd som ingen Jord eje, og andre, som kun eje nogle faa Tønder Land, vistnok ikke kunne være competente Dommere i Sager, Landbruget angaaende, og dog seer man ikke sjelden, at det kongl. Rentekammer ønsker Selskabets Tanker meddeelte om Et og Andet Agerdyrkningen vedkommende. Vor vise og kjærlige Regjering har befalet, at der i ethvert Amt skal udnævnes Landvæsenscommissairer, for at Amtmændene kunde have nogen at raadføre sig med, i Sager vedkommende det egentlige Agerbrug, da Regjeringen har supponeret, at Amtmændene just ikke alle Tider vare kyndige i Agerbruget; men dette Lovbud har vistnok i de senere Aaringer forfejlet sin Hensigt, thi af Aviserne erfarer man, at nuomstunder er det Procuratorer, der udnævnes til Landvæsenscommissairer, og om disse, naar de, vel at mærke, ikke ere practiserende Landmænd, kunne være competente Dommere Agerbruget vedkommende, kan nok neppe antages; desuden kunde man have andre gyldige Grunde, hvorfor man ikke maatte ønske Procuratorer til Landvæsenscommissairer. For flere Aar tilbage, har jeg ladet mig sige, at det højkongelige Rentekammer ikke tillod Procuratorer at være Landvæsenscommissairer; hvorfor det nu er forandret, veed jeg ikke.— Men dette er jeg overbeviist om, at naar vor gode og herlige Konge blev gjort opmærksom paa adskillige fejlagtige Indretninger, som bebyrder Agerbrugerne meget, især i disse for Agerbrugeren besværlige Tider, saa vilde disse vistnok alt for lang Tid siden været forandrede, og hvem kan vel bedre paatale dem end Landmanden selv, der lider derunder. Vel veed jeg, og føler selv højligen, at den practiserende Landmand meget sjelden

forstaaer sig paa at være Skribent, men saameget forstaaer han dog for det meste, tydelig at fremsætte sine Tanker hans Metier angaaende; ogsaa vilde han være andre megen Tak skyldig, som Gud har givet mere Evne til Skribentfaget, hvis de vidtløftigere og bedre udviklede hans Andragender, og da virkede saadanne oplyste Mænd meget mere til Gavn saavel for Staten, som for menig Mand, end naar de, som ofte skeer, troer bedre at forstaae at drive Agerbruget, end den virkelige Agerdyrker selv. — Jeg nævnede her ovenfor fejlagtige Indretninger; derved har jeg havt for Øje, de saakaldte Kongerejsers Svarelse in natura istedetfor at ikke jeg allene, men mange andre har formeent, at Landmanden hellere maatte betale disse med Penge, deels fordi, at da kunde denne Byrde blive ligeligen fordeelt, da nu ikkun de som ligge i Nærheden af store Steder og Hovedlandevejen især maa foretage disse Rejser, som andre længere bortliggende Landmænd fritages for, og deels fordi man, mangen Gang, maa gjøre en længere Rejse til Stedet hvorfra Rejsen egentlig begynder, end til det Sted hvor den ender, og dette er meget ofte Tilfældet. Jeg vil til Exempel fremsætte tvende Rejser iblandt flere, som her fra Landet er præsteret. For nogle Aar siden blev nemlig tilsagt fra Taarnbye af, tvende Vogne at møde ved Vejpiqeurhuset ved den saakaldte Viintappergaard ved Lyngbye, for at befordre Bræder dertil; Vognene mødte, og Vejpiqueren kom ud og satte sig paa den ene, og beordrede da begge Vognene at kjøre med sig til Tømmerpladsen paa Vesterbroe, men da de kom dertil var Tømmerpladsen lukket, og altsaa ingen Bræder at faae, hvorfor Vognene af den Aarsag fik Tilladelse derfra at kjøre hjem igjen, thi ellers skulde de have kjørt igjen med Bræderne til Vejpiqeurhuset. Istedetfor altsaa at Rejsens egentlige Længde havde været fra Tømmerpladsen og til Vejpiqeurhuset, circa 1 Miil, saa blev den altsaa for hver af disse Vogne circa $5\frac{1}{2}$ Miil. I Tilfælde at denne Rejse nu var bleven gjort ved Vognmandsbefordring, saa havde een Vogn taget begge Læssene; thi saa vidt jeg veed, var det sex Tylter Bræder de skulde have havt paa. En anden Gang blev en Vogn ligeledes tilsagt fra Tømmerup, at møde ved samme Vejpiqeurhuus for at befordre Vejmaterialier. Disse bestod i tvende Hjulbøre som skulde befordres derfra og til Damhuset, hvorfra Vognene skulde kjøre hjem. Denne sidste Rejse kunde vistnok været besparet, ved at have givet en Husmand 1 Rbd., thi da havde han kunnet lagt den ene Bør i den anden, og trillet dem saaledes til deres Bestemmelsessted. Hvad har ikke Staten og den enkelte Mand tabt ved spildte Arbejdskræfter ved disse tvende Rejser, og hvor mange var der ikke at opgive af den Slags, ej at tale om Rejser som undertiden blive reqvirerede, der ikke ere befalede Friereiser. I Landoeconomiske Tidender har underskrevne engang givet sig den Frihed vidtløftigere at fremsætte sine Tanker, Rejser angaaende, hvorhen jeg ønsker Læserne heraf henviist, for ikke at blive vidtløftigere her end behøves. Visselig, dersom Mænd, som selv skulde leve allene ved Agerbruget, og især vare Ejere af ufrie Jorder, vare ansatte i Stillinger hvor de kunde virke for deres med dem lidende Laugsbrødre, og af dem slige fejlagtige Indretninger blev forelagt vores retvise Konge, sandelig saa er jeg af den uforgribelige Mening, at der skete Forandringer, saavel i ovenstaaende Indretninger, som i mange andre, som Forordningen om Tjenestetyender, med flere andre, som højligen behøve Forandringer, og hvorved Agerdyrkerne meget nedtrykkes.

Loitgaard d. 12 Marts 1830.

J. L. Christensen.

Om Bogtrykkerierne.

Ved dette Aars Begyndelse var i Kjøbenhavn et Antal af 25 Bogtrykkerier med 61 Presser og en Hurtigpresse. Et Bogtrykkerie, det Schultziske, havde 8 Presser, tre hver 4, fem hver 3, ti hver 2, og sex hver 1 Presse. De arbejdende Principaler og Factorer vare omtrent 30; Svendenes Antal 143; Drengenes 73; altsaa Antallet af alle heri beskjæftigede Personer 246.

Naar antages, at det halve Antal Presser gaae med halv Besætning, bliver Trykkernes Antal

omtrent 91, og Sætternes 155; altsaa ikke fuldt to Sættere for hver Presse. Det kommer meget an paa Oplagenes Størrelse. En Presse kan dagligen trykke omtrent 1500 Ark paa begge Sider, ugentligen 9000, aarligen 468000 Ark, altsaa kan ved 59 Presser (to for Adresse Kontoiret staae stille, blot i Reserve for Maskinpressen), regnes, at blive trykt omtrent 5600 Baller Papir; ved Hurtigpressen trykkes overhovedet dagligen 6000 Ark, ugentligen 36000 Ark, aarligen omtrent 400 Baller; hvorefter Bogtrykkerierne aarligen bruge 6000 Baller Papir, som, ansat efter en Middelpriis for de forskjellige bedre eller slettere Sorter til 25 Rbdl. pr. Balle, bliver 150000 Rbdl. Naar nu ogsaa sees hen paa Skriftstøber Arbejde, Sværte. o. m., findes, at den Pengecirkulation Bogtrykkerierne foranledige, er i det Hele temmeligen betydelig.

En af Kjøbenhavns Bogtrykkere er kongelig; det vil sige: Forordninger og Regjerings Arbejde besørges ved ham; (Hr. Direkteur Schultz). Han er tillige Universitets Bogtrykker. Det heder i Jansens Skrift om Kjøbenhavns Universitets Midler: Universitetets første Bogtrykker er tillagt Indkomst af nogle Tønder Hartkorn af Universitetets Jordegods, og „derfor er han forpligtet til at trykke frit saavel de offentlige akademiske Skrifter, som og et vist Antal Ark, som n u, efter kongl. Befaling, skal anvendes til Afhandlinger, over interessante Materier, der skal skrives af Professorerne, og i en Samling udgives." Hvorledes blev denne kongelige Befaling fyldestgjort? Er den siden igjenkaldet eller forandret? (Cf. Thaarups Archiv 2 H. 1795 S. 134-5.)

Samtlige andre Bogtrykkerier i Danmark, i alt 14, have i Antal af Presser og Arbejdere omtrent ⅓ mod Kjøbenhavn, nemlig kun 20 Presser og omtrent 80 Arbejdere. Helsingøer har et Bogtrykkerie med 1 Presse, Slagelse et med 2 Pr., Odense to, hvert med 2 Pr., Aalborg, Viborg, Aarhuus hvert et B., hvert med 2 Pr. — Thisted, Randers, Horsens, Veile, Ribe, Bornholm, og Island hvert et Bogtrykkerie, hvert med 1 Presse.

Hr. Bogtrykker Jac. Behrend har for kort Tid siden bebudet et Skrift i det danske Sprog om Bogtrykkerierne. — Den meget instructive Afhandling Hr. Professor U r s i n har givet i sit Magazin, begyndt i 1 Deel S. 102 o. f. og fortsat igjennem 2den og 3die Deel, synes at være tilstrækkelig; og kunde ønskes samlet og særskilt udgivet. *)

Fra B o g t r y k k e r p r e s s e n s første Opfinders, Guttenbergs, Tid, eller fra det Aar 1436, da Pressen først kom i Brug, henløb et Tidsrum af henved halvfjerdehundrede Aar, i hvilke den næ-

*) Af de mange Skrifter om det Praktiske i Bogtrykkerkunsten nævne vi blot nogle af de nyere:

1. Af T y d s k e: Orthotypographiches Handbuch etc. Halle u. Leipzig 1786. Mit Kupf. Figur u. Tabellen. Von C. G. T ä u b e l. 8. — Dessen praktisches Handbuch der Buchdruckerkunst für Anfänger. Leipzig 1791. 8. — Allg. theor. praktisches Wörterbuch der Buchdruckerkunst und Schriftgiesserei etc. Von C. G. T ä u b e l. 2 Bde. Wien 1806. 4.

Handbuch der Buchdruckerkunst. Frankfurt a. M. 1827. 8. Mit Figur. u. Tabell. In der Andreäischen Buchhandlung. I Fortalen er Efterretning om de foregaaende Skrifter i Faget.

2. Af F r a n s k e: Traité de la Typographie, par H. F o u r n i e r, Imprimeur. Paris 1825. 8.

Manuel de la Typographie française, ou Traité complet de l'Imprimerie etc. par P. C a p e l l e.

3. Af E n g e l s k e: J o h n J o h n s o n's Typographia, or the Printers Instructor. 2 Vol. 1824.

T h o m a s C a r s o n H a u s a r d i Typographia etc. 1825.

Til Bogtrykkeiets Oprindelses Historie hører Skriftet: Historisch-Kritische Prüfung der Ansprüche welche die Stadt H a r l e m auf den Ruhm der Erfindung der Buchdruckerkunst macht, durch Beleuchtung der Ansichten ihres Vertheidiger, des Hrn. Dr. Ebert zu Dresden, und des Hrn. Koning in Amsterdam. Von Dr. Fr. Lehm. Mainz 1828 gr. 8.

Geschichte der Erfindung der Buchdruckerkunst durch Johann Genßfleisch genannt Gutenberg; von Dr. C. A. S c h a a b; et Værk i tre Bind, hvert paa 30 til 40 Ark i st. 8. blev bebudet. Blätt. für Lit. Unterh. 1828 Nr. 127.

sten ingen Forbedringer modtog, i Forhold til de andre store Fremskridt som Mekaniken gjorde. I Aaret 1772 udførte Haas i Basel den første Presse af Jern. Den fandt imidlertid ikke megen Efterligning, og det blev først Lord Stanhope forbeholdt, omtrent Aar 1815 eller 1816, at fremkomme med en Presse, der gjør Epoke i dette mekaniske Redskabs Historie. Efterhaanden udbredte de sig; og i Tydskland opstod i Frankfurt am Main under den Andreäiske Boghandlings Bestyrelse et Værksted for sammes Forfærdigelse. I Kjøbenhavn har Hr. Bogtrykker Behrend en saadan Presse.

Imidlertid udfandt adskillige, meest Englændere, andre mekaniske Forbedringer ved Pressen. Den Coggerske Presse blev en af de meest bifaldte.

En Mekanikus i Leipzig Christian Hoffman leverede i Aaret 1826 en Presse, der fandt meget Bifald. En Beskrivelse over samme med Kobber udkom i Leipzig s. A. Prisen paa denne Presse anføres deri til 400 Thl. Pr. (530 Rbdl. r. Sølv.) Hr. Thiele i Kjøbenhavn anskaffede sig en saadan.

Den af de nyere Presser, som dog synes at vinde meest Bifald er den saa kaldte Colombia-Presse, som en nordamerikansk Borger George Clymer i Philadelphia, opfandt. Denne Presses væsentligste Fortrin bestaaer i dens overordentlige Kraft, i et højst ensformigt, skarpt og skjønt Tryk, i Visheden om at opnaae dette, endog med mindre øvede Arbejdere, i Typernes betydeligt mindre Slid, i Letheden dermed at trykke meget store Formater, i stor Lettelse for Arbejderne, i Styrke og Varighed, og i at den udfører det mekaniske af Arbejdet med en næsten mathematisk Nøjagtighed. Denne Presse, som nu er indført i de fleste Lande, har fundet overordentlig Bifald, og Opfinderen er bleven meddeelt de hæderligste Beviser om hans Opfindelses Fortrinlighed. I Rusland har man været saa tilfreds med den, at Keiseren i Aaret 1818, for at belønne Opfinderen, har betalt en af hans Presser med 6000 Rubler. Kongen af Nederlandene har endog i Anledning af denne Presse ladet i Aaret 1819, slaae en Medaille af 100 Dukaters Værdi, som han lod Opfinderen tilstille, og befalede tillige, at ene denne Presse skulde

for Fremtiden bruges i Stats-Trykkeriet, at dens store Fortrin frem for de hidtil bekjendte skulde bringes til almindelig Kundskab, og at det skulde være enhver Bogtrykker tilladt at gjøre sig bekjendt med den. Fra Philadelphia blev i Jan. 1817 skrevet: „Ved at sammenligne Colombia-Pressen med andre vil befindes, at den yder saavel Principalen som Trykkeren store Fordele. Længe har der været klaget over det Angribende ved Arbejdet, som dog forsvinder ved et almindeligt Brug af Colombia-Pressen. Ved denne er hvad der gaaer over en ringe Kraft-Anstrængelse unødvendigt. Trykkeren kan tilendebringe sit Dagværk med ringe Anstrængelse og uden at trættes; han kan fortjene mere med større Beqvemmelighed, end det var ham muligt ved de gamle Presser." — Det udmærkede store Boghandelshuus i Braunschweig Friedr. Vieweg u. Sohn, besluttede, efter saa ypperlige Vidnesbyrd om denne Presses Fortrinlighed, at besørge dens fabrikmessige Forfærdigelse; og dertil blev valgt det berømte hertugelige Hytteværk Zorge paa Harz; herfra er siden en Deel af disse Presser udspredte. En Beskrivelse med Afbildning er udkommet, under Titel: Ueber die von George Clymer in Philadelphia erfundene Patent Colombia-Presse, und ihre Fabricatur durch das Herzoglich Braunschweigische Hüttenwerk Zorge am Harz. Braunsch. 1828 l. Fol. Deri findes de mange Clymer givne Vidnesbyrd om Pressen. Et Udtog af samme med Aftegning i Handels og Industr. Tid. d. A. Nr. 2.

I sidste Efteraar erholdt Hr. Bogtrykker Quist fra bemeldte Fabrik Zorge en Colombia-Presse. Han erkjender de den tillagte Fordele, og har med største Beredvillighed foreviist den til andre her værende Typographer; og Følgen deraf blev, at en lignende kom i Arbejde i Mekanikers Hr. Schiøtts Værksted.

Strax efter at Hr. Quist havde faaet sin ovennævnte Presse, fremkom Hr. Bogtrykker Jacob Behrend i Politivennen Jan. 1830 S. 24-32 med nogle Erindringer mod samme; nemlig at den virkelige Colombias-Presses Værd ikke kan tillægges den eftergjorte fra Zorge; og han opgiver de Afvigelser som han, ved at have betragtet Hr. Quists Presse, fandt denne at have fra den virkelige Colombiske. Vi ville her, ved at anføre hans An-

mærkninger, søge at berigtige samme eller at vise, at de have intet at betyde.

1) „Pressen er saa lav, hedder det, at den maa have et 2, 3 til 4 Tommer højt Underlag for at erholde fornøden Højde." Det Underlag Pressen hos Hr. Quist har, er et Lag Planker, ikke fuldt to Tommers Tykkelse, anbragte for at fordele Pressens Vægt paa to af Husets Bjelker, og for at give Pressen, der staaer aldeles ved sin egen Vægt, en vandret Grund at staae paa. Et saadant Underlag vilde være nødvendigt, hvad enten Pressen var højere eller ej. I den i Frankfurt 1827 udkomne Haandbog i Bogtrykkerkunsten, hvilken Hr. Behrend har brugt, er den virkelige Colombia-Presse afbildet med Underlag under Fødderne.

2) „Fundamentet er alt for stort i Forhold til den betydelig mindre Digel." Fundamentet bør altid være større end Diglen; thi denne skal kun omfatte den egentlige Form; Fundamentet skal derimod modtage saavel Formen som Rammen med tilhørende Stege, Kiler osv.

3) „Maa Arbejderen, naar han skal trække Benglen til, anvende dobbelt saa megen Kraft, og mere end ved en virkelig Colombia-Presse, og selv Ind- og Udfarten er besværligere ved denne." Forholdet imellem den Kraft, der skal anvendes til en virkelig Colombia-Presse, og den som Pressen fra Zorge udfordrer, er vist nok ikke let at angive. Med Hensyn hertil bemærkes blot: at nyt Jerntøj i Almindelighed ikke løber saa let som gammelt og ved Brugen slidt.

4) „Fordybningerne i Skinnerne som samle Olien, for ved hver Overfart at meddele Klammerne den, mangle aldeles." Dertil svares: Fordybningerne i Skinnerne ere tildeels overflødige, da disse ere lukkede i begge Ender, og udgjøre saaledes een Fordybning, der for Slædens Løb er bedre end flere.

5) „Den lille Vægtstang som hæver den store, skal hvile i en dertil anbragt Gaffel, men man har maattet, da den i Tilbagesynkningen falder for dybt, og derved let kan knækkes, anbringe en Træklods under den for at forebygge det."

Herved bemærkes: at Træklodsen, der er anbragt i Form af den afbildede Delphins Tunge, er ikke nødvendig fordi Vægtstanden falder for dybt, men

for at give den et blødere Fald end den vilde have i Jerngaflen.

6) „Fundament og Digel ere ikke afdrejede, som paa Clymers Presse; dette er en væsentlig Fejl, som tidt bevirker et ulige Præg." Herpaa svares: at hvad enten Fundament og Digel ere afdrejede, affilede, afslebne eller ej, ere de dog saa nøjagtige som det er at ønske. Et ulige Præg kan ikke bevirkes tidt, men enten altid eller aldrig. Hr. Behrend beretter i øvrigt, at Hr. Bogtrykker Fabritius de Tengnagel har forskreven en virkelig Colombia-Presse fra George Clymer; og „at man saaledes om føje Tid vil faae Lejlighed til en Sammenligning imellem den virkelige og eftergjorte."

Man vil imidlertid antage, at den virkelige Clymerske Presse har især i Henseende til det Udvortes, Fortrin for den Viewegske; men det vil tillige blive Spørgsmaal: om Fortrinnet opvejer imod den større Priis, og om ikke de Viewegske, af hvilke jo mange ere udspredte i de tydske Officiner, jo ogsaa, hos os f. Ex. forarbejdede af Hr. Schiøtt efter det Mønster som haves, fortjene Anbefaling. At de anførte sex Ankeposter maa bortfalde synes af det foregaaende at kunne antages.

Indenlandske Efterretninger.

Fra Institutet for Metal-Arbejderne bliver aarligen bekjendtgjort hvilke Indtægter og Udgifter det har havt, dets Fond etc. Et Udtog af Regnskabet for 1829 er nu udkommet, hvoraf sees at Indtægten, nemlig fra det Rejersenske Fond 300 Rbdl.; fra det Classenske Fideicommis 50 Rbdl., og fra 87 Velyndere i alt 164 Rbdl., har saaledes udgjort 514 Rbdl. Udgiften til Lærernes Løn m. M. 468 Rbdl., altsaa Overskuddet 46 Rbdl., der er beregnet til Indtægt for Fondet, som nu er 12417 Rbdl. 55 ß., hvoraf de 12400 Rbdl. i kongl. Obligationer, og de 17 Rbdl. 55 ß. Sedl. og Tegn. — Rejse-Understøttelsesfondet, som blev stiftet d. 28 Febr. 1825 er 843 Rbdl. 78 ß., hvoraf

de 800 Rbdl. er kongl. Obligationer. Institutets Præmiefond er 40 Rbdl.

Blandede Efterretninger.

Om Universitetet i Norge og de videnskabelige Indretninger sammesteds og om Skolevæsenet gives følgende Oplysninger i den ved Storthingets Aabning fremlagde kongl. Beretning om Rigets Tilstand.—Universitetet har erholdt Tilvæxt af Lærere ved Ansættelse af en Lector, der, foruden Statistik og Historie, især Fædrenelandets, tillige har at foredrage dettes Oldsprog og Antiqviteter.

Ligeledes er der ansat en Lector i Botanik, efterat denne Videnskab i endeel Aar har været foredraget af Professoren i Naturhistorie. Det juridiske Facultets Mangel paa fornødne Lærere er tildeels bleven afhjulpen.

Universitetets videnskabelige Indretninger ere vedligeholdte og fremdeles, saavidt muligt, forøgede.

Et væsentligt Savn er afhjulpet ved en betydelig Samling af anatomiske og pathologiske Præparater, hvilken er bleven overladt Universitetet paa særdeles fordeelagtige Vilkaar.

Ved Underhandlinger med den Kongelig-Bayerske Regjering, som med den største mulige Beredvillighed har gaaet hans Majestæts Ønsker imøde, er der aabnet Udsigt til Erhverv af en Samling af norske Archiv-Documenter, henhørende til Rigets ældre Historie.

For det vordende astronomiske Observatorium er indkjøbt, i Nærheden af Christiania, en passende Byggetomt med tilliggende Jordstykke, hvis fordeelagtige Beliggenhed gjør det særdeles skikket til dette Øjemed.

Til det physikalske Cabinet og chemiske Laboratorium er opført en ny og hensigtssvarende Bygning. Med Hensyn til de væsentlige Mangler ved flere af Universitetets til videnskabeligt Brug bestemte Bygninger, ere Universitetets Bestyrere blevne opfordrede til at afgive Forslag til nye Bygningers Opførelse; hertil er paa Budgettet

anslaaet en Sum, som staaer i Forhold til Rigets nu havende Ressourcer.

Den af Professor Hansteen, paa offentlig Bekostning, foretagne Rejse vil, efter de modtagne Indberetninger blive lønnet med et heldigt Udfald med Hensyn til de videnskabelige og almeeninteressante Undersøgelser, der ere Sammes Formaal.

Universitetets Lector i Mineralogie har, ifølge den ham ved Ansættelse foreskrevne Betingelse, at foretage mineralogiske og geognostiske Undersøgelser i Landets mindre besøgte Egne, hidtil bereist Rigets nordligste Egne. Disse Undersøgelsers Resultater kunne med det Første ventes meddeelte.

Trangen paa Candidater til gejstlige Embeder er for en stor Deel afhjulpen, og ved tiltagende Concurrence kan det ventes, at de endnu ledigstaaende Kald i Nordland og i Finmarken snart ville blive forsynede med Religionslærere. Derimod har Vanskeligheden for at erholde duelige Lærere ved de lærde Skoler været følelig, hvortil Grunden fornemmelig maa søges i den ringe Løn, hvormed Læreembederne hidtil have været aflagte, hvorved ikkuns Faa opmuntres til at opoffre sig udelukkende for Skolefaget. Imidlertid aftager ogsaa efterhaanden dette Savn, og ligesom der er fundet Udveje til nye hidtil savnede videnskabelige Opdragelses-Instituter i Molde og Tromsøe, ere ogsaa samtlige hidtil etablerede lærde Skoler vedligeholdte, uagtet de ikke allene have havt at kæmpe med den berørte Mangel paa Lærere, men ogsaa tillige dermed, at den for Skolerne bestemte Sum hav været utilstrækkelig.

Til Anskaffelse af literaire Verker, ved hvis Hjælp Lærerne kunne fortsætte sine philologiske Studier, er en Sum af Oplysningsvæsenets Fond anvendt.

Almueskolevæsenet organiseres efterhaanden i Overeensstemmelse med den nye Lovs Forskrifter, skjøndt locale Omstændigheder oftere gjøre Udførelsen i flere Districter vanskelig. Flere Foranstaltninger ere derhos trufne til Anskaffelse af Hjælpemidler for Underviisningen.

Tegne- og Kunstskolen i Christiania, saavelsom Døvstumme-Institutet, virke fremdeles heldig efter deres Bestemmelse.

Oldgranskning. Nogle Engelske Oldgranskere vare, efter længe forgjæves at have ledet efter Mindesmærker fra Hedenold, endelig komne til et Sted, som kaldtes Cæsars Grav. Nu troede de, at have gjort en vigtig Opdagelse, og begyndte allerede ivrigen at studere den berømte Romerske Feldtherres Beskrivelse over hans Landgang og Krige i Britanien, for at bevise, at han her havde havt en Lejr eller opbygget et Castel. At der i Graven vilde findes Levninger efter de gamle Romere, f. Ex. Hjerneskaller, Spyde eller Mynter, var ikke usandsynligt. Oldgrandskerne besluttede derfor, ufortøvet at anstille en lærd Undersøgelse, der lovede at føre til de vigtigste Resultater. Ved at meddele deres Vert denne Beslutning, anbefalede han dem til Medhjælper en gammel Daglønner, der ogsaa strax forsynet med de nødvendige Redskaber, fulgte dem til det Sted, som i hele Omegnen kaldtes Cæsars Grav. Da de vare komne derhen, spurgte En af disse Lærde med vigtig Mine Daglønneren, der allerede gjorde sig færdig til at grave, om han kjendte noget til Cajus Julius Cæsar. „Cajus Julius," sagde denne, kjender jeg nu slet ikke, men desto bedre salig Bob Cæsar, en Bonde her i Nærheden, for hvem jeg i mine yngre Aar har gravet denne Grøft, for at lede Vandet fra hans Marker; han selv, den snilde Mand, er for længe siden død, men denne Grav fører lige til den Dag i Dag, hans Navn." Ved Ordet Bob Cæsar saae de lærde Oldgrandskere forundrede paa hinanden, og opgave strax deres Forsæt at anstille Undersøgelse paa dette Sted —

Ogsaa i Amerika har man flere Gange bemærket hine rædselfulde Naturbegivenheder, om hvilke den gamle Verdens Physikere endnu ikke fuldkommen kunde enes, nemlig Nedstyrtelsen af Meteormasser. I Aaret 1807 faldt i Connecticut, medens en stor Ildkugle fløj gjennem Luften med et Brag lig Torden, flere hundrede Stene ned fra samme; og i Juni i Aaret 1828 drog om Morgenen et stort Meteor gjennem Atmosphæren, som sprang med et Kanonskuds Knald, og af hvilket nedstyrtede Meteorstene.

Hamburg Reporter af 2den Febr. giver i meget interressante meteorologiske Jagttagelser af Herr W. C. ogsaa følgende mærkværdige Oversigt over Kuldegraden i de tre Maaneder November, December, og Januar i sex paa hinanden følgende Vintere, hvorefter den 1824=25 har været ligesaa overordentlig mild, som den nuværende overordentlig vedholdende stræng.

	1824=25.	1825=26.	1826=27.	1827=28.	1828=29.	1829=30.
Nov.	1.	3.	6.	26.	23.	46.
Dec.	4.	6.	9.	22.	26.	230.
Jan.	10.	159.	131.	130.	189.	214.
Det hele Gradetal	15.	168.	146.	178.	238.	490.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 Marts 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista $209\frac{1}{2}$ à

Species $209\frac{1}{2}$

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$152\frac{1}{2}$	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{3}{4}$	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{1}{4}$	$92\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$73\frac{3}{4}$	74 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 23.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 20 Marts 1830.

Den bortstjaalne Ring.

(Efter Langbein.)

Førend jeg vilde forlade Akademiet, gjorde jeg mig endnu engang en Tour til Hest rundt om i Egnen for at tage Affked med den. Jeg kom til en By, hvor jeg vilde spise til Middag. Her stod en Rejsevogn, med fire Heste, for Gjestgivergaarden. To Damer vare stegne af; den ene, hvis Alder kunde være 17 Aar, var skjøn som en Engel; den anden var en gammel Dame, hvis Mine og Adfærd viiste megen Stolthed. De gik til Byens Kirke, hvor Klokkeren var bestilt at lukke op for dem. Jeg slap tillige ind. En af Fortidens Riddere skulde været begravet her og de spurgte om hans Hvilested. Klokkeren førte dem hen til en frie Plads foran Alteret og viiste dem en Gravsteen, hvorpaa Ridderens Billede fandtes i fuld Legemsstørrelse. Den gamle Dame holdt en højtidelig Lovtale over ham, og Klokkeren, som en ydmyg Tilhører gav stedse sit Bifaldsnik til de naadige Yttringer. Imidlertid knælede den skjønne Pige, hvis Navn jeg hørte var Helene, ved Gravstedet, fremsagde med foldede Hænder en stille Bøn, kyssede Stenbilledets Mund, og lagde med Ømhed en Rose paa hans Bryst. —

Begge Damer forlode nu Kirken; Jeg var i Forvejen gaaet frem i Kirken, og stillede mig saaledes ved Siden at de gik forbi mig, saa at jeg i Nærheden kunde see dem; og derpaa fulgte jeg bag efter.

Uden for Kirkedøren strømmede mange Mennesker os i Møde, som stenede en gal Hund foran sig. I det jeg blev Hunden vaer, foer den rasende løs hen mod Helene, og var ikke langt fra at angribe hende, da jeg sprang til, og med en Prygl, som jeg rev en uvirksom Tilskuer ud af Haanden, slog dette skrækkelige Dyr til Jorden. Et almindeligt Glædeskrig lød nu rundt omkring mig.

Den forskrækkede unge Dame faldt om i den Gamles Arm. Denne spurgte: hvo er De? — „En Student" — „Af Adel?" — Nej. Hun gjorde et Kast med Hovedet, sagde koldt: Vi takke Dem; og trak den unge Pige med sig; men Helene vendte sig om, gav mig en Rose, og lagde, med et sjelfuldt Blik, der aldrig vil gaae mig af Minde, Haanden paa Hjertet.

Da de kom til Vognen, stege de hurtigen ind i den, og nu gik det i fuldt Trav.

Jeg spurgte hos Gjestgiveren om hvo disse rejsende Damer vare; han vidste intet. Jeg spurgte Klokkeren. Ej heller han kunde give mig nogen Oplysning. Forsvunden var den skjønne Pige; blot hendes Englebillede blev tilbage i mit Hjerte; og Rosen i min Besiddelse.

Mismodig lod jeg min Hest føre frem; Jeg vilde hverken spise eller drikke hos Gjestgiveren, hvis Nysgjerrighed jeg havde gjort Regning paa.

Da jeg steg til Hest gjorde jeg endnu et Forsøg paa at erfare noget hos Gaardskarlen; og han vidste virkeligen noget mere end de Andre. Herskabets Kudsk havde nemlig sagt ham, at Rejsen gik til det sydlige Tydskland.

Derhen kunde jeg ikke følge dem. Min Moder ventede med Længsel min Hjemkomst. Jeg fandt hende syg. Lægen, som jeg spurgte om hendes Tilstand, gav mig kun liden Trøst, og yttrede at hun havde sandsynligen kun en kort Tid tilbage. Hun blev Dag for Dag svagere. Der syntes ogsaa at ligge hende noget svært paa Hjertet: Man kunde mærke, at der var en Hemmelighed, som hun ligesaa ugjerne vilde aabenbare som tage med sig i Graven.

Engang blev jeg ud paa Natten vækket og kaldet til hende. „Kjere Søn, sagde hun, Følelsen af den nærmende Død aftvinger mig en smertelig Tilstaaelse. Dit rette Navn er ikke Walland, som du stedse er kaldt med. Du er en naturlig Søn af en Mand af Stand, hvis Rigdom du vil kunne slutte dig til af denne Ring.“ — Hun aabnede et lidet Futteral og vedblev saaledes: „Denne Ring, hvis Værd vist kan sættes til 1000 Daler, betroede din Fader mig, for at den engang i Tiden skulde tjene til, at du kunde blive erkjendt for hans Søn. — Han er Greve“ — vedblev hun; et Stikflod betog hende Mælet, førend hun fik sagt mere. Ved Gebærder gav hun mig at forstaae, at hun vilde skrive; men i det jeg rækkede hende en Skrivetavle blegnede hun og døde.

Hendes Død rystede mig dobbelt; da Tabet af en øm inderlig elsket Moder var forbundet med at et Lys, som syntes at glimte frem, der kunde have Indflydelse paa min Fremtid, derved pludselig igjen forsvandt. Da jeg var bleven roligere blev det min Beslutning, at ville opsøge min Fader. Jeg havde iblandt min Moders Papirer fundet det Brev, hvori Erindringsringen var sendt hende; men Navnet under Brevet var skrevet med en saa flygtig Haand og et saadant Sving, at jeg ikke kunde udfinde det. Derved laae en Pung med Penge; og disse satte mig istand til at kunne foretage en Rejse, og kjøbe mig i den Hensigt en Ridehest.

Min Moder var, da hun ægtede min Stedfader, kommen med mig fra det sydlige Tydskland; deraf sluttede jeg, at min Fader maatte der have

sin Bopæl; og det blev mig nu dobbelt kjert at drage didhen, da jeg paa dette mit Riddertog kunde maaskee haabe tillige at finde Helene. I dette glade Haab stilede jeg min Cours mod Syd, og red fra Slot til Slot, hvor der boede en Greve, som efter Alderen kunde være min Fader. Jeg meldte mig som en Mand, der havde en kostbar Ring at sælge. Allevegne fandt jeg Adgang, men jeg øjnede ikke paa noget af de grevelige Ansigter mindste Spor til Forandring, naar Ringen blev foreviist. For at være sikker paa at beholde min Ring begjerte jeg allevegne fire tusinde Daler for den; og saaledes gik Handelen stedse overstyr.

Efter Helene forskede jeg forgjeves. Hin kjere Rose var min dyrebareste Ejendom, som jeg stedse bar hos mig i min Brevtaske, og kyssede saa ofte og saa gjerne, at jeg omsider maatte nægte mig den Glæde, for ikke ganske at ødelægge den.

Efterat have saaledes rejst i et Par Uger paa kryds og paa tverts, traf jeg i en Gjestgivergaard, hvor jeg blev Natten over, en ung Mand som kaldte sig Richard, og ligeledes gjorde en Rejse til Hest. Vi fandt Behag i hinandens Selskab, og bleve enige om at lade vore Heste udhvile den følgende Dag, og at fornøje os paa Vandringer i den skjønne Egn. Vi drak om Aftenen et fortreffeligt Glas Viin, og jeg blev under Samtalen en ubesindig Sladderhank. Jeg fortalte nemlig min grevelige Herkomst, viiste ham Ringen, og betroede ham en Maade hvorpaa jeg haabede at faae opdaget min Fader. Vi havde en Deel Spøg i den Anledning, og gik glade til Sengs.

Næste Morgen Klokken 4 vækkede Solen mig; jeg opfordrede min Stuekammerat til at gjøre en Spadseretour med mig, men han havde mere Lyst til at blive i Sengen, og sagde at han vilde sove endnu et Par Timers Tid. „Syvsover“, sagde jeg, og gik allene. Jeg besteeg et Bjerg, og forlystede mit Øje ved de paradisiske Egne omkring den neden under flydende Rhinstrøm.

Da jeg saaledes ret inderligen havde frydet mig indtil Kl. 7 gik jeg tilbage til Vertshuset. Verten kom mig imøde med Stuenøglen og sagde: at Hr. Richard var reden ud, og kom ikke tilbage førend Middag. Jeg studsede, anede intet godt og ilede hen til vort fælleds Kammer. Der var ikke mindste Spor tilbage af Hr. Richard. Hans

hele Bagage havde han taget med sig; og min faderlige Ring var tillige fulgt. Bestyrtet lod jeg min Hest sadle, og satte i fuld Gallop efter Tyven; men hans Forspring var for stort; jeg tog maaskee endog feil af den Vej han havde taget; kort sagt, jeg fandt ham ikke, og han kom, som man let kan vide, ikke tilbage. Nu maatte jeg opgive Haabet om at faae min Fader opdaget, ligesom Lykken ikke heller syntes at være mig gunstig i at faae opdaget Helene. Om Eftermiddagen besluttede jeg mig derfor til at begive mig paa Tilbagerejsen.

Jeg sad allerede til Hest med Ansigtet mod Norden, og dog vendte jeg jevnligen Ansigtet mod Syd, for at kaste et Skilsmisseblik til Helene. Ved et saadant Tilbageblik faldt et affides liggende venligt Bjerg mig i Øjnene, og en Stemme syntes at byde mig at ride derhen. Da jeg kom paa Toppen af Bjerget, øjnede jeg lige over for et mindre Bjerg med et anseeligt Slot, og nede i Dalen laae en liden vakker By, hvis yderste Bygninger og Haver berørte Foden af begge disse Bjerge. Henimod Siden, dog temmeligen nær ved min Standpunkt udbredte sig en behagelig med Træer og Stakitværk omgiven Eng. Mine Øjne faldt især paa denne, da jeg her saae to tykke Mænd, som syntes at være temmeligen beskjenkede, forfølge med Latter og tunge Fjed et ungt Fruentimmer der stedse undveg dem. Hun var af Figur som Helene; og jeg jagede saa meget mere over Hals og Hoved ned af Bjerget, for at beskytte hende mod Overlast. Da jeg kom nærmere saae jeg rigtig nok, at jeg havde taget feil; dog Pigen var meget smuk, og den dumme Kaadhed af begge de paatrængende Herrer mishagede mig saa meget mere, som deres Opførsel allermindst passede sig til den Alder af omtrent halvhundrede Aar de havde, og til deres stive Klædedragt med Haarpung og Kaarde. De gabede vel, da jeg i fuld Galop satte hen imod dem, men fortsatte strax igjen deres ublu Jagt efter Pigen. Jeg steg ned af Hesten, overgav den til en tjenstfærdig Dreng, som kom til, og ilede til den nærmeste Aabning af Stakittet. Her stod en vanskabt Dverg i gammel tydsk Dragt, som klappede i Hænderne, fordi de vellystige Fauner netop havde faaet grebet den unge Pige, og hver fra

sin Side kæmpede med hende om Kys. Den fæle Vanskabning syntes at ville forhindre mig Indgangen, men jeg stødte ham til Side, gik raskt løs paa begge de tykke Mænd, og sagde: „Stille, mine Herrer! et Kys er en frivillig Gunst, som ingen ædel Mand søger at tiltvinge sig."

Begge stode som forstenede. Pigen undslap dem, gjorde mig en Compliment, og søgte at komme bort. Jeg bød hende min Arm; hun tog imod den. De Tykke og Dvergen udbrød vexelviis imod mig i Skjeldsord og Latter.

„Hvo ere disse ubehøvlede Herrer," spurgte jeg sagte. — „Begge," sagde Pigen, „staae i Fyrsten af Arenhaims Tjeneste, som her i denne Egn besidder anselige Godser, og denne lille By; hisset seer De hans Slot; der boer han med en stor Hofstat, hvortil disse Herrer høre. Den tykkeste af dem er Kapelmester, den anden Livlæge. Dvergen, som ogsaa har hjemme der, drager bestandig efter disse to Herrer, naar de streife omkring for at drive deres Uvæsen; jeg var gaaet herud for i Ro at læse Schillers Maria Stuart; uhældigvis mødte jeg dem her; det havde været bedre om jeg var bleven hjemme."

Saaledes talede Pigen med den yndigste Stemme, og med en godmodig Venlighed, som endnu mere forskjønnede hendes indtagende Ansigt. Jeg glædede mig ret inderligt over hendes behagelige Væsen, og det fortrød mig slet ikke, at jeg havde taget Vejen over Bjerget.

Vi kom til Byen. Pigen stod stille ved en meget smuk Gaard, og sagde: „Her er jeg hjemme. Min Fader, som er Præst her paa Stedet, vil glæde sig over at kunne takke Dem for den Beskyttelse De har viist mig."

Det forstaaer sig, at jeg med Fornøjelse benyttede Lejligheden til længere at være i Selskab med den vakre Pige. Faderen, en agtværdig Olding, var beskæftiget med sine Blomster i Haven. Han kom mig venligen imøde uden mindste Mistro, som man ofte viser mod Ubekjendte. Datteren fortalte ham, hvorledes jeg var kommen hende til Hjelp paa Engen. Han takkede mig, og, ligesom Homers Grækere med Gjestfrihed beværtede enhver Fremmed, som traadte ind i deres Huus, og derpaa først spurgte om hans Navn, saaledes lod den gode Præst ikke et Ord falde om mine

personlige Forhold, men indbød mig strax til Aftensmaaltid. Jeg tog mod Indbydelsen, men gik et Qvarteerstid efter hen at see til min Hest, som jeg ved Drengen havde sendt til Gjestgivergaarden.

Imedens jeg her besørgede det Nødvendige kom en mørk stornæset Mand og tiltalede mig i en haard Tone saaledes: „Er De det Menneske, som har opført Dem uartigt mod den fyrstelige Hr. Livlæge og Hr. Kapelmester?"

Jeg kunde ikke holde mig for Latter og sagde: „Uartigheder, min Herre! synes at være tilladte, da De selv fremsætter Deres Spørgsmaal paa en uhøflig Maade."

„Spøg ikke, min Herre! sagde han stolt; jeg er den høifyrstelige Justits-Direktør."

„Men dog vel ikke min Hovmester," faldt jeg ham ind i Ordet.

„Jeg frabeder mig slige Fornærmelser," raabte han hæftigt. — „Lad mig see Deres Reisepas."

Jeg leverede ham det. Han fandt intet at erindre, men beordrede mig alligevel at forlade Staden, og det hele høifyrstelige Gebet næste Dag.

„Maaskee; og maaskee ikke," svarede jeg koldt.

„Jeg skal lære Dem Lydighed," raabte han i en vild Tone og ilede bort.

Den ubehagelige Stemning, hvori jeg ved dette Optrin var sat, forsvandt, saasnart jeg kom tilbage til Præstegaarden. Den elskværdige Frederikke fængslede mig hvert Øieblik mere, og vandt en Plads i mit Hjerte ved Siden af Helene, dog saaledes at denne sidste stedse beholdt Forrangen. Præstekonen, som jeg nu først fik at see, var en vakker godmodig lille Kone. Hun sagde mig et venligt Ord hver Gang hun trippede igjennem Værelset. Ved Bordet kom Samtalen paa Fyrsten og hans Hofvæsen. Hun roste ham som en vakker from Herre, men dadlede derimod, at han gravede sig for meget og for dybt ind i sine Andagtsbøger, og derfor hverken kunde høre eller see, at han var omgiven af Ulve i Faareklæder. Hans hidtil værende Sekretair og Forelæser, sagde hun, havde af Ærgerlighed over denne Bande taget sin Afsked, og Fyrsten havde i nogen Tid forgjeves

gjort sig Umage for at faae en anden brugbar ung Mand i hans Sted.

Frederikke saae paa mig og jeg læste i hendes Øine, at hun ønskede, at jeg maatte være duelig og have Lyst til denne Post. Jeg havde aldrig havt Tilbøielighed til at træde i Tjeneste hos en Privatmand, som Fyrsten egentlig var, fordi man der, uden mindste Skin af Frihed, maae være ved Haanden hver Time, hvert Øieblik, ja vel ogsaa er udsat for ved Klokken at blive kaldt frem til sin Herre. Dog Frederikkes Øine bortjog pludselig denne Betænkelighed af mit Hoved. Jeg erklærede, at Ulvene i Faareklæderne ikke skulde afskrække mig fra at tilbyde Fyrsten min Tjeneste, og lade det komme an paa, om jeg som en ham ubekjendt Fremmed kunde haabe Ansættelse.

Først nu tillod den beskedne Præst sig at spørge om min Stand og Stilling. Jeg svarede ham, at jeg havde studeret Lovkyndighed, forstod det franske og italienske Sprog, og følte mig voxen til den Post her taledes om, en Privatsekretairs Embede. „Det glæder mig," sagde han. „Deres Væsen behager mig meget; og det skulde glæde mig meget om vi kunde beholde Dem hos os. Vort Bekjendtskab er vel endnu for nyt, til at jeg kan anbefale Dem til Fyrsten; dog det er sandsynligt, da han slet ikke er mistroisk, at Deres ærlige Ansigt hos ham vil gjelde som Borgen for Deres gode Forhold i hans Tjeneste."

„Velan, jeg vover det," svarede jeg. Rødmende gav Frederikke mig et Bifaldsnik, og hendes Fader bestemte den næste Morgen til at forestille mig for Fyrsten. Vi gik saaledes temmeligen tidligt hen til Slottet. Fyrsten lod os strax komme for sig. I det vi traadte ind i Værelset lagde han en i sort Karduan indbunden Bog af Haanden, og modtog os med særdeles Artighed. Præsten foredrog min Ansøgning. Fyrsten saae nogle Øieblikke taus paa mig, for af mine Ansigtstræk at ville gjennemskue mit Indre. Han spurgte herpaa om min Herkomst og Hensigten af min Reise. Jeg udgav mig for den jeg stedse havde været anseet for, nemlig en Søn af en afdød Embedsmand Walland. Min Reise havde jeg, efter min akademiske Banes Tilendebringelse, tiltraadt for at lære at kjende Verden og Men-

nesker; og søge min Lykke i den Ansættelse, som Omstændighederne kunne give Adgang til. „Skriver De en tydelig Haand?" spurgte han videre. Jeg tilbød at vise en Prøve. Han dikterede mig et Brev, hvori han meddeelte en Ven sin Anskuelse over et nyt theologisk Værk. Min Skrift fandt Behag hos ham. Han overrakte derpaa den Bog, som han ved vor Indtrædelse havde lagt til Side. Det var en Deel af Jakob Böhmes Skrifter. Jeg maatte forelæse ham en Side deraf.

Under Læsningen traadte Nogen, som jeg ikke kunde lægge Mærke til, fordi mine Øjne vare hæftede til Bogen, med sagte Trin ind i Værelset. Kort efter gav Fyrsten mig et Tegn til at holde op. Jeg saae mig om, og bag ved mig stod — Helene.

Bestyrtset rakte hun Hænderne i Vejret. Jeg derimod blev saa betaget af Glæde, at jeg lod den ærlige Jakob Böhme falde paa Gulvet. Fyrsten rystede lidt med Hovedet, tog Bogen, som jeg hurtigen havde snappet op af Gulvet, af min Haand, og lagde den, efter en øm Berørelse med Læberne, paa Bordet. Han saae derpaa vexelviis paa Helene og mig og spurgte: „hvad fattes Dem?" — „Naadige Onkel, svarede hun, det overrasker mig at finde her den vakre Mand der, som jeg har fortalt Dem, beskyttede mig for en gal Hunds rasende Anfald, og som jeg blot kunde belønne med en Rose, for at have reddet mit Liv."

„Forunderlige Tilskikkelse af Himlen", udbrød Fyrsten, foldende sine Hænder. Det var en brav Handling, hvis Gjengjeldelse jeg paatager mig. For det første udnævner jeg Dem, Hr. Walland! til min Sekretair, med den hos mig sædvanlige Løn, sex hundrede Daler, fri Bopæl og Kost."

Hvad var Penge og Kost mod den Lykke at kunne leve under et Tag med Helene? Jeg havde ondt ved at tæmme min Glæde. Jeg fattede mig endelig, og modtog Bestallingen. Helene takkede sin Onkel, fordi han vilde afbetale hendes Gjeld. Jeg anbefalede mig; og skulde nu gjøre de nødvendige Indretninger til mit Embedes Tiltrædelse. Paa Tilbagevejen til Præstegaarden fortalte nu Præsten mig: at Helene von Arenhaim var en Broderdatter af Fyrsten, og rimeligviis den, som skulde arve hans store Formue. Der var endnu en med hende ankommen Tante, en Frue v. Berwald, i Slottet, og denne førte Overopsynet over Husvæsenet. Fyrsten selv bekymrede sig kun lidt om verdslige Ting, og derfor var han forhen stedse bleven bedragen af Hushofmestere og Kokke. Med tavs Misnøje erfoer jeg altsaa Nærværelsen af den stolte Dame, der som en mork Sky trak sig hen over min Glædeshimmel. Jeg gik til Gjestgivergaarden, hvor min Hest og Bagage befandt sig. Her lurede Justitsdirekteuren paa mig. „Nu, vil De vel snart sadle op", sagde han til mig i en meget bydende Tone. — „Nej, Hr. Justits-Direkteur! jeg finder saa megen Behag i dette Sted, at jeg maaskee bliver her." — Han gloede paa mig, og i Vrede befalede mig, strax at rejse herfra, ifald jeg ikke vilde udsætte mig for at blive ved Rettens Betjente bragt over Grændsen.

„Derfor vil De forskaane mig, sagde jeg smilende, Fyrsten har havt den Naade, at tage mig i sin Tjeneste som Sekretair."

Han stod som en Billedstøtte, og vidste ikke ret, hvorledes han skulde gebærde sig ved dette Tordenslag. Endeligen forvandlede sig hans forskruede Ansigt til et hyklerisk Grin. „Ej, Ej! Det har vel Hr. Præsten udvirket, sagde han med en haanlig sød Stemme; Nu ja, naar man har vorne Døttre — he he, hi hi." — Jeg forsikrede ham at han gjorde den brave Gejstlige megen Uret ved at paadigte ham en saadan Bevæggrund; dog han afviiste min Modsigelse med sin begyndte Latter, og forsikrede, at han oprigtigen glædede sig over min Lykke, min dobbelte Lykke. Med et Haandtryk tog han Afsked fra mig, og brummede ned af Trappen: „Den Præst skal da blande sig i alt." Han løb derpaa hurtigen hen til Slottet, og hug med sin Stok i Stenene, saa at Gnisterne fløj rundt omkring.

(Sluttes i næste Nr.)

Blandede Efterretninger.

Norges vigtige Handelsstad Bergen, der til forskjellige Tider har fristet den sørgelige Skjebne af store Ildebrande, har atter været hjemsøgt. En

Ild som d. 26 Febr. omtrent Kl. 6 om Aftenen udbrød hos en Snedker paa den saa kaldte Muur-Alminding tog saadan Overhaand at det hele Distrikt i Nord og Syd indtil den tilgrændsende Nye-Almindingen, samt i Øst og Vest fra Marken til Vaagen, eller Bugten, blev Offer for Luerne. 112 Huse bleve lagte i Aske, foruden de mange Pakboder, 160 Familier bleve Husvilde. De afbrændte Huse og Pakboder ere brandforsikrede for 229990 Spd., men Skaden overstiger sikkerlig efter de bedst Underrettedes Dom en halv Million Spd., da foruden det Bohave, som er brændt, betydelige Vare-Oplager ødelagdes. At de Brandlidte høre til den rigere Klasse af Kjøbmænd forvolder at Evne til at hjælpe Andre er betydeligen rammet. Ingen offentlig Bygning er brændt. Personer der have bivaanet meget betydelige Ildebrande andensteds forsikre aldrig at have seet nogen der kunde sammenlignes med dette skrækkelige Ildhav, da betydelige Qvanta af Hamp, Tjære, Tran, og Olie, samt et meget stort Apothek gik op i Luer.

Om de tidligere Ildebrande Staden har fristet har den Beskrivelse man har over Bergen af de Herrer L. Sagen og H. Foss. 1824. et særskilt Kapitel, hvoraf vi uddrage følgende:

Den første store Brand i Bergen, som haves Efterretninger om, skeede 1183, da Sverre overrumplede Magnus i Bergen. Hvormeget der dengang afbrændte, er ej bekjendt.

1201 kom Baglerne til Bergen St. Laurentii Nat, overrumplede Byen og satte Ild paa tre Steder. Byen afbrændte fra Korskirken langs Vaagen til Sandbroen og mod Østen til St. Nicolai Kirke. Sex Kirker bleve lagte i Aske.

1249 opkom ved Uforsigtighed Ild i en Gaard paa Bryggen, kaldet Stømmen. Da det længe havde været Tørvejer, tog Ilden saadan Overhaand, at den snart fortærede hele Bryggesiden lige til Slottet. St. Peders og St. Mariæ Kirke bleve et Rov for Luerne. Kong Hakon Hakonsen var selv tilstede ved Branden, og gjorde sig al mulig Umage for at faae den standset. — Efter denne Brand fremstod Byen igjen mere ordnet og regelmæssig end tilforn; — Thi 1274 udkom Magnus Lagabæters Bylov.

1393 og 1429 kom Rostokske og Vismarske Fribyttere til Bergen, satte Ild paa Byen, dræbte og plyndrede forfode.

1476 afbrændte hele Bryggen. Graabrødre Kloster lagdes i Aske samme Gang.

1487 afbrændte hele Staden paa Strandsiden.

1561 brændte den største Deel af Byen.

1623 den 6 April opkom en Ildebrand der lagde næsten den hele Stad, Bryggen og fire Kirker i Aske. Skaden var uberegnelig, thi ogsaa de brandfri Kjeldere, hvori Indvaanerne havde forvaret deres Gods og Varer, sprængtes ved Heden og styrtede sammen under de brændende Huse.

1640 afbrændte Staden fra Muren langs Vaagen mod Syd og Øst lige til Bryggesporen. Domkirken, Raadhuset, Latinskolen, St. Jørgens Hospital og flere Stiftelser bleve ligeledes et Rov for Luerne.

1702 afbrændte næsten den hele By; og det Navn, som Branden 1623 hidtil havde baaret af Storbranden, overgik nu paa denne. Holberg gik den Gang i Byens Latinskole, og hans Moder boede i det afbrændte Distrikt. Hans Forældre havde forhen 1686 i en af de mindre Ildebrande, som vi forbigaae, fristet Brandskjæbne. Ilden udbrød da i et Huus tæt ved hans Forældres; og han selv, dengang noget over et Aar gammel, blev med Nød og Neppe reddet fra Luerne.

1756 afbrændte den smukkeste Deel af Byen, lige fra Torvet til Nordnæs, omtrent 1500 Huse.

1771 ødelagdes hele Qvarteret imellem Muren og Nyalmindingen, baade Strandgaden og Markvejen. Skaden vurderedes til 100,130 Rd.

1780 brændte omtrent 40 Huse i den Deel af Byen, som kaldes Strangehaugen. Man havde en Gadevægter mistænkt for at have paasat Ilden.

1795 afbrændte næsten det hele Qvarteer fra Nyalmindingen til Nykirken hvor Ilden standsede ved Kirkesmuget. Et Huus i Nærheden deraf, og et andet paa Nyalmindingen bleve staaende urørte, uagtet Alt brændte rundt omkring. Denne Brand omtales i Maanedsskriftet Nordia — 1 B. Pag 326 — saaledes:

„En Ubehagelighed iblandt vore mange Behageligheder var Branden i Bergen den 20de Januar, hvorved nogle og halvtredsindstyve Huse bleve lagte i Aske, og som i det Hele skal have foraarsaget Skade af mere end 200,000 Rd. Værdie. At Matroserne af den franske Eskadre, som da laae i Bergen, for deres gavnende Hjelpsomhed have fortjent Ros og Tak, er unægteligt, ihvorvel det er vanskeligt at bestemme Graden deraf, da Beretningerne desangaaende ere hinanden modstridige". Saavidt Nordia. At man i offentlige Blade gjorde vel meget af de Franskes Hjelp, er vist. Deres Daad blev endog besjungen i nysnævnte Maanedskrift — hvoraf her en Strophe til Prøve:

„Forbauset nys glad Bergen saae
Det Løvemod,
Hvormed I, Friheds Sønner! staae
Al Vold imod.
Grum raste Ilden; fjern og nær
Dens Offer faldt;
I kom, I saae, I vandt og her,
Som overalt.
Gud signe Jer, Frihedens Sønner!

Det var i den franske Frihedsruus, det mærker man let. P. A. Heiberg indrykkede i den Tids berlingske Aviser et Brev fra en Beslægtet i Bergen, angaaende denne Brand, og ledsagede det med mange Lovtaler over hine Frihedens Sønner. Dette Brev havde siden nær foraarsaget ubehagelige Optrin i Bergen; da vore egne Brandfolk og Tømmermænd, der havde udviist al mulig Raskhed og Iver ved Branden, følte sig højlig fornærmede ved den overdrevne Vægt man lagde paa de Franskes Hjelp.

1800 om Aftenen opkom Ild i et Huus ligeover for Nykirken. Den Deel af Qvarteret, som blev staaende efter Branden 1795, blev nu afbrændt. Omtrent 24 Huse tilligemed Nykirken bleve lagte i Aske. Man havde haabet at redde Nykirken, da Vejret var stille. Oppe i selve Taarnet var bragt en Haandsprøjte og Vand, for igjennem Taarnhullerne at bruge Straalen, om der kom Ild i Taarnet. Men dette uagtet saae man snart Ildglimt fra Taarnets øverste Karnis, som man før havde troet at være Muur.

Sprøjten i Taarnet blev slet, eller aldeles ikke brugt; man forlod den med uoverlagt Iil, og overlod den til Luerne. Ved Antændelsen af Taarnet udbredte sig megen Modløshed, man mistvivlede om at faae Ilden slukket saa højt oppe, og snart stod hele Kirken i Brand. Endeel af Kirkens Ornamenter bleve reddede.

1810, den 17de Marts, var en ubetydelig Ildebrand, men forbunden med særdeles Omstændigheder. En berygtet Person, ved Navn Barckhausen, havde været gift med et løst Fruentimmer, der ejede Huus, og han boede nu i dette, efterat de vare separerede. Ved Rettergang blev Huset tildømt Konen, og Barckhausen skulde flytte ud. Opbragt herover, stikker han midt om Natten Ild paa Huset, og da han seer det i fuld Flamme, springer han i Søen og drukner. Kun et Par Huse ligeoverfor Komoediehuset brændte ved denne Lejlighed.

1822 afbrændte 13 Vaanhuse og 11 Bødkerværksteder. Det stille Vejr og en uafbrudt Skylregn forenede sig med Brandfolkenes Iver og Raskhed til at redde Ovregaden, bag hvilken Ilden var udbrudt.

Under 6 — 8° sydlige Bredde bemærker man om Natten Luftsyn, som man kalder magellanske Skyer. De ere 3 i Tallet, den ene sort, de to andre hvide. Ved første Syn maa man upaatvivleligen holde dem for Skyer, men deres faste Punkt og selv deres Udseende viser, at de aldeles ikke ere at kalde saaledes. Den sorte viser sig som en Sprække i en lys Zone, og da den er omgiven af et mælkehvidt Skin, saa forekommer den Beskuerne endnu mørkere, end den øvrige Deel af Himlen. Begge de hvide skinne blot som Hobe af smaae Stjerner, som kaste et Skin fra sig, lig det af Melkevejen.

I de gamle amerikanske Rejsendes Fortællinger, og ogsaa hos Chluet i hans Cosmographia bliver talt om et Træ, som trækker Himlens Skyer til sig, og forvandler dem til Regn for de tørre Orkener. Disse Fortællinger bleve holdte for Fabler. Imidlertid fandt man nylig i Brasilien et Træ, hvis unge Grene dryppede af Vand, som om det regnede omkring det. Dette Træ kalder Leander Cubea pluviosa og Decondelle Caesalpinia pluviosa.

Som bekjendt dryppe flere Værter, f. Ex. Calamus rotang, og nogle enkelte Slyngeplanter, ligesom ogsaa i Safttiden Viinstokken meget stærkt.

Den tyrkiske Marine. Jeg kan ikke begribe — sagde en engelsk Skibscapitain, idet han talte om den tyrkiske Marine, — hvorledes Tyrkerne, efter Tabet af de græske Øer, ere istand til, med de Materialier, som de for Øieblikket besidde, at bemande og udruste deres Krigsskibe, og endnu mindre, hvorledes de finder Officerer, der kan overtage sammes Commando. Men uagtet denne næsten uoverstigelige Hindring see vi dog dem sende Skibe i Søen, hvis Skrog ere i en saadan Tilstand, at ingen Europæer vilde holde dem skikkede til en eneste Søereise; og jeg maa lade dem vederfare den Retfærdighed, at Skibene, som nu blive udrustede, ere saavel takklede, som vore egne Krigsskibe nogensinde kunde være det. Alt dette skeer, uagtet den største Deel af Skibsmandskabet bestaaer af Folk, der aldrig før har været ombord paa et stort Skib. De fleste ere nemlig Matroser fra Bosporus, eller græske Skippere fra det sorte Hav, hvis Fødder aldrig har betraadt noget større Fartøi, end deres Tartane eller Mahouns. Opløsningen af denne Opgave vilde sandsynligen findes i Bastonadens Trolddom, som uden Tvivl udøver en ikke ringe Indflydelse paa hele Floden.

Straf for Salget af Doctorværdigheden i China. Hoakjunen, eller Formanden for de Lærde i Provindsen Kiangsi havde fundet et beqvemt Middel til at berige sig, i det han for Penge solgte de litterariske Udmærkelser eller Grader, som alle Embedsmænd i China maa erhverve sig og som vi omtrent kunde sammenligne med vore Universiteters Magister-, Licentiat- og Doctorværdigheder. Sagen var imidlertid ved en nøjagtig Beretning kommen for Keiseren, der strax afsendte to Commissarier, for at lade Hoakjunens Huus undersøge. Disse fandt en Skat, der beløb sig til henimod 400,000 Taels; og da

denne Summa af en Lærd sandsynligen ikke kunde være erhvervet paa en retmæssig Maade, saa blev den foreløbigen confiskeret. Beskjæmmet, vanæret, og bragt til Bettelstaven gik den stakkels Hoakjun hen og hængte sig. Hvad — siger et tydsk Blad — vilde mange Faculteter i Tydskland sige, dersom hos deres Medlemmer lignende Procedurer bleve foretagne?

Mexikansk Papir. Den mexikanske Congres har udstædt en Akt, som forpligter alle Landets Indvaanere til, ikke at betjene sig af andet Papir, end af det, som bliver forfærdiget af en i Mexiko voxende Plante, der kaldes Maguey. Saadanne Papir-Manufakturer ere blevne oprettede i Queretaro og St. Angel; og sammes Produkt skal til ethvert Brug være det bedste Kludepapir ligt.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 Marts 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209½ à

Species 209½

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152½	153 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97	97¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92¾	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	100½ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier .	85	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 24.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 23 Marts 1830.

Dr. Falret om Antallet og Forholdet af Afsindige og Selvmordere i Paris*).

(Meddeelt.)

Den for vore Læsere allerede bekjendte agtede Sjælelæge, Hr. Falret, har af det Parisiske Videnskabs Academie erholdt den store Monthyonske Priis for et omfattende med mange Tabeller ledsaget Arbejde, som fører Titelen: Statistiske Undersøgelser i Seine Departement over Antallet af Afsindige fra 1 Januar 1801 til 1 Januar 1828 og over de psychiske og physiske Aarsager til Afsindighed for 1813-1828, tilligemed en Statistik over Selvmord og og pludselige Dødsfald i Seine Departement for 1794-1824 inclusive.

Indtil dette Arbejde kan komme i Trykken, som man kan haabe vil skee, vil det sikkerligen være vore Læsere behageligt, at modtage Følgende angaaende Indholdet og Resultatet af den af Hr. Seves til Akademiet aflagde Beretning.

Som Oprindelse til dette Arbejde tjene de af Politie-Præfekturet til Bicetre og Salpeterfabrikket afsendte mandlige og qvindelige Afsindige, og de Selvmord og pludselige Dødsfald, som har fundet Sted, eller som i det mindste efter deres Beretning ere bragte i Erfaring af hiin Autoritet. Sammes Arkiv har tjent som Kilde for det Meddeelte, i hvilket findes en stor Mængde Beretninger over de Afsindige, Beskaffenheden af deres Afsindighed, Helbredelser, Ulægeligheder og Obductionerne.

For ethvert Aar i det anførte Tidsrum ere Tabeller blevne forfattede over Afsindigheders Natur, over Selvmord og pludselige Dødsmaader. Foruden disse alt Udvendigt omfattende Tabeller har Hr. F. inddeelt det hele iagttagende Tidsrum i Afsnit, for de Afsindige i 5, for Selvmordere og pludselig Døde i 10 Aar. — Ved Sammenligning af disse Tidsafsnit og de i samme forefaldne forskjellige 50000 Erfaringer, ere nu igjen forfærdigede andre Tabeller, som mere angaae det Indre af samme. Som en Prøve paa den mangfoldige paa denne Vej udfundne Resultater, maa her anføres, hvad Hr. F. har udfundet angaaende Forholdet mellem begge Kjøn.

Hvad dette Tal angaaer gives der omtrent $\frac{1}{3}$ flere qvindelige end mandlige Afsindige. Med Hensyn til Tiden er Juli Maaned den talrigste og første Maaned hos Fruentimmer, den tredie hos Mandfolk. Hvad de borgerlige Forhold angaaer blive $\frac{1}{4}$ flere ugifte Mandfolk og Fruentimmer afsindige. I Forhold til Alderen udvikler Sindssygdommen sig hyppigst hos Manden mellem 30 og 39; hos Fruentimmerne fra 40 - 49

*) Af Magazin der ausländischen Literatur der gesammter Heilkunde und Arbeiten des ärztlichen Vereins zu Hamburg. Januar og Februar 1830. Pag. 171.

Aar. Hvad de forskjellige Slags Affindighed angaaer er Melancholie prævalerende hos Fruentimmer, Tilbøjelighed til Selvmord hos Mandfolk. Ogsaa Helbredelsen, Dødsfaldene og Recidiverne er forskjellige hos begge Kjøn.

Hvad Selvmord angaaer, saa er April hos Mandfolkene den talrigste og første Maaned, hos Fruentimmerne først den 5te; men August den første. De fleste mandlige Selvmordere ere ugifte, de fleste qvindelige gifte. Utugt (concubinage) bringer næsten 3 Gange saa mange Fruentimmer som Mandfolk til Selvmord mellem 35 og 45, dernæst mellem 45 og 55, hos Fruentimmer 25 og 35, men Tidsrummet mellem 45 og 55 indtager hos dem først 3die Plads. Derimod seer man indtil 15 Aar 5 Gange saa mange Piger som Drenge, der berøve sig Livet. Undersøger man Redskaberne til Selvmord, saa finder man, at Mandfolkene meget afgjørende give de skjærende og skydende Fortrinnet, Fruentimmerne Gift, Nedstyrten eller Qvælen ved Kuldamp. — Blandt Aarsagerne virker ulykkelig Kjærlighed og Jalousie $2\frac{1}{2}$ Gang kraftigere end hos Mandfolk. Derimod døe formedelst Ærgjærrighed 5 Gange flere af disse end hine. Ikkun Nød virker lige dødelig paa begge Kjøn.

Iblandt de pludselige Dødsfald, hvorpaa Menneskets Villie ingen Indflydelse har, udgjør Slagflod mere end Halvdelen og udgjorde i Paris fra 1ste Januar til 31 December 1823, 2297. — Hr. F. har deelt dem i 3 lige, tiaarige Tidsafsnit, som give følgende overraskende Resultat:

Fra 1 Januar 1794 til 31 Debr. 1803 . .	399.
Fra 1 Januar 1804 til 31 Debr. 1813 . .	979.
Fra 1 Januar 1814 til 31 Debr. 1823 . .	919.
Tilsammen	2297.

Da Folkemængden i Paris siden 1814 har formeret sig mere end 300,000 Mennesker, saa blive disse Resultater, hvis Aarsager kun kan søges i Statsomveltningerne og deres Følger, saa meget mere paafaldende. Af 2297 som vare døde af Slagflod vare 1670 Mænd og 627 Qvinder, altsaa næsten kun $\frac{1}{3}$ af hine. Slagflod indtræffer hyppigst mellem 55 og 65, dernæst mellem 45

og 55 og derpaa mellem 35 og 45, og under 35 Aar ere de yderst sjeldne. Hyppigere ere de om Vinteren end om Sommeren og Foraaret.

Endeligen har Falret sammenlignet de af ham for Paris udfundne Resultater med de som ere blevne ham bekjendtgjorte fra de øvrige Lande i Europa.

Den bortstjaalne Ring.

(Sluttet; see forr. Nr.)

Præsten havde budet mig til Middag hos sig, og jeg havde med Glæde taget mod Tilbudet; da jeg ikke strax vilde spille min Tiltrædelsesrolle ved det fyrstelige Taffel. Frederikke, som imidlertid havde ved sin Fader erfaret mit Bekjendtskab med Helene, var taus og adspredt ved Bordet; dog hun tilbagevandt efterhaanden sin Munterhed, og da jeg ved Afskeden lovede hende, at komme i denne Families Kreds saa ofte som mine Forretninger vilde tillade det, var dette hende kjert.

Henimod Aften holdt jeg mit Indtog i Slottet med en Dreng som bar min Vadsæk. Jeg blev meldt hos Frue v. Berwald. Hun lod mig længe vente efter sig; omsider kom hun med et Knippe Nøgler, og bød mig følge efter sig. „Dette er Skriverboligen, sagde hun, i det hun oplukkede to ret nette Værelser.“ Jeg lod min Vadsæk bære derind. „Er det hele Bagagen“? spurgte hun med et haanligt Smil, og da jeg vilde svare hende, at man til Hest ikke kunde bringe meget med sig, ilede hun bort, uden videre at lægge Mærke til hvad jeg sagde. Saaledes lod den strænge gamle Frue mig føle det første Tryk i min ny Tjeneste. Jeg havde gierne i Djeblikket afrystet et ubehageligt Aag, dersom ikke det, at kunne være i Nærheden af Helene, havde styrket mig i Taalmod. Fyrstens Omgang mod mig var meget mild og velvillig. Jeg blev næste Morgen kaldet til ham, og da han havde ladet mig afskrive et kort Stykke, og jeg havde forelæst en halv Times Tid for ham, vare mine Embedsforretninger for den Dag endte.

Ved Taffelet saae jeg Helene og de tre Herrer, med hvem jeg Dagen før havde havt ubehagelige Optrin. De sidste lode som de ikke kjendte mig, og de forekom mig saa forandrede, at jeg næsten ikke kjendte dem igjen. Igaar havde de viist sig som raa og kaade Mennesker; idag hængde de med Hovedet, og anbragte en moralsk Sentents over enhver Gjenstand i Samtalen, som de endog krydrede med Bibelsprog og Vers af Psalmer.

Fyrsten, hos hvem de ved dette paatagne Fromhedsvæsen søgde at indsmigre sig, var ingen Hykler, som de vare. Han var en retskaffen Mand af sand gudsfrygtig Sind og Vandel, men tillige en Sværmer og Tilhænger af det hernhuttiske Brodersamfund. Greve Zinzendorfs og hans Troesforvandtes Værker vare derfor sædvanligviis de Bøger jeg maatte forelæse ham, hvortil dog endnu kom en betydelig Samling af ældre og oversandselige Skrifter, hvis Forfattere tiltroede sig umiddelbar og fortrolig Omgang med Gud og Aanderne. Saadanne mystiske Værker bleve ofte tagne frem i Læsetimerne. Derimod besøgte han aldrig Kirken. Den gode Præstes Prækener, af hvilke han blot havde hørt et Par til Prøve, fandt han, med sin dristige Indbildningskraft, for kolde og jevne. Han prækede ofte selv, naar rejsende Brødre toge ind hos ham, og til Ære for dem holdt han hemmelig Gudstjeneste paa Slottet. Ved slige Lejligheder snege hine tre Hyklere sig ind i Forsamlingen, gave sig et Skin af at være Medlemmer af Sekten, ja udviiste endog den Frækhed undertiden at bestige Prækestolen; uagtet jeg aldrig kunde nedlade mig til slige usle Kunstgreb, viiste Fyrsten mig dog en særdeles Bevaagenhed, og i mange Tilfælde en udmærket Tillid, hvormed han aldrig værdigede nogen af dem. Derfor var jeg stedse en Torn i deres Øjne. De søgte at gjøre mig til Kjetter, for at faae mig af Vejen, og stiklede derfor ved Taflet paa Mennesker uden Religion, og kastede derved et lumsk Sideblik til mig. Den ædelttænkende Fyrste lagde aldrig Mærke til disse eller andre forblommede Talemaader.

De matte Pile, som under Maaltidet jevnligen fløj hen imod mig, følede jeg saa meget mindre, som jeg stedse havde den ædle Helene for Øjne, og glædede mig ved det vennehulde Blik hun ofte kastede til mig; men enhver Mulighed til at

tale med hinanden under fire Øjne blev omhyggeligen forebygget af Frue v. Berwald, som stedse havde Frøkenen under Opsyn. Naturligvis holdt jeg mig selv inden for mine Skranker. Afstanden imellem en Privatsekretair og en Fyrstes Niece var alt for stor; Min Lidenskab holdt jeg stedse inden for en Grændse, som jeg aldrig vovede at overskride. Helene viiste sig for mig i en Glands, som naar man seer Maanen og Stjernerne med Fornøjelse, men derfor aldrig nærer den Tanke, at ville besidde dem. Frederikke derimod var et Lys som jeg kunde nærme mig uden, som Myggene, at faae mine Vinger forbrændte. Jeg besøgte hende derfor ogsaa jevnligen, ikke som Elsker, men som Ven. Jeg forbigaaer adskillige Historier jeg havde med de tre Herrer, som stedse bleve mig fjendske; men som jeg ofte føleligen tugtede for deres lumske Angreb, og kommer nu til en Scene, som havde en højst mærkelig Indflydelse paa min Fremtid.

En Dag, da Frue Berwald var kjørt en Tour, lod Helene mig sige ved sin Kammerjomfru, at jeg skulde komme i Haven, da hun havde Noget at tale med mig om. Med Glæde, men dog tillige med Ængstelse, ilede jeg derned. Hun ventede paa mig ved en Plads, hvor vi ikke bleve seete fra Slotsvinduerne, og i den inderligste Venskabstone sagde hun: „Min Taknemlighed paalægger mig at aabenbare dem noget ubehageligt; de har Fjender her paa Slottet, som søge at sværte dem hos Fyrsten."

„Jeg takker dem naadige Frøken for denne Advarsel, svarede jeg, men mit Liv er skyldfrit; min Troskab mod Fyrsten urokkelig; hvad skulde jeg da have at frygte for? Jeg er derimod mine Fjender forbunden, da de herved have forskaffet mig et dyrebart Beviis paa deres Velvillie, min Frøken!"

„O! sagde hun, er jeg ikke dybt i deres Gjeld; de ræddede mit Liv, og jeg — kunde blot give dem en halv forvisnet Rose til Belønning."

Jeg forsikrede, at denne Rose var mig af uskatterlig Værd; jeg aabnede min Tegnebog, viste hende, at denne Kjærlighedsblomst laae indsvøbt i Silkepapir. Rørt rakte Helene mig Haanden. „Vi blive Venner" sagde hun med inderlig Følelse; „det er nu nødvendigt, kjere Walland, at de forla=

der mig; ingen skal eller maa vide vor Sammenkomst; i slige Tilfælde maa man befrygte, at Træerne selv kunne have Øjne og Øren."

Jeg følede mig inderlig lykkelig og trak mig tilbage. Kapelmesteren mødte mig med sit sædvanlige Tordenblik paa Slotstrappen; jeg hilsede ham saa venligt, at Manden studsede derved, og næsten holdt mig for vanvittig.

Nogle Dage derefter, da jeg en Morgen i Forgemakket forhørte, om Fyrsten havde noget at befale, blev mig svaret, at han var syg og ingen blev indladt. Han kom ikke heller til Middagstaflet, og da Helene og Tanten ogsaa bleve borte, og jeg spiste med mine tre Avindsmænd, nød jeg saaledes et sandt Gift-Maaltid; jeg vidste ikke om jeg var kjøbt eller solgt.

Om Eftermiddagen lod Fyrsten mig kalde; han sad usædvanlig bleg imellem Puderne i Lænestolen, og sagde med en svag Stemme: „Tag Plads ved min Side; det falder mig tungt at frembringe Ord, og dog nøder en højst forunderlig Tildragelse mig til at maatte tale med dem. Jeg veed ikke om de nogensinde har hørt, at dette Slot er bygget paa et fordums Munkeklosters Grund. Dets sidste Prior var en Abbed, ved Navn Nicodemus, om hvem Historien melder, at han har været en Mand af overordentlig Strænghed og næsten kæmpemessig Legemsstørrelse; derpaa grunder sig det gamle Sagn, at hans Aand undertiden vandrer som Sædelærer inden for disse Mure; dog hvorledes kan jeg kalde det et Sagn, vedblev han sukkende, det er fuldkommen Sandhed; forrige Nat hørte jeg hans Tordenstemme: Arenhaim! Abbed Nikodemus taler med dig; jeg har funden Velbehag i din Fromhed; men dette Vantroens Barn, som for to Maaneder siden er kommen ligesom fra Skyerne ned i din Tjeneste, og som besidder din Tillid, er mig en Afskyelighed; riv i Morgen den Dag denne Slange fra din Barm, kast den hen over din Gebets Grændser! ellers viser jeg mig næste Nat igjen frygtelig — og Død og Fordærvelse er da mit Følge. — Saaledes talede den rædsomme Stemme, og jeg vilde gierne skjule for mig selv, mod hvem den ivrede." —

„Mod mig, naadige Herre, sagde jeg uforfærdet: Nogle Omstændigheder sætter dette uden for al Tvivl; men Abbed Nikodemus kjender mig ikke, og dersom han ikke var en hellig Person, vilde jeg reent ud kalde ham en Løgner."

„Stille, stille! faldt Fyrsten mig ængsteligen ind i Talen; besvar mig oprigtigen og med Sandhed, som om de stod for Gud, det Spørgsmaal; Er de en Christen?"

„Jeg er det," svarede jeg bestemt, og saae ham frimodigen i Øjnene.

„Det beroliger mig, sagde han; en god Samvittighed taler af deres Aasyn. Gud allene seer ind i vort Hjerte; for Engle og Hellige selv er det skjult; derfor skal Aandens Ord ikke vildlede mig i min Tillid til dem; jeg vil modigen vente dens Komme, jeg vil være deres Forsvar imod den."

Jeg forlod Fyrsten med det Forsæt, at gjøre dette hans Svar unødvendigt, og at afvende det truede Besøg fra ham. Jeg kunde let gjette, hvorfra Abbeden vilde komme; da han efter Sagnet skulde være en Kæmpe, vilde en Fejde med ham uden Bistand være en betænkelig Sag; jeg maatte derfor see mig om efter en dygtig Medkæmper; og mit Valg faldt let paa den fyrstelige Livkudsk, en Mand med kraftig Arm, paa hvis Bistand jeg sikkert kunde forlade mig. Mod Midnat besatte vi i al Stilhed Udgangen til en lang hvælvet Gang, som Abbeden maatte igjennem, naar han skulde spøge ved Fyrstens Sovebærelse. Neppe ventede vi her ti Minuter, førend tunge Trin, som drønede fra den ene Ende af Gangen til den anden, forkyndte hans Ankomst. Vi rørte os ikke af Stedet, førend Uhyret var kommen saavidt frem, at vi havde ham i vor Magt, pludseligen brød jeg nu frem med en Blændlygte, og saae en uhyre, med en Bispehue endnu forstørret Kjæmpe, hvis græsselige Maske nær havde forskrækket mig. Klædt i en lang sort Talar havde han i den venstre Haand en Bog, i den højre en Bispestav. Uden videre Omstændigheder sagde jeg: god Aften, Hr. Abbed! hvorhen gjelder Rejsen?

Brummende som en Bjørn trak han sig med korte Krebsskridt tilbage; men da jeg gik efter ham, og med min Lygte oplyste hans Kattefjæs, vendte han sig hurtigt og vilde løbe bort. Min Secundant gjorde sig det Spøg at knalde med sin Pidsk bag ved ham. Hans Højærværdighed blev forskrækket, og gjorde et saa vældigt Spring, at Hovedet styrtede bag ned af Skuldrene, og nu

løb han i største Il med den flygtende Krop; jeg var for Latter ikke istand til at forfølge Kæmpen, som af sig selv var falden i Stykker, men Kudsken var saa artig at følge ham til Dørs med vældige Pidskeslag til Udgangen. „Det lumpne Pak, raabte han, da han kom tilbage; det var Dværgen, som stod paa Kapelmesterens Skuldre." Jeg bad Livkudsken at holde denne Historie hemmelig, og da Fyrsten den følgende Dag yttrede sin Forundring over, at Aanden ikke havde viist sig, taug ogsaa jeg. Jeg forbigaaer andre deels latterlige dels farlige Begivenheder, og vil nu fortælle, hvorledes Hykleriets Rige omsider gik til Grunde paa Slottet.

Kapelmesteren og hans Parti vare lidenskabelige Elskere af Viin, og holdte derfor ofte natlige Drikkelag paa Slottet, hvorved de gjerne sang kraftige Drikkeviser. Dette maatte skee med dæmpet Stemme, fordi Fyrsten sov vel temmeligen langt derfra, men Bachanterne dog frygtede for at han skulde høre dem. Dette var ogsaa engang skeet, og da Kapelmesteren og Livlægen den næste Morgen gjorde Fyrsten deres Opvartning, spurgte han dem, hvad de Toner vilde betyde, han om Natten havde hørt. — „Vi holde Bøn", var deres Svar. Det behagede ham; men dog undrede han sig over de ham ubekjendte Melodier. Han fik til Svar: at Frastanden maatte maaskee være Skyld deri, og derved blev det for den Gang. De skreve dette bag Øret, og Livlægen, en ret god Poet, fik det Indfald at digte et Par lystige Drikkesange efter gejstlige Melodier, for ikke allene derved at give Tingene en komisk Vending, men især for at skuffe Fyrsten, om han skulde lytte efter. Om faa Dage havde man disse lystige Viser, der rigeligen kryddredes med satirisk Lune. Digteren afskrev nogle Exemplarer, og gik derpaa ind i Drikkestuen; hans tre Venner, thi Dværgen var Medlem af Selskabet, jublede over de herlige Sange, stemmede lystigen i, da Vinen steg dem i Hovedet, og sang nu uden Frygt og Tvang; thi skulde Fyrsten høre det, hvad var det saa videre; — der blev jo holdt Bøn, og dette saae han jo gjerne.

Fyrsten havde juſt en søvnløs Nat, han lyttede, og han glædede sig over deres Andagt. Melodien over en af hans Yndlingspsalmer behagede især hans Øre; henrykt derover staaer han op i

den Hensigt at bede og synge med disse fromme Folk.

Svirebrødrene, som snarere havde ventet Himlens Nedstyrtning end saadan sjelden Nattevandring, havde ikke lukket Døren, og i deres larmende Ruus havde ikke hørt Fyrstens sagte Trin. Pludseligen staaer han for dem. Med Skræk springe de op, holde sig, da deres Fødder ikke ret vil staae dem bi, fast ved Bordet, og Glas og Flasker velte om. Fyrsten var i den største Bestyrtelse; alt forekom ham som et Blændværk; men da han irettesatte disse Drukkenbolte, som med stive Øjne gloede paa ham, og de nu med stammende Tunger komme frem med hykleriske Udflugter, kjendte han strax hvad det var for Folk, bød dem Taushed, bemægtigede sig nogle af Sangene, og gik nu tilbage til sit Værelse. Poesierne, der vare skrevne af hans Livlæge, hvis Haandskrift han kjendte, vare fulde af Uanstændigheder, og Spot over Pietister og andægtige Brødre. Angreben og saaret derved paa den ømfindligste Maade besluttede Fyrsten at give dem over Hals og Hoved Afsked.

Det var næppe bleven Dag førend jeg blev kaldet; han fortalte mig med Bedrøvelse den Falskhed og Uværdighed han hos sine fire Betjente var bleven Vidne til, og gav mig den ubehagelige Befaling, at forkynde dem deres Afsked. Han leverede mig tillige fire forseglede Ruller med Guldpenge. „Jeg skjenker herved, sagde han, enhver af dem deres hele Gage for et Aar; men De maae i mit Navn befale Modtagerne, at forlade Slottet inden tre Timer, og aldrig komme for mine Øjne; blot Justitsdirektøren vil og maae jeg endnu taale saalænge indtil han har afgivet Archivet og Embedet til sin Eftermand."

Med muligst Skaansomhed udførte jeg Ordren; jeg befrygtede Fortvivlelsens Udbrud, men Herrerne havde allerede ventet den Dom jeg forkyndte dem, og fandt Pillerne saa meget mindre bittre, da Fyrsten havde forgyldet dem. „Vi havde, sagde de i stolt Tone, for længe siden bestemt os ikke at ligge her i Dvale, vi kunne overalt, med vore Talenter og Kundskaber, gjøre bedre Lykke." Blot Dværgen tilstod reent ud, at han, blot havde lært at æde og drikke, men, sagde han, slaaer alting feil, saa lader jeg mig see for Penge. Paa Ju=

risten nær, toge de strax Rejsestaven i Haanden og forlode Slottet.

Ogsaa jeg maatte den følgende Dag gjøre en Rejse, dog ikke som afskediget og forviist; men i Fyrstens Forretninger. Han sendte mig til en vis Hovedstad i det tydske Rige, hvor en vigtig Retssag var bleven gjort anhængig, hvorom man kunde sige, at den hængte fast i Kjeder; tillige fik jeg Ordre til at opsøge en erfaren Læge, og en duelig Kapelmester, og at slutte Accord med dem; Fyrsten havde allerede funden en duelig Justitsdirekteur i Nærheden; Dvergen havde Naadebrød hos Fyrsten, og altsaa var her ingen Post egentlig ledig.

Kort før min Afrejse havde jeg ved et lykkeligt Tilfælde den Fryd, at faae Helene i Tale uden Vidner. Det varede kun i fem Minuter, men de vare mig saa kostbare som fem Aar af min Levetid, thi hvert Ord, hvert Blik opdagede uvilkaarligen den søde Hemmelighed af hendes Gjenkjerlighed. Glædedrukken kastede jeg mig i Vognen, og den eneste Tanke paa min lange ensomme Rejse var Helene.

Jeg var to Maaneder borte. Da jeg kom tilbage og kjørte forbi Præstegaarden, lukkede Frederikke Vinduet op og raabte; „holdt et Øjeblik, jeg har noget vigtigt at sige dem." Jeg sprang hurtig ind i Præstegaarden; venligen hoppede hun mig imøde og sagde: „De vil finde en stor Forandring paa Slottet; for fire Uger siden er en ung Herre ankommen hertil, og man hvisker hverandre i Øret, at han er Fyrstens Søn. I det mindste er han et og alt i Slottet, og man taler om, at han skal ægte Frøken Helene."

Jeg var nær ved at synke i Knæerne ved denne Efterretning, dog fattede jeg mig snart igjen og yttrede, at den Nyhed maatte blot være et Byrygte. Jeg sprang adspredt, næsten sandsesløs, ind i min Vogn.

Paa Slottet saae jeg hverken til højre eller til venstre, og søgte paa Vejen til Fyrsten at undgaae enhver Samtale, for i det mindste at beholde saamegen Fatning tilbage, at jeg kunde aflægge min Beretning om Sagernes Gang til Fyrsten. Dette gik i Begyndelsen ret godt, dog snart tabte jeg Traaden. Min Stilling for Fyrsten var saaledes, at jeg oversaae en Række af Værelser bag ved

ham. Døren til det sidste af disse Værelser gik op; Helene traadte ind og hilste mig; men neppe havde hun gjort nogle Skridt fremad, førend et ungt Menneske, som trallede en Dands, kom springende, greb fat paa Helene og rev hende med sig i en Valts igjennem to Værelser, uagtet hun gjorde Modstand. Da han kom mig nærmere kjendte jeg ham — Richard! Min Ring glimrede paa hans Haand, — jeg sitrede af rasende Forbittrelse, jeg kunde neppe holde mig fra at anfalde ham strax paa Stedet.

I dette Øjeblik blev han mig vaer. Han foer sammen af Skræk, slap Frøkenen, blev bleg som et Lig, gik med bævende Knæ tilbage, og forsvandt igjennem den sidste Dør.

Fyrsten og Helene saae med Forundring efter ham. „Kjender de ham" spurgte Fyrsten mig om. — „Ja. naadige Herre svarede jeg, men især, eller nøjere kjender jeg den Ring han bærer; den er mig frastjaalen."

„Umueligt — sagde Fyrsten — Ringen, som de paa den besynderligste Maade gjør Krav paa, var fordum min Ejendom og den unge Mand fik den paa anden Haand af mig."

Højst forundret saae jeg paa ham, og sagde: Naadige Herre, jeg er her i en sand Labyrint, som jeg ikke kan finde ud af. Mit Levnets Historie vil maaske bedst bringe mig ud af dette Vilderede. Er det mig tilladt at fortælle den. Han tillod det, gav Helene et Vink om at forlade os, og jeg fortalte ham nu om min Moders Død, om hendes Hemmelighed, om min Rejse med min Ring.

„De siger mig der, faldt Fyrsten mig ind i Ordet, intet Nyt. Alt dette fortalte den unge Mand mig som sin Historie."

„Det var ham en let Sag, svarede jeg; thi desværre har jeg været saa ubesindig at fortælle ham mine Hemmeligheder." Jeg fortalte nu videre, hvorledes alt var tilgaaet, Ringen berøvet mig, og han flygtet.

Taus eftertænkte Fyrsten Sagen. Endeligen spurgte han, om jeg blandt min Moders Efterladenskab maaske besad et Brev, hvori Ringen var nævnt. Jeg sagde ja, og hentede det hurtigt fra mit Værelse. Fyrsten kastede et Blik derpaa,

sprang op, omarmede mig, og raabte: „Du, du er min Søn; hin var en Bedrager."

Mine Følelser derved overstege ethvert Udtryk. Et Paradiis aabnede sig for mig. Dog pludseligt faldt det mig ind, at min Moder havde sagt, „Din Fader er en Greve."

„Jeg var Greve, da jeg skrev dette Brev, svarede Fyrsten, siden efter blev jeg, i Anledning af et Gesandtskab ved det spanske Hof, udnævnt til Fyrste. I den Tid havde din Moder forladt sit Hjem, og forsætligen fortiet hvorhen hun havde begivet sig; Uagtet al min Efterspørgsel kunde jeg ikke faae hendes Opholdssted opdaget, og ved min Standsforandring var jeg tillige bleven hende ubekjendt. Efter min Tilbagekomst fra Madrid blev jeg dødelig syg, kom til mine Synders Erkjendelse, og vendte mig til Gud, dog derom tale vi en anden Gang. Nu ville vi høre hvad denne Fusentast, som var nærved at tilstjæle sig Sønneret, kan forebringe til sit Forsvar."

En Tjener blev sendt efter ham, men kom tilbage med den Beretning, at den unge Herre havde kastet sig paa en Hest, og i fuld Gallop taget Flugten.

Min Fader talede om at forfølge ham med Stikbreve; men jeg bad for ham: „Saa uværdig, sagde jeg, dette Menneske end er, skylder jeg ham dog meget. Jeg havde aldrig selv viist min Ring for en Fyrste, fordi jeg søgte en Greve, og paa den Maade var jeg maaskee min hele Levetid forbleven faderløs."

„Du har fuldkommen Ret, sagde min Fader; dette onde Menneskes Straf blive det altsaa, at han imod sin Villie har stiftet noget Godt."

Den ædle Olding lod herpaa sin hele Hofstat kalde sammen, og forestilte mig som sin Søn. Ingen tog hjerteligere Andeel i Tingenes glædelige Vending end Helene, som fra det første Øjeblik havde hadet og søgt at undgaae hin frække Vagabond. Min værdige Fader skjænkede mig, med Bekræftelse af Landsherren, alle en Søns Rettigheder, og jeg blev Helenes lykkelige Mand.

Men den gode Frederikke skulde den ærede Læser ogsaa høre noget om. Den ny Livlæge var en meget elskværdig Mand, som hun, efter at jeg havde gjort ham bekjendt med hende, ikke undveg, saaledes som hans hæslige Formand, der

paa Engen var paa Jagt efter hende. Det varede ikke længe førend de vare forlovede med hinanden. Min Fader paatog sig Brudens Udstyr, og gjorde et fyrsteligt Bryllup for sin Læge og mig paa en Dag. Denne Æresbeviisning udvirkede jeg for Frederikke, fordi jeg i en vis Henseende kunde takke hende for min nærværende Lykke; havde hun ikke, paa hin for mig saa vigtige Dag, da jeg fra Bjergtoppen skuede ned paa den skjønne Eng, havt det Indfald at søge sig i det Grønne en Plet, hvor hun vilde læse Schillers Maria Stuart, da havde jeg vel aldrig fundet min Fader, og Helene havde vel da for evig været tabt for mig.

Blandede Efterretninger.

Tyrkisk Justitz. Kort før min Ankomst, siger Madden i et Brev fra Konstantinopel, vare de tyrkiske Lastdragere i Pera paa Grund af deres natlige Røverier ilde berygtede. Det var farligt at betræde Gaden om Aftenen, og mangfoldige Klager kom for Politiet. Nogle bleve strangulerede; desuagtet var det uden Virkning. Frankerne klagede paa ny, og nogle Dage derpaa foretog man enhver summarisk Procedure, der kun kunde blive udført af tyrkisk Justitz og kun ved tyrkisk Troløshed. Samtlige Lastdragere bleve beskjeftigede med, at bære Korn ombord paa Admiral-Skibet; og ligesom en Afdeling af dem betraadte Dækket, blev den greben, bunden og kastet i Bosporus. Paa denne Maade fik man dem alle udryddede, og i Pera var den næste Dag fuldkommen Sikkerhed vendt tilbage. Hvor slette ogsaa største Delen af disse Skurke maatte have været, saa har dog sandsynligen ogsaa blandt dem været nogle ærlige Folk; at udsøge disse, vilde have været en Møje, som den høje Ports Befuldmægtigede sandsynligen holdt alt for dybt under deres Værdighed.

Isthulen ved Szilicze i Ungarn. Hulen er især mærkværdig ved, at den hele Sommeren igjennem indeholder Is, som danner sig

om Foraaret og smelter mod Vinteren. I den strængeste Aarstid er Luften derinde lun, men i den strængeste Solhede iskold. Isen bliver derfor stedse hyppigere og stærkere, jo mere Sommervarmen tiltager. Det nedfaldende Vand fryser saa hurtigt, at, hvor idag hænge svage Istapper, imorgen allerede sees saa store Klumper, som de største Klippestykker. Saasnart Sneen smelter i det Frie, drypper fra Hulens inderste Hvælving et ganske klart Vand, som ved den indre Kulde næsten strax forvandler sig til Is og nedhænger i store og tykke Tapper, som udbrede sig i forskjellige Grene og danne alle Slags forunderlige Skikkelser. Isen i denne Hule findes i saadan Mængde, at man kan belæsse flere tusinde Vogne dermed. Ved indtrædende Vinter tage forskjellige Dyr, som ikke kunne taale Kulde, deres Tilflugt til denne nu ganske lune Hule. Man træffer da i den en heel Sværm af Myg, Fluer, Flagermuus, Ræve, Harer o. s. v. (Joh. v. Csaplovics Gemälde von Ungarn. 2 Th. Pesth. 1829.)

I Syouth havde jeg — siger Renouard de Bussieres — et Creditbrev paa en rig christelig Indvaaner, ved Navn Giobrani. Jeg gik til hans Oplagssted (Chan), hvor jeg vidste, at han sikkert var at træffe. Han var der endnu ikke, og jeg indlod mig derfor i Samtale om Religionen med nogle tyrkiske Rejsende, der kom fra Mecca. Jeg spurgte dem, hvorfor man i Orienten tillod de Christne, at kjøbe sorte Slaver, da det dog var forbudet dem, at have hvide Slaver. En af disse Hadschis svarede mig meget høflig, Aarsagen er, fordi de hvide Slaver er et Værk af Gud, de sorte derimod af Djævelen. „Da Gud skabte Mennesket, sagde han, vilde Djævelen ogsaa skabe et; men Alt, som fremkommer fra Helvedsaanden bliver sort; dette skeete ogsaa med Mennesket. En vilde gjøre det hvidt, og til den Ende dyppe det i den hellige Flod. Men da han kom nærmere, trak Vandet sig tilbage. Han forsøgte nu, at kaste sin Skabning deri, men denne faldt paa alle fire ved Flodens Rand. Derfor er Negerens Haandflade og Fodsaal hvid. Rasende over sit eget Værk trykkede Djævlen det Næsen flad. Det stakkels sorte Menneske forestillede sin Skaber, at Fejlen laa ved alt dette aldeles ikke hos ham; og til Trøst kjærtegnede Djævelen ham, og strøg med sin brændende Haand over Haarene, der siden den Tid ere blevne krusede." Mine arabiske Tjenere, blandt hvilke nogle vare af meget mørk Farve, syntes mig ikke tilbøjelige til at antage denne Forklaring. Br. M. 1829. 10.

Moderkjærlighed. De Indfødte af Vandiemensland elske Dyr saa lidenskabeligen, at det ikke er sjeldent at see Koner tage Børnene fra Brystet, for at lade unge Hunde drikke deraf. (Present state of Van Diemen's Land etc, by Widowson. London 1829.)

Kjøbenhavns Børs, d. 23 Marts 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista 209$\frac{2}{2}$ à
Species 209$\frac{1}{2}$

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	153	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	49$\frac{3}{4}$	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97$\frac{1}{4}$	97$\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105$\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	100	100$\frac{1}{2}$ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	74$\frac{1}{4}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 25.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 27 Marts 1830.

Juliane von Krüdener, fød 1766, død den 13de December 1824.

Hun var en Datter af Friherren af Vitinghoff i Riga, en af de rigeste Godsejere i Kurland, som, nedstammende fra en gammel tydsk Familie, elskede Kunster og Videnskaber og lod give sine Børn en fortreffelig Opdragelse. Hendes Broder, i hvis Huus endnu en anden Søster lever, er kejserlig russisk Statsraad og Præsident i Velgjørenhedsselskabet, en formedelst hans paa vidtløftige Reiser igjennem Taurien, Georgien og Caucasus, erhvervede Kundskaber og hans elskværdige Carakter interessant Mand. Allerede i de første Aar af hendes Barndom viste Juliane usædvanlige Anlæg, talte, allerede som en lille Pige paa 3 Aar, det tydske og franske Sprog med lige Færdighed, tog af Videbegjerlighed Deel i sine Brødres Læretimer, gjorde ogsaa overraskende Fremskridt i det latinske Sprog, og var i sit 9de Aar et sjeldent Syn, som vandt Beundring ved sine Kundskaber og alles Hjerter ved sin barnlige Elskværdighed. I denne tidlige Alder reiste hun til Frankrig med sine Forældre. I Paris blev hendes Faders Huus snart Samlingspladsen for hin Tids skjønne Aander, Buffon, Marmontel, d'Alembert o. fl., og den lille Piges Vittighed og Kundskaber bleve fremstillede til Skue og beundrede. Dette offentlige lydelige Bifald gjorde et dybt Indtryk paa hende. Hun begyndte at skamme sig over sine Kundskaber. I hendes Hjerte var en dyb Kilde af religiøs Følelse, som en religiøs Opdragelse havde udviklet. De franske Encyclopædisters Yttringer, som spottede enhver from Følelse som Sværmeri, saarede hendes barnlig fromme Hjerte haardt; men formaaede ikke at bortspotte hin religiøse Følelse. Da hun en Aften i Strasburg, træt og adspredt af Dands, var indslumret uden Bøn, imod hendes ellers stadige Sædvane, kunde hendes ømme Samvittighed i lang Tid ikke beroliges, for saadan Utaknemmelighed imod Himmelen, som hun gjerne takkede for Glæde og Smerte. En dejlig Væxt, yndige Træk, en munter, men dyb Sindsstemning, en ved mange Kundskaber dannet Aand, øvet i enhver Kunst som forskjønner Livet, udmærkede hende, og hun var i sit 14de Aar den elskværdigste Skabning, saameget mere som hendes Hjerte var fuldt af religiøs Følelse, og hun kom enhver imøde med huld Fortrolighed.

I denne Alder, i Aaret 1780, gav hun Burkhard Alexius Constantin, Friherre af Krüdener, sin Haand, en Mand, som, fød i Lifland, dengang omtrent 35 Aar gammel, forbandt grundig Lærdom og udbredte Kundskaber med en fortreffelig Charakter, og som døde som kejserlig russisk Gehejmeraad og overordentlig Gesandt ved det kongelig-preussiske og kurfyrstelig-sachsiske Hof, den 14de Juni 1802 i sit 58 Aar. I de første Aar efter hendes Formæling gik hendes Gemal som

russisk Gesandt til Venedig, hvorhen hun ledsagede ham. Dybt var det Indtryk, som det skjønne Land, Italien, hvor den classiske Alderdom forbandt sig med Religion og Kunst, gjorde paa hende. Hendes Ophold i Venedig varede i flere Aar; hun levede i de anseligste Cirkler, overalt agtet. Dog fængslede allerede dengang et hemmeligt Træk i hendes Sjel hendes Hjerte til Folket og dette hang med en besynderlig Tilbøjelighed ved hende. Uagtet hun fødte sin Mand 2 Børn, en Søn (1826 kejserlig russisk Charge d'Affaires ved det helvetiske Forbund, ogsaa bekjendt for den Tvekamp, i hvilken han skjød den unge Mursina i Berlin), og en Datter (gift med Kammerherre v. Bergheim, Broder til den storhertugelig-badenske Minister, forhen Politidirectør i Mainz), fandt hun sig dog ikke lykkelig i sit Egteskab; hendes huslige Forhold forværredes ved den Vildfarelse, hvortil hun stedse mere og mere lod sig henrive af sin naturlige Levenhed og den store Verdens Tillokkelser, hvilket offentlige Blade fortælle, og som hun selv anmærker i et Brev til sin Svigersøn, indtil Adskillelse fra hendes Mand endelig aldeles fuldendte Ulykken. Hun vendte tilbage til Riga og levede igjen nogen Tid i sine Forældres Huus. Hendes levende Aand, den mægtige Følelse og hendes let bevægede Hjerte, forledede hende til nye Vildfarelser. Hun rejste til Paris, for ved Fornøjelser at udfylde den Tomhed, som hun havde følt i det huslige Liv. Istedetfor at finde Ro, kom hun, i Rusen af den store Verdens Nydelse, og ved mange sluttede og igjen hævede Forbindelser i mangfoldige smertelige Forlegenheder. Forfulgt af mange Ulykker, vendte hun igjen tilbage til Tydskland og levede 1798 nogen Tid stille og ubemærket i Leipzig i en Franskmands Selskab, som var fulgt med hende fra Paris. Derpaa rejste hun til Rusland og, efter et kort Ophold der, 1801 igjen til Paris. Her besøgte hun de meest glimrende Cirkler, samlede de første Lærde og Digtere om sig og levede saaledes ret i den fine Verden og dens berusende Glæder. Den indtagende og letsindige Sanger Garat beherskede i Særdeleshed hendes Hjerte. Andre Koners Exempel og hendes egen store Erfarenhed bestemte hende til at blive Skribentinde, og hun udgav allerede 1798 den berømte Roman Valerie

eller Breve o. s. v., i hvilke hun foruden andre Scener af sit Liv, skildrede Bemærkninger fra sin Rejse o. s. v., et Forhold som engang havde været hende selv dyrebart. Denne Roman, som hun igjen udgav 1804, blev skrevet af hende i Dannemark, hvor hun levede med sin Mand, som daværende russisk Gesandt i Kjøbenhavn. Man tilskriver den bekjendte Philosof St. Martin nogen Indflydelse paa dette Værk, ved hvilket Forfatterinden haabede at bevirke en fuldkommen Forbedring paa den franske fine Verdens Sæder. Hun havde den Ide, at gjøre denne netop færdigblevne Roman til et ret classisk Værk, og søgte, maaske smigret ved det over samme udstrømmede Bifald, at udbrede den overalt, og overdrog derfor Dorothea Schlegel og Helmine af Chezy, som dengang opholdt dem i Paris, at oversætte Manuskriptet. Allerede i denne Roman udtaler sig en Sværmerie af et dybt Gemyt, som fra en stille Opskuen til Himmelen, der kun forkynder sig i Kjerlighed, vidner om en stor Ærefrygt for den christelige Religions Mysterier, og om et stort Hang til det anskuelige Liv. Ved det preussiske Monarkies Fald, var hun i Aaret 1806 igjen i Norden, og trøstede allerede dengang Dronning Lovise med Henvisning til en højere regjerende Magt, dog havde maaskee den høje blide Charakter hos denne, for tidlig fra Verden bortrevne, ædle elskværdige Fyrstinde, virket dybere paa Frue v. Krüdeners modtagelige Natur, end hendes trøstende Taler paa hin. Hun følte sig ogsaa dengang meget hendraget til Brodermenighedens Pietisme, og vendte igjen tilbage til Paris efter et kort Ophold i Dresden. Ved Krigens Udbrud med Rusland i Aaret 1812 forkyndte hun sine Slægtninger, med profetisk Aand, de store Begivenheder, og trak sig da tilbage til Genf, hvor hun ved Bøn og Velgjørenheds Gjerninger saae paa Tingenes forfærdelige Indviklinger; her lærte hun at kjende den unge og opvakte Empeytas, en reformert Gejstlig. Om Vinteren 1813 begav hun sig til Rhinegnen. I Omgang med Jung Stilling blev hun især greben af Ideen om det tusindaarige Rige og andre Anskuelser, og troede allerede dengang at see sig selv kaldet til at præke, derfor besøgte hun i Heidelberg de i et Taarn siddende fangne Stratenrøvere og Mordere, med

en Opbyggelsesbog, for endnu førend deres Død at vederqvæge dem med gejstlig Trøst. Om Efteraaret 1814 rejste hun endnu engang til Paris. Nu gjorde de religiøse Forsamlinger, som hun der havde, saameget mere Opsigt, jo større det tidligere Bekjendtskab var som hun der havde stiftet. Igjennem 4-5 tomme Værelser, som ikke engang vare oplyste om Aftenen, gik Vejen til det Allerhelligste, i hvilket den nye Præstinde laae paa sin Løjbænk eller knælende bad. At hun dengang har havt nogen Indflydelse paa den hellige Alliances Oprettelse, hvilket nogle paastaae, betvivles meget; men mærkværdig er især den under Titelen Le Camp de Vertus af hende forfattede, men i Tydskland mindre bekjendte Beskrivelse af den religiøse Fest, som de russiske Hære fejrede paa Sletterne ved Chalons, da hun deri udtalte sine Anskuelser af Tidshistorien, ifølge hvilke alt syntes hende at være en Bebudelse og Begyndelse af Christi sande Rige.

Om Høsten 1815 begav hun sig til Sveitz; strax ved hendes Ankomst til Basel samlede sig en Kreds af Mennesker om hende, paa hvis for mystiske Religions-Anskuelser modtagelige Gemyt, hendes Taler gjorde et dybt Indtryk, især da de med blomstrig Udsmykning i fortrolig Nærhed henviste til den evige Faders beskuelige Tilbedelse og til den forsonende Søn for den syndige Slægt. Det qvindelige Kjøn blev især henrevet. Empeytas, som nu var hos hende, holdt hver Aften religiøse Taler; længe agtede man ikke derpaa; men da Tilløbet stedse blev større, Fruer og Jomfruer, grebne af Troen, uddelte rigere Offere end Husholdnings Orden tillod det, og der opstod flere Uordener og Stridigheder i Familier og huslige Kredse, og Præsten Fäsch, ved sine Taler, forgjeves var optraadt imod den ukaldte Lærerindes Indvirken, blev Frue v. Krüdener af Øvrigheden befalet at bortfjerne sig. Hun rejste til Lørrach og snart derpaa til Aarau, derfra efter et kort Ophold til Liebegg, et Slot i Dalen ved Culm. Hun fortsatte her sine gejstlige Opbyggelses-Timer for et ualmindeligt Tilløb af Mennesker; saaledes talte man f. Ex. paa Christihimmelsfartsdag henimod 2000 Mennesker, som hørte paa den fromme Talerinde, med den meest spændte Opmærksomhed. Herfra rejste hun til Bern, men opholdt sig ikke længe der, men kom i Midten af Juni 1816 til det, en Miil fra Basel i det badenske Herredømme beliggende „Grenzacher Horn." Hendes Ledsagere vare, foruden hendes Datter, Frue v. Bergheim, Empeytas, Prof. Bachenal fra Basel og Kellner, en født Brunsviger, som under den vestphalske Regjering var Postbetjent, kom, som politisk mistænkelig, i Fængsel, og her, hvor han hverken fik Skrivematerialier eller andre Bøger, blev han, ved Læsning i Bibelen, som man allene tillod ham, omvendt fra Materialismens System til en christelig Tænkemaade. Den med dette Aars Efteraar indbrydende Hungersnød førte en Mængde Nødlidende til hende, hvilke hun gjerne, saameget det stod i hendes Magt, ydede Tilflugt, Huusly og Spise. Hendes Lære, der tillagde haardhjertede Besiddere af Rigdomme Skyld for alt Ondt, fandt ualmindelig meget Tilhæng, og forstyrrede, da alle tilstrømmede og forglemte deres Pligter, det borgerlige Forholds Orden.

Øvrigheden lod den 23de Januari 1817 ved Nattens Indbrud, Stedet omringe og Mængden bortføre til Lørrach. Frue v. Krüdener skrev den 14de Februar til den badenske Minister, Hr. v. Bergheim, hvori hun skildrede det stakkels Folks Tilstand og meddelte sine Hensigter og Bestræbelser, som foruden at lindre de Ulykkelige kun gik ud paa at udbrede Kjerlighed til Gud og Forløserens Efterfølgelse i Menneskenes Hjerter, at lære inderlig Kjerlighed til hinanden indbyrdes, og stedse mere at grunde Herrens Rige, hvis Tilkomst var nær og formane Menneskene til at udsone sig. Denne Guds højere Befaling, at antage sig de Hjelpeløse, maatte hun, vandrende igjennem Civilisationens Ørken, være beredt at opofre sit Liv. I Midten af Maj begyndte Frue v. Krüdener sin Vandring; hun lod kort før sin Afrejse udbrede et Skrift til de Fattige i de nærliggende Cantoner, „Det forkyndte: At arbejde uden guddommelig Velsignelse hjelper ikke — man skal forbedre sig og blive uforsagt i Hjemsøgelsens store Nød." — Desforuden vilde hun i en egen Avis redde og trøste de Fattige, opmuntre de Rige og foraarsage store Virkninger i Gemytterne. — Den udkom under Titlen: „Avis for de Fattige" med den Bemærkning: „de fattige faae denne Avis for intet, meddele de Rige den imod Spise og bede for

dem." Men der er kun udkommet et Blad af 5te Maj 1817; som Motto er Stedet af Jesai. C. 61. v. 1—3 fremsat. I en Indledning gjorde hun, i det hun trøstede de Fattige, opmærksom paa Guds og Christi Rige, og forkyndte dem Straffedom som vilde gaae udenfor. Nu trak hun under Ledsagelse af sine Hjelpere igjennem Stæder og Lande, under det største Tilløb især af den almindelige Folkeklasse, hvor ofte mere end 3000 Mennesker omgave hende. Hun vandrede til Warmbach imod Aargau. Politiebetjenterne tilstedede hende intetsteds Ophold. Fra den i det soluthornske Gebet liggende Landsbye Ertesbach, som hun ligeledes maatte forlade, begav hun sig i Midten af Juni til Lucern i en fraliggende landlig Villa, tilhørende Vinhandler Byttinger, hvor ligeledes fra Morgen til Aften fra alle Kanter Sværmere og Skarer af Unge og Gamle indfandt sig, for at høre paa hendes begejstrede Taler. Men ogsaa herfra blev hun i Slutningen af Juni fordreven med Magt af Politiet, Landhuset blev ved Midnat omgivet med Soldater og Landjægere, alle Mænd, Qvinder og Børn, som vare i Huset grebne i Søvne og bortførte, Frue v. Krüdener vækket, Befalingen til Afrejse blev hende forelæst og hun blev strax ført paa Vejen til Zürich, hvor hun blev fra 3—6 Juli under Politiets Opsigt. Derfra bragt til den badenske By Lotsteten ved Schafhausen, vendte hun sig til det sidste Sted; men som hun efter Øvrighedens Befaling, efter 3 Dages Forløb igjen maatte forlade, ligesaa Dissenhofen. Hun rejste igjen om Aftenen den 29de Juli til Randek i det badenske Gebet. Overamtmanden i Radolphspell lod hende, saasnart han erfarede hendes Ankomst, strax melde, at hun ikke kunde blive der; ogsaa i Petershausen ved Constanz blev kun tilladt hende et Ophold af 24 Timer. Den første August blev det hende, da hun vilde rejse fra Hub i Canton Thurgau til St. Gallen og Appenzell, tilkjendegivet, at hun kun havde frie Vej til Tydskland. Efter et kort Ophold i Arbon skulde en Sanctgallisk Politiebetjent bringe hende over Rhinen til Tydskland. Da han den 18de August kom med hende over Rhinfærgestedet ved St. Margarethe,, kom den østerrigske Overembedsmand v. Höchst, og fremviste en stræng Befaling fra Landsforvaltningen fra Insbruk, at det hverken var Frue v. Krüdener eller nogen af hendes Følge tilladt at betræde den østerrigske Jord. Hun blev nu igjen bragt til Arbon og Constanz. Den 22de August kom hun igjen i Nærheden af Schafhausen og blev af Overamtmanden i Andelfingen ved 6 Landjægere bragt Rheenau over Rhinen, hvorfra hun ikke mere kom tilbage. Hun trak sig nu tilbage til Højden af Schvarzvald og rejste igjennem samme til Overrhin; men ogsaa blev hun tilbagevist af de franske Øvrigheder i Elsats. De badenske Embedsmænd sendte hende igjen til Freiburg, medens der fra Regjeringens Side blev besluttet at sende hende til Norden. Man fremskyndte hendes Afrejse, og skildte Empeytas og Lachenal fra hende, saavel som en Deel af hendes ledsagende Tjenerskab. Hun blev ledsaget af Politiet fra Stad til Stad. Af det badenske Polities Hænder, overtog det vyrtembergske hende og overgav hende da til det bayerske, som ledsagede hende igjennem Franken til Sachsen. Nogle Dage forblev hun ved Brodersamfundet i Neudietendorf. Ofte var hun i meget stor Forlegenhed formedelst Mangel paa Rejsepenge, da hun ikke kunde oppebie Verler. Saaledes kom hun i Midten af Decemb. (1817) til Leipzig; man tillod hende her, at udhvile nogle Dage, deels for hendes Sundheds Skyld, deels ogsaa for at bie paa Verler og hendes Svigersøns, Kammerherre v. Berghejms Tilbagekomst fra Moskau. I Leipzig blev hun i Begyndelsen ofte besøgt af Bekjendtere og Venner; men snart blev der stillet Vagt for hendes Dør, og Indgangen kun tilladt dem, som vare forsynede med et Politiekort; men endeligen blev ogsaa dette indskrænket. I Midten af Januar 1818 blev hun ledsaget til Eilenburg, og overgivet en kongelig preussisk Politie-Commissair, som bragte hende over Frankfurt a. d. Oder til Königsberg. Hendes Ønske, at rejse til Dessau eller Berlin blev ikke opfyldt. Paa alle Steder hvor hun kom igjennem eller opholdt sig var Folkets Trængsel overordentlig stor. Ved hendes Ankomst til den russiske Grændse, blev det hende befalet, at hun hverken maatte komme til Moskou eller til Petersborg. Hendes Datter maatte blive hos hende, hendes Sekratair, Kellner, og 9 andre Personer af hendes Ledsagelse bleve skildte fra hende og bragte tilbage til den preussiske Grændse; dog skal den sidste Befaling snart derpaa igjen være bleven kaldt til-

bage. Hun levede med hine Personer paa sin Broders, Geheimeraad v. Vietinghoffs Gods, Jungfernhof, i Nærheden af Riga. Efter offentlige Blade fortsatte hun i Rusland sine gejstlige Prækener og Taler — og forkyndte svære og trængselsfulde Tider. I Særdeleshed skal hun have advaret for den 14de Januar 1819, som en meget betydningsfuld Dag, og havt den Ide at stifte et Kloster for angrende Synderinder (filles repenties) og saa være sysselsat med den Ide at grunde et Samfund efter hendes religiøse Grundsætninger i Caucasus. Ogsaa vilde hun i en nye Roman le solitaire converti udvikle sin Omvendelses Historie og det hele System af de Reformer hun havde i Sigte. I de nyere Tider skal hun have opholdt sig i Petersborg. Frue von Krüdeners Bedetimer bleve holdte i Fyrstinde Gallizins Huus, havde ved et Auditorium af de lavere Stænder Præget af Simpelhed og Religiøsitet, dog skal Frue v. Krüdener aldrig selv have taget Deel deri. Mademoiselle Maurer, en ung, dannet og meget religiøs Sveitserinde, og, under hendes Sygdom, Frue v. Krüdeners Svigersøn, forrettede, efter foregaaende Sang i Forsamlingen, aldeles i den romerske Kirkes Aand, Bønnen i hvilken alle Tilstædeværende knælende deeltoge; og hvis Tendents var: Syndernes Erkjendelse, Anraabelse om Syndernes Tilgivelse, Forbøn for Kejseren og hans Familie, for de fra Tyrkisk Vold sig løsrivende Grækere o. s. m. Derpaa fulgte en Bøn til Jomfrue Marie, og endeligen endtes Bedetimerne med en Sang. Personer af den fornemme Stand underholdt sig sædvanlig selv med Frue v. Krüdener i længst bortliggende Værelser over religiøse Gjenstande; i Forværelserne bleve Fattige, hvoraf der stedse indfandt sig et rigeligt Antal, bespiste, Lidende trøstede og understøttede. Men snart derpaa blev efter Kajserens Befaling hendes nødvendige Bortfjernelse forkyndt hende. I Juni 1824 begav hun sig med sin Datter, Svigersøn, hiin Fyrstinde Gallizien og Grevinde Jakschin med talrigt Følge, bestaaende for det meste af Tydskere, fortrinligen Svejtsere, hvorimeliem der vare Haandværkere af alle Slags, til Skibs til Feodosia i Krim og tog kort derpaa Karasubasar, en i en yndig Egn af Krim beliggende betydelig Stad, hvor Fyrstinden tænkte at kjøbe et ½ Verste derfra beliggende Gods, men maatte formedelst den høje

Pris leje sig ind i den herskabelige Beboelsesbygning for en kort Tid. Det nævnte Selskab red daglig ud paa Eseler, hvorved Damerne vare klædte i Mandsoverkjoler. De skyede al Omgang med Staden; heller ikke aabnede Frue v. Krüdener sine sædvanlige Forsamlinger, sandsynligviis forhindret deri ved sin i Begyndelsen af Efteraaret indfundne Sygdom. Hun leed allerede tidlig af indvendig Kræft, som nu pinte hende med de hæftigste Smærter. Vel lod Fyrstinde G. engang den daværende Læge kalde til Hjelp, men forbød sidenefter hans Besøg med den Erklæring, at hendes Veninde i en af sine daglige Underholdninger med Gud havde erfaret, at Menneskehjelp nu var forgjæves. Frue v. Krüdener blev daglig svagere, og skal med stor Fatning have lidt en smertelig Død. Paa denne Tid havde Fyrstinde G. kjøbt et Gods 80 Verster fra Karasubasar paa det sydlige Bjerg, hvor hun vil bygge en Bopæl og oprette en Begravelse og Minde for hendes afdøde Veninde, hvis Liig var bleven bisat for en kort Tid i den afdøde General Schytz's Capel, med den derværende catholske Geistligheds Tilladelse. Følget har imidlertid efterhaanden adspredt sig af Mangel paa Boliger som bestaae i tartariske Bønderhytter, hvis Vinduer kun ere betrukne med Papir, ligesom Levnetsmidler og andre Beqvemligheder savnedes. Saaledes endtes en Kones Liv og Virken, som, betragtet som godmodig Sværmerinde — hvortil den saa store Pirrelighed i hendes Følelse og tidligere Levemaade og Skjæbne let kunde føre — giver et advarende Exempel paa, hvorledes ogsaa de bedste Hensigter ikke beskytte for Vildfarelser og at den varmeste Følelse for de meest ophøjede Gjenstande, Religionens og Menneskehedens Sag, kan uden Forstandens og Fornuftens Ledelse, udarte til Mysticisme, og virke forstyrrende paa det borgerlige Livs Orden. Hendes Biographie læses i Zeitgenossen X. 105-176, ogsaa i Schmidts N. Nekrolog etc. 1824 hvor hendes Skrifter opregnes, og hvorfra ovenstaaende er taget.

En Tildragelse ved Lord Byron's Liigbegjængelse.

Da de jordiske Levninger af Lord Byron vare ankomne fra Missolunghi til England, bleve samme af Hhr. Hobhouse og Hanson, som Testaments Exekutorer, modtagne og strax bragte af et pragtfuldt Ligtog til deres sidste Leje; dog hverken Digterens Gemahlinde, eller Adda, „hans Hjertes elskede Datter," fulgte hans Aske. Men istedetfor Hustruen førte et forunderligt Tilfælde en Kone til Ligskaren, hvis forbudne Kjærlighed til den Afdøde engang havde været Dagens Tale. Lady Caroline Lamb havde villet forlade sin Gemahl for Byron's Skyld; men paa sin Side igjen forladt af Digteren, troede hun virkelig ikke mere at elske denne, og bestyrkede sig i denne Tro ved en satirisk Roman, som hendes krænkede Stolthed lod hende skrive mod den Troløse. — Vendt tilbage til hendes Slot Brocket-Hall modtog Caroline der igjen Hr. Lamb, som høimodigen forglemmende det Skeete, ikke forsagede Gjenvækkelsen af en tidligere Hengivenhed. Efterretningen om Lord Byron's Død i Missolunghi indtraf; men Caroline, hvem engang hendes Kald og huslige Lykke ikke var et for højt Offer for Hiin, syntes nu ved dette Budskab kun lidet rørt. Da Hr. Lamb og Lady en Dag gjorde en Ridetour paa Nottingham-Vejen, bleve Hestene pludseligen staaende, standsede ved et langt, sort Sørgetog. Constabler og Vaabenherolder gik foran; da kom ført af to Pager, en Pragthest, rigt beklædt med sort guldbroderet Fløjel; den bar en sort Ridder, der paa en skarlagenrød Pude holdt den engelske Pairskrone. Strax bag samme bevægede sig langsomt en af sex Heste trukken med Flor og Sørgegardiner bedækket Vogn, paa hvilken en Ligkiste stod. Toget sluttedes af andre Sørgevogne, og flere Ryttere med sænket Hoved og alvorligt Blik. Lamb og Caroline vare redne til Side, for at lade Toget tage forbi. Bleg og forbauset havde Caroline kun alt for vel kjendt Lordens Vaabenskjold og Devise, hvilket hun engang som Segl paa hendes Breve saa ofte havde trykket til sine Læber. Halv død blev hun bragt tilbage til Brocket-Hall, og en lang haard Sygdom fulgte paa det rystende Optrin. Under samme var hun næsten vedvarende hengivet til sin Fantasie, og førte en tilbageskrækkende Tale; kun Legemets Sundhed vendte endeligen tilbage; hendes Forstand var undflyet med hine vilde Drømme. I roligere Øjeblik var hun sine Tankers Forvirring bevidst; men hendes Erindringer vare saa sørgelige, at de skjærende Udtryk, som hun havde betjent sig af i de Timer, naar hun havde Delirium, kun endnu mere skjærpedes. Hun tilbagestødte hendes Gemahl, naar han sørgmodig nærmede sig, og erklærede ham, hun kunde kun efter længere Tid gjensee ham, og hver Gang turde han kun kort opholde sig hos hende. „Jeg bedrog Dig," sagde hun, „aldrig har jeg ophørt at elske ham;" men nu drager jeg dobbelt Skyld over mig, naar jeg gjør Dig til Vidne om, hvem der er mig en større Skat, end Du. Ja jeg elsker ham endnu, i Døden som i Livet. Jeg seer ham, jeg taler med ham, han beboer dette Slot; bortfjern ham eller lad mig alene med ham." Lamb ærede en forbryderisk Lidenskabs Smerte; og var barmhjertig mod den Vanvittige. Han kom en Gang hver Maaned, for at see sin Gemahlinde, og vendte endnu samme Dag tilbage til London; han tilskrev hende, naar han ikke turde være hos hende, og indgik i alle hendes Forestillinger. Kun Døden endte Carolines Tilstand; dog skal hun i den sidste Tid have været roligere.

Byron's Ligtog havde fortsat Vejen til Hucknell ikke langt fra Newstead-Abbey i Grevskabet Nottingham, hvor Digterens Familiebegravelse er. Hans jordiske Levninger fandt deres Plads ved Siden af hans Moders, i Følge det Ønske, som han i et af sine tidligere Digte havde yttret.

(Das Ausland Jan. 1830.)

Indenlandske Efterretninger.

Et Skrift, der for Mange, i Henseende til Personalhistorien, og Befordringen i den gejstlige Stand har Interesse, er udkommet under Titel: Gejstlig Stat eller Fortegnelse over de Candidater, som have underkastet sig den theologiske Embeds-Examen ved Kjøbenhavns Universitet efter 7 Maj 1788. Med Vedtegninger udgiven af Wig-

fus Erichsen, Candid. Juris. Qvart. Det faaes hæftet for 1 Rbd. 24 ß. hos Forlæggeren Universitets-Boghandler Reitzel. Før Universitets-Fundatsen af 7 Maj 1788 udkom, bestemte enhver Candidat paa en vis Maade selv sin Character, hvilken var afhængig af det større eller mindre Pensum han angav til Examen; han kunde aldrig erholde en højere Character end den, til hvilken han havde læst, men vel en ringere naar han ikke fandtes vel hjemme i det Opgivne. Den 1788 anordnede Forandring bestemmer Grændsen for denne Fortegnelse, som i Tidsrummet fra Juli Qvartal 1788 til Jan. Qvart. 1830, der er medtaget, indeholder 2113 Individer, hvilke, fordeelte paa $41\frac{3}{4}$ Aar, give et Middeltal af 51 aarligen. Derimod er Middeltallet af 1485 i de 26 Aar af dette Tidsrum da Danmark og Norge vare forenede (fra Juli 1788 til Apr. 1814) 57. Candidaternes Antal er siden naturligviis betydeligen aftaget. I de sidste 16 Aar har Middeltallet været henimod 40.

Fra Juli Qvartal 1814 til 1829 Aars Udgang har Beløbet været:

Aar.	Antal af Candidater.	Deraf faaet Karakter. Laud.	h. ill.	n. cont.
1814.	21.	13.	8.	—
1815.	20.	18.	1.	1.
1816.	35.	26.	8.	1.
1817.	35.	24.	9.	2.
1818.	18.	11.	5.	2.
1819.	29.	23.	2.	4.
1820.	32.	26.	6.	—
1821.	32.	18.	11.	3.
1822.	41.	31.	10.	—
1823.	46.	31.	13.	2.
1824.	54.	29.	23.	2.
1825.	48.	24.	18.	6.
1826.	51.	29.	20.	2.
1827.	49.	24.	21.	4.
1828.	54.	26.	20.	8.
1829.	56.	28.	20.	8.
	621.	381.	195.	45.

Den udkomne Fortegnelse, som er samlet med største Nøjagtighed, og Flid, har, foruden Candidaternes Navne, Examens Characteren, Fødselsaaret, Ansættelsen i Embede eller anden Stilling. Det er ved den under 21 October 1802 anførte Meinhart Mygind at bemærke: at han ved en Trykfejl er anført som død ubefordret, istedetfor at han maa anføres som Gaardmand i Sønder Aaby Sogn og By i Fyen. Da Skriftet har to alphabetiske Registre, det ene over de gejstlige Embedsmænd som have underkastet sig theologisk Examen ved Universitetet før Juli 1788; det andet over dem Fortegnelsen har, saa er saaledes den hele Gejstlighed anført paa de enkelte nær, som ikke ved Kjøbenhavns Universitet have taget Examen, hvilke dog pag. XII i Fortalen nævnes.

Blandede Efterretninger.

Hertuginden af Bouillons Satan. Det er ankjendt, at under Ludvig XIV Regjering i Frankrig existerede en Slags Inquisitionsret under Navn af „chambre ardente," for hvilken de der beklagedes for Forgiftning, Hexerie og andre Troldomskunster bleve behandlede. Ogsaa Hertuginden af Bouillon blev engang indkaldt for denne Ret og La Reynie, Præsidenten, begyndte sin Examen med det Spørgsmaal: om hun havde seet Hans sataniske Majestæt?" — „Uden Tvivl;" — svarede Hertuginden — „han staaer i dette Øjeblik for mig; han seer hæslig ud og til at forskrække og kalder sig Præsident og Gehejmeraad." Dette bidende Svar fritog den modige Dame for yderligere Spørgsmaal.

Fra de ældste Tider finder man Efterretninger om forunderlige Syn af svømmende Øer. Plinius fortæller os om svømmende Øer paa Søen Bassanello ved Rom; Loch-Lhomond i Skotland er eller var en svømmende Ø; og paa Søen Derwentwater i Cumberland viser sig og forsvinder lignende Øer til ubestemte Tider. Hr. A. Pettingal den Yngre, har først nyligen beskreven en svømmende Ø, omtrent en Miil sydlig for Havnen Newbury, 140 Roder lang, 120 bred. Den

er bedækket med Træer, og stiger om Sommeren, naar det i lang Tid har været tørt Vejr, frem fra Hav=Bunden.

Omtrent to Mile sydlig for Braßtown, i de forenede Stater i Nordamerika, findes et Bjerg, som man kalder Trylleren, mærkværdigt ved de selsomme Indtryk, som sees i dets Klipper og som ligne Omrids af Fugle, Bjørne, Heste, ogsaa menneskelige Figurer, saa fuldkommen som de nogensinde kunde blive gjorte i Sne eller Sand.

Pondichery. Den franske Regjering i Pondichery frembyder i dens Politik en skærende Contrast imod Britternes Exclusivsystem. Alle dens Forholdsregler vidne om en afgjørende Liberalitæt, hvorved den særligen synes at have seet hen til en europæisk Colonisation. Der hersker i Pondichery en Pressefrihed, som dens engelsk=indiske Naboer misunder det. Regjeringen selv stiller sig under Publikums Control, idet den, i et eget Regjeringsblad (Bulletin des actes administratifs des établissements Français de l' Inde) udgiver alle dens Forordninger, saa vel som de fra Europa kommende Dekreter, og de Local=Foranstaltninger, hvilke den træffer.

Den botaniske Have i Havanna er et nyt Anlæg, som skal være meget skjønt udført, og, hvorvel endnu ikke ganske fuldført, skal indeholde mange mærkværdige Planter og Træer. Da Hr Bullock der gik paa en sumpig Bund ved nogle lave Buske, paafaldt ham de forunderligen hvælvede og krumme Blades Udseende. Til sin Forundring saae han, da han berørte et af samme denne Skikkelse forsvinde. Den havde sin Grund i underskjønne smaae Frøer, som havde indhyllet sig i Bladene, og ved hans Nærmelse sprang i Vandet.

Ny Opdagelser i Afrika. Efter de nyeste Efterretninger fra Liberia har en Agent af denne Colonie paa en Udflugt af 150 Mile i det Indre opdaget et talrigt, ualmindeligt civiliseret Folk. 50 Mile fra vore Grændser, skriver Coloniens Direktør, Ashmum, ligger et Land, hvor man benytter Hesten ligesom hos os til alle huuslige Arbejder, hvor store Strækninger ere blevne bebyggede og indhegnede, hvor Jorden eller Industrien frembringer alle Livets Nødvendigheder eller Behageligheder; den arabiske Skrift tjener der til Lettelse i det daglige Samqvem, oprettede regelmæssige Markeder ere anordnede og Indvaanerne vise en Grad af Intelligens, som man ikke øjner hos Guineas Beboere. Saaledes turde maaskee paa denne Vej snarere end paa hiin anden det Haab realiseres, engang at aabne sikkrere Communication med det saa vanskeligen tilgjængelige indre Land.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 Marts 1830.

Hamburg 2 M. -- à vista $209\frac{1}{2}$ à
Species $209\frac{1}{2}$

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$153\frac{1}{2}$	154 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{3}{4}$	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97	$97\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	$74\frac{1}{4}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	86	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 26.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 30 Marts 1830.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 90 for 1829. Denne Gang nogle afdøde Kobberstikkere.)

XLIV.

Boudan (Louis de Chaumond) Kobberstikker. Sandsynligen en af de formedelst det nantiske Edikt udvandrede Hugenotter, og vel den i det Füeßlinske Kunst-Lexikon nævnte franske Kobberstikker af det 17de Aarhundrede. Man har fra hans Haand: 1. Kong Frederik d. 2dens Salving, og hvorledes han slaaer Riddere; undertegnet med hans Navn, i Østerrisør i Norge, hvor han formodentlig har opholdt sig. 2. Christian d. 4des Syn. 3. Et allegorisk Stykke til Christian 5tes Fødselsdag; d. 15 Apr. 1685, med latinsk Dedication af V. H. Moltzan.

Bradt, Johan Gotfried, Kobberstikker og Architect. Han var født i Kjøbenhavn 9 Dec. 1741; blev 1761 tilkjendt den anden Præmie i Guld ved det danske kongl. Kunstakademie, for Opstalten af et Landslot; hvilket Stykke han 1764 udgav i Kobber. 1766 stak han to Decorationer, som vare at see i Anledning af Frederik 5tes Begravelse, og 4 Decorationer i Anledning af Dronning Caroline Mathildes Indtog; alle efter J. Wiedewelts Tegninger. — 1768 udkom hans Blad: Interieur de la grande salle du chateau royal de Christiansbourg; Jardin inv. — I Aaret 1765-68 forfærdigede han Værket: Monumenta Fredensburgica jussu Frederici Vti erecta; 37 Kobbere i Folio; hvorom see Wiedewelts Biographie i den Nyerup-Lahdeske Samling S. 16-17. Han rejste udenlands med et akademisk Stipendium og døde i Paris 1772. (cf. Sandvig.)

Bradt. (Frederik Ludvig.) Kobberstikker. Født i Kjøbenhavn 1747, studerede ved Kunstakademiet, hvis Medlem han 1786 blev. Han stak nogle skjønne Landskaber, saasom, et efter Asselin, et andet efter van Hagen, (begge udstillede 1794, som Receptionsstykker); en Prospect af Egnen ved Fredensborg, taget fra Sørup, efter J. Juels Malerie, et andet af Egnen ved Jægerspriis, en Udsigt af et Teglbrænderie ved Mjøsen i Norge, en Prospekt af Vejen uden for Nørreport. — En forblommet Antik i Fredensborg Have; alle efter Juel. End et Landskabsmalerie af denne Kunstner er stukket af F. L. Bradt og F. Clemens; nemlig badende Nympher i en Skov. Bradt har og stukket 1787 et godt Portrait i Kridt-Maneer. Meusels Museum 2det Stykke S. 49. Formedelst svagt Syn opgav han snart sin Kunst og levede i Frederiksborg.

Halwegh, Albert, Kobberstikker, og i dansk Tjeneste. Var uden Tvivl født i Danmark. Literatur-Lexik. nævner en Rector Niels Olsen Halveg i Roeskilde og hans Søn, som var Doct. Med. Albert Halwegh nævnes i Universitetets

Matricul for 1647 d. 26 Maj: **sculptor Acad. regio diplomate confirmatus.** I **Act. Consistorii** er under 5 Juni 1647 indført følgende: „Blev læst Albert Halwegs Kobberstikkers hans Bestallingsbrev, som H. K. Maj hannem givet haver efter sal. Simon de Pas og blev hannem foreholdet af **Professoribus**, efterat han af dennem ogsaa havde bekommet Bestallingsbrev, eftersom Simon de Pas havde anlovet at ville sikkre, for en billig Pris, hvis Professorerne selv vilde have stukket, og at han, af hvis han stak, skulde præsentere **Professoribus** hver en Copi. Han svarede, at ville gjøre hvad hans Formand gjort havde." *) Man har fra hans Haand mangfoldige Portraiter efter den Tids Malere: Carl v. Mander, Wuchters, Ditmarsen. — Under en stor Deel af hans Kobbere ere latinske Vers af Vitus Bering. De ældste bleve i en Samling udgivne med Titel: **Regum Daniæ Icones. Havn. Alb. Haelwegh fecit & excudit. Folio.** Denne Samling gaaer fra Dan til Christian 4de. I nogle Exemplarer er K. Frederik 3 tilføjet. Den er tilegnet den franske Fredsmægler i Norden, Baron Casp. Coignet de la Thuillerie, og under Tilegnelsen staaer Bogfører Georg Holsts Navn og Aarstal 1646. Texten til Kobberne bestaaer i latinske, tydske og danske Vers. Af dem haves to forskjellige Udgaver. I den nyeste nævnes Forfatterne, og er Jacobi Venusinus Forfatter til de latinske, (som er ens i begge Udgaver, Ad. Fr. Werner til de Tydske, og Søren Terckelsen til de danske. **)

„Et problematisk Verk, hvoraf ikke vides noget Exemplar undtagen paa det kongl. Bibliothek, har et i Kobber stukket Titelblad: **Præcipuorum quorundam Septentrionis Ornamentorum Icones.** Derpaa følge 20 Portraiter i stor Folio, som ikke ere gelejdede med nogen anden Text end de Ærevers og Embedstitler som ere graverede neden under paa hver Plade især. De 19 Kobbere ere af Halwegh, det 20de af H. Schaten. ***) Halwegh stak Kobbere til Sim. Pauli's **Flora Danica**. See i øvrigt Sandvigs Coll. hvor endeel af hans Arbejder opregnes. Her nævnes foruden Portraiter et Kobber, forestillende Cupido og Psyche, efter Rubens: og en Afbildning af Kjøbenhavns Belejring. — See og danske Magaz. V B. 150.

*) Af Nyerups Skildr. 3 B. 2 P. 100.

**) Nyerups Fortale til det første Hæfte af Lahdes Portraitsamling.

***) ibid.

Haerlem, Pieter von. Sandvig anfører; Christian 5s Brystbillede, omgivet med et Træk, hvori Kongens Symbolum og andre Sirater. Pat. Fol. **Martinus Braschius inv. Copenhagen Anno 1686. Pieter van Haerlem sculpsit.**

Henningsen, J. En indfødt dansk, som paa sin Rejse til Udlandet og Ophold i Paris, døde der; Han gav stort Haab om at levere noget fortrinligt i sin Kunst som Kobberstikker. Man har nogle Blade af ham, efter Vanloo, og Boucher 1756, opgivne af Sandvig.

Halbeek, Joh. Kobberstikker. I en meget sjelden Bog, som udkom i Kjøbenhavn 1606, hos Henrik Walchirchen under Titel: **Sienza e pratica d'arme, di salvator Fabris** ere endeel Kobbere stukne deels af ham, deels af en Ubekjendt. Sandvig har i sine Collectanea nøjagtigen beskrevet Bogen, og meener, at Halbeek har været en Hollænder og tilligemed den Ubekjendte uden Tvivl Lærling af Melchior Lorik. (Salvator Fabris var en Italiener, og Fægtemester hos Kong Christian 4de. cf. Norske Vidensk. Selsk. Bibliothek S. 177.)

Heelwock A. „Har i 17de Aarhundrede været Kobberstikker i Kjøbenhavn. See neue Biblioth. d. sch. K. u. Wissensch. **Tom XXI p.** 237 hvor han distigueres fra Haelwegh." Sandvig.

Husman, Joh. Kobberstikker, i Tidsløbet fra omtrent 1674 til Aarhundredets Slutning. Han har stukket en Deel Kobbere, saasom Prospecter, Grundtegninger etc. til Resens Atlas 1677; deriblandt 24 Kobbere, der afbilde Kjøbenhavn til forskjellige Tider. (**Biblioth. Lüxdorphiana. 2 vol. libr. Man. Nr.** 377); Udsigter af nogle Stæder i det sydlige Sverrig; Søslaget i Kjøgebugt; Griffenfelds Portrait i meget stor Format, med Vaabnet. **I Husman delineavit & excudit.** Alt opregnet af Sandvig. Han nævner dog ikke et Portrait af Mogens Giøe; stukket af ham; i den Müllerske Samling. Efter Nyerups Literatur Lexi-

con var det formodentlig ham der i Christian 5tes Tid var Inspectør over de kongel. Laterner og over Vægterne i Kjøbenhavn.

Kleve, Terkel. Han anvendte sine yngre Aar til de Videnskaber og den Tegning, som vedkomme Artilleriet; og blev Premierlieutenant ved Artilleriekorpset. Ved egen Flid og Genie udfandt han den Kunst at levere Kobberstik der lignede Rødkridts Tegninger. Han kaldte samme den akademiske Tegnemaneer, og i Aaret 1774 saae man Prøver af den fra hans Haand. Det kongelige danske Landhusholdnings Selskab belønnede i Aaret 1777 denne hans Kunstflid med dets mindre Guldmedaille, som et „velfortjent Agtelsestegn." Han leverede endeel Arbejder i denne Maneer, deels efter Andres, deels efter egne Tegninger. Til det første Slags hører Madame Walthers Portrait, efter Høyer, saaledes som hun viste sig i Skuespillet Aglae; — samt Apollo og Muserne, 1776 efter Wiedewelt; til det sidste Slags hører Digteren Evalds Portrait. Fremdeles haves fra hans Haand Christian 7des Portrait, efter J. Juel, Enkedronning Juliane Maria's efter C. Høyer, Prindsesse Charlotte Amalie's efter Pilo, Overskatmester Greve Schimmelmanns Portraiter. Han leverede baade røde og sorte Aftryk i sin Maneer. Af Kjerlighed til Kunsten, og for ganske at kunne opofre sig den, nedlagte han sin Post i Krigsstanden; og Kongen gav ham Professors Characteer. Siden leverede han et calligraphisk Arbejde, nemlig Forskrifter; hvilke i lang Tid brugtes, og tildeels endnu bruges i Skolerne. Om samme i Minerva Sept. 1785 S. 93; og 1786. 2 H. 124. Han døde 178. — I almindelig dansk Literatur-Journal for 1780 S. 331-348 læses noget om ham og hans Arbejder; cf. Henning's essai p. 134 —. Nyerups Lit. Lex.

Laegh, William van der, Kobberstikker. Man har fra Haand Christian 5te. i Salvingsdragt. Fol. (Lambert) van Hagen pinxit. A. Wudhters ex c., sum Priv. W. van der Laegh sculpsit Kopenhage 1674.

Lyman, Johannes Samuel, Kobberstikker; Lærling af Preisler. Han fik 1765 den første Guldmedaile ved Kjøbenhavns Kunstakedemie. Han har stukket Portraiter, blandt hvilke Claudi Rosset's. Sandvig.

Reinhard, Andreas. Kobberstikker, var fød i det Holstenske. Opholdt sig fra 1699-1728 i Kjøbenhavn, fra hvilken Periode man har adskillige kobberstukne Sager af hans Haand. Deriblandt er: Dekorationerne omkring Texten i den af Kong Frederik den 4de publicerede Kongelov; nogle Portraiter, saasom Frederik den 4des i Patentfol., Mogens Scheel's, Præsten Felix Chr. Mentzer's o. fl., ogsaa nogle andre Kobbere; (Sandvig har en Liste over endeel af hans Arbejder). 1728 forlod han Kjøbenhavn, sandsynligen foranlediget af at den store Ildebrand, der da havde saa haardt herjet i Staden, gjorde hans Konst her ufrugtbringende. Han drog til Augsburg; hvor han formodentlig er død. En Søn af ham, Andreas Reinhard junior, fød 1715 i Kjøbenhavn blev af Faderen underviist i Kobberstikning; han fulgte Faderen; blev 1740 kaldet til Frankfurt am Main, hvor han for Boghandler Hutter stak Portraiter, Landskaber og Vignetter. Han døde der 1752.

Resch, Erasmus Sigismundus. En Nordmand, som har stukken i Kobber Kjøbstaden Aarhuus, og et Blad med Ruiner, samt en Jagt 1744. Han døde 1799 som Sorenskriver i Størog Værdalen i Tronhjems Stift.

(Fortsættes).

Indenlandske Efterretninger.

Frederiksborgs lærde Skole har nu bestaaet i 200 Aar. Vel var her noget længere tilbage i Tiden en Skole; men som efter faa Aar indgik. Det er bekjendt, at paa det Sted, hvor Frederiksborg ligger, laae forhen Gaarden Hillerødsholm, eller Hylderødsholm. Den tilhørte i Midten af det 16de Aarhundrede Rigets Admiral, den berømte Herluf Trolle, hvem Frederik den Anden ofte besøgte. Tilsidst kunde Kongen ikke modstaae sin Lyst til at eje dette Sted, og overtalede derfor i Aaret 1560 Admiralen til et Mageskifte, hvorved bemeldte Gaard kom i Kongens Hænder, og Admiralen derimod flyttede til Skovklosteret, beliggende paa Sjællands Sydside, hvilken Gaard,

der 1556 var bleven Kronens Ejendom, i Værdi fuldkommen kunde lignes med Hillerødsholm. Denne sidstnævnte Gaard blev nu nedbrudt og paa dens Tomter begyndte man at opføre det prægtige Slot Frederiksborg, som Kongen ofte under Opbygningen besøgte, og som af hans Eftermand paa Tronen blev fuldført. Skovkloster fik det ny Navn Herlufsholm, og Herluf Trolle underskrev d. 23 Maj 1565, kort førend han for sidste Gang førte en Orlogsflaade mod Rigets Fjender, et Stiftelsesbrev for den her blomstrende Herlufsholmske Skole. Tre Aar derefter, nemlig 24 April 1568 underskrev Kongen en Fundats for en „Trivialskole" paa Frederiksborg. Den blev bestemt for 28 Disciple med en Skolemester og Hører. „Disse 30 Personer skulde have deres Diske og fire Retter til hvert Maaltid, god Spisning og vel kogt, og skulde Skolemesteren og Høreren herforuden have til hvert Maaltid en synderlig god Ret af Lehnsmandens egen Gryde, og en Rugsimmel af Lehnsmandens egen Kjelder." Disciplerne skulde have 28 Potter Øl daglig, men dog til Nødtørftighed. „Skolemesteren skulde have aarlig til sin Besoldning 20 Daler, og en frie Klædning, og Høreren 10 Daler, og en frie Klædning." — „Fadebordsqvinden paa Slottet skulde toe deres Skjorter og Lagen, og de Smaa deres Hoveder, eftersom Skolemesteren hende tilsiger." Slotsskriveren skulde paa kongel. Bekostning „forskaffe dem Bøger, Papir, Blæk, Lys og hvad andet behov gjøres." — — Denne Skole blev dog kun af ringe Vigtighed, da den, i det seneste femten Aar efter at Fundatsen var udstædet, igjen var ophævet. Aarsagen opgives at have været den, „at Disciplerne fordærvedes af Opvartere ved Hoffet, og forførtes til Lediggang; det maa nemlig erindres, at Kongen da særdeles ofte opholdt sig der paa Slottet; og det er noksom bekjendt, hvor lystigt det gik til ved hans Hof, især naar han erklærede: I Aften er Kongen ikke hjemme; og denne Erklæring gjordes kun alt for ofte. Skolebygningen, der synes at have lagt Slottet meget nær, bortsolgtes 1584, efter at Skolen var ophævet, og Renterne af hvad man fik for den tillagtes Conrector i Helsingør." — Nu henløb et Tidsrum af henved 50 Aar, og da blev den Skole, som endnu staaer ved Magt stiftet. Fundatsen er af 29 Marts 1630; altsaa var det igaar Skolens tohundredeaarige Jubeldag; om hvis Festlighed i næste Nummer. Først Aaret efterat Fundatsen var givet, blev Skolebygningen opført, og Aarstallet 1631 anført over Porten under Kongens Navn og Vaaben; og under Aarstallet staaer R. F. P. (regna firmat pietas) Kongens Symbolum. I Kong Christian den 5tes Tid, da man var betænkt paa at indskrænke Tallet af de mange smaa latinske Skoler, hvilke bidroge til at forringe de Større, blev ogsaa Spørgsmaal om Nedlæggelsen af Frederiksborgs Skole; saa meget mere „da man for dens Kapital kunde holde et Compagnie Ryttere, men Confessionarius Dr. Leth hindrede, som Skolarch, dette, ved at melde om mange berømmelige Mænd, især deles Thomas Kingo, som fra Skolen vare dimitterede; hvortil Kongen sagde: „ere saadanne Mænd komme fra Frederiksborgs Skole, hvorledes tør vi da understaae os til den at ruinere." Man har i et Skoleprogram, udkommet 1822 af Hr. Pastor (da Lærer ved Skolen) Paul Bendtsen, „Historiske Efterretninger om denne Skole." 8.; og Hr. Professor og Dct. Theol. J. Møller, R. af Dbr., har i skandinavisk Museum under Titel: De to Holme 1815 givet Bidrag til dens Historie.

Under Titel: „Stjerne- og Lygtemand, en Humoreske, helliget Vedkommende, af Fr. Sneedorf Birch," er fra det Aarhusiske Stiftsbogtrykkerie udkommet et lidet Skrift; som vil læses med Fornøjelse. Følgende korte Uddrag maa her være tilstrækkelige til at vise hvad den gaaer ud paa:

Paa Æsthetikens Mosegrund
Jeg skimter Een og Anden
Een stirrer op mod Stjernen kun,
Een følger Lygtemanden.

Er Vaudeviller Lygtemænd,
Tragoedien en Stjerne? —
O har Du denne Tro, min Ven!
Nu vel, for mig, ret gjerne.

Dog ej jeg daarlig kaster Vrag
Paa Lygtemandens Dandse,

Og ej om en forskjellig Smag
Jeg bryde vil en Landse.

Om at lave Vaudeviller hedder det blandt mere:

Mig tykkes Sligt et farligt Spil,
Som Ingen meer bør prise,
Thi voxer Vaudevillen til,
Hvad faaer den da at spise?

O gid I Alle skrev saa vel
Som Heiberg Vaudeviller! —
Men ak! Fornuften slaaes ihjel
Og sælsomt Tøj man spiller.

Om Tragoedien:

Og Mange skrev med tragisk Flid
Heel tragisk fæle Stykker
Om Konger, Helte, Splid og Strid
Om Mord og om Ulykker.

Rhetorisk Vand man øser her
I Poesiens Bæger —
Ak! gid I skrev Tragoedier
Som Danmarks Oehlenschläger.

At „Farens Dage," „Galejslaverne," „Kong Sigurd," „Erik," „Greven af Essex" og flere Stykker af hver Digterart omtales, kan man let vide. Skriftet faaes i Hr. Steens Boglade.

Blandede Efterretninger.

Kamel-Tornen. Denne lave Plante er i Orkenerne i Africa, Arabien, Persien, Indien og Tartariet næsten eneste Føde for Kamelen, hine ugjestmilde Udørkeners uskatterlige Beboer. Dens grønne Blade og senere dens skjønne purpurrøde Blomster oplive den Reisendes Oje, og de Rødder, som indsuge Sandfladens sparsomme Vædske, maa hjælpe til at frembringe en behagelig og sund Frugt for Araberen. Plantens Stengel bliver om

Foraaret spaltet nær ved Roden, derpaa stikker man et af Vandmelonens Saakorn i Spalten og bedækker samme med Jord. Næringsstoffet, som Melonens saftige Rødder ikke kan samle, bliver trukket op ved Kamel-Tornens dybere gaaende Fibrer, og Araberen tilveiebringer paa denne Maade en Mængde fortreffelige Vandmeloner af en Jord, der synes ubeqvem for ethvert Anlæg.

Cunnigham's Levnetbeskrivelser af brittiske Kunstnere. Ved de forholdsmæssig sparsomme Materialier, som vi besidde om Kunsthistorien i Storbritanien, kunde „The Lives of de most eminent British Painters, Sculptors and Architects by Allen Cunningham (Lond. 1829 8.)" ikke andet end være af den høieste Interesse for Kunstnere. Forfatteren, omendskjønt hidindtil kun bekjendt som Digter, har i sine biographiske Forsøg undgaaet en stor Feil, der er ved hans Romaner, nemlig en unyttig Vidtløftighed; og hans Værk yder derfor, om vi ogsaa blot betragter samme som en Underholdningsbog, Enhver en meget behagelig Læsning.

Bjerget Ararats Høide. Efter de nyeste, meget nøiagtige Opmaalinger, har det viist sig, at Ararat, som i Følge nogle Geographier kun skulde have havt en Høide af 8 til 10,000 Fod, i det mindste er 17,000 franske Fod høi. Man maa takke Professor Parrot i Dorpat for denne Oplysning. Grunden til, at man saa længe var uvis om Bjergets Høide, ligger i den store Udstrækning af dets Basis, maaske ogsaa i dets enkelte Leie midt i et viidt udstrakt Fladland. Som det synes, havde de ældre Geographer nøiere Kundskab til Ararats Høide, end de nyere. I Moreri's Ordbog siges allerede, at dette Bjerg er større, end Kausus og Taurus; ligesom selv Sagnet, at Moses Ark var strandet paa sammes Top, synes at henvise til en løselig Vurdering af dets betydelige Høide. (A. 27.)

Ny Nat-Telegraph. Den franske Skibskapitain Kervéguen har opfundet en ny Slags Nat-Telegraph, som ved Bevægelsen og Stillingen af de belysende Radiers forskjellige Cirkler fremstiller ikke mindre end 29,245 Tegn. En eneste

belyst Radius er tilstrækkelig til at udtrykke 8,649 telegraphiske Tegn. Opfindelsen er blevet forelagt den franske Marine-Minister.

Nordamerikansk Skibsbygning. Et Philadelphisk Tidsskrift beretter, at der nu paa denne Stads Verfter er begyndt paa Bygningen af et Skib, Pensylvanien, af en Kjempestørelse som Oceanet endnu aldrig har seet. Det har foruden det falske Dæk (spar-deck) tre Dækker, og er boret til 200 Kanoner, men vil sædvanlig kun føre 160. Med en Besætning af i det mindste 13 til 1400 Mand og en tapper Befalingsmand kan det trodse enhver Modstander. Træarbejdet paa denne Bygning beskjæftiger 500 Tømmerfolk i hele sex Maaneder. Det bliver udført efter en Model af Marine-Ingenieur Humphrey, der, førend han udkastede sin Plan, havde besøgt alle europæiske Magters Verfter. Man seer og en Kanon af 240 Punds Kaliber, som skal tjene paa Pensylvania. Gafelankeret vejer 10,171 Pund.

De nordamerikanske Fristaters Præsident Jackson. General Jackson, født den 15 Martz 1767, er en Mand af høj Vært; vel har Naturen ikke udrustet ham med nogen stærk Legemsbygning, men han har selv fra den tidligste Ungdom saaledes hærdet sig, at Ingen lettere kan taale Strabaser. Hans Ojne ere mørkeblaae, overragede af et fiint hvælvet Bryn og noget fremstaaende, hans Blik udtrykker Fasthed og Bestemthed og glimre ved Sindets Bevægelse af en livlig Ild. Hans Manerer ere lette og værdige; af hans Ansigtstræk udtaler sig baade Tapperhed og Bestemthed som og Aandskraft. Hans Opførsel er fri og tiltalende, og gjør ham tilgjængelig for Enhver. Ledet af Overbevisningen om, at Fortjenesten begrunder den eneste varige Forskjel blandt Menneskene, agter han samme ligesaavel hos den Fattige som hos den Rige. Saa lav i Samfundet ogsaa Rangen maatte være hos dem der søge Raad hos ham, bliver Præsidenten dog staaende roeligen at høre ham udtale, og siger da venlig, hvad han maatte holde for godt for ham. Fra hans sædelige Charakters Side er Jackson udadlelig og jo nøjere man kjender ham, desto mere Agtelse føler man for ham. Velvillie er et Hovedtræk i

hans Væsen og aldrig seer han en Ulykkelig, uden at han søger at hjælpe. Saaledes er ej heller nog'n mere samvittighedsfuld i Opfyldelsen af sine Løfter, eller veed bedre, hvad Æren fordrer af ham. Det er sandt — han besidder Ærgjerrighed, men Ærgjerrigheden har hos ham til Grundlag en fra Forfængelighed fjernet Udøvelse af Dyden. Saadant er det Billede som Eaton udkaster af Jackson og for at fuldstændiggjøre det, behøver man ej at tilføje andet end at han var Jeffersons varmeste Ven. Sandsynligen tør hans Forvaltning ganske blive ført i denne Statsmands Aand. A. 26.

De højeste og laveste Bygninger i London. Den højsil'ggende Bygning i Londons umiddelbare Naboeskab er et Værtshuus, Jack Strav's Castle, paa Hamstead-Haid. Dette Huus ligger 443 Fod over Themsens Vandflade. Spidsen af Korset paa St. Poulskirken er kun 407 Fod og denne Kirkes Grund er kun 52 Fod over Themsen. Den lavest liggende Bygning i London er The Brickflayer's Arms, Kentraad, hvis Dørtærskel kun er 6 Tommer højere end Themsfloden. Dørtærskelen til den nordlige Indgang af Westminsterhall ligger ikke højere end 11 Tommer over Themsen. (A. 23.)

Fejltagelsen. Om Akademikeren Droz, som engang i Institutet svarede den, anden Gang udødelig blevne, Etienne, fortæller man følgende: En af hans Medbrødre var død, og Droz vilde holde en Ligtale over ham. Begravelses Timen var bestemt, og Taleren gik med Paraplyen under Armen, en Mils Vej til Kirkegaarden Père la Chaise, gjentagende undervejs sin Tale. Ankommende dertil, seer han et Liigtog. Han sluttede sig dertil og perorerede. Men de Omkringstaaende forstod af det Hele ikke et Ord; thi den Døde havde aldrig været Udødelig; Medbroderen blev imidlertid jordet i en anden Kant af Paris, paa Kirkegaarden Vaugirerd. (A. 23.)

Frais Puits ved Vesoul. I Departementet Douls og Haute-Saone fidder man flere intermitterende Kilder, blandt hvilke imidlertid den mærkværdigste er Frais Puits, en Kilde i Nærheden af Vesoul. Denne Kilde udgyder hvert an-

det, tredie, fjerde eller femte Aar, deels efter forudgangen Regnvejr, deels uden Regn en stor Mængde Vand, som stiger til en betydelig Højde, dannende en vild Bjergstrøm, oversvømmende den hele Dal, saavelsom de lavere Egne om Vesoul og selv en Deel af Staden, og som en mægtig Flod udløber efter tre Miles Løb i Saone. Dette Vandudbrud vedvarer hele tre Dage med lige Kraft; siden taber det sig efterhaanden indtil omsider Strømmen ganske ophører at flyde. En Reisende, der for kort siden besøgte Frais Puits, fandt den i et Bjerg østlig for Staden, under en stor Klippe. Afgrunden, i hvilken han saae Kilden, havde Skikkelse af en ned ad trangtgaaende Krater eller Tragt, og var med et Gjennemsnit af 20 Alen omtrent 16 eller 17 Alen dyb. Dette Kraters Sider bestode af løs Sand; paa Bunden var en Aabning, omtrent to eller tre Alen bred, og en Alen dyb, fyldt med klart fuldkommen stille Vand. Kjeppe, som bleve kastede deri, mærkede man ikke videre til, og Steens Nedkastning lod sig hverken høre, eller satte Vandet i Bevægelse. Naar denne Afgrund begynder at udgyde sit Vand, maae det altsaa stige 30 Fod i Vejret, hvilket skeer med en i en betydelig Fjernelse lydelig Tummel; det kaster sig derpaa i Sengen af en Bæk, som den river med sig, styrter ud over en steil Skrænt ned i Dalen, som omtrent er 2000 Skridt lang, og naar Kilden ikke flyder, er sædvanlig den Fodstie der fører til samme. Paa den anden Side af Bjerget er Faut de Champ-damoy, en Kilde, der uafbrudt flyder og kun synes at aflede Frais Puits overflødige Vand. Hvor stort maa Reservoiret være, som i hele tre Dage kan udstrømme en saa uhyre Vandmasse. A. 3.

Kathleen Castle. Slottet Kathleen i Irland, af hvilket for Øjeblikket kun haves Ruinerne, blev i det 17de Aarhundrede betragtet som en ikke ubetydelig Fæstning. Da Cromwell med sin fanatiske Hær oversvømmede Irland, forsøgte Besidderen af dette Slot at byde Fienden Spidsen i aaben Mark og faldt i en fortvivlelsesfuld Kamp mod Overmagten. Lady Kathleen, hvem hendes Gemahl havde overdraget Opsynet over

Slottet i hans Fraværelse, erholdt den første Efterretning om hendes Ulykke kun ved Synet af Fienden for Murene. Med den heltemodigste Beslutning beredede hun sig til Forsvar og opfordrede Besætningen til, hellere at lade sig begrave under Ruinerne, end overgive sig til de skaanselsløse Slagtere. De tilbageslog Stormen og stode imod med den urokkelige Fasthed af Mænd, som have viet sig til Døden. Endeligen bleve Yderværkerne tagne, og en Deel af Slottet sat i Flamme, hvorved Forsvarerindens umyndige Søn faldt i de Belejrendes Hænder. Den umenneskelige Cromwell lod Barnet binde til et Spyd, og holde i Vejret mod Taarnet, i hvilket Lady Kathleen udstædte sine Befalinger til Forsvaret. Moderkjærligheden bevæbnede det stolte Bryst, som Fiendens Sværd ikke havde kunnet betvinge; og i Smertens Bevidstløshed befalede hun Overgivelsen; den hele Besætning med dens tappre og elskværdige Herskerinde bleve uden Skaansel nedsablede.

Nyt Slags Indigo paa Philippinerne. Man læser i den i Manilla udkomne Avis: „Registro Mercantil" følgende Beskrivelse af en ny Slags Indigo, som nyligen er blevet opdaget paa denne Ø. Samme har i Mandsminde været de Indfødte bekjendt, under Navn af Payanguit og Aranguit, og de have betjent sig af den i Provindserne Camarines og Albay til Tilberedning af en skjøn blaae Farve. Europæerne havde imidlertid ingen Kundskab herom, førend i Aaret 1829 Pater Mata, et correspondevende Medlem af det oekonomiske Selskab i Manilla i Provindsen Samar, blev opmærksom derpaa, og ved en Tilberedning, som med Indigoen, erholdt en Farve, der i Skjønhed og Dybde Intet synes at give efter for Indigo. Det oekonomiske Selskab, til hvilket han havde sendt Prøver, foranledigede flere Chemikere til den nøjagtigste Undersøgelse af dette kostbare Farvestof; og efterat samme havde viist sig saa fuldkomment identisk med Indigo, besluttede en Kommission bestaaende af Kjøbmænd, at det skulle være tilladt, at indføre samme i Handelen under Navn af, og til samme Priis som Indigo. (A. 20.)

Saffrancultur i Lombardiet. Brugen af Saffran er i Lombardiet, især i Omegnen af Lodi, hvor de saakaldte Parmesankager blive farvede dermed, overordentlig stor, og betydelige Summer gaae derfor ud af af Landet. Først i Aaret 1810, forsøgte en Læge, Ajocardo Castiglioni, i Angera, at plante Safran (Crocus sativus) i sin Have, og dette lykkedes ham saa godt, at han nu allerede kan drive en lille Handel dermed, og flere andre Personer have begyndt paa, ligeledes at lægge sig efter hiin nyttige Speceriplantes Cultur. (A. 21.)

Auvergne Bjergenes Vulcaner. Midt blandt de nyere Vulcaner paa Auvergne Bjergene hæve sig i Vesten for Clermont paa det store Granitplateau sex Bjerge, som næsten har Form af en afstumpet Kegle eller meget mere af en omstyrtet Klokke; disse ere Puy de Dome, der strækker sig til en Højde af 740 Toiser over Havet eller 250 over Plateauet, Cliarzou, Petit-Suchet, Grand-Sarconi, Chopine, og les Gromaneaux, der ikke ere højere over Havet end omtrent 400 til 500 Toiser. Alle bestaae af en vulkanisk Bjergart, som man af Puy de Dome har kaldet Domit, og som er aldeles forskjellig fra de nyere Lavaarter og Basalter i dens Nærhed, og derimod ved dens Feldspat's Beskaffenhed frembyder en stor Analogie med Mont-Dores Trachyter. Især er det mærkværdigt, at Domit stedse indeholder Brudstykker af de gamle Basalter og Porphyrer; og heraf, saavelsom ogsaa af Domitens Tilstand og Textur overhovedet bliver i et nyere statistisk Værk over Auvergne (Annales scientifiques, industrielles et statistiques de l'Auvergne par G. Lecoq. Clermont-Ferrand, 1828. 8.) beviist, at Domiten engang har været i pulveriseret Tilstand, at den opstod paa samme Tid som Mont-Dores's trachytiske Eruptioner og nedlagt paa Granitplateauet Vesten for Clermont. Da Auvergnes nyere Vulkaner senere aabnede sig, blev dette Domitlag deels ødelagt ved samme, deels — paa hiint Punkt, hvor Domiten var for stærk til, at Lavaen havde kunnet gjennembryde den — hævet af samme i Form af Kegler flere 100 Toiser højt i Vejret.

Kosciusko. Som sædvanlig trængte Kosakkerne plyndrende ind i den franske Landsby Cugny, ved Berville. De kom til et Huus, hvor en Olding traadte dem imøde. Soldater, sagde han, idet han blottede sit arrede Bryst, agt en Soldats Bolig. Og hvo er Du, gjensvarede Hordens Anfører, da Du kjender vort Sprog og vover at tale saaledes med os? „Jeg er Kosciusko." Ved disse Ord styrtede de vilde Krigere ned for Heltens Fødder og bade om Tilgivelse. A. 28.

Aarhundredets Civilisation. Det brittiske Skib „Harmonie" er ankommet til Van-Diemens Land med 200 forbryderske Fruentimmer fra England. De opførte sig exemplarisk paa Overfarten og bleve modtagne med Jubel af den hele mandlige Befolkning, der i dem saae Midlet til at udbrede denne Colonies ædle Stamme. (Berl. Conv. Bl.)

Kjøbenhavns Børs, d. 30 Marts 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à

Species $209\frac{1}{2}$

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.

Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$153\frac{1}{2}$	154 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{3}{4}$	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{3}{4}$	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$73\frac{1}{2}$	$73\frac{3}{4}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 27.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 3 April 1830.

Den forhenværende Paulskirke i Rom.

O Paule! ad quid erectum tenes ensem? non vides quam abominose jacet dirupta Ecclesia tua, et quam negligenter providetur ei? — Ludov. Monach. Cossinat. Ms. incd. Vat.

Ialmindelighed blev den for nogle Aar siden afbrændte Paulskirke i Rom (San Paolo fuori le mure) anseet som et Mesterværk i Bygningskunsten, og dens Undergang paa det inderligste beklaget af det Skjønnes og Ophøjedes Venner. „Ikke forfængelig Pragtsyge," sagde en aandfuld Bedømmer, „har opreist dette Tempel, simpel og ædel var dens Bygning, de første christelige Tiders Aand udtalede sig i store Haller, alvorlig og betydningsfuld var Udsmykkelsen, enhver Indtrædende opfyldtes af hellige Følelser. Aldrig kan og vil en lignende Kirke igjen opstaae; det kan ikke engang være vort Ønske, igjen at opføre en anden Paulskirke efter den gamles Mønster, ligesom vi ikke igjen vilde tilegne os hiint Aarhundredes Charakter, af hvilken dette Bygningsværk var den ydre Fremstilling."

Vi meddele nogle Bemærkninger over Bygningen og dens tidligere Historie, efter en Reisendes Beretninger, som saae San Paolo kort før og strax efter Branden.

Campagna laae for mig i den fuldendte Ødelæggelses Ensformighed; ovenfor den hvide Sol paa den dunkelblaae Himmel, nedenfor en deels forbrændt, deels sumpig Bund. Gaden førte gjennem en smal Huulvej, der ikke havde dannet sig ved Regnbække eller Beboernes Uagtpaagivenhed, men ved den utallige Mængde af Levninger fra Grave og Villaer, som hobede sig paa hinanden paa begge Sider. Levninger af Gravmindesmærker, af Luften ordentligen angrebne ligesom af et Havs Ebbe og Flod, hæve sig paa Tufos grønne Høje. Ukrudt og rødt blomstrende Buskværk fremskyder sig af dybe Revner og hæfte sig med Vegetationens spæde men faste Baand ved Marmorindskriften. Appias gamle Steenbro fremviste sig hist og her under Støvet, eller det blev i det mindste mærket ved dets Bragen under Campagnabeboernes svært belæssede Vogne. Sivet ved Randen af Gaden stod uden Bevægelse — ingen Lyd lod sig høre — Contadinoen indhyllede sig i sin Kappe, for at beskjærme sig mod Jordens fordærvelige Uddunstninger. Et gammelt Bedehuus med næsten udslettede Freskomalerier, som faldt ned i Stykker paa den overvoxede Dørtærskel; en med hurtig Haand i Væggen huggen Hulning; en gammel Villas Hvælvinger uden Vinduer, Dette var Alt, hvad der kunde erindre Vandreren om Mennesker. Omtrent en halv Time, efter at jeg var kjørt ind i Rom gjennem Porta di San Paolo, stod jeg for Paulskirken.

Den gamle Gade førte til de gamle Indgange til Basilikaens Chor; den ny just modsat til Forhallen. En lille Græsplet er umiddelbar foran

den. I den nyere Tid blev Kirken tilbagegivet Benediktinerne, men det synes ikke at have været dem til Fordeel. En gammel Hest havde forvildet sig fra Marken til Portikus, og Ingen jagede den bort. Bygningens Façade er smagløs, og synes, paa dens Mosaik og nogle Bronze-Døre nær, ikke at være gammel. Nogle nyere gule og hvide Zirater vil Intet sige*), men Portalens Mosaik, som paa Clemens den Sjettes Befaling blev forfærdiget af Pietro Cavallino**), er trods sin Tids Feil usædvanligt fri for Magerheden og Haardheden i hine tidligere Kunststykker. Baggrunden af Guld har lidt meget. Sakristanen, der troede at gjætte mine Tanker, saa hovedrystende hen for sig, og sagde med et veemodigt Smil: man har just ingen Penge, „non c'é denaro!"

De berømte Elfenbeens Døre ere høje og massive, paa det rigeste zirede og „sgraffiate" med Billedværker, medens Dørene paa St. Peterskirke ere dannede en relief. Paa det ene Fløj ere for største Delen latinske, paa det andet græske Indskrifter. De sidstes Stil, Bogstaverne, Skrivemaaden, Anvendelsen af Accen-

*) De vare fra Benedikt XIII (1724-1730).

**) Pietro Cavallino gjælder for en af Giotto's første Lærlinge; kun Padre della Valle vil gjøre ham til en Lærling af Cosimati, som blomstrede i Aaret 1290 i Rom, fordi han omtrent maatte være ligesaa gammel som Giotto selv. I dette Aar arbejdede Adeboato di Cosimo Cosimati paa Choret i Santa Maria Maggiore (Lanzi, Bd. 1. S. 6. Udg. af 1817), tilligemed flere Andre af dette Navn. De ere samtlige at foretrække for de græske Kunstnere, som bleve brugte til San Marko i Venedig. Cavallino var til samme Tid Freskomaler og Mosaikarbejder, og vidste ikke allene i sine Mosaik-Stykker at overdrage en stor Deel af Friheden ved et Malerie, men ogsaa modsat at give sine Malerier Mosaikens Glands og Rigdom. Han døde i sit 75de Aar og blev bisat i Paulskirke, hvor han erholdt følgende Gravskrift:

Quantum Romanæ Petrus decus addidit urbi,
Pictura tantum dat decus ipse polo.

ten er fuldkommen romersk. Billederne betegne især Paulus's, Johannes's og andre Helliges Gjerninger og Lidelser. To Indskrifter hentyde paa, at Pantalaone Castelli, en fornem Romer, har ladet disse Billedværker forfærdige til Ære for Apostelerne.

Gjennem en lille paa Søjler hvilende Forhalle træder man ind i den egentlige Kirke. Det første Syn er ualmindeligt imponerende. Det Indre bestaaer af et Skib, to Sidefløje og et Chor. Det højeste Indtryk, som man kan fordre af Søjlerækker og Piller, er her opnaaet; Basilikformen forstyrrer dog igjen den ædle simple Charakter betydeligen. Ogsaa danne Søjlerne snarere saa at sige en Skov, *) end ordnede Colonnader, men Perspektivet er dog vel beregnet. Den forholdsmæssige Mangel paa Sidealtere forstørrer Indtrykket af Simpelhed. Cavallini's Mosaik træffer man igjen i det Indre. De forhaandenværende Malerier ere af Lanfranco, Ghezzi, Gentileschi og andre, for en Deel temmelig ubetydelige Mestere. Paa Væggene ere halv ødelagte Fresko-Malerier af Cavallini. Interressantere er en Række pavelige Portraiter, der ere blevne forfærdigede til forskjellige Tider og i forskjellige Former.

Denne berømte Bygnings Historie er højst interessant. Dens Opførelse bliver tilskrevet Constantin den Store; sandsynligviis med Urette; dog kan gjerne under hans Regjering et lille Kapel være blevet oprettet paa dette Sted. Den egentlige Stifter synes at være Theodosius den Ældre. Indskrifter og Tidsangivelser tale for ham. I Begyndelsen af det 15de Aarhundrede var Kirken næsten ganske forfalden; Den største Deel af Taget laa indstyrtet, og det Indre var stillet blot for Vejrets Indflydelse. Hyrder og Contadini brugte den som Stald. Da ankom i Aaret 1425 pludseligen en Fremmed i Pillegrimsdragt, og hans Bebrejdelser over Gudshuusets Ruin — (som er at læse i Spidsen for denne Opsats) — gjorde

*) Ficorini tæller 30 Søjler af Porphyr ved Sidealterne; 4 ved Højalteret, 40 af Pavonozzo i Skibet; 40 af parisk Marmor; 8 af rød Granit; 2 af Marmo Solino o. s. v. Vestig. di Rom. L. 5. C. 22.

et saadant Indtryk paa Cardinal Angelotti, der just hørte Messe i en Krog af Kirken, at han sprang op, ilede til Paven, dengang Martin den Femte af Familien Colonna, og forelagde denne sin Sorg over Apostelens Vrede. Strax blev der holdt Consistorium, og ifølge en enstemmig Beslutning skrev Cardinalen af Siena, siden Eugenius den Fjerde, til Abbeden af Santa Justina paa Monte Cassino; denne tilligemed 18 af sine Munke fulgte Pavens Indbydelse og tog formelig i Besiddelse det i Nærheden af Kirken liggende Kloster. Fra denne Tid af indtil den franske Revolution ere Benedictinerne uhindrede blevne Herrer af det hellige Sted. Under Pavens Fangenskab deelte San Paolo lige Skjebne med mange Kirker i Rom, og sank næsten tilbage til en ligesaa stor Ruin, som den var, hvori Munkene af Santa Justina havde fundet Bygningen for 300 Aar siden. Men ved sin Tilbagekomst viste Pius den Syvende, selv en Benediktiner, ingen ringe Omsorg for den gamle Glands af den berømte Basilica. De Gejstlige af hiin Orden bestyrkede ham i hans Hensigter, og allerede vare Forbedringerne skredne langt frem, da et ulykkeligt Tilfælde afbrød samme. Den 24de Juli 1823 brød ved en af Arbejdernes Efterladenhed Ild frem af Taget. *) Den korte Dag,

*) Under Pave Paschalis den Anden mødte Bygningen samme Uheld, hvilket næsten ganske havde tilintetgjort den. Ved den sidste Brand var et af de uigjenvindelige Tab Ødelæggelsen af Kobber Dørene. Det Metal, af hvilket de vare gjorte, har ophjulpet mange Udsalgssteder i Rom. Kors og smaae Ringe forfærdigede man for de Andægtige eller Nysgjerrige af al den Rest af Ertzet, som man kunde faae fat paa og en lang Tid solgtes saadant til temmelig høi Priis. Paafaldende er det, at under Forvirringen Intet af Reliquierne blev røret, thi lignende Tilvendelser ere ellers aldeles ikke sieldne i Italien, og i San Paolo skulde Benene af 10,000 Martyrer ligge. Den hellige Paulus selv skulde efter sin Disipels Thimotheus's Tradition være bleven begraven paa Marken af en vis Lucina, en fornem Matrone, og den Plads, hvor dette skeete, blev siden tilligemed den nær liggende Kirkegaard indviet af Pave Sylvester i Aaret 324.

Mangelen paa Slukkeredskaber, Vandets Frastand, Træværkets Tørhed: Alt bevirkede, at ethvert Redningsforsøg blev forgjæves. Taget brændte ganske og et betydeligt Antal af de skjønne Marmorsøjler bleve lagte i Aske, eller i det mindste saa calcinerede, at de ikke længere vare at bruge. Siden er en Subskription bleven aabnet, og rige Gaver ere indkomne; det er derfor at haabe, at Paven vil benytte denne Lejlighed, for at give Efterverdenen Noget, som ikke synes den hellige Petrus's Slægt og den christelige Verdens Hovedstad uværdigt.

Bedrøvelig er St. Pauls Tilstand i dette Øjeblik; ikke tre af de herlige Søjler ere blevne tilbage. Branden gjaldt i Rom for et slemt Forvarsel; en Bekymring, som Pavens kort derpaa følgende Død i visse Maader gjorde til Sandhed. Leo den Tolvte udmærkede sig ikke ved synderlig Smag for Kunsterne; men det Lidet som var givet ham i dette Hensyn, bragte ham dog til at antage sig Gjenoprejsningen af hiin Kirke. Carrariske Søjler, de tidligere lige i Størrelse og Skjønhed, bleve tilvejebragte, og naar engang hele Subskriptionen er indkommen, torde St. Paul stige frem af sin Aske i foryynget Glands; men stedse vil Oldminders Ven og en forsvunden stor Tids Beundrer beklage Forandringen. Det store Billede af forsvundne Aarhundreder er for evigt borte. Maatte den ny Bygniug ikke blive et nydeligt Helligdagstempel, af den Slags, at en Amerikaner skulde have nødig at forlade sit Washington eller sit New York, for at beundre det.

Jeg gik ud af de mørke, højtideligen tonende Haller, efter at jeg havde omvandret der en lang Tid. Under de to eller tre Timer, som jeg tilbragte der, kunde jeg i det højeste blive tre Beboere af det nærliggende Kloster vaer. Den pestagtige Luft synes at have kastet sig dem paa Hjertet, de skuede mørkt derind; Døden laa i deres Blikke, selv ikke et Haab i deres Smil. De talte med os. De fortalte om deres Brødre, der for længe siden skulde have været komne fra andre Klostre, for at forbinde sig med dem. Stedse kom deres Tale tilbage paa Malerie, og deres hele Liv syntes kun at bestaae i Forsøg paa, at afvende en Fjende, for hvis Overmagt de dog tilsidst maatte

bukke under. (New Monthly and London Magazine.)

En Families rædsomme Skjæbne ved Oversvømmelse.

(I Bremer wöchentlische Nachrichten læses følgende dybt rystende Avertissement om næsten en heel Families Undergang ved Vandsnød. A. A. 49.)

Ej blot Ejendom og Gods røvede mig Ulykkens Magt, men mit sønderknuste Hjerte blev fravristet min elskelige uforglemmelige Hustru (44 Aar gl.), der trolig og i mange Aar har deelt Livets Sorg og Glæde med mig. Jeg mistede 6 vakre Børn, Sophie 22 Aar, Betty 14 Aar, Fritz 10 Aar, Charlotte 8 Aar, Carl 6 Aar, og Doris 3 Aar gammel, der alle sunde og fro have udgjort min Faderlykke. Ogsaa en tro Huusjomfru, Sophie Schmid, 25 Aar gl., blev de umættelige Bølgers Rov.

At redde de Ulykkelige, stod ikke i nogen Dødeligs Magt; hvo vilde ikke have opoffret Alt, men hvo vil ogsaa kunde styre den Højestes Haand?!

Pludselig omgivet af de meest truende Farer, indsluttet af rasende Bølger, saae jeg for mig og Mine intet sikrere Tilflugtssted end Loftet af min fornylig opbyggede Gaard, men ogsaa der hjemsøgte os de rædsomme Vover. I tvende Timer, da det halve Tag og en Skorsteen alt var nedstyrtet saae vi Døden for Øjet, klyngede os tæt sammen for at døe alle som Een; da styrtede ogsaa Tagets anden Halvdeel og den store Skorsteen ned, uden at beskadige nogen. I samme Øjeblik styrtede Gaardens sydlige Side sammen; vi alle styrtede med. Jeg blev hængende med Brystet paa Ruinen, trak de andre, der laae paa fremstaaende Sparrer, den ene efter den anden, op til mig igjen. I denne frygtelige Stilling havde vi endnu i $2\frac{1}{2}$ Timer næret Haab om Redning; — men forgjæves! og Husets sidste Ruiner rykkes op; Hustru og Børn rives fra min Side, og — jeg maatte see dette skrækkelige Syn — seer det endnu, hvorledes de kjempe med Bølgerne og — synke i Dybet.

Kun den ene af mine Sønner, August, 16 Aar gl., bliver slængt til et Træ og holder sig, næsten bevidstløs, fast ved dette; jeg selv blev reddet ved en Bjelke der modstod Voverne; alligevel svævede vi og i denne Stilling i den meest truende Fare, indtil endelig den længe med Længsel ventede Rednings-Baad kom!

Herren har frelset mig og tvende Sønner, hvoraf den nuværende Yngste lykkeligviis var fraværende; dem skal jeg nu offre al min Fader-Omsorg. Det vil jeg! arme martrede Faderhjerte, søg at overvinde den heftige Smerte der nedtrykker Dig; Du har endnu tvende kjere Børn, der trænge til Din Omhyggelighed og for hvilke Du skal leve, virke og døe! — Ja jeg vil bestaae i denne Prøvelse, saa tung den end er; jeg vil virke indtil Gud-Fader ogsaa sender Dødens Bud til mig, for igjen at forene mig med min Amalia i hiint Rige, hvor ingen stormende Vover mere skal skille os ad, hvor Retfærdighedens Gud vil see i Naade til os for vor tunge Skjæbnes Skyld her paa Jorden. Hans Villie skee!

Hadstedt.

Ernst Adolph Block.

Indenlandske Efterretninger.

Ved det kongelige Akademie for de skjønne Kunster blev Stiftelses Dagen festligholdt d. 31 Marts sidst efter Fundatsen ved en Tale, hvori gaves Beretning om hvad ved Akademiet er foregaaet og virket i det forløbne Aar. Udstillingen iaar er rig paa sande Kunst-Arbejder. Efter Fortegnelsen ere 193 Nr. udstillede. Deriblandt 5 Stykker af Akademiets Directeur Professor og Ridder af Dbr. Eckersberg; nemlig: Fornuften og Troen paa Evangeliet, sindbilledligt fremstillede under qvindelige Figurer, 2 Søstykker, og „das Mädchen aus der Fremde" efter Schillers Digt; — To Stykker af Prof. R. af Dbr. Lund, nemlig: en Altertavle til Slotskapellet i Breitenburg, og Profess. Fahlcrantz's Portrait. —

Tre Landskabsmalerier af Professor og Ridd. af Dbr. Møller; fem Landskaber af Professſ. Dahl; ti Landskabsstykker af Hr. Krigsraad Fabritius de Tengnagel; en Mængde Portraiter og Genre=Stykker; Blomsterstykker, baade af Blomstermalerne de Hrr. J. L. Camradt og J. L. Jensen; og af Damerne Jomfrue H. Hellesen, Frøken Løvmand, Jomfru H. Neergaard, en unævnt Dame, og Jomfrue E. Holm. I Kobberstikkerkunsten ere kun to Stykker udstillede, begge af Hr. S. H. Petersen. I Billedhuggerkunsten 14 Stykker, nemlig: Af Thorvaldsen en Døbefont, bestemt til Myklebn Kirke paa Island; af Professor Freund hans Receptionsstykke forestillende en siddende Thor; af Artist Christensen en Büste; af Artist Simonsen et Basrelief tilkjendt Akademiets anden Guldmedaille, og to Büster, af Eleve F. Krohn syv Büster; af Eleve Borup en Figur, modelleret efter Naturen. I Bygningskunsten fem Nr., alle tilkjendte Medailler. I Ornamentfaget to Stykker. Af Haandværks Arbejder 8 Stykker. Af Akademiets Secretairs Professor Thieles ved det festlige Møde givne Beretning, erfares om Thorvaldsen følgende. Thorvaldsen agter paa Tilbagerejsen fra München at opholde sig i Carrara, for der at lægge sidste Haand paa den til Metropolitanskolen bestilte Christusstatue i Marmor. De Arbejder der i den sidste Tid ere fremgangne fra hans Haand ere: Et Gravmæle over Djenlægen Vacca, hvortil Kunstneren i et Basrelief har fremstillet Tobias, som helbreder Faderens Syn, hvilket Arbejde er bestemt til at opreises paa en Kirkegaard i Pisa. Et andet Gravmonument har han udført, ifølge en Bestilling af en Engelænder ved Navn Thomson, og et tredie over den afdøde danske Gesandt i Dresden Kammerherre v. Irgens Bergh. Paa samme Tid har Thorvaldsen udført en Cyclus af fire Basreliefer, forestillende Amors Magt over Elementerne og fuldendt Büsterne af Storhertuginde Helene af Rusland, af Hertugen af Bracciano, og af en Marquis Firenza. Academiets Samling af Gibsafstøbninger over Thorvaldsens Arbejder er i det afvigte Aar bleven beriget med en Afstøbning af hans Døbefont til Myklaby=Kirke paa Island, en Omarbejdelse af den alerede tidligere udførte Døbefont til Brahe=Trolleborg Kirke.

Frimurerne i Danmark. „Den første Frimurer=Loge i Kjøbenhavn var St. Martius Loge, saa kaldet fordi den blev aabnet første Gang St. Martins Aften. Dernæst blev ved nogle af sammes Lemmer i Aaret 1740 d. 30 Nov. oprettet en Skotsk Loge. Siden efter blev af Andre oprettet Frimur=Logen Zorobabel. I Aaret 1763 blev atter oprettet en nye Loge kaldet Phoenix." (Af Statsjournalen 1769. S. 130.)

Blandede Efterretninger.

Armand Julius Maria Heraklius Fyrste af Polignac, Minister for de udenlandske Anliggender, blev født 1771. Han nedstammer fra de gamle Souverainer af Velay. Hans Fader havde i Ukræne en stor Domaine, som var bleven skjænket ham af Keiserinde Katharina den Anden. Før Revolutionen var Polignac Officier i et Husar=Regiment. Han emigrerede, begav sig til Italien, hvor han giftede sig med den hollandske Baron v. Vivenheim's Datter, og forenede sig endelig med sin Familie i Condés Armee. Han kjæmpede mod Frankrig i Spidsen for sit Regiment. Men da dette med Condés Armee, blev opløst, drog han sig tilbage til Engeland til Greven af Artois (den nuværende Konge af Frankerig, Karl den Tiende), der beærede ham med sit Venskab, og sin hele Fortrolighed, saa at en næsten broderlig Kjærlighed forbandt begge. Polignac forlod 1804 Engeland. Hans Hensigt gik ud paa, at føre Bourbonnerne igjen tilbage til Frankerig. Paris blev hans Opholdssted. Snart grouperede sig Georg Cadoudal, Pichegru og Flere om ham. De Kongeligsindedes uheldbringende Foretagender paa hin Tid ere Enhver bekjendte; de vilde bemægtige sig den første Konsul, og bortføre ham. Man nægter nu, at de ogsaa havde Anslag mod hans Liv. Men flere ubestridelige Beviser vidne mod denne Paastand. Man veed, paa hvilken Maade Cadoudal lod Præsidenten Becdelièvre ombringe. De Sammensvornes Komplot blev opdaget, og Polignac blev dømt til Dø=

den. Napoleon skjænkede ham dog Livet paa hans Gemahlindes og Keiserinde Josephines Bønner. Han skulde holdes i Fængsel indtil Freden og da exileres. Efter en fireaarig Fængsling i Ham, og efter en anden næsten lige saa længe i Temple og Vincennes, fik han Tilladelse til at boe i et Sygehuus, hvor allerede hans Broder var. Han gjorde der General Malets Bekjendtskab; men det synes ikke som om han havde Deel i dennes Sammensværgelse i Aaret 1812, thi man lod ham blive i fuldkommen Ro. I Begyndelsen af 1814 forsvandt Polignac fra Paris, og begav sig til Greven af Artois i Vesoul, i Departementet Over-Saone. Snart derpaa vendte han tilbage til Hovedstaden med udstrakte Fuldmagter, og den 31te Maj plantede han og hans Broder først den hvide Fane. 1815 blev Polignac udnævnt til Deputered for den Egn, hvor hans Forfædre havde hersket. Han talte og stemte, som Tilhænger af Feudaliteten, med Flertallet. 1816 var han i Krigsretten, som dømte General Lallemand. Efter Faderens Død blev Polignac Pair, og tog Plads ved Siden af sin Broder, uagtet al Modvillie, som Eden, han skulde aflægge paa Chartet, indgav ham. Ved Chateaubriands Indflydelse blev han 1823 udnævnt til Gesandt i London. Siden har han stedse staaet i høieste Gunst ved Hoffet, og stedse gjort sig Umage for den Ære, at indtræde i Ministeriet, hvorfor han gjorde flere Reiser fra London til Paris. For i denne Bestræbelse ogsaa at bestride Hindringen i den offentlige Mening, aflagde han for ikke længe siden en saakaldet konstitutionel Troesbekjendelse, hvorover man i Frankrig ikke lidet forbausedes, da man vidste, hvormeget hans Grundsætninger vare derimod. Han opnaaede endelig sit Øiemed, og dannede det Ministerium, som nu bærer hans Navn, efterat han selv i Forveien var bleven udnævnt til Minister for de udenlandske Anliggender. (v. Maltens N. Welkunde.)

Johann Joseph Anton Courvoisier, Justitsminister og Stor-Seglbevarer, født 1770, er en Søn af en Advokat ved Parlamentet i Besançon. Han udvandrede med sin Fader, og tjente i Condé's Armee, hvor han erholdt Ludvigskorset. Først med Restaurationen vendte han tilbage til Frankrig. Han blev 1816 udnævnt til General-Advokat ved den kongelige Domstol, og strax derpaa til Deputered for Daubs-Departementet. Som saadan viste han sig 1816, 1817 og 1818 som Ministeriets ivrige Forsvarer. 1819 og 1820 var hans Mening uafhængig og frisindet. Ikke uden Talent forsvarede han Landets Frihed, og hævede sig mod de Udvandredes Fordomme og Stolthed. Imidlertid var hans Forhold dog saa klogt, at han hverken var i Strid med den høire Side eller med Centrumet. Siden var han en ivrig Tilhænger af Kongregationen, og man hørte lidet tale om ham. Man erfarede kun, at han havde bragt sin Søn til Jesuiterne i Freiburg i Schweitz, og at denne Søn, hvis Manerer og Studier ikke maatte behage den ærværdige Fader meget, paa en smuk Morgen tog Foden paa Nakken. Ikke uden Forundring har man seet Navnet Courvoisier staae frem af den Polignacske Urne. Faderens ivrige Opførsel mod sin Søn synes at være bleven Hovedaarsagen til hans Ophøielse til Justitsminister. (ib.)

Hvad behøves til en Chaussee? Brødrene Gericke anlægger en Chaussee til Tivoli og forlanger i Tidenderne dertil en Veiopsynsmand, Urtepotter, og Vognmænd. Dette fortælles i Berliner Convers. Blatt, hvor det tilføies, at Publikum i Berlin vil meget gjerne end videre anvise til Veien det store Huus foran Halleporten, hvilket nu sperrer Frederiksgaden og berøver Berlin et Perspektiv.

Hertugen af Wellington leer hjertelig. Sammesteds fortælles, at Hertugen af Wellington har paa aaben Gade betragtet en Karikatur paa ham selv og hjerteligen leet deraf.

Société des Bibliophiles Français. I Aaret 1820 dannede sig i Paris, efter Mønster af Roxburgh-Clubs i England, et Société des Bibliophiles Français, som har for Øie at lade trykke Værker, der hidindtil enten blot fandtes som Haandskrifter, eller hvis Alder og Sjeldenhed gjør en ny Udgave ønskelig. Selskabet bestaaer af 24 ordentlige og 5 udenlandske Medlemmer. Den Samling, som paa deres Bekost-

ning udkommer, bærer Navn af Mélanges. Hvert særskilt Stykke, selv i et og samme Bind, bliver særskilt trykt, paa eget dertil beredet Papir, og med Didots bedste Typer; hvert har sine egne Sidetal og sin særskiltes Titel. Men hvert Bind er betegnet med det Aar, i hvilket det er blevet trykt, og har en almindelig Titel, tilligemed en Indholdsfortegnelse, og en Liste over Selskabet. 24 Exemplarer af hvert Bind blive fordeelte blandt Medlemmerne; et 25de kommer i Kongens Bibliothek; og et Exemplar er bestemt for hvert udenbyes Medlem. Til det øvrige Publikum bliver hvert enkelt Exemplar solgt for en Priis af 100 Franks.

Bjerget Sinai. Klosteret paa dette Bjerg ligger 5400 Fod over det røde Havs Spe l, men man har herfra endnu i det Mindste 2000 Fod til Bjergets Top. Dette Punkt er dog ikke det højeste af Bjergkjeden, thi Bjerget St. Kadet thamina rager endnu mere end 1000 Fod i Vejret over det.

Jern-Skibe. I forrige Aar løb i Liverpool af Stablen et 60′ langt og 13′ bredt Skib af Jern. Dets Drægtighed er beregnet til 90 Tons. For at forhindre Jernets Rust, har man overstrøget det med en ejendommelig meget vedvarende Fernis. Det skulde gaae mindre dybt i Vandet, end Tilfældet er med et Træ-Skib af samme Størrelse. — Ligeledes har man og i Liverpool bygget et Dampskib af Jern, der ikke har dets Aarer paa Siderne men i Fartøjets Middelpunkt, og over Vandet er ligt to Skibe, som have et fælleds Dæk. — Det Første er bestemt for den irske Canal, det Sidste for Unionscanalen i Irland.

Dyrkning af Mais. Man har i Sydfrankrig gjort Forsøg paa Dyrkningen af hvidt chinesisk Mais, der selv i forrige Aar, trods det slette Vejr, havde en lykkelig Følge. Det chinesiske Mais har et mindre Korn end det pennsylvaniske, men giver finere og mere Meel.

Fransk Hofskik. Hvorfor seer man ikke ved Hoffet i Tuillerierne Klerkerne i deres Talar? Efter Nogle skal Henrik IV have indført denne

Skik, af Frygt for at en Munk skulde indsnige sig med en Dolk under Gevandet; efter Andre af Ludvig XIV, den skjønneste Mand ved sit eget Hof, for ikke at blive fordunklet af Cardinal Polignac som af Statur var finere bygget, end Kongen. „Il avait une présence superbe, magnifique - mais avec des vilaines jambes." Derfor maatte den gejstlige Herre lade sine Been see!

Forbedret Maade at berede Been-Gelatine paa. Hr. d'Acret, Medlem af det franske Akademie, har i flere Aar gjort Forsøg paa, at uddrage af Been al Gelatine, uden derhos at erholde tillige den kalkige Materie. Hans Foretagende er endeligen lykkedes ham, og det af ham hertil opfundne Apparat er allerede i fuld Virksomhed i Hospitalet de la Charité, i Medaille-Mynten og i Paris's andre offentlige Instituter. De mest fødende og behagelige Supper skulde med yderst ringe Bekostning blive tilberedte derved. D'Acret og A. de Peymaurin have bekjendtgjorde interessante Afhandlinger derover.

Ny-Opdagelsesrejser. I dette Aars Begyndelse udrustede Franskmændene Fregatten la Dordogne, Capt. Matthieu, til en Rejse om Jorden, og i forrige Aars October vare de amerikanske Brigger Annawan og Seraph, Capt. Palmer og Pendleton, i Begreb med fra New-York at gaae under Sejl til en treaarig Expedition til Sydpolen. Naturforskeren Dr. James Eights fra Albani gik med.

Vindens Electricitet. Engelænderen Black vil paa Middelhavet have bemærket, at Vinde eller Dunststrømme som komme fra Søen, stedse ere fyldte med negativ Electricitet, men de derimod, som komme fra Landet, især fra Bjergegne, med positiv Electricitet. Træffe saadanne modsatte Vinde sammen, saa er en Omvexling af deres Poler stedse en Følge heraf.

Amerikansk Viinavl. De forenede Stater besidde 24 Slags indenlandske Viinranker; som en af de bedste betegner man Scuppernang, saaledes kaldet efter en lav Strækning i det sydcaroliniske Landskab Washington, hvor den voxer.

Denne Ranke er saa drøj; at ofte en enkelt Stok giver 25 Cent. Druer eller 8 Stykfade fortreffelig Viin, der endnu med hvert Aar bliver smagfuldere. Ausl. 27.

Familien Stuart's Papirer. Som bekjendt gik de Haandskrifter og Papirer som det sidste Medlem af Familien Stuart, Cardinalen af York, efterlod sig over i den engelske Regjerings Besiddelse, som nu lader en Udgave deraf iværksætte. Deri skal være vigtige Oplysninger, hvis Offentliggjørelse maae interressere enhver Historieelsker. Hr. Lockhart, Walter Scotts Svigersøn, er beskjæftiget med, at ordne Massen og afsondre det, der agtes værdigt til Trykken; et Arbejde, ved hvilket hans Svigerfader vil gaae ham tilhaande.

Paa det brasilianske kejserlige Theater i St. Pedro de Alcantara spiller et fransk Skuespillerselskab, som giver Operaer og Balletter. Den 22 Nov. f. A. gav man Mozarts Figaro. En Hr. M. J. Fonceca er Administrator.

Lotterier har Brasilien overalt, endog i de mindste Stæder; for det meste Klasselotterier af en højst besynderlig Indretning.

Eremiten i Sweitz. Under den i Mode komne Skik at give Skildringer af Lande med Titel af „Eremiten i —" er i Paris 1829 udkommet et Skrift: l'Hermitte en Suisse, om hvilket en Anmeldelse i „Ausland" IX. siger: at man ikke kan tænke sig noget besynderligere, noget mere usselt. Der er hverken Sandhed eller Talent, hverken Saft eller Kraft i samme. Exempel herpaa vises.

Jackson er i Nordamerika bleven et Navn, der, efter den nuværende Præsident Genarl Jackson, er tillagt mange Steder. Der nævnes i alt 39 saadanne, deels hele Cantoner eller Landdistrikter, deels Stæder; deriblandt nævne vi til Exempel nogle, saasom: 1 Poststedet Jackson, 2004 Indvaanere, 6 Mile synden for Salem, i Canton Washington, Staden Nye York. 2 Canton Jackson i Staten Alabema, 8750 Indvaanere; deriblandt 539 Slaver. 3. En Flod i Staten Virginien hedder Jacksons River. Nogle Steder hedde Jacksonsville, nogle Jacksonsborough.

Den 4 Marts 1829 var den mærkværdige Dag, da General Andrew Jackson, som valgt Præsident i de nordamerikanske Fristater, havde højtidelig Indtog i Capitolet i Washington og blev hilset med 101 Kanonskud. Dette skeer efter ethvert nyt Præsidentvalg d. 4 Marts.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 April 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à
Species 209
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{2}{3}$ ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$153\frac{1}{2}$	154 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{1}{2}$	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$66\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$73\frac{1}{2}$	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 28.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 April 1830.

Thomas Jeffersons Plan mod Røverstaterne i Barbariet.

I det Øieblik, da nogle tydske Handelsstæder, for at nyde Ro for Marocco, Algier, o. s. v., vilde bekvemme sig til, at tilkjøbe sig denne Ro ved en Tribut, i det samme Øieblik da Frankerig, der ikke troer sig istand til allene at tugte Algier, synes at ville kalde en afrikansk Magt, Paschaen af Ægypten, til Hjelp, er det vist hensigtsmæssigt, at meddele et mærkværdigt diplomatisk Dokument af den store Jefferson, hvilket blev forelagt de europæiske Hoffer i Aaret 1785, som et fra denne Diplomats Side gjort Udkast til et europæisk Forbund, og dengang billiget af Portugal, Frankerig, Neapel, Sicilien, Venedig, Malta, Dannemark og Sverrig, som viste sig tilbøjelige til et saadant Forbund. Kun den daværende Svaghed hos de forenede Staters neppe i Virksomhed traadte Regjering, der ikke var i Stand til at holde, end kun en, Fregat til dette Øiemed armeret, i det middellandske Hav, gjorde at Planen gik overstyr, hvortil vel ogsaa Engelands Iversyge mod den unge Stat, og Frankerigs forstyrrede Stilling bidrog sit. Nu i vore Dage, da alle hine Aarsager ikke mere finde Sted, og Dardanellernes Aabning i de nyeste Tider har lært Europa, at man har særdeles skuffet sig i Henseende til Følgerne af Engelands Iversyge, saa har Jeffersons Plan snarere vundet end tabt i Interesse. Den lyder saaledes: „Udkast til en forenet Optrædelse af krigførende Magter mod Røverstaterne i Barbariet. 1) Man foreslaaer, at de forskjellige mod Røverstaterne i Barbariet sig i Krigsstand befindende Magter, eller i det mindste to eller flere af samme, der maatte være tilbøjelige dertil, træde i Forbund til en almindelig Udøvelse af deres Operationer mod hine Stater, og begynde med Algiererne. 2) Til dette Forbund skulde Adgang være aaben til Optagelsen af enhver anden Magt, der i Fremtiden ønsker at slutte sig til samme, hvorved de første vedkommende Magter forbeholder sig Ret til, efter de paa Anmeldelses-Tiden bestaaende Forhold at foreskrive Betingelserne for en saadan Indtrædelse. 3) Forbundets Øjemed er, at tvinge Røverstaterne til en uafbrudt Fred uden Tribut, og gjensidigen at garantere denne Fredstilstand. 4) Operationer til Opnaaelsen af denne Fred skulde bestaae i bestandige Krigstog ved deres Kyster, med en Sømagt, som nu maatte bestemmes. Det bliver ikke derved meent, at den dertil bestemte Sømagt skulde være saa betydelig, at den for hver af Parterne maatte vorde byrdefuld. Sex Fregatter med ligesaa mange Schebekker, hvoraf de halve krydse, medens den anden Halvdeel ligger stille, ere sandsynligviis tilstrækkelige. 5) Sømagten, om hvis nødvendige Styrke man vil komme overeens, skulde Parterne stille i Quoter, der nu maatte bestemmes, hvorved

man maatte vente, at enhver vil være tilbøjelig til at bidrage til samme i saadanne Forhold, som Omstændighederne efter Billighed maatte fordre. 6) Da Mislykken af Foretagender hyppigen flyde af Mangel paa Enighed hos de forskjellige Nationers Officierer, saa skulde Parterne træde sammen, og raadslaa, om det ikke maatte være rigtigst, at bidrage deres Qvoter i Penge, til derfor at udruste og holde i Søen en samlet enkelt Flaade, efter den overeenskommende Styrke. 7) Med Hensyn paa de Vanskeligheder og Forsinkelser, som under Tidens Løb kunde finde Sted ved Udførelsen af saadanne Operationer, naar enhver af Forbundets Parter vilde lede dem særskilt, og da deres Hoffer ere fjernede fra hinanden, saa at det ikke kan være dem muligt, at forsamle sig til en Raadslagning, foranlediges det Spørgsmaal, om det ikke maatte være hensigtsmæssigt, at Magterne gave deres ved et af de europæiske Hoffer residerende Ministre og Gesandter Fuldmagt til, der at danne en Comite eller et Raad, som bragte Forbundet i Udførelse, og i hvilket enhver af Medlemmernes Stemmer taltes efter Forholdet af deres Regjerings Qvote, saa at de paa saadan Maade opstaaende Stemmers Flertal, gjaldt som en Beslutning af alle i dette Forbund forholdsmæssige Deltagere. Hertil bliver Hoffet i Versailles foreslaaet, paa Grund af dets Nærhed ved det middellandske Hav, og fordi ogsaa der alle de Magter blive repræsenterede, som sandsynligen vilde blive Medlemmer af Forbundet. 8) For at hin Forsamling kunde undgaae Vanskeligheden i personlige Undersøgelser og Ansøgninger om Ansættelse, og Magterne ogsaa kunde have Vished om, at deres Bidrag ene og allene bleve anvendte i det Ojemed, for hvilket de ere bestemte, skulde den ommeldte Forsamling ikke kunne ansætte andre Embedmænd af nogen som helst Slags, saasom Komissarier, Sekretairer o. s. v. med Besoldning, eller i nogen ellers indbringende Post end saadanne som have deres Tjeneste at udøve ombord paa de omtalte Skibe. 9) Skulde mellem to af dette Forbunds Medlemmer indbyrdes udbryde Krig, saa skulde samme hverken udvide sig til eller forstyrre dette Foretagende; de skulde meget mere med Hensyn til samme blive betragtede, som om de befandt sig i Fredstilstand. 10) Efterat Algier var blevet tvungen til en Fred, skulde Konventionen gaae over paa de øvrige Røverstater, i Tilfælde af at de ikke vilde standse deres Røverier, enten paa enhver Enkelt af dem, eller paa alle tilsammen, ligesom det vilde blive antaget hensigtsmæssigt. 11) Hvor denne Konvention maatte komme i Strid imod bestaaende Overeenskomster mellem en af Deltagerne og Røverstaterne, der skulde denne Overenskomst have Forrangen, saaledes at det tilstaaes saadan Deltager, at trække sig tilbage fra Operationerne med en saadan Stat.

(Beilage z. Allg. Z. Nr. 46.)

Den bøhmiske Qvindekrig.

(I det i Lübeck udkommende interessante Tidsskrift: „Die Glocke" læses nedenstaaende Fortælling, som Oversættelse af den af Aeneas Sylvius (siden Pave Pius den 2den, død 1464) udgivne Historia Bohemorum; hvorved Oversætteren har bestræbt sig for saa meget som mueligt at beholde Originalens Farve. Tidsskriftets Udgiver, Hr. Overbeck, bemærker: at den skarpsindige Læser n æ s t e n vil træffe det Rigtige, naar han maatte ansee det Hele som en skjult Kritik over van der Weldes Fortælling om denne Scene. Redaktøren siger n æ s t e n; thi han vilde give en a a b e n b a r K r i t i k. Han vilde nemlig med et Exempel vise, hvori hine i sin Tid yndede historiske Romaners egentlige Værd stikker, fornemlig vel ikkun i de mange Gift- og Venusblomster, med hvilke den historiske Grund er begroet, og i et øvet behageligt Sprog.)

Da Libussa var død, regierede Primislav ganske allene; thi i hans Gemalindes Levetid handlede han næsten i enhver Henseende efter hendes Villie, som overhovedet dengang næsten al Magt var i Konernes Hænder. — Nu gjelde Konerne ikke mere.

Imellem de Piger, som plejede at betjene Dronning Libussa, var en ved Navn Valasca; en Jomfrue med høj Aand, og i Tænkemaade lig en Amazone. Denne lod en Dag de Andre komme

til sig og sagde: „Søstre! vi have mistet den Herskerinde, som har beskjermet os for Mændenes Forhaanelser, og ikke tilladt, at vi vare afhængige af dem. Meget mere vare Mændene vores Villie underordnede; men vi selv kom i Ære lig Dronningen. Nu maae vi bære et haardt, elendigt Aag. Gjøre vi os ikke selv fri, saa er det forsmædeligste Livegenskab vores Lod; men have I Mod dertil, som jeg — nu, saa skal det være os en let Sag at faae den gamle Anseelse tilbage! Indviet i Libussa's hemmelige Videnskab, forstaaer jeg mig tillige paa Spaadom, som Therbiza, og paa Urternes Kraft, som Breta; hvad der var givet de tre Søstre tilsammen, det er givet mig alene. Nu da! vover det med mig; jeg lover Eder Herredømmet over alle Mænd. Valasca's Forslag fandt almindeligt Bifald. Enhver svor til Pagten. Enhver beviste med Grunde, som vare søgte langt borte, at man maatte hade Mandkjønnet.

Paa den Tid havde Kong Primislav en Drøm, i hvilken en af Pigerne rakte ham et Bæger med Blod at drikke. Heftig forskrækket, og angrebet af en slem Ahnelse, indskærpede han Landets Store, ikke at give det andet Kjøn saamegen Frihed. Thi det var Brug iblandt Qvinderne, at tumle Heste, at kaste Spyd, at føre Buer og Pilekogger, at skyde, at jage — kort, at deltage i enhver mandlig Øvelse. Det syntes Kongen farligt og imod de gode Sæder. Men de Store lo herover; de troede ikke at Fruentimmerne skulle ville foretage sig noget farligt. De behændigste og dueligste Piger vare dem netop de kjereste. Men Valasca lod sine Medsvorne ingen Ro, hverken Nat eller Dag. Hun oplivede deres Haab, opflammede deres Mod, gjorde, med Drik og Troldomsmidler, deres Følelser uvillige mod al Mandskjerlighed, lokkede med hver Dag flere til. Den hele Egn var paa kort Tid anstukket af hende.

Da nu det nødvendige Antal af Jomfruer og Koner vare samlede, befalede hun alle, at ombringe deres Mænd, Fædre, Brødre og Sønner ved Nattetider, naar de laae hensunkne i Søvn og Viinrus, at medtage Vaaben og Heste, og derpaa forsamle sig paa en betegnet Mark nærved Prag. Det græsselige Forslag modnedes til Gjerning. Saa mange Mænd maatte døe som befalet var. Qvinderne kom paa Marken med Vaaben, sloge de

Mænd som satte efter de Blodskyldige og belejrede Kongen i hans Borg Visserad; men fordi de ikke kunde indtage samme, byggede de sig nær derved en Fæstning paa en steil utilgjengelig, af Naturen selv velbeskyttet Klippe. Og denne Fæstning kaldte de Dievicz, det er: Magdeburg.

Fyrsten og Folket saae sig stædte i stor Nød. Man turde ikke lade Misgjerningen gaae hen; ogsaa var det at befrygte, at dette Exempel ogsaa skulde anstikke de andre Qvinder. Saaledes havde da Enhver Fjenden i Huset. Og det skrækkede Alle. Derfor talede de til Kongen om at undertvinge Pigerne med Krigsmagt; lovede ogsaa kraftig Bistand. Primislav gav dem til Svar: „Guderne havde aabenbaret ham, at, hvo som nu indlod sig i Kamp med Pigerne, vilde omkomme uden Undtagelse; følgelig maatte man oppebie en anden Tid." Men de foragtede Kongens Raad, samlede uden ham en Krigshær, lejrede sig for Dievicz, og begyndte at indeslutte Pigerne.

Jo større Faren var, jo dristigere blev Valasca. Hun frygtede intet. Hun indgjød de Øvrige Mod og forsikrede: „Øjeblikket var nu forhaanden, at underkaste sig hele Bøhmen. Alle Landets Store vare givne i hendes Vold. De skulde kun hærde deres Kræfter, Sejeren var dem da vis. Ogsaa var det ikke uhørt, at Mænd bleve undertvungne af Qvinder. Amazoner havde gjort sig Asien skatskyldig, havde stridt for Troja, havde gjort Theseus's og Herkules's Vaaben til Skamme. Paa Kraft manglede det heller ikke Qvinderne; kun paa Klogskab og Mod kom det an, og deri kunne de vel maale sig med alle Mænd i Bøhmen." Efterat hun saaledes havde bragt Sine i den rette Stemning, overfaldt hun Fjenden, som ikke var vagtsom nok; men ubekymret strejfede omkring. Mændene i Lejren kom i Frygt og Forfærdelse; de vendte sig strax og flyede skammeligt. Men Pigerne satte efter dem og sloge mange. Det var en Kamp, som om Mændene vare blevne til Qvinder, og Qvinderne til Mænd. Kun faae kom derfra med Livet, reddede fra Døden ved Hestenes Hurtighed, ikke ved egen Tapperhed. Syv Piger have, efter hvad Sagnet fortæller, udmærket sig fremfor alle i dette Slag: Malada, Nodea, Svatazia, Votasto, Radga, Zastana, Tristana. Dronningen har med egen Haand dræbt syv Mænd.

Byttet var overordentligt, og blev fordeelt efter enhvers Fortjenester; de Syv, som især havde udmærket sig, fik gyldne Kjeder og Spænder; Valasca selv blev æret som en Gudinde. Efter dette Slag, vovede ingen Bøhmer sig mere imod Pigerne. Disse ødelagde Markerne, røvede, myrdede, brændte, og bleve fra Dag til Dag mægtigere. Undertiden foregave de Kjerlighed til Mændene, sendte ædle Ynglinge Frierbreve, forbandede deri Valasca's Stolthed og Overmod, anstillede sig tilbøjelige til Flugt, bade at de vilde komme til dem i Skoven med stærke Arme og bortføre dem. De unge Herrer, som mere beundrede end afskyede Pigernes vilde Handlinger, lode sig forblinde ved smigrende Ord og blænde af deres Ynde (thi mange vare overmaade skjønne); de gjorde altsaa, hvad der var befalet dem. Men kom de i Skoven, saa bleve de omringede og nedsablede. Andre bleve lokkede, med nye List, ind i Fæstningen; man lovede at overlevere dem Valasca ved Forræderie. Man indlod dem og dræbte dem. Pigerne kjendte nu hverken Tro eller Love, og tænkte paa et nyt, uhørt Bedragerie.

Der var nemlig iblandt dem en Pige, ved Navn Sarca, af et overordentlig skjønt Udseende, men med et ureent Hjerte, og beredt til enhver Skjendselsgjerning. Denne bandt de i den tykkeste Skov med Hænder og Fødder til et Træ, satte et Jagthorn og en Skaal med Miød ved Siden af hende, og skjulte sig derpaa i et nærliggende Baghold. Her plejede Stirad, en ædel Ridder, mægtig og anseet iblandt Bøhmerne, hyppig at drage forbi; en Mand som fremfor alle Andre afskyede Pigernes Voldsomheder, og søgte at fordrive dem. Da nu denne, som sædvanlig, var kommen at jage i Skoven, saae han den fængslede Pige, og spurgte medlidende, hvad der foregik. Men Sarca svarede: „Det er Dig bekjendt, hvilke Afskyeligheder Valasca har udøvet i denne Egn, siden hun har tilegnet sig Magten og Herredømmet. Jeg selv har en Tid lang ladet mig henrive af hendes taabelige Raserie. Jeg tilstaaer det, jeg har gjordt meget Ondt! Dog angrede jeg sidenefter alle disse Vildfarelser, og jeg foresatte mig at forlade dette ryggesløse Levnet, paa hvilken Maade det maatte blive. Jeg besluttede at undflye min slette Herskerinde. Jeg søgte efter en Deltagerinde i min Flugt — og blev forraadt. De grebe, lænkede, slæbte mig herhen; paa denne Plads vilde den blodige Bøddelinde give mig Døden. Netop blev jeg bunden til dette Træ og hørte det rædselsfulde Dødsord, da dine Hundes Gjøen, dine Hestes Vrinsken lød. Da løbe mine Bødler alt hvad de kunde herfra. O! Du herlige Mand, for hvem den hele troløse Sammenrottelse frygtsom er flygtet, jeg beder, jeg besværger Dig, hav Medlidenhed med en stakkels Pige! Løsriv mig og før mig bort; eller, om Du ikke vil det, saa dræb mig i det mindste. Lad mig kun ikke blive levende her! Thi naar Du er borte, vil den forfærdelige Skare af Piger komme igjen, og sønderslide mig græsseligen. Ved din Haand døer jeg gjerne." Taarerne; men endnu mere Pigens Skjønhed, gjorde Indtryk paa Stirads's Hjerte. Han sprang af Hesten, løste hendes Lænker, og spurgte derpaa, hvad den Skaal med Miød og Jagthornet havde at betyde? Sarca sagde: „Denne kostelige Miød vilde Bødlerne give mig at drikke i min Marter; men nu vil jeg drikke den i Glæde og sorgløs." Saaledes talte hun, og tog en Slurk. Derpaa rakte hun Manden Skaalen, og han drak ligeledes. Men det var en listig Drik, som Bøhmerne tillavede af hvid Honning, og som ved Urter og Troldomsmidler blev ligesaa sund for Qvinderne, som skadelig for Mændene. Saaledes blev Stirad's Sind fuldkommen bedaaret. Da sagde Sarca: „See dette Horn! Jeg havde det stedse hos mig, naar jeg drog ud at jage. Men Pigerne spottede derover, og vilde, naar jeg var død, hænge det om min Hals, som Tegn paa Jægerinden. Nu vil jeg blæse og lade dem mærke, at jeg er unddraget deres Hænder!" Og hun stødte i Hornet. Da brød Valasca frem fra sit Skjul med de bevæbnede Piger, tog den ubekymrede Stirad fangen og stødte hans Ledsagere til Jorden. Man vil, medens det foregik, have hørt en lydelig skingrende Latter i hele Skoven, omendskjøndt ellers intet Menneske var deri. Saaledes troer man, at det har været de onde Aanders vilde Latter over saadan List og Ugudelighed. Pigerne, fortæller man videre, havde herpaa dannet et Krigstog og ført den fangne Stirad i Lænker foran Borgen Visse-grad, hvor de i Kongens Paasyn lod ham hen-

rette paa Hjulet, hvilket hos Germanerne er den haardeste og jammerligste Dødsmaade. Da de nu paa denne Maade vare blevne Mestere over hele Egnen, havde de tillagt sig Mændene, for at forskaffe deres Stater nye Tilvæxt. Tillige havde de givet den Lov, at passe alle de qvindelige Børn omhyggeligen, men at udrive det højre Øje paa Drengebørnene, og at afhugge dem Tommelfingrene, paa det de ikke engang som Mænd skulde blive i Stand til at spænde Buen og føre Vaaben, og saaledes blev det en Tidlang holdt.

I syv Aar blev Bøhmen hjemsøgt af denne Pest, og den største Deel af Landet var afhængig af Pigerne. Hvo som ikke vilde føje sig i deres Magt, blev indesluttet inden for sine Mure, turde ikke vove sig ud og havde stor Nød. Saaledes skede det, at de bragte Mange til det Yderste, og da de ikke mere vidste hvad de skulde gjøre for Sult, men saae sig nødte til at overgive sig, overløb og bestormede de Kongen, jamrede over den skrækkelige Pigekrig, forekastede deres Anfører Fejghed, og sagde ham reent ud: de vilde heller adlyde Fruentimmerne end omkomme af Hunger; han skulde beskytte Folket, eller gjøre Plads for en Bedre; og med deres Bebrejdelser og Haan-Taler forbandt de Trudsler; saaledes blev Primislav fra alle Sider plaget. Han satte større Tillid til sin Seevne end til sin Krigskunst. Derfor formanede han Folket, til blot endnu at have Taalmodighed i nogle Dage; da forestod der Pigerne den uundgaaeligste Undergang. Paa den Maade beroligede han Folket.

Imidlertid skrev Kongen til Valasca: „De Store i hans Rige havde, imod hans Befaling, angrebet dem, han vilde derfor glæde sig ved at see dem afstraffede. Som en Datter elskede han hende. Af Hjertet undte han sin afdøde Hustrues, Libussas, fordums Discipelinde Herredømmet, hun som tilfægtede sig det med saa mandligt Mod. Han selv følte sig gammel og uskikket til Regjeringen, og den umyndige Søn vilde han ikke anbetroe det; derfor opfordrede han hende til at modtage Borgen Vissegrad af hans Hænder; saa vilde hele Bøhmen tilfalde hende. Til Sønnen maatte hun efter eget Godtbefindende udsætte en Ejendom; han selv ønskede at tilbringe det øvrige af sit Liv i Tilbageholdenhed, og at vende tilbage til Markerne, som han imod sin Villie havde forladt. (Det Sagn er bekjendt, at Libussa havde taget ham fra Ploven). Hvad han af en Qvinde havde bekommet gav han nu med fuldkommen Ret atter i en Qvindes Hænder.“ Valasca lod sig fange i sin egen Snare; sendte en Pigetrop til Vissegrad og forlangte Borgens Overgivelse. Pigerne bleve indladte og Kongen gav dem et herligt Maaltid; men paa engang brøde bevæbnede Ynglinger ind, dræbte dem allesammen; og strax derpaa droge til Fæstningen Dievicz med stor Styrke. Da nu Valasca saae hvad der var foregaaet, ilede hun rasende med en liden Hob mod Fjenden. De styrtede sig, Anførerinden i Spidsen, ind i de tykkeste Hobe af Mænd. Hun kæmpede som Løvinde og fandt sin Død. Pigerne saae deres Herskerinde slagen. Strax begyndte de et Angreb, ikke med Haab om at sejre, men med Tørst efter at tage Hævn. En god Stund varede Kampen, i det Sejren snart vendte sig paa den ene, snart paa den anden Side. Omsider forlod Lykken Pigerne; de fleste faldt, de øvrige toge Flugten, Fjenden jagede bag efter dem. Sejrerne og de Overvundne styrtede paa engang, i en eneste Sværm, ind i Fæstningen. Slottet blev stormet, og hvert qvindeligt Væsen blev med det skarpe Sværd ødelagt. Saaledes fik den modige mandlige Ungdom det bøhmiske Land befriet fra Qvinderegimentet. Valasca hører uimodsigeligen til de mærkværdigste Fruentimre. Hun udførte et Foretagende, der ikke passede sig for hendes Kjøn. Hendes Lig blev uden Grav. Vilde Dyr og Fugle aade det.

Det oldnordiske Vaarfest.

I det gamle Norden vare tre store aarlige Offerfester, hvori alle Folkets frie eller nogenledes anseete Mænd skulde samles til et offentligt Gilde. En af dem skulde holdes henimod Sommeren (ved dens Begyndelse) og den kaldtes Sejeroffer (**Sigurblót**), vistnok for at nedbede Sejerguden Odins Gunst og Naade ved de tilstundende Ledingstog, eller og ved Landets Forsvar mod fremmede Fjender, hvis Anfald og Landgange mest

maatte befrygtes i Sommertiden. Denne almindelige Vaarfest har man i Christendommen søgt at henflytte til Paasken, men alligevel forlagdes dog dens egentlige Højtideligholdelse af Folket til andre Dage; i Norge og Island nemlig til den 1ste Sommerdag efter gammel Tidsregning, som alletider indtræffer paa en Torsdag i Island (nu stedse imellem den 19 og 25 April), men forhen ansatte man den i Norge til den 14de April. Derimod kom den i Danmark og Sverrig til mest at højtideligholdes den 1ste Maj, (Valborgs eller Voldborgs Dag), ligesom det og er Tilfældet i Tydskland, Storbritannien og formodentlig i flere europæiske Lande. Længe i de catholske Tider beholdt den 25de April Navn af Gagndag eller Sejerdagen, hvilket blot synes at være en eenstydende Omdannelse af den ældre Højtids førmeldte hedenske Navn. De ældste Saxer dyrkede en Gudinde under Navn af Easter, Ostar, maaskee det nordiske Astar-god, Astar-dís ɔ: Kjærligheds Gudinden, nemlig Freya. Deraf komme Paaskens tydske og engelske Benævnelser (Oster, Easter), og man udleder adskillige af de i Paasketiden brugte Almueskikke fra hedenske Ceremonier. Skjær-Torsdag (der grüne Donnerstag) synes dog især meest at have vedligeholdt Erindringen om den fordum hellige Sommer-Torsdag, hvoraf f. Ex. den Skik blandt de sjællandske Bønder, da at kaste Staal paa Agrene, som Tordenens Symbol, for at bortskræmme Trolde og onde Aander, der ellers vilde skade Sæden o. s. v.

(Af det nys udkomne 2 Bds. 2det Hæfte af Tidsskrift for nordisk Oldkyndighed; i hvilket Hr. Gehejme-Arkivar, Professor R. af Dbr. Finn Magnussen har leveret nogle interessante Efterretninger om de oldnordiske højtidelige Dage.)

Indenlandske Efterretninger.

I Roeskilde Avis af 3 Apr. fortæller Udgiveren „at i disse Dage er i Roeskilde ved Byens aarvaagne Politie, en Person paagreben, hos hvem befandtes 12 Stkr. falske Marksstykker; man har

saaledes Grund til at forvente at en Falsk-Mynt, enten her i Byen eller i Nærheden af samme, vil vorde opdaget. Stykkerne er særdeles godt eftergjorte, og man skulde vanskelig kjende den fra god Mynt, undtagen enten paa Klangen eller naar de ere slidte; thi da bliver Kanten hvid."

Blandede Efterretninger.

Af det tydske Tidsskrift „v. Maltens N. Weltk. meddeelts i sidste Nr. nogle Notitser om nogle til det Polignacske Ministerium hørende franske vigtige Mænd." Der læses end videre følgende: Johan Andreas Greve af Chabrol de Crusol, Finants-Minister, blev født 1779. Han var 1805 Auditør i Statsraadet, 1806 Rentemester, 1809 Medlem af Liquidationsraadet i Toskana, 1810 Præsident i den kejserlige Domstol i Paris, 1811 General Intendent over Finantserne i de ilyriske Provindser. Man seer heraf, at han snart var Forvalter, snart Dommer, snart Finantsmand, og derfor egnet til Meget. Ved Alt har hans Udnævnelse til Finantsminister opvakt en ikke ringe Forundring, og man paastaaer endnu stedse, at han snart maae aftræde denne Post til Villèle, for at blive Storseglbevarer, eller noget andet. Chabrol nød Napoleons Fortrolighed i høj Grad. Han var Præfekt før og efter den 20de Marts 1815 i Rhone-Departementet. Forhen kunde han ikke hindre sin gamle Herres Tilbagekomst; sidenefter viste han, sagde man, en stor Virksomhed ved at straffe Dem, som havde modtaget ham godt. Saameget er vidst, at hans Navn figurerer overalt i hin sørgelige Epoke, i hvilke falske Sammensværgelser maatte tjene til, at befolke Fængslerne og besudle Skafottet med Blod. Under Lainé blev Chabrol 1818 Under-Stats-Sekretair i Departementet for det Indre. Men Decaze, Lainé's Eftermand, fratog ham igjen denne Post. Imidlertid erholdt han snart derpaa General-Bestyrelsen over Domænene. Under Villèle's, og Corbière's og Peyronnets Triumvirat blev han ophøjet til Marineminister, og deelte sine Beskytteres Skibbrud, efter at han havde undertegnet Dokumentet

ved hvilket de bleve udnævnte til Pairs. Derfor traadte han ogsaa, saa at sige efter Sagernes Medfør, ind i Polignac's Ministerium.

N. N. Baron, født i Montbel (hvorefter han uden Ret og Skjel kalder sig „Baron de Montbel,") Minister for den offentlige Underviisning, Universitetets Stormester. Der gives Tilfælder, ved hvilke en Biograph kan befinde sig i en ikke ringe Forlegenhed, naar han har lovet at skrive en stor Mands Historie, og nu ikke kan sige videre om ham end: han blev født..... jeg veed ikke naar; han studerede, eller studerede ikke (som her er det sandsynligste); han var maaskee et Sted Skriver, blev lidt efter lidt noget mere, endelig Maire af Toulouse, saaledes Deputered, og som saadan en ligesaa ivrig, som latterlig Forsvarer for Jesuitterne, og af en ophøjet Patrons Villèle's, System. Ved to saadanne Hjælpetropper blev han paa engang, ja til sin egen Forundring, udnævnt til Minister for den offentlige Underviisning. Iøvrigt skildrer den offentlige Mening ham, som en Mand af sjelden Uvidenhed og Aandsfattigdom. Men den offentlige Mening maa vel overdrive, naar den paastaaer, at han ikke allene ikke forstaaer et eneste latinsk Ord, men selv ikke engang rigtigen sit Modersmaal; at han er et villieløst Verktøj for Kongregationen, en Art Straamand, som betjener sig af Jesuitismen, for paa ny at tilintetgjøre Frankerig, og besudle det med sin sataniske Fraade.

N. N. von Haussez, Marineminister. Ligesom om foranstaaende vide vi ikke mere om ham end, at han blev født etsteds, at han i den sidste Tid blev Præfekt for Gironde-Departementet og Deputered, at han bestandig stemmede med den højre Side, er godt anskrevet hos Kongregationen, og er efter Admiral Rigny's Vægring, ved at indtræde i Polignacs Ministerium, bleven under sammes yderste Forlegenhed,— paa særdeles Befaling — udnævnt til Marineminister. Finis coronat opus.

Noget om Musik og dens Vurdering. Vi leve dog i Sandhed i en forunderlig Tidsalder, i hvilken Tonekunstnere af enhver Slags indhøster fremfor andre duelige og fortjente Mænd Ære og Penge i fuldt Maal. Donna Catalani, en italiensk Sangerinde, har i lang Tid fuld af høj Kunstnerstolthed faret omkring og har gjort vel, nemlig sig selv vel, det vil sige tilsunget sig uhyre jordiske Rigdomme. Quousque tandem, Catilina? Hvorlænge tøver Du endnu, Catalani? bliver hende overalt tilraabt med varm Længsel, hvor hun lader sine Tilhørere vente paa sig, indtil hun endelig optræder til Vederqvægelse for de naadehungrige Øren. Oselle Sontag en tydsk Sangerinde, et sandt gyldent Søndagsbarn! endnu gyldnere end den gyldne Frue Hjorteværtinden i N.! — tilsynger sig overalt Ære, Roes og Penge i Overflødighed. Thi hun har jo, som Horats siger, liquidam vocem cum cithara, en smeltende Stemme til Strængespil. Signor Paganini, en bleg, mager, italiensk Fiolinspiller, drager nu i Tydskland fra Stad til Stad, spiller con Variazione: „mich fliehen alle Freuden," inddrager paa hver Spilleaften sine 1000 Thaler, og erholder endnu til Affkedsgave 100 Louisdorer. Allerede har han deponeret 40,000 Ducater i Londons Bank. Og naar han til de, i et Fjerdingaar i Frankfurt tilspillede 25,000 preusiske Thaler, nu nedenfor Rhinen tilspiller sig 25,000, saa vil fra ham om kort Tid igjen 50,000 Thaler komme til London. Thi hvorhen kun stedse en saadan Tonekunstner kommer og maa komme, da bliver han modtaget med ivrig Begejstring og høj Udmærkelse. O hvilken Henrykkelse! Da nedregner der Gylden, Thalere, Ducater, Louisdorer, Medailler, Tabatierer! Og hvo som ikke boer paa Stedet, han løber, rider, kjører hele Mile til Behag for Kunstneren, for ogsaa at nyde den i to Timer guddommeligste, mest henrykkende Fryd for Øret (Ohrenschmaus,) giver med Glæde sin Thaler eller Dukat, og fortærer endnu et Par til i Hotellet. —En saadan Sangerinde, en saadan Fiolinspiller indtager paa en Aften mere end mangen Direktør, Raad, Professor o. s. v. indtager i et heelt Aar, hvor han i 365 Dage, Aftener og Nætter plages, og, men med ganske modsat Stemning maa synge hint: „Mich fliehen alle Freuden." — Hvor mange fattige Familier kunde ikke ved de mange 1000, paa Sangere og Fiolinspillere ødte Gylden og Thalere være blevne saa lykkelige, saa glædede, saa trøstede, og i deres Liv igjen saa glade, paa det at de kunne synge: „Mich fliehen alle Leiden!"

— Ethvert Talent, ogsaa Musiktalentet maa man skatte og ved Belønninger opmuntre. Men det hurtigt overgaaende Talent hos Sangeren og Violinspilleren maa man ikke saa rasende overøse og ikke for saadanne Personer tilsidesætte det frem for alle vigtigere Væsen, det lidende Menneske. —

(Allg. Anzeiger.)

To Pigebørn, begge tilsammen kun med et Hoved, vises i Mancha Real i den spanske Provinds Jaen. De er $1\frac{1}{2}$ Aar gamle.

En skjendig Misgjerning fortælles fra Dublin. Der bleve nemlig to smaae Pigebørn fremstillede til offentlig Skue, der paa den ene Side vare sammenvoxne med Arme og Laar. De vakte stor Opmærksomhed og tilsidst Mistanke. En af nogle Læger foretagen Undersøgelse viiste, at disse to Børn ingenlunde vare Tvillinger, men Offere for en skjendig Pengespeculation. Deres Fader, en forulykket Chirurg fra Frankrige, havde nemlig flaaet Huden af disse arme Skabningers Arme og Laar, lige indtil Kjødet, og ved Compresser faaet disse Dele til kunstigen at sammenvoxe (?). Den barbariske Fader er fængslet, og man agter, ved en smertelig Operation, igjen at forskaffe disse foregivne Tvillinger deres Frihed og adskille dem.

Bestikkelse i Tyrkiet. Paa en Tid, da de russiske Tropper ved Donau befandt sig i den største Nød, som Følge af Bosporus's Spærring, fragtede en europæisk Kjøbmand i Konstantinopel et let seglende Skib med Rom, Kaffe, Sukker o. s. v., bestak Havnebetjenterne og sendte Ladningen opad Donau til Hæren, som belejrede de tyrkiske Fæstninger. Sultanen selv tillod flere neutrale Skibe, med Ladninger af forskjellige Slags at passere Bosporus og gaae til de russiske Havne ved det sorte Hav; dette kan i Sandhed kaldes at drive Kjøbmands Systemet i det Store!

I Paris er Nøden uhyre stor; Assistencehusene ere fuldpakkede, saa at disse bekjendtgjøre: ingen flere Panter at imodtage. — Men udentvivl hidrører denne store Nød af for megen Overdaadighed? thi i Modens Rige gaaer det flot til. Blandt andet bære Damerne Ærmer af Blonder, der ere saa vide, at de hænge ned lige indtil Knæerne. Ogsaa have Damerne i Vinter baaret Fløjels og Atlaskes Beenklæder besatte med Skind. Unge Herrer derimod have brugt Muffer. Et Bal blev givet, hvor Dandsesalen var behængt med guult Atlask med grønt Fløjels Drapperi, og enhver Vindueskarm omgivet af Spejle. Enhver Serviet ved Bordet var indhyllet i et Guldbroderi, prydet med enhver Gjæsts Navnetræk.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 April 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$153\frac{1}{2}$	154 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{1}{2}$	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{1}{2}$	$92\frac{3}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$66\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$73\frac{3}{4}$	74 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	88	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 29.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 10 April 1830.

Montmartre ved Paris.

(Af E. Arndt.)

Store Stæders Omgivelser vække kun liden Opmærksomhed, dersom de ikke, som saa mange italienske, have en almindelig Berømthed i Historie eller Kunst, thi de Reisendes Interesse finder sig almindeligviis fuldkommen tilfredsstillet ved Hovedstædernes Indre. Alligevel ere disse Peripherie-Punkter som oftest meget vigtige for Bekjendtskabet med deres Centrum. Den, som ved et langt Ophold ønsker at erhverve sig et fuldstændigt Billede af en stor Stad, vil ei alene bringe Søkysten, ved hvilken den ligger, Løbet af den Flod, som gjennemstrømmer den, Formen af de Høie, som omgive den, i Forbindelse med Stadens Historie, men ogsaa i dem tildeels finde Forklaring over mange Træk i Indvaanernes Sæder og Forhold, en vis eiendommelig Tænkemaade, Forhold, som, da de grunde sig paa Naturen, ogsaa ere afhængige af denne, og kunne, ligesaalidt som Sproget selv, nogensinde ganske fornægte den første Oprindelse. Enhver, som kjender en eneste, nogenledes betydelig Stad, vil sikkert ikke kalde disse Bemærkninger ugrundede. Anlægget af mange store Stæder, især af dem, som ligge ved Havet, kan som oftest forklares af Stedets Beliggenhed; men de Stæder, som ligge i det Indre af Landet, skylde fordetmeste Tilfældet deres Grundvold. Saa naturlige, som Anlæggene af Constantinopel og Neapel forekomme os, saa vanskelig kunne Tilværelsen af saa store Middelpunkter, som Berlin og Madrid, bestemmes af deres Omgivelser. Derimod kan man lettelig forklare sig det første Anlæg af Paris, naar man betragter dens Omgivelser. I hele Nord-Frankrig kunde de første Indvandrende, som kom fra Nordost, ikke finde noget mere passende Punkt end denne skjønne Seinedal med sine milde, til Opdyrkning skikkede Høider. Montmartre, Mont Louis og Mont du Calvaire ere de tre fremragende Punkter, som endnu retfærdiggjøre denne Nedsættelse. Ligesom Mont Louis er det interessanteste Punkt omkring Paris, formedelst Kirkegaarden de Père la Chaise, saaledes er Calvairebjerget det skjønneste, og Montmartre det, som spiller den betydeligste Rolle i Paris's Historie. Naar Rom faaer en saa udmærket Interesse derved, at den gamle og nye Tid her mødes paa en ualmindelig Maade, saa er Paris derimod, uagtet sin Alder, det moderneste Sted i Verden. Indvaanernes Forfatning, Aand og Sæder ere, saa at sige, fra igaar, og naar man her ret livligen vil mindes Fortiden, saa maa man stundom stille sig udenfor denne uhyre Bevægelses Kreds. Allerede i Krigene med Normannerne omtales Montmartre som en af deres Befæstninger, og lige indtil Krigene med Napoleon gjaldt det for det vigtigste Punkt omkring Paris. Det ligger med sin By nordostlig for

Paris, imellem St. Denis og Mont Louis; det kan ikke fremvise nogen udmærket Indretning af hvilketsomhelst Slags, men, for sin smukke Udsigts Skyld, besøges det dog hyppig af Borgerclasser. Den hellige Dionysius, som udbredte Christendommen i Nordfrankrig, skal paa dette Bjerg have lidt Martyrdøden, og Navnet Montmartre antages at være en' Forkortelse af Mont des martyrs. Eftersom Menneskene allevegne hellere søge til Bjerge end til Dale, saa kan dets første Bebygning vel ikke være synderlig yngre end den, som blev iværksat paa ile du palais, den ældste Deel af Paris. Det hører til de Punkter, som i forrige Tider frembøde et langt interessantere Syn end i vore Dage. Da havde det et Munke- og et Nonnekloster med dertil hørende Kirker og Bygninger. Det var allerede Adelheide, Karl den Tredies Enke, som begav sig hertil, da hun anden Gang var bleven gjort til Enke af Matthieu Montmorency. I Liguens Krige med Henrik den Fjerde lede de Landsbyer, som laae omkring begge Klostrene, ligesaa meget som Klostrene selv. Man finder i Paris's Historie, navnlig i den, der er skreven siden Revolutionen, mange Fortællinger om den Usædelighed, som herskede i begge Klostrene. Ifølge disse Beretninger dreve Munkene omkring paa Jagt, og drak med Soldaterne i de omliggende Lejre; de ældre Nonner vogtede Køer; de yngre passede sine Kjærlighedsforstaaelser, droge omkring i Landsbyerne som Sangersker, og allesammen levede de snarere som Ziguenere end som Christne. Om end Noget heraf er overdrevet, saa er det dog almindelig bekjendt, at Henrik den Fjerde stod i nøje Forbindelse med den skjønne Marie Beauvilliers, en af disse Nonner, hvilken Forbindelse først blev hævet ved hans Kjærlighed til Gabriele Estrées, en Beslægtet af Beauvilliers. Siden udnævnte Kongen, ifølge en ham tillagt Rettighed, denne Marie Beauvilliers til Klosterets Abbedisse, og paa denne Post forandrede hun sin Tænkemaade og sin Vandel saaledes fra Grunden, at hun baade forbedrede Klostertugten og forøgede Klosterets Indkomster. Den lille Kirke des Martyrs, Montmartres nuværende Sognekirke, stod allerede 1181 paa dette Sted og var dengang et Capel. Ved Revolutionen forsvandt Klostrene, og med Undtagelse af nogle smukke Landsteder er Montmartre bedækket af en Mængde smudsige Gader, og de frie Punkter med Vejrmøller, som i Frastand give Bjerget et malerisk Udseende. Imedens jeg udarbejder Beskrivelsen over dette Punkt, som i Tydskland er blevet saa berømt, mindes jeg det interessante Sted hos Steffens i hans „Unsere Zeit und wie sie geworden," hvor Forfatteren, efter Slaget ved Montmartre, første Gang seer Paris, ved Siden af en berømt preussisk General. Endskjøndt jeg nød dette Syn efter en fredelig Rejse og under sædvanlige Omstændigheder, og Erindringen om hiin Kamp ikke hos mig kunde frembringe en saadan Opløftelse, som hos en Medkæmper, saa følte jeg dog her, mere end nogensinde, det Betydningsfulde hos den store Stad, som laae for mig. Vil man end, efter den forskjellige Maade, hvorpaa man betragter Tingenes Aarsager og Skjæbne, ansee dette umaadelige Anlæg, der er blevet et uudsletteligt Punkt i Verdenshistorien, for en Bestemmelse af Forsynet, eller for et Spil af et tiltagende Held: denne Stad, som i fjorten Aarhundreder har været et mægtigt Folks Hovedstad, er endnu Verdens største Arena og det Middelpunkt af Interesser, som, hvorledes man indseer dem, overgaae, idetmindste for Øjeblikket, alle andre Forhold. Vejret var idag mildere og Solen virkede her stærkere end den plejer i Nordtydskland paa denne Tid. Foran mig laae Paris, til Højre og Venstre de skjønne Højder: Mont Louis og Calvairebjerget, og naar jeg vendte mig om, saae jeg St. Denis's gamle Taarne. Stadens Middelpunkt var indhyllet i en tyk Røg, som, deelende sig hist og her, kun lod skimte Husenes Tinder. Notre-Dames Taarne, Invalider-Domens og Pantheons Kuppeler samt den ufuldendte Triumphbue ved Lille-Neuilly, fremtraadte som de meest marquerede Punkter. Læser man en Historie om Paris, saa forbauses man over Mængden af de ved Revolutionen forstyrrede Kirker, som maa have givet Stadens Profil et langt herligere Udseende. Nu ere kun Notre-Dame og Pantheon mærkværdige, Invalider-Kirken gjør en mindre Effect, og St. Eustache, St. Sulpice o. s. v. kunne ikke sammenlignes med berømte tydske Kirker. Tre smaa Høje udgjøre Montmartres Kirkegaard, en af de ældste i Paris. En Grav, som jeg her fandt

ved et Tilfælde, fremstillede for min Sjæl et Billede af det forrige Aarhundredes Pariserliv med nogle af sine interessanteste Træk. Her hvilede St. Lambert, som blev elsket af den skjønne, af Rousseau tilbedede Grevinde d'Houtetot. Denne Kjærlighed har Rousseau skildret med udmærket Kraft. For den, som kjender de Breve og Memoirer, der angaae dette Forhold, for ham har Synet af denne simple Gravsteen en sjelden Interesse. Madame d'Houtetot, hvis Sønnesøn nu sidder i det franske Pairskammer, skal endog i sin høje Alderdom have staaet i nøje Forbindelse med en aandrig og meget fornem Mand, og for at finde dette muligt og ikke dømme for haardt, maa man have et Begreb om den stærke Levekraft hos denne Nation, hvis aldrende Mænd ofte ere livligere og fyrigere end andre Nationers Ungdom, hvilket kan tydelig sees i de Deputeredes Kammer. Paa den simple Gravsteen, som beskygges af en Cypresse og en Poppel, staaer: „Hun, som i halvtredsindstyve Aar var hans Elskede, har ladet sætte denne Steen paa hans Grav." — Endskjøndt Paris indeholder Frankrigs Historie i en ganske anden Forstand, end London eller Wien antyde deres Lands, saa mindes man, i Staden selv, kun lidet om denne Historie, thi allevegne, hvor der endog gives gamle Monumenter, gjorde de Personer, som omgive dem, enhver Illusion umulig. For at kunne tænke sig Fortiden, maa man stige op paa en af disse Højder, hvor idetmindste Skyggen af de forrige Tider har vedligeholdt sig. Ligesom Grevepladsen og Synet af Hotel de Ville have frembragt det modbydeligste Indtryk, jeg nogensinde har følt paa et Sted, fordi jeg tænkte paa de afskyelige Henrettelser, som foranstaltes af ancien régime, og paa det revolutionaire parisiske Borgerraads Rædsler, saaledes blev jeg, paa Højden af Montmartre, overrasket ved det kraftigste Billede af et stort Folk, som har givet sig et saadant Centrum. Naar man ved St. Denis's Taarne erindrede sig den Tid, da de merovingiske Konger herskede over en skovfuld, ensom Egn, af hvilken kun enkelte Borge og Kirker ragede frem, saa gives der ingen større Contrast end Synet af det nuværende Paris. Til sin Moroe kan Læseren udmale sig to Situationer i det samme Land og under det samme Dynastie: Ludvig den Hellige, som holder Ret under en Eeg i Vincennes, og Carl den Tiendes constitutionelle Tale. Det, som giver denne Stad en saa overordentlig Interesse, er dens Tilværelses Varighed, efterdi den viser en aldrig afbrudt Vigtighed i de forskjelligste Retninger. Endskjøndt jeg, som en Fremmed og opfyldt af andre Interesser end dem, som gjælde her, betragter Livet i denne Stad som et Skuespil, hvorfra man kan skille sig, naar man vil, saa vilde jeg dog finde det meget naturligt, om en Franskmand, ved Synet af sin Stad og Følelsen af det, den indeholder, udraaber ligesom Venetianer: esto perpetua!

(N. M. Nr. 13.)

Noget om Island efter Skildring i en ny fransk Roman.

I Skriftet: Rantzau ou la Monomanie, chronique Danoise, recueillie, & publié par Achille Gregoire, à Paris 1830, kommer Romanens Hovedperson, Frederik Rantzau, paa en Søreise til Island, hvor Pesten rasede ved hans Ankomst. Den beskrives, Tiden er sat under Kong Frederik den 5tes Regjering. — Toutefois, cette triste contrée n'est pas un eternel amas de neiges & de glaces. Durant trois mois de l'année, elle se trouve, comme par l'effet d'une baguette magique, transformée pour ses habitans en un nouvel Eden. Le printemps & l'automne sont deux saisons inconnues dans ce climat, ou l'on passe tout d'un coup & alternativement du froid au chaud. Une chaleur vivifiante se fait sentir soudainement, „les brumes se dissipent, la neige disparait & la terre, delivrée, comme par enchantement de celle croute, qui la tenait dans l'inertie, developpe une activité etonnante." On voit en peu de jours pointer, croitre, murir le blé, l'orge, & le seigle. Des bocages, d'aunes, du peupliers, des bouleaux à la feuille pale & tremblante, des cèdres superbes aux rameaux eployes, viennent recréer la vue, des fleurs rares mais odorantes, des plantes salutaires, exhalent à l'envi

leurs parfums. On voit des danses légeres sur le bord des ruisseaux, la flute de l'an resonne au loin dans la prairie, le ramier forme son nid da la saute de la cascade, & des chants d'amour se font entendre sous l'ombrage." — Skalhot er Øens Hovedstad. Rantzau, som rejste under Navnet Haller, befrier Øen fra Pesten. Indvaanerne rejse ham paa et lidet Bjerg et Erkjendtligheds-Minde. Holums Amtmand hedder Herode Langarvant. I det Rantzau vil rejse fra Holum til Irland, ankommer en Mand i et underligt Slags Kjøretøj, trukket af Rensdyr, fra Øens Generalgouvernør, Greve Arandal, med Brev til ham, om at komme did og redde hans syge Datter. Ved hans Ankomst did havde Greve Arandal faaet fra Danmark, fra Ministeren Oxenstjerne, et Brev til Svar paa hans Indberetning om Pesten, og om hvad Haller (Rantzau) havde udrettet, og dette Brev var ledsaget med Dannebrogs-Ordenen for Haller. Greve Arandals Datter reddes. En udførlig Roman udspindes; men da vi her blot vilde give Exempel paa, hvorledes Island beskrives, saa afholde vi os her fra videre Udvikling.

Madagascar og den franske Expedition til samme *).

Denne Expedition synes ej at være uden Vigtighed, fornemmelig med Hensyn til den Rivalisering, som øjensynligt her finder Sted imellem Franskmændene og Englænderne. Om de tidligere franske Coloniers Skjæbne paa denne betydelige Ø (Madagascar er over 10,000 Qv. Mile stor) ville vi forudskikke følgende Noticer, uddragne af en Franskmands Skrivelse, der er dateret Tintings Rhed (paa Madagascars sydlige Spidse) den 27

*) Dette Tidsskrift har forhen havt Adskilligt angaaende denne vigtige Ø. I Forbindelse dermed tillader man sig at optage følgende Stykke af et af vore bedste Provindsialblade Randers Avisen.

Septbr. 1829: „Vore Landsmænd, som i sin Tid anlagde Etablissementer i Foulpoint, St. Marie, Fort Dauphin og flere Steder paa Madagascars Østkyst, bleve i Begyndelsen vel behandlede af de blide og godmodige Indvaanere, og den Tvedragt, som fandt Sted imellem Øens forskjellige Folkeslag indbyrdes, gav dem end mere Sikkerhed. Men da det lykkedes Radama, Overhovedet for de Ovas, en mægtig og krigersk Stamme, omsider at underkaste sig alle de andre, affendte Englænderne, der ingen Lejlighed lade ubenyttet til at skade os, en Agent, som bibragde ham Begreb om europæisk Krigskunst; og Følgen deraf blev, at vore Landsmænd, som kun erholdt liden Understøttelse fra Moderlandet, tilsidst maatte fortrække. Radama var nu Konge over hele Madagascar, og Englænderne kunde videre forfølge den anlagte Plan. 30 til 40 af de fornemste Høvdingers Sønner bleve sendte til engelske Højskoler; alle Slags Haandværker bleve indførte paa Øen; Landeveje skulde sprænges igjennem de ufremkommelige Steder, Manufacturer anlægges; men følgende Omstændighed forhindrede Iværksættelsen heraf. En fransk Sergeant, ved Navn Robin, deserterede fra Bataillonen paa Bourbon; kom til Madagascar, lod sig engagere i Kong Radamas Hær, og avancerede snart til General. Han blev Kongens Altbetroede, lærte ham at læse, og Napoleons Historie var det Første, Kong Radama stavede sig frem i. Da Landeveje og Manufacturer skulde anlægges, stillede Robin sin Monark Tippoo's Skjæbne for Øjne. Han forestillede ham, at naar Englænderne først ved deres Manufacturer havde faaet Indflydelse paa hans Folk, og Landet ved ordentlige Vejes Anlæggelse var gjort tilgjængeligt for deres Krigsbrug, vilde de gjøre sig til Herrer over Landet. Radama indsaae Rigtigheden heraf, og lod det allerede begyndte Vejarbejde igjen forstyrre. Siden døde Radama; efter en Revolution kom hans Kone paa Tronen, og Europæerne fik ingen videre Indflydelse paa Madagascar. Robin drog sig tilbage fra Hoffet, med en Formue af 20,000 Fr. aarlige Indkomster. Han har et Etablissement i Tamatave, hvor han vedvarende søger at være sine Landsmænd nyttig, og den Tjeneste han saaledes har ydet dem, har forlængst udslettet den Plet, hans Desertion satte paa ham.

Jeg hørte ham selv sige over Bordet: „Jeg har afdraget min Gjæld til mit Fædreneland, ved de Tjenester jeg har viist det her i Landet, ved at bekæmpe dets evige Fjendes Rænker.“ — I Moniteuren hedder det: at da de forskjellige Puncter, som de Franske næsten i 200 Aar havde havt i Besiddelse paa Madagascars Østkyst, vare blevne overfaldne af de Ovas, som udøvede den voldsomste Undertrykkelse imod de øvrige Stammer paa hiin Kyst, der længe havde været Frankrigs Allierede; saa havde Hs. Majestæt Kongen, paa Baron Hyde de Neuvilles Indberetning, under 29de Januar 1829 befalet, at en Expedition skulde afsendes til Madagascar, for enten med det Gode eller det Onde at udvirke de Ovas's Anerkjendelse af Frankrigs gamle Rettigheder til hine Puncter. I Juni afgik Expeditionen fra Øen Bourbon, under Capt. Gourbeyres Commando. Den bestod af Fregatten Terpsichore, Gabarren Indefatigable og Transportskibet Madagascar; senere forenede sig endnu med Samme Aviso-Skibet Colibri, Last-Corvetten Nievre og Gabarrerne Chevrette og Zélée. Medens at en Ambassade blev afsendt til Dronningen, der residerer i Emirne, for, inden en vis Frist, at afæske hende Erklæring om den franske Regjerings Paastand, (i ovenanførte Skrivelse hedder det: at Ambassaden havde Foræringer med af 80,000 Fr. Værdie; men dette var rigtignok kun Lidet for en Dronning, der havde anvendt 2 Mill. Fr. paa et Mousolee over sin Gemal) tog Expeditionen Besiddelse af Tinting, der ligger næsten lige overfor Øen St. Marie, som vedvarende havde været i Franskmændenes Hænder, og som de Ovas forlængst igjen havde forladt. I en Tid af 2 til 3 Maaneder blev her opkastet et Fort, som vilde være stærk nok til at modstaae 3,000 Md. europæiske Troppers Angreb. Den 18de Septbr. blev det franske Flag hejset paa Samme, og med den største Enthusiasme svore Tropperne: at vove Liv og Blod for dets Forsvar. (I ofte omtalte franske Officiers Skrivelse hedder det: „Vi smigre os med det Haab, at dette vort ny Etablissement, i Ufreds-Tilfælde, skal kunne rivalisere med det gode Haabs Forbjerg, og give os en ringe Erstatning for det evig beklagelsesværdige Tab af vor skjønne Colonie Isle de France, hvis uskatteerlige Værd Man kun fatter, naar Man har befaret det indiske Hav.“) De andre Stammer, der ere ligesaa blide og frygtsomme, som de Ovas ere stolte og krigerske, bleve af deres Beherskere strængeligt forbudne at tilføre os Levnetsmidler. Da den Frist, som var indrømmet Regjeringen i Emirne til at give den forlangte Erklæring, imidlertid var udløben, uden at der var kommen noget Svar, forlod Capt. Gourbeyre Tinting i de første Dage af October. Den 10de ankom Expeditionen for Tamatave; en Officier blev sendt iland med det Budskab til Commandanten: at Man var kommen, for at erfare hans Dronnings endelige Beslutning; men han lod svare, at Samme var ham aldeles ubekjendt. Næste Morgen, da Alt var beredt til Kamp, blev der atter først sendt en Officier iland, for at spørge Commandanten, om han ingen Fuldmagt havde til at underhandle? og paa hans benægtende Svar blev ham en Krigserklæring tilstillet, med Tilføjende: at Fjendtlighederne strax vilde tage deres Begyndelse. Kl. 8, da Officieren var vendt tilbage fra denne Sendelse, blev Ilden aabnet, og næppe 20 Minuter derefter var Fortet ikke mere; nogle velrettede Skud bevirkede, at Krudtmagazinet fløj i Luften, og, greben af Skræk, flygtede Besætningen. Kl. 8¼ bleve Tropperne satte iland, og efter at de Ovas et Par Gange, skjøndt forgjæves, havde søgt at gjøre Modstand, hejsedes det kongl. franske Flag Kl. 9 fra Fortets Ruiner. Sejerherrerne, som kun havde 2 Saarede, forefandt her 23 Kanoner eller Caronader, et Steenskyts og 212 Gevæhrer. For at give de Ovas et endnu højere Begreb om Franskmændenes Overlægenhed, lod Capt. Gourbeyre dem senere med Bajonetten angribe i en Forskandsning, hvorfra de bleve forjagede og fuldkommen adsplittede. Faa Dage efter disse Affairer, den 26 Octbr., ankrede Capt. Gourbeyre med Expeditionen ved Foulpoint, hvor de Ovas ogsaa havde nogle Forsvarsværker. Næste Morgen blev Ilden aabnet og Kystbatterierne snart bragte til Taushed. Ved den paafulgte Landgang gik det varmt til, og der blev fægtet hæftigt paa begge Sider. De Ovas havde 75 Døde og 50 Saarede; Franskmændene 11 Døde og 15 Saarede. Blandt de Døde var den tappre Capt. Schöll. Kl. 11, da Fjenden ikke viste sig paa noget Punct mere, erholdt Tropperne igjen

Ordre til at komme ombord. (Dette er altsaa Anledningen til det Rygte, at Franskmændene havde lidt et Nederlag ved Foulpoint.) Den 28de, om Aftenen, lettede Expeditionen Anker, og begav sig tilbage til Tinting, for at forstærke sig med Landingstropper; og den 3die Novbr. kom den atter til Ankers ved Foulpoint. Den følgende Morgen begyndte Kanonaden paany, og ophørte ikke før der var skudt en practicabel Bresche i det af de Ovas besatte Fort. Ved den nu paafulgte Landgang svore baade Søfolkene og Soldaterne: at de værdigen vilde fejre deres Konges Festdag! (Carlsdagen). Ikke uden haard Modstand og Blodsudgydelse, blev Fortet ogsaa virkelig taget med Storm, og om Middagen vajede det franske Flag fra Samme. Fjenden havde 119 Døde; Franskmændene derimod angive kun deres Tab til 9 Saarede, hvoriblandt en Lieutenant Baudson, der fortrinligt udmærkede sig; men hvis Liv forhaabentlig endnu stod til Redning. Siden blev der imellem den franske Befalingsmand og de Ovas afsluttet en Overeenskomst, hvorved de af Frankrig paastandne Rettigheder bleve fuldkommen anerkjendte. Et Gesandtskab afgik til Emirne, for at erholde Dronningens Ratification, som skulde være indløben inden den 31te Decbr. — Sluttelig ville vi endnu høre en engelsk Sø-Officiers Beretning om Tamataves Opbrændelse af Franskmændene, saaledes som Samme er aftrykt i den i Capstaden udkommende engelske Tidende: Admiralitetet havde givet Ordre til, at de unge Madagascarer, som i sidste 4-5 Aar vare blevne oplærte ombord paa de brittiske Skibe, skulde tilbagesendes. Capt. Colpoys afgik til den Ende den 10de Octbr. fra Mauritius med 24 saadanne unge Indfødte. Da han den 18de ankrede med sit Skib „Falcon" paa Tamataves Rhed, blev han ikke lidet forundret over at foresinde en fransk Eskadre, og at see det franske Flag vaje fra Fortet. „Snart erfoer jeg da," saa lyde hans egne Ord: „at Franskmændene den 10de October vare ankomne som Venner, uden at have vakt nogen Mistanke hos Indvaanerne. Deres sande Hensigter blev dem imidlertid næste Morgen tydelige nok, da 17 Minuters uafbrudt Kanonade ødelagde Fortet og dræbte mange Soldater og Indvaanere. Saasnart de franske Tropper landede, toge de strax Besiddelse af Fortet, hvor de nedstødte de tilbageblevne Saarede; og droge derpaa ind i Staden, hvor de ubarmhjertigen myrdede de ulykkelige Indvaanere, omendskjøndt disse paa deres Knæ bade om Skaansel. De dræbte eller lemlæstede paa denne Maade ikke færre end 60 af disse stakkels Mennesker, uden given Anledning, og, saavidt jeg kunde erfare, blot for at stille deres Blodtørst, eller gjøre Bytte. Æren var vistnok ikke deres Formaal; thi hvor kunde der vindes Ære ved, med koldt Blod at myrde et Antal nøgne Vilde, som ej vare istand til at gjøre mindste Modstand?" (Capt. Colpoys meddeler en Beretning fra den forjagede Commandant i Tamatave, Korolleo af Navn, hvorved han endmere vil bevise den Troløshed, hvormed den franske Befalingsmand skal være gaaet tilværks. „Igaar," hedder det i bemeldte Beretning, „gjorde Commodoren mig tusinde Venskabs-Complimenter, sendte mig en Skrivelse til Dronningen, og sagde, at han vilde blive her, indtil han havde faaet Svar derpaa. Jeg modtog Brevet, tog vel imod hans Adjutant; men havde næppe Tid nok til at klæde mig paa, før Kanonaden begyndte." Beretningen slutter ret naivt saaledes: „Jeg har mistet alle mine gode Sager, Klæder og Epauletter o. s. v., og maa æde det Samme som Madagascarerne — har ingen Thee, ingen Sukker! Commodoren kom som Ven; men foer frem som Fjende.") Capit. Calpoys tilføjer endnu: at Franskmændene havde plyndret Staden, og belæsset deres Skibe med den forefundne Riis; at den for Englænderne, med Hensyn til Mauritius's Proviantering, saa fordeelagtige Handel med Madagascar allerede havde lidt Meget ved disse Fjendtligheder; men at de Indfødtes Forbittrelse imod Franskmændene nu ogsaa var stegen til en saadan Grad, at de aldrig kunde gjøre sig Haab om, igjen at komme i god Forstaaelse med Indvaanerne. (Meget af det her Anførte maa sikkerligen skrives paa Nationalhadets Regning; men da der var Sorte med iblandt de franske Tropper, kunne disse muligt ogsaa, efter Tamataves Indtagelse, have viist mindre god Disciplin.)

Indenlandske Efterretninger.

Sjællands Biskop, Dr. Münter, Storkors af Dannebrog, æret af sine Medborgere formedelst

sit ædle Hjerte, sine grundige Kundskaber, og sin Embedsvirksomhed, og af en udbredt Navnkundighed ved sine lærde Skrifter, og Forbindelser, er død igaar ved et apoplectisk Tilfælde.

Fra Altona skrives under 21 Febr. sidst følgende: Vor Stad har i nogen Tid havt Aarsag til at glæde sig over en Anstalt, hvis Tilværelse maaskee endnu ikke tilstrækkelig er kommen til Publikums Kundskab. Der er et Attelier for den højere Bygningskunst, oprettet og bestyret af de Herrer Architecter Hansen og Schmidt. Er den første af disse Herrer her og i viid Omkreds tilstrækkelig bekjendt ved sine Arbejder som en smagfuld og forslandig Architect, saa har den sidste ved Udgivelsen af Conturer af gamle Frescomalerier og ved sine Skizzer af Ornamenter og Arabesker tilstrækkeligen kundgjort, at hans fleeraarige Ophold i Italien væsentligen har bidraget til hans Uddannelse i Bygningskunsten. Under saadanne Auspicier lader der sig ingenlunde ventes Lidet af denne Anstalt, og det kan derfor ikke være uinteressant nærmere at lære at kjende Grundtrækkene i den af dem udkastede Plan. I Atteliet bliver om Sommeren fra Klokken 8 om Morgenen indtil 7 om Aftenen, om Vinteren fra Klokken 9 om Morgenen indtil Klokken 6 om Aftenen, givet saavel theoretisk som practisk Undervisning. Gjenstandene for denne Undervisning ere: de 5 Seuleordener, fuldstændigen afhandlede, den rigtige Maade at tegne og componere paa, hvorved Antikerne isærdeleshed blive lagte til Grund, foredrages og gjennemøves, og endelig Læren om Perspectivet. Saasnart Lærlingerne have bragt det saa vidt, at de kunne tegne godt og fornemmelig rigtig forstaae det Tegnede, blive de brugte til de Herrer Forstanderes practisk- og theoretisk-architectoniske Arbejder. Læretiden varer i det korteste 3, og i det længste 6 Aar, ganske efter Lærlingens Ønske og Duelighed. De paa 3 Aar betale halvaarlig halvfjerdsindstyve Rbd. Courant, de paa 6 Aar Indtrædende betale kun i de første 4 Aar det fulde Honorar, i det 5te Aar det halve og i det 6te og sidste Aar slet intet. Af Lærlingerne selv bliver der gjort følgende Fordringer: at de ere velopdragne, forsynede med de nødvendige Skolekundskaber, og under Læretimerne iagttage en anstændig og ordentlig Opførsel. Denne korte Prospectus synes at være tilstrækkelig, til at anbefale denne Anstalt til Opmærksomhed.

Om Frederiksborgs lærde Skole belovedes i Nr. 26 af dette Tidsskrift nogle Efterretninger, som herved gives saaledes som samme ere meddeelte: „Det var den 29de Marts 1630, at Kong Christian den Fjerde ved en Fundats, dateret fra Frederiksborg Slot, grundlagde den lærde Skole i Hillerød. I det følgende Aar blev den endnu staaende Skolebygning opført, og 1633 tog Underviisningen sin Begyndelse. Uagtet Skolen altsaa først i 1833 seer sit andet Jubilæum imøde (det første blev — s. P. Bendtsens Historiske Efterretninger om den Kongelige lærde Skole ved Frederiksborg," S. 63, — festligholdt 1733), burde dog den Dag, da 200 Aar siden Fundatsens Datum vare forløbne, ikke hengaae uden taknemmelig at mindes, og af Skolens Lærere, hvis Bestræbelser med største Velvillie understøttedes af Hr. Kammeraad, Slotsforvalter Giede, indbødes derfor Skolens Disciple, Byens Embedsmænd og eligerede Mænd til en passende Glædesfest, der med høj Tilladelse holdtes paa Frederiksborg Slot selv. Ved Festen — en Forbindelse af Vocal- og Instrumental-Musik samt Declamation, — der hos Forsamlingen mødte den hjerteligste Deeltagelse, erindredes med Taknemmelighed Skolens høje Stifter og Kongehusets Velgjerninger, — ogsaa Biskop Thomas Kingo, een af Skolens Disciple, hvis berømte Navn staaer i nøje Forbindelse med Skolens Historie."

Et for Medaille-Elskere interessant Skrift er udgivet af Profess. Dct. Med. Ridder Carl Asmund Rudolphi, nemlig over Medailler slagne til Ære for eller Minde om fortjente Mænd i de medicinske og naturhistoriske Fag *). Skriftet er som Forløber for et udførligere Værk, nemlig over Medailler for Privatpersoner. Antallet af denne sidste Slags Medailler anslaaer Forfatteren til 10000; selv ejer han over 5000. Af denne mindre Samling over Læger og Naturkyn-

*) Recentioris ævi Numismata virorum de rebus medicis & physicis meritorum memoriam servantia collegit & recensuit Carol. Asmundus Rudolphi, Phil. & Med. D. hujus Profess. P. O. etc. Berolini 1829. 8.

dige indeholder Fortegnelsen 711 Stykker. Iblandt dem ere 8 Danske og Holstenere, nemlig: Joh. Just de Berger, Ole Borch, Tycho Brahe, Callisen, Kielienseren Joh. Dan-Major, Physikeren Henr. Carl Ørsted, Botanikerne M. Wahl, og Georg H. Weber. Hr. Forfatteren nævner i Fortalen de Mænd, der have været ham til Tjeneste til sine Samlingers Fuldstændiggjørelse. Blandt disse vor Landsmand Hr. Cancellieraad Thomsen.

Nogle Medaille- og Mynt-Samlinger vorde efterhaanden ved Auktion bortsolgte saasom: 1. En i sit Slags udmærket Samling af danske Guldmynter, nogle danske Guldmedailler, og Guldmynter af holsteenske Hertuger, vorder bortsolgte d. 3 May o. f. i Vimmelskaftet No. 17. Samlingen bestaaer i alt af 240 Stkr; hvor iblandt flere ere sjeldne og nogle højstsjeldne. — Ved samme Auktion forekomme nogle faa antike Stykker, og Gemmer. — 2. En Mynt- og Medaille Samling af henimod 3000 Stykker som tilhørte afdøde Grosserer Johan Daniel Walker skal sælges d. 10 May og følgende Dage. Den indeholder af Numi Regionum, Populorum, Urbium & Regum 378 Nummere; af Moneta Romanorum 992 Nr; af danske Mynter- og Medailler 820 Nr. af forskjellige andre Mynter 355. Kataloget er meget videnskabeligen forfattet med Henvisning til de Myntværker og Samlinger, i hvilke Stykkerne beskrives. Man seer af forestaaende Tal, at Samlingen indeholder noget, men ej meget af forskjellige Klasser af Mynter; men da den indeholder forskjellige sjeldne Stykker, saa kan det interessere mange Myntsamlere at gjøre sig bekjendt med Kataloget, da mange kunne faae savnede Stykker erhvervede. Ved samme Auktion sælges nogle Bronzefigurer, m. M. Fremdeles nogle Kobbere, baade Værker og enkelte Kobbere, og en liden Bogsamling. 3. Den af Etatsraad og Professor Thorlacius efterladte Myntsamling, som især bestaaer af græske og romerske Stykker, vil vorde bortsolgt til Efteraaret, ligesom og den Afdødes efterladte Antiquiteter og hans Bogsamling, der udgjør omtrent 6000 Bind. Paa den store af afdøde Hofklejnsmed Timm efterladte Mynt- og

Medaille-Samling havde Samleren anvendt største Omsorg i det lange Tidsrum af omtrent 50 Aar. Den vil blive solgt i tre Afdelinger; den første vil blive holdt i October, og indeholder de danske Mynter og Medailler, den største Samling hos os næst den Kongelige; desuden de svenske; den anden Afdeling vil indeholde græske og romerske Mynter, af hvilke den romerske Samling især er mærkværdig. Dens Bortsalg bliver ikke førend hen i Aaret 1831. Den tredie Afdeling endeligen bestaaer af andre Nationers Mynter og Medailler.

Blandede Efterretninger.

Kaffe-Indførsel i Europa har i de fire sidste Aar aarligen efter Middeltal udgjort omtrent 220 Millioner Pund; saasom

	1826.	1827.	1828.	1829.
Hamburg	37.	50.	47.	40.
Bremen	12½.	16.	12.	14.
Amsterdam . . .	20.	16.	23.	20.
Rotterdam	8.	12.	13.	14.
Antverpen	51.	50.	51.	50.
London	30.	34.	27.	26.
Frankrig	30.	42.	31.	29.
Triest	9½.	12.	10.	9.
Kjøbenhavn . . .	2.	4.	4.	4.
Millioner Pd.	191.	237.	209.	206.

Dette er et anseligt Qvantum. Efter en i Nederlandene, i Anledning af et Forslag om et Accise-Paalæg, forfattet Beregning har Kaffeforbruget i Rigets 17 Provindser udgjort efter Middeltal af Aarene 1825, 1826 og 1827 aarligen for 5,719,023 Personer 20,107,800 Pd. Efter et lige Forhold vilde Tydsklands 30 Millioner Mennesker forbruge rigeligen 150 Millioner Pd. Kaffepriserne har, fra den første Tid Kaffe-Indførsel til Europa fandt Sted, maaskee aldrig været saa lave som nu. Dette formerer naturligviis Søgningen eller Forbruget. Mere i B. H. 5499.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 30.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 13 April 1830.

Biskop Dr. Frederik Münter.

Denne udmærkede ædle Mands Død vækker en almindelig Sorg hos alle Fædrenelandets Venner. En kort Udsigt over hans Levnet meddeles her, for det meste efter Conversations-Lexikonnet, hvis lærde danske Oversætter har havt den Afdødes egne Bidrag. Vi optage dem udtogsviis, i det Hele med Forfatterens Ord, men forøgede med nogle Tillæg. Han var født i Gotha d. 14 Oct. 1761, hvor hans Fader, Balthasar Münter, dengang var Præst ved Waisenhuset og Hofdiakonus. Hans Faders Familie, der nedstammede fra Nederlandene, hvor Slægten endnu er i Anseelse, udvandrede, formodentligen i Religionskrigene under Philip den 2den, til Lüttich, og levede der et Par Aarhundreder, som Borgere og Kjøbmænd. En af dem, Kjøbmanden Herman Münter, Balthasars Farbroder, bekjendt som Videnskabers og Kunsters Elsker og Dyrker, og ved sine Kunstsamlinger, var i den første Halvpart af forrige Aarhundrede Medlem af Lübeks Senat, og døde som Borgemester. Vor Frederik Münters Moder, Magdalene Sophie Ernestine Frederike v. Wangenheim hørte til Tydsklands ældste Adelsslægter. Da Balth. Münter, der var berømt som veltalende Prædikant, ved Dr. E. D. Haubers Død blev kaldet til Sognepræst ved Petri tydske Menighed i Kjøbenhavn, kom F. Münter, i sin Alders 4de Aar, til denne Hovedstad. Han fik den omhyggeligste Undervisning, især i Sprogene; tidligt og alt længe førend han blev Student, hørte den unge Münter historiske, philologiske og philosophiske Forelæsninger, ligesom han og stadigt besøgte Kratzensteins Cursus over Experimentalphysiken. Denne Lærdes Gunst vandt han i saadan Grad, at han ønskede at danne ham til sin Eftermand i dette Fag af Videnskaberne; og det havde maaskee ogsaa blevet Münters Livsplan, naar han havde følt sig oplagt til Medicinens Studium, hvilket dengang, mere end nu, ansaaes uomgjengeligen forbunden med Physikens; dog han havde nu ogsaa ved at høre Forelæsninger af Biskop Balle, da Professor, over Kirkehistorien, fattet Smag for samme; og herved blev det Forsæt, at gaae den theologiske Bane, bestyrket hos ham; og hans Fader bar i denne Henseende megen Omsorg for, at han lagde en god Grund i Philologien, især den græske. Af stor Indflydelse paa den unge Münter var Faderens Venskab og Omgang med Klopstock, og andre den Tids udmærkede Mænd. Han læste tidligt Messiaden, det gamle Testaments poetiske Bøger, Homer, Ossian o. fl. Hvad han ikke kunde læse i Originalsprogene, læste han i Oversættelser, dog lærte han med det samme en stor Deel Hebraisk, Latin, Græsk og Engelsk. Denne poetiske Lecture virkede stærkt paa hans Phantasie, men Faderens kloge Omgang sikkrede ham mod de skadelige Følger dette kunde have havt, uden at de gavnlige Virkninger tabtes; thi ved hans mange Oversættelser af gamle

Diglere, ved egne Udarbejdelser, og poetiske Forsøg, hvilke Faderen sædvanligen underkastede den strængeste Kritik, fik han Færdighed i at udtrykke sine Tanker, og en for hans Alder temmeligen dannet Smag, samt en vis Fortrolighed med Oldtidens Aand. Alle disse Fordele vedbleve, da han var kommen til den Overbevisning, at han ej var skabt til Digter. Ogsaa Niebuhrs fortrolige Omgang med hans Forældre virkede betydeligt paa hans første Dannelse. Ved de Samtaler han ideligen hørte Orienten angaaende, og ved den Adgang Niebuhr gav ham til sit Bibliothek og sine Samlinger, fik han næsten beskuelige Ideer om Orienten, hvilket siden kom ham til største Nytte i hans Studier, og hans Lyst til det Antiquariske blev derved endmere udviklet. Hans Smag for Kunsterne uddannedes nu ogsaa ved jevnlige Besøg hos den berømte Kobberstikker Preisler, der ogsaa var en af hans Faders fortrolige Venner. — Faderen styrede iøvrigt selv med den varmeste Deltagelse hans Undervisning, og sørgede for at han tidlig lærte at sysselsætte sig med egne Arbejder. Han gav ham al muelig Lejlighed til at dyrke de Fag, hvortil han især følede sig oplagt, dog uden at forsømme de andre lige nødvendige. Saaledes tilstrækkelig forberedet blev han af sin Fader dimitteret til Universitetet 1778, og nød den Ære, tilligemed den siden som Historiker bekjendte Fr. Snedorf, Münters Ungdomsven, at holde de, ved Uddelelsen af de saa kaldte Honores, da brugelige Taler paa Latin. Nu gjennemgik han i tre Aar de sædvanlige akademiske Cursus, hørte philologiske og theologiske Forelæsninger, og følede mere bestemt sit Kald til den historiske Deel af Theologien, hvortil Balles Forelæsninger bidroge meget. Den berømte Tyge Rothe virkede nu og med faderlig Kjerlighed til hans Dannelse og aabnede ham mangfoldige Synspunkter, der ellers kun pleje at være Resultatet af mange Aars Studium. (Tyge Rothes lidet Skrift om Æreminder for Voltaire oversatte Münter paa tydsk, trykt i Kjøbenhavn 1779. Det første han gav i Trykken, ligesom en Oversættelse af Evalds Balders Død, der udkom det følgende Aar, var det andet Stykke.) Det var overalt en Lykke for den unge Münter, at den Tids mærkværdigste Videnskabsmænd fattede Godhed for ham og gav ham Vejledning og

Advarsel hvor det behøvedes. Saaledes have siden, foruden Balle og Tyge Rothe, Jerusalem, Heyne, Spittler, Koppe, Herder, Wieland, paa en eller anden Maade, havt fordelagtig Indflydelse paa hans Aandsdannelse. 1781 tog han den theologiske Examen. Endnu førend han endte sit theologiske Cursus ved Universitetet, havde han fattet den Beslutning, at danne sig til theologisk Docent. Han gik strax, efterat have overstaaet den theologiske Embeds-Examen, til Gøttingen. Den høje Agtelse, hvori hans Fader stod, og Klopstocks Anbefalinger aabnede ham paa denne Rejse Adgang til Nordtydsklands meest udmærkede Videnskabsmænd og Digtere, saasom: Hensler, Gerstenberg, Jerusalem, Ebert, Herder, Wieland, Gleim og Flere, der modtoge ham paa det kjerligste, og han havde den sjeldne Lykke paa sin Rejse at knytte varige Forbindelser. I de to Aar, i hvilke han opholdt sig i Gøttingen, dyrkede han den hellige og profane Philologie og Historie, under Heyne, Koppe, Walch og Spittler, udvidede ved Bøhmes Forelæsninger sin Kundskab i Kirkeretten, hvortil han allerede i Kjøbenhavn forud ved Jac. Edv. Colbjørnsens Foredrag, havde lagt god Grund, og øvede sig hos Gatterer i at læse og bedømme gamle Diplomer og Haandskrifter. Spittlers venskabelige Vejledning til det historiske Studium fortsatte udenlands, hvad Tyge Rothe havde begyndt hjemme. Münter kom i Efteraaret 1783 tilbage til Danmark. Han udgav nu sine første Skrifter i det theologiske Fag: Die Offenbahrung Johannis; metrisch übersetzt. Kopenh. 1784 — og: Om Hierarkiets Fremgang under Pave Innocentius III. Khavn. 1784. Nu tildeeltes ham kongelig Understøttelse til en Rejse, hvis Øjemed tildeels var at besøge Ragusa, hvor der efter Rygtet skulde findes nogle Haandskrifter af det gamle Testamente. Han tiltraadte Rejsen i Foraaret 1784, men kom ikke til Ragusa, da Pesten rasede i Dalmatien, dengang han fra Venedig vilde gaae derhen, og han siden i Rom af lærde Ragusanere fik Vished om, at intet af hine Manuskripter længere fandtes i deres Fødeby. Paa Indberetning herom blev Münter fritagen for sin Forpligtelse at gaae til Ragusa. Imidlertid naaede han andre og store Fordele af sin Rejse; som indtraf paa en saare heldig Tid. Joseph dens Andens ivrige Bestræ-

belser for Oplysningen havde de kjendeligste Følger. Den rejsende Videnskabsmand blev allevegne modtaget med forekommende Velvillie. Til Bibliotheker og andre offentlige Indretninger havde han den bedste Adgang. Selv i Italien sporedes overalt kjendelig Fremskriden til det Bedre, især efter Jesuiter-Ordenens Ophævelse. Münter opholdt sig i 12 Maaneder i Rom, og havde i denne Tid, ved de Forbindelser han havde erhvervet sig, Lejlighed til nøjere at lære at kjende den romerske Kirkes Forfatning og dens Grundsætninger, hvilket i Tiden ofte kom ham til Gavn i de Embeder han kom til at beklæde. I Rom saae han ogsaa Kampen mellem det jesuitiske og jansenistiske Partie, og stod endog i Forbindelse med adskillige af Formændene for det sidste; blandt andre med den ædle Biskop Scipio Ricci af Pistoja. Münter var af Hertug Ernst i Gotha anbefalet til Hofraad Reifenstein, en dengang vigtig Antiquar, og af sine danske Venner til Monsignor (siden Cardinal) Borgia, der allerede dengang blev betragtet som danske Rejsendes Ven og Beskytter, hvilket han vedblev at være til sin Død, som indtraf i Lyon paa hans Rejse til Napoleons Kroning. Münter har sat denne Videnskabernes Ven et Minde i Maanedsskriftet Minerva 1801. Denne lærde og værdige Gejstlige aabnede den danske Rejsende den frieste Adgang til sit Museum, og alle sine literaire Skatte, og skaffede ham Tilladelse til at arbejde næsten i alle Bibliotheker med Undtagelse af det vaticanske, som man ej vilde aabne for hans Ønsker. Endeligt fik han Tilladelse til at undersøge endeel tydske Haandskrifter (nogle af de heidelbergske), hvori han dog ej fandt hvad han deri søgte. Imidlertid var det literaire Udbytte Münter gjorde i Rom fuldkommen tilfredsstillende. Med Borgias Tilladelse, ja endog Opmuntring, afskrev han Fragmenter af de ældste ægyptiske Bibeloversættelser, lærte det coptiske Sprog, opdagede i det corsiniske Bibliothek Tempelherrernes Statuter, og tog Excerpter eller rettere Afskrifter af endeel Forhør, der vare holdte i Processen mod denne Orden. Nogle Aar efter sin Hjemkomst udgav han: „Statuten-Buch des Orden der Tempelherren.“ Berlin 1794. — Ved at randsage Bibliothekerne lærte imidlertid Münter ogsaa at indsee, at meget som ikke er trykt, kan henligge uden Skade for Videnskaberne, og at den lærde Rejsende ofte kan anvende sin Tid meget bedre end ved at undersøge gamle Haandskrifter. Den Rejsende, der har Sands for Natur, Kunst og Oldsager, maa desuden hendrages af denne classiske Stads skjønne Omegn og mangfoldige Mindesmærker. Dette maatte saa meget mere være Tilfældet med Münter, der havde en Ven og Vejleder, som Zoega var, og i Borgias Huus havde Lejlighed til at gjøre Bekjendtskab med de lærdeste Oldgrandskere. Dette Lokale af de vigtigste Optrin i Romerstatens Historie blev nu og paa en uudslettelig Maade sandseliggjort for hans Phantasie. Fra Rom besøgte Münter Neapel og Sicilien; om hvilken Rejse han har aflagt offentligt Regnskab: „Efterretninger om begge Sicilierne, samlede paa en Rejse i disse Lande. To Bind. Kbhvn. 1788 og 1789; oversat paa Tydsk, Hollandsk, og Italiensk, og i Udtog paa Svensk. — I Neapel knyttede han Venskabsforbindelser med adskillige af Italiens ædleste Mænd, blandt hvilke den berømte Filangeri, og dennes Ven, Don Donato Tommasi, dengang Advokat, siden Statsminister i Neapel. (Münter oversatte siden paa Tydsk Tommasis Minde over Filangieri. Anspach 1790). Da Münter var i Calabrien havde han gjerne besøgt Grækenland, hvori dog Omstændighederne hindrede ham; ligesom forhen hans Ukyndighed i det arabiske Sprog og Frygt for gandske at være i uvidende og fanatiske Missionairers Hænder, var Aarsag i, at han ej modtog et tillokkende Tilbud, Borgia gjorde ham, at lade ham paa sin Bekostning gjøre en Rejse til Egypten, for der at indsamle Oldsager for den borgianske Families Museum i Velletri. Han havde bestemt at rejse til Paris, hvor han især var anbefalet til den lærde og ærværdige Abbed Barthelemy, men blev hindret ved Familiesorg, da hans eneste Broder var i Septbr. 1786 druknet ved Badning i Garonnefloden ved Bordeaux. Fr. Münter ilede derfor igjennem Lombardiet, Sveitz og Tydskland tilbage til Fædrenelandet; hvor han ankom i Sommeren 1787, efter en Fraværelse af noget over tre Aar. 1788 blev han overordentlig Professor ved Kjøbenhavns Universitet i Theologien. Aar 1790 ordentlig Professor. Han holdt nu afvexlende Forelæsninger over Kirke-

historien i dens hele Omfang, de kirkelige Oldsager, Dogmehistorien, Indledningen til det nye Testament, den naturlige Theologie, den populaire Dogmatik, Pastoraltheologien, hvortil Candidaterne i mange Aar ej havde ved Universitetet faaet Vejledning, Exegetiken, især det gamle Testaments poetiske Bøger; og andre theologiske Discipliner. „I den hæftige religiøse Meningsstrid, der deels som Følge af Revolutionsgjeringen, ogsaa i Danmark blev ført imellem Partierne, iagttog Münter stedse et Forhold, der var den erfarne og kloge Mand værdigt. Han var overbeviist om, at lidenskabelige Stridsskrifter, især i Religionssager, aldeles ikke gavne den gode Sag, og blot tjene til at vildlede og forvirre Mangfoldige." Den theologiske Doctorværdighed erholdt Münter i Aaret 1790 i Anledning af vor Konges Formæling. Allerede i Aaret 1784 var han bleven creeret til Doctor Phil. ved det siden ophævede Universitet i Fulda. To Gange var Münter Universitetets Rector, og sex Gange det theologiske Facultets Decanus. I sine sildigere Professor-Aar var han og Medlem af den paa hans Forslag oprettede Kommission for Universitets Bibliotheket, ved hvis Bestræbelser dets Indretning og Bogforraad vandt betydeligt. Ved samme Tid, og efterat Nyerup havde virket saa nidkjert for Grundlæggelsen af et Museum for nordiske Oldsager, eller for mobile Oldsagers Opbevaring i et eget Lokale, i Forbindelse med Fredlysning over dem, som ikke vare til at flytte, gav Münter, efter Opfordring af det danske Cancellie, en Plan for dette Anliggende, og en Følge deraf var Oprettelsen af den Kommission for Oldsagers Opbevaring og Fredning, hvoraf Münter, Nyerup og flere værdige Mænd bleve Medlemmer, og ved hvis Bestræbelser Museet nu er bleven af Vigtighed, og stedse voxer. Münter blev ogsaa udnævnt til Medlem i adskillige andre Kommissioner, saasom Kommissionen for de danske Skolers bedre Indretning, Commissionen til Undersøgelse af den pestolozzifke Undervisnings Methode, og den liturgiske Commission. I Aaret 1804 blev han Medlem af Missions Collegiet og Directionen for Vaisenhuset. Dette Embede gav ham Anledning til at gjøre en Reise i Sommer-Maanederne 1806 til Leipzig, Dresden og Berlin, for at gjøre sig bekjendt med de i disse Stæder blomstrende Borgerskolers Indretning, da man ønskede at anlægge en Skole i Waisenhuset, hvilken ogsaa havde den beste Fremgang. Denne Rejse fandt Sted kort før det vigtige Slag ved Jena, og Münter saae i Halle og Dresden de preussiske Hære drage deres Nederlag imøde. Da den høiærværdige Biskop Balle, mødig af Virksomhed, og svækket af Alderdom nedlagte sit Embede, blev Münter d. 2 Apr. 1808 udnævnt til hans Efterfølger, og blev af ham d. 8 Maj næstefter højtideligen indviet. Hans ivrige Bestræbelser gik nu ud paa værdigen at forestaae dette vigtige Embede; og bidrage Alt hvad der stod i hans Magt til at theologisk Kundskab og Aandsdannelse, „uden hvilken der ingen Sikkerhed er i den protestantiske Kirke, ja hele Religions Undervisningen taber sin Værdighed og Kraft," vedligeholdtes og udbredtes hos Gejstligheden i Sjællands Stift. Til dette Diemed gjorde han efterhaanden forskjellige Forestillinger, som med allerhøjeste Bifald fandt Udførelse. Den ældgamle Bispe-Examen (Examen Ordinandorum), som tilforn var bleven holdt af Biskoppen i Eenrum, blev nu offentlig i den Kjøbenhavnske Gejstligheds Overværelse. Landemodets Forsamlinger erholdt ogsaa en videnskabelig Tendents ved den Indretning, at naar de egentlige Forretninger vare tilendebragte, skulle Afhandlinger oplæses af Medlemmerne og andre Gejstlige, af hvilke de som fornemligt egne sig dertil, blive udgivne i en Samling. Denne Indretning er ogsaa siden efterlignet i adskillige andre Stifter. Da Gejstligheden paa Landet, deels af Uformuenhed, og deels formedelst Afstanden fra Hovedstadens Bogskatte har Vanskelighed ved at erholde Bøger, ansøgte Stiftsøvrigheden om Tilladelse til i Roeskilde Domkirke at maatte anlægge et Bibliothek i de Fag som især ere Theologen vigtige. Kongen bifaldt i Aaret 1811 at kjøbe Rector og Professor Taubers Bogsamling, der ansaaes for en passende Grundvold for et saadant Bibliothek; denne Samling er siden betydeligen forøget ved Gjestlighedens frivillige Bidrag og de tiltrædende Sognepræsters aarlige Contingenter, hvorved den sættes istand til at bevirke den tilsigtede Nytte, vedligeholdes og fremvoxe. Ogsaa denne Indretning har fundet Bifald og Efterlignelse i andre Stif-

ter. Biskoppen holdt ogsaa som Professor i Theologien Forelæsninger om Vinteren, naar Tilhørere melte sig; ligeledes hver Vinter Forelæsninger over Pastoral-Theologien i det kongelige Pastoral Seminarium, som oprettedes i Aaret 1809, efter en af ham indgivet Forestilling, ved hvilket Seminarium en betydelig Mangel i den unge Gjestligheds Dannelse blev afhjulpen. For at vedligeholde en videnskabelig Aand blandt de theologiske Candidater og nogenlunde bedømme deres Studiers Fortsættelse havde Münter, med Cancelliets Samtykke, paalagt enhver theologisk Candidat i Stiftet aarligt at udarbejde en latinsk Afhandling og indsende en Prædiken til Bedømmelse. Dog have kun faa opfyldt dette hans Forlangende, og omsider gik Sagen gandske i Forglemmelse. — I Aaret 1816 gjorde Münter det Forslag at lade den danske Oversættelse af det nye Testamente revidere af en dertil nedsat Commission. Forslaget fandt Kongens Bifald; og Commissionen, der foruden Biskoppen bestod af Professorerne P. E. Müller, J Møller, Thorlacius, Brøndsted, og Dr. J. P. Mynster, og samledes engang om Ugen, udførte efter Forventning sit vigtige Hverv. Ligeledes blev Münter paalagt at indtræde i den Kommission, som blev nedsat for at bestemme den indbyrdes Undervisnings Indførelse i Danmark. Strax efter at Münter var bleven Biskop erholdt han kongelig Befaling at indtræde i den Commission, der var nedsat til at gjøre Forslag om Dannebrogordenens Udvidelse. Ved Indretningen af de danske Ridderordeners Capitel blev han d. 19 Aug. 1808, altsaa kort Tid efterat han blev Biskop, udnævnt til Ordensbiskop og Medlem af Capitlet, hvorved det blev hans Pligt at holde Taler i Capitlets højtidelige Forsamlinger, og tage de nye Riddere og Dannebrogsmænd i Eed. Münters Virksomhed som Embedsmand og Lærd fandt kongeligt Bifald: Han benaadedes d. 10 Aug. 1808 med Dannebrogsordenens Ridderkors og Dannebrogmændens Ærestegn; d. 28 Jan. 1812 med Commandeurkorset, og den 28 October 1817 med Ordenens Storkors. Münter har i sin Embedstid som Biskop oplevet to store Højtideligheder, nemlig Kongens og Dronningens Salving i Frederiksborgs Slotskirke d. 31 Juli 1815, og den evangeliske Kirkes tredie Jubelfest d. 31 Oct. 1817. Det ved den sidste Lejlighed udstedede Hyrdebrev til Gjestligheden i de danske Stater var forfattet af Münter, saavelsom en „Undervisning om de vigtigste Velgjerninger vi skylde Reformationen," hvilken i Mængde blev uddeelt i blandt Almuen. Ved det af Danmark givne Exempel vaktes ogsaa de øvrige protestantiske Lande til lignende Højtideligheder, der sikkert have været af fordeelagtige Følger for den protestantiske Christenhed. Blandt disse Følger kan man regne den igjen paa Bane bragte, og siden i flere tydske Kirker indførte Forening imellem begge de protestantiske Confessioner. Biskop Münter var siden 1791 gift med Marie Elisabeth Krohn, en Datter af Dr. Herman Dietr. Krohn, der døde 1805 som første Borgemester i Lübek. Allerede tidligt havde Münter den Lykke at komme i Forbindelse med Europas fortrinligste Videnskabsmænd. Hans literaire Fortjenester ere erkjendte ved hans Optagelse i de vigtigste indenlandske og udenlandske lærde Selskaber deels som Æresmedlem, deels som virkelig eller correspondeerende Medlem. Han var ogsaa Æresmedlem af det kongelige danske Kunst-Akademie. Efterat have betragtet hans mangesidige Virksomhed i sit vigtige Embede, og hvorved hans aarlige Visitatsrejser ogsaa maae bemærkes, vil man med Grund studse ved at oversee den Mængde indholdsrige Værker i det theologiske, antiquariske og historiske Fag, som han med Smag, Grundighed og Lærdom har meddeelt den lærde Verden, saavel i det danske som tydske Sprog og paa Latin. Nogle ere ovenfor nævnte. Af de øvrige, for saavidt de opgives i Forfatter Lexikonnet, nævne vi nogle af de vigtigste med Tillæg af de senere udkomne. Hans Haandbog i den ældste christelige Dogme Historie, 2 Dele. Khavn 1801—4. Oversat paa Tydsk af P. G. Ewers. — Den danske Reformations Historie; 2 Bind 1802; saavelsom hans Geschichte der Einführung des Christenthums in Dänmark und Norwegen. Kopenhagen. 1 B. 1823; og hans Magazin für Kirchengeschichte und Kirchenrecht Nordens. 1-2 Th. Altona 1792—6. — og Vermischte Beiträge zur Kirchengeschichte. (Khavn 1797) give tilfredsstillende Skildringer af og Efterretninger om Religionens Tilstand i Norden til forskjellige Tider. Den antiquariske

Literatur er beriget med grundige Verker: saasom: Antiquarische Abhandlungen. Kopenh. 1815 gr. 8. Religion der Karthager, 2te vermehrte und verbesserte Auflage 1821. 4.; Religion der Babylonier. 1827. 4. Sinnbilder und Kunstvorstellungen der alten Christen. 1—2 H. Altona 1816. recens. af Hirt i Jahrbücher für wissenschaftliche Kritik, Juli 1827 1005-1029. — Die Christinn im Heidnischen Hause vor den Zeiten des Constantin des Großen, von Fr. Münter. Kopenh. Schubothe 1828 gr. 8. Fremdeles har han skrevet om de danske Ridderordeners Oprindelse. Khavn 1822; ogsaa oversat paa Fransk. Han har ogsaa leveret vigtige Bidrag til Videnskabernes Selskabs Skrifter; det Skandinaviske Literatur Selskabs; de lærde Efterretninger, Minerva, Athene o. fl. ligesom og holdt Taler ved flere Lejligheder, forfattet og udgivet en Deel Programmer, kort sagt paa enhver Maade fremmet Videnskabeligheds og Kundskabers Udbredelse. Til Alt det Anførte, der tilstrækkeligen gotgjør hans Ret til den udbredte Navnkundighed, han besad, bemærkes endnu, at han havde en betydelig Samling af græske, romerske og kusiske Mynter; og at han har testamenteret til Bispegaarden den gode Samling af sjeldne antike Indskrifter, som i bemelte Gaard ere indmurede; og hvorom han beærede dette Tidsskrift med en Beretning i Nr. 99.

Et Cement som med Held er brugt i Spanien, for at conservere Skibes Bund, i Mangel af Kobberforhudning.

Denne almeennyttige og ikke bekostelige Opfindelse, har jeg troet at skylde Offentliggjørelse, i den Tanke, at samme muligen ogsaa her, kunde vorde afbenyttet med Fordeel. I det mindste var det maaskee værd at gjøre et Forsøg hermed i det smaae.

Det bestaaer af god Steenkalk og almindelig Tran. Kalken lædskes med fersk Vand, saameget at den bliver til Meelkalk, hvorefter den sigtes gjennem en fiin Staaltraadsigte i et Trug;

dertil føjes saameget Tran, at det bliver til en jævn Dejg af saadan Fasthed, at den let lader sig udbrede med en Muurskee. Skibets Bund bliver paa sædvanlig Maade tilberedt ved at give den en god Lapsalving, som man lader afkjøles forinden Cementet paasmøres.

Til et Skib paa omtrent 450 Tons forbruges henved 4 Tønder Kalk og omtrent 180 Gallon Tran. Efterat det er tillavet, opbevares det i tildækkede Kar, for at beskytte det mod Regn og Fugtighed. Det erholder i Vandet meget hurtigen en saadan Haardhed, og binder saa fast, at det maae hugges af med Skarreøxer.

Bluhme.

(Aalb. Av. Nr. 45.)

De for Paris siden Revolutionens Begyndelse mærkeligste Dage.

1789, 14 Juli.	Bastillens Indtagelse.
— 5te og 6te Oct.	Pariserfolkets Tog til Versailles for at hente Kongen til Paris, hvor han siden blev.
— 19de Oct.	Den til Paris flyttede Nationalforsamling holder sit første Møde i det erkebiskoppelige Pallads, og den 5te Nov. paa den saakaldte Ridebane.
1790, 14de Juli.	Foederationsfesten paa Marsmarken. Talleyrand læser Messe.
1791, 20de Juni.	Kongens Flugt. Han anholdes i Varennes og kommer tilbage til Paris den 25de Juni.
— 13de Sept.	Kongen antager den første Constitution og besværger den.
— 30te Sept.	Den constituerende Forsamlings sidste Møde.
— 1ste Oct.	Den lovgivende Forsamlings første Møde.
1792, 20de Juni.	Oprør i Forstæderne. Folket trænger op paa Tuillerierne

	og paasætter Kongen den røde Hue.
— 10de Aug.	Folket angriber og overvælder Tuillerierne. Kongen flygter til Nationalforsamlingen; hans Afsættelse og Fængsling decreteres. Han bringes til Temple.
— 2den og 3 Spt.	De Fangne myrdes i Fængslerne.
— 20de Sept.	Den lovgivende Forsamling ophører. Nationalconventet holder sit første Møde.
— 21de Sept.	Republiken erklæres.
— 6te Nov.	Processens Begyndelse med Ludvig den 16de.
1793, 21de Jan.	Kongens Henrettelse.
— 6te Apr.	Oprettelsen af Velfærdscommissionen som højeste Regjeringsmagt.
— 31te Mai.	Bjergpartiets Seier over Girondisterne.
— 27de Juni.	Den anden Constitutions Forkyndelse.
— 16de Octb.	Dronningens Henrettelse.
— 10de Novb.	En saakaldet Fornuftens Fest højtideligholdes i Kirken Notre Dame.
1794, 8de Jnni.	Fest til det højeste Væsens Ære, paabudet af Robespierre.
— 27de Juli.	Robespierres Fald og Henrettelse.
1795, 1ste Apr.	Oprør af Folket i Paris, som forlanger Brød og Constitutionen fra 1793. Pichegru dæmper den.
1795, 5te Apr.	Forkyndelse af Freden med Preussen, sluttet i Basel.
— 22 og 23 Maj.	Nyt Oprør af Folket. Den Deputerede Feraud myrdes i Conventet.
— 12te Juni.	Ludvig 17des (Ludvig den 16des Søns) Død.
— 22de Aug.	Den 3die Constitutions Antagelse.
— 5te Octbr.	Begivenhederne af 13de Vendemiaire eller Parisersectionernes

	Opstand mod Conventet. Bonaparte kuer dem.
— 1ste Novb.	Directoriet indsættes; den tredie Constitution indføres. De Gamles Raad samles i Conventets Sal; de Femhundredes i Ridebanens Sal.
— 29de Nov.	Ludvig 16des Datter udverles mod Drouet og andre Deputerede.
1796, 22de Oct.	Malmesbury kommer forgjæves til Paris for at underhandle om Fredsbetingelser.
1797, 4de Sept.	Directoriet sejrer over det maadeholdende Partie (Carnot, Barthelemy, Pichegru etc. 18de Fructidor).
1798, 19de Maj.	Bonaparte forlader Paris for at indskibe sig til Ægypten.
1799, 18de Juni.	Directorerne Merlin, La Reveillére og Revbel fortrænges af Directoriet. Revolutionen af 30 Paraireal.
— 16de Octbr.	Napoleons Ankomst til Paris.
— 9de Nov.	(19de Brumaires Revolution). Bonaparte bliver Førsteconsul.
1800, 2den Juli.	Napoleons Tilbagekomst til Paris efter Slaget ved Marengo (14de Juni.)
— 24de Decbr.	(3die Nivose). Helvedmaskinen.
1801, 9de Nov.	Den almindelige Freds Højtideligholdelse i Paris.
1802, 2den Aug.	Napoleon Førsteconsul paa Livstid.
1804, 21de Marts.	Hertugen af Enghien fordømmes af en Militairecommission.
— 18de Maj.	Napoleon bliver Kejser.
— 2den Dec.	Napoleons og Josephines Kroning ved Paven.
1807, 29de Juli.	Napoleons Tilbagekomst til Paris efter Tilsitfreden.
— 19de Aug.	Tribunatets Ophævelse.
1808, 15de Apr.	Napoleon rejser til Bayonne. Den spanske Krigs Begyndelse.
— 27de Sept.	Napoleon reiser til Congressen i Erfurt.

1809, 9de Apr.	Napoleon rejser til Armeen mod Østerrig.
— 11te Juni.	Napoleon excommuniceres af Paven.
— 16de Dec.	Napoleon skiller sig ved Josephine.
1810, 2den Apr.	Napoleons Forening med Marie Louise.
1812. 9de Mai.	Napoleons Afreise til den mod Rusland bestemte Armee.
— 25de Juni.	Overgang over Niemen.
— 14de Sept.	Indtog i Moskau.
— 28de Nov.	Tilbagetog over Beresina.
— 3die Dec.	Den 29de Bulletin kommer i Moniteuren.
— 20de Dec.	Napoleons Ankomst til Paris.
1813, 15de Apr.	Napoleons Afreise til Tydskland.
— 9de Nov.	Hans Tilbagekomst til Paris.
1814, 31te Marts.	Paris's Besættelse af de Allierede.
— 11te Apr.	Napoleons Thronafstaaelse.
— 12te Apr.	Greven af Artois's Ankomst til Paris.
— 3die Mai.	Ludvig 18des høitidelige Indtog. Første Restauration.
1815, 1ste Marts.	Napoleons Landing ved Cannes.
— 20de Marts.	Kongens Afreise, Napoleons Indtog.
— 16de Juni.	Slag ved Ligny.
— 18de Juni.	Slag ved Waterloo.
— 22de Juni.	Napoleons anden Thronafstaaelse.
— 8de Juni.	Ludvig 18des andet højtidelige Indtog. Anden Restauration.
1820, 3de Febr.	Hertugen af Berrys Mord.
—31 Mai og 7 Jun.	Uroligheder i Paris angaaende Valgloven. Den unge Lallemand bliver skudt under samme.

1823, 4de Marts.	Den Deputerede Manuel fortrænges med Magt af det andet Kammer.
1824, 16de Sept.	Ludvig 18de døer.

Indenlandske Efterretninger.

Det asiatiske Kompagnies Skib: Frederik den Sjette, ført af Capit. Tronier var efter Brev af 4 Sept. f. A., tilankers ved Anjer paa Øen Java, hvorfra det, efterat have indtaget Forfriskninger, agtede strax at fortsætte Rejsen, til dets videre Bestemmelse. Alt var vel indenborde.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 April 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à
Species 209
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{1}{2}$	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$102\frac{3}{4}$	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$66\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	$47\frac{1}{4}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 31.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 April 1830.

Jacobe.

(En Novelle af H. v. Eppen. Meddeelt af —md.)

Grev Philip af Goroldsteins Dagbog.

Den 17 Maj 1576. Alt blomstrer og glæder sig omkring mig; syngende Smaafugle hoppe paa Rankerne, som dække mit Vindue for Solens Straaler, og Solen smiler saa venlig frem over de med Morgenrødens Skjær prydede Høje, at jeg ogsaa maa smile, dersom jeg ikke vil staae ene i den hele mig omgivende Natur, med et sørgmodigt Blik. Og dog, kan jeg vel andet? tør jeg da smile, hvor jeg skulde bede om Mod og Kraft og maa være stærk og bestemt, lig en Kriger, der ikke seer foran sig andet end Døden og ikke kan vige, uden at sælge sit Liv saa dyrt som muligt? Engang var det ganske anderledes. Da jeg endnu i mine Drengelege trængte mig til hende og tilbød hende min Beskyttelse og forsvarede hende imod ethvert Angreb af Legebrødrene; da jeg, smykket med hendes Farver, i Ungdomskampene opfordrede enhver Modstander; — da græd jeg ikke, og kunde jo heller ikke græde, naar hun smilte mig imøde og med et Kys trykkende Krandsen paa min Pande; — nu har jeg vel Krandsen og Kysset, men smile tør jeg dog ikke, og naar hun bleg og stum bruser forbi i sine Silkeklæder og gjør sig al Umage for at udmærke sig, tør jeg kun staae der stum og nedbøjet, pressende Følelsen tilbage i Brystet og tilbageholdende med Haanden de Taarer, som bryde sig frem til Øjet. — Hvorfor er jeg da ingen Fyrstesøn og hvorfor er hun ingen Borgerpige? — o for hende, skulde jeg glad erhverve Brødet ved mine Hænders Arbejde, jeg vilde gaae til hendes Fader, og arbejde mig træt i Værkstedet for hende, indtil jeg turde række hende den haarde Mandshaand til at faae Prydelse af Ringen, og ingen Magt skulde da sønderbryde Lænkerne, som havde kjedet mig til hende. Men er det da ganske umuligt? Er jeg ikke en Mand, er hun mig ikke tro, hengiven til Døden? Sige ikke dagligen hendes Blikke, hendes forgrædte Øjne det; hendes stumme Tanker, hendes Kinders Rødme, naar jeg nærmer mig hende i Hoffets Tjeneste? Er jeg hende maaskee ikke værd? Fortjener jeg hende da ikke, o, da fortjente jeg jo ikke at leve, men en vanærende Tilintetgjørelse eller en mørk Skygge af Tilværelse!

Den 22 Maj. Er det da kun en Drøm, at hun elsker mig? — Tør jeg da ikke opvaagne af denne søde Drøm, som flagrer om mig, som en Sommerfugl om det sovende Blomsterbæger? O at jeg dog turde! Men nej! jeg drømmer jo dog ikke; jeg maatte da ogsaa have drømt, da jeg i Dag sad ved Kilden i Haven og tænkte paa hende, og Løvet raslede, og den hele herlige Skikkelse med hendes himmelske Yndighed stod for mig

og rækkede mig Haanden til et Kys! da sank jeg jo ned for hendes Fødder, og Løvet raslede og hun var forsvunden; | men sige mig ikke disse Linier, som ligge for mig, Alt, hvad hun føler for mig? Hun har jo allerede for længe siden mærket min kun lidet skjulte Kjærlighed; hun gjenelsker mig med sit Hjertes fulde Ild; hun vil være min, det maa koste hvad det vil; hun formaner mig til Haab, til Taalmodighed, til Mod! — er det da alt kun en Drøm? spørger jeg igjen! Og var det da ogsaa en Drøm, o lad mig da længe sove, milde, elskende Faderøje, som stedse vaager over den Drømmende!

Den 30 Maj. Jeg har atter talt med hende og er bestyrket i min og hendes Kjærlighed. Fortjener jeg da denne Fryd? Og vil da ingen lille Sky unddrage og indhylle mig den herlige Sol? Nu vil hun bede sine fyrstelige Slægtninge om Samtykke, og da fører jeg hende hjem til mit Fædreneslot, fører hende hjem, forglemmende den Hofmylren og den Glands, i hvilken hun er, og da kun leve for hende. — Er hun da nu ikke allerede min? Min? Hvorledes, naar hendes stolte Slægtninger bortvise mig, naar de med Spot nægte Greven Fyrstinden? Naar hun bliver tvungen til, mod hendes Villie, at følge en Anden i den forhadte Ægteseng; og jeg staaer der ene, bespottet med sønderbrudt Hjerte og slukket Brudefakkel. Gud, gode Forsyn, prøv mig ikke saa stærkt; jeg vil gjerne forsage alt andet Gode, kun ikke hende! — Da hun igaar Aftes blinkede til mig med sine himmelske Øjne fulde af saligt, sødt Haab og Kjerlighed; da hun i Aftenrødens Glands stod paa Højen og tilvinkede mig, at jeg ved Nedstigningen maatte hjælpe hende og hun nu stod der overstraalet af dobbelt Rødme; da jeg hemmelig trykte hendes Haand til mine Læber; da jeg ledte hende ned til Gondolen og greb Aaren med kraftig Arm, for at ile forud for det større Selskab og længe turde fordybe mig i hendes Blik — o hvor følte jeg levende, hvad hun var for mig; hvad hun var istand til at blive for mig; hvor havde jeg hengivet Alt, for med hende længere at turde roe frem til en stille, blomstrende Ø i det fjerne Vesten, hvor i vor Ensomingen Convenienz fjernede os fra hinanden, intet Baand indskrænkede os, intet lurende Øje misundte

vor Lykke! — Men stille, mit Hjerte! Du vil jo ogsaa gjerne og med Glæde lide og sønderbrydes med uendelig Smerte for hende; og nedsynke i Støvet, fra hvilket Psyche med ætherisk Vinge svinger sig op til Sandhedens og den evige Kjerligheds aldrig udbrændende Solhøje; Du vil ikke forgaae, som en opflammende Stjerne, der paa Nathimlens sørgelige Bue viser sig og synker tilbage uden Spor i den mørke Bølgestrøm! Gjør Dig da hende værdig; drag da ud med hendes Farve og hendes Tegn og tilfægt dig hende i Kampen; den med Ære bedækkede Ridder vil da ikke af Slægtskabs Stolthed blive nægtet den med ham for Gud Forlovede. — Er det da ogsaa sandt, at jeg tør kalde hende min? min for Gud og mit Hjerte? har jeg da ikke smagt den længe undværede Salighed i hendes Kys? har jeg ikke hvilet ved hendes Bryst? Omslyngede hendes Arm mig ikke? Op da, at jeg kan erhverve mig hende! —

Aften. Jeg er ret rolig og smiler ad Verden med alle dens Daarskaber, ligesom den forsvindende Sol smiler over en Storm, der farer over Bølgerne og forgylder og opblusser de mørke Bølgebjerge, at de, omspillede af mild Glands, skulle indslumre og lænke det Ødelæggende i Havets dybeste Grund. Men hvorledes? Om nu ogsaa min Sol forsvinder og nedgaaer i vældig Ødelæggelses Strømme? — Men jeg vil jo taale Alt, hvad Skjæbnen paabyrder mig, jeg vil være Mand og holde ud, om og Kampen vil blive nok saa svær. Den sande, evige Kjærlighed bærer jo Alt, og saaledes vil jeg ogsaa bære, hvad der vil sønderbryde mit Hjerte, indtil mit trætte Øje lukker sig! Jeg har en klippefast Frimodighed, en hellig Tillid til Gud, der reddede og ledte mig hidtil ud af alle Trængsler; med den begynder jeg Kampen, med den iler jeg ud i det vilde Verdenshav, uvidende om et Lyn skal naae mig og sønderslaae mine tusinde Master, og styrte mig i den dybeste Afgrund, eller om jeg engang og snart efter en sikker og lykkelig Fart vil naae Havnen. Jeg troer paa den højeste, sande Gud, og Haabet paa ham er det Eneste, som hernede bliver tilovers for mig, tilligemed faa dyrebare Mennesker. Naar jeg da engang vandrer i hans Nærhed, da er jeg ikke mere adskilt fra hende, som

jeg tragter efter at besidde; da ophidser ikke mere jordisk Ild mine Blikke; — højt ophøjet og helligt staaer et Tempel i mig, hvilket jeg ufortrødent vil fuldende, saa langsomt det ogsaa nu maa gaae.

Dagen efter. Jeg kan affige mig hende, jeg — maa det! Maae? Nej, nej! Skal en Anden besidde den Blomst, som jeg af saa stor Kjærlighed lod staae? Han træde i Skrankerne; jeg tilsteder ham selv den Fornøjelse at besejre mig!

O du mægtige Vanvid af Kjærlighed, hvor gjennemstormer du mine bølgende Aarer; hvor ruller du dine mørke Luner gjennem mit klare Blod og sværter det med dine mørke Natskyer! Herfra maa jeg skilles, langt, langtud over denne og hin Verden, hævet over det rædselvækkende Igaar, over det rædselsfulde i Morgen, over alle Verdens Forviklinger og Tumler, som qvæle mig, som synes at ligge paa mig med deres hele Byrde.

Jeg troer, at jeg snart døer. — — —

Den 4 Juni. Himmel! Helvede! jeg sporer Forræderie! — Men rolig! Jacobe bortrejst? rejst bort uden at sige mig Levvel; jeg af Overhofmesterinden afskediget med et koldt: „Bortrejst!“ Derfor altsaa sneg hun sig om Prindsessens Værelser, saasnart jeg havde Tjeneste der; derfor blev jeg Time for Time afløst og stedse omgivet med Spejderøjne, der skulde have Øje med mig! — Jacobe bortrejst, uden at sige sin Philipp et Levvel! kun et eneste! — Ja indeslut hende kun i Eders kolde Marmorsale og lænk hende med Convenienzens Kjeder til Eders øde Palladser, hvor Nid og Ondskab svinge deres Fakkel og Avind og List snige sig frem paa den natlige Fodsti! — Jeg er en Mand og vee den, der vover at lægge Lænker om Mandens Fødder, eller binde hans Arme! — Bort med dig, Drengeklædning! du skal vige Plads for Panzeret og give Sværdet Ære, og jeg gad dog nok see, hvo der vil forhindre mig! —

Den 10de. Endnu bestandig her! — Min Afsked er mig for Øjeblikket nægtet, og jeg maatte sprænge og tilintetgjøre Verden her, for dog paa dens Gruus at bygge mig en Hytte og at sige: Jeg er min! — Og hun, hun vil følge mig indtil Verdens Ende; hun vil være min for evig; o dyrebare Linier, hvorfor komme I først nu, for at trøste mig, til Skadesløsholdelse for al den Smerte, som jeg her har baaret ved Hoffet; hvorfor først nu, for at være Tegn paa en af Gruus opbygget Lykke? Men jeg vil følge Eder! Hun skal træffe mig med sikkre Heste og Ledsagere, og da fort, stedse videre, indtil jeg omarmer hende som Hustru, og tør kalde hende min for Gud og Verden, gik det end til Verdens Ende.

Den 20 Jan. 1577. Det er nu vel en lang Tid, siden jeg skrev og dog gruer jeg for Skrifttegnene, som forkynde min Elendighed og atter igjen oprive de gamle Saar med deres tusinde Snirkler og Dolke, som gjennemkrydse hinanden! Det er en lystig Historie; jeg vilde kun, at den ikke var saa lystig, da skulde jeg snart lade Latteren fare og igjen føle mig ret ophøjet og rolig. Men ved Latteren forvrænges Ansigt og Aand, og min hele Tilværelse bliver forstyrret og sammenrystet, ligesom min Billed i et bevæget Vandspejl.

O Jacobe! da jeg omsluttede Dig med disse Arme og glødende hævede Dig op i Vognen og jublende af Glæde fløj paa den vilde Hest og henbrusede gjennem Natten paa den af Lynild oplyste Sti; — da jeg pludselig vækkedes af Stemmer, og saae mig omringet af Bevæbnede og fandt mig i fremmede Arme, da et Lynstraal gnistrede i det højeste Egetræ, og Tordenen overdøvede Dit Angstskrig, og Naturen stødte mig i min rasende Galskab til Side, lig en Abe: — da bragte intet mig til at lee, eller kun til at smile, thi da saae jeg for mig et heelt, langt, usikkert Land fuldt af Giftplanter og dybt i Græsset sovende Øgler, som gjorde mit Eden til et Helvede, og mit Helvede til deres Eden. Man kastede mig i Lænker og truede med, at anlægge Proces imod mig; — jeg foragtede ligesaa meget Lænkerne, som Trudselen; jeg var stolt af Bevidstheden om Din Kjærlighed, men en skrækkelig Angst og ubetvingelig Skjæbne gjennemrystede mig, naar jeg tænkte paa Dig og Din Skjæbne, og jeg led tusinddobbelt Død for det i et Øjeblik begyndte Liv. — Nu er jeg vel fri; men først nu føler jeg de Lænker, som jeg har baaret; nu er jeg vel fri; men kan jeg da herfra, hvor Du har dvælet, [illegible] hvor jeg begyndte min Lykkes glade Vuggefest, see uden Sorger ud i den vide, blaa Fremtid? Nu er jeg vel fri, men Du vansmægter maaskee bag fugtige Mure, Du seer

omsonst ud i den i Ligklæde slumrende Natur, Du væder omsonst med Dine Taarer Dit Hvilested, Du tilintetgjør omsonst med Dine Taarer Dine blomstrende Kiederoser og Dit violblaa Blik. —

Gemblours, i de walloniske Provindser, i Febr 1578. Nu da i den vilde Krigs Tummel, for ved Trompetlyd og Kuglernes Susen, og Hestenes Trampen at dræbe Kjærligheden! at dræbe den? Vil jeg da kunne dette? og er ikke netop denne Slagets Tummel og Virvar et sikkert Minde om min Kjærlighed, svæver hun ikke evig for mig og skjuler mig med hendes Gevandt, naar Kuglerne flyve om mig og Sværdene blinke rundt om mig? Vi ere Sejerherrer, men hvad er det for en Sejr? Giver den Spaniens Krone de tabte Provindser tilbage, giver den mig igjen Ro og Fred? — Og saaledes vil jeg da endnu længe, længe blive kastet omkring, indtil jeg en Morgen finder min Død paa Valpladsen, og mit Hjerte har udstormet og ophørt at slaa i vilde Kampe. —

Stakkels, stakkels Hjerte! altsaa først naar Du ikke slaaer mere, skal Du finde Ro? først, naar det sorte Uvejr har ødelagt og tilintetgjort din hulde Blomsterdal, da først tør Du ogsaa lægge Dig til Dine Blomster og Drømme i Graven, og med dem haabe en evigvarende Vaar, der engang igjen forener Dig med den, der evig var Dig nær, og om hvem Du kæmpede indtil Døden! — O! trængte dog ogsaa kun en Straale gjennem dette Mørke og oplyste Banen, som jeg vandrer; vidste jeg kun, hvor hun nu hviler, eller var jeg kun i hendes Nærhed, paa det at jeg kunde være rolig, eller kunde omsvæve hende som en Skytsengel! Hvorfor er jeg da ogsaa undflyet? Hvorfor har jeg styrtet mig i denne Tummel og Virvar?

— Der var imidlertid forløben en lang Tid; Sejerherren af Gemblours var for længe siden gaaet over til evige Fred, hvilket han ikke havde kunnet tilkjæmpe sig her paa Jorden; Alessandro Farnese af Parma var traadt i hans Sted, og krigede endnu stedse med Lykke, men uden betydelige Følger, mod den ligesaa statskloge, som tappre Oranien. Under ham forenede sig i Januar 1570 i Utrecht Hollands syv nordlige Provindser; under ham blev Franz af Anjou 1582 udnævnt til Hertug af Braband; under ham faldt den ny Hertug af Antwerpen for en Snigmorders Haand og døde 1584. — Grev Philip fægtede stedse under den spanske Hær og sejrede endnu oftere under sin ligesaa talentfulde som ædelmodige Feldtherre; men Rolighed søgte han forgjæves, og ingen Kugle bragte ham den ønskede Død. Om Jacobe havde han i alle disse Aar ingen Efterretninger; han gjorde sig heller ingen Umage derfor. Hans faste Beslutning var, enten at dø paa Ærens Seng, eller at vende tilbage med Saar og Ærestegn, for nok engang at gjøre sig Umage for at erhverve hende. Vild, opbrusende som han var, syntes ham undertiden det første endnu skjønnere, end det sidste, og den særdeles Fasthed, som ledede ham ved Udførelsen af sin Beslutning, modsagde det Sværmeri, med hvilken denne Beslutning blev fattet og beundret. Saadant Sværmeri modsat var det stive, afmaalte Hofliv; — paa hans Stamgodses Slot i Eyffel, havde ham spottet al Tvang og var opvoxet i et vildt Jagtliv, hvor enhver Slags Hærdelse og Kraft-Yttring var hans Beskjeftigelse, men hvor ogsaa den Drengen medfødte Følelse blev tilbagepresset og i visse Maader forvandlet til Haardhed; indtil Hoffet, hvorhen Slægtskab bragte ham, optøede Isranden, men kun ogsaa udgjød sig i hans Ungdoms Dal med vilde Strømme og med brusende Fald. Da saae den utilfredse Yngling Jacobe, den første Skikkelse som fængslede ham, udrustet og begavet med sjeldne aandige og legemlige Fortrin, til at vinde Hjerter. Hun stod ham temmelig nær; den eneste Betænkelighed, som han syntes at finde, var at hiin bekjendte sig til den evangeliske Tro, medens han var Lærling af den enesaliggjørende Kirke; hendes Slægt var gammel, lig hans, og hvorfor havde man skullet nægte den Greve, der engang vilde komme til at regjere, hvad der maaskee engang blev tilstaaet en Apanage-Prinds? — Ja, hun traadte ham nærmere, da hun efter Anledning fra det katholske Hof, ved hvilket hun levede, pludseligen vendte tilbage i den moderlige Kirkes Skjød; Lykken synes venligen at tilsmile Greven, saaledes som den endnu aldrig havde gjort i hans Hjernes mørke Skove og hans Barndomslands dunkle Kløfter. Dog Jakobes stolte Slægtninger, der havde andre Planer med den

yndige Datterdatter, var imod denne Forbindelse, saasnart de erfarede den; og saaledes maatte da **Luftslottet**, som begge saa herligen, saa glimrende have opført, gaae til Grunde i et Chaos. Næsten et heelt Aar blev Philip efter Jacobes forsøgte Bortførelse holdt i et trangt Fængsel, og Jacobe selv maatte i de Salzburgske Bjerge bøde for hendes Ubetænksomhed, medens det for Verden blev holdt hemmelig, hvor hun var. Philip forblev trøstløs, ja han var nær Fortvivlelse og Vanvid; kun det faste Haab, at **maaskee**, naar han vendte tilbage udmærket ved Krigsbedrifter, hendes Haand ikke længere vilde blive ham nægtet, holdt ham oprejst i de vilde Storme, som droge ham ind i deres Hvirvel, og hans første Skridt efter Løsladelsen fra hans Hæftning var Reisen til den spanske Feldtherre **Don Juan d'Austria**, der ogsaa snart udmærkede ham og aabnede ham en med hans Planer overeensstemmende Løbebane. Desværre døde denne hans Ven, der allerede længe havde været sygelig, i Aaret 1578, og den forsigtige **Alessandro** vandt ingensinde saadan Magt over Ynglingen, som hans Forgjænger.

(Sluttes næste Gang.)

Indenlandske Efterretninger.

I **Kunstforeningens** Møde Torsdagen d. 15 d. M. indkom 4 indenbyes og 8 udenbyes nye Medlemmer; af de sidste de 7 i Helsingøer. Derefter forhandledes om Kjøb af 5 Stkr. Malerier, m. M. Til Slutning foresloges 6 indenbyes og 6 udenbyes nye Medlemmer.

Regnskab for Bombebøssens 1ste Quartal 1830.

(Oprettet den 11te August 1819.) — (See Skilderiet Nr. 7 for d. A.)

Foreløbigen maa det bemærkes, at da Søefarten i det sidste Fjerdingaar har været standset, saa udsatte Directionen Bombebøssens Aabning til næste Quartal.

Til Indtægt for Stiftelsen, anføres følgende Renter af sammes Rigsbankobligationer, hvilke forfalde 6te Januar . . . . S. og T. 181 Rbd. 48 ß.

Renter af det Beløb i rede Sølv, som i Sparekassen har været indsat . . . . r. S. 32 Rbd. 38 ß.

Ved Salget af Contrabøger er indkommet . . . . — 50 — — —

I alt r. S. 32 — 38 — S. og T. 231 — 48 —

Bombebøssen ejer nu:

1. Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie **rede Sølv** 14,000 Rbd.
2. Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Conferentsraad Bruuns sidste Gave . . . — 2900 —
3. Hofraad Meyers Legat i kongelige Obligationer, à 4 pC. . . . **Sølv** 2500 —
4. Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligationer, à 4 pC. . . . — 1000 —

5. Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.	—	500	—		
6. Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC.	—	293	—	39½ ß.	
7. Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i Obligationer, à 4 pC. . . . . hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ej kommer Bombebøssen til Indtægt.	—	6225	—	=	
8. Capital i Nationalbankobligationer	—	7000	—	=	
9. En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor .	—	100	—	=	
10. Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis-Obligation hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts	—	100	—	=	
11. Af Selskabet Holbergs Minde skjenket en kongelig Obligation . .	—	100	—	=	
12. Af en Anonym skjenket 2 Actier i Badeanstalten	—	200	—	=	
13. I Sparekassen . . . . Sedler 1100.					
I alt Sedler 1100 Sølv		34918	—	39½	—

* * *

Af Brygger og Dannebrogsmand Jensen haver Bombebøssen atter i dette Quartal erholdt 8 Td. Øll; og af Skibscapitain Bødker 5 Rbd. til et Middagsmaaltiid for de Gl. i Friboligen.

Directionen for Bombebøssen d. 15 Apr. 1830.

M. Lütken. Langberg. Schack. L. Larsen. F. Duntzfeldt.
T. Arboe. J. Chr. Møller. Wilse. Haberbier.

Blandede Efterretninger.

Antallet af alle Tidsskrifter i Sveitz ved Begyndelsen af Aaret 1830 er 24; af disse vedkomme to det italienske, 3½ det franske, alle de øvrige det tydsktalende Sveitz. Paa de fire ved hinanden liggende Kantoner: Zürich, Schafhausen, St. Gallen og Aargau allene falde 10; og vil man see hen paa Oplagene kommer meget over Halvparten af alle udgivne Exemplarer paa samme fire Kantoner. Af Redaktionerne henhøre 15 til de reformerede, 9 til de katolske Troesbekjendelser. Fra Tallet af Tidsskrifter i de forskjellige Cantoner kan man gjøre en temmelig sikker Slutning paa den politiske Virksomhed, og Levenheden i Idee-Meddelelserne; dog maa herved Schafhausen og Basel undtages, saasom den største Deel af de Schafhausener Tidender gaae uden for Cantonet, og Basel bruger et temmeligen stort Tal af Tidsskrifter, men selv ikke udgiver noget formedelst Vanskeligheder fra Regjeringens Side. Antallet af offentlige Blade i Sveitz maae vi, naar de sammenlignes med andre Lande, selv med England og Nordamerika, ansee for meget betydeligt. Naar man ved statistiske Opgivelser og ved Sammenholdelse ikke vil i denne Henseende, som man vel ofte i Skrifter og Blade læser, lade sig skuffe, maae man fornemlig see hen paa følgende Punkter: 1. Almindeligen tager man i saadanne Opgivelser Intelligentsblade, Regjeringsblade, Underholdningsblade, Maanedsskrifter — alle under et

med de egentlige politiske Tidender i en Hob. Naar man for Sveitz vilde gaae frem paa saadan Maade vilde et ganske andet Tal udkomme. 2. Mange Sveitzer-Tidsskrifter have et Oplag, der vel maae staae tilbage for Udlandets store Journaler; men sieldent opnaaes af sammes mindre. 3. I intet Land i Verden blive saa mange udenlandske Blade forholdsmæssigen læste. Udførselen derimod kommer langt fra ikke Indførselen nær. Sammenholdelse af Exemplar-Antallet af alle Sveitzer-Tidsskrifter og Opgivelse af de Egne, hvor ethvert især fornemligst finder Afsætning, vilde være interressant, men vi ere ikke istand til at bestemme det med nogen Nøjagtighed. Sandsynligen have nu Züricher Fredagstidende, Lausanner-Tidende, Sveitzerbudet, og den Sveitzerske Correspondent de største Oplage. Afsætningen af samtlige fire kan man uden Overdrivelse ansætte til i det ringeste 10000 Exemplarer. Af de øvrige have i det ringeste ⅓ et Abonnent-Tal mellem 1000 til 2000, mange næsten 1000; men nogle igjen ikkun faa Hundrede. (Meddeelt.)

Den spanske Kong Philip den andens Armade var saa rigeligt forsynet med Munition og Proviant, at ikkun Ejeren af Amerikas Rigdomme kunde bestride Omkostningerne derved. Antallet af Metalkanonerne steg til 1600, og det samtlige Skyts beløb sig til 2,630 Stykker. Heste og Muulæsler savnedes heller ikke. Paa Kongens gjentagende alvorlige Befalinger løb Flaaden ud af Lissabons Havn den 29de Maj 1588, og tog sin Kours langs Galliciens Kyster forbi Corunna, hvor en anden Eskadre, bestaaende af hele Sømagten fra denne Egn, skulde støde til den. Man vidste intet Exempel paa en saa frygtelig Flaade undtagen den, hvormed Xerxes fordum viste sig i Archipelagus, for at undertvinge Grækerne; men i Henseende til Skibenes Mængde og Størrelse havde Oceanet endnu aldrig baaret en saadan Byrde, og en spansk Historieskriver siger i sit poetiske Lune om denne Armada: at Havet ikke kunde rumme de mægtige og talrige Skibe.

Anekdoter.

Forundrings Gjenstande i det evige Liv. En af de ældre Tiders Præster sagde engang: „Vi faae, naar vi ankomme i Himmerige, tre Ting at undre os over; først over, at vi ikke finde alle dem vi haabede at samles med; dernæst over at vi træffe mange der, som vi ikke ventede at finde; og endeligen over at vi selv ere komne der."

Pandora's Æske. Prindsen af Piemont var endnu ikke syv Aar gammel, da hans Lærer, dengang Cardinal Gardil, forklarede ham Fabelen om Pandora's Æske. Han sagde ham, at alle Onder i Verden havde været indesluttede i denne ulyksvangre Æske, og at de alle vare komne paa Jorden derved, at Pandora havde aabnet den af Nysgjerrighed. „Men vare da alle Onder i Æsken?" spurgte den unge Prinds. „Ja", svarede Læreren. „Umuligt!" udbrød Prindsen. „Pandora blev jo af Nysgjerrighed dreven til at aabne Æsken, og dette Onde, som altsaa var udenfor, var sandeligen ikke mindre end de andre, da det blev Aarsag til alle de øvriges Udbredelse."

Hvilken Regent regjerer paa meest fornemme Viis? Kongen af England, han har jo to Huse, Over- og Underhuset; — efter ham de andre constitutionelle Fyrster, som hver har to Kamre; siden komme de andre Regenter, der hver blot have et Kabinet; efter dem følger den tyrkiske Kajser, som har et Divan, og endeligen Paven, som maae hjælpe sig med en Stol.

Kongen af Danmarks Minister. Marquise de Fleury, berømt ved sin Frimodighed spurgte engang Ludvig XV., da han talte med hende om Kongen af Danmark, om denne Monarch var meget rig? Nej, svarede Ludvig, men Han har en fortreffelig Minister, som paa det Bedste holder Statsanliggenderne i Orden. O! Sire! afbrød hun, Ham skulde De see at faae fat paa.

Qvinden i Syriens Ørk. Kong Ludvig den Niende sendte paa sit ulykkelige Korstog, under sit Ophold i Akre i Syrien, et Gesandtskab til Sultanen af Damaskus. Joinville beretter, at Jakobinermunken, Broder Yves, der udrettede Gesandtskabet, fortalte ved Hjemkomsten sælsomme Ting om denne Rejse.

„I en Ørken," sagde han blandt andet, „mødte jeg en gammel Kone, ikkun liden af Væxt. I den ene Haand holdt hun et Fad med gloende Kul, i den anden en Krukke fyldt med Vand. Geskjæftig gik hun mig forbi; men jeg vendte mig om og spurgte: „Qvinde, hvad vil du med de gloende Kul og denne Krukke fuld af Vand?" „Hvad jeg vil?" svarede Konen alvorligen: „Med Gløderne vil jeg antænde Paradis, og Helvede vil jeg slukke med Vandet, paa det man fremtidigen paa Jorden: intet Godt skal gjøre i Haab om Belønningen, intet Ondt undlade af Frygt for Straffen."

Hvilken Straale af orientalsk Lys i Overtroens Nat! Broder Yves læste, eller hørte maaskee, i Damaskus denne morgenlandske Apolog. Som saadan fortalte han den ogsaa ved sin Hjemkomst; og den gode, vidunderlystne Ridder Joinville, der fortæller efter ham, fremstiller nu Mythen som en af Munkens virkelige Rejsebegivenheder. (v. Halem.)

En Snusepistol. En Englænder roses for at have gjort sig fortjent af Tobaksnusere ved en tidsparende Opfindelse, som bestaaer i en Maskine, hvilken han kalder en Snusepistol; Den har et dobbelt Løb; naar man har ladet den og med Pegefingeren trykker paa en elastisk Fjer fyldes begge Næseborer saa rigeligen med Snuus at man har nok for en heel Dag.

Fra en herværende Videnskabsmand er Bladet meddeelt følgende Mindestykke om den ædle afdøde **Frederik Münter.**

קול נֶהי

מורעי — בינה
יקוננו :
נפלה
תפארתנו
עטרת
ראשנו

Kjøbenhavns Børs, d. 16 April 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à
Species 209
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$152\frac{1}{2}$	153 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{4}$	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{3}{4}$	$97\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{3}{4}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$66\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$74\frac{1}{4}$	$74\frac{1}{2}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 32.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 April 1830.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 26.)

XLV.

Gjelstrup, Adam Gotlob. Landskabsmaler. Han var fød 1753 paa Møen. Da hans Fader opdagede hos ham en bestemt Smag for Tegnekunsten satte han ham i Lære hos en Maler i Lauget i Kjøbenhavn, men der kunde han ingen Fremgang gjøre. Da hans Læreaar vare endte bestemte han sig til at gjøre en Udenlandsrejse, men kom ikke længer end til Augustenborg, da han af Aviserne erfarede, at en Skuespiller og en Tenorist søgtes for det kongelige Theater. Et naturligt Hang han havde til at betræde Skuepladsen kunde han ej modstaae; han vendte derfor strax tilbage, meldte sig og blev snart antagen. Han traadte d. 10 Oct. 1777 første Gang frem paa den danske Skueplads. „De comiske, især de lavere comiske Skuespil havde, sagde Pram, endeel Aar derefter, i ham den beundringsværdigste Kunstner, der med den rosværdigste Flid anvendte sit meget sjeldne Talent." Han giftede sig med Jomfrue Morell, der var en ypperlig Skuespillerinde, ogsaa i det comiske Fag. I over 25 Aar var han i Theatrets Tjeneste. Den 15 Nov. 1803 udførte han her sin sidste Rolle.

Imidlertid havde han vedblevet at male, og at være den skjønne Naturs meest fortrolige Yndling. Hver enkelt Spadseregang blev ham til Nytte, thi han vænnede mere og mere sit Øje til at bemærke Alt hvad der er virkeligt malerskjønt. Fra den Tid han havde forladt Theatret kunde han mere beskjæftige sig med Maleriet. Ligesom han nu ved sine Vandringer studerede Naturen i det Frie, saa „studerede han ogsaa med den meest vedholdende Opmærksomhed de fortrinligste ældre hollandske Landskabsmalere, deres Behandlingsmaade ved Farvernes Paalægning, og deres Maneer. Herved blev han aldeles fortrolig med deres Ideer og Tankegang. Man saae ham og, i det Øjemed, tidt at dvæle hele Timer i Billedsalene og, hensunken i Betragtninger, ikke at kunne rive sig løs fra Beskuelsen og Beundringen af et eneste Malerie. Endeligen tiltraadte han en Kunstrejse til Tydskland, for at mætte sine saa lang Tid didrettede Længsler. Med Henrykkelse mindedes han mangen en Gang Rhinens og Donauens herlige Bredder. En senere Rejse til Sverrige gav ham og Stof til mange herlige Frembringelser." — „Mestendels valgte han indskrænkede Egne. Udsigter i det Fjerne ere hos ham sjeldne. I hans Skove udmærker sig Egen, hvis Stamme, Grene og Blade ere højst characteristiske. Hans med Buske bevoxne Sandhøje indeholde den højstmulige Rigtighed. De i Forgrunden tidt anbragte Smaavande ere klare og tilbagespejlende. Gjerne er det den nøjsomme Armod, der hos ham

opslaaer i disse simple landlige Egne, hvor dog den rigeste Mangfoldighed hersker, sin tarvelige Bolig. Penselen førte han med sjelden Færdighed. Hans Farver ere harmoniske og hensmeltende. Hovedbelysningen sædvanligen concentreret paa et eneste Punkt." Nogle af hans Landskaber have ved Kunstakademiets Udstillinger været beundrede; deriblandt 1821 et, som forestillede Stutteriet i Frederiksborg, og som var især skuffende og udarbejdet med den største Flid. Ligeledes 1822, 1823 og 1827. Adskillige af hans Stykker ere gangne udenlands. Han efterlod sig nogle Haandtegninger af sjellandske, tydske og svenske Egne; hvilke alle vidnede om en dyb og fortrolig Bekjendtskab med Naturen. Han døde 10 Februar 1830, 77 Aar gammel, og jordedes paa Assistents Kirkegaarden, Frue-Kirkes Andeel. En ulykkelig sindssvag Datter viiste han sig imod som en sjelden Fader i en lang Række af 43 Aar; og viiste sig i det Hele som et elskværdigt Menneske. Hans Skildring har hans Ven, Professor Fr. Høegh-Guldberg, givet i Kjøbenhavns-Posten 1830 Nr. 80, 81 og 82, hvorfra forestaaende især er taget. Hans Portrait, efter et Malerie af Lorentzen, stukket af Clemens, haves foran Schwartz's Lommebog for Skuespilyndere for 1786.

XLVI.

Fortsættelse om nogle afdøde Kobberstikkere.

Fahrenholtz, Georg. Fød i Kjøbenhavn. Fik 1779 Kunstakademiets anden Sølvmedaille. Han stak naturhistoriske Kobbere til Brünnichs bekjendte zoologiske Værk, hvoraf kun 1 Hæfte udkom 1782. Fol. Man har ogsaa fra hans Haand satiriske Stykker, hørende til hans Tids Sæder og Politik; de have mere Fortjeneste fra Compositionens end Stikningens Side.

Flint, O. Kobberstikker, i Kjøbenhavn. Var ansat ved Søkort-Arkivet. Han har forarbejdet endeel Kobbere, saavel til Skrifter, som stukket Landkort til samme.

Flint, Andr. O. Søn af Nysnævnte; fød i Kjøbenhavn 1766. Vandt 1792 Kunstakademiets 2den Guldmedaille; og 1795 den første. Blev Medlem af det svenske Kunstakademie. Døde 1824. Hans vigtigste Stykker ere: 1. Et Stykke af Nik. Poussin, i den kongel. Malerie-Samling Nr. 688, forestillende Moses ved den brændende Busk; (hvorfor han fik Kunst-Akademiets 2den Guldmedaille). 2. Et Stykke af Luca Giordano, forestillende Cain dræbende Abel; (i bemeldte Malerie-Samling Nr. 63) hvorfor han fik Kunstakademiets 1ste Guldmedaille. 3. 4. 5. Nogle af C. A. Lorentzens historiske Malerier, saasom: Den svenske Kong Carl Gustavs Flugt fra Amager 10 Octbr. 1658. F. — Christian 4de paa Skibet Trefoldigheden i Slaget ved Fehmarn. F. — Gudinden Herthas Udtog af Lejre Skov. F. — 6. — Nogle Vignetter til Skrifter, saasom til Heibergs, Suhms, Todes. — 7. P. Chr. Abildgaards Buste, stukket efter Sergel. — 8. Prindsesse Carolines Portrait, efter Grögers Maleri. — 9. Men fornemligen har man fra hans Haand Portraiter af adskillillige i hans Tid levende Personer; fleest i Octav; og de fleste kun stukne for Familiekredse. Af berømte Personers Portraiter kan bemærkes: L. Nørregaards, C. Prams, Børge Risbrighs, N. Ditl. Riegels's, K. L. Rahbeks, N. Treschow's, Fr. Chr. Winslow's 1813, og m. Fls.

Fosie, Jacob; Maler. Fød i Kjøbenhavn 1679. Han blev Informator for Søkadetterne i Tegnekunsten, siden Organist ved Holmens Kirke. Var Medlem af Malerakademiet i Florentz; døde 1763. Han var gift med Anne Doroth. Ilsøe. Endskjøndt han ikke malede uden i Vandfarve, arbejdede han dog ikke uden efter de beste Mestere; hans Landskaber fandt især Bifald. Han dannede nogle gode Skolarer, blandt hvilke Fred. Lud. Norden, Willars, Grønwold. Han udgav Tegne-Abc eller Streger at øve Synet eller Haanden efter; i 24 Kobberplad. 8. — Læreklude eller Kobberstikprøver. 1741 og 1743 Fol. og Qv. rec. i Bangs Samlinger 1 B. S. 490-8. En Samling af Landskaber af hans Disciplers Arbejder 1746. 4. En Samling af andre deres Arbejder, i Kobberstik 1747. 8. (Wielandske l. Tid. 1737 Nr 14. Kjøbenhavnske Addr. Cont. Eft. 1764 Nr. 15. Dauws Skildrer og Maler S. 316. cf. Sandvig.)

Fosie, Michael; fød 1724, Søn af ovennævnte, anvendte sine første Aar paa Tegnekunsten,

Malerie og Kobberstikning. Blev 1754. Præst i Randers; døde 1794. See Nyerups Lit. Lex.

Fosie, Johanne, Syster til nysnævnte; fød i Kjøbenhavn 1726. Malede med Vandfarve efter de bedste nederlandske Mestere, Landskaber, Frugter, Blomster, Dyr. Stak ogsaa i Kobber. Hun blev gift med en Præst Westengaard til Everborg, hvor hun skal være død. Büschings Nachr. 1. 438-440. Sandvig.

Friederich, Johan Georg; fød 1742 i Nürnberg: Han blev af Naturforskeren O. Fr. Müller forskrevet herind, for at være behjælpelig ved Kobberstikning ved hans Naturhistoriske Værker. Sandvig nævner kun 4 Stykker fra ham, nemlig: et Kobber i det danske Bibliothek med chemiske Instrumenter, Søren Nordbyes Mynt, Anders Billes Portrait og Moltkes Vaaben. Han stak Magnus Stenbocks, Christian Bastholms o. m. fl. Portraiter. Ligeledes den hellige Familie efter Correggio. Fol. — nogle Genre-Stykker efter Poulsen. (Bertouch. 63. 64.) Han døde i Kjøbenhavn 1809.

Friedlein, Johan, Kobberstikker. Man har adskillige Kobbere af ham, stukne deels i Kiel deels i Kjøbenhavn fra 1692 til 1705. Det er især Portraiter, saasom Prokantsler i Kiel Christian Kortholt's. Fol. — Biskop Bornemanns's 1699. Fol. — Prof. Elias Naur's o. fl. — Fremdeles: **Sacellum regium Fridericiburgense. Havn.** 1703 Fol., malet af G. Mönichen. Cf. Sandvig.

Fritzsch, Christian, Kobberstikker. Man har især Portraiter fra hans Haand fra Aarene 1721 til 1749, deriblandt Geeeralmajor Andr. v. Fuchs (**Chr. Fritzsch sculps. Hamburgi 1721. Fol.**) — Cort Adelers 1731 — Biskop Herslebs. 1739. 4. Christian 4des efter Carl v. Mandern (stukket til denne Konges Historie af Slange) og flere. Paa Herslebs Portrait 1739. 4. kalder han sig **Graveur de la Cour de S. A. R. le Duc regnant de Sl. Holstein.** Paa nogle af hans Kobbere er, foruden hans Navn, anført Schifbeck (en Landsbye i det Holstenske, en halv Miil fra Hamburg) hvor han maae have boet. Hans Arbejder ere at rose. Cf. Sandvig.

Fritzsch, J. C. G. Hans Navn staaer paa et Kobber: Prospect af Slotsgaarden paa Thorsinge ud til Søen, opbygt siden Aar 1754;" malet af J. D. Tschirscke 1760, stukket 1761.

Fuchs, Georg. Egentlig Maler, men raderede ogsaa i Kobber. Han er fød 1723; opholdt sig 6 Aar i Venedig, hvor han studerede efter Antiker, og Maleren Amiconi. Han kom til Kjøbenhavn fra Wien, blev siden ansat som Tegnelærer for Søkadetterne; og døde 1798. Man har endeel Portraiter fra hans Haand. Han tegnede mange saadanne for den bekjendte Samling af gamle Personer, som Luxdorph havde. Han har stukket B. J. Loddes Portrait. (Nyerups Lit. Lex. og Bertouch Catal. S. 35.)

Rocque, Bartholomæus, en Kobberstikker fra Geneve, som blev forskrevet hertil, for at stikke Kobberne til et Pragtværk, der paa kongelig Bekostning skulde have været udgivet over Kong Christian 6tes og Dronnings Reise til Norge. Han gjorde Arbejdet slet; og Værket blev efter kongel. Befaling undertrykt. Nogle meget faa Exemplarer bevares i Bibliotheker eller Kobberstiksamlinger; Nyerup gav i Minerva 1816 Juli S. 16-20 nogle Notitser derom. Han kjendte kun 5 Exemplarer af dette sjeldne Værk. Originaltegningerne og Texten bevares i det kongelige Haandbibliothek. Jeg har for mig et Exemplar af Kobberne, paa Kjøbenhavns Universitets Bibliothek. Det indeholder 36 Stykker; af hvilke adskillige ikke ere fuldførte. Skriften er især meget slet, baade i Henseende til Bogstavernes Form og Lighed, og Retskrivningen. Saaledes staaer paa et af Stykkerne: „Modre" istedetfor „Moder." Foran Exemplaret er en Underretning i det tydske Sprog, men uden Navn, og i Oversættelse saa lydende:

„Næppe har nogen Konge gjort en saa farlig Rejse i dette Kongerige. De Egne som de Rejsende ere passerede igjennem, og hvor de have holdt Natteleje, ere ved Tegninger nøje optagne og med Beskrivelser ledsagede. Det kongelige Videnskabers Selskab opbevarer Originalerne af disse Karter, og den tilhørende Rejsebeskrivelse. Foruden Karterne og Prospecterne ere ogsaa alle de prægtige Æreporte, som i Anledning af denne Rejse paa mange Steder vare oprejste, paa det smukkeste malede og afbildede. Tegneren, saavelsom Beskriveren af dette Værk, har ikke ge-

neret sig. Rejsen skulde træde for Lyset med Pragt; og den højsalige Kong Christian den 6 havde derfor ladet en Kobberstikker B. Rocque hidkomme fra Geneve, for at stikke Kobbere hertil. Det var en ung Kunstner, men han bekom paa engang alt for mange Penge, hvormed han gjorde unyttig Stads, og forødte Pengene. Greve Ludvig Holsteen var af Kongen overdraget at sørge for, at Kobberstikkeren anvendte sin Flid, og at det hele Værk efter Kongens Villie kunde blive fuldendt. Jeg erindrer vel, at Ministeren havde megen Umage og hyppige Fortredeligheder med denne Rocque. Saavidt kom han med Kobberpladen som de her ere aftrykte, men nogle ere ikke aldeles færdige. Foruden de anførte Æreporte, men som egentligen ikke vare væsentlige, fejle ogsaa nogle Karter og Prospecter; herved følger en nøjagtig Fortegnelse over hvad der er stukket og hvad fejler. Jeg veed ikke hvori det stikker, at Rocque kom herfra førend han blev færdig. Jeg formoder, at da han havde fortæret Pengene, har han gjort sig usynlig, og da er alt bleven liggende. Kobberpladerne har det kongl. Videnskabers Selskab i Forvaring."

Rocque begyndte, formodentlig paa egen Regning, et andet Kobberværk: kaldet „Les Delices de Danmark," som skulde indeholde Prospecter. Et Hefte med Text, baade paa fransk og dansk, (den danske af Paus,) udkom 1747 i Qvart. Et Exemplar jeg har for mig indeholder 4 Kobbere. Sandvig opregner ni, vist nok de 5 for Fortsættelsen af Texten, som ej udkom.

Hvad er rettest at skrive enten Jordemoder eller Gjordemoder?

(Af N. M. 31.)

Førend P. A. Hejberg havde udgivet Virtuosen Spatzier, blev af alle Danske og Norske skrevet Jordemoder. Ligesom En engang for Alvor oversatte Vanvare ved Wasservahre, en Anden en hovedrig Mand ved en kopfreicher Mann, Faarekylling ved Schafküchlein, Aftenbakke ved Abendhügel, saaledes lod Hejberg sin taabelige Herremand oversætte Jordemoder ved Erdenmutter. Derved fik en Etymolog Øjnene op, gjorde den Slutning, at Jordemoder maa være urigtigt, siden det ikke kan oversættes ved Erdenmutter, som om de af vore Composita vare urigtige, der ikke Ord for Ord kunne overføres i et andet Sprog. Da han ikke kunde begribe Etymologien til Jordemoder, saa faldt han paa den Conjectur, at hun har faaet sit Navn af at omgjorde Barselqvinden, og at man altsaa bør skrive Gjordemoder. — Forunderligt er det, at saamange vort Sprogs udmærkede Skribenter ikke før fik opladte Øjne, og med al deres Lærdom og Sproggranskning kunde ved dette Ord være saa enfoldige og tankeløse. Efter at have nedskrevet to saadanne slemme Epitheta, undseer jeg mig ved at nævne de flere gode Stilister, som i det forrige Aarhundrede udmærkede sig ved at dyrke vort Sprog, og for hvilke jeg har for megen Ærbødighed til at kunne ansee deres Autoritet for Nul. Men for dog at vise, at hiin Etymolog ikke er den Eneste, som har tænkt over Fødselshjælperindens retteste og pynteligste Benævnelse, vil jeg fremsætte ogsaa mit Forslag. Udtrykkene G j o r d, og at omgjorde, vare altid forenede med Begrebet om noget Haardt eller Stærkt, og det gaaer neppe an at sige en Gjord af Lærred. I vor gamle Bibeloversættelse findes i Dom. 18. 11. Mænd omgjordede med Krigsvaaben. Jern-Gjord lægges om den revnede Møllesteen, Jern- eller Træe-Gjorder lægges om Tønder og Bøtter, Bug-Gjord spændes om Hesten, og kun Bønder har jeg hørt sige, at de bruge Læder-Gjord om Livet. Finere Folk derimod bruge Skjærf, Belte, Bindsel, og denne sidste Benævnelse bruges om det, hvormed Barselqvinden ombindes. Det forekommer mig da at være en finere og passeligere Benævnelse, hvis man, istedetfor Gjordemoder, sagde og skrev B i n d s e l m o d e r.

Dog — jeg kan ikke nægte, at jeg altid har tvivlet om Rigtigheden af hiin Etymologs Conjectur. Den Regel: **Denominatio fit a potiori** er saa aldeles naturlig, at det synes mig underligt, ja aldeles utroligt, at man fra Begyndelsen skulde have faldet paa, at benævne Fødselshjælperinden efter det Ubetydeligste hun forretter, og som enhver Anden uden hendes Hjælp kan gjøre, nemlig e f t e r F ø d s e l e n at knytte et Bindsel (ikke Bug-

Gjord) omkring Barselkonen. Den fornemste og vanskeligste Forretning er dog ikke den, at binde og ombinde, men at løse og forløse (entbinden). Mærkeligt er det, at de Oldtidens Skribenter, som kjendte Forskjellen imellem Jord og Gjord, dog alligevel skrev Jordemoder; ligesom og, at i det Skandinaviske Sprogs Svenske Mundart (See Midwife i Jac. Serenii Dictionar. Anglo Sve. Latin.) skrives Jordgumma, men hverken Gjordeeller Gjordelgumma. Ja — muligt er det, alle vort Sprogs ældre Skribenter ikke ved dette Ord vare saa enfoldige og tankeløse heller. De have maaskee tænkt som saa: Den, som bærer Barnet frem for Gud, og til et Liv i Forening med Gud, kaldes Gudmoder, og det er da ikke saa urimeligt, at den, som hjælper Barnet frem til Jordelivet, kaldes Jordemoder. Ogsaa kjendte de den Oldtidens Skik, at Fødselshjælperinden lagde det nyfødte Barn paa Jorden for Faderens Fødder, som, hvis han vilde lade det opdrage, tog det paa sine Arme, hvoraf den latinske Talemaade: Tollere infantem. Endeligen vil jeg ikke dølge, at jeg har læst (jeg erindrer ikke hvor) en Etymologie til Jordemoderen, som forekommer mig vel saa god, som den til Gjordemoderen. Jordens Gudinde Hertha (Earth, Jørth, Jord) var Gudinde for baade Jordens Frugt og Livsfrugt. Fødselshjælperinderne ansaaes for hendes Præstinder. Ligesom Præsten endnu tildeels kaldes Fader, saa kaldes Præstinderne Mødre. (Ogsaa Nonne betyder Moder). Fødselshjælperinderne, som Præstinder, kaldes Mødre, og som Herthas (Jordens) Præstinder Jordemødre. Denne Benævnelse er da nok ældre, end Christendommens Indførelse i Norden, og har formodentlig givet Anledning til Benævnelsen Gudmoder. — L i g e s o m h o s o s kan man sige, naar man hos gamle Qvinctilian læser: (3, 1, 7.) Est infinita dissensio auctorum, primo ad ea, qvæ rudia ac imperfecta adhuc erant, adjicientibus qvod invenissent scriptoribus: mox, ut aliqvid sui viderentur afferre, etiam recta mutantibus. Og (9, 4, 39) In veteribus libris reperta mutare imperiti solent, et dum librariorum insectari volunt inscientiam suam consitentur. See Molbechs danske Haand-Ordbog, Pag. 86, L. 17, og Pag. 209 Gjordemoder.

Constans Palæophilus.

Indenlandske Efterretninger.

Det ved Münters Død ledigblevne sjellandske Bispe-Embede er igjen besat. Den ædle Afdødes Ven, summus Theologus ved Kjøbenhavns Universitet Hr. Professor og Dct. Theol. Peter Erasmus Müller, R. af Dbr., er bleven hans Eftermand.

S v æ r d h a v r e n. Man læser i Weile Avis Nr. 31 følgende. Den af mig fra Rusland indførte og som særdeles frugtbar og udmærket Sæd bekjendte hvide Sværdhavre faaes hos mig for 15 Mk. r. Sølv for Tønden, 2 Rbmk. Skjeppen; og svarer ved god Behandling til Navnet: U d m æ r k e t S æ d e h a v r e. Brandtberg. pr. Weile d. 9 Apr. 1830. Schnakenburg.

Ny K o r n t ø r r i n g s - I n d r e t n i n g. Ejeren af Nøragergaard i Sjælland, Hr. Kammeraad B a n g, har i et Par Aar været betænkt paa at udfinde en hensigtsmessig Construction for Ovne til Malts og Frugters Tørring. Efterat have først prøvet, paa sin egen Gaard, en Ovn i det mindre, hvilken ved Tørring af Humle og af Havefrugter viiste sig meget fordeelagtig, er han gaaet et Skridt videre, og har, efter Anmodning af Hr. Greve Lerche til Lerchenborg, der ladet bygge en Korntørringsovn, der har været benyttet i Vinter, og er befunden at svare til Forventningen. Hr. Kammeraaden har i disse Dage i det kongl. Landhusholdnings Selskab foreviist en Model, af en noget modificeret, udelukkende for Korntørring anvendelig, Ovn; over hvilken man fra hans Haand kan vente en med Afbildninger ledsaget Beskrivelse, beriget med de allerede havde Erfaringer. Imidlertid har sidste Nummer af Handelstidenden givet en kort Beskrivelse over denne Ovn, som upaatvivleligen fortjener vore Godsejeres og K o r n h a n d l e r e s Opmærksomhed. Hele Tørre-Rummet er 9 Alen langt, 7 Alen bredt, og 4 Alen højt, og i samme kan paa en simpel og sindrig Maade omtrent 120 Tdr. Korn i 12 Timer tørres med omtrent $\frac{1}{4}$ Favn Brænde. „En Bemærkning, som Hr. Kammeraaden har havt Lejlighed til at gjøre, forekommer os at være af megen Vigtighed for Bryggere, og nødvendigt at maatte

bidrage til at fremskynde Anlægget af de saa at sige endnu os fremmede Korntørrings-Indretninger, saa at vi, for vor Deel troe at burde bidrage til at den bliver almindeligere bekjendt; det er den nemligen, at tørret, og siden maltet, Byg giver mere og bedre Øl end det utørrede. Nogle Bryggere her i Staden, som for et Par Aar siden maltede Byg, der dem uafvidende var tørret, have havt samme Erfaring. Aarsagen hertil er simpel, og den samme, som gjør at de engelske Maltgjørere stedse søge paa engang at malte Byg, der har staaet paa en og samme Mark, og høstet til en og samme Tid; den nemligen, at saadant Byg spirer paa eengang og eensformigen, og at dets Sukkergjæring derved er bragt paa et og samme Punkt."

Blandede Efterretninger.

Om de Bekymringer, som ved de civiliserede Staters stigende Befolkning er i de nyere Tider opvakt, har Professor Klose i Berlin skrevet en Afhandling, som er oversat i det norske Tidsskrift: „Eyr", første Hefte for dette Aar. I den preussiske Stat udgjorde i Decenniet 1815-1825 Overskuddet af Fødte næsten 1,772,000. Mange Kjendsgjerninger skal bekræfte Rigtigheden af den Formodning, at i hele Mellem- og Nord-Europa døer i Gjennemsnit af 36 Levende 1, imedens der allerede paa 24 Levende kommer 1 Fødsel, saa at Folketallet aarligen forøges med 1 paa 72. — Frankrige talte for 40 Aar siden 20 Millioner Mennesker, og har nu, trods alle Tildragelser fra 1789 til 1815, 30 Millioner. Forf. antager imidlertid, at Bekymringen for en Overbefolkning er grundløs, eller dog blot tillader chimæriske Slutninger, og derfor i ethvert Tilfælde er overflødig. „Først og fremmest kan man med Sikkerhed paastaae, at den Tid er endnu meget fjern, i hvilken det, som Jorden formaaer at levere, ej mere vil strække til at ernære den voxende Mennneskemængde. Sikkerlig ville endnu flere Aarhundreder forløbe, førend dette Tidspunkt kan ansees som nær forestaaende. „En flittigere Dyrkning af Jorden," man tillade mig endnu engang at anføre mine egne tidligere Ord, „i beboelige og endnu kun lidet beboede og endnu mindre cultiverede Egne og Menneskeslægtens forhøjede sædelige Characteer, hvorved den stedse føres mere tilbage fra al fordærvelig Luxus til Maadeholdenhed, kunne formentlig endnu længe være i Stand til at forebygge hint befrygtede Misforhold." Og denne Bemærkning kan ej kaldes nogen Anvisning paa Udvandring, eller en saadan frivillig Udvandring forliges i det Mindste meget vel med en Lov for Sæderne. Thi hvad vilde der være blevet af den nu cultiverede Deel af Jorden, hvis enhver Født havde anseet sig for en glebæ adscriptus, hvorfor den Stærkeres Despotsands, men aldrig Naturen, længe nok har erklæret ham. Men indtræder nu endelig hint befrygtede Misforhold — og jeg har allerede bemærket, at Menneskeslægtens højere Sædelighed vil bidrage paa den ene Side til at paaskynde og paa den anden Side til at forsinke hint Tidspunkts Komme —, da vilde sikkerlig hverken Staternes bedste Indretning, eller Folkenes sædeligste Tilstand afholde Naturen fra at anvende sine ødelæggende Kræfter, for paany at tilvejebringe Ligevægten, og Menneskets Frygt for disse Kræfter vilde, ligesom enhver Frygt for det Uundgaaelige, være daarlig. Men ligesom jeg er overbeviist om, at Naturen vilde i dette Tilfælde, trods alle vore Fremskridt i Civilisation, finde de til Hensigten nødvendige Midler, saa holder jeg det ogsaa for sandsynligt eller dog for muligt, at den ej behøver at betjene sig deraf, men at den i den næsten uudtømmelige Rigdom af sine Kræfter, som vi endnu stedse mere ane, end kjende, vil finde Midler til endnu til rette Tid paa en mildere Maade at forebygge en Overbefolkning. Vi ere vel ude af Stand til at meddele et strengt Beviis for denne Paastand, eller endog til at angive Midler, af hvilke Naturen vil i sidste Tilfælde gjøre Brug; men i det hele Anliggende er ifølge sin Natur Intet vist, uden at en videre Formerelse af Menneskeslægten ej vil finde Sted, saasnart den kommer i Strid med Planen for det Heles Opholdelse; men det er muligt og sandsynligt, at Naturen vil uden grusomme Midler opretholde Ligevægten imellem Menneskeslægtens Behov og Jordens Productivitet, ligesom den uden saadanne Midler har hidtil opretholdt andre Forhold, f. Ex. det beun-

dringsværdige rigtige imellem Antallet af mandlige og qvindelige Individer hos Menneskeslægten."

Sindssvaghed med Hang til Mord er Gjenstand for en af den berømte parisiske Læge Dr. Esquirol skreven Afhandling. „Læren om Tilregnelighed, der for faa Aar tilbage syntes at være et Terra incognita for de Franske Læger og Jurister, har i Frankrige siden Galls Tid været Gjenstand for gjentagne og virkelig ogsaa grundige Undersøgelser, hvilket en Marc's, Georget's, Falret's, Baslo's og Fleres Afhandlinger vise. Fremfor alle troe vi imidlertid fortrinlig at burde gjøre opmærksom paa anmeldte lille Skrift, hvori der med ligesaamegen Grundighed som Tydelighed bevises, at Mania homicida er aldeles intet Hjernespind af disse disputeersyge Læger (hvilket Franske og Tydske Jurister synes at antage, i det de ansee Galgen eller Skafottet som det eneste Middel til at forebygge Mord), men at der virkelig gives en saadan Sygdom, og at de, der angribes af den, ikke kunne straffes som Forbrydere, men maae behandles som Sindssvage. Efter Esqvirol er Monomania homicida en partiel Sindssvaghed, der charakteriserer sig ved en uimodstaaelig Lyst til at myrde. Denne Mordlyst opkommer og vedligeholdes enten af en i Sindssvagheden grundet fejlagtig indre Overbeviisning (conviction intime, mais delirante), af en exalteret vildledet Indbildnings-Kraft, af et falskt Raisonement — altsaa af et iøjnefaldende fornuftstridigt Motiv; eller man mærker ingen Forstyrrelse af Fornuften og Affecterne, da den Syge undertiden allene ved et ubekjendt-uforklarligt Noget føler Trang til at myrde, hvor tydelig end Fornuften og hans moralske Overbevisning tale derimod. I første Tilfælde har han altsaa et virkeligt Motiv, men som grunder sig paa en fix Idee; i det andet derimod følger han en dunkel Drift, over hvilken han har tænkt, saa at han paa en Maade synes at handle med Forsæt. Her ere Fornuften og Følelsen friske — men Villien syg — og netop dette er det, som miskjendes og ikke kan begribes hverken af Læger, eller Andre." (Af Eyr.)

Af norske Skrifter ere tvende ankomne hertil, hvilke læses med Interesse. De faaes hos

Universitetsboghandler Reitzel. 1. Fornødne Oplysninger i Anledning af et Dokument, som Hr. Agent W. Krohn i Bergen har ladet indrykke i den norske Rigstid. Nr. 61 for 1829. Trykt i Christiania. 14 S. 8. Det er dateret fra Paris d. 12 Oct. 1829; og er at ansee som Tillæg til Forfatterens lidet Skrift: „Tre Aar i Bergen," der forhen i disse Blade er omtalt. 2. „Om de sammensatte Staters Foreningsmaade; tilligemed et politisk Blik paa Regjeringsformerne. Af en Nordmand." Christiania XXXXVI. og 137 S. st. 8. I nogle Forord fra Udgiveren Hr. J. A. Hjelm berettes, at Forfatteren til nærværende Skrift er den i forrige Aar afdøde Oberst Nicolai Tidemand, Ridder af den kongel. svenske Sværdorden, og den kongl. danske Dbr. Orden. Her meddeles ogsaa Forfatterens Biographie. Nicolai Tidemand var fød i Drammen d. 30 Aug. 1766; hvor hans Fader var kongl. Magazinforvalter. I sit 16de Aar valgte han den militaire Bane. 1788 var han som Brigade-Adjutant hos det nordenfjeldske Infanterie-Regiments Chef, Oberst Hesselberg, i Feldttoget med de norske Tropper i Sverrige; derefter ansøgte han Forsættelse til Kjøbenhavns Garnison, hvilket tilstodes ham, og hvortil han foranledigedes ved Ønsket om en mere udvidet Adgang til videnskabelige Kundskaber, end Norge tilbød. De Fritimer, som Tjenesten levnede ham, anvendte han nu til at høre Forelæsninger ved Kjøbenhavns Universitet og til ellers at samle Kundskaber i sit Fag. I Begyndelsen af Aaret 1792 blev han forsat til det første jydske Infanterie-Regiment. „Sin videnskabelige Virksomhed fortsatte han med al den Jernflid, som var ham egen, saavidt de saa Hjelpemidler, hvilke hans Stilling tilbød ham, tillod det. Omtrent fra denne Tid er det uden Tvivl, at den Række af Excerpter begynder, som han fortsatte til sine sidste Dage, af hvilken han har efterladt henved 40 Bind, der vidne om den uhyre Læsning, og den Orden og Opmærksomhed, med hvilke han vidste at opsamle Kundskabens Frø af de ubetydeligste, som af de mere mærkelige Kilder; — der vidne om, at intet var hans store Aand for stort, men heller intet, hvoraf Kundskab kunde øses, hans forskende Aand for ringe. Ej allene de militaire, men ogsaa de historiske og politiske Viden-

skaber var nu og fremdeles Gjenstand for hans Forskninger. Ved denne Tid, i Aaret 1792, udgav han sin Oversættelse af Scharnhorsts Taktik, det eneste hidtil ved Trykken offentliggjorte Arbejde under hans Navn. Hans udmærkede Flid og Duelighed kunde ikke andet end vinde fornyet Opmærksomhed." Derved bevirkedes det, at han i Aaret 1795 ansattes ved den topographiske Opmaaling i Danmark. Den 3die Maj 1799 udnævntes han til Capitain af Infanteriet. I det følgende Aar indgik han Ægteskab med Christiane Jensen, en Datter af senere afdøde danske Oberst Jensen. Fra 1801 var han meget beskjæftiget med først at udføre et Fortifications-Arbejde ved Kyeholmens Havn ved Samsøe; og siden ved forskjellige andre befalede militaire Forretninger. Fra 1808-1810 førte han Commando paa Samsø, hvor mange militaire Arbejder bleve udførte, et Lodsvæsen indrettet etc. etc. 1811 kaldtes han herfra, blev samme Aar Oberstlieutenant; den 28 Jan. 1812 Ridder af Dbr. 1815 d. 16 Apr. fik han efter Ansøgning Afsked af dansk Tjeneste som Oberst, og rejste tilbage til sit Fædreneland. Han fik Udnævnelse først som Adjutant hos Kongen; siden som Oberst à la suite i den norske Armee, med Gage; men hans Ønske, at komme i egentlig militair Stilling, lykkedes ham ikke. Han døde 12 April 1828. Han efterlod ikke faa utrykte Arbejder, foruden de før omtalte Excerpter til eget Brug. Ogsaa er Adskilligt af ham trykt uden Navn i periodiske Skrifter og Blade.

I et Brev fra Oberst Bory Saint Vincent, Chef for den franske videnskabelige Expedition til Morea, dateret Napoli di Romania; 4 Aug. 1829 hedder det: Capitain Boublaye har ledsaget mig paa min Rejse til Maina og den øvrige Deel af Laconien. Et Land, som fra ældgamle Tider er bekjendt for at man ikke kan berejse det uden Fare. Vi have beseet et meget mærkværdigt Land og

vist det meest ubekjendte i hele Europa. Jeg kjender ingen Rejsende som har besøgt det, og jeg troer at vi ere de første som have gjennemstrejfet det i alle Retninger. Men den skrækkelige Hede der herskede i Juli Maaned har bragt den hele topographiske Brigade i Forvirring; thi da vi vare saameget udsatte for Solens Straaler, saa bleve næsten alle syge, og vi havde den Kummer at miste Hr. Dechievre, som blev bragt til Napoli, hvor han døde; jeg allene blev ved at være frisk og befandt mig saaledes i Spidsen for et Hospital. Imidlertid maae man dog ikke beskylde Climatet for denne Sygelighed; men kun den overdrevne endskjøndt hæderfulde Iver, som alle Medlemmerne af Expeditionen udviste.

Kjøbenharns Børs, d. 20 April 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$152\frac{1}{2}$	153 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{3}{4}$	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$93\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{3}{4}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	$102\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$66\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	$74\frac{1}{4}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	90	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 33.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 April 1830.

Jacobe.

(En Novelle af H. v. Eppen. Sluttet. See Nr. 31.)

Wener von Bungardt, Landhovmester hos Raaden Huy v. Weyze, J. U. D.

Düsseldorf, den 30 Jun. 1585.

Deres Højvelbaarenhed er vel utaalmodig efter, at erfare Udfaldet af det Foretagende, som har kostet os alle saa megen Møje og Sved. Den 16de i denne Maaned er Formælingen med stor Højtidelighed fuldbyrdet. Hendes Durchlauchtighed Hertuginden synes at være meget angreben, og jeg tilstaaer ogsaa, at Udsigten i et Liv med en Sindssvag just ikke formaaer at vække behagelige Følelser. Ogsaa gaaer det Rygte, at Prindsessen lider af en hemmelig Kjærlighed til en af hendes tidligere Hoffolk. Derfor den længe Vægring og den under mange Taarer tiltvungne Indvilgelse fra hendes Hofs Side. Hofmarschal Waldenfells veed end mere om den hele Sag; mig synes kun, som han ofte gaaer for vidt i den Brug, som han gjør af sit Vidende. Jeg, omendskjøndt ham undergiven, forestiller ham ofte, at han handler urigtig, og billiger ogsaa slet ikke hans Forhold med hans Durchl. Hertug Johann Wilhelm. Imidlertid maa man vel tude blandt de Hunde man er imellem, og jeg tænker, naar jeg opfylder mine Embedspligter, at have gjort nok. Vilde man overhovedet, naar man staaer i et Hofs Tjeneste, bekymre sig om, hvad der foregaaer til Højre og Venstre, da vilde det være bedre, man aldrig havde seet Hoffet.

Paafaldende var Prindsessens Kulde og Rolighed under Formælingsakten. Mig forekom det, som hun forberedte sig til Døden, og som om hun var død, efterat den højtidelige Handling var foregaaet. Saalidet deltagende og resigneret syntes hendes Sind at være, at intet Smil spiller om hendes Mund og ingen Glædesstraale blinker frem af hendes ellers saa klare Øje; kun undertiden saae hun sukkende mod Himlen, og dersom jeg ikke tager Fejl, græd hun endog en Gang. Livlægen Solenander siger vel, at hun er meget hysterisk og lider af Nervesvækkelse; men man behøver ikke at være nogen stor Hjertekjender, for at see, at hendes Indre var mere bevæget, end sædvanligt, ja, at denne Kulde var Asken, under hvilken der ulmede en skjult Ild, som kun ventede det Øjeblik, i hvilket den kunde opblusse i lys Lue.

Selve Formælingen var meget pragtfuld; jeg havde meget gjerne seet deres Højvelbaarenhed blandt de talrige Gjester, som forherligede Festen, omendskjøndt dette Ønske for Enhver, der ligger af Podogra, just ikke har noget Behageligt og kun opvækker forgjæves Længsel. Paa Spise og Drikke manglede der i Sandhed intet, ligesaalidt som paa Strængeleg, Trompeter og Pauker, der hver-

gang ved Skaalerne lode sig høre. Klokkeklang og Kanonskud blev næsten overdøvet af Folkets Jubel; Glædesblus vare antændte paa alle fri Pladse og paa Bjergene i Omegnen, og foran Slottet var et Springvand af Vin, ved hvilket Folket kongeligen glædede sig. Der har i denne Tid været megen Bevægelse her og man kan ikke noksom undre sig over, hvorledes Hoffets hele Udseende har forandret sig ligesom ved et Trylleslag. Deres Højvelbaarenhed vil det ikke have været blevet ubekjendt, hvorledes Pagerne gik omkring i ituslidte Strømper*), og Tjenernes gamle Liberie næppe lod Spor tilbage af den oprindelige Farve; hvorledes vor gamle Hofhusholdning snarere saae ud som en gammel, forglemt Forstjunkers, end som en Fyrstes, der behersker et velsignet Land. Næppe fandt man et Værelse i Slottet, som ikke var beskadiget; Vinden peb og Regnen slog ind gjennem de mørke, grønne Vinduer; Gulvet var fugtigt og skident, og gamle Malerier skjulte med Møje Hullerne paa Vægtapeterne; i Slotshavens Gange voxede fodhøjt Græs, Træerne vare skudte vildt op, Hækkerne visnede, Lysthusene ødelagde af Vejret; — paa Formælingsdagen var af alt dette næppe noget at see; alt Nøgent skjulede en glimrende Dragt; alle Saar vare lægede indtil Arrene, og Alt synes at forbauses over dets egen, usædvanlige, Pragt og dets Glands.

Hendes Durchl. Hertuginden er et elskværdigt, vist under andre Forhold mildt og livligt Fruentimmer. Men man maa passe paa, at hun ikke falder i et af de udstillede Net, som omgiver hende, eller at hun ikke hellere seer, som synes man at ville det. Waldenfells mener: hun tænker paa en hemmelig Kjærlighed, og Kjærligheden er blind; men jeg skjælver dog for hendes Planer og Hensigter; mig et det, som kunde disse dunkle Øjne, der nu synes nær deres Opløsning, ogsaa engang opflamme og tilintetgjøre, hvad der ligger i deres Focus.

Men jeg beder Deres Højvelbaarenhed dog snarest mulig selv at overbevise dem om alt dette og ikke længere at dvæle i Cøln, saasnart Sygdommen, af hvilken de lider, nogenlunde tillader

*) Historisk sandt.

dem at forlade samme. Der mangler mig her altfor meget en Ven, som de er, for hvem jeg kan udgyde det, der bevæger mit Hjerte.

Deres
tjenstvillige Ven etc.

Johann Wilhelm, Jacobes Gemal var Hertug Wilhelms anden Søn, som fra Aaret 1566, da han blev rørt af Slag og blev Sindssvag, ganske havde overgivet sin Regjering i sit Raads Hænder. Den ældre Søn Karl Frederik var imidlertid paa sin Rejse død i Rom 1575, og Johann Wilhelm havde derpaa forladt den gejstlige Stand, opgivet Administrationen over Bispedømmet Münster, til hvilket man havde valgt ham, og formælet sig med Jacobe. Men kort Tid efter Brylluppet blev han ogsaa fuldkommen vanvittig, troede at see overalt Djævle, som vilde berøve ham Livet, undløb sine Vogtere i fuld Rustning og saarede Enhver, der satte sig imod ham. Raadet, som denne Tilstand kom meget tilpas, anvendte de urimeligste Midler, for at helbrede ham, man broderede Johannes's Evangelium ind i hans Klæder, tilberedte alle hans Spiser med Hostier, lovede en Læge, der paatog sig at helbrede ham en stor Sum, men forlangte, at han først selv maatte tage den Hertugen bestemte Medicin o. desl. De skrækkeligste Uretfærdigheder bleve begaaede, de umenneskeligste Udsugelser forsøgte; og Ministrene, blandt hvilke den allerede ofte nævnte Waldenfells især herskede, tilreve sig Alt, hvad de lovede sig Fordeel af. Omsider døde den gamle Hertug Wilhelm 1592, efterat han havde regjeret siden 1539, og med hans Død begyndte hine skjændige Planer imod Jacobe, som hidtil temmelig rolig havde hendrevet sit Liv. — Hun havde i sin Gemals yngste Søster, Sibylle, fundet en Veninde, men som i Charakter stemte saa lidet overeens med hende, at Venskabet ikke kunde være af nogen Fasthed. Derpaa byggede Raadet og søgte paa det spanske Hofs Begjæring, under hvis Indflydelse det stod, at frembringe en Adskillelse, for desto sikkrere at bringe Jacobe, som gjennemskuede deres Skjændighed, til Undergang. I Aaret 1593 kom det ogsaa, hvorvel paa Jacobes Foranledning, som havde fattet grundet Mistro til sin Veninde, til et offentligt

Brud, og Sibylle sluttede sig med sin Herskesyge, sin Ubesindighed og Uforsonlighed tæt til Landets Raad. Jacobe modsatte sig standhaftigen hvor hun formaaede det, søgte saa meget muligt at tilvejebringe og opretholde en god Orden i Sagerne, medens hendes Modpartie gjorde sig Umage for, at sværte hende og gjøre hendes Charakter mistænkelig, ja at berøve hende de troeste Tjenere og de hende tilkommende Indkomster. Derved stillede man hendes Troskab og Samvittighed paa de haardeste Prøver og satte hende i et falsk Lys for Folket. Hendes Forhold var dog behjertet. Endeligen besluttede hun sig til, da hun indsaae Umuligheden i en vedvarende Modstand mod alle disse Fjendtligheder, at skifte Opholdet i dette Land med en Tilflugt til Baiern eller Baden; — en Beslutning, som truede hendes Fjender med Undergang, da man ikke tvivlede paa, at hun vilde opklare det hele hemmelig Væv af Skjændselsgjerninger og forskaffe sig Ret. Derfor blev hun af Sibylle paa Landdagen i Düsseldorf 1594 for de forsamlede Landstæder anklaget for Utroskab, Hexerie og Ødselhed. Landstæderne viste sig tilbøjelige til, at høre Klagerne, naar man kunde fremstille dem grundigen, og saaledes forlangte Sibylle paa den næste Landdag i Grevenbruch en Andeel i Regjeringen og Frihed for hendes Broder, som man havde holdt fast paa Grund af hans Vanvittighed. Strax droge ogsaa Grev v. Bruch og flere af Ridderskabet til Düsseldorf, lode Fyrstindens Tjenere fængsle, og al hendes Ejendom toges i Beslag, satte Hertugen i Frihed og i hans Sted Jacobe i Fængsel. Derefter blev en ny Landdag ansat til Februar, men ikke holdt, da Sibylle imidlertid havde i et udførligt Klageskrift underrettet Kejser Rudolf om Jacobes foregivne Forbrydelser, og ventede en kajserlig Kommission, som skulde undersøge Sagen. I denne Anklage paastod Sibylle med Tilsidesættelsen af hendes Stand og Kjøn de skandaløseste og uværdigste Beskyldninger. Ja hun angav endogsaa Jacobe som Stifterinde af den Ulykke, der var truffet Hertugen, gjorde hende skyldig i Giftblanderi, ja vilde endog vide, at ogsaa Grev Philipp, der en lang Tid havde levet i Frankrig og lidt af en Sindssvaghed, kunde tilskrive Jacobe sin Skjebne. Hendes uskyldigste Ord bleve gjorte til Bagvaskelser; hendes ligegyldige Handlinger til Forbrydelser. Saaledes ankom da Rigshofraad Hans v. Hoymb og Overapellationsraad Daniel, Prinds af Buchart, til det hertugelige Hof; strax overrakte nu Jakobe en Bønskrift, i hvilket hun forlangte, at Prindsesse Sibylle skulde stille tilstrækkelig Kaution. Men man tog ingen Notitse af denne Forestilling, aabnede Kommissionen, oplæste de vigtigste Vidner, 57 i Tallet, arresterede, satte Hertuginden en Frist af 14 Dage til hendes Forsvar og man var derhos saa lidet selvstændig at man gav efter for alle Raadets Forestillinger og Trudsler. Ved Vidneafhøret gaves ikke allene mange Modsigelser, men ogsaa det Resultat, at Alt hvad man vidste, var blevet udbredt enten ved Sibylle eller ved et almindeligt Rygte. Iøvrigt protesterede Jacobe haardnakket, bad om Confrontation med Vidnerne, bad om Forhør, og truede med at henvende sig til Kajseren selv; allerede blev man i Nabolandene opmærksomme paa Undersøgelsens falske Gang, allerede saae man i det Fjerne Jacobes Venner udruste sig; og man saae sig om efter hvad der kunde virke eftertrykkeligere end Anklagen, saa at endog Hofmarskal v. Waldenfels tilskrev Livlægen Solenander, hvis Svar endnu bevares, om at rydde Hertuginden af Vejen med Gift. Dette Forslag antog dog ikke den for Jacobe gunstig sindede Olding. Nu blev da Processen begyndt den 7 Juli; men tog snart, som man seer af de endnu forhaandenværende Akter, en saadan Vending, at Jacobes Fjender kun havde et voldsomt Skridt tilbage for at see den hele Sag endt. Man myrdede nemlig den ulykkelige Hertuginde i hendes Seng, i Aaret 1595. Hendes Gemal formælede sig 1599 igjen med en Frøken Antonette af Lothringen, og Sibylle gav i Aaret 1601 sin Haand til Hertug Karl af Østerrig, Marggreve af Burgau.

Høj-Alder.

Den lærde B. W. Lüxdorph efterlod sig en i sit Slags sjelden, ja maaskee eneste, Samling,

nemlig af Portraiter, saavel Kobberstukne som tegnede, af Personer der havde opnaaet en høj Alder. Ved den efter hans Død holdte Auction i Sept. 1789 blev Samlingen adsplittet, og Stykkerne særskilt solgte. Endeel af dem kom i Bertouchs Eje; som Kataloget over dennes Samlinger trykte i Odense Aar 1805 viser. I det Lüxdorphske Catalog, 2den Deel S. 50-78 læses en Fortegnelse over disse Portraiter; hvis Antal var 729. Lüxdorph havde nogle Aar forud ladet trykke en Fortegnelse over de i hans Samling bevarede Portraiter, under Titel: Index tabularum pictarum & cælatarum quæ Longævos repræsentant. Havniæ. III Idus Octobr. 1783. st. 4; af hvilken Fortegnelse et Exemplar med Fortsættelser solgtes ved hin Auction under Nr. 730. Denne Fortegnelse, hvis i en Vignet hensatte Motto er: Quies mea non est otiosa, indeholder korte Efterretninger om Personerne, og om Kobberstikkerne og Tegnerne m. m. Enkelte Notitser antages at kunne være for dette Blads Læsere interessante. Den Ældste, som i Fortegnelsen nævnes, var Petracz Czartan, af Temesvar-Bannat; hvis Alder blev 185 Aar. Han døde 1724. Den anden Jon. Rowin, fra samme Land, havde i Aaret 1727 en Alder af 172 Aar, og hans Hustrue Sara Desson var 164 Aar gammel. De levede dengang begge to; og havde været 147 Aar gifte; deres yngste Søn var da 116 Aar gammel. — Thomas Parr, en Englænder, døde 1635 i en Alder af 152 Aar. Samlingen havde baade hans, og hans Søns Portrait i Afbildning. Denne sidste kaldte man i hans firsindstyvende Aar den unge (Young Parr.) — Den næste er: Christian Jacobsen Drackenberg; fød i Norge 1626, død 1772; 145 Aar 10 Maaneder 20 Dage gammel. — Lifve Larsdatter 124 Aar. Siges at have været Tyge Brahes Husholderske; hendes Portrait af C. van der Hult seer man i det kongl. Billedgallerie (Nr. 820.) — Anton Grolekoffsky. Han var fød i Polen 1672. Var Soldat i 62 Aar; kom til Kjøbenhavn; blev i sine Oldingsaar Lem af almindelig Hospital; og døde 1785, 113 Aar gammel. Hans Fader Ritmester Jacob Grolikoffsky blev 144 Aar gammel, og havde en Højde af 4 sjellandske Alen. Jacob v. Hoorn, en Hollænder, giftede sig 4de Gang, da han var 97 Aar gammel, med en ung Pige paa 24 Aar. Han døde 1743 105 Aar gammel. — Abr. Clod de Meer; første Tobaksplantør i Danmark, aftegnet 1785 i sit 102 Aar. — Poul Fechtel, Myntmester, hvis Hospital i Myntergaden bærer Vidne om hans goddædige Aand, opnaaede en Alder af 100 Aar. — Ludvig Cornaro, en italiensk Adelsmand; hvis Anvisning til at opnaae en høj Alder er bekjendt; og som ogsaa haves paa dansk, opnaaede en Alder af 100 Aar. — Oberst Jacob Just Voltelen blev næsten 97 Aar gammel. Han reddede engang Kong Christian 5tes Liv 1675 i Krigen, og fik derfor Kongens Portrait. Hans Portrait er 1786 stukket i Kobber af M. Haas; Fol. med Efterretning om hans Levnet. Etatsraad Voltelen er hans Sønnesøns Søn. — Anne Margrethe Pauli, Hofjuveleer Andreas Normans Hustru, som døde 1756, opnaaede en Alder af 94 Aar 2 Maaneder. Hun havde 70 Børn, Børnebørn og Børnebørnsbørn; og skal have sagt: Stat op min Datter, gak til din Datter, din Datters Datter har faaet en Datter. — Provst M. Jac. Muus, fød 26 Dec. 1691, død 14 Jan. 1783, altsaa i sit 92de Aar. Da den russiske Kejser Peter d. 1ste ved sit Ophold i Kjøbenhavn ønskede at see en Bispevielse, blev Muus, den Gang Student, valgt til at forestilles; hvorefter han fik et godt Præstekald. — Bankcommissair Abraham Pelt, fød 12 Febr. 1695 død 14 Apr. 1783, opnaaede 88 Aars Alder; bekjendt ved sine velgjørende Legater. —

I den lærde og flittige Fleischer's Naturhistorie 10 Deels 3 B. S. 312-446 er samlet Adskilligt om Alderdommen. „Hvor højt Livets Maal stiger, siger han, er ikke mueligt at fastsætte efter et vist Antal af Aar; thi hvo kan sige om de i højeste os bekjendte Alder Bortdøde ogsaa virkelig ere døde af det, som vi kalde Alderdom, og om deres Legemsmaskine ikke endnu, naar en tilfældig Omstændighed ej var indtruffet, kunde længer have vedvaret og været brugelig?" — „Alt hvad man i denne Materie kan sige, er uden Tvivl det som den gamle Aristoteles allerede har sagt: at af alle Dyr, Elefanten allene, og maaskee ikke engang den, undtagen, er Mennesket istand til at kunne blive længst levende. Da man nu ved alle store Dyr vil have iagttaget, at de leve — eller kan leve — otte Gange saa lang en Tid som de behøve til at

naae deres fuldkomne Vext i, saa skulde det menneskelige Livs Vedvarenhed derefter ikke kunne overstige det andet hundrede Aar? Sætte vi da, at Mennesket voxer, indtil det bliver tyve Aar gammelt, — Nogle bruge dog noget længere Tid dertil —, saa var 160 Aar dets yderste Livsgrændse. Ved Ligene af dem der have levet omtrent 150 Aar, har de kyndigste Mænd, ved at anatomere dem, dog med allernøjagtigste anvendte Opmærksomhed, ikke kunnet finde nogen naturlig Dødsaarsag ved de indvendige Dele, hvorefter de skulde have været udygtige til end videre at fortsætte deres bestemte Forretninger, men stedse kun en eller anden tilfældig, der havde standset samme; saa at det derefter kan synes, at disse Oldinger dog endnu maatte have kunnet leve længere. Muligt, at der endnu af de Længstlevende dog ingen er død af virkelig Alderdom, men ikkun af tilfældige Aarsager, som i den sidste Livets Periode saa ofte og almindelig indtræffe, og hvortil vor egen foregaaende Levemaade ikke sjelden giver Anledning. v. Haller og Fischer opregne os en heel Række af saadanne Sygdomme, der almindelig tilslaaes meget gamle Folk, og gjøre Ende paa deres lange Liv, da Naturen ikke længer har Kræfter nok til at modstaae og overvinde dem, hvortil deres egne foregaaende Fejl som oftest har givet Anledning. (See v. Hallers Anfangsgründe der Physiologie des menschlichen Körpers 8 B. 942 u. f. og Fischers Abhandlung von den hohen Alter der Menschen, den Stufen, Krankheiten desselben etc. aus dem Lat. von Weichard. Leipz. 1778. 8. 108-202.")

„Paa en Alder over 100 Aar har vi mange paalidelige Exempler, og deriblandt paa dem der i det 101, ja og 114de har havt eller rettere, efter de forrige graa, faaet gandske sorte Haar. Om en Patrik Oneil siger og et engelsk Blad, at han var fød 1647, havde tjent under Kong Carl d. Anden, og de følgende Konger til 1740, da han tog sin Afsked, og i Aaret 1760 giftede sig syvende Gang. Han drak intet, tillægges der, uden sædvanligt Øl, nød almindelig sin Føde af Planteriget, og aldrig Kjød uden paa Festdage eller ved en Familiesmaus. Han havde i øvrigt vandt sig til at gaae i Seng ved Solens Nedgang; og igjen at staae op, naar Dagen brød frem. Troer

man den polske Historieskriver Rzascynski, saa skal det ikke allene ikke være sjeldent, at der leve Folk imellem 110 og 140, men at der i det Temesvarer Bannat skal have været Nogle der have opnaaet det 190de Aar." — „v. Haller anfører 1000 Exempler paa dem der har levet imellem 100 og 110 Aar; 62 som har bragt deres Alder imellem 110 og 120 Aar; 29 paa dem imellem 120 og 130; og 15 paa dem som har opnaaet fra 130 til 140 Aar." —

For det Menneske, der med et sundt Legeme faaer, som Barn og i Ungdommen, en god Opdragelse, og der, som Yngling og Mand, har hendraget et velført Liv, indtræder ordentligvis Alderdommen seent, og aldrig med saa mange Byrder og Besværligheder, som for den der ved et modsat Levnet har tildraget sig den før Tiden. „Saa skjøn som Solen er, naar den ved Dagens Ende om Høsten taber sig i Vest, saa skjøn er og Livets Aften for slig en dydig Gammel. Han hviler fra sit Arbejde og sine Forretninger, der have fortæret hans Kræfter, han forlyster sig nu i Gud; i stille Ensomhed overvejer han sin Vandel, og da hans Samvittighed giver ham det Vidnesbyrd, at han efter Evne har stræbt paa bedste Maade at opføre sig værdig til sit ædle og høje Menneskenavn her i sin Prøve og første Tilværelsesstand, venter han rolig paa at blive kaldet til det andet Liv, hvor hans Sjels Evner nærmere skulle udvikle sig, og stige til en Fuldkommenhed som Legemet, hvori hans Aand her var til Herberge, ikke ville tillade ham i denne Verden at kunne naae til."

Ciceros herlige Skrift om Alderdommen erindrer vist mange af vore Læsere med Behag. — Man har flere Oversættelser deraf i det Danske.

Iblandt hine Oldinger, hvis Portraiter Lürdorph samlede, var Italieneren Ludvig Cornaro. Han skrev en Anvisning til at naae et langt Liv; hvilket lidet Skrift er oversat i de fleste Sprog. Thomas Bartholin, som under Navn: Tjeneste-Berede, *) i det Danske først oversatte den

*) Med følgende Titel: "Et ædrue Levnets Gavn og Nytte. Beskreven af Luigi Cornaro, venetiansk Her-

1658; (Senere udgivet 1681. 1696. 1753) gav i sin Fortale følgende Beretning: „De som ikke kjedes ved at leve længe, skulle efterfølge denne fornemme Mands Lærdom og Levnet. De fleste i Verden ønske sig et langt og sundt Liv, men faa ere de, som gjøre derefter, thi faa holde deres Mund udi Ave. Ved Mad og Øll underholdes vort menneskelige Liv, men ved det selvsamme nedbrydes det, utilbørligen annammet. Liden Mad føder lidet, og megen skader meget. Derfor bør her rammes Maade, og al Overflødighed afskaffes, hvoraf gives Aarsag til et stakket Liv, og mange Tusinde Sygdomme. Munden er en Skalk og ikke at lide paa, har ingen Fornuft, dersom man ikke tager Haand i Hanke, hvilket nærværende liden Bog fornufteligen eftertænker, som er beskreven af en Velb. Venedisk Herremand, for hundrede Aar siden, og siden altid er meget afholdt, thi med saadant Exempel opbygger man mere end ved Lærdom. Paa det han kunde tæmme sin Mund, og ikke æde overflødig, havde han en Vægtskaal hos sig, hvori han vejede sin Mad og Viin, saa meget som hans Natur kunde taale, hvorefter han altid rettede sig, og derover naaede han sit 97 Aar med god Helbred, og døde saa sagteligen uden nogen Smerte, som han sig havde spaaet. Enhver, som haver sin Sundhed og Liv kjer, kan dette efterfølge, men dog bør enhver at ansee sin egen Natur, som er sær hos enhver. Cornaro havde nok hvert Maaltid i 24 Lod Mad knap vejet, og 28 Lod Viin, for han havde en svag Complexion; den som stærkere er kan lægge noget til og derved blive. Det er Konst, at ramme den rette Maade, og burde vel være en stor Vægtskaal i enhvers Huus, som paa Vejerhuset, og der kunde man sidde, æde, drikke, sove, studere 2c. Paa det man af sin Kroppes Vægt og Tyngsel kunde vide, naar nok var, ligesom den lærde Medicus Sanctorius gjorde i Venedig."

I den berømte Hufelands paa dansk oversatte Skrift: „Konst at forlænge det menneskelige Liv"

remand. Dennem til Villie som ville naae hundrede Aar. Af det Italienske Sprog udsat af enhvers Tjenest-Verede."

1797 *) har man adskillige interessante Efterretninger om Personer der have opnaaet en høj Alder. Deraf optage vi til Slutning af disse Notitser følgende Stykke om en gammel Englænder, der i Schubarths engelske Blade 2det Bs. 2 H. omtales saaledes: „Ungdommen i en vis Stad i Kent (hedder det) leer altid, naar man nævner den gamle Nobs. Dens Fædre gjorde den ofte den Fornøjelse at fortælle den Historier om denne underlige Mand, hvis hele Liv og Levnet var afmaalt efter saa faste og uforanderlige Regler, som Skyggeviseren paa et Soluhr. Til visse bestemte Timer lod denne ærværdige Figur sig bestandig og uden Afvigelse til Syne. Midt i Hundedagene saae man ham arbejde sig op paa den fremstaaende stejle Brink, og midt om Vinteren klavrede han opad det frosne og med Iis bedækkede Bjerg. I den skarpeste Vinterkulde trodsede han, løseligen tilknappet, Nordkantens hvinende Storme; og om Efteraaret var han halv nøgen indtil Hofterne. Hat og Stav i den ene Haand, fægtede han med den anden, ledig og ubedækket, mod den fugtige og tykke Luft."

„Hans sædvanlige Spadseretour var op til Toppen af en Høj, og denne naaede han stedse i en vis bestemt Tid. Han roste sig af, at han ikke mindre end 40000 Gange havde talt Skridtene, han brugte til denne Pilgrimsrejse. I Highgate drak han derpaa betænksom sin eneste Flaske, saae en Timestid ned i den taagefulde Dal, og begav sig derefter roligen paa Hjemvejen igjen. Enhver, endog den mindste Krumning, eller Bugt paa Vejen var ham bekjendt, og han vidste uden at see ned, hvor han skulde løfte Foden i Vejret, for at stige over enhver Steen, der laae til Hinder. Han kunde fundet denne Vej, om man havde bundet for hans Øjne, og havde han end været stokblind, saa vilde det dog faldet ligesaa vanskeligt at føre ham fem Skridt forbi Porten paa Gjestgivergaarden, som at pidske den arbejdende Hund, der drager Vandet op af Brønden, endog kun eet Skridt længere frem, naar Spanden er kommen op til Bredden af samme?"

*) rev. i Lærde Efter, 1797 Nr. 29, paa hvilken Recens. Oversætteren udgav et Svar 16 S. 8.

„Alle og enhver kjendte den gamle Nobs, og den gamle Nobs kjendte igjen alle og enhver. Han hilsede venlig til alle Sider; men om det end havde været hans ældste Bekjendte, vilde han dog ikke ladet sig overtale til at trine ind til ham og der nyde nogen Forfriskning: han tillod sig aldrig at drikke, førend han, ved at tilbagelægge sit bestemte Maal, havde fortjent sit Kruus.

Enhver Beboer paa Vejen kjendte den forunderlige Olding, og blandt dem alle var der ikke en eneste, som jo elskede ham. Med den Harmfrie forliges alle Mennesker bedst, og harmfri netop var den ædle Nobs i allerhøjeste Grad. Han havde sine Egenheder, men de forlystede enhver, og den hele Egn syntes at have lidt et fælleds Tab, da Døden bortkaldte ham fra dette Liv."

„For ethvert Huus, for enhver Hytte paa Vejen havde han en egen Hilsen, indrettet efter Personen, den var bestemt. Ingen af hans Talemaader fornærmede, thi man optog dem i samme Mening, som han brugte dem, nemlig, som om han havde sagt: „Nobs gaaer sin skjæve Gang!"

„Opskjørtet," var hans Ord, naar han gik forbi Hollænderiet, og herpaa svarede den buttede Malkepige: „Lykke paa Rejsen, kjere Fader!" — Ved at passere forbi Skræderens, sagde han, i det han venlig nikkede med Hovedet: „Puds Lyset!" og Svaret var: „Bi kun, gamle Skalk!" Ved Pappelhof gav han et Slag paa Hundehytten, og strax kom de nagfri Dyr ham logrende i Møde. Ved Præstegaarden aftog han Huen, og sang af og til andægtigt „Amen!" — Dette var blot et eenfoldigt Tostavelsesord, men det udtrykkede dog denne gode Mands hele Ærbødighed for Religionen."

„Næppe var Regnen i Stand til at holde ham fra hans Vandringsskab; i det mindste spadserede han i dette Fald i Tankerne til Highgate. Han gjorde nemligen begge sine Stuer til een, og tiltraadte til bestemt Tid sin sædvanlige Pilgrimsrejse. Da han vidste, hvormange Skridt, der vare fornødne dertil, saa gik han frem og tilbage i begge Værelserne, indtil Tallet var fuldt og Dagens Kald saaledes fuldbyrdet. Men hvorledes gik det, vil man spørge, med de Stationer, der vare undervejs? — Ejheller de bleve overseete. Naar han havde gjort saa mange Skridt, som han behøvede til at naae Hollænderiet, saa raabte han: „Opskjørtet!" Var der tilbagelagt Skridt nok for at kunne være ved Skræderhytten, saa igjentog han ligesaa ordentligen sit: „Puds Lyset!" som om den korsbenede Fetter havde stukket sin Pikkelhue ud af Vinduet for at svare ham. Ved Pappelhof gav han et Slag paa Bordet istedetfor paa Hundehytten, og naar han havde sjunget sit Amen, saa vendte han ligesaa glad om igjen, som om han havde befundet sig ved Enden af sit virkelige Vandringsskab. Paa denne Stuerejse saae han i Indbildningen enhver Krog, der ellers forekom paa den virkelige Rejse; var han paa Broen, saa duftede Lugten af det friske Hø ham i Møde; naaede han Højen i Tankerne, saa løftede han Benene højere i Vejret ved ethvert Skridt, han gjorde; stødte han paa et Gjerde, som han skulde over, saa havde han tvende Stole plantede i Baggrunden af Værelset ved Siden af hinanden, og disse krøb han nu over, som om det havde været et virkeligt Gjerde; naaede han Gjestgiver-Gaarden, saa viftede han kjølig Luft ind paa sig, og aabnede derpaa sin Flaske. — Fra et af Vinduerne afmalede hans Phantasie ham den hele Udsigt fra Højen; og naar han nu endeligen en Timestid havde udhvilet sig og forfrisket sig, saa tiltraadte han Tilbagerejsen ligesaa ordentlig som Henrejsen, steg paa ny over ethvert Gjerde, han kom til, og toldede sin Hilsen ved enhver Station, han passerede."

„Men I, I, som falde i Latter over denne selsomme Olding, hører op! lader Eftertankens Alvorlighed tage Plads paa Eders Pande, og søger istedet derfor at efterligne ham! Ved disse daglige Legemsbevægelser bragte han sit Liv til 96 Aar. Han var en Fader for de Bedrøvede, en Trøster for den Lidende, en Støtte for de Trængende — den bedste, den ædlestsindede Mand i den hele Egn. Selv stedse fornøjet, søgte han ogsaa at udbrede Glæde til andre, og til dette Formaal ansaae han intet Offer for stort. De Gaver, andre forøde paa tomme og overgivne Forlystelser, dem helligede han de Ulykkelige, men ogsaa fik han deres Bønner, deres kjerlige Velsignelse til Belønning derfor. Om Vinden end adspreder hans Aske, vil dog Erin-

dringen om hans Hjerte evindeligen leve hos disse Mennesker."

„Enhver, der saae ham, fattede Godhed for ham formedelst hans Egenheder, enhver, der trængte til hans Bistand, agtede ham for hans Dyd og Godgjørenhed. Hvor lang hans Levetid end havde været, gaves der dog ikke en eneste, som kunde optræde og sige, at Nobs, endog kun i Tankerne, havde fornærmet ham. Med en saare maadelig Indkomst gjorde han sig hele tredsindstyve Aar igjennem berettiget til Navn af en godgjørende Mand, men efterlod og ved sin Bortgang fra Verden sin Familie kun meget lidet. Dog det, den fik efter ham, var mere end Rigdomme, — han testamenterede den hine Velsignelser, som den belønnende Himmel har forbeholdt de Barmhjertiges Børn."

Indenlandske Efterretninger.

Vor af Fædrenelandet og dets Literatur i Særdeleshed meget fortjente Medborger, Etatsraad og Professor K. L. Rahbek, Ridd. af Dbr. Theaterdirektør, er i Torsdags d. 22de ved Døden bortrevet efter 5 Ugers Sengeliggende, i en Alder af næsten 70 Aar.

Kunstforeningen havde i Torsdags sit sædvanlige Ugemøde. Tolv nye Medlemmer indkom; deraf de 6 som Udenbyes. Man havde udstillet en Deel Kobbere efter forskjellige af den berømte Landskabsmaler Jacob Ruisdal's udmærkede Malerier. Det kongel. Billedgallerie bevarer 8 Stkr. af denne udmærkede Kunstner, af hvilke et er stukket af Landskabskobberstikker Hr. Petersen. Ellers er uden Tvivl det ypperste Kobber-Stykke, efter et Ruisdalsk Landskab, det som fra den berømte Kobberstikker Haldenwangs Haand er udkommet i Carlsruhe i Aaret 1829. Det saaes her udstillet: Her er næppe flere Exemplarer i Staden end dette. Det faaes hos Hr. Bing, Kronprindsensgade Nr. 36 for 7 Rthl. preuss.

Af Skriftet: „Mnemosyne; eller Samling af fædrenelandske Minder og Skildringer" ved Hr. Dct. og Profess. i Theol. J. Møller, er første Bind udkommet; det er forlagt af Universitets-Boghandler C. A. Reitzel og faaes hos ham for 16 Mk. hæftet. (For dem der subskribere paa Fortsættelsen 14 Mk.) Skriftet indeholder, som man kunde vente, interessante Oplysninger til Fædrenelandets Historie, grundede for en stor Deel paa forhen ubenyttede Archiv-Dokumenter. Man kjender den indholdsrige Samling, som under Titel: Historisk Kalender, i tre Bind udkom i Aarene 1814-17 af de Hrr. Etatsraad og R. af Dbr. Engelstoft, og Dct. Prof. Th. J. Møller, R. af Dbr. Dette nye Værk kan paa en Maade ansees som en Fortsættelse deraf i Henseende til Indhold.

Kjøbenhavns Børs, d. 23 April 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209		à
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	97	97¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	100½ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66½	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74¼	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	90	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 34.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 27 April 1830.

Nekrolog.

Knud Lyne Rahbek.

(Følgende Optegnelser om denne vor nyelig tabte udmærkede Literator ere for det meste og ordlydende tagne fra den danske med Tillæg forsynede, og med megen Flid udstyrede Udgave af Conversations Lexikonnet; dog er Literatur-Lexikonnet og andre Kilder, blandt hvilke den Afdødes begyndte Selvbiographie, tillige benyttede.)

Han blev fød i Kjøbenhavn d. 15 Dec. 1760. Hans Fader var Jacob Rahbek, en Bondesøn fra Jylland, (død 1795 som Justitsraad, Toldinspecteur og Toldskriver i Kjøbenhavn). Hans Moder Johanne Riis, der døde fra ham, da han var lidet over et Aar. Han blev nu opfostret af sin Farmoder, der havde solgt sin Bondegaard i Jylland, og var flyttet til sin Søn. Da han endnu ikke var fuldt tre Aar lod hans Fader ham lære at læse, og i sit 5te Aar begyndte han paa Latinen. Meget tidlig fik han en fortræffelig Lærer i J. L. Jensen Adzer; (der døde i Begyndelsen af dette Aarhundrede som Vejkasserer). En ædel og elskelig Stedmoder, K. M. Gertsen, mistede han, efterat have havt hende i et Aar, men fik hende fuldelig erstattet ved hans Faders tredie Ægteskab med A. Olrog. Omstændighederne og den Overbevisning, at en Dreng tidligt skal ud blandt Fremmede, bragte hans Fader til at sætte ham i hans 12te Aar, 1772, i Herlufsholms Skole, og da han, som det i det ham givne Testimonium lyder, var med ikke middelmaadig Omhue oplært inden de fædrene Vægge, blev han strax sat i Mester-Lectien, hvor han under den ypperlige Skolemands, Professor Bernds, faderlige Vejledning, sin Aandsdannelse til uberegnelig Nytte, tilbragte tre Aar. 1775 kom han da til Kjøbenhavns Universitet, var ved Examen artium iblandt de Udmærkede; tog det følgende Aar examen philosophicum med bedste Charakter, og derefter den saa kaldte store philologiske Examen.

Da han — efter den Tids Talebrug — var fra Barndommen af bestemt til at blive ved Bogen, begyndte han nu at besøge theologiske Forelæsninger, men med liden Flid, fordi hans Hustedse mere og mere stod til et andet Fag, den nyere Literatur, og især deleshed den dramatiske Kunst, som han fra Barndommen af havde havt Forkjerlighed for; men snart opgav han hint Studium, da en Læge yttrede en, dog næppe beføjet, Tvivl, hvorvidt hans Bryst var stærkt nok til Prædikestolen. Nu skulde han da forsøge sit Held med Lovkyndigheden, men deels var det ham fra hans Barndom indprentet, at han efter sin Gudfader Knud Lyne, hvis Navne han bar, kunde vente en Formue, der i Tiden vilde sætte ham istand til at leve uafhængig, deels havde hans Til-

højelighed for det Dramatiske faaet ny Næring, da hans Universitets Ven, M. Rosing, var gaaet til Skuepladsen, og havde ægtet Skuespillerinden Jomfru J. C. Olsen, hvis Aand, Kunstværd og Vandel forhøjede hans store Ideer om Skuespillerens Kald og Bestemmelse. Han overlod sig da ganske til sine Yndlingsstudier; og havde den Lykke at finde hædrede og udmærkede Mænds Opmærksomhed og Opmuntring, blandt hvilke O. Høegh Guldberg, Tyge Rothe, P. F. Suhm, A. G. Carstens, C. F. Jacobi, Ove Malling, Joh. Ewald og H. W. Abrahamson, og dertil kom det Held at finde imellem hans Samtidige i en Pram, Thomas Thaarup, H. C. Snedorf, Cold, J. Kjerulf, Samsøe, Venner hvis Medvandring, maatte gjøre ham den valgte Bane kjer, og hvis Exempel maatte opflamme ham til at ville gaae den med Ære. Da nu paa samme Tid Maanedsskriftet: „Det almindelige danske Bibliothek" aabnede unge Forfattere en Lejlighed til at prøve deres Kræfter, forsøgte han og sine med adskillige poetiske og prosaiske Smaa-Arbejder, blandt hvilke især hans Breve fra en gammel Skuespiller til hans Søn modtoges med megen Opmærksomhed, der opmuntrede ham til at omarbejde dem paa nye og udgive dem samlede. Saaledes udkom de 1782. Imidlertid skrev han ogsaa adskillige Stykker for Skuepladsen, af hvilke Dramaet: „Den unge Darby" blev opført 6 Apr. 1780.

Men medens disse hans Bestræbelser, denne hans Virksomhed fandt Tillokkelse og Opmuntringer ønskedes dog, at han maatte faae Smag paa saa kaldte alvorligere og grundigere Studier; og derfor besluttede hans Fader, efter Tilskyndelse af begges Velynder, Statssecretair Høegh Guldberg, at lade ham besøge fremmede Universiteter. Efterat han havde faaet udgivet Samlingen af hine Skuespillerbreve, gik han derfor i Sommeren 1782, med sin tidlige Ven O. J. Samsøe til Kiel, hvor han tilbragte et Aar, og hvor den Vejledning og Undervisning han nød af den dybsindige Tetens gav hans Studeringer en videnskabeligere og grundigere Retning. Derfra gik han til Leipzig, hvorhen Samsøe og de øvrige i Kiel studerende Danske vare et halvt Aar forud gangne, og hvorhen desuden en anden Omstændighed drog ham. C. H. Reichel, som havde opholdt sig nogle Aar i Danmark, men nu i sin Fødebye Leipzig var dansk og svensk Sproglærer, udarbejdede en tydsk Oversættelse af Skuespillerbrevene; dermed ønskede vor Rahbek at have Tilsyn, og forsyne Skriftet med Tillæg; og Oversættelsen udkom nu 1784. Vel erstattede Platners Parrhesie ham her ikke Tetens's Grundighed, heller ikke drog han ifølge tilfældige Omstændigheder det Gavn af Becks philologiske Forelæsninger, der havde for ham her været at høste, derimod blev han kjendt og yndet af sin senere ædle Beskytter Hertugen af Augustenborg, som studerede her med sine Brødre. Iøvrigt opflammedes her, deels ved hans bestandige Syslen med Skuespillerbrevene, deels ved et inderligt Venskab, som han indgik med den geniale Lystspildigter Jünger, deels ogsaa ved det bondinske Selskabs mesterlige Forestillinger, hans Kjerlighed for Skuespillerkunsten mere end nogensinde en Flamme, som fik forstærket Næring, da han i April 1784, i Selskab med sin Ven Samsøe, gjorde en formelig Kunstrejse over Prag, Wien, München og Manheim til Paris, hvorfra de i Efteraaret begave dem paa Hjemvejen. Et Skuespil han havde skrevet paa tydsk, og som blev opført i Manheim, ikke uden Bifald, „den Fortrolige," gav imidlertid Anledning til at hans Venner, Skuespillerne Jsland, Beck, og især den berømte Schröder opmuntrede ham til at blive i Tydskland, og arbejde for dets Skuepladser, en Plan der for Øjeblikket blev udsat, skjøndt ikke opgivet.

Da han i Efteraaret 1784 hjemkom til Kjøbenhavn, fandt han Conjuncturerne aldeles forandrede. Høegh-Guldberg var afgaaet og derved de Udsigter forsvundne, der især havde bevæget Faderen til at lade ham rejse paa egen Bekostning, og han fandt sig nu i den Nødvendighed at maatte tænke paa en Leveplan, i det mindste indtil han kom virkelig i Besiddelse af den Arvedeel, hvorved hans Fremtids Uafhængighed kunde betrygges. Hvad han havde seet adskillige af sine tydske Venner at gjøre, leve af literariske Arbejder, haabede han skulde ogsaa for ham lykkes. At udgive et Ugeblad i den engelske Tilskuers Smag var en af de Ideer, der svævede ham i Tankerne; og hvorom han allerede paa Rejsen havde brevverlet med sin Fortrolige, Kjerulf. Imidlertid modtog han af Pram, med hvem han havde udgivet de saa kaldte Oden-

seiske Nytaarsgaver, Indbydelse til at være Medudgiver af et Maanedsskrift: „Minerva" hvortil Pram havde besluttet sig. De lagde da i Forening Haand paa Værket; og dette Tidsskrift, som fremstod i den for et saadant Foretagende meest gunstige Epoke, og som fik ypperlige Bidrag fra vigtige Skribenter, og i den geniale Prams mangesidige Virksomhed havde en god Grund, gjorde megen Lykke, men fyldestgjorde dog ikke Udgivernes vel saguiniske økonomiske Forventninger deraf. Rahbek fandt ogsaa, som han yttrede, at han ikke fyldestgjorde sig selv ved sin Medvirkning, da han fandt sig mere at dele Indtægten end Arbejdet. Han sysselsatte sig imidlertid tillige med adskillige andre literariske Foretagender, begyndte paa at udgive hans under Navnet af „prosaiske Forsøg" udkomne Smaa Fortællinger, skrev Recensioner især fra 1782-6 i de berlingske lærde Tidender, ogsaa i Iversens literariske Progresser, udgav 1788 en Lommebog for Skuespilyndere, begyndte 1788 sine „dramaturgiske Samlinger", et Qvartalskrift, oversatte meget o. s. v. I Aaret 1786 deltog han med flere af sine Venner, efter Indbydelse fra Stifteren, Professor Tode, i at oprette „Selskabet for Efterslægten" i hvis Bestræbelser han tog driftig Deel.

Det vaklende og mislige i hans Stilling foranledigede nu at han faldt paa at ville magistrere, for at qualificere sig til et extraordinært Professorat, hvilket han dog, under sin Uafhængigheds Lyst, haabede at blive istand til at undvære. Han udarbejdede derfor en Dissertation om den mellem Lessing og Herder omtvistede Materie, de usu nauseæ in poesi & artibus pulchris. Den blev antaget; men han lod den ikke trykke, eller forsvarede den. I dets Sted begyndte han, efter Tilladelse fra den nye Universitets Patron, hans Velynder Prindsen af Augustenborg, at holde offentlige Forelæsninger over Æsthetik og Rhetorik. Under denne hans Virksomhed døde hans ovennævnte Gudfaders Knud Lynes Enke, hvorved det ovenomtalte Legat, stort 12000 Rdl. virkeligen tilfaldt ham. Han gjorde nu, 1789, en nye Rejse til Tydskland, for at besøge sine der erhvervede Venner, og de ham fra hans første Rejse kjere Skuepladser igjen, og fandt her, især hos Hamborgs Schrøder, en saadan Modtagelse, at den paa hans forrige Rejse fattede Idee, at leve som Theaterdigter i Tydskland, kam paa nye under Overvejelse; ja endog den bestemte Aftale blev gjort, at han skulde den Vinter rejse hjem, bringe sine Anliggender i Orden, og i den følgende Paaskětid komme tilbage til Tydskland, hvor imidlertid Schrøder vilde have ordnet Alt for hans Fremtids Virksomhed og Erhverv.

Han havde imidlertid anmeldt at ville fortsætte sine Forelæsninger ved sin Hjemkomst; og Tingene toge nu en saadan Vending, at han i Foraaret 1790 blev ansat ved Kjøbenhavns Universitet, som extraordinair Professor i Æsthetik, dog kun med 200 Rdl. Løn. Hans samtlige tydske Planer og Anlæg gik nu ind.

Bemeldte Legats Beløb var under de forløbne Aar medgaaet; thi efterat det som var brugt til hans 15 Aars Ophold ved Universitetet, til begge hans Rejser o. s. m. var fradraget, befandtes ved endelig Afregning fra hans Fader, at Arven var endnu noget mindre end Intet; hans Andeel i Minerva havde han, undselig over at høste hvor han ikke havde saaet, frasagt sig; de Collegier han holdt vare, og have stedse været offentlige; hans øvrige literariske Erhverv var højst ubetydelig; han fremdrog da atter sin gamle Idee, og begyndte med Aaret 1791, et nyt Ugeskrift, under Navn af „den danske Tilskuer." Dette Blad havde fra Begyndelsen af almindeligt velfortjent Bifald. Nationens bedste Hoveder, og meest aandfulde Skribenter rakte ham Vennehaand, hans ædle Patron, Hertugen af Augustenborg, gav ham skriftligt Vidnesbyrd, at en god Aand herskede deri, og Selskabet til de skjønne Videnskabers Fremme hædrede ham uanmodet med en aarlig Penge-Understøttelse. Da Udgaven selv imidlertid, ifølge hans liden Duelighed til den økonomiske Forvaltning, var lidet indbringende, befriede dens Bogtrykker, den brave og vindskibelige Schultz, ham fra denne Byrde, ved at paatage sig Forlaget og give ham et anstændigt Honorarium. Han havde i adskillige Aar boet, Vinter og Sommer, paa Bakkehuset, et Landsted, som allerede var bleven ham særdeles kjert inden hans første Rejse, da han Sommeren 1780 havde boet der med Pram. Nu rodfæstede han sig der for bestandigt; hvorved han vandt ej blot et literarisk otium, som for

hans mangehaande Beskæftigelser var fornødent, men ogsaa den Bevægelse, der for hans Sundhed blev vigtig. Hans Kaar vedbleve imidlertid at være mislige indtil en ædel Velynder, som han havde henvendt sig til, for at erholde et ledigt Rectorat i Vestindien, gjorde Prindsen af Augustenborg opmærksom paa hans Stilling, hvorpaa denne Prinds tilbød ham Privatsecreteriatet hos sig, hvilket ved Baggesens Udenlandsophold var ledigt, og udvirkede ham et Tillæg af 200 Rdl. som Professor. Pram blev ved indtrufne Fortredeligheder kjed af Redactionen af Minerva, og overdrog den til Rahbek; og da Schultz, som sammes Forlægger, ogsaa herfor tilstod ham et meget godt Honorar, syntes med et en blidere Stjerne at oprinde for ham. Uventet fandt han sig imidlertid i Foraaret 1794 indviklet i en fortredelig Proces angaaende et anonymt Brev om en Udlændings Yttring ved Slotsbranden, hvilket Brev i Tilskueren var optaget, og hvorved den engelske Gesandt Hailes paastod at være viist sig en Fornærmelse. Rahbek blev vel frikjendt, som den der vitterligt ikke var Forfatter af Brevet, og havde modtaget det uden at vide fra hvem; dog paadrog Sagen ham ikke liden Eftertale og Ugunst, der end forøgedes ved, at han kort efter i samme Blad kom til at indrykke en Vise af P. A Heiberg, hvilken han vel havde bedet Heiberg om uden at kjende den, men dog ikke vilde have fundet noget betænkeligt ved, om han havde kjendt den. Endskjøndt han vel selv som Bladets Udgiver blev frikjendt, smertede det ham at see sin Ven idømt en ikke ubetydelig Pengemulkt. (Sluttes i næste Nr.)

Skildvagten.

(Meddeelt. Af det Tydske.)

Om Musiken gjør det, eller Synet af en Mængde glade Mennesker, eller begge tillige, (jeg skjuler ingen mine Svagheder for eder) — ved Musik og Mennesker, hvorved Fornøjelsen opvaagner i alle Tilstedeværendes Hjerter, opkommer der i mit en Smerte, at jeg ej kan bevæge mig saa snart som Vinden, og ikke svinge mig saa højt som Ørnen. Havde Glæden blot et Skjul, om det kun var af

Luft eller Ild, jeg vilde fængsle den, at den evig skulde blive nærværende, og jeg vilde bortjage en Besætning, frygteligere og talrigere end den, den forvovne og opirrede Soldat hos Horatz har bortjaget.

Iver er nødvendig, og er, siger man, kun givet nogle; men at bevare den i Hjertet, hed som en Flamme, og ikke fortæres, som enhver Flamme fortæres, det er dog Hovedsagen af Iveren.

Hvorledes skal jeg lære dette? sagde jeg ofte. Og nu lærde jeg det, som hiin Vise, der lærte af en Bondedreng, som han saae drikke af Kilden med den hule Haand, den bedste Maade at drikke paa.

Altsaa midt i Glædens Støj og Tummel, hvortil man gav Tegnet med Musiken, udsøgte sig mit Hjerte et Sted til Roe. Hvad der faldt mig i Øjnene, da jeg bortvendte mig derfra, hvor jeg ingen Roe fandt, var et lidet snævert, smalt Huus, hvori der just var Rum nok for en Mand, og Skjul nok for denne, ifald Snee og Storm skulde tvinge ham til at søge Beskyttelse og Tilflugt. Tet ved dette snevre smalle Huus var et kort Bræt, paa Brættet gik der en stadselig Mand op og ned, og det ikke hist hen, eller her hen, eller hvor han vilde, men hvor han maatte, op og ned; han saae ingen Afvexling, og havde intet Haab om, at naae en bedre Ende; her var ej heller Plads for ham til at sidde eller hvile sig; men naar han begyndte ved et Hjørne, saae han allerede det andet, hvor han igjen skulde begynde; og om han havde havt Øjne til at see med til Verdens Ende, og Metal-Fødder til at løbe en Hjort forbi med, her havde det ikke hjulpet ham. Han gik bestandig paa det korte smalle Bræt op og ned. Det var umueligt, at han ej skulde have hørt Glædes-Tumlen fra Bal-Salen, og dog kom der ikke den mindste Uro paa hans Ansigt, men Legem og Sjel blev ham lydig: og begge vandrede, saa længe jeg betragtede ham, Lydighedens Vej; og Manden gik op og ned.

Jeg har saa ofte seet, hvad I saae, uden, som I, en eneste Gang at have seet, hvad dette gavnede mig, og hvad dette skulde lære mig.

Det var en smuk, velvoxen, herlig Mand, med et rankt Legeme, og et uforsagt, roeligt Ansigt, som vidnede om en Række overstandne Prøvelser. Han kunde være nogle og halvtredssindstyve Aar,

men kun ved nogle enkelte Træk havde Tiden med lette Strøg i Ansigtet indgravet Erindringen om, at ingen af dem skulde vende tilbage.

Hvor lidet kræver Naturen til det Kald, som han var bestemt til! Efter al Sandsynlighed ere de ferreste af hans Dueligheder blevne opvakte; og hvad der af dette lidet spirede frem, tog dog daglig mere og mere af i ham. Og hvad der vilde knække Hjertet paa de fleste af vore Visdoms Lærere, sagde jeg, dette bærer han uden al Grublen og uden Kummer og Jammerskrig, som om der gaves Mennesker, hvis Kald det var at gaae paa Veje opfyldte med Slagbomme, at vade i Dyndet, at lade sig overstænke af stolte Ryttere, at bære de Dovnes Tværsække, at plukke Roser for de Vellystige, at dække Bordet med magre Hænder for fede Dagdrivere, og tilsidst ingen Tak fortjene.

Ved hvert Skridt, han gjorde, og atter gjorde, kom der alvorlige Betragtninger og Uroe i min Sjel; og paa eengang, uden at vide, hvorledes jeg var kommen til ham, gik jeg, da jeg atter kom til mig selv, tet hos ham ved Siden af det korte og smalle Bræt op og ned.

Han havde stridet for Fædrenelandet allerede under Karl den Syvende, da hans Hjem blev ødelagt. Han var bestemt til at være Lærd, og er ikke engang vorden Stymper deri. Dette fortalte han mig med en meget rolig Mine, og, som det syntes, uden at tænke, at man derover kunde være misfornøjet; derpaa blev han ved, med ligesaa liden Ophævelse, at fortælle, hvad han havde lært at taale, Hunger og Tørst, Hede og Kulde, at see Fjenden i Ojnene, at vinde Sejer eller at døe for Fædrenelandet.

Nu, det var ikke det, jeg vilde vide, heller ikke, hvorfor han ej, for lang Tid siden, var stegen højere, dette havde han fortalt mig meget omstændeligen; men hvorledes han havde lært at være tilfreds med hans ensformige Levemaades tunge Skjebne, og — naar en indvortes Ild drev ham til at handle — da at være rolig, hvorledes han havde lært dette, det ønskede jeg at vide.

I den lange Tid havde man vel kunnet bringe det vidt, sagde jeg.

O! svarede han, i det han kastede den højre Arm i Vejret, som om han vilde maale den Højde, hvortil han vilde have bragt det. Jeg er ikke bleven Halvparten af det, som jeg under andre Omstændigheder kunde have blevet, og det, hvad jeg er, bliver hver Dag, ja hver Time, svagere og svagere hos mig, saa der er Syn for Sagen.

Jeg tænkte nu, han vilde have udbrudt i de heftigste Klager, og jeg studerede paa Trøstegrunde, hvormed jeg vilde opmuntre ham. Vi gik stiltiende op og ned.

Jeg kan endnu meget vel erindre mig mine Begivenheder, sagde han, og gjorde ved dette Ord en Pause med et Ojekast, som om han vilde see langt tilbage paa forladte Veje, og det forekommer mig endnu, som om det var i Dag, hvorledes jeg ofte har spist skimlet Brød og sovet mange Nætter i Moradser. Det skal enhver sige, blev han ved, at jeg ej forsømte at opfylde Tjenesten saa vidt det angik mig. Jeg saae Fløjmanden i det hvide af Ojet, og naar han vinkede, var jeg allerede klar. Jeg traadte, naar jeg gik i Geleddet, aldrig en Mand forud, og traf det sig, jeg skulde træde i Morads, saa traadte jeg i Moradsen. Nu bliver jeg da ogsaa belønnet derfor, og antagen som Invalid med Korporals Gage.

Hvert Ord, han paa denne Maade forebragte, var mig en Bebrejdelse, og jeg vidste for Forvirrelse ikke, hvad jeg skulde svare. Det vilde ærgre mig, sagde jeg endelig, naar jeg skulde gaae i et Slag og opnaae en Post, hvor jeg ej havde Lejlighed, ved en besynderlig Gjerning at vise, jeg havde Mod.

Krigsmanden smilte, han tænkte, syntes mig, det var et Indfald uden Overlæg. Det kommer ej an paa hans Post, gav han mig til Svar, men paa Nøjagtigheden og Troskaben, hvormed han iagttager sin Posts Pligter. Soldaten, der under Slaget passer paa Bagagen, er ligesaa nødvendig og vakker som den, der faaer Befaling med sine Kammerater at fange en General.

Jeg seer ofte, naar jeg holder Vagt om Natten, der hen op, hvor der er saadan en evig Stilhed, og saa forestiller jeg mig, at alt, hvad her skeer neden til, er lutter Myreverk, og at det ogsaa er ligemeget, om jeg trækker ved Enden eller Begyndelsen af Halmstraaet, som vi alle trække paa.

Jeg saae Manden i Ansigtet, om han vel kunde have bleven vaer, hvor jeg var og hvad der

kogte indvortes i mig. Jeg ønskede i Angsten, at han maatte høre op, og til samme Tid skiendte jeg paa mig selv, og ønskede af mit ganske Hjerte, at han maatte blive ved.

Han gjorde det. Saa gjorde jeg mig, blev han ved, ogsaa mine egne Tanker over det, man kalder fornemt og gemeent. Det er lettere at adlyde, end at befale, og tænkte jeg saa, naar det faldt mig ind om mangen en Fornem, at han havde noget bedre paa sit Bord; — han nyder, tænkte jeg, meget sjeldnere med Ro det bedre, end jeg med Nøjsomhed fortærer det ringere. Og ere vi begge mætte, saa var det dog tilsidst meget unyttigt, om han, medens jeg drikker af en Kilde, vilde rose sig af, at have drukket af en Flod.

Den rolige Tone, hvormed han forebragte dette, og (med Ilden i hans Ojne) hans hele fornøjede Adfærd i alle hans Bevægelser, gjorde mig Manden til en Viis, og uden at spørge ham, om han paa nogen Højskole havde faaet et Diplom, hans Ord til Viisdoms Ord. Min Uroe, som stedse foraarsagede mig Kummer, var mig mistænkelig. Jeg vil, sagde jeg, ingen Drømme gribe efter, og ikke bygge Bygninger paa et Sted, hvor ingen vil boe. Jeg vil, naar jeg har Kraft, vel løfte tungere Byrder og oftere vende tilbage end andre, men kun paa et Sted, hvor der virkelig ligge Byrder, og hvor andre tillige med mig løfte dem af Vejen. Det er et fuldkommen Menneskes Pligt, hvorefter jeg stræber, og et fuldkomment Menneske er i enhver Stand, saavelsom i enhver Kjole, en Konge, en General, en Adelsmand.

Indenlandske Efterretninger.

Det i forrige Nr. anmeldte 1ste Bind af Hr. Profess. og Dct. Theol. J. Møllers begyndte interessante Skrift Mnemosyne indeholder: Efter en Tilegnelse til Fædrenelandet følgende: 1. Bidrag til en dansk historisk Anthologi, indeholdende Indskrifter og Mindevers over berømte Mænd og Qvinder. Blandt disse Minde-Digte er et over Iver Rosenkrands, som vi her tillade os at optage for at give Læseren en Prøve af Digtene.

„Længe jeg søgte uvis blandt Danmarks glimrende Navne
Om et tredie, værdt Bernstorfs og Griffenfelds Priis.
Midt iblandt begge jeg fandt dit Navn, o Rosenkrands! kjerligt
Anbefalet af Gram, din Beundrer og Ven.
Tidlig jeg elskte din Aand, din Lærdom, Smag og dit Lune;
Nylig jeg fandt din Bedrift og din Flids Testament —
Vidnet om Viisdom og Kløgt, om Fiinheds og Ærligheds Forbund,
Om din Dannished, Mod og dit Fædrelandssind.
Ak! hvi gav Christian Slip paa den Mand, der Danmark kjendte
Bedre end Alt, hvad Bayreuth sendte til Dronningens Hof!
Riget Du ordnede skjønt, en herlig Arv til Prinds Fredrik;
Prindsen Du opdrog saa dansk, til en folkekjær Drot.“

2. Danmarks Stolthed i dets Ydmygelse; eller hvad have vi Danske endnu som et Folk at rose os af? En politisk historisk Betragtning. 3. Berømte Mænds Biographier, nemlig Biskop Bartholomæus Deichmann, Kong Frederik d. Fjerdes Yndling; og Iver Rosenkrands, K. Christian den 6tes ypperste Minister. Denne mærkelige Mands Biographie begynder Hr. Forf. saaledes: „Iblandt de Navne, der endnu ikke staae for Efterslægten i deres rette Glorie, quia carent vate sacro, er den ovennævnte danske Statsministers, hvem jeg i mit foranstaaende Mindevers har vovet — og visselig ikke uden foregaaende Prøvelse — at anvise Plads imellem Danmarks største Statsmænd, Griffenfeld og P. A. Bernstorf. Ogsaa gjaldt han blandt sine Samtidige for det han var; og i alle Memoirer og Breve fra hans Tid fremtræder han som een af Fædrenelandets meest gjældende og største Mænd. Dette blev jeg strax vaer, da jeg for en Snees Aar siden begyndte at efterforske Hovedstadens Archiver og Bibliotheker med Hensyn til Fædrenelandets Historie; men Mandens hele Fortjeneste, hans mageløse Arbejdsomhed og grundige Indsigter i de mangfoldige Fag, som

han (desværre kun i et Qvinqvennium, nemlig 1730—35) forestod, lærte jeg først nyligen at kjende da jeg for at oplyse Christian VItes Historie baade maatte gaae tilbunds i de offentlige (d. e. Statens) Archiver og tillige efterforske private Samlinger, iblandt hvilke Hr. Professor Rosenvinges lykkeligviis indeholder en (mig venskabeligen meddeelt) Skat af Erklæringer og Breve fra J. Rosenkrands, saavelsom hans Corresspondence-Protocol og en Mængde Breve fra Kong Christian VI til ham, samt Benaadninger til ham, fra tre danske Konger. Ved Brugen af disse seer jeg mig istand til at levere en paalidelig og — som jeg haaber — ej uinteressant Biographie af denne store Mand, om hvem vi læse saa lidet i vore historiske Skrifter."

Blandede Efterretninger.

Dante's Monument. Den 24de Martz d. A. er i den hellige Korskirke i Florenz det over denne Digter af Billedhuggeren Ricci forfærdigede Marmor-Minde fæstligen blevet afdækket. Erkebiskoppen læste en Messe med Requiem, til hvilket Musikken allene i denne Hensigt var blevet componeret af Gaspar Pellesche. Den store Digters Kenotaphium bestaaer af en simpel tegnet Urne, som hæver sig over et højt Basis og paa hvilket Dante sidder, holdende den guddommelige Komedie paa Knæerne; paa den ene Haand støtter han sit med Laurbær omkrandsede Hoved, den anden hviler paa Bogen, ved Siden af ham er anbragt en Harpe og en Basun. Til Digterens højre Side og noget dybere staaer Italia med et Septer i den højre Haand, medens den venstre henviser paa de Ord: „Ær den største Digter." Til venstre Side af Hovedfiguren staaer Poesiens Gudinde som sørgmodig nedsænker Hovedet paa Urnen; fra hendes højre Haand er en Krands i Begrebet med at falde til Jorden, ligesom, for at antyde, at Digternes Fyrste ikke er mere, og at hun tvivler om, at finde en anden værdig Pande, som hun kan bekrandse dermed. Enhver af disse tre Figurer ere næsten sex Alen høje. Paa Monumentets Basis læser man følgende, af Oldgrandskeren Zanoni forfattede, Indskrift: Danti Aligherio. Tusci. Honorarium. Tumulum. A. Majoribus. Ter. Frustra. Decretum. Anno MDCCCXXIX. Feliciter. Excitaverunt. — Hans kajserlige Højhed Storhertugen har ladet Billedhuggeren Ricci anvise en betydelig Summa og desuden en aarlig Pension. (Berl. Stsztg.)

„Dante (egentlig Durante) Alighieri, denne ældste og største blandt de nyere italienske Digtere, hvis dristige Aand naaede Middagshøjden, medens Videnskabernes Morgenrøde neppe var brudt frem over Europa, blev født i Florents 1265. Om hans Dannelseshistorie vide vi kun lidet, uden at han, som han selv siger, var en Discipel af Brunetto Larini, en som Digter, Lærd og Statsmand berømt Florentiner. Tidlig vakte Kjerlighed til Beatrice Portinari hans Aand og nærede den hans hele Liv igjennem. Han studerede Philosophie i Florents, Bologna og Padua, siden Theologie i Paris, og dyrkede tillige den latinske Litteratur. Medens han saaledes var beskjeftiget med at udvide sine Kundskaber unddrog han sig dog ikke Fædrenelandets Tjeneste; han opofrede sig samme baade som Kriger og Statsmand. I Aaret 1289 fægtede han ved Campaldino imod Aretinerne og 1290 ved Caprona imod Pisanerne. Desuden gik han som sin Republiks Gesandt til Rom og forskjellige andre Hoffer. Han giftede sig med en Datter af Manetto Donati og blev 1300 ophøjet til Prior eller øverste Magistratsperson i sin Fædrenestad, dog til hans egen Ulykke. Florents var dengang forstyrret ved en indvortes Tvist imellem Bianchi et neri (de Hvide og Sorte). Det første Partie som det svageste, søgte Hjelp hos Pave Bonifacius 8de. Denne besluttede at sende Carl af Valois, Philip 4 af Frankerigs Broder, dengang i Rom, til Florents for at bilægge Urolighederne. Dante modsatte sig som Prior dette Forehavende, fordi han frygtede farlige Følger for Statens Frihed, og blev derfor tilligemed Hovederne for Partiet Bianchi forviist 1302 og berøvet sine Godser, da han ej kunde betale den ham paalagte Pengestraf af 8000 Livres. Hans følgende Levnet var en næsten uafbrudt Kjede af Modgang. Han tilligemed de øvrige Forviste sloge sig til Kejserens Partie, da de alene paa denne Maade kunde vente at blive indsatte i deres Fædreneland igjen. Tal

rige Steder i hans Digte bevise dette og indeholde de bittreste Angreb mod Kirkens Overhoved. Dante levede nogen Tid i Arezzo; først, da man forgjeves havde forsøgt 1304 at tiltvinge sig Optagelse i Florents, forlod han Toscana og begav sig til Alboin della Scala i Verona, som, ved den udmærkede Understøttelse han viste Lærde og Videnskaber, havde faaet Tilnavnet den store. Men Dante havde intetsteds Roe. Foruden adskillige italienske Steder besøgte han og Paris og Sachsen. Han forsøgte ved Henrik 7des Hjelp at komme tilbage til Florents, men ogsaa dette slog Feil. Sine sidste Aar tilbragte han i Ravenna hos Guido Novello da Palenta, Stadens Herre, der, som en Ven af Videnskaberne, gjerne tilstod ham et Fristed hos sig. Her døde han den 14de Sept. 1321 og blev begraven i Minoriternes Kirke, hvor den venetianske Patricier, Bernhardo Bembo, Fader til den bekjendte Cardinal, 1483 lod ham oprette et prægtigt Minde. Florentinerne, som havde forfulgt Dante, medens han levede, bestræbte sig nu for at gjøre deres Forseelse god igjen, ved at vise hans Erindring den Hæder, som de havde nægtet ham selv. De opstillede offentlig hans af Giotto malede Billede, reclamerede, skjøndt forgjæves, hans Aske af Indbyggerne i Ravenna og lønnede en Lærd for at holde offentlige Forelæsninger over hans Digt. Boccaz skildrer ham i sit Vita di Dante. som en Mand af alvorlig men blid Characteer. Giovanni Villani derimod gandske anderledes. Af 6 Børn, han efterlod, have hans to ældste Sønner Pietro og Jacobo gjort sig bekjendt, som Lærde og blandt andet skrevet en Commentar over deres Faders Digt, hvilken dog ej er kommen for Lyset. Dette Digt divina Comoedia, der fra 1472 har oplevet 60 Udgaver og en Mængde Commentarer, bestaaer af 3 Dele, Helvede, Skjersilden, og Paradis, af hvilke man har kaldet den første plastisk, den anden pittoresk og den tredie musikalsk. Benævnelsen Comoedia grunder sig paa Dantes Forestilling. Han siger i sit Værk de eloquentia vulgari: Tragoedien skal i Begyndelsen være rolig, men tilsidst skrækkelig, med Comoedien derimod er det omvendt; den begynder alvorlig og haardt, men skrider frem til et lykkeligt Udfald. Tillægget divina føjedes først senere til af andre; Digteren selv kaldes i de ældste Udgaver il divino, il theologo. — Ingen Digter bærer sin Tids Præg saa synligt ved sig som Dante, men ingen staaer tillige saa højt over den. Med Rette betragte Italienerne ham som Skaber af deres poetiske Sprog og deres Poesies Fader. Den bedste Udgave af Dante er af Lombardi (Rom 1791 i 3 Bind.) Dante har desuden skrevet lyriske Digte, der ej ere ham mindre værdige end hint store Digt. — Endnu bør nævnes hans prosaiske Værk il convito (Gjæstebudet) hvorom Bouterweck siger, at det kan stilles ved Siden af Oldtidens berømteste Værker. — Navnet Dante har man tillagt Pietro Vincenzio af Familien Rainaldi, fordi han stræbde at efterligne Dante i Poesien. Han og hans Familie er meget berømt i Mathematiken. — Johan Baptista Dante fra Perugio, ogsaa bekjendt under Navnet Dædalus, besad en stor mechanisk Færdighed. Han gjorde allerede i det 15de Aarhundrede Forsøg paa at flyve og fløj nogle Gange over Søen Perugia."

Kjøbenhavns Børs, d. 27 April 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à

Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152½	153 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	97	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	93	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	100½ r. S.
3 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66½	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	74¼ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier ..	90	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 35.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.,

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 Maj 1830.

Knud Lyne Rahbek.

(Sluttet. See forrige Nr.)

Det følgende Aar 1795 blev ham et saare tungt Aar, deels ved Kjøbenhavns Ildebrand, der fra mere end en Side gav hans Forfatning et føleligt Saar, men især ved mange ham meget smertelige Tab, deriblandt af hans Fader, hans Velyndere A. G. Carstens og Tyge Rothe, og hans Ungdomsven O. J. Samsøe. Hertil kom den literariske Fejde, Dyvekefejden, med mangehaande Forbindelser og Følger. Dog rejste han sig igien, da hans paafølgende mange Aars ædle Ledsagerinde hans Camma, Karen Margaretha Heger, rakte ham sin Haand. Til Minerva vandt han og en kraftig og ivrig Medudgiver i sin Ven Assessor P. Collet. Denne Mand havde, paa Grund af nogle Yttringer i en Recension over Birkners klassiske Værk om Skrivefrihed faaet pludseligen Afsked fra sin Embedspost. — „Ingen Mand, sagde Rahbek *) kunde eller kan mene Fædreland, Menneskehed, Ret, Frihed og Sandhed, det inderligere og bedre end P. Collet meente dem det; hans Hjerte var trofast og ømt, som hans Aand var tænksom, granseende og lys, og som hans Levnet og hele hans Vandel i alle Livets Forhold var uplettet og ustraffeligt." — „I Musernes Tjeneste havde Collet forspildt sit Stats-Embede, og disse syntes da alvorligen at have kaldet deres Dyrkere i Hue, hvad de vare en saadan Medborger skyldige." De ædelttænkende Mænd Nyerup og Rahbek gik ud fra disse Synspunkter, i det de, som Collets trofaste Venner, vilde bidrage deres til at oprette ham hans Tab, og Nyerup overdrog ham derfor Redactionen af de lærde Tider, Rahbek valgte ham til Medudgiver af Minerva, og det varede ikke længe inden Collet syntes vel endog at have vundet i sit Tab. Siden gav Danmarks ædle Konge ham et ansøgt Embede i Vestindien.

Rahbek havde paa sin Side i Collet vundet en kundskabsrig, talentfuld og virksom Medarbejder for Maanedsskriftet.

Ikke længe efter paadrog nogle Udtryk i Minervas historiske Artikel Rahbek en Ubehagelighed. Hans patriotiske Aand havde fremkaldt nogle ikke vel vejede Udtryk mod dem der illudere Anordningerne om Skibsdokumenter i Krigstider. Rahbek „overraskedes over al Forestilling, da han, i Anledning af det Yttrede modtog en Cancellieskrivelse, hvori han ikke allene paa det haardeste blev irettesat for sin uoverlagte Skrivemaade, men endog fik den Trudsel, at denne Sag skulde staae ham aaben, hvis han oftere handlede mod god Borgers og tro Embedsmands Skyldighed." Dette, i Forbindelse med en Yttring af en anseet Mand, at naar

*) I Erindringerne V D.

det var gaaet efter hans Mening, da havde Rahbek faaet sin Afsked uden videre", bragte ham til den Beslutning, at nedlægge sit Professorat, „hvori han desuden, efter den Retning Videnskaben ved den kantiske Philosophie havde faaet, mindre end nogensinde fyldestgjorte sig selv." *)

Hans Ansøgning om Afsked blev indgivet, og han fik den. Nu gjaldt det om hvorved han skulde vinde Erhverv.

Det af da værende Hofpræst Christiani oprettede blomstrende Opdragelses Institut var paa den Tid meget i Omtale, baade som yndet og ypperligt, og som lønnende dets Stifter. At oprette en lignende blev Rahbeks Idee.

Imidlertid fik han af Christiani Tilbud om paatage sig Lærerpladsen i Historien ved hans Institut. De bleve enige herom, og det varede ikke længe førend Rahbek tillige blev Bestyrer for den lærde Undervisning i Institutet. Her tilbragte han ved den vennehulde Samvirken med Bestyreren af Handels-Undervisningen, nuværende Etatsraad og Nationalbankdirekør Jacob Thomsen, og Opdragelses Forstanderen Professor Gensiken og ved de mange og aandfulde Elevers Hengivenhed, Flid og Fremgang, syv lykkelige Aar; ligesom det siden blev mellem hans Livs sande Glæder at see ikke Faa af disse som duelige og hædrede Mænd og Statsborgere, og sine uforandrede Venner."

Strax efter at have begyndt denne nye Virksomhed giftede han sig.

1805 foretog Hofpræst Christiani en Forandring med Institutet, hvorved Rahbek afgik fra sin Post, ligesom hans Collega Gensiken Aaret forud var afgaaet.

Rahbek var Aaret forud, nemlig 1804, ved den Forandring der foregik med den hidtil værende Kommission over Universitetet og det lærde Skolevæsen, at den blev forvandlet til en Direction, bleven forlovet fra Secreteriatet, som han i 11 Aar havde beklædt. Ham tillagdes en aarlig Naadepenge af 400 Rdl.

Imidlertid var hans mangeaarige Velynder, Hs. Ex. Hr. Overkammerherre v. Hauch, som da værende Theaterchef, kommen til aldeles tilfældigt at foreslaae ham, at tage Deel i Undervisningen ved den under Instructeur Rosings Bestyrelse nysoprettede Dramatiske Skole; hvilket han antog. „Her mødte han blandt dens unge qvindelige Elever den Iver, den Lyst, den Fremstræben, der havde gjort ham det christianiske Institut saa kjert, i en endnu højere Grad, hvilket særdeles bandt ham til denne Indretning, hvis Uundværlighed han fra sin tidlige Ungdom havde forfægtet; og fik naturligvis denne hans Stemning en ikke ringe Forøgelse, da faa Maaneder efter hans Tiltrædelse Eleverne befandtes istand til offentligen at give Forestillinger, som af Publikum mødte en særdeles gunstig Modtagelse, og som Directionen i et hæderfuldt Brev, hvorved han ansattes som lønnet Lærer, da han hidtil frivillig og uden Tanke om Løn havde virket, erklærede endog at have overgaaet dens Forventning, ligesom og de følgende Aar disse Forestillinger stadigen fortsattes med Held, indtil endeligt, — uvist paa hvad Klokke — deres Time slog."

De syv Aar fra 1799-1806 regnede han for sit Livs lykkeligste, skjøndt de naturligviis ikke gandske vare uformørkede af Vanheld, hvoriblandt især maa regnes en tre Maaneders Nervefeber, han 1803 havde at igjennemgaae, men som lykkeligvis efterlod sig mindre og færre Følger end han troede at have Føje at befrygte."

Ogsaa var han i disse 7 Aar særdeles virksom, tog foruden hans to gamle Tidsskrifter: Minerva og Tilskueren, og den af ham udgivne poetiske Nytaarsgave: Charis (som udkom for 1797. 99. 1800. 1803-7) virksom Deel i Qvartalskriftet „For Sandhed," og i den tydske Kielske Literaturtidende, forestod Udgaven, som nu begyndte af Holbergs samlede Skrifter, (hos Schultz, 21 Bind 1804-1814) samt i en begyndt Haandudgave af danske Digtere (hos Seidelin), og udgav de Forelæsninger han i Forening med sin arbejdsomme Ven Nyerup holdt over Fædrenelandets Digtekunst, 4 Dele 1800-1808. Da han i Aaret 1806 vilde ophøre med Tilskueren, opmuntrede en af Danmarks allerædleste Mæcener ham til at fortsætte den, med forandret Plan, og gav ham et aarligt Tilskud af 400 Rdl. 1807 blev han Inspector i det pædagogiske Seminariums danske Klasse.

*) Erindringer V, 223 o. f. Conv. Lex. l. c.

Hans Lykkes Stjerne syntes kjendelig at stige indtil det uventede engelske fjendtlige Besøg 1807.

Medlem af Kronprindsens Livkorps fra dets Stiftelse, og paa sine Vaabenbrødres Forslag ansat derved som Officier, begav han sig, ved de Engelskes Landgang, efter Pligt fra Bakkehuset til Kjøbenhavn; hvorhen hans trofaste Hustrue fulgte ham. Han blev nu forfremmet til Capitain, og som saadan fik han Forretningerne ved Understøttelsen til trængende Studerende m. M. Under Bombardementet var han hos den ham underordnede Studentervagt ved de akademiske Bygninger, hvilken, da de tvende Auditorie-Bygninger første Nat vare blevne ødelagte af Bomber, tog Post paa Rundetaarn til Universitets-Bibliothekets og det astronomiske Observatoriums Beskjermelse. Det kjereste, sagde han, af alt hvad offentligen er sagt om ham, er det Vidnesbyrd Bibliothekaren, hans oftnævnte gamle Ven Nyerup, gav ham i den Anledning i Engelstofts Annaler.

Efter de Engelskes Afreise vendte han tilbage til sin gamle Bolig Bakkehuset, der siden 1802 havde været hans Ejendom, og som han med største Deel af sit Indbo havde efterladt i deres Vold. Skjøndt de virkeligen havde holdt over al Forventning vel Huus dermed, leed han dog betydelige Tab deels derpaa, deels paa det han havde medtaget til Byen, og hvoraf meget under Bombardementet brændte i hans Svigerfaders Gaard, men især ved standset Erhverv. End videre maatte fra 1 Jan. 1809 Minerva og Tilskueren paa engang ophøre, ligesom og Udgaven af Charis; ved hvilke Arbejder han havde en fast aarlig Indtægt af 1500 Rdl. „Hans Stilling fik et saadant Stød, at han ikke nok kan takke Kongens store landsfaderlige Naade, ædle Mæceners runde Understøttelse, og trofaste Venners redebonne Hjelpsomhed, at han i de følgende Trængselsaar ikke ganske gik til Grunde."

Under Krigen udgav han 1807-13 nogle National-Dramer, blandt hvilke: Hans Rostgaard og hans Hustrue 1808 — Anna Colbjørnsen — Tronhjems Befrielse — Skottekrigen — Peder Skram — Tordenskjold i Marstrand og fl. Under Titel: Samlede originale Skuespil. 3 Dele 1809-1813 ere de særskilte Stykker samlede. De bleve skrevne for den dramatiske Skole, og som sagt under Krigen. (De særskilte Stykker have det Fortrin for Samlingen, at nogle Efterretninger om Emnerne og Kilderne m. M. der findes.)

Imidlertid var han 1809 bleven Medlem af Theaterdirektionen, og det, som han beretter, „saa ganske mod al Forventning, at han, ved at modtage Communicationen paa den dramatiske Skole, maatte raadspørge paalideligere Øjne for at overbevise sig om, at han ikke daaredes af Feberdrøm." 1810 d. 28 Jan. nød han den Ære, som nu ogsaa blev hans gamle Samvandrer Pram til Deel, at blive Ridder af Dannebrog. 1812 modtog han, igjennem den ham da personlig ubekjendte Reinhold, Diplom fra Kiel som Dct. i Philosophien.

Han prøvede Udgivelsen af et nyt Ugeblad: „Sandsigeren" 1811; men det maatte ophøre med første Aargang. — Efter den døende K. H. Seidelins sidste Ønske og dennes Enkes Anmodning paatog han sig 1811 Redactionen af Bladet „Dagen," som han under Conjuncturer, der gjorde dette Arbejde dobbelt byrdefuldt, fortsatte indtil Juli 1814, da han af den nye Ejer — der ikke kunde skjønne eller bedømme hans Virken eller hans Arbejdes Værd — blev uventet udsagt.

I Aarene 1812-14 udgav han i Forening med Vennerne R. Nyerup og Abrahamson: „Udvalgte danske Viser fra Middelalderen." 5 Bind. 8.

I Aaret 1817 overraskedes han ved at vorde udnævnt til ordentlig Professor med Anciennitet fra 1814, en Lykke og Ære som han efter den ældre Indretning ikke havde drømt om. 1819 indtraadte han, efter Professor Wolfs Død i Consistoriet som Secretair. Sommeren samme Aar foretog han med sin Hustrue en Rejse til det Holsteenske. Han begyndte i samme Aar et nyt Maanedsskrift kaldet „Hesperus, Fædrenelandet og Literaturen helliget. I sammes første Bind har han i Breve til Nyerup meddeelt Efterretninger fra denne holsteenske Rejse. Under hans korte Ophold i Hamborg deeltog han i Klopstocksfesten d. 2 Juli 1819, og har i bemeldte Tidsskrifts 1ste Hefte S. 1-18 leveret det han der fremsagte: Om Klopstocks Forhold til den danske Literatur og hans Indflydelse derpaa. Tidsskriftet, som efter to Aarganges Slutning fik dobbelt Titel, nemlig tillige det ny Navn: Læsning i blandede Em-

ner varede kun i fire Aar; og i sidste Hefte skrev han en endelig Afskeed, dateret Bakkehuset d. 12 Sept. 1823. I henved 40 Aar fra Minervas første Begyndelse havde han nu med korte Afbrydelser været Udgiver eller Medudgiver af en Række af Maanedsskrifter under forskjellige Navne. De Mænd hvem Censuren, fra den Tid samme begyndte, havde været betroet, takkede han for den Humanitet og Liberalitet det stedse havde mødt, og han sluttede med det Ønske, der hele hans lange Vandring igjennem havde været hans stadige Løsen, og til hans sidste Øieblik vil blive hans inderligste Bøn:

„Gud bevare Kongen!
Gud velsigne Fædrenelandet!
Leve Borgerfrihed og Sandhed!"

1822 udgav Rahbek: „Bidrag til den danske Skuepladses Historie i det første Aarhundrede." Første Hefte. Det er Skade, at Fortsættelsen udeblev. I Hesperus for 1823, 2 H. S. 128 berettede Rahbek, at han „just nu" skulde lægge Haand paa Fortsættelsen; og som et Program dertil gav her „Christiani Democriti satiriske Betragtninger over Kjøbenhavnske Præsters utidige Nidkjerhed med de ny oprettede og kongel. priviligerede Operaer og Komedier."

1825 hædrede den herværende Studenterforening, der allerede havde optaget ham til Æresmedlem, ham ved at højtideholde paa sin Stiftelsesfest hans halvhundrede Aars Studenterjubilæum.

I Aaret 1827 begyndte han en ny Udgave eller Samling af almindelig ældgammel Morskabslæsning. Med historiske literariske Noter *).

Med Juli 1828 begyndte han et nyt Maanedsskrift: Tritogenia, „som Fortsættelse," hvilket først ved hans Dødsleje blev afbrudt **).

*) Paa Hofboghandler Beekens Forlag. Tredie Binds 1ste Hefte, udkommet 1829, er det sidste af Rahbeks Haand.

**) Paa samme Forlag. Første Hefte for 1830 er det sidste fra Rahbeks Haand. Paa 2det Hefte var netop begyndt.

I samme Aar udkom: Bidrag til en Udsigt over dansk Digtekunst under Kong Christian den 7de, ved Rahbek og Nyerup. Første Deel, indbefattende Tidsrummet 1766-1775. See Maanedsskrift for Literatur 1829. 3 H. Ved begges Død forsvandt Haabet om Fortsættelsen. Bidrag til Fortsættelsen indeholder Hesperus.

1829 d. 21 Juni mødte ham den store Hjertesorg at see sig ved Døden berøvet hans elskede og elskelige Camma.

— „Venner havde hun som Faa,
Og Faa, som Camma, Vennerne fortjente.
De skal ej meer til Dig paa Bakken gaae,
Hvor Gjæstfrihed og Munterhed dem vente;
Hvor yndig Vittighed, — som Livet fryder —
Dem strax paa Tærskelen velkommen byder.

Hvi døde du i Vintrens Kuld,
Du, alle Blomsters kjærlige Veninde?
Hvi maatte de, fremspirt af Foraarsmuld,
I store Krands sig ej omkring din Kiste vinde?
Naar næste Vaar den unge Rose kommer,
Den bøjer sorgfuld Knuppen i sin Sommer.

Forladt man visne Grønning seer,
Thi ej Du vander meer de spæde Buske;
Og maler ej med stærke Farver meer
Paa hvide Bræt de fagre Urtekoste.
Hvergang din Hauge Camma, Du besøgte,
Da smilte Flora selv, og Vestenvinden spøgte.

Men ej kun Blomsterbladet blev
Dit Hjerte kjært, Du sindrige Veninde!
Det Blad, som Tænker og som Skjald beskrev,
Det yndte Du, som Roser og Kjerminde.
Og Sproget kjændte Du i hver en Farve,
Der smykte Følelsen, som Blomsterlarve.

Det er forbi! — Nu staaer Du ikke meer,
Og danner smukke Skrin til Vennegave.
I sidste, sorte Skrin jeg seer
Dig langsomt bæres til de Dødes Have.
I treti Aar Du bar alt paa din Smerte;
Ej nænte Dødens Haand at knuse store Hjerte.

Dit stakkels Legem tærtes hen,
Lidt efter lidt forsvandt de sidste Kræfter;
Men Sjælen var dog karsk igjen,
Og ej dit Mod gav slap for Angsten efter.
Og, hvad, til sidste Stund, selv Qval ej kunde bøje,
Det var dit herlige, dit tankefulde Øje!"

Saaledes skildredes hun af Digteren, hendes Svoger Ohlenschläger, og Frue Frederikke Bruun skrev ogsaa et skjønt Mindedigt over hende. (Begge i Dagen 1829 Nr. 26.) Af Rahbeks Erindringers 5te Bind, som udkom i Slutningen af Aaret lære de, som ej kjendte hende, de elskelige Træk, der gjorde hende saa dyrebar for Mand, Slægt og Venner, og det dybe Savn for Manden, der — som hans Venner og Højtagtere frygtede — ogsaa snart vilde bortkalde ham.

Af hans Virksomhed og Arbejder saa man fremdeles Frugter; saasom Udgivelsen af hans Erindringers 5te Deel; — af Oversættelsen af „Religionsforedrag for Jesu tænkende Bekjendere, af Dr. Theol. og Philos. J. C. G. Johansen *) af Fortsættelsen af Triogenia etc. — — af Skriftet: „Sømands Tidsfordriv eller nye Samling af Orlogs og Sømandssange, udgivet og ledsaget med historiske Oplysninger 1829. Med Tordenskjolds Portrait. **)

Det sidste man har trykt fra hans Haand er vist nok den Skildring af Gjelstrup som Skuespiller, der i Kjøbenhavnsposten læses.

En fuldstændig Opregnelse af hans mange Skrifter indtil Aar 1820 findes i Literatur Lexikonnet. De mange sildigere Udkomne ere, i det mindste de vigtigste, ovenfor nævnte. Han har adskillige Gange (som det hedder i Forfatter Lexikonnet) fundet sit Navn paa Titelbladet af Skrifter, meest Oversættelser, som han skulde have gjennemseet, skjøndt han først flere Aar derefter erfoer deres Tilværelse." Han har udgivet mange af sine hedengangne Venners digteriske Arbejder, saasom Samsøes 2 Dele 1796 — Riberst, 2 Dele 1803

*) 4 Dele. 1828-9. Paa Beekens Forlag.

**) Paa Beekens Forlag.

— Th. Thaarups 1822 — Chr. Prams 4 Dele og et Suplementbind 1823-7 — Fremdeles var en Samling af H. C. Snedorfs Digte bebudet; men udkom ikke.

Hans Selvbiographie, hvoraf under Navn af „Erindringer af mit Liv 5 Dele udkom 1824-9, gaae egentligen kun til 1799 Aars Udgang. De give højst interessante Oplysninger til Fædrenelandets Historie, og Efterretninger om mange mærkelige Mænd. At den korte Biographie den danske Bearbejdelse af Conversations Lexikonnet har, er af Rahbek selv, sees baade af dens Stil og af Erindringernes 5 D. S. 223. Rahbeks Portrait staaer foran Nyerups Nytaarsgave Frigge for 1813.

Han var Medlem af det kongl. danske Videnskabernes Selskab, i hvis Ordbogskommission han virkede — af Selskabet for de skjønne Videnskabers Forfremmelse, for hvilket det især deleshed var overdraget ham at skrive Efterretningerne om dets Historie; hvormed Begyndelsen skeete i den 1822 udkomne første Deel af dets nye Samlinger; — af det skandinaviske Literatur-Selskab — af Samfundet til den danske Literaturs Fremme, i hvis Udgivnings Kommission han virkede, — af Frimurer Ordenen, i hvilken han, ligesom hans kort forud hedengangne Ven Münter, var en nidkjær Arbejder. Ogsaa derved viiste sig hans literaire Virksomhed, i det han udgav nogle af sine i Ordenen holdte Taler, Lommebøger o. s. v. At han var virksom Medlem af Selskabet for Sandhed er allerede nævnet; ligesaa var han det af det 1785 stiftede, men, efter omtrent et Aartiende, indgaaede philologiske Selskab.

En Mærkelighed for Rahbek havde dette Aar været derved, at det var det halvtredsindstyvende, i hvilket han beboede det for ham saa kjere Bakkehuus. Aarsdagen for hans Indflytning der havde han bestemt festligen at ville fejre. Døden hindrede dette hans Forsæt.

Den rige Fylde af Vittighed i Forbindelse med ægte Grundsætninger, der hersker i hans Tilskuer, og flere Skrifter, de mange skjønne Minder han satte over sin Tidsalders fædrenelandske mærkelige Personer, de vigtige Oplysninger, som i den lange Række af Tidsskrifter, man skylder hans Virksomhed, ere opbevarede, den Sandhedsaand

der var præget i Alt, den Lune og Munterhed, forbunden med Alvor, der udmærker hans mange herlige Selskabssange, af hvilke vor skjønne Literatur ikke fra nogen Digter har flere, alt forener sig til at gjøre hans Minde varigt saalænge Videnskabelighed, og Literatur og Sandheds Aand ere til.

K. L. Rahbek.

„Ei har du glemt den gamle elskte Lærer;
„Du kommer, veed jeg, skjønsom ham ihu!
„Lad Verden see, at du hans Minde ærer,
„At du er dansk endnu."
Saa lød din Røst ved ædle Venners Grave,
Du følte, at hver brav og ædel Mand
For Fædrelandet er en Himmel-Gave,
Hvor ham end vinker Pligt og Kald og Stand.
O skulle da ved din nedbrudte Hytte
Ei lyde danske Tak og Mindeord?
Jo snart vi skal til Skjalde-Stemmer lytte,
Som tolke Danmarks Savn med Sandheds-Ord.

Men er det og den elskelige Digter,
Den Mand af dansk og ædel Borgersind —
Den skarpe Dommer over Dydens Pligter,
Den Lærer med det blide fromme Sind;
Er det og ham, de nu med Støv vil dække
Og skjule brat alt for de vaade Blik? —
O, nei! Hans bedre Deel er det jo ikke,
Den til sin Skaber og sin Herre gik!
Hist vandrer han nu i de skjønne Dale,
Hvorhen hans Aand saa tidt fra Jord sig svang;
Der rene Glæder Sorg og Savn husvale,
Hvor Sjælen lytter glad til Seraphsang.

Der Anna Colbjørnsen imod ham iler,
Hans Rostgaard hviler i hans Broderfavn —
Mens venligen de sorte Brødre smiler
Som gik for Fædreland i Dødens Favn.
Der Guldbrandsdalens Mænd ham monne række
Trofaste Hænder for hans Mindeord,
Mens seiersælle Peder Skram, den Kjække,
Ham viser Tordenskjold med djærve Ord.

O, glæd dig hist, bortgangne Danneborger!
Syng høit, o Skjald; til bedre Strænges Klang,
Forsk Viismand! trygt, og frie for Støvets Sorger;
Eengang vi høre skal Din Friheds Sang!

E. Mûlertz.

Skulde ikke Stiftelsen af et philologisk Selskab, ligt det vi forhen har havt, vorde gavnligt?

Iblandt de nyttige Selskaber, der forhen hos os have existeret, men ere indgaaede, var et philologisk Selskab. Det blev stiftet den 31 Oct. 1785, indgik efter omtrent ti Aars Tilværelse. Ved dets Love (Leges Societatis Philologæ, conditæ die XXXI October MDCCLXXXV. Havniæ 1788. 23. Pag. 8) var dets Formaal bestemt; og en Liste over Medlemmerne trykt. Først nævnes Sifterne, de Hrr. Gr. Wad, Chr. Ramus, Ludv. Heiberg, Chr. And. Lund, Fr. Th. Hurtigkarl, og Jens Bloch, og dernæst de andre Medlemmer. Iblandt de andre Medlemmer var vor nyelig tabte K. L. Rahbek. Vor højtagtede Philolog Prof. Bloch ved Universitetets-Bibliotheket var ogsaa Medlem. Indledningen til Lovene lyde saaledes: Cum omnis studiorum vis & utilitas in eo maxime cernitur, ut quæ pulchra, utilia, rebus sive publicis, sive privatis salubria didicimus, ea perspicua facilique oratione cum aliis communicemus; cum porro nulla magis quam scribendi exercitatione id efficiatur, ut animi nostri sensus cogitataque luculenter & ornate enunciemus; cum ea denique sit latinæ linguæ ratio, ut ea, ceu peculiari scientiarum idiomate, omnes utantur docti, quibuscumque demum in terris, quocunque sub axe vivant; Nos quoque, ut firmam dicendi scribendique facilitatem junctis viribus eo melius citiusque assequamur, societatem, quam ex studiorum, quibus vacabitur, nomine Philologam nuncupare fas sit, inire decrevimus, cujus is erit finis, ut

cogitata nostra latino idiomate tam ore, quam litteris perspicue ac eleganter enuntiare elaboremus." Selskabet havde ugentlige Møder, med Disputeer-Øvelser etc.

Biskop Münter.

(Hr. Dct. Wolf, den mosaiske Religions Bekjenderes Præst, var ved Sygdom hindret fra at følge Stiftets og Landets øverste Gejstliges jordiske Levninger til deres Hvilested, hvilket han havde ønsket, for at vise den Højagtelse og Hengivenhed for den hedengangne, han var besjelet af. Ved den første Prædiken, han derefter holdt, søgte han at udtrykke sine Følelser. Vi meddele hans Ord i Oversættelse:)

„Vor Betragtning er, som I vel indsee, til Ende, men dog kan jeg ikke forlade dette hellige Sted, uden at berøre, hvad jeg allerede to Gange har haft i Sinde at tale til Eder om. Begge Gange var god Lejlighed dertil given; paa de Hedengangnes Mindehøjtid, den sidste Festdag, og paa sidstafvigte Sabbath, da de Textes-Ord, jeg havde valgt af det ugentlige Bibelafsnit: בקרובי אקרש (2 Moseb. Kap. 10, V. 3) „ved dem, som ere mig nær, vorder jeg helliggjort," tilbøde en skjøn Overgang dertil. Men Herren havde anderledes besluttet det, og holdt mig fjern fra den hellige Forsamling, i hvilken jeg saa gjerne vilde have indfundet mig, for at istemme hans Priis. Er nu end den Gjenstand, hvorpaa vor Eftertanke idag har været henvendt, ganske fjern fra den, hvorom jeg nu vil minde, saa kan jeg dog ikke modstaae mit Hjertes Trang, og maa meget mere just i denne Tilskyndelse finde den rigtigste Overgang, saavel som nære den Vished, at hvad den indre Stemme indgiver mig, vil træffe ligestemte Strænge i min Menigheds Sjæle. Og sikkert have I allerede gjættet, hvad jeg mener. Det er Mindet om hiin højværdige, af Videnskab og af Humanitet lige højt fortjente Mand, hvis Navn nævnes med udmærket Agtelse i de fjerneste Lande, ak og hvis Hjemgang til det evige Lys

har opfyldt alle Ædeltænkende i denne Stad med dyb Sorg. Mindet om hiin Mand, hos hvem Hoved og Hjerte stode i saa herlig Samklang og stræbte at tilkjæmpe sig den højeste, af Mennesker opnaaelige, Fuldkommenhed, som, for os saa ganske uventet, blev bortkaldet, medens vi havde haabet, endnu længe at oplyse og at opvarme os ved Straalerne af hans Kundskab og Videnskab, af hans Kjerlighed og Velvillie. Med ham er fra de Aanders Rige, som vandre paa Jorden, en stor og ædel Aand nedstegen i den kolde Gravs snævre Rum; — nedstegen, hvad siger jeg? Aand og Grav, hvorledes kunne disse staae i Forbindelse? O, det er en herlig Tro, som vi have, at vi sige:

הסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא

„de Fromme af enhver Tro have Deel i det evige, salige Liv."

Nej, hvo der har forsket efter Lys og Sandhed, som han, den har ikke ophørt at være; han er kun opgangen til et højere Lys, han er bleven kaldet til højere Sandhed. Nej, en Münter, at jeg skal udtale hans Navn, som er os dobbelt kjært, idet vi derved tillige minde hans Faders, som allerede for 4 Aartiender siden prædikede for sin Menighed Ord, fulde af Tolerance og Kjerlighed for Israel, en Münter har ikke ophørt at være, og ligesom han i sine Skrifter vedbliver evigen at leve for Efterslægten, saaledes opgaaer sikkerligen for ham det høieste Liv, hvorefter han tragtede, i hine salige Egne, hvor Tidens Bølger ikke mere slaae op imod Sjælens forgængelige Klædebon, og ingen Skranke af Rum sætter Grændse for den opstræbende Aand. Ja først hisset finder Du, forklarede Aand, den sande Løn for Din Virken; æret herneden erholder Du dog kun hisset Din Fortjenestes ægte Krone, og har naaet Maalet, naar Alle, som betragte Dit Liv, vorde opmuntrede til at stræbe som Du. Dertil, o Herre! Lad ogsaa blandt os denne Saliges Minde være fornyet, at det besjæler til Iver for Alt, hvad sandt, skjønt og Godt er, indtil ogsaa vi engang indgaae til det Sted, hvor de Forklarede, Engle og Seraphim istemme et evigt hellig! hellig! hellig! Amen.

Indenlandske Efterretninger.

De i dette Blad S. 496 meddeelte hebraiske Mindeord om den Hedengangne ædle Münter ere i Hr. Cancellieraad Hempels Avis Nr. 59 saaledes oversatte:

Klagestemme

Videnskabs-Dyrkere — sørge. — Falden er — Vor Pragt — Kronen — Af vort Hoved.

I Aarhuus Avis læses følgende: „Det ærede Publicum, som forleden Aften var ude ved Jægergaarden, for at see min store Luftballon à la Mongolfiere stige tilvejrs, tilgive, at det ikke var mig muligt, formedelst den stærke Vind, at lade den gaae op, hvor gjerne jeg end havde villet; de faa Rigsdaler, jeg havde indtaget, har jeg Dagen efter tilbudet Fattigkassen, men da Pøbelen slog mig saa meget i Stykker, fandt sammes *) høje Foresatte, at jeg kunde anvende dem til at betale lidt af Skaden med, da nogle af de ituslagne Sager ikke vare mine egne. Kan jeg være saa lykkelig at faae en bedre Plads, vil jeg prøve om jeg ved Subskription mod en ringe Betaling kan blive saa skadesløs, at jeg en anden Aften kan lade den gaae tilvejrs. Ærbødigst J. Hoffmann."

Blandede Efterretninger.

Botaniske Haver. Den botaniske Have i Genf ejer en sjelden liden Samling af Vinstokke, af hvis Druer tilberedes over 600 forskjellige Slags Vin — (vist nok ere endeel af disse ikkun lidet forskjellige) — fra Vinbjerge i Frankrig, Sveits og Italien. I November 1827 blev en liden men udvalgt Samling af de fortrinligste Varieteter sendt til Hr. Alaman, en af de største Godsbesiddere i det Mexikanske. Han plantede dem, og har nylig skrevet til London, at 105 Vinstokke ere i fuld Vegetation; tillige bemærkes at man i Mexico, uagtet Landets høje Beliggenhed, ikke sporer den Ulejlighed som hindrer Vinavlen paa Cajenne, og i adskillige Distrikter af de forenede nordamerikanske Stater, at nemlig Ornerne paa een og samme Vinstok modnes paa forskjellig Tid. I Mexico modnes de, ligesom i Europa, paa eengang; og man haaber at Vinavlen i Mexico, forh.n strængt forbudet, for at Handelen med spanske Vine ikke skulde lide Afbræk, — efter nogle Aars Forløb vil der være i fuld Drift, da Climatet her er lige med det i Mnrcia eller i Rom. Opfyldes dette Haab, saa bliver det mærkeligt, at det er fra den botaniske Have i Genf Vinplantens Dyrkning i det Sydamerikanske blev udbredt. — Fra den botaniske Have i Paris blev under Ludvig den 14des Regjering to Kaffeplanter bragte til Martinique, og fra disse Aflæggere nedstamme alle Caffeplantagerne i hele Vestindien. I vore Dage blev fra samme botaniske Have Brødfrugttræet sendt til Cayenne, hvor det nu almindeligen dyrkes. Slige Kjendsgjerningen vise de botaniske Havers praktiske Gavnlighed, saa at de ikke blot tjene til theoretiske Studier. Q.

*) Naturligviis Fattigkassens.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 April 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à

Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96½	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	92¾	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	100½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66½	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73¾	74 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	90	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 36.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 4 Maj 1830.

Noget om Recensionen over Erik Menveds Barndom i Maanedsskrift for Litteratur 1829, 11te Hæfte.

Det er sædvanligt, at Recensioner, selv over gode Værker, ere udførligere i Dadel end i Roes. Dette er ikke just altid Beviis paa Ubillighed; thi deels er Berigtigelse af det Fejlagtige ofte nødvendigere end Anbefaling af det Gode, deels kan den sidste i Almindelighed affattes i færre Ord end den første, naar den skal dokumenteres. Ubillig tør man vel derimod kalde en Recension, hvori ikke alene Fejlene udhæves, men og Saadant udgives for en Fejl, som ikke er det, og det Gode erklæres blot for indbildt. At Recensionen over Erik Menveds Barndom i Maanedsskriftet for Litteratur 1829. 11. er af denne Beskaffenbed, er ved andre Lejligheder bleven viist, og er formodentlig almindelig erkjendt. Imidlertid kan det gamle: „semper aliquid hæret" vel ogsaa ved denne Lejlighed være gjeldende. Den Frimodighed, hvormed Recensenten taler, har uden Tvivl hos Mange vakt en saadan Tillid, at de uden Undersøgelse antage mange af hans Paastande for rigtige. Det er derfor neppe overflødigt at henlede Opmærksomheden paa, hvor grove Fejl der ogsaa i Bedømmelsen af Erik Menveds Barndom i M. f. L. findes. Det kan ikke være min Mening, at Recensenten, i Alt hvad han har sagt, har Uret, og selv om nogle af de Puncter, hvori han fejler, vil jeg ikke tale, deels fordi jeg erkjender min Mangel paa Indsigt i de Fag, som høre til en grundig Bedømmelse, deels fordi det med Hensyn især til det Æsthetiske i Recensionen kan være nok at gjøre Læseren opmærksom paa, at han ved at raadspørge sin Eftertanke og sin æstetiske Følelse, uden at lade sig imponere af Recensenten, vil komme til et ganske andet Resultat end denne. Jeg vil derfor kun holde mig til een af de Anker, som Rec. gjør over vor Forfatter, og de Exempler, som anføres til at bekræfte denne, og vise, hvorlidet de svare til dette Øjemeed.

Recensenten siger pag. 512: „Undertiden gaaer den Mangel paa Tænksomhed, hvormed han skriver, og de smagløse Urimeligheder og forkeerte Situationer og Beskrivelser, som han frembringer, videre, end man skulde troe." En saa haard Beskyldning maa synke tilbage til Intet, naar de anførte Exempler derpaa ikke ere bevisende. Det første Exempel er af 2 B. S. 207. hvorom Rec. ironisk siger „Begriber Læseren ikke nu, at man i det 13de Aarhundrede forstod at gjøre Horn mere gjennemsigtigt end Crystalglas og at give det en saadan Blødhed at man kan skære en smal Sprække (thi at stikke en Sprække er umueligt) uden at det kunde høres eller mærkes, og endelig at de friske Bønderpiger dengang gik med Forklæder af det tyndeste Flor." At Hornet skulde være gjennemsigtigt, behøves nu for det Første slet ikke, thi

Kongen seer ikke gjennem Hornet, men gjennem Sprækken; — dertil var den vel gjort; for det Andet, da Aase er syssselsat med at hente og gjemme Levnetsmidler, medens Rane stikker sin Kaarde igjennem Ruden, er det naturligt, at hun ikke mærker det. I det Rec. dadler Udtrykket, at stikke en Sprække, dadler han kun sig selv; Ingemann har det ikke; han siger kun: „Hvad der havde foraarsaget Forklædets Fald, var en tynd Kaardespids, som hastig trak sig tilbage gjennem Hornruden;“ om denne havde været brugt blot til at stikke med, eller tillige til at skjære med, sees ikke. Jøvrigt kan erindres, at det hører til Horns Natur at sprække, naar man stikker Hul deri. At Forklædet skulde være af det tyndeste Flor, for at Kongen derigjennem skulde kunne skimte Aase som en ubestemt qvindelig Skikkelse, er ogsaa urigtigt. Ved ethvert Slags løst vævet og nogenlunde fiint Tøj vilde dette være muligt, altsaa og ved Aases tynde Hørgarns Forklæde (E. M. B. 2 Bd. S. 202). Havde han seet igjennem Crystalglas, og det tyndeste Flor, da vilde han ikke have skimtet hende, men seet hende tydeligt.

Strax efter finder Recensenten det forunderligt, at Jomfru Inge med Lethed bringer et stort Pengeskriin af Jern ned fra Flynderborg. Han erindrer da vel ikke, at et Skriin er mindre end en Kiste, samt at man ikke plejer at gjøre Jernskrine saa store som Træskrine, at følgelig et Jernskriin af en Alens Længde med Rette kan kaldes stort, skjøndt det uden Vanskelighed kan bæres, end sige slæbes. Derefter finder han det besynderligt, at hun graver det ned med stor Anstrængelse. Anstrængelse behøvedes vel, ikke fordi hun manglede Kræfter, men fordi hun manglede beqvemme Redskaber.

Rec. mener, at man ikke uden Forundring erfarer, at Jomfru Inges Aarvaagenhedsfugl, eller ridderlige Fugl er en Hane. —

Forundringen vil kun have liden Grund, naar man læser Udtrykkene i Sammenhæng. Det hedder nemlig: „See min smukke Aarvaagenhedsfugl!“ sagde hun munter; „Havde Hamlet havt den, vilde han vist have forstaaet at bruge den.“ Hun klappede med disse Ord en stor tam Gaardhane, der var fløjet op til hende paa Højen, skræmmet, som det lod til, af Claus Skirmen.“ og lidt efter: „Drost Peder priste den stolte ridderlige Fugl.“ De Fleste ville vel ogsaa finde, at det er meget træffende at kalde Hanen Aarvaagenhedsfugl, for dens Vagtsomheds Skyld, og ridderlig for dens Stridbarhed. At den flyver efter hende, hvor hun gaaer, er ikke fortalt hos Ingemann, men vel, at den lader sig klappe; dog er det smukke Tillæg, „som en anden Hund,“ Recensentens eget. Hvad der ved Hanens Sending er besynderligt, er ikke let at see, undtagen det, at Ingemann ikke i dens Sted sendte et Brev; men maaskee frygtede hun for at et Brev skulde falde i fremmede Hænder, og derved røbe hendes Hemmelighed, som Hanen ikke kunde gjøre.

Naar Recensenten spørger: „Er det naturligt, at Martinus de Dacia forklarer sine **modi significandi** for en gammel Ridder?“ svarer jeg dristigt: Ja, thi intet er almindeligere end at lærde Folk, som ikke have levet meget iblandt Mennesker, tale om de Ting der meest have interesseret dem, til Enhver, fordi de troe at det, maae interessere Alle. Naar Rec. tilføjer: „og denne finder den tørre Philosophie saa moersom, at han hjertelig leer deraf,“ viser dette, at han ikke har forstaaet Forfatterens Mening paa dette Sted. — Man seer nemlig let, at Ridder Jon ikke leer af Philosophien, men af Martinus's Naragtighed.

At Drosten har Salve og Forbindingsmidler i sit Hylster, forekommer mig meget naturligt; thi paa en Tid, da man hvert Øjeblik var udsat for at komme i Kamp, og da der kun være faa Chirurger til, var jo Intet rimeligere end at en fornuftig Mand forsynede sig med visse Apparater, for i paakommende Tilfælde at kunne hjelpe sig selv. Naar det siges, at Grevens Saar er farligt, og at han efter Forbindingen er strax rask igjen, ere begge Dele urigtige. Drost Peder siger nemlig udtrykkelig: „Eders Saar er temmelig dybt, men ikke farligt;“ siden maa Greven hjelpes paa og af Hesten, han ømmer sig ved sine Saar, og derefter bliver Saaret oprevet ved en voldsom Latter, saa at han besvimer.

At Drosten engang til Utide overrumples af Søvnen, vil man ikke finde unaturligt, da han, skjøndt en retskaffen og i sin Post ivrig Mand,

dog ikke er et Ideal af menneskelig Fuldkommenhed. Naar Rec. taler om „at han ivrigen forsvarer sin Aarvaagenhed for Landet og Folket, umiddelbar oven paa at han er sovet ind over sin vigtigste Hemmelighed," klinger det vel besynderligt nok; men naar man efterlæser Stedet i Bogen, (E. Menv. Barnd. 1 Bd. S. 77) vil man ikke finde det underligt, at han, da Greven spøger dermed, undskylder sin utidige Søvn, og derpaa tilføjer, at han desuagtet skal vaage, saa godt som Nogen, for Landet.

Huuskarlens Beskrivelse over Besøget i Dagbergs Kalkgruber er vistnok latterlig, men det skal den, efter Forfatterens Plan, dog vel være. Naar han siger „vist hundrede Alen" vilde det være urimeligt at regne det nøje. Kalkstenene blive ofte slibrige af Smuds, saa at Fødderne let glide; det er derfor intet Under, at Karlen taler om glatte Kalkstene. At holde en Brand i Lue i de trange Stoller, er ikke vanskeligere end i en Stue, da Luften der er meget reen. Endelig at finde Vej i en Grube uden Lys er ikke vanskeligt, naar det er een af dem, der ikke har Sidegang; af saadanne gives der ogsaa nu adskillige, og alle maa have været saaledes i deres Begyndelse. Halv nedfaldne Grupper af Træer, erindrer jeg ikke at have seet ved Dybdal; men at man i fordums Dage, da der formodentlig istedenfor Krat var Overskov, kan have truffet saadanne er meget sandsynligt*). At „det betydelige Kalksteensbrud havde dannet dybe Gruber i Dalen," kalder Recensenten Nonsens; jeg kalder det kun en Metonymie, istedenfor: „Man havde ved at bryde Kalksteen dannet dybe Gruber." At iøvrigt Kalksteenbruddene i Dybdal ikke endnu have været til i Erik Glippings Tid, har jeg Grund til at formode, thi man seer tæt ved Dagberg Bye Spor af gamle Kalkgrave, hvor det synes, som om man blot er gaaet lige ned, og naar man ikke kunde komme dybere, har forladt Graven, uden, som nu, at gaae til Siderne. Formodentlig har man ikke

*) Fra Sprogets Side kan erindres, at de Højder, som Pontoppidan kalder Bjerge og Ingemann store Høje, vel rettere kaldes Bakker.

anlagt Gruberne i Dybdal, før man havde ophørt at grave ved Byen, men dette er maaskee ikke 200 Aar siden. Dog da det er uvist, kan man vel ikke formene Digteren at forestille sig Kalkgruberne omtrent som de nu ere.

Localiteten ved Vaarbye mellem Vemmelløv og Slagelse er saadan, at man nok kan finde det rimeligt, at der for 550 Aar siden kunde behøves en Broe, som i den tørre Aarstid var flere Favne (om ikke just 6) over Vandfladen. Engene paa begge Sider af Aaen ere nemlig upaatvivlelig dannede ved Vandet, og vise altsaa, at dette har gaaet lige op til Bakkerne. Ogsaa er en saadan Opsvulmen af en Aae, at den kan borttage en svær Steenbroe, ikke noget gandske usædvanligt i Danmark. Men hvad skal man tænke om en Recensent, som kan sige, at Sjælland kun har Bække og Søer, og neppe meer end een eneste Aae? Paa Gliemanns Amtskorter findes dog allerede 7 anførte ved Navn, foruden de mange, som ikke ere navngivne. Man skulde næsten falde paa at troe, at Recensenten var en Tydsker, som bildte sig ind, at det danske Bæk nøjagtig svarede til det tydske Bach.

Jeg har her kun gjennemgaaet 5 Sider af Recensionen nogenlunde udførligt. De øvrige 52 Sider kunne give Andre Lejlighed til betydeligt at forøge disse Bemærkningers Tal. Bliver end denne Lejlighed ikke benyttet, saa haaber jeg dog at have givet Anledning til at man ikke fæster blind Troe til Recensionens Autoritet; men især haaber jeg, at Ingemanns Romaner ville beholde deres Anseelse og endnu finde Yndere, naar saavel Recensionen som denne Antikritik for længe siden have været glemte.

J. H. Bredsdorff.

Norske Læsefrugter. *)

— Vanens Magt: Hr. N. gjorde meget af en Kone, der var gift med en af hans Venner. Naar han var færdig med sit Dagværk, gik han paa Slaget syv hen til sin Veninde, og tilbragte der Aftenen. Han brød sig hverken om Skuespil eller Besøg; hos hende allene fandt han sin Lykke. — Endeligen døer Manden. Et Sørgeaar løber, og Enken ægter nu sin Elsker. Bryllupsdagen tilbringes i Glæde. Efter fuldendt Maaltid bortfjerne de talrige Venner sig, og kun faa blive tilbage. Klokken slaaer syv, Brudgommens gode Lune forvandles til en urolig Spænding. Han fløjter en Arie, trækker i sin Uhrkjede, seer ængstlig til Døren, taber Samtalens Traad. — „Men hvad fejler dem min Ven, hvisker en af Vennerne til ham —". „O! jeg er meget lykkelig; men—" „Men? —" „Jeg veed ikke hvor jeg nu skal tilbringe mine Aftener."

— Var det intet Smigreri? Fyrsten af Ligne, som under Kejser Joseph den Anden forestod Departementet for Hof = Fornøjelserne, forstod vist alt, hvad der kan foraarsage en Hersker Glæde og Fornøjelse; kun Eet, saa melder han om sig selv, har aldrig villet lykkes ham, nemlig at smigre! — Men han fortæller os i sine Memoirer: Jeg sagde engang til Frederik den Store (for hvem han havde den højeste Agtelse, hvilket vi ogsaa finde at være retfærdigt): „Sire, Feldtmarskal Daun, hvis han stred imod Franskmændene, skulde vist kunne kaldes en stor Mand, men imod Dem kan han aldrig komme til at vise sig stor, fordi De stedse, som Jupiter med Lynilden i Haanden, pulveriserer hans Hære!" — „Dette syntes at fornøje ham," tilføjer Fyrsten naivt. — Men at han just nu havde været en Smigrer indsaae han ikke, og gav altsaa Beviis paa, at heller ikke en aandrig Mand stedse handler som han taler.

*) Denne Gang af det norske Tidsskrift: "Den norske Husven. Et Ugeblad af blandet Indhold og for alle Stænder". Redacteuren har de første 21 Nummere for sig; begyndt 5 Dec. 1827. Af Tidsskriftet udkom et Ark hver Onsdag i Qv.

— Alt har sine slemme Sider. Hume fremsatte allerede i sin Tid følgende Betragtning: „Ligesom Alt har sine slemme Sider, saa har ogsaa den hidindtil saa højt anpriste Bogtrykkerkunst. Den gjorde Skribentvæsenet lettere, og gjorde det derfor ogsaa almindeligere! Middelmaadige Hoveder have nu ogsaa fundet en Vej til at udbrede deres Fejl og Platheder, og saaledes have Geniet og Smagen ved Bøgernes Mangfoldiggjørelse tabt deres store Værd. Hos Grækerne og Romerne vare Studeringer kun en Vederqvægelse for aandrige Hoveder; af Massen kunde kun den blive berømt, som var et særdeles udmærket Genie — Hos os derimod er Skribentvæsenet bleven en Løbebane for meget almindelige Mennesker. — Endnu en Skade, endog for Skribenter, er den megen hensigtsløse Læsen. Det kan ikke fejle, at mange Tanker af det Læste blive os saa ejendommelige, som om de vare vore egne. Formedelst Mængden af det vi læse forglemme vi, hvor vi have fundet det, og at vi have fundet det, og holde det for vor Ejendom; deraf opstaae de mange Copier, ofte imod Skribentens Villie. Desto sjeldnere er hos os Original-Genierne. De Gamle havde ustridigen et større Antal deraf, fordi de læste mindre, men skabte desto Mere.

— Der gives ogsaa en hellig Kant; fra tidligere Tider end Philosophen. Han var nemlig Professor i Theologien ved Universitetet i Krakau og døde i Aaret 1473. Hans Ophøjelse iblandt Helgenerne blev foranlediget af den Omstændighed, at man fandt hans Lig ufortæret, endnu længe efter hans Død. Desuden blev han ogsaa udnævnt til Patron for det ovennævnte Universitet. Begge Dele havde han vel snarere fortjent for sit Levnet end for sit Lig; thi han bliver skildret som den punktligste Sandhedsven. — Saaledes fortæller man om ham iblandt andet, at han, da engang Stratenrøvere overfaldt ham, paa Spørgsmaalet, om han ikke havde mere hos sig end han havde udleveret, forsikrede dem, at de havde faaet Alt. Nu lode de polske Skurke ham drage videre; men pludseligen vender han tilbage. Han havde endnu fundet nogle Penge i en anden Lomme, hvilke han forhen ikke havde erindret. Røverne, forbausede over denne hans Sandheds-

kjerlighed, og rørte af de Undskyldninger som han endnu gjorde dem for sin Glemsomhed, bade ham knælende om Forladelse og gave ham alt tilbage igjen.

— Christian Muus bliver, efter en Ansøgning paa Vers, Biskop. Han var først Præst til Urskoug, blev senere Præst og Provst i Christiania; og 1707 Biskop over Ribe Stift. Sin Ansøgning til Kongen gjorde han i følgende Vers:

Stormægtigste Monark! Bisp Anker siges død,
Og Riber-Stift vacant. — Ens Død en Andens Brød.
Vil Gud og Frederik, at Lykken træffer mig,
Jeg altid til min Død vil takke Gud og Dig.

Efterat han havde opnaaet sit Ønske, takkede han Kongen i følgende Vers:

Stormægtigste Monark, som af Guds Forsyns Drivt
I Naade kaldte mig — hersra til Riber Stift,
I Støvet for din Fod, min Pen sig kaster ned
Og takker Gud og Dig for denne Værdighed.

Magister Jungshans

Satiren udeblev ikke; men skrev følgende Vers:

For to Par lumpne Vers fik Hjarne Kongekrone!
Uværdig var han dog at klæde Kongethrone;
Man meget værdigt har belønnet Sanosaph
For tre Par Vers man ham trehundred' Kroner gav.

For nogle slette Vers der de sig kunde rime
Fik Muus en Bispestol i samme stakket Time;
Men gav man lige Løn til hver en Versconsort,
Saa gav man noget nær den hele Verden bort.

O! op i Musæ Børn, og ønsker Muus til Lykke,
Som for saa slet et Vers bekom saa fedt et Stykke;
Bort Bording, Arrebo, bort Kingo, Thura, thi
En Muus her gjorde meer end alle Musæ ni.

Op skriver dog i Steen, i Klippe og i Fjelde
At Muus blev Ribes Bisp — med Reverents at melde;
Men tegner derhos denne Dag med sorte Kul,
Paa hvilken Ribestift blev til et Musehul.

— En Krigslist i Fred. I Aaret 1767 var det Preussens Frederik den Anden magtpaaliggende, at give de offentlige Samtaler i Berlin, der stedse drejede sig om Krig, en anden Vending. Han lod derfor i Februar, ved en Fortrolig, følgende besynderlige Artikel indrykke i begge de to Tidender, som da der udkom: „Fra Potsdam meldes følgende: Den 27de Februar om Aftenen blev Himlen ganske mørk. Sorte ved et Uvejr sammendragne Skyer bedækkede den hele Horizont. Det tordnede med stærke Lynglimt, og under de fordoblede Slag faldt en Hagel, som man i Mandsminde ikke havde seet. Af to Øxer, der vare forspændte en Vogn, blev den ene dræbt paa Stedet. Mange Mennesker bleve saarede, og en Brygger brækkede sin Arm. Tagene bleve sønderslagne; alle Vinduer, der vendte mod den Side, hvorfra Uvejret kom, bleve indslagne. Man fandt i Gaderne Hagel, der vare af et Græskars Størrelse, hvilke først smeltede to Timer efterat Uvejret var ophørt. Dette besynderlige Phoenomen har foraarsaget stor Opsigt. Naturforskerne paastaae, at Luften ikke har kunnet bære de store Legemer, og at disse i Faldet have samlet sig til en saa uhyre Størrelse i Nærheden af Jordens Overflade. Hvorom alting er bliver dette Phoenomen et af de sjeldneste og næsten uden Exempel." Intet Menneske i Potsdam vidste det Ringeste om et Uvejr af denne Art. Da imidlertid Tidenderne ikke turde optage nogen Gjendrivelse, blev Sagen troet, og Efterretningen, hvis Kilde man ikke opdagede, optoges i alle europæiske Aviser. Ja den lærde Professor Titins i Wittenberg udgav det paafølgende Aar i sine: „Gemeinnützige Abhandlungen zu Beförderung der Erkenntniss und des Gebrauches natürlicher Dinge. 1ster Th. Leipzig 1768 en alvorlig physikalsk Betænkning derover, hvorved kun de store Hagel bleve ham noget vanskelige at forklare. (Gesellsch. Decbr. 1827.)

— Da *Hertugen af Bouillon*, som af Kong Ludvig den 13de nylig var bleven tilgiven en Opstands-Forseelse, mødte Cardinal de la Valette, sagde Cardinalen til ham: „Salige ere de, hvis Synder ere forladte." Hertugen, som vidste Cardinalen mistænkt for Deltagelse i en Sammensværgelse, hvilken man ikke kunde faae opdaget, svarede ham: „og hvis Synder ere skjulte."

— Til en Prædikant skrev man:

Venlig og lærerig du Theorie med Praxis forener,
Naar om Taalmodighed du breder vidtløftig dig ud.

— *Dommer-Bekymringer*: En Kadi sagde engang til en Collega: „Jeg finder det yderst vanskeligt, at afsige en Dom, naar det ene Parti er rigt, det andet fattigt." — „Nej, svarede Collegen: det har lidet at betyde; men naar begge Partier ere rige, og det ene overbyder det andet, da bliver det virkeligen vanskeligt, at komme til nogen endelig Afgjørelse.

— Ordet *Vittighedsjæger* er meget træffende; thi det betegner et Menneske, der jager efter Vittighed, og dræber den.

— „*Skade at han ikke er bleven Theolog*" — blev sagt om en maadelig Læge. „Hvorfor det?" svaredes der. — „Fordi han har det store Talent at berede Syge til Døden."

— Mennesket er et selskabeligt Dyr; derfor vender det sig ofte bort fra Dydens Vej, da den bliver saa lidet besøgt.

— De fleste Mennesker tabe saa let deres Maal af Sigte, fordi de see saa nødig paa sig selv, og saa gjerne paa Andre.

— Anseer du det menneskelige Liv for en Leg, saa driv den med Alvor; er det aldeles opfyldt med Møje, saa forsøg fremdeles at holde det for en Leg.

— En Geheimraad A— beklagede sig engang for sin Universitets Ven, Digteren B, over at hans Kone kostede ham saa meget. Smilende hørte Digteren en Stund paa den rige, men sparsomme Mands Deklamationer. „Ja," vedblev Geheimeraaden, „Du har godt ved at smile. En Ungkarl som du dømmer ikke om Hundrededelen af de Udgivter en Kone foraarsager." — „Du tager højligen fejl, svarede Digteren, den Ugifte har en Mængde Omkostninger for Damernes Skyld, som Høflighed afnøder ham, og hvorpaa I Ægtemænd aldrig tænke. Ak, vedblev han med comisk Pathos, og deklamerede paa staaende Fod:

„Ak! det er Mandens Lod herneden
At plyndres af det smukke Kjøn;
Det vide vi endog fra Eden
Om Jordens allerførste Søn;
Thi fattig, nøgen, som han laae,
Han — dette kan vor Bibel lære —
Før han sin Eva kunde faae
Et Ribben maatte aflevere."

Indenlandske Efterretninger.

En *bibelsk Ordbog* udarbejdes af den mosaiske Catechet Cohen i Odense. Den vil udkomme paa hebraisk, latin og tydsk. Paa Udarbejdelsen af det første Bogstav (Alef) har Forfatteren tilbragt to Aar; det er paa bedste Maade anbefalet af Professorerne Rask og M. H. Hohlenberg, og er beregnet at blive 7 til 8 Dele i Qv. (1ste Deel 50 Ark.) Subskriptionspris omtrent 21 Specier. Hs. Majestæt Kongen har skjenket 400 Rbdl. r. Sølv, som Bidrag til Udgivelsen. Aalb. Av.

Ifølge den ved Collegialtidende fulgte Generaltabel over Kopulerede, Fødte og Døde i Danmark 1829 (med Undtagelse af Samsøe, hvorfra

de fornødne Oplysninger endnu ikke ere indkomne) har Antallet været saaledes: Kopulerede 10,073 Par, Fødte af Mandkjøn 19,520, af Qvindekjøn 18,288 tilsammen 37,808, deriblandt uægte 3165 og dødfødte 1519; Døde (de Dødfødte derunder indbefattede) af Mandkjøn 19,017, af Qvindekjøn 18,090, tilsammen 37,107. Der er altsaa i det Hele 701 flere Fødte end Døde. Paa Øerne har i det Hele en ualmindelig Dødelighed fundet Sted. I Lollands-Falsters Stift, Sjellands Stift og i Kjøbenhavn har der endog været Underballance af Fødte. Paa Langeland i Særdeleshed, der i flere Aar har været hjemsøgt af en haardnakket Feberſygdom, overstiger de Dødes Antal de Fødtes anseeligt. De sidste udgjøre nemlig kun 436, hvorimod de Dødes Tal er 679, altsaa 243 flere Døde, som er 56 pCt. over Antallet af de Fødte. Dette Forhold er endog ufordeelagtigere end i 1828, hvori Overskuddet af Døde kun var 133, eller 31 à 32 pCt. imod de i Aarets Løb fødte 422 Individer. Af en Sammenligning med de nærmest foregaaende og nogle ældre Aars Beretninger sees, at Antallet af Kopulerede i 1829 har været større end i noget andet af de ovennævnte Aar. Ligeledes har i det afvigte Aar Fødslernes Antal været størst, med Undtagelse af 1828, i hvilket Aar 986 flere bleve fødte end i 1829. Mod 1810 er Fødslernes Antal tiltaget 6188. Antallet af de Døde saavelsom den forholdsmæssige Dødelighed har i 1829 været betydelig større end i de foregaaende Aar. De i adskillige Egne herskende Feberſygdomme, der, skjøndt de sjeldent have antaget en egentlig smitsom Karacteer, dog have bortrevet mange Mennesker, indeholde Aarsagen til det uheldige Forhold, der i det sidstafvigte Aar har fundet Sted; ligesom overhovedet fra 1826 Sanitetstilstanden, som i de nærmest foregaaende Aar var saa særdeles heldig, hvert Aar er bleven mindre fordeelagtig. Forholdet af de uægte Fødsler til de ægte, beregnet over hele Riget, har nærmet sig det af 1 til 11 og Forholdet af de Dødfødte til de levende Fødte nærmet sig det af 1 til 24. Det største Antal af uægte Fødsler har fundet Sted i Kjøbenhavn, hvor Forholdet mellem de uægte og de ægte Fødsler er omtrent som 1 til $4\frac{4}{5}$, og derefter i Fyens Stift, hvor Forholdet omtrent er som 1 til $7\frac{1}{4}$. I Aalborg Stift har det omtrent været som 1 til $10\frac{1}{3}$; i Aarhuus Stift som 1 til $12\frac{1}{20}$; i Viborg Stift som 1 til $12\frac{1}{2}$; i Lollands-Falsters Stift som 1 til $15\frac{1}{12}$ paa Als og Ærøe som 1 til $15\frac{1}{7}$; paa Bornholm, der forresten er indbefattet under Sjellands Stift, som 1 til 16; i det øvrige af Sjellands Stift, Kjøbenhavn undtagen, som 1 til 17, og i Ribe Stift til $18\frac{7}{9}$. I Henseende til de opnaaede længste Levealdere kan endnu bemærkes, at af Mandkjønnet har kun 1088 opnaaet en Alder fra 80 til 90 Aar, 116 fra 90 til 100 og To 100 Aar derover, af Qvindekjøn derimod 1380 en Alder fra 80 til 90, 200 fra 90 til 100 og Ni 100 Aar og derover.

Et paalideligt Middel til at fordrive Rotter og Muus læses i Slagelses Avis saaledes: „Dette af Proprietair Thomsen til Torpegaard, paa mere end 16 Aars Erfaring grundede Middel, er ved dets Anvendelse ikke forbunden med nogen Fare for Mennesker eller Dyr, da det ikke indeholder nogen Slags Gift, men blot en i høj Grad stinkende Lugt. Det faaes, tilligemed Brugsmaaden, hos Undertegnede, der ligesom Hr. Thomsen har flere paalidelige Mænds Attester. Prisen for en Flaske af $1\frac{1}{2}$ Pæls Indhold er 14 Mark Sedler og Tegn. Frederikssund d. 24 April 1830. Seidelin, Apotheker."

Skriftet: Ulrikkes Flugt Roman af J. H. Smidt Professor Ridd. af Dbr., udkommet forrige Aar i to Dele, er recenseret i det nys udkomne Hæfte af Maanedsskrift for Literatur. „En original Roman — heder det — af saa betydelig Omfang som ovennævnte, hvis fleste Scener foregaae i Danmark og i et Tisrum, som ligger os temmeligt nær, kan ansees som et Særsyn i vor Literatur. Thi paafaldende er det, at paa samme Tid vor lyriske og dramatiske Poesie har uddannet sig til en vis Grad af Fuldkommenhed, har der hersket stor Fattigdom hertillands paa originale ikke blot gode, men selv middelmaadige Romaner. Dette er saameget ubegribeligere, som Folks Be-

gjærlighed efter denne Føde til alle Tider har været lige usvækket, og den forenede tydske, franske og engelske Roman-Literatur har havt ondt nok med at tilfredsstille det langtfra kræsne Publicums Lyst til bestandigt at læse noget Nyt. Her var altsaa Opfordring nok for vore egne Forfattere til at skrive; her var al Rimelighed for at kunne fængsle Læserne og det i forhøjet Grad, naar de Begivenheder og Characterer, der fremstilledes, vare hentede fra vore nærmeste Omgivelser, eller fra Forhold og Tider, med hvilke vi forud vare fortrolige. Prof. Smidths Roman, Ulrikkes Flugt, der er et Forsøg paa at fremstille en fortsat Række af Begivenheder, danske Sæder og Characterer fra Slutningen af det forrige Aarhundrede, fortjener af denne Grund Opmærksomhed, og er, med Hensyn hertil, heller ikke uden Værd. Forfatteren røber saaledes paa flere Steder Kjendskab til den danske Almue og har i Skildringen af et Par underordnede Personer og nogle episodiske Scener viist en ikke almindelig Evne til at male Situationer af det lavere Hverdags-Liv. Begivenhederne, med hvilke Læserne gjøres bekjendt, mangle heller ikke Interesse; den Maade, hvorpaa det af Steffens og Thiele fortalte Sagn om en natlig Vielse og et derpaa følgende Mord i en Kirke i Sjælland er flettet ind i Fortællingen, kan ansees for heldig. Imidlertid finder Recensenten uagtet de nævnte og nogle andre gode Sider ved Bogen adskillige Bemærkninger at gjøre. Stilen roses at være i Almindelighed reen, flydende og uden Svulst.

Under Titel: Mittheilungen aus Norden, er af Etatsraad Thaarup et nyt Tidsskrift begyndt hvis 1ste Hefte faaes for 1 Rbd. r. Sølv hos Hr. Bogtrykker Qvist, Østergade Nr. 53 hvor og Subskription paa Fortsættelsen modtages. Dette Tidsskrift skal fornemligen angaae den danske, den norske og den svenske Stat, og udgjøre et Forbindelses Organ til Udbredelse af Kundskab om literariske Arbejder i Norden, Berigtigelser af Fremmedes ofte fejlagtige Beretninger o. s. v. Det skal indeholde historiske, statistiske og literariske Efterretninger og Notitser, Rejse-Bemærkninger, Beskrivelse over offentlige Stiftelser og Indretninger, og sammes Fremskridt, biographiske Efterretninger etc. etc. I første Hæfte læses Efterretninger om Familien Moltke, og især deleshed om Greverne til Bregentved Adam Gotlob Moltke og Joach. Godsche Moltke, og dennes betydelige Legater; om Norges berømte Naturkyndige Profess. Hansteen; om Sverrigs udmærkede Landskabsmaler Fahlkrantz; de skjønne Kunster i Sverrig; Greve Aug. Diedr. Marschall; en Afhandling af Profess. R. Nyerup, et Par Digte, og en Deel forskjellige Notitser. Andet Hefte er under Pressen.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 Maj 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$152\frac{1}{2}$	153 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{1}{2}$	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$92\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	$102\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$66\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	74	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	90	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 37.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 Maj 1830.

Kjøbenhavns Folketal, de militære af Sø- og Land-Etaten indberegnede.

1829. 1 Novbr.

	Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Ialt.	I Henseende til Alderen.		Jøder.		
				Under 15 Aar.	15 Aar og derover.	M.	Fr.	I alt.
Christiansborgs og Rosenborgs Slotte, samt Palaierne .	266	299	565	66	499			
Citadellet Frederikshavn . . .	569	163	732	100	632			
Dokken, Holmen og Nyboder .	4487	4904	9391	3796	5595			
Samtlige Kaserner	3936	588	4524	530	3994			
Stokhuset	431	24	455	9	446	3		3
Stadens Qvarterer:								
Øster	3443	4047	7490	1902	5588	104	131	235
Strand	826	1096	1922	455	1467	91	122	213
Snarens	1962	2295	4256	1074	3182	117	167	284
Vester	3134	4164	7298	1732	5566	62	85	147
Dito udenbyes	754	720	1474	389	1085	1	=	1
Nørre	3411	4032	7443	2114	5329	25	32	57
Klædeboe	2425	2662	5087	1315	3772	88	135	223
Dito udenbyes	1334	1354	2688	826	1862	3	7	10
Frimands	1979	2113	4092	880	3212	112	124	236
Kjøbmager	4782	5022	9804	2600	7204	313	309	622
Rosenborg	3903	4041	7944	2288	5656	68	62	130
St. Annæ Øster	7976	9262	17238	5472	11766	82	104	186
St. Annæ Vester	4443	5052	9495	2223	7272	36	27	63
Christianshavns	4889	5210	10099	3404	6695	10	16	26
Tilsammen.	54,950	57,047	111,997	31,175	80,822	1,115	1,321	2,436

Newyork.

Jeg forlod Liverpool den 17 April 1827 og gik om Bord med Kone og Barn paa Skibet Florida, ført af Kapitain John Tinkham, bestemt til Nordamerika. Vinden var os i Begyndelsen gunstig, men drejede sig kort efter og saaledes kom vi ikke førend den 15de Maj, efter otteogtyve Dages Fart, saavidt at vi sejlede forbi det ved Indgangen til Newyorks Havn liggende Fyrtaarn, Sandyhook. Et Skib, som kun var afgaaet fire og tyve Timer før os, havde tilbagelagt samme Rejse paa nitten Dage.

Det var næsten Nat, da vi paa Newyorks Rhed kastede Anker, hvorfor denne Stads Panorama, som nogle af Passagererne skildrede som højst henrivende, undgik os. Mig var denne Landingsplads ikke ganske fremmed; jeg havde seet den for 23 Aar siden, da jeg var Sø-Kadet paa Leander, der dengang havde Stationen ved Halifax, dog vare mine Erindringer fra hiin Tid kun svage og forvirrede. Dertil kom fremdeles, at jeg nu betragtede Gjenstanden fra en ganske anden Synspunkt, end dengang. Tidligere havde jeg en meget ugunstig Mening om Amerikanerne, og mange af mine Foresatte deelte Fordommene, som jeg, og mine unge Kammerater, nærede imod dem. Men da jeg ved et meget bevæget Liv og vexelfuld Tjeneste var fjernet fra de Steder, hvor jeg havde inddraget saadanne National-Anthipathier, saa havde de lidt efter lidt tabt sig; ved Besøg i ny Egne vare mine Begreber blevne udvidede og jeg havde lært at dømme Menneskene med mere Billighed. Nu gjør det mig ondt, naar jeg hos mine Landsmænd endnu træffer paa hine Fordomme, fra hvilke jeg ved Tid og Erfaring er kommen løs.

Det store Antal Amerikanere, med hvilke jeg hyppigen havde Omgang, bestyrkede mig i den gode Mening, som jeg nu havde fattet om dem og deres Regjering. Flittigen benyttede jeg en flere Maaneders Fritid til Besøg i et Land, som saa ofte var blevet bagvasket eller ogsaa overdrevent roest.

Aldrig har vel nogensinde en Rejsende besøgt et fremmed Land i en gunstigere Stemning, end den var, som besjelede mig ved Tiltrædelsen af denne Rejse. Det var mit Ønske, at lære Folket og Landets Indretninger at kjende i det bedste Lys, for da siden i England at bestride en Uvillie, som syntes mig at være lige saa urigtig som upolitisk. Ogsaa havde jeg til Hensigt at overbevise Amerikanerne, at de fjendtlige Sindelag, hvorover de beklagede sig, ikke vare alle Englændere egne; at mange af disse kun ventede Øjeblikket, til bedre at lære dem at kjende, for da at lade dem vederfares al den Agtelse, paa hvilken de havde Krav. Saaledes stod det til med mine Ønsker og Forhaabninger, da jeg landede i de Forenede-Stater.

Vi bleve udskibede Klokken otte, og omendskjønt jeg, som en gammel Sømand, der havde tilbragt det halve af sit Liv paa Havet, elskede Opholdet paa et Skib, sprang jeg dog inderlig fornøjet i Land. Vi satte os strax i en Slags Fiaker, Hackney coach kaldet, som stedse ved Bredden venter paa Rejsende. Disse, til alle Sider aabne, Vogne ere byggede højst omhyggeligen og selv med en Slags Eleganse; vor var liden, men forspendt med gode vel holdte og velfødte Heste. Det forunderlige Kaudervelsk Mulatten, som tjente os til Vejleder, talede, havde kunnet indbildt mig, at jeg endnu befandt mig i Indien.

De forskjellige Gjenstande, som undervejs kom mig for Øje, erindrede mig snart om Englands Søstæder, frembød mig snart ganske ny Sæder og Skikke. Udhængsskilterne vare skrevne i det engelske Sprog og dette Sprog hørte jeg ogsaa talt rundt om mig, dog med en anden Accent end den, til hvilken jeg var vant; i alt, som omgav mig, især i Dragten og Folkenes Holdning herskede en ganske ejendommelig Charakter. Denne Blanding af de mig ubekjendte Ting og af andre mig fortrolige Sædvaner, forekom mig i flere Dage lig en Drøm, og kuldkastede alle Forestillinger, som jeg havde gjort mig om dette Land; snart blev denne Forundring igjen fortrængt ved ny Indtryk, hvorom jeg siden vil tale; men allerførst vil jeg beskrive den meget prægtige Frokost, som blev opdækket mig i Hotellet, hvor jeg var aftraadt.

Jeg havde kun forlangt noget Lax-ørret, en Fisk, om hvilken man plejer at sige, at allene for dens Skyld, for at kunne nyde den færsk i dens egne Vandes Egne, vilde det lønne sig at gjøre en Rejse over Atlanter-Havet. Denne kostbare

Net fulgte ogsaa, men var ledsaget af en dygtig Beuffsteg, et Fad med Bede=Coteletter og flere Ragouer, som derpaa fulgtes i Overflødighed af Stege, forskjellige Posteier og Bagværk, og Thee og Kaffe. Smukt Sølvtøj, chinesiskt Porcelain, prægtigt Bordtøj bedækkede det anrettede Taffel i et stort Værelse, som paa det smagfuldeste og skjønneste var meubleret. Det kunde ikke fejle, at alt dette meget tiltalte en Rejsende, som i fire Aar kun havde lugtet Tjære og havde lært ved Skibskosten ikke at være vanskelig.

Op ad Dagen gik jeg, ledsaget af en Herre, til hvem jeg var blevet anbefalet, til Toldkamret. Jeg var belavet paa, ogsaa her at maatte bestaae i nogle af de Plagerier, med hvilke jeg havde havt at kjæmpe i andre af mig bereiste Lande; i dets Sted opførte Betjentene i dette Fag sig med største Artighed og paa det meest forekommende. Min Ledsager sagde blot, at jeg kun rejste for min Fornøjelse, ikke i noget Handelsøjemed, og at min Bagage ej indeholdt andet end mine og min Families Effekter. Dette var tilstrækkeligt til, at mine Sager bleve udleverte strax, og uden de mindste Undersøgelser, som for alle Rejsende ere en Qval.

Jeg maa tilføje, at jeg paa mine hyppige Rejser, som jeg gjorde i dette Land havde Lejlighed til, at iagttage hos alle offentlige Betjente en lige Artighed.

De store Gjestgivergaarde i Newyork have alle sin egen Maade; i det, hvor vi logerede, blev Klokken to anrettet et stort Table d'Hote, ved hvilket kun spiste Gjæster, som ikke logerede i Hotellet; jeg har her seet over 60 Personer. Noget senere var et andet, mindre talrigt Taffel opdækket for Beboerne af Huset. Naar en Rejsende vil være opvartet for sig allene eller paa sit Kammer, saa vil dette daglig komme ham et Par Daler dyrere.

Frokost nyder man her noget tidlig; da vi Morgenen efter vor Ankomst Klokken otte traadte ind i Gjesteværelset, fandt vi der allerede 12 til 15 Personer forsamlede. Mit hjertelige Ønske, at blive bekjendt med de amerikanske Skikke, foranledigede mig til flere Gange at gjøre Forsøg, om ikke en Underholdning kunde knyttes med de Gjæster der vare mig nærmest; hvilket dog i ingen Maader vilde lykkes mig. Ved Middagsbordet saae jeg mig ligeledes igjen skrækket tilbage ved et koldt og tilbageholdende Væsen, som, om end ikke udartende til Uartighed, dog just ikke var selskabeligt. Enhver Gjest synes ikke at ville beskjæftige sig med andet end med sit Maaltid, og efterat han havde taget dette i den muligste Hast til sig, stod op, greb efter sin Hat og gik bort, uden at sige et Ord. Efter den højtidelige Taushed, som herskede i Spiseværelset, havde man snarere maattet tro, at have bivaanet en Sørgefest end et Gjestebud, ved hvilket det dog efter Reglen plejer at gaae muntert og lydeligt til.

En ung amerikansk Sø=Officier, som jeg allerede havde lært at kjende i Europa, tog mig efter Frokosten med til de paa Long=Island i Brooklyn beliggende Værfter.

Blandt de interessante Ting, som jeg fik at see paa denne Excursion, vaktes min højeste Opmærksomhed ved et Slags svømmende Kayer, hvilke vare byggede af Tømmer, paa den ene Side fastgjorte ved uhyre Hasper til Steen=Mure, paa den anden Side baarne af en stor Flaade, der, eftersom det var Flod eller Ebbe, hævede sig eller sank. Var Vandet højt, saa stode Kayerne lige med Strandbredden; faldt det, saa synkede de lidt, dog aldrig saameget, at Vognenes Circulation, der til enhver Tid foer lige let derover, derved blev afbrudt.

Jeg kan ikke nok rose de ved Værftet beskikkede Embedsmænds Artighed: de viste mig alt, hvad der hørte til denne Anstalt, saa beredvilligen, at end ikke det ringeste undgik mig. Fuld af Beundring betragtede jeg F u l t o n, en, som svømmende Batterie til Newyorks Forsvar bestemt, Damp=Fregat. Dette Fartøj har en dobbelt Kjøl og Hjulværket er i Midten, hvor det desaarsag ikke kan blive truffen af de fiendlige Kugler. Den øvrige Mechanisme er ogsaa beskyttet ved en Beklædning af Egetræ og ved Skibets flere Fod tykke Rand. Disse Træmure ere saa stærke, at en paa halv Skudvidde affyret Kanonkugle ikke kan trænge igjennem.

Jeg har været ombord paa flere andre Fregatter og ogsaa paa nogle Linieskibe; de vare næsten alle byggede af en Slags grønt Egetræ, der er af en overordentlig Varighed og som kun voxer i de sydlige Stater.

Om Aftenen gik jeg for at gjøre min Opvartning hos Hr. Dewitt Clinton, Gouverneur over Staten New-York. Hans venskabelige Modtagelse og den blide Deltagelse, som han tog i min Reise, overraskede og glædede mig i højeste Grad. Jeg bebrejdede mig nu den blinde Tiltro, med hvilken jeg havde antaget Fordommen af Folk, hvis politiske Meninger stode i Modsigelse til denne Gouverneurs, og jeg kom til den Erkjendelse, at Hr. Clintons Charakter var ligesaa udmærket som hans ærefulde Løbebane. Han tilbød sig med den største Forekommenhed, at ville være mig behjælpelig i de Forskninger jeg havde foresat mig og bidrage alt til Lettelse for min Rejse i det Indre. Han har troligen holdt Ord ligetil hans Død, der indtraf i det første Aar af mit Ophold i Amerika.

Natten til den 21de blev jeg henimod Klokken to om Morgenen opskrækket ved Raabet: Brand! Brand! Forvirret, og i den Mening, at jeg endnu var paa Havet og at vort Skib stod i Flammer, sprang jeg ud af Sengen. Sprøjternes Raslen og Folkets Skrig opmuntrede mig dog snart og betog mig min Vildfarelse. En vedvarende Tummel og Natvægternes Banken paa alle Døre forkyndte Farens Nærhed. Jeg havde hørt New-Yorks Brandfolks Duelighed og Virksomhed saa meget rost, at jeg, begjerlig efter, at overbevise mig derom, paaklædte mig paa det hurtigste og forlod Huset.

En paa det højeste Punkt af Raadhuset posteret Vægter maa, saasnart Ild udbryder om Natten, udhænge til den Retning, hvor Ilden er, en Lygte paa en lang Jernstang, som da tjener Brandfolkene til Ledestjerne. Den som ikke er vant til denne Skik, forekommer det næsten som om der midt i Staden stod en uhyre Kjæmpe, og viste dens Borgere med udstrakte flammende Vinger den truende Fare.

Ifølge Retningen af Lygten paa Raadhuset, saae jeg mod Ost en stor Røgsøjle, hvis sorte Hvelving steg til Himlen. Snart havde jeg naaet Brandstedet: fire af Tømmer byggede Huse stode allerede ganske i Flamme. De amerikanske Brandfolks Uforfærdethed og Iver oversteg enhver Forestilling. Midt i Tummelen bleve Sprøjterne rækkeviis opstillede langs Gaden, i Mellemrum af omtrent 200 Fod og langs med Ost-Floden (saaledes bliver Havbugten mellem Long-Island og den høje Sø kaldet); eftersom flere kom til, bleve ny Kjeder dannede, og snart saaes de brændende Huse ganske overgydte af hele Vandstrømme. I det som jeg saae, fandt jeg kun at dadle det umaadelige Skrig, som mere forstyrrede end befordrede Arbejdet, og den unyttige Forvovenhed hos nogle Brandfolk, som uden Nødvendighed kastede sig midt ind i Flammerne og satte deres Liv i Fare.

(Sluttes næste Gang.)

En Iilpost igjennem Danmark ansees gavnlig.

Derom fremsættes i nyeste Hæfte af Maanedsskrift for Literatur (4de Hæfte for 1830) følgende Ideer: En Iilpost ville kunne føres i det Mindste gjennem Sjelland og Fyen. Antage vi at samme var en let, dog stærk bygget Kareth til fire Personer, havde paa et Sæde bag paa en Postfører, foran paa Bukken Postillionen og maaske endnu to udvendige Passagerer, een foran og een bag, vilde en saadan paa vore Chauseer kunne kjøres af 4 Heste een Miil i $\frac{3}{4}$ Time, i det Mindste ved Relais hveranden Miil. Den hyppigere Skiften af Hestene vilde ikke medføre forøget Ophold, naar disse holdes færdige og Tøjet var i Orden. Brevposten kunde da medtages og havde en Tryghed, den nu savner; thi den er for Tiden i en enkelt Persons Hænder, der enten kan være uefterretlig eller blive overfaldet. Breve med Bancosedler og Documenter lydende paa Ihændehaveren, Aviser, literaire Artikler o. s. v., der alle kræve hurtig Befordring, kunde uden at besvære synderligen, transporteres med denne Iilpost. Tilstod man Passagererne ikkun 10 Pund Rejsegods, vilde 150 Pund for hver omtrent være Gjennemsnitsvægten, og saaledes, hvis vi regne for 8 Personer, (derimellem Postillionen, der ellers ikke plejer at regnes med) have vi 1200 Pund, og da endnu til Brevposten og lette Pakager 600—800

Pund, thi vi mene, at indtil 2000 Pund vilde vel kunne befordres paa en hensigtsmæssig firespændt Vogn. Ansætte vi Posttaxten, som nu med Ageposten, til 32 Rbsk. for Milen, vilde den fuldkomment besatte Post indbringe 2 Rbd. og vi mene, at mod en Betaling af 1 Rbd. 32 Sk. for Milen vilde man ret vel ved Legationen erholde 4 Heste og Postkarlen. Var Posten kun halv besat, vilde Underballancen for Milen være 23 Rbsk., altsaa langt mindre, end det, hvorfor Brevposten kan befordres. Vi tvivle ingenlunde paa at denne Post vilde stedse være halvt besat eller mere; thi hvormange Rejsende der endnu bruge Privatbefordring, Extrapost o. s. v. vilde f. Ex. ikke benytte en Befordring, med hvilken man vilde kunne komme fra Kl. 10 om Aftenen til Kl. 4 næste Dags Eftermiddag fra Kjøbenhavn til Odense for en Betaling af 8 Rbd. 24 Sk., hvor vi regne 36 Rbsk for Milen, for at tilvejebringe Drikkepenge etc. Ulejligheden for Passagerene, ikke at kunne medføre meget Rejsegods, var ringe og kunne hæves, ved at skikke forud en Bivogn. Om Ilpost med den for Brevposten fornødne Hurtighed kunne gaae længere end til Middelfart, vove vi ikke, efter Vejenes nuværende Beskaffenhed, at afgiøre, skjøndt den vistnok kunde ønskes heelt igjennem Landet. Var dette for det Første umueligt, da kunde den standse i Odense, hvor Posten nuomstunder deles.

Morgenrøden.

(Efter Herders zerstreute Blätter.)

En Skare muntre Piger helligholdte Auroras Fest med Dandse og Lovsange. „Skjønneste, saligste Gudinde, sang de, du i Rosengestalt, i evig Ungdoms Skjønhed. Daglig opvaagner du paa ny, badet i Nydelsens og vederqvægende Blomsters Kilde!" — Saasnart Solen gik op, styrede Aurora sit Spænd til dem, og den skjønneste, men ikke den lykkeligste Gudinde stod for dem. Taarer vare i hendes Øjne, og Slørets Duft, som hun havde trukken af Jorden, laae som en fugtig Sky for hendes skinnende Rosenansigt.

Børn, sagde hun, I som ære mig med Lovsange, eders Ungdoms Uskyldighed har ført mig herhid, at vise mig for eder som jeg er. Om jeg er skjøn? seer I selv; om jeg er lykkelig? maa disse Taarer, som jeg daglig græder i min Søsters Skjød, sige eder. Ubetænksom i min Ungdom, formælede jeg mig med hin gamle Titon, af hvis Favnetag I hver Dag saa tidlig see mig ile. Til hans og min Straf blev den graa Udødelighed uden Ungdom hans Lod, som tillige berøver mig Glands og Skjønhed, saalænge jeg er hos ham. Derfor iler jeg saa tidlig til min korte Forretning, at forjage Skyggerne, og skjuler mig Dagen over i Solens Straaler, indtil jeg, saasnart han igjen faaer Øje paa mig, med Taarer og undseelig Rødme trækkes ned af ham i hans graa Seng. Spejler eder, Piger, i mit Exempel, og troer ikke, at den skjønneste blandt eder tillige maa være den lykkeligste, naar hun ikke tillige er saa viis som skjøn, og vælger sig en hende liig Mage til Lyksalighed.

Aurora forsvandt; men hendes Billede glimrede fremdeles for Pigerne i hver Dugtaare. De prisede hende ikke mere som den lykkeligste Gudinde, fordi hun er den smukkeste, og bleve vise ved hendes Exempel.

Søvnen.

(Efter samme.)

Blandt hine Skare af utallige Genier, som Jupiter havde skabt for sine Mennesker, for ved dem at lyksaliggjøre og fornøje deres møjsommelige korte Livstid, var og den dunkle Søvn. „Hvad skal jeg, sagde han, da han saae sin Skikkelse, blandt mine glimrende behagelige Brødre? hvilket bedrøveligt Udseende har jeg i et Chor af Spøg, Glæder og alle Amors Gøglerier? Lad være, at den Ulykkelige, hvis Sorgers Byrde jeg borttager, og qvæger med mild Forglemmelse, ønsker mig. Lad være, at jeg er velkommen for den Trætte, som jeg dog kun styrker til nyt møjsommeligt Arbejde. Men for dem, som aldrig

trættes, som ikke vide af nogen Elendigheds Sorg, for dem, hvis glade Kreds jeg altid kun forstyrrer" —

Du fejler, sagde Geniernes og Menneskenes Fader, i din mørke Skikkelse vil du blive hele Verdens kjæreste Genius. Thi troer du ikke, at Spøg og Glæder ogsaa trætte? Tilforladeligt, de trætte snarere end Sorg og Elendighed, og forvandles til den kjedsommeligste Dorskhed for den mætte Lykkelige.

Men ogsaa du, blev han ved, skal ikke være uden Fornøjelser; ja i dem endog ofte overgaae den hele Hær af dine Brødre. Med disse Ord rækkede han dem de yndige Drømmes sølvgraa Horn. Heraf, sagde han, ryste du dine Slummerkorn, og den lykkelige Verden, saavel som den ulykkelige, vil ønske og elske dig fremfor alle dine Brødre. De Forhaabninger, Spøg og Glæder, som ligge heri, ere med tryllende Haand samlede af dine Søstre, Gratierne paa vore saligste Enge. Den ætheriske Dug, som glimrer paa dem, vil vederqvæge enhver, du tænker at gjøre lykkelig, med vor udødelige Nektar: saa vil deres Vellysts Kraft være langt yndigere og finere for de Dødelige, end alt, hvad Jordens usle Virkelighed skjænker dem. Fra den blomstrende Spøgs og Glæders Chor, vil man glad ile i dine Arme; Digtere ville besynge dig, og i deres Sange bejle efter din Kunsts Tryllerie: selv den uskyldige Pige vil ønske dig, og hængende paa hendes Ojne bliver du end sød, saliggjørende Guddom. —

Søvnens Klage forvandledes til triumpherende Tak, og den skjønneste Gratie, Pasithea, blev ham formælet.

Indenlandske Efterretninger.

I Morgen d. 9de er Kunst-Akademiets Udstilling sidste Gang aaben. Den har i Slutningen været hyppigt besøgt. Det er besynderligt, at man hverken ifjor eller iaar har seet i vore Tidsskrifter raisonnerende Udsigt over den skjønne Samling, der her sees. Kritik fra kyndig, billig, sindig Haand forhøjer Nydelsen, skjerper

Smagen, vejleder den unge Kunstner; og ligesom paa den ene Side de løse Raisonnements det i nogle Aar var Skik at fremkomme med, havde sin ufordeelagtige Side, saa er det vist nok ikke godt, at man aldeles har ophørt med at yttre Noget om Stykkerne.

Den for Blinde-Institutet aarligen givende Aftenunderholdning er bestemt til i Morgen Aften, paa det kongelige Theater. Den vil indeholde følgende Nummere. Første Afdeling. 1) Fædrelandssang af Hr. Prof. Wilster, componeret af Hr. Consulat-Secretair Bay. (Chorene udføres af Institutets Elever.) 2) Concerterende Duo for Violin, udføres af Hhrr. Kapelmusicus Koch og Madsen. 3) Declamation af Mad. Werschal. 4) Fantasie for Fløjte af Tulou, udføres af Adolph Gether. 5) Aria, synges af Jfr. Zrza. 6) Valdhorn Concert, udføres af Hr. Kapelmusicus Drewes. Anden Afdeling. 7) Store Concert for Pianoforte af Ferd. Ries, udføres af B. Churlænder, Eleve af Lüders. 8) Aria, synges af Frøken v. Schoultz. 9) Knud Lyne Rahbek, af Hr. Prof. Wilster, fremsiges af Hr. Dr. Ryge. 10) Introduction med Variationer over et Thema af Don Juan, componeret af Deichert, udføres paa Basun af Hr. Kammermusicus Schmidt. 11) Duet, udføres af Jfrn. Zrza og J. Fonseca. 12) Epilog, fremsiges af Ellen Kirstine Jensen. Hele Loger, saavelsom Billetter til enkelte Pladser, faaes om Formiddagen fra Kl. 10 til 2 i det kongl. Institut for Blinde paa Hjørnet af Helliggejststrædet og Tugthuusporten Nr. 130. De, som ved denne Lejlighed vise Veldædighed mod Institutet, ombedes skrivtligen, under Navn eller Tegn, at angive, hvormeget de give over de almindelige Priser. Bestyrelsen for denne ved et privat Selskab og Menneskevenners Veldædighed oprettede og vedligeholdte Stiftelse haaber, at det ædle danske Folk med sædvanlig Velvillie vil skjænke de Blinde venlig Opmærksomhed. Den paaskjønner med megen Taknemmelighed de Offere, Declamationens og Tonekunstens udmærkede Dyrkere velvilligen bringe, og derved skjænke de Mange, der ynde dem, en højere Nydelse.

Blandede Efterretninger.

St: Petersborg. Visseligen hører nu St. Petersburg til de af Europas Hovedstæder, om hvilken det har højere Interesse at have Kundskab frem for om Nogen. Tidligere Beskrivelser, saa vidt de ere os bekjendte, ere ikke tilstrækkelige dertil. Det er et ejendommeligt Træk af vor Tidsalder, at Hovedstæderne og Residenserne erholde en saa hurtig og overordentlig Tilvæxt, som ingensinde i tidligere Tider. En naturlig Følge deraf er, at ved de store Forandringer, som derved skee, tidligere Beskrivelser, hvor værdiefulde de og maatte være for deres Tid, snart blive til Antiquiteter. I Petersburg selv mangler man endnu en brugbar Vejviser. Her indtraadte foruden Aarsagerne, som den har havt tilfælles med andre Hovedstæder, endnu en særdeles, hvorved dens Forstørrelse i de sidste Decennier blev forøget — den store Brand i Moskau. I det vi anmelde det nye Skrift: „Darstellung aus Rußlands Kaiserstadt und ihrer Umgegend bis Grosz-Nowgorod, im Sommer 1828; vom Domherrn Dr. Meyer. Hamburg 1829. XIV og 464 S. i 8vo, behøve vi altsaa ikke først at bemærke, hvor passende for Tiderne det er; Men Forfatterens Navn, som siden hans „Darstellung aus Italien" allerede ved flere lignende Skrifter er bleven berømt, borger ogsaa allerede forud for, at her ikke er Tale om nogen tør Beskrivelse og Fortælling af de mærkværdige Gjenstande, hvilket ogsaa Titelens Valg lover. Idet han taler om disse Gjenstande, skildrer han os tillige de Indtryk, som Synet af samme har gjort paa ham. Vistnok maa han derved altsaa regne paa Læsere, som har en lignende Følelse for det Store og Skjønne, som saavel Kunsten som Naturen frembyder, og tillige derved forbinde Kundskaber paa hvilke han selv er saa rig omendskjønt ikke Kunstner, dog ved fortrolig Bekjendtskab med Kunstværker, og den lige saa fortrolige Omgang med Kunstnere af ethvert Slags. Hvor iøvrigt var Lejlighed til Dadel, er ogsaa denne ikke dulgt, men stedse fremsagt med Beskedenhed. De Gjenstande hvorom Forfatteren taler, ere vel i det Hele ordnede i hvisse Klasser, uden at han dog ængsteligen har bunden sig til en vis Orden. Vi vandre med ham gjennem den kolossale Stad og dens Omgivelser. Den Maalestok med hvilken Alt her er bleven maalt, er en anden end den sædvanlige. Det Store og Ophøjede vælter frem saaledes som man kan vente det i Hovedstaden for det største Rige i Verden, men dog igjen mildnet ved det Skjønnes Charakter. Med den almindelige Udsigt over Staden begynder Forfatteren. Der gives vanskeligen nogen Stad hvis Skue mere imponerer. Den opstod ikke langsomt og tilfældig; det var Arbejdet af en Hersker, hvis Kæmpeaand afspejler sig i den. Regelmæssigheden de snorlige ikke meget under hundrede Fod brede Gader vare Følgerne deraf. I uoverskuelig Længde strækker sig her i Hovedgaderne Palads ved Palads. Den prægtige Neva-Flod med sine Broer staaer i Overeensstemmelse dermed. Man seer i Petersburg ikke den Trængsel og Tummel paa Gaderne som i London og Neapel. Kun den hurtige Kjørsel, som intet Forbud synes at kunne forhindre, er farlig. For andre i store Stæder saa sædvanlige Onder beskytter Sæderne og Sikkerheds-Politiet. Af det meget Mærkværdige, som Forf. beskriver, kunde vi kun udhæve Noget. Overalt bliver man i denne store Stad erindret om dens Stifter. Og derfor gjør ej heller noget andet Mindesmærke i Petersburg et saadant Indtryk, som det, hvilket Chatarina den Anden lod oprette ham paa Klippeblokken, som derfor maatte skaffes hertil fra Finland, den berømte statua equestris, et Værk af Falconet, som dog ved Klippeblokkens Tilhugning forsyndede sig mod sit eget Kunstværk. Man har i de nyere Tider villet forandre sammes Stilling. De Indvendinger som Forf. gjør derimod, synes os fuldkommen grundede. Om Isaakkirkens Skjæbne og Opførelse blive historiske Oplysninger meddeelte. De uhyre Granitsøjler, 16 i Tallet, som skulde danne Portalen, af rødligt Granit, hver enkelt af sin Blok, og 56 Fod høj, erindre om det ægyptiske Thebens gigantiske Søjler. Lærerigt vilde det være for Mekaniken at see beskrevet Maskineriet, ved hvilket disse uhyre Masser — Vægten af hver enkelt angives til 200,000 Pund — med Lethed blive transporterede og oprejste. Ved Kejserhusets Paladser indskrænker Forf. sig til en almindelig Beskrivelse; uden at opregne de Skatter af Kunst, som findes i

samme. Uagtet al Storhed og Pragt finder man dog ingen Overmængde; der mangler intet til Hvilepunkt for Øjet; og sammes Charakter bestaaer almindeligen i, at man med det der ved Størrelse imponerer har vidst at forene det der taler til Aanden. Saaledes i Vinterpaladset, i Eremitagen, i Storfyrst Michaels ny Palads o. s. Til de prægtigste Bygninger høre Generalstabens Pallads, og Arsenalet; og fremfor alle den nye Børs, som ved det Store i dens Beliggenhed hæver sig i Vejret paa Spidsen af Wassili-Ostrow hvor Nevaen deler sig i to Arme. Det samme gielder om Kunst-Akademiets Bygninger, men ikke om Videnskabernes Akademiets, for hvilket derfor ogsaa er bestemt et nyt, som allerede hæver sig. Blandt de kejserlige Lystslotte staaer Paulowsk øverst. Det var Kejserindemoderens Yndlingsopholdssted, og hun beboede det dengang ogsaa; men det er siden som bekjendt blevet anvist en højere Bestemmelse. Forf. blev ved et Tilfælde for en Deel af Lykken forestillet der, og man bliver, ved at læse om den huldrige Modtagelse, som blev viist ham, let bragt til at dele Begejstringen, med hvilken han taler herom. Beskrivelsen over dettes underfulde Anlæg hører til de interressanteste Afsnit i Værket; hvo havde skullet holdt slige Havneanlæg dybt inde i Norden for mulige! I Bygningens Størrelse bliver det overtruffet af Zarskoje-Selo, men ikke i Skjønhed. Omendskjønt Beskrivelsen over Petersburg indtager den største Deel af Bogen; saa indskrænker den sig dog dertil. Familieforhold — en Datter af Forf. er bleven gift i Rusland — førte ham til det gamle Groß-Nowgorod. Jo mindre vi ellers nu høre om denne engang saa historisk-mærkværdige Stad, desto fortjenstligere ere de Efterretninger, som vi her læse derover. Sandeligen dens gamle Glands er borte; af dens forrige Verdenshandel er næppe en Skygge tilbage; dog tilkjendegiver endnu enkelte Monumenter dens forrige Storhed. Men hvad der gjør dette Afsnit saa meget interessant, er den anskuelige Beskrivelse af det selskabelige Liv, hvorledes det har dannet sig uden for Hovedstæderne i Ruslands større Landstæder. Ikke uden en tilladelig Selvfølelse læse vi her, hvorledes det tydske Sprog og tydsk Literatur ogsaa i Rusland bliver mere hjemme; saa at man i Selskaber dybt i det Indre af Rusland ofte kunde troe sig sat tilbage til Tydskland. (I Götting. gel. Anz. 1829. 195 St., hvorfra vi have optaget det foreståaende Stykke, sluttes det saaledes: „At gjøre flere Udtog af et Værk som dette, er kun forud at fordærve Nydelsen for Læserne; vi indbyde dem heller til at læse samme, om det, som vi næppe tro, endnu skulde behøve en saadan Indbydelse.“)

Om den efter en Ansøgning paa Riim til Biskop valgte Christian Muus (see f. Nr. S. 569) læses i vore afdøde ypperlige Lærdes, Professorerne Rahbeks og Nyerups Bidrag til den danske Digtekunsts Historie IV. S. 72 o. f.; der sees at det var en vis Magister Malthe Junghans som skrev det satiriske Vers derover. I samme Skrift læses S. 63 nogle Efterretninger om en anden Præst Franz Kyhn, som ansøgte et bedre Kald saaledes (l. c. S. 73):

Muus fik et Hvedebrød, jeg beder om en Kromme
Fra Dannerkongens Bord; o! laae den i min Lomme!
Gaaer det saa med en Muus, gid og jeg da var en!
Ja heller Muus end Kat, Kom Lykke; vær ek seen!

Uagtet de store Rustninger imod Algier gives i Paris dog endnu Mange, som paastaae, at Expeditionen maaskee turde blive udsat indtil næste Aar, og at man denne Gang blot vil lade sig nøje med at kaste nogle Bomber og Raketter ind i Staden. Ligeledes vil man vide at den diplomatiske Vej hellrr ikke er endnu ganske opgiven.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 38.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 11 Maj 1830.

Newyork.

(Sluttet. See forr. Nr.)

Den følgende Dag besøgte jeg tilligemed en af de meest oplyste Amerikanere Forbedringshuset for unge Forbrydere. Denne, i enhver Henseende, fortræffelige Anstalt tilbyder Forbrydere et Asyl, som gaaer Lovenes Strænghed imøde i Henseende til deres Mindreaarighed. Udrevne af Fordærvelsen og fjernede fra slette Exempler, fører en regelmæssig Levemaade og Tilvænnelse til Arbejde de fleste af disse unge Mennesker tilbage paa Dydens Vej.

Efter et fastsat Antal Aar blive de givne i Lære hos Haandværkere, der i Almindelighed da intet har at klage over deres Opførsel. Men naar Herren eller Beslægtede see, at saadanne unge Mennesker ikke fuldkomment have aflagt deres Udyder, saa kunde de sende dem til et nyt Novisiat i Forbedringshuset. Medlemmerne af denne Anstalts Administration vedligeholde en vedvarende Brevverling med de Folk, hos hvilke de fra samme Udgaaede ere anbragte.

Overopsynet over denne Anstalt var anbetroet en methodistisk Præst; jeg bemærkede med stor Interesse den gode Aand, den Taalmodighed, og den lykkelige Blanding af Strænghed og Mildhed, som erhvervede ham Børnenes Fortrolighed, uden at skade den hurtige og ærbødige Lydighed, som er nødvendig ved saadant et Institut.

Derefter besøgte vi et lignende Etablissement for unge Fruentimmer; dette er af mindre Betydenhed, men synes mig at være ligesaa godt styret som hint. Jeg kan forsikkre, at jeg intet andet Sted har fundet Instituter, som have været mere egnede til, at føre unge Hjerter, der langt oftere ere forledte end ere forbryderiske, tilbage paa den gode Vej.

Efter vor Tilbagekomst til Staden gik vi til Primair-Skolen, der er indrettet efter lignende Anstalter i Edinburgh; dog er Grundplanen i mange Ting blevet modificeret. Enhver Klasse af ti Disciple har to Monitorer, hvoraf den ene underviser og holder sin Afdeling under Opsyn, medens den anden paa et afsondret Værelse studerer paa det, som han skal lære Børnene af sin Klasse den næste Dag. De, som benytte dette System, paastaae, at der gaaer saa liden Tid tabt, og at der bliver gjort langt hurtigere Fremskridt end ved den sædvanlige Methode. For at dømme herom, vil en Jagttagelse af begge Methodernes Frugter være nødvendig. Derefter besøgte vi de for unge Fruentimmer bestemte Elementar-Skoler, der ligeledes ere inddeelte i Klasser paa ti Individuer, hver med sin Monitor. Alt i dette Institut vidner om Orden og Velanstændighed; Enhver synes kun at være betænkt paa, hvorledes hun kan erhverve Agtelse hos andre og for sig selv. Efterat jeg havde seet mig om i Anstalten, opfordrede Opseerinden

mig til, at lade en af hendes Lærlinge læse; derpaa spurgte hun mig, om jeg var tilfreds med hendes Methode. Mit Svar, at det unge Fruentimmer havde læst med meget Udtryk, synes hun ikke ganske at være tilfreds med, thi hun trængte ind paa mig, at jeg skulle sige, om jeg ikke fandt et eller et andet at dadle; men da jeg spurgte hende, om de hende anbetroede Lærlinge skulde have den egentlige engelske Udtale eller den i Amerika brugelige, syntes hun at tage dette meget ilde op og forsikkrede, at hun netop holdt ganske over en god Udtale. Næsten alle Amerikanere tro at tale det Engelske renere og sirligere end Beboerne af Storbrittanien; dog er den amerikanske Accent i Almindelighed slæbende, emphatisk og fremfor alt mislydende i Fruentimmer-Munde, efterdi disse betone Endestavelsen for meget.

Til Slutningen besøgte vi ogsaa endnu Skolen for Neger- og Mulat-Børnenes Undervisning. Det var et rørende Skuespil, at see, med hvilken Kjærlighed den ærværdige Mand, der er sat over denne Anstalt, besørgede sit Kald. Hans lange Løbebane har ganske været helliget dette saa fortjenstlige Værk og han udretter det med en Iver og et Held, som ganske falder ud til Ære for hans Hjerte og hans Aand. Paa mit Spørgsmaal, om han vel havde iagttaget en Forskjel mellem de Hvides og hine Sortes Forstandskraft, svarede han mig: indtil en vis Alder er en saadan Forskjel slet ikke eller endnu meget lidet mærkeligt, hvad der vel maatte have sin Grund i, at Forholdet hos Negerne i deres Barndom næsten er ligt de Hvides, idet deres Charakter da endnu ikke er bleven knækket ved Elendighed, de socitelle Forskjelligheder og ethvert deres Stilling vedhængende Onde. I Newyork, tilføjede han, hvor Slaveriet næsten ganske er afskaffet, kan de friblevne Sorte selv iagttage deres Interresse, naar de, begavede med nogen Forstand, udrive sig af Trældommens Forhold. Den Fordom, som nedsætter dem i deres egne Øine, vedbliver dog; det mægtigste Baand hos et Selskab, en gjensidig Tiltro, findes ikke hos dem; de finde hos de Hvide ingen Sympathie, og kun imod deres Villie lade de dem være delagtige i deres Rettigheder.

Den næste Dag ledsagede jeg to Amerikanere til det i den mest tummelfulde Deel af Staden

beliggende saakaldte **Plate-House**. Vi traadte ind i et langt og smalt Galerie, som var meget ligt et Kaffehuus: til begge Sider fandtes en Række Loger, hvoraf hver kunde rumme fire til fem Personer, og som vare adskilte ved en smal Gang, i hvilken et stort Antal Domestiker gik frem og tilbage.

Da vi traadte ind, vare alle Loger besatte, en undtagen, som vi strax toge i Beslag; man hørte ingen anden Lyd end Knivenes og Gaflernes Klappren, ogsaa ingen anden Tale end her Raabet: tre Portioner Oxekjød, der den gravitetisk udtalte Befaling, at Puddingen, Kartoflerne o. s. v. skulde bringes. I Opvartningen herskede stor Orden og fremfor Alt en beundringsværdig Hurtighed; thi næppe var en Ret blevet bestilt, førend man strax saae den paa Taflet. Jeg kunde ikke blive træt af, at beundre Domestikernes Virksomhed og Intelligenz; hvor hurtigt og hvor ofte ogsaa Bestillingerne fulgte paa hinanden, kom de dog ikke ud af Fatning og alt gik paa det regelmæssigste og uden nogen Slags Forvirring.

Vort Middagsmaaltid varede i det højeste 20 Minuter og i denne korte Tid havde næsten hele Selskabet fornyet sig to Gange. Da vi vilde bryde op, erholdt vi vor Regning, der udgjorde 9 s. 6 d., altsaa 3 s. 2 d. for hver. Vi vare for denne billige Sum blevne saa vel forsynede, som vi ikke nogetsteds kunde blive det i Europa.

Den næste Dag besøgte jeg den øverste Domstol, for at høre den meget udmærkede Advokat, Hr. Ematt, plaidere; men jeg fandt min Forventning dog skuffet. Desuagtet var Forsamlingen ikke uinteressant; Advokaten, der førte Modpartens Sag, talte med en kold men dog værdig Veltalenhed. Han tog frem for alt Krav paa sine Tilhøreres Fornuft; med Forundring hørte jeg ham citere en ganske nylig i England falden Kjendelse. Den øverste Justitsbetjent og begge Dommerne, som vare nærværende, udmærkede sig i deres Klædning slet ikke fra de øvrige af Landets Indvaanere. Uden noget højtideligt Ceremoniel var alt meget alvorligt og gravitetisk ved denne Ret. Jeg forundrede mig meget over denne saa store Simpelhed; det er vel sandt, at Parykkerne og andre Attributer, som udmærke de europæiske Magistratspersoner, kun lidet forhøje deres Værdighed, som bære dem; imidlertid maa disse Ting ikke blive

bedømt efter deres virkelige Vigtighed, og jeg er ganske af den Mening, at det stedse er farligt, at ophæve en ved Tiden hellig bleven Skik.

Fra Domhuset begave vi os til Raadhuset. Dette er en stor Bygning, og opført af to Slags Stenarter, den ene mørkerød, hvilket giver den et broget, ikke mindre end smagfuldt Udseende. Façaden er overlæsset med Zirater, der vel ere omhyggeligen og godt udarbejdede, men dog gjøre Afbræk mod Simpelheden; imidlertid er Bygningen i dens Helhed dog ganske mærkværdig og dens Portal af hvid Marmor opvækker Beundring.

Vi stege op i Taarnet, for at nyde den viide Udsigt, som man her har. Newyork udfoldede sig herfra for vort Blik i al sin Skjønhed. Himlen var uden Skyer, og den fuldkommen rolige Bugt udbredte sig som et uhyre Spejl i det viide Fjerne.

Da jeg forlod Raadhuset, førte man mig til en Maleri-Udstilling. Jeg tilstaaer, at alt, hvad jeg der saae, syntes mig højst middelmaadigt, selv et Par Stykker af Hest ikke undtagne, da de vare altfor formlige og affecterede, til at jeg kunde finde Smag i dem. Nogle Compositioner havde vel en vis Fortjeneste, men vare dog saa kolde, saa lidet behagelige og i Tegningen saa forfejlede, at jeg, trods den bedste Villie, ikke kunde bestemme mig til den rosende Yttring, som man ustridigen havde ventet af mig. Da de egentlige Brødhaandværker ere de, ved hvilke man i Amerika først gjør sin Lykke, saa er det ej heller noget Under, naar de skjønne Kunster der endnu ere i Barndommens Tilstand. Denne Mening synes Amerikaneren dog ikke at dele; thi da jeg den følgende Dag besøgte det colombiske Collegium, hørte jeg en Taler sige i sit Auditorium, at Amerika med Hensyn til Kunsterne snart vilde kappes med Grækenland og Italien.

Ledsaget af nogle Venner, gjorde jeg de første Dage i Maj en Udflugt til New-Yersey, hvor vi beundrede Vandfaldet Passaje og Manufacturerne i Landsbyen Patterson. Dette er Tumlepladsen for Newyorks Spradebasser og en Rejsende efter Moden tør ikke udeblive der.

Under mit Ophold i Newyork var jeg Vidne til en Operation, som levende interesserede mig: der skulde nemlig, for at udvide en Gade, nogle

Huse rykkes fra deres Sted. Det dertil anvendte Middel var blevet opfundet af en Hr. Simeon Brown, der ogsaa var af den Godhed at forklare mig det. Jeg vil forsøge, om jeg formaaer at give mine Læsere et Begreb derom; mig synes det at være saa simpelt, at jeg ikke holder det for nødvendigt at give en i det Enkelte gaaende Beskrivelse selv for dem, som ere ganske ubekjendte med Mekaniken.

Enhver har vel allerede hørt om Huse af Træ, som man har givet en anden Plads; men en ganske anden Ting er det i denne Betragtning med en Bygning af Sten. Begge Husene, som skulde flyttes tolv Fod tilbage, vare byggede i et og dannede en solid Masse af 40 Fods Dybde og 25 Fods Højde, Taget ikke medregnet; deres Façade havde en Brede af 45 Fod.

Man anbringer allerførst under Huset, som skal føres til et andet Sted, stærke Underlag af Bjelker, parallelt med Gaden og lige med Jorden. Disse Bjelker blive lagte tre Fod fra hinanden, efter Bygningens hele Længde; deres Ender gaa igjennem ved Sidemurene, rage flere Fod ud derover og hvile paa udenfor Muren lagte Træ-Blokke. Andre Bjelker, som i Retvinkler ere blevne lagde paa disse, gribe ligeledes ind i Façaden. Formedelst de mellem Tværbjelkerne og Blokkene indtvunge Kiler maa disse nu bære Sidemurene og den hele Bygning. Herpaa kan Grunden uden Fare blive demoleret og der bliver i dets Sted anlagt Slæbebaner. Mellem disse Baner og et Slags Stillads, ved hvilket Huset bliver i Ligevægt, blive Buer anbragte, saaledes som man betjener sig af dem ved Skibenes Løben af Stabel. Nu kommer det kun an paa, at bringe Husets hele Byrde paa Buerne, følgelig ogsaa paa de Baner, paa hvilke de skulde hvile. Dette skeer ved Kiler, som man driver ind mellem Bjelkerne og Buerne, hvorved da ikke allene disse Buer trykkes paa Banerne, men ogsaa det til Huset stødende Stykke Bjelke bliver hævet i Vejret. Naar nu de ydre Bjelke-Ender ikke mere hvile paa de dem først underlagde Blokke, saa blive disse borttagne, og Huset er færdigt til, at tiltræde Rejsen. Det bliver da ved horizontale anlagde Skruer, som bringe Buerne og med disse ogsaa Huset fra Pladsen, efterhaanden rykket frem, hvorved Banerne, for saa vidt som

muligt at formindske Gnidningen paa Buerne, maa smøres med Sæbe.

Er Huset kommet paa det Sted, hvorhen man vilde have det, og hvor den ny Grund var færdig til dets Modtagelse, saa blive de i samme indskudte Bjelker, en efter anden, igjen udtagne og Operationen er fuldført. Ejermændene ere saa sikre paa sammes heldige Udfald, at de, medens det hele varer, aldeles ikke sørge for nogle Forsigtighedsregler, og ej tage noget Møbel fra dets sædvanlige Plads.

(Fra Extractor efter Lit. Bl. d. B. H. Nr. 490.)

Brillerne.

(Af Mercier.)

Jeg havde seet en af disse omvankende Skjelmer, som gjøre sig tykke af at forudsige det Tilkommende. Medens han løj med Uforskammenhed, og øvede over nysgjerrige og frygtsomme Sjæle det besynderlige Herredom, som de ubetydeligste Mennesker vide at tiltage sig over deres Overmænds Svagheder, der almindelig ere urolige over deres Skjæbne, sagde jeg til mig selv; denne Skjelm er en løgnagtig Bedrager; men hvis ikke hans Viisdom var Løgn, skulde det da ej være nyttigt, at kunne forudsee noget af de tilkommende Tildragelser? Er Forsigtighed ej allerede en Maade at blive det vaer, som kan hænde; og denne Naturdrivt, der underretter os om det, der kan være os skadeligt, og disse hemmelige Ahnelser ere de ikke en indvortes Sands, som en højere Grad af Opmærksomhed kunde bringe til Fuldkommenhed? Det Forbigangne, det Nærværende er intet for os, i Ligning med det Tilkommende, som bliver Maalet for vore Tanker og Bestræbelser; men medens de henløbne Tider forene sig, som i en eneste Punkt, i vore Tankers Centrum, er Fremtiden som en uigjennemtrængelig Muur, hvorpaa vor Skarpseenhed brydes. Skulde det ikke være at ønske, at vi kunne skimte en Deel af vore tilkommende Skjebner, for desbedre at kunne væbne os mod de Hændelser, der vente os?

Med disse Ideer sov jeg ind, og befandt mig i et stort Bibliothek. Jeg vilde aabne adskillige Bøger, men fandt dem alle forseglede. Jeg saae kun een, der laae aaben paa et Bord. Jeg kastede Øjnene i den, og læste følgende Fortælling, som jeg nedskrev, saasnart jeg vaagnede.

Xuixoto, Indiens og Jordens Gud, kastede engang sine Øjne fra sit ætheriske Pallads ned paa Menneskekjønnet, som for hans Fødder syntes ikkun som en Myretue, der mylrer og snurrer; han satte et Horn ved sit Øre; og undredes over de stedsevarende Klager, der trænge frem fra alle Kanter: Her Knur, hisset Forbandelser; alt, hvad han havde gjort, var ikke godt gjort; uforstandige Raab opløftede sig mod alle Delene af hans Værk; man kaldte hans Godhed og Retfærdighed i Tvivl; Pøbelen, uagtet dens skinhellige Miner, var ikke den, som frembragte mindst Blasphemier; halstarrig i sin Uvidenhed bad den og knurrede; de, som antoge det prægtige Navn Philosopher, blandede den bittreste Spot i deres Undersøgelser; alting var afskyeligt, saasnart de fik den mindste Tandpine; og naar det tordnede, var deres Stolthed fornærmet, ved at høre saa majestætisk en Røst brøle over deres Hoveder. Havde Xuixoto værdiget at tage dem til Raads, denne Verden var da bleven langt bedre indrettet; men alle disse tossede eller stolte, sværmerske eller dumdristige Vise syntes at forene deres Stemmer, til at udgjøre een og samme Klage: Hvorfor er Fremtiden skjult for vore Øjne? Kunde vi læse i den tilkommende Tid, vilde vi undgaae de vrange Fremgangsmaader, forekomme tusinde Hændelser, som vor Forsigtighed ofte hjælper til at styrte os i, kort, vi ville lempe os efter Hændelsernes absolute Nødvendighed; istedet for at, vandrende i det tykkeste Mørke, Angst for det Tilkommende forgifter vore Dage, og vi aldrig nyde det nærværende Øjeblik.

Man lære disse Afsindige, sagde Xuixoto i sin faderlige Forbittrelse, at om Fremtiden er skjult for dem, da er det for deres eget Vel, og at de vare ulykkelige, om de kjendte den.

Oradou, hans Villies første Udfører, fik strax Befaling under Basunens Lyd at bekjendtgjøre, at enhver paa Jorden, som klagede over sin Skjebne, skulde indfinde sig ved Foden af Bjerget Valepusi,

og at Xuiroto i egen Person vilde værdige at svare dem.

Den indiske Guds Beslutning bestyrtsede Menneskeslægten, og Skrigerne bleve forbausede: naar Xuiroto nu opfyldte alle deres Ønsker, havde de ingen Anledning længer at udaande deres Satire og Vittighed. Ah, hvilket Gode kunde erstatte dette Tab? Forresten manglede enhver nu al Beslutning, og vidste ikke ret, hvad han vilde bede om; alle gjorde forskjellige Ønsker: man talede med hinanden, man bleve hidsige uden at fatte nogen Beslutning.

Enhver indgav da en forskjellig Ansøgning, men alle vare enige om, at bede Xuiroto borttage det Dække, som skjulede Fremtiden. Den bestemte Dag kom, da deres Klager skulde foredrages, og Egnen omkring Bjerget Valepusi var befolket med en utallig Mængde; det var de Misfornøjedes Forsamling.

Det er overflødigt at berette, at Tordenen forkyndte Xuirotos Ankomst, at han sad paa en skinnende Sky, at Lynet foer af hans Øjne, at Lynstraalerne knittrede mellem hans Hænder, at Jorden og dens Beboere bævede, saasnart han blinkede med Øjnene; Zelon selv, denne saa dristige Philosoph, betagen af dræbende Rædsel, faldt paa Knæ, og tabte Pennen: Det var ej Xuirotos Hensigt at udrydde Menneskeslægten, men blot at vise den, hvem han var naar han væbnede sig med sin Vrede; han smilede, og Tordenen, fængslet ved dette Smil, hørtes kun langt borte over Bjergene. Zelon fik Mod; han havde seet Xuiroto smile, og et himmelsk Lys forjagede den Angst, der betog alles Hjerter. Et forvirret Skrig hævede sig, og sagde: Vore tilkommende Skjebner vorde os aabenbarede! Lad os vide alt, hvad der skal hændes os!

Xuiroto svarede med Medlidenhedens ømme og stolte Smil: Svage Dødelige, I ville det saa; jeg skal opfylde eders Begjering; I skulle kjende Fremtiden; men hvis I sukke i den Sorg, der vil forstyrre eders nærværende Lyksaligheds Øjeblik, saa sukker over eder selv, og erindrer, at det var ej Xuiroto, men eders uvise Nysgjerrighed, der beredede eders Ulykke.

Han gav derpaa Befalinger til Oradou, hvilken begyndte at uddele Briller med to Glas, der

havde den dobbelte Egenskab, at de viste paa den ene Side Summen af den Lyksalighed, man kunde nyde, og paa den anden den hele Række af Ulykker, man havde at befrygte.

Efterat have givet de Dødelige disse Gaver, som deres støjende Raad havde aftvunget ham, steg Guden langsom tilbage til Himlene under bestandige Lynglimt, og med den samme Højtidelighed, hvormed han var nedstegen; tusinde Glædes og Taksigelses Skrig fulgte ham lige til hans Slots skinnende Mure.

Menneskene udskrege disse Glædens Henrykkelser, fordi han havde bønhørt deres Daarlighed. Havde han nedsendt en virkelig, men skjult Velgjerning over dem, hele Folket havde da murret; saavidt strækker sig endog vor Uvidenhed, lige indtil Kundskaben om vor sande Fordeel.

Skal man tro Historien, da var det vel for Oradou, at han var et himmelsk Væsen; thi Mængden, som trængte sig om ham for at faae af hans Briller, var saa stor, at et dødeligt Legeme upaatvivleligt vilde blevet knust.

Havde jeg hundrede Tunger, vilde det dog være umuligt for mig, at fortælle de forskjellige Virkninger, disse forunderlige Briller frembragte. Jeg maa derfor indskrænke mig til nogle særdeles Træk.

Aline, en ung Skjønhed paa sexten Aar, var den første, som tilfredsstillede sin nysgjerrige Længsel; hun havde holdt sig saa nær til Ministeren, og snappet ham Brillerne af Haanden med en Slags Voldsomhed; munter, vever, fortryllende, en Fjende af alt, hvad man kalder Fortrædelighed, Eftertanke, Kjedsommelighed, undgik hun endog Skyggen af Alvorlighed; for sit smukke Øje holdt hun ikke det Glas, som spaaede Lykke, men snarere det lykkelige Glas, som viste hende Lykken: hvor bankede hendes Hjerte af Glæde, da det blev just saadan Lykke vaer, som hun ønskede, hun saae sig skjøn, skjøn endog til at opvække Venskabs Misundelse; hendes Medbejlerskers Øjne opflammedes af Vrede ved Synet af hendes Yndigheder; Jordens Fyrster, Seklets Helte knælede for hende; den sejrende Aline, i Stolthedens og Forfængelighedens Tummel, troede sig stærk nok til at see gjennem det modsatte Glas; kun eet Blik kastede hun deri, og udstødte et højt Skrig: Ach! dette

smigrende Herredømme skulde kun vare atten Maaneder! den gyselige Sygdom, som nedbryder Skjønheden, skulde engang udhule hendes glatte Kinder, gjøre denne lille bitte Næse større, og rynke denne Pande, Gratiernes Opholdssted. Aline har tusinde Tilbedere; men hun fortæres af en hemmelig Kummer; hun sukker ved enhver Smiger, da hun forestiller sig, hvor snart hun maa henbringe sit Liv i en bedrøvelig Eensomhed. Raadfører hun sig med sit Speil, er det ikke mere dette funklende Oie, denne blomstrende Farve, denne fortryllende Mund hun bliver vaer, nej hun seer kun Furerne for bestandig udgravne ved en ødelæggende Haand: Ach! var hun bleven i sin lykkelige Uvidenhed, skulde hun i det mindste have tilbragt atten Maaneder af sit Liv i Fornøjelsers Favnetag: dette kjælne og falske Favnetag; hvor ulykkelig blev hun ved sin Nysgjerrighed.

Misnar blev æret som den tappreste Feldtherre i Indien; Ærefrygt og den Beundring hans Navn indgød den, forskaffede ham fri Adgang gjennem den tætte Mængde; han blev en af de første, som fik denne farlige Foræring; han modtog den med et ironisk Smil, som ligegyldig eller ophøjet over sin egen Skjæbne. Misnar saae igjennem Lykkens Side; han saae Sejeren lænket til sin Triumphvogn, erobrede Stæder, overvundne Nationer, virksomme Digtere at samle hans Heltegjerninger, for at bevare dem for Efterverdenen: Misnar skulde længe have levet lykkelig og tilfreds, men han vilde kjende Resten af sine sejerrige Skjebner: hvilken Forandring! en misundelig Konge afsætter ham, og jager ham i Landflygtighed, de som han har overøst med Velgjerninger, kappes om at styrte ham; Støtterne, som vare oprejste for ham, ere nedrevne, Inskriptionerne udslættede; Misnar stod ubevægelig af Forundring; man saae ham hele Aar følesløs mod de Laurbær, der omskyggede hans Tinding; midt under de festlige Højtideligheder, som anrettedes til hans Ære, hørte han en Stemme viske ham i Oret, *du skal døe landflygtig og forglemt*: hvor ofte forbandede han det Ojeblik, da han havde ladet sig henrive at see ind i Fremtiden!

(Sluttes næste Gang.)

Stokholm d. 2 Maj 1830.

Sundheds Collegiet har til Kongen indgivet Beretning om Veterinær-Indretningens Tilstand i Stokholm i Aaret 1829. Undervisningen har havt sin Fremgang paa sædvanlig Maade, nemlig saaledes: Over-Direktør Ridder Norling har bestridt den praktiske Deel deraf, samt holdt Forelæsninger over Exterieuren, Professor Doct. Billing har foredraget Husdyrenens Anatomi, medicina legalis veterinaria; og i Sommertiden Botaniken; Indretningens 3die Lærer Magister Retzins har fremstilt Grundbegreberne af Chemie og Naturkyndighed indtil han i Juli Maaned tiltraadte en Reise til det sydlige Europa, for at gjøre sig nærmere bekjendt med de derværende Veterinærskoler. Under hans Fraværelse har Professor Billing læst i hans Sted over Pharmacologien. Instructionssmed Olson har under Overdirektørens Tilsyn besørget Underviisningen i Smedien, hvorved flere fra Possessionater indsendte Kudske og Karle har havt Adgang og Arbejd, for at lære Grundene til et tjenligt Beslag. Ved Indretningen har studeret 29 Elever; af hvilke 5 fra Norge, 1 fra Finland; to vanartede Elever har man maattet bortvise. I Aarets Løb har ved Indretningen 376 syge Heste været behandlede; af hvilke 272 ere helbredede, 24 forbedrede, 42 døde; 2 ere befundne ulægelige, hvilke tilligemed 33 andre mindre duelige bleve anvendte til anatomiske og chirurgiske Ovelser, og tre vare endnu under Behandling ved Aarets Slutning. Af andre Husdyr have 8 Qvægkreaturer, 23 Hunde, 6 Svin, et Rensdyr o. fl. der nydt fornøden Kuur og Pleje. Ligesom i de foregaaende Aar ere de mere fremkomne Elever brugte til Praktik udenfor Indretningen, og af dem ere 511 Heste, 165 Hornqvæg; 41 Faar, 63 Svin, 26 Hunde m. m. behandlede.

Ingen Epizootier af Vigtighed have hjemsøgt nogen af Rigets Provindser, naar man undtager Faarekopper paa Gotland, i Skaane og blandt Kronens finuldede Hjord i Smaaland. Lungesot og Miltbrand har vel viist sig, men af mild Art, og blot sporadisk. Den hos Renerne begyndte Klovsygdom hævedes i sin Begyndelse. Paa et Sted nær Hovedstaden havde man Lejlighed at

iagttage naturlige Kokopper; men en med den anstilt Podning har ikke rigtig villet lykkes.

Med den af en preussisk Hestelæge opfundne Hærdningsmaade af Staldsko ere fyldestgjørende Forsøg anstillede, ligesom og med to af Overdirektøren opfundne Vinterbeslag uden Søm.

Ved kongelig Naade, og de af Rigets Stænder trufne Foranstaltninger haaber Indretningen at erholde en passende og højst nødvendig befunden Udvidelse. Imidlertid er det store Savn man følede af en rummelig Plads, hvor man, beskjermet for Regn og Uvejr, kunde modtage og besigte de til Indretningen kommende syge Huusdyr bleven afhjulpen. Indretningens Plantage der endnu er i sin Begyndelse har vel ikke kunnet afgive et betydeligt Forraad af Medicinalier, men Jorden er bered, og ved Erfaringen er allerede lagt for Dagen, at ogsaa Vexter af en ømfindligere Natur der kunne trives. — Samlingerne ere saavidt mueligt forøgede, og Bibliotheket har vundet en anselig Tilvæxt ved Indkjøb af flere betydelige Værker, især i den franske Veterinær-Literatur. Beholdningen ved Indretningens Smedie udgjorde 1194 Rdl. 25 Sk. 3 R., samt ved Sygestalden 718 Rdl. 26 Sk.

Indenlandske Efterretninger.

— Gaardmandskonen Margrethe Olsdatter af Særslev paa Falster er, for med velberaadt Hue at have ombragt sin Mand Peder Andersen Skov, ved Højesterets Dom af 19 Marts sidst dømt til paa den i Forordn. af 16 Octbr. 1697 foreskrevne Maade at knibes med gloende Tænger, samt at afhugges Haand og Hoved med Øxe, og disse derefter fæstes paa en Stage og Kroppen lægges paa Steile. Efter kongl. Resol. af 28 April bortfalder de med Dødsdommen foregaaende Pinsler, men i øvrigt skal det have sit Forblivende ved Dommen, dog at efter 3 Gange 24 Timers Forløb skal Hovedet nedtages af Stagen og Kroppen af Steilen, for at begraves paa Retterstedet. Efter de oplyste Omstændigheder var den Domfældte i en tidlig Ungdom, og tvungen af sin

Moder, kommen i Ægteskab med sin dræbte Mand, som baade forend Bryllupper og hele Livet igjennem, havde mishandlet hende. Dette ulykkelige Forhold har vist nok bragt hende til den udøvede Udaad, hvori en Tjenestekarl Ole Hansen, med hvem hun havde Kjerligheds-Forstaaelse, bestyrkede hende, ligesom Misgjerningen blev befordret ved den Omstændighed, at hun tilfældigvis var i Besiddelse af Rottekrudt. Bemeldte Medskyldige Ole Hansen er anseet skyldig til Straf-Arbejde paa Livstid; og dette er ved Højesteretsdom bestemt til Fæstnings-Arbejde. I den sidste Collegialtid. er denne Criminalhistorie omstændeligen fortalt.

— I dette Blad Nr. 69 og Nr. 82 for forrige Aar læses Noget om Gade-Renovation i Kjøbenhavn. Vi tilføje; at for Tidsløbet fra 1 Oct. 1829 til 30 Sept. 1830 er Vognmand Ole Pedersen ved Kontract overdraget den offentlige Gadefejning for en Sum af 2940 Rbdl. Sølv; og at Bortførelsen er ved Kontrakt overdraget for den 36560 Rbd. Sølv; altsaa det Hele 39500 Rbdl. Sølv.

Blandede Efterretninger.

— Blandt de Lærde, der bleve Offere for deres Forskninger i Afrika, var som bekjendt den udmærkede norske Botaniker Smith. — Picos høje Bjergtinding var en af Gjenstandene for hans Undersøgelse. Den rejser sig stejlt op til en Højde lig Gousta-Fjeld i Tellemarken, sat ovenpaa Dovres Top, og det Hele synligt paa eengang fra Foden til Toppen, der rager langt over Skyernes nedre Regioner, og, uagtet situeret under den tropisk brændende Soel, kan levere Iis hele Sommeren igjennem fra dens Bjerghuler til at kjøle de Riges Ganer. Fra Toppen uddunste bestandig hede Svovldampe, der ere et Under for de Søfarende og et Maal for de Rejsendes Undersøgelse. — Han havde den Ære at bestige dette mær-

kelige Fjeld i Selskab med v. Buch, en Dame, som var den første, der nogensinde havde betraadt denne Højde, og flere interressante Folk. — Damen klavrede tildels op, og tildels lod hun sig trække op ved Hjælp af et Tørklæde om Livet; skjøndt udmattet, med sønderslidte Støvler og Been, havde hun endnu Interesse og Mod nok til at undersøge Vulkanens Krater og andre Mærkværdigheder. Paa Nedrejsen besang deres Vejvisere Dagens Hendelser i extemporerede Rim. I Gaderne af Byen Orotavo vare endeel Mennesker samlede, for at møde de Rejsende, som de kjendte vare komne fra Pico paa de blomstrende Grene af en Buskvæxt som er egen for Fjeldet, og hvormed de havde prydet deres Hatte. Efterat han havde undersøgt den hele nordlige og vestlige Deel af Øen, foretog han sig en Rejse til Sydkanten, som er en af det sande Afrikas forbrændte Sandegne, afvexlende med stejle Lava-Masser, hvor de fleste Planter ere Stammer og Torne uden Blade. Det fraperer vel for en kort Tid; men snart ønsker man at forlade det. En og anden Kilde ifremtryller Ly og Frugtbarhed paa enkelte Pletter, lig Oaserne i de Afrikanske Ørkener. Hvor der er Vand, er der strax en Landsbye med Hauger og Cultur. Saaledes skylder Byen Alexe sin Tilværelse til en Bæk, der flyder ud af en Bjergkløft med lodrette høje Klippevægge, og som er saa begroet med utallige Væxter, at det ligner hængende Hauger. „Aldrig, siger Smith, har han stærkere følt Hjemvee, end da han vandrede paa det hede Sand under den brændende Sol." Han havde bestemt sig til ogsaa at undersøge den nordostlige Deel af Øen, hvor Hovedstaden Loguna ligger i en smilende Skovegn og en tempereret Region. — Fra Søestaden St. Cruce agtede han at gaae over til Øen Canana, for derefter at gaae tilbage til England, opholde sig i London nogen Tid og derefter at tage Touren igjennem det nordlige Tydskland til Kjøbenhavn. — Den sidste Efterretning fra Smith indløb til Norge først i August 1815.

— Det var Murat, som commanderede ved den ulykkelige Hertug af Enghiens Henrettelse i Vincennes. Den unge Helt havde hørt sin Dødsdom med Rolighed og vandrede, uden at give en Lyd fra sig, henimod en lille i Slotsgraven opkastet Forhøjning. Da han her saae Grenadererne færdige til at give Fyr, blev han staaende, blottede sit Bryst og sagde i en fast og ædel Tone til dem: „Kun til mine Venner." -- „Her har Du ingen Venner," tordnede en barsk Stemme. Det var Murat, hvis hele barbariske Sjel udtalede sig i disse Ord, og som dengang ikke drømte om at Gjengjeldelsens Time ogsaa vilde slaae for ham.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 Maj 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	96½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	101	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66½	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73	73½ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	90	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 39.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 Maj 1830.

Brillerne.

(Sluttet; see forr. Nr.)

Endelig lod den unge Elmire sig see; den meest levende Smerte tegnede sig paa hendes Pande; hele Byen tog Deel i hendes Skjebne: hun sukkede under en gammel, gjerrig, mistænkelig Mands Tyranni, hendes Fader havde ved Tvang knyttet dette grusomme Baand: hun elskede hemmelig den unge Damon, og blev elsket igjen; hendes unge Barm bævede af Frygt før hun fik disse prophetiske Briller. Med skjelvende Haand tog hun dem, frygtende at læse en evig Ulykke: Kjerlighed og Haab oplivede hende ved første Øjekast; store Xuixoto, raabte hun, hvor god du er! og hvoraf kom dette Frydeskrig? deraf, at hun saae sin Mands Ligfølge, som nærmede sig langsom til Kirken; hans Kiste var tildækket med et prægtigt Ligklæde: fire Maaneder efter, ikke langt fra samme Grav, hvor hendes Tyran laae indmuret i uforgjengeligt Marmor, modtog hun sin Elskers Haand for Alteret, hun saae sine Ønsker og Bestandighed kronet: dette Billede, det eneste hun saae, fortryllede hende saaledes, at hun omfavnede den halvfjersindstyve Aars Olding, som stod ved Siden af hende, med samme Varme, som havde hun favnet den unge Damon; Podagristen faldt i Forundring over hendes kjelne Ømhed: Elmire havde den uforsigtige Nysgjerrighed, at raadføre det modsatte Glas, og hun saae denne Damon, hun troede saa øm, at blive en grummere og uforsonligere Tyran end den første; hans Mistænkelighed gik til det yderste, og hun flygtede i et Kloster, for at undgaae hans Raserie.

Hun blegnede, Brillerne faldt hende af Haanden, Adiram tog dem op, han var nærværende, og kunde ikke imodstaae det almindelige Exempel, han vidste ikke, at et Blik, et eneste Blik vilde koste ham sin hele Lyksalighed; i Førstningen saae han, at han skulde blive en stor Mand, at han skulde faae Rang og Titler, at han skulde blive agtet i sit Fædreland. Hvilket Hjerte, begavet med nogle heftige Lidenskaber, er ikke ærgjerrigt? og hvad kunde det vel ønske mere? Skjebnen lovede ham end videre umaadelige Skatte og den skjønne Cleone til Mage. Ganske henrykt over de herlige Udsigter, vilde han nu vide hvorledes det øvrige af hans Liv vilde stemme overens med hans gunstige Lykke, der efter hans Tanker kunde forandres; men hvad seer han, da han vender den anden Side af Glasset til Øjet? lige saa mange Fiender, som han havde Medbejlere; man hader ham, fordi han alt for meget lod andre føle sine Talenters Fortrin; han styrtes, fordi hans Opførsel var stolt og uforskammet; hans Stolthed møder en skrækkeligere Stolthed, som ydmyger ham, og bringer ham at tie; man foragter ham, som han foragtede sine Lige. Liig Vandreren, der med Møje er klavret op til Spidsen af en skarp Klip-

pe, finder en skrænt Fodstie, falder og ruller ned i Afgrunden, saa skrækkelig faldt denne Ærgjerrige: Enhver frydede sig, og hævnede sig for den Haanhed, hvormed han havde ødslet; man lagde til den offentlige Spot, og hans Kone selv sukkede ikke engang over den Ulykke, som fuldede hendes Mand. Hans Stolthed havde skaffet ham lige saa mange Fiender, som der var fornuftige Folk; ubegrædt, forladt af det menneskelige Kjøn for hans utaalelige Stolthed, oprejste man et Mindesmærke paa hans Grav, som bevidnede den Glæde, man følede ved hans Fald.

Hvad var Aarsagen til Adirams Ulykke? at han vidste sin Ophøjelse for Tiden: han brugte sin Forstand, sin Fornuft, han var dydig, saalænge hans Lykke endnu var uvis; men den uheldige Kundskab om den glimrende Skjebne, som ventede ham, gjorde ham forvoven. Han gjorde sig forhadt, og vee den, som, endog uden at spørge nogen Brille til Raads, alt for tidlig kjender sin tilkommende Højhed.

Strax efter ham saae man to Personer komme frem, som begge følede den dybeste Foragt for hinanden; den ene var en Digter, den anden en Philosoph: Digteren tog først Brillerne, imidlertid betragtede Philosophen ham; thi i hans Øjne var der intet latterligere Syn, end en Versemagers, eller saa kaldet Digters Forfængelighed; denne her tilbragte sit Liv med at polere Kaaber med al optænkelig Omhue; han ødslede med sin Forstand for at udpynte alle hans Aarhundredes ubetydelige Ideer; han gjorde dem smaa, glimrende, paa sin Viis maleriske, undertiden ryggesløse; hvilket Syn ved første Øjekast? Hans Brochyrer ligge paa Toiletterne, Damerne skrige, det er en fortreffelig, nydelig Skribent, han fritager os fra den Umage at tænke, han maa til vore Aftensmaaltider. Digteren vendte Brillerne, for at betragte lidet Eftertidens Skilderi; han saae en ubetydelig Navnkundighed omtrent femten Aar, som forsvandt uden at man blev det vaer: han saae sig snart i levende Live at stige ned i Forglemmelsens Flod, hvori alle Verdens skjønne Aander, samt de berygtede Almanakker, som gjemme dem, skulle begraves.

Philosophen saae med Fornøjelse den mørke Sky, som udbredte sig paa hans Selskabsbroders

Pande, og han morede sig meget over hans Bestyrtelse; da Touren kom til ham, tog han Brillerne, og saae gjennem den gunstige Side Geniet personlig, det var en skjøn straalende Engel; en reen og hellig Flamme skinnende om hans udødelige Hoved; vor Philosoph manglede ikke at troe, at det var hans eget Genie, der viste sig for hans Øje; han raadførte sig for et Syns Skyld med det modsatte Glas; hvilken Forandring! Det er ikke mere dette skinnende og lysende Væsen, det er en Furie, som trænger sig frem med ujevne Spring, angriber Verdens Læresætninger, kuldkaster disse det menneskelige Kjøns helligste Støtter, nedbryder de Ulykkeliges Haab og Trøst, styrter Fornuften i skrækkelige Tvivl eller dumme Vildfarelser, sønderriver den rørende Morals Billede, og udaander intet uden Vellystens urene Ild eller Atheismens smittende Gift: saaledes viste sig for vor Philosophs Øjne dette Genie, sig selv saa uligt, naar det misbruger sin mægtige Anseelse. Jeg veed ikke, om Philosophen, eller rettere den som førte dette Navn, erkjende sig selv deri: men han forsøgte at brække de sanddrue Briller i Stykker, uagtet han ikke desmindre pralede af at søge Sandheden allevegne.

Den blinde Myope, uagtet den ussel lille Forstand Naturen havde laant hende, var daarlig nok til at ville underrettes om, hvad hun havde at frygte eller at haabe af Fremtiden: hun tog Brillerne med største Fyrighed, og saae intet. Ganske hidsig vendte hun dem, og saae endnu intet: Rasende overvælder hun Oradou med Skjeldsord og Fornærmelser, og paastod, at man bedrog hende; Xuirotos Gaver vare lige saa vel for hende som for en anden, og at hun, just hun maatte have en udmærket Skjebne i Himlens Raadslutninger, kort, en gandske besynderlig Skjebne. Stakkels Kone begreb ikke, at Fejlen allene var i hendes Øje; Hej, hvilken Fjante! raabte de Omkringstaaende, og glemte at deres Øjne var ikke meget bedre. Myope blev ved at spille med sit korte Syn, og bestandig under denne Bevægelse, at beklage sig over Xuiroto, og Oradou; hun bar altid i sit inderste Hjerte en dyb Agtelse for sig selv, og foretrak, som forstaaer sig selv, sit i hendes Tanker fortreffelige Syn for Ørnens skarpe Blik.

En ung dydig Mand, fuld af Følelse, endnu mellem Naturens Hænder, vilde ogsaa kjende Fremtiden. Hans rene Sjel svingede sig mod alle Gjenstænder, for at fatte Sandheden, Fortroligheden og Lykken; han saae kun ædle Sjele i Verden; han befolkede den med oprigtige Venner, med deltagende Mennesker; Bagvaskelse, Forstillelse, Løgn kjendte han kun af Navn; han ødslede lige saa godhjertig med sin Omhed som med sine Penge, og hans oprigtige Hjerte overgav sig aldeles til det varmeste Venskabs inderlige Fortrolighed. Oradou rørt af hans Dyd, sagde til ham, da han rakte Haanden ud for at tage den ulykkelige Gave: Ædle unge Mand, bliv rolig i det Mørke, som indhyller dig, du vil tabe formeget ved at blive oplyst. Troe, Xuixoto har handlet viselig, da han dømte eder til aldrig at see Hjertets mørke Irgange, denne lykkelige og gjensidige Uvidenhed tjener til at skjule eder i den Falskheds Skygge som vilde bringe eder til Fortvivlelse, om den var udsat for den klare Dag.

Denne Tale opbragte det unge Menneske; giv hid, sagde han, giv hid, du vrantne Forstyrrer af den menneskelige Natur, du kjender ikke det menneskelige Hjertes sødeste og stærkeste Baand, Venskab og Højagtelse; jeg føler dem med Henrykkelse; mit Hjerte skabt for Dyden, gjenkjender den hos mine Lige; giv hid, at jeg kan betragte denne Ven, som jeg agter, denne Skjønhed, som jeg elsker, denne Rad af lykkelige Dage, som en efter den anden skal henflyde i deres behagelige Selskab. Saa sande, saa ømme Følelser ere evig uforanderlige.

Sukkende rakte Oradon ham de dobbelte Briller; det unge Menneske saae da sin Ven, hvorledes han ikke veeg et Skridt fra ham, delte hans Glæder og Kummer, antog alle hans Meninger, og var villig at opofre sit Liv for ham ved mindste Klage. Han saae sin Elskte ved hvert Ord at blegne, skjelve, sukke, naar han bortvendte sit Øje; at overgive sig til den mest levende Bekymring, naar et jevnlig Smil ikke var paa hans Læber; hendes Haand kunde ikke skilles fra hans, og den skjønneste Foraarsdag var mørk og melankolsk, naar han var borte fra hende.

Ah! sagde han, jeg vidste nok, at Menneskeligheden var saaledes beskaffen, onde Mennesker

have bagtalt den, Lykken bestaaer i den Nødvendighed at elske vore Lige, man maa udvide Venskabs Sphære, for at udvide Fornøjelsen, man behøver kun at elske i denne Verden for at elskes igjen. Saa talte han, og vendte Glasset. Ach! hvilke Træk opdager dette redelige Hjerte! hvilke uformodentlige Pile ville saare det! Han saae et lidet sort Uhyre, altid uforsonlig, altid oprørsk, at gjennembore hans Vens Hjerte med en forgiftet Dolk: Dette lille Uhyre var Egenkjerlighed, mager af Statur, men voldsom; han ilede frem allevegne, vidste ikke at opofre nogen Attraa, eller at taale nogen Medbejler, han vilde have Fortrin for alt, hvad der var om ham. Denne tro Ven, som for kort Tid siden talede om at opofre sit Liv, fandt sig forgiftet af en Helvedes Dunst, som denne liden Dæmon udaandede; et hemmeligt Fiendskab indsneg sig i hans Hjerte; Tvang gjør Giften virksommere, den kommer i Gjæring, og yttrer sig i Førstningen ved tvetydige Tegn; Smilen bliver tvungen, Haandens Bevægelse konvulsivisk, og Øjet, som før tindrede af Kjerlighed, nedsænkes mod Jorden, den indvortes Forbittrelse røber sig selv, og, ligesom skamfuld over sine Udskejelser, forstiller og skjuler den sig; endelig, som Floden, der stiger over sine Bredder, nedbryder alting, opløfter hans Arm Dolken mod den samme Barm, han saa ofte trykkede til sit Hjerte; og for at bringe hans Forundring og Ulykke til det højeste, seer han sin eneste Tilbedede bedrive Utugt med denne hans fortrolige Ven, seer hende rødme, ikke over at hun er røbet, men over at hun ikke længer kunde føre ham bag Lyset.

Brillerne faldt af Haanden paa dette ulykkelige unge Menneske; da saae han Lykken nedstyrtet fra sin Trone, og berøvet de himmelske Straaler, hvormed hans Lettroenhed havde udziret den. Dette Venskab, hvorom han gjorde sig saa levende, værdig og stærk Forestilling, er ikke andet end en kold, skammelig og modbydelig Støtte, eller snarere det er en Furie bevæbnet ved hans egne Velgjerninger; denne guddommelige Kjerlighed er falden i Falskheds Dynd; han flyer, han iler i Ørkener at begrave sin Græmmelse over, at han havde fæstet sit Hjerte til et saa foragteligt Væsen; disse kjælne Taarer han havde fæstet Tro til, ere en ædende Gift, som fortærer hans Hjerte;

han falder til det sorteste Menneskehad, og Resten af hans Liv henbringer han i bittre, men frugtesløse Taarer for sin uforsigtige Nysgjerrighed.

Den stakkels Irus med nedslagen Mine, forslidte Klæder, støttende sit magre og udtørrede Legeme paa en Stav, biede til Mængden var adspredt; thi enhver stødte ham tilbage. Hans ydmyge Stilling forkyndte hans Nødlidenhed; hans Dage havde kun været en lang Række af Elendigheder; og hvad kunde lætte ham sin Tilværelses Byrde, naar det ikke var Haabet om en bedre Skjebne? Han havde forladt sit usle Leje, hvor han undertiden drømte, at Lykken skulde blive mindre grusom imod ham; han nærmede sig sukkende til Oradou, løftede Hænderne mod Himlen, og sagde: Forund mig at vide, hvorlænge jeg skal være ulykkelig; Uvished om Fremtiden er mig hundrede Gange mere grusom end det nærværende. Oradou efterlod intet for at betage ham denne Grille; Irus udstødte et heftigt Skrig, og nødte ham ved sine ivrige Bønner, at give sig de ulykkelige Briller; han griber dem med sin fortørrede Haand, og vender Glassene vexelviis for det Øje, han endnu havde tilbage: Blegheden tager til paa hans alt udtærede Ansigt; Ach! hvad seer jeg, skreg han jammerlig, ingen Lindring i min Qval, alle mine Dage skulle henløbe i Elendighed, ikke et eneste lykkeligt Øjeblik. Irus var bestemt til, altid at være ulykkelig, han saae ingen Trøst for sig uden Dødens Engel; men han skjælvede tilbage ved Synet af denne gyselige Trøster.

Historien fortæller, at en forklædt Monark blandede sig blandt Mængden, for ogsaa at erfare Skjæbnens Beslutninger; han saae sig omringet af ydmyge og ærbødige Opvartninger; man adlød ham; hans Luner vare Befalinger, ingen Urolighed, intet Oprør; Misfornøjelsen skjulte sig, og Rebellion torde ikke opløfte sit Hoved i nogen af hans vidtløftige Stater; men ved hans Død, ikke en eneste Taare ved hans Grav, ingen Sorg i nogen Borgers Hjerte: hans Folk saae hans Liigprocession med Ligegyldighed, for ej at sige med Glæde; og hans Bisættelse var kun en tom Ceremonie. Da Monarken havde seet, hvorledes hans Folk vilde ære hans Aske, og bevare hans Minde, elskede han det ikke mere, og ophørte at elskes af det.

Flere Exempler vilde være overflødige; de Taabeliges Nysgjerrighed havde overalt ligesaa beklagelige Følger, og Menneskene vare ubillige nok til at kaste Skylden paa Xuixoto, fordi deres Ulykker vare opdagede; skulde han endnu plage os med denne gyselige Kundskab! skrege de enstemmig; uden hvilken vi skulde have nydt det Nærværende, — vi ikke skulde have kjendt uden glade Timer.

Xuixoto hørte disse nye Bebrejdelser: Menneskeslægtens Knurren rørte ham nu ikke, men han fulgte sin Mildheds Stemme; han kaldte Oradou tilbage, og skilte Menneskene ved den skadelige Gave, at kunne læse deres tilkommende Skjebner gjennem disse ulykkelige Briller.

Expeditionen mod Algier.

(Vigtigheden af dette Tog; de Anstrængelser med hvilke det forberedes, og skal udføres; de store Summer der medgaae, de Udsigter der haves, og Fordele for Civilisationen der tilsigtes, gjør Toget til Gjenstand for Undersøgelser af Skribentere af alle Klasser, og naturligviis for forskjellige Anskuelser og Bedømmelser. En af de mærkeligste Mænd, der har skrevet imod samme, er Greve af Laborde; og vi tro det interessant for dette Blads Læsere at meddele følgende Beretning om samme:)

— „Grev de Laborde har i et til Kongen af Frankrig og til Kamrene stilet Skrift bekjendtgjort en fuldstændig Sammenstilling af de sande Aarsager til Brudet med Algier. Denne Afhandling støttet paa alle Documenter, der kunne give en upartisk Læser klart Lys om Gjenstanden, vækker ikke nogen fordelagtig Idee om Ministrenes Duelighed, der har behandlet dette Anliggende. Visseligen havde det ikke været svært, i Begyndelsen at spare Frankrig Alternativet mellem en unyttig Blokade og en fordærvelig Expedition.

Iøvrigt har Hr. de Laborde ikke blot betragtet Expeditionen mod Algier fra militaire og diplomatiske Synspunkter. Det constitutionelle Spørgsmaal er i hans Værk behandlet med den Skarpsindighed og den klare Patriotisme, som ud-

mærker alle denne agtværdige Borgers og Skribents Arbejder.

„Hvorledes!" siger Hr. de Laborde, „midt i constitutionelt Land, i Kamrenes Fraværelse, som man saa let havde kunnet forsamlet to Maaneder tidligere, improviserer man for en i tre Aar udsat Krig? Ja, hvad endnu er mere: efter at disse Kamre ere forsamlede, prorogerer man dem, for at undgaae, at give dem Regnskab for de daarlige Udgifter, som blive gjorte under deres Øjne. Uhørt Exempel i fri Regjeringers Aarbøger *), især i Englands: et Exempel, stridende mod vore egne Finantslove **), og begrundende Anklagen mod dem for Pligtforglemmelse. Uden Tvivl, vil denne Anklage finde Sted ved Kamrenes Tilbagevenden, om end selv en ny Scipio vilde sige os: Paa denne Dag har jeg styrtet Algier, lader os bringe Guderne vor Tak! Man vil svare ham: Algiers Ødelæggelse opvejer ikke i det allerringeste Tabet af vor Frihed, ikke at tale om Indgrebet i den dyrebareste af vore Rettigheder. Frankrig behøver Institutioner, ikke Erobringer; et nøje forbundet, frit, ved Arbejde frugtbargjort Land og ikke en overflødig Colonisation; hvad siger jeg? en krigerisk Spadseregang, thi man tillader det jo selv ikke en Colonisation." ***)

— „Man troer at drømme, men man vil snart blive vækket af denne bange Slummer ved Landets

*) Nej, sagde en Konge af Argos, jeg vil ikke føre en Krig uden Folkets Villie, om jeg endog selv kunde. Esch. Suppl.

**) Loven af 25 Marts 1817, Titel XII og de forklarende Ordonanzer af 1822 og 1827; Hr. Villèle fordrede Fonds for Krigen mod Spanien, Hr. Roy for Grækenland og ingen Udgifter bleve tidligere gjorte.

***) Jeg veed med Bestemthed, at man har givet den engelske Regjering Ord paa, at, saasnart Algier er tilintetgjort, skal den franske Armee trække sig tilbage. Ministeriumet kan vel nægte dette, som man har gjort det med Sundheds-Cordonnen, med Troes-Armeen, men den tilkommende Tid vil lægge Sandheden for Dagen.

Klager, som seer Millioner ødslede, hvilke dets Veje, dets Kanaler og dets i saa mange Aar i Forfald geraadede Havne behøve og fordre, og dette i et uroligt Øjeblik, hvor Autoriteten, staaende paa Randen af dens Forrettigheder, og Landet, paa Grændsen af sine Rettigheder, hver især synes at frygte eller vente en Infraction, for at gjøre Modstand. Paa denne Maade haaber man, at komme ud af Vanskeligheden, ved midt under denne Angst og Uro at kaste et Spilleværk af Ros, som desuagtet endog da vil blive betalt for dyrt, naar det lykkes, at bemestre sig det."

„Børn, som giver Eder i Leg med Dødsleen, med Parzens Kniv, tag eder i Agt; dette Instrument er skarpt og eders Hænder uskikkede til at føre det. Et skrækkeligt Ansvar hviler paa eders Hoveder, ikke, man veed det, det lovlige Ansvar, som undviger, naar man vil gribe det, og som man frygter for at fixere, af Bekymring for, at formindske dets Magt, men det svære Ansvar mod den offentlige Mening, som man udsætter sig for, naar man ved Fejl opvækker Foragt, ved Ulykker og Nederlag Had."

„Frankrigs Venner, hvilken og eders forskjellige Meningers Farve maatte være, forener eder, til at befrie Landet for saadan en Sorg, til ej at tilstede Udlandet en saadan Glæde."

„Da Galliernes Frihed, deres Munisipallove vare tabte, stiftede Romerne, for at trøste Stædernes Indvaanere, under dem et beskyttende Raad, som de kaldte Folkets Forsvarere, defensores plebis. Disse Embeds-Personer havde ingen aktiv Deel i Forvaltningen, men de vare Mæglere mellem Landet og Regjeringen, for at bedømme Forholdet mellem begge."

„Vi ere traadte i denne Magistraturs Plads: lader os vise os værdige til, at udøve dens Functioner, idet vi opbyde alt, for at lade Sandheden naae til Tronen; det var engang en Rettighed, nu er det en Pligt."

Til disse anførte Steder tilføje vi endnu Slutningen af Forfatterens Betragtninger over Spørgsmaalet om Algier:

Expeditionens Resultat.

„I Besiddelse af Algier maa man igjen rømme den; vi ville tilintetgjøre dens Volde og maa for-

lade den, som maaskee have kostet os betydelige Tab af Mennesker og Penge, og som i vore Hænder kunde blive et andet Gibraltar, uangribeligt fra Søsiden og let at befæste paa de andre Punkter. Vi komme til at opgive dette Foretagendes eneste Fordele, Midlet til at udøve en nyttig Indflydelse paa Civilisationen blandt Beboerne af denne Verdensdel. Denne Forpligtelse sparer mig Møjen, at undersøge, hvilken Nytte vi af denne Erobring vilde kunne drage, og jeg vil indskrænke mig til, at beklage Skjæbnen, der stedse sætter Frankrig i en falsk Stilling, ligeover for andre og sig selv.

Hvilken er da denne usalige Skjæbne, som stedse henriver vor Regjering til Offere og ophol der den i det Øjeblik, da den kunde høste Frugterne af samme? Hvorledes! vi give Grækenland vore Hære, en Flaade, vore Penge, og, efterat vi derved har sikkret det sin Uafhængighed, lade vi en Souverain efter Englands Valg, sættes derover. Og vi drage vore Tropper tilbage i det Øjeblik, da de i det mindste kunde modtage Indvaanernes Velsignelser. Vi udgive fire hundrede Millioner for Spanien og øve saa liden Indflydelse i dette Land, ere dog saa lidet agtede, at, i dette Øjeblik, i denne Krig, som man forsikkrer at føre for Christenheden, den katholske Konge nægter enhver Medvirkning, enhver Plads selv i sine Stater for vore Tropper, for ikke ogsaa at bryde med den Algierske Regjering, med hvilken han, endog under vore Differenzer, har sluttet en Traktat; en Traktat, som han mere frygter for at støde an imod, end at nægte Hjelp til den Allierede, der har sat ham Kronen paa Hovedet. Kort Frankrig paatager sig allene, at opfylde en Forpligtelse, der paaligger alle Souverainer, den, at forstyrre Sørøveriet; og det første, som man fordrer af det, og, efter hvad man siger, har erholdt, er, ikke at drage nogen Fordel af dette Foretagende.

„Hvori ligger da fra vor Side denne ikke ærefulde Eftergivenhed? Hvorfra kommer denne Art Servilitet i de uegennyttigste højmodigste Foretagender? Den har, man maae sige det, sit Udspring gandske og aldeles fra vor indre Tilstand, fra den grusomme og uretferdige Mistro, som straf værdige Mennesker have indgydt en retfærdig og

god Konge mod hans Undersaatteres Troskab, fra Frygten for en Revolution, som forhindrer ham tillidsfuld at hengive sig den og dens Interresse, og som henvender al Regjeringens Møje paa en barnagtig Kamp mod uskyldige Friheder, mod dyre, uden Fare for femten Aar siden kjøbte Rettigheder ved en prøvestaaende Troskab, ved gjentagne Offere og, man kan sige, selv ved Tegn paa en Vedhængenhed, som faa Folk have viist mod deres Fyrster."

(Lit. Bl. d. B. H. 489.)

Ostindien.

Nærmelsen af den Periode da Forhandlinger skulle finde Sted om Fornyelsen af det engelske ostindiske Compagnies Octroi har, i Forbindelse med Fremgangen af almindelig Udbredelse af Kundskaber, og af Aand for Undersøgelser, der gaae ud paa Hævelse af enhver Slags Misbrug, fremkaldt i England en Mængde Skrifter over ostindiske Anliggender. Et Skrift af J. M. Richardson: „An Enquire into the Expediency of applying the principles of Colonial Policy to the Government of India" aabnede Banen, og siden ere saare mange udkomne, som deels gaae ud paa Vedblivelsen, deels paa Ophævelsen af det ostindiske Compagnie; og alle give et Lys over indiske Sager. Et af dem der især agtes er: „India or Facts submitted to illustrate the character and condition of de active inhabitants; with suggestions for reforming the present system of government; by R. Rickards, Esqu., hvoraf Anmelderen har 3 Hæfter for sig; London 1828—9. 8. Forfatteren havde i 23 Aar boet i Ostindien, og hans Skrift berigtiger mange forud herskende Meninger om disse udstrakte Lande. De om Ostindien handlende Bøger inddele, som bekjendt, Indvaanerne i 4 Caster, 1. Brahmen eller Brahmin, den præstelige; 2. Chastryn, af andre, Khatry, eller Khetry, den militære; 3. Vaysya, eller Vyse, eller Byse, den agerdyrkende, den fabrikdrivende, den handlende; og 4. Soodra, Sooder, Soodera; den ringeste eller

tjenende. Richards anfører en Mængde Vidnesbyrd paa, at der ikke gives en saadan Kaste-Inddeling. Allerede Coolebrooke har anmærket, at Casternes Underafdelinger har indført en uendelig Forskjellighed. En eneste saadan blandet Stamme, Chastryernes har i Bengalen ej mindre end 83 Underafdelinger. Forfatteren siger, at han ikke har fundet noget Individ, som kunde fremføre Beviser hvorpaa han kunde grunde Paastand om, at være et ægte Medlem af de første tre Caster. En ægte Chatrya-Fyrste gives ikke i vore Dage. Ingen af de vigtige Fyrster i Ostindien, undtagen Paischewa, en Bramin, er ægte, og enhver Hær i Ostindien er uimodsigelig fyldt med Soldater af alle Benævnelser og Klasser. Paa lige Maade udøver Enhver de til Casterne henførte særegne Beskjæftigelser, hørende til Agerbrug, Fabrik-Industrie, Handel eller den tjenende Stilling. Det er en vigtig Omstændighed; thi den kuldkaster deres Paastand, som paa den antagne Sætning om fire heterogene ostindiske Caster ville grunde de uovervindelige Hindringer, og den Popanz hvormed de afvise enhver som haaber Forbedringer i Hinduernes Tilstand. Forfatteren viser fremdeles, at den Simpelhed i Sæder, i Næring, i Klædning, som man indbilder sig at være den herskende hos Hinduerne har sin Grund ene i Armod. De fleste Kjødspiser, siger han, søges begjærligen af alle Hinduernes Klasser; og deres Hang til Luxus og Stads er ubegrændset.

Indenlandske Efterretninger.

Efterat den Kjøbenhavnske Sparekasse har staaet i 10 Aar fra dens Oprettelse Maj 1820 er fra 1 Maj d. A. en ny Periode for dens Virksomhed indtraadt; og nogle Forandringer saasom med Rentens Størrelse etc. ere vedtagne. I den Deel af de første ti Aar, for hvilken Regnskaberne, fra hvilke Oplysningerne maatte søges, har kunnet været afsluttede, nemlig til 11 Novbr. 1829, altsaa i 9½ Aar, har i alt 11221 Conti været aabnede, 4075 vare igjen afsluttede ved fulde Uddrag, og Sparekassen talte altsaa den ovennævnte Dato 7146 Interessenter. Summen af samtlige Indskud udgjorde 1,474,899 Rbd. 10 ß. Repræs. og 1,059,828 Rbd. 31 ß. rede Sølv. De Summer som den 11 Nov. 1829 stode paa Interessenternes Conti beløbe sig til 681,351 Rbd. 65 ß. Repræs. og 645,820 Rbd. 18 ß. r. Sølv. I Henseende til de forskjellige Klasser af Interessenterne og deres Indskudde anfører man de to sidste Aars Resultater.

	1828. Repræsent. Rbd.	1828. Rede Sølv. Rbd.	1829. Repr. Rbd.	1829. R. S. Rbd.
Tjenestetyende 1828. 214 Piger og 236 Karle. — 1829, 263 Piger og 191 Karle.	33665.	11053.	28117.	13513.
Børn. 1828. 416 Conti. 1829. 355 C.	14406.	20775.	12380.	17483.
Haandværkstanden . . . 1828. 114 Pers. 1829. 157 —	9845.	6142.	9840.	8400.
Forskjellige Foreninger, saasom Svendelader etc. . 1828. 17 Conti. 1829. 22 —	2722.	344.	5846.	899.
Bønder fra Omegnen . . . 1828. 7. 1829. 9.	782.	107.	315.	1150.
Forskjellige Interessentere . 1828. 231 Cont. 1829. 235. —	20696.	19729.	17701.	24729.

Blandede Efterretninger.

Sankt Antonios Sabel. Da den ægyptiske Statholder Elphi Bey opholdt sig i London, hvor han blev behandlet med Udmærkelse

af Prindsregenten, overleverede han denne engang en tyrkisk Sabel af høj Værdi. I Aaret 1806, da, den i Schlesien fødte, men paa den Tid som Major i engelsk Tjeneste ansatte, Baron Friderich von Eben, af Prindsregenten, blev med vigtige Papirer sendt til den engelske Gesandt ved det preussiske Hof Lord Hutchinson, fik han af Prindsregenten hint Vaaben til Foræring og lod paa Skeden udgrave en Indskrift, der indeholdt af hvem det var givet ham. Eben førte Sablen bestandig med paa sine Rejser, skjønt han kun ved festlige Lejligheder bar den. Da han i Marts 1809 opholdt sig i Oporto, erholdt han i Anledning af de Franskes Storm under Soult et Tilflugtssted i Biskoppens Pallads under Betingelse ikke at forsøge paa Redning af noget af sin Ejendom, for ikke at skrække det væbnede Folk. Oporto blev taget og plyndret. Sablen faldt i Hænderne paa General Franceshi, hvem den i November 1809 igjen fratoges, da denne, saaledes som den lissabonske Avis Nr. 189 forbemeldte Aar fortæller, uagtet sin Eed heller at døe end overgive sig til en Præst, med sine to Adjutanter gjordes til Fange af Kapusineren Juliano de Delica, der med en Guerilla havde lagt sig i Baghold paa Vejen imellem Zamora og Valladolid. Franceshi paastod, i Egypten at have modtaget denne Sabel til Foræring af sin Kejser. Men den spanske Generallieutenant Don Carlos d'Espagne, som forstod Engelsk, saae i Ciudad Rodrigo af Inskriften hvo der var den retmæssige Ejer. Alle Tilbud om fuld Erstatning af Sablens Værdie formaaede imidlertid Intet hos Munken. Han forærede den til sit Kloster. Sankt Antonio blev bevæbnet dermed. Eben selv gjorde sig, i Aaret 1816, da hvert Franskmændene frataget Bytte skulde gjengives den forrige Ejer, Umage for igjen at komme i Besiddelse af Sablen. Han skrev til General Wittingham, der var i spansk Tjeneste, og til den portugisiske Gesandt i Madrid Don Rodrigo Luis de Souza. Svaret var, han skulde henvende sig til Kapusinernes General. Han skrev til denne, og tillige til Kongen selv. Alt forgjæves. Sablen blev i Klosteret; og det mohamedanske Vaaben pryder den Dag i Dag den katholske Helgens Billedstøtte.

En Sprogbemærkning.

„Norden, ein Hauptwort, welches nur mit einigen Vorwörtern und ohne Artikel gebraucht wird, die mitternächtige Himmelsgegend Nord zu bezeichnen. Der Wind kommt aus Norden. Sich gegen Norden wenden. Das Haus liegt gegen Norden. Als ein abänderliches Haupwort mit dem Artikel, wie es einige gewagt haben, der Norden, klingt es doch allemahl sehr ungewohnt, wenn es sich gleich zuweilen in der dichterischen Schreibart dulden lässet." Adelung. 1777.

Den berømte tydske Skribent Joh. G. Hamann kaldte sig „der Magus in Norden." —

Kjøbenhavns Børs, d. 14 Maj 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à

Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	154½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	96½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¾	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100½	101 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	66½ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73	73¼ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	90	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 40.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 18 Maj 1830.

Det Kongelige Nordiske Oldskrift-Selskabs Aarsforsamling den 15de April 1830.

Selskabets Formand, Hr. Oberstlieutenant, Dr. v. Abrahamson aabnede Mødet med en almindelig Udsigt over Selskabets nærværende Status.

Antallet af Selskabets ordentlige indenlandske Medlemmer vare ved forrige Aarsforsamling 171. I det forløbne Aar beklager Selskabet Tabet af 11 det ved Døden berøvede ordentlige Medlemmer, iblandt hvilke de berømte, af nordisk Oldforskning saa høist fortjente Lærde, Münter, Nyerup, Thorlacius, Thorkelin, og ligesaa meget beklager det at have tabt det ene af sine Æresmedlemmer, Hs. Excell. Geheime Statsminister Malling. I samme Tid ere 22 nye ordentlige indenlandske Medlemmer optagne, saa at disses Antal nu er 182; desuden har Selskabet to Æresmedlemmer, 79 udenlandske og 74 corresponderende Medlemmer.

Ligesom Hans Majestæt i forrige Aar 1828 tilkjendte Selskabet et uskatteerligt Beviis paa Sit Allerhøieste Velbehag, ved under 9de Mai at tillægge det Prædicat af Kongeligt, saaledes har Allerhøiststamme atter i det nærmest forløbne Aar givet det et nyt Beviis paa Sin Tilfredshed, ved at tillægge det et aarligt Tilskud, for det første i 5 Aar, af 300 Rbdl. r. S. Ved heldige Omstændigheder har Selskabet haft den Behagelighed at see sit faste rentebærende Fond forøget fra 1500 til 2000 Rbdl. Sølv i Kongl. 4 Procents Obligationer.

Af de historiske Sagaers Udgave i Grundskriften med dansk og latinsk Oversættelse i særskilte Bind havde Selskabet ved forrige Aarsforsamling udgivet 9 Bind; i Løbet af Aaret ere 6 nye Bind blevne færdige, saa at Selskabet nu har været saa heldigt at udgive 15 Bind af Nordens Oldskrifter.

Desuden har Selskabet udgivet 2 Bind af Tidskrift for nordisk Oldkyndighed, og dette Værk er sluttet med det nylig udkomne 2 Binds 2 Hæfte, som indeholder:

Bemærkninger ved P. E. Müllers Sagabibliothek af John Espolin,

Om de oldnordiske Gilders Oprindelse og Omdannelse af Finn Magnusen,

Den første November og den første August, to historisk-kalendariske Undersøgelser, med et Tillæg om Høitidsbauner, Offerbaal, Nødild og Ilddyrkelse især i Norden af Finn Magnusen,

Udkast til en kort Synchronisme over Nordens Sagaer af John Espolin.

Som Minde om de glædelige Begivenheder i Kongehuset, der foranledigede tvende af de ovenanførte Undersøgelser, har Selskabet besørget disse „Den første November og den første August" ogsaa

særskilt udgivne. I Formandens Fraværelse havde Selskabets Vice-Formand og Secretair den Ære, paa Selskabets Vegne at overrække Deres Majestæter Kongen og Dronningen samt Deres Kongelige Høiheder Prindserne Christian Frederik, Frederik Carl Christian og Frederik Ferdinand Pragtexemplarer af dette Høitidsskrift, og at modtage gjentagne Forsikringer om Deres Majestæters og Deres Kongelige Høiheders allernaadigste og naadigste Tilfredshed med Selskabet.

Det har været Selskabet behageligt, ogsaa i det forløbne Aar at see sine Foretagender paaskjønnede, og sine literaire Forbindelser betydelig udvidede i Udlandene: det Kongl. Baierske Videnskabers Academie i München, det Kongl. Bøhmiske Videnskabers Selskab i Prag, og det Americanske philosophiske Selskab i Philadelphia have tilsendt Selskabet deres samlede Skrifter; det Vestphalske Selskab for fædrelandsk Cultur i Minden og det Nassauiske Selskab for Oldkyndighed og Historiegranskning i Wiesbaden deres Annaler; det Britiske Bibelselskab i London en Samling af Bibeloversættelser i forskjellige Sprog; det geographiske Selskab i Paris og det Kongl. Nederlandske Literatur-Selskab i Brüssel, enkelte af samme udgivne Skrifter. Ogsaa adskillige af Selskabets udenlandske Medlemmer tilsendte Selskabet egne eller andres literaire Arbeider, Jomard i Paris sendte sit nylig udgivne store Værk i Fol. „Description de la ville et des environs du Kaire"; ligeledes modtoges Sendinger fra de la Motte-Fouqué i Berlin, v. Recke og Trautvetter i Mitau, Preusker i Sachsen, Mohnike i Stralsund, Schröder i Upsala, Münch i Haag, Carlisle i London, Boswort i England, Graaberg i Tripolis, Viollier i Bern, og fra tvende Lærde udenfor Selskabet Prof. Ciampi i Florenz og Prof. Ingram i Oxford.

I Anledning af disse Sendinger har Selskabet vedtaget, at Taksigelsskrivelser for samme tilstilles vedkommende, og bemyndiget Bestyrelsen til at sende Exemplarer af Selskabets Skrifter til saadanne udenlandske lærde Selskaber, fra hvilke Selskabet havde modtaget vigtige Sendinger.

Selskabets Secretair Hr. Prof. Rafn, meddeelte, som Formand i Oldskrift-Afdelingen, en Beretning om Fortsættelsen af denne Afdelings Arbeider, ifølge hvilken to nye Bind, nemlig Fornmanna Sögur 5 B. og Islendínga Sögur 1ste B. vare, det første heelt, det andet næsten færdigt fra Pressen. I Henhold til denne og foregaaende Beretninger forelagde Afdelingen, som for Tiden bestaaer af Professor Rafn, Adjunct Egilsson, Overlærer Gudmundsson og Th. Helgason, følgende 15 Bind, som den har besørget fra Selskabet udgivne i de 5 siden Selskabets Stiftelse forløbne Aar, nl.

Fornmanna Sögur eller de historiske Sagaer om Begivenheder udenfor Island, udgivne i den islandske eller gamle nordiske Grundskrift, 1, 2, 3, 4, 5, og 11te Bind.

Oldnordiske Sagaer, de samme Sagaer i dansk Oversættelse ved C. C. Rafn, 1, 2, 3 og 11te Bind.

Scripta historica Islandorum, de samme Sagaer i latinsk Oversættelse ved S. Egilsson, Vol. I, II og III.

I disse Bind ere følgende Sagaer indeholdte:

Første Bind: Kong Olaf Tryggvesons Sagas første Deel med forudskikket Indledning om de tidligere norske Konger og Regenter, Harald Haarfager, Erik Blodøre, Hakon Adeelsteensfostre, Harald Graafeld, Hakon Hlade-Jarl, og med indskudte Stykker, Keiseres og Kongers Slægtregistere, om Jomsvikingerne, Sunniva og Alban, Islands Opdagelse og Thorvald Kodranson.

Andet Bind: Kong Olaf Tryggvesons Sagas anden Deel med indskudte Fortællinger om Halfred Ottarson, Røgnvald og Raud, Kjartan Olafsson, Ogmund Ditt og Gunnar Helming, Sigmund Bresterson, Thorvald Tasalde, Svend og Find, Christendommens Indførelse paa Island, Erik Røde og Leif den Lykkelige og Endride Ilbreid.

Tredie Bind: Kong Olaf Tryggvesons Sagas Slutning med indskudt Beretning om Jarlerne Erik og Svend og tilhørende Fortællinger, nl.

Kong Harald Haarfagers Skjaldes Saga,
Fortælling om Kong Sigurd Slefa,
Fortælling om Thorleif Jarleskjald,
Fortælling om Thorstein Oxefod,
Fortælling om Helge Thorerson,
Fortælling om Romund Halte,

Fortælling om Haldor Snorreson,
Thorstein Bæiarmagns Saga,
Fortælling om Thorstein Skelk,
Fortælling om Orm Storolfsson.

Fjerde Bind: Kong Olaf den Helliges Sagas første Deel med forudskikket Indledning om Norges tidligere Regenter.

Femte Bind: Kong Olaf den Helliges Sagas anden Deel med 33 større og mindre Tillæg af Sagaens forskjellige Recensioner, samt tilhørende Fortællinger, nl.

Fortælling om Sveakæmpen Styrbjørn,
Fortælling om Roe,
Fortælling om Kong Eymund,
Fortælling om Toke Tokeson,
Fortælling om Endride og Erling,
Fortælling om Thoraren Nefjulfson,
Fortælling om Egil Hallson og Tofe Valgautson,
Fortælling om Raudulf og hans Sønner,
samt Einar Skulasons Kvad om Kong Olaf, benævnt Geisli eller Straalen.

Ellefte Bind: Sagaer og Fortællinger, vedkommende Danmarks Historie, nl.

Jomsvikinga Saga,
Biskop Bjarnes Jomsvikinga Drapa,
Knytlinga Saga,
Brudstykke om Christendommens Indførelse i Danmark,
Brudstykke om Harald Blaatand og Svend Tveskæg,
Hakon Harekssons Saga,
Fortælling om Biskop Absalon.

Islendinga Sögur, eller de historiske Sagaer om Begivenheder paa Island, udgivne i Grundskriften, 1 og 2det Bind, i hvilke følgende Sagaer indeholdes:

Første Bind,
Are Frodes eller den Lærdes Islendingabók eller Optegnelser til Islands ældste Historie,
Landnamabogen eller Historien om Islands Bebyggelse,
Brudstykker af Vigastyrs Saga og Heidarviga Saga,

Andet Bind,
Ljosvetninga Saga,
Svarfdæla Saga,
Vallnaljots Saga,

Vemunds og Vigaskutas Saga,
Vigaglums Saga.

Hr. Prof. Rafn forelagde tillige Selskabet følgende af ham i samme Tidsrum udgivne 7 Bind af Nordens Oldskrifter, nl.

Krakas Maal eller Kvad om Kong Ragnar Lodbroks Krigsbedrifter og Heltedød, udgivet i Grundskriften med dansk, latinsk og fransk Oversættelse samt kritiske og philologiske Anmærkninger,

Fornaldar Sögur Nordrlanda eller de mythisk = historiske og romantiske Sagaer om Begivenheder i Norden før Islands Bebyggelse, udgivne i den islandske eller gamle nordiske Grundskrift, 1, 2 og 3die Bind,

Nordiske Fortids Sagaer, 1 og 2 Bind de samme Sagaer som i 1 og 2 Bind af ovenmældte Værk, og 3die Bind Didrik af Berns Saga i dansk Oversættelse.

I disse Bind indeholdes følgende Sagaer:

Første Bind,
Kong Rolf Krakes og hans Kæmpers Saga,
Brudstykker af det gamle Bjarkemaal,
Vølsunga Saga,
Kong Ragnar Lodbroks og hans Sønners Saga,
Krakas Maal,
Fortælling om Norna=Gest,
Fortælling om Ragnars Sønner,
Sagabrudstykke om Braavalle=Slaget,
Hedins og Høgnes Saga,
Hervørs og Kong Heidreks Saga.

Andet Bind,
Om Fornjot og hans Slægt,
Halfs og Halfs Kæmpers Saga,
Fridthjof hin Fræknes Saga,
Om Oplændingernes Konger,
Ketil Hængs Saga,
Grim Lodinkins Saga,
Orvar=Odds Saga,
An Bueboiers Saga,
Romund Gripsons Saga,
Thorstein Vikingsons Saga,
Asmund Kæmpebanes Saga.

Tredie Bind,
Kong Gøtreks Saga,
Kong Rolf Gøtreksons Saga,
Herrøds og Boses Saga,
Gange Rolfs Saga,

Egils og Asmunds Saga,
Sørle den Stærkes Saga,
Hjalmters og Olvers Saga,
Halfdan Eysteinsons Saga,
Halfdan Branefostres Saga,
Sturlaug Starfsames Saga,
Illuge Gridarfostres Saga,
Erik Vidførles Saga.

Selskabets Casserer Hr. Grosserer Magnus fremlagde sit afsluttede Regnskab for forrige Aar, ifølge hvilket Indtægterne, bestaaende af Medlemmernes og andre Velgjøreres Bidrag, hvoriblandt Hans Majestæts allernaadigste Tilskud, samt Renter af det oplagte Fond m. v. androge . . . 1137. 52 Sølv, 539. 37 Tegn,
Udgifterne . . 927. 74 — 235. 6 —

Beholdningen den
31 Dec. 1829 209. 74 — 304. 31 —

Før Regnskabets Afslutning blev en Kongl. Obligation paa 100 Rbd. Sølv, og af dettes Overskud 3 Dito paa 240 Rbd. Sølv, indkjøbte til Fondets Forøgelse.

Til Revisorer af dette Regnskab valgtes DHrr. Justitsraad Langeland og V. Erichsen.

Secretairen meddeelte en Skrivelse fra Hr. Fabricant Thamsen i Møgeltønder, ifølge hvilken denne skjenker Selskabet et transportabelt Statsfonds Beviis paa 160 Rbdl. Sølv.

Hr. Greve Claes Fleming, Præsident i det Kongl. Selskab for Skandinaviens Historie i Stokholm, som nylig er optagen som ordentligt Medlem, sendte en Taksigelsesskrivelse til Selskabet. Hans Excellence fremfører Forsikringen om at ville være virksom for Selskabets Formaal, og underretter om at have afsendt, som en Foræring til Selskabet, de 14 udkomne Bind af „Handlingar rörande Skandinaviens Historia."

DHrr. Prof. David i Prag, Carlisle og Cattermole i London og William Betham Ulster i Dublin sendte ligeledes Taksigelsesskrivelser til Selskabet, af hvilket de nylig ere blevne optagne som Medlemmer, og lovede deres Bistand til dets Foretagenders Fremme.

Hr. Conferentsraad Pedersen i Philadelphia mældte, at han havde afsendt, som en Foræring til Selskabet fra det Pennsylvaniske historiske Selskab, dette Selskabs Skrifter, modtagne fra dets Præsident, Hr. William Rawle.

Hr. Baron Coquebert Montbret, Vice-Præsident i det Kongl. Franske antiqvariske Selskab i Paris, tilskrev Selskabet om, at han, som en Foræring fra dette Selskab, havde afsendt til Selskabet 3 Bind af det Kongl. franske Selskabs Skrifter.

Hr. Rifaud i Paris, bekjendt for sine 20 Aars Reiser i Ægypten og Nubien, adresserede til Selskabet en Skrivelse, hvori han udbeder sig Tilladelse til at forelægge det en Deel Rapporter, som adskillige Academier og lærde Selskaber i Frankrig have gjort over hans Værker og Samlinger betræffende ovenmældte Lande.

Selskabets Vice-Formand, Hr. Prof. Finn Magnusen forelæste den første Afdeling af en Udsigt over Astrologiens Historie (angaaende Chaldæerne), hvilken han indledte med følgende Forord:

„Til de Undersøgelser, hvormed jeg nu tager mig den Frihed at gjøre det høitærede Selskab bekjendt, knytter sig tilfældigviis, men saare naturlig, Erindringen om den store Lærde, der engang, i en vigtig Anledning, maatte beskjæftige sig med en hertilhørende Gjenstand; om den oplyste, virksomme Præstehøvding, den gode og retskafne Mand, hvem vi i Dag have fulgt til sit sidste jordiske Hvilested. At tolke den hedengangne Frederik Münters Fortjenester som Hovedstadens og dette Delands Biskop, som den evangeliske Troeslæres Fortolker, Forkynder og Forplanter, eller hans fordringsløse Værd som Statsborger, Huusfader og Menneskeven, dertil kan her ei være Tid eller Sted, allermindst for mig, som ei er i Besiddelse af de dertil fornødne Kundskaber og Talegaver. Ikke heller formaaer jeg at følge hans Aands høie Flugt, fra Opgang til Nedgang, for i Morgensolens Glands at grandske den fjærneste Oldtids Tanker, Sprog og Minder, eller mod Nordpolens Isblink, for i Nattehimlens Stjerneskær at skimte den Dagning, som der langt senere frembrød til Aandsmørkets Forjagelse og Kundskabslysets Seier. Han kom og saae og vandt de Viisdoms-Skatte, hvilke han atter uddeelte i saa rigeligt Maal til Verdens Belærelse. Hans Værker ere

ophøiede over min Berømmelse, men den høieste Priis har jeg stedse tilladt mig at sætte paa det vennehulde Fadersind, den blide Beskedenhed, hvormed den høivise Lærde opmuntrede, fremmede og veiledede den yngre og ufuldkomne Forskers svage Bestræbelser. Med inderlig Glæde har jeg længe været Vidne til den utrættelige Iver, ledsaget af egne Opoffrelser, hvormed han selv stræbte at gjenvinde og vedligeholde Oldtidens lærerige Mindesmærker for vort Fædreneland. Ogsaa dette Selskab tabte i ham en trofast Medbroder; tit hædrede han vore Forsamlinger med sin kjærkomme Nærværelse og vore Anliggenders Drøftning med sin inderlige Deeltagelse. Dette er os alle i frisk, men nu, desværre! smertefuld Erindring, thi saavel for dette Samfund, som for saa mange andre, for vort Danmark som for den hele lærde Verden, er hans Savn uudsletteligt. Hisset skal det dog erstattes i det evige Lys, hvor Viisdommens her uudgrundelige Dyb udfolder sine talløse Herligheder for den Forklaredes Blik, ustandset af skuffende Taager. Ei maae vi misunde ham den høieste Salighed; ei ønske ham tilbage til Støvets Forkrænkelighed og Kummer! Dog kunne vor tabte Münters Aand og Exempel endnu lyse for os som ledende Stjerner, paa Grandskningen vildsomme Bane, paa Jordlivets møisomme Gang. Velsignet være hans elskede Minde!"

Følgende til Selskabet sendte Værker bleve forelagte i Mødet:

Fra Hr. Greve Fleming i Stokholm: de af det Kongl. Selskab i Stokholm udgivne Handlingar rörande Skandinaviens Historia, 1-14 Bind.

Fra det Overlausitsiske Videnskabers Selskab i Gørlitz ved Hr. Diaconus Neumann: Neues Lansitzisches Magazin, 1-8 Bind.

Fra den Voigtlandske antiqvariske Forening i Hohenleuben ved Hr. Diaconus Alberti: dens Archiv Variscia, 1ste Hæfte.

Fra Danevennernes Selskab ved Donau ved Hr. Prof. Graeter: Idunna und Hermode, 1-4 Bind, og Die Druiden an der Donau.

Fra det Tydske Selskab for fædrelansk Sprog og Oldkyndighed i Leipzig: dets Aarsberetninger for 1828 og 1829.

Fra det Keiserlige Selskab for Russisk Historie og Oldkyndighed i Moskau: to Bind af dets Skrifter.

Fra Antiqvarernes Selskab i Newkastle ved Hr. John Adamson: Archæologia Æliana, Vol. II P. II.

Fra det Columbiske Videnskabers Institut i Washington: flere af samme udgivne Skrifter, hvoriblandt Thomas Jeffersons og John Adams's Biographier.

Fra Hr. D. B. Warden i Paris: hans Værk: Recherches sur les Antiquités de l'Amérique septentrionale.

Fra Hr. Ridder Viollier i Bern: Tilliers Geschichte der europäischen Menschheit, 1-4 B.

Fra Hr. Prof. Schreiber i Freiburg: hans Skrift Die neuentdeckten Hünengräber im Breisgau.

Fra DHrr. Baron Coquebert Montbret i Paris, Roberts Vaux i Philadelphia og Dr. Schmidt i Hohenleuben: flere Smaaskrifter.

Til ordentlige indenlandske Medlemmer af Selskabet optoges DHrr. H. D. B. Seidelin, Capitain i Søe-Etaten, C. D., A. W. v. Gerstenberg, Justitsraad og Toldforvalter i Elmshorn, C. J. C. Harhoff, Justitsraad og Byefoged i Ringsted, H. D. Thamsen, Fabrikant, R. D., i Møgeltønder, J. Rehling, Justitsraad og Regjeringsraad, R. D., i Trankvebar, A. W. F. Ruhde, Regimentschirurg i Trankvebar, G. P. Brammer, Lic. Theol., Præst til Snedsted, P. Laurberg, Præst til Nykjøbing paa Morsøe, og M. N. Schmidth, Mag. Artium; til ordentlige udenlandske: DHrr. Baron Coquebert Montbret, Vice-Præsident i det Kongl. Franske antiqvariske Selskab i Paris, D. B. Warden, f. nordamericansk Generalconsul i Paris, Cæsar Moreau, Stifter af det almindelige statistiske Selskab i Paris, og G. P. Pertz, Kongl. Bibliothecar og Archivraad i Hannover; til corresponderende Medlemmer DHrr. C. L. Ferry, Commandeurcapitain, R. S. O., i Trondhjem, J. Petersen, Justitsraad og Inspecteur ved det Kgl. Odsherriske Gods i Nykjøbing, Broder Knudtzon, Secretair ved det Kgl. norske Videnskabers Selskab i Trondhjem, Jon Haldorsson, Præst paa Barkestad, og Jon Bergs-

son, Præst paa Hof paa Island, Overlærer P. Preus i Christiansand, A. F. Lassen, f. Apotheker i Ebeltoft og Jon Jonsson paa Leysingestad paa Island; fremdeles i Udlandene: William Rawle, Præsident i det Pennsylvaniske historiske Selskab i Philadelphia, Roberts Vaux, Præsident i det Pennsylvaniske Underviisnings Selskab i Philadelphia, Blanc Dutrouilh, Secretair ved det Kgl. Videnskabernes Academie i Bordeaux, K. v. Rotteck, Hofraad og Prof. i Freiburg, J. G. Neumann, Diaconus og Secretair ved Videnskabernes Selskab i Görlitz, og Charles Clouston, Præst til Stromnæs paa Orkenøerne.

Flere Norske Læsefrugter.

(See Nr. 36.)

—„Timotheigræs. Den svenske Landøkonom Sehman beretter, at, da Timotheigræsset i Juli 1825 begyndte at skyde i Ax, 60 dermed besaaede Tønder Land paa adskillige Stæder bleve angrebne af en Slags Orm, af hvem de øvre Græsblade bleve afgnavede og ødelagte og Axens Fremskyden paa de svagere Halme forhindret. Ageren meiedes saasnart Fienden mærkedes, for at forebygge dens Fremgang og at redde Noget fra en total Ødelæggelse, samt for at befordre en tidligere Eftervæxt. Paa flere Steder gjordes ogsaa Forsøg, for ved Ild at tilintetgjøre Uhyret, hvilket ogsaa lykkedes meget godt; og Efterslætten blev frodig. I Mai 1825 lod samme Landoekonom afbrænde Halmene paa en med Timotheigræs besaaet Ager med det Held, at der den følgende Sommer erholdtes en dobbelt Indbjergning paa Samme. Han agtede endog det følgende Foraar, hvis Vejret ej forbød det, at lade afbrænde Halmene ej alene paa de artificielle, men ogsaa paa de naturlige Enge i den Overbeviisning, at denne Fremgangsmaade ingensinde er skadelig, men derimod meget gavnlig. Dr. Hartman har meddelt følgende Beskrivelse over hint Insect, som iværksatte Thimotheigræssets Ødelæggelse. Det kaldes **Phalæna phlei** (Timothei Natflue), er uden Tunge, Vingerne oventil hvide, uden Pletter, de øvre nedentil sortagtige, de nedre paa begge Sider hvide; Bagdelen børstagtig, tre Gange kortere end Kroppen. De øvre Vinger ere flade, lidt nedbøjede, paralelt følgende hverandre, og bedække aldeles de nedre, samtlige tilligemed Maven og de fire Bagbeen hvide, noget i det Gule faldende; Hovedet, Bagdelen, Brystet og de forreste Fødder mørke, de øvrige Vinger graasorte. Benene have to lange Tagger. Længden er fire Linier. Larven sort med sex langagtige Rader hvide Punkter; de paa Ryggen ligesom bestaaende af tvende saadanne Rader, hver Punkt med et hvidt Haar. Størrelsen 4—5 Linier. Puppen sortbrunn, bagtil spids, af otte Indsnitte foruden Anus, alle, paa de sidste nær, bevæbnede med tvende transverselle Ringe af smaa Tagger. Længden fire Linier."

—Nutidens berømteste Hest. „Dens Navn er Tajar, dens Fædreland Arabien, dens Opholdssted Grev Hunnyads Stutterie i Urmeny i Neutras Comitat i Ungarn, og dens Alder 30 Aar. Den kjøbtes 1813 i Kairo. Den havde været den navnkyndige Murad Beys Ridehest, og var efter Mamelukkernes Nederlag bleven kjøbt fra hans Stald. Naar man i nogen Afstand seer Tajar, enten staaende eller gaaende, er det vanskeligt at afgjøre, om det er virkelig en Hest eller en Gazel; thi dette Dyr har i sit Væsen noget saa ejendommeligen Let, ja man kunde sige Ætherisk, at dets Form og alle Bevægelser tilligemed dets Farve (det er en Atlasblakke, overalt besaaet med røde Pletter) give det Udseendet af et Luftbillede. Huden er bedækket med de fineste silkeagtige Haar, gjennem hvilke alle de nærmest liggende Aarer blive ved Hestens mindste Bevægelse synlige; ogsaa Benenes Led og Musklerne vise sig for Øjnene ligesom skeletterede, uden at Hesten kan kaldes mager. Hovedet er i højeste Grad ædelt, Øjnene store og fyrige, Ørene noget lange, men fine; Halsen har noget ganske Særegent, idet den efter den ulige Maade Hesten bærer den, enten ligner den smukkeste Svanehals, eller under andre Omstændigheder nærmer sig Hjortens Hals, og besidder en Bevægelse, som aldrig i samme Grad er bleven iagttaget hos nogen anden Hest. Halsens Kam

er skarp uden alt Kjød, Halen silkeagtig og Haarene fuldkommen jevne, Manken høj, fiin og bueformig, Ryggen noget nedtrykket, dog saare ubetydeligt, med Hensyn til dens Længde, Dyrets Alder og stærke Brug baade som Krigshest og som Klophingst. Det er højst mærkeligt og beviser dens overordentlige Muskelkraft, at den i sin Ungdom som Krigshest har baaret en stor og svær Mand (Murad Bey), hvortil endnu kommer en tyrkisk Sadel, Seletøj og Bevæbning. At den ikke er bleven behandlet lempeligen, viser Tungen, som ved det grove tyrkiske Bidsel er gjennemskaaren i 2 til 3 Dele, og Siderne, som ere fulde af Ar af de skarpe Stigbøjler. Desuagtet ere Benene endnu i Hestens høje Alder saa aldeles rene, som man kun kan ønske dem paa en ung Hest. Den er af et fyrigt Temperament, men from som et Lam. Følgende Anecdote, som dens Opvarter, Grevens Livhusar Misko, fortalte, fortjener at anføres som et Beviis paa Hestens Klogskab og Hengivenhed. Han sov en Nat paa Straaet nær ved Hesten. I den tilstødende Stald havde en anden Hest slidt sig løs. Tajar søgte nu at vække Misko ved flere Gange at give ham et sagte Stød. Tajar rejste sig og fortærede sit Foder om Nætterne, hvorved han bar sig saa varsomt ad, at Opvarteren ikke blev vækket. Stutterie-Inspecteur Müller, der plejer om Aftenen at gjøre paa den et lille Ridt, bemærkede, at, naar den kom paa en Lynghede udenfor Urmeny og der sandsynligviis vækkedes en Idee om Fædrenelandet hos Hesten, overkom den en Lyst til at galopere, og at den, naar Müller lod Tøjlerne noget efter, ofte sprang saaledes, at Rytteren næsten havde mistet Pusten. Han tilføjer, at Tajar under Bevægelsen udstrækker og ligesom forlænger sig, og at dette hurtigste firbenede Dyr ligesom flyver gjennem Luften."

— En Spitsbub, som en Nat blev greben i Paris af Politiet, udgav sig for en **Pauvre honteux**, som skammede sig ved at tigge om Dagen. — Men hvortil disse Vaaben? — Hr. Gens d'Arme, formedelst den Usikkerhed man om Natten er udsat for.

— Vil du vide, hvormeget Visdom er mere værd end Guld, saa betænk Følgende: Naar du

verler Guld, saa faaer du Sølv derfor, og dit Guld er borte; men et Slags Kundskaber byttes mod et andet Slags, og du beholder tillige hvad du havde.

— Mange Mennesker ere som deres Kjoler. Hvad man ikke med Lempe kan afbørste lader sig dog ret godt udbanke.

— En Prinds mødte engang som Barn en Betler, der sagde sukkende: Ak, naadigste Prinds! min Ulykke er meget stor! — „Lærer man dig maaske Latin?" spurgte Fyrstebarnet.

— De bedre Satyriker ligne Havvandet, som er saltere og bitrere i Dybet end ovenpaa.

— Digterinden Karschin tilstaaer med en Slags skamfuld Forfængelighed, at hun i sit hele poetiske Liv kun havde strikket halvanden Strømpe. Mange formene, at det var bedre for en Kone, aldrig at have skrevet nogen Bog, og kun læst halvanden.

— Et Sveitserblad har sammenlignet Mozart og Rosini, denne med en skjøn Tulipan, hin med en Aloe, som kun blomstrer engang hvert hundrede Aar.

— Hvad er det eneste Visse og Bestandige i Menneskeslægten? Mathematiken, eller Skatter, eller Døden?

— I en „Londons Vejviser" belæres Læserne ogsaa om, hvorledes de med Værdighed skulde præsentere sig; og den Kunst at banke paa Døren.

— Man fortæller blandt Anekdoterne fra Kong Christian den 7des Udenlands-Rejse, at han en Aften befandt sig i et Selskab, hvor der blev spillet meget højt. Landets rigeste Mænd satte betydelige Summer paa deres Kort; Kongen af Danmark derimod aldrig mere end en Dukat. Alle tilkjendegave deres Forundring over dette lave Spil, deels ved Miner, deels ved Yttringer, dog ingenlunde saaledes, at man kom Agtelsen for den høje Gjest for nær. Men det undgik dog ikke Kongens Opmærksomhed; og han fik Anledning

til at yttre: Det er mit Folks Penge; dem bør jeg ikke letsindigen sætte paa et uvist Spil. — Man bemærkede, at dette vist nok vilde være en alt for vidt dreven Betænkelighed for en Monark; Kongen taug. Kort efter raabte han „Va banque!" Med synlig Ængstlighed trak Bankøren Kortene; Kongen havde vundet den hele anselige Bank. „Mine Herrer, sagde nu Christian ganske koldt til de Medspillende: Jeg beder Dem at tage Deres Penge til sig." Da dette var skeet bukkede han sig ned, satte den ene Skulder under det svært belæssede Bord, kastede det om, saa at alle Guldpengene rullede hen ad Gulvet; og sagde derpaa med endnu større Kulde: „For Domestikerne! En Konge behøver ikke en saadan Vinding."

En ny Fiskefangst. Marqvis Chabanes i England har faaet Patent paa en ny Maade at fiske paa. En brændende Lampe, sat i en vandtæt Kasse af Spejlglas med et Rør, igjennem hvilken Luften kan cirkulere, nedsænkes om Natten i Vandet til den udfordrende Dybde. Bag ved Lampen udspændes Garnene, hvori Fiskene, lokkede af Lyset, fanges.

— Gjødning af Kalve. Hertugen af Northumberland gjøder Kalve paa følgende Maade, som ogsaa af O. Young er bleven forsøgt med Held. Til to Potter skummet Melk tages 1 Lod Meel af Linfrøekager, hvilket sammenblandes. Dette tilsættes med den Portion Melk, som Kalven hver Gang erholder, og gives lunkent.

(De fleste fra Hermoder.)

Gaade.

(Efter Schiller. Opløsning i næste Nr.)

Jeg veed en Ting, som Faa kun monne agte,
Og dog den pryder største Kejsers Haand,
Den saarer selv det Skjød, som den frembragte,
Og staaer med Sværdet udi Slægtskabs Baand;
Den saarer vel, men Blod den ej udgyder,
Berøver Ingen, gjør dog Mangen rig;
Den over Jordens Klode mægtig byder,
Ved den Jordlivets Sæder blidne sig,
Den lagde Grunden til de største Riger,
Men ingensinde Aarsag var til Strid,
Ej nogen Ting den udi Nytte viger,
Og Held det Folk, som slaaer til den sin Lid.

J. N. F. i Hermoder.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 Maj 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	96½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¾	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100½	101 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	66½ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73	73¼ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	90	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 41.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 18 Maj 1830.

Riddervæsen i Norden i Middelalderen.

Et Spørgsmaal paatrænger sig Enhver der gjennemgaaer den nordiske Krigsforfatning i Middelalderen, om der da ikke gaves nogle Riddere her i Norden, lig dem, der saa højligen fængsle os i andre Landes Historie fra hin Tid? og Svaret bliver: vel af Navn men heller ikke mere, synes det; thi hine Herremænd, hvem vi just ikke have lært at kjende fra den ridderligste Side, vare efter Grams Sigende de rette Riddere her til Lands. Korstogene, der fornemligen fremkaldte Riddervæsenet i de sydlige og vestlige europæiske Lande, havde ikke den Indflydelse her i Norden; og skjøndt den af Kirkeforsamlingen i Clermont tagne Beslutning ogsaa her skal have gjort Indtryk, var dog Pavemagten for fjern, og Afstanden fra det hellige Land for stor, til at hin religiøse Begejstring kunde yttre sig ret levende hos et roligt, forstandigt og lidet poetisk Folk. Vel skal 1090 en dansk Prinds, Svend, med to Bisper og 1500 Mand, have været med i Gotfried af Bouillons Hær, men det Mørke der hviler over denne Prinds, saa man ikke ret veed hvem han var, men kun gjetter paa en af Svend Estritsens Sønner, hvem i øvrigt hverken Saxo eller Snorro omtale viser noksom hvor lidet man her til Lands interesserede sig for hin Vaabenfærd. 1107 gjorde vel og den norske Sigurd sit Søtog til det hellige Land, der forskaffede ham Tilnavnet af Josalafar, men dette og en Splint af Christi Kors var og det Eneste, han derfra bragte tilbage, saa at Toget viste ligesaaliden Indflydelse paa Nordens Riddervæsen, som det synes at have været af væsentlige Følger for Muselmændene. Alt hvad en pavelig Legat formaaede, der, understøttet af Esbern Snare 1189, formanede til et Korstog, paa en Herredag i Odense, var at 15 Riddere betegnede sin med Korset, hvoraf dog de tre siden betænkte sig, og kun fem kom afsted, i Forening med 200 Nordmænd. Med hvormegen Kulde man siden betragtede denne Sag i Norge viser intet bedre, end hvad der berettes om Kong Haagen den Gamle, der ikke allene nægtede sin egen Svigersøn Kongen af Castilien Hjelp imod Saracenerne i Spanien, men endog sluttede et Venskabsforbund med en Sultan af Tunis, og hel vel vidste at unddrage sig fra det Løfte, han ved sin Kroning havde givet den pavelige Gesandt, Cardinal Sarbina, om et Korstog.

Til nogensomhelst Ridderorden, lig dem der i de sydligere Lande skyldte Korstogene deres Oprindelse, finde vi ej heller mindste Spor her i Norden, endskjønt et Slags Riddervæsen unægteligen allerede fandt Sted ved Begyndelsen af 13 Aarhundrede, tildeels vel fremkaldt ved de Danskes Kampe imod de hedenske Folkeslag paa den sydlige og østlige Kyst af Østersøen, hvorved de kom i Forbindelse med Sværdbrødrene og de tydske Riddere i Polen og Preussen, især under Valdemar

den Anden, da Sagnet om Dannebrog opstod, som lyder hel ridderligt. Ogsaa vidner Gram, at man først efter denne Konges Tid begyndte at gjøre Forskjel paa Herremænd og Riddere, men at denne Riddertid ikke hører til Danmarks hæderligste, behøves vel næppe at erindres. En Herremand blev i hine Dage først til Ridder ved at slaaes dertil af Kongen, men fik i øvrigt ikke flere Forrettigheder med Hensyn til sit Jordegods end dem han allerede havde. Siden tog en saadan Ridder andre Herremænd, som endnu ikke vare ophøjede i Ridderstanden, men attraaede at blive det, til sine Vaabendragere, hvilke man da her i Norden kaldte Svende, Væbnere eller af Vaaben, senere ogsaa Riddermænds-Mænd, hvilke Benævnelser siden bleve almindelige paa alle Herremænd, der endnu ikke vare blevne Riddere. For nu at skjelne disse adelige Svende, der tjente til Hest, fra dem af Almuen, der ogsaa droge i Leding, men tjente til Fods, bleve disse Sidste kaldte fattige Svende.

Vende vi os nu fra Danmark til Sverrig, da finde vi vel ligesaa ubetydelige Bedrifter af de Svenske i Korstogene, ikke desto mindre synes Adelskab og Riddervæsen allerede i hine Tider at have trivedes bedre hos dem; og var det især den pragtelskende og glimmersyge Magnus Ladelaas, der, i Slutningen af det 13 Aarhundrede, hævede disse Ting iblandt dem. Benævnelserne Riddere, Væbnere, og Frelsemænd, der først opstode under ham, havde ellers samme Betydning som i Danmark, kun med den Forskjel, at de Sidste ikke altider vare af Adel; thi uden Hensyn til Byrd, forundte Magnus Ladelaas alle dem Skattefrihed eller Frelse, der paa egen Bekostning kunde forsyne sig med fuldkommen Rustning og en opsadlet Hest af en 40 Marks Værdi, hvilket da ogsaa mange rige Adelsbønder formaaede.

Hvorledes man dengang forlangte at en Krigsmand skulde see ud, erfare vi af et Brudstykke af et ældgammelt svensk Skrift, Konnunga-Styrelse, som menes at have den under Kong Birger saa bekjendte Rigsmarsk, Thorkild Knudson, til Forfatter, og som findes hos Røding. „Han skulde have meget Hu (Mod) og et stadigt Hierte, bredt Bryst og Skuldre, holde Hals og Hoved lige, have god Hørelse, levende Øjne og et rask Blik, store Hænder og haarde Knokler, store Ben og Lemmer, store og haarde Sener, fast og lidet Kjød; thi den som har meget Flæsk mægter ej meget, og den som har blødt Kjød har vel Villie, men liden Kraft til Arbejde og Slid. En Stridsmand skal derfor lade sig nøje med liden og simpel Kost; thi det er saare tungt, at føre tunge Vaaben og spise kræsen Føde. Han skal ej heller ændse at ligge eller sidde blødt, ikke være qvindagtig men torde see Mandeblod og Saar, og fremfor Alt skal han besidde den Kunst at værge sig selv og slaa Andre." Almuen i Sverrig var tjenstagtig med det 18de Aar, og skulde da forsyne sig med 5 fulde Vaaben, som vare: Sværd eller Øxe, Jernhat, Skjold, Brynie, og en Bue med 3 Tylter Pile. De egentlige Svenske, nordenfor Tyveden og Holveden, fægtede bedst med Armbørst, og Finnerne bedst med Bue. Beskrivelsen over disse og da flere brugelige Vaaben, som her vilde blive for vidtløftigt, findes ligeledes hos Røding fra S. 147 til 163.

Ligesom det svenske Riddervæsen især uddannede sig i den sidste Halvdel af det 13de Aarhundrede, saaledes træffe vi og først da, under de pragtlystne Folkunger, paa Torneringer (Torninger, Dystrenden) her i Norden. Vel nævnes disse Ridderspil i Rimkrøniken første Gang ved Midten af det 13 Aarhundrede, under Erik Læspe, men Lagerbring tvivler om Stedets Rigtighed. Suhm omtaler for første Gang et Torneerspil, som holdtes i Jönköping 1262, i Anledning af Kong Waldemar Birgersons Bryllup med den danske Prindsesse Sophie, men ogsaa herom tier endnu Lagerbring. Derimod omtale de begge en Tørning, som stod i Laholm 1284, ved en Sammenkomst imellem Erik Glipping og Magnus Ladelaas, hvorved en dansk Ridder, Peder Skaaning, og en svensk Ridder, Hollinger, især udmærkede sig ved deres sjeldne Behændighed. En anden dansk Ridder derimod, ved Navn Magnus Dysevald, der ved samme Lejlighed æskede hele det svenske Ridderskab i Skrankerne, og udsatte sin Hest og 100 Mark til Pris for hvem der overvandt ham, blev i første Tilløb kastet af Sadlen af en svensk Ridder, Erengisle Plata, af Familien Braha. 1297 stod igjen en prægtig Tørning i Stokholm, i Anledning af Kong Birgers Bryllup med Erik Men-

veds Søster, hvorved Kongens Broder, Hertug Erik, sloges til Ridder, og vandt alles Hjerter ved sit smukke Udvortes og sine ridderlige Færdigheder. 1313 holdtes atter et Torneerspil i Lødese, i Anledning af den samme Hertug Eriks og hans Broders Formæling med tvende norske Kongedøttre.

Helt charakteristisk er det, at vi i hine Dage støde paa faa eller ingen lignende Ridderspil inden de danske og norske Landemærker. Thi naar undtages eet, som holdtes 1273 i Slesvig, i Anledning af Erik Glippings Bryllup med den brandenborgske Prindsesse Agnes, og eet, som Valdemar Atterdag 1355 lod anstille i Roeskilde, vides ingen i den Tid at være holdte paa dansk og slet ingen paa norsk Jordbund. Derimod maatte Erik Menved 1311 drage til Rostok, for at finde et tilstrækkeligt Antal Fyrster og Riddere til at tilfredsstille sin Glimresyge, dem han nok forgjæves ledte efter her inde. Men denne Tornering overgik da ogsaa i Pragt og Storlighed Alt hvad hidtil var seet af Lignende i Norden; thi ikke mindre end 20 Fyrster, 3 Erkebisper, 20 Bisper og 6400 Riddere indfandt sig der, for efter Eriks Indbydelse, at høitideligholde en Markgreve Valdemar af Brandenborgs Bryllup. Festen tog sin Begyndelse den 12te Juni, varede i samfulde 4 Uger, og blev hele Tiden begunstiget af det dejligste Sommervejr, hvilket lokkede end flere Tilskuere derhen, saa deres Antal allene beløb sig til over 6000. Da Rostokkerne, skjøndt dengang under dansk Høihed, i Tillid til Hanseforbundet, og af Mistro mod Kongen, havde nægtet ham at komme ind i Staden, bleve Telte opslagne udenfor Steinthor, østenfor Byen, paa en aaben Plads, som man mener fik Navn af Rosengarten efter denne Høitidelighed. Kongen lod bygge to Værelser, og betrække med kostbart rødt Klæde: et for sig selv, det andet for Brudgommen; desuden vare ogsaa de andre Telte udentil beklædte med Skarlagen. Den samme Yppighed herskede i Beværtningen; thi der var ikke allene Kjældere fulde af alskens Madvarer, men endog hele Brønde, som Nat og Dag fløde med Vin, Mjød og Øl, hvormed ikke allene de Indbudne, men ogsaa Tilskuerne bleve trakterede, saa der ordentlig maatte skee Tilførsel fra Danmark og andre Steder. Paa Marken var opdynget et heelt Bjerg af Havre, hvoraf Enhver kunde tage til sin Hest, saa meget han lystede. Der vare og allehaande Gøglere, Springere, Liniedandsere, Brydere, Veddeløbere, og ikke mindre end 640 Par Klopfægtere tilstede, og idel Musik lod sig høre af Piber, Trompeter, Giger, Hakkebretter og Sækkepiber. Dagen førend Torneringen skulde gaae for sig, skjenkede Kongen samtlige Fyrster og 80 af den fornemste Adel hver en Skarlagens Kappe, en Kjortel med russisk Peltsværk, en dansk Hest, og et prægtigt udziret Skjold og Sværd, hvormed de den følgende Dag viste sig udenfor Kongens Værelser, og bragte ham deres Hylding. Derpaa aabnedes Torneerspillet af Kongen og Brudgommen paa den anden. I den Førstes Følge vare Hertug Valdemar af Slesvig med ikke mindre end 300 Ryttere, foruden 6 Grever og Herrer, der hver førte sit Banner. Imod dem red Markgreven i Spidsen for de tydske Fyrster, Alle med nedslagne Visirer, saa man kun kjendte dem paa Skjoldmærkerne. Først hilsede de tvende Troppe hinanden, dernæst skete Udfordringen, og saa gik Dysten løs. Hvo der udmærkede sig, blev opskrevet efter sit Vaaben, og tillige bemærket, hvori hans Daad bestod. Efter Dysten gik man til Bords, hvor de første Retter bleve frembaarne af Ryttere, der alle vare iførte eens Dragt, og derfra til Dands, i hvilken Ordenen bestemtes af Kampdommeren, efter Riddernes Fortjenester ved Torneringen. Til Slutning indfandt alle Fyrster og Herrer sig igjen udenfor Kongens Gemak, for at takke ham. Med nedladende Værdighed modtog Kongen de knælende Fyrster, berømmede deres Vaabenfærd, og slog dem Alle til Riddere, tilligemed 80 Adelsmænd, som ved denne Lejlighed havde erhvervet sig deres Guldsporer. Foruden disse bleve endnu Mange slagne til Riddere af de andre Fyrster; af Markgrev Valdemar allene 16 til 1700*).

*) Denne omstændelige Beskrivelse over Torneerspillet ved Rostok findes hos Suhm 11te T., fra S. 661 til 665. Sammesteds S. 862 anføres endnu af Kæmpeviserne, at Kongen lod først udskrive sine Riddere og siden sine Mænd til dette Tog, saa han i

Endnu engang bivaanede Kongen, efter Indbydelse, et Torneerspil i Meklenburg, som anstilledes ved Pintsetider 1319 af Hertug Henrik af Wismar. Kongen landede paa Den Retholm, hvor han lod opslaae et kostbart Telt, og viste sig i fuld Kroningsdragt med Krone og Scepter. Siden drog han ind i Wismar, hvor Hertug Henrik holdt hans Stigbøjle, da han var traadt ud af Skibet og steg til Hest.

Endskjønt det saaledes ikke kan nægtes, at der jo i Middelalderen har været et Slags Riddervæsen i Norden, og at Danske og Svenske endog have øvet Ridderspil og Torneringer, saa synes det dog endnu højst uvist, hvorvidt dette har været Tilfældet i Norge, skjønt man med Rette kunde tro, at Nordmændene, som i Vaabenfærdighed visselig ikke gave Nogen efter, ikke vare ubekjendte med ridderlige Øvelser. Men tages endvidere Hensyn til Maaden hvorpaa de Norske førte deres Krige, udenlands komne over Havet og indenlands ved Terrainet nødte til at fægte tilfods; lægger man Mærke til at alle Træfninger, som Sagaerne nogensinde omtale, saavidt vides, ogsaa afgjordes uden Rytterie, denne Ridderskabets Sjæl, saa bliver den største Rimelighed nok den, at vore Forfædre i Middelalderen ikke befattede sig med dette Slags Vaabenøvelser. Men vi finde ogsaa, at de derved langtfra ikke ere komne tilkort, og skulde vi derfor behøve noget Beviis, da kunne Hav og Land og Strand optræde som uforkastelige Vidner; ej heller synes det saa underligt, thi en Datidens Ridder var, formedelst sine mange og tunge Dækningsvaaben, ikke ulig en Skildpade: faldt han derfor til Jorden, maatte han, som Bärenhorst bemærker, smukt blive liggende indtil der kom nogen og hjalp ham op igjen. (Hmd.)

Alt drog ind i Rostok med 7000 Mænd til Fest, hvis Sadler vare forgyldte, og som bare røde Vaabenkjortler med hvide Kors. Men hvor lidet denne Vise staaer til Troende kan sluttes deraf, at den ogsaa anfører Kongens Arvefiende, den landsflygtige Marsk Stig, blandt Ridderne.

A potiori fit denominatio!

Der gives neppe nogen philosophisk Bemærkning, som i Praxi har fundet mere forkeert Indgang hos Nutidens Borgerklasser end den Anførte; ellers vilde vel ikke en vis Higen efter, at forandre de gamle og engang almindelig antagne Benævnelser til forskiellige Haandteringer og Bestillinger, være saa hyppig hos os, og ofte grændse til det Latterlige. En Mængde Exempler gives herpaa; saaledes kan det nu let blive til en Fornærmelse, at kalde en Bogtrykkersvend eller Dreng med disse forstaaelige Navne; de skulde hedde: „Typographer." Ordet Guldsmed maae vige for „Guld- og Sølvarbeider," som om dette var bedre. Parykmager eller Haarskjær maa Ingen hedde, som er i Velten; men, en som arrangerer Haaret e. d. l. Hvad Skrædere og Skomagere nu skulle kaldes, er Anm. ubekjendt, men le beau monde iblandt dem have sikkert deres aparte Navne til disse courante Professioner; den honnette Ambition mangler vist ikke i dem.

Nylig bragtes imidlertid Anm. i Erindring, hvad han som Skolediscipel engang paa en Reise hørte af en ung Person, i Overdrevskroen ved Ringsted, hvor Anm. med flere Disciple traf paa bemeldte Person, der var efter Datidens Talebrug — Skriverkarl; men, idet en af Disciplene spurgte ham: hvad han var? svarede: — „Skribent." Dette Prædicat, som dengang var Anm. høist paafaldende, er ham det nu langt mindre, siden han i de offentlige Blade har seet en Skolar ved Veterinairskolen kalde sig: „Studiosus artis veterinariæ;" altsaa en Student i Dyrelægevidenskaben; for Kortheds Skyld maatte man ønske det forandret til: „Student i Dyreriget." Benævnelsen til en Seminarist i en bekjendt Vaudeville; „Dansk theologisk Candidat," kan nu ikke heller ansees for en Satire; den er efter Anm. Mening nok saa adæqvat som hiin latinske Titel.

Studenternes Tal forøges med disse Benævnelser, og Sproget beriges; men ønskeligt vilde det alligevel være, om slig daarlig Forfængelighed ikke fik for meget Indpas, da den let føder en stor Deel Ondt af sig, og Staten vilde bedre være tient med, om Sproget i den Henseende var fat-

tigere, og Borgerklasserne rigere paa Mænd, der mere søgte at udmærke sig ved ægte Borgersind og fortrinlig Duelighed hver i sit Fag, end ved tomme og latterlige Navne, hvilke aldrig i Forstandiges Øine kunde tiene til, i mindste Maade at hæve den hæderlige Borgerstand.

Holnara og Diego.

Vrede, siger man, er et kort Raseri, og Kjerlighed er det stærkeste af alle. Intet beviser dette mere, end følgende amerikanske Fortælling, udaf d'Espagne literaire for 1774.

I det sydlige Amerika boer et redeligt og ædelmodigt Folk; men umenneskeligt i dets Hævn; man kalder dem Huloguas.

For nogle Aar siden besluttede en ung Spanier ved Navn Don Diego, i Haab at gjøre Lykke, at reise med nogle af hans Landsmænd til Amerika. Han kom til Mexiko uden at opnaa sit Ønske. Don Diego reiste længere ind i Landet, og kom til det nævnte Folk. Han blev modtaget af en gammel Mand, hvis hele Familie bestod i en eneste Datter, som var overmaade skjøn og kun 17 Aar gammel. Spanieren blev forelsket i denne unge Vilde, som kaldte sig Holnara eller i dette Lands Sprog: den Bestandige. Han var saa lykkelig at behage hende, men hun overgav sig ej aldeles, førend han havde svoret at ægte hende. Holnara blev frugtsommelig, og Don Diego gjorde midlertid Bekjendtskab med en rigere Pige i samme Egn, og glemte sin første Kjærlighed. Holnara blev underrettet derom, og hørte at Diego skulde ægte hendes Medbejlerske inden faa Dage. Da hun overgav sig til ham, sagde hun: Bedrag mig ikke! jo højere jeg elsker dig, jo større bliver min Hævn, om Du bliver troløs! jeg vil gaae i Døden for Dig, hvis Du vil være mig tro, men skjelv for Din Skjæbne, hvis Du forlader mig!

Holnara skjulte længe sin Vrede over denne troløse Elsker, og udbad sig hans Nærværelse næste Aften. Spanieren, som ikke troede hende saa vel underrettet, kom til den bestemte Tid. Jeg veed alt — sagde hun til ham — Jeg veed, at

Du forlader mig; jeg veed ogsaa hvo Du foretrækker mig; min Sjel er sønderknust af Sorg, men min Kjærlighed er uforanderlig; overbevis mig allene om at Du ej foragter mig! Tilstaa mig allene for allersidste Gang, tilstaa mig een af disse lyksalige Nætter, hvori vore Sjæle sammenfløde i saa ubeskrivelige Henrykkelser. Den vil overbevise mig om, at Du ej foragter mig, og det er alt, hvad jeg har at ønske, efter at have tabt Din Kjærlighed. Holnara besad alt for mange Yndigheder til at hendes Begjæring kunne nægtes. Don Diego bestemte næste Nat til denne Sammenkomst, og Holnara tænkte imidlertid paa en Hævn, som Helvede ej har skrækkeligere.

Spanieren kom til bestemt Tid, og Holnara modtog ham med aabne Arme. Hun havde tillavet de bedste Retter, og de bedste Drikke, som vare brugelige der. Man skulle have sagt, at dette Par levede i den lykkeligste Forening; Kjærligheden glemte heller ikke at gjøre deres Fornøjelse fuldkommen, og drukken af Vellyst, sov Spanieren omsider ind i Skjødet af hans dejlige Holnara.

Det var dette Øjeblik, hun ventede; det er nu ikke længer den lykkelige Brud, som nylig følte og meddeelte Kjærlighed; det er en Furie, undflyet fra Helvede for at sønderrive en Ulyksalig, som er bestemt til Offer for hendes Raseri. Hun dræber sin sovende Elsker; hun aabner hans Indvolde, river hans Hjerte ud, og under et græsseligt Skrig løber hen til hendes Medbejlerske, og siger: „Der er det Hjerte, Du har røvet mig; nu først er det værdigt at være Dit." Hun flyer derfra til Kaciquen paa Stedet, vækker ham med et rasende Skrig, og siger: „Jeg har dræbt et Udyr, som havde svoret at ægte mig, og som foretrak min Medbejlerske; jeg har dræbt ham uden at raadføre mig med nogen, og jeg kommer for at begjære Døden, som jeg har fortjent. Hast med at efterkomme Din Pligt! Jeg brænder af Længsel, at forene mig med den Forræder i Helvede, for at plage ham i al Evighed."

Kaciquen lod sig underrette om denne Tildragelse, og lod gjøre Tilberedelser til hendes Død. Men den faldt hende alt for lang. Hun forekom den, med den samme Dolk, hvormed hun havde opofret hendes Elsker.

Indenlandske Efterretninger.

— Den i sit Fag saa høist udmærkede og hædrede Urban Jürgensen; Medlem af det kongl. danske Videnskabs Selskab, Ridd. af Dbr. og Dbm. er død d. 14 d. M. Han var født den 5 Aug. 1776 her i Staden; hans Etablissement for Chronometre, og Metalthermometre hører til de udmærkede i Europa; det er forhen i dette Blad omtalt. I Aaret 1804 udkom fra hans Haand et Skrift, der blev trykt paa kongl. Bekostning om Uhrmagerkunsten med 18 Kobberere i Qvart, under Titel: „Regler for Tidens nøjagtige Afmaaling ved Uhre." Næste Aar udgav han paa Fransk en forbedret og forøget Udgave af samme Skrift med 19 Kobbere under Titel: Principes géneraux de l'exacte mesure du temps par les horloges. I denne franske Udgave findes ogsaa en Beskrivelse over et Metal-Thermometre. Det var indsendt til det kongelige danske Landhusholdnings-Selskab, hvis Kunstkommission erklærede det for at høre til de sindrigste og for de physiske Videnskaber interessanteste Opfindelser, som Nogen havde forelagt Selskabet. Jürgensen blev tilkjendt Selskabets første Agtelsestegn, dets store Guldmedaille. Forskjellige andre Afhandlinger af ham i Faget ere trykte i Videnskabernes Selskabs Skrifter; og i Schumachers astronomische Nachrichten. Han har selv skrevet sit Levnet, meddeelt, tillige med hans Portrait, i Profess. Dr. Ursins Magazin for Kunstnere og Haandværkere 4de Bind.

— I Aalborg blev d. 17de Maj celebreret af de i Havnen beliggende norske Fartøjer ved Flagning. Flere udenlandske Skibe, hvoriblandt engelske og preussiske deltoge i samme Flagning, men ingen svenske.

— Under Titel: Samlinger for Venner af Naturen og Havekonsten; af Niels Fr. Lassen, examin. Gartner og Skolelærer er et nyt Qvartalskrift begyndt, hvoraf 1ste Hefte er udkommet paa Universitetsboghandler Reitzels Forlag. Det skal indeholde dels originale Afhandlinger, dels Oversættelser og Udtog af den nyere, saavel inden- som udenlandske Literaturs Frembringelser, Naturen og Havekunsten vedkommende. Heftet sælges for 8 Sk. Arket. Det første er 5 Ark stort. Ingen Subskribent er forpligtet at holde Tidsskriftet længere end en Aargang.

— I Flensburg er et literarisk Samfund; i hvilket den 1ste tydske Tale blev holdt d. 6 Oct. 1829, paa hans Kongl. Højheds Prinds Christian Carl Frederiks Fødselsdag; af Pastor Kraft i Eggebeck i Flensburg Amt. Denne Tale er trykt med en Tilegnelse til Prindsen og med Anmærkninger. Den anmeldes i det sidst udkomne Hefte af Schl. Holstein-Lauenb. Provinzialberichte saaledes: „Har denne Mand i sin Afsondring paa Landet, fjernet fra alle literaire Dannelsesmidler, forvirret sig saa vidt, at han har tabt al Sands for det, som kaldes Anstand, Smag, Stand og Værdighed? Gaves der ingen fornuftig Præst i Naboskabet, ingen Ven i Nærheden, ingen Bonde i hans Menighed, med sund Menneskeforstand, som han havde kunnet spurgt til Raads, og som vilde sige ham, at man ikke kommer frem med saadant Tøj for Publikum? En Dedication til en ophøjet kongelig Prinds sætter han paa Titelbladet; i Dedicationen forrtæller han, hvilke Mobilier, og Qvæg og hvormeget Korn han for 16 Aar siden som Diaconus fra Fehmern havde bragt med til Eggebeck, og vil overbevise Allerhøjsamme derved, om at de fattige Landsbypræster ere værd, at blive hjulpne: hvilken en Ideeforbindelse!

Hvormeget end denne Pjece udmærker sig ved Smagløshed og halv Sandsesløshed, saa overgaaer dog maaskee Tiltroen og Følelsen, hvormed dette Virvar bliver bragt for Lyset, hiint meget. Skriftet er et fuldkomment Fejlgreb af enhver Art fra den ene Ende til den anden."

„Kun Et bede vi Forfatteren om, som derhos kan være en ret brav Mand og god Sjelesørger, at han aldrig mere vil paatage sig, at tale offentligen i en Præsteforening; ogsaa aldrig at fremkomme med saa flygtige Udkast for Publikum, da saadant kun skader hans Kalds Værdighed og gode Sag; dem, som denne Dom synes for haard, henvise vi til Skriftet selv, og, dersom ikke hver Læser har det, vilde vi her gjøre et Uddrag, taget fra Side 18, som charakteristisk betegner dette hele Værk. Det lyder saaledes: „Da jeg endnu var

„Primaner i Slesvig paadrog jeg mig vel en „Sygdom ved en Fest, som min rige Onkel, Kjøb„mand Hilbert, gjorde der for sin Søn, der havde „ægtet en Kone, af et af de dengang mest anseete „Kjøbmændshuse i Flensborg, nemlig af det Mat„thiessenske, da hun kun var 14 Aar gammel, og „dog blev hun en brav, fornuftig Kone. Thi de „24 Retter, som ved samme bleve opdækkede, kunde „vel min unge Mave ikke fordøje. Dog den „duelige Livmedikus Frank befordrede min Helbre„delse. Tredie Gang, i mit Liv blev jeg syg, paa „Femern, hvor den brave daværende Dr. og Phy„sikus Thomsen, — en Broder til den paa den „Tid værende duelige Provst, med hvem, og hans „Søn den daværende Raadmand, Postmester og „Byfoged, og dennes Svigersønner, Pastor Ettlen „i Großenbrode, og hans Svoger Carsten Lafrenz, „Dommer i Todendorf, hvilken sidste skjænkede „mig, sin Skriftefader, en mælkgivende „ung Ko og nogle og tredive Pund Klø„verfrø: jeg har levet mange behagelige Dage,— „hjalp mig til min Sundhed, efterat han, Dr. „Thomsen, uden derfor at have forlangt og er„holdt en tilstrækkelig Godtgjørelse, hele 6 Uger „igjennem havde gjort mange Rejser fra Burg til „Bannesdorf."

Hvorledes kommer, maa man vel spørge, i en Tale, paa en kongelig Prinds's Navnedag, til en højværdig Præsteconvents Aabning, over Themaet: at gjøre nogle, af Kirke og Skolevæsenet fortjente, os til Evigheden forudgangne, Mænd bekjendte, en Carsten Lafrenz fra Todendorf ind med en ung mælkgivende Ko og 30 Pund Kløverfrø? Hvorledes kunne Jurister og Mèdiciner, hvis Navne, ere anførte, men og ikke mere end deres Navne, og at de have gaaet i Skole hos hans Fader, nævnes som fortjente af Kirke- og Skolevæsenet. Om Flere, som Hensler den Ældre, Petri og Svadicani, om Jean Paul Richter, Schiller og Göthe, thi ogsaa disse Navne staa indgravede paa Mindesøjlen, er det vel bekjendt, at Skolen har en stor Fortjeneste af dem og deres Liv, men ikke, at de paa nogensomhelst Maade have viist sig udmærket taknemmelige mod denne deres Moder. Jam satis."

Blandede Efterretninger.

Thorvaldsens Monument over Hertug Eugen af Leuchtenberg har siden 12 Marts d. A. været aabnet i den St. Michaelske Hofkirke i München. Dets Histörie er korteligen følgende: Da Hertugen var død i Febr. 1824 gav den udmærkede Architekt Hr. v. Klenze et Udkast til et Mindesmærke over ham, paa hvilket den Afdøde skulde fremstilles, hvorledes han, staaende for Gravens Port, havde aflagt al Verdens Værdighed og Herlighed, saaledes at han nu kun havde den Hæders Laurbærkrands han ved mandig Dyd og Heltesind havde erhvervet sig, hvilken han overrakte Historien, der nu begyndte at optegne hans Daad. Enke-Hertuginden, som bifaldt Udkastet, overdrog Hr. v. Klenze i Henseende til Udførelsen at træde i Forbindelse med Thorvaldsen. Endskjøndt denne Kunstner ikke var vant til at arbejde efter fremmede Udkast, var han dog, efterat nogle af ham foreslagne Forandringer bleve antagne, villig til at udføre Monumentet paa den Maade, at Figurerne vel i Almindelighed efter hin Idees Angivelse, men i det Enkelte frit bleve udkastede og udførte i Marmor af ham, men de architechtoniske Dele forfærdigedes i München, efter Hr. v. Klenzes Tegninger. Ogsaa underkastede han sig den Betingelse, naar de i Rom udførte Statuer vare oversendte, da selv at komme til München og være nærværende ved Monumentets Opstilling. Efterat Thorvaldsens Andeel af Arbejdet var tilendebragt i Sommeren 1829, og Statuerne i Efteraaret ankomne til München begyndtes strax paa Oprejsningen af de architechtoniske Dele. Da dette var fuldendt, kom Thorvaldsen til München i Febr. d. A., men han ønskede nu nogle Forandringer ved Anordningen af Statuerne; og nogle Uger henrandt førend Afdækningen kunde finde Sted. Hertugens Figur er staaende og af 6 Fods Højde. Bag ved samme er en Gravdør. Paa højre Side noget dybere og længere fremad er Historiens Sindbillede, siddende. Paa venstre Side af Hertugens Figur har Thorvaldsen tilføjet en liden Gruppe, Livets og Dødens Genier. En udførlig Beskrivelse og Kritik er af Hr. Schorn givet i „Kunstblat" for April d. A., — paa dansk i Kjøbenhavns-Posten Nr. 110, 11 og 12. —

Deri tillægges den efter Thorvaldsens egen Idee tilføjede Gruppe den meest ubetingede Ros, og nævnes som en Gjenstand for alles enstemmige Beundring; hvorimod forskjellige Bemærkninger gjøres over de efter en fremmed Idees Tvang udførte Dele.

— Georg Victor Keller, den antagne og sandsynlige Forfatter af „Stunden der Andacht," til hvilken han selv dog kun for en Deel vedkjendte sig som Forfatter, er født i Aaret 1760, var en Søn af en Smed i Vaihingen, i det Würtembergske, som var fattig, men from og retskaffen. Den første Undervisning erholdt han i Stedets Skole, kom derfra til Benediktiner-Klosteret i Vittingen, senere til Freiburg i Breisgau, og endelig paa Højskolen i Wien, hvor han især studerede Philosophie og Theologie. Han udmærkede sig ved rosværdig Flid, og var, trods den ringe Understøttelse fra Hjemmet, stedse i det gladeste Lune; da han 1778 rejste hjem, traadte han ind i St. Blasii Stift, hvor han allerede som Noviz erholdt Lærestolen i Philosophien. Senere blev han i Stiftet Professor i Mathematik, Diplomatik og Numismatik, og efter Præsteordinationens Holdelse, Professor i Kirkeretten og Kirkehistorien. Keller var tilfreds med sin Stilling. Han benyttede med Iver og Klogskab Stiftsbiblioteket, som indeholdt 36,000 Bind, og som han gjennemgik i de 25 Aar han opholdt sig i Stiftet. Af denne Virksomhed fremkom flere Arbejder. Senere kom han til Sognet Schluchsen, i den vildeste Egn af Schwarzwald, hvor han levede i syv Aar. Her var det, at han skrev sit Hovedværk, det saa vidt udbredte og ofte forkjættrede Værk, som vi ogsaa har paa dansk, „Stunden der Andagt." Senere forflyttet til Vislicon, og 1806 kaldet som Præst til Aarau, udkastede han sit Værk: „Ideal für alle Stände." — Hvor lidet han i sine Kaldsarbejder som katholsk Geistlig var indtaget af Blindhed for sine Troesbekjendere, beviser blandt andet det, at han vilde tilvende en Protestant et Stipendium, fordi denne anbefalede sig ved Kundskaber og gode Forhold. — 1814 blev Keller De-

canus og Præst i Zurzach, men Forfølgelser, som han for sin Frimodighed og aabne Charakter maatte taale, foranledigede ham til at nedlægge denne Post. Han blev nu Præst i Pfaffenweiller, hvor han udarbejdede sin „Katholikon," og begyndte sit — ikke fuldendte — „moralischreligiøses Lexicon." — 1823 tabte han pludseligen Hukommelsen paa Ord, og det var først efter nogle Aar samme vendte tilbage, hvorpaa han senere fik en Lungesvindsot, og efter haarde Lidelser døde den 7de December 1827.

(Liter. Miscellen.)

Opløsning paa Gaaden i forrige Nr.

— Ploven. —

Kjøbenhavns Børs, d. 21 Maj 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 211 à
Species 211
Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	92½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100½	101 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	66½ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72½	73 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	90	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 42.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 25 Maj 1830.

Digter-Reisen.

Tidt Livet man med Reiser lignet har,
Dog blev tilsidst hiin Metaphor saa gammel,
At den mod Smag nu strider aabenbar,
Og tykkes fine Critici for vammel;
Men Guldet selv, det ædleste Metal,
Forsuskes let i svage Konstnerhænder,
Mens det sit Værd vist aldrig tabe skal,
Naar det med Flid behandles af en Kjender.
Dog, lidt for langt er sligt Præludium
For Nutids Smag, som ene Korthed ynder,
Og den, der tækkes vil et Publicum,
Maa vel sig vogte for saadanne Synder;
Thi, skjøndt det selv imellem taler bredt,
Naar Rygtets Mund dets Tunge sysselsætter,
Det sjeldent nogen Mand tilgiver let,
At Eventyr med Omsvøb han beretter.
Til meget det sig selv beføjet tro'r,
Som bliver hos den Enkelte til Brøde,
Og var han i sig selv end nok saa stor:
Det slipper frit, naar grusomt han maa bøde. —
Det er nu eengang Skik og Sæd og Brug,
At Publicum har Ret, om det behager
At kalde Sneen sort og Hveden Rug,
Og give for, at Honning bittert smager;
Derpaa man dagligdags kan see
Saa mangt et klart og talende Exempel,
Hvor Folk sig selv i Andre helst belee,
Jeg mener Scenens Hallandsaasske Tempel.
Dog, nok herom — vi vende om igjen
Til Texten for vor paabegyndte Tale,
Der nær i Noters Flod var runden hen,
Og som vi nu ei længer tør udhale.
En Digters Liv en Reise ligner grant,
Hvorpaa han sig i Tide maa belave,
Ved at forsyne sig med Proviant
Fra Hesperiders store Blomsterhave.
Naar han sin Reisekoffert vel har fyldt,
I Bogsal og paa Skolens haarde Bænke,
Og lært af Tungemaal omtrent en Tylt,
Han først alvorlig kan paa Reisen tænke.
Har Pas han faa't af Skolens høje Rector,
Som lovligt Lem af Digterrepubliken,
Saa kan han strax begive sig ombord
Paa Skibet, som man kalder Poetiken.
Forresten staa'r det ham og ganske frit,
At transporteres paa hver anden Maade,
Det være nu paa Stylter og ved Ridt,
Ja, med Draisine, hvis det ham kan baade.
Skjøndt ingen Reichard hidtil skrev en Bog
Om bedste Reisemaade for en Digter,
Saa gives mangen Klogskabsregel dog,
Som, rigtigt fulgt, ham ingensinde svigter.
Han, fremfor Alt, ei drage maa forbi
En critisk Kro og halv æsthetisk Kippe,
Og koster det — han finde sig deri,
Naar Haabet ei paa Reisen ham skal glippe.
En Kande Øl, ja blot en simpel Dram,

Er meer end nok til Jakob om at stemme;
Han bliver mild og kjelen som et Lam,
Naar Vandringsmænd hans Herberg ikke glemme.
Med Huen under Armen han vil staae
Ærbødig for enhver poetisk Jeppe,
Som ei hans Øl og Finkel gad forsmaae,
Sin ødte Styver Gjæsten angrer neppe;
Hans Ros forplantes, som et Hanegal,
Fra Kro til Kro, i hver en muelig Retning,
Thi Snese Haner over Bjerg og Dal
Forkynde snart hans Laurbærkrones Fletning.
At man har glemt Homeri Fødested,
Og ene veed, at han har maattet tigge,
Dertil en Grund i hans Uagtsomhed
Mod slige Folk vel aabenbart maa ligge;
Thi søge hver en Skjald, som paa sin Færd,
Sig sikkre vil en uforstyrret Reise,
At holde Venskab med den Kromandshær,
Hvis Skildter prægtigt over Døren kneise.
Det første Toldsted, som han kommer til,
Critikens er, hvor Alt man gjennemsnuser;
Hvor Pokker selv skinbarlig har sit Spil,
Og mangt et møisomt Værk i Fødsel knuser;
Hver Feil imod Horats og Hr. Jean Paul
Erklæres her for ganske confiscable,
Og mindst man finder Brøden pardonnable,
Naar blandt Propheter viser sig en Saul;
Thi vel er Digterriget Republik,
Men har dog Oldermænd og Laugsartikler,
Og paa hver den, som Svendebrev ei fik,
Man altid grumt og uophørligt stikler.
End Shakspeare selv, den mageløse Skjald,
Bebreider man en svag Erudition,
Og hvis han nu gad øve Digterkald,
Han neppe fik som Lærling Condition.
Den, som en Digterreise gjøre vil,
Sig smukt til Laugsartiklerne maa holde,
Og mindes, at Geniets Tryllespil,
Ved Hjelp af dem sig egentlig udfolde.
At Shakspeare var en aandsfuld Hottentot,
Der, lig en Nattergal, sang vilde Toner,
Det Hr. Voltaire viste alt for godt
I sin Tractat, bekjendt i alle Zoner. —
Men naar saa Alt, tilbørligt revideert,
Erklæres for at kunne frit passere,
Sin Pegasus bestiger ugeneert
Vor Skjald og har nu ei at skrifte mere.

Han rider i Galop den lige Vei
Til Templet, hvor Udødligheden troner,
At sige, naar med Vold han standses ei
Af Stimænd og af glubske Smagsdragoner.
Men, ak, kun saare Faa vil Reisen lykkes,
Ei een blandt Hundredtusind Skjalde naaer
Det Sted, hvor Digteren med Laurbær smykkes
Og Lønnen for sin sure Stræben faaer;
Hver Anden giver midtveis op sin Aand,
Og døer som Mungo Park, og mange Flere,
I vilde Horders og Barbarers Haand,
Som paa Talent ei meget reflectere.
Paa hele Banen til Udødlighed
Man træffer mange sørgelige Minder,
Der alle vidne om forfeilet Med,
Om Døgnets Glands, som lig en Skygge svinder. —

Hist segner, under Vægt af Epopeer,
En Heltedigter, træt og aandepusten,
Mens, galen som Orlando, han sig teer
Og af sin Messingkrone gnider Rusten;
Ei langt fra ham En krymper sig i Støv,
Begraven i en Bunke af Sonetter,
Og mætter sig af Laurens grønne Løv
Formedelst Savn af spiselige Retter;
Her staa'r en Anden, mager som en Pind,
Og støtter sig til sine sexten Dramer,
Som han har lagt paa femten tykke Bind
Romaner à la Vulpius og Cramer.
Ei mægter han, at vandre længer frem;
Med Issen graa og synlig høit bedaget,
Han Haabet om at naae Udvalgtes Hjem
For længe siden alt har reent forsaget.
Kort sagt, det største Antal fandt sin Død
I Lethes Flod, hvis sorte Vand beskyller
Den tykke Skov, der, fuld af Sorg og Nød,
Det lille Tempel, som et Slør omhyller.
Kun een iblandt en mægtig Skare sees,
At stige op ad Templets steile Trappe;
Den største Deel af Pøblen høit belees,
Og nøjes med sin Pegasus at klappe.

Gustav Palmer.

Den franske Regjerings Besværinger mod Deyen af Algier.

Da man tør betragte Fremstillingen af samme, som en indirekte Krigserklæring for saa vidt samme findes i Monitøren, som en halvofficiel Artikel, saa holde vi det for Pligt, i Forbindelse med hvad forhen om Toget er sagt, at meddele samme for vore Læsere i uforkortet og bogstavelig Oversættelse:

Forskjellige offentlige Skrifter, der handle om Aarsagerne til Krigen, som er imellem Frankrig og Algier, give i denne Hensigt meget unøjagtige Details. Vi holde det for nytligt, at tilbagekalde i Erindringen hos vore Læsere Hovedomstændighederne, som have tvunget Kongens Regjering til at bryde med den omtalte Regjering, og som have bestemt Afsendelsen af en Expedition til Kysten af Afrika.

Frankrig har i Aaret 1817 gjenfordret de Colonier, som det for fire Aarhundreder siden besad paa den afrikanske Kyst.*) Disse Besiddelsers fordelagtige Leje, deres Rigdom paa Qvæg, Uld, Vor, Honning osv., den Lethed, som de frembøde til, ar udbrede vore Varer i Afrikas Indre, og et Overskud af Udbytte ved Koralfiskeriet ved denne Kyst, havde forskaffet store Fordele for Handelsselskaber, som virkede før Revolutionen. Men siden 1817 har det Vaklende i vore Forhold med den algierske Regjering, deres usikre og precaire Charakter, endelig Deyens utvetydige Hensigt, at berøve os disse Domainer paa den Afrikanske Kyst,

*) Franskmændenes Kolonier paa Kysten af Afrika regnes tilbage til Aaret 1450; de erhvervede af Araberne paa denne Tid, imod en vis Grundskat, en Kyststrækning, som man endnu betegner med Navnet Concessionen af Afrika. Vore Ejendomsrettigheder ere formeligen blevne anerkjendte af flere Sultaner, navnlig af Selim I i Aaret 1518, og af Achmed 1692; Deyen, som 1694 regjerede i Algier, anerkjendte dem i dette Aar ved en Traktat, der 1801 og 1817 er blevet fornyet.

Monitørens Anm.

forhindret vore Kjøbmænd, at drage tilbage, og der at danne betydelige Etablissementer, som uden sikker Tiltro ikke kunde bestaa. Denne Tilstand i Sagerne maa blive betragtet som en af vore første Besværinger mod Algier, da Deyens slette Stemning paa en umiddelbar Maade bidrager til, at forhindre, at en gammel fransk Besiddelse gjenerholder den Værd, som den saalænge har havt for os.

I Audiensen, hvor Deyen insulterede vor Konsul, erklærede han ham offentligen: „At han ikke mere vilde tillade, at en eneste fransk Kanon maatte være paa det algierske Gebet, og at han ikke vilde tilstede os nogen anden Ret end den almindelige, som de andre europæiske Kjøbmænd nøde, der handlede der." Dette ere de Udtryk, som han selv brugte, og man vil tillige see, at han raserede de Frankrig tilhørende Forter og lod forstyrre de under hans Beskyttelse grundede Handels-Kolonier.

Med Besiddelsen af en temmelig betydelig Strækning var tillige forbundet en for os paa Kysten af Afrika udelukkende Ret til Koralfiskeriet paa en Strækning af omtrent 60 Mile, en baade ved vore Traktater med Porten og med Regentskabet af Algier anerkjendt Rettighed. Disse Traktater stipulerede, at vi for denne Forret skulde betale en aarlig Grundskat, som, oprindeligen bestaaende i 17,000 Franks, var blevet forhøjet til 60,000 Franks, da dette Privilegium igjen blev indrømmet os 1817. Men næppe vare to Aar forløbne, førend Deyen uventet erklærede os, at vi havde at vælge mellem, enten at give slip paa denne Forret eller aarlig at betale 200,000 Franks. Vor Handels Interesse bevægede Regjeringen til, at indvillige i denne Forhøjelse i Afgiften; og dog, uagtet den Punktlighed, med hvilken vi indbetalte den, lod Deyen i 1826 bekjendtgjøre et Manifest, at Koralfiskeriet paa den algierske Kyst tillodes alle Nationer, en Forholdsregel, som berøvede os en Forret, hvorfor Deyen dog vilde vedblive, at modtage Betaling.

Foruden denne almindelige Besværing have vi en Mængde særegne Fornærmelser at anke over; vi vilde her kun tale om de største og om dem, der ere begaaede efter Restaurationen.

I Aaret 1814 sendte Deyen den Befaling til General-Consul, Hr. Dubois Thainville, definitivt at anerkjende og afgjøre forskjellige algierske Undersaatters Regninger, der vare Frankrigs Creditorer; og da Consulen forestillede, at han ikke kunde gjøre det, uden at være autoriseret dertil af sin Regjering, saa bortsendte Deyen ham umiddelbart fra Algier. De hundrede Dages Begivenheder tvang os til, at lade denne Fornærmelse være uændset og en ny Consul blev 1816 sendt derhen; men Deyen indvilligede kun i hans Indsættelse imod en forud Betaling af en Summa paa 100,000 Franks, under Titel af en frivillig Gave.

I Aaret 1818 blev den franske Brig „le Fortuné" angrebet og udplyndret af Indvaanerne af Distriktet Bona, uden at man af Deyen kunde erholde nogen Skadesløsholdelse.

I Aaret 1819 svarede Deyen paa den almindelige Opfordring af den franske Admiral Jurieu og den engelske Admiral Fremantle, som i Følge de paa Congressen i Aachen fattede Beslutninger, skulde bevæge ham til Ophævelse af Sørøveriet, — at han forbeholdt sig den Ret, at gjøre til Slaver alle de Magters Undersaattere, som ikke havde nogen Traktat med ham og ikke holdt i hans Stater nogen Consul, igjennem hvis Hænder blev betalt ham Skat eller Tribut.

I Aaret 1825 lod Deyen, imod Traktaternes utrykkelige Indhold og under Paaskud af Smughandel, den franske Consular Agents Huus i Bona med Magt aabne og undersøge. Denne Undersøgelses Resultat beviste Anklagens Falskhed, men Deyen gav os ingen Fyldestgjørelse for denne Fornærmelse.

De Afgifter, som for vore Varer i de algierske Havne skulde erlægges, ere ved Traktater bestemte; I Aaret 1825 fordrede Deyen af vore Kjøbmænd i Bona vilkaarligen Afgifter, som langt oversteg Tarifen.

Efter andre forskjellige store Staters Exempel, ydede Frankrig 1825 det romerske Flag sin Beskyttelse. Deyerne af Algier, og Tripolis og Beyen af Tunis anerkjendte succesivt, at denne Forbindelse var retfærdig paa Grund af de Forhold, som forbandt os med Hovedet for vor Kirke, og de forpligtede sig højtideligen til, at respektere det rommerske Flag lig vort eget. Men atten Maaneder efter Underskriften af denne Overeenskomst lod Deyen af Algier to romerske Fartøjer anholde og confiskere. Byttet af disse Skibe og deres Ladning blev delt mellem Deyen og de erobrende Corsarer, og vore Reklamationer kunde ikke virke andet end Mandskabets Frigivelse.

Vore Traktaters Overtrædelser bleve stedse hyppigere i Aarene 1826 og 1827; Deyens Dristighed voxede ved at den gik ustraffet hen. Han vægrede sig bestemt for at anerkjende vore Kapitulationer med Porten. Paa samme Tid begyndte ogsaa Algirerne, at fordre, at vore Handelsskibes Kapitainer, som de mødte paa Søen, skulde komme om Bord til Verification af deres Expeditioner, hvilket direkte stred imod Traktatet af 1719: ja, det hændte sig, at, medens Kaptainen paa det franske Skib „la Conception" paa denne Maade lod sine Papirer verificere om Bord paa en algiersk Pirat, hans eget Fartøj blev gjennemsøgt af det fra Corsaren detacherede Mandskab, som toge med sig Kister, Penge og andre Gjenstande, der behagede dem.

Men, forbigaaende disse mangfoldige Besværligheder, lod Deyens Insolens og Troløshed, i de algierske Jøders, Bacris og Busnachs Anliggende, Hans Majestæt snart intet andet Valg, end hvad der blev besluttet, nemlig Krigserklæringen mod denne Regjering. Nogle under Consulatet og Kejserregjeringen gjorte Leverancer havde gjort d'Hrr. Bacri og Busnach til Statskassens Kreditorer for en Summa, som til Restaurations Tiden ikke blev liquideret. Et mellem Kongens Commissarier og Interessenternes Befuldmægtigede den 28 Oct. 1816 afsluttet, af Kongen og af Deyen af Algier bifaldet Forlig, regulerte og bestemte at denne Summa paa syv Millioner definitivt skulde afbetales i tolv Dele eller tolv Rater, fra 1 Marts 1820 at regne. Men det blev udtrykkeligen (Art 4) stipuleret, at de franske Undersaatter, som fra deres Side havde Reklamationer at gjøre gjeldende hos d'Hr. Bacri og Busnach, kunde protestere imod Betalingen og at en deres Reclamationers Beløb lig Summa skulde blive tilbageholdt, indtil de franske Tribunaler havde afgivet Kjendelser over deres Fordringers Retmessighed.

Overensstemmende med denne Artikel bleve de franske Underfaatter indkaldte til at producere deres Reclamationer, og da sammes Summa beløb sig til omtrent to Millioner fem hundrede Tusinde Franks, saa betalte det kongelige Skatkammer til d'Hr. Bacri og Busnach 4,500,000 Franks, som blev tilovers af det hele Beløb af den anerkjendte Gjeld og nedlagde den anden Deel i Deposit- og Consignations-Kassen.

Denne Foranstaltning var ikke andet end en bogstavelig Udførelse af Overeenskomsten af 28 Octbr. Men Deyen paastod, at de franske Domstole ikke hurtigt nok dømte, at den franske Regjering maatte fremskynde deres Virksomhed, og endelig, at det kongelige Skatkammer maatte tilstille ham selv den omtvistede Summa, føjende til, at de franske Undersaatter da kunde komme til Algier, for at gjøre deres Reclamationer gjeldende for ham.

Saadanne Fordringer modsagde ligefrem Conventionen af 28 Octbr. de vare ogsaa imod den franske Regjerings Værdighed, der selv ikke havde kunnet indvillige deri, uden at overskride sin Magts Grændser, da den ikke har Ret til at indgribe i retlige Debatter og at overdrage Sagers Undersøgelse til andre, til hvis Afgjørelse Domstolene ene ere berettigede. Disse Erklæringer bleve gjentagne givne Algiers Regjeringsoverhoved, men han tog ikke Hensyn derpaa, men stod paa, som Betingelse for Vedvarelsen af hans fredelige Forhold med Frankrig, at fordre den umiddelbare Betaling af den hele Summa paa syv Millioner. I et Brev, som han selv stilede til Ministeren for de udenlandske Anliggender, var dette Alternativ udsagt paa en saa stolt Maade, at Baron af Damas troede ikke direkte at maatte svare, og indskrænkede sig til, at tilsende General-Consulen i Algier en ny Udvikling af Sagen, for at han mundtligen kunde erklære sig derover for Deyen. Hr. Deval havde endnu ikke erholdt dette Brev, da han, Aftenen før en muselmansk Fest, fremkom i Overensstemmelse med Skik og Brug, i Deyens Pallads. Denne spurgte strax General-Consulen, om han ikke havde et Svar at bringe ham paa hans Brev og da denne svarede benægtende, saa gav Deyen pludseligen Hr. Deval flere Slag med en Flue-

vifte, som han netop havde i Haanden, og befalede ham, at fjerne sig fra ham.

Efter en saadan Excesse, offentligen begaaet mod Frankrigs Repræsentant, kunde Kongens Regjering kun drage dets fornærmede Værdighed paa Raad. Denne Fornærmelse fyldte Maalet paa denne Regjerings haanende Begegnelser. Ethvert Forhold mellem Frankrig og den var siden blevet umuligt, førend en glimrende Fyldestgjørelse havde hævnet National-Æren. Baron af Damas befalede General-Consulen, at fordre denne, eller umiddelbart at forlade Algier. Fyldestgjørelsen blev nægtet og Hr. Deval havde næppe forladt Staden, førend Deyen sendte Gouverneuren af Constantina den Befaling, med Ild og Sværd at ødelægge de franske Colonier i Afrika; denne Befaling blev hurtigen udført og Fortet Lacalle forvandlet til Gruushob.

Kongen sendte en Division af sine Skibe for Algier, med den Befaling, at gjøre en streng Blokade. Saadant i fulde tre Aar forlængede Forhold har, trods vore Søfolks Iver og Mod, ikke havt saadanne Resultater at de Forhaabninger, som man lovede sig deraf ere fyldestgjorte; Blokaden har kostet Frankrig næsten 20 Millioner, uden at tilføje Fjenden en tilstrækkelig følelig Skade, der kunde bestemme den til, at give os en passende Fyldestgjørelse eller bede om Fred.

Frankrigs Værdighed og de kongelige Undersatters Interesse, som staa i Handelsforbindelser med det nordlige Afrika og hvis Skibe uophørligen vare truede af de algierske Corsarer, fordrede bydende, at man maatte tage et nyt kraftigere og mere afgjørende System; desuagtet vilde Kongens Regjering ikke begynde Krigen paa det algierske Gebet førend den maatte erkjendes som uundgaaelig, og besluttede sig til endnu at gjøre et Forsøg hos Deyen. I Løbet af Juli 1829 blev Sø-Capitain de la Bretonnière sendt til Algier, med den Befaling, at knytte en Underhandling, naar den derværende Regjering syntes tilbøjelig til, at lade vore grundige Besværinger vederfares Ret. Dette Forsøg, som viste Frankrigs Maadehold i et saa ædelt Lys, strandede ved Deyens Haardnakkenhed og en sidste Fornærmelse imod vore Flag, en sidste Krænkelse af den hos alle Folk helligste Ret satte Kronen paa sammes Attentater

og gjorde fra nu af enhver Forsoning upassende for National=Æren. I det Øjeblik Hr. de la Brètonière løb ud af Havnen fyrede alle nærliggende Baterier paa Parlementairskibet, som blev naaet af 80 Kugler. Ilden ophørte ikke, forend Skibet var ude af Skudvidde.

Dette er den korte Fremstilling af de Ankeposter, for hvilke Kongen bereder sig til at tage Hævn: Krænkelsen af Folkerettens Grundsætninger; Brudet af Traktater og Overeenskomster; vilkaarlige Fordringer; insolente Prætentioner, stilede imod Rigets Love og krænkende franske Undersaatteres Rettigheder; voldsom Antastelse af vor diplomatiske Agents Bolig; offentlig Insultering mod vor Consul; Angreb paa Parlementairflaget — kort Alt synes Deyen at have gjort, for at gjøre Krigen uundvigelig, og for at opildne Mod hos vore Krigere, hvis ædle Kald det er, at at hævne Kronens Værdighed og at befrie Frankrig og Europa for den tredobbelte Plage, som de christne Magter kun altfor længe har baaret: Deres Undersaatteres Slaveri, Tributen, som Deyen fordrer af dem, og Sørøveriet, som berøver Middelhavet enhver Sikkerhed og uophørligen truer de Skibe, der befare dette Hav.

Notizer til Kjøbenhavns Historie.

I Slutningen af det 17de Aarhundrede var paa Nørregade nogle meget bekjendte og meget besøgte Vinhuse, og Gjestgiversteder. Et kaldtes Blasen hvilket laa paa Hjørnet af Nørregade og Gammeltorv. I den store Kjøbenhavnske Ildebrand 1728 antændtes Frue Kirke ved en Gnist fra Blasen, som man ved Krud sprængte. Reiser har i sin Bog om Ildebranden nogle naragtige Linier om Stedet.

En Gjæstgivergaard kaldet Dyrkjøb laae ved Frue Kirke paa Hjørnet af den korte Gade, der har nu samme Navn. Denne Gaard blev nedbrudt 1699, for at Grunden kunde tjene til Udvidelse af Frue Kirkegaard. Et tredie Sted hed Bacharach. I et gammelt Digt, med Navn: „Det glædelige Dyrkjøbs Hukommelse, der det Aar 1699 saa nær ved Seculi Ende, nedfaldt i sit Annum climactericum og deri expirerede" nævnes disse Steder. Heri siges:

— hvor skal de Penge tære
Som dette Aar fra Riis og Færle sendes hid,
Og til det Hjørnehuus (Dyrkjøb) har sat al deres Lid?
Naar de nu komme an og skal et Velkom give,
For gamle Karles Tørst, da maae de dersra drive.
Til Torvehjørnet hen, at smage Blasens Saft,
Thi Kirkehjørnet har forloret al sin Kraft.
Et nærmer Hjørne er for Kjøbmand, Skipper, Reder,
Om dem, i Bacherach man ej forgjæves leder,
En Ladning kjøbes nu, nu faaer man og en Fragt
En Regnings Saldo skeer, da holdes Glas i Agt.
De to har intet tabt ved Dyrkjøbs Død og Grave
De arve mangen Gjest og større Næring have.

Digtet læses i Hesperus 5 Bind 1821 S. 411 o. f. og mere om bemeldte Gjestgivergaarde sammesteds S. 408 o. f. Hin bekjendte Rhinskvins Egn i Tydskland Bacherach har vist nok givet bemeldte Kjøbenhavnske Vinhus sit Navn.

Om Dyrkjøb heder det i Digtet:

O dyre Dyrkjøb, du mig rinder nu i Tanke,
Jeg har saa Mange seet paa dine Døre banke,
Nu ved opgangne Sol, naar Hanegal er hørt,
Nu i det stille Mørk, naar Ingen sig har rørt.
Dørtærskel, Hængsel, Laas, Gulv, Benke, Klokkestrænge.
Glas, Bord, det Pottemaal, de kjeldervante Drenge
Var jo ved Nat og Dag i fulde Spring og Færd,
For hver en Gjæst der kom, var han end Læg, end Lærd.
Det gik saa ærligt til, at hvad man vilde pege
Og raabe hastigt paa, Kort, Skak og Bretspil-Leg,
Forkjering, Lanter, Dam, Labeet og Suderspil,
Saa fandtes altid de, som satte Noget til.
Om Frankrig, Spanien, om Danzig, Island, Norge
Der ofte handlet blev; at kjøbe eller borge,
At fragte, losse Skib, man derpaa jevnlig fik
En Salus paa hver Part, som endtes tit i Hik.
Saasnart Froprædiken med Ære være sluttet

Lod Kirkedøren og, da saae man mange puttet
Ad Kjelderhalsen ind, lang Fasten var dem tung.

Naar Aftensprædiken med Søndags Andagt endtes,
De Flestes Næser hen til Dyrkjøbs Dørre vendtes.
Af Wismars, Rostoks Pot, af rhinsk og franske Pœl
Man drak paa Natten ud, til Værk i Taa og Hæl.
Naar Skole-Aaget brast i beste Sommertide
En Rus med Anden da fik Lyst derhen at glide,
Sin Skolemesters Skaal til Ruus med Glæde drak,
Og sagde ham (Gud veed) af Hjertet tusind Tak.
For Baccalauri Grad og Attestats's Ære
Man gik til Dyrkjøb hen, for noget meer at lære,
Om man en dobbelt Krands af dem tillige kunde faae
Og at Apollo selv hos Bachum skulde staae.

Her er tit pantsat end Studentens Hæderskappe
For det til Deposits han havde ladet tappe
Til Kammerater op, da stakkels Rus blev klemt;
Dog det ej andet var end en pudserlig Skjemt.
Men Sørgekappe skal stubskjegget Karle bære
For dette Eskols Fald, hvor skal de Penge tære
Som dette Aar fra Riis og Ferle sendes hid
Og til det Hjørnehuus har sat al deres Liid.

Notitse.

— Paa en Tid da det vigtige Tog for Frankrig mod Algier er et af Dagens højst interessante Mærkeligheder er det vel værdt at erindre det P. M. som for omtrent ti Aar siden blev skrevet fra en antipiratisk Forenings Stifter til Europas Monarker. Det er underskrevet Hamburg 1 August 1820. Joh. Christoph. Dittmann, storhertugelig meklenburg-schwerinsk Generalconsul i London. Man læser det paa dansk i Hesperus 1821. 4de Hefte; eller 4de Bind af bemeldte Tidsskrift. Deri udvikles korteligen de Synspunkter i Henseende til Retfærdigheden og Fordelene for Civilisationen, som komme under Betragtning ved

Spørgsmaalet om Barbaresk-Staternes Undertvingelse.

Anekdoter.

— Da den udmærkede Skuespiller Reinecke skulde debutere ved Bondinis Theater maatte man for at faae en af Rollerne besat i et Stykke, hvori han vilde fremtræde, give samme til en underordnet Skuespiller Bauser, som havde spillet den paa et af de omvankende Smaatheatre. Dette vakte imellem Studenterne megen Forargelse og der taltes højt om, at Bauser, saasnart han traadte frem, skulde formeligen udtrampes. Regisseuren Brandes klagede sin Nød for den geniale, siden som Skuespildigter og Skuespiller saa bekjendte, Jünger, og de vare begge enige i, at det for Reinecke og hans Kone, begge debuterende, vilde, skjøndt dem uvedkommende, dog være højst ubehageligt. — Som Jünger nu gaaer ned i Parterret falde hans Øjne tilfældigen paa en usædvanlig stor før Kjøbmand fra Frankfurt, som i Messetiden var kommen der, og havde et uhyre Spanskrør, en sand Herkuleskølle, i Haanden. I det samme komme nogle af de urolige Hoveder hen, at bebude Jünger, som en gammel god Kammerat, den forehavende Heltedaad, at udtrampe Bauser. Pludselig faaer han nu det overgivne Indfald i en meget betænkelig Tone at betro dem, at han var gaaet derhen for det samme, men han var bleven advaret, at der var kommen en Broder af Bauser til Messen, en Karl som en Kæmpe, der havde hørt, hvad der var fore, og svoret paa at hugge den første der gjorde sig unyttig, over Skallen; han viiste dem da Frankfurteren, som persona quæstionis, til behageligt Eftersyn. De besaae da denne frere terrible meget opmærksomt, og spredte dem til alle Sider, for at bringe de øvrige Medsammensvorne Efterretning om denne uventet indtrufne betænkelige Omstændighed. Disse kom nu fra Øst og fra Vest at tage ham i Øjesyn; Mennesket, som ikke var indviet i Hemmeligheden, blev fortrøden over denne megen Besigtelse, og begyndte efterhaanden at see temmeligen

alvorlig paa dem igjen. Bestyrkede herved i Sandheden af Jüngers Fortælling, udbredte de det ubehagelige Budskab videre og videre; der kom alt flere og flere Besigtere, og hin, der ikke troede Freden, fik sit Spanskrør i den tynde Ende, og lod til at holde sig slagfærdig. Nu var der da ingen Tvivl mere, at det var Bausers Broder. Midlertid gik Dækket op; Bauser traadte frem; ingen havde Lyst at falde i den frygtelige Broders Hænder; alt gik af i Stilhed, Reinecke og hans Kone gav snart Publicum andet at tænke paa, og Stykket vandt særdeles Bifald. (Fortalt af Rahbek i Erindringer II. 185.)

— En af de ældre Konger af Frankrig spadserede engang forbi et meget smukt Munkekloster, og syntes saavel om Stedet, at han fik Lyst til her at anlægge et Slot; han lod derfor Prioren kalde til sig. Ved hans Indtrædelse anstillede Kongen sig som om han var meget vred, og sagde til ham i en alvorlig Tone: Jeg har hørt, at Munkene i dit Kloster ere dovne Folk, og føre et Svirelevnet i Stedet for at studere. For at vænne dem til en bedre Flid, vil jeg forelægge dem tre Spørgsmaal, og naar de ikke give mig et tilfredsstillende Svar, vil jeg forvise dem alle fra Klosteret. For det første, skal de sige mig: *Hvor mange Stjerner der ere paa Himlen?* For det andet: *Hvor meget er Kongen af Frankrig værd?* For det tredie: *Hvad Kongen tænker paa?* Disse Spørgsmaal satte baade Prioren og Munkene i stor Forfærdelse, og i melancholsk Stemning. En Dag gik Prioren, meget nedslagen, forbi Møllen, som henhørte under Klosteret. Mølleren, som det var paafaldende, at Priorens ellers saa overordentlige gode Lune havde forandret sig, gik ad en Omvei for at møde ham, gav sig i Tale med ham, og spurgte om Aarsagen til hans Bedrøvelse. Prioren svarede ham: Du veed kun lidet af, hvilken haard Prøve vi ere satte paa. Nu gjentog han Kongens Ord for Mølleren, der trøstede ham godt og bad ham være uden Frygt; thi han skulde nok give Kongen et fyldestgjørende Svar. Dagen derpaa gik Mølleren, indsvøbt i Priorens Munkehætte, til Paris, og søgte at blive indladt hos Kongen, hvilket ogsaa skete. Forundret spørger Kongen: Hvorledes! kan Du allerede svare mig paa mine Spørgsmaal; nu da lad høre: hvor mange Stjerner er der paa Himlen? Mølleren svarede: Deres Majestæt, der ere ialt 99767000, og dersom De ikke vil troe dette maae det allernaadigst behage Dem selv at gaae op og tælle dem. Endvidere spørger Kongen ham: Hvormeget er Kongen af Frankrig værd? Kongen er 29 Sekel værd; thi Kongen over alle Konger blev solgt for 30 Sekel, Kongen af Frankrig maae dog være een Sekel mindre værd. Endeligen kom han til det tredie Spørgsmaal: Hvad tænker Kongen? Kongen tænker, at det er Prioren, men han tager meget fejl; thi det er mig, Mølleren.

Kjøbenhavns Børs, d. 25 Maj 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 211 à
Species 211

Specier solgtes til 12 Rbmk. $10\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{3}{4}$	49 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	91	$91\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	108 i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$101\frac{1}{2}$	102 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$100\frac{1}{2}$	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	$100\frac{1}{2}$	101 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$72\frac{1}{2}$	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 43.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 Maj 1830.

Da jeg blev gammel.

Der var en Tid, da jeg var meget lille;
Jeg voxte til, og blev omsider stor;
I Kampe stod jeg som en Marmorpille,
Der trodser Storme fra det kolde Nord.

Den hele Klode blev mig snart for snever;
Jeg ønsked' Plads for ret at tumle mig;
Jeg viste mig i al min Færd saa vever,
Og Verdens Hjul for langsomt dreied' sig.

Jeg Blomster saae fremspire og forsvinde,
Og Graven sluge Brødre uden Tal;
Men tænkte stolt: „o, ingen Tid din Tinde
Med Alderdommens Snee bedækkes skal!"

Jeg stormed' løs mod Lykkens gyldne Mure
Og iversuldt jeg vilde sprænge dem;
Jeg speided' efter trygge Jomfruebure,
Og ønsked' kun at føre Bruden hjem.

Jeg bygged' raskt saa mangt et Slot i Luften,
Hvori jeg drømte mig, som mægtig Drot,
Og Glædens Blomst henrykte ved sin Duften
Den muntre Svend, som vilde nyde blot.

Nu er jeg gammel, og atter vendt tilbage
Til samme Punkt, hvorfra jeg først gik ud;
Den stærke Kraft hensvandt for mig saa fage,
Og Solskinstiden blev til Regn og Slud.

Jeg krummet nu maa støtte mig ved Staven,
Min Manddoms Røst er atter bleven spæd;
Mod Solen ei, men stedse ned mod Graven
Mit matte Øje stirrer stift og ræd.

Mit Blik, som før opdaged' i det Fjerne
Den mindste Fugl, der hopped' i sit Krat,
Nu neppe seer den blanke Aftenstjerne,
Der tindrer med sin Glands i mørke Nat.

Mit Øre, som tilforn saa freidigt lytted'
Til Nattergalens søde Trylleslag;
Nu hører ei den Storm, som voldsomt flytted'
En Kæmpebøg med usædvanligt Brag.

Selv Sjelens Speil, som ellers mig fremstilled'
Lig Solen klar og hurtigt som et Lyn,
Hver kraftig Tanke og hvert ædelt Billed,
Er taaget nu og dunkelt som mit Syn.

O, lune Grav! hvi dvæler du at favne
Din længselsfulde, levetrætte Ven?
Hvi lader du saa længe ham dog savne
Den Ro, han finder kun hos dig igjen?

Gustav Palmer.

Noget om Quægavl og Græsgange i Grønland.

I Hr. Pastor Rønnes Religionsblad, 1830 No. 16 P. 123-124 læses: „En Correspondent meddeler, paa Hr. (Pastor) Kraghs efterstaaende Spørgsmaale, Svar som følger: — 3) „Gives der Rudera i deres Egn?" „Ja, saa mange, at deres Beskrivelse ikke i Korthed kan meddeles. Omtrent 3 Mile østen for Julianehaab i Kakortakfjorden findes herlige Rudera, som temmeligt nøjagtigt ere beskrevne af Olsen P. 250. Vi vare for nogle Dage siden hos Grønlænderne. Murene her af den gamle Kirke ere endnu fortræffelige. Ruinerne med Igalikko ere de fortrinligste og ærværdigste. Undre sig maae man, hvorledes Menneskehænder den Tid have kunnet bevæge, løfte, ordne Stene, hvis Størrelse forbauser, som de ved deres Accuratesse og Jevnhed fryde Øjet; her staae Mure, som end om 1000 Aar ville see ligedan ud. Regn, Storm og Sol gjøre ingen Forandring paa dem. Vi lode en Dag, vi vare her, grave for at finde Oldsager. Vel fremkom nogle Hovedskaller; men de vare fra de sildigere Dage. Vegetationen her var saa god, at Sønnerne af Joh. Andersen, som holde 4 à 5 Køer, indbringe ikke ubetydeligt af Fædriften, skjøndt de selv fortære al Fløden. En Landmand fra Fædrelandet vilde her finde rigeligt og roligt Udkomme. Hvorledes Grønlænderne drive det, kan De slutte Dem til, naar jeg siger dem, at Kreaturerne for det meste passe sig selv, ja endog gaae længe ude om Vinteren. I Tüneudlierbik ere mange ubeboede Steder, bedre end dette. De skjønneste Græsmarker henligge her ubenyttede! Malmstykker af Klokker findes oftere her og flere Steder." —

Ved at sammenligne dette med en Kjendsgjerning, Indsenderen for nogen Tid siden erfarede fra en paalidelig Kilde, at en Mand, der boer ved en af Colonierne, — hvilken erindrer han ej — holder saa mange Køer og Stude, at han kan forsyne den med Melk og fersk Kjød, og at Huderne af dem ere saa fortrinlige, at de i Handelen gaae lige med de brasilianske, samt at der mange Steder i Grønland er fortrinlig Lejlighed til Fædrift, som burde benyttes af Fædrelandets næringsløse Mennesker, forekommer det ham at være en Sag af Vigtighed, at Mænd, der ere vel underrettede om Forholdene i Grønland, offentligen bekjendtgjøre deres Anskuelse af denne Sag, hvoraf kunde blive en muelig Følge, at mange, der her kæmpe med trange Kaar, bedre kunde finde Livets Ophold i Grønland, og at dette kunde vinde i Betydenhed, idet en udvidet Fædrift forøgede dets faa Midler til Indvaanernes Underholdning, og paa flere Maader billige dets Handel. Da det desuden er bekjendt, at Grønland i ældre Dage har havt en langt større Folkemængde end nu (Østerbøjgden havde 12 Kirker, 2 Klostere og 190 bebyggede Steder) der for en stor Deel have hentet Livsophold af dens Quægavl, synes der at være saameget mindre Tvivl om, at Vesterbøjgden maatte kunne ernære flere Mennesker, end nu, naar behørig Oplysning og Anviisning, og, som man i sin Tid turde vente, Regjeringens faderlige Opmuntring gaves til denne Sags Fremme.

Indsenderen vil tilføje nogle Bemærkninger, han hændelsesviis har fundet i „Norges og omliggende Øers Beskrivelse af Præsten Claussøn, 1632" som bestyrke Muelighedeu af en større Bebyggelse af Grønland. Pag. 176 omtales „at paa Vesterbøjgden ere der Heste, Geder, Øxen og Faar og alleslags vilde Dyr, og intet Folk, hverken Christen eller Hedning" (hine Creaturer levede altsaa der uden Røgt Sommer og Vinter.) Samme Side siges: „Megen Snee kommer der ikke i Grønland, ej heller er der saa koldt som i Island eller Norge. Der voxer paa høje Fjelde og i Dalene Olden (?) saa store som Eble, og gode at æde, der voxer ogsaa den bedste Hvede (?) som nogensteds kan findes." — Pag. 179 findes en „Udskrift af den gamle norske Bog, „Speculum regale, *) om Grønlands Handel," hvori Bukke-

---

*) See Udgaven fra Sorø 1769. 4. S. 181. — Udgavens gode Register henviser til forskjellige flere Steder i Skriftet, hvor Grønland omtales.

skind, Oxe- og Kohuder anføres blandt dette Lands Udførselsartikler. Pag. 183 meldes: „Endog de Ypperste og Rigeste der paa Landet have saaet der Korn, og forsøgt, om det vil der voxe, dog haver det liden Fremgang faaet, for Kuld og Frost Skyld; men den menige Mand der paa Landet veed ikke hvad Brød er og somme aldrig seet Korn. Men det er sagt fra Grønland, at der voxer besynderlig godt Græs og de have baade godt og stort og meget Fæ og Qvæg der paa Landet, baade Køer og Oxer, Geder og Faar, og have deraf overflødig Smør, og Ost og Kjød, som de leve af, dertil have de ogsaa Vildt etc."

Det er jo desuden tilstrækkeligen bekjendt, at flere Kjøkkenurter trives i Grønland; om dette er Tilfældet med Kartofler, veed Indsenderen ikke, men er det saa, kunne Resultaterne blive overordentlige.

Maatte disse henkastede Yttringer lede til denne Sags Drøftelse!

—d—

Det skandinaviske Literatur-Selskab.

Om dets Stiftelse og første Tider læses Noget i Rahbeks Erindringer 5te Deel 1829. S. 81 o. f. „Det var, hedder det, ved et Besøg af Skandinaviens Anakreon, Digteren Paykull, det kom paa Bane, at stifte et literarisk Samfund til at fremme nærmere Forbindelse mellem de tvende Nabofolks Literatur. Dette Emne omhandledes med Varme i adskillige Vennelag, nysnævnte Ædle til Ære, hvilke blandt andre hans mangeaarige Ven P. A. Heiberg, F. Høegh-Guldberg, J. Kr. Høst, P. H. Haste og jeg (Rahbek) bivaanede. Ved et af disse Maaltider blev Ideen saa levende, at Foreningen ansaaes som aftalt, og blev givet det Navn, som den siden med Ære er vedblevet at bære, og klinkede man da paa den Nyfødtes Velgaaende, hvori naturligviis Rahbek, som en af Gudfædrene, gaves Deel." Imidlertid blev Rahbek, da Selskabet strax efter fik formelig Stiftelse, ikke dets Medlem, hvortil han fortæller Aarsagen, nemlig at han ikke vilde indtræde, naar hans Ven J. P. Heiberg ikke tillige fik Adgang. Strax efter udkom en trykt Plan, hvori Selskabet bebudede sin Indretning og sit Forehavende. Rahbek siger, „at han ikke mindes nogensinde at have seet den, og mærkeligt er det, at tvende af Selskabets Stiftere, hos hvem han derom har erkyndiget sig, endog have draget i Tvivl, at den nogensinde har været til, i det mindste i Trykken"*). „For dette findes imidlertid tilstrækkelig Hjemmel i Universitetsjournalens fjerde Hæfte for 1797, hvor den, i en Afhandling med Overskrift: Kan der vindes noget for Fædrenelandets Literatur ved en nøjere Forening med Sverrig? med megen Hæftighed, men just ikke paa den meest anbefalende Maade drøftes, da Forfatteren synes at have forudsat eller formodet nogle Agter-Tanker, som Franskmanden kalder det, derved, og der ikke stemte ham til dets Fordeel. Det var værdt, siger han, efterat have berørt, at der maatte være skjulte Drivefjedre, som man ikke før har kjendt eller vidst at sætte i Gang, til den Flid Selskabet gav Haab om, og gjorde Regning paa, — at kjende Historien af dette Selskabs Oprindelse og Tilvært; den skulde maaskee give et ikke uvigtigt Bidrag til vor hele Literaturs Historie. Rygtet udgiver Selskabet for et Foster af et af vore Digterhoveder af første Rang, som, efterat han paa en pædagogisk Rejse hos Fremmede intet fandt sin Skaberaand værdigt at bringe sine Landsmænd hjem, bragte dem denne sande Digterskabning, og overlod dens Opdragelse til et Selskab, som cooptерede sig selv, og saaledes voxede fra to til fire og tyve Medlemmer, som det nu bestaaer af, og hvilket Antal ikke skal forøges. Og efterat han saaledes havde sørget for Barnets gode Pleje, rejste han, liig en anden Solon, bort fra sit Fædreland, for ved sin Tilbagekomst at see det i sin fulde Blomstren og Herlighed, deri ikke liig Solon."

Rahbek tilføjede: „At den gode Fama her efter sin gamle Art og Skik har været

Tam ficti falsique tenax, quam nuntia veri

vil man af det ovenmeddelte derom have erfaret; thi om end maaskee dette Selskab, eller rettere

*) Dette Tidsskrifts Redaktør ejer et Exemplar, som herefter aftrykkes.

Ideen dertil, vel torde kaldes en Digterskabning, saafremt nemlig ikke Døgnets Eliminations System, der lige ubetinget bryder Staven over den gustavianske Skole i Sverrig, og deres Samtidige i Danmark, her skal gjøre Udslaget, hvortil i det mindste Udgiveren af Universitetsjournalen sikkerlig ikke vilde stemt, — var det dog unægtelig ikke det paapegede Digterhoved af første Rang — forudsat, der ellers skulde gives Rang og Rangforordning paa Parnas, hvad jeg i det mindste ugjerne vil overtale mig til at tro, — Baggesen, der fra en pædagogisk Reise i Tydskland og Frankrig, bragte denne sande Digterskabning hjem, da han tvertimod ved sin Hjemkomst fandt den undfanget, fød og navngivet. Hvad videre Deel han i dens følgende Udvikling og Uddannelse havde, skal jeg, vedblev Rahbek, ikke kunde sige, men at han ikke var første Ophavsmand dertil kan jeg som Øjenvidne bekræfte." „At i øvrigt denne Selskabets Anmældelse og det tildeels ved den, alt af Universitets Journalen berørte, Bestemmelse af Medlemmernes sluttede Antal, ogsaa paa den aldeles modsatte Side vakte en uvenlig Sensation, derpaa fik man et øjensynligt Beviis ved en i Tillæg til Iversens svenske Avis indrykket saare beesk Parodie derpaa, som i politisk og physisk Magazin atter blev aftrykt, at den kunde vorde reddet fra uforskyldt Forglemmelse, da den havde været læst med saadan Begjerlighed at den var bleven eftersøgt." Rahbek meddeelte paa anførte Sted, som Bidrag til Tidernes Tegn, noget af Parodien.

Den første ovennævnte Plan lød saaledes:

„Iblandt de Hindringer, som staae i Vejen for gavnlig Kundskabs almindeligere og hastigere Udbredelse, er det ikke en af de uvigtigste, at Jordens Folkefærd tale og skrive de mange forskjellige Sprog.

Kunde et almindeligt Sprog udfindes og antages vilde den Hindring fra Grunden af hæves; men et saadant almindeligt Sprog lader sig neppe tænke som muligt.

Lettere synes det derimod at give visse Sprogs Hoved-Dialecter en nøjere Forening, eller at gjøre dem gjensidigen meere kjendte for de Naboefolk, som tale og skrive dem; og derved virkedes allerede noget til Fremme for den almindeligere Oplysning.

Sproget i Nordens trende skandinaviske Riger er et og det samme Hovedsprog; men det har deelt sig i tvende Dialecter, den Danske og den Svenske, som ere blevne hinanden fremmede, og ansees i og uden for Rigerne, som tvende særskilte Sprog.

Efterat være deelte ere de hver for sig fremdyrkede til en Grad af Rigdom, Styrke og Bøjelighed, som gjør dem brugbare for den grandskende Tænker, som for den malende Digter, og sætter dem ved Siden, om ikke af de meest bearbejdede, saa dog af de meget bearbejdede Jordklodens Sprog.

End videre kunde de beriges, naar de mere nærmede sig hinanden, og meddelte hinanden deres nu erhvervede eensidige Fordele; og end meere kunde det Gode og det Gavnlige, som deri tænkes og skrives, blive kjendt og søgt, naar tvende Nabofolk, som allerede uden Vanskelighed forstaae hinanden, gav sig Umage for almindeligere, end hidtil, at læse Svensk som Dansk og Dansk som Svensk.

Det har længe været et kjært og vigtigt Ønske for Elskere af nordisk Sprog og Litteratur, at kunne virke til et saa vigtigt Øjemed.

Man har seet, at Dialecternes Lighed og fælles Udspring dertil indbyde. Man har beregnet hvor vigtig en Fordeel det i mange Henseender vilde være, naar henved 2 Millioner Mennesker forenedes til fælleds Tænkning og Læsning, med omtrent et lige Antal, og man har ikke draget i Tvivl, at jo meere saadan Foreening bragtes til Virkelighed, jo mere vilde den udvidede Kreds kunne oplyse sig selv, og jo mere bidrages til det større og almindeligere Kundskabs-Forraad, som Jordens forskjellige Folkefærd skylde hinanden og tilegne sig fra hinanden.

Saalænge fremmed Handels-Politik fordum lod det være sig vigtigt, at oppuste Tvedragt og vedligeholde Mistroe imellem Skandinaviens Folk, og disse Folk laante Øre til saadan Politiks Sophismer meer end til egne velforstaaede Nabo-Fordele, saalænge holdt begge Folkenes Kundskabsmænd deres Skrifter og deres Sprog sig afsondrede, hver inden sine Grændser.

Tider og Tanker have forandret sig. Regjeringerne have med Agtelse og Tillid rakt hinanden Haand, til foreenet Forsvar for fælles Statsret-

tigheder: Folkene have glædet sig derved; og Vejen synes nu ogsaa fra den Side banet for Kundskabsmændene til at forene sig ved fastere Baand til fælles almeennyttigt Øjemed.

Allerede ere nogle Skridt dertil gjorte, og de have ikke været uden Held. Men flere og gjentagne Forsøg kunde desto kraftigere virke frem, og adskillige Veje til samme Maal lede desto vissere derhen.

Denne Tanke, redeligen og med Varme meddeelt fra Ven til Ven, har lagt Grunvold til et Selskab oprettet i Kjøbenhavn under Navn af det skandinaviske Litteraturselskab, hvis Hensigt er: at arbejde for Skandivaniens Sprogs og Literaturs nøjere Forening og Udbredelse, og hvis Form ved antagne Vedtægter er bleven bestemt.

Det bestaaer deels af Medlemmer, som ere tilstede i Staden, og til visse Tider kunde træde sammen for at raadslaae med hinanden, og vejlede hinanden; deels af fraværende Medlemmer i alle tre Skandinaviens Riger, som ere indbudne at tiltræde, for med deres Indsigter og Arbejder at medvirke til Hensigten.

Et af Midlerne, ved hvilket det vil sætte sig i Virksomhed, er et Tidsskrift, som bærer Navn af skandinavisk Museum, og udgaaer hæfteviis, et Hæfte hvert Fjerdingaar.

Dette Tidskrift gives tvende Hoved-Afdelinger, den ene skal indeholde originale utrykte, og for et Tidsskrift passende, prosaiske og poetiske, danske og svenske, Afhandlinger og Udarbejdninger i blandet Orden, efter som Forraad deraf erholdes, ligesom og Oversættelser af udmærkede Stykker, skrevne i ældre, eller nyere i Skandinavien lidet bekjendte, Sprog: den anden skal give en samlet Udsigt over nyere i Skandinavien udkomne Skrifter.

I at vælge de Afhandlinger og Udarbejdninger, som skulde udgjøre det væsentligste af Qvartalskriftets Indhold, vil Selskabet især paasee, at de som gives Fortrin, angaae Gjenstande der ere vigtige for Mennesket og Borgeren, og at de ere fattelige, ikke blot for sagkyndige Lærde, men ogsaa for Ulærde, som søge Kundskab og ynde Læsning.

I at give Underretning om udkomne Skrifter vil Selskabet stræbe at fremsætte ethvert Skrifts Plan og Hoved-Indhold, at fremstille Prøver af dets Tone og Stil, og med Anmærkninger, hvor disse findes fornødne, at overlade det til Kjenderes Dom: Overalt at indrette sit Foredrag om Andres Arbejder med den Sindighed og Sandheds-Kjerlighed, som sømmer sig for enhver, og med desto fuldere Ret kan og bør kræves af dem der dyrke Videnskaber og ville virke til gavnlig Oplysning.

Selskabets Hensigt skal stedse være meer at gavne end at glimre, og det vil med Agtelse og Erkjendtlighed modtage ethvert med denne Hensigt passende Bidrag, ethvert sindigt Raad, som oplyste Mænd maatte behage at meddeele det til at forøge dets Tidsskrift, eller at vejlede dets begyndende eller fremgaaende Bestræbelser nu og i Fremtiden. Mistydninger, i Fald disse skulle finde Sted, skal det ansee med Ligegyldighed, og helst søge at besvare ved stadig Agt paa Sandhed Orden og Ret.

At Tidsskriftets første Hefte intet indbefatter skrevet i Svensk er en Følge af at Selskabet har begyndt i Danmark, og har endnu ikke kunnet tildrage sig den Opmærksomhed fra Naboriget, som det vil gjøre sig Umage at fortjene.

Samme Aarsag vil maaskee forvolde at nogle af de følgende Hæfter ville faae flere danske Stykker end svenske, men man haaber med Tiden at see begge Sprog meer afvexlende."

Det militære Undervisningsvæsen i Norge.

I en Tidspunkt, da Danmark faaer en militær Højskole antages det at være af Interesse, at læse følgende af norsk Morgenblad optagne Stykke:

„I Aaret 1816 udkom et anonymt Skrift, trykt i Christiania hos Lehmann, som indeholdt Bemærkninger over det norske Landkadetkorpses tilkommende Organisation, i Overeensstemmelse med hvad der maatte ansees at være Statens sande

Tarv. Forfatteren af dette Skrift foreslog, at man i Fremtiden ikke skulde modtage andre Elever end saadanne, som allerede vare confirmerede, og enten paa de latinske Skoler eller ved Privatunderviisning havde erhvervet sig de behørige Forkundskaber. Den anonyme Forfatter havde med dette Forslag den Hensigt, at de saaledes med de behørige Skolevidenskaber udrustede Elever, nu med saa meget større Fuldkommenhed skulde dyrke de militaire Videnskaber *). Forf. beviser tillige, at en saadan Foranstaltning, langt fra at være skadelig for den militaire Aand, tvertimod vilde befordre den. Snart efter at dette Skrift var udkommet, blev der nedsat en Commission, som skulde udarbejde nye Bestemmelser for Landcadetcorpsets Organisation og Underviisningsvæsen. Men denne Commission troede, saavidt Indsenderen veed, ikke, at Forslaget, med Hensyn til de latinske Skoler, kunde være antageligt, fordi man maaskee med Grund befrygtede, at man paa denne Maade ikke vilde erholde Subjecter nok til Besættelsen af Officiers-Vacancerne, da jo de bedre Hoveder vilde give Universitetsvejen Fortrin, hvortil deres Lærere uden Tvivl vilde raade dem, og man følgelig kun vilde erholde de maadelige Subjecter med hvilke de Militaire ligesaa lidt, som de Civile kunde være tjente.

Nogle Aar senere indgav Hr. General-Major d'Aubert et Forslag, som var grundet paa en mere udvidet Basis. — *Han gik nemlig endnu et Skridt videre, og foreslog, at de samtlige Elever, som bleve antagne paa et fælleds Institut for Infanterister, Cavalerister, Ingenieurer og Artillerister, skulde, forinden de kunde antages, have*

*) Forfatteren af det omtalte Skrift har her dog taget feil, naar han troer, at de Kundskaber i Geographie og Historie, som en saadan Eleve kunde medbringe fra de latinske Skoler, vilde være tilstrækkelige, og at Underviisningen i disse høist vigtige Kundskaber ikke behøvede at vedblive paa Academiet. Men Omstændighederne undskyldte dengang Forfatteren, da den daværende Indretning af Institutet ikke tillod, at de militaire og mathematiske Videnskaber, som dog vare Hovedsagen, noksom kunde blive dyrkede.

absolveret Examen Artium ved Universitetet. Saa ypperligt dette Forslag end var i sig selv, saa blev det dog siden, af en Commission, som bestod af meget indsigtsfulde Mænd, forkastet, sandsynligviis af samme Aarsager, hvorfor det forhen omtalte Forslag fandtes uantageligt, at man nemlig ved sammes Antagelse sandsynligen ikke vilde erholde saa mange Elever til den højere Krigsskole, som vare nødvendige til Vacancernes Besættelse; thi den Yngling, som har arbejdet sig igjennem Examen Artium, fortsætter heller sine Studeringer ved Universitet, som giver ham det Haab, inden faa Aar at erholde et Præstekald, eller et Procurator-Embede, der sætter ham istand til, allerede som ung Mand at træde i Ægtestanden, end at vælge den militaire Løbebane, som ej engang efter 20 Aars Forløb viser ham en saadan Udsigt. Skulde man vel kunne troe, at under saadanne for Officierstanden saa ufordeelagtige Omstændigheder, alene Patriotisme, Kjærlighed til Militairstanden, eller blot en højere Idee skulde drive Subjecterne frem til Krigsskolen? Man maatte, som Forfatteren af det forhen omtalte anonyme Skrift, være Enthusiast, for at besjeles af en saadan Troe. Uheldigviis besluttede nu den sidstomtalte Commission, at en Forening af den forhenværende højere Læreanstalt for Ingenieurer og Artillerister, med Landcadetcorpset, skulde iværksættes, og at dette Institut da skulde erholde Navn af Krigsskole, ved hvilken Artillerie- og Ingenieur-Classen skulde danne den højeste Classe. Denne Sammensmeltning var et stort Feilgreb, da den ikke blev bygget, eller ikke kunde bygges paa den Basis, paa hvilken Hr. General-Major d'Auberts Forslag var grundet, og Erfaringen lærte derfor ogsaa nogle Aar senere, at denne Forandring ikke kunde bestaae, og at altsaa den højere Classe nødvendigen igjen maatte skilles fra Krigsskolen, eller at den højere Læreanstalt maatte oprettes paany. Dette skeede, dog efter en nyere hensigtsmæssigere Plan, og saaledes opkom den nærværende militaire Højskole. Naar der gives en videnskabelig Indretning i Landet, af hvilken Nordmænd virkeligen kunde være stolte, saa er det denne militaire Højskole med Hensyn til dens ypperlige Organisation, med Hensyn til de herlige Kundskaber, hvormed Eleverne, der ud-

gaae fra samme, ere udrustede, og med Hensyn til den videnskabelige Aand, som den udbreder i Armeen. Forfatteren i Skilderiets*) No. 7 dadler dette ypperlige Institut, uden i ringeste Maade at kjende det; han dadler det, fordi dets Elever nu ikke, som forhen, da den højere Læreanstalt var forenet med Krigsskolen, høre Forelæsningerne ved Universitetet, fælleds med Studenterne. Hertil er at bemærke, at Universitetet ikke er indrettet saaledes, at Foredraget over de samtlige Videnskaber, som fordres af Ingenieur- og Artillerie-Officierer, kunde høres der. Militaire Lærere ere ikke ansatte ved Universitetet, og altsaa maatte der dog haves et Locale i Byen, hvor de kunde holde deres Forelæsninger. De højere mathematiske Forelæsninger, som disse Elever bør frequentere, holdes for nærværende Tid i Almindelighed ikke ved Universitetet, og følgelig vilde de mathematiske Professorers Forelæsninger for de unge Artillerie- og Ingenieur-Officierer, blot være private, og maatte altsaa honoreres paa samme Maade, som det nu skeer paa den nærværende militaire Højskole.

Det militaire Undervisningsvæsen vil altsaa under saadanne Omstændigheder ikke væsentligen kunne forandres: Den nye udarbejdede Plan for Cadetternes Krigsskole nærmer sig allerede for saavidt det Forslag, som er fremsat i det forhen omtalte anonyme Skrift, at Eleverne, foruden andre Skolevidenskaber, som fordres af dem, bør kunne oversætte en latinsk prosaisk Autor. Denne Omstændighed nøder dog maaskee mange Forældre, at sende deres Sønner, som tidligere allerede ere indskrevne som Cadetter, til de latinske Skoler, for her at erhverve sig de behørige Forkundskaber.

Iøvrigt bør man, naar man ikke nøjere kjender denne Anstalt, holde sig til Resultaterne. De ved Krigsskolen afholdte mundtlige Examina vise, at Eleverne ere udrustede med gode Kundskaber. Iøvrigt er de unge Officierers udmærket gode moralske Opførsel, deres Lydighed og Orden i Tjenesten, Borgen for, at de Grundsætninger, som man iagttager ved deres militaire Opdragelse, ere

*) Nemlig Skilderiet af Christiania og Stokholm.

de rigtige. Enhver Patriot kan derfor være fuldkommen forvisset om, at saadanne Officierer under alle Omstændigheder ville opfylde deres Pligter.

Indenlandske Efterretninger.

Sang, afsjungen d. 26 Maj i Selskabet Holbergs-Minde. (Forfattet af Lieutenant Garbrecht.)

Vaaren er kommen med lysgrønne Klæder,
Skovrosens Purpur i Lunden os glæder,
:,: Freidigt vi sidde ved bølgende Strand; :,:
Danrigets Døttre, saa hulde og blide,
Blomstre, som Roser, ved Sønnernes Side; —
:,: Lille, men skjønt — er vort Fædreneland! :,:

Danmark! du hørte vor barnlige Stemme,
Aldrig vi Fredrik og Danmark forglemme,
:,: Sønnerne Faderen bringe et Kruus; :,:
Leve Kong Fredrik til Danrigets Ære!
Faderens Billed i Brystet vi bære,
:,: Held om vor Konge og Held om hans Huus! :,:

Venskab har samlet den festlige Klynge,
Venskab og Glæde vi ville lovsynge,
:,: Ofte vi samles i Hallen igjen! :,:
Holberg! du skue fra Stjernernes Tinde
Venskabets Lillie omslynge dit Minde,
:,: Held om hver trofast og hæderlig Ven! :,:

Glæden os vinker; thi juble vi atter,
Skjønheden throner hos Danrigets Datter,
:,: Kjærlighed smykker vor blomstrende Ø; :,:
Kjærligheds Engel omsvæver vor Slummer,
Luttrer vor Glæde og lindrer hver Kummer,
:,: Himlen velsigne hver Viv og hver Møe! :,:

— Afdøde Biskop Birchs Samlinger bleve ved den afholdte Auction kun maadeligt betalte.

Hele Auctionens Beløb for Bøgerne, omtrent 3200 Bind og nogle Oldsager, var omtrent 1400 Rbd. Faa Commissioner vare givne; nemlig nogle fra Professorer i Kjøbenhavn, og kun en enkelt Commission fra Udlandet.

Blandede Efterretninger.

— Undervisning i Frankrig. I hvilken sørgelig Tilstand Undervisningen og Skolerne ere i Frankrig, derpaa giver følgende Tabel et træffende Beviis. Af de i Aaret 1827 udtagne 283,822 Rekrutter:

Kunde læse og skrive	100,787,
— blot læse	13,794,
— hverken læse eller skrive	157,510,
havde aldeles ingen Undervisning nydt	11,731,
	283,822.

— Franske Digte over Bogtrykkerkunstens Opfindelse. Det franske Akademie havde i Aaret 1828 gjort hin Gjenstand til en Prisopgave for et Digt. Der indløb i alt 44 Digte, og Akademiet tilkjendte d. 25 Aug. 1829 Hr. Legouvé den første Præmie; Hr. Biguan, den anden; og to andre en hæderlig Udmærkelse. At Opgaven var vanskelig er vel ikke Tvivl underkastet; som og at den lod sig kun opløse, enten ved en Lovtale eller en Satyre over Bogtrykkerkunsten. Concourenterne til hin Præmie have alle udhævet de Fordele Pressen yder, ikke en Eneste har vovet tillige at skildre de Misligheder den kan afstedkomme, eller at gjøre opmærksom paa de Farer der kunde opstaae. Saadant skulde dog maaskee have havt større Nytte. Saaledes begynder en Anmeldelse

i Blätt. f. lit. Unterh. Marts d. A. Nr. 76, hvor man læser en kort Udsigt over de for de beste erklærede Digte.

— I Paris er det nu en stor Modesynd at bruge andre Tøjblomster end saadanne som Aarstiden paa samme Tid medfører i Naturen. Modehandlerne komme altsaa til at studere Botanik. — Fremdeles er Phantasie-Farven den moderneste. (Hvorledes mon denne seer ud?) A.

— I England er der aabnet Subscription til Udbredelse af den Lancasterske Skolemethode over hele Grækenland.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 Maj 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 211 à
Species 211

Specier solgtes til 12 Rbmk. $10\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{3}{4}$	49 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{1}{2}$	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$91\frac{1}{2}$	92 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$100\frac{1}{2}$	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	$100\frac{1}{2}$	101 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$72\frac{1}{2}$	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 44.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1 Juni 1830.

Hertug Carl Frederik August Wilhelm til Brunsvig og Lüneborg

født 30 Oct. 1804; succederede sin Fader d. 16 Mai 1815; regjerer siden d. 30 Oct. 1823.

(Oversat af Deutscher Regenten Almanach auf das Jahr 1828, noget forkortet.)

Paa Slotspladsen i Brunsvig modtoge de der sammenstimlede Hobe af Borgere den første glade Efterretning om, at en Sønnesøn af deres Hertug Carl Wilhelm Ferdinand var dem født. Kanonernes Torden forkyndte Landet fra Stadens Volde, Natten d. 30 Oct. 1804, denne glade Begivenhed. Med den første Moderglæde udhvilede sig Fyrstinde Maria, sig et forklaret Væsen, fra den lange og haarde Kamp for et skjønt Livs Vinding; og med Henrykkelse tog hendes Gemal Frederik Wilhelm den nyfødte Prinds i sine Arme; og Farfaderen gav sin Velsignelse.

Opfyldt var Landets længe nærede Ønske; thi ved Prinds Carls Fødsel fik det Vished om sit hæderkronede og elskede Regenthuses Vedligeholdelse og Haabet opstod om, at en nye Green skulde grønnes med ungdommelig Kraft paa den Fyrstestamme, som først var fremspiret paa den Svabiske Jordbund. Af Hertug Carl Vilhelm Ferdinands 4 Prindser var Frederik Vilhelm den yngste; de tre ældre Brødre aabnede kun lidet Haab om at forskaffe Landet en Arving. Derfor var Frederik Vilhelms Formæling med Prindsesse af Baden, Arveprinds og Markgreve Carl Ludvigs Datter, en stor Glæde for Fyrsten og Landet, og endnu større, da den nærværende Regent blev født to Aar derefter.

Den gamle regjerende Fyrste, benævnte Carl Wilhelm Ferdinand, havde allerede regjeret en fjerdedeel Aarhundrede, velgjørende for enhver af Landets Familier. Paa denne Tid havde han meest sine Tanker og Bekymringer over Tydsklands ulykkelige Stilling; og han brød ofte ud med Ytringen: „Et stort Slag, og Døden paa Sejerspladsen er mit Ønske." Da anede man ikke den Skjebne som Slag paa Slag traf Fyrsten, hans Familie, og Landet; man anede ikke, at det skulde vorde bemægtiget af et fremmed Folk, og dets elskede Fyrste, fjernt fra sine Fædres Land, vorde en forfulgt Fremmed, og dø i Overmaalet af den bitterste Smerte.

Hertug Ferdinand af Brunsvig havde i Syvaarskrigen sejret over de Franske i flere store Slag, efterat de vare allerede trængte frem til Elben. Jeg har, sagde dengang den store Konge af Preussen om ham, stillet en Feldtherre imod de Franske, da jeg ikke har formaaet at opstille en Armee imod dem. Det Brunsvigske og det Brandenborgske Huus havde i Aarhundreder været forbundne med hinanden, Syvaarskrigen sluttede denne Forbindelse nøjere end tilforn. Hs. Brodersøn

Carl Vilhelm Ferdinand traadte i Onkelens Fodspor; ogsaa han udmærkede sig i Syvaarskrigen; dengang bekjendt under Navnet af Arveprindsen af Brunsvig. Kong Vilhelm den anden af Preussen udnævnede ham til Feldtmarskal i den Preussiske Armee. Ogsaa var han Kong Frederik Vilhelm den tredies sikkre Raad og Bistand i Krig og Fred; da Krigen i 1806 brød ud imellem Preussen og Frankerige, saa blev Overcommandoen over den Preussiske Armee ham betroet. Ved og omkring Saalefloden aabnede sig den ulykkelige Krigs blodige Skueplads, og Dagene d. 12, 13 og 14 Oct. bleve i Historien mindeværdige. I det morderiske Slag d. 14 Oct. blev Hertugen i Nærheden af Hassenhausen og Tauchwitz faa Skridt fra Landevejen og i Fronten af Grenadeerbataillonen Hanstejn saaret af en Flintekugle, som trængte ind ved Øjets Rand paa den højre Side og drev det venstre Øje ud af sin Hulning. Den 72 aarige Olding faldt bevidstløs ned af Hesten, blev forbundet i Auerstedt, og derfra transporteret først til Vogns og siden i en Bærestol til Brunsvig, hvor han ankom den 20de Octbr.

Hans Søn Frederik Vilhelm commanderede imidlertid det Klejstiske Regiment, som stod i Qvarteer i Prenzlau; derhen begav sig Fyrstinde Marie med sin unge Prinds Carl. Da Regimentet brød op begav hun sig tilbage til Brunsvig hvor hun den 25de April 1806 blev forløst med sin anden Søn Vilhelm. Den 21de Octbr. begav Frederik Vilhelm sig til sin haardt saarede Fader i Brunsvig, hvor samme Dag det Document blev udstædet, hvorved Successionen over Hertugdømmet blev ham overdraget; fire Dage efter blev det bekræftet ved et Frasigelsesdokument af hans ældre Brødre. Allerede den 18de October havde Hertuginde Maria med sine to Sønner taget Flugten fra Brunsvig, fordi de Franske Tropper stedse mere nærmede sig dertil, og havde begivet sig til Stralsund, hvorfra hun vilde afreise til sin Søster, Dronningen af Sverrig. Den 15de Novbr. begav hun sig ombord paa den Svenske Postjagt Frederikke; det var en kold og stormende November Nat; dog landede hun heldigen den følgende Morgen i Ystad og tilbragte Vinteren ved det Svenske Hof. De Franske kom kort Tid efter til Brunsvig.

Ogsaa den gamle haardt saarede Hertug maatte forlade sin fædrene Stad; og under de største Besværligheder, saa ilsomt Omstændighederne tillode, rejse over Zelle og Harburg, og kom til Byen Ottensee, ved Altona. Her døde han d. 10 Nov., efter 26 Aars Regjering, i sit 71 Aar; Sønnen Frederik Wilhelm, som havde, efter det preussiske Nederlag, fulgt med den Blücherske Armee til Lübek, og hvis Regiment var deels dræbt og adspredt, deels fanget af de Franske, lod sin Faders Lig bisætte d. 24 Nov. i Ottensee Kirke. (I Aaret 1819 blev det ført til Brunsvig, og er fra 10 Nov. i St. Blasii Domkirke sammesteds i den hertugelige Begravelses Hvælving.)

De franske Tropper vare imidlertid d. 26de Oct. rykket ind i Brunsvig, under Oberst Barthelemys Commando, som tog Staden og Hertugdømmet i Besiddelse i den franske Kajsers Navn; paa samme Plads hvor to Aar forud høj Jubel havde, som ovenfor sagt, lydet ved Bekjendtgjørelsen om den længe forhaabede Tron-Arvings Fødsel, strakte nu Landets Forsvarere deres Vaaben for fremmed Herskervælde. Landet blev frygteligen udsuget, og det fyrstelige Huses Skatte bleve transporterede til Paris. Da Hertugdømmet blev incorporeret i Kongeriget Vestphalen i Freden ved Tilsit, saa svandt det sidste Haab for Frederik Vilhelm om at erholde sin Arvestat tilbage; Vinteren opholdt han sig i Ottensee; to Gange i dens Forløb besøgte han sin Gemalinde og sine Sønner i Sverrig. I 1807 vendte Hertuginden og begge Prindserne tilbage til Tydskland, og han levede med sin Gemalinde og Børn i Carlsruhe; men den 20de April 1808 traf ham det haardeste Slag, da hans elskede Maria blev i hendes 26de Aar ham berøvet ved en uheldig Nedkomst med en dødfødt Prindsesse. Han lod Børnene forblive i Carlsruhe og begav sig selv til Schlesien, hvor han arbejdede paa en Forbinvelse med Østerrige for at tilintetgjøre Kongeriget Vestphalen og erholde sin Fædrene-Ejendom igjen tilbage. Han lod sine Børn bringe bort fra Carlsruhe til Brunsvig-Oels, hvilket kun lod sig med Vanskelighed udføre, da det Badenske var opfyldt af Franske Krigsfolk; men Oberste von Nordenfels bragte dem med megen Klogskab sikkert til Oels; hvor de ankom d. 1 Apr. 1809. Her kunde de ikke længe

være sikre, og Oberst v. Nordenfels maatte bringe dem til Colberg, hvorfra de til Søes kunde bringes til England, naar Omstændighederne skulde byde dette. Faderen selv begav sig til Böhmen til det Corps, hvis Anfører han blev. Østerrigs Ulykke i den haarde Kamp mod Frankrig er bekjendt, og de blodige Dage ved Regensburg, Aspern og Wagram nødte Erkehertug Carl til at slutte en Vaabenstilstand med de Franskes Keiser. Da var det at den Brunsvigske Hertug fattede en dristig Beslutning; han samlede sine Krigere om sig ved Zwickau, og erklærede dem, at han vilde vedblive sin Uafhængighed; han var ikke Østerrigsk Feldtherre, Vaabenstilstanden vedkom ej ham; han vilde fortsætte Krigen; nu vilde han drage igjennem Tydskland til Nordsøens Kyst, og derfra seile til England; hvo der vilde dele Skjebne med ham kunde følge ham; men det stod Enhver frit for at forlade ham.

De ældste Anførere for Kavalleriet skilte sig fra ham, og neppe 2000 Mand ledsagede ham. Han brød op over Leipzig og Halle og kom den 29de Juli foran Porten af Halberstadt, som Greven af Wellingerode forsvarede med det 15te Westphalske Linie-Infanterie-Regiment. Han kjæmpede længe under Stadens Mure og under en frygtelig Geværild, med det faste Forsæt hellere at døe end at vige, og stormede endelig Portene, trængte ind i Gaderne, og tog Fjenden til Fange, som endnu bestandig forsvarede sig med Mod og Fortvivlelse. Herfra fortsatte han sin Marsch og den 31te Juli drog han ind i sit Lands Hovedstad under en talløs Mængde af Menneskers Fryderaab; dog blev han nødt til efter en kort Udhvilelse at forlade den igjen, efter at han ved Oelper havde slaget den Franske General Reubel, som commanderede et tre Gange saa stærkt Corps. Forfulgt af Fjenden og stedse tilintetgjørende deres Plan til at indslutte ham, ankom han lykkelig med sine Tropper til Mundingen af Wesern, hvor hans tappre Krigsmænd indskibede sig i Elsfleeth og Brake den 7de August under Jubelraab til England. Nu søgte han at lade de unge Prindser bringe fra Colberg sammesteds hen; men det var vanskeligt at udføre; thi alle Preussens Søehavne vare dengang spærrede for al Forbindelse med England, og intet engelsk Skib kunde nærme

sig til dem. Imidlertid saae man engang fra Voldene i Colberg en engelsk Kutter krydse udenfor; Oberst von Nordenfels lod en paalidelig Fisker seile ud til Skibet og underrettede Chefen om sin Plan. Lieutenant Nelson, som commanderede den, erklærede, at han var villig til at understøtte den. Man fragtede et hamborgsk Skib, som var bestemt til Riga; under det Paaskud at Prindserne derpaa vilde afreise til Petersborg, og gjorde tillige den Aftale med det, at saasnart det var kommet i Søen, saa skulde det blive taget af Kutteren og bringes til Sverrig. Den 28de August asseilede begge Fyrsterne med Skibet og med preussiske Pas som løde paa Petersborg; men saasnart de vare komne i Søen, saa hentede Kutteren dem ind, tog Prindserne ombord og førte dem til Carlscrona. Derfra reiste de over Land til Gothenborg, hvor den engelske Fregat Oven Glendover toge dem ombord og asseilede med dem til England. Skibet maatte udholde de haardeste Storme i Nordsøen; men den 14de October ankom det dog lykkeligen til England. Hertug Frederich Wilhelm modtog sine Sønner paa Trinene af den store Trappe foran Hospitalet i Greenwich. Han bragde dem til sin ophøjede Moder i Blackheath, Hertuginde Augusta, født Prindsesse af Storbrittanien, Kong Georg den 3dies Søster. (Denne Prindsesse er død den 28 Marts 1813).

De unge Prindser opholdt sig i 5 Aar hos deres kongelige Slægtninger i London. Intet laae Faderen mere paa Hjertet, end at sørge for sin Efterfølgers Opdragelse og videnskabelige Dannelse. Den engelske Gejstlige, Hofkapellan Prince, blev valgt til hans Lærer og Leder, en Mand som i høj Grad retfærdiggjorte den Tillid Hertugen derved viiste ham; men snart, efter Hertugens Død, maatte han vige Pladsen for en Anden. Den unge Prindses Talenter udviklede sig hurtigen, især hans Anlæg til at lære Sprog; i en kort Tid lærte han det Engelske og flere nyere Sprog; men allerede i den unge Alder viiste sig i hans Charakteer en usædvanlig Selvstændighed og Fasthed, Egenskaber hvilke han siden som Regent har i høj Grad lagt for Dagen. (Biographien siger: „herligen udviklet.")

Det store Slag ved Leipzig gjorde Ende paa den Forsmædelse Tydskland i syv Aar havde maat-

tet taale. Kongeriget Westphalen opløste sig. Brunsvigs, Hessens, Oldenburgs Regentere kom tilbage til deres Stater; og Hertug Frederik Vilhelm kom med sine Sønner igjen i Besiddelse af den fædrene Stat, som hans Slægt i 1000 Aar havde besiddet; dog Roligheden varede ikke længe, thi Napoleon undveg fra Elba og Europas Stridsmasser samlede sig paa nye under deres Banner. De allierede Magters Tropper trængte frem over Rhinen og iblandt dem en Krigerhob, klædt i Dødens Farve, med Hertug Frederik Vilhelm i Spidsen. Der, hvor i Flandern Landevejene fra Namur og Charleroi krydse hinanden, noget fra Brüssel, og paa en fiirdobbelt Maade skjære hinanden igjennem, ligge nogle faa Huse, som fordi Vejen bliver saaledes deelt, kaldes qvatres bras; der kjæmpede Fyrsten modigt og uforfærdet den 16de Juni 1815, med sine Stridsfolk imod Fjenden, som med en svær Overmagt trængte frem mod Brüssel. Han var just i Begreb med at ordne endeel Fodfolk, da han blev truffet i Underlivet af en Kugle; han styrtede ned af Hesten, og man bar ham bort bag ved Slagets Linie; men der var ingen Redning muelig. Døden viste sig allerede paa Fyrstens Ansigt; han løftede Hænderne op over Hovedet, og efter faa Øjeblikkes Forløb udaandede han sit Liv. Hertug Carl fulgte sin elskede Faders Liig til hans Fædres Begravelse i St. Blasius Domkirke; den dybe Sorg stod malet paa hans og det omgivende Følges Ansigter. Da Hertugen kun var 11 Aar gammel, saa overtog Prinds Regenten af England Formynderskabet over de brunsvigske Lande. Hertug Carl forblev med sin Broder i Staden Brunsvig endnu i 4 Aar, hvorpaa han foretog en Rejse til Hartz, og derfra med sin Broder til Lausanne, for at fortsætte sin videnskabelige Uddannelse. I Aaret 1822 forlod han Genfersøens maleriske Bredder; hans Broder Prinds Vilhelm begav sig til Gøttingen; men han selv til Vien, hvor han blev meget naadigt modtagen af den østerrigske Kejser, med hvilken han er beslægtet, da den store Maria Theresias Moder var en Datter af Hertug Ludvig Rudolph af Brunsvig. Han erhvervede sig Kejserens og Kejserindens Yndest, saae hvorledes Kejseren beherskede sit mægtige Rige som en Huusfader og under et lykkeligt Familieforhold, og at en fast Orden og Tilfredshed hersker i dette Rige; saae der, hvorledes Adelen lever i Nydelsen af sine Fortids Rettigheder og besidder en solid videnskabelig Dannelse; hvorledes Borgeren besidder Velstand og Selvfølelse, og Bønderne Kraft og Frihed. Da han tog Afsked med Kejseren, saa modtog han Storkorset af den ungarske Stephansorden af hans egen Haand. Herpaa begav han sig til sit Hjem og tiltraadte Regjeringen den 29de October 1823.

Han forhøjede strax betydeligen saavel Civil- og Militær-Etatens som Hofstatens Lønninger, og uagtet han ikke var tilfreds med den Regjering, som under Formynderskabet var ført, saa lod han dog Alting forblive som det var, af Ærefrygt for sin Onkel, Kongen af England. Han gav sit Land en nye Justitsforfatning, ophævede Kredsretterne, og skilte Justitsembederne i Stæderne og paa Landet fra hinanden. I faa Aar bleve 270,000 Rigsdaler afbetalte paa Statsgjelden, og aarlig anviist en Capital af 50 til 60,000 Rigsdaler dertil. Hans korte Regjering har allerede udmærket sig ved mangfoldige vigtige Foranstaltninger. Skolevæsenet blev forbedret; unge Kunstnere erholdt Understøttelse; nye Landeveje bleve anlagte; Postvæsenet reguleret paa en nye Maade; Hesteavlen befordret ved det hertugelige Stutterie i Harzburg; Staden Brunsvig forskjønnet ved at forvandle en Grav, som omgav den, til en prægtig Gade, og ved at bygge et nyt Fløj til Slottet. Militairen erholdt nye og pragtfulde Uniformer. Officiererne fik Understøttelse til Anskaffelse af Uniformer, og en Sum af over 10000 Rthl. blev hertil anvendt. Han betænkte de gamle Krigeres Tapperhed, som havde tjent hans Fader, og paa hint ærefulde Tog fra Bøhmen til Østersøens Kyster under tusinde Farer havde ledsaget ham, samt siden i Portugal og Spanien viist Mod og Kjekhed. Derfor stiftede han i Aaret 1824 to militære Fortjeneste-Ordener, ligesom han ogsaa ophøjede Anføreren for hin Helteskares Rytteri, den tapre Oberst Schrader, i Adelstanden.

Han har i sin Regjeringstid været meget paa Rejser. Den første Rejse var til Italien, som han foretog med sin Broder Vilhelm, (til hvem han i Aaret 1825 aftraadte Fyrstendømmerne Oels og Bernstadt i Schlesien.) Han op-

holdt sig længe i Rom og Neapel, og rejste igjennem Schweitz over Paris tilbage til Brunsvig.

I Aaret 1825 besøgte han sin kongelige Onkel, Georg den 4de, og den kongelige Familie i England og ilede derefter til Skotland, for at betragte de ophøjede Naturscener i dette Land. Kongen af England udnævnede ham til General i den engelske Armee; Staden Edinborg offererede ham Borgerrettigheden i denne Stad. I Foraaret 1826 kom han tilbage til Brunsvig. Hertug Carl har siden den Tid fortsat sin Regjering i en Aand, hvorved han vil søge at vedligeholde en fuldkommen Uafhængighed. Han er en udmærket smuk Mand af en ædel og indtagende Figur; hans Væxt er skjøn og kraftfuld; hans Gang fast og rask; hans hele Holding er ædel; hans Pande er høj og omgivet af et tykt mørkebruunt Haar; hans Oje er blaat og livfuldt; hans Ansigt har en oval Form og Trækkene ere fine, kraftfulde og aandrige. Ved sin naturlige Munterhed og ved sin Mildhed veed han at indtage alle dem han taler med.

Efter Biographien gives paa tre Sider en kort Oversigt over Hertugdømmet Brunsvig; hvis Areal er 73 Qv. Mile; og Folkemængde 240200 Mennesker, af hvilke de 34000 i Hovedstaden. — Dette Blad har forhen i Aargangen 1826 meddeelt nogle Efterretninger om den smukke Stad; og derved tillige om den skjønne Jernobelisk, som er rejst til Minde om de to ovennævnte Hertuger Carl Vilhelm Ferdinand og Frederik Vilhelm.

Svar paa Moniteurens Manifest angaaende Krigen mod Algier.

Vore Læsere vilde erindre sig, at Grev de Laborde, Deputeret for Seine = Departementet for kort Tid siden stilede et Mindeskrift over Aarsagen til Krigen med Algier til Kongen og Kamrene, som i det Hele erklærede sig ikke mindre end gunstig for Expeditionen. Vi have i et foregaaende Nr. meddelt vore Læsere nogle Hovedposter af samme. Derpaa har den franske Regjering seet sig foranlediget til i Moniteuren at bekjendtgjøre en halv officiel Fremstilling af Besværingerne mod Algier, hvorved søges beviist Nødvendigheden af denne Expedition, hvilken Fremstilling vi ogsaa have optaget i ordret Oversættelse. Meget naturligt er det, at Grev de Laborde, for at hævde sine tidligere Synspunkter nu har seet sig foranlediget til efterfølgende Prøvelse og Svar paa dette Quasi-Manifest, et Svar, som i ethvert Tilfælde hører til de interessanteste Aktstykker af denne Discussion:

En Hær fuld af Ungdomskraft og Ild, en Flaade, den skjønneste, den talrigste, som Middelhavet nogensinde har seet, vil snart fjerne sig fra vore fredelige Kyster, for at føre Krig i Barbarernes vilde Land littus iniquum, for som Froissart kalder det, at belejre Afrikas mandlige og stærke Stad. Ilende fra alle Sider til Kysterne henvende Sydens Beboere, delte i forskjellige Meninger, dog enstemmige i Følelser, deres Ønsker til Himlen for vore Vaabens Hæder besværge Stjernerne og Vindene, at være dem gunstige.

— — — Lucida sidera
Ventorumque regat pater. Hor.

Hvorfor ere vi tvungne til nu i det Øjeblik, i hvilket vi ligesom kun maatte tænke paa Følgen af dette Foretagende, at vende vore Blikke paa dets sørgelige Aarsager? Hvorfor vil man paatvinge os en nyttig Sag, som en Nødvendighed for en glimrende Phantasies Ære, hvis Blændværk man endnu svækker, i det man fremkommer med Argumenter, som den sunde Forstand modsiger og som Sandheden ikke hylder? Aarsagen er: at der i Frankrig existerer to Folk, ligesom forhen Franker og Gallier, som endnu ikke ret forstaa, trods Tingenes Orden, hvorledes de skulde nærme sig hinanden. Det er Administratorerne og de Administrerede: det første danner en Slags aabenbar Corporation, uroligt, gnavent, som vilde holde det for en Skam at tilstaae en Fejl, og for en Svaghed at gjøre den god, som tænker, at man agter Autoriteten for ringe, naar man beklager sig over den, og at man griber ind

i dens Rettigheder, naar man kun søger at trænge ind i dens Hemmeligheder. Imidlertid har den ingensinde offentliggjort denne Paastand med mere Haardnakkenhed og, man maae sige det, med mindre Grund, end i Anliggendet om Algier, og Artiklen i Moniteuren er et nyt Beviis der paa.

Denne Artikel er en Gjentagelse af alle i de af Ministrene successivt holdte Taler fremstillede Grunde, men denne Gang efter en classificeret Orden, som synes at have til Hensigt, at fremstille alle de Vanskeligheder der ere fulgte paa Overenskomsten af 1819, som om de vare gangne den forud; saa at man skal ansee denne Sag som allene accessorisk, medens den er det sande Udfaldspunkt, det sande Ophav til det hele Onde. Data bevise tilstrækkeligen denne Paastand, men Indledningen selv til denne Overenskomst viser det endnu klarere.

I Sandhed, det Øieblik, da man havde Grund til at beklage sig over Deyen skulde man have valgt det for at tilstaae ham en Gunst, en Rettighed, som hidtil var blevet nægtet ham? at liqvidere en i 20 Aar omtvistet Gjeld? Den af Ministeren for de udenlandske Anliggender d. 21 Juni 1821 holdte Tale, taler just for den algierske Regjering og viser, at man nærede det Ønske, at gjøre Noget der kunde behage samme. Tvistighederne falde derfor i den Tid efter at Overenskomsten var sluttet og lade sig forklare af den Omfølelse, som Deyen har kunnet nære.

Den første i Moniteuren udtalte af disse Besværinger grunder sig paa det evige og urimelige Spørgsmaal om Frankrigs Ejendom og Souverainitet paa afrikansk Bund, hvilken man nu for første Gang reklamerer og som ikke er grundet paa nogen gyldig Retspaastand. Uden Tvivl udmærkede flere eventyrlige Expeditioner den franske Tapperhed i dette Land fra det 14de og 15de Aarhundrede: en Hr. von Coucy bar sit adelige Valgsprog derhen i Aaret 1388. Den dunkle Erindring af franske Sultaner har vedligeholdt sig blandt forskjellige arabiske Stemmer; men disse høje Handlinger have ligesaa lidet, som de hvilke Spanierne have øvet, der i lang Tid holdt det hele Littorale besat, kunnet constituere en Rettighed til vor Fordel. Naar det forholder sig anderledes, saa komme man dog frem med Traktaterne, hvorved saadanne Rettigheder ere fastsatte; man gjøre Texten til Selim II's Concession, og ikke Selim I's, som Moniteuren siger, bekjendt; da vil det sees, at den meddeler ingen anden Tilladelse end, at opføre en vel sikret Bygning, som kan tjene Fiskerne til Sikkerhedssted. Traktaten af 1694, som man endvidere anfører, beviser tvertimod, at vi paa denne Kyst ei have besiddet andet end Handels-Kolonier, et Contor og Magaziner*), hvilket selv andre Magter gjorde os stridigt.**) „Frankrigs Bastion," sagde Breve, fransk Gesandt ved Porten i Aaret 1604, „er hverken et Slot eller en Fæstning (hvilket mange kunde troe efter Misbrugen af Ordet), men kun et simpelt Huus, bygget med Storherrens Tilladelse, som Tilflugtssted for de franske Koralfiskere i Barbariet." Den tredie Artikel af Tractaten 1694 indskrænker Rettigheden for dets Omfang til en meget smal Muur, for at skjerme imod Røvere, og tilsteder ingen krigersk Anstalt, som kunde opvække Frygt. Disse Kolonier vare saa lidet en Territorial-Ejendom, at, efter samme Traktats niende Artikel, den algierske Regjering lovede Brugen og Besiddelsen af samme til det afrikanske Handelsselskab, selv i Krigstider, som deres Skatskyldige og gode Venner.

Hvorledes!? vore gamle Konger skulle have efterladt Frankrig Rettighed til Besiddelsen af et Distrikt, som var uafhængigt af hvad man forstaaer ved en Concession til Fiskerie; og Retspaastandene derpaa skulle være blevne ubekjendte for vor Regjering indtil den nuværende Dag! Hvo er da blevet Depositaren deraf? Ludvig XIV skulde i sin Alvælde aldrig have reclameret dem! hans Efterfølgere skulde ikke have gjort dem gjeldende ved alle de Midler, som stode dem til Tjeneste? Hvorledes? Man skulde ikke have tænkt paa, at colonisere dette fordum saa frugtbare Land? Denne Paastand er enten en stræng Kritik over de for-

*) Det var noget mere, end det, som Romerne kaldte Rettighed, retia sicare, naves ad litus trahere.

**) De bleve os frarøvne af Galejernes General Hertugen af Savoyen i Aaret 1618 og i de følgende Aar gjenerobrede.

skjellige Regjeringer, som have fulgt efter hinanden; eller, hvad der er sandsynligere, en Mystification af Landet, hvori man proclamerer den. Men, vil man sige, det sømmer sig ikke en god Franskmand, saaledes at forringe og svække vor Rettighed paa fordelagtige Besiddelser! Vist nok, naar kun Skinnet af denne Rettighed existerede; men det vilde endnu mindre passe sig for en god Franskmand, over hele Europa at opkaste et latterligt Spørgsmaal, som den ringeste Lærling af et geographisk eller statsretligt Cursus i Tydskland øjeblikkeligen vilde gjendrive.

„Traktaterne, siger Moniteuren, stipulerede, „at vi for dette Privilegium skulde betale en aar„lig Grundskat, som, oprindeligen bestaaende i „17,000 Franks, var blevet forhøjet til 60,000 „Franks, da denne Forret igjen blev indrømmet „os i Aaret 1817. Men ræppe vare to Aar for„løbne, førend Deyen uventet erklærede os, at vi „havde at vælge mellem, enten at give slip paa „denne Forret eller aarlig at betale 200,000 Franks. „Vor Handels Interesse bevægede Regjeringen til „at indgaae dette."

Er dette nu vel det sande Motiv, eller meget mere en blot Eftergivenhed af den franske Consul og Ministeren for de udenlandske Anliggender paa den Tid, for at mildne Deyen, der alt beklagede sig højt over de ubillige Forsinkelser i Fuldbyrdelsen af Overenskomsten 1819? Ved et forunderligt Sammenstød blev Concessionen af 250,000 Franks undertegnet samme Dag i Algier, da man i Paris gav Loven over de syv Millioner, nemlig den 24 Juli 1820. Saaledes besørgede man da Frankrigs Anliggender i Algier lige saa slet som Deyens i Paris, eller meget mere Frankrigs overalt; thi Frankrig var det jo, som paa den ene Side betalte syv Millioner, hvis Udbetaling stedse havde været en Tvistspunkt og paa den anden Side tilstod 250,000 Franks i Renter, medens Traktaterne, før Hr. Devals Ankomst, ikke fordrede mere end 17,000 Franks. De andre Magters Consuler i Algier dømte vort Forhold med mindre Skaansel, end Ministeriumet for de udenlandske Anliggender deres Agenter. Paa følgende Maade udtrykker Consulen for de forenede Stater sig i et af ham skrevet, nylig paa fransk oversat Værk: „For at

sige Sandhed, den franske Politik i Algier har siden 1815 havt en saa lidet ærende Charakter; den er blevet øvet paa en saa skandaløs Maade, at den hverken kan indgyde Deltagelse eller Tiltro". *)

„I Aaret 1819 — siger Moniteuren — svarede Deyen paa den almindelige Opfordring af den franske Admiral Jurien og den engelske Admiral Fremantle, som i Følge de paa Congressen i Aachen fattede Beslutninger, kom, for at bevæge ham til Ophævelse af Sørøveriet: — at han forbeholdt sig den Ret, at gjøre til Slaver alle de Magters Undersaattere, som ikke havde nogen Traktat med ham, og ikke i hans Stater vilde underholde Consuler, gjennem hvis Hænder blev betalt ham en aarlig Skat eller Tribut."

Den paa Congressen i Aachen overtagne Forpligtelse, at gjøre en Ende paa Sørøveriet, var et ædelt og smukt Foretagende; det hele Europa tiljublede Beslutningen sit Bifald og vilde have understøttet den, men den blev opgivet. Saaledes var det da naturligt, at Deyen fortsatte Haandværket, som han drev, det eneste som han kan drive, efter hans Regjerings Natur.

Convectare praedas et vivere rapto. Virgil.

Han havde kunnet sige til Admiralen som Schylock hos Shakespeare:

— — You take my life
When you do take the means whereby I live.

Er da Frankrig nu kaldet til, allene og paa et eneste Punkt, at gjøre sig til Menneskeslægtens Ridder, medens Spanien og Savoyen vægre sig, at understøtte det, og England, som vort Ministerium synes ganske at være eftergivende for, modsætter sig ethvert nyttigt Resultat af Foretagendet.

---

*) Algiers Tilstand, ved Consul Schaller, oversat af Hr. Bianchi, Tolk for de udenlandske Anliggender, S. 255. Her tales ogsaa om Hr. Deval S. 198, 241 og 244

(Sluttes næste Gang.)

Levkøjfrø.

Man læste nyelig følgende Beretning: „Den saa længe søgte Hemmelighed at trække Levkøjfrø, der bærer lutter fyldte Kroner, som Handelsgartner Dreißig i Toundorf, ved Weimar, alt tidligere havde fundet, men ikke opdaget for Nogen, er nu ogsaa funden, og bekjendtgjort af Messer i Kahla, i Hertugd. Sachsen-Altenburg og Cantor Lechner i Beerbach. Den bestaaer deri, at man, forinden Blomsterknoppene bryde ud, forsigtigen aabner dem med en fiin Kniv, eller Naal og uden at beskadige Pistillen, med en fiin spids lille Tang udtager samtlige umodne Frøbærere, derhos paa hver Stok borttager Sidegrenene og ikkun benytter Kronerne til at trække Frø af, og saaledes altsaa forhindrer Blomsternes Befrugtning. Operationen er ikke vanskelig og kan efter nogen Øvelse foretages af Enhver. En ringe Beskadigelse af Blomsterbladene skader ikke stort. Stokkene, som paa denne Maade ere kastrerede, maae sættes afsides fra de øvrige enkelte Levkøjstokke, for ikke at befrugtes af disse."

I Anledning heraf er senere meddeelt følgende Bemærkning: „At Handelsgartner Dreißig i Toundorf allerede i flere Aar har med særdeles Held trukket Levkøjfrø af udmærket fyldte Sorter er bekjendt, men at han, ved at berøve Blomsten alle dens Støvdragere (Saamenträger) derved tvinger den til at frembringe Frø af Sorter, der falde stærkt fyldte, er naturstridigt, efter den almindelig antagne Theori, at intet Frø eller ingen Frugt kan fremkomme uden en forudgaaet Befrugtning, og denne kan jo ikke finde Sted, naar Befrugtningsredskaberne ere borte og Planterne isoleret fra andre af samme Slags. Den i England saa bekjendte udmærkede Havekunstner T. A. Knight har, støttet paa Theorien om Planternes Befrugtning, gjort særdeles interessante Opdagelser, i det han ved at borttage Støvdragerne (Handelene) i en Plante, førend de ere udviklede nok til Befrugtning, og ved at befrugte denne Plante med Sædstøvet af en Væxt af samme Slags, men af forskjellig Quantitet har frembragt Bastarder, der have den hunlige Plantes Ejendomlighed, forenet med de Hanplanten egne Udmærkelser; saaledes er det rimeligt at Anvendelsen af denne Methode har sat Dreißig istand til at faae saa udmærket Frø af saa mange forskjellige stærkt i det Fyldte faldende Levkøjer, og bestandig at frembringe nye, men dertil udfordres da en fortrinlig, i det Fyldte artende Varietet, hvormed de andre Farveforandringer befrugtes." Aalb. A. 80.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 Juni 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 211 à
Species 211

Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	48¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	96½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	91	91¼ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100½	101 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

En Præst i Sjælland ønsker med sin 7½ aarige Søn at opdrage og undervise 1 à 2 Drenge af omtrent samme Alder. Det Nærmere erfares, naar man derom henvender sig til Boghandler Thiesen paa Børsen No. 12.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 45.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 5 Juni 1830.

Moses Mendelsohn.

Da Rahbek paa sine Reiser var i Aaret 1784 i Berlin, besøgte han Moses Mendelsohn. „Uforglemmeligt (saa lyde hans Ord) er mig mit Besøg hos den ædle Moses Mendelsohn, som Philosophiens og Literaturens Johannes. Forunderlig overrasket blev jeg ved hans første Syn; efter den Silhouette, der findes af ham i Lavaters Physionomik, havde jeg dannet mig en Forestilling om ham som en Mand, kraftfuld og sund til Legem som til Sjel; og nu saae jeg en liden sygelig forvoren Jøde. Men snart udslettede hans Tale dette mislige Indtryk; den Hjertelighed hvormed han, da vi talede om Engels Mimik, og jeg sagde: Engel var den eneste, af hvem et saadant Værk kunde ventes, da Lessing var død, faldt mig i Ordet med et saa inderligt: „Ja desværre!" at Taarerne kom mig i Øjnene; den Varme hvormed han erkyndigede sig om sin Yndling, den ædle A. W. Hennings, og den Interesse, hvormed han hørte, hvad jeg i min ungdommelige Iver sagde om den Indignation, den mod ham af Zeloter og Bigotter vakte Forfølgelse hos de liberalere Tænkere havde frembragt, fuldendte i min Sjel det skjønne Billede hans Brevverling med Abt tidligt havde dannet, og som tvende siden den Tid henrundne Aarsnese havde stedse befæstet, som den humaneste og elskværdigste blandt Tydsklands, maaskee blandt det herlige henſvundne Aarhundredes Skribenter."

Mendelsohn var født i Septb. 1729; og døde d. 4 Jan. 1786 i sit 57 Aar. I Hjorths Haandbog i den tydske Literatur (et ypperligt Skrift som det er Skade man ikke fik fortsat,) gives følgende korte Caracteristik af ham og hans Skrifter: „Han var en fin, beskeden og smagfuld Tænker, som vidste at indklæde de meest abstrakte Sandheder i Skjønhedens Graziegevandt, at forene belærende Alvors Sprog med Hjertelighedens Sprog, og at forbinde de dybsindigste Undersøgelser af den speculative Philosophie med det almindeligste Livs nyttigste Sandheder. Hans philosophiske Grundsætninger ere vel laante af Wolf, og hans æsthetiske af Baumgarten, og derfor nu ej altid tilfredsstillende; men Alt, hvad han siger om Sjelens Udødelighed i sin fortræffelige Phædon, om Guds Tilværelse i sine „Morgenstunden," og om Oprindelsen og Udviklingen af vore Begreber om det Skjønne i sine „Briefe über die Empfindungen," vidner om hans gjennemtrængende Forstand og om hans for det Gode og Skjønne følende Hjerte. Han var den første blandt Tydskerne, som heldigen dannede den sokratiske Dialog efter Plato og Xenophon, og som gav den systematiske Philosophies Undersøgelser Elegants og æsthetisk Interesse. Den velgjørende Indflydelse, han havde paa Dannelsen af den tydske philosophiske Stil, strakte sig og til en bedre Retning af den videnskabelige Brevtone."

Svar paa Moniteurens Manifest angaaende Krigen mod Algier.

(Sluttet. See forr. Nr.)

„Efter andre forskjellige store Staters Exem„pel — siger Moniteuren — ydede Frankrig 1825 „det romerske Flag sin Beskyttelse. Deyerne af „Algier og Tripolis og Bayen af Tunis aner„kjendte successivt, at denne Forbindelse var retfær„dig paa Grund af de Forhold, som forbandt os „med Hovedet for vor Kirke, og de forpligtede „sig højtideligen til, at respektere det romerske Flag „ligt vort eget. Men atten Maaneder efter Un„derskriften af denne Overeenskomst lod Deyen af „Algier to romerske Fartøjer anholde og confi„skere."

Det turde være tilladt at tvivle paa denne Indvilgelse af Deyen af Algier, den han, hvilket man nylig sage, i Aaret 1819 nægtede, saa meget er den imod denne Regjerings gamle Skikke og vore Traktater med den, hvilket jeg troer at have viist i mit Skrift; i det mindste har denne Indvilgelse maatte udgjøre en Deel af en ny Convention; men hvorfor meddeler man da i dette Tilfælde ikke Text og Datum? Men om man ogsaa kunne paavise begge, var da et saadant Løftes Brud et tilstrækkeligt Motiv til en saa kostbar Krig, allene til Fordeel for en anden Fyrstes Undersaatter? Have vi ikke Spaniens ny Exempel for Øinene, for at bevise os det Daarlige i saadant Protectorat? Det har kostet os 400 Millioner, for at give Kongen af Spanien tilstrækkelig Kraft og Dristighed, for at forhaane hans Velgiører, Hovedet for hans Familie, for at sætte den saliske Lov i Forbindelse med Ordonnantsen af Andujar og for at see det ene gjengjeldt med Utaknemmelighed, ligesom Hævn var traadt istedet for det andet. Kan man forelægge et oplyst Folk saadanne Grunde til Krig?

„Men, siger Moniteuren fremdeles, om man „vilde lade de paa mange Maader givne Anlednin„ger til Klager være uændsede — lod Deyens In„solens og Troløshed, i de algierske Jøders, Ba„cris og Busnachs Anliggende, Hans Majestæt „snart intet andet Valg, end hvad der blev beslut„tet, nemlig: Krigserklæringen mod denne Regje„ring."

Her stiger Forundringen til det højeste; saa vidt, maa man indrømme, var Ministeriumet hidtil ikke gaaet. At anklage for Troløshed den Kreditor som intet modtager, naar man for hans Skyld allene liquiderer en Gjeld, er ligebetydende med dens Nøs, som har erholdt den istedet for ham. Sagen er, at denne Gjeld var en resterende Sum, tilligemed tusind andre endnu lovmessigere skyldige. Man har deraf sammendraget den af et, selv i Sammenligning med Deyens Fyldestgjørelse fremsagt politisk Motiv og Sagen er derpaa blevet ledet saaledes, at han har været den Eneste, som ikke har modtaget Noget. Men naar det har været Deyen, der har viist sig troløs i dette Anliggende, hvorfor vægrer man sig da for, at underkaste den en Undersøgelse, at gjøre hans Uret bekjendt, og at tilfredsstille Frankrig? Denne Haardnakkenhed, i at forsvare et Spørgsmaal, som man tillige vægrer sig for at oplyse, og om hvilket man dog indrømmer, at det er det afgjørende Motiv til Krigen, er virkeligen bedrøvelig. Vi have i hele to Aar forlangt Undersøgelse, som er langt vigtigere end den som har fundet Sted i Ouvrards Anliggende, og sandeligen, vi forlangte den uden Animositet, af Interesse for den offentlige Moral, for det saa mange Offere underkastede Frankrig, og hvilke jeg endog ikke gjerne vil finde undskyldelige, til Ære for Administrationen, som maa ønske ethvert Skin af fortjent Dadel bortfjernet. Vi forlange den endnu idag, overbeviist om, at den vil have en helbredende Virkning paa vore constitutionelle Sæder.

Man kjender det Træk, som man fortæller om en Mand, som ved et Spillebord med en Kniv opridsede den Haand, der holdt Tærningerne: „Naar disse Tærninger ikke ere falske," sagde han rolig, „saa har jeg Uret." Ligeledes vil jeg sige, jeg har Uret naar Undersøgelsen, saaledes som jeg forstaaer den, ikke frembringer et Resultat; jeg vil ikke allene med Ydmygelse sige: jeg har Uret; men jeg vil sige det med sand Glæde, thi det er stedse trykkende, at ane et Onde, og endnu mere trykkende, end at kjende det.

De Fornærmelser, som man bebrejdede Deyen og hvilke jeg ikke vil undskylde, selv ere imidlertid alle

en Følge af dette Anliggende og Slaget med Viften eller Fluesmækken var Resultatet af det benegtede Svar paa hans sidste Brev og den Maade, paa hvilken denne Vægring er blevet givet.

„Dette Brev, — siger Moniteuren — var skrevet paa en saa stolt Maade, at det intet Svar fortjente," men hvorfor bringer man det ikke for Lyset?! det allene vilde være det bedste Argument for, at motivere Repressalier; og dog var dette Brev bekjendt for Consulen af Sardinien, som beforedrede det. Copien deraf blev oplæst i det forsamlede Divan, i flere Consulers og Hr. la Brétonnières Nærværelse; det synes ikke, at have været usømmeligt, man fandt kun, at det var slet skrevet; men i Algier som i Paris, Skrivemaaden er det hele Menneske. Og hvad Bedre kunde man vente af dette? Men hvorledes ogsaa Brevet maatte være, saa fortjente det dog et Svar, det være sig ogsaa kun for at vise Deyens Uret.

Fornærmelsen var stor, uden Tvivl, men var den en Krig værd? England insulteret paa samme Maade i Macdonals Person, i Aaret 1822, og Frankrig selv i Aaret 1810, dømte ikke saaledes; omendskjøndt vist nok en Consuls Charakter er forholdsmæssig lig en Souverains Repræsentants, saa er det dog langt fra, at den har samme Vigtighed, og det er anerkjendt, at man til Barbaresk-Staterne kun sender Consuler, for at være mindre tvungen til at svare paa Fornærmelserne, som maatte kunne vederfares dem. En stor Fornærmelse, over hvilken vi vilde udvikle os udførligere, er den vort Flag tilføjede Krænkelse, da Admiral Brétonnière løb udaf Havnen; men den fortjener nogle Bemærkninger.

Som Parlementair lykkedes det Lord Exmouth, at lægge sig for Anker tværs paa Reden og han havde denne Maneuvre at takke for Følgen. Siden den Epoche ere Fortets Commandanter uophørlig i Uro for, at see fornyet en lignende Fare paa deres Ansvar. De skjøde paa et amerikansk Skib, som Vinden havde tvunget til, ligesom Hr. Brétonnière, alt for nær at nærme sig Kysten. Deyen gav øjeblikkeligen Fyldestgjørelse; den, som fandt Sted for Hr. la Brétonnière, var, at Marinemenisteren og Fortets Commandant bleve afsatte, saavel som at en Undskyldning blev aflagt til den franske Commandant. Det sidste Ministerium følte med Rette, at, hvor stor ogsaa denne Krænkelse maatte være, maatte den dog, fra det Øjeblik af da man gjorde den god…ien, ikke afbryde Underhandlingerne; den aabnede selv dengang ny, virksommere, som havde hæl… Følger.

Paa Ansøgning af den franske Gesandt Konstantinopel sendte Storherren, mod Enden af October, Hadji Khalil Effendi, den nuværende Dey's forhenværende Kodja og hans Kapi-Kiaja eller Charge d'Affaires i Konstantinopel, til Algier. Denne Gesandt indskibede sig paa den engelske Corvette, Pilorus, der kom tilbage fra Algier, tog i Forbigaaende i Smyrna en Dragoman af det engelske Consulat med og ankom den 24 November i Algier. Deyen, der betragtede Khalil-Effendi som sin Fader, var saa fornøjet over hans Ankomst og hans Mission, at han lod den engelske Corvet ankre i den indre Deel af Havnen, hvilket ikke forhen havde lykkedes et christeligt Farføj. Deyen gav ham uindskrænket Fuldmagt til, at underhandle om Fred, gav slip paa alle hans Prætentioner og tilbød at ville, efter Undertegnelsen sende en Gesandt til Paris, for at overbevise Kongen af Frankrig om, at det aldrig kunde have været hans Hensigt, at fornærme ham, eller at være i Krig med ham etc. Pilorus afsejlede med Dragomanen, der skulde bringe disse Depescher til Blokade-Commandanten, der dengang var i Mahon. Man stolede saa vist paa Freden, at Blokaden saa godt som var ophævet og Dagbladene i Toulon og Paris omtalede dette imod Enden af December og den 1ste Januar.

Man ventede Svar fra Paris; men det syntes som om man ikke mere vilde have Fred, omendskjønt man paa hiin Tid endnu ikke talte om nogen Expedition. Intet Svar. Efter to Maaneder og omsider træt af den forgjeves Venten, opfordrede Gesandten og den engelske Commandant Admiral la Brétonnière til, at erklære sig og denne maa uden Tvivl have svaret, at han kun havde sin første Instruction, fra hvilken han ikke kunde afvige. Da paa denne Maade alt Haab om Fred var forsvundet, saa vendte Khalil-Effendi tilbage til Konstantinopel og Dragomanen til Smyrna.

Naar man har meget at sige mod disse Kjendsgjerninger, der ere bekjendte i Konstantinopel og Smyrna, da fremlægge Ministeren den officielle Correspondense der er ført med Gesandten ved Porten, og med Admiral Brétonnière, samt Hyens og den engelske Commandants Breve. Saaledes var det da vist, at det forrige Ministerium havde sluttet Fred, og at det nuværende har kuldkastet den; at det har hastet paa Expeditionen og prorogeret Kamrene, for at forhindre enhver Erklæring i denne Henseende.

Moniteurens Manifest lader, idet Aarsagerne til Krigen udvikles, intet ane om dens Resultater, og deri allene kan det dog finde Undskyldning og Godtgjørelse for saa mange Anstrængelser. Ja, upaatvivlelig naar vi, som Pris for vore Omkostninger, og især for vor tappre Armees og Marines Opoffrelser, der i dette hele Anliggende have viist saa megen Iver og Duelighed forud, kunde haabe en Menneskeheden udviist stor og vedvarende Sejer, saa vilde vi mindre beklage vore Opoffrelser. Beholde vi Algier, kan alt vorde godt; forlade vi det derimod er alt slemt; men jeg gaaer endnu videre: naar vi, afstaaende vore Erobringer i Afrika, idet mindste efterlader Civilisation der, saa var det endnu et skjønnere Kald, omendskjønt, for ligefrem at sige Sandhed, det bliver dog en noksom fortredelig Sag, at Frankrig skal allene være bebyrdet og belæsset med Continentets gode eller slette Værker, og saaledes Enkelt ødsle med Midler, hvilke det kunde spare og concentrere til en afgjørende Lejlighed.

Efter foranstaaende Fremstilling seer man, at det mangler denne Krig paa to Ting, en Aarsag og et Øjemed; men der mangler endnu en tredie ikke mindre vigtig Betingelse, det er et Votum, eller Nationens Bevilling til de betydelige Omkostninger, som den paadrager og Udøvelsen af den dyrebareste af vore Rettigheder, som man miskjender, som man har stødt fra sig, og dette selv i Mandatariernes Nærværelse, hvis Kald det er, at opretholde dem; det er den sande Fornærmelse, som Frankrig mere maa føle, end en Barbars Slag af en Vifte paa en Uforsigtigs Kind.

Forgjæves vil man søge, med Hæder at colorere en saadan Krænkelse af det selskabelige Forbund; Æren er allerede for længere Tid siden erhvervet; og omendskjønt Marken til at vinde den paa endnu ikke er opdyrket, saa ere der dog andre Anliggender, hvormed Landet beskjeftiger sig og som Ministeriet forsømmer. Hvo vare de da? hin Tids Mennesker og derhos Begyndere, som plantede vore Faner i alle Europas Hovedstæder? som, naar en Bulletin blev oplæst, ej standsede paa Gaderne; det er, sagde de, intet andet end en Sejer; eller naar man saae en Equipage kjøre forbi: Det er maaskee en Konge? Hæderen dækkede dengang Alt og kunde blænde ved enhver Undværelse; men kan nu Algiers Ødelæggelse være istand til at skadesløsholde for end den ringeste af vore Friheder? Den constitutionelle Regjering, Kilderne til al Magt, al Rigdom, er blevet os givet, for at trøste os istedetfor andre Goder post fata superstes. Den er det som England takker for sin Lykke; ved den kunne vi naae og overgaae England. Den er saa meget i Alles Interesse, om ikke i Alles Hjerter, at dens Fiender selv ere nødte til, at beraabe sig paa den, at bede, at de vil blive den tro; men Tiden for blotte Ord er forbi; Mængden er træt af at tro; de eenfoldigste, saavelsom de aandfuldeste Sjele fordre andre Ting end Indbildninger og Subtiliteter. Vi maae endeligen vide, hvortil vi have at holde os med Hensyn til det Regnskab, som vi ere skyldige den os følgende Generation. Skulde vi sige den: vi have fejret Triumfer, gjort Erobringer, nydt Agtelse i Verden: Uklogskab og Ulykke have ladet os tabe Alt; vi have ikke vidst at forsvare dem mod Intriguer og Magt; der var opstaaet et nyt Frankrig, frit, oplyst, skikket til alle Fremskridt, vi give Eder igjen det gamle tilbage? „Vore Børn vilde, istedet for Svar, sønderrive vore Annaler for 40 Aars Løb og sige: Lader os begynde fra Ny! Det er det, som man maae forebygge, det, som man maa forhindre, saavel for Tronens Stabilitet, som for Landets Interesse.

Alexander de Laborde;
Deputeret for Departementet Seine.

Mere om Ostindien.

(See Nr. 39.)

Et i London 1828 udkommet Skrift: View of the present state and future prospects of the free trade and colonization of India handler om Gavnligheden af, at Handelen paa Ostindien er frigiven, i Modsætning til det engelske ostindiske Compagnie. Det er beriget med en Mængde Tabeller, og anfører endeel Kjendsgjerninger for at bevise Sætningen. 1814 var det sidste Aar, da Compagniet udøvede sit udelukkende Privilegium, og de samtlige Udførsler fra Storbrittanien til Ostindien og China beløbe sig da til 2,559,033 Pd. St. der af Udførslerne til China 987788 P. S.
— Ostind. 1,571245 —

Efter den Tid have Udførslerne til China ikke tiltaget, derimod har dette ikke været Tilfældet med Udførslerne til Ostindien, som Følge af den friblevne Handel, og de ere stegne fra hin aarlige Værdie 1,571,245 Pd. St. til i Aaret 1826 at have udgjort 4,739,359 Pd., altsaa forøgede med over 3168000 P. St. Hvad Exporterne fra Indien til China angaaer, da viser sig en Forskjel mellem de Varer, i hvilke Compagniet har et Monopol, og de, hvormed Handelen er fri, og denne Forskjel er paafaldende. I de 12 Aar til 1814 havde Indførsler af Theer i Compagniets Skibe ikke formeret sig mere end til 12 prC., hvorimod Indførslerne af Kaffe til England, som var blevet frigivet, havde i samme Tid fordoblet sig. I bemeldte Aar havde Indførslerne fra Indien og China af raa og simpel Silke, paa hvilke Artikler Compagniet havde beholdt Monopolet, kun formeret sig fra 1,116,133 P. St. til 1,361,392 Pd. St. Hvad Dyrkningen og Tilvirkningen af Indigo angaaer, da har lykkeligvis Compagniet intet med samme at gjøre. Det er kun i 45 Aar, at de i Ostindien boende Europæer selv kunne lede denne Handelsgreen; ved deres Duelighed og Kapitaler blive nu aarligen i Gjennemsnit otte Millioner Pd. Indigo bragte paa Handels Markedet; og bemeldte Beløb udgjør firefemte Dele af Europas, Asiens og Amerikas Fornødenhed. Da Indigoen udelukkende var i Hinduernes Hænder fandt den ingen Afsætning paa fremmede Handelspladser. Lakfarven blev, forend Udløbet af det sidste Privilegium paa Ostindien, aldeles ikke bragt til England. Nu udfører man fra Bengalen 656000 Pd. Lakfarve. Om Saflor, Sago, Spiesglands, Tin, og Bomuld lade sig lige Bemærkninger gjøre. Indførselen af Sukker fra Ostindiens store og frugtbare Fastland, hvorfra de rige europæiske Handelshuse næsten ganske ere udelukkede, har næsten aldeles ikke formeret sig; hvorimod Indførsel af Sukker fra den i Sammenligning ufrugtbare liden Øe Frankrig (Isle de France) er uhyre voxet, og overstiger nu Sukker-Udførselen fra hele Indostan. I de sidste 6 Aar har en eneste engelsk Jernstøber udsendt 200 Sukkermøller til Øen Bourbon og Øen Frankrig, men til det Ostindiske Compagnies samtlige Lande er ikke en eneste afgaaet. I Indien gives to Hoved-Handels Artikler, Opium, en stor Luxus Artikel, og Salt, den største Nødvendighed for Asiaterne. Det ostindiske Compagnie har uindskrænket Monopol paa disse to Nødvendighedsvare. Skriftet har herover følgende Sted, der er saa meget mærkeligere, da sandsynligen ingen i hele Storbrittanien kunde være bedre underrettet derom end Forfatteren. „De brittiske Landskaber og andre Egne i Ostindien udføre hvert Aar til China og andre Lande paa Continentet, og paa de ostindiske Øer omtrent 12500 Kister Opium, eller i rundt Tal omtrent 7,750,000 Pd., hvilke der omtuskes mod andre Sager, hvis Værd beløber sig aarligen til omtrent tre Millioner Pd. Sterl. Opium bruges deels som Lægemiddel, deels som en Nydelse der er, hvad Vin, Fransk-Brændevin og flere Artikler ere i Europa. Man har indgydet Englands ærlige Beboere Fordomme imod Tyggen, og Rygning af Opium, saa at de tro, at en Slags Galskab og allehaande Forbrydelser vorder Følge af sammes Brug, hvilket dog er ugrundet. De velmenende Mennesker, som give denne Fordom Rum, skulle betænke, at Chineserne, som forbruge tre fjerdedele af den hele nævnte Qvantitet, ingensinde derover opføre sig utilbørlig, men ere de flittigste, ædrueligste, og i det Hele taget meest sædelige Folk i Øst-Asien; men det ostindiske Compagnie benytter den nærede ugrundede Fordom, og i det samme stikker i sin Lomme omtrent en Million Pd. Sterl., ved at være begunstiget med Rettigheder i Henseende til denne, som den kaldes

usædelige Vare, gjør det samme til Paaskud for at beholde et trykkende Monopol, der er baade for Handel og for Agerdyrkning lige ufordeelagtig. Den Ud- og Indførselshandel, som de brittiske Lande drive med denne eneste Artikel, beløber sig til 6 Millioner Pd. St. Hvor højt kunde den ikke drives naar Kapital og Flid ej her var bundet eller indskrænket." Det er bekjendt, at Ceylon, der tilhører det asiatiske Compagnie, næsten allene frembringer Kaneel; ligesom og at det er Compagniet allene der der dyrker denne Vært og ikke tillader Nogen, end ikke til Prydelse i sin Have, at have et Kaneltræ. Deraf følger, at en uhyre Mængde af en den lig, men langt slettere Plante, Cassiebarktræet, har i nogle Aar havt Udførsel fra China til Europa og Amerika. Da det ostindiske Compagnies Monopol endnu fandt Sted, beløb den hele Ind- og Udførselshandel i Calcutta sig til 6,911,774 Pd. St. Saasnart Handelen blev frigiven forøgede den sig saa stærkt, at, endskjøndt alle Priserne faldt, steg Gjennemsnits-Summen af 7 Aar dog til 11,158,889 Pd. Sterl. Ligeledes er siden Frigivelsen af Handelen igjennem Malacca-Strædet Omsætningen stegen fra mindre end en Million til en Sum af over fire Millioner.

Bygningsmaterialiers Styrke og Beskaffenheder.

Dette er bleven en Gjenstand for Undersøgelser ved Selskabet for Naturlærens Udbredelse. Selskabets Medlem Hr. Oberst v. Tserning havde indsendt et Forslag derom, og i Selskabets sidste Qvartalsmøde, hvorom det i disse Dage færdigblevne andet Hæfte af Hr. Professor Ursins Magasin nærmere beretter, blev den physisk-techniske Committees Betænkning fremlagt. Hr. Etatsraad Ørsted indledede Committeens Betænkning med nogle Oplysninger om Gjenstanden. Derefter blev besluttet, at Selskabet vilde indbyde deels dets Medlemmer, deels andre Venner af nyttige Undersøgelser at understøtte Prøverne af forskjellige danske Bygningsmaterialiers Styrke og Beskaffenhed,

enten forsaavidt disse Herrer maatte være i Besiddelse af noget Maskineri eller beqvem Indretning til visse dibhørende Forsøg, eller de allerede maatte have gjort Erfaringer, som heri kunde tjene til Oplysning, eller de maaskee kunde være istand til at lette Undersøgelsen ved Meddelelsen af Materialier, der ikke forekomme i den daglige Handel her i Hovedstaden, eller ikke anvendes almindeligen i Bygningsvæsenet; men dog fortjene det.

Ved i dette Blad at optage denne Indbydelse tilføjer man ovennævnte af Hr. Etatsraad Ørsted givne Oplysninger over denne Gjenstand:

„Ved den absolute Bærekraft forstaaer man den, et Legeme viser, naar man forsøger at trække det i Stykker efter Længden; ved den relative forstaaer man derimod den, som det viser, naar man vil bryde det paa tvers.

De Forsøg, man har herover fra forskjellige Tider, men især fra de seneste Par Menneskealdre, ere saare talrige; dog ere de endnu langt fra at give nogenlunde fuldstændige og tilfredsstillende Resultater.

1) De Materialier, vi i det daglige Liv betragte som eens, ere det ikke. Egebjælker af forskjellige Træer, saa eens de endog kunne være i Figur og Størrelse, ere ofte meget ulige i Styrke. Det samme gjælder ogsaa om andre Veedarter. Men ikke blot om disse, ogsaa om Kunstproducter gjelder det. Ikke blot to Jernstænger fra forskjellige Bjergværker, men endog fra eet og samme, kunne, trods al udvortes Lighed, have en meget forskjellig Styrke.

2) Den Indflydelse, Længde og Tykkelse have paa Styrken, retter sig ikke ved alle Materialier efter samme Lov. Den samme Jernmasse f. Ex. trukken til tynde Traader, viser langt større Styrke end i tykke Stænger. Men tynde Strimler, udskaarne af en tyk Bjælke, vise det modsatte Forhold.

3) Materialiernes Evne til at holde i Bygninger og Maskiner beroer paa mange andre physiske Egenskaber, f. Ex. hos Veedarter paa deres Evne til at modstaae Luftens og Fugtighedens Indflydelse. Hos Steenarter ligesaa, endskjøndt paa en anden Maade.

De bedste Tabeller over Bygningsmaterialiernes Bærekraft ere derfor endnu af en meget ind-

skrænket Anvendelighed, dersom de ikke understøttes ved mange andre Kundskaber, som deels allerede ere vundne, deels endnu maae erhverves ved en grundig, experimental Undersøgelse.

Iblandt de første er den vigtige Opdagelse, at der for ethvert fast Legeme gives en Sammentrykkings-, en Udtræknings- og en Bøinings-Grad, der ikke forstyrrer deres indvortes Sammenføjning. Saalænge man indskrænker sig til denne, vise Legemerne den Egenskab, at antage deres forrige Størrelse og Figur, saasnart den trykkende, udstrækkende eller bøjende Kraft ophører at virke. Inden disse Grændser forholde sig ogsaa altid Virkningerne, som de sammentrykkende Kræfter. Anvender man derimod større Kræfter, saa frembringes indvortes Bræk, skjøndt i Førstningen umærkelige. Delene tage nu ikke atter den forrige Stilling igjen, og Legemerne have lidt et bestandigt Tab i Styrke. Det er derfor egentligen denne Elasticitætsgrændse, man bør stræbe at kjende i Forsøgene over Legemernes Bærekraft. I de ældre Forsøg har man intet Hensyn taget herpaa, og disse ere derfor ikkun lidet brugbare.

En høist vigtig Ting, hvorpaa man endnu ikke i de videnskabelige Undersøgelser har taget behørigt Hensyn, er at finde udvortes Kjendetegn paa de Materialier, der svare til en vis Styrkeprøve. Hvad hjelper det, at man kan sætte i Tabellerne at en Egestang af een Qvadrattommes Gjennemsnit og en Fods Længde, ifølge Middeltallet af mange Forsøg, kan taale et Træk af 3900 Pd. uden at fordærves, eller at man deri endog finder Tallene for mange forskjellige Prøver af Eeg, naar man ikke veed, til hvilken Styrkegrad den Egeplanke, man har for sig, svarer? Hvad hjelper det, at man veed Styrkens Middeltal, eller de forskjellige Styrkegrader af forskjellige Muursteen, naar man ikke har Midler til at prøve om de, hvormed man har at gjøre, svare til det ene eller det andet Tal, eller om maaskee de Stene, der falbydes endog ere af en usædvanlig slet Brænding?

Praktikere have unægteligen en Øvelse i at kjende de bedre fra de slettere Materialier. Lad den være unøjagtig, den gjør dog megen Tjeneste. Manden af Theori vil staae tilbage for Praktikeren, dersom han ikke erhverver sig den samme lange

Øvelse, eller han kommer i Besiddelse af experimentale Prøver, der paa en kortere og sikkrere Vej erstatter den lange Øvelse.

Det vil altsaa være en ny og vigtig Gjenstand for de forestaaende Undersøgelser, at udfinde bestemte, enten maalelige eller ved Sandserne sikkert opdagelige Kjendetegn, hvormed man kan skjelne Materialier af lignende Natur, der dog have ulige Styrke.

Den hele Samling af Undersøgelser, hvorom her handles, er af stor Vidtløftighed, og vil medtage adskillige Aar. En omstændelig Plan lader sig ikke forud med Nytte lægge dertil. Det forstaaer sig, at man maa gjentage de bedst indrettede ældre Forsøg, og, ved den Erfaring, man derved vinder, lade sig lede til mulige Forbedringer i Fremgangsmaaden. Hvad de nye Undersøgelser angaaer, hvortil her er givet Vink, maa man aldeles lade Undersøgelsen udvikle sig selv. Mange Kjendetegn f. Ex., som førend Undersøgelsen kunde give Haab om stor Nytte, kunne maaskee ved Prøverne findes uanvendelige, og derimod kunne andre, der give lidet Haab, findes brugbare. Forsøgene selv, og den ved Beskuelsen vakte Eftertanke, vilde sikkert føre os til Ting, som nu aldeles ikke paatænkes.

Blandede Efterretninger.

De asiatiske Negere. Det geographiske Selskab i Paris har udsat en Guld-Medaille af 1000 Franks Værdie som Præmie for det bedste Værk over Oprindelsen til den asiatiske Negerslægt. Ifølge de chinesiske Historieskrivere, beboede Negerne Bjerget Kuenlen Norden for Thibet; ogsaa gives der endnu nogle Levninger af disse Slægter i Bjergene, som adskille An-Nam fra Kambodje. Ogsaa blandt Nationen Sameng eller i de malaciske Bjerge finder man endnu Resten af en Neger-Kolonie, blandt hvilken det samme Sprog bliver talt som af Ocuana-Negerne. I Almindelighed er det bekjendt, at noget Slægtskab bestaaer mellem disse Kolonier og Malayerslægten, som strækker sig fra Øen Formosa indtil Madagascar, saavel som ogsaa fra Nyholland indtil Sandvichs-

erne. Det Verk man vil fremkalde skal nu give Resultatet af Forskningerne over denne Kolonies Opkomst, og betegne enhver Negerslægt, som har beboet, eller endnu beboer, de forskjellige Dele af det østlige Asien. Man ønsker fremdeles, at Forfatteren vil bilægge sine Angivelser med hvad derom findes hos de chinesiske Skribenter.

(Foreign Journal.)

Til Elementar=Undervisningens Fremme bliver af Frankrig aarligen udsat 50,000 Franks, medens Nederlandene giver 667,524 Franks til samme Øjemed. Naar Frankrig vilde være lig med Nederlandene i dette Punkt, saa maatte det i Forhold til den respektive Befolkning give 3,400,000 Franks.

Oldsager. Da en Landmand i Distriktet Bernay (Departementet Eure) den 21 Marts d. A. pløjede Marken ved den lille Bondeby Villeret, stødte han med Plovjernet paa en romersk Teglsten; ved Hjelp af Hakken tog han samme bort og fandt nu i et rummeligt Murværk et stort Antal Sølv=Redskaber, alle fortreffeligen vedligeholdte og tilsammen af 50-Punds Vægt. Det indre Værd kommer imidlertid, som offentlige Blade berette, i Kunstvenners Øjne aldeles ikke i nogen Betragtning. Den fundne Skat bestaaer for største Delen af Offerkar og Votivstykker, næsten alle prydede med Indskrifter; nogle af dem ere udarbejdede i den skjønneste græske Smag. Det Hele skriver sig fra den første Kajsertid og tilhørte et Tempel for Merkur, som synes at have staaet i Nærheden af det Sted, hvor Sagerne bleve fundne, og med hvis Opdagelse man for nærværende Tid er beskjeftiget. Blandt de fundne Gjenstande udmærke sig især: en atten Tommer høj, heel Sølvfigur af Merkur, saavelsom en Byste af samme Gud, en massiv Sølvhaand, to med Masker sirede Vaser for Renselsesvandet, saavelsom to andre, som forestille Bacchanalier; fremdeles en femte med Afbildning af Muser og Philosopher, to praesericula (en Art af Offerkar) med Figurer, som henhøre til den trojanske Krig, store Offerskaale og Kasteskiver, simpula (smaa Offerknive,) Skeer til Virakstrøelse o. s. v. En fortreffelig udarbejdet massiv Sølvbyste af Merkur er desværre bleven ranet. Af Basrelieferne ere flere forgyldte, nogle med Guld inkrusterede. Alle disse Gjenstande ere foreløbigen blevne deponerede i Bernay hos en Slægtning af Godsbesidderen, paa hvis Grund og Jord man har fundet dem.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 Juni 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 211 à

Species 211

Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	154½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48¾	49 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96¼	96½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	91½	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	101	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

En Præst i Sjælland ønsker med sin 7½ aarige Søn at opdrage og undervise 1 à 2 Drenge af omtrent samme Alder. Det Nærmere erfares, naar man derom henvender sig til Boghandler Thiesen paa Børsen No. 12.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 46.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 8 Juni 1830.

Notitser Knud Lyne Rahbek vedkommende.

(See Nr. 34 og 35.)

Han var fød d. 18 Dec. 1760. (Ved Trykfejl er S. 529 sat 15 Dec.)

— Rahbeks Venskabsscener med Jünger har denne i sin Roman Huldreich Wurmsaamen (3 D. 22 C. S. 72 o. f.) skildret; cf. Erindringerne II. 180 o. f., hvor Rahbek har optaget noget af samme. Han kaldte Skildringen et „Spejlbillede af deres Forholde," hvilket han saa meget heller her optog, da bemeldte aandfulde Roman alt længe af Ammestue-Eventyr og Spøgelsehistorier er fortrængt fra vor nærværende Læseverdens Bogpulte og Toiletborde.

— Rahbek 1784 i Paris. „At Paris, siger han, ikke i mindste Maade smilte mig, der ingensinde var Ven af store Stæder, og hvem det forud var bebudet som

la ville de boue & de fumee,

imode var meget naturligt." Han saae Skuespillene; og dette, som hans tre i Lommebogen for Skuespilyndere 1785 indrykkede Breve til Rosing om det parisiske Skuespilvæsen kunne vidne, med særdeles Opmærksomhed; ogsaa tilbragte han hele sin Dag, den nødvendige Spisetid fraregnet, paa sit Værelse, deels med at optegne sine Jagttagelser over de Skuespil, han forrige Aften havde seet, deels med at forberede sig til næste Aftens Forelæsning, ved at læse saavel Stykket selv, der skulde spilles, som hvad han videre didhenhørende kunde faae Spor eller fat paa. — I øvrigt havde Paris, hvor hans Rejse-Staldbroder Samsøe for sin Kunstsands og Kunstsmag fandt saa rigelig Næring, aldeles intet der lokkede ham, Lovise la Valieres Portrait, som Maria Magdalena, der bevares i Carmeliter Kirken ene undtagen, hvortil han, med den flinke Lejetjener Monsieur Navarra, gjorde en formelig Valfart, og hvoraf han ofte angrede, han ikke kjøbte sig det dejlige Kobber, som falbødes ham. I øvrigt saae han den Deel af Louvre, han daglig maatte forbi, da de boede i Nærheden deraf, Palais royal, hvor de spiste til Middag og Aften, og Tuilleriehaven engang, undtagen, aldeles intet af Paris. Varsailles skulde han været ud at see med Samsø, men han foretrak at see Belloys Zelmire, spillet af en Demoiselle Themar, og lod Samsø gjøre Rejsen ene, saa meget heller som

Ødselheds og Stoltheds dyre Minder
Vidne om utrolig Overdaad.

og aldrig — sagde han — „have været noget Lystsyn for mig, hvem et lykkeligt Bondetag, opstigende af Jorden efter det andet, som jeg i Fredens velsignede Dage i vort Eden saa frydelig saae dem fremtrylles, ere herligere Fyrstemonumenter end alle Pragtbygninger og Pragtanlæg." — Han maatte, vedblev han, ligesom Holberg i sine latinske Epistler, hvis man vilde

spørge ham om det daværende franske Hofs Udseende, tage sin Tilflugt til at svare efter Rygtet, og sine Forgiengere, da han af dem alle ikke saae en eeneste. — Heller ikke lærte han at kjende nogen enten af Parises sceniske Kunstnere, eller dets Lærde af første Rang. Han gjorde blot, efter Anbefalingsbreve fra Professor Fumars, Bekjendtskab med nogle af de skjønne Aander af anden Rang; blandt hvilke Imbert forærede ham sine Bigarrures literaires, som den danske Tilskuer senere havde adskillige Ideer at takke for. Han var saaledes ikke i sit Esse i Paris, og den eneste Forsødelse af Kjedsommeligheden var ham hans Landsmænds, deriblandt de gamle Medstuderendes de brave Brødre v. Holsteners, og hans inderlig elskede Ungdomsvens, den vakkre Kobberstikker Preislers, Venne-Omgang.

— Rahbek paa Fredensborg. „Mit Qvistkammer til Rosings har af alle de Værelser, jeg har beboet, uden Sammenligning meest været efter mit Sind. Denne ensomme Stilhed midt i en da endnu ganske levende Slotsby, den venlige Have under mine Vinduer, de mig saa dyrebare Mennesker, de vevre Smaa der oplivede den, hine gamle Skovtræer i Burleighs Lund ligeoverfor, Fuglene, som ved Daggry herfra bøde mig god Morgen, mit Skriverbord i Vinduet, som jeg aabnede naar jeg flyttede ud, og der ikke lukkedes førend jeg tog ind, og hvor jeg uden at reise mig af min Stol kunde naae, at aabne Døren bag mig, naar en af Glutterne pikkede, medens jeg kunde række paa begge Sider af Værelset til mine Smaahylder under Skraataget; som en Stemme fra dette mit Fredensbo lyde mig hine Ord i Tilskueren: „Mangen som Verdenskundskab, dyrekjøbt ved Erfaring, giør mistroisk og tilbageholden i Byen, gjenfinder her sin Tro paa Mennesker og Dyder, bliver aaben og veldømmende, som han var skabt til at være. Her udgydes Hjertet friere i Venskabsbarm, her forvindes nagende Kummer, her lindres endog de Saar, som ikke kunne læges. Naar vor Ewald skildrer den sidste blide Drøm han legede med, da han i Venskabs og Virksomheds Skjød haabede Trøst for det uerstattelige Tab, han havde lidt, begynder han med at sætte Scenen paa Landet. En rolig Hytte, siger han i Fortalen til sine Skrifter, en behagelig Egn, et behageligt Udkomme, faa, men retskafne, Venner, og fremfor Alt at være saa nyttig, som min Evne tillod, uden at være Nogen til Byrde, var Alt hvad jeg den Tid ønskede mig af Jorden." (IV. 132.)

— Rahbek som ønskede et Embede talede derom med en Excellence. „At jeg, fortæller han, i hine Dage troede med Ewald, at kunne forsøge hvad Folk kalde timelig Lykke, var vel forsvunden med min Arv, imidlertid gjorde jeg nu og da Forsøg paa at fremmane den igjen. — Jeg ansøgte et Embede, — Men see! den Quasistormand, til hvem jeg i denne Anledning havde at henvende mig, sagde mig ligefrem: at jeg havde en Concurrent, der vel ikke havde været heldig til sine Examina, (som Excellencen temmelig euphemistisk behagede at udtrykke sig), ikke forstod fremmede Sprog, ikke havde reist udenlands, ikke paa nogen Maade gjort sig kjendt i Literaturen, men som var et meget skikkeligt Menneske. Da man jo af de Store skal tage Alting i den bedste Mening undertrykte jeg ikke uden Møje den Fristelse, at udbede mig nøjere Forklaring paa det „Men," og erindrede blot, at da jeg troede mig at være et skikkeligt Menneske, og det i øvrigt syntes, som Hs. Excellence implicite tilstod mig nogle af de Egenskaber, han explicite frakjendte min Medbejler, troede jeg —. Ja, faldt Excellencen mig med nogen Forlegenhed i Ordet, han er — maa jeg sige Dem — paa en Maade af min Familie (det var hans Søstersøn) og De kan da — „Jeg beder om Forladelse," sagde jeg, det har jeg ikke den Ære at være; det er en anden Sag," jeg bukkede og gik; at Nepoten fik Embedet forstaaer sig selv. Om midlertid, med al hans Skikkelighed, Embedet ikke passede ham, eller han ikke det, skal jeg ikke sige; — Nok, at inden kort Tid blev han forflyttet; og jeg søgte paa ny Embedet, men blev i un très Compliment Brief, som Aberwitz udtrykker sig, underrettet fra Hs. Ex. at mit Andragende vist var naadigst bleven bifaldet, hvis jeg havde meldt mig otte Dage før, da det nu var lovet bort. Lykkeligvis blev det ikke ledigt tredie Gang; thi, som vel underrettede Personer siden gave mig at forstaae, vilde det være saare vanskeligt at træffe den belejlige Tid, da man ikke skjøttede om mig, fordi jeg

var, hvad en Stormand senere kaldte en Skryver." (IV.)

— Rahbek var Medlem af Psalme-Commissionen i Aaret 1793 o. f., efter Indbydelse fra Biskop Balle; og samvirkede med ham, Malling, Storm, Abrahamson og Riber til dette vigtige Værks Fremme. Han meddeler i sine Erindr. (IV. 170-8) nogle Efterretninger, saavel om dette Foretagende, som om hans Andeel heri, og Forhold dertil; og troligen tog han Haand i allevegne, hvor Spørgsmaalet var om Udtrykkets Forstaaelighed, Renhed, Rigtighed, Bestemthed og Værdighed, om Versifikation, Strophebygning, Rimfald og deslige.

„Med en Iver og Haardnakkenhed stred jeg ved den dejlige gamle Psalme: Op al den Ting som Gud har skabt, for de fire oprindelige Linier:

Om Jordens Konger gik paa Rad
I deres Magt og Vælde,
De mægted' ej det mindste Blad
At sætte paa en Nælde;

da jeg, som Abrahamson humoristisk udtrykte sig, ikke vilde give Slip paa min Nælde, vel heller ikke saa lige paa det maleriske i „Jordens Konger der gik paa Rad," endskjøndt jeg ikke kunde miskjende det Concinnere i en foreslagen, udentvivl Mallingsk, Variant, der — thi jeg citerer her aldeles af Erindringen — omtrent lød saaledes:

Om Jordens Konger end fremgaae
I deres Magt og Hæder
De faae ej skabt det mindste Straa
Som Qvægets Fod nedtræder;

hvilken Læsemaade midlertid heller ikke blev endelig antaget. Dog — man tro for Alting ikke, at jeg har det ringeste mod den Dom, der i saa Henseende kan gaae over mig, i Forening med en Storm, som Psalmedigter, en O. Malling som Dansktaler, en Abrahamson som Oldkjønner, og en Riber som Sprogprøver. At vi arbejdede efter bedste Evne, og med bedste Flid, dette Vidnesbyrd har den sanddru Balle givet os, og det stadfæster vor Overbevisning. Hæld midlertid dem

der føle dem istand til at gjøre det bedre, og da virkeligen gjøre det."

— Efter det Rahbek saa uforvindelige Tab, hans Cammas Død, bortrev i faa Maaneder Døden ham ikke mindre end tolv af hans ældste eller nærmeste Venner og Bekjendte.*) Blandt dem den „vennehulde, beskedne, utrættelige, redelige, langt mere for sine Venner og Videnskaberne end for sig selv levende Rasmus Nyerup." Mere end 30 Aar siden var det, at Rahbek og Nyerup havde begyndt Forelæsningerne over den danske Digtekunst. Hvad Nyerup efterlod af begyndt Arbejde til Værkets Slutning modtog Rahbek. Et Stykke deraf, nemlig om det danske Literatur-Selskab er indført i dette Tidsskrift Oct. 1829, ligesom Rahbek havde forud i „Hertha" Dec. 1827 ladet sit Foredrag over samme Æmne trykkes.

Rahbek greb „til sit i mange Gjenvordigheder prøvede Middel i Arbejdsomhed at søge Trøst og Styrke."**)

Rahbeks Jordefærd foregik Onsdagen d. 28 April; beskrevet af Hr. O. Thomsen i Dagen Nr. 102.

Den Hedengangnes Discipel og Ven Hr. Confessionarius Dr. Mynster holdt derved en hans store Talernavn værdig Mindetale.***)

Vi tillade os at optage dens Slutning: „Nu har du udstridt den lange svære Strid, nu er du helbredet for dit Livs mange Smerter, og dine trætte Been skulle hvile inden det samme Hegn hvor din Camma hviler. Men naar vi nu herefter i stille Aftener gaae ad Vejen histude, og gjennem Løvet skimte det gamle Huus paa Bakken, hvor Rahbek boede i et halvt Aarhundrede,

*) G. H. Olsen, Rasmus Lange, Nyerup, Mad. Schrøder, Olfert Fischer, S. Lemming, Holboll, Chr. Birch, Weinwich, Studsgaard, B. Thorlacius og Andr. Birch. See Erindringen V. 323 o. f. — og Tilegnelsen i samme Bind.

**) Hans egne Ord i Erindringerne V. Tilegnelsen.

***) Den er trykt og forlagt af Universitetsboghandler Reitzel.

og tredive Aar med sin herlige Hustrue, da er Lyset slukt i den venlige Stue, eller Andre og Fremmede færdes derinde. Men Maanen lyser over denne Dødsmark saa riig paa kjere Minder; der hvile I hos hinanden. Intet Barn bevarer Eders Navn. Men det er skrevet dybt i Eders Venners Hjerter, og paa den store Tavle i Fædrenelandets Tempel har den Griffel skrevet det, hvis Skrift Tiden ikke udsletter. Der skulle vore Børn læse det; og Børnenes Børn efter hverandre."

Rahbeks mange Arbejder for Dramaturgien, og for Theatret, samt hans saa nidkjert udøvede Theater=Directør Embede fremkaldte naturligviis en Mindefest over ham paa det kongelige Theater. Den blev holdt Løverdagen d. 1 Maj sidst. Dagen Nr. 105 giver en Beretning om samme.

Lessings „Emilie Galotti" blev derefter opført, der ogsaa paa en saa værdig Maade hædrede hans Minde. Det havde nemlig været ham saa inderligen kjert. Han kunde hele Stykket uden ad, baade paa tydsk og dansk; havde nøje studeret det, havde confereret med flere Skuespillerinder om Orsines Rolle. „Leve de store Skuespillere til at forklare de store Digtere; de ere de eneste der forstaae dem."*)

Endeligen have vi endnu at erindre den i det Borupske eller „dramatiske literaire Selskab" holdte Mindefest over ham. Rahbek var Selskabets eneste tilbageblevne Stifter, og i tilkommende November d. A. fejrer det sin 50 aarige Jubelfest. Efter Opførelsen af Rahbeks eget fædrenelandske Skuespil: „Frederik den Anden i Ditmarsken" blev et Mindedigt, forfattet af Hr. Professor Ingemann, fremsagt. —

---

*) Erindringer II. 43.

Kunstnere i Rom.

(Ved Dr. Carl Seidel. Fra Voß Ztg.)

Rom er, som det egentlige Middelpunkt for Kunstlandet Italien, et Samlingssted for alle Nationers dannende Kunstnere. Ved sit tidligere Ophold sammesteds har Referenten allerede rettet sit Øjemed ej blot paa Kunstlivet, men ogsaa paa Kunstnernes i vore Tider saa aabenbart vorede Antal — ogsaa i reen quantitativ Hensigt — og i det Ydre iagttagende samme. Nu har han forsøgt at fuldstændiggjøre de dengang derover udkastede Fortegnelser, saavidt ham nogenlunde muligt. Saaledes er han ved paalidelige Privat=Meddelelser og ved det nyligen udkomne Skrift af Hr. v. Keller: „Elenco di tutti i pittori, scuttori &c. Roma 1830," bleven sat istand til at give i efterstaaende Beretning en efter Tallet muligst fuldstændig Oversigt over alle i Begyndelsen af dette Aar i Rom levende Kunstnere, hvilke enten have deres blivende Bopæl der, eller som dog for deres Studiums Skyld opholde sig der i længere Tid. Da en navnlig Optælling vilde blive for vidtløftig for dette Sted, saa bliver deri kun nævnt nogle af de mærkværdigste af samme. Den Orden han i det Hele har valgt, er med Hensyn paa Øjemedet af disse Opgivelser, der yde megen Anledning til interessante Sammenligninger og Betragtninger, bestemt efter Kunstnernes stigende Tal:

Af Svenske findes der: 1 Genremaler og 2 Billedhuggere; altsaa af dannende Kunstnere tilsammen 3.

— Portugisere: 4 Historiemalere (blandt dem Siqueira, de tre andre erholde Stipendium til deres Kunststudium i Rom); tilsammen 4.

— Hollændere: 1 Historiemaler, 4 Landskabsmalere (blandt dem Voogd, Theerlink), 1 Genremaler, 2 Billedhuggere, 1 Architekt; tilsammen 9.

— Spaniere: 7 Historiemalere (blandt dem Vasquez fra Mexico), 1 Landskabsmaler, 1 Billedhugger (Sola), 1 Kobberstikker, — (fire af disse Kunstnere erholde Stipendium); tilsammen 10.

Af Schweitzere: 4 Historiem., 2 Landskabsm., 2 Genrem. (blandt disse Robert), 2 Billedhuggere, 3 Architekter; tilsammen 13.
— Danske: 5 Historiem., 4 Genrem., 2 Prospektm., 2 Billedhuggere (blandt disse Thorvaldsen), 1 Architekt; tilsammen 14.
— Russer og Polakker: 10 Historiem., 1 Landskabsm., 3 Billedhuggere, 2 Architekter. (Blandt disse ere, foruden 5 Polakker, 2 Litlændere og 2 Kurlændere. — Sex af disse Kunstnere erholde Stipendier.) Tilsammen 16.
— Engelændere: 7 Historiem., (blandt disse Reynolds og Atkins), 3 Landskabsm., 1 Miniaturm., 8 Billedhuggere (blandt disse Campbell og Gibson; to af disse Kunstnere ere Skotlændere); tilsammen 19.
— Franske: 19 Historiem., (blandt disse Horace Vernet, Charles Vernet, Chatillon, Vicar, Queq), 8 Landskabsm., (blandt disse Bogut, Chauvin), 5 Genrem., 7 Billedhuggere, 5 Architekter, 1 Kobberstikker. (Af disse Kunstnere studere 19 paa offentlig Bekostning i det franske Akademie i Rom). Tilsammen 45.

Disse Angivelser udgjøre for de hidindtil nævnte europæiske Folkeslag en Totalsumma af 133 nu i Rom levende dannende Kunstnere. Den nu følgende Optælling af de for Øieblikket sig der befindende tydske Malere, Billedhuggere osv. er til bedre Oversigt igjen ordnet efter de forskjellige Lande.

Af Badenske: 1 Historiemaler, 1 Billedhugger; tilsammen 2.
— Hessenske: 1 Historiem., 1 Landskabsm. (v. Rohden), 1 Kobberstikker; tilsammen 3.
— Meklenburgske: 1 Historiem. (Eggers), 1 Billedhugger, 1 Kobberstikker (Ruschweih); tilsammen 3.
— Tydske fra forskjellige mindre Stater: 1 Historiem. (Overbeck fra Lybeck), 1 Genrem., 1 Malerinde, 1 Metalarbejder; tilsammen 4.
— Baierske: 4 Historiem., 2 Landskabsm. (blandt disse Reinhart); tilsammen 6.
— Würtembergske: 2 Historiem., 1 Landskabsm., 1 Billedhugger, 2 Architekter; tilsammen 6.

— Sachsiske; 4 Historiem., 1 Landskabsm., 2 Genrem. (blandt disse Weller), 3 Billedhuggere, 1 Architekt. (To af disse Kunstnere nyde Stipendier). Tilsammen 11.
— Østerrigske: 8 Historiem. (blandt disse Keck), 1 Landskabsm., 1 Dyrmaler (Peter) 3 Billedhuggere. (Blandt disse ere to Bøhmiske, to Tyrolske og en Ungarsk: fem af disse nyde Stipendier). Tilsammen 13.
— Preusiske: 19 Historiem. (blandt disse Brødrene Veit og Brødrene Riepenhausen), 2 Kunstnerinder (Damerne Lauska og Klein), 4 Landskabsm. (blandt disse Catel), 2 Genrem., 1 Architekturm., 1 Miniaturm., 6 Billedhuggere og Bronzestøbere, 1 Gemmeskjærer, 1 Kobberstikker. (Otte af disse Kunstnere nyde Stipendier; endnu blive to Kobberstikkere, der studere udenfor med lige Begunstigelser, da de for Øieblikket ikke befinde sig i Rom, her uberegnede). Tilsammen 37.

Efter disse Angivelser leve altsaa for Øieblikket af Tydske overhovedet 85 Kunstnere i Rom, hvilket Tal viser et meget overstigende Forhold med Hensyn til den ovenfor angivne Totalsum af 133 Kunstnere fra det hele øvrige Europa, med Undtagelse af Italien. I dette Land, hvor siden Canovas i Almindelighed saa indflydelsesrige Fremkomst, et noget højere Sving i de dannende Kunster paa nye blev mærkelig, er Hangen til at dyrke Kunsten, med Hensyn til Qvantiteten, stedse blevet meget betydelig, og saaledes synes den ogsaa nu at være. Næsten i alle større Stæder ere Akademier og Kunstskoler, hvis udmærkede Lærlinge da ligeledes til deres større Uddannelse gaa til Rom. Her er foruden det talrigt af dem besøgte Kunstakademie: den hellige Lucas's, endnu et særskilt Kunstakademie for de studerende Neapolitanere; ogsaa erholde endnu flere unge Kunstnere fra andre italienske Provindser Stipendier; for Øieblikket nyde 2 Florentinere, 6 Neapolitanere og 9 Kunstynglinge fra Piemont og Sardinien dette Fortrin i Rom. Didhen strømme altsaa alle Kunstnere fra hele Italien sammen, baade bevægede ved Studiet, og ved den levende, tildeels til en betydeligen indbringende Næringsgreen fremvoxne Kunstsysel; deres store Antal viser sig af følgende Fortegnelse, ved hvilken Adskillelsen af Kunstnerne

fra de forskjellige Provindser er undgaaet, som mindre væsentlig for det her tilsigtede Total-Overblik.

Af italienske Kunstnere leve saaledes for Øjeblikket i Rom: Historiemalere (blandt hvilke Camuccini, Minardi, Pozzi, Silvagni o. A.) i det Hele, Portraitmalerne med iberegnede, 74; Historiemalerinder (blandt hvilke Luigia Bersani) 7; Genrem. 5; Landskabsm. 15; Prospektm. 3; Miniaturm. og Tegnere 25; Miniaturmalerinder (blandt hvilke begge Søstrene Ambrogi, A. Giovanni og C. Valeri) 18; Malerie-Restaurateurer 10; Billedhuggere (blandt hvilke Benaglia, d'Estre Tenerani o. A.) 43; Metalskjærere 18; Gemmeskjærere, Muskelskjærere osv. (blandt hvilke Morelli, Cerbara og Girometti) tilsammen 80; Stenhuggere, Gibsstøbere, Stukkateurer osv. 45; Restaurateurer af Statuer, hetruriske Vaser osv. 6; Mosaicister 31; Kobberstikkere (blandt hvilke Folo, Fontana, ogsaa en Kobberstikkerinde, Charlotte Pescatori) 72; Træskjærere 6; Architekter (blandt hvilke Camporese, Marinetti, Navone, Salvi o. A.) 33.

Den muligst nøjagtige Specification giver tilsammen det betydelige Tal af 491 Italienere, der dyrke de dannende Kunstnere eller i det mindste, i ringere Tal, et Kunsthaandværk; regner man nu til disse de ovenfor angivne 85 tydske og 133 fremmede Kunstnere, saa faaer man den anselige Sum af 709 nu i Rom levende Kunstnere. (For at fuldstændiggjøre Fremstillingen af den derværende Kunstrørelse, er her endnu at anføre, at der nu findes 33 Malerie- og Antiquitet-Handlinger, 17 Kobberstikhandlinger og 9 Farve- og Pensel-Handlinger) — Naar nu navnlig Antallet af fremmede Kunstnere sammesteds har i de sidste tolv Aar næsten forøget sig en Trediedel; og naar man nu i Rom hyppigt seer studerende Kunstynglinge af de meest fjernede Nationer, af hvilke tidligere næppe En var der at finde: saa giver ogsaa denne Betragtning det rent quantitative Forhold et betydeligt Tillæg for den i Almindelighed stedse videre og mere levende udbredte Kunstsands, og overhovedet for de dannende Kunsters stigende Tilvært, ligesom i qvalitativ Hensyn, ogsaa yde glædelige Betragtninger.

Alle nu levende Arvinger til Thronfølgen i England.

(I Court Journal og Hamburg Reporter ere Fortegnelser derover meddeelte, som her med nogle Tillæg optages.)

1ste Klasse. Nu regjerende Konges Sødskende og deres Børn.

1. Kongens Broder, Wilhelm Henrik, Hertug af Clarence, født 21 Aug. 1765. — 2. Kongens afdøde ældre Broders, Hertugen af Kents, Datter Alexandrine Victorie, født 24 Maj 1819. — 3. Ernst August Hertug af Cumberland fød 5 Juni 1771. — 4. Hans Søn Georg Fred. Alex. Chr. Ernst August af Cumberland, fød 27 Maj 1819. — 5. August Frederik Hertug af Sussex født 27 Juni 1773. — 6. Adolph Frederik Hertug af Cambrigde født 24 Febr. 1774. — 7. Hans Søn Georg Wilhelm af Cambrigde, født 26 Marts 1819. — 8. Hans Datter Auguste Carol. af Cambrigde, født 19 Juli 1822. — 9. 10. 11. 12. Kongens 4 Søstre Auguste Sophie født 1768; Elisabeth, Landgrevinde af Hessen-Homburg; Marie Hertuginde af Gloucester, og Sophie.

2den Klasse,

13. Wilhelm Frederik, Hertug af Gloucester. — 14. Hans Søster Sophia Mathilde af Gloucester. — 15. Den regjerende Hertug af Brunsvig Carl Fred. August Wilhelm. — 16. Hans Broder August Wilhelm. — 17. Kongen af Würtemberg Frederik Wilhelm. — 18-26. Kronprindsen af Würtemberg og Sødskende. — 27. Frederikke Cathrine af Würtemberg, i Ægteskab med Hieronymus Buonaparte. 28. Sidstnævnte. 29. Kong Frederik 6 af Danmark. Efter den nuværende Kongl. danske Familie følger:

3die Klasse.

Kongen af Nederlandenes Familie. Churfyrsterne af Hessen-Cassels Familie. De talrige Efterkommere af Lovise af England, Dronning af Danmark (Frederik 5tes første Dronning.)

4de Klasse.

De meget talrige Efterkommere af Sophie af England, Dronning af Preussen, Frederik den Stores Moder. Hun var Bedstemoders Moder til

nuværende Konge af Preussen, afdøde Hertuginde af York, nuværende Konge, og nuværende Dronning af Nederlandene etc. Hun var og Bedstemoder til Carl 13 af Sverrig, til Fyrsten af Radzivil, Abbedisse Sophie af Qvedlinburg og fl.

Indenlandske Efterretninger.

— Følgende løjerlige Efterlysning findes i den cimbriske Jagttager: „Nogle overgivne unge Mennesker have, ved at tirre min bekjendte arrige og paapassende Lurifas, faaet ham til at itustøde sin Lænke, hvilken er ganske bortkommen. Ikke saameget for Lænkens Værdi, som for at sikre Gotfolks Lemmer vel endog Liv, for Mosjø Lurifas's Tænder og Kløer udlover jeg for Tilvejebringelsen en Douceur af et reduceret Kobbertegn til 3 Sk. d. C. Frantzenburg."

Flere Norske Læsefrugter.

(See Nr 40.)

— Viinprøve. Man støder en lige Qvantitet Østersskal og Svovl til Pulver, blander begge nøje, helder det i en Smeltedigel, som bedækkes let med en anden Digel, sætter Samme i en Smelteovn, bringer hiint ved en blussende Ild til Glødning og lader det hvidtglødes i et Qvarteers Tid. Man tager derpaa Digelen fra Ilden, lader den kjølnes, pulveriserer Massen, som er deri, endnu finere, og gjemmer den i et vel lukket Glas. Den holder sig i Aar og Dag, naar den omhyggeligen forvares mod den frie Luft, eller naar flere smaa Flasker, hver fyldt med et halvt Lod, godt tilkorkes og der dryppes Lak oven over. Vil man nu gjøre Viinprøven med dette Pulver, saa blander man et halvt Lod deraf med 7 Qvintin fiint pulveriseret Viinsteen, hælder det i en Flaske, øser 16 Untser lunkent reent Flod- eller Regnvand dertil, propper den godt og ryster den uafbrudt i 20 Minuter. Derpaa lader man Blandingen sætte

sig og hælder den ovenpaa staaende Vædske i et lidet Glas, som lukkes. Af denne Vædske hældes en Spiseskee fuld i Viin. Naar deri er noget Metal, saa vil der danne sig et Bundfald, som, naar Metallet var Kobber eller Blye, er af mørkebruun Farve. Jernet er undtaget derfra, da det, naar det indeholdes i Vinen, ej giver Bundfald med Viinprøven. Da imidlertid Jernet ikke skader Vinen, saa behøver man ikke at prøve den med Hensyn dertil. Denne Viinprøve er ogsaa det fortrinligste Middel, for at opdage Arsenik i noget Flydende, fordi derved dannes en guul Farve. Vinen maa, naar den er fri for Metallet, efter Viinprøvens Paahældning forblive klar og af eens Farve.

— Røgede Gaasebryster. I Pommern, hvor disse udgjør en indbringende Handelsartikel, fedes de stærkeste unge Gjæs efter Michaeli i fire Uger med Byg og Roer, hvorpaa de slagtes og saltes i 3—4 Dage. Dernæst rulles de i Hvedeklid, bindes med Traade til Kjeppe og hænges i en svag Røg. Efter otte Dage tages de ned og hænges ligeledes i otte Dage paa et luftigt Sted. Endelig afgnides Kliden og Gjæssene opbevares i et kjøligt og tørt Rum. Skorstenene til Røgningen maae være vide og Gjæssene hænge højt, saa at hverken Madens Dunster eller Heden naar dem. Det Første lader dem ikke blive tørre, og ved det Sidste afdrypper Fidtet.

— Befordring af Frugttræers Frugtbarhed. Aarsagerne til Ufrugtbarheden ere for det Meste Frost om Foraaret og slet Vejr, som skade Blommerne og Knopperne. Man maa saaledes søge at holde Blomstringen noget tilbage. Dette skeer derved, at man om Vinteren graver Jorden op omkring Træernes Rødder, udfylder Hullet med Iisstykker og bedækker disse igjen med Jord. Man har gjort heldige Prøver dermed.

— Opbevaring af Frugt i flere Aar. Man tager hvidt fiint Sand og hælder Vand derpaa, indtil dette staaer klart derover. Derpaa hældes Vandet af og Sandet tørres i Solen. Efterat dette er skeet, fugtes det med Cognac eller Franskbrændeviin. Der kan efter Behag bruges

Leer- eller Trækar, for at opbevare Frugterne, der hverken maae være altfor modne, eller altfor tidlig samlede. Hiint Sand strøes i Karret saaledes, at Frugterne ikke komme hverandre altfor nære, uden at være bestrøet dermed. Leerkarret maa ikke staae paa et altfor fugtigt og Trækarret ikke paa et altfor varmt Sted.

— Om den nyelig i Christiania afdøde Kjøbmand Westye Egeberg læses følgende: Denne Hædersmand, der den 27 Febr. d. A. bortkaldtes fra vor Midte ved en rolig Død, og hvis Savn sikkerlig vil føles af Flere, end Medlemmerne af hans agtværdige Familie, var født i Kirkesognet Lysabel paa Øen Als i Hertugdømmet Schleswig, hvor hans Fader var Præst. Endnu i sin spæde Barndom berøvedes han sine retskafne Forældre. Hans fromme Moder havde paa Dødslejet en Anelse om at Norge vilde aabne denne kjære Søn en passende Virkekreds. Til Norge stod fra dette Øjeblik af hans Hu. Dog kom han først til en beslægtet Familie i Kjøbenhavn. De trange Kaar, hvori denne befandt sig, tillod den ikke at anvende Noget paa hans Underviisning. Tidlig maatte han tjene som Dreng i en Urtekræmmerbod til Skade for hans Helbred. Næppe var han kommet sig noget, førend der tilbød sig en Skibslejlighed for ham, for paa Lykke og Fromme at begive sig til det Land, *han saa inderlig længtes efter*. En Indrykkelse i Christiania Intelligentssedler forskaffede ham Tjeneste i et endnu blomstrende Handelshuus. Her mærkede han, hvad der endnu manglede ham i Kundskaber og Aandsdannelse. Med en følgeværdig Flid og Udholdenhed stræbede han at erhverve sig begge, skjøndt dengang vor Stad langtfra ikke frembød de Midler dertil, som den nu næsten i Overflødighed er forsynet med. Det gjaldt endog om, at aflægge Uvaner, f. E. Frygten for at gaae alene i Mørke. Hans kraftige Villie overvandt imidlertid alle Vanskeligheder. Han dannede sin Stiil, lærte fremmede Sprog til en høj Grad af Fuldkommenhed, og blev ved Læsning, Eftertanke og Jagttagelse Handelsmand i Ordets meest udstrakte Bemærkelse. Ikke ved noget Lykketræf, men ved sin Aand, sine Indsigter, sin moralske Kraft og den Tillid, han derved *naturligviis* maatte erhverve sig i en for Handelen gunstig Periode, grundlagde han den hæderlige borgerlige Stilling, hvori han har levet og virket i hans nye saa inderligen elskede Fædreland. Hvo mindes ikke hans hjertelige Godmodighed, Munterhed, Tjenstvillighed og Attraa efter at udbrede Lykke i den muligst største Kreds! Hvor mangen en Taare er ikke bleven aftørret ved ham! Fra hvormangen en Forlegenhed har han ikke vidst at befrie Medborgere og Medmennesker! Ja, endog den, der blot tyede til hans gjæstfrie Huus, for at opmuntre Sindet, forlod det aldrig uden inderlig Agtelse for denne Mand, der ved dybe Indsigter i Alt, hvad der vedkom Fædrelandets sande Vel og Opkomst, *forbandt* en reen Følelse for Naturens Skjønhed og Tonekonstens Tryllerier, dog fremfor Alt hiin højere Harmonie, der ved Oplysning, lovbunden Frihed, Statsborgernes og Nationernes gjensidige Agtelse og Menneske-Rettighedernes Hævdelse, vil fremkalde en stedse lykkeligere Fremtid og blide Dage.

Kjøbenhavns Børs, d. 8 Juni 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 211 à
Species 211

Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96½	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100½	101 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72½	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 47.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 Juni 1830.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 32.)

Rugendas, Georg Philip, som Heste- og Bataillemaler, Tegner og Kobberstikker lige berømt, blev født d. 27 Nov. 1666 i Augsburg, og af sin Fader, der var Uhrmager, bestemt for Kobberstikkerkunsten. Hans Talenter for Kunsten viiste sig tidlig; men en fistelartig Skade i højre Haand betog ham dem nødvendige mekaniske Fasthed, hvorfor han overgik til at gjøre Maleriet til sin Hovedsag. 1682 kom han i Lære hos Isaak Fischer. Da hans Aand slog sig især paa krigeriske Gjenstande, valgte han Mesterne i dette Fag, Bourguignon, Lemke og Anton Tempesta til sine Mynstere. Efter et sexaarigt Studium, under hvilket han ved anstrængt Arbejde fik sin syge højre Haand ganske fordærvet, hvorfor han bragte det til, at erhverve sig en lige Færdighed med den venstre, foretog han sig en Rejse til Wien, hvor han fandt meget Bifald; siden var han i Venedig og i Rom; i sidstnævnte Stad blev han optagen i den nederlandske Schilderbent, hvor han erholdt Bent-Navnet Schild. Han kom 1695 tilbage til Augsburg; udholdt her Belejringen af 1703, tabte ved samme sit Huus, som laae nær ved Fæstningsværkerne, samt sine Kunstskatte, og sin øvrige Formue; men med alle Ulykkerne var en sørgelig Fordeel for hans Kunst forbundet, nemlig at see alle krigeriske Optrin, Slag og Skjermydsler, Angreb og Udfald i det Virkelige, og nu at kunne tegne og betragte Alting i Naturen, istedetfor forhen efter Ideer, og hans Phantasi.

Rugendas har malet meget for Kong Frederik den Fjerde; der sandsynligen paa sin Rejse til Italien har lært at kjende ham. Der blev bestilt hos ham et Malerie, der skulde forestille General Steenbuk, hvorledes han tages til Fange. Rugendas vægrede sig ved at male det indtil den store Sum, som derfor blev budet ham, formaaede hans Familie til at overtale ham dertil. Han paatog sig da omsider dette Arbejde, som dog ikke fuldendtes, uden at han derover fældede Taarer; thi saa stor var hans Hengivenhed til Kongen af Sverrig, at der siges, at han sin hele Livstid angrede, at have malet dette Stykke. Imidlertid har han af bemeldte Hengivenhed ikke ladet sig afholde fra at male andre skjønne Stykker for Kongen af Danmark, saasom 1716 to store Stykker, der forestille Stralsunds Belejring, og samme Pladses Overgivelse, ligeledes det i det kongel. Malerie-Gallerie (Nr. 775 efter den Spenglerske Fortegnelse) værende Stykke forestillende Wismars Belejring 1716. Hvad han har malet fra 1709 til 1716 ansees for hans bedste Arbejder. Man har mange raderede Stykker fra denne Kunstners Haand. Han døde i sin Fødeby 10 Maj 1742 i en Alder af 76 Aar. Mere om ham i Leben G. P. Rugendas und Joh. Kupetzki von J. C.

Füßli. Zürich 1758. — Spenglers artist. Efterretn. og — Joh. G. Meusels Archiv für Künstler etc. 1. B. Dresden. 1805. S. 78-112, hvor der findes en fuldstændig Efterretning om alle af ham og efter ham givne Blade i Kobberstik og i den sorte Konst.

XLVIII.

d'Arbes, Joseph Fried. August. Portraitmaler. Født 1747 i Kurland, lærte i Kjøbenhavn at tegne af J. M. Preisler, og at male af C. G. Pilo. Efter endeel Rejser i Tydskland, Frankrig, Holland og Rusland, i hvilket sidste Rige han omtrent 1775 opholdt sig, gik han til Berlin, hvor han fra 1785 havde sit Ophold; fra 1796 var han ved det der værende Kunst-Akademie Professor og Lærer i Portraitmaleriet. Han døde i Berlin d. 26 Juni 1810. Hans Pastelmalerier vare især berømte; han malede ogsaa i Olie. See Meusels deusch. Künstler Lex. 2te Ausgabe 1 Th. 1808. Det kongl. danske Malerie-Gallerie har et af hans Portraiter, nemlig Kejserinde Katharina den andens, i Legemsstørrelse. (Spengler Nr. 874) Af hans i Berlin malede Portraiter ere nogle stukne i Kobber af Bock. Cl. Kohl i Wien og C. Küttner.

XLIX.

Fortsættelse om nogle Kobberstikkere.

Aarhuus, Anders Ottesen. Er formodentlig fød i Aarhuus i Jylland, levede omtrent 1650. Sandvig har nævnt tre Stykker af ham saaledes: „1. Johan Brockenhuus's Portrait med Ahner, og et historisk Landskab, forestillende Evangelisten Mathæus. Landskabet og Ziraterne ere det bedste; det øvrige duer ikke meget. Fol. — 3. Uden Tvivl: Alting kommer af Gud. Lang. Ovart. — har jeg." — J Bertouchs Katal. S. 53 og 54 nævnes endnu nogle flere Stykker af denne Kobberstikker.

Baurenfeind, Georg Wilhelm. Var Lærling af J. M. Preisler. Han vandt 1759 den store Guldmedaille ved Kunst-Akademiet, men havde allerede forhen leveret nogle gode Arbejder. Han blev valgt *) til som Tegnemester at følge det lærde Selskab, som Kong Frederik d. 5 sendte til Arabien o. v., men paa samme Rejse døde han d. 29 Aug. 1763, ombord paa et Skib imellem Mokka og Bombay. Af de ældste Arbejder fra hans Haand ere: to Blomsterstykker 1755. Han stak Ad. Gotl. Moltkes Portrait i halv Figur, med Marskalsstaven i venstre Haand, efter Malerie af Pilo; og under Stykket et latinsk Vers af T. Klevenfeld. 1755 Fol. (Büschings Nachr. 3 B. S. 94.) — Ivar Rosenkrands's Brystbilede i Ordensdragt, 1757, efter Wahls Maleri, og med et latinsk Vers af T. Klevenfeld. F. — Moses ved den brændende Busk; 1759; Det var dette Stykke, hvorfor han vandt Kunstakademiets Guldmedaille. Han har gjort alle Tegningerne til Forskåls af Niebuhr udgivne Værker; og i Niebuhrs Rejses første Deel er ogsaa noget af ham, (jf. Niebuhrs Rejse 1 Th. S. 451.) — Af Kobberne til Frydensberg „danske Oldenburgske Kongehuus" 1760, 1761 og 1762, have Kong Christian 1stes og Dronning Dorotheas; Kong Hans's, Dronning Christinas, Kong Christian d. 2dens og Dronning Elisabeths Portraiter denne Kunstners Navn. Ov. — Nogle andre Portraiter i Frydenbergs Værk, uden Navn, ere ogsaa af ham. Han stak Christian den 2dens Portrait i heel Figur efter egen Tegning. 8vo; og Frederik 5te i Salvingsdragt 1758, efter Pilo. 8vo. Portraitet af Ole Rosenkranz i heel Figur ved Casp. P. Rothes Skrift, er efter Tegning af Baurenfeind, men stukket af J. Haas. See i øvrigt Sandvigs Coll.

Grønvold, Povel Isac; fød 1717. Blev Capitain i Sø-Etaten. Lærte Kobberstikning af Fosie; døde 1760, har gjort adskillige Tegninger; og udgivet en Samling af Kobbere med Titel; Tegninger over Kong Frederik V's Rejse igjennem Danmark og Norge. 30 Stkr. Qu. Fol. 1749 jfr. Suhms nye Samlinger, 3 B. S. 21.

Haas Jonas, fød i Nyrnberg 1720. Han kom til Kjøbenhavn og bosatte sig der, og blev

*) Hvorledes en Trykfejl kan gaae over fra Skrift til Skrift sees af, at det trykfejle Aarstal 1769, som Hallager har, i sin danske Oversættelse af Büschings Historie om de skjønne Kunster, som det Aar, da Baurenfreund valgtes til bemt. Rejse, er optaget af Weinvich i begge hans Skrifter 1814, og 1829.

Universitets Kobberstikker. (Rescr. 3 Jan. 1755.) Han døde i Kjøbenhavn 1772. Han stak en Deel Portraiter af mærkelige Danske Personer. Deriblandt Poul Løvenørns, efter et Malerie af Brünnich; Portraiter af E. J. Jessen-Schardebøll og Hustrue, begge i Halvfigur. Qv. Sjeldne Stykker; see Hjelmstjernes Katal. S. 475 og 476. — Drakenbergs Portrait. Qv. Biskop Brorsons. Qv. De fleste Portraiter og Vignetter til C. P. Rothes brave danske Mænds og Qvinders berømmelige Eftermæle 1753; fremdeles Samling af Biskopper i Sjellands Stift, med deres Portraiter. Khavn 1761. 4. cf. Lorks Nachricht. III. 300-308. (Portraiterne, 15 Stykker, ere fra 1756 og i de følgende Aar, stukne efter Original-Malerierne paa Landemodets Sal i Roeskilde. Levnetsbeskrivelserne ere forfattede, de 7 første af C. P. Rothe; de 8 sidste af N. Jonge.) Endeel Vignetter, Kaarter og andre Kobbere til Værker, som den Tids Lærde udgav, saasom til Pontoppidans Origines. 1760, danske Atlas, Jonges Geographie o. fl. Cf. Sandvig.

Haas, Peter. Nysnævntes Søn. Han har stukket adskillige Plader til Niebuhrs Reise til Arabien, til Høsts Skrift om Marokko o. fl. Sandvig.

Haas, Johan Jacob Georg; Broder til Foregaaende. Fød i Kjøbenhavn 1753. Vandt 1776 Akademiets store Guldmedaille i sin Kunst, reiste derefter udenlands; blev i Paris ved et skjønt Blad, som han der stak, Medlem af Malerakademiet sammesteds; ved sin Hjemkomst til Fædrenelandet blev han, efter samme Blad, Medlem af det danske Kunstakademie, siden Hofkobberstikker. 1810 Professor i Modelskolen ved Kunstakademiet. Døde 10 Maj 1817 i Kjøbenhavn. Sandvig opregner nogle af hans yngre Dages Arbejder, saasom nogle Prospecter til Niebuhrs Reise, med Mere. Det Stykke hvorfor han 1776 vandt Guldmedaillen var: den sunamitiske Qvindes Ankomst til Elisæum paa Carmels Bjerget. St. Fol. Det Blad han i Paris stak: Hercules og Diomedes var efter et Malerie af Pierre. Et Blad som han 1784 udgav efter et Malerie af Nic. Abr. Abildgaard, nemlig Allegorie over Mindes-Mærkerne paa Jægerspriis, var Maleren ikke tilfreds med.*)

Han stak adskillige af C. A. Lorentzens Malerier, saasom: 1) Staden Wismars Belejring og Overgivelse til Kong Christian 5te d. 13 Dec. 1675. — 2) Kong Frederik den 6 som Kronprinds med Følge, holdende Revue over Garden til Hest. Qv. Fol. — 3) Stenbuk overleverer sin Kaarde til Frederik d. 4de ved Tønningen. — 4. 5.) To Kobbere af de lorentzenske Scener af Holberg. — 6) nogle colorerede norske Prospecter — Han stak efter Povelsen et coloreret Prospekt af Sarpfossen i Norge. (Derom see Minerva 1791 IV B. 485.) — Efter Mandelbergs Malerie Scener af Frederik d. 6tes Barndom. — Efter Juel Winsløvs Portrait. — Schrødersees Portrait.

Nogle af hans Stykker vare udstillede 1794 og 1815.

Haas, Meno. De Foregaaendes Broder, fød i Kjøbenhavn 30 Maj 1754 studerede ved Kunstakademiet og under J. M. Preislers Vejledning, vandt Akademiets første Sølvmedaille 1774 for Tegning. Han blev 1786 kaldet til Berlin, for at stikke de vigtigste Stykker af det kongelige Gallerie. Hos Sandvig opregnes nogle af hans første Arbejder, nemlig et Par Kobbere til Niebuhrs Rejse. Han stak Christian den 7des Portrait efter Thom. Bruuns Malerie, 1777, Qv. (til Bjørns Samling af Riddere.) Hans Egedes Por-

---

*) En Recension over Kobberet i Lærde Efterr. 1785 Nr. 22. — Derimod udkom: Argenii (Profess. Hviid's) Forsvar for Hr. G. Haas's Kobber efter Hr. Prof. Abildgaards allegoriske Malerie over Mindesmærkerne paa Jægerspriis. 1785. 32 S. 8. hos Schultz. J bemeldte Lærde Efterr. 1785 Nr. 32-33, nævnede Prof. Abildgaard sig som Forfatter af Recensionen; og forsvarede den — Derved foranledigedes: Udførlig Revision af Historiemaleren N. Abildgaards Dom over Argenii Forsvar for G. Haas's Kobber etc. ved A. Chr. Hviid. 1786 130 S. — Nogle Anmærkninger derimod, af Abildgaard. 1786 88 S. 8. — cf. en Note af Profess. Hvid i Minerva 1786 S. 778.

trait 1778. Qv. til den af Lund skrevne Biographie. Georg Høsts Portrait 1779. 4. efter Lorentzens Maleri, samt adskillige af Kobberne til Høsts Beskrivelse af Marocco — Fremdeles Rolf Krage og hans Stridsmænd bane sig Vej over et Baal. Pauelsen Q. F. — Anne Colbjørensen. Efter samme Maler. 1780 Q. F. — Adskillige Vignetter af ham i Bøger saasom til Hennings Essai 1778 o. fl. — Lorents Spenglers Portrait, efter C. Hojer. Qv. — Frederik Lütkens Portrait 1781. Qv. — Diderik de Thurahs Portrait 1785. Qv. — Portrait af Isid. Blancus; efter Corn. Højer. 1775. 8. (Hjelmstjerne s. 590.) — Alex. Kölpin's Portr. m. af Højer Fol. — Skuespiller H. C. Knudsens Portrait efter Juel. Fol. — og mange flere. Hans første Blad i Berlin var Hagars Forstødelse, efter Govart Flink. Siden endeel andre Blade. See Joh. G. Meusels deutsche Künstlerlexikon 2te Ausg. 1808 S. 328. — Han har 1824 stukket det Portrait af Struense, i 8vo., der følger J. K. Høsts bekjendte Værk om denne ulykkelige Minister.

Løberen.

Kong Christian sidder i glimrende Sal,
Omgiven af Riddere gæve;
Og frydelig tømmer den gyldne Pokal,
Mens jublende Stemmer sig hæve;
Ved Hoffet man fejrer den herligste Fest,
Som stemmer til Glæde hver følende Gjest.

Man taler om Kampe, om ridderlig Færd,
Og taler for Kongen utvungen;
Thi Drotten den modige Yttring er kjer,
Naar Druesaft løsnet har Tungen;
Han Sandheden elsker i Stormandens Bryst
Langt meer end i Tronen en stolt Amathyst.

Hver Hoftvang er svunden, naar Læben er fri,
Man taler, som Hjertet det mener;
Og Unge, som Gamle, de rask stemme i,
Hvor Glæden dem alle forener;

Thi Dagen, da Christian vort Danmark blev fød,
En Morgenrød mild paa dets Himmel frembrød.

De Riddere tale om Gangeres Dyd,
Hver Sin ej for Guld vil bortbytte;
Hver maler dens Snelhed med inderlig Fryd,
Dens Ry udi Borgen og Hytte;
Den Ene ophøjer sin bretlandske Stod,
Den anden berømmer sin Nordbakkes Daad.

Dankongen han sidder med Haand under Kind,
Og hører dem roligen stride;
Men lader omsider, med faderligt Sind,
Sin særlige Mening dem vide;
Han rejser sig op af den prægtige Stol,
Og stander i Hoben som skinnende Sol.

„I taler," saa raaber med kraftige Røst,
Kong Christian til sine Sinder;
„Om Ilden, som blusser i Gangerens Bryst,
Om Snelhed, som Mage ej finder;
En Løber jeg har, og ham vedder jeg paa,
Den snelleste Ganger af Marken skal slaae."

Hr. Rantzau han drager sin Læbe til Smil,
Og svarer: „min Konge tilgive!
Min Abildgraa ejer et Mod og en Ild,
Saa ingen af Pind den skal rive;
Desuden man bedre paa Fire kan gaae,
End snelleste Svende paa tvende formaae."

„I kjender Peer Jyde," gav Kongen til Svar,
„Hver Pebling i Riget ham kjender;
I Værten Naturen ej gunstig ham var,
Men hurtig, som Hjorten, han render;
Med Abildgraa løber han sikkert om Kap,
Og var den paa Fødder som Strudsen saa rap."

Hr. Rantzau frimodigt gienmælede saa:
„Det Veddemaal tør jeg vel vove,
Med Abildgraa maale sig Gangere faa,
Ja, næppe selv Vildtet i Skove;
Og kan ingen Firbenet hale den ind,
Hvi bør det da komme Peer Løber i Sind?"

Nu Drotten en Ædelknøs venligen bød:
  Peer Løber paa Stedet at hente;
Han kommer forpustet, forlegen og rød,
  Ej længe han lod paa sig vente;
Mens blomsterfuld Hue i Haanden han holdt,
  Han bukked' ærbødigt, men ædelt og stolt.

Kong Christian nu siger, min ærlige Søn,
  „Hjelp Du mig et Væddemaal vinde;
Jeg dig dette Bæger skal give til Løn,
  Hvis Du dig i Dag vil forbinde,
At løbe med væligste Ganger om Kap,
  Og vise dig mere end Abildgraa rap.

Dybt Løberen bøjer for Dankongen sig,
  Og svarer: „o, Herre, jeg lyder!
Thi helligt, som Loven, Jert Ønske er mig;
  Jeg løber saa saare I byder;
Dog, eet jeg, som Naade, udbede mig vil,
  Forinden jeg vover saa farligt et Spil."

„Jeg ejer en Huustru, saa vene og ung,
  Som bærer en Nyfødt ved Barmen;
Og skulde min Skjebne mig vorde saa tung,
  At Døden mig kryster i Armen,
O, tør jeg da haabe, at efter min Død,
  Ei Glutten og Moderen lide skal Nød?"

„I Faders Sted træde for begge jeg skal,
  Om hændes, hvad Gud ei tilstede,
Og skulde mislykkes dit farlige Kald,
  De Faderen i dig begræde;
Forsørgeren finde de skulle i mig,
  Og Staven, paa hvilken de støtte kan sig.

Til Borgen i Hillerød stimler da ud
  Alt hvad sig kan flytte og røre;
Man glemmer hver Syssel, man glemmer sin Brud,
  Om intet man tale kan høre,
End ene om Løberens farlige Skridt,
  At kappes i Løbet med snelleste Ridt.

De Ryttere fare som Pile afsted,
  Mens Hestene neppe man skuer;
Thi Rytter og Ganger de tykkes hvert Fied,
  At styrte i støvhyll'de Buer.
De svinde, som Fugle for stirrende Flok,
  Og ingen beundre den Snelhed kan nok.

Men Løberen render med afmaalte Skridt;
  Han lader af ingen sig blænde,
Og kommer omsider dog ligesaa vidt,
  Som Hesten, der sporet, maa rende.
Han viser, at Manden i Kraft som i Aand,
  Kom frem som et Mønster fra Skaberens Haand.

Kong Christian stander paa Slottets Altan
  Og venter den modige Jyde,
Han svinger med Hatten saa stærkt som han kan,
  Mens Frydraab i Luften gjenlyde;
Han skuer alt Løberen Maalet saa nær,
  Mens ingen af Rytternes Samfund er der.

Fuld dækket af Sveden her stander vor Svend
  For Kongen med Huen i Haanden;
Men ak, medens Bægeret rækkes ham hen,
  Han styrter og opgiver Aanden;
Her ligger da livløs den snelleste Kraft,
  Som aldrig i Danmark sin Mage har havt.

Dankongen bevæget flux tørrer sig af
  De Taarer, som trille fra Øiet;
Han røres ved Skjebnen, som Løberen traf,
  Ved Lynet, som Egen har bøiet;
Han stiger bedrøvet fra Høisædet ned,
  Og over den Segnede lyser nu Fred.

„Man jorde paa Stedet, hvor Nornen ham slog,
  Hin Løber, som ei vi forgjætte;
Hvor sidste Gang Aande den Modige drog,
  En Steen bør hans Gjerning berette;
Og sildigste Slægter end minde sig skal,
  At ærligt den Jyde har røgtet sit Kald."

Saa mælede Kongen, og derpaa forsvandt
  Fra Stedet, hvor Fryd blev til Qvide;
Hvor Æren han søgte og Graven han fandt,
  Peer Løber, den snelle og blide.
Paa Stenen af Marmor man udhugge lod
  Hans Billed, som nylig for Drotten han stod.

Nu dækker den Ligsteen kun Nelder og Mos,
  Hans Billed er ganske forsvunden,
Men evig skal leve den Dannemands Ros,
  Som Prisen for Snelhed har vunden;

Hvo est du, som kommer til Frederiksborg,
Og skuer hint Minde og føler ei Sorg?

Gustav Palmer.

Snedkermester Vistoft, hans Malerier, hans Vaskemaskiner og Ruller.

I Hr. Justitsraad og Professor Molbechs „Nordiske Tidsskrift" 3die Binds 4de Hefte læses en interessant Skrivelse fra Forfatteren til Dr. A. L. J. Michelsen, hvoraf uddrages følgende: „Viskum er en ikke stor, men venlig Gaard, som ligger omtrent halvanden Miil Østen for Viborg, i Nærheden af Nør-Aa, og derfor i en ret frugtbar Egn, med store Engstrækninger langs med Aaen, og med en lille, men her ikke uvigtig Skov, temmelig nær ved Gaarden. Nærmere ved denne findes en høj naturlig Skovbakke, som er forskjønnet ved mange Anlæg, og hvor en rig Kilde øverst paa Bakken danner et stort Bassin, og tillige ved en Vandledning giver Gaarden ypperligt Springvand. Paa denne Bakke har den af Skovopelskning i Jylland saa fortjente Consistorialraad Bjerregaard (en Svoger til Viskumgaards nærværende Ejer Hr. Justitsraad Juul) for 40 Aar siden foretaget sine første Plantninger af Naaletræer; og allerede voxe her Graner paa denne Bakke, saa store, at de kunde give svært Bjelketømmer, eller af meer end to Alens Omkreds ved Roden. — Jeg kan, ved at nævne denne Gaard, ikke forbigaae at omtale en ung Mand, hvis Bekjendtskab jeg her har gjort, og som jeg troer, det vilde interessere Dem at kjende, da han er et Exempel paa de besynderlige og paafaldende Anlæg til Konstfærdighed, som Naturen med en ligesaa afgjort Forkjærlighed meddeler enkelte Mennesker, som den hos Nogle nedlægger Spiren til andre Talenter og Aandsgaver. Søn af en bondefødt Degn her i Egnen, og oplært i Snedkerhaandværket, har Hr. S. Vistoft aldrig modtaget nogen Underviisning i Tegning, endnu mindre i at føre Mejselen. Ikke desmindre paatog han sig ej allene for to Aar siden, uden at have nogensinde

saameget som kløvet en Marksteen, at tilhugge to Mindestøtter eller smaa Obelisker i Granit; den ene, opreist i Anlægget paa Skovbakken ved Viskumgaard, af en 4 Alen høj Steen; den anden noget mindre i Hr. Bjerregaards Have. Men da man ønskede at pryde den første, opreist til Minde om Kongens Besøg der paa Stedet i Junius 1827, med Hs. Majestæts Billede i Medaillon, paatog Hr. Vistoft sig ogsaa dette Arbejde, skjøndt han aldrig havde ført en Mejsel i Steen, før han tilhuggede de omtalte to Mindestøtter i den haarde Granit. I en Plade af hvid italiensk Marmor udførte han dette Vovestykke, uden engang at have en Gibs-Medaillon til Mønster; men allene efter et Kobberstykke (jeg troer af Clemens efter Plötz). Naar jeg nu vil sige Dem, med hvor meget Held og hvor lignende og udtryksfuldt han har overført vor gode Konges Træk fra Papiret i Marmoret, og hvor smukt og omhyggeligt han har behandlet dette: saa faaer De dog, uden selv at see det, ingen tilstrækkelig Forestilling om et Arbejde, som De vilde antage for at tilhøre en oplært Billedhugger, og ikke en Snedker, hvem ingen andre end Naturen lærte at bringe et Portrait i Marmor, og at føre Mejselen ligesaa heldigt i den blødere Steen, som han (vist nok et meget lettere Arbejde) i regelmæssig Form tilhuggede en Støtte i den haarde Kamp. Det er langt fra min Hensigt, at ville sige noget til utidig eller overdreven Ros for et Arbejde, som Manden selv er altfor beskeden til at udgive for meer, end et Forsøg i mechanisk Færdighed eller Haandgjerning; men som dog vil overraske enhver, der har mindste Forestilling om, hvad der hører til at behandle italiensk Marmor med Mejselen, og som tillige erfarer det historiske Factum, som jeg især vil gjøre Dem opmærksom paa: at det er Hr. Vistofts første Arbejde af den Art. — Et andet af hans Arbejder saae jeg i Viskum Kirke, hvor han i Sommer baade har forfærdiget en heel ny Altertavle af Egetræ i gode Proportioner, og leveret to Malerier i Oliefarver dertil, det nederste og største: den tolvaarige Christus som lærer i Templet; og i det øverste, mindre Felt et tornekronet Christusbillede begge Copier efter Kobberstykker; og begge ligeledes de første Forsøg af den Art og Størrelse, som han har prøvet paa, lige-

saa uøvet i Penselens, som han var i Mejselens Brug. Om Udførelsen, som vist ikke den strengeste Dommer vilde kalde uheldig af een, der i Alt har været sin egen Lærer, og saa godt som uden al Øvelse, vil jeg ikke sige andet, end at jeg meest forundredes over at finde langt bedre Perspectiv, end jeg turde vente, de saa betydeligt forstørrede Proportioner meget godt vedligeholdte, og ingen mærkelig Stivhed i Drapperiet. Foruden denne Altertavle har Hr. Vistoft 1828 malet en anden i Veirum Kirke, der forestiller Christi Aabenbarelse for S. Peder, efter Kobberet i tredie Deel af den Gøschenske Udgave af Klopstocks Messias; men dette Maleri har jeg ikke seet. — At saa betydelige naturlige Anlæg til technisk Kunstfærdighed (jeg vil slet ikke gaae videre i min Dom, end Øjesynet har lært mig) kunde have fortjent tidligere Opmuntring og Uddannelse: vil næppe nogen drage i Tvivl. At Hr. V. ogsaa for architectonisk og antiquarisk Tegning besidder Evne, Øje og Sands, er jeg ligeledes bleven overbeviist om; og der gives af dette Slags Arbejde nok at gjøre, baade i Jylland og de andre danske Provindser; thi hvor lidt eller Intet er det, at vi have af antiquariske Monumenter ordentlig aftegnet, eller saaledes, at det baade viser os Figur eller Omtræk nøjagtig copierede, og Stilen i Arbejdet med Troskab efterlignet?"

I Forbindelse hermed optage vi af Randers Avis følgende: „Da den sædvanlige Linnedvaskning ved Gnidning med Hænderne hører i en Huusholdning blandt de strengeste og ubehageligste qvindelige Arbejder, saa var det at vente, at i en Tidsalder som vor, hvor den menneskelige Aand saa rastløs og heldigen sysselsætter sig med Alt, hvad der kan gjøre de menneskelige Arbejder lettere, og derhos bringe dem til den muligste Fuldkommenhed, vilde hint Arbejde heller ikke unddrage sig Opmærksomheden. Ogsaa har Hr. Professor Ursin i sit Magazin for Kunstnere og Haandværkere 4 B. 4 H. 1829 bragt en Vaskemaskine i Erindring der synes aldeles at svare til sin Hensigt. De to af Hr. Snedker Vistoft ved Viskum og her hos mig forfærdigede Exemplarer af samme have ved Brugen godtgjort, at der ved en saadan Maskine, der i det hele kommer paa 8, 9 Rbdlr., og kunde af uformuende Familier anskaffes i Forening, spares mere end det Dobbelte baade af Tid, Arbejde og Sæbe. Saaledes vasker et Par Piger paa denne Maade 10—12 Natskjorter eller 60—70 Al. Linnet i et Qvarteerstid, uden enten at faae deres Hænder brændte eller Huden af samme. Ogsaa kan det vaskede Tøjs Afskylling saare nemt udføres ved Maskinen, der endelig ogsaa yder den Fordeel at Tøjet slides langt mindre.

Med Tvætten i en Huusholdning staaer et andet svært Arbejde, Tøjets Rullen i nær Forbindelse. I Magazinets 4 B. 5 H. har Hr. Professoren og beskrevet en Rulle af Pechey, der, som han siger, i den Henseende staaer tilbage for Vaskemaskinen, at den ikke er saa simpel og lidet bekostelig som denne. Imidlertid har Hr. Vistoft inventeret en yderst simpel Indretning ved vore almindelige Ruller, der anbringes for 3—4 Mk., og bestaaer i en Slags Vægtstang, ved hvilken et Menneske fra Siden af meget let bevæger en Rulle frem og tilbage. Denne Indretning bliver blandt andre af ham gjorte Forslag at læse i et af bemeldte Magazins første Hefter. H. Bjerregaard.

Strax efter læste man denne Bekjendtgjørelse: „De af H. H. Hr. Consistorialraad Bjerregaard særdeles anbefalede Vaskemaskiner, som atter ved flere Forsøg har godtgjort deres Nytte og vundet Kjenderes Bifald kan faaes nogle Exemplarer à 9 Rbd. paa Viskum, naar man behageligst henvender sig til S. Vistoft."

Indenlandske Efterretninger.

En Bespisnings-Indretning for Trængende, som i den forløbne Vinter her i Staden blev oprettet ved en Committee eller en privat Forening, som i saadant Øjemed var sammentraadt havde en god Fremgang. Der er i disse Dage udkommet en Beretning derom med Fortegnelse over dem der bidrog til Indretningen; de indkomne Summer vare 31 Rbd. Sølv, 4208 Rbd. 48 Sk. Sedl. og Tegn; desuden 20 Favne Brænde frit tilkjørt, og endeel Victualier, saasom

af en Mand 500 Pd. bedste Oxekjød, af en anden 2000 Pd. Riis o. s. m. Samtlige Omkostninger paa Lokalets Indretning, Inventarium, Madlavning etc. har udgjort 4021 Rbd.; som lignet paa de 145252 Portioner der ere uddeelte gjør omtrent 2⅔ Sk. for hver enkelt Portion. Hver Portion bestod af 3 Pæle Søbemad, afvexlende Suppe, Kaal og Ærter, med 5 Lod kogt Kjød uden Been, men til Afvexling er bleven givet Flæsk og islandsk Lammekjød, ligesom Committeen og ved velgjørende Bidrag in natura har været i Stand til at give Riis til Suppen, saavelsom og et Stykke Brød til hver, hvilket for saavidt de af Bagerlauget goddædigen skjænkede Brød ej dertil vare tilstrækkelige, er blevet indkjøbt af Committeen. Victualierne ere blevne anskaffede, Kjødet efter en staaende Accort med en Slagter for hele Vinteren til 7 Sk. pr. Pd., og de øvrige, hvor de bedst og for billigst Pris kunde faaes. Kjødet er blevet udskaaret koldt, fordi det vanskeligt lod sig behandle varmt, men denne Fremgangsmaade har været til Tab for Indretningen med Hensyn til Vægten, hvilket man imidlertid troede ikke at burde lade komme i Betragtning, naar den valgte Uddelingsmaade frembød en mere omhyggelig Behandling. Committeen har endnu en Pengebeholdning af 31 Rbd. Sølv og 438 Rbdlr. Sedler, som ere indsatte i Sparekassen, og desuden 3 Favne Brænde, samt 848 Pd. Risengryn. Brændet og Risengrynene ere opbevarede paa passende Steder for om en lignende Indretning kan komme istand til næste Vinter, da der at komme til Afbenyttelse. Beretningen lægger for Dagen med hvor ufortrøden Nidkjerhed de Mænd der forestode denne Indretning til trængende Medbrødres Bedste have virket.

Notitse.

Kunstudstilling i Toulouse. I Toulouse er aarlig en Udstilling af de Malerier, som Kunstnerne af hin Stad ere blevne færdige med. Den iblandt dem, hvis Værk bliver erkjendt for det bedste, bliver paa Magistratens Bekostning sendt paa tre Aar til Rom, og naar han vender tilbage derfra, sætter man ham istand til uden Bekymringer at følge sit Kald. Flere af saadanne Kunstnere i Rom forfærdigede Malerier ere nylig indtrufne i Toulouse og have opvakt stor Beundring.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 Juni 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 211 à
Species 211
Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	153½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96½	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	91½	92 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	104½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100½	101 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72½	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 48.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 Juni 1830.

Jubel-Aaret 1830.

"O Gud! i hine Dage
"Du elskede dit Land,
"Du Jacob drog tilbage
"Fra usel Slave-Stand;
"Du kom ei vores Skyld ihu;
"Nei! alle vore Synder,
"O Gud! dem skjulte du:
"Ja Jehova fremtræder,
"Og den Velsignelse
"Ham over alt veileder
"Som han forjættede —
"O! det er idel Godheds Svor,
"Som han sig efterlader —
"Ham Miskundhed er stor!"

Birg. Cath. Boye.

Tak vor Fader i det Høie!
At dit Lys du os oplod.
Nu vi kan trods al vor Møie
Skue dig som Fader god.
Ja, dit Ord er Lys paa Vei,
Som i Stormen slukkes ei —
Det kan saare, det kan læge,
Det kan fryde, det kan qvæge.

Tak, fordi du Mænd udsendte,
Hvilke fast som Klippen stod:
Som for Troen ivrig brændte —
Os den gyldne Bog oplod.
Der vi skue fro igjen,
Stjernen over Bethlehem!
Den skal tindre, den skal funkle,
Og hvert andet Lys fordunkle.

Gjennem Overtroens Mørke,
Brød dens Straaler over Jord:
Kun ved den vi dig kan dyrke,
Som du findes i dit Ord:
At vi gaae vor Pilgrimsgang,
Gjennem Graad — og gjennem Sang;
Graaden skal til Fryd omvendes
Naar vor Jordevandring endes.

Herligen vi have skuet:
At dit Ord det skal bestaae!
(Skjøndt saamange Farer trued')
Indtil Verden maae forgaae:
Da skal Ordet som vor Ven
Levende vi see igjen;
Naar han hist i Skyen kommer
Som er Jorderiges Dommer.

Christne! Lad os da ei glemme
Ham at prise mangelund,
Som oplod sin hulde Stemme
I en sød og salig Stund —

Som gav Kraft i trofast Bryst,
I saamangen haarden Dyst;
Som gav Ro, og som gav Hvile,
Trods mod Fiendens hvasse Pile.

Han, vor Drot! er end den samme
Skjøndt Aarhundreder hengled —
Ham, vi vil vor Lovsang stamme!
Selv vort Hjerte han bered:
At det, som i yndig Vaar,
Gjemmer Sæden han udsaaer;
Høsten vorde til hans Ære
Som er vor og Høstens Herre!

Troen voxe i hans Skygge!
Haabet grønnes paa hans Bud —
Kjærlighed i Hjerter bygge:
Til hverandre, til vor Gud!
Da Velsignelsen han vil
Selv saa naadig lægge til;
Og een Hjord, een Hyrde være,
Til vor Gud og Faders Ære!

Fader! see vi til dig komme
Udi Jesu Christi Navn!
Hvad vi bede, os til fromme,
Give du til Fryd og Gavn:
Kongens Slot, og Hytte-Hjem,
Kjærlig tage du i gjem!
Og fra alle Hjerter stige
Tak til dig i Himlens Rige!!

E. Mülertz.

Nikobar-Øerne.

De ere beliggende ved det vestlige Indløb i Malakka-Strædet, imod den bengalske Havbugt imellem 6 og 11 Grads nordlige Brede. De ere i alt tolv, foruden en stor Mængde ubeboede Holme, og de nævnes af dem, der har beskrevet og omtalt dem, paa en noget forskjellig Maade, hvortil forskjellig Udtale og Retskrivningsmaade er tildeels Aarsag. De Danske have stedse drevet Handel og Søfart paa dem. 1723 løb Skibet „Greve Laurvig" derind, (Miss. Ber. Th. II. 488. 886), men det er egentligen fra Midten af det attende Aarhundrede, de have været i dansk Besiddelse. En Præst Husfeld indgav et Forslag til det Danske asiatiske Compagnie om samtlige disse Øers Vigtighed, og Forslaget blev i Aaret 1754 sendt Compagniets Secreter-Raad i Trankebar; med en Befaling fra Compagniets Direktion om at iværksætte det. Ifølge deraf udløbe d. 8 Sept. 1755 to Skibe (Kongen af Danmark, og Ebenezer) fra Trankebars Rhed; Expeditionen blev anbetroet Lieutenant v. Tank, som blev medgivet en Commando af 50 Mand og 8 Kanoner. Den ham givne Instruction lød paa, at han skulde tage Øerne i Besiddelse, under Navnet Nye-Danmark (siden forandrede til „Frederiks-Øerne"), og efterat dette var skeet besætte den liden Øe „Man"; dog blev ham givet den udtrykkelige Forskrift, nøje at undersøge, om ikke allerede nogen europæisk Nation havde nedsat sig der. Midt i Dec. kom Expeditionen til Øerne. Kysterne fandtes saa stærkt bevoxede med Skove, at man maatte rydde en Plads til at opslaae Telte. Den 18 Dec. var man kommen saa vidt, at der kunde begyndes at opføre en Bygning, og da man ved Aarets Udgang var næsten færdig med samme, foregik d. 1 Jan. 1756 en højtidelig Besiddelses Tagelse af Øerne.*) Efterat Kanonerne vare bragte i Land, og Soldaterne med deres Geværer opstillede, bekjendtgjorte Lieutenant Tank for dem, at han i Kongen af Danmarks Navn havde taget alle Nikobar-Øer, med sammes tilhørende Territorier, i

*) I "August Henning's gegenwärtiger Zustand der Besitzungen der Europäer in Ostindien; 1 Th. 1784 S. 263-424 læses Efterretninger om Besiddelses Tagelsen af Nikobar-Øerne; en kort Beskrivelse over dem, og en Deel Beretninger, som om dem ere Tid efter anden udgivne til Gouvernementet i Trankebar, deels af de første danske Colonister, deels af de Mæhriske Brødre. De ere i et og andet hinanden modstridende, og det er da vanskeligt at afgjøre, hvad der er det rigtigste, eller hvad man kan sætte meest Tillid til.

Besiddelse, hvorpaa ved Kanoners Løsning og det danske Flags Ophidsning en Pokal blev tømmet under Ønsket:

Gud glæde Kongen god
Med nye Dannemark
Det ønske vi med Liv og Blod
Vor højeste Monark.

Ved denne Ceremonie vare 16 til 20 Oeboere tilstede, hvilke man betydede Sagen i det portugisiske Sprog, hvoraf de forstode noget, samt at dette Land nu ikke længere var deres, men tilhørte Kongen af Danmark. Herpaa blev givet dem et Glas Vin, og enhver maatte, ligesom han drak, sige: Vor Konge af Danmarks Sundhed! — Hele Dagen tilbragtes derefter i Glæde. *)

Da Landet paa denne Maade var taget i Besiddelse, gik begge Skibene tilbage til Trankebar; og Lieutenant Tank, som med sit Mandskab forblev paa den besatte Oe, medsendte en Beretning af 15 Jan. 1756 om samme.

Gouvernementet indberettede til det asiatiske Compagnies Direction under den 9 Febr. 1756 hvad der var skeet; og hvad Fordele ventedes.

„Oerne, hed det, kunne blive brugelige til Kaffe- og Peber-Plantager, hvilken sidste Frugt med store Vanskeligheder og Bekostninger haves fra Asjam; Jorden er særdeles ønskelig til Nelle-Sæd."

*) Af: N. C. Møller's Beskrivelse over de Nikobarske eller Frederiks-Oerne i Ostindien med et Kort. Trykt i den "Gyldendalske Samling af Rejsebeskrivelser XIV; ogsaa særskilt 1797 paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag. Skriftet indeholder blandt mere Udtoge af Brevverling imellem det asiatiske Compagnies Direktion og Gouvernementet i Trankebar om Nikobar-Oerne.

Sammes: Bidrag eller Udkast til Frederiks Oernes eller de Nikobarske Oers, Indbyggeres, Produkters o. s. v. Beskrivelse. Udgivet med en Fortale af N. H. Sevel Bloch. Khavn 1799 8. XXVI og 62 S. 8. Forlagt af Heidner junior.

„De forventede Fordele af disse Oers Besiddelse bestaae deri:

1) At man kunde som Ejere af dem, og naar den danske Magt blev mere udbredet i Indien, gjøre med Kongeriget Asjam hvad man vilde.

2) At man kunde gjøre Hollænderne en anseelig Afbræk paa deres Handel i Malakka-Strædet; thi naar de Danske have bestandig Oplag af Opium, som man forsynes med fra Bengalen paa Nikobar, saa er det naturligt, at de nærliggende Nationer kjøbe det der, da man kan sælge det halvtredsindstyve Procent bedre Kjøb end Hollænderne, da det i Batavia oprettede Opium-Compagnie maa betale til det hollandsk-ostindiske Compagnie, halvtredsindstyve Procent mere, end hvad de Danske kunne have den for.

3) Et ypperligt Skibsbyggerie kunde der anlægges, hvilken Lejlighed nu allene findes i Pegu, og er forbunden med uendelige Fortrædeligheder med Regjeringen sammesteds; vilde man betænke, at andre Nationer ikke skulde komme der af Misundelse, saa er i denne Henseende intet at befrygte; thi en Nations almindelige Bedste bliver i Indien ikke saa nøje iagttaget, at jo en privat Kjøbmand søger sine private Fordele. — I Bengalen blive vel Skibe reparerede og kjølhalede; men saasnart en Hoved-Reparation behøves, maa enhver søge til Pegu.

For at faae Insulanerne civiliserede, har man henvendt sig til Missionairerne om at sende nogle af dem til Oerne.

Det synes fordeelagtigt at efterfølge andre Nationers Exempel, i at udsende Vejsenhuus-Børn og Folk af Tugthusene af begge Kjøn, som Kolonister. Saadanne Personer kunne uden stor Bekostning transporteres med de til China gaaende Skibe.

Af det Foregaaende sees, at vi med Føje kunne ansee Besiddelsen af disse Ejlande for meget fordeelagtig, og omendskjøndt Omkostningerne i Begyndelsen vilde blive noget store, saa kunne samme dog nogenlunde tilbagevindes paa det Bygningstømmer og Kalk, vi have nødig, saavel her til Fæstningen, som til Logens Bygning i Bengalen.

Man kan ikke vente i de første Aaringer at indhøste nogen klækkelig Frugt af dette Foretagen-

de, men Efterkommerne ville gjøre det, og takke deres Forfædre for sligt et rosværdigt Foretagende.

Hollænderne maa ansee de franske Øer med Fortrydelse. De frembragte intet, da hine forlod dem; nu give de Kaffe og Bomuld i Mængde o. s. v."

(Fortsættes.)

Døvstumme Institutet i Kjøbenhavn.

(I dette Tidsskrift for forrige Aar Nr. 25 læses en kort Beretning om samme, hvortil her gives nogle Tillæg, grundede paa de Efterretninger den sidste Collegialtid. Nr. 24 S. 470-482 indeholder.)

De faste Elevers Antal den 31 Decbr. 1829 var 116, nemlig 70 Drenge, 46 Piger; foruden at 3 Drenge og 4 Piger uden for Institutet deltoge i Undervisningen. Altsaa det hele Antal 123. Lokalet har Pladser for 120, efter den sidste i Aaret 1828 skete Udvidelse.

Over Antallet af samtlige Døvstumme over hele Danmark, og paa Island indsendes aarligen fra Biskopperne schematiske Indberetninger. Ved Udgangen af Aaret 1829 var Antallet i alt 626, nemlig 332 af Mand- og 294 af Qvindekjønnet; af hvilke 66 vare anmeldte som vanvittige, nemlig 39 af Mand- og 27 af Qvindekjønnet; 30 vare opgivne at være vanføre, epileptiske, og svage; af hvilke 15 Mandfolk og 15 Fruentimre. Under bemeldte Antal er tillige indbefattet de 123, som undervises i Institutet; hvilket er for Børn fra 7 à 8 til 14 à 15 Aar: og er tilstrækkeligt stort til Optagelse af de Døvstumme af denne Alder.

Institutets Elever ere i Henseende til den intellectuelle Undervisning fordelte i tre Klasser; og i øvrigt gives Undervisning i en Haandarbejdsskole; i tre Værksteder, og i gymnastiske Øvelser.

For Haandarbejdsskolen er det fremdeles som Hovedregel antaget: at al Beklædning forfærdiges i Institutet af dettes egne Elever; ligesom alt Materiale dertil, saavidt Indretningen

tillader det, altsaa i Reglen kun med Undtagelse af Klæde og Læder, forarbejdes der, deels i Haandarbejdsskolen, deels i Værkstederne.

I Haandarbejdsskolen øves alle Pigebørnene i Strikning og Syening, samt Hør- og Uldspind, og Drengene af yngste Klasse, som endnu ikke ere komne til at arbejde i Værkstederne, øves under Lærerindens Vejledning, de ældre i Karten og Uldspind paa Skotrok, de yngre i Strikning og Straafletning. Foruden den bestandige Reparation af alt Institutets Linned, alle Strømper, og Pigernes hele Beklædning, forfærdiges i Haandarbejdsskolen en Deel nyt Arbejde. De ældre Piger maa, for ogsaa at øves i anden qvindelig Haandgjerning, skifteviis hjelpe uden for Undervisningstiden, ved Husets Rengjørelse.

Af Værksteder ere trende, nemlig et Skomager-, et Skræder-, og et Væverværksted indrettede. Ved disse Værksteder ere som Lærere udlærte Døvstumme valgte; og Hovedhensigten med disse Værksteder er, at Drengene tilgavns skulle lære et af bemeldte Haandværker dels til Næringsvej eller Beskjæftigelse i deres Fremtid, dels for at her kan arbejdes til Elevernes Beklædning i det Hele. Saaledes bliver i Skomagerværkstedet baade al Reparation af Skotøj iværksat; og nye Sko forfærdigede; samt Kasketter; i Skræderværkstedet blive samtlige Drenges uldne Klæder reparerede, og desuden til Confirmationen syet adskillige nye. Den ved Væververkstedet ansatte Lærer, den døvstumme Væversvend Ravn, som tillige er Drejer, har forfærdiget og istandsat Væverredskaber, og andre Inventariisager, hvorved Drengene i enkelte Timer have skifteviis hjulpet ham, og saaledes faaet Vejledning i dette Slags Arbejde. — Pap-Arbejde drives ogsaa meest som Fornøjelse, nemlig: Indbinding af Bøger, Paaklining af Tabeller, Forfærdigelse af Perspectivkasser og andre Smaating, som forhandles for Stiftelsens Regning og indbringer et lidet Overskud.

I den gymnastiske Undervisning, hvortil en Gymnastiklærer lønnes, deltage alle Drengene visse Aftentimer; ligesom og om Sommeren i Svømmeøvelser.

I Aarets Løb 1829 var de Syges Antal 167; af hvilke 146 ere helbredede, 6 døde, og 15

under Kuur ved Aarets Slutning. De 6 Døde vare 4 Drenge og 2 Piger; de 3 af scrophuløs Tæring; en Pige af Blodstyrtning, 1 Dreng af Vand i Hjernen; og 1 af acut Asthma; denne Sygdom havde i bemeldte Aar førstegang viist sig blandt Institutets Elever; og er af alvorlig Natur. Den vides ikke at have paa andre Steder til samme Tid yttret sig saaledes, mindst hos Børn. Den opstaaer pludselig, yttrer sig med vanskeligt Aandedræt, krampagtig Bevægelse af Brystet og Smerter i Underlivet. Af 6 Elever, som i forskjellig Grad vare angrebne, bleve, ved krampestillende Midler og stærk Anvendelse af Blodigler, de 5 helbredede; den sjette, der tillige havde andet indvortes Tilfælde, døde. Ved Ligets Aabning fandtes Betændelse i Nyrene, hvilken paa engang havde kastet sig paa Brystet, og der frembragt en betydelig Samling af Vand, samt pludseligt dræbende Krampetilfælde.

De Confirmeredes og fra Institutet Afgangnes Antal har i de sidste 7 Aar (1823-9) været i alt 32 Drenge og 20 Piger. De aarlige Beretninger, som skal fra Amtsfattigdirektionerne indgives om deres Opholdssted, Næringsvej, Opførsel, m. v. da de indtil de have fyldt 25 Aar ere under Opsigt, have alle været aldeles tilfredsstillende.

Til Beretningen, som i dette Blad f. A. Nr. 25 blev givet om Goddædiges Legater til Stiftelsen (indbefattede under Stiftelsens herefter nævnte Fond), er at tilføje følgende: nemlig: 1. Afdøde Oberst Feldmann legerede i Aaret 1828 den Summa 500 Rbd. r. S. 2. Frue Charlotte Cathr. Rodenburg, Enke efter forhen afdøde Major Rodenburg, ligeledes 500 Rbd. Sdl. Disse Legater ere anbragte i kongl. Obligationer. (Coll. Tid. 1828 S. 742.) 3. I Kjøbenhavns Overformynderie staaer en Kapital af 4800 Rbd. r. Sølv og 185 Rbd. 73 Sk. S. og T. — ej under hin Sum indbegreben — hvilken Kapital ifølge afdøde Gunder Sadolin Hallesens Testamente skal tilfalde Institutet, naar nogle Personer, som i deres Livstid ere tillagte Renten, ved Døden afgaae.

Stiftelsens Fond var ved 1829 Aars Udgang en rentebærende Kapital i kongl. Obligationer af Beløb 26047 Rbdlr. 53½ Sk. Derimod havde Stiftelsen en rentebærende Gjeld af 14900 Rbd. Sedler, oprunden af en for flere Aar siden existerende Underbalance.

Stiftelsens Indtægter bestaae af: 1. Renter af Fondet. 2. Betaling af Communerne for de Døvstumme. 3. Et Bidrag af Finantserne. I de to Aar 1828 og 1829 er aarligen modtaget af Zahlkassen 4000 Rbd. r. Sølv. 4. Indtægten af en Tavle, som, ifølge Institutets Fundats §. 13, bliver over hele Riget paa Confirmationsdagene ombaaret til Fordeel for denne Stiftelse. Den har forhen havt Indtægt af Skuespils Opførelse paa det kongl. Theater, og engang af Paalæg paa Harkornet (Pl. 20 Juli 1816.)

Indenlandske Efterretninger.

— Den herlige Samling af Oliemalerier, som Hr. Conferentsraad og Gehejme-Kabinetskasserer Fr. C. Bugge, R. af Dbr. og Dbm. besidder, og som han i en Række af omtrent 40 Aar har med store Bekostninger og megen Omhyggelighed samlet, indeholder over 500 Stykker, af hvilke mange forhen vare i fyrstelige og andre berømte Maleriesamlinger; den er nu aabnet for Kunstelskere og Kunsternes Dyrkere, og derved Adgang til en ny Kunstnydelse her i Staden mere almindelig. Hver Mandag fra 10 til 2 er til denne Adgang bestemt. For slige Samlinger er Udarbejdelsen af en Fortegnelse over Malerierne, til Vejledning for Beskuerne, og med korte Notizer om Stykkerne, disses Værd, stundum ogsaa Historie, Kunstnerne etc., altid en baade ønskelig og nødvendig Sag. En saadan over denne Samling, udarbejdet af Hr. Kammerjunker O. J. Rawert, er nu trykt paa tydsk („Als Manuskript für Freunde"). Vi ville meddele en kort Udsigt over Samlingen efter Fortegnelsens Orden:

Af nordiske (ɔ: danske, norske og svenske) Kunstnere sees 72 Stykker, blandt hvilke Nr. 1. Kongens Portrait af Professſ. Chr. W. Eckers-

berg. 2. Brystbillede af Dronning Dorothea, Christian d. 3dies Gemalinde, malet af Jacob Binck, og af megen Kunstværd, baade fra Udførelsens Synspunkt, og fordi denne Kunstners Værker ere sjeldne. Den kongelige Malerie-Samling har kun ogsaa et Stykke af ham (Nr. 734). 3. Et Stykke af Isak Isaks. 4-5. To Portraiter, af en Ubekjendt. 6. Et Stykke af Carl van Mandern. 7-8. To Portraiter, paa Kobber, af Abraham Wuchters. 9-10. To Portraiter, forestillende Hans Nansen og Hustrue; af en Ubekjendt. 11. Et Portrait, af Jürgen Ovens. 12-13. To Portraiter, af Henrik Ditmar. 14. Et Blomster- og Insekt-Stykke af Ottmar Elliger. 15. Et Stillebens Stykke af Cornelius Gysbrecht. 16. Et Portrait, af Jacob d'Agar. 17. Et Portrait af Toussainet Gelton. 18. Et Portrait af en Ubekjendt. 19-20. To Stykker i Landskabsfaget af W. W. Riboldt. 21. Et Malerie af H. Krock. 22. Et Blomsterstykke af Jac. Fossie. 23-26. Portraiter; af Balthas. Denner. 27-28. Denners Faders og Moders Portraiter; m. af Domenicus van der Smissen. 29. Et Portrait af en Ubekjendt. 30. Et Malerie af den flensburgske Maler J. Poulsen. 31. Et Portrait, af Pilo. 32-33. To Portraiter; af Als. 34. Et Malerie af Peter Cramer. 35-37. Tre af Mandelberg. 38-39. To af Jens Peters. Lund. 40. Et Dameportrait; af en Ubekjendt. 41-57. Sytten Stykker af J. Juel. 58-62. Fem af Erik Poulsen. 63. Et Blomsterstykke, af C. D. Fritzch. 64. Et Jagtstykke af Gebauer. 65-67. Tre Stykker af Prof. Eckersberg. 68. Et Landskab af Julie Lütken. 69. Frederiksborg Slot i Maanskin, af Dahl. 70-71. To Landskaber af Harder. 72. Et Stykke af Detl. Martens, forestillende Korsgangen i Klosteret St. Giovanni i Rom.

Af tydske Kunstnere 58 Stykker. Deriblandt; Nr. 89 et med sjelden Sandhed udført fortrinligt Malerie, af J. Lingelbach, der hører til hans bedste Arbejder. 90. Et udmærket Blomster- og Insekt-Stykke af Abr. Mignon. 112. En nøgen Venus, sovende i Adonis Arme; af Chr. W. E. Dietrich. 113. Et Landskab af samme Kunstner. 114-115. To Landskaber af J. C. Klengel.

Af hollandske Mestere 164 Stykker. Deriblandt Nr. 131. Juno, Pallas og Venus for Paris; af Cornelius Corneliussen van Harlem. 139-141. Fire Malerier af Cornelius Poelenburg. 150-4. Fire Mal. af Johann van Goyen. 161. Et Stillebens Stykke med meget skjønne Frugter, af Joh. D. de Heem. 162-164. Tre Frugtstykker af Cornel. de Heem. 222-3. To ypperlige Landskaber af Johan Glauber. Paa det første ere Figurerne, som skulle oprindeligen have været af Lairesse, restaurerede af J. Juel. 244. Et herligt Landskab, antaget at være af Hobbema. 248. Et Landskab af Jan Haekert. 252-4. Tre Landskaber af Isaak Moucheron. 268. Et Bataillestykke af Joh. van Huchtenburg. 294. Et Søstykke af den bekjendte Søstykke-Maler N. Baur.

Af den flanderske Skole 104 Stykker. Blandt mange fortrinlige nævne vi her kun nogle; saasom: - Nr. 297, den hellige Familie, af Franz Floris; Nr. 298 Erke-Engelen Michael trædende paa en Slange med et menneskeligt Overlegeme; af Martin de Voss. Nr. 316. Anton v. Dycks Portrait; af ham selv; Nr. 320 et allegorisk Malerie af Jacob Jordaens; 331 et Frugtstykke af Peter van Boel; 349 nogle Kortspillere; af David Teniers den Yngre. 363-364 to Stykker med Jagtpartier; af Anton Franz van der Meulen. 366 en Ildebrand, af Albert van der Poel. 397-398 to herlige Stykker af N. Regemorter.

Af engelske Kunstnere tre Stykker.

Af franske 29 Stykker; deriblandt Nr. 402 af Nicolay Poussin, forestillende den hellige Erasmus lider Martyrdøden; Nr. 421 den hellige Magdalene, af en Ubekjendt; Nr. 422 to Bachantinder opvartede af Satyrer, ogsaa af en Ubekjendt; 429-430 to Skovegne af Bruandet.

Af den italienske Skole 57 Stykker. Deriblandt: 431, den hellige Familie, af Pietro Perugino; 432 Portrait af den skjønne Florentinerinde Mona Lisa Joconda; en ypperlig Kopi af Leonardo da Vinci's bekjendte Original i Paris; af Bernardo Luini; 438 en sovende Venus og en Satyr, som søger at løfte det hende bedækkende Slør; imellem begge en Amor; dette skjønne Malerie, som tilskrives Antonio Allegri da Correggio, har forhen tilhørt det fyrstelige Huus Este, for hvilket som bekjendt bemeldte Kunstner meget ar-

bejdede; 440 Gratierne, af Francesco Mazzuoli med Tilnavn Parmegiano; 444 Christus helbredende de Syge, af Poul Veronese; 459 et Bjergstykke med et Vandfald, af Salvator Rosa; 462 et ypperligt Portrait af Pave Alexander 7de; Stykket har forhen været holdt for et Arbejde af Titian. — 470 den moderlige Kjærlighed af Carlo Cignani.

Et Supplement til Kataloget beloves.

— Etatsraad, Professor og Ridder Kn. L. Rahbeks og Fru Karen Margr. Rahbeks Mindekrands. Samlet og forlagt af J. L. Beeken Hofboghandler. Under denne Titel er udkommen en vel udstyret liden Samling af Digte m. M. de Benævnte vedkommende. Indholdet er: Et lidet Digt af Udgiveren selv, med Overskrift: Et simpelt Baand til Rahbeks Mindekrands. Derefter følge i første Afdeling: Frue Rahbeks Minde: Digte af Ingemann, Ohlenschläger, Chr. A. Lund, Sagen, Fru Brun. I anden Afdeling: Mandens Minde. Hans Jordefærd, og det ved samme sungne Digt. Digte af H. C. W., M. Njelsen Schmidt, F. Høegh Guldberg, Chr. Wilster, J. H. Schmidt, L., T. Mørck, J. M. Jessen, C. Mülertz, Mindefesten paa det kongl. Theater; og derved det øehlenschlägerske Mindedigt, Digte af B. S. J. Ingeman, J. N. Schow, F. Schmidt, M. P. Kruuse; og endelig K. L. Rahbeks Biographie, af F. Thaarup. Indtægten af Skriftet tilfalder en trængende Familie.

Blandede Efterretninger.

— Rædselsfuld Forbrydelse i Jurabjergene. Natten mellem den 13 og 14 Maj kom to unge Mennesker, den ene af 24 Aars Alder, den anden af 26, fra Flækken Achet i Sognet Saint-Juriciaire, nøgne til Stedets Præst, angivende, at de for en overhængende Fares Skyld flygtede til ham. Pigen aabnede Døren, udstødte ved Synet af disse Mennesker et Skrig af Skræk og tog Flugten. Den Gejstliges Broder, som tilfældigvis befandt sig der, stod op og mødte paa Trappen Præsten, som endnu ikke havde lagt sig; men ved dette Syn grebes ogsaa begge af Skræk. Præsten kjendte imidlertid de unge Mennesker og bevidnede dem sin Forundring. Han vilde, sagde han, gaae til Naboerne og hente Klæder til dem. Men næppe havde han banket paa, da han hørte der kaldtes om Hjelp. Naboen ilte med sin Kone til. De to Rasende vare i Haandgemeng med den Gejstliges Broder. Man styrtede sig mellem de Kjæmpende. Den ene af de to havde grebet en Øxe, som Tilfældet gav ham i Haanden, og de Slag, som han gjorde dermed, ere skrækkelige. Konen, som var løbet til, blev næsten død nedslaaet; et andet Hug traf Naboens Hoved, der ligeledes faldt, og kom ud af Stand til videre Værge; et tredie truede den Gejstliges Hoved, der dog undveg samme, og Slaget traf den anden Morder. Nu blev Kampen en Bryden, Mand mod Mand. Præsten et kraftfuldt Menneske, blev endeligen saa vidt Herre over sine Modstandere, at han fik kastet dem begge ud af sit Huus. Ved Larmen kom flere af Landsbyens Beboere til. Morderne toge Flugten; men den, som havde erholdt et Hug af Øxen, tabte Kræfterne, og han styrtede sig i en Grav: hans Broder naaede det faderlige Huus og lagde sig rolig til Sengs. Man ilte til Arintshod, som laa i en ringe Frastand. To Gensd'armer bleve affendte og begave sig til det betegnede Huus. De traadte ind. Mennesket som de vilde hæfte, greb den ene i Struben, søgte at qvæle ham og brak et af hans Ben, i det han kastede ham baglænds paa en Bænk. Nu trak den anden Gensd'arme sin Sabel og stødte den Morderen i Livet, der øjeblikkelig opgav sin Aand. Man havde bemægtiget sig hans Kammerat, der var blevet liggende i en Grav. — Naboen, som fik et Slag med Øxen er ikke død, men han er faldet i en Delirio, og forlanger uafbrudt sin Kone. Begge de unge Mennesker høre til en velhavende Familie; og man veed som sagt ikke, hvad Bevæggrund af Hævn eller anden Lidenskab, der kan have antændt deres utrolige Raserie. (Da Gjerningsmændene vare tvende, saa bortfalder den Forklaring, som ellers saa let paatrænger sig, at det har været Vanvid, der har ført dem til deres udøvede Forbrydelser.)

(B. d. B. H.)

—Hvorledes opnaaer man Over-Commandoen. Under denne Overskrift læses i Courier des electeurs følgende: Enhver beskjæftiger sig med Toget til Afrika og ingen ahner maaskee Motivet, som har bestemt den. Man søge ikke Aarsagerne i Deyens hidsige Overilelse, i Folkerettens Krænkelse eller i nogen slig Ankepost. — Det vilde være forgjæves Møje. Det vor Consul givne Drefigen, den vort Flag mødte Skam vilde endnu længe være bleven ustraffet, dersom Helten af Montmartre, Marskal Marmont, ikke engang havde fattet den Tanke, igjen i Afrika at faa de Laurbær, til at blomstre, som han i Frankrig har afbladet. I denne Hensigt udkastede han Planer og forelagde dem; — hvem? — Helten af Waterloo. Proditor proditorem fricat — og saaledes tænkte begge Tidens ærefulde Helte i Forening paa Erobringen af Algier: — Hertugen af Ragusa sagde til Hr. Bourmont: „De er Minister, mag De, at mit Udkast bliver antaget; jeg overlader det til Dem; og De vil have den hele Ros af Følgen!" — „Og de," svarede den snilde Exellenz, „De har havt den første Idee til denne Krig, De maa være Over-General." Derpaa omarmedes begge de trofaste Venner og gave hinanden tusinde Forsikkringer paa Hengivenhed. Planen blev forelagt Ministerraadet og enstemmigen antagen. „Alt er rigtigt," sagde Krigs-Ministeren til Hertugen af Ragusa, „De har gjort Feldttoget med til Egypten; De kjender Araberne; og da, hvorom handler det fornemmeligen? Om en stor Beleiring; De er Artillerie-Officier; gjør De dem beredt til Afreisen." Marskallen skyndte sig; anstillede de møisommeligste Undersøgelser, anskaffede sig de nødvendige Materialier, gjorde alle fornødne Anstalter, betegnede selv de Generaler, som han vilde medtage og bar sit Arbeide til Bourmont. „Meget smukt" svarede Exellenzen smilende og med et Haandtryk. — Fjorten Dage derefter læste Marskallen Moniteuren. Kongen udnævnte til Over-General for Expeditions-Armeen sin kjære Hengivne, Greven af Bourmont. Hertugen af Ragusa var anført; Stjernen af Montmartre var blegnet for den af Waterloo. Begge Generalerne havde igjen opført Fabelen om Ulven og Ræven og Hr. Bourmont havde faaet Prisen derfor.

—Den nuværende russiske Sømagt bestaaer af 32 Linieskibe (4 paa 110; 5 paa 84; 18 paa 74; og 4 paa 60 Kanoner) og 25 Fregatter, 20 Korvetter og Brigger, 6 Kuttere, 7 Brigantinere, 84 Skonnerter, 20 Gallejer, 25 svømmende Batterier og 121 Kanonbaade. Tilsammen 340 Fartøjer, som føre omtrent 4,000 Kanoner og 33,000 Mand.

— Den russiske Marine har i forrige Aar erholdt 23 nye Skibe: 4 Linieskibe (af 74 og 84 Kanoner,) 4 Fregatter, 6 Brigger, 1 Skaanert, 1 Kanon Schaluppe, 1 Fyrskib, 1 Schaluppe, 5 Brandere; Skibsværfterne ere i St. Petersburg, Olesta, Cronstadt, Archangel og Astrachan.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 Juni 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 211 à
Species 211

Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153½	154 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96½	97 Rbd. Sedl.
Dito Dito	91½	92 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 49.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 19 Juni 1830.

En Stemme fra Norge
ved
Etatsraad og Professor Rahbeks Død.

Ak! hist en Lys, en herlig Aand neddaled'
Og sluktes ud for os i Gravens Nat,
En herlig Aand, som os saa tidt husvaled'
Livsaligen med Livets bedste Skat;
Thi hvad er bedre vel end Aandens Gaver,
De himmelske, som os vor Rahbek gav,
Snart Blomst og Frugt fra Phantasiens Haver,
Snart Himmel-Lysglimt over Tid og Grav.

Det er forbi — ej giver han os Mere;
Ej meer vort Nordens Plato sidder nu
I Laurens Skygger digtende at lære,
Og fryde os med sin den rige Hu.
Hvormeget gik med saadan Aand tilgrunde!
Tilgrunde? — Nej, hans Arvinger er vi;
O! hvad der lever saa i Alles Munde,
I Alles Hjerter — det er ej forbi.

Ej blot i Dannevang vor Rahbek spreded'
Sit sieldne Vids og Kundskabs ædle Frøe;
I Nordens Land og Niger det sig breded'
Der blomstrer det, skal evig ej uddøe.

Vor Norge elsked' sønlig han som Moder,
Han Norge som en ædel Søn igjen;
Os var han kjær og trofast Ven og Broder,
Hans Hjerte bløded' ved Adskillelsen.

Ja, vores var han — vores indtil Døden.
Nævn noget Stort og Stolt i Norges Land,
Som han ej hylded'? — kjek og ufortrøden,
Vor Sag for Thronen fordum talte han.
Nævn nogen Norges Mand af Aand og Hjerte,
Ja, Viv og Møe, der følte dybt sit Kald,
Nævn nogen Skjald, som lyttende ej lærte
Af Nordens Aristarch i Musers Hal.

Om ham sig Norges Gjæve monne samle
Med Friman, Zetlitz, Rein, Storm, Nordahl Brun,
Da han sit Drapa sang om vore Gamle,
Bull, Wessel, Fasting i sin Laurbærlund. *)
Skal ingen venlig Harpetone lyde
Fra Norge nu til Sjølund om hans Støv?
Skal ej hans Bautasteen vort Norge pryde,
Og Piger den igjen med Blomst og Løv?

Jo — elsket, hædret her hans Navn skal leve
Besjunget af vort yngre Sangerchor;

*) Som Medlem af det Norske Selskab skrev Rahbek sit Digt Laurbærlunden til Erindring om Norges da afdøde Digtere.

Saa klog' endnu ej Norges Sønner bleve,
At Rahbek de ej meer tør kalde stor.
Den Mand, som Suhmer, Mallinger og Rother,
Og Alt, hvad selv vi havde Stolt og Stort,
Har hædret højt blandt Nordens Patrioter,
Den Mand maa sikkert Noget have gjort.

Grib, Norske Skjalde! i de gyldne Strenge,
Og hæver Norges gamle Skjalderang!
Lad ned til Gubbens Grav i Dannevænge
Sig svinge Eders stolte Hædersang!
Tak Sandhedskæmpen nu, den gamle, trætte,
For hver en Kamp saa mandelig han stred
Mod Aandsdespoter for det Sande, Rette —
O! tak ham dog nu i hans Hvilested!

Tak ham for hvad vor Ungdom tidt han sagde
Mod Laster skrækkende, for Dyden varm;
For hver en ædel Spire, han nedlagde
I Moderhjerte, rene Pigebarm;
For hvert et vældigt Fremstød, han monn' give
Højskolens, Friheds og Oplysnings Sag;
For Alt — — o! at han frydedes i Live
Ved Eders stolte Hæders-Harpeslag!

Selv kan fast Intet til din Grav jeg bringe,
O, ædle Rahbek! — Villien det er Alt;
Men vilde, selv som Ossians, Harpen klinge,
Min Gjeld til dig den blev dog ej betalt.
Ej skulde jeg dig mere see, ej trykke
Din Faderhaand for sidste Gang igjen;
Min lille Krands din Cammas Grav at smykke,
Og her min Taare saae du dog, o Ven!

Som Dreng mig dine Sagn og Sange rørte,
Tilskuerblade gav mig Sjelefest —
At see dig selv, blandt mine Drømme hørte,
Naar jeg mig glad og bedre havde læst.
O see! — du aabned' mig din Barm, din Bolig;
I flere Aar jeg daglig saae din Færd;
Det Kald, det tyngste selv, du røgted' trolig,
Og stor som Aandens var dit Hjertes Værd.

I Kreds af Landets Første jeg dig skued'
Og hæderlig du hævded' Rang blandt dem;
Hvor Offere paa Musers Alter lued',
Dit, livligt, kraftigt, herligt blussed' frem.

Dig og dit Bakkehuus de Ædle søgte —
O! hvilken Kreds af Ynglinger og Mænd!
Naar Alvor taled', Vid og Lune spøgte,
Som Kredsens Heros stod du midt i den.

Nu er der øde; — hvo skal nu indtage
Den Plads, som du halvhundred' Aar indtog?
Nu er der øde; — Nej, end staaer tilbage
Den Digterharpe, du saa dannis slog.
Dit Monument selv dine Verker rejser,
Det helligt staaer ved egen Varetægt;
Du planted' Lunden selv, hvori det knejser,
Den Lund, som Frugter bær fra Slægt til
Slægt.

Hvo kan et Minde stoltere ham sætte,
End det, han rejste selv sig i sit Værk?
Hvo kan en Krands meer eviggrøn ham flette? —
Dog — Norges Skjalde! lader Røsten stærk
Forkynde, at det er den sande Ære,
Vort Norge, selv æragtigt, glædes ved;
At Verden kan blandt Norske Klipper lære
Ej Kjækhed blot, men og — Erkjendtlighed!

Sagen.

Nikobar-Øerne.

(Fortsat fra Nr. 48.)

Den første besatte Ø hedder i Beretningerne Schambelang; og var en af de sydligste, nu kaldte Store- og lille Nikobar; hvilke ved St. Georgs Kanalen ere adskildte. *)

De ved Kolonien, efter Skibenes Bortgang, tilbageblevne Folk fortsatte Rydnings Arbejde ved Skovhugst, og indkjøbte Areknødder med andre af Landets Produkter, til Handel for Compagniet, men deres Virksomhed blev snart afbrudt ved en farlig Sygdom, der bortrev de fleste af dem. Lieutenant Tank faldt ogsaa i en hæftig Feber.

*) Cf. Hennings. l. c. 321.

Den største Uenighed herskede imellem ham, og en Lieutenant v. Tanner, der var commanderende Officier over det lidet militaire Corps. Saaledes fandt et engelsk Skib Stillingen, da det, tre Maaneder efter Koloniens Anlæg, var kommen der, for at hente en Ladning Areknødder. Den engelske Capitain fik paa Vestkanten af Schambelang sin Ladning i en Tid af 14 Dage; og da han nu vilde gaae til en anden af Øerne, Noncowri, saa beordrede Lieutenant v. Tank en Understyrmand Payngk at følge med Skibet derhen, og give Beretning om denne Øes Beskaffenhed. Efter 24 Timers Sejlads kom de did; og den Beskrivelse han derefter gav om Stedet var gunstig, nemlig at der var en god Havn, gode Produkter at erholde. Inden Tank kunde faae sin Beretning herom afsendt til Gouvernementet i Trankebar, havde dette allerede afsendt et andet Fartøj, ført af Capitain Grønberg, til Øerne. Med samme blev en Assistent Faye sendt, for at føre Compagniets Handel. Han fik med sig 5 Haandværksfolk, 22 sorte Soldater og 13 Slaver; Endnu i samme Aar 1756, nemlig 30 Aug, afsendtes atter et Skib fra Trankebar til Øerne; og med samme Secreterraad Wolquartz, der skulde afløse Lieutenant v. Tank i Bestyrelsen. Ham blev medgivet fire Assistenter, 4 Haandværker, 6 Matroser, samt en Under-Officier og 16 Soldater. Ligeledes fulgte Missionair Poltzenhagen med dette Skib. Skibet ankom d. 9 Sept. i Schambelang-Bugten: Det befandtes da, at de fleste af de forhen til Kolonien afsendte Betjente og Folk vare døde. Af ialt 130 Mennesker vare 100 i en Tid af 8 Maaneder bortrevne; blandt dem Lieutenant v. Tank, Styrmand Payngk, Chirurg Silchmüller, ovennævnte Skibscapitain Grønberg; — Lieutenant v. Tanner var den eneste af alle Befalende og Officianter, som endnu levede; men han og alle hos ham værende vare meget syge. At under saadanne Omstændigheder Compagniets Effecter vare i slet Tilstand kan let indsees.

Wolquartz besluttede at forsøge bedre Lykke ved at forplante Kolonien til Nonkowri. Han efterlod paa Schambelang kun en Constabel, en Underofficier og noget Mandskab, samt de ved den første Expedition oversendte Kanoner, en Tyr, en Ko og fire Geder. Med Resten af Kolonien gik

han d. 15 Sept. til Noncowri, hvor han d. 16 Sept. ankom og blev af Beboerne vel modtagen; de tilbøde ham at bygge for Kolonien en saa kaldet Bankjahl (et Pakhuus) paa et Sted, hvor de Franske ti Aar forud havde været, og havde havt et sligt Pakhuus; men de havde forladt Stedet, og hvor Bygningen havde staaet var nu Skov. Wolquartz frygtede dog for, at de Franske kunde komme med Paastande, forlod derfor Øen, og gik nordligere til Øen Kamorte, (ogsaa kaldet Nakavari), hvor han fandt Agerland, og besluttede at sætte sig fast. Her fandtes ikke Bygninger, men dog skjønne Plantager af Frugttræer, som de omliggende Øers Indvaanere vedligeholdte. Man kjøbte disse imod blaa Cattuner. Den 18 Oct. plantede Wolquartz nu her under Kanonskud det danske Flag; og Skibet, der havde overbragt ham, afsejlede nu fra Øerne.

Man begyndte nu at arbejde; men der indfandt sig snart Sygdomme, som paa en Maanedstid bortrev af de faa Mennesker 8; og siden flere. Den 23 Nov. døde Missionær Poltzenhagen *), en Mand af hvem man lovede sig meget; d. 6 Dec. Wolquartz. Ham lægger man til Last, hans uordentlige Levnet, samt at han har været alt for sparsom med de Syges og Arbejdendes Forplejning, og at han holdt Kolonisterne for strængt ved Arbejdet, uden at ville betjene sig af de Indfødtes Hielp.

Nu overtog Assistent Lund sig Koloniens Bestyrelse; det syntes at blive godt; Dødeligheden aftog; man fik endeel Skov ryddet, Areker tørrede, mange Cauris opfiskede.

I det samme blev en gammel Mand, Jens Tvede, afsendt fra Trankebar (d. 22 Maj 1757) for at være Koloniens Overhoved. Han havde anløbet Schambelang: og derfra modtaget de i det forrige Aar efterladte Folk, undtagen en blank og tre sorte Soldater, hvilke han lod forblive der for at vedligeholde Stedet. De, han tog med sig, vare besmittede med Sygdom, af hvilke de ikke al-

---

*) En Beretning, som han har givet om Øerne læses i Missionsberichte; og i Udtog hos Hennings l. c. 414. o. f.

lene selv døde, men og befængte det paa Kamorte værende Mandskab. Tvede selv døde allerede atten Dage efter Ankomsten til Kolonien, og fulgtes af mange paa en meget kort Tid.

Lund maatte atter antage Commandoen; men Tingene havde forandret sig i Henseende til Øboerne, som af Tvede havde faaet Overflødighed af Tobak og Lærred, og nu kun vilde have Gevæher, og Jern. Af Koloniens Svaghed benyttede de sig, først til at stjæle Compagniets Varer. I August kom de, flere hundrede Mand i Tallet, truende til Kolonien. Omstændighederne nødte Lund til at begive sig med sine Folk ombord paa det sidste fra Trankebar komne Skib, og gaae over til Asiam. Her opholdt de sig til Januar 1758, forventende Hjelp fra Trankebar; men den udeblev. Lund besluttede sig nu til at rejse tilbage til Kamorte, for at indtage hvad de ved deres Bortgang havde efterladt sig, og bringe samme til Kysten. Men formedelst Skibs-Capitainens Drukkenskab blev Skibet tilsat paa den sydlige Kyst af Nonkowri, og hvad Søen ikke borttog, blev plyndret af Nikobarerne; dog Mandskabet reddedes. Man erfarede, at de af Tvede paa Schambelang efterladte tre Sorte, og en blank Soldat, vare der imidlertid ihjelslagne af de Indfødte. De med det nu forulykkede Skib Ankomne bleve dog ikke ilde behandlede af Øboerne; imidlertid maatte de søge at komme herfra med fremmede Skibe; en Deel døde af Sygdomme, Nød, og Elendighed. Lund selv og hans sorte Tjener maatte udholde fjorten Dage paa Noncowri; endeligen kom de d. 12 Apr. 1759 ombord paa et engelsk Skib, som paa en Handelstour gik til Malaj-Kysten, og Kysterne af Sumatra; derfra til Malakka; og endeligen, efter mange Møjsommeligheder, ankom de d. 22 Marts 1760 til Trankebar. *)

Saaledes var den første Colonisation, den første Forbindelse mellem Trankebar og Nikobar-Øerne, hævet. Da det Asiatiske Compagnies Direktion i Kjøbenhavn havde faaet Underretning

*) Af Lunds Beretning af 13 Octbr. 1760 om Øerne, og om hans Hændelser læses et Udtog hos Hennings. l. c.

derom, og indhentet nogle Oplysninger, skrev det under 8 Dec. 1761: „At de nikobarske Sager have havt saadant slet Udfald, derom kunne vi ikke tænke bedre end om uendelig mange andre Ting. Efterat vi have havt Lejlighed at igiennemsee alle de indsendte Journaler, har det ikke længer været forunderligt for os; det har deri ligeledes fejlet paa Fornuft, Retsindighed og vel overlagt Drift."

Man havde strax ved Besiddelses-Tagelsen af de Nikobarske Øer været betænkt paa et sikkert Middel til at befordre Hensigten og Øeboernes Civilisation. Det bestod nemlig i at bevæge nogle Mæhriske Brødre til at gaae did. Det asiatiske Compagnies Direktion henvendte sig derfor til Missions Collegiet herom; dette bifaldt Ideen; der blev brevverlet med Greve Zinzendorf, og som en Følge deraf blev under 19 Jan. 1759 en Forsikrings Akt fra Compagniets Bestyrelse udstædt i Henseende til Anlægget af Colonier og Etablissementer paa disse Øer. *)

Næsten ti Aar henløb dog, inden den dem nødvendige Understøttelse fra Gouvernementet i Trankebar blev ydet dem.

Endeligen besluttede Gouvernementet at forsøge en ny Expedition til Nikobar-Øerne. Et Skib fra Trankebar, bestemt til Asiam skulde derfor anløbe Øerne, medtage sex mæhriske Brødre, sex Blanke, og sex Topas Soldater; og dem blev medgivet Levnetsmidler for et Aar; et Huus af Tømmer, som kunde tages ned og rejses, hvor og naar man fandt for godt; og en god Skibsbaad. Skibet afgik d. 7 Aug. 1768 fra Trankebar, og ankom d. 19de paa Nonkovri. Mod Slutningen af denne Maaned begyndte Regntiden, og varede til Aarets Ende. I Førstningen bleve de plagede af Orme, der satte sig paa de Blade, hvormed de havde tækket deres Træhuus. Siden faldt Sygdomme paa, som bortrev to af Brødrene, nemlig Formanden og en Chirurg. Det følgende Aar 1769 i Sept. fik Kolonien fra Trankebar en Forstærkning af Arbejdsfolk, sorte Soldater og Slaver; med hvilke Capitain Falk som Interims Overhoved,

*) Herom i Lork's Beyträge II. 1 St. S. 87. 2 St. S. 321-334, hvor bemeldte Forsikringsakt er indført.

og Assistent Snitler kom til Nonkovri. Brødrene havde nu allerede faaet endeel Pakhuse, og anlagt en god Have, saa at de dagligen kunde faae Grønt. De havde og opdaget et Træ, hvis Blade ikke gave den bedste Kaal noget efter; og Kaneltræet. Men af det overkomne Mandskab deserterede Natten imellem d. 29 og 30 Sept. den paa Post staaende Skildvagt med elleve Mand, næsten alle Missions-Christne. Man fik siden Efterretning om, at Desertørerne vare komne ombord paa et maldivisk Skib, og gangne til de maldiviske Øer. Baaden, som de lode tilbage, blev afhentet. Der døde ellers paa en Tid af fire Maaneder sex Personer, og deriblandt Interims-Overhoved Falk, og Assistent Snitler; de øvrige vare alle, paa to Mand nær, deels svagelige deels sengeliggende. Blandt Øboerne selv vare endeel syge, og mange døde.

I Aaret 1771 bestod det hele Etablissement ikkun af ti Personer, nemlig fire mæhriske Brødre, to blanke, og fire sorte Soldater. Disse faa Mennesker opbyggede i dette Aar et stort aabent Skuur til et Slags Pakhuus, og et Huus til Kreaturer. De tækkede deres Vaaningshuse med Straa, og beklædte dem med nye Vægge; samt lagde Brædegulve i dem; de udvidede og omgjerdede Haven og plantede Vinstokke, hvilke lykkedes saa godt, at de kunde skikke en Prøve af gode modne Druer til Trankebar; men deres vigtigste Arbeide var, at de opdagede og istandsatte en Brønd ved Foden af en Bakke i en stenagtig Grund; og fik der et særdeles godt Vand; en virkeligen høist vigtig Sag i et Land, hvor der intet fandtes uden Regnvand, som taber sig i den tørre Aars Tid.

I samme Aar kom et engelsk Compagnie-Snouskib, Diligent kaldet, ført af Capitain Ritchie, til Øerne, og optog Søkaart og Planer over dem, ligesom over andre Kyster og Vande i Indien*).

*) Efterretningen om hans Expedition findes i Skrifter: Memoir of a Map of Indostan etc. by James Rennell, the 2de edit. London 1792. 4. p. 41-43; — og i The oriental Navigator. London 1801 p. 318-323. Benyttet af Prabl.

Ved det asiatiske Compagnie havde imidlertid foregaaet nogle Forandringer i Bestyrelsen og Organisationen; og en nye Convention var vedtaget. I samme Convention blev bestemt: at ingen reglementerede Udgivter for Logen paa Nikobar maatte finde Sted, og at Compagniets der værende Betjente skulde tilbagekaldes.

1773 under 20 Febr. tilskrev Gouvernementet i Trankebar Compagniet saaledes: „Tillad, at vi endnu, som forhen, forestille Muligheden af, at den nikobarske Sag kan falde meget god og fordeelagtig ud; det vil alt fornemmeligen beroe paa, at et klækkeligt Antal af de mæhriske Brødre jo før jo heller hjemme fra besørges udsendte. Behag at betragte, hvorvidt et ringe Antal af fire allerede har bragt det; hvad vilde ej et tilbørligt Antal have udrettet, naar de fra Begyndelsen af havde været oversendte, for at arbeide med forenede Kræfter?

At de endnu leve efter et Ophold af fire Aar beviser Muligheden af at Europæerne kunde leve der paa det store Jordstykke, de have oprydet, og hvis Jordart frembringer alle Slags Frugter og Urter, som deri saaes og plantes, som tillige ufeilbarligen befordre en sund Respiration, og vist foraarsage, at de nye Ankommende herefter ikke saa let vorde underkastede de Sygdomme, hvoraf de første oversendte Kolonister bortdøde, da Landet var overalt begroet med Skove, og den derved indsperrede Luft saa særdeles giftig og skadelig; o. s. v."

Directionen svarede den 24 Nov. 1773: „I Henseende til de mæhriske Brødre ere vi fuldkommen af Gouvernementets Mening, at det var at ønske, at de nikobarske Øer kunde befolkes med dem, og at de vist skulde ville gjøre et Land blomstrende, som er med Rette nu forladt af Interessenterne formedelst den liden Nytte, de deraf hidindtil have havt, og de unyttige Bekostninger, som paa samme ere anvendte, hvori det for nærværende Tid ikke beroer paa os at gjøre nogen Forandring; o. s. v."

De to Colonisations-Expeditioner, som 1755 og 1768 vare begyndte, havde kostet omtrent 24000 Rdlr.*)

*) Efter N. E. Møllers Beskriv. S. 512.

I Tidsløbet fra 1772 til Begyndelsen af 1779 levede de mæhriske Brødre et stille Liv paa Øerne. Under 14 Febr. 1779 gave Formændene for Broderskabet i Trankebar Gouvernementet en Beretning om dem;*) hvoraf erfares. De vare kun fire Personer; havde gode Huse af Steen, en stor Have, Geder, og andre Kreaturer. Det sidste Aar have de sendt endeel Kokos-Olie, og Syre-Brændeviin til Koromandel-Kysten, og ligeledes solgt Noget deraf til Fremmede. Med Øeboernes Omvendelse havde de havt god Fremgang. De havde lært Øboernes Sprog, og vidst at vinde de Indfødtes Tillid og Kjerlighed, saaledes at de nu have levet over ti Aar iblandt disse vilde Folk, (hvilke som oftest indbyrdes myrde hinanden), i fuldkommen Rolighed. I Aaret 1778 havde otte Skibe af adskillige Nationer været der, for Handelens Skyld, hvorved Levnetsmidler vare stegne til en overordentlig høj Priis.

Imidlertid var den Hovedforandring foregaaet med de danske ostindiske Besiddelser at de nemlig fra det asiatiske Compagnie, som havde Terriborial-Rettigheder, overgik i Aaret 1777 under kongelig Bestyrelse. Ved den Instruction som ifølge deraf under 3 Nov. 1777 blev givet Gouvernementet i Trankebar blev samme udtrykkeligen paalagt Omsorg for disse Øer, og at udnævne en af de derværende mæhriske Brødre til Resident. Siden bleve flere Bestemmelser givne, og deriblandt at 5000 Rbl. aarlig maatte for det første ansættes som Udgift for Øerne. **)

1778 d. 6 Juni var en romersk kejserlig Fregat: Joseph og Marie Therefie, landet ved Øerne. Capitain Bennet, der førte den, var næsten daglig hos Brødrene, og underrettede sig nøje om Landets Beskaffenhed, Indvaanerne, Hensigten med de mæhriske Brødres Ophold der o. s. v. og gav dem endelig tilkjende: at han med Fregatten paa 48 Kanoner var for 2 Aar siden udgaaet fra Livorno, at Oberstlieutenant William v. Boltz var Commandør for Toget; og havde, efter sin erholdte Ordre, taget i Besiddelse, Pladsen Tellagon paa den afrikanske Kyst ved Mosambique; samt Pladsen Pallampattam paa Malabar-Kysten, ikke langt fra Goa; og anlagt Forter; fra ham var han med denne Fregat udsendt, med Fuldmagt at tage i Kejserens Navn Øerne i Besiddelse; især de fire Øer: Nonkovri, Kamorte, Katschol og Triket, saasom man havde tilforladelige Efterretninger om, at Kongen af Danmark havde forladt Øerne, og ej mere vilde have med dem at gjøre; og „da, hedder det end videre i Fuldmagten, nogle mæhriske Brødre skulle opholde sig paa en af Øerne, maatte der tages Aftale med dem om det kejserlige Flags Ophidsning paa samme Sted, samt tilsiges dem kejserlig Beskyttelse og hver af dem en god aarlig Løn, da man med Tiden vilde bruge dem som Opsynsmænd, og ved Handelen, saasom de med Øerne og Sproget ere saa vel bekjendte.“ Skulde en af dem have Lyst, skrev v. Boltz fremdeles, at komme til ham paa Malabarkysten, da vilde det være ham kjert, Rejsen skulde blive rigelig betalt, Capitain Bennet skulde skaffe ham Skib, og naar han vilde tilbage, skulde han efter Forlangende blive sendt enten til Trankebar, eller direkte til Øerne, med et kejserligt Skib, frit og med alle Æresbevisninger, og faae en anselig Gave, saa at han ikke skulde fortryde Rejsen.

De mæhriske Brødre svarede herpaa: 1. At det ikke var dem bekjendt, at Kongen af Danmark havde ladet disse Øer forlade; man kunde jo see det danske Flag paa deres Plads, som de havde erholdt af Gouvernementet i Trankebar; de levede under dansk Beskyttelse, og vilde paa ingen Maade erkjende et fremmed Flag, førend de derom fra Trankebar fik Befaling. 2. Ligesaalidt vilde de træde i kejserlig Tjeneste og modtage Løn. 3. Ej heller vilde nogen af dem rejse til Oberstlieutenant v. Boltz, end ikke under de største Løfter, saasom det stred mod deres Pligter, saavel imod Gouvernementet i Trankebar, som imod deres Broderskabs Foresatte i Europa, under hvilke de stode, og hvorfra de understøttedes.

Uagtet denne Erklæring søgte dog Bennet at udføre hvad ham var overdraget; han valgte en Plads paa Sombrero eller Camorte, hvor det danske Etablissement for 20 Aar siden havde været, ryddede Skov, og Veje igjennem Skovene, op-

*) Hos Hennings l. c. S. 286 o. f.

**) Mere herom hos Hennings l. c. 280 o. f.

byggede et Huus, anlagte en Have, og tog derefter d. 12 Juli ved det keiserlige Flags Heisning, under Kanonernes Løsning, og med Ceremonier, Øerne i Besiddelse i Keiserens Navn. Af de mæhriske Brødre var den ældste, navnlig Blaschke, indbudet at bivaane Høitideligheden, deels som det blev sagt, da Keiseren og Kongen af Danmark levede i det bedste Venskab med hinanden, og deels for at han kunde tjene til Tolk for de Indfødte; heri føiede Blaschke dem uden Betænkning. I August vare de ny Indretninger fuldbragte, og ti otte pundinge Kanoner vare plantede, de fem ved Bygningen; de fem ved Kysten. Fregatten gik endeligen d. 3 Sept. under Seil, efterladende kun tre Europæer, men med det Forsæt at sende en Forstærkning det følgende Aar. Af disse tre Mand døde Formanden d. 1 Dec. og en anden blev ved hans Begravelse ved Kanonernes Løsning stærkt beskadiget. Siden kom nogen Forstærkning af østerrigsk Mandskab hertil.

Saasnart Gouvernementet i Trankebar havde modtaget Underretning om denne Tildragelse udstædte det til Oberstlieutenant v. Boltz under 19 Marts 1779 en Protest. Det kom fremdeles til en formelig Correspondents mellem Regieringerne: og det keiserlige Hof gav da den danske Regiering d. 12 Jan. 1780 den Erklæring: at det til Expeditionschefen udstædte Patent havde paalagt ham ikke at krænke nogen fremmed Magts Rettigheder. Dette hans eget Hofs Svar blev fra Gouvernementet i Trankebar tilkjendegivet den keiserlige Lieutenant v. Stahl, som tilligemed 4 Underhavende vare nu tilbage paa Øerne, og man truede ham med Magten ifald han nu ikke godvillig forlod dem; han søgte Udflugter, men da den liden keiserlige Kolonie blev et Offer for Climat-Sygdom bortfaldt omsider af sig selv det mod Danmarks Rettigheder giorte Angreb *).

*) Herom see Hennings l. c. 285 og folg. Prahl 80-87. Schlegel 419. cf. polit. Journ. 1782, Aug. S. 175. Hvad østerrigske Handelskyndige tænkte om disse Øer sees af: Versuch über den Zustand der Oesterreich. Seehandel etc.

(Fortsættes.)

Militaire Kundskabers Vigtighed.

„Nogle Skribenter synes at slutte: Digtere og Generaler fødes; følgelig behøves der aldeles ingen militaire Kundskaber, men Enhver, som føler sig, kan uden videre Forberedelse anføre Hære og — slaae Fienden. *) Flere Tidsaldres Erfaring modsiger alligevel denne Sætning, der kun saa længe kunde gielde for aldeles rigtig, som blomstrende Phantasie og Idee-Fylde dannede Digteren, og Snildhed forbunden med Dristighed Hærføreren. Men efterat den fremskridende Uddannelse underkastede baade Krigskunsten og Digtekunsten Reglernes Tvang, maa Naturens raa Søn, uden al til hans Bestemmelse sigtende Uddannelse, — han være endog dens rigeligst udstyrede Skiødebarn — visseligen først betale Lærepenge, Hærføreren til Fienden og Digteren til Recensenten, førend han opnaaer sin Høide, hvorfra han med dyb Beundring betragtes af den uindviede Mængde. Dog er jeg langt fra at paastaae, at al Kunst er i Stand til at erstatte Mangelen af de til begge aldeles uundværlige store Talenter. Praxiteles selv skulde ikke have formaaet at omskabe en grovkornet eller bladig Marksteen til en Apollo." Høyers Geschichte der Kriegskunst 2det Bind Side 884. Hvad denne indsigtsfulde Forfatter her anfører med Hensyn til Generaler maa med behørig Modification anvendes paa de militaire Befalingsmænd i Almindelighed. Man see og Heeren's Afhandling „die Feldherren alter und neuer Zeit" i 3die Deel af hans „Vermischte historische Schriften S. 263-73" eller af hans „Historische Werke S. 274", samt adskillige Stykker af A. F. Lue-

*) Som et Exempel paa saadanne Indbildninger fortælles, at da Krigen imellem de forenede nordamerikanske Stater og Storbritannien var udbrudt i Aaret 1812, skal man have spurgt den forrige franske Feldtherre Moreau, som da opholdt sig i Nord-America, om ikke de americanske Officierer søgte at drage Nytte af Krigs-Erfarenhed, men at han svarede: der findes ikke en Fændrik i den americanske Armee, som jo anseer sig for at være en langt større Taktiker end General Moreau.

der's Afhandling, hvorledes den indvortes og udvortes Sikkerhed vedligeholdes ved den væbnede Magt, hvilken udgjør det første, ligesom en Afhandling om, hvorledes den indvortes som den udvortes Sikkerhed kan formindskes og tilintetgjøres ved den væbnede Magt, udgjør det andet Kapitel af Syvende Bog i hans Verk „über National-Industrie und Staatswirtschaft nach Adam Smith bearbeitet“ (Berlin. 1800-1804. III Theile. 8.)

Der er nyelig udkommet et Skrift under Titel: Historisk Underretning om Landeværnet, tilligemed nogle Efterretninger om Norges staaende Hær i Almindelighed, Christiania 1830, om hvilket man blot behøver at høre Forfatterens Navn, Hr. Justitiarius J. Chr. Berg, for at vide, at man maae finde i det Givne nøjagtige, grundige Undersøgelser og Bidrag til den norske Armees Historie i Almindelighed. Disse Bidrag ere for det meeste hentede fra Documenter i Rigs-Archivet. For den der bekymrer sig om vort Fædrenelands Historie i Sammenhæng; og Regjeringens Foranstaltninger bliver Bogen, skjøndt egentlig skrevet for Norge, et vigtigt Bidrag. S. 225 bemærkes, hvorledes det i vore Tider, naar det kommer til Krig, „er ikke af Troppernes Tapperhed allene, men væsentlig af Befalingsmændenes theoretiske og praktiske Duelighed, i Forening med Mandskabets Færdighed og Disciplin, man tør haabe en kraftfuld og heldig Modstand. Ved denne Lejlighed henfætter Hr. F. de Bemærkninger af Højer, og det tilføjede Tillæg, der ovenfor optoges.

Blandede Efterretninger.

— Gaslygter for Bjergfolk. Faren ved Glassets Antændelse og Explosioner i Stenkuls Bjergværker har bragt Engelænderne paa den Opfindelse, at indeslutte et bæreligt Gas skjult i en Vase, ved hvilken findes en Lygte, der er forsynet med en tyk Glaslindse og uigjennemtrængelig for den ydre Luft. Lygten kan saaledes blive indesluttet, at Arbejderne ikke kan aabne den. Gassets Tilstrømning til Lyset er ved en Ventil. Prøver dermed ere allerede gjorte i Miner. — Kun Prisen og Varigheden maatte for tydske Penge og tydske Hænder ikke holde Prøven.

(Mbl.)

— Iblandt Ejerne af de Dampskibe, der gaae imellem Calais og London, hersker nu en saadan Lyst til at gaae hverandre i Forkjøbet, at den grændser til Raserie. Man kan allerede sætte over fra Calais til London med sin Rejsevogn for 1 Pd. Str., og enkelte Personer betale kuns $2\frac{1}{2}$ Sh. I næste Uge vil man maaskee kunne reise for Intet og endda erholde en Flaske Champagne-Viin ovenikjøbet.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 Juni 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 210
Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	154 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$91\frac{1}{2}$	92 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	108 i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	$102\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$103\frac{1}{2}$	104 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$100\frac{1}{2}$	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	$72\frac{1}{2}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 50.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 22 Juni 1830.

Kongen og Vægteren.

Kong Fredrik den Store, af Navn og Bedrifter,
Udmærket ved Visdom, ved Mod og ved Skrifter,
Fik efter saamangen en urofuld Nat
Omsider det herlige Schlesien dog fat;

Det veed nu hver Pebling i Sinkernes Classe,
Endmere min ærede Læser en masse;
Historisk jeg derfor kan fatte mig kort,
Og over den Schlesiske Feide gaae bort.

Kong Fredrik hint Schlesien virkelig tyktes,
En Demant, med hvilken hans Krone nu smyktes;
Men fandt det tillige af yderste Magt,
At Stenen dog først til en Sliber blev bragt;

Thi Demanten selv os kun lidet kan gavne,
Saalænge den Glandsen, som tindrer, maa savne;
Ved Slibningen faa'r den dog ene sit Værd;
Usleben den ligner det ægløse Sværd.

Oplysningen vilde Kong Fredrik udbrede,
Hvor hidtil man Folket i Mørke lod lede,
Ei blot efter Visdom, men og efter Sands,
Og haabed' at vinde Fortjenestens Krands.

Men sjeldent erobrede Lande sig skikke
I de yngre Herskeres lysere Blikke;
De ynde nu eengang af medfødt Natur
Fast aldrig den nye, uvante Cultur.

Men Fredrik var Manden, som ej lod sig bøje
Naar endelig det gjaldt om at fremme det Høje;
Han ønsked' at vække i Schlesien den Aand,
Som friede Preussen fra Mørkhedens Baand.

Til Breslau han reiste, og stod i den Mening,
At Store, som Smaa, i den bedste Forening
Vil juble, naar Ornen sig nærmer den By,
Som under dens Vinger saa nylig fik Ly.

Men Faa kun i Breslau formaaed' at fatte
Det Maal, som Kong Fredrik sine Frmstræben satte;
Man miskjendte Ornens velgjørende Kald;
Man saae kun dens Klør, og ønsked' dens Fald.

Af Stormænd blev Fredrik i Breslau modtagen
Med Kulde, som hørte det aldrig til Sagen,
At tilraabe Hyldest den store Regent,
Der end var med Byen saa heelt ubekjendt.

Ei Baller, ei Fyrværk, ei Hædersparader,
Ei Blomster omstrøte i Stræder og Gader,
Her mødtes af Fredrik, den sjeldneste Helt,
Der stor var i Raadet, end større i Telt.

„Det er dog for meget" Kong Fredrik nu tænker,
Skjøndt slig en Behandling kun lidet ham krænker;
„Jeg sandeligen dog vise de Storhanser maa,
At hen det ei ganske ustraffet kan gaae."

Han byder, at Vægternes samlede Skare,
Som værner om Byen mod Ild og mod Fare,
Skal møde tilhobe den kommende Dag,
Og høre Beslutning i vigtigste Sag.

Et Hundrede Vægtere komme tilsammen
Med Formand i Spidsen, den ældste blandt Stammen;
Iførte den mørkeblaa festlige Dragt,
Med Hornet i Haanden, som var det til Jagt.

De ventede freidigt, ei uden Beklemthed,
Et Tillæg i Gage med største Bestemthed;
Thi Fredrik den Store, de vidste for vel,
Laae meget paa Hjerte hans Vægteres Held.

Nu Døren sig aabner, de Vægtere indtræde.
Mens Fredrik sig reiser af Kongeligt Sæde;
De skjelve, og gjøre en plump Reverents,
Thi uvant dem er en saa høi Audients.

Med lynende Øine og Haanden i Brystet,
Han spurgte nu Corpset, som bæved og rysted,
Hvorledes i Breslau sædvanligen klang
Melodisk, **verbotenus** Vægterens Sang?

De samled' istemte som brølende Bjørne,
Den Sang, som de qvade paa Gadernes Hjørne;
De meente, af Kongens saa hellige Bud
Ei Tøddel, ei Jota man tør slette ud.

„Hold inde!" nu Kongen udraabte med Latter,
Da Sangen man agted' at istemme atter.
Ei kalde jeg lod Jer at prøve Jer Røst;
Jeg længst alt har vidst, den ikke har Brøst;

„Min Hensigt er ene, at lade Jer vide,
At, skjøndt i det Hele, Jer Sang jeg kan lide;
Jeg ønsker deri dog en Variation,
Saafremt I vil blive i Jer Condition."

Da Verset „I Kjere" *) mig skurrende falder,
Jeg vil, at i Fremtid „I Skurke" dem kalder;
I Sangen „I Skurke" nu gjenlyde skal,
Hver Time om Natten med tordnende Skrald."

Forstenet da stod, som hin nysgjerrige Qvinde,
Den hele Forsamling, og kunde ei finde
En Øxe at hugge paa eengang itu
Den gordiske Knude, der sloges saa nu.

Hver hamrer og hugger paa svampede Hjerne,
Og af den vil Gnister udtvinge saa gjerne;
Men ilde for tændende Gnister er Raad,
Naar Stenen er sløvet og Svampen er vaad.

Den Ene nu hvisker den Anden i Øre,
Man hvisker og hvisker, men ingen kan høre:
Hvad hele Forsamlingen egentlig vil,
At Raadet **in pleno** her gribe skal til.

„I Lømler, hvi staae I saalænge og maabe?
Som engang er budet, saa skulle I raabe;
Nu kunne til Bloksberg tilhobe I gaae!"
Saa gav dem sin Mening vor Helt at forstaae.

Hans Vægter, den sølvgraa, ærværdige Gamle,
Som, uden i Raadvildheds Mørke at famle,
Alt vaagned' for Breslau i to Snese Aar
Og fik i dets Tjeneste farlige Saar;

Hans Vægter for Kongen ærbødigt fremtraadte,
Og talte for Sagen saa godt han formaade
„Ærbødigst," jeg siger, som retskaffen Mand,
„Det gaa'r saa min Salighed, Herre! ei an!"

„Hvorledes, din Tølper, du mod dig vil sætte
Den Orden, jeg finder at være den rette?
Belav dig at bære den blytunge Hat,
Hvis ikke du raaber „I Skurke" i Nat."

„Hr. Konge tilgive! jeg vover at tale
Et Sprog, som er ukjendt i glimrende Sale.
Jeg siger, ærbødigst, jeg siger for sand:
Det gaa'r saa min Salighed, Herre! ei an!"

---

*) Vægtersangen i Tydskland begynder med de Ord: Ihr lieben Leute laßt euch sagen.

Nu tabte Taalmodighed Kongen fast ganske;
Han kasted' i Vrede sin Stok og sin Handske,
Og vilde alt byde sin første Lakei,
At vise den Gamle til Spandau en Vei;

Men Oldingen lader sig ikke forskrække;
Han siger, end staaende forrest i Række:
Saalænge min Konge! i Breslau I boer,
Jeg raaber ei „Skurke;" det eengang jeg svor;

„Men er Majestæten fra Staden først dragen,
Saa tro'r jeg, sig ganske forandre maa Sagen,
Og, uden at saare den høie Respect,
Man frit kan opvarte med slig en Confect."

Paa høithvælvet Pande sig Himlen opklarede;
Med godmodig Latter Kong Fredrik gjensvarede:
„Hans Vægter I huer mig ganske charmant;
I hjalp Jer af Kniben, som Vægter, galant.

For Breslau I tykkes mig meget for kløgtig;
Kom med mig til Potsdam, jeg finder Jer dygtig.
At tjene, som Vægter, i mit Sanssouci,
Dog derhos tillige for Natteraab fri.

I er en Prophet, som ei synderligt gjelder
I Lande, hvor Træet for Frugten man fælder;
En Karl, der har Hoved og Hjerte som Hans,
Fordunkler kun Breslauers uægte Glands."

Gustav Palmer.

Hvilken Retskrivning skulle vi vælge?

Den fortjente Sproggrandsker Hr. N. Petersen, har, i Fortalen til sin Oversættelse af Deppings Værk om Normannernes Søetoge, yttret, at der hos alle virkelig kyndige og upartiske Dommere neppe kan være nogen Tvivl om den nye (af Prof. Rask angivne) Orthographies Fortrinlighed. Endskjøndt han maaskee har meent, herved blot at forsvare denne Orthographie, er han dog kommen til, maaskee mod sin Villie, at gjøre en Beskyldning mod adskillige danske Scribenter.

Om mange af disse er det nemlig noksom bekjendt, at de nære megen Tvivl om den nye Orthographies Fortrinlighed. Ikke alene vise Mange af dem det derved, at de ikke anvende den i hvad de skrive; men Nogle, blandt hvilke jeg kun vil nævne den almeenagtede, grundige og tænksomme Lærde, Hr. Professor S. N. J. Bloch, have udtrykkelig og bestemt erklæret sig imod den. Hos de Første maatte man, hvis de vare overbeviste om dens Fortrinlighed ɔ: dens Hensigtsmæssighed til at betegne Tankerne skriftlig, forudsætte, at de enten af Frygt eller Føjelighed mod Andre, der vare af forskjellig Mening, ikke benyttede den, thi hvad skulde ellers forhindre dem fra at bruge det Middel, som de fandt hensigtsmæssigst! Men til at forudsætte dette Slags Bevæggrunde hos Mange, have vi ingen Grund. Beskyldningen for Ukyndighed eller Partiskhed er altsaa gjort imod dem og det uden mindste Beviis. Og denne er endnu mere klar med Hensyn til de Sidste, med Mindre man vil anklage dem for aabenbar Falskhed. — Da imidlertid Nogle maaskee ville have den Tillid til Hr. Petersens Ord, at de med ham ville antage disse Scribenter for ukyndige og partiske, maa jeg dog bringe i Erindring, at det er ifølge Grunde, hentede fra Sagens Natur, at man foretrækker en anden Orthographie for den nye. Herom kan deels eftersees: Grundsætningerne for den danske Retskrivning oplyste og udviklede af Professor S. N. J. Bloch, deels mine orthographiske Bemærkninger i Statsvennen eller Freja 20 Debr. 1825, fortsatte i Ny Freja 1826 No. 17 og følgende No. Jeg vil ikke gjentage, hvad der paa disse Steder er sagt, men kun anmærke, at om end nogle af den gamle Orthographies Ufuldkommenheder ere bortskaffede i den nye, ere dog endnu mange beholdte (saasom at en enkelt Lyd betegnes ved to sammenstillede Tegn i dt for t, nd og ld for n og l, hv og hj for v og j, — at flere forskjellige Lyde betegnes ved eet Tegn f. Ex. æ og e ved e, w og v ved v, ɑ og o ved o, — og at een Lyd betegnes snart ved eet snart ved et andet Tegn, f. Ex. æ ved æ og e,) og, hvad man mindst skulde vente, nye tilkomne. Paa samme Tid, som man forkaster at betegne de to paa hverandre følgende Lyde ks ved x, betegner man kj, hvergang æ eller ø føl-

ger efter, ved k, og gi i de samme Tilfælde ved g. Bitegnene, som efter Sagens Natur og efter Prof. Rasks Regel, (Retskrivningslære S. 22,) skulde blot tjene til at betegne visse Beskaffenheder i de Lyde, som Bogstaverne betegne, bruges for at forvandle disse Lyde til andre. *) Saaledes betegner å ikke et a af en vis Beskaffenhed, men den ganske forskjellige Lyd aa, ö ikke et vist Slags o men den Vocallyd, som høres i „Dør," ò og è ikke visse Modifikationer af Lydene o og e, men Lydene aa og æ. Ved Anvendelsen af disse Bitegn formerer man endog de forskjellige Betegningsmaader for een og samme Lyd, da f. Ex. Lyden aa betegnes paa 3 Maader, å, o og ò, æ ligeledes paa 3 Maader, æ, e og è.

Dog, efter Hr. Petersen vil det ikke komme an paa et Skrivesystems Fuldkommenhed eller Ufuldkommenhed, om det skal anvendes eller ikke. Han har gjort os bekjendt med et nyt Princip for Retskrivningen, foruden de fire bekjendte: Udtalen, Analogien, Etymologien og Brugen, og dette er — den Understøttelse, som Velyndere af en Skrivebrug, have forundt en Forfatter. Han siger nemlig i Fortalen til forommeldte Værk pag. 9. „Adskillige Velyndere af den ny Retskrivning have „ved velvillig Understøttelse befordret denne Over„sættelses Udarbejdelse; det var altså en Selvføl„ge, at denne Retskrivning måtte anvendes." Skade, at dette Princip er saa vanskeligt at iagttage! Man maatte nemlig vel vogte sig for at Ingen skede Uret, og derfor, naar et Værk var understøttet af mange til forskjellige orthographiske Partier hørende Subscribenter, maatte man rette sig efter dem Alle i Forhold til deres Tal. For at dette kunde sættes i Værk maatte paa alle Subskriptionsplaner, ved Siden af den Rubrik for Subskribenternes Navne og Bopæl, være een for deres orthographiske System. Naar det nu kom til Udgivelsen af Bogen kunde det dog være tvivlsomt, paa hvilken Maade man skulde rette sig efter alle Subscribenter. Skulde man lade En raade for Substantiverne, en anden for Adjectiverne, en tredie for Verberne o. s. v.? Men denne Methode slog ikke til, da der kun ere 8 Taledele, og de orthographiske Systemer ere langt flere. Desuden vilde de, hvem Præpositionerne bleve til Deel, kunne klage over Uret, fordi der er saa faa af dem. Bedst blev det da vel altsaa, at man deelte Siderne imellem Subscribenterne, saaledes at f. E., naar man havde 200 Subscribenter til en Bog paa 200 Sider, enhver fik sin Side. I et saadant Tilfælde var det maaskee rigtigt, for at enhver des lettere kunde finde sin egen Side, at der paa hver blev trykt en Dedication til de vedkommende Subscribenter, ligesom man undertiden i store Kobberværker finder, at de enkelte Kobbertavler er tilegnede til forskjellige Personer, som have understøttet Værkets Udgivelse. — I saafald sparede man da de sædvanlige Subscribentlister for eller bag i Bogen. — Dog, der behøves ikke at gjøres flere Consequentser. Hellere vil jeg tilføje, at jeg, uagtet disse Udsættelser, dog agter Hr. Petersens Fortjenester som Scribent højt. Allerede at gjøre det danske Publicum bekjendt med et saa interessant Værk, som Deppings, men især at forbedre det ved saa indholdsrige Tilsætninger, er Tak værd, og en Mand, der har beriget vor Litteratur med en saadan Oversættelse som denne, og med et saa udmærket Værk som Hr. Petersens om det danske Sprogs Oprindelse, har et saadant Krav paa Hæder at han ikke kan lide derved, at man viser, hvorledes han i et Par enkelte Sætninger har taget fejl.

J. H. Bredsdorff.

*) I latinsk Tryk burde man istedenfor ö bruge Tegnet ø, som og anvendes i det der trykkes i den hempelske Officin i Odense.

Virkning af en Prædiken.

(Efter det Tydske, af Skanderborg Amts Avis)

En Præst, hvis Navn var Oldeland,
En i sit Sogn høiagtet Mand,
Fordi han præked' uden Bog
Og stærkt i Prækestolen slog,

Saae just en Søndag med stor Fryd
Ret mange Folk til Kirken tye.
Med hele sin Veltalenhed
Han Verdens Daarskab skildrede,
Og fik, som ved tilfældigt Sving,
Sin Tale dreiet saa omkring,
At han tilsidst den anvendt fik
Paa den numodens slemme Skik,
Der meest af alle gaaer i Svang,
Og hvortil Mange føle Hang:
At nemlig Hvermand prøve vil
Sin Lykke udi Lottospil:

„See! Djævlen giver Jer isinde
At spille, for i næste Træk
Ret mange Tusinde at vinde.
I troe, at der af Lykkens Sæk
Iblandt halvfemsindstyve Tal
Just Eders fem udkomme skal,
Og spiller, Jer Fornuft til Tort,
Den sidste Særk fra Kroppen bort."

„Og i Morgenstunden Karen
Render om til gamle Maren,
Smilende hun her beretter,
Hvad hun drømte sidste Nat.
Kaffe man paa Bordet sætter;
Travlt beregnes nu den Skat,
Som man faaer i Lotteri
Paa de Tal: 5—16—10.
Dem man udi Drømmen saae,
Næstegang de komme maae.
Og nu bringes een, to, tre
Hurtig om til Collecteuren
Hvad der i sit Ansigts Sved,
Nys fortjente stakkels Søren;
Lad ham sig, den arme Mand,
Over sligt forgjæves harme,
Børnene maae drikke Vand,
Betle Brød dertil, de Arme;
Qvindens Øren ere døve;
Paa den store Trækningsdag
Seer man hendes Længsel tøve.
Nu den er. O Tordenslag!
Med Forfærdelse hun seer,
At der mangled kun eet Nummer! —

Hu! hvor hun sig arrig teer,
Blussende som kogte Hummer.
Mod den hele Verden smældes;
„Lotterie er Helvedtant!"
Selv den gode Gud udskjeldes,
Blot — fordi hun ikke vandt."

„O Taaber! vaagner op af Eders Slummer!
Og beder med eenstemmig Lyd,
At Enighed maa være Eders Nummer,
Arbejd være Eders sande Fryd.
I Børneleg søg Eders Trøst og Gammen,
Det ønsker jeg af Hjertet. Amen." —

Saa talte Pastor Oldeland,
Og i det Haab, at hver en Mand
Med sin Viv forsager daarlig Skik,
Han ned af Prækestolen gik.
Men — da han stod i Sakristi,
Ham Degnens Kone gik forbi,
I Haanden hun en Blyant bar.
„Vær dog saa god og siig mig, Faer!"
„Jer Tale var om Lotteri."
„Tre Numre hørte jeg deri;"
„Var det ej 16—5 og 10?"

Julin-Fabricius.

Indenlandske Efterretninger.

Om vort Fædreneland vil man i det bekjendte og agtede Værk: Chronik des neunzehnten Jahrhunderts, som blev begyndt 1804 af Philologen og Historikeren G. G. Bredow, og fortsat af Dr. Carl Venturini, begge hæderligt bekjendte Lærde, kun finde magre, højstufuldstændige og tildeels til Berigtigelser trængende Efterretninger. Vi ville her blot tage for os hvad der for Aarene 1826 og 1827, eller i de to sidste Bind, læses. For 1826 handles om Danmark paa 9 Blade S. 785—803; Forfatteren begynder sine historiske Optegnelser om de nordiske Riger saaledes: „Danmark, det mind-

ste iblandt disse Riger, har, uagtet haardt medtaget ved en frygteligen bevæget Tids Storm, og stedse endnu sukkende over stor Finants og Handelstryk, dog fremstillet et Billede paa Ro, Fred, National-Kulturs og National-Industries fremskridende Tilvært under en vis og human, skjønt lovmæssigen absolut, Regjering, og dette Billede straaler venligen imøde den alvorlige Tidsbetragters ved Anarkiets, Partierasens og lunefuld Vilkaarligheds Skrækscener paa den pyreneiske Halv: De oprørte Sind, og igjen tilbagetryller det i en mildere Stemning."

„Omsorg for Folket, for dets aandige, som dets physiske Velgaaende, var unægteligen den danske Regjerings Hovedbeskjæftigelse, som den udøvede uden Bram, og hvorved enhver tro Embedsmands enhver redelig indsigtsfuld Fædrenelandsvens Bestræbelser understyttede samme med alle til Raadighed staaende Midler."

Nu gives korte Beretninger om Fattigkolonien „Frederiksgabe" og hvorledes den har havt i Aarets Løb heldig Fremgang; ligeledes om Udførelsen af den Idee Statholderen i Hertugdommene, Hs. D. Landgreve Carl af Hessen, har havt om Havecolonier for trængende Familier i Kjøbstæderne — om Regjeringens Forsorg for Agerdyrkningens og Qvægavls Opkomst; om det qvindelige Velgjørenheds Selskab; om den gjensides Undervisnings overordentlige Fremskridt i Skolerne; et Par Ord om Sorø Akademie, om Tabet for det lærde Danmark ved den udmærkede geniale Digters Jens Baggesens Død. Her gives episodisk en kort Oversigt (2 Blade) over denne mærkværdige Mands Liv og Vandel. Forfatteren havde 1795 i Kjøbenhavn og paa Frederiksberg levet mange skjønne nydelsesrige Timer med den geniale Mand. Hans Anskuelser, som han stedse evigen forfægtede, vare for det meeste i høj Grad excentriske. Derefter om Nationalbanken, Assekuranz Kompagniet for Vare, Danmarks vigtigste Udførsels Artikler, Kornvarer og Smør; Sundtolden; Krigsmarinen; Handels Conventioner med de forenede nordamerikanske Stater og med Sverrig; nye Organisation af det kongl. Rentekammer, nemlig i de slesvig-holstenlauenborgske Contoirer; den store Kirkefest d. 14 Maj; Stephensens Skrift om Island; Festdagene i den kongel. Familie, d. 1 Maj og 30 August.

For 1827 optager den danske Stat endnu mindre Rum; fra S. 609—619. Først fortælles at Stats- og Justitsminister Fr. Julius Kaas døde d. 11 Jan. og at Staten tabte i ham en „højfortjent" Embedsmand. I en kort Beretning om ham siges, at det var Conferentsraad Jacobi," som forestod det Page-Institut, hvori Kaas som Barn var optaget, der raadte Faderen til, at den for ham først bestemte Bane, Sømandens, blev forandret. Derefter nævnes Øresundsfarten, Nationalbanken, og Finantserne, der her som for 1826, korteligen berøres; og behandles, som forbundne med hinanden. Her hedder det: „Man havde overladt Huset Rotschild Resten af det i Aaret 1825 med Huset Vilson afsluttede tre Procents Laan, paa meget gunstige Betingelser for Staten, og det Hele af hint Laan blev anvendt til Indløsning af Statspapirer i Ind- og Udlandet, som bare $4\frac{1}{2}$ til 5 Procent Renter. Under saadanne Omstændigheder havde den danske Cours mærkeligen forbedret sig, og Nationalbank-Obligationer i Sølv stode til 101 i Hamborg d. 12 Febr. 1827." (alt. Merkür 1827 Nr. 25.) — I Krønikens Fremskriden nævnes nu Forordn. af 23 Marts om Forkortelse af Forretningsgangen af de under det danske Cancellie henhørende Sager; og Forord. af 30 Marts om Ophævelse af Landsforvisnings Straffen.

Derefter: Udførslerne af Kornvarer, Smør og Ost; Forord. af 12 Jan. om Nedsættelse i Udførselstolden af Kreaturer — i Forbindelse med den Erstatning for Statskassen, som ved Fr. af samme Dato om Forhøjelse af Landskatterne, var bleven nødvendig. Veterinærskolen.

Nu følger noget om Fattigkolonien Frederiksgave, om den indbyrdes Undervisning; om de Maßmannske Søndagsskoler; (hvilke kaldes fejlagtigen de „Westmansche"); om den højtidelige Indvielse af det Sorøiske Academie, og den ved denne Lejlighed skeete Aabning af den Absalonske Grav; om Stiftelsen af Samfundet til den danske Literaturs Fremme; og sammes Formaal; om Blinde-Institutet; om det kongel. Billedgalleries Aabning; om Folketumulten i Altona d. 24 Juli; og sammes Anledning.

Fra de danske Kolonier meldes noget om den vulkanske Eruption i Febr. i Island; om Orkanerne d. 17 og 27 Aug. paa St. Croix og

St. Thomas; og om Stillingen af de danske Besiddelser paa Guinea-Kysten under den mellem England og Ashanteerne opstaaede Krig.

Endeligen sluttes med nogle Bemærkninger om Danmarks Politik. „Rolighed ved sin Arne var den vise Konges ivrigste Ønske og Formaal."

Man seer af denne Udsigt hvor magre og tildeels fejlagtige Efterretningerne ere om Danmark. Vi ville blot, for at holde os til en enkelt Post, nemlig de i Aarets Løb tabte vigtige Mænd, af hvilke Skriftet blot nævner for 1826 Baggesen, for 1827 Kaas, tilføje nogle faa vigtige Navne, saasom for 1826, August Hennings, Poul Løvenørn; Malte Brun, Joh. Dan. Lawätz, og for 1827 Generallieutenant Juel til Thorseng, Statsminister Christian Ditl. Greve af Reventlauw til Christianssæde, Bertel Bruun i Fredericia, Professor Pfingsten; alle højtfortjente Mænd, istedet for at det om den 1827 Benævnte vel kun rigtigst siges, at han var højstvigtig ved sin Post og sin Indflydelse. I øvrigt ville vi paa et andet Sted give Berigtigelser og Optegnelser til bemeldte Aarbøger.

— Itzehoe og dens Omegn er d. 8 Juni om Eftermiddagen bleven hjemsøgt af et stærkt Uvejr, ledsaget af en saadan Regn, at den var at ligne med en Skylregn. Folk, der arbejdede paa Højderne norden for Staden, forsikkre, at Vandet ikke kom draabeviis, men i hele Masser nedstyrtede hos dem. Den Flod som skyllede i Gaderne var ogsaa uden Lige, og det gik ikke af uden megen Skade i Kjeldere og Haver. — Ikke uden Grund gjenkalder man sig, ved det ugunstige Vejrligt, forrige Aars ugunstige Sommer; dog maa man ikke glemme, at Forsommeren var tør, og at det vaade Vejrligt som derefter indtraf gav Haab om en gunstig Høst.

At hint Uvejr har strakt sig vidt, sees deraf, at fra Harbo-Øre skrives, at et frygteligt Uvejr med Torden og Lynild der i Egnen har raset; og at Lynilden slog ned i Harbo-Øre Præstegaard, dog uden at foraarsage videre Skade, men et heftigt Skybrud som fulgte med Uvejret har paa Vejen til Holstebro skyllet flere Broer bort og anrettet megen Skade.

— Den forhenværende Amtmand i Apenrade, Amt Kammerherre v. Schmettau, der i dette Aar er død i Kjel, har efter et, paa hans Afrejsedag fra Apenrade den 17 Juli 1802, egenhændigt opsat Gavebrev, testamenteret det derværende Hansenske Hospital 500 Rdlr. Cour. og det Gündenrotske Hospital i Lygumkloster 500 Rdlr. Cour., og derhos forordnet, at 4 af disse Hospitalers Medlemmer, som længst have boet der, skulle nyde Renterne i lige Dele. Ligesom Testator mod Slutningen af Gavebrevet med taknemmelig Følelse yttrer sin Tak for de ham af Gud, under hans lange Tjenestetid som Amtmand i Apenrade og Lygumkloster Amter, skjænkede Velgjerninger, saa har han og ved denne Gave erhvervet sig retfærdig Fordring paa Taknemmelighed af ikke allene de derved Understøttede, men ogsaa af alle Venner af vore betrængte Medbrødre.

— Over Havets Temperatur her ved Kjøbenhavn er nu i et Tidsløb af mere end et Aar anstillet Undersøgelser af Hr. Dau, som havde derved faaet Lejlighed til at bemærke, at Ebbe og Flod ogsaa strakte sig til vor Kyst. For at bringe denne Sag til større Vished, foretog han i October-Maaned f. A. en Rejse til Helsingborg, for ved Sundets Munding at anstille sine Jagttagelser. Resultaterne, der synes at vise, at en kjendelig Ebbe og Flod finder Sted i Sundet, læses nu i Handels-Tidenden.

Blandede Efterretninger.

— Fra St. Petersburg skrives: Omsider har „den hellige Synode" (ikke „Senatet," som nogle Blade have berettet) samtykket i Afskaffelsen af den gamle Tidsregning, der er 12 Dage tilbage efter den nye. Saa æret og elsket, ogsaa af Synoden, Kejser Alexander end var, formaaede han dog ikke, uagtet al sin Anstrengelse, at udvirke dennes Samtykke, og han havde politiske Grunde til ej at gjøre sin souveraine Magt gjældende mod den hellige Synode. — Nu er Grækenland den eneste christelige Stat, hvor den Ju-

lianske Kalender, eller den saakaldte gamle Stil, endnu gjælder, medens alle øvrige, Rusland hidtil undtaget, for lang Tid siden have antaget den Gregorianske eller den nye Stil.

— Et fransk Skrift der fortjener megen Opmærksomhed, og en dansk Bearbejdelse af en duelig Haand, er om Tidens Inddeling og nyttige Anvendelse. Titlen er Essai sur l'emploi du tems, ou methode qui à pour objet de bien regler sa vie, premier moyen d'etre heureux; par Marc Ant. Julien, de Paris. Paris 1829. Fjerde af Forfatteren gjennemseete Oplag. Prisen 7 Fr. rec. i Rev. encycl. 1829 Nov. 450-53.

Anekdoter.

— I en lille Kjøbstad var en Samling af unge Mennesker, som vilde fornøje deres Slægtninger med at forestille et af Holbergs Stykker. Man blev enig om at opføre Maskeraden. Rollerne bleve uddeelte — lærte — Aftenen fastsat, og mange Familier vare indbudne til at være Tilskuere. Forhænget gik op, og Stykket begyndte. Leander spørger: Hvad er Klokken, Henrik? Henrik gaber og svarer: Klokken er fire. Hvorpaa Leander, som, alt var kjed af at agere længere, sagde ganske højt: Kom Henrik og lad os gaae, jeg gider ikke spillet mere. Derpaa gik Leander virkelig bort, til Tilskuernes største Forundring.

— Efterat et nyt Skuespilhuus var opført i Paris, gik en tragisk Digter frem og tilbage med store Skridt under Prøven af et nyt Stykke. Han saae ud som et Menneske, der nøjagtigen undersøgte Skuepladsen i alle dens Dele. Hvad er det, De der foretager Dem? spurgte een af de Tilstædeværende. Jeg tager Maal til en ny Tragedie, svarede han.

— Paa Skuepladsen i Rouen blev opført Skuespillet Samson. I den Scene, hvor Samson kommer ind bevæbnet med en Asenkjeft, for at slaae Philisterne, havde Skuespilleren, som spilte Harlekins Rolle, bevæbnet sig for at anbringe en Harlekinade, med en levende kalkunsk Hane. Da han var heftigst i sit Spil, slap Hanen fra ham, og fløj ud i Parterret, og derfra op paa Randen af en Loge, hvor endeel Parlamentsherrer sadde. Skuespilleren, uden at lade sig forvilde af den Støj, som dette foraarsagede, vendte sig imod sin kalkunske Hane, og begyndte at synge: „Hvor mon man bedre er, End blandt sin Slægt og Venner —" Parterret klappede meget for dette Indfald, men Parlamentsherrerne toge det saa ilde op, at Skuespilleren var nødt til, hemmelig at forlade Rouen.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Juni 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	95½	95¾ Rbd. Sedl.
Dito Dito	91½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	107½ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 51.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 26 Juni 1830.

Palais-Royals Historie.

Det vil stedse have noget Tillokkende, at besøge Steder, som berømte Personer have beboet. Naar disse Steder ikke ere forandrede noget i Udseende, naar man omhyggeligen har bevaret og vedligeholdt Indretningen, Stilen og Huusgeraadet, da fordobler sig vor Interesse. Vi tro os pludseligen sat tilbage i et tidligere Aarhundrede. Vi blive for et Øjeblik Samtidige med Personer, som gjorde vidtomfattende Udkast, eller som gave glimrende Fester i Gemakkerne, hvor Alt erindrer om en anden Tidsalder. Man troer Dem ikke døde, de ere kun fraværende. Det synes, som om man pludseligen mærker Raslen af deres Fodtrin, Lyden af deres Stemme: Ærefrygten for det Forbigangne bliver paa denne Maade en Kilde for os til den behageligste og mest livlige Illusion.

Det er stor Skade, at man ikke tidligere i Frankrig har erkjendt denne Cultus af Erindring og Amindelse. **Palais-Royal** er en af de Bygninger, som man med den største Fornøjelse vilde have besøgt. Beskedent begyndt af Rechelieu i Aaret 1629 i en Udkant af Paris, forstørrende sig med Herrens Lykke og Rigdom, under Navn af **Palais-Cardinal**, af den døende Minister legeret til Kongen, som havde regieret under ham, og da antagende Navnet **Palais-Royal** — for hvilke Optrin har det ikke været Skueplads fra Cardinalen indtil Regjenten, fra Fronden til Revolutionen! Hvor vilde man være nysgjerrig efter at see, dersom det endnu existerede, det Cabinet, hvori Rechelieu arbejdede, det Gallerie, hvor senere den store Condé blev hæftet, og det berømte Oratorium, hvor Dronning Anna af Østerrig bad, medens man hæftede Prindsen.

Af disse Oratorier, disse Gallerier, disse rige Kabinetter er nu intet mere tilbage. Herrernes Luner, Architekternes Egenkjerlighed, Ildebrande og Revolutionen, der er at sammenligne med en Brand, har forstyrret alt. Men, hvilket let er at tænke, Monumentets Historie er, i det Værk, som beskjæftiger mig, paa det inderligste forbunden med Fortællingen om denne Epoches Tildragelser. Dette var for Forfatteren en Kilde for Interesse og Mangfoldighed, som han ikke har forsømt. For, fra min Side, ikke at forbigaae noget, som kunde oplyse mig, har jeg ønsket at see og har seet de Planer, paa hvilke man omhyggeligen har betegnet de Forandringer, som Bygningen successivt erholdt.

Den første Plan, som er fra 1679, forestiller **Palais-Royal** saaledes, som det var opført af Lemercier, som det var, da Richelieu beboede det. Det er tilstrækkeligt at kaste et Blik derpaa, for at overbevise sig om, at Ministeren bedre forstod sig paa Politik end paa Bygningskunst og hvad ogsaa Corneille har maattet sige derom i **Menteur** (Løgneren!), saa tvivler jeg dog meget paa

„Que l'univers entier ne pût rien voir d'égal
Aux superbes dehors du Palais-Cardinal!"

Dette Ydre frembyder intet uden en firkantet Pavillon, af klodset Form, med spidse Tage, lig dem, som endnu danne place Royal, au Marais. Det Indre er en forvirret Sammenstilling af Sale og Galerier uden Regelmæssighed, uden Forhold, og uden Orden. Men man finder med Interesse, paa dette Sted, det lille Bassin, hvori Ludvig den Fjortende faldt som Barn, og den Balcon, hvorpaa Anna af Østerrig gierne nød Haveluften — den Balcon, tegnet af Lemercier, hvis Gitterværk, af Mester Etienne af Nevers, Kleinsmed ved den kongelige Bygning (som Sauval siger), „var udarbejdet med mere Blødhed, Nøjagtighed og Taalmodighed, end nogensinde de dueligste Guldsmede har kunnet fremstille i Sølv."

Ludvig den Fjortende, der vilde fuldende Louvre, og forstørre Versailles, vilde i Palais-Royal have følt sig for indesluttet. Hans Broder, Monsieur, Hertugen af Orleans, beboede det i lang Tid, førend han under Titel af Appanage blev Ejer deraf. Ved hans Formæling med den unge Henriette af England, der kun altfor tidlig blev fravevet et Hofs Hyldninger, som tilbad hende, lod Monsieur et Gallerie bygge, som Mansard opførte, og Covpel decorerede, fremstillende deri Hovedgjenstandene af Æneiden. Disse ny Tilbygninger ere antydede paa den anden Plan af Palais-Royal. Med nogen mindre Omhyggelighed og Beskedenhed havde Monsieur, der forbandt stor Tapperhed med megen Overdaadighed, senere kunnet lade male i sit Gallerie, istedet for Æneas's fabelagtige Heltegjerninger, Indtagelsen af Bouchain og Sejren ved Cassel, for hvilket Ludvig den Fjortende med Grund var iversyg.

Regjenten var næsten aldrig iversyg, uden for sine Fornøjelser. Følgende sin Fader, gjorde han faa Forskjønnelser ved Palais-Royal. Denne, saa aandrige, saa tappre, men saa galante, saa letsindige, saa svage Prinds foretrak Boudoirs for de store Departements. Men han holdt, ligesom ogsaa hans Efterfølgere, paa Vedligeholdelsen af Theater-Salen i Palladset, der paa en Cardinals Befaling var blevet bygget, og i hvilken en anden Cardinal, Mazarin, for første Gang lod opføre en Opera i Frankrig.

Jeg har ikke uden Hensigt nævnt Opera-Salen; thi den havde stor Indflydelse paa Palais-Royal's Skjæbne. I mere end et Aarhundrede havde det tjent det til Triumph for Montessu og Taglioni i en hver Epoke, da i Aaret 1763 Ild udbrød deri. Gjenopbygt efter en ny Plan, ligesom og Palladssets Façade, afbrændte det anden Gang i Aaret 1781 og man kunde næsten være fristet til, at takke Ilden, da, ved Ødelæggelsen af denne uformelige Masse af Gaarde, Bygninger og Salonner, hvoraf det gamle Palais-Royal bestod, Luerne gav den dengang levende Prinds Idee og Middel til, at lade Palladset fra ny opbygge efter Plan af H. Louis, hans Architekt.

Jeg er ikke mere fra den Tid, da man endnu beundrede den berygtede Kastannie-Allen, som Cardinal Rechelieu plantede; jeg kjender Palais-Royal kun indesluttet i de tre Linier af de Portiker, som ere og stedse ville være sammes skjønneste Prydelse. Men jeg erindrer mig meget vel, at have gjort Spadseretour i Haven, som Hr. Louis har anlagt. Jeg seer i Aanden endnu tydeligen den Cirkus, der dengang indtog den Plads, hvor nu Bassinet og begge Lystpladsserne ere. For at denne Bygning ikke skulde betage Udsigten, har man givet den mere Dybde end Højde. Cirkussen indeslutter et Theater. Man træder ind i lige Højde med „Paradiset," og stiger tre Stokværke eller Afdelinger ned, for at komme til første Rang. Jeg saae der, endnu som Barn, 1792 les Graces af Saint-Foir og le Capucin aux frontieres, et Epoken tilhørende Stykke, der, som dramatisk Værk syntes mig af ganske anden Virkning end det første.

Den Revolution, som Palais-Royal, saae opstaa var det ikke gunstigt. Palladsset og alt hvad der tilhørte samme blev afvexlende solgt, udstykket, ødelagt. Napoleon henplantede en kort Tid Tribunalet her, kun for snart at befri sig for en Magt hvis Uafhængighed var ham besværlig. Man var herpaa længe uvis om hvad Bestemmelse var taget for Palais-Royal. Skulde man definitivt bestemme det til en Børs, ellers for Stadens Generalstab, eller til Pallads for de skjønne Kunster? Man vaklede endnu, da 1814 en Forviist vendte tilbage til sit Fædreneland. „Han ankommer allene og uden at give sig tilkjende i Palais-Royal.

Schveitzeren, der endnu bar det kejserlige Livrée, vilde ikke indlade ham. Han beder, han træder ind, han bøjer sig ned; han kysser med ærefrygtfulds Følelse den store Trappes Trin. — Det var en Arving efter Hertugerne af Orleans, som nu gjensaae sine Forfædres Pallads."

Hertugen af Orleans Arving har meget forskjønnet deres Bolig. Næsten alle Prindserne af dette Huus have elsket de skjønne Kunster og Videnskaberne. Regjenten har componeret to Operaer. Man saae forhen i Meudon Malerier af ham, som vilde have gjort en Kunstners Talent Ære. Liebhavere søge Exemplarer af Daphnis og Chloe, tilligemed Tegninger fra hans Haand. Hans Søn, levende efter strænge Sæder og i Tilbageholdenhed, forstod det Græske, Hebraiske og Syriske. Han havde en Prinds til Efterfølger, der, mindre Lærd, end Mand af Smag, trak Skribentere til sig, hvis Værker gjorde Lykke paa Theatret. Bygningskunsten havde i Prindsen funden den aand- og kundskabsrigeste Beskytter, der har gjenoprejst, udvidet, smykket og fuldendt Palais-Royal.

Nu vil Corneille's Vers rigtigere være anvendt. Men det var lidet at anbetroe Tidens dueligste Bygmestere disse store Arbejder, det var lidet at hellige denne hele Indtægt af S k a d e s l ø s h o l d e l s e til et Pallads's Forskjønnelser, der er Hovedstadens Pryd. Med Smagen, som vælger, maa Fornuften forbinde sig, som vedvarer. Hvo skulde tro det? Det sværeste af og i alle Ting er — at ville. I femten Aar, takket være denne Villie, der ikke er bleven sig utro, takket være Hr. Fontaine's udkastede Planer, „er en stor Prinds's Residents tillige blevet et Pallads for nyttige Kunster, uden derfor at tabe noget af sin Skjønhed og sin Værdighed."

Prindsen har, i det han giver det ny Glands, saa meget som muligt, ogsaa villet tilbageføre de gamle Erindringer derhen. De bedste Kunstneres Pensler, en Droling's, Delacroix's, Deveria's, Schøffer's, Steuben's, Horaz Vernet's, Hersent's o. fl. skulle, i et Gallerie, tilbagekalde ved deres Værker forskjellige Scener i Livet, der tildroge sig i Palais-Royal under Richelieu og under Frondens Uroligheder. Fra de sildigere Tider vil man see Peter den Store, under Operaen i Regjentens

Loge; et, endnu senere, Kongen af Danmark givet Bal; Voltaire, i Aaret 1778, kommende, saa at sige, fra Irenes Triumph, for i Palais-Royal at besøge Henrik den Fjerdes unge Efterkommere; og tyve Aar tidligere Louise Henriette af Bourbon Conti, Hertuginde af Orleans, oplæsende fra en til Haven udgaaende Balkon, Bulletinen om Sejren ved Hastenbeck for den forsamlede Mængde.

Saaledes er Palais-Royal opstaaet af sine Ruiner. Maaskee vil engang fra denne, nylig med saamegen Elegance smykkede Balkon, en anden Fyrstinde, en ved sin Charakters Værdighed mærkværdig, og ved sine Dyder Ærefrygt fortjenende Moder ogsaa kunne oplæse en Sejers-Bulletin, som man skal have en ung Prinds's Heltegjerninger at takke for, hvis Goddædighed allerede gjør os ham dyrebar, som dyrker Kunsterne med Smag, og som kun venter en Lejlighed, for paa en anden Jemappes Dag at bevise sin Tapperhed.!

L. Bl. d. Bh.

Mere om Nikobar-Øerne.

(See Nr. 48.)

Den Protest, som under 19 Marts 1779 var fra Gouvernementet i Trankebar sendt Oberstlieutenant v. Boltz modtog han i Madras. Hans Svar*) var: „At det aldrig havde faldt ham ind, at han ved sit Forhold havde givet Anledning til nogen Protest; og derfor til sin Retfærdiggjørelse vilde forklare for Gouvernementet de Grunde, hvorpaa han havde handlet. Han vidste med hele Verden, at strax efter de Danskes Anlæg paa Nikobar, de trak derfra tilbage deres Officierer, Soldater, Fartøjer og Kanoner; Endvidere er bekjendt, at i det kongl. danske asiatiske Compagnies Convention af 8 Aug. 1772 efter den franske Oversættelse staaer: „Nikobar-Logen synes ej at være af nogen Nytte, derfor maa sendes Fartøj derhen fra Trankebar, for at modtage de Kolonister, som

*) See Hennings S. 296, og Prahl S. 83.

der endnu maatte leve;" etc. Det var ligesaa bekjendt, at der nu i mange Aar ikke have været andre end 3 til 4 mæhriske Brødre, som have levet paa deres egen Bekostning, ligesom Nonkowris indfødte Beboere. De samme have og bekræftet for ham, at deres eneste Gjenstand der var at prædike Evangelium; de havde ingen Protest gjort mod de Keiserliges Nedsættelse, da, om saadant var skeet, man strax vilde have forladt Øen; I Henseende til Maaden, hvorpaa Øerne vare erklærede at være tagne i Besiddelse, da var den skeet i Fred og efter Overeenskommelse. Alle Indbyggerne af de fire Øer Nonkowri, Souri, Trikut og Katchoul have enstemmigen bedet, at man vilde antage dem som Undersaatter af Keiseren, og under hans allerhøjeste Beskyttelse. Det Skrift som i den Anledning, i Form af en publik Akt er forfattet, har den ældste af de mæhriske Brødre underskrevet som Vidne, førend noget Batterie blev bygt, og bemeldte mæhriske Brødre har tillige sendt et Lykønsknings Brev i Anledning af det keiserlige Etablissements Oprettelse. Dette var Hovedindholdet af v. Boltz's Svar; hvormed fulgte en Copie af benævnte Lykønsknings Brev.

Det lød saaledes i Oversættelse: *)

Højvelbaarne Hr. Oberstlieutenant! Naadige Herre! Deres Excellence tillade naadigst, og ikke tage unaadigt op, at vi have understaaet os at skrive disse Linier til Deres Højvelbaarenhed. Deres Excellence kan vist tro og være forsikret om, at vi i vore Hjerter føle den inderligste og ømmeste Kjerlighed for Dem, og vi ønske for Fremtiden Deres Excellence den allerønskeligste Fremgang i alle Deres Foretagender. I Særdeleshed have vi hjerteligen frydet os over, at Deres Excellence er sindet at anlægge her paa Nikobar et Etablissement i Navn af den romerske Kejser Joseph den anden og Kejserinden Maria Theresia; vi glæde os over, at vi med dette Naboskab begegnes, og herved forsikre Deres Excellence, at vi stedse i sand Kjerlighed og Venskab vilde leve her med den her blivende Gouvernør eller Directeurer og hans Folk, og kunde vi have Anledning at tjene dem med gode Raad, skal det være os til Glæde og Fornøjelse, og saavidt som det staaer i vor Magt skal derpaa ej mangle; men hvad kan vi bedre ønske Deres Excellence til Deres Foretagendes Lykke end Guds Naade og Velsignelse. Den Allerhøjeste krone Deres Excellences nærværende og tilkommende Handlinger! og styrke dem med Kraft fra det Høje. Den naadige Gud opholde Deres Excellence i ønskelig Helbred, og give Dem sin Velsignelse: Til Slutning forblive vi Deres Excellences oprigtige og tro Venner. Joseph Blaschke. David Liebisch. Christian Fr. Heine."

*) Efter Prahl S. 84.

Denne enfoldigen skrevne Lykønskning stemmer underligen med de Hengivenheds Yttringer for den danske Regjering, og den fuldkomne Modsættelse mod at indlade sig med den kejserlige Expedition, som forhen S. 776 er omtalt at være af de mæhriske Brødre afgivet. Sandsynligen er Lykønsknings Skrivelsen til v. Boltz sendt i det første Overraskelses Øjeblik; Protesten efter den danske Residents Indvirkning.

Den danske Resident Hegner var, strax efterat den østerrigske Fregat var landet ved Øerne didsendt fra Gouvernementet i Trankebar; Efter hans Ankomst fik han et formeligt Dokument fra Høvdingerne paa Øerne istandbragt og underskrevet d. 19 Nov. 1779 *) hvori de takke Hs. Majestæt Kongen af Danmark, som deres allernaadigste Herre, og sammes Gouvernement i Trankebar, for at have taget dem og Medindvaanere paa samtlige Frederiks Øer i umiddelbar Beskyttelse etc. — Dokumentet var ogsaa underskrevet af ovennævnte mæhriske Brødre.

Nu bortrejste Jacob Hegner; i hvis Sted Steinmann var udnævnt til Resident. Han kom dog, formedelst mødte Ophold, ikke til Øerne førend d. 31 Jan. 1781; og døde faa Maaneder derefter, d. 20 Juni.

I hans Sted blev Joh. H. Kunz udnævnt til Resident; (med kongl. Bekræftelse af Nov. 1783). For at forsyne Kolonien med Nødvendigheder var fra Trankebar en Ladning fragtfri affendt til Noncowry. Dette var bleven nødvendigt derved, at

*) Hennings l. c. 297.

en fransk Caper havde under Krigen opbragt et Brødrene tilhørende Skib, Nikobar, til St. Maurice, og at Brødrene vare derved, indtil Skibets Frikjendelse i Aaret 1783, stedte i Forlegenhed. For at forebygge slige Ulejligheder for Fremtiden var ved kongl. Resol. 3 Maris 1783 befalet, at et Skib skulde i Trankebar underholdes af Gouvernementet, for en eller to Gange aarligen at tilbringe Nikobar-Øerne Nødvendigheder, indtil roligere Tider paa Coromandelkysten maatte give Gouvernementet i Trankebar frie Hænder til at iværksætte en under 26 Jan. 1780 anbefalet Plan til Øernes Cultivering. En sildigere kongl. Resol. af 7 April 1783 udstrakte Bestemmelsen om Nikobar-Koloniens frie Forsørgelse til frie Transport for Brødrene sammesteds og deres Effecter, saa at saadan skulde skee med Gouvernements Skibe, eller for Betaling af den for Nikobar-Øerne reglementerede Sum af 5000 Rdl. *)

I Aaret 1784 indgav den virksomme Præst Henning Munk Engelhart til vor allernaadigste Konge, da Kronprinds, et Skrift om Nikobar-Øerne. „Denne Mand, siger Prahl **), var i Trankebar elsket af hver Stand og hvert Individ. Han rejste til Nikobar-Øerne for at undersøge samme, og blev et Offer for sin patriotiske Iver. Han var en stærk og munter Mand paa omtrent 30 Aar, som stolede for meget paa sin Naturs Styrke; ædruelig, from, begavet med Sundhed, Fornuft og Dybsindighed, havde han vist stiftet den haabede Nytte af hans Undersøgelsestog; men han havde Feil, hvis Grund var i hans agtværdige Talenter; hans Mod, Frihed for Fordom, raske Temperament indgave ham for megen Foragt for Rygterne om Usundheden af det Sted, som han skulde undersøge. Da han ikke fordrede store Beqvemmeligheder for sin Person, rejste han did med et lidet Fartøj, hvor han kun havde liden Plejе. I Trankebar kunde det vel lade sig gjøre, efter Dagens Arbejde at anvende en Deel af Natten paa astro-

*) Hennings 307-8.

**) S. hans Skrift S. 323. cf. med S. 61. 110 og 216.

nomiske Observationer, men Nikobar taalte ikke den Levemaade, at man som Geometer om Dagen vandrede igjennem Moradser under den brændende Sol, og om Natten i den skadelige Dug betragtede Stjernerne, istedetfor at styrke sig med Hvile til nestkommende Dags Arbejde. Naturen, vred over denne Strid mod sin Orden, kastede ham paa Sygelejet, hvorfra maaskee hans Ungdoms Kræfter dog havde løftet ham, naar han havde nydt venlig Pleje; men han laae syg blandt Fremmede, paa et lidet Kammer, i Fartøjet med andre Syge, og blev begraven paa en af de nikobarske Øer.

Te maris & terræ numeroque carentis arenæ
Mensorem cohibent —
Pulveris exigui prope litus parva Kamorta
Munera, nec quicquam tibi prodest
Aerias tentasse domos animoque rotundum
Percurrisse polum morituro.

saaledes kunde Mennesker vel tiltale hans Manes; de Mennesker nemlig, som kun arbejde for Mad, og rejse for Guldets Skyld; men de som ære den Sjel, som hæver sig over Støvet, og uden Hensigt til Egennytte stræber for Fødelandet og det Almindeliges Vel, see med hellig Agtelse hans Monument; Nogle ualmindelige Mennesker har Naturen givet den Magt og Ynde, at de indtage hvert Hjerte. Saa mistænkelige som en raa Nations Mennesker monne være mod de fleste Fremmede, begavede med større Kundskaber, — (thi disse misbruge ikke sjelden deres Evner til at skuffe eller tyrannisere hine) — saa sikre gjorde denne Mands ædle Aasyn dem, fra første Øjeblik de saae ham. Han var lidt over 14 Dage blandt dem, og Nikobarerne begræde hans Død, og erindre ham med Andagt, ja opreiste Bautasteen for at forevige *) hans Hukommelse. Denne værdige Mands Exempel bør lære den, som anfører

*) Engelhart fortjener sikkerligen at mindes i Fædrenelandets Historie, og at nævnes blandt dets Hædersmænd; hvilket Krønikerne skulde gjøre. Staaer endnu hin Bautasteen, efter henimod 50 Aars Forløb?

Tog til Nikobar, Forsigtighed; hverken han eller hans Folk maa overile dem med Arbejde under den brændende Zenith, og undgaae saa meget som mueligt Nattens Dunster."

1787 indgav Prahl en Ansøgning om at blive Resident paa Nikobar-Oerne under visse Betingelser; Han var Notarius Publicus og Prokurator paa Trankebar. Hans Ønske gik ikke i Opfyldelse. Efter henimod 20 Aars Forløb og efterat Prahl i omtrent 14½ Aar havde været i Indien, og nu i nogle Aar opholdt sig i Kjøbenhavn, skrev han et Skrift *) om Nikobar-Oerne, som fortjener Opmærksomhed, indeholder mange Oplysninger dem vedkommende, og gode Ideer om, og Regler for hvorledes man bør fremgaae ved Colonisation paa disse Oer. Han kalder selv denne Bog: „en vild Analyse af sin 1787 indgivne vilde Plan; imidlertid, siger han, tiltroede han sig Duelighed til at iværksætte sine yttrede Ønsker; det Udraab hvori Oerne stode for Usundhed skrækkede ham ikke; han kjerte sig ej heller om de Ubeqvemmeligheder, for hvilke man maatte udsætte sig i et udyrket og raat Land. Ingen Nød for Levebrød motiverede hans Ansøgning, men vel Lyst at vinde Ære ved at være Staten nyttig."

I samme Aar da Prahl fremsatte sit uopfyldte Ønske, nemlig 1787, forlode de mæhriske Brødre ganske deres saa kaldte Kolonie paa Noncowry. „Deres næste 20 Aars Ophold sammesteds har, sagde Prahl vel med Rette, gjort Kundskaberne liden Tjeneste. Deres theoretiske Kundskaber om jordiske Ting vare, om man skulde dømme om deres Beretninger, meget indskrænkede, og deres Lyst at meddele hvad de ved Erfarenhed lærte kun liden. Landets Geognosie var ikke deres Sag; de viiste dem ikke som Kundskabsmænd; Geographien, Zoologien, Botaniken skylder dem ingen ny Efterretning." Deres Enfoldighed og hvorlidet Danmark skylder dem for Besiddelsen af Oerne seer man af det ovennævnte Lykønskningsbrev, da Østerrigerne kom til Oerne.

Med det samme Skib, som afhentede dem, sendte Gouvernementet i Trankebar, for at Oerne ikke skulde ansees som forladte, en dansk Lieutenant Omeier derover; som fik med sig en Topas Corporal med syv Mand, nemlig 3 Indianer og 4 Kaffre, foruden en Maley-Slave; hvilke alle kunde i paakommende Tilfælde armeres. Siden den Tid fragtedes et Skib, som aarligen en til to Gange kunde bringe Kolonien alt det den behøvede.*)

1791 indgav Regjeringsraad Frantz Theodor Lichtenstein, en tænkende Mand, og som personligen havde været paa Oerne, en Plan om deres Kolonisation.**)

1796 kom en Nordmand N. C. Møller, der i 16 Aar havde opholdt sig i Indien, som Officier ved de danske Tropper, til Kjøbenhavn, og forelagde H. M. Kongen, da Kronprinds, en Plan om Oerne. Han blev udnævnt til Capitain, og Resident; og fra hans Haand har man de trykte Efterretninger om Oerne som her foran ere nævnte og benyttede.

1804 udkom Prahls udførlige før nævnte Skrift. Deri benævnes ikke Møller. Hvad gjorde Møller for Resten?

Af den 1807 Danmark af Englænderne paaførte Krig blev det en Følge, at Forbindelsen med Oerne ophørte. Efter Freden har Danmarks Rettigheder igjen været hævdede, men Oerne dog ikke benyttede.

1812 udkom i London et lidet Skrift om Oerne***). Hr. John Gotfr. Haensel, den

---

*) De nikobariske Øers nærværende Tilstand, samt Nytten for den danske Handel at befolke samme. Tilegnet Statens Handelsmænd af B. Prahl. Khavn. 1804. XL og 328 S. 8. Trykt og forlagt af J. Fr. Schultz. Et Fragment af dette Skrift stod forud i Minerva 1803. III. 101. Det er recens. i geogr. Ephemeriden 1804. 37 B. S. 74.

*) Schlegels Statistik S. 476.

**) See Prahls Skrift S. 62. 90.

***) Letters on the Nicobar-Islands, their natural productions, and the manners, customs, superstitions of the Natives, with an account of an attempt, made by the church of the united brethern to convert them to Christianity; adressed

sidst tilbageblevne af de mæhriske Brødre havde meddeelt Englænderen Latrobe adskillige Efterretninger om Øerne, og sidstnævnte paatog sig, efter Hr. Wilberforces Ønske, at samle og oversætte dem. Skriftet indeholder otte Breve, i hvilke, om end uden videnskabelig Plan og Orden adskillige læseværdige Efterretninger og Bemærkninger haves. Vi meddele deraf følgende: De fleste af Nikobar-Øerne ere besaaede med Høje, nogle af samme ere endog fulde af høje Bjerge; kun tre have flad Jordbund, men allesammen ere de bedækkede med tykke Skovstrækninger, hvilket er en Hovedaarsag til det usunde Klima, for hvis skadelige Indflydelse end ikke de Indfødte selv ere frie. Blandt Producterne af Planteriget bemærker Forfatteren især Cocos-Palmen og Mangoen; af Dyrriget: Aber, Bøffeloxer og andet Hornqvæg, hvilket først af de Danske er hidbragt, men siden er bleven vild, og har utrolig formeret sig, Hunde, Svin, Slanger, de sidste skjøndt ikke sjeldne (Forfatteren allene samlede over 80 forskjellige Arter) ere dog ingenlunde saa talrige og giftige som paa Coromandel-Kysten, derimod overordentlig store og giftige røde Skorpioner, Crocodiller, af hvilke den mindre Art eller den saakaldte sorte Kaiman især er farlig, og Flagermuus af uhyre Størrelse, hvoraf nogle have et Hunde- andre et Kattehoved; blandt Fuglene især de nicobariske Svaler (Hirundo edulis Linn) som bygge de meget søgte indianske Fuglereder. Hvoraf disse Reder bestaae, kunde Forfatteren, som ikke fandt de forskjellige derom fremsatte Meninger fyldestgjørende, ikke faae nogen rigtig Erfaring; han formoder kun, at Harpixet af den saakaldte Nicobar-Ceder udgjør en Hovedbestanddeel af samme. Fra December indtil Maj, der er hine Træers Blomstertid, blive samme stedse omsværmede af store Hobe Nicobar-Svaler. Øens Beboere ere Malayer, dog af en langt godmodigere Slags, end de øvrige Stammer af dette ustyrlige Folkeslag. De leve fuldkommen uafhængige; vel er der i enhver Landsbye en Omjah-karru eller Forstander, men hans Anseelse er ubetydelig. Flere Familier leve sædvanlig tilsammen i eet Huus, og begge Kjøn fra Ungdommen af i det fortroligste Fælledsskab; Ægteskaberne sluttes der sædvanligvis først i den senere Alder. Paa disse Vildes Godmodighed anfører Forfatteren et paafaldende Exempel. Missionairerne plejede hos dem at tiltuske sig Levnetsmidler for Tobak, som hos dem traadde i Stedet for Penge; men naar Indvaanerne intet havde at sælge, afhentede de dog deres Portion Tobak, og Missionairerne nægtede dem ikke samme, saalænge deres Forraad endnu holdt ud. Men da dette endelig var udtømt, blev det dem sagt, at de ikke længere skulde bringe Levnetsmidler, da Missionairerne ikke mere kunde give Betaling derfor, men ikke desto mindre bragte Indvaanerne den næste Dag et endnu rigeligere Forraad end tilforn, som de, uden endog kun at vente paa nogen Belønning, ophængte uden for Missionairernes Bopæl, og derefter gik bort. Da disse kaldte dem tilbage og forestilte dem deres Forfatning, svarede de: Saalænge I havde Tobak, gave I os saa meget I kunde undvære, nu have I rigtig nok ingen Tobak mere, men vi have Levnetsmidler nok, og I skulle have saameget deraf som I behøve, saalænge vi selv have noget, — og disse Folk holdt Ord. Religiøse Begreber manglede dem derimod næsten ganske; deres Patres eller Tryllere afgive sig overhovedet kun med at helbrede de Syge. Forgjeves søgte Missionairerne at bibringe dem lysere Begreber. Vanskeligheden i at lære Landets Sprog, der var saa meget større, jo hyppigere de, som allerede i samme havde gjort noget større Fremskridt, enten bortdøde eller bleve tvungne til at forlade Øen, det usunde Klima og de overdrevne Anstrængelser, til hvilke de saa Missionairer saae sig nødte, angives af Forfatteren som Hovedaarsager til Missionens Mislykkelse. Hyppige røverske Landgange af de vilde Maleier fra Kysten af Queda, som, for at samle Fuglereder, pleje at besøge Øerne, og ved hvilke Missionairerne mere end en Gang geraadede i største Livsfare, formerede endnu det Farlige i deres hjelpeløse Stilling.

---

by the Reverend J. G. Haensel (the only surviving Missionary) to the Rev. C. J. Latrobe. London 1812. 78 p. 8., anmeldt i Gött. gel. Anz. Febr. 1822 S. 230-232.

Forskjellige Tidsalderes Skikke.

(Af Thams Anteckningar 1796=97.)

Naar den gamle værdige Rudbeck skriver, hvorlunde 1651 spilledes en Komedie i Upsala*), da Dronning Christina var udklædt som Kammerpige, sagde han tillige: da jeg og den Ære havde, at agere Hyrde med en Skalmej. Det var paa den Tid ligesaa velmeent, som om man paa denne Tid havde havt den Naade. Qvækere blandt de Reformerte háve længe havt Hatten paa i Kirken, uden at dette ansees for Vanhelligelse — ligesom vi sidde, medens de Catholske staae i Kirkerne, uden at vi derfore mene nogen Uærbødighed.

I samme Grad, som vi alle oplyses, formindskes Pedanteriet. — Anstændigheden kan være ligesaastor i at lade Hatten sidde og ligefuldt med et Ærbødighedstegn hilse, som i at indfinde sig uden Dykrænger eller store Opslag, uden hvilke man for omtrent 40 Aar siden ansaaes som aldeles upaaklædt, og var bleven foragtet i alle Selskaber.

— 1760 24de Januar paa Kongens (daværende Kronprindses) Fødselsdag aflagdes de store Opslag; da flere ved Hoffet lode sig gjøre Fløjelskjoler med smaa Opslag, efter Grev Creutz, Kronprindsens Kavaleer. Enkedronningen fand dette strax meget stødende, og sagde til Grev Creutz: Vous avez là un Surtout. — Oui Madame, svarede han, tous les habits sont des Surtouts — og med dette Indfald ophørte saa de store og ubeqvemme Opslag.

Fra Façoner kunde man siden simplificere en Mængde unødvendige Udtryk. Man veed saare vel, hvorlunde saadant aldrig brugtes hos Grækere og Romere. — Alexander den Stores Ypperstepræst, Aristander, kaldtes aldrig Hans Højærværdighed eller Provst over**) Macedonien og Asien.

*) Præsteskabet foreslog paa Rigsdagen 1620 for Gustaf Adolph, at Eloquentiæ Professoren i Upsala skulde ogsaa agere Komedier.

**) Man har seet i Aviserne for 1796, at fra visse Stifter har det heddet Provst eller Sjelesørger over N. N. Herred, i andre i, og i andre ved.

Mutius i sine Breve til Cicero skriver aldrig: ædle og højagtede Hr. Borgemester. Og uagtet Mutius var den første Gartner i Rom, kalder aldrig Cicero ham Hr. Overdirektør, eller veed man, at han fik Tilladelse at bære Kaarde som salig Gartner Lundberg.

Selv Cato, som tillige var en stor Landhusholder, kaldtes aldrig Medlem af det kongl. Landhusholdnings Selskab.

Kjøbenhavns Børs, d. 25 Juni 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à

Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8¼ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	95½	95¾ Rbd. Sedl.
Dito Dito	91½	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	71	71½ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Rettelser.

I det i No. 50 indførte Digt: Kongen og Vægteren:

Side 782 L. 6 endelig læs end'lig.
L. 14 sine Frmstræben l. sin Fremstræben.
L. 16 Klør l. Kløer. —
S. 783 L. 3 sandeligen dog l. sandelig.
L. 17 Vægtere l. Vægt're
L. 5 nedenfra, vidst, den l. vidst, at den. —
S. 784 L. 8 saa nu l. saa snu. —
L. 23 vaagned' l. vaaged'. —
S. 785 L. 13 opklarede l. opklared'. —
L. 14 gjensvarede l. gjensvared'.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 52.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 29 Juni 1830.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 48.)

L.

Cramer, F. C. Portrait-Maler. Sandvig nævner to Portraiter, nemlig: Pet. Rosenstand Goiske; stukket af J. Haas. 1753, 8; og C. Amalie Thielo, 8. — Hvad vides ellers om ham? Sandsynligen var han Broder til den herefter Nævnte.

LI.

Cramer, Peter. Maler. Han var født 1726. Med Talent for Malerkunsten dannede han sig selv, uden nogensinde at komme uden for sit Fædreneland. Han blev Hof-Theatermaler; og Medlem af det Kjøbenhavnske Kunstakademie. Som Theatermaler blev han især ypperlig; dette særegne Fag, og hans Tids største Anvendelse paa Vandfarve-Malerie havde nogen Indvirkning paa hans Oliemalerier. Det man især i denne Henseende saae fra hans Haand var: Genremalerier, eller smaa Kabinetsstykker i Teniers og Ostades Smag. Han døde 1782. „Han var, sagde August Hennings, en yndig Maler; harmoniske Farver, friske Teinter, en vittig Pensel, en sindrig og fornøjelig Sammensættelse udmærke hans Stykker. Man finder i dem flere Forandringer og et ædlere Valg end i de fleste af Teniers Stykker; undertiden, ligesom hos Teniers, nimius in veritate. De smaa Figurer i hans Malerier ere behandlede med saa megen Forstand, at det er umueligt at gjøre dem bedre. Hans Perspectiver ere malede med saa megen Kunst, at de synes aldeles naturlige. Cramer anvendte megen Flid paa sit Arbejde, men hans yderste Flid bestod i at skjule den.“ Af hans ældste Arbejder opregner Sandvig: En Electriseermaskine i fuldt Brug. Det er stukket 1754 af Jon. Haas. — Dronning Sophia Magdalenes og hendes Moders Rejse over Mandsejdet i Norge i Aaret 1733. Miano inventor. P. Cramer fecit. — Hofmanns Stamtavle. — Et Par Tegninger til Niebuhrs Rejse. (1 D. Tab. 42 og 69). —

Ved Udstillingen 1778 saaes i alt tolv Malerier af ham. Om tre af disse Stykker, forestillende Bondescener, sagde Abrahamson „Det er ikke mere Naturens Efterligning; det er Naturen selv; Har jeg beundret ham før, som den ypperligste Theatermaler, saa beundrer jeg ham nu dobbelt, efterat have seet disse skjønne Stykker.“ Et af de her udstillede Stykker, var en Udsigt af det store Belt ved Corsøer. Det er stukket i Kobber af G. Haas 1771. To andre Stykker, nemlig: en Kone som sælger Peberkager, og: Nogle Bønder ved en Høstak, sees i Kunstakademiets Samling, som hans Receptionsstykker.

I den Müllerske Kobberstik-Samling i Afdelingen: „Konstneres Arbejder“ er efter Cramers Ma-

lerier 23 Stykker, nemlig 1=11. 11 Vignetter, Cul=de=Lampes, og andre smaa Blade, raderede af adskillige Mestere. 12. En af hans Opfindelser, med den Underskrift: Børnemusik, tilegnet Arveprinds Frederik. Det er stukket af Røsler 1774. Fol.

13. En siddende Bondekarl med en Olkande paa Skjødet, tilegnet Kammerherre Christ. Fr. Holstein; stukken af Clements.

14. Et Landskab med Bønderfolk; tilegnet Greve Enewold Brandt, Tv. Fol. stukket 1771 af G. Haas.

15. Forestilling af afbrændte Begkrandse ved en Kanefart 1771. Qv. Stukket af G. Haas 1772.

16. Anden Akt 3die Sc. af Syngestykket; de to Gjerrige, udført i Kridtmaneer i Rødt, af T. Kleve. Tv. Fol.

17. Brillesælgeren; Fol. St. af Clemens.

18=23. Bondescener; en Samling af 6 Blade. Fol. St. af Fr. Schuerer. 1785. 1786.

Cramer malede ogsaa Portraiter, hvoraf nogle haves i Kobberstik, saasom: C. L. Scheel v. Plessen; stukket af Jonas Haas; l. Fol. M. Scheel v. Plessen; stukket af O. H. de Lode 1751 l. Fol. (Hjelmstjerne 494). Walkendorf, Ole Borch o. fl. til C. P. Rothes danske Mænds og Qvinders Eftermæle; Peter Rosenstand Goiske (Sandvig) og flere.

I den kongelige Malerie=Samling bevares et Stykke af ham under Nr. 857 forestillende „Drenge om Vellingen". „I dette Stykke er, som Spengler siger, Sandhed, Natur og Carricatur kunstrigt forenede." At Kunstakademiet har to af hans Malerier er ovenfor sagt.

I Conferentsraad Bugges Samling sees Nr. 34: En Mand med Peltshue, siddende paa en Stol, med en Træ=Olkande i den venstre Haand, og hævende Laaget med den højre. Dette Blad er stukket i Kobber af J. Fr. Clemens. — I Forstander Borch's Samling er et Cramersk Stykke, forestillende en Theaterscene af Balders Død.

Paa en Auction d. 7 Sept. 1797 efter en Kunstelsker, Joh. Ph. Frøelund, som havde været Cramers Ven, og for hvem han malede meget, blev solgt endeel baade Olie= og Vandfarvemalerier i Cramers begge Fag. Der forekom og hans Portrait malet af ham selv, samt hans og

hans Broders Silhouetter, tegnede af ham; Fremdeles en Mængde Haandtegninger af ham. Hans Portrait, som Medlem af Kunstakademiet, malet af Erichsen, findes i Akademiets Samling.

LII.

Thielo, Joh. Georg Wilh. Maler; hører ikkun hid for saavidt han ved det danske Kunst=Akademie har studeret og vundet Præmier. Han var fød i Hannover 1735; Minister v. Hardenberg skikkede ham 1757 til Kjøbenhavn, hvor han flittigen studerede efter Modellen, og 1758 vandt den mindre, 1759 den større Guldmedaille. 1761 vendte han tilbage til Hannover. Han malede især Landskaber og Portraiter. See Meusels teutsch. Künstler=Lex. 2te Ausg. 2 B. 1809. 429.

LIII.

Wolf, Nicolai; Maler; fød i Kjøbenhavn 1762, studerede ved Kunstakademiet, især under Mandelberg; vandt 1785 den store Guldmedaille. Han fik nu Arbejder for den ædle Greve Christ. Dit. Reventlov til Christiansſæde. Rejste derpaa udenlands. Kom til Dresden, hvor han døde 1815. Blandt hans Malerier nævnes Portraiter; og en Altertavle for en Landsbykirke ved Kjøbenhavn, forestillende Christi Gravlæggelse, næsten Legemsstørrelse. See Meusels deutsch. Künstl. Lex. 2te Ausg. 2 Th. 1809.

LIV. Fortsættelse om Kobberstikkere.

Koch, Otto. En Kobberstikker, som har boet i Slesvig og stukket nogle Prospecter til Olearius's og Mandelsons Rejser — samt den holstenske Hertug Frederiks Portrait; st. Fol. (Hjelmstjerne S. 443; og Sandvig.)

Koch, Servatius. En Kobberstikker fra Leiden, der 27 Sept. 1622 blev antaget til Universitetskobberstikker i Kjøbenhavn med en aarlig Løn af 100 Rdl." indtil saalænge et Vicarie ved Roeskilde Domkirke blev ledigt." See Nyerups Beretning i „Læsendes Aarbog" for 1800 S. 31 og i hans Universitets Annal. 1805 S. 99. Har man noget Arbejde fra ham? Maaskee var han blot kaldet og kom ikke herind? Simon de Pas var den næste, der nævnes som Universitets Kobberstikker.

Lehlin, Sebastian. Levede i Kong Christian 5tes Tid og har stukket endeel adelige Portraiter; saasom General Frederik Rantzow til Asdal; Mogens Sehested til Holmegaard og hans Børn, Mogens Ulfeld til Selsø (ypperligt, siger Sandvig). Hjelmstjerne S. 514 og 521. Sandvig nævner endnu: Historien om de kloge Jomfruer, omringet af Anna Rosenkrands til Brobygaard 32 Ahner.

Neander, Johan. Kobberstikker, har 1644 stukket et stort Kobber i Folio, forestillende Kong Christian 4de til Hest med Commandostav i Haanden, i Spidsen af sin Armee. Neden under staaer Christianus Quartus etc. — Oven til i højre Hjørne to Engle med en Krands, i hvilken staaer: vivat; i venstre Hjørne Rigernes og Provindsvaabnerne, hvorunder: Regna firmat pietas. Bag Kongens Ryg en Seddel, paa hvilken 4 lat. Linier. (Hielmstierne p. 407.)

De Pas, Simon, var en Søn af en bekjendt Cølnsk Kunstner, Crispin de Pas, eller de Paas. Hans Søster, Magdalene, og Brødre vare, som han, Kobberstikkere, og Lærlinger af deres Fader. I en allerede ikke ung Alder gik Simon til England, hvor han maa være kommen 1613, og hvor han opholdt sig ti Aar, og forfærdigede sine den bedste og kraftfuldeste Manddoms Arbejder. Han blev forskreven til Danmark af Kong Christian 4de; hvor han 1624 maa have været, og forblev i kongl. Tjeneste indtil sin Død. I Universitetets Matricul staaer under den 29de Juni 1626: Inscriptus est Simon de Pas, Coloniensis; confess. Luth. Paa endeel af hans Kobbere, som for det meste ere store Portraiter, kaldte han sig Seren. Reg. Maj. Sculptor. Han har stukket Kongens Brystbillede 1629. Fol. Et andet Brystbillede af samme Konge 1633; omgivet af de 6 forrige Oldenburgske Konger. Fol. (Hører til Bibelen.) Endeel Portraiter af den Tids anselige Personer og Lærde; indtil 1646. Cf. Sandvig, Hjelmstjerne S. 502. 565. 577 o. fl. samt Ny danske Magaz. V B. 237; paa hvilket sidste Sted et af ham d. 20 Decbr. 1624 udstedt Revers læses. Sandvig nævner ikke Holger Rosenkrands's Portrait, stukket 1644. Fol. Ej heller de tre Stykker som i den Müllerske Kobberstiksamling i det andet Bind af Kunstneres Arbejder haves. (Hos Sandvig er S. 101 næstsidste Linie en Trykfejl 1651 istedet for 1631.)

Pas, Crispinus, hans Søn var ogsaa Kobberstikker. Sandvig.

Schleuen, J. G. Har stukket nogle Portraiter i Kjøbenhavn omtrent 1760, hvoriblandt M. Chr. Falster, Rektor ved Ribe Cathedralskole. Hans Egede, 1764; Fol. efter et Malerie af Joh. G. Ziesenis, Danus. Henved 1768 arbejdede han tilligemed sin Broder J. D. Schleuen i Berlin. (Spenglers Art. Eft.)

Schuerer, Franciscus. Fik 1781 den mindre, og 1785 den større Sølvmedaille ved det Kjøbenhavnske Kunst-Akademi for Tegning. I den Müllerske Kobberstiksamling, i Afdelingen over Kunstneres Arbejder, ere 6 Stykker af ham, alle i tv. Fol., nemlig: 1. Le Satyr amoureux. 1783. 2. To Børn, med et imellem dem liggende Lam, efter Malerie af Rubens, stukket 1783 under Kobberstikker Haas's Tilsyn. 3-4. To Landskaber med Figurer og Qvæg; ligeledes 1783 under Haas's Tilsyn. 5. La Rencontre. Tischbein pinx. 1784. 6. David, ved at see Bathseba ved Brønden, bliver i hende indtagen. 2 Sam. 11 Cap. 23 V. 1785. Fremdeles, efter P. Cramers Tegninger 6 Stykker med forskjellige Bondescener; 1785-6. Han har stukket Portraiter, saasom af P. Fr. Suhm. — Otto Thott, 8., og flere.

Schule, Georg Christian. Han blev fød i Kjøbenhavn d. 7 Oct. 1764; studerede ved Kunstakademiet, og fik 1782 dets mindre Sølvmedaille for Tegning; hvorefter han i de følgende Aar arbejdede for Boghandlere. Adskillige satiriske Stykker fra hans Haand skal have, siger Weinwich, paadraget ham Had og Forfølgelse. Han rejste endeligen bort; og levede fra 1787 i Leipzig, hvor han, som Kobberstikker og Kobberætser, arbejdede meest for Boghandlerne; og opholdt sig i endeel Aar; døde 1816. Af hans Arbejder kunne vi nævne: 1. Det Wiedeweltske Christian d. 6tes Begravelses-Monument i Roeskilde. Tverfol. 1783. 2. En Forestilling af Shakespeares Henrik den 8de, 4 Akt. 2 Sc. efter et Malerie af Nic. Abr. Abildgaard; stukket 1783. St. Fol. 3. Mindestøtten ved Gjentofte over Joh. H. E. Bernstorff. 1783. Fol. 4. La Marchande d'Amours, Antique, trouvée dans les Ruines d'Her-

culaneum; Tv. Ov. 1783. 5. Premiere Promenade dans le Jardin de Rosenbourg, eller Kavaliergangen i bemeldte Have; med mange Figurer, af hvilke de fleste ere smaa Portraiter. Tv. Fol. raderet 1785. 6. Prospekt tagen ved Indgangen af Frederiksberg Have, af ham tegnet og raderet 1786. Tv. Fol. 7. Den indre Prospekt af Roeskilde Domkirke; stukket. Fol. 8. En af Stand høj Dame staaer i en Skov ved en Vandbredde. Derunder et fransk Vers. 1785. 8. Hører til Peder Blicher Olsens: „En Dags Læsning." 9:10. Enkelte Portraiter, saasom Otto Thotts; — Oldingen A. Carolikopski, en Soldat, der blev over 100 gammel; efter et Pastelmalerie af Madame Clemens; og flere. 11. Frihedsstøtten uden for Vesterport. l. 8. Aftryk følge med F. Thaarups Kopenhagen mit der Umgegend 1828. Efter hans Bortrejse fra Kjøbenhavn haves af ham: 12. Vue des environs de Doblen en Saxe. Efter Malerie af Wagner. Tv. Qu. 13. La malheureuse Comtesse de la Motte; La Viviette delin. à Paris 1786. 14. Daniel Chodoviecki's Portrait. 8. — 14. Den Weimarske Professor Musäus, foran 37de Bind af N. Biblioth. d. schönen Wissensch. 8. — 15. Den tyrkiske Keiser Selim d. 3die; i Zeitung für die elegante Welt. 1807. No. 7. — 16. Olympen; ved Zeitung für die Jugend 1807. No. 12. Adskillige Stykker af denne Kunstner nævnes i Bertouchs Katalog S. 65. Af de forestaaende Blade har den Müllerske Kobberstiksamling, i Afdelingen: Kunstneres Arbejder 2den Deel, 8 Stykker; nemlig de under Nr. 2. 4. 5. 6. 8. 12. 13. 14 benævnte. (See: Meusels Museum für Künstl. 2 St. S. 51. — Meusels teutsch. Künstler Lexikon; 2te Ausgabe. 1809. 2 B.)

Støttrup, Andreas, Maler og Kobberstikker; hører ikke hid uden for saavidt han omtrent 1774 studerede ved det Kjøbenhavnske Kunstakademie. Var fød i Hamburg 1754, og nærede sig der ved sin Kunst. Udgav Portraiter i den punkterede saa kaldte engelske Kridtmaneer. Om ham i (Eckhardts) Hamburg. Künstler-Nachr. 105. 112. — Meusels Künstl. Lex. 1809. 2 B. Han har udgivet 1780 i Hamburg Juels Portrait i hin Maneer, efter C. H. Knieps Tegning.

Thiele, Joh. Herman, Kobberstikker, levede i Kjøbenhavn omtrent Aar 1735; og hen i Kong Frederik den 5tes Tid. Han har stukket endeel Portraiter og andre Sager, hvoraf vi her nævne: 1:3. Gehejmeraad Joh. G. v. Holsteen og hans første og anden Frue. Fol. 4. Biskop Hersleb. 1741. 8. 5. Thomas Clitau. Ov. 6. Slotspræsten Anders Borch i Christiania. 7. Præst C. J. Kersting ved den reformerede Menighed. 8. Præst Mejer ved samme Menighed. 9. Dorthe Engelbreths Datter. 10. Kong Frederik 5te; halv Corpus. 11. Adskillige Prospecter. 12. Nogle Plader ved Beskrivelsen over den kongl. Mynt- og Medaille-Samling. (See Hjelmstjernes Cat. S. 474. 475. 533. 542. 567. 568 og Sandvig.) I den Müllerske Kobberstiksamling i Afdelingen Opera Artificum, 2den Deel, ere fire Stykker af denne Kunstner optagne, nemlig: 1. Et lidet Landskab, hvor pløjes og fiskes. Tv. 8. 2. En med Figurer udziret Cartouche, hvori det grevelige holsteenske Vaaben. Tv. 8. 3:4. To Blade af Parabler om den forlorne Søn; med hollandske Vers neden under. De ere betegnede 3 og 4, og ere vist nok stukne for et hollandsk Værk. Fol.

Noget om Malejerne.

Malejernes Land udgjøre en stor Deel af Indias Halvø paa hin Side Ganges. En bestandig Vaar hersker i disse yndige Egne, og endskjønt de ligge i det hede Jordbælte nær Linien, saa have de i Overflødighed Regn og Dug. De fleste Øer i det østlige Indias Hav ere befolkede med malaiske Folkeslag. Den muhamedanske Religion blev ikke ret længe efter dens Stiftelse bekjendt blandt Malajerne og antagen af dem. Den har dog ikke forandret deres Regjeringsform, nemlig Lehnsystemet indført i Oldtiden, dog uden arvelig og personlig Livegenskab, i de malaiske Lande. Det er Uret, at kalde Malajerne Vilde; de fortjene virkeligen Navnet af et sædeligt og cultiveret Folk. Deres Huse maae være byggede mestendeels af Siv og Rør, deres Klædedragt uden Kunst og Mode; men denne Omstændighed er

ligesaalidet Tegn paa Vildhed og Barbarie, som den almindelige Tilbøjelighed til Ro og Magelighed, som de hede Klimater virke.

Handelen er det sikkreste og visseste Middel til det selskabelige Livs Forædling. Paa denne Maade have Malajerne fra utænkelige gamle Tider opnaaet en vis Grad af Cultur og Sædernes Forfining. Fordum handlede de med de ældste cultiverede Folk, som Historien fremviser, med Hinduer og Chineserne, og det lader sig ikke tænke, at denne Omgang er bleven frugtesløs hos dem. Deres samvittighedsfulde Redelighed i Handelssager giver Grund til at slutte Modsætningen. De ere langt fra Mistanke og Mistillid. Ofte paa mundtlig Forsikkring tage de af Kjøbmændene de Varer, som de behøve, uden at besee dem. Endskjønt de ikke kjende andre Nationers Love og deres Landes Beliggenhed betager dem Haab om Erstatning, naar de blive forfordeelte, saa ahne de dog sjelden nedrige Hensigter og Bedragerie, saa lidet som de kunde tro, at man holder dem i Stand til at begaa saadant. Man vil maaskee modsige denne Skildring, som jeg har gjort over Malejerne, men jeg har Beviser nok for mig, til at bevise dens Rigtighed. Europæerne ere saa overbeviste om Malajernes Redelighed, at de aldrig aabne eller besigtige de Punge Guldstøv, som de tilhandle dem, og jeg har ikke hørt, at de ved Malajernes Bedragerie bleve, formedelst deres Godtroenhed til dem, førte bag Lyset.

Det malaiske Sprog er saa vellydende, ja saa rigt paa milde behagelige Toner, at det kappes med det italienske om Fortrinet. I Følge Tarverniers Beretning var det i hans Tid det almindelige Sprog paa den hele Halvø østen for Ganges, og selve i de fornemste af Stormoguls Stater lagde man sig efter at lære det, formedelst dets Ynde, langt almindeligere end man studerer Græsk og Latin i Europa. Det er en bekjendt Anmærkning, at frie og uafhængige Nationer have fortrinligt Talent og Tilbøjelighed til Poesien. Aarsagen er let at begribe: Friheden plejer og nærer de lidenskabelige Fornemmelser, og til disse skylder Poesien dens stærke Udtrykke og levende Billeder. — Elskovens, Fædrenelands Kjerlighedens, og Tapperhedens Sprog er jo idel Poesie. Uden Musikens Bistand ere Digterkunstens Værker underkastede Forglemmelse; derfor har man fra de ældre Tider søgt at forene Musik med Poesie; man kan let formode, at Malajerne, et frit, uafhængigt Folk, hvis Sprog er saa harmoniskt, kan ikke mangle Tilbøjelighed til Digterkunsten, samt at deres Stavelsesmaal kunde være fyndigt og yndigt. Virkeligen have de saa mangfoldige og mestendeels saa behagelige Slags Digte og Sange, som man kan finde hos et europæiskt Folk. Vel kjende de ikke Musikens videnskabelige Grundsætninger, men deres Gehør, og deres Nemhed til at fatte hine Grundsætninger, naar de deri undervises, give tilstrækkeligt Bevis for at Mangelen erstattes hos dem ved naturligt Anlæg. Malajerne ere almindeligen af mindre Væxt end Europæerne. Deres Farve er rødbrun, deres Haar langt og tykt, som de afskjære, og bedække Hovedet med en Turban. Fruentimmeret lader Haaret voxe, og indeslutter det paa forskjellig Maade. I deres store Byer gaa begge Kjøn ikke allene anstændigt, men tildeels prægtigt klædt (det samme vidner Kapitain Forrest, som omgikkes med dem paa Tidor, Suln og Magindano.) Malajerne have noget vildt i deres Øjekast, men de ere meget gjestfri og føjelige mod Fremmede. — I Politur og Sædelighed have de bragt det videre end Europæerne for et par hundrede Aar siden. Det er sandt, at de i Batavia og paa andre hollandske Kolonier begaae nu og da grove Udsvævelser; man maae veje Aarsagerne, som hidse dem til Hevn og den Grumhed hvorfor de beskyldes; man maae betænke, at Tyraniet og Undertrykkelserne, som de overmodige bataviske Usurpateurer udøvede mod Malajerne i deres eget Land, maa have den Virkning, at drive til Yderlighed et frit og uafhængigt Folk, og forlede dem af Fortvivlelse til saadanne Handlinger, som de under andre Omstændigheder ikke vare i Stand til at optænke. Jeg ønsker, at vi have Føje til at skyde Skylden paa den Nation, hvormed vi er mindst beslægtede, men Sandhedens Stemme er for stærk til at undertrykkes. De rasende Handlinger, som Malejerne mellemstunder foretage, og forberede dem med Opium til at udøve, ere allene Følger af Europæernes Grusomheder og Haardhed imod dem. Malajerne undskylder dem paa saadan Maade: „Bløder ikke Saaret, „som man stikker os? Lee vi ikke naar man kild-

„rer os? Og skulle vi da ikke hævne os, naar „vi fornærmes? Ligne vi jo Eder ikke i alle Maa„der? Vi ville og heri ligne Eder, og lærvillige „udøve, hvad I lære os, og det skulde gaae un„derligt til, om ikke Disciplene skulde overgaa Lære„mesterne."

(Pr.)

Indenlandske Efterretninger.

— Om Randers blev Hs. Maj. Kongen under sin nu fuldendte Rejse i Jylland allerunderdanigst overleveret af Borgemesteren Cancellieraad Neckelmann en trykt kort Udsigt. Vi meddele af samme følgende korte Notitser: Byen, som, med dens Jorder, i dens hele Omfang ligger paa venstre Side af Gudenaa, indbefatter 763 Gaarde og Huse, for en stor Deel, om ej for det meste, af 2-Etager, og bestaaer af 65 Gader og Stræder. Bygningerne ere i Almindelighed særdeles vel vedligeholdte, og Beboerne interessere sig meget for at give dem et pynteligt Udseende. Aaen imod Sønden; Bakkerne imod Norden, der tildeels naae en Højde af 200 Fod; de frodige Enge paa begge Aabredderne, danne allerede for sig en Situation, der ikke mangler Ynde, og som ved Plantninger, i de sidste 30 Aar, er bleven meget forskjønnet. Folkeantallet, som i Aaret 1787, Garnisonen iberegnet, udgjorde 3467, og i Aaret 1821: 5586, er, efter den i April d. A. foretagne Tælling, 6320 Sjæle. 32 Familier, bestaaende ialt af 182 Individer, ere deraf Jøder (indtil 1800 var ikke en Eneste bosat i Randers), som her have en authoriseret Synagoge; nogle Faa ere Katholiker og Reformeerte. De gejstlige og verdslige Embeds- og Bestillingsmænds Antal er 53; de næringsdrivende Borgeres 514. Af Fattigkassen have 529 Individer nydt Understøttelse i afvigte Aar. Uagtet Byen er usædvanlig tæt bebygget, spores dog deraf ingen skadelige Følger for Helbreden i Almindelighed, skjøndt Byen dog for en stor Deel ligger paa en Sump, og er omgiven af Bakker, Enge og store Moser. Epidemi har her ikke fundet Sted i Mands Minde, og endemiske Sygdomme gives ikke. Af raske gamle Folk findes her en usædvanlig Mængde; ligesom ogsaa Mortalitets-Tabellerne give et meget heldigt Resultat, da der efter 7 Aars Middeltal kun er død 1 af 46. Dette tilskrives ej blot Lægernes Duelighed og Omhu, de gode Foranstaltninger til Fattiges Understøttelse, Cuur og Pleje; men vel fornemmelig Frihed for Næringssorg, Indvaanernes særdeles ordentlige Levemaade og nærende Kost, samt det fri Luftstrøg fra Vest til Øst. Vandet er paa de fleste Steder saa salpeterholdigt, at det antages at give Brændevinen een Grad forøget Styrke. Byens vigtigste Næring er Handel, der drives af 82 Kjøbmænd, foruden Smaahandlere. Productafsætningen skeer nu fornemmelig til Hamborg, og, naar Conjuncturerne indbyde, til England, Holland og Frankrig. Med Norge er der jevnlig Samfærsel; tildeels og med Sverrig. Korn, Smør, Uld, Huder og Skind ere Hovedproducterne, som udføres. Handelshuset Rées Etablering her paa Stedet har unægteligen givet Producthandelen et aldeles forandret Sving. Foruden dets betydelige Kornopkjøb, har dette Handelshuus draget Productionen af Uld, Huder og Skind hertil fra langt bortfjernede Egne, og ved fortrinlig og hidtil her ukjendt Behandling af Alt, hvad det har paataget sig at forsende, erhvervet sig en Tillid, som hertillands hidtil har været sjelden; hvilket Alt har havt særdeles gavnlig Indflydelse paa Stedet som Handelsplads, da de mindre Kjøbmænd der stedse finde Afsætning for de Partier, de have indkjøbt. Kjendeligt viser sig et heldigt Resultat heraf for Statens Indtægter af Tolden, hvis Totalbeløb 1802 (et godt Aar) var 13307 Rbd.; men 1829 udgjorde 63753 Rbd. r. S. og 4674 Rbd. Sedler. De Næringsveje, som her tilforn havde naaet en Celebritæt, endog i Udlandet, nemlig Handskemageriet og Ølbryggeriet, ere saa aldeles gaaede tilbage, at de kun fortjene Opmærksomhed, med Hensyn til Spørgsmaalene: hvad dertil er Aarsag, og om den kan afhjelpes? Handskemagernes Antal, som engang var 28, er nu kun 3. — Uagtet Laxen undertiden fanges her i betydelig Mængde og betales dyrt, er den dog ikke til saa stor Indtægt, som man skulde troe; thi da den kun fanges her om Vinteren, naar Vandet er aabent,

saa slaaer Laxefiskeriet, ved langvarig Frost, som f. Ex. i afvigte Vinter, ofte reent fejl. Her fanges Lax indtil 50 Punds Størrelse. I de senere Aar har Laxefiskeriet været overordentlig uheldigt. — Skibsrhederiet er langt fra at være saa betydeligt, som før, hvortil Aarsagen er, at Capitaler deels ej kunne undværes fra, deels fordeelagtigere kunne benyttes saavel i Detail- som i Producthandelen. 1800 hørte 31 Skibe af 815 Commercelæsters Drægtighed her til Byen; i Aaret 1829 derimod ikkun 14, drægtig 215 C. L. At flere Skibe kunde holdes i Fart herfra, og til sine Tider give godt Udbytte ved Fragtfart, skjønnes deraf, at ikke faa, saavel inden- som udenlandske Skibe, fornemmelig engelske, jevnlig føre Producter herfra. Et Skibsbyggeri vilde her sikkert finde en i alle Henseender belejlig Plads, og man haaber snart at see et her etableret, hvilket rimeligviis vil foranledige, at ogsaa denne Erhvervgreen vil vorde afbenyttet. — Avlsbrug maa, som Følge af, at Driftscapital langt fordeelagtigere kan anvendes til Handel, Industri-Anlæg og Haandværksdrift, staae langt tilbage her. — Som Følge af, at de forskjellige Klasser af Næringsstanden ved Flid og Orden have et ret godt Udkomme, søger man i Almindelighed, i Levemaade og huuslig Beqvemmelighed at gjøre sig Livet nogenlunde behageligt, og vel mere, end andensteds sædvanligt er, hvorfor Opholdet her, skjøndt Levnetsmidlerne og øvrige Fornødenheder ikke staae i høj Priis, er temmelig kostbart. Med Hensyn til Folkemængdens Tilvært, uden nogen betydelig Udvidelse for Byen, er Huuslejlighed temmelig vanskelig at faae og temmelig dyr.

Blandede Efterretninger.

— „Die Teufelspapiere. Politisches Taschenbuch von Witt von Døring.“ Dette Skrift er i det tydske Tidsskrift: Der Freimüthige oder Berliner Conversationsblatt bedømt i et ironisk Sprog saaledes: Djævleskrifterne vinde ved denne Lommebog en Tilvært. Efterat Hr. Witt har leveret en Quasi-Fortsættelse af Wilhelm Hauff's Satans Memoirer, lader han en Djævel selvstændigen optræde, som en vis Eduards Fører. Et væsentligt Kjendetegn paa vore Djævleskrifter, nemlig paa de Værker, som man tilskriver Satan, er vel: at Djævelen kun bliver nævnt paa Tittelen. Indvendig føler man kun Forfatteren, der undertiden viser sig som et malitiøst, sommetider vittigt, hyppigen ogsaa trivielt Menneske. Man føler ej Spor af nogen infernalsk Dybde, som overhovedet ej af nogen Dybde. Det er Oververdenens højeste Overflade. Saa meget der ogsaa maa blive skrevet og recenseret, saa er dog sjelden en Forfatter, som det synes, fortrolig nok med Opgaven, som han forelægger sig i Stof og Navn. Man kunde virkeligen ved en saadan Lekture komme paa den Formodning, Verden er langtfra endnu ikke gandske saa djevelsk, som visse engelske Poeter og tydske Pietister ville faae os til at troe. Ja! Ordsproget, naar man taler om Fanden, saa er han nærmest, thi osv. — er glimrende gjendrevet. Satan er der talt nok om, han er malet paa Væggen, men han har ikke indfundet sig i nogen af de mange Bøger. Men maaskee har dette sin Grund i en saadan Forfatters Hellighed, og denne Hellighed er 1) aandrig, thi han vidste ikke engang, at en Dæmonologie, en Diabolik og lignende Videnskaber existere, og at visse Værker fra den barbariske Middelalder nævne Satan, som Helvedes Fyrste. En sand Djævleignoranz! 2) er denne Hellighed moralsk, den kommer nemlig fra Hjertet. Satan fremkommer nu vel med malitiøse Vittigheder, omtrent ligesom de enhver Dame gjør ved en Kaffevisit, og saadant kalde hine himmelske Tunger, disse søde Sjele allerede satanisk. Det maa dog være en sand himmelsk Nydelse, at være en Forfatter, der kan skrive en saadan Satans Memoirer. 3) Er den Hellighed endogsaa kritisk, og det har endnu aldrig en Hellighed været, saalænge der gives Hellige og Paver, end ikke hine vidunderlige Hellige have forstaaet Mephistopheles, Djævelen i en Poesie. Thi havde de forstaaet ham, saa vilde de have følt, at han ikke er af de Store, der bag sin Elskværdighed skjuler sin dæmoniske Ondskab, og i Momenter, som „Hvad gjelder det, at jeg fanger dig?!“ eller kun: „De er ikke den første“ forraader sin sande Natur. De have fremdeles ikke følt, hvilken en Lespen og Lallen udtryk-

kes i Navnet Mephistopheles, medens Satan smægter efter Blod og Ild, hvorimod den første Djævel er et sandt Barn, en Usling. Sæt at hin Forfatter til Satans Memoirer, skriver engang Mephistophel s Memoirer, saa maatte disse efter den passende Proportion blive et Væsen, saa ganske sammentrængt fuld af Kjærlighed og Hellighed, at det i levende Live hæver sig til Himlen lig en Luftballon.

Altsaa ingen Satan — intet af blodige Rædsler, som han foranlediger, af tænderskjærende Fortvivlelse, af Grusomhedens og Forfærdelsens hemmelige vellystige Dybde. Intet Væsen, som skjælver for Begrebet om menneskelig Forløsen, som den søde, hellige Forsoning indgyder et saadant Indbegreb af Afsky, at det fuld af Forfærdelse hylende griber Flugten. — Altsaa ingen Sataner, men Mennesker, der ere hellige.

Ere de hellige, saa maa de ogsaa være ydmyge. Hr. Witt er ydmyg! thi han har aldeles ikke følt, hvilken en Hellig han var, da han skrev en saadan Satans Memoirer, og han vil endogsaa gaae saa vidt i sin Hellighed, ikke at indsee, hvorvidt Recensenten med Hensyn til hans Værker, kunde erklære ham for en Hellig.

— Et svensk, historisk Malerie. Mod Enden af forrige Aar har Prof. Krafft i Stokholm fuldendt sit store Malerie, forestillende Kongens Kroning. Det er 14 Fod bredt og 10 Fod højt og fremstiller det Øjeblik, i hvilket Kong Carl Johann den 11 Maj 1818 blev paasat Kronen i Hovedkirken. Tohundrede af de mærkværdigste herved nærværende Personer ere portraiterede fremstillede blandt den utallige Mængde. Tredive af samme ere imidlertid allerede døde. D. Fr.

— Lilleput-Almanak. I London blev bebudet for Aar 1830 en Almanak, der skulde være Typographiens højeste Mesterstykke. Den

skulde være saa liden, at man skulde kunne bære den i Ørenringe, Fingerringe, Brystnaale som Smykker; den skulde indeholde Bidrag fra de berømteste engelske Skribenter; trykkes i 512mo, og ved et Forstørrelsesglas forraade den største Klarhed i Bogstaverne. Den maae vel allerede være udkommet; eller var det blot en Idee? D. Fr.

— Den største Perle, af det herligste Vand, den fuldkomneste Runding, den prægtigste Glands besidder en græsk Kjøbmand, Hr. Zezina. Den er fisket i Ostindien, og vejer 27½ Karat. Efter Dr. Fischers Skrift: Ueber Perlenfischerei in Rusland. D. Fr.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 Juni 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à
Species 208½
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8¼ ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	91½	91¾ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	102½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	71½	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 53.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 Juli 1830.

Efter det Tydske af „Stunden der Andacht."

Taus Himle hvile, alting ærer
Guds Storhed, Vælde, Himlens Pragt.
Den vidt udspændte Bue lærer
Det Underværk han har frembragt,
Og alle Kloders Harmonie
Hans Lovsang henrykt stemme i.

Som Bækken uophørlig rinder
Gaaer Sagnet om Guds Almagt frem,
En Nat den Anden snart forkynder
Sit tankefulde Ord igjen,
Vel tale de ej noget Sprog,
Men deres Ord vi kjende dog.

Vi see i Kloders Pragt og Orden
Et Underværk saa stort og skjønt,
Ved det hans Viisdom snart er vorden
De fjerne Verdner fuld bekjendt.
Utællelige Stjernehær
Hans underfulde Lovsang er.

v. B.

Efter det Franske.

Følg Mennesket, betragt hans Livs Begivenheder,
Du seer i ham et Barn, som Daarskab stedse leder,
Af Ro og Velstand kjed sit Maal han ej kan naae,
Hans Haab er uden Grund, hans Frygt er ligesaa.
Betragt de Planer ham i Ungdoms Vaar indfalder,
Dem som han leeger med selv i sin høje Alder,
Naar han blandt Levende knap mere regnes kan,
Og du maa lee, om du ej ynkes over ham.

v. B.

Forskjellige Tidsalderes Skikke.

(Af Thams Anteckningar 1796-97. Fortsat.)

„Klokken fire om Morgenen vare alene 3 Personer oppe paa Regjeringsgaden i Stokholm: en Kjærling og 2 af Garden.

Mig syntes, at man sov længe 1789, da jeg ikke kunde faae Kringler og Melk strax efter 6, som nu.

Den Vane at sove længe og lægge sig seent, er ikke ældre end siden 1740'erne hos vor Nation — og er kommen ind med franske fornemme

eller Emigrantsæder, til megen Ulejlighed i adskillige Forretninger. I min Ungdom hedde det endnu:

Morgenstund
har Guld i Mund.

Naar det naadige Herskab sover længe, ligge alle Tjenestefolkene længe. — Der kunde ofte ikke være meget Tab i Alt dette, om ikke tillige den nyttige og arbejdende Deel af Nationen saa gierne tog efter de Fornemmere. — Alle Forretninger miste herved deres Levenhed; og et Slags Nølvurnhed i at tøve og opsætte kommer i Stedet.

Folard i sine Kommentarier over Polybius omtaler en vis fransk General, formedelst hvis Uskik at sove længe hans Kampagner i Italien tabte meget, uagtet Manden i øvrigt havde Fortjeneste.

Jeg vil ikke tale om Dronning Christina, der ilde skjøttede sit Embede, og derfor ikke bør citeres; men Biskop Svedberg, og Kong Frederik II af Preussen lagde sig Kl. 10, — og 7 Timer var deres Hvile. Tiden paa begge Sider af Midnatten er bestemt til Hvile for hele Naturen: ved Vane eller Uvane kan man tilvisse gaae derfra. — Men om end Mithridates kunde vænne sig til Forgift, ere derfor Mennesker ikke dertil skabte.

Man kan af et ganske nyt Exempel see, hvorledes man kan vænne sig til at sove lidet, — og hvor nyttig man derved kan blive. — Beireis, Gehejmeraad og Professor i Helmstedt, forestaaer paa eengang syv Videnskaber — holder hver Dag, Søndag undtagen, femten Forelæsninger — spiser blot engang om Dagen og sover ikke mere end to Timer (See Hr. Meermans Rejse i 1791-2).

Jeg læste nys i Magazin encyclopedique noget lignende om Grev Buffon. — Han var i sin Ungdom ofte i muntre Selskaber til Kl. 2 om Natten; men lod sig ligefuldt vække med Vold Kl. 5 om Morgenen, som var hans sædvanlige Tid til at begynde sit literære Arbejde.

Dette anføres for at vise, hvad Folk af Styrke og Beslutning ere i Stand til at udrette. — Mennesker af Villie til Exempel.

Sove er dog ikke den eneste Maade at forbruge Tiden til Unytte paa. — Jeg vil ikke tale om en vis Klasse af Mennesker, som forbruge Tiden i Liderlighed — ogsaa i et stillere Levnet kan man ligefuldt være til Unytte hidkommen til Verden. — Grev Tessin skrev for 50 Aar siden en Stenstil over et Fruentimmer, som døde ved 30 Aars Alder, men som ikke havde levet mere end 5 Maaneder og 24 Dage; thi hun

sov	i	12 Aar
klædte sig paa	i	4 Aar
spiste og drak	i	6 Aar
The og Kaffe	i	2 Aar 6 Maaneder, 7 Dage
spillede	i	5 Aar
		29 Aar 6 Maaneder og 7 Dage
Saldo —	—	5 Maaneder 24 Dage
		Summa 30 Aar.

— At kysse Fruentimmer paa Haanden saae jeg endnu vedvare til min store Forundring. — Man kyssede allerede paa Haanden hos Grækerne i Theseus's Tid; men det var ikke saadanne platte Skikke, vore gamle Grækenlandsfarere toge op og førte hjem. Denne Skik er sikkert kommen ind med de første Kirkelærere, som, naar de havde givet deres Velsignelse, sikkert have faaet Haanden kysset til Erkjendlighed.

Det er mærkeligt at see, hvad Vrøvleri denne Haandkyssen undertiden volder — le désir du mieux nuit au bien. — Saasom ved et Thebord med en Kreds omkring — man maa staae op, gaae tilside — Thekopperne paa Kanten — Theskeer paa Gulvet — Værtinden skal hilse, med den ene Haand paa Theskruen, den anden skal kysses. — Jeg har hundredegange tænkt paa Fontenelle (som ikke var stor Elsker af Musik), hvilken, da han længe havde hørt paa en Violinsolo, spurgte: Sonate! que me veux tu? — Jeg venter mig af en fornem Frue i Stockholm, der har baade Adkomst og Styrke til at angive Tonen, at al Haandkyssen aflægges — og den vorder aflagt.

Den gamle før saa brugelige Façon at tage Affsked har i 30 Aar været næsten aflagt — herved allerede et stort Afdrag paa Haandkyssen. — Dog findes endnu en og anden, og næsten almindelig paa Landet flere, som ikke kunne rejse bort uden denne smagløse Ceremonie.

I det forrige Aarhundrede kyssede man endnu ikke de Kongelige paa Haanden. — Da Dronning Christina efter Renuntiations-Acten i Upsala 1654 rejste bort, skriver den Professor, som har opsat Beretningen, paa flere Steder: at Dronning Christina tog hver og en i Haand (See historiska Märkvärdigheter S. 17, 23). — Det samme berettes ved hendes Tilbagekomst 1664, da samme Skik endnu var uforandret: Hendes Majst. tog os alle i Haand og svarede gunstigen — (2 Del S. 61).

Hertug Adolph besøgtes ved 1660 Aars Rigsdag af 4 af Raadet, 6 af Præsteskabet, 6 Borgere og 12 Bønder: — Da vi lode os melde, hedder det, gik han os et godt Stykke imøde i Gangen og gav hver og en af os Haanden. (See Terseri Relation.)

Da Gustaf Bonde indtog Rigs-Skatmesterpladsen i Raadet samme Aar, stod han op, tog først Hendes Majst. Enkedronningen i Haand; men ingen Haandkyssen omtales. — Om Dronning Christina siges ligeledes — og som hun gav os hver og en Haanden da vi kom ind, saa gjorde hun og da vi gik ud.

Derimod finde vi, at Haandkys paa samme Tid har været brugt i Rusland, og efter min Formodning er kommen fra Grækenland. Den svenske Legation til Moskov Aar 1662, indtil 32 Personer, admitteredes til Haandkys af Czaren Alexei Michaelovitz — hvilken og spurgte efter kongl. Majst. Gesandters Helsen og lod dem komme at kysse hans Haand. — Der staaer NB. ikke hans høje Haand (Historiska Märkvård. Del. 3. S. 145-156.) — Knes Jacob Godenikovitz holdt Czarens Haand, da han rakte den frem at kysses, og hvorpaa han siden lod Hænderne vaske.

Et og Andet.

(Af: „Drittes Probeblatt für 1830 von der Wiener allgemeine Theaterzeitung und dem Originalblatt für Kunst, Literatur und geselliges Leben. Herausgegeben und redigirt von Adolph Bäuerle.")

— Kaspar Hauser har lært at spille paa Fløjte. Han blæser meget skjønne Variationer over Themaerne: „Mich fliehen alle Freuden," „Einsam sey' ich und alleine," og „Kömmst du nicht bald, du holder Tag, der Licht in meine Seele bringet!" —

— To Englændere i L* kom i Begyndelsen af December forrige Aar overeens om at ville, blot forsynede med en Skjorte og med Sandaler, i en Kulde af 19 Grader, løbe om kaps en Strækning af en Mils Længde. Den Ældste naaede det fastsatte Maal, og vandt Væddemaalet, men døde efter nogle Dage af en Betændelsessygdom. Den Yngre gjennemløb en Strækning af $\frac{1}{4}$ Mil og faldt da stiv og bevidstløs til Jorden. Han tabte Veddemaalet, men reddede med yderste Nød sit Liv. Hvo var nu den vindende Part?

— To andre Engelændere væddede i Hamtoncourt ved Themsen om hvo der først kunde komme til London, den ene krybende derhen og den anden skydende sig siddende fremad. Den Første vandt Væddemaalet, men anstrængte sit Bryst saameget, at han to Timer efter Ankomsten opgav sin Aand.

— En rig Planter i Mexico blev greben af en saa stor Stolthed, at han lod sig de 4 forreste Tænder i Over- og Underkævebenet udtrække, og i deres Sted sætte Diamanter, for at give ved hvert Ord en Prøve paa sin enorme Rigdom.

— Plafondet i Walter Scotts Sovekabinet er beklædt med et Overtræk af phosphoriseret Træ, hvorved det hele Gemak bliver oplyst om Natten ved et mat Maaneskin, hvilket virker meget velgjørende paa Øjnene, og befordrer Søvnen. Ved denne originale Oplysning bliver tillige

den ubehagelige Dunst og Lugt afværget, som de sædvanlige Natlamper give.

— Paa Universitetet i Salamanca befinder sig for Øjeblikket to Neger-Ynglinge, som studere Theologie, for at de kunde bibringe deres Folkestamme den christelige Religions Grundregler.

Øjne-Forlystelser. Mesteren for alle Tobaksrøgere lever for Øjeblikket i Kjøbenhavn. Han besidder en Tobakspibe, som kan holde et heelt Pund Tobak. Denne Qvantitet forvandler Smøgeren inden en halv Time til Røg. Derhos har han den Evne, ikke, som almindelige Smøgere, tankeløs at udblæse Røgen i Luften, men med samme at fremstille de sindrigste Blomsterboquetter og Krandse, saavel som alle Slags snurrige Dyr- og Menneskefigurer. Denne Kapnophilos er tilsinds offentligen at give Produktioner i Røgpusterie.

— En Optiker i Paris vil ved Hjælp af en nyeopfunden Tryllelampe imod en Subskription udføre den Kunst, til Nattetider ved aldeles overtrukken Himmel, at fremvise paa Skyerne, ligesom paa en Væg, Skyggebilleder af gigantisk Størrelse.

— Som Slangetæmmer har en Ungarer i Mexico vidst at sætte sig i Anseelse og gjøre sig frygtet. Han fører et Antal af hundrede, tre Fods lange, Slanger med sig, og produserer alleslags Kunststykker med dem. De fortrinligste ere: Slangerustningen, hvorved Slangerne omslutte deres Beherskers Legeme ligesom med Skælringe; dernæst Slangekappen, hvorved Slangerne, ligesom Linnedets Traader, indslynge sig i hinanden, og danner et Væv, som, kastet over Skuldrene, har Udseendet af en Kappe.

— Ifølge et nordamerikansk Tidsskrift skulde atter et Antal Indianere af Osage-Stammen foretage en Rejse til Europa. De vilde dog ikke, som de for længere Tid siden i Wien værende Osager, sidde ved Ovnen, røgende Tobak og spille Kort naar Nysgjerrige mod Indtrædelsesbillet besøge dem, for at gjøre sig et Begreb om de nordamerikanske Vildes Levemaade. De vilde tvertimod danne en Slags Skuespillertrop, og klædte i en deres Land tro Kostyme, produsere Sprog, Sang, Dands, Fægtning, og forskjællige Forretninger i Huset og i Marken. Paa denne Maade haabe de at forskaffe sig rige Pengesummer, og ikke at ville komme i den Forlegenhed, at lade sig redde fra Hungersdøden, ligesom deres Forgjængere, ved milde Kollekter.

Mærkværdigheder. I Amsterdam har man seet siden Paaske dette Aar en amerikansk Yngling, James Henry Edfort, 19 Aar gammel, som har tre Arme og ligesaamange Hænder. Han er meget vel skabt, omendskjøndt den paa den højre Side, mellem det tredie og femte Ribben udvoxede, Arm giver et ubehageligt Syn. Han kan bruge alle tre Arme og Hænder med Færdighed. Mærkværdige ere hans musikalske Øvelser. Han spiller paa Fløjte med de to Hænder og med den tredie acompagnerer han sig paa Klaveer, eller han spiller paa Lire og med den tredie Haand aflokker Harpen de skjønneste Akkorder. Ogsaa maler han med en Haand, og skriver med den anden, medens han med den tredie spiller Terninger. osv. osv. Han vil fra Amsterdam rejse til Brüssel, og derfra til Tydskland. At sees for Penge, lader han sig betale en høj Entree for, thi „Han tager alt tredobbelt."

— Kan man opgive Exempler paa Lythørende, saa er derimod følgende Exempel paa Udmærkelse i Lugtsandsen højst mærkværdig: Der befinder sig i Kremenez i Rusland en Bondesøn paa 16 Aar, som fra Ungdommen af har været berøvet Synet og Hørelsen, men hvis Lugtesands har naaet en saa stor Skarphed, at han veed med Næsen at adskille alle Gjenstande, og er i Stand til at angive deres Fjernelse. Lugten er hos Mennesket sædvanligt den mindst udviklede Sands, og man har endnu intet Exempel paa, at Menneskene i Lugtesandsen har overgaaet Dyrene.

For Lækkermunde. I Straßburg laver man fra dette Aars Begyndelse en egen Art Postejer. Man kalder dem Ragouts d'Ananas

royales og de have den Egenskab, at de smage af alle Lækkerbidskner paa den vide Jord.

— Af Kartofler gjør man nu foruden Brændevin ogsaa en Art Mjød, men som er saa berusende, at den stærkeste Dranker ikke kan taale et Glas deraf.

— I Toulon har man forfærdiget saakaldte Algierer-Klumper. Tre ere saa nærende, at otte Matroser har nok deraf i tolv Dage. De skulle, inden de blive kogte, være saa haarde, at, som en fransk Tidende bemærker — dersom de paa Algiers Toget Afsendte skulde komme til at mangle Kugler — kunde man beskyde Røverstaterne med saadanne „Meelklumper."

— I Epernays bliver fabrikeret Champagne, der selv, efter at Bouteillen har været aabnet i 8 Dage og blevet udsat for Luften, endnu sprudler i Glasset. Man kalder denne Champagne grand merite royal priv. Bouteillen koster 15 Franks.

— I Neapel bliver tilberedt en Iis, som i Velsmagenhed overgaaer alle bekjendte Iislækkerier. Den bliver tilberedt af friske Figen, Jordbær, og Muskatlunel.

Almeennyttigt. I den nordamerikanske Fristat Pensylvanien skal aarligen en Udstilling af Børn finde Sted under Øvrighedens og Lægernes Opsigt. At bringe Børnenes physiske og moralske Opdragelse paa det højst mulige Punkt af Fuldkommenhed, er Øjemedet med denne offentlige Udstilling. Den ny Ægteskabslov: at ethvert ungt Fruentimmer, som vil gifte sig, maa underkaste sig en Prøve i Pædagogiken, gav Grundlaget til denne Udstilling. Betydelige Pengesummer ere fastsatte som Præmier, og blive efter den paa Raad tagne Læges Mening og Godtbefindende uddeelte blandt Forældrene eller dem, der ere traadte i disses Sted.

Opdragelseskunsten. Som en simpel hidindtil ubekjendt, men Anbefaling fortjenende Methode, paa engang at lære Børn fra 1-3

Aar at tale og læse, opgives Følgende. Først blive de faa Selvlyde i forstørret Maalestok, og enhver enkelt, paa en Tavle ophængt i Værelset, saaledes at samme stedse blive synlige for Barnets Øjne. Den første Lyd, som et Barn tydeligen uden Anstrængelse kan give, er Aets. Den første physiske Nødvendighed, som maa tilfredsstilles, Tørsten. Saa ofte Moderen nu giver den Lille at drikke, bringer hun Tavlen med A for Barnets Ansigt, og udtaler tillige Bogstavet tydeligt og højt. Barnets Instinkt vil i kort Tid vende sig til denne Lyd, og endeligen, naar det er tørstigt, see med Begjerlighed paa Bogstaa A, og søge selv at fremsige samme. Er dette lykkedes, saa vedbliver man med de øvrige Selvlyde efter Rækken, paa denne angivne Maade, og forbinder f. Ex. med U Tilfredsstillelsen af Sult, med O af Søvn, med I af Opstaaelse, eller Omvandring, med E af Leg eller Spadseren. Paa denne Maade lærer man ogsaa Børnene at kjende og udtale Konsonanterne, og vælger til deres Betegnelse kun de nødvendigste Fornødenheder. Er Barnet nu blevet bibragt hele Alphabetet, saa skrider man til at stave. Man stiller Bogstaverne sammen saaledes som paa en Bogstavertabel, lader dem udtales først enkelte, og dernæst samlede, hvorved man til større Iver paa engang maa skaffe Barnet ligesaa mange Nødvendigheder, som ved Bogstaverne eller Stavelserne blive antydede. Fra den Kunst at udtale Stavelser, gaaer man over til at læse hele Ord i Sammenhæng, hvorved man fra Tid til anden vedbliver at opmuntre de smaa Lærlinge ved Belønninger. Efter et Aars Forløb vil Barnet ved behørig Behandling ikke allene kunne læse rigtigen, men hvad paa en anden Maade aldeles ikke er muligt, systematisk uddanne sit Sprogorgan, og i den korteste Tid erholde en ren og tydelig Udtale.

— Kunstnotitser. I Paris har en Hr. Lefain offentliggjort sig, og fremviist en Maade, hvorledes Enhver, uden nogensinde at have lært at tegne, er i Stand til, i nogle faa Minuter med et Spejl at optage de skjønneste Landskaber, og at illuminere med de behørige Farver. Han har i tre Timer optaget de skjønneste Partier af Haven i Versailles, og hans, næppe vundne Lærling har

gjort dette i samme Tid og ligesaa godt som han. En, der allerede før kunde tegne, havde den Ulykke, at Maskinen mindre godt vilde lyde ham. Den samme Lefain maler i et Selskab sædvanlig de interessanteste Ansigter paa Nægleenden af den venstre Haand. Portraiterne blive hvergang saa talende og ere saa blødt nuancerede, at man beklager, ikke at kunne fratage ham disse Negle.

— I Wien befinder sig nu en Maler, Leonhard Peigner fra Overøsterrig, som maler de skjønneste Landskaber Graat i Graat — Grønt i Grønt. For Øjnene kan der, efter dets originale Behandling, ikke findes noget Blødere.

Opfindelser. En Svensker har gjort den overalt nyttige Opfindelse, at opvarme Værelserne uden Anvendelse af Træ og Kulild. Denne Opvarmen bliver nemlig frembragt ved en simpel Maskine, som danner to parallel løbende Hjul. Disse Hjul dreje sig ved en kunstig Stilling med den største Hurtighed i modsat Retning, og udbrede ved Drejningen rundt omkring en Varme, som kommer hin af Ovnen temmelig lig. Denne Maskine turde i skovløse Lande være at betragte som en særdeles stor Velgjerning.

— Skræddermester Wildgaes fra Mainz har opfunden en Dragt, som i et Helt indeholder Halsbind, Vest, Benklæder, Kjole, Karmasker, og er ualmindelig hensigtsmægsig til hurtigt at paaklæde sig dermed. Man har næppe et Minut nødig for at faa alle disse Gjenstande complet paa Legemet. Han søger et Patent paa denne hældige Opfindelse.

— I Neapel forfærdiger en vis Nicolo Rainaldo saakaldte Blækstifte, med hvilke man omtrent kan skrive et heelt Aar, uden at dyppe dem.

— For at vedligeholde Snustobakken kold, gjør man i Holland Daaser af Glas, nedenunder med en dobbelt Bund. Deri bliver smaatslaaet Is lagt i Salt, og hermetisk tilsluttet. Disse Kjøleovne blive ogsaa allerede eftergjorde i Frankrig.

Indenlandske Efterretninger.

— Et lidet nys udkommet Skrift fra Hr. Conferentsraad og Ridd. af Dbr. J. Mandix's Haand, under Titel: „Danmarks Tilstand for omtrent tredsindstyve Aar siden, sammenlignet med den nu værende," læses med megen Interesse. Af Afsnittet om den Forandring, som er foregaaet i Omgangsforholdet og Levemaaden, optage vi følgende: „Hoffet har, især efter Christiansborgs Slots Ødelæggelse, tabt meget af sin forrige Glimmer, og Sparsomhed anvendes hvor det med Anstændighed er muligt. Adskillig Stivhed i den udvortes Pragt er afskaffet. I forrige Tider kom en kongelig Prindsesse paa en Promenade i Omegnen sædvanligen med 3 Vogne, hver med 6 Heste, en med Hovmesteren og Kammerjunkeren, en med Prindsessen selv og Hovmesterinden, en med de øvrige Hofdamer. Naar det kongelige Herskab kjørte ad Kjøbenhavns Gader, gik et vist Antal Laqvaier i Forhold til den kongelige Persons Rang med dragne Kaarder foran Vognen, for Dronningerne desuden Hejdukker ved Siden af Vognen, og et Detachement af Livgarden til Hest efter Vognen. I Christian den Sjettes Tid var det, siger man, Skik, naar Kongen var paa Slottet, at gaae ad Slotspladsen med Hatten i Haanden. Endnu i Frederik den Femtes og Begyndelsen af Christian den Syvendes Tid forkyndtes fra Slotspladsen ved Paukers og Trompeters Lyd, naar Kongen gik til Taffels. Alt dette har nu meget forandret sig, og i Lighed hermed er ogsaa ikke blot i adelig, men endog i borgerlig Stand megen gammeldags Stivhed bortfalden. Hver Lehnsgreve skulde, efter de grevelige Privilegier, have et Hotel i Kjøbenhavn. Af disse er nu kun et eller højt to tilbage, de øvrige 13 eller 14 ere i vor Tid forandrede deels til offentlige deels til private Bygninger. Enhver saadan eller anden høj Herre lod sig ikke lettelig see til Vogns uden for Kjøbenhavn uden med et Spand af 6 Heste. Nu regnes sædvanlig ikkun 4 Heste til et Spand. En Mængde Tjenestefolk maatte holdes, 2 Tjenere bag paa Vognen, en Løber foran. Ny Stadskjole til hver Fødselsdag i Kongehuset anskaffedes o. s. v. Endog for borgerlige Embedsmænd i nogenledes høj Stilling vare Fløjelsklæder om

Vinteren, Silkeklæder om Sommeren ikke sjeldne. En Familie, som nu holder een Tjenestepige, maatte da holde to og Tjener, eller i det mindste en Skriverdreng, som da gik frem ved det Departement, hans Herre var ved, til Fuldmægtig, Contorchef o. s. v. Huusinformator holdtes til Børnene og, naar det var muligt, tillige Française, Huusholderske, Fuldmægtig, Karet med Kudsk og Heste, om denne endog ikkun brugtes til at kjøre til Kirke, undertiden tillige Gaardskarl. En heel Gaard beboedes ofte af een Familie alene. Til Bryllupper maatte alle noget nær Paarørende indbydes og beværtes. Alt gik da meget stivt til efter Rangen med Skaaldrikken o. s. v. Foruden Brylluppet selv gjordes 2 Dage derefter 2den Dags Bryllup, Brudeparret maatte nogle Dage sidde paa Stads for at modtage Lykønskninger og derefter selv kjøre omkring for at gjøre Besøg. Beværtninger af de Indbudne fulgte paa. Ved Ligbegængelser maatte ved fornemme Folk, et Værelse overtrækkes med Sort, idetmindste sorte Gardiner anbringes for Vinduerne. Sørgeklæder gaves til Tjenestefolkene, og Tidens Tænkemaade tillod da meget mindre end nu at fravige hvad der eengang var blevet Skik. Naar foranførte Højtideligheder undtages, vare imidlertid Gjæstebudene langt sjeldnere og mindre kostbare i borgerlige Familier, end de i de senere Krigstider, saalænge Krigen ikke overgik os selv, bleve. Heri er da i den nyere Tid igjen skeet Forandring; men vore Udgifter til selskabelige Fornøjelser, Baller, Concerter, Skuespil, Lystfarter, ere dog langt større end vor Fædre vidste af at sige. En maadelig stor og lav Sal i Bryggernes Laugshuus i Skindergaden og en endnu mindre i Raadhuusstræde vare al den Lejlighed her havdes til Concerter, tildeels endog selskabelige Baller, som dog ogsaa ligesom og Brylluper kunde holdes hos et Par Conditorer." Skriftet er forlagt af den Gyldendalske Boghandling; og koster 3 Mk.

Blandede Efterretninger.

— Lord Ongly; en udmærket Menneskeven. Det Exempel, som Hans kongl. Højhed, Prinds Frederik af Holland og General van der Bosch allerede for 12 Aar siden har givet i Nederlandene med deres herlige Fattigkolonier, begynder nu ogsaa at virke i England, og finder Efterlignere blandt flere ædle Store. Medens dette i fuldt Maal fortjener Menneskehedens Tak, har, som det synes, en ung Adelsmand, Lord Ongley, der lever tilbagetrukken paa sin Faders Godser, endnu mere Krav paa vor Tak og selv vor Beundring. Han er paa sine Godser, i sit skjønne Livs friske Blomstring, bleven Patriark, Fader for alle Fattige, som uden egen Skyld vare blevne ulykkelige, og rækker selv den Faldne sin Haand forsøgende, saavidt muligt, endnu at redde en saadan. Han eftergiver dem Afgifterne; han lader, paa sin Bekostning, deres Huse ind- og udvendig istandsætte og oppudse; han giver sine Fattige Klæder; han forsyner deres Huse, deres smaa Haver med Træfrugter og Kjøkkenplanter, og tilbringer den største Deel af sit Liv paa sit Gods — (han lever næsten stedse paa det) i Omgang med sine Fattige underviisende og vejledende dem, forbedrende deres Skjæbne formildende og forædlende deres Hjerter. Hans By, Warden, er en af de skjønneste i Bedfordshire. Naar alle Lorder, alle Mennesker, der besidde Penge nok for at leve og at kunde lade leve, tænkte saaledes, følte saaledes! naar en trøstet Ulykkelig gjorde dem større Glæde, end en til Døden jaget Ræv; en Gruppe af Børn, som de opklædte, mere end en Hob af Steen, som Kunstnerens Mejsel dannede til Menneskeskikkelser; naar Rækker af smukke renlige Huse, som sværme, lig Bistader i Juni, af glade og lykkelige Beboere, vare dem mere end et mennesketomt Pallads, i hvilket Skridtene i den tause Stilhed give Echo, lig Elletroldens Bulder; naar en Skov af Frugttræer rundt om Landsbyen, hvilke vederqvæge sammes Beboere og ogsaa Nabostæderne med deres herlige Frugter, var mere end en Park for Svin og Hjorte; naar udbredte landoekonomiske og techniske Kundskaber blandt deres Landsbyes Beboere, ren Religion, sand Moralitet og ægte Livsviisdom blandt deres Bønder vilde være dem

mere end et Pragtbibliothek af død og ofte flau Lærdom, som Møl og Muus ødelægge i deres Slot; naar de landlige Fester vilde være dem mere end Hovedstadens Fester, Baller og Balletter, ved hvilke de ødelægge deres Sundhed; hvor meget skjønnere, bedre, og lykkeligere vilde Verden ikke da være! Held den unge Lord! Maatte han længe nyde Glæderne og Frugterne af sit skjønne Liv, og naar engang graa Haar vil smykke hans Isse, endnu være ligesaa frisk og munter, som han nu er.

(Polyt. Journal.)

— Institutet for archæologisk Correspondense. Det under den preussiske Kronprinds's Auspicier i Rom grundede Institut for archæologisk Correspondense, hvis dirigerende Comittee nu befinder sig i Paris, tiltager stedse i Virksomhed. Dr. Panofka, fra Breslau, der med særdeles Kjerlighed og Virksomhed er beskjeftiget med Redaktionen, søger stedse at vinde ny Mæcener og Liebhavere, og Journalen selv mangler det ikke paa indholdsrige og interessante Bidrag. Foretagendet er et legitimt Barn af vor Tid, og griber aandigen ind i det store Drivhjul, og vil omskabe Europas og Amerikas Folkestammer til et cultivert Heelt. Hvor saa meget bliver gjort for Legemet, tør Aanden ikke blive tilbage, hvor et Felledsskab bliver tilberedt for den tilkommende Tid, er det ogsaa Pligt, at arbejde for et ideelt Felledsskab for det Forbigangne. D. Fr.

Literatur.

Østerlandske Fortællinger, et romantiskt Kløverblad, af Jens Andreas Aagaard, Kjøbenhavn paa Boghandler J. Nielsens Forlag, 304 S. 8vo og IV S. Indledning. — Det er en uimodsigelig Sandhed, at Orienten er Eventyrets Fødeland. Under ingen Himmelegn er Indbildningskraften saa varm og levende, som der. Gaaer man tilbage til de ældste, historiske Mindesmærker, man eier, saa finder man der allerede i Fremstillingsmaaden det bedste Bevis for denne Sandhed. Med hvilken Friskhed og Ild er ikke den simpleste Fortælling fremsat? — Forfatteren af de her anmeldte, i disse Dage udkomne, Fortællinger har derfor med Grund valgt Stoffet dertil af orientalske Eventyr, hvori Charactererne sædvanligen ere store og originale; men han har, som han selv anfører i Indledningen, dannet dem til et Heelt, efter hans Begreber, og Fremstillingen hører altsaa ganske ham til. Saavidt Anm. kan skjønne, har han, i Almindelighed, været meget heldig heri. Forfatteren har kaldet Bogen romantisk Kløverblad, fordi den bestaaer af tre Fortællinger: Nureddin og den skjønne Perserinde; den fattige Fisker, eller den fortryllede Stad; Hassan Ali og Schemselnihr.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 Juli 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à

Species $208\frac{1}{2}$

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	$155\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{4}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	$96\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$91\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	$102\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$103\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$71\frac{1}{2}$	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 54.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 Juli 1830.

K. L. Rahbeks Minde.

(Nedenstaaende Mindedigt blev d. 21 Juni d. A. paa Christianias offentlige Theater fremsagt ved en Aftenunderholdning som blev givet til Fordeel for Skuespillerne Giebelhausen og Saabye. Scenen forestillede en Lund, i hvilken stod et Alter med en Urne; i Midten af Alteret var Navnet K. L. Rahbek i Transparent anbragt; og ned over Urnen hang et sort Sørgeflor. Digtet er her taget efter N. M. 175. I Kjøbenhavnsposten læses det ogsaa. Der staaer i 4de Linie fra Neden: „Hvil" istedet for her: „Sov".)

Et venligt Øie luktes, en lys og ædel Aand
Afkasted, mæt af Dage, de tunge Støvets Baand.
Han var en trofast Kjæmpe for Sandhed og for Dyd,
I Kunstens Værk at fremme han fandt sin største Fryd,
Og nidkjær han arbeided ved Nat og lyse Dag
For at dets Tempel smykke til Hjertets sidste Slag.
Derfor i Kunstens Tempel hans Navn ei glemmes maa,
Men stedse kjært og helligt i varigt Minde staae.
Ja medens Nor og Dana for Kunstens Værd har Sands,
Uvisnet skal bevares **Knud Lyne Rahbeks** Krands!

I Danmark stod hans Vugge, der stander nu hans Grav;
Men Gubben og i Norge har paa Erindring Krav.
Hans Fod vel aldrig rørte vor stolte Klippekyst,
Men tidt hans Tanke dvæled blandt Klipperne med Lyst.

Hiin Kreds af Norges Sønner, der hist i Axels Stad
Forsamled sig saa gjerne og høit om Hjemmet qvad,
Saae tidt ham i sin Midte, og hørte tidt hans Sang,
Naar den i glad Begeistring omkaps med deres klang.

Ja mangen ærlig Normand han rakte Vennehaand,
Og blev ham troe til Døden afrev det skjønne Baand.

I hine lyse Egne, hvor Døden ikke naaer,
Nu Haand i Haand med Zetlitz og Rein han atter gaaer.
Nu ung han atter mødes med Guldbrandsdølen Pram,
Og gamle Fader Holberg med Glæde hilser ham,
Der, med hans Aand fortrolig, med Kjærlighed og Smag,
Udbredte tro hans Ære og talte varmt hans Sag.
Og mangen Normand lever paa Jordens Kreds igjen,
Der glad vemodig mindes, at **Rahbek** var hans Ven,

Og gjemmer fromt hans Minde i Hjertets dybe Grund;
Thi vennesæl var Gubben til Livets sidste Stund.
Og neppe findes nogen i Kredsen blandt os her,
Hvem ei i Barndoms Dage Knud Rahbek alt var kjær;
Thi hvo har alt ei tidlig, at nynne lært hans Sang
Og gjerne fulgt hans Melnek paa Livets sære Gang?
Mangt Værk han Verden skjenkte; de havde deres Feil,
Men dog var hvert iblandt dem et ædelt Hjertes Speil.
Ja hvert et Ord, han taled, fra Hjertets Indre randt,
Det derfor og i Barmen en venlig Gienklang fandt.
Lukt er nu Gubbens Øie, her aabnes det ei meer;
Men mange vaade Øine hen mod hans Gravhøi seer.
Fra Skjaldens brustne Harpe ei flere Toner gaae;
Men alle Nordens Skjalde om ham Guldharpen slaae,
Og qvæde til hans Minde saa hjertelig en Sang
At selv i Gravens Bolig ham fryde maa dens Klang.
Hvil sødt du fromme Gubbe, hvil sødt du blide Skjald!
I vennehuld Erindring dit Navn bevares skal,
Omkrandset af Kjærminder og Egens grønne Løv,
Naar længst i Gravens Gjemme hensmuldret er dit Støv.
Sov sødt, du fromme Gubbe, sov i din Vugge varm,
Mens over dig sig tumler Jordlivets travle Larm.
Hvor vildt det end maa bruse, du aldrig glemmes vil,
Saalænge Nordens Slægter og Tungemaal er til.

H. A. Bjerregaard.

Flere Norske Læsefrugter.

(See Nr. 36 og 40.)

— Et zoologisk Værk. Vi kunne, inden kort Tid, forvente fra den Svenske Presse et ligesaa interessant som lærerigt Værk. Den for sine dybe Kundskaber i Zoologien berømte Professor Nilsson i Lund har udarbejdet en Beskrivelse tilligemed en raisonneret Afhandling „om alle Svenske Fiske-Sorter og Fiskerier i Almindelighed," til hvilken Professoren har føjet de, paa Erfaring byggede, nyttigste Anvisninger til at benytte og fuldkommengjøre denne Green af National-Industrien, over hvis samtlige Dele han er gaaen i den meest underviisende Detail. Paa Anbefaling af det Kongelige Commerce-Collegium har Regjeringen tilladt, at dette Arbejde maa trykkes paa Statens Bekostning og de for Samme forskudte Penge, ved Salget af et vist Antal Exemplarer deraf, refunderes Statscassen. Til en Begyndelse og som et interessant Prøvestykke af dette Arbejde indeholder den Svenske Almanak for dette Aar en liden Afhandling med Overskrivt: „Något om fiskerierne i synnerhet Sillfisket." M. B.

— S. Ödman. Af Skrifter, som fra den Svenske Presse i de sidste Aar ere udkomne, ere Faa blevne modtagne med saa megen almindelig Interesse, som det af den nyligen afdøde og for sine sjeldne Kundskaber højagtede Professor ved Universitetet i Upsala, S. Ödman, efter hans Død udgivne „Erindringer fra Føde-Egnen og Skolen, eller et Præstehus i Småland fra det forrige Aarhundrede, og Skolen i Weriø for 60 Aar tilbage." Alle vore Tidender give Samme eenstemmigen det Vidnesbyrd, at man neppe kan erindre sig nogen Roman, som man gjennemlæser med den levende Deeltagelse, som dette Skrift, hvilket har alt det henrivende og indtagende af Walter Scotts Skildringer af Sæder, Hendelser og Handlinger, med det Fortrin fremfor disse, som det Sande har for Digtet. Doctor Ödman har her malet Scener fra hans Ungdom, saa tydeligen indplantede i hans Minde, at han endnu i Alderdommen formaaede at fremstille dem med Ungdommens hele Livlighed og friske Colorit. Ypperlig

og humoristisk i højeste Grad er Beskrivelsen af hans Morfaders, Provst Wiesels i Wislanda, Huus, hvilket havde den Egenskab, at samme Slægt, som igjennem flere Generationer har været i dette Kald, ikke alene har beholdt den fra Forfædrene arvede Bolig, men ogsaa Meubler og en stor Deel af Sæder. Ligeledes er hans Beskrivelse over Sammensætningen og Organisationen af Wexiø's lærde Skole, for 60 Aar tilbage, saa comisk-satirisk, at den er værdig Molieres og Holberg's lykkeligste Forsøg i denne Genre. M. B.

— Mais. (Uddraget af W. Cobbetts english Gardener.) „Uendelig er Maissorternes Forskjellighed, og stor er Forskjellen i de Varmegrader, som ere tilstrækkelige for at bringe de forskjellige Sorter til Fuldkommenhed. Adskillige Sorter ville sjelden blive modne ved den Varme, som de faae i Staten Nye-York, men fordre idetmindste Carolinas eller Virginiens. Andre Sorter blive fuldkommen modne saa langt Nord som Boston; og der er en lav Sort, som kommer til fuldkommen Modenhed paa fri Mark, 500 engelske Mile i Nord for det sidstnævnte Sted. Om dette er den samme Sort, som den, jeg dyrker, veed jeg ikke med Visshed; men min mangler aldrig at komme til Modenhed i England, Sommeren være, som den være vil. Det er en meget smuk Haveplante. Axet bliver taget af Stilken just paa den Tid Kornene ere fulde af Mælk. Axene blive dernæst kogte omtrent 20 Minuter; de blive bragte hele paa Bordet; hver Person tager et Ax, gyder lidt Smør over det, og bestrøer det med lidt Salt, og bider Kjernene fra Stilken, hvortil de ere fæstede, og som i America kaldes the Cob. I de Lande, hvori Mais dyrkes, foretrækker ethvert Dyr Maisen for enhver anden Plante, ikke engang disse Landes fineste Frugter undtagne. Fuldmodne ere Kjernerne saa haarde, som noget Korn kan være, og med dette Korn, uden at være malet, fodres Heste, fedes Oxer og Sviin, og Fjærkræet bliver fuldkommen fedet ved at spise Kornet, som heelt bliver kastet ud til dem i Gaarden. De fortrinligste Kalkuner i hele Verden blive fedede paa den Maade uden mindste Bryderie. Intet kan være lettere at dyrke. Kornene plantes i smaa Furer, som

have en Afstand af 3 a 4 Fod mellem hverandre. Kornene i Furene i 4 Tommers Afstand, plantede i de første Dage af Mai. — Naar Maisen er omtrent 2 Tommer over Jorden, skal Jorden vel omgraves overalt, især i Nærheden af Planterne. — Naar Planterne have naaet en Højde af 1 Fod, bliver Jorden omgravet mellem dem og lidt Jord bliver lagt op til Straaene. Naar Planterne ere halvanden eller 2 Fod høje, finder den anden Omgravning Sted, hvorved Stenglerne blive bedækkede rundtom med Jord, 4 a 5 Tommer: siden efter har man intet andet at gjøre, end at holde Jorden reen fra Ugræs. Planten vil komme i Blomster og Axene begynde at vise sig i Slutningen af Juli, i Slutningen af August ville nogle Korn være skikkede til at spises, og eftersom nogle Ax altid ville være mere tilbage end andre, vil der altid være nogle skikkede til Spise indtil Slutningen af September. De Ax, som ikke ere afplukkede før October, ville blive modne og Frøet i dem haardt. 2 eller 3 af de smukkeste, ville blive opbevarede til Sæd og Resten givet til Fjæderkræet. Omtrent 3 Rækker over et af Qvartererne i Haven, ville være tilstrækkelige for en Familie.“ M. B.

Anekdoter om Stjernhjelm; en i 17de Aarhundrede mærkelig svensk Naturforsker, Mathematiker, Lovlærd, Sprogkyndig, Digter.

I Lifland, hvor Stjernhelm var Landraad, havde han i sine Fritimer moret sig med Undersøgelser i Naturens Hemmeligheder, og da han derved gjorde Brug af Mikroskoper og Brændeglas, saa blev han snart beskylt for Troldom og Hexerie. Man talte overalt om Stjernhjelms Løgtemand eller en Selskabs-Genius, som stod ham bi med hemmelige og overnaturlige Virkninger. Det var ej nok, at en Bonde anklagede ham for Troldom, fordi han med sit Brændeglas havde tændt Ild paa Bondens Skjæg: han blev endog mistænkt hos selve Lære-Faderen ved Dorpts Høj-

skole. Lovkyndigheds-Professoren Dr. Virginius ansaae især Stjernhelm for en stor Hexemester: men havde tillige Mod nok til at ville med egne Øine see den omtalte Selskabs-Genius. I dette Forsæt gaaer han en Dag til Stjernhjelm, som, munter og glad, med dyb Taushed tilendehørte den Ansøgendes Begjering, og moret af hans Enfoldighed, samt desuden ikke vant til forud at fordærve en Sag, bønhører Supplikanten, efter nogle foregivne Vanskeligheder. Virginius, som med Længsel og Studsen oppebiede sin Skjæbne, førtes omsider i et stille og ensomt Værelse. Der antager Stjernhjelm, efter Hexeriets sædvanlige Skik, adskillige underlige Gebærder, under slue og hemmelighedsfulde Ord, og fremviser derpaa et lidet og noksom almindeligt Kryb, som ved det kunstige Forstørrelsesglas fik et Udseende og en Storhed, som tvang den godtroende Virginius en ikke liden Bestyrtelse og Forundring. For at giøre dette Gjøgleri end mere futdstændigt og latterligt tager Stjernhjelm af sin godtroende Ven den strængeste Forpligtelse at tie med hvad han har seet. Men dette Forbud pirrede Begjærligheden til at overtræde Løftet. Virginius var gift, og han kunde ikke bare sig for at dele Hemmeligheden med sin Kone. Saaledes udbrød Rygtet med en utrolig Hurtighed over Stæder og Lande, og Fruentimmerne forøgede Troværdigheden af Stjernhjelms sorte Kunst. I alle Samqvem blev snart en Vane, en Gudfrygtigheds-Pligt at nedsætte og sværte Stjernhjelm. Man begyndte allerede at flye hans Person og Omgang, og det saae mere og mere ud til, at denne uskyldige Lystighed skulle kunne faae den sørgeligste Ende for Stjernhjelm. Han saae sig da i den Nødvendighed at tage sine Forsigtighedsregler imod den truende Storm. Han aabenbarede til en Begyndelse Sammenhængen med sin Troldkunst. Han viiste, at Synsglassets kunstige Skabning alene, og ikke han, havde hexet. Han paastod at Naturens Virkninger ved Kunstens Hjelp ikke ere onde eller overnaturlige Kræfter. Han lagde til, at om Virginius ej kjendte Lovkyndigheden bedre end Naturen, var han aldrig nyttig for sig selv, mindre for en Højskole; men man vilde neppe holde ham for uskyldig. Præsteskabet, forundret over hans physiske Kundskaber og Underværker, ivrede saa højt imod hans Person, at det mistænkte ham endog for at nægte Guds Tilværelse. Dette foranledigede Stjernhjelm til offentlig at fremsætte sin Troesbekjendelse om Gud. Saadant virkede vel nogen Taushed, nogen Sagtmod i Vedkommendes Uvillie, men Stormen havde været alt for heftig; den kunde ej i Hast aldeles sætte sig. Tiden maatte gjøre det.

Da Stjernhelm engang ved Christinas Hof, hvor han stod højt anskreven, mødte den bekjendte Abbed Bourdelot, som med stor Fremgang arbejdede paa, hos Dronningen at diskreditere alle lærde og tænkende Svenske, og denne angreb Stjernhjelm med en saadan Bebrejdelse: Tu es valde morosus, svarede St. med sin sædvanlige Aandsnærværelse: Sed tu es ultima Syllaba.

Da Stjernhjelm i et Selskab med en vis Embedsmand, som paa kanske ulovlige Veje og paa Statens Bekostning havde skaffet sig baade Rigdomme og Anseelse, af en høj Herre med venlig Skjæmt fik den Bebrejdelse, at han, ihvor indsigtsfuld og lærd, dog var fattig og mager, hvorimod den anden pristes som baade fyldig og formuende, svarede Stjernhjelm: Den, som har læst noget, veed noget, og den, som har stjaalet noget, har noget. — Hans Venner, som ofte beklagede ham i hans Trang og nødlidende Kaar, fik sædvanlig til Svar: Bonæ mentis comes est paupertas. Aut Philosophum, aut divitem oportet vivere. Men han vilde helst det første.

Da Stjernhjelm laae paa Dødssengen, spurgte han hans fortrolige Ven og Efterfølger Columbus, hvad Emne han skulde vælge til hans Gravskrift? skriv blot dette blot paa min Grav, som sandfærdigt, svarede Stjernhjelm: Vixit, dum vixit, lætus. —

Stjernhjelm var utrættelig i at arbejde og læse. Da Columbus ved et Besøg fandt ham ganske syssel sat og omringet af Bøger, udbrød Stjernhjelm med den muntreste Glæde: Quam dulce est sapere.

Til Valgsprog havde Stjernhjelm antaget: Virtutis gloria merces. —

Stjernhjelm var falden paa den Mening, at alle Sprog nedstamme fra det Scythiske. Han vilde, at selv det Hebraiske skulde erkjende dets Alder og Fortrin. Saa dristig en Forslagsmening

opvakte hos endeel Lærde, især Theologer, meget Bryderi. Stjernhjelm maatte derfor 16 Nov. 1653 efter Dronningens Befaling og i hendes Nærværelse, paa Læresalen i Upsala, i denne Materie vove en lærd Enekamp med Theol. Prof. siden Biskop, Dr. Terserus. Stjernhjelms Snille og Snaksomhed voldte ved den Lejlighed Vederparten Bryderi, da denne med Grunde og Beviser maatte blande Forundring og Harme. Mindst vilde Theologen taale, at Stjernhjelm foretrak Gothisk eller Svensk, det scytiske Sprogs Dialekter, for selve det hebraiske Grundsprog. Men Stjernhielm under Skæmt eller Stridsiver besvarede eller foruroligede sin Antagonist med den Paastand eller det Indfald, at de formeentlige hebraiske Navne, Adam, Eva, Seth, Noah, Peleg, Isac, Jacob og Israel vare ret svenske, Adam f. Ex. betydede af Dam ɔ: af Støv. See Minne öfver Terserus af Tengstrøm, S. 27 og 189. —

Indenlandske Efterretninger.

— Paa det kongelige Opfostringshuus her i Staden blev, hvad nu i en lang Række af Aar har været en priselig Skik, Dagen den 29 Juni, festligholdt. Det er Stiftelsesdagen for denne vigtige Velgjørenheds-Anstalt. En Tale blev holdt af Hr. Pastor Sommerfeldt, som korteligen behandlede en god Opdragelses vigtige Følger for Tid og Evighed. Før og efter Talen blev en Cantate afsjungen af Stiftelsens Drenge under Instrumental-Musik. Derefter fremstod Hr. Forstander Borch, og oplæste en Beretning om Stiftelsen; af hvis Indhold han, efter Redaktørens Anmodning, har havt den Godhed at meddele det Væsentligste: „77 Aar ere i Dag, saa lød Beretningen, henrundne siden højsalig Kong Frederik d. 5te funderede det kongl. Opfostringshuus. Saalænge har det vedligeholdt sig som offentlig Stiftelse her i Staden; fra 1799, da det kom under Bestyrelse af Directionen for Fattigvæsenet, har det modtaget mange Forbedringer. Det er vedtaget, paa Stiftelsesdagen at forsamle de forhen opdragne Børn, Forældrene til dem, som ere her, og hvo der ellers maatte interessere sig for Indretninger af denne Natur. Hensigten dermed er: at højtideligholde Mindet om den ædle Konge, der lagte Grund til et Værk, hvis Ojemed var at lindre Nød og fremme Almue-Oplysning, ligesom saadanne Aarsfester altid for Stiftelser af denne Art ere baade vigtige til Vinding af Publicums Velvillie, og tillige indeholde en Beretning om Stiftelsens Tilstand. Siden 1753, da Fundatsen blev undertegnet, have 2569 Børn her faaet Føde, Klæder, og Undervisning. Af disse have Mange, efterat være udgangne fra Stiftelsen, gavnet og Mange gavne endnu Staten som nyttige Borgere. At nogle ikke have opnaaet den ædle Stifters Ojemed, ikke have svaret til dens Foresattes Forventninger, grunder sig paa Omstændigheder, der langt snarere maa søges uden for Opfostringshuset end i samme. Af det nævnte Antal Børn ere her i Dag tilstede 118; 30 ere siden forrige Aars Stiftelsesdag udgaaede, og 18 igjen indlagte. Aarsagen hvorfor man har indskrænket Antallet, ligger i Stiftelsens økonomiske Forfatning, da man gaaer ud fra den rigtige Grundsætning: at det er bedre at forsyne et mindre Antal med forsvarlig Klæde og Føde end at lade et større Antal lide Mangel."

Efterat nu, blandt de mange sædelige og flittige og, som Udseendet udviser, raske Drenge som i Stiftelsen underholdes og opdrages, Nogle, som især havde udmærket sig, vare fremkaldte, og Nogle af disse vare tildeelte, og tilsagte Præmier, vedblev Hr. Forstander Borch saaledes: „Jeg skylder paa denne Højtidsdag at erindre en Mand, der i 16 Aar tog Deel i Opfostringshusets Bestyrelse, i lang Tid sørgede med megen Iver for dets Fremgang, og altid var redebon til at befordre ethvert Forslag, der sigtede til dets Bedste; denne Mand var Ove Malling. Ifølge hans Embedsforretningers Medfør udeblev han i mange Aar aldrig fra nogen Directionsforsamling, og skjønt siden betynget af mangfoldige Sysler i sin vidtudstrakte Virkekreds, meddeelte han dog altid velvilligen sine vise Raad, sine kloge Betænkninger, sine sindige Bestemmelser. Vel fulgte man disse pligtmessig og med Ærefrygt for Manden, men man fulgte dem ogsaa gjerne og med Ufortrødenhed, fordi de stedse vidnede om Kjerlighed

for Stiftelsen, om modent Overlæg hos den der gav dem, om Tillid til dem der skulle udføre dem."

De uddeelte Præmier i Bøger og Penge vare: Bøger til 3; det Borupske Legat 8 Rbd. Sedl. til to; hver 4 Rbd.; det grothske Legat var tilkjendt to; hver 10 Rbd.

Hvad Drengene kunde præstere i Sang var ved Cantatens Udførelse viist, og paa deres Fremgang i Skrift og Tegning fremlagtes Prøver; og siden viiste de i Gaarden, og i det store Spiseværelse Prøver paa deres Færdighed i gymnastiske Øvelser; Exercering, Klavren, Springen, Tougtrækning, o. s. v. under Anførsel af de duelige Gymnastiklærere Stiftelsen har. Festen endtes med et godt Maaltid for Børnene.

Festen bivaanedes af en talrig Mængde af Publicum med den Interesse saadanne velgjørende, under en klog Styrelse blomstrende og fremgaaende, Stiftelsers Natur vække; og med levende Ønsker for Opfostringshusets fremtidige Hæld.

Den ved Højtideligheden i Kirken udførte Cantate bestod i følgende: For Talen, Choret: Bryd, o Støv, i Lovsang ud — etc., af Baggesens Lovsang „Skabningens Halleluja." Efter Talen Sang for tre Stemmer.

Da femte Fredrik fra sin Trone
Saae kjerligt ned til Armods Søn,
Og rørtes ved hans Jammertone
Bønhørte faderlig hans Bøn,
Vor Stiftelse, som Kongegave,
Fremstod saa skjøn i Danmarks Have.

Her er vor kjære, glade Bolig,
Her rinder Livet sorgfrit hen,
Thi vil vi ogsaa stræbe trolig
At tækkes dem, som styre den,
Som os til Dyd og Kundskab leder,
Og om vor Barndom kjerlig freder.

Vi nu til Dig, o Fader! bede:
Du værne med Din Fred og Held
Den Kongedaad, som skaber Glæde,
Og grunder her vor Fremtids Vel.
O Fader! Du den huld beskytte,
Til Fredriks Ære, Landets Nytte.

Chor.

Fredrik! Velsignelse og Ære
Og Tak og Frydesang og Hæder
Dig vor Velgjører være!
Du førte os til Lysets Glæder,
Og glade Børn med Jubel minde Dig,
Lovsynge, prise, takke Dig.

Efter Præmiernes Uddeling.

Chor.

Herre!
Med naadigt Velbehag
Hør Barnets Bøn for Fødelandets Held:
Sjette Frederik signe Du!
Alles Kjerlighed ham lønne!
Fra Borgen og til Hytten ned
Lad Fred og Gavnelyst udbredes!
Med Borgersind og Enighed,
Med varig Fred,
Og Frugtbarhed
Sign Danmark!
Den Bøn kan barnlig Uskyld aldrig glemme,
Den beder Danmarks Søn:
Og hisset toner Naadens høje Stemme;
„Jeg høre vil din Bøn!"
Og medens Herren skjermer Danmarks Trone
Skal fra vor Læbe tone
Hans Pris!

Terzet.

Ja — jubler højt, o Brødre, til hans Ære!
Lovsynger Herrens Navn!
Og beder — at vor Bolig kjær ham være
Til Armods Gavn.

Chor.

Herren hørte Støvets Bønner,
Kjerligt han til Armod saae!
Plantebed for Kummers Sønner!
Længe Du urokket staae!
Lovet, priset derfor være
Han, som hjalp af Nøden ud!
Alt hvad lever til hans Ære,
Lover Gud!

Halleluja vor Herre!
Halleluja! — i Nød og Held Du stedse være
Vor Gud!

Dette Blad har i Aargangen 1827 Nr. 35. 39 og 40 meddeelt nogle Efterretninger Stiftelsens Historie og Forfatning vedkommende. Dertil have vi følgende Tillæg at gjøre om de to ovennævnte Legater: 1. Det Boruske Legat bestaaer i en Sum af 200 Rbd. Sedler; hvis Renter anvendes til at opmuntre Flid og Sædelighed blandt Børnene. Det er i Aar deelt imellem to Børn. Legatet blev stiftet 1819 af en Sum af 191 Rbdl. 94ß. som Hr. Prokurator Borup, en af de værdige Mænd Stiftelsen med Glæde regner blandt sine, havde skjenket samme; nemlig den Lotterie-Douceur der tilhørte ham; og som udgjorde 191 Rbdl. 94 ß. Sedl. og Tegn; der ved tillagte Renter opvoxede til 200 Rbdl. 2. Det Grothske Legat, 500 Rbdl. Sølv, var skjenket af Hr. Cancellieraad Knud Gotfried Groth og ifølge de for samme med allerhøjeste kongl. Confirmation af 28 Nov. 1828 fastsatte Bestemmelser fører Navn af „Legat, oprettet i Anledning af Deres kongl. Højheder Prinds Frederik Carl Christians og Princesse Wilhelmine Marias høje Formælingsfest, Alle Helgens Dag Aar efter Christi Byrd 1828." Renten anvendes til Stiftelsens Bste. (Coll. Tid. 1828 Nr. 67 S. 983-4.) Efter Directionens Bestemmelse af 19 Juni 1829 tilkjendes Renterne hvert Aar 1 November den eller de af Stiftelsens Drenge som dertil findes værdige, og derefter paa deres Navne indsættes i Sparekassen, for der at gjøres frugtbringende indtil Drengene har udstaaet deres Lære-Aar, for da at komme dem tilgode." Da Sparekassen, kort efter at to Drenge vare valgte til at nyde Legatets Renter fra 1 Nov. 1829, nedsatte sine Renter, er sørget for at Drengenes Penge skulle blive indestaaende i Fattigvæsenets Hovedkasse mod fire Procent aarlig Rente.

End videre bemærke vi Beretningen for 1829 følgende:

Ved Gavebrev af 16 Juni 1828 har Enkefrue Charlotte Amalie Bøhnke skjenket Stiftelsen 2000 Rbdl. rede Sølv, imod efterhaanden at indbetale Beløbet, og selv at have Renterne, saalænge hun lever. Deraf var til 29 Juni 1829 indbetalt 1500 Rbdl. hvoraf 1000 Rbdl. som i Aaret 1828 indbetaltes, bleve anbragte i kongl. Obligationer, lydende paa 1203 Rbdl. 75 ß. Sølv. I Juni 1829 modtoges en Gave af 25 Rbdl. hvormed fulgte en Skrivelse, undertegnet C. saaledes lydende: „Indsluttet tilstilles Hr. Forstanderen 25 Rbdl. Sedler, med ærbødig Anmodning om efter deres egen behagelige Bestemmelse at anvende denne Gave til Børnenes Nytte og Fornøjelse paa det kongelige Opfostringshuus." Disse 25 Rbdl. anvendes til Anskaffelse af saadanne Smaating, der kunne have varig Interesse for Børnene.

— Da Hs. Majestæt Kongen paa sin sidste Reise i Jylland holdt Taffel i en Telt paa Klitterne blev afsungen følgende smukke Sang af Hr. Kammerjunker v. Lewetzou:

Drot, huld og elskelig!
Klittens Børn byde Dig
Velkommen her!
Skjoldung saa bold og blid,
Danrigets Lyst og Fryd,
Lyt til vor svage Lyd:
Velkommen vær!

Ager og Engbund skjøn
Smilende, sommergrøn,
Skued Du hist!
Østkantens Bøgesal,
Skygge saa luun og sval,
Kilde og Høj og Dal
Tiltrak Dig vist.

Ak, ikkun Vand og Sand
Her paa vor nøgne Strand
Dit Øje naae!
Hvad kan vi vise Dig
Som blot tør maale sig
Fjernt og ydmygelig
Med det Du saae?

Klitten som hvælver sig
Hvor Boven møder Dig,
Den er vort Læ.
Vesthavets Bølger blaae
Ager os være maae;
Masten med Sejlet paa
Den er vort Træ.

Dog hvis Du seer i Barm
Hellig og reen og varm
Luer dens Ild!
Folket, skjøndt fattigt her,
Har Dig af Hjertet kjær,
Signer Dig fjern og nær,
Dankonge mild!

Længe vi ønskede
Engang en Drot at see
Hædre vor Strand;
Og Ønsket Medhold fik
Thi for Dit Faderblik
Bli'er ej den mindste Prik
Skjult i Dit Land.

Nu da vi endelig
Nærved har skuet Dig,
Her i vor Boe;
Skal vi Dig mindes godt,
Selv paa Dit stolte Slot,
Du alle Hjerters Drot,
Det kan Du tro!

Thi der hvor Mandighed
Retfærd og Venlighed
Knytter et Baand,
Kan Kronens Herlighed
Og Folkets Kjerlighed
Uden Besværlighed
Gaae Haand i Haand.

Derfor vi hilse Dig
Trofast og hjertelig:
Velkommen her!
Derfor med Tak og Fryd
Lyder vor svage Lyd
Skjoldung saa bold og blid:
Velkommen vær!

[Kjøbenhavns Børs, d. 6 Juli 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 209
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$155\frac{1}{2}$	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{4}$	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	$96\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$91\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	$107\frac{3}{4}$ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$102\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$71\frac{1}{2}$	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 57.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 Juli 1830.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 56.)

LXI.

Jacobsen; Ahron. Kongelig Hof-Graveur. Han var fød i Wandsbek, og en af de bedste Graveurer i fine Stene i sin Tid. Han har iblandt flere Arbejder især graveret nogle udmærkede skjønne Comeer som vandt det Danske Kongehuses Bifald. Han døde i Kjøbenhavn 1770.

LXII.

Jacobsen, Salomon Ahron. Søn af nysnævnte. Fød i Kjøbenhavn 1754. Fra sin tidligste Ungdom oplært i Graveurkunsten, igjennemgik han siden Akademiets Skoler, og bragte det snart saavidt, at han med megen Nøjagtighed graverede Portraiter. Hans første fuldendte Arbejde var et Hoved efter Antiken, hvilket vandt meget Bifald. Med stadig Flid udvikledes Talentet, og i en Alder af nogle og tyve Aar kunde han allerede fremtræde, og maale sig med de paa den Tid levende Kunstnere i Vaabenfaget. Opmuntret ved det smigrende Bifald, hans Arbejder vandt, fordobledes hans Anstrængelser i at gaae stadigen frem paa Kunstnerbanen. 1788 foretog han en Rejse til Stokholm, og havde en smigrende Anbefaling fra Hans kongl. Højhed Arveprinds Frederik til Dronning Sophie Magdalene i Sverrige. Efter at være forestillet for Kong Gustav d. 3die blev han strax sat i Beskjæftigelse, da Monarken gav ham det Hverv, at copiere flere af de udmærkede colossale antike Figurer, som Kongen havde hjembragt fra sin italienske Rejse, og de de vare blevne opstillede i det store Gallerie paa Slottet, maatte Jacobsen arbejde her i sex Maaneder. Her fuldendte Kunstneren sin Eudimion, og et Portrait af Sverrigs Gustav Adolph, samt af Hertuginden af Sødermanland, Gemalinde til den paa Sverrigs Throne siden komne Kong Carl d. 13. Kong Gustav d. tredie gjorde Kunstneren et Tilbud om at nedsætte sig i Stokholm; men, som allerede ansat i kongelig dansk Tjeneste, satte han en Hæder i at forblive i denne Post og forblev bestemt paa at vende tilbage til Kjøbenhavn. Samme Aar optoges han til Medlem af Kunstakademiet i Stokholm. Efterat være tilbagekommen til Kjøbenhavn, begyndte han at lægge alvorlig Haand paa Medailløc-Kunsten, skjønt han allerede i Forvejen havde beskjæftiget sig i dette Fag; fra nu af arbejdede han vexelviis i begge. 1796 optoges han til Medlem af Kunstakademiet i Kjøbenhavn. Samme Aar rejste han med Familie atter til Stokholm, og der forblev han til 1801. Den da regierende Konge af Sverrig, Gustav Adolph den fjerde, og hele den kongelige svenske Familie viiste sig ham meget naadig, og beskjæftigede ham meget. Der graverede han og efter egen Idee en smagfuld

Medaille over Danmarks uforglemmelige A. P. Bernstorf, ligeledes en over vor nu levende ophøjede Dronning; dennes Revers-Side indeholdt de simple sanddru Ord: Maria, En Hæder for sit Kjøn; Hustrue, Moder; der blev kun faa Exemplarer prægede, hvorfor den sjelden forekommer. Fremdeles graverede han to Portraiter i Camée; den ene Kong Gustav d. 3dies for Generalfeltmarskal Toll; den anden Kong Gustav Adolph den fjerdes; efter samme Konges Befaling. Blandt flere udenlandske Reiser, som Jacobsen gjorde, hører, at han den største Deel af Aaret 1815 opholdt sig i London, hvor han sluttede sig nøje til den berømte Graveur Merchant; og i det engelske Kunstakademies Udstillings Katalog 1815 sees det, at Kunstneren ved samme havde udstillet en Deel af de af ham graverede Intaglier og Medailler. Han døde d. 28 Juni 1830, efterat have i 54 Aar været i kongl. dansk Tjeneste som Hofgraveur.

Af hans Kunstarbejder nævne vi, som Kunstakademiets Udstillings Kataloger 1823. 24. 25. 26 og 28 vise, følgende: 1. Graveret i Steen: Portraiter, foruden de allerede nævnte: Kronprinds Oskar, Napoleon Bonaparte som første Consul, Kongen af England Georg d. 4de; Conferentsraad Callisen, Professor Blumenbach, Gehejmeconferentsraad P. H. v. Classen. II. Endeel kongelige og adelige Vaabener.

III. Af **Figurer** har han forfærdiget mange efter Antiker, eller Ideer og foruden den anførte Eudymion anføre vi her: 1. Apollo, efter Antiken. Receptions Stykke; 2. En Theseus; ogsaa efter Antiken; 3. En hvilende Venus, efter Titian. 4. Herkules og Omphale. 5. Herkules og Achilles. 6. Hyrdedrengen efter Thorwaldsen. 7. Europa. Composition. 8. Venus.

2. Medailler: saasom, foruden de to nævnte, en i Anledning af Deres Majestæters Kroning; 1815. To Medailler i Anledning af Reformationsfesten; en over Ole Borch, fremdeles Greve Moltke, General Classen, Conferentsraad Callisen, den franske Baron Cuvier, en for det Tronhjemske Videnskabers Selskab, en i Anledning af det nye Raad- og Domhuus, hvoraf ikkun fire Exemplarer bleve prægede; en over Geheimekonferentsraad Classen, hvoraf ogsaa kun fire Exemplarer bleve prægede; og endeligen en over Blumenbach, hvilken dog endnu ikke er almindelig bekjendt.

Den Afdøde ejede en kostbar Maleriesamling. Denne var i Aaret 1809 udsat til Skue; Indtægten deraf bestemt til offentligt Brug. Fortegnelsen 16 Sid. 8vo. Afdøde Etatsraad Bärens gav i Skilderiet 1809 Nr. 71-75 en kritisk Bedømmelse over samme. Noget af den blev afhændet i London. I den tilbageværende Deel sees ypperlige Stykker, saasom af Denner, Mandelberg og flere berømte Kunstnere. Han havde ogsaa en fra naturhistorisk Side mærkelig Samling af raa Diamanter.

LXIII.

Natter, Joh. **Lorentz**, var baade Graveur i fine Stene og Medailleur. Han var født i Biberach i Schwaben 1705. Som Graveur erhvervede han sig et stort Navn; og vovede sig endog til de sværeste Dele af Kunsten. Han arbejdede for de fleste Fyrster i Europa; og blev, da han opholdt sig i England, forskreven til Kjøbenhavn, hvor han 1744 ankom med Tuscher og Lorents Spengler, og blev af Kong Christian 6 fyrstelig belønnet. Han gik 1762 til St. Petersburg, hvor han Aaret efter døde. Han var en lærd Mand, vel erfaren i det der for hans Kunst er vigtigt, Historien og Archæologien; og hans Skrift, traité etc. er noksom bekjendt. Af hans Arbejder bevares i det kongelige Museum en Elephant, i Camée, beskreven i bemeldte Skrift. Af hans Medailler nævnes især: en meget skjøn, i antik Smag, over den 1720 imellem Danmark og Sverrig sluttede Fred. En noget udførlig Efterretning om denne udmærkede Kunstner, hans Værker og Skrifter læses i Büschings Geschichte d. Steinschneiderkunst S. 91-99.

LXIV.

d'**Agar**, **Jacques**, født i Paris 1640. Han var Lærling af Ferdinand Vouet, og forfærdigede først historiske Forestillinger; siden Portraiter, der bedre lykkedes ham. Efter allerede at have erhvervet sig et Navn reiste han til Danmark, hvor Kong Christian 5 modtog ham med Udmærkelse, udnævnte ham til sin Hofmaler, og gav ham Titel af Kammerjunker (ikke Kammerherre, som Fiorillo siger.) Efter denne hans Souverains Ønsker malede han sit eget Portrait, og sendte det

til Florents, hvor det blev givet Plads mellem Malernes Billeder i Galleriet. Det er malet 1693, og har følgende Underskrivt: Stemmate distingnor & arte. Jacobus d'Agar Seren. Pot. Dan. & Norv. Regis Nobilis Aulicus & Primarius pictor his coloribus depinxit. A. C. 1693. Efter denne Konges Død blev han af Kong Frederik 4de bekræftet i sine Værdigheder, og ligeledes rigelig beskjæftiget, men hans Attraa efter at see fremmede Lande bevægede ham til at bede Kongen om Tilladelse til at rejse til London. Der forfærdigede han mange Portraiter for Adelen. I Walpole's Værk om Kunsterne siges, at d'Agar er død i London 1723; men efter Andre er han vendt tilbage til Danmark og død i Kjøbenhavn 1716. J. Smith, J. Faber o. fl. har stukket af hans Arbejder i Kobber. Adskillige Portraiter af Kongelige Personer, nogle i Legemsstørrelse, malede af ham ere paa Slotterne Rosenborg, Frederiksborg og Fredensborg. I den kongelige Maleriesamling paa Christiansborg sees to Stykker af ham, Nr. 814 og 815, nemlig Portraiterne af Kong Frederik den første af Preussen, og Dronning Sophia af Preussen, begge Knæstykker, og skjønt malede. „Der ligge, siger Spengler, i disse Billeder Sandhed og Natur, hvilke borge for Ligheden." I Konferentsraad Bugges Malerisamling er et Stykke af ham; nemlig Portrait af et ungt Fruentimmer (Nr. 16.)

Af hans Portraiter er stukket i Kobber: Christian d. 5te i Salvingsdragt; fuld Figur. Folio; af Hub. Schaten.

d'Agars Portrait er stukket i Kobber af Kobberstikkeren Rocco Pozzi. (I den Müllerske Samling.) Mere om ham hos Fiorillo V. 534-5. og Sandvig.

LXV.

Agar d', C. en Søn af foregaaende. Fiorillo siger (V. 536), at han ogsaa skal have opofret sig til Maleriet, men at han ikke kjender noget Arbejde af ham. Af et Kobber i den sorte Kunst, forfærdiget af J. Simon, forestillende Grevinden af Sunderland sees, hvis samme ej er en Fejltagelse og Forvexling med Faderen, at han har C. til Fornavn og har, saavidt man af samme kan slutte, malet i hans Faders Aand.

LXVI.

Coiffre, Benedict. Historiemaler, fød i Frankrig; opholdt sig og arbejdede i Kjøbenhavn fra 1709 til 1717. Han har malet Plafonds til Slotterne; saaledes var et i det afbrændte Christiansborgs Slot; og nogle paa Frederiksberg Slot (Thurahs Vitruv. 2 D. S. 113.) I en af de sidste skal Frederik 4des første Frierie til Dronning Anne Sophie være forestillet. Hans Pensel, siger Weinwich, var let, og i Førstningen maa hans Farver have været pikante, men hans Malerier have ej vel vedligeholdt sig og han har i øvrigt ej hævet sig synderlig højt over Tapetmaleriet." Ismael Mengs nævnes som hans Lærling. I den kongl. Maleriesamling er et Malerie af ham (Nr. 832,) nemlig en Maskerade. „Det skal forestille en Scene af Kong Frederik d. 4des Liv. Det er et med Lethed henkastet Billede, men saavel i Tegning som i Udførelse noget skjødesløst behandlet." — I den Sanderumgaardske Samling vare to Stykker af ham. (See i øvrigt Sandvig.)

LXVII.

Cleyn, Franz. Maler. Han var fød i Rostok, rejste til Rom, hvor han opholdt sig i fire Aar, og stiftede der Bekjendtskab med de største Mestere. Derefter traadte han i Kong Christian 4des Tjeneste, (formodentlig, siger Weinvich, for at give Cartons og Desseins til Tapetvæverierne). Cleyn havde i Italien ved sine Grotesker, som han forstod at behandle med Aand og Færdighed, tildraget sig i Venedig tvende rejsende Britters, Sir Henry Wotton's, og Sir Robert Anstruther's Opmærksomhed. — De anbefalede ham til den engelske Prinds Carl, som da opholdt sig i Spanien. Cleyn blev derved foranlediget til at gaae til England, hvor Kong Jacob modtog ham med Udmærkelse; og efterat Cleyn havde fuldendt nogle for Christian 4de begyndte Værker, og af denne Konge erholdt Tilladelse til at gaae i den brittiske Konges Tjeneste, ophørte hans Arbejder for Danmark. Kong Jacob d. 1ste havde i Mortlack anlagt et Tapetfabrik. Hidtil var der arbejdet efter gamle Mønstere. Cleyn overdroges at give nye Tegninger, især historiske Forestillinger og Grotesker, og Fabriken fik en nye Glands. Cleyn kom hos Kon-

gen og Publicum i største Yndest, og mange af Hovedstadens Palaier ziredes med Arbejder fra hans Kunstnerhaand. Peter Lombard, Hollar og Savry have raderet i Kobber efter hans Tegninger. Han døde omtrent 1658. (Fiorillo, V Th. 384-386; jfr. 339.) Den store kongel. Malerie Samling paa Christiansborg Slot har to Stykker af ham, Nr. 793-4, det ene forestillende en Daab, det andet en Brudevielse, hele Figurer, naturlige Størrelser. „Begge ere udførte ikke længe efter Kunstnerens italienske Rejse; Man kan kjende, at han i Henseende til Composition har studeret Poul Veronese, i Henseende til Colorit Titian, og i andre Dele stræbt at efterligne Parmeggiano. De forskjellige Gradationer af Personernes Deltagelse i Hovedhandlingen, hvilke yttre sig stærkere og svagere, paa en ædlere og lavere Maade, i Forhold til Stand, Alder og Kjøn findes her godt udtrykte og med stor Mangfoldighed." (Spengler.)

Om criminelle Dommes offentlige Bekjendtgjørelse.

For nogle Aar siden læste man*) følgende Yttringer om denne Gjenstand: „Det torde maaskee være et Ord i rette Tid at meddele nogle Bemærkninger om en Gjenstand, hvorover selv paa højere Steder er bleven debatteret, men dog saavidt bekjendt, endnu ikke har været fremlagt for Publicums strænge upartiske Domstol. I den senere Tid er det ofte indtruffet, at criminelle Domme, der vare udmærkede enten ved Brødens Beskaffenhed eller den Domfældtes Stilling i Staten, ere anførte som Nyheder i de fleste af Landets offentlige Blade, og fra disse endog oversatte og optagne i udenlandske. Denne Skik synes at være en saare uædel og nedværdigende Uskik. Ingenlunde behøver man, i det man paa det bestemteste erklærer sig imod denne Uskik, derfor at antage deres Mening, som finde, at den ophøjede eller udmærkede Forbryder burde straffes med større Skaansomhed end den almindelige, fordi den lige Straf før ham bliver føleligere, ved den medfølgende store Skjendsel. Den strænge hævnende Retfærdighed bestaaer netop deri, at den ingen Persons Anseelse erkjender, og derfor er en lige Straf ligesaa retfærdig som for Exemplets Skyld uundgaaelig nødvendig. Ikke allene formedelst Exemplets større Farlighed kan heri ingen Undtagelse gjøres fra den almindelige Rettesnor, men ogsaa fordi en saadan Mand netop ved sin Stilling burde være mere advaret imod sine Pligters Overtrædelse og oplyst om de skrækkelige Følger blot af et eneste uoverlagt Skridt. Men at vorde, saaledes som ofte er skeet, offentlig udpeget som Forbryder i saa mange uvedkommende Aviser, er en Tillægs Straf, der ej allene synes uretfærdig imod den egentlige Paagjeldende, men og uforskyldt krænkende og uædel imod den Domfældtes Paarørende og Venner, og dobbelt uretfærdig og uædel er denne Tillægs-Straf, naar den Domfældte aldrig nærede Brødelyst eller Brøde-Forsæt, men ved Andres skændige Ligegyldighed eller nedrige Bedragerier, eller og ved uforudseete og uberegnelige Tids Omstændigheder er styrtet i en dyb Afgrunds rædselfulde Svælg. Forbittrelse maatte han da føle ved saaledes at vorde stillet til Haan og Spot; Forbittrelse bemægtige sig hans Frænder og Venner ved en saa uædel og uforskyldt offentlig Krænkelse; billig Harme føler enhver ædel Mand, ligesom over den usle Sladderhank, hvis Hjerte er ligesaa tomt som hans Hjerne, og som føler elendig og nedrig skadefro Glæde i at løbe om fra Huus til Huus og udbramme Efterretninger om Næstens Brøde eller Uhæld. Derfor synes det med Grund at være ikke allene uværdigt, men endog nedværdigende for enhver rettænkende og dannet Redacteur og Udgiver af et offentligt Blad, uden Pligt, at udpille denne criminelle Dom fra det Sted, hvor den egentligen henhører, for at vorde fremdraget til offentlig Skue, paa en saa uretfærdig, uædel og krænkende Maade. — Liberale Følelser og Grundsætninger og en human Tænkemaade ere ligesaa uadskillelige fra den virkelig dannede Mand og fra den ædle fintfølende Qvinde, som Solens Varme fra dens Lys." —

Disse Ideer synes at fortjene alvorlig Opmærksomhed, og ømmeste Hensyn fra Tidskrifts

---

*) Statsvennen 1821 Nr. 39.

Redacteurers Side; Overhovedet ere vel adskillige Betragtninger at gjøre fra forskjellige Synspunkter om criminelle Sagers offentlige Fremstilling i Detail enten ved Pschycologers eller Juristers, eller Romanskriveres eller de, Nyheder, helst sørgelige, Nyheder udbredende Tidsskrifts Redacteurers Penne. — Derom ved Lejlighed mere i dette Blad.

Indenlandske Efterretninger.

Den afdøde højsthædrede Biskop i Ribe Jens Bloch var født d. 27 Juni 1761. Ved den Afskeds Prædiken han 1804 holdt i Holmens Kirke har han tilføjet nogle Træk af sit Levnet; deraf sees, at han fra sit 3die Aar af, da hans Moder døde, indtil sit 12te Aar har været opdraget hos sin Faders Svoger, Sø-Commandeur Henrich Janson, men nu af sin Fader sendt med et Skib til Riga for at vorde anbragt paa et Handels-Contoir. Men da han ingen Lyst havde hverken til Handel eller Søevæsenet, saa begyndte han at studere i sit 13de Aar, først privat hos Pastor J. Clausen i Nørresundby og siden i Aalborg Cathedralskole. Faderen døde i Kbhvn., efterat han han havde været Overstyrmand i Kongelig Tjeneste (forhen Skipper i Hals) 70 Aar gammel, og han nød endnu før sin Død den Faderglæde, at see sin Søn som Biskop, men ikkun 6 Dage før sin Død. Af hin Prædiken vil følgende Sted vist af dette Blads Læsere med Interesse læses:

„Jeg kom til Eder — I Elskelige! i en Tidspunkt da hine farlige Gjeringer rystede Europa — da fræk Vantroe begyndte at tale højt og haant, baade mod Religion og Statsforfatning og hvad helligt var for Menneskeligheden, jeg, tilligemed Eders andre brave Lærere, forsømte da ikke ved alle Lejligheder at anprise Eder Jesu egen himmelske Lærers Sandhed, Guddommelighed og Gavnlighed — dens vise Bud om Borgerpligt — dens velgjørende Indflydelse paa Borgerlyksalighed — I hørte os — I elskede Sandhed — og derfor glædede I Eder med mig, da vi saae dens Sejervinding over Vantroe og Overtroe — ligesom jeg glædedes naar jeg saae Eders Fremvext i den erkjendte Sandhed og i Dyden.

Jeg kom til Eder — og strax indtraf hiin ulykkelige Ildebrand, som hjemsøgte baade mig selv og saamange af denne Menigheds Familier; (fælles Uhæld og Fare forener jo altid dem som rammes og trues) jeg havde da Lejlighed som Lærer og Ven, til at trøste, berolige — ja og stundom til at lindre skjult Lidelse og Nød — ligesom jeg og erfarede de tydeligste Prøver paa ømmeste Velvillie, Deeltagelse — endog erindrer jeg taknemmelig den ædle Mand, (Admiral Fzyh. Tønder,) som tilbød mig huusvild sit eget Huus til Beboelse — ej at tale om mange andre Venskabstræk, som naturligviis maatte vække uudslettelig Gjenkjærlighed hos mig til dem, der elskede mig først, ogsaa uforskyldt.

Jeg havde været hos Eder paa 6te Aar, da hin i vor Historie mærkværdige — for Nationen ærefulde Skjertorsdag udbredte Skræk og Fare over vor Stad — især over denne Menighed, for hvis Frelse og Held jeg da offentlig, som Deres Organ, men vist og i Løndom som Deres Ven, opsendte mine Forbønner og Ønsker, og siden efter Frelsen, Taksigelse til Herskarernes og Sejerens Gud — ej at tale om den Anledning, Slagets Udfald og Følger, gav mig deels til at trøste de vaandefulde Døende og Qvæstede — de sørgende Familier og saa mange efterladte Lidende, som udøste for mig deres Taarer og deres Hjerters Kummer. — Overalt maatte jo denne Række af Aar meget befæste oprigtigt Venskab imellem mig og en Menighed, til hvilken jeg stod i nøje mangfoldigt Forhold, hvori jeg havde Lejlighed til at kjende saamange gode Mennesker og Familier, paa hvis aandelige Anliggende jeg havde Indflydelse som Lærer og Præst og deels som Ven og Raadgiver — en Menighed, siger jeg, af hvilken jeg næsten dagligen modtog saamange Prøver paa uskrømtet Agtelse og Venskab; — thi var den end saa talrig og adspredt, at jeg umulig kunde være kjendt, end sige yndet af alle dens Lemmer og Familier, eller kjendte dem, saa erfarede jeg dog ikke destomindre med sand Glæde, at en retsindig Lærer og Præst, (glimrer han end ikke ved Talenter og udstrakt Lærdom, jager han end ikke efter flygtig Menneskegunst) alligevel bliver elsket

af sin Menighed og omsider anseet som dens fælleds Ejendom, den nødig vil miste.

Ja jeg veed det, elskte Menighed! at jeg ved min Bortgang efterlader mig venskabsfuld Længsel i manges Hjerter — og kunde jeg da være ligegyldig ved en Skilsmisse, som I aldrig gav mig Aarsag til at ønske — og som, jeg ej heller, det bevidner jeg for Gud! hverken middelbar eller ligefrem har søgt."

Af hans Levnet bemærke vi i øvrigt følgende: 1780 dimitteredes han fra Aalborgs Cathedralskole. Efterat have fuldendt sit academiske Cursus, taget theologisk Attestats og philologisk Examen, samt erholdt Adgang til den philologiske Magistergrad, blev han 1784 theologisk Decanus paa Communitetet og Inspector paa Regentsen, og manuducerede i de næstfølgende Aar til philosophiske og philologiske Examina. 1786 reiste han udenlands med Grev Scheel. Fra 1786 til 1788 opholdt han sig i Göttingen, hvor han dyrkede de skjønne Videnskaber, Naturhistorie, Theologie og Philosophie. I 1788 og 89 fortsatte han sin Reise videre i Tydskland og gjennem Holland til Frankrig. Efter sin Hjemkomst i 1790 holdt han offentlige Forelæsninger over den græske Literairhistorie, over Pindar og Xenophon. Ved den academiske Høitidelighed i Anledning af Kronprindsens Formæling erholdt han ved Disputats den philosophiske Doctorgrad, og kaldtes samme Aar til Sognepræst for Bierbye og Mørke Menigheder i Sjelland. 1795 blev han anden og 1796 første residerende Capellan ved Holmens Kirke i Kjøbenhavn, og den 1ste Septbr. 1797 blev han Provst og Sognepræst for samme Holmens Menighed, hvorfra han i Aaret 1804 kaldtes til Biskop over Christiansands Stift. I Aaret 1795 modtog han Doctorgraden i Theologien ved Kiels Universitet, og optoges samme Aar til Medlem af det kongelige Videnskabers Selskab i Trondhjem. Den 27de Juni 1798 ægtede han sin tidligere afdøde, fortræffelige Hustrue Christine Meincke. Den 6te Januar 1804 udnævntes han til Biskop over Viborg Stift og blev den 10de Mai samme Aar ordineret af Biskop Balle. Ben 28de Octbr. 1817 benaadede Hs. Maj. Kongen ham med Dannebrogordenens Commandeurkors og den 25de Mai 1826 med Dannebrogmændenes Hæderstegn. Han døde den 5die Juli 1830. Een Søn og fire Døttre sørge ved hans Grav. Uskrømtet Gudsfrygt, grundig Lærdom og virksom Menneskekjærlighed udmærkede hans jordiske Vandring og ingensinde vil hans Minde udslettes hos dem, der kjendte hans ædle Hjerte og lyse Aand.

Blandede Efterretninger.

— Den store Bomuldsspinderiemølle i Guise, ved Aisne, hvis Værd man ansløg til 2 Millioner Frank, afbrændte i Begyndelsen af Februar. (Galign. Mess. No. 4655.)

— Udførelse af engelsk Bomuldsgarn til Ostindien. I Aar 1816, ved den ostindiske Handels Aabning, blev kun 624 Pund Bomuldsgarn udført fra England til Ostindien; i Aaret allerede 121,000 Pund; i Aaret 1826 steg det til 919,387 Pund, og i Aaret 1827 til ikke mindre end 3,063,556 Pund til en kalkuleret Værdie af 273,990 Pund Sterling. (Globe).

— Hr. Lasgorseirs Æltemaskine. Hr. Lasgorseir, forhenværende Officier og Ridder af Æreslegionen, har opfundet en Æltemaskine, som Bagersyndikatet i Paris har erklæret for den bedste Maskine af dette Slags indtil den 28 Juli 1829. Denne Maskine ælter i 25 Minuter 50 til 1500 Pund Dej, og kan stedse forsyne to Bagerovne. Man erholder denne Maskine hos Lasgorseir & Comp. rue du Boulevard St. Antoine No. 75.

(Polytech. Jour. B. XXXIV H. 2.)

— Offentlige Blade have fortalt: at der til Kommunikation mellem Leipzig og Halle var bygget en Dampvogn der allerede var traadt i Gang; dette bevægede os nu, til at inddrage officiel Efterretning, og saaledes erfarede vi, at denne Dampvogns Bygning endnu ikke er fuldendt. Det hedder, det Hele er et Privatforetagende; men at de deri deltagende Personer

ikke vare at opspørge i Leipzig og at man formodede der, at Foretagendet blev forsøgt af Postbetjentene, som ifald det mislykkedes, ikke gjerne vilde give Navnet dertil. Det første Forsøg med den skal skee til Halle, men derpaa skal den bruges til en hurtigere Kommunikation mellem Leipzig og Dresden. (3. f. Pferdeliebhaber Nr. 40).

— De nordamerikanske Stridskræfter. (Meddeelt.) De forenede nordamerikanske Staters Sømagt bestaaer af 12 Linieskibe, 12 Fregatter, 9 Schalupper og flere smaae Fartøjer. Af Linieskibene ere Independence, Franklin, Washington, Columbus, Delaware, Nordcarolina og Ohio i Søen; alle satte paa 70 Kanoner, men føre, indtil paa tre, 98. De fem andre Linieskibe Vermont, Virginia, Natchety, Alabama og Pensylvanien, ligge nu paa Stablen og have 90 indtil 100 Kanoner. Af de 12 Fregatter ere 7 under Bygning; de 6 erholde 60 Kanoner, tre 36 og tre 24, omendskjønt sammes Etat er mindre; fire Schalupper holde 18 og fem 12 Kanoner.

De forenede Staters Landmagt er det uordentligste Korps i Amerika; selv Præsidenten Adam kalder det: et Legemes adsplittede Lemmer. Hvad den staaende Hær angaaer, saa bemærker Krigssekretairen: Vore Loves baade Oekonomie og Aand fordre, at de maa blive indskrænkede til det ringeste Tal, som en rigtig Bedømmelse af den nuværende Krigstilstand vil tillade. Og det bestaaer da af General-Staben, Medicinal- og Regnskabsvæsenets Betjente, Kommissariatet, Ingenieur-Korpset, fire Regimenter Artillerie og syv Regimenter Infanterie. Der ere

ansatte forpligtede Officierer	572.
ikke forpligtede, Musikantere, osv. . .	5642.
	6214.

Samtlige Omkostninger, det hele militaire Departement iberegnet, udgjør kun 5,270,254 Dollars. (3. für K. W. u. G. des Krieges 2 H. 1830.)

— Kolonien ved Svanefloden. Breve af 26 Novbr., som man har erholdt i England,

modsige de ugunstige Rygter, som vare i Omløb angaaende denne Kolonies Tilstand. De ved Floden anlagte tre Stæder, Porth, Frenmantle og Guilfort befandt sig dengang i bedste Fremvært; de Indfødte viste sig venskabelige; paa fortræffelige Fiske og Fuglevildt havde man Overflod; Landet paa begge Sider af Bjerget var skovrigt med det skjønneste Bygningstømmer; ved det vedholdende skjønne Vejr lykkedes det de Udvandredes Flid og Foretagelsesaand lidt efter lidt at overvinde alle Hindringer. (Ausland 19 Jun. 1830.)

— I dette Aars Promenade de Longchamp gjøre frem for alle øvrige tre Lykkelige stor Opsigt: 1. Den tydske Banquier Baron Rothschild med 4 Graaskimler, og 2 Jockejs, blaa med Guld. 2. Den spanske Banquier, Aguado, Marquis, med fire andalusiske Skimler, to Jockey's, Kudsk og Jæger, lyseblaa med Sølv. 3. Den engelske Boomfield med fire hvidspættede Heste, Jockeys osv., med blaa og hvidt stribet. Alle tre ere af jødisk Herkomst.

— Stenbane i London. Da Handelsvejen i London udgjør en Forbindelseslinie imellem de Ost- og Vestindiske Værfter og Landingspladser (East- & West-India-Docks) og de store Magaziner i den østlige Deel af London, saa blive naturligvis svære Byrder hyppigere kjørte paa denne Vej end paa nogen af de andre i London. Det overordentlige denne Vej derved lider, og de uhyre Omkostninger som de idelige Vej-Reparationer her udfordre, foranledigede Ejerne til for tre Aar siden at anlægge en Stenbane, paa saadan Maade som de gamle Romerveje vare, og efter de Levninger, som den Dag i Dag sees af dem i Majland, Florentz, Siena og flere italienske Stæder. Der skulde nemlig anlægges en Kjørevej med to Rækker af store Stenblokke, paa hvilke Hjulene løbe, og imellem dem en for Hestene bestemt Sandvej. Foruden de store Fordele man lovede sig af en saadan Vej i Henseende til Varigheden, lovede man sig ogsaa andre Fordele i Henseende til Letheden af Trækket for Hestene, saa at Fragtudgivterne derved betydeligen skulde kunne nedsættes. Værft-Selskabernes Direktører fandt derfor Planen god, og virkede nidkjert til dens Udfø-

relse. Stenbanen skulde, for saavidt Løbet er fladt og lige med Landevejen, være hvad man i England kalder Tram-way; et Ord man i Tydskland vel kan, siger Dingler, give i Henseende til første Deel, Borgerret; altsaa kalde Tramvej. Vel ogsaa rigtigt i det danske Sprog. Det er en Vej, hvis Fordele bestaae i, den være af Jern eller Steen, at man kan kjøre den med Vogne af alle Slags, med Hjul af enhver Art, at man kan fare frem og tilbage, og forlade den, naar og hvor man vil. Man foretrak Sten for Jern, fordi Sten er mindre slibrig ved vaadt og koldt Vejr, og følgelig mindre udsætter for Ulæmpe. Denne Fordeel blev dog agtet for højt; og kjøbt for dyrt. Sten er i London, der ikke har Stenbrud i Nærheden, og da Sten ligesaa let afslides som Jern, mindre varig. En anden Fordeel ved Jern-Skinner eller Plader frem for Stenplader er fremdeles, at de første beskyttende dække de derunder liggende Stenplader; og naar de omsider afslides lettere kunne omverles med nye, istedet for at Stenen maa slides til en Dybde af flere Jernplader, førend man kan tænke paa dens Ombytning, og naar Stenen engang er slidt saa dybt, at den er under Vejens Højde, da er Tramvejens Fordel ophørt. I Pompeji ere Levninger tilbage af en saadan romersk Stenvej, hvor Stenen var slidt til det Halve af dens oprindelige Tykkelse. Tramveje, de maa være af Sten eller Jern, have den Mislighed, at de mere ere udsatte for Rivning end de egentlige Jernbaner (edge-rails) og at de snarere vorde belagte med Støv og Skarn; imidlertid har saadant ikke meget at betyde, da det her kommer mindre an paa Hurtighed end paa Lethed i Trækket; og Vejens Strækning er kort. Man tænkte først at anlægge to Baner, den ene frem, den anden tilbage; men da de sværeste Byrder især gaae fra Værfterne til Staden, saa lod man det første Forsøg beroe ved en Bane paa en Strækning af to engelske Mile. Udførelsen blev overdraget Hr. Jacob Walker; og Banen er nu aabnet. Stenen er af Granit, og tilført fra Aberdeen, 75 tydske Mile fra London. Man læser udførlig Beretning, ledsaget med Afbildning af den anlagte Vej, i Dinglers polyt. Journal d. A. 36 B. 4 H.

— Dampskibsfart. Allerede i Aaret 1786 tog en vis Hr. Fitch i Ny-York et Patent paa „Bygning og Anvendelse af alle Slags Skibe og Fartøjer, som i alle Farvande, Fjorder og Floder kunde fremdrives ved Kraft af Ild eller Damp." Da han ikke bragte sit Patent i Udførelse, saa blev det i Aaret 1798 inddraget, men under visse Vilkaar givet en Hr. Robert Livingston. Denne bragte det dog ikke til Udførelse førend han i April 1803 forenede sig med Robert Fulton, og nu fik et Patent for dem begge udstædt paa 30 Aar. I Aaret 1808 foer Fulton paa Hudsons-Floden, imellem Nye-York og Albany, første Gang med et Dampskib af over 20 Tons Drægtighed op af Strømmen; og med en Gesvindtighed af fire engelske Mile i en Time. Saaledes behøvedes et Tidsløb af 22 Aar førend den nyere Tids ypperligste Opfindelse kom til Fuldendelse. (Dingler 36 B. 5 H.)

Kjøbenhavns Børs, d. 16 Juli 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 209 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$96\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	$92\frac{1}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$102\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 58.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 Juli 1830.

Hans Kongelige Høihed Prinds Frederik Carl Christian underdanigst helliget.

Modtag, o ædle Prinds! en ringe Sang,
Kun svagt min Harpes Toner lyde,
O! hvor jeg ønsked' mangengang
Orphei Konst at kunne byde;
Men bange lyder Skjaldens Røst,
Skjøndt fuldt af Fryd hans Hjerte bæver,
Kun svagt han tolker Barmens Lyst,
Mens for Dit Held en Bøn sig hæver!
Her ved det kolde Nordhavs Kyst
Og fjernt fra Dannerkongens Sæde
For Dig, o Prinds! slaaer høit hvert Bryst,
Du blev jo Dannerfolkets Glæde.
Vel isner Kulden Vaarens Lyst
Og Boreas tit Barmen kjøler;
Men varmt slaaer Jydens stærke Bryst,
For Drot og Prinds saa varmt han føler. —
For Sekler var det fjerne Thye
Som nu ej tomt paa skjønne Egne;
I dyben Skov fandt Fugl da Lye
Og Droslen hørtes allevegne;
Da Kjempen bold med Hjelm og Sværd
Drog hærjende igjennem Skoven
Og mangen grum og blodig Færd
Udøvedes mod Gud og Loven;
I Klosteret ved Alt'rets Fod
Tit søgte Møen Hjelp i Nøden,
Og hvor en Borg saa stolt da stod —
Der finde Søemænd tit nu Døden.
Ei kjendte Havet da et Værn,
Dets Vover kyssed' Liimfjords Bølge
Og ladte Snekker nær og fjern
Sin Cours til andre Lande følge;
Men Sekler svandt — og Havets Magt
Udøvede sin grumme Vælde,
Og Skov og Dal blev ødelagt,
Alt Liv mon' Flyvesandet fælde,
Snart Borg og Hytte, Dal og Høi
Bedækked' Sandets hvide Lagen,
Hver huuslig Glæde, munter Støi
For Gravens Ode bort var dragen!
Hvor fordum stod den stolte Borg
Og Floras blomsterrige Eden,
Var Alt forstummet, Alt var Sorg,
Thi Liv og Blomst var vandret heden;
Men langsomt gnaved' Tidens Orm,
Skjøndt Tidens Balsom gjerne læger,
Og svundne Modgangs vilde Storm
Som før ei mørkned' Glædens Bæger; —
Dog Skibet stolt ei mere gled
Fra Thyelands Kyst i Havets Bølge;
Den svundne Handel dobbelt led,
Og knækket Velstand var dens Følge.
Men atter Sekler brat henrandt,
Og see: Naturens Love bøde,
At Baandet, som to Vande bandt,
Paa ny dets grumme Skranker brøde.
Det under sjette Fred'rik var,

Da en Orkan fra barske Norden
Det smale Land igiennemskar,
I det den voldsomt rysted' Jorden.
Kanalen hist ved Agger Strand
Det glade Haab saa ofte vækker:
At gjennem den til fjerne Land
Snart kjekke Søemand Seilet strækker,
Da ville Liv og virksom Iid
Tilsmile atter Thyelands Egne,
Paa ny gjenkalde gyldne Tid,
Og Velstand blomstre allevegne.

Dog selv om ei Naturen blid
Foruden Konstens Hjelp vil have,
At Havets haabefulde Gave
Skal skjenkes os til fjerne Tid;
Saa blev det dog vor hulde Trøst,
Vor ædle Drot og Prinds at skue;
O! evig brænder Hjertets Lue
For Dem i høi og hellig Lyst.
Modtag da naadigst dette Qvad
O Prinds! som ringe Troskabs-Minde,
Du Gjenklang af det her vil finde
I hvert et Bryst, i Land og Stad!!

Juni 1830.

En Røst fra Thye.

Nogle Bemærkninger og Strøetanker i Anledning af en Høieste-Rets Dom, hvorved en Præst, ved Navn Ludvig Herfurt, blev dømt fra Embedet.

I Worms Lexikon *) fortælles, at ovennævnte Herfurt var nogle Aar før og efter Kiøbenhavns Beleiring (nemlig den, som indtraf 1659-1660) Sognepræst til Følleslov og Særslov Menigheder i Siælland. Som han i den kiøbenhavnske Beleiring havde megen Uleilighed af de fiendtlige Partier, der streifede igiennem hans Kirkebyer, saa skiød han uformærkt nogle af dem ihiel, og lod de

*) 1ste Deel S. 432. Trykt 1771.

døde Kroppe nedsænke i en Park ved Siden af Præstegaarden. Fra hans geistlige Embede blev han afsat formedelst en Disput med Consumptions-forpagteren i Callundborg. Sagen reiste sig af en Bagatelle, 3 à 4 Mk., hvilke Herfurt skulde have betalt Consumptionsforpagteren; men som han ei havde forsynet sig med Qvittering, blev paastaaet nye Betaling; dette vilde han ei, hvorfor Sagen gik saavidt, at den kom til Høieste-Ret. Der tabte Herfurt, og blev formedelst sin Hidsighed og Forløbelse ved Sagens Drift dømt fra sit Embede. Han selv mødte for Høieste-Ret, tilligemed sin Contrapart, anhørte med Skræk sin Dom, og udbrød endelig i disse haarde Ord: Nu, Herren, som veed Alting, og kiender min retfærdige Sag, som seer den store Uret, mig vederfares, han vise dog sin Retfærdighed, førend vi slippe hiem, han tegne mig, om jeg haver Uret, men er jeg uskyldig, saa lade han Ulykken træffe min Contrapart. Som nu Consumptionsforpagteren faldt ved Nedgangen fra Høieste-Ret paa Trappen, og sønderbrød sit Been, giorde denne Omstændighed megen Opsigt, og blev strax bekiendt for Kongen, som lod Herfurt forkynde sin Naade. Kaldet, som Herfurt var dømt fra, var strax blevet lovet bort til en anden, hvilket Løvte ikke kunde igienkaldes: men han blev forsikret om hastig Forflyttelse til et andet Sted. Denne Kongelige Naade forsmaaede han, og vilde ei tage imod andet Kald, end det han var skilt ved. Herpaa reiste han til Følleslov igien, og i Stilhed hensled sin øvrige Tid udi et Gadehuus, hvor han døde efter 16 Aars Forløb.

Ovenanførte Begivenhed kan man vel med Føie henregne til en af de sieldne og mærkelige, som ei daglig skee og hændes. Dette, at en Høieste-Rets Dom paa den samme Dag, som den er afsagt, omgiøres og kuldkastes, og at en Embedsmand, der ved Middagstid er dømt at have sit Embede forbrudt, erklæres samme Dags Eftermiddag for brøde- og skyldfri, bør vel anføres iblandt de sieldne Særsyn, Historien har at fremvise. Vel læser man stundom i offentlige Blade, at en og anden Misdæder, der er dømt til at have Livet forbrudt, bliver benaadet, og at Høieste-Rets Dommen i saa Fald er bleven forvandlet til Fængsels-Straf paa Livstid, eller til Landforvisning; men

et er det, af overveiende Grunde at formilde en i og for sig selv lovlig Dom, et andet totaliter at omstøde og forkaste den, og erkiende samme for ganske uefterrettelig, som var Tilfældet med den over Præsten Hersurt afsagte Dom.

I Almindelighed giør et Lands øverste Domstol Ende paa alle Modsigelser og Stridigheder, som vilde gaae i det Uendelige, naar der ei gaves nogen sidste Instants. „Naar Dom i Høieste-Ret er afsagt, saa fortæller Ussing *), maae derom ikke begieres nogen videre Forklaring, ikke heller nogen Ansøgning om sammes Forandring indgives til Kongen; det sidste tillades dog i Henseende til Bøder og Straffe, og vore Monarker have endogsaa undertiden været saa naadige, at befale Sagens Revision. Men dette skeer heel sieldent, som billigt er, uden Sandhed og Uskyldighed taler ganske øiensynlig for det.“ I Anledning af Anførte være det mig tilladt at fremsætte Exempel paa, at en udi sidste Instants paadømt Sag, er atter bleven foretaget paa nye til videre Undersøgelse. I Aaret 1589 blev den berømte Søehelt Magnus Heinesen i Overeensstemmelse med den over ham fældte Dom halshugget paa Slotspladsen i Kiøbenhavn; men i Aaret derefter, da denne Sag blev foretagen til nye Revision paa en i Hovedstaden afholden Rigsdag, befandtes, at de mod Heinesen giorte Beskyldninger vare heel falske og urigtige, og at han var skyld- og brødefrie. I et Skrivt, om hvilket Professor J. Møller har fældet denne Dom: at samme burde findes i ethvert Huus tilligemed Bibelen og Psalmebogen **), læses følgende mærkelige Ord: Store Fortienester have gierne Misundere. Magnus Heinesen havde dem og. Disse bleve ham for mægtige under det Raad, som regierede i Christian den fierdes Mindeaarighed. Han blev falskeligen anklaget: hans Dommere overilede sig i Undersøgningen, og han blev dømt at miste sit Hoved. Heinesen hørde sin Dom uden Skræk, og gik rolig til Retterstedet. Da Bøddelen spurgde ham, om han ei vilde have et Tørklæde bundet for Øinene: „Nei, svarede Heinesen, jeg

*) Kirkeforfatningens 2den Deel S. 522.

**) Eusebia og Sophrosyne S. 98.

har seet saamangen dragen Klinge: Vær du ikke bange, jeg er det ikke.“ Det var ikke Frækhed, der her talede, men det sande Mod, oplivet af en god Samvittighed. Hans Sag blev siden nøiere undersøgt. Han fandtes uskyldig. Angiverne maatte betale 3000 Rd. til hans Arvinger. Hans Liig blev opgravet og høitidelig hensat i Jylland.

At en og anden Dom, der i Høieste-Ret er bleven afsagt over Forbrydere, er bleven formildet ved Indstillelsen til Kongens Naade, derpaa finder man nu da Exempel; men om deslige Domme nogensinde her til Lands af Regieringen ere blevne skiærpede er ei Undertegnede bekiendt. I Mindetalen, som Professor Baden holdt over salig Geheimeraad Stampe, fortælles, at da han var Generalprocureur, blev en Justitssag foretaget udi Høieste-Ret, og at Dommen, denne Domstoel afsagde, forekom Adskillige altfor mild og lemfældig; og nu blev der giort Forestilling til Kongen om Dommens Skiærpelse, men forinden der blev noget resolveret herudi, forlangtes foreløbigen daværende Generalprocureurs Stampes Erklæring, som faldt derhen: at Konger og Regenter tilkommer det ei egentlig at paalægge Forbrydere Straf, eller at skiærpe de idømte Straffe, men saadant henhører til Lovgivningen; fra Kongens Person bør intet andet udflyde end Mildhed og Skaansel; Hensigten med at indstille en Retsdom, der kan være afsagt over en Maleficant til Kongen, maa ei være anden, end for at faae samme stadfæstet eller formildet. Derudi, saa dømte Baden, tænkte Stampe forskiælligt fra en af den Tids største Regenter, der væbnet med 300000 Krigsfolk saaes at befatte sig med Justitsvæsenet, og ved at fordre haardere Straf end den, som Domstolene bestemte, svækkede Tilliden til samme; ligesom og deres Agtelse derved tabte sig. *)

Ovenanførte Fremgangsmaade og Adfærd, der blev brugt mod Præsten Herfurt og den tapre Søhelt Magnus Heinesen, udviser, at et Lands Love kan være meget billige og retfærdige, og en Domstoel besat med indsigtsfulde og upartiske Mænd; og dog kan Overilelse eller en urigtig Anskuelse af Tingenes sande Beskaffenhed forvolde,

*) Badenii opuscula latina S. 470-471.

at uskyldig Mand bliver fornærmet. Det samme turde vel være mødt nogle Lovkyndige, som det er hændet en og anden Theolog, Philosoph og Historieskriver, der have fældet skjæve og heel urigtige Domme over de Personer, hvis Liv og Levnet er af dem blevet beskrevet, hvilket jeg med et Par Exempler vil kortelig berøre.

I Aaret 1498 blev den som Prædikant navnkundige Dominicanermunk Savonarola først hængt og derpaa brændt. Der ere faldne mange Domme skriver Holberg, over denne navnkundige Mand: Nogle have anseet ham som en Bedrager: Andre med større Grund, som en ivrig og geistlig Theolog, der ikke skyede eller var bange for at sige Folk Sandheden, og at afmale Geistligheden med de rette Farver, saa at han kan ansees som en Forløber for den paafulgte store Reformation. Blandt dem, der have forsvaret hans Lærdom og Levnet er Franciscus Pico af Mirandola, en Søn af den berømte Joh. Pico *). Til det modsatte Partie hørte, dog kun til en vis Tid, Johan Franciscus Buddeus. Denne navnkundige Theolog udgav i Aaret 1690 en politisk-historisk Afhandling, hvorudi han skildrede Savonarola, som en Mand, der under Skinhellighedens Maske udklækkede og smedede listige og rænkefulde, for Staten og Kirken lige farlige Grundsætninger og Planer, og døde altsaa som den, der forstyrrede Statens og Kirkens Fred og Roe. Men efter nogle Aars Forløb erklærede Buddeus, at hans forhen yttrede Domme over Savonarola vare skiæve og urigtige, og at han ledet af Overilelse ei havde skuet og betragtet Sagen fra den rette Synspunkt **). Den selvsamme Feil giorde og den lærde Meiners sig skyldig udi ved en vis Anledning, thi da han tiltraadte Læreembedet som Professor i Philosophien ved Universitetet i Göttingen, holdt han en latinsk Tale, og udi samme dømte han saare uforde elagtigt om Ciceros Maade og Viis at philosophere paa, saa og om hans moralske Forhold; men da Meiners havde faaet Midletons Værk om Ciceros Liv og Levnet i Hænder og igiennemlæst samme, da indsaae han det Vrange og Urigtige i den forhen afsagte Dom, og erklærede derimod Cicero for en af de sieldne og ædle Siæle, den hedenske Alderdom havde at fremvise, hvad enten han skues som Videnskabs- eller Forretnings-Mand *).

(Sluttes i næste Nr.)

*) Holbergs Kirkehistorie. 2 Deel, S. 318.

**) Herom kan læses Skriftet Parerga Historico-Theologica Pag. 279-398.

*) Badenii opuscula latina. Pag. 358-370.

Epistel fra en Blind til en Døv.

Langt mindre dog dit Uheld er end mit,
Naar begges Savn man mod hinanden vejer;
Dit Øje skuer grant, og stundom vidt,
Alt hvad af Stort og Hoit Naturen eier;
Du kaster fro dit Blik til Himlens Sol,
Hint Lysets Væld, hvorfra vort Held udstrømmer;
Hvis gyldne Bane gaa'r fra Pol til Pol,
Men hvorom jeg, som nyfødt Nor, kun dømmer;
Du seer vor Jord i al sin Herlighed,
Naar tusind Blomster den i Vaaren smykke;
Du finder Stof paa hvert af dine Fied
Til høje Tanker, som din Sjel henrykke;
For mig er dødt og tabt Naturens Alt,
Og hele Skabelsen et ukjendt Rige;
Den Stjernehær, som ingen Viis har talt,
Er fremmed mig, som Smilet af min Pige.

Den Døves Svar.

Hvad Synet nægted' grumt, bød Øret dig;
I Toners Strøm opdager du den Glæde,
Som alt fra Vuggen af blev nægtet mig,
Og som i Øret har sit skjulte Sæde;
Den Forsmag, Gud de Dødelige gav
Paa Himlens Lyst og Edens Saligheder,
Du finder let i Toners Tryllehav,
Hvor Harmonie ujordisk Fryd bereder.
For mig er Fløitens Lyd og Lærkens Sang
En Nyden, jeg ei mægter ret at tænke;
Mit Øre for den søde Harpeklang
Er bundet med en tung, usynlig Lænke;

Hvad nytter Synet mig, naar jeg er døv
For Glæder, som din Sjel om Himlen minde?
Forgjeves seer jeg Droslen i sit Løv,
Naar taust dens Toner maae for mig forsvinde;
Med Sorg man seer den Sanger, man ei hører;
Den skjønne Form os halvt kun kan behage
Naar det, som dybt det ædle Hjerte rører,
Med Øret ei vort Øje mildt kan smage.

Gustav Palmer.

De norske Damer.

(Brudstykke af Connay's Journe; oversat af the Morning Chronicle, April 25. 1829.)

„At spise og drikke ere de Norskes største Forretning, Manges eneste Beskæftigelse og Alles fornemste Luxus, og dette er Aarsagen til, at Fruentimmernes Stilling er saameget lavere i Norge, end i noget andet europæisk Land. Jeg har hørt en i Norge gift og bosat engelsk Dame sige (ikke af Erfaring, men efter hvad hun saae rundt omkring sig), at hun vilde heller være Tjenestepige i England end Frue i Norge. Jeg vil her nævne en Forskjel mellem Frue og Madame, som er Norge egen. I hele Skandinavien, med Undtagelse af Norge og Danmark, kan ethvert gift Fruentimmer kaldes Frue, og Madamme er en æresuldere Benævnelse, men i Norge og Danmark forholder det sig anderledes. Enhver Skippers og Haandværkers Kone erholder der Titelen „Madamme," hvorimod „Frue" er de Fornemmeres Titel. Forhen var det kun Adelsmændene og de højere Officerers Koner, som vare berettigede til at kaldes „Frue," men ved en nye Bestemmelse ere ordinerede Gejstliges, Lægers og visse Regjeringens Embedsmænds Koner berettigede dertil, og der sættes saa megen Pris paa denne Udmærkelse, at en Herre skal have kjøbt en Betjening i Kjøbenhavn, for at hans Kone kunde erholde Fruetitelen. — Det er vel unødvendigt at tale noget til Forsvar for denne Udskejelse, da den indeholder en liden Underretning, af Mangel paa hvilken den Rejsende kan begaae

Synder imod Etiquetten, der kunne blive ham skadelig."

„Men, for at komme igjen til de Norske Damer, med Rette udtrykkede Englænderinden sig saaledes som hun gjorde. Fruentimmerne, endog af den højeste Rang, i Norge ere Slavinder, og jo større Husholdninger desto større Slaveriet, hvilket er netop det modsatte af de engelske Fruentimmers Stilling. Hvor stort end Antallet af Tjenestefolk i et norsk Huus er, betroes dem dog ingen Ting fuldkomment. Fruen i Huset er første Husholderske, Vaske- og Kokkepige. Kokkepigen i Norge betroes ingen af de store Forretninger i hendes Fag, og er kun at ansee som en Medhjelperske. Hvis en Frue er saa lykkelig at have opvoxne Døttre, ere hendes Pligter formindskede i en vis Grad. I en Familie, med hvilken jeg havde stadig Omgang, havde de to unge Damer, Frøkener, som unge Damer af Stand kaldes i Norge, hver sin Uge i Kjøkkenet, hvor i det mindste det Halve af Dagen tilbragtes, og den, hvis Tour det var, tog ikke Sæde ved Spisebordet med det øvrige Selskab, men kom frem, naar Maaltidet var næsten endt, og da med Kinder, som gjorde Sminke overflødig. Jeg har sagt et andet Sted, at Damernes Forretninger ej endes med Kogningen af Maden; de unge Damer bringe Retterne ind, og hvis der ingen unge Damer ere, da Konen i Huset. De ombytte Tallerkerne, aftørre Knivene og udføre enhver anden Forretning, som andensteds udføres ved Tjenere, men i Norge sees sjelden eller aldrig en Tjener i Spiseværelset. De Norske vilde ansee det for uhøfligt, at bringe deres Tjenestefolk til at opvarte Gjesterne. I et Huus, som vi undertiden besøgte, og hvori ingen unge Damer vare, assisterede smukt klædte Døttre af en Proprietair Fruen i at opvarte Selskabet. En norsk Dame kan med Rette anføres som et Mønster for en engelsk Tjenestepige. Hun gaaer stadigt omkring Bordet, og sørger for Gjesternes Fornødenheder. I Almindelighed deltager hun ikke heller med Gjesterne i Maaltidet, men spiser enten førend der er serveret, eller efterat det er taget ud." (N. Mbl. 190.)

Indenlandske Efterretninger.

— Fra Horsens skrives under 16 Juli, at Toldvæsenet sammesteds har Dagen forud confiskeret i Bjerre Herred en betydelig Deel Varer, hvoriblandt Kaffe, Sukker, Klæde m. M. der skulde indsmugles.

— Slesvig, d. 4de Juli. Det første Hesteveddeløb her i Staden har i disse Dage fundet Sted, og offentlig Tak tilkommer sammes durchlauchtigste Begrunder, saavel for at have foranlediget denne Indretning overhovedet, som ikke mindre for den almindeligen viiste Omhu, hvormed dette, i disse Lande hidtil ubekjendte, opmuntrende Skuespil, under Høisammes Direction, indlededes, og til et stort Antal Tilstedeværendes ikke ringe Interesse bragtes til Udførelse. — Kun paatrængte sig os endnu det Ønske, at ved dette, især til Begrundelse af en bedre Hesteavl i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen foranstaltede slesviger Veddeløb, i Fremtiden stedse blot sunde, for virkelige, synlige Beenfejl og reent ud utilbørligt Fodskifte frie Heste — maatte tilstedes Adgang. (A. M. 112.)

— I Jydland, saavelsom flere Steder her i Riget, indklædes Tiggeriet i mange Skikkelser. En Hr. Lose fra Meelholt har, hvad Jydland angaaer, offentliggjort, at der er samlet 8,436 Lodder, hver til 2 ß., paa et rødt Halstørklæde af Værdi 9 Mk. Der klages især over de saakaldte Natmændsfolk.

— Fra Vensyssel skrives: „I Jarlslev blev af en Qvie udskaaret et Misfoster af en Tyrkalv. Det havde tvende Hoveder, som vare sammengroede i Overenden, kun tvende Øren, men fire Øjne, een Hals og fire Been. En stor svær Krop og svære tykke Been syntes at antyde, at Misfosteret var beredt til Tvillinger.

— Den 7de Juli er fisket i Liimfjorden ved Agger med Pulsvaaden en Stør af $3\frac{1}{2}$ Alens Længde og $1\frac{1}{4}$ Alen i Runddeel.

— I Slutningen af forrige Maaned ere 200 smaa brune holsteenske Heste, for 12 Louisd'or Stykket, udskibede fra Hamborg til Jamaica, Barbados og San Miguel.

— Et af Uhrmager Søren Nielsen i Bjerre forfærdiget 8te Dages Kunst- og Musikuhr blev af Hs. Maj. Kongen, under Højstsammes Ophold i Thisted d. 22de f. M. allernaadigst taget i Ojesyn, hvorved det behagede Hs. Majestæt, for at opmuntre Kunstneren, at skjænke ham 10 Frederiksd'ors. Dette Uhr spiller 12 Stykker paa en Valse, og Mekanismen er i det Hele taget meget sindrig, hvilket saa meget mere er at beundre, som Kunstneren er en simpel Mand af Bondestanden, og aldeles ingen Underviisning har nydt.

— Fra Hr. Archiater Dr. Albr. Schønberg læses, i Tidsskriftet „Magazin für philosophische, medic. u. gerichtliche Seelenkunde, herausgegeben von Dr. J. B. Friedereich. 3s Heft," nogle interessante Bidrag til den afdøde forhenværende Direktør ved Anstalterne for Sindssvage i Aversa, Ridder Padre G. M. Linguiti's Biographie. Forfatteren havde forhen, i Gersons u. Julius Magaz. 9 B., meddeelt Efterretninger om bemeldte Anstalt, og viist at de flere Berømmelser over samme, som man stedse ligelydende forepræckede flygtige Rejsende, og som de nedskreve i deres Dagbøger, og siden offentligen meddelte Læseverdenen, vare aldeles ufortjente. I den her meddelte korte Biographie faaer man nærmere interessante Efterretninger om Stiftelsen, hvilken Forfatteren flere Gange besøgte især 1820. Da det var ham af den neapolitanske Regjering overdraget at undersøge sammes Forfatning og indgive Beretning derom. Hvorledes Stiftelsen af benævnte Direktør blev forsynet, kan man slutte af at han, som 1811 intet ejede og fra den Tid, han ved Stiftelsen blev ansat, erholdt en aarlig Løn af 1200 Rdl., erhvervede sig en Formue af 40000 Piastre og to rigt møblerede Gaarde m. M.

Blandede Efterretninger.

— I Falkirk lever en liden Hane af den Race, som kaldes banihan. Denne Hane giver et Beviis paa, i hvor høj en Grad Dyrene kunne finde Smag i Ting, der synes at være deres Natur ganske imod. Den kom engang tilfældigviis over et Glas Whisky, nippede af den klare Saft, og fandt den saa velsmagende, at den, hver Gang den seer hiin skotske Nektar paa Bordet, dristig indtager sin Plads iblandt Bordselskabet. Intet er mere komisk, end dens Utaalmodighed og uophørlige Slaaen med Vingerne, for at faae den anden Portion, naar den har fortæret den første. Dens Dristighed stiger til Dumdristighed; den hakker og kradser enhver, som vil fratage den sin Livdrik. Efter at have nydt Brændevinen er den, om ikke den stærkeste, saa dog den modigste Hane i hele Egnen. Stolt staaende paa sin Mødding udskriger den lydeligen sin Vælde og sit gode Lune.

— Dampskibet King-Fisher er for kort Tid siden løbet af Stablen i Liverpool. Den indtager en Last af 100 Tons, og dens Dampmaskine har 30 Hestes Kraft. Maskinen er fra de Hrr. Rigbys Værksted i Hawarden, hvis Arbejder staae i megen Agt. Dampskibet selv skal være et af de skjønneste og bedste i hele England, og er bygt paa Hr. Fishers Værft. (Dinglers polyt. Journ. 36 B. 5 H.)

— Engelske Dampskibe i Middelhavet. England vil nu, efterat det første Forsøg med Meteor har havt et godt Udfald, holde 4 Dampskibe i Middelhavet. Den 9 April udløb Echo fra Falmouth, og kom 29 Maj tilbage. Den 29 Maj løb Meteor atter ud. Forhen brugtes to til tre Maaneder til slige Expeditioner. (ibid.)

— En ualmindelig Formørkelse i Atmosphæren er i Nedre-Italien iagttaget. Den 15 og den 18 Maj blev nemlig i Neapel Træer, Tage, Balkoner bedækkede med et af sydlig Vind tilført rødligt kalkagtigt Støv. I Lucca faldt, efterat en sydlig og østlig Vind havde hersket i tre Dage, om Natten imellem 16 og 17de, et rødligtgult Støv, som syntes at indeholde Dele af Jernoxyd. Dette Støvfald var ledsaget af en mild Regn. Ogsaa i Rom har en formørket Atmosphære, og en slig Støv-Regn fundet Sted. (Frorieps Notiz. 591.)

— Et mærkværdigt Bevis paa Varigheden af Plantedele og Plantekim har Hr. Houlton omtalt i en indledende Forelæsning ved den sidste Sammenkomst i det medicinsk-botaniske Selskab i London. En Svibel, som blev funden i en ægyptisk Mumies Hænder, hvor den sandsynligen havde lagt i mere end 2000 Aar, spirede, efterat den var udsat for Atmosphæren, endskjønt den efter Udseendet havde været i fuldkommen Tørheds eller Vissenheds Tilstand. Svibelen blev derpaa lagt i Jorden, og voxede hurtigt og kraftigt. (Efter Gallignani, 19 Juni, hos Froriep l. c.)

— Det Upsalske Universitet har faaet en Donation af 8000 Rdl. Bco. af Universitets Bibliothekar Böberg. Denne erholdt ved sidste Promotion, paa sin 81de Aars Fødselsdag, Hæderskrandsen som Jubel-Magister.

— I Buch ved Versailles lever en Kone, hvis Iris i Øjet tydeligen er deelt i tolv Afsnit og saaledes fuldkommen ligner en Uhrskive. Tallene ere som paa de Uhre, man har i Ringe og i Brystnaale. Hun bragte denne Egenskab med til Verden, men kan desuagtet tydeligen see.

— En from Dame i Paris, Marquisen af **, har i afvigte Vinter intet Brænde brugt, men i dets Sted tre Læs af Voltaires og en Favn af Rousseaus Skrifter.

Til Eftertanke.

(Efter det Svenske. Meger af Kelgreen.)

Halvkundskab er farligere end Ukyndighed; Skumring værre end Mørke. Den Blinde veed, at han ej seer, og overlader sig til en Leder. Den

Kortsynede gaaer dristigen frem, og troer at træde paa fast Grund, naar han dratter ned i Snavset.

Det er ej blot om Poesien, men om hvilkensomhelst Kundskab, at det med Pope kan siges: drik dybt, eller smag ej.

Jo helligere Person, des større er Brøden at ville pryde sig med dens Navn, uden at eje dens Fortjenester. Den hadeværdigste Charlatan blandt alle Charlataner er den, som charlataniserer med Ære og Dyd.

Hoben søger Ærespósterne, Snillet Dyden, Philosophen Æren. Høje Gudinde, siger den Vise, optag mig iblandt dine Yndede, at jeg maa dele din Dyrkelse! — Milde Dronning, raaber Daaren: iklæd mig dit Livree, at jeg maa lyse for Hobens Ojne!

Ordens Ceremonier vare fordum et Middel til at dølge Kundskaber, som derunder skjultes; nu omstunder til at give Formodning om Kundskaber og Egenskaber, som ej besiddes.

En stor Ordens-Orm, er som oftest et lidet Menneske.

Den Alder, hvori vi leve, torde blive en Gaade for tilkommende Slægter. Aldrig saae man Sandhedens Lys udbrede en mere almeen og renere Dag; aldrig Lettro og Overtro, Fordomme og Vildfarelser dybere fornedre Mennesket.

Det ømfindtligste, Gud skabte, var en Forfatters Fibrer. Han lever, lig Edderkoppen, i hver Traad af sin Væv.

Den Onde opsøger Fejl i en Forfatters Levnet, naar han ej kan finde dem i hans Skrifter.

I literære som i politiske Krige er det et Axiom, at man intet har at vinde, mod dem, som intet have at tabe.

Det Forbigangne er en smuk Frille, som har forladt os; det Nærværende vor kjere Egtefælle, hvis Behageligheder vi ikke lægge Mærke til; det Tilkommende en Gadenymfe, som tryller i Mørket, og vises paa Døren, naar hun har fulgt hjem.

Den, som alleneste skriver vel for sin Tid, bør og nøjes med sin Tids Ros.

At rette sin Opførsel efter Andres Raad er ofte det samme, som at lade sig gjøres Klæder efter Andres Maal.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 Juli 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 208½ à
Species 208½

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	151½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49¼	49½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96¼	96½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92¼	92½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	107½ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 59.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 Juli 1830.

Festen i Sorø.

Længst alt Mindet laae i Grus,
Absalon sig stifted';
Tomte var hans Lærdoms Hus,
Ilden det bortvifted';
Der, hvor Psalmer fordum lød,
Nelder nu saa frodigt skjød.

Krattet vorte paa det Sted,
Hvor i Klosterhave,
Brødre vandred' om i Fred,
Tæt ved Brødres Grave;
Taarneklokken meer ei klang
Høitidsfuldt til Ottesang.

Cellen, hvor Skjalm Hvides Søn
Sad i Midnatsstunden,
Læste, og holdt varme Bøn,
Var nu reent forsvunden;
Der, hvor Saxo flittig skrev,
Qvæget om paa Græsset drev.

Selv en yngre Danes Ros,
Christians høje Skole,
Dækket var af Tidens Mos,
Tom for Lærestole;
Hver en Muse længst var stum
I de øde Skolerum.

Absalon, med Hjertesorg,
Tænkte paa sit Kloster;
Christian i Lysets Borg
Paa sin Omhus Foster;
Holberg fra sit Gravcapel
Saae sit Sorøs slette Held.

Hver især nu stemmer i
Bøn til Verdens Skaber:
„Sorø naadigst Du befri',
Hvert sit Haab det taber;
Uheld alt i mange Aar
Sloge det saa dybe Saar."

„Bring Kong Fredrik snart i Hu
Vort betrykte Minde!
Lærdoms-Kilden, standset nu,
Herligt atter rinde;
Danmarks Ungdom slukke fro
Kundskabstørsten der i Ro!"

Herren mildt bønhørte dem,
Sorø stolt sig reiste;
Muserne kom atter frem,
Tempeltinden kneiste;
Kilde-Aaren aabned' sig,
Mimers Brønd den snart blev lig.

Fredrik nu til Skolen drog,
Feired' dens Gjenstraalen;

Rørt hvert ædelt Hjerte slog
Og udbragte Skaalen
For den Drot, der ædelt bød:
Reis dig, Sor, af Glemsels Skjød!

Festens sjeldne, lærde Mænd
Randt det snart i Sinde,
Gamle Sorøs ældste Ven
Søgende at finde;
Absalon i Kirken laae,
Men i hidtil ukjendt Vraa.

Bort fra Glædens Lag man snart
Gik til skumle Grave,
Søgte paa den Pilgrimsfart
Runen kjekt at stave;
Tungt at læse var den Skrift,
Vanskabt tidt af dybe Rist.

Langsomt skrider man her frem
I de Dødes Bolig,
Stenene, som dække dem,
Grandsker man saa trolig;
Absalon dog findes ei
Paa den lærde Pilgrimsvei.

Alt med Hjertet stærkt bespændt
Haabet man forsager,
Da ved Kerten, halv udbrændt,
Kisten man opdager;
Pladen viser, at i den
Gjemmes Sorøs ældste Ven.

Kistelaaget tages af,
See, der ligger Helten!
Han, hvis Lynild ofte traf
Avindsmænd i Feldten,
Som med Visdoms Hyrdebud
Ledte Hjerter hen til Gud.

Absalon, med Kalk i Haand,
Ligger ubevæget;
Dog har Danmarks gode Aand
Mildt om Støvet hæget;
Han end bærer Bispespir,
Og selv Ringen med Saphir.

Himmelblaa Saphiren luer
Klart mod Kerten brat,
Som fra tykke Hvælvingsbuer
Jager bort den Nat,
Der med Seklers Mulm omgav
Absalons ukjendte Grav.

Vækket op af Gravens Fred,
Erkebispen tykkes,
Medens Ringen fra sit Led
Langsomt bort nu rykkes;
Ringen, som ham gav igjen,
Plade, der fik skjænket den.

Høit fra Himlen Bispens Aand
Glædtes ved at skue
Klyngen, der, ved Saga's Haand,
Grandsked' Dødningstue;
Og, fra Sorø's muntre Fest,
Kom til Absalon som Gjest.

„Hil dig, Plade! raabte den,
Du, som mig bevared'
Ringen, som en ædel Ven,
Der nys Alt opklared';
Ringen, du tilbagegav,
Viser Danmark Axels Grav."

Gustav Palmer.

Nogle Bemærkninger og Strøetanker i Anledning af en Høieste-Rets Dom, hvorved en Præst, ved Navn Ludvig Herfurt, blev dømt fra Embedet.

(Sluttet. See forrige Nr.)

Tacitus, der til Keyser Trajans Regierings Tid skrev sine Historiebøger, fortæller, at efter Slaget ved Actium havde Rom ingen Historieskrivere, der kunde sættes i Ligning med Fortidens i dette Fag berømte Mænd; thi nogle Historieskrivere, beretter Tacitus, hyklede og smigrede, andre bagvaskede og bagtalede brave og fortiente

Mænd, eller og giorde deres Feil større end de virkelig vare, og derimod fortiede det Gode og Priisværdige, der i en og anden Henseende fandtes hos dem. Ved en saadan Partiskhed, saa dømmer Tacitus, leed Sandheden paa mange Maader, thi en ærlig Historieskriver bør tale om enhver uden Kiærlighed, uden Had.*)

Endskiønt Tacitus var en Mand af catonsk Alvorlighed, og Sandhedens diærve Talsmand, ligesom det og var ham meer om at giøre, at belære og undervise Læserne, end at more samme med løierlige og vittige Indfald paa Dydens og Sandhedens Bekostning, saa feilede han dog, formodentlig ført bag Lyset ved falske Rygter og Fortællinger, i sine Domme og Beretninger saavel om Jøderne, som om de Christne, hvis Lære han kaldte en skadelig og fordærvelig Overtroe. Det Urigtige i denne Tacitus's Dom er blevet fremstillet og grundigen igiendrevet af neden for anførte lærde Mænd**). Heraf sees, at en og anden lærd Theolog, Philosoph og Historiker have udi deres Beskrivelse og Bedømmelse over visse Personers Liv, Levnet og moralske Forhold forfeilet Sandhedens Maal og skuet Tingene udi et falsk Lys. Og mon ikke det samme kan være hændet lærde og retsindede Lovkyndige, naar de paa falske, men Sandhedens Skin og Præg bærende Documenter have bygget deres Domme.

Imidlertid vise anførte Tilfælde med Præsten Herfurt og Søecapitain Heinesen, at Domme, som efter Tingenes sædvanlige Gang holdes for utilbagekaldelige, stundom ei have holdt Stand, og at samme Tilfælde er indtruffet i nyere Tider, som skeete til Proph. Esaiæ Tid, da der blev sagt: Beslutter et Raad, og det skal dog blive til intet, taler et Ord, og det skal dog ikke bestaae***).

---

*) Tacit. Hist. 3 Deel, 1 B. 1 C.

**) Engellænderen Paleys Skrivt: Ueberſicht und Prüfung der Beweise und Zeugnisse für das Christenthum 2 B. S. 515-527. Biskop Worm skal og have skrevet en Afhandling om denne Materie, som jeg kun kiender af det blotte Navn.

***) 8, 10.

Og see vi ikke den Dag i Dag, at mødende Omstændigheder have undertiden forvoldet, at de Magthavende have seet sig bevægede til enten at tilbagekalde eller anderledes at modificere efter nogen Tids Forløb de af dem udgivne Love og Anordninger, der ved første Anskuelse syntes at være passende og hensigtsmæssige, og desaarsag at kunne giøre Fordring paa en langvarig Uomstødelighed.

Som nu Adskillige i Følge det Passerede troede og holdt den over Præsten Herfurt ergangne Dom for billig og fortient, saa havde derimod den Omstændighed, at Contraparten, Toldforvalteren i Callundborg, faldt ved Nedgangen fra Høieste-Ret paa Trappen, og sønderbrød sit Been, til Følge, at Dommene og Meningerne om denne Sag toge en anden Vending, og at Herfurt, der var bleven dømt fra Embedet, blev erklæret for uskyldig, og frifunden for den ham tilsigtede Brøde. Saaledes viser baade Historien og Erfaringsbogen, at paafaldende og sieldne Tildragelser have en mægtig Indflydelse paa det menneskelige Gemyts og Sinds Omstemning, og medvirket til, at retsindige, men derhos høiligen fornærmede og forurettede Personers Uskyldighed er bleven lagt for Dagen. Evangelisterne Matth. og Luc. fortælle, at da Høvedsmanden og de som vare med ham og bevarede Jesum, saae baade den Formørkelse og det Jordskiælv, der skeete ved Jesu Død, da frygtede de saare og sagde: i Sandhed dette Menneske var retfærdigt: sandelig denne var Guds Søn. Jordskiælvet og Soelformørkelsen, der indtraf ved Jesu Død, og vakte ei blot Skræk og Forfærdelse hos Tilskuerne, men havde og til Følge, at de som tilforn vare tvivlraadige om hans Uskyldighed, og holdt ham for et blot naturligt Menneske, nu bleve tilfulde overbeviiste om hans Uskyldighed, og skuede i hans Person noget overordentligt og guddommeligt; og ved en saadan Troe, skiønt den ei var saa ganske fuldstændig som den kunde være, kom disse Personer dog Sandhedens Maal nærmere end forhen. Man har Exempel, at Mennesker, der i gode og lykkelige Dage hverken agtede paa den naturlige eller aabenbarede Religions Bud og Forskrivter, omsider ved Kors og Modgang ere komne til bedre og sundere Eftertanke, og have løsrevet sig fra Sandselighedens Tieneste. I Aaret 1786 skrev Ussing saaledes: I offentlige

Skrivter har Frietænkeriet dog endnu ikke saaledes yttret sig i de danske Stater, som i visse andre protestantiske Riger, især i Engelland og Preussen, og det torde efter al Anseende heller ikke saa let blive taalet, som Ret er; men i Selskaber er det ikke uhørt, at der tales i saadan en Tone, at det er ikke vanskeligt at opdage, hvor liden Høiagtelse der for Christendommens Lære er inde. Endnu er det dog her — som vel er — ingen offentlig Ære at blive stemmet i den Tone, og gid det ei heller blive det. — En voltærisk Mode-Philosoph hist og her, og et Dusin eller to af romantiske Spradebasser vil ikke sige meget i det Hele; Modgang, Alderdom, og bedre Oplysning om Christendommens virkelige Lærdomme — undertiden et Stykke Brød for en hungrig Mave omvender ogsaa gierne en Deel af dem paa Halvveien, og dette ville vi ønske dem alle*).

Hvo der har kiget en Smule i salig Biskop Balles Skrivter, har fundet, at et og andet af de Valgsprog, hvormed han trøstede sig selv og andre, lød omtrent saaledes: Sandheden skal værge for sig selv: Det Sande og Rette vil omsider komme for Lyset, og efter kortere eller længere Tids Forløb beholde Overhaand. Og hvor sandt og rigtigt talede og dømte ikke Balle i denne og andre Henseender? Historien fremstiller mange Exempler paa, at Sandheden kan vel for nogen Tid fordunkles, fordreies og forvendes, men omsider fremstraaler den i en fornyet og herligere Glands.

Endnu et Exempel paa, hvorledes ubillig og ufortient Mistanke en Tid lang har hvilet paa Uskyldige, og at derimod de Skyldige i lige lang Tid have sluppet frie fra al Mistanke om den stygge Udaad, som Andre uforskyldt Viis ere blevne sigtede for, være det mig tilladt at anføre. Til en Prædiken, betitlet: Hvi tænke I saa ondt i eders Hierter? holden paa 19 Søndag efter Trinitatis 1780 i Fredensborg og Asminderød Kirker, nu udgiven efter Tidernes Leilighed 1808 af Provst Ussing: er føiet en Efterskrivt, saaledes lydende: Denne Prædiken blev holden i Anledning af de noksom berygtede Tyverier i Asminderøds Præstegaard, ved hvilke saa mange forskiellige

*) Kirkeforfatningens 1ste Deel S. 461.

uskyldige Mennesker bleve mistænkte. Efter 28 Aars Forløb foranstaltede Forsynet, at Gierningsmanden og hans Medhielper blev opdagen ved sammenstødende Omstændigheder, der lignede et halvt Mirakel, især i Henseende til den lange Mellemtid. Og! til evig Skam for de skiændige Mistanker vare disse Skyldige just dem, som der den Tid ikke faldt allerringeste Mistanke paa. — Men er man siden bleven forsigtigere i sine Domme? Gud give det! og gid at denne Prædiken maatte og giøre sit dertil! —

Ovenanførte, saa formodes, kan vel tiene som et lidet Bidrag til at vise Rigtigheden af de Paastande, som en Seiler og Feder have yttret i deres Skrivter, at det er ikke de Lærdes Demonstrationer, Definitioner og Distinctioner, der fremme Menneskets moralske Forbedring, ei heller retter Forsynet sig i sin Styrelse efter lærde Folks Planer og Forslag, der stundom blive til Vand, eller gaae, liig slette Vexler, tilbage med Protest, men derimod har Alstyreren ofte betient sig af paafaldende og uventede Begivenheder, som ingen Dødelig har kunnet forudsee eller formode, til at fremskynde Menneskeslægtens Forædling og aandige Forbedring, ligesom og Verden og Tingene i samme ved pludselige og ei forventede Omvæltninger have faaet en Skikkelse heel forskiællig fra den forhenværende*). Og hvor interessant og lærerig bliver nu ikke Historiens Læsning? De skadelige Følger, det drager efter sig, naar lærde Folk give sig af med den speculative Philosophie, uden med samme at forbinde Historiens Studium, ere udi et af de mange Skrivter, salig Biskop Balle har udgivet, berørte med følgende Ord: Skal Historien ikke mere herefter lægges til Grund for vore Kundskaber, styrte vi snart tilbage i Middelalderens Barbarie; og al vor Lærdom forandrer sig til skolastisk Spidsfindighed — metaphysisk

*) Seilers Skrivt: Der vernünftige Glaube an die Wahrheit des Christenthums S. 413-419. Professor Feder skal og i et Skrivt under Titel: Untersuchungen über den menschlichen Willen: have afhandlet denne Materie udi dets 2den Deel, 1ste Afsnit, fra 3-6 Cap.; men dette Værk eier jeg ikke.

Kramstikkerie — tyrrannisk Overmod. Vestigia terrent*). Disse Ord, hvis Sandhed Historien bekræfter, fortiene vel at tages til Eftertanke, og det saa meget desmere, da samme hidrører fra en Mand, hvis Id, Daad og Bestræbelser en lærd, dybttænkende og sielden Skribent har givet dette hæderlige Vidnesbyrd: „Jeg skriver en Fortale efter Begiering af Herr Biskop D. Nicolai Edinger Balle, en Mand, hvis Forstand, Hierte, Virksomhed og Handlinger vor Tid kan skue, og Eftertiden skal paaskiønne, og Evigheden vil krone." **)

H. C. Claussen,
Sognepræst for Nørre-Fardrup
Menighed i Ribe Stift.

Et Par Ord om Algier.

Algier, som nyligen er blevet erobret af de Franske, er sandsynligviis det gamle Icosium, af Araberne kaldet Algezair, eller rettere Al Jezier eller Al Jezerah d. e. Øen, fordi her var en Øe førend Staden, med hvilken den siden er bleven forenet ved et Dige. Den er bygt paa Skraaningen af et Bjerg paa Søsiden, i Form af et Amphitheater; til Søes seer den ud som Topseilet af et Skib. Husenes Tage ere flade og hvide, saa at man strax, naar man bliver dem vaer, troer at see en Plads, hvo der bleges Lærred. Det ene Huus er saaledes reist oven over det andet, uden at de betage hinanden Udsigten. Gaderne ere saa snevre, at neppe to Mennesker kunne gaae sammen, og den midterste Deel er lavere end Siderne. Naar belæssede Dyr, som Cameler, Heste, Muldyr eller Æsler passere Gaderne, saa er man nødsaget til at holde sig tæt op til Muren, paa det de kunne

*) Pligtankeret, 2det B. 3 Hefte S. 40.

**) Balles bibelske Søn- og Helligdags Læsning 1ste Deel med en Fortale af Geheimeraad og Stiftsbefalingsmand Ove Høegh Guldberg. Trykt 1797.

komme frem. Der gives kun een bred Gade, der løber fra Øst til Vest igjennem Staden, i hvilken Boderne for Kjøbmændene og Torvene for Korn og andre Fornødenheder. Den lavere Deel af Stadsmurene er af hugne Stene og den øvre af Tegl; de ere 30 Fod høje paa Landsiden og 40 imod Søen; Gravene ere 10 Fod brede og 7 Fod dybe. Der er intet færsk Vand i Byen, men uagtet der er en Cisterne i hvert Huus, mangler man dog ofte Vand, fordi det regner sjeldent. Den almindelige Vandbeholdning er ved Enden af Diget, hvor Skibene tage Vand ind. Der er fem Porte, der staae aabne fra Solens Opgang til dens Nedgang, og syv Forter udenfor Murene, af hvilke det største er paa Diget, alle besatte med Canoner. Man finder her 10 store Moscheer og 50 smaa, 3 store Collegier eller offentlige Skoler og en stor Deel smaa Skoler for Børn. Bygningerne ere Firkanter og opførte af Steen, med en firkantet Gaardsplads i Midten og Gallerier rundt omkring. Indbyggernes Tal antages for 100,000, hvor iblandt 5000 jødiske Familier, foruden Christne. Der er 4 offentlige Gjestgiversteder eller Fundies, og 6 Casserner for ugifte tyrkiske Soldater. Der er ingen Gjestgiversteder, hvor Christne kunne logere, undtagne nogle faa usle Hytter, der holdes af Slaver, hvor Grækere og fattige Rejsende kunne faae Alting for Penge. Her ere offentlige Bade ligesom i Tyrkiet. Udenfor Staden er en stor Mængde Gravsteder og Capeller, helligede Marabouts eller navnkundige Helgene, som Qvinderne besøge hver Fredag. De tyrkiske Soldater ere store Tyranner; de støde ikke allene Andre af Veien paa Gaden, men de gaae ogsaa ofte ind i Forpagterhusene paa Landet, ligge der i 20 Dage og leve paa Eierens Bekostning. Algiererne sidde ved Bordet, ligesom Tyrkerne, med Fødderne overkors. De ere meget overtroiske. De antage, at det kun er ved Trolddomsmidler, at de Franske have beseiret dem. En Tubus betragte de som en Talisman, hvorved deres Fjender kunne see Alt hvad de foretage sig; Røret, mene de, er en Slange og Glassene Øjne.

Havnen er meget stærk, thi Indløbet gaaer i Krumninger, og fjendtlige Skibe kunne derfor ikke løbe derind, uden at gjøre mange Vendinger. Den kan rumme 200 Skibe. — Krigsmagten i Algier bestaaer egentligen af Tyrker, der hidtil nøde

store Forrettigheder, vare fritagne for at svare Afgivter, bleve aldrig offentligen og sjeldent hemmeligen straffede. Den ringeste Soldat kunde behandle den meest udmærkede Maurer efter eget Tykke. Fandt han ham ridende paa en bedre Hest end han selv havde, saa skiftede han Hest med ham, uden Omstændigheder. Tyrkerne allene vare berettigede til at bære Geværer. Men denne Despotisme uagtet udmærke de sig dog ogsaa ved gode Egenskaber. De spille aldrig om Penge, end ikke om den største Ubetydelighed, og tage ikke Guds Navn forfængeligt. De glemme snart private Stridigheder, og naar det første Udbrud af Vrede er over, betragtes det som Skændighed for en Tyrk, at huske paa tilføjede Fornærmelser. I den Henseende ere de mindre barbariske end andre Nationer. — Baade Maurerne og Araberne, som udgjøre det største Antal af Rigets Indbyggere, ere særdeles færdige Ryttere. Som Skarpskyttere have de især skadet de Franske i denne Krig, men, da de synes at mangle al Krigstugt, saa har en eneste Bombe med Granater kunnet adsprede en Trop af 600 Mand. Franske Soldater brugte ogsaa det Krigspuds at iføre sig de faldne Arabers Klæder og saaledes at lokke deres Fjender i Fælden. De congrevske Raquetter kom dem ved denne Leilighed meget til Nytte. —

I Artiklen „Algiers" i **Cyclopædia britannica** 1797, hedder det til Slutningen: „Staden Algier, siges der, kan kun, uagtet den i adskillige Menneskealdere har trodset nogle af de største Magter i Christenheden, gjøre en svag Modstand mod en regelmæssig Beleiring, og tre engelske Skibe paa 50 Canoner hvert vilde fra Havnen af skyde den sammen lige i dens Indbyggeres Paasyn. Hvis saa er, maae Spanierne enten have havt stor Mangel paa Mod eller Conduite. De angrebe Algier baade til Lands og til Vands 1775 med henved 20,000 Mand til Fods og 2,000 til Hest, 47 Krigsskibe af forskjellig Størrelse, og 346 Transportskibe; men bleve tilbagedrevne. I Aarene 1783 og 84 fornyede de deres Angreb og ødelagde Staden og Gallerierne; men nødsagedes, dog til, efter at have ødt en Mængde-Krigsforraad, Bomber etc., at trække sig tilbage, uden at have indtaget eller tilintetgjort den."

Skjemt og Alvor.

Samlet ved Louis.

Brasiliernes Theorie om Negerslavernes Skabelse.

Satan stod og saae paa Adams Skabelse. „Jeg vil ogsaa gjøre et saadant Dyr" — sagde han — og formede et Menneske af Leer. Men da Alt, hvad han rørte ved, blev sort, besluttede han at vaske sin Skabning hvid i Jordans Flod. Som han nærmede sig, veeg Floden tilbage, og neppe havde han Tid til, at styrte det sorte Menneske ud i den vaade Sand, som kun berørte dets Fodsaaler og Hænder og farvede disse Dele hvide. Opbragt herover greb Satan sin Skabning ved Næsen, derved blev dennes Fladhed bevirket. Negeren bad ham om Naade; Satan, som følte et Slags Faderkjærlighed, formildedes, og lod sine Hænder løbe venligt omkring paa Negerens Hoved, men ved deres Hede fik Haaret den Krusning, som det har beholdt indtil denne Dag.

Den Gjerrige.

Vi ynke den Gjerrige og troe ham ulykkelig, og dog er han udentvivl det misundelsesværdigste Menneske. Sex og Halvfemsindstyve sparede eller erhvervede Skillinger gjøre ham uendeligt lykkeligere end en Fornøjelse, som koster ligesaamange Rigsbankdalere, gjør Os; desuden ere alle de Kilder til Smerte, som ere aabne for det følelsesfulde Menneske, udtørrede for ham; Medlidenhed, Sympathie, Æresfølelse, Deeltagelse i Almeenvellet o. s. v., alle disse Fiender af vor Ro kjender han ikke.

Indskriften paa Webers Grav.

Det er bekjendt, at den i London d. 5te Juni 1826 afdøde berømte Componist, Carl Maria von Weber, ogsaa blev begravet i London d. 21 Juni, i en catholsk Kirke. Formodentlig fordi Paulskirken er en protestantisk, blev han ikke jordet der, hvilket dog i Begyndelsen var bestemt. Committèen, som besørgede Begravelsen og de der-

med forbundne Anstalter, var det ogsaa paalagt at skaffe en passende Indskrift paa Graven; men man høre, hvilken den ærede Committée valgte imellem flere, som vare den tilbudne: „Hic jacet Carolus Maria, Freiherr von Weber — sic! — nuper præfectus Musicorum sacelli regii apud Regem Saxonum, natus Eutin — skal hede „Utini" — inter Saxones — Eutin ligger i Holsteen, altsaa skal det hedde: „inter Holsatos" — ....mortuus.... ætatis suæ anno qvadragesimo." Omendskjønt, blandt flere forbedrende Forslag, Committèen især blev gjort opmærksom paa, at de Ord „Freiherr von Weber" i en latinskklingende Gravskrift vare upassende og absurde, blev den dog alligevel ved den Antagne, „da denne dog var den bedste." — Er det ikke ægte engelsk Selvindbildning!

Schachspillet.

Man kan inddele Schachspillerne i ligesaamange Classer, som Yorik i sin bekjendte Classification inddeler Rejsende. Der gives Mennesker, som i deres hele Liv aldrig ere alvorligere, og maaskee uskyldigere sysselsatte end naar de sidde ved Schachbrettet; der gives Andre som efter et tabt Partie hade deres Medspiller hjerteligere, end Pompejus Cæsar efter Slaget ved Pharsalus; Der gives endeligen ogsaa Saadanne, som betragte Schachspillet som en selskabelig Underholdning, ved hvilken Aanden finder mere Næring end ved den almindelige usaltede Clubs- og Selskabsdiscours. Imidlertid kunde Moses Mendelsohns Svar, da man spurgte ham, om han yndede Schachspillet, vel fortjene at overvejes af vore enthusiastiske Schachspillere: „Jeg spiller det ikke" — svarte han „thi som Spil fordrer det formegen Forstand, og for Forstanden er det formeget Spil."

Det er bekiendt, hvilken Belønning Brahminen Sissa forlangte af sin over Schachspillets Opfindelse henrykte Konge; han bad blot om saamange Hvedekorn, som den Sum vilde beløbe sig til, naar han for det Første af Schachspillets 64 Felter fik eet Korn, for det Andet 2, for det Tredie 4 o. s. v. — Kongen befalede, da den beskedne Sissa aldeles ikke vilde modtage en anstændigere Belønning, at disse Hvedekorn ufortøvet skulde udtælles ham.

Men snart kom Hs. Majestæts Finantsminister med den allerunderdanigste Forestilling, støttet paa en uimodsigelig Beregning, at al Indiens Korn, ja den hele Verdens, ikke vilde være tilstrækkeligt til at tilfredsstille den nøisomme Sissa. Hvorledes Kongen slap fra sit Løvte, derom tier Historien.

Pædagogisk Aphorisme.

Opdrag dine Børn ikke allene til at blive duelige, men dydige, og foregaae dem heri med dit eget Exempel. De maae indtil deres 10 Aar frygte Dig; indtil deres 20 ære dig, og indtil deres Død elske Dig. Derfor vær indtil deres 10de Aar deres Herre, indtil det 20de deres Fader, og indtil Døden deres Ven.

Min musikalske Troesbekjendelse.

Jeg tilstaaer at være saa taabelig at troe, at Musikens Hensigt er at røre og fornøje, og jeg er saa egensindig i min Taabelighed, at jeg ikke vil troe, at en lærd og kunstig Finger- og Strubemusik, som kjeder mig, er ligesaa god som den umoderne Schultzes utallige søde Sange, som saa tidt have fortryllet mig. Ja! om jeg endog skal udsætte mig for, at sættes i Classe med prosaiske Dumhoveder, saa maae jeg dog oprigtigen tilstaae, at mange af vore gamle Visemelodier, ligefra: „Jeg elskte kun Ismene" indtil „Kom Brødre! kom! Nu vil vi til at drikke," behage mig hundrede Gange mere, end mange af de brillante Arier, som fra Concerter og Syngespil forfølge mig.

Godt Kjøb paa Kunstkjendernavn.

Den letteste Maade, at blive berømt, som Kunstkjender, er at lære en technologisk Ordbog i de skjønne Kunster udenad; dette fritager fra al den Ulejlighed, som et virkeligt Studium fører med sig. Ved Hjelp af disse Ord og en vis omhyggelig Undgaaen af alle videnskabelige Undersøgelser — som Artisterne selv ere høflige nok til at spare ham for — kan den meest uvidende Herre med megen Lethed komme til at gjelde som en dyb Kjender af Kunsterne, ja vel for en Mæcen.

Det er ikke Falskhed.

Naar en Bekjendt besøger os i vor Eensomhed, saa er han en velkommen Gjæst, men følger en fortrolig Ven ham i Hælene, saa koster det os Anstrængelse, ikke at fornærme Gjæstfriheden.

Blandede Efterretninger.

— Franskmændene have allerede engang før været i Besiddelse af Morea, nemlig paa Korstogenes Tid. Da Balduin af Flandern havde bemægtiget sig Constantinopel, besluttede en Greve af Champlitte at gaae til Morea, for „der at erobre sig en god Arvelod," som den gamle Krønike siger. Han meddeelte Greven af Champagne sine Tanker, og denne gjorde, foruden de bedste Ønsker, ogsaa Forskud af Omkostningerne. Vilhelm af Champlitte drog fra Burgund en Mængde Æventyrere til sig. De gik til Venedig, lejede der Fartøjer; ved Paasketid 1225 indskibede de sig, og ankom den 1ste Maj til Morea, hvor de landede ikke langt fra Patrasso. Efter en Rast af to Dage stege de til Hest; deres Trompetere opfordrede Patrasso til Overgivelse, og imod billige Betingelser aabnede Portene sig. Ligeledes gik efter kort Modstand Corinth, Argos etc. etc. over. Ny tilkommende franske Riddere erstattede det afgaaende Tab, og i kort Tid var Morea saa franciseret, at Pave Honorius kaldte det Ny=Frankrig. Imidlertid udslettedes, ved nye Æventyrere fra Italien, Catalonien og Tyrkiet, ethvert Spor af dette franske Herredom. De daværende Forhold, især Riddervæsenet tilstedede meget let saadanne æventyrlige Rigers Opkomst. Saaledes kom Athen, endnu i det 13de Aarhundrede, til at staae under endeel Cataloniers Herskab, hvilke længe som Lejetropper havde kæmpet mod Tyrkerne, derpaa gjort Oprør mod deres Lejeherre, Keiser Andronikus, og endeligen til Lands banet sig Vejen til Grækenland. Dette Fyrstendom Athen holdt sig vel omtrent 200 Aar, og alligevel blev intet Spor af disse Æventyreres Sprog og Sæder tilbage.

— Hr. de Lalande — fortæller Akademikeren d'Isjonval —, der, saa længe jeg boede i Frankrig, hver Torsdag spiste hos mig, fandt intet behageligere for sin Gane, end Edderkopper og Kaalorme. Da mit Værelse stødte ud til en Have, kunde han bestandig have de sidstnævnte friske; men min Kone samlede ham hver Gang især et temmelig stort Antal og satte dem for ham strax efter hans Ankomst, før Maaltidet. Da jeg aldrig delede denne Ragout med ham, kan jeg blot, af hvad jeg hørte ham sige, berette, hvad Forskjel der i Smagen er mellem en Edderkop og en Kaalorm. Den første smager akkurat som en Nød og den anden som en Kjærne (la prémière a un excellent gout de noisette, es la seconde un veritable gout de fruit à noyau. Det er hans egne Ord).

Kjøbenhavns Børs, d. 23 Juli 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 208½ à

Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7¾ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49¼	49½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	96	96¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92¼	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 60.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 27 Juli 1830.

Vor Tids Characteer.

Efter Edinburgh Review.

(Af Bran's Misceller.)

Dersom vi skulde betegne vor Tidsalder, vilde vi ikke kalde den en heroisk, religiøs, philosophisk eller moralsk, men en mechanisk, thi deri udmærker den sig fremfor alle andre. Den er en Tidsalder for Maskiner, i alle dette Ords forskjellige Betydninger; med alle sine concentrerede Kræfter lærer og øver vor Tid den store Kunst at afpasse Midlerne efter Øjemedet. Intet gjøres ligefrem og med Haanden, men ved Hjælp af Love og lærde Combinationer. Til de simpleste Operationer har man en eller anden afkortet Methode, flere eller færre hurtigt arbeidende Verktøjer. De ældre Fremgangsmaader ere komne ud af Brug. Man forjager Haandverkeren fra alle Verksteder, og erstatter ham ved livløse, hurtigere og kraftigere Arbejdsfolk. Spolen smutter ikke længere ud af Væverens Haand, men gribes af Jernfingre, og faaer af dem en mere levende Impuls. Skipperen drager Seilene ind, kaster Roret bort, og byder en Matros, hvis Kraft er uudtømmelig, at føre sig paa Dampvinger over Havet. Den birminghamske Dampmaskine har besøgt Orientens phantastiske Lande, og der intet fundet, som kunde sammenlignes med dens egne Undere, og det stormfulde Forbjerg forbavsedes ved den nye Torden, som forekom det endnu mere fremmed, end Gama's Skyts. Intet er til, hvorpaa Maskiner ej kunde anvendes; endog Hesten fritages for Tømmen, og i dens Sted spænder Gurney en Ildhest. Snart vil ogsaa den kaglende Høne forvises fra vore Gaarde, thi allerede udruge vi vore Kyllinger med Damp. Vi triumphere over alle Hindringer, jævne Havene, flytte Bjerge, og ved vore Verktøjers uimodstaaelige Kraft træde vi som Sejerherrer ud af enhver Kamp med Naturen.

Vistnok har Menneskeslægtens Magt paa denne Maade besynderligen tiltaget. Gjerne tænker man paa, at vi nu om Stunder med en given Qvantitet Arbejde boe bedre, nære os bedre. Men hvilken Forandring skal denne nye Kraft frembringe i det borgerlige System? Hvad skal tilsidst fremgaae af denne uafladelige Virken, som under Opdyngelse af Rigdommenes Masse har den Tendents, mere og mere hobe Guldet i de samme Hænder og at forstørre den Afstand, som skiller den Rige fra den Fattige? Dette er Spørgsmaale, som vi overlade til Oeconomisterne; de ere vigtigere og mere indviklede end alle de, som de hidindtil havde at løse. Vi indskrænke os her til at bemærke, at Mechanikens Aand har giort sin Indflydelse føielig endog i Ting, som syntes at være den ganske fremmede. Ej blot de ydre og materielle Ting har den underkastet sin Indvirkning, men ogsaa de indre og intellectuelle. I den moralske Verden, lige

saa vel som i den anden, har man givet Slip paa alle gamle Methoder, og intet følger mere sin naturlige og frie Gang. Alt fuldbringes ved complicerede og forudbestemte Verktøjer. Saaledes have vi f. Ex. Maskiner for Opdragelsen: Landcasterske, Hamiltonske Maskiner, Monitorer, Kaarter, Emblemer. Underviisningen, denne hemmelighedsfulde Meddelelse mellem Viden og Uvidenhed, er ikke mere et flittigt Studium af den specielle Anvendelse, en vedvarende Modification af Fremgangsmaaden og Methoderne, for at opnaae det samme Ojemed; men et ganske almindeligt, eensformigt, ufejlbart, paa enhver Aandskraft anvendeligt Studium, som ved Hjælp af en egen Mechanismus drives i det Store. Vi have religiøse Maskiner af alle Slags. Vore Bibelselskaber, trods deres høje og hellige Formaal, styres paa verdslig Viis, og trives, idet de indsamle Penge, opvække Forfængelighed, chikanere, udstryge hverandre og intriguere. Saaledes forholder det sig ogsaa med andre Ting. Naar en Mand eller en Forsamling af Mænd har en eller anden aandelig Handling at foretage, en eller anden Sandhed at forkynde, saa kan han ikke virke ganske simpelt og hurtigt blot ved Hjælp af sine Organer, men han maa sammenkalde en Forsamling, nedsætte Committeer, lade trykke Planer, holde et offentligt Middagsmaaltid, kort sagt: betjene sig af en Mechanismus, eller opfinde en, for at tale og handle. Uden Mechanismus vilde hans Stilling være ikke mindre fortvivlet, end den, hvori en Colonie af indiske Hinduer vilde befinde sig midt i Lancastershire. Men enhver Maskine maa have sin bevægende Kraft i en af det borgerlige Selskabs store Strømme; de mindste Secter iblandt os, Utilitarierne, Unitarierne, Phrenologisterne, have hver især deres periodiske Blade, deres Uge-, Maaneds-, Fjerdingaarsskrifter, hvilke som en Vejrmølle, dreven af **popularis aura**, male Selskabets Brød.

Deraf kommer, at den individuelle Kraft kun har ringe Nytte; for at noget skal lykkes, maa man forbinde sig med de bestaaende Corporationer, og med deres Oxer maa man pløje sin Ager. Nutildags meer end nogensinde betyder det, at leve, det samme som at slutte sig til eller constituere et Partie. De skjønne Kunster, ja endog Literaturen selv, betjene sig af Maskiner. Naar i vore Tider store Maleres Genie er sjælbent, saa have de i dets Sted til Understøttelse Geometrere, som udkaste Planerne til deres Malerier, og naar deres Verker atter frembringes paa Staalet, saa have Stikkerne allerede et Forraad af færdige Himle, og de behøve kun at vælge, ligemeget, om de skulle have en klar eller en stormfuld Himmel. Vore Musikere, om det end fattes dem paa Talent, have en ualmindelig Mængde Forraad af harmoniske Combinationer, Kobbermaskiner af alle Former og Dimensioner, til at udtrykke kraftige Lidenskaber, og Træinstrumenter for de milde og elskende Følelser. Literaturen har sine Handelsmaaltider, sine Forlæggerconclaver, sine offentlige eller hemmelige Rosiflenger, i den Grad, at i mange Henseender Bøgerne ej blot trykkes, men og skrives og sælges ved Hjælp af Maskiner. Saaledes bliver ogsaa Almuens Oplysning i vore Dage udbredt ved Maskiner. Dronning Christine vilde ikke mere have nødig, at lade Descartes komme langvejsfra, eller Frederik ved Pensioner og Smigrerier med stor Møje at holde Voltaire ved sit Hof; men enhver Souverain, der er en Mand af Smag og vil opklare sit Folk, behøver kun at udskrive et nyt Paalæg, og for sammes Beløb oprette philosophiske Institutioner. Mene vi, at Religionen taber sin Indflydelse, saa votere vi paa samme Maade nogle hundredtusinde Pund Sterling til at kjøbe Kalk og Tegl, for at bygge nye Kirker. I Irland er man gaaen endnu videre. Man har oprettet Skjærsild-Selskaber til en Penny ugentlig (**Penny-a-week Purgatory Society**)! Man kan virkelig ikke for bedre Kjøb komme ud af dette Pinens Sted, og maa beundre dette Selskabs fortræffelige Oeconomie. Mechanikens Genius opholder sig altsaa ganske i vor Nærhed, i vore Vanskeligheder af alle Slags, og paatager sig at bære alle vore Byrder paa sine Jernskuldre.

Hvad vi her kun let berøre, er dog af høj Vigtighed, og anlyder, at store Forandringer ere foregaaede i de nye borgerlige Selskaber; thi vor Maade at føle og at tænke paa bringes lige saa vel i Orden, som vor Maade at handle. Ikke blot vor Haand er bleven mechanisk, men ogsaa vort Hjerte og vort Hoved. Denne Tendents er at iagttage i alle vor Epoches store Aabenbaringer: i dens intellectuelle Characteer, i de herskende

Studier, og i den Art og Maade, hvorpaa disse ledes; i dens Politik, dens Kunster, dens Religion, dens Moral og ligesaa i dens practiske og positive Characteer; i alle Kilder og gjennem alle Strømme af dens aandige og materielle Virksomhed. Betragte vi f. Ex. Videnskabernes nærværende Tilstand i Europa, saa seer man, at i Almindelighed Metaphysiken og de moralske Videnskaber ganske ere komne i Forfald, medens de physiske drives med en Iver og en Fremgang, som uophørlig tiltag kan Den høje Videnskab om den menneskelige Fatlighed, er næsten overalt opgiven. Franskmændere os paa. først Metaphysikens Lejr; vel have ..lighed kunde anstrængt sig noget, for igjen at op' Disse Folk ere denskab; men den har dog kr..ke og geniale Flok, Existents. Malebranches ..nktlighed og Dexteritet, nelons Fædreland kanosslaveri, som et Tegn paa regne sig den enestim. turvidenskaberne fortjene især at lægges Mærke til. originale, meget gode Mennesker have slette fordær- os (Enaordnede Tænder; men saare sjeldent har lig tumskt, ondskabsfuldt, misundeligt, snæverhjertet Drog, smukke hvide, velordnede Tænder. — See vel efter, om den øverste Rad staaer noget frem; — finder Du dette, saa kan Du, paa mine Ord, nære en god Fordom om Hjertets Fromhed og Godhed.

Du vil sjeldent finde en Ydmyg, som slaaer Rynker paa Næsen.

En skjævtleende Mund, som leer halvt ved ethvert Ord — betro den Intet, allermindst en fiin Følelse i dit Hjerte, det er som oftest haarde, raae, indvortes tomme Sjæle. De bære Fornuf- ..ns og Eftertankens Maske, men ere fulde .. indvortes Lidenskaber, de ere Philosopher .. Philosophie, Moralister uden Moral, Tole- ..prædikanter, hvis hele Væsen fra øverst til gere .. er bitter Intolerants; de rose aldrig, dadle gende ..en af smigrende Roes kunne de selv ikke Indsly.. De blive rasende naar Noget roses hos men i .. Menneske, og rasende naar den største rigt Be.., den giftigste Lidenskab dadles hos de første .. skeete det end med den varsomste Be- Sted, ved.. af circa 20.. e stærke Næserod, jo mere den gaaer alle Lande, u.. nden, er især hos Fruentimmer et nalitet, kunne ..fa..hed og Bestemthed.

rede for hans Forsøg, torde nuti.. ..er, vidne hos Mand- nok en sælsom Antydning af ..ld og dorsk Sjæl; den Hans hele Lære er mecha.. ..ter, beholder ikke længe Ado- sin Oprindelse, saa v.. Resultater. De.. ..nesker, hvis Læber gaae i lige Brede cussion over..en og derved faae Ligning med et Fyrtaler ikke — due ikke stort. —

mel.. Læg Mærke til Manden, som gaaer foran Dig; dingler hans Arm bagud, og viser han Dig Hændernes indvendige Flade; saa har Du en ligegyldig, dorsk Phlegmaticus for Dig.

Indlad Dig aldrig med noget Menneske, som nægter Physiognomikens objective Sandhed; heller ikke med Dem, som vil læse endog de hemmeligste Tanker i Ansigtet; Begge ere Daarer, som selv ikke troe, hvad de ville indbilde Andre.

Hvor der er Symmetrie og Forhold i Ansigtets Hovedtræk; lige stærke, uforvirrede Øjenbryn — ikke buskede og sammenvorne, thi det er Dumhedens Tegn, — hvor Hovedets Form ikke er trykket, ikke udvidet, ikke fordrejet; hvor Øjnene ere i Linie med Læberne og disse med hine bevæge sig lige — der giver jeg gjerne Haand og Hjerte.

„Efterforsk" — siger Lavater — „om Du „finder en oprigtigttroende paa Evangelium iblandt „Dem, som ikke lægge Mærke til Udtrykket i „det menneskelige Ansigt. — Hvo der ikke ærer, „ikke fatter Kjærlighed til visse, gode, aabne og „glade Ansigter, ikke nærmer sig Dem med Troe, „Velvillie, Haab og Tillid; hvorledes skulde Han „finde Smag i Herrens og hans Evangeliums „høje Eenfoldighed?" —

Mere om Algier.

Mærkværdigheder ved Algiers Erobring.

Førend Algiers Overgivelse kom en Franskmand til General Bourmont og erklærede sig for hans Fange. Han havde tjent Deien, som Oberst, og været i 29 Aar borte fra Frankrig, hvor han in Contumaciam var bleven dømt fra Livet. Han tilbød sig, at gjøre Generalen vigtige Opdagelser, dersom denne vilde forskaffe ham fuldkommen Benaadning. Generalen lovede at gjøre for ham hvad

han kunde, og nu berettede Franskmanden, at hele Keiserslottet og Stjerneskandsen vare underminerede. Denne Frelsens Engel havde været Deeltager i det Mord og den Plyndring, der i Aaret 1801 blev begaaet paa en Mad. Gas, der opholdt sig paa sit Landsted ved Toulon. Hans Medskyldige, tre i Tallet, bleve henrettede. — En Division Franske havde allerede nærmet sig Keiserslottet, i hvis Nærhed paa en Høi en Trop Beduiner havde opstillet sig, for at lokke dem i Garnet, men Minen sprang for tidligen og Franskmændene slap med, at Stene og Støv fløi omkring dem, uden dog at foraarsage dem Skade. Deien saae sig ogsaa i en anden Henseende særdeles skuffet i sin Forventning. Han troede nemlig, at den Storm, som opkom d. 16 Juni, vilde, som det ved foregaaende Expeditioner har været Tilfælde, tvinge hans Fjender til at trække sig tilbage. Han befalede derfor sin Hær at trække ud imod dem, efterat Mufti med stor Pomp havde lyst Velsignelse over dem. Men de bleve modtagne saa drabeligen, at de i største Uorden droge sig tilbage. De 2000 tilbagevendte Saarede gjorde især et slemt Indtryk paa Algiererne. Artilleriet anrettede et frygteligt Blodbad blandt Araberne. De congreveske Ranquetter gjorde deres Heste skye; de bleve løbske og kastede deres Ryttere af.

Om Stadens nuværende Tilstand.

En Mand, som har opholdt sig der i adskillige Aar, meddeler derom følgende: Den ene Side af Staden beskylles af Søen, og de andre to Sider trække sig ind ad Landet til og danne den Pynt, hvor Deyens nye Pallads, Casba kaldet, ligger. Staden beherskes af det saakaldte Keiserfort, der bestryger Slætten ved Babazon, Staden og Slottet Casba. Fra den nederlandske Consuls Hauge behersses, ligesom i Nærheden af den svenske Consuls, Keiserslottet. Denne Omstændighed er vigtig, og jeg anfører den, for at vise, hvor let man vil kunne ødelægge det Fort, hvorpaa Algiers Skjebne beroer. — Paa Søsiden er Algier frygtelig befæstet; paa Landsiden derimod kan det ikke udholde tre Dages regelmæssig Beleiring. Staden er ikke engang fuldkommen lukket; Voldene afbrydes hist og her af Vaaningshuse, hvis høje Vægge mod Gravene vel see ud som Fortification, men i Virkeligheden ikke ere det. Stadsgravene ere bestandigen tørre, og kunne ikke sættes under Vand, fordi de have en meget stærk Sænkning, og Vandet derfor ikke kan blive deri. Paa Landsiden har Algier tre Porte: vestlig ligger Babalnet, sydlig den nye Port, mod Østen Babazon. Besætningen bestaaer af 4000 Tyrker; 2000 ere fordeelte i Regentskabets forskjellige Pladser. — Araberne ere udisciplinerede, slet bevæbnede Horder; mange føre endnu Geværer med Lunter. — Climatet er meget sundt; maaskee ikke ganske saa varmt som Provences. Febre herske ikke i Algier og Pesten raser der kun, naar den slæbes did fra Ægypten. Over i ti Aar har man ikke sporet noget dertil.

Gjelstrup.

Den i Aar afdøde, høit bedagede Skuespiller Gielstrup var uimodsigeligen den første og originaleste Comiker, vor Skueplads i nyere Tider har eiet. Ligesom Knudsen var han fra Ungdommen af bestemt til et ganske andet Kald, men hans medfødte Genie anviste ham den Plads, han siden, i en Række af 34 Aar, med saa meget Held beklædte. Han ombyttede Penselen med Thalias Maske, og henrykkede den danske Almeenhed ved sit høist sjeldne Lune. Ikke lidet bidrog han ved sit Spil til, at gjenopvække Sands for den udødelige Holberg, der var nær ved at komme ud [illegible] Mode. Hans Jeppe, Arv, Studenstrup etc. ku[illegible] betragtes som raphaelske Originaler i den min[illegible] Konst, der vel kunne copieres, men ikke [illegible] opnaaes i Liv og Sandhed. Ogsaa i at [illegible] sig var han en stor Mester, og forsømme[illegible] anstændigt Middel til at blive selv i det[illegible] Naturen saa tro som muligt. Han havde [illegible] de, paastaaes i Theatret Foyer, en Koffert [illegible] Apparater til sin Maskering. Endo[illegible] han bar som Jeppe paa Bjerget, [illegible] ginalhat, som en virkelig Jeppe [illegible] paa Landeveien. Hans Taler [illegible] ler, kom ham meget til [illegible]

vilde bringe sit fyldige Ansigt i Overensstemmelse med den Characteer, han skulde spille. Knudsen, hans Medbeiler og Efterfølger, langt fra at vise ham nogen Misundelse, paasatte ham endog, saa vidt mindes i de to Gjerrige, en Krands med de Ord: „jeg ærer Kunsten," noget, som imidlertid forvoldte denne værdige Artist Ubehagelighed. — Gjelstrup forlod meget for tidligen Skuepladsen, da han var en meget kraftfuld Mand. Endnu som Olding gik han jevnligen ud til et Landsted, en Miil fra Kjøbenhavn, for at besøge en Ven. En Aften, da han kom der saa sildig, at Porten allerede var lukket, satte han sig uden for, røgende sin Pibe indtil det blev Dag. Hans Enthusiasme for Skuespillerkonsten aftog ligesaa lidet som hans Iver for Malerkonsten. En Aften, da han ved en Forestilling paa Hoftheatret befandt sig i en Loge, sagde han med Ungdomsfyrighed: i dette Dieblik kunde jeg have Lyst, at gaae lige ned paa Skuepladsen og spille med. I sit 74de Aar malede han et Landskab, som saaes paa Kunstacademiets Udstilling. Da han i sine yngre Aar befandt sig i Selskab med Schrøder og flere store Skuespillere anmodede disse ham om at vise dem nogle Prøver paa sin Konst. Han undskyldte sig med, at han ikke kunde spille Tydsk. „Saa spil da paa dansk!" raabte hine. Han gjorde det, og spillede en Scene af et af Holbergs Lystspil. Alle brast i Latter blot ved at see hans Mimik, uden at forstaae hvad han fremsagde.

Indenlandske Efterretninger.

— Altona, d. 19de Juli. Allerede i længere Tid have Badene i den ej langt herfra beliggende Stad Oldesloe, formedelst deres gavnlige Indflydelse paa Helbreden, været meget besøgte; men i dette Aar haaber man der et særdeles talrigt Besøg af Fremmede, eftersom d. 30de Juli de første Hesteveddeløb der i Staden skulle finde Sted, ved hvilke der er udsat en offentlig Priis af circa 200 Frederiksd'ors, om hvilken Heste fra alle Lande, uden Hensyn til deres Ejeres Nationalitet, kunne concurrere, og hvorved der for Deel-

tagerne kun viser sig Gevinst, uden de ringeste Omkostninger. — For Fremtiden har man Haab, om at mange af de meest udmærkede Sportsmen fra England, Østerrig og Ungarn ville besøge disse Veddeløb; dog allerede i dette Aar bliver Forsamlingen vist høјst glimrende, da man med Bestemthed veed, at de fortrinligste Produkter af den Melkenburgske og Slesvig-Holsteenske Hesteavl ville maale deres Kræfter imod hverandre, hvilket ogsaa, formedelst Nærheden af Hamburg og Lübeck, torde bevirke et saa talrigt Sammenflod af Tilskuere, som man ellers kun seer i England ved Veddeløbene i Exsom. (A. M. 115.)

Glückstadt, d. 13de Juli. Hds. Maj. Dronningens her garnisonerende Livregiment højtideligholdt idag sin saa almindeligen agtede Chefs, Hr. Oberst v. Leschly's (St. af D. og Dbm.), Fødselsdag. Ved et af Hr. Premierlieutenant v. Knabbe forfærdiget Fyrværkerie, hvilket afbrændtes paa Slotspladsen og ved adskillige Salver af Jægercompagniet med lysende Kugler, fandt ogsaa Stadens Indvaanere Lejlighed, til ved denne Høitid at slutte sig til det vakre Officeer-Corps, som ogsaa i Telte paa det hjerteligste modtog og beværtede mange Herrer og Damer.

(ibid.)

— Imedens Navnet Diebitsch-Sabalkanski ganske hørte til Dagens Orden, var det under Ventilation i vore offentlige Blade, hvorvidt denne berømte Feltherre havde opholdt sig i Kjøbenhavn eller ikke, og Sagen blev da saaledes afgjort, at den her kjendte Diebitsch var en anden. Som et Curiosum fortjener at anføres, at Grev Diebitsch har, om end ikke Slægtninge, saa dog en Navner her i Landet. I Landsbyen Torrild, i Egnen af Skanderborg, levede nemlig i syttende Aarhundrede en Oberstlieutenant Michel Burchard von Diebitsch, som efter Kirkebogen døde sammesteds d. 28de April 1665, i sit 76de Aar. Han havde i længere Tid beboet en Gaard der i Byen, og efterlod sig talrig Afkom. I Grumstrup, en Annexbye til Torrild, lever endnu en Bonde ved Navn Elias Diebitsch. (Dagen 156.)

— I Aarhuus Avis No. 96 læses følgende Avertissement: „En Bjørneunge, der er saa kjælen som et Lam, og har faaet langt bedre Opdragelse end mangt et Menneske der river i Folks Skind, er sendt fra en af mine Bekjendte i Norge til Salg. Skulde Nogen ønske dette Dyr til Moerskab, kan Sælgeren anvises af P. D. Faber i Aalborg."

Efter det Tydske, af Stunden der Andacht.

Dig, Ugrandskelige, vi lovprise!
Gjennem Sekler æredes dit Bud,
Oldtids Slægter, Hellige og Vise
Nævne Zeus, Jehova, dig og Gud.

Største Væsen! hvo kan dig betegne,
Her min ringe Sands formaaer ei mer,
Kun din Godhed seer jeg allevegne;
Men i øvrigt, at en Blind jeg er.

Dog i dette Mørke du os giver
Sands for Ondt og Godt, det føle vi,
Og Naturen i sin Skranke bliver,
Kun vor Villie — den lod du os fri.

Gud! dit Tempel Himlens Bue være,
Luft og Hav dit Altar byde frem,
Alle Slægter juble til din Ære,
Hele Skabningen udbrede den!

Beundringsfuld betragte
Naturens Yndighed,
Er største Fryd jeg smagte,
Er sand Lyksalighed.

Naar Skov og Engen prydes
Med Duggens Perleslør,
Ved Følelser jeg frydes,
Som mig lyksaliggjør.

Ved Morgensolen qvæges
Hver Plante, hvert et Blad.
Den mindste Orm bevæges,
Og ved sit Liv er glad.

Rundt om os i det Fjerne
Guds Almagt see vi stor,
I Glandsen af hver Stjerne,
I mindste Moos, som groer.

v. B.

Kjøbenhavns Børs, d. 27 Juli 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 208 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7¾ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153½	151 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	95¾	96½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	92¼ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	104½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	71½	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 61.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 31 Juli 1830.

Vor Tids Characteer.

Efter Edinburgh Review.

(Af Bran's Misceller.)

(Fortsat. See forrige Nr.)

For at opnaae et saa materielt Øjemed, bruger man naturligviis Fremgangsmaader, der ere det i lige saa høj Grad. Man vil ikke mere lede det borgerlige Selskabs moralske, religiøse, aandelige Tilstand, men dets practiske og oeconomiske. Opmærksomheden hendrages alene til det politiske Legeme; hvad den politiske Sjæl angaaer, som skulde give det Liv, derpaa tænker ingen. Fædrelandskjærlighed, dette hos de Gamle hellige Ord, har tabt sin høje, store Betydning; det er nu intet, uden en Vane, en blot Velanstændighed. Der opstilles som Princip, at Menneskene blot skulle ledes af deres personlige Interesser; alt, hvad man forlanger af dem, er, at de besidde Skjelnekraft nok, til nøje at kjende disse. En Regjering er intet andet, end et dueligt Compromis mellem disse forskjellige Interesser, en rigtig Bilance af Tab og Gevinst; saavel i sine Modstanderes, som i sine Tilhængeres Øjne er den intet uden en Maskine; for de første en Skattemaskine, for de andre en til Ejendoms Beskyttelse forfærdiget Maskine. Dens Pligter, saa vel som dens Fejl, ere ikke meer en Faders, men en Regnskabsførers underordnede Embede.

Altsaa ved den Art og Maade, hvorpaa Maskinen er beskaffen, derved, at man bevarer den for enhver ulykkelig Berørelse, om den er god, bygger den om igjen, dersom den er slet, troer man at sikre Menneskets Lyksalighed, for saa vidt det betragtes som socialt Væsen. Bygger blot eders Loves Fabrik paa en forsvarlig Maade, siger man, saa vil, uden at I behøve nye Anstrængelser, den Frihed, som alle Hjerter ære og gjøre Fordring paa, af sig selv indfinde sig, og under Beskyttelse af dens Vinger ville alle gavnlige Indflydelser af sig selv træde i de andres Sted. Denne Overbeviisning er i vore Dage saa almindelig, at den har indført en ny Næringsgreen, nemlig Codificationen eller den Kunst, paa abstract Maneer at gjøre Coder. Ved Hjælp af denne Kunst kan ethvert Folk erholde en garanteret Code, omtrent som man faaer en garanteret Overkjole eller garanterede Pantalons, ja endog med endnu større Sikkerhed, thi man behøver ikke engang at tage Maal, for at forfærdige en Code efter sin Taille.

Disse Lærdomme synes os ganske naturlige; vi leve paa en vis Maade i deres Athmosphære; og dog vilde en mindre overfladisk og højere Philosophie uden Møje iagttage, at man kun kan lede en vis Deel af Menneskehedens Interesser mechanisk, og det ovenikjøbet kun den mindste Deel.

Der existerer med Hensyn til Mennesket en Dynamikens Videnskab, ligesaa godt som en Mechanikens Videnskab, om man ellers vil tillade os denne noget pedantiske Maade at tale paa. Der gives en Videnskab, som handler om hine primitive og abstracte Kræfter, om Kjærlighedens, Enthusiasmens, Religionens mysteriøse Springfjedre, hvilke have en levende og uendelig Characteer; ligesaa godt som en Videnskab, der paa en praktisk Maade handler om disse Kræfters endelige Udviklinger, naar de antage Form af umiddelbare Motiver, f. Ex. Ønsket om Belønninger og Frygten for Straffe. Fordum beskjæftigede de Vise, Menskevennerne, sædvanligen under Characteer af Præstedom, eller under Characteer af Digtere, der ogsaa var hellig, sig, uden at forsømme det Mechaniske, især med det Dynamiske; de beflittede sig paa at ordne, at forøge, at rense de Mennesket medfødte eller iboende Kræfter, overbeviste om, at dette var det sikreste Middel til at gavne Mennesket, og at Vanskeligheden laae just deri. Nu vil man blot ved Institutionernes Kraft indgyde Mennesket Mod, eller holde det i Tømme. Naar man dog tager alle vor nærværende Storheds Elementer i Betragtning, alle de Goder, i hvis Besiddelse vi ere, og som saa meget have forbedret vor Tilstand, saa er det let at iagttage, hvor lidet vi have Institutionerne at takke for. Vilde man vel f. Ex. sige, at Videnskaberne og Kunsterne ere Skolerne og Universiteterne meget takskyldige? Men det synes os, at fra de første Tider indtil vore Dage har Videnskaben i Baconernes og Keplernes eensomme Boliger, i Fausternes og Watternes Verksteder gjort de største Fremskridt, uden Forskjel af Tid og Sted, overalt hvor Naturen henkastede et ypperligt Genie. Mon Homers, Dantes, Shakspears Genie var Academiernes Indflydelse nogen Tak skyldig? Have Skolerne eller Conservatorierne frembragt de store Malere eller Musikere? Nej; til alle Tider vare Videnskaberne og Kunsterne en himmelsk Udstrømmelse, en Gave, som hverken kan nedbedes eller kjøbes. For at voxe og opblomstre behøve de kun en fri Jordbund og Naturens milde Varme. Ikke Institutionerne have lagt Spiren dertil; de have ikke engang bidraget til, meget at forbedre og udbedre dem. Kun partielle Tjenester have de ydet dem, og ofte gjort mere Ondt end Godt. Underfulde Natur! dig takke vi for dem; thi du har givet os dem derved, at du aabnede din Haand og lod dem falde i vor Jords Lod. Vi ville tage et endnu mere ophøjet Exempel, nemlig Christendommen, som, hvad enten vi erkjende dens Dogmer, eller blot indrømme dens Moral, derfor dog ikke mindre maa betragtes som de nyere borgerlige Selskabers Regenerator, deres Liv og deres Roes. Er Christendommen bleven indført ved Bedrag, ved vel combinerede Systemer? Ganske det modsatte; i Sjælens Dybde er den oprunden; et ringe Antal fattige, isolerede Disciple prædikede den, indtil denne hellige Flamme, strømmende fra Hjerte til Hjerte, oplyste hele Verden med sit herlige, sit rene Lys. Paa samme Maade ere alle store Bevægelser, som fandt Sted i Verden, skeete. Man læse Historien, men man læse den saaledes, som den maa læses, og man vil finde, at aldrig have synlige og begrændsede Gjenstande, smaalige Hensyn til Tab og Gevinst, frembragt de store Tildragelser, men et eller andet usynligt, umaaleligt, uendeligt Øjemed. Korstogene foranledigedes af religiøs Følelse, Handelshensigter havde næsten ingen Andeel deri. Den usynlige Verdens Umaalelighed opflammede eenfoldige, raae Gemytter; og for dette Skuespils Pragt forsvandt den synlige Verden, og rullede sammen som et Pergament. Ingen af vore nye Kunstigheder, ingen af vore mechaniske Manerer havde Deel deri; da gaves der ingen offentlige Maaltider i Frimurernes Værtshuus, ingen Tilnærmelse mellem modsatte og fjendtlige Interesser. En eneste Mands lidenskabelige Stemme var nok; det gamle Europa gyste, da det hørte ham, og fulgte ham som en Fane til det Sted, hvortil han henviste med sin Haand. Senere gik Alt atter paa samme Maade. Det var et mystisk Øjemed, hvorefter Reformationen stræbte; dens Resultater antoge vistnok en materiel og følelig Form; men dens oprindelige Formaal var immaterielt, usynligt, uendeligt. Den engelske Revolution havde sin Kilde i et religiøst Princip i Samvittigheden, og ikke for umiddelbar, verdslig Nyttes Skyld greb man i Begyndelsen til Vaaben. Saaledes var det ogsaa i vore Dage. Ikke for at erobre billigere Brødpriser og en Habeas-Corpus-Act, rejste Frankrig sig, og mægtede paa eengang at be-

kæmpe sin Regjering og de Skranker, det fandt udenfra; men fordi det understøttedes af Frihedens hellige, rene Billede, og fordi det følte, at, medens det gik ud paa sine Rettigheders Erobring, adlød det kun sine Pligter.

Saaledes retfærdiggjør Mennesket i alle Tidsaldre, med eller uden Hensigt, sin himmelske Oprindelse, og Naturen styrter i sit majestætiske Løb de dens Fremskriden hemmende Institutioner over hverandre, som Sandbanker. Naar vi kunne lede Verdenshavet ind i vore Møller, eller indeslutte Tyngdens Kraft i vore Gas-Kar, da først tør vi tænke paa, at anvende de algebraiske Formler paa den menneskelige Sjæls uendelige Forskjelligheder, og at beherske dens Bevægelser, som en Wattisk Maskines, ved Kolber, Klapper og tyngende Lodder.

Hvad nu Regjeringen betræffer, saa er det vel ikke nødvendigt at anføre, at Friheden afhænger af langt mere complicerede Indflydelser, end man sædvanligen troer, og at det ikke er nok, at forøge eller formindske den democratiske Virkning, for at begrunde eller tilintetgjøre den. Ved ingen apriorisk Sætning vil man vorde istand til, at bringe den uendelige Forskjellighed af subtile, uopløselige Knuder ud fra hinanden. I Grunden adler Folket sin Regjering langt meer end Regjeringen Folket. Institutionerne komme vistnok for en Deel i Anslag; men de gjøre ikke Alt. De højeste og kraftigste Aander have ofte lidt Indflydelser, som syntes at maatte være dem meget skadelige. Den hellige Paul var en politisk Slave, Epiktet en borgerlig Slave. Rousseau, denne ivrige Ven af Friheden, var i Førstningen Betjent. Man see engang, i hvilke Lande Columbus og Las Casas bleve fødte; og naar man stiger ned fra deres rene Dyds eller deres Heltemods Højde til deres Sjæles simple Energie, hvor ere Hertugen af Alba, Ximenes, Cortes, Pizarro, Almagro fødte? Spanierne vare uden Modsigelse Europas ædleste Folk i det sextende Aarhundrede, og dog havde de Inquisitionen og Philip II. I vore Dage have de endnu de samme Institutioner, men formildede og stiftende mindre Ondt, og dog befinde de sig paa det sidste Trin af Nationernes Stige. Holland har beholdt sine frie Institutioner; men hvor er dets Vilhelm af Oranien, dets de Witt, dets

Egmond? England har ogsaa lidt store Forandringer, men de have i mange Henseender virket det Modsatte, af hvad man ventede. For to Aarhundreder siden talte Underhusets Ordfører kun knælende til Dronning Elisabeth, og kunde dertil skatte sig lykkelig, naar denne opfarende, heftige Dame ikke traadte ham under Fødder; og dog regjeredes Nationen dengang ikke af en Castlereagh, men af en Bacon og en Cecil. Vil man endnu bedre see, hvorledes Mennesket sejrer over de Institutioner, som regjere det, naar de ikke stemme noksom overens med de Betingelser, hvori Mennesket just befinder sig, saa see man, hvad der foregaaer i de nylig constituerede Stater af Sydamerica. Hvad finder man der? Hos Nogle alle Anarchiets Uordner, hos Andre en Ro, som kun sikres af Tyranner; og dog have alle disse Stater erholdt philosophiske Constitutioner, hvori Menneskehedens Rettigheder og alle Borgerens Rettigheder omhyggeligen ere indførte. Disse Constitutioner ere i flere Henseender endog bedre, end de Forenede Staters; men hvilken Forskjel i Befolkningen af disse to store Dele af den nye Verden! Just denne Forskjel forklarer, hvorfor analoge Institutioner der til Lands frembringe saa forskjellige Resultater. Saaledes er det og med St. Domingos Stilling. Denne skjønne Colonie dyrkes nu om Stunder af frie Hænder, isteden for af Slavers, hvilket før var Tilfældet, og det skulde synes, som om Beboernes vel forstaaede Interesser, nu da de arbejde for sig selv, havde maattet fordoble alle deres Rigdomme. Men nej! Deres Velfærd forfalder hurtigen fra Aar til Aar formedelst de emanciperede Slavers Sorgløshed, og naar ikke en eller anden mægtig, af Forsynet iblandt dem opvakt Mand hemmer Løbet af denne uheldssvangre Progression, saa vil denne prægtige Øe maaskee vorde endnu mere ucultiveret, end den var, da Columbus første Gang landede der. Da Rousseau af de Polske Magnater spurgtes til Raads angaaende deres Livegnes Emancipation, svarede han: „Førend Legemerne frigjøres, maae Sjælene frigjøres;" næppe vilde man i vore Dage forstaae disse skjønne Ords Mening.

Disse Sandheder ere ubestridelige, endskjønt de miskjendes. I alle philosophiske, politiske, statsoekonomiske Speculationer bringes kun en ene-

ste af Menneskets Naturer i Anslag. Vort Aarhundrede er intet religiøst Aarhundrede; vi see kun det, der har en umiddelbar og practisk Vigtighed; næppe tænke vi endnu i vort Livs urolige Virksomhed paa en evig, uundvigelig Fremtid, af hvilken Døden er en Begyndelse. Dyden er ikke meer en uegennyttig Kjærlighed til det Gode og Skjønne, men simpel Beregning af Nytten. Maskinerne have underkastet os den ydre Verden, og vi troe, at de kunne underkaste os Alt. Ved disse mægtige Verktøjer, ved den physiske Kraft, som staaer til vor Raadighed, skulde man mindre holde os for simple Dødelige, end for en Kæmpeslægt, og i vor Stolthed tænke vi næsten, som nye Titaner, at erobre Himmelen selv.

Denne Gemytternes almindelige Tilbøjelighed iagttages endog i vort Sprog. Vor Tids Euphuismus *) afviger meget fra den forrige. Man hører ikke tale om andet, end om Aarsager og Virkninger, om bydende Omstændigheder, som bestemme, hvad der indtræder. Beundring er en i vore Dage meget sjælden Følelse; hvo der endnu føler den, holdes for en udannet, indskrænket Sjæl. Man tale med de almindeligste Mennesker om en vigtig Reform, om en mægtig Characteer, der har fuldbragt samme, saa ville de strax svare, at Tidsomstændighederne havde frembragt og vedligeholdt denne Characteer, sandsynligviis, fordi den just var til, for at løse sin Opgave; at Omstændighederne havde ledet den til Maalet, og at den kun havde ladet sig føre og fulgt Strømmen; hvad Luther har gjort, mene disse Snakkere, kunde ogsaa de eller enhver anden i hans Sted have gjort, thi Omstændighederne gjøre jo Alt, og Menneskets individuelle Kraft bringes ikke mere i Anslag. Denne Vildfarelse opstaaer af vor materialistiske Philosophie. Vi indbilde os, at Aanderne indbyrdes staae i samme Forhold som Legemerne, og vi troe derfor, at ti middelmaadige Aander ere kraftigere end een overlegen, da dog tværtimod Enhver, som Naturen har begavet med højere Forstand, og som kundgjør en eller anden ubekjendt Sandhed, er mægtigere, end ti Mennesker, end ti tusinde, med eet Ord, end alle de, som ikke vide denne Sandhed. Han

*) Pedantisk Talemaade i Elisabeths Tid.

lever midt i Verden som en guddommelig, ætherisk Substants; det Jern, hvormed han er bevæbnet, synes hentet ud af det himmelske Tøjhuus, og alle hans Modstanderes Sværde vorde sløve mod det Skjold, som beskytter ham.

(Sluttes i næste No.)

Skjemt og Alvor.

Samlet ved Louis.

Minister-Conference.

Pitt — siden Lord Chatam — og Hertugen af Newcastle ledede Englands Statsforvaltning i Georg den 2dens sidste Regjeringsaar. Begge vare ofte af ganske modsatte Meninger; men Pitt drev Alt igjennem til Trods for Hertugen, ved sin Veltalenhed og Popularitet.

Følgende Scene fandt Sted imellem Dem i Aaret 1759, da Frankrig truede Irland med en Landgang, som skulde dækkes af Bresterflaaden under Conflans's Commando.

Denne Flaade var i November Maaned løben ud, imedens Hawke var nødt af Storm, at søge Torbay. Det kom nu an paa, at faae Hawke igjen i Søen, for at opsøge den franske Flaade; Aarstiden var ugunstig og farlig. — Pitt maatte just til den Tid holde Sengen for Podagra, og modtog alle Besøg i sit Sovekammer, hvori han ikke kunne taale Varme. Hertugen af Newcastle kom til ham, for at tale om hiin Sag. Efter hans Mening burde Flaaden ikke løbe ud i saa stormende Vejr. Næppe var han traadt ind i Kammeret, førend han zittrende af Kulde raabte: „Hvad! De har ikke i Kakkelovnen?" „Nej! svarede Pitt — naar jeg har Podagra, kan jeg ikke taale Varme." Hertugen svøbte sin Kappe om sig, satte sig paa den Syges Seng og begyndte at tale om Sagen; men i det samme bliver han opmærksom paa en anden Seng, som stod i Kammeret, og ikke istand til at udholde Kulden, siger han: „Dersom De tillader, saa vil jeg lægge mig i deres Seng, for at blive varm;" og lægger sig uden at tage Kappen af i Sengen, som tilhørte

Pitts Gemalinde Lady Ester. Nu begyndte Debatteringen paany. Ligesaa bestemt som Hertugen erklærede sig imod Flaadens Affejling, erklærede Pitt sig for den. „Flaaden maa absolut ud!" — raabte han fra sin Seng. „Nej! Nej! Det er umuligt!" — skreg Hertugen fra sin — „Den gaaer forloren — forloren!" — Saaledes fandt Sir Charles Frederik, Chef for Marinedepartementet, begge Statsministerne i den latterligste Stilling at discutere den vigtigste Sag, og havde Møje med at holde sig alvorlig. Pitt sejrede, Flaaden løb ud, og Følgen retfærdiggjorde ham. Admiral Hawke slog Conflans den 20de November, paa Højden af Guiberon, og denne Sejer var afgjørende for England. —

Maria Stuarts Uskyldighed beviist.

I et i England for en Tid siden udkommet Værk: „The Life of Mary Qveen of Scots, by Georg Chalmers," bliver Marias Uskyldighed i alle de Forbrydelser, man har paabyrdet hende, tydeligen lagt for Dagen.

Disse Forbrydelser lade sig reducere til 3de Puncter: Darnleys, hendes Gemals, Mord; Formælingen med hans Morder, og hendes Forsøg paa, fra sit Fængsel, at undergrave Elisabeths Trone. Forfatteren godtgjør, at hun er uskyldig i dem alle tre; allerede Biskoppen af York beviste til sin Tid, at hun ingen Deel havde i Darnleys Mord, Whitaker, Tytter og Goodael viste i nyere Tider, at Brevene fra hende til Bothwell vare opdigtede. — „Men hun giftede sig med denne Morder, og blot derfor hviler Mistanken om den skammeligste Letsindighed paa hende!" Ogsaa her optræder Chalmers som hendes sejrrige Forsvarer; hun blev tvungen til Ægteskabet med ham af hendes eget Statsraad, hvor fornemmeligen De spillede en Hovedrolle, som havde sammensvoret sig med Bothwell til Darnleys Mord, og havde lovet Bothwell Maria til Løn for hans Andeel deri. At fralægge hende den tredie Beskyldning kunde mindst falde en saa vældig Ridder som Chalmers vanskeligt. — Hvo gav Elisabeth Ret til at kaste den af Rebeller fordrevne, til hende flygtende Dronning i Fængsel? Hvo kan nægte Marie den Ret, at befrie sig fra dette Fængsel paa enhver Maade? Hvo har beviist, at hun vilde gjøre det paa hendes Tyranindes Trones og Livs Bekostning? Chalmers har, med utrolig Flid, samlet alle mulige Parirer og Documenter, samtidige Parlementsakter og Krøniker baade for og imod Maria, excerperet dem, og forsynet ethvert til Beviis trængende Sted med uimodsigelige Data.

Maria var et Offer for Catholicismens og Protestantismens Kamp paa hiin D. — Den første maatte bukke under, og hun, deres Støtte, lige overfor en listig grusom Modstanderske — faldt med den som en Martyrinde.

Plagiariernes nye men probate Methode.

At disse Herrer fordum vare saa foragtede, kom deraf, at de dreve deres Plagium i det Smaa og hemmeligt. Nu derimod følge de den skarpsindige Lichtenbergs Raad og bære sig ad som Erobrerne, hvilke man vel ikke tør nægte Plads imellem honnette Folk. De lade nemlig ligefrem Andres Værker trykke under deres eget Navn, og vover Nogen at ymte herom, saa slaae de en saadan Person lige i Næse og Mund, dersom han er nærværende; er han derimod fraværende, saa skjælde de ham i alle Aviser og lærde Blade ud for en Spitsbub, en Cabalsmed, en Djævel og bede ham gaae F—ivold; undertiden lade de sig assistere af Adjuncter, som maaskee med Tiden ogsaa kunne faae isinde at betræde samme Heltebane. Den store Hob troer, at saa drabelige Karle maae have Ret, og jeg, Louis, kunde paa denne Maade bilde Folk ind, at jeg havde skrevet Birkners Bog om Trykkefriheden.

Quid pro quo.

Under Thorvaldsens Ophold i München fra 14 Febr. til 14 Marts d. A. i Anledning af Hertugen af Leuchtenbergs Mindesmærkes Opstilling, vilde til de mange Hædersbevisninger, den store Kunstner mødte, ogsaa det derværende Universitets Rector, Hofraad Thiersch føje sin Skjærv. Han digtede to Sonetter, der, i et Exemplar af

hans Bog om den dannende Konsts Epoche blandt Grækerne, overraktes vor, til et Aftensmaaltid i den smykkede Bibliotheksal indbudne berømte Landsmand. I den ene af disse Sonetter hedder det:

„Entsannte Thor aus seinem
Wald den Sohn."

Denne Hentydning paa Konstnerens Navn er materialiter deilig, men formaliter temmelig mislykket; thi Valld paa Islandsk er ikke det tydske Wald, men det danske Magt, Vold, Herredømme.

Indenlandske Efterretninger.

— Afdøde Etatsraad, Ridder B. Thorlacius efterlod sig, som bekjendt, et betydeligt og udvalgt Bibliothek. Derover er offentlig Auction berammet til d. 6te September d. A. i Gaarden No. 250 paa Nørregade. Catalogen, bestaaende af 250 Octavsider, er allerede udkommen. Denne Bogfortegnelse udmærker sig fremfor dem, man i den senere Tid plejer at see her til Lands, ikke blot ved sit fortrinlige Indhold, men og ved sin Orden og Correcthed; vi ville derfor i Korthed gjøre Læseren lidt nærmere bekjendt med samme. — Den første Plads indtage Manuskripter, fra S. 1-11 No. 1-166, hvoraf største Delen angaaer den islandske Saga-Literatur og de nordiske Rigers Historie; nogle, især Archæologien vedkommende, ere forfattede og skrevne af Thorlacius selv. — Den 2den Afdeling, S. 11-45, udgjøre de græske classiske Autores, 970 Numere i Folio, Qvart og Octav, hvoriblandt fortrinlige ældre og nyere Udgaver. Det samme gjælder om 3die Afdeling, S. 46-73, de romerske Forfattere, fra No. 971-1729. Den 4de Afdeling, S. 73-89, No. 1730-2079, indeholder Verker henhørende til den græske og romerske Philologie og Kritik, Lexika, Grammatiker osv. Den 5te Afdeling, S. 89-95, No. 2080-2239, bestaaer af nyere Forfatteres Verker, Breve og Carmina, skrevne paa det latinske Sprog. - Særdeles rig er den 6te Afdeling, S. 96-130, No. 2240-2907, vedkommende Antiquiteterne, Mythologien og Archæologien. Her findes næsten lutter udmærkede Verker og Samlinger fra ældre og nyere Tid, med og uden Kobbere. Den 7de Afdeling, S. 130-137, No. 2908-3046, indeholder numismatiske Skrifter. Den 8de, S. 138-140, No. 3047-3109, bestaaer af chronologiske, genealogisk-heraldiske, diplomatiske og geographiske Bøger; men denne Afdeling, uagtet deri findes endeel fortrinligt, f. Ex. Scaligers og Petaus Verker om Tidsregningen, er dog mindre righoldig i Sammenligning med de øvrige. I 9de Afdeling, S. 140-158, No. 3110-3604, findes mange ypperlige Skrifter angaaende Universalhistorien. Den 10de Afd., S. 158-161, No. 3605-3724, omfatter Literærhistorien. Den 11te, meget rige Afdeling, S. 162-195, No. 3725-4581, indeholder Verker om Nordens Historie, Antiquiteter og Philologie. Theologiske Skrifter udgjøre den 12te Afdeling, S. 195-213, No. 4582-5034. Den 13de Afd., S. 214-216, No. 5035-5083, vedkommer Jurisprudentsen, især den romerske. 14de Afd., S. 216-220, No. 5084-5150, indeholder den linguistiske Literatur. Den 15de, S. 220-230, No. 5151-5435, bestaaer af enkelte Skrifter og samlede Verker, henhørende til de skjønne Videnskaber og Kunster. Philosophiske, physicalske, naturhistoriske, mathematiske, medicinske og oeconomiske Bøger danne den 16de Afdeling, S. 230-238, No. 5436-5659. Dernæst følger endeel uindbundne Bøger, S. 238-239, hvoriblandt Oplaget af nogle af Thorlacii latinske Verker. Den sidste Afdeling bestaaer af Tegninger, Kobberstik og Landkaarter, S. 239-245. Hertil kommer endnu et Appendix, bestaaende af 62 Numere, meest latinske Bøger, og deriblandt nogle sjældne, S. 246-250.

— Vesterport har ved Istandsættelsen i Sommer faaet et saa zirligt Udseende, at den nu kan regnes for den skjønneste blandt Hovedstadens Porte. Der, hvor den nu er, blev den egentlig anlagt 1668, thi før den Tid laae den lige for Enden af Vestergade. Den til Broen vendende Façade med Krigsemblemer og Aarstallet 1668 er omhyggeligen bleven vedligeholdt og udbedret.

— Ved Bogense Kjøbstad er nu indrettet en Baad-Canal af 640 Alens Længde, 12 Alens Bredde og 5 Fods Dybde, med tilhørende Bassin, 60 Alen langt og 30 Alen bredt, forsynet med ind-

vendigt Bolværk og to Slæbesteder. Herved er aabnet en forhaabentlig Velstandskilde for Bogense Indbyggere.

— Paa Bornholm har Man d. 28de Juni havt saa stærkt et Tordenveir, at der næppe kan mindes Mage til af nogen Nulevende. Lynilden slog ned paa adskillige Steder; blandt Andet dræbte den en Bonde og en ham tilhørende Koe, som han just vilde drive drive hjem. Lynstraalen havde ramt ham lige paa Issen og havde derfra ligesom spredt eller deelt sig i flere smaae Straaler. En var gaaet ned ad hans Pande og havde kløvet den; de andre vare gaaede i alle Retninger rundt om ham ned i Jorden. Man talte 11 til 12 saadanne Huller, ligesom af et Karteschskud. Mandens Klæder vare iturevne og splittede rundt omkring, ret ligesom om et vildt og glubende Dyr havde ihjelrevet ham.

— Odense, 23de Juli. Den Dag, da vi sidst roeste det skjønne Vejr, var ogsaa den Sidste, vi havde en heel Dag regnfri; samme Aften begyndte det at ruske, og siden har det regnet nogle Gange hver Dag, paa igaar og idag nær; skjøndt man dog har havt enkelte skjønne, stille Aftener. I Tirsdags hørtes et halvt Dusin stærke, men temmelig fjerne Tordenskrald, og siden et Par svagere. Tørven er saagodt som forloren.

Blandede Efterretninger.

— En hidindtil exempelløs Erfaring er bleven iagttagen i Hr. Polito's Menagerie i Marseille. Løven og Tigerinden, som befandt sig i samme Buur, have parret sig. Man er overordentlig nysgjerrig efter de Unger, som muligen kunne komme af denne mésalliance.

— I Aaret 1829 er i Paris paa Torvene solgt: for 7,940 Franker Dyr- og Fuglevildt; for 5,950,000 Fr. Smør; for 4,180,000 Fr. Æg; for 4,470,000 Fr. Saltvandsfisk; for 850,000 Fr. Østers, og for 580,000 Fr. Færskvandsfisk. — Femten Kjøbmænd i Palais Royal ere for ikke længe siden dømte til 1 Fr. Bøde, fordi de om Søndagen havde aabnet deres Boder.

— I England er opstaaet en ny Religionssect, hvis Hoveddogma bestaaer i, at alle Kirker skulle være Stalde, efterdi Christus fødtes i en Stald.

— C. Schlechthorst fortæller i sit Skrift: „Rio de Janeiro wie es ist, Hannover 1829," at en africansk Slave, naar han er kjed af Livet, begynder med at spise Jord og forkorter derved sine Dage paa en langsom og smertelig Maade. Han udtæres, og Huden bliver askegraa. Man giver en saadan Ulykkelig en Mundkurv af Jernblik paa, som kun tages af, naar han i sin Herres Paasyn skal tage Næring til sig, hvortil han ofte bliver tvungen ved Prygl.

— Literair Duel. I den i Paris udkommende Journal, le Silphe, stod for ikke længe siden en Artikel, hvor Hr. Mira, Søn af den comiske Skuespiller Brunett, kaldtes ligefrem en grov Slyngel. Artiklens Forfatter, et ungt Menneske paa 18 Aar, som paa Miras Opfordring gav sig tilkjende og vedblev sin Paastand, blev udfordret af den Fornærmede, og denne traf ham ved første Skud. Skuddet gik igjennem det unge Menneskes Brevtaske, hvori laae et Brev, han i Forveien havde skrevet til sin Moder, angaaende denne ulykkelige Duel, og som Kuglen havde gjennemboret. — Noget derefter læste man i et andet Blad, der fører den uforskammede Titel: l'Effronté i en Beretning om hin Duel: „Der maa paafølge hvad der vil, saa meget er vist, at Hr. Mira blandt alle grove Slyngler er den største Slyngel, som Solen nogensinde har skinnet paa." — Det maa her bemærkes, at Mira, en Mand paa 30 Aar, har paataget sig, paa sin Faders Vegne, Bestyrelsen af Varietetstheatret og at han altsaa er udsat for, at saare unge dramatiske Digteres Forfængelighed.

— En ny Diogenes. I den lille Landsby Gaillard ved Chambery lever en Pebersvend, der ikke vilde boe tilleie hos Andre. I sex Maaneder arbeidede han derfor paa, at indrette sig en Bolig i Skraaningen af et Bjerg mellem to Klipper og en Hule, hvor han har hensat en Stol, en Seng, et Bord og en Commode. Han spiser i Landsbyen snart hos den ene, snart hos den Anden, imod at undervise Børn, da den usle Bondeby ikke har Raad til at lønne en Skolelærer. Hans Hule uden Dør staaer altid aaben, thi der i Landet har man intet at befrygte af Tyve eller kaade Mennesker.

— Forfatteren af **Letters written in the interior of Cuba** fortæller, at han paa Godset Santa-Ana saae et Mahoetræ, der var 100 Fod høit. Dette Kæmpetræes Stamme havde nede ved Roden et Omfang af 65 Fod, og indtil en Høide af 65 Fod vanziredes dens hvide Bark hverken af nogen Green eller af Smaaknorter. Kronen holdt i Gjennemsnit 165 Fod. Træet var, saa at sige, en liden Verden for sig, og tjente Skarer af Dyr til Ophold. Paa dets Top spire smaa Granner og vilde Vinranker, der lade deres Grene synke lige ned til Jorden, og disse danne ligesom Stiger for en talløs Hær af Rotter, Muus og deslige, der klavre op ad dem til Grannernes Frugter. (Mage til dette mærkværdige Træ ere Poppelpilen og Asken ved Skolegaarden paa Herlufsholm i Sjælland. Poppelpilen strækker, efter mathematisk Udmaaling, sine Grene over 100 Fod op i Luften og Omkredsen af Stammen er 22 Fod. Den staaer endnu i sin fuldeste Kraft, uden at den i det mindste i de sidst forløbne 80 Aar synes at have forandret sit Udseende. Asken er vel mindre, men dens Stamme har dog 18 Fod i Omfang.)

— Napoleon frelser Pavens Orthodoxie. Cardinal Gonsalvi skal have tilbudt Bonaparte, at naar den franske Regjering skulde fordre Caelibatets Ophævelse for den gallicanske Kirke, vilde den romerske Curie derimod ingen Indvendning gjøre, parce que ce n'était qu'un point de discipline (fordi det blot var et Stykke af Kirketugten.) Bonaparte svarede, at han indsaae alle de Fordele, som denne Forandring vilde føre med sig, men dog vilde han ikke trænge derpaa, for ej at udsætte Paven for den Fare, at udskjældes for en Kjetter af de fromme Selskaber i Forstaden St. Germain.

Efter det Tydske af Claudius.

Imedens Adam sov, og rigtignok vel stærkt,
Da skabtes Eva af hans Ribbeen, uformærkt.
Men, stakkels Fader Adam, O!
Din første Søvn den blev din sidste Ro!

v. B.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 Juli 1830.

Hamburg 2 M. — **à vista** 208 à
Species 208
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7¾ ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153¼	153¾ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	49¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	95¾	96¼ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	95½	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	92	92¼ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	104¼ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	71½	72 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	88	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 62.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 3 August 1830.

Jubelhøitiden i Dyrehaven.

(Under et høit tykstammet Træ er anbragt en med Løv bekrandset Hytte, i hvilken Jubeloldingen sidder med sin Guitarre i Haanden.)

Chor, (nærmende sig i Procession.)

Sku her den grønnende
Yndige, lønnende,
Hædrende Krands!
Sku her, hvor smilende
Venner fremilende,
Samles til Dands!

Usynligt Chor.

„Jetzt ist der Doctor da!"

Chor.

Høit i Halvhundrede
Aar vi beundrede,
Nestor, din Røst;
Under høistammede
Træ du opflammede
Mægtigt hvert Bryst.

Usynligt Chor.

„Jetzt marschieren die Preußen in Prag hinein!"

Chor.

Stentor for Qvædende
Bød du de Grædende
Standse hver Graad;
Heldigt curerende,
Sparsomt spenderende,
Ved dine Raad.

Usynligt Chor.

„Der Doctor und die Pillen
Vertreibt den Mensch die Grillen."

Chor.

Templet saa skyggende
Saae du os byggende,
Sjeldneste Mand!
Her vi dig krandsende
Prise dig dandsende,
Yndling af Pan!

Usynligt Chor.

„Welche Fluren und welche Tänze!
Ha, ha, ha!
Welche schöne geflochtene Kränze!
Ha, ha, ha!"

Enkelt Stemme (i det Krandsen overgives Jubeloldingen.)

Modtag, o Gubbe, huldt fra Brødres Haand
Den Krands, du længst, som Sanger, alt har vundet!

Og vi med kjerlig og med trofast Aand
Af Dyrehavens Blomster dig har bundet;
Halvhundred' Aar du sang i Træets Ly,
Som over dig sin hvalte Krone slynger,
Og lokked' ved din Sang fra Axels By
De Store med de Smaa i tætte Klynger.
Du Verden smukt lod gaae sin skæve Gang,
Mens Riger fødtes og sank atter sammen,
Og ved din Skjærts og muntre Doctorsang,
Blev ved at more under Lindestammen.
Du naaede det, som Tusind aldrig fandt,
Navnkundighed fra Kjøbenhavn til „Veile,"
Dig alle Blade Laurbærkrandsen bandt
Og lod' dit Ry til fjerne Lande seile;
Ei meer du ønske kunde i vort Land,
Hvor ofte den, der tykke Bind har skrevet,
Nedsjunken dybt i Glemsels Flyvesand,
Med Top og Tavl, er der begraven blevet.

Vor Tids Characteer.

Efter Edinburgh Review.

(Af Bran's Misceller.)

(Sluttet. See forrige Nr.)

Almindeligen taget udgaaer det intellectuelle Lys, saa vel som Dagslyset fra et isoleret Punkt. Det stiger ned fra Individerne til Masserne, og ikke fra Masserne til Individerne. Hvor ofte var ikke en eneste, blandt et Folk hensat Mand tilstrækkelig til at forandre sammes hele Bestemmelse! Mahomed fremkalder en ældgammel, men ubekjendt Nation paa Historiens Skueplads, og snart bedækker denne Nation, tilstrømmende fra alle Sider, den halve Jordklode. Peter opvækker blandt de nordiske Nationer et heelt i hine Egne stivfrossent Folk, og driver det kraftigen imod Syden, i Retninger, det endnu følger. Preussen efter forskjellige Omtumlinger af Skjæbnen, opretholder sig i den Rang, hvortil Frederik hævede det, og i vore Dage har Mahomed Alis og Radamahs *)

*) Den nu afdøde Hersker af Madagaskar.

Genie, opildnet af Berørelsen med Europæerne, bragt nogle Straaler af vor Civilisation i det tykke africanske Mørke.

Men disse Betragtninger røre os kun lidet; vi ville, ligesom Hudibras, have en Forklaring for hvert Hvorfor. Hume har skrevet Religionens naturlige Historie; lad nu denne Religion være sand eller falsk, saa har den dog en Række af positive Kjendsgjerninger, af hvilke man kan fabrikere en Historie; men han har indbefattet Alt under denne Titel, og der, hvor religiøse Gemytter skue deres Frelse, seer han intet, uden en Sygdom eller Skrøbelighed hos Sjælen. Samme Aand findes ogsaa hos Mennesker, som ikke bekjende sig til Vantroen, ja den findes endog paa Prædikestolen: Religionen er ikke meer en Opløftelse af det menneskelige Hjerte til dets Skaber, al Godheds og Retfærdigheds Kilde; men en Sag, som henhører til Sømmelighed og Fordeel, hvorved man, ved Hjælp af et lidet Offer af verdslige Nydelser, forskaffer sig et større Ovantum af himmelske Nydelser, ja endog denne Art af Anskuelse findes kun for de religiøseste Mennesker; hos de andre er Religionen kun en blot Velanstændighed i Selskabet, en Institution, som man respecterer, fordi den er gammel og overleveret fra Fædrene, og fordi man, om man angreb den, vilde faae alle dem, der leve deraf, til Fiender; og desuden, fordi den tjener til en Tømme paa Folket, og fordi de af vore Tjenestefolk, som gaae i Kirke og høre Prædiken, ere mindre tilbøjelige til at bestjæle os. Men, kunde man indvende, Tienden er aldrig forhen bleven saa ordentligen betalt, Gudstjenesten aldrig fuldbyrdet med saa megen Accuratesse og Pomp, og vi have jo seet, at Parlamentet i en Nødens Tid bevilgede, at kræve Afgifter af Nationen, for med store Omkostninger at bygge nye Kirker. Vistnok, Bindingsverket staaer der, i det Udvortes fattes intet; men Sjælen, der skulde oplive det, er fuldkomment forsvunden.

I Grunden har Gejstligheden, om den end har beholdt sine Indkomster, tabt al sin Indflydelse. Den periodiske Presse har bemægtiget sig dens højeste og skjønneste Attributer. Hvad ere de af nogle faa Troende hørte Prædikener, ved Siden af de daglige, ugentlige, maanedlige Prædikener, som holdes af Tidsskrifternes Udgivere, hvori

de raade til Krig eller til Fred, uddele Roes, belægge med Censur, nedrive eller opbygge, trøste, opmuntre, med en Auctoritet og en Vælde, hvis Mage kun findes hos Middelalderens Paver, eller hos de første Reformatorer. Literaturen har lidt samme Indflydelse. Fordum betragtedes Poesien som en himmelsk Udstrømmelse; nutildags synes den at være et Udslod fra Helvede; man fristes til at sige, at et djævelsk Raserie har bemægtiget sig vore Digtere. Isteden for at opløste vor Indbildningskraft ved yndige eller ophøjede Billeder, oprøre de den uafladeligen ved at fremkalde afskyelige Spøgelser, eller ved at forespejle den overdrevne Skildringer af al vort Væsens Elendighed. Det er netop, ligesom i vor nye Musik, en bestandig Larm af Pauker og Trommer, en skrækkelig Støj, som om man vilde overdøve Skriget af Børn, der offres til en ny Moloch. Skjønheden er ikke meer en Gjenstand for vor Agtelse; Kraften er det, den brutale med Forbrydelser besudlede Kraft, til hvilken vore Hyldinger frembæres. For at overbevise sig, om hvad vi her paastaae, behøver man kun at læse de Digte, som komme i Trykken, eller recenseres i Tidsskrifterne. Vi rose ikke meer et Verk, fordi det er sandt, men fordi det er kraftfuldt. Den største Roes, vi formaae at tildele, er, at det har heftigen bevæget os. Synderligt! vore sløve Sandser behøve stærke Drikke, ligesom de Vildes grove Organer.

Uagtet disse vor Epoches characteristiske Tegn, roses dog højligen vor Moralitet. Vore Sæder, siger man, ere blevne mildere, heftige og voldsomme Handlinger mere sjældne; ja vel, fordi Politiets Forvaltning er bleven fuldkomnere; men tillige ogsaa, siden vore Tidender ere blevne saa meget udbredte, hvorved vi ere satte under et endnu kraftigere Opsyn, end Politiets, nemlig under den offentlige Menings Opsyn. Denne udspejder os med sine Argusøjne; men det indre Øie, Samvittigheden, synes at slumre. Den ophøjede Selvfornegtelse, denne Kilde til al Dyd, i det mindste i dette Ords sande Betydning, er bleven saa sjælden, at de fleste Moralister i deres abstracte Betragtninger, nu blot ansee samme for en Chimære. Efter deres Paastand skal Dyden, som alt andet, blot være en Calcul; den er et jordisk, men intet himmelsk Væsen, og de dydige Mennesker ere ikke andet, end behændige, oplyste Egoister. Kraften er det, Magten, under dens forskjellige Former, hvorefter vi stræbe. Der gives stedse en eller anden skjult Interesse i vore tilsyneladende Offere. Synes vi at hengive os for noget, saa skeer det, fordi den store Hobs Tilraab støtter os, og naar det ikke meer lyder i vore Øren, blive vi pludseligen staaende. Den Art af Moralitet, vi besidde, finder sin Belønning i det, vi kalde Ære, og næst efter Penge agte vi intet saa højt som Popularitet. At døe for sin Samvittighed, vilde synes Afsindighed; men man maa døe for sit Rygte, idet man duellerer, eller i et fortvivlet Tilfælde røver sig Livet ved Selvmord. Bestandigen talende om Omstændighedernes Magt, enervere vi vor individuelle Kraft. For at tilfredsstille den offentlige Menings Almagt, maae vi blive i den Bane, som den antyder os, realisere den Sum af Penge eller Indflydelse, som den venter af os, ellers tilstaaer den os aldeles ingen Agtelse. Og man troe ingenlunde, at man i sine Venners Hjerter finder en Erstatning for hiins Ringeagt. Nej, endog disse bringe obscure Velgjerninger, Dyder, som intet andet Øjemed havde, end det tilstaaede og directe, ej i Anslag, og de ville afmaale deres Kjærlighed til os efter den Vigtighed, vi maatte opnaae i de Lettroendes Øjne. Medens altsaa den borgerlige Frihed stedse bedre garanteres, gaaer den moralske Frihed meer og meer til Grunde. Vi ligge med Hænder og Fødder bundne i den offentlige Mening, og denne Tyran paalægger os sværere Lænker, end fordum Lehnsvæsenet. I Cabinettet, i Selskabssalen, i Kirken, paa Gaden, bevogter og lænker den alle vore Bevægelser, og nedsænker vore ædleste Kræfter i Dorskhed. For at bevare disse ukrænkede og ej iføre sig de fremrakte Lænker, trække de stolte, højmodige Sjæle sig tilbage fra Skuepladsen, og give den til Priis for de Svage.

Disse Træk characterisere os vist nok ikke udelukkende; de tilhøre mere eller mindre enhver Tidsalder. Troen paa Mechaniken og paa de materielle Ting var til alle Tider en Tilflugt for de svage og indskrænkede Sjæle, som mene, at Menneskets Lykke befinder sig udenfor, og ikke i det selv. Naar i øvrigt i Skildringen af vort Aarhundrede uhyggelige og mørke Træk ere de fremstikkende, saa viser det dog ogsaa rene og glimren-

de. Man dadle os dog ikke, fordi vi især dvælede ved de første; thi det er nyttigere at afsløre vore Fejl, end at rose os af Fordele.

Uagtet alle vor Tids Misforhold, fortvivle vi dog ikke angaaende vor Fremtid; ja Fortvivlelse, og endog blot Modløshed vilde forekomme os straffværdig. Vi ere fulde af Tillid til Menneskets uforgængelige Værd og høje Bestemmelse. Uagtet al Ulykke og alle Misgreb i Menneskehistoriens lange Drama er det uomtvisteligt, at Menneskeheдens Storhed og Velfærd, i Masse betragtet, bestandigen har gjort Fremskridt. Vort Aarhundrede fortsætter disse lidt efter lidt; den urolige Virksomhed, Missfornøjelsen med sig selv og sin Stilling ere Spirer til dets fremtidige Prosperitet. Opdragelsen aabner endog de almindeligste Øjne, og forøger Antallet af de tænkende Væsner i ubegrændset Progression. At leve er ikke at udhvile sig og vende Hindringerne Ryggen, men at skride modigt frem, for at kæmpe med dem. Vore Sygdomme ere dog kun Meningssygdomme; vi ligge i de Baand, som vi selv have smedet os, og i vor Magt staaer det at bryde dem. Denne Afhængighed af de materielle Ting kommer ikke af Naturen, men af Maaden, hvorpaa vi betragte dem. Vi ere tilvisse langt fra at paastaae, at Mennesket har mistet nogen af sin Sjæls, sit Hjertes, sit Legems Kræfter. Alle disse primitive Kræfter besidder det endnu, men forstærkede ved Videnskaben. Vi have en himmelsk Verden for os, fra hvilken vi kun ere skilte ved en Glasklokke; saasnart vi kun kraftigen slaae derpaa, vil den gaae i Stykker. Naar de højtidelige Templer, hvori fordum Naturens mægtige Stemme gjenlød, ligge i Ruiner, saa behøve vi blot at udbedre dem, eller opbygge dem fra ny. Og ikke er det chimæriske Forhaabninger, vi her udtrykke; thi mange Mærker, blandt os og blandt de andre Nationer, antyde, at en Dag vil komme, da Mechaniken ikke meer skal beherske os, og ikke være andet, end en ivrig og bøjelig Slave. At store Forandringer ere i Anmarsch, derom kan ingen tvivle. Vort Aarhundrede er for Tiden i færd med at vende; det lider alle en svær Fødsels Veer; men, som en Viismand siger, den mørkeste Time er den, som gaaer nærmest foran Morgenrøden. Overalt, hvor den offentlige Stemme lader sig høre, i Frankrigs og Tydsklands Bøger, i Italiens, Spaniens, Grækenlands politiske Tummel, udtrykker sig stedse den samme Følelse. Alle Nationers tænksomme Aander fordre Forandringer, hele det borgerlige Selskabs Tømmerverk bearbejdes af en dump eller heftig Kamp, en Collision mellem det Gamle og det Nye. Den franske Revolution var ikke, hvilket nu er let at indsee, Principet til denne store Bevægelse, den var blot Resultatet af samme. De tvende fjendtlige Indflydelser havde i flere paa hverandre følgende Generationer samlet deres Kræfter, og Frankrig var blot Stedet for det første Udbrud. Men denne Kamp begyndte derpaa igjen paa andre Skuepladse, og lidt efter lidt hos alle Nationer, for at fornye deres Skikkelse. Den politiske Frihed var hidtil den umiddelbare Gjenstand for deres Anstrængelse; men derved maae de ikke blive staaende. Mennesket stræber, uden at være sig det bevidst, efter en Frihed af langt højere Art, af hvilken dets nye Institutioner, de kosteligste Gaver, som det i de sidste Tider tilkæmpede sig, blot ere Legemet, eller det meer eller mindre fjærne Sindbillede. Astronomien lærer os, at Jorden meer og meer nærmer sig til Constellationen Herkules, den physiske Krafts Constellation. Af den Art er ogsaa vor Aands nærværende Retning, og dette er en Sammenstilling, som Middelalderens Astrologie ikke vilde have undladt at gjøre; men hvilken Retning vor Globus end tager: under den ophøjede Haand, der styrer dens Løb, som den styrer vor Skæbne, sænker den sig dog stedse i Himmelens Dybder.

Adskilligt Naturhistoriskt.

(Meest af Frorieps Notizer.)

Den lærde Naturforsker Hr. Siebold, der som bekjendt i saa lang Tid blev tilbageholdt i Japan, er d. 6 Juli ankommen til Antwerpen med 120 Kister, der indeholde Resultaterne af hans lærde Forskninger. A. M. 114.

— Et zoologisk Problem, der siden Begyndelsen af 19de Aarhundrede har beskjæftiget Na-

turforskerne, er nylig opløst. Man spurgte nemlig, hvilken Plads indtager i de naturlige Rækker Monotremernes Gruppe, en Gruppe, af hvilken man hidtil kun kjender tvende Slags, Ornithorhyncus og Echnida. Monotremerne hørte ikke til Pattedyrene, som man i Førstningen troede; — ej heller til Fuglene, da de hverken havde sammes Bevægelsesorganer, eller Bedækkelser, hverken Vinger eller Fjedre; — ej heller til Reptilierne, da deres Blod er varmt — ej heller til Fiskene. Man kunde ej andet end i dem antage Grundbetingelserne for en ny Typus, og altsaa for dem opstille en femte Klasse af Hvirveldyr; saaledes at disses Inddeling bliver: Pattedyr, Monotremer Fugle, Reptilier og Fiske. Man veed nu med Vished at Ornithorhyncus lægger Æg. Paa Bredden af Floden Hawkesbury i Nyholland har man fundet mange saadanne Æg; og bemeldte Dyr opholder sig i Mængde deromkring. Disse Æg ere dog i Form og Textur forskiellige fra Fugleæg. Fire af disse Æg ere komne til London, undersøgte og beskrevne af Hr. R. E. Grant, Professor i den sammenlignende Anatomie og Zoologie ved det nye Universitet i London. (Mere hos Froriep. 573.)

— Den østerrigske Naturforsker Natterer har især fra det sydlige Amerika af sendt til Europa 22 Kister med Naturalier. Han venter selv at komme tilbage til Europa imod Slutningen af dette Aar.

— Et hæftigt Jordskjelv har d. 26 Oct. 1829 hjemsøgt Chile, i Valparaiso ødelagt mange Huse, i St. Jago begravet flere Personer, og næsten gandske opslugt Byen Casablanca.

— Et Museum af naturvidenskabelige Sager og af Kunstmærkværdigheder have nogle Medlemmer af det engelske Factorie i Canton i China besluttet der at anlægge; hvormed Begyndelsen efter Subskription er skeet.

— Naturhistorien og Lægevidenskaben har paa kort Tid tabt adskillige berømte og hældige Dyrkere. Saaledes kunne vi nævne: Dr. Ambr. Rau, Professor i Naturhistorien og Forstvidenskaben i Würzburg, død i sit 45 Aar. — Chirurgen Sisco i Rom fød 1748, død i Jan. d. A. — Sømmering, fød i Thorn og død d. 2 Marts d. A., 75 Aar gammel, i Frankfurt ved Mayn. — Professſ. Hartmann i Wien død 5 Marts. — Chirurgen Maunoir i Genf død 25 Febr., 55 Aar. — Robert Gooch i London 16 Febr., høist fordeelagtig bekjendt ved et Skrift om Fruentimmers Sygdomme. — Richard Chevenix, som engelsk Chemiker fordeelagtig bekjendt, og ved mangeaarige Reiser paa Fastlandet kommen i venskabelige Forbindelser med mange Lærde, død i Paris 5 April. — Den berømte parisiske Lærer i Fødselsvidenskaben Prof. Désormeaux er d. 29 Apr. død pludseligen af Slagflod. — Den berømte Mathematiker og Physiker Baron Fourier i Paris, secrétaire perpetuel de l' academie des sciences, er død den 19 May. — Professor i Naturhistorien i Perua, Stefano Andrea Renier, især bekjendt af sin Prodromo sulle conchiglie dell' Adriatico, og Elementi di Mineralogia, er d. 16 Juni død, 70 Aar gammel.

— Om den høje Alder, Skildpadder kunne naae, har man i England havt en ny Erfaring. Der er nemlig død en Skildpadde, som i 200 Aar har levet i den Biskoppen af Peterbourough tilhørende Have.

— Et orthopædisk Institut er aabnet i Moskau, af Dct Mandileny.

— Af Dyret Schakal (canis aureus Linn.), som man havde i nogen Tid formodet i Dalmatien, er et Exemplar i Dec. 1829 fanget levende i en Rævefælde, paa Oen Guipana, og ført til Wien.

Ordbemærkning.

Kunde det udelicate Ord Rumpe, i Bekjendtgjørelser om de ved Fugleskydninger faldne Gevinster, ikke ombyttes med det mere passende Hale? Vist nok er det blevet almindelig brugt i ældre Tider, men i nyere danske naturhistoriske Skrifter, som i Funkes store Naturhistorie,

oversat af Etatsraad Hornemann, i Cuviers Dyrehistorie, oversat af Etatsr. Wad, bruges altid Ordet Hale, naar Talen er om Fugle. Paa en Tid, da det rigtigere Buxer har maattet vige for det urigtige, fra det Tydske overførte, Beenklæder*), fortjente dog vel et Ord, som Rumpe, hvor det kun er muligt, at fortrænges fra Skriftsproget. Ligesaa urigtigt det er, at fortrænge, af utidig Penhed, gamle ægte danske Ord fra Skrift- og Omgangssproget, saa ubilligt synes det; at ville beholde gamle plumpe, endog mod Decenzen stridende, Ord, blot fordi de ere gamle. Saaledes vilde man uden at fornærme vor udødelige Holberg, ved Opførelsen, ret vel kunne udelade, eller i det mindste ombytte med sømmeligere, mange af de plumpe og indecente Ord og Udtryk, som findes deri.

*) Af en alt for overdreven Decenz, har Goethe i een af de nyeste Udgaver af Leiden des jungen Werthers forandret Hosen til Beinkleider; men enhver indseer jo, at Benenes Klæder egentligen ere Strømperne, og at det er ligesaa urimeligt, at kalde Buxerne Beenklæder, som det vilde være at kalde Hatten Hovedkjole.

Indenlandske Efterretninger.

— Udsigten til dette Aars Høst her i Sjælland er meget god. Sæden staaer overalt ypperligt. Nu kommer det kun an paa, om Veiret vil blive Landmanden saa gunstigt, at han kan faae al sin Velsignelse tør ind. Af Frugt derimod kan man ikke vente sig meget i Aar, da den formedelst den Nattekulde, som næsten hele Sommeren igjennem herskede, er særdeles mislykket.

— Droschkefarten i Kjøbenhavn synes nu at være i sin fuldeste Flor, og man tæller ialt 60 Droschker her; men Sentencen „ei blot til Lyst" synes ikke ubetinget at kunne anvendes paa denne Indretning, thi den benyttes virkeligen meest „til Lyst," saasom til Tourer til Frederiksberg, naar Veiret er godt etc.

Blandede Efterretninger.

— Formeentlige Runer i Bøhmen. Paa det saakaldte markomanisske Taarn i Klingenberg i Bøhmen findes Skrifttegn, som adskillige antoge for Runer. Dr. G. Th. Legis siger nu i sit Skrift Fundgruben des Nordens, at han ved Undersøgelse paa Stedet selv har overbeviist sig om, at disse Tegn ere Steenhuggertegn, men aldeles ingen Levning af nogen gammel Skrift. Bogens Anmeld. i „Literaturblatt" er ikke af hans Mening. Denne siger, at han, efter den tilføjede Afbildning at dømme, tvivler paa, at det er Steenhuggertegn, men finder, at de virkelig ligne Bogstaver, deels Runer, deels sammensatte chinesiske Skrifttegn. — Ved denne Leilighed fortjener det at erindres, at i Kirken i Hollænderby, paa Amager, findes en Ligsteen med udhugne Tegn, som ligeledes antoges for gammel Skrift, indtil den lærde Oldgrandsker, afdøde Etatsr. og Prof. B. Thorlacius ved et Besøg paa Stedet selv overbeviste sig om, at den formeentlige gamle Skrift ikke var andet end Zirater og et Værk af Steenhuggeren.

— Jernhandelen i Frankrig. Ved den høje Toldafgivt, der i Aaret 1814 og 1822 i Frankrig er bleven lagt paa Indførslen af fremmed Jern, er Indførslen bleven forringet, Prisen paa Jernet i Landet selv uforholdsmæssigt forhøjet og Handelen med denne Artikel meget udvidet. I Aaret 1818 frembragtes i Frankrig, 1,140,000 Metre Cent. (220 Pd. hvert) raat Jern; i 1823 derimod 1,976,000 og nu antages at der frembringes 2,269,000. Man finder der nu 393 Smelteovne, af hvilke 14 gjøre Brug af Kul, istedetfor at der 1819 kun vare 290 Ovne, af hvilke ingen brugte Kul. Af den anførte Sum maa fradrages 80 til 90,000 M. Centner fremmed Jern der aar-

ligen indføres mod Told. I det Hele sysselsættes 80,000 Mennesker ved Jernhandelen.

— Deigæltningsmaskiner har man ofte seet og hørt anbefalede. I Dinglers polyt. Journal ere hist og her Tvivl fremsatte imod saadan Anbefaling, og om nogle slige Maskiner Underretning givet. Saaledes er i XXXIV. S. 409 talt om en Oberst Montferrats Maskine i Holland, ved hvilken 30 Pund Deig i 11 Minuter tilstrækkeligt og godt vorder æltet. I XXXVI. 2 H. S. 173 nævnes Lasgorseir's Æltningsmaskine, som Bagersyndikatet i Paris har erklæret for den bedste, der hidtil er opfundet. (Nævnet nylig i dette Blad S. 904.) Man læser (i det sidst benævnte Hæfte af den Dinglerske Journal S. 111-114) nogle Bemærkninger fra en gammel erfaren Bagermester i Wien om saadanne Maskiner; og hans Yttring er, at hvad man end kan sige om Deigæltningsmaskiner og Resultaterne af deres Brug, er det dog vist: at den eneste sande Fordeel, de ere istand til at yde, indskrænker sig blot til Militairbagerier, i hvilke meget store Masser af Deig ofte med faa Menneskehænder skulle gjennemarbejdes. Deigæltningsmaskinen er, siger han, ingen ny Opfindelse. Allerede i Aaret 1787-88 lod Menneskevennen paa den Østerrigske Kejserthrone, Joseph den anden, Forsøg anstille med en saadan Maskine i sit militaire Bagerie i Wien, og bivaanede selv Forsøgene, hvilke ikke faldt fordeelagtigt ud for Maskinen. Om hin Montferrats Maskine siger han: „Maskinen bliver sandsynligen sat i Bevægelse ved Menneskekraft; og jeg kan forsikre, at en duelig Bager kan i 5 Minuter blive færdig med 30 Pd. Deig, vist bedre æltet end Maskinen skal kunne gjøre. At ælte 30 Pd. Deig er et Spilleværk. Jeg har for 36 Aar siden, da jeg endnu var en ung Mand, veddet med en Kammerat om at gjennemælte 12 Centn. Deig af det stærkeste Hvedemeel, der fordrer større Kraft-Anvendelse end Rugmeel, i 20 Minuter. Jeg vandt Veddemaalet; og det gjaldt højt: to Kander Øl! Hver god Arbejder kan i 11 Minuter ælte 100 Pund. Æltemaskinen giver altsaa ingen Fordeel i Henseende til Tidsvindelse." — Hvad Renlighed angaaer, da kan Menneskehaanden udrette hvad Maskinen ikke kan; udtage og bortkaste hvad der, saasom et Halmstraa, maatte mueligt og let komme i Deigen. Bagerens hele Sjel er ved Arbejdet i hans Fingerspidser, og i Haandens Huulhed. Hvo der ækles ved at en reen Menneskehaand har æltet, den lade ogsaa være at spise smaa Postejer, og andet saadant.

— Sukkerfabricationen i Frankrig. Den paa Sukkeret fra fremmede Steder lagte Told har i Frankrig forhøjet dets Priis og formindsket dets Forbrug til en Tredieddeel ringere, end den ellers vilde være. Engellands Befolkning, der kun er halv saa stor som Frankrigs, forbruger $2\frac{1}{2}$ Gange saa meget af denne Artikel. Runkelrodssukkerets Fabrication, som Napoleon opmuntrede saa meget, men sank ved hans Fald, reiste sig igjen ved den forhøjede Told paa fremmede Sukkere 1818 og 1820; og er stegen endnu mere 1822, da Tolden blev 95 Franks af hvert Met. Centner. I Slutningen af Aaret 1828 fabriceredes, efter Prof. Brunfauts Beretning 10,637,000 Pd. Runkelrodsukker i Frankrig.

— Klubberne i London. Deres Tal er meget anseeligt; de tælle alle fra 500 til 1500 Medlemmer, og de meest yndede iblandt dem have sædvanligen ligesaa mange Kandidater til Optagelse paa deres Lister, som virkelige Medlemmer, hvilket heller ikke er at undres over. Mod et forholdsmæssigt ubetydeligt Indskud og et lige saa ringe aarligt Bidrag af 10, 20, 4 til 10 Guineer, faaer man her Adgang til et Pallads, hvor der hersker orientalsk Luxus, og kan deeltage i det bedste Selskab. Det er Mode, at være Medlem af flere end een Klub, og, naar en ny oprettes, saa ligger Vanskeligheden ikke i at faae Medlemmer, men i at udeholde dem, som Selskabet, paa Grund af deres Characteer, Stand eller Kald, ikke ønsker at optage. Den nyeste Klub er stiftet af Digteren Campbel, og hedder the literary Union; Indskuddet og Contingenten skulde være billig, da man ikke attraaede Luxus og Pragt, men en Forening af dannede og videnskabelige Mænd. Medlemmernes Tal skulde kun være 500. Den Hurtighed, hvormed dette Antal meldte sig, og især Optagelsen af adskillige Mænd af Stand og Navn, indførte ogsaa her en aristokratisk Aand;

man maatte forhøje Indskuddet fra 2 til 10 Guineer og bestemme Medlemmernes Tal til 1000. Alting skal nu, saavidt Evnen tillader det, indrettes paa en stor Fod. Man har blandt andet antaget en Kok, som faaer 300 Pd. i aarlig Løn.

— Een af de største, om ikke den største, nulevende Tenorister i Verden, er en Dilettant, Friherre von Schønstein, i Wien.

— I Dresden er udkommet et Skrift: Dresden wie es ist, von Ernst Scherzlieb, som Dr. W. Menzel i Literatur-Blatt No. 42 f. d. A. kalder et Mesterstykke af Dumdristighed. Jeg er langtfra, siger M. i Indledningen til sin Anmeldelse, at istemme vor aandrige Börnes trøstesløse Klager, og at see Alting i Tydskland igjennem sorte Briller, men det er ikke at nægte, at det offentlige Liv i Tydskland og den Tydskes Characteer, ved Siden af meget gode, ja glimrende Sider, ogsaa vise sig i et Lys, hvor man kun bliver Usselheder vaer. Denne Side viser det anførte Skrift ganske blottet. — Skriftet er fuldt af plumpe Personligheder, især mod Digteren Tieck.

— Nye Anskuelser af Tusinde og een Nat. Den berømte Orientalist Silvestre de Sacy har i et for ikke ret længe siden udkommet lidet Skrift, angaaende den Samling af Eventyr, som er bekjendt under Navn af Tusinde og een Nat, over hvis Original der hidtil i den lærde Verden har hersket saa forskjellige Meninger, fremsat den Paastand, at disse i hele Verden berømte Eventyr oprindeligen ere skrevne i det Syriske Sprog, og ikke i det Indiske eller Persiske, som Andre ville. Samlingen skulde da være efterladt ufuldendt af den oprindelige Forfatter, men Afskriverne ved Tilføjelse af allerede bekjendte Fortællinger og af nye, forfattede enten af dem selv eller af andre, efterhaanden fuldstændiggjort. Tiden for dens Composition vil saaledes ikke være meget gammel og kan med temmelig Bestemthed ansættes til Midten af Hegira's 9de Aarhundrede, saa at Alderen blev omtrent 400 Aar.

— I Trondhjem bemærkedes Tirsdagen den 22de Juni d. A., Kl. henimod 9 Formiddag, af forskjellige Individer, et svært Luftskud, hvis Drøn vedvarede med frygtelig Gjenlyd i flere Secunder. Da bemeldte Skud paa ingen Maade hørtes som den sædvanlige Torden, men derimod til samme Klokkeslet i 5 à 6 Miles Afstand fra Trondhjem bemærkedes, var det ønskeligt, at Iagttagere af dette Naturphænomen ved nøjagtige Relationer vilde bidrage til at oplyse Noget om Aarsagen til samme.

Kjøbenhavns Børs, d. 3 August 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 208 à
Species 208
Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{3}{4}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$153\frac{1}{2}$	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	$49\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$95\frac{1}{2}$	96 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	92	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$102\frac{1}{2}$	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	$100\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	88	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 63.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 August 1830.

Hjemmet.

Naar Alting er fristet, er Hjemmet dog bedst,
Den Lærdom Erfaring os giver;
Hvert Land og hver By, hvor jeg kommer som Gjæst,
Har meget, som Sindet opliver;
Men Hjemmet forgjeves jeg søger dog der,
Og Pigen, hvis Billed i Hjertet jeg bær.

Paa Latiums Sletter, i duftende Lund,
Med Templer, som Laurer beskygge,
Mit Hjerte vel glæder sig højlig en Stund,
Blandt Myrther og Roser at bygge;
Men borte fra Daniens elskede Favn,
Jeg føler dog Hjemmets dybt smertende Savn.

Paa Britternes gamle og mægtige Øe
Stor Rigdom opdynges ved Handel,
Dens Leopard hersker paa fremmede Sø
Og Frihed i Borgernes Vandel;
Jeg kunde vel ønske at leve blandt dem,
Men savner i Lykken dog altid mit Hjem.

Naturen sig Frankrig har kaaret til Ven,
En Himmel af Fryd jeg der finder;
Af Herligt jeg kjender saa meget igjen,
Som stolt om mit Fødeland minder;
Men Hjemmet forgjeves jeg søge dog maa,
Hvor fuldmodne Druer saa blodrøde staae.

I Tydskland jeg møder paa minderig Kyst,
Dyb Lærdom ved Konsternes Side,
Der vækker i Barmen den barnlige Lyst,
At vælge min Bo der i Tide;
Men længe det varer ei, førend jeg seer,
At Hjemmet, kun Hjemmet, mig huer dog meer.

I brave Bataveres frugtbare Land
Tilfredshed jeg træffer hos Fliden;
Hver Ager og Have i herligste Stand,
I Fremvæxt hver Kundskab og Viden;
Dog finder i Velstands og Nøisomheds Skjød
Jeg aldrig de Glæder, som Hjemmet mig bød.

Paa Schweitzerens Alper boer Frihed og Fred,
Og høi sig Naturen der viser;
Et Folk jeg her møder, i Stengedens Fjed,
Som ene sit Fødeland priser;
Men Hjemmet jeg savner i Alpernes Luft
Og midt i de yndigste Fjeldrosers Duft.

I Spaniens Have, hvor Sydboens Sol
Vor Vinter til Sommer omskaber,
Og Ceres mildt troner paa frugtrige Stol,
Min Aand sig i Nydelser taber;
Men Hjemmet forgjeves jeg søger dog der;
Kun Fødelands Dale jeg ønsker mig nær.

O, Danmark, du Moder, som føder mig saae!
Til Dig jeg, som Barnet, mig knuer;
Paa Sjællandske Sletter, ved Bølger, de blaa,
Høit Ilden i Hjertet fremluer;
Min Vugge den stod ved dit skummende Hav,
Din Bund mig skal aabne den kjerlige Grav.

Gustav Palmer.

Om Anonymitet.

I G. V. Kellers Nachlaß, som er udkommet i Aar, erklæres denne for Forfatter af de bekjendte „Stunden der Andacht," som ogsaa ere oversatte paa Dansk. Kellers Biograph beraaber sig paa nogle Breve, hvori hint Værks Forlægger anmoder ham om, at forandre i det nye Oplag, hvad der muligen kan støde catholske Læsere. Men Dr. Menzel gjentager i Literaturblatt sin forhen yttrede Paastand, at ingen uden Zschokke i Aarau kan være Forfatter deraf, og kalder Værket en blot „Boghandler-Speculation." — Det er umueligt at indsee, hvor Dr. Menzel har faaet den Spaadomskraft fra, til med saa megen Bestemthed at kunne sige, uden dog at kunne anføre andet, end sin egen Følelse som Bevis, at netop Zschokke er Forfatter til hint Værk. Kjendte han end nok saa meget til denne Skribents Stil, saa var det dog mueligt, at der blandt Tydsklands Forfattere, hvis Tal er Legio, kunde gives een eller flere, hvis Stil var hans meget lig. Endnu veed man ikke med Bestemthed f. Ex. hvo der har skrevet Junius's Breve, der udkom i Engelland, 1769-71, altsaa over for henved 60 Aar siden, uagtet det dog havde været saa mange Mænd af Indflydelse yderst vigtigt at opdage deres Forfatter. Behøves der vel andet Bevis end dette, at intet er vanskeligere at komme paa Spor efter end en Anonymitet, som Vedkommende gjøre sig Umage for strængt at overholde? Hvor længe varede det ikke, førend man fik nogen Vished om, at Reimarus var Forfatter til de Wolfenbüttelske Fragmenter, og selv denne Vished, hvor uafgjort er den ikke endnu? At den „store Ubekjendte" virkelig, som man længe har formodet, er Sir Walter Scott, har man for ikke længe siden erfaret af hans egen Tilstaaelse. Ikke tvivler jeg paa Sir Walters Sanddruhed — men hvor tungt er det ikke desuagtet, at overtyde sig om, at den hele Række af Waverley Romaner, der fulgte hverandre med en forbausende Hurtighed; de ni Bind af Napoleons Levnet; de strax derefter udkomne Tales of a grand father, frembragte ligesom ved en Dampmaskine — alle ere af een Forfatter? Et overordentligt Genie er W. Scott tilvisse, men hexe kan han neppe, og ved naturlige Kræfter lader sig saa meget ikke frembringe i saa kort Tid af een Mand. Men man veed, hvad et literairt Firma, som eengang er i Skuddet, har at betyde. Under O. Goldsmiths Navn udkom i Engelland Bøger, som han ikke havde skrevet et Ord af, og F. Schillers Navn stod paa de 33 Bind historische Memoiren, uden at han engang havde seet de fleste af dem, førend de vare udkomne. Gives der altsaa literaire Firmaer, saa maa det ogsaa være meget vanskeligt at opdage en omhyggelig overholdt Anonymitet. Hvor længe antog man ikke Reichard for Forfatteren af Napoleon Bonaparte und das französische Volk, der i sin Tid gjorde saa stor Opsigt? Hvo skulde vel have formodet, at en indfødt tydsk Mand, Grev Schlaberndorf, midt i Hjertet af Paris, lige i den Almeenfrygtedes Nærhed, havde skrevet denne dristige Bog?

Men, hvad her er sagt om Bøgers og enkelte smaa Skrifters Anonymitet, vil jeg aldeles ikke have anvendt paa anonyme Recensioner, især naar de skrives i en Hovedstad. Grundene, hvorfor disses Anonymitet ikke saa let kan bevares, ere forskjellige. I Almindelighed udgives critiske Journaler af Selskaber, og selv hvor Udgivelsen besørges af en Hovedredacteur, staae Medarbeiderne i saa nøje Forbindelse med hverandre, at den ene kjender den andens Arbeid, og allerede i Forveien, for det meste, veed, hvilken Bog der skal recenseres. Hvad flere end een veed, kan altsaa ikke saa let vedblive at være en Hemmelighed. Dertil kommer, at man omtrent kjender enhver nogenlunde udmærket Recensents Stil, især naar han er en fast Medarbeider, og da ingen er et bedre Spordyr end den fornærmede Forfatter, saa gi-

ver denne sig ti Gange saa megen Umage for at komme paa Spor efter sin Recensent, som hver Anden vilde anvende. De fleste Recensioners Forfattere i Hovedstaden kjender man, og Anonymiteten kan derfor ikke være disse til nogen synderlig Nytte. Skriver en Forfatter, der er ubekjendt i Literaturen en enkelt Recension, saa kunde det maaskee være vanskeligt at opdage ham, naar de, som Hemmeligheden er betroet til, omhyggeligen ville skjule hans Navn; men skriver han flere Recensioner, og vække disse Opmærksomhed, saa vil han snart blive røbet.

Man har skrevet meget om Nytten og Nødvendigheden af anonyme Recensioner. Da en fornærmet Forfatter engang sagde i et Selskab, hvor ogsaa Lüxdorph var: „Hvorfor skulle Recensioner just være anonyme? Naar jeg tør være bekjendt, hvad jeg skriver, hvi skulde jeg ikke give mit Navn dertil? Holder jeg mig kun til Tingen, uden nogen Bihensigt, hvad skulde da bevæge mig til at lægge Skjul paa min Troesbekjendelse?" svarede den ædle Olding meget naivt: „Jeg synes dog, man kunde blive undseelig ved, for hele Publicum at paastaae, at man vidste en Ting bedre end den, der fordristede sig, at skrive derom?" — Skjøndt dette Svar nok var lidt for ubestemt, da deels hele Publicum ikke kan yttre sin Mening og altsaa En maa yttre den paa dets Vegne; deels ingen behøver at undsee sig ved at sige, at han vidste en Ting bedre end den, der skrev derom, naar dette virkeligen var Tilfældet, saa indeholder det Lüxdorphske Svar dog en psychologisk Sandhed. Med den fasteste Overbevisning af Verden om Sandheden af vor Paastand og Renheden af vor Hensigt, kan det dog ikke altid være os behageligt, at ei blot det, som vi have skrevet, men selv vor Personlighed, bliver offentlig en Gjenstand for uvidende og ofte ildesindede Personers Omdømme. Man veed desuden, hvilken vigtig Rolle Fordommen i saadanne Henseender spiller; saa spørge, hvad der er skrevet, men næsten alle, hvo der har skrevet, og beskyttes den Skrivende ikke af et Autoritetsskjold, saa er Spørgsmaalet strax: hvad forstaaer han sig paa det? Altsaa Frygt for de Dummes, ikke for de Kloges Dom, Frygt for Fordomme, ikke for den upartiske Forstand, kan vække det Ønske hos en Recensent, at blive, saavidt muligt, anonym. Men aldrig vente han, at blive det ubetinget. Hans Fjenders Argusblik vil snart komme paa Spor efter ham; selv, som Pseudonym, bliver hans Maskering, naar Masken eengang er skudt noget til Side, dobbelt ubehagelig; thi det er et tragicomisk Syn, at see en Mand bestandigt forsikre paa Prent, at han hedder Peer, naar hele Verden veed, at han hedder Paul.

Hvad der endnu letter Veien til Opdagelsen af anonyme Recensioners Forfattere, er den uheldige Omstændighed, at de fleste Recensioner skrives enten for at rose en Ven eller dadle en Fjende, sjeldent af Iver for Sagen selv, uagtet jeg ikke nægter, at Sandhed bliver Sandhed ogsaa i en Fjendes Mund. Vennen kan let komme efter, hvo den recenserende Ven er, da enhver nok kjender sine Velyndere, og Fjenden kan i Almindelighed med sit skarpe Organ, paa hele Miles Frastand, lugte den imod ham tændte Lunte. Hvo, som derfor stoler paa, at blive, som Recensent ubekjendt, vil let skuffe sig selv; hvad han i Dag troer er en Hemmelighed, det udraaber man i Morgen allerede paa Torvet.

Baron v. Eggers har i Skandinavisk Museum (1 H. 1 B. 1803) skrevet en Artikel om Anonyme Recensioner, og med de vægtigste Grunde beviist Anonymitetens Nytte og Nødvendighed i den Henseende. Han synes at være gaaet ud fra den Forudsætning, at saadanne Recensioner blot holde sig til Sagen, og lade Personen blive aldeles udenfor deres Bedømmelses Enemærker. Men, hvor mange skjøtte vel om, især i vore Dage, at læse de Recensioner, som Eggers abstraherede sig? Det er ikke Bogen med dens gode og slette Egenskaber, Mængden ønsker at lære at kjende; det er ikke dens Fortrin, man vil have udpegede, ikke dens Vildfarelser, man vil have berigtigede, til Videnskabelighedens Fremme og Tarv; det er Forfatterens Individualitet, man vil læse noget om, og helst, i den meest bidende Tone. Om han bærer eget Haar eller Paryk; om der i Fremtiden vil blive noget af ham eller ei; om han har Hjertet paa det rette Sted etc., det er noget, som man vil vide, og læser med Interesse. Der gives heller ingen bedre

Leilighed til at nedrive en Forfatter, end en Recension. Under Sandhedskjerligheds og videnskabelig Ivers Maske kan man her sige sin Modstander de største Haardheder. Istedet for at opmuntre, bortskræmme deslige Recensioner derfor kun frygtsomme Forfattere. Hvilken Mand af Følelse gider vel vove sig ud paa en saadan Glatis? Skrev han end over det uskyldigste Æmne, saa vilde Dadlesygen dog let kunne tage Anledning deraf, til at udøse sin Harme over ham. Det er ikke blot Læselystens Aftagelse og Afsætnings Forringelse, der ofte hindrer saa mangt et Skrift, der kunde stifte usigelig Nytte, fra at komme ud; det er ligesaa meget Frygten for at see sig personligen nedreven i fiendtlige Recensioner, der qvæler mangt et fremspirende Talent i Fødslen og skiller Almeenheden ved mange gavnlige Ideer. Man indvender vel i Almindelighed: hvad der er godt kommer nok frem, og hvad der er slet, kan uden Skade blive hvor det er. Men denne Paastand er dog falsk, og kan i det Høieste kun gjelde om store Geniers Arbeider. Der gives en Mellemclasse af Forfattere, hvis Producter heller ikke ere at foragte, men, som ved de Hindringer, den offentlige Forhaanelse lægger dem i Veien, afskrækkes ganske fra at fortsætte den begyndte Bane. Mangen Forfatter følger her det Raad, Göckingk gav Bürger, naar han tilraaber ham:

„Hör' auf! Als Dichter kennt man Dich
Als Mensch lebst Du verborgen;
Kein Christenkind bekümmert sich
Um alle Deine Sorgen."

Man sige hvad man vil, den Urbanitet, der fordum herskede blandt Forfattere, er desværre, i det Hele betragtet, bleven afløst af en beklagelig Tærskertone og en mod al Videnskabelighed stridende avindsyg Hadskhed. Har vel nogensinde i nyere Tider nogen Digter hos os talet saa kjerligt og broderligt til en yngre Medbeiler, som Wessel til Baggesen, naar han siger:

— — jeg har det Haab, den Trøst,
At tidt jeg læse skal hans Vers med Lyst.
Syng flittig, unge Mand! før Alder gjør
dig hæs.

Eller, som Bürger i Tydskland talte til A. W. Schlegel, naar han siger:

„Junger Aar! Dein königlicher Flug
Wird den Druck der Wolken überwinden,
Wird die Bahn zum Sonnentempel finden,
Oder Phöbus Wort ist mir ein Lug."

I Tydsklands Literatur, er nu Alt i en Partiskheds Tilstand. Venskab eller Fiendskab fører Dommerens Pen. Enten roser man ufortjent, eller laster man ufortjent. Trangen til at sige noget ret Paafaldende, noget, som pirrer Mængdens fordærvede Smag, bliver en vigtig Spore til at slaae om sig som en Hugaf, naar intet Venskab saares og ingen Modstand befrygtes. Hvor Gjærdet er lavest, vil man over, og den tankeløse Hob løber bag efter. Pøbelen gotter sig, ved at gjenkjende sig selv i Skribenten, og undseer sig ikke mere ved at sige, hvad man offentligen tør skrive. Dette er anonyme Recensioners Skyggeside, og hvor ønskeligt vilde det ikke være, om den stigende Cultur kunde befrie os fra saadanne og lignende Onder.

Flere Norske Læsefrugter.

— Noget for Dueelskere. Det er en fortrædelig Sag for Elskere af Duer, at see disse forlade deres Slag og at drage til andre. Man har flere Midler, for at forhindre dette og at gjøre dem deres Bolig behagelig. Duerne holde meget af vellugtende Sager. Nogle pleie derfor at overstryge Duehusets Aabninger med Balsomolie og endog selve Duerne med Anisolie, og at kaste, førend de flyve ud, Karve for dem, hvorefter de ikke alene selv gjerne komme tilbage, men ogsaa ved deres Lugt lokke andre til at komme med. Andre blande Korn og Karve med Anis eller Honingvand og give dem Saadant til Føde, eller lægge haarde Kager af Leer, blandede med Salt, Hampfrøe, Rugkorn og deslige, ind i Dueslaget, fordi Duerne gjerne pikke derpaa. Dog dette vil ikke hjelpe, naar ikke følgende Regler iagttages: 1) Da Duerne holde af Solen og ere desto mun-

trere, jo tidligere de have den, saa maa Slaget ligge imod Ost og saa høit som muligt. 2) Det maa holdes overmaade reenligt. 3) Det maa ved et Gitter, der nedlades om Aftenen og oplades tidlig om Morgenen, beskyttes imod Duernes Fjender. 4) Baade uden- og indenfor maa Duehuset være tilstrækkelig forsynet med Stænger, for at sidde paa. 5) Man maa komme Duerne til Hjelp ved Bygningen af deres Reder og forfærdige for dem flettede Kurve af Straae eller Pilequiste, som hænges overalt omkring i Slaget. — Hvo som iagttager dette, vil vist være heldig med sine Duer. (Sch.)

— Lavendelvand (Eau de Lavende). Til otte Potter Viinspiritus tager man $1\frac{1}{2}$ Pund ganske friske Lavendelblomstre. Man hælder hiin først ind i Blæren, og sætter i denne enten en Jernring, over hvilken der spændes et Haardug og hvorpaa Blomstrene kastes, eller en Kork, der staaer paa en Trefod. Paa denne Maade skriter man til Destillationen, hvorved de fra Viinspiritus opstigende Dunster trænge igjennem Blomstrene og blot tage de fineste vellugtende Dele af Samme med. Naar man har aftrukket 5 Potter, ophører man. En sammensat Lavendelspiritus erholder man saaledes. Man blander 3 Potter Lavendelspiritus med 1 Pot Rosmarinspiritus, (der tillaves af 2 Pund Rosmarinblomster og 8 Potter Viinspiritus ligesom det omtalte Lavendelvand) sætter en halv Untse Kaneel, ligesaa meget Muscatnød og 3 Qvintin rødt Sandeltræ dertil, lader det nogen Tid staae i Solen og siler derpaa Spiritus igjennem. (Sch.)

— Jern- og Staal-Politur. Naar Staalet ved den sædvanlige Gnidning med fiin Leer og Bearbejdelse med Blodsteen m. m. er tilberedet saa omhyggeligen som muligt, meddeles Samme ved følgende Blanding den høieste Politur og en behagelig sort Farve. Man tager 6 Lod Zinober og 1 Lod Arsenik, gnider det paa det fineste sammen, og polerer med Hjelp af en dertil skikket Læderfiil med dette Pulver. Under dette Arbejde maa man for Arsenikens Skyld have et Tørklæde for Næsen og Munden. (Sch.)

— Voxbusken (Myrica cerefera.) Den opnaaer en Højde af 3—12 Fod, voxer vildt i de midterste Egne i Nordamerika og elsker et fugtigt og godt Jordsmon, samt en skyggefuld Beliggenhed. De om Høsten plantede Bær groe og voxe i Almindelighed den næste Vaar; nogle blive dog liggende til det følgende Aar, undertiden endog længere, ja til det femte Aar. De fremkomme sikkert den næste Vaar, naar de om Vinteren lægges i fersk Komøg i et Kar, som ej udsættes for Frost. Frugten bestaaer i kugelrunde, sorte, hvidtpunkterede Bær, som meget ligne den sorte Pebber. Busken blomstrer i Maj og bærer modne Frugter i September eller November. De samles og anvendes paa følgende endog i Tydskland med Held forsøgte Maade. Bærrene, lagte i et Kar med kogende Vand, udsvede et fedt Stof, som svømmer ovenpaa Vandet, afskummes og forvares i et andet Kar. Kogningen fortsættes, saalænge der affondres nogen Materie. Det kjølede fede Stof ligner i Consistens Talg eller Vox, og har almindeligviis en smudsig grøn Farve, som ved Smeltning, Rensning og Blegning ganske forsvinder. Dette Vox benyttes i Amerika til Lys, saavelsom til Lak og Plaster. De heraf forfærdigede Lys ere ikke meget skjøre, smelte ej let i Heden, brænde bedre og langsommere end andre Lys, røge ubetydelig og give, naar de slukkes, en behagelig Lugt. Man plejer at blande dette Vox med noget Talg. Busken er meget frugtbar og yder rigelig Frugt. Af 3 til 4 Potter faaer man $\frac{1}{3}$ Skaalpund Vox. Dens Dyrkning fortjener derfor højligen at anbefales. Dette Vox solgtes allerede for 50 Aar siden billigere end almindeligt Vox. Det oekonomiske Selskab i Mark Brandenburg havde d. 10de Decbr. 1821 erholdt fra Nordamerika et lidet Partie af disse Bær, som det tilbød sig at uddele blandt Personer, der agtede at gjøre Forsøg dermed. Busken, der opsaa kan forplantes gjennem Aflæggere, taaler sikkert vort Klima, idetmindste i Norges og Sveriges sydlige Bygder, og fortjener saaledes ogsaa iblandt os at blive almindelig. Bærene plantes i god Jord, som som holdes fugtigt; Planterne flyttes ind i Træskolen, hvorfra de udplantes, naar de have vundet nogen Styrke, paa siidt Land i 4 Fods Afstand fra hverandre. (C. J. S.)

Kant troede Arvesynd.

Meddelt af Louis.

Det er vor Tids Yndlingslære, at Mennesket af Naturen er godt, og at man kun behøver at gjøre Mennesket opmærksomt paa det Gode, for at stemme det før Dyden. En nyere Forfatter paastaaer endog: at Mennesket er saa godt, at Opdragelsen maa være meget fejlfuld om det skal udarte.

Paa denne urigtige Anskuelse af den menneskelige Natur, er en meget fordærvelig Opdragelsesmethode bleven opført, hvortil Basedow allerede lagde Grunden. Kant havde kastet et dybt Blik ind i den menneskelige Natur, da han paastod: at i Mennesket laae et radicalt Onde; at Mennesket, saasnart det kom til Eftertanke, matte finde, at dette Onde er rodfæstet hos ham; at han ikke kunde begynde sin Bane fra det Gode, men at hans hele Stræben matte være rettet hen paa, at bekjæmpe det i ham oprindelige og allerede herskende onde Princip; at erobre Dyden ved en til Livets Ende fortsat Kamp, og ligesom hæve sig fra Helvede til Himmelen. Det er højst forunderligt, at man troede Kant paa hans blotte Ord i Hvadsomhelst han ellers paastod, men kun ikke naar han paastod og uimodsigeligt beviiste Menneskets naturlige Fordærvelse, hvorpaa hans hele praktiske Religionstheorie er grundet.

Imidlertid har Kant Uret, naar han paastaaer, at den oprindelige og Mennesket naturlige Tilbøjlighed til det Onde, allerede er Synd; thi imellem denne Tilbøjelighed, som Anlæg til det Onde, og virkelig at være ond og gjøre Ondt, maae nøje skjælnes. Denne Forskjæl er af yderste Vigtighed; thi saalænge ingen Frihed har Sted, er ingen Synd tænkelig. Er hiin Tilbøjelighed Mennesket medfødt — som Kant rigtigen paastaaer — saa kan den ikke være Synd eller imputeres Mennesket, førend han med fri Selvbestemmelse hæver den til Princip for sine Tanker og Handlinger. Ethvert endeligt Fornuftvæsen kan kun forsaavidt kaldes ondt eller godt, som det ved Frihed gjør sig selv ondt eller godt. Ligesom nu hiin Tilbøjelighed er Anlægget til Syndens Mulighed; saa er den tillige Anlægget til den højeste Mulighed af Lighed med Gud, hvortil Mennesket kan hæve sig; thi uden Kamp er ingen Moralitet muelig; jo haardere Kampen er, jo større og flere Hindringerne ere, som sætte sig imod det Godes Udøvelse, desto herligere er Sejeren, desto større den moralske Værdighed og Lighed med Gud. — Den er derfor det eneste muelige Anlæg, saavel til det Gode som til det Onde. Et eneste Djeblik, udmærket ved en tilkjæmpet god Følelse, har uendelig mere Værd, end et heelt Liv, hendrømt i den ikke tilkjæmpede, men naturlige Uskyldigheds Vugge.

Indenlandske Efterretninger.

— Hr. Magister og Adjunct Lindberg, der, som bekjendt, ogsaa ved Højesteret har vundet sin famøse Sag, lader nu sit Publikum gotte sig ved Frugten af en saa eclatant Sejer. Hans Piece nemlig, hvorom Sagen førtes, er nu udkommen og har allerede, inden fire Dages Forløb, oplevet det 3die Oplag, hvilket blandt Mere kan tjene til at bekræfte den gamle Sandhed, at forbudne Æbler smage bedst. — Ved at læse dette Foster af en conseqvent og fanatisk Forbitrelse, veed man i Sandhed ikke, hvad man meest skal forundre sig over, enten Hr. Lindbergs Forstokkelse, eller hans Ubluhed. Heelt igjennem indeholder Bogen intet Andet end et Opkog af de samme forslidte og ubeviislige Paastande samt forsætlige Fordrejelser, som nu i fem Aar ere fremførte mod Prof. Clausens Skrift. Man kunde næsten fristes til at troe, at Hr. Lindberg i Jesuiternes Skole havde lært den Suffisance, hvormed han veed at fremsætte forældede og mugne Beskyldninger og Prætensioner. Intet Skandskrift kan efterlade et modbydeligere Indtryk, end denne lindbergske Piece, hvis Forfatter dog ikke reent skulde glemme det Ordsprog: Krukken gaaer saa længe til Vands, indtil den kommer hankeløs hjem. (m.)

Blandede Efterretninger.

— Man har Efterretninger fra Assuncion, Hovedstaden i Paraguay, dateeret den 13de October f. A. Doctor Francia førte endnu det samme Regjeringssystem; men mere formildet. En Engelænder, Thomas Wilkenson, havde erholdt Tilladelse til at vende tilbage til sit Fædreland. Af ham erfarer man at 37 Fremmede, hvoriblandt 5 Tydskere, endnu opholdt sig der, som en Art Fangne. Man anslog Statsskatten til 25 Millioner Pjastre, som er let at forklare, da Dr. Francia lever meget simpelt, og næsten alle Statens Embeder bestyres uden Løn. Landet har dog den Fordeel, at der hersker Sikkerhed i dets Indre, allevegne ere Skoler oprettede, og en Draabe Blod har ikke været udgydet der i 20 Aar.

— I Toulon har man forfærdiget saakaldte Algierer-Klumper. Tre ere saa nærende, at otte Matroser have nok deraf i 12 Dage. De skulle, inden de blive kogte, være saa haarde, at, som en fransk Tidende bemærker dersom, de paa Algierstoget Afsendte skulde komme til at mangle Kugler, kunde man beskyde Røverstaterne med saadanne Meelklumper.

— Grækernes Udvandring fra de tyrkiske Provindser, som efter den seneste Bemmelse forblive i Portens Magt, tager saaledes overhaand, at Porten har gjort de 3 allierede Magters Gesandter Forestillinger derimod.

— Et philanthropisk Selskab i Nordamerika har foranstaltet, at en protestantisk Skole er bleven anlagt i Smyrna, hvori hiint Selskab udreder Lærernes Løn, men Disciplene betale kun 8 Pjaster aarlig til Biudgifter. Der skulde ikke gjøres Forskjel paa de christelige Sekter, men den katholske Geistlighed har forbudt sine Skriftebørn at deltage deri. —

— Sorte Floder. I det øverste Strømgebet af Orinokofloden i Sydamerika paa 3 til 4 Gr. n. Br. findes fire Floder, Atopaka, Tenni, Tuamini og Guainja, der indeholde mørkebrunt Vand, hvilket under de paa Strandbredden staaende tætte Palmetræers Skygge synes ganske kulsort. Stjernerne speile sig deri med en ganske egen Farveglands; der opholder sig hverken Fisk eller Krokodiller, heller ikke trives Insekterne saa vel i denne Omegn, som andre Steder i samme Klima, men Luften er derimod sundere og friskere. Hr. v. Humboldt anseer det farvende Stof i disse Floder for en Opløsning af kulsurt Been i Vandstof.

— I den tydske Flekke Rochlitz boer kun een Katholik, som det øvrige Borgerskab fandt billigt, at fritage fra al Deeltagelse i Konfessions-Høitideligheden; men om Aften var hans Huus det smukkest oplyste og bekrandsede, og derpaa læstes:

„Die Glaubensformen ändern sich,
der Glaube selbst bleibt ewiglich."

— Under den engelske Armees Ophold i Spanien, i Aaret 1809 og følgende, hændte det sig, at en Soldat ved Uforsigtighed fik en Ladestok skudt igjennem Livet, saaledes at sammes ene Ende stak ud igjennem Rygraden, og maatte bankes tilbage ved Hjælp af en Steen. Ikke destomindre blev Mennesket fuldkommen frisk igjen, og traadte atter munter og rask ind i sit Numer ved Regimentet; men nogen Tid efter druknede han, ved at bade sig i Tormesfloden.

— En for ikke længe siden i Montpellier afdød Kjøbmand, Noel Quet, Quetton kaldet, udfærdigede før sin Ende et Testament, som udmærker sig ved en heel Deel underlige Bestemmelser, f. Ex. Artikel 1.: „Da Madame Quetton, fød Louise Chauter (Testators Hustru), hundrede Gange har fortalt mig, at hun intet forlanger af mig, saa erklærer jeg herved, føjende mig efter hendes Villie, at hun intet skal have." Den 12te Artikel lyder som følger: „Jeg giver og testamenterer Farrouch, min Perruquier, tre hundrede Franker, fordi han, naar han barberede mig, saa flink plejede at flaae mig. Men med denne Gave er den Betingelse forbunden, at han, i sorte Klæ-

der og med Kaarde ved Siden, skal bivaane min Ligbegængelse. Gjør han ikke dette, faaer han intet.

— Nylig er udkommet: Taschenbuch für Reisende aus allen Ständen durch Deutschland und die angrenzenden Länder; von A. F. Schulze. Berlin 1830. 284 S. 8. Den indeholder 693 Reiserouter, og 346 korte Beskrivelser over Stæder, samt Efterretninger om Mineralkilder og Badesteder. Blandt disse ikke det Oldesloiske. Man finder Beskrivelser over Amsterdam og Paris, og Reiserouter didhen; samt over Altona og Slesvig; men ikke over Kiel, Lauenburg, Kjøbenhavn; saa at Skriftet i det mindste er ufuldstændigt, og næppe, endskjøndt det kan have enkelte nye Opgivelser, at foretrække for andre Reise-Lommebøger.

Livets Poststationer.

(Efter det Tydske.)

Vort Liv er os stundum af Digterne bleven
I Lignelse, som en Postreise beskreven,
Dog har endnu Ingen, saavidt som jeg veed,
Om alle Stationer sagt rigtig Besked.

Den første fra Barndommens Land monne føre,
Her troe vi, at blot iblandt Roser vi kjøre,
Beruste af Glæde bemærke vi ei
Den skulende Sorg, som staaer tæt ved vor Vei.

Ved anden vi snart høre Kudsken at smælde,
Og nu vi for gamle Folk ville gjelde,
Her Kjerlighed reiser med samme Post,
Tilbyder os sød, men og bittreste Kost.

Paa tredie Veien os mindre behager,
Her møde vi hellige Ægtestands Plager,
Og ofte formeres, ved Glutter, vor Nød,
De løbe ved Vognen og raabe om Brød.

End mere besværlig den fjerde os falder,
Som Mødre, og Mænd i en høiere Alder.
Her Døden er Kudsk, over Bjerg og i Dal
Han pidsker, og kjører som om han var gal.

Endogsaa for Ynglinge stærke og føre
Den rædsomme Kudsk tidt faaer Indfald at kjøre,
Dog fører han alle til Roligheds Land,
Afsted da min Broer, kjør kun alt hvad du kan.

v. B.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 August 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 209
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8¾ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153½	154 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	—	— Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	—	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	—	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	88	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. F. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 64.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 10 August 1830.

Om den franske Revolutions Indflydelse paa Literaturen.

Næsten alle Nationers Literatur har aldrig straalet i en lysere Glands, end efter de dybe Rystelser, som have truffet den selskabelige Forfatning i dens Grundvolde. Især Digtekunsten, en Veninde af stærke Bevægelser, synes at behøve en st...r Conflict af Lidenskaber, for deraf at fremgaae stærkere og skjønnere; man kunde kalde den een af de Blomster, som gjerne voxe paa Ruiner. Saaledes saae Oldtiden, efter Grækenlands heroiske Korstog mod Asien, den gamle Homers Genius at opstaae. Virgil og Augusts Tidsalder ere et Product af den romerske Republiks blodige Kampe, ligesom senere Guelfernes og Gibellinernes haardnakkede Had og Englands religiøse og politiske Stridigheder have fremavlet Dante og Milton. Maaskee er det Fronden, som vi have at takke for Corneille, og uden den franske Revolution vilde vi maaskee ikke have Chateaubriand.

Erfaring vidner altsaa, at forud for alle skjønne literariske Aarhundreder er gaaet et heftigt Stød af Ideerne, hvilket, meddelende alle det selskabelige Legems Lemmer Bevægelse og Liv, har ladet opstaae store Ting og store Mennesker; men denne samtidige Opvaagnen af den menneskelige Aand har hos ethvert Folk ej kundgjort sig meer end een Gang, og Naturen er derpaa, som om den var udmattet af en pludselig Føden, vendt tilbage til en dyb Ro, eller har i det mindste blot endnu givet svage Tegn til Existents; ogsaa kunde man befrygte, at Frankrig i Fremtiden ikke paa ny vil have at fremvise et Aarhundrede af Genier, som Ludvig den Fjortendes. Denne Frygt synes os imidlertid ugrundet.

Man betænke, at, naar den græske og latinske Literatur ere gaaede under, skeete dette, fordi Desorganisation fandt Sted i Staten, Opløsning og Tøjlesløshed i Selskabets sædelige Liv. Athen, sin Frihed berøvet i Slaget ved Chæronea, saae pludseligen hin Kilde af ædel Veltalenhed og af Digtekunstens høje Inspirationer at udtørres, hvilken havde henrykt et for sin Hæder saa nidkjært, af sin Fædrelandskjærlighed saa stolt Folk. Det romerske Sværd, svunget over Grækenland, bibragte den græske Literatur Banesaaret, da den blev tvungen til at landsforvise sig selv, for endnu i nogen Tid at overleve sig selv. Rom, nedstyrtet fra sin republicanske Hæder under en kejserlig Despotismus, tabte tilligemed sin Uafhængighed den poetiske Kime, hvoraf talrige Mesterverker vare opblomstrede: thi ikke opstaae Digtere der, hvor der blot gives Slaver og ikke længer Borgere.

Den latinske Literaturs pludselige Aftagen og Fald er saaledes forklarlig ved den nedværdigende Trældom, hvori det Verden beherskende Folk var nedsunket, og især ved Polytheismens Udartelse: den religiøse Følelse, som oprørtes af saa mange smagløse og umoralske Ceremonier, behøvede en

renere og sandere Form: Christendommen alene smedede den Troeskjede, hvoraf Moses og Sokrates havde været de første Ringe. Roms Sæder, Love, Guder, med eet Ord dets hele selskabelige og politiske Bygning styrtede ganske sammen, og Hedenskabet drog den antike Literatur med i sit Fald. Har nu denne fuldkomne Opløsning, som vi her have betegnet i den græske og romerske Stat, ligeledes kundgjort sig i den franske Revolution? Trods de Excesser, hvilke den øjebliklige Forflyttelse af Magtens Elementer nødvendigen medførte, ligger dog deri ikke en Tendents til en bedre Tingenes Orden, til Misbrugs og Fordommes Afskaffelse, til den menneskelige Fornufts Fremskriden?

Frankrig er ikke i samme Tilfælde, som Grækenland og Rom, hvilke forgik, sønderlemmede af Erobring og undergravede af deres indre Fordærvelse; Frankrig har længe foreskrevet Udlandet Love, og kun et Øjeblik bøjet sit Hoved under under dets Aag; det har afført sig sine gamle Sæder, for at iføre sig nye: det har hverken staaet stille paa een Plet eller gaaet tilbage; det har skredet frem. Det vilde derfor være underligt, at see Literaturen, som andensteds gaaer til Grunde ved Slaveriet, her at forgaae formedelst Friheden. Fremtrædelsen af en ny Magt, Folkets, paa den Skueplads, hvor forhen alene Kongedømmet og Aristokratiet havde figureret; Rigdommenes og dermed Oplysningens Fordeling, som gjør Magtens Centralisation i een eneste Haand umulig; de store Grundsætninger om Frihed og Tolerants, hvilke fra vore Sæder ere gangne over i vore Love: alle disse Velgjerninger sikre Varigheden af vor nye politiske Tilstand, og ville tillige vedligeholde en Forfatning og en Literatur, som have eet og samme Grundlag — Uafhængigheden.

Nutidens Literatur vil derfor nødvendigviis være fremskridende og fornyende, fordi Selskabet, hvis Speil den skal være, ganske har forandret sit Physiognomie. Er Frankrig vel nu, betragtet fra den religiøse Standpunkt, det samme, som for halvtredsindstyve Aar siden? Det forrige Aarhundredes blot materialistiske Philosophie havde svækket, ja fortrængt al Tro, poetiske Følelsers frugtbare Kilde. Spot og Usædelighed havde dethroniseret Overbeviisningen, og Christianismen var nedsunken i den samme yderste Grad af Atonie, som var Symptomet til Hedenskabets Undergang. Nu, Tak være den Blóddaab, Troen erholdt, har Revolutionen, ved sine skrækkelige men gavnlige Lærdomme, atter vakt Ideen om et tilkommende Liv, til Trods for Døden: den har nødet den paa Jorden forfulgte Sjæl, til at vende sig til Himlen og henflye i en lønnende Guds Faderarme.

Nogle Atheisters Afsindighed har foranlediget en Reaction af Viisdommen, hvilken Religionen har benyttet: efterat enhver Gudsdyrkelses Frihed eengang er proclameret, synes alle Meninger respectable, naar de ere oprigtige; Eclecticismen har udvidet Philosophiens Gebeet; Spiritualismen og Fornuften begynde at gjøre hinanden gjensidige Concessioner. Denne Gemytternes Stemning, ikke meer at latterliggjøre det Hellige, eller at begribe alle Troeslærdomme og Anskuelser, at haabe paa en bedre Fremtid, og at søge et Støttepunct i en højere Region, end vor egen: bidrager mægtigen til Digtekunstens Udvikling; endog Tvivl, som ofte ere det første Skridt til Sandheden, ere den ikke mindre gunstige. Undertiden er den meer dramatisk, fordi den frembyder en Contrast, en Kamp mellem Tankerne. Denne Tendents til religiøs Følelse, hvorvel den endnu ikke kan være fuldendt, aabner altsaa vor Literatur en Kilde, som af det attende Aarhundredes Materialismus var udtørret. Troen er Kunsternes Sjæl; Intet frembringer Intet.

Kaste vi vort Blik paa vor politiske Organisation, see vi saavel den individuelle som National-Friheden sikret, den ene ved Domstolenes Retfærdighed, den anden ved Magtens lige Fordeling; en regelmæssig og almindelig Lovgivning, traadt i Stedet for den gamle Jurisprudentses Chaos, Befrielse fra Stavnsbaandet eller Livegenskabet, Tankens Emancipation, Muligheden for Alle, at opnaae alle Embeder og Betjeninger, endeligen Folkets Adgang til Deeltagelse i Magten, fra den Tid Borgerens Votum traadte i Stedet for Vasallens Tiendeyden.

I det gamle Monarkie kom det nationale Element lidet eller slet ikke i Betragtning. Kunsterne, fremslæbende sig i Vedtægtens og Routinens Bane, toge deres Forbilleder kun fra Salonerne

og Paladserne; derfor en indskrænket og conventionel Natur: al characteristisk Sandhed forsvandt for den kongelige Etiquettes Eensformighed. Digtekunsten var ene og alene en Tidsfordriv for Hoffet, et Anliggende for Akademiet; den havde glemt sit Kald, at tjene Folkets Tro og de nationale Sæder til Echo. Hvad er skeet siden 1789? Kongedømmet, som kun havde viist sig omgivet af Ærefrygt og blændende Glands, saae sig tvunget til at gaae i Fængsel og bestige Skafottet. Revolutionens Bøddeløxe har paa den ene Side nedslaaet det, som herskede, paa den anden hævet det, som krøb paa Jorden. Alle Tinder, alle Grundvolde af den selskabelige Bygning bleve rykkede ud af deres Forbindelser. Folkets Lidenskaber brøde voldsomt ud, og undertiden med modbydelig Brutalitet. Det menneskelige Hjerte aabnede sig i sine hemmeligste Folder: Forbrydelsen skred frem med opløftet Hoved. Ordene, som ere Tankens Indklædning, vare ofte, ligesom denne, energiske i deres Nøgenhed, ja endog deres Lavhed indeholder noget Sandt. Forandringen af Sagen og dens Grund har nødvendigviis maattet gaae over i Formen, og Sproget har modificeret sig tilligemed vore Sæder, udvidet sig tilligemed vore Fornødenheder. Naar og da dette er saaledes, har da Literaturen ikke nye Typer at studere? Kan den vel endnu, efter saa megen Forstyrrelse og Ulykke, være spøgefuld og letfærdig? Vil den, efter at have indaandet Liiglugt, endnu gotte sig ved Rosenduft? Tager den ikke snarere sin Retning til Melancholie og til Alvor, piint, som den er, af en mægtig Trang til stærke og dybe Bevægelser? Revolutionen har afsløret saa mange Sandheder, at Literaturen ikke meer kan lyve: en ny Natur har udviklet sig i dens Paasyn; denne er det Forbillede, som den maa copiere. Det er snarere Nationer end Kongerne og de Store, snarere Almindelighederne end Undtagelserne, som den er kaldet til, i Fremtiden at repræsentere. Naar den altsaa understøttes og befordres ved Lidenskabernes og Sprogets frimodige Energie, saa skeer det ligeledes ved de Ideer om borgerlig og politisk Frihed, som ere en ædel og stolt Begejstring saa gunstige. Kan den nu ikke dristigen afhandle en Mængde af Gjenstande, som den forhen maatte negte sig, eller som den kun behandlede med Hensyn, der stedse ere stridende mod Kunstens Virkninger? Udviklingen i Videnskaberne Opdagelserne i Industrien, lykkelige Resultater af Friheden, aabne de den ikke en udvidet Løbebane? Oplysnings og Kundskabers Udbredelse, frembragt ved Formuens ligere Fordeling; det sædelige Livs Forbedring, oprunden af det intellectuelle Livs større Fuldkommenhed; Talerstolenes Discussioner, som hver Dag meer adsprede den gamle Diplomatiks Dunkelhed — paalægger alt dette den ikke en Forpligtelse til at stræbe efter et Maal af klar og almindelig Nyttighed? Troer man, at det oftere Syn af Lidenskaberne og Charactererne, kæmpende aabent og med Øie i Øie mod hverandre, ej skulde være den et praktisk Studium af det menneskelige Hjerte? Idet Revolutionen skabte en Verden af nye Ideer, har den da ikke kastet en umaalelig Kløft mellem Fortid og Fremtid?

Menneskets Aand er stedse ifærd med at skride fremad, ligesom Havet, der ikke forlader nogen Strand, uden for at oversvømme den modsatte; naar det stundom synes at staae stille eller at vige tilbage paa een Side, saa trænger det kun desto hurtigere frem paa den anden. Vor Literatur er saaledes henflyttet fra det gamle monarchiske Terrain til en ny Jordbund, hvortil Revolutionen voldsomt har hendraget Frankrig: vil den nu gjøre noget Bedre, end den hidtil har bevirket? Fremtiden alene kan besvare et saadant Spørgsmaal. Vist er det, at den vil virke anderledes: en stor Forandring foregaaer i alle Gemytter; de unge Ideer gjære og koge; de have allerede frembragt Verker, hvori man ustridigen bemærker de Forvildelser og undertiden Daarskaber, som ere Ungdommen egne, da vort Aarhundrede endnu kun tæller tredive Aar; men som ere besjælede af en kraftig Aand og en skabende Kraft.

Disse, fra alle første Forsøg uadskillelige, Fejl, saavel som Trivialitet og Overdrivelse isteden for Simpelhed og Storhed, disse Fejl, sige vi, ville aftage og med Tiden forsvinde: Excesser af alle Slags synes at være en nødvendig Betingelse, for at Fornuften kan tilbagevinde sin Ligevægt; Misbrug lærer, bedre at vurdere den rette Brug; vor politiske Frihed har maattet udvikle sig ved Hjælp af en for stor Licents, og Skafotterne af 1793 bringe os maaskee engang Dødsstraffenes Afskaf-

felse. Vi høre altsaa til dem, der troe paa vor literære Fremtid: Muserne have forladt den antike Mythologies Enemærker og allerede støttet sig til Middelalderen. En Tid vil uden Tvivl komme da de, naar denne Middelalder, med hvis Sæder vi ikke ganske kunne sympathisere, er udtømt, vorde det det troe Udtryk af den Tanke, som skal beherske den nye Tingenes Orden. Det specielle Studium af Mennesket, forbundet med et almindeligt Studium af Menneskeheden, Udviklingen af alle det christelige Princips Følger, den stedse vorende Virksomhed, som vil udvide Videnskabernes og Kunsternes Rige, den mægtige Rolle, som Folkene ere bestemte til at spille paa Verdens Skueplads — det er, efter vor Overbeviisning, de fremtidige Gjenstande for deres vigtige og høje Bestræbelser: jo meer Civilisationen formindsker det Latterlige og Fejlagtige, desto meer skulle de see det comiske Element forsvinde. De ville vorde tvungne, til at tage Alt i det menneskelige Liv alvorligt. Langt fra at forblive indesluttede i Dramaets eller Odens, Romanens eller Satirens snævre Kreds, ville de være et stort Epos, som skal omfatte Verden. Digtekunsten skal da synes at vende tilbage til den ældste Tid, da alle dens Verker vare høje i deres oprindelige Simplicitet og Storhed: den vil endog være sandere og fuldstændigere end i Oldtiden, fordi den af Christianismens Kilder vil have øst ikke blot Kjærligheden, som aandeliggjør og helliger Alt, men og den Bevidsthed om fri Dom, der er traadt i Stedet for Fanatismens Dogma.

En saadan poetisk Palingenesie vil maaskee udkræve lang Tid til sin Fuldendelse; mangfoldige Tilfælde og Hindringer kunne forhale, men ikke forhindre den. Literaturen vil følge den fortskridende Bevægelse af den menneskelige Aand, som stræber efter Fuldkommenhed. Den franske Revolution har i Gjerningen ikke været en Opløsningens, men en Gjenfødelsens Epoche: har den revet ned med den ene Hannd, saa har den bygget op med den anden. Dens store Fortrin er, at have havt Massernes Interesse til Gjenstand. Den er endnu meget ung, og har dog allerede udøvet en forunderlig Indflydelse paa Frankrig og Europa: dens Ideer have Kald til at gjøre Rejsen omkring Verden, fordi den, trods sine Midlers

Voldsomhed, har været retfærdig i sin Oprindelse og velgjørende i sine Følger. Det er da tre store Begivenheder, som have bidraget til Frihedens Fremskridt: først Christendommen, som grundede Theorien; dernæst Reformationen, som indførte Prøvelsen; endelig den franske Revolution, som viste Anvendelsen.

(Lit. Bl. d. B. H. 519.)

Hernhutterne.

Om et nyeligt i Norge udkommet Skrift: „Hernhutterne eller de evangeliske Brødre, en Mærkværdighed i det 18de Aarhundredes Kirkehistorie, af J. Hesselberg; Christiania 1830, hos Chr. Grøndahl, 208 S." læses i Norsk Morgenbl. følgende: „Det mærkværdige Religionspartie, der selv kalder sig de evangeliske eller mæhriske Brødre, men hos os er mere bekjendt under Navnet af Hernhutterne efter deres Hovedsæde i Kongeriget Sachsen, eller Christiansfeldere efter deres Colonie i Hertugdømmet Slesvig, og hvis Medlemmer almindeligviis ogsaa indbefattes under den simple og urigtige Benævnelse „Hellige," tæller endeel, skjøndt ikke mange Tilhængere her i Christiania og paa Sydvestkysten af Christiansands Stift, hvor der er ansat formelige, af dets Directorium beskikkede Sjælesørgere. Rigtignok sendtes for nogle Aar siden en Saadan ligeledes til Trondhjem, men han vendte snart tilbage, da han ikke erholdt Tilladelse til offentlige Foredrag over religiøse Gjenstande. Dette formenes alligevel ikke den herværende Brødremenighedens Agent, Hr. Niels Johannes Holm, der er bekjendt som Udgiver af det meget læste Missionsblad og af flere religiøse Pjecer, f. Ex. Jerusalems Krønike. Da endnu Zinzendorf og Spangenberg stode i Spidsen for dette Samfund, tællede det i Christiania, Drammen, Laurvig, Skien og Bergen et betydeligt Antal Medlemmer, der havde deres egne, meest tydske Forstandere; dog nu for Tiden gives der Faa af dem, derimod Mange, der ynde Brødremenigheden og understøtte dens Missioner ved rundelige Gaver.

Det er heller ikke sjeldent, at Børn fra Norge sendes til Christiansfeld, for at opdrages i Instituterne sammesteds. Med Hensyn til disse Kjendsgjerninger er det i Sandhed et Tak fortjenende Arbejde af vor hæderlige J. Hesselberg, Sognepræst til Grue, at han har anvendt sine Fritimer til at meddele vort Publicum paalidelige Efterretninger om dette Kirkesamfunds Oprindelse og Fremgang, samt dets Indretninger og Skikke. Han er selv ikke nogen Tilhænger, men heller ingen Fjende af Samme, og bedømmer saaledes ikke dets Færd og Læresætninger efter en upassende og illiberal Maalestok. Hvo kan vel ogsaa vente nogen illiberal, inhuman og uchristelig Bedømmelse af en Hesselberg? Enhver, der kjender hans Fremstillingsmaade, vil desuden vist tiltræde Indsenderens Mening, at ej heller fra denne Side Bogen lader noget billigt Ønske uopfyldt. Den fortjener virkelig at læses af Enhver, der har Sands for historisk Læsning.

Angaaende Bogens Indhold, da vil det ikke være afveien at bemærke, at Brødremenigheden i Aarene 1790—1800, altsaa efter omtrent et Aarhundredes Forløb, efter dens Regeneration af Zinzendorf og Spangenberg, har naaet sit Højdepunct, efter hvilken den igjen har begyndt at dale, idet Antallet af dens virkelige Medlemmer lidt efter lidt aftager og dens oekonomiske Forfatning bliver mere og mere indviklet. Alligevel har Tiden, formedelst Regieringernes Begunstigelse og den større Alvor, hvormed man betragter religieuse Gjenstande, været særdeles gunstig for dens Udbredelse, og den sidste i Hernhut forsamlede Synodus skulde man ligeledes troe at have bidraget meget dertil, ved at ophæve de forrige strenge Anordninger, især angaaende Ægteskaberne og ved at tillade skikkelige Folk, om de end ikke bekjende sig til dens Læresætninger, at boe og bygge i deres Colonier. Selve Theologerne lade Hernhutterne nu i Fred, og de saa ufordeelagtige Udladelser man har hørt fra Enkelte, vare matte Lynstraaler, hvorimod Fleertallet af de nogenledes navnkundige Forfattere har erklæret sig gunstigt for dem. Aarsagen til Brødremenighedens nuværende Svækkelse, maa vel nærmest søges i den protestantiske Kirkes tiltagende Kraft ved den Mængde lærde, nidkjære og retsindede Lærere, den i en vis Periode savnede, men nu kan rose sig af, og af de værdige og mandige Ideer, som herske med Hensyn til Religion og Christendom, Ideer, som rigtignok ikke ere fremmede for Brødremenigheden, men som dog her udtrykkes mindre bestemt, end i vor frie Kirke. Overalt kan det vel ansees for en Kjendsgjerning, at Religionspartier, Secter og Sværmere ikkun holde sig i Anseelse iblandt Almuen, saalænge den herskende Kirke er fordærvet ved hierarkiske og Christendommens Aand modstridende Grundsætninger, samt ved Gejstlighedens Uvidenhed og den dermed forbundne Immoralitet, men at de forsvinde, eftersom de Misbrug afskaffes, som i Tiden maatte have indlistet sig i den Kirkeforfatning, som Staten har sanctioneret. Det er begribeligt, at der fra denne, formedelst dens nøje Forbindelse med Fædrelandets særegne Interesser, ikke kan foretages noget Stort til fremmede barbariske Folkeslages Omvendelse; dette bliver saaledes Religionspartiernes Sag; og da Brødremenigheden siden dens Oprindelse fremfor alle andre har været heldig med dens Missioner, saa kan Samme med Rette gjøre Krav paa fortrinlig Velvillighed fra den protestantiske Kirkes Side, hvem den ogsaa fra Begyndelsen af stedse har sluttet sig til, for i trofast Forbund at befordre Religionens den gode Sag. En Colonie af Hernhuttere her til Lands vilde sikkert være af statsoekonomisk Nytte, men deels lægger den Lighed for Loven, vor Statsforfatning medfører, deels Brødremenighedens nuværende Tilstand af Svækkelse Hindringer i Veien for Udførelsen af en saadan Plan, hvilke det er umuligt at overvinde.

Tidsbilleder.

„Seyd doch nicht so frech, Epigramme! Warum nicht? Wir sind nur
Ueberschriften; die Welt hat die Kapitel des Buchs."

Goethe.

Æren efter Døden.

Samtid sædvanligt ugjerne saarer de Levendes Blyhed;
Krandsen med velberaad Hu gjemmes til Manden er død;
Død han ej Skaren kan see dybt sørgende yde ham Hæder,
Høre den lønnende Ros, Taleren offrer hans Navn.

Klage over Tiderne.

Vidner end Alting om Flor, og stiger end Glimren bestandigt,
Tiderne skjændes dog paa, Trangen betragtes som stor;
Viid, at stundom er Frugten liflig og yndig at see til,
Medens den gnavende Orm huler dens Indvortes ud.

Den Stumme.

Talende nok man har hørt frembuldre den sceniske Bombast,
Stumheden Sjeldenhed er, Sjeldenhed holder man af;
Lykke den Stumme nu gjør, og Grunden man letteligt skjønner:
Øret til Hvile har Trang, Hvile bekommer det vel.

Den classiske Tidsalders Gjenfødsel.

Ei Guld, Æren var Medet for Skrivendes Higen i Oltid;

Nutid nærmer sig dem; skeet alt Begyndelsen er.
Skriver end ingen for Æren, saa trykkes dog næsten for intet:
Scott, til en Mark for hvert Bind, kjøbe hos Schumann vi nu.

Memento mori.

Mori Memento man let kan finde i Bøgernes Gravhal,
Varslende stander det her, raaber den Vandrende til
Læren, som agtet af Faa, dog burde af mange betænkes:
„Været jeg har hvad du er, vorde du skal, hvad jeg var!"

Vejen til Beundring.

Agter du Døgnet at tækkes, saa stil kun paa Hov'det hver Sandhed;
Staa'r den paa Benene fast, kalder den Pøblen vulgair.

Literair Navnværdie.

Navnværd endelig blev dog lige med Guld- og med Sølvværd,
Ei blandt Handlende blot, selv paa de Skrivendes Børs;
Skallen betales af Folket, mens Kjernen ringe det agter:
Navnet den Limstang jo er, Alle betragte som Maal.

Sædernes Skole.

Sædernes Skole man kalder det Sted, hvor Thalia man dyrker:
Grant man i Sæderne seer Frugten af Skolens Besøg.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

— En af de udmærkede Samlinger af Mynter i Danmarks Hovedstad, nemlig den, som Etatsraad, Prof. og Ridder Dr. Børge Thorlacius ejede, skal ved offentlig Auction sælges d. 4 Oct. d. A. og derefter tillige nogle Oldsager og Afstøbninger, som den afdøde Lærde ogsaa besad. Et Katalog over Samlingen er udkommet, forfattet af Hr. Adjunkt Mag. J. Chr. Lindberg. Med Kataloget følger to Blade, det ene indeholdende puniske, celtiberiske og Rune-Indskrifter, samt en Typus, efter Mionnets Plan, for græske Mynters Størrelse, i Classer fra 1-12; det andet, afbildende Vaseformer, hvortil Kataloget over Samlingens 30, i Sicilien erhvervede, Vaser henvise. Myntsamlingen deler sig i 1. de græske: 467 Nummere; 2. de romerske 2262 Stkr. — 3. Middelalderens; 407 St.; de fleste danske, og mange sjeldne. — 4. Den nyere Tids 469 St. — 5. Medailler 237 St. Kataloget henviser til de bekjendte Myntværker af Mionnet, Ramus, Eckhel, o. fl.; og for saavidt nogle ikke der findes, da beskrives de nøjere. — Af Oldsager findes Gemmer og Paster, Indskrifter, 30 Stykker Vaser, etc.

— En Slæbekræmmer. Fabrikationen af sorte Gryder eller Jydepotter er, som bekjendt, vigtig i Omegnen af Varde. Største Delen af Gryderne afsættes i Hjerting til Skippere fra Fanø, som igjen fare dermed til Hamborg, eller igjennem Kanalen til Kjøbenhavn. — Til Colding bringes ligeledes mange Læs, som derfra føres til Kjøbenhavn. „Ogsaa en stor Mængde Bønder, gifte og ugifte, kjøre omkring i det Slesvigske og østlige Jylland, eller i Fyen med Gryder. Man kalder disse Folk Slæbekræmmere. Mange fortjene dygtig Penge, andre tilsætte Heste og Vogn, og maa siden tjene. Men i det Hele er denne Handel dog meget fordelagtig. Pastor Stokholm fortæller, hvorledes en Gaardmands Søn, i et af hans Sogne, paa en mærkelig Maade har lagt sig efter Grydehandelen, i det han aarlig fører 7 til 8 Læs Gryder til det Lauenburgske og Preussiske. Karlen forsikrer, at han i de tre Aar, han nu har ført denne Handel, aarlig har fortjent 100 Rdl. Cour. Han har kjøbt sig et Par stærke Heste, og fodrer dem bestandig paa Rejsen med Korn. Undervejs sælger han intet; men er han engang kommen til sin Bestemmelse, tager han for en Gryde, som hjemme koster ham 1 skl. Lybsk, 24 igjen, og giver under ingen Omstændigheder Kjøb. Bliver det Lauenburgske kjed af hans Gryder rejser han videre, men forhøjer — (som jo er naturligt) — Prisen med hver Dags Rejse. Pastor Stokholm foreslog ham, at sende sine Gryder med Skibsleilighed til Hamborg, og derfra at føre sin Handel. Men om mine Gryder saa strandede, hvad blev der da af dem og mine Penge? Nej Manden vil være ved og med sine Gryder. Den vestjydske Bonde træller gjerne for at tjene en Skilling, naar han seer, at han kan være vis paa den; men han vover intet, hvor der kan være mindste Tanke om Tab. I øvrigt er dette Exempel nok ikke det første af sit Slags. Forfatteren mindes ret godt i sine Drenge-Aar at have hørt tale om lignende Expeditioner til Leipzig og andre tydske Stæder, og Degnen Houbøll fortæller, at i de sidste Aaringer have et Par Karle fra Østerherred været med Gryder i det Preussiske, ja hin Side Berlin." (Af det nylig udkomne „Bidrag til Kundskab om de danske Provindsers nærværende Tilstand i økonomiske Henseende. Femte Stykke; Ribe Amt. Ved E. Dalgas.")

— I Husum Provstie er i Simonsberg en nye Kirke d. 29 Juli bleven indviet ved Generalsuperintendent Adler. Der gives, heder det, ikke let nogen skjønnere Landsbykirke. Tilhørernes Bevægelse hævede sig til sand Tilbedelse af den Allerhøjeste, da Generalsuperintendenten i sin alvorsfulde Tales Ild, faldt ned paa sine Knæ foran Alteret, omgivet af flere Ordets Tjenere, og bragte Himlens og Jordens Herre Lov og Taksigelse i Forening med varme Bønner for den ny stiftede Kirke.

— Skanderborgs Avisen Nr. 63 har et Censurhul, og udkom ikke førend den følgende Dag. Censurhuller i vore Blade ere sjeldne. Dette Blad har forhen omtalt, hvorledes vrange Begreber høres, om hvorvidt det er rigtigt at bruge slige Censurhuller, der slet ikke, ere ulovlige, og — om de end stundum kunne antages at være en Redac-

tionstrods, en Opfordring til at spørge: „hvad har her staaet? etc. etc. — dog ofte kan være, for ikke at standse Bladet, nødvendige, eller uskyldige.

— Den til Staden vendende Façade af Vesterport er nu oventil prydet med det Kongel. Chiffre Fredericus VI Rex og nedenunder Aarstallet MDCCCXXX. Porten har nu ialt tre forskjellige Paaskrifter, foruden det anførte, nemlig, F. III, som egentlig byggte den, med 1668; i Frontispicen F. IV og nedenunder Gesimset 1722, i hvilket Aar den er bleven istandsat.

— I forrige Uge døde i Kjøbenhavn Johannes Colsman, Professor, Hofchirurg og Generaldirecteur over Chirurgien. Han var født d. 31 Oct. 1771 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader døde 1790 som Præst ved den reformerte Kirke. I en Tid af fem Aar led han af ulægelig Gigt, der siden slog ind og blev hans Død.

Blandede Efterretninger.

Paa en Tid, da man elsker at bringe al Videnskab i lexicographisk Form, er det ustridigen en lykkelig Tanke, at behandle Digteres og Kunstneres Billeder, Symboler og Allegorier paa samme Maade. Denne Idee er udført i et for nogen Tid siden i Tydskland udkommet Verk: Wörterbuch der Bildersprache, oder kurzgefaßte u. belehrende Angaben symbolicher und allegorischer Bilder und oft damit vermischter conventioneller Zeichen, von Adam Breysig, Director der Kunstschule zu Danzig. Zugleich Versuch eines Zierrathwörterbuchs. Mit 3119 lithographierten Monogrammen u. einer Charte. 972 S. 8. Forfatteren troer, ved dette Skrift at være til Nytte ikke blot for Kunstnere, men for enhver, hvem det

er magtpaaliggende at forstaae og finde Rede i de Billeder, som forekomme i Verker, henhørende til Poesien og de dannende Kunster. Og virkeligen ville de Kunstnere, hvis Virksomhed er meer mechanisk og efterlignende, f. Ex. Signetstikkere, Stempelskærere, Decorateurs, o. s. v., saavelsom den store Classe af de mindre erfarne Læsere og Kunstvenner, som ønske at kjende Betydningen af visse Figurer, i denne alphabetiske Samling finde mangfoldige Oplysninger. En fordeelagtig Anmældelse af Bogen læses i Göttingische gelehrte Anzeigen Nr. 50. Nogle faa Ufuldstændigheder og Mangler kunne letteligen ved et nyt Oplag afhjælpes. Tryk og Papir er meget anbefalende.

Kjøbenhavns Børs, d. 10 August 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 209½
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	153½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	92	92½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	87¾	88 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	—	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	67	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 65.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 14 August 1830.

Om Tibet.

Tibet er et af de besynderligste og af den gamle Verden mindst undersøgte Lande. Omkrandset af høje, med evig Snee og Iis bedækkede Bjerge, kaldes det af sine Beboere: Sneens Rige. En Kjede af gigantiske Bjerge, af hvilke adskillige er 3 til 4000 Toiser høje, skiller det fra Hindostans smilende Sletter; flere parallele og sandsynligen lige saa høje Bjergkjeder begrændse det imod China; i Vesten indeholde langt højere Bjerge Kilderne til Indus og de betydeligste af de Floder, som udgyde sig i samme. I Norden bøjer sig en Række af Bjerge med stejl Skraaning imod Mellemasiens Ørkener. Det Indre af Tibet er ligeledes gjennemskaaret af flere Grene af Sneebjerge, kronede af umaalelige Gletschere. Det højeste af disse er Gang-dis-ri, af Hinduerne Cailasa kaldet; det indeholder Søen Mapam, hvorfra Setledje udflyder; ogsaa Indus udspringer her. Begge disse Floder tage deres Retning imod Nordvest. Fra samme Bjergs sydlige Grændse udstrømmer Ganges, og paa dets østlige Side ere Kilderne til en af Asiens største Floder: den fører i Tibet Navnet Dzangbu, gjennemløber den største Deel af denne Egn fra Vest til Øst, optager en Mængde Bifloder, vender sig derpaa mod Syden, gjennembryder Himalayas Bjergkjede og træder derpaa ind i Birmannernes Land, hvor den erholder Navnet Irawadi; den gjennemstrømmer dette Land heelt igjennem paa langs, frugtbargjør det ved sine Oversvømmelser, ligesom Nilen Ægypten, og udgyder sig gjennem flere Mundinger i den bengalske Havbugt. I Tibet hindrer dens rivende Strøm den i at være sejlbar; den bliver det først der, hvor den træder ind i Birmannernes Rige, idet den forlader de høje Bjerge.

Det østlige Tibet, eller Landet Kham, er adskilt fra den øvrige Deel ved en høj Kjede af Bjerge og Gletschere, som løbe næsten lige fra Syd til Nord. Alle de store Floder, som gjennemstrømme Landet, følge omtrent samme Retning; nogle gaae gjennem Yunnan, en chinesisk Provinds, og derpaa til Indien paa hin Side af Ganges, hvor de udgyde sig i den bengalske Bugt, eller i Bugten ved Siam, eller i det chinesiske Hav; andre forene sig og danne den store Flod Kiang, som gjennemstrømmer China og udgyder sig i det østlige Ocean. Paa Tibets nordøstlige Grændse er den høje Bjergkjede Bayan-Khara, som indeholder Kilderne til Huangho eller den gule Flod, der gjennemflyder den nordlige Deel af China og udstrømmer i det gule Hav. Det sydlige Asiens fem største Floder komme saaledes alle fra Tibet.

Landets høje Beliggenhed gjør Climatet i Almindelighed koldt; men dets Dale, endskjønt betydeligen ophøjede over Havfladen, ere hede og for det meste frugtbare; i dem trives Viinstokken for-

træffeligen; endog Riis dyrkes der med Held. Adskillige Dele af de høje Bjergegne ere smittede af pestagtige Dunster, hvilket dog ikke er varigt. Tibetanerne fortælle, at disse Dunster udstrømme fra en Kugle af hvidagtig Damp, som de kalde Smittens Moder; denne Kugle viser sig paa Jordens Overflade: i Begyndelsen er den ikke større end et Æg, og synes at dreje sig om sin Axe; snart naaer den et Hjuls Dimension og voxer saaledes stedse i Omfang, indtil den opløser sig i Atmosphæren. De Reisende, som møde disse Uddunstninger, tage paa det iilsomste Flugten, for ikke at udsætte sig for deres skadelige Indflydelse, der i den østlige Deel af Tibet er endnu farligere.

Tibet er rigt paa Metaller; paa mange Steder finder man Guld, som ofte er meget reent. Man vinder det fra Bergverker og fra Floder, sædvanligen i smaa Dele hængende ved Stene, men ogsaa i Masser og betydelige Aarer. Guldbergverkerne ere Regjeringens udelukkende Ejendom, den tillader deres Drift blot i en Egn fjorten Dagsrejser fra Lhassa; der har den bortforpagtet dem. Chinas Indflydelse forhindrer Anlæggelsen af andre Bergverker; thi man frygter med Ret for at vække Englændernes Pengebegjerlighed i Nabolandet Indien, hvilke, under Paaskud af videnskabelige Rejser, sende Emissairer til Grændserne af Tibet, for at skaffe sig nøje Kundskab om dette Lands Rigdomme og Produkter. Man finder megen Zinnober, men Mangel paa Brændsel, som er almindelig i Tibet, gjør det umuligt, at uddrage Mercurius deraf. Borax er tilstede i Overflødighed; den krystalliserer sig paa Bredden og paa Bunden af nogle Søer, og er en betydelig Udførselsartikel. Der gives ogsaa nogle Miner af Lapis-Lazuli og Turkiser. De sidste ere meget hyppige og tjene de tibetanske Fruentimmer til Pynt. De Bjerge, som begrændse Tibet i Norden, imod Sandørkenen, ere rige paa Steensalt, hvilket er hvidt, rødt eller violet. Dette Lands tørre og højtliggende Overflade bidrager til Salpetrets Selvdannelse; man samler det paa mange Steder. Blandt Dyrene ere at mærke: Yakken eller den tangutanske Bøffel, fortræffelige Heste, Geder, af hvis fine Haar Shawlerne forfærdiges, Bisamdyret, og en stor Art af Flaggermuus, Cheri kaldet, hvike ere meget hyppige. Hundene i Tibet ere de største, man kjender, de have et stort Hoved, lange Haar, og ere meget stærke og modige. Landets almindeligste Frugter og Havevæxter ere en Art graa Byg, som udgjør Indbyggernes Hovednæringsmiddel, sædvanlig Byg, Hvede, Ærter, Bønner. Da Tibets Bjerge kun ere lidet bevoxede med Skov, saa betjener man sig, som i Asiens Stepper, af Hornqvægets Møg som Brændsel.

Tibet er nu om Stunder beboet af to forskjellige Menneskeracer. De egentlige Tibetanere, som kaldes Bodh, ere de talrigste og indtage den største Deel af Landet. I Nord og Nordost boe Mongoler, som paa tibetansk kaldes Hor eller Sogh-Bu. Dette sidste Navn betyder: Engenes Hyrder eller Nomader, hvilket ogsaa passer sig, da disse Mongoler med deres talrige Hjorde føre et vandrende Liv paa de skjønne Græsgange, som danne Bjergenes Søm. Bodhs adskille sig fra Mongolerne ved Sproget, som er fuldt af Censtavelsesord og lidet velklingende, men især ved deres Ansigtsdannelse, som intet tartarisk har og mere ligner Jødernes og Nationers af den semitiske Race. Terrainets bjergfulde Beskaffenhed tillader ikke, at Landet er saa beboet, som dets Omfang kunde lade forudsætte, og Totalbeløbet af Indbyggerne kan kun anslaaes til omtrent syv Millioner. Efter Landets Traditioner var Tibet i Oldtiden beboet af forskjellige barbariske Stammer, som levede af Jagten, eller af Udbyttet af deres Hjorder og Huusdyr. Først mod Enden af det femte Aarhundrede før vor Tidsregning erholdt disse Stammer den første Straale af Civilisation ved en hinduisk Prinds, hvis Navn var Upadhi. Efter et stort Slag, som hans Fader havde tabt, havde han med Sine frelst sig til Tibets Sneebjerge, og blev der Fyrste over Landets nomadiske Beboere. En anden indisk Kongesøn kom kort efter derhen og blev Stamfader for de tibetanske Kongers Familie. Denne Tildragelse fandt Sted 313 Aar før vor Tidsregning.

Først omtrent 700 Aar senere blev Budhas Religion indført i Tibet. Denne Religion bidrog især til at udbrede Civilisationen i Landet, og til at formilde dets Beboeres endnu barbariske Tilbøjeligheder; men Videnskaberne og Kunsterne begyndte først under Kong Srongd-

zan Gambo at blomstre; denne Konge sendte nemlig i Aaret 632 en af sine Ministre og sexten andre Personer til Indien, for der at studere Budhas Lære og danne et Alphabet, som kunde være skikket, til deri at skrive det tibetanske Sprog. Ved denne Tid begyndte ogsaa Kongerne af Tibets Forbindelser med Keiserne af China, som fra Tid til Tid formælede deres Hofs Princesser med disse Konger. Paa denne Maade udbredte den chinesiske Literatur sig i Tibet, og den udgjør, tilligemed den indiske, Grundvolden for den Videnskabelighed, som endnu hersker der. Disse Kjendsgjerninger bevise klart Urigtigheden af Bailly's og andre Lærdes Paastand, at Tibet har været Menneskehedens Vugge, og at Videnskaberne og Kunsterne have i dette Land havt deres Oprindelse.

Srongdzan Gambo og hans Efterfølgere bleve Erobrere; de underkastede sig hele Mellemasien lige til Tianchan, eller det himmelske Bjerg, og til Kilderne af Oxus og Jaxartes; de udholdt blodige Krige mod Chineserne og Araberne, som havde erobret Persien, og bleve frygtelige for alle deres Naboer. Imidlertid begyndte deres Magt, under Dharmas Regjering i det niende Aarhundrede, at aftage; og i den første Halvdeel af det tolvte Aarhundrede vare de allerede indesluttede inden for deres gamle Grændser, og saa svage, at de saae sig nødte til at erkjende Chinas Overherredømme. Dschingiskhan erobrede Tibet i Aaret 1206. Under hans første Efterfølgere blev Landets vestlige Deel ganske ødelagt af Mongolerne. Siden denne Tid har Tibet stedse været de chinesiske Keisere meer eller mindre underdanigt. Disse smigrede Budhas høje Geistlighed idet de uddeelte Æresposter og Titler, Indsegl af Guld og kostbare Stene iblandt dem. Dette Lands Konger førte derpaa Titlen Dheba; den sidste af disse Dheba's, som havde gjort Opstand imod Chineserne, henrettedes 1750; derpaa afskaffedes den kongelige Værdighed, og Regjeringen betroedes, med Dalai-Lamas Samtykke, til Chinesiske Generaler, der føre Overcommandoen i Lhassa, og lønnes saavel af Keiseren af China, som af Dalai-Lama. Man anslaaer sidstnævntes Indkomster til 8 Millioner Unzer Sølv om Aaret.

Den i Tibet herskende Religion er Budhaismen. Der gives i dette Land, saavel som i Mongoliet flere store geistlige Fyrster, dem man betragter som Incarnationer af guddommelige Sjæle, d. e. som Guder eller Aander, der have iført sig Menneskeskikkelse. Den første, og Overhovedet for alle de andre, er Dalai-Lama, der residerer i Lhassa, hvor han deler den høieste Magt med de chinesiske Generaler. Oprettelsen af denne Værdighed rækker ud over Midten af det femtende Aarhundrede. Hele det tibetanske Hierarchie, saavel som Budhaisternes Ceremonier synes at være indpodet paa nogle christelige Menigheder, som fordum havde nedsat sig i det Indre af Asien.

(Lit. Bl. d. B. H. 469.)

Adskilligt om Kartofler.

Af norske Blade.

I. **Kartoflernes Fødeland.** Følgende er et Udtog af en Afhandling i Andrés Oekon. Neuigkeiten for Aaret 1825. Kartoflerne findes ikke vilde hverken i Mexiko eller nogen anden Deel af de amerikanske Fristater. Humboldt siger, at de ikke høre hjemme hverken i Peru eller den Deel af Cordilleras, som ligger mellem Vendekredsene. Lambert (Jour. of the Soc. of Arts Vol. 10) erklærer det Samme og beraaber sig paa Pavenas og Zeas Vidnesbyrd. Den Sidste berettede tidligere end den Første, at have fundet dem i Ny-Granadas Skove ved Santa Fé de Bogota (det nuværende Columbiens Hovedstad, 4° 18′ N. Br.) Pavena traf dem i Selskab med sine Staldbrødre Ruiz og Dombigo i Chili og Peru ved Lima (12° S. B.) Lambert har faaet fra Pavena tilsendt nogle af dem, den Sidste havde samlet paa benævnte Sted. De betegnedes med Navnet Patatas del Peru og lignede i Eet og Alt vore Kartofler. Lambert formoder, at de voxe vildt paa Ostkysten, især ved Plataflodens Munding. Denne Formodning støtter han paa Vidnesbyrdet af den amerikanske Botaniker Balwin og Capitain Bowles, som forsikkre at have fundet Kartoflerne ved Montevideo og Maldonado. Endvidere anfører han en Artikkel af Encycl. meth. hvori Poiret beskriver, efter Dunal, en Art Solanum under

Navn af S. Commersonii, som Commerson har indført fra Montevideo, og hvori Lambert har troet at have gjenkjendt Moderplanten af de iblandt os dyrkede Slags Kartofler. Men Sabine, Secretair i Haugedyrknings-Selskabet i London, hvilken i 1822 holdt en egen Forelæsning over denne Gjenstand og havde af Desfontaines faaet Commersons Kartoffelvært, har leveret en Tegning af Samme og angivet de Kjendemærker, ved hvilke Solanum Commersonii skiller sig bestemt fra Solanum tuberosum. Dette (vor almindelige Kartoffel) findes saaledes sandsynligviis ikke paa Østkysten, men uden Tvivl i Chili; thi hiint Selskab i London erholdt derfra to Kartofler, som vare aldeles af det Slags, vi pleje at dyrke. Disse Kartofler opgravede den engelske Søecapitain Oven Glendover i et Jordfald i Nærheden af Valparaiso. Den ved det engelske Gesandtskab i Rio Janeiro ansatte Secretair, Alex. Caldebeugh, der kom lige fra Chili og havde forladt Valparaiso nogen Tid før Capitainen, oversendte hine til Hr. Sabine. Af Capitainens med Kartoflerne følgende Brev sees, at denne Vært er ganske almindelig i Egnen omkring Valparaiso og at den ligeledes findes paa andre Steder i de sydlige Districter i Chili, hvor den kaldes Maglia, men hvor den hverken dyrkes eller paa nogen Maade opelskes af Indvaanerne. Knoldene paa Samme have en noget bitter Smag, hvilket stemmer overeens med Molinas ældre Beskrivelse. De det omtalte Selskab d. 22de Februar 1822 overleverede Kartofler, der udplantedes saa tidligt, som Vejret tillod det, voxede meget frodigen og ydede 600 foldig Afgrøde. De største vare saa store som et Dueæg, men de Fleste Halvparten mindre og ikke meget ulige med dem som erholdes fra Valparaiso. Bitterheden havde de aldeles tabt. I 1823 fik man af dem den anden Høst. Af disse sendtes nogle til Hr. Thouin, som plantede dem i den botaniske Hauge i Paris. (T.)

II. Kartoflernes Udbredelse i Europa. I Sverrige er den Mening almindelig, at denne nyttige Vært først i dette Land blev bekjendt ved Soldater, der i Pommeren lærte den at kjende, førte den i 1746 derhen og plantede den. Alligevel ere Kartoflerne mange Aar iforvejen blevne beskrevne, nemlig allerede i en i 1690 udkommen Afhandling, hvori de kaldes Tartoffler. (I Tydskland vare de længe bekjendte under Navnet af Tartufen, Erdtuffeln, Kartuffeln, Kartoffeln efter deres italienske Benævnelse Tartufo og Tartufola, idet de over Holland fra Italien bleve indførte.) Ligeledes vides, at de allerede i 1724 ere blevne plantede paa en Kongens Gaard i Vestgothland, samt uddeelte til flere Landmænd. Men Misundelse, Mangel paa Kundskaber, Partiaand, Fordomme og gammel Vane lagde saa mange Hindringer i Vejen for deres Dyrkning, at den ej kunde blive almindelig før den pommerske Krig, under hvilken svenske Soldater lærte at paaskjønne deres Nytte. Disses Beretninger og Exempel udrettede, især blandt Almuen, langt mere, end de grundigste Afhandlinger formaaede. I Aarene 1755—57 anbefaledes de allerede til Brændeviinsbrænden, hvilket saaledes er en svensk Opfindelse. Ogsaa vidste man paa samme Tid, at de vare tjenlige til at gjøde Svinene, og at de kunde plantes ved afskaarne Stilke og opelskes af Frø. Forøvrigt er det bekjendt, at Kartoflerne ere en amerikansk Vært, som John Hawkins i 1565 først skal have bragt til Irland. Tyve Aar senere førte Frants Drake dem til London, hvor Botanikeren Gerard plantede og nævnte dem Solanum tuberosum. I Itatalien dyrkedes de i 1588. Ved Enden af det sextende Aarhundrede gjordes de ved pavelige Sendebud bekjendte i Holland. I 1616 spistes de endnu som en Raritet ved Kongers Taffel i Paris. I 1710 kom de med Waldenseren Antoine Seignoret til Würtemberg og i 1717 med General-Lieutnant Miltkau fra Brabant til Sachsen. Dog maae de allerede tidligere have været bekjendte i Tydskland, siden de i 1690 beskreves i den omtalte svenske Afhandling under deres tydske Navn. Da man i Norge hyppigst kalder dem med deres engelske Navn Potatos, saa kan der sluttes deraf, at vi have faaet de første fra England. (T.)

III. Kartoffelstivelse. Nogle have paastaaet, at denne Stivelse ikke skulde være saa anvendelig til at stive Tøj med, som den almindelige Stivelse; men Andre, som have nogen Erfaring om Brugen af Kartoffelstivelsen, sige, at den er bedre end den sædvanlige Stivelse. Kartoffelsti-

velsen koges ikke; men efterat den er udrørt i koldt Vand, paahældes under Omrøren kogende Vand. Efterat Tøjet er stivet, dypper man det i koldt Vand. At Kartoffelstivelsen er meget billigere end sædvanlig Stivelse, maa ogsaa under ellers lige Omstændigheder give den et betydeligt Fortrin.

IV. Kartoffelblomstrene. En Landmand i England afplukkede omhyggeligen alle Kartoffelblomster paa den ene halve Deel af et Jordstykke, men lod dem blive siddende paa den anden. Om Høsten fandtes Kartoflerne paa det første at give 10—15 Prolent meer og vare desuden større end paa det sidste, hvor Blomsterne vare blevne siddende. Dette Forsøg skal han have gjentaget i 5—6 Aar og stedse med samme Udfald. (T.)

V. Den fortrinligste Kartoffelart. I Bulletin des sciences for 1825 omtales en ny Art Kartofler, som skal have betydelige Fortrin for alle forhen bekjendte. De skulle være aflange af Skikkelse, omgivne med en meget tynd hvid Hinde, have en større Mængde Ojne og yde større Afgrøde end alle andre Kartoffelarter, være udmærket gode og velsmagende, samt have det Særegne, at Frugterne sidde ligesom Druer sammen. En meget opmærksom Landøkonom, M. J. Philleges i Childwall, meddeler om dem Følgende. Denne Kartoffelart skal være ny og nedstamme fra Canada, og er først bleven dyrket i den botaniske Hauge i Liverpool. Han erholdt om Vaaren 1823 ni og tredive Stykker deraf, som han udplantede i Begyndelsen af April. De voxte overmaade hurtig; men nogle Sviin, der tilfældigviis vare slupne ind i Haugen, fortærede dem for største Delen. De tilbageblevne bestemmedes til Udplantning i det følgende Aar, men befandtes ved Indbjergningen smaae og ikke fuldt modne. Om Vaaren udplantedes de i Haugen paa omtrent hundrede Qvadratfods Rum. Uagtet Kartoflerne vare smaae, lagdes de i 10 Tommers Afstand fra hverandre i Rader, og der levnedes 15 Tommer mellem hver Rad. Om Høsten d. 15 Oct. erholdtes 514 Kartofler, som vejede 108 Kilogrammer. Flere Værter havde 6—7 Stykker, der sad drueviis omkring Roden. Nogle af de største vare 7 Tommer lange og af 6½ Tommes Omkreds. Baade kogte og stegte havde de en udmærket god Smag og ydede Mennesker og Dyr en ypperlig Føde. De have ikke, ligesom de tidlige eller Sommerkartofler, et sæbeagtigt Kjød og en sødagtig Smag; de ere derimod, fuldkommen modne, hvide og meget meelrige. — I det Wermlandske Huusholdnings=Selskabs Beretning om dets Møde i Marts 1824 omtales en fra Norge indført Kartoffelart, som skal voxe i den mavreste Jord meget frodigen uden Gjødsel, og som har vundet den Tillid i Jøsse=Herred, at den giver samme Udbytte som et lige Tøndetal Rug. Den skal, ifølge Fleres Erfaring, voxe i skarp Sandbund uden al Gjødsel, og paa udmavrede Havreagre give endog det tiende Korn. Den ansees endog for at være mindre kjælen mod Kulden end de almindelige Kartoffelarter. (Tidens Magazin.)

VI. Kartoflers Opbevaring. Efter mangfoldige andre Forsøg, for at opbevare Kartofler eller Potatos, fandt Hr. Anthony Dow ingen Fremgangsmaade saa godt som følgende. Det Partie Kartofler, han ønskede at gjemme længst, nemlig til at bruges om Vaaren og Sommeren, lagde han i smaa Grøfter, opdyngede dem og bedækkede dem paa sædvanlig Maade med Straa og Jord. I April eller Maj, i Forhold til Aarstidens Varme, lagdes de i andre Grøfter, efter omhyggeligen at være blevne befriede for Skuddene, og efterat hver noget fordærvet var lagt tilside. Aftenen iforveien gravedes en ny Grøft, eller reengjordes en gammel, og det paa et tørt Sted og om muligt under Skyggen af et Træ, en Muur eller Høstak o. dl. Denne fyldtes næsten ganske med Vand, der var ganske indtrukket den næste Morgen og havde afkjølet Jorden omkring Grøften. Kartoflerne, omhyggeligen rensede af alle deres Kimer, lagdes i den saaledes præparerede Grøft; og hvert Qvantum af 3 engelske Skjepper fugtedes ved at lægges ind, indtil Kartoflerne laae jævnt med Grunden; derpaa bedækkedes de med frisk Græstørv, den grønne Side vendt mod Kartoflerne; der foretoges en rigelig Vanding, hvorefter det Hele to Fod dybt blev bedækket med Jord, fugtet og godt sammenslaaet med Spaden. Denne Fremgangsmaade blev altid gjentaget, naar Kar=

toflerne lagdes om, hvilket omtrent skeete een Gang i tre Uger, mere eller mindre efter Vejrets Beskaffenhed. Naar det var meget hedt og Grøfterne eller Hobene ikke vare i Skyggen, fandt man det tjenligt, at bedække dem med en Matte, som hænger paa nogle Stokke, saa at Luften kan trække mellem den og Hoben. Paa denne Maade ere Kartoflerne blevne opbevarede i deres Fuldkommenhed og gode Smag indtil Enden af September, eller indtil de nye opnaaede deres Modenhed. Saaledes kunne ogsaa ved uforsigtig Udsættelse for Luften og Varmen allerede noget beskadigede Kartofler forbedres og opfriskes. (P.)

Førend man i det Store følger slige Anvisninger gjør man rigtigst i at gjøre Forsøg i det Mindre.

En Englænders Mening om Frankrigs Kunstflid og Prohibitivsystem.

Mod den i Frankrig saa overordentlig stegne Kunstflid, især i Henseende til Jerns, Sukkers og Bomulds Fabrication har en Recensent i Edinburgh Review, Oct. 1829 havt meget at indvende. Han gaaer ud paa at besvare tre Hovedspørgsmaale. Ere Manufacturerne og Handelen i Frankrig i en blomstrende Tilstand? Har Folket et godt Marked for sine Frembringelser? Er det, i den Henseende, tilfreds med sin Tilstand? — Hvert af disse Spørgsmaale besvarer han med nei. I dette Øjeblik, paastaaer han, er ikke en eneste Handels- eller Manufacturgreen der i en blomstrende Tilstand. Endog de Forretninger, der ere blevne omhegnede med Forbud mod Indførsel, trives ikke; Vin, Brændevin, Silke, Frankrigs Hovedproducter, med hvilke det før drev en betydelig og fordeelagtig Handel, ere næsten blevne uafsættelige. Usselheden i de sydlige Departementer er almindelig og stor. Istedetfor at være fornøjede med deres Tilstand have Kjøbmændene i Paris Bordeaux og andre store Stæder, saavel som Agerdyrkerne ansøgt om Ophævelsen eller Forandringen af Forbudssystemet, som en højst beklagelig Vildfarelse, og som aldeles ødelæggende for Almeenvellet. Recens. mener, at de nuværende Bestyrere kun følge her Napoleons System, som bidrog saa meget til hans Fald. Saaledes har man, for at opmuntre Jernhandelen indenlands, maattet forhøje Tolden (1814) indtil 1136 PC. mod hvad den var 1790. Det samme System er blevet fulgt heelt igjennem. Forbrugerne af Sukker ere blevne belagte med en Afgivt af 1,400,000 Pd. St. aarligen. Uagtet al den Begunstigelse, Jernhandelen nyder, befinde de, som befatte sig med dette Fag, sig kun i en meget beklagelig Forfatning. Smelteovnenes Forøgelse har overordentligen bidraget til Brændeprisernes Stigen, da Brugen af Brændeved mod Kul forholder sig som 1 mod 20. Brændet er steget 22 til 50 PC. i Prisen. Efterat Rec. har søgt at godtgjøre, at de paa Indførslen af fremmed Jern, Sukker, og andre Producter lagte Baand i Frankrig have i højeste Grad skadelige Følger for dets bedste Tarv, søger han at godtgjøre, at deres indirecte Indflydelse er endnu skadeligere. Ved at tvinge Frankrig til, hjemme at frembringe Artikler, som det hverken har naturlige eller erhvervede Evner til, have de meget indskrænket Udførslen, og, som en Følge deraf, Værten af Artikler, hvori det er andre Lande overlegent. Da al Handel er bygget paa Gjensidigheds Grundsætningen, saa maa et Land, der nægter at indføre, ogsaa ophøre at udføre. Ved at udelukke fremmed Frembringelse — ved at vægre sig at modtage Sukker fra Brasilien, Bomulds- og Metalvarer fra Engelland, Jern fra Sverrig, Lærreder fra Tydskland og Qvæg fra Schveiz og Würtemberg, har Frankrig gjort Alt hvad der stod i dets Magt, til at forjage disse Landes Kjøbmænd fra sine Markeder. De ere ikke mindre begjerlige end tilforn efter at faae dets Vine, Brændevine og Silke; men, for saavidt Handel kun er en Ombytning af Producter, og, for saavidt Frankrig kun vil modtage saare faa af Andres Producter, kunne de ikke, hvor gjerne de ellers end vilde, vedligeholde denne udbredte og gjensidige Forbindelse med det; de sælge kun lidet til Frankrig og deres Indkjøb hos det er ogsaa meget formindsket. — Disse ere de nødvendige Følger af Prohibitivsystemet. Rec. mener, at Frankrigs Hovedindtægts Kilde ere dets Vine og Brændevine, som det, uden at have nogen Medbejler, især burde beflitte sig paa at frembringe. Der avles aarligen for en Værdie

af 800—1000 Mill. Fr. Vine, og over tre Mill. Indbyggere sysselsættes ved deres Frembringelse. Men istedetfor at udvide denne Kunstflidsgren har man opoffret den for Jernstøberiernes og Martinikske og Guadeloupske Planteres Interesse. Vinpriserne ere sunkne; 1828 laae 600,000 Tønder Viin i Gironde, som ikke kunde afsættes. Til de fornemste Stater, Rusland, Preussen udføres nu ikke flere Vine end 1789, uagtet disse Lande dog siden den Tid ere stegne saameget i Befolkning og Rigdom. Silkehandelen er ligeledes i stort Forfald. I Lyon, hvor der 1824 vare 20,000 Væverstole i Gang, ere nu kun 15,000. Engellands og Schweiz's Medbeilen er især Aarsag deri. I Zürich, hvor der 1815 kun vare 3000 Stole i Gang, ere nu 5000; i Elberfeld, hvor der 1815 var ingen, ere nu 1000; Schweiz har i dette Øieblik 10,000 Stole i Gang.

Indenlandske Efterretninger.

— I den Hempelske Avis No. 119 hedder det: „Det frikjendte Skrift af Magister Lindberg: „Er Profess. Th. H. N. Clausen en ærlig Lærer i den christne Kirke?“ afsættes som varmt Brød, og har i faa Dage oplevet 3 Oplag. Behøvedes der nyt Beviis for et vist Parties rasende Forfølgelsesaand, da haves det her, hvorfor Enhver nok maa bede: „Gid disse hævnsnysende Væsener aldrig slippe løse!“ Saavidt af bemeldte Avis. Man kunde spørge Hr. Magister Lindberg: Er Deres rasende Forfølgelsesaand christelig? Stemmer Deres Forhold med den dydige Mands, der ikke vil udkaste Tvivls og Uvillies Frø blandt sine uoplyste Medborgere, ikke vil have Aandstvang efter sine individuelle Anskuelser paalagt, ikke vil have sit Fædrenelands Regjerings vise Forhold i Religionsanliggender gjort til Gjenstand for enten Fanatikeres eller Almuens uvise Drøftelse? Hvorfor bruger Magister Lindberg ikke det latinske Sprog til sine Smaaskrifter af slig Natur imod Hædersmænd, der have og fortjene almindelig Agtelse, som det synes han vil søge dem betaget? Vist

nok er der bedre Indtægt ved danske Smaapjecer, som skrives i Forfølgelsesaandens Tone; de afsættes, efter ovenfor brugte Udtryk, som varmt Brød; men er det en christelig Indtægt? Vore Spørgsmaale ligne Hr. Magister Lindbergs, og mange flere af samme Slags kunde gjøres ham. —

— I alle fremmede Blade, og i en Deel af vore danske, berettes, at mellem Danmark og de forenede nordamerikanske Stater er sluttet en Traktat angaaende en Godtgjørelse af 650,000 Dollars, som i Løbet af 1831 og 1832 skulle erlægges af Danmark i tre Terminer.

— I Altona har Professor Bosco i Physik og naturlig Magie nylig givet Forestillinger, som bleve stærkt besøgte. Om Professor Bosco, som nu er kommen til Kjøbenhavn, læste man i Dagen No. 148 følgende: „Som første Præstigiateur i Europa, og endnu, lig Paganini, uovertruffen af nogen i sin Kunst, vil han henrive til Studsen og Beundring. Denne Kunstner har, med et særdeles skjønt, af 400 Maskiner bestaaende Apparat, og med det fineste og behageligste Væsen, underholdt Indvaanerne i Petersburg, Wien, Berlin, Hamborg, Warschau, Dresden, Breslau, Prag og flere Steder ved sine overraskende og til det Feeagtige grændsende Experimenter, saa at man almindeligen er enig om, at han fortjener den første Plads i dette Fag, og overgaaer alle sine Forgjængere, saasom Pinetti, Petorelli, Chalon, Sanguin, Alexander, Mekolo o. fl. A. Alle hans Experimenter bære Stemplet af Originalitet, og medføre virkelig Illusion, saa at selv de Tilskuere, der ere indviede i Kunstens Mysterier, maae beundre ham. Efter at have givet 19 Forestillinger i Hamborg, hvor ham mødte det meest enthusiastiske Bifald, bestemte han sig til fremdeles at give ti.“

Blandede Efterretninger.

— Om en polytechnisk Stiftelse i Hannover læses følgende: Den siden August 1828

virksomme Industrie-Forening, hvis Hensigt især var, at undersøge Hindringerne for Vindskibeligheden og at gjøre Forslag til deres Ophævelse, har troet at finde en Hovedaarsag af Ufuldkommenhederne ved mange for Kongeriget passende og vigtige Industriegrene, og den ringe Tilbøjelighed til at lade sine Børn lære et Haandværk, i det næsten aldeles Savn af hensigtsmæssige Underviisnings-Indretninger for den dertil bestemte Ungdom, og desaarsag ladet det sig være magtpaaliggende, at foretage de fornødne Forarbejder til saadanne Skolers Oprettelse. Det kongelige Cabinets-Ministerium har taget Industrie-Foreningens Instilling desangaaende i Overvejelse, og efterat have drøftet dens Andragende, nærer Samme det Haab, at Udførelsen af de proponerede Indretninger ei alene med Hensyn til Vindskibeligheden, men ogsaa i andre Henseender vil være til virkelig og varig Nytte for Landet. Saaledes har det kongelige Cabinets-Ministerium opfordret Stændernes Forsamling til at medvirke til dette Ojemeds Opnaaelse, og forlangt, at de Summer maatte bevilges, der udfordres til techniske Underviisnings-Indretningers Oprettelse og Vedligeholdelse. Ifølge Meddelelserne til Stændernes Forsamling tilsigtes først og fremmest Oprettelse af Realskoler i alle Kongerigets Byer, hvis Folkemængde maatte egne sig dertil. I disse skulle især Læredrenge og Svende faae Lejlighed, paa Festdage og i visse Timer paa Søgnedagene at erhverve sig de for dem nødvendige Kundskaber og Færdigheder. Ved den for disse Realskoler udkastede, Stænderne meddeelte Plan er Alt benyttet, hvad lignende Indretninger i Udlandet, der glæde sig ved en udmærket Fremgang, kunne frembyde. Ovelser i Hovedregning, i Geometriens Elementers, Mechanikens og Technologiens Begyndelsesgrunde, samt Tegnekunsten ville være de fornemste Gjenstande for denne især den praktiske Anvendelse muligst tilsigtende Underviisning. — Foruden disse Realskoler attraaes Oprettelsen af en teknisk Højskole i vor Hovedstad, hvilken skal betragtes som et almindeligt Institut for hele Landet og sættes i Forbindelse med de lavere Underviisnings-Indretninger. Her skal læres Mathematik, Naturvidenskaberne og Tegning tilligemed deres Anvendelse paa Landøkonomie, borgerlige Haandteringer og techniske Kunster. I denne Udstrækning af Højskolens Virkekreds vil den ikke være indskrænket til Haandværkerne, men ogsaa frembyde den vordende Forstbetjent, Landmaaler, Pharmaceut og Kunstner, Reallæreren, Kjøbmanden, Oekonomen m. fl. Midler til Underviisning, Forberedelse og videnskabelig Dannelse. Med dette Institut skal forbindes Oprettelsen og Vedligeholdelsen af et chemisk Laboratorium, et mechanisk Værksted, en Model- og Instrument-Samling. Planen, efter hvilken denne polytechniske Skole skal oprettes, er ligeledes forelagt Stænderne. Den er udkastet, efterat der af en Sagkyndig er indhentet paalidelige Efterretninger paa selve Stederne om de bedste saadanne Indretninger i Udlandet. Hs. Majestæt Kongen har naadigst erklæret sig villig til aarligen at yde et Bidrag af 3000 Rd. til det polytechniske Institut.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 August 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à

Species 209½

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	153½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	92½	93 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	88	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100½	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	67½	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 66.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 17 August 1830.

Tidsbilleder.

(Fortsatte.)

Yndlingen.

Hvo er den Yndling, som Folk meest agter i Klubber og Samfund?
Tager ei ganske jeg Feil, kaldes den Herre kun — Knegt.

Erkjendtlighed.

Samtid bring til et Offer din Modenheds Kraft og din Livsro;
Alt den i Morgen har glemt, Daaden du øver i Dag.

Hobens Bifald.

Hoben et Echo ligner i Jublen og støiende Bifald;
Standser den Enkeltes Raab, heelt det forstummer med eet.

Overbefolkning.

Stærkt Folk voxer i Tal med Trangen i Næring og Udkomst;
Pengene savne hvert Brug, selv laante til trende pro cento;
Løse den Gaade, hvo kan? Necker det ikke formaa'r.

Tidsblade.

Blade nu ligne saa grant Insecter i qvægende Solskin;
Mylrende komme de frem, kæmpende dræbe de sig.

Goethes Brevverling med Schiller.

Goethe besidder en Troldkraft; Alt han forvandler til Mammon;
Lapper, som Schiller ham skrev, Cotta betaler med Guld.

Memoirer.

Sporer du Lysten hos dig, din Samtid at skænke som Opus
Bogen, til hvilken dig end mangler hvert tænkeligt Stof;
Vælg da til Æmne dig selv, næst Alt hvad der hører til Selvet:
Fader og Moder og Viv, Stalden og Kjelder med Viin;
Blandet med Løgne da snart din Bæk til en Aa vil opvoxe;
Vandet betales dig godt, Hoben beundrer din Konst.

Tidsalderens Characteer.

Alpen, hvis Top er bedækket med Snee, som Phøbus ei smelter,
Medens den evige Vaar hersker i Dalen saa mildt,

Billedet er paa vor Tid, hovmodig af Lys og Culturen;
Hovedet taagefyldt, koldt, Hjertet af Varme bespændt.

Australien.

De mange store og smaae Øer, hvoraf denne Deel af Jordens Overflade bestaaer, udbrede sig i det indiske Ocean mod Øst og Syd, saa nær sluttede til det indiske Archipel, at de tilligemed samme synes at udgjøre ligesom en egen Verdensdeel, som man kunde kalde Øverdenen. Da disse australiske Øer ligge de sydindiske saa nær, maatte Portugiserne og Spanierne tidligen ledes til dem. Allerede omtrent 1511 synes de at have fundet Ny-Guinea. Til denne Øe kom 1526 Maneses, Statholder over Molukkerne, og næsten paa samme Tid den af Cortez fra Mexiko afsendte Saavedra, der gav Landet, som han troede at være under een Brede med det afrikanske, Navn af Ny-Guinea. Spanieren Alvaro de Mendana, udseilende fra Kallaa i Peru (1568—1593), opdagede Salomons-Øerne og Marquesas. Fernandez de Quiros, Mendanas Ledsager paa hans tredie Reise, stødte, idet han holdt sig meer sydligt, paa de selskabelige Øer og paa den Helligaands Land. Hollænderne bleve ikke tilbage i denne Øverdens Undersøgelse. Jacob le Maire og Schouten fandt 1616 mellem 13 og 16° S. Br. mange smaae Øer, blandt andre Ny-Irland og Admiralitetsøerne. Ved denne Tid begyndte Opdagelserne paa Nyhollands Kyster. Theodor Hartigh fandt i sidstnævnte Aar den Deel af den vestlige Kyst, som han efter sit Skib kaldte Eendrachtsland; Zecham, fra Arnheim, gav 1618 en Deel af den nordlige Kyst Navnet Arnheims- og Van-Diemensland (det sidste efter den daværende Gouverneur i Ostindien); Jan de Edels benævnede 1619 en Deel af Østkysten; Skibet Løvinden foranledigede 1622 Navnet Løveland; den nordlige Havbugt Carpentaria minder fra 1623 om Peter Carpenter, Gouverneur i Ostindien; Peter de Nuyts fandt 1627 den Deel af Sydkysten, som fører hans Navn, og Vilhelm de Witt opdagede

1628 Kysten nordost for Eendrachtsland. Abel Tasman kom fra Batavia 1642 til det sydlige Van-Diemensland, og senere til de nyseelandske og venskabelige Øer. En udmærket Opdager var Englænderen William Dampier, som tvende Gange omseilede Jorden i modsat Retning, den første Gang 1683, den anden Gang 1699. Han var den første, som videnskabeligen undersøgte Kysterne af Nyholland, og bestemte deres Beliggenhed. Især udforskede han Farvandet norden og østen Ny-Guinea, Archipelet, som har Navn af Ny-Brittannien og Ny-Irland, samt det dem adskillende Stræde. Hollænderen Jakob Roggeveen fandt 1722 Paaske-Øen og andre.

Først efter lang Stillestaaen indtraf atter det Tidspunkt, da man omseilede de australiske Øer i Sammenhæng, og astronomisk bestemte deres Beliggenhed. Englænderen Byron kom til Kong Georgs, Prindsen af Wallis's, Byrons Øerne o. a. Den franske Verdensomseiler Bougainville fandt det farlige Archipel, Selskabsøerne, den Helligaands Land, samt Øerne og Strædet, som bære hans Navn. Englænderne Wallis og Carteret besøgte 1766-1769 de selskabelige, samt Dronning Charlottes og Admiralitetets Øer.

Men i Australiens Opdagelseshistorie har ingen erhvervet større Hæder end James Cook. Han kom 1768 og 1769 til Selskabsøerne, til Taheiti; han opdagede Strædet mellem Nyseelandsøerne; han var den første, som omseilede Østkysten af Nyholland, som gjorde opmærksom paa Botanybay. Paa sin anden Reise 1772-1775 undersøgte han de venskabelige Øer, de nye Hebrider, Ny-Kaledonien og Marquesas-Øerne nøjere. Han blev da ledsaget af begge Forsterne, Fader og Søn. Cook kom den Gang til 72° S. Br. Paa den tredie Reise 1776-1779, paa hvilken han naaede til 70° N. Br., kom han til Sandwichsøerne. Efter Cook have Vancouver (1790-1795), de franske Søfarere la Peyrouse (1786-1788) og Marchand (1790-1792), samt Krusenstern (1803-1806) og Kotzebue, endnu bidraget meget til nøjere Kundskab om Australien. Den nyeste vigtige Opdagelse i denne Verdensegn er Ny-Shetland. Endnu er det tvivlsomt, om dette Land er en Øe eller en Deel af et Fastland.

Man kunde kalde Australien i Sammenligning med de øvrige Kontinenter Kontrasternes Land; her gives der Fugle uden Vinger, uden Fjær, uden Tunge, og hvis Legemer ere bedækkede med Haar; fireføddede Dyr med Fuglenæb; Fugle, som isteden for Tunge have en Slags Pensel i Munden; sorte Svaner og hvide Ørne; Fiske, som bevæge sig paa det Tørre, hoppende ligesom Frøer; Urter, Nelder og Græsarter, der voxe op til Træers Højde; Pærer, som have Stilken paa den brede Ende, og Kirsebær med Kjernen udenpaa; her gives der Floder, som, isteden for at udgyde sig i Havet, tage modsat Løb og tabe sig Moradser; umaalelige Sletter, hvor den samme Jordbund, samme Vand, samme Arter af Træer, Fugle, Fiske og andre Dyr findes paa 6 som paa 100 engelske Miles Vidde; et Land, hvor Aarstiderne forholde sig omvendt imod vore, og Sommeren begynder, naar hos os Vinteren indfinder sig; et Land, hvor Barometret falder imod godt Vejr og stiger ved et Uvejrs Nærmelse, hvor endelig Nordenvinden er den varme Vind, og Sydenvinden den kolde.

Nyhollands oprindelige Befolkning bestaaer af en Slægt sorte, uskadelige, men paa et saa lavt Culturtrin staaende Mennesker, at man næppe kan tillægge dem dette Navn. Begge Kjøn gaae nøgne og have ikke den mindste Følelse af Bluførdighed. De leve af Fisk, Vildt, Orme, Larver, vilde Rødder, og modstræbe al Civilisation. Alle have Steenøxer og Kastespyd; de gjøre sig Indsnit i forskjellige Dele af Legemet; Fruentimmerne afskære begge de forreste Led af Lillefingeren paa den venstre Haand, og paa de voxne unge Mænd udrykkes en af Tænderne i Overkjæven. De leve i fri Luft, og sove iblandt hverandre under et usselt Tag. De dræbe de nyfødte Børn, naar de have Mangel paa Levnetsmidler, og gifte sig først efter at have voldsomt bortført og med Slag mishandlet deres tilkommende Ledsagerinde paa Livets Bane.

Den af Englænderne paa Østkysten under Navn af Ny-Sydwales anlagte Kolonie har bestaaet siden 1788. Efter en Tælling i Aaret 1821 havde den 37,068 Indbyggere, hvoriblandt 13,814 Deporterede; nu beløber Befolkningen sig allerede til 60,000. Dengang besad Kolonien 5000 Heste, 120,000 Stykker Hornqvæg og 350,000 Faar. Den forbrugte for 350,000 Pd. Sterl. engelske Varer, og bragte for omtrent 100,000 Pd. St. indenlandske Frembringelser til Europa. I hint Tidsrum havde England for 33,155 deporterede Forbryderes Overfart og Underholdning udgivet 5,301,023 Pd. Sterl.; det tredobbelte af denne Summa vilde have været nødvendigt, til at underholde disse Ulykkelige paa Livstid i Storbritanniens Fængsler, og man vilde ikke have havt den Tilfredsstillelse, at see Mennesker, som hørte Selskabets Udskud, forvandlede til nyttige Borgere. Himmelegnens Indflydelse i Ny-Sydwales er af den Art, at den forbedrer Alt; de fra Europa ankomne Individer tabe for største Delen deres slette Vaner; Fruentimmerne blive meer beskedne og frugtbare; de dersteds fødte Mandsfolk ere for det meste store, vel proportionerede, af stærk Legemsbygning og behagelig Ansigtsfarve; de ere dygtigere til anstrængt Arbejde end Europæerne, tilbøjelige til hastig Vrede, uden at være hævngjerrige, raske og virksomme, uden at have arvet deres Forældres Laster. Dette Land, som for 40 Aar siden intet Halmstraa frembragte, leverer nu saa meget Korn, at to store Brænderier aarligen af Koloniens Byg og Mais brænde 100,000 Galloner af den reneste Brændevin, og at 13 Bryggerier forsynes med tilstrækkeligt Korn til aarligen 7000 Tønder Øl.

Allerede ere flere blomstrende Stæder opstaaede i dette Land, navnligen Sidney, Paramatta og Windsor. Hovedstaden Sidney ligger i Nærheden af den første Kolonie ved Botanybay, paa den sydlige Bred af Havnen Jackson. Den har allerede 1500 Huse og 10,000 Indbyggere. Dens prægtige Havn, dens Vareoplag, dens Quais, dens Fyrtaarn og det store Antal af Skibe, som ankomme dertil, give den ganske det livfulde Udseende af en engelsk Havn. Sidney, formedelst sit milde Himmelstrøg og Jordbundens Frugtbarhed kaldet Orientens Montpellier, besidder adskillige Kirker og Kapeller, to Banker, som afkaste en Dividende af 40 pCt., et Raadhuus, adskillige lærde Selskaber, Friskoler, Assurance-Kompagnier, et Skuespilhuus og fire periodiske Blade. Gaderne ere brede, reenlige og fortræffeligen oplyste. Overalt mærker man den virksomste Kunstflid.

Indbyggerne opføre sig, uagtet mange af dem ere Folk, som formedelst svære Forbrydelser ere blevne deporterede, i det Hele taget meget godt, og Tyverier ere yderst sjældne iblandt dem.

Glæder af lutter Ulykke.

„Hvilken stor Lykke er der da mødt Staden, spurgte den Fremmede, siden jeg seer den i saa glad Bevægelse?" „Ingen Lykke, gav ham en venlig Indbygger til Gjensvar; det er altsammen en Følge af en stor Ulykke. Storm og Torden og Skybrud have forvoldet en stor Oversvømmelse, og, ved et Slags Syndflod over Agere, Enge, Landsbyer, Mennesker, udbredt Mangel og Elendighed, Nød og Død. For disse Ulykkelige skeer alt dette. For disse Ulykkelige smause vi, og collectere, subskribere og prænumerere, agere, declamere og musicere vi. Det er dem, som enthusiasmere for Konsten, animere os for det Gamle, exaltere os for Naturen, saa at vi uophørligen amusere os. Patriotismen er faren Damerne i Fødderne i den Grad, at de Dag og Nat flyve igjennem Salene, og vove det sidste Aandedræt derpaa. Men dog befinde vi os først nu ret vel, da vi gjøre alt for Guds Skyld. Intet uden muntre Ansigter, selv hos de Lærde. Hvo som havde liggende eet eller andet gammelt Manuskript, en tilrøget Afhandling, eller et langt Digt, som hidtil ingen vilde kjøbe, han lod det, ved denne Oversvømmelse, løbe af Stabelen. Og have vi end ingen Tid til at læse Alt, — vi subskribere dog derpaa — Alt til Bedste for de Fattige." — „Ei min Gud, sagde den Fremmede forundret, hvor havde jeg dog tænkt mig Tilstanden her ganske anderledes! Jeg troede, at jeg vilde finde Staden nedslagen og stille over den store Ulykke, ingen Fornøielse vilde smage længer; man vilde spise mindre, drikke mindre, skille sig ved Overflødigheden, udskære Silkeunderfodret, ja selv nægte sig Nødvendigheder og med Opoffrelse nu ganske leve for Dyden." „Dyden, svarede den Indfødte, ja, der vilde De komme godt an, dersom De vilde skille os ved vor Tilværelses og Virkens søde Vane," ved det velsignende Maaltid! Hvortil sørgmodige? Vi ere Hjertens gode Mennesker, lade os ogsaa røre,

men vi give altid hellere efter end før Bordet. Nei! vil Dyden finde Adgang til os, saa maa den henvende sig til den smukke Udgiverinde, Fornøielsen; dette flinke Væsen har Nøglen til Døren, til Hjertet, til Cassen. Og er man i Forveien allerede glad, saa bliver man det endnu mere ved den runde Haand. Naar der kun hjelpes! Hvorfor skal Dyden ikke fremtræde med muntert Ansigt?" — „Saa saa! mumlede den Fremmede ved sig selv, „hjelpes!" Dyden med muntert Ansigt!" — nu — det er ikke saa galt!"

(Efter St. Schützt.)

Priisudsættelse.

Ved Erfaring overbeviist om, hvor modtagelig den danske Almuesmand er for ethvert godt Indtryk, naar dette paa rigtig Maade bibringes ham, og erkjendende, at Menneskets Characteer dannes for en stor Deel ved de Følelser, det modtager i Barndommen, saaledes at de gode Indtryk, Barnet modtog, aldrig ganske udslettes, men letteligt ved at gives passende Næring befæstes og blive Grundtrækket i Mandens Væsen og Færd: nærede jeg længe det Ønske, at tidlig og passende Vejledning blev givet til den danske Almuesmand, paa det at denne maatte vorde mere tænkende Væsen og faae varmere og livligere Følelse for hans Stilling i Samfundet, for hans Standpunct som dansk Borger.

Udgaven af den af Herr Rosendahl holdte Tale, i Anledning af den høje Formæling den 1te November 1828, ledede mig nærmest til at bringe hiint Ønske til at træde i Virkelighed, jeg vovede allerunderdanigst at forelægge Hans Majestæt Kongen min Idee, at udsætte en Præmie af 100 Rbd. r. S. for den hensigtsretteste Besvarelse af nogle Spørgsmaal i den Anledning. — Hans Majestæt behagede allernaadigst at bifalde Ideen, og efter Allerhøistsammes Autorisation dertil, henvendte jeg mig til Herr Conferentsraad Lassen R. af D. og Dannebrogsmand, og til Herr Oberstlieutenant Abrahamson C. af D. og Dannebrogsmand med Begjæring at overtage Bedømmelsen af de ind-

kommende Besvarelser. — De Herrer behagede at modtage dette Hverv, og indbød Hs. Høiærværdighed Hr. Biskop Mønster R. af D. og Dannebrogsmd. til at forene sig med dem, hvilket Biskoppen ligeledes behagede at modtage; men da Hans Høiærværdighed nu ved Døden er afgaaet, har jeg ikke villet udsætte Priisopgavens Offentliggiørelse, indtil førstnævnte Herrer havde anmodet en anden af Landets høie Geistlige om at tiltræde i Biskop Mønsters Sted; især da allerede flere Forhindringer have forhalet Priisopgavens Udsættelse.

Som Følge heraf udsætter jeg en Præmie af 100 Rbd. r. S. for den bedste Besvarelse af det Spørgsmaal:

„Hvilke ere de Hjælpemidler, ved hvilke Nationalaand og ægte Borgersind lettest og bedst „gjennem Underviisningen og Opdragelsen kan vækkes og gives Næring hos Almuesungdommen i „Danmark? og hvilke ere de meest hensigtsvarende „Maader, paa hvilke disse Midler kunne anvendes „til saadant Diemeds Opnaaelse?"

Besvarelserne indleveres, om muligt, inden Udgangen af dette Aar til en af ovennævnte Herrer; og skal jeg ikke undlade, førend den Tid at bekjendtgjøre, hvem der er tiltraadt i Hans Høiærværdighed Biskop Mønsters Sted. Enhver Besvarelse gives en Devise; samme Devise staaer paa en medfølgende forseglet Billet, indeholdende Forfatterens Navn. — Kun for den Besvarelse der er værdigst at vinde Prisen, aabnes Sedlen med Navnet.

Udfaldet vil vorde kundgiort; ligesom jeg og ikke skal undlade, offentlig at aflægge Regnskab for hvad der er indkommet ved Salget og Fordelingen af Hr. Rosendahls Tale, saasnart jeg fra alle Steder er underrettet herom. — Jeg voper ærbødigst at anmode de Herrer Avisredacteurer om at optage denne Priisudsættelse; ligesom jeg og vil føle mig de Herrer meget forbundne, om det samme maatte finde Sted med mit Regnskab, saasnart jeg er istand til at aflægge samme.

Fredericia den 5te August 1830.

Riegels.

Indenlandske Efterretninger.

— Det sjellandske Landemodes Medlemmer samledes d. 7 Juli sidst i Roeskilde Domkirke, hvor Hr. Stiftsprovsten holdt Synodalprædiken, i hvilken han i Anledning af Texten, Johannis Aabenbaring 3,11., afhandlede: hvad der paaligger os som i Lærere i den evangeliske og protestantiske Kirke. Derpaa indsatte Hr. Biskoppen 6 Provster. Biskoppens Tale handlede: de eo mentis habitu, qui verbi divini ministrum ad res suas strenue peragendas alacrem reddit. — Den følgende Dag ordineredes 5 Præster. Biskoppens Ordinationstext var Tit. 1,6-9.

— En ny Bygning for Vordingborg lærde Skole blev indviet d. 12 Juli sidst. Hr. Biskoppens Indvielsestale er trykt paa den Gyldendalske Boghandels Forlag, og koster 12 Sk. I Talen nævnes nogle af de Mænd, der ere udgangne fra Skolen. Taleren henvendte sig nemlig til Skolens Lærere, og sagde blandt andet: „I ville mindre trættes, naar I betænke, at I arbejde som i en Helligdom, hvor alt maa være Eder dyrebart, at ogsaa i Videnskabernes Rige det Smaa er uadskilleligen knyttet til det Store, og at ingen skal kunne flette Kundskabens Krands, som forsmaaer dens mindre Grene. Hvis I skulle mene, at Eders Flid dog maaskee ikke bringer Frugter, da lader Tanken vende tilbage til de hæderlige Mænd, som ere udgangne fra denne Skole, der tæller blandt sine Disciple en Jacob Baden, den ældre Ludvig Heiberg, og Orientalisten Rasmussen, Navne, som bevares i vor Literaturs Aarbøger, denne Skole, som tilegner sig Veteranen blandt vore Lovkyndige, Skolens Velgjører Jacob Henr. Schou, og Veteranen blandt vore Digtere Peter Andr. Heiberg; som blandt vore Samtidige kan fremvise flere Disciple, hvilke baade i Kirken og i Staten, i Videnskabernes og i Digtekunstens Rige have erhvervet sig fortjent Hæder."

— Under Titel: „Trykkefriheden, eller Indlæg, Domme og Bilag i Sagen: Høiesteretsadvokat O. G. Høegh-Guldberg som constitueret Generalfiskal, contra Magist. Jac. Chr. Lindberg, Adjunct

ved Metropolitanskolen, anlagt af det kongl. danske Cancellie, i Anledning af Skriftet: Er Dr. Profess. Theol. H. N. Clausen en ærlig Lærer i den christne Kirke?" har Hr. Magisteren udgivet Processen i den af ham vundne Sag. Skriftet 25½ Ark stort, som paa den Wahlske Boghandels Forlag er udkommet, koster 2 Rbd. Sedler. At Udgiveren har valgt til Motto Bibelsproget: „I tænkte Ondt mod mig; men Herren tænkte det til Gode" 1 Moseb. 50, 20., vil næppe nogen retsindig Læser finde bifaldsværdigt. Det gaaer med det trodsende Valg af Mottoet, som med Udgivelsen af den berømt blevne Marksbog, at, om Loven tillader begge Dele, saa kunne vel ingen af Delene siges at være i christelig Aand, eller i Samklang med sømmelig Agt for Øvrighed.

Blandede Efterretninger.

— I Port au Prince er en Misgjerning udøvet, hvortil Anledningen endnu er ubekjendt, og som har sat hele Byen i Bevægelse. Den brittiske Generalconsul, Hr. Shenley, som var almindelig agtet, er, da han en Aften red hjem til sit Landsted, bleven truffen af et Pistolskud, som faldt fra Krattet. Han bragtes afmægtig til sin Bolig, men Lægerne have dog erklæret Saaret for ikke at være farligt.

— Observation for Damer ved Henlæggelse af deres hvide Straahatte. Da Svovlet, hvormed Straaene ere gjennemtrukne, har den Egenskab, at det tiltrækker alt couleurt; er det nødvendigt, naar man henlægger en Straahat i en Æske, at man, for at conservere den hvid, omgiver den med hvidt Papir eller hvidt Linned, da den ellers lettelig antager Farven af det Omviklede. (C. J. S.)

Disciplin. Den berømte engelske Præst Doctor Parr, død 1825 i en temmelig høj Alder, blev engang, ved et offentligt Gjestebud i Liverpool, spurgt af en mere ved sin Rigdom end ved sin

Aandsdannelse, anseet Herre: „Jeg haaber Dr. Parr, at De nu har givet Slip paa det afskyelige Pryglesystem, som de har saa forgabet i?" — Parr lod i Begyndelsen som han ikke hørte det; men hin gjentog end lydeligere sit Spørgsmaal, og vilde vide, om han virkeligen troede at Disciplinen var gavnlig? „Ja min Herre, svarede Parr endeligen, jeg troer at Disciplinen er gavnlig; thi De maae vide, at det er Discplinen, der gjør Soldaten; det er Disciplinen, der gjør den Lærde; det er Disciplinen, der gjør den dannede Mand, og det er Mangel paa Disciplin, min Herre, der gjør Dem til det, De er."

— Bomuldsmanufacturerne i Frankrig. Indtil 1806 vare de meget indskrænkede, men den Beskyttelse, de siden nøde, gjorde, at der i 1810 indførtes omtrent 25 Mill. Pd. Bomuld til indenlandsk Forbrug, og nu udgjør Indførslen mellem 80 og 90 Mill. Pd.

— Schiller og Meidinger. Man har nyligen anført, at Sproglæreren Meidinger i Frankfurt am Main, hvis franske Grammatik oplevede 31 Oplag, hvert paa 8000 Exemplarer, (foruden mange Eftertryk og Omarbeidelser f. Ex. Debonalds, der skjældte den arme tydske Sprogmester Huden fuld, fordi hans Grammatik gik saa godt af) har erhvervet sig mere end Schiller ved sine udødelige Værker. Hvad nu Schillers efterladte Formue angaaer, da var den rigtig nok ubetydelig, thi af Contanter fandtes kun 39 Gr. i hans Gjemme; men han levede med Kone og Børn ene af sin Pen og den Pension, han fik fra Danmark. Det var imidlertid hans eget Ønske, at ville, som Digter, leve uafhængigt, for ganske at kunne opoffre sig til sin Konst. Han kunde have blevet Professor i Gøttingen, men gad, som hans egne Breve til Goethe vise, ikke modtage denne Post. Som Digter nød han et ret antageligt Honorar af sin Forlægger Cotta; havde han levet og skrevet saalænge som Goethe, saa havde han, ved en passende Oeconomie, ogsaa kunnet samlet sig en anseelig Formue. Men han døde for ung, til at hans Skrifter, hvormeget de end allerede den Gang læstes, kunde blive saa almindeligt udbredte, som siden virkeligen var Tilfældet.

— Om Brandforsikringsvæsenet for Landbygningerne i Sverrige have Regnskabs-Revisorerne afgivet deres Beretning for Regnskabsaaret fra 1 Nov. 1828 til samme Tid 1829 ifølge Brandforsikrings-Reglementet af 23 Dec. 1828. Indretningens Ansvarsforpligtelser for Brandforsikringer udgjorde d. 31 Oct. 1829 den Summa 17,126,968 Rdl. 46 Sk. De i Regnskabsaaret udbetalte Brandskatter beløb sig til 64229 Rdl. (P. o. I. T. 177-178.)

— Hvo skal betale Hesten? I Mitternachtsblatt fortælles følgende snurrige Tilfælde: Kjøbmænd N. havde nyligen kjøbt en Vænge, ikke langt fra Staden, som han vilde tage i Øjesyn. Da han kommer derud, træffer han der en fremmed, ham ubekjendt Hest. Omendskjøndt Landets Love berettigede ham til at pante og føre den i Stalden, saa lader han sig dog nøje med at spørge en paa Veien kommende Bekjendt: hvo der var Eier af Hesten? Natmanden, var Svaret. Med denne Underretning forlader han Vængen, og møder nu Natmandens Datter, som han kjendte; pegende med Fingeren paa Hesten, raaber han til hende: „Segg dinen Vader, he schal dat Perd halen!" (Siig din Fader, han skal hente Hesten). — Natmandens Datter lover, at ville efterkomme hans Begjering, og bringe sin Fader denne Efterretning. Denne, som ved Udtrykket (Perd halen) forstaaer det techniske i hans Haandværk, hvor det betyder det samme som, stikke ihjel, henter Hesten, som han træffer paa Vængen, og dræber den. — Snart derefter kommer A., den egentlige Eier af Hesten. Det befindes at N., har taget Feil, og den rette Eier forlanger nu Erstatning. Sagen blev forligt, men hvis den ikke var bleven forligt, spørger Stykkets Indsender, der underskriver sig Addo von Osterstade, hvo skulde da betale Hesten? — (Nærværende Anmeld. kan ikke skjønne andet, end at N., der har ladet Natmanden anmode om, at dræbe Hesten, bør erstatte Skaden; thi, da han ikke kunde nægte at „Perd halen" naar det yttres mod en Natmand, betyder, at stikke ihjel, saa var der ikke Natmandens Feil, der tog det i det Begreb, han var vant til at tage det, men Kjøbmandens, der brugte det i et tvetydigt Begreb og som ved et lidet Tillægsord (f. Ex.

sin) kunde forebygget den hele Misforstaaelse. — Iøvrigt lærer dette Exempel, at man især, naar man lader en Fraværende noget vide, ved et Bud, bør være saa tydelig i sine Udtrykke, som muligt, og ikke spare paa et Ord, naar det kan forekomme Misforstand.)

— Maleren David. Som eet af de Conventslemmer, der havde stemt for Ludvig XVIs Død, blev han, som bekjendt, ved Restaurationen landsforviist. Han valgte Brüssel til sit Opholdsted, hvor han blev til sin Død, 1828. De belgiske Præster vægrede sig ved, at forunde ham en christelig Begravelse, fordi han førend sin Død, hverken havde skriftet eller modtaget Sacramentet. Liget laae i en Kjelder indtil det begyndte at gaae over i Forraadnelse: omsider lykkedes det hans Venner, at faae ham midt om Natten jordet paa de Fremmedes Kirkegaard og at formaae en Præst til at besørge Ceremonierne ved Ligbegængelsen. — Under Davids Ophold i Brüssel malede han sine fortroligste Venner; Sieyes's Billed er hans Mesterstykke. — Sieyes lever endnu, og man seer ham stundom spadsere i Parken, hvor svag han end er, og uagtet han nu gaaer i sit 86de Aar. I Huset hos sig har han sin Søsterdatter og Søstersøn, der engang skulle arve den uhyre Formue, han har samlet under Revolutionen. (Das Ausland Nr. 91, 1830.)

— Halvmaanen paa Kirkerne i Moskau. Næsten paa hver Kirke i Moskau glimrer Halvmaanen under Korset. Anledningen hertil er følgende: I de to Aarhundreder, Tatarerne holdt Rusland undertvunget, forvandlede disse de christelige Kirker til Moscheer, og satte Halvmaanen derpaa. Da nu Storfyrste Iwan Wasiljewitsch havde forjaget Tatarerne fra det russiske Rige, lod han Halvmaanen ikke nedtage fra Kirkerne, men opreiste Kors over Islams Symbol.

— Een Nar gjør ikke altid mange Narre. Det i Berlin udkommende Tidsskrift: Eulenspiegel, Zeitschrift von und für Narren, er nu ophørt. „Da dette formodentligen er skeet formedelst Mangel paa Abonnenter, siger en tydsk

Correspondent, saa maa man antage, at der i Berlin ikke gives saa mange Narre, som der behøves Abonnenter til et Tidsskrifts Vedligeholdelse." Men dette er vist en Feilslutning; thi, dersom alle de Narre, der findes i Berlin, efter Opfordringen paa Titelen, havde villet subskribere paa dette Tidsskrift, saa havde det vel talt et større Antal, end de fleste andre Journaler. Havde der staaet paa Titelen: Zeitschrift von Narren für Klugen, saa havde der nok meldt sig Abonnenter, thi Folk vide, at kun Narre tør sige Sandhed, og for klog vil enhver gjelde.

— I Leipzig har under det besynderlige Navn „Svovlbaandet" dannet sig en Forening af unge velhavende Mænd af gode Familier. Dette Selskab har til Øiemed at understøtte Nødlidende, befordre Sædelighed, ære og belønne Uskyld og Dyd, samt paa enhver Maade, langt fra al Egennytte, fremme det Gode og Nyttige. Selskabets Tendents er altsaa meget roesværdig, kun veed man ikke, hvad der har givet Anledning til det underlige Navn.

— Den engelske Reisende Webster fortæller følgende i sin Reise til Krim o. s. v. „I Simferopol sendte vi strax efter vor Ankomst Visitkort til den der boende Sultan Krim Gherri Katti Gherri og lode bede om Tilladelse, til at gjøre ham vor Opvartning og afgive vore Anbefalingsskrivelser. Man lod os sige til Svar, at Sultanen var fraværende, men at Sultaninden vilde glæde sig ved at see os hos sig. Sultaninden, som er en Datter af en engelsk Oberst og født i Edinburgh, modtog os ualmindeligen venligt og høfligt, ganske paa engelsk Viis. Historien om hendes Formæling med Sultanen er ikke uinteressant. Denne blev, da han var omtrent 15 Aar gammel, bekjendt med nogle Missionærer, som opholdt sig i Nærheden af Kaukasus; han antog den christelige Religion, forlod sit Fædreland og begav sig under Missionærernes Beskyttelse til St. Petersburg, hvorfra han kort efter afreiste til Skotland, og gjorde sig der fortrolig med Englands Sprog, Sæder og Skikke. I Edinburgh blev han bekjendt med sin nuværende Gemalinde, og formælede sig med hende mod hendes Families Villie. Da han i lige Linie nedstammer fra Krims gamle Khaner, saa tilkommer den nuværende Sultan Mahmuds Throne ham, dersom denne ikke efterlader sig nogen legitim Efterfølger af den regjerende Familie. Sultan Gherri har flere Sønner, og skulde een af dem engang arve den ottomanniske Throne, saa vilde den mærkværdige Omstændighed indtræffe, at en Fyrste af brittisk Herkomst, og christelig Tro beherskede de vantroe Tyrkers store Rige.

— I „evangelische Kirchenzeitung" har Prof. Steffens forsvaret en schlesisk Sjælesørger, om hvem det hedder i Publikum, at han har negtet et døende Fruentimmer Kirkens Trøst, fordi hun ikke syntes ham bodfærdig nok.

Kjøbenhavns Børs, d. 17 August 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species $209\frac{1}{2}$
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	$153\frac{1}{4}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	$93\frac{1}{2}$	94 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	89	$89\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$102\frac{1}{2}$	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	103	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$100\frac{1}{2}$	101 r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$69\frac{1}{2}$	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 67.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 21 August 1830.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra No. 57.)

LXVIII. *)

Mandelberg, Joh. Edvard, Bataille-Maler. Han var fød i Sverrig [illegible] 1731. Faderen, der selv var Maler, gav ham i at tegne den første Anvisning; Krigsscener faldt allerede i hans Ungdom i hans Smag, og de Bataille-Malerier af Johan Ph. Lembke, som vare i Galleriet paa Slottet Drotningholm, bleve hans Mynstre. Nogle Kunstelskere i Sverrig, der vare blevne opmærksomme paa hans Genie, bidroge til at han kunde gjøre en Reise til Paris, hvilken Reise han i Aaret 1752 tiltraadte med den udmærkede danske Medailløn Arbien, som just da var i Sverrig. Efterat Mandelberg var kommen til Paris, og da Understøttelsen fra Sverrig ophørte, gav han sig til at gjøre forskjellige Tegninger af militaire Emner, hvilke han deels selv opfandt, deels tog af andre gode Mestere. For disse, som han først forfærdigede med Pennen, og siden udførte videre med Tusk, fandt han baade Bifald og stor Afsætning, hvortil den svenske Portraitmaler Roselin, der da levede med Udmærkelse i Paris, var ham meget behjelpelig. Ligeledes gav en Generalmønstring, der af alle franske Tropper til Hest og til Fods blev holdt ved St. Germain en Laye, ham en gunstig Leilighed til at gjøre en Deel Tegninger af samme Art, hvilke banede ham Vei til udmærket Agt blandt de unge Kunstnere, og skaffede ham Bekjendtskab med Kunstkjendere, der siden bidroge til hans Hæder og Lykke. Et kort Pantomime-Spil af Servandoni, der siden blev opført paa den kongelige Skueplads i Louvre, forestillende Jerusalems Befrielse ved Godofredo, gav ham i Sinde at gjøre Tegninger af de forunderligste og stærkeste Optrin i samme Skuespil. Af disse, som ligeledes først vare gjorte med Pennen, og siden udførte med Tusk, faldt nogle i den berømte Kunstkjenders og Akademikers Greve Caylus's Hænder; han opsøgte den unge Mandelberg, og tilbød sig at skaffe ham Adgang til de originale Malerier af Tempesta, Salvator Rosa, Bourgignon og flere, som adspredte fandtes i Paris, og som ellers ikke let fra noget enten offentligt Malergallerie eller privat Samling, vilde for ham have været at faa laant. Greven erhvervede Mandelberg Tilladelse til at faae et og andet Stykke bragt hen i et Værelse ved Siden af det kongl.

*) Adskillige af dette Blads Velyndere have yttret mig Tak for disse Meddelelser, som jeg derfor af og til fortsætter, dog sparsomt, fordi de mueligen ikke behage andre Læsere, og jeg søger at have Afvexling.

Redakt.

Maler Akademie i Louvre, hvor han roligt kunde tænke over og danne sig efter hvad han fandt fortrinligt, og førte Kjendere og berømte Kunstnere til ham. Imidlertid copierede han blandt disse Malerier for en fremmed Rejsende et Feltslag af temmelig Størrelse, efter Salvator Rosa, med meget Held og saaledes, at det passerede for en Original. Nogle Kjendere anbefalede ham til Kunstvennen Wasserschlebe i Kjøbenhavn, og ved denne blev han bekjendt af Ministerne A. G. Moltke og Bernstorf; paa Indstilling fra Moltke bevilgedes ham nu en kongl. Understøttelse til at gjøre en Reise til Rom, hvorhen han altsaa gik fra Paris i Sept. 1755. I Rom fortsatte han med uendelig Flid sine Studier, gjorde Bekjendtskab med Winkelman, og med Historiemalerne P. Battoni, og Raphael Mengs. Da Landskabsmaling har saa megen Forbindelse med Bataillemaling, saa studerede han og Claude Lorrains, Salvator Rosas, Poussins og fleres Arbejder i dette Fag. Efter saaledes i tre Aar at have dannet sig i Rom, forlod han 1758, i Selskab med Wiedewelt, Italien. De toge Vejen igjennem Florents, Bologna, Venedig og Tydskland til Kjøbenhavn, og ankom her d. 6 Oct. 1758. Mandelberg blev strax af Kunstakademiet antagen, og blev i Marts 1759 sammes Medlem. Hans Malerier efter hans Ankomst til Danmark bleve i det Hele uden for hans egentlige Fag, Bataillemaleriet. Han maatte arbejde for at leve. „Geniets Lue, som før brændte i fuld Flamme, begyndte nu at dæmpes. Dog blev han ved at søge efter Lejlighed, som den udmattede Ørn efter Bytte, men han fandt ingen; ingen Formuende, hvor han end skuede omkring sig, saae han, som havde Sjelsadel til at forlange hvad han havde Ønske, Trang og Kraft til at skabe, tvertimod blev han blandt andet anmodet om at male galante Malerier i Bouchers manierede Smag." Saaledes skrev efter hans Død hans Ven og Biograph, Hviid. I Aaret 1763 d. 9 Dec. blev han udnævnt til Professor ved Kunstakademiet. Denne Stilling gav ham Lejlighed til at blive opmærksom paa unge Mennesker, der havde Genie for Kunsterne, og Mænd, der siden vandt berømte Navne som Kunstnere, en N. Abildgaard, en Clemens, en Lymann, fandt i Mandelberg en Lærer og Vejleder, en Mand, der ogsaa satte dem i Arbejde, da Mandelberg, som fik i det praktiske Liv meget Decorations-Arbejde meest i Værelser at udføre, satte dem derved i Beskjæftigelse; og dertil gav Tegninger. Hans Decorationer fandt Bifald og vare de første, som fortrængte fordrejede gothiske Ornamenter, og den fordærvede Smag, som før herskede. Endeligen (for at bruge Hviids Ord) „træt af at haabe, og kjed af, til Lykkens Gudinde, der kun hører Daarer, at ofre flere unyttige Ønsker om Lejlighed til at vise den vilde Martis fæle Billede, hvorpaa hans fyrige og luende Sjel stedse havde været henvendt, blev han, elsket for sin Retskaffenhed af alle, som kjendte ham, og yndet af de Gudinder, ved hvis herlige og ærefulde Indtog i Danmark han havde været tilstede, kaldet fra Verden til Fredens Gud d. 8 Aug. 1786.

Paa Udstillingerne 1769 og 1778 saaes Malerier af denne Kunstner. Saaledes 1769 hans Receptions Stykke ved Akademiet, nemlig en idealsk Bataille imellem Tyrker og Christne; hvilket i Akadrmiets Samling bevares.

I den store kongl. Malerie-Samling bevares tre Stykker af ham No. 858. Ulysses og Circe. 859. et Bataillestykke, og 860 en Valplads.

I Bugges Samling: tre Stykker; det ene forestillende: i Forgrunden en Feltherre, der til Hest lader nogle saavel Fodfolk som Ryttere, der komme ud af en Huulvej, passere sig forbi; i Baggrunden et højt Bjerg; — paa det andet ligge nogle Faar og en Geed. Baggrunden en tyk Skov. — Det tredie en skizzeret Kavalleriefægtning.

Iafdøde Professor Sal. Ahr. Jacobsens Samling er et ypperligt stort Malerie, som Kunstneren malede i Rom for sin Ven Wiedewelt. Det forestiller en blodig Fægtning imellem europæisk og tyrkisk Kavallerie. Tyrkerne have tabt. Til Højre sees tre Ryttere fyre paa engang paa en tyrkisk Officier, som styrter baglænds af Hesten; i Midten en tyrkisk Anfører, som i stærkt Ridt med Sabel i Haand vil gaae løs paa en europæisk Officier, der er bered til at modtage ham; til venstre en Dal, hvor overalt sees Nederlag. Fortreffelig Gruppering og Kolorit.

Da Professor Jacobsen i Aaret 1810 ønskede fra Kunstakademiet i Kjøbenhavn dets „Tan-

ker og Kjendelse over dette Stykkes artistiske og æsthetiske Værdie" og i Akademiets Forsamling d. 3 Sept. s. A. foreviste det, saa meddeelte det ham under samme Datum det Vidnesbyrd, at Akademiet fandt „uden Betænkning Maleriet at være det bedste og eneste i sit Slags af Mandelbergs Produkter." I den Bülovske Samling paa Sanderumgaard taltes sex Stykker af ham.

I Kuppelen paa Fredensborg Slot ere otte store historiske Malerier af ham, efter Scener af Iliaden. De fire vare paa Kunstakademiets Udstilling 1778 og ere udførligen beskrevne og bedømte af W. H. Fr. Abrahamson i almind. dansk Biblioth. 1778. 2 H. 113-117; ogsaa af Aug. Hennings i dennes essai.

Den forrige Riddersals Platfond paa Christiansborgs Slot var malet af ham, ligesom og nogle Dørstykker i samme Sal, samt 4 Stykker, forestillende de fire Elementer, i Kongens Kabinet. (See Jonges Kjøbenhavns Beskriv. S. 508 og S. 513) Han maatte (som Hviid siger) gjøre dette i en meget kort Tid. Hennings anfører, at Dørstykker i Slottet Marienlyst, i det grevelige Moltkeske Palais, i det Bernstorffske og flere Privates Landhuse ere Værker fra hans Haand.

Af Mandelbergs Arbejder vides ikke at være stukket andet end: 1-4. to sjeldne, af J. Fr. Clemens, og to af J. G. Haas stukne, Blade efter Mandelbergs Tegninger, hvilke han paa Dronning Caroline Mathildes Befaling forfærdigede for at bruges til et Værk, som hun skal have paatænkt at see udgivet over Kronprinds Frederiks, nuværende Konges, tidligste Opdragelse. — 5-6. to Stykker af Mandelberg, stukne af F. L. Bradt, ere i den Müllerske Kobbersamling.

Adskillige Haandtegninger af ham ere i den kongelige og i Kunstakademiets Samlinger. — En stor Samling af hans Haandtegninger ejede Joh. Bülow. (See Katal. S. 56.)

Mandelbergs Portrait, malet af Ped. Als, men sidste Haand paalagt af A. R. Mengs, er stukket af J. F. Clemens. Maleriet ejes af Kobberstikkeren. — Et andet Portrait, malet af Blanchet, er i Kunstakademiets Samling, og nævnes i Fortegnelsen 1807 som Receptionsstykke. Noget om Mandelberg læses i Hennings's essai p. 103-112. Udførligere er hans Levnet beskrevet

af A. Chr. Hviid i Minerva Septbr. 1786. S. 329-341. See og Sandvig. —

LXIX.

Binck, Jacob, Maler, Kobberstikker, Billed- eller Formskjerer. Han er født omtrent 1490 i Nürnberg eller Cøln. Han var Lærling af Albrecht Dürer og Mark Antonio Raimondi, kom til Danmark, og blev her Kong Christian d. 3dies Portraitmaler („unser Conterfeher" kaldes han af Kongen.) At han førend 1546 har været i Danmark, sees af et Brev af 21 Jan. 1546, hvori Hertug Albert af Preussen beder Kongen lade sig, sin Dronning, og sine kongl. Børn afmale, og sende ham Portraiterne, hvorpaa Kongen svarer, at det skal skee, saasnart hans Contrafejer Jacob Binck, som han havde sendt Hertugen, kom tilbage. Dog Binck blev endnu i Kønigsberg indtil i Begyndelsen af Aaret 1548, da han kom tilbage til Danmark. Siden findes han at have været med i Suiten, der gik med Prindsesse Anna til Sachsen, da hun som Brud rejste derhen, og der d. 7 Octbr. 1548 blev formælet med Hertug August, som siden blev Churfyrste af Sachsen. Binck gik med kongl. Tilladelse til Nederlandene, for at besørge for Hertug Albert af Preussen et Epitaphium over dennes Gemalinde. Han opholdt sig i den Henseende i lang Tid i Antwerpen, og havde der endeel Arbejde. 1550 kom han tilbage til Danmark, hvor han malede endeel Portraiter, forfærdigede andet Kunstarbejde, og blev brugt af Kongen i Kunstanliggender af forskjellig Slags. Saaledes var han 1550, tilligemed kongel. Bygmester Martin Bussart, skikket til Staden Crempe i Holsteen, for at udsee Lejligheden til den Fæstning, som Kongen der vilde anlægge. 1552 var han i Lübek, og den følgende Tid i den preussiske Hertug Alberts Tjeneste. Da Kongen af Danmark Frederik 2den i Aaret 1559 tilskrev Hertug Albert om, at Jacob Binck maatte tillades at komme paa en kort Tid til Danmark, saasom Kongen havde paa denne Tid en Kunstmaler fornøden, og Binck fik saadan Tilladelse, skrev han, at endskjøndt han, da han for nogle Aar siden havde bosat sig i Kønigsberg, og havde Kone og Børn, ikke vel kunde rejse meget og blive længe hjemme fra, saa vilde han dog til næste Foraar begive sig til Kongen. Da man

nu ikke finder, at han kom til Danmark, saa er han formodentlig død, uden at have kunnet opfylde sit Løfte. Hans Dødsaar sættes ogsaa at have været omtrent 1560.

Af hans Malerier i Danmark har det store kongelige Maler-Gallerie et Stykke (No. 734 i den Spenglerske Katalog), forestillende David og Abigael. „Det er af megen Værd, med en rig Composition, en skjøn og varm Kolorit, udført med ualmindelig Flid, og fuldkommen godt bevaret." — Den Bugge'ske Samling har et Stykke af denne Kunstner, nemlig (Nr. 2) Brystbillede af Dronning Dorothea, Christian d. 3dies Gemalinde, malet 1550.

Nogle af Binck malede Portraiter af adelige Danske solgtes 1777 paa Klevenfelds Auction, og kom meest i Hjelmstjernes Eje. (See dennes Katalog S. 349. 351. 352. 356. 361.)

Af Kobberstykker haves mange af Bincks Haand; nogle findes i Ott. Müllers Samling.

Han udkastede Tegningerne til det Begravelses-Monument over Kong Frederik d. 1ste af Danmark, som i Antwerpen er blevet forfærdiget, og blev reist i Domkirken i Slesvig*). Ligeledes forfærdigede han Tegningerne til, og besørgede i Antwerpen udført, Begravelses-Monumentet over ovennævnte preussiske Hertug Alberts Gemalinde Dorothea.

Fremdeles har han gjort sig bekjendt ved Billed- eller Formskjærerkunsten; saaledes udskar han Kong Christian d. 3dies Portrait og Vaaben, for den 1550 i Kjøbenhavn trykte danske Bibel i Folio.

At han paa en Sølvplade har udstukket samme Konges Portrait, hvilket han fra Lübek tilsendte Kongen, sees af et Brev fra ham af 24 Marts 1552.

Hans Portrait, malet af ham selv, er i det kejserl. kongl. Malerie-Gallerie i Wien. Han stak ogsaa sit eget Portrait i Kobber paa et lidet Octavblad. Han forestilles med korte og tykke Haar, og en stor bred Hat paa Hovedet, paa hvis højre Side sees et antik Hoved, saaledes dannet som et han brugte til Segl. Fra hans Skuldre ned til Brystet hænge to Guldkjeder, og paa Brystet sees et Dødningehoved. Hans Overkjole er foret med Foerværk, og Ærmerne paa Underkjolen ere vide og brede, zirede med mange Folder og Baand. I højre Haand holder han en Skaal, og den venstre lægger han paa nogle Maler-Instrumenter. Ved venstre Side af hans Hoved staaer hans Mærke. Dette hans Portrait er, dog med nogen Forskjel, ogsaa stukket af Hondius; og af Sandrart. Det fuldstændigste om denne Kunstner og Correspondencen om ham mellem Kongen af Danmark og Hertug Albert af Preussen læses i Nye danske Magazin 1 B. 1795. S. 321-364, cfr. Doppelmayer. I øvrigt maatte vel om ham, hans Familie og Arbejder Efterretninger søges i Königsberg, hvor han hendrog sine sidste Aar.

*) Hvad i danske Atlas 7 D. og i Joh. v. Schrøder's Beschreib. d. Stadt Schleswig S. 83 fortælles, at dette Monument er forfærdiget i Majland, berigtiges i Nye danske Magazin 1 D. S. 362 o. f.

LXX.

Gemperlin, Tobias. Forhen 1829 Nr. 56 omtalt som Portraitmaler. Han var og Formskjærer, og man har fra hans Haand ved det lidet Skrift „Claudii Galeni de ossibus liber, Havn. 1579. 3 Ark. 8., som Professoren i Medicinen ved Kjøbenhavns Universitet Johannes Francisci udgav, et Træsnit, forestillende et Menneske-Skelet, læggende den højre Haand paa et Postament, den venstre under Hagen. Paa Postamentet staaer det Monogram, Gemperlin brugte. Johannes Francisci nævner ham i Fortalen som „insignis artifex." (See Nyerups Univ. Ann. S. 40-41. Nye danske Magaz. 2 D. S. 103-104.)

Fra Gemperlins Tider henløb næsten to Aarhundreder, i hvilke Anmelderen ikke finder nogen Træsnitsskjærer i Danmark nævnt som Kunstner.

LXXI.

Borup, Thomas Larsen. Var Formskjærer i Kjøbenhavn, og drev i temmelig høj Grad Formskjæreriet i Forbindelse med Bogtrykkeriet, i

Tidsløbet fra 1756 til sin Død 1771. Fra hans Officin udkom adskillige Skolebøger, hvortil han skar Figurerne. Ligeledes udgav han 1762 den bekjendte lybekske Dødedands i Træsnitsfigurer, med en rimet Text, som Prahl skrev for ham. Derom see R. Nyerup's Værk: Almindelig Moerskabslæsning etc. 1816 S. 305-313.

LXXII.

Glasing, Christoph Georg var paa lige Maade Formskjærer i Kjøbenhavn noget forud. Han var fød i Rostok; adskillige fra hans Officin fra Aaret 1742 og fremdeles trykte Bøger ere zirede med alleslags udskaarne Figurer fra hans Haand.

En tredie Formskjærer, der i end højere Grad udmærkede sig, var:

LXXIII.

Parnemann, Jacob. I den danske Oversættelse af Dr. Ant. Fr. Büsching's Historie om de skjønne Kunster, har Oversætteren Hallager S. 326 om ham følgende Notitse: „Han lærte Katuntrykkeriet og den dermed forbundne Formskjærerkunst i Kjøbenhavn. Fra Aar 1771 til 1774 lagde han sig efter den finere Formskjærerkunst, og gjorde Begyndelsen med nogle smaa Vignetter og andre Zirater; siden skar han 16 historiske Stykker af Bibelen i Qvartformat, hvilke vare smukke, og et Portrait i camajeux i stor Octav. Han forstod Contra-Schrafferingerne og har heldigen anbragt dem i anførte Billede. Han forfærdigede ogsaa et Portrait efter Huge du Carpis Maade, med tvende Stokke, hvilket geraadede godt. Havde han fundet nogen Opmuntring i denne Kunst, saa skulde han snart have opnaet den af Büsching omtalte Ungers Færdighed; men da den manglede, maatte han igien forlade denne trange Bane, og igjen søge sin Næringsvej i den Kunst, som han fra sin Ungdom havde lært, og i hvilken han ved sin utrættelige Flid, uagtet mange mødende Besværligheder i sin fra nye af anlagte Fabrik nu (1783) arbejder med Berømmelse til sand Ære for sig selv, og til Gavn for Staten."

LXXIV.

Schrøder, Wilhelm, Bygmester. Han blev ved det første Bygnings-Arbejde paa Marmorkirken meget brugt af dens Bygmester Jardin. I Aaret 1760 blev han med flere danske Kunstnere sendt til Marokkos, efter den marokkanske Kejsers Forlangende. Kongen af Danmark lønnede dem. Han kom i Yndest hos hin afrikanske Regent, som man seer af Høst's 1779 udkomne Efterretninger om Marokkos; (hvor han nævnes S. S. 68. 72. 82. 146. 152. 249.). Paa nogle af bemeldte Værks Kobbere, nogle Udsigter og Grundtegninger, staaer hans Navn, som den, der har tegnet dem. Det var sædvanligt, at de Kunstnere, som saaledes gik til Marokkos, erholdt, naar de efter at have været der i to Aar kom hjem til Fædrenelandet, en aarlig Pension; Schrøder, som forblev der i endeel Aar kom hjem, og fik intet, fordi han med Ærekjerhed og Beskedenhed og af flere Aarsager ikke forstod at gjøre sin Ret gjeldende. Siden i en skrøbelig Alderdom, og da han deels havde undladt i den gode Tid at oplægge for Alderen, deels havde anvendt alt sit Erhverv paa sine Børns Lærdom og Undervisning, kom han i trængende Omstændigheder. Hofkobberstikker Lahde stak da Kobberet: Terpsichore og Kalliope 1791, hvoraf Indtægten skulde tjene til en forarmet Kunstnerfamilie; det var nemlig Schrøders. Hr. Konferentsraad, Ridder og Dbm. Grove, der som Consul i Marokko havde kjendt Schrøder i hans Krafts Dage, modtog det Indsamlede, og bekjendtgjorte i Adresse-Avisen, hvorledes det kom Kunstner-Familien tilgode. Man blev opmærksom paa den gamle forladte Kunstner, for hvem nu en Pension blev udvirket, hvorefter han drog paa Landet og der henvegeterede sine Oldingsdage, da hans Børn havde forladt ham.

LXXV.

Heine, Bygmester. Gik til Marokkos, for at tjene sammes Regent, med Lønning fra Danmark. Der døde han; vel omtrent 1760. Han nævnes i Høst's Efterretninger om Marokkos (S. 76. 78. 83), og hans Navn staaer paa nogle af Kobberne til samme Værk, som den Mands, der har givet Tegningerne.

Offentlige Characterer, eller Bidrag til Frankrigs nyeste Historie.

I. Carl den X.

Artois (Carl Philip Greve af), Ludvig 16des anden Broder, fød i Versailles den 9de Oct. 1757, formælet den 16 Nov. 1775 med Maria Theresia af Savoien, med hvem han fik to Sønner. Berømt ved sin Elskværdighed og Ødselhed gjaldt denne Prinds for en Beskytter af Videnskaberne. Han erklærede sig ved Revolutionens Begyndelse imod dens Grundsætninger og var en af de ivrigste Forsvarere af de kongelige Forrettigheder. Da han erfarede, at Pariserne havde sat en Priis paa hans Hoved, unddrog han sig ved Nattens Hjælp sine Fienders Forbittrelse, og gav det første Tegn til Udvandring ved at begive sig med sin Familie til Svigerfaderens Hof i Turin. 1790 havde Grev Artois en Sammenkomst med Keiser Leopold i Mantua og 1791 begav han sig med Marschal Broglio og Prindsen af Condé til Worms, hvorved han foranledigede en stor Deel Officerers Udvandring. Han opholdt sig nogen Tid ved Bonn, kom til Brüssel og gik derpaa til Wien, hvor Kejseren modtog ham paa den meest udmærkede Maade. Han var i Pillnitz ved Kejser Leopolds Sammenkomst med Frederik Wilhelm 2den af Preussen. Efter at have antaget Constitutionen af 1791, indbød Ludvig den 16de ham igjen til sit Hof, men forgjæves. Han befandt sig i Koblenz og rustede sig til Krig; han undskyldte sig i sit Svar til sin Broder og udstedede en heftig Proclamation mod Nationalforsamlingen. Der anlagdes nu Klager imod ham, hans Pension som Kongens Broder berøvedes ham, og hans Apanagerenter overgaves hans Creditorer. Ved de Allieredes Indmarsch i Frankrig, anførte han et Korps Rytterie af Udvandrede. Efter Ludvig 16des Død udnævntes han af sin Broder (siden Ludvig 18de) til General Lieutenant af Frankrig. Artois gik derpaa til Rusland hvor Catharina 2den modtog ham med megen Glands. Før han forlod de Udvandredes Korps, skrev han et smigrende Brev til Marschal Broglio og sendte ham sine Medailler, Diamanter og sin Søns Kaarde, for at sælge dem og for Pengene bestride de nødvendigste Udgifter. Ved Slutningen af 1794 fik han en Pension af Engelland og indskibede sig 26de Juli 1796 i Kurhaven til London. Han gik siden ombord paa en engelsk Fregat, der længe krydsede ved den franske Kyst og landede den 24de Sept. paa Isle Dieu under Beskyttelse af Comodore Warrens Eskadre, men vendte med uforrettet Sag tilbage til Portsmouth, og levede siden nogle Aar i Edinburgh paa de gamle Kongers Slot. I Febr. 1800 forsonede han sig med Hertugen af Orleans Børn. I Nov. 1804 begav han sig til Calmar i Sverrig, hvor han havde en Sammenkomst med sin Broder og sin ældste Søn, der 1799 havde formælet sig med Ludvig 16tes Datter; derpaa vendte han tilbage til London og kom med sin Broder til Frankrig i Aaret 1814. Efter sin ældre Broder, Ludvig 18des Død, besteg han d. 16 Sept. 1824 Frankrigs Trone under Navn af Carl den X. Hans seneste Skjæbne er bekjendt.

II. Hs. Majestæt Ludvig Philip den Første, de Franskes Konge.

Om Hs. nuværende franske Majestæt, forrige Hertug af Orleans, hvis Liv har været meget bevæget, har Flyveposten i No. 97 havt en interessant Meddelelse. Hovedindholdet er følgende: Han er fød d. 6 Oct. 1773. Hans Fader var den i Frankrigs Revolutionshistorie saa bekjendte Philip af Orleans, som, efterat at have været et Folkeparties Afgud, endte sit Liv under Guilliotinen d. 6 Nov. 1793. „Sin første Opdragelse fik han af Chevalier de Bonard, og af Madame Genlis. Tidligen røbede han herlige Anlæg, kløgtigt Nemme, Lyst til Videnskabelighed, og det Vidnesbyrd, som hans navnkundige Opdragerinde paa mere end et Sted i sine Skrifter har givet ham, har han i sit Liv havt Lejlighed til at bekræfte. Han har i sine Kundskaber fundet sin Trøst i Livets Omverlinger, ja selv Kilden til sit Ophold."

Allerede som attenaarig Yngling fik han Lejlighed til paa Krigerbanen at vise baade Kjekhed og Menneskelighed. I Revolutions-Historiens følgende Løb blev han nødt til at søge sin Sikkerhed i Landflygtighed; men Revolutionens Modstanderes Bestræbelser for at vinde ham paa deres Partie lykkedes dem ikke. Han vilde ikke med Vaaben

ihænde fjendtligen betræde sit Fædrenelands Jordbund. Han kom til Schweitz, Apr. 1793. Under opdigtet Navn blev han Lærer ved Opdragelses Anstalten i Reichenau, og gav her Underviisning i Sprog, Historie, og Mathematik. Da man kom paa Spor efter ham, besluttede han til Sikkerhed at gaae til Amerika. Mangel paa Penge, og Omstændighedernes Gang drev ham omkring i Verden. Saaledes kom han i Marts 1795 til Hamburg; i April til Kjøbenhavn, hvor han, skjøndt ukjendt, fandt en velvillig Modtagelse i de C—s Huus. Derfra gik han over Sverrig til Norge, som han bereiste baade søndenfjelds og nordenfjelds. Over Tronhjem gik han til Nordkap, hvor han ankom d. 24 Aug. 1795. Derfra reiste han til Torneaa; og gik tilbage over Aabo og Alands Oerne til Stokholm. Over Kjøbenhavn vendte han atter tilbage for at gaae til Hamburg 1796; men da han kom til Frederikstad i det Slesvigske, opholdt han sig her nogen Tid, om ikke kummerligen, saa dog nødtørftigen. Endeligen kom han i Oct. 1796 til Nordamerika, hvor han mødte sine to Brødre. Med dem bereiste han endeel af Amerika. Endeligen modtog han Remisser fra sin Moder, som imidlertid var bleven forviist til Spanien. I Februar 1800 kom de til England. I London mødte han Carl d. X. — Hertugen af Orleans levede stille og rolig paa Landgodset Twickenham, og anvendte sin Tid paa Studeringer. I England døde 1807 hans ene Broder Hertugen af Montpensier af Brystsygdom; hans anden Broder, Greven af Beaujolais, havde samme Sygdom, og blev raadt at søge mildere sydligt Clima; Hertugen fulgte ham til Malta, hvor han døde. Hertugen gik til Sicilien, saae i Palermo sin nu værende Gemalinde, Maria Amalia, Kong Ferdinand af Neapels Datter; havde atter forskjellige Skjebner og Reiser, og gjenfandt endeligen efter 16 Aars Skilsmisse sin Moder. Den 25 Nov. 1809 knyttedes hans Forbindelse med hans benævnte Gemalinde. Efter Napoleons Fald kom han i Juli 1814 til Paris, maatte i Marts 1815 atter flygte fra Frankrig for den fra Elba tilbagevendte Napoleon; og søgte paa nye til sit kjere Twickenham i England. Efter den anden Restauration vendte han tilbage til Frankrig, og tog Sæde i Pairernes Kammer. — Endnu engang bragte politisk Gjering ham

til England; men endeligen fra 1817 har han levet i Frankrig.

Efterat nu det polignacske Ministerii Indflydelse over Carl X, og Haardnakkenhed i falske, Chartet og Friheden krænkende Grundsætninger, havde bragt Carl X fra Tronen blev Hertugen af Orleans valgt d. 9 Aug. d. A. til at være de Franskes Konge, med Forpligtelse at følge Chartet efter de antagne Regler. Han hedder som Konge Ludvig Philip den Første.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

— Den berømte Præstigiateur Professor Bosco, som nylig er ankommen til Hovedstaden, gav i Torsdags sine første Forestillinger paa Morskabstheatret paa Vesterbro, med et overordentligt Bifald. Da „Dagen," Kjøbenhavnsposten og flere overalt læste indenlandske Blade have optaget Efterretninger om hans overordentlige Kunstnerfærdigheder, og leveret de hædrende Vidnesbyrd, som oplyste Mænd, DHrr. T. v. Goeren i Wien, Bøttiger og flere have fremsat i tydske Blade, saa vilde det være overflødigt her at gjentage samme. I Moscou gav han 41, i St. Petersburg 29, i Warschau 21, i Hamburg 19, i Berlin 37, i Breslau 35, i Dresden 23, i Prag 21 Forestillinger; overalt vare de yderst besøgte; de ere desuden saa interessante og afverlende, og Kunstnerens Forhold i det Hele saa behageligt, vidnende om Kundskaber, Smag og Delicatesse, at de overalt maa blive det.

— I Odense er nyelig vundet 2 Terner af en Enke og hendes Søn; begge paa Tallene 16. 84. 90. Den ene Seddel, besat i alt med 3 Mk. 12 ß., hvoraf 6 ß. paa Ternen, vandt 435 Rbd. 30 ß.; den anden, besat i alt kun med 20 ß., men de 14 ß. paa Ternen, vandt 789 Rbd. 76 ß.

— Hr. Pastor Brygman i Aarhuus er i Avisen opfordret til i Trykken at udgive sin den 3de d. M. til Aftensang i Domkirken for et saa paafaldende lidet Auditorium holdte Prædiken, der

saa særdeles skjønt, og paa en høist original Maade handlede om hans Velærværdigheds nyelige Reise til Kjøbenhavn og Vennebesøg i Sjælland, samt Fataliteter med Dampskibet, der tre Gange bragte ham tilbage, men atter frem, og omsider lykkelig til den By, for hvis Bedste han arbeider, og hvor han fandt alt i velbeholden Stand. Indsenderen mener, at Affætningen vilde blive endnu bedre, ifald Hans Velærværd. maatte bestemme sig til ogsaa at udgive sin til næste Søndag annoncerede Prædiken om „den borgerlige Lighed og Frihed." Hr. Pastoren har svaret Indsenderen følgende: „Det skal være mig kjert, om De har fundet skjønt, hvad jeg saa ganske ligefrem anførte med faa Ord om mit Ophold i Sjælland, og min uheldige Tilbagereise. Det kan ikke betale sig at give den i Trykken', men] en Afskrift af den, jeg holdt i Søndags, eller af hvilkensomhelst anden Prædiken kan gjerne faaes, om Nogen ønsker det."

Blandede Efterretninger.

— Tyrkisk Drikkelyst. Achmet Cachef hvem vi bleve forestillede (fortæller Webster i sine Reiser,) var en Mand paa fem og tredive Aar, hvis Corpulence og opblæste Ansigt røbede ham som en Bonvivant. Han havde en Gruppe af albaniske Soldater omkring sig, men som paa et Tegn fra ham bortfjernede sig, saa at vi tilligemed hans coptiske Secretær, en Græker og to Mameluker bleve alene hos ham. Han yttrede, at han følte sig meget smigret ved vort Besøg, og efter at have overrakt en af os sin egen Pibe, bød han sine Mamelukker at hente andre, samt Kaffe. Da vi vare blevne regalerede hermed spurgte han os med hvilke andre Forfriskninger han kunde tjene os, og da vi nu bade om et Glas Vand, tilvinkede han den ene Mameluk, at opfylde vort Ønske. Denne vendte strax tilbage, men bragte isteden for Vand en Flaske Aqvavit, en af Dadler tilberedt stærk spirituøs Drik. Gouvernøren tog Flasken og sagde: „Her er det Vand som I Franker gjøre saa meget af." Vi vilde i Begyndelsen intet drikke deraf, og nu sagde han, at Propheten vel havde forbudt Roki, dog skulde dette ikke hindre ham fra at overbevise os om, at han ikke havde villet forgive os; og efterat vi havde smagt derpaa, fyldte han sit eget Glas og tømte det i eet Drag. Han drak derpaa i de fire Timer, vi bleve hos ham, ikke mindre end sytten Glas. Herpaa sagde han: „Omendskjøndt I lade, som om I ingen Venner ere af stærke Drikke, tør jeg dog indgaae ethvert Veddemaal, at I rigeligen have saavel Viin som Liqueurer i Eders Baad." Da vi svarede, at vi rigtigt nok havde Saadant med os, og gjerne vilde forære ham en Flaske Brændeviin, Genever eller Rom, svarede han rask: „Ei, mig ere de alle tilpas," og saaledes maatte vi da give ham af alle Slags, og Achmet tiltalte fremdeles de nye Fremmede ret tappert.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 August 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 209½
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.

Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	49¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	94½	95 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	90	90½ i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	102½	103 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	69½	70 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 68.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24 August 1830.

Frankrigs constitutionelle Charte,

med Anførelse af de under 7de August d. A. deri foretagne Forandringer.

Franskmændenes offentlige Rettigheder.

Art. 1. For Loven ere alle Franskmænd lige, af hvad Titel og Rang de end ere.

2. I Forhold til deres Formue bidrage de uden Forskjel til Statens Byrder.

3. Alle kunne paa lige Maade erholde borgerlige og militære Betjeninger.

4. Ligeledes garanteres deres individuelle Frihed. Intet Menneske maa forfølges eller hæftes, uden i de Tilfælde, som Loven bestemmer, og i den Form, som samme foreskriver.

5. Enhver bekjender sin Religion med lige Frihed og erholder samme Beskyttelse for sin Gudsdyrkelse.

6. Imidlertid er den Katholsk-Apostolisk-Romerske Religion Statens Religion.

(Denne Artikel er nu udslettet.)

7. Den Katholsk-Apostolisk-Romerske Religions Tjenere, saavelsom andre christelige Troesbekjendelsers Tjenere erholde blot Lønninger af den kongelige Skat.

(Er nu saaledes forandret: „Præsterne af den Katholsk-Apostolisk-Romerske Religion, til hvilken Flerheden af Franskmændene bekjende sig, og af de andre christelige Troesbekjendelser, lønnes af Staten.")

8. Franskmændene have Ret til at publicere deres Meninger og lade dem trykke, idet de rette sig efter de Love, som sætte Grændse for denne Friheds Misbrug.

(Lyder nu saaledes: "Franskmændene have Ret til at publicere deres Meninger og lade dem trykke, idet de underkaste sig Loven. Censuren kan aldrig meer gjenindføres.")

9. Enhver Ejendom er ukrænkelig, uden nogen Undtagelse, ogsaa den Ejendom, som man kalder Nationalejendom, da Loven ingen Forskjel gjør paa samme.

10. Staten kan formedelst offentlig, lovmæssig beviist Interesse fordre Ejendoms Opofrelse. Men Skadesløsholdelse maa gaae forud.

11. Alle Undersøgelser angaaende Meninger og Stemmer, som ere givne før nærværende Restauration (1814), ere forbudte, og den samme Forglemmelse befalet Domstolene og Borgerne.

12. Conscriptionen er afskaffet. Den Maade, hvorpaa Armeen til Lands og Vands skal recruteres, er bestemt ved en Lov.

Kongens Regjeringsform.

13. Kongens Person er hellig og ukrænkelig. Hans Ministre ere ansvarlige. Kongen alene tilkommer den udøvende Magt.

14. Kongen er Statens Overhoved; han commanderer Land- og Sømagten, erklærer Krig, slutter Freds-, Alliance- og Handelstractater, udnævner til alle Embeder i den offentlige Bestyrelse, og udsteder de fornødne Bestemmelser og Anordninger til Lovenes Fuldbyrdelse og Statens Sikkerhed.

(Hertil er gjort følgende Tillæg: "uden nogensinde selv at kunne ophæve Lovene eller dispensere fra deres Fuldbyrdelse. Ingen fremmede Tropper maae nogensinde komme i Statens Tjeneste.")

15. Den lovgivende Magt udøves i Fælleskab af Kongen, af Pairskammeret og af Departementernes Deputeredes Kammer.

(Ordet: "Departementernes" udslettes; — nemlig fordi der ogsaa gives Districts-Deputerede, som ellers vilde være udelukkede fra at deeltage i den lovgivende Magt).

16. Kongen foreslaaer Loven.

17. Lovforslaget forelægges efter Kongens Godtbefindende Pairskammeret eller de Deputeredes Kammer, undtagen Loven angaaende Paalæg, som strax maa forelægges de Deputeredes Kammer.

(Art. 16 og 17 ere saaledes forandrede: „Det tilkommer Kongen, Pairskammeret og de Deputeredes Kammer at gjøre Lovforslag. Ikke desto mindre skulle Paalæg først bevilges af de Deputeredes Kammer.")

18. Over enhver Lov skal raadslaaes og frit stemmes af begge Kamres Fleerhed.

19. Kamrene have Ret til at ansøge Kongen, om at foreslaae en Lov, det være over hvilken Gjenstand det være vil, og til at antyde, hvad Loven efter deres Mening maa indeholde.

20. Denne Ansøgning kan skee af hvert enkelt af begge Kamre, dog efterat derom er raadslaaet i den hemmelige Comittee. Først efter ti Dages Forløb sendes Ansøgningen af det Kammer, som har foreslaaet samme, til det andet Kammer.

21. Antages Forslaget af det andet Kammer, saa forelægges samme for Kongen; forkastes det, saa maa det ikke igjen forebringes i samme Session.

(Art. 19, 20 og 21 falde bort og erstattes ved følgende Bestemmelse: "Naar et Lovforslag er forkastet ved en af de tre Magter, maa det ikke igjen forebringes i samme Session.")

22. Kongen alene sanctionerer og promulgerer Lovene.

23. Civil-Listen fastsættes for hele Regjeringstiden af den første Legislatur, som forsamler sig efter Kongens Thronbestigelse.

Om Pairskammeret.

24. Pairskammeret er en væsentlig Deel af den lovgivende Magt.

25. Det sammenkaldes af Kongen paa samme Tid som Departementernes Deputeredes Kammer. Det ene Kammers Session begynder og ender paa samme Tid som det andet Kammers Session.

26. Enhver Forsamling af Pairskammeret, som maatte holdes udenfor de Deputeredes Kammers Sessionstid, eller ikke maatte være foreskreven af Kongen, er utilladelig og fuldkommen ugyldig.

(I denne Art. bortfalde de Ord: "eller ikke maatte være foreskreven af Kongen," og til Slutning tilføjes: "med Undtagelse af det ene Tilfælde, naar det forsamler sig som Domstol; og som saadan kan det kun udøve judicielle Handlinger.")

27. Udnævnelsen af Frankrigs Pairs tilkommer Kongen. Deres Antal er uindskrænket. Han kan paa forskjellig Maade indrette sammes Værdigheder, kan udnævne dem paa Livstid, eller efter sin Villie gjøre dem arvelige.

(Denne Art. skal underkastes en ny Prøvelse i Sessionen 1831.)

28. Pairerne have ikke Adgang til Kammeret, førend de ere 25, og ingen delibererende Stemme, førend de ere 30 Aar gamle.

29. I Pairskammeret fører Frankrigs Kantsler Forsædet, og i hans Fraværelse en Pair, som udnævnes af Kongen.

30. Medlemmerne af den Kongelige Familie og Prindserne af Blodet ere Pairs ved Fødselen; de indtage deres Sæde umiddelbart efter Præsidenten, men have ingen delibererende Stemme, førend de ere 25 Aar gamle.

(Lyder nu saaledes: "Prindserne af Blodet er Pairs ved Fødselen; de indtage deres Sæde umiddelbart efter Præsidenten.")

31. Prindserne kunne ikke tage Sæde i Kammeret, uden paa Kongens Befaling, som for hver Session udtrykkes ved en Indbydelse, under Ugyldigheds Straf for alt det, som maatte være skeet i deres Nærværelse.

(Denne Art. falder bort.)

32. Alle Pairskammerets Forhandlinger ere hemmelige.

(Men nu: "Pairskammerets Møder er offentlige, ligesom de Deputeredes Kammers.")

33. Pairskammeret dømmer i alle Forbrydelser af Højforræderie og i alle de Attentater mod Statens Sikkerhed, som ere bestemte i Lovene.

34. Ingen Pair kan hæftes, uden under Kammerets Auctoritet, og kun af det dømmes i Criminaltilfælde.

Om Departementernes Deputeredes Kammer.

35. De Deputeredes Kammer skal bestaae af Deputerede, valgte af Valgcollegier, hvis Organisation skal bestemmes ved Love.

36. Ethvert Departement skal have lige saa mange Deputerede som hidindtil.

(Denne Art. falder bort.)

37. De Deputerede skulle vælges paa 5 Aar saaledes, at en Femtedeel af Kammeret hvert Aar fornyes.

(Nu blot: "De Deputerede skulle vælges paa 5 Aar.")

38. Ingen Deputeret kan tilstedes Adgang til Kammeret, naar han ikke er 40 Aar gammel, og ikke betaler en direct Contribution af 1000 Franker.

(Lyder nu saaledes: "Ingen Deputeret kan tilstedes Adgang til Kammeret, naar han ikke er 30 Aar gammel og ikke forener de øvrige Bestemmelser i sig, som ere bestemte ved Loven.")

39. Skulde der imidlertid i Departementet ikke befinde sig 50 Personer af bemældte Alder, som i det mindste betale 1000 Franker i direct Contribution, saa skal sammes Antal completteres af dem, der ere meest bebyrdede under 1000 Franker, og disse kunne vælges tilligemed de Første.

40. Vælgerne, som bidrage til de Deputeredes Udnævnelse, kunne ingen Stemmeret have, naar de ikke betale en direct Contribution af 300 Franker, og naar de ikke ere i det mindste 30 Aar gamle.

41. Valgcollegiernes Præsidenter vælges af Kongen og ordentligviis blandt Collegiets Medlemmer.

(Nu hedder det: "Valgcollegiernes Præsidenter vælges af Vælgerne.")

42. I det Mindste Halvdelen af de Deputerede skal vælges blandt de Valgdygtige, som have deres politiske Domicil i Departementet.

43. Præsidenten i de Deputeredes Kammer vælges af Kongen udaf en Liste paa 50 Medlemmer, hvilken Kammerte har overrakt.

(Men nu: "Præsidenten i de Deputeredes Kammer vælges af selve Kammeret ved hver Sessions Aabning.")

44. Kammerets Sessioner ere offentlige; men 5 Medlemmers Begjæring er tilstrækkelig, til at det forvandler sig til en hemmelig Committee.

45. Kammeret deler sig i Bureaux, for at raadslaae over de Udkast, som fra Kongens Side overgives det.

46. Ingen Lov kan modtage en Forbedring, naar denne ikke af Kongen er foreslaaen i Committeen, og naar den ikke er sendt til Bureauerne og af disse bleven discuteret.

47. De Deputeredes Kammer modtager alle Forslag om Paalæg; først naar disse Forslag ere antagne, kunne de forelægges Pairskammeret.

(Art. 46 og 47 falde bort, nemlig som Følge af Initiationerne eller Andragsretten.)

48. Intet Paalæg kan indføres eller ophæves, naar ikke begge Kamre have givet deres Samtykke dertil, og naar det ikke er stadfæstet af Kongen.

49. Grundskatten bevilges kun paa eet Aar. De indirecte Paalæg kunne bevilges paa flere Aar.

50. Kongen sammenkalder hvert Aar begge Kamrene; han prorogerer dem og kan opløse Departementernes Deputeredes Kammer; men i dette Tilfælde maa et nyt Kammer sammenkaldes inden tre Maaneder.

51. Imod et Medlem af Kammeret kan under Sessionen og sex Uger før og efter samme ingen corporlig Tvang udøves.

52. Under Sessionen kan intet Medlem af Kammeret i Criminaltilfælde forfølges eller hæftes, førend Kammeret har tilladt hans Forfølgelse, undtaget det Tilfælde, at han gribes i en Forbrydelse.

53. Til intet af begge Kamre kan nogen Petition henvendes og overgives paa anden Maade end skriftligen. Loven forbyder at overrække Bønskrifter personligen og ved Skranken.

Om Ministrene.

54. Ministrene kunne være Medlemmer af Pairskammeret eller af de Deputeredes Kammer. De have desuden Adgang baade til det ene og det andet Kammer, og maae høres, naar de forlange det.

55. De Deputeredes Kammer har Ret til at anklage Ministrene og stille dem for Pairskammeret, som alene har Ret til at dømme dem.

56. De kunne blot formedelst Forræderie eller Concussioner sættes under Tiltale. Særegne Love skulle nærmere angive denne Art af Forbrydelse og bestemme samme Forfølgelse.

(Denne Art. udslettes; de deri omtalte særegne Love udkom aldrig.)

Om Retsforfatningen.

57. Al Justits udgaaer fra Kongen; den forvaltes i hans Navn af Dommere, som han udnævner og indsætter.

58. De af Kongen udnævnte Dommere beholde deres Embeder paa Livstid.

59. De ordentlige nu bestaaende Domstole og Tribunaler beholdes. Deri bliver intet forandret uden ifølge en Lov.

60. Den nuværende Indretning med Handelsdommere beholdes.

61. Indretningen med Fredsdommere beholdes ligeledes. Fredsdommerne, omendskjønt udnævnte af Kongen, ere ikke uafsættelige.

62. Ingen kan unddrages sine naturlige Dommere.

63. Der kunne altsaa ingen overordentlige Commissioner og Tribunaler vorde oprettede. I denne Benævnelse ere Prevotal-Jurisdictionerne ikke indbefattede, naar deres Gjenoprettelse holdes for nødvendig.

(Nu: „Der kunne ikke oprettes overordentlige Commissioner eller Tribunaler, under hvilken Form i nævnelsen det end maatte være.")

64. I Criminaltilfælde skulle Forhandlingerne skee offentligen, saafremt denne Publicitet ikke er farlig for Orden og Sæder, og i saa Tilfælde erklærer Tribunalet samme ved en Dom.

65. Indretningen med Edsvorne beholdes; de Forandringer, som ifølge en længere Erfaring maatte ansees for nødvendige, kunne blot skee ved en Lov.

66. Straf af Ejendommes Confiscation er afskaffet og kan ikke igjen indføres.

67. Kongen har Ret til at benaade, og til at formilde Straffene.

68. Civillovbogen og de nu bestaaende Love, som ikke ere stridende mod nærværende Constitution, forblive i Kraft, indtil de lovligen vorde forandrede.

Særegne af Staten garanterede Rettigheder.

69. De Militaire, som befinde sig i Tjenesten, Officerer og Soldater paa Vartpenge, pensionerede Enker, Officerer og Soldater beholde deres Grader, Æresposter og Pensioner.

70. Den offentlige Gjæld garanteres; enhver Art af Forpligtelse, som Staten har paataget sig imod sine Creditorer, er ukrænkelig.

71. Den gamle Adel antager igjen sine Titler, og den nye beholder sine. Kongen creerer Adelige efter Behag; men han bevilger dem kun Rangs- og Æresposter, uden nogen Undtagelse fra Samfundets Byrder og Pligter.

72. Æreslegionen beholdes. Kongen skal bestemme de indre Indretninger samt Decorationerne.

(Æreslegionens Decoration skal ogsaa i Fremtiden bære Henrik den Fjerdes Brystbillede paa den ene Side, med hans Navn i Omskriften, og paa den anden Side i det Indre af Medaillonen føre den Devise: „Ære og Fædreland." De fem Stjerner, som omgive Storkorset, skulle adskilles ved trefarvede Fanestænger.)

73. Colonierne skulle bestyres ved egne Love og Indretninger.

(Nu blot: „Colonierne skulle bestyres efter egne Love.")

74. Kongen og hans Efterfølgere skulle ved deres Kroningshøjtid sværge, tro at iagttage nærværende Constitution.

(Nu derimod: „Kongen og hans Efterfølgere aflægge ved deres Thronbestigelse, i de forenede Kammeres Nærværelse, den Eed, tro at ville opfylde det constitutionelle Charte.")

Transitoriske Artikler.

75. Frankrigs Departementers Deputerede, som havde Sæde paa det sidste Ajournements Tid, skulle, indtil de erstattes af andre, vedblive at have Sæde i de Deputeredes Kammer.

76. Den første Fornyelse af en Femtedeel af de Deputeredes Kammer skal finde Sted i det seneste i Aaret 1816, efter den imellem Afdelingerne indførte Orden.

(Art. 75 og 76 falde bort og erstattes ved følgende:

75. Nærværende Charte og alle de Rettigheder, som det helliger, anbetroes Nationalgardernes og alle franske Borgeres Mod.

Frankrig antager igjen sine Farver. For Fremtiden bæres kun den trefarvede Cocarde.)

Vi befale, at nærværende Constitution, som ifølge Proclamationen af 2den Maj forelagdes Senatet og det lovgivende Corps, ufortøvet skal tilsendes Pairernes og de Deputeredes Kammer.

Givet i Paris i Herrens Aar 1814 og vor Regjerings det nittende.

Undertegnet: Ludvig.

Og længere nede: Abbé Montesquiou.

Foruden de her allerede anførte Forandringer har de Deputeredes Kammer under 7de Aug. d. A. ogsaa erklæret:

„At Indledningen til det constitutionelle Charte er udslettet, fordi den synes at octrojere Franskmændene Rettigheder, som væsentligen tilkomme dem."

(Ved denne Indledning maa vel forstaaes de fem første Artikler af Chartet.)

Offentlige Characterer, eller Bidrag til Frankrigs nyeste Historie.

(Fortsat.)

III. Lafitte.

Jacques Lafitte, Banquier i Paris, Ridder af Æreslegionen og Medlem af de Deputeredes Kammer fra 1816 til 1824, en ved Talent, Rigdom og Retskaffenhed lige udmærket Mand, er født i Bajonne 1767, og gjorde sin Lykke ved sine Fortjenester i Senator Perregaux's Banquierhuus. 1805 blev han Chef for dette Huus, som han hævede til eet af de første i Frankrig. 1809 udnævnte Regjeringen ham til Underdirecteur ved Frankrigs Bank og 1814 til Overdirecteur. Han forvaltede denne vigtige Post uden at modtage den dermed forbundne betydelige Lønning. Ligeledes blev han 1809 Præsident ved Handelskammeret i Paris og 1813 Dommer i Commercetribunalet. De Tjenester, han har viist Staten, ere almindeligt erkjendte. Da Frankrigs offentlige Kredit i Aaret 1815 stod paa et meget farligt Punkt, forstrakte Lafitte Regjeringen med to Millioner i rede Penge, hvorved et vigtigt Punkt i Parises Capitulation kunde afgjøres. Ligeledes skylder Frankrig

hans Raad, at Statens Credit ei et Øjeblik vaklede under Byrden af de paalagde Krigsudbetalinger. Men, da Lafitte paa den venstre Side i de Deputeredes Kammer modsatte sig de blinde Absolutisters Fordringer, Undtagelseslovene, de forfatningsstridige Fordringer og Geistligheden, saa blev han Ultraerne forhadt og Hofpartiet mistænkeligt. Han mistede 1819 Bankdirectionen, som Hertugen af Gaeta erholdt med en betydelig Løn; men 1822 overdrog man ham igjen eenstemmigt Bankbestyrerposten. Ypperlige Taler, tildeels holdte uden Forberedelse i Kammeret, have her ligesaa meget godtgjort hans Talent som hans Skarpblik, især i Finansfaget. Med Eftertryk talte han angaaende de afskyelige Optrin i Paris 1820, hvori den unge Lallemand blev skudt paa Gaden af en Skildvagt, og Oldinger, Børn og Qvinder bleve nedredne af Gensdarmer. Han blev ej igjen valgt til Deputeret i Kammeret for 1824. Ved at befordre Rentereductionen synes han at have tabt i Popularitet. I sine 1824 udgivne Bemærkninger forsvarede han denne Operation som nyttig, omendskjøndt han ei kunde billige Ministeriets System i det Hele. Som Capitalist, sagde han, vilde han derved have tabt mere, end han kunde vinde ved sin Deeltagelse i Udførelsen. Desuagtet anseer han Rentereductionen for vigtig til Statscreditens Forøgelse og lægger til: „Le credit se lie à tous les principes de prosperité nationale." Disse: „Reflexions sur la reduction de la rente et sur l'etat du credit" ere de grundigste og klareste angaaende denne meget drøftede Gjenstand. — Hvor stor iøvrigt den Tillid er, som Lafitte nyder, beviser det Træk, at Ludvig 18de, da han maatte flygte, overgav sin Privatformue til hans Omsorg. Tre Maaneder derpaa, viiste Napolen, i samme Stilling, ham samme Tillid og udnævnte ham siden fra St. Helena til Fuldbyrder af sit Testamente. Ligesom Napoleon i de 100 Dage havde respecteret Kongens Privateiendom, saaledes agtede Ludvig 18de ogsaa Keiserens, og lagde ingen Hindring i Veien for hans sidste Villies Fuldbyrdelse, skjønt der ej fattedes Mennesker, der raadede til andre Forholdsregler og ej vare utilbøjelige til at gjøre Lafitte en Forbrydelse af, at han havde viist den forrige Keiser samme Tjeneste, som han i Trængselens Tid viste Kongen. — Blandt Lafittes Fortjenester maa man ej glemme hans store Velgjørenhed mod Fattige. Udgiverne af de latinske Classikere i Paris bleve ogsaa blot ved ham satte i Stand til at udføre deres nyttige Foretagende.

Indenlandske Efterretninger.

Førend Hr. Prof. Bosco, der nu allerede ved tvende Forestillinger har erhvervet sig det kjøbenhavnske Publikums Bifald og Yndest, afreiste fra Hamburg, havde han gjort adskillige Pudserier, som f. Ex. Han gik ind i en af de saakaldte Helliges Boutik og kjøbte et Par Handsker, lod en Specie verle, og fulgtes af den fromme Mand til Døren. Neppe er Bosco paa Gaden, saa kalder Hiin betuttet ad ham og siger, at den modtagne Specie var borte. Forundret svarte Bosco: „Min Herre! De har jo lagt den i Deres Hue." Kjøbmanden rev Huen af i Hast, saae efter — jo! det var ganske rigtigt, Specien laae i Drættet. Men nu tog Bosco til Orde: „Min Herre! Jeg savner min Tegnebog, og den har De i Deres Kjolelomme." Uagtet Kræmmeren højtideligt forsikrede, han ikke havde taget den, saa anmodede Bosco ham alligevel om at vende sine Lommer, og en stor Octavbog kom ti Syne. Maalløs stod den arme Kjøbmand der, og med Spørgsmaalet: „De er dog vel ikke Hr. Bosco?" bad han ham ikke oftere at besøge sig.

Blandede Efterretninger.

— I Frankrig er udkommen en Oversættelse af de bekjendte „Stunden der Andacht," som finder overordentligt Bifald, samt roses og anbefales af alle fornuftige og oplyste Theologer af den protestantiske og katholske Kirke. Den høje Interesse for dette Verk tiltager overalt, jo meer den Overbeviisning udbreder sig, at samme for største Delen er opstaaet af Kellers fortræffelige Præ-

dikener, hvori der hersker samme Orden, Anskuelse og Valg af Gjenstande. Man sammenligne, hvad derom siges i Georg Viktor Kellers Nachlaß. (Freiburg 1830, S. 11—14.)

— Et nyt tydsk Tidsskrift er begyndt for kort Tid siden, kaldet: „Der canonische Wächter. Eine antijesuitische Zeitschrift für Staat und Kirche und für alle christliche Confessionen." Udgivet af Alexander Müller. (Faaes hos Hr. Univers. Bogh. Reitzel.) Deraf uddrage vi nogle smaae Stykker:

De bittre Frugter af jesuitisk Opdragelse ere desværre, som bekjendt, mange! Fyrster og Ministre og saa mange, som handlede frisindet, fik blodige Advarsler. Maatte dog Verset, der er lige gammelt med Ordenen, blive uforglemmeligt:

Omnes qui cum Jesu itis
Ne ite cum Jesuitis!
Ut a luce lucus dictus,
Et ut homo est homo pictus
Sic a Jesu est Jesuita;
Hunc, si sapis, semper vita!

Forbindelse med Jesuitter var idelígen betænkelig, og medførte kun Uheld. En gammel Jesuit har tegnet sine Brødre meget rigtig. „Ingen veed, skrev han, hvad en Jesuit er, naar han ej selv er det, og længe har været det. Man har en træffende Recept: Recipe superbiam galli, astutiam vulpis, invidiam canis, felis perfidiam, serpentis volubilitatem & lubricitatem etc., misce ita, & erit Jesuita. (Tag Hanens Stolthed, Rævens Snildhed, Hundens Misundelse, Kattens Troløshed, Slangens Smidighed og Glathed etc. bland dette, og der bliver en Jesuit deraf.)

Der er ikke nogen mere ydmygende Jagttagelse for det 19de Aarhundrede end Jesuiternes Gjenkomst. Beregner man Følgerne af samme maa man med den frisindede Kørner udraabe:

Fort mit dem Heuchler und Finsterling;
Er schmiedet der Knechtschaft Kettenring.

Haaret rejser sig, naar man seer, at Herrerne af det stationaire eller retrograde System atter anbefale Jesuiterne for deres Monarker, for at faae de liberale Ideers Løb hemmet. Hvo der vil undgaae Tigerens Kløer, vinder kun lidt ved at søge Hyænens Beskyttelse.

— Tiggermunke i Bayern. Følgende Klostre ere paa ny bragte istand. Franciskanernes i Hammelburg, Dettelbach, Kreutzberg og Miltenberg, med Hospitier i Engelsberg og Völkersberg; de barfodede Karmeliters i Würzburg, Kapuzinernes i Aschaffenburg og Karlstadt, med Hospitier i Lohr og Königshofen. I alt 8 Klostre, og 5 Hospitier. — Det er næppe 40 Aar siden, da Ignatius Schmidt, en katholsk Skribent, skrev om Tiggermunkene, at de vare en dobbelt Plage for Folket, baade i at ville leve af dets Sved, og i at holde det med Flid i Uvidenhed og Overtro. Paa alle Bøndernes Stalde skreve de tre ††† eller et trefoldigt Kors. De solgte Amuleter og Helgenbilleder, og dreve Djevle ud, kun ikke Dumhedens Djevel, der sad alt for fast i deres Hjerne. Hvorledes selv Klosternes Forstandere vare Fjender af al Lærdom, og Tilhængere af Overtro, derpaa tjener følgende til Exempel: 1790, altsaa ikke over 40 Aar siden, skrev den katholske Præst Geiger i München en liden Bog for Bønder, i hvilken han nægtede Præstevelsignelsens Virkning paa Hexer og disses Tilværelse. Derfor maatte han gjøre tre Fjerdingaars Poenitents. (Allg. lit. Anz. 1798 S. 496.) Den bigotte Kong Johan 5 af Portugal overgav Kapuzineren Gaspard Portefeuillen for Finantserne; og for at befordre Tydsklands Fremskridt blandede sig ogsaa Tiggermunke i hans diplomatiske Korps.

— Hvorledes gik det Frederik August d. 3die af Sachsen? Da denne Fyrstes Fader i Aaret 1696 blev, for at erholde den polske Krone, katholsk, vedblev dog hans Moder Christiana, en fød Prindsesse af Brandenburg Baireuth, at være luthersk; hun var meget omhyggelig for at Churprindsen blev religiøs opdragen i hendes Tro. Der var ogsaa Udsigt til, at Sachsen under hans tilkommende Regjering skulde derved blive lykkelig. Da Kejser Carl d. 6te i Aaret 1711 blev kronet i Frankfurt, var den da 15 aarige Churprinds af Sachsen der. Udsat for Jesuiternes Forfølgelser og Forførelser, henvendte han sig til

den hollandske Gesandt, og yttrede det Ønske, at søge Generalstaternes Beskyttelse, for at sikre sig imod hines Efterstræbelser; men hans Ønskes Opfyldelse laae ikke i Gesandtens Magt. Til Italien blev Prindsen ført; der drak han af Tryllebægeret; i Bologna blev han katholsk. Dette skeete allerede i Aaret 1712, men blev ej førend 1717 offentligt. Efter et syvaarigt Ophold i Udlandet, kom han endeligen 1719 tilbage til Tydskland, ganske omskabt. Dette var en bitter Frugt af Jesuitismen. Hvor ulykkelig Sachsen blev under hans yppige ødslende Regjering, og den sardanapalske Ministers Greve Brühls Forvaltning, og hvorledes selv Tydskland ved Sachsens falske Politik blev indviklet i den ulykkeligste Krig, er af Historien bekjendt. Jagten var hans Lidenskab. Paa sin Kapel, sine Fester og Malerier anvendte han uhyre Summer; Sachsen fik trykkende Paalæg og Gjeld af hundrede Millioner. — Alexander Müller, af hvis Tidsskrift foreståaende er taget, har skrevet en Haandbog over den katholske og protestantiske Kirkeret, hvilken i Bayern er forbuden.

— Om Udbyttet af Guld i det russiske Rige læses en Meddelelse af Hr. A. v. Humboldt i „Annalen der Physik und Chemie" 1830 No. 2. og i Børsenhalle 5612, til Berigtigelse af det, som i No. 46 af Berliner Nachrichten er anført. Ifølge officielle Documenter udvindes aarlig noget over 22000 Cøln. Mark Guld; og imod 77000 Mark Sølv.

I Aarene fra 1814 til 1828 har det hele Guld-Udbytte af den Uralske Bjergstrækning været 1551 Pud = 108,553 Mark, i Værdie over 23,881,000 pr. Thal., og af bemeldte Qvantitet kommer 1247 Pud paa de sidste fem Aar. Af de numeriske Elementer, man har, er Resultatet, at det aarlige Udbytte har udgjort:

	Guld. Mark.	Sølv. Mark.
For Europa og det asiatiske Rusland i alt . . .	26,500.	292,500.
Deraf for det russiske Rige	22,200.	76,500.

Om Productionen af Guld og Sølv i Amerika har Hr. v. Humboldt i 2den Udgave af hans essai politique sur le royaume de la nouvelle Espagne 1827. Tom.IV. p. 447-476, givet udførlige Efterretninger. Naar det Sølv, som i tre Aarhundreder er uddraget af Jordens Skjød i Amerika, var samlet, renset fra al Blanding, og sammensmeltet i en Kugle, vilde Kuglen have 63 Parisiske Fods Gjennemsnit.

— En besynderlig Særhed i den afdøde engelske Konges Characteer var hans Modbydelighed for, at lade sig paa sine Kjøretoure see af Mennesker. Naar han saaledes vilde kjøre omkring i Windsor-Park, bleve Forridere skikkede ud for at rense Terrainet, og det var ofte nok for Kongen til at vende om, naar han fik Øje paa en eller anden Lurende. Undertiden leed Kongen i sin Sygdomstilstand af en Slags Hypokondri, ofte fandt man ham dybt hensunken i Tanker, og da fandt han kun Lindring ved at udgyde Taarer.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 August 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à

Species $209\frac{1}{2}$

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	94	$94\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	$89\frac{1}{2}$	90 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$102\frac{1}{2}$	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$102\frac{1}{2}$	103 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	66	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	69	$69\frac{1}{2}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 69.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 28 August 1830.

Offentlige Characterer, eller Bidrag til Frankrigs nyeste Historie.

(Fortsat.)

IV. De la Fayette.

Gilbert Mottier, Marquis de la Fayette, født den 1ste Sept. 1757 i det gamle Auvergne, udmærkede sig især den franske Revolution. Opfyldt af høje Ideer om Menneskets sande Bestemmelse og Nationernes naturlige Forhold, blev han paa det højeste begejstret, da Nordamerika søgte at afryste de Lænker, hvori Moderlandet stræbte at lægge det. Selv Besiddelsen af en ung elsket Gemalinde kunde ej afholde ham fra at tilbyde Amerikas Agent Benjamin Franklin, som dengang opholdt sig i Paris, sin Tjeneste for Friheden. Da Franklin havde tilstaaet hans Begjering, overvandt han med megen Skarpsind alle de Vanskeligheder, der vare hans Plan i Veien. Den engelske General Howes Seier over Amerikanerne opflammede endnu mere hans Beslutning at understøtte Amerikanerne af alle Kræfter. Han tilsatte sin halve Formue paa Udrustningen af en Fregat og paa Overfarten, og han befandt sig allerede i rum Søe, før man i Frankrig erfarede hans Beslutning. Saaledes landede den tyveaarige heltemodige Yngling i April 1777 i Charlestown, hvorfra han strax ilede til den nordamerikanske Congres i Philadelphia. „Jeg udbeder mig en dobbelt Gunst, sagde han, nemlig at maatte tjene som blot Frivillig og uden Løn.“ Udnævnt til Generalmajor af den taknemmelige Congres gik la Fayette til Armeen. Washington tilbød ham Bolig hos sig; efter nogle Dage angreb Howe Armeen: Washington havde Ordre at antage et Slag, hvilket begyndte. La Fayette blev farlig saaret i Benet, og den sejrende Fiende fordrev ham endog fra Philadelphia: han maatte redde sig iblandt Bjergene. Endnn ej fuldkommen helbredet paatog han sig Anførselen over et Jagttagelsescorps: han vilde forene sig med General Green i Jersey, men en Afdeling af Englændere og Hessere stillede sig i Veien for ham: brændende af Begjerlighed efter Sejer angriber og slaaer han den overlægne Fjende. Til Belønning vilde man overdrage ham Erobringen af Canada, hvortil han selv havde givet Raad og Plan, men Congressens egen Uvirksomhed hindrede Udførelsen. Derimod lykkedes det ham at stifte indvortes Fred, som var afbrudt derved, at nogle Fanatikere troede, at Washington tragtede efter Eneherredømmet. Han havde vigtig Deel i den store Sejer, Washington tilkægtede sig ved Monmouth; General Sullivans critiske Tilbagetog fra Rhode-Island lykkedes blot ved La Fayettes dristige og kraftige Medvirkning, og han erholdt derfor i Coloniernes Navn en med allegoriske Figurer prydet Kaarde. Efterat Frankrig havde erkjendt Amerikanernes Uafhængighed, begav han

sig tilbage til sit Fædreneland, for at udvirke den unge Republik tilstrækkelig Understøttelse. Han erholdt og Tropper, Klæder og Penge. Intet kunde holde ham fra at at vende tilbage til Amerika. Under Kanonernes Torden og alle Klokkernes Lyd blev han modtagen i Boston, hvor man overgav ham Anførselen over Infanteriet og de lette Dragoner. Coloniernes Stilling var just ikke den bedste. Vel vare Englænderne i Norden indskrænkede til Besiddelsen af Ny-York, derimod havde de endnu de tre sydlige Provindser; kom Virginien i deres Magt, saae det farligt ud for de øvrige Colonier. Den engelske General Cornwallis fik Ordre at erobre Virginien. Han troede allerede at have Seieren i Hænderne og skrev fuld af Foragt for sin Modstander til England: „Drengen skal nu ej undgaae mig.“ Men da La Fayettes og de øvrige amerikanske Generalers Tapperhed og kloge Manoevrer nødte ham til Capitulation. Han vilde kun underhandle med La Fayette og kun overgive ham sin Kaarde, men han afslog denne Ære. I Triumph blev nu La Fayette modtagen i Philadelphia; Staterne i Virginien oprettede ham en Buste med de hæderfuldeste Indskrifter. Endnu engang begav han sig til Frankrig for at hente ny Understøttelse; han blev Congressens vigtigste Agent i Europa, og den adresserede sine Ministre til ham. Allerede var han i Færd med igjen at gaae under Sejl til Amerika, da Freden i Versailles 1783 gjorde Ende paa Kampen. For at kunne fryde sig ved Nordamerikas Lykke begav han sig derhen 1784. Efter en Fart af 34 Dage ankom han til Ny-York den 4de August. Her modtog hans Hjerte de skjønneste Belønninger. Amerikas Fane vajede fra Taget af Huset, som han beboede; Kanoner og Klokker forkyndte overalt hans Nærværelse. Staternes lovgivende Selskab lod ham ved en særdeles Deputation overække en Tak- og Hædersadresse og erklærede, at en Provinds skulde hede la Fayette. Højst mærkværdige ere de Taler, han paa sin Rejse fra Mont Vernon, holdt til de Allierede vilde Folk, og deres Svar til ham. Den 25de Dec. efter et Ophold af 4 Maaneder forlod han igjen Staterne, hvis Taknemmelighed fulgte ham til hans Hjem. Aar 1786 (den 28de Sept.) blev med Kongens Tilladelse La Fayettes Buste opstillet med store Højtideligheder paa Raad-

huset i Paris, som Minde om Nordamerikanernes Taknemmelighed. Han levede lykkelig i sin Familles Skjød, da Revolutionen brød ud, i hvilken han var bestemt til at spille en saa betydelig Rolle. Som Medlem af Notablernes Forsamling forsvarede han sin Overbeviisning med meget Mod. Endnu var Bastillen ej forstyrret, endnu kunde Artois tilintetgjøre ham; men med urokkelig Standhaftighed erklærede han sig for Folket og dets Rettigheder. Ved hans jevne, men tillige kraftige Opførsel, ved hans Grundsætningers Sandhed, ved den Ædelmodighed, der besjelede ham og alle de skjønne Egenskaber, han udviklede i Nationalforsamlingen saavelsom i det daglige Liv, vandt han Folkets Kjerlighed, Nationens Fortrolighed, Troppernes og selv den ulykkelige Konges Agtelse. Som Overanfører for Parises Nationalgarde blev han Frankrigs Skytsengel. Med al Følelse for Republikanismus, med al Iver for Nationens retfærdige Sag, som dengang vilde repræsentere hele Menneskeheden, var han tillige opfyldt af den højeste Agtelse for Loven og Thronen; Antagelsen af en fornuftig, Alles Rettigheder sikkrende Constitution var hans eneste Ønske, og da han saae dette opfyldt 1791, trak han sig tilbage til sine Godser, som han solgte paa eet eneste nær i Auvergne. Her dyrkede han sin Jord stedse med Washingtons Mønster for Øjet. Da han ved Revolutionen havde mistet en stor Deel af sin Formue, tilbød man ham betydelig Skadeserstatning for sig og sin Familie; man vilde gjøre ham til Maire i Paris. Beskeden afslog han Alt, og lod ej sin Rolighed forstyrre, enten herved eller ved Jacobinernes idelige Anslag imod ham. Den 1792 udbrudte Krig kaldte ham i Spidsen af Soldaterne. Hans Afrejse til Metz var Signalet for hans Modstandere, der vovede at anklage ham som Forræder mod Nationen. Hans Skjebne var afgjort, da Jacobinerne traadte i Ministeriet. Blottet for alle Nødvendigheder til Krigens Førelse, uden Gevær, Kanoner, Krudt, Kugler, Penge, Brød, Fourage, Heste, skulde han stille sig imod veludrustede Armeer. Han sendte sin Adjutant la Colombe til Paris, for at gjøre de nødvendige Forestillinger; ogsaa dette blev uden Virkning, thi man vilde ej tillade ham at blive virksom, for at kunne beskylde ham for Troløshed. Da Uordenerne i Paris stedse

mere tog Overhaand, da man endog vovede at haane den ulykkelige Konge paa sit Slot, ilede han fuld af Utilfredshed til Paris og for Nationalforsamlingens Skranker; da hævede han høit sin Stemme mod Jacobinernes Rædsler, fast som en Klippe i Havet, urokket af de rasende Bølger. Ganske alene, uden Frygt og uden Daddel, forlod den Ædle sine glubske Fjender for selv at trøste den krænkede Konge. Ingen vovede at angribe ham, thi Dydens Magt er stor. I fuld Bevidsthed om sine rene Hensigter gik han tilbage til Armeen. Neppe var han ankommen der, før Tildragelserne den 10 August overtydede ham om, at han ej kunde virke mere godt og at Jacobinismens frygtelige Ondskab triumpherede. Han skulde nu selv stille sig for sammes blodige Tribunal, underkaste sin Opførsel en Undersøgelse og gaae en skjendig Død imøde. Da vendte han sit Blik mod hine Egne, hvor hans Navn endnu dagligt nævntes med Velsignelse, og han besluttede at flygte over Holland og Engelland til det lykkelige Amerika. For at sikkre sig, befalede han at arrestere Nationalforsamlingens udsendte Commissarier, udstedede en Proclamation til Tropperne, og forberedede Alt til sin Afrejse, da han saae sin Indflydelse paa Soldaterne tabt. Nogle Officierer, blandt hvilke Latour-Maubourg, ledsagede ham, og allerede troede de sig reddede, da de paa Lütticher-Distriktet, uagtet en skriftlig Erklæring om deres Hensigter, bleve anholdte af en østerrigsk Post og som Krigsfanger overgivne til Preusserne. Indtil 1794 var La Fayette indspærret i Magdeburg, men blev derpaa udleveret til den tydske Kejser, der anviste ham et Opholdssted paa Fæstningen Olmütz i Mæhren, hvilket siden hans Gemalinde og hans to Døttre deelte med ham. Disse havde før næsten slet Intet vidst om hans Tilværelse, da enhver Correspondens imellem dem var gjort umulig. Amerikas og Englands forenede Bestræbelser vare ej istand til at bevirke hans Frihed. Amerikas Borgere udstedede i deres Tidender Adresser til deres hædrede Ven, hvori de sagde blandt andet: „Vi ere overbeviste om, at du, ophøjet over Ulykken, vil glimre endnu mere, naar Uvejrsskyerne ere borte. Gik det efter vore Ønsker, vilde vi føre dig over til vore Bredder, hvor vore Hjerter slaae fulde af Fryd i vor Barm og bede dig hjertelig velkommen."

Her i Olmütz var det, at Doctor Bollmann og den unge Huger, Søn af den Mand, hos hvem La Fayette første Gang var landet i Amerika, fattede den dristige Plan at befrie ham i det Øjeblik, da man lod ham tage frisk Luft. Imidlertid havde man i Paris sat ham paa Emigrantlisten og confiskeret hans hele Formue. Dog lykkedes det General Bonaparte at bevirke hans og hans Medfangnes Frihed, hvilket han gjorde til en udtrykkelig Fredsbetingelse. La Fayette gik nu fra Olmütz til Hamburg og derpaa til Kiel. Under sit Ophold giftede han sin Datter med Latour-Maubourg, og erholdt ved to Londoner Damers Testament et Legat af 40,000 Pund Sterling for sig, sin Kone og Børn. Senere erholdt han sit Gods i Frankrig tilbage og blev endog valgt til Departementspræfect; dog afslog han denne Ære, som Latour-Maubourg derpaa modtog. Han levede siden paa sit Landgods Lagrange i Auvergne og arbejdede i sin Rolighed paa sine historiske Memoirer. Ved et Ophold i Paris brækkede han Benet og maatte udstaae en smertelig Cuur. Hans fortræffelige Gemalinde berøvedes ham 1807 ved Døden. Efter Napoleons Tilbagekomst fra Elba traadte La Fayette igjen frem i det offentlige Liv. Udnævnt til Deputeret i det af Napoleon sammenkaldte Repræsentantkammer, blev han her valgt til Vicepræsident, som en af Frihedens Veteraner. Efter Slaget ved Waterlo var han en af de Mænd, som kraftigt modsatte sig Napoleons Plan, at erholde Dictaturen. Han var ogsaa en af de Kommissarier, som skulde knytte provisoriske Underhandlinger med Blücher og Wellington. Siden levede han nogen Tid i Rolighed.

I Aaret 1822 blev han valgt til Medlem af de Deputeredes Kammer, hvor han stedse viiste sig som en tro Tilhænger af det constitutionelle Parti.

I Aaret 1824 gjorde han en Rejse til Nordamerika, og nød overalt den meest smigrende Hylding. Denne hans Rejse er beskreven af Levasseur, og sammes Skrift haves af Fransk oversat paa Tydsk.

Paa en senere Rejse, nemlig igjennem det sydlige Frankrig i Aaret 1829, nød han af sine Landsmænd ogsaa overordentlig mange Beviser paa den høje Agt og Hengivenhed, de vare besjelede af for denne udmærkede Mand, hvis fortjenstlige

Virksomhed for Orden og Deel i det gunstige Udfald af den sidste Revolution, er alt for bekjendt til at vi her skulle dvæle derved.

V. Marmont, Hertug af Ragusa.

Marmont, Hertug af Ragusa og Marschal af Frankerig, født ved Aar 1770, nedstammer fra en adelig Familie og erholdt en god Opdragelse. Man lod ham lægge sig efter Artillerietjenesten. Han tjente ved Armeen i Italien, da Bonaparte valgte ham til sin Generaladjutant. Mod og Indsigt erhvervede ham Overfeldtherrens Tillid, og han udførte med Held dennes ofte vanskelige Ordrer. Han var endnu Bataillonschef, da han 1796 blev sendt til Paris, for at overgive Directoriet 22 Østerrigerne under Wurmser fratagne Faner. Ved denne Lejlighed roste han i en lang pathetisk Tale den italienske Armees Bedrifter og dens Anførers Genie. Da den cisalpinske Armee stiftedes overbragte han Bonapartes Beslutninger til Congressen i Reggio; han befandt sig og ved Expeditionen imod Rom. Efter Freden i Campo Formio vendte han tilbage til Paris og giftede sig med den eneste Datter af den ved Rigdom og Retskaffenhed lige udmærkede Banquier Peregaux. Da Bonaparte gik til Ægypten fulgte Marmont ham. Ved Indtagelsen af Malta commanderede han en af de landede Colonner, slog Maltheserne tilbage, erobrede Ordensfanen og blev derfor udnævnt til Brigadegeneral. Ved Angrebet paa Alexandria og paa Marschen til Cairo gjorde han væsentlig Tjeneste. Under Expeditionen til Syrien afløste han General Kleber i Commandoen i Alexandria. Her maatte han ej alene besørge Kysternes Forsvar mod ethvert Landgangsforsøg af Tyrkerne, men og Correspondencen med Frankerig og hemmeligen Forberedelserne til Bonapartes mulige Afrejse. Denne sidste Forretning er et Beviis paa den store Fortrolighed, som dengang herskede mellem begge. Efterat han var vendt tilbage med Bonaparte til Frankerig, befordrede han paa det virksomste Revolutionen af 18de Brumaire. Han erholdt af den første Consul Commando over Militairskolen, blev udnævnt til Statsraad for Krigsdepartementet og til Divisionsgeneral, og erholdt Overcommando over Artilleriet ved Reservearmeen, der var bestemt til Italiens Gjenerobring, forsamlede sig ved Dijon og i Begyndelsen af Marts 1800 indtraf i Genf. Ved Overgangen over Bernhard udviklede han ligesaa mange Kundskaber som Bestemthed. Han ledede den højst vanskelige Transport af Skytset og Munitionen over dette Bjerg, viste sig personlig overalt, hvor Vanskelighederne vare størst, og udførte lykkeligt et af de overordentligste Foretagender i den nyeste Krigshistorie. I Slaget ved Marengo understøttede Marmont Desaix's afgjørende Angreb paa det kraftigste, da han lod sit Artillerie paa Musketvidde rykke frem mod den fiendtlige Linie. Han bivaanede Feldttoget med samme Virksomhed til dets Ende. Derpaa blev han General-Inspectør for Artilleriet og General en Chef for Armeen i Holland; men nu viste sig og en stor Forandring i hans Characteer. Stolt og overmodig som een af de rigeste og af den første Consul meest begunstigede Feldtherrer i Armeen, gjorde han sig ligesaa forhadt af sine Soldater som af Hollænderne, der takkede Himlen, da han 1805 blev kaldt til den store Armee for der at anføre det andet Corps. Han tog Deel i Begivenhederne ved Ulm; under Slaget ved Austerlitz havde han sin Post i Stejermark for at forurolige Erkehertug Carls Armee i Ryggen. Efter Freden blev han udnævnt til Hertug af Ragusa. Han blev staaende med sit Corps i Ovre-Italien. Ved Krigens Udbrud 1809 stod Marmont i Dalmatien og syntes tabt, da Østerrigernes Uheld i Bayern nødte Erkehertug Johan i Italien til Tilbagetog. Han kunde derpaa forene sig med den italienske Armee, med hvilken han sejerrig trængte frem til Donau. I Slaget ved Wagram befandt han sig med sit Corps i Centrum. Efter Massenas Tilbagetog fra Portugal fik Marmont Overanførselen over den mod dette Rige opererende Armee. Hans Forening med Soult nødte Wellington til at opgive Belejringen for Badajoz, men de Franske formaaede ej, eller forstode ej at forfølge deres Fordele. Selv da Marmont havde forenet sig med Dorsenne under Murene af Ciudad Rodrigo, vovede han ej at tilbyde Englænderne et Slag, men trak sig siden frivillig tilbage. Da Wellington siden igjen rykkede frem, kom det den 22de Juli 1812 til et blodigt Slag

ved Salamanca, som Marmont, der selv blev saaret, tabte. Han var endnu ej gandske lægt, da han 1814 blev kaldt Armeen i Tydskland. Her og i Frankerig fægtede han til Indtagelsen af Paris, hvis Forsvar var ham overdraget. Efter Napoleons Afsættelse var han een af de første, som erklærede sig for Ludvig 18de. Han blev derpaa ophøjet til Pair, og fulgte Kongen til Gent under Napoleons Usurpation 1815. Efterat Kongen var vendt tilbage, blev han Præsident i Cote d'or Departementets Valgcollegium. Ludvig 18de satte megen Tillid til hans Retskaffenhed og sendte ham derfor til Lyon for at undersøge det der Forefaldne. Ultraerne havde nemlig med grusom Strenghed undertrykt Uroligheder, som de selv havde stiftet. I et Brev til Hertugen af Richelieu opdagede Marmont Øvrighedernes uretfærdige og overilede Fremgangsmaade, faldt derfor i Unaade ved Hoffet og maatte begive sig til sit Landsted; i Aaret 1818 blev han tilbagekaldt og modtagen med Godhed af Ludvig den 18de. Under de sidste Uroligheder i Paris forsvarede han Carl den 10des Sag mod denne Hovedstads Indbyggere. Ved disses endelige Seir stod han omsider ilde anskreven hos begge Partier, men blev dog tagen til Naade af Carl, med hvem han fulgte og agtede at begive sig til London.

Flere norske Læsefrugter.

(Fortsatte. Af Chr. J.)

Drømme. Der er skrevet saa mange Bøger om denne Materie, at de, samlede, vilde danne et smukt Bibliothek, og Meningerne derom ere saa forskjellige, at der gives ligesaa mange Partier her, som i hvad der vedkommer Kirken eller Politiken, end sige Philosophien. Hvad ere Drømme? Allerede dette Spørgsmaal er vanskeligt at besvare, med mindre man, efter en bekjendt offentlig Talers Exempel, vilde nøjes med den Definition: Drømme ere Drømme. Saa meget er vist, at der ei findes et eneste Menneske i den hele, det være sig barbariske, civiliserte eller cultiverte Verden, der jo kunde fortælle om en eller anden mærkværdig, endog prophetisk Døm. Ligeledes er det vist, at vi leve et dobbelt Liv, det ene ved højlys Dag, det andet om Natten. Begge have tilfælleds med hinanden, at de ere fulde af Handlinger, Forestillinger, Fornemmelser og Følelser, af Smerte og Glæde, at Aanden er uvirksom, at Sjælens Kræfter yttre sig paa mangfoldige Maader og Gemyttet kommer i alleslags Berørelser med en i det Mindste tilsyneladende udenfor os liggende Verden. Ei altid ligne Synerne i Drømme det hvad vi ere blevne vaer i vaagen Tilstand; de afvige som oftest betydeligen derfra; vi opleve Noget, som vi ikke kunne erindre at have oplevet under Dagens sædvanlige Sysler; vi gjøre Bekjendtskaber, slutte endog Venskaber med Mennesker, Engle og Dæmoner, der, naar man vil, kunne ansees for Skabninger af vor Phantasie. Dog hændes det ikke sjelden, at vi, naar vi om Morgenen ere opvaagnede, slet ikke mægte at tilbagekalde i vor Hukommelse, hvad vi have drømt om Natten, skjøndt vi godt vide, at vi have drømt. Overalt er en Drøm snart glemt. Dagens Lys adspreder Nattens Frembringelser ligesaa hurtig som Taagen i Dalene. Stjernerne blegne, naar Morgenrøden rinder op. Der gives kun een og anden Drøm, der hæfter i Phantasien, saalænge vi leve. Et Menneske, der er kommet sig af en Besvimelse eller Lethargie, eller ogsaa, efter nogen Tid at have ligget under Vandet, men ved anvendte Midler er igjen bleven bragt til Live, ja om hvem der ikke urigtig kan siges, at det har været død, veed slet ikke at fortælle Noget om den Tilstand, hvori det i denne Tid, der alligevel for Samme ei var nogen Tid, har befundet sig. Dog kan man vel deraf slutte, at en Saadans Aand imidlertid har været aldeles uvirksom, hverken har handlet eller fornummet? Sandelig ligesaa lidet, som at man ikke har drømt det Allermindste, naar man al Anstrængelse uagtet ikke kan erindre hvad man har drømt. En nødvendig Betingelse for Erindringen er, at Aanden, om end kun ved svage Traade, er knyttet til Legemet. Ere disse Traade afklippede, da vedbliver uden Tvivl Aanden i sin Geskjeftighed, men den af Legemets Beskaffenhed afhængige Hukommelse mangler. Saaledes er det ikke nogen blot poetisk Anskuelse, at

betragte Døden som en Drøm. Den tilintetgjør ingenlunde Aandens Kræfter, Sjælens Yttringer, Gemyttets Egenskaber. Det eneste Spørgsmaal kan være, om den Døde ikke, efter vor Regningsmaade senere eller tidligere, kan sættes i en Stilling, hvor han ogsaa mægter at tolke, hvad han under denne Drøm har erfaret. At han ved at gjengives det forrige Legemes Organer ej er i Stand dertil, er klart af de saakaldte Skindødes Exempel. Men hvis dette Legeme skulde, efterat være undergaaet en formelig Transformation, vorde begavet med nye, maaskee finere, ædlere Organer, da maa det være mueligt, at gjenvinde Erindringen om Alt, hvad skeet er, og endog at tolke Samme paa een eller anden Viis. Hvorom Alt er, saa maa Hovedsagen og den derpaa grundede Attraa være, at Erindringen bliver behagelig og ikke smertelig. Ogsaa heraf er Vigtigheden af en Religionen, Dyden, Retfærdigheden helliget Vandel indlysende.

Penne. En god Huusholder maae ej kjøbe noget, som han selv kan forskaffe sig med ringe Umage og liden eller ingen Bekostning. Pennene betales som oftest dyrt, hvorvel hver Landmand, der holder Gjæs, kan have dem for Intet, saasnart han forstaaer den Konst at tilberede dem til Brug; thi raae, som man trækker dem ud af Gjæssene, ere de uduelige, mørke, bløde og fittede. Der gives Struds-, Svane-, Gaase- og Ravne-Poser. Begge de første, der er meget stærke, bruger man især til at skrive paa Pergament eller tykt Papir, saasom Ravnepennene til Tegning og Fiinskrivning, men Gaasepennene til den almindelige Skrivning. I Havnestæder drives dermed af de saakaldte Poseskrabere en stærk Handel. De kjøbe dem af Bønderne, sortere, trække og forsende dem enten i store Partier, i hele Fade, eller sælge dem bundtviis i 25, 50 eller 100 Stykker, der da betales til forskjellige Priser efter deres Størrelse, Haardhed og Godhed. De hollandske og hamborgske Poser ansees for de bedste. — De Penne, som Gjæssene selv lade falde, ere modne, følgelig bedre end de, der aftrækkes dem enten døde eller levende. Dernæst er den anden, tredie og fjerde i det andet Vingebeen de bedste; dog kunne ogsaa de følgende benyttes af dem; der skrive en let Haand. Trækningen, hvorved Pennene faae den behørige Haardhed, og hvorved Fidtet bringes ud, skeer ved et meget simpelt Greb. Dertil bruges enten varm Aske eller Gløder. I Asken maa der ej være Kul; heller ikke maa den være altfor heed, eller altfor kold. I første Tilfælde bliver Posen altfor snart blød og seig, istedetfor haard, og faaer Tænder. I andet Tilfælde bliver Posen enten ikke blød nok, eller Varmen gjennemtrænger i det Mindste ikke alle Posens Dele, og da faaer den igjen Tænder. Det er bedst, at bearbejde Pennene over Kulilden paa følgende Maade. For det Første vogte man sig for, at Kullene give Flamme; thi da vilde Pennen strax brænde. Pennen bevæges hurtig over Kullene frem og tilbage, og tages ofte fra Ilden, for at føle, om den er jævn og aldeles blød. Er dette Tilfældet, lægger man en Uldlap paa Knæet, tager Posen i venstre Haand, saa at dens Ryg vender nedad, holder Samme paa Lappen og trykker med Ryggen af en bred Kniv oven paa Posens Begyndelse. Denne trækkes igjennem, hvorved der fremkommer en gjennemsigtig Stribe, og den ydre Hinde afløses. Derefter trykkes Posen i dens forrige runde Form, idet man nogle Gange trækker den, medens den endnu er varm, gjennem et Klæde. Hvo, som holder af meget haarde Penne, kan trække dem to Gange og give dem to Striber; dog maa den anden Gang iforveien være bleven ganske kold. — Det er fortrædeligt, naar Pennen, som man skjærer, har Tænder. Dog gaae disse sjelden igjennem Posens hele Tykkelse og findes ikkun paa Overfladen. Enhver Skriver forstaaer nok, ved at skrabe, at faae dem bort. Naar en Pose er behørigen haard, faaer den aldrig Tænder. Naar man lader en uskaaren Pen ligge nogen Tid paa en varm Ovn, kan den, uden Tænder, kløves fra den ene Ende til den anden.

Indenlandske Efterretninger.

(Meddeelt.)

Kornhøsten er begyndt. Vaarsæden staaer særdeles godt, saaledes Byg, Havre, Erter, Vik-

ker, Hør; det er meest kjendeligt paa lette Jorder paa lerede Jorder gives mange Pletter i Bygget formedelst Vandstade. Vintersæden staaer tynd og maadelig paa lavtliggende Jorder, saaledes i Lolland, ligeledes i Holsteen, og flere Steder, fordi Jorden ej var beqvem, da den blev saaet. Paa Sæbygaard i Holbeks Amt har man, da Jorden var brakket og gjødet til Vinterhvede, og den var for vaad, i dette Foraar besaaet Marken med Vaarhvede; den staaer fortreffelig, men den er ei saa lang i Hvipperne eller saa stor i Kjærnerne som Vinterhvede, i øvrigt meget god og Halmen ei saa grov og stiv. Kleveren staaer fortreffelig, men Frøklever vil formodentlig ei lykkes. Ligeledes gaaer det med Havesager; de som kan taale megen Væde er lykkedes godt, saasom Kaal, Gulerødder. Af Æbler og Pærer kan ei ventes meget. Frugttræer paa vaad Grund ere paa flere Steder gaaet ud, Roden er raadnet af den megen Væde. Stikkelsbærene ere hos Flere mislykkedes, da Orm har fortæret Bladene, og Bærene ere slette af Smag. Da Tørven er vanskelig at faae tør, stige Brændepriserne, 6 Rbd. for Favnen i Skoven, i Kjøbstæderne 8 Rbd., i Kjøbenhavn 13 Rbd. Smør bliver ei saa overflødigt som man skulde vente, da Qvæget var maadelig fodret sidste Vinter, og den megen Regn har gjort Græsset kraftløst. Det Samme skriver man fra Holsteen. Det vil og have Indflydelse paa Fedeqvæg, det er kjendeligt paa Lammene, de ere magre og smaae. Angaaende Mejeriet forventes med Begjærlighed et Skrift af Hr. Martens i Angeln, som snart vil udkomme, under Titel: Ueber die Viehzucht und den Meyereybetrieb im Holsteinischen; det skal være bedre end hvad hidtil er udkommet. Man roser die Anleitung zur Rindviehzucht von Pabst, Lærer i Hohenheim, den udkom 1829. Af Iversen i Angeln er udkommet et læseværdigt Skrift om Mageløg af Jord, som nu gjøres vanskeligt, da det dog er nødvendigt for at samle Lodderne i Nærheden af Gaardene, hvor de ligge adspredte, en Følge af en usuldkommen Udskistning. Sagen er sat i et godt Lys. Bogens Titel er: die Nothwendigkeit der Vermagschiftungen mit Land, Apenrade 1830, 6 Ark 8vo. Hansens nylig udkomne Dagbog, en Landvæsens Calender, er den eneste her i Landet, og ligesaa nyttig for Landmanden, som en Havecalender; det var godt at han efter Evne søgte afhjelpe den Trang. Den Fuldkomneste, man har, er the **Farmers Calendar by A. Young**, den 6te Udgave er af 1805, den er oversat paa tydsk.

Imellem Callundborg og Slagelse udbrede sig Tærskemaskiner til billig Priis, som tærske reent, og optage liden Plads. De gjøres af Mølleren Lars Madsen i Vedbye, boende paa Assessor Neergaards Gods Vedbyegaard. En Tærskemaskine til 1 Hest, som kan tærske om Dagen 6 Tdr. Rug eller 12 Tdr. Byg og af Havre noget mere, koster hos ham 165 Rbd. i Sedler. Den er af Egetræ med Jernbeslag og Malmbøsninger, med den følger 2 Borde og 1 Rist, den er bygget som de sædvanlige engelske, som haves her i Landet. Paa Bierbyegaard er i Sommer anskaffet een til to Heste, gjort af anførte Møller; paa Grevskabet Lerchenborg ere flere anskaffede; Præsten Mathiesen i Kirke Helsinge har bestilt een hos ham.

I Sorø Amt lægge flere store Gaarde Flid paa Schweitzerost, men sædvanligen ere de ikke gamle nok, naar de sælges. Den Feil har Major Mylius paa Kattrup, nu død, undgaaet; han lod sin Ost være Aar gammel, førend de solgtes, de ere paa 1½ Lpd., og betales paa Stedet med 12 ß. Pd., de ere meget gode. Nogle have begyndt med at gjøre Engelske Oste, og at efterligne den røde Gloucester Ost. Vil man lave fremmed Ost, vil enhver Efterligning mislykkes; bedst derfor at forskrive et Menneske dertil fra England, fra det Grevskab, hvor god Ost gjøres, saasom Gloucester, Chester; det samme er Tilfældet med Hollandsk Ost, at tage et Menneske fra Holland, ligeledes med Thyboe Ost, norsk gammel Ost, eller Myse-Ost. Derfor kom Schweitzer-Ost i god Gang her i Landet, fordi Conferentsraad Bruun forskrev til sin Gaard Antvorskov kyndige Folk fra Schweitz. Saaledes have flere Godsejere forskrevet Mejersker fra Holsteen til deres Mejerier, derved er den bedre Smørbehandling bleven kjendt og udbredt.

Priis paa Jordgods har noget forbedret sig. Bødstrup ved Slagelse var til Auction d. 9 August, der blev budt ved Auctionen 130,000 Rbd. Sølv, men den blev ei solgt, den opraabtes for

165,000 Rbd. Sølv. Gjordes ingen Vanskelighed med Udparcellering, vilde Priserne være bedre, nu ynder man at sammenlægge nedlagte Bøndergaarde. Der bør være Frihed med at sammenlægge og udstykke efter Folks Evne og Beqvemhed; allerede haves en Mængde jordløse Huse, det er ikke gavnligt; i dyre Kornaar, naar Arbeide ei gives, hvoraf skal disse Mennesker leve? I det nordøstlige Sjelland er tilvisse 40 jordløse Huse i hvert Sogn. Det kunde afhjelpes ved Bøndergaardes Nedlægning og Udstykning. Bedst er det at følge fremmede Landes Exempel, ei at bekymre sig om Eiendommene ere smaae eller store, enhver vil jo vide bedst, hvad der er ham tjenligt. Derfor findes den Tvang, som hviler paa Godserne i Hertugdømmene, at være for stor; at nedlægge et Huus, straffes der med 500 Rdl. Courant, see Fordn. af 19 Dec. 1804.

Rapsæden har ei været heldig i Aar, ei heller i Holsteen, derfor er Prisen 11 til 12 Rbd. Tønden. Grev Bernstorff paa Aakier i Jylland skal i Aar have avlet 1000 Tdr., ligeledes Grev Lerche i Sjelland, men hos Andre har den givet Intet.

Blandede Efterretninger.

— Fra Christiania skrives under 6te August: „En lige saa ulykkelig som mærkelig Begivenhed fandt Sted i den saakaldte Sætersbergbakke i Nærheden af Modums Blaafarverværk om Eftermiddagen Kl. 2½ den 2den dennes, idet 2de Mennesker og 1 Hest bleve ihjelslagne af Lynilden paa den offentlige Landevei. En gammel Bondemand af Modums Sogn, der med sig yngste Søn, 12 Aar gammel, kom kjørende med en Kjærre, søgte Skjul mod den stærke Skylregn under et tæt ved Vejen værende højt Grantræe; men denne Uforsigtighed kom dem desværre dyrt at staae. Lynilden slog ned i Grantræets Top, fulgte Stammen nedad i flere Krydsninger og Slangegange, splittede Barken og enkelte Grene, og ophørte — som det syntes — just der, hvor hine ulykkelige Mennesker frembøde en ny Ledning for Lynstraalerne. Baade Manden og Drengen bleve rammede og faldt strax døde ned ved Træets Fod; hvilket ogsaa var Tilfældet med den i Nærheden staaende Hest, efterat den først yttrede nogle convulsiviske Bevægelser. Kjærren befandtes ogsaa at være søndersplittet paa nogle Steder. Saavel foran som bagud befandtes flere Kjærreløs, men lykkeligviis kom ingen flere Folk eller Heste til Skade. Den gamle Mand syntes at være rammet i Hovedet, Halsen, nedad Brystet og Lænderne. Paa Legemets Overflade havde Huden paa nogle Steder en blodsprængt blaaagtig Farve og Udbredelse. I begge Ooregange fandtes lidt Blod af de brustne Blodkar. Drengen var fornemmelig rammet paa Halsen, Brystet og langs Siden af Legemet. Det syntes som han i samme Djeblik har villet fremstamme nogle Ord, thi Munden var aaben og Læberne noget fordreiede. Blaafarververkets Læge, som tilfældigviis ikke var tilstede paa den Tid, men kom hjem 2½ Time senere, fik Lejlighed at besigtige de Afsjelede. Han fandt strax deres Tilstand ugjenkaldelig til Liv, men anstillede dog, skjøndt uden Nytte forskjellige Redningsmidler. Den dræbte Hest syntes at være truffet i det venstre Ore, da i sammes Oregang opdagedes en liden blodig sønderrevet Plet. Den var ogsaa blodig i Munden, men som dog kan have hidrørt af Faldet."

Kjøbenhavns Børs, d. 27 August 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à

Species 209½

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.

Bank-Discounto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	49¾ Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	93½	— Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	89	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	102½	103 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	66 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 70.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 31 August 1830.

Om naturlig Magie.

(Indsendt.)

Naar man seer, med hvilken barnlig, eller rettere sagt, barnagtig Beundring, visse Folk omtale Taskenspillere, og stundom kalde dem de „Ubegribelige," saa finder man det ikke mere besynderligt, at uoplyste Nationer i mørkere Tider meente, at saadanne Tusindkunstnere stode i Forbund med Djævelen. Fordum kaldtes saadanne Konstnere Gjøglere, siden Taskenspillere, fordi de førte en Taske med sig til at udføre deres Konster — Prestigateurer eller Præstigiatorer. Gjøgler, eller det tydske Gauchler eller Gauckler kommer aabenbart af det latinske joculari, thi da G i mange Egne af Tydskland udtales som j, saa er det naturligt, at Jaukeler (istedet for Joculer) var meget almindeligt, og selv det ældgamle danske Kogler synes at have sin Oprindelse fra hint latinske Ord.

Taskenspillerie beroer paa to Ting: Behændighed og Øjenbedrag. Men det er ikke nok, at en Taskenspiller besidder den fornødne Behændighed og Fingerfærdighed, men det er ogsaa nødvendigt, at han bortdrager Tilskuernes Opmærksomhed ved underholdende Tale, der ikke allene beskytter Konstneren mod at blive røbet, men tillige bidrager til at more Selskabet. Mundens Brug er derfor ligesaa vigtig for Taskenspilleren, som Hændernes, og medens Tilskuerne fæste deres Opmærksomhed paa hans Tale, glemme de, at lægge Mærke til hans Fingerspil, og medens Øret vaager, sover Øjet. Men uden Medhjelp vilde Taskenspilleren kun meget slet kunne udføre sine Konster. De tilsyneladende meest ubegribelige ere netop de simpleste, fordi de udføres ved Hjelp af Personer, han forud har gjort Aftale med. Saaledes erindrer jeg, at den saakaldte nordiske Herkules, ved en Forestilling, han for endeel Aar siden gav paa Hoftheatret, tilbød sig, at trække een af Tilskuerne Skjorten af, uden at denne behøvede at trække Kjolen og Vesten af. Han havde neppe yttret dette Tilbud, førend en ung ubekjendt Person i Forsamlingen traadte frem, og erklærede sig villig til at lade udføre paa sig dette, i Overværelse af et heelt Publicum, vist ikke behagelige Experiment. Men en Taskenspiller har ikke allene Medhjelpere, der blande sig i Tilskuernes Hob og lade, som de aldeles ikke kjendte noget til ham og hans Forretninger, men hele Skuepladsen er ogsaa indrettet, overeensstemmende med hans Øjemed. Belysningen bidrager meget til at forøge Forblindelsen og gjør det f. Ex. umueligt, at see et Hestehaar, hvorved en Ting drages i Veiret eller holdes svævende i Luften.

To af denne Slags Kunstnere, som have gjort stor Opsigt, og, i sin Tid, ogsaa viist deres Konster i Kjøbenhavn, vare Pinetti og Jonas: begge udmærkede i deres Fag, og den første ligesaa meget ved sin Vindighed, som den sidste ved sin Beskedenhed. For at imponere og blænde

Hoben, som, i mange Henseender, ansaae ham for den „Ubegribelige", indgik han engang med en god Billardspiller her i Staden et Væddemaal om, at ville spille Billard med Fødderne, formodentligen i den Tanke, at ingen vilde indlade sig deri med en Hexemester, som han gjaldt for; men, da hans Modpart ikke lod sig forbløffe og opfordrede ham til, at udføre sin Hexekonst, trak han sig tilbage med Undskyldninger. En Følge af denne Rodomontade var, at han, for ikke at blive stenet, over Hals og Hoved maatte forlade Kjøbenhavn, men, som man let kan formode, med en vel spækket Pung. Berlin maatte han forlade, efter Frederik den Stores Befaling, og man paastaaer, at han ved denne Leilighed var passeret igjennem fire af Stadens Porte paa een og samme Tid. Jonas var især Mester i Kortkonster. Hans Behændighed skal have overgaaet al Forestilling. Men da intet, som giver Penge af sig, længe kan blive en Hemmelighed, saa lærte Andre ogsaa at efterligne Pinettis og Jonas's Konster, og det, som eengang ansaaes for reen Troldom, blev omsider ganske almindeligt Taskenspillerie, som forevistes af ganske underordnede Personer i Konsten, og nu kun ved Udpyntning kunde finde Interesse. Taskenspillerie udgjør en Deel af den saakaldte naturlige Magie.

Hos Perserne tilskreves Oprindelsen til Magien Zoroaster, hvis Tilnavn, efter Salmasius's Forsikkring, var Mog, og derfra altsaa Magus. Ordet Magie havde i Begyndelsen en uskyldig, ja rosværdig Bemærkelse, da det brugtes om Visdoms og de højere Kundskabsgrenes Studium; men da de gamle Magi gave sig af med Astrologie, Spaaen, Troldom etc., fik Ordet magisk med Tiden en forhadt Betydning og blev ene brugt til at betegne en ulovlig og djævelsk Videnskab, der beroer paa Djævelens og hedengangne Sjeles Bistand. Udtrykket naturlig Magie er i sig selv Nonsens, da Ordet Magie allerede ophæver al Naturlighed, og er omtrent det samme, som naturlig Unaturlighed; men Meningen skjønnes let at være Anvendelsen af naturlige Kræfter til at frembringe overraskende, og dog heel naturlige, Virkninger.

Grækerne havde ligesom Romerne deres Taskenspillere. Hos Romerne kaldtes en saadan Konstner **Præstigiator**, af **Præstigia**, Blændværk, Gjøglerie. Ved de sæculariske Lege morede Præstigiatorerne Folket med deres Gjøglerier, som bestode i at lade afrettede Hunde dandse o. desl. Hunkjønsordet **Præstigiatrix** viser, at ogsaa Fruentimmer gave sig af med saadanne Konster.

I Hovedsagen ligne alle Taskenspillerkonster hverandre, som den ene Draabe Vand den anden. Man troer at see noget ganske Nyt, og man seer i Grunden kun noget Gammelt. Ved en ringe Forandring kan Blændværket faae Skin af Nyhed.

At saadanne Konstnere overalt have stort Tilløb; at deres Konster lønnes med Guld, medens en Forfatters Arbeide neppe betales med Bly, er meget naturligt. Det Vidunderlige og Ubegribelige ønske alle at see. „En Mand i London, fortæller Mercier, bekjendtgjorde engang, at han paa en vis Dag og til et vist Klokkeslæt, agtede i Alles Paasyn, at putte sig ind i en Flaske. Denne latterlige Kundgjørelse lokkede hele Publicum, som betalte Billetterne meget dyrt. Man kan ikke beskylde Engellænderne for en taabelig Lettroenhed; men Lysten til at see det Vidunderlige virkede paa dette Folk, som den vilde virket i Paris, i Madrid, i Wien. Enhver tænker ved sig selv: det er ikke muligt, at dette Menneske vil bedrage hele Verden, da han med Bram indbyder et heelt Publicum; da de paa Murene opslagne Placater kundgjøre dette Vidunder saa kraftfuldt. Konstneren befinder sig i en talrig Forsamlings Overværelse, som man ikke trodser ustraffet, og der maa stikke noget Overordentligt derunder, som ikke lader sig gjette. Dersom denne Charlatan havde sagt til enhver især: kommer til mig, jeg vil putte mig ind i en Tønde; saa havde man leet ham lige op i Ansigtet; men ved Hjelp af den opslagne trykte Placat; ved Hjelp af den uforskammede Forsikkring, med Hensyn til Publicums Tilløb, Billetternes Pris, Hoben og Offentligheden, siger enhver hemmeligen til sig selv: man vil ikke i den Grad spille Gjek med et agtbart Publicum. Saaledes er Folket; det troer, at man ikke kan skuffe det samlet. Den Tanke, at en Person kan tage Flugten med de Nysgjerriges Penge, og lade Flasken blive staaende tom paa Skuepladsen, falder

ingen ind. Dristige Løver vinde altid Folkets Tillid."

Hvorvidt Kjækheden i saa Henseende kan gaae, det saae man et Exempel paa for endeel Aar siden i en saakaldt Professors Tilbud, at ville skjære et levende Menneske Hovedet af og sætte det paa igjen. Forfatteren af nærværende Stykke var selv tilstede paa Vesterbroes Theater, da Professoren med største Selvtillid tilbød sig at udføre denne Konst paa enhver af Tilskuerne, som maatte ønske det, men med det kloge Tillæg, at der vel neppe fandtes nogen, som var villig dertil. Imidlertid fremstod der i Adresseavisen en ung Person, der tjente hos Maler Jerovitz fra Leipzig, der paa den Tid foreviste Panoramer i Kjøbenhavn, og paastod, at Professoren smykkede sig med fremmede Fjere og havde lært af ham den Konst, at skjære Hovedet af levende Folk og sætte det paa igjen, hvilken han mod en billig Godtgjørelse ogsaa vilde lære Andre. Professoren tog det kloge Partie, og taug, hvormed Striden var endt. Siden berettede offentlige Blade, at et Experiment, foraarsagede en af de Deeltagendes Død. Tungt er det, at Øjenforlystelse skal betales saa dyrt, og jeg kan ikke nægte, at jeg altid med Skræk har bortvendt Øine fra Konster, der skulle overraske ved deres Farlighed. Hvergang jeg seer en Liniedandser eller Konstberider, var han end nok saa stor en Mester i sin Konst, gjøre et Saltomortale, gyser jeg derved. Det er altid en bitter Følelse, at see et Menneske sætte Liv og Lemmer paa Spil, for en liden Vindings Skyld.

Ikke er det min Hensigt at ville nægte denne i sig selv høist underordnede Konst ganske sit Værd. Alt hvad der kan more et Publicum paa en anstændig Maade har stedse sit relative Værd. Livets Bane er alt for meget begroet med Kjedsomhedens og Bryderiets Torne, til at man ikke skulde ønske den hist og her prydet med Adspredelsens Roser, vare disse end kun simple Maaneds- eller Hybenroser uden Lugt. Kun vogte man sig for at overvurdere saadanne Konster, og at sætte en Taskenspiller i Rang med en Paganini og Sontag, der ikke allene udmærke sig ved en høist sjelden Naturgave, men ogsaa ved en beundringsværdig Konstudvikling. Enhver excellerende Konstner er al Ære værd, stod hans Konst end paa nok saa lavt et Trin, men ikke ødsle man sin Virak paa ham i den Grad, at der næsten intet levnes mere for det sande Konstgenie.

Bartolomeo Bosco.

Denne udmærkede Kunstner, som eenstemmigen erkjendes for den ypperste i sit Slags, gav i Søndags sin fjerde, men forhaabentligen ikke sidste Forestilling her i Staden*). Om det overordentlige Bifald, som Hr. Bosco ogsaa hos os har erhvervet sig, vidner blandt andet det ualmindeligt stærke Tilløb til hans Forestillinger, og det uagtet de høje Priser. De tre sidste Gange have Billetterne været udsolgte et Par Dage i Forvejen, og mange Skuelystne have maattet vende tilbage, uden at faae Kunstneren at see. Det er derfor høist rimeligt, at Hr. Bosco vil føje sig efter et talrigt Publikums Ønsker, ved at give endnu flere Forestillinger, inden han forlader Kjøbenhavn. — Vi vilde gjerne her have leveret vore Læsere en almindelig Udsigt over Hr. Boscos Liv, Skjæbner og præstigiatoriske Talenter, men deels er Mangfoldigheden i samme for stor, til letteligen at kunne sammenfattes i Korthed, deels ere allerede andre danske Blade i denne Henseende komne os i Forkjøbet, saa at vi nødsages til, at indskrænke os til et Par Træk af denne fortrinlige Præstigiators Kunstnerliv.

Pavillonen Marr, en yndet Restauration i Hamburg, beliggende lige over for Theatret, hvorfra ofte et elegant Publikum indfinder sig, for at nyde en legemlig Vederqvægelse oven paa Skuepladsens aandelige, var en Aften i dette Foraar stærkt besøgt. Den agtbare Vært, som stedse veed at sørge for sine Gjæsters Underholdning, havde denne Aften ved ganske usædvanlige Foranstaltninger beredet dem de behageligste Overraskelser. Saaledes havde han f. Ex. sørget for, at endog

*) Efter at dette allerede var leveret i Trykken, erfares, at Hr. Bosco Onsdagen d. 1ste Sept. næstkommende agter med sit Talent at understøtte Jomfruerne Lewin ved deres Beneficeforestilling.

det daglige Brød indeholdt ganske særdeles værdiefulde Ingredientser. I det mindste var en Mand i sort Klædning, med blonde Knebelsbarter, saa lykkelig, da han brak sit Franskbrød, at finde en Mængde Dukater deri. Skjelmen forførte den ene efter den anden til ogsaa at undersøge, hvorledes det for ham liggende Brød maatte være beskaffent i sine inderste Lønkamre; men alene den Sorte var det forbeholdt, at have faaet guldfyldt Brød. Det var i Førstningen ikke til at begribe, hvorfor Værten just havde viist sig saa gavmild imod den Sorte, der oven i Kjøbet syntes at være en Fremmed; dog med Tiden løse sig vel vanskeligere Gaader. Det varede ikke længe, førend den Sorte var saa høflig at byde sin Nabo en Prise Tobak. Men da denne udstrakte Fingrene, var baade Daase og Prise forsvunden, og den Skuffede sagde halv højt: „Den Sorte synes at staae i Pagt med en anden Sort!“ Nu var det klart, at den Sorte selv havde indbagt sig Dukaterne i sit Franskbrød, og Værten var ganske retfærdiggjort. Imidlertid lod den Sorte det slet ikke blive derved, men viiste nu Forvandlinger, som vilde have sat endog den dueligste Maskinmester i Forbavselse. Dukater bleve til Louisd'orer (en misundelsesværdig Metamorphose!), Kugler til Viin, og hele det forsamlede Selskab, som fra alle Borde havde trængt sig hen til Tryllebordet, til Billedstøtter, af Forbavselse nemlig. Men da nu oven i Kjøbet den Sorte forsikrede, at han ogsaa kunde gjætte Tanker, vovede ikke en Eneste i Selskabet at tænke det Mindste, førend han var den Sorte ude af Syne. Det højeste, nogen turde tænke paa, var Kort, som da ogsaa af Bosco — Ej! der have vi jo paa een Gang, og det sort paa hvidt, forraadet den Sorte! — som da ogsaa af Bosco (thi hvem skulde Heremesteren vel ellers kunne være), bleve rigtigen gjættede.

En anden Aften var Bosco tilstede i en munter Privatcirkel, som han var saa artig at underholde med Prøver af sit beundringsværdige Talent. I den dertil særdeles vel skikkede Selskabssal kunde aldeles ikke træffes nogen Forberedelse til at understøtte hans Spil. Paa Borde med Huller i, paa fine Hjelpetraade osv., var naturligviis slet ikke at tænke, og intet Apparat var forhaanden, uden det, som Hr. Bosco førte med

sig. Han stod ganske frit foran Bordet, gjorde sine højst interessante Kunststykker paa samme, og for det meste tæt foran Selskabets Herrer og Damer, af hvilke ingen var i Forstaaelse med ham. Hr. Boscos underfulde Hurtighed og næsten alle hans Præstationer forbleve Selskabet aldeles gaadefulde. Men den ægte dannede fine Tone, den behagelige Urbanitet, som aabenbarer sig endog i hans blandede Sprog, den mandige, aldrig til det lavkomiske nedstigende Holding, de indtagende Miner og Bevægelser, som charakterisere den virkelige Verdensmand: alle disse Egenskaber, som Hr. Bosco i højeste Grad besidder, maatte man ønske alle Professorer i Physik, Chemie etc. etc. paa alle Universiteter i Verden, for at de ogsaa i denne Henseende kunde være deres Disciple et Mønster. Hvor venligt end Boscos fulde Ansigt viser sig, hvor synligt det end fornøjer ham, at Tilskuerne gjerne see hans Spil: aldrig bemærker man noget Spor af selvtilfreds Smilen, aldrig en vis Triumph (som Pinetti røbede næsten ved hvert Kunststykke), over at det Spil, han driver, er Tilskuerne uforklarligt. Mange, som have havt Lejlighed til, nøje, ogsaa i Privatcirkler, at iagttage den berømte Pinetti, forsikkre, at denne stod dybt under Bosco, der som en fiin Mand, som Gentleman, er alle dannede Mennesker kjærere, end som Tusindkunstner. Hvilket hjerteligt Bifald han indhøstede af alle Herrer og Damer behøver ingen Omtale. Efterat den egentlige Underholdning var forbi, fortsatte den gjerne Seete sine Kunster, spadserende i Salen, omgiven af Herrer og Damer, med megen Munterhed og ligesom paa staaende Fod, og her saae man enkelte Productioner, som i høj Grad vare frappante. Hvor nøje han blev iagttagen paa et Sted, hvor han paa alle Sider omgaves af opmærksomme Tilskuere, lader sig tæ.ke. Ogsaa paa sin Kunst som Bugtaler gav han nogle Prøver. Men meest overraskede han Selskabet, efterat nogle Damer havde glædet de Tilstedeværende med deres Sang til Pianofortet, til Slutning ved sit Guitarspil, som han paa en højst indtagende Maade accompagnerede ved at fløjte med Munden. Han veed at udlokke sande Harmonikatoner fra sine Læber.

I Saphirs Morgenblad „Berliner Courier“ fortæller en Mand følgende: Jeg kom tilfæl-

digviis ind til Viinhandler Zadig i Leipzigergaden, for at drikke et Glas af den fortræffelige Viin, man hos ham plejer at faae. Et behageligt Tilfælde vilde, at jeg der skulde træffe Hr. Bosco. Adskillige Sorter ægte Viin, som vi der nøde, førte os i den Fristelse, at bede Hr. Bosco om et Privatforsøg i hans Kunst. Med elskværdig Føjelighed tilfredsstillede han vort Ønske. Med tre Kaffekopper begyndte han sit Bægerspil, hvilket jeg aldrig har seet herligere eller meer overraskende. I Værtens Haand forvandlede rød Viin sig til hvid og hvid til rød. I en Beafsteak, som vi skar over, fandt vi Louisd'orer. Da vi lode os give Burgunder=Chambertin, forvandlede denne kostbare Drik sig til Rosenblade.

I et andet berlinsk Blad hedder det: Hr. Bartolomeo Bosco har nu allerede i flere Maaneder været her i Staden, og dog strømmer Publikum uafladeligen til, for at see hans underfulde Præstationer i den naturlige Magie. Han synes at være uudtømmelig; thi dagligen giver han Nyt, eller dog paa en ny Maade Arrangeret, dagligen blive hans Forestillinger interessantere. Det er allerede gjentagne Gange blevet offentligen sagt, at den fine Anstand hvormed Hr. Bosco viser sin Kunstfærdighed, hans elskværdige Personlighed og Letheden i hans Bevægelser væsentligen bidrage til at fængsle Publikum; men angaaende den ejendommelige Art af Arrangementet i hans Forestillinger bliver endnu noget at sige. Medens andre Kunstnere af hans Slags henstille deres Kunststykker ganske enkelt og kaste samme vilkaarligen iblandt hverandre, udvikler sig hos Bosco den ene Piece i Almindelighed af den anden; eet Kunststykke bestaaer hos ham ofte af en Række af ti til tolv med hverandre nøje sammenhængende Ubegribeligheder: een storartet Støbning gjennemstrømmer hans Forestillinger, og saaledes kunde man kalde hans Produktionsmaade dramatisk. Virkeligen er Bosco den første, som har forstaaet at bringe Poesie i sin Kunst. Man maa indrømme ham, at naar enhver Videnskab, enhver Kunst, enhver Kunstfærdighed har sin Repræsentant, saa maa Bosco kaldes Hovedet i den naturlige Magie. Til de meest overordentlige Forestillinger, som han har givet her i Circus, hører den i Gaar. Publicums stormende Applaus vilde ikke faae Ende; thi han gav en Cyclus af det Forunderligste, som menneskelig Eftertanke formaaer at udfinde. Især spillede han med fortryllede Ringe, som, sønderslagne, bortskudte eller bortkastede, dog stedse paa en ubegribelig Maade igjen kom til Syne. Et forsvundet Lommetørklæde viste sig først i et undersøgt og frisk befundet Æg, men siden endog under en Tilskuers Halsbind. Et Tryllespeil gjættede Tanker. Døde Dyr af forskjellig Art levendegjordes, og Bægerspillet forsøgtes denne Gang med levende Dyr. En sort Kugle forvandlede sig ved denne Lejlighed til en heel Hjord af Marsviin. Men den højeste Triumph blev Kunstneren til Deel, da nogle Personer — hvilket iøvrigt med Ret blev misbilliget af Publikum — uden Hensyn bestræbte sig for at føre ham paa Glatiis. De Ringe, som han havde udbedt sig af Tilskuerne, maatte en Person kaste over Skuepladsen, og Hr. Bosco tog dem øjebliklígen frem igjen af en fornem Mands Jabot. Da raabte en Stemme da capo! Enhver anden i Boscos Sted, vilde nu have været til Ende med sin Kunst. Men venligt overgav Bosco Ringene til en anden Tilskuer, og denne havde næppe andengang kastet dem imod den bag ved Apparatet værende Væg, før Hexemesteren trak Ringene ud af en tilstedeværende Ordensridders Decoration. Publikum klappede enthusiastisk. — Senere udbad Bosco sig forskjellige Slags Ting, som han lagde i en Kasse, for igjen at lade dem komme til Syne i en Dunk af Steen. En af Fredsforstyrrerne bød ham ved denne Lejlighed en Rose. Bosco modtog den og lagde alle de modtagne Gjenstande i en Kasse, som en af Tilskuerne lukkede i Laas. Een Minut derefter viiste han Dunken, skjænkede Vand af den, hvilket forvandlede sig til Blomster, skjød derpaa Dunken itu, og trak samtlige Gjenstande, altsaa ogsaa Rosen, ud deraf. Nu aabnedes ogsaa Kassen igjen, og deri befandt sig en talløs Mængde af Rosenbouquets. — Saaledes havde Bosco ikke blot tilintetgjort Bestræbelsen for at sætte ham i Forlegenhed, men ogsaa benyttet Lejligheden til et nyt Kunststykke.

I en stor tydsk Stad, hvis Navn intet gjør til Sagen, satte Bosco en Dag, eller rettere sagt en Aften, et ualmindeligen talrigt Publikum i glad Forbavselse. Et overraskende Stykke skulde nu

slutte Dagens Forestilling. Den behændige Magier lader sig af en af Selskabets Herrer række et Uhr, lagde dette paa en Tallerken og ilede dermed, for at begynde Kunststykket, til sit Bord, der stod paa en tre til fire Fod ophøjet Skueplads, hvortil nogle Trappetrin førte. Men i det nu Bosco med et raskt Spring vilde sætte over disse, gled han med Foden, styrtede baglænds ned af Trinnene. Tallerken og Uhr laae sønderslagne ved Siden af ham, og den ene Haand, paa hvilken han var falden, blødte stærkt. Han sprang imidlertid hurtigt op igjen, gav, for at udfylde den Standsning, som af denne Forstyrrelse var opstaaen, Orchestret et Tegn til at spille, forsikkrede dem, der bekymrede nærmede sig ham, at det havde intet at betyde, og slog, da man trængte ind paa ham, at han skulde lade sit Saar undersøge, muntert et Snip med Haanden, hvorpaa med Lynets Hurtighed ethvert Spor af Blod var forsvundet fra hans Haand og Uhr og Tallerken befandt sig hele og holdne i samme. — Denne overordentlige Piece fremkaldte almindeligt Bifald, og under Forsamlingens lydelige Jubel vilde Bosco nu ende sin Forestilling for den Dag. Da traadte nogle af hine unge Herrer frem, hos hvilke ikkun Kjolens fine moderne Snit forkynder, at de gjerne vilde høre med til den fine Verden, og forlangte det sidste Stykkes Gjentagelse. „Min Forestilling for i Dag er til Ende," svarede Kunstneren beskedent, „i Morgen skal jeg med Fornøjelse opfylde Deres Ønske." — „Nej, nej, endnu idag, nu strax!" raabte den meest højrøstede af de unge Personer, „hvortil saa mange Omstændigheder for saadan en Bagatels Skyld; det er Publikums Ønske, jeg beder!" Og med disse Ord rakte den Paatrængende sit Uhr hen til Kunstneren. Forgjæves blev den Sidste ved sin Vægring, forgjæves forestillede han den ubeskedne unge Mand, at dette Kunststykke behøvede Forberedelse, at han ikke kunde indestaae ham for hans Uhrs Bevarelse, naar han uden de nødvendige og dog i denne Hast umulige Forholdsregler kastede det til Jorden; den unge Mand blev haardnakket ved sit Forlangende, talte om Udflugter, Uføjelighed osv., og blev tilsidst saa uforskammet, at Kunstneren endelig uvillig greb Uhret: „Velan!" raabte han, „Deres Forlangende skal blive opfyldt." Og med disse Ord slyngede han Uhret imod Sidevæggen,

saa at det faldt sønderslaaet i tusinde Stykker paa Gulvet. — „I Morgen tidlig vil de finde Uhret under deres Hovedpude," sagde han derpaa i en alvorlig Tone til den bestyrtede unge Mand, bukkede sig for Forsamlingen og forsvandt. — Næste Morgen fandt den unge Mand under sin Hovedpude vel ikke Uhret, men en Tut med tyve Louisd'orer tilligemed en Skrivelse fra Bosco, saaledes lydende:

„Min Herre!

De har i Gaar ved Deres Ubeskedenhed nødet mig til, virkeligen at sønderslaae Deres Uhr. Men da jeg ikke veed, hvorvidt Deres pecuniære Forholde kunne taale saadant Tab, og jeg heller ikke gjerne vilde straffe Deres ungdommelige Ubesindighed for haardt, saa følger hermed Uhrets omtrentlige Værdie i 20 Louisd'orer."

Bosco.

Denne Begivenhed blev allerede næste Dag overalt bekjendt i Staden og bidrog meget til, at forhøje den Beundring og Agtelse, som man allerede i Forvejen nærede for den vakkre Kunstner.

Flere norske Læsefrugter.

(Fortsatte. Af Chr. J.)

Reenlighed. Det Hovedthema, jeg gik ud fra (hedder det i H. Steffens, die vier Norweger), var, at Mennesket bør vaske sig. Havde jeg ikke virkelig holdt fast ved denne første nødvendige Betingelse, vilde Intet være lykkets for mig. Fra Arilds Tid af har jo Legemets Reenlighed havt en høj, i Grækenland en philosophisk, i Østlandene endog en religiøs Betydning. Enhver Reengiørelse er forbunden med en Fornemmelse af Bedring, om end denne skulde være nok saa meget skjult; og jeg paastaaer, at Ingen gaaer op fra Badet uden en sagte Erindring af Samvittigheden, der henpeger paa Renselsens høiere Betydning. For den Bedre er hvert Bad en Opfordring. Men denne Legemets Aftoelse har ingen Værd, naar den blot udgjør en enkelt Handling. Den faaer først en vedvarende Indflydelse

paa Livet, naar man betjener sig af en let, luftig Klædning, der vel anstændigen tilhyller, men ikke forhindrer Uddunstningen. Indhyller Mennesket sig i tykke Klæder, der tillige befordre og forhindre Uddunstningen, da qvæles Reenlighedens opfriskende Følelse strax i Begyndelsen. Jeg paastaaer, at netop desaarsag Østerlændernes gjentagne Bade tabe al deres velgjørende Indflydelse. Disse Folk indhylle sig i en overordentlig Mængde Klæder, endog Peltse; den unaturligen forøgede Uddunstning finder ingen Udvej, kaster sig paa de ædlere Dele, angriber Hjernen og frembringer hiin uordentlige Drømmeverden, hvori Himmel og Helvede Vellyst og Grusomhed, dybsindige Tanker og naragtige Udsvævelser komme tilsyne i væmmelig Blanding. Jeg glædedes ved at træffe en stærk Bonde med et smukt Skjæg, hvorfra i den haarde Vinter Iistaggene hang ned paa det ubedækkede Bryst, og det desto mere, da dette Slags Folk har en naturlig Tilbøielighed til Reenlighed. Men den personlige Reenlighed kan ej holde sig selv ved lige; den maae understøttes ved et Sind, der omfatter den hele Omgivelse. Ligesom Blufærdigheden fjerner det usømmelige, saaledes maa dette Sind ej allene fjerne det Smudsige, men endog indhylle Synet deraf. Uden hiint Sind, der holder det Modbydelige bort fra Legemet, og, hvor det ej lader sig bortfjerne, men endog maa vedligeholdes opbevares, tilhyller det anstændigen, ja med ængstlig Undseelse, er det ej at tænke paa Reenhed i Sæder. Der gives smudsige Tanker, en smudsig Tænkemaade, som bliver umuelig for den, der med en Slags Rædsel bortvender sig fra det Modbydelige, der lever og aander i en aldeles reenlig Omgivelse. Det er den udvidende, hellige Blufærdighed, der lægger sig, ligesom en let Taage, over et Menneskes Verden, og desuagtet viser en blomstrende reen Naturs klare Himmel. I Møgdyngen spirer rigtignok Frøet og nærer sig mangen et Insect; men Mennesket er skabt efter Guds Billede, og aldrig trives det under Ureenlighed.

Naturmennesket. „Som Naturmenneske" — sagde Hr. Hyde de Neuville, forhen Marineminister, i det geographiske Selskabs Aarsmøde i Paris i December forrige Aar — „kan ikkun det civiliserede Menneske betragtes. Hiin Benævnelse tillægger man urigtigen et Væsen, hvis Ideer ere indsluttede i de snevreste Skranker, hvis Dannelse bestaaer i raa Vindskibelighed, sigtende til de første Fornødenheders Tilfredsstillelse, og hvis vilde Lidenskaber, sætte Hævnen i Spidsen for de moralske Nydelser. Her findes intet Spor til fremstræbende Fuldkommenhed, til Selskabsorden, det maatte da være nogle fra Forfædrene overkomne Vedtægter, hvis Urimelighed og Barbarie stemples med Hellighedens Mærke. I hine Skove formaaer Mandens Ledsagerinde Intet, for at formilde hans stive og vilde Sindelag; Konen er Slavinde; hun maa forrette alle Landarbeider; aldrig saae jeg paa hendes Læber Glædens Smiil. Uden Kundskaber, uden nyttige Kunster, føre de Vilde kun et farligt, omkringflakkende Liv. Nei! dette er ikke Menneskets Bestemmelse paa Jorden, ikke Skaberens Villie. Det sande Naturmenneske er det civiliserte Menneske. Bestræbelserne af alle Nationers uforfærdede og lærde Reisende, der gjennemvandrede de forskjellige Himmelstrøg, have ikke alene havt Videnskabens Udvidelse, men ogsaa Udbredelsen af vor Civilisations Velgjerninger til Øiemed. Hvilket behageligt Syn frembyde ikke for vor Tids Søfarende Polynesiens Øer, hvor man for fyrgetyve Aar tilbage ikkun forefandt en dyrisk Levemaade eller Menneskeædere! Protestantiske Missionairer have didbragt Christendommens og Dannelsens Velgjerninger. De have for hine Sprog, dengang endnu et fuldstændigt Pluddervælsk, affattet Grammatiker; de have udbredt Skrift og Bøger blandt disse derover forbausede Stammer; de have stiftet Skoler, og deres, ædelmodige Færd er saaledes bleven kronet med Held, at man blandt disse Vilde fra igaar idag finder flere, der kunne læse og skrive, end endog i Midten af mange europæiske Byer. Ogsaa der, saasom iblandt os, modsatte sig et Partie Videnskabernes Forplantelse; ogsaa der søgte Fanatikere at kæmpe imod Dannelsen og at opretholde Uvidenheden, som de gave ud for den eneste Betryggelse af Folkets Underdanighed. Ogsaa der fordømmede man i Afgudernes Navn, hvad man andensteds vil fordømme i den sande Guds Navn. Men Kongen paa hine Øer havde indseet de nye Ideers Gavnlighed; han talede, gjorde Gjenfødselens Fortrin begribelige for sine Undersaatter, og vidste ved sin Fasthed at

paalægge Fanatikerne Taushed. Hvor vildfarende ere de, som i Europas Middelpunkt gad vedligeholdt Almuens Uvidenhed! Hvad mig angaaer, som Minister eller Borger, trofast hengiven til vor Forfatning, til Monarchiet som dets Grundvold og sikkreste Støtte, gjennemtrængt af Ærefrygt for Menneskets Værdighed, saa betragter jeg Underviisningen som alle Stænders Arvelod og som den selskabelige Ordens Garantie. Hvo veed, hvilket Genie Fædrelandet har berøvet sig ved Elementar-Underviisningens Nægtelse? Christopher Columbus hørte til Almueclassen; tilfældigviis faldt hans Øje da han var Barn, paa et Kaart, og nu begyndte Udviklingen af Tanker, som siden dannede sig til den største Plan, de højeste Ideer, nogensinde et Menneske har frembragt. Hvad vilde der blevet af Columbus, hvis han ikke havde lært at læse? Ferdinand og Isabella havde maaskee en Almueskole at takke for en Verdendeels Erobring. Jeg gjentager det, Naturmennesket, Mennesket, saasom Gud har villet det skal være, er det civiliserte Menneske. At kæmpe imod Underviisningen hedder at ville forraade Menneskeslægten, modsætte sig dens Fuldkommenhed, hvis Væsen er Christendommen, endelig reise sig op imod Guddommen."

Indenlandske Efterretninger.

— Hs. Majestæt Kongen har behaget, ved Hr. Etatsraad og Professor Schumacher, at lade den berømte Alexander v. Humboldt, som et Tegn paa Erkjendelse af denne Rejsendes Fortjenester af Amerikas og det nordlige Asiens astronomiske Geographie, tilstille et Chronometer eller Længdeuhr af Kessels i Altona. Det mesterligen udførte Værk fører den Indskrift: „Friedrich der Sechste an Alexander von Humboldt."

(A. M. 147.)

— I begge de fyenske Aviser af 27 Aug. gives den Efterretning, at den højtfortjente og hædrede Sognepræst til St. Knuds Menighed, Hs. Højærv. Hr. Stiftsprovst, Ridder og Dannebrogsmand J. Paludan Müller, allernaadigst er udnævnt til Biskop over Aarhuus Stift.

— Hr. F. W. Brunn i Aarhuus indbyder Musikkyndige og Yndere af Mekanik, til hos ham at tage i Øjesyn Tegningen til et nyt Instrument, som han har opfundet og agter at lade udarbejde under Navn af Psalmodicon-Klaveer.

— I Mariboe Avis bemærkes, at man endnu ligesaa lidet veed, hvo der skal være Fuglekonge i Saxkjøbing, som hvo der bliver Konge i Grækenland, og at det Første formodentligt nu vil blive afgjort ved Domstolene.

Kjøbenhavns Børs, d. 31 August 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à

Species 209½

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9 ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	153½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49¼	49½ Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	93½	94 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	89	89½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	102½	103 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	100½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65½	66 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 72.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 7 September 1830.

Stuarterne og Bourbonerne.

Ligheden i begge disse Familiers Skjæbne er virkeligen saa paafaldende, at den kunde overraske, dersom ikke den ældgamle Lære om Aarsag og Virkning paa ny, og dertil paa det allertydeligste, udtalte sig i denne Lighed.

Den stive Holden ved det Gamle, den evige Miskjendelse af Tidens Fordringer, det snæverhjertede, uforbedrelige Hang til Roms jesuitiske Lærdomme, og den deraf udspringende Afhængighed af Munkepartiet styrtede Stuarterne to Gange fra den længe besiddede Throne, og hvo indseer ikke, at de samme Aarsager medførte fuldkomment det samme Resultat for Bourbonerne!

Mærkværdigt bliver det derhos, at de Sidste saa aldeles ikke agtede paa den frygtelige Lære, som ved de Førstes Exempel var dem given. Skulde man, ved at betragte saa mangen en Herskerfamilies Fremfærd og Maxime, ikke troe, at der for samme slet ingen Historie gaves? Og dog ere disse Mænd ingenlunde uden Underretning; man finder Enkelte blandt dem, der som Lærde vilde være af Betydenhed, Flere, hvilke man som Mennesker maa yde Højagtelse. Hvorfra kommer nu vel under saadanne Forhold en saa paafaldende Forblindelse med Hensyn til den sande Interesse? Dette kan man ene og alene tilskrive Omgivelserne. Saa mange Fyrsters, saa mange fyrstelige Huses største Ulykke er den chinesiske Muur, som Etikette, gammel Skik, Vane, Indolents paa den ene, snu Beregning paa den anden Side, drage omkring dem. Indesluttede i deres Palladser, uden Omgang med andre, end hvem Hofordningen formedelst Fødsel eller andre Tilfældigheder erklærer for værdige til en saadan Nærhed, uden at kjende det Land, de bestyre, eller at vide noget om det Folks Liv og Fremskridt, hvilket de skulle give Love, leve disse Fyrster i en anden Verden, ligesom paa en eensom Øe, til hvis Kyster ingen Efterretning fra andre Regioner trænger sig. Lærde, vel underviste, ja ofte selvtænkende, ere de alligevel Fremmede blandt Menneskene, og naar Brændingen af det oprørte Menneskehavs Bølger trænger sig til deres Øren, saa forstaae de ikke denne Lyd, thi de have jo intet selv seet, intet selv oplevet, og Alt, hvad der viste sig for dem, kom dem jo kun til Syne gjennem deres Omgivelsers farvede Brilleglas. Hofluften er det, i hvilken saa mangt et Dynasties Livsrod udtørres.

Saaledes forklares de frygtelige Misgreb, som man, gjennemblandede Forgangenhedens og Nutidens Bog, seer at begaaes; saaledes den ubegribelige Miskjendelse af Ting, som ligge saa nær, at man skulde mene, den alleralmindeligste Menneskeforstand maatte erkjende dem. Saaledes forklares det, hvorledes lidt efter lidt Baand løsnes og endeligen briste, som oprindeligen ere saa faste, og hvilke enhver Dag ved Varighed og Vane egent-

lig giver ny Styrke, hine Baand nemlig, som knytte Folket til dets Hersker og hans Familie.

Alt dette har viist sig i Stuarternes Historie i England, i Bourbonernes i Frankrig; alt dette, og tillige endnu en anden stor Lære og paa en vis Maade, om vi saa tør sige, mathematisk Erfaring. Efterat Misgreb af enhver Art, Utilbørligheder og Svagheder havde styrtet Stuarternes Throne, og Nationens vilde Oprørelse havde bygget for en dristig og stærk Aand den Stol, hvorfra han under en Protectors Titel regjerede som en despotisk Konge: indtraadte en Reaction imod saadan Yderlighed ved Restaurationen, ligesom en Perpendiktl, dreven af et heftigt Stød, flyver til sin Kredslinies yderste Punkt, og derpaa igjen svinger sig næsten lige saa langt tilbage. Nogen Besindighed, nogen Ro strækker da, skulde man mene, vel til, for lidt efter lidt at gjenoprette Ligevægten, men deri stikker det just, at disse Egenskaber mangle og Forblindelsen drømmer om, at, ikke det sande, men det gamle, af Omstændigheder engang medførte, af Omstændigheder derpaa igjen tilintetgjorte Hvilepunkt atter skulde være at vinde. Hvad Tiden fødte under heftige Veer, det skal udslettes, og man troer som af en Bog at kunne udskære Bladene af den levende Historie. Men Stormen kommer da paa ny, dog mindre voldsomt end den første Gang, og nedblæser forældede Bestræbelsers lette Stilladser med saa meget mindre Møje, fordi det denne Gang ikke er et gammelt Grundlags gothisk faste Mure, der skulle forstyrres, som det var Tilfældet første Gang, da den i sin Rasen opførte den nye Tingenes Orden, og fordi den Mark allerede er gjennempløjet, hvorpaa den nye Høst skal forberedes.

Hvor lidet behøvedes der, for at see Stuarternes restaurerede Throne anden Gaug forsvinde! hvor hurtigt er det ikke nu gaaet med Bourbonernes i Frankrig! Hvor let kunde den dog i England, hvor meget lettere, i en mildere Tid, nu i Frankrig have været opretholdt! men nu som den Gang, her som hist, viste sig de samme Misgreb, og, for endnu engang at tale i det ovenfor brugte Billede, den uberegnede Reaction maatte igjen frembringe en fornyet Reaction til den anden Side, for endeligen at lade Pendulen i sagte Svingninger naae Hvilepunktet. Saaledes gik det i

England, saaledes er det tildeels allerede nu gaaet i Frankrig, hvor ligeledes som hist ikke en grum Skæbne, eller et indgroet Had fra Folkets Side, men blot een Families indgroede Utilbøjelighed til, at rette sig efter Tidens Ideer, gjorde denne Familie fremmed for alle den store Statsfamilies Ønsker, Forhaabninger og Interesser, og saaledes gjorde den til en exotisk, rodløs Plante i Hjemmets ældgamle Jordbund.

Hvor meget Blod kostede i England Stuarternes første Fordrivelse, hvor meget Bourbonernes i Frankrig! Hvilke Afskyeligheder paafulgte saavel der som her! senere der Cromwell, her Napoleon; derpaa Restaurationen og endeligen det andet, kun, i Sammenligning med det første, af sagte Rystelser ledsagede Fald, og et nyt, til Folkets Sands og Interesse svarende Dynasties Thronbestigelse. Ligheden er frygtelig; maatte den to Gange givne Lære ikke være uden Virkning!

Slutteligen: gives der et sandere Udsagn end dette: Verdens Historie er Verdens Dom! — Napoleon, Frihedens Søn, myrdede denne sin Moder, for at stille Ærgjerrighedens aldrig ophørende Tørst: da kom Herrens Haand og dømte ham frygteligen; frygteligen, som endnu Ingen, traf den evige Retfærdighed ham. Han, som kastede en Verden i Lænker, for at være den eneste Frie, vansmægtede, en ny Prometheus, paa Helenas Klippe; men da hans Skæbne var fuldbragt, da steg hans Vægtskaal igjen; thi afbødet havde en Aar lang Død Livets Brøde og af Gravens Aske opsvang sig Heltens Glorie paa ny, for i renset Glands paa Historiens Højder som en Sol at straale gjennem Tidernes Nat. Og Frankrig, ikke mere tænkende paa de Saar, han slog dets Frihed, reclamerer nu hans Been, at de kunne hvile i den Jord, som hans Genie forherligede, under Sejerens Støtte, Støtten for den Hæder, som han for alle Tider knyttede til Frankrigs Faner. — Men hvad den Eensomme paa sin Øe, skilt fra den øvrige Jord, ombruset af Oceanets Storme, skuende tilbage med dyb Erkjendelse af Sandheden, prophetisk udtalte, det er gaaet i Opfyldelse for vore alles Øjne: Borgernes Arm har igjen hævet de hellige Rettigheder, som en i Tidens store Omsving

baglænds gaaende Skare meente for stedse at træde i Støvet.

(Der Eremit, No. 103.)

En betydningsfuld Drøm.

(Af allg. Mod. Z. 68.)

Da nu nogle offentlige Blade erklære det Tilfælde for betydningsfuldt, at Hatten faldt Karl den tiende af Hovedet ved Kamrenes Aabning, og at Hertugen af Orleans tog den op igjen, saa vil det være os tilladt, at anføre en mærkværdig Drøm af Napoleon. Beretningen læses i de Memoirer, som Constant, Kejserens Kammertjener i 15 Aar, har udgivet.

En Aften i Erfurt, ved Congressen sammesteds i October 1808, da Kejser Alexander i Theatret ved det Sted af Oedix:

„L'amitié d'un grand homme est un bienfait de Dieu"

med megen Venlighed havde rakt Napoleon Haanden, og alle tilstedeværende Fyrster havde tilklappet deres Bifald, kom Napoleon meget fornøjet hjem; jeg afklædte ham og bragte ham, som sædvanligt, til Sengs. Alle Døre, som førte til Soveværelset, vare tillukkede, alle indvendige og udvendige Vinduesskodder omhyggeligen slaaede for, og man kunde paa ingen anden Maade komme til Kejseres Sovekammer, end igjennem den Sal, hvori jeg og Rustan sov. Nedenfor ved Trappen stod en Skildvagt. Hidtil havde jeg hver Nat sovet ubekymret og roligt, i den Tanke, at ingen kunde komme til Kejseren, uden at vække mig. Men denne Nat, efterat jeg var fast indsovet vækkedes jeg pludselig af en Larm. Jeg gned mine Øjne og lyttede efter med al Opmærksomhed; men da jeg intet videre fornam, troede jeg, at en Drøm havde skuffet mig. Jeg søgte derfor igjen at sove ind, men paa een Gang hørte jeg atter et dumpt, klagende Skrig, som om nogen myrdedes. Dette hørte jeg to Gange; jeg sad i min Seng ganske ubevægelig, Haarene rejste sig paa mit Hoved, en kold Sved overløb mig. Paa een Gang forekom det mig, som om nogen vilde myrde Kejseren. Jeg sprang ud af Sengen og vækkede Rustan. Skriget blev nu skrækkeligere. Da aabnede jeg med al mulig Varsomhed det kejserlige Sovekammer. Jeg gjennemforskede hele Værelset med Øjnene og overbevistes om at ingen Fremmed befandt sig i samme; nu nærmede jeg mig til Kejserens Seng, fandt ham liggende overtværs, Sengetæppe og Hovedpude udkastede, og ham selv i en convulsivisk Stilling. Hele hans Udseende var skrækkeligt; hans Lemmer vare krampagtigt sammentrukne, hans Mund stod aaben og lod ubestemte Toner høre; hans Bryst syntes at være trykket. Hans ene Haand, fast sammenknyttet, laae paa Hjertegruben. Det gysede i mig, at see ham ligge saaledes; jeg kaldte paa ham, han svarede ikke, jeg gjentog min Kalden endnu to Gange, men endnu stedse intet Svar, endelig rystede jeg ham ganske sagte; da vaagnede han med et højt Skrig og spurgte, hvad der var paa Færde. Herpaa rejste han sig op i Sengen og gjorde store Øjne. Jeg sagde ham, at jeg havde vækket ham, fordi jeg havde mærket, at han trykkedes af Marerid. „Deri har Du gjort vel, kjære Constant," svarede han. „Ak, hvilken frygtelig Drøm har piint mig! En Bjørn aabnede mit Bryst og aad af mit Hjerte." Herpaa steg Kejseren ud af Sengen; jeg maatte bringe den i Orden igjen, og da han dryppede af Sved, skiftede han Linned, og lagde sig derpaa atter. Længe kunde Kejseren ikke glemme dette Drømmebillede, og gjorde sig megen Umage for at skaffe sig Oplysning om Anledningen dertil.

Brasilianske Sæder.

En stor Deel af de herskende Brasilianske Folkesæder og Skikke er af maurisk Oprindelse. Med Undtagelse af de højere Stænder nyde alle Brasilianere deres Maaltider ligesom Tyrkerne, siddende med korslagte Been paa Tæpper, der ud-

bredes paa Gulvet. Imod Fremmede iagttages ved disse Maaltider en ganske særegen Skik. Værten, eller den Person, som tilfældigviis sidder ved Siden af en Fremmed, tager af dennes Tallerken et eller andet lækkert Stykke, og giver ham derimod igjen noget Udvalgt af sin egen. Da man ved disse Lejligheder ikke betjener sig af Knive og Gafler, saa har denne Skik naturligviis noget Modbydeligt for en dannet Europæer; men her er dette Bytte af Spiser et Tegn paa Gjæstevenskab, ligesom Saltet hos de vandrende Arabere. — Af Blomstersproget, der som bekjendt er udbredt over hele Orienten, findes ogsaa Spor i Brasilien. Træder en Fremmed ind i et Huus, saa kommer altid et af Familiens qvindelige Medlemmer ham i Møde med en Blomst. Naar en Brasilianer beskriver Personer eller Ting, kan man aldrig troe ham paa Ordet, eftersom han foredrager Alt med orientalsk Bombast. Hele Nationen viser sig da som et Folk af lutter Helte og Beherskeren som en Gud. I Almindelighed tiltaler han en Person med Prædikatet „Allerfortræffeligste" eller „Højstypperlige"; en eller anden Yndlings-Krigers Mod fremstiller han som noget Overmenneskeligt: „ti saadanne Mennesker kunne binde an mod 100,000 Djævle," er det Udtryk, hvoraf han ved saadanne Lejligheder helst betjener sig. Hvo som ikke kjender Brasilianernes Nationalcharacteer, skulde troe, at han befandt sig midt iblandt et heelt Folk af Menskenskrækker, og dog er dette vel ingensteds mindre Tilfældet end i Brasilien. En Rejsende, som opholdt sig ni Aar der i Landet, hørte ikke engang i al den Tid om en eneste Duel, derimod var det ligesom en Mode, at hævne den krænkede Ære ved natlige Snigmord. Fruentimmernes strænge Udelukkelse af Selskabet berøver dette den ydre Politur, som i andre Lande skyldes det smukke Kjøn. De Brasilianske Fruentimre ere uden Dannelse og leve i vild Yppighed; deres Tilværelse hensniger sig eensformigt, i Selskab med deres Slavinder, hvilke de kun ere lidet overlegne i Forstandsdannelse. I det almindelige Liv ere de blide og høflige, dog naar deres pirrelige Gemyt opægges udenfra af heftige Indtryk, kommer deres Klimas fyrige Energie for en Dag. De ere mere interessante end skjønne, og den siddende Levemaade farver deres Kinder med en sygelig Bleghed; de giftes unge og tiltage allerede tidligen meget i Korpulents, hvilket imidlertid ifølge Landets orientalske Smag er Skjønhedsidealet for begge Kjøn. I dette Klima, hvor Alt hurtigen modnes, ere Koner paa 27 Aar allerede Bedstemødre. Bjergprovindserne Minas og Santa Paulo levere Brasiliens fortrinligste Beboere, hvis Skinsyge og Hævngjerrighed imidlertid endog i selve Brasilien ere blevne til et Ordsprog. Kniven er i disse Menneskers Haand et frygteligt Vaaben. Indhyllet i sin Kappe gaaer Beboeren af disse Provindser uden Frygt den dueligste Fægter i Møde; kommer han ved det første Angreb i Forlegenhed, saa springer han, med en vild Kats Behændighed, 10 til 15 Skridt tilbage, og kaster med en ufejlbar Sikkerhed den dødbringende Kniv imod sin fremrykkende Fjende. Fra disse Provindser faaer Kejseren sit bedste Rytterie. Ogsaa de fleste højere Statsembeder ere besatte med Indfødte fra Minas og Santa Paulo, da de formedelst deres Virksomhed og kraftige Characteer ere bedre skikkede dertil, end de meer indolente Beboere af Kystprovindserne. — Paa en Courdag frembyder det kejserlige Hof et glimrende Skuespil. Don Pedro har dannet et adeligt Corps, som, idetmindste i Antal, kan maale sig med de ældste europæiske Hoffer. Imidlertid hører militært Talent ikke til dette Corpses Attributer. Den sidste Revolution har ikke frembragt en eneste udmærket Soldat. Kejserens Characteer er en sand Modsætning til Folkecharacteren. Simpel i sine Sæder, af virksom Aand, mandigt og kraftfuldt Gemyt, har han gjort sit nye Riges Velfærd til det eneste Maal for sin uophørlige Stræben. — Forbrydelser ere sjældne i Brasilien, idetmindste saadanne, som udspringe af Nød. I disse frugtbare Egne frister Landmanden ved to Dages Arbejde sin Tilværelse i fem andre Dage. Virkeligen ere ogsaa kun faa Lande saaledes velsignede af den gavmilde Natur, som Brasilien. Umaalelig er Udstrækningen af dets Gebeet, der udmærker sig ligesaavel ved den største Mangfoldighed med Hensyn til Grund og Jordbund, Klima og mineralske Skatte, som ved Agerdyrkningens Frembringelser. Kejseren og Regjeringens theoretiske Aand opbyde Alt, for at befordre saa store indvortes Kræfters Udvikling. Paa en Tid som den nærværende, da almindeligt Tryk og almindelig

Standsning er herskende, er det, uagtet mange dunkle Skyer, som endnu muligen hænge paa Brasiliens politiske Himmel, højst glædeligt, at henvende Blikket paa et Land, der frembyder en saa viid Mark for Virksomhedsaanden, som Brasilien. (A. M. 119.)

Indenlandske Efterretninger.

— I Tillæget til Thisted Avis No. 68 læstes følgende Vers:

Nordsøen til Agger Kirke.

Tidt vælted' sig oprørte Bølge,
Hen ad Dig, indviede Ven!
Først nu man udregned' den Følge:
Du styrter i Afgrunden hen. —
Ei længer i Dig, Gud bør tjenes,
Du vakler med villende Klerk,
Dit Barn i Dig Ordet formenes;
Mon dette er Nordsøens Værk?
Saa hørte jeg Dag og Nat spørge,
Herude, og inde ved Land;
Den fattige Fisker mon sørge,
Dig miste, saa nødig han kan. —
Saa viid da: urokket Du stande
Indviet Du være paa ny;
Ei skal Du for oprørte Vande,
Saa hastig, faae nødig at fly.
Gud atter i Dig nu dyrkes „skal"
Det „skal", man omverler til „maa"
Men „maa", er her kun et vindfuldt Knald
Mod hvilket, „skal" kongeligt staa!!

Desangaaende læses nu i samme Tillæg No. 70 følgende indsendte Stykke:

Agger Kirke til Nordsøen.

Undskyld, min brusende Ven! at jeg, hvis hele Væsen er prosaisk, ei formaaer værdigen at gjengjelde Dine nysselige Vers i Tillæg til Thisted Amtstid. No. 68, 1830. Din høje Stiil —

dine „vindfulde Knald" ere mig vel etwas ungenießbares; men Dit højmodige Tilsagn: „saa viid da urokket Du stande" er dog ret hjerteligt, ret venskabeligt; og det er ej liden Trøst, at have Dig til Ven — saa i Nærheden. Vel har Du strængelig truet mig før. Hele Mile have i ældre Dage ligget imellem mig og Dig: og Du husker nok: 1822 Fastelavn, var Du mig allerede 30 Favne nær, og strax derefter, 13de Marts s. A. havde den Banke, hvorpaa jeg staaer, kun 22 Favne til Afgrunden mod Vesten; efter Stormen 1 Adv. 1824 og 3, 4 Febr. 1825, kun 14 Favne; den 27 Juni indeværende Aar (1830) kun 11⅔ Favne, og — selv siden den Tid ere et Par Al. nedfaldne. Jeg veed den Grund, hvorpaa jeg staaer, er saa løs (om endog leerig), at Grave af 2 Al. Dybde i et halvt Døgn ikke kunne staae med lodrette Sider, uden at disse skride ned. Fortryd derfor ej paa, om jeg ønskede at flyttes (som eengang før) til et sikkrere Sted — medens jeg kunde flyttes: og lad nu Alt være godt imellem os, Alt glemt!

For vort nyfødte Venskabs Skyld smerter det mig dybt, at Du — ligesom saamange Andre — har ladet Dig bedrage af Avis-Historien: „at der et heelt Aar ikke var prædiket i Agger-Kirke." Hvilke salte Taarer ere ikke derover rundne af de Frommes Ojne, der befatte sig mere med Andres, end med deres Eget! Men — trøst Dig, Dyrebare! havde din Stemme ej stedse været saa stærk og buldrende; Du maatte da — ogsaa i det med Sort betegnede Aar — have hørt min Degns melodiske Toner, min Præst's svage Røst og Menighedens højtstigende Lovsange idelig gjenlyde inden mine Mure, hvor enhver kirkelig Handling, som sædvanlig, vedblev at iagttages. Spørgsmaalet var egentlig: om jeg skulde flyttes, hvorhen da, og paa hvis Bekostning? Derfor havde min Præst allerunderdanigst ansøgt Hans Majestæt om, ved sin allerhøjeste Nærværelse selv at decidere Sagen. Dette er skeet, som Du veed, og jeg er beroliget — beroliget nu og ved din — højstvenlige — Forsikkring:

„Ej skal Du for oprørte Vande
„Saa hastig, faae nødig at flye."

Maatte der nu kun findes en Digter, værdig at besynge: „Den evige Fred mellem Nordsøen og Agger Kirke!" Hvor vilde han lønnes! De største Torsk skulde ej være for gode til ham. Hvor vilde han hædres! Mine Sogne-Damers fine Hænder skulde ikke forsmaae at smykke hans Tinding, og pryde den med Krands af det vajende — Klittag.

— Dette Aars Augustenborger Veddeløb skal finde Sted den 21de, 23de og 25de September; Dyrskuet og Auctionen den 24de.

— Skipper Hans Larsen, som den 29de Juni d. A. med sit ejende Fartøj „Admiralen" afgik fra Kjøbenhavn til Nysted paa Laaland, har man siden aldeles Intet hørt fra, saa at han efter al Sandsynlighed er total forliist.

— Fra Randers skrives under 2den September: Vejret har siden i Løverdags taget en særdeles gunstig Vending. Paa sjette Dag have vi nu Tørvejr, og maa dette vedvare fremdeles, vil Kornet iaar komme ypperligt i Huus.

— Den hæderlige Olding Pastor N. Blicher har til Randers Avisen indsendt følgende:

Ad Magistrum I. C. Lindberg,

Egregium nostratem.

Quod librum edideris veri lucisque refertum
Laudo Te, Lindberg! adstipulorque Tibi.
Quippe gregis domini „pretioso sanguine parti"
Disturbans pacem non tolerandus erit.
Fortiter ausus eras vastum prensare gigantem:
Defensor fidei — nempe merere — clues.

N. Blicher, p. e. a. æ. 83.

Blandede Efterretninger.

— Ei blot den gamle Semiramis havde hængende Haver, der endog regnedes til Verdens Underværker, ogsaa vort Aarhundrede har saadanne og ikke mindre mærkværdige, nemlig i Limerik i Irland. En Ager-Land er bedækket med forskjellige Buer, som have forskjellig Højde, fra 25 til 40 Fod. Paa disse Buer befinder sig et 5 Fod højt Lag Jord, hvori Frugttræer og Blomster ere plantede. Hvælvingerne bruges til Kjeldere for spirituøse Drikke og rumme henimod 2000 Oxhoveder. Bygningen begyndtes i Aaret 1808, fuldendtes efter 5—6 Aar og kostede 1500 Pd. Sterl.

— I en By i Polen var 2 Gjæstgiversteder, hvoraf den ene heed: „det graae Esel" og den anden „den gyldne Høne." Det graae Esel var det berømteste, hvori alle fornemme Herskaber tog ind, blandt andre ogsaa engang General Suwarow med stort Følge. Istedetfor at præsentere Regningen, udbad Verten sig den Naade af Generalen, efter ham at turde kalde Gjæstgiverstedet for Fremtiden: „General Suwarow." Dette blev ham bevilliget. Hvad gjorde nu Høneværten. Han lod male et graat Esel, tog Hønen ned, som havde lagt ham ikkun faa gyldne Æg, og hang det nye Skildt op med Paaskrift: „Det graae Esel." Da „det graae Esel" var vidt og bredt bekjendt, strømmede alle Rejsende derhen og General Suwarow stod tom. Hvad gjorde Værten for at oprette Tabet? Han lod paa sit Skildt endnu gjøre den Tilsætning: „Dette er det egentlige gamle graae Esel!" (Sk. Av. 70)

— I det forrige Aarhundrede eksisterede i London flere Klubber af en særegen og besynderlig Bestemmelse, blandt flere ogsaa Een, hvis Medlemmer blot bestod af tykke Personer. Værelset, hvori Selskabet kom sammen, var meget rummeligt og havde 2 Indgange, hvoraf den ene var af middelmaadig Størrelse, den anden derimod meget bred og bestod af 2 Fløjdørre. Kunde en Candidat til denne corpulente Club komme ind ad den første Dør, faldt han igjennem; men blev han siddende fast i den og ikke kunde komme igjennem, saa aab-

nedes Fløjdørrene til hans Modtagelse og han hilsedes som Medlem.

— I Aaret 1819 bragtes til London maaske den største Amethyst, som nogensinde er seet. Dens Længde udgjør to Fod, Breden fjorten Tommer, dens Vægt 150 Pund; den er af den skjønneste violette Farve og indeholder de prægtigste Chrystallisationer. Da dens Ejer, for at spare sig en Deel af Indførselstolden, kun angav dens Værdi til 65 Pd. Sterl., saa tog Toldvæsenet den i Beslag og lod den sælge til den Højstbydende.

— Paa den Tid, da de uhyre høje Hovedtøjer vare i Moden i Paris, udkom en Carricatur, forestillende en Dame, paa hvem Friseuren anbragte en Stige, for at naae op til de øverste Etager.

— Sommerheden i Rom. I Juni, Juli og August Maaneder er Heden i Rom allerede Kl. 6 om Morgenen saa trykkende, at man sveder, naar man blot gaaer over Gaden. Om Middagen vover slet ingen sig ud af Huset. I alle Gader er næppe et Menneske at see, alle Boder ere lukkede. Endog ethvert Klædningsstykke bliver til Besvær, og blæser oven i Kjøbet Siroccovinden, saa er baade Sjæls og Legems Kræfter aldeles sløve. Men desuden kan man ikke noksom tage sig i Agt for, at gaae fra Solskinnet i Skyggen, naar man ikke vil have Feberen, som næsten i ethvert Huus søger sit Offer. Stadens Omegn (la Campagna) er i Sandhed et forpestet Hav af Støv; thi ofte regner det ikke een eneste Gang i hele Sommertiden. Blot Aftenerne kunne nydes, især i August, da der paa den herlige Navonaplads ere opdyngede Pyramider af saftige Vandmeloner, og enhver for billig Priis nyder de kjølige Frugter i Mængde, medens Gondoler gynge frem og tilbage i det store Bassin.

— Opbevarelse af Vildt. Efter Journal des Connaissances usuelles skal man udtage Indvoldene af Vildtet og i deres Sted ifylde Hvede, og en Hare, Fugl o. s. v. skal man lægge i en Hob Hvede, saa at den ganske tildækkes deraf. Saaledes skal Vildtet kunne holde sig i een, ja endog i to Maaneder. Men Skindet eller Fjærene maae ikke tages af.

— En Hr. Wallace i Whigton har viist, at hvor Steenkullene ere dyre, kan man brænde Kalk med Tørv og Riis paa følgende Maade: Kalken opstables med Riis og Tørv lagviis i Form af en Kegle og bedækkes oventil med Leer. Keglen kan holde 15 til 18 Fod i Gjennemsnit og danner i Midten en Tragt af 2 Fods Gjennemsnit, hvilken er fyldt med tørt Riis og Tørv. Denne Mile antændes i Tragtens Spidse, brænder derpaa igjennem lige til Jorden, og udbrænder al Kalken.

— En Mand i Augerville i Frankrig har opfundet en Dykkerklokke, med hvilket et Menneske kan blive længere end en Time under Vandet og derved foretage sig det haardeste Arbejde. Men han overgaaes dobbelt i Bordeaux, thi der lader en vis Chino sig offentligen see, som ved Hjælp af en Dampmaskine nedlader sig i Vandet til en Dybde af 40 Fod, og under samme foretager sig alle Slags Bevægelser og Operationer, hvis Varighed han kan udstrække til to Timer.

— I Tiflis er et Læsebibliothek og en Boghandling bleven oprettet.

— Om Witt=Dørring læses under Indsendt nogle Bemærkninger i Apenrade Wochenblatt, hvori han skildres som en ung Mand af Aand og naturlig Godmodighed, men uden fast Karakter. I Diplomatiken, mener Indsenderen, torde han være paa sin rette Hylde, hvortil han besidder saavel den fornødne Verdens= og Menneske=Kundskab, som et indtagende Væsen, udstyret med den største Veltalenhed.

Hr. de Ribeaupierre, den russiske Gesandt i Constantinopel, har af Storherren erholdt Tilladelse til at besøge alle Moscheer, endog Sophiemoscheen. Ribeaupierre er den første Europæer, hvem dette er blevet tilladt.

— I Brüssel befinder sig for Tiden en chinesisk Kjøbmand, som for at lære Fransk vil

gaae til Frankrig, og siden til England, for også at gjøre sig fortrolig med det engelske Sprog. Han gaaer ganske i Nationaldragt og opvækker saaledes almindelig Nysgjerrighed. Man siger ogsaa, at endnu fire andre meget rige chinesiske Kjøbmænd ville følge hans Exempel.

— For kort siden fængsledes i Hamburg et Menneske, som har været forfulgt med Stikbreve i næsten hele Europa formedelst Fabrikation af falske østerrigske Bancosedler.

— I Fruekirke i Diest (Nederlandene) nedstyrtede nylig Kuppelhvælvingen, der havde staaet i 700 Aar.

— Den berømte Prof. Krug i Leipzig blev Natten mellem 1ste og 2den Aug. rørt af Slag, men er igjen i Bedring.

— En berømt Rejsende har i the Times meddeelt Følgende om Beduinerne i Algier: „For os vil det synes næsten utroligt, men det er dog en uomtvivlelig Kjendsgjerning, at den Qvantitet af Næringsmidler, som den største Deel af dem dagligen fortærer, ikke overstiger 6 Unzer. Med 6 eller 7 Dadler, dyppede i smeltet Smør, og lidt sød eller suur Melk, frister en Beduin Livet hele Dagen; kan han dertil føje en Haandfuld grovt Meel eller Riis, saa har han gjort det lækkreste Maaltid.“

Anekdoter.

Talleyrand talte for kort siden med en Ven om Portraitet af en Minister, der just ikke udmærkede sig ved Veltalenhed, og da hiin bemærkede: „Nej! hvilken Lighed! der fattes ham i Sandhed blot Talen;“ svarede den vittige Talleyrand: „Det er intet Under; Udkastet til Portraitet blev gjort i Pairskammeret.“

En fransk Skuespiller, som i afvigte haarde Vinter spillede Augusts Rolle i Sørgespillet Cinna, viste sin Kuldskjærhed ved paa en uromærsk Maade at gnide sine Hænder. Nogle lærde Tilskuere i Parterret pebe og gjorde Skuespilleren opmærksom paa den grove Feil. Uden at tabe Aandsnærværelsen raabte denne strax: „I Narre! En Romer føler lige saa godt som et christent Menneske, naar Thermometret staaer femten Grader under Nul.“

I den sidste russiske Krig tog Fyrst Gallizin det meget ilde op, at en vis udmærket engelsk Officeer ikke indfandt sig i Krigsraadet. Lorden lod sig undskylde med, at han maatte ligge i Sengen, fordi hans Linned blev vasket under den korte Ro, som for Øieblikket fandt Sted. „Hvad, hans Linned skal vaskes,“ raabte da Fyrsten, „hvor qvindagtigt, hvor forkjælet! Jeg tager altid en sort Silkeskjorte med, den holder et heelt Felttog ud.“

Kjøbenhavns Børs, d. 7 September 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à

Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$153\frac{3}{4}$	$153\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$91\frac{1}{2}$	92 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	$87\frac{1}{4}$	$87\frac{3}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$102\frac{1}{2}$	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$102\frac{1}{2}$	103 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	66 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. St.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 73.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 11 September 1830.

Tidsbilleder.

(Fortsatte.)

Geniers Skjebne.

Holland havde for Skik, Muskater at kaste paa Baalet;
Kostbar ved Sjeldenhed blev Resten, som Luen ei greb;
Ogsaa Genier saa tidt man qvæler i Fødsel for evigt;
Levningen stiger da snart dobbelt i Pris og i Rang.

Stræng Fordring.

Ros du fordrer som Pligt, naar Kjenderen fælder en Kunstdom,
Lære din Dommer du vil, aldrig belæres af ham.

Klaffer.

Fejlen hos Næsten du gierne betragter: i Klafferens Hulspeil:
Viser sig hiin som en Struds, synes din egen en Myg.

Baggesen.

Dig, du Musernes Yndling, nu man „ulykkelig" kalder,
Skjøndt du, som Digter, dog var signet af Lykken saa mildt;
Muelige have de Ret, som nu dig „ulykkelig" kalde,
„Lykkelig" neppe du var, født i en Alder som vor.

Ewalds Beundring.

Ewald gaaer det i Danmark hartad som Klopstock i Tydskland;
Høit man beundrer hans Aand, læse ham gide kun Faa.

Typographisk Luxus.

Yppighed stiger i Alt, i Tryk og Papir som i Klæder;
Dække skal udvortes Glands indvortes Armod og Nød.

Den ydre Form.

„Meget," siger Marcolfus, „betyder Correcthed dog ikke;
Sjelen i Tanken bestaa'r, Resten jeg agter for Tant;
Flanen sig pynter jo meest, sand Ynde behøver det aldrig." —
Vindes det Ydre saa let, vrage du burde det ej;
Fløjel udkræves vel ikke, men Huller i Strømper, min Kjere!
Neppe dig blive til Pryd, var du end født en Baron.

Den maskerede Pøbel.

Pøbelen nu man ej let kan kjende paa Klædedragt længer;
Munden allene formaa'r Masken at rive den af;
Fineste Klæder kun slet kan dække den indvortes Raahed,
Aabner først Lapsen sin Mund, røber han snart sin Natur.

(Fortsættes).

Over Formindskelsen af Guld- og Sølv-Bjergværkernes Udbytte og over deres Virkning paa Verdens Velfærd og Handel.

Guld- og Sølv-Bjergværkernes Udbytte i Europa var i Aftagelse, da Amerika blev opdaget. Det Qvantum ædle Metaller, som allerede paa denne Tid var i Omløb, formerede sig ikke meget efter Erobringen af Mexico i Aaret 1529 og af Peru i Aaret 1533; først efter Opdagelsen af Gruberne i Potosi, i Aaret 1545, og af Vera Madre de Guanaxuato, i Aaret 1556, udbredte sig Skattene fra den nye Verden i den gamle i saadan Overflødighed, at deres Virkning der blev mærkelig. Denne Virkning tilkjendegav sig i den sidste Fjerdedeel af det sextende Aarhundrede i England ved en hurtig Stigen i Prisen paa forskjellige Varer.

Imod Midten af det syttende Aarhundrede var den relative Værdie af de ædle Metaller falden til den fjerde Deel af sit Standpunkt førend Amerikas Opdagelse, imedens forskjellige Consumtions-Artiklers Priis var forhøjet firedobbelt.

En lærd Reisende har beregnet de Skatte, som imellem 1546 og 1600 ere blevne indførte fra Amerika til Europa, til 11 Millioner Pjastre, og imellem 1600 og 1700 til 16 Millioner. Tilførselen formerede sig endnu siden efter, og beløb sig imellem 1700 og 1750 i Gjennemsnit til 22½ Million aarlig. Men Begjerligheden derefter havde ogsaa formeret sig i samme Forhold, og det er af Adam Smith blevet beviist, at Nedsættelsen af de ædle Metallers Værd havde imellem

1640 og 1775 naaet sit Endepunkt, og Prisen paa Varerne er i dette Tidsrum næsten bleven uforanderlig, eller endog stillet noget lavere.

Siden er dog den almindelige Indtægt betydelig forhøjet i Følge det tiltagende Udbytte af nogle gamle Gruber og Opdagelsen af nyere, f. Ex. af Gualcaya i Peru og af Catorce i Mexico og nogle andre Omstændigheder, som ansporede denne Erhvervsgreen i Amerika. Man har beregnet den aarlige Indførsel af amerikansk Guld og Sølv fra 1751 til 1800 til aarlig 35 Millioner Pjastre, og den aarlige Indtægt af Gruberne i de forskjellige Dele af den nye Verden har ved Aarhundredets Begyndelse, efter en troværdig Vurdering været 43½ Million i følgende Forhold:

Mexico	23,000,000	Pjastre.
Peru	6,240,000	—
Buenos-Ayres	4,850,000	—
Chili	2,060,000	—
Ny Granada	2,990,000	—
Brasilien	4,360,000	—

Men efter denne Vurderings Datum har Myntningen i Mexico tiltaget, og fra 1800 til 1810 i Gjennemsnit aarlig beløbet sig til 22,561,722 Pjastre. Naar man dertil regner en Sjettedeel for de ikke indregistrerede Penge, hvilket sikkert ikke er for meget, saa kan man vurdere Udbyttet af de mexicanske Gruber til 27 Millioner Pjastre, og Udbyttet af alle Gruber i den nye Verden i de Aar, som ere umiddelbar gaaet forud for 1810 til 47 Millioner Pjastre. Til den samme Tid, da denne raske Forhøjelse af Grube-Udbyttet fandt Sted, vandt Kredit-, Bank- og Papirpenge-Systemerne en i de tidligere Epoker exempelløs Udvikling, hvilket da havde den Følge, at Vareprisernе i denne lange Periode, fra 1775 til 1810 igjen begyndte at stige.

Indflydelsen af denne Tingenes Stilling paa Storbritannien synes at være bleven lidet paaagtet. Det var i Begyndelsen af denne Epoke, at Storbrittaniens Manufaktur-Industrie fik den uhørte Udvikling, som har sat Verden i Forbauselse. Hargreaves havde i Aaret 1767 opfundet, Jenny, Arkwright i samme Aar bygget sine beundringsværdige Bomulds-Væverstole, og af Watt var i føl-

gende Aar taget et Patent paa en Dampmaskine. Begunstigede ved den Forhøjelse af Priserne, som betegnede denne mindeværdige Epoke og som holdt sig i hele 40 Aar, lykkedes ikke allene disse underfulde Opfindelser, men ogsaa alle industrielle og commercielle Foretagender, som bleve førte med nogen Forstand, over al Maade og Forventning. Dette ligetidige og undertiden forunderlige Held var det, som skabte og modnede Aanden for Foretagender, der er Hovedaarsagen til den høje Velstand, som England opnaaede.

I de sidste tyve Aar af denne Tid have for det Meste de ved den franske Revolution foranledigede Krige fundet Sted; men disse Krige gjorde Indvirkningen af den sig stedse formerende Overflod af kostbare Metaller, af Kredit-Udvidelsen og Udviklingen af Papirpenge-Systemet endnu stærkere, idet de ogsaa bidroge til Forhøjelsen af Varernes Kjøbepriis.

Det var i Aaret 1810, at den spansk-amerikanske Insurrection udbrød. De Uroligheder, hvortil den var Aarsag, kom heftigt til Udbrud i de fornemste Bjergværks-Distrikter, og flere af de rigeste bleve opgivne og tildeels satte under Vand. Dette havde nu til Følge, at de ædle Metallers Fremdragelse for Lyset blev bragt ned til en Trediedeel af dens tidligere Standpunkt.

Herr Ward, som saa vel har benyttet Fordelen af sin Stilling som Gesandt i Mexico i Aarene 1825-1827, have vi at takke for langt tilforladeligere Data over Udbyttet af de mexicanske Gruber siden 1810, end vi have over Indtægterne af de andre sydamerikanske Bjergværker. Ifølge disse Angivelser har

Udmyntningen i Mexico og i de sex Provincial-Myntsteder i Aarene 1811 til 1826 udgjort Totalsummen	Piastre 168,297,400.
Udmyntningen i Mexico beløb sig i Aarene 1827 og 1828 til	5,700,853.
og i de endnu i Virksomhed forblevne fire Provincial-Miner i samme Aar til	6,001,747.
Hvilket altsaa for de atten Aar fra 1811 til 1828 afgiver en Totalsumma af . .	Piastre 180,000,000

eller ti Millioner aarlig i Gjennemsnit.

Naar man paa den ene Side, for at komme til et rigtig treffende Resultat, maa til den ovennævnte aarlige Summa føje en Million for det ikke indregistrerede Metal, saa maa man paa den anden Side ikke oversee, at det i dette Tidsrum myntede Guld og Sølv langt fra ikke var det umiddelbare Produkt af Bjergværkerne. Det i dette Tidsrum til Mynten bragte Guld og Sølv fra Kirkerne og Privatfolk har ogsaa i det mindste aarlig beløbet sig til en Million, og frembringer følgeligen allerede igjen Ligevægten. Men det er endnu ikke alt: de ved Foranledning af de første i England afsluttede mexicanske Laan og ved den engelske Bjergværks-Forening gjorte Rimesser kunne anslaaes til to Millioner Pjastre. Endvidere vare de i Aarene 1811 til 1821 udprægede Mynter af en saa slet Gehalt, at man kun tager dem med en Disconto fra 15 til 20 pCt. Ifølge dette kunne vi altsaa kun anslaae Total-Udbyttet af de mexicanske Miner siden 1810 i Gjennemsnit til ti Millioner aarlig.

Hvad det aarlige Udbytte af de andre sydamerikanske Bjergværker angaaer, saa bliver samme af Hr. Jacob ansat ringere end forhen er angivet, nemlig:

Peru	2,000,000	Pjastre.
Buenos-Ayres	1,500,000	—
Chili	800,000	—
Ny Granada	2,000,000	—
Brasilien	1,736,000	—
I det Hele	8,036,000	Pjastre.

Den aarlige Vurdering af de peruanske Gruber kan, som Hr. Jacob siger, kun være formodentlig. Siden 1811 er Bearbejdelsen af flere Gruber bleven udsat, og Udbyttet af de i Pasco, der fra 1752 til 1801 havde beløbet sig til mere end to Millioner aarlig, har i den sidste Periode været meget ringe. Buenos Ayres Gebeet har siden 1810 været Skuepladsen for ødelæggende Krige, og særdeles i Bjergværks-Distrikterne. Da Puyredon, dengang Republikens øverste Director, i Aaret 1811 satte sig i Besiddelse af Paz og Potosi, bleve ingen af de derværende Gruber bearbejdede.

Af de 132 Ingenios eller Møller, som i de potosiske Cerro-Grubers Blomstringstid uafladelig vare i Virksomhed, har Captain Andrews i Aaret 1826 endnu kun forefundet et Dusin, og Stadens Befolkning havde formindsket sig fra 130,000 til 9000 Sjele, hvilket sikkert er et frygteligt Tegn paa dette ulykkelige Lands Nød. En anden Rejsende siger, at af 40 Ingenios, som nogle Aar førend Revolutionen uophørlig vare beskjeftigede og efter en maadelig Vurdering producerede ugentlig 8000 Mark Sølv (omtrent halvfjerde Millioner Pjastre aarlig), vare endnu kun 15 i Gang, som ugentlig leverede 1500 Mark Sølv (omtrent 663,000 Pjastre aarlig). Efter General Miller prægede Mynt-Hotellet i Potosi i Aarene 1810 og 1811 endnu kun en halv Million Pjastre. I Aaret 1826 var Udbyttet forhøjet og Potosi's Bank havde afkjøbt Gruberne i Potosi, Portugalette og Chayanta 177,127 Mark i plata pena (omtrent halvanden Million Pjastre).

Herr Miers forsikkrer efter nyere Data, som han har erholdt over Chili, at det aarlige Udbytte af de derværende Gruber er sunket ned til mindre end 200,000 Pjastre, og at Udmyntningen, som i Aaret 1824 beløb sig til 1,163,283 Pjastre, i Aaret 1827 kun har givet 193,000 Pjastre.

I Brasilien har efter Hr. v. Humboldts Opgivelse Udbyttet af Guld, hvoraf Quinto-Afgivt er erlagt i Aarene 1811-1825, kun beløbet sig til 755000 Pjastre, hvortil kan være at lægge omtrent ⅘ eller 644000 Pjastre for det Guld, der har undgaaet Afgivten. Siden har Udbyttet end mere forringet sig, og efter Baron v. Eschweges Opgivelser har den i Aaret 1824, med Indbegreb af det ikke tilbogs bragte Guld, ej beløbet sig til mere til 5840 Pd. St. eller 136000 Pjastre. Hr. Walsh forsikkrer, at i sidste Aar 1825 har den i Caza da Fundaçao da Sabara af Guld oppebaarne Afgivt ikkun udgjort en eneste Unze, og at Værdien af alt Guld, som er udvundet i Aaret 1827 i Comarca de Rio dos Montes, ej har oversteget 104000 Pjastre. Imidlertid har dog det Hæld, man har havt med Driften af Gongosoto-Gruberne ved det kejserlige brasilianske Samfund forøget de tre sidste Aars Udbytte med 7664 Pd. Guld. Anslaae vi efter disse Data de brasilianske Grubers aarlige Udbytte fra 1811 til 1821 til 1,350,000 Pjastre, fra 1822 til 1826 til 400000 Pjastre; og for de sidste tre Aar til en Million, saa udkommer for de sidste 19 Aar en Gjennemsnits Sum af 1,240,000 Pjastre.

Hr. Jacob, der efter de ham givne Data, og efter saadanne, som findes adspredte i de nyeste Rejsebeskrivelser, har opgjort disse Ansættelser, anseer dem dog selv for at være for høje, og mener, at man dømmer rigtigere, naar man reducerer de sydamerikanske Grubers aarlige Udbytte — indbegrebne de Mexikanske, som man ansætter til 8 Millioner — til i alt 12 Millioner. Vi holde denne Vurdering for temmelig rigtig; men om man endog — med Hensyn paa den Forøgelse der i de sidste Aar har fundet Sted — vil sætte det aarlige Udbytte af Mexico til ti Millioner Pjastre, og for de øvrige Dele af Amerika til fem Millioner, saa vilde dette dog kun give en Middelsum af 15 Millioner, altsaa mindre end en tredie Deel imod forhen.

(Fortsættes.)

Hvorledes saae Aviser ud hos os i gamle Dage?

For 158 Aar siden begyndte Boghandler Pauli Avisers Udgivelse hos os. Det første Nummer har følgende omstændelige Titel: „Extraordinaire Relationer. Eftersom, Gunstige Læser, ethvert iblandt omliggende Lande kan læse alle Posttidinger, som ere at faae fra andre Stæder, i sit egne Sprog, da siunes det ogsaa billigt, at fremstille de fornemste og vissesté extraordinaires Relationer, som fra den ene Maanedsdag til den anden kundne bekommes i Vort Danske Sprog, den günstige Læser til Behag. Hvorpaa ogsaa nu en Prøve fremgifves; dersom han finder deri nogen Behag, da skulle de paa samme Maade ved hver Maaneds Udgang findes sammenskrefne. October Maaned 1672; tilkjøbs hos Daniel Pauli; K. M. Boghandler paa vor Frue Kirkegaard. No. 1." 4 Blade 4o. — Med fortsatte Nummere til 119, og fortsatte Sidetal, udkom maanedligen til 1679 Aars Slutning et lige Ark. Fra 1680

begyndes med nyt Nummer og Sidetal, og fortsattes til 1682 Aars Slutning. 43 Nummere 323 Sider. Indholden er for det meste udenlandske Tildragelser; dog ogsaa indenlandske, f. Ex. om udkomne Forordninger, om afgaaede eller ankomne store Skibe til og fra Vestindien, Ostindien etc.; men Avertissementer findes ikke. Om Vidunderligheder forekommer et og andet. Det kunde interessere mange af Skilderiets Læsere at see nogle af de meddeelte Efterretninger; saasom:

1673. „Hds. Kongl. Maj. Dronning Sophia Amalia hafver i sin Residentz, som er nylig bygt i Hafven, den 12 Martii ladet en Kirke indvie, hvori ordentlig prædikes trende Gange om Ugen, nemlig om Søndagen tvende Gange, om Formiddagen fra Klokken er 10 til 11; om Eftermidd. fra 3 til 4 slet; og om Onsdagen fra Kl. er 10 til 11; og ellers paa andre hellige Dage holdes der paa fornævnte Timer baade Højmesse og Aftensang. Til samme Kirke har Hds. kongl. Maj. tvende tydske Præster antaget og beskikket."

At Højeste Ret begyndte Klokken sex om Morgenen, sees af følgende: „Paa Trefoldigheds Søndag, den 25 Maji (1673) blefve Herredagene paa sædvanlig Maade indblæste, och Dagen næst efter, i Hans kongl. Majest. vores allernaad. Arve-Konnings og Herres Nærværelse i Rætten, begyndte; och holdes nu dagligen Højeste-Ræt fra 6 indtil 12 Slet om Formiddagen." S. 99. berettes om en Ambassadør, at han har været til „Forhøring"; — (andre Steder bruges Ordene: „til Forhør.") — „men hvad hans Verf har været om er endnu ikke bevidst." S. 100 læses om en Guldtand. —

1674. Jan. „Om nogen lystede at vide, hvor mange der i forgangne Aar her i Kjøbenhavn och paa Christianshavn ere døde og fødde, da ere der 1119 døde, 1351 fødte; og deriblandt 73 uægte Børn."

1674. d. 25 Marts. „Den hollandske extraordinaire Ambassadeur Hr. Werkendam, som sig her lader finde, har til et Frydstegn over den ønskelige Fred, som er gjort imellem Engel- og Holland, ladet rød og hviid Vin *) springe paa Gammel-Torf, og derhos et artigt Fyrværk antænde."

„Den 14 Martii er den stærke Vinter, som siden den 13 Januarii med usædvanlig Frost havde holdt ved, med en Tø forlindret; i samme Vinter gieldte en Fafn enkelt Ved 7 Slette-Dalere; och var dog ikke tilfangs, og et Læs Bondeved en Rigs-Daler. Isen imellem Skaane och Sædland var saa stærk, at de derpaa med store Møllestene, som och skeede, kunde overfare."

April „Smakken imellem Nyborrig og Korsør, som nu i tolv gandske Uger hafver været frossen inde under Nyborrig, er allerførst d. 18 Aprilis kommen ofver til Korsør."

„Den 17 Maij have Rejsende fra Malmø fornummet allevegne store S[illegible]ker Is med mange Sælhunde paadrivende i Søen."

Hele Arket for August er opfyldt med Beretninger om Hagel- og andet Uvejr over hele Europa, i Juli; f. Ex. „Den 29 Juli imellem 8 og 9 om Formiddagen hafver dette sig ved Frankfurt tildraget: Himlen blef i et Øyeblik ofverdragen med saa tykke Skyer, at det blev saa myrkt, som det kunde hafve været Nat, och i det self samme reyste en Storm sig af alle 4 Veyr, med forskrækkelig Torden, Liunet och Hagel, som faldt somme Steder saa tykke paa hverandre, at de kunde staae en Mand til Knæerne, och drefve de saa mangfoldige paa Maynen, paa hvilken Bølgerne ginge saa store som temmelige Høye, at de vare at see til, som det kunde have været store Stykker Is." —

1674. Sept. „Her i Kjøbenhafn hafver været en Mand, som lod et underligt Creatur see for Penge, huilcket han berættede at være kommen af Africa, och at være en Basilisk. Dens egentlige Skikkelse vises i vedføyede Kobberstykke. Mens uanseet den saa kunstig var sammensat, at ingen letteligen kunde kjende det, saa er der dog ingen Tvil paa, at den jo var gjort med Kunst och ofverdragen med Skindet af en Skade- eller Rocke-Fisk. Nogle lærde Mænd i Tydskland, hos huilcke han hafver været med den, berætte, at Ejermanden hafver vedgaaet det for dennem, at den var falsk; hvilket er saa meget mere troligt, som der endnu aldrig nogen Stæds i Verden er funden nogen Basiliskes Rad, da dog den gandske Verden af mange omhyggelige Folk er omreyst, huilcke ikke hafve anvendt liden Tid, Omkostning och Flid paa at forfare og opspore alt det, som nogensteds er merkeligt och sært at finde. Hertil kommer det,

*) Hvorledes Udgiverens fulgte Retskrivning var noget inconsequent sees her og overalt.

at de fleste Lærde holde for, at der findes ingen Basilisk i Verden, efter den Beskrivelse och de Kræfter, som de Gamle dennem tilegne, at de næmeligen skulde kundne dræbe alle Djur, och forvißne Græß och Træer med deris Aande og Siun; tilmed da er det befunden usandfærdigt, at en Basilisk kommer af et Hane-Æg, huilcket nogle vindskibelige og høylærde, og forfarne Mænd her i Kjøbenhavn hafve forsøgt och fuldkommeligen befunden, at slæt intet kan fødes deraf. Hvorom Thomæ Bartholini Acta medica & philos. Havniensia Anni 1673 kundne læsis."

(Hermed bemærke vi, hvad i det danske Lexikon er anført under „Hane-Æg:" Et meget lidet Æg, som Høns [illegible]ertiden lægge imod Sædvane. Den overtroiske Almue mener, at saadant Æg lægges af Hanen, og at deraf kommer en Basilisk, naar det udruges.")

1675. Jan. „Efterat den kongel. Svenske extraordinaire Ambassadeur, Sverriges Riges Raad, Admiral etc. etc, Grefve Niels Brahe, d. 31 Dec. til Vands fra Landscrone var hidkommen, er hand d. 8 Jan. meget prægtig ophænt til kongel. Forhør."

Den 30 Jan. hjemkom fra St. Thomas det ortrojerede danske vestindiske Compagnies Galiot, St. Thomas, med en Ladning Sukker, Indigo, Bomuld, Tobak, Ingefær.

I et Appendix-Blad for Januar ere en Mængde Tillæg til ovenanførte Beretninger om Ødelæggelser ved Uvejr. Nu begyndtes ogsaa under Titel: Mercurius librarius Danicus, en Liste over udkomne Skrifter af danske Skribenter; dog vare Priserne ej tilføjede.

I Februar-Arket læses følgende: „Til Magdeborg, som derfra skrives d. 15 Februar, hafver en Quinde aff Salbke solt en Bager en Sæk Salt, hvori hun havde en lille Fanden (spiritum familiarem); der Sækken stoed i Huuset begyndte den at puse op, och blifve høy. Bager-Drengen satte sig paa Sækken och vilde tynge den sammen igjen, men i det samme kaste den lille Fanden Drengen ud paa Gulfvet, sloeg en Steen af Ofnen, och alle Glasse och Kandene, som stode paa Hylderne i Stykker. Hvad Dom-Capitelet, som Qvinden staaer under, vil gjøre herved staaer til med Tiden at fornemme."

„Den 19 Juli stod Depositzen, som forleden Aar, uden al Forklædelse og Mummerie. De som af Skolerne i Danmark og Noreg deponerede, vare 130 Personer."

„Den 4 5 och 6 Aug. stod examen attestationis her paa Academiet med 73 studiosi Theol.; vare de fleste som man veed paa en Tid at have subjiceret sig samme examini."

Den 9 Aug. „blev den Høyeste Ret, som kom til Ende den 7 August paa sædvanlig Maade udblæst." (Dette var altsaa i den Periode Skik.)

1676. Det vestindiske Compagnie havde Tidender over Frankrig fra St. Thomas, af Dato d. 13 Sept. 1675, at Gouvernøren Jørgen Isversøn forhaabede, at faae Landet inden faae Aar saavidt „in esse, at det foruden de andre Nationers Eylande skal kunde selfver aflade Compagniets Skibe. Den De St. Jean hafve de ochsaa begynt at besætte med dansk Folk."

Febr. S. 371. „Ellers hafver man denne merkelige Historie aff Paris om en Fuglestrid, som er holdt i Burgundien, hvor den 16 Febr. imellem Dole och Salines saadan en utrolig Mængde af Fugle lode sig see i Luften, om Morgenen tidlig, at Luften blev mørk af dennem; och der de i to Timers Tid hafde uden nogen Orden fløyet iblandt hverandre gafve de med saadan affkyelig Skrig och Liud et Tegn til Strid, at man kunde høre det ofver den gandske Egn, hvorpaa de fulde an paa hverandre med saadan Bitterhed og Ifrighed i 4 Timers Tid, at ofver 10000 af dennem fulde ned paa Jorden, en Deel dræbte, en Deel halvdøde, nogle blodige og sønderrefne, saa Hækker, och Gjerder laae i Mands-Høyde fulde af dennem, och mangestæds paa Jorden, hvor Striden hafve været haardest, 500 Skrid i Hobetal paa hverandre, och var deres Kjød saa bittert som Coloquint." — „Der vare flere end 100 Slaugs saavel paa Storlighed som paa Fiere." — „Nogle saae ud som Natugler, andre som Flagermuus, och mange havde saadan en Skikkelse, som ey letteligen kan beskrives, thi man hafver aldrig tilforne seet saadanne." —

Maij. En Beskrivelse over Gulland, med Kort af Husman.

Juni. Udførlig Relation fra Cornelius Tromp om Søslaget med de Svenske d. 1 Juni 1676.

Aug. Beskrivelse over Helsingborg, Landscrone og Christianstad.

1677 Jan. fik det vestindiske Compagnie Breve fra St. Thomas af 6 Juni 1676, at Skibet den kronede Grif, tre Dage forud var ankommen dertil og at det stod vel til paa Øen, da baade Plantningen havde god Fremgang og man havde Kastellet færdigt, saa at man sammesteds ej havde synderlig Frygt for de Franske.

Man læser udførlige Relationer om Niels Juels Søslage 1 Juni og 1 Juli 1677.

1678. Juli. Af selsomme Sager berettes adskilligt, „hvoraf man vel ikke er vis paa altsammen, men man maa jo fortælle det man har hørt, og enhver maa dømme derom, hvad hannem got sjunes. Til Kiel skal noget færskt Kjød, efterat det var kjøbt, bleven saa gandske blodigt, som det vilde med alle forandres til Blod. Udi en Bye Laasiz, tre Mile fra Leipzig, skal lige saadant være skeet med et Stykke Brød og et Fad Kallun. I Bamberg skal Solen først være seet blodrød, og dernæst mangfoldige røde, blaa og sorte Kugler, som fløy hid og did i Luften, og dette skal have varet ved en Times Tid. I Marienvorden i Pryssen skal være seet en Orm, en halv Snees Alen lang, tykt som et Træ og med et Hundehoved, som har gjort Folk og Qvæg Skade." — „Kan skie noget er sandt, och noget Løgn, og af dennem opdigtet, som har got deraf, at de kan bedrage Folk. Derfor maa enhver tage det for sit eget Værd."

Indenlandske Efterretninger.

— I Flækken Kellinghusen drives som bekjendt, Fajancefabrication. I Aaret 1828 vare der fire Fajancefabriker i Drift, hvilke beskjæftigede 20 Mennesker. Afsætningen var for største Delen i Hertugdømmene, dog skeete ogsaa Forsendelser til Hamburg, Lübek, Lüneburg, og til de sydlige Egne af Danmark. Udførslerne i det Hele i bemeldte Aar udgjorde en Værdie af 13712 Mk. Fabrikationens første Oprindelse her var i Syvaarskrigens Periode, da nogle Sachsiske Porcellainsfabrikanter tilfældigen kom i Bekjendtskab med en af Flækkens Beboere, navnlig Carsten Behrens, og denne forstrakte en Kapital, til her at anlægge en Porcellainsfabrik; dog hermed vilde det ej have Fremgang; i et Par Aar var en betydelig Capital spildt. Behrens forandrede nu sin Plan, og begyndte da omtrent 1766 den første og ældste Fajancefabrik, Flækken har. En anden Fabrik er omtrent fra 1772; den tredie fra 1797; den fjerde fra 1808. Flere Efterretninger læses i Hr. Diaconus Chr. Kuß's Beskrivelse over Flækken i Schl. Holst. Lauenb. Prov. Ber. 1830. 1 H. S. 53-56.

— I flere Aar har Hr. Pastor Bertelsen næret det Ønske, at Hygom Kirke, som udmærker sig ved sin smagfulde og solide Architectur, maatte endnu erholde nogle Forbedringer og Prydelser. I dette Øjemed er Kirken nylig ved Hr. Pastorens Omsorg bleven forsynet med nye Stole, og et smukt af Hr. Worm i Engum bygget Orgel, hvis Indvielse fejredes d. 16 Aug. d. A. som just var den Dag, da Hr. Bertelsen for 31 Aar siden blev kaldet til Præst. Amtmanden, Hr. Conferentsraad Johansen, R. af Db. og Dbm., Hr. Provst og Ridder Aagaard, foruden ti af Omegnens Præster samt andre Honoratiores, beærede Indvielsen med deres Nærværelse. Ved Indtrædelsen i den festligen smykkede Kirke intonerede Orgelet; dernæst begyndte Gudstjenesten med den 375 Psalme af den evangelisk christelige Psalmebog, som ved denne Lejlighed blev indført. Paa Kirkens Bekostning var et fuldstændigt Antal Exemplarer af samme anskaffet og fordeelt omkring i Stolene. Ved det sidste Vers af den 135 Psalme besteg Hr. Provst Aagaard Prækestolen, og indviede Orgelet med en Tale. Efterat den 368 Psalme var afsungen, messede Præsten, og Gudstjenesten endtes med den 370 Psalme. Hygom Kirke i Frøs Herred ansees nu for den smukkeste Landsbyekirke i Ribe-Stift.

Blandede Efterretninger.

— Hidtil har man bestandig paastaaet, at Franskmændene vare det høfligste og galanteste Folk imod det smukke Kjøn; men de overgaaes heri af Staten Georgien i Nordamerika, som nylig har udstedt en Lov, der løser Damerne fra den Pligt, personligen at aflægge Vidnesbyrd for Retten, og tillader dem, undtagen i Criminaltilfælde, at aflægge forlangt Vidnesbyrd i deres egne Værelser.

— Da den forrige Konge af Sverrig, Gustav den 4de, besøgte Basel i Schweitz, bleve hans Finantsanliggender tilsidst saa slemme, at han ikke kunde kjøbe sig et Par nye Støvler, og derfor sendte de gamle til en Skomager, for at udbedres. Denne Søn af Crispin tænkte, at en Konge, var han end nok saa fattig, dog kunde for sine Støvlers Flikning betale Mere end en Anden, og forlangte derfor tre Gange saa meget, som han havde fortjent. Gustav vægrede sig for at betale den uforskammede Fordring. Skomageren klagede, men tabte Processen; alligevel slog han sig ikke til Ro og apellerede til en højere Ret, men som nedsatte Fordringen til det sædvanlige. Kongen glædede sig ualmindeligt over den ham til Deel blevne Retfærdighed, og bevidnede Dommerne skriftligen sin Tilfredshed, men sendte tillige Støvlerne med, for at de i Retssalen kunde ophænges til Vidne om Retfærdigheden i Schweitz.

I Anledning af den 11te September 1830.

Tør en Yngling end eengang, o Pige!
Hjertets bange Ønske tolke Dig?
Sende varme Bønner til Guds Rige,
Bede, at Du blive lykkelig!
Du, hvis hulde Øje venligt smiler,
Du, som aander Blidhed kun og Fred;
Paa hvis Aasyn himmelsk Ynde hviler,
Som til Salighed at trylle veed:
Dig omslynge Venskabs faste Kjæde,
Dyden herske evig i din Sjel,
Dig jeg ønsker Sundhed, Fryd og Glæde,
Dig jeg ønsker Livets bedste Held!
Sidste Fest jeg glad dig kunde skue;
Men — ak! denne svinder ei saa fro! —
See kun op mod Himlens lyse Bue,
Op mod dine Elsktes Himmelbo.
Sødt, ja bittersødt er det at minde
Hedenfarne, selv paa Glædens Fest;
Hulde! lad kun Taarer for dem rinde,
De beklemte Hjerte lindre bedst.
Fader, Moder, de Forklarte hisset,
Bede Gud i Himmelen for Dig!
De omsvæve Dig, o vær forvisset,
De nu bede: Barn, bliv lykkelig!

....

Kjøbenhavns Børs, d. 10 September 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 210
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (n. R.)	90	91 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	85½	86 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102½	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	102½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	101	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	65	65½ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier ..	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 74.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 14 September 1830.

Over Formindskelsen af Guld- og Sølv-Bjergværkernes Udbytte og over deres Virkning paa Verdens Velfærd og Handel.

(Fortsat fra Nr. 73.)

Værdien af det aarlige Udbytte af Guld og Sølv i Europa, og det nordlige Asien har i Begyndelsen af dette Aarhundrede udgjort 4 Millioner Pjastre. De sachsiske Gruber har givet en ubetydelig Forøgelse i Udbyttet, af omtrent 6000 Mk. Sølv, mer i øvrigt har siden 1810 kun ved de russiske Bergværker en Forøgelse fundet Sted. Indtil 1810 var det aarlige Udbytte ved Ural kun 20 Pud. Fra 1818 til 1823 var det voxet til 50 Pud. Fra 1824 til 1829 over 250 Pud. For det hele Tidsløb fra 1704 til 1829 har Totalproduktionen været 1726 Pud Guld og 61000 Pud Sølv. I Aaret 1828 var samme 318 Pud Guld og 1093 Pud Sølv. Vi formene, at det hele Beløb af Gruberne i Europa og i det asiatiske Rusland kan sættes til 5 Millioner Pjastre aarlig; altsaa ⅓ af hvad Amerika nu leverer; hvilket er en stærk Progression, men der næsten allene kommer Rusland tilgode.

Hr. Crawford ansætter det aarlige Beløb af Guld paa Borneo, Sumatra, og ellers i det orientalske Archipel, til omtrent 2,980,000 Pjastre. For Stengambien, Guinea, og i Almindelighed de afrikanske Kyster ansætter man Beløbet til en Million Pjastre. Over det indre Afrika, Mellem-Asien, Tonquin, China, og Japan har man ingen Opgivelser.

Det aarlige Beløb af Guld og Sølv for den hele Verden kan man ifølge de foreståaende Data ansætte saaledes:

	Før 1810. Pjastre.	Efter 1810. Pjastre.
Europa og Mellem-Asien	4,000,000	5,000,000
Det orientalske Archipelagus . . .	2,980,000	2,980,000
Afrika	1,000,000	1,000,000
Amerika . . .	47,000,000	15,000,000

Herefter har Udbyttet siden 1810 formindsket sig med 31 Millioner Pjastre aarligen, hvilke for de sidste 19 Aar udgjør et Totalbeløb af 589 Millioner.

Selv om end Søgningen kun havde holdt sig uforanderlig, vilde et saa uhyre Deficit have paa den relative Værdi af de kostbare Metaller havt en forholdsmessig stærkere Indflydelse end nogensomhelst Tildragelse siden den nye Verdens Opdagelse, den eneste, hvormed den kan sammenlignes, eller snarere stilles i Contrast imod; men den raske Tiltagelse i denne Periode af de store Absorbenter af ædle Metaller, nemlig Luxus og

Handelen, er næsten ikke mindre mærkværdig end Aftagelsen af Grubernes Udbytte. En Oversigt over Ud- og Indførsler hos forskjellige Nationer, som udgjøre den civiliserede Verden, i de sidstforløbne 20 Aar, vil overbevise os om den forunderlige Formering, som har fundet Sted i Beløbet og i Virksomheden af Handelen fra Nation til Nation; og i den indre Handels stillere Fremskridt, der, endskjøndt mindre i Øjne faldende, dog er ikke mindre reel. Naar man sammenligner Massen af de nu i Omløb værende Varer med den for 20 Aar siden, og den Nidkjerhed med hvilken Handelen og Civilisationens Kunster lade sig det eendrægtigen være magtpaaliggende, at udvide Verdens Markeder, saa vil man let indsee, at en Tiltagelse af i det mindste 10 Pr. Cent i Qvantummet af det udmyntede Metal maa have fundet Sted. Den preussiske Oekonom Storch anslog i Aaret 1815, berigtigende v. Humboldts Ansættelser, sammes i Europa sig befindende Sum til 1320 Millioner. Mueligt, at man nu kan ansætte den til 1600 Millioner. Europas Befolkning beløb sig i den første Periode til 190 Millioner Mennesker; nu kan man vel med god Føje ansætte den til 210 Millioner. Desuden er endnu at bemærke, at Indien i hele denne Periode har slugt meget Guld og Sølv.

Men de af os angivne Aarsager ere ikkun de sædvanlige, og saa at sige naturlige Aarsager til den tiltagende Søgning af ædle Metaller. En overordentlig og pludselig indtraadt Aarsag har siden 1815 bidraget i en langt højere Grad til Stigning i Søgningen. Her have vi Tanken henvendt paa den metalliske Valuta, som Regjeringerne bruge til Gjenindløsning af de dem udgivne Papirpenge. Denne næsten paa en og samme Tid stedfundne Operation i det forenede Kongerige, i Østerrige, Rusland, Norge, Sverrig, Danmark, og de forenede Stater har kunnet absorbere*) ikke mindre end 300 Millioner.

Det Guld og Sølv, som i det forenede Kongerige har maattet udpræges til Indløsning af Papirpenge beløber sig til 25 Millioner Pd. Sterling eller Pjastre . .	125 Mill.
Til lige Anvendelse vil Østerrige bruge	150 —
I Rusland beløb Papirpengene i Aaret 1814 sig til en Navneværdi af 577 Mill. Rubler, og det synes siden den Tid ikke at være reduceret; dog er den aarlige Udmyntning forøget. Fra 1790 til 1801 blev aarligen præget et Beløb af omtrent 3 Mill.; fra 1802 til 1811 omtrent 3½ Mill.; men i Aarene 1817 og 1818 forøgede man Myntningen til 11 Millioner, en Sum der næsten udgjør	35 —
I Danmark udgjorde Bankesedlernes Beløb i Aaret 1810 en Sum af 38,831,336 Rbdl. I Aug. 1829 kun 19,115,202 Rbdl. I den danske Konges tydske Besiddelser har ligeledes Formindskelse af Papirpenge fundet Sted, saa at det hele kan anslaaes til . . .	10 —
Ogsaa i Sverrig har Beløbet af Papirpenge formindsket sig, og derimod har siden 1812 en Forøgelse af rede Penge af 1,800,000 Rdl. fundet Sted. Lignende har Tilfældet været i Norge. Formerelsen af rede Penge i disse to Kongeriger kan saaledes ansættes til . .	5 —
	I alt 325 Mill.

*) Udtrykket absorbere og den dermed forbundne Mening synes os aldeles fejlagtig, thi de Metaller som udgives til Tusk for de Papirpenge der skulle indløses, forsvinde derved ikke, men gaae kun fra en Haand over i en anden, og da de forhaanden værende Masser af Papirpenge vel vanskelig alle blive indverlede mod rede Mynt, saa bliver just derved Tællingsmiddel i Europa kun mangfoldiggjort, og kan derefter ret godt bidrage til Belivelsen af Handelen, og selv tildeels udjevne det mindre Udbytte af ædle Metaller

Hvad i denne Hensigt er skrevet i de forenede Stater, derover have vi ikke officielle eller nøjagtige Angivelser. — Vi bemærke at Staterne Buenos-Ayres og Brasilien, hvis Beboere betræde en Grund, der gjemmer Guld, Sølv og Diamanter, har maattet gribe til den Udvej af et fingeret Tællingsmiddel, efterat have gjensidigen i fortsatte Krige udtømt deres Hjelpekilder. Man maa ogsaa bemærke, at Inddragelsen af Papirpenge i flere Stater endnu forhales. Det er meget at beklage, at denne Operation just har fundet Sted i en Tidspunkt, da Udbyttet af ædle Metaller et bleven ringere. —

Det aarlige Forbrug af Guld og Sølv til Uhrfabrikation, til Forgyldninger af alle Slags har ligeledes betydeligen tiltaget. En fransk Økonomist ansatte samme i Aaret 1820 til næsten 30 Millioner Franker, og v. Humboldt mener, at den vel for det hele Europa kan regnes at være firefoldigt. Hr. de Chabrol ansætter i sine statistiske Undersøgelser over Paris den aarlige Gjennemsnitsværdi af det i Paris forarbejdede Guld og Sølv til 14,553,000 Fr. Naar vi i Beregningen optage to femtedele af denne Sum for det i Departementerne forarbejdede Guld og Sølv, og $\frac{1}{3}$ af det Hele at være undgaaet Stempling, saa udkommer en Formindskelse af omtrent 25½ Mill. Franker. Denne Formindskelse, naar den virkeligen finder Sted *), synes ikkun at være foregaaet i Ovantummet af den til Udførsel bestemte Artikel, og forsvinder under den stærke Tiltagelse, som denne Fabrikation har oplevet i hele det øvrige Europa. At saadan Tiltagelse i de øvrige Dele af det europæiske Fastland har havt Sted, er aldeles ikke at nægte, ja i Storbrittanien har den været saa stor, at den næsten har overgaaet det Troværdige. Efter Chalmers er i det Aartiende fra 1789 til 1797 et Beløb af 10171 Pund Guld, og 919280 Pd. Sølv forarbejdede; og i de ti Aar fra 1800 til 1809, et Beløb af 16942 Pd. Guld og 1,130,481 Pd. Sølv. I disse ti Aar have Wardein-Gabyrerne i Gjennemsnit aarligen udgjort 48420 Pd. Sterling. I Aaret 1828 skulle disse Gebyrer efter Hr. Huskisson have beløbet sig til 105000 Pd. St., hvorefter skal have været en Forarbejdelse af 17790 Pd. Guld og af 1,186,970 Pd. Sølv i et eneste Aar. Dette Ovantum var da det firedobbelte af denne Fabrikationsgreen i Frankrig, ja set overgik endda Totalbeløbet af denne Fabrikation i hele Europa, efter hvad v. Humboldt har anslaaet samme til. Efter disse Data kunne vi med Føje ansætte den aarlige Forarbejdelse af Guld og Sølv i det forenede Kongerige Storbritannien og Irland til 23½ Mill. Piastre; i Frankrig til 5½ Mill. og for Genf, Wien, Augsborg, Berlin, Leipzig, Vicenza, Padua, og den øvrige Deel af Europa til 11½ Mill. Piastre, altsaa sætte Værdien af Arbeider i disse to Metaller for de forskjellige europæiske Stater til 40 Millioner. Hvor høj Værd vi end sætte paa Hr. v. Humboldts Autoritet, tro vi dog, at hans Ansættelse heri er alt for rig; og det saa meget mere da han ogsaa har medregnet de forenede Stater.

fra Bergværkerne. — (Den tydske Redacteurs Anmærkning.)

*) Antallet af de i Aaret 1789 i Frankrig forfærdigede Gulduhre beløb sig til 200000 Stykkr. I Aaret 1819 var Antallet steget til 300000 Stkr.; og nu ansættes samme til 400000. De Fonds der stode i Boutikerne og Oplagene anslog man i Aaret 1819 til 7000 Pd. Guld, og 218000 Pd. Sølv, hvilket var lige med en Sum af 64 Millioner Franker.

Marseillaner-Hymnen.

I et af de nyeste Nummere af Bladet Temps giver en Hr. C. Masclet følgende Efterretning om den første Oprindelse til denne lige saa meget ved Text som ved Composition berømt blevne Sang:

„Originaltitelen til denne patriotiske Hymne, som næsten ti Maaneder førend den fik Navnet Marseillaneren, hvilket blev den tillagt paa den Dag, da den forkyndte de Marseiller-Føderetedes Ankomst til Paris, den 10de Aug. 1792, var trykt i Elsaß, og sammesteds saavelsom i hele Rhin-Armeen var overalt bekjendt og udbredt, lød som følger:

„Krigssang for Rhin-Armeen, Hr. Marschal Luckner helliget af Rouget fra Lille, trykt hos Levrault i Strasburg, i November 1791."

Den tilhører lige saa lidet Marseillanerne som Sambre- og Maas-Armeen eller Pyrenæerhæren, ja den har derved, at den blev Krigssang for alle franske Hære, endog ophørt at være ejendommelig for Rhin-Armeen. Man vil ikke finde det uinteressant, at underrettes om Oprindelsen til denne Production, der har været af saa underfuld Virkning.

Rouget fra Lille var Ingenieur-Capitain ved Rhin-Armeen, og Forfatteren af nærværende Linier fungerede ved samme som Adjoint ved Generaladjutanterne under Stabschefen Marschal-de-camp Victor Broglie. Begge bivaanede et Selskab, som gaves af Hr. Dietrich, Maire af Strasburg, og hvor ogsaa Cafarelli, Generaladjtant, Adjoint Dufalga, og Veigousse, General Broglies Adjutant, siden saa bekjendt under Navn af General Desaix, befandt sig. Vi ville snart rykke i Feldten sagde Hr. Dietrich, men der fattes os en Krigssang, til at opflamme og lede vore unge Soldater; Municipalcorpset skal udsætte en Priis for den, der befindes at være den bedste. Tal med deres Venner derom, jeg for min Deel vil til den Ende lade udgaae et Opraab i de offentlige Blade.

Næste Dag, Klokken syv om Morgenen, kom Rouget fra Lille til mig. Dietrichs Forslag, sagde han, har ikke ladet mig sove hele Natten; jeg har tilbragt den med Forsøg paa at gjøre det første Anlæg til en Krigssang, ja tillige at sætte den i Musik. Der læs, og siig mig hvad Du synes derom; siden skal jeg foresynge Dig den.

Jeg læste fuld af Forundring og hørte med Enthusiasme Krigssangen, saadan, som den endnu existerer, med Undtagelse af begge følgende Vers i sidste Stanze:

Et que les trones des tyrans
Croulent au bruit de notre gloire!

hvilke paa nogle Indvendinger fra min Side bleve saaledes forandrede:

Que les annemis exspirans
Voient tou triomphe et notre gloire!

En prægtig Bataillon fra Departementet Rhone og Loire, under, Commando af Cerisiat,

fik de første Exemplarer af Rhin-Armeens Krigssang: den rykkede ind i Strasburg med en gylden Ørn, der udbredte sine Vinger, i Spidsen, isteden for en Fane. Paraden var just i Færd med at trække op, Cerisiat stillede sig paa højre Fløj af Linien. Denne, 812 Mand stærke, Bataillons Holding, Officerernes gode Udvortes, Mandskabets høje Væxt og krigerske Udseende, Præcisionen i deres Manoeuvres og Haandgreb, opvakte hele Garnisoners Beundring.

Tiden, Krigen og Pesten i Alexandrien have kun ladet mig beholde een Broder tilbage — men jeg vilde endnu troe at eje tvende, naar blot endnu Een af denne skjønne og brave Bataillon fra Rhone og Loire var i Live"

Pariser-Marschen.

Ved de Franskes nuværende Konges Philip Ludvig d. 1stes Ankomst, som Konge i Skuespilhuset, opførtes Operaen „Den Stumme i Portici," hvorefter Pariser-Marschen af Casimir Delavigne, sat i Musik af bemeldte Operas Componist, Auber, blev afsjungen. Den er nu, hvad Marseillaner-Marschen var i sin Tid, yndet over hele Frankrig og gjenlyder overalt der; er ogsaa strax, som er naturligt, oversat i tydsk og flere Sprog. Vi meddele her følgende af Hr. Lieutenant Garbrecht forfattede Efterligning:

Du franske Folk! du evigbrave!
Dig vinker Friheds Purpurskjær;
Man trued': „Du skal være Slave!"
Du svared: „Kriger er jeg her!"
Paris! i dine Pantheoner
Nu atter Ærens Stemme toner!
Fremad, stormer frem!
Hist er Sei'rens Hjem,
Gjennem Landser bryder heltemodigt frem!
Med Friheds Seiren kroner.

Op! slutter Rækken! Brødre, Helte,
Kun fremad! — Seirens raske Søn
Et Værge bærer ved sit Belte,
Der bringer Friheds søde Løn;

O Dag! i Frankrigs Pantheoner
Kun Ærens stolte Stemme toner
Fremad, stormer frem!
Hist er Seirens Hjem
Gjennem Landser stormer heltemodigt frem!
Med Frihed Seiren kroner.

Kartoven Dødens Bud omfatter,
Dog — vi faae Styrke i vor Strid,
I Kampens Torden blomstrer atter
Feltherrer fra den svundne Tid
O Dag! i Frankrigs Pantheoner
Kun Ærens stolte Stemme toner:
Fremad, stormer frem! o. s. v.

„Hvo fører, hvor Phalanger kæmpe,
Vel Sønnen did, hvor Døden staaer?"
Det er to Verdners Frihedskæmpe,
Vor Lafayette, med sølvgraat Haar!
O Dag! i Frankrigs Pantheoner
Kun Ærens stolte Stemme toner:
Fremad, stormer frem! o. s. v.

Tre Farver, ha! I til os ile
I Himmelbuens lyse Skjær,
I Brødres ædle Kamp I smile,
Som Solen mellem Skyers Hær!
Held, Dag! i Frankrigs Pantheoner
Kun Ærens stolte Stemme toner:
Fremad, stormer frem! o. s. v.

O Krigshelt med trefarvet Fane,
Du bar dem, Orleans! med Mod —
Og offrer nu, paa Ærens Bane,
Med os saa glad dit Hjerteblod;
Som engang gjennem Frankrigs Haller,
Din Heltestemme atter kalder:
Fremad, stormer frem! o. s. v.

Hør Trommens dumpe Sørgetone!
De Dødes Høitidstime slaaer!
Hver Seierherres Haand skal krone
Med Ærens Laurbær deres Baar'!
Op! Templets dybe Røst os kalder
Til Sorgens og til Ærens Haller!
Sænker Brødre ned!
De har vundet Fred!

Sjunger rørte: „Frankrigs Kjærlighed
Vinder hvo for Frihed falder!"

Hæld os Danske: at vi med Interesse, men tillige med Rolighed kunne læse Beretninger om Tildragelser hos fremmede Nationer, i Frihedens Anliggender; og at vi derhos kunne sige med den ædle Bastholm: „at naar man er saa lykkelig at leve under en landsfaderlig Regjering, som vil Folkets Vel, og befordrer dets Oplysning og Dannelse, saa skal man være fornøjet; (thi bedre faaer man det ikke, især aldrig saa roligt og fredeligt); at den landsfaderlige Regjering er den naturligste; da den svarer bedst til det huslige Livs Indretning; at Eenhed i Statsbestyrelsen er ligesaa nødvendig som Eenhed i Verdensbestyrelsen; endelig, at naar en Regjering blot befordrer Oplysning, saa fremsbringer den en naturlig Opposition mod enhver Misbrug af Magten. Kun mod den Regjering er jeg fjendsk, som vil undertrykke Menneskets aandelige Udvikling, og en fornuftig Skrivefrihed, og som derved forgriber sig paa den menneskelige Naturs Værdighed."

Indenlandske Efterretninger.

— Blandt de nyelig udkomne Skrifter er: „Danriget, eller den danske Stat. En geographisk-statistisk Fremstilling af det danske Monarkies Lande og Besiddelser i og udenfor Europa, til Brug ved den voxnere Ungdoms Underviisning, som og til almeennyttig Læsning for den danske Borger- og Almuesmand. Udarbejdet tildeels efter: das Königreich Dännemark etc. von H. Petersen, Cantor in Lunden, med Benyttelse af de vigtigste literaire Hjelpekilder, af C. P. Hansen, Skolelærer til Christiansværk (Skole for Atzerballigskov og Kettingskov) paa Als. Trykt og forlagt i det kongl. Døvstumme-Institut i Slesvig 1830. XXI og 169 S. 8. At et Skrift af den

Natur, og med det Formaal Titelen opgiver maae være nyttigt, er aabenbart. Dets Forfattelse er vanskeligere end man skulde tro. Dette er vist nok udarbejdet med megen Flid; men ved et nyt Oplag vil dog meget være at rette, baade i Henseende til fejlagtige Taldata, og i andre Henseender. Forfatteren har ikke brugt de nyeste Kilder. Vi nævne nogle af dens Urigtigheder og Unøjagtigheder. S. 39 anføres iblandt Regjerings-Collegierne: „Nationalbanken; til hvilken Pengevæsenet er anbetroet." General-Commissariats-Collegiet kaldes „Generalitetet der bestyrer Krigsvæsenet til Lands." S. 54 nævnes Tøjhuset, „hvori ogsaa er det store kongel. Bibliothek (omtrent 300000 Bind) som og Kunstkamret, hvilket dog nu er temmeligt uvigtigt, efterat mange af de derværende Gjenstande ere forenede med andre Samlinger." S. 58 siges, at Dokken er anlagt 1739 af Henrik Gerner. S. 147 siges at Kellinghusen har 5 Stentøjsfabriker. Bemeldte Flekke har kun 4 saadanne i Drift. Dog her er ikke Stedet at recensere Skriftet. Man troer, at Hr. Forfatteren gjorde vel i at lade et Blad eller to med Tillæg og Berigtigelser trykke, efter Bogens nøjeste Gjennemgaaelse, hvorved den tilsigtede Nytte bedre vilde opnaaes. Cannabich er nogle Steder nævnt som Kilde for Anførslerne. Med høj Agtelse for Mandens Fortjenester og geographiske Arbejder kan man dog ikke antage ham som Autoritet for Efterretninger, der deels findes, deels kan søges hos os selv; og en dansk Skribent, der skriver om Fædrenelandet, maa ej søge paa anden Haand, hvad paalideligere faaes fra første.

— „Paa Als har hver Landmand en Frugthave ved sit Huus, og det er ingenlunde sjeldent, at enkelt Mand høster 2 til 300 Tdr. Æbler af allehaande Sorter. Her er Træfrugt en Handelsartikel og i gode Aar har Udførselen deraf udgjort over 30000 Tdr.; ogsaa præsses vel stundum en Deel Most, men kun Faa forstaae rigtigt at behandle og forædle den." (Efter Hansens nysnævnte Skrift.)

— Under Titel: „Aglaia eller Kundskab om Smykkerne. En Haandbog for Damer. Ved Christoph. H. v. Sommer, Major; er udkommen paa Boghandler Riises Forlag, et interessant lidet Skrift, som i forskjellige Afsnit handler om de uægte Ædelstenes Kjendemærker, de ægte Stenes Særkjender; Diamanten, og øvrige Ædelstene, saavel de af første Rang, som de øvrige; om Gemmer og Paster; om nogle først i nyere Tider til Smykker og Galanterie-Arbejder benyttede Stenarter, om Flusspaten, Stenkul, Rav, Porphyr etc. etc. Fladungs „Edelsteinkunde in Briefen an zwei deutsche Fürstinnen." Wien 1828, er lagt til Grund for Skriftet; og fulgt hvad Formen i det Hele angaaer, men iøvrigt omarbejdet, da Hr. Forfatt. har tilføjet hvad der efter hans Formening manglede, og ved omhyggelig Benyttelse af den lithologiske Literaturs vigtigste ham tilgjengelige Kilder, og flittig Raadførsel med egne Erfaringer, søgt at gjøre den saa indholdsrig, som han troede den burde være, for at vække og vedligeholde Interesse ikke allene hos det smukke Kjøn — for hvilke den nærmest er bestemt — men ogsaa hos enhver Læser, som af Kald eller Libhaveri sysler med Ædelstene. — Skriftet, som har 3 Kobbere, faaes smukt hæftet for 2 Rbd. hos Forlæggeren, Vimmelskaftet Nr. 137.

— I bemeldte Skrift nævnes med Hæder en Landsmand. Hr. Forfatteren formente, at nogle antike Nicoli ere maaske Flint, og han blev overbeviist om sin Idees Antagelighed, da han ved et Besøg paa Søholm, (paa Strandvejen i Nærheden af Bellevue) havde Lejlighed til at undersøge flere fra Stevns Klint didførte Baadsladninger af Flintestene, der i Fajancefabrikationen anvendes som Tilsætning saavel til Massen som til Glassuren. „Det er nemlig, siger han, paa Søholm, vor Landsmand, Chemikeren og Technologen Hr. Sophus Seidelin, har anlagt den første Fajancefabrik her i Landet, som af indenlandske Materialier producerer Gods, der fuldkomment kan sættes ved Siden af det bedste engelske. Af vort ganske Hjerte ville vi ønske dette vigtige Etablissement det bedste Held; og dette turde vi vel være berettigede til at haabe, naar vi vide: at Hr. Seidelin i en Række af Aar, til Ejerens fuldkomne Tilfredshed, paa Althaldensleben ved Magdeburg har forestaaet Fajancefabriken (udenfor England nok den betydeligste i Europa), det

store chemiske Laboratorium, og flere af de mangehaande techniske Anlæg, ved hvilke Althaldenslebens berømte Ejer Gottlob Nathusius har omskabt et fordums Nonnekloster, til Sæde for Tusinde af flittige Arbejderes velsignelsesrige Vindskibelighed."

— Øl-Edikebryggerie i det Holsteenske har fra Flækken Kellinghusen udbredt sig mere og mere. En Claus Fock begyndte i bemeldte Flække for omtrent 100 Aar siden dermed; da hans Fader, der i Holland var bleven bekjendt med denne Slags Industrie, havde lært ham den som en Hemmelighed. Fra ham gik Hemmeligheden i Arv til 4 Sønner, af hvilke to dreve Øl-Edikebryggeriet i deres Fødeby, en tredie gjorde et nyt Anlæg i Neumünster; en fjerde et i Meldorf. Den Neumünsterske Fock's Hemmelighed gik over paa to nye Anlæg, et i Kiel og et i Eckernførde. Siden fik Itzeho, Krempe og flere Steder Øl-Edikebryggerier. Det er naturligt, at den Afsætning, som hine to Fock'er i Kellinghusen havde, da Hemmeligheden var kun Faa betroet, hvilken Afsætning beløb sig aarligen til omtrent 2000 Tønder, er siden aftaget. Flækken har nu tre Øl-Edikebryggerier, hvis aarlige Afsætning nu kun er 3 til 400 Tdr. (Kuß S. 56-57.)

Blandede Efterretninger.

— I Begyndelsen af dette Aars Martii Maaned ankom til St. Petersburg det Guld og Platina, som i den anden Halvdeel af Aaret 1829 er bragt for Dagen i Bergverkerne i Ural, nemlig Guld, vundet af Regjeringens Miner, 1783 Pund og af Privatminer 3025 Pd. saamt 1155 Pd. Platina, nemlig 47 Pd. af Regjeringens Bergverker og 1108 Pd. af Privatminer. I det første Halvaar 1829 havde man erholdt 4688 Pd. Guld og 1041½ Pd. Platina. Blot Guldet alene er af over 6 Millioner Rbdlrs. Værdie.

— Historien om Hansestæderne, som i vort Norden have spillet saa vigtige Roller, var, som bekjendt, Gjenstand for Sartorius's lærde Grandskning, og hans i Aarene 1802—8 udgivne Værk om Hanseforbundet vandt almindeligt Bifald. Siden aabnedes for ham i Archiverne i Brunsvig, Hamburg, Lübek, Bremen de rigeste Kilder til nærmere Undersøgelser; og en Frugt deraf er Skriftet: G. P. Sartorius Freyherr v. Waltershausen Urkundliche Geschichte des Ursprungs der deutschen Hanse; (bis 1370) herausgegeben von Dr. J. M. Lappenberg. Hamburg 1830 hos Perthes med to Kobbertavler. Dette vigtige historiske Værk udgjør to store Qvartbind, af hvilke det ene i 13 Afsnit udgjør den historiske Fremstilling, det andet paa 760 Sid. indeholder en Samling af Urskrifterne, med tilhørende Glossarium. Værket anmeldes i Gött. gel. Anz. Nr. 129-131.

— Iblandt den store Mængde af Skrifter der vedkommer Napoleon er et Værk som franske Kritiker give et udmærket Sted, nemlig: Histoire de Napoleon, d' apres lui-même, publiée par Louis Gallois, af hvilket paa faae Aar det fjerde Oplag nyelig er udkommet. En tydsk Oversættelse: Die Geschichte Napoleons nach dessen eigenen Angaben. von L. Gallois. Aus dem Französ. frei übersetzt. Im Anhange: Napoleons Testament. Frankf. am Main 1829, er nyelig udkommen.

— En Aeroliths Nedfalden paa et Skib omtales i Januarheftet af det Wienske Tidsskrift for Physik og Mathematik. Faldet skeede udaf en sort Skye, der pludseligen viiste sig, og efter en Slagregn adspredte sig. Skibet var fra Liverpool, og var d. 5 Apr. 1820 imellem 20° 10′ N. Br. og 51° 50′ v. L. omtrent Kl. 11, og ombord befandt sig de Hrr. Turner fra Triest, Rouch fra Nürnberg, Ritter fra Wien. Aerolithen var fugtig og kold; havde ingen Bark, og gav ikke nogen Svovllugt. Chladni omtaler nogle saadanne Fald fra 17de. Aarhundrede.

— Ved Orgelet, Instrumenternes Dronning, iagttager Kjenderen med Beundring de store Forbedringer samme, har Tid efter anden faaet, og hvorved det er kommet til en Fuldkommenhed, som

vore Forfædre for nogle hundrede Aar siden havde neppe ahnet. Imidlertid findes endnu mange Steder Orgeler, hvis Bygning og Indretning synes at skrive sig fra mere end et Aarhundrede siden, ligesom vel endnu ere Orgelbyggere, der ikke tilfulde kjende de Fremskridt deres Kunst har gjort. For dem og for Mænd der, som Kirkeværgere eller som Organister eller i anden Stilling kan have Nytte af, ved deres Stræben efter det Beste at finde Vejledning, naar det f. Ex. gjelder om Orglers Reparation eller Bygning af Nye, har en Mand, der i flere Aar har med Omhyggelighed studeret Faget, Hr. Musikdirektor Wilke, foresat sig Tid efter anden at meddele sine Bemærkninger herover, og begyndt dermed, nemlig om Orgelbælger i Tidsskriftet Cecilia; H. 48 S. 263 o. fl. og Oct. Gfr. Weber, Ridder, har tilføjet en Afhandling ogsaa om Orgelbælger; (sammesteds.)

Historiske og linguistiske Misceller.

(Meddeelte.)

Hvor meget vort Sprog er blevet forhutlet ved Misforstaaelse, det vise adskillige Ord, som nu have faaet Borgerret deri, men hvis fremmede Oprindelse maa, ved mindste Eftertanke, falde enhver Sprogkjender i Øjne. Hvo tvivler vel saaledes paa, at Spilfægterie er en urigtig Oversættelse af Spiegelfechterey, som egentligen burde have været oversat med Speilfægterie: d. e. en Fægten med en Figur i et Speil? — Schildburger oversættes med Skjoldborg og Schildkröte med Skildpadde, men i begge Ord tager man Feil af Schilds Bemærkelse. I det første kommer Schild af Schilde, en Landsby i Egnen af Leipzig, hvor Indbyggerne ere bekjendte for deres Molbostreger; i det sidste betyder derimod Schild det danske Skjold, fordi Dyret, som bekjendt, er forsynet med en Skal, der ligner et Skjold, og altsaa egentligen burde hedde Skjoldpadde.

— Oprindelsen til Ordet pønse angives i Videnskab = Selskabets Ordbog som uvis. Men intet synes vissere end denne. Hvo tvivler vel et Øjeblik paa, at Ordet kommer af det latinske penso, jeg overvejer, betænker, overlægger, hvorfra igjen det ligebetydende franske penser er kommet? Formodentligen er Ordet indført i vort Sprog paa en Tid, da man betragtede franske Ord som store Prydelser for Sproget. Ægte dansk er det sikkerligen ikke; vi have langt bedre Ord, som: grunde paa, veie, og selv det svenske eftersinne og tydske sinnen oversat med eftersinde og sinde kunde blive langt mere overeensstemmende med vort Sprogs Aand end et saa aldeles fremmed, som pønse. Man har jo dannet hue af Hu, hvorfor ikke danne sinde af Sind?

Kjøbenhavns Børs, d. 14 September 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 210
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.

Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89½	90 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	85¼	85¾ i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	107¾ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	102	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	100½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 75.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 18 September 1830.

Til
Hans Kongelige Høihed
Prinds Christian Frederik,
Fyens Stifts ædle Gouverneur, i Anledning
af hans høie Fødselsdag,
d. 18 Septbr. 1830.

Kun en Dilettant i Harpeleg
Vover, høie Fyrste! Dig at bringe,
Hvad en Barde, som ei Musen sveg,
Bedre bragte paa ætherisk Vinge;
Thi fra Phantasiens Hiem
Snillets Kraft kan Kunsten byde,
At de Toner komme frem,
Dem ei vil for Hvermand lyde.
Men hos Dig har Hiertet og sin Ret,
Som ei Smigens Rige kan fortrænge,
Og Du ei miskiendte let
Tonen af de dybe Strenge;
Kraftig lyde de her overalt,
Thi Fionia Din Festdag hylder;
Retfærds Sprog blev af Din Læbe talt,
Sandhedsvennen veed, hvad han Dig skylder.
Mangt et herligt Værk her vidner om,
At kun Borgerheld Din Attraa kræved'
Og at en af Kongestammen kom;
Thi ved viis og mandig Færd Du hæved'
Hindringer, som stedse findes maae,
Hvor det Gode skal sin Pragt udfolde;
Ingen kan til lyse Stierner naae,
Som ei Taagelandet kan udholde.
Hist en Børneflok ved Dig
Nød Oplysnings Himmelgave,
Da en Skole viste sig
Som en Blomst fra Christians Have.
Her et Themis Tempel staaer,
Hvor de klare Ruder minde
Dommeren om, hvad det spaaer,
Naar han daarlig gaaer iblinde.
Christian, det er Din Røst,
Som til Lovens Tiener taler;
Selv for Slaven er der Trøst
Hvor Retfærdighed befaler.
Men ei strenge Retfærd Du
Ene vil som Regel kiende,
Blid og naadig er Din Hu,
Du er Fredriks ædle Frænde;
Derfor vi velsigne Dig,
Danmarks Haab og Danmarks Glæde;
O! bliv længe lykkelig;
Sildig Slægt Dit Navn begræde! —

B. H. Knap.

Over Formindskelsen af Guld- og Sølv-Bjergværkernes Udbytte og over deres Virkning paa Verdens Velfærd og Handel.

(Fortsat fra Nr. 74.)

Vi ville nu forsøge at fremsætte Forholdet af Søgningen mod Udbyttet af de ædle Metaller i de sidste 20 Aar. Vi have seet, at Middeltallet af Udbyttet i denne Periode har aarlig været 23,980,000 Pjastre. Vi troe at kunne ansætte Søgningen saaledes:

	Pjastre.
Naar man beregner Omløbet af rede Penge til 3000 Mill. Pjastre, og det aarlige Tab ved Slid, Omsmeltning, Skibbrud og andre Aarsager til 2 pr. Mille, saa udkommer i et Tidsrum af 19 Aar et Totaltab af	114, Mill.
Vi ville beregne det absolute Quantum af de omløbende rede Penge, der siden 1810 har været nødvendigt, til 6 pr. Cent af det allerede forhaanden værende Quantum, som altsaa blev	180 —
Den i Cirkulationen opkomne Afgang ved Indløsning af Papirpenge siden 1815, der har maattet erstattes med Guld- og Sølvmynter, som vi ovenfor have seet	300 —
Naar vi endeligen beregne det aarlige Forbrug af ædle Metaller i Værksteder og Fabriker til 30 Mill. Pjastre, saa udkommer for bemeldte nitten Aar en Sum af	570 —
Altsaa har siden 1810 i det hele Søgningen udgjort	1,164 Mill.

Fra bemeldte Beløb . . Pjastre	1,164,000,000
drage vi Bjergværkernes Udbytte i samme Tid	455,620,000
saa udkommer en Mangel af . . P.	708,380,000

Om derimod ingen Formindskelse i Udbyttet af de amerikanske Bergværker havde fundet Sted, saa vilde samme Udbytte i bemeldte nitten Aar have været 1,053,620,000 Pjastre, og følgeligen ganske have dækket Søgningen, trods sammes overordentlige, ved Papirpengenes Indløsning foraarsagede Tiltagelse.

Man vil maaskee indvende, at en saadan Overvægt i Søgningen imod Productionen, maatte, naar den virkeligen havde fundet Sted, have aabenbaret sig i mere talende Tegn; men følgende Beregninger tør være fuldkommen tilstrækkelige til at bortrydde alle Tvivl i denne Henseende.

Gregorius King har anslaaet det Quantum af ædle Metaller, som førend Amerikas Opdagelse var forhaanden, til 2500 Millioner Pjastre, en Ansættelse, for hvilken han dog ikke opgiver nogen Hjemmel, og som vi ere tilbøjelige til at ansee for at være alt for høj. Vi ville derfor ikke ansætte Værdien af det Guld og Sølv, som var forhaanden i Aaret 1492, højere end til Pjastre 2,000 Mill.

De Quantiteter, som siden ere bragte i Omløb, lade sig temmelig nøjagtigen opgive saaledes:

1. De amerikanske Grubers Udbytte efter 1492.

v. Humboldt har anslaaet dette Beløb fra hint Aar indtil 1803, med Indbegreb af det Bytte der ved den første Erobring blev giort, til . . 5731 —

Men i de Dokumenter, af hvilke v. Humboldt har uddraget sine Angivelser, i Henseende til den meri- kanske Myntning, var ikke indbegrebet det Guld, som var udmyntet i to Aar-Rækker og ansat som følger:

for Aarene	ansat til Værdi
1690-1733 . . .	24,237,766 Pjastre
1750-1777 . . .	21,536,980 —
	45,774,746
derfra drages Beløbet af gamle omsmeltede Guldmynter fra 1733-1822	10,714,363 —

saa bliver til v. Humboldts Ansættelse at lægge, med rund Sum . .	35 Mill.
Gjennemsnitsummen for Aarene 1804 til 1810 er 47 Mill., altsaa for 7 Aar	329 —
Efter Middeltallet for den følgende Tid tilkommer	435 —
2. Europas og det nordlige Asiens Grubers Udbytte fra 1492-1825.	
Malchus ansætter dette Udbytte, i sit store 1826 udkomne Værk, til . .	600 —
hvortil vi lægge for de fire Aar fra 1826 til 1829 Gjennemsnitssummen af 7 Millioner aarlig, altsaa . .	28 —
3. De afrikanske Kysters Udbytte.	
Fra 1492 kan samme antages at have i alt været	150 —
Totalbeløbet: Pjastr.	9308 Mill.
For Slid, Tab paa Havet etc. etc. omtrent . . . . ,	2308 —
Tilbage	7,000 M.

Dertil kommer Udbyttet af Gruberne i Mellem-Asien, det orientalske Archipel, Tonquin, China, Japan, og det Indre af Afrika, fra Aaret 1492, hvorover Data mangle.

Efter disse forskjellige Beregninger vilde Aftagelsen i Fonds af de forhaanden værende ædle Metaller, siden Aaret 1810, ikke have udgjort fulde 10 pr. C., en Aftagelse, der lader sig let begribe, og der dog tilfulde forklarer den almindelige Stigning i Værdien af ædle Metaller, hvortil vi have været Vidner.

Imidlertid ville vi ikke tillægge Beregninger, der beroe paa Angivelser, hvis Rigtighed, naar samme ikke er beviist, kan bestrides, nogen overdreven Vigtighed. Vi ville ikkun antage den uomtvistede Gjerningssag til Basis, at i det sædvanlige Udbytte af Bjergværkerne siden Aaret 1810 har en Aftagelse af 589 Millioner Pjastre fundet Sted; og at derimod siden 1815 isølge Papirpengenes Indløsning en overordentligen stegen Søgning af 300 Millioner Pjastre ogsaa har fundet Sted, ligesom og den sædvanlige Søgning. At en saadan Tingenes Tilstand har maattet medføre en Stigning i de ædle Metallers relative Værd, er en Sag, som lader sig a priori forsikre, men der bliver i denne Henseende ingen Tvivl tilovers, og denne Gjerningssag vorder godtgjort, naar man seer paa det bedst muelige Beviis, der a posteriori kan gives, nemlig Kornpriserne i rede Sølv til forskjellige Tider. —

Den til Overhuset 1826 af Hr. Jacob overgivne Beretning om Kornhandelen, og de kongelige Consulers Beregninger have gjort det mueligt, at forfatte en Tabel over Forandringerne i tiaarige Gjennemsnitspriser paa forskjellige Punkter i Europa paa Hvede, og paa Land-Arbejdslønnen i England; og for nogle Steder endog fra Aaret 1700 af.

(Dette Blad optager ikke denne Tabel, formenende, at den for de fleste af Læserne ikke vil have Interesse, og de Enkelte, der ville gaae i dybere Undersøgelser, kunne let søge den i det tydske Blad, hvorfra vi have optaget Stykket, nemlig i Liter. Bl. d. Börsen-Halle No. 527.)

Tabellen har for de første ti Aar, og for alle de Steder den angaaer, sat Tallet 100 som Grundtal for Sammenligning, saaledes at Anførslerne for de følgende Aartiender vise de sildigere Prisers Forhold til de første.

Den mægtige Indflydelse af Krig og Fred, og Forskjelligheder i Udbyttet af Indhøstningerne have havt dyb Indvirkning paa de almindelige Priser; dog har med Undtagelse af et Fjerdedeel Aarhundredes absolute Rolighed efter den i Aaret 1713 sluttede Utrechtske Fred, og de sidste ti Aar, ingen af de i Tabellen anførte Perioder været aldeles frie for Krige. Kornprisernes Fald fra Gjennemsnitsprisen 111, i Aartiendet 1710 til 1719 til 93 og 90 i de to følgende Aartiender, maa upaatvivleligen tilskrives Fredens Tilbagekomst; vist nok har dog tillige de meget rige Høster, som efter den Tids Krønikeskriveres Beretninger have fundet Sted i Aarene 1713-1728 havt Andeel i Faldet. Prisernes Forringelse udgjorde omtrent 19 pr. Cent. I øvrigt har Fredstilstanden alene, uden Medhjelp af velsignede Høster, havt i en anden tiaarig Epoche den Indvirkning, at foraarsage et Fald af 38 pr. C. Men er det ubestrideligt, at Høsternes Resultater, samt Fred og Krige have saa stor Indflydelse paa Kornpriserne, saa

er dog Grunden til andre Afvexlinger at søge i Forandringerne i Udbyttet af de ædle Metaller. Den uforanderlige Overeensstemmelse imellem Pengepriserne paa Varer, og Til- og Afgangen i Bjergværkernes Udbytte viser sig aabenbare i følgende Tabel.

Tidspunkt	Tallet af Aar	Gjennemsnits Pris paa Hvede i Europa.	Beløbet af den aarlige Udmyntning i Mexico og Potosi.
			Pjastre.
1700-1739.	40	100	7,232,000
1740-1769.	30	113	14,070,000
1770-1789.	20	137	21,420,000
1790-1809.	20	212	25,803,000
1810-1819.	10	235	11,500,000
1820-1826.	7	141	9,500,000

Her, hvor Gjerningssager tale saa tydeligt, er enhver Commentar overflødig. De kunne endog opklare Sagen for den Læser, der om de sande Aarsager til Prisers Dalen have de forkeerteste Begreber. Et end mere overtydende Beviis paa Sjeldenheden af rede Penge i Europa giver den Omstændighed, at Penge have i de nyeste Tider igjen begyndt at strømme tilbage til Europa fra Indien, hvor de havde været som begravede. Dette synes i det ringeste at fremlyse af en officiel Tabel over Ind- og Udførsler af ædle Metaller til og fra Indien, hvorefter Europa fra Aaret 1825 virkeligen har erholdt mere end affendt.

Gjennemsnits Udførsel af Guld og Sølv.

Tidspunkt.	fra Storbrittanien til Indien.	fra Indien til Storbrittanien.
	Pd. St.	P. St.
1815-1819.	529,649	607
1820-1824.	211,961	43,582
1825-1827.	5,170	73,250

Vi troe, hvorom vi dog endnu mangle Data, at Phaenomenet i vor Handel med Hindostan vil i Aarene 1828 og 1829 igjen have forekommet.

Efter den nylig ifølge Underhusets Befaling opgjorte Status af Ind- og Udførsler har Forholdet af Storbritaniens Kunst- og Naturprodukters officielle Værd imod den declarerede, i Aarene 1811 og 1829, været som følger:

Aar.	Officielle Værd.	Declarerede Værd.	Forholdet af offc. Værd mod den decl. Værd.
	Pd. St.	Pd. St.	
1811.	21,723,532.	30,850,618.	som 100 til 111.
1829.	55,465,723.	35,212,873.	— 100 — 64.

Guld, antaget som et Grundmaal for Værdien af Udførslerne i Aaret 1811, vilde forholde sig i den declarerede Værd mod den officielle som 116. Synkningen af Priserne i Storbrittanien har efter Undersøgelserne i den omhandlede Status været som følger.

1811	100				
1812	90	1818	88	1824	44
1813	83	1819	90	1825	70
1814	94	1820	79	1826	66
1815	87	1821	77	1827	61
1816	81	1822	71	1828	60
1817	86	1823	69	1829	55

Synkningen i Pengeværdien synes derefter for de i disse Udførsler indbegrebne Varer at have siden 1811 været 45 pr. C. Naar vi i Mangel af tilstrækkelige Data til Udfindelse af alle Elementer i denne Synkning bringe 15 til 20 pr. C. i Anslag for Formindskelse i Produktionsomkostningerne og den lavere Vinding, paa Grund af den gjenvundne Fred, saa troe vi at have tillagt denne Aarsag al den Virkning, som den nogensinde kan tilkomme. De derefter tilbageblivende 25 til 30 pr. Cent Forringelse i Priserne lade sig ikke anderledes forklare end af Stigningen af de ædlere Metallers relative Værd.

Ved visse Varer er Værdien i rede Penge sunken i følgende Forhold: Bomuldstøjer 55 pr. C., Silketøjer 55 pr. C., Lærreds Varer 45 pr. C., Uldne Varer 32 pr. C. Isenkramvarer og Quincaillerier 33 pr. C., forarbejdet og uforarbejdet Jern 32 pr. C., raa Tin 36 pr. C., Bly 27 pr. C., raffineret Salpeter 66 pr. C., Stenkul 23

pr. C., Sæbe og Lys 58 pr. C., Flesk, Oxekjød 30 pr. C., Fisk af alle Slags 36 pr. C., Brød og Skibstvebakker 20 pr. C., derimod, hvad der er høist mærkværdigt, er Guld- og Sølvvarer, Bijouterier, og Uhrmagerarbejde kun gaaet 7 pr. C. ned. Dette ringe Fald beroer sikkerligen blot paa Haandarbejdet og paa at andre Metaller bruges tillige ved Varer af Guld og Sølv. I Aaret 1829 have det foregaaende Aars Priser, der allerede synes at være lave, lidt et nyt Fald, og kun faa Fabrikanter kunde igjen komme til deres Udlæg, en sørgelig Omstændighed, der umueligen kan vedvare længe saaledes. I Henseende til de til fremmede Markeder affendte Varer har Faldet endog været betydeligere, end man skulde tro efter den declarerede Værdi; thi de fleste af disse Varer ere gaaede under denne Priis.

Følgende er en sammenlignende Oversigt over Metallers Værd fra de brittiske Bjergværker førend Krigen og i Aaret 1830.

Priserne under Krigen.		Nuværende Priis.
Kobber pr. Ton.	200 P. St.	105 P. St.
Tin	120	72
Bly	25	12
Jern	15	6
Salt	1. 5 Shl.	9 S.

Samtlige Gjerningssager vise, at det almindelige Fald af Varers Værd i rede Penge, der efter en maadelig Ansættelse siden 1811 har beløbet sig til 50 pr. C., har dannet sig paa følgende Maade: 1. til et Beløb af 15 pr. Ct. ved Formindskning af Produktets Omkostningers Priis, og Aftagelsen i Gevinsten, som Følge af Fredstilstanden. 2. Til Beløb af 10 pr. Ct. i dette Land (den engelske Forfatters), og i flere af det europæiske Continents Lande, ved Indløsning af Papirpenge; og endeligen: 3. Til et Beløb af 25 pr. Ct. ved Stigning af ædle Metallers relative Værd. Vi have nu tilbage at undersøge Indflydelsen af denne Stigning paa Handelen og paa Almeenheden og Stillingen i Samfundet.

(Sluttes næste Gang.)

Fordragelighed fremmes ved Oplysning.

(Et Fragment af en Tale af afdøde Konferentsraad Joh. Philip Rosenstand Goiske. 1796.)

— „Oplysning fremmer sikkerst Fordragelighed. Det er vist, at Folkehad er et Hovedtræk i de vilde, de uoplyste Nationers Tænkemaade. Det indsues med Moderens Mælk, det voxer med Legemets Styrke, og paa den døende Oldings tørre Læber hænge endnu Forbandelser over det hadede Folk.

I Sandhed, dersom Erfarenhed ej bekræftede det, maatte man nægte Muligheden af en saa unaturlig Tænkemaade; thi det kan man begribe, at der søges Hevn over den, som fornærmer, at forfølge den som angriber, at straffe den som fortrædiger, men at hade den, som man ikke kjender, at forfølge den, som man ikke kan hade, det er mod den Kjerligheds Følelse, som nedlagdes i den menneskelige Barm.

Hvor glad skulde jeg være, om Beviserne ikke kunde hentes nærmere end fra Afrikas vilde Horder, eller Asiens sorte Stammer, eller og at jeg maate opsøge de fremfarne Tiders Aarbøger, for at vise, at dette Uhyre forlængst var forjaget fra Europas Egne?

Det er beklageligt, at endnu lader Uhyret sin Stemme høre; endnu udstrækker det sine dræbende Kløer, og det er en gyselig Tanke, at der endda gives de, som underholde, nære og pleje det.

Det skeer nu under Religionens, nu under Borgerpligts Maske, at der indprentes Had og Afsky mod dem, som tænke anderledes, og Lasten selv gives Anseelse af Dyd, Forbrydelser selv indbilde de dem at være Pligter.

Had nævne de Nidkjerhed, Uvidenhed og Overtroe kalde de Rettroenhed, Skadelyst give Navn af hellig Iver.

Jeg taler ikke om den vilde Pøbels kaade Adfærd mod andre Troesbekjendere.

Saadant kan man foragte; sligt kan ikke fornærme; men det er det Had og den Forfølgelse, der er smertende, hvor man nægter Mennesket Menneskets Rettigheder, hvor man lægger Hinder

i Vejen for dets Forædling, hvor man søger at tilspærre Adgangen til Kundskaber, hvor man vil nedtrykke Følelsen af Menneskeværd og Hæder.

Denne Forfølgelse har mange Gange viist sig. — —

Undersøge vi Aarsagerne til saadan Atfærd, sandeligen vi skulde finde den bygget paa Fordomme, det er paa Mangel af rigtig og sand Kundskab om Menneskets Lyksalighed. Er dette saaledes, og saa er det, da bliver min Sætning klarligen beviist, at Oplysningen fremmer Fordragelighed.

— Det er Uvidenheds sande Kjendemærke, at den ledsages af Egensindighed. Den er opdraget i Mørket og hader Lyset. — Kundskab og Sandhed fordrer nøjagtig Undersøgelse af enhver Sætning, den lader prøve enhver Grund, hvorpaa den er bygget, og den foragter baade Magtsprog og Overtalelser, for at forskaffe sig Tilhængere. Lig Solen, som imellemkommende Skyer kan berøve dens Skin, kan den miskjendes for en Tid, men den kan aldrig tabe af sit Værd.

— I Sandhed! intet Had kan dog være ufornuftigere, end det, som vises imod nogen, fordi dennes Begreber ikke stemme i alt med vores. Hvo tør være fræk nok til at paastaae, at han under samme Omstændigheder vilde tænke anderledes end den, han forfølger?

(Efter at Taleren havde viist, hvorledes Ufordragelighed og Forfølgelse flyde af Menneskets Uvidenhed, af dets Stolthed, af dets Herskesyge og af dets Misundelse, yttrede han følgende:)

„Flyder end Ufordragelighed ofte af disse saa urene, saa besmittede Kilder, saa skylde vi dog Menneskeheden den Tilstaaelse, at den undertiden hidrører fra en Aarsag, som udspringer mere fra Menneskets Svaghed end Ondskab, mere fra ikke at kunne, end ikke at ville antage den modsatte Følelse; — altsaa fra — Vedhængen ved gamle Vedtægter.

— Hvad er Oplysningens Virkning?

„Vi betragte Mennesket som det, der haver intet Værd uden ved Retskaffenhed, som har alt sit Værd ved at være bestemt til, formedelst Dyden at blive virksom Skabning i Alherrens umaalelige Rige. Vi erkjende, at ikkun een Lov er der for alle Jordens Kredse, den hellige Lov, at gjøre vel. Dyd bliver Dyd; thi den er uforanderlig, enten den vandrer ved Betlernes Stav, eller den omklæder Fyrsternes Scepter; og altid er den lige skjøn, lige guddommelig. Efter denne er det at Menneskets Værd skal bestemmes, og det er den eneste Maalestok, som kan og bør være fælles for alle Nationer. Ved denne blive vi alle een Slægt og det hellige Broderbaand forener Sydhavets Indbyggere med Nordpolens Beboere; den snoer sig med evige Blomster fra den ene Himmelegn til den anden. Med Oplysningens Fremgang forlænges denne hellige Kjæde; og hvilken himmelsk Fryd at bidrage dertil endog det mindste, dog noget, til enkelt Led i samme." —

Trykkefrihed i Frankrig, og en af dens vigtigste Talsmænd Chateaubriand.

(Meddeelt.)

I Kejserriget, siger Chateaubriand, i sin Bog om Trykkefriheden og Censuren, søgte jeg, ved Genie du Christianisme, at medvirke til de religiøse Grundsætningers Gjenoprettelse. Ved Kongeværdighedens Restauration forkyndte jeg i: Monarchie selon la Charte, de Sandheder, som skulde udgjøre Grundlaget for vor statsborgerlige Troesbekjendelse. Men Pressefriheden blev mit politiske Livs næsten eneste Forretning. Alt hvad jeg formaaede at offre den, har jeg bragt den, som Offer: Tid, Arbeid, Livsro. Enhver maa tilstaae, at ingen Mand oftere og stærkere end jeg fordrede den Frihed, hvorpaa den constitutionelle Regjering beroer. Jeg har nogen Ret til, at betragte mig som sammes Grundfæster blandt os, thi i intet Tidspunkt forraadte jeg den. Jeg forlangte den i Restaurationens første Dage; jeg vilde den i Gent, som i Paris. Da en erklæret Royalist prækede den, tabte den sit Mistænkelige i deres Øjne, som forfærdedes derover og for et Partie, som affkyede den. Lad dette Partie nutildags atter støde den tilbage; tilintetgjøre den kan det aldrig. Hvilken Lykke havde det allerede været for os, vare vi blevne ved, at gaae frem paa Forfatningsdocumentets og

Pressefrihedens Veie! Dog, maaskee gaaer det med Sandhederne som med Frugterne; de falde ikke af, førend de ere modne. Stedse betragter jeg Pressefriheden som en heel Forfatning; Chartets Krænkelse forekom endog som noget Ringe, saalænge vi kun beholdt Friheden at skrive. Var Chartet tabt, saa vilde Pressefriheden finde det igjen, og gjengive os det; men var derimod Censuren til, saa besadde vi Chartet til ingen Nytte. Pressefriheden allene bevarer Borgerne Rettighederne og enhver nyder Retfærdighed efter Fortjeneste. Man sige, hvad man vil, i den Selskabstidsalder, hvori vi leve, giver Pressefriheden de faste Grundstøtter for Thronen og Alteret.

François Auguste, Vicomte de Chateaubriand er født 1769 i Combourg, Saint-Malo-Arrondissement. Han blev 1786 Underlieutenant i Navarre-Regimentet; reiste 1790 til Amerika; da han ankom til de forenede Stater, gjennemtrængte han det Indre af Landene; vendte derpaa tilbage til Europa ved Efterretningen om den udbrudte Krig, førte Vaaben mod Frankrig, under Emigranternes Banner; blev saaret i Thionvilles Beleiring, tyede til Engelland; kom efter d. 18 Brumaire tilbage til Frankrig; blev 1804 Minister plenipotentaire i Valliserland; fik 1805 sin Afsked efter Hertugen af d'Enghiens Død, reiste 1806 til Jerusalem, gjennemdrog Grækenland, kom over Afrika og Spanien 1807 tilbage til Frankrig; bestemtes til at afløse J. Chenier i Institutet; reiste sig i sine Optagelsestaler mod hans Formand, som ikke havde beundret hans Værker; holdt i sin Reise til Jerusalem en Lovtale over Napoleon; yttrede ganske andre Meninger i sit Skrift 1814 om Bonaparte og Bourbonnerne; fulgte Ludvig XVIII til Gent; blev Statsminister og Pair af Frankrig samme Aar; Medlem af det franske Academie 1816; udgav sit Skrift om Monarchiet efter Chartet, udlukkedes 1817 af Ministernes Tal; lod adskillige Artikler om Dagens Anliggender indføre i Archives phil. pol. & litter; overgav Hertuginden af Berry en Flaske med Jordans Vand i det Øjeblik, Hertugen af Bordeaux skulde døbes; blev kort derefter Minister plenipotentaire i Preussen; forsvarede ved sin Tilbagekomst til Frankrig 1827 Pressefriheden i sine Skrifter; blev Minister plenip. hos Leo XII 1828, vendte; efter Pavens Død, tilbage til Frankrig. Chateaubriand har tilbragt to Aar blandt de Folkeslag, der leve af Jagt i den nye Verdens Skove. De stærke Indtryk, som disse vilde Egne gjorde paa ham, havde megen Indflydelse paa hans Talent, og paa hans Fremstillingsmaade, og gav ham en særegen Stil. Skriftet „Christendommens Genius" og Digtet „Martyrerne" betragtes som Mesterværker. Han har, som Skribent, megen Lighed med Rousseau; kun at den sidste er mindre Sværmer. Hans Værker passede sig ganske for den Tidsalder, hvori han skrev dem, naar man undtager hans Skrift om Pressefriheden. I den nyeste franske Revolution spillede han den tredie Act af sit mærkværdige politiske Liv.

Indenlandske Efterretninger.

— Nogle Pøbeloptøjer har i Hovedstaden fundet Sted i et Par Aftener. De begyndte Mandagen den 13de September om Eftermiddagen, da endeel Mennesker havde samlet sig udenfor og paa Pladsen i Kristalgaden, hvor den nye Synagoge bygges. Af Drenge bleve adskillige Ruder indslagne i den paa Pladsen værende Bygning, ligesom og en Mosait blev slaaet af Pøbelen, dog uden at han derved erholdt nogen Beskadigelse. Disse Uordener hæmmedes strax af Politiet, og Roligheden blev senere aldeles ikke afbrudt, uagtet der til ud paa Aftenen vedblev at være endeel Folk forsamlede i Gaden. I Læderstræde og tilstødende Gader samt paa Østergade bleve denne Aften hos forskjellige Mosaiter nogle Ruder indslagne af Drenge, der havde samlet sig i Sværme, men strax bleve adsplittede af Politiet. Den paafølgende Aften begyndte Pøbelen omtrent Kl. 9 under Støien at samle sig i Skarer paa Østergade og senere i Læderstræde samt i nogle flere Gader, hvorved den, under Skjul af de Nysgjerrige som omgave den, fandt Lejlighed til paa enkelte Steder at indslaae nogle Ruder. Af Politier bleve imidlertid disse Folkehobe strax jagede fra hinanden, og omtrent Kl. 11 var det aldeles roligt overalt. De senere Aftener ere aldeles ingen Uordener forefaldne. Adskillige Deeltagere i Uordenerne, meest Drenge, ere af Politiet arresterede, og iblandt dem er een Person, der ansees som Hovedophavsmanden til Uordenerne i Kristalgaden.

Historiske og linguistiske Misceller.

(Meddeelte.)

Det er bekjendt, at Kong Christian d. 3die, som en Ynder af Tarvelighed, lod i Aaret 1559 skjære de saakaldte Pludderhosen i Stykker paa nogle Herremænds Legemer, og plejede at kalde denne Dragt von Huus von Hoff. Tøjet af disse Pludderhosen, som ogsaa kaldes Pumphosen, var lagt i saamange Folder, at der til et Par brugtes 130 Alen. (I Danmark tog man dog, efter Holberg og Pontoppidan, kun 80.) En Diaconus i Frankfurt an der Oder holdt ollerede 1555 en skarp Præken mod dette Sags Beenklæders Forfængelighed og Usømmelighed, og da, paa den næste Søndag kaade Mennesker ophængte et Par Pludderhosen i Kirken ligefor Prækestolen, holdt General-Superintendent i Mittelmark og Professor i Frankfurt Musculus derover en eftertrykkelig Straffepræken, som udkom i Trykken under Titel af: der Hosenteufel. Musculus fortæller, at en from Mand kom til en Maler og bestillede et Malerie, der skulde forestille den yderste Dag ret skrækkeligen. Maleren forestillede nu paa sit Billede Djevelen paa det allergrueligste, men havde givet ham Pludderhoser paa, som vare den Gang i Mode. Da kom Satan og gav Maleren et vældigt Drefigen, og sagde, at han havde malet ham som en Skjelm, da han dog ikke bar saa afskyelige og græsselige Pludderhoser, som han var skildret med. Heraf drages da den herlige Lære: „at denne Dragt ikke kunde tjene til Anseelse eller Pynt, siden selv den urene og skidne Djevel skammede sig ved den." Mere om denne Præken, som er trykt, har man nyelig faaet i sidste Hæfte af Tritogenia.

— Hr. Witt v. Döring siger i 1 Deel af hans Levnet (Leipzig 1830): Da mange af mine Recensenter finde Behag i, at berøve mig Alt, endog min Smule Kundskab, saa tør jeg maaskee, uden at fortjene Bebreidelsen for forfængelig Anmasselse, bemærke her, at det dog ikke kan have været saa aldeles slet bevendt med min Dygtighed, naar Europas første Philologer og Oldgrandskere f. Ex. en Hermann og Kreutzer, nedlode sig til en Brevvexling med den sextenaarige Primaner, og en Mand som Reissig selv offentligen i sin Fortale til de Aristophaniske „Nubes" omtaler mine Skolearbeider paa det hæderligste." — Efterslaaer man nu Reissig's (ikke Reissigs) Fortale, saa finder man om Hr. Witt og den hæderlige Omtale af hans Skolearbeider ikke et Ord, med mindre Hr. W. vil have de Ord: „Nam alias quoque intelligas multum nocere claro doctori absurdos discipulos" anvendte paa sig. Hvorledes er det vel fat med den Hermannske Correspondenz? — —

En anden Forfatter siger i Anledning af Yttringerne i de Wienske „Jahrbücher": hvor glade vilde vi være om vi blot kunde anføre ikke et lidet Bind, men kun en Linie Celtisk — en Linie maaskee nok. I Cæsars de bello Gallico skal staae: Quam teribiles sunt Britones quando dicunt: torre Ben da Cesar (frange Caesaris caput) s. Dumoulin, Grammatica Latino-Celtica, Prag 1800. 8. Fortale S. 7. Dette besynderlige Sted hos Cæsar er aldeles ikke at finde, og dets Paaberaabelse altsaa sandt Vindmagerie af Forfatteren. (Hermes.)

Kjøbenhavns Børs, d. 17 September 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à

Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$155\frac{1}{2}$	156 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	91	— Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	$86\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$102\frac{1}{2}$	103 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	102	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	— Rd. Banco
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 76.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 21 September 1830.

Over Formindskelsen af Guld- og Sølv-Bjergværkernes Udbytte og over deres Virkning paa Verdens Velfærd og Handel.

(Sluttet.)

Det synes, i Almindelighed betragtet, at Stigningen i Pengeværdien ikke har havt andet Resultat end at de, som forhen have indgaaet Forpligtelser, der vare at realisere i rede Penge, have havt et til Stigningen nøje svarende Tab, imedens de, imod hvilke slige Forpligtelser vare stiftede, nøde Fordelen af denne Forskjel. Man mener vel ogsaa, at det Modsatte maatte finde Sted, naar man tænker sig Synkning af Pengeværdien, og at i det ene som i det andet Fald Tab og Fordeel maatte staae i Ligevægt; men en mindre overfladisk Undersøgelse vil være tilstrækkelig til at overtyde om, at, uagtet enhver voldsom Forrykkelse af Pengeværdien er et Onde, det dog paafører det borgerlige Samfund den største Skade, som paabyder Skyldnere den hele Last, da det just for det meste træffer de producerende og industrielle Klasser. Uden at drage Nytte i det Forhold, som disse lide, føle endog de andre Klasser Tilbagevirkningen af disses Tab. En Stigning i Pengeværdien er altsaa, almindeligviis betragtet, et Onde uden Erstatning, imedens i modsat Fald en Synkning, som gjør Byrden af Gjeld og Afgifter lettere, og tildeler de Fattige og Næringsdrivende det, der gaaer fra de Rige og Orkesløse, er en sand offentlig Fordeel.

Dog er det ikke de direkte Følger af en Stigning af rede Penge, der forvolde Skade. Den Forøgelse, som denne Stigning giver Byrderne af enhver Gjeld, enhver Afgift, enhver i klingende Mynt betalbar Kontrakt, er ustridigt et Onde, der aldeles ikke lader sig undgaae. Saaledes kan man til Ex. ansee Indvirkningen af den nærværende Stigning, naar man beregner den til 35 pr. C. og antager, at Europa har 1,025,000,000 Piastre at betale, som et Tillæg, en Byrde af 358 Millioner; men naar denne Stigning gik for sig, saaledes som den almindeligen bliver begrebet og iagttaget, saa vilde den ikke bevirke det Halve af den Ulykke, den nu ved sit tause og mørke Skridt gjør, i det den undgaaer Jagttagerens Blik, formedelst alle de Omstændigheder, der indvirke paa Priserne, og ifølge den blandt Folket herskende Tilbøjelighed, at ansee Varernes Metalværdi for uforanderlig, og stadig. Derfra den Tendents, som ikke ved Noget kan modificeres, at forklare Prisernes Synken af enhversomhelst anden Aarsag end denne, og som derfor, alle ufordeelagtige Erfaringer til Trods, bestemmer Kapitalisten og Kjøbmanden til, i det samme Øjeblik, med fordærvelige Forhaabninger og skuffende Sikkerhed, at vove sig ud paa Speculationernes Mark, da Tingenes sande Stilling skulde beføje dem til at holde

sig rolige og forventende. Naar man betænker, at umaadelige Kapitaler ere tabte, at utællelige Ulykssaligheder, physiske og moralske have fundet Sted, ikke ligefrem ved Stigningen af rede Penge, men derved, at denne Stigning ubemærkt fremskred, saa vil man upaatvivleligen indsee, hvor nødvendigt det er at erholde nøjagtige Oplysninger over en af de virksomste Aarsager til vore nuværende Forlegenheder. Disse Betragtninger er det, som foranledige os til de summariske Henvisninger paa nogle af de økonomiske Phænomener, som den klingende Mynts pludselige Stigning stedse fremvirker i de forskjellige Klasser af Samfundet.

I den sørgelige Opregnelse af de Lidende maae de staae øverst, hvis Indkomster udrinde af Jord og Grund, altsaa Ejere og Brugere eller Forpagtere af Landgods.

Antaget at Brutto=Indtægts=Værdien af en Forpagtning i Aaret 1811 var 100 Pd. Sterl.; Prisens Synkning efter denne Epoche 50 pr. C. saa blev Indtægten i Aaret 1830 i rede Penge kun 50 Pd. St. Fremdeles antaget, at Forpagtnings Afgiften 1811 var 20 Pd. St., og Skatterne 10 Pd. St., altsaa i alt at udrede 30 Pd. St. og at Dyrkerens Consumtion udgjør 20 Pd. St., Tiender og Leverancer 10 Pd. St., Arbejdet og den almindelige Fordeel 40 Pd. St.; altsaa disse Poster i alt 70 Pd. St., saa udgjorde de forskjellige Udlæg indbegrebet den almindelige Fordeel 100 Pd. St. — Men Productets Værd er i Aaret 1830 reduceret til 50 Pd. St.

Forpagtnings Summen og Skatterne ere nominelt stedse de samme, altsaa som sagt 30 P. St.

Vistnok er Arbejdslønnen og de under Productionen forbrugte Varer faldne i Prisen, men da Faldet har været progressiv, saa staae Priserne under Productionen højere, end naar den er fuldført, og end i det Øjeblik naar de komme til Marked. Desuagtet ville vi kun beregne hine, i Aaret 1811 til 70 Pd. St. ansatte Udlæg til	38	—
Altsaa samtlige Udlæg i Aaret 1830 til	68	—

Da nu som ovenfor anført Indtægten i det Hele var kun 50 Pd. St., saa gav dette et Tab af 18 P. St.

Det her Sagte er ingen tom Hypothese; men hvad her er fremsat, ikkun som tænkt og antaget, er i Virkeligheden forhaanden. Man seer deraf, hvilken Indflydelse den stegne Pengeværd har paa en Forpagters Stilling. Byrden af Forpagtnings=afgivten og Skatterne forøge sig i Forhold til denne Stigning, imedens Forringelsen i de andre Elementar=Productions=Omkostninger ikke er lig Synkningen i Priserne, naar Forpagteren bringer sine Produkter til Torvs. Fra Aar til Aar anvender han en Deel af sin Kapital paa Dækning af Deficit, og stoler paa tilkommende bedre Tider; men en usynlig Haand berøver ham den retfærdige Løn for hans Møjsommeligheder ved uophørlige Forøgelser i hans Forpagtnings Afgivt og hans Skatter. Et Aar rinder hen efter et andet, uden at medføre Forbedring i hans Stilling. Hans Kapital forsvinder; han er udygtig til fremdeles at drive Landbrug, da alle hans Hjelpemidler ere opslugte, og nu maae han til sin Kones og sine Børns Underholdning søge hen til Sognets Fattigkasse. Andre Forpagtere følge ham; have lige Skjebne. Snart rammer Ulykken ogsaa Grundejerne, de maae nedsætte Forpagtnings Afgifterne, og have endda deres Nød med at faae dem inddragne. Den ene Nedsættelse følger oven paa den anden, stedse ledsaget af lige Resultater. Kort, saalænge Stigningen af rede Penge tiltager, vil ogsaa Hensvindingen af de i Brug og Benyttelse af Forpagtningsgodser anlagte Kapitaler, Formindskelsen af Grundbesiddernes Indkomster, Byrden af Skatter paa Grund og Jord, omendskjøndt i det Nominelle den samme, formere sig.

Nu kommer Raden til Fabrikanterne. Bringende Prisernes Stadighed i Anslag, gjør han sit Indkjøb af paa Materialier, og giver sig nu til Arbejdet. Naar det er færdigt, bringer han sit Fabrik=Produkt til Kjøberen, til Markedet, men nu hører han med Forfærdelse, hvorledes i Mellemtiden Priserne ere dalede paa udenlandske saavelsom paa indenlandske Markeder, og at han har arbejdet omsonst. Dette er endnu det gunstigste Tilfælde, da det er kun alt for ofte Tilfældet, at han ej engang naaer, at faae sine første Udlæg er=

stattede. Han kan ikke komme i det Rene med den sande Aarsag til sit Uheld, fordobler sin Virksomhed for at gjøre Skaden god igjen; men — Resultatet bliver det samme. Endeligen, ved de slemme Tider, som han siger vi leve i, gjort frygtsom, indskrænker den Forsigtige sig blot til bestilt Arbejde, imedens den, der ikke vilde lade sig belæres af Erfaring, just ved forøgede Anstrængelser i at forbedre sin Skjebne, gaaer aldeles tilgrunde. Saaledes har Værdien af fabrikerede Gjenstande i de sidste femten Aar tilsat 50 pr. Cent, og de i Maskiner anlagte Kapitaler have ligeledes forringet sig det Halve.

Haandarbejdere i Stæderne og paa Landet have ogsaa deres Lod og Deel i de ulykkelige Omstændigheder, hvori de ere geraadede, i hvis Tjeneste de stode. Da deres Virksomhed ikkun er en Aarsag til Herskabets Undergang, saa afskediges de jo før jo heller, og nu faaer man dem at see omvandrende i Egnen af de Steder, hvor de før udøvede deres Industrie.

Vor Opmærksomhed hæfter sig nu paa Kjøbmanden, der paa egen Risiko, for egen Regning, gjør Ind- og Udførsler. Med Øjet paa Afvexlingerne i Varepriser i Udlandet og hjemme, træffer han sine Foranstaltninger, for at benytte den Stigning, de ham tilhændekomne Efterretninger, eller hans erhvervede Erfaring og Kjøbmands-Duelighed lade ham forudsee; men hvor sikkre hans Efterretninger end maae være, hvor gamle end hans Erfaringer, slaae dog hans Speculationer ikke ind, men ende med uundgaaelige Tab. Jo mere han troer paa sine Regningers Rigtighed — ved hvilke han undlod at tage den forandrede Maalestok af Valuta i Anslag — jo mere ærgrer han sig over alle kjedsommelige Tvivl, og indbilder sig, at det ej stedse kan blive saaledes; men derved blive hans Tab kun større og vissere. Naar omsider hans Øine aabnes over de vedblivende Uheld, saa indstiller han pludseligen alle sine Operationer, og søger kun at redde, hvad han af det foruderhvervede kan redde. Men disse Alternatirer af Feber og Slagflod angribe Statens vena porta som Bacon kalder den, og Legemet tager nu ej mere Næring til sig.

Efter Kjøbmanden kommer Kommissionærerne, Mæglerne, Detailhandlerne,

hvilke repræsentere en talrig Klasse, og have ej mindre bittre Klager at føre end Agerbrugerne og Handelsstanden. Dog har deres Forretningers Masse og deres Remunerations Ansættelse ikke formindsket sig; men da de førstes Provisioner og de sidstes Gevinst have Forhold til rede Valuta, og denne Valuta har lidt saa stor Forringelse, saa lide deres Indkomster derved, og Afgivterne, som hvile paa de reducerede Emolumenter, foraarsage dem de største Forlegenheder.

Rhedere og Spediteurer, som besørge Vare-Transporter i det Indre, og fra Nation til Nation, ere ikke mindre ilde farne, formedelst den uhyre Nedsættelse i Land- og Sø-Fragten. Følgende sammenlignende Oversigt viser dette.

	Under Krigen. pr. Ton.	Nu. pr. Ton.
Fragt imellem England og Calcutta . .	30 til 35 Pd. St.	3 til 4.
— Antillerne . .	10 til 15 —	4 = 5.
— Nordamerika .	7 til 9 —	$1\frac{3}{4}$ = 2.

Endeligen slutter Kapitalisten med fortrukket Ansigt det sørgelige Tog. Ved Handelens idelige Misligheder opvækket af en farlig Sikkerhed, og paa sin Bekostning belært, at den Dæmring af Hæld, som fra Tid til Tid vises, kun er Forbud paa et større Mørke, udtrækker han sine Fonds af Handelen, ligesom om denne var en til Pris og Tilintetgjørelse overgiven Stad. Dette forklarer hvad der syntes at være Anomali, at Renter, som man maatte tro skulde stige, under det at Penge blive sieldnere, derimod falde stedse mere. Kapitalisten seer sig i det Virkelige berøvet sine bedste Kunder, i det de producerende Klasser ikke længere give ham Sikkerhed nok. Han venter forgjeves paa, at man skal søge Fonds hos ham, og skjønt han strax, mere og mere, nedsætter Renterne, bliver dog en stor Deel af hans Kapitaler ubenyttede og han seer derefter Tid fra Tid sine Hjelpemidler betydeligen indskrænkede. I London klage saavel Banquiers som alle øvrige Pengefolk over Kapitalernes Løbs Standsning; i Banken ere nu syv til aatte Millioner Pd. Sterl. ledige, og i Provindserne hører man paa en og samme Tid en forvirret Blanding af Klagelyd om Penge-Mangel og Overflod af Kapitaler.

Under den almindelige Nød, som Stigning af rede Penges Værd forvolder, ere dog Rentenereren, Pensionisten, den af Staten lønnede Embedsmand, hvis Indkomster vare fastsatte førend de ædle Metallers Stigning, de eneste, som have Nytte af denne Tingenes Stilling. Deres Penges Bytteværdie har i de sidste 20 Aar næsten fordoblet sig, imedens de producerende og industriøse Klasser føle, at Byrden af det Forbigangne har i lige Forhold formeret sig for dem. De additionelle Nydelser, der vindes af de første, ere Tab for de Andre, og denne Berøvelse vil vedvare, saalænge Aarsagerne ikke ophøre at virke.

Dette var da nogle af Følgerne af den ved Bjergværkernes formindskede Udbytte foraarsagede Stigning af rede Penge. Denne Aftagelse i Udbyttet vil gjøre mere eller mindre Skade, eftersom man iagttager og overskuer den. Er denne Aarsag til vore Trængsler først beviist, saa spørger man: Er dens Indflydelse paa Priserne forbi? eller vedbliver den? og, i dette Tilfælde, vil dens Virkning ophøre? og atter hvilke Midler skulle være de muelige, der lade sig forene med vor nærværende Stilling?

Vi kunne ikke andet end sige, at Hovedaarsagerne til den store Prisforringelse, siden 1811, endnu for den nærværende Tid vedblive at virke, skjøndt mindre energisk. Handelen har uden Tvivl nyelig faaet paa ny mere Liv. Priserne af nogle Vare, nemlig Bomuld og Uld have bedret sig; og næsten lige saa meget som de i de sidste tolv Maaneder vare faldne. Men denne Stigning bør man dog ikke ansætte for højt. Søgningen havde i forrige Aar været saa svag, at det umueligt længe kunde blive saaledes. Nu da den igjen hæver sig en Smule, finder man Forraaderne forringede, og Productions-Virksomheden udmattet. At saadanne Forhold maa bevirke nogen Prisforhøjelse er vel ikke at undres over. Naar i Tiden Forraaderne og Søgningen af de ædle Metaller ere i Ligevægt ville de nye Forhold imellem disse og andre Vare blive uforstyrrede, og Priserne dog blive de samme; men skulde Udbyttet rask tiltage og overstige Søgningen, saa ville de ædle Metaller synke, og Varernes relative Værd maatte stige. Det gaaer altsaa blot ud paa at vide, i hvilket af begge Tilfælde vi nu befinde os.

Det aarlige Udbytte er for nærværende Tid omtrent som følger:

	Piastre.
Europa og det nordlige Asien . . .	7,100,000.
Det orientalske Archipelagus . . .	2,900,000.
Afrika	1,000,000.
Amerika sandsynligen mindre end .	17,000,000.
I alt	28,000,000.

Paa den anden Side kunne vi vel ikke bringe Søgningen ringere i Beregning end til 45 til 50 Millioner; altsaa en aarlig Mangel af 20 Mill.; ifølge hvilket Vareprisere i rede Penge maatte stige i en Bekymring opvækkende Grad. Hvor lang Tid endnu vil hengaae, lader sig umuligen forud bestemme. Hr. Ward har, efter vor Formening, spændt sine Forventninger alt for højt, naar han antager, at de mexikanske Bjergværker i Aaret 1826 maae have givet lige saa stort Udbytte som førend 1810, det vil sige 26 Millioner Piastre. Vi ere overtydede om, at en Tilvæxt af omtrent 13 Millioner Piastre, paa hvilken han gjør Regning, ifølge syv engelske, en tydsk, og to nordamerikanske Bjergdriftsselskabers Virksomhed, ikke vil finde Sted. Prisen paa de anglo-nordamerikanske Selskabers Actier, et temmelig sikkert Barometer paa slige Foretagenders virkelige Værd, berettige ingenlunde til den Forudsætning, at Bjergværkernes Udbytte saa hurtigt og saa betydeligt skulde voxe. Den sørgelige Stilling, hvori Mexico og de sydamerikanske Stater ere, vil endnu i lang Tid hemme denne Industriegreens Udvikling.

Hvad angaaer en mere fjernet Fremtid, ville vi gjerne holde os til Hr. Wards Forudsigelser. Vi troe ingenlunde, at de amerikanske Bjergværker ere udtømte ved den forløbne Tids Drift, ja vi holde det endog for sandsynligt, at Grubernes Udbytte, under gunstigere Omstændigheder, ville vorde lige med de tidligere Tiders, ja vel endog overgaae samme. Saadan Begivenhed vil finde Sted, det være sig nu om ti eller tyve Aar, eller maaskee endog efter længere Tid, og med den redeunt Saturnia regna, og de billige Priser, de fordelagtige Speculationer, Formindskelsen af de offentlige Byrder, Forbedring i de producerende Klassers

Stilling. Denne Forhaabning, der sikkert vil gaae i Opfyldelse, maa imidlertid være en Trøst i vore Trængsler, og en Støtte for os.

Hvad Midlet angaaer, at fremskynde en saadan Stilling i Tingene, da staaer et os til Raadighed, nemlig at være de nye Nationer behjelpelige i, snarest muligt at bringe dem ud af det sørgelige Anarchie, der ødelægger dem. Ogsaa kunde vi vel imidlertid noget lindre Skaden, naar vi med Discretion vendte tilbage til Creditsystemet, hvilket vi saa uforsigtigt og saa utidigt gave Slip paa.

(Af Lit. Bl. d. B. H., hvis Kilde er Quarterly Review.)

Indenlandske Efterretninger.

— Fra Metropolitanskolen dimitteres i Aar til Akademiet 7 Candidater; fra Odense Cathedral Skole, sex fra Aalborg Cathedralskole sex, fra Horsens lærde Skole sex.

— I Aarhus Domkirke er et Oldtidsminde opdaget og undersøgt. Det er nemlig Biskop Peder Wagensens eller Vognsens murede Grav. Efter en paa den fundne Kiste værende latinsk Indskrift er han død 1204. Historieskriverne vare forhen uenige om denne Biskop og hans Dødsaar. Det er ham som har begyndt bemeldte Domkirkes Bygning.

Blandede Efterretninger.

— Over det russiske Riges Historie og Statistik er udkommet et Skrift: Essai d'une Statistique generale de l'empire de Russie. Par J. H. Schnitzler. Paris & Strasburg. 1829. XXIX u. 490 S. 2 Rthl., der kan anbefales Enhver, der ønsker grundig Kundskab om Ruslands nyeste Tilstand, som det bedste Skrift i den Henseende. Forfatteren, der er født i Strasborg, og der opofrede sig Studiet af Klassikerne, kom derefter som Huuslærer til Rusland, og levede to Aar i Rigets to Residentsstæder, og lige saa længe i de russiske østersøiske Provindser. Som i sin Tid den fortjenstfulde og berømte A. L. v. Schlözer, henvendte han sine Blik paa den russiske Historie og lærte det russiske Sprog; og efter saaledes at være bleven nøje kjendt med Landet, og Beboernes Sæder og Skikke har han udgivet dette Skrift, der vidner om megen Flid og Lærdom. Denne Bedømmelse er Resultatet af en udførlig Recension over Værket, som en Mand, Ph. Strahl, der i flere Aar har opholdt sig i Rusland, og stedse beskjæftiget sig med de europæiske Staters Historie og Statistik, har givet over samme i Hall. allg. Lit. Zeit. Junius Nr. 101—3.

— Over den preussiske Stat er et godt statistisk Værk udkommet under Titel „Versuch einer Statistik des preussischen Staates für Freunde der Wissenschaft, Geschäftsmänner und höhere Unterrichtsanstalten von Traug. Gotth. Voigtel, Oberbibliothekar u. Profess. der Geschichte an der Universität zu Halle. Zweite umgearbeit. u. mit einer Hand-Generalkarte des preussischen Staats versehene Ausgabe. Halle 1830. gr. 8. 1 Rthl. Forfatteren er meddeelt Bidrag fra flere af de preussiske Hrr. Statsministre og andre høje Stats-Embedsmænd, men især af den virkelige Hr. Geheime Regieringsraad Hoffmann, Directør over det statistiske Bureau i Berlin.

— Om de preussiske Rhinprovindser er et grundigt og efter de bedste Kilder udarbejdet Værk udkommet, nemlig: Topographisch-Statistische Beschreibung der königl. preussischen Rheinprovinzen. Von F. v. Restorff, kön. preuss. Oberstlieutenant. Berlin u. Stettin 1830. gr. 8. anmeldt i Pölitz's Jahrbücher. Oct. d. A.

— At selv en meget hæftig Angribelse af Lynild og en saare udbredt Ambustion ikke altid have Døden til Følge, viser et i det norske Tidsskrift Eyr 5 B. 2 H. fortalt Tilfælde. Paa Gaarden Brunlaug i Faaborg Præstegjeld, Christians Amt, slog Lynilden ned d. 21 Juni f. A. bortrev først en stor Deel af Taget, splittede Svalegangen i tusinde Stykker, foer derefter ned ad, sprængte

i en Stue i nederste Etage Døre og Vinduer, og tog sin Vej ud i Stalden, hvor den blev udladt i Jorden. Ved denne Lejlighed blev Husmanden Ole Olsen, som da havde staaet ude paa Svalegangen slagen af Lynilden. Man fandt ham iblandt Svalegangens Ruiner, uden Sands og Samling, uden tydelige Livstegn, nøgen, da alle hans Klæder, paa Huen nær, der blev henslængt i 30 Skridts Afstand ud paa Marken, vare ituslidte, sønderrevne, forbrændte, forkullede, som Lin-Klude, ja endog Skoene vare smaahakkede. Hele hans Legeme var sort, formodentlig af de forbrændte Klæder, og overalt gik Huden med Lethed af ved Berørelse; Haaret paa hele Hovedet var ganske afsviet; men paa de Steder af Legemet, hvor Branden havde fundet Hindring, som ved Skjortekraven, Ærmelinningen, Buxelinningen o. s. v., var Virkningen gaaen dybere, da her var frembragt dybere Saar end paa de andre Steder. Den venstre Side var dog meest medtagen. I denne Tilstand blev han indbaaren paa en Seng; Bevidstheden begyndte først efter tre Dages Forløb at vende tilbage, da man endnu bemærkede Lamhed i venstre Arm, Side og Fod; han gav da ogsaa Tegn til Smerte, kunde dog endnu ikke tale, sagde blot: Torden, Torden. Manden kom sig efterhaanden, dog langsomt, uden Læges Hjælp, allene ved Huusraad, iblandt hvilke dog maa nævnes en Blanding af Kalkvand og Linolie, og nyder nu, paa betydelige Ar nær, en lige saa god Helbred som forhen. Paa hans Kone, der opholdt sig inde i et Værelse i samme Huus, blev den venstre Arm forbrændt, og Skoen istykkerreven. Ingen af Gaardens øvrige Beboere bleve beskadigede. Tildragelsen er meddeelt af Præstegjeldets Klokker, Oldingen C. Bjørnsgaard, og Corpslægen Kjølstad i Kjøbstaden Lillehammer.

De forenede Staters Congres-Sal. Denne Forsamlingssal er forskjellig fra Underhusets i Engelland, saavel ved sin Bygning, som ved Maaden, Forretningerne forhandles paa. De Deputerede i London holde deres Møder i en gothisk, langagtig Sal; man kan høre dem, uden at de tale højere end i sædvanlig Samtale, og deres Bænke staae bag ved og over hverandre, medens Tilskuerne ere sammenpakkede i et lidet Gallerie. Repræsentanternes Forsamling i Washington derimod befinder sig i en smuk, stor og halvrund Sal af 40 Fods Højde og 96 i Omfang. Den er omgiven af 14 Marmorsøjler, der hæve sig ind til Kuppelen, og prydet med røde Draperier. Galleriet til hvilket Publicum har Adgang, findes 20 Fod over Gulvet, bag Søjlerne. Under dette Gallerie og midt i Halvkredsen staaer Talerens Stol. Fra dette Punct udgaae, ligesom Straaler, sex Gange, der igjennemskære de Deputeredes Rader. Hvert Medlem har et godt Sæde og en Pult for sig, paa hvilken der findes Pen, Blæk, Papir etc. og en Skuffe. Søilerne ere, formedelst en bred Gang, skilte fra den øvrige Deel. Ved hver Søjle staaer en Sopha, hvor de Fremmede, som Taleren har tilstedet Adgang, sidde, paa Damer nær, der kun faae Plads paa Galleriet. Det diplomatiske Corps sidder bag Taleren, hvor ogsaa de Pladser findes, der ere Journalisterne forbeholdne. Denne majestætiske Sal, eller rettere dette Amphitheater, er ikke fordeelagtigt indrettet for Hørelsen; Taleren eller Præsidenten allene kan høres tydeligen fra sit Sæde. Jeg talede med adskillige Deputerede derom, siger en græsk Reisende, og een af dem svarede mig: „De maae ikke bebreide America, at det maaskee første Gang, har opoffret det Nyttige for det Skjønne."

— Om en Lovs Udstædelse imod Eftertryk har i Norge, ved nuværende Storthing, været Forhandlinger. I Odelsthinget blev foredraget en Indstilling fra Committeen for Justits- og Politievæsenet i Anledning af en kongelig Proposition til en Lov om Forbud mod Skrifter, hvortil fremmede Staters Undersaatter have Forlagsret. Committeens Indstilling til Odelsthinget var, at fatte Beslutning til en Lov: „De til enhver Tid her i Riget gjeldende Bestemmelser angaaende Forbud imod Eftertryk, skulle ogsaa være anvendelige i Henseende til de Skrifter, til hvilke fremmede Staters Undersaatter have Forlaget; dog undtages fra dette Lovbud de førend 1814 udkomne Samlinger af Love og Anordninger, der vedkomme Norge, samt de til Brug i Rigets Kirker, Skoler og andre Lære-Anstalter autoriserede Bøger, hvilke det skal være tilladt at oplægge og trykke, uagtet de Rettigheder, Nogen i Udlandet

maatte tilkomme. Denne Lov træder allene i Kraft med Hensyn til de Stater, i hvilke det maatte være eller blive forbudet, at eftertrykke Skrifter, der ere forlagte af norske Undersaatter." — Efterat dette Forslag var optaget i Norske Morgenblad Nr. 239, læste man i et følgende Nr. 241 af samme Blad en Indsigelse imod samme, der lød saaledes: „Atter et nyt Indgreb i Friheden. — Det er vist nok altid vanskeligt at gjendrive Conclusioner, hvis Præmisser man ikke kjender, men desto sikrere er det, at modsige de uddragne Slutninger, saalænge indtil man lærer deres Grunde at kjende, især naar Talen er om at forøge det allerede noksom store Antal af Forbud der betynge Folket og uophørlig indskrænke Friheden. Bogskrivning og Bogtrykning bør ikke ansees anderledes end enhver anden Industriegreen. Lige saalidt som man nægter Borgeren Ret til at benytte andre fremmede Opfindelser eller Flidsfrembringelser, paa hvad Maade han bedst veed, vil, og kan, ligesaa lidt gives i Almindelighed nogen tilstrækkelig Grund til at gaae ud fra nogen modsat Grundsætning med Hensyn til Bogskrivning. En Lov om Forbud mod Eftertryk, som den foreslagne, forekommer Indsenderen kun at gavne Danmark, men at skade Norge. Forslaget i sin Nøgenhed, saaledes som det i Morgenbladet er bekjendtgjort, kan ej formodes at være tilfulde gjennemtænkt og overvejet fra alle Sider. Der er i Danmark af literaire Frembringelser meget mere udkommet end de nævnte Samlinger, der maatte undtages. Og hvilke Tvivl og Disputer vilde ikke allerede de foreslagne Undtagelser fremavle, naar man for Alvor vilde paatage sig at drøvte samme i den Form, hvori de ere fremsatte? — En af de slemmeste Følger af vor nye constitutionelle Statsforfatning er den stedse mere og mere om sig gribende Lovsyge, der truer med tilsidst at lænkebinde og tilintetgjøre al fri Virksomhed her i Landet."

— Til et astronomisk Observatorium i Norge er i Storthinget d. 28 Aug. bevilget 2000 Spd., som Bidrag til sammes Opførelse; desuden kan af Universitetets Byggefond dertil i de tre følgende Skatteaar aarligen anvendes 2666⅔ Spd.

— Den norske afdøde Mathematiker Abel er forhen i dette Blad omtalt. Hans Familie har nyelig modtaget et Brev fra det kongelige Videnskabernes Akademie i Paris, som i Oversættelse lyder saaledes:

Det kongelige franske Videnskabernes Akademie.

Paris d. 24 Juli 1830.

Akademiets bestandige Secretair. Til den afdøde lærde Mathematiker Abels Familie.

Mine Herrer! Jeg iler med at underrette dem om, at det kongelige Videnskabernes Akademie vil, i sit offentlige Møde d. 26 d. M., højtideligen kundgjøre sin Bestemmelse med Hensyn til dets store mathematiske Præmie. Denne Præmie af Værdie 3000 Franker er bleven deelt imellem afdøde Abel og Hr. Jacobi, Professor i Mathematiken i Kønigsberg. Med Begjerlighed griber jeg, mine Herrer! denne Lejlighed, for at bevidne dem den levende Sorg, som Akademiet har følt ved deres udmærkede Slægtnings Død. Jeg har den Ære at meddele, at de kunne lade den Sum 1500 Franker hæve i Akademiets Secretariat; den skal blive udbetalt den Person, som maatte være forsynet med Fuldmagt, og tilstrækkeligen autoriseres til at undertegne Qvitteringen.

Modtager, Mhrr.! Bevidnelsen om min udmærkede Højagtelse.

Arago.

Til DHrr. Paarørende af den afdøde lærde Mathematiker Hr. Abel af Christiania.

— Nogle hede Kilder ere beliggende fem spanske Mile nordøstligt fra Potosi. De ere to eller tre, og sammes Hedegrad er 90° Fahrenh. De holdes for at have megen Lægekraft, og besøges meget; men der er aldeles ingen andre Beqvemmeligheder for Badegjester, end et Tag over et langt Huus, og et Vertshuus (palperia) hvor Levnetsmidler, og spirituøse Drikke kunde faaes. (Froriep.)

— Veteranen i Kobberstikkerkunsten Joh. Gotthard v. Müller i Stutgard er død d. 14 Marts d. A. næsten 83 Aar gammel. Han var Æresmedlem af det kongel. danske Kunstakademie.

Om ham see Allg. Hall. Lit. Bl. J. Bl. 1830 No. 35.

Over
Professor og Rector Oluf Worm.

Fra Mund til Mund et Budskab gaaer,
Det ogsaa gaaer til Mangens Hjerte;
Til Skjalden og det Budskab naaer,
Det volder ham saa bitter Smerte:
Snart bærer man hans Lærer, Ven, —
Den gamle Worm til Graven hen.

Det var en herlig, driftig Mand,
Den sande Dyds og Viisdoms Lærer;
Derfor et Ordens-Baand bar han
(Med større Ret kun Faae det bærer:)
J Skolens Støv han sleed sig op,
Nu hviler han sin trætte Krop.

Ei var han den, som glimre gad:
Derfor han skrev ei tykke Bøger;
Men finder Du et enkelt Blad,
Du der omsonst ei Viisdom søger:
Thi ædelt, kraftfuldt var hans Sprog,
Det var jo Hjertet, Aanden og.

Og naar om Christus og om Gud,
Vi gamle Worm at tale hørte;
Naar han indpræged' os Guds Bud, —
Saa underlig han Hjertet rørte.
Og hvor han strø'de Viisdoms Sæd,
Til Dyd han Spiren lagde ned. —

Derfor saa mangen Hædersmand,
Hvis Ungdoms Leder han har været;
Derfor hans hele Fødeland,
Fordi han Kald og Pligt har æret,
Vil føle herlig Borgers Savn,
J Hjertet gjemme tro hans Navn.

Og jeg ham skal bevare tro; —
Og kommer jeg til hine Steder,
Hvor trætte Vandrer nyde Ro,
Jeg da min Lærers Grav opleder:
„Du bad mig at besøge Dig,
See, kjære Worm, her har Du mig!" — —

J. A. Ostermann.

Trykfejl i forrige Nr.

S. 1189. J Digtet til Hs. Kgl. Højhed Prinds Christian Frederik.
8 Lin. Den læs der.
10 Lin. læs Smagens.
sidste Lin. Navn læs Savn.
S. 1195. 13 L. læs 9,232,000 Pjastre.
— 1196. i den anden Tabel læs 1824. 64.
S. 1198. 7 L. fra neden læs: „give de Navn."

Kjøbenhavns Børs, d. 21 September 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 210
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	90	90½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	85½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	—	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99½	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	100 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	65	65½ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	87	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 77.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 25 September 1830.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra No. 67.)

LXXVI.

Lorich, Melchior, Maler og Kobberstikker. Skriver sig ogsaa Lorichs, og Lorch. Han var fød i Flensburg 1527 eller 1528. Hans Fader hed Thomas; hans Farfader Melchior. Af Tilbøjelighed, men imod sine Forældres Ønske, lagde han sig efter Maler- og Kobberstikkerkunsten, hvoraf han lærte de første Grunde hos en Guldsmed i Lübeck, hvilken han fulgte paa en Reise gjennem Danmark og andre nordlige Lande. Kong Christian d. 3die, der, saa ofte han kom til Flensburg, plejede at tage ind til den unge Lorichs Forældre, lovede at give Sønnen et aarligt Stipendium til Rejser paa Kunsten, og at bruge ham, naar han kom hjem. Ved Kejser Karl den Femtes Hof havde han stor Nytte af Omgang med udmærkede Kunstnere, som der opholdt sig. Paa Rigsdagen i Augsburg 1548 traadte han i Tjeneste hos Pfalzgrev Otto, og stak samme Aar Dr. Morten Luthers Portrait, efter en af ham selv malet Original. To Aar derefter stak han i en særegen Maneer Albrecht Dürers Portrait i 4to. 1550. Ved sin Afsked erholdt han saavel af Pfalzgreven, som af Cardinalen af Augsburg prægtige Foræringer, og Anbefalingsbreve til Nederlandene, hvor han, saavelsom i Frankrig, Venedig, Bologna, Florents, men fornemlig i Rom, deels ved Omgang med de bedste Mestere, deels ved at studere Antikerne, og Mesterstykkerne af den nyere Kunst, gjorde en for sin Tid beundringsværdig Fremgang. Han fattede nu det Forsæt at reise til Grækenland, for der at studere de Oldsager, Tiden havde levnet; derfor begav han sig nu til Wien, og derfra med en kejserlig Gesandt til Constantinopel, hvor han forblev i 3½ Aar, for at aftegne de ældste Mindesmærker i denne Stad og dens Omegn. Han malede her Sultan Solyman, og en persisk Ambassadeur Ismael; hvilke Portraiter han siden stak i Kobber. Ligeledes stak han her 1557 den kejserlige Tolks, Franciscus Zau de Chemers Portrait i Kobber i liden Octav. Ved sin Tilbagekomst til Wien, hvorhen han med Livsfare kom, stak han hine to Portraiter af Sultanen og Perseren i Kobber, og udgav dem med en kort Beskrivelse paa tydsk over Tyrkiet, og en Tilegnelse d. 1 Jan. 1563 til Kong Frederik den 2den. I en ny Udgave af samme, udkommen i Antwerpen 1574 i Royal-Fol., har han i Fortalen fortalt sit Levnet. Ved denne Tid blev han adlet af Kejseren. Han fik her adskillige Tilbud fra Tydskland, Holland, Frankrig, Italien, Wallachiet; Kong Frederik d. 2den indbød ham ogsaa ved et eget Brev; men han vilde atter til Tyrkiet, hvor man finder ham at have været 1570, hvilket Aarstallet paa adskillige af hans Træsnit viser. Hvor længe han denne Gang har været

der, findes ikke, og man veed nu intet fra ham førend 1575, da han fra sin Fødeby Flensborg tilskrev Kong Frederik den 2den et Brev, som gaaer ud paa at faae nogen kongelig Understøttelse. Sandsynligen blev han ved kongelig Gave sat istand til atter at rejse til Tyrkiet, hvor man finder, at han har opholdt sig i Aarene 1575, 1576 og 1579. Han maae 1580 vel være kommen tilbage, da han i dette Aar fik Bestalling paa at være Kong Frederik den andens Contrafeyer. Ved denne Tid malede han Kongens Portrait, som han to Aar derefter stak i Kobber, baade i stor Folio, og i noget mindre Format. Paa begge staaer hans Monogram og de Ord: **Melchior Lorichs ad vivum delineavit Anno 1580 & in ære sculpebat Ao. 1582.** Paa det mindre er neden under to Medailler stukne. (Hjelmstjerne S. 401). Da man finder at Kunstneren atter i Aarene 1581, 1582 og 1583 har været i Tyrkiet, saa har han sandsynligen strax efter at have malet Portraitet forladt Danmark, og stukket begge Pladerne udenlands. Her fortsatte han igjen sine Kunstarbejder, og leverede blandt andet en temmelig Deel Portraiter og Tegninger af østerlandske Figurer, Bygninger etc. 1585 har han stukket Rebekka ved Brønden, givende Eleazar at drikke; i stor Folio. Hans videre Skjebne og Dødsaar er ubekjendt. Weinwich siger, at nogle berette at han er død i Rom ved 1586.

En Samling af en Deel af hine tyrkiske Afbildninger er udgiven efter hans Død i forskjellige Udgaver i Hamburg. Den første, man kjender, af Aar 1626, er meget sjelden: fra den Hjelmstjernske Samling kommen i den kongelige. Andre Udgaver 1641, 1646, 1649 og 1651.

Af Lorich haves i den store kongelige Malerie-Samling to Portraiter, No. 791 og 792, af de to tyrkiske Sultaner Amurath den første og Mahomet den anden.

Han har stukket Aristoteles's Portrait, 8vo 1561, med Navnet i fire Linier paa græsk, latin, syrisk (?) og hebraisk. (Borch.)

At Kunstneren selv har fortalt noget af sit Levnet, er ovenfor sagt. Hans Biographie læses i Joh. Moller's **Cimbria literata T. I. p.** 362-63, jfr. Büschings Nachr. 1 B. 1754 S. 608-9. O. Chr. Sandvig har meddeelt Efterretninger om

ham i Minerva Juli 1785. S. 27-44. At Weber havde samlet Noget om ham, sees af nye danske Magaz. 1 D. 359.

Hans Portrait vides ikke at være malet eller stukket.

LXXVII.

W u ch t e r s, A b r a h a m, Maler, især Portraitmaler. Han var født i Holland, og kom omtrent 1638 eller 1639 til Danmark; sandsynlig efter Carl v. Manderns Anbefaling. Han blev ansat ved det Sorøiske Akademie, som Contrafejer; han maa vel næppe i Begyndelsen have været tilfreds der; thi i et kongl. Brev af 13 Maj 1640, til Hofmesteren ved Akademiet, Just Høeg, tillades Ab. Wuchters „at maa paa en Tid lang begive sig ud af Landet, og paa andre Steder sig at forsøge; dog skal han strax paa sin egen Bekostning forskaffe en dygtig Person, som udi hans Sted samme Bestilling kan forestaae, imidlertid han er ude." (Taubers Program 1827. Fol. S. 47 og XXV.) Han er vel dog næppe rejst, eller blev ej længe borte; i mere end et fjerdedeel Aarhundrede var han i bemeldte Post. 1640 erholdt han kongl. Privilegium paa at lade det af ham malede Kongens Portrait stikke i Kobber. 1664 siger han i et Brev til Kongen, at han i 25 Aar havde tjent som Kontrafejmaler paa Sorø-Akademie. 1675 har han formodentlig boet i Kjøbenhavn, hvilket jeg slutter af Titelen af et af ham besørget Skrift, nemlig: „Den christelige Hustrue, udi hollandske Vers beskreven af den højædle Ridder Hr. Jacob Catz, og fordansket af Severin Terkelsen, fordum Toller udi Glückstad, forzieret med Kobberplader. Cum privil. Sac. reg. Maj. forlagt og til Trykken befordret af A b r a h a m W u ch t e r s, og findes hos hannem tilkjøbs. Khavn 1675. 4o. Kobberne, som ere indtrykte i Texten, ere af Matthias Petri Goldsmith i Husum. I Bogen er Privilegiet indført, i hvilket Udgiveren kaldes: „Vor Contrefejmaler os elskelige Abraham Wuchters". Efter Privilegiet følger Udgiverens Dedication til Griffenfeld, og derpaa til Læseren, hvor han siger, at han har været i dette Kongerige næsten 37 Aar. See Nyerups og Rahbeks den danske Digtekunsts Historie 3 D. S. 56-57 og 62. 1679 findes, at han ansøgte Confirmation paa et imellem ham og

hans Hustrue Elisabeth Rømer, Enke efter Carl v. Mandern den yngre, oprettet Testament. 1682 fik Rentemester Brandt Ordre at betale ham, hvad han havde tilgode paa det Arbejde, han efter kongelig Befaling havde forfærdiget. 1685 var han død; thi da findes et kongeligt Brev, udstedt til de Hrr. Stater i Holland for Martin van Niegs, om at han maatte faae Udlæg, efter en Højesterets-Dom, i Wuchters Enkes Boskab, som hun havdeført til Holland. — Han malede især Portraiter af saavel kongelige Personer, som Adelige og Andre, og man finder dem adspredte over det hele Land. Endeel af de af ham malede Portraiter ejede Klevenfeld, og efter ham kom en Deel af dem i Hjelmstjernes Eje. Deriblandt H. Hansen Svanes Portrait paa Kobber, og Kunstnerens eget Portrait. (See det Hjelmstjernske Kat. S. 380 og 389.) Det sidstnævnte Stykke sees nu i den kongel. store Malerie-Samling. (Spengler Nr. 803). Den Buggeske Malerie-Samling har to af ham malede Portraiter, begge paa Kobber; nemlig Statholder og Rentemester Christopher Gabel og hans Hustrue, begge forhen ejede af Klevenfeld. — Professorinde Abildgaard ejer et ypperligt Portrait fra hans Haand, nemlig Erich Juel til Hundsbek, ogsaa forhen i Klevenfelds Eie, og derefter i Treschow's. Dette Portrait er stukket i Kobber af Haelwegh. Overhovedet ere mange af hans Portraiter stukne i Kobber af Haelwegh, ligesom og af Schaten, Salm, C. Woumanns. (See Hjelmstjerne S. 414. 415. 446. 449-450. 464 o. fl. St.) I den Müllerske Kobberstiksamling, Afdelingen: Kunstneres Arbejder, ere 4 Blade, Fol., alle stukne af Haelwegh 1661, efter Malerier af Wuchters, nemlig: 1. Dronning Christina af Sverrig. 2. Hendes Eftermand paa den svenske Throne, Kong Carl X Gustav. 3. Den engelske Admiral Edward Montaigu. 4. Kong Carl XI af Sverrig, ganske ung.

Af historiske Malerier af Wuchters kjendes kun Altertavlen i Sorø Kirke. Et Sagn om samme eptage vi efter J. M. Thiele's Folkesagn. 1 Saml. S. 64. „Altertavlen i Sorø Kirke forestiller den hellige Nadvere. Det var først bestemt, at de tolv Apostler paa samme Malerie skulde males efter de tolv Professorer ved Sorø Akademie, men da de ikke kunde blive enige om, hvo der skulde være Judas, bleve tolv Bønder hentede fra Byen Haverup (strax ved Sorø), efter hvilke Apostlerne bleve malede. Blandt disse tilbød Skomager Andreas sig villigen til at være Judas, men siden forfaldt han ogsaa til alskens Ugudelighed, og det gik ham saare ilde." Iblandt Ingemann's Noveller er en, grundet paa dette Sagn. — Historien fortælles i M. Joh. Dauws wohlunterrichteter Schilderer und Mahler, herausgegeb. von Bertram, 1755 S. 461, hvor en lignende Historie fortælles om et Malerie i Wittenberg. Maleriet skal være bekostet af Jørgen Rosenkrands, som ligger bag ved Alteret. Denne Rosenkrandses Børn bleve portraiterede som Engler, oven i Maleriet. — Om denne Kunstner see i øvrigt Sandvig, samt Webers Notits i det Hjelmstjernske Katalog S. 389.

LXXVIII.

Preisler, Joh. M., Kobberstikker. Som Tillæg til hvad i dette Tidsskrift f. A. No. 65 er om ham anført, optegnes her de 17 Kobbere af ham, som i den forrige Müllerske Kobberstiksamling, i det Bind med Kunstneres Arbejder, ere optagne, nemlig: 1. Epicurus; i Brystbillede tegnet af J. M. Preisler, efter Antiken, stukket af Joh. H. Rode. Paris 1752. Qu. — De følgende 16 Stykker ere alle stukne af ham selv. 2. David og Abigal; efter Malerie af Guido Reni. Tv. Fol. 3. Rencontre de Cavallerie, l'epée à la main; malet af Carl Parocel; tilegnet Prinds Ludvig Frantz af Conty af Forlæggeren Phil. le Bas i Paris. Tv. Fol. 4. Ganymedes, efter Pierre; 1743. Tv. Fol. 5. Kardinal Bouillon; efter H. Rigaud. 1744. Fol. 6. Lot med hans Døttre; efter Malerie af Raphael d'Urbino, tegnet af B. N. le Sueur. 7. Bacchanale; efter Malerie af Pierre. Khavn 1752. Tv. Fol. 8. Semiramis og Ninus, tegnet efter et Malerie af Guido Reni i det Dresdenske Gallerie, af C. Hutin. 1755. St. Fol. Om dette Stykke er en Anekdot i N. Biblioth. d. schönen Künste u. Wissensch. XVI. S. 34. 9. La mauvaise rencontre; opfundet og stukket af Pr. selv, og tilegnet Hertug Frederik Christian af Augustenborg. Fol. 10. L'heureuse rencontre, tilegnet Kobberstikker Will. Fol. 11. En Medaillon paa Christian d. 7des, da Kron-

prinds, Inoculation i Juni 1760; tegnet af den franske Kobberstikker Carl Nic. Cochin 1762; med derunder hensatte franske Vers. Qu. 12. Samme, efterat Pladen var bleven kasseret. Qu. 13. En lige Medaillon over den paa Grevinde Bernstorf i Aug. 1754 foretagne Inoculation. Hun var den første, med hvem Koppe-Inoculation her i Byen blev foretaget. Tegnet af Cochin og derunder franske Vers. Qu. 14. C. F. Gellert, efter Graff's Malerie; st. Qu. 15. L'apparition à St. Pierre Act. V. 19, efter en Guido Reni i den Moltkeske Samling. Stukket 1778. St. Qu. 16. Jonas prædiker for Niniviterne; efter et Malerie af Salvator Rosa. 1778. St. Fol. 17. Madonna della Sedia, efter Raphael 1784. St. Qu. Det sees, at adskillige mangle. Deriblandt de i den Hjelmstjernske Samling efter Kataloget S. 633 No. 7-11 og 13. Han har efter L. Aug. le Clerc's Tegning stukket en perspectivisk Udsigt af Frederikspladsen. Tv. Fol., i den Müllerske Samling, Afdelingen: Kjøbenhavnske Prospecter.

LXXIX.

Preisler, Joh. Georg. Søn af fornævnte i vor Kunsthistorie udmærkede Joh. Mart. Preisler; fød i Kjøbenhavn 1753. Bibragtes de første Grunde i Kunsten af hans Fader. Vandt 1780 Akademiets store Guldmedaille i sin Kunst; reiste derpaa udenlands. Blev i Paris for det skjønne Blad: Dedale & Icare efter Vien, Medlem af Kunstakademiet sammesteds og opholdt sig en rum Tid hos Wille. Efter sin Tilbagekomst til Fædrenelandet blev han Medlem af det danske Kunstakademie efter ovennævnte Blad som Receptionsstykke. Ved Salonen 1794 saaes adskilligt af ham. Nu har han i endeel Aar opholdt sig som Landmand paa en Ejendoms Gaard i Lyngbye. Noget lidet om ham læses i „Huber's und Rost's Handbuch B. 2. S. 69." I den Müllerske Kobberstiksamling haves 6 Stykker af ham, nemlig 1. Moses i den hellige Iver over Jødernes Afguderie. Exod. 32-15-20. Joh. Martin Schuster pinx. Fol. 1776. 2. Propheten Elisa gjør Jernet svømmende, 2den Kong. 6, 6 og 7 V. Efter samme Maler. 1776 Fol. 3. Jesu Samtale med den samaritanske Qvinde ved Jacobs Brønd, Joh. 4 K. 6 og 8 V. St. Fol. 1780, 1ste Guldmedaille. 4. Susanne i Badet. Efter et Malerie af Aut. Franchi i Lor. Spenglers Samling. Fol. 5. La Reveuse; efter den churtrierske Maler Jac. Zick. Af Kobberstikkeren tilegnet hans Fader. Stukket i Paris 1782. Maleriet tilhører Wille. Tv. Fol. (See Meusels Miscell. artist. Inhalt. 22 H. 243. 6. Dedale et Icare, malet af J. M. Vien for hans Reception 1754 i det parisiske Akademie, og nu stukket af Preisler i Paris 1787 for hans Reception i samme Akademie, hvorefter han blev dets Medlem. St. Fol. See Allg. d. Bibl. 113 B. S. 414. Man har desuden af denne Kunstner: Præsten Hans Madsen i Svanninge bringer Feldtherren Johan Rantzau Efterretning om Fiendernes Anslag mod de Danske: See Ove Malling's store og gode Handl. Efter Tegning af Erik Poulsen stukket 1779 St. Tv. Fol.

Af Portraiter har han stukket den 1787 afdøde, af den danske Flaade højtfortjente Henrik Gerners, efter Malerie (1785) af J. Juel. Stukket 1790. St. Fol. Noget i Anledning af og om dette Portrait har J. H. Bärens skrevet i Iris. Juni 1791 S. 282-284. Cfr. allg. d. Bibl. 113 B. 414. — Henrik Stampes Portrait, ogsaa efter Juels Malerie.

LXXX.

Om Kratzenstein Stub havde vi noget i Skilderiet f. A. S. 1365-7. Hans Receptions Stykke, malet 1813, hvorefter han blev Medlem af Kunstakademiet, forestiller Hother og Valkyrierne. Hother kommer, forklædt som Harpeslager, til de tre Valkyrier i deres Hule, og modtager af dem en styrkende Trolddoms Drik, uden hvilken han efter Spaadommen ikke kunde overvinde Baldur, og desuden et fortryllet Arelsskjerf, der havde Kraft til at bringe Sejer. Udstillet 1814.

Forstander Borch ejer et Stykke af denne Kunstner, nemlig: Hervor ved Angantyrs Gravhøj.

Ang. Farvel, Datter! jeg giver dig, tolv Mænds Skjebne,
Om du kan troe mig. Mod og Styrke, Alt det gode
Som Angantyrs Sønner efterlode.

Hervor. Boe da alle — rolig i Højen! jeg maa begive
Mig hurtig herfra. — Mig syntes som midt udi Luften,
Som mig omgiver — brændte Luer.

Det er Nat; uforfærdet af de spillende Flammer, som omgive den fremmanede Angantyr, bestiger Hervor hans Gravhøj, for at gribe det mægtige Sværd, der rager frem bag Kæmpens venstre Skulder. Faderens blege Gestalt hæver advarende sin høje Arm.

See Sandvigs Sange fra det ældste Tidsrum S. 61-71. Herders Werke zur schönen Liter. 8. 407-412. Sværdet Tirfing i Grundtvigs Idunna for 1811 S. 1-72. Hervarasaga i Müllers Sagabibl. II. 556-570. Møinichen 29-30. 233-36.

Han malede ogsaa ypperligt Portraiter. Blandt dem er Ove Mallings; stukket 1810, af J. F. Clemens. 4o.

Kunstnerens eget Portrait er malet af ham selv 1808. Et andet Portrait af ham, lithographeret af W. Heuer, trykt i Paris af Langlume, følger med den af Bang udgivne Samling af Kunstnerens Arbejder. —

LXXXI.

Olavsen, Olav. Han blev født 1754 i Island, og blev sat til Studeringer. Deponerede 1773; han lagde sig efter Tegning og Architektur, og vandt 1781 de to Sølvmedailler ved Kunstakademiet. 1783 blev han Tegnemester ved Bergværks Seminariet paa Kongsberg; 1787 Lector Juris sammesteds; 1794 fik han Prædikat af Professor, og 1813 blev han tillige Auctionsforvalter paa Kongsberg. Han udgav 1794 „Erichsens Gravminde.“ Det er en emblematisk Tegning til et Begravelses Monument over den syv Aar forud afdøde, som Lærd og Forretningsmand udmærkede, og i Islands Historie udødelige John Erichsen. Det var inventeret og tegnet af Olavsen, men blev stukket af Sehusen, og man læser en udførlig Beskrivelse og Bedømmelse over samme af Bårens i Iris Sept. 1794. S. 281-318; hvor tillige Erichsens Fortjenester udvikles. Stykket viser et Monument, antaget at vorde indmuret eller fastgjort i en Klippe; hentydende paa Erichsens varige Fortjenester især af det klipperige Land, hvor han var født. Digteren Thaarup sagde: „Island! nøjsom Friheds gamle Sæde, nævn en Klippe ved hans ædle Navn.“ Hovedpartiet har tre langagtige Dele: et i Midten, i hvilket Erichsens Portrait i Profil er anbragt; og et ved hver Side, for hvilke pyramidalske Bautastene med Indskrifter rejse sig. Paa en Sokkel, der har et Udspring paa begge Sider af Hovedpartiet, er anbragt to qvindelige Figurer, en ved hver Bautasteen, den ene Ceres, den anden Minerva; og ved de Forhøjninger, paa hvilke Bautastenene staae, findes anbragte det islandske Vaaben og Merkurs Hovedhjelm; alt vidnende om, at Islandsk Jordbrug og Handel og Videnskaberne havde lidt Tab ved den Mands Død, for hvem Mindet skulde rejses. Stikningen er i den af Kleve da i Brug førte Maneer, at forene Gravstikkens og Roulettens Brug med hinanden. Om Olavsen see videre Literatur-Lexikonnet.

Indenlandske Efterretninger.

— Det er bekjendt, at den Have og de Værthuse, som de Herrer Booth eje i det nær ved Altona liggende Flottbeck, finde uden for England næppe sin Lige. Af de i Hamborg nu forsamlede Naturkyndige og Læger besøgte et stort Antal denne Have d. 16 d. M. og bleve af sammes gjæstfrie Besiddere der beværtede med en elegant Frokost. De Hrr. Booth havde iblandt andet havt den Opmærksomhed, at have fra England forskaffet en tro Efterligning af Rafflesia, en af de besynderligste Blomsterformer, i Vox, hvorved deres lærde Gjæster paa det behageligste bleve overraskede. Ogsaa havde det megen Interesse for dem, at finde den udmærket store Samling af Lyngplanter (Erica), og den sjeldne Rigdom af udenlandske Blomster og Værter. Efter et Ophold her i flere Timer forlode de dette skjønne Sted, højst fyldestgjorte ved det Seete, og ved den venskabelige Modtagelse, de Herrer Besiddere have viist dem.

— Ophævelsen af Livegenskabet i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen hører til de

Goder, Staten skylder sin elskte Konge og hans troe Mænd. 25 Aar ere nu forløbne, siden Forordningen af 19 Dec. 1804 udkom, det nye Aarhundrede og vort Lands Regjering værdig. Der er i denne Anledning til samtlige Beboere af bemeldte Hertugdømmer udstædt af de Herrer Generalsuperintendent Adler, Klosterprovst v. Ahlefeld, Amtmand Johansen i Hadersleben, og flere Embedsmænd, en Opfordring om Subskription til Oprettelsen af et Mindesmærke om denne Sag. Det er bestemt at skulle rejses af Granit og Jern ved den nye Landevej imellem Kiel og Altona. Det er overdraget alle Kirkeprovster i Hertugdømmerne at bringe Opfordringen til almindelig Kundskab.

— Odense har faaet em temporair Forskjønnelse, som vist nok fortjener Efterligning paa andre Steder og almindelig Udbredelse. Hr. Christian Foersom den yngre, der i Sommer har som Uhrmagermester bosat sig der i Byen, har nemlig paa sit i et dertil indrettet Vindue opsatte Probeeruhr i Vestergade anbragt en transparent Skive, der oplyst kjendeligen viser enhver Forbigaaende Klokkeslettet. (H. A. 141.)

Blandede Efterretninger.

— Badene ved Rosario i Sydamerika omtales af Temple i Rejsen i nogle Dele af Peru. (Travels in various parts of Peru; vol. I. p. 187.) Efterat de Rejsende havde fra den ved Jordskjælv stærkt beskadigede Flække Rosario draget to spanske Mile igjennem en skovrig Landstrækning, naaede de til Foden af et Bjerg, der ligeledes fra neden af indtil Toppen var tykt begroet med Træer. Dette bestege de ad en smal Vej, som løb op ad den steile Side, og nogle Steder løb langs ad en Rand af en dyb Kløft, og omsider førte til en fri, af store Klipper og høje Træer omgiven Plads, som dannede en Art af Grotte, igjennem hvilken Vandet i en betydelig Strøm nedslød. Det var for at see denne, de vare hidkomne. Ligesom de mere og mere nærmede sig Kilden, blev den deraf opstigende Damp og Svovllugt meget paafaldende. Flere baade Mandfolk og Fruentimre badede sig her iblandt hinanden i Fordybninger, som de til saadan Hensigt havde gravet i Strømmens Seng. Ellers vare her hverken Bade, eller Huse eller Hytter, eller Beqvemmeligheder af nogensomhelst Art for Badegjester, hvilke ofte vare hidkomne flere hundrede Mile fra, da Kilden er bekjendt for meget virksom imod Rheumatisme, Gigtsmerter, og Hudsygdomme. Disse varme Kilder ere midt i en skjøn, frugtbar og sund Egn, hvor man ikke kjender nogen Vinter. Hovedstederne, Tukuman og Salta, det førstnævnte sydligt, det andet nordligt, ere hver især omtrent 40 spanske Mile fra Grotten; dens Nærhed ved Vejen, som fra Buenos-Ayres, Cordova o. fl. fører til Peru, gjør det beqvemt at besøge den.

— Det Kønigsbergske Universitet har paa en kort Tid mistet ved Døden tre udmærkede Lærere, nemlig: 1. Dr. Chr. Aug. Gaspari, Collegie-Raad og ordentlig Professor i Historie og Statistik, og i disse Videnskabers Literatur af et meget berømmeligt Navn. Han var født 18 Nov. 1752 i Grevskabet Henneberg. Efterat have fuldendt sin akademiske Løbebane, og studeret i Gøttingen, overtog han en Huuslærerpost hos Greve Moltke i det Slesvigske, i hvilken Stilling han udgav den i den danske historiske og statistiske Literatur bekjendte Samling: „Urkunden" etc. 3 Bind. Siden, efter forskjellige Forflytninger, blandt hvilke til Jena og Dorpat, kom han 1810, i Jan. til det Kønigsbergske Universitet, hvis Lærer han i 20 Aar med Nidkjerhed og Udmærkelse var. Hans geographiske Lærebøger ere almindelig bekjendte. Det første Cursus opnaaede i Tidsløbet fra 1792-1829 sexten Oplag; det andet Cursus fra 1793-1824 elleve Oplag. — 2. Oct. og Professor i Fødselsvidenskaberne Ernst L. Henne. — 3. Oct. Fr. Ebert døde 3 Apr. Han var fød 1793, og bekjendt ved sine antiquariske Afhandlinger over Sicilien. (Hall. allg. L. Zeit. J. Bl. 67.)

— Mairen i Chevinay. Da Mairen i Chevinay, et lidet Sted i Rhone-Departementet, havde fra Departementets Præfektur modtaget de

bekjendte tre Forordninger af 25 Juli til videre Bekjendtgjørelse, svarede han Præfekten saaledes:

Chevinay 30 Juli.

Min Hr. Greve!

Fjender af Kongen og hans Dynastie, af Chartet, og af Almeen-Roligheden have vovet at misbruge Deres Navn og Deres Værdighed i at tilskikke mig en skjendig Pamphlet, under Titel: Rhone-Præfekturen. Den indeholder tre, som det foregives, kongelige Forordninger, daterede 25 Juli 1830, ved hvilke Pressefriheden suspenderes, de Deputeredes Kammer opløses, en ny Valglov indføres, og Valgcollegier sammenkaldes til 9de og 15de Sept. Da slige ubegribelige Forordninger umuligen kunne være udfærdigede, saa iler jeg, Hr. Greve, at hendrage Deres Opmærksomhed paa saadanne forbandede Værktøjer for en Borgerkrig, at de kunne komme til Kundskab for Domstolene, og Ophavsmændene for en skrækkelig Sammensværgelse vorde opdagede og straffede. Jeg har den Ære etc.

Blanc St. Bounet,
Maire i Chevinay.

(Den gode Maire vorder vist nok almindeligen rost for dette Brev; men fortjener han det? Er det ikke en uanstændig Tone til sin Øvrighed, fra hvilken han dog maa have været vidende om at Ordrene virkeligen vare ham tilskikkede; Underskrift, Segl, alle Omstændigheder maatte sige ham, om de vare ægte; et andet Spørgsmaal er: om de vare i Overeensstemmelse med hans Fædrenelands Grundlove? burde han ikke, besjelet af Patriotismens og Sandhedens Aand vel med Djervhed, men med Anstændighed, have udtalt sine Indsigelser imod Magtsprogets Krænkelser af hans Fædrenelands Constitution?)

— Dampskibsfartens Tiltagelse. I Aaret 1814 roste Storbritannien og Irland sig af at besidde i alt 11 Dampskibe, i Gjennemsnit af 50 Tons Drægtighed, og med en Besætning af i alt 65 Matroser. I Aaret 1829 talte blot Londons Havn 167 saadanne Skibe, men større, i Gjennemsnit til 100 Tons. Hele England 342 Dampskibe, og Drægtigheden i alt 54105 Tons; Mandskabet 2785 Matroser. I Frankrig er Dampskibenes Antal 35. Det første, som de Franske besad (i Aaret 1819), var „gamle Rob Roy" fra Havbugten Furth, hvilket blev omdøbt i Frankrig til „Henrik 4de", og nu tjener som Postskib mellem Dover og Calais. Fem Dampskibe bleve satte paa Stabelen for Expeditionen til Afrika. Russerne besidde to Dampskibe (?). Sex gaae paa Rhinen. Et gaaer imellem Sevilla, Cadix, Gibraltar og Carthagena. To ere i Calcutta, af hvilke det ene er bygt der. Amerikanerne, som i Aaret 1812 havde 170 for det meste smaa Dampbaade, talte i Aaret 1829 i alt 320 for det meste store. Den udenlandske brittiske Handel skeer endnu stedse paa Sejlskibe; men paa Kanaler, paa hvilke den indre for største Delen skeer, fare ej Dampskibe. Derimod i den amerikanske Handel betjener man sig næsten uden Undtagelse af Dampskibe. Virkeligen er det engelske Dampskib næppe mere end et Passageerfartøj, og naar, dette uagtet, Antallet af brittiske Dampskibe saa meget overgaaer det amerikanske, saa hører saadant til den engelske Luxus; men mere overraskende er Kontrasten imod Frankrig. De paa en betydelig Strækning ind i Riget indløbende sejlbare Floder, Rohne, Garonne, Seine, Loire have, omendskjøndt de gjennemskjære de skjønneste Dele af Frankrig, næppe i alt flere Dampskibe, end blot den eneste Havn Glasgow. Omkostningerne paa et engelsk Dampskib ere uhyre. Et for Themsen bygges næppe ringere end 15 til 20000 Pd. Sterl.; og i samtlige Dampskibe paa denne Flod stikker en Kapital af næppe mindre end 1½ Mill. Pd. St. — Men endnu en Synspunkt ved Dampskibsfarten maa bemærkes; det er nemlig Forkortelsen af Vejen til Ostindien. Den, der for 20 Aar siden vilde have sagt, at det lod sig gjøre at bekomme Breve fra Bombay i sex Uger, vilde man have leet op i Øjnene; og nu er dette dog ikke allene sat i Værk, men man beregner i dette Øjeblik Muligheden af at bringe Tiden ned til en Maaned for denne Fart; altsaa at rykke Bombay til London saa nær, som Rom ligger fra samme. I saadan Henseende maatte vist nok Landtungen af Suez gjennemskjæres. Men derom er ogsaa Talen, og man har allerede i engelske Blade (asiatic Journal, Juli) seet Opfordringer til Subskriptioner til Gjenoptagelsen af den

gamle Plan. Paa Muligheden af dette Foretagende lader sig, ved de uhyre Hjelpemidler, Mekaniken i vore Dage frembyder, saa meget mindre tvivle, da allerede de Gamle, paa Tider da Videnskaber vare mindre fremrykkede, synes at være blevne Mestere over en stor Deel af Vanskelighederne ved Grunden, hvilket man finder mange Spor paa; og i de Tider kjendte man intet til Sluser. (Das Ausland, 25 Aug.)

Tidens Tegn.

Der toner en Stemme i Menneskets Bryst,
Kun Niddingen kan den nedkue:
Den lyder saa kraftig med Liv og med Lyst,
Mens Stormene udenfor true.
Den byder: gjør godt, og da godt du skal faae,
Den lover: gjør Ret, og din Ret da skal staae,
Mens Uret bortvister for Vinde.

Hvo agted paa Stemmen og følte da ej
Dens venlige, sanddrue Tale?
At ofte paa Livets, tidt knudrede, Vej
Den blidt monne Hjertet husvale;
Og skjænker — trods Tidernes brusende Elv —
Det bedste Klenodie: „Fred med Dig selv!"
Som ikke Alverden kan give.

Som Stemmen har Gjenklang i Sandhedens Ord,
Som staaer, selv naar Himlene bæve!
Saa lyder Forjættelsens Bud over Jord:
De Fredsomme saligt skal leve,
Som ikke forglemme, hvad Herren har sagt:
Jeg selv haver skjænket den Salvede Magt,
Frygt Gud! og Din Konge Du ære!

Mens Folkene larme som Bølge paa Strand,
Og talløse Rædsler berede;
Skal udi vort elskede Fædreneland
Kong Frederiks Zepter os frede;

Thi Vælden han fører med Retviisheds Aand,
Saa ofte han kjærlig udrakte sin Haand —
Og Kjærlighed ogsaa Ham møde!

Fly, Tvedragtens Furie, langt fra vort Nord!
Dit Bytte Du anden Sted søge,
Hvor Aflad kan kjøbes for Meened og Mord,
Ei her mellem Dannemarks Bøge;
Hvor Forfædres lysende Idræt ei glemt,
Men dybt udi Danfolkets Hjerter er gjemt,
Og lyser fra Skjoldungens Throne!

Vi veed, hvem vi svore vor Huldskab og Tro:
Vor elskede Drot og hans Stamme!
Vi veed, hvem vi skylde vor Fred og vor Ro:
Næst Gud, er det ogsaa den Samme.
O, aldrig den slukkes den hellige Ild,
Men lue saa trofast, saa varm og saa mild:
Den ældgamle Troskab i Norden!

E. Mülertz.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 September 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à
Species 210
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.

Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	90	90½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	85¾	86 i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102½	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	101½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99	99½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	99½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	65	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	64½	65 L. Steel.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 78.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 28 September 1830.

Forskjellige Optegnelser Kjøbenhavns Historie vedkommende.

I.

Det er bekjendt, at den lærde Peder Resen, der fra 1657 var Professor ved Kjøbenhavns Universitet, fra 1664 tillige Borgemester, og fra 1672 Præsident i Stadens Magistrat, samlede i mange Aar paa et vidtløftigt Værk, en Beskrivelse over Danmark; som, forfattet paa Latin, skulde ledsages med endeel Kobbere. Under Navn: Atlas Danicus udkom Kobberne, Khavn 1677 Folio; denne Kobbersamling indeholder over 100 Plader, af hvilke de 25 første vedkomme Kjøbenhavn. Texten blev ikke trykt. Om Værkets Historie læses i Kofod Anchers Lovhistorie II B. S. 384; de af Nyerup udgivne Suhmske nye Samlinger IV. 87-94. Minerva 1816 Juli S. 2-16. Lorks Nachrichten I 15-17. Werlauf om det store kongl. Bibliothek S. 105. 235. 287. Nogle Udtog af Texten ere givne i Dänische Bibliothek. II. 39-112 og III. 1-72. 126-177. Den haandskrevne Text haves paa det store kongl. Bibliothek og paa Universitets Bibliotheket. Cf. Nyerups Liter. Lexikon.

Resen havde udstedt Opfordringer om Provindsbeskrivelser. En saadan, forfattet 1667 over Stevns Herred af Herredets Præster, læses i P. Fr. Suhms Samlinger 1 B. 2 H. 1779 S. 113 o. f.

II.

Erich Pontoppidan's origines Havnienses, eller Kjøbenhavn forestillet i sin oprindelige Tilstand fra ældste Tider af indtil 18 Seculi Begyndelse etc. Khavn 1760. 4o. med 14 Kobbere; hvilke, forestillende Staden til forskjellige Perioder, ere grundede paa de Resenske Kobbere. (Lorks Nachr. II. 425-443.)

III.

B. W. Luxdorph havde, som Tillæg til nysnævnte Pontoppidanske Værk, ladet afskrive adskillige Efterretninger og Dokumenter etc. om Kjøbenhavn; og gav sin Samling Navn af: Origines Havn. Tom II & III. (vide Kataloget over hans Bogsamling II.) Dette Luxdorpske Manuskript er nu paa det store kongl. Bibliothek; deraf uddrages følgende:

Tom. II. indeholder:

1. Hafniæ Daniæ Metropol. Delineatio, conscripta à Petro Joh. Resenio. 1677. Det er en Afskrift af den latinske Text til hine Kobbere.

2. Jordebog over Kjøbenhavns Stads Jordskyld, samt Grunde, Jorder, Fælleder, Søer og Vange med videre; forfattet 1746; indeholdende a. Efterretninger, samlede af baade trykte og skrevne Kilder, om Jordskyldens Oprindelse m. m. b. Liste over de Grunde, paa hvilke Jordskylden hæfter; forfattet deels efter en gammel Jordskyldsbog 1581,

skrevet paa Pergament, og bevaret i Raadstue-Archivet, og sammenlignet med en senere Jordebog, forfattet 1656, og med de aarlige Kæmner-Regnskaber. c. Efterretning om de Staden tilhørende Grunde og Jorder; og den aarlige Afgift af samme; i Aaret 1746 forfattet af Kæmner-Regnskaberne, saavel som den Underretning, der af vedkommende Beboeres Breve og Dokumenter blev erholdt, da de 1741. 1742 og siden i Raadstuen vare indkaldede. —

3. Forskjellige Efterretninger om Staden; saasom om de offentlige Midler, der under Stadens Administration ere henlagte, om Stadens Indkomster, Udgifter, Vandvæsen etc. etc. Deraf optage vi følgende:

„I Kjøbenhavn var 1740, efter de 32 Mænds Relation, i de 12 Quarterer:

Mennesker	54073
Soldater	7502
Matroser	3131
	64706 Mennesker."

Endeligen er bag i denne Deel adskillige gamle Kobbere; deels Huusmann's, over Kjøbenhavns Situation til forskjellige Tider; deels andre. Blandt disse er: En Prospect af Kjøbenhavn i Tv. Folio; C. Marselius Archit. deliu. Joh. Aug. Corvinus sc. I. Wolff excudit.

Tom. III.

Indeholder 1. Uddrag af 11 latinske kongelige og biskoppelige Breve, nemlig af Biskop Peder af Roeskilde, Biskopperne Styge og Inguor, Kongerne Erik og Waldemar, imellem Aarene 1275 og 1348, om Friheder og Privilegier for Staden. 2. Den af Kong Christopher til Staden givne Stads-Ret. 3. En Mængde kongelige og andre Breve, og Anordninger, Staden, dens Jorder, dens Næringsveje, dens Politie etc. etc. vedkommende; alle i Affkrifter. De tjene til Stadens Historie; og fortjene at gjennemgaaes og confereres med de Originaler, der kunne i Archiverne findes. Vi optage her nogle enkelte:

a. Bevilling for en Student, at holde en Latin- og dansk Skole i Kjøbenhavn.

„Kjendes jeg Peder Nielsen Gjelstrup, Professor i Kjøbenhavns Universitet, at denne Brevviser, hæderlige og vellærde Torlach Torkildsen Islænder, er i Dag d. 20de August Ao. 1617 fremkommen i vores Consistorium, begjerendes af magnifico Dn. Rectore Dn. Doctore Johanne Pauli Resenio, saavelsom af det gandske senatu academico, først at han fremdeles maa være under Kjøbenhavns Universitets Jurisdiction, og nyde privilegiis og Friheder som en anden Student, dernæst at han maae holde en liden Børneskole. Herpaa gav Rector og Professores Svar, ikke at ville slaae Haand af hannem men ville holde hannem fremdeles under deres Forsvar og lade hannem nyde Studenternes privilegiis og Frihed, saalænge han, en borgerlig Haandtering ubevaret, ikke søger borgerlig Næring, derudover andre, som skatte og skylde her i Byen, kunde besværges imod Sædvane, men holder sig som Andre, der nyder Universitetets Frihed. Dernæst blev han tilstedt, at holde Dansk- og Latin-Skole, dog saa, at han ikke længer holder de Børn, som lærer Latin, udi sin Disciplin, end de kunde deres Declinationer og Conjugationer i nogen Maade; saa at de siden kunde lære deres Donatum fuldkommeligen i den store ordentlige Skole. At saa er i Sandhed trykker jeg til ydermere Vidnesbyrd mit Signete hernedenfor, og med egen Haand underskrevet. Datum Kjøbenhavn Ao. & die ut supra. Jussu M. Dn. Rectoris Subscripsi M. M.

Petrus Nicolaus Gielstrupius
juratus Academiæ notarius.

b. Et Kongebrev, at her skal udi Kjøbenhavn gjøres en Svelteкjelder til dennem, som ikke formaae sin Gjeld at betale.

Vi Christian etc. gjøre alle vitterligt, at eftersom mangfoldige Klagemaal haver været for Os, hvorledes at mange indlændiske og udlændiske her udi vor Kjøbstæd Kjøbenhavn understaae dennem at kjøbe og handle, laane og borge, og ikke agte om at betale, endog de ere forvundne med Retten, og mange derfor komme udi stor Skade, for at de ikke kunde komme til deres Betaling; da paa det at ingen herefter udi saa Maade skulle blive bedragne, og at hver maatte bekomme hvis

dennem bør med Rette, have vi befalet os elskelige Borgemestere og Raadmænd her sammesteds at lade forordinere her udi Byen et beqvemt Sted og Værelse med Skorsteen og anden Beqvemhed, og naar Nogen bliver tiltalt for Gjeld, da skulde de lægge dennem, som skyldige ere, Dag og Tid for at betale, og dersom han ikke betaler eller og stiller nøjagtig Vissen og Love for samme Gjeld til den Tid og Termin hannem forelagt bliver, da skal fornævnte Borgemestere, Raadmænd og Byfoged være pligtig at lade indsætte hannem udi fornævnte Fængsel, om hans Vederpart det af hannem begjerendes er, og han der at blive besiddendes, til saalænge han stiller den tilfreds som hannem har ladet sætte der, og imedens og i al den Stund, han der besiddendes bliver, skal den, som hannem lader indsætte, hver Dag give hannem til Underholdning en dansk Hvid, og ikke mere, og dersom den, der indsat bliver, døer udi Fængsel, eller udi andre Maader kommer noget ad, da skal den, hannem lader indsætte, ingen Tiltale lide derfor. Givet paa vort Slot Kjøbenhavn d. 15de Dag Januar **MDLVI.** Under vort Signet.

c. Skjøde til Kongen paa Kalvehaugen.

Vi Borgemestere og Raadmænd i Kjøbenhavn, Henrik Werner og Michel Pedersen, Byens Kæmnere gjøre vitterligt: Eftersom den Stormægtige højbaarne Fyrste og Herre Hr. Christian den Fjerde, Danmarks og Norges Konning, vores allernaad. Herre og Konning nu naadigst af os paa Byens Vegne haver ladet begierendes Jord og Ejendom udi Kalvehaugen her for Byen, saavidt vi paa Byens Vegne endnu derudi haver, og ikke allerede til kongl. Majestæt og Kronen er afstaaet og afhændet, hvorimod højbemeldte Hans kongl. Majst. naadigst igjen til os og Byen haver gjort fyldest Vederlag udi Jentofte Mark her ved Byen, eftersom det Brev højbemeldte Hans kongl. Majestæt os paa Byens Vegne naadigst givet haver, ved Alne og Maal udførligen i sig selv omformelder, og udviser; da have vi med de fornemste Borgeres Videnskab og Villie saadan Hans Majestæts Begjering paa Byens Vegne underdanigst samtykt, og derfor nu med dette vort aabne Brev skjøder og afhænder etc. etc. dateret 1 Jan. 1621.

d. Skjøde til Kongen paa St. Jørgens Mark.

Dette Skjøde er udstædt af Hans Resen, Superintendent over Sjællands Stift, Knud Marquardsen og Michel Wibe, Borgemestere udi Kjøbenhavn, og Mester Peder Pedersen, som Sognepræst til Helliggeists Kirke, alle som Vartov Hospitals Forstandere, dat. 1 Jan. 1621, hvorved, efter Hans Majestæts Begjering, St. Jørgens Mark, uden for Kjøbenhavns Bye beliggende, afstaaes til Kongen med tilliggende Herlighed eller Rente, da Hospitalet for samme har bekommet fuld og nøjagtig Vederlag.

e. Brev om en Federsmykker.

Christian den fjerde etc. Vor Gunst tilforn; vider at vi naadigst have bevilget denne Brevviser, Hans Bertelsen Federsmykker, at maa sig her udi Byen nedersætte, sit Haandværk at bruge, og udi næste efterfølgende tvende Aar, efter dette vort aabne Brevs Dato beregnet, være frie og forskaanet for borgerlig og Byens Tyngde. Dermed skeer vor Villie. Skrevet paa vort Slot Kjøbenhavn d. 11 May 1622.

f. Forordn. om Taarnblæserne her paa Kjøbenhavns Slot.

Christian den 4de etc. gjøre alle vitterligt: at eftersom vi have antaget og forordnet denne Brevviser, Eberhard Skipmand, selv femte, her paa vort Slot Kjøbenhavn, hvilke skulle være forpligt til bestemte Tid at opvare med deres Instrumenter og Spil, at lade dennem høre og bruge, som rette Taarnemænd egner og bør, og som de ikke ville være at beskyldes, og skulle de dagligen saaledes tjene her paa Taarnet, først om Morgenen Klokken er fem, skulle de paavare og blæse i deres Instrumenter, dernæst naar Klokken er ti skulle de blæse i Trommeter, og siden strax efter lege paa Instrumenterne; udi lige Maade til Aftens Maaltid, naar Klokken er fem, blæse og lege paa Instrumenterne, men naar vi selv ere tilstede, og vore egne Trommeter paavare og blæse til Bords, da skulle de allene paavare med Instrumenterne, desligeste om Aftenen naar Klokken er

syv til gode Nat, og ellers at paavare, naar vi dennem lade tilsige, og for saadan deres Tjeneste have vi naadigst bevilget, at ville lade give Mesteren af samme Taarnmænd, fornævnte Eberhard Skipmand, aarligen til Pension og Besoldning et hundrede Daler, saalænge os naadigst befalder dennem at have og beholde udi samme vor Tjeneste, hvilken fornævnte Pension og Besoldning hannem aarligen af vort Rentekammer skal gives og fornøjes. Og have vi naadigst bevilget hannem med samme Svende, at de maa lade sig bruge paa hvis Bryllupper, Barsler og anden Gjestebud, som udi vore Kjøbstæder Kjøbenhavn og Kjøge, saavelsom i andre her i Lenet holdes og gjøres, dog at de det tilforn vor Statholder udi vor Kjøbstad Kjøbenhavn skulde tilkjendegive, og af hannem paa vore Vegne tage Forlov, og skal hannem ikke være efterladt at toge mere for sin eller sine Svennes Tjeneste end efterskrevet staaer: Først, naar Selskab holdes i Compagniet, for deres Tjeneste 8 Daler. For Børns Bryllupper i Kompagniet, og han med sine Svenne følger Brudefolket til og fra Kirken, derfor maa han tage ti Daler. For Bryllupper udi Laugshusene, ellee paa Herremænds Gaarde, sex Daler, for Bryllupper udi Borgerhuse, han selv femte, fire Daler; end naar han følger Brudefolket til og fra Kirke udi Borgerhuse, og selv tredie opvarter, tre Daler; item om han alleneste følger Brudefolket til og fra Kirken en Daler, og eller for andre Vertskaber og Gjestebuder, han bliver kaldet, at tage skjellig Belønning for, og dersom han bliver forhindret, skal han være forpligtet at skaffe andre udi sit Sted, eller, dersom det ikke skeer, skal det være dennem, der Bryllupper eller Gjestebuder gjøre, efterladt at forskaffe sig andre, som dennem imidlertid kan paavare. Dog skal andre extraordinaire Spillemænd ikke være formeent at lade sig bruge udi Kjeldere og Kroer, hvor Nogen dennem lader hedenkalde. Bedendes og bydendes vore Rentemestere, at I aarligen paa vores Vegne giver og fornøjer fornævnte Eberhard Skipmand fornævnte Pension, ej gjørendes hannem derpaa nogen Forhindring udi nogen Maade. — Givet paa vort Slot Kjøbenhavn d. 3 Octob. 1622.

g. Kongeligt Benaadningsbrev for Jeremias de Brunes.

Indholdet er: at Brevviseren Jeremias de Brunes maatte nedsætte sig i Kjøbenhavn, og der bruge sit Haandværk med Untze Guld, og Sølv, saa og Guld- og Sølv Clinsant, Cantille, som til Guld og Sølv Snorer, Possement- og Bordyre Arbejde er tjenlig; og „skal han ogsaa saadant got Arbejde af alle Slags, og hvis hans Haandværk vedkommer forfærdige og gjøre, og til Majlandt eller paa andre Steder af det fint og udi alle Maader oprigtigt er, gjøres og forarbejdes, og skal han sælge Pundet af fornævnte Untze Guld og Sølv for fjorten Rigsdaler in Specie, saa og hvert Pund Clincant og Cantille for fjorten Rigsdaler in Specie, eller dens Værd, og ikke dyrere, og skal hvert Pund holde saa mange Lod, som paa den fransøsiske Vægt gaaer, og den Vægt, som i Frankrig kaldes poids de Tros, paa det højeste holder, som er mere end den Kjøbenhavnske Vægt, og skal han alt hvis Arbejde han saaledes forfærdiger, altid lade besee hos dennem, der Befaling bekommer, og med det Tegn dertil skal forordnes lade tegne og mærke, førend han det maa sælge og afhænde; skal han ikke heller maa sætte mere Flotssilke ved et Pund Untze Guld eller Sølv end at det beløber sig til et halvt Qvintin paa Pundet, naar Silke aftages, dog ikke regnes udi Vægten med, men han skal desforuden levere fuld Vægt af Untze Guld og Sølv, Silke aldeles afregnet; og skal han være forpligtet, at gjøre alleslags saavel af fire og fembrandt Untze Guld og Sølv, som af to og tre Brandt, og det altsammen og alleslags sælge lige dyrt Pundet, efter forbemeldte fransøske Vægt for fjorten Rigsdaler, som forberørt er." Ham blev givet Eneret paa syv Aar, „saafremt han ellers Landet tilbørligen med fornævnte Varer kan forsørge, og dersom han det ikke kan, skal han være forpligt hvis danske Drenge hannem tilstilles at lære og undervise; og ingen udi fornævnte 7 Aar skal fornævnte Vare her udi Riget maa forarbejde, forarbejde lade, eller andensteds uden Riget, hid indføre, med mindre de fornævnte Varer ville have forbrudt, halvparten til os og Kronen, og den anden halvpart til hannem; og skal han imidlertid være fri og forskaanet for al borgerlig og Byens Tynge."

IV.

„Længder, Breder og Dybder af Kjøbenhavns

Kanaler og Havne, i Fodmaal, samt Overfladernes Indhold i Qvadratmaal, og Vandmassernes Indhold i Kubikmaal." Under denne Titel leverede D. Chr. Fester i „Iris," Oct. 1796 S. 65-72 de anførte Maal og Beregninger, grundede paa et nøjagtigt optaget stort Kart over Havnen. Vi optage her nogle af Kanalernes Længder.

Børnehuuskanalen er 1860 Fod lang, 80 Fod bred.

Kanalerne omkring Kristiansborg Slot: a. Kallebo-Kanalerne 1246 Fod, 90 Fod br. b. Gammelstrands Kanal indtil Hojbro 1084 F. lang, i Middelbrede 80 Fod. — c. Kanalen imellem Hojbro og Holmens Broe 640 Fod lang; Middelbrede 100 Fod. d. Fra Holmens Bro til midt for Holmens Kanal 392 Fod. Middelbrede 110 Fod.

Kanalen fra midt for Holmens Kanal indtil Knippelsbro 540 Fod; Middelbrede 200 Fod.

Nyehavns Kanal 1248 Fod lang, 110 Fod bred.

Den store Havn for Orlogsskibene, fra Flaadebroen ved Bommen, indtil Christiansholm 3360 lang; Middelbreden 1520 Fod.

V.

I den i det store kongelige Bibliothek indlemmede Müllerske Kobberstik-Samling ere fem Bind med Prospecter. Det første Bind og omtrent det halve af 2det Bind vedkommer Kjøbenhavn, og udgjør i alt 396 Stykker, bestaaende i Grundtegninger af Staden i ældre og nyere Tider, Afbildninger af Slotte, Kirker, offentlige og private Bygninger etc. Det er Blade tildeels samlede fra forskjelige Værker, saasom fra Thurahs Vitruvius og hans Hafn. hodierna; fra Er. Pontoppidans origines Havn., fra danske Atlas, fra Barthol. Roques les delices de Dannarc, fra Bruuns Slotte og Prospecter, ligesom og mange enkelte udkomne Blade; f. Ex. det af G. Chr. Schule 1785 raderede Blad, forestillende den saakaldede Kavalier-Gang i Rosenborg Have.

VI.

En Bro imellem Kjøbenhavn og Amager, vel paa det Sted hvor nu Knippelsbro er, har vist nok været til førend Christianshavns Anlæg. Aar 1565 faldt jo Kong Frederik den Anden i Vandet under Amagerbro, og Jørgen Brahe, som vilde hjælpe ham, faldt ogsaa ud, og døde nogle Dage derefter. See Anders Sørensen Wedels sørgelige Ligprædiken Frederik den Anden til Ære. Khavn. 1588.

Knippelsbroes Anlæg blev begyndt af Kong Christian d. 4de. Aar 1620 eller kort efter den ny Stads Anlæggelse paa Amagerland, til nærmere Forbindelse med Kjøbenhavn. Den blev grundfæstet paa nedsænkte Stenkar, og Løbets her overmaade stride Strøm maae have giort Anlægget meget besværligt. Den kaldtes fra Begyndelsen af Christianshavns Bro; ogsaa Amagerbro. Saaledes heder det i en kongel. Ordre 1659, at der skulde udvises ti Egetræer af Dragøers Lund til Amagerbroes Reparation. (Thurahs Amager S. 6.) Enkelte Gange var Navnet: den lange Bro imellem Kjøbenhavn og Christianshavn, hvilket især Forordn. af 15 Apr. 1682. § 4 viser, da dette Lovsted aldeles ikke sigter til den nu saa kaldte Langebro. Den lige ud for Broen løbende Gade, nemlig den i Almindelighed kaldte Brogade paa Christianshavn, har havt det Navn, hvis Brug efterhaanden har tabt sig, Langebrogade. Den senere anlagte nu kaldte Langebro ved Blaataarn har ved sin Længde betaget Knippelsbro dette Navn. Oprindelsen til Benævnelsen „Knippelsbro," skal være, ifølge en Beretning i Scheels Frederik 4des Krigshistorie S. 209, fra en fordum i Nærheden derved boende Mand, Hans Knip. Olufsen fortæller, i Collectanea S. 86, at Abraham Kall, der, som bekjendt, var meget stærk i det historiske Fag, og havde den ypperligste Hukommelse, havde sagt ham, at en Kniep, eller Knip besørgede Overfarten over Vandet med Baade, medens Broen stod under Bygning, og at det blev en Talemaade, naar man gik over med hans Baade, „at gaae over Knips Bro." — 1728 „Christianshavns Bro ved Overlandbygmester Kriger af nye bygt kostede 18600 Rdl. af Kongens Particulairkasse betalt." (Torm.)

Broen er 150 Alen lang.

Langbroen er bygget 1686 og er 220 Alen lang. Om Stadens Broer læses i Thaarups Journal for Kjøbenhavnere, 4 Hefte 1812, adskillige Oplysninger. (Fortsættes.)

Flere norske Læsefrugter.

(Fortsatte. Af C. J. S.)

— Tidsspildende Snak. Times førte under det sidste Parlamentsmøde bittre Klager over de lange Taler, der holdtes af endeel meest nylig indtraadte Medlemmer, og hvorved Tiden blev saaledes spildt, at ikkun en, i det Høieste to Love, var Frugten af Overveielserne. Snaksomheden tilskrives Forfængeligheden eller Tragten efter at glimre ved Talenter og Kundskaber. Imod disse Klager bemærkes, at saadant Misbrug umulig kan forebygges i Nationalforsamlinger, og at den Tidsspilde, som derved forvoldes, ingenlunde er saa farlig, som en døsig Taushed eller en misforstaaet Undseelighed ved at lade sig høre offentlig. Rigtignok vilde man meget hurtig komme til Afgjørelse af en Mængde Biller (Indstillinger), dersom man blot nøiedes med at sige Ja eller Nej dertil; men hvad vilde vindes derved? Dette er ikke den Vej, som bringer Ideer i Circulation og hvorved en muligst stor Mængde vænnes til at tænke over almeenvigtige Gjenstande; dette er ikke Middelet til at gjøre Folk ædlere og bedre, hvilket meget mere skeer ved Tænken, følgelig ved Alt, hvad der opvækker dertil: og denne Virkning frembringe især offentlige Discussioner. Lad end Øl-Billen — saaledes hedder det i et engelsk Blad — gaae overstyr formedelst den megen Snakken for og imod, der aldrig vil tage Ende og bliver kjedeligere fra Dag til Dag, saa lærer man dog netop derved at bruge sin Mund til noget meer end blot at drikke Øl. De bedste Tider ere uden Tvivl de, hvor man skriver meest og taler meest; thi dette er et Tegn til at Aanden ikke er undertrykket, det være sig nu af en despotisk Regjering eller af Dorskhed.

— Bøger. Lærde Folk, ja endog de, der gjerne beskjæftige sig med Læsning, kalde Bøger som oftest deres Venner. En mere passende og rigtig Sammenligning gives der vel ikke; thi Bøger forene virkelig i sig Alt, hvad man kun kan vente, ønske og fordre af Venner. Bøger nemlig belære, trøste og underholde; de bevirke Graad og Latter; de opmuntre til Virksomhed og dysse i

Søvn; de tale, naar man vil, og tie, naar man vil; de komme, naar man kalder dem; de gaae, naar man er kjed af dem; de taale Modsigelse og Bebrejdelse, om den er grundet eller ikke; de klæde sig, saasom man forlanger det; de blive roligen paa den Plads, man anviser dem; de snakke ikke ud af Skolen; de bryde sig ikke om Rang og Stand; de blive det de ere, og deres Aar aftage ikke; og skulde de end ikke modstaae Tidens Tand, have de dog bestandig Kraft til at frembringe Børn, der ligne dem. Ikkun i eet Stykke staae de tilbage for trofaste Venner: de kunne ikke udholde Ildprøven.

Sengen. Sengen er af alle Tilflugts-, af alle Opholds-Steder det, som frembyder de fleste Tillokkelser. Den opvækker nye Ideer, den giver godt Raad, og ingen Mand af Forstand vil beslutte sig til nogen vigtig Handling, uden i Forvejen at have raadført sig med sin Hovedpude. I Sengen hersker Lighed blandt alle Mennesker; thi Søvnen vugger i lige Maade Kongen og Tiggeren, Viismanden og Narren; den Ene seer ligesaa dum og ligesaa klog ud som den Anden, naar Søvnens Gud holder dem i sine Arme. Sengen udbreder i fortryllende Drømme Lykkens Goder blandt de Dødelige, giver den Fattige Guld, den Stygge Skjønhed, ulykkelige Elskende Gjenkjerlighed, og stifter Forlovelser uden Ende.

— De Stores Udødelighed. Ifølge Aviserne døer nu for Tiden blot Almuen, medens Stormændene enten afgaae med Døden eller fare heden. Desuden ere de ogsaa langt saligere end Bønder og Borgere, nemlig højsalige og højstsalige.

— Høflighed. En Vært, der holdt meget af Høflighed og smukke Talemaader, svarede paa Spørgsmaalet: hvad han havde til Middagsspise? — Underdanigste Torske, ydmygeste Pølser, højstæret Kalvesteg og tjenstligst Skinke.

— En besynderlig Trykfejl. Mine hulde Ledsagerinder — læses i en Roman — blomstrede ligesom Matroser (læs Majroser).

— Slette Tider. Ak! nu ere Tiderne slette, sagde engang en Skipper, Alt bliver slettere; ikke engang Vinden blæser nu mere saa godt som for tyve Aar tilbage.

— Forsigtighed. Hr. X. tabte paa en liden Reise et Par Silkestrømper. Da han hjemme bemærkede Tabet, blev han bedrøvet. Slaae dig tiltaals — sagde Konen — vi lade det Tabte sætte i Aviserne, og love Finderen en Douceur, naar han bringer det tilbage. — Ja! lad os gjøre det, svarede Manden. Men, Kjære, tilføiede han, naar Folkene see, at det var Silkestrømper, vi have tabt, hvilke have nogen Værdi, da beholde de dem smukt; lad os avertere, at det var Uldstrømper. Dette skedte da ogsaa.

— National Forskjel. Jeg vil, sagde engang En i et Selskab, strax adskille en Tydsker, en Franskmand og en Englænder, naar jeg seer dem ved et Glas Viin, hvori der ligger en Flue. Hvorledes det? spurgte man ham. — Tydskeren drikker Vinen, og lader Fluen ligge paa Glassets Bund; Franskmanden tager Fluen peent ud, og drikker derefter sin Viin; Englænderen lader Glasset samt Fluen staae og fordrer et reent Glas.

— Dyrtid. Der var engang i Paris Hungersnød og Oprør. En stor Mængde Qvinder, Haandværkere og desuden alslags Pak stimlede sammen for Politiemesterens Huus, og beleirede Døren under forfærdeligt Skrig. Politiemesteren kommer endelig ud, for at berolige Mængden, og da han iblandt de meest høirøstede Skrighalse seer en meget tyk, noget beruset Kjælling med et tykt Kobberansigt, gaaer han lige hen til hende, tager hende ved Haanden og fremstiller hende for Folket med de Ord: Er dette ikke et sandt Billede af Nød og Elendighed? — Alle loe ved Synet af denne Figur, der saae ud som selve Overflødigheden, og nu var det en let Sag for Politiemesteren, at berolige Mængden.

Norske statistiske Notitser.

I Norge er offentlig Bekjendtgjørelse om Stiftelsers Forfatning etc. mere almindelig og tidligere end i Danmark. Saaledes har man allerede nu om adskillige Stiftelsers Tilstand ved Udgangen af Aaret 1829 formelige korte Oversigter. 1. Universitetet i Christiania. Indtægterne udgjorde 59993 Spd. 2 ß., og Udgifterne 49353 Spd. 16 ß. Universitetets beholdne Formue var 144085 Spd. 35 ß. Antallet af de Studerende omtrent 500. Antallet af de i Universitetets Tilværelse fra 1813 immatriculerede Studenter 882. (Uddraget af den i N. R. T. No. 74 givne Oversigt.) Om Universitetet og de samme tillagte Legater finder man udførligst Underretning i „Fortegnelse over Stiftelses Breve og Legater i Norge; 1ste Hefte. 4to; som af Hr. Statsraad Diricks er meddeelt i Budstikken; og hvoraf særskilte Aftryk haves. — 2. Vaisenhuset i Christiania. Stiftelsens faste Eiendom bestaaer i en Gaard i Christiania, der er brandforsikret for 11300 Spd. og i Kapitaler, som beløbe sig til 21380 Spd. Det eier ogsaa et Bogtrykkerie, som blev kjøbt 1815 for 40000 Spd. og som i de forløbne 15 Aar har givet et reent Overskud af 27448 Spd. Fortjeneste. (J. B. 189). — 3. Det Ankerske Vaisenhuus eier Kapitaler af Beløb 14833 Spd. (ibid. 194.) Mere om denne Stiftelse i Statsraad Diricks ovennævnte Fortegnelse. — 4. Christiania Cathedral-Skole eiede ved 1828 Aars Udgang. a. Skolegaarden, som blev kjøbt 1824 for 7640 Spd. 90 ß. i Sølv og 7412 Spd. 48 ß. i Sedl., og som er brandforsikret for 14775 Spd. b. I Kapitaler 70337 Spd. 70 ß. (ibid. 206.) Om Christianiæ Cathedral-Skole, dens Historie og Legater haves udførlige Oplysninger i ovenmeldte Fortegnelse. — 5. Vor Frelsers Kirke i Christiania, som eier sig selv, og blev opført under Kong Christian den Femtes Regjering i Aarene 1694 til 1699, efterat den ældre saa kaldte Trefoldigheds Kirke var afbrændt 1686, er brandforsikret for 12000 Spd. Den har Indtægter af udestaaende Kapitaler, som beløbe sig til 3817 Spd. 60 ß., samt af Grundleie og Landskyld; foruden Stoleleie (som 1829 udgjorde 1012 Spd.); og forskjellige andre Indtægter. (No. 186.)

Blandede Efterretninger.

— Silkeavlen er i de senere Aar mange Steder i Tydskland, i den bayerske Stat, i den preussiske Stat og ellers i Nordtydskland o. s. fr. bleven en Industrie-Gjenstand, der har opvakt almindelig Opmærksomhed. I de asiatiske Provindser, hvor det hvide Morbærtræ har sit Fædreneland, finde vi Silkekulturen allerede i den høje Alderdom; derfra drog den langsomt frem mod Vesten; men Silkevarer selv bleve dog i lang Tid i høj Priis, og endnu under de første romerske Kejsere blev Silke opvejet mod Guld. Dens Indførelse i Europa, og dette først paa Øen Cos i Archipelagus, falder imod Aaret 560. Næringsvej ved samme og Handel dermed blev Aar for Aar mere levende og udbredte sig snart til de øvrige Øer der, og til Fastlandet. Først 1140 fandt Silkeavlen Optagelse i Italien og derfra udbredte den sig videre i Syd og Nord af Europa. I det Brandenburgske og omliggende Egne blev den 1559 indført. Gode Oplysninger baade om Silkekulturens Historie, og om denne Kultur i det Hele haves i nye Skrifter af Baron J. M. v. Lichtenstern, og af Wilhelm v. Türk; rec. i Hall. allg. Lit. Zeitung. 1830 Juni. Nr. 107.

— Under Overskrift: Pasvæsenet i Norden bliver i Leipz. all. Mode,Zeit. d. A. No. 71 anket over de Ubehageligheder og den Besværlighed Pasvæsenet i de nordiske Riger paadrage de Rejsende; og hvorledes, iblandt flere Exempler, en tydsk Fyrste er i Kjøbenhavn bleven foruleiliget, da endog blev fordret, at han skulde selv personligen indstille sig for Politiet. Hvo der, heder det, nøje vil kjende den, egentligen kun Pungen for Øine havende, Pas-Speculation, kan læse: Herbstreise durch Scandinavien; von W. Alexis. Berlin 1823. 1 B. S. 53 o. f. (Skulde ikke saadan offentlig, vidt omgaaende, Anke fortjene Opmærksomhed? — Afhjelpning af paaankelige Byrder, ifald de finde Sted? — eller Berigtigelse af de udspredte Klager, ifald de ere ugrundede?)

— Det er bekjendt, at der i Rom har været et Samfund, under Navn af Schilder-Bent, hvor nederlandske, hollandske, tydske, danske, og svenske Kunstnere samledes. Disse Forsamlinger holdtes i et Vertshuus i Nærheden af Diocletians Bade. Fiorillo antager, at dette Samfund allerede i Raphaels Tid har fundet Sted. Det var i sig selv af stor Nytte for fremmede Kunstnere, som kom til Rom oftest uden Penge, eller Understyttelser, eller Forbindelser, ofte uden Kundskab om Sproget og Sæderne. De fandt i hin selskabelige Forening Landsmænd og Venner, der antoge sig dem. Dog Samfundet udartede, og blev omsider en Forening, der gik ud paa et i 24 Timer vedvarende bacchantisk Svire-Lag, i hvilket Vinen kom frem paa Bordet i et Vinfald, og hvormed man ej ophørte førend alle Gjesterne laae under Bordet. Det blev da hensigtsmæssigt, at Clemens XI i Aaret 1720 ophævede Samfundet. De Kunstnere som hørte til Samfundet bleve givne et Binavn; et saa kaldet Bentnavn. Hos Fiorillo l. c. findes en Liste over Bentnavnene.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 September 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 210 à

Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.) .	90	$90\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	$85\frac{3}{4}$	86 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$102\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	$101\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99	$99\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$64\frac{1}{2}$	65 L. Steel.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 79.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 2 October 1830.

Indiske Sæder.

Oberst O'Shaughnessey's Bedrifter og Gjenvordigheder i Indien.

(Af Blackwood's Magazine og L. Bl. d. B. H.)

Den 3 October 1825 sad Oberst O'Shaughnessey, en vakker Mand og Irlænder af Fødsel, som det arvede O, der er sat foran hans Navn, allerede hentyder paa, med sine Venner ved en Kulild omkring et Bord, som endnu bar Maaltidets Levninger; Flasken gjorde ofte en Rund i Kredsen.

Jeg har, begyndte endelig den gamle Oberst, ofte fortalt Eder om Indien, og som de fleste Rejsende kjedet Eder med mine Beskrivelser; men det er vort Privilegium; hvorfor have vi ellers faret omkring i Verden? Dersom I vidste, hvilke Erindringer dette Land har efterladt i min Sjæl, hvilke uudslettelige Spor, der ere blevne tilbage i mit Minde af Annalerne over mit Ophold under den indiske Sol, saa vilde I ikke dadle mig. I vilde finde Eder bevægede til, at høre medlidende og taust paa mig, og isteden for at beklage Eder over min Snaksomhed, vilde I beklage mit Vanheld. Nu da denne Burgunder skjerper Eders Taalmodighed, kunde jeg vel for stedse befrie Eder fra disse Erindrings-Fragmenter, som fra Tid til anden undslippe mig, idet jeg eengang for alle ofrede Eder en sammenhængende og fuldstændig Fortælling. Min Historie er saa temmeligen lig alle engelske Officierers, som træde i den indiske Tjeneste, og I kunne beholde den, ja I kunne endogsaa lade den trykke til Nytte for Eders Børn og til Lærdom for Efterverdenen.

Fordømt være den Dag, da Fregatten Arquebuse førte mit Regiment og mig bort fra Storbritanniens til Ganges Kyster! Dette skedte for treogtredive Aar to Maaneder og fem Dage siden. Jeg var dengang endnu ikke Oberst, men blot Capitain, fattig, men kraftig, sund paa Legeme og Sjæl, en lystig Broder, stemt og beredt til at byde saavel Ulykken som Lykken Panden. Med mig vare begge mine umiddelbart Foresatte, Obersten og Majoren; Oberst Mac-Mulligan, en Mand, hvis Lidenskaber vare lige saa antændelige, som et Menneskes nogensinde har været, og hvis Vrede ligesom hans Gnavenhed aldrig ophørte; Major O' Dunder derimod var en ædel Mand (jeg skulde troe han var mig lidt beslægtet ved Giftermaal); ligesaa god, som han var hæslig. Mac-Mulligan var iøvrigt heller ingen Apollo: man tænke sig ham med en fremstaaende Mave, en Vært af fire Fod ti Tommer, med en rød, sirlig i en eclatant Vanskabning udhuggen Næse, med Elephantbeen, en skingrende Stemme, en Tyrs Hals, antændelige Øjne, kort med alle de slagflodartede Symptomer, der kunne skrække Tilskueren. O'Dunder syndede i modsatte Yderlighed; hans Magerhed contrasterede

paa det Højeste med Mac=Mulligans Corpulence; hans Øjne laae ham dybt ind i Hovedet, hans Been vare udskejende, paa en saadan Maade, at alle sædvanlige Forhold i det menneskelige Legeme trodsedes; hans flade Næse var knapt synlig paa hans blege og magre Ansigt. Iøvrigt vare begge disse Officierer endnu en Art af Anomalie i de af dem befalede Regimenter, da disse bestode af Folk, som Frederik Vilhelm med Glæde havde optaget i sit Kæmpe=Regiment og i samme givet Æres=pladsen. Mac=Mulligan med sin fire Fod ti Tommers Højde, og O'Dunder med sin fem Fods Højde, bleve fuldkommen usynlige i Midten af vore Tropper. Jeg er, som I veed, fem Fod ni og en halv Tomme høj, og dog blev jeg knap bemærket: aldrig er et skjønnere Corps end vores rejst op igjennem Ganges, og har givet sig til Pris for Solens Gløden i Calcutta.

Nu landede vi sunde og friske. En herlig Overfart, ubegrændsede Lovtaler fra Hans Excellence General=Gouverneurens Side, da han mynstrede os: det vare vore Felttogs Prælludier. Det behagede Hans Excellence, at blive staaende foran mit Compagnie. „Aa, smukke Folk! herlig Holdning!" udraabte han. „Rask op, fat kun Mod!" sagde han endvidere, idet han vendte sig til mig — „maaskee seer jeg Dem vel engang, Herr Capitain! ved Spidsen af Regimentet." Denne Forudsigelse løb iøvrigt i stor Fare for aldrig at gaae i Opfyldelse. De fleste af de øvrige Capitainer vare rige og ældre i Anciienniteten end jeg, Majoren og Obersten ved god Sandhed. Jeg kunde kun gjøre Regning paa min Bravour, paa min Ungdom og paa den overordentlige Dødelighed — der dog ligesaa godt kunde træffe mig, som enhver af de andre — i det overvættes lykkelige Clima.

Levemaaden i Calcutta er aldeles ikke lig den, som Europa yder den Reisendes Nysgjerrighed. Mænd, Fruentimmer, Insecter, Reptilier, Planter, alt har en fremmed Characteer, som, jeg tilstaaer det, i Begyndelsen afskrækkede. Det var mig tungt, at føje mig i disse Sæder, hvis Drivfjeder er Daarskab. Der benytter Ingen sine Kræfter; man gaaer ikke, men lader sig bære. Isteden for Lastdyr har man Slaver, og Silke=Palankins, der langsomt bevæge sig gjennem Gaderne og tjene som

Transport=Værktøjer. Men slige til Dyr omskabte Mennesker mangle disses Instinct, og de gaae ikke af Vejen for nogen Hindring, om ogsaa deres Liv var i Fare derved. En Dag løb mine Bærere mod en levende Masse, mod en af de engelske Damer, hvis Trivelighed paa alle Maader var bleven befordret ved god Appetit, Orkesløshed og Aarene. Resultatet af vort Sammenstød var et gjensidigt Fald, ved hvilket jeg kom til at ligge underst. Jeg qvaltes næsten under den trykkende Byrde, uden at torde gjøre Regning paa en hurtig Befrielse; thi Hinduerne, som jeg havde lejet, for at bære mig, vare jo ikke betalte for at rejse mig op, og i dette Ordenens Land, hvor enhver bogstaveligen opfylder sin Pligt, griber aldrig en Tjener ind i den andens Embede — saaledes byde Reglerne for Kaste=Inddelingen. Lykkeligvis var Major O'Dunder netop i Nærheden, og ham skyldte jeg min Befrielse. Siden dette Uheld skyede jeg Palankinerne og svor, aldrig mere at betroe mit Liv til Folk, der vare saa samvittighedsfulde og holdt saa nøjagtigen paa ikke at gaae uden for deres Attribut. For Anstandens Skyld maatte jeg vel anskaffe mig et saadant bæreligt Vogntøj, dog har jeg ikke mere benyttet mig af det.

Hvo som ikke er bekjendt med dette forunderlige Land, anseer de derværende engelske Officierers Sold for uhyre høj, og dog er den knap tilstrækkelig for deres Fornødenheder. Omendskjøndt jeg kun var Capitain, saae jeg mig tvungen til at føde og huse et hundrede Domestikker. Ja, Venner! saaledes er det. Jeg veed nok, at mangen tydsk Højhed ikke har underholdt saa mange Tjenere, og derfor havt færre Sorger. Ja, naar denne Armee af Slaver kun havde været mig til nogen Nytte! men nej, det var ikke Tilfældet. Mine otte Palankin=Bærere stode til enhver Tid med nedhængende Arme i mit Forgemak, og da mine øvrige Domestikker stedse gjorde Regning, den ene paa den anden, havde jeg dem aldrig ved Haanden. Behøvede jeg Barberen, saa meldte Kokken sig; thi hin var gaaen ud eller holdt Sieste; en Hindu maatte jeg have, for at strigle min Hest; en Anden for at fore den; en Tredie for at føre den hen at drikke; en Fjerde for at sadle den og en Femte for at lægge Tømmen paa. Derefter kom Skopudseren; saa den der pudsede mine Sporer og

Stigbøiler; Barberen, der intet havde at gjøre med Haarpynten; Badstuemanden, der ikke maa forvexles med den der klippede mit Haar, eller frotterede mig; begge Slaverne, som tilviftede mig Morgen-Kjøling med Vifter; to andre før Gaffelfrokosten; to andre før Middagstaflet; to andre før Aftensmaden; een, der trak en Baldakin op og ned over vore Hoveder; een, der viftede mig om Natten. Alle disse Folk forestaae deres Bestilling, som sagt, høist elendigt, og dog vilde hele Staden peget med Fingre af mig, om jeg havde tilladt mig at afskedige om det kun var en Eneste. Jeg vil ikke bebyrde Eder med flere Enkeltheder, ikke sige Eder, hvor ofte jeg har ønsket begge mine Sorbettillavere, begge mine Løbere, mine tre Ceremoniemestere, mine fem Vadskere, mine atten Frotteurer, mine tre Kokke etc. etc. alle til Helvede.

Men Punditen eller Doctoren, Sproglæreren, tør jeg ikke forglemme; denne er en Art Tjener, som ikke kan undværes, og som i mindre end tre Maaneder bragte mig saavidt, at jeg temmeligen flydende kunde tale hindustansk, hvormed Major O'Dunder ligesaa lidt som Oberst Mac-Mulligan kunde komme ud af det. Majoren var for tungnem og Obersten for meget beskjæftiget med sine gastronomiske Nydelser, for at kunne beseire de Hindringer, som et fremmed fuldkommen orientalsk Sprog frembyder. Mac-Mulligan havde kun liden Glæde over mine Kundskabers Udvidelse, men Majoren, der var Godmodigheden selv, gav sin Pundit Afskeden, og blev mig bevaagen.

Man lever meget godt i Calcutta; der mangler ved de kostelige Maaltider, de udsøgteste Retter, den yppigste Forsinelse, kun en eneste rigtignok meget nødvendig Ingrediens — Appetit. Neppe havde jeg levet i tre Uger i Palladsernes Stad (Calcutta), saa kom min forhen saa kraftige Mave paa en Gang i Uorden. Himlen er skjøn, Bølgerne i Honglyfloden ere klare; men beboede af Krokodiller, af Slanger, af Hayfiske og Hippopotamer, huse de Døden; disse finde ogsaa daglig nogle af de taabelige Offere, der af Folkevane lade sig forlede til at bade sig ved de fordærvelsesvangre Steder. De Uhyrer, hvoraf Hougly vrimler, ere saa vante til Menneske-Kjød, at de forsmaae Dyrenes. Naar man jager en Hund eller en Hest ned i den, saa kunne de uden Fare svømme omkring; men naar en tobenet, usjedret og med Fornuft begavet Skabning faaer det Indfald, at ville flye Dagens Hede i den morderiske Flod, saa risquerer den, strax at blive reven i Stykker af Alligatorens Kløer, eller klemt af Hayens Kjævebeen, eller bidt af Krokodillens Tænder. I det Indre af Landet er man fra alle Sider omgiven af Slanger, Tigre og Skorpioner, af de graadigste, æglæggende og diende Dyr. Den glødende Atmosphære synes at bugne af Frugtbarhed; men denne Frugtbarhed er det netop, som fordobler Ødelæggelses-Midlerne, hvormed det menneskelige Liv bliver truet. Jeg har seet, hvorledes tusinde Fiske tiltrukne af Solen, frarevne Havet og Floden, og ved denne forunderlige Operation stegte og fuldkommen spisefærdige, ere lig et Regnskyl faldne ned fra Himlen; saa megen Varme og saa meget Liv gives der i dette Clima, at det saa let kan føre Døden med sig.

(Fortsættelsen følger.)

Efterretning om det Islandske literære Selskab.

I Overensstemmelse med Selskabets Vedtægter meddeles herved den danske Almenhed en kort Udsigt over dets Virksomhed og økonomiske Tilstand for sidstafvigte Regningsår, eller fra sidste Februar 1829 til sidste Februar 1830.

Selskabet har i dette År udgivet det 9de Hæfte (deild) af Islands Årbøger i Sagaform ved Sysselmand J. Espolín, og således sluttet dette betydelige Verk om Landets og Folkets Skæbne, som, tillige med Sturlúngasaga, hvilken Selskabet tilforn har udgivet, omfatter det hele Tidsløb fra Landnamsårene til 1743, så at intet mere end Registret står tilbage, som den fortjente Forfatter har lovet selv at udarbejde, men endnu ikke indsendt til Selskabet.

Desuden er udkommet 4de Årgang af Selskabets Tidsskrift Skírnir kaldet, indeholdende en historisk Udsigt over Årets vigtigste Begivenhe-

der i de forskjellige Lande, forfattet af Hr. B. Ejnarsson, Selskabets Sekretær, Efterretning om Selskabets Foretagender og dets Regnskab in extenso samt et Afsnit om de vigtigste udkomne danske Bøger, forfattet af Hr. Overlærer T. Gudmundsen, Selskabets Kasserer; men for øvrigt ligesom Årbøgerne besørgede ved Selskabets Formand.

Endelig har Selskabet udgivet et lidet Lestrarkver eller Stavelsebog med Læseøvelser o. desl. forfattet og besørget af Formanden. Dette ligesom Skírnir udkom vel efter Regnskabets Slutning, men dog så tidlig, at det kunde opsendes med Skibene til Sønderlandet.

For indeværende År har Selskabet alt tvende Verker under Pressen, eller en Samling af islandske Ordsprog, og en systematisk Plantelære, hvorom mere i næste Årsberetning.

I Henseende til Selskabets økonomiske Forfatning, da har det atter for dette Regnskabsår allernådigst behaget Hans Majestæt Kongen, at skjenke Selskabet en Gave af 100 Rbd. r. S. Ligeledes har Selskabet af dets Æresmedlem, Grev A. W. Moltke, Kammerherre o. s. v. o. s. v., som tilforn, modtaget 100 Rbd. Sedler, der dog formedelst Grevens Sygdom erholdtes så sent, at de ikke kunde indføres i det udførlige Regnskab for forrige År. De øvrige Indtægter bestående i Renter af Selskabets Kapital, i Medlemmernes Bidrag, og i det for sålgte Bøger indkomne, har udgjort 292 Rbd. r. S., med Hans Majestæts Gave: 392 Rbd. r. S. samt 349 Rbd. Sedler. Udgifterne have været til Papir, Trykning og Indbinding af dets Forlagsbøger, Leje for et Gjemmehus o. s. v. ialt 212 Rbd. r. S. og 407 Rbd. Sedler. To Hundrede Rbd. ere som sædvanlig henlagte til Selskabets Hovedstol, og dette ejede ved Regnskabets Slutning en rentebærende Kapital af 3800 Rbd. r. S. og 800 Rbd. Sedler foruden noget over 400 Rbd. in cassa til at bestride de løbende Udgifter med for indeværende År. Det må bemærkes ved denne Udsigt, at Skillingerne ved alle Summer ere udeladte, de kunne, tillige med alle øvrige Enkeltheder vedkommende Selskabet indhentes af det udførlige Regnskab i Skírnir af hvem det måtte interessere.

Selskabets Embedsmænd nu for Tiden ere i den Reykevigske Afdeling de samme som forrige År, nl.: Formand Stiftsprovst A. Helgesen, R. af D., Kasserer Købmand S. Sivertsen, Sekretær Lektor L. Johnsen, Viseformand Etatsr. I. Ejnarson, Visekasserer Sysselmand O. Finsen. I den Københavnske Afdeling: Formand Prof. og Bibliotekar R. Rask, Kasserer Overlærer T. Gudmundsen, Sekretær Stud. B. Ejnarsen, Viseformand Prof. og Gjehejmearkivar F. Magnusen, R. af D., Visekasserer Kand. T. Johansen, Visesekretær og Bibliotekar Stud. Chir. E. Johnsen.

Byfogder i Danmark i ældre Tider.

„Byfogeds Embede i gamle Tider var en Tjeneste, som det synes ikke mange skjøttede om eller begjerte, men maatte nødes til; vel det kom an paa en vittig og retsindig Borgemester, der kunde sidde ved Roret, Raadmændenes Hjelp og Raad kunde og behøves, naar de vare gode, dog der skulde være nogle, som kunde underskrive med Borgemesterne, men hvad Magt laae der ikke paa en vittig og ærlig Dommer, som forstod Loven og vidste at skille Ret fra Uret. Forrige Tider vare i saa Maade temmelig mørke og vanvittige, da de ikkun havde Manuskripter af Waldemars Lov, Kong Erik's og Kong Hans's Stads- eller Kjøbstedsret, som vare underkastede mange Forandringer efter deres Vittighed, som udskrev dem, indtil endeligen den jydske Lov sidst i 16 Seculo kom for Lyset, og siden Recessen. Forrige Tiders Byfogder vare da ikke meget lovkyndige, helst de bleve udtagne af Borgerskabet, og vare gjerne Væver, Skomagere og Skrædere. Disse Dommere derfor, naar de ikke kunde finde sig i en Sag, lode de den upaadømt gaae ind for Borgemester og Raad, med Begjering de ville dømme, ja vel ogsaa, naar Dubia forekom, lode dem upaadømt gaae ind til Landstinget at forhøre Landsdommernes Mening og Ordre, hvad de skulle og maatte dømme; endog 1614 indstillede en af de Tiders Byfogder Sagen med Vidners Førelse „til de adelige Landsdommere, som veed at dømme bedre

end jeg." Erik Guldsmed i Skjelskjør derfor, da han 1616 blev af Magistraten befalet at sidde Dommersæde, undskyldte sig og kjendte sin Udygtighed; saavidt forstod han dog, at der er Forskjel paa at være Guldsmed og at være Dommer; i det første havde han udstaaet sin Lære i saa mange Aar, men i Hast at omstøbe sig til Dommer og Byfoged havde han ikke lært. I øvrigt indløb slig fattig Dommer i megen Ulejlighed, ikke allene i Folks Uvenskab, da de vare Skomagere og Skrædere, saa lod ingen arbejde hos disse Dommere, som dømte dem imod, men og i videre Fortred og Pengespilde, da de skulde være ansvarlige til deres Domme for højere Ret. I Skjelskjør finder man i Aaringerne fra 1660 til 80 tit i Protokollen antegnet, at naar Dommen var afsagt, gaves Dommerne 10 Sk., som var ringe nok, saa det ikke var Under at Mange undsloge sig derfor, og saae til Enden; da mange, for at vinde 10 Sk., kunde siden sætte deres Velfærd til; og dog er det nu et Embede som saa mange affectere, men de glemme snart baade Ed og Samvittighed. Det er da sluttelig, at Byfoged-Tjenesten i forrige Tider har været munus annuum, en Tjeneste som var kun et Aars Tid, ligesom Kæmner-Tjenesten, som afløses og beskikkes aarlig; og man styrkes i de Tanker, naar man læser Forordn. af 7 April 1619, hvor Byfoged- og Kæmner-Tjeneste sættes i Paralelismo sammen, og meldes, at hvo som paatog sig at være Overformynder skulde være frie for Byfoged- og Kæmner-Tjeneste, hvoraf kan sluttes, at Byfoged-Tjenesten ikke allene var et aarligt Embede, men og anseet som en Byrde og maatte befales at antage den. — I Skjelskjør nævnes 1616 Mads Olsen Bødker, som Byfoged, og i samme Aar nævnes Christopher Hansen og Jens Jensen forrige Byfogder. I Begyndelsen af 1617 nævnes samme Mads Olsen som Byfoged, men nu sidder Oluf Skræder, nu Jørgen Smed Dommersæde; og 1618 kaldes Mads Olsen Bødker forrige Byfoged, og Truels Michelsen Bartskjer kaldes Byfoged." — Mere i Peter Friis Edvarsens 1759 udkomne Skjelskjørs Beskrivelse S. 139 o. f.

Indenlandske Efterretninger.

— Indretninger, hvorved man antager sig Personer, der ere løsladte af Straffe-Anstalterne, eller forvildede unge Mennesker, eller Forbryderes og Vagabonders Børn (sittlich verwahrloseter Kinder), høre til de Veldædigheds Stiftelser, der fortjene megen Opmærksomhed, og deres Oprettelse hører til de pia desideria, hvis Udførelse Menneskevenner efterhaanden bevirke. Anbefalingsværdig til Efterfølgelse i andre Stæder er den Forening af saadan Art, som i Staden Slesvig er opstaaet. Denne Forenings Øjemed er dobbelt og sigter til 1) antage sig de af Straffeanstalterne løsladte Forbrydere, at skaffe dem Lejlighed til lovligt Erhverv, at bringe dem til et ordentligt Levnet og overhovedet at indvirke paa deres borgerlige Forbedring; og 2) at tage Forbryderes Børn under Varetægt, og det allerede medens Forældrenes Straffetid varer, samt saadanne unge Mennesker, som uden at være Forbrydere, ere henfaldne til et udsvævende og uordentligt Levnet. Dette Øjemed vil Foreningen søge at opnaae: a) ved at vække og vedligeholde den religiøse Sands; b) ved at vejlede til mechaniske Færdigheder, der tjene til Erhverv, forsaavidt de ikke i Forvejen besiddes; c) ved at anvise Arbejde til dem, der mangle Erhvervmidler; d) ved nøje Tilsyn med de Personers Liv og Beskjæftigelse, som Foreningen har taget under sin Forsorg. En Bestyrelses-Committee er udnævnt, bestaaende af Politiemesteren, en Præst ved enhver af Stadens tre Menigheder, og for hver af Byens tre Menigheder et Medlem, som vælges af og iblandt Selskabet.

Planen, som under d. 25 Maj d. A. er givet kongelig Confirmation indtil videre, læses i Coll. Tidenden d. A. Nr. 38.

(En Mand i Tydskland, som har rig Erfaring i alt hvad der angaaer Antagelse af slige forvildede Børn, og som forestaaer en saadan Anstalt, har derom udgivet et Skrift, der anbefales: „Ueber die Nothwendigkeit der Errichtung von Arbeits- und Erziehungs-Anstalten für sittlich verwahrlosete Kinder, nebst Anleitung wie dergleichen Institute zu errichten und zu verwalten sind. Von J. B. Ristelhüber, Hofrath, Director der Arbeitsanstalt zu Braunsweiler bey Kölln am

Rhein u. s. w. Stuttgard u. Tübingen 1829. 4. Skriftet, som har en Mængde Afbildninger, Planer, Tabeller etc., og koster 3 Thl. 16 g. Gr., er recenseret i Hall. allgem. Liter. Zeit. 1830 No. 135-6.)

Blandede Efterretnniger.

— Hos Kunstnere, baade Malere og Billedhuggere, som og hos Digtere, har Personificering af Døden ofte været et Æmne for Phantasiens Virksomhed. Iblandt mange Fremstillinger af saadant Udspring hører et berømt Træsnit af Albrecht Dürer, under Navnet: Ridderen, Døden og Djevelen: fremdeles de mange saakaldte Dødningedandse, hvor Døden, spillende et Instrument, opfordrer alle til Dands fra Kejsere, Konger og Pave ned til Betleren. Blandt disse ere især bekjendte den i Basel, som man længe fejlagtigen ansaae for et Værk af den berømte Hans Holbejn; og den i Marie-Kirken i Lübek. Dødningedandsene synes oprindeligen at være en tydsk Idee, men dog har lige Forestillinger ogsaa havt Sted i England og Frankrig, hvor man har kaldet dem Dances Macabres; Macchabæorum Chorea. I den italienske Kunsthistorie har Fiorillo, som han siger, næsten intet fundet at henregne didhen. Fiorillo har samlet mange Efterretninger om Kunstværker i denne Art, og leverede samme i sin Geschichte d. zeichnenden Kunste in Deutschland und d. vereinigten Niederlanden. IV. B. 1820. S. 117-174. Meget didhørende finder man i det vigtige Værk: Ebert's allgem. bibliogr. Lexikon, under Titlerne: Dances Macabres, Holbein, Todtentanz og fl. St.

— I Nov. 1829 stiftedes i Rom en Romersk Kunstforening under Kardinal Camerlengo Galeffi's Protektorat, og under Benævnelse Societa degli Amatori a Cultori delle belle Arti, hvis Formaal i Almindelighed er Kunsternes Befordring, men især deleshed at gjøre alle dets Medlemmers Arbejder bekjendte ved en aarlig Udstilling, og derved aabne Geniet Efterligningens ærefulde Løbebane. Medlemmerne, saavel fremmede som indenlandske, dele sig i to Klasser, Kunstelskere og Kunstnere. De første ere Socii d' onore, de andre Socii Artisti. Iblandt de første findes de meest udmærkede Statsmænd, Lærde og Privatpersoner, som leve i Rom, iblandt de sidste de meest udmærkede Kunstnere; blandt dem naturligviis Thorwaldsen. Den første Udstilling aabnedes d. 23 Marts d. A., var meget rig, og fyldte tre Sale. Vi bemærke her blot Thorwaldsens Billede, mesterligen udført, og overraskende lignende, af Kunstneren Magnus fra Berlin. Mere Underretning om dette Selskab læses i Tidsskriftet: Der Freimüthige oder Berliner Conversationsblatt d. A. Nr. 108.

— Naturforskernes og Lægernes videnskabelige Sammenkomst engang aarlig i en eller anden hvert Aar forskjellig Stad i Tydskland begyndte i Aaret 1822, og ligesom Dresden, Frankfurt, Berlin, Heidelberg o. fl. Stæder forhen have været valgte, saaledes var Hamburg det i indeværende Aar. Paa Forsamlingens Aabningsdag d. 18 Sept. blev fremlagt en trykt Liste over Antallet af Forsamlingens Medlemmer, som vare 334 (indbegrebne de i Staden hjemmehørende, der deltoge); men i Mellemtiden fra Fortegnelsens Trykning indtil Forsamlingens Aabning vare mange endnu tilkomne. Et lidet interessant Skrift med Titel: Hamburg in naturhistorischer und medicinischer Beziehung; zum Andenken an die im September 1830 in Hamburg statt gefundene Versammlung der deutschen Naturforscher und Aerzte, blev omdeelt til alle Mødende. Borgemesteren Dr. Bartels, der, tilligemed Dr. Fricke, var overdraget at lede Forretningsgangen, havde, understøttet af flere af Stadens Lærde, og under Dr. P. Schmidts specielle Anordning, søgt i dette Skrift at lade sammenstille alt hvad der fortrinligen synes at maatte tildrage sig de Fremmedes Opmærksomhed. Det er at ønske, at dette, ogsaa fra den typographiske Side vel udstyrede, lidet Skrift maatte komme i Boghandelen. Det indeholder ogsaa foran og paa Titelbladet tvende tro Afbildninger af Hamburg fra Elb- og Alstersiden, og et vakkert lidet af Nagel tegnet, af Ritter lithographeret Kort af Hamburg, nærmeste Omegn og Amtet

Ritzebüttel, ligeledes en af samme tegnet og lithographeret Grundtegning af Hamburg.

— Livforsikrings Selskabers Benyttelse er i vore Tider ved Trang og Besværligheder og Creditens Aftagelse bleven mere og mere almindelig; den nylig i Lübek stiftede Livforsikrings Anstalt, som overalt i Danmark har sine Kommissionairer, maa sikkert hos os stifte Nytte. Et Skrift: Ueber die Gemeinnützigkeit der Lebens-Versicherungs-Anstalten. Nebst einfacher Darstellung der Hauptgesichtspunkte, welche bey Errichtung von Sparkassen zu beobachten sind; von G. F. Krause, königl. preuss. Statsrathe; a. D. Ilmenau 1830. 4° (Hall. allg. d. Zeit. 1830 Nr. 150) — giver Oplysning om saadanne Anstalter. Mangen Familiefader, som i Forlegenhed, eller naar det gjelder om et Forskud fordrende, Fordeel givende Foretagende, eller til Børns Understøttelse f. Ex. til Embeds-Examen, eller under saa mange andre forskjellige Livets Forhold, behøver eller ønsker et Laan, og har ikke anden Sikkerhed at give end en aarlig fast Indtægt af Lønning, Pension etc., kan lettere erholde saadant Laan hos Private eller kan vel vente af de Klasser selv, hvorfra den faste Indtægt udbetales, at erholde Forskudde, naar Livforsikrings Benyttelse sikrer saadanne Kasser for ellers muelige Tab, forudsat at Kasserne ere istand til at gjøre saadanne Forskudde og ved lovlige Renter skadesløsholdes. At de Foresatte skulle da ville opkaste sig til Formyndere for saadanne Familiefædre, og gjøre Vanskeligheder i deres Foretagender, kan jo ikke andre Grunde tænkes til, end at den Forskudsøgende enten forudsaaes at skade sin Fremtid, istedetfor det han tilsigter, at gavne den, eller det er aabenbart at han letsindigen forøder sin Indtægt. Det blev da Gjenstand for Undersøgelse i hvert enkelt Tilfælde naar Forskud søgtes. Men det er vel ogsaa tvivlsomt om hine Grunde ere tilstrækkelige om hin Undersøgelse er en lovlig Tvang paa Laantageren, en forsvarlig Indskrænkning i hans naturlige Frihed, at maatte kunne nytte sin Kapital — thi at denne bestaaer i en Pension eller Lønning etc. betager den ikke en Kapitals Egenskab.

— Den i den historiske, geographiske og statistiske Literatur bekjendte Christian Gottfr. Daniel Stein er død d. 14 Juni sidst i Berlin, efter en sex Maaneders Sygeleie. Han var Dr. i Phil., Professor ved det Berlinske Gymnasium „zum grauen Kloster," og Ridder af den røde Orns Ordens 3die Klasse. Han var fød d. 14 Octbr. 1771 i Leipzig, hvor hans Fader var Kjøbmand. Ved bemeldte Gymnasium blev han 1797 ansat som Collaborator, og fra 1802 havde han Professors Carakteer. (Allg. Hall. Lit. Zeit. J. Bl. 55.)

— Over den Hannoverske Stat er Begyndelsen af en god Haandbog udkommen, under Titel: Beschreibung des Königreichs Hannover. Von H. D. A. Sonne, Rector am königl. Pädag. zu Ilefeld. Erstes Buch: Einleitung zu einer gründlichen Kenntniß d. Königr. Hannover, München 1829. 8. rec. i Allg. H. L. Zeit. J. B. 74.

— I den Tale, hvormed Hs. Majestæt Keiseren aabnede den ungarske Rigsdag, yttrede han blandt andet, at hans Omsorg for Ungarernes Hæder og Vel har bevæget ham til, efter sine Forfædres Exempel at lade sin Søn krone, endnu medens han selv levede. „Han vil," sagde han, „søge Tronens Glands i det offentlige Vel, sin Rigdom i Folkets Lykke, og sin Regjerings Kraft i Lovenes Hellighed." Paa nærværende Rigsdag skal ogsaa handles om en ny Udskrivning af Rekruter. „Vi nyde vel Freden — vedblev Hs. Majestæt — og haabe længe at bevare den; men Rigets Værdighed og Nationens Roe finde deres Støtte i Krigernes Tapperhed og Antal."

— I Konstantinopel har Synet af det trefarvede Flag, og Beretningen om det i Paris Forefaldne opvakt stor Forundring. General Guilleminot har respecteret den nye Regjerings Befalinger, men Tyrkerne vide ikke hvad de skulle tænke derom, og troe, at den algierske Expedition har foraarsaget Omvæltningen i Frankrig.

— Beløbet af Hundeskatten i London var efter den af Parlamentet udgivne Liste for Aaret

1829 af 358,581 Pd. Sterl. For Jagthunde, for hvert Kobbel 36 Pd. Sterl., i Alt 2,484 Pd. St. Fremdeles en extraordinær Hundeskat af 15,307 Pd. St. Totalbeløbet var altsaa 375,372 Pd. St.

— Ifølge the Atlas betaler Forlæggeren af den nye Udgave af Walter Scotts „Waverly Novels", som nu udkommer, splendid trykt med mange Kobbere, Forfatteren og Kobberstikkeren Heath, efter begges indbyrdes Overeenskomst, tilsammen et Honorar af 80,000 Pd. St.

— Da Fyrst Polignac som fransk Ambassadør for to Aar siden, seilede med Paketbaaden fra Dower til Calais, blev han paa Dækket en Franskmand vaer, der var usselt klædt. „Hør Landsmand! sagde Polignac til ham, ham har jeg seet før, hvor var det dog?" — Manden svarede: „De saae mig første Gang i et Sygehuus i Paris, hvor De laae, efterat de var bleven dømt fra Livet, men benaadet af Napoleon. De vil erindre, at De siden flygtede derfra, da de blev helbredet, uagtet De laae der paa Deres Æresord, men De har maaske glemt, at jeg fik 3 Fr. tilgode hos Dem, da vi et Par Gange drak en Flaske Viin sammen; De kunde dengang ikke betale mig, og er endnu i Gjeld til mig derfor." Polignac vendte sig bort fra Personen, ikke lidet overrasket af hans Uforskammenhed, og lod ham strax derefter ved sin Kammertjener 3 Louisdorer tilstille; men hans Kreditor beholdt kun de 3 Fr. og sendte Resten tilbage, og denne samme Landstryger skal det have været, som gjenkjendte og røbede Polignac i Granville, og gav Anledning til hans Fængsling." — ?

Trykfejl.

Nr. 74. 1173. 6 L. istf. mer l. men.
1174. 1 L. læs Senegambien.
18 L. istf. hvilke læs hvilket.
1175. 17 L. istf. maa læs skulde.
6 L. fra neden læs af de af dem.
1176. 13 L. istf. 1790 læs 1796.
23 L. læs 38,834,336.
1178. 9 L. læs 8420. 15 L. læs det.
Nr. 76. 1208. 9 L. fra neden istf. paa læs raa.
1204. 4 L. fra neden læs Faaberg.
Nr. 79. 1243. 18 L. istf. toge læs tage.
1252. sidste L. læs Fiorillo, Gesch. d. Künste in Deutschland etc. IV B.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 October 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 211 à
Species 210
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	90½	— Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	85½	86 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	102½	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	65	— L. Steel.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 80.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 5 October 1830.

Indiske Sæder.

Oberst O'Shaughnessey's Bedrifter og Gjenvordigheder i Indien.

(Sluttet. See forrige Nr.)

Vor Oberst var, som allerede er forud anført, en højst lunefuld Mand; ordknap, opbrusende, barsk, uretfærdig, hævngjerrig, opblæst, levede han kun for almindeligt Had, men følede sig saaledes ganske i sit Element. Vi andre havde det derfor just ikke godt; vi vidste aldeles ikke, hvorledes vi skulde anbringe vore Ord, naar vi talede til ham, ej heller hvad vi havde at gjøre, for at fyldestgjøre hans Ærgjerrighed. Uophørligen behandlede han os med en Insolents og en Bitterhed, som kunde bringe en Slave i Opstand. Engang, da han efter sin Sædvane havde røget halvandet Dusin Cigarrer, og drukket tre Flasker Portvin, behagede det ham at henvende sig til mig og i en højtidelig Tone sige: Jeg har været betænkt paa at give Regimentet en Gong*), saadan en Gong er en rar Ting. Vi vil have en om faa Dage.

En Gong! sagde jeg, hvad Djevelen er det for en Ting?

Obersten taug, men hans Næses Incarnat gik over i en blodrød Purpur, hans opblæste Kinder bleve ildrøde, hans Ojne traadte frem af deres Huler. Jeg, som desuden ikke stod vel anskreven hos Obersten, havde brugt et Spørgsmaal, der syntes ham at have Charakteren af den største Insolents. Dog tvang han sig.

De vil snart faae det at vide, svarede han nemlig, efterat have blæst en tyk Røgsky fra sig, og lagt Cigarren bort, hvad en Gong er. Nu rynkedes hans Pande, og han fyldte paa Nyt sit Glas.

Vogt dem, sagde O'Dunder ganske sagte til mig. De sejler ikke med den beste Vind, og Obersten tilgiver ikke let.

Historien om Gongen, og bemeldte Samtale var glemt af mig, da vi aatte Dage derefter af Chefen bleve mynstrede.

Jeg, som ved det uimodstaaelige og alt for pragtfulde Clima havde tabt Søvn, Appetit og Ro, befandt mig paa min Post da Regimentsmusiken begyndte at spille Hertugen af Yorks store Marsch, ikke paa sædvanlig Maade, men med en Helved-Larm, som saa meget mere bedøvede mig, da Musiken stod mit Kompagnie nærmest. Bestyrtset over hvad jeg hørte, og opvakt ved en Støj, som bedøvede mine Nerver, var det første jeg havde at gjøre, at efterforske Aarsagen til en saa dis-

*) Et stort Bækken, for neden rundet, paa Randen af Kobber; det bliver af de orientalske Tropper brugt istedetfor Tromme.

harmonisk Virvar, og jeg saae da, hvorledes iblandt vore Musikere, en sort Karl paukede af alle Livskræfter løs paa en stor Kjedel af Kobber. I den Tanke, at Sepoyen, thi det var en Sepoy, vilde haane vor Musik og vore Tropper, sprang jeg løs paa ham, og tog saadant fat i ham, at han fløj en Favn væk, og hans Djevelspauke faldt sønderslaaet paa Jorden.

O, Himmel! hvad har De gjort? skreg min Ven O'Dunder.

Nu, har jeg gjort noget, som galt er? gjensvarede jeg.

Ej, Thomas O'Shaughnessey, De har jo sønderslaaet Oberstens Gong.

Ej Fanden have den Gong, og Obersten, og alt det Djevelskab, der plager mine Øren.

Imod al Forventning slap jeg derfra med en Irettesættelse af Chefen, og allerede den næste Dag var en ny Gong anskaffet. Det bekomne Vink havde lært mig at være den af en Eselshud overtrukne, og af Obersten i Beskyttelse tagne Kobberkjedel Agtelse skyldig, og at en Krigsret vilde være istand til at revse en musikalsk Omfindtlighed; derfor lod jeg ogsaa den mig plagende Sepoy være i Ro, dog havde Mac Mulligan besluttet at prøve mit Maadehold til det Yderste, og at udtømme min Taalmodighed. Han havde udtænkt sig en Hevn, der var hans Ondskab og gemene Tænkemaade værdig. Han havde befalet Gong-Slageren, at qvæle mit ømme Øre hver Morgen under mine Vinduer. De to Morgener taalede jeg det, men ved den tredie Gjentagelse blev jeg ikke længere Herre over min Vrede, sprang ud af Vinduet, og styrtede Sepoyen hans gjennemhuggede Instrument over Hovedet. To Timer derefter erholdt jeg en Udfordring fra Obersten, som anviste mig en Karavanserai, to Mile fra Calcutta, som Kampplads. O'Dunder var min Secundant.

Saasnart vore Pistoler vare ladte tog Mac-Mulligan, der havde det første Skud, sin Plads. Jeg ventede at høre Knaldet; men forgjeves. Oberstens Arm sank ned, og selv styrtede han om. — Et Solstik havde dræbt ham. Saadanne Tilfælde ere ikke sjeldne i Indien.

Dette besynderlige Tilfælde skyldte jeg nu mit Avancement. O'Dunder blev Oberst, jeg Major. Dog gik min forrige Obersts Død mig til Hjerte, og dette, tilligemed Climatets fortærende Beskaffenhed gjorde mig snart til det Skelet, som I see for ier.

„O'Shaughnessey, sagde den vakre Oberst O'Dunder en Morgenstund til mig, De som engang var den skjønneste Mand, man vilde see, og en af mit Regiments bedste Officierer, tæres jo hen som en Skygge. Jeg seer allerede Deres Lys være ved at gaae ud; jeg seer Dem allerede have en Fod i Graven; tager De Dem ikke iagt, saa er det forbi.

Men O'Dunder, hvad er derved at gjøre?

At gjøre? — Gifte Dem; saa kommer De Dem.

Gifte mig? Med hvem.

Med Mistris O'Higgins, Krigs-Kommissariussens Enke.

Hun skeler jo, svarede jeg, med begge Øjne. Jeg greb mit for mig staaende hidtil urørte Glas.

Nu hvad vil det sige. I dette Land skeler jo alle og enhver; det er blevet Mode. For at ødelægge de skjønneste Øjne, behøves jo kun et Solstik, og De veed....

Men, faldt jeg ham afbrydende ind, det er jo ikke noget Fruentimmer, det er en Nilhest.

Et to Maaneders Ophold i Indien vil nok gjøre hende mager, det indestaaer jeg for.

Og hendes Karakteer, O'Dunder! om Dagen prygler hun sine Folk, om Natten befinder hun sig ilde; hun er en Furie, en satanisk Qvinde!

Aa, hvad angaaer hendes Karakteer os! hun har dog fem Lack Rupier, og dernæst er hun forelsket i Dem.

I mig?

Op over Ørene!... Veed De hvad? — i Morgen tidlig gaae vi paa Tigerjagt; Enken er med i Partiet. Hun vil ride paa en brun Elephant, anvise Dem en Plads hos sig — det er saadant aftalt. Klokken fem komme vi, for at hente Dem: hold De Dem kun i Beredskab.

Han gik bort og lod mig alene med Flasken, som Tjeneren efter Aftensmaden havde plantet foran mig. Klokken var ni om Aftenen. Ha, Venner! hvilken Nat tilbragte jeg! Et heelt Liv vil ikke kunne udslette Erindringen om den. Solen gik ned, lig en i en Gløde ovn gloende Kanonkugle;

Kuplerne og Domkirken i Calcutta funklede endnu i Skyggen; men med Stjernernes Forsvinden frembrød Natten uden Dæmring, uden Overgang, hvilket stedse er Tilfælde i de tropiske Lande. Imidlertid havde en let Reflexion fra Spidserne af de forgyldte Minareter ladet mig endnu see min paa den hvide Væg ophængte blaa Uniform — et spøgelseagtigt Draperie — mine Bambusstole og mit Stueuhr. Foran mig, paa Bordet, laae mine med Kugler ladede Pistoler; paa den anden Side min Sabel og i Midten stod Flasken, som jeg oftere end sædvanligt tiltalede, i det Haab, at gjøre de forvirrede Ideer klare, hvilke O'Dunders Forslag og Erindringen om Mac-Mulligan havde opvakt i mit forstyrrede Gemyt. Planternes balsomagtige Duft berusede mit Sind, og Muskitternes Surren tillige med deres mig plagende Stik forøgede end mere det Ubehagelige i min Stilling. Det forekom mig, at jeg led af et uophørligt indre Oprør; den som Middel derimod hyppig anvendte Libation, befriede mig ingenlunde fra dette forunderlige Delirium; Fornuft, Indbildning, Dømmekraft, Erindring, kort alle Elementer i mit moralske Væsen vare i Kamp med hinanden, og stode op i den vildeste Tumult, lig en rebelsk Pøbelhob, der ikke længer er at standse eller tæmme. Luften var varm; Lynilden foer i Siksak fra Himlen. Lyden af levende Væsener, som fyldte Atmosphæren, blev stærkere og stærkere. Jeg loe.... jeg græd.... jeg declamerede.... jeg commanderede som ved en Exercits.... jeg spøgte med O'Dunder; jeg talte om Kjærlighed med Enken; jeg forsvarede mig mod den Beskyldning for Mord, som min forhenværende Oberst gjorde mig.

O, skrækkelige Scener! Visioner, Virkelighed, og jeg veed ikke hvad. Nu var det O'Dunder med sin lille Stumpnæse, som blev ganske borte under en uhyre Uniformshat; nu igjen den, fine Domestiker pryglende, Enke; og derhos hørte jeg de hindostanske Forbandelser, som slap ud af hines sorte Læber og hvide Tænder. Jeg saae ogsaa mit Værelse, som jeg trods Mørket kjendte igjen, og i hvilket jeg befandt mig ganske allene. — — Jeg brød ud i en høj Latter.

Mac-Mulligan! Mac-Mulligan! Dette Navn slog paa min Oretromme. Ham er det. Jeg sætter Glasset fra mig, som jeg just vilde føre til Munden. Han træder, mere lunefuld end nogensinde, med Vrede-sprudende Øjne, og rødere Kinder end jeg forhen havde seet, hen mod mig. Forgjeves søger jeg at besværge Spøgelset. Det bliver større, det opsvolmer, det udfylder hele Værelset. Den lille Oberst bliver til en Kæmpe, og Spøgelset griber mig. Jeg kan ej mere løsrive mig. — Nu lader en Torden-lignende Tummel sig høre i min Nærhed. Jeg skuer hen — og hvad seer jeg? den fordømte Sepoy med sit djævelske Gong-Instrument. Sepoyen tordner løs derpaa, og Lynblik, der blende mig, fare ud af Mac-Mulligans Øjne. Obersten overdynger mig med Forbandelser, og derhos raser en djevelsk Larm, med hvilken fremdeles et Brøl høres af vilde Dyr, som gjennemstrejfe Haven; — — nej, det er ikke at udholde; Blodet bruser i mine Aarer, og min Tunge er som rørt af Slag; dog har jeg endnu Kraft nok til at sætte mit fyldte Glas til Læberne.

Et Øjeblik troede jeg at være befriet fra det vederstyggelige Spøgerie: Alt svandt bort, med Undtagelse af den ved Uvejr, hvis Heftighed hyppige Tordenskrald forkyndte, oplyste Horizont. Jeg aandede igjen og forsøgte at staae op; men mine Been vilde ikke bære mig, mit Hoved var angrebet af Svingelhed, jeg faldt tilbage paa mit Sæde, for paa ny at see mig overfaldet af det rædsomste Selskab, som nogensinde har pint en ærlig Mand. Neppe havde jeg drukket et frisk Glas Liqueur, hvilket alene gav mig Trøst og holdt mit Mod oprejst, forend jeg saae mig ligeoverfor Enken samt hendes Elephant; O'Dunder ledsagede hende og Mac-Mulligan tilligemed Sepoyen indfandt sig ogsaa. Hvilken djævelsk Dands begyndte nu disse Folk! Snart blev i en Vals, i hvilken ogsaa jeg uvilkaarligen tog Deel, enhver af de Agerende, fordoblet, tre og firedoblet; der opstod en uendelig Mangfoldiggjørelse, og en Blanding, et Chaos, som jeg ikke formaaer at beskrive, rev mig med sig i en Hvirvelstrøm. Snart bar Elephanten Enken, snart Enken Elephanten; snart saae jeg den døde, snart den gjenopstandne Oberst, som en Gang smilede, en anden Gang truede; — hvorhen jeg vendte Blikket, traf det paa ham. Fuld af Fortvivlelse talte jeg fyrreogtyve Sepoyer, tredsindstyve Enker, firesindstyve Mac-Mulliganer.

En levende Klarhed oplyste mit Værelse. Saae jeg hen paa mit Stueuhr, skuede Obersten ud af det. Greb jeg efter min Sabel, saa fik strax Grebet denne utaalelige Tilsætning. Men, o skammelige Forræderi! ogsaa min Flaske, min kjære Flaske forvandlede sig; den var, som en slet Poet vilde have udtrykt sig, Hadets og Samvittighedsnagets Livree. Den blev min Fiende. — Den Utaknemmelige! Det var for haardt. Jeg styrtede bevidstløs ned, med Ansigtet mod Jorden. Ha, Venner! duellerer aldrig under det indianske Clima, og dersom Eders Modstander skulde, truffen af Solstraalerne, falde, gid I da ikke, som jeg, maae blive forfulgte af Samvittighedsnag! Gid I ikke maae faae det Indfald, i en stormfuld Nat, ved et aabent Vindue, drømmende at ville hente Eder Trøst af en Flaske, der til Slutningen, ligesom det gik mig, kun vil fremstille Eder et afskrækkende Phantom af en død Fiendes Hoved.

Dagen brød igjen frem i den fulde Glands det orientalske Lys har, funklende i det saa milde, saa yndige, saa gjennemsigtige Skjer, i hvilket den asiatiske Himmel straaler, i en Atmosphære svangret af Blomsternes friske Duft. En forvirret Støj vækker mig, jeg aabner de endnu angstfulde Øjne — men mine Plageaander ere forsvundne. Der blev banket stærkt paa hos mig; min Flaske laae itueslagen ved Siden af mig. Jeg saae ud af Vinduet: O'Dunder og Enken, ledsaget af deres Sepoyer, og siddende paa Elephanten ventede mig. Jeg søgte efter den frygtelige og mangegange fordoblede Mac-Mulligan og hans Gong-Pauke, men fandt dem ingensteds, hvilket ydede mig en overordentlig Lettelse, og befriede mig fra en trykkende Byrde; dog bragte Støjen af den krigerske Karavane, igjen noget i min Erindring den natlige Tumult, der saa grusomt havde ophidset mig. Elephanterne stønnede, Hestene vrinskede, Menneskene skreg, Trompeterne skingrede, Trommerne hvirvlede, Vaabnene klirrede; Sepoyerne prøvede deres Pistoler og Geværer, Sorbettillaverne og Kokkene læssede deres Redskaber paa Ryggene af Lastdyrene, og min Ven O'Dunder raabte til mig, da han saae mig: „Nu, Ven, kom herned! Deres Plads paa en af Elephanterne er allerede i Beredskab."

„„Ja,"" tilføjede Enken med en ret blød Falsettstemme, „„kom De, Herr O'Shaughnessey, jeg beder Dem, tag Plads."" Her antog hendes skelende Øjne et sentimentalsk Udtryk, men som var langt fra tiltrækkende.

„Nu, hurtig!" tilraabte O'Dunder mig, da han saae mig nøle. „„Jeg forsikkrer"" tilføjede Mistris O'Higgin, „„at vi alle tre kan faae Plads paa denne Elephant.""

Ah! jeg havde allerede belavet mig derpaa, naar hun kun ikke havde seet paa mig. Men jeg har stedse havt en uovervindelig Modbydelighed for skelende Øjne, jeg erklærede derfor ligefrem, at jeg ikke vilde genere Mistris O'Higgin, men ledsage Karavanen til Hest.

Man brød op. Min sorte Hest aabnede Toget. Hellebardierer, Pikenerer, Løbere, Kokke, Betjente, kort en heel Armee udgjorde Troppernes Gros, men Elephanten og Enken, den lille O'Dunder ikke at regne, dannede Bagtroppen. I mindre end en halv Time vare vi paa det Sted, hvor vor Campagne skulde begynde, og hvor, som vore Sepoyer forud havde sagt os, en Tiger af det vildeste Slags var Dagen forud bleven seet. En umaadelig Slette laae udstrakt for os; den var tildeels bedækket med fint Sand; men paa enkelte Steder hævede sig buskviis et langt Græs. Et Par Bananer udbredte over det Strøg, der omgav samme, Skyggen af deres kjempeagtige Grene, og ydede den saa nødvendige Beskyttelse imod en glødende Sol, hvis Straaler faldt lodrette ned over vore Hoveder. Forgjeves lode vi Sletten i alle Retninger gjennemstrøife af udsendte Ryttere; indtil Klokken 9 om Morgenen forblev Jagten uden noget Resultat, og nu besluttede vi, udmattede af Strabadser, at gjøre Holdt under en af hine Bananer. I faa Minuter var en Frokost beredt. Den med de største Vanskeligheder forbundne, og meest Forsigtighed udfordrende Operation bestod i at faae den corpulente Enke Higgins, Lystpartiets Dronning, velholden ned fra hendes ophøjede Sæde; men da vi alle vare paafærde hermed, saa fik vi ogsaa dette lykkeligen udført.

Medens vi vare midt i vor Frokost, bemærkede jeg, hvorledes Deltageren i vor Forlystelse, og nu ogsaa vor Gjest, Elephanten nemlig, begyndte at blive meget urolig. Den slog sig paa Siderne med sin Snabel, den rystede paa hele Legemet, og endeligen udstødte den et besynderligt Skrig, som

blev besvaret ved et frygteligt Brøl. Tigeren var kommen, og stod ligefor os, kun tyve Skridt fra vor Banane, og var i Begreb med at styrte løs paa sin Fiende. Enken faldt i Afmagt, O'Dunder trak sin Kaarde, Sepoyerne grebe til Geværerne, og jeg — jeg kastede mig paa Hesten; jeg vidste at Tigeren ikke skaaner den, der lader Dyret have Angrebspartiet, og at enhver Kamp med en Tiger løber ud paa enten at dræbe den, eller blive dræbt.

Betænkende dette satte jeg min Render nu Sporerne i Siden og med spændt Pistol i Haanden jog paa det vilde Dyr. Om den slet tilbragte Nats Phantasier havde opmandet mit Mod eller om Dame Higgins Nærværelse havde lige Indvirkning paa mig som Fortidens Skjønnes Blikke plejede at have paa Ridderne, det veed jeg ikke; men det veed jeg, at Tigeren, som med halvaabent Gab havde gjort Mine til at ville sluge os, gjorde en hurtig kort Vending, da den saae sig angreben og saa rasende truet, og greb Flugten. Min Hest var nu engang i Løbet; jeg lod den flyve; forgjeves var det, at Sepoyerne og den gjenoplevede Enke, og Obersten raabte til mig, at jeg skulde vende om; Jagten eller rettere sagt et underligt Veddeløb havde snart unddraget mig fra deres Aasyn. Det var som om et Par rivaliserende Fuldblods Heste søgte paa Newmarket at gjøre hinanden Rangen stridig. Saa længe vi havde fast Grund under os havde min Hest Fordelen, men da vi kom paa Sandsletten havde Tigeren vundet Spil. Buskase, Hulveje, Mosegrund, dyrket Land eller Ørk forsvandt i Flugten; vi satte ud over alle Hindringer imedens den Zenith sig nærmende Sol glødede Atmosphæren, og udgjød sin Berømmelses Straaler over den umaalelige Himmelhvælving. Heden var frygtelig, og jeg veed ikke, hvorledes Tigeren, min Hest, ja jeg selv taalede dens Gløden, som var fortærende, og satte alle øvrige levende Væsener i den største Afkræftelses og Roligheds Tilstand.

Ingensinde har vel en Tiger været i slemmere Knibe. En blodig Skum betegnede dens Fart; og min Hest havde til Slutning saavidt indhentet den, at der ikke vilde have været den anden Udvej tilbage, end enten at overgive sig paa Discretion, eller blive nedlagt, naar den ikke, hvilket skeete,

havde fundet en dyb Kløft, i hvilken den sprang ind, uden at vi nu kunne følge den, saasom den modsatte Rand ikke blot var højst skrent, men desuden overvoxen med Buskvæxter og vilde Planter; men for ikke saa let at opgive min Erobring, steg jeg af Hesten, tog Sablen i venstre, og begge Pistolerne i højre Haand; jeg bøjede sagte Grenene af nogle Træer, som bedækkede Kløften, og saae nu, hvorledes Tigeren dernede slukkede sin Tørst i en liden Bæk; men næppe havde jeg seet den, førend den ogsaa blev mig vaer; paa Flugt fra min Side var nu ej mere at tænke, og min Modpart, der vel kunde have flyet, syntes nu ikke at være tilbøjelig dertil, tvertimod udstødte den en dump Hylen, og lagde sig, visende sine frygtelige Kløer, ned som en Kat, naar den vil gjøre et Spring paa sit Bytte. Nu kom det an paa at opbyde alle mine Kræfter, og dette med Sindighed. Ha! sagde jeg til mig selv, du har dog ikke seet Dagens Lys i Irland for her at lade dig ædes af en vild Kat. Bie kun; du skal see med hvem du har at gjøre. Med fast Arm holdt jeg Sabelspidsen mod min Fiende, der med et vældigt Spring skjød sig i Vejret, men faldt strax tilbage, haardt saaret i Bugen, hvorefter jeg trykkede begge mine Pistoler løs paa den, og endeligen med min Sabel aldeles gjorde det af med den. Den laae nu i sit Blod i Bækken, og jeg var selv forundret over min udøvede Storgjerning.

Imidlertid havde mine Venner, skrækkede over den Fare, som jeg ved min vovelige Forfølgelse havde udsat mig for, fulgt mig saa nær, som det var dem muligt. Jeg hørte nu deres Hestes Trav, O'Dunders Stemme, den Enken bærende Elephants svære Skridt, og Indianernes skraalende Stemmer. Min Daad satte alle i Jagten Deltagende, hvilke ansaae mig for forloren, fra det Øjeblik jeg var kommen ud af deres Blikke, i største Forundring.

O'Dunder, som først sprang mig imøde, rækkede mig med hjerteligste Deltagelse Haanden, men foer pludseligen tilbage, som greben af Skræk, og sagde: Ej! O'Shaughnessey, hvad er det? Deres Øjne, Deres Øjne?

Nu, hvad er der da med mine Øjne?

O'Dunder blev staaende ubevægelig for mig, hans hele Physiognomi udtalede den største Medli-

denhed; først efter en temmelig lang Pause kunde han igjen komme til Orde, og sagde: den stakkels Karl har faaet et Solstik; dog er han lykkeligviis ikke blind. Stakkels O'Shaughnessey!

Jeg søgte omsonst at fatte Meningen af Oberstens Tale; men Sepoyerne, som jeg nu saae forsamlede omkring mig, udtalede i deres Miner en lige Bekymring over min endnu for mig selv ubekjendte Ulykke. Omsider gjennemfoer en skrækkelig Ahnelse min Sjel, og jeg sagde med bævende Stemme til min Ven O'Dunder, i det jeg greb hans Haand: Hvorledes? mine Øjne? skulde de — jeg havde ikke Kraft nok til at udtale Ordet.

Ja, faldt Obersten mig i Talen, destoværre; i dette frygtelige Land er Enhver udsat for slige Tilfælde; men tag Dem det ikke for nær.

O Himmel! jeg skeler altsaa. —

Ja, vist nok; og dette endog lidt stærkere end Enken, gjensvarede den gode Oberst, i det han aftørrede en Medlidenheds Taare.

Forgjeves vilde jeg søge at beskrive den Tilstand, jeg kom i; jeg skeele! netop den Lyde, der var mig saa overordentlig imod. Jeg fik et Anfald af en Feber, og min allerede forud svækkede Helbred blev nu ganske ødelagt; jeg maatte tilsidst gribe til Krykker. Følelsesløs for min ridderlige Daad viiste Enken O'Higgins ikke længere nogen Tilbøjelighed for mig; eller for den Forbindelse, som hun forhen saa meget havde ønsket, derimod lykkeliggjorde hun Oberst O'Dunder med sin Haand; og han gik da til England med hende.

Generalgouverneuren udnævnte mig nu til Oberst for Regimentet, og det uden at jeg havde noget for Bestallingen at betale. Mit Liv var mig siden saa lidet kjert, at jeg ofte satte det paa Spil; og hvad man da lovprisede, som tapper Daad, var egentligen kun Kjede til Livet. En Sygdom i Leveren, noget Europæeren i Indien sjelden længe undgaaer, nødsagede mig til Slutning til at tage min Afsked. Jeg vendte tilbage til mit Fædreneland, men jeg fandt mig her isoleret i Skikke og Sæder, og dets Sprog var blevet mig fremmed. Dette er Frugten af mine Bedrifter i fjerne Lande. Saaledes staaer det sig med de orientalske Nydelser, som Nordens Mennesker søge i hine af Himlen begunstigede Regioner, hin Kunsternes og Civilisationens Vugge, hine Yppighedens og Vellystens Lande.

Historiske Optegnelser.

(Af Peter Friis Edvardsens Skjelskøers Beskrivelse.)

„Jeg veed ikke om de holsteenske Østers har været meget bekjendte i 16de Seculo, helst Christian den Fjerde, uden Tvivl i Aaret 1598, da Churfyrsten af Brandenburg Jochum Frederik, Dronning Anna Chatarines Hr. Fader var her i Danmark, lod expresse et Skib gaae til Norge at hente Østers, med Ordre samme Skib at nyde hastig Hjælp i alle Havne. Brevet er vel uden Navn og Aar, men anføres i et Manuskript iblandt de Ordrer og Præparationer som bleve gjorte til Fyrstens Ankomst." (S. 9.)

— Kong Christian den 5te og hans Dronning Charlotte Amalie bleve engang, da de sejlede fra Nyborg, af Storm fordrevne til Agersø, en liden Øe strax ved Skjelskøer, og maatte tage Logement hos Præsten Hr. Matthias sammesteds; en bedaget, gammel, og tillige eenfoldig Mand. Majestæten yndede dog denne Mand meget, og spurgte ham, hvi han ikke i sin Alderdom tog sig en Kapellan, hvortil Præsten maatte svare, at han formedelst Kaldets Ringheds Skyld og de besværlige Søe-Rejser, ingen kunde faae: thi ingen vilde antage det uden tillige at faae Succession; hvorpaa Kongen gav ham Forlov at kalde hvem han vilde, med den Forsikring, at den han kaldede, skulde blive hans Eftermand. Studiosus Jørgen Hammer, som da præceptorerede i Byen, blev den Kaldede; Hr. Mathias døde d. 6 Dec. 1693 og Hr. Jørgen Hammer, som blev hans Eftermand, havde da kun i 3 til 4 Aar været Kapellan; altsaa maae det have været i 1688 eller 1689, da den kongelige Nærværelse paa Agersø fandt Sted. (S. 46.)

— Aar 1550. „Et Hold kongelig Majestæts Heste bleve i Skjelskøer forede, hvortil en Bye-Skat St. Jørgens Dag blev sat, og 10½ Mark 2 ß blev givet Anders Knudsen Borgermester for det

Hold han holdte Kongl. Majestæts Heste. Naar Borgerne ikke vare villige at betale Skatten bleve de pantede, og Rodemesterne derpaa drukke en Tønde Øl. Øllets Priis i de Tider var heel ringe og smagede ikke af Consumtion; 1½ Mk. kostede en Tønde Øl, som blev drukket St. Kanuti Dag. 28 Skill. gaves for 1 Tønde Øl, som Fjerdings Mændene drukke, der de havde skudt Ildsteder efter Paaske, 2 Mk. for en Tønde Øl, som Rodemesterne drukke den Dag de pantede; 2 Stobe Øl, det er fire Potter, kostede en Skilling. En Vogn reiste til Ringsted, som er fem Mile fra Skjelskøer, kostede 10 Skill., og 1551 gaves Rasch sex Skilling for et Kongebud, han førte til Corsøer, som er to Mile; tre Skilling gaves for en Bog Papir til Raadhusets Tjeneste. Nu begyndte de at plukke af det forladte Carmelitter Kloster; og en Linie kjøbes for 5 Album da et Huus i Klosteret nedbrydes." (S. 72.)

— 1564. „Vognleje og Bud vare ikke kostbare; 6 Skl. for et Bud til Corsøer; 12 Skl. for en Vogn til Slagelse; en Vogn som aag to store Træer fra Raadstuegaarden til Bybroen 1 Søsling." (S. 74.)

— „Horerie og Løsagtighed kaldtes fordum Løn-Leje og blandt Adelen Liggemaal eller Boelskab. Det i disse Tider brugelige Navn Lejermaal synes da ikke at have været bekjendt." — „Boelskab og ufri Qvinder var meget brugeligt blandt Adelen. Deres uægte Sønner bleve i nogen Tid 1453 kaldte Bryde-Sønner, og ej Friqbaarne eller maatte bære Skjold og Hjelm; Mændene bleve ustraffede, men de adelige Qvinder bleve ikke slig syndig Frihed tilladt; som endnu, forseer en Mand sig, Hustruen vil dog ikke derfor skilles fra Manden, men forseer Hustruen sig, strax tager Jalousi Overhaand, stevner for Tamper-Retten og vil skilles fra Qvinden; taalmodige Mænd ere rare Mænd; dog de gives ogsaa. En vis Dame findes i Frederik den 2dens Tid 1578 for slig Forseelse at blive indmuret." Brevet som af Geheime-Archivet er af Langebek meddeelt Skriftets Forfatter, indeholdt: at „da Kongen var kommen undervejr med at Fru Mar. Ul. førte et slemt og løsagtigt Levnet og endog hun tilforn for slig Aarsag har været anholdt og igjen udkommet, skal hun alligevel intet have sig, bedret og rettet, men

endnu som tilforn utilbørligen med Løsagtighed forholder, og fører et skjendeligt Levnet, Dig (nemlig Sønnen, til hvem Brevet er) — saavelsom andre hendes Venner til Haan, Spot og Forargelse, og efterdi Vi, som en christelig Øvrighed, sligt hendes uchristelige Levnet for ingen Deel ville eller kunne ustraffelig lide eller tilstede, have vi befalet os Elskelig Hans Skougaard, og Steen Bilde, at skulle med det første begive dem til din Gaard Themmerup og der overvære, at hun strax fængsligen bliver indsat, bedende dig og alvorligen befalende, at du og til den Tid møder paa Gaarden tilstede, og endelig tiltænker, naar hun nu der sammesteds bliver indemuret, at have Opseende med at hun bliver tilstede holdet, og ikke igjen udkommer hendes Livstid etc. S. 168 og 498. — (Flere Exempler og mere om Indmuring læses i Oluffsens Collectanea S. 75 o. f.)

— „Laqueier Parykmagere, som nu udgjøre en tredie Deel af Verden vides ikke af i Skjelskøer." S. 175.

— I Klinten ved Skjelskøer har den underjordiske Trold, Kong Tolv, resideret. Der vides endnu at fortælle: hvorledes samme Kong Trold har ladet hente Jordemoder i Skjelskøer og da Jordemoderen efter Forretningen gik bort, gav han hende noget, som saae ud som Kul hvilket hun i sin Bortgang slængte fra sig og foragtede, men Qvindens Mand gik hen og ledte det op, fandt og befandt at det var Guld; samme Kong Tolv havde den Maade, at hver Nytaars Nat lod han komme ni nyslagne Heskesko, som skulde ligge slagne paa en vis Smeds Ambolt, med behørige Søm, hvilke samme Nat bleve afhæntede og Contant lagt igjen paa Ambolten; den underjordiske Herre havde ingen Jordemoder og ingen Smed, men maatte selv beslaae sine Heste. S. 245.

— Bemeldte Kong Tolv eller Klintekongen vilde ikke, at nogen Konge maatte komme til Skjelskøer, da han ikke vilde, lide at de kjørte over Skjelskjørs Bro. — Han var ogsaa Skyld i at ingen Vægter turde raabe Tolv i Byen: thi han har tilforn hevnet sligt, ved at føre Vægteren ud til Borreby, eller ud til Vejrmøllerne uden for Byen. (S. 46.)

— En Steendysse ved Skjelskjøer, kaldet Lurendal, har faaet dette Navn fordi Bonden,

som kommer til Torvs der gierne omlæsser, og af to Læs Brænde gjør tre, og i saa Maade lurer Borgeren." S. 247.

Indenlandske Efterretninger.

— „Ved Horsens er det mærkeligt, at næppe nogen anden By i Danmark af lige Størrelse har frembragt saa mange mærkelige Mænd. Man tænke Erkebispen Svane, Generalen Løvenørn, Commandeuren i russisk Tjeneste Vitus Bering, Statsmanden Guldberg! Mænd, som snarere tilhøre Danmark og Europa end en lille jydsk Kjøbsted. Hertil føje man Lichtenbergerne, Lindvederne, og hvilke somhelst Andre der ved deres Midler har bidraget til Byens Opkomst; og saa spørger jeg, om ikke Hjernøe, i Henseende til det Gavn han har stiftet, kan taale at sættes i Paralel med hvilken af bemeldte Dannemænd det skal være?" Af R. Nyerups „Jens Hjernøes Eftermæle"; i Minerva Nov. 1801.

Blandede Efterretninger.

— I Mexico gives kun et Theater, og det er ovenikjøbet meget elendigt. Det Indre har Form af en Hestesko. De fornemste Familier i Staden have uomgængeligen en Loge deri, hvor de regelmæssigen hver Aften vise sig, og som tjener dem isteden for Selskabssal; thi i intet Huus seer man Fremmede hjemme hos sig selv. Der gjør man Damerne Kuur, og ingen giver Agt paa, hvad der foregaaer paa Scenen. Parkettet er deelt i vel afsondrede høje og lave Sæder, i Lighed med Chorstole, hvilke man kan leje for hele Aaret. Gamborino og Pietro y Garray, spanske Skuespillere af udmærket Talent, vare det merikanske Publicums Yndlinger. De have ifølge Forviisningsloven imod Spanierne, maattet forlade Republikken. Man har temmelig gode Balletter, besatte af Hr. og Mad. Pautret, begge Franske, og Boleros og Fandangos, som dandses med den oprindelige Yppighed. Hvad Operaen betræffer, saa er den uden al Betydning. Da Garray kom til Mexico, vilde han oprette et italiensk Theater, men efter mange Bestræbelser opgav han denne Plan. Man røger i Theatret som overalt, og der er intet Sted, undtagen Kirken og de lovgivende Forsamlinger, hvor det ej skulde være tilladt at røge. Ogsaa er det et sandt komisk Syn under Kamrenes Sessioner, at see alle Medlemmerne i en bestandig Procession og gaae Glip af over Halvdelen af Forhandlingerne, for at tilfredsstille den uimodstaaelige Trang til at røge. „Jeg har kjendt, siger en engelsk Rejsende, en Independent, som, paa Flugten fra Valpladsen, hvor han var dødelig saaret, udmattet af Anstrængelse og uden Næring i 48 Timer, forlangte af den Mand, som kaldte ham tilbage til Livet, hverken Brød eller Vand, men — en Cigarre. Fruentimmerne endog de, som høre til den fine Verden, røge ogsaa, selv paa Gaderne og i deres Vogne; og først for nogle Aar siden have de, som beflitte sig paa yderste Elegants, begyndt at opgive denne Vane, eller rettere: de tilfredsstille denne Trang hemmeligen.

Kjøbenhavns Børs, d. 5 October 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 210
Specier solgtes til 12Rbmk. $10\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	$49\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	$88\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	83	$83\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$102\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$62\frac{1}{2}$	— L. Steel.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 81.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 9 October 1830.

Fernow. Baggesen. Lawater.

(Udtog af et Brev fra Fernow til hans Ven Nauwerk, Bern d. 16 Nov. 1793.)

„Nu adskiller en stor Frastand os, og en endnu større vil snart og paa endnu længere Tid adskille os. Jeg vil derfor nu, medens jeg end kan naae Dig, ile med nogenledes at gjøre min Forsømmelse god igjen; hvo veed, om det snart igjen vil blive mig muelig, at skrive Dig til. Min Skjæbne har for fire Maaneder siden, som det synes, taget en for mig meget gunstig Vending; netop paa en Tid, da jeg allerede havde resigneret paa ethvert Solskimt af Lykken; paa en Tid, da jeg, hvad min physiske Stilling angik, maatte leve yderst indskrænket og fattigt; omendskjønt jeg, paa den anden Side, holder og stedse vil holde denne Tid med Hensyn til min Aands intellectuelle og moralske Uddannelse, for den lykkeligste i mit Liv; saa meget mere som der i den udvikledes Spiren til en lykkelig Fremtid, hvilken jeg nu seer imøde med et glad Hjerte og et muntert Aasyn. Mine Indtægter i Jena vare yderst knappe; uagtet al Indskrænkning kunde jeg næppe subsistere der; men den fortreffelige Lejlighed til at uddanne mit Hoved og min Smag, idetmindste theoretisk, og at indsamle mangen nyttig Kundskab, lod mig let forvinde denne Ubehagelighed. Reinhold's Undervisning og venskabelige Omgang, hvilken sidste jeg næsten daglig havde nydt i over tre Fjerdingaar, havde altfor megen Ynde for mig, til at jeg ikke gjerne derover vilde forglemme det Trykkende i min Stilling. Denne Mand, der er den ædleste jeg nogensinde kjendte, har jeg at takke for uendelig meget; han har dygtig rømmet op i mit Hoved, og ham har jeg ogsaa at takke for Forandringen i min Skjæbne. Jeg maae i Orden fortælle Dig mine Fata siden hin Tid, paa det at Du kan blive tilbørlig underrettet om Alt. For det Første og foreløbigen siger jeg Dig blot, at jeg skal gjøre en Reise gjennem Schweitz, Italien, Sicilien og Spanien med Professor Baggesen fra Kjøbenhavn, som nu ogsaa er her. Hvorledes jeg er kommen til denne Lykke, vil jeg i al Vidtløftighed fortælle Dig. Jeg var tildeels siden forrige Juul saa bekjendt med Reinhold, at jeg daglig, især deleshed om Aftenen, tilbragte nogle Timer i hans Familiekreds, og kunde besøge ham til enhver Tid i forretningsfrie Timer. For dette Bekjendtskab havde jeg at takke deels nogle poetiske og prosaiske Opsatser af mig, som han havde læst, deels nogle Tegninger. Han fik mig kjær og skjænkede mig sit Venskab. I Midten af denne Sommer besøgte Baggesen ham, paa en Reise gjennem Jena. Ham lærte jeg snart at kjende, malede ham og hans Kone nogle Gange, blev nøjere bekjendt med ham, og jeg havde den Lykke saaledes at behage ham, at han allerede den femte eller sjette Dag gjorde mig

det Andragende, at ledsage ham paa hans Rejser. Det vare himmelske Ord for mig! Jeg vidste ikke, om jeg skulde troe mine Øren; jeg modtog hans Tilbud med Henrykkelse; den følgende Dag omtalede vi Sagen udførligere, og han gav mig den visse Forsikkring, at der fra hans Side aldeles ingen Hindring skulde finde Sted, som kunde kuldkaste min Medrejse; men Betingelsen derved var, at jeg maatte see, hvorledes jeg kunde komme til Bern; da der manglede ham Plads, at tage mig med hertil. Han rejste fra Jena i Slutningen af Juli, og jeg fulgte ham efter Aftale i Begyndelsen af Michaelisferierne. Saa havde jeg altsaa ogsaa den Lykke ovenikjøbet i et Fjerdingaar at kunne fryde mig ved mit skjønne Prospect over Fremtiden. Jeg vilde til den Tid have sultet, om det havde været nødvendigt, for at sammenspare mig Rejsepenge; men det behøvedes ikke. Ved Reinhold's nidkjere Omsorg fik jeg mere Arbejde, deels i Jena, deels fra Wieland i Weimar, saa at jeg i rette Tid kunde tilfods tiltræde min Rejse til Bern. Fra Jena til Bamberg havde jeg Selskab af et Par Liesflændere, mine Venner, som skulde til Würtzburg. Jeg passerede den rædselsfuld vilde, paa romantiske og skjønne Egne, paa Bjerge, Klippekløfter og gamle øde Bjergslotte, saa rige Thüringerskov, over Rudolsstadt og Koburg; i Bamberg forlod jeg mine Ledsagere, gik over Erlangen, Nürnberg, Stuttgard, Tübingen, Schaffhausen og Zürich, over Aarau og Solothurn til Bern. Min Rejse til Bern varede i fem Uger. Jeg har holdt en nøjagtig Dagbog og optegnet meget Mærkværdigt, som jeg gjerne vilde meddele Dig, dersom Rummet i mit Brev tillod det o. s. v."

Istedetfor den korte Udsigt, Brevet nu giver, ville Læserne vist med Interesse heller have følgende Udskrift af de mærkværdigste Steder i bemeldte Rejse-Journal:

Wünschbach d. 6 Octbr.

For saa meget muligt at undgaae alle Farer, især da jeg ikke var forsynet med Pas, tog jeg i Nürnberg den Beslutning heller at gjøre

en liden Omvej af nogle Mile, end passere Anspach og Feuchtwangen, hvor preussiske Militaire laae: siden erfarede jeg til min Glæde, at jeg endog havde vundet ved den tagne Vej.

Dinkesbühl d. 7 Octbr.

To Timer fra Wünschbach kom jeg igjennem en liden Samling af hæslige Reder, Eschbach kaldet, hvor jeg første Gange havde det ækle Syn af en Kapuziner med sin smudsige brune Hætte. I det store Vertshuus var hele Stuen fuld af Soldater; jeg troede her kunde være en Hververplads, og antog Folkene for at være Rekruter, der maaskee skulde just nu føres bort til Armeen; jeg skyndte mig derfor bort til det andet Vertshuus, hvor det ikke var meget bedre. Jeg erfarede her, at det idag var en Kirke-Indvielsesfest, og at Soldaterne vare Borgere af en liden Nabostad.

Ludvigsburg, tre Mile fra Stuttgard, nordvestligt, d. 11 Octbr.

Jeg gik strax til Schiller, der, efter en elleveaarig Fraværelse fra sit Fædreneland, nu paa 5 til 6 Uger har opholdt sig i Kredsen af sin Slægt og sine Ungdomsvenner. Han og hans Kone modtoge mig begge meget venligt; efterat jeg havde været der en Times Tid, gik jeg bort, for at see mig omkring paa Stedet og i Omegnen. Omtrent en Mils Vej til højre Haand fra Ludvigsburg, naar man seer ud fra Slottet imod Øst, skuer man paa Skraaningen af et Bjerg den liden Stad Marbach, Schillers Fødested; og til venstre imod Vesten, omtrent i samme Afstand, ligger Bjergfæstningen Hohenasberg; jeg ilede tilbage til Schiller, der havde indbudet mig til Aftenspisning.

D. 13 Octbr.

Paa Lystslottet Solitude, 1½ Mil fra Stuttgard boer Capitain Schiller, som har Opsigten med samme. Jeg besøgte ham, for i ham at kjende Schillers Fader. Han er allerede imod 60 Aar gammel. Min Ledsager didhen characteriserede ham, ved flere træffende Bemærkninger, som en meget forsigtig Mand.

D. 16 Octbr.

I Aldingen kom Fyrstinden af D. kjørende. For at see hende gik jeg, da hun ikke var udstegen, derhen; det var en hæslig Skat., ikke den Umage værd; men hendes Almisser vidste hun at give med en fyrstelig Grandezza. En Betler kom hen til Vogntrinet. Hendes Kammerjomfrue, som holdt hendes Pengepung, maatte nu give hende den; hun tog et Par Tre-Kreuzerstykker ud., som hun gav sin Hofdame, denne igjen gav Kammerfruen dem; denne igjen Lakeien; og fra ham kom de i Betlerens Haand. — Jeg gik videre frem. — Kort herfra mødte mig en katholsk Geistlig, med et Fruentimmer i Vognen; han havde et kulsort Skjeg; i Forbikjørselen gav han mig sin Velsignelse.

D. 17 Octbr.

Idag saae jeg Naturens store Skuespil, Rhinfaldet ved Lauffen, som det allerede fra Drengealderen havde været mit Ønske at see. Henimod ni gik jeg fra Schaffhausen, misfornøjet over slet Beværtning; men dog i en højtidelig Stemning. En Forudsølelse af Gysen over det Ophøjede gjennemtrængte mig ved alle de Forestillinger, som min Aand havde gjort sig over dette Skuespil, og som nu paatrængtes mig mere levende end nogensinde før. Da jeg traadte ud af Schaffhausen, fandt jeg Rhinen allerede beredende sig til den ophøjede Scene. Stormende og vaklende, som en lidenskabelig Yngling, bruser den forbi Schaffhausen, saaledes at intet Fartøj mere vil betroe sig til den. Faldets Torden kan man endogsaa ved fuldeste Strøm og den gunstigste Vind, ikke høre i Schaffhausen, fordi den nære Brusen af Strømmen dog vilde overdøve den bortfjernede Torden. Jeg troer det gjør Rhinfaldet Skade., at man først seer det foroven i en temmelig Frastand, og følgelig i en formindskende Synspunct. Den Bemærkning man har gjort, at man finder mindre end man venter, bekræftedes ganske hos mig. Jeg følte ikke det store Indtryk og den mægtige Gysen over det Ophøjede., som jeg kunde vente efter flere Beskrivelser. I den største Nærhed, hvor man ligesom berører Faldet, i det lille Huus paa Bjerget ved Slottet, er Tordenen vistnok forfærdelig, og Kraften og Hurtigheden for kun et Moment, ubeskrivelig, om man ogsaa abstraherer fra denne Krafts Vedvarenhed og bestandige Gang. Aldrig er Billedet af Evigheden bleven mig anskueligere, end her. Man skuer med Forfærdelse og Svingelhed i denne Tumult af et mægtigt Element, der maaskee kun overtræffes af Lynilden i Hurtighed; netop, fordi den store Hurtighed maae sees og umiddelbar føles, er det en Daarlighed at ville male denne Scene. Jeg har betragtet Rhinfaldet fra alle Sider og med Omhyggelighed; længere end tre Timer opholdt jeg mig der. Den mindre af begge Klipperne, der staaer grundet midt i Faldet, kan sikkert, omendskjønt den allerede synes at have lidt af Vandets Magt, endnu i Aarhundreder trodse dets Rasen. Ved denne Klippe er Conflicten i kraftigst Styrke; ved dens Fødder styrter Floden sammen fra tre Sider, som i en Kløft, og forvandler sig i Skum, mod hvilket endogsaa den hvideste Snee forekommer graae. Der hvor Floden, ikke ganske forvandlet til Skum, styrter ned, viser den sin Smaragd-Farve, der allerede i Schaffhausen overalt stikker saa smukt frem af den hurtigt derigjennem larmende Flod. Den Kraft, hvormed Vandet bliver drevet bort, vedvarer over hundrede Skridt ind i Strømmen. Begge Klipperne ere vel endnu ligesaa jomfruelige og ubestigelige som Jomfruen i Schweitz's Isbjerge. Hvad Meiner kunde frygte for ved Overfarten., er mig ubegribeligt; det er en munter Dands, som man gjør over Rhinen og Synet, i det Færgemanden styrer umiddelbart hen mod Faldet, er snarere henrivende, end skabt til at opvække Frygt. Lauffen ligger i sig selv yderst malerisk, og Klipperne, der, nedstyrtede fra den, ligge i Rhinen, ere frygtelige Spor af Ødelæggelsen, som netop her er paa sin Plads.

Zürich, den 19 Octbr.

Strax efter min Ankomst gik jeg til Lavater, som jeg kun havde mundtlige Anbefalinger til fra Reinhold og Lips. Jeg bemærkede, at han, især i Førstningen, betragtede mig med skarpe Blik; ved Reinholds Navn blev han meget varm og sagde: han havde vel paa sin sidste Reise lært

at kjende mange fortræffelige Mennesker; men ikke et i alle Henseender saa viist og godt Menneske som han er. Over min Beslutning, at reise med Baggesen, talte han med mig med sand faderlig Varme og Deltagelse, saa at jeg blev ganske rørt derover, saameget mere, som jeg kom til ham fuldkommen fremmed uden Anbefaling; men jeg mærkede, at han strax blev aabenhjertigere, da jeg sagde ham, at det var mig, af hvem han havde seet nogle Portrætter hos Reinhold. Da han idag, saavel som alle Løverdagene, havde meget at bestille, saa bad han mig komme igien i Morgen, for at tale endnu mere med mig. Efter min Tilbagekomst gjorde jeg en Spadseretour ud over den anden Broe, hvor jeg bestyrtedes ved det ophøiede Syn af de Schweizerske Alper, og nød denne herlige, henrivende Udsigt over en Time i stum Beundring. Scenen ved Rhinfaldet forsvinder mod Herligheden af dette i Sandhed ophøiede Syn. Jeg havde ikke tænkt mig denne Udsigt, især i en saadan Afstand, saa stor og prægtig. Jeg kunde længe ikke løsrive mig derfra, og kun tilfredsstillet med den Bevidsthed, at jeg idag og imorgen og oftere, paa enhver Tid af Dagen og ved enhver Belysning, igjen kunde betragte den, forlod jeg Broen.

Ogsaa nu om Aftenen er Synet af Züricher Søen saa yndig og Rolighed aandende, hint Fierne saa ophøiet, og Bredderne af Søens Overflade saa mildt beskinnede af de oplyste Vinduer, at jeg allerede har faaet mit lille Værelse dobbelt kjært. „Schön ist, Mutter Natur, deiner Erfindungen Pracht," sang Klopstock her. Her tegnede Geßner sine idealske Malerier over Idylverdenen; her opflammedes Lavaters Phantasie til Begejstring i paradisiske Enge; her, hellige, evig skjønne Natur, opvarm ogsaa mit Hjerte, styrk mit Sind, forædle min Aand, at jeg evig kun hylder Dig!

Om Morgenen Klokken 8 gik jeg hen at høre Lavater i Petrikirken. Hans Prædiken handlede om de haarde Ord, Jesus skal have sagt ved forskjællige Lejligheder og til forskjællige Personer! Formedelst hans haarde Udtale og Menighedens evige Rømmen og Næsepudsen, forstod jeg ikke saameget, at jeg kan give en Dom over det Hele. Talen selv var uden al talerisk Prydelse og Prunk, mere en venskabelig hjertelig Tiltale, end en udarbejdet Prædiken. Efter Gudstjenesten gik jeg til Lavater, men fandt ham ikke ene. I Modtagelsesværelset, hvor jeg ogsaa var igaar, var rundt omkring et Bibliothek, størstedelen af hans egne Skrifter. En heel Side af Væggen indeholdt lutter Papirbøger og Futteraler, hvorpaa Opskriften tildeels var Tanker eller Levnetsbeskrivelser, eller Skizzer og lignende Sager, hvori der syntes at være lutter enkelte Blade, hvorpaa Lavater sandsynligvis skrev sine momentane Tanker og Indfald. En usigelig Mængde saadanne Tanker maae der være i de rundt omkringstaaende smaae Bind. Flere vare skrevne paa smaae Tavler i Glas og Ramme, og disse alle i Hexameter. Nogle af dem, der behagede mig bedst, og som jeg kan udenad, ere følgende:

Lehre mit Wahrheitsliebe nur Weisheit lehrende
Wahrheit.

Freue dich jedes Genußes, der Kraft zu neuem
Genuß giebt.

Gieb dem Bittenden gern, und erfreu auch den,
der nicht bittet.

Flieh den lauernden Frägler, er ist ein verläumd'rischer Schwätzer.

Nie sag, kannst du helfen, zum Hülfe-Verlangenden: Gott hilf!

Richte nicht, eh' du verhörst, und verhöre nicht,
bist du nicht Richter!

Brudstykke af et Brev fra Fernow til Professor Reinhold.

Lavater har modtaget mig ret kjærligen, hans Øie flammede stærkere, og han trykkede mig i Haanden, da jeg nævnede Deres Navn. Men — jeg skriver Dem det med aabenhjertig Tiltroe — han misbilligede ganske, at Baggesen vilde tage fremmede Mennesker med. Ingen Stilling, sagde han, er misligere for mig, end denne, og overhovedet er mit Forhold til ham alt for ubestemt, til at det kan være af Varighed. Han vilde skrive desangaaende til Baggesen; han vilde lægge ham det omhyggeligt paa Hjertet, vel at overlægge, hvad han gjorde. Jeg veed ikke hvorledes dette vil løbe af, om Lavaters Bekymringer virkeligen ere saa grundede, og det er netop denne Uvished, der paa det stærkeste foruroliger mig.

Med en halv Daler er jeg ankommen til Zürich, og dertil paa en saa ugunstig Tid, at jeg ikke endnu har kunnet skrive til Baggesen; her maae jeg i flere Dage leve i et dyrt Gjæstgiversted, uden at være vis paa, om jeg snart faaer Penge. Dog det kunde altsammen være godt, naar jeg kun ikke med Sandsynlighed maatte frygte, at alle mine Udsigter bleve til Vand. Nu savner jeg Deres Raad og Tale herom. Det var haardt af Skjæbnen, dersom jeg i det Øieblik, da jeg skuede ind i Himlen, da jeg troede at have sejret over alle Hindringer, igjen skulde blive tilbagestødt, og dersom den Mand, der var saa mange Tusindes Trøster og Raadgiver, Lavater, nemlig uden at ville det, netop skulde være den, der afgjorde dette, den, jeg skulde tilskrive min Ulykke. Han viser mig megen Deltagelse, thi jeg har frit og aabent tilstaaet ham min Stilling; men han sagde: det var saameget mere hans Pligt mod Baggesen, alvorligen at paalægge ham, at betænke, hvad han gjør. Jeg maae give ham Ret heri, saameget end mit Hjerte bløder, at see alle mine Forhaabninger skuffede. Og sandelig! saa utrøstelig jeg end vilde være, dersom min Reise ikke skulde gaae for sig, saa vilde jeg dog frivilligen bringe dette store Offer, og ikke knurre, saasnart jeg saae, at jeg faldt en Ven, som vilde mig det vel, til Byrde, eller kunde sætte ham i Forlegenhed; først imorgen kan jeg skrive til Baggesen. Jeg har foresat mig, ligeledes aabenhjertigen at sige ham, hvad jeg under disse Omstændigheder maae sige. Jeg vil besværge ham, selv at afgjøre, hvad han kan og vil, og ikke lade sig forvirre hverken af Lavaters Bekymringer, dersom de ikke ere grundede, eller af hans mig givne Ord, og af min Forlegenhed. Hans Løfte skal aldeles ikke binde ham, men paa den anden Side vilde jeg ogsaa nødig, for en Andens deeltagende Indblanding, endogsaa en Lavaters, forspilde en saa stor Lykke. Dersom jeg nu blot kunde tale en halv Time med Dem! — Hvor godt jeg end overlægger Sagen, er jeg dog bange og frygtsom, thi jeg maa berøre ømme Strænge, som jeg helst ikke berørte. Nu velan! om nogle Dage maae min Skjæbne være afgjort. Udfaldet være hvordan det vil, jeg er ikke uforberedt. Aaret, som jeg har tilbragt i Deres Skole, har lært mig den Kunst, at trøste mig med Grunde, der ere uovervindeligen sejrende i enhver Modgang i Livet. Et styrende Forsyn, som jeg har Tillid til, en god Samvittighed og Sindighed ere tre mægtige Støtter, der holde os opreiste i enhver Ulykke.

Mandagen d. 21 Oct.

Min Udsigt i Fremtiden er ligesaa mørk og skyet, som Udsigten over Søen. Jeg seer i begge Dele egentligen — Intet.

Den 24 Oct.

Idag saae jeg Lavaters Kone og Datter, da jeg første Gang var i hans Familie-Værelser. Det er ubeskriveligt, hvilken Mængde Malerier og Tegninger Lavater besidder. Alle hans Repositorier ere opfyldte med Portefeuiller, alle Væggene med Malerier og Tegninger, og utallige ligge rundt omkring i hans Arbejdskammer. Jeg holder hans Samling, overhovedet tagen, for at være lige saa eneste i sit Slags, som han selv er —.

Endnu stedse en foruroligende Uvished over min Fremtid. Mit Haab svinder stedse mere og mere; usalige Stilling naar man ingen Penge har.

Den 25 Oct.

— Eenstavelsen: er bruger man her fornemmeligen ved Sammensætning af Verber; og man har mange Verber med: er, som ellers i Tydsk-

land ere ubekjendte; saaledes siger man erklagen, istedetfor beklagen. Et Ord: erweiben, som man her bruger istedetfor: erheirathen, fortjener at optages i Bogsproget. — Endnu maae jeg vente 48 Timer, førend min Skjebnes Afgjørelse erfares, førend Brev fra Baggesen kan modtages.

Søndag d. 27 Oct. Eftermidd. Kl. 4.

Omsider Bønhørelse, Opfyldelse over al min Forventning, mit høieste, mit eneste, mit hedeste Ønske opfyldt. Brev fra Baggesen. Deri 4 nye Louisd'orer. Hvo kan være saligere end jeg i dette Øieblik. Jeg maa da komme, dyrebare Baggesen! Du har reddet mig af en Helvedqval. I saa skrækkelig, trængende, usigelig pinlig, martrende Uvished var jeg aldrig. Den Smerte er usigelig at blive fra en himmelsk Udsigt pludselig kastet i en Helved-Ild; men Millioner Gange mere usigelig er den Salighed, jeg nu nyder, da jeg fra den Pinebænk, paa hvilken jeg har lagt i 8 Dage, er hævet til Himlen. Hvor trangt er det mig nu i Værelset, og i Zürich, og ud for den hele himmelhøie, himmelsk skjønne Alpevæg! Hvorfor skal jeg endnu tilbringe her en heel Nat! dog jeg er tilfreds, lykkelig som ingen Dødelig kan være det. Jo nærmere Afgjørelses Øieblikket, jo utaalmodigere, jo mere qvælende min Uro. I nogle Timer af denne Formiddag rev jeg mig med Magt ud af denne usalige Stilling, og nedskrev et Digt til Haabet.

En skjøn, soelrig, Glæde aandende Dag. Med takfuldt Hjerte gik jeg før Solens Nedgang ud i den frie Luft, og dvælede ved, hvad der førend den pludselige Overgang fra Qval til Henrykkelse havde været mit Øjes Yndling i den livløse Natur, Sneebjergene, med sammes glindsende af evig Snee bedækkede Toppe, lige til deres sidste Rosenrøde. (Fortsættes.)

Diligencer og Postbefordring.

(Af Hr. P. Frontins nyelig udkomne Skrift: indeholdende Technologiske, mercantilske og flere Bemærkninger, især iagttagne i Udlandet.)

„Dette Slags Kjøretøi, som nu saa almindeligen er indført i de fleste europæiske Stater, saaledes i England Stage- og Mail-Coaches, i Frankerig Diligencer, Célerifères, i Tydskland Schnell-

Wagen, i Italien, Holland, i Schweitz, ja endog i Spanien og Portugal haves Diligencer, finder man ikke i Norden, hvor den Reisende (som ikke har Raad til at betale extra Befordring) kjøres paa Vogne, hvis Sæder som oftest ei engang hænge i Fjedre og som altsaa foraarsage en uhyre Skumpling, udsat for Sommerens Hede, Støv og Regn, eller for det haarde Veir om Vinteren. Var Nordboen ikke des haardførere, da vilde en eneste nogenlunde lang Postreise være tilstrækkelig for at knække hans Helbred.

Naar Reisen gaaer hurtig, spares meget; den langsomme Reise er altid dyr, eftersom Tiden, det kostbareste af Alt, tabes; sædvanlig kan man ved at opholde sig paa Stationerne ikke slippe uden Penge; skal man ligge over om Natten i et Vertshuus, da koster det endnu mere. I England reiser man med Stagen, Bedning og alt Ophold iberegnet, 8 engelske Miil om Timen. Posten (The Royal Mail) kjører endnu hurtigere. Stationerne ere kun korte, sædvanlig 10 engelske Mile. Ved Post-Carethens Ankomst til Stationen staae Hestene parate paa Veien med Seletøiet paa, og hele Omskiftningen og Forspændingen gaaer i et Minut. For Frokost tilstaaes Passagererne $\frac{1}{4}$ Time og for Spiisning til Middag 25 á 30 Minuter. Man finder Alt i Vertshusene parat til at modtage Gjæsterne, og naar den til Maaltidet bestemte Tid er forløben, indfinder Kudsken sig af sig selv, for at paaminde Passagererne om at stige til Vogns. Et All right, udtalt af Kudsken og sædvanlig besvaret med samme Replique af Passagererne, tilkjendegiver, at der er intet i Veien for Affarten. Det gaaer da nu ventre á terre, og Hestene ere saa vel afrettede til at gaae hurtig, at at de sjelden behøve noget af Pidsken; de ere endog som oftest saa vælige, at de springe i fuld Galop, og Kudsken behøver al sin Magt for at holde dem. De engelske Diligencer (Stages) see ud som Stads-Carether, fortrinlig lakerede og altid som nye; især ere de holdte udmærket rene og pene. Hestene svare fuldkommen til Equipagen, Messing-Seletøiet glimrer, og det Hele røber en høi Grad af Reenlighed, Orden og Velstand; den tykke John Bull af en Kudsk sidder gandske stolt paa sit Sæde; han seer ud som en Gentleman, forstaaer sin Dont, men indlader sig forresten ikke i Samtale med Passagererne.

For Oeconomiens Skyld reiser man sædvanlig i England udvendig paa Carethen (outside), og placeres de Reisende da saaledes: Een ved Kudsken, 4 foran paa Carethens Dæksel, 3 bagved paa Dækselet og 3 i en Stoel, som gaaer ud fra den bagerste Deel af Stagen. Indvendig i Carethen er Plads til 4 Personer, i alt et Personale af 16 Personer. Vognen er i Forhold til sin Størrelse meget let bygget, men af fortrinlige Materialier; enhver Stage er nummereret og maae betale aarlig noget Vist for Numrene.

De franske Diligencer ere af en anden Beskaffenhed og Construction; de ere saa at sige tredobbelte, det er: de see ud som 3 Careth-Fadninger, een tosædig og to firesædige, vare syede sammen, og danne saaledes følgende Distinctioner: le Coupé, l'Interieur & la Rotonde; den første af disse Afdelinger rummer 3, hver af de andre 6 Personer. Kudsken eller rettere Postillionen rider paa den nærmere Stanghest og kjører paa samme Tid de øvrige; der ere sædvanligen 5 Heste for en slig fransk Diligence. Ovenpaa er endnu Plads for 2 à 3 Passagerer, og naar Vognen er fuld, maae Conducteuren sidde ovenpaa Fadningen (sur l'impérial); man kjører noget mindre hurtigt end i England, hvilket er naturligt, thi Kjøretøiet er meget svært og Veiene mindre gode; med alt dette gaaer det dog hurtigt, vel er Postillionen nødt til ubarmhjertigen at pidske de arme Heste, eller rettere Hingster, hvilke man i Almindelighed spænder for Diligencerne. Endskjøndt de franske Diligencer mangle den Elegance, som udmærker de Engelske, og ei heller ere holdte saa rene som disse, saa ere de dog meget magelige, og man har den Fordeel, at man altid har Tag over Hovedet. Seletøiet er gandske simpelt og Liner og Skagler af Reeb. Man kommer som sagt hurtig afsted, der skeer intet Ophold ved Omskiftning af Heste, da disse staae med Seletøi paa Veien og venter Diligencens Ankomst; til Maaltiderne er ligeledes kun lidt Tid tilstaaet. Befordringen er desuden godt Kjøb.

I Tydskland har den preussiske Regjering gjort meget for de Reisendes Beqvemmelighed, ved at indrette de saakaldte Schnell-Wagen, som ikke skulle give de engelske eller franske synderligt efter.

I Danmark, som baade har gode Veie og fortrinlige Heste, synes Befordringsvæsenet bestandig at staae paa samme Punkt af Ufuldkommenhed. Vi har intet Slags Diligencer, ei engang paa de Steder, hvor de meest kunne behøves, rigtignok haves imellem Kiel og Hamborg et Slags Befordringstøi, som skulde ligne en Post-Careth, men den ligner ligesaameget en saakaldet Rustvogn; den gaaer desuden saare langsomt. Den sædvanlige Post, eller saakaldet agende Post, er meget ubeqvem. Ei engang imellem Helsingøer og Kjøbenhavn haves anden Befordring end den saakaldte Dagpost (hvilken forresten i Construction ikke meget differerer fra en simpel Arbeidsvogn); yderst Faa afbenytte derfor dette Kjøretøi, som baade er ubeqvemt og dyrt, og en særdeles langsom Befordring. Bønderne fra Nordkanten af Sjælland ere derfor næsten alle Hyrekudske, og denne Befordring er i Sandhed bedre end den Kongelige Post.

Dog, den Oeconomie, som hersker i det danske Postvæsen, er roesværdig i en vis Henseende: Postkassen anvender Overskuddet af sine Indkomster til Pensioner for Embedsmænds Enker. Enhver, som kiører med Posten eller modtager et Brev fra Posten, bidrager saaledes sin Skjærv til saadanne Trængende. Saalænge denne Pensioneren varer, vil vel ingen Forandring skee, med mindre man vilde føie samme Indretning som i England, at Embedsmændene selv pensionerede deres Enker. Opfyldelsen af denne Pligt er aldeles ikke byrdefuld for de engelske Embedsmænd; thi de opoffre af deres Gage kun en Dags Indtægt om Aaret, og dette er saa tilstrækkeligt, at ikke alene Enkerne, men endog undertiden Døttrene kunne faae Pension.

Naar denne Idee adopteredes, vilde Postkassen alene kunne benytte sine Midler til Befordringsvæsenets Forbedring, hvilket vilde være til stor Behagelighed for den Reisende.

Ved Befordringen med Extrapost er det en Ubehagelighed, at maatte vente 1 Time paa hver Station efter Heste; sæd lig medgaaer $1\frac{1}{4}$ à $1\frac{1}{2}$ Time, især om Sommeren, naar Hestene ere paa Marken, haves en god Undskyldning for at uddrage Tiden; paa gode Veie synes og en Miil om Timen at være temmelig langsomt, især i Sammenligning med den engelske Befordring, som kjører med Bedning, Omskiftning og alt iberegnet, dobbelt saa hurtig.

Der er ingen Tvivl om, at mange ville foretrække, især om For- og Efteraar, at gaae over Land til Hamborg, da Dampskibsfarten paa den Tid sædvanligen er ubehagelig og besværlig. Men for at skaffe sig Reisende maae man først og fremmest sørge for den Reisendes Beqvemmelighed, og ved magelige, tillukte Vogne bringe ham hurtig frem for billig Priis, og, for at udholde Concurrence med Dampbaadene, ikke synderlig dyrere end disse. At man kan komme hurtigt afsted fra Hamborg til Kjøbenhavn, beviser Brevposten, eftersom Brevene kun ere 3 Dage underveis. En Diligence vilde vel altsaa kunne gaae ligesaa hurtig.

Det er en stor Behagelighed, især for Kjøbmandsstanden, at man benytter Dampskibene for Brevbefordringen om Sommeren, da Brevene derved komme en Dag før. Jeg troer, at man endog udstrækker denne Afbenyttelse af Dampskibe til Breves Befordring videre end til Hamborg; thi baade i Paris og London kan man have Brevene fra Kjøbenhavn langt før, naar man til førstnævnte Sted benytter det hollandske eller amsterdammer og til England de londonner Dampskibe. Fra Kjøbenhavn til Paris kan man nu reise i 6½ Dag og til London i 5 Dage, altsaa maatte Breve ogsaa kunne komme ligesaa hurtigt; jeg veed imidlertid af Erfaring, at jeg paa begge Steder har maattet vente 11 à 12 Dage, inden Brevene kom mig tilhænde.

Reisen herfra til Hamborg med Dampskib til Lübeck eller Kiel koster som følger:

1ste Cahyt paa Dampbaaden.	Rbd. Sølv 18. 5 Mk.
Omkostninger ombord paa Skibet: Drikkepenge, Fortæring etc.	2. - —
Fortæring i Vertshuset i Lübeck	2. - —
Befordring fra Lübeck til Hamborg, Extravogn, med Fortæring underveis .	5. - —
	Rbd. 27. 5 Mk.

Befordringen over Land vilde koste med Diligencen, om saadan fandtes:

14 Miil igjennem Sjælland, udvendig (outside) paa Vognen		Rbd. 2. 3 Mk.
Drikkepenge til Kudsken .		- 3 —
Fortæring		1. - —
Fragt over Beltet med Dampskibet		1. 1 —
Jeg sætter Diligencen tog herfra om Morgenen Kl. 4, da vilde den være i Korsøer, med Bedning etc., høist	10 T. efter	
Over Beltet	1½ -	
Bedning	1 -	1. - —
Fyen igjennem (udvendig)	6 -	1. 4 —
Over Beltet til Snoghøi	1 -	- 4 —
Overnatte i Snoghøi .	6 -	1. - —
Slesvig og Holsten igjenn.	24 -	10. - —
Fortæring		5. - —
	49½ T.	Rbd. 24. 3 Mk.

Det er gjerne muligt, at denne Beregning ei er saa nøiagtig, som jeg ønskede; jeg vil derfor regne noget rigeligere, og sætte Rbd. 30 for Bekostningen, og 3 Dage og 2 Nætter, altsaa 60 Timer, for Reisen fra Kjøbenhavn til Hamborg, hvilket dog nok vilde slaae til."

Kjøbenhavns Børs, d. 8 October 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à

Species 211

Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	49¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	87 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	81	81¾ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102½	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Steel.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 82.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 12 October 1830.

Fernow. Baggesen. Lavater.

(Udtog af et Brev fra Fernow til hans Ven Nauwerk, Bern d. 16 Nov. 1793.)

Fortsat. See forr. Nr.

Den 28 Oct.

Ondt Vejr og Lavater holder mig endnu i Zürich; jeg gik til ham med hans Broders Portrait, hvorover han yttrede sit Bifald, dog ikke uden Indskrænkning; jeg tegnede ikke bestemt nok for ham, men han betænkte ikke, at min Maneer ikke taaler haarde Omrids; han vilde overtale mig til at blive her noget endnu, for at tegne ham og hans Kone, og han overdrog mig: 1) at sende ham paafaldende Profiler eller Ansigter, fremdeles 2) Portraiter af store Mænd og mærkværdige Personer, 3) characteristiske Figurer af det almindelige Liv, som jeg maatte træffe paa, 4) at sende ham, fra Tid til Tid, naar jeg fik samlet noget, for omtrent 2 Louisd'orer. Jeg gav ham til Gjennemlæsning mit Digt til Haabet; han var temmeligen tilfreds dermed, især med den lette Versification; han sagde: hvo der kan gjøre Vers og tegne kommer sikkert frem igjennem Verden; overhovedet havde jeg noget i mit Physiognomie og mit Forhold, som viser, at jeg er en af dem, som aldrig kan komme til at mangle; han saae hos mig en vis Bøjelighed for Skjebnen og Mennesker, hvilken ej er hos Folk af sædvanlige Evner, eller hos Kunsttalentet, og som dog, for at komme gjennem Verden, er af lige saa meget Værd som Kunsttalentet selv. Han nedskrev et Digt paa et Stambogsblad, og jeg maatte skrive mit Navn i en Bog, hvori han bad alle de der besøgte ham at indskrive sig. Derpaa talede han endnu meget med mig om Moralitet, over hans Christendom, over hans Maade at disputere paa. Han disputerer aldrig anderledes end at han har sine Sætninger, som han holder for afgjorte og uomstødelige, skrevne enkelte paa smaa Sedler; disse forelæser han. Findes da en af hans Sætninger ikke at være klar og uomstødelig, saa river han saadan Seddel itu, og kaster den i Spyttebakken. Al sin Philosopheren begynder han med: Engang Een er Een; saa vist som dette er, saa visse skulle hans Sætninger være; han siger, at han hader al Terminologie, saasom derved stedse altid maae være noget allerede forudsagt og forud vidst. Han tager Ordet i den subjective Indskrænknings Betydning, at man ved Terminologien nemlig indskrænker, og barricaderer sig, saa at man ikke kan komme ud deraf. Saaledes, siger han, kommer han, med sin Frø-Theorie i Physiognomiken, fra Frøen til Apol af Belvedere, endeligen til hans Aands højeste Ideal, til Jesus Christus. Hvad han har paa Papiret er Frøer, i Hjertet har han Jesus. Han bekjender, at han aldrig har lært Logik og stedse er en peine, naar Nogen kommer anstigende med logiske Terminologier, som han ej

1 627

forstaaer. Hans Philosophie er en Forbindelse af Naturalisme og Supernaturalisme, og synes ham derfor den allerrigtigste. Hans Beredvillighed til at omtuske enhver af hans Overbevisninger for en bedre er rosværdig. Den, siger han, hvem Sandhed ligger alvorligen paa Hjertet, den redelige Sandhedsven, kan ikke tabe; hvad enten hans Overbevisning er sand, eller han modtager Belærelse om noget Bedre, vinder han stedse.

— Klokken sex gik han i Selskab og lod mig allene tilbage imellem alle sine Papirer, Bøger og Kunstsager.

Den 29 Octbr.

Jeg tog Afsked med Lavater; han paalagde at udføre hvad han igaar havde sagt; han vilde give mig et Bind af sit Haandbibliothek til Erindring. Jeg udbad mig hans: „Andenken für liebe Reisende;" han skikkede mig den siden hen i Gjestgivergaarden. Klokken to om Eftermiddagen forlod jeg Zürich. Himlen var mørk og en fin Støvregn faldt, men med Solskin i Hjertet gik jeg ud af Stadsporten.

Brev til Professor Reinhold.

Bern d. 9 Nov. 1793, (noget forkortet.)

Er det en Himmel paa Jorden, at leve iblandt de fortræffeligste Mennesker, i en af Europas skjønneste Stæder, i en af Schweitzes meest henrykkende Egne, da har jo nu i aatte Dage levet i denne Himmel. Jeg havde forglemt, at Vejen til Himlen gaaer igjennem Skjersilden; denne havde jeg under mit Ophold i Zürich overstaaet, og først derefter fandt den retfærdige Skjebne mig værdig den Salighed, jeg nu nyder. Intet Menneske kan i større Angst henleve aatte Qvals-Dage end jeg gjorde i Zürich; intet Menneske kan være mere glædedrukken end jeg i hint Øjeblik, da jeg modtog Baggesens afgjørende Brev, som endte al min Uro. O! hvilket Moment var det, da jeg troede mig ved Maalet, og blev ved Lavaters Betænkeligheder saa uformodentligen berøvet alle mine Forhaabninger, og bragt til at skulle henbringe aatte evige Dage i en qvælende Uvished. Jeg haaber dette vil undskylde mig hos Dem for Slutningen af mit sidste Brev, der var skreven i en mig ganske fremmed Tone. Det gjør mig kun

ondt, at jeg har forvoldt dem nogle unødvendige Bekymringer. — Lavater havde sørget for mig i Tilfældet af det muligt sletteste Udfald; men Bekjendtskabet med denne Mand, og Understøttelse af ham, saa kjærkomment det under andre Omstændigheder skulde være mig, vilde ikke have erstattet mit Tab. Gud være lovet, at denne Krisis er forbi, og at jeg nu uden Hindringer kan see mine Ønskers Maal imøde. — Lavater havde givet mig forskjellige utvetydige Beviser paa sin Yndest; gjort Planer for mig til at erhverve Fortjeneste at leve ved, ladet sin Broder, sig selv, og sin Kone tegne af mig, givet mig Lov til saa ofte, og saa længe jeg vilde, at besøge hans i sin Art eneste Kabinet. — Men om end unge Mennesker hos Lavater kunde erhverve megen Færdighed i Øje og Haand, er jeg dog overbeviist om, at han ikke vilde kunne danne nogen Kunstner i Ordets sande Betydning. Af egentlig Kunst veed han virkeligen alt for lidt, til at kunne danne Andre, saa mange og skarpsindige Bemærkninger han end, som Physiognom og Psycholog, har gjort over Menneskene. Her gaaer det ham som med hans Philosophie, der ikkun er ene og allene brugelig for ham. Hvad Lavater lader gjøre under sin Opsigt, og efter sit Sind, bliver i visse Maader et Fabrik-Arbejde. Han er en besynderlig Liebhaver af en stærk Kolorit; og det værste er, at han kun har en eneste Kolorit for Alt. Saaledes lod han f. Ex. en af hans Ynglinger copiere den Tegning af dem, som jeg medbragte, og om jeg maa bruge det Udtryk, lod han Tegningen oversættes i Farver, og male rød og brun, saaledes at den ved denne overmaade Farvning blev ganske ukjendelig; og dog var det just som han vilde have det. Havde jeg forblevet længere hos ham, vilde jeg vist over denne Punkt have havt mange Debatter med ham.

Jeg var fire Dage paa Rejsen imellem Zürich og Bern, da jeg undervejs havde mange Mærkværdigheder at besee. Den 1ste Nov. indtraf jeg i Bern. Det salige Øjeblik, da jeg omarmede Baggesen, vover jeg ikke at beskrive dem. Baggesen havde forberedet mig i sine Svigerforældres Huus en saa venskabsfuld Modtagelse, at jeg strax var som hjemme der. I de første Dage spiiste jeg næsten daglig hos dem; og nu har jeg i tre

Dage boet hos en Hr. Haller, der er yngste Søn af den store berømte Haller, og er Frue Baggesens Onkel. Aldrig har jeg hos nogen Familie seet saa megen Skjønhed, Veldannethed og legemlig Styrke, som i den Hallerske. Frue Baggesens Moder, hendes Tante, hendes Søster, alle af denne Familie, som jeg hidtil kjender, udmærke sig ved hin Vakkerhed; men især er det Tilfældet med denne Haller, hos hvem jeg boer. Han er den første Mand jeg fandt efter det Ideal om mandlig Skjønhed, som jeg havde abstraheret mig af Antikerne, og længe forgjeves havde søgt i denne Tids Verden. Som en Halvgud i den græske Himmel gaaer han imellem Nutidens Dverge og forulykkede Skabninger, som en Apol iblandt Hyrder, simpel, sikker, stor, herskende, uden at ville være det, og uden at vide, at hans Aand og Charakteer ganske svarer til hans Størrelse og Figur. I hans Nærværelse finder jeg ikke mere overdrevent, hvad der siges om Fortidens Helte, og mit Oie fryder sig stedse med nyt Velbehag paa denne skjønne Mand, som ingen Pige kunde see med renere Lyst. Jeg nævner ham Herkules Haller.

Nu noget om vor forestaaende Rejse; efter vor hidtil havte Plan skulde Rejsen gaae over München og Wien, siden over Klagenfurt og saa videre til Italien. Ingen af os kunde noget Italiensk. Aarstiden er sildig og raa; Vejen over Bjerge sandsynligen slet, om ikke farlig; jeg gjorde Baggesen det Forslag, først at gaae til Wien, og lade denne korte Rejse være en liden Forberedelse for hin større. Efter nogle Minuter var ogsaa Baggesen, efter at have overtænkt alle hine Omstændigheder, strax bestemt. Nu kom alle Landkaart frem, og nu fore vi ad alle mulige Veje til Wien, samt næste Efteraar til Italien. Siden jeg kom her, lære vi af alle Kræfter Italiensk, og i Wien haaber jeg, at vi skulle bringe det saa vidt i Sproget, ved fortsat Flid, at vi kunne gjøre os forstaaelige for de Indfødte. Uden saadan foreløbig Forberedelse vilde vi risquere meget i et Land, hvor man ikke kan vogte sig nok for Snyderier af alle Arter. —

Fernow i Bern. Udtog af hans Dagbog.

Løverdag d. 2 Nov.

Klokken ti gik vi hen til Promenaden ved Kirken, hvor man nyder en skjøn Udsigt mod Syd, men af hvilken den skjønneste Deel, Sneebjergene, blev mig, formedelst den skyede Luft, forborgen. Pladsen til Promenaden er ikke stor, men de skjønne Alleer, de mange Sæder med Fodbrætter, Kirken, en af de skjønneste gothiske Bygninger, jeg nogensinde saae, de to Pavilloner paa Balustraden, den dybt nedenfor brusende Aar, som her, især naar den er vandrig, maa være meget strømmende og brusende, og den herlige Udsigt, alt dette gjør denne liden Plads til en af de meest henrivende offentlige Spadseregange, jeg nogensinde har fundet. De fortræffelige Arkader, hvorved Bern maaskee udmærker sig iblandt Europas Stæder, giver denne Stad en ny ejendommelig Ynde, som indtager enhver Fremmed for den ved første Syn. Renligheden paa Gaderne, de skjønne massive Huse, de brede og lige Gader, de offentlige Bygningers solide Pragt og Størrelse, som man finder i Bern, gjør maaskee denne Stad til den eneste i sit Slags. Alt vidner om denne lykkelige Republiks Velstand. Just saa bred som Promenadens hele Brede har man i Aarfloden, for at gjøre den bredere, anbragt en Dæmning, hvorfra Vandet med en stærkere Brusen nedstyrter. Efter Middags-Maaltidet gjorde jeg atter med Baggesen en Spadseretour i Omegnen. —

Den Dag jeg ankom til Staden, kunde jeg, formedelst Mangel paa Plads i det Hallerske Huus, ikke der faae Natteleje, som jeg altsaa maatte søge i Staden, og fik, men i et Værelse med flere Senge. —

Baggesen spurgte mig, om jeg var Frimurer? og da jeg kunde bejae Spørgsmaalet, glædede det ham. —

Søndag d. 3 Nov.

Hvor besynderligen Tingene kunne føje sig! Baggesen sagde mig igaar, han vilde have en italiensk Sprogmester, men i hele Bern havde han ikke kunnet faae nogen. Da jeg i mit Logis ved at vaagne, seer mig om, finder jeg i den mig nærmest staaende Seng en Fremmed, der var hidkom-

men for tolv Dage siden, for i Bern at give Undervisning i det Italienske; han er fransk af Fødsel. — — Med ham gjorde Baggesen og jeg da Aftale om Undervisningstimer; vi ville begynde strax.

Den 6 Nov.

Jeg gik, for at forbedre min Garderobe, til Skræder Biziot, en Fransk. Jeg troede at staae for en Fyrste, da jeg stod for min Skræder. — I Dag begyndte jeg med Hallers Portrait; fra Kl. 3—6 havde jeg italienske Timer. Baggesen lærer overordentligt let og hurtigt.

D. 18 Nov.

— Med Baggesen besøgte jeg Billedhugger Sonnenschein. —

Af et Brev til Hr. Nauwerk. Bern d. 24 Nov.

Om aatte Dage begynder min Reise med Baggesen. — Jeg faaer paa Reisen frit alt hvad jeg behøver, kun at jeg paa Steder, hvor vort Ophold bliver for nogen Tid, lever, hvor jeg kan fortjene noget, paa min egen Bekostning. Jeg smigrer mig med at Bekjendtskabet med Baggesen vil ogsaa for Fremtiden være mig af stor Nytte, og at jeg i Danmark kunde tilbringe Resten af mit ustadige Liv. Mit Hjerte slaaer varmt ved Tanken, engang, efter lykkeligen endt Reise, igjen at see dig, og i fortrolige Vinter-Aftener at fortælle dig mine Eventyr. Tænk dig min Fryd, naar jeg i Rom skal gjensee vor gamle Carstens. — Den erotiske Muse har jeg nu for stedse sagt Farvel. — Aut Cæsar aut nihil. — Jeg lærer nu af alle Kræfter italiensk; og naar vi komme til Wien, ville vi ogsaa ivrigt vedblive dermed, for saa godt som mueligt at præparere os til vor italienske Reise. Ikke sandt, du misunder mig en Smule? jeg tænker i Grunden: bedre misundt end beklaget; og jeg veed med Vished, at du af dit gandske Hjerte under mig mine skjønne Udsigter.

Jeg haaber, at faae dig at see næste Foraar her i Schweitz, førend min Afreise til Italien. Kom, kjere dyrebare Broder, og vandre med mig igjennem Schweitz. Med 200 Rthl. kan du, naar du har lært at indskrænke dig og afsige undværlige Beqvemmeligheder, bestride den hele Reise. Jeg har tilfods gjort den hele Vej fra Jena til Zürich, været fire Uger undervejs, og ikke fornægtet mig hvad jeg behøvede; og den hele Reise af nogle og tredsindstyve Mile, kostede mig ikke mere end 18 Rthl. Naar du nu anvender endog engang saa meget, saa kommer du tilstrækkeligen ud dermed. Da din Fader desuden har lovet dig, at lade dig, efter fuldendte Studeringer, gjøre en Reise, saa haaber jeg, at han saa meget heller holder sit Ord; gjør hvad der bliver dig muligt, vi skulle leve her nogle salige Dage. Schweitz er dog det eneste Land paa Guds Jord, hvor der ikke er en uinteressant Flække. Jeg er overbeviist derom, endskjøndt jeg saa at sige først har læst Fortalen, thi just de faa Mile jeg er kommen ind i Schweitz ere de uinteressanteste, de der ere mindst schweitzeriske, og dog er jeg tilfreds med dem. Rhinfaldet, Züricher-Søen, en stor Deel af Jurabjergene; Udsigten til Snebjergene, saavel fra Zürich, som fornemligen her fra Bern, have allerede viist mig hvad jeg har at vente. Desværre er nu Himlen evig bedækket med Taage og Skyer, især i Egnen af Bjergene, saa at jeg ikkun to Gange ved klar Dag har kunnet nyde denne ubeskrivelige Udsigt. Jeg længes efter Sommeren, da jeg kommer disse Naturunder nærmere, og vil kunne nyde Dalenes baade henrivende og rædselsfulde Skjønheder.

Ingensinde, saa mange Steder i Tydskland jeg end saae, og saa mange Skjønheder jeg end mynstrede, har jeg seet saa mange henrykkende og skjønne Piger, fornemlig i de højere Stænder, som her. Bern er det schweitzerske Cirkassien. Saa sjelden man paa andre Steder finder en Skjønhed, saa sjelden finder man her en Styghed. Alle ere her skjønne, af høj, rank, ungdommelig Figur, glødende Kinder, straalende veltalende Øjne, der lynblinke ind i Hjertets inderste Kroge. Man behøver kun at gaae en Gade igjennem, for i det ringeste at møde et halvt Dusin slige herlige Skabninger, den ene skjønnere end den anden; altid den sidste den skjønneste. Nogle af disse Hebe'r, Junoner og Grazier har jeg allerede afbildet, og ladet enhver af dem sidde en Time længere for mig end almindelig, for ret at fryde mig over Skjønhed. Endog det afskyelige Tydsk, som man her taler, bliver i deres Mund elskværdigt og vellydende. Med et Ord, Bern er Himmel for hver

den, der har skjønne Qvinder kjer. En Muselman vilde her see sit Paradis, og i enhver Skjøn en Houris. Men du veed, at den rene Skjønhed yder kun ved Beskuelsen Nydelse; og dermed har jeg ogsaa hidtil været tilfreds.

Hils alle som mindes mig; og lad mig snart læse noget fra dig. Enten i Alpernes Skygger, eller efter nogle Aars Forløb paa dit Fædrenelands sandrige Sletter omarmes du igjen af din dig broderligst elskende Fernow.

Den 3 Dec. tiltraadte Fernow i Selskab med sin Ven Baggesen, endeligen Rejsen til Wien. Nogle smaa Ubehageligheder fraregnede tilstaaer han ved Slutningen af sin med den strængeste Troskab udførte Dagbog, at han har været særdeles vel tilfreds med sit Ophold i Bern. Ogsaa hans Kasse stod sig vel derved. I den Maaned, han levede der, havde han tegnet femten Portraiter, som han ved Enden af sin Dagbog nøje opgiver.

(Fortsættes.)

Nyt opdaget Brudstykke af Cicero's Skrivter.

Det følgende Brudstykke vil enhver Kjender af Verden finde at være saa lidt kjendt, saa lidt efterlevet, at han let vil tilstaae det at være ganske fra nyt opdaget. Ogsaa vil vist dets Indhold af alle Philosopher og Philanthroper befindes saa interessant og saa vigtigt, at de ville tilstaae, det er Skade for den Europæiske Menneskehed, at det ikke allerede for et halvt Aarhundrede siden er opdaget, hvorved maaskee Menneskeheden kunde have sparet de uhyre Lidelser, den har maattet taale i denne Tid, fordi den ikke kjendte og derfor ikke praktisk fulgte dets Lære. Give Gud, at denne Lære i næste Fremtid maae blive fulgt!

Jeg vil ikke opholde Læserne med flere Bemærkninger, men strax meddele det anmeldte Brudstykke baade i Original og i en Oversættelse.

Sed injustitiae duo genera sunt: unum eorum, qui inferunt; alterum eorum, qui ab iis, quibus infertur, si possint, non propulsant injuriam. Nam qui injuste impetum in quempiam facit, aut ira aut aliqua perturbatione incitatus, is quasi manus afferre videtur socio; qui autem non defendit, nec obsistit si potest, iujuriae, tam est in vitio, quam si parentes aut amicos aut patriam deferat.

*) Praetermittendae autem defensionis, deserendique officii, plures solent esse causae. Nam aut inimicitias aut laborem aut sumtus suscipere nolunt: aut etiam negligentia, pigritia, inertia; aut suis studiis quibusdam, occupationibusve sic impediuntur, ut eos, quos tutari debeant, desertos esse patiantur.

Det er paa Dansk:

„Men der gives to Arter af Uretfærdighed. En Art begaaes af dem, som gjøre Uret; en anden af de andre, hvilke tilføjes Uretten, og ikke afværge den, naar de det kunne; thi den, som imod en anden øver Vold uden Aarsag, idet han ved Vrede eller nogen anden Lidenskab lader sig henrive, synes at ophæve sin Haand imod sin Broder; — men den, som ikke afværger Uretten og ikke modsætter sig den, naar han kan, befinder sig i samme Fejl, som om han forlod sine Forældre, eller Venner, eller sit Fædreneland."

„Men der plejer at være flere Aarsager, hvorfor man efterlader sin Pligt, at forsvare andre. Thi enten vil man ikke tiltrække sig Fjendskaber, eller Umage eller Omkostninger; eller man af Skjødesløshed, af Ladhed, af Uvirksomhed, eller ved visse Studier og Beskjæftigelser saa meget bliver forhindret, at man lader dem, som man burde beskytte, vorde forladte uden Hjelp.

Dette Brudstykke burde især i vor Tidsalder have en stor moralsk Virkning. Thi ligesom Cicero synes at ville antyde, at der gives virkeligen en dobbelt Retfærdighed, men at i hans Tid sæd-

---

*) Her synes at mangle noget.

vanligvis den ene Art oversaaes og neppe antoges for en væsentlig Pligt; saaledes kan man sige dette om vor Tidsalder, hvilken ved dens herskende epikuriske Principer endnu langt mere forledes til hin Dyds Misagtelse, efter hine Ord i en tydsk Komedie:

Wolle du nicht löschen, was dich nicht brennt.

(Søg du ikke at slukke Ilden, som ikke brænder hos dig.)

Men hvor mange og store Ulykker vilde ikke være forebyggede, hvis man havde udøvet denne saa væsentlige og højere Pligt! En Joseph den Andens saa vel meente Reformationer havde ikke været miskjendte, hvis de bedre Mænd iblandt hans Undersaatter havde forsvaret disse mod Egennyttighedens og Dumhedens Angreb; — en Ludvig XVI kunde ikke have faldet, naar hans solklare Uskyldighed havde fundet talrigere Forsvarere end de faae, som ikke kunde vinde mod Mængden; — og de mange tusinde, som ikke vilde udsætte sig nogen Fare for ham, vilde ikke siden efter være omkomne under Guillotinen, hvis ikke ligeledes deres Venner havde havt samme Fejghed i Henseende til dem! Ja, en Rousseau, der i sin Levetid agtedes i sit Fædreneland, beundredes i fremmede Lande, og som efter sin Død erklæres for hele Menneskeslægtens Velgjører, meest af sit Fædreneland, noget mindre af Udlandet, — denne Rousseau havde ikke maattet henbringe sit Levnetsløb under hemmelige Forfølgelser og næsten i Fattigdom og Elendighed, hvis de, som kjendte bedre hans Fortjenester, i hans Fraværelse havde stoppet hans Bagtalere Munden!

Maatte dog disse store og klare Exempler foraarsage en bedre Villie i vor Tid, til ikke allene at give enhver, hvad man selv skylder ham, maa ogsaa at afværge, hvad Uret der trues eller skeer ham fra andre!

Hvad nu det Sted angaaer hvorhen dette kostbare Brudstykke maatte høre: saa er dette nok et vanskeligt Spørgsmaal. Det sandsynligste vil vel nok blive, at det er et Hovedsted ud af et Skrivt: de injustitia, som Cicero i sine gamle Dage har skrevet, efterat den rige Erfaring

i en saa bevæget Tid havde ladet ham føle den Mangel af rigtige Anskuelser om Ret og Uret, som herskede i hans Tidsalder.

V. A. D.

Palankiner og Kulisser.

„En Palankin er unægtelig det beqvemmeste og mageligste Befordrings Redskab, hvoraf en Rejsende kan betjene sig. Denne Slags Voiture bestaaer af en Sopha eller Seng, som er gjort fast til en Stang, almindelig en Bambusstang. Enten er denne Stang lige, og da kaldes et saadant Bæretøj en Dulli, og er den mageligste og mindst fatigerende Voiture, men tillige den mindste anseelige, eller Bombusstangen er buet op over Sophaen næsten i en Halvcirkel; da kaldes den en Palankin, og er iblandt de Indfødte af Indien den meest brugelige og meest anseete. En saadan Bambusstang maae i første Aar af Plantens Vært bøjes i denne Form og udvoxe i samme. Naar en saadan Bambu til en Palankin er vel lykkedes i Væxten kan den undertiden betales med 1000 Rupier. Oven over Bambuen er udspændt et Dække, fastgjort paa tynde Tverpinde. Dette Dække breder sig paa alle Kanter lidet ud over Sophaen eller Sengen, og i de fire Hjørner bindes den fast til Sophaen med Snorer. Fra disse samme Hjørner opstaae fra Bunden af Sophaen gjennem Dækket tynde Pinde, som ovenfor Dækket ere zirede med Vaser eller Ananas Æbler af Sølv. Naar Dækket er til at rulle sammen og gjort af Tøj, kaldes det en Pinjari; naar det er fast og af Vox-dug eller malet Lærred kaldes det en Houda. Den bageste Ende af Bambusstangen gaaer ud i en lige Linie. Den forreste Ende gaaer først nogle Fod lige ud, og bøjer sig derpaa atter op i en Bue i Længden, og Højden af denne Bue udgjør Bambuens Værdi. Begge Ender af Stangen ere zirede med Løve- eller Tigerhoveder. Dækket er som oftest prægtigt broderet med Guld og Sølv. I Sengen er Madratser, Puder eller Matter, alt efter Ejerens Lyst. — Denne Palankin er ved Kunsten forbedret, saaledes som den bruges af

Europæerne og nu af endeel Indfødte. I dens forbedrede Tilstand er den en Sopha eller Seng. med et tæt og fastbygget Skuur over, saadan som vore Kareter, med dobbelte Døre paa hver sin Side, og oftest Glasvinduer eller Jalousier foran. Bærestangen er ikke af et heelt Træe, men Stængerne for og bag ere fastgjorte med Jernstænger og Baand til Middelpunktet af Palankinens Endestykker. I en saadan Palankin kan den Rejsende sidde oprejst, eller ligge som han lyster; kan lukke Dørene op, om det er godt Vejr, eller tillukke for sig om det regner eller blæser. Deri kan han klæde sig af og paa, spise og drikke om han har forsynet sig med Proviant, læse om han derved vil fordrive Tiden, og under alt dette farer han afsted. Hvor han kommer og bliver Natten over, har han i denne Palankin sin Seng og Natteqvarteer. — Palankinen bæres af fire Mennesker ad Gangen, to for og to bag; disse lægge Stangen paa deres Skuldre, to paa venstre og to paa højre Skulder; disse Bærere kaldes Kullis; paa Rejser har man tolv saadanne Kullis, hvilke skifte fire og fire med hverandre i at bære, men de løbe alle med. — Paa en lang Vej af mange Dages Rejse med et Sæt Kulisser gaaer man almindelig sex til aatte Mile hver Dag. Men dersom man har hastende Forretninger gaaer man med Tappel= (ɔ: Post:) Kulisser, som ved Forbud blive bestilte paa Stationer i to til fire danske Miles Afstand; den Rejsende gaaer da Dag og Nat uophørligt, og kan i et Etmaal tilbagelægge 24 danske Miil. Adskillige ere saaledes passerede imellem Madras og Trankebar paa ringere Tid end to Etmaal, og dog er Vejens Længde omtrent 48 danske Mil, og er gjennemskaaret ved adskillige Floder, hvis Overfart sinker meget. Paa kortere Distancer kan man ved disse Kulisser befordres langt hurtigere end tilhest. — Under mit Ophold i Trankebar var jeg engang paa et Lystparti ved Coveripatnam ti engelske Mile fra Trankebar. En Familie af min Menighed mistede om Morgenen efter min Afrejse deres eneste Datter, og vilde have hende begravet om Eftermiddagen Klokken fem, hvortil man ønskede min Assistence i at holde en Parentation over Graven. En Staffet blev afsendt og kom til mig Kl. 11. Jeg satte derpaa ud fra Caveripatnam, og i Februar Maaned, da Heden igjen temmelig tiltager, lige i Middagsstunden, i temmelig stærk Solskin, paa en sandig Vej, hvor Foden hvert Fied sank i til op over Anklerne, løb mine aatte Kulisser disse ti engelske Mil omtrent i fem Qvarteer, thi Klokken halv eet var jeg i Trankebar.

Palankin er det Navn som bruges af Europæerne over hele Indien. Paa Tamulsk kaldes den Pallaku eller Pallakei, jeg formoder af Palkei ɔ: et Bræt, en Planke.

Botaniker maae tilgive mig, at jeg kalder Bambu-Værten en Plante, da den opvoxer fra Roden i en eneste lige Stængel, afdeelt som Axstraaet ved Led, og bærer sit Ax med det melede og fødende Korn i Toppen, hvorpaa Stangen bortvisner; men fra en fælles Rod opvoxe mange Stængler. Bambu-Værten er aldeles ikke et Vegetabile, der i „atten Fods Afstand fra Roden deler sig i mange Arme," omendskjønt det saaledes er beskrevet i en nyere dansk Statistik over Trankebar. — „Mon det ikke kan være blandt Kornarterne hvad Elephanten er blandt Qvadrupeder, Strudsen iblandt Fuglene, og Hvalen iblandt Havets Dyr?" (Af Hr. Consistorialraad Fuglsang i Minerva, Juni 1803 S. 241 o. f.)

Blandede Efterretninger.

— Brighton kan sikkerligen regnes til en af de smukkeste Byer i England. Dens Beliggenhed ved Canalen, hvorfra Overfarten til Dieppe i Frankrig, bidrager meget til at gjøre den levende. Mange Rejsende besøge derfor denne Bye, for med de næsten daglig afgaaende Dampfartøjer at begive sig til Fastlandet. Landingsstedet, en ud i Søen gaaende Jernbroe (Peer), er højst mærkværdig formedelst sin Construction og Længde. For nogle Aar siden maatte man vade i Land, og Passagererne fra Dampskibene maatte beqvemme sig til at stige paa Matrosers Ryg, for at bæres i Land.

Brighton har desuden en Tidlang været den nuværende Konges Sommerresidents. Det kongelige Slot (Pavillon) er bygget i en forunderlig aparte Stiil, halv chinesisk eller russisk, som giver

det et paafaldende Udseende; en Mængde Taarne, som udspringe fra Kupler, og mange Ud- og Tilbygninger, gjør, at denne Bygning intet ligner af hvad man sædvanlig seer.

Brighton har adskillige Søebade, hvoraf et især forekom mig meget mærkværdigt; det bestaaer i en stor hvælvet Rotonde, som istedet for Gulv har en Fordybning, der er opfyldt med Vand af Søen. Renderne til og fra dette store runde Badereservoir ere saaledes anbragte, at Vandet hyppigen render til og fra, og altsaa ofte fornyes; mod Erlæggelse af 1 Sh., kunde man faae Adgang til dette Bad; da jeg var der, badede sig paa engang 10 à 12 Personer. Paaklædningskamre, stødende ud til Badet, omringede hele Rotunden, og man saaes saaledes kun i det Øjeblik, man sprang ud i Vandet, og opholdt sig der. En Indretning, som i denne Bye nyligen var etableret og som gjorde megen Lykke, var det saakaldte **German Spa with Pump Room**, et nydeligt Landsted, som er indrettet for Badegjæster, der ønske, istedet for at reise til Tydskland, at profitere paa Stedet af de forskjellige mineralske Vande, Sundhedsbrøndene i Tydskland afgive. For at iværksætte dette, havde man indrettet et chemisk Laboratorium, hvor de forskjellige mineralske Vande bleve præparerede og det saa nøjagtigt, at de baade i Smag og Virkning ikke skulle give de tydske Vande noget efter.

(Af Frontin.)

— I Norge er i Henseende til Eftertryk Stortingets Beslutning af 3 Sept. d. A. af Kongen under 13de næstefter sanctioneret, saaledes lydende: „De til enhver Tid her i Riget gjeldende Bestemmelser angaaende Forbud imod Eftertryk skulde ogsaa være anvendelige med Hensyn til de Skrifter, til hvilke fremmede Staters Undersaatter have Forlagsret; dog undtages fra dette Forbud de før 1814 udkomne Samlinger af Love og Anordninger, der vedkomme Norge, samt de til Brug i Rigets Kirker, Skoler og andre Lære-Anstalter autoriserede Bøger, hvilke det skal være tilladt at oplægge og trykke, uagtet de Rettigheder Nogen i Udlandet maatte tilkomme. — Denne Lov træder allene i Kraft med Hensyn til de Stater, i hvilke det maatte være eller blive forbudt at eftertrykke Skrifter der ere forlagte af norske Undersaatter."

— I en Tale, hvormed Hs. Majestæt Keiseren aabnede den ungarske Rigsdag, yttrede han blandt andet, at hans Omsorg for Ungarernes Hæder og Vel har bevæget ham til, efter sine Forfædres Exempel at lade sin Søn krone, endnu medens han selv levede. „Han vil," sagde han, „søge Tronens Glands i det offentlige Vel, sin Rigdom i Folkets Lykke, og sin Regjerings Kraft i Lovenes Hellighed." Paa nærværende Rigsdag skal ogsaa handles om en nye Udskrivning af Rekruter. „Vi nyde vel Freden — vedblev Hs. Majestæt — og haabe længe at bevare den; men Rigets Værdighed og Nationens Roe finde deres Støtte i Krigernes Tapperhed og Antal."

Kjøbenhavns Børs, d. 12 October 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à

Species 211

Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	85½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	80	80½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	108 i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	—	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	59	59½ L. Steel.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 83.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 16 October 1830.

Fernow. Baggesen. Lavater.

(Fortsat. See forr. Nr.)

Til Profess. Reinhold.

Wien d. 1 Jan. 1794.

Jeg veed ikke, hvorledes jeg værdigere og festligere skulde kunne begynde min Indtrædelse i det nye Aar, og i Deres Fædrenestad, hvor Baggesen og jeg igaar Aftes Kl. 7 lykkeligen og friske indtraf, end ved en Underholdning med Dem, dyrebare, allerhøjstærede Velynder. Sandeligen var jeg ikke denne Aften hos Deres elskede Baggesen, da var jeg hos Dem! Hvorfor skal man ikke kunne dele sig paa to Steder? Saalænge jeg er her, skal jeg takke det velgjørende Forsyn for at det paa mit Livs labyrintiske Sti, just førte mig til Dem paa en Tid, da en blid Udsigt syntes at have tabt sig for mit Blik, da jeg allerede havde gjort Afkald paa det, der i min Stilling kunde være den højeste Lykke; at De da værdigede mig blandt Tusinde det Fortrin at knytte min Skjebnes Traad til den sjeldne Forbindelse med Dem og Baggesen, og derved at aabne mig en Kilde til sødere Glæder end jeg forhen kjendte, og hvis Besiddelse jeg selv i mine dristigste Forhaabninger ikke vovede at forestille mig. Jeg takker Dem endnu uendelig meget herfor. Deres Lærdomme have viist min Aand i det uvisse Dunkle, hvori den svævede, en sikker Ledestjerne og aabnet den Regioner, som ellers havde stedse blevet uopdagede for den. Deres Undervisning har lært mig at skatte Livets høje Værd, at kjende, elske og opnaae min Tilværelses eneste Bestemmelse. O! kunde jeg kun i Dag, gjennemtrængt af den inderligste Kjerlighed og Ærefrygt, saa levende udtrykke min Tak, som jeg, saa ofte jeg skuer hen paa min Skjebnes Løb, føler den i mit Hjerte.

Den 2 Jan.

Saavidt havde jeg skrevet igaar, da man bragte mig Deres uudsigeligen kjere Brev; hvor meget takker jeg Dem ikke for denne Glæde! Jeg maa nu, saa godt jeg kan, fortælle Dem noget om vor Reise. Den 3 Dec. 1793 vandrede vi ud fra Bern. Baggesen, Lindemann, som tre Dage forhen var kommen dertil, og jeg overstege nogle af de smaa Bjerge, og kom den 6te til Zürich, hvorhen Rossolini, der siden fulgte os til Augsburg, allerede aatte Dage forud var afreist. At see Lavater igjen, og at stifte Bekjendtskab med Fichte, nævner jeg her som det mærkværdigste for mig. Den 8de afreiste vi fra Zürich. Fichte ledsagede os til Richterswyl. Her gjorde vi Bekjendtskab med Pestalozzi, til hvem Fichte førte os, og hvor jeg om Aftenen og den følgende Morgen nød en af de meest underholdende Aandsnydelser, jeg i

mit Liv har havt. I de følgende Dage bestege vi, ved skjønt Solskins Vejr, Toggenburger-Bjergene, og kom gjenem en Deel af Appenzeller-Landet over St. Gallen; og den 11 Dec. til Schweitz's Grændser. Nu var ogsaa det smukke Vejr ophørt. For ikke at vade i Regn og Skarn, kjørte vi til Bregen, men herfra fortsatte vi igjen Rejsen til Fods de følgende Dage. Vi befandt os nu paa østerrigsk Grund, og det gav man os paa en besynderlig Maade at forstaae. Vi gik tidlig den 12te, uden at ahne noget Ondt, ud af Bregenz, og vare næppe komne en liden halv Miil bort, førend vi saae to Soldater løbe af alle Kræfter efter os, for at indhente os. Mig, som af den hele Vandrer-Karavane saae meest forbægtig ud, greb den ene i Brystet, og raabte: Staae Karl! du maa tilbage med til Bregenz. Den anden gjorde ligesaa med Baggesen. Vi fattede os, saae snart, at vi ved Modstand intet kunde udrette, skjendte over det fordømte Politie, som lod os fra Landevejen hentes tilbage for at examinere os, og fulgte begge Soldaterne, som nogle Skridt bag efter sig havde et lidet Reservekorps af to Mand. Saaledes førte man os tilbage til Staden, under et glimrende Følge af Gadepøbelen, der flokkevis havde forsamlet sig, hen til Kancelliet, hvor man undersøgte vore Passer, og undskyldte sig med, at Tidsomstændighederne gjorde saadanne Forholdsregler nødvendige. Baggesen læste Herrerne en liden Text, og bade dem i alle Rejsendes Navn, herefter bedre at passe paa i alle Gjestgivergaarde, og i Portene.

I Augsburg ankom vi lykkeligen d. 17 Dec. Vort Ophold der, som varede til 21 Dec., var meget uinteressant. Vejret blev nu efterhaanden stedse slettere, og Vejene bleve mere og mere slemme. Vi toge derefter, da Lindemann og Rossolini forlode os, en Retourvogn, som den følgende Dag bragte os til München, hvor vi bleve i flere Dage. Anden Juledag kjørte vi fra München med Diligence til Salzburg, indtraf der den følgende Dags Aften, og vandt den følgende Morgen en Times Tid, for flygtigen at giennemvandre denne skjønneste af alle de Stæder, jeg hidtil har seet. Vi troe os hensatte i en italiensk Stad. Husene ere alle byggede i god Smag, og, hvad der meget forskjønner Udseendet, med flade Tage. Her ere skjønne Kirker og offentlige Bygninger. Stedets Beliggenhed er eneste i sit Slags, og at ligne med de skjønneste Egne i Schweitz; men har ikke skjønne Mennesker. Næst Bernerinderne have vi i München seet de skjønneste qvindelige Skabninger, men især er i sidstnævnte Stad, ligesom i hele Bayern, skjønne, store, velskabte Mandfolk. Efter to i Diligencen tilbragte søvnløse Nætter, naaede vi den 29de Linz, hvor vi traf en Retourvogn, der bragte os hertil. Vi vare en Maaned undervejs fra Bern hertil. Vor Rejse skulde, især fra Augsburg, maaskee have været behageligere, naar vi kunde have gjort den tilfods, (saaledes som vi gjorde fra Bern til Augsburg), men det taagede og fugtigt kolde Vejr skulde have gjort saadan Rejse i Længden trættende. Baggesen har vist nok paa Rejsen lidt meget, men mere ved Adskillelsen fra hans elskede Hustrue, end ved Strabatser, som hans Legeme er saa temmeligen hærdet til at udholde. Jeg haaber, at denne Adskillelse, som han ved sin megen Brevskrivning til hende, og mange Breves Modtagelse fra hende, til og fra Bern, hidtil har faaet gjort nogenledes taalelig, vil han efterhaanden lære at finde sig med mere Rolighed i, end det i Begyndelsen var ham muligt — —.

Fernow.

Til Profess. Reinhold.
Klagenfurt d. 11 Febr.

(Først berører Fernow i dette Brev, ved at sende et af ham tegnet Portrait af Reinholds Søster, sine Ideer om Kunsten; derefter kommer han til sin Rejse.)

— — I artistisk Hensigt har jeg af den hidtil tilbagelagte Deel af Rejsen kun havt liden Nytte; jeg maa haabe det bedste af den Deel, der er tilbage. Vist nok har jeg i Wien seet meget Skjønt af Kunstværker; men ikkun seet. Om jeg i Venedig og Triest vil kunne mere end see? veed jeg ikke; men næsten tvivler jeg derpaa; thi vi gjøre vor Rejse meget ilfærdigt. Vi skulle i Venedig ikke blive længere end omtrent aatte Dage; i Florentz vel ikke heller mere end omtrent lige saa længe. Baggesen rejser paa Kjerlighedens Vinger; han føler sit Væsen deelt, og vil ikke have Ro, førend det igjen er forenet. Allerede har han af-

kortet en Maaned fra den fra Førstningen af bestemte Tid for denne Rejse, som var bestemt til fem Maaneder: men Rejsens Tour er forøget. Det laae ikke i Planen at besøge Florenz med paa denne Rejse; men nu, da Baron Herbert gjør Følge med os, udvide vi Touren over Florenz og Livorno, og skulle desuagtet ved April Maaneds Slutning være tilbage igjen i Schweitz. Vort Ophold kan altsaa kun blive kort paa ethvert Sted, og saaledes kan der ikke for mig blive at tænke paa noget roligt Studium. I en anden Henfigt derimod vil denne Rejse dog altid blive af megen Nytte for mig.

— — Fra Wien afrejste vi d. 3 Febr. med Diligencen, og kom snart ud af den mørke, taagede, smudsige Sphære, i hvilken vi en heel Maaned havde levet, ind i Over-Stejermarks rene og højere, hvor vi fandt Vinteren herskende i sin fulde Strænghed; men tillige i sin fulde simple Herlighed. Igjennem det hele Land, og den største Deel af Kärnthen indtil Klagenfurth gik vor Vej bestandig over Bjerge eller igjennem skjønne romantiske Dale, der vist nok, for deres fulde Skjønhed, nu manglede den blomstrende Naturs Ynde og Liv; men ogsaa Vinteren i disse Egne er ikke glædeløs. Om Dagen havde vi en reen klar Vinterluft, og de stille, strænge, stjerneklare Nætter lode os ogsaa i det Dunkle kjende de Egne, som vi gjennemrejste, og de forskjellige Afvexlinger.

Den 8de d. M. ankom vi lykkeligen til Klagenfurth til Baron Herbert. Fra den Tid leve vi her i Kredsen af ædle, fortræffelige Mennesker saa glædeligt som muligt. Middags- og Aftensmaaltiderne ere fro sokratiske Fester, hvor alvorlig Visdom afvexle med Lune, Glædens Sange med philosophiske Samtaler; og snart fryder os Minerva, snart Hebe med deres Gaver. Slige Dage ere det sande Liv; de ere Lys-Punkter paa vor Rejse, af hvilke vi allerede have havt nogle, og for hvis Skyld man glemmer Rejsens Besværligheder, om disse end ikke gave anden Skadesløsholdelse.

Philosophien har her uendelig mange Venner. Den hele Cirkel i Herberts Huus er indviet mere eller mindre i dens Hemmeligheder, og begge Baronesserne v. D. ere et Par Præstinder af fortrinlige Evner. B. er af den Mening, at han hidtil ikke har fundet noget Fruentimmer, der saa ganske har fattet Philosophiens Aand, som disse to. De have studeret Kants samtlige Kritiker, saavelsom ogsaa Deres (Reinholds) Skrifter, og de have, som man af Samtalerne kan slutte, forstaaet dem. Jeg var noget underlig tilmode første Gang, da jeg hørte to unge Piger tale saa flydende om Kategorier og Antinomier, som andre sædvanligen om Pynt, Moder og Vejret. De have ved al deres Philosophie ikke gjort deres Qvindelighed Afbræk, thi den ene er elsket, den anden elskværdig. Da nu her ogsaa Damerne ere Selvtænkerinder, saa bliver den hele Dag igjennem philosopheret og polemiseret, og Underholdningen er aldrig mat eller flau. — Herbert er et af de fortreffeligste Mennesker, hos hvem Hoved og Hjerte staae i bedste Ligevægt, og hans Stilling i Verden er, troer jeg, saa lykkelig, som han selv er Lykken værdig. Han haaber at besøge Dem i Kiel; naar det kun ikke bliver ved det blotte Forsæt.

Den 14de dennes gaae vi over Triest til Venedig. En Hr. Rauscher, der er et fortreffeligt Menneske, gjør Rejsen med os. Kommer nu Erhard, som han har lovet os, til at gjøre Følgeskab, saa kan jeg med Føje spørge: hvor et andet lignende Rejseselskab existerer? hvor lykkelig er jeg, at være Medlem af samme. Naar Baggesen kun lykkeligen overstaaer Rejsen, saa skal intet fejle i min Tilfredshed; gjerne skulde jeg, naar det var mueligt, afgive til ham en Deel af min hidtil usvækkede Sundhed.

Jeg nedbeder over Dem og mit elskte tydske Fædreneland Forsynets Beskyttelse, i det jeg nu paa nogen Tid, og for første Gang adskiller mig fra Fædrenelandet. Deres Kjerlighed — det veed jeg — er mig ydet ogsaa paa hin S:de Alperne; ligesom mit Hjerte vil i Besiddelsen af samme føle sig evig fro og lykkelig.

Deres
Fernow.

Til Professf. Reinhold;
fra Florenz 17 Marts 1794.

— — Kommen fra Jenas nøgne Bjerge blev jeg i Bern forbunden med Baggesen, Rossolini og Lindeman, hvilke begge dog kun kjørte en Strækning med os; i Klagenfurh med Herbert og

Rauscher, i Venedig med Dr. Friedländer fra Königsberg, i Verona med Erhard, og saaledes have vi nu, 6 Personer i Tallet, bevæget os frem til Florentz, vor Rejses fjerneste Punkt. Her skulle vi nu skilles ad. — Ubehagelige Efterretninger fra Bern bestemmer Baggesen til, snarest muligt at vende tilbage didhen. Hans Svigerfader Altland-Foged Haller von Schenkenberg er død; Kone og Barn ere syge; og den stakkels Baggesen er sat i de dybeste Bekymringer.

Saasnart jeg har seet Mærkværdighederne i Florentz, gaaer jeg, som ved Herberts Understøttelse vorder sat istand dertil, herfra tilbage til Bologna for at forblive der og fortsætte mit Kunststudium. Den ædle Herbert blev, ved at see det derværende Kunstner-Instituts gode Anstalter, og den Mængde af fortreffelige Kunstværker, som Bologna besidder, saaledes besjelet af det Indtryk, samme gjorde paa mig, og af Menneskelighedens Genius, som aldrig forlader ham, at han strax paa Stedet tilbød mig et aarligt Bidrag af ethundrede Gylden, naar jeg maatte have Lyst til at blive og studere i Bologna. Overrasket af denne Stormodighed kunde jeg i Øjeblikket ikke andet end takke. — Jeg talede siden med Baggesen herom. — At en aarlig Indtægt af 100 Gylden ikke var tilstrækkelig for mig, til at vove at blive her i et fremmed Land, og paa et Sted, hvor der ere unge Kunstnere nok, som ere dueligere end jeg, saa at jeg ikke, især i det første Aar, kunde vente Arbejder nok, ja om jeg end bekom dem, ej derved opnaaede mit Formaal, Kunstuddannelse — dette var omtrent Resultatet af det Overlæg, der afholdt mig, at jeg ikke med begge Hænder modtog Herberts Andragende. Herbert saavelsom Baggesen fandt mine Betænkeligheder grundede, og lovede mig ved deres Bestræbelser at hæve Vanskelighederne, saa at jeg kunde vorde sat i Stand til uden Bekymring for Livets Ophold, og deraf flydende Forsømmelse og Forstyrrelse i mit Studium, at kunne leve i det ringeste nogle Aar i Italien. De regne begge paa den unge Greve v. Burgstal, en rig og ædel Mand, med hvem de leve i Venskab — som jeg ogsaa af et Brev fra ham til Baggesen har seet Beviis paa.

— — Jo dybere vi kom ind i Italien, jo interessantere blev alt omkring os. Hver Plet Jord er her af Betydenhed enten ved det Nærværendes Skjønhed, eller det Forbigangnes Aand, som gaaer Vandreren imøde under de sunkne Ruiner af et mægtigt engang Verden beherskende Folk, som nu næppe har Sands tilbage for sine Forfædres Storhed. Stedse vil derfor Italien blive Verdens interessanteste Land, om det end ikke havde denne yppige Blomsterflor, disse fortryllende Høje, disse velsignede Dale, denne vellystige Himmel, og denne evige Vaar.

(Fortsættes.)

Gamle Borge i Danmark.

„En stor Mængde Borge hævede sig i Middelalderen paa Danmarks Sletter; de ældste vare opførte af Tømmer, hvortil de store Skove leverede Materialier i Overflødighed, men som en Følge heraf bleve de ofte opbrændte af Fiendehaand, og da Borgene siden opbyggedes af varigere Materialier, var dette dog kun Tilfældet ved de kongelige og enkelte Magnaters Slotte, medens de mindre Formuendes og den lavere Adels Gaarde endnu længe vare helt maadeligt byggte. Borgenes Bygnings- og Befæstningsmaade var meget forskjellig; snart anlagtes de paa en naturlig, eller opkastet Banke, snart paa et Næs, en Øe, eller endog midt i et Morads paa nedrammede Pæle." — „Under Frederik den Første bleve vel adskillige Herregaarde befæstede; men nu fulgte flere Catastropher, der forvandlede mangfoldige stolte Borge til Ruiner eller ganske udslettede deres Spor; nemlig Grevens Feide, samt de Clemensske Uroligheder i Jylland, og de svenske Krige 1643 og 1658." —

„Herregaarden Spøtterup i Røding Sogn, Rødingherred, Skivehuusamt, Viborg Stift, er en af de gamle befæstede Gaarde, der bedst viser, hvorledes en saadan Borg saae ud i gamle Dage, da dens oprindelige Udseende og Befæstning næsten uforandret er vedligeholdt. — Den er bygt i et Morads, thi rundt omkring fremvælder Vandet, og inde i Gaarden behøver man kun at tage en af Stenene op og gjøre et Spadestik, saa fyldes Hullet strax med Vand; desuden gaaer en Mose eller vandfuld Egn lige op til den opdæmmede Kjørevej, uden om den yderste Grav. Denne me-

radsige Egn har for ej saameget længe siden været en Deel af den Sø, der nu dækker hele Vestsiden af Gaarden; mod Nord er fladt, mod Østen bakket Land; mod Syden er en sumpig Hede, som vel engang, da Søen gik længere ind, var Morads. Borggaarden bestaaer af tre Fløje, af hvilke Hovedfløjen vender mod Syd og Nord, og derfra udgaae to Fløje mod Vesten; alle ere lige høje, nemlig 30 Alen, med hvælvede Kjeldere under dem alle; under den østlige Fløj er Kjelderen højest og samtlige Hvælvinger understøttes af en Række smaae Piller. I den sydlige Fløj ere alle Værelserne i første Etage hvælvede og meget høje og rummelige. Uagtet Murenes Tykkelse, der i Kjelderne er 4 Alen, i første Etage $3\frac{1}{2}$ og i anden Etage omtrent 3 Alen, ere dog Værelserne meget lyse, da Murene skraae meget stærk indad og Vinduerne ere store. Paa Loftet ere adskillige meget dybe Huller eller Fordybninger ned ad, midt i Muren, saa rummelige, at en Person magelig kan være der, og i disse findes et ret beqvemt Sæde; det er rimeligt, at de ere indrettede til Forsvar og at Bueskytter deri have taget Post ved Belejringer, og da har der vel været et Skydehul i hvert udad til. I de to Hjørner inde i Gaarden staae to smaae Taarne, et firkantet i det sydøstlige Hjørne, og et rundt med et Spiir i det nordøstlige. I disse Taarne ere Opgange til Værelserne og Loftet, nemlig Vindeltrapper af Træ, hvis Trin hvile paa en Pille. Paa den fjerde Side af Gaarden staaer en svær firkantet, taarnagtig Bygning, hvorigjennem Indkjørselen er under en Hvælving; i denne Bygning ere mange Skydehuller saavel underneden for at bestryge Broerne og Indgangen mellem Voldene, som oventil for at skyde ud over den vestlige Vold. Dette Taarn er paa begge Sider ved svære Mure forbundet med de 2 Sidefløje, og i det Øverste af disse Mure er en bedækket Gang, kaldet Vægtergangen, ad hvilken man kan fra Sidefløjene gaae ind i Porttaarnet, i hvilket der desuden er en muret Vindeltrappe. Forøvrigt ere Skydehullerne tilmurede ved det Yderste. I et af Værelserne sees nogle blaae Pletter, der ikke kunne skaffes bort, uagtet al Kalkning; Sagnet fortæller, at en Moder her skal have dræbt sit Barn, hvis Blod foraarsagede disse Pletter; i samme Værelse er det ej rigtigt, og Skade ogsaa, om der i en saa gammel ærværdig ej skulde findes Spøgerie. — Tæt uden om Gaarden løber en dyb Grav, der staaer i Forbindelse med Søen; udenfor Graven ere Jordvolde, der mod Vesten ere lavest; paa den sydlige Side har den nuværende Ejer taget noget af Voldens Højde for at bringe det dertil, at man fra første Etage kunde see over den. Mod Østen er Volden højest (14—15 Alen), og her er endnu en Deel af Brystværnet tilbage, ja man seer tydeligt, hvor Stykkerne have havt deres Plads. Volden mod Østen skal engang have været saa høj, at kun Spiret af det ovenomtalte Trappetaarn kunde sees over den, og da Voldene staae paa et Morads, er det rimeligt at de ere sunkne meget; fra Østkanten var Gaarden ogsaa vanskeligst at forsvare, da Markerne noget derfra nu ere højere end Voldene. Uden om disse Volde løber atter en dyb Grav, paa hvis nordlige Side Spor af Udenværker sees. Indgangen til Borggaarden er ad den opdæmmede Vej fra Vestsiden; over Gravene, hvor fordum Broer vare, er nu opfyldt Vej. Ladegaarden ligger Syd for den yderste Grav og bestaaer af fire deels grundmurede deels Bindingsværks-Bygninger. Gaardens Navn udledes af Nogle deraf, at den har spottet Fjendens Magt og Angreb; rimeligere er det vist, at den i ældre Tider er kaldet Spyderup, og tæt Østen for Gaardens Marker, paa Rødding Byes Jord, ligge to Høje, der endnu kaldes Spydhøjene.

Spøtterup skal, ifølge et Folkesagn der i Egnen, være bleven bygget ved følgende Anledning: en riig Adelsmand forelskede sig i en meget haardhjertet Frøken, der paa ingen Maade vilde vide af ham at sige; omsider skal hun, for at undgaae hans Overhæng, have taget en Ring af Fingeren og kastet den ud i et Morads med de Ord, at dersom han paa det Sted, Ringen nu laae, kunde opføre en hende anstændig Bopæl, da vilde hun være hans. Adelsmanden samlede nu Bygmestere og begyndte at opfylde Moradset, men da Steen begyndte at mangle i Nærheden, lod han bekjendtgjøre, at han vilde give 8 Skilling for hver Tønde Marksteen. Sagnet tilføjer, at da Gaarden var færdig, fik han dog ikke Frøkenen.

Hvorledes og hvorfor end Gaarden er bleven bygget, er det vist, at den i ældre Tider tilhørte den Viborgske Bispestol, og at Prælaterne der holdte

deres Foged. Pontoppidan siger, der skal endnu findes adskillige Domme paa Spøtterup-Søe af Torben Bille Erkebiskop i Lund og Ejendomsbreve under Biskop Jørgen Friis's Segl; hvor disse Documenter findes, anfører han ej; de Gaarden vedkommende Papirer, der ere i den nuværende Ejers Besiddelse, gaae ej længer end til Aaret 1600. 1523 fik Biskop Jørgen Friis af Kong Frederik den første Birkeret for Gaarden „Spytterup", hvorunder hans og Stiftets Bordnede i Ryttinge Sogn skulde henhøre. Skipper Clemens plyndrede Egnen deromkring, opbrændte Kaas og flere Gaarde og skal forgjeves have beskudt Spøtterup fra Fjorden af; da maa vel den nuværende Søe have staaet i Forbindelse med Fjorden, som nu ligger en Fjerdingvej fra Gaarden. At Kaas er bleven beskudt fra Fjorden er vist, og en Bonde har for faa Aar siden oppløiet en Kanonkugle noget Østen for Kaas. Ved Reformationen inddroges Spøtterup under Kronen og 1559 forlehnedes Otto Krumpen med samme. Jacob Rostrup indløste den 1569 fra Krumpens Enke, Anna Lykke. 1570 blev Grev Gynther af Barby, der i Krigen havde tjent Kong Frederik II., arveligen forlehnet med Spøtterup, men han døde kort efter; hans forlovede Brud Dorothea, Iver Krabbes Datter, giftede sig med Benedict v. Ahlefeld og har besiddet Gaarden endnu i Aaret 1577. Henrik Belov D. R. R. forlehnedes 1579 arveligen med Spøtterup og saaledes ejedes den efter hans Død af hans Søn Claus Belov og Frue Karen Lange, derefter af Sønnen Henrik Belov og Frue Pernille Quitzow, hans Broder Frederik Belov, død 1648, og Frue Anna Ulfstand. De følgende Ejere vare 1661 Oberst Mogens Kruse, derefter en Oberst Kruse, der ved at hverve et Regiment i Polen blev ruineret og pantsatte Spøtterup til sine Creditorer i Kiel; en af disse, Henrik Kohlbladt, udløste de andre og solgte Gaard og Gods 1702 til Axel Rosenkrands og Frue Karen Reetz; deres Søn Gehejmeraad Rosenkrands besad det indtil 1776, da Mathias Richter kjøbte det, men 1784 afhændede det til Peder Nissen, Fader til den nuværende Ejer Niss Nissen.

(Forestaaende Uddrag ere optagne, som Prøver paa et nyelig udkommet lidet interessant Skrift kaldet: Efterretninger om de gamle Borge i Danmark og Hertugdømmerne. Første Samling. Paa Hofboghandler Beekens Forlag; og faaes hos ham, Snaregade Nr. 13 for 8 Mk. hæftet. Antallet af de Borge, som i denne første Samling beskrives, ere 42. Paa Skriftets Vignet, smukt lithographeret, forestilles Rudera af Hammershuus. De benyttede Kilder nævnes i en Forerindring; deriblandt foruden trykte Skrifter „nogle private Bidrag.")

Regnskab for Bombebøssens 3die Quartal 1830.

(Oprettet den 11te August 1819.) — (See Skilderiet Nr. 56 for d. A.)

Ved Bombebøssens Aabning fandtes i samme . .	r. S. 96 Rbd.	12 ß. S.	og T. 39 Rbd.	52 ß.
Af hvilke 1 Rbd. Seddel var indsvøbt i et Papir med Devise „Det gode, der ej deles, ej nydes!" —				
Fremdeles indkommet fra Hr. Havne Captain Rohde	— 500 —	= —		
og Piastre $60\frac{3}{5}$ ansat til			— 119 —	14 —
hvilke af ham ere indsamlede paa Øerne St. Thomas og St. Jan.				

For solgte Contrabøger . . . . —[illegible]100 — : —
De Herrer Flagmænds og Søofficierers Bidrag
for andet Halv=Aar 1830 . . . . — 213 — 1 —

Rede Sølv Rbd. 809 — 13 — S. og T. 258 — 66 —

Bombebøssen ejer nu:

1. Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvalder=
gade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg
af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie rede Sølv 14,000 Rbd.
2. Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Til=
læg af Conferentsraad Bruuns sidste Gave . . . —— 2900 —
3. Hofraad Meyers Legat i kongelige Obligationer, à 4 pC. . . . Sølv 2500 —
4. Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligationer, à 4 pC. . . . — 1000 —
5. Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse=Obl., à 4 pC. — 500 —
hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.
6. Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC. . . . . — 293 — 39½ ß.
7. Den af det oeconomiske Velfærds=Selskab skjenkede Capital i
Obligationer, à 4 pC. . . . . — 6225 — :
hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre,
ej kommer Bombebøssen til Indtægt.
8. Capital i Nationalbankobligationer . . . . — 7000 — :
9. En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor . — 100 — :
110. Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis=Obligation — 100 — :
hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts.
111. Af Selskabet Holbergs Minde skjenket en kongelig Obligation . . — 100 — :
112. Af en Anonym skjenket 2 Actier i Badeanstalten . . . . . . — 200 — :
113. I Sparekassen . . . . Sedler 1100.

I alt Sedler 1100 Rd. — Sølv 34918 — 39½ —

* * *

Directionen har atter Hr. Captain Rohdes vedvarende Iver for Stiftelsen at takke for det ovenanførte nye Bidrag fra Indvaanerne paa St. Thomas og St. Jan.

Ligeledes har Hr. Brygger og Dannebrogsmand Jensen i denne Sommer leveret 8 Td. Øll.

Kjøbenhavn d. 9de October 1830.

M. Lütken. Schack. Langberg. L. Larsen. F. Duntzfeldt. T. Arboe.

Rauberg. Møller. Wilse. Haberbier.

Om Nødvendigheden af Amts-Arbejdshuse etc.

„Da Enhver, som i nogen Tid har taget virksom Andeel i et Fattigvæsens Bestyrelse her i Landet, letteligen kan bemærke det samme som Forfatteren til velskrevne Afhandling, der iaar er indrykket i Dr. A. S. Ørsteds juridiske Tidsskrift, at her nemlig i Danmarks paa retfærdige og mennekjerlige Principer grundede Fattigvæsens velordnede Kjæde mangler et væsentligt Led, saalænge ikke hvert Amt har sit Arbejdshuus, hvor ørkesløse Tryglere, som have Evne til at ernære sig selv paa lovlig Maade men ikke ville, arbejdsføre, men drikfældige Fattige, der forvandle enhver Hjelp, som tilstaaes dem selv eller deres Børn, til Brændevin, uægte Børns Fædre, der ved allehaande Kunstgreb unddrage sig fra at betale Alimentations-Bidrag, og uordentlige Husfædre, der forlade Kone og Børn, kunne henvises til Arbejde, og holdes til Orden, saa opstaaer hos Flere herved den Formening, at en Præmie fra et eller andet patriotiskt Selskab muligen med Nytte kunde udsættes for den bedste Besvarelse af det Spørgsmaal: „hvorledes saadanne Tvangshuse paa den mest hensigtsmæssige Maade kunde være at indrette? Maaskee just herved en saadan velgjørende ja nødvendig Indretning snarest kunde finde de veltalende Talsmænd og formaaende Befordrere i Landet, som den desværre hidtil har savnet. En Selvfølge bliver det da, at ved nøjagtig Beregning over ethvert saadant Arbejdshuses aarligen uomgjengelige Udgifter og maatte komme med i tilbørlig Betragtning, hvor store og højst betydelige Summer ørkesløse Vagabonders Politiesager og temporaire Fængsling, (der især hvad de saa kaldte Natmændsfolk i Jylland angaaer, næsten ere udenfor Lovene, og ligesom udgjøre en Stat i Staten) nu aarligen medtage af Statens Kasse uden mindste Nytte, enten med Hensyn til den offentlige Sikkerhed, eller de paagjeldende Personers egen Forbedring og Anvisning til et ordentligt Levnet, da selv saadanne, under optagne Rettens Forhør, naar de tilspørges om, hvorledes de efter Fængsels-Straffens Ophør fremtidigen tænke at ernære sig, da aabenhjertigen tilstaae, hvorlunde de, som den eneste Udvej til fornøden Udkommes Erhverv, ere nødte til paa nye at streife om og betle. Om Uhensigtsmæssigheden af Straffen paa Vand og Brød under saa mange Tilfælde, hvor denne nu anvendes, findes ogsaa i fornævnte Afhandling flere sande velgrundede Bemærkninger. Saavel i Jylland, som i Fyen og Sjelland har den ophørt at være frygtet eller i det mindste respecteret af de Individer, imod hvilke den anvendes. Beviser herfor i Mængde kan hver erfaren og kyndig Mand uden Vanskelighed opgive. Gid høje Vedkommendes Opmærksomhed engang maatte herpaa henvendes til Sædelighedens og det Godes Fremme i Landet! Selv sindrigst udtænkte Statens offentlige Indretninger nytter ikke, hvor Kraften fattes, enten til deres indre Sammenhold, eller den saa højst fornødne Afværgelse af Lovenes Illusion, hvilket og Grækeren Thucydides i kraftigt kjernefuldt Sprog alt i Oldtids Dage bemærkede." (Af Hempels Av. 152.)

Kjøbenhavns Børs, d. 15 October 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12 Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	155½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	49 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86½	87 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	82	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	—	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
		— i Banco.
4 pCt. Dito Dito	—	— Rd. Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	62 L. Steel.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¾	— i Sedler.
Asiatiske Compagnies Actier	—	

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 84.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 19 October 1830.

Fernow. Baggesen. Lavater.

(Fortsat. See forr. Nr.)

Slutningen af Fernows Brev til Profess. Reinhold.

Fra Triest fore vi i en Barke, i det næsten fuldkomne Vindstille paa 30 Timer over den adriatiske Havbugt til Venedig. — Den 23 Febr., ved Dagbrækningen, stege Venedigs Taarne op af Havet for os. Efter nogle Timer vare vi allerede i Lagunerne, denne svømmende Verden, og Klokken ti paa Markuspladsen, i hvis Nærhed vi, efter en halv Times Contumaz, gik i Land. Venedigs sunkne Herlighed duftede allerede imod os, førend vi satte Fod paa Land; med Holden for vore Næser ilede vi over Fiskertorvet. Paa Markuspladsen omgaves vi af en Vrimmel af Masker, Lediggjængere, Liniedandsere, Bjørnetrækkere, Tandlæger, Taskenspillere og Gøglere af alle Slags, især i Karnevalstiden. Uvilkaarligen saae jeg mig i Midten af Trængselen omkring efter Armenieren, som klarest foresvævede mig af alt, hvad jeg har læst om Venedig. Vi droge ind i Gjestgivergaarden „zur Königinn von Ungarn,„ havde endnu nogle Timer Bryderie af Skippere, Bærere, Toldbetjente, og den første Dag for størstedelen med Undersøgelse af Spørgsmaalet, om vi ogsaa virkeligen vare i Venedig? Vist nok overbeviste mange Gjenstande os derom, men vi fandt dog alt virkeligen langt under vor Forventning. Vi havde for vor Phantasi foremalet os alle de af tusinde Rejsebeskrivere beskrevne venedigske Herligheder efter en noget for stor Maalestok, og fandt nu det Modsatte. Fraregnet de Ejendommeligheder, som gjør Staden til Venedig, og udmærker den fremfor alle Verdens Stæder, fandt jeg Venedig at være den meest stinkende, smudsige og hæslige Stad, jeg nogensinde saae. De trangeste og krummeste Gader man kan tænke sig; de ere vel brolagte med Marmorplader; men disse kunne ikke skadesløsholde noget Menneske, der er vant til Lys og Sol, for Tabet af at være berøvet Sol og Dagslys, som i de fleste Gader ikke kunne trænge ind hele Aaret igjennem. Vist nok ere her Palladio- og Sansorino-Palladserne, som søge deres Lige i Verden, herlige Kirker, den Udsigt over Havet, som man har fra Markustaarnet over de Venedig rundt omgivende, med Kirker og Klostere bebyggede Øer, over Tyrols fjerne Bjerge, og over den uhyre Stad selv, eneste i sit Slags; men Venedig har ingen Vaar, ingen Spadseregange, ingen Rosenknoppe, den er en Stenverden, og et evigt Et-og-det-Samme hersker her, medens den øvrige Verden har Aarstidernes Omvexlinger. Ingen Verdensborger, naar han ej, beruset af Italiens Palladser, glemmer sig selv og Verden, vil kunne længe udholde her en trangbrystig, snever Existents; han vil snart læn-

ges igjen efter Terra ferma, dens grønnende Marker, dens duftende Enge, dens rolige Hytter. Disse Følelser paatrængte sig mig ofte, ved Skuet ud over den af Vellyst og Lidelser, af Rigdom og Armod, af Nobili og Pøbel, af Andægtige og Narre, af Hungrende og Mætte etc., sammentrængte Menneskehob, som under Karnevalet svømmer i Henrykkelser og Tummel, og den øvrige Tid vegeterer i trykkende Stillinger og Elendighed. I disse Lediggangens tre Maaneder tabe Tusinder Lyst til Arbejde for de øvrige ni Maaneder, og vorde Bedragere, Koblere, Betlere. Af disse vrimler det paa alle Pladser, i alle Gader, overalt hvor der er saa megen Plads, at en Elendig kan ligge, for med sine Buler og Saar at tiivetle sig nogle Skillinger af den med Skræk tilbagegysende Fremmede. Man finder hele Grupper af disse Uslinger, saa kunstmæssigen componerede og beregnede paa Effekt, at man maa beundre Smagen og Opfindelsesevnen, der søger æsthetisk at fremstille Gjenstande for Elendighed og det Skrækkelige. — Vi have besøgt samtlige aatte Theatre, paa et nær, hvor kun gives Narrestreger for den ringeste Pøbel. Man kan ikke see noget mere Blændende og Prægtigt end Glandsen og Pragten i Theatret al Fenice og al. S. Gasparo, imod hvilke Wiener-National-Theatrets ganske forsvinder. Dandsernes og Dandserindernes Skjønhed, den herligste Musik, Decorationernes og Kostumernes Pragt og Skjønhed, alt forener sig ved det mægtige Tryllerie af saa mange, til et Maal virkende, Kunster, at forskaffe den vellystigste Nydelse og beruse alle Sandser.

Venedig besidder en Mængde Kunstsager. Vi have seet saa meget, som aatte Dages Ophold tillod; det er ikke muelig i den Tid at see Alt; det er ikke heller nyttigt. Vi toge paa Brentafloden til Vands til Padua, opholdt os der en halv Dag, gik den følgende Dag til Vicenza, hvor vi laae stille i to Dage, og flittigt betragtede Palladio's Værker. Her har jeg først aldeles følt det Skjønne i Bygningskunsten. Omegnen her er herlig og frugtbar. Her begynder den Have, hvilken vi siden, lige til Apenninernes Fod, have gjennemvandret; thi det hele Lombardie er vel en umaadelig Flade, hvis Ensformighed ofte har trættet os, men fra økonomisk Synspunkt er den en eneste stor Have. I Verona forbleve vi halvanden Dag. Alle Gjenstande blive allerede her mærkværdigere, og italienske. De ærværdige Levninger af Amphitheatret, det bedstvedligeholdte i Verden satte os i en behagelig Beundring. Saadant et Værk, imod hvilket vore nyere Palladser og Skuespilhuse kun ere Korthuse, kunde Menneskehænder optaarne! Her stødte Erhard til os; han var allerede Dagen forud hidkommen; ved ham vorede vor Rejses Interesse særdeles meget. I Mantua besaae vi ikkun Palladset del T., hvor Julius Romanus glimrer i sin kjekke Storhed; hans Giganternes Fald, der indtager en hel Sal, Loftet og alle fire Vægge, og udgjør kun et eneste stort Malerie, viser, at han var værdig at være Raphaels Yndling og Discipel. Derfra kjørte vi i to Dage til Modena, en af de skjønneste Stæder vi hidtil havde seet, tilbragte der halvanden Dag, med at besee Staden og dens Kunstværker, og tage derfra til Bologna, som kun er i fire Miles Frastand. Her have vi i to Dage seet mere Skjønt end vi kunde fatte; ligesaa mange Maaneder vilde have været nødvendige, men vi kunde ikke forblive her længere. Baade Baggesen og R. ile med at komme tilbage. Her var det, hvor Herbert gjorde mig det før omskrevne Tilbud, og her vilde jeg naar jeg kun havde 300 Gylden aarlig Indtægt, være istand til ved nogle Aars Ophold at forberede mig til en Vandring til Rom, som jeg nu med ringe Møje kan besøge.

Over vor Forventning tilfredsstillede forlode vi Bologna, og betraadte paa næste Station det første Trin af Apenninerne, over hvilke vi rejste i to Dage og da lykkeligen ankom til Florenz. De 8 Dage, vi skulle blive her, vil jeg for største Delen tilbringe midt imellem Kunstens herværende Mesterværker. Man maa see dem ofte, for at see dem med Nytte. Ved de første Besøg driver Nysgjerrigheden os fra en Gjenstand til en anden.

Naar Herbert forlader Florenz, for at gaae videre til Livorno, vender jeg tilbage over Apenninerne til Bologna. — —

Til Prof. Reinhard.

Mailand d. 26 Marts 1794. Da jeg sidst tilskrev Dem fra Florenz, troede jeg ikke, at skulle

saasnart atter nærme mig Tydsklands Grændser, og dog er jeg nu 50 Mile kortere fra Dem, end da. Baggesen besluttede sig, strax efter Modtagelsen af hint Brev med de ubehagelige Efterretninger, til en hurtig Tilbagevending, da han den følgende Postdag forgjæves havde ventet et andet Brev. Vi adskilte os derfor, tredie Dagen efter vor Ankomst til Florenz, fra vort hidtil havte Rejseselskab, og ere nu efter en sex Dages Rejse over Apenninerne, komne lykkeligen tilbage til Lombardiet. Det blev min Pligt, da Baggesen ønskede det, at gjøre ham Selskab paa hans Tilbagerejse, da Herbert ikke strax kunde gaae med. Baggesen, der, som De let kan forestille Dem, var meget urolig og bedrøvet efter Modtagelsen af hint Brev, fattede sig dog under Rejsen, og dens allehaande Adspredelser, nogenledes, saa at han igjen blev modtagelig for Nydelsen af det Skjønne og kunde i Parma oplives og fryde sig ved Beskuelsen af hint herlige himmelske Malerie af Correggio, hvis Lige ikke i Verden gives. Lombardiet være et frugtbart velsignet Land, men det er for en Rejsende det kjedsommeligste under Solen. Sex Dage igjennem, paa Veje, hvis Ende ikke øjnes, paa en evig Flade, imellem nøgne Morbærtræer, der ere, som om det var Soldater, opstillede i Rækker og Geled, som fuldkomment hindre den liden Udsigt, der kunde aabnes paa en vid Landstrækning, have vi gjennemfaret i nogle Uger, i to forskjellige Retninger, og overalt fra Mailand til Padua, og fra Padua til Bologna saae vi fuldkomne Ligheder.

Endnu i Dag gaae vi over Como, Bellinzona og sandsynligen over Gothard til Bern, hvor vi haabe at være om aatte Dage i det seneste, ifald ej Snee og ondt Vejr gjør os en Tverstreg i Regningen. I Bern tænker jeg da at blive tre til fire Uger, for atter engang at kunne i Ro arbejde, og udbedre min Takkelage til en ny Vandring, da den paa vor firemaanedlige Rejse har lidt temmeligen. Jeg har paa vor hidtil gjorte Rejse i Italien havt blandt flere Fordele den, at jeg har lært saa meget af Sproget og Landets Sæder — som jeg behøver for at vandre tilbage til Bologna og maaske vandre til Rom, hvilken Rejse jeg vil gjøre tilfods, allene eller uden Rejseselskab. Jeg har en Ven i Rom, med hvem jeg har levet i Lübeck i 1½ Aar, en af de dueligste, geniefuldeste Kunstnere i vore Tider, endskjøndt han ikke er saa bekjendt, som han fortjener at være det. Han hedder Carstens, er Historiemaler, og fornemlig en stor Tegner. Til ham har jeg herfra skrevet, meddeelt ham mine lykkelige Udsigter at kunne studere i Italien, og udbedet mig hans Betænkning, om jeg gjør bedre i at forblive en Tidlang i Bologna, eller strax gaae til Rom, da jeg agter Omgang med denne, som Kunstner og Menneske lige fortreffelige Ven alt for nyttig, og alt for lærerig for mig, til at jeg ikke skulde ønske at nyde den saa snart og saa længe som muligt. Jeg haaber, at det bliver Baron Herbert, som endnu ikke veed noget om denne Idee, der først undervejs er opstaaet hos mig, ganske ligegyldigt, om jeg begynder min Løbebane i Bologna eller i Rom, da det kommer an paa, hvor jeg bedst og lykkeligst kan naae min Kunstner-Dannelse, og jeg tænker, at han i den Post vil lade mig have frit Valg. — —

Efterat Fernow var med Baggesen kommen tilbage til Bern, tilskrev han sin Ven Nauwerk i Ratzeburg følgende Brev:

Bern d. 16 Apr. 1794.

Dyrebareste, inderligst elskte Nauwerk! I den Formodning nu igjen at finde Dig hos Dine fædrene Husguder, skriver jeg til Dig til Ratzeburg. Efter min Regning er Din akademiske Løbebane nu til Ende, ifald Du maaskee ikke paany har forlænget den. Dit Ungdomslivs Glorie er nu nedgaaet; fryd Dig nu med mig! Min Sol opstaaer nu! vel sildigere end Din, og efter en lang mørk Taage-Nat; men derfor saa meget glædeligere og herligere. Hvor vil jeg ikke sole mig i dens Straaler! Min Rejse igjennem det sydlige Tydskland og Ovre-Italien, hvorfra jeg for 14 Dage siden er tilbagekommen med min Ven Baggesen, var kun Morgenrøden for den salige Dag, som mit Hjerte nu med Henrykkelse hopper imode. — Om nogle Uger vender jeg tilbage til Italien, iler da til Rom for at begynde min ny Løbebane. Der vil jeg finde vor Carstens igjen, og det vil gjøre min Lykke fuldkommen. Hvilket et Gude-Liv vil jeg ikke der komme til at føre! stille min Tørst af

den levende Kilde! aagre med min Tid mere end den egennyttigste Israelit med sit Guld! Det maa jeg gjøre, naar jeg endnu skal naae frem ad; thi min Ungdom svandt hen, førend jeg kunde arbejde mig ud af Støvet; jeg har allerede betraadt min mandlige Alders Periode, er 30 Aar gammel; maa altsaa redde hvad endnu kan reddes, førend Aftenen kommer. Veddekamp, det idelige Syn af det Herligste, der af gammel og ny Kunst er forhaanden, og min Carstens, som jeg har udkaaret mig til Mentor, skulle give min Iver og mine Skridt Vinger. Gud være lovet, at jeg kan skue ind i saadan Fremtid! Vort Ophold i Italien var ikkun kort; vi maatte derfra concentrere den højstmulige Mængde af Straaler i et Brændpunkt, for i det ringeste at see en Deel af det Skjønne og Fortreffelige, som Venedig, Lombardiet og Florenz indeholder. — (Fernow meddeler i det Øvrige af Brevet sin Ven en kort Efterretning om den tilbagelagte Rejse, og om de seete Kunstværker.)

Under vedholdende Arbejde, Brystet fuldt af Længsel og Forhaabninger, levede Fernow endnu 4 Maaneder i Bern, og tiltraadte omsider anden Gang Rejsen til det Kunsternes Land, hvorefter han higede.

Fra Bern meldte han Professor Reinhold i et Brev af 24 Maj 1794, at han havde modtaget fra Greve v. Burgstall en Vexel paa 120 Gylden. „Jeg har nu, skrev han, 220 Gylden, to Hænder og et Hoved. Skulde jeg ikke komme ud dermed i Rom, hvor der vist nok ere Mange, som ikke have disse gode Ting? Jeg haaber det. Hvad Haab angaaer, da skal jeg ikke staae tilbage for Nogen; ogsaa i Økonomisering, naar det gjelder: Et Stykke Brød, et Stykke Linned, og Raphaels Studium; mere behøves ikke i Rom, for at gjøre mig lykkelig. Omkostningerne til min Tilbagerejse fortjener jeg mig her i Bern, og derfor holder jeg mig her op, saalænge jeg finder for godt. Paa Arbejde mangler det mig ikke, Gud være lovet! og jeg haaber med erhvervede Rejsepenge at fuldende min Pillegrimsgang, uden at have nødig, undervejs at bruge Pillegrimsskik. Jeg bliver dog ikke her længere end højst fire Uger, og vil bruge omtrent fire Uger til min Rejse, om ikke den afkræftende Sirocco skjærer lidt bort af mine Vinger. — Mine ledige Timer udfylder jeg her med at studere det italienske Sprog, Archæologie og deslige.“ — Som Ledsager paa sin Rejse fik han en ung Maler Liernus fra Haag.

— Den 29 Sept. 1794 havde Fernow naaet Rom, hvor han gjenfandt sin elskede Carstens. Denne Ven var ved sex Aar, men end mere ved idelig Sygelighed, bleven i det Ydre forandret, men i Hjerte og Aand var han den Samme. Tre Aar sildigere skrev Fernow til en Ven om Carstens følgende: „Omgangen med ham er for mig intet lille Bidrag til den Lyksalighed at leve i Rom. Han er den eneste i Rom, som vandrer den Vej, de gamle og store Mestere af det 15de og 16de Aarhundrede vandrede, og han gjør det med en ejendommelig Aand. Jeg ønskede Dig den Fornøjelse at see hans Arbejder. De skulde, endog ved Siden af Raphaels og Michel = Angelos Værker, fryde Dig. De nærværende Tidsomstændigheder ere alt for ugunstige for Kunsten, til at en fremmed Kunstner, og det en Kjetter, skulde kunne haabe at i Rom komme til at udføre et stort offentligt Arbejde. Om Carstens derfor endog vanskeligt vilde faae et saadant Hverv, hvorved han kunde udvikle og vise Storheden af sit i høj Grad uddannede Talent, saa vil han dog i smaa Arbejder for den sande Kjender stedse være en stor Kunstner.“ — Fernow blev strax Carstens's Husfælle, og af ham omført til Roms Herligheder. Disse to Venners hele Liv var helliget Studium og Nydelse af Kunst. — Fernow bestemte sig snart til at gjøre det theoretiske Studium og Kunsthistorien til sit Hovedformaal, og blot at drive Praxis til sin Tidsfordriv.

Til Professor Reinhold;
Rom d. 12 Nov. 1795.

— Saalænge Baggesen endnu var min Sagfører hos Dem, syntes det mig ofte unødvendigt selv at fremkomme for Dem; jeg kunde lade hans Genius, hans Hjerte tale for mig, uden at hverken De eller jeg havde Skade deraf. Men fra den Tid, han desværre for tidlig sluttede sit Løb mod Syd, for at vende hjem igjen til sit Valhal, maa jeg selv udruste mig, for hen ud over Alperne

og Apenninerne at overbringe Dem en romersk Hilsen. — (Nu fortæller han i sit Brev, hvorledes han havde fattet den Beslutning, ikke at drive Kunsten praktisk, men theoretisk, hvorpaa han ogsaa i et Par Opsatser i Merkur havde givet Prøver.) — „Mine første Skridt, vedbliver han, til at udføre dette Forsæt, gik det godt med. I den korte Tid af Ophold her har jeg bragt det i det mindste saavidt, at gjøre mangen Kunstner Nødvendigheden af en højere Aandsdannelse, end den Haandværkerne behøver, begribelig og følelig; dertil kommer den Fordeel at leve i nøje Omgang med det nærværende Roms bedste Kunstnere, og saaledes grundig studere Kunstens Aand og Væsen, ikke blot i de Gamles Værker, der til evige Tider bestaae, men ogsaa den nuværende Kunstaands levende Stræben, der med Hæld følger disse store Forbilleder, og at støtte mine Erfaringer og praktiske Kundskaber paa philosophiske Grundlag, som jeg fra mit Fædreneland har hidbragt. Maaskee lykkes det mig engang derved at frembringe noget Nyttigt over Kunsten. Imidlertid har jeg, opfordret af nogle tænkende Kunstnere og Kunstvenner, begyndt at udarbejde en Række af Forelæsninger over Kunsten, efter kantiske Principer, hvilket var mit Arbejde forrige Sommer, og i Vinter har jeg to Gange ugentligen om Aftenen holdt samme i Prinds August af Englands Vaaning. Mit Auditorium, der bestaaer af Kunstnere, Kunstvenner og Lærde, er 36 Personer stærkt. Prindsen selv, som saadanne Ting ikke interesserer, er ikke blandt mine Tilhørere, men ved at holde dem i hans Huus har jeg den Fordeel at undgaae Mistanken om en hemmelig Klub, og saadan Mistanke skulde vore Aftensammenkomster vist ellers være udsatte for, og maaskee de endog kunde forstyrres derved. Mine første Timer have havt det Hæld at behage og erhverve mig Tiltro for de følgende. — — Jeg har ogsaa stiftet et fælles Bibliothek, hvortil de for Kunstneren nødvendige Bøger, Oversættelser af gamle Klassiker, nyere Digtere o. s. v. efterhaanden anskaffes. Førend Carstens kom til Rom havde næsten ingen tydsk Kunstner en Bog; omsider begyndte en og anden at læse, i den Tanke at det var derved, Carstens havde vundet sin Opfindelsesaand, sit Genie. Ingen havde forhen læst en Livius, Diodor, Homer o. A.; nu komme de efterhaanden ifærd dermed; vi have ogsaa faaet nogle tydske Tidsskrifter, Merkur, die Horen o. fl. i Gang. — Just nu ere Fru Brun fra Kjøbenhavn, Matthisson, Fyrstinden af Dessau, og min Ven P. hidkomne. Med Sidstnævnte har jeg her havt den første salige Nydelse af Gjensyn; men han har kun havt faa Øjeblikke at skjenke mig. De andre har jeg endnu ikke seet, og fra Baggesen har jeg aldeles intet hørt i et halvt Aar eller længere. — —

Indtil April 1795 levede Fernow med Carstens i een Vaaning; men siden behøvede Sidstnævnte til sin Kunstudstilling et større Kunstværksted, og drog derfor ind i den afdøde Maler Battonis Huus. Begge Venner boede nu vel ikke under eet Tag; men de vedbleve at leve ligesaa uadskilleligen sammen som forhen. Fernow tilbragte den hele Dag hos sin Ven, i hvis Værksted han havde sit Arbejdsbord opslaaet, ved hvilket han med varm Nidkjerhed drev det theoretiske Studium af Kunsten, og saae tillige sin Vens Mesterværker fremstaae for sine Øjne. Hver arbejdede uforstyrret for sig; Aftenerne tilbragte de, glade over det vellykkede Dagværk, med Spadseregange, hvor de paa Roms klassiske Grund sankede nye Kraft, nye Belæring og Kunstnydelse.

Fernow levede her lykkelige Dage ved Venskab, Nøjsomhed, Arbejde. Understøttelsen fra hans Velyndere, Baron Herbert og Greve v. Burgstall ophørte efter de to første Aar; men nu, bekjendt med det Lokale og med Landets Sprog, vidste han at hjelpe sig selv.

I Maimaaned 1798 havde Fernow den Hjertesorg, at hans Ven Carstens efter lange Lidelser af Brystsvaghed døde. —

Fernow levede med den ærværdige Zoega i de venskabelige Forhold, som lige Beskjæftigelser medføre. Lige Kjerlighed for Kunst og Videnskab indgjøde dem gjensidig Agtelse for hinanden; Fernow var, især fra den første Tid han kom til Rom, Zoega megen Forbindtlighed skyldig for Underretninger, Besøg i Gallerierne o. s. v.

Under sit Ophold i Rom anskaffede han sig efterhaanden en skjøn Samling af italienske Skrifter, hvoriblandt mange sjeldne; — de urolige Tider vare gunstige for saadan Samling; han bragte Samlingen siden ved Tilbagerejsen til Tydsk-

land med sig, og den blev indlemmet i Hertugen af Weimars Bibliothek.

Fernow elskede Selskabelighed og tillod sig gjerne dens Nydelse, naar Omstændighederne føjede sig derefter; hans Personlighed skaffede ham let Adgang; han levede mange skjønne Timer i Fru Bruns Huus under hendes Ophold i Rom; ogsaa i Hr. v. Humboldts, som i nogen Tid var Gesandt i Rom. Ligeledes havde han det Hæld at blive bekjendt med Fyrstinden af Rudolstadt. — Ved hans Vens Tab, og da hine Adspredelser ikke kunde dæmpe Tanken om, at han stod, hvad husligt Hjem angik, allene, og nu, 36 Aar gammel, trængte til at see sin Tilbøjelighed til Hjemliv, og et eget lidet Arnested fyldestgjort; blev en ny Periode i hans Liv nu begyndt.

Han boede omtrent 1799 eller 1800 i en Papirtapetfabrikants Nelli's Huus, og han var denne behjelpelig ved hans tydske Correspondents. En ung Romerinde førte Hr. Nallis Husholdning. Hun var stille, huslig, af behagelig Figur, og viiste vor Ven ved forekommende Godmodighed og Venlighed mange smaa Tjenester. Han blev opmærksom paa hende, og de bleve snart forbundne. Hans Fornødenheder og Sorger tiltoge. I det første Halvaar 1802 fødte hans Kone ham en Søn; det forhøjede hans Lykke, men ogsaa hans Sorger.

Tanken om at kunne i Tydskland, ved de af ham i Rom erhvervede Kundskaber, vinde bedre Udkomme end i det efter Tidsomstændighederne dyrt blevne Rom, blev mere og mere moden ved en Correspondents, han førte med Consistorialraad Böttiger, som da boede i Weimar. Denne havde været Fernow behjelpelig i at skaffe ham Forlægger til en udarbejdet italiensk Grammatik og i flere Maader. Fernow fik nu et Kald til Universitetet i Jena, og rykkede derefter i Begyndelsen af August 1803 op fra Rom med sin Kone og 1½ Aars gamle Barn.

(Sluttes næste Gang.)

Flere norske Læsefrugter.

Det korte og lange O. I en By i Kongeriget Würtemberg kaldte man Trolovelsen Festen af det korte O. Grunden til denne Benævnelse vidste man sammesteds ikke at opgive, indtil endelig en Avis af blandet Indhold meddeelte følgende Forklaring. Spørger man en ung, for en Maaneds Tid siden gift Kone, hvorledes det staaer til? vil hun sikkerligen svare: O, hvor herligt er det, at være Fru eller Madame! O, hvilken snild Mand mig er bleven til Deel! O, mit Barn! raaber denne snilde Mand, i den ømmeste Tone, hvor elsker jeg dig! O, o. s. v. Dette er det korte O. Men spørger man en Frue eller Madame, som har været gift i to eller flere Aar, hvorledes hun lever? da hører man: O, kjære Ven, det er et kjedsommeligt Liv! O, kunde vi dog faae et beqvemt Huus og et lidet Vænge, for at tilbringe Sommeren! O, havde min Mand dog betalt sit Indskud i Enkekassen! O, kunde vi dog gaae i Concerten, for at høre det fortryllende Jodeln, o. s. v. Dette er det lange O.

Stænderne. Jean Paul skriver i et Brev til Revisor Moritz i Berlin: „Ved Gud! Vi Mennesker klæbe, trods al fransk og stoisk Philosophie, endnu for meget ved Stændernes Forgudelse. Der gives i Verden ikkun to Stænder, den oplyste og blinde, den læsende og den stavende. Da De saa meget hører til den første, da en stor Broders og deres egen Aand saa snart har ophøjet Dem over jordisk Taage, da der, trods al Ulighed i Jordens Goder, dog gives en Lighed i de højere, i Bøgerne, og da Boghandelens Sol skinner før ind i Bogladerne, end i de fyrstelige Cabinetter, hvad har De at klage over? Forsmaa den raslende Pragt rundt omkring Dem! Deres Hjerte bevare Viisdommens og Dydens Lærebygning; alt Andet, Embeder og Ejendomme og Titler, er blot de usle Bygningsstilladser, som man nok kan erstatte ved Bygningen."

Den gode Prædiken. Efter Gudstjenesten sagde engang en Bonde til Sognepræsten:

Fa'r, idag har du gjort dine Sager godt, ingen Prædiken har opbygget mig mere, end denne. — Hvorfor? — Fordi den ikke var studeret.

Forhaabningens Magt. En berømt General gjorde Forberedelser til at belejre en Fæstning. Man sagde til ham, at det vilde neppe være muligt at erobre den, da den forsvaredes af en Marskalk. Desto bedre, svarede Generalen; en Commandant, der allerede er Marskalk, forsvarer sig langtfra ikke saa godt, som en Commandant, der endnu ikke er det.

Indenlandske Efterretninger.

— De Amtskort over Fædrenelandet, som fra det kongelige Stentrykkerie ere besørgede, fortjene megen Opmærksomhed. De, der over Hertugdømmet Slesvig ere udkomne, ere alle efter vor afdøde udmærkede Geographs, Dct. Th. Gliemanns, Tegninger. De ere: 1. Over Amtet Haderslev 1828. 2. Apenrade og Lygum Kloster-Amt 1829. 3. Tøndern Amt 1828. 4. Flensborg Amt 1828. 5. Gottorp Amt 1829. 6. Amterne Husum og Bredstedt, Landskaberne Eiderstedt og Nordstrand 1829. 7. Hütten Amt og Landskabet Stapelholm 1829. 8. Femern Amt og Landskab, og Staden Burg 1829. De faaes hos Universitets-Boghandler Reitzel og koste 32 Sk. Stykket. De forud udkomne over de danske Amter faaes sammesteds.

— I en Afhandling om Slaveriets gradvise Afskaffelse i de europæiske Kolonier, af P. A. Dufau i revue encycl. Juni 529-552, hedder det: „I de Kolonier der tilhøre Danmark, den Nation, som tilkommer Æren af først at have afskaffet Slavehandelen, og det paa Den St. Croix, ere de Sorte almindeligvis behandlede med Menneskelighed. Befolkningen der er i Tilvært, og denne Gjerningssag indbefatter alle de andre." Derved citeres Skriftet: Prècis historique de la traite & de l'esclavage, par M. Morenas, ex-

employé au Sénégal en qualité d'agriculteur-botaniste. 1826. 8vo p. 115.

Blandede Efterretninger.

— Et geographisk Selskab er stiftet i London d. 24 Maj d. A., og en provisorisk Kommittee nedsat for at udarbejde Love for Selskabet; hvilken Committee i et Møde d. 26 Maj har vedtaget nogle forløbige Bestemmelser. Sir Arthur de Capel Brooke er udnævnt til Præsident, Kommandeur M'Konochie til Secretair. En Liste over Selskabets Medlemmmer, 124 i Tallet, er trykt; blandt dem mange berømte Navne Capit. Beechey, Terrick Hamilton, W. Richard Hamilton, Alex. Mackenzie, W. Marsden, Lord Melville, Capitain Parry, Sir Robert Peel, Hertugen af Wellington, Hertugen af Bedford og flere..... (Mere i Revue enc. Juni S. 779-782.)

— Om Polen, dette Riges Statistik, dets Historie lige indtil Aar 1830, dets Lovgivning og Literatur er et Skrift nyelig udkommet, som meget roses for de nye interessante Oplysninger, det giver. Forfatteren Hr. Leonard Chodzko har forhen udgivet et Skrift: l'historie des legions polonoises, og hører blandt de polske Patrioter, der med Fædrenelands Kjerlighed oplyser de behandlede Gjenstande. Skriftets Titel er: Tableau de la Pologne ancienne & moderne, publié en un Volume, par Malte-Brun; nouvelle édition entierement refondu, augmentée & ornée de cartes; par Leonard Chodzko. Paris 1830. 1-2 vol. 8vo. 15 Fr., anmeldt i revue enc. Juni 738-741.

— Major James Rennel. Denne for nogle Maader siden afdøde Lærde, som Engelænderne kalde deres d'Anville, gjorde sig først bekjendt ved Udgaven af sin Reise i Hindostan, og sit Skrift om Kartet over Indien. Siden har man

ham at takke for et Værk over Herodots Geographie, og endeligen for en Afhandling over de titusinde Grækers Tilbagetog. I den geographiske Literatur erhvervede han sig endvidere sit berømmelige Eftermæle ved de mange gode og skarpsindige Bemærkninger, hvorved han oplyste Hornemanns, Houghtons, Mungo-Parks og fleres Rejse-Værker.

— I Stockholm er død en Sadelmager Fagerberg, der har efterladt sig en betydelig Formue, hvoraf over 120000 Rdl. Bco. ere bestemte til offentligt Brug.

— En i Stokholm værende Destillatør, Michelson, har af egen Opfindelse tilvirket en egen Sort Brændevin, hvis ypperlige Virkninger Hovedstadens første Læger have bevidnet. Denne Brændevin, til hvis Forsælgelse han har erholdt vedkommende Autoriteters Tilladelse, er destilleret paa adskillige Urter, og skal være særdeles fortræffelig for Patienter, der lide af Stensmerter.

— To store Karavaner med de kostbareste orientalske Handelsvarer ere (som man skriver fra St. Petersburg) ankomne d. 16 Aug. til Orenburg fra Buchariet og Khiva. Den ene talte 1000 Kameler; og den anden 3145 Kameler og omtrent 1200 buchariske Kjøbmænd.

— I det gaadefulde Egypten og Nubien opholdt den franske Lærde Hr. Rifaud sig i tretten Aar, for at gjennemforske Landet i alle Retninger. Efter sin Hjemkomst har han udgivet en Skildring over hine Lande og Grændser. Denne Skildring, hvoraf en tydsk Oversættelse nyelig er udkommen i Wien (stor 8vo 1830.), er et glimrende Beviis paa hvor meget Nyt og Interessant lader sig finde, naar en Mand, som Forfatteren, med varm Videbegjerlighed, udholdende Nidkjerhed, Kjekhed, som ofte trodser Døden, og klar Jagttagelses Evne overgiver sig til slige Efterforskninger. Frugterne af hans Rejser, nemlig herlige Statuer, Pergamenter, Mumier, Indskrifter, smaa Kostbarheder fra ny opdagede Templer og aabnede Grave, hans Dyr- og Plantesamlinger, og især hans rige Tegninger og Malerier, udgjøre i alt over 8000 Nummere, og Museerne i Turin, Paris, Livorno og München ilede derfor med at forøge deres Forraader ved Erhvervelser fra dette hældige Udbytte. Frankrigs lærde Selskaber have eenstemmigen ydet Forfatteren Roes og Beundring. Efter en mangesidig Plan beskrives det gamle Egypten med sine Pyramider, Ruiner og Hieroglypher, og det nærværende Egypten med sine frugtbare Høster, den gjorte Begyndelse til Industrie og Handel, dets politiske Indretninger, Beboernes Levemaade, Fester etc. etc. Et Kaart over Nilstrømmen medfølger. For Geographen, Naturhistorikeren, Antiquaren, Psychologen er Værket lige interessant.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 October 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12 Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	49 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86½	— Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	81½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	102	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	100½	101 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¼	— L. Steel.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 85.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 23 October 1830.

Fernow. Baggesen. Lavater.

(Sluttet. See forr. Nr.)

Om Fernow, fra hans Tilbagekomst til Tydskland indtil hans Død.

En Ven af Fernow, og en Schweitzersk Kunstners Kone, en Romerinde, som med sit Barn vilde reise til sin Mand, gjorde Rejseselskab med den Fernowske Familie. Man tænke sig vor Vens Følelser ved at tiltræde Rejsen. Stedse var han vandt til at gribe det Nærmestliggende, stedse at gjøre hvad Dieblikket fordrede, og da uden Klage føje sig i hvad der ej lod sig afværge. Han udeholdt af sin Sjel hver Tanke om hin skjønne frie Tid, da han med Vandringsstav i Haand, og et let Sind, saae Verden aaben for sig, og ingen Sorger mørknede hans nøjsomme Sands, han forjog enhver Sammenligning imellem hine, Spadseretoure lignende, Vandringer, og nu denne langsomme, kostbare, med mange Besværligheder forbundne Fremskriden med sin til Rejser uvante Kone, og med Omsorg for Børnene. Uafladeligen bestræbte han sig for at lette Fruentimmerne, og Børnene Rejsens Besværligheder, og at forskaffe dem saa mange Beqvemmeligheder som mueligt. Desværre blev hans Sundhed, som han selv ansaae for unedbrydelig, et Offer for disse hans Bestræbelser; thi sandsynligen udsprang fra denne Rejse Spiren til det Onde, der fem Aar sildigere bortrev ham fra Verden og hans Venner. I et Brev, skrevet fra Jena i Sept. 1803 til hans Ven, den bekjendte Landskabsmaler Reinhard i Rom, gav han Beretning om sin Rejse, og det Tilfælde der gav hans Sundhed det Knæk der ødelagde samme. Efterat være kommen til Chiavenna, maatte Fruentimmerne ride, Børnene bleve af to Karle baarne i Kurve over Splügen. Fernow besluttede af Omsorg for, at der ikke skulde tilstøde Børnene noget, at gjøre Touren over Bjerget til Fods. Vejen op og ned i den vilde Bjergstrækning var yderst besværlig. En Dag havde han en saadan Vandring fra om Morgenen Klokken 4 til om Aftenen Klokken 10. Varm og udmattet kom han i et Værtshuus, hvor han fik lidt Hvile, men maatte næste Dag gjøre sex Timers lige Tour, førend de kom til Chur. Siden angreb en Quartanfeber ham, og den fulgte ham til Weimar. I denne Stad modtoges han med forekommende Venskab og Deltagelse, og der blev gjort Alt for at lette ham Tiltrædelsen af hans nye Bane, den højmodige ædle Hertuginde Amalie modtog ham, som hun var vant til at modtage Mænd af hans Slags; og befordrede hans huslige Indretnings Bedste; men det var som om hans Afreise fra Rom var bleven besluttet i en ond Tid; og den Orm, der tærede paa hans Livs Kraft, ophørte ikke dermed. I Jena fordrev han en sørgelig Vinter i idelige Arbejder, og

kæmpende mod Sygdomme, og huslige Sorger. — I Foraaret 1804, da Bibliothekarposten hos Enkehertuginden, ved Jagemanns Død, blev ledig, blev Fernow udnævnt til hans Eftermand, ja Hertuginden Yndest for ham og Omsorg for hans Helbreds Befordring gik videre, nemlig til at tage ham med sig til sin Sommerresidents, det yndige Tieffurth. — „Naturen er her — skrev han — uudsigelig skjøn, og Haven ikke allene skjønnere end den i Weimar, men i Hensyn paa blot Naturnydelse skjønnere end Villa Borghese i Rom, hvilken dog, igjen i Hensyn paa Kunstnydelse og i det man kalder pittoresk, overgaaer meget den nydelige tydske Naturdatter." — En liden udvalgt Kreds af udmærkede Mænd og Qvinder, og deriblandt Wieland, Göthe, Herder, Schiller udgjorde det daglige Selskab hos den „veldædige Fee, der beherskede dette fortryllende Opholdssted." Alle interessante Fremmede kom her, saa meget mere da, efter Göthes Ord, et ædelt Menneske tiltrækker alle Mennesker, og det kunde siges

Germanien nennt keinen großen Namen
Den dieses Haus nicht seinen Gast genannt.

Saadant Opholdssted virkede fordeelagtigt paa Fernows Sundhed, og han fik adskillige literaire Arbejder fuldendte. Hertugen kjøbte af ham de Carstenske Tegninger, omtrent 30 Stykker, store og smaa, som bestemtes til at pryde nogle Vægge i det hertugelige Bibliothek. — 1806 fik Fernow sit Skrift „Leben des Kunstlers A. J. Carstens" udgivet. — Sommeren samme Aar gjorde han en Rejse til Dresden. Nogle Dage efter hans Tilbagekomst til Weimar indfaldt den 14 Oct., da Fernow maatte dele Skjebne med Weimar ved sejrende Krigeres Færd. I tre urolige Nætter maatte han vaage over sin Kones og sine Børns Sikkerhed, og over de til ham tyede Naboer.

„Efterat denne Skræk var overstaaet opstod et eget selskabeligt Forhold blandt Weimars Beboere. Man havde ved den udøvede Vold, ved den Nød, der havde rammet Alle, hurtigen rykket hinanden nærmere, man følede bestemtere, at Alle vare kun Medlemmer af en stor Familie, man søgte og man gav gjensidigen Raad, Trøst, Opmuntringer, og selv Fremmede hørte snarere op at ansees som Fremmede; den almindelige Skjebne, som ogsaa de deltoge i, gav dem Borgerret. Den saa almindeligen yndede Romanskribentinde Johanna Schopenhauer hørte til disse Fremmede. Hun var kort førend den 14de Oct. kommen til Weimar, for der at opslaae sin Bopæl. Tidens Stemning var gunstig i denne Henseende, og forskaffede hende let en venskabelig Optagelse og meget behagelige selskabelige Forhold. Hun gjorde snart Fernows Bekjendtskab; han blev hendes Lærer i det italienske Sprog, og snart forbandt et Venskab dem, som kun Døden kunde opløse. Tredie Gang opstod nu i Fernows Levnet det skjønne Forhold, der forhen havde forbundet ham med Carstens, og siden med Nauwerk, skjøndt anderledes modificeret, Lærerens Forhold til Vennen som Lærling. Han levede nu mere end hidtil i selskabelige Cirkler, hans Sundhed syntes at styrkes, hans naturlige Munterhed var ganske vendt tilbage. Hver Aften søgte han Hvile efter Arbejde i sin Venindes Huus, hvor han sædvanlig fandt Selskab, eller naar de vare allene, læste han de italienske Classiker med hende, indførte hende i det Skjønnes Gebet, eller talede med hende om Italien; thi til samme hæftede sig hans Erindringer, og hans Ønsker. Saaledes forløb Vinteren. Fernows Venner frydede sig ved hans gjenopblomstrende Liv; destoværre var det kun Lampens klarere Opflammen førend den udgik.

I April 1807 havde Fernow den Sorg, at hans Velynderinde, den fortreffelige Hertuginde Amalia, døde. I Sommeren samme Aar gjorde han for sin Sundheds Skyld en Rejse til Karlsbad, kom i Slutningen af August tilbage til Weimar. Med Aaret 1808 begyndte hans Liv at være en Kjede af Lidelser og Smerter. Lægerne raadte ham til at rejse til Libenstein, et Badested ved Foden af Thüringerskoven, strax ved Eisenach. I Midten af Juni rejste han didhen. Hans Kones Svagelighed tiltog. I Slutningen af August kom han hjem til Weimar, svagere end da han bortrejste. En Maaned derefter opløste Døden hans Kones lange Lidelser. 4de Dec. var han selv Dødens Bytte. Denne elskelige Mands Levnet er skildret i Skriftet: Carl Ludw. Fernow's Leben herausgegeben von Johanna Schopenhauer. Mit

2 Kupf. Tübingen 1810. st. 8vo. et interessant Skrift, hvoraf foreſtaaende Uddrag ere gjorte.

Blandinger, Grønland vedkommende.

1. Kongl. Rescr. af 4 Apr. 1733 (efter Originalen.)

Christian den Sjette etc. — Den af dig i forleden Aar med sidste Skib fremsendte Forestilling, angaaende Missionens og Handelens Fortsættelse i Grønland, er os allerunderdanigst bleven refereret, og give vi dig hermed allernaadigst tilkjende, at vi under den Højestes Hjelp og Bistand Missionsværket i bemeldte Grønland ere sindede at soutenere, og til den Ende dertil aarlig to tusinde Rigsdaler destineret; thi er vores allernaadigste Villie og Befaling, allerhelst din Nidkjerhed for Guds Ære og Iver i dine anbetroede Forretninger er os bekjendt, at du, med dette tilbagegaaende Skib, indsender dit allerunderdanigste og vel overvejede Forslag, paa hvad Maade Missionsværket i tilkommende Aar med ovenbemeldte Bekostning, som ingenlunde maa overgaaes, bedst er at angribe, og ved Guds Naade og Velsignelse istand at sætte, hvorved vi dig og vidende gjør, at Handelen paa Grønland ligeledes i næstkommende Aar med større Kraft end som til Dato skeet er, skal vorde fortsat; og, som med dette Skib til dig henkommer trende saa kaldede Mæhriske Brødre, der ere christelige og redelige Folk, og Tømmermænd af Professsion, og allene af Kjerlighed til at tjene Gud iblandt Grønlænderne, og for at hjelpe Landet saavidt muéligt er at bygge, frivillig har paataget sig denne Rejse, saa er herved vores allernaadigste Villie og Befaling, at du disse trende Mænd imodtager, og dennem al god Villie, Kjerlighed og Hjelp i deres gode Forehavende beviser. Dermed skeer vor Villie. Befalendes dig Gud. Skrevet paa vort Slot Frederiksberg d. 4 Aprilis. Anno 1733. Under vor kongl. Haand og Signet.

Christian R.

P. Neve.

Til Præsten paa Grønland, Hr. Egede.

2. Nogle Momenta, angaaende Grønlands Beboelse og Population ved islandske Familiers Nedsættelse paa behørige Steder i Landet. (Af den islandske Landphysicus B. Poulsen.)

Saavel ved Hr. Provst P. Egedes mundtlige Samtaler, imens jeg var i Kjøbenhavn, denne Materie angaaende, som ved nyelig bekommet Skrivelse fra Missionarius Mr. E. Thorhallesen, finder jeg mig foranlediget, at give tilkjende mine enfoldige Tanker om Projectet.

1. Om denne Sag er tit tilforn tænkt, at nemlig det var at vente, Grønlands Opkomst ved økonomisk ærlig Behandling helst kunde være at sætte iværk ved islandske Bønder, som dem, der helst kunde finde sig i Landets Clima, Qvægavling og Fiskerie, baade af Sø og Elver etc., samt Fugle-Æg og Dunfangst, hvis Aarsag og højlovlig Ihukommelse Kong Frederik den 4de var sindet, dette i Værk at sætte, men ved hans kort derefter paakommende Død, maaskee og nogen Modvillighed eller Sendrægtighed af Folk her i Landet blev det til intet. Jeg tykkes dog, det var en Ære for vore Landsmænd i saa Maade at eventyre noget, især under saa mild og viis en Konges Vejvisning og Anførsel, der allernaadigst vilde antage sig deres Tarv, som i saa Maade rejste derhen, besynderlig om deres Arbejde blev til Nytte og Kongens Ære.

2. Kunde Island med Tiden ogsaa høste nogle Frugter deraf, naar nemlig Drengebørnene bleve oplærte hos christne og skikkelige Grønlændere at fange Sælhunde og Hvalfiske, samt omgaaes deres Skindbaade, som paa visse Steder i Landet, og til vis Brug kunde maaskee være tjenlige; og lad være Landet er ikke folkerigt, saa kan dog faa Familiers Tab ikke gjøre stort til Sagen.

3. Ikke at tale om, at ved denne Lejlighed kunde med Tiden opdages Østerbygden eller det gamle Grønland, ifald disse Familier kom i nogen Stand og Drift med behørige Baade og Jagter, og lagde sig efter Landkjendingen.

4. Men meget mere kommer an paa følgende: a. At her fra Landet kom duelige Folk, som vidste, nogle at omgaaes Fiskeriet, den her bruge=

lige Fuglefangst ved Søgen i Klipperne, Lax- og Selunge eller Ørtefangst i Strømme og færske Søer, samt alle de Maader til Levnetsmidlers Avling, som bruges her i Landet; og maatte til slig Hensigt Folkene antages paa diverse Steder i Landet, saa at i denne liden Emigration kunde være et Compendium af det hele Islands oekonomiske Levemaade. b. Maatte disse Familier nødvendig tage med alleslags Redskaber, saa mange de for det første kunde komme ud med, naar de satte sig ned i Landet, samt nogle Faar, Køer og Heste. c. Kommer alt an paa, at i Grønland i Forvejen bliver udseet saadant Terrain, som kan eragtes beboelig, og tjene til Landbrug, ikke for nær og ikke for langt fra Kolonierne, og var ikke afvejen, især i Førstningen, ved forenede Kræfter at indtage og beboe et Bygdelav eller ved en Fjord, naar Familierne vare sex, forskiftede i to Gaarder eller Bajer, for derved at have nogle samlede Kræfter til Bedrifterne, og kunne vogte sig og Qvæget for Grønlænderne, som mueligt i Førstningen vilde blive glubske og søge det tamme Qvæg istedetfor Vildt. Siden de i første nogle Aar nødsages at faae fornøden Assistence fra Kolonierne, maatte Stedet ikke være alt for langt fra en af dem; men maaskee og ikke tjenligt alt for nær. d. Siden fra Island for nogle Aar siden vare nogle Drenge antagne til Lære udi Baade- og Skibsbyggeriet, var det maaske værdt, at tage en af dem med derover, især om han havde lært i Norge, og vidste derhos at omgaaes med Compas, Ror og Sejl. Samme kunde imellemstunder tjene for Tømmermand, og var det desto tjenligere om Folkene bleve nedsatte hvor Drivtømmer og Kratskov til Kulsvien var at bekomme. e. Foruden en eller to Præster maatte der være en iblandt dem, som havde økonomico-politisk Opsigt og Oversagn, som Anfører og Raadgiver i et og andet.

Disse faa Momenter eller enfoldige Erindringer tykkes mig ikke værdt at udføre videre, men kan tjene til Eftertanke; veed og, at Præsten Hr. Jon Bjarnesøn fra Balleraae, som af særdeles Drift haver til mange Aar lagt sig i Bløde, og studeret paa **Grönlandica antiqua & nova**, nu med Skibene sender sine Fragtninger. Han, endskjøndt han bliver nu noget til Alders, har dog endnu ingen Afsmag, og torde maaske med skikkelige Conditioner lade sig accordere at rejse derover. Han er en temmelig lærd og stadig Mand, samt af vores Landsmænd, saa mange jeg kjender, bedst bevandret i Madurters Drift og Opelskning. — Men skulde herudinden noget (som det lader til) for Alvor foretages, var det raadeligt, at conferere med Hr. Amtmand Gisløsen, og Landfoged S. Magnusen, som tilstundende Vinter begge ventes at opholde sig i Kjøbenhavn, som de beste Kjendere af dette Lands Indvaanere og Omstændigheder. Hvilket Et og Alt jeg sætter til deres nærmere Eftertanke, som herudinden besidder Skjønsomhed og Erfarenhed. Stickesholm udi Island d. 13 Sept. 1763.

Biarne Poulsen.

3. Kort Betænkning over Hr. Bjarnesøns Forslag.

En Emigration af sex Familier for at cultivere Landet kan, som jeg troer, aldrig bringe den Nytte med sig i nogen Slags Maade, der kan svare til de Bekostninger der vilde medgaae til Transportskibe, Bygnings Materialier, Redskaber, ja Folks Underhold med Føde og Klæder, der paa faa Aar vilde vel kræve 20 til 30,000 Rdl., der alt skeete paa det uvisse, og uden synderlig Forhaabning og Fremgang. Det bliver da kun *en* Spilde for Kongen, som aldrig kan vente sig andet derved end yderlig Tilsætning, og slet ingen Revenuer i Længden, eftersom Landet er magert og alle Ting saa tynde, at Beboerne ej kunde have meget til at forhandle. Men at dog et Forsøg kunde skee, og at Hs. Majestæt, som ikke har noget af Landet, kunde skaanes for betydelige Udgifter, mener jeg det lod sig bedre gjøre, og succesive iværksætte paa følgende Maade: Compagniet, som vel intentioneret for Landets Beste, kunde Tid efter anden besætte de tre sydligste Compagnier eller Steder med de nygifte Islændere, disse, som Compagniets Arbejdsfolk, maatte tillades under Gouvernement af den vel intentionerede Hr. Bjarnesøn (der maatte anvises Bopæl paa Kolonierne), ubehindret at betjene sig af Koloniens Fartøjer, der kun sjelden ere i Brug, for at inquirere Lejlighederne i alle omliggende Fjorder; og at en Begyndelse strax kunde skee, naar Hr. Bjarnesøn selv

med Underhavende havde fundet de beqvemmeste Bosteder, maatte ham forud forundes Frihed med Compagniets Skib at overføre 1 Vædder, og to Faar og end et Faar for hver Matros, samt to Væddere til sammes Faar. Til benævnte lidet Antal Faar vilde det ikke blive vanskeligt i de første Aaringer endog ved Kolonien at have Græsning, og paa Grændserne at faae Vinterfoder, og naar Yngelen blev saa rig, at Lejlighederne ved Kolonien bleve for enge, kunde Hr. Bjarneson selv med nogle af de vindskibeligste nedlade sig paa den Plads som han eragtede profitable, hvortil Hans Majestæt tilligemed Compagniet vel gav Understytning, naar de bleve forvissede om, at de uden for stort Tab kunde fortsætte Værket. Ved bemelte Forhold fik Hr. Bjarneson Lejlighed til forud at kjende Landet, og altsaa bedre at kunne dømme, hvorvidt de formente Fordele kunne veje op imod de visse Udgifter og Omkostninger.

(Uden Underskrift og Datum.)

4. Af en Skrivelse fra Hr. Biarneson, Præst til Skard- og Buderdals Menighed i Dahle Syssel, dateret Balderaa d. 26 Sept. 1765 til Professſ. Præst ved Wartou Poul Egede, hvilken Skriv. er for vidtløftig til her at optages, sees, at Missionæren Thorhallesen var nedsendt til Gothaab for at recognescere nærmeste Fiorder deromkring, og give Directeurerne (vel Handels Compagniets?) Rapport og Beretning om Pladsernes Beskaffenhed m. v. som tjener til Forberedelse for de islandske Emigranter og nye Kolonister." Præsten ønsker, at meddeeles Recognoscerings Journalen naar den erholdes; han klager over den idelige Forhaling et Aar efter et andet. „Jeg bliver jo ældre jo udueligere til at fatte Sproget og arbejde paa nye vigtige Ting i et udyrket Land. Ildesindede imod Emigrationen vinde alt for megen Tid."

(Fortsættes.)

Selskaber udenlands for Hjelpesløse og i Særdeleshed for løsladte Forbrydere.

a. i England.

„Det maa være en Menneskeven vigtigt at see hvorledes man i andre Lande har søgt at raade Bod paa de Brøst, hvorunder vort eget Fædreneland endnu lider, og at overbevises om den Frugt, som disse Forsøg have baaret. Uden derfor for Øjeblikket at berøre de talrige Selskaber i England, som have de Fængsledes Forbedring til Henſyn, og derfor meest virke indenfor Fangemurene, af hvilke der gives 48 allene for fængslede Fruentimmere) gjør man her fornemmeligen opmærksom paa det i Aaret 1805 stiftede Selskab til at antage sig dem, som, uagtet deres Beredvillighed til at arbejde, dog, fordi de engang ere komne i et slet Rygte, ikke mere kunne finde Arbejde. Til den Klasse Mennesker, for hvilke dette Selskab sørger, høre da ikke allene løsladte Fanger, men Enhver, som, uden just at være straffet, dog har mistet sin borgerlige Ære, og er bleven ligesom udstødt af Samfundet. Selskabet har to Anstalter under sin Bestyrelse; i den ene optages den Trængende foreløbigen, og i samme Øjeblik, han bliver løsladt, for at ikke de Onde skulle faae Tid til at bemægtige sig ham: medens han opholder sig her bliver han vænt til Orden, Flid og Gudsfrygt, forsynet med Klæder og Haandværkstøj, og om det er muligt, forsonet med de Slægtninger, der befinde sig i en bedre Stilling, for ved deres Hjælp atter at komme i Virksomhed. Mislykkes dette, og han giver Haab om Forbedring optages han i den blivende Afdeling. Her lærer han et eller andet Haandværk, eller en Beskjæftigelse, hvormed han senere selv er istand til at ernære ſig. Den Tid, i hvilken de maa blive i denne sidste Afdeling, er fastsat til 2 Aar. Men ogsaa efter denne Tid taber Selskabet dem ikke af Syne, og hvis de uden deres egen Brøde atter blive ulykkelige, rækker det dem fremdeles hjelpende Haand. Efterat man havde gjort den Erfaring, at de Ældre i Almindelighed vare langt uforbederligere end de Yngre, gik Anstalten lidt efter lidt over til en Anstalt for unge Forbryderes Anbringelse, og har

i denne Henseende virket overordentlig meget. I et Tidsrum af 20 Aar har det saaledes antaget sig 1974 Mennesker, af hvilke de Fleste uden denne Bistand rimeligviis vilde have været tabte. Med alle lykkedes det vel ikke; imidlertid vidner dog Selskabets offentligen fremlagte Regnskab om, at henved de $\frac{3}{4}$ bleve frelste, og dette er allerede saare meget. Den engelske Regjering har, i Erkjendelse af dette Selskabs saare gavnlige Bestræbelser, givet det et æresfuldt Beviis paa sin Tillid ved, som en Undtagelse fra hvad der er Tilfældet med de øvrige velgjørende Selskaber i England, at tilstaae det en aarlig Understøttelse af 5000 Pd. Sterl. — Et lignende Selskab stiftedes allerede 1788 af Robert Young for at forhindre det stedse voxende Antal af unge Forbrydere, en Erfaring, hvis sørgelige Sandhed ogsaa vor Hovedstad giver Beviis paa. Det antager sig ej allene de unge Forbrydere, men ogsaa de fængslede og straffede Forbryderes Børn, som ellers, ved at overlades sig selv, eller ved at komme under det offentlige Fattigvæsen, let kunde forøge Antallet af unge Forbrydere. Denne Stiftelse tæller for Øjeblikket 200 deels Drenge deels Piger. Den bestaaer af 3 Afdelinger, en for unge Drenge, som selv ere straffede, en for de Drenge, som i foregaaende Afdeling allerede ere forbedrede, eller som ikke have begaaet nogen offentlig Forseelse, til hvilken Afdeling straffede Forbryderes Sønner henregnes, og endeligen en for unge Piger der ere i det sidstnævnte Tilfælde, eller hvis Forseelser have været meget ubetydelige. Alderen er for Drenge fra 9-12, og for Piger fra 9-13 Aar. Deres Slægtninger tør kun see dem i det højeste engang hvert Fjerdingaar. Undervisningen er ej blot den sædvanlige Skole-Undervisning, men ogsaa de i Livet tiest forekommende Haandværksarbejder. Denne Anstalt har nu bestaaet i 40 Aar, og dens velsignede Følger have, som rimeligt var, foranlediget Stiftelsen af flere lignende. Maatte vi opleve den Tid at see en saadan stiftet i vort eget Fædreneland!"

b. En Berlinsk Anstalt til at opdrage moralsk fordærvede Børn.

„Den 1 Maj 1825 udstædtes af 9 ædelsindede Patrioter i Berlin en Bekjendtgjørelse til Publikum, hvoraf saaes, at en Anstalt til at antage sig og opdrage moralsk fordærvede Børn var nær ved at oprettes. Nødvendigheden deraf godtgjortes ved at pege hen paa det stedse voxende Antal unge Forbrydere, hvoraf en stor Deel havde, forinden de endnu fyldte det 18de Aar, allerede været indtil 31 Gange fængslede for begangne Forbrydelser, og til hvis Forbedring derfor særegne Foranstaltninger troedes nødvendige. Disse Foranstaltninger kunde ligesaalidet overlades Forældrene, hvis Forsømmelighed for størstedelen havde foranlediget Forbrydelserne, som de offentlige Forsørgelsesanstalter, der fortrinligen maatte tage Hensyn til Oekonomien, eller de sædvanlige Straffeanstalter, hvor Erfaringen tvertimod viste, at Børnene almindeligviis forværredes. Det ansaaes derfor nødvendigt at grunde en egen Anstalt til at antage sig deslige Personer, og de ovennævnte 9 Mænd indbød nu Publikum til at sammentræde med dem for ved fælleds Understøttelse at oprette en saadan. Ifølge de hosføjede Statuter for Foreningen skulde dens Omsorg især deleshed gaae ud paa de Børn, der allerede havde været hjemfaldne til Lovenes Straf. Selskabets Omhu for disse vilde fortrinligen virke til at udrydde de onde Sædvaner hos dem, vække den religieuse og Ære-Følelsen, og endelig lade dem undervise i de nødvendigste Ting, Læsning, Skrivning, Regning og Haandarbejde. Ligesom Selskabet paatog sig Forældres Pligter mod disse Børn, saaledes fordrede det ogsaa Forældres Rettigheder over dem med Hensyn til Straf og Belønning; Forældrene selv torde kun med Selskabets Tilladelse besøge dem, medens de befandt sig i Anstalten. Naar de vare tilstrækkelig underviste deri og gave grundet Haab om Forbedring, vilde de, ifølge Selskabets Foranstaltning, blive anbragte hos de forskjellige Haandværkere, med hvilke Selskabet i denne Henseende vilde søge at sætte sig i Forbindelse, ligesom dette ogsaa i Fremtiden haabede Tillid og Taknemmelighed af dem, som det eengang havde antaget sig. Hvert Aar skulde en Beretning fra Selskabet underrette Publicum om Anstaltens Fremgang. Af deslige Beretninger har jeg (Hr. Past. Visby) de 3 første fra Aarene 1826, 27 og 28 for mig, og haaber, at det vil interessere mine Læsere at erfare de højst velsignede Frugter, som dette Selskabs Bestræbelser allerede have baaret. Forenin-

gen begyndte med at antage sig 12 Børn, der alle forhen havde været hengivne til Dagdriveri, Betlen og Tyveri, og for største Delen allerede havde været straffede af Lovene. Ved kongelig og privat Gavmildhed saae man sig istand til at kjøbe en Bygning uden for den Halliske Port, der indrettedes overeensstemmende med sin Bestemmelse. Strax i Begyndelsen erholdt denne Anstalt en betydelig og høist velgjørende Udvidelse. Den preussiske Regjering, som allerede ved mange Leiligheder havde viist sig yderst liberal mod et Selskab, der visselig ogsaa fortjente en liberal Behandling, gav det nemlig et stort Beviis paa sin Tillid og hævede dets Anseelse i Publicums Øine betydeligen ved at lade flere Drenge, der, for begangne Forbrydelser, vare dømte til Tugthuusstraf, overgive til Selskabets Varetægt med Løvte om deres fuldkomne Benaadelse, hvis Selskabet fandt dem værdige dertil; skulde derimod Selskabets Bestræbelser i denne Henseende blive frugtesløse, vilde Straffen senere, uden Afkortelse blive fuldbyrdet paa dem. Men Selskabet forskaanedes for denne sørgelige Erfaring.

Af de 91 Børn, som Selskabet i de første 3 Aar optog i Anstalten, opførte vel ikke Alle sig tilfredsstillende, flere undveeg endogsaa og gjorde sig paany skyldige i Forbrydelser, men om Ingen nødtes dog Bestyrelsen til at opgive Haabet, og selv de ovenmældte, meest fordærvede, forbedrede sig dog endnu, efterat de atter vare tilbagegivne til Anstalten."

(Forestaaende Stykker ere optagne af Ugeskriftet: For practisk Christendom; udgivet af C. H. Visby, residerende Capellan til vor Frelsers Kirke, fungerende Præst ved det civile Arresthuus, samt Tugt- Rasp- og Forbedringshuset i Kjøbenhavn. Tre Hæfter ere udkomne, som faaes hos Forlæggeren, Universitetsboghandler Reitzel, hvert for 1 Rbd. 8 ß. Tidsskriftet udkommer een Gang ugentlig, hver Gang 1 Ark. Indholdet er deels Prædikener af Udgiveren, efterhaanden som de holdes i Domhuuscapellet, deels Beretninger om, hvad Christenkjærlighed her eller andensteds har virket og virker for løsladte Forbrydere, der i Almindelighed ellers ere aldeles tabte baade for Samfundet og Himlen. Prisen er 8 ß. Arket, som

kan erlægges enten ugentlig ved Modtagelsen, eller qvartalsviis.)

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

— Tre mærkelige fædrenelandske Mænd, har Døden nyelig bortrevet. 1. Konferentsraad og kongl. Kabinets Sekretair Peter Carl Jessen. Han var fød d. 20 Nov. 1772; havde i den lange Række af over 36 Aar den Lykke at være skjenket Hs. Majestæt Kongens Tillid og Naade; trofast sin Konge og sit Fødeland var han opoffret sit Kalds Pligters bedste Opfyldelse, og udførte dem i et jevnt og lidet bevæget Liv, men med en Forretningsduelighed og Nidkjerhed, der var sjelden, og der hæver ham en hædret Plads i vore Aarbøger som den arbejdsomste Konges højtbetroede Cabinets-Secretair. Ved huuslig Lykke havde han et kjert Hjemliv. Af et apoplectisk Tilfælde døde han den 16de October og hans Medborgere sørge ved den Ædles Bortgang. 2. Lands-Overrets- og Hof- og Stadsrets Prokurator, Cancellieraad Jacob Ferdinand Wilse død d. 13 Oct. i den høje Alder af 73 Aar. Han var Senior blandt Hovedstadens Sagførere ved bemeldte Ret, ved hvilken han var i mere end 40 Aar, og udførte mange vigtige Sager. 3. Etatsraad og Professor emeritus Niels Iversen Schow. Han var fød d. 16 Juni 1755 her i Staden. Deponerede 1775 fra Aarhuus Skole, blev 1779 Magister Philologiæ, rejste udenlands, og laae en tre Aars Tid ved Universitetet i Göttingen, rejste til Wien 1782, var i nogen Tid Bibliothekar hos Fyrst Czartorisky, gik derpaa til Rom og Venedig, rejste 1790 igjen tilbage til Tydskland, hjemkom til Fædrenelandet 1792, blev samme Aar Professor Philol. extraordinarius og Directør for Hans kongel. Højhed Prinds Christian Frederiks Underviisning, 1805 overordentlig Professor i Archæologien, 1813 Professor i det græske Sprog. Fra 1803 var han Justitsraad,

blev siden Etatsraad. Død den 18 d. M. efter faa Dages Sygeleje. Om ham i Literatur-Lexikonnet.

— Af den i vor økonomiske Literatur udmærkede afdøde C. G. Rafn's nyttige Skrifter var „Vejledning til at dyrke Hør og bearbejde den indtil Heglingen," hvilket 1806 udkom med Kobbere; og hvoraf en tydsk Oversættelse ogsaa blev givet. Da det længe havde været udsolgt og Landhusholdnings-Selskabet vilde have en nye Udgave besørget, henvendte det sig til adskillige Landmænd og Hørdyrkere saavel i Danmark som i Hertugdømmet Slesvig med Anmodning om, at de vilde meddele Selskabet de Bemærkninger, Rettelser og Tillæg, som kunde ansees burde afbenyttes ved et nyt Oplag af Bogen. Blandt de Mænd, som Selskabet saaledes tilskrev, var ogsaa Hr. Wulff, Dannebrogsmand, i Nebel ved Kolding. Den Nøjagtighed og Iver som han viiste i denne Sag ligesom i flere andre Tilfælde, i hvilke Selskabet har staaet i Forbindelse med ham, bestemte det til at overdrage ham Redactionen af den anden Udgave, og dertil afbenytte de til Selskabet i saa Henseende indkomne Hjelpemidler. Selskabet ønsker, at Bogen snart maatte opleve en tredie Udgave, og være et virksomt Middel til at fremme den her alt for meget forsømte Dyrkning af en vigtig Plante." Skriftet faaes i den gyldendalske og schubotheske Boghandel, hæftet for 3 Mark.

— I vore Boglader, og hos vore Kunsthandlere finder man udenlandske Forskrifter meget søgte. Af indenlandske haves vel nogle gode, saasom de af Sonne, og de Gustmeyerske; men da Søgning efter denne Artikel fordrer at have Forskjellighed til Valg efter Smag og Behag, saa maa indenlandske nye gode Frembringelser bidrage til at gjøre de fremmede overflødige. Under Titel: „Engelske Forskrifter og tvende Blade med forskjellige Alphabeter, skrevne og stukne i Steen af Premier-Lieutenant J. H. Mansa, og trykt i det kongl. Steentrykkerie," er udkommet en vakker lille Samling, bestaaende af 20 Blade. Den sælges i den Gyldendalske Boghandling, samt hos Hr. Bing for 10 Mk. 8 ß.

— I de første otte Dage af October ere 10 Kornskibe passerede gjennem Øresund. Af disse vare 2 bestemte til Amsterdam, 1 til London, 2 til Hamborg, 1 til Bremen, 1 til Emden og 3 til nordiske Havne.

— Provindsial-Bogsamlingen i Maribo ejer nu henved 8000 Bind, hvoriblandt mange kostbare Værker, saasom Flora Danica m. Fl.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 October 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12 Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	155½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48¾	49 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	87	87½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	82½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	100½	101 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	62	62½ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 86.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 26 October 1830.

Blandinger, Grønland vedkommende.

(Fortsatte fra forrige Nr.)

5. I det tiende Aarhundrede opdagedes Grønland af Islænderen Erik Raudi, som udgik paa sin Opdagelsesreise fra den store Havbugt Breidefjorden i Island. Om hans treaarige Opdagelsesrejser paa de grønlandske Kyster ere Oplysninger at søge i det af B. Thorlacius forfattede Universitets-Program: De Erico Ruso Grönlandiæ seculo Xmo inventore. Havn. 1811. 4. optaget i hans Prolusiones & Opusc. acad. II. 124 o. f. Det fortælles om bemeldte Erik, at han den anden Sommer rejste omkring i hine vestre ubeboede Egne, og gav Navne til mange Steder.

Den norske Konge Olaf Trygvesøn, som underlagde sig Landet, sendte Lærere derhen, for at udbrede den christelige Religion. En Deel Kirker og Klostere bleve opførte og stiftede; Landet fik 1122 endog sin egen Biskop, hvis Sæde var i Gardar, en paa de Tider ikke uanselig Handelsstad, og den norske Kolonie var blomstrende gjennem en lang Række af Aar. I det fjortende Aarhundrede kom den under Navn af den sorte Død bekjendte skrækkelige Pest ogsaa over Norden; den har uden Tvivl raset grumt i Grønland, og Hungersnød forøgede Ødelæggelsen. Koloniernes tilbageblevne Beboere vare derved svækkede, og desto lettere blev det en Fjende at røve og plyndre. Et Brev, som fra Pave Nicolaus den femte er under 12 Oct. 1448 udstedet til Biskopperne i Skalholt og Holum paa Island (hvoraf Afskrift erholdtes, ved Professor Mallet, fra Rom *), indeholder, at 30 Aar forhen, altsaa omtrent 1418, havde en Flode fjendtlig overfaldet Grønland, ødelagt Guds Huse og hele Egnen med Ild og Sværd, og ført Indvaanerne af begge Kjøn fangne til sit Hjem; hvilket Hjem? omtales ikke. Man antog forhen, at Folkeslaget Esquimoerne, eller, som Nordmændene kaldte dem, Skrællingerne, havde været disse Fjender. Hr. H. P. v. Eggers fandt ikke dette antageligt, men at det derimod var sandsynligere, at Fjenden var udgaaet fra den Periodes Krigstheater, Skotland, Irland og omkringværende Øer**).

Brevet viser, at der dog 1448 vare Nordmænd tilbage i Grønland; det paalægges nemlig de islandske Biskopper, at de, efterat have raadført sig med Erkebispen i Tronhjem, hvis Vejenes Afstand tillod det, maatte sende en duelig Mand

*) Dette Brev læses blandt flere Steder i Schlegels Samml. — i Crantz Fortsezz. etc. S. 345 — i Paul Egedes Efterretninger S. 87.

**) I hans Afhandling i Landhusholdn. Selskabs Skrifter 4 D. 1794 S. 305 o. fl. St.

som Biskop til Grønland, saasom mange af de norske Indbyggere vare komne tilbage af deres Fangenskab, hist og her havde opbygt de ødelagte Steder og ønskede at have deres Gudsdyrkelse paa det forrige Sted.

Dette er den seneste Efterretning, Historien har levnet os om de gamle norske Beboere paa Landet, og al Forbindelse med Landet var afbrudt lige til Aaret 1721, da Hans Egede's Navns Udødelighed begyndte at straale, og danske Handels- og Missions-Anlæg fremstode nu efterhaanden paa Vestkysten.

Det ypperlige Oldskrift „Kongsspejlet" og flere af Oldtidens Skrifter omtale Østergrønlands Herligheder af Græsgange Jagt og Fiskerie. *)

Hin saa herligen beskrevne Østkyst gjorde man til forskjellige Tider adskillige Forsøg baade til Lands og Vands paa at opdage.

Efter mange frugtesløse Forsøg kom man i Tvivl om det af vore Forfædre roste Østgrønland blev søgt paa det rette Sted. Det kongl. danske Landhusholdnings Selskab gjorde Undersøgelser herom til en Prisopgave; og en af Hr. Henrik P. v. Eggers forfattet Afhandling blev tilkjendt Præmien. Denne kundskabsrige Forfatter søgte i sin med megen Flid udarbejdede Afhandling**) at vise, at den inden- og udenlands rodfæstede Theorie om de Gamles Østerbygd er aldeles falsk, og at denne saa kaldte forlorne gamle Østerbygd har ikke været andet end netop den Deel af Vestbygden, som kaldes Julianes-Haabs Distrikt; historiskt udviklede han hin Theories Opkomst, af Isdrivningens Natur udledede han Beviis for de østlige Kysters Utilgjengelighed fordum ligesaa meget som nu.

Senere Skribenter, Dhrr. Wormskjold, Estrup og andre have med Bemærkninger derimod hyldet den modsatte af Torfæus og andre antagne Mening.

— 6. Efterat hin ældre Forbindelse med Grønland var ophørt, nævnes den navnkundige tronhjemske Erkebisp Erik Walkendorf som den første, der tænkte paa Grønlands Opsøgelse. Det var henved Aar 1520; men da han kort efter faldt i Kongens Unaade, kom hans Plan ikke til Udførelse *). Kong Christian den Anden tillod enhver at seile til Grønland, men frugtesløst.

Vi ville en anden Gang korteligen igjennemgaae de siden til forskjellige Tider foranstaltede Udrustninger og Rejser, holdende os her blot til de sidste Aars, og da vorder Capitainlieutenant Graah's Expedition især af Interesse. Graah gik allerede i Aaret 1822, da som Premierlieutenant i den kongl. Sø-Etat, til Grønland efter kongl. Ordre 10 Nov. 1822 (Reskript-Saml.), med to Formaal: at gjøre nautiske Observationer og Opmaalinger, og at besørge nye Redskaber til at dræbe Hvalen udbredte. Siden den Tid har han næsten ideligen været i hine nordlige Farvande, og det Søkort, som herefter nævnes, er en Følge af hans Jagttagelser.

Den sidste Beretning, der nyelig er indløben fra ham, gav Anledning til forskjellige overdrevne Rygter, som i en offentlig officiel Bekjendtgjørelse i Oct. d. A. er foreløbigen berigtiget saaledes:

„Det Ønske, at vorde bekjendt med Øst-Grønland, og at forvisse sig om der endnu skulde findes Spor af den fordums islandske Colonie, har i Aarhundreder været nationalt i Danmark, og forgjæves Forsøg paa at opnaae dette Øjemeed have, som Følge heraf, været gjorte under Kongerne Frederik 2den, Christian 4de, Frederik 3die, Frederik 5te og Christian 7de. De Fremskridt, der i den senere Tid, af brittiske og russiske Søfarende, ere gjorte i Undersøgelsen af Polarlandene, og de Hjelpemidler, Nutiden, fremfor Fortiden, afgiver til at overvinde de Hindringer, Naturen har lagt i Vejen, maatte lede til den Tanke, at det, som i 2½

*) See dette Blad No. 43.

**) Afhandlingen er trykt i Landhusholdnings Selsk. Skrifter IV D. 1794 under Titel: om Grønlands Østerbygds sande Beliggenhed, med to Kaarter. S. 239-320. — Oversat paa tydsk: Ueber die wahre Lage des alten Ostgrönlands. Mit 2 Charten. Kiel 1791 gr. 8vo.

*) De Efterretninger, han compilerede, haves trykte paa Engelsk 1625 i Purchas Pilgrims. P. 3. — paa Latin i Thormod Torfesens Grönl. ant. — paa Dansk i Minerva Jan. 1788 S. 29. — See og Eggers i Landh. S. Skr. IV 248 o. f.

Aarhundrede havde været befundet umueligt, nu kunde opnaaes, og som Følge heraf behagede Hs. Majestæt Kongen allernaadigst under 24de September 1827, at beordre Undertegnede at sammentræde, for at overveje, hvorledes et saadant Foretagende hensigtsmæssigst kunde udføres.

Efter allerunderdanigst at have foreslaaet, at Forsøg maatte gjøres med grønlandske Fartøjer, 2 Konebaade og 2 Kajakker, hvilke kunde udrustes og udgaae fra Julianehaabs-Distrikt, afgik i Foraaret 1828, i dette Diemeed, Capitainlieutenant Graah og Naturforsker Vahl herfra til Grønland, forenede sig der med Coloniebestyrer Mathiesen, som Sprogkyndig, samlede og forberedede Alt til Expeditionen, og overvintrede derefter paa Handelspladsen Nennortalik under Julianehaabs Distrikt.

Den 20de Marts 1829 tiltraadtes Rejsen, men da den berygtede Iisblink ved Puesortok standsede Expeditionens Fremskridt, beraadslog den 23de Juni Capitainlieutenant Graah med sine europæiske Ledsagere, der derefter, da de samlede vilde have manglet Proviant, vendte tilbage fra 61° 46′ 40″ N. Brede.

Han derimod fortsatte selv Rejsen i en Konebaad, ledsaget af en Østgrønlænder, Ernenek, med Familie, samt af 1 Grønlænder og 2 Roersker fra Julianehaabs Distrikt. Paa denne Maade lykkedes det Capitainlieutenant Graah den 28de Juli, at trænge frem til en Øe paa 65° 18′ N. Brede og omtrent 38° 28′ V. for Greenvich, hvor han plantede det danske Flag, men her opholdtes han saalænge af uigjennemtrængelig Iis, at den fremskridende Aarstid nødsagede ham til at vende om, for at søge Vinterleje ved Nugarbik, paa 63° 22′ N. Brede, hvor han ankom den 1ste October. Herfra beretter han under 2den April d. A., at han den 3die agter paa lignende Maade igjen at fortsætte Rejsen Nord efter, i det Haab i det Mindste at naae 66° N. Brede, forinden han vender om for at søge Colonierne, hvortil man tør haabe at han nu lykkeligt er ankommen.

Paa denne Rejse har Capitainlieutenant Graah ej fundet, endog den allerubetydeligste Ruin eller andet Spor af fordums Civilisation; ej heller stemmer Configurationen af den af ham nøjagtigen optagne Kyst overeens med den Skildring, man besidder af det gamle grønlandske Bispedømme Østbygden, hvorfor Capitainlieutenant Graah formener det afgjort, at denne Colonie ej har lagt østen for Cap Farvell, men i Julianehaabs Distrikt. Derimod har han fundet Indvaanerne paa denne Kyst at være endnu mere forskjellige fra Eskimauxerne end den blandede Race, som findes i Julianehaabs Distrikt; saavel Hovedets Form som Legemets Slankhed stemmer overeens med Nord-Europæernes, hvorhos de have en reen lys Hudfarve, og ofte brune Haar; nogle af Mændene lade Skjægget voxe til Knebelsbart, nogle ere tatoverede, hvilket ogsaa er Tilfældet med alle Fruentimmerne. Paa den hele berejste Strækning, af omtrent 100 Mile, kan Folkemængden ej anslaaes til mere end 5 à 600, hvilke med stor Møje friste Livet paa de faa Odder, som i disse øde Egne ere beboelige, ved Bær, Vildt, Fisk og Sælhunde. Desuagtet udmærker dette Folk sig ved at være ukjendt med alle Laster, og er i højeste Grad sædeligt, fredsommeligt, tjenstfærdigt, ordholdent og paalideligt, hvilket det ved enhver Lejlighed har viist i sin Fremgangsmaade mod Capitainlieutenant Graah.

Disse Efterretninger, der ere uddragne af Capitainlieutenant Graahs Dagbøger, og hidbragte ved det fra Julianehaab ankomne Skib, blive herved, ifølge allerhøjeste Authorisation, bragte til offentlig Kundskab."

Den til Undersøgelsen af Grønlands Østkyst allernaadigst anordnede Commission.

Moltke. Hornemann. Gede.
Zahrtmann.

Med det samme Skib hjemkom en Runesteen fra Grønland, men fra Vestkysten; den staaer altsaa ikke i Forbindelse med Hr. Capit. L. Graah's Expedition.

7. Den første grønlandske Runesteen, som hertil er ankommen, erholdtes i Aaret 1824. Den er meget liden, men mærkværdig, som Oldtidsminde fra de gamle Nordmænd i Grønland. De Runer, som ere indhuggede paa Stenens glatte Side, lyde oversat i dansk efter Hr. Professor Rask's Forklaring og Professor Magnussen's Bemærkninger saaledes: **Erling Sigvats Sön og Bjarne Thordarsön og Enride Odds Sön opförte denne Varde (Stenhob, Støtte eller Vartegn) Löver-**

dagen efter Gagndag (en katolsk Festdag, der indfaldt i April) og ryddede Pladsen eller indridsede Indskriften 1135." (Efter en anden Forklaring 1131.) Stenen blev funden i Foraaret 1823 af en Grønlænder paa den nordligste Deel af Grønland, under det haardeste Clima, nemlig paa en Øe Kingiktorsoak, tre Mile eller derover nord for Upernivik under 73 Grad Brede, og laae temmeligt højt oppe paa et Fjeld ved Varden, hvoraf Ruiner fandtes. Runeskriftens Ophavsmænd have rimeligen overvintret i denne Egn. Hr. Capitain-Lieutenant Graah hjembragte Stenen fra Grønland og forærede den til Oldsagernes Museum. Den er i Kobber afbildet i antiqv. Ann. IV B. 2 H., hvor man og (S. 309-342, med Tillæg S. 367-378) læser nogle Efterretninger om den, med dens Forklaring, og nogle dertil hørende Oplysninger, deels af ovenbenævnte tvende Lærde, deels af da værende grønlandske Missionær Hr. Pastor P. Kragh.

Den nu hjembragte Runesteen er fra Julianehaabs Distrikt, den sydligste Deel af Grønlands Vestkyst. Ogsaa den har en islandsk Indskrift som viser, at den har været bestemt til et Gravminde over en Qvindesperson. Begge Stene ere først fundne af indfødte Grønlændere, og vise uimodsigelig det Tungemaal, som forhen taltes af Landets, forlængst paa Vestkysten uddøde, eller derfra forjagede Norsk-Islandske Kolonister.

8. Til mange ældre og nyere Efterretninger om Grønland af Hans Egede, og Sønner Niels og Poul Egede, Crantz, H. C. Glahn, Otto Fabricius, Hans Egede Saaby, Collin, Eggers, Wormskjold, Finn-Magnusen, og flere gives Anvisning i Thaarups udførlige Statistik VI D. 580 o. f.

Af sildigere bemærke vi især:

Nogle Bemærkninger angaaende Grønlands Østerbygd, af Oct. H. F. J. Estrup, i Skandinavisk Lit. Selskabs Skrifter XX B. 243-300.

9. To nye Kaarter over Grønland ere i denne Tid af dobbelt Interesse. Det ene:

a. „Groenland und die angrenzenden Länder nach den Charten und Berichten von Cranz, Egede, Gieseke, Graah, Olavsen, Parry, Ross, Scoresby, Thorhallesen u. A. entworfen und gezeichnet von Theod. Glieman. Weimar im Verlage

des geogr. Instituts 1828." Kaartet anmeldes som et meget fortjenstligt Arbejde i N. allg. geog. Ephemeriden XXVII. 1829. 474-5.*)

b. Vorende Situations-Kaart over den vestlige Kyst af Grønland fra 68° 30′ til 73° Brede; indeholdende det saa kaldte Nordre Inspectorat, grundet paa adskillige Hovedpunkters Brede og Længde, bestemte ved astronomiske Observationer. Optaget og forfattet i Aarene 1823 og 1824 af W. Graah, (da) Premier-Lieut. i Sø-Etaten Udgivet fra det kongl. Søkaarts-Arkiv 1825; med tilhørende Beskrivelse. Qu. og 8 Havnekaart, samt to Blade Landtoninger. I en Indledning til Beskrivelsen ere nogle Bemærkninger meddeelte over Isens Beskaffenhed og Drivt i disse Egne; over Thermometrets Brug med Hensyn paa at samme tjener til Forudvarsel om Isens Nærmelse; over Taagen, samt over Strømmene i dette Farvand, m. M.

(Fortsættes.)

Historiske og statistiske Notitser, angaaende Belgien.

1. Indholdet af den Act, som blev underskreven i Haag d. 21 Juli 1814 af Hs. kongl. Højhed Prindsen af Nederlandenes Statssekretair for de udenlandske Anliggender, Baron A. Willem de Nagell.

Art. 1. Belgiens Forening med Holland skal finde Sted ganske saaledes at begge Lande kun skal danne een Stat, som skal regjeres efter den allerede i Holland bestaaende Constitution, men som efter fælles Overenskomst skal modificeres efter de nye Omstændigheder. 2. De af denne Constitutions Artikler, som hævde hver Religion frie Udøvelse og lige Beskyttelse, og de, hvorefter alle Statsborgere af enhver Troes Bekjendelse

*) Det vil om kort Tid være at faae hos Hr. Universitetsboghandler Reitzel. De Exemplarer, han har havt, ere udsolgte.

have lige Adgang til Statstjenester, skulle ikke forandres. 3. De belgiske Provindser skulle repræsenteres i Generalstaternes Forsamling paa passende Maade, og disse Generalstaters Møder skulle finde Sted i Fredstider afvexlende i en hollandsk og en belgisk Stad. 4. Alle de forskjellige Provindser skulle deltage i lige Handelsfordele, uden at nogensinde Grændser eller Indskrænkninger til Fordeel for en Provinds skal kunne lægges en anden i Vejen. 5. Strax efter Foreningen skulle alle belgiske Provindser tilstedes Adgang til Handel og Skibsfart med Kolonierne lige med de hollandske. 6. Byrderne maae, saavelsom Fordelene være fælles og altsaa skal al den Statsgjeld, som er ved Foreningen, falde de forenede Nederlandes Statskasse til Last. 7. Ligesaa skulle Afgifterne for Oprettelsen og Vedligeholdelsen af Fæstningsværkerne ved den nye Stats Grændser være af Statskassen at udrede. 8. Udgifterne for Oprettelsen og Vedligeholdelsen af Diger have de Provindser at bære, som dette især er magtpaaliggende, dog at de Tilfælde undtages, hvor en overordentlig Ulykke kræver en almindelig Hjelp.

Akten er, som i dens Indledning siges, grundet paa den Conference-Protokol, der i Juni Maaned forhen blev ført ved de da allierede store Magters Ministre, af hvilken Protokol Greve de Clancarty, den storbrittanniske extraordinaire og plenipotentiaire Minister hos Hs. kongl. Højhed Prindsen af Nederlandene (nu Konge) havde meddeelt Gjenpart, som og af sine Instructioner m. M., og da Prindsen havde antaget de bestemte Vilkaar for Overtagelsen af Regjeringen over de forenede Nederlande, og i den Henseende befuldmægtiget Baron Nagell til Aktens Underskrift, saa blev den saaledes udfærdiget. Den læses i den af G. Fr. de Martens udgivne Tractat-Samling, Supplementets 6 Deel, og deri optaget af Moniteuren.

II. Efterat Hertugerne af Burgund vare uddøde 1477, faldt Hollands og Belgiens 17 Provindser, ved Ægteskabs Forbindelse, til Østerrige og Spanien. Under Kong Philip den anden løsreve de 7 nordlige Provindser, plagede af Spaniens trykkende Aag, sig fra samme i Aaret 1579, og kæmpede derefter i en Række af Aar for deres Uafhængighed, i hvilken Kamps Begyndelse de anførtes af den forhen værende Statholder Greve

Wilhelm af Nassau. For at vise deres Erkjendtlighed mod deres Anfører blev Arvestatholderværdigheden arvelig i Huset Nassau-Oranien. I to hundrede Aar blomstrede da de forenede Nederlandes Republik. 1795 blev Landet erobret af de Franske; Beskaffenheden af Vinteren imellem 1794 og 95 lettede meget, som bekjendt, denne Erobring. Tidsomstændighederne medførte vel at Staten fik igjen, dog med Tab af Land, en tilsyneladende ny Selvstændighed, under Navn af den bataviske Republik; men den var dog i det Virkelige afhængig af Frankrig. Ved Indførelsen af en ny Constitution 1802 tabte Nassau-Oranien Arvestatholder-Værdigheden. 1806 forvandlede Napoleon den bataviske Republik til et Kongerige, og hans Broder Ludvig blev dets Konge. Denne resignerede d. 1 Julk 1810, og det fire Aar gamle Kongerige blev den 10 Juli forenet med Frankrig.

Imidlertid var Fyrsten af Nassau-Oranien død den 9 Apr. 1806, og hans Søn efterfulgte ham i bemeldte tydske Arvelande, men tabte dem ved Tilsit-Freden 1807.

Efter Napoleons Fald erklærede denne Fyrste af det Nassau-Oraniske Huus sig d. 1 Decbr. 1813 som souverain Fyrste over Nederlandene, fik ifølge Wiener-Congressens Beslutning, og den ovenstaaende Akt af 1 Aug. 1814, tillige de forrige østerrigske Nederlande eller Belgien, og blev d. 27 Febr. 1815 erklæret som Konge i de forenede Nederlande.

Hans Majestæt Kongen, Wilhelm den Første, Storhertug af Luxemborg, er fød i Oraniensaal d. 24 Aug. 1772, og blev formælet d. 10 Octbr. 1791 med sin Dronning Frederikke Lovise Wilhelmine, Halvsøster til Kongen af Preussen. Hans Majestæt har to Sønner: 1. Kronprinds Wilhelm Georg Frederik Ludvig, fød d. 6 Decbr. 1792, formælet d. 21 Febr. 1816 med den russiske Keiser Nicolaus's Søster Anna Paulowna. 2. Prinds Wilh. Frederik Karl, fød i Berlin 28 Febr. 1797, og formælet sammesteds med sin Cousine Louise Augusta Wilhelmine Amalia, Datter af Kongen af Preussen, fød 1 Febr. 1808.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

— Om Eeds Aflæggelse efter vore Love har af og til været skrevet; saaledes læstes i Minerva 1791. 2 B. 305 o. f. en Afhandling af Reynaber om Eden. Etatsraad Jørgensen udgav: „Forslag til en ny Eeds-Formular for Vidner." Odense 1806. Assessor Jacob Viborg skrev i Samlinger, udgivne af det bornholmske Selskab for Efterslægten: Om den i Loven givne Forklaring over Vidners Eed bør afskaffes. Nylig har Hr. J. C. Lütken, Landvæsens- og Tiende-Commissair, samt Prokurator og Landmaaler, givet i Slagelse Avis No. 79, 81 og 82. „Nogle Ord i Anledning af Edens Aflæggelse efter vore Love inden Retten," hvori han udvikler hvad med Hensyn paa Eeds Aflæggelse var at ønske, for saa vidt Retten og dens Lokale angaaer, Maaden hvorpaa Eden aflægges, Edens hyppige Brug, inden Retten, ofte i ubetydelige Sager, Individets tidligere Dannelse og Paavirkning. I et følgende Nr. 83 af bemeldte Avis har en Unævnt foreslaaet Edens Aflæggelse i Kirken umiddelbart efter Prædiken.

— Ligesom det Slesvig-Holsteenske patriotiske Selskab har virket meget for Landvæsenet, saaledes er vel end mere at vente af de Landhusholdnings-Samfund, som der ere stiftede, hvilke hidtil ere tre, og alle ere ved en kongl. Resolution tilsagte Hans Majestæts Beskyttelse. Det første af disse Samfund er stiftet i de Oldenburgske adelige Godsers Distrikt, er i Lensahn, og fører Navn af det wagriske Landhuusholdnings Samfund (wagr. Landwirthsch. Verein;) det andet stiftedes af Landmænd i det første og andet „Dänisch Wohlder," og i de Kielske adelige Godsers Distrikt, og stiftedes 19 Dec. 1828 med Navnet, Landhuusholdnings Samfundet ved den Slesvig-Holsteenske Kanal; det tredie eller det Segebergske stiftedes d. 20 Maj 1829. Disse Samfunds Formaal er gjensidig Meddelelse af de i Landvæsensfaget og sammes forskjellige Grene gjorte Erfaringer, og Opmuntring til Fremskridt i denne for Hertugdømmene vigtige Næringsdrift. Hvert Samfund har en Direction, bestaaende af en Director, en Vicedirectør og en Sekretair. Disse Directioner føre Forsædet i de Sammenkomster, som hvert Samfund især holder fire eller fem Gange aarligen, ligesom de og i Kieler Omslag og Markeder sammentræde for fælles at overveje saadanne Anliggender til Landbrugets Fremme, hvis Udførelse overstiger et enkelt Samfunds Kræfter. I saadanne Møder er vedtaget Udgivelse af Landvæsens Hefter (Landwirthsch. Hefte,) Indretning af en almindelig Dyr-Skue (Thierschau) og Prisopgaver. Den første saaledes udsatte Prisopgave vedkommer Qvægavlen og Præmien for bedste Besvarelse af de fremsatte Spørgsmaal er 100 danske Dukater. Mere i Statsb. Magaz. 1830. X B. 1 H. 338-340.

— Ved Hr. Major og Landinspecteur Pedersen, som med Nidkjerhed arbejder til geometrisk Tegnings Udbredelse blandt Haandværksklassen, fik først Rønne paa Bornholm en Tegneskole indretter, hvilken nu i fem Aar har bestaaet; i den nu forløbne Sommer har han faaet den anden Tegneskole istandbragt i Slagelse, ved et Bidrag af 500 Rbd. fra det Rejersenske Fond. Han har nu udgivet et lidet Skrift om denne Sag under Titel: „Beretning om den i Slagelse Borgerskoles Locale indrettede Skole for geometrisk Tegnings Udbredelse iblandt Haandværksclassen, eller Meddelelse af Alt, hvad der om denne er afhandlet, tilligemed kort Efterretning om den i Rønne oprettede Tegneskoles Ejendele etc., saaledes som samme, trykt i Rønne i April 1829, blev uddeelt mellem Skolens Velgjørere," trykt i Slagelse og faaes for 4 Mk. hos Universitetsboghandler Reitzel store Kjøbmagergade Nr. 6. Det er at ønske, at Landets øvrige Stæder Tid efter anden kunne faae lige Tegneskoler. Bemeldte Skrift indeholder i den Henseende en meget anbefalelsesværdig Plan. Det kongl. Academie for de skjønne Kunster har tilkjendegivet ham, at det erkjendte hans Bestræbelser for at fremme denne Sag, fandt hans Forslag hensigtsmæssige, og tilsagt ham, at ville være ham behjælpelig, og naar Lejlighed gives understøtte hans Bestræbelser.

— Noget om Husflid. Mange Familier paa Landet og i Provindserne, beskjæftige sig med Forfærdigelse af Vadmel og andre uldne

Tøjer, dog af Mangel paa Kundskab om Maaden hvorpaa slige Vare skulle fabrikeres, bliver det hjemmegjorte Tøj altid mangelfuldt og daarligt. Vel kan man ej forlange at hjemmespundet Garn, som sædvanlig er spundet paa en liden Hør=Rok, skulle kunne blive saa fuldkomment, som naar det var forfærdiget ved Hjelp af et Maskinerie. Men meget bedre end det i Almindelighed er, kunde det dog ved en bedre Behandling blive.

De Mangler og Feil man finder i Vadmel eller hjemmegjort Klæde er især Ujævnhed, Ulighed i Bredde, knudret Overflade, Ujævnhed i Farve, Striber, Rymper. etc. Disse Feil kunne for endeel afhjelpes og derivere meest af Forsømmelse. Jeg vil altsaa gjennemgaae den Maade jeg anseer for bedst, for at forfærdige sligt Vadmel. Den første Ting at lægge Mærke til er Ulden, at denne er forskjellig i enhver Faareflok er bekjendt, de fleste Landsmænd lægge ikke nok Vind paa eensuldede Faar i hele Flokken. Paa et og samme Faar er der ikke mindre betydelig Forskjel paa Ulden, Ryg= og Bug=, Hals= og Laar=Ulden er ganske forskjellig. Altsaa er Sortering nødvendig.

Den almindelige Race=Uld eller Mistits=Uld møder meest Vanskelighed i Kardning og Spinding, desuden er denne Uld, fordi den kun engang om Aaret klippes, længere end den sædvanlige Jydske eller Sjællandske, som klippes tvende Gange om Aaret. Den Omstændighed at de spanske Faars Uld indeholder meget Fidt, og derved samler meget Smusk, foraarsager at Vadskning gjøres nødvendig, denne er det de Fleste strander paa; thi at vadske Uld og vadske Tøj er ganske forskjelligt, og da Fremgangsmaaden i Almindelighed ej kjendes, vil jeg her anføre den. Man behøver dertil hvad man sædvanlig finder i ethvert Huus, en stor Vadskerkjedel, en Kurv omtrent dobbelt saa stor som en sædvanlig Tørve=Kurv, og en Trærive, det er at sige et Redskab som bestaaer i en Fyrrestang med et Rive=Hoved, hvori er anbragt 4 à 8 Tænder, af Længde 8 à 10 Tommer.

Kjedlen fyldes, dog ikke ganske, med Vand, hvilket varmes; dersom Kjedlen holder 1 Tønde da kommes en god Spand Urin deri, og bringes dette Bad, om ej paa Kaagning, dog til saa høj Varmegrad, at Haanden ej længe kan holdes deri, derpaa kommes og med en Stok nedstoppes saa megen Uld som beqvemmelig kan rummes i Kjedlen, og brækkes og røres Ulden i nogen Tid, man lader den derpaa staae et Quarteer eller en halv Time for at Fidtet kan opløses, og tilkjendegives dette naar Suppen bliver hvidagtig og forplumret. Ulden, eller en Deel deraf, tages da op og kommes i en anden liden Kurv, som hviler paa et Brædt, og iagttages at Suppen kan løbe ned i Kjedelen, den liden Kurv hvori Ulden nu befindes bringes derpaa ud til den forhen omtalte Vadsker=Kurv, som maae være hensat i en Kurv under Posten eller fastgjort ved rindende Vand, hvilket er endnu at foretrække, og vadskes Ulden ved at stødes med bemeldte Rive (Hork) indtil den er reen, den optages da af Vandet og kommes i en reen Kurv. Naar Ulden er tømmet af Kjedlen tilsættes frisk Vand og Urin til den ny Indbrydning, og gjentages dette saalænge indtil det Quantum Uld, man har begyndt paa, er færdigt. — Den vadskede og vaade Uld udspredes paa et Loft, dog iagttages, at hverken Halm eller Ureenheder findes hvor Ulden henlægges, altsaa maa først godt fejes. Ulden vendes nogle Gange, og om Sommeren vil den snart være tør.

Efter Tørringen gjør man bedst i atter at gjennemsee Ulden og befrie den fra Ureenhed og grove Haar, samt udpille Taverne saa meget muligt for at gjøre den mere beqvem til Kardningen, og om man derpaa lagde Ulden ud paa en Træbænk og bankede den igjennem med et Par Kjæppe, ville det ogsaa være nyttigt."

(Fortsættes.)

— For Høravlen ere paa flere Steder i Landet anskaffede saavel Bryde= som Skjettemaskiner, hvilke, naar de ere hensigtsmæssig indrettede, og kunne drives med behørig Kraft, lette Arbejdet meget, samt spare Tid og Bekostning.

Af Brydemaskiner kan vel den saakaldte Kjøngske ansees som den fortrinligste; den er ligesaa varig som simpel i sine Indretninger, og paa en saadan Maskine kan, hvor den drives ved Vand, brydes 150 til 200 Pund tørret Hørstraa i hver Time. Den beskadiger aldeles ikke Hørren; det Eneste, man kunde have imod den, maatte være! at den gjør den noget urede, hvilket dog ved Snødning eller Snupning ganske kan afhjelpes.

Af Skjettemaskiner findes neppe nogen her til Lands, der arbejder saa let eller saa hurtigt, som den af Hr. Boysen i Leck opfundne, da den ved tvende Menneskers Hjelp skjetter 18 til 22 Pund i hver Time. Man har andre med Vand eller Hestekraft drevne Skjettemaskiner, der tilvejebringe lige saa megen og lige saa god Hør som ved Haandskjetning og i langt kortere Tid end ved denne, samt med $\frac{1}{3}$ af Bekostningen.

Naar nu flere saadanne Maskiner paa forskjellige Steder kom i Gang, hvorved Beredningsomkostningerne, til Tørring, Brydning og Skjetning, ej overgik $\frac{1}{5}$ eller $\frac{1}{6}$ Deel af Hørrens Værdi; naar Hørren fra først til sidst saaledes bliver behandlet, at den kan ansees for god og forsvarlig Handelsvare, da vil den større Jordbruger ligesaavel som den mindre Gaardmand og Huusmanden, snart kunne udvide sin Høravl saaledes, at han derved, foruden hvad der fordres og behøves til Huusbrug, kan dække en stor Deel af sine Udgivter.

Det vilde mueligt bidrage til Høravlens Udbredelse, om det herefter blev paalagt de Bønder, som af Landhuusholdningsselskabet nyde Understøttelse for at indføre planmæssig Dyrkning, ogsaa at gjøre Høravlen til en vis bestemt Afgrøde i et af de under Drivt værende Indtægter, til i det Mindste en Fjerdedeel af samme, alt efter Jordsmonnets Beskaffenhed.

Den danske Hør taber under Heglingen neppe saa meget, som den østersøiske, og kan for det meste spindes til langt større Fiinhed eller flere Strenge; der kan altsaa for Spinderskcn tjenes meer i Arbejdsløn ved denne, end ved den indførte.

Uagtet Høravlens Fordeelagtighed, har dog hidtil kun Faa lagt alvorlig Vind paa samme; den er paa de fleste Steder kun bleven anseet som en ubetydelig Bisag, og Hørrens Dyrkning, saavelsom dens Bearbejdning, skjødesløst og uhensigtsmæssigt behandlet."

(Af den nyelig paa Landhusholdnings-Selskabets Bekostning udgivne Vejledning til at dyrke Hør.)

Kjøbenhavns Børs, d. 26 October 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12 Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48¾	49 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	87	87½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	82¼	82½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	—	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	100½	101 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¾	62 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 87.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 30 October 1830.

Noget om det Flygtige og Omskiftelige, der stundom har viist sig i jordisk Vælde og Riigdom, der paa en ulovlig Maade er bleven forhvervet og tilveiebragt.

Den berømte Historieskriver Saxo Grammaticus fortæller, at omtrent 500 Aar før Christi Fødsel udbrød der en Krig imellem Danmark og Sverrig, der tog en saadan Ende, at den svenske Konge Hiartur gik af med Seieren, og at den danske Konge Rolf med alle hans Kiæmper, paa een nær, ved Navn Vigge, faldt i Slaget. Saasnart Kong Hiartur blev Vigge vaer, blev han saa glad, som om han havde faaet en stor Foræring, og spurgte, om han ei havde Lyst til at tiene ham i Krigen. Da Vigge dertil svarede ja, bød han ham et Sværd, og da han nu havde faaet samme i Hænde, stødte han Klingen igjennem Hiartur og fuldførte den Hevn, han havde tilsagt Kong Rolf. Og nu giør S. G. følgende Reflexion over denne Begivenhed: Saaledes baade fik og mistede Kong Hiartur Riget paa een og den samme Dag. Thi de Ting, som ved Svig og Underfundighed ere forhvervede, gaae gierne bort paa samme Maade, som de ere forhvervede paa: og man faaer ei længe Gavn af det, man ved Ugudelighed og Utroskab har faaet. Hvorover det skeedte, at de Svenske, som kort tilforn vare Herrer over Danmark, kunde ikke engang redde sig selv; thi Siællandsfarerne dræbte dem strax, saa de maatte betale Kong Rolf i hans Grav, at de saa forræderisk havde myrdet ham. Saa straffes det almindelig med en haard Ulykke, som ved Svig og Bedragerie er tilveiebragt*).

Aar 3668 efter Verdens Skabelse døde den macedoniske Kong Philippus; Sønnen Alexander i en Alder af 20 Aar efterfulgte ham i Regieringen. Udi faa Aar bemægtigede denne Herre sig mangfoldige Lande og Riger, thi næsten Alt hvad han antastede, maatte bukke under for hans seierrige Vaaben, han overvandt baade Græker og Perser, trængte ind i Indien, og vendte derpaa til Babylon, hvor han døde i en Alder af 32 Aar. Nogle meene, at Aarsagen til hans Død har været al for megen Drik; andre paastaae, at han er kommen af Dage ved Forgift. Udi et vist historisk Compendium erindrer jeg at have læst, at den forblindede Verden gav Kong Alexander Navn af den Store, uagtet han ofte bemægtigede Lande, hvortil han ei havde meere Ret end Stratenrøveren til den Reisendes Gods. Men hvad skeer? Efter Alexanders Død, saa beretter Historien, skulde hans Familie ei høste noget Godt, hverken af det macedoniske Rige, som han paa en lovlig

*) S. G. danske Historie trykt i Kiøbenhavn 1752 S. 55.

Maade var kommen i Besiddelse af, ei heller af de vidtløftige Lande, som han ved skiændig Vold og ulovligt Overfald havde bemægtiget sig. Holberg fortæller: „Efter Alexanders Død kom Alting udi største Confusion, eftersom man ikke kunde komme overeens om, hvem der skulde succedere ham udi Regieringen: Nogle vilde have dertil den unge Hercules, som han havde avlet med een indiansk Concubine: andre holdt for, man burde bie indtil Alexanders Dronning Roxane, som da var frugtsommelig, var bleven forløst; andre arbeidede paa at sætte Alexanders Broder paa Thronen. Denne Trætte foraarsagede stor Fiendskab iblandt de høie Hoveder, og omsider en blodig Krig, hvorudi Alexanders Familie blev gandske udryddet, og dette hele store Monarchie deelt udi 4re besynderlige Riger, Asien, Syrien, Ægypten og Macedonien *).“ Hvo der af Historien kiender Alexanders Idrætter og Foretagender, og hvad der tildrog sig efter hans Død, saavel i Henseende til den efterlevende Familie, som de Lande og Riger, han erobrede, vil finde, at det samme mødte og skedte, som fordum overgik de rovsyge Herskere udi det Babyloniske Rige, og hvorom Habakuk har spaaet 2 C. 8. V. med disse Ord: fordi du har røvet mange Folkeslægter, skal alle de, som ere øvrige af Folkene røve dig. Over disse og efterfølgende Ord har Stifsprovst og Doctor i Theologien Møller giort følgende Forklaring: Der vil komme en Giengieldelse. Den mægtige Undertrykker skal undertrykkes, saa sikker han end troer sig paa sit høie Sæde. Saa styrer den Alvise Verdens Be[illegible]venhedernes Gang, at rovlystne Folk arbeide sig ligesom trette for at samle Næring til den Ild, der skal fortære dem selv. Alle vilde Erobrere, som Babylons Konge, finde i en anden Erobrer deres Undertvinger **). Og nu lærer den verdslige som den hellige Historie, at hvad som med Synden kommer, som oftest med Sorgen forgaaer, og det saavel i

*) Introduction til de fornemmeste Europæiske Rigers Historie S. 30.

**) Veiledning til en andægtig og forstandig Læsning af det Gamle Testamente S. 481-485.

det Større, som i det Mindre; og paa dette sidste vil jeg nu anføre et Exempel.

Den til sin Tid navnkundige Skribent og Jurist C. D. Hedegaard fortæller i nedenfor anførte Skrivt*) følgende Passage:

„En Enke, som havde anseelige Midler, giftede sig med en Person, som slet intet eiede, men brugte derimod hendes Midler desmere frit, førte sig prægtig op, og levede hver Dag herligen. Konen saae det nok, men som hun ingen Børn havde, og selv tillige ingen Hader var af Fornøielser, Manden og for Resten var god nok imod hende, saa var hun ham ei heller derudi imod, men lod nogen Tid gaae, som det kunde; tænkte maaskee ei heller, siden Midlerne vare betydelige, at de skulde kunne saasnart faae Ende. Omsider, da hun fornam, at det gik alt mere og mere tilbage med dem, begyndte hun at frygte for Udfaldet, og udi al Kierlighed giorde Manden denne fornuftige Forestilling, at han dog maatte betænke, hvor villig hun havde været til at overlade sig og sine Midler i hans Vold, og at det dog var Synd, at hun efter hans Død, om hun overlevede samme, skulde komme til at tide Nød, da hun alligevel gierne undte ham det altsammen, om det end var meget mere, om det ikkun kunde holde dem ud, eller hun var vis paa forinden ved Døden at afgaae; bad ham derfore i Tide, og medens der endnu var noget i Beholde, at holde inde dermed, og bespare det øvrige, og være betænkt paa begges Sikkerhed.

Manden lod som at han lod sig denne hans Kones billige Erindring vel befalde, svarede, at hun havde stor Ret, og det giorde ham ikkun ondt, at hun ikke havde yttret sig dermed tilforn. Han giorde derpaa strax et Testamente, at den Længstlevende skulde nyde og beholde alt hvad de efterlod sig; det blev confirmeret; han overleverede Konen samme, og tillige overdrog hende Kassen med samt tilbageværende Midler at raade for. Der var omtrent tyve tusinde Rigsdaler endnu i Behold; Konen blev dermed fornøiet, og meente

*) Juridisk-Practiske Anmærkninger til den Danske og Norske Lov 2 Deel S. 44-45.

nu at have faaet Tingene paa en god og sikker Fod. De levede derpaa endnu en Tid lang sammen kiærlig og vel som tilforn. Omsider døer Manden; og da Enken nu tænkte at sidde i rolig Besiddelse af det efterladte, kom Mandens Arvinger og Creditorer med hans tinglyste Pante-Forskrivninger, og tog bort alt hvis som var levnet, saa hun ikke beholdt det allerringeste deraf. — Dog dette Skridt lykkedes ikke meget for Vedkommende, og man saae med Forundring, at ikke een af Arvingerne fik noget godt deraf." „Saa det gik til som skrevet staaer: Vee den, som formeerer sit Gods med det som hører ham ikke til, hvor længe skal det vare, og den som besværer sig med fremmed Dynd*). Imidlertid er det at beklage, at omendskiønt ældre og nyere Erfaringer vise, at der er ingen Lykke og Velsignelse ved det Gods, der erhverves paa en uretfærdig Maade, saa findes der dog Adskillige, der synes ei at have hørt noget herom, og giøre sig ingen Betænkning ved smudsige og ureene Erhvervskilder at forøge deres Gods. Da Pastor Harms var ansat som Diaconus ved Menigheden i Lunden udi Norddithmarsken, udgav han en Samling af Prædikener; udi een af samme hedder det: „Vee den som bygger sit Huus foruden Retfærdighed, og sine Sale foruden Ret. Jer. 22. Ach jeg seer Huse opreiste i Lunden, der ere byggede med Synd, og jeg kjender Værelser og Kamre, der ere pyntede og udsmykkede med Uretfærdighed, men mon vi ikke skulle see Eierne af saadanne Boliger udjagne, og deres skiønne Sager og Meubler solgte til det høieste Bud, og førte over Gaden**).

Hvo der af Historien kiender og har læst noget om de ældre og nyere Hedninger, vil vel have bemærket, at samme have begaaet og endnu begaae Laster og Udyder og det saadanne, som de

*) Habakuk 2, 6. At besvære sig med fremmed Dynd bemærker at tilegne sig paa en uretfærdig Maade andres Gods, og derved at paadrage sig Brøde og Syndeskyld.

**) Sommerpostille. 2 Theil S. 241. Kiel und Leipzig 1815.

Folkeslægter, der bestraales af den christelige Religions Lys, ere temmelig frie for. Men naar Talen er om Gierrighed, Egennytte, Rov- og Havesyge, da turde der vel findes nogle iblandt de christelige Folkeslægter, der ei ere et Haar bedre end Hedningerne, ja synes endog i visse Henseender i dette Stykke at giøre dem Rangen stridig. Bastholm fortæller udi et vist Skrivt: Endelig, ligesom Religionen i dette Tidsrum, nemlig fra Mahomed til Luther, udbredede sig alt meere og meere mod Norden, saa gik den og mod Enden af samme, ved Slutningen af det femtende Aarhundrede, mod Vesten til Amerika. Denne Verdens Deel, hvis Guld har giort Europa fattig, var til Ulykke for dens Beboere bleven opdaget af de Christne. Man var betænkt paa at give dem de himmelske Skatte for de jordiske, man frarøvede dem; men paa en Maade, som ikke giør Christenheden megen Ære; paa en gandske anden Maade, end den Christus og hans Apostler havde anviist dem. Den spanske Geistlighed søgde vel i Begyndelsen ved Overtalelser og Underviisning at omvende de amerikanske Folkeslægter; men dette Arbeide gik ikkun langsomt frem, enten fordi Amerikanerne vare eenfoldigere og dorskere end andre Folk, eller maaskee, fordi de vare for kloge til at ansee den Religion for god, hvis Tilhængere vare saa onde. De spanske Geistlige bleve trætte af at gaae frem paa Underviisningsbanen, og grebe omsider til voldsomme Midler. Disse vare vel mindre ærefulde, men de vare mere lette; Virkningen fulgde hastigere efter. Amerikanerne bleve, hvad de endnu for en stor Deel ere, Hedninger, men i en christelig Dragt, og dermed vare Spanierne fornøiede. Deres Missionærer kunde ikke heller forlange, at Lærlingerne skulde overgaae deres Mestere*). Efter Bastholms og andre Lærdes Domme skal Amerikas Opdagelse ei have været Europæerne til synderlig Gavn og Nytte. Og viser ikke Historien, at de nyere Europæere nu og da have maattet bøde, og det i dyre Domme, for den stygge Udaad og voldsomme

*) Kort Udsigt over den aabenbarede Religions-Historie S. 199-200.

Udfærd, deres Forfædre viiste i det 15de Aarhundrede mod de uskyldige Amerikanere. Noget lignende til denne Fremgangsmaade, Spanierne brugte mod Amerikanerne, fortæller Tacitus at være blevet øvet af Romerne. Da de i det 1ste Aarhundrede efter Christi Fødsel uden mindste lovlig Grund og Aarsag paaførde Britterne Krig, saa efter at de vare komne over til dette Land, fremstod en drabelig og kiæk Stridsmand ved Navn Galgacus, talende saaledes til sine Landsmænd: „Romernes Stolthed tænke vi forgieves at undgaae ved Føielighed og Lydighed. Efter at de have ranet og herjet hele Verden, og ingen Lande mere ere tilovers for dem, randsage de og Havet: er Fienden riig, vise de sig gierrige, og æresyge, naar han er fattig: dem mætter ikke Østen, ikke Vesten: det eneste Folk under Solen, som med lige Lyst begiærer Rigdom og Fattigdom. Mestere i at digte Navne, kalde de, bortføre, myrde, rane — Regiering; og naar de giøre reent Bord, er det i deres Sprog Fred." Tacit. Værker, 3die Deel efter den danske Oversættelse S. 639.

H. C. Clausen,
Sognepræst for Fardrup Menighed.

Historiske og statistiske Notitser, angaaende Belgien.

(Fortsatte fra forrige Nummer.)

III. Wiener-Congresacten, underteg net d. 9 Juni 1815, (og blandt mange flere Steder trykt i „Recueil de Traités &c. par G. F. de Martens. Suppl. Tom. VI.; og i polit. Journ. 1815. 2 B.) har i 65de og følgende Artikler gjort de forskjellige vedtagne Bestemmelser angaaende Kongeriget Nederlandene og Storhertugdømmet Luxenburg og sammes Grændser etc., og i 73 Art. hedder det, at hine i Acten af 21 Juli 1814 erkjendte og sanctionerede aatte Artikler skulle have samme Kraft og Gyldighed, som om de Ord for Ord vare i Congresakten optagne. Det saaledes stiftede nye Kongerige Nederlandene behøvede en Constitution. Kong Wilhelm skulde modificere den allerede for en Deel af Staten bestaaende Forfatning til Bedste for alle, og efter de Magters Hensigter, hvis Politik havde anseet dette Riges Stiftelse nødvendig, og han overdrog derfor en Kommission at udkaste en Grundlov. Denne blev da udarbejdet og udgjorde 234 Artikler. „Kongen ønskede over Udkastet at høre den hele Nations Tanker. I de nordlige Provindser havde Forfatningen selv viist Vejen dertil, og Generalstaterne sammenkaldtes i dobbelt Antal. Hvad de sydlige Provindser angik, blev besluttet at forsamle Notablerne i ethvert Arrondissement efter Maalestokken af sammes Befolkning. I Generalstaternes dobbelte Forsamling antoges eenstemmigen Udkastet til den nye Grundlov, og Kongen blev ved en højtidelig Deputation tilkjendegivet sammes oprigtige Tak. En anden Stemning herskede i de belgiske Departementer. Den var et Værk af Gejstligheden, som der har stor Indflydelse over Folket, og som troede sig skadet og fornærmet ved at alle christelige Religionsbekjendelser tilstodes lige Stilling, og ved at Katholikerne antoges at tilbagesættes. Biskoppen af Gent, Greve Broglio, udtalede Gejstlighedens Sindelag i en hæftig Addresse, og forskjellige Brochurer paafulgte fra andre gejstlige Ivrere. End videre udstedede den belgiske Gejstlighed til Kongen af Nederlandene en Protestation imod de Artikler af den nederlandske Constitution, som indeholdt, at alle christelige Troesbekjendere skulle nyde lige Rettigheder, hvilke de paastode at ville medføre en Forvirring; dog den mørke Clerus i Belgien lod det ikke beroe ved saadan Protestation, eller som Aachner Tidenden da udtrykkede sig, dens Forfatters Prostitution. Den bevirkede at i Antwerpen, i Mons og mange andre Stæder, det af Kongen forelagte Udkast blev forkastet, og at af de belgiske Notablers 1603 Stemmer, de 796 Stemmer erklærede sig imod samme; 527 Stemmer vare for det; 280 Notabler mødte ikke i Forsamlingen og stemmede ikke. Kong Wilhelm lod sig ikke herved vildlede i sine gode og lyse Anskuelser. Han udstædte den 24 Aug. 1815 i Haag en mærkværdig Bekjendtgjørelse, hvori han beklagede, at hans Hensigter bleve i de sydlige Provindser miskjendte eller urigtigt fortolkede og anførte, at af de 796 Notabler, som ikke havde antaget Udkastet, havde de 126 udtrykkeligen erklæret at dette var skeet formedelst nogle Artikler om

Gudstjenesten; disse Artikler stemmede overeens med en længe bestaaende Lovgivning, vare grundede paa Traktater, og indrettede efter Grundsætninger, som Souverainerne havde indført i det europæiske System, og kunde ikke udelades af Grundloven uden at lægge Monarkiets Bestaaende i Vægtskaalen, og uden at formindske deres Garantie, som som havde fundet disse Bestemmelser rigtige. Var ikke denne Sandhed uformørket af nogle Mennesker af hvilke Samfundet snarere burde have ventet Mynster paa evangelisk Kjerlighed og Endrægtighed, da skulde i det ringeste de anførte 126 Stemmer have føjet sig til de 527 Notabler, af hvilke Udkastet var antaget. Generalstaterne (for de nordlige Provindser) havde tilkjendegivet deres Bifald til Udkastet paa en Maade, der var saa meget mærkeligere, da det var yttret eenstemmigt, og maatte antages for at være de nordlige Provindsers samtlige Beboeres tydeligen udtrykte Mening. Da altsaa efter denne Fremstilling og Sammenligning af de fremkomne Stemmer ingen Tvivl kunde bæres om Sindelaget og Ønskerne hos den store Pluralitet af Nationen, og denne Pluralitets Antagelse af Udkastet saaledes fuldkomment havde aabenbaret sig, saa bekræftede Kongen saaledes højtideligen det fremlagte Udkast og erklærede, at de i samme indeholdte Bestemmelser fra nu af skulde udgjøre Kongeriget Nederlandenes Grundlov, og forkyndte begge Kamres nær forestaaende Sammenkaldelse, for forenet, med dem at kunne udøve den lovgivende Magt. Derpaa bleve Generalstaterne, hvis Præsident var Erkebiskoppen af Mecheln Greve von Mean, Biskop af Lüttich, sammenkaldte til et overordentligt Møde i Brüssel d. 18 Sept. Ogsaa udnævnte Kongen Medlemmerne af det andet Kammer, og 24 Statsraader, nemlig 12 Belgier, og tolv Hollændere." (Polit. Journ. 1815. Sept. S. 600 o. f.)

Efter et Aars Forløb læste man om Tilstanden i Belgien følgende: „Kong Wilhelms Regjering veed efterhaanden at bortrydde de Hindringer, der have modsat sig Dannelsen af de 17 nederlandske Provindser og Storhertugdømmet Luxemburg til et paa en eensartet Maade indrettet, og forfatningsmæssigen sammenhængende Kongerige. Den dybe Rift, som Frankrigs voldsomme Herredømme havde gjort i alle nederlandske offentlige og private Forhold, den længere Forening, de med de Franske i Sæder og Sprog beslægtede Belgier havde havt med Frankrig, den kortere Forbindelse, der havde været med de med dem contrasterende Hollændere, mange Minder om gamle Former, men især deleshed de sydlige og nordlige Provindsers Religionsforskjellighed, den Kløft, som stræng Katholicisme og Protestantisme gjorde imellem Befolkningens 2de Halvdele, alt dette medførte, at Mægling, Forsoning, Forbindelse ikke var nogen let Opgave for den indre Statskunst. Hældigviis kom Paven selv her til Hjelp. Pius den 7de lod den 1 Maj et Breve udstædes til Biskoppen af Gent, den hæftige Greve Moritz af Broglio, der stod i Spidsen for de gejstlige Ivrere imod Regjeringen, takkede ham for hans Lykønskning til Pavens Atterbestigelse af den romerske Stol, erklærede, at han vilde sende til Kongen af Nederlandene en Legat i Hensyn til de i Belgien værende kirkelige Stridigheders Jevnelse, og indbød Biskoppen til med sine Colleger, hvis Nidkjerhed han ikke miskjendte, at henvende sig ligeledes til Kongen, for igjen fuldkomment at tilvejebringe kirkelig Samdrægtighed. Dette den hellige Faders forsonende Skridt havde den Følge, at de belgiske Biskopper: Moritz af Broglio, Biskop af Gent, Frants Joseph Baron Hirn, Biskop af Dornik, og Christ. Fr. Pisani de la Gaude, Biskop af Namur, i et Brev til Kongen forsikrede ham om deres troeste Hengivenhed, yttrede det oprigtige Ønske at fremme Ro og Enighed imellem Hs. Majts. Undersaatter af alle Religionsbekjendelser, og tilføjede den Bøn, at det maatte behage Kongen at antage de Forsonings = Midler, Hs. Pavel. Hellighed havde foreslaaet, hvilke de af ganske Hjerte vare stemte for. Da nu i Kongerigets sydlige Provindser Gejstligheden har den største Indflydelse og i visse Maader leder Folkets Stemning, ophørte Modstanden imod den nye af Kong Wilhelm d. 1ste givne Forfatning. Alle Stænderne i de sydlige Provindser, undtagen de Lüttichske, vare i Juli forsamlede, og Constitutionen, som Aaret forud var forkastet af to tredie Dele af de belgiske Notabler, blev nu uden Vanskelighed besværget. Selv i Østflandern, hvor forhen den meest afgjorte Modstand mod samme havde fundet Sted, erklærede nu kun fire af Stændernes 82 Medlemmer sig imod samme. — Nu paafulgte Beraadslagninger

over Budgettet, — Kongens Tiltrædelse til den hellige Alliance — Kronprindsens Formæling med den russiske Kejsers Søster — Souverainens og Kronprindsens oftere Ophold iblandt Belgierne etc. (Pol. Journ. 1816. Sept. S. 798 o. f.)

(Fortsættes.)

Om Dialecters Anvendelse.

(Fragment.)

„Ingen vil indsee, hvor rig en Malm, der er at hente i den uudtømmelige Grube, de særskilte Landskabers Mundarter, eller Ingen har Mod til heri at trodse Fordommene." Saa ytrer sig den svenske Lærde Hr. Joh. Er. Rydqvist i et Skrift om forrige Tiders æsthetiske Literatur i Sammenligning med Nutidens. *) Dette interessante Skrift er recens. i det nyelig udkomne 10de Hefte af Maanedsskrift for Literatur, og Recensenten tilføjer herved følgende. „Ogsaa hos Os ere vor Almues Tungemaal, og Dialecternes Sprogskat, utilbørligen og i høi Grad forsømte. De vente ikke blot paa en Ordsamler, men paa en dansk (ikke blot islandsk) Grammatiker; og det maa vække den højeste Forundring at erfare, hvilket Bibliothek af danske Grammatiker vi allerede besidde, uden at en eneste af alle disse Sproglærere have kjendt noget til det danske Almuesprog, eller, som det synes, vidst noget af, at en dansk Bonde i mangen et Tilfælde taler mere sprogrigtigt, end den fine Verden i Hovedstaden, eller en Professor, der skriver over Sproget. Dette er dog ikke meget mere forunderligt, end at man i det 18de og 19de Aarhundrede har skrevet den ene danske Sproglære efter den anden, uden maaskee at have læst en eneste dansk Bog fra det 16de — hvilket hørte med til den løjerlige Indbildning, at det var Grammatikeren, der paa en Maade skulde gjøre Sproget, eller have en lovgivende Magt over samme; og at en dansk Grammatik i al Fald kunde abstraheres af nogle faa, saakaldte classiske Forfattere fra den nyeste Tid. — Om Dialecternes Anvendelse var meget at sige — som her ei er Sted til. At i det mindste een, den jydske, endog tillader en selvstændig udviklet Brug i alvorlig lyrisk Poesie, har Hr. Steen Blicher viist i sine fortræffelige, ægte nationale jydske Romanzer."

*) „Framfarna Dagars vittra Idrotter, i Jemförelse med Samtidens; en Tafla i tvenne Afdelningar; af Joh. E. Rydqvist; Skrift som vunnit Heders Accessit i Svenska Academien 1827. Stokholm 1828. 8.

Indenlandske Efterretninger.

— Ifølge Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling højtideligholdtes Hendes Majestæt, vor allernaadigste Dronnings høje Fødselsdag ved et godt Middagsmaaltid for samtlige Elever i de under Bestyrelse af Directionen for Garnisonsskolevæsenet værende Underviisningsanstalter for Underofficerer og Spillemænd samt i de militaire Caserneskoler. 458 Personer deeltoge i denne Højtid. De meest levende Udbrud af Taknemmelighed, og Bøn om Himmelens Velsignelse over Deres Majestæter endte Fsten.

— Samtlige Sø-Etatens Børn som undervises i Skolerne i Nyboder; i alt 1022 erholdt ogsaa paa Hs. Mst. Kongens Bekostning et Middagsmaaltid; nemlig 312 af de større Drenge paa Søqvæsthuset; samt 230 af de mindre Drenge og 480 Piger i Skolelokalet i Nyboder; hvor af Pigerne blev afsunget i en meget god Tone nogle Strofer, som Hr. Profess. Dct. David til denne Højtidelighed havde forfattet.

— I „Lesefrüchte" 1830. 2B. 18 St. læses en Erklæring, som oversat lyder saaledes: Den Opsats i Lesefr. B. 2 St. 16 „über Christi Höllenfahrt" med Underskrift: Altona. Dr. Pet. Schreiner Frandzen, er ikke af mig, og ingensinde vil jeg udgive et Værk under Titel: „Erklärung der Irrthümer und Lächerl.chkeiten, welche sich in den dogmatichen Theil der christlichen Religion einge-

schlichen haben." Den høist paafaldende Navnelighed nøder mig til denne offentlige Erklæring. Altona d. 29 Maj 1830.

Dr. Peter Schreiner Frandsen,
Professor og tredie Lærer ved det Kongel. Gymnasium i Altona.

— Om Huusflid. (Fortsat fra forrige Nr.) En Hovedsag er det imidlertid at blande Ulden saa godt som mulig, og da dette ej kan skee med et Redskab kaldet (Wulf), saa maae man ved ofte at vende og plukke i Ulden søge at erstatte den Mangel *).

Det er nødvendigt at tilsætte nogen Olie, for at gjøre Ulden mere skikket til Forarbejdning og til at trækkes i Traad. Indfidtningen skeer paa følgende Maade: man udbreder et Lag Uld paa et reent Gulv eller i en stor Kasse, derpaa dyppes Haanden, eller ogsaa et Sæberiis, ned i Olien, som maae være udhældet i en rummelig Krukke, og overgydes da Ulden Lag for Lag indtil den ganske er indfidtet, den klappes derpaa med Hænderne og blandes godt, saaledes at al Olien kommer godt omkring; $\frac{1}{8}$ af Uldens Vægt bør være det Quantum, som behøves af Olie — altsaa til

*) Man gjør da bedst i at karde og skruppe al Ulden som man har bestemt til Klædet, eller i det mindste det man vil bruge til Kjeden, hvortil tages $\frac{2}{5}$ af det heles Vægt, de øvrige $\frac{3}{5}$ til Isletten. Naar Ulden er skruppet bør man atter pille og blande den.

Det er nødvendigt at anskaffe sig en Knæk-Haspel, da denne ej godt kan undværes for at bestemme Garnets Vægt, og maae man vel iagttage at den ene Halvstræng hverken vejer mere eller mindre end den anden, og saavidt som muligt alt til Renning eller Kjeder eens haardt drejet; Kjeden til den ene, Isletten til den anden Side. — Isletten maae ej være saa haardt drejet Kjeden, derimod kan den gjerne være lidt fyldigere spunden, omtrent 1 Lod pr. halv Stræng; vejer altsaa Kjeden 8 Lod maae Isletten veje 9 Lod, almindelig Uld vilde jeg raade til at spinde til denne Vægt en halv Stræng.

24 Pd. Uld ca. 3 Pd. Olie. — Ulden er nu bequem til Skrupning.

Garnet leveres saa strax som mulig til Vævning, og burde Redskabet til Vadmel være 7, 8 à 900 Traade, paa en Bredde af $\frac{7}{4}$ til 6 Alen medgaaer ca. 2 hele eller 4 halve Strænge, og til samme Alenmaal medgaaer ca. $\frac{1}{2}$ Stg. mere Islet. Det paasees at Vævningen bliver jævn og tæt og uden Tasker eller Huller, hvilke om de skulle forefindes, omhyggeligen maae stoppes før Valkningen, med Uldgarn af samme Slags som Klædet. Efter Vævningen burde de største Knuder afpilles med et Noppejern, hvilket Instrument ej er kostbart og faaes i Kjøbenhavn.

Naar Vævning og Nopning er foretaget, sendes Vadmelet til Valkeren og indvalkes da fra $\frac{7}{4}$ til $\frac{4}{4}$ paa Bredden, og fra 6 Alen til 4 à 5 Alen paa Længden.

Vadmel overskjæres i Almindelighed ikke, vil man imidlertid give det Udseende af Calmuk, da kan det opkradses over en Stang med et Par ej for skarpe Karder og under bestandig Udblødning i Vand.

Naar den her anførte Fremgangsmaade er iagttaget, vil man forskaffe sig et Slags Tøj, hvilket ej som det almindelige Vadmel er ujævnt og rympet. Vadmelet sendes derpaa til Farveren og kan da modtage hvad Couleur det skal være, enten mørkeblaat, grønt, bruunt eller sort. (Af det forhen i disse Blade anmeldte Skrift: Technologiske, mercantilske og flere Bemærkninger — af P. Frontin, jun.)

— Da Angelo udgav sine Forskrifters 1ste Hæfte, ledsagedes samme med et lidet Skrift kaldet: „Den unge Skrivers Vejviser, forfattet af K. H. Seidelin, af hvem ogsaa Sententserne vare til de danske og franske Skriftprøver. Til de tydske og engelske gav Henriques Sententserne, ligesom han ogsaa besørgede Værkets Calligraphie. I bemeldte Vejviser hedder det: Hos os har man hidtil ingen smukke Forskrivter havt. Kleves ere imidlertid de bedste. Af ældre Bøger om Skrivekunsten, udkomne i Danmark, findes paa Kongens Bibliothek to: 1) Ein sehr schön und recht wohl geordnet Fundamentbuch etc. von Eschenburgk, von Lübeck. Dedicationen til Frederik den Anden er

dateret Odense 1579. Den er kun ganske maadelig, og 2) Scrifferkonst paa Latin, Dansk og Tydsk med deres rette Fundament befattit aff Peder Trellund den Unge, Borger og Skolholder udi Ribe, Anno Domini MDXC. nitid skreven paa Pergament, og saa god som nogen paa den Tid. Denne haandskrevne Bog, som er dedicert til Hertug Christian, og har adskillige Regler og Underviisninger Pennen angaaende, fortjener at bemærkes for sine tekniske Ord, som: Pennen skal opsplides ad Ryggen, udholes, spitzes, krumskjeres, skakskjeres, aftrykkes; Bogstavernes Lengelse, Højelse, Tilhengelse; Pennens Begribelse, Ansættelse, liggende Current og skackid Current o. s."

Blandede Efterretninger.

— Et stort Hul i den geographiske Literatur er udfyldt ved et fortjenstligt Værk, nemlig: Vergleichendes Wörterbuch der alten, mittlern und neuen Geographie. Von Fr. H. Th. Bischoff und J. H. Møller. Gotha 1829. st. 8., hvilket meget anbefales i en udførlig Recension i N. allg. geogr. Ephem. XXVIII. S. 107. Den førstnævnte Lærde, som døde d. 21 Sept. 1827 tilhørte udelukkende de første Bogstaver til og med M. Sidstnævnte Bibliothekar Møller, hvis Stilling ved et stort og indholdsrigt Bibliothek, og hvis grundige Bekjendtskab med Alderdommens Værker satte ham istand til at overvinde de mangehaande Vanskeligheder, et sligt Værks Udarbejdelse medfører, fuldbragte Værket.

— I Böhmens Hovedstad Prag er Befolkningen, efter den 1827 skeete Folketælling, omtrent 116000 Indvaanere. Universitetet, (det keiserl. kongl. Carl Ferdinands Universitet) blev grundet 1348. Staden har et Kunstakademie, et polytechnisk Institut, en ypperlig botanisk Have, mange videnskabelige og Kunstsamlinger, mange Velgjørenheds Stiftelser og skjønne offentlige Indretninger. Nyelig er udkommet: Prag und seine Merkwürdigkeiten für Fremde und Einheimische, von W. A. Gerle. 2te vermehrte Auflage. Prag 1830. 12. med en Grundtegning, og en Udsigt.

— Philadelphia. Det herværende Bibelselskab, der nylig har fejret dets Stiftelsesdag, har fra dets Begyndelse uddeelt blandt Pensylvaniens Beboere 172,242 Bibler, og dets Bestræbelser gaae ud paa, at enhver Familie i denne Provinds skal besidde en Bibel.

(Der Freimüthige No. 185.)

Kjøbenhavns Børs, d. 29 October 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. 11½ ß.

Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48¾	49 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86½	— Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	81¾	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	100½	101 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60½	61 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 88.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 2 November 1830.

Blandinger, Grønland vedkommende.

(Fortsatte fra Nr. 86.)

9. Et lidet vist nok sjeldent Produkt, to Blade i Quart, findes paa Universitets-Bibliotheket, hvilket vi antage at læses i denne Tid med nogen Interesse, og derfor ordlydende indrykke: „Egne Tanker over det grønlandske Optog, som blev holdet i Kjøbenhavn d. 9 November Anno 1724 med deres Dragt, Roen, Pile-Skyden og andet Mere, som udaf efterfølgende Forklaring nærmere kan erfares. Enfoldeligen forestillede af den, der ønsker Enhver saa vel Nærværende som Fraværende Herrens Beskjærmelse. Kjøbenhavn, trykt Aar 1724.

Sak, hele Kjøbenhavn, to Grønlands Mænd at skue
De har ej andet meer end Klæder, Baad og Bue;
Tænk ikke her at see Copi af Prægtighed,
Af saadan Verdens Stads ej Grønland noget veed.
Den Højeste hos dem som Ringeste sig klæder,
Og kuns enfoldig er i Spise, Dragt og Sæder;
Naar han sig klæder højt er Klæderne af Skind;
Han ej paa høje Ting, som Verden, lægger Vind.
Sin største Tidsfordriv Grønlænderne anvende
Paa Jagt og Fiskefangst, og beder Lykken sende
Dem Kobbler, Ingtug (?) og hvoraf de leve kan;
Men Gud er ubekandt endnu i deres Land.
Du som paa disse to dit Øje vil fornøje,
Kast derfor midlertid til Himmelen dit Øje
Bed Gud, han Grønland selv til sig omvende vil,
Og tak vor Konge, som sit Bedste gjør dertil.

Ønske.
Give Gud, at Ordet bliver
Over Grønland bredet ud
Saa hver Sjel sig overgiver
Den tre-enig sande Gud!

Begyndte fra den gamle kongelige Holm, og gik under Holmens Bro, forbi det kongelige Slot, og videre under Højbro, og Rødebro, samt Stormbroen, forbi Hs. kongl. Højheds Kronprindsens Palais, under Prindsens Bro, omkring det kongelige Bryggerhuus, og derfra under Christians-Bro til Holmen igjen. 1. Foran kom en Chalouppe, som holdt Farvandet ryddeligt. 2. En Baad med Pauker og Trompeter, som ved visse fra Admiralens Chalouppe givne Signaler fik at vide, naar de skulde marschere, naar de skulde ligge stille, og tie stille, og naar de skulde blæse og spille. 3. Hr. Admiral Judichærs Chalouppe, som havde med sig den ene af det grønlandske Compagnies Directeurer Mr. Jens Refdal, og Bogholderen Mr. Jentofte, som tillige var Grønlændernes Dolmetsker. 4. En lang Chalouppe med et „Clava Symbal," og nogle af de konge-

lige Violonger, for at accompagnere Mr. Ibsen, som musicerede to smaa Arier for Slottet og tvende andre for Kronprindsens Palais. 5. 6. De to Grønlænder i deres eget Lands Baade jevnsides, som lode see deres Færdighed i at ro med en Aare, som havde Blad paa hver Ende, og med deres Kastepile paa temmelig langt Rum at skyde adskillige Ænder, som i Kanalen vare udsatte. 7. 8. To smaa norske Joller, som Secundanter, til at assistere Grønlænderne, om dem skulde fattes noget, og til at frembringe Admiralens Ordrer til en og anden. 9. En Chalouppe med den første Fane staaendes paa Forstavnen, hvorpaa var malet Grønlands Vaaben, som er en hvid Bjørn i blaat Feldt. Paa samme Chalouppe førtes en stor hvid Bjørnehud paa en Stang fra Bogstavnen. 10. En Chalouppe med en stor Rensdyrhud med Haarene paa, og en ditto tilberedt, item nogle Knipper med sorte Ræveskind. 11. En Chalouppe med den tredie Fane, som fremviste en Walros, og en Nahrval. Paa den Chalouppe førtes ogsaa et hvidt Enhjørningshorn. 13. En Chalouppe med den fjerde Fane, som forestillede en Torsk og en Lax hængende hver paa sin Linie eller Angelsnor; paa denne Chalouppe førtes to store tilberedte Selskind. 14. Den største og meget pyntede Chalouppe med Kanoner, som skøde, efter given Signal fra Admiralens Chalouppe, tre Gange dansk Løsen: 1. For Slottet. 2. For Hs. kongelige Højheds Kronprindsens Palais. 3. Ved Holmen, for at takke af."

I Bussæus's historiske Dagregister S. 238 nævnes i faa Linier dette Optog, der „toges i Øjesyn af det kongelige Herskab saavelsom andre Tilskuere."

---

10. I den med Graahs Kaart over den vestlige Kyst af Grønland følgende Beskrivelse haves en Tabel over adskillige Punkters observerede Brede og Længde. Denne Tabel er fulgt, ligesom og i øvrigt Beskrivelsen benyttet i den nedenstaaende Efterretning om Kolonierne og Handels- eller Hvalfanger-Anlæggene i Grønland, hvilke i en Følge nord fra ere disse:

A. Det nordre Inspectorat:

1. Kolonien Upernivik; (Saaledes skrevet af Missionæren Hr. P. Kragh, formodentligen efter Grønlændernes rigtige Udtale, istedetfor at ældre Forfattere skrive det Upernavik.) Paa omtrent 72 Gr. 47 M. 49 S. n. Br. paa en Øe, er de Danskes og overhovedet Europæernes nordligste Etablissement i Grønland og i Almindelighed komme heller ikke de europæiske Hvalfangerskibe længere mod Norden i Baffinsbugten. Som Handelsplads blev det først anlagt i Aaret 1778 og beholdt sit grønlandske Navn, der betyder Foraarssted, formodentligen formedelst Indbyggernes sædvanlige Ophold der i denne Aarstid. Klimatet er saa strængt, at Poul Egede beretter, at den første Missionær, som i Aaret 1779 blev sendt dertil, kunde ikke, endskjøndt han var en indfødt Islænder, udholde det, men tilsatte der sit Helbred. Den egentlige Koloni blev formedelst dette haarde Klimat, og Besejlingens Vanskelighed nedlagt 1790, og blev et af Logen Godhavn afhængigt Anlæg. I Aaret 1806 blev Upernivik igjen ophøjet til en uafhængig Koloni, men, formedelst den i det følgende Aar udbrudte Krig, forlodes den igjen af de Danske, 1823 blev den atter rigtig optaget til Beboelse, dog kun af en eneste Europæer. Den meste Ederdun i hele Grønland falder her, samt Enhorn, Bjørneskind, Spæk o. s. v.

I en tre Miles Afstand eller noget derover, norden for Upernivik, ligger en liden Ø Kingiktorsoak, fra hvis højeste Punkt haves en meget viid Udsigt; hvorfra Rudera af en Varde blev af Pastor Kragh besøgt i Aug. 1825, og hvorfra den liden Runesteen er kommen, som forhen er omtalt.

2. Kolonien Umanak eller Omanak, paa 70° 40′ 42″ n. B. paa en Øe langt inde i Umanaks-Fjorden. Den kan kjendes i 14 til 16 Miles Frastand formedelst et meget spids højt Fjeld med en dyb Kløft i Toppen, bag hvilket man paa samme Tid seer det høje, men ovenpaa aldeles flade, Land af Storø, som ligger omtrent en Miil længere inde i Fjorden.

Det yderste Forbjerg ved Indløbet til Umanaks-Fjorden kaldes Svaetehuk, 71° 37, 50″ n. B., hos de Gamle kaldet Ædanas ɔ: Edderfuglenes Næs eller Forbjerg. Wormskjold bemærker, at der netop i denne Egn gives de fleste Edderfugle i Grønland.

3. Ritenbænk paa 69° 40′ 51″ n. Br. Kolonien som er saaledes kaldet efter Bogstavernes Omskrivning i det grevelige Navn Berkentin, ligger paa den indre eller sydøstlige Side af den liden Øe Apané.

4. Godhavn, paa 69° 14′ 22″ n. Br. paa Sydvest-Siden af Disko-Øen, er Sædet for det nordre Inspectorat, har en Handelsloge og et Hvalfanger-Anlæg. Koloniens Anlæg skeete 1773.

Landet af den store Øe Disko er udentvivl det højeste paa den østlige Side af Davis-Strædet. Det kan i klart Vejr sees paa over tyve Miles Afstand.

Disko-Øen og de derved liggende mange mindre Øer tilsammentagne bleve af vore Forfædre kaldte Bjarneyar ɔ: Bjørne-Øerne; hvilket Wormskjold og Finn-Magnusen have godtgjort.

5. Kolonien Jacobshavn paa 69° 13′ 11″ n. Br., en halv Miil norden for Isefjord paa den vestlige Side af en liden Viig, som løber sydligen ind i Landet. Kirken er den anseligste Bygning i hele Nordre Grønland, har et lidet Spir, ligger tæt ved Søkanten, henved ⅛ Mil fra Kolonien. Denne Kolonie blev anlagt 1742.

6. Kronprindsens Ejland er den sydøstligste af en Gruppe af Øer, nogle temmelig høje, hvilke tilforn have baaret Navn af Hvalfiske-Øerne, og hvor der er anlagt en Koloni, som er givet forbemeldte Navn, og ligger paa 69° 07′ 31″ n. Br.

7. Kolonien Christianshaab ligger paa 68° 49′ 08″ n. Br., er den ældste Kolonie i det nordre Inspectorat, anlagt 1734, og den sydligste paa det faste Land som mod Øst begrænser Disko-Bugten. Havnen ved Christianshaab er god, undtagen naar det stormer af Sydost, da denne Vind kaster saa voldsomt ned fra de høje Fjelde over Kolonien, saa at Kajakker, Konebaade, Tælte, Slupper, ja endog Stene af flere Punds Vægt hvirvles op i Luften som smaa Papirstrimler.

8. Hvalfanger-Anlægget eller Handelslogen Claushavn hører under Christianshaab, og ligger omtrent fire Mile norden for samme. 69° 07′ 31″ n. Br.

9. Kolonien Egedesminde, paa 68° 42′ 38″ n. Br., paa en af de smaa Øer der tildeels begrændse Disko Bugten imod Synden.

10. Hvalfanger-Anlægget Hunde-Ejlandet, tre Mil nordvest for Egedesminde. 68° 50′ 30″

11. Vester-Ejland, et Hvalfanger Anlæg, omtrent sex Mil sydvest for Kolonien, skal formedelst sin isolerede Beliggenhed igjen være forladt. 68° 30, 30″

B. Det sydlige Inspectorat:

1. Kolonien Holsteinborg. 67° 10′ n. Br.

I denne Kolonies Distrikt er Amertlok eller Amarlok paa 67° en Fjord, i hvilken Ruiner af de gamle Kolonisters Bopæle findes; men, norden for dette Sted sees ikke flere saadanne Levninger, efter hvad Wormskjold bemærker.

2. Kolonien Sukkertoppen. 65° 40, n. B.

3. Kolonien Gothaab, 64° 10′ n. Br.; Denne, den ældste Kolonie, ligger paa et Næs ved den sydlige Side af Indløbet af Gothaabsfjorden eller Baals-Revier. Under dette Navn besejledes denne Fjord forhen af Hollænderne, ligesom den og sædvanligen saaledes findes aflagt i Søkaarterne. Gothaabsfjorden var, som Thorhallesen, Wormskjold, Finn-Magnusen og fl. bemærke, de Gamles Lysufjordur. „Uagtet den hverken har den Længde eller Brede, som ældre Hydographer har givet den, hører den dog til de betydeligste Fjorder i Grønlaud. Den deler sig i tre Hovedarme. Af disse er den mellemste, som i Bunden fører Navn af Ujararsok den længste; den antages, maaskee noget overdrevent, at strække sig 16 til 18 Mile op i Landet."

„Denne Fjordarm har til forskjellige Tider havt forskjellige Beboere. Om de oprindelige Indbyggere, af hvilke Grønlands første Opdagere, efter Are Frodes Vidnesbyrd, fandt Spor baade øster og vester paa Landet, nogensinde have havt stadigt Ophold i denne Deel af Baals Revier er Noget, som nu ikke mere lader sig afgjøre, men næppe er at formode. Vist er det derimod, at de gamle

Nordmænd og Islændere, som gave Grønland den første europæiske Befolkning, have boet og bygget i denne Fjordarm. Dette gjelder imidlertid kun om det Inderste af samme, hvor de, langs med Elvens Udløb, traf en ikke ubetydelig til Fædrift tjenlig Dalstrækning. Her findes endnu et af de anseligste Mindesmærker fra denne Tid, som hele Vestkysten af Grønland har at fremvise. Det er de her værende Levninger af en massiv Stenbygning, der have givet Anledning til den grønlandske Benævnelse Ujararsoak, ɔ: den store Sten, et Navn som egentligen kun tilkommer Bunden af Fjorden, men som de i Landet boende Danske siden have udvidet til hele den mellemste Fjordarm. Efter de ældre Koloniers Undergang har denne en Tidlang været beboet af Landets nuværende Indbyggere, men, naar? og hvorlænge? er uvist." I Egedes Journal S. 92, og efter ham hos Krantz S. 372 ere bemeldte Rudera beskrevne; siden af Thorhallesen. Hr. Dr. C. Pingel, som i Aarene 1828 og 29 rejste i Grønland, og af hvis Dagbog et lidet Stykke læses i Rahbeks Tritogenia, Nov. 1829 S. 73-98, har just i dette Fragment beskrevet sin Udflugt fra Gothaab til Ujararsoak. Derfra toges forestaaende Citat. Hr. Dct. tilføjer: „Omtrent midt i Fjordarmen har jeg truffet et, uu aldeles forfaldent, grønlandsk Huus, og i Nærheden af samme flere Begravelser, som ikke røbede nogen betydelig Ælde. Det forekommer mig derfor ikke usandsynligt, at Ujararsoak Armen, som neppe nogensinde har været talrig beboet af Grønlændere, har mistet sine sidste Indbyggere ved den store Affolkning, som i det forrige Aarhundrede, kort efter de Danske Ankomst til Landet, traf en Deel af Mellemgrønland og navnligen Baals Revier. Nuomstunder besøges Ujararsoak ikkun i Sommermaanederne af de Indfødte, fornemmeligen for Rensjagtens Skyld. Denne Jagt, som de fleste Grønlændere ere lidenskabeligen hengivne til, og for hvis Skyld de ofte forsømme den langt fordeelagtigere Sælfangst, lokker hele Sommeren igjennem et betydeligt Antal ikke blot af de nærmere boende Grønlændere, men selv af Sydlændinger langvejs fra til Teltpladsen inderst i Ujararsoak."

Hr. Dct. lod sig sætte over til Ruinerne i Ujararsoak, hvilke alle befinde sig paa den nordre Side af Elven, omgivne af en kjendeligen røddet Eng, som overalt, hvor Vidiekrattet ikke havde taget Overhaand, endnu bar herligt Græs. En af disse Ruiner viiste sig at være af en med særdeles Omhue opført Bygning, som han, ligesom forhen Thorhallesen, antog at have været indviet til Gudstjeneste.

Ved Gothaab er ikke blot et dansk Missions-Anlæg; men ogsaa de Mæhriske Brødre have her et Missions-Anlæg, kaldet Ny-Hernhut, det ældste Brødrene have i Grønland.

Synden for Gothaab indløber Amaraglikfjorden, efter Thorhallesen de Gamles Ragnarfjordur. „Det er, siger Thorhallesen, det smukkeste Sted som jeg har seet i Grønland. Saa farlig og forfærdelig Vejen er langs ind efter den, imellem nogle hundrede Favnes høje Bjerge, der staae lige op, ja endog hælde for over, og hvor man paa en og flere Miles Vej ikke kan bjerge sig selv, mindre Fartøjet man er paa, men maae, hvad som paakommer, blive ved at rejse eller vende om, (ikke en Oe er i hele Fjorden), saa behageligt og indtagende er det, naar man længere op faaer at see Bjerg-Siderne, som vende mod Solen, og Dalene bevoxne af adskillige Slags Krat, vellugtende og nyttige Urter, Rosmarin, Timian etc. De Bjerg-Sider som vende mod Norden, og sjelden eller ikke nyde Solens Skin, ere overgroede med Mos, den egentlige Landets Hovedvært." I denne Fjord ere mange Levninger af de Gamles Bopæle.

4. Handelslogen Fiskernæsset paa 63° 20′ n. Br. Nær herved have de Mæhriske Brødre Missions-Anlægget: Lichtenfels.

5. Kolonien Frederikshaab paa 62° 30′ n. Br. Anlagt 1743. Har mange Udsteder.

6. Kolonien Julianeshaab paa 61 Gr. n. Br., den sydligste Koloni; med mange Udsteder, der i en sydøstlig Retning række hen til Cap Farvel. Sydøstligt for dette Forbjerg ligger et andet bekjendt Forbjerg: Statenhuk.

Kolonien har en dansk Mission, ligesom og de Mæhriske Brødre have et Missions Anlæg ved Lichtenau, beliggende omtrent 8 Mile synden for Kolonien, og 4 Mile norden for Cap Farwel.

En nyere Missionspost af Brødre-Menigheden, i Nærheden af Statenhuk, bærer Navnet Frie-

derichsthal. Derom see Lit. Convers. Blatt 1821 Nr. 176 og Dagen s. A. Nr. 47.

---

11. Under Titel: „Samlinger til Kundskab om Grønland ved N. Chr. Øst, Overkrigskommissair," er udkommet et lidet Skrift der indeholder, foruden en Forerindring: 1. En ny Udgave af Thorhallesens „Efterretning om Rudera eller Levninger af de gamle Normænds og Islænders Bygninger paa Grønlands Vest-Side, tilligemed et Anhang om deres Undergang sammesteds." Skriftet var blevet saa sjeldent, „at det paa Auctioner er blevet betalt med høje Priser; endog til 10 Rdl." — 2. Udtog af Breve 1786 fra Sø-Officiererne Egede og Rothe, der vare udsendte til at oplede det gamle Grønland etc. Skriftet koster hæftet 40 skl. og faaes hos Hr. Hois paa Østergade, og i de fleste Boglader. Fortsættelsen beroer paa det Bifald som denne Begyndelse maatte vinde.

(Fortsættes.)

Den anden grønlandske Runesten.

Da min Forklaring over den først fundne grønlandske Runesten er optagen i de „Blandinger Grönland vedkommende," som ere indrykkede i Skilderiet Nr. 86; har jeg troet i samme Blad at burde fremsætte min Læsning også af den anden, större, nu nylig indsendte, i det Håb at den muligen kunde interessere en eller anden Læser i denne Tid, da den offentlige Opmærksomhed så meget er henvendt på hin længe forlorne Bygd. Ikke som om jeg kunde tilegne mig nogen synderlig Fortjeneste af denne Indskrifts Forklaring; men fordi endnu ingen har bekjendtgjort den for Almenheden.

Den læses således: **Vigdís M. D. hvílir her; glede guþ sál hennar.** Det er: Vigdis M(agnus's) D(atter) hviler her; Gud glæde hendes Sjæl.

Denne Runeskrift hører til de få, som ingen Vanskelighed, ja ingen eneste uforklarlig Punkt eller Streg indeholder. Figurerne ere de såkaldte norske Runer, som de, under Navn af **Alphabetum Norvagicum**, fremsættes i Montfaucons **Palæographia Græca**. Efter den ældgamle Runeretskrivning, der aldrig fordoblede noget Bogstav, skrives hennar med enkelt n; men da dette er stridende imod den latinske Skrifts Indretning, bör det, ved Omskrivningen af Runer i sædvanlig Skrift, vel iagttages, på behörige Steder at fordoble Medlydene, for ikke at forvanske Ordene. Alle e, g og d, ere her nöjagtig punkterede eller stungne til Adskillelse fra i, k, t. Den eneste usædvanlige Figur er ð i Ordet gleðe, hvilket er udtrykt med det latinske eller møsogotiske d, kun at den forreste Halvsirkel af dette Bogstav er formet spidst, efterdi to rette Linier under en Vinkel lettere udhugges, end en så liden Sirkelbue: at det ikke her, som i Ordet guþ, er udtrykt med þ, er vel blot fordi det (som i nyere Engelsk) har forekommet Runehuggeren blødere imellem to Selvlyde, end i Enden af et Ord. Det hårde d betegnes derimod med den rette dertil bestemte stungne Rune. Denne Indblanding af latinske Bogstaver iblandt Runerne er vel et Tegn til at Indskriften ikke er gammel, men dog et meget ubestemt, der næppe lader os slutte til noget vist Hundredår, end sige nogen nöjere bestemt Tid. Kun ét Sted forekommer en Sammentrækning nemlig af **Maðr** og **Týr**, som udtrykke **M. D.**, i det man har benyttet den bagerste Bistreg af **Maðr** til den forreste og eneste Bistreg af **Týr**; og isteden for Prikken i Vinklen af dette, har man sat en svag Tværlinie over den omtalte Bistreg, der således har fået Skikkelse af x, uden Tvivl fordi Vinklen af **Týr** var bleven for spids, til dert at anbringe nogen Prik. Uagtet således **M. D.** ere sammentrukne til én Figur, ere de dog tydelig adskilte ved to Prikker imellem begges Stave, ligesom alle de øvrige Ord i denne Indskrift.

Det vigtigste som lader sig slutte af denne Runesten er uden Tvivl, at de Ruiner, som den er funden i Nærheden af i det sydlige Grönland virkelig, som man har formodet, ere Lævninger af en gammel Kirke; og at det Malmstykke, som sammesteds er fundet, også virkelig er et Stykke

af Kirkeklokken; at følgelig sammesteds har været et betydeligt Etablissement, i det mindste et Kirkesogn af de gamle islandske Nybyggere. Men heraf følger ingenlunde at Hovedsædet eller Bispesædet Garðar har været her, hvilket synes alt for stridende imod alle gamle Beretninger om Sejladsen til Grönland og Stedsbeskaffenheden der i Landet. Det gamle Bispesæde kan ligefuldt søges på Østkysten; men vil rimeligvis findes en Del nordligere, end man endnu er fremtrængt, om det ikke er bedækket af Fjældskred eller af evig Sne og Is.

R. Rask.

Liverier for Tjenestetyende.

Derom har Hr. Cancellieraad Hempel i sin Avis følgende: „Fornøden Erindring. Til en Tid, i hvilken Angiverie er en indbringende Velstandskilde for Mange, ligesom et Middel, hvorved Had og Hævn kan paa en magelig Maade tilfredsstilles, er det næppe urigtigt, at giøre opmærksom paa ældre Forordninger, som overtrædes af Personer, der mindst tro at handle imod samme. Saaledes er Forordn. af 31 Juli 1812 om at give Tjenestetyender Liverier, vist ikke nøjagtig nok kjendt af Alle. Efter dens 3die § „maa Ingen give sine Tjenere, Kudske, Rideknægte eller andre Domestiker nogen anden Besætning paa Klæder, Kapper, Hatte, etc. end Uldsnore, saa at Besætning af Guld, Sølv, Silke eller deslige, paa hvad Maade samme end maatte anbringes, er aldeles forbuden." Ingen maa efter § 4 give sine Tjenere etc. Fjedre i Hatten, af hvad Farve de end ere, eller spidse Opslage paa Liverierne, eller noget der ligner de Distinctioner, som for militaire Uniformer ere befalede; ej heller Epauletter af noget Slags. Om Farven lyder den 5te § saaledes: Ligesom det er Enhver forbudet uden særskilt kongel. Tilladelse at give sine Domestiker Liveriekjoler af højrød, kraprød, eller carmoisinrød Farve, saa er det Enhver forbudet at give Liveriekjoler af mørkeblaae Farve." Straffen er første Gang 200 Rbd. for Herskabet og Husbonden; siden dobbelt; for Tjenestetyendet fra 8 Dages Fængsel paa Vand og Brød indtil tre Maaneder i Forbedringshuset, uden at Herskabets Befaling kommer til Undskyldning. Mulkten tilfalder det Halve Politiekassen; og det Halve Angiveren. — Denne sidste finder altsaa let en Formue, dersom han med Overlæg anmelder og anholder ved Hjælp af Politiet ethvert Tjenestetyende, som bærer ulovligt Liverie. — I store Stæder kunde det maaskee ikke være vanskeligt for en klog og forsigtig Angiver at finde og lovformelig at anmelde 100 Herskaber og Husbonder, som give lovstridigt Liverie, og at samle sig i et Par Dage 10,000 Rbd. Odense den 26 Oct. 1830. S. Hempel."

Ovenstaaende, som, efter Fleres yttrede Ønske, allerede var indført i Korrektur Aftrykket af sidste Tirsdags Avis, meddeles nu, forsynet med Navns Underskrift, isølge Hr. Politimesterens Begjæring. I øvrigt haaber jeg det af sig selv vil være indlysende, at Hensigten allene kan være, deels at bringe bemeldte Forordning i ny Erindring, for muligt at forebygge uvitterlig Lov-Overtrædelse, og deels at modarbejde Angiveriet, om hvis moralske Værd der blandt skikkelige Folk kun hersker een Mening. Odense d. 29 Oct. 1830.

S. Hempel.

Indenlandske Efterretninger.

— Imellem Frederiksborg og Kjøbenhavn er en Dagvogn oprettet, med Generalpostdirektionens Tilladelse. Den afgaaer for det første om Vinteren to Gange ugentlig. (Om Sommeren 3 Gange).

Afgang	vil indtræffe.
Fra Frederiksborg. Mandag og Fredag Formidd. Kl. 10.	I Kjøbenhavn Eftermidd. Kl. 3.
Fra Kjøbenhavn Tirsdag og Løverdag Eftermidd. Kl. 2.	I Frederiksborg Kl. 7 Aften.

Indskrivning for de Rejsende skeer i Frederiksborg paa Befordringskontoiret; — i Kjøben-

havn hos Gjestgiver Andersen i tre Kroner i Tornebuskegaden.

Betaling 4 Mk. 8 Skill. Tegn pr. Persona, og for Børn paa 12 Aar og derunder 3 Mk. Enhver Rejsende kan medtage Pakker indtil 25 Pds. Vægt. Der er ved denne Lejlighed bekjendtgjort, at Enhver, som ved de saa kaldte Fragtmænd, eller ved Bønder eller paa anden Maade benytter ulovlig Befordring, eller ej er forsynet med den i Forord. af 27 Jan. 1804 befalede Passeerseddel, maa vente at blive anholdt eller mulkteret efter Fs. 7 §. — Dette vil ogsaa møde dem, som med Wiener-Vogne eller andre til Befordringsvæsenet henhørende Vogne passere Frederiksborg By uden at iagttage hvad i Bekjendtgjørelse af 17 Juni 1828 §. 4 er anordnet.

— Gottorp. „Slottet Gottorp, der ligger ved Staden Slesvig, er befæstet ved en Vold med fire Bastioner og omgivet af brede Grave. Det er i den senere Tid saa forandret, at man vanskeligen af dets Ydre slutter sig til dets Ælde; imidlertid er endeel af den nordre Fløj endnu gammeldags, og man vil af Slottets Historie see hvilken vigtig Rolle det spillede i Middelalderen. Allerede i det 12te Aarhundrede stod her en Borg, der 1289 nedbrødes, da Staden Slesvig var afbrændt og man manglede Bygningsmaterialier; men 1295 opførte Hertug Waldemar af Sønderjylland atter Slottet og befæstede det. Christopher II., der efter Hertug Erik af Sønderjyllands Død, paastod sin Ret at forlehne hvem han vilde med Hertugdømmet, rykkede 1325 med en Hær for Gottorp; han havde sin Lejr paa Hestebjerget, og beskjød Slottet stærkt fra denne Side, men Grev Geert af Rendsborg ilede Slottet til Undsætning, slog Kongen i en Bataille ved Gottorp, og hævede derved Belejringen. Greven besatte derpaa Slottet og drog først længe efter bort, da han havde faaet Erstatning for Krigsomkostningerne. Kong Christopher, der ej vilde opgive sin Plan med Hertugdømmet, rykkede med en stor Hær for Gottorp 1329, men Grev Geert kom nu atter Waldemar til Undsætning, slog Kongen, fangede 400 Mand og befriede Slottet.

Ifølge et Fordrag 1409 med Hertuginde Elisabeth af Slesvig, skulde Dronning Margaretha besætte Gottorp; hun indfandt sig der personligen, og ifølge den Tids Brug gjorde hun et Kors paa Muren og kyssede samme, som et Tegn paa at hun tog Slottet i Besiddelse, men under Taffelet gjorde Henrik Scharpenberg Dronningen opmærksom paa, at Taarnet var besat med Krigsfolk, hvorover Dronningen meget opbragt strax forlod Slottet, og denne Anledning gav Spænding mellem Dronningen og Hertuginden. Da Kong Erik VIII. i Aaret 1415 faldt ind i det Slesvigske, droge Fyrsterne deres Magt sammen ved Gottorp. Kongen lod derfor bygge nogle Forter i Nærheden, nemlig Schlesmunde, Königsburg, Wildspang og Fresenborg; det følgende Aar befæstede han endmere disse Anlæg, opførte desuden Hattersborg og begyndte derpaa Gottorps Belejring, som han troede ved Hunger at kunne tvinge til Overgivelse. Besætningen gjorde af og til Udfald, og da Kongen tillige leed ved et Overfald af Friserne, drog han bort; men 1417 belejrede han atter Gottorp med en meget anseelig Hær; vel indtog han Slesvig i Juli; men tabte Staden igjen i December, og en stor Hær af Hamborger og Holstener undsatte Gottorp.

Efterat Kejseren paa en Forsamling i Ofen havde tilkjendt Kong Erik hele Slesvig, Als etc., rykkede Kongen 1426 for Gottorp med en stor Hær og belejrede Slottet, der var stærkt befæstet, da man ventede hans Komme; en holsteensk Hær kom snart Slottet til Undsætning og afskjar de Danske Tilførselen af Proviant ved at tilstoppe Sliens Munding, desuden skeete kort efter en Krigserklæring fra de vendiske og nogle Hansesteder, hvorfor Kongen drog bort.

(Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

Det geographiske Societæt i London. Den nuværende Konge af England har skjenket bemeldte Selskab den Samling af Fugle og Dyr, som tilhørte den afdøde Konge. Den bestaaer af 150 Stykker og der bliver for Øjeblikket

i Societætets Have gjort store Anstalter til deres Optagelse. (Der Freimüthige No. 177.)

— Diebitsch Sabalkansky. Tyrkerbesejreren, Grev Diebitsch Sabalkansky, har begivet sig til de schlesiske „Riesengebirge" og vil, som man siger, ganske nedsætte sig der, hvilende paa sine Laurbær. Schlesien er som bekjendt hans Fødeland. (ib. No. 181.)

— En Dames Rejse til Indien. Megen Opmærksomhed vækker for nærværende Tid i London Mrs. Elwoods Landrejse fra England til Indien. Hendes Rejsejournal er for nyeligen udkommen og bliver anseet som den eneste i sit Slags. Den bereiste Lady har i de vildeste og farligste Egne bestaaet de selsomste Eventyr, og siger selv i Fortalen til hendes interessante Værk: „Jeg tør vel paastaa, at jeg er den eneste Dame, som endnu er rejst til Lands til Indien, og vistnok er min Rejsejournal den første, som er bleven skrevet af et engelsk Fruentimmer i den Thebaiske Orken og ved Bredden af det døde Hav. (ib. Nr. 182.)

— Semiramis en Jødinde. Englænderne Granville Penn har, i en i Royal Society of literature i London holdt Forelæsning over Semiramis, søgt at bevise, at hun har været en Jødinde, der har levet i Midten af det 8de Aarhundrede før Christi Fødsel og var bleven tilligemed Befolkningen af Syrien og Samaria bortført til Babylon, hvor hun, lig Esther, ved hendes Ynde har indtaget Kongen, saa at han hævede hende paa Thronen. (ibid.)

— Paris's Nyheder. Fire store Malerier, som forestille Scener af Revolution 1830, blive nu, til Amindelse om de sidste uforglemmelige Tildragelser, forarbejdede af Dhr. Delaroche, Scheffer, Schnets og Stuben, som af Staden ere udvalgte dertil. — Ligesom man søger at udslette alle Titler, Navne og Betegnelser, som kunde erindre om den forrige Konges Regjering, saaledes er ogsaa nu Academie Rojale de Musique blevet forandret til Academie Nationale. (ib. 183.)

— Paa Den O' Taheiti gives en Criminalcoder i 16 Paragrapher af Kong Pomare, ifølge hvilken ikkun Snigmord straffes med Døden. Derimod straffes Bagvaskelse allerede i dens første Grad. En Bagvasker straffes nemlig med, at han med egen Haand maa aalægge og fuldføre en 2 til 3 engelske Mile lang og 12 Fod bred regulair Landevej. Gjaldt denne Lov i Europa, vilde der hist og her ikke findes 2 Landsbyer, uden at de jo vare forenede ved en regulair Landevej.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 November 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	154½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	86½	87 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	81¾	82 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	—	= r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60	60½ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 89.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 6 November 1830.

Den kongelige militaire Højskole.

En fuldstændig Plan for samme, med tilhørende 72 Bilag, er udarbejdet efter Hans Majestæts Kongens dertil givne allerhøjeste Resolutioner, af Kongen under 22de Aug. 1830 approberet, og derefter bekjendtgjort. (Trykt som Manuscript. 1830. Qu.)

Det væsentligste Indhold af denne Plan meddeles dette Blads Læsere:

„Den kongelige militaire Højskoles Formaal er: at give en passende Udvidelse af den Dannelse, som Officierer i Armeen modtage i Almindelighed, til de Personer, som maatte have viist en særegen Modtagelighed for Dannelse, saa at med dem de Pladser i Armeen senere kunne besættes, hvortil en meer end almindelig Dannelse behøves."

„Denne Skoles Hovedformaal bliver da: at danne Officierer til Generalstaben, Ingenieurkorpset, Raketkorpset, og Vejkorpset; samt at oplære Officierer, duelige til i Tiden at kunne besætte Lærerposter og Officierposter ved selve Højskolen, samt Officierposter ved Landkadetkorpset og overalt andre lignende Poster. Ogsaa er det tilladt Officierer af Sø-Etaten, at kunne deltage i Undervisningen, for forberedende at dannes til de Poster, der i denne Etat kræve Kundskaber der ligge uden for den Dannelse, som gives paa Søkadet-Akademiet, f. Ex. til Skibsconstructeurer, Sø-Artillerister, Havneconstructeurer, m. m."

Højskolen deles i to Afdelinger: en yngre for den almindelige reenvidenskabelige Undervisning, og en ældre for den særskilte anvendte Undervisning.

Til hin, den yngre Afdeling, henregnes Studiet af mathematisk Analyse og rationel Mekanik, beskrivende Geometri, Chemi, Physik, Topographi og Geodæsi, som højstnødvendige uundværlige Grundlæg for de specielle Fag.

Dertil er endnu føjet, deels som Hjelpemidler til Arbejd siden, deels som hver dannet Mand i vore Tider nødvendigt, det danske Sprog, ikke seet blot fra det grammaticalske, men fra et mere almindeligt og logisk Synspunkt, stilet paa at give Dygtighed i at arbejde med Klarhed, Tydelighed og Lethed; dansk skjøn Literatur, og almindelig skjøn Literatur, Tydsk og Fransk, med Udsigt over samme Sprogs skjønne Literatur, og Engelsk.

Fremdeles et kort Foredrag over Veterinairvidenskaben, nødvendig for hver Militair.

I den ældste Afdeling foredrages, fælles for alle, technisk Mekanik, Maskinlære, og militair Technologi. Fremdeles: Kundskab i Danmarks militaire Geographi, Danmarks Statistik, og i Tjenesten i

Feldten for Kommandoer af Middelstørrelse (6=800 Mand).

Dernæst gives i denne Afdeling særskilt Undervisning til Generalstabs Officererne, Ingenieur=Officererne, Artillerie= og Raket=Officererne, Vej=Officererne.

Man lader Underviisningen gaae over i Practiken ved Øvelser, der gives en passende og vid Udstrækning.

En Officier, der søger Adgang som Elev ved Højskolen, skal have gjort to Aars Tjeneste ved et Regiment eller Corps i Armeen og derfra medbringe anbefalende Vidnesbyrd, for at have gjennemgaaet en Exerceerskole, gjort to Aars Tjeneste uden ansøgt Fraværelse over nogle faa Uger, have Færdighed i Gymnastik, og at kunne ride.

Ansættelse som Elev ved Højskolen bestemmes ved Concurrence imellem de Ansøgende i en Adgangs=Examen. — Antallet af Elever bestemt til 15; — Alderen til 17 Aar eller derover.

Hver af Højskolens to Afdelinger gjennemgaaes i to Aar.

Ved Enden af hver Afdelings Foredrag afholdes Examen over Eleverne af en dertil udnævnt Kommission, sammensat af Mænd uden for Højskolen.

Højskolens Bestyrelse i alle dens Dele og Undervisningsgrene er underlagt en Chef, som er Hs. Ms. Kongens Generalqvarteermester, og som har Referatet til Hs. Majestæt.

Under Chefen deler Bestyrelsen sig i to Hovedafdelinger: 1. Undervisningen, hvis Bestyrelse er henlagt under en Undervisnings=Directeur; 2. det Tjenstdisciplinariske og det Oeconomiske, hvis Bestyrelse er henlagt under en Kommandeur. Denne sidstnævnte boer paa Højskolen.

Ved Højskolen ansættes to Skole=Officierer, der for deres Person boe paa Højskolen, hvor skifteviis en af dem har Inspection i hvert Døgn. Disse Skole=Officierer have visse Lærefag. Desuden antages forskjellige andre Lærere.

Læreprogrammer ere udarbejdede for hvert enkelt Fag, og i samme er med megen Nøjagtighed afvejet hvad der skal undervises i; derved

har man søgt at undgaae unødvendige, trættende, og tidsspildende Gjentagelser, uden derfor at hæve eller svække den inderlige Forbindelse, som bør finde Sted imellem de forskjellige Fag tilhobe.

Ansættelse som Lærer ved Højskolen bestemmes efter forudgaaende Concurrence. Naar en Lærerplads er ledig fastsættes i dette Øjemed en eller anden Afhandling henhørende til det ledige Undervisningsfag, den han udarbejder ved bemeldte Concurrence efter den i det bekjendtgjorte Program bestemte Form og Udstrækning.

Ligesom man har givet Læreren en bestemt Vej at følge, og man derfor har forlangt, at Læreren, førend han holder sit Foredrag, underkaster det en Bedømmelse, der især skal see hen til om det og ligger inden for de betegnede Grændser, saa er det derhos, for at saadan Indskrænkning ikke skal foraarsage et Savn af nødvendig Frihed, bestemt, at det er i en Samling af Lærerne selv, Undervisningsraadet, at Bedømmelsen foretages.

De saaledes udarbejdede og prøvede Forelæsninger blive Elevernes Lærebøger, og den senere Regel for Examinatorerne, som deraf ville see, inden hvilke Grændser Elevernes Kundskaber skulle prøves, og om et muligen bemærket Savn er Lærerens eller Elevens Skyld.

Vanskeligheden i at skaffe Lærebøger, der svare til den ovenfor fremsatte Læreplan, Umuligheden i at holde dem altid i Samstemning med Videnskabernes Udvikling, samt Ønsket om at undgaae alt overflødigt Skriverie, har ledet til, at antage som Grundregel de franske Højskolers Princip, at lithographere Lærernes Udarbejdelser over deres Læregjenstande, og at indrette de derved tilblivende Hæfter saaledes, at de med Lethed kunne forøges og forandres.

„Ved hver ny Indretning falder det altid vanskeligt at afpasse den nøje, saaledes at den, uden at løsrive sig fra det allerede Bestaaende, eller sætte sig i Modsætning dermed, dog gaaer saa langt muligt frem mod det, der paa den Tid ansees for det Bedre. Saare let føres den formeget til enten den ene eller den anden Side."

„For at kunne afhjelpe saadanne Mangler ved Skolens første Form, og lede den frem til en endnu fuldkomnere Skikkelse, der altid skrider frem

med Tiden, er et Højskoleraad indsat, som ved Slutningen af hvert Skolecyclus sammenkaldes af Chefen, og oplyses baade om det Slettere og det Bedre ved Indretningen efter nu gjorte Erfaringer, for at hint kan bortfjernes og dette udvikles, saa at altid det store Hovedformaal holdes for Øje, dette: at Højskolen altid bedre og bedre maae blive istand til at forsyne Armeen med det nødvendige Antal grundigen og hensigtsret underviiste, altsaa i Sandhed oplyste, Officierer."

Til denne militaire Højskole er det hidtil saa kaldte Gjethuus med henhørende Bygninger og Grund skjenket; til dens Underholdning er en aarlig Indtægt af 17000 Rbdl. bestemt; Lærerpladserne kunne besættes med Officierer af Armeen, der da beholde deres Gage, uden derfor at skulle udføre anden Tjeneste.

Vi have her af Planen, og dens Indledning sammendraget, for det meste med dens egne Ord, en kort Oversigt over denne højst vigtige Lære-Anstalt; vi have maattet indskrænke os, efter dette Tidsskrifts Natur, til kun at nævne det Vigtigste; og slutte med at anføre Indholden af den Bekjendtgjørelse af 31 f. M. som Højskolens Chef har udstedt i Anledning af de Lærerpladser, som ifølge Planen skulle besættes ved Concurrence.

„Følgende Poster ere for Øjeblikket vacante og skulle besættes d. 1 Juli 1832 nemlig:

1. Læreposten i theoretisk Artillerie,
2. — i technisk Mechanik, Maskinlære og militair Technologie;
3. — i Tactik (Tjenesten i Feldten for Commandoer af Middelstørrelse og for større Commandoer) samt Danmarks-Krigshistorie;
4. — i Danmarks Militair-Geographie og Danmarks Statistik;
5. — i Læren om Generalstabsforretninger og Militairadministration.

Vilkaarerne for disse Læreposter erfares af fornævnte Plan, hvoraf, som trykt Manuscript, findes Exemplarer i Landets vigtigste Bibliotheker

og videnskabelige Stiftelser, samt ved alle Regimenter, Corps- og Commandantskaber.

Reglerne for Concurrencen, der denne Gang skulle finde Sted, ere følgende:

Inden 1ste Maj 1831 indleveres en skriftlig Udarbejdelse, forsynet med Devise, over de i det Efterfølgende opgivne Emner, der ere valgte saaledes, at de udgjøre en Deel af det for Faget i Planen fastsatte Program. Disse Udarbejdelser maae altsaa udføres, med stadigt Hensyn herpaa, saa at de kunne bruges som Dele af Lærebogen over den omhandlede Disciplin, altsaa hverken udføre Emnet meer, eller mindre, end Programmet indrømmer, naar Udstrækning og Tidsmaal tages i Betragtning.

Antager Concurrenten, at han, for at lægge sin egen Dygtighed for Dagen, behøvede at give sit Arbejde større Udførlighed, da maatte denne udførligere Behandling følge jevnsides i et særskilt Bilag, men Afhandlingen selv blive ganske i den til Vejledning ved Foredraget passende Form og Udstrækning.

Afhandlingen bedømmes paa den i Planen foreskrevne Maade og efter deri udtalede Grundsætninger. Efter endt Undersøgelse opfordres Forfatteren af den for bedst erkjendte Afhandling i hvert Fag til at melde sig, for at modtage sin Designation til at ansættes som Lærer 1ste Juli 1832, inden hvilken Tid han dog maa have udarbejdet og indleveret en Lærebog i den Disciplin, han skal foredrage, overeensstemmende med Planen og Programmet.

Er denne Lærebog i rette Tid indleveret, ansættes Forfatteren som gageret Lærer fra dette Tidspunct af.

Opfylder Lærebogen Planens Krav, faaer Forfatteren udbetalt en Præmie, nemlig:

for Lærebogen i Artillerie . . .	800 Rbd.	
for den i technisk Mechanik . .	}	
— Maskinlære	} 800	=
— Militairtechnologie . .	}	=
— Tactik og Krigshistorie	400	=
— Danmarks Militair-Geo-		

graphie og Danmarks
Statistik . . . . . . 300 =
— Generalstabs = Forretninger og Militair=Administration . . . . . . 300 =

Det bemærkes, at, dersom Nogen, istedetfor at behandle de her under samme Afdeling samlede Gjenstande, f. Ex. Militair=Geographie og Statistik, kun behandlede een af dem, og man maatte finde sig beføjet til at foretrække de assondrede Bearbejdelser for de samlede, saa blive saavel Gager som Præmier fordelte i Forhold til Fagets Omfang, hvilket alt vil blive afgjort, naar Concurrenceafhandlingerne bedømmes.

Det bemærkes endvidere, at der desuden kan ventes Godtgjørelse for Omkostninger ved Tegninger, hvor saadanne nødvendigviis maae følge med Lærebogen, og hvor de ikke, ved Skolens Bestyrelses Mellemkomst, kunne erholdes leverede paa anden Maade.

Det er en Selvfølge, at de, som ifølge Skolens Plan, skulle være Dommere over de indsendte Afhandlinger, ikke concurrere med.

Paa forestaaende Vilkaar indbydes Enhver, som maatte føle Kald dertil, til at tage Deel i Concurrencen.

Til Concurrenceafhandlinger bestemmes følgende.

1) I Artillerie. Underlag til Feldtskytset, saavel til Betjening som til Transport. Der forudsendes en Forklaring over det gribauvalske System og over de almindeligste Modificationer, det har undergaaet. Derpaa omhandles Bloklavetsystemet. Principerne for denne Construction udvikles fuldstændig og støttes paa physiske og mechaniske Grunde. Der sluttes med at sammenligne dette System med hiint, see Planen Bilag Nr. II.

2). i technisk Mechanik, Maskinlære, militair Technologie. a). Technisk Mechanik. Levende Væseners Muskelkraft. See Planen Bilag 24 Pag. 102. b). Maskinlære. Indledning til Maskinlæren og dens almindelige Principer. See Planen Bilag 25 Pag. 108 og 109 indtil den sidste Deel, der har til Overskrift „nærmere Betragtninger af forskjellige hyppigt anvendte Maskinorganer." c). Militair Technologie. Operationer for at bedække en Overflade med et adhererende Legeme. See Planen Bilag 26 Pag. 115.

3). i Tactik, Feldttogs= og Krigs=Historie. a). i Tactik. Marschlæren. See Planen Bilag 30 Nr. II. b). Feldtogshistorie. Et af Napoleons italienske Feldttog. See Planen Bilag 40 Feldthistorie. c). Danmarks Krigshistorie. Tidsrummet fra 1563 til 1660. See Planen Bilag 39 Nr. III.

4). i Danmarks militaire Geographie og Statistik. a). Militair=Geographie. Holsteen og Lauenburg. See Planen Bilag 28, Halvøen, Litr. C. b). Statistik. Physisk Beskaffenhed af det egentlige Danmark, samt Holsteen og Lauenburg uden Hensyn til Island, Færøerne, Grønland og Colonierne. See Planen Bilag 29 Nr. I. Litr. b.

5). Generalstabs=Forretninger og militair Administration. a). Generalstabs=Forretninger: Den særskilte (extraordinaire) Tjeneste. See Planen Bilag 38. Nr. II. Litra c. b). Militairadministration: Commando og Bestyrelse af Hæren. See Planen Bilag 37. A. Organisation Nr. 10.

Den i Planens 6te Capitel Side 56 for Disciplinerne, under Nr. 3, Nr. 4 og Nr. 5, her anførte til 600 Rbdlr. beregnede aarlige Gage fordeles efter Timeforholdet, hvori der efter Programmerne skal læses over hver Gjenstand som følger:

Tactik, Feldtogshistorie og Krigshistorie . . . . 240 Rbdlr.
Danmarks militaire Geographie og Statistik . . . . 120 —
Generalstabsforretninger og Militairadministration . . . . . . 240 —

For de øvrige Rettigheder Lærerne have, henvises til Planen."

Blandinger, Grønland vedkommende.

(Fortsatte fra forrige Nr.)

12. Isen, som til alle Tider i større eller mindre Mængde er i de grønlandske Farvande, og over hele Landet, er det vigtigt, ved Spørgsmaale om Landets Beskaffenhed, og dets Kysters eller Farvandes Besejling, at have nøje Kundskab om. Man læser herom hos Egederne, Crantz, Glahn, Stauning, o. fl. Den afdøde med Landet saa nøje kjendte Naturkyndige Otto Fabricius skrev en Afhandling „om Drivisen i de nordlige Lande, fornemlig i Davis Strædet;" indført i det danske Videnskabs Selsk. Skrifter nye Samling. 3 Deel S. 65-83.

Capitain W. Graah's Beretning i den til hans Søkaart hørende Text læses med Interesse.

„Isen, hedder det her, kan deles i 1. Isfjelde eller Fjeld-Is, og 2. Flak-Is.

1. Isfjeldene, disse uhyre Masser, som saa hyppigen forefindes i Davisstræde og selv undertiden i det Atlantiske Hav, have deres Oprindelse fra den forunderlige svære Is, som bedækker det hele Indre af Grønland, og som mange Steder endog strækker sig langt ud i Søen og bliver kaldet Isbræ.

Ved Havets idelige Paaskyllen, bliver det yderste af Isbræen ved Søekanten efterhaanden udhulet forneden, hvorved det skeer, at Toppen eller den øverste Deel, ved sin egen Tyngde, falder fra med et Bulder, som kan høres paa flere Miles Afstand. Saaledes afgiver Jacobshavns Isefjord i Diskobugten, Omenaks Isefjord og flere, aarligen et betydeligt Antal Isfjelde, som med Strømmen og Vinden drive tilsøes. Denne Is er gjerne haard, sprød og hvid som det reneste Marmor, undtagen forneden, hvor den oftest har et grønt eller blaat halv gjennemsigtigt Skjær, og afgiver naturligvis fersk Vand.

De i Søen omdrivende Isfjelde ere af meget forskjellig Størrelse. I Almindelighed kan man antage, at kun $\frac{1}{6}$ eller $\frac{1}{7}$ af Isfjeldets hele Højde er over Vandet; man har seet Isfjelde, som efter denne Regel have maattet være over 1400 Alen høje. Det er ikke sjeldent at finde dem paa Grund paa 200 Favnes Dybde, de ere undertiden $\frac{1}{4}$ Mil og derover i Omkreds; de mindre Stykker af Isfjeldene kaldes almindeligen Isskodser eller Skodser, og ere Levninger fra et stort Isfjelds Kalvning.

Den frugtbareste Indbildningskraft er vist ikke istand til at forestille sig den unævnelige Forskjellighed i Dannelse, som disse Isfjelde sees at have: nogle ligne Huse eller Slotte; andre, Kirker med Kupler, Taarne og Spire; andre, Fæstningsværker, forfaldne Borge, eller Ruiner af Alderdommens Kunstværker, opførte af det hvideste Marmor, udzirede med det prægtigste Sculptur-Arbejd; andre igjen som Æreporte, Monumenter, Gravminder, i Form af Pyramider og Obelisker; atter andre som Skibe for fulde Sejl, hvilket ofte bedrager Sømanden som møder et saadant Fjeld; eller som større eller mindre Der med pløjede Agre og hist eller her beplantede med Træer; nogle ere aldeles glatte og jævne; andre saa nydeligt riflede, at en Thorvaldsens Mejsel ikke vilde være istand til at frembringe et mere fuldendt Mesterværk; og paa nogle sees Bjerge, Dale og Søer, fra hvilke stridige Elve vælte sig ned og styrte i Havet. Denne Isfjeldenes besynderlige højst forskjellige Bygning rejser sig formodentlig deraf, at naar Isbræen kalver, blive de assondrede store Stykker undertiden liggende hvor de nedfalde og opfange andre mindre Stykker. Ikke sjeldent sees halv gjennemsigtige, blaae eller grønne Aarer, fra 6 til 12 Tommers Brede, at skjære Isfjeldet efter forskjellige Retninger. Det er rimeligt, at disse Aarer fremkomme derved, at Isfjeldet ved Kalvningen faaer Sprækker eller Revner, hvilke udfyldes med Søevand, som siden fryser til Is. Undertiden seer man ogsaa marmorerede, gule og brune, men uigjennemsigtige Aarer, hvilket maaskee kan forklares derved, at Sprækkerne tildeels ere opfyldte med en farvet Leeart. Capitain Ross fandt i Baffinsbay nogle Isfjelde bedækkede med en rød Snee, men dette er af de meget sjeldne Tilfælde. Mere hyppigen seer man Isfjeldene paa en eller anden Flade bedækket med Mudder, Leer, Sand, ja endogsaa store Stene. Saadanne Fjelde have staaet paa Grund, og ere siden kantrede, hvorved den Deel af Fjeldet, som har rørt Grunden, er kommen over Vandet. Stenene ere rimelig-

viis nedfaldne fra saadanne steile Steder, hvor Isfjeldet har tørnet imod Land.

Naar Isfjeldene tage Grund paa saadanne Steder, hvor der stedse falder smult Vande, kunne de i lang Tid bestaae uden Forandring. Saaledes saaes i en Række af Aar uden for Jacobshavns-Isefjord tvende særdeles store Fjelde, hvilke Hollænderne kaldte Amsterdam og Harlem, der nu ere bortdrevne. De fleste Isfjelde, som have deres Oprindelse fra Isbræen i Grønland, drive med Strømmen og Vinden Sønder paa. En stor Deel rage paa Grund især paa Svartehuk, Hare Ejland, og paa et Klipperev, som strækker sig tværs over hele Davisstræde, fra Refkul paa omtrent 68½° Brede til Kap Duncan eller Kap Searle paa Amerika-Siden. Endeel gaae længere Syd paa, opfylde Hudsonsbay og bedække Labrador-Kysten og Newfoundlands Banker, eller adspredes og opløses i det Atlantiske Hav, hvor nu og da forefindes Levninger af disse de kolde Zoners underfulde Frembringelser.

Ved Søens idelige Paaskyllen, som ogsaa ved Solens Varme i Sommermaanederne, nærme Isfjeldene sig mere og mere deres Opløsning, hvilken først skeer ved Kalvning. Især mod Slutningen af Sommeren er denne Kalvning meget hyppig; den bebudes gjerne ved en almindelig Knagen og Bragen i hele Fjeldet, eller ved et svært Drøn, som af et Kanonskud, og kan altsaa høres flere Mile borte. Isfjeldet taber sin Ligevægt og begynder at kantre, et Stykke løsnes efter det andet, styrter i Søen og medtager i dets Fald andre. Isfjeldet vedbliver at vælte sig rundt, afsættende bestandig flere og flere Stykker, indtil maaskee efter faae Minutters Forløb det hele uhyre Fjeld er opløst i Pakis, som indtager et betydeligt Rum i Havet. Dog er saadan total Opløsning af et stort Fjeld ved en eneste Kalvning snarere sjelden. Søen bliver ved denne Lejlighed meget oprørt, hvilket tilligemed den zittrende Bevægelse Luften bliver sat i, undertiden bevirker flere i Nærheden værende Isfjeldes Kalvning. De ved Kalvningen afsatte Stykker skyde sig med utrolig Hurtighed ud i alle Directioner, hvorved den største Fare er forbunden for ethvert Fartøj i Nærheden. Den engelske Hvalfanger Scoresby fortæller, at da et engelsk Skib for nogle Aar siden befandt sig i Nærheden af et saadant Fjeld, løsrev en Kalv sig fra dets Fod, hvilken skjød sig under Forskibet og hævede det med saadan Kraft, at Kjølen under Bougen blev hævet op i Vandskorpen, og Hakkebrædtet næsten sat under Vand.

Af det der allerede er sagt om Isfjeldene, er det klart, hvor megen Fare der er forbunden ved at nærme sig dem, og hertil kan lægges, at man under store Isfjelde, ligesom under højt Land, er meget udsat for Stille og voldsomme Kast ud af Klefterne, som gjør det raadeligt, naar man er nødt til at holde et Isfjeld nær, at være klar ved Mærsefald m. v. Fra Foden af Isfjeldene stikker ofte et Isrev langt ud under Vandet, som i Særdeleshed om Natten er farligt; thi om Dagen kjendes en saadan Fod letteligen formedelst Havets lysegrønne Farve over den. Der er større Fare ved at sejle paa en Isfod end paa et Skjær, da man ikke allene staaer Fare at sejle Hul i Skibet, men endogsaa en aldeles Tilintetgjørelse, om Fjeldet i det samme kalver, som rimeligvis vil skee.

Det er altsaa af yderste Vigtighed om Natten og i taaget Vejr, at holde skarpt Udkik for disse Isfjelde, saa meget mere som de ofte sættes af Strømmen med 2 à 3 Mils Fart, endogsaa lige imod Vinden. Ved deres egen naturlige Klarhed kjendes de i Almindelighed om Natten, og igjennem Taagen udmærke de sig som en mørkere Taageskye. Naar der er nogen Søegang i Vandet, vil Brændingen imod dem ofte høres længe før Øjet er istand til at opdage dem.

Hvor farlig end Isfjeldene kunne være for Skibe, have de dog ofte ydet Søemanden vigtig Tjeneste, da engelske Hvalfangere benytte sig ofte af dem til at fortøje ved, enten for at stoppe under en stormende Modvind, eller for ikke med Stille at blive sat ind imellem den svære Drivis, eller for at komme højere til Luvart, hvor man venter at finde en mere aaben Situation o. s. v.

2. Flakis. Al Flakis har sin Oprindelse af Søvand, og kan efter dens Størrelse rigtigst inddeles i Markis og Driv- eller Pakis. Markis kaldes hine udstrakte Isflader af flere Qvadratmiles Indhold, hvilke almindeligen træffes i det nordlige Ishav paa begge Sider af Spitsbergen, men sjeldnere i Davisstræde. Driv- eller Pakis

er en Samling af større og mindre Isflader, der driver omkring i Søen, og vil til alle Tider forefindes i større eller mindre Mængde, et eller andet Sted i Davisstræde og i Baffinsbay.

Flakisen er af en dunkel lysegrøn Farve, langt sejgere end Fjeldisen; dens Tykkelse er sjelden over $1\frac{1}{4}$ Favn, undtagen hvor flere Flader ere skruede over hverandre. Endeel af den Flakis, man møder i Davisstræde, kommer ned langs med den østlige Side af Grønland, sætter med Strømmen omkring Kap Farvel, og videre Nord hen langs Landet til omtrent 64° Brede. Her møder den efter den almindelige Mening, som Erfaring har stadfæstet, en anden Strøm, som sætter den over mod Amerika. Den sydlige Deel af Grønland er sjelden aldeles frie for denne Is, som undertiden ligger 30, 40 til 50 Mile ud fra Landet, og gjør Sejladsen til de sydlige Colonier, især til Julianehaab, saa yderst besværlig,

Den svære Drivis, som man undertiden kan møde i Davisstræde Norden for den 65° Brede, kaldes i Grønland almindeligen Vestisen, fordi den synes at komme Vester fra. Den har uden tvivl sin Oprindelse fra Baffinsbay, hvis nordlige Deel formodentlig i strænge Vintre er belagt med Lagis. Forresten kan man, især med Sommerens Begyndelse vente overalt i Davisstræde mindre Strækninger af Driv- eller Pakis, og saadanne maae da formodentlig være fra de Bugter og Fjorde, saavel paa Grønlands som paa Amerikas Side, hvilke om Vinteren ere tilfrosne og som gjerne brække i Løbet af Maj.

Man har bemærket, at nordlig Vind spreder Drivisen i Davisstræde, og at sydlig derimod pakker den mere sammen, men heel fornnderlig er den Hurtighed, hvormed dette undertiden skeer, ja — at Isen den ene Dag har lagt saa langt til Søes, at man fra de højeste Fjelde ikke har kunnet see aabent Vand, og at der den næste Dag aldeles ingen Is har været i Sigte. Naar Aabningerne i Isen belægges med tynd Is (Bayis eller Nyis) dannes derved en Ismark.

Det er Drivisen, som man maa tilskrive de allerfleste Uheld, der møde Grønlandsfarerne og Hvalfangerne. Naar et Skib bliver besæt imellem denne Is, eller kommer i en saadan Stilling, at det paa alle Sider er tæt omringet af den, hører der virkelig mere Lykke end Forstand til at komme vel derfra. Her hjelper Kundskab og Erfaring lige saa lidet som Fatning; det eneste man har at gjøre, er at være betænkt paa de bedste Midler til at redde Mandskabet, om Isen trykker Skibet i Stykker eller skruer det under. De engelske Hvalfangere ere paa en særdeles Maade styrkede, saa at de virkelig kunne modstaae et betydeligt Tryk af Isen, og dog forlise mange af dem. Vore Skibe derimod, som ikke ere byggede for Isfarvandene, maae, saavidt mueligt kan skee, søge at undgaae Isen. Imidlertid kan man imod sin Villie letteligen blive indviklet i den, om Natten, i taaget Vejr, o. s. v. Hvad man under slige Omstændigheder har at gjøre, er kun at søge de meest aabne Situationer og den korteste Vej for at komme igjennem Isen, samt at holde skarpt Udkik med dens Drivt, for at undgaae at blive besæt; men herfor kan ingen Regler foreskrives; et øvet Oje og god Styring bliver under disse Omstændigheder Hovedsagen.

Ved at nærme sig Driv- eller Markisen, sees det under Navn af Isblink bekjendte Phenomen, forudsat at Horizonten er nogenledes frie for Skyer, og i nogle Tilfælde endogsaa under en mørk Sky. Isblinken bestaaer i et hvidagtigt lysende Skin, som lader sig tilsyne over Isen, i den Deel af Atmosphæren, som grændser til Horizonten. Naar Isblinken viser sig under de fordeelagtigste Omstændigheder, frembyder den ikke alene et smukt, men paa en Maade tillige et anskueligt Kaart over Isen, som strækker sig 6 til 8 Mile over Grændsen for den directe Synslinie. Isblinken viser ikke alene Isens Figur, men sætter endogsaa den erfarne Jagttager istand til at dømme, enten Isen, saaledes afbildet, er Mark- eller Drivis, og om den sidste enten er aaben eller tæt, tynd eller tyk. Markisen afgiver det meest glindsende Blink med et guulagtigt Anstrøg; det over Drivisen er af en renere Hvidhed, men det over den tynde Is er graaeagtigt. Landet paa Grund af dets Is- og Sneeklædning afgiver ogsaa et Blink, som er endnu gulere end Markisens. Blandt disse fortjener at mærkes, Frederikshaabs Isblink, og trende i Omenaks Fjorden.

Indenlandske Efterretninger.

— Kunstforeningens Medlemmers Antal er nu 164 indenbyes, blandt hvilke sex Damer, og 86 udenbyes; af disse sidste 22 i Randers, 16 i Helsingøer, 1 i Grønland, 1 paa St. Croix, 1 i Dresden, 1 i Berlin v. s. fr. Den første Lodtrækning, hvortil 20 tildeels skjønne Stykker vare samlede, skeede sidste Torsdag. Foreningens Medlem Professor og Landskabsmaler Dahl i Dresden tilfaldt et Lod; tre kom til Randers. Mere Underretning vil om faa Dage fra Foreningen selv blive givet.

— Det qvindelige Velgjørenheds Selskab har iaar som sædvanligt i Anledning af dets allernaadigste Beskytterindes Hds. Ms. Dronningens høje Fødselsdag uddeelt Præmiee til 31 Tjenestepiger for lang og tro Tjeneste, i alt 739 Rdl. Sytten af dem havde tjent i een Familie over 35 Aar. Antallet af de Ansøgende var 694, hvis Tjenestetid alle havde overgaaet 15 Aar.

— Gottorp. (Sluttet see forrige Nr.) Christian den I. og hans Gemalinde holdt sig ofte op paa Gottorp; en Ildebrand fortærede endeel deraf 1492, hvorfor Hertug Frederik lod det reparere og fornyede især den vestlige Fløj; Kong Frederik I. døde her 1533. — Krigskunstens Fremgang gjorde en anden Befæstning nødvendig, hvorfor Christian III. lod anlægge nye Fæstningsværker.

I December 1564 fandt Hertug Adolphs Formæling Sted paa Gottorp; om Natten udbrød en hæftig Ild, der fortærede den nordre Fløj.

Hertugen forbedrede Fæstningsværkerne og lod en nye Broe anlægge; 1586 døde han paa Slottet. Josva v. Qvalen omkom ved hiin Broe paa en elendig Maade, da han faldt i Vandet og kunde maaskee have reddet sig, dersom han ej var bleven hængende paa en Pæl med den gyldne Kjæde han bar om Halsen og saaledes qvalt. — I Trediveaarskrigen besatte de kejserlige Tropper Slottet, hvorfor Christian IV. nærmede sig det med to Mørsere og nogle Kanoner; Freden til Lybek hindrede imidlertid Stormen, der skulde have gaaet for sig den 8 Juni. Frederik III. byggede en Deel Sidebygninger, forbedrede Fæstningsværkerne; og forstørrede det af hans Fader anlagte Bibliothek, der fandtes paa Slotte og i sin Tid var meget berømt. Frederik IV. forandrede endeel i Befæstningen, der kom til at bestaae af 4 Bastioner; ogsaa fornyede han en Deel af Slottet. Christian IV. satte hele Bygningen i Stand, da den i de urolige Tider havde lidt meget. Slottet har en Længde af 400 Fod og Taarnet en Højde af 180 Fod.

Kjøbenhavns Børs, d. 5 November 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151½	—	Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	—	Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86½	87	Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	—	Rbd. Sedler.
Dito Dito	81¾	82	i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	108½	—	i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	—	r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	—	i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99	—	r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	—	i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	—	Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	59½	60	L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	—	i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Syvogtyvende Aargang. No. 90.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 9 November 1830.

Om Sindssvage og Afsindige.

I. Hvorhen med vore Gale?

Et Forslag af Fr. Nasse.

(Af Tidsskriftet for psychiske Læger med fortrinligt Hensyn paa Magnetismen, udgivet af Fried. Nasse; 1821. 4 Qu.)

(Meddeelt.)

Hvo kan nægte, at det i Tydskland, skjøndt ej mindre i andre Lande, i det Hele staaer vedvarende slet til med de Ulykkelige, som, det være sig forskyldt eller uforskyldt, ere nær ved at falde i Afsindighed, eller hvem dette frygtelige Onde allerede har bemægtiget sig. Regner man (og Overslaget er neppe for lavt), at der deels af Privatlæger, deels i de tre eller fire godt indrettede Gale-Anstalter, som vi have, bliver godt sørget for omtrent den sjette Deel af hine Ulykkelige, saa blive end tilbage fem Sjettedele, hvis sørgelige Lod det er, enten at blive overladte til sig selv, uden al menneskelig Hielp, eller om hvem vel Læger eller Beslægtede bekymre sig, men hvis Onde ved urigtig Behandling stedse tiltager i Heftighed og Haardnakkenhed, eller som ere indspærrede, ligesom Forbrydere, i Tugthuse og selv, som det bestandigen forekommer i Tydskland, paa endnu værre Forvaringssteder. Hvad skal der blive af dem? Der gives Mange deriblandt, for hvem Opholdet blandt deres Paarørende er afgjørende skadeligt; andre passe ikke for Daarekisten, fordi de vilde føle Opholdet paa et saadant Sted altfor smerteligt, det være sig enten for nedbøjende eller for exalterende. Er vel ikke ogsaa destoværre den, der eengang har været i Daarekisten, sit hele Liv igjennem plettet for Folks Øjne? Dertil kommer, at Oprettelsen af Galeanstalter udfordrer Penge, og at altsaa en god Villie ej ene er tilstrækkelig dertil, at endeligen Penge og Indretning ej ere de eneste Betingelser for gode Anstalter.

Man har nyligen raadt, at henvise den Lægerne tilkommende Pleje af de Gale til Stiftsphysikerne paa Landet, ligesom om disse ikke allerede havde fuldt op at bestille! Der ere retlige Undersøgelser, hvortil Lægen maa give sin Mening, Besigtigelser, Indberetninger, Betænkninger over een eller anden Ting, Indpodninger, Maanedsberetninger, Aarstabeller etc. etc.; der er Privatpraxis som Supplement til Erhvervet. Saadanne Forretningsmænd, som den hele Dag igjennem ere sysselsatte, og ikke sjelden maae være hele Dage ude af Huset, maae dog vel blandt det hele Læge-Personale være de mindst skikkede til Omsorgen af Syge, for hvem just det Modsatte er nødvendigt, nemlig en saa lidet som muligt deelt Op-

mærksomhed og en ofte gjentaget Indvirkning af deres Læge.

De, der afgjort ere Forstandssvage, maae helst blive hos deres Paarørende; de Rasende maae i Daarekister; ligesaa de Afsindige, som true sig selv eller Andre med Fare. Men hvor skulle vi gjøre af dem, der begynde at blive Forstandssvage, hvor af de godmodige Narre, men fremfor Alt hvorhen med de let bevægelige, følsomme Melankolske?

Der gives en Stand, for hvem Menneskenes aandelige Ledning er en Hovedopgave, og som allerede er sysselsat med Opdragelsen, som alt i tidligere Tider deeltog i de Gales Pleje og Ledning, ja som fordum ganske alene bar Omsorg for disse Syge, og som ogsaa endnu ved sit indre Kald, saavelsom ved sin udvortes Stilling især er skikket til at tage sig af samme. Denne Stand kalde man atter til Hjelp for hine Ulykkeliges Pleje og Helbredelse. Den Gejstlige, fremfor Alt den Gejstlige paa Landet overgive man hine Gale, hvem Opholdet hos deres Paarørende Intet gavner, og som ej nødvendigen høre til Daarekister. Man give en Gejstlig en eller efter Omstændighederne ogsaa et Par; en i Nabolauget boende Læge see til de Syge fra Tid til Tid, efter Behov oftere eller sjeldnere; han lede det Legemlige eller Physiske og raadføre sig med den Gejstlige om det Aandelige. Udførelsen være den Gejstlige overdraget. Han er ved sit Kald allerede Psychagog (hvilket ingenlunde gjelder om Lægerne, i det Mindste med Hensyn til Størstedelen, eller efter sammes ogsaa endnu sædvanlige Dannelse); han er, hvilket her fremfor Alt kommer i Betragtning, Pædagog enten formedelst endnu fortsat eller dog tidligere Øvelse. Børneopdragelse og Galeopdragelse er ikke blot i psychisk Henseende nær beslægtede med hinanden; men ogsaa for hiin lægge meget ofte Børnenes Lyder, Luner og Egensindighed Hindringer i Vejen formedelst physiske Forhold, der udfordre Hjelp og Raad af den Læge, der agter paa saadanne Forhold.

Landlivet, den frie Naturs Nydelse, Lejlighed til at tage Deel i Gartnerens, Landmandens Sysler, — altsaa netop det, som saa ofte maa undværes af Gale, og som er saa væsentligt for

for Galeanstalter, finder den Psychisk-Syge hos den Gejstlige paa Landet. Her er Have og Mark, Hakke og Ploug. Her kan den Syge røre sig, sysselsætte sit Legeme, glæde sig ved sit Arbejdes Fuldendelse, erhverve sig ved legemlig Træthed en velgjørende Afspænding, en beroligende Søvn.

Der gives Afsindige, som maae være alene, kun i Forening med den, som skal være deres Leder. En saadan Eensomhed kan den ugifte Gejstliges Bopæl forskaffe den Syge. Paa Andre har Livet i en velordnet Familie en gavnlig Indflydelse, og veldædig kan Indvirkningen af den huslige Fred, af Kjærlighed, af Endrægtighed blive, hvilken saamangen Præstefamilie, men aldrig en Daarekiste formaaer at tilbyde.

Den Gejstlige veed at bruge Midler, som mindre passe sig for Lægerne (enkelte Undtagelser ej medregnede), ja med hvilke en Deel af samme endog er ubekjendt, Midler af stor Magt, ogsaa hos Afsindige, endskjøndt endnu meest forsømte hos disse, religiøse Opmuntringer, religiøse Begejstringer. Af de Gejstlige vilde vi først ret kunne erfare, hvad disse Midler under gunstige Forhold formaae hos Afsindige.

De Afsindiges Behandling fordrer Tid, ofte ret megen Tid, til gjentagen Jagttagelse og psychisk Indvirkning. Men Tid mangler de fleste Læger. Lægen maa drive en Profession med sine Besøg, det behøver den Gejstlige ikke, og for den Virksomme bliver mangen Fritime tilovers fra hans Kaldsforretninger, hvilken han kunde anvende paa den psychiske Syge, som han havde i Pleje.

Vistnok ville de fleste Gejstlige, som skulle lede Afsindige, behøve endnu en Forberedelse for denne særegne Green af Psychagogien. En Bog paa ikke mere end hundrede Sider kunde imidlertid, med Udeladelse af det, som ej er afgjort, men endnu kun Mening og Formodning, indeholde i hint Øjemed Alt, hvad der hidtil er fundet af ægte Praktiskt til Kundskab om Afsindighed og Ledning i psychisk Henseende. En Forelæsning paa Universitetet, vilde paa det meest Passende forberede de fremtidige Gejstlige, efterat de i Forvejen havde hørt Psychologie, til hin Green af deres Virken; og Psychologie er jo paa Universitetet et Lærefag for næsten alle unge Theologer, med færre Undtagelser end for Medicinerne.

Og saaledes var da, hos det store Antal af Geistlige paa Landet, en Plads fundet for alle Afsindige, der ej kunne have eller behøve Ophold i deres Familier eller i Daarekister, uden at gjøre noget Krav paa de offentlige Kasser, til hvilke det er nødvendigt at tye for at faae bygget og indrettet mange eller udstrakte Galeanstalter. Saaledes var da tillige en god, en skaanende, velgjørende Plads, under Opsyn af Lægen og Sjelesørgeren erhvervet. Skulde man ej kunne haabe, at hyppigere Helbredelser vilde finde Sted blandt de paa denne Maade forsørgede Afsindige, end ved Sagens nuværende Stilling? Skulde ikke flere Forebyggelser af et fuldkomment Udbrud være en Følge heraf? Skulde ikke sjeldnere Overgange fra Sindssvaghed og Afsindighed til rasende Galskab kunne ventes ved større Skaansomhed mod de Syge? De Geistlige fik en Forøgelse til deres Indtægter, som de Fleste af denne Stand vel behøvede. For de velhavende Syge fik de Betaling af disses Familier, for de Fattige af disses Menigheder.

Lægerne bleve ogsaa fremdeles de Afsindiges Plejere og Hjelpere. De aftraadte kun fra den Tid af den Deel, der nu paaligger dem af Gale-Jagttagelser og Ledningen, hvilken de dog ikke kunne tilfredsstille formedelst deres ustadige Kalds Forretninger.

Og Læge og Geistlig vare nu atter her, som i Fordumstid, om ogsaa i forskjellige Personer, forenede til de samme velgjørende Formaal.

II. Om de Sindssvage i England.

(Af Blätter für liter. Unterh. 1830 Nr. 14 S. 56.)

Et Skrift er udkommet herom under Titel: **A letter to Lord Robert Seymous with a report of the number of lunatics and idiots in England and Wales, By Sir Andrews Halliday, M. D. London, 1829.** Den utrætteligen virksomme og menneskekjærlige Forfatter har gjort sig høist fortjent af de ulykkelige Sindssvage i Skotland og Irland, i det han ikke allene har bragt deres Behandling til en højere Grad af Fuldkommenhed, men ogsaa bevirket deres Tilstands Forbedring, og Forøgelsen af Anstalter til Sindssvages Optagelse. Ved dette nye Skrift har han nu draget Opmærksomheden paa England selv, og hver Menneskeven vil sikkert af Hjertet ønske den ædle Mand frisk Mod og hældig Sejr over de mangehaande Hindringer og Vanskeligheder, der ville møde ham. England behøver, fremfor andre Lande, en nøjagtig Undersøgelse over Omstændighederne, og en Omdannelse af de Anstalter, der haves for Sindssvages Pleje og Behandling, saa meget mere da sammes Antal tiltager paa en skrækkelig Maade. I de sidste tyve Aar har det tredoblet sig. 1810 kom paa 3000 Indvaanere en Sindssvag; nu derimod paa hver 1000 en, som har tabt hvad der gjør Mennesket til Menneske.

Efter Sir Hallidays Jagttagelser kommer i det Hele i Englands 38 Grevskaber en Sindssvag paa 1052 Mennesker; i de tolv Grevskaber i Wales en paa 800.

Af de 38 Grevskaber i England beskjæftige de sexten sig fornemmelig med Agerbrug, og i dem er blandt 850 Personer en Sindssvag. Aatte drive baade Agerbrug og Fabriker og har blandt 1026 Mennesker en Sindssvag. Elleve beskjæftige sig blot med Fabriker, og i dem er Forholdet: en Sindssvag paa 1380 Beboere. Endeligen drive tre Bjergbrug, og her er blandt 900 Mennesker en Sindssvag. Heraf erfares, at blandt dem, der nyde den største Legemskraft og sædvanligen den bedste Sundhed, blandt de Agerbrugende er de Sindssvages Antal størst. I sex Kystgrevskaber kommer en Sindssvag paa 1000 Mennesker, i sex indre Grevskaber en paa 1165. Af 13710 Sindssvage i England og Wales ere kun de 6000 optagne i de offentlige Forsørgelses-Anstalter.

III. En Reise i Hensyn paa Sindssvages Tilstands Forbedring.

En saadan Reise foretager Gehejmeraad Professor Dr. v. Walther. Han forlod Bonn d. 2 Apr. d. A. og førend han tiltraadte sit Kald i München, gik paa en videnskabelig Reise til London, i den Hensigt at gjøre sig bekjendt med det derværende Antal af Sindssvage, og med Plejen for dem, samt sætte sig i videnskabelig Forbindelse

med Londons Læger. Dct. Stucker ledsagede ham paa Rejsen, ligesom og Kameralisterne Hr. Mylius og Hr. Koch sluttede sig til dem. (H. C. 56.)

Maleren Joseph Wood.

Joseph Wood var født i Clarkstown, Conton Orange, Staten Ny-York i Aaret 1778. Hans Fader, en agtbar, skjøndt ikke velhavende Landmand, ønskede, at hans Søn vilde følge hans Næringsbane. I hin Tid, da en større Simpelhed i Sæder herskede, var det ej Skik blandt de retskafne Landmænd, at lade i det mindste en af deres haabefulde Sønner, maaskee den enfoldigste, være bestemt for den saa kaldte liberale Profession, og derved berøve Staten en duelig Pløjer eller rask Mejer, for deraf at gjøre en stakkels halv forhungret Retsfordrejer, eller en opblæst Landsby-Qvaksalver. Den jevne, ærlige og skarpseende Menneskeforstand, Jordens Søns kosteligste Egenskab, lærte dem, at Landboens Liv sædvanligvis fører til Tilfredshed og Uafhængighed, og at, saalænge Staten har uhyre Strækninger af ubeboet, herreløst Land, er det en nyttigere Beskæftigelse at udsaae Roer, end Tvedragt, og at den Mand, der planter Kartofler, er en gavnligere Mand, end en slet Læge. Med saadanne Anskuelser forblev Landmandens Søn sædvanligt ved Landbruget, og levede og døde tilfreds paa den Jord, der fødede ham. Men vor Wood havde tidlig indsuet Kjerlighed for Kunsten, og kom i Tegning til en Grad af Færdighed, der bragte ham til den Beslutning, at følge, trods alle de Hindringer, der mødte ham, sin Tilbøjelighed, som Naturen selv havde vakt hos ham. Den Egn, hvori han henbragte sin Ungdom (i Vest for Hudsonsfloden), frembød højst romantiske maleriske Scener. Som Bondedreng beskæftiget i det Frie, henrev Bjerg- og Dal-Landskaberne hans Opmærksomhed. Uden al Vejledning gjorde han Forsøg paa at eftertegne dem, og dette blev, saa ofte han kunde, hans kjereste Syssel. I den bedste Hensigt sønderrev Faderen hans Tegninger, fratog ham Blyant, og i Kraft af sit Kald, som Kantonnets Sherif, indspærrede Sønnen i Taarnspiret paa Domhuset, hvor han selv boede i Kantonnets Hovedsted Goften. I den dyderige patriotiske Folkeklasse, til hvilken den gamle Wood hørte, og som dengang endnu ikke ved hyppig Omgang med Vrimmelen i Stæderne var bleven forfinet, gjaldt umiddelbar Brød-Erhvervelse for en Cardinaldyd, og Haandarbejde for det ypperste af alle menneskelige Erhvervelsesmidler; Aandsanstrængelse, der som oftest er forbunden med Legemets Uvirksomhed, blev overalt miskjendt hos Folket.

For saavidt den unge Wood fra Spiret kunde fryde sig med den herligste Udsigt over det hele Land, var Opholdet der ham kjert; men af Udsigten kunde han ikke leve, og den gamle Sherif vilde aldeles ikke give ham andet end Brød og Vand; derfor kom snart en Underhandling paa Bane, og det blev vedtaget, at Sønnen skulde ophøre med at tegne, kun tænke paa Landarbejde, og ikke ørkesløs drive om ved skjønne Søe-Bredder; dog Fredsslutningen kom snart til Brud. Faderen fandt det unge Menneske paa ny beskæftiget med at aftegne Omridsene af et skjønt Bjerg, der afspejlede sine dunkle Skygger i en forborgen Sø. Ny Fiendtlighed var Følge; Sønnen, endnu kun 15 Aar, tog Vandringsstaven med sex Dollars i Lommen, og gik til Ny-York, hvor han vilde søge at komme an etsteds, og hvor han kunde fuldkomme sig i Tegning; men overalt afvistes han; hans Forhaabninger glippede, hans Følelser saaredes, hans Udholdenhed svækkedes; han maatte om Sommeren søge Underholdning ved Have-Arbejde, om Vinteren ved Violinspil, og to Aar forløb hermed. Da han nu en Dag gik i Ny-York i den brede Gade (broad Way), blev hans Opmærksomhed vakt ved et Miniaturmalerie i en Guldsmed-Boutiks Vindue. Han gik ind. Guldsmeden, der for saavidt kjendte ham, at han havde hørt godt tale om ham, tog ham i Lære; og tillod ham, i ledige Timer, at betragte Maleriet ved Vinduet. Tilfældigvis blev hans venstre Haand saaret, og han kunde en Tid lang ej arbejde i Værkstedet. Han erholdt Lov til at copiere det i sig selv kun maadelige Miniaturmalerie. Morgenrøden for en bedre Fremtid var nu opgaaet for ham. Han blev siden i Fritimer

flittig i at tegne, og Hr. Malone, en af de meest agtede Miniaturmalere i Staden, blev gjort opmærksom paa ham. Denne vakre Mand antog sig nu Ynglingen, opmuntrede ham, underviste ham, skaffede ham Arbejde. Inderligt Venskab forbandt dem, han blev Malones Svigersøn, og en af de første meest agtede Kunstnere i de forenede Stater, hvis Arbejder skattes højt. Almindelig hædret er han død i Juni 1830. C. Oct.

Om Beryllen.

„Til Smaragden slutter sig Beryllen (béryl), som med den har Bestanddele og physikalske Egenskaber, dog ikke Farve tilfælles.

Den har en levende Glands, men sædvanligen kun svage Farver, der med forskjellige Nuancer, fra det aldeles Farveløse eller det blege Straagule, igjennem det Jonquillefarvede og det Rødlige, gaae over i det Bruunlige; eller fra Ærte- og Aspargesgrønt, igjennem det Søgrønne, tabe sig i et lyst Vand- eller Himmelblaat. Jonquillefarvet er den yderst sjelden. Oprindeligen var det kun den grønlige Beryl, som fik Navn af Aquamarin (aigue marine), skjøndt man nuomstunder ogsaa benævner den himmel- og vandblaafarvede saaledes.

Uagtet Beryllen forekommer som Krystaller af meget betydeligt Omfang, saa er det dog sjeldent at finde ganske rene Stykker; da den ikke allene ofte er fuld af Fjedre, men dens Farve desuden gjerne forstyrres ved afvexlende mørkere eller lysere Striber, hvilke dog hyppigere sees i den siberiske, end i den brasilianske Beryl. Ved et rigtigt Valg af Snittets Retning, kan denne Egenhed tildeels undgaaes. Undertiden indeslutter den klare Beryl (saavel den siberiske, som den brasilianske) grønne naaleformige Chlorit- eller Asbestkrystaller. Slige Stene slibes højt hvælvede en cabochon foroven og forneden, og kaldes, da de fleste komme fra Siberien, af Steenhandlerne siberiske Draaber.

Til de største og skjønneste bekjendte slebne Beryller høre, den som sidder øverst i den kongelig engelske Krone, og en anden, som findes i Kongen af Frankriges mineralogiske Cabinet.

A. Caire saae i London en sleben Aquamarin, paa 540 Karat, af udmærket Skjønhed; dens Priis var 100 Louisdorer.

J. Mawe omtaler (Rejse i Brasilien, S. 269) en fuldkommen gjennemsigtig klar og fejlfri Berylkrystal af 7 Tommers Højde og $\frac{3}{4}$ Tommes Tykkelse, som han saae i Villa Rica."

Til forestaaende af Hr. Major v. Sommers nyelig udkomne forhen omtalte lidet interessante Skrift: Aglaja eller Kundskab om Smykkerne, tilføje vi af det nyelig udkomne 1ste Hefte af Varelexiconnet følgende: „I Handelen inddeles Beryllerne i: 1. de orientalske, som ere meget haarde, gjennemsigtige, stærktglindsende, og af en bestemt grøn og blaa blandet Farve; og 2. de occidentalske, af samme Farveblanding, men mindre haarde. Beryllen kommer deels fra Ostindien, især fra Den Ceylon, Pegu, Camboya, og fra Bredderne af Floden Euphrat ved Foden af Taurusbjerget; deels fra Bøhmen og Sachsen. Man foretrækker almindeligt de orientalske for de occidentalske, dog gives iblandt de sachsiske Beryller adskillige, som ej vige hine i Skjønhed. — Beryllen bliver først sleben paa en Blyplade med Smergel, og siden poleret med Trippelse paa en Tinplade. De skjæres almindeligt med mange Kanter, paa det at de ved en større Straalebrækning kunne faae mere Liv og Glands. Ved at give dem i Indfatningen et forskjelligt Underlag forstaae Kunstnerne at forskaffe dem en stor Lighed med Diamanter eller Saphirer. En god Beryl maa have Amethystens Haardhed. Den bøhmiske er dog ej haardere end Bjergkrystallen. Den bleg- eller hvid-grønne har ofte saa megen Ild, at den indfattet kan ansees for en Diamant. Beryllen er nu formedelst dens Blødhed mindre søgt."

Nyelig læser man i Aviserne følgende: „Den russiske Aquamarin eller Beryl findes især i Siberien, men hyppigst og skjønnest i den Nertschinkiske Kreds, i de saakaldte Scherl-Bjerge, og i Granitbjergene ved Byerne Schaitanskaja og Mursinskaja i den Katharinenburgske Kreds. Fra sidstnævnte By skriver sig det sjeldneste Exemplar af denne Ædelsteen, der vejer over 11 Pund, og i Værdie ansættes til 150000 Rubler. Det blev

fundet i Aaret 1827 og har siden efter Keiserens Befaling været opbevaret i Berg-Kadet-Korpset." (Af den Russiske Bergværks Journ. B. H. 5681.)

Indenlandske Efterretninger.

— Om Gottorp Slot stode nogle historiske Notitser i Nr. 88 og 89 af dette Blad. De vare optagne af det nyelig paa Beekens Forlag udkomne Skrift: Efterretninger om de gamle Borge i Danmark og Hertugdømmene. Flere Notitser om dette Slot, og om den nedbrudte Pavillon, kaldet Amalienborg, i Slotshaven ere i Jørgensens nye Udgave af Helvaders Chronik. Schleswig 1822, og v. Schröders Geschichte und Beschreib. der Stadt Schleswig. 1827. S. 308-322.

— Skakspillet. I Aaret 1317 ankom til Staden Schlesvig et Skib, hvorpaa vare endeel Skakspil med dertil hørende Skakbretter. Fra den Tid af har dette Spil stedse vedligeholdt sig der, og der gives endnu en Skak-Klub, i hvilken Personer, der have Færdighed i samme, deltage. Hs. høifyrstelige Durchlauchtighed, Stadtholderen Landgreve Carl af Hessen er en fortrinlig Skakspiller. (V. Schrøder l. c. 329.)

— En Fugleskydning var i Slesvig d. 17 Juli 1737, hvor, ved eet Skud, den hele Fugl og alle Gevinsterne bleve nedskudte. Ved samme Kugle dræbtes en ung Tilskuer. (ibid.)

— En efterligningsværdig Kirke- og Sognebog har Boren Sogn ved Sliefjorden. Hr. Fr. Henr. W. Frølich, som 1812 blev Præst her, indrettede den, og den indeholder: 1. Et af ham selv forfærdiget Kaart over det hele Kirkesogn; et ligesaadant over Pastoratets og Degnens Jorder, en Grundtegning af Kirken og Fortegnelse over sammes Inventarium. 2. Tabeller over Sognets Indvaanere, deres Grund-Eiendomme og Ydelser. 3. Udtog af Fødte, Døde- og Egtevielseslister etc. 4. aarlige deraf uddragne Gjennemsnitstabeller. 5. Fortegnelse over Kirkens Kapitaler. 6. Udtog af Communens Fattigregnskaber. 7. Af Sogne-Regnskaberne. 8. Fortegnelser over Kirkens Stole og deres Besiddere. 9. Begravelsessteder. 10. Præsterne. 11. Degnene og Skolelærerne. 12. Efterretninger om Kirken. 13. Om Pastoratet. 14. Sognets Chronik. (ibid. 431.)

— Paa de danske vestindiske Øer var i Slutningen af Aaret 1827 Antallet af de til de evangeliske Brødres forskjellige Missions Stationer hørende Negre følgende:

1. Paa St. Croix, under Missionsstationerne Friedensthal, Friedensberg, Friedensfeld i alt.	6300
2. Paa St. Thomas, Nye Hernhut og Niesky	1919
3. Paa St. Jean, Bethanien og Emmaus	1427
I alt	9646.

(Uddraget af en Tabel i Col. T. Aug. d. A.)

— En Anvisning til et Slags Tagbedækning af Papir, hvis Brug i Sverrig er omtrent 30 Aar gammel, er meddeelt i Handelstidenden, for om nogen af vore Papirfabrikanter ville forsøge at tilvirke samme. Materialierne bestaaer af visse Dele Papirmasse (af Makulatur- og Bogbinder-Afskjering,) Lim, Leerjord, Kalk, og Linolie. Dette Stenpapir eller disse kunstige Skiferplader kunne lægges fire Maaneder i Vand, uden i mindste Maade at forandres eller tiltage i Vægt. Fem Minutter udsatte for den stærkeste Hede, forandre de ikke kjendeligen deres Form, men blive til meget haarde Plader. I nyere Tider har man i Sverrig begyndt at bruge et andet Slags Papirstage, der bestaaer af et enkelt Lag Udskudsbrædder, hvorpaa fastslaaes et Slags Papir, som er gjennemtrængt med Tjære.

— Det kvindelige Velgjørenheds Selskab høitideligholdt ogsaa i Aar som sædvanligt Hd. M. Dronningens høie Fødselsdag. Som bekjendt var dette Selskabs Oprettelses Formaal, at stifte i en god Skole for ævneløse Forældres Pigebørn et

værdigt og varigt Minde om vor elskede Konges og Dronnings Formælingsdag; og det var nu 4de Gang det holdt sin aarlige Fest. Selskabets Skole har for Tiden 41 Børn. En af Selskabets Directeurer Hr. Professor og Rector Nissen R. af Dbr. har stiftet det „Nissenske Brude-Udstyrs Legat for Piger, udgangne af det søsterlige Velgjørenheds Selskabs Skole.“ Hver Gang de samlede Renter af Legatets Kapital udgjør 200 Rbd. r. S. uddeles en Udstyrs Portion. Denne Gang, tredie Gang, blev en saadan Portion udbetalt.

— I Randers Avis 166 læses følgende: „Af en Recension i dansk Literat. Tid. over nogle afholdte Disputatser for Borchs Collegium i Sept. 1830 seer man, at vi nu ogsaa have unge theologiske Candidater, der for fuld Alvor antage den Fortolkning af Fristelsens Historie, som den eneste rigtige: „at det var Djevelen i egen høje Person, som fristede Cristus.“ — I denne Anledning læses i samme Avis Nr. 171: „Apostlen Matthæus, en af de troværdigste Historieskrivere, som nogensinde har levet paa vor Jord, har iblandt sine Fortællinger om Jesu Levnet indført den om hans Fristelse af Djevelen i Ørkenen, uden at give mindste Vink eller Anledning til at forstaae det anderledes end ligefrem efter hans Ord ligesom hans øvrige historiske Fortællinger. Hvo der altsaa vil gjøre denne Fortælling til en Fabel eller allegorisk Forestilling, erklærer Matthæus for en Løgner, og forfalsker derved Guds Ord. Hæld Eder! I retskafne Theologer paa Borchs Collegio, som uden at vakle blive Sandheden troe! Falde maae dog engang enhver antichristisk Sammensværgelse. N. Blicher, udtjent Præst.“

— I Kieler Correspondenzblatt og derfra i andre Blade læser man en udførlig Skildring af den sørgelige Forfatning i Wiedingherred, og om de „store giennemgribende Forholdsregler“, af hvilke Beboernes Vee og Vel afhænger. Paa Steder, hvor man saae før 50 til 60 Oxer græsses, sees nu intet uden et Dusin Faar og nogle Køer til Husholdningen. „Der er fremkommen en hemmelig Kamp imellem Oppebørselsbetjenterne og de forgjeldede Undersaatter. Disse værge sig ved List og Svig, og hvilken Indflydelse paa et Folks Moralitet et saadant Forhold maa have, behøve vi ej at udvikle. Men selve Grunden bliver, naar ej snart hensigtmæssige Forholdsregler gribes saa fordærvet og økonomisk ødelagt, at den ikke i hundrede Aar kommer istand igjen.“ — Stykket har vist nok en Fejl, som kunde behøve Berigtigelse, nemlig at Millioner gaae aarligen fra Hertugdømmene til Danmark, for der at anvendes til offentlige Formaal.

Ordsprog.

Et af de ældre Skrifter, som vor savnede elskelige Nyerup syslede med og fik besørget en nye Udgave af, var Peder Syvs Ordsprog, udkommet, med en Fortale indeholdende Bidrag til den danske Ordsprogs Literatur, 1807 paa A. Soldins Forlag. Vi bringe den i Erindring ved at optage et lidet Stykke: „Arbejdsomhed og Ladhed.“

Derom haves disse Ordsprog:

Hvo som spar' sine Hænder, spar' og sine Tænder.

Katten vil vel have Fisken, men han vil ikke væde Kløerne.

(Lolle Fol. 65.)

Liggende Ulv kommer ikke Lam løbende i Munden.

Det sidste staaer hos Saxo (Stephanii Udgave S. 87, hos Vedel S. 101) og siges af den vise Erik, da han blev adspurgt, hvad Kong Frode tog sig til Idræt.

Fremdeles siger man:

Sovende Ulv bider ej mange Dyr.

Man maa sig for Kage umage.

Der flyve Ingen stegte Duer i Munden.

Gud giver alt Godt, men ej Koen om Hornene.

Dette sidste Ordsprog staaer, foruden i Lolles Parabolæ Fol. 31, ogsaa i Blums Sprüchwörterbuch I. 39, men han blot sætter det som en Opmuntring til Arbejdsomhed uden at melde noget om Oprindelsen til denne sære Talemaade. Om de stegte Duer handler Blum II. S. 140. „Det nytter intet — siger han medrette — at staae og lægge Hænderne overkors, og vente, til Bordet dækker sig af sig selv, og til Tallerken og Flaske kommer En imøde. — Man maatte jo døe af Kjedsommelighed i en Verden, hvor der løb Strømme med Melk, hvor Postejer voxde op af Jorden, og stegte Fugle fløj i Luften."

Der hører mere til Ploven end at sige Ho!

Og

Der hører mere til Dandsen end et Par røde Sko.

Begge Dele har Bording S. 55 i hans Skrifter saaledes:

„Der skal mere til end Ho,
naar Ploven ret skal kjøres;
Og Dandsen ej med røde Sko
allene kan udføres."

Ihenseende til det første Ordsprog, da maa man, foruden at sige Ho, tillige have den Umage at lægge Haanden paa Ploven. Og hvad de røde Sko angaaer, da seer det vel godt ud, men til Dands behøves der tillige unge stærke Ben, og raske Bevægelser.

End groer gangendes Fod, end svelter siddendes Krage.

Dette Ordsprog, som henpeger saavel til Flittigheds Løn som til Ladheds naturlige Straf, har man ogsaa i Norsken; „Der groer under gangande Fod, der svelter sidiane Kraage."

Der er Fisk for Fiskeres Dør og Nap i Naaleøje.

Det rostgaardske Manuskript No. 422 har derimod saaledes:

Der er Hunger for Hakkerens Dør, og Nep for Naaleøje.

hvilket forklares saaledes: „Huggere og Skræddere ere ej gierne rige."

Kjøbenhavns Børs, d. 9 November 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12 Rbmk. 11½ ß.

Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	47½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	87	87½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	82	82½ i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	108	108½ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	= r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 91:

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 November 1830.

Batavien og Friesland under Romerne.

Det Land, som under Navn af de syv Provindser af de forenede Nederlande, ogsaa kaldet Holland, har indtaget en højst værdig Stilling i den europæiske Statshistorie, og saa ofte var en blodbestænkt Skueplads, paa hvilken Begivenheder af de vigtigste Følger havde en idelig Afverling, grændser mod Østen og Syden til de tydske Lande, og bliver mod Vesten og Norden beskyllet af det tydske Hav. Den sydlige Deel af dette ved Ardennerne, Vogeserne, „Hundsrück,“ „Siebengebirge,“ Spessart, Odenwald og Harz dannede Bækken, hvorigjennem Rhinen strømmer, var i Cæsars Tider bekjendt under Navnet det belgiske Gallien, den nordlige Deel mellem Maas, Waal, og Rhin, kaldtes Bataver-Øen, og blev tillige med Friesland regnet til Germanien.

Beskaffenheden af Grunden i dette Land hentyder umiskjendeligen paa hvorledes det efterhaanden er fremstaaet, deels ved en vedvarende Opslemming af Rhin, Maas og Schelde, deels ved det Mudder (Sliek), som Havet opkaster mod de flade Kyster, og der har vel behøvedes mangt et Aarhundrede, førend Floden kunde fravindes et Land, der syntes mere bestemt til at være Opholdssted for Havets Dyr, end for menneskelige Væsener *). Der findes ikke ringeste Ophøjelse af Grunden op over de vide Floder; langs Nordsøen er Stadet flade, og kun mod Havets Indbrud beskyttet ved de 20 til 30 Fod høje Sandbanker (Dúner), imedens det Indre af

*) Eumenius, hin alt for varme Lovtaler af Cæsar, udkaster i sin Lovtales 8de Kapitel en med stærke Farver forfærdiget Skildring af Grundens skuffende Beskaffenhed, der vel for at tjene til Cæsars Roes er noget overdreven, men yder dog en saa levende Anskuelse, at den fortjener at kjendes. „Paa mange Steder, siger han, var Jordstrøget saa moradsigt at Fodtrinene, naar man betraadte det, bleve staaende deri, og hvor Grunden syntes at være en Smule fastere, sporede man dog en hul Bæven naar man stødte paa samme; hvorfor nogle have været tvivlraadige, om de skulde kalde denne Egn Land eller Hav. De have opkastet Høje af den Højde, som Vandet stiger til, og paa samme bygget deres Hytter. Der boe de, i Flodtid ligesom Søfarende, i Ebbetid som Skibbrudne. De af Havet inddrevne Fisk fange de med Næt af Siv og Rør. De have hverken Qvæg eller Melk, hverken Vildt eller Buske. Jorden (Tørv) tørre, de mere ved Luften end ved Solen, for derved at koge deres Mad. De have ikke anden Drikke end Regnvand, som de opsamle ved deres Hytter i Gruber.

Landet gjennemskjeres af høje Diger, og disse Landstrækninger, som den naturligste Modsætning mod Alpelandene, danne de dybestliggende Dele af Europa, og skulde uden de overordentligste Anstrængelser for længe siden have været Bølgernes visse Bytte.

Hvorfra Landet har faaet sine ældste Indvaanere, og om de have været Gallier, Tydske, Celter eller af andet Udspring, derom tier den troværdige Historie. Hvad der af Levningerne af en tusindaarig Forgjengelighed er kommet til os, kunne vi takke romerske Skribenter for, og hvorledes disse med Flid og vilkaarligen have forandret, udstrakt, indskrænket Folkeslagenes Navne, derpaa mangle ikke Vidnesbyrd i Oldhistoriens, chaotiske Taagehav.

Først finder man Kaucher eller Chaucer omtalte nordligen for Rhinen og paa Vlies=Øerne; imidlertid tumlede i hine Tider de tydske Stammer sig, paa Grændserne som i det Indre, saa stormerisk, at Vid og Phantasi finde det meest uhindrede Løb, for ogsaa her at kunne anvise ethvertsomhelst andet i Norden nævnt Folkenavn sin Plads.

Omtrent 60 Aar førend den christelige Tidsregning kan det vel have været, da en Deel af Chatterne, uddrevne formedelst indbyrdes Tvistigheder fra deres hidtil havte Bosteder ved Taunus, droge henad Rhinen og toge i Besiddelse den store (vacua cultoribus) Ø, som den deelte Strøm med Wael (Wahl) og Maas danner, med en Strækning paa de venstre Kyster.

Dette er nu den Insula Batavorum (Bataver=Ø), som allerede Cæsar i sine Bøger om den galliske Krig (IV. 10) beskriver, og giver en Længde af 80 p. m. = 16 tydske Mile. Øen hedder Batau (Bad=au), det er den af den galliske Bad oversvømmede Au, ɔ: lave Land; eller ogsaa fede Au, af bat (gothisk botan), nyttig, god. Af Landet fik Folket Navn af Bataver; dog kan vel ogsaa det Omvendte have været Tilfældet, saa at de nye Indvandrere have givet den Mennesker og Navn manglende Ø sit Navn; det synes at have mere Rimelighed for sig, at udlede Navnet af Batus (en Baad, Pram), da de fordrevne Chatter paa lette Pramme havde faret ned af Floden og Landet ved Mundingen (Adelung der Scherz, Gloss. Batus, du Cange.)

Beslægtede med Bataverne i Stamme, Sprog og Mod, dog ringere i Antal, boede tilligemed dem Cannifaterne paa Øen, der strakte sig 80000 Skridt langs med Maas, og 100000 Skridt hen ad Havet. Deres Navn skrives paa forskjellig Maade, og angives at udspringe fra Kaje, en Dæmning, eller Canna (en Kanal), eller Kannifer (et Alter), og Vas (et Skib), eller Watten (lave for Oversvømmelser udsatte Lande). I den Afdeling af Øen, om nogensinde har været en saadan, blive dem anviist Egnene ved Arnhejm, Leiden, Utrecht; altsaa Frisernes og Bructerernes Bopæle. De to sidste Folkeslag boede ustridigt Bataverne nærmest. Blandt dem havde Friserne besat et Stykke af Holland, hvis nordlige Deel endnu hedder Vestfriesland, med en Deel af Grøningen i Overyssel; hvorimod Bructererne havde sat sig fast i den anden Deel af Overyssel og i de nuværende Grevskaber Zütphen og Benthejm. Alle disse enkelte germaniske Stammers Sprog, Levemaade, Sæder, Forfatning var næsten den samme, som herskede iblandt Tydsklands øvrige Folkeslag. Kjerlighed til Frihed var et herskende Charactertræk hos dem; og derfor bleve Regenterne vel hos dem kaldte Fyrster (duces), men valgte paa de almindelige Landdage, og kun i Krigstider tilstaaede Overbefaling, som de i Fredstider enten igjen aflagde, eller der ikkun under meget betingede Omstændigheder blev tillagt dem.

De vare stærke af Legemsbygning, vante til enhver Ubehagelighed, skikkede til Jagten, stedse færdige til Klirren med Vaaben; i øvrigt aabenhjertige, brave, gjestfrie og kydske. Drik og Spil vare derimod Laster, som de delede med alle Germaner, og som de ikke sjeldent bragte endog deres Frihed til Offer. Deres Klædning var forskjellig efter Rang og Alder; unge Folk indtil det 20de Aar gik hyppig, ogsaa i strængeste Kulde, nøgne, ældre Mænd og Koner klædte sig i Dyreskinds Kjortler, som de blot fæstede om Halsen ved en simpel Naal eller og et kunstigt Spænde. De rigeste og anseligste bare tætsluttede Klæder, som de paa mangehaande Maader prydede.

Deres Haar var af guldguul Farve, og for at forhøje deres Rødme, betjente de sig af en ved

Kalk erholdt ætsende Lud; Skjægget lode de voxe. Deres Boliger bestode af Hytter, tækkede med Straae, som for det meste stode paa Terper *) eller opkastede Høje, for at være sikrede for Oversvømmelse. At svømme forstode de mesterligt, Landser (Framer) og Kastespyd vidste de fortreffeligen at bruge, men om Husholdningen bekymrede de sig kun lidet, og overlod dens Besørgelse til Fruentimmerne og Oldingerne. Bygsuppe, Havregrød, Skovfrugter vare de tarvelige Næringsmidler, som de toge til Takke med, og derved blev det, indtil Romerne udvidede deres Kundskaber, forøgede deres Fornødenheder, lammede deres Kraft og undergrove deres Frihed. Endnu er deres Sømagt at omtale. Om den bataviske Flaades Størrelse taler Tacitus med megen Agtelse; deres Skibe bestode for det meste af enaarede, toaarede og mindre Baade.

Et saadant med Moradser opfyldt, Havet ligesom fravendt Land, syntes just ikke skikket til at fængsle de erobringslystne Romere, og dog skete det.

Efter det fjendtlige Indfald af Cimbrerne og Teutonerne i Italien, som af Marius var betvunget ligesaa tappert som lykkeligt, havde Romerne gjort alle tydske Folkestammers Undertvingelse til et Formaal for deres Bestræbelser; og nu blev da Batavernes Land som Nøglen til Friesland, som Formur mod de nordlige Tydske og som sikker Basis for Søeforetagender, anseet som det første Maal for deres ligesaa krigserfarne, som statskloge Feldtherrer. Da Cæsar paa sit Tog imod Belgierne trængte frem til Mundingen af Rhinen, fandt han Bataverne, ihukommende deres Fordrivelse fra tidligere Bosteder, fulde af fjendtligt Sindelag mod Germanerne, og ikke utilbøjelige til et Forbund med Romerne. Et saadant Forbund blev snart bragt i Stand; Bataverne bleve det romerske Folks Venner og Brødre (fratres & amici) forskaanede for Afgifter, og vedbleve at complettere de romerske Legioner med deres tapre Krigere, imedens deres Land tjente Romerne til Vaabenplads.

*) Terper eller Torper, sildigere benævnte Vlieberge, vare, forend Opfindelsen af Diger, de eneste Sikkerhedsmidler mod Oversvømmelser.

Af Kjernen af deres vaabenlystne Ungdom bleve hine Ryttercohorter dannede, som gjorde Cæsar saa overordentlige Tjenester paa hans Hærtog til Spanien og Grækenland, og hvis Tapperhed fremfor Alt afgjorde Sejeren ved Pharsalus. Da, ved den romerske Republiks Undergang, de oprindeligen til Feldtherrernes Beskyttelse dannede prætorianske Cohorter forandredes til at være de romerske Cæsarers Livvagt, var det fornemligen Bataver, med hvem de mistænkelige Herskere omgave deres Person. Batavien hed nu kun den berømte Øe (insula nobilissima), og de til Germaniens Undertvingelse bemyndigede Imperatorer valgte den hyppigt til deres Hovedqvarteer, ligesom talløse Kanal-Anlæg og Dæmninger, Fæstninger og Bolværker forevigede Romernes Ophold i dette Land. Tolv Aar før Christi Fødsel lod Claudius Drusus, Augustus Stedsøn, hin berømte Canal, Fossa Drusiana kaldet, grave fra Rhinen ved Doesborg til Yssel ved Ysselort, for at give Rhinfloden et kortere og beqvemmere Løb ud i Havbugten Flevo (nuværende Zuydersø) og til de chaukiske Kyster. Virkeligen lykkedes det ham ogsaa at undertvinge Friserne, hvorpaa, efter hans Død, Tiberius betvang Cannifaterne og Attuarierne, og omsider var det Germanicus, Drusus's Søn, som fuldendte dette Folks Underkastelse.

Midt under disse Kampe bleve Bataverne deres Forbund med Rom urokkeligen troe, og i den blodige Krig med Friserne, der baade i at vægre sig for Ydelsen af de dem paalagte Afgivter og paa andre Maader stedse var i Opstand, hvilket for Romerne var ledsaget af saa ugunstige Følger, fægtede Bataverne i deres Bundsforvandtes Rækker med uovervindelig Udholdenhed.

Ogsaa under Kejserne Caligula, Claudius og Nero finde vi endnu Bataverne troe imod deres indgaaede Forpligtelser, og deres Cohorter som Tyrannernes Livvagt og deres blodige Foretagender lydige Udførere, hvis Offere ikke sjelden endog vare Enkelte af deres Midte; saaledes var, for en blot ved ugrundet Anklage opvakt Mistanke, Julius Paulus Civilis, en batavisk Yngling af kongelig Stamme, bleven dømt til Døden af Nero, og var ikke Nero's Selvmord kommet derimellem, havde sandsynligvis samme Skjæbne truffet den Henrettedes Broder, den fængslede Claudius Ci-

vilis, hvilket han kun ved Galba's Tronbestigelse undgik, da Galba tilbagesendte ham til hans Fædreneland, for at vinde Bataverne, som begyndte at blive urolige.

Saadan Forbindelse med Romerne havde allerede længere Tid havt den Følge, som sædvanlig sees ved de Svages Forbund med de Mægtige; det romerske Folks foregivne Venner og Brødre gjaldt dem endnu kun som tjenstpligtige Vasaller. Romerske Hververofficerer gjennemstreifede Landet efter Mandskab til de bataviske Cohorters Fuldtallighed, og slæbte Oldinger og Ynglinger bort for at udpresse Løsepenge; men tillige vare hine Cohorter en stedsevarende Gjenstand for de romerske Legioners og prætorianske Banders Nid og Iversyge, og maatte hyppigt finde sig i at marschere til det fjerneste Standpunkt af det vidtløftige Romerrige, for at gjøre Plads for deres Medbejlere og vedligeholde Fred. Dertil kom den lette Sammenligning af deres egen Kraft mod den udmarvede Romerslægts, endvidere Uenighed iblandt Herskere og Beherskede, og endelig den Foragt, som den romerske Cæsar tildrog sig iblandt alle germaniske Stammer efter Caligula's barnagtige Hærtog imod Britannien, og som endnu blev forøget ved de i Herskerfamilien hyppig blevne Snigmord. Spændingen imellem Vitellius's og Vespasians Partier forekom da ovennævnte Claudius Civilis at være det gunstigste Tidspunkt til det fremmede Aags Afkastelse, og til at gjenvinde hans Landsmænds Uafhængighed.

Vitellius havde ladet den bataviske Ungdom sammenkalde til en Udskrivning, og da de bataviske Fyrster med Uvillie over den Uregelmæssighed, som herved forefaldt, vægrede sig ved at stille det forlangte Mandskab, benyttede Claudius Civilis denne Folkets fjendtlige Stemning imod Romerne, forsamlede de Dristigste og Fornemste af sine Landsmænd i en hemmelig Lund til et natligt Gilde, opflammede deres Hævnlyst, vækkede deres Kjerlighed til Frihed, og lode de af Vin beruse- de og af krigerisk Ild besjælede Mænd gjøre en højtidelig Eed, at ville udgyde deres sidste Blodsdraabe til Romernes Fordrivelse og deres Folks Befrielse. Snart forenede sig med ham, Canninefaterne, Bructererne*), Friserne, og raskt afkastende Masken angreb han med Lynsnarhed de i Landet adspredte romerske Legioner, tilintetgjorde flere Cohorter og indesluttede den flygtende Rest, 5000 Mand, i den velbefæstede Lejr ved Vetera (Birten oven for Wesel). Vel erfaren i Romernes Krigskunst, i hvis Hære han havde tjent i 25 Aar, belejrede han Vetera til Lands og til Vands, og tvang endeligen efter lang Modstand Legionerne til at overgive sig, og at gjøre en Ed pro imperio Galliarum (for det galliske Rige), hvorpaa man afrev den romerske Kejsers Billede af Feldttegnet, og gav Romerne Løfte om frie Bortmarsch, et Løfte, der dog troløst blev brudt, da de undervejs imod Civilis Villie, bleve nedhuggede. Civilis havde, efter Catternes Skikke, ladet sit Haar voxe saalænge indtil Sejeren havde kronet hans Vaaben. Nu skar han det af, rykkede ideligen frem, ødelagte de romerske Fæstninger langs Rhinen indtil Moguntiacum og Vindonissa, og bestemte Trier til Hovedstad for det nye galliske Rige. Et Folkeslag efter et andet stod nu op imod Rom. Alt det Land imellem Rhinens Udløb og Alperne var i Vaaben, en stor Deel af Germanien, paa hin Side Rhinen slog sig ligeledes til Batavernes Partie, og Lykkestjernen culminerede for Civilis.

Da forandrede sig pludseligen Scenen. Cerealis, som havde tilfægtet Vespasien det romerske Rige, fremkom paa Kampens Bane, slog Germanerne ved Trier, og tvang Civilis til at trække sig tilbage til Tolbiacum (Zülpich). Omsonst havde den tappre Bataver benyttet Vinteren til Samling af nye Stridskræfter; Forræderie berøvede ham ogsaa, i et derefter ved Vetera leveret Feldtslag, Sejren; Batenborg ved Maas, (oppidum Batavorum), hans sidste Vaabenplads, faldt i Romernes Hænder, og han selv med Resten af hans Hær maatte flygte til den bataviske Ø, som han, for at sikre sig mod Fjenden, satte under Vand,

*) Bructererne bleve anførte af Velleda, en højst begejstret Kone, som spillede Prophetinde, udøvede en overordentlig Indflydelse paa sit Folk og blev ligesaa højt æret som frygtet af Romerne.

i det han lod gjennemstikke de anlagte Diger (moles Drusi), og saaledes første Gang valgte et Forsvarsmiddel, der i den følgende Tid ofte er anvendt til at afvende Faren. Nu vilde Civilis forsøge sin Lykke til Søes. Han bedækkede Maasfloden med en Mængde Skibe, men førend det kom til et afgjørende Slag, begyndte Fredsunderhandlinger, og en personlig Samtale imellem Cerealis og Civilis havde til Følge endelig Afslutning af en Fred, der udfaldt meget ærefuldt for Civilis, men hvis Betingelser vi desværre ikke kjende, da de historiske Bøger, man fra Tacitus har, og hvori dette berettes, slutte hermed.

Fra nu af forsvandt de forbigaaende Lysglimt, der for en kort Tid straalende havde opklaret det bataviske Folks Historie; og dets Tapre fægtede siden igjen som forhen i de romerske Rækker, hvis synkende Magt de endnu i nogen Tid hjalp til at understøtte.

Ogsaa under Vespasian fægtede bataviske Cohorter i Britannien. Ligeledes tjente de Domitian, Nerva, Hadrian med ligesaa megen Troskab som Held, og under Antoninus Pius og Geta beæredes de igjen med Tillægsnavnet: det romerske Folks „Venner og Brødre."

Ved samme Tid var Leyden (Lugdunum *) allerede nævnt som en betydelig Stad, og den var sandsynligen Residentsen for Præfecterne **) eller Consulærerne, (virorum consularium), som efter Trajan regjerede Germania citerior. Den forHandelen imellem Britannien, Gallien og Germanien saa beleiligt beliggende Ø vandt i samme Grad Rigdom og Befolkning, som den tabte i Uafhængighed. Fra nu af bliver det stedse vanskeligere at kunne med Sikkerhed følge Batavernes Spor i de raske Folkebevægelser. Det Hovedfolk, i hvis Stamme det bataviske Navn nu efterhaanden taber sig, var Saal-Frankerne (Frankerne ved Saalfloden eller Yssel) hvilke først optrædende i Gallien omtrent Aar 237 efter Christi Fødsel, synes at have ved Aar 244 bemægtiget sig en Deel af Batavien, men igjen ved Aurelian, Probus's Feldtherre, blev uddrevne derfra. Under Keiser Honorius nævnes Bataverne sidste Gang som en særskilt Folkestamme, og eftersom det Merovingiske Rige under Childerich, Søn af Meroveus, fik fastere Begrundelse, flyder Batavernes Historie ganske ind i hine Frankers. Deres Cohorter synes allerede tidligere at være tildeelte Bosteder i Gallien og Rhætien, hvor da disse Veteraner grundede ved Sammenflydelsen af Inn og Donau, Batavi, Patavi eller Passau. I deres egentlige Hjem blev kun en liden Landstrækning tilbage for dem, som endnu forekommer under Navnet Betuwe.

Paa lige Maade forsvandt Bructerernes og Cannifaternes Navne, og ikkun Friserne lykkedes det, ikke blot at hævde sig deres gamle Hjemsteder, men endog at gjøre Frankerne deres Erobringer stridige. Disse Friser er det ogsaa fornemmeligen, fra hvem de forenede Nederlandes nuværende Beboere nedstamme. Frankerne, som nedlode sig langs med Rhinen, have derimod mere befolket denne Flods Bredder.

Imod Begyndelsen af det 5te Aarhundrede synes en Stamme at have nedsat sig paa de Øer, som Romerne indbegrebe under Navnet Tarandrien, og sildigere erholdt Navnet Zeeland *); dog ogsaa imod denne Fjende vidste Friserne at staae sig, og i det mindste at holde sig i Besiddelse af nogle af disse Øer, hvorfra de vovede mange kjekke Foretagender til Søes, og bleve de tilgrændsende Kysters Skræk.

*) Ptelomæus anfører blot dette Sted og Batavodunum som πόλεις ἐπισήμους.

**) Disse Præfecter vare egentligen de Personer, fra hvem Utilfredsheden udsprang hos alle de Rom undergivne germaniske Folkeslag; ved deres Udpresninger og allehaande Uretfærdigheder foranledigedes Folkene til Opstande; hvorfor ogsaa Trajan ophævede disse Poster, og i deres Sted beskikkede Consularer.

*) Seeland eller Zeeland, en Gruppe af 15 til 16 større eller mindre Øer, som dannes af Schelde og Maas-Flodernes Udløb i det tydske Hav. Denne Provindses Hoved-Øer hedde nu: Walcheren, Nord- og Syd-Beveland, Tholen, og Schonewen.

Mere om Liberiedragter.

See Nr. 89.

I Hr. Cancellieraad Hempels Avis læses: „Her i Odense synes Angiveriet ikke at ville trives. I det mindste er Personen, en Landsbyvæver i Omegnen, som begyndte at drive denne Næring med at angive formeentlig ulovlige Liberiedragter, sluppet galt fra sit første Forsøg. Beviset bristede ham, og istedet for at fange de lokkende 100 Rbdl. er han ved Underretten dømt til at betale Sagens Omkostninger, og to Rbdl. Sølv i Kost og Tæring til den uforskyldt Angrebne. Han har endnu angivet Flere; men da han, næst sin Iver for Lovens Overholdelse, tillige skal foregive, kun at handle som Redskab for en Anden, vil Udgiveren indtil videre gjemme hans Navn, som maaske ikke vilde vinde ved at foreviges i denne Anledning, og blot ønske, at han for Eftertiden vil foretrække sin Væv for en saa uhældig valgt Industrigreen. Maatte ellers Nogen drage i Tvivl, hvorvidt hin Erindring kunde ansees „fornøden," da tillader Udgiveren sig at henvise til Analogien af Forordn. imod Overdaadighed af 20 Jan. 1783, som ogsaa omtaler Liberier, og som i Slutningen tilføjer disse Ord: „Paa det denne Anordning kan efter denne Publication blive ved at være til Undersaatternes Bedste i bestandig Erindring, skal den aarligen i alle Kjøbstæder i de kongel. Riger og Lande oplæses fra alle Prædikestole første Søndag efter Nytaar, og første Søndag i Juli Maaned."

Indenlandske Efterretninger.

— Almindeligt Varelexicon, indeholdende en Beskrivelse over alle raae og forarbejdede Naturproducter, Kunstproducter, Fabrikater, og Manufacturer, for saavidt de ere Gjenstand for Handelen; til Brug for Handlende, Told-Embedsmænd, Mæglere, Fabrikanter, Kunstnere og Haandværkere, for dem, der underkaste sig Examen i de forskjellige Handelslaug, saavelsom for enhver anden, der ønsker at forskaffe sig Kundskab om Varer. Udarbejdet efter Bruun-Juuls Varelexikon, og de bedste nyeste Kilder ved O. J. Rawert, Kammerjunker og surnumeralr Committeret i det kongel. General-Toldkammer- og Commerce-Collegium. Af dette Værk, hvis Titel vi fuldstændigen har optaget, fordi dets hele Plan deraf sees, og hvis Udgivers Navn og Stilling borger for, at det er udarbejdet efter de bedste baade paalideligste og nyeste Kilder og Efterretninger, er første Hefte udkommet, som faaes i A. Soldins Boglade, Fortunstræde No. 148, og hos sammes Kommissionærer i Danmark, Norge og Sverrig for 4 Mk. paa Trp. og 4 Mk. 12 skl. paa Skrp. De udførligste Artikler i dette Hæfte er Bomuld og Bomuldstøj; og denne sidste Artikel vil overgaae til næste Hefte. Hele Værket er beregnet at ville udgjøre 60 Ark, og vil saaledes hefteviis udkomme i Hefter af 8 Arks Størrelse tættrykt.

— For omtrent 50 Aar siden lod en letsindig Spøgefugl i Viborg Samler indføre et Rim, hvori han gjorde sig lystig over Kundskabstræets Frugt, og opfordrede de lærde Theologer til at undersøge, om Adam havde spist Æblet uskrællet, eller havde brugt en Kniv til at skrælle det med? I næste Nr. af det Viborgske Ugeblad: „Samleren," lod sal. Biskop Astrup — da Sognepræst til Nørresogns Menighed — indføre i samme Versart, som Spotteren havde brugt, følgende Gjenmæle:

Hør! Du, som med Dit falske Vid
Drev Spot med Adams Æblebid
Hvad vinder Du ved dette?
En Daare leer — en Christen troer,
Din Christendom er ikke stor —
Og uden Tvivl med Rette.

(R. A.)

— I Hadersleb sidde elleve Landsenerer arresterede for at have mishandlet Skræddersvendene ved deres Laugshuus. En Kommission er nedsat til paa det strængeste at undersøge Sagen. Den Skræddersvend, som blev skammeligst mishandlet, er en Preusser, og havde følgelig ogsaa staaet i Militairtjeneste. (Det var fordi Skræddersvendene bare

Knebelsbarter Landsenererne vare blevne opbragte.) Næste Nat, efterat Slagsmaalet var forefaldet, patrouillerede Borgervæbningen i Gaderne; men Roligheden har ikke siden været afbrudt.

Blandede Efterretninger.

— Kirkeskatten i Loretto. Kirkestaten har, efter Pontifikatets, Gjenoprettelse i Santa Casa offentligen bekjendtgjort de dertil tilvejebragte Gaver. Det sees deraf, at denne Kirkes Diamanter og øvrige Kostbarheder, førend Pius VII Fangenskab, beløb sig til 15 Millioner romerske Daler (omtrent 80 Millioner Franker,) og har tiltaget efter bemeldte Paves Tilbagekomst og under hans Efterfølgere, med et Beløb af 300,000 Pjaster ($1\frac{1}{2}$ Millioner Franker) i Diamanter, Ædelstene, og hellige Kar. Blandt de til Gudstjenesten bestemte Gjenstande udmærker sig især et af Guld, hundrede Unzer vægtigt, med Stene smykket og herlig cisileret Bæger, hvilket blev skjænket den hellige Jomfrue af den nuværende Pave, Pius VIII. Blandt de udenlandske Givere indtager Vicomtesse Chateaubriand den første Plads. Chorherren af Loretto udspredte et Rygte, i Haab om at erholde af Lætitia Bonaparte en Deel af det rige Juveel-Kabinet, som denne Dame var i Besiddelse af, nemlig at hun skulde i hendes nyelig overstandne Sygdom, have skjenket Jomfruen af Loretto alle de Diamanter som vare bleven berøvede bemeldte Kirke af hendes Søn eller hendes Svigersønner. Ogsaa gjorde de paa Grund af Cardinal Fesch's svækkede Helbred Regning paa, at nogle Malerier i hans Gallerie og flere værdifulde Gjenstande i hans Museum, engang skulde komme tilbage blandt de Skatte, som forhen havde tilhørt dem. Dette Rygte — bemærkede et fransk Blad — grunder sig paa en fuldkommen Usandhed; aldrig har Kejseren eller noget Lem af hans Familie plyndret Kirkeskatten i Loretto; Madame Bonaparte saavelsom Kardinal Fesch besidde blot en lovlig erhvervet Formue.

— Den berømte Pater Hyacinth, hvis interessante Efterretninger om Peking vi forhen have omnævnt, er i April dette Aar ankommen til Krasnoyarks i Siberien, for at begive sig til det sydligt for Baikal ved Gousinoi-Ostro-Søen liggende Land, der beboes af de Rusland underliggende Mongoler. Man paastaaer, at hans Rejses Formaal er at forberede en nye Mission, som i dette Efteraar skulde afgaae til Peking.

— Ved Hr. Mertens er Videnskabernes Akademie i St. Petersburg meddelt, at den berømmeligst bekjendte Capitain Litke, med en Eskadre af to Fregatter og en Korvette skulde efter Kejserens Befaling gaae til det nordlige af det atlantiske Hav, og at nøjagtige Undersøgelser over Islands Beliggenhed, hvor Kapitainen agter at anstille en Række af Jagttagelser over Magnetnaalens Misvisning og Pendulen, skulde fornemligen være Gjenstanden for denne Expedition. Hr. Mertens troede at kunne love Akademiet, endog om Opholdet paa hin Ø kun blev kort, mangen Berigelse for dets Samlinger, især i det botaniske Fag, naar det maatte behage Akademiet at medskikke en Naturforsker, der desuden kunde drage de forskjellige Arter Acephaler og Mollusker, som de russiske Søfarere ellers sjelden støde paa, ind i hans Forskningers Kreds. Hr. Mertens tilbød sin Tjeneste, som med Glæde blev modtagen.

— Af den parrotske Rejses Resultater veed men, at Ararat er 16200 Fod højt, altsaa 1500 Fod højere end Montblanc. Parrot maalte ikke blot Bjergets Højde, men lod ogsaa ved Hr. Behaghel, en af hans Rejsefæller, den hele Vej, som fra Tiflis fører derhen, samt den, som fra hin Stad gaaer over Imeretien og Mingrelien til Redouten Kaleh, barometrisk nivellere. Den Rejsende beskriver den vestlige Spidse, som er den højeste, som en Flade af 150 Fod i Omfang; østligt staaer den, formedelst en indsænket Platteaa i Forbindelse med en anden lavere Spidse. Mere end 1200 Fod opad er alt bedækket med Sne og Is. — Tre Maaneder herskede Pesten i Erivan, saa at Hr. Parrot ikke kunde forfølge sin Missions Hovedmaal. Han anvendte denne Tid til naturhistoriske Excursioner i Omegnen af Tiflis og i Kachetiens Bjerge. Rejsen endte med Bestigelse af det lille Ararat.

— Shakespears Fødselsfest. Denne Digters Fødselsdag blev i dette Aar i Stratford ved Avon, hans Fødested, og hvor han døde, fejret ved en tre Dages Fest, der bringer nogenledes i Erindring den Højtidelighed som Garrick i Aaret 1769 i samme Stad foranstaltede, og som i det følgende Aar gjentoges paa Drury-Lane-Theatret i London, hvor den maatte gives 122 Gange efter hverandre. Det var en Art Underholdning (Entertainmaint) som havde det Navn Jubilæet. Skuepladsen var Stratford, og det Hele en aandrig broget Scene-Afvexling, taget af Landets Sæder; snart en Hytte, hvor gamle Koner forkortede sig Aftentimerne ved Eventyr, Spaadomme, Ballader; snart en Flok fordrukne Matroser, ombaarne i Bærestole, fulgte af Lirespillere, og udkastende Penge, i den Mængde at tre Aars Hyre var Øjeblikkes Forødelse, snart skakkrende Jøder, Gjøglere, Bjørnetrækkere, Liniedandsere, Qvaksalvere, Spidsbuber, tilsidst Drikkebrødre under den Shakespearske Eeg, hvor de under Lovsange over Digteren lode et Drikkehorn omgaae, der var udsnittet af et af enhver af dem plantet Morbærtræ. Pludseligen nærmede sig et festligt Tog; forud blomsterstrøende Dandsere, siden de vigtigste Shakespearske Charakterer, saasom Macbeth, hans Kone, Coriolan, Lear, Richard den tredie, Hamlet, Romeo og Julie, endeligen Melpomene, aabnende Udødelighedens Tempel for Digteren. Denne Fest blev dette Aar i det væsentligste gjentaget, dog med mindre Pomp, og mindre Omhyggelighed i Udførelsen. —

— Eenhjørningen. Bibelen taler om Eenhjørningen. Aristoteles beskriver det under Navnet Oryx, Plinius under Navnet fera monoceros, de chinesiske Historieskrivere kalde det Kiotuan, og omtale det som et Dyr i Tartariet. Om dette Dyr virkeligen existerer har mange baaret Tvivl. Den bekjendte Hodgson, det ostindiske Kompagnies Resident i Nepal, har omsider hævet Tvivlen, da han har sendt Hud og Horn af et af disse Dyr, som var død i Nadscha af Nepals Menagerie, til Kalcutta. Nadscha havde faaet Dyret skjenket af Lama i Digurtschi. Af de Personer, som bragte Dyret til Nepal, erfor Hodgson, at det opholder sig i det sydlige Tibet, kaldes der Tschiru, og findes hyppigt i den skjønne Dal Tingri i Provindsen Dzang. Dalen er fuld af Saltschichter, omkring hvilke Dyret hjordeviis lejrer sig. Dets Figur er som alle Antilopers i det hele behagelig; men især har det denne Dyrearts uforlignelige Øjne. Dets Farve er i Legemets øvre Deel rødlig som Raadyrets, neden under hvid. Characteristisk ved det er et langt spidst sort Horn med tre smaa Krumninger og kredsformige Ringe ved Basis, som fortil er mere fremstaaende end bagtil, to Buske Haar ved Næseborerne, talrige Børster omkring Næsen og Munden, hvorved Dyrets Hoved bekommer et noget plumpt Udseende, det omtrent fem Centimetre lange Haar, der er saa tykt at det næsten danner en fast Masse, og under hvilket er, som næsten ved alle Quadrupeder under Himalayas Højde, for Ex. Kaschmirgederne, en meget fin og hvid Duun. Dr. Abel i Kalcutta foreslog, at give Eenhjørningen det systematiske Navn Antilope Hodgsonii.

Kjøbenhavns Børs, d. 12 November 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12 Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	47½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	85½	86 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	80½	81 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	58	58½ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 92.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 16 November 1830.

Capitain Parry's Nordpols Reise i Aaret 1827. *)

I April 1826 har Capitain Parry forelagt Admiralitetet i London en Plan, om at foretage, fra Spitzbergen af, en Reise til Nordpolen med Baade, forsynede med Slæder, saaledes at de, hvor intet aabent Vand gives, og man altsaa ikke kan roe, kunde bruges paa Is-Sletterne. Dette Forslag blev saameget mere bifaldt, da, ifølge Udsigende fra erfarne Hvalfiskfarere, men især fra Capitainerne Phipps og Scoresby, fra deres Reiser til Polar-Egnen, vare, paa hin Side de syv Eylande, hen forbi Spitzbergen, meget vidt udstrakte, fra betydelige Sprækker og Isbjerge frie Issletter, paa hvilke man uden stor Vanskelighed kunde ved slige Slædebaades Brug nærme sig, ja vel endog naae Nordpolen. Derefter blev i Woolwich to saadanne Baade byggede og udrustede, efter Hr. Peake's Model, lignende de saakaldte troopboats, hvis Indretning og Construction i Forerindringen til Parry's Reisebeskrivelse er forklaret. De maatte kunne indtage ikke allene de til Reisen paa Issletterne fornødne Victualier, astronomiske, physikalske og andre Redskaber, Klædningsstykker, Ammunition o. s. v. i hensigtsmessige Afdelinger, men ogsaa i Mandskabets Hviletid kunne yde dem et tørt Opholdssted, under et i Form af et Tag udspændt vandtæt Seildug, og derhos være byggede saa lette som muligt, faste, og elastiske imod de Isstød, der paa saadan Reise kunne befrygtes. Man havde forud nøie undersøgt Vægten af saadanne Slædebaade med alle de Fornødenheder, man maatte have, for fra Spitzbergen at komme til Polen, og derfra igjen tilbage, for at kunne bestemme hvor mange Mand enhver Baad til sammes Fremslæbelse paa Isen behøvede; og man fandt at fjorten Mand maatte være nok, da enhver Baads Vægt med sin Last ikkun beløb sig til 3793 Pund. Bemeldte Forerindring indeholder tillige de Instructioner, som Admiralitetet havde givet Capt. Parry, som denne Expeditions Chef, i Henseende til de physikalske og andre Iagttagelser der vare at foretage. Da nu alle Forberedelserne vare gjorte, udgik denne Expedition d. 4 Apr. 1827 med den kongelige Schaloup Hekla fra England til Spitzbergen, efterat man først havde

*) Derom er udkommet: Narrative of an attempt to reach the Northpole in boats, fitted for the purpose, and attached to his Majesty's Ship Hecla, in the year 1827, under the Command of Capitain Will. Eduard Parry. Illustrated by Plates and Charts. Published by authority of his Royal Highness the Lord High Admiral. London 1828. XXI og 229 S. Qu. Recens. i Gött. gel. Anz. Oct. 1830, 167 St., hvorfra ovenstaaende er oversat.

iblandt andet ladet Skibet drejes rundt om Compasset, for at udfinde Magnetnaalens Misvisning formedelst Indvirkningen af de paa Skibet værende Jernmasser, og at bestemme den ved Anmeldelse af en Barlowsk Jernplade, paa den bekjendte Maade. Vejr og Vind vare saa gunstige, at man allerede den 17de April havde naaet Hammerfest i Finmarken, under d. 70de Grad. Her beskjeftigede man sig med nogle magnetiske og andre Jagttagelser, og fortsatte derefter, imod Enden af April, Rejsen til Spitzbergen, hvor man, efterat have bestaaet mangehaande Kampe med den sig stedse paa de højeste Breder mere og mere samlende Is, ankom i Midten af Juni. Nu skulde Skibet, ifølge Instructionen gjøres fast paa et sikkert Sted, det fornødne Material til den Rejse med Slædebaadene, som nu forestod, udlosses, og anbringes paa Baadene, der tillige skulde medgives nogle mindre Slæder til beqvemmere Transport af en eller anden Ting. Medens Parry, og de han behøvede med sig, nu skulle paa Isen trænge videre frem mod Nord, skulde Hr. Foster, Lieutenant paa Skibet, med det Mandskab han beholdt tilbage, foretage en geometrisk Optagelse af Spitzbergens nordlige og østlige Kyster, saavidt det lod sig gjøre, tillige anstille Jagttagelser over Vejrliget, Magnetnaalens Misvisninger og Svingninger, over den terrestriske Magnetismes Intensitet, og flere andre physikalske Gjenstande, ligesom og optegne Bemærkninger over Hvalfiskenes Freqvenz i disse Egne. Efterat man havde for Skibet fundet en beqvem og mod Isstød sikker Ankerplads, i Treurenburger Bugten paa Spitzbergen, tiltraadte Hr. Parry d. 21 Juni med DHrr. Beverly, Lieut. Roß og Bird og iøvrigt Baadsmandskabet, Rejsen over de for ham liggende Ismarker. Man havde forsynet sig med Provision paa nogle og 70 Dage, og tænkte at skulle mod Enden af August være tilbage igjen paa Spitzbergen. For en større Forsigtigheds Skyld havde man udskikket til en Afstand af nogle Stationer fra Spitzbergen, saa vidt man kunde komme med en til Hekla hørende Kutter i aabent Vande imellem Is, nogle Depots af Provisioner, hvilket ved Lieutenant Crozier besørgedes, hvorved Hensigten var, at om der ved Tilbagekomsten kunde mueligen være Mangel paa Næringsmidler, samme da der kunde haves. I Begyndelsen var Vejret gunstigt; man kunde gjennem den løse Is styre frem med Baadene, og paa denne Maade naaede man, uden at behøve at lande paa Ismarkerne, indtil 81° 12′ 51 Bredegrad. Fra 24de Juni begyndte man at bruge Baade paa Ismarkerne; hvilke mangehaande Vanskeligheder man nu fik imod en hurtig Fremfart, snart Ishøje, over hvilke man maatte bringe Slæderne, snart igjen snebedækkede Sletter, der af og til endog stode under Vand, som man maatte sætte over, ikke sjelden Taage, saa tyk, at man ofte ikke kunde see nogle Skridt fra sig, atter igjen frygtelig Regnskyl, store Stykker af Is, bedækkede med anden Is, hvilke bestode af lutter tæt paa hinanden staaende verticale Isnaale, ofte af en Fods Længde, hvilke tillige efter en Regn havde kun et løst Sammenhold, og saare meget besværliggjorte Baadenes Gjennembringelse og Fortgang, saa at man, efter flere Omveje, ofte paa en Dag kunde kun rykke lidet frem i geographisk Brede, dette og mere andet, som de Rejsende med store Anstrængelser havde at bekæmpe, er for vidtløftigt her at uddrage. Man maae beundre det Mod og den Standhaftighed, som det hele Baadsmandskab ved dette farefulde Foretagende udviiste. Omsider var man den 22 Juli rykket frem til 82° 45′ Brede; men nu begyndte Vinden at blive saa stærk nordlig, at Isen, hvorpaa man befandt sig, syntes at drive mere imod Syd end man paa samme kunde gjennemarbejde sig imod Nord; endog ikke til at kunne naae den 83 Gr. Ogsaa var allerede Proviannten fortæret indtil over Halvparten, og den til Rejsen gunstige Aarstid allerede saa vidt fremrykket, at man maatte tænke paa Tilbagevenden til Spitzbergen, istedetfor at man, ifølge ovenanførte Efterretninger, havde troet at skulle, i det ringeste ud fordi de syv Ejlande, ikkun have faaet en jevn uafbrudt Ismark, paa hvilken man i lige saa lang Tid skulde have naaet Nordpolen. At dette ikke var Tilfældet, men at man meget mere fandt Ismasserne hyppigen opskruede over hinanden, og afbrudte ved aabent Vand, der gjorde særdeles Ophold i Rejsen, dertil maae vel Aarsagen have ligget i den meget milde Vinter, og det ualmindeligen vaade Vejrligt, som, førend denne Rejse foretoges, havde hersket i hine Egne, da det des-

uden er bekjendt, hvor hurtigt Isen især ved Regnstrømme opløser sig. Paa den yderste Parallel, som man havde naaet, havde man ikke større Afstand fra det Punkt paa Spitzbergen, hvorfra man var udgaaet, end omtrent 172 Mile. (Vel Sømile, 60 paa Grad?) Derimod var den hele Omvej, som man havde været nødsaget til at gjøre, ansat efter en kun ringe Regning, til at være i det ringeste 530 Mile, hvilket havde været mere end tilstrækkelig til at naae ad den korteste Vej, om den havde ladet sig følge, Polen. Den 26de Juli tiltraadte man da Tilbagerejsen. Under 82° 40′ 23″ geographisk Brede, og 19° 25′ Østligt for Greenwich fandt man Magnetnaalens Nærmelse 82° 21′ 6″ og Afvigning 18° 10′ vestlig. Ogsaa bleve her nogle Jagttagelser over den magnetiske Intensitet anstillede. I aabent Vand fandt man paa 500 Fathoms Dybde ingen Grund. Vand opbragt fra saadan Dybde havde ved 37° F. en specifik Vægt af 1,034. I en Dybde af 6 Fathoms havde samme 1,0225. I Skyggen var Luftens Temperatur 31°, i Solskin 37°. Tilbagerejsen var forbundet med ikke mindre Besværligheder, og endeligen kom man den 21 Aug. igjen tilbage til Spitzbergen, efter at have været 61 Dage borte, for det meste paa Isen. Man havde paa denne Vej med Omvej tilbagelagt 971 Mile. Imod Enden af September var man tilbage i England. (Den 29 September fremstillede Parry sig for Admiralitetet i London, netop samme Dag, da Franklin, ogsaa hjemkommen fra sin nordlige Rejse, der mødte.) Blandt Rejsebeskrivelsens eller Dagregistrets mange Bilager en zoologisk Fortegnelse og en anden over Planterne, iblandt hvilke især omtales de smaa vegetabilske Productioner, som paa de udstrakte Snemarker, man stødte paa, saa hyppigen forekomme, og som give Sneen en rødlig Farve; man har som bekjendt fundet lignende i Schweitz paa Alpesneen og i andre Egne.

Om Diæten og om Kogekunsten med Hensyn paa diætetiske Regler.

Dr. Paris's Afhandling om Diæten*) er i Udlandet særdeles berømt, og kyndige Læger hos os sætte ligeledes høj Priis derpaa. Endskjøndt det heller ikke i den senere Tid, før dette Værk fremkom, havde manglet paa Skrivter henhørende til Diætetiken, saa havde denne Videnskab, saa almeengavnlig og vigtig den endog i sig selv er, dog ikke længer den Popularitet, der engang skienkedes den. Grunden hertil var, at de fleste af hine Skrivter ikke indeholde meget andet end en Masse af ubeviiste, ved Tradition fra Slægt til Slægt overleverede, løse Sætninger, hvis fuldkomne Mangel paa et videnskabeligt Fundament ikke kunde undgaae den tænkende Læsers Opmærksomhed. Denne Bebrejdelse træffer derimod aldeles ikke bemeldte Skrift af Dr. Paris. Forfatteren har foretrukket at give faa Forskrivter, men disse grundede paa en nøjagtig Analyse af Digestionsprocessen (Maaden, hvorpaa Fordøjelsen foregaaer) paa den ene Side, og Fødemidlernes Natur paa den anden. De Regler, han giver for Sundhedens Vedligeholdelse, have derfor intet af den Vilkaarlighed, som i Almindelighed forekastes diætetiske Forskrivter; de ere Naturlove, hvis Bud man villigen underkaster sig, fordi man selv indseer deres Nødvendighed, og hvilke man ikke let uden selv at føle Straffen, overtræder.

Paris har deelt sit Værk, der i England i det første Aar oplevede tvende Oplag, og siden oftere har været trykt, i tre Afdelinger, af hvilke den første giver en let fattelig, men derfor ikke mindre grundig, Fremstilling af den hele Lære

---

*) **A Treatise on Diet: with a Wiew to establish, on practical Grounds, a System of Rules for the Prevention and Cure of the digestive Functions, by J. A. Paris, M. D. &c. 2d. Ed. London 1827.** (Om Diæten, eller Forsøg til et paa practiske Grunde bygget System, indbefattende Regler til at forekomme og helbrede de Sygdomme, der almindeligst opstaae af Uorden i Fordøjelses-Functionerne).

om Fordøjelsen — Fordøjelsens Physiologie, oplyst med Resultaterne af de nyeste Vivisectioner —; den anden behandler Fødemidlernes Natur, og deres Tjenlighed eller Skadelighed for Fordøjelsen; og den tredie beskriver den Sygdom, som er den hyppigste Følge af Fødemidlernes Misbrug: Indigestion (svækket Fordøjelse,) og giver Forskrivter for dens medicinske og diætetiske Behandling. Forfatteren har skjenket Behandlingen af de forskjellige Indigestions-Tilfælde en særegen Opmærksomhed, fornemmelig de Tilfælde, der have deres Sæde i Tolvfingertarmen.

Intet af hvad der hører til Næringsmidlerne — Drikke, (Vand, Thee, Caffe, Chocolade, Øl, Viin etc. etc.) saavelsom Spise — har Forfatteren ladet uberørt; han bygger ikke som visse andre Læger, sine Raisonnements paa en Naturstand, som det cultiveerte Menneske forlængst har forladt og hvorhen det aldrig igjen vender tilbage; han antager at de kunstige Fødemidler, Mennesket, ved at forlade dets vilde Stand, har tilvandt sig, ogsaa ere overeensstemmende med dets Natur, og behandler dem som saadanne. — Fortreffelige Regler meddeler han blandt andet med Hensyn til den Mængde Spise, man til de forskjellige Maaltider, fornemmelig Middagsmaaltidet, tør tillade sig; ligeledes med Hensyn til Spisetiden, og de Mellemrum, der bør være mellem hvert Maaltid; Regler der ere af yderste Vigtighed, men i Almindelighed betragtes med Ligegyldighed, og meget urigtigen tilsidesættes for Reglerne angaaende Fødemidlernes Qvalitet.

Forfatteren har stræbt, og det er lykkedes ham, at gjøre sin Videnskab populair. Et simpelt, ogsaa for Uindviede aldeles fatteligt Sprog udmærker hans Skrivt, og gjør det til en ligesaa underholdende og behagelig, som lærerig og nyttig Læsning for ethvert tænkende Menneske. Af Skriftet vil en dansk Oversættelse udkomme. Oversætteren har bestræbt sig for at beholde dette klare og fattelige Sprog og har fulgt Originalen saa nøje som muligt. Hist og her, fornemmelig i anden Afdeling, om Fødemidlerne, har han i Oversættelsen tilføjet nogle Bemærkninger, hvilke han troede kunde have local Interesse. Ogsaa har han indskudt et Stykke om Tobakkens diætetiske Brug, som, skjøndt forbigaaet af Forfatteren, efter hans Mening ikke burde savnes i en Diætetik.

Den Sunde vil ved Hjælp af et Skrivt som dette kunne være sin egen Læge; ved den Eftertanke og Opmærksomhed paa sig selv, hvortil Skrivtet leder ham, vil han kunne bevare sig for Sygdomme, der opstaae ved uforsigtig Diæt og meget ofte ved blot Uvidenhed og aldeles uforsætlig Overtrædelse af de simpleste diætetiske Regler. I at følge disse bestaaer allene Kunsten at forlænge Livet. De største Aandsgaver vorde meget snart ufrugtbare for Verden og for den, der besad dem, naar ikke et sundt Legeme indeslutter en sund Sjel; og som Anviisning til at vedligeholde en saadan physisk og aandelig Sundhed, til at sikkre sig et saa stadigt Velbefindende som muligt, kan nærværende Skrivt med Tryghed anbefales Publicum.

II. Kaagekunsten er i vore Dage ikkun sjeldent bleven opfattet i sin fulde Betydning og efter dens hele Indflydelse paa Menneskets legemlige og aandelige Vel. Den physiske Sundhed er en højst vigtig Betingelse ogsaa for Menneskets Aandsvirksomhed, og for en varigere Fortsættelse af denne er den en aldeles ueftergivelig Betingelse. Men den physiske Sundhed kan kun vedligeholdes ved gode veltillavede Næringsmidler, og Mennesket bør i Valget og Tilberedelsen af disse anvende Fornuften ligesaa vel som i alle andre Ting. Skriftet „Geist der Kochkunst von Joseph König. Ueberarbejtet und herausgegeben von C. F. v. Rumohr. Stuttgart und Tübingen. 1822" hvoraf en dansk Oversættelse vil udkomme, gaaer ud fra Grundsætninger, som de nævnte, og er derfor heel forskjellige fra de almindelige Kaagebøger. Medens disse indskrænke sig til at give en stor Mængde specielle Forskrivter, hvorefter man kan arbejde i Mag, uden selv at behøve at tænke, men ogsaa uden at sættes istand til at hjælpe sig selv, hvor Forskrivten mangler; — har denne Bog til Formaal at udvikle Theorien af de forskjellige Processer, hvoraf Kaagekunsten bestaaer, for derved at gjøre den tænksomme Læser selv til Herre over Kunsten. Overalt, hvor det er fornødent, tilføjer den ogsaa specielle meget instructive Regler. Den lærer at tilberede Næringsmidlerne saaledes, at de ingen for Sundheden skadelige Ingredientser eller

Sammensætninger indeholde, og at saaledes ogsaa de kunstigere og mere componerede Spiser, hvilke en større Luxus og et rigere Vellevnet har indført vorde en for Sunde og Maadeholdne uskadelig Nydelse. Man faaer i denne Bog Underretning om, hvori Kaagning, Stegning, Ristning, Bagning o. s. v. bestaaer, og ved at komme til Kundskab om de Forandringer, man derved bevirker i Fødemidlerne, sættes man istand til at anvende denne Kundskab paa en Mangfoldighed af Tilfælde, uden at have nødig ved hver Lejlighed ængstligen at tage sin Tilflugt til en Kaagebogs som oftest uden chemiske Indsigter og uden alt diætetisk Hensyn affattede Recepter. Den, der har studeret sin Rumohr grundigen, vil, med den tilbørlige Øvelse i det Manuelle af Kunsten, være istand til at lave en uendelig Forskjellighed af Retter, og lave dem efter de Fordringer, der i vore Dage, paa Grund af den chemiske Videnskabs større Popularitet, ogsaa kunne gjøres til Kaagekunsten.

I det han gjennemgaaer Næringsmidlernes forskjellige Tilberedelsesmaader, har Forfatteren passende indstrøet mange Vink om Spiserne i diætetisk Henseende, mange interessante historiske Bemærkninger, tilligemed underholdende og lærerige Betragtninger over flere beslægtede Gjenstande. Desuden har han til Slutning leveret særegne Betragtninger og Forholdsregler i Hensyn til Spiisning og Beværtning, en Spisekunst og Bord-Moral, om man saaledes tør udtrykke sig. Dette Anhang indeholder: 1ste Cap. Om Børns Opdragelse til anstændigt Forhold ved Bordet; 2det Cap. Om simple og sammensatte Retter, og hvorledes man bør forholde sig i Hensyn til de sidstes Nydelse; 3die Cap. Om de Sindsbevægelser, man bør undgaae under Maaltidet at vække eller vedligeholde hos sig selv eller andre; 4de Cap. Om huuslige Maaltider; 6te Cap. Om Gjestebud og om Gjestebordets smagfulde Anordning.

Disse to Værker kunne med største Føje betragtes under eet, da begges Hensigt er, paa en videnskabeligere Maade, end hidtil, at vække og vejlede til Tænksomhed i Næringsmidlernes Behandling og Nydelse. Det ene giver Regler for Næringsmidlernes forstandige og hensigtsmæssige Tilberedelse, det andet afhandler deres Nydelse overeensstemmende med videnskabeligt udledede diætetiske Grundsætninger.

De danske Oversættelser af de forestaaende Skrifter skulle udkomme paa den gyldendalske Boghandlings Forlag. For at lette Anskaffelsen af disse tvende Værker, har Forlæggeren bestemt Prisen til 6 ß. for Arket, 16 Sider, som er kun lidet over det Halve af Bøgers almindelige Priis. Tryk og Papir i begge Skrifter bliver saaledes som i Planen, der i Bogladerne kan sees. Subscribenter erholde 10 pCt. af Prisen godtgjorte, og Samlere desuden frie Exemplarer i det sædvanlige Forhold, paa 10 — 1, 25 — 4, 50 — 10 og 100 — 25 Exemplarer. Subscriptionen modtages hos alle Boghandlere og bedes snarest muligt anmeldt for derefter at rette Oplaget.

„Den Kjøbenhavnske Kunstforening,

til hvilken den første Grund blev lagt i Aaret 1826 ved en privat Forening af nogle Kunstnere og Kunstvenner, har i forrige Maaned — Octbr. 1830 — bestaaet i tre Aar, fra den Tid af at den, som sluttet Samfund, er traadt i en bestemt Virksomhed efter Love, der ere blevne antagne af Selskabets Medlemmer, og derefter trykte."

„I denne Tid have i Vintermaanederne ugentlige og i Sommermaanederne maanedlige Sammenkomster regelmessigt fundet Sted i Lokaler, som velvilligt ere blevne overladte Kunstforeningen til Afbenyttelse ved dens Forsamlinger. Der ere i disse bleven sørget for hensigtsmessig Underholdning ved afvexlende Udstilling af forskjellige Kunstarbejder, saavel Malerier og Afstøbninger, som Kobbere og Stentryk, Haandtegninger og Raderinger, deels Arbejder af vore egne Kunstnere, deels overladte fra de private Kunst-Samlinger, som findes i Hovedstaden. Undertiden er ogsaa et eller andet Foredrag bleven tilføjet, naar Gjenstandene maatte synes i historisk eller kunstnerisk Henseende, at vinde i Interesse ved mundtlig Oplysning og Forklaring."

„Til en mere offentlig Virksomhed gjorde Kunstforeningen det første Skridt, ved i September Maaned 1828 at foranstalte, efter dertil erholdt allerhøjeste Tilladelse, en offentlig Udstilling af Kunstværker. Det var fornemlig en Række af vor udmærkede Kunstners afdøde Professor Juels Arbejder (117 i Tallet*) — ikke uden Vanskelighed samlede fra forskjellige Steder i og udenfor Hovedstaden og fremstillede i en ordnet Følge, som gav en Oversigt over Kunstnerens Udvikling fra hans tidligste Periode — hvorved man søgte at give denne Udstilling artistisk og national Interesse, og det tør antages, at denne Hensigt ikke blev forfejlet. Imidlertid har Foreningen senere, især paa Grund af Vanskeligheden i at erholde et passende Lokale, ikke fundet Lejlighed til at gjentage lignende Udstillinger, hvis Nytte til at oplive Sands og Interesse for Kunsten den fuldkomment erkjender."

„Destomere har Kunstforeningen ladet det være sig magtpaaliggende at virke til Opfyldelsen af sin Bestemmelse, ved at anvende sine Indtægter til Anskaffelse og Indkjøb af Kunstværker, fra den Tid af, at den ved et tilstrækkeligt Antal af Medlemmer har seet sig istand dertil."

„Foreningen har til den Ende, ved forekommende Velvillie, erholdt et midlertidigt Lokale i Hovedstadens Raad- og Domhuus, hvor de Arbejder, som blive Foreningen tilbudte, og antagne af Committeen, til hvilken Lovene (§. 9) overdrage dette Hverv, blive udstillede, for at de foreløbigen kunne tages i Øjesyn af Foreningens Medlemmer, og derefter komme under Votering i Møderne."

„Fra Tid til Tid har Foreningen saaledes sat sig i Besiddelse af følgende Kunstværker, der her anføres i den Orden, hvori de ere blevne anskaffede.

*) I de sidste Dage tilkom 11 Portraiter, som ikke ere i den trykte Fortegnelse, som nogle Kunstelskere indleverede, og som man ved de udstillede Stykkers Samling ikke kiendte eller ikke vidste hvor de vare. See Dagen 1828 Nr. 231.

1. En Kjøkkenscene. Af rejsende Artist Kůchler. En kobberstukken Contour, stukken af C. Eckersberg, følger hos*).

2. Et Sommerlandskab med Dyr. Af Professor Gebauer. En original Radering følger.

3. Bjerget Wetterhorn, seet i Nærheden af Landsbyen Grindelwald i Dalen af samme Navn. Morgenbelysning. Af Professor Møller.

4. En Fløj af Sønderborg Slot. I Baggrunden Landskabet Sundewitt. Maaneskinsstykke. Af Krigsraad Fabricius-Tengnagel.

5. Et Parti af Ringsted-Kirke. (Original-Radering følger.) Af Eleve C. Hansen.

6. Et Parti af Kinsingerdalen i Schwartzwald. Aquarel. (Et udført Kobberstik af Kunstneren selv følger.) Af Kobberstikker Petersen.

7. En Kjøbmandsbrig, under Losning, som tørrer Sejl. Af Professor Eckersberg.

8. En Beltsmakke med Passagerer. Af den Samme.

9. En dansk Corvette til Ankers paa Helsingøers Rhed. Af den Samme.

10. Qvægmarked i Nærheden af Aarhuus. Af Professor Gebauer.

11. Grubbemølle ved Svendborg. Vinterlandskab. Af Krigsraad Fabricius-Tengnagel.

12. Maaneskinsstykke. Landlig Composition efter Professor Heibergs Elverhøj. Af den Samme.

13. Blomsterbouquet, liggende paa et Bord, Af Blomstermaler Jensen.

14. Kirkegaard i Nærheden af Ringsted. Af Eleve Roed.

15. Roser med flere Blomster, liggende paa et Bord. Af Jomfrue Hellesen.

16. Rosenborg-Slot, seet fra Haven. Af Eleve Strøe.

17. Prospect af Aarhuus Domkirke. Af Eleve Købke.

18. Prospect af et Kabinet med Figursalen. Af den Samme.

*) Nemlig med det første Hefte af radeerte og kobberstukne Blade som herefter omtales.

19. Prospect af en Deel af Figursalen. Af Eleve Müller.

20. Prospect af Roeskilde Domkirke. Af Architect Hansen."

„Ved den i Lovene § 6 bestemte aarlige Lodtrækning, som har fundet Sted i Generalforsamlingen d. 4de November ere de ovenanførte Kunstværker tilfaldne nedenstaaende af Foreningens Medlemmer: No. 1. Hr. Sekretair Wulff. 2. Hr. Provisor Rose i Randers. 3. Hr. Musikhandler Lose. 4. Hr. Kammerraad Freund i Altona. 5. Hr. Portraitmaler Jensen. 6. Hs. Ex. Hr. Gehejme-Statsminister v. Mösting. 7. Hr. Assessor Holm. 8. Hr. Professor Dahl i Dresden. 9. Hr. Professor Jacobsen. 10. Hr. Regimentschirurg Mansa. 11. Hr. Greve Baudissin. 12. Hr. Hofagent Waage Petersen. 13. Hr. Greve A. W. Moltke. 14. Hr. Grosserer Ree i Randers. 15. Hr. Cancellieraad Neckelmann i Randers. 16. Hr. Cand. Phil. Beck. 17. Hr. Commandeur Wulf. 18. Hr. Lector Abrahams. 19. Hr. Overkrigskommissair Fick. 20. Hr. Musikhandler Olsen."

„Foreningen har vedtaget, at af de Kunstværker, som bleve tilkjøbte for dens Regning, tillige skal leveres en Tegning eller, imod et passende Honorar, en Radering af Kunstnerens egen Haand. Der er saaledes lagt Grund til en Samling af originale Haandtegninger af danske Kunstnere, som i Tiden vil kunne afgive et Bidrag til Fædrenelandets Historie."

„De medfølgende radeerte og kobberstukne Blade ere udførte ifølge denne Bestemmelse, og det er Administrationens Ønske, og dens Haab, at der ogsaa i Fremtiden aarlig vil enten kunne udgives et lignende Hefte, eller at en eller anden Kunstgjenstand vil kunne blive udført, som kan meddeles til alle Foreningens saavel inden- som udenbyes, Medlemmer."

„Man har end videre troet at fremme et Værk, som vilde kunne gjøre Regning paa almindelig Interesse, ved at foranstalte nye nøjagtige Tegninger optagne over Roeskilde-Domkirke, hvis Bygning indtager en ligesaa betydelig Plads i Nordens Architectur, som dens Mindesmærker i Danmarks Historie. Foreningens Kunst-Committee har i denne Anledning, efterat være bleven bemyndiget dertil af Selskabet, overdraget til Architecten Hr. Chr. Hansen, Lærer ved Kunstakademiet, paa Stedet selv at optage de fornødne Tegninger, som Forarbejde til et Kobberværk, der efter disse vil kunne blive udført. Tegningerne, tildeels allerede udarbejdede, have været fremlagte i Foreningens Møder."

„Kunstforeningen har i det sidstafvigte Aar med dybeste Taknemlighed modtaget Beviis paa den Naade, med hvilken Hs. Majestæt Kongen anseer dens velmeente Bestræbelser for et værdigt Maal, i det den har modtaget en kongelig Gave af 200 Rbdl. til Anvendelse overeenstemmende med Foreningens Love, efterat disse ved Foreningens Formand vare blevne Hs. Majestæt allerunderdanigst overrakte."

„Hans kongelige Højhed Prinds Christian Frederik, Kunstakademiets høje Præses, har lige ledes naadigst ladet Foreningen tilstille en Gave af 100 Rbdl. r. S., og derhos behaget at tilkjendegive den sit Ønske, at samme maatte blive anvendt som Bidrag til at afkjøbe Hovedstadens Kunstnere nogle af deres Arbejder, efter Foreningens for Kunstnerne saa opmuntrende Bestemmelse."

„Foreningen har Anledning til at glæde sig over den Deltagelse for sit Formaal og sine Bestræbelser, som den mere og mere har fundet hos Medborgere. Antallet af indenbyes Medlemmer, som i Octob. 1829 var 80, beløb sig i Octob. 1830 til 164, og Antallet af de udenbyes Medlemmer befandtes i samme Tidsrum steget fra 4 til 86."

„Det hele Antal af Foreningens Medlemmer beløber sig saaledes for Tiden til 250, af hvilke Tvende have erlagt Contingent for ti Aar, og derved efter Lovene (§ 5) erhvervet Rettighed som bestandige Medlemmer, uden at betale videre Contingent."

Forestaaende Meddelelse er uddraget af Forerindringen til det første Hefte af radeerte og kobberstukne Blade, som til den Generalforsamling, der den 4de Nov. sidst blev holdt, er besørget, og nu vorder til Kunstforeningens Medlemmer om-

bragt eller sendt. Den lægger for Dagen, hvor gode Fremskridt Foreningen allerede paa en kort Tid har gjort.

Foreningens ugentlige Sammenkomster ere meget besøgte. Sidste Torsdag den 11te Nov. saaes i Mødet en Deel skjønne Oliemalerier, tilhørende Kunsthandler Hr. Weiß fra Berlin, som for nærværende Tid er her i Staden. Dernæst optoges 16 nye indenbyes, og fire nye udenbyes Medlemmer.

Indenlandske Efterretninger.

— Et lidet nyttigt Skrift: Grundig Anvisning til Hyacinthers og andre yndede Zwibelvæxters Drivning om Vinteren m. m. Grundet paa egen Erfaring; forlagt af Universitets Boghandler Reitzel, $1\frac{1}{2}$ Ark stor, sælges hos Forlæggeren for 24 Skl.

Blandede Efterretninger.

— Ti unge Chinesere, ventes atter til Paris, hvor de ville samles med deres fire i forrige Aar ankomne Landsmænd. Den forhen værende franske Missionair i Peking, Pater Lamiot, en Lazarist, der for Øjeblikket opholder sig i Macao, og sammesteds har oprettet en Skole for Elever af den gejstlige Stand, sender dem til Europa for her at fuldende deres Studeringer. Denne franske Præst har i over fyrgetyve Aar opholdt sig i China, og skal være det Chinesiske og Tartariske Sprog fuldkommen mægtig. Han er født i Calais og denne Stads nærværende Præst er hans Beslægtede og Skoleven. Da de fire Chinesere yttrede Lyst til at besøge Europa, gav han dem, istedet for noget Pas blot et Brev med til hans gamle Ven, Præsten; og dermed rejste de den 26 November 1828 frimodigen ud i den vide Verden. De indtraf, efter en lykkelig Overfart den 12 April 1829 i London og i de første Dage af Maj i Frankrig. I Pater Lamiots Seminar vare endnu i den sidste Tid elleve Chinesere, som havde bestemt sig til den gejstlige Stand, og begyndte at lære Latin. Man troede at flere vilde komme til Frankrig.

— Iblandt de fra Algier til London ankomne Kanoner er en med ni Mundinger, som give Ild paa engang, den mellemste lades med store Kugler, de andre med Kartescher.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 November 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. $11\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	47	$47\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	$85\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	80	$80\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	58	$58\frac{1}{2}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn, Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 93.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. aller-naadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 20 November 1830.

Cholera morbus*).

Denne Sygdom af en egen Art, der yttrer sig ved bestandig Opkasten og Diarrhe, er ikke sjelden i de sydlige Lande, men i 1817 begyndte den at herske epidemisk i Ostindien. De derværende engelske Læger skrive, at den i August 1817 viste sig i Jessove over 100 Mile fra Calcutta, lidt efter lidt naaede denne Stad, og overalt paa sin Vej efterlod de meest ødelæggende Spor. Derefter listede den sig ind i den ved Mundellog og Jubulpore staaende Armee, og i det den i Aarets Løb altid kom nærmere, naaede den Bombay i September 1818. Fra den anden Side udbredte den sig paa Coromandelkysten, og rev flere tusinde Indbyggere bort. Herfra kom den til Ceylon, Siam og Malacca, derpaa viste den sig i China og selv paa Den Isle de France, der ligger omtrent 3000 Mile fra Indien. Efter Avis-Beretningerne rasede den i Aarene 1821 og 22 i Lille-Asien, især i den omkring Bagdad liggende persiske Armee. Det er meget sandsynligt, at den lidt efter lidt har udbredt sig fra Persien til Schirwans Gebet.

Dens gradevise Udbredelse fra Stad til Stad, især paa de store Landeveje, saaledes at man efter de i Indien levende Lægers Udsigende ganske tydelig kan forfølge dens Spor, lader med Grund befrygte, at denne i højeste Grad farlige Sygdom vil udbrede sig i de til Persien grændsende Gouvernementer. Omtalte Læger have ved Jagttagelser bevist, at Sygdommen, naar den aftager i een Egn, viser sig igjen paa de nærmest liggende Steder. Vindene standse den ikke paa sin Gang, men gjøre den heller ikke hurtigere. Man har endog bemærket, at den udbredte sig fra Bengalen til Decan ligeimod Sydostvinden, som uafbrudt hersker der i nogle Maaneder.

Endskjøndt Erfaringen har bevist, at ikke Alle, som have Omgang med de af denne Sygdom angrebne, ligeledes angribes, er man dog med megen Sandsynlighed berettiget til den Slutning, at denne frygtelige Sygdom ogsaa udbreder sig ved

---

*) I dette Øjeblik, da ovennævnte epidemiske og, som det synes, ogsaa contagiøse Sygdom anretter saa frygtelige Ødelæggelser i Rusland, og man ikke kan vide, hvorvidt den endnu kan udbrede sig, vilde det maaskee være interessant at erfare noget nøjere om den. Indsenderen har valgt ovenstaaende Bekjendtgjørelse fra det kajserlige Medecinal-Raad i Petersborg, udstedt d. 24 August 1823, da Sygdommen førstegang nærmede sig Ruslands sydlige Grændser, som findes i Hufelands Journal, 59 Bind, fordi den er kort og officiel. Omstændeligere Beretningrr findes blandt Andet i samme Journal 58-59 Bind, og i Gerson og Julius Magazin der gesammten Heilkunde, 4 Bind.

Meddelelse. Paa Isle de France, hvor en Mængde Mennesker bortreves, døde kun 12 af Europæerne, fordi disse strax forlode Byen, og toge alle Forsigtighedsregler som imod smitsom Sygdom.

Hverken Vejrets Forandringer eller Luftens Temperatur vise nogen Virkning paa denne Sygdom. Imidlertid er det ved Jagttagelser bevist, at fugtige Egne, snevre Boliger, afkræftede Legemer, slet Næring og Mangel paa behørige Klæder give større Disposition til den. Af denne Grund have Europæerne i Ostindien lidt mindre deraf end de Indfødte. Af den engelske Armee i Indien døde en Mængde, førend man forlagde Tropperne fra de lavere til de højere Egne. Overhovedet har man gjort den Bemærkning, at i de Egne, hvor der voxe Riis og høje Planter, hvor der efter Flodernes Oversvømmelser blev staaende Vand tilbage, saavel som i skovrige Egne, blev Befolkningen gandske ødelagt, men at heller ikke de behageligste Sletter, høje Egne og det allerskjønneste Clima blev forskaanet.

Sygdommens Symptomer og Kjendetegn.

De vigtigste Tilfælde ere uophørlig Brækning og Laxeren af vandagtig og undertiden seig Slim. Galde plejer ikke at findes derimellem, hvorfor Navnet Cholera (Udtømmelse af Galde) ikke er rigtigt. Efter Burells Bemærkning opstaaer undertiden i Begyndelsen en overordentlig Mathed med flygtige Smerter og en Følelse af Bedøvelse (Soven) i Lemmerne, forbundet med flygtig Hovedpine og stærk Tørst, hvorpaa snart følge Qvalme og Brækning; tilsidst opstaaer saa heftig Krampe, at man neppe kan holde den Syge. Undertiden begynder Sygdommen med en vandagtig Diarrhe uden Kniben og Smerter, og strax, eller nogen Tid efter, begynder Brækningen af en vandagtig Slim. Strax derpaa følger Mathed, Pulsen synker, Legemets Yderdele blive kolde, Øjnene falde ind, lukkes halvt og det Hvide i Øjet bliver underløbet med Blod. Den Syges Aasyn udtrykker den højeste Grad af Angst, han klager over en frygtelig Hede i Maven, og forlanger uophørlig koldt at drikke. Stolgangen tiltager, Urolígheden og Angesten stige i den Grad, at Patienten kaster sig omkring og det neppe er muligt at finde

et roligt Øjeblik for at undersøge Pulsen, der er saa lille, at man neppe kan føle den. Nu begynde Krampetrækningerne, som sædvanligen stige fra Tæerne opad, og, saasnart de angribe Brystet, foraarsage den største Beængstelse og besværligt Aandedræt. Man har ogsaa bemærket Tilfælde, hvor Sygdommen begyndte med Krampe, og Brækning og Diarrhe fulgte efter.

Davy iagttog paa Øen Ceylon, at Blodet baade i Puls- og Blodaarene havde en sort Farve, og at den af de Syge indaandede Luft indeholdt en tredie Deel mindre Kulsyre end af sunde Mennesker. Finleson fortæller, at der paa Ceylon døde adskillige Mennesker efter nogle Timers Forløb uden Krampe eller characteristiske Tegn paa Sygdommen. Man har ved Armeen endog gjort den Bemærkning, at en Mængde Qvæg paa den Tid pludselig døde og paa en ubegribelig Maade.

Alt Haab om Redning er næsten tabt, naar Kulden paa Legemets Overflade tiltager og naaer Hjertekulen, naar Tungen bliver iskold og en stærk kold Sved bryder ud over hele Legemet, hvorunder Huden inden i Hænderne og under Fødderne bliver rynket. Sædvanligen aftager Krampen, naar disse Symptomer tiltage, og baade den og Smerterne ophøre ganske før Døden, og skjøndt Hjertets Slag ikke engang længere kunne mærkes, føler den Syge sig dog bedre. Corbyn har dog seet nogle, som lige indtil det sidste Øjeblik lede de frygteligste Qvaler, nogle stønnede, væltede sig paa Jorden og hylede, hvilket især var Tilfældet, naar Sygdommen varede til den tredie Dag. Naar derimod Krampen er ophørt, naar der ved Brækningen og Stolgangen ikke længere udtømmes vandagtig Slim, men vel nogen Galde, og naar Kulden paa Legemets Overflade ikke tiltager, saa kan man have godt Haab om Helbredelsen.

Hvad man fandt efter Døden ved Legemets Aabning.

Havde Sygdommen varet mere end 24 Timer, fandt man Maven og Tarmene udspændte af Luft og tykagtig Slim. Hverken i de tynde Tarme eller Maven fandtes Galde. Leverens og undertiden Tarmenes Blodkar vare udspændte af

Blod og Galdeblæren af sortagtig Galde. Musklerne vare saa bløde, som hos dem, der bleve trufne af Lynild, og Lungerne sammenfaldne.

Den af de engelske Læger i Ostindien anvendte Lægemethode.

Denne frygtelige Sygdom, som ikke varer over tre Dage, og ofte er dødelig i 24 Timer, helbredes næsten aldrig af sig selv, men kræver meget hurtig og virksom Hjelp af Lægen.

Marquis Hastings bekjendtgjorde overalt i den ostindiske Armee den af Dr. Corbyn beskrevne Kurmethode, som Erfaringen har viist at være den virksomste. Denne Læge foreskriver strax at give den Syge 20 Gran Calomel i Pulver, men ikke i Pilleform, og derpaa en Blanding af 60 Draaber Laudanum og 20 Draaber Pebermynte-Olie i 2 Unzer Vand. I Sygdommens første Periode anvendes Aareladning; tillige bliver Legemet gnedet med varm Spiritus; varme Bade, varme Bedækninger og hjertestyrkende Midler (Cardiaca) forordnes. Calomel og Opium blive, naar Omstændighederne fordre det, gjentagne efter en Times eller længere Tids Forløb, enten i den samme eller i mindre Dosis.

Et Tilfælde gav uventet Anledning til disse store Doses, i det en Patient af Fejltagelse paa engang tog en Scrupel Calomel og strax derpaa 60 Draaber Opiumtinktur, og kom sig derefter. Erfaringen bekræftede siden Nytten af disse store Gaver Mercur.

Naar Lægen bliver kaldet for silde, brækker Patienten ofte Medicinen op igjen. I et saadant Tilfælde blandede Wallace 2 Gran Opium og 15 Gran Calomel med 2 Drachmer Honning og smurte denne Blanding lidt efter lidt ind i Munden. Patienten synker dette Middel lidt efter lidt og sover ofte ind derefter. Et Tilbagefald kræver en gjentagen Anvendelse af Medicinen.

Paa Isle de France gav man den i mindre Dosis, men derfor ogsaa med mindre Held. De franske Læger brugte i det Sted 2 Drachmer Bittersalt pro dosi, men man seer af deres Beretninger, at en af dem af 440 Syge mistede 194, og en anden af 133 Syge 99.

Taylor og Kinnys tilraade Trækmidler paa Underlivet, men da Spanskflueplaster virker for langsomt, bestryge de Hjertekulen med Skedevand ved Hjelp af en Fjeder, og vaske Stedet, naar Midlet har virket nok, igjen af med Vand eller en Potaskeopløsning.

Millvood giver i Begyndelsen 1 Drachme Calomel med fem Gran Antimonialpulver (James powder). To Timer efter giver han 10 Gran Calomel og 5 Gran Antimonialpulver. Til den Syges Drikke sættes Spir. nitri dulc. Hører Brækningen op, og Huden bliver varm og fugtig, bruger han den sædvanlige Magnesia til 4 Scrupler pro dosi, hvilken efter hans Udsigende ikke foraarsager Brækning, men to til tre Afføringer. Denne Læge tilskriver tidlig Aareladning en særdeles velgjørende Virkning; men ofte vil Blodet formedelst krampartigt Sammentrækning ikke flyde ud af den aabnede Aare.

Titler raader at forordne rent Opium istedetfor Opiumtinkturen, fordi denne efter hans Paastand undertiden forøger Brækningen istedetfor at stille den. Af denne Grund anvender ogsaa Boyle Opiumtinkturen i Klyster. Overhovedet ansee de engelske Læger, som have iagttaget Epidemien i Ostindien, Calomel og Opium for Hovedmidlerne imod denne Sygdom og betragte de øvrige kun som Hjelpemidler.

Slutning.

Da denne frygtelige Sygdom aldrig har hersket hos os, kan Medicinalraadet ikke foreslaae andre Midler end de, som ere anvendte af de engelske Læger i Ostindien, og som ovenfor ere nævnte. Medicinalraadet er, idet det støtter sig paa disse Angivelser, af den Mening, at Sygdommens Heftighed og hurtige Gang udkræve de samme Forsigtigheds Regler, som de meest smitsomme Sygdomme. Derfor er:

1. Afbrydelsen af det frie Samqvem med de Egne, hvor Sygdommen har viist sig, en uomgiængelig Forsigtigheds Regel: Udførelsen heraf efter Qvarantaineforordningens Grundsætninger er afhængig af de locale Øvrigheder.

2. Man maa, saameget som muligt, undgaae at mange Mennesker boe sammen i lave og

fugtige Boliger, hvilket især maae iagttages ved Indqvartering af Soldater.

3. De Syge maae skilles fra de Sunde.

4. Kun nærende og sunde Fødemidler maae anvendes, man maa vogte sig for at nyde nogen især umoden Frugt, og give Agt paa Beskaffenheden af den Riis, der bliver brugt til Næring.

5. Man maa klæde sig varmt, især i fugtigt Vejr.

6. De militaire og civile Øvrigheder maae det strængt indskjerpes, at de ved Sygdommens Udbrud strax henvende sig til en Læge, da en hurtig og betids Anvendelse af behørige Lægemidler for det meste er istand til at afvende Sygdommen.

7. Endvidere gjør Medicinalraadet enhver Læge, der har denne Sygdom at behandle, opmærksom paa følgende af de engelske Læger i Ostindien med Nytte anvendte Midler, nemlig naar Sygdommen indsinder sig, uopholdelig at aarelade Patienten ifølge sin Constitution, dog ikke til mindre end et Pund Blod.

8. Strax derpaa at give 10 til 20 Gran Calomel i Pulver med Sukker eller arabisk Gummi.

9. Hernæst at give 40 til 60 Draaber **Laud. liqv. Sdh.** med 20 Draaber **Ol. menthæ Pip.** i 2 Unzer Mynte, Melisse eller simpelt Vand.

10. At bestryge Hjertekulen ved Hjelp af en Fjeder med Skedevand, og naar Huden er bleven rød at afvaske Stedet med Vand eller en Opløsning af Potaske; eller i det Sted at indgnide flygtig Salmiakspiritus eller sædvanlig Mercurialsalve. Paa Underlivet kan man sætte Blodkopper.

11. At gnide hele Legemet med varm Brændevin eller hvor man kan have det, med Camfer- eller Sæbespiritus.

12. At sætte Patienten, hvor det gaaer an, i et varmt Bad, hvis Temperatur ikke maa være under 30° **Reaumur**. Det vil være godt at sætte Potaske og aromatiske Urter til Badet. Naar man ikke har noget Badekar, kan man overgyde og væde hele Legemet med varmt Vand.

13. Efter Badet, at tildække den Syge med varme Tepper, ligesom før det.

14. Naar den indtagne Medicin snart igjen opkastes, at gjentage den samme Dosis (No. 8 og 9.) Dersom den anden Dosis ogsaa opkastes uden Virkning, gjør man et Slags Latverge af 2 Gran Opium, 15 Gran Calomel, og 2 Drachmer Honning, og smører denne lidt efter lidt paa Tungen indtil det Hele er sunket.

15. Endvidere kan man, for at formindske Trængslerne til Stolgangen og den krampagtige Tilstand i Tarmene, anvende Klyster af slimige Fluida med 30 eller flere Draaber Opiumtinktur.

16. Gjentagelsen og Qvantiteten af de under No. 8 og 9 anførte Lægemidler afhænge fra Lægens Side af en opmærksom Iagttagelse og Hensyn til alle Omstændigheder. Smaae Dosis ere uden Virkning i denne Sygdom, dog ere de af de engelske Læger anvendte Qvantiteter ingenlunde nogen ufravigelig Lov. Naar Tilfældene vende tilbage, maae ogsaa Midlerne gjentages. Sædvanligen er det 1—2 til 3 Timer efter den første Dosis nødvendigt, at gjentage Calomel, dog i ringere Mængde, indtil man med Grund kan slutte at Brækningen er ophørt.

17. Naar Brækningen ophører 5 til 6 Timer efter den første Anvendelse af Midlet, er det undertiden nødvendigt, at udtømme Tarmene, hvortil ofte det sædvanlige kulsure Magnesia (1 Drachme) eller **Ol. ricini** (1 Unze) er tilstrækkeligt. Er dette ikke ved Haanden, kan man give en Blanding af reen Bomolie med Rhabarbertinktur og en Opløsning af arabisk Gummi.

18. det maae overhovedet bemærkes, at det lykkelige Udfald afhænger af Lægens Virksomhed og Paapassenhed. Nogle forsømte Timer gjør Sygdommen allerede ulægelig. Efter i denne Henseende erfarne Lægers Iagttagelser er det bekjendt, at Medicamenternes Virkning er gunstigere og sikrere saalænge ingen Krampe har viist sig. Paa Grund heraf bliver det alle militaire og civile Læger strengt foreskrevet, strax ved Sygdommens Udbrud uden Tidspilde at tage alle nødvendige Forholdsregler.

19. Foruden de anførte Midler kan man endnu forsøge den indvendige Brug af den oxyderte Saltsyre til en Drachme eller mere i en Sliimopløsning. Dette Middels antiphlogistiske Virkning er bekjendt, og derfor kan man vente, at det i Forbindelse med Opium ikke vil være uden god Virkning.

20. Endeligen maa man erindre, at det, foruden hvad allerede er anført, ofte og især for at standse Brækningen, er nødvendigt at anvende aromatiske hjertestyrkende Midler, som det overlades Lægernes eget Skjøn nærmere at bestemme. Det er at ønske, at de med den muligste Nøjagtighed ville iagttage saavel denne frygtelige Sygdoms Gang, som de anvendte Midlers Virkninger, og derved bidrage til fuldkomnere Kundskab om den.

Efter de hurtige Fremskridt, denne frygtelige Sygdom i Rusland i kort Tid nu har gjort fra den chinesiske Grændse indtil Moskau, trods alle Forsigtigheds Forholdsregler, og det uhyre Antal af Syge, som den har bortrevet, er det ikke at undre over, at derover selv i Tydskland og i Norden er opstaaet nogen Bekymring og Interesse for hvad der angaaer denne Landeplage, og derfor optage vi ogsaa det følgende Stykke, som i en Petersburgsk Tidende er meddeelt: Det temporaire Medicinal-Conseil er forelagt til Undersøgelse en Kurmethode, som en Borger i Smolensk, Iwan Warsolomejew Chlebnikov har foreslaaet, nemlig: Man maae i Sygdommens første Anfald give Patienten en Skeefuld Magnesia, paa Grund af, at Magnesia opløst i Vand standser Brækning. Derefter lægger man den Syge paa Sengen, bedækker den Syge med Sengelagnet indtil Brystet, og bestrøer ham fra Brystet indtil Fødderne med Høfrøe (mpyxa), der først er bleven beredt paa følgende Maade. Man kommer tørt Høfrøe i en stor Krukke og hælder derover kogende Vand, men kun saameget som der er nødvendigt, for ikke at gjøre Massen flydende; rører omkring i det med en Træsløv og tildækker det strax, at det ikke skal bortdunste. Efterat det har trukket godt, bliver den Syge, som ovenfor er sagt, bestrøet dermed. Patienten vil strax komme i Transspiration, saa at Sveden vil dryppe ham ned af Panden. Efterat Transspirationen har vedvaret i nogen Tid, lader man ham skifte Linned og tørrer Legemet vel af dog at han ligger i Sengen, og med Forsigtighed, at ingen Deel af samme bliver kold. Efter at have skiftet Linned, og den Syge igjen er kommen til Rolighed paa Sengen, tildækkes han paa nye med Sengetæppet, hvilket ligesom før bliver bestrøet med den omtalte Masse. Denne Procedure bliver foretaget nogle Gange efter hinanden. Patienten sporer Lettelse derefter; Brækningen og Durkløbet ophøre, og han falder i en Søvn, under hvilken det Onde fuldkommen forlader ham. Saasnart samme er veget, styrker man Patienten med gode Hoffmansdraaber, som daglig gives ham to Gange, ti Draaber paa Gangen Morgen og Aften, ligeledes med nærende Spiser, nemlig Bouillon kogt paa godt færskt Oxekjød med Havre- eller Byggryn til en tyk Suppe. Til denne Spise nyder den Syge godt Hvedebrød, for alting intet Surbrød; heller ikke andet Surt eller Salt. Som Præservativ-Middel bliver foreslaaet: Man henter fra Apotheket et Fjerdingspund (en Unze er tilstrækkelig) Guayakharpix, hælder det i en Flaske Rum, lader det efter tilbørlig Omrystning sie, og tager deraf hver Morgen og Aften en Theeskeefuld i Vand.

Med Hensyn til det udvortes anvendelige Middel har det nævnte Medicinal-Conseil billiget samme, saavel fordi Legemets Opvarmelse er en Hovedgjenstand for denne Sygdoms Behandling, som ogsaa fordi Høfrøet overalt let kan erholdes. Hvad det indvendige Middel angaaer, saa er til en Prøve den benævnte Chlebnikow bleven anbetroet Behandlingen af nogle Syge under to Lægers Opsyn. L. Bl. d. B. H.

Aphorismer.

Tildeels af det Tydske.

Udholdenhed er en af de nødvendigste Egenskaber i Livet, thi Vane gjør ogsaa det ubehageligste taaleligt, om ikke endogsaa kjert.

En glødende Solhede fortørrer Alt, oplivder intet; den er Billedet paa et lidenskabeligt Menneske uden Aand.

Forstanden er det Nul, der giver enhver Dyd tidobbelt Værd; dog uden Hjertensgodhed er det slemmere end aldeles værdiløst.

Almindeligen stride retskafne Mænd ligesom Soldater uden Anfører; de gjøre et heftigt Angreb; men det første Uheld gjør dem modløse, og de opgive Kampen; dog skulde Sejren ved Udholdenhed have været dem vis.

Stivsind eller Selvklogskab er den Enfoldiges, den udannede og uerfarne Persons uadskillelige Skygge; det er en vis Secuntant for ham, naar hans Modpart gjør ham en Udfordring paa at komme med Grunde. Hidsighed, der let gaaer over til Rasen, er hans Vaaben; hvad Under da, at den med ubelejlige Grunde kommende Udfordrer synes at saares, fordi han viger for den der er ude af sig selv; og nu bliver da Tvekampens Udfald, at den Enfoldige krones med nye Styrke i Tanken: „jeg har dog Ret."

„Intet — Intet vil jeg høre", er Stivsinds almindelige Vaaben.

„Kjællingen vil have sin Trættetraad," sagde Peder Lolle. „Det skal være klippet" er en anden mere brugelig Talemaade, som Peder Syv anfører, hvorved, som Nyerup bemærkede, sigtes til en bekjendt Fortælling om Konen, der var halstarrig nok til, endog efterat hun var kommen i Vandet, at række Haanden i Vejret, og ved Gebærder med Fingrene at betegne den Klipning, hun ikke kunde udtale.

Ypperligen har Sporon udviklet Begreberne af Ordene: „Stiv, trodsig, modvillig, fortreden," *)

„En stiv Mand lader sig ikke bøje, en trodsig Mand ikke tvinge, en modvillig Mand ikke bevæge, en fortreden Mand ikke behandle."

„En stiv Mand vil en Ting, fordi han vil; en trodsig Mand, fordi han ikke vil. Hiin troer at han har Ret; denne bekymrer sig ikke om hvad der er Ret. Et modvilligt Menneske vil altid det, som andre ikke vil: et fortredent Menneske hører ikke engang hvad andre vil."

---

*) See det i sit Slags vigtige og interessante Skrift: „Dansk Synonymik," af Hr. Biskop Dct. Th. P. E. Müller, paa den gyldendalske Boghandels Forlag.

„En stiv Mand mangler Lempelighed, en trodsig Mand Føjelighed, en modvillig Mand Villighed, en fortreden Mand Venlighed."

„En stiv Mand er uskikket til fælles Arbejde med andre, fordi alting skal blive som han eengang vil; en trodsig Mand er uskikket ogsaa til Samqvem med andre fordi ingen Ting maa blive som andre vil. En modvillig Mand er uskikket til Venskab med andre, og en fortreden Mand ogsaa til Omgang; thi hiin vil ikke fordrage andre, denne kan ikke fordrages med nogen."

„Stivhed har sædvanligt sin Grund i Selvklogskab, Trodsighed i Arrigskab, Modvillighed i Avindsyge, Fortredenhed i Luner. Mangel af Klogskab kan gjøre, at Bestandighed udarter til Stivhed; Mangel af Sindighed, at Kjækhed bliver til Trodsighed."

En Tjenestebevisning af et i sig selv ringe Værd bliver til et stort Nul, naar den bruges til at broute af.

Et saadant stort Nul hører ofte til Hidsighedens Grunde. Det hverken duer i sig selv, eller som et godt og gyldigt Overbeviisningsmiddel i Tvistighed.

Venskab har sin ganske særegne Samvittighed og sit eget Mod; den første gjør sig Bebrejdelse over Forseelser, som man ikke havde ahnet at være det; den anden giver os Kræfter til at foragte Farer, man ellers vilde bæve tilbage for.

Forunderligt hurtigt blive Personer af lige Smag og lige Følelse dyrebare for hinanden. De kunne næppe tro, at det var kun ganske kort siden de bleve Bekjendte.

Miss Anna Seymour Damer.

Denne Kunstnerinde, som d. 28 Marts 1829 døde i London, udmærkede sig i en Green af Kunsten, som sædvanligen er utilgjengelig for hendes Kjøn. Som Billedhuggerinde var hun ustridigen den første i vor Tid. — Miss Anna, eneste Datter af Feldtmarskal Convay, blev Arving efter den berømte Horace Walpole, en

Beslægtet af hendes Fader, og som testamenterede hende sin skjønne og i den engelske Literairhistorie velbekjendte Villa, Strawberry ved Twickenham. Hun udmærkede sig tidlig ved sin Sands for Kunsten, og navnligen for Plastiken. Kjerlighed til Kunsten og Øvelse i Sculpturen var hendes Livs Element. Hendes første Lærer var den bekjendte Billedhugger Ceracchi, siden blev den ældre Bacon hendes Mester. Efter nogle Aars Undervisning hos disse Lærere rejste hun selv til Italien, for der at fuldkomme ved Oldtidens Mesterværker den dannende Haand og den bedømmende Smag. Siden og efter hendes Tilbagekomst til England levede hun næsten udelukkende for sin Kunst. Hendes Værker ere næsten udstrøede over den hele Jord. Nelsons Buste af hende blev sendt til Indien, som en Gave for Sultanen af Tanjore. To kolossale Hoveder paa Steenbroen i Henley, den ene forestillende Themsen, den anden Isis ere ligeledes lovpriseде Værker fra hendes Mejsel. Georg 3dies Statue, af hende, er bleven opstillet i Register-office i Edinburg. Sir Joseph Banks Buste pryder det brittiske Museum, og talrige andre Buster og Sculpturer af hendes Haand ere i Privates Besiddelse. Hendes Værkers Charakter er høj Opfatning, og møjsommelig, noget smaalig Udførelse; de vise samtlige, uden at gjøre Fordring paa Mesterskab, et ømt Sind, en fin og dannet Smag, en dristig og original Charakter hos dette i enhver Henseende udmærkede Fruentimmer, som Naturen havde givet Udholdenhed og Kunstkjerlighed nok til lykkeligen at overvinde alle de Vanskeligheder, der sædvanlig møde hendes Kjøn i Udøvelse af den Green af Kunsten, som hun havde valgt sig. Vi vide ikke rettere, end at med hende døde den eneste europæiske Billedhuggerinde af nogen Berømmelse. (Lüdemann. Zeitgenossen XV. 1830.)

Indenlandske Efterretninger.

— Ved Institutet for Metal-Arbejdere blev i Mandags d. 15 d. M. Elevernes Prøve-Arbejder foreviiste Institutets Overbestyrelse, og befandtes, at siden 1828 havde Institutets Elever, gjort god Fremgang i forskjellige Grader, saasom 24 i Drejning, Gravering, Drivning og Cicelering og sexten i Ornamenttegning. Desuden var adskilligt andet Metalarbejde foreviist, hvoriblandt to udmærket gode Mesterstykker. Det hele har nu været udstillet i Institutets Lokale fra sidste Onsdag d. 17 d. M. og vedbliver at være det indtil Søndagen d. 5 Dec. inclusive, hver Middag fra 12 til 2, og de som ville tage denne Udstilling i Øjesyn og ikke have Adgangskaart, erlægge 16 Skl. til Institutets Fond ved Indgangen.

— Topographie over Øen Langeland. Af J. N. Lange. Discipel i Roeskilde-Cathedralskole. Forlagt af Universitets Boghandler Reitzel. Dette lidet Skrift, som faaes hos Forlæggeren for 24 Skl., og indeholder en liden kort Oversigt over bemeldte skjønne Øe, viser Forfatterens Kjerlighed til denne hans Fødeøe, og vidner om gode Evner, der i sin Tid, naar hans Studeringer ere fuldendte, vil kunne levere en fuldstændig Topographie over Øen, hvortil det Danske Atlas, Begtrup's Beskrivelse, Olufsens Breve i økon. Annal. Marts 1806, Jørgensen's Efterretninger om Rudkjøbing, Tregders Haandbog, m. M., og i Henseende til det Historiske det, som Nyerup, i Tidsskriftet: Politik og Historie 2 Bind, leverede om de spanske Troppers Ophold paa Øen i Aaret 1808 m. M. indeholde adspredte gode Materialier.

Blandede Efterretninger.

— Under Titel: „Juridiskt Arkif. Udgifvet af Carl Schmidt, Hofrätts Assessor. Christianstad 1830". er i Sverrig et nyt juridisk Tidsskrift begyndt, hvis 1ste Hefte indeholder: 1. Den

engelske Criminalret i dens Uddannelse, fornemmeligen ved nyere Parlementsakter. Af Mittermeier. 2. Undersøgelse angaaende Burke og M'Dougal. Af det Engelske. 3. De svenske og norske forenede Lovkommitteers Protokoller, holdne i Stokholm i Aaret 1830. Da det var bleven bestemt, at der for hvert af de forenede Riger, Sverrig og Norge, skulde udarbejdes Udkast til nye criminelle Love, og Lovkommissioner i den Henseende i hvert Rige vare anordnede, og det maatte ansees vigtigt for Retfærdighedens Haandhævelse, at fornævnte Love, forsaavidt det med Rigernes forskjellige Statsforfatning, Indretninger, borgerlige Forhold og civile Lovgivning kan bestaae, blive i det Væsentlige af ens Indhold, blev det bestemt, at en Conference imellem bemeldte Lovcommissioner skulde foregaae; Stokholm blev valgt til Samlingsstedet, saaledes at to af den norske Lovkommissions Medlemmer, efter indbyrdes Overeenskomst, maatte begive sig didhen. Conferencerne begyndte i Febr. d. A. og Udkast til de almindelige Bestemmelser for Criminalloven blev i 7 Capitler fra begge Sider i muueligst Overeensstemmelse udarbejdede. Den holdte Protokol og de udarbejdede Udkast ere her meddeelte. — 4. Mindreaarighed som lovlig Hinder mod Ægteskab. — Hvert Hefte af dette Tidsskrift bliver omtrent paa ti Ark. Tre Hefter udgjøre et Bind og udkomme i Løbet af et Aar. Prænumerationsprisen for tre Hefter er 3 Rd. Banco.

— Det er sørgeligt at see, hvorledes Forbrydelser have tiltaget i alle Stater. I Hitzig's Annal. der deutsch. u. ausländ. Criminal-Rechts Pflege XV H. 1830 meddeles nogle Tabeller og Efterretninger herom, i Forbindelse med hvad forhen er meddeelt. I England var i Aaret 1811 Antallet af de til Fængselsstraf dømte Forbrydere 3163. — I Aaret 1826. 11095, og i Aaret 1827. 12564.

— Wilhelm IV. og Carl X. Engelske Blade have optegnet som et bemærkelsesværdigt, dog ikke med paafølgende Begivenheder i Forbindelse staaende Træk, at en af Wilhelm IVs. første Handlinger, efterat have besteget Tronen, bestod i at lade et Portrait af Carl X, som Greve af Artois, hvilket hang i et af hans Palais-Værelser, borttage, i hvis Sted han lod Nelsons Portrait ophænge.

— I Dresden er for de kongl. Lakajer og Staldkarle m. fl. et Hospital kaldet Hofpatientborg. En derværende Syg underskrev sig derfor i et Bønskrift: kongel. sachsisk Hofpatient.

— Den fortjente Rejsende Naturforsker Dr. Heinrich Mertens fra Bremen, fra hvem en Deel af hans paa en Rejse omkring Jorden gjorte Rejseberetninger ere modtagne, er desværre død, 34 Aar gammel, d. 30 Sept. i St. Petersburg af en Nervefeber.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 November 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	47¼	47½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	— Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	81	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	107½ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	59½	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 94.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 23 November 1830.

Blandinger, Grønland vedkommende.

(Fortsatte fra Nr. 89.)

13. Under 5 Febr. 1723 blev udstædt „Skibs-Artikler for dem, som sig udi det Kongelige octrojerede Bergenske Grønlandske Compagnies Tjeneste opholder." Under samme Dat. skal Octrojen for bemeldte Compagnie være udstædt, efter den Fogtmannske Rescr. Samling.

14. (Efter et originalt Aftryk.)

Invitationsplacat fra det Kongl. octrojerede Bergenske Grønlandske Compagnie. Den ynkværdige Tilstand, som Grønlands Indbyggere baade ved Vildhed og Hedenskab er geraaden i, siden Landet siden Anno 1389 er bleven ubesejlet, har vel adskillige Gange bevæget de Højsaligste og Højlovligste Konger af Danmark og Norge, af Christenmedlidenhed, at see disse usle Rigslemmer deraf udhjulpen, samt opmuntret andre gudfrygtige Mennesker i Rigerne, saadant Verk, til disse Folks Omvendelse at angribe; men som Lykken ikke har villet favorisere dem, lader det sig ansee, at det ligesom har behaget Gud, efter sit urandsagelige Viisdomsraad, at lade dette vigtige og højpriselige Foretagende oppebie sin Fuldbyrdelse under vor allernaadigste Arve-Herres Kong Frederik den fjerdes naadige Regimente, paa det at samme gudelige og nyttige Forsæt, nu det bringes i Stand, skulle krone den synderlige Omsorg vores allernaadigste Konge stedse haver havt, for at see Christi Rige forplantet i vanvittige Christne og andre blinde Hedninger; og som den allerhøjeste Gud, baade ved en særdeles Drivt, har beredt sit udvalgte Redskab i denne Sag, Hr. Hans Egede, (som har sat alle Vanskeligheder tilside) Verket med des større Alvorlighed og Frimodighed at begynde, samt tilskyndet andre christelige Gemytter her i Bergen ham i sit gode Forsæt med Raad og Midler hidindtil at understøtte: Saa og med en naadig og vældig Haand deels forfremmet dette sit Verk imod alle Hindringer, deels forsvaret og underholdt det ved en underlig Forsorg over den første Colonie, som i Landet blev sat, og uden Skade overvintrede der, og fornam de Vildes Gemytter, imod al Forhaabning og forrige Sædvane, bevæget til al Spagfærdighed og Tjenstvillighed, deels og ved at bøje vores allernaadigste Konge og Herre ej allene i Begyndelsen at approbere Verket, men endog nu til dets ydermere Fortgang og Succes af ivrig Omhue, at benaade det Bergenske grønlandske Compagnie, som er oprettet til Christi Riges Udbredelse og Negotiens Forfremmelse der i Landet, med meget skjønne og herlige Privilegier, baade for de nuværende, og herefter kommende Interessenter, samt med et Lotteriets Bevilling.

Efterdi da, at alle Christi Venner veed, hvor meget deres Daabes Pagt forbinder dem til at forstyrre Satans Væsen baade hos sig og andre, og

af yderste Evne at see Christi Riges Fremvext; Dernæst hvor højt Christi Kjerlighed i Evangelio tvinger dem at forkynde hans Dyder, som kaldte dem fra Mørket til sit underlige Lys, paa det uoplyste Hedninger derved og maatte blive deelagtige i samme Naade, og at enhver, som haver Kjerlighed til sin Næste, bør ej allene efter Guds Lov søge hans Beste det i Timelige, men fornemmeligen i det Aandelige og Evige; Saa understaae de i Grønlands Compagnie nuværende Interessentere sig allerunderdanigst underdanigst og allerydmygst at indbyde alle og enhver, Høje og Lave i Hans Kongl. Majestæts Lande og Riger at træde i Delagtighed i samme Herrens Verk, og den synderlige Naade Hans Majest. i Højstbemeldte Privilegier har forundt tem, og hvis Gevinst af denne for Fædernelandet gavnlige Handel i Fremtiden er at forvente.

Enhver behager derfor at lade sig indtegne for saa lidet eller saa meget, som han selv lyster, dog ikke under 100 Rdlr. efterdi at de mindste af de første Interessentere ere alle ved deres Indskud pro Persona over 100 Rdlr., og de øvrige enhver af 2, 3, 4, 5, 6 ja 700 Rdlr. og derover, og paa det da at alle og enhver kan fatte desbedre Mod og Kjerlighed, da vil de forhen værende Interessentere ikke begjere noget videre forud, end deres lovlige Interesse, 5 Procento af deres Indskud til denne Tid, hvilken Interesse bliver lagt til deres Capital, og saa nyder de forrige Interessenter ikke mere end de som nu kunde blive Interessentere, alt à l'advenant af Capitalen, iøvrigt tilstaaer de, at en ny Interessent skal være lige delagtig, fra første Tid af, med de andre i Compagniet værende Interessentere, baade i de Compagniet allernaadigste meddeelte Privilegier, som alt andet af hvad Navn der haves kan, saaledes som ved andre Hans Kongl. Majestæts octrojerede Compagnier forholdes. Og som man da ikke bær Tvivl om, at jo enhver retskaffen Undersaat og retsindig Christen, fatter Mod og Kjerlighed til dette saa højbetydelige og nyttelige Verk, saa vil og Compagniets nuværende Interessentere, saavel allerunderdanigst, underdanigst, som allerygmygst have dette Verk recommanderet: Den allerhøjeste Gud, ved hvis urandsagelige Viisdoms Raad Verket baade er begyndt og bliver drevet, vil enhver med sin rigelige Velsignelse igjen belønne. Hvo da saaledes i Guds Navn paa foremeldte Condition agter med deres Indskud at indtræde i det Bergenske Grønlandske Compagnie ville behage at lade sig anmelde i Kjøbenhavn hos Edle Sigr. Abraham Kløcker, som modtager Indskuddet og paa bemeldte Compagnies Vegne udstæder Qvittering, indtil at samme igjen mod Directeurernes Qvittering kan blive omverlet. Datum Bergen den 27 Februari 1723.

Jean von der Lippe, senior. Magnus Schiøtte. Jens Fæster. Jens Andersen Refdal.

15. Efter Originalen.*)

Velærværdige Hr. Hans Egede.

Mons. Hartvig Jentoft,

og de øvrige Committerede i Raadet!

Vi vil ikke tvivle paa, at jo Skipper Jens Falch, som fører Kompagniets Skib Kronprinds Christian kaldet, forlængst lykkelig og vel er arriveret; ikke desmindre, som man ikke kan vide, hvad den Allerhøjeste Gud har havt i Sinde med ham, i Særdeleshed, saasom her er falden et meget forfærdelig haardt Vejr siden han gik ud, sender vi dog herhos indsluttede Copie af de med ham skrevne Breve og Ordrer, paa det, at de deraf kan uddrage det fornemste til Efterretning. Med Skipper Berent Hansen, saa og Selgen Dahl, har vi i Herrens Navn sendt det Gods som paa de til Overkjøbmanden Mons. Hartvig Jentoft aparte tilstillede Lister staaer antegnet. — Berent Hansen bliver med sit førende Skib og Mandskab paa Colonien i Vinter beliggende, og i Foraaret 1724 sejler han til Hvalfiskeriet under Eyland Disco. Selgen Dahls førende Snauv Prinds Frederik kaldet er udredet, for at krydse, handle og recognoscere overalt, hvorfor han og alletider, naar Vejrliget det vil tillade, maa være ude; og som Fartøjet er indrettet baade til at sejle og roe med, saa maa og Skipperen alletider assisteris med saa meget Mandskab som han behøver og maa ingen Forsømmelse tage, enten Nat eller Dag, thi vi

*) Dokumentets Retskrivning, saasom „hand," „Breffve" etc. er forandret efter dette Blads sædvanlige Retskrivning.

mener med den gode Guds Hjælp at faae ved dette behendige og vel beseglede Fartøj, en Haaben Efterretning om Landets Tilstand; ligeledes maa og Chalupperne og Jollerne, een Deel Sønder og en Deel Nord, alletider være over Alt i Fiorderne, for at gjøre sig desbedre om Landets Tilstand bekjendt og besynderlig om Skov; dersom det ikke forinden dette allerede er skeet, da bliver efter vores Tanker den første Togt som Snauven Prinds Frederik kommer til at gjøre, bedst at han løber Baals Revier ind saa langt han kan komme, for derved baade at fornemme Landets Situation, som og om der ikke findes Skov, samt om der ogsaa langt inde i Fiorden ikke opholder sig Mennesker ligesaavel som ved Søsiden, thi som dette Revier ligger saa nær Colonien, saa venter vi at faae vis Efterretning derom med Jens Falch; Copie af Berent Hansen og Selgen Dahls medgivne Ordrer følger herhos indsluttet, deraf de videre kan til Efterretning fornemme disses Indhold; Og som Hans Kongl. Maj. har ej allene overladt Compagniets nuværende og efterkommende Interessentere til egen Disposition i 25 Aar det ganske Land Grønland, med alle sine underliggende Lande, Kyster, Havne og Øer at regne fra Capo Farvel, nu kaldet Prinds Christian, som ligger paa 60 Grader, og saa vidt det i sin Længde og Brede Øst, Vest, Sønder og Nord strækker sig, med videre, men endog allernaadigst overladt Compagniet alle Foranstaltninger i Landet, saa paa det al Uskikkelighed kan afskaffes og god Justits holdes bliver til et vel beskikket Raad herved ordineret. 1. Hans Velærværdighed Hr. Hans Egede. 2. Overkjøbmanden Hartvig Jentoft. 3. Hans Ærværdighed Hr. Albert Topp. 4. Skipper og Commandeur Berent Hansen. 5. Skipper Selgen Dahl. 6. Styrmand Erich Larsen. 7. Styrmand Helmich Sem, som skal af den Myndighed Hans Kongel. Majest. allernaadigst har forundt Compagniet, ej allene have Magt, efter Hans Kongel. Majest. allernaadigste udgangne Love og Forordninger, samt de Compagniet allernaadigste meddeelte Articler, at kjende og dømme udi alle Sager og efter Beskaffenhed, lade straffe al Forseelse som skeer udi Landet, og ligesaa inden Skibsborde, saa længe at Skibene continuere i Landet, undtagen udi Æres- og Livssager, thi naar derpaa er dømt, skal den Skyldige, under Fængsel og god Bevaring, sendes med første Lejlighed hid til Bergen, til videre Indstevning for Compagnieretten, men endog, eftersom det er os umueligt forud at foranstalte, hvad som dagligen udi Landet kan forefalde, maa de udi alle de Ting, som endnu ikke af os kan være foranstaltet, og ej uden Desseinets Ophold og Skade kan taale at oppebie den Tid, at indhente Ordre om, have Magt at gjøre og lade ligesaa fuldt som vi selv kunde være tilstede, dog maa alle Ting skee med god Eftertænksomhed, og paa tilbørlig Maade, efter de Flestes Vota udi Raadet; naar en Deel af Raadets Lemmer bliver aarsaget at være fraværende, da ordineres der andre i deres Sted indtil de igjen hjemkomme, om de saa for godt befinder, thi Raadet maae ikke bestaae af mindre Tal end 3 Personer. Det forleden Aar forehavende og af Raadet sluttede Dessein om en Deel af de Vildes Borttagelse og Hidførsel, kan vi ej, i Henseende til de paafølgende Consequencer, billige eller approbere, med mindre at det med deres egen Villie kan lade sig gjøre, hvorfore og paa det at de vilde Grønlændere med Tiden des bedre kan blive tæmmede, og omsider ved den gode Guds Bistand, komme udi en god Enighed og Kjerlighed med Coloniens Folk, vi isærdeleshed ville have dem recommanderet, at de strængeligen anordner og overholder, at ingen af de udsendte Folk tilføjer nogen af de Vilde det ringeste til det Onde, det være sig hvad Navn det have kan, og skulle nogen antræffes, som sig imod denne vores saa nyttige, og til det hele Desseins aandelige og timelige Opkomst hensigtende Foranstaltning at være overhørig, da bliver den Skyldige, i hvad Stand han er af, uden nogen Undseelse indkaldet for Raadet, og dømmes han da udi saadan en haard Straf, at andre deraf kan tage sig alvorlig Exempel.

Efterdi man ikke for adskillige Aarsager, kan oprette nogen fast Spisetaxt, saa vilde Raadet hver Mandag ordinere, hvad hver Dag for den hele Uge skal spises, hvilken Proviant af Overkjøbmanden, eller efter hans Ordre, udleveres, dog vil vi formode, at ved Spisningen saadan Tilsyn haves og saaledes bliver foranstaltet, at ingen med nogen Ret eller Skjel kan have Aarsag

at klage, ej heller at noget i Overflødighed eller til Unytte bliver forødet.

Ved Raadets Bord spiser efterskrevne: 1. Hr. Hans Egede med sin Kjæreste. 2. Overkjøbmanden Hartwig Jentoft. 3. Præsten Hr. Albert Topp. 4. Skipper og Commandeur Berent Hansen. 5. Skipper Selgen Dahl. 6. Styrmand Erich Larsen. 7. Styrmand Helmich Sem. 8. Understyrmand Cornelis Seehuusen. 9. Feldtskjer Johan Wilhelm Jordan. 10. Assistenten Jacob Gelmuyden. 11. Hr. Hans Egedes Børn.

Det øvrige Mandskab, bliver af Raadet ordineret, hvem, og hvor mange ved hvert Bord eller Bakke skal spise.

Den nu med Skibet Fridericus Quartus følgende Feldtskjer, Johan Wilhelm Jordan, løser den i Landet værende Feldtskjer af, saasom han har begjert at blive af sin Tjeneste forløvet, og kan han da ikkun med Skibet Kronprinds Christian hjemkomme, thi denne nu udgaaende er ej allene beordret at blive udi Landet, men endog at han skal følge Skibet udi tilkommende Foraar 1724 paa Hvalfiskefangsten.

Skulde det herfra i Foraaret udsendte Skib, som føres af Jens Falch, noget været tilkommen, det Gud dog naadeligen forbyde, saa at han ikke er arriveret førend dette indløber, da saa snart at disse 3de Skibe kommer til Colonien maae strax (saasom det er os meget angelegen at faae Rapport om hvad siden forleden Aar er passeret) Selgen Dahl uden Forhaling expederes hid hjem med al den Efterretning, baade om Landet og Handelens Opkomst, som de til den Dato har observeret, mens dersom nogen Skibe er opbragt, da bliver Snauwen Prinds Frederik i Landet, og en af Priserne hjemsendt, med al den Efterretning de haver, som skal hjemføres af Helmick Sem, og Under-Styrmanden Cornelis Seehusen gives i hans Sted Selgen Dahl til Styrmand og derforuden, maae der skrives med alle de Skibe som de kan faae Breve med, hvilke Breve de adresserer til Petter Gelmuyden udi Amsterdam og Henrich & Phillip Otten udi Hamborg; men skulde derimod Jens Falch lykkelig og vel være arriveret, da bliver begge disse nu udgaaende Skibe ved Colonien tilbage, og indlades da udi hans Skib baade hvis som disse Skibe undervejs kan have tilbragt sig, saa og hvis andet som i Landet kan være avlet;

ligeledes maa og med Jens Falch følge Efterretning, om den i Aar udsendte Cargason er brugelig eller ikke, i Særdeleshed om Skjorterne ere meget begjerlige, thi udi Høst maae vi gjøre Anstalt at forskrive fra Udenlands Stæder, hvad som til Foraaret 1724 behøves, naar vi derfor faaer betids at vide hvad som tjenlig og utjenlig er, kan man forekomme det, som ellers til Unytte bliver hensendt. Og som Hans Kongl. Majest. haver som før er meldt, allernaadigst overladt Compagniet det ganske Land Grønland med alle sine der underliggende Lande, Kyster, Havne og Øer, at regne fra Cap Farwell (som nu herefter skal kaldes med det Navn Cap Prinds Christian) og saa vidt det udi sin Længde og Brede, Øst og Vest, Sønder og Nord, strækker sig, til fri Disposition udi 25 Aar, og derhos alleraadigst forbødet, at ingen maa gjøre Compagniet, med nogen Handling Indpas, eller at komme Landet nær, at regne fra yderste Havskjer eller Øer, paa fire Mile, med mindre at Storm og ulykkelig Hendelse det maatte foraarsage. Dessforuden saa forbyder Hans Kongel. Majests. allernaadigste Forordning af 25 Februar 1691, hvoraf herhos følger vidimeret Copie, Hansestederne udi Tydskland Farten paa bemeldte Grønland med videre; saa har vi givet Berent Hansen og Selgen Dahl fuldkommen Ordre at opbringe alle de Skibe, som i saa Maader, uden kongel. Passer og Tilladelse tvertimod meer allerhøjst bemeldte Forordning handler med Landets Indbyggere; i hvilken Henseende, naar nogen til Colonien maatte blive opbragt, Raadet strax maa sidde Retten, og efter foregaaende Examen, dømme de opbragte Skibe, saafremt at Sagen findes af den Beskaffenhed, at de enten ere blevne attraperede ved Handlingen, eller og at der findes Handelsvare i Skibet med mere, til Priis, og saa snart at Dom er gangen, maae Skibet besættes med behørigt Mandskab, og strax tilligemed Dommen hid hjemsendes; førend saadanne opbragte Skibe da derfra Landet afgaae, vil ogsaa vel over Ladningen, som Skibets tilhørende Inventarium forfattes, udi den opbragte Skippers Overværelse, en rigtig Specification, som under Forsegling bliver med Skibet hidsendt.

Herhos følger en igjennemdraget og forseglet Protocol, hvorudi skal indføres alt hvad som udi

Landet passerer, det være sig hvad Navn det have kan, saavel udi Justitien og andre Sager. Til Efterretning følger og herhos 3de Skibsarticler, saaledes som de af Hans Kongl. Majest. allernaadigst er vorden approberet, hvilke, enhver udi sin Stand, hørsomst haver at efterleve; videre har vi da for denne Gang ikke at erindre, men vi vil allene have dem recommanderet al Enighed og Samdrægtighed, samt hvis de kan optænke til dette gudelige Forehavende, og Handelens Opkomst, og for alle Ting at egennyttig Handel og Forprang af enhver især bliver forekommet og tilbageholdt, hvor næst vi leve

Det samtlige Raads tjenstvillige.

Bergens Grønlands Compagnies Contoir den 7 Juni 1723.

Jean von der Lippe, senior. Magnus Schiøtte. Jens Fæster. Jens Andersen Refdal.

P. S. Saasnart at denne vores Ordre indløber, skal Overhovedet Hr. Hans Egede og Mons. Hartwig Jentoft, kalde det hele Raad tilsammen, og da forelæse dennem samtlig hvad herudi er vorden ordineret, paa det at de samtlig kan vide sig derefter at rette og forholde.

Indenlandske Efterretninger.

— Under Titel: Kort Vejledning til Kundskabom Fabrik-, Manufactur-, og Haandværks-Industrien og Laugsvæsenet; af Fred. Thaarup, Etatsraad, udkom i Aaret 1824-5 tre Hæfter af et Skrift, som indeholdt Udsigter over benævnte Næringsgrenes Historie og Forfatning i den danske Stat; Opgivelse af de bedste Skrifter i hvert Fag især; hvad Lovgivningen anordner m. M. De udførligste Artikler i bemeldte Hæfter ere: Bagning, Bomuldsmanufacturer, Bryggerier, Brændevinsbrænderier, Isenkramfabriker, Klædemanufacturer, Linnedmanufacturer, Lædermanufacturer, Møller; etc. etc. Skriftet vil med det første blive

fortsat og sluttet ved endnu et Par Hæfter. De tre første sælges i Bogladerne for 9 Mk. Sølv.

Blandede Efterretninger.

— Om Frankfurt ved Main, den tydske Rigsforbundsforsamlings Sæde, en af Tydsklands vigtigste Fabrik- og Handelsstæder, og fra flere Synspunkter vigtig, optage vi nogle Notitser af Skriftet: „Taschenbuch von Frankfurt am Main. Ein Führer für Fremde u. Einheimische; trykt sammesteds 1827. I den yndige Main-Dal, omkrandset af de skovrige Højder Taunus, Spessart og Odenwalde, paa begge Sider af Floden ligger Staden. Den egentlige eller største Deel af Staden ligger paa nordre Side af Floden, en liden Deel, kaldet: Sachsenhausen, ligger paa den sydlige Kyst. Det oprindelige Franconeford under Karolingerne strækkede sig i en lang Række langs Main-Bredden. Omtrent 850 under Ludvig den Tydske fik Staden sin første Udvidelse og under Ludvig af Bayern, omtrent 1338, den Anden, der strakte sig til omtrent samme Omfang som den nu har. I den nyeste Tid, kort før og efter Fæstningsværkernes Sløjfning, blev den Deel af Staden, som kaldes: Die Schöne Aussicht, med nogle i den Egn liggende Gader, og Voldene bebyggede. Iblandt Stadens Bygninger mærkes Domkirken (Bartholomæus Kirken) fra det 14de Aarhundrede, fire andre katholske Kirker, 8 protestantiske Kirker; Raadhuset, kaldet: Di, Romer, en ældgammel Bygning, der i sin Tid var Carl den Stores Pallads, og som efter de i forskjellige Tidsaldere gjorte Tilbygninger kan i det Indre og Ydre ansees som et Mynsterkaare over den i forskjellige Perioder brugelige Architectur. Her bevares hin berømte „gyldne Bulle," eller den af Carl IV 1356 givne Rigsgrundlovskreven paa 45 Pergamentblade, og med et vedhængende med Guldblik overdraget Signet; i denne Bygning er Kejsersalen, hvor den nye kronede Kejser spiste, og for hvis Vinduer han viiste sig for

det paa Rømerberg forsamlede Folk, blandt hvilket Rigsarveskatmesteren til Hest udkastede Kroningsmynter, medens at Springvand udgjød Viin, og tilligemed en stegt Kroningsoxe gav Anledning til morsomme Kampe. Bibliothekbygningen hører til de skjønneste og anseligste af de offentlige Bygninger. Folketallet anslaaes i Staden at være 42000 Mennesker, blandt hvilke omtrent 4000 Jøder; og i de 8 under samme hørende Landsbyesogne til omtrent 6000 Mennesker. Frankfurt er stolt af fire vor Tidsalder tilhørende Mænd: de to Retslærde Feuerbach i München, og Savigny i Berlin, samt Digterne Klinger (fød 1753, i mange Aar russisk Generallieutenant) og Göthe. Staden, som har 15 Boghandlinger, og 13 Trykkerier, leverer næst Leipzig og Berlin de fleste Bøger til Leipziger-Messe. Det Frankfurtske Museum, et Selskab der bestaaer siden 1808, og skylder Fyrst Carl von Dalberg, hans Broder Frederik, og den afdøde Senator Brønner Grunden til dets Indretning, Kapitaler og Kunstgjenstande, er deelt i 4 Klasser, de skjønne Videnskaber, de tegnende Kunster, Tonekunsten, og Kunstvennerne, hvilke betale dobbelt Bidrag. Det Senkenbergske Naturforskende Selskab, stiftet 1806, er af megen Vigtighed, og har bragt et naturhistorisk Museum og et naturhistoriskt Bibliothek istand. Begge disse Selskabets Stiftelser have faaet meget betydelige Berigelser. Saadanne har Museet fra afdøde Freireiß, en i Brasilien rejsende Frankfurter, men fornemmelig fra den frankfurtske Borger Edward Rüppell, hvis Rejser i Afrika ere bekjendte. Det Städelske Kunst-Institut stiftedes 1815 af Borgeren Städel, og med den største Deel af hans betydelige til mere end en Million beløbende Formue, hans Gaard, hans rige Samlinger af Malerier, Kobberstik, Haandtegninger og Skrifter i Kunstfaget. En Samling af Kobbere, indeholdende Udsigter og Afbildninger af Bygninger etc. kan faaes deels enkelt, deels i Forbindelse med Bogen.

— Frederik den Store af Preussen, og Mathematikeren Lambert. Saa sjelden hver af disse Mænd vare saa sjelden, eller synderlig, var og deres Forhold. Da Lambert 1761 kom til Berlin, var Kongen ved Euler og Sulzer bleven nysgjerrig efter at see ham, og lod ham kalde til Potsdam. Dette var noget ubelejligt for hans Venner, som frygtede for at Manden, der aldeles intet Begreb havde om Hofvæsen, kunde vise et forkeert Forhold, der maatte gjøre et ugunstigt Indtryk. „Deres Majestæt, sagde man, Lamberts Kuffert er endnu ikke kommen. — Naar svarede Kongen, ere I komne paa den Tro, at det er Klæderne og ikke Manden jeg vil see?“ — „Saa maa vi tilstaae for Deres Majestæt, at denne Lærde af saa store Fortjenster vil ved sin ydre Holding ikke vise sig fra en fordelagtig Side. Kongen: Nu da; vi ville lade Lysene slukke; bring Manden ved Nattetid; jeg vil ikke see ham, blot høre ham. Lambert kom; Lysene bleve ikke slukkede, Kongen saae og hørte. Kongen: God Aften min Herre, gjør mig den Fornøjelse og siig mig, hvilke Videnskaber har De især dyrket? — L. Alle. — Kongen. Er De da og en duelig Mathematiker? — L. Ja. — K. Hvilken Professor har underviist Dem i Mathematiken? — L. Jeg selv. — K. De er altsaa en anden Pascal? — L. Ja, deres Majestæt.“ — Kongen kunde næppe holde sig for Latter, vendte ham Ryggen, og yttret siden ved Taffelet, at man havde for hans Akademie foreslaaet ham det største Dumhoved, han nogensinde havde seet. Derover tabte Lamberts Velyndere, Catt, Sultzer, Achard alt Mod; Lambert selv derimod ikke. „Jeg kan vente, sagde han, Kongen maa udnævne mig til Akademiker, det fordrer hans Ære, gjør han det ikke vil det blive en Plet i hans Historie.“ Lambert havde Ret. Meneskekjenderen Frederik, da han havde tænkt over Sagen, sagde: man maae hos den Mand see paa Umaaeligheden af hans Indsigter, ikke paa Smaaligheder; og et halvt Aar senere, da det petersborgske Akademie gjorde sig Umage for at faae Lambert, udnævnte Kongen ham til ordentlig Medlem af den physikalske Klasse i det berlinske Akademi, med 500 Rthl. Lønning. Af egen Drivt forøgede Kongen Lønningen tilsidst til 1000 Rthl., og udnævnte ham til Overbygningsraad. „Det er underligt sagde L., at man gjør saadant, uden at spørge mig derom; det er en Sag der kommer mig ved, og man burde først forhøre om jeg vil modtage Posten eller ikke; jeg er endnu ubestemt, da jeg ikke behøver den. Endeligen lykkedes det

hans Venner at overtale ham dertil; dog erklærede han: „Deres Excellencer maa ikke troe, at jeg vil revidere og berigtige de simple Overslag og Regninger; det er et Arbejde Deres Skrivere kan gjøre, naar De ikke selv vil befatte Dem dermed; jeg vil ingenlunde give mig af med Sager, som Andre kunne besørge, og som kun vil berøve mig min Tid, men støder De paa Vanskeligheder, som de ikke kunne komme ud af, saa kom til mig." De værdige Medhjelpere Kongen havde, denne store Magthaver, der besad sine Undersaatters Hjerter, som han styrede deres Handlinger, lod sig ikke denne Tone, eller Erklæringens Indhold mishage, og Tiden lod dem ikke fortryde Valget.

— Joh. Henrik Lambert, som Philosoph, Mathematiker, Naturkyndig af første Rang, er i Videnskabernes Historie udødelig. Hans Fødestad Mühlhausen i Ovre-Elsas lod 1828, hundrede Aar efter denne dens berømteste Søns Fødsel, et Minde rejses over ham paa en offentlig Plads, der fra den Tid bærer hans Navn. Et Skrift herom er udkommet med Titel: Joh. H. Lambert nach seinem Leben und Wirken, aus Anlaß der zu seinem Andenken begangenen Säcularfeier, in 3 Abhandlungen dargestelt. Herausgegeben von D. Huber. Basel 1829. 8. Den udmærkede Lærdes Levnet, Virksomhed, og Fortjenester af Videnskaberne skildres heri paa en interessant Maade. (Bl. f. L. U. 215)

— Greve v. Zinzendorf, Brødremenighedens Stifter, har ogsaa fundet en interessant Biograph i Varnhagen von Ense. Berlin 1830. (ibid. 213).

— Af afdøde Sir Humphy Davy, Baronet og sidste Præsident i det brittiske kongl. Videnskabernes Selskab, er et Skrift i dette Aar udkommet i London: Consolations in travel, or the last days of a philosopher. Det indeholder sex Dialoger, i hvilke de Talende fremstille Forfatterens personificerede Lære. I første Samtale udvikler en Genius for Philosophen Civilisationens Historie paa denne vor Jordklode, og giver ham Bekjendtskab med andre Stjerners Beboere, især Planeten Saturns. Basis for denne Vision er: at alle virkelige og store Forfuldkommelser fremskride, saa at Samfundet nu nærmer sig mere og mere det Maal hvilket det skal naae. Den anden Dialog er en Afhandling over de Forhold, som finder Sted imellem Skriftens Fortælling om Skabelsen og de Betragtninger og Anskuelser Naturen foranlediger. Den tredie omfatter bemærkningsværdige Angivelser over Kalk-Tuffens Dannelse, og især over Vandets Virkninger i den berømte Solfatarasø imellem Rom og Tivoli; længere hen fører Gjenstanden til Opstillingen af en Hypothese om vor Jordklodes Dannelse. Den fjerde Dialog giver en Beskrivelse over en besynderlig Art af Dyr, som kaldes Proteus. Sir Humphry Davy, som i sit System antager, at Skabelsen af de forskjellige Dyreracer, i Vexelvirkning med Klimatet og Tiltagelsen af Jordens Kjøling Tid efter anden, har fundet Sted før Menneskets Skabelse, troer at bemeldte Race ikke er af de ældste. I femte Dialog undersøger Forfatteren Nytten af de af Chemien gjorte Opdagelser, Nødvendigheden af at udbrede dette Studium, og Simpelheden i de Midler der for nærværende Tid haves, for ganske at kunne overlade sig dertil. Man har, tilføjer han, sagt om Alchemien, at dens Begyndelse var en Vildfarelse, dens Fremskridt et nyttigt Arbejde, dens Ende Armod; med større Ret kan man om den nyere Chemie sige: at den i Begyndelsen yder Fornøjelse, i videre Fremgaaen Undervisning og Kundskab, og ved Maalet baade Sandhed og Nytte. I den sjette Dialog bliver paa en simpel og fattelig Maade, og derhos med lige saa megen Dybhed som Lærdom, udviklet hvorledes eller paa hvad Maade Tiden indvirker paa alle Ting. Ved Siden af disse Hovedthemaer indeholder Værket forskjellige ikke mindre interessante Episoder af Forfatterens Levnet, saasom da han styrtede ned i Traun-Katarakten, hans Forestilling for Pius d. 7de i Paris, hans besynderlige Vision under en svær Sygdom, da i Feberphantasien forekom for ham en ung Pige, som han siden virkeligen fandt, og hvis Omhyggelighed og Pleje han skyldte sin fuldkomne Helbredelse. (Bl. f. l. U. 213.)

— Den Svenske General etc. Friherre Gustaf Mauritz Armfeldts Selvbiographie er nylig udkommen og læses med Interesse.

Deri noget om hans Virksomhed i Aarene 1789 og 1790 for Gustav den 3dies Plan til at faae Norge forenet med Sverrige. (Derom i Argns 91.)

— „Bacallao, i den spanske, og Bacalhao i den portugisiske Handel, ere de der brugelige Navne paa Kabliau og Stokfisk." (Varelexikonnet.)

Den 22 November 1830.

Novemberdagen straaler skjøn
  I Østens Blaae;
Algodheds Fader! hør vor Bøn:
Skjænk Ferdinand din Himmelløn!
Med Sundheds Krandsen, eviggrøn,
  Han blandt os gaae!
Dig Kjærlighedens Blomster-groe,
Ved Sommersol i huuslig Bo,
  De huld bestaa.

Med Jubelklang, trofaste Lag
  Lykønsker Dig!
Prinds paa din skjønne Fødselsdag
Høit toner Fæstens Rosenflag;
Danfolkets Offer fro modtag:
  Lev lykkelig!
Dit Held fremblomstre lig en Vaar,
Ved Caroline, Aar for Aar,
  Paa Glæde rig!

Du, Danmark, lykkelige Land,
  Stig i din Glands
Her sikkrer Freden hver en Stand
Tro Bonde, Borger, Adelsmand;
Landsfader! trygt Du hvile kan
  Med Hæderskrands. —
O, Gud! tag i din Varetægt
Vor elskte Konge og hans Slægt!! —
  Hil Ferdinand!!

J. M. Abildgaard.

Kjøbenhavns Børs, d. 23 November 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	47½	48 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	86½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	81½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	—	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 95.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 27 November 1830.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 77.)

Pauelsen, Erich. Historie-, Portrait- og Landskabs-Maler; ogsaa Kobberstikker. Var fød 14 Octbr. 1749 i Bygom i Viborg Stift. Han rejste til Kjøbenhavn, og kom som Malerdreng i Lære hos en Amtsmester; tegnede flittigen i Kunstakademiets Skoler, og vandt der 1775 den lille, og 1777 den store Guldmedaille. Han rejste derpaa udenlands. I Dysseldorf blev han Medlem af det derværende Kunstakademie og fik Titel af Professor; derefter gik han til Frankrig og Italien. Her blev han Medlem af Academiet i Florents, og af Institutet i Bologna. Han rejste paa egen Bekostning; og hans Kone, Anna Elisabeth Lobek, en Datter af Bagermester Lobek, med hvem han var bleven gift d. 11 Apr. 1776, og med hvem han havde faaet nogle Midler, fulgte ham. Efter sin Hjemkomst til Fædrenelandet blev han 1785 Medlem af Kunstakademiet. Siden foretog han sig en Rejse til Norge, for at aftegne en Deel af sammes skjønneste Udsigter; men under Arbejdet paa disse Udsigters Udgivelse efter hans Tilbagekomst til Kjøbenhavn døde han der d. 20 Febr. 1790, efterladende sig Enke og to Døttre. „Han havde, hedder det i Anmeldelsen om hans Død*), ved sine herlige Naturgaver, og ved den utrætteligste Flid hævet sig til sand Storhed i sin Kunst, og erhvervet sig alle Kunstforstandiges og Skjønneres Agtelse ved sine Kunstarbejder, ligesaa meget som han ved sin Charakter og Vandel, som Menneske, Mand og Borger havde erhvervet sig sin Kredses Kjerlighed. — Han var paa engang en højstagtværdig Historie-, Landskabs- og Portraitmaler, havde opdyrket sit dertil fødte Genie ved at studere Kunsternes Mesterværker i Italien og Frankrig, og derpaa frembragt Arbejder, hvoraf i det mindste mange vil tildømmes Værd med Mønsterne; han havde uden Anvisning ved egen Opfinderiskhed begyndt at forøge sin Kunstnerhæder, som Kobberstikker; og han efterlod sig Mindesmærker om hvad han vilde have udrettet til sand Hæder og Gavn som Mekanikus**), om Forsynet havde forundt ham en længere Løbebane."

*) I Minerva, 1790 S. 296-7. I Martshæftet S. 417 o. f. læses en Elegie ved hans Død af H. J. Birch, og en anden af en Unævnt.

**) Hvori bestode disse Mindesmærker? Det er Skade, at den Efterretning om Poulsen som Kunstner og som Menneske, der ved Anmeldelsen om hans Død i Minerva paa anførte Sted blev givet Haab om, ikke udkom.

Hans Død skal have været en Følge af Ærgrelse over Kabaler. Weinwich sagde: at man opfandt og satte i Gang Kabaler imod denne fromme Mand, som maa have staaet Nogen i Vejen, der har frygtet for hans Arbejder, at de kunde blive dem hinderlige, saavel i Henseende til deres indvortes Værdie, som ogsaa til Indtægten. Listigen fik man ham endog ved Herrevælde og Indflydelse drejet af fra Maleriet, for nogen Tid, hen til Kobberstikkerkunsten." —

I en Elegie ved hans Død af en Unævnt*), hedder det, at hans Bane var „tornefuld og rædsom."

„Den blege Avind kasted sig for ham
I Vejen og udspyede sin Gift;
Med visne Haand hun stræbte at adsprede
De Laurbær, som Gudinden var iførd
At flette til hans Isse. Dog han gik —
Med ædel Kjekhed rask og mandig frem
Paa Ærens stolte Bane, og hun veeg.
Det lumske tusindtunged Dyr, Kabalen,
Som danske Ord ej nævner, traadte han
Stolt paa den glatte Hals, og rejste sig
Paa den i Vejret, trygt udstrækkende
Sin Haand imod Udødeligheds Krands."

Fremdeles:

„Hans Flugt var høj, som Ørnens, naar den speider
Fra Stormens øvre Egn vor Jord; men ak!
Han faldt som den, naar Lynildsstraalen rammer
Dens kjekke Bryst." —

Et Sørgeminde over ham blev holdt i det forenede dramatiske Selskab d. 3 Marts 1790, beskrevet af Abr. Tidemand saaledes:

„Under en højtidelig, Sorg udtrykkende Musik af Orchestret hæves Forteppet langsomt op. Musiken vedbliver.

Scenen forestiller en halv dunkel Lund; i Midten af samme sees et Alter i antique Smag,

*) Minerva. See ovenfor.

omtrent 1½ Alen højt, og noget over 1 Alen bredt. Paa Alteret ligger en Deel af Malerkunstens vigtigste Attributer, hvilke dog halv bedækkes af et derover udbredt Sørgeflor. Lidet bag om Alteret hæver sig en Obelisk af graalig Marmor, omtrent 4½ Alen høj fra Basis, og forholdsmæssig bred; paa det Øverste af Obelisken staaer en Urne, af omtrent ½ Alens Høide, og en dertil passende Vidde, bekrandset med nedhængende Festons. Paa Urnen selv er med gjennemskinnende Bogstaver anbragt:

ERIK PAUELSEN.

(hvilket dog ej kommer tilsyne førend siden). Paa Obelisken derimod viser sig strax fra Begyndelsen følgende 3de Linier, ligeledes med gjennemsigtige Bogstaver:

STOR SOM KUNSTNER
YPPERLIG SOM MENNESKE
UFORGLEMMELIG SOM VEN.

Oven over denne Indskrivt seer man Sindbilledet paa Evigheden.

Et ungt Fruentimmer i hvid let Dragt, med frit nedhængende Haar, og en Blomsterkrands om Hovedet, forestillende Kobberstikkerkunstens Genius, træder frem med langsomme Skridt. I den højre Haand har hun en Gravstikke og i den venstre en Kobberplade. Med taus Opmærksomhed betragter hun nogen Tid Stedet. Musiken pauserer — og Kunstens Genius udbryder i følgende Ord:

„Hvilket højtideligt Sted! — Hvilken alvorlig Scene! — Saa mørk — saa taus — saa eensom — saa ganske stemt til hellig Følelse. (med stigende Opmærksomhed). Og dette sørgelige Monument — (nærmer sig Alteret og betragter Attributerne). Hvorledes? Malerkunstens Attributer indhyllede i Sørge-Flor! (studser). Altsaa een af mine nær Paarørende — Een af mine Kunstbeslægtede — O! maaskee alt for stor, alt for god til at leve her længer. (Pause. Hun beseer Obelisken og Indskrivten.) Hvad? (læser) Stor som Kunstner — Ypperlig som Menneske — Uforglemmelig som Ven. (Hun udtrykker

Deeltagelse og Beundring, og i det hun træder nærmere frem, vender hun sig halv om til Monumentet og siger i en fyrig Tone:) Og hvem var da vel denne sieldne Dødelige, der har fortient et saadant Eftermæle? (En usynlig Stemme: See paa Urnen.) I det samme bliver Bogstaverne C. Paulsen lysende paa Urnen. — Hun hæver Øjnene derop, og da hun seer Navnet, taber hun paa engang Gravstikken og Kobberpladen af Hænderne; Smerten afpresser hende et dybt Suk — hun iler til Monumentet og segner knælende i en sørgelig Stilling paa Alterets Fod. Nu begynder Orchestret igjen at spille, og kort derefter synker Teppet langsomt ned. Musiken høres endnu nogle faa Minuter, men svagere og svagere, indtil den omsider ganske taber sig.

Vi gaae over til at nævne nogle Arbejder af denne Kunstner:

Ved Kunstakademiet haves hans Receptions Stykke 1785. Det forestiller Dronning Margrethe, der forener de tre nordiske Riger. Digteren Thom. Thaarup gav en noget stræng Bedømmelse over samme i Minerva Oct. 1785 S. 87-92. Weinvich nævner et andet Stykke af ham i Kunstakademiets Samling; et ypperligt Stykke, kalder han det, hvorfor han 1775 vandt Akademiets anden Guldmedaille. Det forestiller Asyriernes Lejr, som ødelægges ved Lynild. Weinvich bemærkede, „at det fortjente et bedre Sted end at hænge paa Gangen i Charlottenborg Slot." Dets Fremdragelse er siden skeet. Det Stykke, hvorfor den største Guldmedaille tilkjendtes ham, var over Historien om Salomons Dom.

I det store kongelige Malergallerie haves ti Stykker fra Paulsens Pensel, nemlig: No. 875. Mercur, overtalende Psyche at følge sig til Olymp; hele Figurer, naturlig Størrelse; udmærket Carnation og Tegning. No. 876. Mercur og Psyche i den bortsvævende Stilling. Disse to Stykker vare udstillede 1794 ved Kunstakademiets Udstilling. Weinvich fortæller, at Kunstnerens Enke i den Hensigt havde udlaant dem, og tilladt Opfyldelsen af det Ønske, man yttrede for hende, nemlig, at de nøgne Figurer maatte, førend de udstilledes, bedækkes om Livet med et Gevandt; dog havde hun havde hun tilføjet Vilkaaret, at det maatte

være med Vandfarve, som kunde afvaskes igjen, men da de bleve tilbagesendte, „vare de til Takfigelse forsynede med plumpe Gevandter af Oliefarve, der aldrig kunde borttages." No. 877. En bevinget Amor, spændende Buen. 878. Venus Urania. Kunstneren synes at have villet idealisere et Portrait. 879. Brystbilledet af en Ridder. 880. Udsigt af Havnen ved Kjøbenhavn. 881. Udsigt af Frederiksborg. 882-4. Tre danske Landskaber.

I Konferentsraad Bugges Samling sees fem Stykker af Pauelsen, nemlig No. 58. 59. 60. Tre Hoveder. 61. En islandsk Bonde, og 62. En islandsk Bondekone, begge i heel Figur.

I Hr. Etatsraad Ridder Fengers Samling er et Pauelsensk Stykke, forestillende Nympher i deres Element.

Hr. Hofkobberstikker Lahde ejer to Stykker af ham: det ene er, en liggende Venus og Amor, copieret efter Titian: det andet et Dronninggaardsk Landskab.

I Forstander Borchs Samling findes Maleriet: Georg og Maria, efter Rahbeks Romance: Mariehøjen (i Minerva, Juli 1786 S. 84-91 og poet. Forsøg I. 208-214). Georg har stødt Dolken i sin Elskede, for at hun ej skal falde i sine forbittrede Frænders Hænder.

Selv styrer hun det grumme Stød,
Og døende i Munkens Arme falder.
Som Blomstret segner, saa var hendes Død.
Med sidste matte Røst hun end sin Elskte kalder:
Du følger mig, det kan mig alt forsøde;
Marie leved' din, Georg! og din hun døde.

Hr. Overkrigskommissair Fick ejer to Malerier af Pauelsen, det ene et Portrait, paa hvilket kun Hovedet er blevet fuldendt, og som er Kunstnerens eget; det andet forestiller Kunstneren og hans Forlovede, siden hans Kone; hun sidder og spiller paa Fortepiano; han sidder hos og lytter; hendes Fader kommer ind af en Dør og overrumpler dem.

Et andet lignende Stykke fra hans Pensel forestiller i noget forandret Situation samme Scene. Dette Stykke tilhører Hr. Professor Dahl i Dresden.

Han malede herlige Udsigter af Egnene omkring Dronninggaard, for Gaardens da værende

Ejer, Etatsraad og Grosserer de Coninck. De vare otte i Tallet, og prydede en Sal paa Gaarden; de to af betydelig Størrelse opfyldte en heel Sidevæg; de sex andre ere Dørstykker. (Om dem i Minerva Sept. 1786 S. 385-387.)

Af hans optagne norske Udsigter vare ved hans Død en stor Deel blevne færdige, og overgivne Hs. Majestæt Kongen (da Kronprinds), for hvem de vare optagne, men en stor Deel efterlod Kunstneren sig i ganske ufuldendte Udkast. Udsigterne vare bestemte at udgives i Kobberstik, kolorerede i den Maneer, hvori Descoutiers udgav sveitserske Udsigter; Pram skrev en Fortale, som skulde have ledsaget dem. Den læses i Minerva Juli 1790 S. 70-96. Ikkun eet Stykke udkom; nemlig Udsigten af Hoffossen, et ypperligt Stykke, 1789, som ved Subskriptionen blev betalt med 15 Mark, men gode Aftryk ere siden mere end engang betalte med 24 Rdl.*) Et andet Stykke, Prospect af Tistedalen, Frederikssteen og Frederikshald, stukket og coloreret af Forfatteren, saaes ved Udstillingen 1794.

Tre af ham graat i graat malede Stykker, forestillende Scener af det Mallingske Værk: „Store og gode Handlinger" ere stukne i Kobber, nemlig: 1. Præsten Hans Madsen bringer Feltherren Johan Rantzau Efterretninger om Fjendens Anslag mod de Danske. Stukket 1779 af Joh. G. Preisler, stor Tv. Fol. — 2.) Præstekonen Anne Colbjørnsen; stukket 1780 af M. Haas; 3.) Rolf Krage med sine Stridsmænd; ogsaa stukket af M. Haas, 1782.

Til den franske 1794 udkomme Oversættelse af det Mallingske Værk ere 6 Kobbere, stukne 1786 af Schule, efter Tegninger af Pauelsen.

Han malede nogle Portraiter, saasom Billedhuggeren Stanley d. ældre; omtalt af Th. Thaarup i Minerva anførte Sted.

Til Rahbeks Lommebog for Skuespilyndere 1788 tegnede Pauelsen Portraiter af de tre Skuespillerinder: Mad. Preisler, Gjelstrup, Bjørn.

---

*) Weinwichs Kunsthistorie. Man har dog Grund til at spørge, naar? eller under hvilken Cours er dette skeet?

De bleve alle tre stukne af D. Berger i Berlin; men med det ene, Mad. Bjørns, var man ej tilfreds. Pauelsen stak det derfor selv, saaledes som det fulgte med Lommebogen.

Rahbek tilegnede Pauelsen sit lidet Skrift ved nogle Ord, som slutte saaledes:

Dig denne Bog, som fik sit Værd fra Dig,
Til takfuldt Venskabs Minde hellig blive!

Man havde bekostet den Bergerske Plade, og vilde have noget for Udgiften; derfor bleve Navnet „Bjørn" og de af Rahbek derunder satte Linier afslebne, og det nye Navn „Hanna v. Ostheim" sat istedet, og saaledes blev Stykket et Titelkobber til Rahbeks prosaiske Forsøgs 2den Samling.

En Vignet, stukket 1789 af A. D. Flint, Tv. 12mo, til Suhms Fortælling Alfsol, er efter Pauelsens Tegning.

Af syv Vignetter til de 7 Bind af den danske Oversættelse af Grandison 1780-82, ere 3 stukne af Pet. Haas; to af Støttrup, efter Pauelsenske Tegninger; de to ere tegnede og stukne af Pauelsen.

Pauelsen stak og raderede i Kobber, som allerede anført. De Stykker, man kjender fra ham, alle efter hans egne Tegninger, af denne Slags, foruden hine nævnte norske Udsigter, hint Portrait og hine to Vignetter, ere:

1. Et lidet Stykke, stukket i Paris 1782, forestillende Kong Knud den Store ved Strandbredden, bebrejdende sine Hoffolk deres Smiger. Tv. 12mo.

2. Udsigt ved Stor-Elven i Ringerige neden for Hønerfossen, 1788. Qvart.

Ligesom Weinwich kaldte Pauelsen en from Mand, kaldte Rahbek ham den ejegode. Rahbek omnævner ham nogle Steder i sine Erindringer og anfører en Anekdot om ham, som dette Blad (1828 Nr. 81) forhen har optaget.

I Gaarden Nr. 72 paa Østergade, som i sin Tid tilhørte Pauelsens Svigerfader, sees paa to Sales Vægge Malerier af ham.

Ved Kunstakademiets Udstilling 1794 vare adskillige af de Pauelsenske Malerier udstillede.

At Pauelsens Portrait haves malet af ham selv, sees ovenfor; stukket vides det ikke at være.

Pauelsens Enke lod ved 2de Auctioner deels i Apr. 1790, deels i Novbr. 1800, endeel af den Afdødes Malerier, Haandtegninger etc. bortsælge; og herfra ere endeel af de ovennævnte Malerier og Tegninger komne i de Samlinger, hvor de nu findes.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

— Den geniale og højtagtede Overbibliothekar Cramer i Kiel, hvis Hauschronik og flere Skrifter læses med Interesse, har udgivet et lidet Skrift: Ein Wort an Freunde und Bekannte und die es sonst lesen mögen, 14 S. 8. Vi optage Begyndelsen og Slutningen i Forfatterens eget Sprog, og have derved paa bedste Maade kundgjort det lidet Skrifts Indhold. „Vor mehr als einer Seite her bin ich in diesen Tagen angegangen worden, mich über das zu verlautbaren, was jetzt so manche Feder beschäftigt; ein öffentliches Wort vom einsamen Pulte gehen zu lassen, über das, was die Gemüther nun auch bei uns mehr, als je etwas, aufregt, in vieler Brust trügliche Hoffnungen weckt, in vieler Herzen sorgende Kummer aussät, ein Wort über die tönenden Schellen, Verfassung, Constitutition, Charte, Repräsentation, die Manchen nur verunglückt über die Zunge rollen, sey's auch, daß er von ihrer seeligmachenden Kraft die feste Ueberzeugung habe; ein Wort über schreienden Gebräuchen der Staatsverwaltung, so wie über die zu ihrer Abhülfe vorbereiteten Medicamente. Ich aber habe mich dessen geweigert und thue es fürder. — —

Da Forfatteren i sine yngre Aar studerede den sachsiske Historie, indprægede sig dybt i hans Erindring de sidste Ord, Canzler Crell, som efter et højst stormfuldt Liv endte for halvtrediehundrede Aar siden sin Bane paa Skafottet, udsagde, nemlig:

Disce meo exemplo mandato munere fungi,
Et fuge ceu pestem τὴν πολυπραγμασύνην.

„Ein jeder lern' sein Lection
So wird es wohl im Hause stehn".

„In einer andern Manier, freilich mit etwas Wasser aufgekrellt, ließe sich's allenfalls auch so verdolmetschen:

Noch übersatt hab ich zu fegen
Vor eigner Thür; des Amts zu pflegen,
Das mir vertraut. Denn, was ich da gethan,
Seh' ich kaum als die Hälfte dessen an,
Was König mir und Vaterland zur Pflicht gemacht,
Und hätt' ich Ihr mein Leben auch verwacht.

Wer mehr thun kann und mag, der thue
Was er nicht lassen kann. Ihn drücken andre Schuhe.

Dies meine Ansicht. — Jeder sieht mit eignem Auge,
Und was sein Glaube ist, sey darum nicht mein Glaube.
Begegnen wir auf einem Weg uns nicht,
So scheint uns beiden ein verschiednes Licht.
Von meiner Bahn ruft aber mich nichts ab,
Als der Gedanke an das Grab,
Ans Schattenreich, das einst uns beid' umhüllt,
Mich und den Landesvogt von Sylt."

Det er vist nok det ønskeligste for Staten, at hver især passer sit Kald, det bedste og nidkjereste han formaaer, og at han er det ganske opofret. — Altsaa og dens Pligt, der har Skribent-Kaldet, at øve det med Sagkundskab, Sandhedskjerlighed, Fædrenelandskjerlighed.

Ingensinde synes Trangen at have været større end nu, til at sande Menneskevenner ville udvikle i Skrifter for Folket de rigtige Begreber om Regjering og Styrelse, Pligter mod Staten, Anarkies Rædsler, Demagogers Rænker, politiske Kandestøberes Daarskab, etc. etc., og det synes at være en værdig Gjenstand for en Prisopgave. Et saadant Skrift, forfattet af en almindelig agtet

Mand, af rene Sæder, af Verdenskundskab, af sand Friheds Aand, Frimodighed, Upartiskhed, uden Hyklen hverken for den Ophøjede og Mægtige eller for Mængden, i øvrigt i et værdigt Sprog og givet en interessant Tone, maatte upaatvivleligen være ønskeligt, upaatvivleligen stifte Nytte. Klare, lyse Ideers Udbredelse, saaledes at de kunne dybt gjøre Indtryk ved Overbevisningens Kraft, er sikkert det bedststyrkende Middel for Statsnerverne.

Redacteuren slutter disse Linier med hvad en Ven, en højtagtet Landmand, i Anledning af Tidens Tildragelser og exalterede Hoveders Yttringer, nyelig tilskrev ham:

„Hvad vilde Hr. A., Hr. B. og C. etc. etc. sige, eller hvorledes vilde det gaae dem, dersom den noget strænge, men gode Lov, som fandt Sted i Fyrstendømmet Potu, var eller blev gjort gjeldende i Danmark eller Hertugdømmet Holsteen? Den lød efter Niels Klims Beretninger saaledes: „Alle Projectmagere, som fremkomme med Forslag til Forandringer i Statsforfatningen, blive offentligen fremstillede paa Torvet, med en Strikke om Halsen, deres Forslag undersøgte af Statens viseste Mænd, og naar disse erklære, at Paafundet er Landet skadeligt, bliver Projectmagerne strax at opklynge." Potuanerne holdt overalt særdeles meget over gamle Love, og Forfædrenes Indretninger vare dem i Almindelighed meget hellige, eftersom de troede, at Staten, ved de evige Forandringer, efter enhvers Indfald, maatte svækkes."

„Hillemen! siger Niels Klim; hvorledes vilde det gaae med vore Projectmagere, der under Skin af det almindelige Tarv og Landets Bedste hveranden Dag ponse paa nye Forandringer til deres egen Fordeel. Niels Klim saae, at en Projectmager hvis Plan var forkastet blev hængt. Projectmagere vare de eneste, som i Fyrstendømmet Potu straffedes paa Livet, da man troede, at enhver vel overtænkt nye Forandring giver Anledning til Uroe og Uorden i Staten, men kulkaster og forstyrrer den rent, om den er urimelig overilet. fiat applicatio." —

— Under Overskrift: Streiftog igjennem Scandinaviens Literaturgebeet, læser man i Blätter für literairisch. Unterh. No.

233 = 4 en kort Udsigt over den danske, og derefter en endnu kortere over den svenske Literatur. Adskillige Berigtigelser ere derved at gjøre (ikke at tale om endeel Trykfejl). Det er især den skjønne Literatur, Meddeleren holder sig ved, vel nævner han Tycho Brahe, Ole Worm, Arnas Magnæus, P. Fr. Suhm, men ikke Wahl, O. F. Müller, J. Chr. Fabricius, Otto Fabricius og saa mange andre i Literaturhistorien udødelige Mænd, ej heller de mange nulevende berømte Navne; dog ved Overskriften lover Forfatt. kun et Streiftog, og at en Fremmed kjender saa meget til den danske og svenske Literatur, som Meddelelsen viser, er allerede meget; danske og svenske Venner hjelpe ham velvilligt til mere Bekjendtskab med Literaturer, der have Interesse for ham, og yde rige Frugter til Aandsnydelse!

Blandede Efterretninger.

— Under Titel: **The Book Rarities in the university of Cambridge** har en Gejstlig, ved Navn Hartshorne, udgivet i London et Skrivt, hvori ældgamle Sager af den forskjelligste Art tilbagekaldes i Hukommelsen, og Dokumenter, saavelsom Monumenter fra forgangne Dage igjen bringes for Lyset. Blandt mere findes her en Afhandling over Hjerneskalslæren, som viser, at den er allerede nogle hundrede Aar gammel, og forklarer, hvorledes man da beskjæftigede sig med saadanne Ting. En anden Mærkværdighed er et i Aaret 1467 i Rom forfærdiget Kaart, som nu er i det kongel. Bibliothek i London, og et sildigere, gjort i Marseille, hvor Den Terreneuve er anført med Navnet **Nova terra Baccoloos**. Som bekjendt nævner man endnu den Dag i Dag i Levanten den ved hiin Ø fangne Fisk, **Baccalan**. Fremdeles erfarer man af bemeldte Værk, at Regiomontanus var den første, der gav Kalenderne deres nuværende Form, og at han var den første, som i Aaret 1474 udgav en saadan, i hvilken Formørkelser saavel som Maanens Afvexlinger, og Planetbevægelserne findes. Indtil den Tid betjente de Svenske, Danske, og Norske sig af Træstave,

paa hvilke med Runeskrift Søgnedagene, Festdagene etc. vare angivne. Ved de Danske kom Brugen af denne Slags Kalendere til England, og der findes endnu et skjønt Exemplar af en saadan Kalender paa Bibliotheket ved St. Johannis Collegium i Cambridge. Ofte vare disse Kalendere forskjellige i Form og Stof, undertiden vare de i tynde smaa Trætavler, som man kunde sammenhæfte som en Bog, undertiden vare de indgravede paa Kaardeklinger, Haandværksredskaber, Hammere o. s. v. Undertiden var Stoffet Kobber, Horn, Aaleskind, som var udspændt over glat spaltet Træe o. s. fr., men oftest fandtes de paa Stokke, som man da medtog paa Torvene, og ellers ved Forretninger; man havde tre Slags deraf; den ene viste tillige Dyrkredsen, den anden blot Dagene, og Aarets Uger, den tredie gav ogsaa Gyldentallet; den prophetiske Deel af Kalenderne blev i Engeland først ved Begyndelsen af det attende Aarhundrede indført af Patrigde der ugentligen bekjendtgjorde sine Vejrspaadomme og udgav dem som et periodisk Blad." Bl. f. l. U. 226.

Primstave og gamle Kalendere og deriblandt nogle paa saadanne tynde Trætavler, som ovennævnte, har man, som bekjendt, i det kongl. Kunstmuseum, og i Museum for de nordiske Oldsager (see Thaarups Kopenhagen S. 97 og 148.).

— Om Navnet og Begrebet af „Statistik", denne Videnskabs Omfang, Historie etc. har man endeel Skrifter og Afhandlinger. Jos. Maders lidet 1793 udkomne Skrift: „Ueber Begriff u. Lehart der Statistik" er oversat paa Dansk i Thaarups Arkiv 1ste Deel 1795. Siden skrev Hr. Etatsr. og Ridder L. Engelstoft. 1. Bemærkninger over Statistikens Begreb, Væsen, Værd og Hjelpekundskaber, især ogsaa over dens Forhold til Statsoekonomien. Khvn. 1815. 36 S. 4. — og 2. Om Statistikens Forbindelse med Lovkyndighedens Studium. Kbhavn. 1818. 8. Begge ere nyelig oversatte paa Tydsk i Falch's Statsbürgerl. Magazin.

Et af de nyeste Skrifter er: „Theorie der Statistik von Georg Holzgethan. Dr. d. R." Wien 1829, rec. i N. geogr. Ephem. 29 B. S. 463-66. Denne Forfatter bemærker, at Ph. Andr. Oldenburger var den første, der i et Skrivt: Itinerario Germaniæ politico, betjente sig af Ordet Statista. Achenwall bragte siden Ordet Statistik i Omløb. Af Franske brugte Brion de la Tour det først; og hos Englænderne forekommer det først i Monthly Review. — I Danmark har Ordet Statist været brugt af nogle Videnskabsmænd, førend „Statistiker" lidt efter indtog dets Sted.

— En Rangliste over 240 af de meest befolkede Stæder i Europa læses i N. geogr. Ephem. XXIX B. 1829 S. 311, 25 Stæder har i denne Liste Fortrinnet for Kjøbenhavn. Vi nævne de ti første af dem:

	Huse.	Folketal.
1. London	170,000.	1,275,500.
2. Paris	27,900.	890,500.
3. St. Petersburg . .	8800.	429,200.
4. Neapel	40,400.	355,900.
5. Wien	7590.	299,600.
6. Moskau	9360.	210,600.
7. Dublin	24,160.	242,200.
8. Lissabon	44,000.	240,200.
9. Berlin	7360.	220,300.
10. Amsterdam	26,800.	201,401.
26. Kjøbenhavn . . .	4050.	108,700.

Man seer, saavidt Danmarks Hovedstad angaaer, at det er Aaret 1825 Forfatteren har taget. Han kunde dog i Thaarups „Kopenhagen" og andre Stæder havt et sildigere Aar. For Frankfurth ved Main anfører han 3600 Huse, og 43500 Mennesker. Hvad i den nyeste Haandbog om denne Stad er anført, nemlig 42000 M., blev i forrige Nr. af dette Tidsskrift opgivet.

— Interessante sammenlignende statistiske Optegnelser over Engene og Slagteqvægs-Consumtionen i forskjellige europæiske Stater læses i en Nederlandsk Journal i le National. Af alle Europas Lande er England det rigeste paa Hornqvæg, paa Hjorder, og paa Heste af forædlet Ra-

ce; der gives det bedste og meest nærende Kjød; der ere de letteste Forbindelser og Transporter. Spanien er det fattigste Land paa Heste; der er den sletteste Næring for Folket, og de meest ufuldkomne Forbindelser. De andre Europas Stater nærme sig mere eller mindre disse to Yderligheder. — Kjød-Consumtionen i London er:

	Pd.	Pd.	Værdie. Pd. St.
110000 Oxer til Vægt	800.	netto 654.	60940000.
800000 Kalve	— 140.	— 109.	26250000.
770000 Faar	— 80.	— 75.	88820000.
200000 Svin	— 175.	— 160.	32000000.
250000 Lam	— 50.	— 48.	12000000.
1530000 Dyr.			220010000.

Paa hver Person af Folketallet kommer 136 Pund Kjød aarligt.

Efter lige Beregninger kommer i Paris kun 86¾ Pd. Kjød aarlig paa et Menneske. (Mere i N. geogr. Eph. *XXX*. 1830. 217-218.) 15

— En Skildring af Rom i Aarene 1827 og 1828 haves i Skriftet: Promenades dans Rome par Mr. de Stendal. Paris 1829. Deraf optage vi følgende: Dette Lands Souverain besidder den meest uindskrænkede politiske Magt og leder tillige sine Undersaatters Skjebne i det vigtigste Anliggende, nemlig deres Sjæls Frelse. Denne Souverain var ikke Fyrste i sin Ungdom; i de første 50 Aar af sit Liv har han gjort Cour hos Folk, som vare mægtigere end han; sædvanligen kommer han først til at træde i Spidsen for Forretningerne, naar Andre allerede aftræde fra dem, nemlig i hans 60de Aar. En Hofmand hos Paven kan altid gjøre sig Haab om at komme i sin Herres Sted, en Omstændighed, som ikke finder Sted ved andre Hoffer. En romersk Hofmand søger ikke blot at behage Paven, som en Tydsk Kammerherre søger at behage sin Fyrste; men han ønsker ogsaa at erholde hans Velsignelse; ved en Aflad i Dødens Øieblik kan den Romerske Souverain gjøre sin Kammerherres evige Lykke, og det er ingen Bagatel. Romerne i det 19de Aarhundrede ere ikke saa vantroe som vi; de have maaskee ogsaa i deres Ungdom havt nogen Tvivl om Religionen; men i Rom finder man kun faa Deister; førend Luther vare der mange, ja endog Atheister, men da fra denne store Mands Tid af Paverne begyndte at tage sig iagt, saa have de tillige baaret alvorlig Omsorg for Folkets Opdragelse.

(Fortsættes.)

Kjøbenhavns Børs, d. 26 November 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à

Species 212

Specier solgtes til 12Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	47½	48 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	86½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	81	81½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	60	60½ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	88½	89 i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 96.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 30 November 1830.

Fernows Ungdom *).

Carl Ludwig Fernow blev født d. 19 Nov. 1763 i Blumenhagen, en liden Bye i Uckermark. En adelig Familie v. Necker boede her, sandsynligen en Green af den Familie i Frankrig af dette Navn, der er bleven saa berømt i Historien. Den bestod af en allerede aldrende Moder, tre Døttre og en Søn. Fernows Fader var en fattig Bonde, der tjente som Arbejdskarl paa den adelige Gaard. Hans Retskaffenhed og gode Forhold, forbundet med, at han var en meget haandnem Karl i mekaniske Arbejder, og kunde gjøre alt hvad hans Øjne saae, af Snedkring, Drejning, Husgeraads Forfærdigelse, Maling etc., gjorde at han var meget afholdt. Da han ægtede en fattig Bondepige, hjalp Herskabet ham med hans huslige Indretning, og han kom snart ved sin Flid, og tildeels ved Herskabets Hjelp til at eje en liden Bondegaard. Vor Fernow var den yngste af mange Børn. Den yngste af Frøkenerne Necker stod Fadder til ham, og da han voxede lidt til, lod hun ham komme til sig. Barnet vandt snart den gamle Frues, og siden hele Familiens Kjerlighed, og blev snart hjemme paa Landsædet, hvilket paa hans første Dannelse havde megen Indflydelse. Da han var fjorten Aar gammel, kom han i Apothekerlære paa 7 Aar; han blev yndet, men et ulykkeligt Tilfælde indtraf. En adelig Godsejer i Omegnen skikkede ugentligen sin Jæger til Staden, for at hente Apothekersager. Fernow, en flink, rask Dreng, som syntes vel om denne Jæger, spøgte og brødes ofte med ham. En Morgen, da Fernow var i Arbejde med nogle Urters Sortering, og der ellers ikke var i Apotheket flere tilstede end hans Medlærling, kommer Jægeren som sædvanligt. Fernow forlader sit Arbejde, hopper mod Jægeren, griber hans Gevær, lægger det spøgende an, og Vee! Skuddet gaaer løs, den Ulykkelige falder død om; Kuglen var gaaet ham gjennem Hjertet. Man tænke sig det skrækkelige Øjeblik for vor Ven. Vi ville ikke skildre det, blot sige, at hans fraværende Herres, Apothekerens, gamle Fader, som havde hørt Skuddet, iler til, faaer af Øjevidnet, hin anden Læredreng, med Vanskelighed udforsket, hvorledes det var tilgaaet, lader denne aflægge Ed paa Taushed, og faaer det mere og mere tilstimlede Folk paa den Tro, at Jægeren selv ved Uhæld havde været Aarsag til, at Skuddet var gaaet løs; og Fernow blev saaledes reddet for de ydre Følger af hans ufor-

*) I foregaaende Nummere 81–85 er denne elskelige Mands Historie korteligen fortalt, fra den Tid han blev kjendt med Baggesen indtil hans Død. Om den foregaaende Periode af hans Liv haaber man den gunstige Læser ogsaa modtager med Interesse en kort Beretning.

sætlige Letsindigheds Handling, men han maatte længe bestaae en indre Kamp, inden han kunde nogenlunde beroliges; men denne Skjebne havde en afgjørende Indflydelse paa hans Bestemthed og Eftertanke paa hans følgende Bane. Efter sine Læreaars Udløb, da han ikke kunde undgaae Udskrivning som Soldat, gik han over Grændsen paa Vandringsskab, og fandt omsider Ansættelse paa Raadsapotheket i Lübek; hvor han fik tarveligt Udkomme, og derved gode Dage. Det var i Aaret 1786 han hidkom. Han passede sit Kald; men fik Lejlighed ogsaa at studere, hvilket han gjorde med Flid, alt hvad der hørte til Kunsten og de højere Videnskaber; ligesom en tidligere Kjerlighed til Poesie og til Malerie vaagnede paa nye hos ham med mere Lejlighed til Uddyrkning. Ved smaa Digte og ved Portraiter, tegnede med Sølvstift, vandt han Yndest. Her knyttede han det inderlige Venskab med Maleren Carstens, der nogle Aar derefter døde i Rom i hans Arme.

Hvad der nu var bleven kjere Gjenstande for hans Aands Beskæftigelse, gjorde ham efterhaanden utilbøjelig for Apothekerfaget; og da Carstens i Foraaret 1788 forlod Lübek, for at gaae til Berlin, blev det hos Fernow ogsaa en Beslutning at opsige sin Tjeneste paa Apotheket. Det fortryllende Ratzeburg, hvis Skjønheder han i et lidet Digt har beskrevet, blev nu for nogen Tid hans Opholdssted. Her fik han adskillig Fortjeneste, deels ved at tegne Portraiter med Sølvstift, deels ved at give Underviisning i Tegning. Her stiftede han et inderligt Venskab med Hr. Nauwerck, som han siden paa sin følgende Levebane tilskrev de interessante Breve, af hvilke dette Blad forhen har meddeelt nogle.

Omstændighederne førte ham til Jena. „Jeg hospiterede, skriver han herfra til en Ven, af Nysgjerrighed hos nogle Professorer, iblandt andre hos Reinhold, der paa Cathedret er en meget indtagende Taler, og netop i den Time handlede om en meget interessant Materie. Som bedøvet af de høje og herlige Aabenbaringer, som jeg her fik, forlod jeg hans Auditorium med den Beslutning at ville, jeg maatte subsistere paa hvad Maade jeg kunde finde, benytte den lykkelige Lejlighed, der blev givet til at rømme op i mit Hoved, og altsaa blive, om det kun var et Aar, ved Jenas

Universitet og besøge Reinholds Forelæsninger. Men jeg havde ikke engang saa mange Penge, at jeg kunde lade mig immatrikulere, og mere end to Maaneder forløb, førend jeg fik Evne dertil; imidlertid bragte jeg det dog til, at kunne blive, skjønt temmeligen knapt, henimod to Aar ved Universitetet og leve gandske for Philosophien. Med Reinhold blev jeg nærmere bekjendt ved en liden Afhandling og et Par Digte, og vandt det sande ædle og elskværdige Menneskes Venskab, saaledes at jeg i over Aar og Dag nød hans daglige Omgang, der har nyttet mig mere end hans offentlige Forelæsninger."

Man erindrer sig, at det var ved Reinhold Fernow blev bekjendt med Baggesen; fra hvilken Tid vi have fulgt ham i det forhen om ham i disse Blade Meddeelte.

De to sidstforløbne Vintere, sammenlignede.

(Meddeelt af Hr. V. A. Dau.)

	Vinteren $18\frac{28}{29}$.	Vinteren $18\frac{29}{30}$.
Dec. Middeltemperatur. Efter Reaumur.	$+ 1\frac{1}{5}°$	.... $÷ 2\frac{1}{2}°$. D. 9 Dec. den ydre Havn fra Toldboden til Trekroner gandske tillagt.
Jan. Middeltemperatur.	$÷ 2\frac{1}{2}°$ I Midten af Maaneden var den ydre Havn indtil Trekroner tillagt.	.... $÷ 3\frac{1}{2}°$. Fra 20 Jan. til 7 Febr. var Middeltemperaturen = $÷ 6\frac{1}{2}°$.
Febr. Middeltemperaturen	$÷ 3\frac{5}{6}°$	.... $÷ 3\frac{2}{3}°$.

Marts, Middeltemper. ÷ 0⅖°

I Maanedens anden Uge var det store Belt i nogle Dage ganske tillagt, saa at det blev passeret af Fodgjengere. .... + 2°.

23 Marts blev den ydre Havn frie for Iis, som altsaa havde lagt i 3½ Maaned.

Apr. Middeltemperatur + 3½°

.... + 6°.

Ikke førend 18 Apr. blev den ydre Rhed aldeles frie for Iis, som altsaa havde været her igjennem tre Maaneder.

I de sidste Dage af Marts vare Græssletterne i Rosenborghave allerede temmeligen grønne.

Den 23 Apr. begyndte Græsspletterne i Rosenborghave at blive grønne.

Den 24 Apr. Ranunculus ficar. sammesteds allerede i Mængde blomstrende.

Den 2 Maj var Ranunculus ficaria i Mængde blomstrende.

Menniskann; öfversättning af Anderson.

Hvad är det wäsned Mennska heter,
Till hälften Engel hälften djur,
Af brister och fullkomligheter
Hur stridande är dess Natur.

Hon tømmer Smertans kalk och gråter,
Hon dricker nøyets kalk och ler,
Beprösvas här en tid och åter
Försvinner och hon fins ey mer.

Jag ser i Skapelsen en Ordning,
Som om en Allmagt wittne bär,
Och ser att jag för Himlens wärdning
Jag Jordens första wäsend är,
Mig Fantasiens wingar räcker
Och öppnar nya wärldars Ljus,
Men snart en mullhäg mig betäcker,
Thy jag var blott ett lifvat grus.

Högd upp till Gud ett rof för grafven,
Och stark och svag i samma blinck,
Kung öfver länderna och hafven,
Men Slaf för hvar passionars Wink,
Går mennskann himmlars Rymd att syfta
Trots tid och öde och Natur,
Men swigtar för bekymmrens klysta,
Och sjunker åter ned till djur.

Hon talar Wishet, sjunger dygdar,
Och är vid deras skönhet warm,
Men här i de fördolda Skygdar
Hon slumrar in på Lastens arm,
Sig drömmar säll då Qualen wäcker
Sit Rof med ångerens hesa Röst,
Och nu sin arm hon manligt sträcker
Til Strids mot willan i sitt Bröst.

Du mästerstycke i Naturen,
Var det ditt hela lefnads lopp,
Sluchs ut din warelse likt djuren,
Var Du Naturens gåta blott?
Ney Gud dig skapt för Evigheten,
För bettre lycka högre Ljus,
Ey fröet till fullkomligheten
Sin mognad når på Jordens grus.

Willfarelsen i Barna åren
Erfarenhed åt mannen ger,
Den Blick som twättades af tåren
Mot hvilans njutning luttre ler,
En högre dag skall reda knuten
Af tingens här fordelda Skick

Der sanningen skall oomsluten
Besträlas utaf ljusets blick.

Der hvarest högre Solar flamma
Jag Skaparens Storhet skåda får,
I bättre ljus änn jag den samma
Här forskade i tidens Spår;
Försvinne Solar och Planeter
Behofvets gård minutens Lån
Vi skaptes ju för Evigheten
Och jag är Evighetens Son.

Kongelige Confessionariusser i Danmark.

Af D. G. Zwerg's bekjendte Skrift: „det sjellandske Cleresi, Khavn 1754. 4. optager omtrent den halve Deel Efterretninger om Hofprædikanterne hos de danske Konger fra de ældste Tider, især efter Reformationen. Hofprædikanten, naar der var kun en, eller, naar der vare flere, da den første, var almindeligen tillige kongelig Confessionarius.

Dr. Hans Leth var Kong Christian 5tes Confessionarius. Han døde 10 Sept. 1688, og blev begravet i Trinitatis Kirke.

Dr. Peder Jespersen. Fra 1688 til sin Død 1714. Om ham see Zwerg 666:73, og Lit. Lexik.

Christian Lemvig. Fik Bestalling som Confessionarius 23 Marts 1715; døde 15 Oct. 1724, begravet i Trinitatis Kirke.

Søren Lintrup. Beskikket 1725. Fik, efter Frederik IVs Død d. 11 Oct. 1730, Entledigelse med Pension. See Lit. Lex.

Johannes Bartholomæus Bluhme. Kongl. Confessionarius fra 1729 til sin Død 25 Oct. 1753; dog førte han ikke det Navn, ej heller den Rang, men nød ellers alle Embedets Indkomster. Om ham see Zwerg S. 801:9, og Liter. Lexikonnet.

I en kort Tid fra 1731 til 1733 var Joh. Frawn kongel. Hof-Confessionarius. En Mindesteen over ham sees i Holmens Kirkes Kapel. See Zwerg 814.

Frederik Quist var fra 1748 Slotspræst, fra 1752 Hofprædikant; efter Bluhmes Død udførte han Confessionarius-Embedet. Om ham i Liter. Lex.

Biskop Ludvig Harbo. Fra 1766 tillige kongl. Confessionarius indtil sin Død 1783. Om ham see Zwerg 397:406, og Lit. Lex.

Dr. Theol. Christian Bastholm, beskikket 1783. Blev under 7 Febr. 1800 efter Ansøgning, formedelst Svaghed, i Naade og med Pension entlediget. C. T. 1800 S. 96. Om ham i Lit. Lexik.

Biskop Dr. Theol. Nic. Edinger Balle blev 7 Marts 1800 tillagt kongl. Ordre at paatage sig alle de Forretninger, som hidtil vare besørgede af Bastholm. C. T. 1800 S. 157. Døde 1816. See Lit. Lex.

Michael Fred Liebenberg; beskikket 1817; døde 3 Maj 1828. Om ham i Lit. Lex, og Lit. Tid. 1828 No. 19.

Hr. Dr. Theol. Jac. P. Mynster. Beskikket d. 9 Maj 1828.

Indenlandske Efterretninger.

— For Amager har det været et længe følt og erkjendt Savn, at Beboerne hos sig selv hverken har Skov eller Tørveskjer, ligesom det er bekjendt, at Den i Fortiden har havt temmelig megen Skov. Ved et under 18 Maj 1818 imellem det kongl. danske Landhusholdnings Selskab paa den ene Side, og Lodsejerne i Store Magleby paa den anden Side oprettet, og i et Landvæsens Kommissionsmøde protokolleret Forenings-Dokument blev bestemt, at af Byens Overdrev, af omtrent 1550 Tdr. Lands Størrelse, skulde de 300 Tdr. Land, geometrisk Maal, afgives til Skovs Opelskning, som Selskabet paatog sig at see udført, uden mindste Udgift for Ejerne. Kongen skjenkede en Sum af 12000 Rbd. Sedler, og der blev strax begyndt med Indgrøftning og Beplant-

ning. Efter 20 Aars Forløb skulde Jorden med Skoven falde tilbage til Byens daværende Beboere, til Afbenyttelse efter enhvers Hartkorn, dog saaledes at Hugsten skeer forstmæssig, og at der maatte sørges for Beplantning i det Afdrevnes Sted. Skov-Anlægget er nu saavidt fremmet, at Halvdelen af Arealet eller 150 Tdr. Land er forsynet med Træer, der for største Delen er i god Vært, og derved fremmer de endnu ubesaaede eller ubeplantede Pletters Kultur, og at den anden halve Deels Beplantning er forberedt ved Anbringelsen af tilstrækkelige for dette Terrain saa nødvendige Læplantninger. „Men ligesom det fastsatte Tidsrum maatte, uden en desstørre Kapitals Anvendelse ansees vel kort til et med mange Vanskeligheder forbundet Foretagendes planmæssige Fuldførelse, saaledes har ugunstigt Vejrligt i de første Aaringer tilligemed andre for Anlægget uhældige Omstændigheder, hvortil hører den Ødelæggelse, Harerne anrettede paa de unge Planter i Anlæggets Begyndelse, og Musene siden, endog paa større Træer, betydeligen forsinket Arbejdet. Formedelst disse Hindringer, og dem, der endnu ere at bekjæmpe, samt, med Hensyn til den Sum, der aarligen kan tilvejebringes, og som Selskabet herefter maa opofre af egne Midler, vil det næppe blive muligt at fuldende Beplantningen af det hele Areal i de dertil bestemte tyve Aar. Selskabet, som ugjerne vilde lade dette i sine Følger saa velgjørende Verk kun blive halv fuldført, ønskede derfor en passende Forlængelse af denne Termin." Under 11 Juli d. A. er en ny Overeenskomst truffet med Store Maglebyes Beboere, hvis væsentligste Indhold er: at Tidsrummet, i hvilket Landhusholdnings Selskabet beholder bemældte Areal til frie og uindskrænket Afbenyttelse, er forlænget paa ny 20 Aar, saaledes at samme vedvarer til 1 Oct. 1858; efter hvilken Tids Forløb Arealet med Træer falder til hine Beboere til udelukkende Afbenyttelse efter enhvers Hartkorn; dog til forstmæssig Behandling. Bygningerne med Inventarium forblive derimod Selskabets Ejendom, hvorover det kan raade efter Godtbefindende. Ved Rescr. 18 Aug. 1830 har Hs. Majestæt bifaldet, at dette Skovanlæg maa føre Navn af Kongelunden. (See Coll. T. 1818 No. 40 S. 540-2 og 1830 No. 48 S. 910-914.)

— Fyens Legater ere forøgede med et nyt, nemlig det Riissingske, til Understøttelse for Enker og Jomfruer af Embedsklassen, eller af agtværdige Borgeres Klasse i Fyen. En Fundats er under 26 Oct. d. A. allernaadigst confirmeret. Hovedbestemmelser i samme, forfattede af Executores Testamenti efter afdøde Krigsraad og Overkrigskommissair Peder Kryssing Riissing, ifølge den dem ved Testamentet givne Bemyndigelse, ere: at Legatet er funderet i den Afdødes Avlsgaard under Odense By, og i en Capital af 5000 Rbd. rede Sølv. Legatet er bestemt for to Enker og to Jomfruer; dog kan Directionen lade en værdig trængende Kjøbmand, som uden egen personlig Brøde er bleven sat ud af sin forrige Virksomhed, nyde en Portion. Ved Afgivten af Avlsgaarden, og Renter af Kapitalen vil en heel Portion af Legatet i Tiden, naar forud nævnte Prælegater ophøre, blive 50 Rbd. r. S. og 10 Td. Byg eller Værdie af samme. Legatets Bestyrelse er overdraget Stiftamtmanden og Biskoppen i Fyens Stift samt Borgemesteren i Odense. (Mere i C. T. No. 48.)

Blandede Efterretninger.

— En Skildring af Rom. (Fortsat fra forrige Nr.) Landbeboerne have i den Grad indsuget Katholicismen, at Intet foregaaer i Naturen, uden at de ansee det for at være et Mirakel. Hagelen har altid til Formaal at straffe en Naboe, som har forsømt at bekrandse et Kors i Hjørnet af sin Mark med Blomster; døer en Pige af Feber, saa er det en Straf for hendes Kjærlighedsaffairer; Præsten siger dette til ethvert Medlem af sin Menighed, som han taler med. Denne dybe Overtroe hos Landboerne meddeeler sig fra denne af til de højere Klasser, ved Ammer, Børnevogtersker (Bonnes) og alleslags Tjenestefolk. En ung romersk Marchisino paa 16 Aar er det frygtsomste Menneske man kan tænke sig, og drister sig kun til at tale med sine Tjenestefolk; han er langt mere uvidende end hans Naboe Skomageren

eller Billedhandleren. Indvaanerne i Staden Rom, som ere Vidner til alle de Latterligheder, hvori saavel Cardinalerne som andre fornemme Herrer gjøre sig skyldige, besidde en langt mere oplyst Religiøsitet, og ethvert Slags Affektation bliver hurtig indklædt i en satirisk Sonnet. Paven besidder saaledes tvende meget forskjellige Slags Magt; thi han kan som Præst gjøre det Menneske evig lykkelig, hvilket han som Konge lader henrette. Den Frygt som Luther indgjød Paverne i det 16de Aarhundrede var saa stor, at dersom Kirkestaten var en fra Fastlandet bortfjernet De, saa vilde man have seet Folket der nedsunket i en moralsk Trældom, ligesom fordum Ægypten og Etrurien (eller, kan man tilfoje, som England i Druidernes Periode, og som det var beskaffent i Jesuiternes Rige i Paraguay,) eller som i vore Tider i et vist Land med udvortes Glands (Forfatteren maae vist mene den pyrenæiske Halvø.) — Krigene i det 18de Aarhundrede have forhindret at de italienske Bønder ere ikke aldeles nedsunkne i en fæisk Tilstand. Ved et lykkeligt Tilfælde vare de Paver, som have regjeret siden Aaret 1700, fortjente Mænd. De gode Hensigter, det Maadehold, den Fornuft og endog de Talenter, som i dette Tidsrum have viist sig paa Thronen, kunde ikke nok roses. Paven har kun een Minister il Sagretario di Stato, som næsten bestandig besidder en første Ministers Authoritet. I de sidste 107 Aar har der kun været een eneste afgiort slet Statssecretair, nemlig Cardinal Coscia under Benedict den 13de, og han maatte ogsaa tilbringe 9 Aar i Castellet Engelsborg, som Fange. Man maae aldrig forlange at en Regjering Heltemod; fremfor alt frygter ogsaa den romerske Rejering for den frie Undersøgelse, som kan føre til Protestantisme. Ogsaa blev den Konst at tænke der bestandig gjort forsagt, og naar det var fornødent endog forfulgt. Rom har siden Aaret 1700 havt flere gode Antiqvarer, hvoriblandt især Ennio Viscont Qvirino vat berømt, og to store Digtere: Mitastasio og Vizenzo Monti, som døde i Mailand i October 1828. — Rom har endeel Fyrster; men de staae ikke i Landets Statskalender, og have ingen offentlig Gage og ingen Magt. Rom er i Grunden en despotisk Stat; men Embederne ere dog paa Livstid og ingen bliver afsat. — Under Leo den 12te har Carbonarismen og en vis udenlandsk Minister forandret alt. I Ravenna og i Forli hersker Skrækken. De meest udmærkede Mænd ere i Fængsel eller paa Flugten. Florenz er Tilflugtsstedet for alle de Ulykkelige, som forfølges i Italien.

Den 20de August spiste vi hos Levre i Selskab med nogle aandrige unge Koustnere, ikke dyrt, men med smudsige Servietter. Om Aftenen var der stort Selskab hos en vis udenlandsk Ambassadeur (formodentlig Chateaubriand) hvor 8 til 10 Cardinaler og ligesaa mange mærkværdige Fruentimmer vare tilstæde. Caridinal Spina var vittig og fiin; naar man lægger vel Mærke til ham, saa finder man i denne Porporatos Svar Dybsindigheden af Mirabeaus Genie. Cardnal Gregorio har mere Aand end vore elskværdigste Mænd og ligesaa megen sund Forstand. Han er en Søn af Carl den 3die, som har udrettet saameget i Spanien. Den gode Cardinal Hafelin lever uagtet han er 92 Aar gammel endnu bestandig for denne Verden og er beskjæftiget med at sige de unge Damer Smigrerier, ligesom den gamle Fontenelle fordum. Jeg elsker den faste og livfulde Characteer hos Cardinal Cavalchini, som tilforn har været Gouverneur i Rom. — Cardinalerne klæde sig omtrent som Bartholo i Barberen af Sevilla, nemlig i en sort Kjole med røde Opslager og røde Strømper. De tale meget om Rossini og altid med de skjønneste Fruentimmer; saaledes Damerne Dodvell, Sorlofra, Martinetti og Bonacorse.

— Til Parykkernes Historie har man et Skrift der giver adskillige interessante og underholdende Efterretninger, hvori naragtige Tildragelser og berygtede Stridigheder, som ved dem ere foranledigede, vorde fortalte; dets Titel er: Ueber den Gebrauch d. falschen Haare und Perycke in alten u. neueren Zeiten; von F. Nicolai. Berlin 1801. Med Kobbere.

„En Parykskat blev i Aaret 1698 anordnet i Berlin. Parykbærerne bleve inddeelte i Classer. Den højeste Classe indtil de kurfyrstelige Secretairer gave aarlig 1 Thl.; den ringeste Classe 12 Grsch. Under 3die April 1700 fornyedes denne Parykskat. Ikkun Præster, Skolebetjente,

Studiosi, Skolediscipler og Børn under 12 Aar, samt Underofficerer og Soldater fritoges. Det vilde ikke have sin rette Fremgang med Inddrivelsen. I Aaret 1701 tilbød en Franskmand Elie Papus Laverdaugie sig at paatage sig Parykskats-Forpagtningen, som og blev ham overdraget, og det blev nu anordnet, at enhver Parykmager skulde levere de færdige Parykker paa Stempelkamret, hvor de skulde taxeres og mærkes med et dertil forfærdiget kongeligt Stempel med spansk Lak. De Parykker, der fra andre Landets Stæder kom til Berlin, maatte ogsaa betale 6 Procent; men de fra Udlandet 25 Procent. Forpagtningen medførte mange Vanskeligheder og Uroligheder. For ikke at fordærve den udvortes Pyntelighed, sattes Stemplerne indvendigt. Nu vilde de af Forpagteren ansatte Parykstempel-Snusere (Perrückenriecher) lette Folk paa Gader og Stræder og i Husene Parykkerne af Hovedet, for at undersøge, om de vare stemplede. Den største Uvillie, ja Slagsmaal, var Følgen. Derfor blev allerede 1ste April 1702 Forpagtningen ophævet, dog ej Skatten, som tvertimod forhøjedes. Nu skulde 1ste Classe: alle Ministrene o. fl. indtil Generalmajorer inclusive, give aarlig 2 Thl. 12 Gr. For 2den Classe, nemlig: alle Kammerets-, Hof- og Krigsrets- og andre Raader, Geheime-Secretairer, ogsaa Geheime-Kammertjenere, fremdeles Oberster, Oberstlieutenanter og Majorer var Parykskatten 2 Thl. aarlig o. s. fr. indtil 12 Gr. for 5te Classe, hvorunder hørte de simple Haandværkere. Parykmagerne selv hørte til en højere Classe af Næringsvejene, den 3die Classe. Denne Parykskat vedvarede til 1717. Man see Krünitz Encl. 108 Th. 691 o. f., samt Fr. Nicolai's ovennævnte Skrivt.

Ogsaa i Danmark har Parykskat havt Sted, nemlig efter Fr. 22 Sept. 1710 (og for Norge Fr. 21 Febr. 1711) af enhver Rangsperson 4 Rd., og af Andre hver 3 Rd."

— Bryllupsgave for Forlovede etc. Under Titel: Heirathsgeschenk für Verlobte etc. von C. F. T. Voigt, dritte Auflage. Leipzig; er udkommet et Skrift, hvorom i Mitternachtzeitung d. A. Nr. 149 læses følgende Yttring: Dette er en velmeent Bog, fuld af kraftige Ord og vise Lærdomme, hvis Efterfølgelse vist kan afværge mangt et uoverlagt Skridt, og give mangt sørgeligt Ægteskab en blidere Beskaffenhed, men hvo der prædiker for den blinde Lidenskab, finder enten døvt Øren, eller vel endog gyder Olie i Ilden. Hvilken Nytte har vel den Ulykkelige, som fremmed Skuffen eller egen Uforsigtighed styrtede i Afgrunden, af en Lære hvorledes han kunde have undgaaet det, en Advarsel om hvorledes han skulde have vogtet sig. For den Blinde hjelper en Vejviser intet; for den Skibbrudne, Fyret intet; hvor mange slige Raadgivere har ikke i vor frugtbare Literatur viist sig med slige Raad, slige Bryllupsgaver? de præke Viisdom fra Tagstuerne og paa Gaderne, men hvo agter paa dem, ja de tjene begge Kjøn med deres Bøger, som med Fixeerspejle, hvori den ene kun seer Splinten i den andens Øje forstørret, men ikke Bjelken i sit eget. Skrifter af denne Slags kan man ligne med Skrifter om at fordrive eller ødelægge Muus, Møl o. s. v. De fremkomme stedse paa en Tid naar der er stor Trang forhaanden, og saaledes kan man, naar der ere mange Raadgivere, som ville fordrive eller ødelægge Utøjet i Ægteskaber, gjøre den Slutning, at der er et stort Antal af saadant Utøj, hvilket ogsaa Erfaringen bekræfter.

— Lydens Forplantning. Det kan antages, at Jorden har en dobbelt Egenskab med Hensyn til Lyden. Da den er meget løs, saa indsuger den Lyden; den virker saaledes imod Sammes Forplantning. Er Lyden stærk nok til at meddele Jorden dens zittrende Egenskab, da kan den fremledes i en betydelig Afstand, saasom Jorden stødes ved Bevægelsen af en Vogn, Hest, Fod m. m. Brolægningen er forholdsmæssigen mere, end den blotte Jord, skikket til at forplante Lyden, da hiin er langt tættere. Alslags Klæder, især af Uld, ere bekjendte for at skade Lyden. Lydens Indsugning af Samme kan sammenlignes med dens Indsugning af Vand. En Mængde Mennesker, der sidde foran hverandre, saasom i et Thea-

kers Parterre eller Gallerie, forvolde Stemmen megen Hindring, for at høres af de Bagerste. Desaarsag høres langt bedre foran paa Galleriet, eller i nogen anden Stilling, end bag ved Andre, om vi end skulle være Taleren nærmere. Pladse, der ere kun lidet ophøiede over hverandre, foraarsage denne Fejl, der for største Delen kunde bortryddes, dersom vore Bænke vare saaledes anbragte, at de, saasom det var Tilfælde i de gamles Theatre, hævede sig med deres hele Højde over hverandre. Om Maling troer man almindelig, at Lyden svækkes derved. Musikalske Instrumenter afhænge for det Meste af Materiens zittrende Egenskab, som da nødvendigvis et med Farve belagt Legeme maa meget forandre. Angaaende Vandet, da er det af megen Indflydelse. Man har ofte bemærket i nye Huse, at de, medens de endnu vare fugtige, gave en Gjenlyd, der dog tabte sig, eftersom de bleve tørre. Folk paa Themsen bemærke, at, naar Vandet er roligt, Vejret ganske klart og ingen anden Støj finder Sted, en Hvisken kan høres tværs over Floden, og at Samme med Strømmen kan føres i en langt større Afstand end imod Strømmen. Søfolk kjende meget godt Lydens Forskjel paa Landet og Vandet. Da der ledes en Canal under Parterret af Argenti-Theatret i Rom, hørtes Stemmen med en Tydelighed, man før ikke havde kjendt til. Et Landhuus i Omegnen af Rouen, hvilket er mærkværdigt formedelst dets Echo, er bygget over underjordiske Vandbeholdninger. Næsten under enhver Steenbroes Buer findes et Echo. Et Huus, der om Vinteren er meget fugtigt, frembringer paa denne Tid et Echo, som alligevel ophører, naar Bygningen igjen bliver tør. Kircher bemærker, at Echo gjentages oftere om Natten, end om Dagen. Saaledes gjentager Echoet i Woodstocks Hauge 17 Gange om Dagen og 20 Gange om Natten. Heraf er det klart, at Vandet forplanter Lyden bedre, end noget andet Legeme. Lyden ved Vandet er især behagelig, klangfuld og reen. De største Echoer frembringes ved en Forening af Vand og Steen. Næst Vandet kan Stenen ansees for Lydens bedste Leder. Stenen er klangfuld, men frembringer en haard Tone, der ej ophjælper Musiken. Teglstene have næsten samme Virkning. Træ er klangfuldt, og frembringer af alle Materier den meest melodiske Tone, hvisaarsag det er meest brugbart til musikalske Instrumenter. Det er saaledes ogsaa det bedste Material til at beklæde Theatre og Concertsale.

(Ch. J. S.)

Kjøbenhavns Børs, d. 30 November 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 ½
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	47½	48 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	85½	86 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	80½	81 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	59½	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 97.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 4 December 1830.

Apologie
for
de protestantiske Gejstliges Eedsaflæggelse paa de symbolske Bøger.

Rom. 7, 6. Νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανοντες, ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος, καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

(Iblandt de mange Smaaskrifter, som i Aar ere udkomne i Tyskland i Anledning af den augsburgske Confessions tredie Jubilæum, fortjener nedennævnte at bemærkes, ikke blot fordi det afhandler en Gjenstand, som maa have Interesse for enhver Gejstlig, men og fordi det i Korthed tilfredsstillende løser sin Opgave. Titelen lyder saaledes: „Apologie der Verpflichtung der protestantischen Geistlichen auf die symbolischen Bücher. Im Geiste des Rationalismus zur dritten Säcularfeier der evangelischen Kirche im Jahre 1830 verfaßt von Elias Stephan Friedrich Sittig, Königl. Bayr. prot. Pfarrer zu Mt. Eschenau, Nürnberg 1830." Man seer, at Forf. strax paa Titelbladet bekjender sig til Rationalismen; men ihvorvel denne Omstændighed sandsynligviis afskrækker mangen orthodox Ivrer fra at tage Bogen i Haanden, vil dog enhver Tænkende med Fornøjelse følge Forfatteren i en vigtig og derfor interessant Undersøgelse. En dansk Oversættelse af samme vil desaarsag næppe være nogen Fordomsfri ukjærkommen, og derved hendrages desuden Opmærksomheden paa et lidet Skrift, der ellers let, uagtet dets indre Værd, vilde henligge ubemærket af danske Læsere i den store Masse af Smaabøger, hvormed den tyske Literatur er overvældet. At Oversætteren hist og her har udeladt et og andet Uvæsentligt, undertiden forkortet Udtrykket, og i det Hele søgt at give en klar Afspejling af Originalen uden ængstelig Hængen ved sammes enkelte Ord og Vendinger, det vil vel Ingen have at indvende imod.)

Det er almindelig bekjendt, at der fra det Øjeblik af, da de protestantiske Gejstliges Eedsaflæggelse paa de symbolske Bøger indførtes, bestandigen gaves et betydeligt Antal Theologer i denne Kirke, som dermed vare yderst utilfreds, og at der aldrig i denne Henseende har hersket almindelig Overeensstemmelse. Medens den ene Deel erklærede sig for denne Eedsaflæggelse, erklærede den anden sig derimod, og en tredie vilde kun betingelsesviis lade den passere. En saadan Uovereensstemmelse mærkedes aldrig i den katholske Kirke. Imedens man hos Protestanterne heftigen stredes om Tilladeligheden

af en saadan Forpligtelse paa symbolske Normer, og om af hvad Art samme maatte være, har Eden paa den tridentinske Troesbekjendelse stedse roligen havt sin Fremgang. Men denne paafaldende Kjendsgjerning har øjensynligen sin Grund i den væsentlige Forskjellighed af begge Religionssystemers Grundprinciper. Ifølge Katholicismens Princip udelukkes nemlig ganske al Perfectibilitet fra det eengang fastsatte, paa formeentlig Theopneustie grundede Lærebegreb, hvorfor der heller ikke consequent kan mangle en uforanderlig Læreforskrift, paa hvilken Enhver, som vil overtage og beklæde et gejstligt Embede i denne Kirke, maa aflægge Eed. Ifølge Protestantismens Princip derimod er det symbolske Lærebegreb ikke af guddommelig Oprindelse, men blot et Resultat af menneskelig Indsigt og Bestemmelse, følgeligen ufuldkomment og perfectibelt i og for sig selv; hvorfor en bestandig Forsken, Prøven og Forbedren ikke blot er tilladt, men consequent paabudt alle Kirkens Medlemmer, men især dem, der forvalte et gejstligt Embede. Stedsevarende Fastholden ved det symbolske Lærebegreb, og Forpligtelse paa en uforanderlig Læreforskrift, finder altsaa kun Sted i den katholske, men ingenlunde i den evangeliske Kirke, hvor Skriftfortolkningens Videnskab, fri for menneskelig Autoritets Indflydelse, aldrig skal ansees for noget Stillestaaende, men som den, der stedse bevæger sig fremad, i og med Tiden. — Allerede af denne Sammenligning er det ganske indlysende, at, naar der desuagtet skal tales om Eedsaflæggelse af protestantiske Gejstlige paa symbolske Normer, maa der til Grund for denne ligge en ganske anden Betydning, end for hiin i den katholske Kirke.

Men efterat nu den højtidelige Eedshandling lige fra sin Indførelse i den protestantiske Kirke havde fundet mange og heftige Modstandere, blev man endelig ligegyldigere mod samme, og allerede var den i mange Lande næsten gaaet i Forglemmelse, da den i de nyeste Tider, efter forskjellige Anskuelser, atter bragtes paa Bane. I den augsburgske Confessions tredie Jubelaar har Sagen vundet i Vigtighed, og naar den protestantiske Kirkes Jubelfest i Aaret 1817 foranledigede en stor Bevægelse i den katholske Kirke, og en heftig

Pennekrig imellem begge Parter, saa finder i Jubelaaret 1830 en ikke mindre heftig Bevægelse Sted i selve den protestantiske Kirke, og sammes Bekjendere, tildeels ledede af ganske modsatte Anskuelser og Grundsætninger, gjøre saa fjendske Udfald paa hverandre, at Protestantismens Fjender, efter deres bekjendte og stedse fulgte Grundsætning: divide et impera! derved faae nye Vaaben i Hænde. Hvad maa vel ogsaa Katholiken, vant til Overeensstemmelse i Tro, Lære og Cultus, tænke om den protestantiske Kirke, naar en Deel af samme paastaaer om den anden, at de slet ikke ere at ansee som Medlemmer af denne Kirke, fordi de ikke agte sig forbundne til, at rette sig efter de symbolske Bestemmelser, og paastaae, at slet ingen edelig Forpligtelse af de Gejstlige i denne Henseende kan have Sted? Hvad maa Katholiken tænke om den augsburgske Troesbekjendelse, naar han af Hine hører den Paastand offentligen udtalt, at Disse blot af tvungen Lydighed imod Ovrighedens Anordning kunde højtideligholde den omtalte Jubelfest, men ikke af den Overbeviisning, at man havde Aarsag til at takke Gud i Menigheden for dette Dokuments Affattelse, og anraabe ham, om fremdeles at opretholde sammes Anseelse? At de altsaa nødvendigen maae befindes som Hyklere paa det hellige Sted, hvilket ved en saadan uværdig Højtid ret egentligen vanhelligedes? —

Den berørte Uovereensstemmelse af Anskueelser i den protestantiske Kirke, har altsaa en ulyksalig Splid til Følge, som spalter Kirken og stiller dens Medlemmer i Partier fjendtlig imod hverandre; som af Papisterne stedse grebes og fremhævedes, for dermed at begrunde eller dog i det mindste understøtte deres nedværdigende Paastande imod Protestantismen; som bevægede mange Protestanter, endog af de meer anseete Klasser, f. Ex. en Stolberg, en Haller o. m. a., til at løssige sig fra det kirkelige Samfund, og gaae over til den katholske Kirke — og som saaledes vist nok maa ansees for en stor Misstand.

Uagtet den bestaaende Uovereensstemmelse, som allerede er bemærket, vorder forklarlig af Protestantismens Princip, saa er dermed dog ingenlunde paastaaet, at ogsaa den ulykkelige Splid nødvendigen følger deraf, eller at der ved dette

Princip ikke tillige kan og skal bestaae Enighed i Lære og Handling. Dette Princip selv har jo, som saadant, en bindende Kraft, hvorved sammes Tilhængere baade indbyrdes, og i Modsætning til de Andre, som ikke kunne eller ville erkjende det, forenes til et Heelt, dannes til et Samfund. — Men det, hvorom Alle ere enige, og hvori ved rigtig Indsigt slet ingen Modsigelse kan finde Sted, er — ligefrem — Symbolet, til hvis offentlige Bekjendelse den udvortes Deeltagelse i det kirkelige Samfund er bunden. Denne Overeensstemmelse synes altsaa at være en nødvendig Betingelse for Deeltagelse i den protestantiske Kirke, og i Særdeleshed en ueftergivelig Fordring til hver den, der vil forvalte et gejstligt Embede i samme.

Men for nu desto sikkrere at vinde den Standpunkt, hvorpaa en saadan Overbeviisning kan erholdes, ville vi først betragte, fremstille og bedømme de Anskuelser, efter hvilke man hidtil plejede at afgjøre det Spørgsmaal: om man skal fordre Eed af de protestantiske Gejstlige paa de symbolske Bøger.

Dette Spørgsmaal besvares af Nogle med Ja, af Andre med Nej. I første Tilfælde bliver denne Eed enten fordret uden Betingelse, eller aflagt betingelsesviis. I andet Tilfælde vil man enten overhovedet slet ikke indrømme nogen Eedsaflæggelse paa positive Lærenormer, eller blot lade Forpligtelse paa den hellige Skrift være gyldig, eller man anseer, med nogle Theologer, nye Symbolers Affattelse for det hensigtsmæssigste.

De, som ubetinget bejae det forelagte Spørgsmaal, grunde deres Paastand paa Nødvendigheden af et symbolsk Lærebegreb, for at kunne skjelne den protestantiske Kirke fra den katholske, samt fra andre christelige Religionspartier. Men dette Lærebegreb maa, efter deres Mening, være bestemt og uforanderligen fast, fordi man ellers vilde vise Modstanderen en blottet Side, hvorfra det vilde være ham let at trænge ind i den protestantiske Kirkes Troessystem og ryste hele Bygningen. Endvidere, sige de, maa denne uforanderlige Fasthed være saa meget desto mere nødvendig, fordi der uden den i selve den protestantiske Kirke ingen almindelig Overeensstemmelse kunde have Sted, og de Gejstliges Forpligtelse, at blive ved denne Læreforskrift, kan saa meget desmindre eftergives, fordi der ellers vilde aabnes en Dør for Vilkaarlighed, og den Ene kunde lære saaledes, den Anden anderledes, hvorved den største Uorden maatte opstaae, i hvilket Tilfælde der egentlig slet ikke meer kunde tales om nogen protestantisk Kirke. Den hellige Skrift forbliver vel stedse den eneste Erkjendelses- og Afgjørelsesgrund for guddommelige Sandheder (norma normans), men i de symbolske Bøger indeholdes den alene rigtige Fortolkning af den hellige Skrift, hvorfor de Gejstliges edelige Forpligtelse paa samme, qua norma normata, er uomgængelig nødvendig; denne Forpligtelse maa tillige absolut skee quia libri symbolici cum scriptura sacra consentiant, og en Lærer, hvem man kan overbevise om Afvigelse fra det besvorne symbolske Lærebegreb, kan heller ikke længer ansees for Lærer i denne Kirke.

Dette Parties Mening bliver ikke just modsagt, men indskrænket af et andet. At den Gejstlige maa edeligen forpligtes paa de symbolske Bøger, derom ere disse enige med hine; men at de symbolske Bøger skulle holdes for en uforanderlig Troes- og Læreforskrift, og enhver Gejstlig forpligtes til, ikke at tillade sig den ringeste Afvigelse fra samme, det synes dem ikke at kunne forenes med Protestantismens øverste Grundsætning. Med saadan Forpligtelse, mene de, vilde den frie Gransken i Skriften være ophævet og lagt i Lænker, altsaa et nyt Pavedom sat i Stedet for det gamle, følgeligen ved Reformationen Intet i denne Henseende være vundet; den protestantiske Kirkes symbolske Bøger vilde da ikke være andet, end et forbedret Oplag af de pavelige Decreter og Conciliernes Beslutninger. — For at fjerne saadanne antiprotestantiske Forestillinger og forebygge deres skadelige Indflydelse paa Kirken, maa de protestantiske Gejstliges Forpligtelse ikke skee ubetinget, ikke quia, men quatenus cum s. s. consentiant, og den Indvending, at man med denne Clausel lige saa vel kunde sværge paa Koranen eller paa enhver anden Bog,

og at denne Forpligtelse saaledes blot var Spilfægteri, afvises derved, at der jo dog kun tales *udelukkende* om den protestantiske Kirkes symbolske Bøger, og at der ikke kan ventes, at Valget overlades til den Gejstlige, der skal tages i Eed, eller at der forelægges ham andre Bøger isteden for hine. —

Det Partie, som modsætter sig det første, *vil slet Intet vide af nogen Eed paa symbolske Bøger.* Nogle af dette Parties Tilhængere *forkaste enhver Forpligtelse paa en bestemt Læreforskrift,* og ville have det ganske overladt til den Gejstliges Samvittighedsfuldhed, *hvad* og *hvorledes* han skal lære. Hverken Apostlene eller Christendommens første Lærere, hedder det, bleve ved Eed forbundne til deres Embeds Førelse, og dog lærtes den Gang langt troere κατ᾿ ἀναλογίαν πίςεως, end siden, da man ved særegen Forpligtelse søgte at forebygge Utroskab. Paa samme Maade kunde man ogsaa nu undvære slig Forpligtelse, og derved befrie sig fra de mangehaande Betænkeligheder, som paa ingen Maade kunne fjærnes fra en saadan Handling. Naar man nu ogsaa virkelig allerede i flere protestantiske Lande i længere Tid har ophørt med, at forpligte de Gejstlige paa de symbolske Bøger, saa har man dog ikke hørt, at der desaarsag paa nogen protestantisk Prædikestol er forkyndet Jødedom, eller Hedenskab, eller Pavedom. Men ikke alene af den Aarsag, at hiin edelige Forpligtelse er *unødvendig,* maa den forkastes, men især fordi den tillige er *uhensigtsmæssig,* ja endog *hensigtsstridig.* Thi først hindres derved den Gejstlige i sin videre Uddannelse; hans Fremskriden i Erkjendelse lægges derved Hindring i Vejen, som den Lade ofte blot derfor ikke søger at bortrydde, fordi han har den Udflugt i Baghaanden, at han ikke tør gaae ud over den besvorne Forskrift og Norm. Men skulde den Gejstlige desuagtet, hvad næppe vil kunne forebygges, komme til andre Anskuelser, end de symbolske Bøgers, saa vorder han endvidere enten en *Hykler,* der lærer anderledes, end han tænker, eller en *Ordbryder,* der lærer anderledes, end han lovede at ville lære; og saaledes forstyrrer endelig denne Forpligtelse *Lære-Embedets sidste Ojemed:* Befordring af Menneskenes Oplysning og Forbedring.

En anden Deel af dem, der forkaste Eden paa de symbolske Bøger, forkaste vel ikke i *Almindelighed* enhver Forpligtelse af de Gejstlige ved deres Embedstiltrædelse, men ville dog have samme udelukkende *indskrænket til den hellige Skrifts Udsagn;* thi kun i den hellige Skrift, sige de, finder den luttrede upartiske Menneskefornuft det oprindelige Gudsord, fordi dette ikke strider imod den, ingen Tro fremtvinger, og paa den anden Side tilfredsstiller dens højeste, dybt grundede Ønsker. Bibelen er ifølge de symbolske Bøgers udtrykkelige Indhold og mange andre utvetydige Yttringer af Reformatorerne *den eneste Regel og Rettesnor for vor Tro.* Hvorfor vil man altsaa sværge og lade sværge paa de symbolske Bøger, da disse dog hidrøre fra *Mennesker,* der, som saadanne, i deres Udlæggelser og Bestemmelser vare underkastede allehaande Fejlgreb, og hos hvem man dog altid kun finder en mangelfuld Skriftfortolkning, ligesom de da ogsaa selv ingen Fordring gjorde paa Infallibilitet, og ikke vilde ansees meer, end tilbørligt? Hvorfor ikke hellere strax gaae til Kilden selv, hvoraf ogsaa de have øst? Hvorfor gives og tages Forpligtelsen ikke hellere paa *Guds Ord,* end paa *Menneskeord?* — Og ved denne de Gejstliges Forpligtelse paa Bibelen fjærnes ej alene al Tvang, som stedse, i højere eller ringere Grad, er forbunden med Eeds Aflæggelse paa de symbolske Bøger, og hvormed der aabenbart begaaes en Synd imod Protestantismen; men derved sørges ogsaa sikkrest for Vedligeholdelse og Udvidelse af Evangeliets rene Lære, saa at en saadan Art af Forpligtelse, ogsaa fra denne Side betragtet, maa vise sig som den hensigtsmæssigste.

Endnu et Partie af protestantiske, især mange af de *nyere* Theologer, stemmer vel heller ikke for de Gejstliges Forpligtelse paa de symbolske Bøger, saadanne som vi nu for Tiden have dem, men troer dog, at Forpligtelsen er hensigtsmæssig, naar der, isteden for disse symbolske Bøger, som allerede have overlevet sig selv, udkastedes *nye Symboler,* som vare meer passende til Bibelfortolkningens Fremskridt, samt til Tidsalderens Aand og Forestillinger. Vore symbolske Bøger,

mene de, ere Resultatet af deres Forfatteres videnskabelige og religiøse Cultur, og beregnede efter den protestantiske Kirkes daværende Tarv; men efter et Tidsløb af 300 Aar er Alt blevet ganske anderledes. Af hvilken ganske anden Beskaffenhed ere ikke de Anskuelser og Indsigter, som ved Exegesens og Philosophiens Fremskridt ere vundne? Disse Bøger have altsaa tabt deres forbindende Kraft, de ere forældede; og fordi den protestantiske Kirke just derved væsentligen adskiller sig fra den katholske, at den anseer Voxen og Tiltagen i Erkjendelse som et helligt og aldrig forstummende Pligtbud: saa maae nødvendigen de hidtil værende Symboler antiqveres, og nye sættes i deres Sted. Hvo som ikke vil give sit Samtykke dertil, er slet ikke værdig til at bære Navn af Protestant, og modsiger sig selv: han erklærer nemlig paa den ene Side, en fremskridende Uddannelse for et væsentligt Adskillelsestegn mellem den protestantiske og katholske Kirke, og indrømmer dog paa den anden Side ved faststaaende Lærenormer og Forpligtelse paa samme, at det stedse skal blive ved det Gamle, eller at ingen Fremskriden eller Udskriden over de symbolske Bøger maa finde Sted. Men saa nødvendige end nye Symboler nu for Tiden ere, saa ville dog ogsaa disse med Tiden igjen forældes, og man kan med Grund og Ret vente, at den samme Trang atter vil vorde følt ved den fjerde Jubelfest, og saa fremdeles *).

Naar man nu med al Upartiskhed og Frihed for Fordom overvejer de her fremstillede Anskuelser og Paastande angaaende Gejstlighedens Eedsaflæggelse paa symbolske Bøger, saa vil man paa den ene Side næppe kunne nægte, at der i Alt indeholdes noget Sandt, uden dog at finde sig tilbøjelig til, fuldkomment at tiltræde en vis af disse Anskuelser og Paastande, fordi, paa den anden Side, det Vildfarende og Mangelfulde i enhver af dem er umiskjendeligen indlysende. —

Dem, som paastaae Nødvendigheden af symbolske Lærenormer og de Gejstliges Forpligtelse paa saadanne, kan man næppe med Grund og Ret imodsige. Enhver Corporation udgjør jo just derved et særskilt Heelt, at alle Medlemmer af samme ere enige om visse Punkter. Det er derfor sikkerligen ganske consequent handlet, naar man af den, der vil optages i en saadan Corporation, forlanger, at han offentligen og højtideligen skal udtale sin Overeensstemmelse i det, hvorom Alle ere enige; saavelsom at man af den, der attraaer at beklæde et Embede i samme, venter, at han vil forbinde sig til en tro Opfyldelse af de dermed tillige overtagne Pligter, samt offentlig erklære denne Beredvillighed. Hermed er den protestantiske Gejstligheds Forpligtelse paa de symbolske Bøger i og for sig allerede retfærdiggjort. Sandt er det ogsaa, naar samme Partie paastaaer imod det andet, der kun vil have Eden aflagt betingelsesviis, at der ved denne Forpligtelse ingen Clausel maa statueres, men Eden aflægges ganske ubetinget, fordi en Clausel allerede forud lader formode en tilsigtet Afvigelse. Men derimod paastaaer ogsaa dette Partie med Ret imod hiint, at den protestantiske Gejstlige ikke med god Samvittighed kan sværge paa de symbolske Bøger, fordi de indeholde Mangehaande, som ikke stemmer overeens med den hellige Skrifts rigtigen forstaaede Udsagn, og han overhovedet ifølge Protestantismens Aand ikke tør lade sig Hænderne binde i Bibelsforskningen.

Om endog Theologerne af det Partie, der forkaster enhver Forpligtelse paa symbolske Normer, fare vild, saa kan man dog aldeles ikke modsige dem, naar de ville vide enhver Samvittighedstvang fjernet, og paastaae, at den evangeliske Kirkes Liv bestaaer i Friheden, men at samme ved enhver Tvangsanstalt trædes for nær, og at man følgeligen paa ingen Maade bør føre Ordet for nogen saadan.

Saa lidet der end kunde være at indvende mod de Theologer, der paastaae, at de symbolske

*) Der gives desuden ogsaa Theologer, som holde en Revision af de symbolske Bøger for ønskværdig; men disse ere i Hovedsagen enige med dem, der ville have nye Symboler, og i deres Anskuelser og Grundsætninger aldeles ikke saa forskjellige, at man behøver at betragte dem som et særskilt Partie.

Bøger kun af deres Overeensstemmelse med den hellige Skrift erholde deres forbindende Kraft, saa have de dog Uret, naar de forkaste Forpligtelsen paa de symbolske Bøger, og blot ville have den indskrænket til den hellige Skrift selv, fordi det ved denne Forpligtelse ikke saa meget kommer an paa Christendommen overhovedet, i Modsætning til ikkechristelige Religioner, som snarere paa den protestantiske Christendom i Modsætning til den katholske Christendom. Ved denne Forpligtelse forlanges nemlig ikke blot, at den Gejstlige skal lære bibelsk, men protestantisk bibelsk, det vil sige, at han skal fortolke Bibelen ikke, som i den katholske Kirke, efter nogensomhelst menneskelig Forskrift, men ene og alene efter hermeneutiske Grundsætninger, grammatisk-historisk, efter bedste Overbeviisning.

Hvad endeligen det sidste Parties Ønske angaaer, at nye Symboler maatte vorde affattede, saa beroer det aabenbar paa den ægte protestantiske Sands for det Bedre, og paa rosværdig Erkjendelse af den evangeliske Kirkes Ret til, selv at træffe de Anstalter, som erkjendes for meest skikkede til at fremme uhindret Uddannelse, saavelsom paa den anden Side at ophæve og bortrydde det, der maa agtes for at staae den fremskridende Udvikling i Vejen. Men af hvor liden Betydenhed det end er, som kan indvendes imod dette Ønske i og for sig selv, og hvor gavnlig end dets Opfyldelse kunde være for den protestantiske Kirke; saa er dog just Opfyldeligheden af dette Ønske det store og vanskelige Problem. Quot capita tot sensus! — Hvo skulde vel under den nærværende Forskjellighed af theologiske Anskuelser og Systemer kunne istandbringe et Verk, hvorved der kunde gjøres Regning paa almindeligt Bifald? Hvilket Verk af denne Natur skulde, om end Forfatteren, eller ogsaa flere Forfattere, havde anvendt den meest omfattende Lærdom, den største Forsigtighed og den muligste Omhu, dog ikke finde mangehaande Daddel og Modsigelse? — Hvor mange uovervindelige Hindringer vilde ikke opdynge sig imod dets almindelige Indførelse? — Dette Ønske, saa vel meent, saa protestantisk det end i og for sig kan være, er dog slet intet andet end et — fromt Ønske.

(Sluttes i næste No.)

Indenlandske Efterretninger.

— Selskab til Blomsterkulturens Fremme. Dette Tidsskrift har nogle Gange omtalt slige Selskaber paa andre Steder, og om de Blomster-Udstillinger, som i nogle Hovedstæder ere bragte istand. Et saadant Selskab er nu her nyelig opstaaet, og tæller allerede et ikke ubetydeligt Antal af Medlemmer af Hovedstadens Blomsterdyrkere og Blomsteryndere. Efter dets Vedtægter er Gjenstanden for dets Virksomhed: „alle saadanne blomstrende Værter, være sig Træer, Buske, eller mindre perennerende og annuelle Planter, der egne sig for Havekultur i frit Land, og alle Potteplanter, som kunne overvintre uden Drivhuuspleje.“ Dets Øjemed søges opnaaet „deels ved hensigtsmæssig aarlig Anskaffelse af nye Planter, deels ved indbyrdes Meddelelse af de forhaanden værende Værter.“ Medlemmernes aarlige Contingent er 6 Rdl. rede Sølv, hvoraf hvert Medlem faaer tilbage i Værdie af nye Planter de 4 Rbdl., efter en af ham selv til Selskabet indleveret Fortegnelse; de 2 Rbdl. anvendes deels til at dække Embellage-Transport-, og Correspondence-Omkostninger ved de Planter, der skulle forskrives fra Udlandet, deels til at udrede andre Udgifter ved Selskabet. Det er imidlertid en Selvfølge, at det staaer enhver frit for, igjennem Selskabet at begiere Planter anskaffede til et større Beløb. Selskabet tør vente virksom Deltagelse af vore Botanikere og Kunstgartnere; og man seer i dets Stiftelse et nyt Exempel paa en Aand for al Slags Kulturs Fremme og en fortjenstfuld Nidkjerhed i nyttige patriotiske Samfunds Virken til forædlet Livs Nydelse.

— I Kunstforeningens Møde den 18 Nov. optoges 8 nye Medlemmer, og foreviistes en Deel vakre Haandtegninger, tilhørende Hr. Kunsthandler Weiß fra Berlin. Den 25 Nov. indkom 9 nye Medlemmer. Den 2 Dec. indkom 7 indenbyes og 1 udenbyes Medlem. Der var udstillet og fremlagt endeel, Hr. Registrator Kall tilhørende, baade kobberstukne og lithographerede Afbildninger af de mærkværdigste Kirker i den gammeltydske Stiil, saasom i Strasburg, Cøln, Antwerpen, Rheims o. fl.

Blandede Efterretninger.

— Tulipanhandelen. Kappadocien skal være Tulipanernes rette Hjemsted. Gesner fandt i 1529 den første Tulipan i Herwarts Hauge i Augsburg, hvortil Frøet sagdes at være kommet fra Constantinopel. Siden den Tid ere Tulipanerne blevne meget almindelige i Haugerne og formedelst deres skjønne og talrige Varieteter af tiltagende Interesse for Blomsterelskeren. Harlem var i ældre Tider Hovedsædet for den mærkværdige Blomster-, især Tulipansyge. Tulipan-Enthusiasmen herskede i Holland især i Aarene 1634 til 1637. I denne Tid ruineredes derved mange formuende Personer, og Fattige kom til Rigdom. Man solgte Svibler, som man ikke ejede, for umaadelige Summer paa Vilkaar af at levere Samme Kjøberen til en bestemt Tid. For en enkelt Semper-Augustus betalede man 13,000 Gylden, og for trende saadanne i Alt 30,000 Gylden. For en Viceroi gav man følgende Artikler: 2 Læs Hvede, 4 Læs Rug, 4 fede Oxer, 8 Grise, 12 Faar, 2 Stykfade Viin, 4 Tønder stærkt Øl, 2 Tønder Smør, 1000 Pund Ost og et Sølvbæger. Ogsaa kostede denne Svibel 4,023 Gylden. I Alkmaar solgte man ved offentlig Auction i 1636 120 Tuliplansvibler til Bedste for Opfostringshuset sammesteds for mere end 90,000 Gylden. Paa samme Tid vandt en Mand i Amsterdam ved denne Handel i fire Maaneder over 60,000 Gylden. I en eneste hollandsk By skulle ti Millioner Gylden for Tulipansvibler være blevne debiterede. Dette Tulipanraserie varede ikke længe. Priserne faldt, og Kjøberne vægrede sig ved at betale ved Afleveringen de forud betingede Summer. De derved foranledigede Processer afgjordes ved en Placat af Generalstaterne under 27de April 1637 derved, at Sælgeren skulde have Ret til at holde Kjøberen til at betale den betingede Priis ved den almindelige Rettergang. Denne Eragtning forvoldte hiin Handels hurtige Synken saaledes, at man nu kunde faae en Semper-Augustus for et Skamkjøb af 50 Gylden. Siden har man rigtignok ved nye, sælsomme Tuliplanplanter vundet meget gode Priser; men de vare ganske forskjellige fra hine, og man saae med Smiil tilbage paa hiin Enthusiasme. Endnu findes i de nyeste Fortegnelser over de harlemske Blomsterhandlere Priser af 20, 30, 40, 50, 60, 75 indtil 150 Gylden for enkelte rare Tulipaner. Indtil den franske Revolution var det almindelig Skik, at Harlemmerne fik Tulipansviblerne for deres Handel fra Flandern. Men siden Revolutionen kommer faa Svibler derfra, og Harlemmerne ere blevne nødte til at anvende meer egen Flid, paa hines Opelskning. Amsterdammerne især Damerne, have endnu stor Forkjærlighed for Blomster. Næsten alle Vinduer ere besatte med en udsøgt Blomsterflor. Handelen med Blomster og smaa Buskvæxter have Jøderne næsten ganske tilegnet sig; dog bringe ogsaa Landfolkene saadanne Væxter paa det udelukkende dertil bestemte Blomstertorv, der især i Pintsetiden er meget brillant. De Rige lade deres Blomster komme fra Harlem. Ogsaa Lille har siden gamle Tider været berømt for dets Blomster, især Tulipaner. I Førstningen var Handelen dermed i Geistlighedens Hænder. I 1812 nævnedes Galliez som den berømteste Blomsterhandler. Tulipanraseriet var her næsten ligesaa hidsigt som i Harlem. Man ombyttede f. E. for een Svibel et stort Bryggerie, som siden har beholdt Navnet **La Tulipe**. I det Hele er det nu for Tiden ikke stort bevendt med Tulipanhandelen, da ogsaa Engelænderne have begynet at opelske Tulipaner med Held. Engelske Blomsterelskere betale endnu for enkelte Sorter 5 til 6 Pd. Sterling. (Ch. J. S.)

— Canning. Da der var bleven undertegnet en Tractat mellem Storbritannien og Sverige,

skulde Canning og Baron Ehrenheim modtage Daaser med Diamanter til en Værdie af tusind Pund Sterling. Baron Ehrenheim anmodede den svenske Gesandt i London om, at give den engelske Minister et Vink, at han maatte foretrække at modtage Daasens Værdie i rede Penge. Dersom den engelske Regjering skulde forundres over denne besynderlige Begjering, bemyndigede Baronen ham til at underrette Hr. Canning under Haanden om hans hemmelige Bevæggrund, nemlig, at han, da den svenske Provinds Båhuslehn leed af Kornmangel, havde isinde, nogenledes at lindre Nøden ved denne Sum. Hr. Canning var virkelig meget forundret ved dette usædvanlige Forslag; men sagde, da han havde erfaret Grunden: „Sandsynligviis er Baron Ehrenheim en meget riig Mand, for at være istand til at gjøre en saadan Foræring.“ Aldeles ikke, svarede den svenske Gesandt, han har Intet uden sin Gage. „En desto ædlere Handling! raabte Canning; jeg giver Dem mit Ord paa, at hans Ønske skal blive opfyldt. Men jeg har ogsaa at bede Dem om en Artighed; tillad, at jeg tager Deel i hans gode Handling. Jeg beder Dem derfor, at lægge Beløbet af den Daase, som jeg skal modtage af Deres Regjering, til den Sum, Baron Ehrenheim har bestemt til Hjælp for Båhuslehn. (Ch. J. S.)

— Om Vejret i den forløbne Sommer skrives fra Christiania følgende: Den milde Aarstid begyndte iaar allerede i de sidste Dage af Februar. Marts og April vare vaade Maaneder, Maj derimod havde her i Christiania 20 enten ganske eller nogenledes klare Dage, var altsaa af alle Sommermaanederne den behageligste; thi i Juni tælledes ikkun 6, i Juli 11, i August 14 og i September 9 saadanne Dage, idet Himmelen paa de øvrige enten var overtrukket eller nedsendte mere eller mindre stærk Regn. I Juli og August gaves der dog som oftest efter regnfulde Dage behagelige Aftener. Samme vaade Charakteer havde Vejret i det hele vestlige Europa fra Dovrefjeld indtil Cap St. Vincent, hvorimod man i Italien i Juli og August leed af en for Markfrugterne ligesaa skadelig Tørke, som Fugtigheden var i de Lande, der i Almindelighed ere underkastede samme Vindes Indvirkninger som Beboerne af det sydlige Norge. Baade nordlige og sydlige Vinde medførte Regn og den tiltagende Maane frembragte enten slet ikke eller dog ikkun for kort Tid Opholdsvejr. Blot i Slutningen af Juli vare nogle hede Dage. Før Udgangen af September begyndte man allerede at tage sin Tilflugt til konstig Varme, i det Mindste om Morgenen. Den 7de September glimrede et smukt Nordlys. (Ch. J. S.)

Kjøbenhavns Børs, d. 3 December 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. 11½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	47	47½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	86½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	81	81½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	101½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	60	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 98.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 7 December 1830.

Apologie
for
de protestantiske Gejstliges Eedsaflæggelse paa de symbolske Bøger.

(Sluttet.)

Naar nu ingen af de anførte Besvarelser paa det Spørgsmaal: om protestantiske Gejstlige skulle beediges paa symbolske Bøger, kan ansees for tilfredsstillende; saa maatte enten slet intet tilfredsstillende Svar være muligt, eller der maatte endnu kunne vindes en Standpunkt, hvorpaa Gjenstanden fra en ganske egen Side falder i Øjne. At der nu vist nok er saadan en Standpunkt tilovers, vil vise sig af det Følgende.

At symbolske Bestemmelser for religiøse Corporationer til Skjelne fra andre ere uomgængeligen nødvendige, er, allerede efter de hidtil fremsatte Bemærkninger, ingen Tvivl underkastet. De betræffe just det Adskillende, og udgjøre derved det religiøse Samfunds eller Kirkens indre Baand. Imidlertid vedkomme de, ifølge deres oprindelige Bestemmelse, ikke saameget Lærens Indhold, som dens Form. I første Tilfælde var vist nok Forpligtelse paa Bibelen hensigtsmæssigst; men her er Talen meer om hvorledes, paa hvilken Art og Maade der skal læres. Den protestantiske Gejstlige skal, som allerede er bemærket, prædike ikke blot bibelsk, men protestantisk bibelsk; ligesom man paa den anden Side af en katholsk Gejstlig venter, at han prædiker ikke protestantisk bibelsk, men katholsk bibelsk. — Men protestantisk bibelsk prædiker man kun da, naar man i Sandhedens Udgranskning aldeles ikke lader sig bestemme af nogen menneskelig Autoritet. Saasnart man troer noget blot af den Aarsag, at en Anden har udgivet det for sandt, og tilholder Andre, vel endog under Trusel af deres Saligheds Forliis, til at hengive sig til en saadan blind Tro; saa prædiker man ikke meer protestantisk, men antiprotestantisk: man er affalden fra Læren, og hylder en Grundsætning, som Reformatorerne forkastede. Men nu ere de symbolske Bøger ligeledes kun Menneskeord, som da ogsaa deres egne Forfattere heller ikke have udgivet dem for Andet. Vilde man altsaa ved Forpligtelsen paa disse Bøger lade den Gejstlige sværge in verba magistri, eller magistrorum, saa at han ikke skulde troe mere, ikke mindre og ikke paa anden Maade, end han her finder skrevet, og i sit Foredrag ikke maatte afvige saa meget som en Toddel fra de her opstillede Lærebegreber: saa var dette at misbruge disse Bøger paa en oprørende Maade, og at lade Protestantismen affsværge. Over en saadan afgudisk Ærefrygt vilde Reformatorerne have udtalt det samme Anathema, som de plejede at udtale over alle erkjendte Vildfarelser. Men en

saadan Symbololatrie søgte disse Skrifters Forfattere selv*) at forebygge, naar de i Indledningen til Concordieformelen lade sig saaledes fornemme: „Vi troe, lære og bekjende, at den eneste Regel og Rettesnor, hvorefter alle Lærdomme og Lærere tilhobe skulle rettes og dømmes, ere alene det gamle og nye Testamentes prophetiske og apostoliske Skrifter. Men andre Skrifter, af ældre og nyere Lærere, med hvad Navn de end nævnes kunne, skulle ikke holdes lige med den hellige Skrift, men stedse og altid underkastes samme, og ikke antages anderledes og videre, end som Vidner, om paa hvilken Maade Propheternes og Apostlenes Lære efter Apostlenes Tid og paa alle Steder er bleven opretholdt. Men de andre Symboler og anførte Skrifter ere ikke Dommere, som den hellige Skrift, men blot Vidnesbyrd og Erklæring om Troen, hvorledes altid den hellige Skrift i stridige Artikler i Guds Kirke af de da levende er bleven forstaaet og udlagt, og de imod samme stridende Lærdomme forkastede og fordømte.“**)

Altsaa er allerede af de symbolske Skrifters egne Forfattere enhver Forpligtelse paa deres bogstavelige Indhold erklæret for utilbørlig, og det er derved desto begribeligere, hvorledes slig Forpligtelse fra den tidligste Tid maatte finde Modsigelse.

Saaledes gjøres vi ved disse Bøger selv opmærksomme paa den Standpunkt, hvorfra vi have at betragte dem: vi maae nemlig, som ved enhver Bog, saa og ved disse, adskille Aanden fra Bogstaven. Denne er det Klædebon, hvori hiin fremtræder; Klædebonnet er foranderligt og forgængeligt, men Aanden er uforanderlig og evig. Men Protestantismens Aand, som overhovedet taler ud af de symbolske Skrifters Bogstav, er det Princip: at tilbagevise alle menneskelige Udsagn i Troessager, og ene og alene lade Guds Udsagn i den hellige Skrift, som maa fortolkes paa en grundig og fordomsfri Maade, være gyldige. Denne de symbolske Bøgers Aand bliver, saalænge denne Kirke bestaaer, stedse uforanderligen den samme, uagtet den aabenbarer sig i forskjellige Former, som ere bestemte af hver Tidsalders Culturgrad. Den højtidelige Erkjendelse af dette reent protestantiske Princip, og den offentlige Erklæring, at holde dette Princip som Regel og Rettesnor urokket for Øje ved Religionsunderviisningen, er det, som fornuftigviis kan forstaaes ved Gejstlighedens Forpligtelse paa de symbolske Bøger, og hvis Nødvendighed falder klart i Øjnene.

En Lærer, som ikke af ganske Hjerte hylder denne Grundsætning, og tvivler om, at han stedse vil kunne blive den tro, han kan paa ingen Maade med god Samvittighed være protestantisk Gejstlig; og naar ved den Prøve, som gaaer forud for Overdragelsen af et gejstligt Embede, en mod Protestantismens Princip stridende Tænkemaade, eller dog i det mindste Mangel paa ægte protestantisk Sind, øjensynligen skulde befindes at have Sted: saa burde en saadan Candidat uden videre tilbagevises. Men skulde den allerede ansatte protestantiske Gejstlige under sin Embedsførelse befindes at være af en saadan antiprotestantisk eller uprotestantisk Tænkemaade, saa maatte han, ne quid detrimenti capiat ecclesia

---

*) Da Concordieformelen, som bekjendt, ikke hører med til den danske Kirkes symbolske Bøger, gjælder dette rigtig nok ikke bogstaveligen for os; men imidlertid kan af mangfoldige Ytringer i den augsburgske Confession det selv samme udledes. Og saa orthodox er vel desuden Ingen iblandt os, at han skulde erklære Concordieformelens Lære i dette Stykke for heterodox.

Oversætterens Anm.

**) Med disse Ord kan man sammenligne hvad Luther siger (i hans Werke, Altenb. Ausg. Bd. IV. S. 390.): „wie wohl wir solches nicht als streng Gebot können lassen ausgehen, auf daß wir nicht neue påbstliche decretales aufwerfen, sondern nur wie Historie und Geschichte, dazu als ein Zeugniß und Bekenntniß unsers Glaubens.“

bortfjærnes fra sit Embede, hvilket dog kun da lovligen kan skee, naar han i Forvejen er bleven forpligtet paa denne Kirkes symbolske Læreforskrift. — Forsaavidt det nu af en samvittighedsfuld Gejstlig er at vente, at han vil lære efter Overbeviisning, kan man vist nok ogsaa give denne Læreforskrift, som forelægges til højtidelig Antagelse, Navn af en Troesforskrift, skjønt ellers Troen aldeles ikke lader sig binde til nogen Forskrift, og en saadan Anmodning ej vilde være andet, end en reen Urimelighed.

Men denne Protestantismens Grundsætning fremlyser af de symbolske Bøger klarest i den augsburgske Confessions syvende Artikel, hvor det hedder om Kirken, at den er et Samfund af Hellige, hvori Evangeliet retteligen læres, og Sacramenterne retteligen forvaltes.*)

Denne Artikel indeholder altsaa den evangeliske Kirkes Grundsymbol, hvorpaa den Gejstlige, som Lærer og Liturg, ene og alene bør tages i Eed, ifølge hvilken Forpligtelse han med Anvendelse af alle de til hans Raadighed staaende Midler, uden at lade sig bestemme af nogensomhelst Fortolkers Magtsprog, skal udfinde de bibelske Udsagns sande Betydning, og altsaa lære efter bedste Overbeviisning. Ogsaa de i Symbolerne indeholdte Erklæringer, Anskuelser og Begreber skulle, som Concordieformelen udtrykkeligen siger, blot være ham et Vidnesbyrd, om hvor vidt man den Gang var kommen i Bibelforskningen. Vilde han blive staaende derved, fordi han agtede sig forbunden til, ikke at gaae videre: saa var han i Aanden en sand Papist,

*) Paa tysk: „Das Evangelium soll nach reinem Verstande gepredigt, und die Sakramente dem göttlichen Worte gemäß gereicht werden." — Oversætteren har i Texten givet disse Ord efter den latinske Original, hvor de lyde saaledes: „est autem ecclesia congregatio sanctorum, in qua evangelium recte docetur, et recte administrantur sacramenta." Forf. har fulgt den tyske Udgave af Confessionen, hvis Udtryk svare endnu bedre til hans Hensigt. Overs. Anm.

og intet mindre end Protestant; vilde han, efter at have erholdt bedre Indsigt, hemmeligholde denne for Menigheden, og blive fast ved de symbolske Bøgers Begreber og Bestemmelser, saa prædikede han ikke retteligen, og handlede atter pligtstridigt.

Det vil vist nok ikke fattes paa Theologer, som mene, at de symbolske Bøgers og deres Forfatteres Anseelse herved er nedværdiget; men denne Mening beviser kun Mangel paa et ægte protestantisk Sind. De klæbe ved Bogstaven, som efter Apostlens Ord „ihjelslaaer;" Aanden, der ligger til Grund for samme, er dem fremmed. De have endnu ikke fattet det, der væsentligen adskiller den protestantiske Kirke fra den katholske, og hiin Kirkes Symboler fra dennes, hvilken væsentlige Forskjel af Ingen bleven udtalt klarere og syndigere, end af Fichte: „Protestanten gaaer „ud fra Symbolet og skrider frem i det „Uendelige; Papisten gaaer tilbage „dertil, som til sit sidste Maal. Hvo „der gjør det sidste, er en Papist, i „Form og Aand, omendskjønt de Sæt„ninger, ud over hvilke han ej vil til„lade Menneskeheden at gaae, med Hen„syn til Materien kunne være ægte lu„therske eller calvinske etc."*).

Altsaa tør den protestantiske Gejstlige i sine Foredrag bestride og gjendrive de symbolske Lærebegreber, naar de efter hans Overbeviisning ikke stemme overeens med Skriftens Udsagn? —

Hvad vilde han da egentlig bestride? Disse Begrebers Aand? Men denne er den reen evangeliske og evig sande Aand, som aander Frihed og Uafhængighed af alle Menneskebestemmelser i Troes- og Samvittighedssager. Men at bestride denne Aand, vilde aabenbar være imod hans Pligt: dette skal og tør han ikke! Dog, han vilde maaskee angribe og bekæmpe den bogstavelige Betydning af disse Begreber? Men Bogstaven

*) See Fichtes System der Sittenlehre. Jena und Leipzig 1798. pag. 327.

uden Aand er et dødt Klædebon — han vilde altsaa kæmpe som Een, der slaaer i Luften.

Han skal ikke bestride, ikke gjendrive de symbolske Lærebegreber, men han skal gaae ud over dem; han skal opfatte dem i den Aand, som han efter inderligst Overbeviisning erkjender for den reen bibelske, og blot i denne Forstand skal han gjengive Menigheden dem. Dette alene er da at prædike evangelisk, og i Overeensstemmelse med den paa de symbolske Bøger aflagte Eed, og hvo som vilde lære og prædike anderledes, han vilde give Menigheden eller dens Repræsentanter Ret til, offentligen at udtale et ἀνάθεμα ἤτω over ham, som protestantisk Geistlig.

Deraf vorder det nu ogsaa indlysende, at man slet ikke har Aarsag til at ønske nye Symbolers Affattelse og Indførelse. Ikke at tale om, at uovervindelige Hindringer, som allerede er bemærket, imodstaae denne Hensigts Opnaaelse; saa kan man ogsaa med Føie fritage sig for saadan Ulejlighed, som ganske unødvendig. Protestantismens Aand, som besjæler vore Symboler, er, ophøjet over al Forældelse, stedse een og den samme; den hersker urokket gjennem alle Tider, og giver Bogstaven stedse nyt Liv.

Hvad her er sagt om de symbolske Bøger overhovedet, det gjælder da i Særdeleshed om den augsburgske Confession og fremfor alt om den lutherske Katechismus. Saa meget end derom er blevet debatteret og sagt in alteram partem, saa maa dog Brugen af sidstnævnte Bog ved den offentlige Religionsunderviisning agtes for saa meget desto meer ueftergivelig, som den har symbolsk Anseelse, hvorved der mindre tages Hensyn til den bibelske, end til den protestantiske Christendom, og forudsættes, at kun Protestantismen er i Besiddelse af Nøglen til Christendommen.

Imidlertid bliver den lutherske Katechismus ifølge sin Bestemmelse dog kun Grundlaget for Underviisningen, og skal aldeles ikke indskrænke Lærerens Frihed, naar han overeensstemmende med forandrede Tidsforhold eller vunden bedre Indsigt vil skride ud over Ordenes bogstavelige Betydning, eller i dette Øiemed betjene sig af en passende Ledetraad. Katechismen byder den Geistlige kun de Punkter, hvortil han kan hæfte sin Underviisning, og der ventes ifølge den aflagte Forpligtelse med Grund og Ret, at han Intet vil lære, som er uforeneligt med Protestantismens Aand, følgeligen ubibelsk og uchristeligt.

Slutningserindring.

Som bekjendt beskyldes Rationalismen af det modsatte Partie for, at den gaaer ud paa at undergrave enhver positiv Religion, følgeligen ogsaa Christendommen, og paa at omstyrte alle kirkelige Institutioner, indføre et almindeligt politisk og religiøst Anarchie, og aabne Døren for Vilkaarlighed i Troen saavelsom i Livet. Naar nu her en erklæret Rationalist lader en Apologie for de protestantiske Geistliges Eedsaflæggelse paa de symbolske Bøger udgaae i Verden, saa vil vel allerede Titlen være Mange en Forargelse og en Daarskab. Maatte dog Alle, som tænke saa ilde i deres Hjerter, yttre det med Munden, eller skrive det med Pennen, endeligen komme til den Erkjendelse, at de fare vild; at netop Rationalismen er Protestantismens Skaber og Opholder, at der følgeligen af den aldeles Intet er at frygte for den protestantiske Kirkes Vel, tværtimod med fuld Ret kan ventes, at den under guddommelig Varetægt og Bistand endelig vil triumphere over alle sine Fjender og Foragtere, og Jesu Christi Kirke saaledes, uagtet al Modstand, efterhaanden nærme sig til den Fuldkommenhed, som af dens Stifter er den forjættet.

(Forfatteren synes maaskee i denne Slutningserindring at udtrykke sig vel stærkt om Rationalismens Fortrinlighed; dog naar man erfarer, hvilken Rationalisme det er, han lovpriser, vil man uden Tvivl

være mere tilbøjelig til at bifalde ham. I en Note S. 29 ff., som i denne Oversættelse er udeladt, for ikke at afdrage Læserens Opmærksomhed fra Hovedsagen, bekjender Forf. sig nemlig til en christelig Rationalismus. Han adskiller denne udtrykkeligen fra den philosophiske Rationalisme, som erklærer sig uafhængig af al menneskelig Autoritet i Ordets videste Betydning, endog af Jesu og Apostlenes. Med denne Rationalismus vil Forf. Intet have at skaffe, idet han erkjender, at den er uforenelig med den historiske Protestantismus, følgeligen ogsaa med Beklædelse af et geistligt Embede i den protestantiske Kirke. — I samme Note forekommer følgende Yttring, hvoraf man seer, hvorledes Forf. veed at forene Antagelsen af en positiv Religion med sin Rationalismus: „Naar man beskylder Rationalismen for en forstyrrende Tendents, saa kan denne ikke være rettet imod Andet, end imod det Irrationale, d. e. det Ufornuftige. Var nu det Positive i en Religion, som saadant, noget Ufornuftigt, saa havde hiin Beskyldning sin gode Grund. Men just Rationalisten erkjender en saadan Anstalt til Menneskehedens religiøse Uddannelse som fremgaaende af Fornuften selv, og af den paabudt, altsaa som fornuftnødvendig, og tvivler ikke i mindste Maade paa, at jo det, som maa agtes fornuftnødvendigt, ifølge sin Oprindelse maa erkjendes for guddommeligt. Saaledes ærer Rationalisten den positive Religion som en guddommelig Foranstaltning, og det med en Overbeviisning, der aldrig i samme Grad kan blive Nogen til Deel, som er Rationalismen ugunstig.")

Den falske Tidsaand.

Der en Tid, da Folk er meer end gale,
Som Børn de Voxne slide Taabers Vej;
Vil end den Vise tænke, skrive, tale,
Hans Skrift ej læses, Talen høres ej.

Men tør af dristig Styverfænger skrives
Hver Morgen, Middag, Aften — Løgn og Skrømt,
Ved Hobens Bifald Bladet herlig trives,
Mens visest Bog til Glemsel blir fordømt.

Er Fred i Landet (meer end Somme lide),
Er Loven viis og Fyrsten ejegod,
Dog Flyveblade Folket lade vide:
„For Friheds Skin bør offres Gods og Blod!"

Nu Svenden Mester, Drengen Svend maa være,
Sin egen Herre hver — thi han er fri,
Og Pøbelskarer fatte snart den Lære:
„Slet ingen Skatter! Intet Politi!"

Slig Daarskab læres af en Potters Blade,
Og Flidens skjønne Land blev Oprørs Hjem; —
I afbrændt Tomt vel Frugter groe, men Skade!
Kun Jesuiter gotte sig ved dem.

**

Om Cholera morbus.

I. Den russisk keiserlige Livmedicus Geheimeraad Dr. Loder i Moskau har i en Skrivelse derfra af 28 Oct., til Redacteuren af den Petersburgske Journal, meddeelt Følgende: „Sygdommens Natur er, desværre, endnu ei tilstrækkelig bekjendt. Imidlertid synes den dog at være den samme, som den indiske Cholera. Paa de Angrebnes Helbredelse har derimod Climatet stor Indflydelse; og den er heller ikke saa smittende ved Berørelse, som Pesten, omendskjøndt den hos der-

til meget Disponerede er dræbende i faa Timer. Den angriber her endnu stedse mange Mennesker; men flere Mandfolk end Fruentimmer, omtrent i Forhold som 8 til 5. Det er meest Folk af den simpleste Stand. Aarsagen dertil er Disses usle, indknebne fugtige og smudsige Vaaninger; deres daarlige Beklædning, hvorved de uundgaaelig ere udsatte for Forkjølelse; samt deres slette Nærings-midler, bestaaende af raae Løg, Agurker, Champignons, halvraadne saltede Fisk, daarligt Kjød, og først og fremmest den frygtelige Brændeviins-drikken, der dræber saa uhyre mange Mennesker. Hertil kommer endnu, at de gjerne i Førstningen skjule Sygdommen. De Faa af de mere dannede Stænder (omtrent 30 eller 40,) som umiskjendeligen ere døde her af Cholera, vare selv Skyld deri, deels ved grove Diætfeil, Fylderie, eller barnagtig Frygt for Smitten; deels vare de ved forudgangne Sygdomme, vel ogsaa ved urimelig Aareladning o. s. v., blevne i høj Grad svækkede og berøvede deres Livskræfter. I det Hele taget er de Syges Antal endnu snarere i Til- end i Aftagende; men Sygdommens Intensitet, eller Ondartethed, bliver aabenbar svagere; saa at jeg har Haab om, at denne frygtelige Plage, ved de gode Forholdsregler, den utrættelige Krigs-General-Gouverneur uafladelig træffer, snart vil ophøre. Luften er unægtelig for Øieblikket disponerende til Indigestioner, Forkjølelser etc.; men det er derfor ikke sagt, at det altid gaaer over til Cholera."

II. Professor. Dct. Medic. i Kiel A. F. Lüders har skrevet en kort Afhandling om denne Sygdom, dateret Kiel 12 Nov. 1830, optagen i Hamb. Corresp. Nr. 227, hvoraf følgende er det Væsentligste: Cholera, der ogsaa i vort Klima forekommer om Sommeren i enkelte Tilfælde, ofte af stor Hæftighed, hører dog egentligen hjemme i de varme Lande, og har siden 1817 antagen en epidemisk Character. Fra Bengalen af udbredte den sig over hele Indien til Bombay paa den ene, og Siam og Malacca paa den anden Side; gik herfra over til China, til de philippinske Øer, Molukkerne, Sumatra og Java, ligesom fra Bombay til Ceylon, Isle de France, Persien, Arabien, Lille-Asien, indtil den i Aaret 1823 ankom til Astrachan ved det kaspiske Hav, og til Antiochien i Nærheden af Middelhavet, efterat den i dette Tidsløb

ifølge omtrentligt Overslag, havde bortrykket 6 Mill. Mennesker. Saaledes havde den i langsomme, men sikkre Fremskridt, uden at lade sig opholde hverken af Vind, Vejr eller Aarstider, Bjergkjeder eller Sandørkener, Skove eller Stepper, Land eller Hav, gjennemdraget det vidtløftige Asiens hele uhyre sydlige Halvdeel og syntes nu udslukt ved Europas Grændser. Men den slumrede kun, for at samle nye Kræfter til sit fordærvelige Tog over Occidenten; thi iaar udbrød den igjen i det sydlige Rusland, trængte frem imod Nord indtil Moskau (beliggende næsten paa samme Bredegrad som Hamburg), uden at lade sig standse af de omhyggeligste Quarantaine-Anstalter, selv under den højhjertede Kejsers umiddelbare Ledelse. Og skulde maaskee endog den nordiske Vinters Kulde for en Tid standse den, saa er det dog ingenlunde usandsynligt, at den til næste Foraar igjen vil gribe mere om sig mod Vesten, og ogsaa hjemsøge vor Verdensdeel. Den Cholera, som forekommer her om Sommeren, er afgjort ikke smitsom, og jeg er fast overbeviist om, at den epidemiske ligesaa lidet er det, uden her nærmere at kunne motivere Grunden for denne Mening, som ogsaa er de fleste engelske Lægers i Ostindien. Indtil Man imidlertid er kommen til Vished herom, er det naturligt, at Man anvender Qvarantaine-Forholdsreglerne, hvorvel Erfaring allerede noksom har godtgjort, at de ere afmægtige til at standse Sygdommens Fremskridt, fordi det Sygdommen fremavlende Princip befinder sig i Atmosphæren, hvad enten det nu udvikler sig der, eller uddunster af Jorden. Ikke Quarantainerne, men et Middel, der kunde tilintetgjøre, eller afvende det i Luften værende Sygdomsstof, — det være nu et levende eller dødt Noget — vilde muligt være istand til at sætte Grændser for Sygdommen. At dette vilde kunne opnaaes ved Ild, der gav en stærk og vedholdende Røg, er ikke usandsynligt. I det mindste fortjente det dog at prøves, hvilket vistnok uden Vanskelighed lod sig gjøre i Rusland, ved Antændelse af betydelige Græs-Stepper, Hedestrækninger, tør Gjødske, eller ved langsom og længe vedligeholdt Skovbrand. I de smittede Egne selv skulde der vedligeholdes store Røge-Baal."

III. Imod disse Hr. Prof. Dr. Lüders's Bemærkninger har en Indsender i Börsenhalle

gjort følgende Indvendinger: Da Man endnu ej har seet, at Sygdommen er trængt videre frem, end til Moskau, saa er det vel for overilet, allerede at paastaae, at selv de af Kejseren personlig trufne Foranstaltninger ei have formaaet at sætte den Skranker. Skulde det virkelig ikke mere være muligt i Rusland, fordi Sygdommen allerede har grebet altfor meget om sig der; saa er det dog derfor ikke sagt, at stræenge Quarantaine-Forholdsregler og Militair-Cordons jo nok kunde beskytte andre Lande, hvor Man itide anvendte disse Midler. At den nordiske Vinters Kulde skulde for en Tid kunne standse Sygdommens Fremskridt er, ifølge en russisk Læges Forsikring i Hufelands Journal, ikke Andet end Bedrag; ligesom ogsaa, at den asiatiske Cholera ei skulde være smitsom. Samme russiske Læge paastaaer ogsaa, at om Smitten end skulde kunne forplantes ved den atmosphæriske Luft, saa er dette dog ikke nær saa afgjort, som at den bringes fra Mand til Mand.

Indenlandske Efterretninger.

— „Edlingen Carl de Neergaard, forhenværende Ejer af Nørlund, Torstedlund og Albek Hovedgaarde og underliggende Godser, nu Ejer af Gundersløvholm og Castrup Hovedgaarde og Godser i Sjælland, sætter Sandhed, Agtelse, og Taknemlighed efterstaaende Minde ved hans Bortreise. Da han i Aaret 1826 kjøbte fornævnte Godser, vare de i en yderst daarlig Forfatning; Bønderne vare i høj Grad forarmede, mange Gaarde øde og nedfaldne, andre meget forfaldne paa Bygninger, og næsten uden Besætning. I et kort Tidsrum bleve Godserne meget forbedrede, de øde Gaarde fik Fæstere, der fritoges i de første Aar for Skatter og Afgifter, de nedfaldne Gaarde bleve opbyggede, de overordentlig store gamle Restancer, som udestode hos Fæsterne eftergav han dem, og desuden bleve Besætningsdele, Bygningsmaterialier m. v. uden Vederlag uddeelte. Flere Byer bleve i de fire Aar, han ejede Godserne, udskiftede, og saavel Udgifterne herved, som ved Materialier, Arbejdsløn m. v. til de Gaarde, som bleve udflyttede, betalte af ham. Enhver Bonde, der fortjente det, blev hjulpet. Intet Under da, at Alle, for hvem han med saa megen Godhed, Selvopofrelse, ja Selvfornægtelse drog Omsorg, sørge ved hans Bortrejse; men ogsaa tillige rejse ham et taknemligt Minde i deres Hjerter, der vil gaae i Arv til den sildigste Slægt. Hvad han var for Godsernes Bønder, var han for alle dem, der stode i hans Tjeneste. Ved den blideste Humanitet i Omgang, og det Ønske at see Lykkelige omkring sig, vandt han dem, og derfor knytter dem til ham den trofaste og inderlige Hengivenhed og Taknemlighed, der vil blive uforandret, selv under de afvexlende forskjellige Forhold af deres Fremtid. Ædel Daad uden Bram vinder ved Tilbagesyn i sig selv en lønnende Tilfredshed — gid den Ædle længe maa nyde den. IX."

Om bemeldte tre Gaarde læser man i Jensen's nyelig udkomne Provindsial-Lexikon over Danmark følgende: 1. „Nørlund Hovedgaard i Ravnkilde Sogn, Aars Herred, Aalborg Amt, har 33 Td. 4 Skp. 1 Fkr. 1 Alb. Hovedgaardstakt, med et Areal af 705 Td. Land; 5 Td. 7 Skp. 2 Alb. Skovsk. og 3 Td. 1 Skp. 2 Fkr. Mølleskyld; 370 Td. 1 Skp. 3 Fkr. 1⅙ Alb. Bøndergods. Borgegaarden er af 3 Længder, 2 Etager høje, med tre Taarne og hvælvede Kj l ere; bygt 1581 til 1597 af Ludvig Munk. Paa denne Gaard er den bekjendte Kirstine Munk fød 1598. Gaardene Albek, Nørlund og Thorstedlund bleve i 1826 solgte for 60000 Rbd. 2. Thorstedlund Hovedgaard i Aarestrup Sogn, Hornum Herred, Aalborg Amt har 45 Td. 2 Skp. 2 Fk. fri Hovedgaardstakt, og et Areal af 585 Td. Land; 5 Td. 7 Fkr. 2 Alb. Skovsk. og 370 Td. 1 Skp. 3 Fkr. 1⅕ Alb. Bøndergods. Borgegaarden, bestaaende af tre Fløje, er omgiven med Grave. Til Gaarden hører en smuk Skov, skjønne Haver, Fiskedamme, og Søer. Den er meget gammel, og hørte tilforn til Stamhuset Restrup; men blev 1826 med Albek og Nørlund solgt. 3. Albek Hovedgaard i Suldrup Sogn, Hornum Herred, Aalborg Amt, 2½ Mil S. for Ribe, har 17 Td. 5 Skp. 3 Fkr. Hovedgaardstakt, med et Areal af 292 Td. Land, underliggende Bøndergods, 277 Td. 3 Skp. 2 Fkr. 1 Alb., og 4 Td. 2 Skp. Mølleskyld. Tiender 45 Td. Godset er

meget gammelt. Dets første Ejer, som vides, er Folmarus Jacobi de Albek (Alabæk) 1406. Det har hørt til Stamhuset Restrup, Gaarden er udentvivl den af Skipper Clemens's Tropper afbrændte Aabethjeld; — efter Wolf (Encon. Regn. Dan. S. 76) Albekrialdt." Til forestaaende Bemærkninger kunde have været føjet hvad i det for kort Tid siden udkomne, her i Bladet anmeldte lidet Skrift: Om de gamle Borge i Danmark etc. S. 159-151 er anført, Nørlunds Historie vedkommende.

— Hr. C. L. Walther paa Haraldslund, har i Apenrader Ugeblad gjort opmærksom paa det Skuffende ved Afgivternes Sammenligning for Aarhundreder siden med nærværende Tider, som en Følge af den større Mængde ædle Metaller og Pengenes atter derpaa grundede lavere Værdie. Naar Luxusartikler undtages, kunde man for Aarhundreder siden kjøbe lige saa meget for een Daler, som nu for fem; ikke at tale om, at tilfældige Ulykker, som Krig, aftagen Handel o. s. v. kunne kunne hjemsøge Staterne og gjøre overordentlige Byrder nødvendige.

Blandede Efterretninger.

— Der fortælles om Hertuginden af Angouleme, at hun uagtet al sin Aandsstyrke og mandige Characteer skal være meget overtroisk. Ludvig XVIII roste hende engang for hendes Frygtløshed, og spurgte hende, om hun ikke havde været bange, da hendes Liv dog saa ofte havde været i Fare, hvorpaa hun svarte: „Frygt, Sire, kjender jeg ikke noget til, og Eders Majestæt ville erindre, at jeg kun kan døe i Januar!" Dette mærkværdige Svar havde en ligesaa mærkværdig Anledning. En svensk Astrolog skal nemlig engang i Engelland, paa hendes Forlangende om at vide sin Fremtidsskjebne, have givet hende følgende Spaadom,' hvortil hun synes at fæste megen Lid: „De vil blive en Bold for Skjebnen. De bliver Kone men aldrig Moder, altid nærved Thronen, men aldrig paa den. Lykke og Ulykke vil afvexlende blive Deres Lod. Endnu to Gange vil det kongelige Banner svæve over Deres Hoved, De vil komme endnu et Skridt nærmere Thronen, derpaa vil følge Flugt og Forviisning; en Tidlang vil De komme til at leve allene, men endelig beslutte at gaae i Kloster, som forhindres af Døden. August vil blive dem en Maaned fuld af uventet Krænkelse og Skjebneafvexling. Januar vil derimod, skjøndt med voldsom Haand, bringe Dem Hvile og Roe." (A. A.)

Kjøbenhavns Børs, d. 7 December 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. $11\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$46\frac{1}{2}$	$46\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$85\frac{1}{2}$	86 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	$80\frac{1}{2}$	81 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	$101\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	$107\frac{1}{2}$ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	101	$101\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	59	$59\frac{1}{4}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 99.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 11 December 1830.

Reenlighedssyge i Schweitz.

(Af et Brev.)

I Begreb med at forlade Schweitz, hvor ikke blot Natnren, men ogsaa de huuslige Cirkler have beredt mig uforglemmelige Timer, meddeler jeg Dem en Beretning ikke om Bjergenes underfulde Scener, men om en Egenhed, som har været mig meget paafaldende: om Overdrivelsen af en qvindelig Dyd, som just derved truer med gaae over til en Feil; jeg roser ikke Helvetierindernes Skjønhed, Patriotisme, Huusholderiskhed; men jeg beklager mig over, at mange af dem ere for — reenlige.

Den Reenlighed, hvorved den største Deel af Holland udmærker sig, er almindelig bekjendt, og enhver veed, at denne Reenlighed ikke sjælden vorder latterlig, og stundom gaaer over til Ureenlighed; men det er mindre bekjendt, at der ogsaa i Schweitz findes fuldendte Sidestykker til alt dette. Ustridigen udmærker sig en stor Deel af det protestantiske Schweitz paa en fordeelagtig Maade ved en høi Grad af Reenlighed, og denne er endog paa Landet, navnligen i Kanton Bern, den Reisende iøinefaldende. Det Indre af Boligerne, ogsaa sammes nærmeste Omgivelser, fortjener i denne Henseende megen Ros i Stæderne Zürich og Basel; men i begge disse Stæder træffer man ogsaa i mange Familier hiin Overdrivelse af denne i sig selv rosværdige Skik. I disse Huse er det ikke blot paa bestemte Dage eller Timer, at der skures, feies, vaskes, men disse Forretninger vare uafbrudt ved. Stedse ere nogle Personer sysselsatte med at bortskaffe lige fra Loftet til Gulvet hvert Solgran, som kunde have sat sig et eller andet Sted, og hvert Spor, som en Indtrædendes Fodtrin kunde have efterladt sig, eller at reengnide hver Dørlaas, som maaskee var bleven berørt af en Haand. Efter faa Timers Forløb renses Trapperækverkerne, Sidevæggene, Vinduerne paa ny, og i ethvert Kammer hører man en evig Gjentagelse af hiin sagte spøgelseagtige Lyd, som Skurelappen frembringer, idet den udenfra bevæges over Døren. Alle Møbler i de beboede Værelser ere en uafladelig Gjenstand for denne Virksomhed, ja endog paa ubrugte Værelsers Møbler øver den sig daglig. Enhver fri Bevægelse i saadant et Huus paadrager Irettesættelse, og selv Børnenes glade Sind bukker under for det strænge Bud; thi deres Omspringen kunde foraarsage Støv, der kunde lægge sig et eller andet Sted og blive synligt, og nu kunde der ulykkeligviis indtræffe et uventet Besøg, hvorved hiint skrækkelige Syn faldt i Øinene! Uafladeligen ere de ulykkelige Huusfruer, som ere betagne af denne usalige Skure-Lidenskab, sysselsatte med at holde fast ved deres antagne System, saa at der ikke bliver dem Sands eller Tid tilovers for noget Andet. Endog den huuslige Selskabelighed og Opsynet over Børnene lider derunder, og Barnestuen besøges næsten kun da af den ulykkelige Moder, naar hun befrygter, at der kunde

være et og andet at rydde op i samme. Falder en saadan Moders Barn om paa Gulvet og støder sig Næsen til Blods, saa iler, trods den umiskjendelige moderlige Ømhed, dog Skrækken over den Plet, som deraf kunde opstaae paa Gulvet, foran Bekymringen over det elskede Barns Uheld. Hvert anmældt Besøg frembringer en ny almindelig Bevægelse. Hele Huustyendet er i den største Virksomhed, lige fra Gaden af indtil ud over den Punkt, som muligviis kunde staae aaben for den Besøgendes Blik. Ikke engang den mindste Krog ved en Vinduesrude undgaaer den allernøjeste Undersøgelse og Renselse. Sædvanligviis gaaer denne Ængstelighed saa vidt, at naar endog kun en Moder, Søster eller Tante ventes, gjøres der Forberedelser, som om smaa Mysterier skulde højtideligholdes.

Hver nyttig Virksomhed er forsvunden i et saadant Huus; thi fordi der kæmpes mod en Fjende, der som Hydras Hoveder stedse igjen fornyer sig, bliver ingen Tid tilovers for nogen anden Ting. Hvert Øjeblik blive Tjenestefolkene, ogsaa naar de begynde at gjøre noget Bedre, bortkaldte derfra, og af den runderende Herskerinde beordrede til Reengjøren snart oven, snart neden i Huset. Efterhaanden udvikler sig hos de Personer, der hengive sig til dette Reenlighedssystem, et virkeligt Had til enhver anden Sysselsættelse. Sætter nogen af deres Undergivne sig blot paa nogle Minutter hen til et nyttigt Arbejde, saa bliver dette i deres Øjne Beqvemmelighed og Ladhed. Lediggang i det, som de holde for det Vigtigste, er det vistnok i ethvert Tilfælde, thi siddende kan jo ingen skure eller feje, og det oprindelige Begreb af den Sedulitas, som hos Romerne var en Dyd, vorder i visse helvetiske Huse til en Forbrydelse. Over alle huuslige Forhold, endog over Bordet, udstrækker dette System sin Jernarm, thi kun saadanne Spiser maa tilberedes, som kræve liden Tid, lige meget, om de ere kostbare eller ikke, for at Kjøkkenfolkene saa snart som muligt kunne faae Orden igjenoprettet, og hvert Redskab vise sig blanket og skuret paa sin Plads.

Af denne alt for overdrevent store Reenlighed og Kjærlighed til Orden, eller rettere, af denne Kjede og Lede til alt Andet opstaaer tilsidst hos de Personer, som have hengivet sig til dette Systême deplorable, en saa feberagtig Tilstand, at i korte Mellemrum alle Kufferter, Skuffer, Æsker underkastes en Undersøgelse, hver nok saa liden Gjenstand tages ud, luftes, afstøves, soles, afviskes, poleres, og derved uundgaaeligen rundt omkring foraarsages en anden Forstyrrelse af Reenligheden. Ofte hersker i denne Artikel en saadan Geskæftighed, at Gjenstande, som i hele Aar uden Skade kunde have blevet paa deres Sted, efter kort Tids Forløb atter drages frem og underkastes den strængeste Revue. Ikke blot Forstuerne, men hele Værelser ere saa propfulde af Huusgeraad, at man, naar Nogen mælder sig, næppe kan finde et Rum, hvor man kan indføre ham, for at han ikke skal troe, her at være kommen til en Auction. Her frembringes af Lidenskab for Orden i samme Grad Uorden, som man f. Ex. i Holland, midt i den største Reenlighed, ved Spyttekrukken, der sættes midt paa det dækkede Bord, føler sin Mave i Bevægelse.

Karrikaturscener og tragiske Begivenheder ere i bestandig Afvexling. Saaledes fortæller man, at en Kone lod sin døende Mands Seng polere, og paa hans Bøn om Skaansel svarede: „Giv dig tilfreds, min Kjære, det kan i Guds Navn ikke være anderledes!" Andre have formedelst deres evige Boninger og Poleringer ingen Tid tilovers, til at modtage eller give Besøg, til at læse noget eller sysselsætte sig med vigtige huuslige Anliggender. Andre oversvømme hver Uge eller endnu oftere alle Gulve i den Grad, at ikke blot Bjælkeverket anstikkes af den derved opstaaende Fugtighed, men ogsaa Beboernes Sundhed lider en meget skadelig Indvirkning.

Lykkeligviis aftager denne ulyksalige, dybt i Oekonomien indgribende Lidenskab. Den er bleven til en Gjenstand for Mængdens Spot og de finere Følendes Medlidenhed, og skulde allerede være ganske forsvunden, naar ikke de paa alle Steder mylrende Tanter, Svigerske, Cousiner etc. etc. etc., ved deres Lovpriisninger endnu opmuntrede og vedligeholdt den.

(Morgenbl. f. geb. St. 1830. No. 234.)

Spanieren og hans Hund.

Det sælsomme spanske Digt, som vi her meddele i prosaisk Oversættelse, udkom i Sevilla i Aaret 1581, tilligemed adskillige andre Stykker af lignende Art, under Navnet Fernando Luppos, en Discipel af las Cazas. Dette Navn er sandsynligviis falsk; men hvorledes det end forholder sig, baade Digteren, der øjensynlig med Forkjærlighed udkastede en saadan Skildring, og den skildrede Spanier ere i psychologisk Henseende lige mærkværdige, og den gyselige indre Sandhed gjør dette Malerie til et historisk Dokument om Spaniernes utrolige Barbarie. Blot dette kunde bevæge os til at meddele det.

* * *

En Officeer i Pizarros Hær, den tappre Padinnes, sad bag i den lange Pirogue, hvori han seilede op ad en peruviansk Flod; med Haanden klappede han karesserende Hovedet af en uhyre stor Hund, der laae for ved ham; det var Berezillo, hans Krigshund, som havde kostet ham tredive Slaver*). Hans mørke Blikke svævede snart uden Maal hen over Flodens frugtbare Bredder, som han hastigen foer forbi; snart fløj de, endnu mørkere, hen over de af Sved dryppende Slaver, som førte Aarerne. Lurende og stedse færdig til at skælde deres Ladhed, sad han der i truende Holding. Hunden Berezillo saae op paa sin Herre; dens Tunge hang ud over de tykke Læber; den aabnede Øjnene og lukkede dem igjen, alt efter som Spanierens Haand strøg hen over dens Hoved, eller fjernede sig derfra. Saa ofte den bevægede sig, blinkede de lange Staalpigge paa dens rige Halsbaand i Solstraalerne som Stjerner. — Paa eengang gjør den et Sæt over Kanten af Piroguen, dykker under og griber en Slave, der havde styrtet sig over Borde. Den fatter ham, med sine spidse Tænder, i Halsen og slæber ham til Padinnes Fødder. Denne var ligegyldig bleven siddende paa sit Fløjels Hynde. „Brav, Berezillo, brav," raabte Spanieren til sin Hund, der med blodig Snude tog Plads ved Siden af sit døende Bytte; „brav! en Nar den Indianer, som der sprang i Floden til Kaimanerne!" derved hævede han Stemmen og overfløj med spodsk Smilen de bævende Slaver, han, den Eneste blandt tyve. — Han karesserede atter Berezillo med Haanden, medens denne med spidsede Øren holdt Øje med den i Dødskamp liggende Slave; „tro Kamerad," sagde han videre, „du vaager for mig, du kæmper for mig, Padinnes har i dig her i denne nye Verden, hvad Abenceragen i Granada, da Maurerne endnu herskede der, havde i sin rappe Ganger." — „Hellige Jakob, hvor kommer jeg til at sammenligne mig med en vantro Hedning!" raabte han og korsede sig. „Brave Berezillo," blev han derpaa ved, „du havde fortjent at være med de Krigere, som droge med Ponce de Leon, da han søgte den Ø, hvor evig Ungdoms Kilde flyder. Finder man den engang, saa tager jeg dig med derhen; en Tjener som du bør aldrig ældes." — „Vi vare sammen, da man opbrændte den store Stad Arequippa. I dens Flammer jog du de fortumlede Skarer af Indianere tilbage, som vilde flye. Alle Hærens Hunde vare beruste af det Blod, de havde drukket, du alene var umættelig, du fortjente at føres i Triumph, du fortjente tredobbelt Sold." — „Men Qvinderne skaanede du; du vidste, at de bære en kostbar Frugt under deres Hjerter — især for de Dage, naar det fattes Hundene i Lejren paa Føde; du vidste, at de andre...." Ømmere kjærtegnede her den vilde Padinnes sin Hund; han taug et Øjeblik, og et Smiil, meer talende end hans Ord, svævede paa hans Læber. „Ha! hvor flød Maderden og Portvinen efter hiin Sejr, der gjorde os til Herrer af Overperu! Ved den katholske Konges Vaaben sejrede den sande Gud for evigt over Afguderne, og vi, ogsaa du, Berezillo, vare Redskaber for hans Hæder og hans Hævn. Vore Fædre i Spanien adspredte i den gamle Verden Koranens Mørke; vi, Spaniens Børn, skjenkede den nye Verden Evangeliets Lys." — „Vi ville nyde Sejren, ville rive disse fejge Indianere det Guld ud af Hænderne, som de ikke forstaae at

*) Spanieren Pigafetta fortæller, at en stor europæisk Hund er bleven betalt med tyve Slaver. Navnet Berezillo er historisk.

benytte; vi ville drive dem sammen som Hjorder, for at gjøre os Livet behageligt; Gud har givet dem i vor Haand; vore ere de skjønneste blandt deres Døttre. Kunne alle Amerikas Glæder, alle dets Skatte betale os Galliciens og Murcias rene Himmel og duftende Oranger, hvorfra vi ere fjærnede?" — „Skjønne Spanien! du gamle Kirke i min Fødebye! ædle Fædrenehuus, paa hvis Mure de Vantroendes Vaaben hænge, skal jeg aldrig see eder igjen?" Spanieren løftede Haanden op fra den logrende Hund, og tørrede sine Øjne; derpaa trillede han en Vise af Boleroens Melodie. Idet han saaledes sang, blev han vaer, at Slaven, som hans Hund havde opfanget, var død; — „grib ham, Berezillo, grib!" raabte han. Flux slog Hunden Kløer og Tænder i Indianerens Hals, Blodet vældede ud; den vilde Berezillo rodede med Hovedet dybt i den Ulykkeliges Bryst, dens Øjne funklede, og Padinnes, anspo rede den end meer ved at fløjte paa en egen Maade med Munden. — Det var forbi, man kastede Kroppen i Vandet, Berezillo tog atter Plads og slikkede den blodige Snude. Spanieren gjorde en truende Mine, og de tyve Slaver lagde sig med dobbelt Kraft over Aarerne. I det samme rejste sig en Vind; den susede gyngende igjennem de paa Bredden staaende Lianer, og strøede de hvide Blomsterblade over Baad, Slaver, Herre og Hund.

(Morgenbl. f. gebild. St. 225. 1830.)

Kriminalprocesser imod Dyr.

Ved denne Overskrift vil man maaskee vantro trække paa Smilebaandet; men derfor er det ikke mindre sandt, at Dommere fordum have agtet deres Charakteers Værdighed saa lidet, at de lode Snegle, Orme, Svin, der beskyldtes for en Forbrydelse eller Forseelse, indstævne for Domstolene. Disse Processer førtes med alle legale Formaliteter, saasom Stævning, Vidneforhør, Forsvar og undertiden offentlige Henrettelser. Chasseneux, Præsident for Parlamentet i Provence, undersøger i et Verk af Aaret 1531 det Spørgsmaal, om Dyr kunne fordies for Retten, og besvarer det med Ja. Han beraaber sig ved denne Lejlighed paa en Proces imod Oldenborrerne i Landskabet Beaume, og nogle andre af samme Slags, hvoriblandt Rettergang imod Snegle uden Skal i Autin 1487, i Lyon 1500, i Maçon 1488, og imod Rotterne i Autin paa samme Tid. Det synes endvidere ifølge en udførlig Beretning af Præsidenten de Thou, at Chasseneux endog havde den Ære at være de Sidstes Forsvarer, og at han, efterat formelig Stævning var skeet, gjorde sig megen Umage for at erholde Udsættelse i Sagen. Først beraabte han sig paa, at en eneste Assignation var utilstrækkelig, eftersom hans Clienter vare adspredte rundt om i en Mængde af Landsbyer. Man udstædte derpaa en anden, som efter Messen blev oplæst paa hver Byes Torv. Efter denne Frists Udløb gjorde Advokaten opmærksom paa Vanskeligheden i at sammenbringe Rotterne, fordi denne Proces rygtedes vidt og bredt, og deres Fjender, Kattene, lurede i Baghold efter dem paa deres Tog. Da han endelig havde udtømt alle Hjælpemidler, anraabte han Rettens Menneskelighed og Naade.

I Aaret 1226 blev paa Befaling af Retten i Fontenay-aux-Roses, et Svin levende brændt, fordi det havde opædt et Barn. I Aaret 1386 dømte Dommeren i Falaise en So til at miste det højre Forbeen og Hovedet, fordi den overbevistes om at have foraarsaget et Barns Død, ved at sønderslide dets Ansigt og ene Arm. Henrettelsen fandt Sted foran Raadhuset, og kostede 10 Sous 6 Deniers. Dyret var iforvejen iført menneskelig Klædning. I Aaret 1389 dømtes ligeledes i Dijon en Hest til Døden, fordi den havde ihjelslaaet sin Herre. Iøvrigt behøves det ikke at tye tilbage til en saa fjærn Tidsalder, for at finde noget, som vedkommer denne besynderlige Skik. Gaspard Bailly, Advokat i Chambery, lod i Aaret 1688 en Afhandling ex professo trykke, angaaende denne Slags Processer, og leverer tillige Stævningerne, Indlæggene, Kjendelserne o. s. v.

Blandt Manuskripterne i det kongl. Bibliothek i Paris findes en Kjendelse af Dommeren i Savigny i Bourgogne imod en So, der tilliges med sine sex Grise tiltaltes for at have ombragt et femaarigt Barn, ved Navn Jean Martin.

Dette Actstykke indeholder blandt andet følgende Sted: „Efterat denne Casus er tagen i Betragtning, Vidnerne forhørte og de burgundiske Sædvaner overholdte, dømme vi, havende Gud for Øine, Jean Bailly's So til at confisceres og overgives til Bøddelen, for derefter at hænges, indtil Døden paafølger. Hvad de unge Grise angaaer, saa udsætte vi deres Dom, da det ikke er tilstrækkeligen bevist, at de have havt Deel i Forbrydelsen, og tilstæde, at de igjen tilbagegives bemældte Jean Bailly, som har at udlevere dem igjen, naar deres Brøde vorder bevist." Herpaa følger Protokollen over Henrettelsen, som fuldbyrdedes af Skarpretteren i Chalons ved Saone. Ved en senere Dom frikjendtes Grisene ganske og aldeles.

Parlementet i Paris viste sig ikke forstandigere i denne Henseende, end Provincialretterne. I Aaret 1604 dømte det et Æsel til at hænges og brændes, og tidligere, 1466, havde det bekræftet en Kjendelse af Dommeren i Corbeille, hvorved en Mand og et Svin dømtes til Døden, og disse bleve ogsaa paa een Gang henrettede. Endnu flere saadanne Exempler kunde anføres i Mængde. I øvrigt er det at bemærke, at naar Domstolene befattede sig med disse besynderlige Processer, udstædte Lovgivere for fuldt Alvor de dem til Grundlag tjenende Forordninger og Bestemmelser. Saaledes indeholder en i Sardinien i det tolvte Aarhundrede promulgeret Codex, at alle Æsler, som bleve grebne paa Marodering, skulde lemlæstes.

Noget om den i Danmarks Historie bekjendte Greve Louis Saint-Germain.

Denne mærkværdige Mand, som i Kong Frederik 5tes Regjeringstid blev dansk Generalfeltmarskal omtaler Madame Genlis i sine Souvenirs de Felicie, strax efter hans Død, saaledes: „Denne Mand, som havde opvakt saa megen Interesse for sig, da han traadte ind i det franske Ministerium, og af hvem man ventede saa mange skjønne Ting, men som intet mærkeligt har udrettet, er nyligen død. Den stakkels Mand sysselsatte sig i sin Sygdom kun med de Personer, som besøgte ham, det vil sige, lode sine Navne skrive ved hans Port; hvert Øieblik forlangte han sin Liste. Jeg havde fattet lave Tanker om ham, fordi han, efterat han med skjønne Phraser havde afslaaet en Pension paa halvhundrede tusinde Franker, modtog den alligevel. Intet er ubehageligere end at blive nødt til, at tage sin Beundring tilbage efter fjorten Dages Forløb; Følelse af Beundring er saa behagelig, især naar det er Folk i høie Poster, som indgyde den! At beundre dem er at haabe; derfor fatter Folket saa letteligt Begeistring for dem. For at komme tilbage til Saint-Germain er her et underligt Træk af ham. Foruden halvhundrede tusinde Frankers Pension havde han ydermere, med en ædel Stolthed afslaaet de rede Penge, Ministrene ere tillagte til at indrette deres Huus; Summen, sagde han, var stor over al Maade, og han vilde indsende sin Optegnelse over hvad der vilde medgaae; men denne Fortegnelse beløb sig til det dobbelte af den Sum, der sædvanligen var bestemt."

Dr. J. Kr. Høst som i sin Clios første Hæfte har givet en kort biographisk Notitse om denne Mand har i sit lidet Skrift: „Politik og Historie" 1 Deel meddeelt „fra en paalidelig Haand" følgende Træk til Mandens Charakteristik: „St. Germain elskede Retfærdighed. I en indsendt Conduite-Liste havde Chefen for et sjellandsk Cavallerie-Regiment, en vis Holck, givet en ved Regimentet staaende Ritmester et saa ufordeelagtigt Vidnesbyrd, at han i Følge deraf fik sin Afsked, uden at vide hvorfor. Han begav sig til Kjøbenhavn og søgte Audienz hos St. Germain. Første Gang blev den ham nægtet; anden Gang fik han den. Hans Forestilling mødte i Begyndelsen en haard Tiltale. Deres Excell., sagde han, jeg kan vel vide, at det, som er hændet mig, hidrører fra Regimentschefens ufordeelagtige Skudsmaal; jeg kommer ikke for at forlange nogen Satisfaction, men har kun den ene Bøn, at jeg maae blive sat paa en ordentlig Prøve; at jeg maae ansættes til Tjeneste, ved et andet Regiment, under hvilkensomhelst stræng og paapassende Chef, paa Prøve i et heelt Aar, og at, hvis jeg da befindes at være en retskaffen Officeer, min Charge maa gives mig tilbage. Det tilstodes. Han blev sat under en Ge-

neral Lekmann, som var bekjendt for sin Strænghed. Efter fire Maaneders Forløb gav denne Officeren det ypperligste Vidnesbyrd med en kraftig Anbefaling. Ritmesteren fik sin Post igjen i det samme Regiment, hvorfra han var afskediget, og kort efter fik Regimentets Chef sin Afsked."

Mere om Cholera.

(See forrige Nr.)

IV. En Mand i Aalborg har fra en Ven i St. Petersburg faaet et Brev med Skipper Otto Pallesen, af følgende Indhold: "Her trues vi af den højst farlige Cholera morbus, der er trængt dybt ind i Rusland over Ostindien og Persien, og har bortrevet mangfoldige Mennesker. Ogsaa her træffes alle Forholdsregler imod denne ødelæggende Sygdom, den samme, der for 200 Aar siden rasede i Norge og blev kaldet den sorte Død, og bortrev over en Million Mennesker. Hver Dag røges Værelserne her med smaahuggede Enebær, Fyrreknupper, Dyvelsdræk og Hvidløg, men fornemlig med Chlorkalk. Hele Legemet bades idelig i Chlorkalkopløsning, hvormed ogsaa, som og med Vin-Edike Værelserne stænkes. Ingen raa Frugter maae nydes, ingen store Sammenkomster, eller Selskaber maa holdes. Fra alle opblæsende Spiser, og kolde raa Drikkevarer maa man afholde sig. Mangfoldige Læger, Apothekere og Chirurger tages imod deres Villie, ja endog med Magt, og sendes til de forpestede Stæder. Den i forrige Aar sig her opholdte persiske Prints Chosref Mirza er, tilligemed sin Moder, død af Cholera i deres Residents Tauris."

(At Correspondenten fejltager i Henseende til den Tid, da den sorte Død rasede i Norden, og Tallet af dens Ofre, er noget som ikke betager Skrivelsen sin Troværdighed.)

Indenlandske Efterretninger.

— Stiftelse af et Samfund for moralsk fordærvede Personer, men især den opvoxende Ungdoms Forbedring er begyndt. I en til Hs. Majestæt indleveret Ansøgning have Hs. Ex. Overkammerherre, Overhofmarskal og Overstaldmester Hauch, Kammerherre og Oberst Hegermann-Lindenkrone, Politiechef og Kancelliedeputeret Kierulff, Konsessionarius Dr. Mynster, Konferentsraad og Medlem af den Kongelige Direktion for Statsgjelden og den synkende Fond Holten, og nuværende residerende Kapellan ved Vor Frelsers Kirke paa Christianshavn Visby, anholdt om Tilladelse til at stifte en Forening for at grundlægge en Indretning, sigtende til moralsk fordærvede Personers, men især den opvoxende Ungdoms Forbedring, samt til foreløbigen at foretage de fornødne Skridt til at tilvejebringe Ressourcer til dette Foretagendes Fremme. Efterat Kancelliet i dette Øjemed havde modtaget fra de fornævnte Mænd og fra Konferentsraad og Justitiarius i Lands-Overretten samt Hof- og Stadsretten Carstens og Etatsraad Hvidt, som senere ere tiltraadte Foreningen, Udkast til den Plan, hvorefter Man er sindet at gaae frem, og allerunderdanist forelagt Hs. Majestæt samme, behagede det Allerhøjstsamme den 18 September sidstleden at afgive følgende Resolution: „Vi ville allernaadigst, at det tilkjendegives de heri allerunderdanigst Benævnte, at Vi med allerhøjeste Velbehag ansee deres Forehavende, at ville selv og i Forening med de flere, som de maatte finde det passende i denne Henseende at henvende sig til, grundlægge en Indretning, sigtende til moralsk fordærvede Personers, men for det første især den opvoxende Ungdoms Forbedring. Vi meddele dem desaarsag Vor allerhøjeste Tilladelse til foreløbigen at gjøre de fornødne Skridt for at tilvejebringe de Ressourcer, som til Udførelsen af et saa velgjørende Øjemed udfordres. Naar disse saavidt muligt ere tilvejebragte, imødesee Vi, at de, som Foreningens Stiftere, tilligemed de flere Enkelte, som de til Medhjelpere for samme finde sig foranledigede at vælge, igjennem Vort Danske Kancellie

allerunderdanigst forelægge Os til allerhøjeste Prøvelse og Afgjørelse de endelige Bestemmelser, som til Indretningens heldbringende Virksomhed ansees nødvendige, hvorved Vi da tillige ville tage Hensyn paa, hvorvidt speciel Udnævnelse af nogen af Vore Embedsmænd, for at tiltræde som Medbestyrer, maatte kunne tjene til endvidere at fremme Foreningens Hensigt. Iøvrigt kan Kancelliet særskilt meddele Foreningens Stiftere sine til Planens Fuldkommengjørelse tjenende Anskuelser."

Foreningens Udkast til Planen læses i Coll. T. No. 45.

Om det maatte være rigtigt, at anlægge en Opdragelses-Anstalt som den paatænkte i Hovedstaden eller paa Landet, er en Undersøgelse indført i Hr. Pastor Visby's Tidsskrift for practisk Christendom.

Endnu meddele vi i Forbindelse hermed følgende efter Collegialtidenden Nr. 47.

Den 19de November er meddeelt gratis Confirmation paa en af Livsfange i Kjøbenhavns Tugthuus Johan Frederik Kløve for Straffeanstaltens Inspecteur i tvende Vidners Overværelse afgiven og senere for Notarius publicus ratihaberet Disposition, hvorved han, som nu, i en Alder af 61 Aar, ikke venter at benaades med Friheden og ikke har Livsarvinger, har skjænket en ham tilhørende i Kjøbenhavns Overformynderie indestaaende Arvecapital med de af samme oplagte Renter, der i alt udgjør 1900 Rbdlr. S. i Huuseier-Creditcasse og Depositokasse Obligationer og contant 226 Rbdlr. 68 ß. r. S. og 578 Rbdlr. 16 ß. Sedler og Tegn, til paa hensigtsmæssigste Maade at anvendes til at hjelpe moralsk fordærvede af Straffeanstalterne og Fængslerne løsladte Personer, men først og fremmest Børn, paa rette Vei og redde dem fra at komme i nye Forvildelse. Fangen har overladt til Cancelliet at bestemme saavel Bestyrerne for Gaven som Bestyrelses- og Anvendelses-Maaden, men yttret det Ønske, at 4 i Dispositionen nævnte Fanger i Tugt- Rasp- og Forbedringshuset, saafremt de nogensinde maatte vorde satte paa frie Fod, hver især maatte udbetales 60 Rbdlr. Sedler og tages under speciel Forsorg af Gavens Bestyrere.

— Etatsraad Dct. Christian Frederik Schumacher, Ridder af Dannebrog, Professor ved det kjøbenhavnske Universitet i det medicinske Facultet, er død d. 7 Dec. noget over 73 Aar gammel. I dette Tidsskrift Aargangen 1828 have vi i Anledning af hans halvhundredaarige Jubilæum omtalt hans Fortjenester af Videnskaberne, og som offentlig Lærer. Vahl har i Naturhistorie-Selskabets Skrifter VI. 122 givet en ny Planteslægt Navn efter ham: Schumacheria. (See ellers Liter. Lexik. og den Herholdtske Tale ved ovennævnte Fest, 1828. 8.)

Blandede Efterretninger.

— Fra Gent (en Stad ligesaa stor som Antwerpen) skrives: I vor, under Regjering af den bedste Konge engang saa blomstrende Stad, hersker nu den skrækkeligste Tilstand. Alting bukker under for Skrækkescener; enhver bliver hjemme, alle Familieforbindelser, alle selskabelige Opmuntringer, alle venskabelige Meddelelser have ophørt. Handelen ligger i de sidste Træk, alle Fabriker staae stille, Arbeiderne ere forretnings- og fortjenstløse og vi see den sørgeligste Vinter imøde, Aanden blandt Folket i Almindelighed er her endnu stedse dets ophøjede Velgjører hengiven. Følgende Vers opslaaet paa Gadehjørner udtaler de lavere Klassers Tænkemaade:

Onder onzen ouden Baes
    Brood en Kaes:
Maar onder de Potter
    Nog Brood nog Botter.

(Under vor gamle Herre havde vi Brød og Ost, men under de Potter have vi hverken Brød eller Smør.)

— En colossal Bro i Bristol. I Bristol arbeider man fortiden paa et kæmpemæssigt Værk, nemlig paa en Hængebro over Avon,

der skal være saa stor, at Skibe paa hvilkensomhelst Størrelse med fulde Sejl skulle kunne gaae under den. Broen vil komme til at svæve 210 engelske Fod over Vandspeilet og støtte sig paa Søiler, eller rettere gothiske Taarne, der rage 50 Fod frem over Broen og skulle være 260 Fod høje. Broens Brede vil omtrent udgjøre 30 Fod.

— Caspar Hauser. Er det sandt, hvad Caspar Hauser fortæller om sig selv, saa har han de retfærdigste og billigste Fordringer paa sine Medmenneskers Deeltagelse. Men hvad fortiente han, om han var en Bedrager? — Baade paa Statens og Menneskehedens Vegne at opdrages paa det alleromhyggeligste, thi han var da et overordentligt Genie.

Orthodoxologisk Anekdot.

En ung Docent paa et af Tysklands berømteste Universiteter skulde som Leder af et theologisk Disputatorium bedømme en Afhandling over Fristelseshistorien, hvori Djævelens Personlighed som Frister droges i Tvivl. Dette kunde hans Bogstaveregese ikke bifalde, og han kom Forfatteren imøde med sit sædvanlige: „det staaer skrevet!" Denne meente, man kunde dog umulig tage det bogstaveligen, naar det f. Ex. hedder: Djævelen gaaer omkring som en brølende Løve o. s. v. Docenten svarede: „hvorfor ikke? det staaer saaledes skrevet, og Djævelen kan, som Syndefaldets Historie beviser, ogsaa iføre sig allehaande Dyreskikkelser. En Anden tog Sagen for Spøg og bemærkede, at ved denne Forklaringsmaade vilde det ogsaa lade sig bevise, at Djævelen har været en Apostel, fordi Jesus siger til Petrus: viig fra mig Satan! Docenten studsede et Øjeblik, men gav derpaa ganske rolig til Svar: „Ih nu, da enhver Forvandling er Djævelen mulig, saa kan han vel ogsaa engang have forklædt sig som en Lysets Engel, en Apostel." Auditoriet loe, men Docenten lod sig derved ikke lede vild i sin Viisdom. (Denne Anekdot fortælles i Röhrs kritische Prediger-Bibliothek, 10 Bd. 6 H., S. 1118. 1829.)

Kjøbenhavns Børs, d. 10 December 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12 Rbmk. $11\frac{1}{2}$ ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$46\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$85\frac{1}{2}$	86 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	—	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	$101\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	$107\frac{1}{2}$ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	—	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 100.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 14 December 1830.

Overpræstinden Vancathai og Doctor Richardson.

Den nyseelandske Overpræstinde Vancathai aflagde et Besøg hos os. Hun havde et paafaldende Udseende og syntes at være omtrent 30 Aar gammel; hendes Ansigtsfarve var mørkebrun, hendes straalende Øjne begsorte, hendes meget lange sorte Haar slyngede sig i pyntelige Fletninger om hendes Skuldre; hun bar det seelandske kongelige Gevandt og hendes hele Væsen aandede vild Majestæt. Neppe havde hun sat sig, før hun gjorde den Bemærkning, at Luften var ret frisk, og spurgte om vi havde Rom om Bord, og om vi ikke vilde lade hende smage den. Jeg lod hende række en Flaske Brændevin; hun saae opmærksomt derpaa, men Farven behagede hende ikke, og hun sagde: „Det er ikke Rom; af den Slags har jeg endnu aldrig seet; giv mig den, som Hvalfangerne pleje at bringe med sig." Nu lod jeg hende give en Flaske Rom; hun fyldte et Glas og tømte det i eet Drag. Derpaa udbad hun sig en Cigar, og efterat hun havde blæst et Par Røgskyer fra sig, blev hun ganske snakkesalig. Mest paafaldende var hende en gammel Skibschirurg ved Navn Richardson. Hun spurgte, hvo han var; jeg svarede, at han var vor Præst og Læge i een Person. Dette behagede hende meget; hun forsikrede, at ogsaa hun var Præstinde og tillige gav sig af med Lægekunsten, og vedblev: „Vil min Broder fra Europa ikke hilse mig efter Landets Skik og Brug?" Denne Hilsen bestaaer deri, at man nærmer sig til hinanden og sætter Næsetipperne sammen. Den galante Doktor var strax ved Haanden, men ulykkeligviis gik, idet han bukkede sig, hans Paryk løs, og en dygtig Skaldenakke kom til Syne. Let og bedre, end jeg beskriver det, kan man tænke sig, hvor gyseligt Præstinden forfærdedes ved denne overnaturlige Hilsen. Hun troede ikke andet, end at Doktoren ved Troldom havde skalperet Hovedhuden; hun udstødte et frygteligt Skrig, thi for første Gang var hun nu Vidne til Virkningerne af en Kunst, hvori hun selv vilde være indviet. Alle hendes Ledsagerinder hylede ved Synet af sligt Phænomen og styrtede i forvirret Tummel til den anden Ende af Dækket, under Skriget: „Det er en Troldmand, en Hexemester."

I denne Allarm fik Doktor Richardson Tid til at faae fat paa sin Paryk og sætte den paa igjen, til stor Forundring for nogle unge Vilde, som havde havt Mod til at kaste et stjaalet Blik efter ham. Ved mine Forestillinger beroligede jeg endelig Vancathai og hendes Følge for en Deel; hun lod sig igjen føre til sit Sæde, men kastede stedse fra Tid til anden et tvetydigt Blik paa den stakkels Doktor, af hvem hun ikke anden Gang begjerede at komplimenteres. Hun spurgte mig, om han ikke ved Hexerie saaledes havde skilt sig ved Haaret, og om det ikke stod i hans Magt, ligeledes at tage sig Hovedet fra Skuldrene. Jeg

frakjendte ham dette ikke aldeles, og mit Svar stillede Doktoren meget højt i hendes Øjne. Hun vilde have at vide af mig, over hvor mange Aander han kunde byde, og om han kunde aftage sit Skæg paa samme Maade som Haaret. Jeg svarede, at Aandernes Tal kunde jeg ikke nøje angive, men at saa meget var vist, at Doktoren med største Lethed kunde skille sig ad Stykke for Stykke, fra Hovedet indtil Fødderne.

Medens vi saaledes samtalede, vilde en ung Nyseelænderinde paa omtrent fjorten Aar overbevise sig, om den Evne, at gaae løs, sad i Haarene selv, eller om det virkeligen var et Kunststykke; hun listede sig derfor ganske sagte til, greb en Busk Haar, men hvor naturlige og Parykhaar vare blandede mellem hverandre, og rykkede deri; da nu Haarene ikke gave efter, tog hun Flugten i største Hast, for ikke af den frygtelige Hexemester at forvandles til et Svin; thi disse Folk troe paa Metempsychosis. Denne Begivenhed bidrog ikke lidet til at bestyrke dem i deres Tro paa vor Læges overnaturlige Kræfter, og gav os meget Stof til Latter paa den qvindelige Kasuists Bekostning.

Ved et andet Besøg forskrækkedes Præstinden endnu værre end første Gang, og det ved en Skibsvittighed. Tegneren og Officererne om Bord formaae de Doktor Richardson til at overlade sit Baghovedes skaldede Deel til et Malerie. Det varede ikke længe, førend der bag paa prangede et frygteligt Fjæs, og Doktoren var en complet Janus. Dagen derpaa kom Vancathai igjen om Bord, og bad mig paa det indstændigste, at lade Hexemesteren komme og formaae ham til, igjen at aftage sit Haar, ligesom forrige Gang; hun havde fortalt Underet i Land, og der havde man ikke villet troe, at et dødeligt Menneske var i Besiddelse af en saa overnaturlig Kunst; hun havde medbragt de mest Vantroe, for at de med deres egne Øjne kunde overbevise sig om Underet. Richardson var strax villig til at give en ny Forestilling; han traadte frem for Præstinden, bøjede sig dybt for hende, rev paa een Gang Parykken af sig, og nu kom, ikke en skaldet Isse, som Dagen iforvejen, men et sandt Medusahoved til Syne. Denne magiske Begivenhed fyldte Overpræstinden og hendes Følge med Rædsel; i et Øjeblik

var Skibets Agterkastel tomt, Hexemesteren blev staaende ene tilbage, og de mest vantroe Seelændere vare nu fuldkomment overbeviste om hans Trolddomskraft.

Forandringerne af Kystlandene ved Indbrud af Havet fra det attende Aarhundrede af.

De Forandringer, som Landets Skikkelse i den historiske Tid har lidt, især ved Indbrud af Oceanet, ere vist nok i Sammenligning med de Revolutioner, der ere gangne forud for Tingenes nærværende Tilstand paa Jorden, højst ubetydelige. Dog er Kysternes Omrids ved Havets i Almindelighed langsomme, men undertiden endnu meer ved dets periodisk voldsomme Indvirkning bleven langt betydeligere forandret, end især Indlandets Beboere forestille sig, hvilke aldrig have seet en Stormfloods skrækkelige Virkninger. Dette fremlyser af følgende chronologiske Oversigt, hvori de vigtigste Forandringer af Kystlandene fra vor Tidsregnings attende Aarhundrede af ere sammenstillede. Den er tagen af Edinburgh philosophical Journal for Juli 1830.

* * *

800. I Løbet af det aattende Aarhundrede bortrev Havet en stor Deel af den betydelige Ø Helgoland, som laa udenfor Mundingerne af Weseren, Elben og Eideren.

800—900. I det niende Aarhundrede forandredes Omridset af Bretagnes Kyster overordentligen; hele Dale og Landsbyer bortskylledes.

900—950. Heftige Orkaner forandrede Skikkelsen af de venetianske Laguner; Øerne Ammiano og Constantiaco, som omtales i gamle Krøniker, forsvandt.

1044—1309. Frygtelige Indbrud af Østersøen paa de pommerske Kyster; de anrettede skrækkelige Ødelæggelser og gave Anledning til Folke-

sagnene om den formeentlige Stad Vinetas Undergang, hvis Existens, uagtet Kants og andre Lærdes vægtige Autoritet, er aldeles chimærisk.

1106. Malamocco, en betydelig Stad i Venedigs Laguner, forsvandt.

1106. En stor Oversvømmelse frembragte Bugten ved Jahde, saa kaldet efter den lille Flod, som gjennemstrømmede det frugtbare, ved hiin Katastrophe forstyrrede Land.

1219—21. 1246 og 1251. Skrækkelige Storme løsreve den nuværende Ø Wieringen fra Fastlandet og gave Anledning til det senere paafulgte Brud af den Landtunge, som forbandt det nuværende Nordholland med Landet Staveren, der nu hører til Provindsen Friesland.

1277. 1278. 1280 og 1287. Oversvømmelser bortskyllede den frugtbare Provinds Reiderland, forstyrrede Staden Torum, halvtredsindstyve Stæder, Landsbyer og Klostre og frembragte Dollartsøen. Floderne Tiam og Eche, som gjennemstrømmede denne Egn, forsvandt.

1282. Den Landstrimmel, som forbandt Provindsen Friesland med Nordholland blev ved heftige Storme gjennembrudt, og saaledes dannedes Zuydersøen.

1290. Et Indbrud af Havet frembragte betydelige Forandringer paa Vestkysten af Schleswig; meget Agerland bortskylledes, og den Havarm, som adskilte Øen Nordstrand fra Fastlandet, blev langt bredere.

1300. 1500. 1649. Tre Fjerdedele af Øen Helgoland bortreves.

1300. Efter Fortis blev Staden Ciparum i Istrien ødelagt af Havet.

1303. Efter Kant bortrev Havet en stor Deel af Øen Rügen og adskillige Landsbyer paa Pommerns Kyst.

1337. En Oversvømmelse bortskyllede fjorten Landsbyer paa Kadzand i Zeeland.

1421. Bergsewald blev oversvømmet, to og tyve Landsbyer forstyrrede, og derved den Sø frembragt, som udstrækker sig imellem Gertruidenberg og Dordrechterøen.

1475. Havet bortrev et stort Stykke Land ved Mundingen af Humberfloden; adskillige Landsbyer sank.

1510. Østersøen frembragte Mundingen af det frische Haff ved Pillau, attenhundrede Favne bred, tolv til femten dyb.

1530—1532. Staden Kortgene paa Øen Nordbeveland bortskylledes af Havet. 1532 blev ogsaa den østlige Deel af Øen Syd-Beveland bortreven; Stæderne Borselen og Stemerswalde tilligemed endeel Landsbyer forsvandt.

1570. En heftig Storm ødelagde Halvdelen af Landsbyen Scheveningen, nordøstlig for Haag.

1625. Havet løsrev en Deel af Halvøen Darse i Svenskpommeren, og dannede saaledes Øen Zuigst, nordlig for Barth.

1634. Hele Øen Nordstrand blev oversvømmet; tretten hundrede og aatte og tredive Huse, Kirker og Taarne bortreves; der omkom sex tusinde fire hundrede og aatte Mennesker og halvtredsindstyve tusinde Stykker Qvæg; af denne forhen saa blomstrende Ø er nu ikke mere tilbage end tre Smaaøer, Pelworm, Nordstrand og Lützamoor.

1703—1746. I dette Tidsrum bortrev Havet over hundrede Favne Øen Kadzands Kyst.

1726. En heftig Storm forvandlede Saltsumperne ved Araya i Provindsen Cumana i Columbien til en Havbugt af adskillige Miles Brede.

1770-1785. Strømninger og Storme dannede en Kanal mellem den høie og lave Deel af Øen Helgoland, og forvandlede saaledes dette Land, der før det aattende Aarhundrede var saa anseeligt, til to smaa Holme.

1784. Ved en heftig Storm frembagtes Søen ved Abukir i Nederægypten.

1791—1793. Nye Indbrud af Havet bortreve atter en stor Deel af Øen Nordstrand, der allerede i Forvejen var bleven saa meget formindsket.

1803. Havet bortskyllede de sidste Levninger af Prioriet Crail i Skotland.

Adskilligt fra Amerika.

(Fra Columbus for Nov.)

1. Qvindelig Dannelses-Anstalt i Brocklyn ved Ny-York.

For nogen Tid siden forenede sig endeel dannede Borgere i Ny-York, om at stifte en højere Dannelses-Anstalt for deres Døttre i den skjønne By Brocklyn, som ligger paa Vestsiden af Long-Island, lige over for Ny-York. De kjøbte derfor en Grund paa en Højde ved Brocklyn, og lod der en beqvem, rummelig, og i det Hele hensigtsmæssig Bygning opføre. En Gejstlig af den hollandsk-reformerte Kirke, van Doran, og hans Søn bleve Forstandere for Institutet, hvorved 5 Lærere, og 6 meget duelige Lærerinder antoges. Den 5 Aug. 1830 festligholdtes dets første Aarsfest. Festen begyndte med en Bøn, som en Gejstlig, Evan Johnson, holdt; derpaa gav Fanning C. Tucker, Esqu., som Præsident i Bestyrelses-Commissionen, en Beretning om Stiftelsen og dens gunstige Fremskridt i økonomisk Henseende. Elevernes Antal var steget til over 100. Hr. Livingston, van Doran, Magister Artium og Medbestyrer, holdt nu en Tale, hvori han meget strængt dadlede den strafbare Forsømmelse af den qvindelige Opdragelse, selv hos Oldtidens mest oplyste Folk.*) Qvinderne vare hos dem betragtede som Væsener paa et ringere Trin af Menneskeheden. Saadan Ringeagtelse af det qvindelige Kjøn havde udbredt sig fra det vellystige (voluptuous) Asien ogsaa til Skandinaviens udstrakte Regioner **). Disse Folk, sagde denne Gejstlige, vare lige saa uvidende om Qvindens sande Natur, Værdighed, og Indflydelse paa Forædlingen, som om den almægtige Guds Tilværelse og Egenskaber, saa at de endog tilbade en ubekjendt Gud.*) Fra saadan vanartet Tilstand, vedblev Taleren, er det qvindelige Kjøn befriet ved velgjørende Indflydelse af den hellige Religion, som bragte Liv og Udødelighed for Lyset, og hvorved allene det qvindelige Kjøn blev hævet til den ejendomlige Værdighed og Standpunkt, der oprindeligen var anvist det af den almægtige Skaber. Efter Talen blev det nærværende Selskab indbudet til at besee Stiftelsens Lokale. Bygningen er meget rummelig, herligen prydet, og renlig. I Kjelder-Etagen ere Værelser til Vask, Kogning, Badning. I første Etage rummelige Værelser for Undervisningen, Øvelser, en udvalgt stor Bogsamling, et temmeligen betydeligt Mineralkabinet, et meget brugbart physikalsk Apparat, og endeligen en lys venlig Spisesal, med Udsigt til den fortreffeligen anlagte blomsterrige Have. I anden Etage ere Sovekamre for de unge Damer og Sygeværelser; rummelige, luftige, sunde. Ved en Vindeltrappe kommer man fra anden Etage op i en høj Kuppel, som kroner Huset, og hvorfra er en vel mageløs Udsigt, som omfatter en meget viid Horizont, og hvor man med blot Øje kan overskue syv til otte Kantoner; den prægtige Bugt ved Ny-York, med sin tykke Masteskov, sine Krigs- og Handelsskibe, sine Dampbaade, der gaae til alle Verdens Hjørner, de forenede Staters Skibsværfter, adskillige Øer, og bag dem Nye-Jersey's og Staten-Ejlands Strækningerne, og i det blaa Fierne Højderne af Neversurk; Nord-Enden af Ny-York-Øen, dens yndige Landsbyer med Villaer, paa Syd-Enden den store pragtfulde Stad Nye-York, med dens talrige Kirker, Palladser, offentlige Bygninger; kort et Panorama af overordent-

*) Saavidt vi vide vare Grækerinder som Diotima, Aspasia o. fl. aldeles ikke udannede, efter deres Slags: ogsaa sørgede Romerne for gode Husmødre, og ingen af vore Damer behøver at skamme sig ved at sættes i Klasse med Gracchernes Moder, eller Ciceros Tullia. Vi skulle glæde os ved at lære at kjende dem i de elysæiske Marker. R.

**) Den gejstlige Herre har vist ikke hørt noget om de der værende Skjoldmøer. See „Die Heerfahrten der Normänner von F. Ismar." 1 B. Hamburg. Disse vare ikke at foragte. Ogsaa Edda er fuld af Hyldinger mod det smukke Kjøn. R.

*) Hvorledes kunde de andet? De havde jo ikke lært Katechismen hos Hs. Velærværdighed Hr. van Doran, ikke engang den dumme Plato. — R.

lig Skjønhed, som Jorden vel sjelden har Mage til. Her fra denne Kuppel nyde de unge Damer ofte den frie Udskuelse over Verden. Da vi vendte tilbage til de store Læresale, vare Prøverne forbi, og til Slutningen blev givet en Instrumental- og Vokal-Concert, hvor Eleverne gave bifaldsværdige Beviser paa deres Fremskridt i Sang, og paa Harpe, Guitar og Pianoforte. Flere høitagtede Lærere ved andre Undervisnings-Instituter i Ny-York havde bivaanet Prøverne i Videnskaberne, Sprogene etc., og bevidnede deres Bifald. Ogsaa i det Tydske undervises. Den hele Skare af de unge yndige Væsener viste i skyldfrie Livlighed, at de følede den Lykke, der var bleven deres Lod. Enhver Ven af virkelig Forædling maa ønske denne Lære-Anstalt det bedste Held!

2. Om Falklands-Øerne.

Den forhen paa Spidsen af Berkley-Sundet bestaaende Kolonie, som ved revolutionaire Uroligheder igjen blev forladt, er atter for omtrent fire Aar siden ved Buenos-Ayres Regjeringens Foranstaltning kommen istand. Don Louis Vernet blev udnævnt til Gouvernør over Statlandet, og tilgrændsende Kyster af Patagonien fra Rio Negro til Cap-Horn. Disse Øers gunstige Beliggenhed for de Skibe, der skulle passere Cap-Horn, og som her kunne indtage Forfriskninger, giver dem en særdeles Interesse for Søfarende. Havnen, forhen kaldet Soledad, nu Port Louis, er meget let at anløbe, Ankergrunden for Skibe af enhver Størrelse og ved alle Vinde fuldkommen sikker, og Levnetsmidler, som og særskt fortræffeligt Vand, at faae for ringe Priser.

Gouverneuren Don Louis Vernet, en fød Hamburger, levede forhen, for omtrent 20 Aar siden, som en Interessent i Handelsfirmaet: Buck & Vernet, i Philadelphia, og er der i hæderlig Erindring for sin Retskaffenhed, indtagende Sæder, og brave Forhold i det Hele. Regjeringen har givet ham til Eiendom en af hine Øer med alle dens Hjorder; men har dog forbeholdt sig Fiskerie-Privilegiet. Han indbyder driftige Landmænd etc. til der at bosætte sig. Climatet skildres som fuldkommen sundt, og ligt det i Pensylvanien, med den ringe Forskjel, at det er af-

vexlende noget hedere og koldere. Forskjellige Floder med herligt Vand gjennemstrømme Øen. Grunden er uudtømmelig rig, især paa Enge, hvor talrige Hjorde af vildt Hornqvæg, Svin, Heste, og andet Vildt gjennemstrøife. Hvalfiske- og Robbefangst giver rigeligt Udbytte, saa og andet Fiskerie. For alle Landets Produkter giver Brasilien en god Markedsplads, og Skibe af 150 til 200 Tons Størrelse kunde finde Beskæftigelse paa fordelagtig Maade, naar de vilde føre Tømmer fra Stat-Landet og Magellanstrædet til Plata-Floden, hvor saadan Artikel er meget søgt. Salt og Staver ere fordelagtige Indførsels-Artikler. I Port Louis er et Kastel, og et Krigsskib bliver stationeret der, for at sikre Fiskerierne. Indianere findes ikke paa Øen.

3. Forliste Skibe ved Britternes Hvalfiskefangst i Davisstrædet.

Det er først fra Aaret 1819 de brittiske Hvalfiskefangere besøge Farvandene i Davisstrædet vesten for Grønland, og fra den Tid af ere de Søskader, som træffe Hvalfiskefanger-Skibene, blevne langt hyppigere end før, da i det høieste to til tre Skide aarligen lede Havari. Antallet af forliste brittiske Skibe her har været.

Aar.	Skibe.	Af hvilke ved Grønland.	Andre Anmærkninger.
1819.	12. . . .	—	
1820.	3. . . .	1.	
1821.	13. . . .	1.	
1822.	8. . . .	— . .	1 med Mand og Muus.
1823.	3. . . .	2. . . .	1 brændt.
1824.	1.		
1825.	4.		
1826.	8.		
1827.	1.		
1828.	3.		
1829.	4.		
1830.	18.		

Dette sidste Aar var altsaa især ret et Ulykkesaar; man frygter, at maaskee flere end de allerede opgivne kunne være forlorne. Der vare al-

lerede 8 til 900 skibbrudne Søfolk herfra bragte paa andre Skibe til Storbritannien.

4. Handelsstaden S. Louis ved Mississippi.

„Vor Stad, hedder det i en Skrivelse herfra af 6 Aug., gjør Fremskridt med stor Hurtighed. Mange nye Bygninger ere opførte i en Stil, der vilde gjøre en blomstrende Søstad Ære. Kunster og nyttige Haandteringer udbrede sig og forædles. Møller, Bryggerier, Værksteder gjøre heldige Fremskridt til Landets Bedste, og til stor Fordeel for foretagende driftige Medborgere. Handelen og Strømsejladsen fra vor Havn bliver ualmindelig udbredt. Dagligen ankomme Dampskibe, og afsejle til Nord, Syd, Øst og Vest. Da vor Havn har nogle afgjorte Fortrin for alle Havne ved Ohiofloden, saasom intetsteds Dampmaskiner og Fartøjer saa beqvemt kan bringes paa Verfterne og repareres, saa vil vist dette Slags Skibes Bygning inden faa Aar blive en af St. Louis's vigtige Næringskilder. Vi have alle Materialier, Tømmer og Metal i Overflod og af bedste Beskaffenhed. Allerede er et Jernstøberi anlagt, der forhaabentlig vil kappes med de bedste i Cincinati og Pitsburg, og vi besidde mange duelige foretagende Mechanikere. En frydelig Udsigt ligger for os, og med Forvisning see vi ikke langt fra os den Dag, da ingen Stad ved en Flod skal kunne lignes med vort S. Louis i Industrie, Velstand og Foretagelses-Aand."

5. Om Jordskjelv i Guatemala m. M. herfra.

I en Skrivelse af 31 Maj 1830 fra Ex-Statssekretairen Torre de Valle i Guatemala til Jeremy Bentham, Esqu. i London, gives derom denne Efterretning: I nogen Tid have vi oplevet en Række af Jordskjelv, som have tvunget os til at forlade Staden. Fra 21 Apr. Kl. 4 om Morgenen til 22 Apr. Kl. 5 om Eftermiddagen mærkede vi ikke færre end 50 stærkere eller svagere Jordstød. Den 23 Apr. om Aftenen Kl. 9 følede vi atter et Jordstød, der var stærkt nok til at kaste Tagene af mange Huse, at spalte Mure, ødelægge mange Kirketaarne. Den 3die d. M. føltes atter Jordstød af mere og mindre Styrke. Det er sørgeligt, at mange Bygninger og et stort Antal Grundstykker derved vorde ødelagte. Ved Jordskjelvenes Begyndelse begav Regjeringen sig med mange Familier til den nærliggende liden indianske Stad Tocotenanho, og andre Familer lejede sig ind i Forstæderne. Mange andre begave sig til den forhen ved Jordskjelv ødelagte 30 Miles herfra liggende gamle Stad. At vi ikke strax ere vendte tilbage til vore Boliger, har sin Grund i den almindelige Frygt for, at flere Jordskjelv skulle komme, da man baade her og andensteds har gjort den Erfaring, at Jordskjelv som oftest ved Aarstidernes Fremrykken komme tilbage med fordoblet Styrke. Det frygtelige Jordskjelv, som forstyrrede det gamle Guatemala indtraf d. 9 Juli 1773.

Dette og flere fra andre Lande ydede Exempler formaae dog ikke at give Menneskene den Erfaringslærdom, at det er farligt, at bygge Stæder og Landsbyer i Nærheden af Vulkaner; den sydlige Deel af denne Republik danner en eneste Række af Vulkaner, og er langt stærkere befolket end den østlige. Saaledes ere i den første Deel paa Bjergskraaningerne eller i sammes umiddelbare Naboskab Stæderne San Miguel, San Salvador, San Vicente, Gammel-Guatemala, Guezeltenango og flere anlagte. Et saadant Valg af et Folk, som besidder saa store Landstrækninger, at de kunde være tilstrækkelige for den hele Menneslægt, beviser hvor meget samme staaer tilbage i Kultur.

I November forrige Aar stiftede vi et økonomisk Samfund af Venner for Staten Guatemala; jeg blev valgt til Præsident i samme, holdt en Tale ved sammes Aabning, og indprotokollerede Medlemmerne. Jeg haaber, at Selskabet skal blive gavnligt, da Hjelpekilderne til Kundskabs Befordring ere her ligesaa knappe, som de i Europa ere rige. Jordskjelvene afbrød i nogen Tid vore Arbejder, men vi ere paa ny i Virksomhed. Vort Formaal er at befordre Agerbruget, og udfinde Midler til Handelens Udbredelse; men vi faae store Vanskeligheder at overvinde; dog hvorledes skulde vi vente at undgaae samme, eller troe, at i et Land, som i tre Aarhundrede var nedsunket i et mørkt Chaos, skulde Lovgivere, Stats- og Finantsmænd strax være at finde.

6. Staden Franklin.

Ingen iblandt Staten Louisianas smaa Stæder opblomstrer saa hurtigt som Franklin, Hovedstaden i Kirkesognet S. Mary, 21 geograph. Mile vesten for Ny-Orleans og fem geographiske Mile fra Indløbet af Fiorden Teche, i Atchafalaya-Bugten i den mexikanske Havbugt. Fra Jan. 1829 til May 1830 har Husenes Antal fordoblet sig, og Forretningerne firedoblet sig, 1829 indløb der 30 Søskibe, og mange foretagende Mænd have siden nedsat sig der. Fra at være Sæde for en Ret i et frugtbart Kirkesogn vorder Stedet, hvis Beliggenhed er saa højst fordelagtig for Handel foretagender, sikkert en vigtig Handelsplads. Toldkamret var forhen i Ny-Iberia, fem geogr. Mile højere oppe ved Tech-Floden, men er forlagt til Franklin, da Skibene ikke kan komme højere op ad Floden, og det var besværligt for Skibsførerne at rejse ind i Landet, for at klarere deres Skibe.

Indenlandske Efterretninger.

— Af Magister J. Chr. Lindberg's Maanedsskrift for Christendom og Historie er 2det Hefte udkommet. Deri finder man iblandt andet: „Om Statens Sygdom og Cancellieraad Lornsens Lægedom." Sidstnævntes Piece, og hans højst skammelige Forhold, hvorfor han efter Lovene vorder behandlet, ere i andre Smaaskrifter langt bedre og grundigere undersøgte. Om Magister Lindbergs Yttringer i denne Sag kan man sige, at de deels som overflødige, ikke gavne, deels fremføre falske Sætninger, og endeligen indeholde nye skammelige, uchristelige og fjendtlige Igjentagelser af Forfatterens Angreb paa en af vore højsthæderlige Lærde, Hr. Prof. Dct. Theol. Clausen, hvilke Angreb navnligen ere skeete i to Noter. I den ene blive nogle af Clausen brugte Ord, om Sandselighedens Overvægt hos Mennesket, anførte som Bevis for, hvad Professor Clausens Lære indeholder om Oprør imod Kongen. Man skulde næppe tro en saadan, ikke Fordrejelse af Ord, men aabenbar usandfærdig Paastand muelig. Professf. Clausen kan med Emil foragte det; hans skjønsomme, ham højtagtende Medborgere kunne ikke andet end harmes ved at see den fredelige Mand ideligen fornærmet. I den anden Note nævnes Clausen og Lornsen samlede. Den første kaldes en aabenbar falsk Lærer, og en Urostifter i Kirken; den sidste en Urostifter i Staten. Nej, det sidste kunde Lornsen, med al sin blinde og dumdristige Iver, ikke blive hos et sin gode Regent elskende, trofast og hengivent Folk. Det første, Urostifter i Kirken, har Lindberg med lige megen Blindhed, fanatisk Iver, uædle Kunstgreb lagt an paa at være. Denne liden Lindbergske Afhandling er oversat paa Tydsk under Titel: Ueber die Krankheit des Staates u. Canzleirath Lornsens Heilmittel. 24 S. 8. (I Kommission i den Gyldendalske Boghandling). Endskjøndt hine to Noter ere udeladte i Oversættelsen, og altsaa Piecens værste Pletter borttagne, falder den dog stærkt igjennem imod hine forskjellige velskrevne Smaaskrifter af v. Brockdorf, Rumohr, v. Schmidt-Phiseldeck o. fl., som den Lornsenske Ubetydelighed — vel snarere hans Forhold — foranledigede, alle udsprungne af Kjerlighed til Konge og Fædreneland, da derimod den Lindbergske Piece synes baade af Tidsskriftet, hvori den staaer, og dens Tone i det Hele, at være fremkommen som et Vehikel for de Lægemidler, hvormed han qvaksalvererer hos uforstandige Medborgere.

I anførte Hefte af det Lindbergske Tidsskrift læses: „Præsten G. Busck's Angivelse af Præstelæreren Henr. N. Clausen, som en Bestrider og Forhaaner af Landets ved Kongeloven helligen stadfæstede Religion, indgivet i det kongel. danske Cancellie d. 25 Juni 1830, og det kongl. d. Canc. Svar af 13 Juli s. A." Dette Svar, som er givet ham ved Biskoppen, lyder saaledes: „Sognepræsten for Stifts-Biergby og Mørke Menigheder i Sjælland, Hr. Busck, har, i et til Cancelliet indsendt P. M. af 25 f. M. søgt at hendrage Cancelliets Opmærksomhed paa adskillige Steder i Prof. Theol. Clausens for rum Tid siden udgivne Skrift om Catholicismens og Protestantismens Kirkeforfatning, Lære og Ritus, hvilke han formener ikke at være overensstemmende med den augsborgske Confession, og derfor at fortjene For-

anstaltninger trufne fra det Offentliges Side. I denne Anledning maa man tjenstligst anmode Deres Højærværdighed, behageligst at ville tilkjendegive Sognepræst Busck, at ligesom Cancelliet, der ikke har ladet ubemærket de forskjellige Meninger, der om bemeldte Skrift ere fremførte, ikke hidtil, efter Omstændighederne og med navnligt Hensyn til den omtvistede Gjenstands særegne Beskaffenhed, har fundet sig foranlediget til fra det Offentliges Side at foretage Noget i denne Henseende, saaledes anseer man sig heller ikke nu ved Sognepræst Buscks Skrift dertil opfordret."

Blandede Efterretninger.

— I Strasburg var Publikum i den sidste franske Omvæltningstid saa begjerlig efter Nyhederne fra Paris, at det, længe førend Posten kom, flokkedes omkring Posthuset i store Hobe. For at faae dem til at skilles ad, faldt man paa fra anden Etage at læse Aviserne for dem. En Artilleriekapitain besørgede denne lungeangribende Forretning med Stentorstemme.

— Som bekjendt var Fyrst Wolkonsky indviklet i den Petersburgske Sammensværgelse af 1825. Paa hans Svigerfaders, General Rajewskys Forbøn skjenkede Kejseren ham Livet og forviste ham til Siberiens Bergverker, hvilket er forbundet med Tab af Adel og Frihed, ja endog af Navnet, som næppe engang Stedets Gouvernør er vidende om. Ved denne Lejlighed viste Fyrstinde Wolkonsky sin ulykkelige Gemal en sjelden Kjærlighed. Hun bad om Tilladelse til at følge med ham, men det afsloges hende reent ud, med Tilføjende, at hun vilde miste Adel og Godser, om hun hemmeligen rejste efter ham. Men hun brød sig ikke derom; lykkeligt naaede hun sin Gemals Opholdssted og hjælper ham nu at bære

Ulykken. Alligevel tillader man hende kun at see ham to Gange om Ugen i tre Timer. Fyrsten bærer tunge Lænker, og hans Arbejde er at slæbe Kul til en Smælteovn.

— Kongen af Frankrigs Døttre gaae selv uden Ledsagelse i Boutikerne for at gjøre Indkjøb og tage selv det Kjøbte med sig, er det end noget ubeqvemt at bære. Dronningen kalde de aldrig andet end Moder.

Kjøbenhavns Børs, d. 14 December 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 211
Specier solgtes til 12 Rbmk. $10\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$46\frac{1}{4}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)*)	$81\frac{3}{4}$	$82\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	$77\frac{1}{4}$	$77\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	—	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	55	36 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

*) I forrige No. var Tal udført for denne Rubrik, da den derimod skulde have været aabenstaaende.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 101.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 18 December 1830.

Adskilligt om Kjøbenhavn for 150 Aar siden; store Højtideligheder, Ildtegn i Luften, en Komet etc. etc.

(I dette Tidsskrift Nr. 73 meddeltes nogle Uddrag af Paulis extraordinaire maanedlige Relationer. Her gives nogle faa flere Stykker til Tidens Historie for Aarene 1672 o. fl.)

1672. Dec. „Om man lyster at vide, hvormange der i dette forgangne Aar 1672 her i Byen ere døde og fødte? da er de Dødes Tal 1030, men de Fødtes 1419."

— 1673. Oct. „Den Canal (eller Hafn), som skulde indgrafves paa det store Kongens Torv, er nu saaledes forfærdiget, at man har ladet Vandet deri indløbe."

— 1674, Juli. „Til Academiet ere af Skolerne i Danmark og Norge i dette Aar komne 164 Studenter, hvilke, som sædvanligt have været, ej maatte bruge noget Mummeri eller forklæde sig den Dag de deponerede."

— 1675. No. 35, eller Arket imellem April og Maj, har følgende Titel: Beretning om den i Nord-Irland fortryllede Ø O-Brazile, hvorledes den for nogle hundrede Aar siden er fortryllet, og nu igjen fra samme Tryllerи befriet, saavelsom og hvorledes Capitain James mal Donnel, der han kom tilbage med hans Skib fra Frankrig, og vilde ad Killybegg i Irland formedelst Uvejr uformodentligen er kommen til samme Ø, og hvad hannem derpaa er vederfaret ett. Skrevet i Londondery paa Irland af Wilhelm Hamilton til hans Morbroder i London, og sammesteds først trykt paa Engelsk, men nu paa Dansk oversat."

— D. 7 Juni „om Aftenen blev den kongelige Princesse, Hs. Majestæts Syster, Ulrica Eleonore af Hs. Majestæt tilsagt Kongen af Sverrig."

— „Den 18de Juni skulle Majestætens af Sverrige Tilforordnede være hidkomne med den svenske Konges Gave til hendes dronninglige Højhed Princesse Ulrica Eleonore, bestaaende i Hs. Majestæts Skilderie med en Krone over af store Taffelstene, en Ring paa 18000 Rdl., en Perlehalskjede, Demantshaarnaale, Øregehæng etc. skatteret tilhobe paa 1½ Tønde Guld."

— 1679. 4 Marts. Hans Nansens anselige Gaard paa Slotsholm afbrændt; og derved to store udmærkede Bibliotheker.

1680. 25 Jan. Geheimeraad og Overjægermester Vincenz Joachim von Hahn, der som bekjendt var en Mand af megen Indflydelse, død. Den 17de April skeete hans Begravelse i Nicolai Kirke med stor Sørgehøitidelighed. — D n 3 Apr. blev den kongl. svenske Ambassadeur Johan Gyldenstjerne med mange Ceremonier „indhendt, efterat han incognito og paa ubekjendt Viis uden for Nørreport, i en der oprettet Telt, tillige med sine Hofkavallerer og Følgeskab sig havde udbegivet."

Indtoget skeete med en stor Mængde Karosser fra dansk Side, blandt hvilke den 24de var den kongel. Liv-Karosse, hvori Ambassadeuren sad „i en rig skammereret Habit, udaf Geheimeraad Christen Skeel og Overceremoniemester Hr. Gersdorph accompagneret og forselskabet." Mange vare ogsaa de Karosser, som Ambassadeuren havde, de mange ridende Kavallerer, Haandhestene, Ambassadeurens Trompetere „udi rigt bebræmmede Kjoler, med Plumager og skjønne Sølvtrompeter etc." samt „24 af Ambassadeurens Garde, hvilke alle vare Lieutenanter og Cornetter, og heel vel til Hest. Disse vare alle med lange Køllerter beklædte, og derover med skjønne Kjoler med Sølvknapper bebræmmede, med Hr. Ambassadeurens Liberie, paa Brystet, og paa Ryggen med Hs. Excellences Vaaben; nemlig en gylden Stjerne, med Guld og blot Atlask bordyret." — Toget gik ind i Kjøbenhavn under de grove Stykkers Løsning paa Volden forbi Kongens Liv-Regiment, som var stillet paa Gammeltorv, og Prinds Frederiks Regiment, som var stillet paa Amagertorv udi Gevær med flyende Faner, med Trommers og Skalmejers Lyd, og blev igjennem en utrolig Folke-Trænge og Mangfoldighed indtil Hr. Ambassadeurens Logiamente, hvor Hs. Excellence og hans ganske Følgeskab udaf Hr. Leionberg, Hr. Silberkron og Hr. Sternhøg blev igjentagen og complimenteret, hvormed denne Procession ved Hs. Excellences Logiamente af hans 6 Trompetere med Trompeters Lyd er bleven endet." — Den følgende Mandag d. 5 Apr. og Tirsdagen d. 6 Apr. skeete Ambassadeurens ceremonielle Tog til Kongen, Dronningen, Prindserne og Prindsessen. — Den 17de Apr. var til Ære for Prindsesse Ulrika Eleonore „en overmaade herlig Caroussel samt Ring- og Hovedrenden" paa den kongelige Ridebane; den var „over al Maade heel anselig;" og derved bleve Vindinger — store Sølv-Skjolde, efter de gamle Romeres Maneer og Skik." Ringe, Kander, Bægere, uddeelte. „Det egentlige Optog haver man udførligere i den tydske Relation paa et heelt Ark, for grangiveligere at erfare." For benævnte Prindsesse, den svenske Konges forlovede Brud, var enu endeel Solenniteter, „Balletter, Optog, Ridderspil, Komedier, Triumph-Fryds og Fyrværker til al optænkelig Ære." — Den 1 Maj var Prindsessens Bortfarts-Dag til Helsingøer, og siden over Sundet, hvor da de tolv danske Krigsskibe laae.

— Den 22 May saaes mange Steder baade i Danmark og i Tyskland „Ildige Lufttegn," hvorover en Beskrivelse læses i Juni Maaneds Blad; deraf optage vi følgende: — „Ved Aarhuus skal sig to Armeer, og atter andre Steder to blanke Sabler, saasom udaf Guld og Sølv have præsenteret. Nogle have og seet Mænd udi fuld Harnisk, andre Hoveder med stort kruset Haar og Krave om Halsen." — Her gives dernæst et Udtog af hvad „den berømte Calenderskriver, Johan Henrik Voigt til Hamborg, offentligen ved Trykken har ladet publicere, om Aarsagen hvorfra ufejlbarligen disse Ildstegn kommer og lader sig tilsyne, saavelsom og hvad deres Belysning kan være."

— I Juli ere af Skolerne i Danmark og Norge henved 137 blevne deponerede.

— Den 21 Oct. en „stor og forskrækkelig Ildebrand" i Kjøbenhavn, hvorved en heel Quadrat af Gaarde og Vaaninger, indsluttede af Compagnistræde, Knabrostræde, Brolæggerstræde og Raadhusstræde afbrændte eller og bleve ruinerede og nedrevne, for at Branden sig ikke videre skulde udbrede.

— I det for December er noget om Kometen, der i Nov. begyndte at sees. Her læses ogsaa de af Præsten til Wang paa Hedemarken, Nicolai Sverdrup, gjorte Observationer om denne Komet. I et paa det kongelige Bibliothek værende Exemplar af denne Aargang er her tilføjet tre haandskrevne Blade om denne Komet; paa de tvende ere Afbildninger af sammes Gang; og nogle Bemærkninger, hvoraf vi optage følgende: „Kometens Signification. 1. Physice considereret betyder denne og andre Kometer slet intet, thi deres Generation er ordinaire, og ej mere at undre over, end naar man in camera obscura sætter et corpus, nogenlunde diaphanum & porosum, mod Solens Straaler, thi corpus porosum lader sig da tilsyne som Kometen, og Solens Straaler som Svantsen. 2. Astrologi kan dømme meget herom, men er falskt og uden Fundament, men af alle deres Gjetninger synes den meest raisonabel, naar de sige at nogle Kometers Dissotution kan inficere Luften og foraarsage Sygdom. 3. Theologice

maae man bekjende, at endog Kometer skeer paa en naturlig Maade, saa bruger dog Gud tit Naturen til Tegn og Advarsel for Straf, hvilken at forekomme ethvert Christen-Menneske haver sig fra sine Synder at omvende."

— 1681. Jan. Fortsættelse af Pastor Sverdrups Jagttagelser om Kometen.

— Febr. Afbildning af et Luftsyn paa Himlen, seet en Mil fra Viborg i Jylland.

— Marts. Afbildning af et underligt Eg som den 2 Dec. 1680 paa Kapitolium i Rom var bleven lagt af en Høne, paa hvilket Kometen var at see.

— 1682. 19 Oct. Kongen lagte personligen den første Steen til det Sted, hvor Alteret blev siden sat i vor Frelsers Kirke paa Christianshavn.

— Til Oct. er et Appendix, indeholdende nogle Beretninger om det afskyelige Trylleri, som er skeet paa Qvæget, og at det udi Hobetal henfalder, samt hvorledes dets Sygdom kan næst Guds Hjelp cureres og hjelpes.

Tulipaner og Statspapirer.

Et Bidrag til 17de og 19de Aarhundreders Handelshistorie.

(Af og efter det Tydske. *)

Handelen med Statspapirer danner for nærværende Tid en ikke allene højst vigtig Gren af Handels Industrien, men griber tillige levende ind i de fleste Landes Statshusholdning, og man har længe været sig til at betragte den som en Art Barometer paa den politiske Horizont. Den Interesse, som denne Handelsgren har i saa høj Grad har fremkaldt en tabellarisk Oversigt over de fra Aaret 1815 gjorte forskjellige Statslaan. Det er en meget almindelig Vildfarelse at Actie- og Præmiehandelen er en Opfindelse af den nyere Tid. Vist nok kunde den med Statspapirer ikke vinde Fremgang førend Systemet var uddannet til den Grad, i hvilken en regelret Rørelse med dem kun kunde være muelig. Men med andre Gjenstande, navnlig i store Handelskompagnier kom den langt tidligere frem. En af de mærkværdigste Arter af denne Handel var den som Hollænderne allerede i den første Halvdeel af det 17de Aarhundrede drev med Tulipaner. Den førtes stærkest i Aarene 1634 til 1637. De Stæder som især indlod sig deri vare Amsterdam, Harlem, Uetrecht, Alkmaar, Leiden, Rotterdam, Vianen, Hoorn, Enkhuisen og Medenblik. Man begyndte endog at sælge Zvieblerne efter Vægten. 400 As af Admiral Liefken kostede 4400 Gylden, 200 As af Semper Augustus 5500 Gylden o. s. fr. Disse vare de kostbareste Zviebler. En Mand vandt i 4 Maaneder 60,000 Gylden. Ikke blot Kjøbmænd gav sig af med denne Handel, men Adel, Haandværkere, Borgere, Karle og Piger, ligesom i vore Dage med Lottoet. Men man maae ikke forestille sig, at Blomsternes Besiddelse var Hensigten af denne Handel, nej det var Aarhundredets Actievæsen. Man handlede da med Tulipaner, som nu med Actier. Adelsmanden kjøbte f. Ex. Tulipaner for 2000 Gylden, og solgte en Deel deraf strax til sin Bonde. Man betalte vel stundom en Zviebel virkeligen af Lysthaverie dyrt, men de kunde ikke have steget til saa uhyre en Priis, om ikke Vindhandel havde opstaaet. Et Exempel oplyser Sagen bedre. A kjøbte af B en Zvibel, at leveres inden 6 Maaneder for 1000 Gylden. Efter de 6 Maaneders

*) Tulpen und Staatspapiere, ein Beitrag zur Geschichte des Handels des 17ten und 19ten Jahrhunderts. Wer Augen hat zu sehen, der sehe! Hamburg 1830, bei Hoffmann und Campe. Den Deel af dette lidet Skrift, som vedkommer Tulipomanien, gives her kun i Udtog, da den deels er temmeligen bekjendt, deels allerede for ikke længe siden i dette Blad omtalt; i

Nr. 97 Sp. 1553. Ved denne Lejlighed berigtige vi at Sp. 1553 staaer nogle Gange Læs istedetfor Læst.

Forløb var Prisen paa denne Sort Zviebler steget 500 Gylden mere. Da forlangte A ikke Zviebelen, men B maatte betale ham den forhøjede Priis af 500 Gylden; følgelig vandt A ved denne Handel 500 Gylden, som var Tab for B. Var Prisen den samme, saa tabte og vandt ingen. Var Prisen falden 200 Gylden, saa betalte A disse 200 Gylden til B. Ingen tænkte paa at levere eller modtage Zviebler. Spørgsmaalet om hvormeget Tulipanen eller Actien ved Contraktens Termin var steget eller faldet, var afgjort ved den Priis for hvilken paa den Tid de fleste Contrakter sluttedes. Den hele Handel var et Hazardspil, som i forrige Aarhundrede den berømte Mississippi Handel. Man havde vedtaget dyrere og ringere Tulipanarter, paa det at baade Rige og Fattige kunde deltage i denne Sag. I en eeneste Stad i Holland blev i 3 Aar, efter Muntings Beretning, omsatte mere end 10 Millioner for Tulipaner. Endelig faldt Tulipanhandelen pludselig, og Bekmann siger meget træffende, at ligesom vi belee det syttende Aarhundredes Tulipomani, saa ville vore Efterkommere belee det nittende Aarhundredes Lottomanie. Andre vare ødelagte, Prisen faldt stedse dybere og dybere. Sælgeren vilde nu hellere levere Zvieblerne in natura, hvilket Kjøberne ej vilde antage. Langvarige Processer opstode. Endeligen gjorte Staterne Holland og Vestfriesland bekjendt 1637, at indtil de nærmere havde undersøgt Sagen skulde enhver Sælger tilbyde Kjøberen Tulipanen, og naar han ej vilde have den, da enten beholde den eller kunne sælge den til andre, og holde sig i Henseende til Tabet til Kjøberen. I øvrigt skulde Contrakterne indtil videre Kjendelse blive gyldige. Da denne Afgjørelse var usikker og ubestemt, saa søgte Kjøber og Sælger at forlige sig det bedste muligt, og saaledes aftog denne synderlige Handel. Staden Alkmaar solgte 1637, 120 Tulipaner med deres Frøe til Vaisenhusets Nytte, offentligt for 90000 Gylden. En eeneste, Vicekongen blev solgt for 4203 Gylden, en anden Admiralen af Enkhuisen for 5200 Gylden *).

II. Oversigt over samtlige europæiske Magters Statsgjeld, indbegreben de fra 1815 gjorte Laan.

			Bco. Mk.
Østerrig . .	Fl.	791,998,298.	1092,411,446
do. . .	P. S.	2,500,000.	32,812,500
Preussen .	Rthl.	255,668,710.	511,337,420
Sachsen . .	„	21,553,504.	44,593,456
Hannover	L.d'or Rth.	22,000,000.	47,142,857
Baiern .	C.M.F.	67,473,012.	119,651,450
Würtemberg	„	23,054,545.	31,799,372
Baden . .	„	33,140,000.	45,710,345
Hessen-Cassel	Rth.	1,297,150.	2,683,759
Hessen-Darmstadt	Fl.	13,548,601.	18,687,726
Brunsvig . .	„	3,844,653.	7,954,454
England . .	L.	853,267,890.	11199,140,056
Nederlandene	Fl.	2141,160,592.	2447,040,677
Frankrig .	Fr.	5381,387,326.	2870,073,241
Spanien	R. de V.	6149,976,331.	863,154,573
do. .	Sp. Rth.	12,700,000.	35,718,750
do. .	L.	1,200,000.	15,750,000
Rusland, incl. d. Polen			808,999,717
Danmark			164,368.640
Sverrige	Bo. Rthl.	32,746,526.	39,295,830
Norge			15,193,877
Neapel .	Duc.	132,904,887.	332,262,118
do. . .	L.	2,500,000.	32,812,000
Grækenland	„	2,800,000.	36,750,000
Leipzig .	Rthl.	22,494,056.	46,539,426
Gjelden for Portugal, Sardinien, Kirkestaten, Parma, Modena, Schweitz, de østerrigske-italienske Stater, Polen, de smaa tydske Stater, og de fire Fristæder ere ikke nøjagtigen at opgives; men deløbe sig i det mindste til . .			138,116,310

Den hele europæiske Statsgjeld 2,1000,000,000.

(Sluttes i næste Nr.)

*) See Hirschfelds Theor. der Gartenkunst 7 B. S. 53 — Bekmann har i sine Beyträge zur Geschichte der Erfind. 1 B. S. 223 givet interessante Efterretninger om denne Daarlighed. Der anføres og de Skrifter der handle om Tulipomaniens Historie — See og Volkmann S. 235 og 371-3.

Indenlandske Efterretninger.

— Ved den aarlige Højtidelighed paa Lahns Stiftelse for hjelpeløse Børn sidstafvigte 10 Decbr. holdtes Talen af Hr. Justitsraad, Borgermester Reimuth. Efter nogle sande og hædrende Mindeord om Stiftelsens nu til en højere Virkekreds afgaaede nidkjære og retsindige Medbestyrer, Hs. H. Hr. Biskop Paludan Müller, gik Taleren over til Betragtninger over „vore milde Stiftelsers — især deres, som have Ungdommens Oplysning og Forædling til Formaal — virksomme Indflydelse paa Nationalvelstanden.“ Dette i et lyst og grundigt Foredrag udviklede Emne hørtes af hele Forsamlingen med den meest udeelte Opmærksomhed.

En ny Prydelse for vor Stiftelse saaes ved denne Lejlighed første Gang, nemlig Ædlingen afg. Kammerherre Dribergs veltrufne Portrait, jævnsides Stifterens, hvis velgjørende Værk for Efterslægten han ved sit betydelige Legat saa herlig har forøget, at man alt igjen har kunnet indføre Underviisning i Tegning og Sang samt udvide Antallet af de Børn, som tillige nyde Kost. Begge Portraiter vare omslyngede med Erkjendtligheds evig=grønnende Krandse. Endnu bemærkes, at det Dribergske velvillig er skjenket Stiftelsen af den Person, i hvis Eje det var kommet efter sal. Kammerherrens Søsters Død.

— Agger=Kanals Tilstand efter authentiske Kilder befandtes i Midten af November at være følgende: Dybden i Mundingen 5 Alen; ved Fjorden 6½ Alen; Løbet, som før har gaaet norden om Flægebusken, er nu tilstoppet, og gaaer 200 Alen sønden om. Breden er betydelig tiltaget, næsten til det dobbelte af hvad den forhen havde været, nemlig 325 Alen, da den derimod i forrige Aar paa denne Tid var kun 180 Al. I Fjorden har, hvor det forrige Løb var, lagt sig flere grunde Sandbanker. Det syntes forrige Aars Efteraar, som Naturen selv vilde have tilstoppet Kanalen, men de i denne Sommer vedholdende østlige Vinde have formodentlig været Skyld i dens saa betydelige Udvidelse. At Havet som sædvanligt ogsaa i Aar har borttaget af Kysten, sees deraf, at for Agger Kirke er nedfalden siden 7 Juni d. A. 7 Alen, norden for Vester=Agger 10 Alen, Vesten for Sønder Aalum fire.

— Paa Løgstøers bekjendte Grunde have vist nok de i dette Aar herskende østlige Vinde havt velgjørende Indflydelse i Henseende til Dybden paa Grundene, skjønt samme ikke kan være i den Grad som i Fortiden, da Vandet, som ved den østlige Vind dreves op i Fjorden, dengang intet Udløb havde, og som en Følge deraf kunde virke tilbage med større Kraft, saasnart vestlige Vinde indtraf. Saa uheldbringende ogsaa Løgstøers Grunde har været og er for Sejladsen paa Limfjorden, saa bygges af og til fladbundede Fartøjer oppe i Fjorden, saaledes har den virksomme Kjøbmand Faartoft i Nykjøbing nu lagt Bunden til en stor Jagt.

— I Skanderborg Avistidende No. 95 var under Horsens et Censurhul. Redacteuren har nu i No. 100 underrettet sine Læsere om at han ved private Breve fra Kjøbenhavn var bleven vidende om, at man i Hovedstaden tildeels staaer i den Formening „at Censurhullet muligen skulde have indeholdt en Tirade angaaende Lornsens Skrift. For at gjendrive en saa vrang Mening anseer Redactionen sig beføjet til at erklære, at den med lige saa stor Harme har læst bemeldte Skrift, som den er besjelet af den største Kjerlighed for vor ejegode Kong Frederik d. 6 og Danmarks Souverainitet. Censurhullet indeholdt en Anmeldelse om Cholera morbus, og da Alt, hvad der er befængt med dette omineuse Ord er underkastet en stræng Quarantaine, saa er formodentlig dette Aarsag i at Censuren her traf en lignende Anstalt imod bemeldte Stykke, for at det blotte Ord ikke skulde medføre skadelige Følger, hvilket her til Lands vel næppe tør befrygtes, især da Vinteren igaar (d. 13de) igjen begyndte at skræmme den choleriske Varme med en bidende Kulde.“

— Fra Horsens skrives, at i mangfoldige Aar have Byens Indvaanere ikke oplevet en lignende Fest, som den der højtideligholdtes d. 13 Dec., hvor den af den udmærket duelige Skibsbygmester Kjellerup mesterlig construerede Skonnert „Jens Monbergs Minde“, under Musik, Flag=

ning fra Skibene, Tilskuernes lydelige Jubelraab, og Kartovernes Drøn, løb af Stabelen. Materialierne til dette Skib vare alt mange Aar iforvejen samlede af den afdøde agtværdige Kjøbmand Jens Monberg, efter hvem Skonnerten er opkaldt, men Sønnerne i Forening med flere Interessentere var det forbeholdt at fuldende det begyndte Værk. En i denne Anledning af Hr. Consistorialraad Ridder Rosing holdt Tale bidrog væsentlig til at forhøje og forskjønne Festen, som om Aftenen endtes ved et muntert og livsuldt Gjestebud hos Kjøbmand Chr. J. Monberg, hvor en af Julin-Fabricius forfattet Sang blev afsungen, hvorpaa hele Selskabet i hjertelige Skaaler ønskede alt muligt Hæld over det nybyggede Skib, dets Stifter, Bygmester og nuværende Ejer.

Blandede Efterretninger.

— Spanske Bibliotheker. Professor Friederich Dietz, egentlig en Discipel af Æskulap, men hvem ogsaa, som bekjendt, det spanske og portugisiske Sprog og Poesien skylder mangt fortrinligt Bidrag, befinder sig for nærværende Tid paa en videnskabelig Reise i Syden af Europa, hvilken især har til Hensigt, at lære Bibliothekernes Tilstand og de i dem skjulte literære Skatte at kjende. Det Udbytte som Publikum kan vente af denne Reise, vil uden Tvivl være interessant og betydeligt, efter det at dømme, som hidtil ved private Meddelelser er blevet bekjendt. Dietz har overalt, især i Spanien, hvor Bibliothekarerne ellers pleje at skjule Alt for Fremmedes Øine, havt den sjeldne Lykkke, som hidtil endnu ikke er bleven nogen Rejsende til Deel at vinde Adgang til de derværende Bibliothekers skjulte Helligdomme. Ved en Forseelse af Underbibliothekarerne i Madrid blev den fire Folianter stærke Katalog over det kongelige Bibliotheks arabiske, græske, latinske, spanske etc. Haandskrifter ham overladt og exerperet af ham, hvilken Katalog ellers aldrig Nogen faaer Tilladelse til at see. I Escorial, hvor han i halvtredie Maaned, misundt af alle Madrids

Lærde, har arbejdet med en Frihed, som lige fra Bibllokets Stiftelse ikke engang indrømmedes nogen Spanier end sige en Fremmed, havde han Lægekunsten at takke for sin Lykke, idet han ved Hjælp af Brækmidler og Aareladninger skaffede Pater Fray de S. José, efter forkeert Behandling af en Perlesia af Klosterets Læge, Brugen af hans venstre Side tilbage. Fra denne Tid stode Klosterets Kjøkken, Kjelder, Muldyr, Haandskrifter, kort sagt Alt til hans Raadighed, ja der gjordes ham velvilligen nok Forslag til at blive i Spanien. I Escorial gik mere end 3000 græske, latinske, arabiske, spanske, portugisiske og hebraiske Haandskrifter hvert enkelt igjennem hans Hænder. Over disse Manuskripter har han forfattet en Beskrivelse, ligesom han og agter at levere en Historie af Bibliotheket i Escorial. I Valencia og Barcelona have Bibliothekerne ved de fjendtlige Partiers og Skytssets Rasen, hvilket sidste især rettedes mod Klostrene, de literære Skattes Gemmesteder, lidt betydeligt. Valencias Bibliotheker ere, med Undtagelse af det, der tilhører Hieronymiterne af San Miguel de los Reyes, tilhobe brændte af Franskmændene, og over dette, som hidtil stedse har været utilgængeligt, kan man af Professor Dietz vente de første literære Efterretninger.

— Papirfabrikationen i den preussiske Stat har i de sidste Aar gjort overordentlige store Fremskridt.

Man talte

Aar	1819.	329	Papirmøller med	472	Bøtter.
	1822.	368	. . . .	570	
	1825.	382	. . . .	599	
	1827.	392	. . . .	654	

Hver Bøtte, regnet til 8 Ris daglig, og, Søn- og Festdage fraregnede, til 2400 Ris aarlig, udbragte

1819 kun	. . .	1132800	Ris Papir.
1827 kun	. . .	1569600	— —
altsaa tiltaget	. .	436800	— —

Den hele Værdi af det i den preussiske Stat forfærdigede Papir anslaaes til 4,000,000 Rthl.

Statens østlige Provindser især Pommern og Østpreussen ere mest tilbage i denne Fabrikation; og Indførselerne af mere Papir end Udførselerne finder især Sted i bemeldte Dele af Staten. Det er især Pakpapir, og ulimet Trykpapir der indføres. I de af Samfundet til den preussiske Industries Befordring udgivne Skrifter Sept. og Oct. 1829 læses en interessant Afhandling om Papirfabrikationen, forfattet af den udmærkede Papirfabrikant Nitzsche. cf. Ferber's Beiträge. Berlin 1829 S. 105-111.

— I London gjorde d. 16de Juli d. A. et nyt grueligt Melodram: the skeleton lover (Skelettets Brudgom) Fordring paa Bifald. Dets fortræffelige Djævlerier frelste det fra Gjennemfald. Ulykkeligviis var det Græsselige heelt igjennem saa blandet med det Lavkomiske, at man af Latter ikke kunde komme til Graad og af Graad ikke til Latter.

— Duodez-Encyclopedier. En af de Ting, hvori Oplysningens Fremskridt paafaldende viser sig er Bøgers Form. Da Visdommen endnu skjulte sig i tunge, jern- og kobberbeslagne Folianter, har der vist været nogle Enkelte, som have staaet højere i Kundskaber end Lærde i vor Tid; men Mængden forblev i Mørke og alt for uvidende til endog at yde hine Orakler Beundring. Men nu da selv de største Mænd ikke forsmaae at nedlægge deres Kundskab og Erfaringer i Duodezer, ja end i mindre Formater, hvor langt lysere er det nu ikke i Mængdens Hoveder? Lad endnu et Par korte Aar henløbe, og den europæiske Menneskehed skal da have naaet sin Myndigheds Tilstand. — Hvad har ikke Engellænderne at fremvise i slige smaa Formater? Wilsons store Værk om amerikanske Fugle, hvilket for dets Kostbarheds Skyld forhen ikke kunde komme i Manges Hænder, er i en Duodez-Format udkommet i tre smaa Bind af Constable's Miscellanies; og saaledes med mange flere Skrifter.

— Et Malerlexikon, som ikke kan anbefales. Man lade sig ikke ved Titlen forlede til at anskaffe sig som en nyttig Haandbog: Ludw. von Winkelmanns, Edlen auf Uermitz, neues Malerlexikon, zur nähern Kenntniß alter u. neuer guten Gemälde, nebst den Monogrammen. 2te umgearbeitete Auflage von Joh. Heller. Augsburg u. Leipz. 1830. 8., rec. i Kunstblatt. 80., hvor Skriftets Mangler, Ufuldstændighed og Urigtigheder vises.

— Om Kønigsberg har man forhen havt Beskrivelser, og historiske Efterretninger af Lilienthal, Lidert, v. Baczko. Denne sidstnævntes nyeste Udgave er fra 1804; og en ny Beskrivelse var altsaa bleven en Nødvendighed. Den er udkommet under Titel: Taschenbuch von Kønigsberg; meget smukt udstyret med Kobbere, forestillende mærkelige Bygninger, Udsigter etc. Stadens Ælde er fra Aaret 1256. Dens Indvaaneres Antal i Aaret 1828 var 63350, foruden Militaire. Af Indbyggerne vare 1157 Jøder. Dens Bygninger 6383, hvoraf 21 Kirker og Bedehuse, 155 for Stats- og Communialhensigter, 4127 Privat-Vaaningshuse, 421 Fabrikbygninger, Møller, Pakhuse; 1672 Stalde og Skure. Universitetet er stiftet 1544 og har noget over 400 Studerende. Det astronomiske Observatorium og den botaniske Have høre til de fortrinlige videnskabelige Stiftelser. Staden har en Børsenhalle efter det hamborgske Mynster.

Tychobrahesdagen,

(frit efter Castelli.)

En Dag, man sikkert Tychobrahesdag tør kalde,
Jeg hos det Ydre søgte Fryd og Ro;
Men hvor jeg kom, og hvor min Vej mon falde
Fandt — Hvad jeg her fortæller Jer — Uro!
For muntert Samkvem — tomme Hverdagssnakkere,
Fik Andesnadder — for høje Ørnesving,
Og hvor jeg søgte gode, lærde Makkere
Var Mennesker, som vidste — ingen Ting.

Min Dreng kom tidlig med en Slump Aviser,
Puds-Lyset, Bonderoser, Løbepost,
Jeg, som det Skjønne og det Gode priser
Udraabte fro: her er jo Sjælekost!
Men ak! partisk Avisen! Fjenden pralte,
Puds-Lyset var en Praas med brandgul Ring,
Og Roserne var visne, kejtet malte
Og Løbeposten løb — med ingen Ting.

Saa tænkte jeg; paa Børsen dog man finder
Vel, idetmindste, suffisante Mænd,
De udbetale straks foruden Hinder
Det lidet Krav — og ilte fluks derhen;
Men ak! Jeg traf kun Høkre, Sen-Betalere,
Hvis Kurssnak, Handelsvid, var Klingeling,
De kaldte „Bagatel" Titusind Dalere,
Og gav mig for mit Krav — slet ingen Ting.

Jeg ilte bort, kom til en Danseskole,
Som Elsker af den nydelige Kunst,
Her, tænkte jeg, her kan man sikkert stole,
Skjøn Legemsdyrkning søges ej omsonst;
Men ak! foruden Holdning, Takt og Grase,
Og uden Position, med skæve Spring
Francaisen ledelam de monne — ase —
Og Mest'ren selv forstod — slet ingen Ting.

Nu skyndte jeg mig fluks min Ven at skue,
En stor, og god, fortræffelig Skribent;
Her, tænkte jeg, vil Viddets Funker lue
Hans høie Aand er mig og hver bekjendt.
Men ak! han leed af Armod, Gigt, begjærte,
Kun Død og Grav — jeg vendte mig omkring,
Gik grædende med sønderknuset Hjerte;
Thi vee! jeg ejer selv slet ingen Ting.

Nu Klokken alt var tre. Man hungrig bliver,
Jeg har — imellem os — en høj Patron,
Som stundom mig med Vid og Lune giver,
Viin, Suppe, Kage, Steg, i fuld Porsion.
Her, tænkte jeg, kan Kroppen restaureres,
Og ilte til hans Hus med lette Spring;
Men ak! han var paa Landet, dyrkte Ceres,
Af Viin og Mad jeg fik — slet ingen Ting.

Fortvivlet løb jeg til min elskte Pige,
Før den bestemte Tid, med raske Skridt,
Her, raabte jeg, her findes Himlens Rige,
Og Trøst for Alt, hvad jeg har taalt og lidt;
Jeg styrted op ad Trappen, hurtig ilte
I Kamret, jublende Gudindens Navn,
Her fandt jeg noget — tvungen Glutten smilte,
Og mødte mig — ak! — fra Rivalens Favn!

O. G. F. Bagge.

Kjøbenhavns Børs, d. 17 December 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 212
Specier solgtes til 12Rbmk. $11\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$151\frac{1}{2}$	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$46\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	83 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	—	— Rbd. Sedler.
Dito Dito	$77\frac{1}{2}$	78 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	$101\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$100\frac{1}{2}$	101 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	56	$56\frac{1}{2}$ L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 102.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 21 December 1830.

Tulipaner og Statspapirer.

(Fortsat. See forrige Nr.)

Det i forrige Nr. anførte Totalbeløb af den europæiske Statsgjeld fordrer et aarligt Rentebeløb, naar man tager et Gjennemsnit af 4 pr. Ct., af i alt Mk. Bco. 840,000,000. Foruden den anførte rentebærende Gjeld er endnu 600,000,000 Mk. Bco. courserende Papirgjeld, hvoraf Rente ej ydes; og hvis Beløb saaledes maa lægges til hin Sum. Hvorledes megen Statsgjeld tiltager i 20 Aar, og hvad de koste Staterne i et saadant Tidsrum derom vidner følgende Exempel:

Neapel gjorde i Februar 1820 et Laan af 11,230,000 Duc. at tilbagebetales i 20 Aar, til 9 pr. Ct. Rente, nemlig 5 pr. Ct. almindelige Renter, $3\frac{85}{100}$ pr. Ct. som Præmie for de i et Lotterie lykkelige Coupons; og $\frac{15}{100}$ pr. Ct. Præmie. Laanet med Renter, og Rentes Renter i 10 Aar, i hvilke de skulde tilbagebetales, beløb sig derefter til 62,948,000 Duc.

For at gjøre sig en Idee om Betydeligheden af den Sum som de europæiske Stater aarligen har at betale i Renter, ville vi antage, at samme skulde bæres af en Armee i rede Sølv, og at man gav enhver Soldat 150 Pund at bære, saa skulde 100,000 Mand være nødvendige til at bære samme, om virkeligen saa mange myntede Sølvpenge vare at bekomme.

III. Oversigt af de i Aarene 1815 til 1829 i Europa gjorte Statslaan*).

Tidspunkt.	Contraherende Magt.	Beløb i Hamb. Mk Bco.
1815.		
Marts.	Østerrig. $2\frac{1}{2}$ pr. C. Metall.	21,502,566
Juni.	England. 87,448,102 P. St. .	1147,760,276
Nov.	Nederlandene. Syndicats-bev. 40 Mill. Gl.	45,497,630
1816.		
Marts.	Parma. 1 Ml. Fr. . . .	533,855

*) Opgivelsen haves noget udførligere i „A. Meldola's allgemeiner Comptorist der sämmtlichen Handelsplätze, nach alphabet. Ordnung. Enthaltend: Die vollständige Münz-, Maaß-, und Gewichtskunde, die Erklärung der Course in Wechseln und Staatspapieren, alle im Handel üblichen Usanzen, so wie eine kurze Handelsgeographie aller bekannten Plätze, nebst den seit 1814 gemachten Anleichen, den Garantien derselben, und dem Laufe der Course in jedem Jahre. Hamburg 1830. gr. 8. 650 S. Preis 8 Mk.

Apr.	Frankrig	99,963,958
do.		64,062,500
Juni.	Østerrig. 1 pr. Met.	19,245,628
do.	5 do.	177,625,283

1817.

Marts.	Frankrig	320,312,500
Apr.	Sachsen	1,034,483
Maj.	Staden Paris	20,863,677
	Rusland. 6 pr. Ct. Inscr. B. A. R.	31,837,500
Juni.	Portugal 400,000 P. St.	5,250,000

1818.

—	England	458,001,600
Febr.	Nederlandene. 45 Mill. Fl.	51 184,834
Apr.	Preussen. 5 Mill. P. St.	65,625,000
Maj.	Frankrig	171,145,051
	do. 332 M. Fr.	177,239,583
	do. 40 M. Fr.	21,354,167
	Østerrig. 50 Mill. Fl.	55,172,414
Juni.	Rusland. 6 pr. Ct. Inscr. B. A. R.	43,014,375

1819.

Febr.	Danmark i Hamburg	7,500,000
Maj.	do. do.	10,240,000
	Hannover. 810,000 Louisd'or	1,735,714
Juni.	England	450,249,000
Juli.	Frankrig	88,482,089
	do. Krigscontributioner	202,110,535

1820.

Febr.	Norge	2,700,000
Apr.	Østerrig	53,106,800
	Spanien	5,614,035
Juni.	England	408,240,000
Juli.	Østerrig	76,029,676
Aug.	Baden. 5 Mill. Fl.	6,896,552
	Preussen. Præmiebeviser. 11 Mill. Rthl.	21,710,526
Sept.	Spanien	42,105,263
Oct.	Rusland. 40 Mill. S. R.	85,000,000
	Neapel. 3 Mill. Duc.	7,142,857
Dec.	Nederlandene. 24 Mill. Fl.	27,298,578

1821.

	England	221,720,494
	Frankrig	44,064,131
Febr.	Neapel	26,738,095
	do. Contr. Laan. 3 Mill. Duc.	7,142,857
Apr.	do. 16 Mill. Duc.	38,095,238
Juni.	Parma	940,000
Juli.	Spanien	47,983,158
	Staden Leipzig. 3 Mill. Rthl.	6,206,897
Nov.	Danmark. 3 Mill. P. St.	39,375,000
	Neapel. 12 Mill. Duc.	28,571,429

1822.

	England	180,119,520
Jan.	Sicilien	7,000,000
Marts.	Columbien. Zea's Laan. 2 Mill. P. St.	26,250,000
	do. Deventures	7,218,750
April.	Frankfurt ved Mayn	3,978,369
Maj.	Hessen-Darmstadt ½ Mill. Fl.	689,655
Juni.	Rusland. 43 Mill. S. R.	91,375,000
	Chili. 1 Mill. Pd. St.	13,125,000
Juli.	Nederlandene. 57½ Mill. Fl.	65,402,844
	Preussen. 3½ Mill. Pd. St.	45,937,500
	Norge	1,500,000
Aug.	Neapel. 20 Mill. Duc.	47,619,048
Sept.	Spanien. 348 Mill. R. d. V.	48,842,105
Oct,	Hannover. 2 Mill. Rthl.	4,758,621
	Peru	14,750,000
	Poyais	2,625,000
Nov.	Norge	7,200,000

(Sluttes i næste Nr.)

Mere fra Amerika.

(See Nr. 100.)

— En amerikansk Almanak, under Titel: The american almanac and repository of usefull knowledge for the year 1830. Boston og Ny-York, indeholder mange ypperlige statistiske Notitser fornemligen over de nordamerikanske Sta-

ter; dens Opgivelser ere officielle, og forfattede med megen Nøjagtighed. (Bl. f. l. U. 334.)

De brittiske Befuldmægtigede i de ny amerikanske Stater koste Staten betydeligt, efter et Parlamentet forelagt Dokument. I de af Regjeringen ved Venskabs- og Handels-Traktater erkjendte Stater underholder Storbritannien to overordentlige Gesandter og befuldmægtige Ministre, nemlig i Colombien og Brasilien, og to Chargé d'Affaires i Mexiko og Buenos-Ayres. For sidstnævnte Stat er ogsaa allerede en befuldmægtiget Minister nemlig Hr. Henry Stephen Fox udnævnt, men han er formedelst Forhandlinger om Montevideos Statsforhold med Storbritannien ikke afrejst. Ved Gesandtskaberne ere som sædvanligt Legations Sekretairer. Gesandterne erholde aarligen 5000 P. St. Den Chargé d'Affaires i Mexiko har fem, og den i Buenos-Ayres tre Pd. St. dagligen. De under denne Rubrik staaende Udgifter udgjorde i forrige Aar 27424 Pd. St. 3 Sh. 8 P. Som Konsular-Personer ere anstillede: i Mexiko en Generalkonsul i Hovedstaden, og Vicekonsuler i San Blas, Tampico og Vera-Cruz. I Guatemala en Konsul i Hovedstaden. I Kolombien en Generalkonsul i Bogota, Konsuler i Caraccas, Maracaibo, Cartagena, Porto-Cabello, Panama og Guayaquil. I Peru en Konsul og en Vicekonsul i Lima, en Konsul i Arequipa. I Chili fire Konsuler i Sanjago, Coquimbo, Valparaiso og Conception. I Buenos-Ayres en Konsul, en Vicekonsul. I Montevideo en Konsul; endeligen to paa Haiti. I alt to Generalkonsuler, og 22 Konsuler eller Vicekonsuler. De førstes Lønning er ansat til 2000 Pd. St. Vicekonsulernes til imellem 5 til 700 Pd. St. For samtlige Konsulater (den her ikke nævnte brasilianske undtagen) beløb Udgiften sig i forrige Aar til 51689 P. St. 2 Sh. 11 P. (D. Ausl. 240.)

Skibsbygningskunstens Opkomst og Fremskridt i England.

Skibsbygningskunstens Opkomst i Almindelighed er stærkt indhyllet i Mørke. De Gamle kjendte den sikkerligen kun paa en meget ufuldkommen Maade, og det er sandsynligt, at den, ligesom en Mængde andre Opdagelser, kun er Resultatet, af et lykkeligt Tilfælde. Talrige og plausible Grunde gjøre troligt, at England har de normanske Erobrere at takke for Kunsten at bygge Skibe, og overhovedet for den nautiske Videnskab, thi alle Udtryk og Navne, som de anvende for at betegne Gjenstandene for Equiperingen og de forskjellige Maneuvre, ere af nordligt Udspring, f. E. harboard, oars, rudder.

Kongerne Alfred, Eduard, Athelstan og Edgard skjænkede den engelske Marine en særdeles Opmærksomhed. Den bestod i deres Tid kun af et vist Antal Lougres, Roerskibe og Barker. Alfreds Roerskibe havde sex Roebænke og Edgards Flaade bestod af tre til firehundrede store og smaa Skibe. Englands fem Havne bleve grundede af Vilhelm I., som tilstod dem visse Privilegier, under den udtrykkelige Betingelse, hvergang det kunde være nødvendigt til Brug for den kongelige Tjeneste, da at levere 52 Skibe, ethvert bemandet med 24 Mennesker, paa fjorten Dage uden Omkostninger for Thronen.

Opdagelsen af Compasset og Opfindelsen af Krudtet og Kanonerne var Signalet for en ny Tidsregning i Skibsbygningskunstens og den nautiske Videnskabs Historie; fra den Tid af bragte ogsaa Englænderne deres Skibes Form til større Fuldkommenhed og gjorde mærkværdige Fremskridt i Skibsfarten. Skibet den store Henrik, bygget under Henrik VII., er det første som udelukkende blev helliget Statstjenesten. Det var en Todækker, og havde kostet 1400 P. St. Halvtredsindstyve Aar senere blev det i Woolwich et Rov for Flammerne. Under den følgende Regjering blev der bygget endnu andre for den kongelige Marine bestemte Skibe. I denne Epoke (1509-1547) vare Skibene af en uforholdsmæssig Bredde og deres underste Batterie var Overfladen af Vandet for nær. Fejlen i Skibsbygningskunsten foranledigede

kabet af flere Fartøjer; man forsøgte desaarsag paa at forbedre dem.

Ved den Omsorg Dronning Elisabeth (1558-1603) anvendte paa den engelske Marine fortjente hun Navnet af Havets Beherskerinde og Englands Søemagts Gjenopretterinde. Under hendes Regjering anvendte man først Branderne, og man betjente sig af dem med Held mod den spanske Armade. Krigsskibene bleve derpaa deelte i syv Klasser, efter Sir Robert Dudley's Forslag, og byggede saaledes at de trak meget ofte Vand. Længden af Skibene i første Klasse, kaldte Gallionen, var firegange saa stor som deres Brede. I det sextende Aarhundrede var Agter-Enden af de største Skibe af en firkantet Form, ikke allene over men ogsaa nogle Fod under Vandet. Den var overlæsset med Zirater af alle Arter og kunde rumme fire Kanoner af den største Caliber. I den Tid havde Skibene hverken Gallerier, Balconer, eller frit Rum paa Agter-Enden.

Jacob I beskjæftigede sig meget med sin Marine. I Aaret 1610 lod han bygge Skibet Prindsen, som havde 1400 Tønders Drægtighed og var bevæbnet med 64 Kanoner. Kjølen af samme var 114 engelske Fod langt og 44 Fod bredt. Det er det største Skib som nogensinde var bleven bygget i England. Under denne Fyrstes Regjering forstørredes den engelske Marine med ti Skibe. I Aaret 1637 lod Carl I bygge et Skib, som var større end noget andet dengang existerende; det fik Navnet af Havets Souverain; det var en Tredække og en ganske nye Sag i den engelske Marine; det førte 1600 Tønder og 64 Kanoner. Kjølen var 128 Fod lang og 48 bred; og til Laternen eller Toppen af Lygten paa Agter-Enden beløb Højden sig til 76 Fod. Man sagde, at Carl I formerede den kongelige Marine med ti, og at den i Begyndelsen af Borgerkrigen bestod i 81 Skibe.

Constant Warwick er den første Fregat som man byggede i England, rigtignok efter Mønster af en fransk Fregat i Aaret 1642; og Marry var den første Jagt, som man saae i dette Land; Hollænderne havde gjort en Gave af den til Carl II i Aaret 1660.

I Aaret 1653 bestod den engelske Flaade af 204 Skibe af forskjellig Størrelse, overhovedet bemandet med 35,000 Mand Matroser eller Søefolk. Paa denne Tid var det, at Admiral Blake lærte Søesoldaterne og Skibsmandskabet, ikke at frygte Kyst-Batterierne; han havde opdaget at de blot gjorde en blind Allarm og ikke kunde naae dem som de forskrækkede.

Den Brug, at forhude eller at beklæde Skibet med Bly, der en Tidlang havde været anbragt især deles hed paa Koffardieskibene, blev i Aaret 1673 antaget til Krigsskibene. Det første Forsøg blev gjort paa Skibet Warwick og Kingsfisher, og kort Tid derefter bleve endnu andre Fartøjer forhudede paa samme Maade. Men efterat Sir John Marlborough og andre Søeofficierer havde besværet sig over den nye Behandlingsmaades Ubeqvemmelighed og Skadelighed, ophørte man dermed. Den kongelige Marine i England, der i den første Tid under Carl II ikke var over 130 Sejlere stor, blev under Jakob II Regjering (1685-1688) bragt til 175.

Først mod Enden af det syttende Aarhundrede blev Theorien i Mekaniken anvendt paa Bygningen og Maneuvren af Skibene, i et i Lyon 1696 af Paul Hoste udgivet Værk, betitlet: Theori for Skibsbygningskunst. Robert Seppings har indbragt i denne Kunst store Forbedringer, der nu ere bleven forstaaede og vurderede som de fortjene. Den fornemste Gjenstand for hans Bestræbelser har været, at forhindre at man lod Skibenes Form lide nogen Forandring, hvorved den ene Side af Fartøjet blev skilt fra den anden.

Han vilde derfor ikke, at Agterdelen og Forenden skulde være lavere end Midten af Fartøjet, og ved en nye Combination af de forskjellige Dele, som høre til et Skibs Structur lykkedes det ham, at indføre et Bygningstræe som er mindre vanskeligt at faae, og tillige mindre kostbart. Han har desuden istedet for Arcade-Systemet sat Diagonal-Systemet, i det han betjente sig af en Trekant istedet for Rectangulum. Det kongelige Societet i London har tildeelt ham en Medaille for at belønne ham for hans Umage og Fortjeneste.

Tallet paa de i Aaret 1828 active engelske Skibe, var 23,356; hvad der gjør en Formerelse af nær ved 7000 i Sammenligning med 1814. Tallet paa de i disse Aar tjenstgjørende Matroser var 181,000 og i Aaret 1814 beløb det sig ikke

til over 113000. I Aaret 1828 vare derfor flere Mennesker ansatte og flere Skibe byggede, end i nogen forbigangen Periode i den engelske Historie.

L. Bl. d. Bh.

Over Epidemien Cholera morbus

indeholde franske Journaler følgende Brev fra den franske Consul i Tiflis, Hr. Gamba til Baron Larrey.

„Denne Sygdom, siger Hr. Gamba, har i Aaret 1829 om Efteraaret viist sig i Teheran og i Casbin paa den persiske Grændse. Den følgende Vinter, som syntes at have været lige stræng i alle tilgrændsende Lande i Europa, havde fordrevet Sygdommen, og man troede allerede at være befriet fra denne Plage, da i Aaret 1830 ved Foraarets Begyndelse det Onde paa Ny udbrød i Stæderne Tauris og Ghilan. Det forplantede sig derpaa langs med de vestlige Bredder af det Caspiske Hav og viiste sig i Lankerain, Soliam, Bakon, Dezbeu og Astrachan, hvor det en Tidlang ingen videre Fremskridt gjorde. Herfra har det endelig forplantet sig langs med Kour til Tiflis, og kom for første Gang til denne Stad den 8de August dette Aar.

De første af Sygdommen angrebne Individier vare 3 Soldater af Garnisonen. De bleve strax bragte til det paa venstre Bred af Floden Kour og 3 Verster fra Staden beliggende Militairhospital. Alle 3 døde inden faa Timer. Sygdommen gjorde stærke Fremskridt. Den 13de August havde den almindelige Bestyrtelse naaet den højeste Punkt, og de Processioner som Gejstligheden havde anordnet i hele Staden, bidrog ikke lidt dertil: Nu bemægtigede Skrækken sig Mængden og hver greb Flugten eller skjulte sig i ganske isoleret-beliggende Huse; Bazarerne, Caravanseraerne, og alle offentlige Steder bleve lukkede. Befolkningen i Tiflis, der antages at have været 80,000 Mennesker, sank pludseligen ned til 8000,

indbegrebne den 2000 Mand*) stærke Garnison. Til Armoden hos Indvaanerne, der maatte leve af slette Næringsmidler, kom endnu det Ubeqvemme ved Stadens geographiske Beliggenhed, Floden og to meget nære Bjergkjeder. Ogsaa maa man bringe i Regning en Varme paa 27 til 29 Gr. R. i Skyggen. Hovedaarsagen til denne Sygdoms Udbredelse tilskriver Hr. Gamba især den næsten totale Mangel paa Læger. Af 9 Læger, som ved Sygdommens Udbrud befandt sig i Staden vare fire allerede døde Under dens 3die Grads Periode, som den allerede havde naaet, var Cholera morbus allerede paa 8 Timer dræbende. Begravelsen fandt umiddelbart derpaa Sted, uden nogen foregaaende Undersøgelse af Liget. Folk med Bærebaarer slæbte fire og fire Patienter paa Gangen fort, ligesom de døde. De vikledes ind i deres egne Kapper, og saaledes begravedes.

Den der blev angreben af Sygdommen tabte Bevidstheden. Snart kom Brækning og Diarrhøe. Den Syge bekom hæftige Koliksmerter og Krampe. En Jern-Kulde rystede ham og udbredte sig over alle Lemmer; og efter faa Timer var han død.

Imod denne grusomme Affection ere Aareladninger, Calomel, Laudanum, og Medikamenter, forsatte med Æther, anvendte, men uden Virkning.

Hr. Gamba beklager, under saa mange Sørgeligheder, at ikke have bemærket nogle opmuntrende Træk af Heroisme eller Opofrelse. Asien ligner i ingen Henseende det civiliserede Europa. Det synes end mere, at man i førstnævnte Land aldeles ikke kjender de Følelser, som i Europa saa inderligen knytter Forældrenk til deres Børn, og Børnene til deres Forældre. Dette oprigtige Venskab, hvorpaa Tydskland, Frankrig, England yder saa talrige Exempler, er i Østerlandene kun lidet bekjendt. Iblandt Træk, som i vore Dage karakterisere denne gamle Deel af den civiliserede Verden, fortæller Hr. Gamba følgende:

---

*) Disse Tal synes ikke at være rigtige; i det ringeste stemme de ikke overeens med hvad i det følgende synes.

En rig Kjøbmand mistede inden 5 Dage ved Cholera morbus sin Moder, sin Kone, en nær Beslægtet, som boede hos ham og hans Broder. Han bortfjernede sig fra dem, da han saae dem syge og kom først tilbage i sit Hjem nogle Dage efter deres Død, men ikke for at overlade sig til Fortvivlelse, men for at fejre sin nye Forbindelse med en skjøn Armenierinde paa 16 Aar. Man har beregnet, at fra 8de August til den 8de September er der i Staden Tiflis og dens nærmeste Egn bortrevet 4000 Indbyggere*) og 1000 Soldater af Epidemien. Nyere Breve af Tauris angive Offerne af Cholera morbus i denne Stad ligeledes til 5000. Ogsaa Pesten var ligeledes udbrudt her, men havde, da Persiens Clima er den imod, kun bortrykket faa Personer som Offre."

Hr. Gamba har lovet, ufortøvet at sende en omstændelig Underretning fra Dr. Madereille over Cholera morbus og Pest, som paa en og samme Tid var udbrudt i Tauris. (Froriep 616.)

Indenlandske Efterretninger.

— Fra flere anseete og værdige Mænd var en Opfordring udstædt til Beboerne i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen om Bidrag til Oprettelsen af et Mindesmærke for Hs. Majestæt, i Anledning af Livegenskabets Ophævelse. Ved at bringe dette i Erfaring, har Hs. M. Kongen, i Rescript til Hs. højfyrstelig Durchlauchtighed Landgreve Carl af Hessen, ladet bemeldte Undersaatter allernaadigst bevidne, hvormeget Hs. Majestæt føler sig gjennemtrængt af den varmeste Tak for dette ny Bevis paa deres Hengivenhed og Kjerlighed, og intet inderligere Ønske nærer, end at disse gode Følelser, hvorpaa Allerhøjstsamme sætter en saa høj Pris, stedse maa vedligeholdes; men at det — saaledes lyde Rescriptets uforglemmelige Ord — under nærværende Omstændigheder, da de to sidste Sommeres vaade Vejr, og derved foraarsagede slette Høst, har fremkaldet Mangel paa Brødkorn og Ildebrændsel, mere vil stemme med vor landsfaderlige Tænkemaade, naar de Bidrag, som maatte indkomme til det attraaede Monument, istedet derfor maatte anvendes til at afhjelpe vore forarmede Undersaatters Nød i Marskegnene, som have lidt meest; thi kuns i vore elskede Undersaatters Hjerter ønske vi at rejse os et varigt Mindesmærke."

Dette kongelige Rescript, hvori man saa aldeles gjenkjender vor elskede Konges menneskekjerlige Aand, er af Hs. Durchlautighed Statholderen meddeelt Hr. Generalsuperintenden og af denne igjen Provsterne, for at vorde bekjendtgjort Præsterne og ved disse Menighederne.

— I Anledning af de hædrende Ord, som ere sagde Hr Proprietair Carl de Neergaard, forhen Ejer af Nørlund, Torstedlund og Albek Hovedgaarde og underliggende Godser, (see Nr.) har Hr Neergaard bekjendtgjort følgende: „I Aalborg Stiftstidende Nr. 191 har en Mand, med hvem jeg i Jylland maa have staaer i Forbindelse, paa en overraskende og for mig saare hæderlig Maade lagt sin Hengivenhed til mig for Dagen. I det jeg aflægger min ubekjendte Ven min inderligste Taksigelse for de gode Tanker han nærer om mig, og for hans velmeente Ønsker for min Fremtid, bør jeg tillige gjøre ham opmærksom paa, at han bedømmer min Virksomhed og Handlemaade langt over disses sande Værd. Skulde jeg end ved mine forrige Godser have virket noget Godt og Nyttigt, da bør det aldrig glemmes, at Godsejeren ved at forbedre sit Godses Tilstand, først og fornemmeligst gavner sig selv, og at hans gode Handlinger af den Natur følgelig alle meer eller mindre have egen Interesse til Formaal. Jeg har altsaa ikke fortjent en saa hæderfuld Omtale og udmærket Roes, som indeholdes i bemeldte Avis, hvorefter jeg med Undseelse har læst den. Dobbelt erkjendtlig og taknemmelig ville jeg iøvrigt have været mod min Velynder, om han havde valgt en anden Maade at tolke sine Følelser paa, end den gjennem en offentlig Tidende, da slige Meddelelser tabe fra flere Sider betragtet ved Publicitet."

---

*) See forrige Note.

— Til de ved Mønsted i Jylland værende Kalkværkers Historie, hvorom dette Blad forhen har havt Efterretninger, optage vi følgende til Viborg Avis Nr. 156 indsendte Stykke: „Et for det kongelige Videnskabers Selskabs Regning opført Kalkværk ved Mønsted, under Bestyrelse af Hr, Kammerjunker Herredsfoged v. Bülow, er nu fuldbragt. Samme bestaaer i et 15 Fod dybt rundt Taarn, hvis indvendige Diameter er 4 Alen og som saaledes danner Schachten i Jordens Dybde. Fra Bunden af dette Taarn ere 3de hvælvede Indgange, som støde umiddelbart op til Materien, hvori Stollerne inddrives. Ved en Heste-Vindemaskine opføres Kalkmaterien, som i selve Stollerne vil blive fremført paa en Haandvogn.

Ved den nye Maade at tilvirke Kalkmaterien paa behøves til hver Ovns Fyldning kun 3 à 4 Dage og $\frac{1}{3}$ Deel af de Arbejdere, som bruges ved de gamle saare ufuldkomne Kalkværker. Ligeledes medfører den nye Maade fuldkommen Sikkerhed for Arbejderne i Gruberne, og da Stollerne eller Gangene ere anlagte saa dybt nede i Materien, kan ingen Synkning af Jorden fra oven finde Sted. Paa sidste havde man i Sommer, som vides, et meget sørgeligt Exempel, idet en Familiefader, der lagde sig til at sove paa Jordens Overflade, pludseligen sank ned og overvældedes af den nedstyrtende Jord; en gammel Stolle, som var for nær Jordens Overflade, bevirkede dette Uheld. Maaskee samme nu kan anledige, at samtlige nye anlæggende Kalkværker blive befalede at anlægges paa den nye Maade.

Bekostningerne paa det nye Værk udgjør foruden Maskinen circa 800 Rbd.; men da disse Kalkværker aarligen medføre en Omsætning af 10,000 Rbd. foruden Transporten, er det ej uvigtigt, at samme skjenkes nogen Opmærksomhed og drives paa en hensigtsmæssigere Maade end hidindtil. Maaskee ej heller den Tid er fjern, da Kalken ogsaa her i Landet bliver afbenyttet ved Agerdyrkningen og da er det højst nødvendigt, at Kalk kan erholdes til den billigst muelige Priis.

Vedkommende Ejere af forommeldte nye Værk have til et lidet Erkjendtlighedsbeviis for, at Hs. Majestæt har værdiget disse Kalkværker sin naadige Opmærksomhed, tilladt sig at kalde Værket Frederiks-Værk; og de 3 Hovedstoller ere kaldte Collin, Bredsdorff og Sonne, Mænd som samtligen have virket for en forbedret Drift ved Kalkværkerne.

— Fra Aalborg skrives under 13 d. M. „at Pastor emeritus Faber er bleven overfaldet af fire Stimænd i Maventurisgaden. De angrebe ham bag fra, sloge ham i Hovedet og kastede ham om paa Stenbroen. Da han raabte om Hjælp og en Mand kom til, løbe de tre, den fjerde fik han selv dreven paa Flugt. Dette morderiske Overfald blev meldt Politiet, saa at man haaber Stimændene ville blive opdagede og straffede. Pastor Faber havde just været første Aften ude efter en haard Sygdom. Han mener at hans Skindchacot har reddet hans Liv."

Blandede Efterretninger.

— Tobakkens Historie er et højsttræffende Beviis paa menneskelige Loves Uvirksomhed, til at hindre Menneskeslægtens Tilbøjeligheder. Som bekjendt fandt Spanierne 1520 først denne Plante. Hernandes af Toledo indførte den fra Florida til sit Fædreneland, og Nicot, der sendte Katharine af Medici den, som et Lægemiddel, havde den Ære at foranledige dens latinske Navn lige som hans høje Patronesse dens franske Navn: herbe à la reine. Ved Genua og Venedig kom den snart til Orienten. Allerede Cortez skal have gjort Karl 5 en Præsent dermed. Drake, hvis Rigdom og Foretagelses Aand holdt 30 Skibe paa Søen, bragte den fra Virginien til England, og det varede nu ikke længe førend baade der og ellers i Europa store Tobaksplantninger fandt Sted. Navnligen i Yorkshire blev den i England særdeles meget plantet, indtil et kongeligt Forbud gjorde Ende paa de store Fordele derved. Lysthaveriet for denne ny Luxus-Artikel blev saa stor, at selv Damerne ved Hoffet betjente sig af samme, og et Veddemaal som Dronning Elisabeth tabte til Raleig om denne Plante, viser hvorledes den ofte var Gjenstand for Samtaler. Dronningens Yttring, der maatte betale sit Væddemaal, er ikke uinteres-

sant: „De har vel hørt, at En har forvandlet Guld til Røg, men aldrig at Nogen forvandlede Røg til Guld," bemærkede hun smilende. Ingen Under blev det altsaa, at man ved Afgivter vilde deraf gjøre en rig Indtægts Kilde. Elisabeths Efterfølger i Regjeringen forhøjede Afgiven fra 2 Pence for Pundet til 6 Sh. 8 Pence; og i sin „Counterblast to Tobacco" gav han sine Undersaatter følgende belærende medicinske Meddelelse: Den er „loathsome to the eye, hatefull to the sight, harmefull to the orgaine, dangerous to the lungs and in the black stinking fume thereof nearest resembling the horrible stygian smoke of the spit that is bottomtess. De stygiske Dunster bleve saaledes dragne i Spillet med, for at indgyde Tobaksrygerne en Skræk, og lære dem at afskye de djevelske Følger. Ja Camden beretter i Annal. Elisab. „Anglorum corpora in barbarorum corpora degenerasse, quum iidem ac barbari delectentur." Efterhaanden udstædtes allevegne Anordninger, sigtende til at afværge den om sig gribende Misbrug. Kong Jacob befalede, at ingen Virginia-Planter maatte plante mere end 100 Pund. Christne og Mahommedaner sammensværgede sig mod den. Karl den første gjorte, som ogsaa i Frankrig og Nederlandene skeete, dens Forhandling til et kongeligt Monopol; og overalt maatte Præster præke mod Folkets Udyd. Dog hvorledes have ikke Religionens Tjenere maattet bruges til hvad man vilde have; Brændevin, Tobak have de maattet præke imod, Kartoffelavl have de maattet ved Præken befordre. En Præst talede over en bibelsk Text: Alt hvad der gaaer ind i Munden synder ikke, men hvad der gaaer ud af Munden er syndigt. I den første Afdeling af sin Præken viiste han, hvorledes det er ikke allene uskikkeligt og usundt at ryge Tobak, men at det endog er slem Last, som Bibelen bestemt har forbudet. Nu kom han til den anden Deel, Anvendelsen; og for at tage sig en Styrkning, tog han sin Daase frem, fik sig en Pris, og var nu istand til paa ny at skjende dygtigt paa Tobak. Den høje Port, og Vatikanet, ellers naturlige Fjender, forenede sig nu i to Ting. I begges Lande vare Kastrationer tilladte; i Rom for Guds Skyld, in honorem dei, nemlig til Kirkesang; i Stambul til Bevogtning af Harem. Nu blev ogsaa Tobak paa begge Steder med lige Heftighed forfulgt. Urban satte 1624 hver Tobakssnuser i Ban, og Innocenz XII forbød, at man i det mindste ikke i St. Peterskirke maatte snuse. Amurath IV lod et Menneske, der blev truffen med Tobakspibe, prisgive til Spot for Pøblen, og lod hans Næse gjennembore. I Rusland blev stor Straf sat paa Brugen af Tobak, og et chambre an tabac blev organiseret, med det Formaal at sørge for Udryddelsen af samme. I Schweitz blev Tobaksbrug sat næsten i Lighed med Ægteskabsbrud. Men, uagtet saa mange Forfølgelser, vandt den uskyldige Plante den Sejr at blive mere og mere almindelig. I et Anhang til Skriftet: Memoirs of the life of Sir Walter Raleigh &c. by A. T. Thomson. London 1830. ere adskillige Oplysninger om denne Plantes Historie givne, og derfra er foreaaende taget. l. c.

Kjøbenhavns Børs, d. 17 December 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 211
Specier solgtes til 12Rbmk. 10½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	-- Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	46½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	82	82½ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	81½	82 Rbd. Sedler.
Dito Dito	77	77½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	106½	107 i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	100	100½ i Banco.
4 pCt nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	98	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	54½	55 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 103.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 25 December 1830.

Om Indskrifter paa levende Træer.

Af Dr. C. A. Agardh, Professor i Økonomi og Botanik ved Universitetet i Lund.

(Af Frorieps Notizen. 614.)

Det er en bemærkningsværdig Omstændighed, at jo ældre Menneskeslægten bliver, og jo længere den altsaa fjerner sig fra sin Oprindelse, jo flere blive stedse de Oplysninger den erholder om Jordens gamle Historie. Forsynet har opbevaret, ofte paa den forunderligste Maade, Jordens Minder, saaledes at naar Mennesket holder hver muelig Kilde til Kundskab tømt, oprinder pludseligen et nyt Lys over Fortiden paa en aldeles uventet Maade.

I et fuldt Aartusinde have vi tilvant os den Anskuelse, at man om de ældste Tider kun kunne lære noget Vigtigt i Hebræernes, Grækernes og Romernes Skrifter. Disse Folks Literaturer have tiltrukket sig de Lærde, ikke blot ved deres Skjønheder, men ogsaa som Forraadskamre for Alt hvad vi vide om Menneskenes ældste Historie. Mange leve endnu i den Tro, at de faa Aarhundreder, over hvilke hine Folks Historie udstrækker sig, ere de eneste, over hvilke man behøver at vide Noget, og dog ere de kun som Stjerner af første Størrelse i det uendelige Rum, og paa hin Side af samme øjne vi ved Teleskop-Hjelp endnu Tusinder ligesaa mærkelige Stjerner.

Da den selskabelige Tilstands højere Uddannelse førte Europæerne til Indien, fandt de der en ubekjendt Literatur og Historie, og en dyb, skjøndt forældet Lærdom. Længe søgte man forgjeves efter Nøglen til denne sidste, indtil man omsider opgav Haabet om at udfinde samme, og derefter ved Undersøgelsen af hine Indiens mysteriøse Historiebøger næsten kun havde Nysgjerrigheds Tilfredsstillelse til Formaal, da det endeligen lykkedes at forstaae de ægyptiske Hieroglypher, og man fandt tillige hele Bibliotheker der vare skrevne med de hellige Skrifttegn. Denne Omstændighed maa saa meget mere undre os, da vi ej besidde et eneste græsk eller romersk Manuskript, som var over 1000 Aar gammel, imedens man i de ægyptiske Pyramider har fundet Papyrusroller, som i flere Aartusinder har trodset Tiden. Saaledes maatte ogsaa Papyrus voxe ved Nilens Bredder, for at dens uforvisnelige Blade skulde give os Oplysninger om Verdens fjerneste Tider.

Alle disse Minder udbrede imidlertid ikkun Lys over enkelte smaa Strækninger af Historien. I sildigere Tider har man opdaget andre Krøniker, som oplyse os ikke over Helte, men over hele Epoker, ikke over Krigsbedrifter, men over Jordens Omveltninger. De angaae en endnu ældre Tid, de føre os hen til den mosaiske Skabnings sex Dage. Det er utroligt, med hvilken Sandruhed

de Minder tale som Jorden opbevarer i sit Skjød. Dyr af en Dags Liv vorde, indsluttede i Bernsteen, bevarede igjennem Tusinder af Aar, Skeletter, som efter nu værende Omstændigheder hensmuldre i faa Aartiender, Palmer, hvis løse Stammer opløse sig hurtigere end andre Stammer, endog Tang, som Storme ellers saa let forstyrre, har Naturen omhyggeligen opbevaret i visse Lejer, og i dem opbevaret os ligesaa mange Hieroglypher, som, efterat Vexterne selv ikke i lang Tid mere har existeret, aflægge Vidnesbyrd om deres foregaaende Tilværelse, omtrent ligesom Mennesket, der ved et Skibbrud seer den visse Død for sig, opsætter en Beretning om sin Skjebne, og overgiver samme til det Element der bereder ham hans Dødsleje, i det Budskabet troligen bringes til hans Hjemsted.

Man skulde næppe holde det for muligt, at Indskrifter paa Træer, hvilke dog sædvanligen kun skylde Lediggang og Lune deres Oprindelse, skulde kunne regnes med iblandt historiske Vidnesbyrd; man troer at de, engang overvoxne af Bark, skulde derved være undergaa de; dog dette er ikke Tilfældet. Barken indhyller dem blot og skjuler dem for utidige Nysgjerriges Øine. Saalænge Træet existerer bliver ogsaa Indskriften i samme ufortæret, og jo ældre den bliver desto dybere og stærkere bliver samme gjemt. Det er ikke usandsynligt, at saadanne Indskrifter kunne tjene som historiske Minder, og om de end ikke maatte være lignende disse, dog kunne give os Udslaget i Henseende til Mindernes Chronologi, hvis Alder ikke hidtil nøjagtig lod sig udfinde. Nogle Exempler vilde vise hvorledes jeg mener.

Decandolle angiver, uden dog at opgive sin Kilde, at man i Ostindien har paa Træer fundet Indskrifter i det portugisiske Sprog, skrevne for flere Aarhundreder siden, da Portugiserne besatte Landet. Adanson, som i Aaret 1749 (Decandolle anfører urigtigen 1759) rejste i Senegal, fandt paa Magdalene-Øerne ved det grønne Forbjerg, Indskrifter af en meget høj Alder paa nogle Baobab-(Abebrød) Træer*). Teyet havde forhen, allerede 1556, seet de samme Indskrifter, og de vare endnn saa læselige at man kunde kjende Navnene af Rejsende fra 14de og 15de Aarhundreder. I Adansons Tid havde Træerne 6 Fods, i Teyets Tid omtrent 3 til 4 Fods Gjennemsnit. Da Adanson fremdeles vidste, at en liden Baobab-Stamme af et Aars Alder har 1 til 1½ Tommes, af ti Aar en Fods, af 30 Aar to Fods Gjennemsnit, saa ansaae han dette Maal som en Række af Leed, hvoraf man kan slutte, at et saadant Træ af 30 Fods Gjennemsnit maa være 5150 Aar gammel, eller omtrent ikke meget ringere end fra den mosaiske Skabning. I øvrigt har han selv fundet saadanne Træer af 27 Fods Gjennemsnit, hvis Alder han altsaa sætter til 4280 Aar, og som endnu havde fuld Krafts Vegetation.

Saa høj denne Alder ved første Øieblik maatte synes, saa forsvinder dog ved nærmere Undersøgelse Fdrundringen derover. Dyr bære i sig Spiren til deres egen Opløsning, eller Ophørelsen af deres organiske Liv. En af Betingelserne for deres Liv er, at deres faste Organers smaa Partikler ere i en idelig Forandring. Da denne dog foregaaer paa den Maade at stedse en Deel af de smaae Partikler ikke bliver begavet med Vitalitet, saa ophobe sig efter kortere eller længere Tid disse ikke-vitale eller uvirksomme Smaadele, saaledes at de vitale eller virksomme ikke blive istand til Livsvirksomhedens Forretninger, hvorfor Membranerne blive stive, og Cirkulatiouen tilsidst ophører. Det dyriske Liv er derfor en i sig sluttet Kreds, som tilsidst vender tilbage til det Intet hvorfra det kom. Hos Planterne finder ligeledes en saadan Virksomhed Sted, men med den væsentlige Forskjel, at de stedse danner nye Organer. Hos Dyret træder ingen ny Arterie eller Lunge istedetfor den der nærmer sig dens Udueligheds Stadium, men hos Planterne fremavles stedse nye Redskaber og Dele istedetfor dem der ikke længere ere deres Functioner voxne. Imellem Barken og Træet afsætter sig hvert Aar en ny Schicht af Organer, medens de der ere længere inde efterhaanden uddø, og hvert Foraar fremkommer nyt Løv istedetfor det der i den svundne Høst nedfaldt.

*) **Decandolle. Organographie p. 185.** Det er sandsynligen den samme Indskrift, som siden i dette Stykke omtales.

*) **Adanson Familles des plantes p. 214.**

Saaledes finder man hyppigt, at fuldkommen hule Træer have en skjøn grøn Top, og med saa forstørrede Stammer dog kunne leve Aarhundreder igjennem. Det bekjendte Kastanietræ paa Ætna, som bær Navnet Castagno di cento cavalli, fordi hundrede Heste kunde staa i dens Skygge, er fra utænkelige Tider saa huul, at to Vogne ved Siden af hinanden kunne fare igjennem samme, og at en Hytte er bygget inde i den.*) Den hele Stamme af det ovennævte Baobab-Træ tjener ofte flere Negerfamilier paa engang til Bolig; og man benytter det ogsaa som et Begravelsessted. Lig blive i samme forvandlede til Mumier.

Med Planternes Liv har det altsaa en anden Beskaffenhed end med Dyrenes, som er indsluttet i sig selv. Det bærer hos sig Spiren til uendelig Vedvarenhed i det de samme fortsættende Dele ideligen fornye sig. Aarsagen til Vegetabiliernes Udgaaen ere at opsøge i ydre Agentier, i Lysets Kraft som fremskynder Vegetationen, og forvandler Bladene til Blomster, i den Modstand som Tyngdekraften sætter imod Vædskernes Opstigning, og som omsider kan overvinde den organiske Kraft, i den Omstændighed, at der ophober sig mere vegetabilisk Substants, end der kan anvendes til Bladenes Frembringelse, og endeligen i de ydre Voldsomheder, som Vegetabilierne, formedelst den faste Standpunkt de have, ikke saa let kunde undvige som Dyrene. Paa denne Maade kan man tænke sig det muligt, at der kunne existere Planter, som vare saaledes indrettede i alle Dele, at de ydre kunne erholde saa liden Overvægt over de indre, i den høje Alder som i Ungdommen, omendskjøndt i Grunden Træerne stedse kunne gjelde for unge, saasom det kun er i de unge Dele de leve.*)

Man har Exempler paa meget gamle Træer. Ege og Linde opnaae en Alder af 600 til 900 Aar**). De syv store Cedre, som Labillardiere endnu i Aaret 1787 fandt paa Libanon, og som 1574 bleve maalte af Rauwolff, 1658 af Thevenot, 1688 af Larque, 1696 af Maundrel, maatte, naar man paa dem vilde anvende Maalestokken for denne Træarts Vært, have været 1000 til til 2000 Aar, og i Grevskabet Surrey i England

---

*) Efter Brydonn's Angivelse deler Stammen sig i fire store Afdelinger, som i Rodstokken have Sammenhæng, hvilket man ved Eftergravning har erfaret. Damory's Egen i Dorsetshire er et af de mærkværdigste hule Træer og tillige den største Eeg man finder omtalt. Dets Omfang beløber sig til 68 Fod, og sammes Hulhed, hvis Længde er 16 og Højde 20 Fod, blev i Cromvels Tider benyttet af en gammel Mand som Skjenkestue for Rejsende. En frygtelig Orkan i Aaret 1703 omkastede delevis dette majestætiske Træ, og 52 Aar efter den Tid eller 1755 blev endeligen den sidste Rest af samme solgt som Brænde. I hin udhulede Tilstand maae det altsaa have vegeteret i et Tidsløb af i det mindste $\frac{3}{4}$ Aarhundrede. Ogsaa den Baddintonske Eeg i Gloucesterdalen var ved sin betydelige Udhuling meget mærkværdig. Den havde ved Roden 55 Fods Omfang. I Aaret 1783 mistede den sin største Gren. Hulheden havde i sit største Gjennemsnit 16 Fod, og havde en regelmessig Kuppel. De unge Grene paa den udgaaende Top havde smaa Blade, der vare omtrent saa store som Hvidtornens, og bar mange smaa Agern. For Hulheden havde man anbragt en Dør med et Vindue, og man havde med ringe Umage forvandlet Hulheden til et beqvemt og temmeligen rummeligt Værelse. (Den engelske Oversætters Anmærkning.)

*) Mere over denne Gjenstand finder man i Agardh's i Lund 1828 udgivne Forsøg paa at tilbageføre Plantephysiologien til virkelige Grundsætninger. Et interessant Exempel paa Planters ubegrændsede Fortleven yder Indpodning af forædlede Frugttræer, hvis Kroner maa betragtes som Dele af den oprindelige Stamme, der frembragte den fremkomne Varietet. (Den tydske Overs.)

**) Naar Egen er gammel voxer den langsomt. I Holtførst i Hampshire befandt sig en Eg, som 1759 havde syv Fod fra Jorden 34 Fod i Omfang. Efter 20 Aar havde den ikke voxet $\frac{1}{2}$ Tomme. (Den eng. Overs.)

befinder sig en Taxus, om hvilken man, formedelst dens usædvanlige Styrke, antager, at den stammer ned fra Cæsars Tider. *)

Naar det herefter ikke er usandsynligt, at Baobab-Træet, hvis Stamme naaer over 30 Fod i Gjennemsnit, kunde blive mere end 5000 Aar gammel, saa lader sig efter denne Kjempevæxt den nuværende Jord-Overflades sande Alder med større Sikkerhed ansætte.

Baobab-Træet voxer kun i Afrika, dette Vidunderenes og Fablernes Land, som endnu indeholder vidtløftige Strækninger, hvorhen Europæernes Vaaben og Handel endnu ej har fundet Vej, hvor Oldskove gives, i hvilke Elephanter og Giraffer have rolige Hjemsteder. Der torde hele Skove af Baobab-Træer være at finde, levende Oldsager, som have en Ælde der overgaaer sammenfaldne Pyramiders eller indiske Bygningers.

Et saadant Land er ogsaa Nyholland, af hvilket vi hidtil næppe kjende Søkysterne. Naar et saa mægtigt Træ, som **Eucalyptus globulus** eller **Eutassa heterophylla**, voxe paa Steder hvor Europæere have Bopæl, saa voxe sandsynligen nogle langt ældre i de Skove, der hidtil ej ere betraadte af nogen menneskelig Fod.

Men naar slige Data upaatvivleligen ere nyttige for Videnskaben, og sikre nok til derpaa at grunde Slutninger i Hensyn paa den ringeste Alder af nu værende Vegetation paa Jorden, saa skulde man gjøre sig Umage for at bringe de Methoder til Fuldkommenhed, efter hvilke man udregner Træers Alder, saaledes at de give de muligst nøjagtigste Resultater.

*) Et eneste Exemplar af **Ficus indica**, som voxer paa Strandbredderne af Nerbudda, indtager et Rum af **2000** Fod i Omfang, og kan optage **7000** Mand i sin Skygge. Man troer, at det er det samme Træ, som Nearchus beskriver, i hvilket Fald det ikke kan være under **2500** Aars Alder. Dr. Plott omtaler en Eg i Keckot, under hvilket **4371** Mand kunne staae. To af de skjønneste og største Væxter i Europa ere Palmetræerne i Cordova, som allerede i en maurisk Ballade omtales. (Den engelske Oversætter.)

Af ovennævnte Bemærkninger viser det sig, hvormeget det for Videnskaberne maa være interessant at bringe det til, at man nøje kan beregne Træers Alder, og ethvert Hjelpemiddel, hvorved en saadan Beregning kan vinde Nøjagtighed, er vigtig for Naturhistorien.

Naar vi undersøge den Methode, hvorved Adanson naaede til sit Resultat i Henseende til Baobabs-Træets Alder, saa findes, at samme ikke kunde borge for en tilstrækkelig Nøjagtighed, i det deels den Formel, som han lagte til Grund for sine Beregninger, ikkun havde faa Proportional-Led, deels disse ikke vare bestemte med tilstrækkelig Paalidelighed. Vi maa derfor see os om efter en anden Fremgangsmaade, ved hvilken man med større Sikkerhed kunde naae Maalet.

En saadan Methode er ogsaa allerede længe bekjendt i Aar-Ringene ved de dicotydeloniske Træer. Man har gjort den Bemærkning, at ved disse Træer vorder hvert Aar et Lag Træ afsat mellem Barken og det gamle Træ, og at disse samtlige Lag ere adskilte fra hinanden ved mørkere farvede Ringe. Enhver troer at vide, at naar et Træ bliver gjennemsauget, kan man tælle Ringene og derefter bestemme Træets Alder. Denne Mening er gammel og blev af Linné antaget at være rigtig.

Naar vi antage, at et lige opskydende Træ aarligen bliver et Skud højere, saa vil med hvert nyt Skud en Aar-Ring fremkomme, og jo højere Træet bliver desto tyndere vil den Aar-Ring være, som hører til Aarets Skud. Det er derfor allene ved Roden man kan tælle saa mange Ringe, som Træet er gammelt af Aar: Man kan forestille sig disse Ringes hele Substants, som ligesaa mange Huul-Kegler, der ere indstukne i hinanden, og samtlige have deres Basis paa Jordens Overflade, og derimod ender sig ved Spidsen af ethvert Aar-Skud.

Denne Mening indeslutter mange Formodninger i sig, blandt hvilke den vigtigste er, at hvert Aar en, men kun en, Ring bliver afsat paa den gaamle Træmasse.. Naar dette ikke er Tilfældet, saa opløser sig den hele Theorie i et Intet.

(Sluttes i næste Nr.)

Tulipaner og Statspapirer.

(Sluttet. See forrige Nr.)

Tidspunkt.	Contraherende Magt.	Beløb i Hamb. Mk. Bco.
1823.		
Juni.	Østerrig. 30 M. Fl.	41,379,310
—	Sardinien	778,500
Juli.	Frankrig	246,795,614
—	Spanien	15,750,000
Aug.	Holland	96,250,235
Oct.	Portugal. 1½ M. P. St.	19,687,500
Nov.	Mexico. 20 M. Sp. Rd.	57,500,000
—	Anhalt-Köthen	382,857
Dec.	Brasilien. 2½ M. P. St.	32,812,500
—	Østerrig; lige Sum	32,812,500
1824.		
Jan.	Mexico	42,000,000
Febr.	Grækenland	10,500,000
April.	Kolombien	62,343,750
Juli.	Buenos-Ayres. 1 M. P. St.	13,125,000
—	Nederlandene	122,813,602
Aug.	Brasilien. 1 M. P. St.	13,125,000
Oct.	Neapel. 2½ M. Pd. St.	32,812,000
—	Spanien	35,718,750
1825.		
Jan.	Frankrig til Skadesløsholdelse for Emigr. 200 M. Fr.	106,770,833
—	Gjeldsformerelse ved 3 pr. Cents	109,220,398
—	Brasilien. 2 M. P. S.	26,250,000
Febr.	Mexico	42,000,000
—	Grækenland. 2 M. Pd. St.	26,250,000
—	Sachsen-Weimar. ½ M. Fl.	689,655
Marts.	Norge	2,700,000
April.	Danmark. 5 M. P. St.	65,625,000
—	Peru	7,875,000
Aug.	Guatemala	18,750,000
—	Hessen-Darmstadt. 6½ M. Fl.	8,965,517
Oct.	Haiti. 30 Mill. Fr.	16,015,625
1826.		
Apr.	England	112,350,000
—	Frankrig	121,987,837
—	Nederlandene. 40 Mill. Fl.	45,497,630
Nov.	Østerrig. 15 Mill. Fl.	20,689,655
1827.		
Jan.	Holland	511,848
April.	Portugal	10,750,000
Maj.	Holland	1,819,905
Nov.	do.	3,071,090
—	Frankrig	107,277,617
1828.		
Apr.	Frankrig	42,708,833
—	do.	62,598,401
Juni.	Norge. 300,000 Sp.	900,000
Sept.	Rusland. 6 M. Fl.	6,824,645
Nov.	Holland. 15 M. Fl.	17,061,611
—	Spanien. 240 Mill. R. d. B.	33,684,211
1829.		
Jan.	Rusland. 6 M. Fl.	6,824,645
Marts.	do. lige Sum	6,824,645
Juni.	do. 24 M. Fl.	27,298,578
Jan.	Polen	14,000,000
Maj.	England. 3 M. Pd. St.	39,375,000
Juli.	Hessen-Darmstadt	8,689,655
Oct.	Østerrig. 25 M. Fl.	34,382,759
Nov.	Washington, Georgetown og Alexandrien	4,265,443

Det fulde Beløb af samtlige foreſtaaende Statslaan. Bco. Mk. 7563,830,870

Indenlandske Efterretninger.

— Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab afholdt den 8d. og i Fortsættelse den 16d. November sit 4de. Qvartalsmøde for indeværende Aar.

Herr Conferentsraad og Professor Schlegel forelagde Selskabet den nylig udkomne, af den Arnamagnæanske Commission besørgede Udgave af den islandske Lovbog Graagaasen, og foredrog ved den Anledning nogle Bemærkninger om denne vigtige Lovbog.

Formanden, Herr Oberstlieutenant og Adjutant hos Hans Majestæt Kongen, Dr. v. Abrahamson gjorde Selskabet bekjendt med den af Bestyrelsen udkastede Plan for det Tidskrift, Selskabet har bestemt at udgive, og anmeldte, at Hans Højærværdighed Herr Biskop P. E. Müller havde meddeelt Selskabet en Udsigt over den islandske Historieskrivning, Oprindelse, Flor og Undergang, der vil blive indført i Begyndelsen af Tidskriftets første Hæfte.

Secretairen, Herr Professor Rafn, meddeelte som Formand i Oldskrift-Afdelingen, Beretninger om Fremgangen med Udgivelsen af Oldskrifterne, betræffende de to nærmest udkommende Bind Fornmanna Sögur 6te og Islendinga Sögur 3die Bind.

Vice Formanden, Herr Geheimearchivar og Professor Finn Magnussen forelæste den tredie Afhandling af sin Udsigt over Astrologiens Historie (angaaende Grækere og Rommere.)

Herr Professor Rafn forelæste nogle Bemærkninger om den fra Grønland for det oldnordiske Museum for kort siden nedsendte Runesteen, hvis Indskrift han udlagde: „Vigdis M. D. hviler her, gledè Gud sál henner!" d. e. „Vigdis Mars eller Magnus Datter hviler her; Gud glæder hendes Sjæl!" og formeente at den rimeligviis var fra det 13de Aarhundrede. Han gjorde opmærksom paa, at denne mærkværdige Antiqvitets Opbevaring og Nedsendelse skyldes Herr Coloniebestyrer J. Mathiesens priisværdige Iver.

Formanden tog deraf Anledning til at andrage paa, at Selskabet, som Tegn paa sin Opmærksomhed og sin Erkjendelse af Vigtigheden af den ved Herr Mathiesens Omsorg reddede Antiqvitet, burdet tillægge ham Titel af Selskabets correspondered Medlem.

Herr Colonibestyrer J. Mathiesen paa Julianehaab udnævntes eenstemmig til Selskabets corresponderende Medlem.

Casssereren, Herr Grosserer Magnus anmeldte, at han havde modtaget Brev fra Herr Kammerherre v. Deurs, hvorved denne skjenker et Bidrag af 100 Rbdlr Sedler til Selskabet, hvilket strax var anvendt til Fondets Forøgelse ved Indkjøb af en kongl. 4 p. Ct. Obligation paa 100 Rbdlr. Sølv.

Præsidenten i det Kongl. Samfund for Skandinaviens Historie i Stokholm Hs. Excellence Greve Fleming forelagde Selskabet Scriptores Rerum Svecicarum Tm. I. II, samt Norégs Konúnga Sögur paa Islandsk og Svensk i 6 Bind. Fremdeles forelagdes endeel Skrifter, tilsendte Selskabet af de Herrer P. A. Granberg, Secretair ved ovenmeldte Selskab i Stokholm, N. Carlisle, Secretair ved det antiqvariske Selskab i London, John Gage, Esqr. og Capt. Smyth i England, Selskabet Cymmrodorion i London, Statsraad v. Recke i Mitau, det kurlandske Selskab for Literatur og Kunst, Collegiassessor v. Trantvetter i Mitau, Consul Gråberg af Hemsø i Florens, Professor Ciampi i Warschau, det kngl. tydske Selskab i Kønigsberg, det tydske Selskab for fædrelandsk Sprog og Oldkyndighed i Leipzig, den Voigtlandske Antiqvariske Forening, det kongl. Videnskabers skjønne Videnskabers og Kunsters Academie i Bordeaux, det kongl. Videnskabers, Indskrifters og skjønne Videnskabers Academie i Toulouse, Consistorialraad Mohnike i Stralsund, Dr. v. Hagenow paa Rügen, det pensylvaniske historiske Selskab i Philadelphia, det overlausitziske Videnskabers Selskab i Görlitz, Academia Italiana i Florens samt Mag. Arwidson i Stockholm.

Til Revisorer af Cassererens Regnskab for indeværende Aar valgtes DHerr. Justitsraad Langeland og Pladsmajor v. Cathala.

I bemeldte 2de Møder den 8 og 16 November valgtes til Selskabets Æresmedlemmer DHrr. Excellencer J. S. von Møsting, Ridder af Elephanten, Storkors af Dannebroge og Dannebrogsmand, Geheime-, Stats- og Finants-Minister, Præsident i det Kongl. Rentekammer og i Statsgjelds-Directionen etc. og Greve Claes Fleming, Præsident i det Kongl. Samfund for Skandinaviens Historie i Stokholm.

Til ordentlige indenlandske Medlemmer optoges DHrr. Dr. S. N. J. Bloch, R. af D. Professor og Rector i Roeskilde, Dr. med. J. L. Drejer, Kammerherre J. F. van Deurs, R. af D., General-Krigscommissair, til Frydendal,

Oberst F. W. v. Falk, Etatsraad C. Fenger, R. af D. og Dmd., Kammerassessor P. Hansen, Gouvernementssecretair i Tranquebar, Hs. Excellence D. A. W. v. Hauch, Ridder af Elephanten, Storkors af Dbr. og Dbrmd., Overkammerherre, Overhofmarskal, Over-Staldmester etc., Missionair L. P. Haubroe i Tanjore i Ostindien, J. P. T. Herzsprung, Fabrikant og Dbrmd., Justitsraad C. F. Langeland, R. af D., Toldinspecteur i Naskov, Conferentsraad og Postdirecteur O. Monrad, R. af D. og Dbrmd., Overauditeur og Raadmand J. H. Mundt, Missionair D. Rosen i Tutocorin i Ostindien, Kammeraad og Hofintendant Schleep paa Gottorf, Professor og Rector E. Tauber i Aalborg, Etatsraad og Professor Fr. Thaarup, og Amtsprovst, Dr. P. A. Wedel, Sognepræst til Skaarup og Seminarieforstander; til correspondernde indenlandskt Medlem Hrr. Amtmand Tillisch paa Færøerne; til ordentlig udenlandskt Herr Professor og Bibliothekar J. A. Schmeller i München, og til correspondernde udenlandske DHerr. Prof. Ciampi i Florens, og Grev v. Mülinen, Præsident i det Sveizerske historiske Selskab i Bern. —

— Det synes som om Hestehandelen nu vil komme til at florere i Jylland. Til det nye Hestemarked i Randers, som nylig er afholdt, er reist baade solide og begjerlige Kjøbere. I Hobro har Een af dem i saa Dage kjøbt et halvthundrede Heste, og betalt dem godt. Den samme havde dengang allerede sammenkjøbt henved to hundrede Stykker.

— I Randers Avisen bekjendtgjør Hestehandler B. Tamagnone fra Turin, „at han den 24 Dec. agter at komme til Randers og ønsker, under sit Ophold der, at indkjøbe gode Heste, passende til Cuirasseer- og Dragonheste, af Alder fra 4 til 6 Aar; hvilket for Egnens Landmænd bekjendtgjøres. Hopper ønskes ikke."

I samme Avis tilraader en Indsender den jydske Landmand, der er i Besiddelse af gode Heste, ei at forhaste sig med Sammes Salg, men oppebie Mark det som holdes d. 8 Febr. der sandsynligviis atter vil blive besøgt af mange Kjøbere, og desuden indtræffer ogsaa til samme den kongl. danske Remontekommission, der, som bekjendt, betaler til de højeste Priser nogen udenlandsk Hestehandler kan give.

Blandede Efterretninger.

— Til et vel organiseret Collegialvæsens Nødvendigheder hører et statistisk Bureau, og dertil hører et Tabelvæsen; samme bør da naturligviis være vel ordnet, ligesom der og bør være sørget for et godt Archiv eller de samlede Materialiers, de forfærdigede Oversigters og Tabellers Opbevaring. Iblandt de Skribenter, der har behandlet dette Fag, var den afdøde Friherre Jos. Marx, Friherre v. Lichtenstern, som i forskjellige af sine Skrifter, fornemligen i „Erste Einleitung zum Studium der Statistik (hvis 2den Udgave udkom i Dresden 1820) og i det lidet Skrift: Ueber statistische Bureaus (4de nytbearbeidede Oplag, Dresden 1820) har udviklet hvad dertil hører. Et nyt Skrift: Ansichten über Zweck und Einrichtung statistischer Sammlungen und Bureaus. Zur Beurtheilung vorgelegt von W. K. A. v. Schlieben. Halle 1830. 56 S. 8. (Berghans Ann.)

— Nile's Register, et af de meest yndede americanske Tidskrivter, fortæller, at Man, ved at grave efter en Saltkilde, i Nærheden af Cumberlands-Strømmen, har opdaget en Bjergolie-Kilde, der skal være overordentlig righoldig. Olien udstrømmer saa stærkt, at Man i faa Minuter kan fylde en Tønde. Efter nogle Dages Forløb havde den dannet en ordentlig Bæk, der udgjød sig i Strømmen, i hvilken den kunde spores lige til Gallatin, en Strækning af 50 engl. Miil. Omtrent en halv Miilsvei fra det Sted, hvor Olien flyder ud i Strømmen, stak en Dreng Ild paa den, og nu opstod det meest forbausende Skuespil. Luen slog himmelhøjt i Vejret, og bedækkede hele Floden. Lugten deraf er saa stærk, at Man kan spore den 5-6 engelske Miil borte. Det er en Egenskab ved denne Olie, at den trænger igjennem det haar-

deste Træ, hvorfor Man ikke kan opsamle den i de sædvanlige Fade.

— Af Hr. Johns i Plymouth er opfunden en ny Maade at bygge Fartøjer paa, ved hvilken der ingen Spanter bruges. Alle Plankerne gaae fra Kjølen op med Rejlingen i en skjøns Retning; de ere ikke svære, men forstærkes ved andre, der krydse i en modsat skjøns Retning. Fartøjer, saaledes byggede, ere stærkere end de paa den almindelige Maade, da Naadene ej kunne give sig, og de altsaa ej blive lække. De have desforuden den Fordel, at de kun veje det Halve af hvad et andet Fartøj af lige Størrelse vilde veje. Der har været et paa denne Maade bygget Fartøj paa Prøve med Admiralskibet „Britania;" og skjøndt det har været i stadigt Brug i 18 Maaneder, har det dog ej behøvet anden Reparation, end lidt ved Rejlingen. Plankerne ere fæstede sammen med tæt ved hverandre staaende Kobbernagler. Rapporterne, indgivne over dette Fartøj, ere saa fordeelagtige, at Man for Fremtiden i England vil bygge alle Fartøjer paa denne Maade.

— Kunstakademiet i Berlin har siden 1786 havt 29 Udstillinger; den sidste i Septemb. sidst. I den første Udstilling vare 396 Kunstværker udstillede, i den sidste 1344. Ved den første vare mange Arbejder, som i den senere Tid finde mere passende Plads i de Industrie-Udstillinger der ere foranstaltede; og atter er er en egen Art Kunst-Udstilling, første Gang i Maj 1829, foranstaltet af Kunst-Arbejder, fra Rigets samtlige Kunstskoler i Anledning af Præmie-Uddelinger. Saaledes har den for en fjerdedeel Aarhundrede siden eneste Udstilling grenet sig i tre forskjellig-artede; og desuagtet er denne Hoved-Udstilling Aar for Aar stedse bleven baade talrigere og mere vigtig. (Bl. f. l. U. 317.)

Guldalderen.

(Af R. Av.)

Jeg prise maae vort Old; thi det gjør Alle lige:
Fru X. slet Intet har forud for hendes Pige;
Herr Y. imod min Svend fast bleven er en Sinke;
paa Bal gaaer Isaskar, gjør Jav, og spiser Skinke!
ved Raadstupikkenik i Margo drikkes Skaaler;
en Seminar, som Skjald med Baggesen sig maaler.
Held os! en gylden Tid vi alle fødtes i;
det pelemele gaaer, og Alt er Harmonie.

John Børstenbinder.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 December 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 211
Specier solgtes til 12Rbmk. 10½ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	154½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	46½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	81½	82 Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	--	= Rbd. Sedler.
Dito Dito	76½	77 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	100	100½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	54½	55 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Syvogtyvende Aargang. No. 104.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 28 December 1830.

Bidrag til Bornholms Historie.

(Nylig afdøde Konferentsraad og Storkors af Dbrg. Graah var i sine kraftfuldeste Aar Landsdommer paa Bornholm, og hans Minde er i Landets Historie med høj Hæder bevaret. Derom kan dette Tidsskrift optegne følgende:)

1777 d. 21 Maj udnævntes Graah til Landsdommer, og derefter til Landstingsskriver paa Bornholm. Dette Embede havde længe været forsømt. Retsplejen var i slette Hænder, Sagførerne vare berygtede, og de mange Højesterets Domme, som frafaldt, hjemviste og med Mulcter ansaae alt hvad der kom fra Bornholm, beviiste tilfulde, at Landet trængte høit til en saa driftig, lovkyndig, og retskaffen Mand, som Regjeringen ved Graahs Ansættelse troede i ham at finde. Landets Beboere vare anseete for vanskelige at omgaaes, og Graahs Slægt og Venner vare noget bekymrede for ham. Da han kom til Landet, spaaedes ham ogsaa der mange Fortredeligheder. „Kjender De vore Prokuratorer?" spurgte man ham. Man nævnte ham Bønder, forhen velhavende, hvis Gaarde, efter tre eller fire Aars Processer, vare pantsatte til disse frygtede Personer, og bortsolgte. Offentlige saavelsom private Sager henstode sædvanligen tre til fire Aar ved Underretten, hvor Domstolene lode dem have fri Mark; og den retskafne, men aldrende og svage Amtmand frygtede intet mere end Stevningers Forkyndelse, Notarialforretninger, og det hele juridiske Væsen. Ved Exceptioner mod Dommeren kom en Sag ikke sjelden i tre af hine Plageaanders, Lommeprokuratorernes, Hænder, naar en af dem blev constitueret. Graah lovede sine Medborgere at gjøre Ende paa saadant Uvæsen, og man tilstod ham snart, at han holdt Løftet. Da han tiltraadte Embedet, savnede han strax alt hvad der hører til udvortes Anstændighed. Intet Archiv; Dokumenterne fandtes paa Gulvet; kun een Protokol, i hvilken alt indførtes i Flæng; intet Landstingssegl, som ved andre Overretter. Han fandt tretten Sager, som havde henstaaet ved blotte Udsættelser, uden mindste Grund eller Undskyldning, over 1½ Aar, og han begyndte med at mulctere begge Sagførerne i enhver af de Sager, som nu paadømtes; men han mærkede, at Mulcter ikke vare tilstrækkelige, og at det Onde burde oprykkes med Rod. Der var kun een eller to, som havde Bevilling, men iøvrigt maatte Amtmanden constituere hvilken Skriverdreng, Lommeprokurator, Vinkelskriver, der af Parterne blev begjert, og som han ikke vovede at nægte det. Graah udvirkede et Rescript, at ingen maatte gaae i Rette for Landstinget uden kongelig Bevilling, hvilken ikke kunde erholdes uden dansk juridisk Examen, og Attester om deres forrige moralske Forhold. Han vidste forud, at de mest berygtede ikke kunde eller vilde modtage saadanne Vilkaar; han skrev til

Kjøbenhavn efter en brav ung Jurist, som fik Bevilling; han overtalede en aldrende bosat agtet Mand, men som, fordi han ikke hørte til det øvrige Selskab, kun nu og da havde ført en Sag, til at modtage Bevilling. De Tilbageblevne mindre dristige, som fik Bevilling, havde han alt faaet Magten over, dels ved Mulkter, dels ved djerve Samtaler under fire Ojne. Nu kunde Amtmanden henvise enhver til de beskikkede sex Prokuratorer; nu havde disse noget at frygte, Mulkter eller Afsættelse, noget at haabe, Udsigten til at naae et Embede, naar de viste sig værdige dertil. Fem Retsdage var det højeste han tilstod ved Overretten til Incamination og Doms Afsigelse, i de 6 Aar han var i Embedet, og Sagførelsen blev i Almindelighed ogsaa ved Underretterne saa ordentlig, at der siden ingen Mulkter fandt Sted. Sportuleringen var her, som dengang overalt i Danmark og Norge, vilkaarlig, og beroede paa Sagførernes Raisonabilitet. Da man bød Graah mere end Taxten i Lovens 1 B. 25. erklærede han, at han ikke modtog noget Slags Emolument, uden det som var lovbestemt, derimod indgik han med en Forestilling om en Sportel-Taxt for Landstinget, og fik den Fyldestgjørelse at erfare, at man fandt saadant Maadehold i hans Forestilling, at den aldeles blev fulgt. Denne lod han trykke; den blev ophængt paa Landstinget, og var gjeldende, indtil den ny almindelige Sporteltaxt udkom; og her var den eneste Jurisdiction, foruden Kjøbenhavns Hof- og Stadsret, hvor Sporteltaxt var anordnet.

Ved saadan Embedsførelse, og efterat Højesteret havde bekræftet hans første Landstingsdomme, hvilket man før i lang Tid ikke havde erfaret, havde han den Løn, som maa være enhver Embedsmand saa kjer og vigtig, og som han paa sin følgende Bane med Glæde mindede sig, at have vundet hele Landets uindskrænkede Tillid og Agtelse. Den 2 Sept. 1778 fik han Justitsraads Bestalling, hvilket naturligvis der paa Landet virkede fordelagtigt, som et Bevis paa Regjeringens Bifald til hans Virksomhed. Da Amtmandskabet 1781 blev ledigt, deltes Embedet i tre Dele, imellem den saakaldte „bestandige Kommissions" Medlemmer, saaledes at Landsdommeren ene fik Justitsvæsenet paa hele Landet, som Overøvrighed, og tillige Constitution for Stiftamtmandskabet, saavidt Kjøbstæderne angik; Amtsforvalteren fik Overopsigt over de kongl. Skove, Udmarken, Toldvæsenet; tilligemed Kommandanten, der var Præses. Graah fik nu atter Lejlighed til at indskrænke Sportelvæsenet ved at paasee Vedkommendes Regninger i Strandingssager og i de offentlige Sager. Ved det Bekjendtskab, han fik med mange Uordener og Uregelmæssigheder, som ved Bjergning i Strandings Tilfælde foregik, foranledigedes han til at gjøre Forestilling herom, og bevirke Strandingsreglementet for Bornholm, som dog ej førend efter hans Afgang udgik under 27 Maj 1785, og som endnu med nogle Modificationer er gjeldende*).

Den Uskik, at man i Kjøbstæderne indtog til Haver og Gaarde af Byens Gader uden Orden, og uden at betale noget derfor, fik han afskaffet. Ved hans Forestilling, at 5 Jurisdictioner paa Landet vare husvilde, saa at de maatte laane Hus hvor det kunde træffe sig, endog i Skjenkestuer, udvirkede han den kongelige Befaling, at to Tinghuse skulde opføres. — Skifteretten indtrængte sig ofte i Boer, hvor den ikke havde at bestille; hvilket han fik hemmet. Ogsaa med Vejvæsenet begyndte han strax 1781, da Amtmands-Embedets Deling blev bekjendtgjort; dog ikke med nogen Alvorlighed førend i det følgende Aar, da han fik, uden Uvillie hos Folket, bestemt, at de to vigtigste Landeveje skulde have 8 Alens Brede, og man nævnede Graah som den første, der hos disse saa kaldte vanskelige Oboere havde vovet noget saadant; men Sagen var, at Vinkelskriverne, Almuens Forførere, vare forjagede.

I Aaret 1783 gjorde han en Rejse til Kjøbenhavn, og under 7 Jan. 1784 fik han Bestalling som Assessor i Højesteret; hans Virksomhed for Bornholm var saaledes forbi, men Landet forblev ham stedse kjert.

---

*) Det er, med Anførsel af andre Anordninger Strandingsvæsen vedkommende, trykt i Fr. Thaarups Smaa Bidrag til Bornholms Statistik. 2 H. 113 v. f.

Under sit Ophold paa Bornholm var han befalet i to vigtige Sager; den ene var i en Overkrigskommission, angaaende et heelt Kompagnies (250 Mands) Opsætsighed mod Kommandanten paa en Mønstringsplads; den anden var en Confiscationssag mod en Kjøbmand og Toldbetjenterne. I den sidste Sag blev det Votum, han som første Kommissarius gav, Dom, som hverken de skyldig Dømte eller Toldvæsenet appellerede. Han renoncerede paa det Salair, der efter Dommene i begge Sager var tilkjendt ham, og som skulde have været udpantet hos et Par Hundrede Bønder og Husmænd, med Toldbetjenterne, som næppe kunde betale Bøderne og Skriver-Salarium.

Bemeldte „bestandige Kommission" blev efter Graah's Afreise fra Landet ophævet, ifølge kongelig Resolution af 30 Maj 1787*), og en Amtmand beskikket, nemlig Christen Heiberg. Da Heiberg var død, 21 April 1801, havde Graah den Fornøjelse at modtage fra Overformynder og Formænd paa Bornholm en Opfordring til at søge Amtmandsposten, med det Udtryk: „at hans Forhold og hans Arbejder for Landet endnu ikke vare forglemte efter 17de Aars Forløb." Han ønskede ikke at forlade den Post, hvori han nu var.

*) Om den bestandige Kommission, og om Amtmændene paa Bornholm see Thaarups Bekjendtgjørelser 3die Hefte.

Om Indskrifter paa levende Træer.

(Sluttet. See forrige Nr.)

Hin Mening (om Aarringene) har Professor Link i Berlin, en af vor Tids største Physiologer, ligefrem modsagt i et af det kongelige Videnskabers Selskab i Göttingen kronet Prisskrift. Han paastaaer, at Stammens Træ voxer ikke ved et ydre Lag, men efter hele Massens Forøgelse af Volumen*). Denne Links Mening er hæftigen bleven angreben, især af Treviranus, og Link blev derved foranlediget til i to senere Supplementer**) saaledes at oplyse den, at den nu er temmeligen almindelig antaget. Dog selv i sine sidste Oplysninger paastaaer han, at Aarringene betegne Træets aarlige Tilvært***), og om end Sprengel har erklæret sig imod Links Anskuelse, har dog Link i det Sidste, han har skrevet derom, vedblevet at holde sig til den****). Ogsaa Duhamel, Plantephysiologiens Fader, antager ikke, at Aar-Ringene paa engang opstaae, men efter Aarstidernes Beskaffenhed vorde afsatte i tyndere og tykkere Lag, det hele Aar gjennem. Ogsaa Mirbel holder for, at Aarringenes Tal ikke kunne nøjagtigen betegne Træets Alder.*****)

Naar man vil forsøge, at afgjøre Tvistepunkterne ved Physiologiens Grunde, saa maa ej man holde sig til Theorien om Træernes Vært, hvorom Naturforskerne end mindre ere enige. Bedre er det at holde sig til Forsøg, hvis Anstillelse ingen Vanskelighed kan have, og som maa lede til sikre Resultater. Jagttagelser kunne anstilles paa to Maader; den ene at tælle paa Træer, hvis Alder vides, deres Ringe. Dette har Linnée og Decandolle gjort. Derved kan bemærkes, at man ikke med fuldkommen Sikkerhed veed, om Træet, hvis Ringe vi tælle, er netop det Individum, hvis Alder vi tro at være bekjendt. Saasnart Tiden overskrider et Menneskes Levealder maa vor Jagttagelse stedse være noget usikker, og den

*) Link, Gött̃ing. Annalen S. 152. 163.

**) Link, Nachträge u. s. w. 1stes H. Gött. 1809 — 2tes H. 1812.

***) „Aber bezeichnen die Jahrringe die jährlich anwachsenden Schichten? Dieses bezweifle ich gar sehr. 2s. H. S. 4.

****) Link, critische Bemerkung zu Sprengel's Werk über den Bau und die Natur der Gewächse. Halle 1812.

*****) Elem. de Physiologie. p. 108.

Slutning, man kommer til, altsaa i lige Grad upaalidelig.

Den anden Fremgangsmaade er, at skjære Characterer, Mærker i Træets Masse, og efter en vis Tid tælle de derover afsatte ny Lag. Fandt man da, at der over samme havde dannet sig ligesaa mange Aar-Ringe, som der vare henrundne Aar siden Indskriftens Indskjerelse, saa vilde en saadan Gjerningssag være ganske uimodsigelig.

Det er derfor vigtigt, at man i Henseende til saadanne Indskrifter forskaffer sig saa mange, og saa paalidelige Data som muligt. Dette have Physiologerne længe erkjendt, og vi finde derfor saadanne Jagttagelser hyppigen omtalte. Fougeroux de Bondaroy meddeler i det franske Videnskabers Academies Forhandlinger for 1777 mange slige Jagttagelser. I Catalogen over Sir Josephs Banks Bibliothek Vol. III p. 379-380, og i Rausch's Repertorium finder man en Liste over Skrifter om denne Gjenstand. I det svenske Akademies Forhandlinger af 1771 har Professor E. G. Lidbeck berettet om nogle af Professor Laurell anstillede Jagttagelser af denne Art. I Philosophical Transactions af 1789 ere optagne nogle hidhørende Jagttagelser af Secretair Klein i Danzig, og Sir John Clerk i Skotland, og i Decandolles Organographie finder man flere slige. En Undersøgelse og Sammenligning af alle disse Jagttagelser vilde upaatvivleligen lede til interessante Resultater.

Disse Indskrifter lade sig i videnskabelig Henseende dele i to Klasser. Nogle iblandt dem bevise ganske simpelt den Sætning, at der paa Overfladen af de gamle Lag af Træ danne sig ny. Denne Gjerningssag lader sig nu næppe mere betvivle, og nye Exempler ere kun ved Links Modsigelser blevne nødvendige. Iblandt de i Philosophical transactions omnævnte Jagttagelser befinder sig den, at man midt i en Eg fandt et med Jern-Klamre befæstet Hjortegevir; ligeledes opdagede man, ved at afsauge et omtrent 2 Fod i Gjennemsnit holdende Træ, i Nærheden af Lund, et omtrent 8 Tommer dybt i Træet værende krumt Søm, hvis Tilværelse udenfra aldeles ikke var at see, og over hvilket vare komne omtrent 35 Aar-Ringe. Exemplaret besidder jeg (Agardh) endnu.

Disse to Jagttagelser ere vanskeligere at forklare, end at en Indskrift er voxet ind i samme; thi Indskriften bliver bedækket med Lag af Træ, som hvert Aar afsætter sig imellem Barken og Marven; men Hjortehornet og Sømhovedet befandt sig naturligviis uden for Barken. Det lader sig kun deraf forklare, at Hornet var befæstet med Jern-Klamre, og at Sømmet var krumt. Disse Substantser vare saaledes befæstede paa et vist Punkt eller et vist Sted i Træets Indre. Imedens Træet saaledes blev tykkere, og Lag efterhaanden mere og mere afsatte sig paa samme, kom disse fremmede Legemer lidt efter lidt ind i Træ-Legene, istedetfor at ligge uden for Barken. Omkring Sømmet var dog stedse en Barkmasse, som med det var rykket ind i Træets Indre.

For saavidt ere Indskrifter ligeledes mærkværdige, at de ligeledes bevise, at de ny Lag blive afsatte imellem Barken og Træet. Imidlertid er et sligt Bevis overflødigt. Iblandt de Indskrifter, der ere mig bekjendte, maa jeg dog af en anden Grund nærmere omtale nogle. Decandolle anfører, at Albrechti har i Aaret 1697 fundet i et Træ et Bogstav H, og derover et Kors, og Adami har fundet Bogstaverne J. C. H. M. under 10 Aar-Ringe. Disse Bogstaver betyde sandsynligen Jesus Christus Hominum Mediator. Denne Jagttagelse er i sig selv lidet mærkværdig; men artigt er det, at omtrent de samme Figurer og Charakterer ere indvorne i to Stykker Træer, der bevares i Museum i Lund.

Ved to af dem, der aabenbar høre sammen og fremstille Indskriften fra begge Sider, sees samme paa følgende Maade: J̄ ⌒ H̄. De bleve opdagede ved Asum, nærved Ofveds Kloster.

Ved en tredie bemærker man følgende Indskrift J̲ ‿ H̲.
s

Af en Bemærkning i Museets Katalog see vi, at disse Indskrifter høre til Munketiden, hvoraf tildeels paa nogen Maade deres Betydning vises, tildeels Grunden hvorfor de netop ere fundne i Nærheden af et forstyrret Kloster. I Tydskland er en lige Jagttagelse skeet. Jeg vil kun tilføje, at det i Philosophical Transactions bemærkes, at i Hans Sloanes Samling er et Stykke Træ fra

en ostindisk Ø med følgende portugisiske Indskrift: Da boa ora. (Gud give en god Stund.) *)

Det er aabenbart, at saadanne Indskrifter kun ved heldige Omstændigheder opdages, efterat alle ydre Spor ere forsvundne. Da dog saa mange lige religiøse Indskrifter allerede ere fundne, og endnu bestandigen komme videnskabeligen dannede Mænd til Kundskab, saa maae de dog ikke være saa sjeldne i det Indre af Træer, som man sædvanligen troer.

Det andet Formaal, i hvilket deslige Jagttagelser have Værd for Videnskaberne, er at de kunne maaskee bevise, at virkeligen hvert Aar et nyt Lag sætter sig omkring det gamle Træ, og at Træet altsaa er saa mange Aar gammelt, som det har Aar-Ringe. Dette Factum vil forefalde saasnart det efter tilforladelige Jagttagelser er vist, at en Skrift er i et vist Aar indskaaret og at, naar den opdages igjen efter et Antal af Aar, der netop findes lige saa mange udenfor liggende Aar-Ringe. I denne Hensigt er kun saa direkte Jagttagelser gjorte, og af dem kun to i Sverrige.

Professor Laurell, som ved Universitetet i Lund endnu er i levende Erindring formedelst sine originale, ofte synderlige Anskuelser, anstillede et usuldstændigt Forsøg af denne Slags. Han indskar i Aaret 1748 en Indskrift i to forskjellige Bøgetræer. Den ene af disse Indskrifter opdagedes i Aaret 1764. Da havde Træet i Omfang 6 Fod 11 Tommer. I Aaret 1748 kun 6 Fod 6 Tommer. Den anden Indskrift opdagedes 1756. Begge vare fuldkommen overvoxne af Træ. Professor E. G. Lidbeck ved det Stokholmske Videnskabers Academie fik Stykkerne af de Træer, som havde Indskrifterne, og har beskrevet samme i Selskabets Afhandlinger for 1771. Det ene Stykke havde 8, det andet 16 Aarringe uden om Indskrifterne, altsaa netop saa mange Ringe som Antallet af de 8 og 16 Aar, der vare forløbne fra den Tid Indskrifterne bleve gjorte, indtil de opdagedes. Experimentet skulde have været afgjørende, naar Professor Laurell havde skaaret Indskriften igjennem Barken, men han havde aftaget Barken førend han gjorde Indskriften. Den ene Indskrift lød saaledes:

Vivat Gustaf
Skrifvit år 1748
då jag var 3 alnar
och 1 Qvarter tjakk.
L. L.

Den havde foraarsaget et stort Saar, som vanskeligt blev lægt, hvorfor nogle Ringe vare for en Deel ej rundt om, og for en Deel svage. Saaledes var Indskriftens sande Leje i Ringene noget usikker. Det var altsaa af Interesse, at finde en Indskrift, hvis Leje i Ringen, var fuldkommen tydelig.

Biskop Faxe har givet Museum i Lund to Stykker af et Træ, som var voxet ved Helsingborg, og ved Gjennemsaugning og Spaltning sprang saaledes fra hinanden, at Indskriften staaer som paa en Kobberplade, og hvis Aftryk paa den ene Side er ret, paa den anden forkeert. Indskriften, som var

F. M.
d. 21.
a. I.
1817.

viser altsaa Tiden, i hvilken den var indskaaret. Træet blev fældet 1828; der maatte altsaa, naar den sædvanlige Mening var den rigtige, have været ti fuldkomne Aar-Ringe voxede over samme. Ved opmærksom Undersøgelse af det ydre Stykke seer man, at dets inderste Ring svarer til Aaret 1817. Paa den anden Side af samme ere kun 9 Ringe, men den som ligger Indskriften nærmest er bred og mørk og maa tælles for to Aar, hvilket ogsaa derved bekræftes, at den saavel til højre som til Venstre adskiller sig i to tydelige Lejer. Mærkværdigt er det, at Ringene ere af

*) I philosophical Transactions bliver dette fortolket saaledes: Det (Deus) bonam horam. Dr. Bowring meddeler mig, at Ordene blot betyde: in bona hora (i en god Stund). Den mindst tvungne Forklaring torde være, at Skriveren vilde udtrykke den Idee, som Romerne betydede ved Ordene, Quod felix faustumque sit.

meget ulige Brede. Den yderste, eller den der er Barken nærmest og altsaa

	voxet	1827 holder	1,2	Linier
2den	.	1826	0,9	—
3die	.	1825	1,9	—
4de	.	1824	1,5	—
5te	.	1823	2,0	—
6te	.	1822	2,0	—
7de	.	1821	2,0	—
8de	.	1820	2,0	—
9de	.	1819 og 1818	2,0	—
		Det Hele	15,5	—
		eller	$1\frac{1}{2}$	T.

Naar vi kjende det Sted, hvor et sligt Træe er fældet, kunne vi let sammenholde Breden af Aar-Ringen med Beskaffenheden af Aarene, i hvilke de ere afsatte. Naar vi ikke fejltage i Aarene, saa vare 1824 og 1826 de der vare Vegetationen mindst gunstige. Dette lader sig for Aaret 1826 sætte paa den store Tørkes Regning, som var saa hinderlig for Planternes Vært.

En anden ikke uinteressant Omstændighed er, at Træet spaltedes saaledes at den ene Halvdeel af Indskriften sees paa det ydre, den anden paa det indre Træstykke. Dette synes ved første Ojekast at bekræfte den af mange berømte Physiologer (Malpighi, Mirbel, Treviranus) fremsatte Mening, at Barkens indre Side forvandles til Træ, da det maa synes, som om den i det ydre Stykke værende Deel af Indskriften har sat sig igjennem dette Lag; men vi finde snart, at Aftrykket i det ydre Stykke ikke blot kommer fra det indre Leje, men fra et Stykke af Barken efter dens hele Styrke, hvilken ifølge Indskjeringen i en død Substants er forvandlet, og følgeligen ingen Deel har havt i Barkens øvrige Forvandlinger, men er som et fremmed Legeme bleven hængende ved Træet. Ogsaa har den indre Indskrift en ganske anden Beskaffenhed end den ydre. Den fremkommer der tydeligere, og det omgivende Træ er blot blevet brunere. I de ydre Lag ere derimod Bogstaverne utydeligere, sorte og ligesom forkullede. Man maa derfor gjøre den Slutning, at de unge Træ-Lag ikke blot ere overvoxede Indskriften i

Træet, men at ogsaa Barken som en død Masse bliver hængende derved, og ligeledes bedækkes med Træ. Naar man da gjennemsauger det ydre Stykke tvers igjennem Indskriften, saa finder man en betydelig Strækning mod Barken Spor af Skriften. I Nærheden af Bogstaverne er den sort og huul; tilsidst bliver kun en Linie synlig, som strækker sig lige til Barken, paa hvilken lige for Indskriften ere nogle smaa Ophævelser, som om den stod endnu i nogen Verelvirkning med de saa dybt liggende Bogstaver. Jeg maa ogsaa bemærke, at i dette, som i andre mig forekommende Tilfælde, begge Overfladerne ikke synes at være sammenvoxede. De have, ligesom af sig selv, givet sig ud fra hinanden, og heri maa ogsaa Grunden ligge, til at deslige Indskrifter oftere komme for Dagen. Men begge Overflader passe nøje paa hinanden, saa at enhver liden Fremragen paa den indre svarer til en Forsænkning paa den ydre, som er Tilfældet i Henseende til Træets ydre Leje og Barken.

Af disse Bemærkninger drager jeg følgende Slutninger:

1. at hvert Aar eftervoxer en ung Træ-Ring til de allerede dannede Lag af Træ.

2. Indskrifter kunne, naar de engang ere voxne, forblive uforandrede Aarhundreder igjennem og kun med Træets Substants undergaae.

3. De blive ikke i Tidens Længde utydelige, men ere efter mange hundrede Aar ligesaa kjendelige, som i det andet.

De praktiske Slutninger ere ikke mindre interessante:

1. Naar det engang er afgjort, at Aar-Ringene betegne Træernes Alder, saa kunne vi derved komme til vigtige Slutninger i Henseende til Vegetationens Alder paa Jordens Overflade, da der gives Træer som vel maa have samme Alder, som Jordens Overflade i dens nærværende Beskaffenhed. Naar vi tælle slige Træers Aar-Ringe vilde vi med temmelig Vished kunne bestemme deres Alder, og følgeligen Tiden, i hvilken i det ringeste Jordens Overflade har havt sin nærværende Beskaffenhed.

2. Ved Indskrifter, som man gjør i Træer, lader sig Meddelelser sikrere overbringe til Efterverdenen, end ved saadanne, som man hugger i

Steen eller stikker i Metal. En Eeg kan opbevare en Indskrift i 500 (1000?) Aar; et Baobab-Træ i 4000 Aar og derover.

Den engelske Oversætter af denne Afhandling har gjort følgende Tillæg: I et chinesisk Digt, som 1770 i en fransk Oversættelse udkom i Paris under Titel: Eloge de Moukden, tales om det saa kaldte udødelige Træ, som først i en Alder af 10000 Aar skal prange i sin fulde Kraft. Angivelsen maa være overdreven, men synes dog at tale for, at der gives Træer, som vorde langt ældre, end de os bekjendte.

Foruden de physiologiske Betragtninger, hvortil Undersøgelser over ældgamle Træers Alder kan lede, maa ogsaa meget Lys kunne erholdes over Geologien, naar man betragter Beskaffenheden af Formationen, paa hvilken de voxe. Voxende paa Urbjergene vilde de i denne Henseende kun have ringe Værd, men naar et Træ af flere tusinde Aars Alder voxer paa en ung Sandsteen-, eller en Stenkul-Formation, eller overhovedet paa yngre Lejer, saa vilde vi deraf kunne optage den Alder, som slige Formationer i det ringeste maa have, og derefter gjøre Slutning til slige Formationer og deres Alder, hvor de forekomme. Dette vilde være en stor Vinding. I Nyholland, hvor slige Træer og Lag af alle relative Aldere forekomme, maatte i denne Henseende meget Interessant vise sig, og reisende Geologer maatte vel ogsaa i andre Lande, ved Træer af langt yngre Alder, komme til vigtige Oplysninger over Tiden af vulkanske Udbrud, og Alderen af nyere Lag. (Brewster's Edinb. Journ. of Sciences. Juli 1830. Oversat af Svensk i Engelsk ved James F. W. Johnston.)

Indenlandske Efterretninger.

— Paa Hr. Professor Thieles Værk om Thorwaldsen og hans Arbejder er Subskriptionen nu stegen til et Antal af 200, saa at Udgivelsen af Værket kan forventes i Overeensstemmelse med den udfærdigede Subskriptionsplan. Hr. Professoren bekjendtgjør dette med de Ord: „at han som Udgiver taknemmeligen paaskjønner den ham derved beviste Tillid, og som den store danske Kunstners Biograph med Glæde optager dette Tegn paa Fædrenelandets Anerkjendelse af hans Værd, og af hans Fortjenester." De, som maatte være i Besiddelse af paategnede Planer, bedes at indsende dem inden Udgangen af Januar 1831, da Subskriptionen til den Tid ønskes sluttet.

Hr. Professor Dr. Theol. H. N. Clausen har med det sidste Hæfte for dette Aar af Maanedsskrift for Literatur ladet følge en „Erklæring med Hensyn til Magister Lindbergs Maanedsskrift." „Naar Lindberg, hedder det deri, i 2det Hæfte af sit Maanedsskrift i en Slags politisk Diatribe har forsøgt sig i en ny Retning, og prøvet paa at benytte Øjeblikkets Forholde til endog at tildele mig en mistænkelig Rolle i de nærværende politiske Bevægelser, da finder jeg mig alene foranlediget til den Erklæring, at det er mit Ønske og mit Haab, at Taushed fra min Side maa blive betragtet som et Udtryk — stærkere end nogen Tale vilde formaae at give det — af min fuldkomne Foragt for den skadelystne Underfundighed, der røber og fordærver sit eget Spil ved plump Ubehændighed."

— I Viborg Avis læses: „Her Weys i Hinge Takkes Offintlig fordi Han gratis har curert min Arem — Og skylder jeg Ham denne tak dobbelt thi Efter at jeg havde været i 12 ugers Cur hos En Anden og var ikke istand til at klæde mig paa da jeg kom til Hr. Weys — 6 uger derefter kunde jeg got Hjelpe mig Selv Guds Løn følge den agtværdige Olding det ønskes af — A: Lang: Balle. Wiborg d. 18 Desember 1830 *).

*) Bør Avis-Redacteurer ikke komme en Lægmand, der er ukjendt med Retskrivnings Regler, til Hjelp hermed?

— Naar de Summer, Sparekasserne over det hele Rige uddrage fra den almindelige Cirkulation og Laanetrang, sammenlægges, vilde man finde Totalbeløbet ej ubetydeligt, og det er vist et patriotisk Ønske, som jo mange Steder, fra Jylland især, høres, at de overalt kunde været forenede med vel organiserede, altsaa paa tilstrækkelig Sikkerhed Hensyn tagende Laane-Indretninger. Saadant var vist nok for Sparekassernes Bestyrere forbundet med dobbelt Besværlighed, men desto større blev den Erkjendtlighed, de for ufortrødne Bestræbelser erhvervede sig hos skjønsomme Medborgere. Fra en af Landets Sparekasser læses følgende Bekjendtgjørelse: „Endskjøndt Sparecassen i Nykjøbing paa Falster endnu ikke har eller kan have samlet det Rente-Overskud af 1000 Rbdlr., som anmeldes i Grundlovenes 7de §., og maa anvendes til Udlaan i smaae Summer, saa anseer Bestyrelsen sig dog forpligtet til, at komme deres mindre formuende Medborgere til Hjælp med det Lidet, som Cassen til Øjeblikket har opsparet, omtrent 300 Rbdlr., og bekjendtgjør herved, at sidstnævnte Sum kan, paa 1 à 3 Maaneder, erholdes til Laans af Falsters Land- og Kjøbstæd-Bestæd-Beboere, i smaae Summer fra 5 til 15 Rbdlr. Sedler, mod Obligationer og Sikkerhed, enten i haandfaaet, handeligt Pant, eller ved Selvskyldner-Caution, samt 4 Procent aarlig Rente. Da Directionen ej kan samles saa ofte en Laantager melder sig, saa ville disse behage at henvende dem til Cassens første Directeur, Justitsraad, Birkedommer Krüger i Nykjøbing, som er overdraget, efter Omstændighederne, at bevilge eller nægte de attraaede Laan, samt foranledige Pengene udtalte. Directionen for Sparecassen i Nykjøbing paa Falster, den 14 December 1830.

Krüger. Smith. Schultz. Parelius.

Blandede Efterretninger.

— Fra Portugal skrives, at D. Miguels Tyranni vedvarer endnu. Fængslingerne tiltage med et endnu større Raserie end forhen. Selv en stokblind Tjenestepige er holdt fangen i 24 Timer og derefter sat under Politiets Opsyn.

— General Bertrand, som fulgte Napoleon i sin Forvisning, er nu af Kongen af Frankrig udnævnt til Chef for Invaliderne og har i denne Tid tiltraadt sin Function.

— Pave Pius den 8de er afgaaet ved Døden.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 December 1830.

Hamburg 2 M. — à vista 212 à
Species 211
Specier solgtes til 12 Rbmk. $10\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$46\frac{1}{2}$	47 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	82	$82\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito over 2000 Rbd. Stk.	$81\frac{1}{2}$	82 Rbd. Sedler.
Dito Dito	77	$77\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	$101\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{1}{2}$	107 i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	100	$100\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	—	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	—	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$54\frac{1}{2}$	55 L. Sterl.
Asiatiske Compagnies Actier . .	—	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.